Universidad de Deusto
Biblioteca

Sůma. ſilueſtriñ. ĩ. ꝑs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

I. H. S.

Siglo 17 **Año** 1518-1522.

Summa Silvestrina 1ª pars. Trac. de Arte de Gerdine

Impr. Jaunes Moylin.

(Archivo de Loyola).

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Jhs

es del Coll.o de la Comp.a de Jesus de Azcoytia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Summa summarum que silue-
strina dicitur nuperrime magna cum diligen-
tia recognita: adiectis etiam adnotatiun
culis. Et numeris hactenus non
impressis. Mutus quoq; sume
tabula in ptes duas di
uisa est: sicut ꝛ ipsa
suma. vt cuiq;
pti sua ps
rndeat.

BIBLIOTECA SOCIETATIS JESU PROVINCIAE LOYOLAE

Cum gratia ꝛ priuilegio Sanctissimi. Dñi.
nostri. D. Leonis pape. x. q; nullus sub
pena excōicatiōis late sntie audeat
infra quinquēniū eā imprimere.

Fortunio doctor

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sanctissimo.B.leoni Pont.Mar.Frater Siluester de prierio ex predicatorum ordine vite regularis.congregationis lombardie.ppe tuam felicitatem.B.

Beatissime pater eternũ viue ⁊ felix.Ti tus illeꝛbis atq; adeo terrarum orbis delitie.vt primuz genitorẽ ad romani vsq; principatus resciuit prosilisse fastigiũ.consq; memorat letitie pcessisse.vt ea ceu imodica:plusq; satis erat fibris.precordijsq; distẽtis.cõtractis vero:e diuerso neruis.quin totus plane dilãguerit:parũ abfuisse credat.At q multo mꝶi sane iucũdius.optatius multo nup euenit.vt ne lãguidior mõ:verũ ⁊ exanimis effici possez.(qñ ⁊ ꝑgaudio emoriunt nõnulli).cũ te quẽ patris loco semp habueriz:nõ tã mortales.q̃ genuina virtus.q̃ ẽt de⁹ optimus maximusq; ad id dignitatis euexit:q̃ bũanas oẽs lõge lateq; antistet.Et lz mẽtẽ nostrã immẽsuz pene gaudiũ titillarit.nil tñ detrimẽti:ea rõne attulit qõ fuerit lõge ante ꝑuisum.Ea qppe de te cõceperã vt si is bonos:cupiã egregie vtut⁊ viro tibi vni.p merit⁊ potissimũ obueniret:ceteꝛ alioꝛ nulli aut nõ adeo multꝫ.Tale nãq; de te iã dudũ specimẽ dabas:vt tãte indipiscẽde dignitatis iã tũ faceres fidẽ.Nõ eñ putabã vel ceca fortunaz(deos iustos taceo)aliũ potuisse q̃ te aut tui sil'ez ex multis desortiri q cũctis moꝛ ornamẽtis:cũctis virtutũ fulgorib⁹ pclaresceres atq; eo sane maxie q̃ cũ in ꝓspectum atq; sub oĩm oc'os ĩsignẽ ob meritoꝛ claritatẽ assurgeres.tibi tamẽ (que tua est humilitas)delitescebas:subsidebasq; .l'Inde mihi vsu euenire solet.vt quotiẽs in tui memoriam incidisse contigerit.(Incidimus autem crebro et ⁊ honorifice.) Archelai regis: haud hercle indignũ opus:toties in mentem veniat.Is tradẽte Plutarcho cũ qdã ex familiarib⁹ paulo ꝑportunior atq; ꝑprobulus.aureũ quoddã poculũ ab se andẽtius postulasset.puerũ iussit alteri:hoc est.Euripidi tradere.Quod sane dñ audaculus ille ꝑmodũ mirarek.tu quidẽ ĩquit rex qui petas dignus es.Euripides aũt q accipiat vel nõ petens.Plerisq; eniz põtifici hoc decus:expectãtib⁹ imo forte(absit iniuria verbo)expetentib⁹:xꝑiane rei feliciter,ꝓspiciens:ad hoc ipsum: Xꝑs tuã sanctitatẽ euocãdaz cẽsuit.que honores ipsos hoc min⁹ ambiebat quo maꝛio cuiq; magis:magisq; par erat.En iã sibi,ꝓsus placeat:gratuleturq; xꝑiana religio.q̃ cũ sit nacta pontificẽ.qui cũ quouis veteꝛ audatissimo cõferẽdus.id sibi munus nullaten⁹ desumpserit.sed a deo atq; alter aaron sit electus.quiq; is sit.ĩ quo seruoꝛ dei spes sit reposita.quẽ vami hoĩes ob morũ portẽta nõ subsannent.at enim quisq; suspiciat non magis ecclesie antistitẽ q̃ etiam specimẽ: totius bene.beateq; vinẽdi nomine.totius pudicitie splẽdorẽ.tãta qppe ex suppmo illo tue sanctitatis throno claritas virtutilat:vt spectãtiũ oculos facile pstrigat.Nõ idulgeo amori meo.nõ oĩuz iudicio blãdior põtifex.nota cũctis ⁊ testata loquor:nihil dam⁹ aurib⁹ tuis:adulatiões greculas odim⁹ semp.vera ⁊ solida ẽ gloria tua: qõ aĩus de te sentit:ligua depromit.neq; aliter laudauerim q̃ pbẽ.atq; vtinã eẽt is mee mẽtis capt⁹.vt ꝑ meritis tuis de te sentirẽ:vtinã ea dicẽdi vis:vt exprimere aliquãdo possem:qõ semp sentio.Scio que de te ꝓcepi infinitũ subsidere ĩfra fastigia celsitudinis tue:scias ⁊ tu:quecũq; loquimur:lõge eẽ mlora.ꝗs q̃ ꝓcipim⁹.tã deesse scias aĩo verba q̃ reb⁹ aĩus deest.Et cũ tã multis vnus abũdes.vt in quoꝛ egregꝗs:ĩnumerisq; laudib⁹.habeãt eloquẽtissimi:vbi liberrime possint : velut ĩ patẽtib⁹ cãpis exspaciari.vbi vel totos facũdie neruos ꝓtẽdãt.qd ex oĩ:virtutũ ꝓsumatissimi hoĩs aceruo:potissimũ deligã.nõ occurrit.naz si qd tibi speciatim tribuã videbor nõ habuisse rõnẽ relique multitudinis Itaq; exploꝛata diligẽter trutina.nihil magis plz:q̃ felicẽ appellare te in quẽ natura ⁊ deus:suoꝛ munerꝫ sinũ prorsus effuderũt. Verũ ⁊ hoc ꝓsequẽdũ fortiorib⁹ ꝓcedim⁹.qñ id silẽtio poti⁹ q̃ ĩfirmo sermõe obeũdũ est.Beat igit iã xꝑian⁹ populus:nõ Christo tũ:ſz ⁊ dñis Cardinalib⁹ ĩmortales gras:q tã nũc ꝓculdubio taz bñ sensere:q̃ q vnq̃ optie.qui suũ tãdẽ splẽdorẽ Romane ecclesie reddidere.te vno electo in põtificẽ.cui nõ ãplius ex põtificatu:q̃ pontificatui ex ipso accedat honestamẽti.q aplissime Augustã purpurã ĩpleat.ĩ quo:qcqd ex multa etate de viris vnq̃ clarisſ.fuit ꝑdicatũ.nõ iã ãpli⁹ desiderek.ĩ quo postremo oĩa:veluti singula:summa repiank.que ab optio:ꝑstãtissimoq; pont.expectãda forẽt:gratulek ⁊ sibi purpure⁹ senatus.cui rõ iam ꝓstet collati suffragij.quẽ nũq̃ iudicij peniteat.Mecvereak.ne sub stẽoĩb⁹ numeris absolutissim⁹.tuaꝛ virtutũ cumulo nõ desũt:eruditio singularis.miraq; moꝛ facilitas.quaꝛ auspitꝗs freti:hõaꝛ artiũ vel tyrones(nõ dubiũ qn ⁊ emeriti.)iã conari qcq̃ valeãt.rudẽq; iscitiã ac tetrã barbariã tuo noie iplorato.e medio tollere.vt studiosus qsq; ab oĩ,ꝓsus iniuria:atq; idignitate vidicek.de quoꝛ grege.cũ lz extremus nõ tñ nullus forte sim.stimulis act⁹ tue benignitatis qualecũq; ⁊ ipse,pcudi opusculũ.cũq; nõ vltra posset igniculis mei erga te amoris supprimi.in lucẽ libellus ꝓdiꝫt.cũ animi nr̃i:studiorumq; erga te meorum testis.tu ẽt leticie ꝓcepte,pfessoꝛ ac,ppalatoꝛ.teip̃m adiꝫt.B. P.nõ tã certeꝛ tu ipso.q̃ vt te ipse donek Is summa quedã est filne strina(si lubet)nũcupata.Post:a ⁊nĩ q̃ summe:que pisanella ĩscribi

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur. Antonina primū:mor: Supplemētū:ac tādē Angelica ⁊ Rosel
la successere.ī difficultates:tū primū:graues:ĩertricabilesq:ābages:
rpi sacerdotes.pruerūt.pcurrēdi videlz cōpuscula volumī a.iterq; re
pugnātes snias dijudicādi. Quāobrē ꝓfratrū meoꝝ suasio:⁊ orōnū si
dētia eo nos ppulere:quo id op⁹ aggrederemur.ī quo:oīa que hoc do
ctrine gñe prisci docuere:cōplecterenť.ad eruditionē nō ad liuorē cita
tis:noib⁹ cōpugnātiū.vt selectaveritate:falsitateq; reiecta:aiaꝝ sal⁹:⁊
vberi⁹ ⁊ salubri⁹ curareť.vñ ēt aliquo mō vel tuo sacratissimo nomini
celebritas:vel nostris tpib⁹ claritas:vel studiosis ēt hoib⁹ vtilitas pa
riať.⁊ anxijs:obnubilatisq; mētib⁹ nōnihil forte lumīs oboriať.ac ni
si me dulcissim⁹ amor susceptī laboris fallit:is ē libell⁹ hic noster q nec
ab eruditis forsitā respuať.ex quo velut e thesauro diuitie pferenť.vt
magna ex pte studiose iuuētutis ādā velut iopia releuеť.ac tū denicq;
puto quis itelliget:q̄ multis ista mihi lucubrātōib⁹ ꝓstiterit. Nec aūt
vēdito ista tibi.dū sic indico.nec mihi referri ob ea gr̄az quero.sz abū
de relatā putabo si placuerit ex me tibi.nō dicā res ipsa:sed animus.
Oratā vero.B.T.velim.rara illa sua benignitate:qua nihil ātiqui⁹
q̄ ⁊ hostes ipsos āplecti ducis.nō aspneť obsequētē.vel rē perexiguaz
comiter excipiat cui vel ipsa expientia:cōpertissimū est.eque regiuz ⁊
magnificū ēē:⁊ pstare magna.⁊ parua serena frōte suscipe. Quale sibi
diu seruari ipse rpianusq; popul⁹ cōprecamur. Bñvaleat.S.P.T.

Fratris Baptiste Massiliēsis in Siluestrinā Sūmā Carmē.

Delitias prestant:⁊ vite commoda silue.
Quelibet hinc homines:⁊ preciosa petunt.
Hic aque saliunt bulle:placidoq; susurro
Concrepitant:durus calculus hicq; nitet.
Permeat ⁊ totis radijs hic ethera phebus.
Garrula quē resonis vocibus implet auis.
Spirat nardus ibi:peregrini ac quicquid odoris:
Si quod habent sacrum numina robur:ibi.
Siluestres nectunt victricia tempora frondes.
Quis vario nimphe sertula flore legunt.
Talia sacratos ornant:decorantq; hymeneos:
Auriferumq; vebūt talia ligna tagum.
Denicq; cum prestent:⁊ musis.vndicq; silue.
Siluestrina potest summula prima fore.
Obuia qua lector:quaq; abdita dogmata cernes.
Plurima:rara:prius qualia nulla tulit.

¶ Incipit siluestrina.i.quarūlibet summa rum moralium summa per reuerēdum fa cre pagine professorem:fratrem siluestruz de prierio.ordi.predicatoꝝ. congregatio nis Lombardie.

Argumentum.

¶ Siluestrinā summā:ac si parunlā hoium frugiferarum arboꝝ siuā:quippe que om nīū moralīuz summaꝝ opiniones atq; sen tēntias cōplectatur.pcipue vero plane in primis.ac antonine ⁊ supplementi.demuz vero etiam angelice atq; roselle.cōpugnā tium nominibus citatis ⁊ veritate propa lata:pro cōfessoꝝ cum otio tum solatio nu per editaz.in lucem dedi. Qua ex re a deo gloriam a bonis gratiam.ab emulis solitā premia prestolabor.

Abbas debz pio esse professus expresse:nouit⁹ aūt eligi non pōt in abbatē ⁊ si in epm:extra de elect.c. nullus lib.vi. ¶ Et scō debet esse sacerdos.extra de sacra.⁊ quali.c.i. ¶ Et tertio xxv.annoꝝ ince ptorū.extra de elec.cum in cūctis.vbi hoc ēpus cuilibet dignitati acquirēdē statuit: sz spāl⁹ mētio de abbate non fiat:sed q sub silo.c.comprehēdatur abbas.tener glo.in c.idēnitatibus post prin.de elect.libro.vi. ¶ Et quarto electus a monasterio cui preficiēdus est:⁊ nō ab epo.xxviij.q.ij. abbatē. monasteriuz tamē ⁊ monachoꝝ disciplina pertinent ad epm diocesanū.xviij.q.ij hoc tā tuz in glo.qr ad epm pinet cura oīs dioce sis.ix q.iij.c.ij.⁊ hoc nisi sint exēpti vel pri uilegiati.vt in.c.cū persone.de priuil.lib.vi. ¶ Et de hijs.j.ti.exēptuo. ¶ Et quinto de eo ēpū monasterio assumptus nisi qñ idoneaz ēpsonā nō haberet:quo casu eligi posset de alio.xviij.q.ij.q̄ sit. ¶ Et.vj.prefectus tan tū vni monasterio vel ecclesie hñtib⁹ curaz ānimaꝝ:nec pōt prefici in diuersis nisi vnū monasteriū vel ecclesia ōpēdeat ex aliavel inuicem sint ānera.extra de relig.do.c.sin de preben.cum singula.libro.vi.

1 Q. ¶ Primo ꝛo querit abbas qualr ⁊ a quo electus debeat cōfirmari ⁊ benedici:⁊ dico Summa siluestri

gatū de latere si quis est sup illa.puicia.vt in.c.ii abbatem.de electio.libro.vj.in fine. etiam si pronunciam ⁊ non legationem exi uisset ꝓm glos.ibi: sed si non est exempus: per epm diocesanum cōfirmandus est: vt notat Panor.in.c.cum monasteriuz.extra de electione:imo ēt si abbas vel alius pla tus sit exēptus ꝓm eū in.c.j.de suppl.negli. pl.vt referūt aliqui:qd tū fallum ē simpl⁹. vel saltē quo ad platos exēptos habentes alios platos imediatores post papam. vt sunt priores ⁊ ministri.puiciales mēdican tiū:sed de hoc nitra cōfirmatio.§.iij.Bene dici vero dz per epm diocesanū ꝓm Ant.de bu.si sit nō exēptus:Iz referat ho.q̄ plerun q benedicant a patrib⁹ abbatib⁹ qd quo in re fiat non vi. ¶ Et benedici dz solū dleb⁹ qui bus ordines minores cōferri pñt ꝓm cōez opl.doctoꝝ.vt not.Panor.in.c.cum sis.de cōse.eccle.vel alta. ¶ Et per bñdictionem in gre.ascribit Innocētio:sed Innocetius ꝓm bal.in.c.j.de sup.neg.pl.loquit de benedi ctione que hz vim cōfirmationis:quā.i.cō firmatio nulla precessit:sed vbi hec distin guitur per cōfirmationem cōferunť ese ea que sunt iurisdictionis.vt not.panor.iii.c. v.de offi.or.post hostiē.non aūt ea que sunt ordinis:cuius modi sunt bñdicere conferre ordines.⁊ hmōi per benedictionē vero ple nitudo officij:vt exerc re possit ea que ordi nis sunt:qd ꝓm glo.ibi ante bñdictionē fa cere nō debet.sed tū hoc limitat Landu.in cle.attendētes.de sta.mona.quādo hz con suetudo q benedicať q li epo.iij.cū humi li devotione requisitus eū benedicere recu sauerit:tic ⁊ suos benedicere monachos.⁊ aliaque ad eius offm ptinēt poterit exerce re.vt in.d.c.primo.ꝓm Anto.de bu.si semel requisitus hoc negauerit. Si vero p tali be nedictione aliquid exigat epus:symonia est.vt in.c.sicut de symonia.et.iij.

¶ Scō vero querit quid possit abbas: ⁊ 2
dico q pōt pio solēniter populo benedice re in ecclesia ad eum pleno iure pertinēti buo post missarū.vesperoꝝ.⁊ matutinarū officia:nō autem alibi publice ⁊ per vsuz: nisi ex priuilegio spāli.vt in.c.abbates.de priuil.lib.vi.vbi glo.in verbo pleno iure ha ber.i.in spiritualibus ⁊ tēporalibus. ¶ Et secūdo potest aliquos ordines conferre:co modo quo.j.ordo.iij.§.ij. ¶ Et tertio potest suos monachos absoluere ab omnib⁹ peccatis ⁊ censuris:nisi alteri specialiter reser uentur a iure: vt patebit.i.absolutio primo.§.iij.non obstāte q Panorml.in.c.mo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nachi extra de sen.ex.teneat eum nō posse absoluere ab ol excōmunicatione:sed solum ab ea que est pro iniectione manuum in clericum:sicut etiam potest excōicationis sententiam in alios ferre:et si non sit bñdictus nō sit firmatus.extra de simo. sicut ruis.r.c.cum ecclesiarū.de offi.or.iun eta gl. ¶ Et.iiij.potest dispensare cum monachis super irregularitate cōtracta per acceptionem ordinū in excōmunicatione si facti memoriam vel iuris ptiam nō habebant:z facti non fuit grane z notabile: z hoc siue irregularitatez contraxerint añ siue post religionis ingressum fm cōmunē opinionem doctorum in.c.cum illorum de sen.ex.z idem de suspensione z interdicto vt infra irregularitas.§.ij.in fi.in alijs aūt irregularitatibus de communi iure no potest.vt in.d.c.cum illorum notant hosti.et panor. ¶ Et quinto potest dispensare cum monachis in votis factis ante religionis ingressum:fm glo.in.c.noluit.xxxiij q.iij. in.facto aūt in religione:irritare z annullare pōt.vt infra votum.iij.§.iij. ¶ Et.vj. potest dare licentiam monacho standi separatim in cella vna:ex iusta cā:z.j.septa monasterij:nō autez extra xx.q.iij.c.vltimo. ¶ Et.vij.potest corrigere suos monachos capituli sui consilio non questio:fm panor.in.c.ioannes de regularibus. ¶ Et viij.pōt punire iniurias notorias in se facta sicut z qlibet ptatus ordinarius.de q diffuse per panor.in.c.cū venissent de iudicis. ¶ Tertio queritur quid non possit in spectantibus ad illum:z dico q non pt. ¶ Primo fm albri.z vt in sum.confes.lib.iij.tit. xxxiij.prohibere monacho confessionē cuz eño vel penitentiarijs eius.nisi ex priuilegio exemptionis vel constitutionibus approbatis a papa contrariuz appareat:vt infra cōfessor.q.§.vi. ¶ Et secundo non potest expellere monachos suos:vt notat panor.in.c.cum ad monasterium de sta.mona.z per causam fi.de regu.quod mandat abbatem z omnem prelatum regulare requirere fugitiuos vt infra apostata.iz intellige q expellere non potest ipse abbas vel prelatus:quod tamen potest facere regula vel constitutio priuata: probata per papam vel etiam iuo communē: aut ipse prelatus his iuribus regularis.vnde in d.c.cum ad monasterium.monachus deprehensus in vitio proprietatis mādatur expelli.dicit tamen.s.tho.in q.quolibet q expelli non debet qñ diu vult corrigi.sed solum propter cōtumaciā:qō intelligo nisi incorrigibilitas presumatur de facto propter conditiones viri vel de iure propter regulam ita mandantē:sed eit sequestrandus in carcere vel alio modo. ¶ Et tertio non potest in collatione alicuius prioratus imponere nouum onus.vt in cle.quia regulares de suppl.ne.prel. ¶ Et q̄rto non potest clericos presentare in ecclesijs in quibus habet ius patronatus. sine capituli sui consensu:vt in.c.ea noscitur.de hijs q fi.a prel.nisi ex approbata consuetudine vel priuilegio aliud habeatur.vt ibi. ¶ Et v.non potest liberari z exemptioni renunciare sine licentia pape.extra de arbitris. cum tempore iuncta gio. ¶ Et.vj.non potest fm monal.sine consensu capituli sicut nec capitulum sine consensu eius aliquem conuenire:aut ab aliquo conueniri in iudicio: quia vno siue alio res aut personas sibi subiectas alienare non potest.xij.q.ij.sine exceptione.z extra.de dona.pastoralis.quod verum est saltem in arduis.z vbi bona sunt distincta:in alijs autez vide panor.in.c.edoceri.de rescrip. ¶ Et.vij.nō potest concedere monacho aliquid:vt de eo ad libitum disponat:vel quod ei ad superioris beneplacitum non auferatur:etiaz si interueniat licentia pape: vt notat panor.in.c.cum ad monasterium de sta.mona.nec potest religiosus stricte idest professus tria vota probare religionis:habere peculium.i.proprietatem:vt notat idez eo.tit.in.c.monachi:potest tamen abbas monacho:z gñaliter ptatus religioso concedere vsum peculij vel cuiuscunq rei vel administrationem pro vtilitate monasterij vel sua necessitate:vt in.c.insinuante.q cle.vel yo.z fm Inno.ibi:pōt pcedere monacho certos redditus:vnde viuat:z fm Io.an.in regula.non est obligatorium.de re.iur.lib.vj. valet statutum monasterij: vt pro indumentis.z alijs necessarijs certum quid recipiat quisq monachorum.

¶ Quarto queritur ad quid obligatur vtra monachos vel nō obligatur.z dico pri 4
mo illum obligari ad curam subiectarum sibi animarum.vt in.c fi de regula.z monasterij ac rerum eius:quia respectu horum datur sibi in sua confirmatione iurisdictio.vt notant docto.in.c.j.de suppl.ne. prel.z panor.in.c.quanto de offi.or.z magna circa hoc z circa illud negligentia est peccatum grane.vt infra negligentia pertotum. ¶ Et secundo tenetur synodum adire.si habet populum vel capellas populū habentes:etiaz si ipse sit exemptus.dum

modo exemptio ad populum vel capellas non extendatur:non autem alias.de maio.z ob.super hijs. ¶ Et tertio non ligatur suo statuto ēt facto cum contractu:fm panor.in.d.c.cū ad monasterium:z si turaisset seruare:tamen fm Io.an.in regula predicta.non est obligatoriuz iz reuocatio:licet sit periurius.vñ pz q si ipse cuz conuentu priorem aut officialem alium ptituerit:tamen potest reuocare: quia abbas monacho suo obligari in aliquo nō potest:sicut nec dñs suo.C.ō trāsac.l.interpositas.i fi.

¶ Circa predicta remanent dubia multa. dub.1.
¶ Primum verum si episcopus velit monachum instituere prelatum in aliqua ecclesia z abbas nolit obedire debeat monachus episcopo vel abbati:z dico q abbati.xvj. q.j.cum pro vtilitate:z dist.lxij.c.j.sed si ecclesia exigit cogi debet abbas p superiorem:vt vellit:vt colligitur ex.d.c.iuncta gl.
2 ¶ Secundum est:vtrum abbas benedicere possit calices corporalia z vestes.vide.j.
3 benedictio. ¶ Tertium est vtrum licentia re possit ad aliam religionez.j.religio.iiij.
4 §.iij. ¶ Quartum est vtrum teneatur reducere electos z fugitiuos.j.apostatia.§.vj.
5 ¶ Quintum est:vtrum ad illum pertineat bona monachi electi infra religio.iiij.§.i.
6 ¶ Sextū ēt vtrū possit sibi eligere cōfessorē
7 j.pfessor pri.§.ix. ¶ Septimum est vtrū eligi
8 possit in epm.j.electio pri.§.xiij. ¶ Octauū est vtrum preseribat ꝗ epm ius instituendi ad curam animarum in aliqua ecclesia
9 j.benedictio.§.j. ¶ Nonuz in quibus possit dispensare.j.dispensatio.§.xiij.

¶ Multa quoq ad istum titulum pertinentia habes.j.tit.prelatus.z ti.monachus z ti.religiosus.qui.f.venit sub appellatione monachi:quia vt notat panor.in.c.z petio respectu religionis.licet de monachis loquatur extenditur tamen ad omnes religiosos.nisi diuersitatis ratio inter eos z monachos possit assignari.

¶ De abbatissa.

Abbatissa vt plenius in spectantibus ad illam innotescat.sciēdū est q sctūs.tho.iiij.dist.xix.q.i. ar.j.q.iij.ad quartum sic dicit loquens de abbatissa. Mulier fm apostolum est in statu subiectionis:z ideo spiritualez iurisdictionem habere non potest:qz etiaz fm philosophuz in.viij.eth.corruptio in minimum pueni:vñ nec ordinis nec iurisdictionis clauē hz:cōmittitur autem ei aliquis clauium vsus:sicut habere correptionem in subditas mulieres propter periculum qō posset iminere ex cohabitatiōe viroruz. Et rursus.d.xxv.q.ii.ar.j.q.j.ad secundum dicit. Abbatisse non habent prelationem ordinariū.sed q̄ ex cōmissione. ꝓpter periculum cohabitationis virorū: debora ꝗz q̄ iudicauit israel iudic.iiij.pfuit in temporalibus non in sacerdotalibus.sicut et nunc mulieres possent dominari.hecex.scētus tho. ¶ Sciēdū est ēt q panor.in.c.dilecta.de maio.z ob.ex glos.duo elicit.primum q abbatissa est capax actiue collationis beneficiorū.z pñter hñe pōtius pferendi et instituendi:cum ista sint inquit iurisdictionis spūalibus z nō ordinis qō tñ dictum intellige ex cōmissione:non ex ordinaria plātione iuxta dictum sancti doctoris.Secunduz q dependentia a clauium potestate:in mulierem non cadunt: etiā alias habentem spūalem iurisdictionem.hec panor.qui de clauis ordinis loquitur cuius.s.ordinis muliere non est capax.

¶ Primo igit.j.q.q̄ritur de abbatissa q̄liter eligi z electa a quo z q̄liter confirmari 1
debeat z benedici:z dico q eligi dzeo modo qui dicetur.j.electio.iij.§.vj.z.vij.Cōfirmari autem debet ab eo a quo z abbas exemptus si est exempta.z non exemptus si non exempta:quia quantum ad hoc nō est ratio dispar.aliquo iure cauta:item qz confirmatio dat iurisdictionem vt dictuz est.Z.tit.prior.§.j.quā exemptio dare nō potest ordinarius sicut nec auferre.Et debet benedici:quod si fieri non pcuret.j.annum a sua confirmatione computandum cessante causa rationabili.cecidit a suo iure.vbi est cōsuetudo q benedicatur.vt in cle.attendentes.de statu monachorum pt tamen fm glo.ibi quolibet die benedici:et in hoc distinguitur eius benedictio ab ea q̄ est abbatis.z in multis alijs que ibi notantur in.c.j.de supplen.ne.prel. Prior:issa vero non benedicitur fm glo.de elec.c. indemnitatibus.libro sexto.

¶ Secūdo q̄rit q̄d possit:z dico q pōt pri 2
mo statim post suā cōfirmationē.de cōsensu capituli sui.ecclesias z beneficia conferre:z instituere clericos in ecclesijs ad iuz monasterij pinentibus.sicut alij cōfirmati:vt in.c.noscitur.de hijs q fi.a prel.z pcordat Host.z panor.in.c.dilecta de ma.z ob. qbus limitat de institutione dare possessionem et titulum:non aūt de auctorizabili.dare.s.prātē exercendi curaz animarū ligādi arcq soluendi:qz nemo dat qō non

Universidad de Deusto
Biblioteca

habet. ¶ Et secundo pōt suspēdere monachas. ⁊ clericos sui iurisdictioi subiectos. a bñficio. vt in dicto. c. dilecta. iuncta glo. qō ēt sentit gl. ray. nō ūt pōt suspēdere ab offō. vel interdicere fm ho. quia hoc quasi clauū est ⁊ sub nomine censure pinet. qō gl. in. d. c. dilecta dicit posse dici: Inno. tñ sensit q̄ hec possit si cōsuetudo extat. ⁊ idem sensit gl. in. d. c. dilecta: qō ēt pbatur quia papa mādauit observari suspēsionē a beneficio ⁊ officio quā fecerat filia abbatissa de qua in. d. c. sed panor. sic facere vī concordiā. q̄ hec pōt large. ſ. subtrahēdo prebendas. ⁊ precipiēdo ne celebrēt donec satisfecerint: non autē stricte. ⁊ proprie. i. ea suspensione ⁊ interdictione: q̄ irregularitatem inducat cōtrarū facientibus: q̄ excōicatio. suspēsio. ⁊ interdictū. pinentur sub appellatiōe cēsure: vt in. c. q̄rēti de verbo. sig. vñ cui interdictū vnū rōne incapacitatis. reliquū vī interdici cū oia dependeant ab ordine. hec panor. ¶ Et tertio ꝯ excōicare aūt ab excōicatione absoluere nō possit vt in. d. c. dilecta: tamen fm rod. vt recitat asten. li. vi. ti. xxvi. pōt suis presbyteris pcipere vt excōicent ⁊ absoluant moniales delinquentes. ⁊ illi obedire tenentur: si tamen hoc habēt presbyteri ex concessione speciali aut generali ꝯ exercere. vt in. c. nouas. de pe. ⁊ re. Sed intelligo q̄ non possit subditas benedicere solenniter ex officio publice: secus priuate vt priuata persona cōmodo quo mater filiam benedicit. ¶ Et secundo non potest predicare. aut publice docere. aut euangelium legere. ſ. in missa fm glo. in. d. c. nouas. aut sup spiritualibus iudicare vel ordinem suscipere. ⁊ huiusmodi que ferui femineo prohibentur. vt dicit in tlu. femina: potest tamē i maturnitinio euangelium legere fm glo. ibi vnde ⁊ diaconissa appellatur. xxvii. q. 1. diaconissas: ⁊ subditas suas monere ⁊ hortari. ¶ Et. iii.

non potest valere monsales. xx. q. ij. statuimus. ¶ Et quarto non debet loqui cuꝫ aliquo nisi assoriata saltem per vetulam monacham. xxiii. q. ij. diffinimus: ⁊ c. in decima: similiter nec mittere debet monialem ad loquutorium nisi cuꝫ ea vadat aut aliā mittat fm archie. quia par ⁊ maior est ratio in subditis quibus debet esse prestantior. Quomodo autem ⁊ quando pro homagio possit egredi clauiuram vide. ſ. religio. vn. §. xvi. ⁊ quomodo non possit sibi eligere confessorem infra cōfessor. ſ. §. viij.

¶ De abortu.

Vorsum ⁊ sterilitatis venena. procurans homicida est: ⁊ mortaliter peccat. xxxij. q. ij. alii. ⁊ c. fe. Et si fetus erat inanimatus debet capite puniri: quia verus homicida: si vero erat inanimatus: si nobilis est sceleris auctor parte bonorum amissa relegatur: si ignobilis damnatur in metallum ff. de pe. l. ii quis aliquid. §. qui abortionis Et quo ad irregularitatem que homicidium consequitur intelligē si erat animatus anima rationali fm. s. tho. in. iii. d. xxxi. in lit. quātū vero ad peccatum hoc est mortale. etiam si erat animatus sola anima sensibili aut vegetatiua immo ēt si ista ante cōceptionem fiant ⁊ oē aliud generationis ipediriuum si hac intentione fiat: quia est contra bonū prolis generāde. Nā vero procurari possit abortus ad seruandam pregnantem. vide. ſ. medicus. §. iii. particula. ij. Utrum vero censeri debeat homicida si dubitatur de fetus animatione: dico q̄ in foro contentioso vbi agitur ad penam. interpretatio fieri debet in partem mitiorem. l. interpretatione. ff. de penis: sed in foro anime vbi agitur ad placandum deum ⁊ emendationem. debet se quis reputare homicidam: quia maxime in talibus est via tutior eligenda. vt in. c. inuenio de spon. ⁊ bonorum mentium est ibi culpam timere vbi culpa non est. c. ad eius in fi. v. dist. vide infra homicidiū primo in principio.

¶ De abrogatione legum.

Brogatio legum tribus modis vel causis licite perficitur. Primo propter consuetudinem. xvii. xxxi. di. aū triēniū insti. de testa. §. ij. Secūdo propter disparē temporum successiones. xxxiij. di. fīnitatis. vbi dicit ex q̄ defectus nfi tēporis. q̄bus nō solum merita ꝯ corpa ipsa defecerūt: dist rictōis illius nō potest manere censuram. Tertio

ppter emergētia mala. vt in. §. verū. lxiij. di. in fi. vbi est exēplū de eneo serpēte. quē moyses bona intentione fecit. excitas bona intētione diitruxit. S. Tho. autem. xij. q. xcvij. arti. i. ⁊ ij. dicit q̄ lex humana in tātum recte mutat inquātum per eius mutationem ꝯ cōmuni utilitati prouidet. Quod tamē de facili fieri nō debet. vt. ſ. lex. §. xv. Que aūt leges vel canones hodie non ligent. vide. ſ. lex. §. x. ⁊ xi. ⁊ xiij.

¶ De absente.

Bsens si data opa ⁊ affectate sit abñs. etiā cā reipub. nūquid gaudeat priuilegiis. que hñt abñtes cā reipu. dico q̄ nō. vt in. l. ⁊ q̄ domodici valoris est absens cā reipub. presumat abessens affectate ⁊ data opa: dico q̄ sic argu. textus singularis in. l. spadonem. §. fi. ff. de excu. tut. Et facit cōtra clericos abñtes qui vt ap̄lorices obtineant dignitates. cū cardinalib⁹ mordātur: ⁊ cōtra amba statores qui stāt plusq̄ expediat dolose vel sua volūtate: qui etiā tenenī expēsas restituere mittenti. vt in. d. l. ⁊ qui para.

¶ De Absolutione primo ab excōmunicatione iuris.

Bsolutio p̄ilo cōiter ab excōicatiōe iuris vt plenius inotescat sciendū est fm. vv. ⁊ monal. in ti. excōicatio q̄ ipsa est duplex: prima. ſ. pinēs ad tolū pōt impēdi. vt in. c. canonica. de sentē. 1
exc. que ēt ꝯ taceāt pdicti: distinguīt i solēnē ⁊ nō solēnē vt infra absolutio iij. §. i. ⁊ se quē. ⁊ secūda pinēs mere ad forū cōtentiosum que diacono ⁊ clericis inferioribus cōmitti pōt: ⁊ de qua intelligit glo. i. c. pastoralis. de of. ordi. quevnit vt etiā laico possit cōdūtaxat. qui vt dicit eā cōmittere pōt etiā excōicato q̄ est potius iurisdictōis q̄ ordinis. Sed tñ absolutus a talibus necessaria demo absolui ā sacerdote absolutiōe pria. rōne peccati mortalis pp qō fuit excōmunicat⁹. vñ vt recitat archie. icē. c. lxxxi. petrus de peru. ⁊ Io. dicūt q̄ quilibet superior etiā nō sacerdos hñs prātem excōicādi habet etiā ⁊ absoluēdi quantum ad restituendum hominum cōmunioni. ⁊ habilitandum ad legitimos actus: sed quātum ad tollendam culpam criminis aut commutationem assignat Innocē. in. c. quanto. de cōsuetudine. ⁊ c. fi. de excel. pla. quia hoc

pinet ad potestatē clauū que solis sacerdotibus date sunt. xx. di. §. i. ⁊ c. distinc. §. illud autem. ⁊ de pe. ⁊ remis. noua.

¶ Absolutio autem ab excōmunicatōe minori sciendum est q̄ a tribus dūtaxat fieri potest. ſ. a papa vt manifestum est: ⁊ a proprio ep̄o vel a pprio sacerdote: aut licētiaꝫ ab eo habēte. vt in. c. nuper. de sentē. excō. Et dico pprium sacerdotē eum qui absoluere pōt a peccatis fm archie. Ab archiep̄o autem extra suam diocesim fm dir. li. iij. ti. liij. fieri nō potest. vt pz in. d. c. nuper. sed intelligē nisi dum visitat. vt in. c. perpetuo. de censibus. li. bz. vi. Nā potest etiā fm sctūm tho. ⁊ ho. ⁊ alios fieri a sacerdote nō proprio. tum q̄ si negatur archiep̄o. ergo a fortiori sacerdoti tum etiā q̄ capitulū nuper. cōcedēs eam sacerdoti pprio: videntur de nō pprio negare. Nec obstat si cōditor canonis istam absolutionem sibi nō reservauit: q̄ phoc eā nō cōcessit aliis oib⁹. sed quibusdam. Nō obstat etiā si excōmunicatio minor seperat a sacramento ꝯ peceptiōe ⁊ psequenter ab ipsa absolutiōe: q̄ seperat a sacramētis aliqs a pnia: ⁊ a pnia in ordine ad peccata q̄ quibus ea stāte quis absolui nō pōt vt dicēt: nō autem a pnia in ordine ad excōicationem. q̄ius etiā dici possit q̄ nō oportet absolutiōem ab excōicatione esse sacerdotalem sed iurisdicā. vnde sctūs tho. dicit in. liij. q̄ excōicatio pinet ad forū cōtentiosum. vñ propria auctoritate excōicare pōt solum episcopi ⁊ superiores prelati habentes iurisdictionem.

¶ Absolutio vero ab excōicatiōe maiori a quo fieri possit sciēdū est q̄ regulariter absoluere pōt qui ⁊ ligare: ⁊ fm aliquos ecōtrario. xxiii. q. i. si petrus. ⁊ xxi. dist. si erior ff. de re iud. l. qui cōdēnare. ⁊ ff. de reg. iur. l. nemo. la prima. de pe. dist. i. verbū. Fallit hec regula in. iv. casibus. ¶ Primus est i delegato pape qui sine sine inobedientem excōmunicare pōt. sed post ānum a sua diffinitiua sniā absoluere nō potest. vt in. c. querēti. de offi. delega. iucta glo. ⁊ dico Innocen. ¶ Secundus est in eo qui postquam excōmunicauit incidit ipse in excommunicationem maiorem: quia tunc nec excōmunicare posset nec absoluere. xxiii. questione. i. audiuimus. secus si incidit in minorem q̄ posset. vt in. c. duobus. de sentē. excommunica. ⁊ de cle. exc. si celebrat. ¶ Tertius est in incendiario quem ordinarius excōmunicare potest. sed post denunciationem absoluere non potest: sed papa solus. vt in. c. tua. de sentē. excommunica. ¶ Quartus est 4

Universidad de Deusto
Biblioteca

in sentēcia lata ab inferiore. sed per papam
ex certa scientia cōfirmato. quod de sentē-
cia ab homine intelligit fm Joā. and. in. c.
ex frequētibus de inlit. nō quia omnia qui-
bus auctoritates imptimus nostra facim⁹
c. si apostolice. de prebē. li. vj. C. de vere. in.
enu. l. j. ¶. omnia: secus autem si confirmat
sine certa scia. aut cause cognitōe. vel si sen
tentia esset per statutū quātūcūq; cōfirma
tum: qr tunc absoluere poterit inferior. nisi
papa sibi vel alteri reseruasset. licutz ō his
que sunt a cōmuni iure dicetur. ¶ Quitus
est in illo qui excōmunicauit nec tamē ē sa-
cerdos: quia licet absoluere possit absolu-
tiōe iudiciali sine fori cōtentiosi: nō tamen
absolutiōe sacramentali siue fori pnialis:
sed indicere debet absoluto vt se ꝓsenter sa
cerdoti. qui rōne clauis illū absoluat quā
tum ad solēnem recōciliationem ecclesie:
quia si absolutio ab excōmunicatōe mino-
ri sacerdote requirit. vt in. c. nuper. de sen
tē. excom. multomagis hoc requirit abso
lutio a maiori: sed de hoc plenius. ¶. sequē.
¶ Sextus est in eo cui papa mandat vt ali
quem excōmunicet sine aliqua cognitione
cause: quia cuz talis sit merus executor ab
soluere non poterit: arg. in. c. super questio
num. z. c. fi. de offi. delega. secus autez si co
gnitionem cause mandasset: quia tunc pos
set absoluere: arg. in. c. verbū de peni. dist.
j. z. c. inferior. xxj. dist. Hoc no. Jo. z Archi.
in. d. c. cuz inferior. z Hostiē. z Bernar. in. c.
cuz inferior. de maio. z obedi. Et hij. vj. ca-
sus sunt in excōmunicatione. ¶ Septimus
est in clericis exhibētibus hereticis eccle-
siastica sacramēta z eos sepeliētib⁹: quos
ordinarius officio priuare potest. sed abs-
q; sedis apostolice iudulto speciali restitue-
re nō potest. vt in. c. excōmunicam⁹. ō here.
¶ Octauus est Insuspensis per cōcilium a
beneficijs cōferendis pro eo q; ea scienter
contulerūt indignis post secūdaz monitio
nem. quia hāc sniam nullus relaxare pōt
excepto papa vel vno ex quattuor patriar-
chis principalibus. vt in. c. graue. de pben.
¶ Nonus est indegradato quē ordinarius
degradare potest sed restituere nō potest:
sed solus papa. de cle. non re. ex tuc. in glo.
Circa hoc tamē est distinguēdum vt infra
degradatio. Quantum autem ad li econ-
uerso fallit in diocesano. qui absoluit exem
ptum. vt infra absolutio. v. ¶. iij. quē tamē
non ligat: quia exemptio non nocet exem-
pto. nisi forte in fauorem eximentis. cum fi-
as gratia vt iusq.

5 ¶ Absolutio ab excōmunicatione maiori
lata a iure communi vel speciali vt pateat
cui cōuenit iure ordinario. sciendum est q;
pape cōuenit in omni casu vt manifestum
est: z in aliquibus conuenit ei soli vt dicē-
tur infra titu. excōmunicatio. vij. per totū.
Episcopo autem quo ad excōmunicatiōes
non quidem hominis sed iuris cōmunis:
tam maiores q; minores competit in om-
ni casu in quo sibi vel alteri conditor cano-
nis non reseruauit. vt in. c. nuper. de sentē.
excōmunica. z in aliquibus casibus com-
petit ei z nulli inferiori. vt dicetur infra ti-
tu. excōmunicatio. viij. in principio. Et si-
militer competit capitulo seu illi ad quem
pertinet episcopalis iurisdictio sede vacā-
te: de maio. z obedie. c. vnico. libr. vj. Et si-
militer ꝓlatis exemptis quo ad subditos
eorum. cōuenit in omni casu in quo sibi con
ditor canonis nō reseruauit. z similiter nō
exemptis presidentibus ecclesie collegiate
vt est abbas archipresbyter z huiusmodi
in casibus non reseruatis superioribus. i.
pape vel episcopo: z, pbantur hec omnia p
capitulum nuper: itez quia huiusmodi pos
set excōmunicare. vt patet in. c. cum eccle-
siarum. de offi. ordinarij. z cōsequēter absol
uere. Et similiter cōuenit inferioribus pre
latis quibus hoc confert consuetudo. vt in
sum. cōf. lib. iij. titu. xxxiij. Sacerdoti autez
curato simplici etiam competit fm Innoc.
in. d. c. nuper. dicentem. q; tam a maiori q;
a minori absoluere potest proprius episco-
pus vel proprius sacerdos. licet dissentiat
glos. in. c. si episcopus. de penitē. z remis. in
vj. Et hoc inquit Innocē. nisi in casibus in
quibus conditor canonis sibi vel alteri re-
seruauit. Sed tu adde quo ad sacerdotem
nisi episcopus sibi reseruauerit. Consentit
ibi Ho. z est quasi rex expressus. Cōsentiūt
z theologi. vt in dir. libro. iij. titu. iiij. inter
quos est sanctus Bona. iij. di. xviij. q. vltī
ma z sanctus Tho. eadem dist. ij. ar. v. q. j.
Consentiunt etiam aliqui summiste. vt mo
nal. ti. excommunicatio: z summa confes. li
bro. iij. ti. xxxiij. z Joā. de saxonia titu. ab-
solutio. z summa angeli. titu. absolutio pri
mo: consentit z ratio. sic tamen intelligen-
do. q; non absoluit propria auctoritate, vt
episcopus sed ex commissione. vt patet per
sctūm Thomaz. iiij. distinctione. xviij. que
stione. ij. art. ij. q. j. quā commissionē intelli
go factam per summū pontificez eo ipso q;
absolutionem sibi vel alteri non reseruat.
Arguitur autem sic. Naz quicquid religio
sis de iure competit etiā simplici sacerdoti
curato competit: quia religiosi quibus de

iure communi nullus est maioris auctori-
tatis. s. pnitatis fm formā cle. duduz. de se
pul. non habent auctoritatem maiorem ea
que curatis conuenit de iure: vt prz in eadē
cle. Sed absoluere ab excōicatione vbi pa
pe vel eo ipso absolutio nō est reseruata de iu-
re siue in casu aliquo cōuenit religiosis de
iure. vt prz p exceptionem factam in clem.
prima de priuile. vbi religiosis mandat vt
nullū absoluant ab excōicatione nisi in ca-
sibus iure expressis. Primum quicēd nul-
la lege prohibetur concessum est. ff. et qui.
cau. ma. i. necnon vide ibi glo. Sed absolu
tio ab excommunicatione sacerdoti simpli
ci vbi nulla est reseruatio superioriby⁹ nullo
iure prohibetur. Preterea hoc videtur ha-
beri ex dicto capitulo nuper. in quo simul
tum absoluere vel requiratur auctoritas
episcopi: z responsio inter ipsos non distin-
guit: sed potius inter eos coniungit: in hoc
quod dicit papam dum sibi non retinuit re
laxasse alijs in plurali. i. episcopo z sacerdo
ti: z similiter dum in fine capituli dicitur q;
absoluere poterit hic vel ille. Nec valet di
cere quod loquitur de minori licet illud sit
verum: quia dictam relaxationem omnes
doctores exponūt etiam de maiori. Ab ista
tamen sententia dissentit summa rosel. et
supplementum pisanelle male intellecte: q
communicatione absoluere non potest: qd
tanq; vir doctus. s. Tho. ideo dixit qz hoc
non potest nisi ex commissione: que tamen
iusmodi absolutionem esse vnum ex quat-
tuor casibus episcopo de iure reseruatis qz
hoc non intelligitur de omni excommuni-
catione: sed de ea cuius absolutio episcopo
a iure est commissa: cuiusmodi sunt tres de
quibus infra: quod patet quia episcopo de
iure non reseruatur nisi quod suo ei tanq;
proprium tribuit: quod non facit de absolu
tione ab omni excommunicatione sed a q
busdam tantum. Ab ista etiam sententia
dissentit Panor. fundans se in glos. in. c. ij.
de pe. z remissio. libro. vj. que hoc non con-
cludit sufficienter ratione vel auctoritate.
Posset etiam contra istam sententiam ar-
gui: quia curatus excommunicare non po
test z consequenter nec soluere: sed dico ad
hoc dupliciter. Primo quod ei est iure per
missum in aliquibus casibus excommuni-
care. vt dicit. s. tho. in. iiij. d. xviij. q. ij. arti.
ij. q. j. Et secundo quod sicut non potest ex
communicare propria auctoritate: sed ex
commissione: quia vt ibi dicitur non habet
iurisdictionez in foro contentioso. ad quod
pertinet excommunicatio: ita etiam nō ab
soluit ex propria auctoritate sed ex cōmis-
sione alterius ei facta: eo ipso. quod non est
ei absolutio interdicta. vt elicitur ex capi-
tulo nuper. Ex quibus etiam supposito qd
diocesanus fratribus predicatorib⁹ z mi-
noribus presentaris in forma clemen. du-
dum. de sepul. nō possit reseruare casus ad
libitum. vt probabo infra titu. confessor. ij.
¶. v. elicio quod si dicti fratres sic presenta
ti vel ex gratia habentes quod sic intelli-
gantur presentati: absoluant ab aliqua ex
communicatione iuris non reseruata epi
scopo de iure sed solum reseruata episcopo
ex voluntate ipsius episcopi non essent ex
communicati: quia ab ea de iure poterant
absoluere. z episcopus eam sibi nō potuit
reseruare. vnde iuridica fuit talis absolu-
tio. j. confessor. secundo. ¶. v.

6 ¶ Absolutio ab excommunicatione statu-
torum prouincialium conciliorum: aut si-
nodalium: aut quam faciunt legati in suis
legationibus. vt pateat ad quem pertineat
sciendus est quod siue talis sententia sit la
ta ex persona concilij siue metropolitani in
concilio prouinciali fm archiep. dist. xvij.
c. j. non solum archiepiscopus sed etiā qui
libet episcopus absoluere poterit subditū
suum. cum talis sententia sit canonis siue
iuris. de senten. excom. nuper. z generaliter
de tali sententia. fm Bull. vt recitat dir. est
idem q; de excommunicatione lata a iure:
z verum est sicut etiam vult Panorm. in. c.
graue. de preben. loquens de episcopo. z Io
an. de lig. arguit a fortiori q; si episcop⁹ ab
soluere potest a sententia canonis genera-
liter lata non reseruata potius absoluere
poterit a sententia lata per constitutionez
sinodalem specialem. Et Panormita. vbi
supra ad episcopum tenet istam absolutio
nem pertinere. etiam si suus subditus con
traxerit sententiam in diocesi aliena: puta
si florentinus contrahat eam senis ex sta-
tuto sinodi senensis: et hoc etiam si statu-
tum esset confirmatum per papam secun-
dum Joan. andr. in capitulo ex frequenti-
bus. de institu. z ibi Panormita. per ratio-
nem: quia ex quo conditores statuti nec si-
bi nec alijs reseruarunt videntur alij conce-
sisse. Bull. autem vult nō solum episco-
pum hoc posse sed etiam simplicem sacer-
dotem: a quo tamen excipit religiosos qui
bus est prohibitum a talibus sententijs p
uincialibus: aut sinodalibus absoluere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt in clementi.religiosi. de priuilegijs. Et
sic tene vt in prioze.¶.dictum est:sed tamen
de hoc vide etiam ti.seq.¶.j.dubio.iij.
7 ¶ Absolutio ab excommunicatione in mor
tis articulo vt fertur cui competit scicdum
est q̃ quidam sunt qui absolui possunt extra
papam solum in mortis articulo:z hij fm
archie sunt falsarij literarum pape:insequ
tes hostiliter cardinales:iturlose vel time
re episcopum bannientes:religiosi vel cle
rici seculares inducentes ad votum eisgen
di sepulturam:z alij de quibus agitur in
fra.excommunicatio.viij.¶.ij.infi.z in cu
rie processu. Mortis autem articulus dicit
non solum periculum mortis ex infirmita
te.sed etiam quodlibet periculum vicinum
morti fm Inno.puta si quis timet hostem
vel predonem:vel crudelitatem poteris:vt
si nauigaturus sit per loca periculosa aut
per insidiosa transiturus:z idez ho.addēs
etiam idem esse si quis obsideatur in loco
vbi tela iaciuntur:sed intelligo ista de peri
culo probabili quod iudicio boni viri de
terminabitur. In hocergo articulo absol
uere potest excommunicatum a qualibet
excommunicatione tam iuris q̃ hominis
quilibet simplex sacerdos fm.s. Tho. in
quarto.dist.xviij.z di.xx.z Inno.arg.de pe
ni.dist.prima.quem pentret.z de sen. excō.
non dubium.z.c.eos.eo.titu.lib.vj.z de se
pul.parrochiano.sed hoc casu iniunget ei
q̃ impedimento cessante se presentet ei a
quo fuerat absoluendus:mandatum eius
super hoc humiliter accepturus.de sentē.
excom.ea noscitur. Et si non fuerit quis in
tali articulo absolutus.sed tamen in eo cō
tritionis signa apparuerint:absolui pote
rit post mortez abeo qui absoluere poterat
vinum z sanum z ab eo huiusmodi absolu
tio est requirenda.extra de sen.excom.a no
bis.el secundo. Nec obstat q̃ talis aliquā
do haberi non potest quia requisitus abso
lutionem alteri mandabit. Et valet talis
absolutio fm.vv.vt sepeliatur i loco sacro
vel sepulcrus non exhumatur z pro eo orēt
ac celebretur. Eodem modo z a fortiori in
tali articulo potest simplex sacerdos a quo
cunq̃ peccato quantunq̃ enormi absoluere
.fm.s.tho.quarto.vbi supra.z Innocen.
in.c.nuper.de senten excom. Et si talis ab
solutus euadat non est necesse q̃ se presen
tet ei qui alo poterat absoluere nisi habeat
anneam censuraz pro qua sola inuenitur
cautum vt quis se presentet.vt in capitulo
eos.de senten.excommu.libro sexto. Et in
tellige q̃ in tali casu absoluere potest sim
plex sacerdos etiam non proprius: modo
non sit impeditus in ordinis executiōe: de
quo infra confesso: tertio.¶.sexto. Ꝑ Immo
in dicto casu non solum simplex sacerdos:
sed etiam laicus absoluet ab excommuni
catione secundum panormi.in dicto capi
tulo a nobis.z de hoc sunt due glo. notabi
les in dicto capitulo a nobis.z in capitulo
pastoralis.de offi.ordi.quas ipse non ap
probat quantum ad absolutionem a pec
catis:sed solum ab excommunicatione:di
cens iura que videntur esse contraria intel
ligi de absolutione a peccatis non ab excō
municatione. Et hoc dictum glo.dicit esse
magni effectus:quia heres non compelli
tur amplius pro absolutione adire papaz.
vel eum a quo defunctus vinus erat absol
uendus. Et hanc absolutionem ipse cum
glo.vocant remissionem potius q̃ absolu
tionem. Et idem tenet archie.hanc absolu
tionem vocans reconciliationez.Sunt au
tem hec vera vbi deest copia sacerdotis.
Nec tamen propter hoc potest laicus in mor
tis articu.eucharistiam exhibere: Iz qui
dam hoc asserant.vt refert Innocen.quia
collecta post ho.firmare videtur q̃ nedum
laico.sed nec diacono licet istud sacramen
tum attentare.de diacono tamen infra dia
conus.Ꝑ Similiter nec tenetur quod possit
laicus eo casu exhibere extremam vnctio
nem licet quidam hoc dicant:quia cuz ista
sacramenta non sint necessitatis nulla est
necessitas qua excusentur ista tractantes
nisi sint sacris initiati. Nec tamen credas
ab omni excommunicatione z peccato pos
se absolui omnem transfretare volentes a
simplici sacerdote fm rancre.z ber.sed so
lum si periculum mortis imminear.s. pro
babile quo.s. quis probabiliter credit vel
dubitat naufragari vel alo pericitari. Si
militer nec quemlibet obsessum secundum
host.sed solum impugnatum tello:z intel
lige iuste se defendentem:quia fm dir. lib.
j.ti.xv.absolui non posset se defendens in
iuste tanq̃ rebellis:qui tamen si iuste peni
teret z secure extre non posset absolui pos
set modo nihil faciat sibi imputabile. Si
militer nec quemlibet prægnantem:sed ei
que est in periculo fm arbitrium boni viri
q̃ uis probabiliter dici possit secundū sum
mistas aliquos quod quilibet possit absol
ui quando superior haberi nō potest:quia
quantuncunq̃ sit assueta facilter parere.
potest tamē in vtero habere gemellos.aut
maiorem solito: pericitari:quod maxime
videtur verum si iniungeretur quod supe

rato periculo se pñtaret ei qui alias pote
rat absoluere. Sit tñ in oibus pdictis cau
tus simplex sacerdos:qz fm Inno.non dz se
de reseruatis intromittere. qñ haberi pōt
copia suprioris sicr nec pōt absoluere ab ex
cōicatiōe p curie processum:sicrtinam quaz
habes in fine huius opis latā nisi cuz modi
catione ibi posita: aliter ipse absolues esset
excōicatus excōicatione papalis multis pe
nis addictus.
¶ Circa predicta restāt dubia multa. Ꝑ Pri
mo enim queritur vtrum is qui excōmuni
cationez iuris z traxit in vna diocesi habēs
ibi domicilium:absolui possit ab epo vel cu
rato diocesis alterius si se transferat ad il
lam:dico q̃ sic fm.¶.¶.z rica.in quarto di.
xviij.si excōicatio est lata a iure vel quocū
q̃ statuto:z non fit per conditorem absolu
tio reservata: secus autem si lata esset ab
homine: vel a conditore absolutio reserva
ta:z idem sentit.Io.an.z panor.in.d.c.ex fre
quentibus quo ad episcopos.
2 Ꝑ Secundo an episcopus existēs in aliena
diocesi absoluere possit subditos suos.z di
co q̃ non in his q̃ requirunt cause cognitio
nem:quia nec sedere potest pro tribunali
ex.q.ij.episcopum :secus si cause notitiam
non requirunt:quia ista pertinent ad iurisd
ictionem voluntariam. Et idem dico de le
gato ex latere.extra terminos seu legatio
nis.postq̃ egressus est:vbidem donec reingre
diatur eam respectu hominum sue legatio
nis:arg.ff.de offic.procon.z le.l.ij.vbi dicit
quod proconsules quibus.s.legati a latere
similantur secundum glo.de off.le.c.excōi
catis.statim postq̃ vbē egressi fuerint.ha
bent iurisdictionem voluntariam:sed non
contentiosam idest iudicialem. Episcopi ta
men expulsi iurisdictionem intellige contē
tiosam secundum gl.exercere possent in alie
na diocesi licentia tamen petaz si nō obtē
tra a diocesano:z ita et q̃ subditi nō expul
sores nec eorum fauores seu consiliarij vl
tra duas dietas a fine sue diocesis non tra
hantur:vt in clemen.¶uis.de foro.compe.
z sic posset adsoluere etiam quantum ad ea
que cause cognitionem exquirunt. Sed p
notitia predictorum ampliozi.nota q̃ glo.
in.c.nouit de offi.lega.queritvtrum lega
tus vel alius ordinarius existens extra suū
territoziū possit excommunicare z absol
uere causas delegare.vel similia:vbi Pa
normi.dicit mentem glos.esse quod excom
municare aut absoluere non potest autem
exequi alia que requirunt cause cognitiōez
sed pōt conferre bñficia z causas delegare.
z facere alia que sunt iurisdictionis voluntā
rie:sed Innocen.limitat q̃ poterit absolue
re si se nouit in excōmunicādo errasse:quā
ista absolutio fit sine cause cognitione. Li
mitari etiam potest quod poterit absolue
re in foro anime quantum ad omnia in qui
bus non fit preiudicium tertio quia talia p
cessum iudiciarium non requirunt .Posset
etiam limitat.quod excommunicare pote
rit subditum in notariis:qz ista cognitionē
cause nō requirit:vt in.c.cuidētis de accu.
quod tñ non intelligo quātum ad excōica
tionē solēnez:qz talis fieri non pōt nisi vsur
pādo iurisdictiōem in ecclesia alterius dioc
esani.quod in dicta cle.¶uis prohibetur.
Si autem velit contentiose procedere.non
valet processus:quem tamen summa cōf.
li.iij.ti.xxxiij.q.iij.dicit valere si fiat de con
sensu diocesani:sed intellige accedente et
iam partium consensu.non aliter:quia par
tes extra territoziū trahi non poterit in
uite:vt.l.fin.ff.de iurisdi.om.iud.l.iij.ff.de
offic.presi.notat glos.in.capitulo.irrigan
tes.de offi.ord.libro.sexto.nisi in casu dicte
cle.¶uis.
Ꝑ Tertio vtrum si eps alicui pmittat abso 3
lutionez.ab omni excōicatione possit excōi
catum absoluere ab eo cuius absolutionez
non commisisset in spāl.si scuisset:vt forte
quia erat excōicatus propter dānum illatū
ipsi z vel aliquid huiusmodi:z dico q̃ nō.
extra de re.iur.in generali.li.vj.z de pen.z
re.si episcopus in.vj.vide tit.sequēti.¶.j.z
j.causula.
¶ Quarto ꝛrik vtrum si de facto aliquē ab 4
solno ab excōicatiōe a qua non possuz:z po
stea aduerto:debeam euz de meo errore cer
ificare si possum.z cōsulere quod denuo im
petret absolutionem:z dico quod sic secun
dum ¶.¶.z interim debeo me habere ad illū
quasi non absoluisset:vt in sum.q.fel.lib.iij.
ti.xxxiij.q.iij.
¶ Quinto ꝛrik vtrz possit ēs absolui ex cau 5
sa falsa:siue vtrū tenetur absolutio facta ex
cā falsa.z dico q̃ nō fm Inno.z ho.qz sic iu
dex absoluere nō intēdit.puta si absoluen
dus mētiat se fatisfecisse aut sibi remissam
iniuriā vel hmōi:alias ēt absolutio:siue iu
sta siue iniusta tz quo ad ecclesiā militārē:
ar.extra de re.iur.omnis res.item quia iu
ra promptiora sunt ad absolucēdum q̃ cōdē
nandum.l.dist.ponderet.z.c.cuz sum de
reg.iur.li.vj.z pdictis concordat albr. pro
que nota quod panor.in.c.ex parte.de offi.
or.dicit q̃ excommunicatio z absolutio vl
res excommunicatoris z absolutoris intē

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiõe recipiunt: ad quod facit glos. in c. ij. de rest. eo. Et ideo vbi excõmunicator intendebat omnino excõlcare tz excõlcatio iz iniusta: similiter si intẽdebat omnino absolueretz absolutio: etiam si expressa sint non solum iniusta sed etiam falsa: vt in. c. venerabilis. H. vbi. de sen. excom. li. vi. Et exemplũ quando sunt iniusta est vt si absoluatur qõ nolens satisfacere de damno pro quo, iuste fuit excõmunicatus.

¶ Utrum autez in mortis articulo fieri possit dispensatio omnis voti per simplicem sacerdotem infra votum. iij. H. iij. parti. x. A quo etiam absoluatur exẽptus. infra absolutio. v.

Rursus de absolutione secũdo. f. quo ad excõlcationem ab homine vel a iudice.

Absolutio secũdo. f. ab excõlcatione hominis vt inoteicat a quo possit ipẽdi. sciendũ est q̃ ipendi põt primo ab eo qui tulit eã: qr potest ligare põt ẽt soluere nisi in casu: vt dictum est secundo ab eius successore vbi lator esset mortuus vel amotus. xi. q. iij. si epõs. iij. quãdo excõlcator est suffraganeus impẽdi põt ab archiepo nõ indifferenter sed si ad eum fuerit appellatum: z hoc vocatis partibus zcognito de appellatione: vt in. c. romana. de appella. li. vi. z extra eo. venerabilibus. vel si hoc habet consuetudo: aut excõlcator negligenter vel malitiose differat absolutionem: vel in aliis casibus in quibus iudicare potest de subditis suffraganeorũ: quos habes. f. in tit. archiepiscopus. H. primo. Et si absoluit in casu non cõcesso absolutio nõ valet: quia est a iudice non suo: vt in. c. pastoralis. de offi. or. iij. generaliter a superiore excõlcatorio: si tñ hz oẽm iurisdictionẽ plenam potestatem sup excõlcatum equevt ipse excõmunicator. sicut si sacerdos prochialis vel archidiaconus: aut alius subditus ex consuetudine vel alio iure suum subditum excommunicauit. q̃uis non deceat episcopum irrequisito sacerdote illum absoluere: hoc tamen potest: et si absoluit absolutus est fm Inno. vt in. c. cum ab ecclesiarũ de offi. or. etiam satisfactione non premissa quia episcopus est ordinarius totius diocesis tam laicorum q̃ clericorum. vt in. c. j. de offi. or. etiam quia tales officiales dicuntur episcoporum vicarij. de offi. archi. c. primo. tree. dist. non debere. Quod verum intelligenisi habeant ex consuetudine q̃ ab episcopo absolui non possint: quia tunc non posset vt in. c. dilecto. de offi. archi. xo ale tamẽ faceret epo absoluendo ẽt quando põt: quia subditis suis iurisdictionem non seruat. de excel. pla. c. ij. de of. or. H. Et hec opinio Inn. est pmunis opinio doc. q̃uis aliqui cõtradicant: vt no. panor. in. d. c. cum ecclesiarum. Sic. Et prouincialis ordinis mendicãtium absoluit: quem prior conuentualis excommunicauit. eidem est de quolibet vicario habente plenitudinez ptãtis sup subditis priorum conuentualium vndecunq̃ habeat. f. a pstitutionibus vel indulto apostolico. Archiepo autẽ hoc non potest respectu subditorũ suffraganei nisi in casu dicto: qr non hz plenitudinẽ ptãtis sup eis. cũ ab eo non habeat suffraganeus sua auctoritatẽ.

¶ Primo vero q̃rit vtiz is cui epo pmittit vices suas. valeat absoluere sup: a dictos excõlcatos a subditis epi. z dico q̃ non hz dir. li. iij. t. c. v. nisi hoc expresse pcedat. ar. de petre. si epo. li. vi. vbi dr q̃ qõ non intelligitur in generali pmissione pmittere ea q̃ verisimiliter in specie non fuisset pmissurus nec est verisimile q̃ in spẽ pmisisset aliquid cum iniuria alterius: z pter non intelligitur in spẽ pmisisse q̃ posset absoluere excõlcatos ab alijs q̃ esset in eorum iniuria. z. de rei. iur. in gnali. li. vi. item de procu. qui ad agẽdum. li. vi. Et hoc etiam si epo diceret committi mus vobis vices nostras. etiam in his que mandarum speciale requirunt. quia in tali mandato non veniunt maiora granaora. q̃ sint in commissione expressa. vt in. dicto. capitulo. quod ad agẽdum: z in cle. non potest de procur. Istud autem magis est q̃ absoluere simpliciter. quia fit cum inferioris iniuria.

¶ Secundo vtrum episcopus extra territorium suum absoluere possit excommunicatos a se vel inferioribus sui: z dico vt in. ri. priori. vi. dubio. ij. z. sitr de legato. quia in hoc est idem iudicium de iniuria iuris z hominis fm docto. ibidem.

¶ Tertio vtrum pticipãs in crimine crimi nosi cum excõlcato absoluendus sit ab eodem cum illo: z dico q̃ sic imo sit absolueo sit excolcator: sine successor. siue superior eius vt in. c. nuper. de sen. excom.

¶ Quarto queritur vtrũ si iniusta excommunicatione quã tulit inferior. z pfirmata p papã. superior possit absoluere: z distinguo fm panor. in. c. ex frequẽtibus. de instit. q̃ aut est iniusta hominis aut statuti. Et si hois aut est pfirmata ex certa scientia. z sic nullus inferior papa absoluere potest sine eius mandato: nisi certum esset confirmationem per falsam suggestionẽ impetratam. extra de confir. vtili. c. ij. aut est confirmata simplicter z sine cause cognitione: z tunc absoluere põt inferior. vt in. d. c. ex frequẽtibus. Si vero iniusta statuti tunc pfirmatio non auferret inferioribus absoluendi potestatem: qr statutum inferioris p papam confirmatus esse nõ dz maioris roboris vel momenti q̃ ipsius pape statutus a cuius tñ iniusta absoluere pñt epi. vt in. c. nuper. de sen. excõ. ¶ Sed p hia nota fm doct. in. d. c. ex frequentib⁹. z in. c. qr diuersitatem. de concess. pben. z de pfir. vti. p rotum. q̃ confirmatio est duplex. prima. f. ex certa scientia z scõa in forma cõi. Prima est qñ in ea inseritur totus tenor rei confirmate vel qñ papa vtitur istis vel similibus verbis. f. ex certa scia: vel qñ confirmat aliquid quod vidit. vt de confir. vti. venerabilis. vt tenet Inno. in. c. i. de transac. Secunda vero est qñ papa confirmat simplr aliter non instructus de negocio: z tunc verba debent conditionaliter intelligi: qr papa ignorare pñsumitur q̃ in facto consistit. vt in. j. de constit. iij. vi. Nota etiã q̃ confirmatio prima. i. ex certa scia. fm glo. in. d. c. qr tia operatur primo q̃ talis res sit maioris auctoritatis: secũdo q̃ res minus valida sit valida tra q̃ validet nullitẽ inualiduz. z hz vim innouatio nis. vt in. c. j. de transac. z in. c. quotiens. de pac. tertio q̃ pter auctoritatem confirmantis nullus inferior de re illa cognoscere possit. Confirmatio aũt scõa. i. in forma cõi parum: aut nihil operatur nec tollit cognitionem inferioris: nec creat aliq̃ nouum ius. vt in iuribus pallegatis: impetrat autẽ hoc qr solent magis timeri spãliter q̃ gnaliter solum. phibita infra confirmatio humana.

¶ Quinto queritur vtrum excõlcatore mortuo. vel amoto capitm vel successor aut is ad quem eius ptinet iurisdictio absoluere possit eos quos excõlcator absoluere potuisset: z dico q̃ sic: z etiam a sentẽtijs latis a iure. vt in. c. vnico. de maio. z obe. in. vi. z. xi. q. iij. epõs. Circa hoc tñ quintũ dubitũ insurgunt dubia multa. de quibus infra in ritu. ca. per nos vel el⁹ absolutione locum hñt dicta i ti. priore. nisi de excõmunicatione iuris specialiter dicta sunt.

¶ Sexto queritur vtrum absolutus ab officiali epi excõlcati sit vere absolutus z distinguo. qr aut istum officialem epus instituit: post q̃ iam erat excõlcatus aut ante Si primum: iste nõ est vere absolutus: qr epo excõmunicat⁹ maior: excõlcatione ab omni actu legitimo est suspensus: z consequenter officialem instituere non potuit. Si vero secũdũ: adhuc distinguo: quia aut ceperat vti officio ante q̃ epo excõlcaretur aut non. Si primũ planũ est q̃ sit vere absolutus nisi aliud obsistat fm regar. in. iij. di. xviij. Si vero secundum sic fm aliquos secus est: qr ex quo vti non ceperat officio sequente excõlcatione epi expirat iurisdictio: qõ p hoc declarãt: qr si epo corporaliter moreretur aut deponeretur a q̃ officialis officio suo vti posset: iurisdictio sibi ab epo cõmissa expiraret extra de of. dele. iz in glo. Sed sita opinio ricar. non placet: dicitq̃ non esse simile qõ ad dicunt: qr mors potestatem auferet. z depositio executionem potestatis in ppetuum: nõ autem excommunicatio: sed eam suspendit vsq̃ ad tempus. Unde videtur dicendum q̃ procedere possit: z talis absolutus ab eo. vere absolutus est. Et probari possunt hec extra de offic. vica. romana. libro sexto. in ter. z in glo.

¶ Septimo q̃rit quõ faciendũ sit qñ causa p appellationem vel q̃relam venit ad metropolitanum subdito diocesani appellante vel querulante: z dico q̃ si deferatur p appellationem sic distinguitur in. c. venerabilibus. de sen. ex. libro sexto. H. sane. z duobus sequentibus. Si certum est iustũ esse sententiam excommunicationis: superior iudex ex communicatum ad excõlcatorem remittere debet z non absoluere nisi periculũ sit in mora: z vel nisi excommunicator requisit⁹ eum malitiose nollet absoluere: si tñ absoluit tenet absolutio fm glo. ibi in ver. dz. Si vero constet iniustam esse iustam sine aliqua difficultate mor dz absolui: z nõ remitti ad excõlcatorem. Si aũt dubitetur vtrũ iusta sit vel iniusta. superior eam põt iuxta formam eccle sie relaxare nisi deferat excõlcator: q̃ honestius aget si deferat ei in hoc casu. Hec ibi Si aũt talis non appellauit sed superiorem per simplicẽ querelam adiuit: dicendum est fm glo. in. c. p tuas. de sen. ex. q̃ ad inferiorẽ pt absolutione remittendus est qui si nolit illum absoluere: absoluet archiepo. de of. or. ad reprimendam. tñ si periculum esset in mora. pter hmõi remissionem ipm statim archiepo absolut. de sen. ex. sacro. Si tamẽ iniusta euidenter iniustam cognosceret declarare põt archiepo subditum epi ab eo irrõnabiliter fuisse ligatum: hz ad ipm non appellauerit. de appel. sollicitudinem. Hec ex glo. Nota tñ q̃ in casu quo non est appellatum: iste excõlcatus deponat querelã apud superiorem de suffraganeo. vt imponatur ei pena pro iniusta excommunicatione et suo iure esse dz eum audire: non aũt si q̃rat de illo vt relaxet iniusta: quam ille ptra se pro alio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

p.nullganit:qr tueri hanc cãm non pertinet ad suffraganeũ sed ad deũ p quo est sñia. Atrñ si suffraganeus extra iudicium pro defensione iurisñ suoꝝ:vel etiam in iudicio ex suo ꝓcedens officio.s.inquirendo vel simile quid agendo aliquem excõicet in hoc casu conueniendus est suffragantus cozꝫ archiepo vel eius officiali quia ipsius interest defendere causam suam. Hec in dicto.c. venerabilibus.

8 ¶ Octauo ꝗritur vtrũ iudex ad actum absolutionis citare teneat partem aduersam: ⁊ dicit panor.in.c.qua fronte.de app. q̃ sic ꝑm doc.cõster:cũ pars aduersa prẽdere possit interesse:forte eim fecit expẽsas quas cõsequi dꝫ ante absolutionem vel hmõi: tenet tñ absolutio si de facto fiat parte nõ vocata sed gl.in.c.excõicatos.xj.q.iij.videt limitare ꝑdicta qñ iudex excõicauit ad instantiam partis:secus si ex officio suo:⁊ hoc placet panor. Joã.aũt an.arguit q̃ absolutio non teneat p rex.in.c.romana.H.sñias.de app.lib. vj.vbi ꝯ q̃ sñia excõicationis vel interdicti mullatenus est reuocanda parte nõ citata. Sed panor.concordans dicit absolutionem tenere parte non vocata si fiat ab excõicatore:siue a superiore concurrente est eo ad actum iurisdictionis circa excõicatum tex. est cum glo.in.c.cum ab ecclesiar.de of.or. ⁊ in.d.c.venerabilibus.H.vbi.vbi habet regula generalis q̃ absolutio facta a iudice suo quãtũcũq̃ iniusta tenet. Qñ aũt absolutio fit a iudice ad quem deuoluitur iurisdictio solum via appellationis. vt in arcpiepo si ad eum non est appellatum non vꝫ absolutio:secus si recipiat appellationem ex probabili cũ emissaꝫ:qr tunc tenet absolutio ab eo facta parte non vocata ꝫ sit iniusta:quia hoc casu est iudex qs etiam ꝯz per dictũ.H. vbi qui propriie loquitur de iudice ad quem vbi dicitur q̃ si superiori competit de excõicatione cognoscere.absolutio quam facit tenet ꝫ forsitã sit iniusta:qñ ⁊ si contra ius litigatorio:non tñ contra ius constitutionis absolut.Si autem vult sententiam excõicationis reuocare tanq̃ iniustam vel denuciare nullam:non potest nisi partibus vocatis ⁊ si alr facit reuocatio vel annullatio nõ tꝫ. ⁊ hoc casu intellige d.H.sñias.⁊ Joã.an. ibi. Et ratio est quia hoc est quasi diffinitiue ꝑnunciare:⁊ est actus iudicialis nec sibi competit potestas nisi prius examinauerit causam. Hec panor.⁊ est verum quod dicit doabb.quia etiam si archiepiscopus sit iudex non tamen potest sententiam a quo est appellatuꝫ reuocare sine citatione partis.l.de

vnoquoq̃.⁊ ibi per doc.ff.de re.iur.potest ergo solum absoluere:qr absolutio est actus penitentialis sed reuocare sententiam excõmunicationis parte non citata hoc non potest.c.inter quatuor.⁊ ibi Inno.de maior obedien.

9 ¶ Nono ꝗritur vtrum archiepõs absoluere possit ligatos sñia canonis concilij prouincialis.⁊ dicit astẽ.li.vij.titu.xiij.de mẽte hoq̃ non sine consensu suffraganeorum: si cũ non sit factus in persona concilij vt si dicatur nos concilium:vel nos archiepiscopus. de consensu suffraganeorum:⁊ hoc nisi episcopi sibi concesserint:vel hoc ex priuilegio vel consuetudine habeat.arg.de temp.or.si archiepõs.⁊.c.sequenti.Potest vero p se absoluere si statutum sit factum ex persona archiepi.vt si dicatur nos archiepõs de pstilio fratrum nostroꝝ ꝛc.qr pstilia non importat necessitatem:vt in.c.cum olim.de arbit.licet glo.Archi.aũt.xvij.di.in summa.in vtroq̃ casu tenet q̃ absoluere põt non solum archiepõs suum subditum:sed ẽt quilibet suffraganeus.qr talis sñia est canonis.ar.ex.c.nuper.de sen.excom.⁊ hoc tene.An autem religiosus absoluẽs a sñia hominis a qua nõ potest:incidat in aliquam censuraꝫ.vide infra excõicatio.vij.excõicatione.xiiij.H.viij. Ab hac etiam absolutere potest simplex sacerdos in mortis articulo.modo quo supra absolutio.s.H.v.

Rursus de absolutione.iij.s.quo ad modum eius.

Absolutio.iij.ab excõicatione quo ad modum seruandũ.vt plenꝰ intelligat. Sciendũ est primo qõ a nulla excõicatione maiori vel minori põt quis sub conditione absolui:puta si satisfecerit vel huiusmodi:qr nec talis absolutio tenet:nec taliter absolutus:est simpliciter absolutus secundum.H.de re.iudicatus.libro sexto.Et ꝛm panor.in.c. de quibus.de bap.intelligitur de conditione suspẽdente actum.i.q̃ est de futuro:sine.q̃ pendet in futuro:secus aũt si fuerit de preterito q̃ ppriie non est conditio cum actũ non suspendat vt baptizo te si non es baptizatus.

¶ Sciendũ est secõ.p absolutione ab excõicatione maiori q̃ modus eiꝰ est duplex.vnꝰ s.primus ad bene esse eius ⁊ solennitatem de quo.H.sequenti.alius pertinens ad eius necessitatem vel essentiam sine quo.s.nihil fit ⁊ quo seruato tenet. Et de hoc dico quod non seruato modo solenni etiam sine causa rationabili absolutio ipsa nudo ⁊ simpliciter verbo fieri potest. vt dicendo: absoluo te ab excõicatione: aut relaxo eũ vel te rebenedico: aut aliquid equaleno eũ intentiõe absoluẽdi:extra de reg.iur.ois reo.so.dis. ponderet.⁊ hoc ꝑm Ray.Gull.Jo.⁊ archi. ⁊ oẽs fere doct.vnde dicit Richar.in.4.sui facere quecũq̃ verba significant remotionẽ excõicationis.⁊ idem in sñia dicunt ant.de but.⁊ per.de perusio.⁊.e.tho.qui in.iiij.dis. xviij.vult absolutionẽ ab excõicatione nõ esse sacramẽtalem sed magis consequi iurisdictionem:ideoq̃ verba ipsa habere efficaciam ab intentione dicentis:vbi non refert quibus quis verbis suã intentionẽ exprimat.Contrarium tñ videtur.s.q̃ absolutio ista nõ teneat modo solenni nõ seruato qui a iure collectus est: qr forma rescripti exacta diligentia seruanda est:ita vt nec ordo ꝓposteretur.c.cum dilecta.de rescrip. ⁊ alijs in glo.ibi allegatis.sed distinguendo dico ista procedere:qñ absolutio alicui ab homine cõmissa est:⁊ sub certa forma:quia tunc absolutio non valet forma nõ seruata ar.c.ñ.de ꝑben.⁊.c.prudentiam.de offi. de nulla cõperit iurisdictio:vt notatur in iuribus prealegatis.⁊ consequenter non valet actus deficiente potestate. Si vero absolutio sit commissa alicui de iure vel ab homine sed simpliciter ⁊ non sub aliqua forma sufficit vtl verbo absolutionis vel relaxationis aut rebenedictionis ⁊ hmõi q: sicut in excõicatione ita ⁊ in absolutione: nulla est substantialis ⁊ essentialis forma tradita a iure.s.certa ⁊ determinata:vt notatur in.c.s.de sen.excom.li.vj.⁊ in.c.s. de iudic. ad quod facit.ij.q.iij.c.s.sed sufficit p quecunq̃ verba pierre id qõ significat verbuꝫ excõicationis ⁊ absolutionis. Et ita tenet gof.vt no.panor.in.c.ñ.de re.spo.⁊ Inno.in d.c.cum dilecta.⁊ sic etiam intelligendus est Joã.⁊ archi.in.c.cõperimus.xxiij.q.iij.et Inno.in.c.cũ desideres.de sen.exc.dicẽtiuꝫ q̃ absolutio ab excõicatione solo verbo facta tenet.sed peccat non seruans modum solennem nisi omittat ex causa rationabili.

3 ¶ Sciendum est tertio q̃ absolutio ab excõmunicatione maiori quantum ad suam solennitatem et modum obseruandum de bene esse ab ipso absoluente secundũ ho.in solundus ante iuret parere mandatis ecclesie.vt in.c.ex tenore.de senten.⁊ excom.et idem esset si iuraret parere mandatis abbus.limitat seruandum in criminib⁹ horrendis vt incendiarij:fallarij ⁊ huiusmodi:non autem in leuibus.⁊ hoc placet Archie. Et secundum ho.hoc est de substãtia absolutionis sed tamen contrarium est verum ⁊ communiter tenetur.de sen.excom. cum desideres.vnde si omittatur:quod tamen fieri non debet tener absolutio secundum gof.ber.⁊ Gull.⁊ predictos. Et mulieres quidem indubitanter iurare debẽt.an autem ⁊ pueri relinquitur arbitrio episcopi vt multis placet. Secundum est q̃ anteq̃ absoluatur si excommunicatus est p notoria offensa prestat emendam sufficientem iurta proprias facultates.vt in.c.portio.de sen.excom.⁊ in.c. parrochianos.eo. titu.pro contumacia vero ⁊ offensa dubia sufficit cautio curatoria.deverb.sig.ex parte.s.vbi nulle petuntur expense. Sed vbi petuntur expense vel satisf actio damni ab solui non debet nisi prius satisfaciat si potest:⁊ si non potest absoui debet sub cautione idonea.s.pignoratitia vt fideiussoria de satisfaciendo si venerit ad pingiorem fortunam.vt in.c.odoardus.de solu.⁊ in.c.ex parte.de verb.signi.el primo.quam si prestare non potest saltem prestabit iuratoriã si presbyter. Et ꝛm Gull.falso ad petitionem aduersarij tenetur cedere bonis:qõ intelligo verum in foro contentioso:sed in foro penitentie sufficit si restituat eo modo quo tenetur.de quo.s.restitutio. Tenet aũt ꝛm eũdem Gull.absolutio si hoc secũdum nõ seruetur:sed peccat absoluens ad quod facit.d.c.odoardus. Tertiuꝫ est vt absoluatur per eũ qui põt.cũ psalmo.oratiõe domnica ⁊ alia cõsueta ⁊ verbibus ⁊ postea subiugatur.absoluo te eter.vt in.c.a nobis.de sen.ex.el secõ.vbi tñ de verbibus que archie.⁊ sum.pisa.cõmemorant mẽtio nõ fit nisi quatenus sunt cõsueta.⁊ pñiter eadem rõne seruanda qua ⁊ cõsueta oratio. Quartum est vt absoluens postmodum faciat absoluto iusta ⁊ rationabilia mãdata:alꝫ posset appellare.extra de pac.c.ñ.⁊ de app.vt debitus. Et ũt rationabilia si excõicatio a iure iniungatur.vt nũq̃ percutiat clericum incendiario q̃ non incendat ⁊ similia.vt in.d.c.ex tenore. ⁊.xxiij.q.ij.pessimam. Et intelige nũq̃ nisi in casu licito ⁊ a iure concesso:quia beneficium iurisdictionis nemini auferendum est.s. auten.de nup.H.sed hoc quod.⁊.ff.de re iudi.l. iij. Et ita percussori clerici iniungendum est nũq̃ percutere nisi ad defensionem vel de mandato prelati:cui etiam iniuria fieret

Summa

Siue.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si non posset mandare subdito caprionem aut verbera in casu legitimo. Aliquando etiã requiritur cautio q̃ talis decetero nõ pcumãt: vt in.c. graue. de sen.excom. Si tñ sua apparet iniusta nullum mãdatum fiẽdum est. quia pdicta iura loquuntur solum in casibus in quib⁹ quis vere commisit delictum, ppter q̃ fuit excõicatus. Cõsueuit autem ista absolutio sic practicari. vt post satisfactionem ⁊ iuramẽtum. incipiat absoluens psalmum miserere. ⁊ simul virgis ⁊ flagello pcutiens scapulas nudas absoluendi nisi aliter suadeat pudor honestatis finito psalmo subũgat Kirie. ⁊ pater nostr. ⁊. ℣. salium me fac. ⁊ oronez deus cui pcprium: excepto q̃ non dẽ quos delicterũ. sed loco huius dr. ⁊ hũc famulum tuũ quem excõicationis cathena cõstrinsit. ⁊c. ⁊ deinde dicat absolno te a vinculo excõicationis quã incurristi, ppter tale factum: ⁊ restituo te sacramentis ecclesie ⁊ communioni acynitati fidelium: in nomine patris ⁊c. vel dicat formã absolutõis quã habes f. absolutio. vi. ℣. i. ⁊ vlt. faciat mandata.

¶ Scẽdum est quarto. q̃ absolutio ab excõicatione minori quãtum ad modum quẽ seruare debet absolues duo dz habere: primo vnuz ex parte absoluendi. vt. f. sacerdoti, pprio. i. ei qui potest illũ absoluere a peccatis fm archie. exponat causaz petẽs absolutionem. vt in c. nuper. de sen. excõ. hoc tñ non est necessarium, scdo aliud ex parte absoluẽtis vt absolutẽ absoluat: aliter absolutio non valeret. vt de maiori dictuz est. Non requiritur autem iuratoria cautio. vt in. d. c. nuper. ⁊ intelligẽ de parendo mãdatis. aut vãno relarciẽdo: nec requirunt verbera aut oro vel quecũq̃ solẽnitas, preter simplicem cõfessionem, alioquin dictuz c. nuper. nõ rñderet. tertio ibi quesito: quetñ cõfessio nõ est absolute necessaria. ſz sufficit rem inotuisse sacerdoti. cum etiaz absoluere possit inuitum vt dicitur. Nõ requirit ẽt ipm sacerdotẽ nõ esse ligatum excõicatione minori. sed sic ligatus potest absoluere. vt in. c. duobus. eo. tit.

¶ Circa pmissa tñ psurgunt dubia multa.

¶ Primum est vtrũ absoluens fm pdictuz modum intelligatur excõmunicato participare illicite in predictis: ⁊ dico q̃ nõ: sed potius licite: quia in spectãtib⁹ ad animẽ salutem: vel vt vulgo dicitur in conuertendo: ⁊ pter nullam sententiam excõmunicationis incurrit. vt in. c. cum voluntate. eo. titu. ⁊. xi. q. iij. c. cum excõmunicato. idẽ tenet ho. in. c. a nobis. el. scdo. de sentẽ. excom. etiam si is qui absoluitur rñdeat absoluenti. vel dicat pẽ miserere cuz eo.

¶ Secũdum vtz papa excõicatum intelligatur absoluere per hoc q̃ eum saluat vel osculatur aut a quocũq̃ modo participat ei scienter: ⁊ dico q̃ non. vt in. c. si summus de sen. excom. in cle. ⁊ hoc intelligẽ i dubio: q̃ si constaret q̃ papa ex hoc eũ haberet: p absoluto eẽt absolutus: quia papa iuri potestiuo non subditur: cum sit supra illud. de concef. preben. proposuit. ⁊ pter non subũ citur forme iuris comunis. volentis q̃ excõicatio ⁊ absolutio verbis exprimatur: ſz tamẽ nisi papa id expresserit reputari non debet absolutus fm Innocẽ. in. c. cuz olim de priui. ¶ Tertium vtrum epus vel alius inferior papa. excommunicatũ possit absoluere dicto modo: idest ei participando nullo speciali signo absolutionis expresso cum intentione tamẽ, absoluendi: ⁊ dico q̃ non fm Innocẽ. in. d. c. olim: sed oportet vt verbo aliquo denotante absolutionem. ⁊ concordat glo. in. d. c. cum desideres: ⁊ est cõmunis opinio docto. in eo. c. ⁊ in eadez clemẽ. si summus: ⁊ rõ est: quia subiicitur forme iuris cõmunis. vt notat Panor. in. d. c. cum desideres: vnde cum in absolutõe ab excommunicatione: aliqua forma requiratur non obstante etiã satisfactione: requiritur absolutio: ẽt vt dicit in excommunicatione ad tempus: pura quouisq̃ quis satisfecerit: sed tamẽ in absolutione a suspẽsione vel interdicto: secus est fm Joã. and. vt singulariter no. Panor. in. c. si. ō matrimo. ⁊ ac. ⁊ tra iter. eccle. q: si ista ferant ad rẽpus: post illud nõ requiritur absolutio. ſz sufficit si de mente iudicis constet. Et ratio inquit diuersitatis est. q: in istis nõ requiritur certa forma. sicut in absolutõe ab excõicatione. hec Panor. qui: per formaz certam nõ accipit, determinatam: q: nulla est substantialis ⁊ necessaria cum diuersis verbis fieri possit absolutio vt dictum est: sed certa ibi est idem q̃ aliqua. Si tamẽ papa eẽt is qui excõmunicauit ad tempus post illud nõ requiritur absolutio si de pontificis voluntate cõstiterit: quia non subiicitur forme sed voluntate potest absoluere: vt dictum est: sed in dubio credit dominus Anto. q̃ absolutio requiratur: q: alio non apparente: nõ videtur papa velle vti potestate absoluta sed ordinaria: ⁊ ita fm iuris ordinem impendi debet absolutio.

¶ Quartum vtrum excommunicatus per constitutionem sit absolutus ex hoc ipso: q̃ papa illaz reuocauit. non indigẽs illa absolutione: ⁊ dico q̃ sic si reuocando dixit q̃ eam vult haberi pro nõ facta: quia fm gl. in. c. non debet. de cõsangui. ⁊ assi. ⁊ glo. in clemẽ. vnica. de imm. eccle. super verbo iseretis: tanta est auctoritas pape. q̃ tollere potest cõstitutionem etiam rõne preteriti effectus. ita q̃ in tali casu talis absolutione non indigebit. ⁊ glo. in dicto ver. iseretis. dicit q̃ papa in hũs que sunt iuris positiui habet potestatem reuocãdi ex tunc. i. sic q̃ retro trahantur: que glo. fm zaba. non inuenitur alibi: ⁊ ei concordat Paul. dicens ex hoc: q̃ illegitimus per papam legitimari potest: sic q̃ habeatur pro legitimo extũc idest retro trahatur. etiaz quo ad honores seculares. Si autem papa talem constitutionez reuocat simpliciter: non reuocatur effectus iam causatus: nec videt approbatus actus exercitus cõtra illam: vñ excommunicatus absolutõe indigebit. Nõ ẽ autem simile de prelatis inferioribus: quia illud q̃ dictum est: põt papa de plenitudine potestatis. vt innuit glo. pdicta dicens: vide quanta est auctoritas pape: plenitudo autez illa non est in aliis platis qui assumpti sunt in partem sollicitudinis: vñ si ep̃s dicat excõicationem ep̃alem se velle habere p̃ absolutus. ¶ Quintum. an absens ab excõicatione possit absolui: ⁊ dico q̃ sic: per procuratorẽ: fm Jo. an. in. c. quid agẽdum. de pcura. lib. vi. ⁊ Archi. in. c. eos qui. ō sen. excom. lib. vi. ⁊ spec. ti. de pcura. q̃ fm Innocẽ. in. c. cum desideres. de sen. excom. est verum quãdo subest iusta cã: quod non sic intelligo quasi ñ sicẽte iusta cã nõ teneat absolutio: sed quia ex aliqua parte vel ex vtraq̃ incidit peccatũ. Et similr potest absolui per lras fm Ricardũ in quarto. dist. xviij. ⁊ est tex. in. c. quãto. ij. q. v. Erit autẽ absolutus quãdo lras receperit. nisi aliter cõster de mẽte absoluentis. Et similr tenet absolutio abñtis sine pcuratore ⁊ ifio. quã tum pertinet ad totũ anime: licut cõsueuerũt cõstituere: electos absoluere ab cõfirmatione: q: totum dependet ex intẽtiõe absoluẽtis vt dictum est. ⁊ ii nõ requiritur pñtia animi seu volũtatis: vt statim dicet: multomiuus requirit pñtia corporis: ⁊ si absolui põt mortuus cuius alia est in purgatorio: multomagis viuus. Unde absolutio generalis facta in. c. religiosos: exterdi tur ad abñtes: si id statuat intẽdat: vt debz etiã si nõ faciãt q̃ ille iuũgit: q: multoma gis volens quãuis negligens. ¶ Sextum, vtrum absolui possit inuitus: ⁊ dico de hoc fuisse theologorum opiniones varias. in quarto. di. xviij. ⁊ canonistarum in. c. ab excommunicato. de rescriptis. ⁊. c. significasti de eo qui dux. in vi. ⁊ in. c. primo. de sentẽ. excom. libr. vi. Unde. s. Tho. ibi dicit hoc esse possibile: quod Ricar. verũ dicit: quantum ad sententiam hois nõ autem iuris: quia illa est aliquo modo volũtaria dumquis volũtarie incidit in canones. Sed ratio. s. Tho. includit de vtroq̃. it loquamur de posse absoluto: quia iquit. excõicatio est pena: de cuius rõne non est q̃ sit volũtaria vñ nõ dependet a volũtate puniti sed punientis: qui. f. sicut eam sua volũtate infert homini aut p statutum ãnecrit aliqui ita etiam ⁊ remouet. si vero loquamur de posse circũstãtionato. i. trrepreheñibili: q̃ i. idẽ est quod debere: sic nõ est hoc possibile nisi ex cã rationabili. pura quia expedit saluti excõicati q̃ ex hoc sit peior. vel cõtrari cui participãdi excõicato necessitas icũbit. Quod notauit Panor. in. c. apostolice. de excep. dicẽs q̃ vbi ex absolutõe ipsiuet vtilitas ecclesie. vel si nõ absolut reus ecclesie ordiatio impediretur: tũc absoluẽdus est etiam inuitus: vt dicit ipse. c. veniẽs. et secũdo de restit. Et. s. Tho. subiungit q̃ ẽt manente cõtumacia põt quis excõicationẽ. iuste latã discrete relaxare: si videat saluti illius expedire: ⁊ consentit Albri.

¶ Septimum. vtrum ligatus pluribus sententiis vel vna ex diuersis cautis, tenetur omnes coulas exprimere: ⁊ dico fm Panor. in. c. cum pro causa. de senten. excomtis non tenet absolutio cautio omnib⁹ nõ expressio: quia est subreptitia: ⁊ superior absoluere nõ intẽdebat nisi pro causa expressa arg. optimum in. c. officij. de sentẽ. excommunica. ⁊ in. c. ex parte. de offic. ordina. ⁊ hoc si petiuisset ac obtinuisset absolutionem generalem ab omnibus: quia licet fieri non debeat nisi facta expressione speciali: tamen facta tenet: quod ego verum intelligo: nisi dolose subticeret vnam: loquendo in foro anime. quia tunc secũdum Ricardum in quarto. distinctione. xviij. absolutio est inanis. de senten. excommunicatio. cum pro cã. ⁊. c. officij. hoc idem est in foro iudiciario fm Panor. in. d. c. cum pro cã. col. ij. ibi nota bene gl. xxvij. in illis verbis dũmõ expriniat iteriem sacrẽ. sed Felyn. referẽdo. s. Tho. in quarto sen. dist. xviij. q. ij. artic. v. dicit hoc habere locum quando quis erat excõmunicatus plurib⁹ excõ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

municationibus ab eodem iudice quia absolutus ab vna intelligitur inquit ꝯ. Th. absolutus ab omnibus nisi contrarius exprimatur. secus si a diuersis. ⁊ de hoc ē glo. in. c. sunt plures. in ver. de omnibus. de penitē. distin. iij. Si vero excommunicatio fuit vna ⁊ cause plures: aut vna causa sola per se sufficit. ⁊ tunc tenet absolutio: si illa causa exprimatur. ar. c. super litteris. de rescrip. si vero plures cause per se sufficiunt. vt quia plures clericos percussit. vel plures eūdem temporibus interpollatis. omnes causas debet exprimere ꝓm pisanum: ⁊ vna absolutio sufficit pro omnibus: aliter est subreptitia absolutio: ⁊ si exprimit vnam causam tātum. ⁊ deinde obtinet absolutionem generalem valet: modo fraus non interueniat: maxime si causas tacitas exprimit in generali dicens se pluries talia fecisse. Si vero nulla causa per se sufficit sed omnes simul: tunc scōm Panor. vbi ꝗ. non tenet absolutio nisi omnibus expressis: cuius ratio esse potest: si tamen dabilis est iste casus: quia vna expressa vel omnibus preter vnam. non est expressa causa sufficiens sententie: ⁊ cōsequenter iudex non iudicat illum ligatum: ⁊ consequenter nec absoluere intendit. Si tamen eo casu intēdet et absoluere ad cautelam: est absolutus: cum absolutio ab absoluentis voluntate dependeat. Cum omnibus tamē predictis intelligē. q̄ si de absoluentis voluntate constaret: tenet absolutio etiam nulla expressa causa: si de iplis excommunicationibus loquamur: secus de peccatis quib⁹ ꝓtrahūtur: que ota op3 spālter esse expssa.

8 ¶ Octauum. vtrū ligatus a pluribus iudicibus debeat a pluribus absolui: ⁊ dico q̄ sic: ⁊ semper vtari debet quouscq̄ sit ab omnibus absolutus: vel ab vno cui omnes absolutionem mandarint. ꝓm notata per doctores in. c. officij. de sen. excom. aut ꝓ3 rlc. nisi absoluat vnus oium superior. Et intelligē q̄ petēs absolutionē ab vno iudice ꝓ vna cā d3 tamē aliās exprimere. vt p3i. d. c. offi. ¶ Nonum. vtrū absolui debeat excōmunicatus offerens se ad iusticiam appellante aduersario ne absoluatur: ⁊ dico q̄ absolui pōt in triplici casu. Primo si excōicator recognoscit errorem fue excommunicationis q̄ illum d3 reuocare. appellatione nō obstāte. de sen. ex. ex sacro. Secō si ē error dubitat ⁊ reus pstat cautionē de parēdo iuri. vt ibi. sed caueat iudex ne fingat errorē i iudiciū ptio. Tertio si nec agnoscit errorē: nec dubitat ē eo. ⁊ tñ reus petit absolui ⁊ de parendo iuri cautio idonea prestatur. c. qua fronte. de appella. Fallit hoc quādo excōmunicatus absolutionem petit ad cautelam: dicēs iniam fuisse dubiaꝫ aut falsam aut nullam: q̄ si aduersarius dicat eum ꝓ manifesta offensa excōmunicatum. ⁊ ꝗ. terminum octo dierꝫ ꝓbet. absolui nō potest reus nisi prius sufficiētem prestet emēdam. de sen. excom. solet lib. vj. ⁊ facit capitulum odoardus de solut. ⁊ qd ibi notatur: si vero non probet absoluetur cuꝫ iuratoria cautione. vt in. d. c. solet. Si vero excōicatus impetret absolutionē aduersario sciēte sed nō ꝓtradicente neq̄ aliquid petente. postea conqueri non valebit quia remisisse vī. de sen. ⁊ re iudic. quāuis.

10 ¶ Decimum vtrū dubitans de excōicatione petere debeat absolutionem: ⁊ dico q̄ sic: si habet absoluentis commoditatem: ⁊ nullum sibi inde iudicium generat: quia in dubijs tutior pars est eligēda. de spō. iuuenis. Si veronon habet illam cōmoditatē. aut sibi inde iudiciū generāt ab aduersario. aut a ꝓpria passione q̄. ꝗ. assentiēdo scrupulis fit scrupulosior ⁊ inquietior. tūc si dubitatio est leuis aut scrupulosa deponat eam ad ꝓfilium boni viri. q̄ absolutionē petere non teneꝫ. ar. de sen. ex. inq̄sitiōi. item q̄ dubius consulens peritos laborat ignorātia invincibili que petū excusat ꝓm scōm tho. ij. di. xxij. ⁊ quarto. di. ix. ⁊ xij. q. vij. sexto qō marie verū est in scrupulosis: q̄ in re ꝓpria: sunt sine iudicio de particulari eligibili. ꝓpter vehemētiam passionis timoris. Si vero eaꝫ deponere aut nō vult aut nō potest. vel etiam si dubitatio sit probabilis habenti indiciū sanū debet absolutionē petere ratione iā dicta. ⁊ argumento in eodem. c. inquisitioni. Idem per ota dico in eo qui dubitat de peccato: ¶ Undecimus vtrū ⁊ qualr mortuus absolucdus sit. quāsigna ꝓtritionis ofidens euidētia excōicatus decessit: ⁊ dico q̄ absolucdus est. iuxta dicta. ꝗ. absolutio. ꝗ. ij. ⁊ hoc modo: q̄. ꝗ. si est sepultus in cimiterio nō exhumabatur. si vero alibi exhumabat. ⁊ corpus vel sepulchrū verberabitur. cū psal. ⁊ ofone dominica ⁊ alia ꝓsueta. sicut circa viuos fieri cōsueuit. de sen. ex. a nobis. el scō sed intelligē q̄ si extra cimiterium sepultus est non verberabitur sepulchrū secūdum. i. sacrum. sed primum. i. ꝓphanum: q̄ prius debꝫ absolui ēt refepeliri. cum excōicati careāt ecclesiastica sepltura. vt excōio. iij. ꝗ. ij. ad dē aūt circa hoc teneat hꝰ. ifra hꝰ. iij. ꝗ. ij.

¶ Duodecimū. vtrū i absolutōe ab excōicatione aliqua

tione aliqua ⁊ ālis pnia infligenda sit: ⁊ dico q̄ in triplici casu infligitur. Primo quādo absoluendus erat excōicatus rōne dāni: quia peccat absoluens nisi prius fatisfecerit si potest iuxta dicta supra in hoc titu. ꝗ. ij. si tamen absoluitur absolutus est ꝓm vy. Secundo quando inlecerat manū violentam in clericū: ꝓ qua re satisfactio pecuniaria solet imponi quelquidem applicabitur monasterio: si percussus fuerit monachus aut conuersus. arti. xij. q. i. non dicatis. ⁊ de sta. mo. eum ad monasterium. primo responso. vel ipsi percusso si fuerit clericus secularis nisi in ecclesie contumeliam fuerit propulsatus: quia tunc etiam ecclesia agere poterit pro iniuria. insti. de iniur. ꝗ. ij. communi seruo. ⁊ si etiam ecclesie satisfiet. Consentit gof. ⁊ hosti. Tertio quādo absoluendus a sententia canonis vel hominis hꝫ periculum mortis vel aliud legitimum impedimentum recurrendi ad illi a quo fuerat de iure absoluēdus: q̄ iniūgēdum est ei vt cessante periculo vel impedimento se ꝓsentet illi recepturus eius mandatum ⁊ satisfacturus vt oportet: sed intelligē nisi impedimentum sit perpetuum ꝓm Inno. in. c. cuius. de sen. excō. ⁊ nisi excōicatus sit puer. i. infra. xiiij. annum. vt patꝫ in eodeꝫ. c. Quod si se nō pstet ēicito commode potest: reincidere in eandem sicut ⁊ absoluti a sede apostolica vel eius legatis: quibus iniūgitur vt ordinario vel alij se ꝓsentent. ꝓ pnia ⁊ satisfaciāt iniuriatis nisi hoc faciant ēt citius cōmode poterunt. de sen. excō. eos. lib. vj. Et ibi hoc extenditur ad quēcūq̄ absolutum cum onere se ꝓsentandi vel satisfaciendi alicui: siue semētia fuerit iuris siue hominis: de quo dic vt ifra excommunicato ocrano. Quid autem sit legitimum impedimentum exemplificat. Jo. an. in. c. relis loso. de sen. excō. lib. vj. vt si ōo est in mortis articulo. vel eger aut debilis vel habens inimicitias capitales vl huiusmodi. vide titulo seqn ꝗ. i. dubio. xv. ¶ quo etiam absoluatur habens tale impedimētum habes quantum ad periculuꝫ mortis supra absolutio primo. ꝗ. quinto. quantum vero ad alia impedimenta: episcopus est requirēdus. vt no. Inno. vt sequitur panor. in. c. decetero. de sen. excom. ⁊ si ad eū mittere non potest ꝓm Inno. in. c. i. de sen. ex. c. sacerdos. ꝓ prius absoluet. Et hec locū habent in excōicatione tam iuris q̄ hominis vt in dicto. c. eos.

¶ Rursus de absolutione ab excōicatione quarto spālius. ꝗ. percussor clericl.

Summa

Absolutio quarto specialius. ꝗ. ab excommunicatione in quā quis incidit ex clerici percussione: cuius absolutio pape reseruatur in. c. si quo suadēte. xvij. q. iij. nūc cōsideranda est. Ut autem sciatur quando a papa: ⁊ quādo ab epō vel alio petenda sit hec absolutio: considerandum est primo q̄ cum ꝓm Jo. an. ⁊ panor. in. c. peruenit. de sen. ex. tres sint species iniurie: leuis. ꝗ. mediocris ⁊ enormis: epō ab huiusmodi excōicatione pro leui iniuria potest absoluere omnes iure suo auctoritate dicti ca. peruenit. ꝓ mediocri autem absoluere nō potest nisi priuilegiatos de quibus infra. ꝓ enormi vero regulariter non absoluit nisi in necessitate vel vbi illi lige de priuilegiatis. ꝓpter conditionē ꝓsone vel circunstantiam facti alicuiariuꝫ non autez de priuilegiatis. ꝓpter excessus exilitatem seu modicitatem. vt. ꝗ. de leuiter percutiente dicetur. ꝗ. iij. Leuis iniuria ꝓm asten. exempli gratia est si quis malo animo super clerico manum ponat. aut accipiat eum per vestes vel habenas: quod irreligi deber si is qui talia infert est ꝓpior aut par aut quasi par in mundana reputatione: sed q̄ in his generalis regula dari non potest. ideo dicit panor. vbi supra. ⁊ in c. cum illorum. eo. ti. q̄ leuis iniuria est indicio. i. absoluentis arbitrio iudicanda ex varijs circūstantijs ꝓsonarum: locoꝫ. ⁊ tē porum: q̄ si clerico publice ministranti ca leuiter manus inlecerit non erit iniuria leuis: que ako fuisset leuis: ⁊ quedaꝫ est leuis illata puero vel in dorso: aut manu vel baculo: aut in occulto que non esset leuis illata seni vel in facie vel pugno aut ensevel in publico. Enormis autem exempli gratia. vt patet ex. c. cum illorum. de sen. excom. est cum venitur ad mutilationeꝫ membri qua ꝗ. membrum impeditur ab officio suo: et a fortiori ad truncationem que est abscissio totalis vel ad sanguinis effusionem: quod. ꝗ. abundantiam sonat: ⁊ hoc per notabile vulnus: ⁊ aliunde q̄ ex membro vnde leuiter fluit: vel si in episcopum: aut in proprium abbatem manus inlecta sit: addo vel i eius locum tenentem secundum so. an. ⁊ per. de pen. Sed quia etiam in huiusmodi est ratio ⁊ sine sangule potest esse enormis iniuria. vt in. c. vnico. de conse. eccl. lib. vj. immo ⁊ mortalis: ideo secundū eūdē panor. hec iniuria iudicio arbitrio iudicis pēsanda est: quis inquit ex quo episcopo ⁊ abba

Silue. b iij

i. no.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti concedit certis casibus absolutio. cognoscere possunt an eorū sit iurisdictio. ar. in. c. super litteris. ō rescrip. ⁊ in. l. si quis ex alienā. ff. de iudi. sed caueant inquit sibi ne leuem dicant vbi est enormis. Idem etiā sentit pisanus. s. q̄ iudicis. vel boni viri sit hec iniuria arbitrio iudicanda: ex circūstātijs locorum: temporū: ⁊ personarū: vt instit. de iniurijs. §. atrox. Et idem sentit host. i quadlibet iniuria: allegans extrauagātem. perlectis. Et adde fm Io. an. in. c. cum illorū. eod. titu. q̄ enormis iniuria est si percussio sit in teatro: vel foro: vel in conspectu iudicis: multo fortius si quis in cimiterio: vel dormitorio vulneretur: seu alias verberetur. Et he ola eliciūtur ex. d. §. atrox vbi dicitur. Atrox iniuria estimat vel ex facere luti si quis ab aliquo vulneratus fuerit vel fustibus cesus: vel ex loco. veluti si cui in theatro vel foro. vel in cōspectu proprio iniuria facta sit: vel ex persona. veluti si magistratus iniuriam passus sit: vel senatori ab humili persona iniuria facta sit: aut si parenti patronoq̄ fiat a liberis vel libertis: nō nunq̄ etiam loco vulneris atrocē iniuriam facit: veluti si in oculo quis percussus fuerit. hec ibi: vbi gl. in verbo oculo. addit vel in ore. Mediocris autē dr q̄ inter leue ⁊ enorme ē media: de qua necessario cognoscit is qui ⁊ de extremis: vñ fm eundem in dicis arbitrio pēsatur: cui cōsentit hosti. dicens q̄ iudiciū de leui ⁊ enormi iniuria. totum arbitrio cōmittitur epi: ⁊ intelligē ēt simplicto cōfessoris: quādo hz iurisdictionē ex cōmissione: vnde pisanus rotuz tribuit arbitrio boni viri. qui etiaz pōt esse non iudex qd̄ verū est in foro sic. vel etiā iudice dubitante in foro causar. Aduertēdū est tñ q̄ cuz medio naturā sapiat extremorū. ⁊ vtriusq̄ nomē subinduat respectu alterius. vt pz ex. v. phy. ideo iniuria mediocris. aliq̄ appellatur grauis. qz. s. maior est leui: vnde fm monal. inter enormē ⁊ leuem est media que grauis dr: aliquādo vo dr leuis. s. respectu ipsius enormis: que dr grauis: sicut ⁊ percutiens enormiter: dr percutere grauiter. vt in. d. c. si vo: vnde etiam fm ho. rodo. ⁊ monal. grauis iniuria dicit qñ vulnus illatum requirit medicamen cirugie. vel emplastri ⁊ huiusmodi: vbi grauis summitur. p enormi. Ex his Panor. in dicto. c. cum illorum. elicit regulam singularem. scilicet q̄ excessus notorius dicitur enormis. ratione notoietatis: quia percussus in platea vel theatro. vel ecclesia dicitur atrociter iniuriatus: ideo inquit episcopus. qui scilicet inferentem clerico iniuriā leuem suo iure potest absoluere. vt idez dicit in dicto. c. peruenit. non potest absoluere a notoria: quia leuis dici non potest. hec Panor. immo etiam videtur q̄ pro tali iniuria absoluere non possit etiaz priuilegiatos: quos potest absoluere p mediocri: qz ista est enormis. Asti. etiam regulaz facit. q̄ vbi ex tali iniectione manuum scādalum generatur. efficitur iniuria grauis. i. enormis: ⁊ idem fm host. dicēdum est. quotiēs inferior ⁊ subditus in superiorem manus iniecerit: sed tamē in omnibus dictis ⁊ dicendis exemplis. semper tene q̄ in omnib⁹ opz interuenire boni viri arbitrāmēt. p ptier varias circūstantias.

¶ Sciendum est scō circa absolutionem ab huiusmodi excōicatione. q̄ persone quidam dicuntur priuilegiate. ⁊ sunt numero xvij. de quibus Panor. in. d. c. cum illorū. sic dicit. Nota ex textu regulam. q̄ incidētes in excōmunicatione pro violenta manuum iniectione in clericum a solo papa absolutionem pīsequi possunt: que regula originaliter. habet in. c. si quis suadente. xvij. disti. Fallit autem in multis casibus. qui istis ñ sicutio cōtinetur. Regula. moro. seruo. hostis. puer. officialis. Deliciosus. iopo. eger. senexq̄ sodalis. Janitor. astrictus. dubius cause leuis sctus. Debilis absolui sine summo merēt. Sūt ergo. xvij. casus. in q̄b⁹ circa sedē apostolicā huiusmodi absolui pñt. Primus est si regularis verberet regularem: dūmō excessus nō fuerit enormis: qz absoluit a suo abbate. vt in. c. monachi. de sen. ex. ⁊ in. c. cum illoz. ⁊ ti. Et fm Panor. in. d. c. cum illoz. idē est de priore. vel pposito. vel quomodocūq̄ nominet qui est loco abbatis: qz. s. monasterii nō hz abbatez sz prior. ē vel prepositum: vnde textus vtitur verbo generali dicens eorū prelatus: ⁊ fm sum. cōfes idē est de priore cōuentuali ordinis predicatorum. ⁊ guardiano ordinis minorum. ⁊ omni priore conuentuali nō habēte super se maiorem in eodem conuentuz: sed intelligo de canonice electo. qui solus in religione dicitur prelatus. vt innuit arche. ⁊ de hoc infra in ti. prelatus. Extendi tur etiam hoc ad magistrum ⁊ fratres hospitalis sancti Joā. ierosolimitani. vt in. c. canonica. de sen. exc. qui subditos suos ab hac sententia potest absoluere si sit sacerdos. Non aūt extenditur fm hosti. ad priorem templariorū. de quib⁹. s. similiter debat qz inquit licz iuo commune debeat extendi

per idētitatem rōnis: secus tamen est in iure priuilegiato: iz glo. teneat cōtrarium in d. c. cum illorū. Non extēditur ēt fz panor. ad priorem trium vel quarnor qui istimiē ⁊ remouetur ad arbitrium superiorū. Idez autem esset si regularis percuteret secularem. vt in. c. religioso. eo. ti. lib. vj. Et intelige fz panor. siue inciderint ante siue post ingressum religionis. ¶ Secūdus casus est in mortis art. xiij. q. iij. si quis: ⁊ de sen. ex com. nō dubium: ⁊ de hoc dictum est supra vt in. c. mulieres. de sen. exc. nō distinguēdo fm doctores. quales sint fortes. s. aut debiles: vidue aut maritate: diuites aut pauperes: ⁊ huiusmodi: neq̄ qualiter percusserit leuiter mediocriter: vel atrociter: sed tamē dicit. vv. q̄ iz eps mulieres possit absoluere: etiam si atrociter percusserint: expedit tamē vt mittātur ad curiam: si sunt fortes ⁊ atrocitas magna. ⁊ nulli fiat pīudicium. Ex his aūt sequit q̄ sunt priuilegiate non solum qz aliquādo non sunt sui iuris: sed ēt quia sunt mulieres. quibus vagari non expedit. Et quod de mulieribus dr: maxime in monialibus locum habet. vt in. c. de monialibus. eo. ti. que ēt dici possunt priuileg. prio casu: cum sint regulares siue religiose quas ēt panor. i. d. c. de monialibus. notat ab epo posse absolui etiā. p enormi iniuria ex quo papa enormitatem sibi nō reseruauit sicut reseruauit in monachis nō est: ne moniales habeāt causaz se inuerecūde miscendi ceribus virorū. Sed tamē notādum est circa mulieres. s. talcas. q̄ fm. vv. si mulier esset incēdiaria sacri loci: vel falsatrix ifaxū pape mittenda esset ad curiam: quia non inuenientur iura parcere mulieribus in hac parte: ⁊ huius causa est inquit forte quia huiusmodi crimina non committuntur ex subito impetu. vt aliquādo iniectio manuum: sed per excogitatam malicia. sed tamen intelligo q̄ si impotens sit ad eādum vel habeat aliud legitimum impedimentum absoluetur iuxta notata. i. §. iij. dubio. iiij. Notandum est etiam circa monialeo q̄ eas absoluere potest epo etiam si sint exempte fm glo. in. d. c. de monialibus vbi panor. dicit q̄ hanc g'o. sequuntur cōiter doctores: qd̄ verum dico nisi in priuilegio exemptionis aliter cauetur. Dicit ēt q̄ imminet dubium de sororibus mendicātium: an eorū generalis qui sup eas hz auctoritatem quasi episcopalem. eas in hoc possit absoluere: ⁊ videtur ei quod non: qz cum hoc sit indultum episcopo ratione dignitatis: non licet inferioribus hoc attentare: sed hoc etiam dico verum nisi aliter p priuilegia cauetur.

¶ Quartus est in habēte hostem. i. capitales inimicitias. vt in. c. decetero. ⁊ in. c. ea noscitur. de sentē. excom. etiam si eas haberet ex culpa sua. i. nec timore. ff. quod metē. ⁊ extra despon. veniēs: sed de ista excusatione an. s. iste sine periculo possit rem adire necne. stabit arbitrio boni viri. ff. ō ꝓb. ob. cōtinuus. §. cum ita. ⁊ devoto. qd̄ sup hjs. 4

¶ Quintus est in puero impubere. de sentē. excō. c. i. ⁊ c. cīpulis. s. si sit doli capax. i. circa septennium qz aliter non incideret: etiaz si post pubertatem postulat se absoluī eo. tit. c. si. Hoc autem summa angelica extendit ad iuuenes vniuersaliter siue sint sui iuris siue non: siue diuites siue non: qz eorū itineratio periculosa est: sed de hoc dic iuxta notanda in casu. xv. Et adde fm pe. de palu. in. iiij. sententiarū q̄ pueri ⁊ mulieres probabiliter ignorantes iura positiua. scientes hunc esse clericuz: sed non scientes nec scire debentes penam canonis. si quis sua dente non peccāt quidem quia nesciant canonem: nihilominus quia faciunt ꝓtra legē nature: simul penam eius ⁊ penam positiue legis incurrunt. 5

¶ Sextus est in officiali qui arcēdo turbaz casu sz non supplicii vero. el primo de sen. ex. si tamē grauiter lederit nō absoluitur nisi p papam. vt ibi. 6

¶ Septimus est in multum potēti ⁊ delicato. q̄ ad curiam accedere nō posset: vt in. c. mulieres. eo. ti. de quo textus dicit q̄ si papam adire nō pōt pus indicet pape negociū: ⁊ fm ꝓfilii eī punisk: ⁊ gl. dicit q̄ an ire possit eps arbitrabit: ⁊ si periculuz est in mora absoluet eū accepta cautiōe q̄ parebit pape consilio vel responso. 7

¶ Octauus. est in panpere. vtin. c. quod de his. eod. ti. ⁊ c. cīpulis: sz in dicto. c. ea noscitur. panor. ō mēdicante sz iuēte ex suo artificio: ⁊ iam in solito mendicare. si eundo pulsere ex mēdicitate non potest sibi ꝓuoci: non autem in eo qui potest ire ⁊ mendicando sibi prouidere: sicut in loco sue mansionis. sed puto quod in his bonus vir arbitretur. 8

¶ Nonus. est in egrotante. vt in dicto. ca. quod de his: quod dir. intelligit ti sit infirmus incurabiliter vel periculose vel morbo longo. licet temporali. ⁊ ex itinere timetur acceleratio mortis: immo fm Innocē. etiam si non imminear periculum mortis: vt in podagra vel febre quartana. 9

Universidad de Deusto
Biblioteca

10 ¶ Decimus. est in sene ⁊ valitudinario: vt in.d.c.ea noscitur. ⁊ in.d.c.quãuis. Et ꝓm Joan. de saxo. quo ad generationem legalem ⁊ potestatem adoptandi dicitur senex maior. lx. anno. ff. de adop. l. si paterfa. sed quo ad excusationem munerum personalium. maior. lxx. anno. C. qui eta. l. fi. lib. x. iuncta le. ij. ff. ff. de decur. ⁊ consequẽter ꝓz aliquo maior. lxx. anno. excusabitur ab itinere etiam si lit fortis. maxime quia ab inde supra homo iam non est in senectute: sed insenio: ꝓm glo. in prohemio. vi. vel dicitur senex in proposito: quia ratione etatis: iudicio boni viri maxime epi periculo se tale iter aggrederetur. Et licet fortis videretur. tñ ꝓm Jnn. absolnetur: qꝛ periculosum est senẽ ꝓficisci. Valitudinarius autẽ dicus est a valitudine q̃ ꝓm glos. in dicta. l. si paterfa. in hoc distat a morbo: quia valitudo perpetua est morbus tẽporalis. Et intellige q̃ cum dupliciter dicat egritudo perpetua. i. durans vsq̃ ad mortem f. vel quia est mortalis etiam si repente occidat: vel quia incurabilis tantum ⁊ non mortalis: secundo modo valitudo est ppetua. ¶ Undecim⁹. est in sodalibus idest clericis viuẽtibus in communi: ⁊ sub vno tecto dormientibus: ⁊ in eadem domo vescẽtibus: vt in.c.qm. de vita ⁊ ho. cle. quod cõmuniter exponitur quando simul viuunt in aliquo collegio: sed tamẽ hic ꝓm panor.

11

12 excipit atrox iniuria sicut ⁊ in monachis. ¶ Duodecimus. ē in iantore vel hostiario qui pretertu sui officij clericum non graviter percussit: vt in.d.c.si vero: sed iste casus qui a summistis. ⁊ panor. in dictis verbis distinguitur a casu. vi. de officiali. in hoc ab illo distinguitur: quia ibi percussio est casualis. hic vero intenta. ⁊ animo iniuriandi. vt dicit glos. quod ex hoc notatur: quia textus dicit. malignat⁹. Ex quo etiam elicitur q̃ necessario danda est iniuria media inter leuem ⁊ gravem sive atrocem: quia si iste percussisset graviter per episcopum absolui non posset vt patet in textu: si autem leviter. iam non esset privilegiatus inquantum hostiarius cum absolutio ex leui iniuria sit privilegiũ omni

13 bus commune nisi officiali. cui iniuria de se levis est gravis. ¶ Tertius dicimus. est in astricto. f. alterius potestati qui non est sui iuris. vt servus non quidem famulus sed quest servitis conditionis: ⁊ christianus cum infidelis non sit excõmunicatõis caput: ⁊ similiter filius familias. vt i. c. mulieres. ⁊ in capitulo relatum. de sen. excõ.

¶ Quartusdecimus est in dubio id est in eo ꝓ dequo est publica fama quod clericum percusserit: qui vt dicitur in.c.cum desideres. de senten. excommu. vitãdus est nisi ad arbitrium episcopi se purgauerit: vel nisi ad cautelam absolutionis beneficium consequatur. f. ab episcopo.

¶ Quintusdecimus est in eo cuius cause ad 15 non eundum sunt iuste. f. qui habet impedimentum canonum. i. legitimum. vt in.c.q̃ de his. eo. titu. Quando vero impedimẽtũ sit canonicum vel legitimum dico q̃ dupliciter hoc intelligitur: primo vt dicatur legitimum. i. a lege expressum ꝓm quez intellectum casus iste cum aliis in numerũ non ponit sed omnes complecitur: secundo vt dicatur legitimum. i. legi consonum vel a lege tollerandum: quod tunc esse dico quãdo arbitrio boni viri est equale vel maius aliquo expresso in lege: ⁊ sic iste casus complecitur multos ⁊ rationabiliter: qꝛ eadẽ causa habet eundem effectum ex. ij. phy. ⁊ vbi est eadem ratio ibi idem ius. vt. l. illud ff. ad. l. aquil. ⁊. l. a riclo. ff. de verb. oblig. l. his solis. C. de reno. do. Et si quidã dicunt dominos magne potentie ⁊ delicatos esse privilegiatos: non solum ratione teneritudinis ⁊ delicositatis. sed etiam qꝛ suas terras plerũq̃ deserere non possunt: in quo tñ papa esset consulendus nisi periculum eẽt in mora. Sic etiam dir. dicit q̃ tertiana vel quartana detentus: aut etiam podagra vel huiusmodi ira q̃ ire non possit: absolui poterit ab eꝓ: ⁊ sic etiam aliqꝗ de timenibus dici pōt: sed in omnibus huiusmodi: stabitur arbitrio boni viri. ar. de of. del. de cãõ.

¶ Sextusdecimus est in eo qui leviter per 16
cussit. i. leuẽ intulit iniuriã. vt in.c.puenit. eo. ti. quẽ eꝓ absolnit iure suo vt dictũ est sicut ẽt ⁊ mulieres senes aevalitudinarios vt dicit panor. in.c.puenit. eo. ti. ⁊ tñ sunt p sone p: iuliegiate. Nec continet ista decretalis dispensationem vt dixerunt quidam sed ius commune.

¶ Decimusseptimus est in debili. i. mẽbris 17
destituto. ita quod apostolicam sedem adire non potest. vt in.c.ea noscitur. eo. tit. vbi dicit panor. quod membris destituti dicuntur hic ceci: claudi: ⁊ alij multiphariie impediti membris.

¶ Scilẽdũ est. iij. q̃ ꝓdictoꝛ quidã hꝫt impedimentum se curie ꝓsentandi ppetuum 18
vt mulieres inquãtũ mulieres ⁊ senes ⁊ valitudinarij ⁊ destituti membris. ⁊ aliquomodo delicios: quidam vero hꝫt ipedimẽtum tpale: vt existentes in piculo mortis.

⁊ habentes inimicitias capitales. et egri. ⁊ inopes. ⁊ pueri. vt patet in.d.c.ꝫnis: quidam vero nullum habent impedimentum ꝫtum est ex defectu vel conditione personali. vt hostiarius ⁊ officialis turbã coherens ⁊ regulares ac fratres. f. Jo. hieroso limitani. ⁊ clerici cõter viuentes. ⁊ serui ac filijfamilias. ⁊ leuiter percutiens. ⁊ alii quando is cuius cause iuste sunt. Omnes igitur isti dicuntur persone priuilegiate. f. excepte ab illa regula qua pape reseruatur absolutio percussoris clerici: sed quidã sunt priuilegiati ex causa se tenẽte ex parte priuilegiati. vt omnes preter leuiter percutientem. qui est priuilegiatus. rõne modicitatis excessus. Omnes igiẽ homines christiani sunt priuilegiati vt absolui possint citra sedem apostolicam ab hac sentẽtia pro iniuria leui. f. ꝓm doctores cõter. et ꝓz in.c.peruenit eo. ti. Quidam vero etiam pro mediocri. vt oẽs predicti. ꝓm Jo. and. ⁊ Panor. sed excipiendus videtur leuiter percutiens. qui si fortiter percusserit inserẽs iniuriam mediocrẽ non absolnetur ab episcopo: quia cessat ratio sui priuilegij: alioquin omnis christianus absolui posset ab eo pro iniuria mediocri. cum nullus sit inferens iniuriam levem qui non possit inferre mediocrem. Nisi forte dicatur q̃ leviter percutiẽs absolutur ab episcopo pro iniuria mediocri: modo percussio sit levis sed iste intellectus nõ procedit: quia quod in versu dr̃. levis ictus. in textu dicitur levis iniuria: ⁊ consequenter esse non potest iniuria mediocris. ⁊ percussio priuilegiati sunt ẽt tali levis. Quidam vero priuilegiati sunt ẽt pro enormi sive graui ⁊ atroci. vt oẽs habentes perpetuum impedimentum: quod probatur. extra de senten. excom. p. c. mulieres. ⁊ per. c. ea noscitur: ⁊ per. c. quod de his. que loquuntur sudistincte: ita circa alios horum sint dubia que patebunt: qꝫ quod etiaꝫ patet ratione: qꝛ cũ tales nũqꝫ possint adire pontificem: semper carerent possibilitate redeundi ad ouile. Et similiter oẽs habentes ipedimentum tpale: vt patet in.d.c. quod de his. ⁊. c. ꝫnis: sed iugendum est eis vt cessante impedimento. sedi apostolice se presentent. vt ꝓz ibidem. Qui vero nullum habent impedimẽtum absolui nõ possunt nisi pro iniuria mediocri: quia in litis iura excipiunt iniuriã eno: mẽ ꝓterq̃ in monialibus. qui ramen habent perpetuum impedimentum dupliciter. ⁊ in quantũ mulieres: ⁊ in quantum monales ꝓterq̃ ẽt in seruis de quibus est dubiũ qꝫ patebit. Quidã etiam sunt priuilegiati quantum ad hoc. q̃ eis non imponat sub iuramento vt sedi apostolice se ꝓsentent cessante legitimo ipedimẽto: vt ꝓz primo in absolutis pro iniuria leui: quia tales episcopus absolut iure suo idest non vt tenens personaꝫ alterius habentis dare mãdata: sive iure suo. f. absolutione perfecta ⁊ completa sine relatione ad alium: ⁊ secundo in habentibus perpetuum impedimẽtum: quia in talibus ista iniunctio esset vana ⁊ ridiculosa: dicit tamen glo. in c. ea noscitur. q̃ valitudinarij apostolicaꝫ sedem visitabunt si conualescãt: sed hoc intelligo in dubio an valitudo sit valitudo vel morbus. quia si certum est q̃ sit valitudo. pura quia est diruptus enormiter ⁊ incurabiliter. absolnetur absolute nec eidem ponitur presentatio. vnde si miraculose liberetur post absolutionem non tenebitur. Quidam vero quantum ad hoc carẽt priuilegio. vt oẽs habentes ipedimentũ temporale: vt in.d.c.ꝫnis qꝫ tamen capitulũ excipit pueros. i. puberes non quin eis sit iponendũ q̃ se ꝓsentent cessante ipedimento. ſ̃ qꝛ excipiuntur a iuramento se ꝓsentãdi vt in.d.c.quãuis. quod intellige quando non sunt in etate iurandi de quo infra iuramenti. ij. ⁊. iij. Unde quando absolui petunt: si sunt puberes. vel talis discretionis q̃ secundum arbitrium episcopi competat eis iurare: iurabũt se presentare sub lato impedimento. ꝓm sum. confess. ⁊ archie. ⁊ pisa. Et per hoc tollitur repugnantia que in summa pisa. videtur in hoc titulo. inter ⁊ primum ⁊ vltimum: quia quando ibi dicitur in ⁊ primo. q̃ omnibus impeditis iniungendum est vt se presentent excepto puero. loquitur de iniunctione per iuramentum: quando adhuc est puer: quod patet ex iuribus ibi allegatis. scilicet. capitulo de cetero et. c. ea noscitur: quod de iuramento facium mentionem. Panor. tamen videtur sentire q̃ talis nunquã teneatur curiam adire habens in.c. puerio eod. titu. in summario et in notabili regulam q̃ beneficium semel indultum minori. ex quo cepit habere locum. non extinguitur per superuenientiam maioris etatis: quod quidem dictum procedit de beneficio absolutionis. quia scilicet talis absolui potest ab episcopo. etiaꝫ in etate maiori quilibet vel aliqua. non autem de beneficio iuramenti. vel triniorio. Qui ꝓo nullum habent impedimentuꝫ ex defectu vel conditione personali. ꝓm summaꝫ rosel-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lam.non sunt mittendi quia hoc nullo iure cauetur:fm aliquos vero sunt mittendi:mihi autem videtur dicendum quod si ratio quare absoluuntur ab episcopo sit perpetua:non sunt mittendi: si vero est temporalis sunt mittendi ea cessante:q̃ semper stante causa stat effectus. ⁊ ea remota remouetur:vnde regulares.et dicti fratres sancti Joannis.⁊ clerici communiter viuentes. nunquam mittendi sunt: quia nunquam debet eis dari occasio vagandi que est ratio absolutiõis:similiter nec hostiarius aut officialis:quia absoluuntur ratione alicuius circunstantie factum aleuiantis que sunt fuisse officialem in porta. vel casualiter licet cum aliquali culpa deliquisse:que semper ⁊ perpetuo aleuiant.Filij vero familias mittuntur quia vt communiter cessat ius patrie potestatis nisi per accidens moriantur ante parentes.Et eadem est ratio de iuuenibus. Nec tamen eadem est ratio de ipubere secundum aliquos quia ideo absoluitur ab episcopo. quod peccatum fuerit in tenella etate commissum.quod ppetuum quodam est. Seruus autem mittendus est si redimere se potest aut aliter licite subtrahere a seruitute.aut si verissimile est quod aliquando manumittetur: quia tunc ratio sue absolutionis temporalitatem subindult:aliter vero non:quia habet perpetuum impedimentum. ⁊ si non ex sua persona tamen a sui domini voluntate.Quãdo ergo dicit hostien.vel sum.pisa. quod omnes predicti excepto puero impubere mittendi sunt ad curiam cessante impedimento: quia sile ablatiuus consequentie resolui non potest in causalem. resoluitur in condicionalem vel temporalem vt sit sensus.quando illud cessat:vel si illud cessat: quod locum non habet in perpetuo. Et per impedimentum intelligitur omne illud quod est ratio absolutionis ab episcopo:quia illud accessum ad curiam impedit:⁊ si non ex impotentia virium tamẽ ex iusto fine:vel impotentia iuris.

¶Circa predicta dubia multa consurgũt.

1.dub. ℙ Primo enim queritur vtrum inferior episcopo habeno quasi episcopalem auctoritatem possit absoluere predictos sicut episcopus.pro iniuria leui ⁊ mediocri: ⁊ dico quod non. fm communiorem opinionem nisi in casu:quia capitulum peruenit hoc episcopo committit et non archidiacono vel archipresbytero aut alicui qui sit episcopo inferior cum dicit fraternitati tue: quia inferiores episcopo non fratres sed filios. summus pontifex appel.vt in.c.ℭ graui.de crimine falsi.vnde ⁊ Panor.in.c. monachi. de sententia excommunicationis.dicit regulam esse.quod ab excommunicatione canonis non absoluit inferior episcopo.nisi in casibus iure concessis.qõ probatur in cle.prima de priuileg.et facit capitulum religioso . eodem titulo.libro sexto . Fallit tamen hoc primo in excommunicationibus nulli reseruatis a conditore canonis vt dictum est supra absolutio primo.et secundo.in habentibus auctoritatem episcopalem a papa.qui in foro penitentie absoluere possunt omnes sicut episcopus.nisi sententie essent ab homine: et tertio in prelatis quorumcunq̃ religiosorum quo ad eos subditos.sicut dictum est ℣secundo casu primo.In casu tamen simplex sacerdos absoluere potest habentes impedimentum perpetuum aut temporale.vel nullum secundum glos.in.c.de cetero de sententia excommunicatiõis scilicet in summa necessitate idest in casu mortis de quo supra absoluto primo.℣quinto ſ in impedimento extra articulum mortis episcopus est requirendus.vt notat Innocen.⁊ sequitur Ray.⁊ Panor.in.d.c.monachi.qui si ad eum iniittere non potest.absoluet ,prius sacerdos.quod ray.arguit ex.c.nuper in fi.eo.titu.Et hoc locum habet in omni legitimo impedimento sive ſ Ray.in omnibus supra enumeratis casibus ⁊ etiam in excommunicatione tam iuris ℣ hominis.vt in.c.eos.eod.titu.libro sexto . Similiter eos potest absoluere sacerdos simplex mandante episcopo.ℙ Secundo vtrum illi qui possunt ab huiusmodi sententia absoluere.absolutionem possint alteri committere:⁊ dico q̃ hanc committere possunt hij quibus conuenit ex officio ordinarie potestatis.fm glos.in.c.eis quibus.ge offi.ord.que subiungit q̃ huiusmodi sunt legati ex officio legationis.extra de offi.lega.q̃ translationem:⁊ hi quibus committitur ex priuilegio perpetuo ratione dignitatis.sicut archidiacono bononiensi quo ad excommunicatos in studio bononiensi commorantes.⁊ ibi delinquentes:⁊ episcopi in certis casibus vt dictum est:⁊ abbates extra de sen.excom.cum illorum.⁊ episcopi ac sacerdotes in mortis articu.xvij.q.iij.si quis.Et ideo omnes isti vices suas cõmittere possunt cuz viderint expedire.Et idem est de aliis excõicationibus.ſ.q̃ hi qui absoluere pñt iure ordinario vel delegato a principe.possunt alijs vices suas committere cum viderint expedire:dummodo delegatus habeat iurisdictionem.Si vero sit alicui commissum ex priuilegio speciali: quod possit ea leo absoluere committere non potest quia certum ministerium sibi committitur in hac parte:non autem iurisdictio.extra de offi.deleg.quoniam hec glo.Unde capitulum fi.de offi.delega.loquitur quando commissio fit ratione persone ⁊ non dignitatis.Est autẽ idem de quolibet religioso prelato:quod de abbate iudicium:tum quia quod de illo dicitur extenditur ad istum.vt supra dictũ est ℣secundo.casu primo:tum quia hoc priuilegium conceditur et ratione dignitatis et non persone. Unde infra delegatus.℣.viij.

3 ℙ Tertio vtrum absolutus cum mandato se presentandi possit si vacat apostolica sedes differre donec prouisus fuerit de pastore.⁊ dico secundum Panor.in capitulo.qõ de hijs.de senten.excommu.quod nõ:q̃ se de vacante semper est penitentiarij vices gerens summi pontificis:cui se presentare tenetur:aliter incidit in eandem.

4 ℙ Quarto vtrum sit idem iudicium de qua cunq̃ alia sententia lata non propter dictũ manum inlectionem.vt.ſ.non potẽs adire papam absolui possit ab episcopo:et dico secundum panor.in.c.decetero.eo.titul. vbi allegat Innocẽ.quod sic.⁊ addit quod hodie clare probatur hoc in.c.eos.eo.titu. libro.vi.⁊ idem tenet glo.ibi.⁊ Jo.andr.et communis opinio licet idem Panor.in.c. ℭquis.eo.titu.videatur tenere contrarium sed non procedit quod dicit nisi de inferiorib̃ episcopo qui hoc non possunt nisi ex speciali priuilegio vt etiaz de abbate dicit in.c.monachi.eo.titu. Licet etiam testar chie.Joan.andr.in nouel.in.c.ℭquis: referat Innocen.tenere quod non:sicut panor. male refert eum tenere quod sic:tamen tene vt supra licet in veritate Innocen.in.c. ℭquis.eo.ti.dicat contrarium:q̃ si nõ sit vera hec opinio sequitur q̃ habeno ppetuz impedimentum si viueret.c.vel cc.annis. nunq̃ posset absolui nisi in morte.qõ pleni derogat pontificali:⁊ facit etiam identitas rationis hic ⁊ ibi.⁊ non solum.d.c.eos. quod clare ⁊ indubitare hoc probat.sed ẽt c.es noscitur.⁊ quod de hijs.eo.titu.qui loquuntur indistincte ⁊ cum hac opi. transit felt.in dicto.c.ℭquis.Hoc tamen fallit i casibus in quibus nullus absoluere põt nisi in mortis artic.de quibus supra absolutio primo.℣.v.quia in talibus non solum inferior: sed nec episcopus absoluere põt.

5 ℙ Quinto queritur circa dictum casum de officiali vtrum ille sit excommunicatus vel non:⁊ pro hoc sciendum est quod officialis ibi dicitur iudex vel apparitor alicuius potestatis aut principis.ſ.ido qui reos ad iudicium cogit:⁊ fm glo.in.c.si vero.de sen.excommu.excusatur ideo quia casu percussit casus autem fortuiti preuidere nõ possunt extra de homi.Jo.⁊.c.vltimo.nec vlla temeritas aut violentia in eo potest notari:quia excusatur ratione officij:alꝰ non excusaretur quia debuit preuidere an ex facto suo irrogari posset iniuria. Si tamen officialis alicuis aliter ℣ arcendo turbam non a casu sed a proposito percusserit:⁊ irrogauerit iniuriam de se leuem per episcopum absolui non potest.quia vt notat panor.in.d.c.si vero ei primo.de senten. excom.⁊ haberur quasi clare ex eo textu.tunc iniuria grauis est ⁊ non leuis:quia non solum percutit:ſ vsurpat sibi iurisdictionem in clericũ. Sed tunc insurgit dubiũ:quia iste officialis nõ esset persona priuilegiata in primo casu:q̃ non incidit nec in secundo q̃ absolui non potest etiam pro iniuria leui quod omnes possunt:et ẽ omnes summiste ⁊ canonisie hunc priuilegiatis annumerant.Dicit abit summa ros.q̃ ista vrgent:⁊ distinguendo dicit q̃ officialis.ſ.iudex vel apparitor nõ est priuilegiatus:sed officialis.ſ.deputatꝰ ad arcendum turbam est priuilegiatus: ideo absolui potest eque vel magis hostiario: ⁊ hunc intellectuz sentit glo.in.c.quis.xvij. questio.quarta. Sed ista solutio non procedit:quia adhuc stat argumentum et tanto magis quanto iste officialis est villior iudice vel apparitore et minus iurisdictionis habens.Et ideo melius dicitur secundum pisa.quod textus loquitur quãdo officialis casu percutit.sed cum aliqualicul pa puta quia non omnem adhibuit diligẽtiam:quia tunc ei non imputatur sellicet tũtum vt alꝰ sed excusat officium: ⁊ quantuz ad hoc est priuilegiatus.et ista est mens.s. Thom.iij.distinctio.xviij questio.q̃.ar.v. Si autem percussit clericum seorsum a turba ex proposito nullum habet priuilegium sed omnis iniuria leuis est illi grauis quod intelligo quando hoc facit pretextu officij ⁊ quasi iurisdictionem vsurpans in clericuz secus autem si vt persona priuata.et quasi arcendo clericum a re sibi commissa vt ianitor.

¶Sexto in casu deliciosi vtrum cẽsendus sit in numero:habentiũ ppetuũ impedimẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

est.& cõsequẽter non sit ei ꝓsentatio inlõgẽda: & dico q̃ sic: quia deliciositas eum non reddit impotentem nisi sit innata. vel effecta cõnaturalis ex longa cõsuetudine que sine periculo mutari non possit: & cõsequẽter habet perpetuitatem. Nec obstat glo. in capitulo mulieres. de senten. excom. dicens q̃ episcopus illum absoluet recepta cautione q̃ parebit pape consilio vel respõso: quia hoc non dicit quasi pape reseruet iudicium an sit mittendus nec ne: cum hoc multo melius possit iudicare episcop⁹ cui est notior: sed quia magnis personis magnus prelatus commenter facit mãdata cum tale interdum modico labore possint ecclesie prodesse multum. ¶ Septimo. vtrũ in casu eorum qui non sunt sui iuris. concordent omnes canoniste. q̃ omnes absolui possint ab episcopo: & dico q̃ nõ quo ad filium familias qui scilicet est priuilegiatus inquantum impuber vel etiam iuuenis. & inquãtum non est sui iuris. quia Innocen. & glo. in. c. mulieres. de sentẽ. excõ. dicunt hoc esse verum solum de impubere quia puber licet sit in patria potestate tamẽ in hoc ẽ sui iuris. q̃ potest ire quo vult. Quod dictum non procedit quia iste non esset priuilegiatus inquantum non est sui iuris: contra dictum capitulum mulieres: nõ etiam dici non est vniuersaliter vera: quia ꝯ puber sit sui iuris quantum ad spectãtia personam suam: cuiusmodi est religio & matrimonium: ffin. a. rho. xxij. qõne xcvij. ar. viij. secus quantum ad cõcernẽtia gubernationem domesticam: vt ibi. vn de peregrinari nõ potest sine patris assensu quia cum omne lucrum eius cedat patri saltem quo ad vsumfructum preter q̃ in castrensi vel quasi. de quo plene in. l. cuꝫ oportet. & in aut. excipitur. & aut. idem C. ꝯ bo. que libe. & insti. per quas perso. no. acq. per totum. nihil facere potest in quo exponat quicq̃ vel in quo subtrahat personam suam a lucrãdo patri fm cõditionem suã. Contrarium igit sensit ho. Joã. asst an. dicit primum dictum procedere quãdo filius fa. existẽs in patria potestate tenet familiã de per se: puta vxorem ac liberos: secũdus vero quando est in familia paterna. Panor. autem in. d. c. mulieres dicit nõ sibi placere dictum Joã. an. indistincte. quia quãdo talis extra familiam patris est. cuꝫ nõ sit sui iuris ei tenetur obedire. & exhibere commoda patrie potestatis: vnde putat idem iudicium esse de eo & seruo. ex benigna iuris interpretatione. hec Panormi. & sic tenendum est nisi iniuria sit enormis. Vel dicendum & est quasi idem. q̃ absolui potest ab episcopo quando mitti non potest ad curiam sine preiudicio vel displicẽtia patris: quia ratio huius priuilegij est ius alienum. vt patet in dicto. c. mulieres. idest ius paternum cui subiacet. De seruo autem vt patet ex capitulo relatum. eodẽ titu. iuncto dicto. c. mulieres. fm summam angelicam. dicendum est q̃ absolui potest pro leui & mediocri iniuria. non autem pro atroci nisi in duobus casibus. primo si percussit in fraudem sui domini. idest vt se ab eius obsequio subtraheret iniuria Roman. secundo si dominus non fuit in culpa. emultum leditur ex absentia serui: quia tũc pro enormi potest absolui: dummodo vt dicit ter. non sit tam grauis & enormis excessus. vt propter vitandum scandalum. & exemplum tollendum. huiusmodi serui ad seruum seruorum deferre debeant absoluendi. Summa autem rosel. & supple. & Panormi. in dicto. c. relatum. tenent q̃ p enormi semper sunt ad curiam mittendi. Sed prima opinio est verior & arguo q̃ secunda stare non possit. Nam capitulum relatum. mãdat seruos excõmunicatos. ppter iniectionem manuum mitti Romam. & deinde excipit duos casus predictos. scilicet fraudis & iacture dominorum. Cum igitur in illo mandato sit sermo de iniuria enormi. quia pro leui aut mediocri non debent mitti Romam. per capitulum mulieres: sequitur q̃ exceptio sequens intelligiꝯ de iniuria enormi de qua loquitur mandatum: quod etiam textus aperte innuit. tum quia dicit tam grauis. vt li tam ponderetur: tum quia rationes missionis non assignat enormitatem sed scandalum.

¶ Octauo. dubium est consurgens ex priori: vtrum scilicet sit idem iudicium de marito si in fraudem percutiat vxorem: & dico q̃ maritus videtur priuilegiatus non inquantum vir sed inquantum coniunx: cum non sit sui iuris omnino: sicut & vxor est priuilegiata inquantum vxor. & inquantum mulier: alioquin post mortem mariti iniuria geretur ei presentatio: & similiter liberi inquantum operas prestare tenentur. Ergo secundum eandem summam angelique opinioni innitur host. Idem iudicium in dicto casu fraudis & iacture. de filiofamil. & viro coniuge: & liberto: sed contrarium tenet glosa in capitulo relatum. et ibi Panormitanus addens quod hoc tenetur communiter: quia ex contraria

opinione nimis detraheretur. c. si quis suadente. Nec mulier eo casu piatur viro sine causa sed sine culpa: vt lite non contest. c. quoniam. Et hoc tenendus est. quia hoc edictum vt omnes huiusmodi ad curiam mittantur. est prohibitorium. f. ne quis contra papam absoluatur. ar. extra eo. cum illorum. vbi hoc tenet glo. tale autem edictum extenditur ad omnes nisi expresse excipiantur: quis lex indistincte loquens indistincte debet intelligi. l. de precio. de publi. ff. & lex generaliter loquẽs generaliter debet intelligi. l. j. ¶. quod alt. ff. de aleato. & qui omne dicit nihil excludit. c. si coma in simili de coniuge. & libertus in simili de seruo. dico q̃ in istis non est ratio rãta. vt per se confessum est: & preterea suo priuilegiatum non extenditur ad simile vt dictũ est supra absolutio. iiij. ¶. j. in fi.

¶ Rursus de absolutiõ equinto adhuc speciali: idest percussorum clerici quando sunt regulares.

1. du. ¶ Absolutio. v. adhuc specialius q̃ ad percussores clericorꝫ qui sunt regulares. continet dubia multa.

¶ Primum est vtꝫ regularis clerici percussor absolui possit ab alio q̃ a papa vel legato vel episcopo: & dico q̃ si percusserit regularem eiusdẽ claustri absolui pot a suo abbate: vt in. c. monachi. de sentẽ. quod quidẽ extenditur ad omnẽ religiosum & suum prelatum. eo modo quo titulo proxe. ¶. secundo casu primo dictum est: nisi iniuria fuerit enormis quo casu absolutur solum a papa vt titulo proxe. ¶. primo nisi ex speciali priuilegio.

2 ¶ Secundum si dictus prelatus non sit sacerdos vel si sit excommunicatus aut mortuus. vel aliter impeditus: vtrum recurrẽdum sit semper ad episcopum. et ille possit absoluere regularem non habentes impedimentum adeundi curiam. neq̃ leui q̃ sic fm ho. vt in dicto. c. monachi. et in. c. cum illorum. & in. c. canonica. de senten. excom. quod quidem quo ad non exemptos indubitate verum est. Quantum ad exemptos vero. etiam quidam hoc verum putant. vt feder. in consilio suo. xliij. & Joan. de lig. in cle. ne in agro. de statu reg. & rationem vtriusq̃ est: quia exemptio indulta est in fauorem exempti. ideoq̃ illi renuntiare potest ne dum respectu absolutionis. sed etiam in foro contentioso. prorogando iurisdictionem episcopi: idem tenuit ¶. & dir. quam etiam opinionem secuta est summa pisa. et archie. iij. per titu. xxv. c. vltimo. qui tamen fuit doctus & timoratus. Contrarium quo ad exemptos tenuit Joan. an. in regula scienti. & panor. in dicto. c. monachi. & plenius in capitulo significasti. de for. compe. quia scilicet per exemptionem inquit exemptus efficitur nõ subditus episcopo idest non subiectus eius potestati ꝯ pape immediate: vt in capitulo si papa. de priuile. libro sexto. vnde episcopus in illum non habet potestatem nisi in casibus sibi expresse concessis: vt in capitulo frater noster. xvi. q. j. vnde exempti non potest ab eo nec eius iurisdictionem prorogare. quantum ad forum contentiosum vt in dicto capitulo significasti nec quantum ad penitentialem. vt in. ca. omnis de pe. & remi. Et ad rationem rede. Joannes de ligna. dicit Joan. andr. in dicta regula q̃ exemptio non concernit simpliciter fauorem exempti. immo fauorem superioris quicum eximit. vt in capitulo ad apostolicam. de regu. & in. l. si quis inscribendo. C. de episco. & cleri. & de hoc infra exemptus. Mihi videtur q̃ de rigore iuris secũda opinio procedat & efficacius probetur per panor. in dicto capitulo significasti. multis rationibus sed de equitate. de qua dicetur in ¶. sequenti procedit prima: quia regulares principaliter eximuntur in suum fauorem vt quietius deo seruiant. nec est equum quod per exemptionem fiant deterioris conditionis q̃ non exempti in spectantibus ad quietem animi in deo: ad quam ordinatur omnis religio.

¶ Tertium est vtrum possit episcopus in defectu prelati absoluere regularem exempti qui secularem clericum percussit leuiter: vel habet impedimentum adeundi curiam: quo scilicet casu posset absoluere clericum secularem. vt in capitulo. religioso. de sentẽ. excommu. libro sexto. iuncta glosa: & dico q̃ illud capitulum religioso. dicit q̃ sic loquens de religioso vel regulari in communi qui percussit clericum secularem. ne habeat materiam vagandi: vbi Joan. andr. propter dictam rationem dicit hoc esse verum etiam in exemptis. licet ipse sibi videatur contrarius in cle. pe. de senten. excommuni. Panor. autem in dicto capitulo significasti. putat q̃ rigor iuris facit episcopum hoc non posse cum sibi 3

Universidad de Deusto
Biblioteca

non dicatur quod hoc faciat circa exemptos auctoritate apostolica. sicut semper fieri solet quando datur potestas circa exemptos. vt in dicta cle. de pe. ⁊ in cle. attendentes. de sta. regu. putat tamen esse equum quod circa religiosos exemptos hoc possit: quia capitulum loquitur generaliter ⁊ ratio concessionis pariter in exēptis ⁊ non exemptis procedit: non autem circa exemptos non religiosos. vel etiam religiosos extra casum illius capituli. Et sic inquit procedit opinio contraria scilicet fede. ⁊ Joannis. de ligna. ⁊ Joan. andre. non erit sibi contrarius. hec pa. Ex his summa ros. absolutio tertio. ¶ quinto. et sum. Angel. exemptus. ¶ sexto concludunt quod episcopus hoc non potest. et vterq; ideo q; in capitulum religioso de auctoritate apostolica non faciat mentionem: vnde illud loquitur secundum istos de non exemptis. quos antea non poterat absoluere propter capitulum cum illorum de sententia excommunicationis. Ego autem sic distinguerem. quia in religioso exemptis et priuilegiatis sic quod sua priuilegia verant eos petere absolutionem ab aliquo non eiusdem ordinis. episcopus hoc non potest: in exemptis autem sed non priuilegiatis dicit dominus Anto. locum habere opinionem Fede. quod videtur verum saltem in casu huius capituli religioso: vnde Panor. videtur tenere quod episcopus hoc possit de equitate sed nō de rigore iuris: quod est satis probabile: alioquin exempti essent deterioris conditionis quo ad hoc omnibus hominibus qui ab episcopo absolui possunt pro iniuria leui. vel etiam pro mediocri errante impedimento legitimo: quod est cōtra intentionem eximentis. Unde Panor. docte et eleganter dixit hoc esse equum: quia. vt patet per sanctum Thom. xx. q. cxx. artic. primo et secundo ad equitatem que epicheia dicitur pertinet agere in casu �means legis intentionem verbis omissis: ꝗ etiam dici possit quod in hoc casu verba legis bene intellecta non sunt contraria: qr qd dr mentionē fieri de auctoritate apostolica vbi prās ꝓcedit circa exēptos. vez. est de pāte odiosa: puta ad coherendum de qua loquuntur iura ad hoc supra allegata: vt patet intuenti: de benigna autem puta qur est ad fouendum. nunquam aut non semper est verum. quod patet per dicenda. ¶ sequenti. Confirmatur ista decisio. quia ex iure videtur posse colligi regula quod quantum ad istam absolutionem non differunt monachi et moniales: nisi peneo iniuriam enormem et non enormem. pro qua scilicet moniales sole ⁊ non monachi absoluuntur vt patet in capitulo monachi. et in capitulo de monialibus. de senten. excommuni. Cum igitur diocesanus possit absoluere moniales exemptas vt dicetur ne vagentur: etiam pro iniuria enormi: pro mediocri quoq; absoluere poterit monachos exemptos. Specialiter tamen summa rosel. non videtur sufficienter determinare: quia in ¶ tertio. qui pertinet ad primam eius editionem determinat quod episcopus possit absoluere exemptos percussores religiosos. simpliciter idest non limitando ad aliquem casu allegans. vv. et dir. et in quinto pertinere ad nouas additiones. dicit quod hoc non potest in casu de quo maxime videtur qd episcopus hoc possit. scilicet si percussus sit subditus eius. ⁊ percussio leuis vel percutiens impeditus. Sed nota quod: Panor. videtur intelligere hoc esse equiz etiam si percussus non sit clericus secularis sed regularis. quod est probabile propter eandem rationem licet hoc ab eo clare nō habeatur. 4

¶ Quartum est vtrum episcopus diocesanus. possit absoluere moniales exemptas et dic quod sic fm glos. et Panor. et communiter omnes doctores i capitulo de monialibus de senten. excommu. ⁊ idem sentit. vv. et dir. quia illud capitulum loquitur de monialibus indistincte. ideoq; extenditur etiam ad exemptas: ⁊ hoc verus erit etiam pro iniuria enormi cum sōmnes doctores eius absolutio in illo capitulo concedatur. Et nota quod illud capitulum de auctoritate apostolica non facit mentionem: quia loquitur benigne. Distinguendum est autem. vt prius. quia verum est de exemptis non priuilegiatis sed non de priuilegiatis. sic vt de eis se intromittere non debeat aut possit episcopus in absoluendo.

¶ Quintum est vtrum abbas incidens in 5
hunc canonem absolui possit per episcopum: ⁊ dico de hoc fuisse opiniones. vt notat panor. in capitulo vniuersitatis de senten. excō. vbi ipse tenet q; sic. nisi iniuria sit enormis: sed intelligo in non exempto: de exempto vero dico idem esse indicium quod de monacho vel regulari quantū ad posse absoluti: quia caput non debet esse minus fauorabile membris ⁊ appellatione monachorum venit abbas in materia fauorabili: de verborum significatione. capitulo finali. et vltra hoc dico quod potest sibi eligere confessorem qui eum possit absoluere iuxta dicenda infra. vt. confessor. primo ¶. vii.

6 ¶ Sextum est vtrum regularis percutiens regularem alterius claustri absolui possit a proprio. vel a percussi prelato. ⁊ dico qd per vtrusq; debet absolui. vt in capitulo cū illorum. de sententia excommunica. Et licet secundum dominum Anto. vterq; abbas vocetur ad absoluendum. tamen verius est quod dicit Panormi. ibi cum Hostien. ⁊ ber. quod abbas vel prelatus percutientis absoluit. abbas vero percussi aduocatur ad remittendum iniuriam non ad absoluēdū quia non est ratio quare vocetur ad absolutionem non subditi sibi. Et abbas quidē percussoris secundum Hostiensem recipit iuramentum: abbas vero percussi verbera infert. que loco erunt satisfactionis: cuz non habeat monachus vnde satisfaciat. ⁊ demum abbas percussoris absoluit. Congruentius tamen fit si vnus alteri totū cōmittat. extra de offi. or. c. si hec ho.

7 ¶ Septimuz est vtrum regularis percutiens regularem: vel regulares se mutuo percutientes. extra claustrum absolui possit per suum prelatum: ⁊ dico secundum Hostien. quod non: sed per episcopum: ⁊ si sub diuersis sint episcopis: illi debent conuenire sicut de abbatibus dictum est. Et mouetur per capitulum monachi. ⁊ per capitulum cum illorum. de senten. excom. vbi fit mentio de claustro: qz violatur iurisdictio epi. Sed verius est quod dicit Panor. in dicto c. cum illorum. f. quod eorum prelatus poterit eos absoluere: quia capitulum cū illorum. ⁊ c. canonica. eo. ti. loquuntur indistincte. ⁊ de claustro non reperiunt: de quo fit mentio in. c. monachi. cum dicitur. si se in claustro percusserint ꝛc. quod dico ideo di cō non: quia absoluere non possit abbas si percussio fiat extra sed quia in claustro ere dius fit. vel qz dicūtur eē in claustro esse si sint in foro. eo modo quo semper dēmones sint in inferno. ⁊ beati angeli in celo sunt.

8 ¶ Octauum est. vtrum religiosus percutiēs clericum secularem diocesis sue vel alterius absolui possit per suum prelatum. et dico quod nō: sed absoluetur a suo episcopo diocesano: eo casu quo absoluere posset clericum suum scilicet si percussio sit leuis: vel

percutiens impeditus ne curiā adeat. Nec oportet duos episcopos conuenire etiam si diocesis sint diuerse. vt in capitulo religioso: de senten. excommu. libro sexto. Sed intellige nisi religiosus sit sic exemptus quod etiam ratione delicti conuenirī non posset nisi sub suo prelato: qz tūc absolueē a suo prelato episcopo remittente iniuriā: semper tamen exceptam intellige enormitatē excessus ⁊ religiosus esse impeditum eo ipso quod est claustralis.

¶ Nonum est vtrum nouitius qui ante noui tiatum incidit in canonem illum absoluī possit per suum prelatum ⁊ dico secūdum Ray. quod licet talis ⁊ quilibet alius excommunicatus recipi non debeat ad religionē nisi prius absolutus: si tamen ingreditur tenet ingressus: ⁊ professio secundum Panor. in capitulo cum illorum. de sen. excommunica. sicut nec matrimonium per excommunicationem impeditur. vt in. c. significasti. de eo qui dux. in vxo. ⁊ receptus poterit absolui iuxta modum predictum secūdum Hostien. sed ipso iure intelligitur ibi inclusa esse conditio si perseuerauerit: alioquin reducendus est in eandem sententiaz ab eo qui absoluit. vt dicitur in summa pisa. vel quia absolutio conditionate non fit: est absolutus: sed religionem extenso reincidit in eandem nisi se presentet ei qui alius potuisset absoluere. vt in. c. eos. de senten. excommunica. libro sexto. Et hanc opinionem. f. quod possit absolui. sequitur Innocē. in. c. monachi. eo. titu. ⁊ Archid. in. c. religioso. eo. titu. libro sexto. Contrarium tenuit Joan. andr. in. c. cum illorum. eodem ti. ⁊ gc. i. d. c. religioso. f. quod absolui non possit a prelato nisi sit expresse. vel tacite presumptus: quazdens q; si absoluatur ⁊ egrediatur reincidit ipso facto nisi se presentet. fz prima opinio est rationabilior: qz iste est persona ecclesiastica fm glo. in. d. c. religioso. ⁊ gaudet priuilegio. si quis suadente fm tertium ibi: et consequenter vt videtur etiam priuilegio contento in. c. monachi. eo. titu. quia ratio illius est ne monachi vagentur: quod i nouitio est tanto periculosius quanto est infirmior ⁊ minus expertus. Nec est rationabile vt reincidere possit qui absolui non potuit. In omnibus tamen predictis semper intellige exceptionem enormis iniurie nisi in monialibus. ⁊ vbi per priuilegia puidetur: quia. p ea solus papa absoluit aut eius legatus. vt in. c. ad eminentiam. iuncto. c. cum illorū. de sen. excom. 9

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Rursus de absolutione.vj. quantum ad formam verborum.

Absolutio.vj.⁊ a peccato ⁊ censuris fit in triplici iudicio fm ray.f. in iudicio dei per contritionem: in iudicio celi.i.curie celestis per approbationē: de pe.dist.prima.nunqd caim ⁊ iudicio petri.i.confessionis per absolutionem.f.verbalem: si tñ peccator sit prius absolutus a deo saltem ordine nature: vnde manet petri priuilegium quando ex cōtate fertur iudicium.xxiij.qo.j.manet.qō fm glo.intelligē de sententia ligante quo ad deum: quia quo ad ecclesiam ligat.aliquando etiam iniusta.vt infra excommunicatio.ij.H.ij.

1.dub. ¶ Sed tñ verbalis hec absolutio continet dubia multa. P Primum que sit forma absolutionis ab excommunicatione: ⁊ dico q̄ si loquamur de forma ꝓbali necessario obseruanda: nulla est certa ⁊ determinata vt dicitur est supra absolutio.iij.in principio si vero loquamur de ea que cōmuniter est in vsu sic vtimur isto verbo absoluo.qō dupliciter facim⁹. Primo conditionaliter qñ absolutio in dubio vel in casu incerto fit ad cautelam vt dicendo: si teneris aliquo vinculo excommunicationis a quo possim te absoluere: ego absoluo te ⁊ restituo sanctis sacramentis ecclesie communioni ⁊ vnitati fidelium.in nomine patris ⁊c. Secundo vero absolute in casu certo vt dicendo: ego te absoluo a vinculo excommunicationis quam incurristi propter tale factum: ⁊ restituo sanctis ⁊c. vt supra.

2 ¶ Secundum est que sit forma absolutionis a suspensione officij vel diuinor: ⁊ dico q̄ si loquamur de verbali necessario obseruanda nulla est: qr suspensio sicut ⁊ excōicatio pertinet ad forū contentiosum: ⁊ consequenter quicquid dicat aut quibuscūq verbis vtatur is qui potest absoluere vere absoluit sicut de excommunicatione dictū est: sed loquendo de ea qui cōiter est i vsu vtimur isto verbo absoluo: primo cōditionaliter: vt si teneris aliquo vinculo suspensionis a quo possim te absoluere: absoluo te ⁊ restituo executioni ordinum ⁊ officiorum ꝓ scbo absolute: vt absoluo te a vinculo suspensionis quam incurristi propter talem causam ⁊ restituo ⁊c. Et idem dico per omnia de interdicto.

3 ¶ Tertium est de forma absoluendi ab irregularitate. ⁊ dico q̄ nulla est certa ⁊ determinata. sed tamen in vsu est vt fiat per hoc verbū suspenso. ⁊ non absoluo vt dispēso tecum in irregularitate quam incurristi propter talem causam. ⁊ restituo te ad actus legitimos: vel quando dubitatur dicendo non quam sed si quam contraxisti 4

¶ Quartum est que sit forma absolutionis a peccato: ⁊ supple. quidem post pe. de pal. dicit q̄ est hec: ego absoluo te expressis illis a quibus fit absolutio: alioquin sup nihilo absolutio fundaretur. ⁊ intendit quod est hec forma: absoluo te a peccatis iuis. Sed contrarium tenet. s. Tho. ⁊ Innoc. et ho. immo etiam scotus in quarto dicit qō est hec. ego absoluo te. Nec tamen absolutio fundatur in nihilo sed in re confessa id est peccato. In alijs autem qui confessionem non requirunt sed absolui possunt et simpliciter exprimitur ligamen quod soluit puta excommunicationis suspensionis vel interdicti.

¶ Quintum est quare dicte forme alia coniunguntur: ⁊ dico fm. s. tho. ⁊ cōiter doctores. q̄ premittitur misereatur non q̄ sit de essentia vel integritate forme: sed ne forte effectus sacramenti impediatur ex parte penitentis: postponitur vero conuenienter in nomine patris ⁊c. non qr sit necessarium sed vt ostendatur q̄ sacerdos nō auctoritate propria sed quasi minister absoluit. Impositio autem manus non requirit nec fit: qr hoc sacramentum non ordinatur ad consequendam excellentiam gratie sed ad remissionem peccatorum: vnde magis competit signatio crucis: qr per signum crucis xpi peccata remittuntur: qō tñ etiā nō est de necessitate sacramenti. vide etia 3.j. penitentia.ij. 5

¶ Sextum est vtrū absolutio a peccato fieri debeat ante inuncctionem satisfactionis: ⁊ dico q̄ non. vt ptz in cle. dudum. de sepul. ⁊ ibi Io. an. sed hoc itelligo vbi timeri posset q̄ absolutus satisfactionē recusaret nō aūt alias. vt in religiosis vsitatur. 6

¶ De acceptione personarum.

Acceptio p̄sonarū ex doctrina s. Tho. xxij. q. lxxij. ⁊ alexāde ales. xxij. tractatu de eccle sic diffiniri potest. Acceptio p̄sonarum est vitium quo id q̄ ex debito iusticie est vni persone conferendum exhibetur alteri: non propter meritum eius ad ipsam rem que confertur: sed propter conditionem ipsius nō congruentem ad ipsam rem: puta si dō cōferat episcopatum aliqui qui sa est petr⁹ aut ioannes vel affin's que nihil faciunt adeō dignum episcopatū. si autem hoc fiat quia est aptus

est aptus non est acceptio p̄sonarum qr ista conditio facit vt debeatur ei episcopat⁹ ex iusticia distributiua. Unde ad incurrendū hoc peccatum duo requiruntur: primo qō collatum conferendum sit ex debito: secus si ex gratia iuxta illud matthei.xx. an nō licet mihi quod volo facere. f. ex eo quod gratis ⁊ misericorditer datur: secundo q̄ rō et causa dandi non faciat ad hoc qō recipiēs reddatur dignus accepto.

1.q. ¶ Primo vero queritur an sit peccatū mortale: ⁊ dico q̄ in re parua numq̄ est mortale nisi per accidens inquantum ipsa virtute aut existimatiōe est magna: sed in re notabili omne qō est contra iusticiā est peccatum mortale fm. s. tho. xx. q. lix. art. iij. ⁊ ratio est quia est contra caritatem proximi. vnde acceptio personarum cum sit contra iusticiam in re notabili semper est peccatum mortale: vt si beneficium scilicet cōferatur indigno vel minus digno: quia est amicus post habito digno vel digniori saltem notabiliter.

¶ Secūdo an spūalium dignitatum seu beneficiorū ecclesiasticorū distributor semper debeat tribuere meliori ad euitandū hoc peccatū: ⁊ dico fm. s. Tho. xxij. vbi supra. ij: ⁊ in quodam quol. q̄ melior dicit dō duplicitē. primo. f. fm se ⁊ simpliciter. vtiq̄ magis abundat in spiritualibus gratie donis: ⁊ secundo in ordine ad bonum cōe: ad quod interdum magis conferre pōt min⁹ sanctus aut sciens ꝓter potentiam vel industriam secularem ⁊ huiusmodi. Episcopus igitur vel alius distributor p̄dictorū non tenetur dare meliori fm se ⁊ simpliciter: sed meliori quātum ad hoc fine in ordine ad cōe bonum: ad qō principaliter ordinantur spūalium dispensationes: sicut etiā gratias gratis datas que ordinant ad cōmunem vtilitatem ecclesie deus dat min bonis. Igitur si p̄feratur nunc alteri propter causam pertinētem ad honorem dei ⁊ cōe bonum p̄fert meliorem: ⁊ non est acceptio p̄sonarū: sed si cā p̄ferendi nō pertineat ad hoc erit acceptio p̄sonarū: ⁊ tanto gravior ꝓpto in rebus diuinis cōmittitur. Ex his colligē etiam potentiam secularem vel nobilitatē aliquid conferre ad hoc vt quis sit ecclesiastico beneficio dignus: qr ista conferunt ad honorem dei. f. q̄ in suo ministerio nobiles occupentur: ⁊ ad vtilitatem ecclesie interdum: qr magis cōpetunt aduersarios vt huiusmodi: sed non est intelligendū q̄ ipsa sola faciat. vt quando coniungitur vite eri minore: sed presupposita virtute aliquid confert.

¶ Tertio an sit acceptio p̄sonarū dare beneficium consanguineo: ⁊ dico fm. s. thom. in quol. ⁊ xxij. vbi supra. ⁊ fum. conf. lib. iij. ti. xx iij. qō distinguendum est. Nam si p̄sanguineus sit eque idoneus vt alius: ēpōs potest in hoc satisfacere naturali amori q̄ nō est caritati contrarius: qr saltem in hoc p̄eminet q̄ magis potest de ipso considerē secum vnanimiter ecclesie negocia tractabit: ⁊ hoc nisi inde scandalum oriatur vel forte inde alij sumant exemplum dādi consanguineis etiam minus digno. Si vero cōsanguineus sit minus idoneus simpliciter ⁊ respectu boni cōis: eum p̄ferre nō debet postposito meliori duplici ratione: primo qr infideliter agit dispensator: iste non dōs spūalium qui negocium dōi gerens nō meliorat illud cum possit: sed o qr hoc ad p̄sonarum acceptionem pertinere videtur: qr cōdicio consanguinitatis non est pertinens ad curam ecclesie que non obtinetur iure sanguinis sed munere diuino: est aūt conditio faciens ad dispensationem patrimoniali bonorum: vnde si ex his episcopus p̄ut deat suo consanguineo minus idoneo nō est acceptio personarum. 5

¶ Quarto an sit acceptio p̄sonarū si electores ad spūales dignitates eligant bonum preterm̄isso meliori. ⁊ dicit. s. tho. vbi supra quod ad hoc vt electio in foro iudiciali nō possit impugnari sufficit eligere bonū: nec opōz eligere meliorē qr sic omnis electio posset habere calumniam ꝓ rem ad conscientiam tñ eligentis necesse est eligere meliorem simpl'r vel respectu boni cōis: qr si ex aliqua causa preferatur alius: aut illa prebit ad negocū: ⁊ sic quātum ad hoc magis idoneus erit qui eligitur aut nō faciet ⁊ sic erit acceptio p̄sonarum. 4

¶ Quinto an sit acceptio p̄sonarum ratione diuitiarum dispensare super contrahendo matrimonio in gradibus p̄hibitis: et dicit. s. tho. xxij. vbi supra q̄ hec dispēsatio fieri consueuit propter federa pacis cōservanda quod quidē vtilitati communi magis est necessarium circa personas excellentes: vnde cum eis facilius dispensat absq̄ acceptione personarum. 5

¶ Sexto an sit acceptio p̄sonarū si p̄sonaꝝ qui excedit in conditione minus digna: qñ in p̄sciendis cōditiones sunt inequales excedentes ⁊ excesse. vt si vnus sit literatus is est ignobilis: alius est nobilis sed illiteratus ⁊ p̄feratur nobilis: ⁊ dicit alex. vbi supra q̄ is literatura nobilitati simpliciter p̄ 6

Universidad de Deusto
Biblioteca

ferenda sit. vtin. c. venerabilis. de pbē. qz ē necessaria in regimine ecclesie: tñ in cāu potest hīerri nobilitas vt arceātur iupi p potentiā: z in casu vt sint in corpe ecclesie mēbra diuersa. quib⁹ pax eius cōseruentur: z sic nobiles promoueri possunt dūmō eis morum honestas suffragetur.

7 ¶ Septimo. an sit psonar⁹ acceptio in honoribus si preferat virtuosus plātus virtuoso laico: aut dñs suo: aut senex iuueni: aut diues pauperi: z dico sm. s. tho. xxij. vbi. ā. z in quol. q⁹ cum honor sit testimoniū virtutis eius qui honorat. sola virtus est debita cā honoris: sed tñ aliqs honorari pōt propter virtutē nō solū ppriā sed ēt alterius. sicut plati z principes ēt si sint mali: quātuz gerūt psonā dei z cōtatis cui pficiunt: eadem rōne parētes z dñi pp participatōēz dignitatis dei q̄ est olum pr z dñs: z senes pp signū virtutis. s. senectutē. Iz illud sit qñq; fallax: z diuites pp hoc q̄ locū obtinent maiorē in cōtate: in eis cōitas honoratur sm. s. tho. x. quol. ar. xij. nō aūt inuitu diuitiarū quia esset acceptio personarum exhibere honorem debitum virtuti.

8 ¶ Octauo. an sit acceptio psonarū si pauper in iudicio diuitiū preferat: z dico q⁹ sic. Iz premissaz diffinitionē: qz iudicū vt dicit. s. th. xxij. vbi. ā. ar. iiij. est acr⁹ iustitie. pur iudex ad equalitatez ducit iequalia: ad qō facit q⁹ iste habeat plusq̄ debeat: ille ⁹o minus nō aūt q⁹ hic sit paup ille diues: sicut si socrates in re aliqua dz habere. x. z hz. xv. z plato dz habere. x. z hz. v. ad eālitatē pstituendā pfert q⁹ socrates habeat. v. que desunt platoni. nō aūt q⁹ sit paup: qz quatūcū q̄ augeat vel minuat eius pauptas. nūqz erit equalitas nisi auferat ei. v danda platoni. vnde z deus dicit exo. xxiij. Pauperis quoq; nō misereberis in iudicio. s. ptermittendo equalitatem iusticie. Illud aūt eccle siastici. iiij. in iudicādo esto misericors pupillis z similia intelliguntur vt psone miserabiles ab oppressoribus iniustis defendentur: z si eis deficiunt instructores causarum suarum suppleat iudex.

¶ De accidia.

Accidia sm richar. de san. vic. est torpor. i. negligentia mētis bona inchoare negligentis. vel sm. dama. est tristitia aggrauās q. s. ita deprimit aim. vt nihil ei agere libeat. vnde sm. s. tho. xxij. q. xxxv. impōrtat quoddam tedium operandi z est quedā spūalis frigiditas vel tepiditas spiritualis dicta quasi accidia vel acetosa. eo quod huiusmodi frigida sunt.

¶ Primo vero dubitatur an sit peccatum 1.
spūale mortale: z dico ex doctrina. s. tho. vbi supra. q⁹ tristicia. phibēs ab operando semper est mala: qñq; quidē sm se. qñ. s. est de vero bono qō apparet malū sicut qñ est de bono spūali: qñq; vero sm effectum: qñ. s. est de vere malo: sed sic hoiem grauat. vt trahat ab opere bono. Igitur accidia semper est peccū sm seipsam: qz est tristicia de spūali bono. Et est peccū spūale nō quātū inquātū est tristicia de spūali bono cōiter: q: hoc pīnet ad oē vitiū cū fugiat spirituale bonū opposite sibi virtutis. sicr nec in sum fugit bonū spūale vt est laborosuz vt molestū corpori: aut delectationis eius impeditiū: qz hoc accidiam non separarer a vitijs carnalibus quibus aliquis corporis quietē z delectationē q̄rit: sed inquantum est de spirituali bono de quo spālis virtus leratur. i. de diuino de quo leratur charitas. Et est ex suo genere peccatū mortale. si trāscendat sensualitatis terminos attingens vsqz ad consensum rationis: quia sm suaz rationem contrariatur charitati: cum proprius effectus charitatis sit gaudium de deo. accidia vero sit tristitia de bono spirituali inquantum est diuinum. esset tamen veniale. sicut z oē peccū si esset solum in motu sensuali: z similiter si sit de spūali bono ad qō quis nō tenetur de necessitate. vt pz sbi ad secūdū. Et in quantum est mortale contrariat sm eum precepto de sanctificatione sabbati: in quo sm q⁹ est mortale peccū quies mētis in deo: cui cōtrariat tristitia mentis de bono diuino.

¶ Secundo dubitat quot modis sit peccū 2
mortale extra suas filias: z dico q⁹ in genere duobus modis. Primo quando inducit ad mortalem omissionem: quod tripliciter est primo. s. cum quis horret z omittit spiritualia bona ad que tenetur: z secundo cum doleat se benefecisse siue non omisisse hmōi bona que fecit: aut tertio cum proponit in futurū omittere. Secō ⁹o cū inducit ad mortalē commissionē puta desperationem salutis. aut contemptum beneficiorum. dē quia scilicet nolle esse natus: aut vellet esse bestia. aut mori: non curans qualiter. modo cuaderet. aduersa z tristitia. Est etiam mortale per accidens in suo effectu quādo homo ex hoc inducitur ad corporis grauē infirmitatem. cum tamē se posset iuuare si conari vellet. Est aūt veniale qñ homo qui dē in operādo attediat: iz tñ ea ad q̄ tenet nō ommittit. nec ī pceptū aliqō cōmittit.

videt aūt hic tenere sum. rosel. q⁹ accidia sit mortale qñ inducit negligentiā cōtēnētem quē dei sunt: z dz pcedere negligētia ex ptemptu qñ est in pfuendine vt si qs cōsuetuit nō dicet horas suas de nocte: sed ⁵ hoc 3
intra ptemptu: z infra negligentia.

¶ Tertio dubitat. que z quot sint filie eius
idest vitia que nascunt ex illa: z quo sint peccata mortalia aut venialia: z dico ī ⁵ doctrinam. z mentez. s. Tho. in diuersis locis: q⁹ sunt sex. pria. s. malicia que bona diuia cōtēnit. z est mortale: z secda rācoz. i. displicentia hoim inducentiū ad spūalia. z est veniale nisi superueniat odiū: z tertia pusillanimitas. que sistit in subtrahendo se a bōis que fieri potuissent timore deficiendi. puta a ieiunus religione z huiusmodi: z est veniale nisi illa bona essent in pcepto: z quarta est desperatio. que est mortale vt patebit z quinta negligentia agendoz. Que ē multiplex. s. negligentia circa opera misericordie: z est mortale aliquādo vt dicet in ti. ele mosina. Et negligentia adiscendi necessaria ad salutem que aliqñ est mortale. licet hoc iudicare sit difficile. Et negligentia pcurandi sacramenta sue familie que ē peccatū mortale si quez permittit ex negligentia notabili mori sine baptismo vel confessione: maxime vbi decedens indigebat huiusmodi. Et negligētia faciendi correctionem fraternā de qua infra: z pstendi: z cōlaudi semel in anno: z huiusmodi de quibus in suis locis. Et sexta filia est euagatio mētis in ofone. que est veniale peccatū nisi in eo qui tenet ad officiū in quo pōt esse mortale. vt infra hoie.

¶ De actione: actore. z actu.

Actio est ius psequēdi in iudicio qd sibi debet. insti. de act. in principio vbi sm Azo. in sum. hoc verbū debet sumit large vt dicatur res debita tibi quā petis vt tuā. sine reivēdicatione. actione comodati. siue depositi. Sed quia ista diffinitio comprehendit solum actionem personalem seu in personaz vt patebit: quia quod tuum est tibi nō debetur: sed petis vt tuum: ideo sm azo. z gofre. actio est ius ciuile vel prētoriuz. quo debitum a te exigere possum. vel petere rem mihi restitui. Est autem in genere actio duplex. pria realis vel in rem. s. que ēs contra quem dirigitur nō supponit obligatuz sed ideo competit quia contendit nō restituere violenter domum meam: z ego peto possessionem meam quam occupaz. z tu nullo iure reos mihi obligatus cum nec mihi promisiseris nec cōtraxerim tecum: sed tantū te cōueniam qz res mea apud te est. Secūda est personalis vel in psonam illa. s. que illū cōtra quem dirigitur presupponit debitorez obligatum ex cōtractu vel maleficio seu ex varijs causarū figuris. Et ista datur etiaz ad rem sed presupponit obligationem psone: vt si vendidisti mihi domum vel locasti libzum. obligaris mihi ex contractu. licet agam ad rem. i. domum vel libzuz. Additur sm panor. in. c. ecclesia. el prio. vt lit. penden. actio tertia mixta. de qua vide infra tis. ⁵. v. Igitur actio sumit dupliciter. scī stricte. z significat ius. psequēdi oruz ex obligatōe: z sic cōuenit solum psonali: z late z significat iurisdictōem iudicis z ita nō solū ficat. adde tertio z latissime z significat indicis offm. quo mō querela inofficiosi testamenti dr actio. ff. de lega. i. l. cum filius fuerit. i. actōis verbo. ff. de verbo. signi. Actio nū aūt realiū quedā cōpetūt p rebus corporalibus: z sic, hz locum reivēdicatio: alie p iuribus incorporalib⁹ z seruitutib⁹ acquirendis z sunt due. s. possessoria que cōpetit dicenti habere se ius vel seruitutez trāseundi p fundū alienū: eundi vel agendi vel ad aliquis edes suas leuandi: z hmōi. z negatoria que competit neganti vel asserenti oppositū vendicando sibi libertatez. Insti. de act. ⁵. eque si. Actor aūt est qui agit z pulsat aliū rem aliquā ab ipso peteno in iudicio. ff. ⁵ ind. l. in trib⁹. ff. ti. regū. i. iudiciuz. Actionū et ōpsonalū. quedā sunt bonefidei. vt emptōis z venditōis z alioz contractuū numero. xvi. q̄ enumerant. insti. ⁵ acnerabilis: que dicunt bōefidei qz in eis maxime dzeruberare bona fides: z in eis venit oia accessoria z ea de quibus nō est cōgitatū. vt in emp. z vendi. z id quod expresse nō est actum. s. dāna z interesse post moraz que debent restitui. Alie vero dicūtur stricti iuris. vt actio ex mutuo ex stipulatu que s. nascit ex stipulatōe de re certa in gne in certa in specie. ex arbitrio z cōsimileo. z in hio nō venit accessionū nec ea de qbus non est cogitatū. vt no. ber. in glo. palle. nec dāna z interesse a tpe more. Utrū aūt possit qs actionē cedere. s. ex ⁵. vlū. Actus ⁹o ē quedā seruitus realis in fundū. qua qs pōt p illū non solū ambulare per se. Iz etiā iumētū z vehiculū vel quadrigā secū ducere. ff. de serui. rust. predio. l. j. versic. actus. z. l. in actu. z insti. eo ⁵ actuo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De accusatione ⁊ accusato.

Accusatio fm mētem Azo. in sum. est de iudicio rei de crimine in libello ad vindictā: fm mētez aūt. o. tho. xxij. q. lxxiij. est oblatio rei de crimine in libello ad vindictā ꝓpter bonuz cōe. ⁊ hec diffinitio est melior: qz ad vindictam etiā tendit denūciatio ꝓ sine libello ꝓ ipaz vindictā denūciator ordinat ad fratris emēdationem: accusator vero ad bonū cōmune. Secūdum aliquos aūt ista opi. o. tho. que addit ꝓpter bonū cōmune est falsa: qz etiā accusatio quādoq; fit ꝓpter bonū priuatum. vt habef in ti. de accu. ff. ⁊ C. ⁊ denūciatio etiā fit ad remotionem a bñficior ꝓpter bonū cōe vt habef in multis locis. vt pōt etiā videri per abba. ⁊ fely. in. c. inq sitionis. de accu. ⁊ in. c. nouit. de iudi. sed. s. tho. loquīt de accusatione nō ordinata ad restaurādum interesse accusantis: sed solū ad puniēdū delictū. vñ fm eū nō debet fieri nisi in peccatis vergētibus in dāmuz cōe. vel diuinum ꝓtu. q. iij. arti. q. vij.

1 Q. ¶ Prio vero querit quomodo fieri dz accusatio: ⁊ dico q; prio fieri dz in scriptis. q. q. vlti. qui crimē: quod tñ semp nō est necessariū: puta in crie leui. ff. de accu. l. leuia. ⁊ in notoriis: cum in hmōi nec accusator reqrat ur. de accu. euidentia: secus in nō notoriis etiā si manifesta sint. ꝓ. q. iij. coz. scbo fieri dz cū iscriptōe. l. ita q; accusator se obliget ad penaz talionis. q. q. vlti. quisq; ⁊. q. iij. calūniator. ⁊. c. qui non ꝓbauerit: exceptis tñ quibusdā casibus vt in crie leui ēt in crimine apostasie. ⁊ cum marinus accusat yrorem de adulterio. l. quo ad sepationē thori ⁊ similib⁹. tñ etiā si accusator nō inscribat ex natura accusationis hmōi pena calūnie venit. C. de accu. l. fi. Sed tñ bart. in. l. ij. C. si ser. vel lib. dicit q; accusans publice infamatū ⁊ in ꝓbatione deficiēs puniri non debet pena talionis vel calūnie. excusante in famis ꝓcedēte: q; menti cōmendādū est ꝓ panor. in. c. cū ꝓtingat. de rescrip. vbi etiaz dicit q; fama inducit iusta credulitatē. vnde habēs notitia ex fama habere dz ex cā ꝓbabili. ⁊ idem sentit glo. in. c. inquisitiōi. de sen. excō. tertio accusatio dz exprimi viua voce ⁊ ꝓhite accusato. ij. q. vii. ꝓscripta. Concordat ꝓdictis Albri. ⁊ idem notat in sum. cō. ii. q. iii. v. Quomodo autem differant notorium famosum ⁊ manifestum infra notorium.

2 ¶ Scbo queritur an aliquis teneatur accusare: ⁊ sum. ange. adducens multa iura dicit q; nemo accusare tenetur nisi ꝓ bart. in homicidio: imo inquit accusare videtur cē ꝓtra illud diuinū ꝓceptū: dimitte nobis debita nostra. Cōtrariū sentit supp. ⁊ sum. ro. ⁊ forte oēs doctores ordis eius. ⁊ hoc rationabilr: qz sine accusatione aliqñ saluari non pōt integritas boni cōis: vt qñ iniquitates emēdari aliter non ꝓhit. Unde ⁊ sanctus tho. vbi. ꝗ. dicit q; homo tenef accusare si crimē vergat in detrimētū spūale vel corporale reipu. dūmodo sufficiēter ꝓbare possit: nō aūt tenef sinō redūdat in multitudinē: aut si haberi nō ꝓt, ꝓbatio sufficiēs qz nullus tenef ad id q; debito mō ꝓficere non pōt. Hec ex. o. tho. qui talē ꝓclusionem hz tanq; certissimā. vñ, ꝓbationē nō adducit nisi auctoritatē scripture leui. v. quā adducit arguēdo in oppositū. Deceptus ē autem auctor illius summe. qz illa que adducit loquitur fm iura ciuilia aut forū ꝓtentiosuz. ꝗ aliter est fm ꝓciam verbum aūt dñi intelligitur de peccatis inquātuz sunt in personam propriam.

¶ Tertio vtrū accusationē debeat ꝓcedere monitio. ⁊ dicit. s. tho. in. iij. di xix. q. ij. ar. iij. q. i. ad quartū. q; fm aliquos ad accusationē ꝓcedi nō dz fm forū ꝓscie. non ꝓmissa monitiōe ⁊ emēdatōe expectata: nisi forte maiori periculo obuiādū videatur. aut peccatū sit publicū: Quis fm sos. cāp nō requirat q; accusationem ꝓcedat monitio. sed solum inquisitio: que nō est facēda nisi de notorio: qz oz q; inquisitionē ꝓcedat clamosa insinuatio. ideoq; secreta mōitio nō requirīt de necessitate. Uel dicēduz fm alios. q; in accusatōe nō agīt ad emēdationem peccātis sed ad bonū cōe. l. iusticiā cōseruādā ꝓ punitionē delinquētis: ⁊ō accusatio in iudicio bona ꝓcela fieri potest. ēt si admonitio nō ꝓcedat. nec est ꝓtra ꝓceptuz dñi de correctōe fraterna. qd̄ intelligīt quādo agīt ad emēdationez peccātis. hec ille. Qui iudicio meo ꝗ primā oplonē tanq; cōformē mādato dñi. l. ꝗ. qd̄ opz pri⁹ ꝓcedere ad emēdationē peccātis q̄ ad iustitiā ꝓseuādā. si sperēt emēdatio ⁊ periculuz nō sit in mora: ⁊hāc ēt sequīt supple. sum. aūt ange. tenuit oplonez scbaz: ꝗ ola iura que allegat loquūtur in foro cārū siue ꝓtentioso. Ueritas aūt est q; ēt scba oplo est ⁊ q̄ accusatio expedit bono cōi: qd̄ ꝓpōderat ꝓticulari: vñ si post pnaz ⁊ correctionez hz accusare. vt. ꝗ. ⁊ ix. multoforiūs a fite ea non expectata. Quō aūt peccatū secretū etiam sumptū sub secreto aliquādo stari sine monitōe publicari possit. ꝗ. restio. iij.

¶ Quarto q̄s possit accusare: ⁊ dico q; si cri

men est priuatū regularīter solus ille cui⁹ interest. vt vī velle glo. in. l. fin. ff. de priuadelī. qd̄ limita nisi. p illo iponi debeat pena pecuniaris fisco applicāda: qz tūc ad accusandū admittīt q̄libet de populo fm glo. dy. ⁊ bar. in rub. hz bal. cōtrarium teneat. in l. aduersus. C. de fur. si vero crimē ē publicum: admittīt q̄libet nō. phibitus spālr lege vel statuto. aut ꝓsuetudine: q tñ in duobus casibus admittīt. prio qñ suā vel suorū iniuriā ꝓsequitur. vt no. in. l. ii. ff. de pīsnus. delic. ⁊ in. l. fin. ff. de iniur. secbo qñ delictum nō est cōmissum cōtra ꝓnam. vt puta si statuto caueā vt blasfemus vel noctu vadens punīat. in. ⁊. tūc q̄libet ad accusandum admittīt. vt no. bar. ⁊ Jo. de imo. in. l. j. ff. de publi. iud. ⁊ bar. in. l. lex cornelia. §. si q̄s. ff. de iniur. circa qd̄ multa dici possent que omitto: qz ad forū alienō pīnēt. Clericus tñ ad vindictā publicā accusare nō dz. ēt si pena sanguinis nōuenit iponēda: facit cap'n sicut sacerdotes. ij. q. vij. quia hmōi odiosis se inuiscere non dz: fm panor. i. c. cū p. de accu. sed si, ꝓsequīt iniuriā suā pōt: ēt si veniti ponēda pena sanguis fm panor. vbi. ꝗ. dūmodo dicat q; non intendit accusare vt pena imponatur. ⁊ tex. est clarus in c. prelatis. de homi. libr. vi.

5 ¶ Quinto. qua intentione debeat quis accusare vt sine peccato accuset: ⁊ dico q; propter cōe bonū vt ceteri quiete vluāt. xxiij. tale erit petīn. qualis ⁊ inordinatio intētionis. l. mortale si ex odio principalr vel alio iniquo fine: ueniale aūt si aliqua passio fragilitatis adiungat principali intētioni. ar. c. accusasti. ꝗ accu. ⁊. ij. q. vij. si qui sunt: nō tñ ꝓpter hoc ad aliquam restitutionez tenetur: sed solum ad pnam de petō.

6 ¶ Sexto vtrū pactū vel iuramentū de nō accusando teneat: ⁊ dico fm tertū. iuncta glo. in. c. quēadmodū. de iurelur. q; respectu eris iā cōmissi pacisci pōt ne de eo agatur: ⁊ panor. dicit casum ē clarū. ff. de pact. tñ si p hoc q̄s pecuniam acipet turpiter moueri dz ad non accusandū ex charitate hoc infra cōcussio. Respectu vero criminis certū de nō accusando non valere: ⁊ ꝓhr si hoc quēadmodū. inelius loqtur distinguendo: qz ꝗtū ad crimē cōmittendum respectu accusationis criminalis non vz pactū nec inramētum tq; pstat materiā peccādi. vt i. d. §. pacta. ⁊ §. illud. sed respectu accusationis ciuilis vt ad diuortiū celebrandū ad cōmodū mariti in adulterio vxoris est casus dubius. ⁊ credit q; simplr pactū non valeret: sed si interuenit iuramentū est dubius hec ille cū multis aliis veritas est q; nō ꝗ pacisci vel iurare de nō accusando in futuris: sic q; hoc possit ēē impeditiuū boni aut ꝓmotiuū mali. Sed aduerte q; rōē diuersitatis fm eū in ꝓterito ⁊ futuro delicto est: qz in vno pstat materia peccādi ex non in alio: vel est qz in ꝓterito scimus an debeamus sperare correctionem non in futuro: cū de pñti dispositiōe peccantis iudicem⁹ non de futura: vnde qñ non accusare respectu ꝓteriti est cū delinquēdi qñ. f. non adest spes correctionis: non hz pacisci aut iurare de non accusando. Aduerte ēt q; multoforiūs restituere deberet: qui pecuniam acciperet de non accusando respectu criminis perpetrandi vel pro accusando calumniose. j. q. j. iubemus.

¶ Septimo. vtr̄ q̄s desistere possit ab accusatione incepta. ⁊ dico q; desistere tenef omni modo possibili qui videt accusatum esse innocentem. ꝗ. q. iij. si quē. Si vero eū non cognoscit innocentem pōt desistere si vult in foro ꝓscīētie ex charitate: hz non ex ꝓnio: vt notat gl. in. c. j. de collu. ꝗ quo ad impunitatē sori contentiosi hoc nō potest nisi in certis casibus de quibus vide bar. in. l. questum. ff. ad turpil. ⁊ panor. in. c. hz de accu. Secundū sētm tho. aūt. xxij. q. lxxiij. ar. iij. ad tertium potest quis iuste desistere si in processu falsum cognouerit id de quo accusauit: aut si princeps ad quem pertinet cura boni communis accusationem abolenerit.

¶ Octauo. quot modis accusatio redāt iniusta: ⁊ dico q; tribus. fm setm tho. xxij. vbi. ꝗ. ⁊ gratianū. ij. q. iij. ⁊ in. l. j. ff. ꝗ abolī. F primo calūniando: qñ. f. falsum crimē imponitur: ⁊ talis de oi dāno illato primo tenetur. vt in. c. vltimo. de cal. q; peccat mortaliter. xxij. q. ij. c. j. F Secundo. tergiuersando. quando. f. accusator in totum q; lite recedit sine licentia iudicis. quod in foro conscientie intelligest aliquo fine malo fecit. secus si intelligit innocentem vel ex compassione quod aliquando licet: in foro autem contentioso punitur. v. libris auri. ff. de priuari. l. iij. F Tertio preuaricando: quando scilicet cum reo colludit adiuuās partem aduersaz. falsaq; probatōes adducendo veras dissimulando et huiusmodi:

Universidad de Deusto
Biblioteca

ε talis iudicis arbitrio punitur. vt in. l. j. ⁊ §. ff. de preuar. lz in cōsciētia talis nō peccet eo casu quo posset ab accusando desiste re: nisi vrgeretur falsitate vel hmōi, phibitis. De his aūt habes in. l. i. ff. de aboli. ⁊ in. l. j. ff. ad turpil. ⁊ infra collusio.

9 ¶ Nono. vtrū possit quis aliquē reum accusare. postq̄ de suo pctō egit pniam: ⁊ dicit Inno. in. c. de his. de accu. q̄ sic: ⁊ idē tenet ibi gl. ⁊ rō est. q: per pniam satisfit deo sed per punitionē impositā in iudicio satisfit reipu. vt ceteri timeant viuātq̄ quieti⁹. ⁊ facit. C. de aposta. l. hi qui.

10 ¶ Decimo vtrū semel accusatus de eodem possit denuo accusari: ⁊ dico q̄ non. vt in. c. de his. de accusa. q: delictū vnius hois. sepius queri non dz. ff. nau. cau. stab. l. lz. §. vltimo. xxxv. q. v. veniā: fallit i duob⁹ casib⁹. ¶ Primo si secūdus accusator doceat primū preuaricasse. ff. de preuar. l. iij. ¶ Secūdo si suum dolorē prosequēs ignorat accusationem institutam ab alio. l. si cui. ff. de accus. vide in glo. d. c. de his.

11 ¶ Undecimo. vtrū accusatus possit sine peccato dare aliquid accusatori vt ab accusatione desistat: ⁊ dico hāc materiam esse difficilem sed viso Inno. de collu. in. c. crimia ⁊ glo. ⁊ panor. in eodem titu. c. j. vbi multa valde loquitur de hac materia sic dici pōt. A lite vel accusatione multipliciter qs discedere pōt. primo auctoritate vel motu pprio. q: s. sic sibi placet. scdo per grām ad preces. s. rei. tertio per transactionē. aliquo s. sibi dato vel retento: qđ est proprie transigere. vt in. c. sup eo. de transac. quarto per absolutionē impetrādo. s. a iudice facultatē recedēdi. ⁊ abolitionem siue deletionem vel cassationē accusationis ex aliqua cā pu ta q: ex ira vel p errorem accusauit: vel ex aliqua legitima cā. vt in. l. ij. C. de abolitio. Ad q̄situm aūt dico q̄ fm Inn. ⁊ glo. in. c. j. de collu. dete. in ver. grām. ⁊ causarū tria sunt gnā ciuilis. s. criminalis ⁊ spūalis. panor. tñ in. j. c. de collu. cās diuidit p ciuilem ⁊ criminalem: ⁊ sub ciuili ponit spūalem ⁊ popularem: quā etiā tangit Inn. a cā vł accusatione ciuili pecuniaria recedere lz fm Inno. p gratiam ⁊ p transactionē iudicis auctoritate ⁊ sine ea ante litis ɔtestationē ⁊ post panor. tñ dicit q̄ post oblatū libellū ⁊ a fortiori post litis contesta. non lz recedere. ppria auctoritate nisi vellet renunciare liti ⁊ cause in totum. vt in. l. postq̄ liti. C. de pac. sed solum lz per transactionē aut gratiam excepta tñ famosa actione fm Inno. ⁊ panor. vt actio furti. l. qua sine iudicis auctoritate transigere non licet. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. pactus. vel vt addit panor. nisi sit talis causa que non dependeat a libera voluntate litigantium: ⁊ sub hoc membro comprehendi potest causa matrimonialis. In causa vero spūali siue inquisitionis siue denunciationis de rebus spūalibus ex cā lz per gratiam discedere fm Inno. sed sine causa discedēs punitur. ij. q. vij. quapropter. ar. de calum. c. si. per trāsactionem autem nunq̄ lz. vt extra de decimis. in tellexinus. ⁊ no. de transac. c. ij. In cā autē populari. s. que populuz tuetur. l. j. ff. de popu. actio. transigere non licet nisi deferēdo iuramentum. vt in. l. cum qui. §. in popularibus. ff. de iureiuran. In criminali vo quādo de crimine agitur criminaliter ⁊ non ciuiliter ante inchoatam accusationem: puta ante inscriptionem ad penam talionis: licet inscriptio alia precesserit. potest quis desistere per gratiam: vt in eodem. §. pactus. ⁊. ff. ad turpilianum. l. mulier. ⁊. l. qsitum. non autem proprio motu si precessit inscriptio alia fm panor. post inchoatam vero accusationem non licet discedere sine iudicis auctoritate: et sine consensu rei nisi infra triginta dies. sed nec inter illos si fuit tormentis mancipatus. C. de aboli. l. ij. vel per accusationem infamatus. v. q. j. quidam. et si alias destiterit incidit in turpilianum idest punitur quinq̄ libris auri. ⁊ infamia si intendit publicum crimen. C. ad turpil. l. prima. si vero crimen est priuatum. punitur extraordinarie iudicis arbitrio. ff. ad turpil. siquis. nec est infamis fm glosa. in. c. j. de collu. sed aliud sentit glos. in. c. si quem penitet. ij. q. 3. et facit text. in. l. ij. C. ad turpil. quilloquitur indistincte. Que autem dicantur publica et que priuata delicta infra crimen. Transigere autem in crimine publico nō licet. ⁊ si fiat transactio nulla est: et accusatus habetur pro confesso. C. de transl. l. transigere. ff. de preuari. l. in omnibus: nisi tale sit crimen quod irroget penam sanguinis: quia licet tunc transigere: ⁊ sanguinem suum redimere qualitercunq̄ nisi in adulterio. ff. de bo. eorum. l. j. vel nisi irroget penam perpetue detrusionis: quia etiam tunc licet fm panor. vbi. s. in aliis autem vbi pene huiusmodi non irrogantur transigere non licet. ij. qōne. iij. si quis. §. preuaricator. ibi in omnibus. et hoc nisi in crimine falsi vt in dicta. l. transigere: quia conuictus de falso est quasi mortuus. cum nulla ei fides adhibeatur. Et

hoc est verum quecūq̄ pena veniat imponēda fm bar. ⁊ multos alios in. d. l. transigere. Et p hoc lz panor. idem licere vbi imponēda ē pena quasi similis pene sanguinis q̄ iure canonico nō infert. vt qñ pōt qs tradi curie seculari: ⁊ hoc vł tenere gof. in sum. de transac. ⁊ idem putat in pena ppetue detrusionis. sicut lz inquit dñs car. in. c. fin. de trāf. vñ Inno. dicit in ti. de accu. q̄ ista pena equipatur morti. ɔtrariū tñ tenuit dñs Ant. in. c. j. de collu. In criminib⁹ aūt priuatis vł sentire glo. in. d. c. j. q̄ transactio admittit indistincte: ⁊ idem vł sentire Inno. q̄ allegat aliquos sic sentire: nec reprobat. Ubi aūt in ciuili vel spūali aliter q̄ dz accusator desistit iudex nihilomin⁹ fz Inn. ex offō inqret. vt de collu. p totū. C. de abol. indulgere. ⁊. l. ij. Ubi aūt vult iudex iusta cā discedere indulgebit. C. de abol. l. j. ij. ⁊. iij.

12 qđ aūt operetur trāsactio. vide panor. vbi. s.

¶ Duodecio. vtrū falso accusatus possit accusanti remittere iniuriā. ⁊ dicit. s. th. xxij. q. lxviij. q̄ sic. maxie si accusauit nō calūniose: sed ex animi leuitate: q: accusato spālr iniuria facta est: si vero accusator ab accusatōe pp collusionē dsistat: iniuriā facit rei pub. ⁊ hoc accusatus ei remittere nō pōt: sed ad pricipē ptinet hñtē curā reipu. Et idem notat in sum. cō. li. ij. ti. v. Princeps quoq̄ sine iusta cā remittere nō dz: q: interest reipub. ne cria remaneāt ipunita. ff. ad. l. aql. l. ita vulneratus. ⁊ de sen. exc. vt fame. ⁊ q: facilitas venie incentiuū tribuit delinquēdi. xxiij. q. iiij. est iniusta.

13 ¶ Tertiodecio. vtrū peccet mortalr accusatus negādo veritatē i iudicio: ⁊ dicit. s. th. xxij. q. lxix. ar. j. q̄ tenet iudici exponere veritatē quā exigit ab eo fm formā iuris. de quo. s. ɔfessio criis: ⁊ ideo mortaliter peccat nolēdo ɔfiteri: aut mēdaciter negando. Si vo iudex exquirat qđ non pōt fz ordinē iuris: non tenet ei accusatus rñdere: sed potest p appellationē vel aliter licite subterfugere: mendaciū tñ dicere nō lz. hec ex illo. Sed intellige q̄ in primo casu qñ iudex iuridice pcedit tale mēdaciū nō ideo est mortale: q: mēdaciū in iudicio: alioqn ipm tacere vel non confiteri non esset mortale. lz sō q: ɔtra debitū iusticie. fz in scdo casu. qñ. s. iuridice nō pcedit vel q: accusat⁹ non est ei subiect⁹ simplr vel i hoc casu aut quacūq̄ alia cā tūc lz mendaciū sit illicitū. non tñ ē mortale: q: nec ɔtra debitū iusticie nec ē in iudicio vero fz in vsurpato: imo non erit ē veniale si rñdendo cautolose. ⁊ vt aiunt sophistice: dicat aliqđ falsum apud sensum iudicis. ⁊ apud suū verū: q: eo casu cū non sit eius subditus non tenet dicere veritatē ad eius intentionē. Rōnem dictorum assignat henr. de gāda. q: si quis tenet celare crimē fratris occultum: multomagis suū. Addit aūt dictis. s. Tho. sum. cō. vbi. s. q̄ tunc iudex veritatem reqrit fm ordinē iuris cum pcedit infamia sup crimine vel apparēt indicia vel pcessit pbatio semiplena: sed intellige supposita iudicis auctoritate iuridica. Si tamē agatur ad penam spiritualem. vide infra cōfessio. §. primo.

¶ Quartodecio. vtrū liceat accusato se calūniose defendere: ⁊ dicit. s. th. vbi. s. q̄ nō nam in cā criminali. iuramētum de calumnia pstanduz est. vt in. c. inherētes. de iura. calum. Accusato igit lz se defendere viis licitis occultādo veritatē quam ɔfiteri nō tenetur: p aliquem licitū modum: puta nō respondēdo: q: hoc nō est calūniose se defendere: sed euadere prudenter: non aūt lz ei dicere falsum: nec tacere veritatē quā tenetur ɔfiteri. nec adhibere fraudē aliquā vel dolum: que habet vim mendacij: ⁊ hoc est calūniose se defendere. Adde q̄ etiā est calumnia appellare vt ex mora declinetur iusta sñia: q: est nolle fateri. Concor. ricar. in. iiij. distin. xv. 14

¶ Quintodecio an liceat accusato appellando iudiciū declinare: ⁊ dicit. s. tho. vbi. s. q̄ sic quādo fit ex ɔfidētia iuste cause: q: s. accusatus iniuste grauat a iudice: sec⁹ si quis appellat causa afferende more. vt dictum est. Idem. ij. q. vj. quicūq̄. 15

¶ Sextodecio an liceat accusato ⁊ ɔdēnato ad mortē se dfendere aut fugere: ⁊ dicit s. tho. vbi. s. ar. iiij. q̄ si fuit iuste dānat⁹: et se dfendere nō lz: q: cū sit licitū iudici resistentē ipugnare illicitū est bellū ex pte resistentis. si vo fuit ɔdemnat⁹ iniuste resistere lz: q: tale iudiciū sile est violentie latronū: nisi pp scādalū vitādū cū ex hoc aliq̄ grauis turbatio timeret. Et si ɔtra arguat d fuga q̄ est licita: dico nō esse sile. Unde ibi ad primū sic ad hoc dicit. s. tho. Nullus ita ɔdemnatur q̄ ipse sibi mortē iferat: sz q̄ mortē patiatur. vnde nō tenet facere illud vñ mors sequat q̄ ē manere i loco vñ ducat ad mortē. tenet tñ nō resistere agēti qn patiat q̄ iustū est cū pati: sicut etiā si qs sit ɔdemnatus vt fame moriat. nō peccat summendo cibū occulte oblatū. q: nō summere esset seipm occidere. Dicit tñ henri. de gā. quol. ix. q̄ non lz ei carceres effringere aut inferre iniuriam rei super quā iudex habeat ius vide etiam infra fugere. 16

7 ¶ 17. an teneatur accusatus & forte pdēnādus ad mortē redire ad carcerē si hoc iuramentū ēt si subsit periculū mortis: dūmō carcer nō sit iniuriosus. l. pīra iura: & idē videt tenere glo. in cle. pastoralis de sen. & re iudi. in verbo p violētiā nisi mors esset iniuriosa. De materia aūt accusationis tāgit. f. inquisitio. §. ij. De accusatione aūt contra matrim: oniū. f. matrimo. vij. & viij. p totum.

¶ De adiuratione.

Adiuratio ex mēte. s. tho. xxij. q. xc. & ricar. in. iij. di. xxxvij. arti. iij. q. ij. sic diffinitur pōt. Adiurare est aliquā psonā vel rem imperādo vel obsecrādo inducere ad aliq̄d faciendū vel nō faciendū ex inuocatione alicuius sacre rei: sicut apl's ro. xij. adiurat romanos dicēs obsecro vos p misericordiam dei &c. & ecclesia adiurat xpm dicēs p crucē tuā &c. Adiuratio licita est adiuratio deprcativa ad subiectos & non subiectos: vel impativa ad subiectos. Adiuratio illicita est adiuratio imperativa ad non subiectos sicut adiurauit christum cayphas dicens: adiuro te p deū viuum &c.

1. q. ¶ Primo vero q̄rit vtrū hoi liceat aliquid adiurare: & dico ex doctrina. s. tho. ibi q̄ sic. q. sicut hō iuramēto. pmissorio seipm obligat ad aliq̄d faciendū ob reis diuini reuerentiā q̄ est se immobilē ordinare ad aliquid agendū: ita pōt ad aliq̄d agendū ordiare alios supiores. f. depcādo: inferiores aūt impando: & vtrāq; ordinationē p aliq̄s diuinū confirmare q̄ est adiurare: ſz tn adiuratio erit illicita si q̄s intēdat aliū sibi nō subditū ordinare ad aliq̄d iponēdo et necessitatē: sicut si sibi impatiue iponere posset: q. in aliū vsurpat sibi ptātē quā nō hz.

2 ¶ Secō vtrū liceat hoi adiurare deū: & dico ex doctrina eiusdē q̄ deū sicut & oēm hominē supiorē hz iurare deprecative: vt pz ex dictis: sed tn aliter ad deū & aliter ad homēz vtimur adiuratiōe: q. homēs adiurādo immutare intēdimus ad aliquid agendū ob reuerentiam sacre rei: non aūt deū cui' voluntas est immutabilis: sed intēdimus a deo aliquid obtinere p eternā eius volūtatē non ex nostris meritis ſz ex eius volūtate.

3 ¶ Tertio vtrū liceat hoi adiurare angelos bonos: puta dicēdo adiuro te michael archāgele p diuinā bonitatē vt mihi prestes auxilium: & dico q̄ sic deprcative sicut & homēs supiores: q. cū sint conciues nostri hz nobis eorū suffragia expetere & aliq̄d diuinū interponere admonēdū sicut & circa deū dicūz est: hz aliter hoc fiat hic & ibi: q. deū inuocādo interponimus aliq̄s diuinū nō ad mouēdū seu inducēdū deū immobilē sed ad monēdū nos: vt vehemētius petam' & petēdo expleam' q̄ de' ordinauit: inuocādo ā angelū interponim' sacra. vt & nos excitemur & illū moueam' cōmemorādo ea. ppter quos amorē & cōtēplationē libēter operatur.

¶ Quarto vtrū liceat hoi adiurare demones & dico ex doctrina. d. Tho. vbi. §. q̄ si eos q̄s adiuret deprcative est illicitū: q. hoc pertinet ad quādā societatē vel familiaritatem cū ipsis: scō q. in cursu huius vite eorum actus nr̄e dispositiōi nō subdūt: vt. f. eis velut subditis ad nrm obsequiū vtamur nisi forte ex spāli instictu vel reuelatiōe diuina aliq̄ sancti ad aliquos effect' demonū operationē vtant sicut iacobus p eos hermogenē ad se facit adduci. Adiurare āt eos impative vel cōpulsive nō ad aliq̄d p eos obtinendū: sed ad eorū nocumētū repellendū puta adiurādo ne nobis aut socio tāq̄ nostri adiuersarij in cursu huius vite spūal'r aut corporal'r noceāt: est licitū ſm prātē nobis tradita a xpo ſm illud luc. x. dedi vobis prātē calcandi super serpentes & scorpiones & super oēm virtutem inimici &c.

¶ Quinto vtrū liceat exorcizātes demoniacū adiurare demonē vt dicat nomē & societatē suā & cāmperādi hoies & hmōi: & dico iuxta pdicta q̄ si hz eū adiurare ne noceat hz ēt eū adiurare vt exeat q̄ nō exēndo nocet: licēt ēt adiuram' eū impative i oib' q̄ ipamus vide corpore expellāt: vt puta q̄ suū nomē fateat q̄ pz ad hoc vt pcepta db' vt imur cōtra eū notatim dirigamus: sil'r vt dicat cāz veranda hoiem vt eam ad cautelā amoneamus: hz ei non credamus: puta si dicit hoc accidisse ppter aliq̄s peccatū vt ad pniam moneamus obsessum si forte id vere esset: similiter vt dicat societatē suam vt imperemus exēnti vt secū q̄tū pōt socios trahat: & oia hmōi que sancti legūtur impasse: que oia talia finaliter ordinātur non ad consequendū beneficiū p eos: sed ad nocumētum repellendū. Et hac etiam rōne non solūz hz adiurare demones non obsidentes ne adiuuent obsidentes: sed etiā superiores vt expellant inferiores. Si autez exorcizator ipe

ret demōi vt dicat curiosa & nihil ad expulsionē faciētia: nō q. illi credat sed q̄dā leuitate & curiositate ductus: est peccū graue hz illud nō videā mortale: q. nō vt mortale nisi cū quis adiurat obsecratiue aut ad aliq̄s pseqendū puta obsequiū vel notitiā: q̄s iste nō facit. qui ei nō credit: q̄ si ei crederet: vt nigromātici: credo esset mortale: quia pertineret ad amicitiam.

6 ¶ Sexto. vtrū liceat adiurare creaturas irrationales: & dico ex doctrina eiusdem. & ricar. vbi. §. q̄ si adiurēt ſm se absolute est vanū: q. nec sperū nec obsecratione hz intelligūt: & illicitū: q. vane assumit nomē dīnū. si vero adiurēt relative ad aliū a q̄ q̄ mō fācit miracula faciūt: & respectu dei deprecative: monis iperative ne eis tāq̄ istrio vtat ad nocēdū. q̄ mō adiurāt ab exorcistis ecclie pcessū mortale: & sū. ang. nitit ascribere ricar. q̄ sic: q. ē ⁊ illud pceptū nō assumes hz illud a ricar. nō hz: nec illa ratio. pbat. alioquin oīs illicita iuratio ēt mortale: ēt si q̄s iuret vere hz leuiter. q̄s nō ē dīn dictū: vñ dico q̄ adiuratio. vij. modis est illicita. primo si fiat iparitue ad nō subditū. secūdo si fiat ipatiue ad subditū hz q̄tuz ad aliq̄d i q̄ n ē subdit' tertio si fiat ad demones deprcative. q̄rto si fiat ad demones ipatiue ad aliq̄d adiscēdū vel p eos pseqendū. q̄nto si fiat ad cosdē ipatiue et leuitate aut curiositate. sexto si fiat ad irrōabilia hz se. septio si fiat ad deū vel hoies vt angelos vt demones. aut irrōabilia leuit. i. sine reuerentia diuini nois: aut necessitate. Et primo ac secō mō ē pcessū mortale hz archic. q. ē ⁊ iustitiā: & ledit ius cōe: dū q̄s vsurpat sibi i aliū prātē iniuste: hz intelligere notabile. tertio aūt & q̄rto mō sil'r: q. repugnat diuine amicitie hēs amicitiā cuz suo aduersario i coarrigibili. q̄nto āt mō vt veniale si obstāte q̄ ibi ē videat vsurpatio prātis i demones nobis subiectos: q. nō est ibi pcessū rōe iniuste vsurpatiōis: cū habeat m' prātē sup oēz virtutē inimici. hz rōe maiē intētiōis in vsu iuste prātis: sicut iudex suspēdēs latronē ex odio non facit ⁊ iustitia: sed pīra charitatē. q̄ intentio in proposito nō vt mortale: & similiter sexto modo. & septimo vt veniale sicut & iurato lenio:

¶ De administratione.

Administratio ita & libera hz mētē Ioan. ē q̄n q̄s pt agere & pueniri i iudicio & ēt ex iudicio & re aliq̄ disponere: facit. c. ex litis. 6 pba. & ibi Innocen. allegat. l. ij. C. de iur. cal.

1. q. ¶ Primo. vtrū q̄rit vtrū administrator teneatur de mala administratione satisfacere. & dico q̄ sic ſm Ioan. in. c. ex pritium. de pignor. & ille cuius est administrator hz pīra eum actionē negocior. gestorum. ff. de neg. ge. l. iij. §. vltimo. xij. q. ij. si qua de rebus. & c. si quis. qualiber conditione.

2 ¶ Secūdo. vtrū administrator teneat' solū de dolo. an ēt de lata et leui culpa: & dico ſm gl. in. l. cū ostendimus. ff. de fideius. tu. q̄ tenet de dolo vt ibi: & de lata culpa. vt l. curatoris. C. de neg. gest. & de culpa, leui vt. l. q̄d. C. arbi. tu. Et ō solo q̄dē dolo tenet. q̄n mea affectiō ductus solū ministrauit. ſm gl. in. l. iij. ff. de neg. gest. & similiter de lata culpa q̄ equiparatur dolo. vt in. l. q̄s nerua. ff. de po. de leui aūt tenet vt cōiter. vt in. d. l. q̄d: immo ēt aliq̄n tenetur de leuissima. vt q̄n diligentissim' erat gestur'. l. si pupilli. §. videam' ff. de neg. gest.

¶ Tertio. vtrū teneat' vnq̄s ō casu sine fortuna. & dico q̄ sic in q̄nq̄ casibus. positis i l. si negocia. ff. de nego. ge. quorū primus est si accessit alio deprcādi. secūdus si nouat insolita negocia fecit. tertio si culpa pcessit ārt' si fuit i mora. q̄nt' si casū i se recepit.

4 ¶ Quarto q̄rit ⁊ q̄ habeat actiōes administratus: & dico q̄ ⁊ administratorē. et ēt ⁊ hēdes: q̄s. f. hēdes teneri Ioan. vbi. §. item ligit q̄n dolo vel lata culpa aliq̄d gessit: ex leui āt culpa nō tenet nisi in casibus quatuor quorū tres ponūtur in. l. i. C. de hēr. tu. q̄rtus ⁊ o est in gl. d. l. cū ostēdimus. Primus est si lis fuerat inchoata ⁊ tutorē. secūdus si aliq̄d ad eos puenit' de reb' administrati. tertius si de rebus administrati aliq̄s ex gsa pcessit: q. dī in. l. si pignore. ff. ō fur. q̄ species lucri est ex alieno largiri ex beneficio sibi debitorem acquirere. quart' si non explicet inchoata per defunctum: q. tenet de leui et lam. l. q̄cquid. C. arbi. tut.

5 ¶ Quinto vtrū scienter committens administrationem indigno teneatur ipse ad ministrationem: & dico q̄ sic ſm Ioan. in. c. ex ratione de ete. & qual. & allegat. ff. ad municl. l. iuclius. §. imperator. ff. de ma. cōne. l. i. in principio per totum. & peccat mortaliter. Quis dicat habere administratōes in ecclesia vide. f. bēficium. i. §. ij.

Duionitio vide infra denunciatio. Utrum autem ante admonitionem constituatur in mora qui est obligatus ad aliquid vandum vel faciendum sine determinatione tēporis. vide. f. mora §. i.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De adoptione siue arrogatione.

Adoptio est psone extrante i filiū vel nepotē vel deinceps legitima assumptio ꝯ ray. q. tho. pe. ¶ alia. q. ricar. in ḡrto. di. xiij. vel adoptio est legitimus actus p quē q̄ filius nō est pro filio hr̄ pene naturā imitāo. insti. de adop. in glo. Et psona extranea intelligir̄ ois qui nō est in prāte adoptātis: siue sit de eius carnali cognitione siue non: ¶ p masculinū intelligitur etiam femininus. vt p filium filia ¶ per nepotē neptis. Adoptare aūt ꝯ. q. tho. iij. q. xxiij. ¶ iij. d. v. est admittere ex gra ad participandā hereditatem. habet aūt adoptionis genus spēs duas. in quas diuidit̄ur. ff. de adop. l. i. ¶. q. ¶. Prima dr̄ arrogatio: que fm scm tho. est adoptatio pticera: ¶ est quando is qui non habet patrem sicut ēt qui emancipatus est: vel generaliter qui est sui iuris: trālit cum filius iuribus ¶ rebus suis in potestatē arrogantis principis auctoritate. secūda ꝯo cōmuni noie nuncupatur adoptio. quādo adoptat̄ is qui est in prāte patris siue alieni iuris auctoritate magistratus: nō transeundo in potestatem adoptantis. ff. eo l. i. ¶. q. C. eo. l. penul. Et sicut dicit sctūs tho. in. iiij. di. xiij. adoptatus primo mō succedit patri ab intestato. nec pōt eū, pr̄ sine culpa priuare. iiij. parte hereditatis: adoptatus āt secundo mō nō succedit nec tenet ei adoptans aliq̄d in testamēto dimittere.

1. q. ¶ Primo vero queritur vtrum arrogatio ¶ adoptio in omnibus cōueniant: ¶ dico q̄ sic nisi in q̄nq̄. P. Primo. q. adoptio fit cuiusliber magistratus competētis auctoritate. dum tn apud eum plena sit actio. f. merum ¶ mixtū imperiū. C. de adop. l. i. arrogatio vero solum auctoritate principis. insti. eo. in principio. P. Secūdo. quia in arrogatione requiritur vtriusq̄ verbū expressum: non autem in adoptione. Vñ infans adoptari potest nō arrogari. ff. de adop. l. ij. ¶. l. in adoptionibus. P. Tertio. quia arrogatur qui est sui iuris adoptatur autem q̄ in aliena est prāte. Nam arrogatio statim arrogatū ¶ res suas ¶ liberos ac nepotes qui erant in sua prāte subdūcit ptāti arrogatoris. ff. de adop. l. ij. ¶. vitio: adoptio vero non nisi in casu: qñ. f. dar̄ auo materno: vel si post emancipationem genuit filium ¶ auo paterno dederit: insti. ¶ adop. ¶. si vero. P. Quarto. quia arrogator tenet satisdare de restituendis illis bonis personis ad quas essent ventura si arrogat̄ in suo statu manisset. ff. de adop. l. nec et ¶. si. P. Quinto. q. arrogatus habet ꝯ necessitate legitimas in bonis arrogatoris. vnde si arrogator emancipauerit eum vel exheredauerit siue causa: tenetur ei relīquere legitimam idest quartam partem suorū bonorum. que. f. habiturus fuerat ab intestato: fm glo. in l. si arrogator. ff. eo. que quarta non est augmentata per auct. de tri. et se. fm barto. ibi. institu. de adop. ¶. cum autem impubes: adoptuo autem nihil tenetur de necessitate relinquere. C. eo. l. i. ¶. ¶. Si tamen mortalitur adoptator sine testamento succedit in bonis eius. l. penul. C. de adop. post medū: nisi sit emāciparus itē.

2 ¶ Secūdo. vtrū absens vel dissentiens possit arrogari: ¶ dico q̄ non. text. est. ff. eod. l. neq̄: sed neq̄ etiam adoptare vel arrogare quis absens potest: nec etiam p. procuratorē pōt ḡs adoptare vel arrogare. ff. eo. l. post mortē. ¶. neq̄: cuius cām notat barto. in. l. gallus. ¶. iorsitan. ff. de lib. ¶ po. vbi dicit q̄ ea in quibus solus cōtensus requirit̄ p. procuratorē fieri pñt: vt in legitimatione: vbi sufficit q̄ filiū ofīdat voluntatē pri. nec est necesse prem esse pñtē: itē ex pte filij nō requirit̄ q̄ sit pñs: ¶ sufficit q̄ habeat ratū. vt i aut. q̄ mo. na. effi. sui. ¶. naturales. ¶. ¶. ¶ aliter. col. vij. q. in legitimatōe pr̄ nihil disponit: ¶ principi vel habēti auctoritatē a pncipe psentir. nō ēm ipse legitimat sed auctoritas principis. Secus ār̄ est qn pr̄ ipse disponit vt q̄ pr̄ emāciparet vel absoluit filium ¶ iudex auctorizat. itē pr̄ adoptat. itē ofīs manumittit. Et ex hoc colligi pōt illius qōnis determinatio. an filiatio spūalis siue paternitas p. procuratorē ꝓtrahi possit: ¶ vt q̄ non: q̄ ipse pr̄ spūalis aliq̄d disponit ¶ agit nec simpl'r cōsentit ¶ pter requirit̄ pñtia eius. vt in. l. post mortē. ¶ ado. ¶ ita dicit canonista. hec barto.

3 ¶ Tertio. q̄rit̄ gl. in. l. si pater. ff. eo. vtrū filius arrogatus possit sibi aliq̄d retinere. p se: ¶ vt q̄ sic. q̄ in traditione pactus q̄ apponit ꝯ seruari: in ꝯtū facit auc. igres. si de ra. fan. eccles. idem bar. ibi.

4 ¶ Quarto. vtrū arrogat̄ filiū filij sui acq̄rat quartam partē bonorū. sicut arrogat̄ simpl'r: r̄ndet azo in sum. q̄ si pater adoptat aliquē loco nepotis si filiū ꝓsentir mortuo suo pñtēhic arrogatus transit in prāte filij: cui fuit arrogat̄. nec agnoscitur auo suus heres: si autem filius non consensit mortuo patre nō reincidit in potestatē: sed agnoscetur auo suus heres: vel tām ne pos: ¶ si filiū nō adoptauerit. vel tamq̄ ipsē vt suus animus voluisse esse sibi here

dē. Idē dic de adoptato in nepotē vel deinceps qō fieri pōt. vt insti. de adop. ¶. ¶ excepto q̄ trālit in prātē patris adoptātis. Et qō dictum est de masculo dic de seminis.

5 ¶ Quinto q̄rit̄ ḡs possit aut non possit adoptare: ¶ dico q̄ pōt pater ia. q̄ sui iuris est̄ ḡsiare pōt: vel si non pōt ex defectu accidētalis est spado siue gladio castratus. ff. eo. l. ij. ¶ sic̄ pbyter fm panor. in. c. vnico. de cog. legi. Non pōt aūt adoptare q̄ ḡsiare non pōt. ppter defectū naturalē q̄ etiam castratus nec femie nisi ex rescripto pr̄cipis in solatiū liberorū amissorū: nec ille q̄ ¶. xviij. ānos nō pcedit ēt quē vult adoptare vel arrogare. vñ dicit. s. tho. q̄ ꝯ ita ēt senex vel naturalr̄ possit ēt pr̄ adoptari. vt pta. iiij. di. xiij. ¶ hr̄. ff. e. l. adoptio. hec hr̄ insti. de adop. Nec pōt adoptare fm. s. th. q̄ non est sui iuris nec minor. xxv. annis. vt idē dicit nec pōt arrogare q̄ non hz. ix. annos. ¶ ꝯ possit adoptare nisi iusta cā intercedēte. l. si pr̄. ¶. vlti. ff. de adop. ¶ iusta cā est mortuus aut afflictio psone adoptande: alias ꝯ intēdere gtioni. vt in. d. ¶. vlti.

6 ¶ Sexto q̄s possit vel nō possit adoptari ¶ dico q̄ adoptari pōt q̄libet tā masculus q̄ femina. ff. de adop. l. adoptio: dūmō sit pōs ratō: ēt vt dictus est dūmō ēt sit minor adoptātē sic vt possit ēt filius eius naturalis: nō ꝓperit aliq̄ ꝓsanguineis adoptari fm. s. tho. in. iiij. q. ¶ naturaliter sunt heredes.

7 ¶ Septimo vtrū quis possit adoptare in fratrem vel sororem: ¶ dico q̄ nō vt in. l. nec apud. C. de here. insti. ¶ ibi aug. nec etiā in patrem q̄ contra naturam.

8 ¶ Octauo vtrū fit adoptio si ḡs cōs multis vel ēt p se in domo sua aliquē accipis in filium aut filiam dicens: accipio te in filium meū. ¶ dicit panor. in. c. vnico. de cognitione legali. q̄ non. l. non nudis. C. de pba. nisi seruetur forma a qua supra. f. q̄ fiat principis vel magistratus auctoritate: quod est de substantia adoptionis ¶ verbum in arrogatione vt dictum est.

a Notatio infra latria.

¶ De adulatione.

Adulatio fm. s. tho. xxij. q. cxv. est excessus delectādi alios ꝯbis laudis aut factis. Nā q̄ vult in oīb' modū virtutis ¶ peccat: q̄ virtus affabilitatis ¶ si principaliter intendat delectare eos ḡbus ꝓuiuit: tn vbi necesse est nonvere tur ꝓtristare. ppter aliq̄ bonū. Si aūt aliquis sic exceddat sola intētione delectādi vocatur placidus fm philosophū: si vero hoc facit gra lucri vocat̄ blanditor siue adulator: cōiter tn nomen adulatoris solet attribui oībus q̄. f. debitū modū volūt alios ꝯbis vel factis delectare incōl ꝓuersatione. hec ex tito. Igit̄ laudare aliquē de eo quo non est laudādus puta de malo vel plusq̄ est laudādus vel vbi ¶ qñ ¶ quōr quo: sine non est laudādus. est adulatio de qua. xxv. d. ¶. a. s. xlvj. d. sunt nōnulli. vj. q. i. sunt plurimi. ¶. xi. q. iij. nemo pitor. Et adidem reducitur si quis vltra debitum velit alteri placere vel ibus iudis ¶ hmōi.

1. q. ¶ Primo vero q̄rit̄ vtrum laudare aliquē vel ēt velle placere semp sit pccū: ¶ dicit idē ibi q̄ non: sed laudare aliquē cum debitis circūstantiis puta ne deficiat in aduersis: vel magis pficiat in bono: pinet ad virtutem affabilitatis siue cuiusdā amicitie que ꝓsistit in exteriori ꝓuersatione: pinet vero ad adulationem laudare in his q̄ non sunt laudāda: vel q̄ sunt mala vt peccata: vel q̄ sunt bona incerta. vel etiā si timetur ne inaniter eleuet. Et sic̄ velle placere hoib' ppter charitatē nutriēdā. ¶ vt in eis homo spūalr̄ pficere possit est laudabile. fm illud i. cor. 10. p oia oib' placeo: esset vero pccū si ḡs hoc faceret in malis. vel ppter inanē gloriā aut lucrum fm illud pb. de' dissipat ossa eorū qui hoibus placent.

2 ¶ Secundo vero queritur quot modis ḡs excedit in laudando ¶ adulatur ¶ dicit̄ in alexan. de ales. q̄ quattuor: primo laudando in aliquo bonum quod non habet: secūdo augendo bonum q̄ hz plusq̄ hz. tertio laudando malū ¶ dicendo illud bonū. quarto minuendo malum vt dicendo non esse peccatum ita graue sicut est.

3 ¶ Tertio vtrum adulatio sit pccū mortale. ¶. s. tho. dicit vbi supra q̄ sic tripliciter. primo rōne materie sicut cum quis laudat pccū alicui'. q̄ hoc ꝓtrariat̄ dilectioni dei ꝓtra cuius iusticiā loquit̄ hō ¶ dilectioni p rimi: quem in peccato fouet: sed intellige si id q̄ laudat sit peccatum mortale: alias ista adulatio non esset mortale. secō rōne intētionis puta cum ḡs alicui adulatur vt noceat fraudulenter corporalr̄ vel spūaliter. tertio ppter occasionē sicut cū laus adulatoris fit alteri occasio peccādi ēt pter adulatoris intētionē: ¶ tunc ꝓsiderādū est vtrū occasio sit data vel accepta. vel qualis ex hoc ruina sequat̄: venialis. f. aut mortalis ¶ fm hoc iudicandum est. Si aūt aliqs ex sola auditate delectandi vel ad vitandū malum: aut aliquid consequendum in ne-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cessit ate alicui fuerit adulatus nō est ꝓtra charitatem: nec mortale. sed veniale.

¶ Quarto. vtrū adulator: ipetrās bñficiū p adulationē teneat resignare. ⁊ dicit ale. hoc reduci ꝑ bere ad munꝰ ob obsequio: vñ recipiēs solum ex hoc q̄ adulat nō ex alio seruitio idigne recipet: ⁊ resignare tenerē sicus ille q̄ seruiuit in offō turpi. Turpe autem offm dr cui petm ānexū est. hec ex illo quē sequit sum. ang. ꝑtra archie. ij. pte. tit. j. c. v. ℣. iiij. dicētē. q̄ ly hoc reducat ad munus ab obsequio ⁊ talis reputādus sit symoniacus. j. q. j. ordinatōes. non tñ tenetur illud bñficiū resignare. ar. extra eo. c. fi. ⁊ allegat dtr. lib. iij. ⁊ Inno. ⁊ host. q̄ hoc no. in c. tuā: de eta. ⁊ qual. ⁊ rō est q̄ ex quo est symonia mentalis tantūmō purgat sola penitētia nec aliter resignatio necessaria est. per tex. in. d. c. fi. ⁊ de symo. ad fi.

5 ¶ Quito. vtrū dat adulator: ibꝰ sit petm mortale: ⁊ dicit. s. tho. xxij. q. clxviij. q̄ non: nisi nimius appetitus glorie vane hoc causaret: sicut delectabat herodes: qñ ei de nō hois laudes dabant: vel nisi intendat ds ⁊ cupiat laudationem de petis: q̄ tales largitores ꝓcōcant eū adulatore in crie. Et hoc est q̄ dicit alex. de ales. q̄ tale petm est ista datio quale adulatio pp quā dat. l. fivenia le: veniale. si mortale: mortale: vt pz. lxxxvi vi. in. c. donare. ⁊ duobꝰ sequentibus: vbi ēt dr q̄ dare adulatori nō pp adulationē. sed ꝓpter pietatem ad subsidiationem nature nō est peccatū. vtrū aūt liceat dare histrionibus infra ars. ℣. vi.

¶ De adulterio.

Dulterius est alieni thori violatio. xxxij. q. v. nō mechaberis. vñ dr adulterū quasi ad alienū thorum. s. accessio. xxxvi. q. j. ℣. cuz ergo. ⁊ qñq̄ est simpliciter: qñ. s. solū alter ē solutus: aliqñ duplex: qñ. s. ambo sunt ꝓiugati vñ fit quattuor modis. prio qñ vir. ꝓiugatus accedit ad mulierē ꝓiugatā. secdo qñ solus accedit ad ꝓiugatā. tertio qñ ꝓiugatꝰ accedit ad solutā. Qrto fm quādā iuris interpretatōes: qñ nō stātiū. j. limites matrimonij: sed libidis feruore tendit i suā ēt si esset aliena: ⁊ ecōuerso. mulier respectu viri. Ulti. fm. s. tho. xxij. q. clliij. ardētior i suā est aliquālr magis adulter q̄ cum aliena. ⁊ sic intellige. c. origo. xxxij. q. liij.

6 dn. ¶ Prio ꝓ dubitat q̄d faciet mulier adultera que sobolē ex adulterio suscepit: vt tuta sit de expēsis ⁊ hereditate: ⁊ dico fz ray. q̄ mulier i pnia factū reuelet sacerdoti perito. vel epo aut vtrisq̄: q̄ caute iquirēdo si inuenerint spurium timere deum. ⁊ videbunt expedire. reuelēt ei factum coā adultera matre. recepto prius iuramēto ab ea q̄ nō calumniose procedat: ⁊ ab illo q̄ teneat secretum: ꝓsulentes q̄ religionē ingrediatur. vel se absentet ita vt nihil pcipiat de bonis patrini patris. Addit aut ℣. q̄ ipa mulier poterit reuelare marito si periculum non timet. sicut sunt aliqui sustinētes scienter adulteria vxoris. vel etiam cōsentiētes. q̄ ꝓprios filios habere non possunt. ⁊ hmōi. ⁊ si ille acceptet mulier absoluta est sed itelige nisi respectu eorum q̄ hoc nō obstante manerēt in dāno. vt veri filij mariti quātum ad legitimā: vel ēt forte q̄ cūq̄ alij quātum ad totam hereditatem: quādo talis filius est ex adulterio vel incestu: cum penitus excludat a successione fz iura. Si aūt dicto spurio reuelari nō pōt: aut ipse ꝓ illo nō acquiescit iniungat muliēri vt viro iuxta posse si qd hz vel habitura est satisfaciat per alium secrete ⁊ caute non reuelando viro ꝓsonam vxoris: ⁊ tuta erit. xxij. q. v. hoc videtur. ⁊ extra de penit. ⁊ remis. officij. ⁊ cōsentit host. Tenetur autem viro de ꝓsumptis a spurio. de hereditate autē heredibus viri ab intestato: vel heredibus scriptis. vel quibus verisimiliter credit q̄ reliquisset: quod si nesciatur pauperibus largiatur. Si autem mulier nō hz qd restituat. hz autē. p. bationes p quas dicit successores releuarent a dāno. dicit Inno. q̄ eas dz adducere nisi grave malū ēt puturū: q̄ minꝰ malū est dānū rex q̄ corporā aut aiaꝝ: si vero nō hz. p. bationes sileat. ij. q. vij. plerij. hec fm ray. host. ⁊ Inno. panor. aūt in. d. c. officij. optie predictoꝝ mentē ⁊ veritatē colligit dicēs. Si nullū periculū est in reuelādo veritatē: ⁊ verisimiliter credē rerum mulieri tenetur reuelare. Si autē ei nō crederet nec habet probationes ꝓptas: sufficit ei penitere ⁊ taceat: ne potius scandalum q̄ vtilitatem inducat. Si aūt. p. bationes hz ⁊ verisimiliter crederet ei: sed subest periculū mortis in reuelando: taceat q̄ in nō. reuelando est periculū aiaꝝ ⁊ corporis. Nec obstat regula iuris. q̄ scandalizauerit. vbi habet q̄ facilius scādalū nasci permittit q̄ veritas relinquatur: qz fm Innocen. sic ind procedit in iudice vel in teste. Igitur mulier peniteat ⁊ satisfaciat de suo venen ꝓsumptis in bona fide. de q̄bus tñ fm ho. mulier tenetur. ⁊ ita limitanda sunt dicta

dubitat dispenset in pauperes: ⁊ si satisfacere nō pōt: peniteat ⁊ ꝓfesso ei nō negabitur. vt in. d. c. officij. Qd̄ et valde singulare. ⁊ colligit hec theolica singularia valēs ad multa. s. q̄ preceptum positiuum non obliget aliquem cuz ic andalo. ⁊ ꝓter vbi verisimiliter scādalum animaꝝ vel corporum futuꝝ esset: iusta cā esset nō exequēdi preceptuz ēt pape. vt in. d. c. officij. ⁊ in. c. si tus positiuum interpretatur diuinū. Restituis est vt de iure diuino: ⁊ tñ papa interdat restitutionē hmōi nō fiendam rōne de panor. in. c. cum teneamur de preben. ⁊ j. obedientia. ℣. quinto.

2 ¶ Secūdo vtrū filius qui est in possessiōe filiationis teneatur credere matri dicenti eū spuriū vel suppositū: ⁊ dicit. ℣. q̄ non q̄ posset esse fallacia mulieris: idem tenet panor. in. c. p tuas de proba. ⁊ idem tenent doctores in. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. ⁊ in. l. si vicinis. C. de nup. ⁊ ibi dicunt tantum extitisse euz qui propter dictum matris renūciauit regno: et dicit ibi Panor. hoc procedere etiam si ambo parentes negarēt eum filium: vt probatur in. c. transmisse in fine iuncta glo. in verbo indicis qui filij sint leg. ⁊ est tex. cum glos. in. l. j. ℣. ij. ff. de car. edic. ⁊ l. si postulamus. ff. de li. ⁊ postu. quod verum est nisi probent tēpore conceptionis se non cōcubuisse simul propter absentiam vel insuperabilem; immo etiam si probaretur q̄ tempore conceptionis adulterabatur cum alio quodam dūmodo vir eius habitaret cum ea cēsebitur nihilominus talis filius legitimus. vt in. l. miles. ℣. defuncto. ff. de adulte. rō q̄ in dubio debemus in fauorē filiorum sic interpretari. vt no. panor. in. c. intelleximus. de adul. ⁊ facit. d. l. si vicinis. ⁊ l. q̄ semp. ff. de in ius vo. Et fm ℣. ℣. si sana ꝓscientia nō credit excusatus est tā de peccatis q̄ de percipiēdis: sed si honestas femine ⁊ alie circūstantie facilit ei de hoc. p. habilē ꝓscētis: et vultylā eligere turiorē. imo tutā fm alios nihil vterius pcipiat: ly intelige nisi aliter viuere nō posset: q̄ sic posset capere vi re necessitatē. marie aliꝰ q̄ deberet non ēt ꝓsumptis in bona fide ray. ꝓsulit vt restituat vel cōponat: ly iquit nō sit cogēdus q̄ possessor erat bonefidei. C. de reiuē. cer tū. ho. quoq̄ ℣. ⁊ vl. dicunt q̄ nō tenet de ꝓsumptis in bona fide. de q̄bus tñ fm ho. mulier tenetur. ⁊ ita limitanda sunt dicta legistaꝝ qui ꝑ dictuz de satisfactione notarsit.

¶ Tertio vtrū aūt dictus filius post completā ꝑscriptionem debeat sibi facere ꝓscētiū de successione in bonis: si. p. bet vel sibi ꝓstet se nō fuisse legitime ꝓceptū: ⁊ dico q̄ nō. vt patebit ex notādis in ti. de ꝑscriptione: secus aū ꝓpletā ꝑscriptionē: incepit āt ꝑscribere. qñ cepit nominari seu reputari pro filio legitimo vt no. in. d. c. per tuas. 3

¶ Quarto vtrū mulier possit sibi filios de adulterio susceptos heredes instituere: ⁊ dico q̄ sic: q̄ quilibet potest sibi heredē instituere est qui non prohibetur reseruata legitima parte liberis suis: de quo vide. j. legitima: per totum: sed intellige hoc nisi repugnet ꝓsuetudo regionis. fm albri. ⁊ sū. cō. lib. ij. ti. v. pr aūt non potest hos filios instituere. vt infra filius. ℣. iiij.

¶ Quinto vtrū adulter teneat ad restitutionē dānorum ⁊ expensarū que maritus incurrit ex filio nato in adulterio: ⁊ dico q̄ sic fm iuz posse fm archie. si hoc scit aut verisimiliter credit. ⁊ mater satisfacere nō pōt adde tu. aut ēt non vult. q̄ ēs damni efficacem dedit: ⁊ si adulterā mitterer filiū ad hospitale. vel quia finxit se mortuuz perisse. vel q̄ sine suo periculo notificauit marito. tenebitur hospitali de expēsis nisi notabilis paupertas illum excuset cuz ad hoc naturali iure teneatur. ⁊ hospitalia ꝓpter pauperes facta sint. Sed de hereditate vel dote si dotaretur a patre putatiuo reneri vt ad arbitrium boni viri attenta sui facultate. Si aūt dubitat adulter exeo q̄ mulier sit leuis ⁊ cum alijs adulteratur vel et quia ipsamet dubitat. vtrum sit eius vel maritis: relinquatur iudicio dei nec de restitutione gratietur: quia iudicis est vt in re dubia certa sua non proferat. hec ex illo. 4

¶ Sexto q̄ est pena tam viri q̄ vxoris adulterātis. ⁊ dico fm glo. in. c. tue. ō procur. q̄ mulieri olim erat pena capitis. vt. C. ō adul. l. castitati: hodie ꝓ pl⁹ ꝑ bera tā retrudetur in monasterio. C. ō adul. aūt. ly hodie. Est ⁊ alia pena: quia fm panor. in. c. plerūq̄. de dote. post. di. re. mulier pdit dotē. ⁊ vir donationē ꝓpter nuptias. si matrimonij separatur p iniam iudicis ecclesiastici: alias nō fm Io. an. panor. tñ ibi ly q̄ si adulterium notorium est tunc euz posse vir propria auctoritate expellere vxorē. ⁊ econtrario lucratur: q̄ si peteret obstabit ei exceptio adulterij: pdet ēt mulier donationē pp nuptias: quia ex pacto aut statuto debebat incrari soluto mrimonio bona ꝓ parafrenalia non pdit fm doc. q̄ in penis

Ide materia di. mira Willem quotam. T. de boxing
57. q. 9 divorcio facto p adultrium mulieris. licet
matre. ⁊ mibere. Forma p ordine fuge adulterea

Universidad de Deusto
Biblioteca

verba debẽt restringi.regula.odia.de re. iur.li.vi.Quis gl.i.d.c.plerũq; teneat q; pdat.Est ẽt tertia pena:q; perdit ius peten di debitũ.de quo.j.debitũ:si tñ reconciliẽtur oia recuperat.vt in.d.c.plerunq;.

¶ Septimo.qũo adulteriũ dicat notoriũ: ⁊ dicit panor.in.c.intelleximus.de adul.q; publice dr adulterata qñ stat in domo cuz publico ꝛcubinario:⁊ quincit noto ꝛte ꝯ adulterio:qñ hz eã in mẽsa.in domo.⁊ in lecto.vt in.c.fi.⁊ i.c.tua.ꝯ coha.cle.⁊ mul.vñ in.l.furẽ.ff.de fur.⁊ in.l.capite quinto.ff.de adul.no.q; adulteriũ dr notoriũ qñ vir et mulier deprehendũt in latebꝛis se osculãtes.⁊ hmoi actibus ꝓpinquis adulterio. facit.l.si ds nõ dicã rapere.C.de epi.⁊ cle. item qñ passim admittit viros causa adulterij.vt in.l.palã.in principio.ff.de ri nup. ⁊ quod no.in.c.cum in diocesi.de vsur.

8 ¶ Octauo.vtrũ adulteriũ ꝓmitti possit sine dolo.q.d.est callidꝯtas ⁊ machinatio ad circũueniendũ.fallẽdũq;.l.j.ff.de dolo:⁊ dl co q; loquẽdo de adulterio quo ad culpaz sine dolo cõmitti põt:q; peccat mortaliter ḋcunq; illud cõmittit ex metu:siue ex ignorantia:vel erroꝛe iuris:nisi ignorãtia esset facti.puta q; credit virum cuiqui erat adulter:nisi ẽt adsit coactio absoluta non cõsentiẽte mẽte:q; tũc est sine culpa:sed quo ad penã legis cõmitti nõ põt sine dolo.vt pz in.l.si ex lege.ff.de adul.vbi errãtes in iure excusantur a pena incestus ⁊ adulterij. Facit.c.lucretiaz.aliãs est sub.c.ꝓposito. xxxij.q.v.qõ nõ intelligit ꝗz gl.in.d.c.quo ad culpã.Sed tñ panor.in.c.⁊ si necesse sit ꝯ do.post di.re.distinguit:q; aut loq̃mur ꝯ pena perditionis lucri:⁊ sic error nõ excusat nisi sit iustus.vt in.l.ne p passim.C.ꝯ iur. ⁊ fac.igno.Aut loq̃mur de pena corporali. aut pditiõis ꝓprie substãtie:vt dotis seu donatiõis.ꝓpter nup.:⁊ sic excusat error ꝛe iuris.vt in.l.si adulterium.ff.de adul.zar. in aut.incestas nuptias.C.de ince.⁊ inuti. nup.Et licet Io.and.⁊ cõmuniter doct.in d.c.⁊ si necesse teneant contrarium.f.q; error iuris non excusat a pena:tamen Bart. in.l.qui contra.C.de incestis.est cũ panor. q; nõ est in dolo qui errat.vide.j.culpa.Hañpe.Excusat similiter a dolo metus etiaz conditionalis.vt in.d.c.proposito.

9 ¶ Nono.vtrũ metus ꝓditõalis excuset mulierẽ a pena adulterij:⁊ dicit panor.in.ꝛsi. liij.qõ incipit:facti ꝓtingentia.q; si mulier est passa violẽtiã vi ḋcisa indubie penã pati nõ dz:ḋnimmo nec vllã peti maculã contraxit:ꝗz iryis aut metus fuit ꝓditõalis:ꝗz ꝗerit aliqõ peccatũ ⁊ digna sit aliq; penitẽtia:q; ad minus affuit aliqs ꝓsensus.penã tñ adulterij pati non dz.⁊ sic vote puari nõ dz.⁊ ꝓsortilo mariti:qõ ꝓbat expsse in l.vim passaz.⁊ in.l.si vxor.Hliqs.ff.ꝯ adul. Et eitrõ q; adulteriũ respectu legis nõ cõmittit sine dolo:ꝗz interuenerit aliqualis culpa vt notabiliter ꝓbat in.l.pe.ff.ꝯ adul.item est tex.iuncta gl.fi.xxxiij.q.ij.in lectũ:⁊ xv.q.j.febriauerũt.⁊ iura ꝓcedit ẽt in metu ꝓditionali vt apertissime sentit gl. xxxij.q.v.ꝓposito:aliaz incipit:lucretiam. Addit aũt panor.q; nõ solũ metus illat excusat a pena adulterij:sed ẽt pudor ⁊ verecundia qdaz in clamãdo maxime noctis tpe a viro ꝑsertim potenti oppressa:q; ibi cessat dolus q; requiritur ad penaz adulterij incurrẽdam.Et hoc notabiliter ꝓbat in.d.c.lucretiam.iuncta glo.⁊ veri facti cõtingẽtia:quia l.la lucretia nobilis ⁊ pudica ꝓpter istam ignomiam ⁊ cõfusionẽ vitãdaz exposuit se libidini filij tarquini regis nec fuit iudicata adultera ab augu.viro sanctissimo ⁊ doctissimo.ꝗz ꝯ castitate mẽtis comẽdata:vt ibi intelligit gl.⁊ bñ.q; ꝗz quo ad deũ nõ fuerit imaculata:q; coacta volũtas nõ excusat in maleficijs.ꝗz debet quis ꝑus omnia mala pati ꝗ ꝓsentire peccato:tñ excusata fuit ab adulterio quo ad penaz legis:cum nõ cõmittatur sine dolo. Ad hec.q; ybi ad incurrẽdam penã requirit dolus nõ sufficit culpa.l.j.ff.de sica.nota. in.l.In actiõibus.ff.de in litez.iur.⁊.l. qõ nerua.ff.de po.Ad incurrẽdam aũt penã adulterij requirit dolus q; p metũ excludit:ꝛita vt firmare bar.i.d.l.qõ nerua.Et ẽt quo ad penã pecuniariã lata culpa non equiparat dolo vbi lex expsse dolũ requirit.Et idẽ sentit gl.i.l.magna negligẽtia. ff.de ꝗ.flg.Et sic ꝗz hic nõ agat criminaliter ad penã adulterij:ex quo tñ agit ad penã nõ sufficit illa culpa sine dolo.ꝑsertim cuz agat ad grauem penam vt.j.pdat primonitũ suum.l.iij.ff.de mi.⁊ vt separet a viro. ⁊ ꝓter puerur iure petẽdi debitum ꝓuga le:⁊ petẽdi vires alimentales passiue.

¶ De aduocato.

Aduocatus quis sit:vt innotescat sciendum est q; fm panor.super rubr.de postulãdo.postulare seu aduocare est desiderium suum vel amici sui.in iure apud eum qui iurisditioni ꝓest exponere:vel alterius desiderio contradicere. Aduocatus igitur dr is qui in iudicio apud eum qui iurisdictioni peti desiderũ suum vel amici exponit:vel

alterius desiderio contradicit.l.sciendum Hj.⁊ ibi p doc.⁊.l.paulus.la prima.et ibi bar.ff.de legꝯ.Et ideo ex hoc ꝯ dñm iure conclusit q; cõsulens in camera ꝓprie nõ dr aduocatus nec ꝓhibitus aduocare cen set ꝓhibitus in camera cõsulere vel facere allegationes in scriptis fm eundẽ ibi ⁊ cõsentit bar.in.l.j.ff.de va.⁊ extra.de co.

¶ Primo vero qritur qualis debeat eẽ aduocatus scilẽ vez vel ignoranꝯ ⁊ dicit glo. in.l.j.ff.de postu.q; nõ dz.f.necessario hre ll teraꝯ:sed ibi tenet bar.q; doc. tunc contra illã gl.⁊ bñ.q: aduocati debẽt studuisse saltẽ quãtũlo ⁊ examinari debẽt ꝯ doctoribꝯ ⁊ eoꝯ iuramento.ꝑbarl.l.nemini.C.de aduo.di.iud.⁊ no.bar.in.d.l.j. Nec obstat qõ dicit gl.de iudice.q: ille pitiã habere põt ꝑ suos assessores qõ in aduocato non cadit.

2 ¶ Secũo vero qrit qs nõ possit eẽ aduocatus:⁊ dico q; nõ põt primo hereticus vel paganus ⁊ excõicatus.liij.q.i.c.extra de here. excõicatus.el primo.⁊ de peni.d.l.j.nemo. vel in toto.Itẽ.l.nemo.C.de postu.⁊.l.nemo la.tj.C.de epis.au.⁊ oẽs supradictos ⁊ quẽ ldꝯ eoꝯ iudex admittẽs peccaret grauiter ⁊ puniẽdus venit.vt in.d.c.nemo vel in foro.⁊.ij.q.iij.excõicatos.Scũo si sit monachus aut religiosus:q: tales peccãt aduocando nisi ꝑ monasterio de mandato plati xvi.q.j.monachi.extra de postu.ex parte. Tertio si sit clericus in sacris cõstitutus talibus eis ꝓhibita est aduocatio coram iudice seculari nisi in ꝓpria cã vel ꝑ ecclesia sua vel conjũctis:aut miserabilibus ꝑsonis extra de postula.clerici.⁊.c.cũ sacerdotio. Anvero coram ecclesiastico iudice possint.salio videt q; sic.arg.in.d.c.clerici.exceptis epis ⁊ sacerdotibus qbꝰ videt simpliter interdictũ co cã vtroq; nisi vt dictũ est in qtuor casibꝰ.vt in.c.fi.de postu.extra ne clerici.vel mo.sacerdotibꝰ.xv.q.ij.c.vnico.in gl.xiij. q.v.deniq;.Primo vt dictũ est ꝑ se.scũo ꝑ sua eccla.tertio si necessitas imminet ꝑ ꝑsonis sibi ꝓiunctis q; in isto casu sunt vsq; ad qr tũ gradũ.C.de epis.⁊ cle.aũt.llcẽtiã.⁊.C.de aduo.di.iu.l.petitionẽ.Et necessitas imine vel nõ eq bonũ.quarto ꝑ miserabilibus ꝑsonis.q.d.sunt q; ꝑ se.ꝓprias causas administrare non ꝓhẽt.vel ecclesiastico auxilio indigẽtes.lxxxvi.d.c.fi.⁊.lxxxvij.dl desensio cã criminali tñ coram secular iudice nullo mõ ꝓhẽt.vt.j.Hv.Et intellige dũmõ in ꝓdictis casibus diuinũ officiũ nõ omittat.ardi.lxxxj.clericus.Et nota q; ḋcisq; bñficiatus in aliqua ecclesia ꝓstat cõtra eã ꝓ ꝓ extraneis beneficiũ aduocatiõis aut pcurationis dz illo bñficio spoliari.vt in.d.c.sacerdotis.qõ ꝗz de clerico loquat.tñ ẽt idez dicit Inn.de seculari ibi bñficiato.Quarto iudex ⁊ assessor:q; nõ dz qs eẽ iudex vel assessor in cã in qua vult eẽ aduocatus:q; duo officia in eadẽ cã ꝓhibẽt exercere.liij. q.iij.c.i.⁊.ij.Quinto qdã alie ꝑsone ꝓhibentur aduocare pcanones.vt.lij.q.vij.infames Htria.vt furdus.q.f.penitus.nihil audit.ff.de post.l.p.itẽ mutus.itẽ cecus.i. oculo vtroq; priuatus.vt in.d.l.j.itẽ perpetuo furiosus.itẽ impubes vsq; ad.xxiij.annũ itẽ seruus:femina:⁊ vir volũtarie passus mulierbria.f.cõtra naturaz.vt in.d.l.j. publici iudicij.itẽ q; operas suas locauit vt in verbo locauerit dicit q; hic est infamia ꝑso iure:⁊ bene dicit locauerit.f.cã merce dis:secus vbi hoc faceret sine mercede cã vir tutis oñdende.vt ibi in tex.⁊ nõ põt esse q: si se vendidit multo fortius vẽderet aliũ. Predictis addit sum.plsa.eũ q; amotus est senatu.sed supple dicit de isto nõ fieri mentionẽ in.d.l.j.nec in.d.Hria.vñ sum.ro.eiꝰ auctoritate securo de hoc nihil dicit:ꝗz mirꝯ est q; hic nõ viderint exprssum ꝑ tex.in.d.Hria. Addẽ ꝓdictis generaliter q; persona infamis non põt esse ꝓcuratoꝰ.vt in.d.c.

¶ Tertio spãliter qritur vtrũ sacerdotes ⁊ ꝓpiores possint aduocare ꝑ alios: et sum.ãg.tenet q; nõ in quocũq; casu quo ad eꝓos coraz ecclesiastico iudice.aut ciuili.xi. q.j.te quidẽ.di.lxxxviij.platũ.⁊.c.episcoꝰ sa.videt reuere q; possint coram iudice ecclesiastico i ꝗtuor casibꝰ de qbꝰ dictũ est in.Htria de postu.ꝑ totũ.sum.aũt plsa.videt reuere q; possint coram iudice ecclesiastico i ꝗtuor casibꝰ de qbꝰ dictũ est in.Hꝑ totũ.sum.aũt plsa.videt eẽ de mẽte panor.qui ꝓ secular nõ dz esse aduocatꝰ q: nõ est decẽs vt exhibeat reuerẽtiã iudici quã exhibere debẽt aduocati:q; debẽt ꝓponere stando ⁊ nõ sedẽdo.l.dscõs.C.de post.ꝗz coraz iudice ecclesiastico si hẽat eãm est in oprõe suaꝯ tũ ꝑ se vel ꝑ alũ velit ꝓmouere.hec ille. Nec obstat it dicat q; loquit de cã epi:q; cã ecclesie ẽ etꝰ eũ sit spõsus ⁊ cã cõiũctoꝯ sibi ⁊ cã miserabilũ ꝑsonaꝯ eũ sit pr respectu earũ.Quo ad sacerdotes aũt planũ est q; ꝓhẽt coram iudice ecclesiastico in quatuor casibus vt dictum est.Et a fortiori quisunt ordinis inferioris.hoc possunt vt.Hsequen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Quarto vtrũ ꝓstituti in sacrio nõ sacerdotes.i.diaconi ⁊ subdiaconi possint eẗ aduocati sine in beneficiati sine nõ:⁊ dico q̃ sic corã iudice ecclesiastico ꝓm Inn.in.c.i. de postu.ẗr quo ad negocia secularia.vt p3 ꝓm panor.in.d.c.i.a ꝓrio sensu ⁊ cõiter tenent doc.⁊ ẗr in iudicio seculari pro negocijs ecclesiasticis.vt ibidẗ p3 in illo verbo in negocijs secularibus.vbi Inno.arguit dicens.ergo secus in ecclesiasticis. Et dẗ ꝓm panor.negocium ecclesiasticum ratione personeꝝ quia persona ecclesiastica sequendo foꝝ rei litigat coram seculari:itez rõne delicti.vt sacrilegiũ ⁊ hmõi.ẗr rationeꝝ rei vt q̃ res est ecclesie. Non igit eis aduocare corã iudice seculari ꝑ negocijs secularibus.c.i.⁊.c.ii.de postu.nisi in quatuor dictis casibus.i.pro cã sua vel sue ecclesie.vel personarũ coniunctarũ:aut ni seruabilium ꝓm panor.vbi.ẗ.⁊ ꝓm spe.ti.ẗ aduo. Panor.tñ dicit hec procedere si ꝓstitutus in sacrio h3 beneficia q̃bus subsistentari põt:si vero nõ h3:ig glo.in.d.c.i.dicat q̃ non potest aduocare.sed d3 agere cõtra eꝗm vt sibi.puideat:melius tñ vt ꝓm hoc q̃ si de facto egeret ig ei ex tali aduocatione querere vicium:⁊ hoc verꝝ est.nec dicta gl.stare põt:q̃.xv.q.ij.c.vnico.ꝑedit clerico aduocanti vt recipe possit obiata spõte:tñ nihil pro salario querere debet.⁊ gl. dicit q̃ hoc non seruatur:quia nemo militat stipendijs suis.c.cum ex officij.de prescrip.que glo.si loquitur de non beneficiatis habeẗ intentum q̃ possunt salariũ petere:si vero loquiẗ de beneficiatis a fortiori ig petere non beneficiatis qui sunt in necessitate maiori.⁊ ꝓiter eis ig aduocare.

¶ Quinto vtrũ aduocare possint clerici in minoribus ordinibus constituti:⁊ dico q̃ si sunt beneficiati nõ possunt nisi corã ecclesiastico iudice.c.i.de post.q̃ ꝓm panor.⁊ hostiliṁ trat.quãdo habent beneficiũ ad subsistationem:q̃ alioquin possunt tibi ꝑ aduocationem acquirere/Si vero nõ sunt beneficiati aduocare possent coraꝝ iudice ecclesiastico ⁊ seculari in cã ciuili:nõ autem i criminali corã seculari.vt in.c.sniam.ne clerici vel mo.xxiij.q.viij.hic a quibꝰ.dist.ij. aliquãtas. Et ig ꝯdam dicant eos posse postulare seu aduocare pro reis ⁊ ꝑsequi appellationem.ar.xxiij.q.v.c.i.⁊.c.cos.tamẽ iustius est abstinere totaliter.d.c.sniaꝝ.⁊ not. glo.in dicto.c.aliquantos.

¶ Sexto.vtrum monachus postulare possit:⁊ dico q̃ non nisi exposcente necessitate monasterij ⁊ abbate ꝑsõte.c.ex parte.de postu.⁊ vt p3 ibi hoc extendiẗ etiã ad canonicos regulares.ꝓpanor.dicit idem intelligendũ de oibus religiosis:qui largo modo dicuṁ monachi:⁊ ꝓm eũdem op3 predicta duo simul cõcurrere.i.necessitatem⁊ imperiũ:que si ꝓcurrãt aduocare possunt etiam corã iudice seculari ꝓm panor.ar.c.i.⁊.c.ii. de postu.i.in cã ciuili.tm:si vero nõ ꝓcurrãt non ig eis etiã coram ecclesiastico.

¶ Septio quõ intelligãt predicta necessitas monasterij:⁊ dico q̃ ꝓm doc.si cõ estimo nasterij.indubitatum est q̃ est necessitas:si vero cã non sit monasterij:sed monachꝰ aduocat vt lucreẗ ad reuẗdũ monasterij ab aliqua necessitate:vel debito.vtrum sit licitum in vtroq̃ foro. Io.an.in regula.in argumentũ in mercu.ꝓcludit q̃ non: dicit tamen q̃ abbas iap.seruauit ꝓrariuꝝ:⁊ facit q̃ hoc notabile dictum Innoc.in.c.cum i.⁊.a.de re iudi.vbi dicit q̃ monachus potest esse ꝑcurator vel aduocatus etiam ꝑ amico monasterij imperante abbate:q̃ per consequentiam tractatur de vtilitate monasterij siue ꝑ amicos monasterij ꝑmoueẗ. Panor.aũt dicit q̃ primum videtur honestius securius ig adhereat opinioni Inn.sed prima magis placet.arg.c.nõ magno.ne clerici vel mo.xvj.q.i.alia est. Sed tñ aduerte q̃ clerici vel monachi solum ꝑhibentur vt dictum est postulare.q̃ indifferenter exercere volunt officium tale ꝓm Inno.in.c.vnico.de ob.ad racioci.secus si volunt solũ assumere in vna cã.⁊ hoc sequitur archi.in.c. puenit.ixxxvj.di.sed collec.in.c.dilecti.extra de arbi.tenet q̃ neẗ in vna cã ⁊ hoc est verius:q̃ ꝑcepta negatiua obligant semp ⁊ ad semp ⁊ eadem ratio prohibitionis in omnibus est.

¶ 8.vtrũ ꝑhibitus aduocare a iudice vnius ciuitatis aduocare possit in alia.⁊ dicit gl. in.l.i.C.eo.q̃ aut fuit ꝑhibitus ex cã q̃ instantiam nõ irrogat.⁊ sic ꝑhibito se nõ extendit vltra locũ iurisdictionis iudicis prohibentis:aut ex cã irrogante infamiã ⁊ tunc videtur ꝑhibitus in oi loco.vt in.l.ex ea.ff. de postu.notat tñ bar.in.l.paulus.la.prima.ars incipit eum.ff.de legatio. q̃ ꝑhibitus aduocare si mittat cedulam sufficit vel eligatur:non ꝑpter hoc videẗ aduocare.

¶ 9.q̃ sit debitus modus aduocandi:⁊ dico ꝓm ray.vt nõ ꝑducat falsa instrumenta aut testes falsos vel corruptos:nec mẽtiaẗ nec inducat falsas leges:aut probationes nec q̃rat in grauamẽ alterius ꝑtis dilationes nõ necessarias:⁊ q̃ fideliter ẗrũ iustitia ꝑmittit cũm foueat:nihil de cõtingentibus omittens

bus omittens.iij.q.vij §.fl q̃ aũt.⁊ ar.extra de testibus.irimauit.C.de iudic l.ꝑpetendũ §.illo.ꝑculdubio.iij.q.iij.c.i.et.ij. ites nõ.ꝑcaciter aut vociferãdo:q̃ ꝑ hoc ꝑpedit.ꝑcessus.v.q.iij.i loco.iij.q.vij.iiq̃ adeo. Itez dicit.s.tho.xxij.q.lxxi.q̃ aduocato defendenti cũm iustam licitum est piu ꝑcisiter occultare ea q̃ possent impedire ꝑcessum:non aũt vti aliqua falsitate.

¶ Decimo vtrũ liceat aduocato ostendere causas iniustã:⁊ dicit.s.th.xxij.q.lxxi.q̃ si hoc sciẗer tacit:absq̃ dubio grauiter peccat.⁊ tenẽt parti de dãno illato ꝑ eius auxilium ꝑtra iusticiã/Si vero hoc facit ignoranter: excusat ꝓm modum quo excusari pot ignorãtia. Si aũt in principio crediẗ cũm iustam ⁊ in ꝑcessu apparet nõ iusta cã.ꝑdere non d3:vt.i.alteram partẽ iuuet:aut ei cũ secreta reuelet:d3 aũt cũm deserere:vel cũ eius cũm agit ad cedendum inducere:siue ad componendũ sine dãno aduersary. hec ex illo. Quãdiu aũt cã ẗ dubia ig ꝓ ꝓ. bñ pot patrocinari. Nota etiam q̃ si scienter hoc facit tenẽt etiã clientulo.si eũ decepit suadens cũm esse iustã q̃ aliter non litigasset.ar.C.de admi.tu.l.nõ est ignotus.

¶ Undecio quõ eum excuset ignorãtia cãe iniuste:⁊ dico q̃ si puenit ex culpa sua.puta q̃ non est peritus in iure:aut nõ inquisiuit a clientulo vt debuit merita cause non excusat:sed tenẽt parti lese ⁊ cliẽtulo si alter non litigasset.ꝓm modum culpe ⁊ regulas.de quibus.i.culpa. Si vero ignorãtia illa prouenit ex qualitate negocij vel falsa aut mala informatõe cliẽtuli.excusat: sed tñ cognita iniustitia cãe eã dimittere tenetur.l.rem nõ nouam §.patroni.C.de iud.⁊ ꝓm monal.restituere tenetur salarium receptum.q̃ verꝝ est si fuit in culpa non aliter ꝓm ho.⁊ est meno.s.tho.

¶ 12.vtrũ aduocatus hñs iustã cãm licite possit vti cauillationibꝰ.⁊ dicit glo.in.c.cupiẗes.in verbo malignãtiũ.de elect.li.vi. dicit ꝓsuetisse q̃ hñs ius in principali cauillationes ⁊ malicias aduersary ꝑ alias repellere põt:⁊ sic põt intelligi.c.nullus.iij. q.iij.⁊ de hoc.xiij.q.ij dñonũ.⁊ ibi glo.idẗ tenet dicẗs q̃ ꝑ insidias ⁊ dolũ licite vincere possum hostes.vt.xxij.q.ij.c.vtile.dũtñ hostiliṁ.ñdẗ nõ rũpamus. Idẗ dicas de aduocatis q̃ si hñt iustã cãm licite pñt decipere aduersarios suos.hec glo.sed intelligẽ dũ mõ nõ opponãt falsas allegationes aut fatiãt aliq̃d de semalũ sicut dñs mgr.xxi.vo. tena excludere principũ cauillationes interrogãtibus de ꝑna questione non respondit:sed aliam opposuit volens clauuꝝ clauo retundere ⁊ ostendere licitum esse cautelis vti contra malignoꝝ cautelas.

¶ 13.vtrũ aduocatꝰ aduocare possit,pvrarq̃ pro bona fide.⁊ sum.rof.tenet q̃ non:q̃ inqt nõ video quõ vtriq̃ ꝑtiũ ꝓrarisaꝝ.pure seruire possit:sed sum.ange.⁊ spe.in rit. de aduo.tenet q̃ sic in casu ⁊ facit qõ notat xlv.di.disciplina.in rex.⁊ in gl.q̃ arch.limitat q̃ ex aduocatõe nõ fit ꝑiualciũ parti. Sed veritas est q̃ vti scit iusticiã vel iniusticiã cãe hoc nõ põt:q̃ semp ex vna parte ruereẗ iniustũ cãm sciẗer qõ nõ ig:vbi vero hoc nescit:sed est i dubio sicut licite pt tueri singulas.ita q̃ vtriq̃ pres:q̃ i casu dubio patrocinari pot ꝓm.s.Tho.⁊ rod. Qõ indubitãter verꝝ est primo vbi postq̃ ꝑocle allegasse renocat suũ ꝑsiliũ vt tenẽt.can. de sim.⁊ ang.in.l.i.obeo.ff.de aqua plu.ar. Io.an.in.c.ii.ō restiꝑ secũdo in diuersis articulis ⁊ diuersa instãtia.puta aduocando ꝑ vna ꝑte in cã ꝓncipali ⁊ ꝑ alia in cã appellationis cauẽdo tñ a scãdalo pusillorũ. gl.in.l.ii.ff.de postulã.spe.ti.ō aduocatis. Io.and.⁊ dñicus.⁊ ꝓposi.in.c.disciplina di.xlvj.Sed in eadem instãtia ẗr in dubijs hoc fieri nõ potest:tñ q̃ nõ est sine scãdalo ⁊ detrimẽto fame nisi rarissime:tñ q̃ videtur ipossibile vt visa materia diligẽter habeat bonã fidẗ respectu vtriusq̃ cãe:tñ ẗr q̃ vt ꝑ iura:q̃ allegãs cõtraria non est audiẗus.l.i.C.ō fur.l.cũ pcũ.C.de li.cã.de appe.sollicitudinẗ ad finem. Ubi eo casu d3 ex toto desistere:vel in dubio eligere premio:vel cõsulere pro matrimonio ꝑ testato bijs rex.dicit eligẽdũ dere iudi.c.ii.de ꝑbaꝝ.ex litteris de ii.instru.inter dilectos ad C.de aduo.diuer.iudi ij.q.iij.c.ii.⁊ glo.in d.c.disciplina.⁊ ibi dñi.⁊ ꝓposi.

¶ Decimo quarto.vtrũ possit q̃s aduocare eum a quo recepit bñficium sine ingratitudine:⁊ dico q̃ non.vt p3 in.c.ii.de postu. vbi pot donatio libera vel gratuita renocari.ff.de inoffici.te.l.papinianus:⁊ ar.d.c. ii.iuncto.c.ii.de dona.donatio tñ vel bñficium factũ rõne laboꝝ ac seruitioꝝ renocari nõ pot rõne ingratitudinis:q̃ nõ est gratuitũ. Facit.l.actilius regulus.ff.de dona.vbi donatio facta magistro rõne disciplinę no est mera donatio. Fallit tñ q̃ dictũ est de aduocato.q̃ aduocat ꝑ se vel ꝑ

Universidad de Deusto
Biblioteca

patre aut mre ipotente vel alia psona miserabili. vt colligit ex spe. in ti. de aduo. q: tunc pōt sine ingratitudine. Et ex his colligitur primo q clericus qui ptra ecclesiaz a qua bñficium obtinet, p extraneis aduocat vel, pcurator esse ptimit: posset tāq; ingratus hmōi beneficios poliari. fm panor. de postu. ꝛ probatur per. c. fi. ibi. scbo q va fallus aduocans cōtra dominū posset feudo priuari.

15 ¶ Decioquinto vtrū aduocatus aduocare possit ꝓtra rem pub. a qua salariū recipit: ꝛ dicit bar. in. l. ij. C. de aduo. diuer. iudi. q nō: sed ꝓtrariū sensit panor. ꝛ spec. in tit. de aduo. dicens istum textum intelligēdum in beneficio gratuito: cuiusmodi nō est salarium: ꝛ de hoc §. priore.

16 ¶ Decioseto. vtꝝ iudex teneatur dare alī quādo aduocatum: ꝛ dico q sic. vt eis qui aduocatum habere nō possunt, ppter paupertatem: aut prio aduerse potēt iam. ff. ō offi. pcon. l. nec quicq; §. fi. Et si hoc iudex alicui aduocato pcipiat: ꝛ ille deneget sine cā: potest p iudicem perpetuo remoueri ab offo aduocatois. C. eo. quidēdum. vñ obedire dz: si th sibi salarium competēs statuatur. de quo. J. §. sequēti. ꝛ ibi. in alio l. quēti. ita th fm host. q si indigēs aduocato sit pauper aduocet gratis: a deo remunerationē expectans. qō si non facit: videt peccare: intellige nisi ꝛ ipse sit pauper.

17 ¶ Decimoseptimo vtrum aduocatus possit salarium petere: ꝛ dico fm ray. q potest petere moderatum a principio vel in fine cāe: qō ādem dr moderatum ꝓsiderata cāe quantitate ꝛ laboze ꝛ pfuendine regiōis: ꝛ scia: ac honestate aduocātis. iij. q. vij. §. apud vrbem. ꝛ ar. xij. q. ij. vulterane. ꝛ. c. cōcesso. extra de phē. de multa. ver. circa sublimes. ꝛ. d. lxj. miramur. ꝛ concor. e. Tho. xxij. q. lxxi. Immo in principio cause ea nō dū incepta petere pōt vt libet: nisi vbi glī bonus non inueniretur: q: tunc non potest petere nisi moderatum. ar. coz. q notantur in. l. j. C. de epis. au. Non th pōt in vna cā salarium petere vltra cētuz aureos fm leges ff. de va. ꝛ extraor. co. l. j. vel. xx. libras. fm grego. decimum: iz hoc sit renocatum p. phe. vj. Nec similiter potest illud petere cuz grauī damno litigatoris. iij. q. vij. §. arcentur. Nec cā incepta ꝛ non finita potest cum litigatore paciscī: q: posset esse occasio magni mali. ibidem. §. pterea. ꝛ vidēdo cām in periculo posset clēntulū cogere vt salarium daret ad libitu: nec finita causa petere potest nisi moderatum. vt colligitur. iij. q. vij. §. arcentur. iuncta glo.

18 ¶ Ō. vtrū teneat aduocare gratis p impotente: ꝛ dico q ho. sic distinguit: q: si est potens ad soluendū vera est opinio gof. dicentis q non tenetur: sed iudex statuet salariū moderatuz: si vero est impotens tenet gratis aduocare lege diuina hoc precipiente. mat. xxij. diligēs. primū tuum sicut teipm. ꝛ fm aliquos peccat mortaliter si inde sequtur impotenti notabile dāmum: ꝛ hoc ratio nabiliter: q: dicit. s. tho. xxij. q. lxxi. qō est idez iudiciū de hoc sicut de eccīa. vñ aduocatus tenetur pstare patrocinium pauperi non semp: sed solū qñ est in necessitate magna ꝛ non apparet quō aliter ei subueniri possit. Et cum his intellige q iz possit pauperi p alium subuenirī: th si ei non subuenitur: nullus subuenire potens excusat. lxxx. vj. di. pasce. vnde nullatenus dz aduocat' pmittere q pereat iustīcia pauperuz si pōt fm ray. dicētē q tenetur aduocare ꝛ ō sua scientia eī yam facere pro miserabilibus psonis: que causas perdūt propter defectuz aduocati quem cōducere nō possunt. xj. q. iij. pauper. Cōcordat ꝛ. ꝛ. iz limita nisi dato casu quo oporteret aduocatum ratione pauperratis pro se lucrari ꝛ cum hoc non posset inserire pauperi. Eadez autem ratione peccat mortaliter iudex talem impotentiam scienz non prouidet de aduocato: preciplendo alicui eorum vt gratis aduocet sicut de iure potest.

19 ¶ Decimonono. an liceat aduocato paciscī de certa quota litis. puta decima vel centesima: ꝛ dico q nō fm bart. C. ō postu. l. ij. qs aduocatoz: nec sīr iz paciscī de certa quātitate. fm eūdē et cōiter doctores. ꝛ. ꝛ. th iz Frium quo ad secūdum. vñ ꝛ Spec. dicit q hodie pōt paciscī de quāta nō de quota litis: iz ad horum notitiam oportet terminos declarare. Sciendū igīt q hoc adiectiuum quotus importat numerum ꝛ ordinē. sicut interrogātī quotus sis in bancho rhides tertius aut ārt? inde venit aliquotus. vel dicat p aliquota q aliquotiens sumpta reddit suū totū pcise fm phm in pdi. et gl. in prohe. sexti: sicut vnū ex duo et tria respectu senarij: q: series vnum sunt sex. similiter duo. et bis tria: quatuor aut nō sunt pars aliquota: quia si bis sumatur facit p'. i. octo. Legiste th si sic sumit pte aliquotā. alloqn si tota lis ect cētū paciscī possent. ō. lx. q: nō est pa aliquota: sed quotā dicit oīm partem litis indeterminate puta dimidiaz. aut tertiā. aut quartā. aut aliqd tale. Sciēduz est ēt q palmariū fm glo. in. l. j. ff. de var. cog. dr a palma que victoriam significat: ꝛ accipitur a legistis. p eo q datur aduocato secūdario prius pmituta mercede vel salario pro laboze. Zgiē aduocato de quota litis paciscī nō licet. vt in. l. si qui. C. de postu. ꝛ in. l. litem. C. de procur. ꝛ rō. phibitionis est ne per phas ꝛ nephas ad victoriaz conetur: ex quo nihil habet nisi vincat etiam si nulla fuit facta mētio de victoria. que in hoc casu semp intelligit. Et non iz etiā et paciscī de certa quātitate: vt iz glo. cōiter per doct. approbata in. l. sumptus. ff. de pac. ꝛ sequūtur doct. in d. l. si qui reprobata glo. sed hoc intellige ō certa quātitate. pmissa nō ādem absolute sed sub ꝓditione si vincat seu p victoria. q: eo casu eadem est rō. phibitionis sicut ꝛ de quota litis: secus aūt si pmittat absolute seu pro mercede. q: valet. pmissio. vt. l. prima. in fi. ff. māda. Ex his sequtur q in vna ꝛ eadem cā: puta que est cētum aureoz. non licet paciscī de vno aureo sub rōne. f. quote. i. centesime partis: q: hic stat rō dicta p hibendi. ꝛ iz paciscī de. 50. vel. lx. ꝛ āplius. sic absolute sub rōne mercedis iuste si ita circūstantie requirāt: q: iam hic nō habet locum dicta rō. phibendi. q: siue vincat siue non vincat: habebit suā mercedem. Et ex his pz veritas ꝛ cōcordia doctoz varie loquētium. Quātū vo ad palmariū. dicit dñs alexā. de imo. in. d. l. litem. q promissa mercede siue vincat siue non si vltra pmittatur aliqd noie palmarij. pmissio valet. ꝛ ista intelligit. d. l. j. in ver bo ꝛ si noie palmarij: q: isto casu dato q pcurator pdat cām non pdit laborem cū mercedē habere debeat. pmissam. ꝛ sic cessat rō pdicta. Et ita dicit Saly. in. d. l. si q. ꝛ spe. in ti. de salariis. §. sequit. vbi queri qd si litigator. pmisit dare centum si vinceret: si aūt non vinceret 50. ꝛ dicit q pacta seruētur. qō do. Alex. intelligit qñ ista cētum. pmittūtur nomie palmarij. Sed. ang. in. d. l. sumptus facit differentiā: an in casu victorie promittat certa quātitas puta. x. de sua propria que litigatur: ꝛ nō valet pactum. qō valet si promittatur de alia. ꝛ idem innuit glo. in. d. l. sumptus. sed ista opi. non pz do. Alex. q: vtroq casu locum hz dicta rō. vñ rutior est opi Saly. in. d. l. sumptus. qñ. l. noie palmarij vltra mercedē promittetur aliquid modicum: secus si aliquid magnū: q: tunc videtur habere locum rō predicta. quod tenet aliter fieri posset fraus.

20 ¶ Vigesimo vtꝝ litigator. ꝛ trāsigēte cū adnersario aduocatus hēat salariū integrū. ꝛ spe. in ti. de sala. dicit q fm ho. ꝛ multos alios hēbit totū ipse vel eius heres eo mortuo. C. de adi. indi. post duos: alij vo dicūt q de iure hēbit totū de ectare ho. p rata: ꝛ si ipse ad cōpositionē opatus est nō pdet ac ēt: sed spe. ꝓcordādo dicit q habebit totū si clēntulus in fraudē eius trāsegerit quasi p eū nō steterit quominꝰ vinceret: si aūt bōa fide vt q: lis erat dubia: habebit. p rata seruitū. diligēdata sua facūdia nili aliud actū sit inter eos.

21 ¶ Vigesimo prio qd si aduocat' aliquo casu ipedir' aduocare nō potuit: nō th stat p eū: ꝛ dicit spe. q nō vt sibi iputādū: quo minꝰ hēat suū salariū. ꝛ idē sentit gl. in. d. l. post duos. ꝛ de hoc vt casus in. l. j. §. diuus. dva. cog. vbi habet q iz aduocatus non possit adimplere aduocationē p casum fortuitum hse dz: sed th sing. limitat bar. in. l. diē functo. ff. de offi. asse. dicens q aduocato non debet salariū nisi pro rata tēporis. loquendo de salario. pmisso a parte nō a publico: de quo in. d. l. post duos. Et sic ꝓcludit q salarium. p rata tpis debet: cum labor recipiat diuisionem. Et ista limitatio est fm veram iustīciā comutariuam qua. p mercede cribetur meritum. ꝛ econtra.

22 ¶ Vigesimo secō vtꝝ si aduocat' cām tāq; desperatā deseruerit. sit habitur' totū salariū dicit spe. q aut ōs erit ex cā quā pri' potuit puidere: ꝛ tūc sibi iputat q ipse vidit: aut ex cā noua ꝛ repēdina. vt q: clēntulus aliqd ꝓtrahe ꝓcessus est: ꝛ tunc nihilominꝰ salariū habebit. vt. ff. de vac. mu. l. pe. §. fin.

23 ¶ Vigesimo tertio vtꝝ salariat' de publico possit aliqd ab aliquo ꝓticulariter petere: ꝛ dicit panor. in. c. j. de postu. fm Inn. q nō dicē' ab aliquo ꝓstituto i ifirmitate: iz a ō litigātib' vel famis licite recipiūt. q: salaria sunt cōstituta a talibus solum. p litigantibus ꝛ infirmis: ꝛ idem dicit bart. ꝛ pbatur in. l. ante pe. C. de. pse. ꝛ me. lib. x.

24 ¶ Quārto q ab' q ñ aduocat' teneat ad restōnē. ꝛ dico fz ray. q tenet oinz q till cōtra quos aduocabat pp ipsi' pfocinuz iniuste amisērūt seu damificati sūt. vñ tenet aduersario ad itereē. si p caulātōem abstulit ei bona cāz. vt eū fraudauit petēdo dilationē supfluāvt allegādo falsū aut faciēdo caulā lofaz positionē: vel istruēdo falsuz testē vel istruēdo clēntulū de negāda veritate ꝛ simi lib'. Itē tenet illis qbus auxiliū pstitit si p pter suā infidelitatē vel negligentiā vel in

Universidad de Deusto
Biblioteca

prudentiam amiserũt. Et hoc qñ iactabat se scientem ⁊ nõ erat. fm ꝓ.ff. qõ intelligo si cliẽtulus ignorabat eius ignorãtia: ecs si cognoscebat: qz in hoc casu nõ tenek nisi de dolo ⁊ lata culpa. maxie in foro aie: qõ pz. qz Inno. in. c. licut dignũ de homi. dicit q̃ in foro aie non punitur qs ad satisfactionem dãni: si intulit illud pter ꝓpositũ ſz punitur negligentia. quasi velit q̃ in foro aie habeak respectus ad voluntatem delinquẽtis. Qõ dictum sequens panor. in. c. qz plerisq̃. de imu. ecc. ⁊ in multis aliis locis dicit q̃ in foro aie non tenetur qs ad emẽdam dãni nisi fuerit in dolo: vel lata culpa dũtaxat. ⁊ idem ꝛz dlr. lib. j. vbi querit qd siẽs culpa sua vel negligentia dedit dãnum. vt si bñ nõ colluit ignem: ne ad domos aliox vagaretur ⁊ sentit q̃ fm leges ciuiles que intendũt ꝓseruatões patrimonioꝝ tenetur ad restõnem dãni. ff. ad le. aquil. l. aquilia. p totum: in foro aũt pnie. pnia iponẽda est de negligẽtia. non de dãno. ar. v. q. j. iebria uerũt: nisi intenderet dãnum: vel esset in lata culpa: vt si ignem ꝓcerer in domũ plenam stipula. Idem ꝛz hostl. in. d. c. licut dignũ. ⁊ do. Anto. de but. Et ꝛz Panor. in. c. si egressus. ⁊ in. c. fi. de iniur. teneat q̃ etiã in foro ꝓscie teneatur qs de leni ⁊ lenissima culpa: tñ pria opio est cõior quã et ipe panor. In multis locis approbauit maxie vbi datur opa licite rei. Et hãc theorica nota. qz facit ad multa. vtputa ad artifices. aurifices. locatores opeꝝ ⁊ hmõi. vt i foro cõscie non teneãtur nisi de dolo. ⁊ lata culpa. j. culpa. ff. iij. ⁊ restõ. q. ff. xvj. ⁊ xvij. Ite ꝛz eũdem ray. similiter tenetur si error fit sala riũ vnde nõ debuit vel vltra ꝛsp̃ debuit.

a Finitas. vide infra ñm. viij. ff. v.

¶ De alchimia.

Alchimia cõputat a. b. tho. super boe. de tri. inter scias subalternas philosophie naturali hñtes opus cõpale: que dicitur artes mechanice: cuius modi est etiã medicina: ⁊ vñ reduci ad artem fabrilem quãtũ ad materiã: ⁊ est ars transmutandi metalla. fm formam substantialem ⁊ naturales qualitates vere vel apparenter.

1. dn. ¶ Prio vero dubitaḃ vtꝝ vna spẽs ab arte mutari possit i aliã: ⁊ distinguo ex parte ꝓsis. quia dupliciter opatur. primo. f. operatione artis ꝓsse nulla interueniente operatione nature: sicut sutor vestem. ⁊ faber cathedram sine omni naturali actiuo perficit. ⁊ secũdo operatur interueniente aliqua operatione nature. sicut pistor formas panis: ⁊ signulus formam lateris inducit p operationem ignis. Distinguo etiã ex parte speciꝝ: qz tripliciter vna intelligitur in aliã mutari. prio sic q̃ vna mutetur i aliã fm ptem: qz. f. stat eadem materiã sed variatur forma: vt cũ ex vino fit acetum. ⁊ ex fumo flãma. secũdo sic q̃ mutek fm totum ita q̃ forma in formã ⁊ materia in materiã mutek. vt in ꝓsecratione eucharistie. tertio sic q̃ vna nõ mutek in aliã: sed fit alia. puta si dicatur q̃ hõ sic mutetur in anẽ aut cata: q̃ vere dicatur hõ est cata. Igitur ars inquãtum ars ꝓcisa operatõe nature nulla formã substãtialem põt inducere: nec cvnã spẽm naturalem mutare in aliã: ⁊ hoc docet. s. tho. xxij. q. lxxvij. ar. ij. ad primum. ⁊ iij. pte. q. lxvj. ar. iiij. ⁊ in aliis locis innumeris. Inquãtum ꝙ ars vtiḃ instrumẽto nature inducere põt formã naturalẽ substantialem: ⁊ vnam spẽm fm ptem mutare in aliã: vt in dictis locis apparet: ⁊ pbaḃ etiã q̃: panis substãtialiter differt a massa ⁊ farina: cũ ex eo ꝓsecretur eucharistia non ex ꝓdictis: Non aũt põt ars creata quocunq̃ mõ opetur vnã spẽm in aliã mutare fm totum: qz opatio artis semp ꝓsupponit operationem nature: q̃ hoc non põt. ⁊ ꝓterea ars nõ se extendit ad substãtiã materie quam semp ꝓsupponit. vñ hoc solus dei ꝓpriũ. Mutare autem speciez in spẽm. tertio mõ sic q̃ vna sit alia et tãdiuina o ipotentia: nõ põt: qz cõtradictio est.

¶ Secũdo dubitatur qd scripserit. s. tho. de opatione alchimistarꝝ. ⁊ dico q̃ in secũdo sententiarꝝ. di. vij. q. iij. ar. j. tenuit q̃ demões facere possint vere effectũ cõpal ẽsicut magi pharaonis virtute dmonũ virgas in serpentes verterũt. exodi. vij. ⁊ deinde cõtra suã determinationẽ arguit q̃nto loco q̃ demones hoc nõ possint fic. Demones nõ operãtur: nisi p modũ artis. Sed ars non põt dare formã substãtialẽ. vñ dr in. c. dentis: sciãt auctores alchimie: species transformari nõ posse. Ergo nec demones formas substãtiales inducere pñt. Ecce argu. sequit solutio. Ad qmũ iquit dicendũ q̃ ars virtute sua nõ põt formã substãtialẽ ꝓferr: qõ tñ põt virtute naturalis agentis: sicut pt i hoc q̃ p artez iducit forma ignis in ligniis. Sz qdã forme substãtiales sunt qs ars nullo mõ iducere põt: qz ꝓpria actiua ⁊ passiua suenire non posset. Sed ẽt in his põt aliqd fiẽ facere. sicut alchimiste faciũt aliqd fiẽ auro: q̃ntũ ad accidẽtia, exteriora: ꝛz tñ nõ faciũt vere aur. qz forma substãtialis auri fi est p calorez ignis quo vtũtur archimiste:

sed p calorẽ solis in loco ẽterminato vbi viget virtꝰ mineralis. Et iõ tale aur non hz operationẽ pñtẽ spẽm: ⁊ fiḃ i aliis q̃ eoꝝ operatione fiũt. hec ille. Sed ⁊ xxij. q. lxxvij. ar. ij. ad primũ arguit q̃ venditio non sit illicita pp defectũ rei. eo q̃ aur ⁊ argẽtũ alchimicũ vendi possit. cũ sit aptũ ad oẽs hũanos vsus ad quos est necessariũ aur vel argẽtũ puta ad vasa ⁊ hmõi: ⁊ soluit dicẽs. Aurũ ⁊ argentũ non solũ cara sunt pp vtilita tẽ vasoꝝ q̃ ex eis fabricãt aut aliox hmõi sz etiã pp dignitatẽ ⁊ puritatem substantie ipsoꝝ. Et iõ si aur vel argentũ ab alchimicis factũ verã spẽm nõ hẽat auri ⁊ argenti est fraudulenta ⁊ iniusta venditio: preser tim cũ sint alique vtilitates auri ⁊ argenti sz naturalẽ opationes ipsoꝝ: q̃ nõ ꝓueniũt p alchimiã sophisticato sicut q̃ hz ꝓpietatẽ le incãdi. ⁊ ꝓtra q̃sdã infirmitates medicinaꝝ iuuat. freqntꝰ ẽt poni põt i opatiõe ꝓdiuti. Sua puritate mãet aur vere q̃ sophisticatũ. Si aurez p alchimiã fieret aur verum si esset illicitum ipm p vero venditur qz nihil, phibet artem vti aliquibꝰ naturalibus cautis ad ꝓducendũ veros ⁊ naturales effectus. sicut aug. dicit in. iij. de tri. de

3 ¶ Tertio q̃rit qd i ꝓdictis. s. tho. senserit circa veritatem auri alchimici: ⁊ dico q̃ ꝛz go. s. tho. i. ij. sui ꝓ. intẽdit q̃ alchimia. i. aur. i. xxij. Ad dicit ꝓtrariũ: ⁊ soluit idẽ tho mista triplr. Prio qz vbi dicit q̃ nõ faciunt vere aur. f. i scũdo loquit de virtute auri q̃ntũ ad oẽs. ꝓpietates nõ q̃ntũ ad essentias: vbi ad dicit q̃ faciũt. f. in. xxij. loquit de virtute eiꝰ q̃ntũ ad essentiã fi. ꝓpetates. Cõtra primo qz in scũdo loquit de auro q̃ntũ ad formã substãtialẽ ergo q̃ntũ ad veritatẽ essentie: scũdo qz vbi est essentia est i possibile deesse. ꝓpietates q̃ ab ea sunt ẽt diuinitꝰ inseparabiles. scũdo soluit qz in. xxij. loquit de arte agẽte in virtute nature: ꝛz i scũdo de arte in virtute. ꝓpria: ⁊ ꝓtra qz in scũdo dicit iõ aut nõ posse inducere formã auri: qz nõ põt inuenire. ꝓpria actina ⁊ passiua: vñ negat artẽ id posse ẽt p actiua naturalia: qz ea nõ põt inuenire. Soluit tertio qz in. xxij. loquitur de alchimistis hñtibꝰ ꝓfectã artẽ. in secũdo ad de agẽtibꝰ sophistice ex ignorantia artis. Et ista solutio est bona qd pz: qz i scũdo nõ solueret argumẽtũ nisi intẽderet dicere q̃ iõ alchimiste nõ faciũt vere aurũ: qz actiue naturalia nõ pñt inuenire: demones ãt hoc iõ pñt qz illa pñt inuenire ⁊ applicare in loco minere. Qñ ergo in secũdo dicit q̃ ista ars aur vere facere nõ põt loquitur de ea vt est in hoibꝰ fm cõem vsum: i q̃bus est sophistica ⁊ nõ ꝓ qñ ꝓ in. xxij. vñ dicere q̃ hoc possit: loqk de ista arte fm se vel inqtuz est in aliquo artifice ꝓfecto simpliciter demõ siue hõ doctus a deo vel demõe vñ 4 adducit exemplum de demonibus.

¶ Quarto q̃rit vtũ licitũ sit exercere artez alchimie: ⁊ dico q̃ sum. ang. multis rõnibꝰ nitiḃ ꝓbare q̃ non: sed otio alchimiste semp sunt ꝓdenãdi: ꝛz in hoc passu notaḃ hec sũt. siue reprehendit a ylero. Janeti. in sua repetitio. c. j. de accu. vñ sũ. ro. tenuit ꝓtrariũ alegãs panor. in. c. ex tuaꝝ. de foe. q̃ panor. cõsilius. ꝓbat: qz inqtꝰ tales metallarũ sunt q̃ labore. ꝓpto sibi ⁊ reipu. cõmoda compa rãt. C. de meta. l. j. ⁊ iura fauẽt eis propter põt iusto dño i gredi ad inquirẽda metalla. C. de meta. l. iij. ⁊ l. quoscũ. qõ alr nõ ꝛz C. de thesau. l. vnica. ⁊ ff. de acquirẽ. re. dominio. l. ij. Cõcludit ergo q̃ est licita nisi fiat p artẽ magicã vel aliã legibꝰ odiosaꝝ. vt dr 7 l. d. l. vnica: ⁊ rõ est qz opaḃ p virtutes que sunt in elementis aut herbis. hec ex illa. Dico ergo q̃ ista ars posset ẽ illicita hui vel illi: qz pp suã iperitiã expõit se piculo ꝓsumẽdi primoniũ suũ stulte. vel pp aliã cãz: imo dico q̃ cõiter ⁊ vt pluribꝰ est q̃dã stultitia ridiculosa: fm se tñ nihil ꝓtinet illicitũ: qz vti naturalibꝰ cautis ad naturalẽ effectũ nõ est illicitũ de se: qz pr fieri ad experiẽdũ. vel ad exercẽdũ iã expta. puta aduũ vel argẽtũ est tñ aliqd ei ꝓpinquũ: ⁊ nobilius eo ex quo fit: ⁊ hoc frequẽter exptuz est. Ad rõnes sũme ange. rñdeo. Nã dicit prio hoc ẽ illicitũ. qz nullus inuenik hñs verã artẽ. Ad hoc dico primo q̃ multi hñt verã artem vt aliqd. veraciter faciãt et si nõ vere aur. Dico scũdo q̃ nõ hñt verã artẽ est pena vel ignorãtia. ⁊ nõ culpa: nec ex hoc sequit q̃ ꝓ ars sit illicita. Dico tertio hoc ꝓbare hãc artẽ ẽ possibiliter illicitaz isti vel illi. nõ in se. Dicit scũdo ẽ illicitũ qz cõiter tales multa ꝓsumũt: ad qõ dico q̃ vere est ⁊ stulti sunt: licut ẽt sunt stulti q̃ volunt nihil causationem facere quam ignorant ⁊ depauperantur: cum quo stat q̃ ars in se sit licita. Et tertio inquit: quia nõ faciunt vere aurum sed apparẽs: ⁊ dico q̃ hoc posito id tamẽ quod faciũt aliqd est participãs aliqualiter naturã auri: sicut et lateres facti a signulo nõ sunt veri lapides: ꝛz

Universidad de Deusto Biblioteca

aliquid de lapidum natura participant.
Et quarto inquit quia nemo hanc vult exer
cere in publico. ad qd dico nõ iõ esse: qr fm
se ars ista sit mala: sed qr tales timent irri
deri: sicut z quilibet licite multa facit secrete
que i publico non faceret. Et. v. qr tale exer
citiũ est ptra publicam vtilitatẽ: sed dico q
aliqñ faciunt aliqua vtilia rei publice vt ex
inductis legibus pz: z pterea dum ipsi de
pauperant q vt plurimum hñt suptilia: di
tãtur alij a qbus emũt q pecunijs idigebãt.
Et pterea hoc pbat istã artem illicitã esse
isti vel illi rõne imperitie. nõ in se.
5 ℂ Quinto querit. vtr licet vendere aurũ
vel argentũ alchimaciũ p vero. cũ nõ sit verũ.
z dico ex. s. tho. xxij. vbi. s. q non: qr ẽ frau
dulenta. vt pz ex allegatis: si tñ esset veruz
aur vel argentũ. nõ esset illicituz vẽdere p
vero. vt ibi dr. Item si nõ esset ver licitũ es
set vendere illud p nõ vero: qr nulla est in
iustitia vẽdere rem p eo qd est aut valet. si
cut quotidie vendũtur corali sophisticati
z margarite z torques: qd nullus illicituz
dicit nisi p veris venderent: z hoc ẽt videt
s. tho. asserere. dum dicit q non põt vendi p
vero: quasi relinquat indubitatũ q vendi
possit pro eo qd est.
a Lea. vide infra ludus.
ℂ De alienatione imobiliũ
maxime ecclesiasticorũ.

Alienatio. pprie z stricte ẽ ois act⁹
p quẽ dñiuz trãsfert. C. d fun. do.
l. j. z fm glo. in. c. nulli liceat. d re.
eccle. non alie. quã doc. ibidem se
quũtur: largissime aũt alienatio dr datio
in emphiteosim: z locatio ad lõgum tps. vt
voluit Ja. de bellap. in auf. de nõ alie. §. qr
vero: ẽt qñ sola possessio in aliũ trãsfertur.
vt no. Inn. de re. eccle. nõ alie. c. epl. et al
bri. i aut. hoc ius porrectũ. C. de sa. san. ecc.
vñ panor. in. d. c. nulli. dicit q in materia
odiosa alienatio capit stricte. z pñr solum
pro ptractu p quẽ dominiũ transfertur: in
materia: tñ larga z fauorabili vt hic capi
tur largissime. z sic vt dicit tex. in. d. c. nulli
alienatiõis verbum cõtinet pductionem. s.
ad longum tps donationẽ venditionẽ per
mutationẽ z emphyteoticũ ppetuũ ptrũ:
alij tñ tex. hñt nõ pductiõez sz pditionẽ. s.
venditionẽ sub aliq pditiõe: sz exponit ar
chie. ptrũ sub pditiõe factũ. vt si soluat tri
butum. aut nauis veniat ex asia do tibi ta
lem rem.
s. dn. ℂ Primo ₰o dubitat. vtr alienatio rei ec
clesiastice imobilis liceat in oi casu: z dico
q nõ: sz panor. in. d. c. nulli liceat. dicit qr

tuor eẽ legitimas cãs alienãdi pdicta: ₰o
ẽt ponit gl. sũmaria. xij. q. ij. in pri. Prima
est necessitas: vt si debita vrgeãt ecclesiã: q
de fructibus satisfieri nõ põt. secunda vti
litas. vt res melior habeatur. z si i duo ca
sus probãtur in autẽ. hoc ius. C. de sa. san.
ecc. tertia est pietas pro redimendis capti
uis. xij. q. ij. aurũ. z. c. sine exceptione. quar
ta est incõmoditas. vt qr res alienãda est
magis damnosa q vtilis: facit. xij. q. ij. ter
rulas. Ad has tñ reducũtur alie: qr ad vti
litatẽ reducit fabricatio eccl'ie vel amplia
tio cimiteri. p q vẽditio pdicta lz fm sum.
pisa. z archie. adducẽtẽ. c. aur. xij. q. ij. ad
pietatẽ ₰o reducit cibatio paupe tpe fa
mis p q ẽt lz fm pdictos. vt in. d. c. aur. ẽt
ea. q. in. c. sine exceptiõe: reducit ẽt alia cã:
qr eps cũ assensu clericorũ põt donare quin
quagesimã ptẽ re eccl'ie sue: p pstructiõe
mõasterij i illa dioceli. vt. xij. q. ij. bone rei. 2
ℂ Scdo vtrum alienatio pdicta fieri pos
sit sub omni forma: z dico q sicut fieri non
põt in omni casu ita nec sub omni forma sz
sub determinata: qr dicit tex. in. c. nulli. de
re. ec. nõ alie. q non vz nisi in certis casib⁹
z debita forma seruata. Sed qr de hac for
ma fit mẽtio in autẽ. hoc ius. de sa. san. ecc.
q auctẽtica infertur sacris canonibus. x. q.
ij. in prin. fit et mẽtio in. c. sine exceptione.
xij. q. ij. iõ gl. in. d. c. nulli. dicit in alienatio
ne rei ecclesie seruãdã eẽ solẽnitatem. d. au
ten. hoc ius. gof. vero dicit q difficile est eã
seruare sed sufficit seruare solennitatẽ fm
consuetudinem loci introductã: z fm aliqs
sanũ est seruare psuetudinẽ illius ecclesie
de cuius rei alienatione agit qd tñ nõ pla
cet ho. sed dicit illud eẽ ptra. c. j. de re. ecc.
nõ alie. io. aũt an. dicit se credere q psuetu
do adimere nõ possit solẽnitatẽ. d. c. sine. sz
adimere possit introductã p. d. auten. hoc
ius. z augere introductã p. d. c. sine. Et cũ
hac opinione Jo. an. cõiter trãseũt doct. vt
recitat panor. in. d. c. nulli. q infert q psuetu
do nõ vz ptra solẽnitatẽ. d. c. sine. z pñr qr i
distincte loquit. põt iferri q subscriptio eo
rũ q sunt de collegio tolli nõ põt p psuetu
dinẽ qr ponit in. d. c. sine. Itẽ quo ad solẽni
tatẽ. d. autẽ. hoc ius. dicit nõ eẽ necessariã
psuetudinẽ ad illã tollẽdã: qr ius ciuile in
troducere nõ potuit solẽnitatẽ i alienatiõe
rei ecclesiastice: qr pnitũ est p ius canonicũ
z ita vult Inn. z io. an. Et iõ pcludit pan.
q si psuetudo ptrariat. d. c. sine. sit ecclesie
granosa nõ tz. vt in. c. j. de consue. z pñr suf
ficit obseruare psuetudinẽ. d. c. sine. z idem
tenet glo. in. c. j. eo. tit. lib. vj. non obstante

q. d. aut. sit incorpata canonib⁹: qr fuit po
sita vt sciret affectus principij ad ecclesiã.
Debet ergo obseruari sicut dicit panor. in
c. j. de his que fi. a prela. z in. c. tua. z in. c. cũ
apostol: ca. z in. c. nulli de rebus ecclesie non
alie: primo q precedat tractatus. s. an ex
pediat nec ne. secundo q interueniat capi
tuli cõsensus. tertio q interueniat auctori
tas superioris: intellige superioris. s. qui est p
prius eps in nõ exemptis in exemptis. in
exemptis autẽ est platus cui imediate sub
est ecclesia pleno iure. vt abbas in ecclesijs
sibi subiectis. z puinciales pdicatorũ vel
ministri minorũ quo ad eorum monasteria
per Car. in. c. statuimus. de trãsact. quarto
q fiat pro vtilitate ecclesie. quinto q inter
ueniat subscriptio clericorũ. De quo tamẽ
vide. §. sequenti. z adde q non opz subscri
ptionem esse manu clericorũ factam. sed no
tarij vt interpretat consuetudo. Sed nota
differẽtiam inter psensum seu collationẽ. z
decretum z auctoritatẽ: qr fm gl. in. d. c. j.
eo. ti. lib. vj. decretũ est sñia qua iudex ptra
ctũ futuru iustũ fore decernit: auctoritatem
suã interponẽdo vel aliquẽ in possessionem
mittẽdo vel mittendũ declarãdo. ff. de dã.
infe. si finita. z nõ interponit sine cãe cogni
tione. vñ in scriptis dãdum est. C. de sen. ex
peri. re. l. ij. ff. de re. eo. q sunt sub tu. l. j. z. l.
magis puto. sepe tñ decretum vocat in iu
re auctoritas: que auctoritas est auctoriza
bilis psensus q sibi cõpetit ex offõ publico.
vel administratõe legitima. sicut cõsensus
tutoris z curatoris. psensus aũt siue colla
tio est multorũ voluntas ad quos res per
net simul iuncta. Et dicunt quidã q in alie
natione rei ecclesie non reqritur decretum.
sed cause cognitio auctoritas epalis: z con
3 sensus cleri. hec glo.
ℂ Tertio vtr dicta subscriptio reqrat ne
cessario: z dico q panor. in. c. j. de his que fi.
a prela. dicit Inno. dare regulam q nunq
requirat subscriptio: nisi in casibus a iure
expressis: rõ est qr regulariter in qualibet
dispõne sufficit psensus nec scriptura reqri
tur. l. pactum. C. de pact. p quo vide glo. in
c. j. de censi. lib. vj. Et iõ venditionez pmu
tationem. z donationẽ platus facere nõ po
test: nisi de psensu capituli. z subscriptiõe ca
nonicorũ. vñ z albe. in. d. aut. hoc ius tenet
q in alienatõe rei ecclesiastice subscriptio
nõ est necessaria regulr: nisi in trib⁹ casibus
pdictis. s. venditõe. pmutatõe. z donatiõe.
vt in. d. c. tua. z in casibus no. per Archi. in
c. sine exceptione. xij. q. ij.
4 ℂ Quarto vtr eodẽ mõ i oi alienatõe rei ec

clesiastice reqrat psensus: z dico q nõ: sz va
riat. iuxta varietatẽ ecclesiarũ. Et vt colli
git ex. d. c. hoc ius. z. c. si qs epor. z. xij. q. ij.
placuit. z. c. alienatões. z. c. abbatib⁹. z. c. si
ne exceptõe: z vt specificat ₰o. epus res ad
suã mẽsã ptinẽtes vel res cathedralis ec
clesie alienar nõ põt sine psensu capli. sz. d.
psensus nõ sit necessari⁹ si res parua est z ne
cessitas magna. xij. q. ij. terrulas: z si nõ hz
capl'm. qr. s. eccl'ia ẽ distructa pp guerras z
hmõi fz doc. vt dicit panor. i. c. j. de his q fi.
a pl. loco canonicorũ aduocet aliquos cleri
cos honestos. Et hoc ẽt vtile est seruare in
alienatõe q iã facit eccl'ia iferior. Silr nec
abbas res monasterij sine psensu sui puen
tus. z ẽt epi. qd tñ intelligit in nõ exẽptis:
qr in exẽptis fz zaba. post Inn. i cle. mona
steriorũ. e. ti. reqrit psensus pñ vel prelati i
mediati cui subest ecclesia pleno iure. ẽt fm
gl. si plat⁹ alienare volẽs hẽat puentũ: sicut
multi priores hñt suos abbates: qñis. d.
cle. videat loqui de nõ hñte puentũ de quo
dic fm gl. q si alienãs alienat psensu puẽt⁹
sine psensu tñ superioris plati. euadit qdẽ pe
nã illius cle. s. suspensionẽ. sed tñ ptract⁹ nõ
valet. Silr nec pñbyter prochialis sine cõ
sensu epi sui. vt dicitur iura supius alleg. Et
hoc de reb⁹ imobilib⁹. in alienatõe aũt mo
biliũ solẽnitas predicta nõ reqrit: ita tñ q
nullus prelatus religiosus potest reddit⁹
vendere aut pcedere alicui ad vitã vel ad
certum tempus: nisi necessitas vel vtilitas
loci exposcat z de consensu conuentus si il
lum hz. vel prelati sui se puentũ nõ hz. vt in
cle: monasteriorũ. de reb. eccle. non alie. vbi
tñ declarãdo subdit premissa nõ extẽdi ad
locationes. aut fructuũ vel redditũ vẽdi
tiones ad tps modicũ faciẽdas. Põt tñ vt
ibi dicit frãc. psensus iteruenire post ptra
ctũ celebratũ. vt no. eo. ti. c. j. lib. vj. Et dici
tur tempus modicum infra decẽniũ fz gl.
ℂ Quito vtr valeãt psensus canonicorũ ñ
habiti in cõi: z dico q non fz lau. z ho. z in 5
no. z ppo. sz ptrariũ tenuit gof. qr sz inueniat
q i electione reqrit cõis psensus. de elec. in
gene. secus in alienatione. glo. aũt vbi. s. di
cit primã opionem verã. vbi non pcessit tra
ctatus. vt in. c. j. de re. eccl. non alie. lib. vj.
vbi ₰o precessit z deliberatum est alienare
licet singulariter psentiant valet consen
sus. z locum hz opinio secunda.
ℂ Sexto vtr ois alienatio ecclesiastice rei
sit phibita sine pdicta solẽnitate facta vel 6
sine aliq de pdictis cãis z dico q nõ fz doc.
in. d. c. nulli. sz rer imobiliũ tm: quorũ noie
cõprehẽdunt ea q seruãdo seruari pñt: sa

cit.l.tutores.la.ij.C.de admi.tu.&c.tno.ō
his q̃ fiūt a pl.sed alberi.in.d.aut.hoc ius
tenet q̃ mobilia q̃ ēt seruari possent aliena
ri pñt sine dicta solēnitate vt oueo &c.nisi
sint ad diuinū cultū deputata q̃ tūc serua
bitur autē ꝓterea.C.de sa.san.ec.s. vt non
7 vendātur nisi p necessitate & vtilitate.

¶ 7.q̃ sunt illa q̃ seruādo seruari pñt: & di
co ꝓm ang.i.§.q̃ pax.in aut.de nup.q̃ ta
le dr oē qd nō corrūpit triēnio: & est gl.sin
gularis in.l.vnica.C.si aduer.vsu.ſz limi
ta qñ non corrūpit triēnio & cū hoc seruā
tū fructificat vt ouis:ar.l.j.§.fruit q̃stiuz.ff.
ad treb.& ita intelligē glo.in.d.§.fruit q̃stiū
& facit tex.in.l.arist.§.fi.cū.l.seq.ff.de iur.
deli.& sic q̃ vsu consumuntur vt frumētum
vinum:oleū & hmōi non sunt de his q̃ ser
uando seruari pñt:ſz hoc aliqñ fallat in pe
cunia vt dicetur.

8 ¶ 8.vtrū pecunia sit de his q̃ seruando ser
uari pñt:& dicit panor.in.d.c.nulli.q̃ nō qz
retēta nihil opāt.l.xxxvij.di.emēs.& notat
in.l.cū plures.ff.de admi.tu. hoc tñ fallit
in duobus casibus.P̄ primo qñ pecunia ec
clesie ēt deputata ad emēda bona imobi
lia:qz tūc iudicat bonū imobile nec muta
ri posset.& tex.est singularis.& ibi bal.& io.
de ro.in.l.iij.§.qd ergo.ff.de ꝓtr.iudi.tu. et
vti.act. Et ꝓpter hoc tenuit albe.vt aliq̃ re
ferunt q̃ qñ statuto cauet q̃ mulier iuerek
diuidlā ptē bonoꝝ imobiliū mariti decē
dētis sine liberis q̃ iuerabīt ptem pecunie
deputate ad emēda immobilia bona:qnia
illa pecunia iudicabīt imobilis.bal.tñ sen
tit ꝓrariū in.l.cetera.§.fi.ff.de lega.j.alle
gās mirabilē tex.in.l.cū in fundo.§.si fun
dus.ff.de iur.do.& hoc est tex quo ad dcīm
statutū qd est ꝓtra cōsyd̄ispositionē iuris
qz iura q̃ adducit albe.loquunt in actu fa
uorabili vltime volūtatis vel in fauorez ec
clesie:& iō ad illud ꝓpositū incōuenienter al
legant.Dico aūt pecuniā deputatā esse ad
emēda bona imobilia:qñ plaz vel capīm
eā inuestire tenet.nō aūt qñ simplr sine vo
to aut iuramēto inuestire deliberauit:qz cū
ex tali deliberatōe simplici nulla innascat
obligatio sicut aū deliberationē ita & post
pecunia exponi pōt:ita inuest ex illa.l.iij.§.
qd ergo.ff.de cō.in.tute.P̄ Secō fallit ꝓm
aliquos qñ pecunia ēt in magna ōstitate
facit.c.ſz heli. de si.vbi accipīt platus: qñ
male expēdit nō modicū pecuniā:& ꝓhr ea
vti non pōt sicut fructibus:secus si esset in
modica ōstitate:h ista nōy denk bñ dicit:qz
ſz male exponēs magnā pecuniā ecclie sit
rephēsibilis quasi dilapidator:nō tñ venit
cōtra iura de alienatione imobiliū:alioqn
ecclesie conueniret repetitio quod nō vr.

9 ¶ Nono vtrum iura actiones & noia debi
toꝝ cēseant immobilia vt in hoꝝ alienatio
ne sine cessione seruāda sit dicta solēnitas:
vel sint mobilia.& dicit panor.in.d.c.nulli.
q̃ pp:le non sunt mobilia vel imobilia:qz
mobiliū & imobiliū appellatio locū hz i his
q̃ certo loco vel tertio cōprehēdunt cū imo
bile dicat q̃ loco moueri nō pōt:mobile ve
ro q̃ pōt localiter moueri.vt in.l.mouētis
ff.de ver.sig.actiōes aūt cū sint qd incorpo
reū loco non comphendunt:vñ iurisconsul
tus:actiones & noia debitoꝝ ponit.vt ter
tiam spēm.vt in.l.a diuo pio.§.inprēdītōe.
ff.de re iudi. Et iō in testamentis appella
ne bonoꝝ mobiliū vel imobiliū nō veniunt
noia debitoꝝ.qz debemus cape verba pro
pria.l.q̃ heredi.ff.de condi.& de.vñ ꝓsulit
oldr.q̃ si princeps reliqt bona sua mobilia
distribuēda in pios vsus:non venīt pene
adhuc non exacte. Aliqñ tñ necesse est qd
actiones trahant ad bona mobilia vel im
mobilia:vtputa qz dispositio volēs comp̄
hēdere totū patrimoniū vnius hois facit
mētionē dūtaxat de mobilibus & imobilib⁹
qz hoc casu ista tertia spes assumit naturā
alterius extremoꝝ:& seruanda est tūc opi
nio glo.in aut.eo.ti.§.j.q̃ dicit q̃ si actiōes
dātur ad res mobiles computant inter mo
bilia:si ad res immobiles computant inter
immobilia. Et idē in seruituribus dicēdus
est:& aliis suribus incorporalibus:sicut in
actionibus.vñ & in cle.exiui.de ver.sig. an
nui redditus cēsent inter immobilia bona
Ex oibus his colligē q̃ actiones ꝓprie nō
cadunt sub altero illorum:ex intentōe ta
men alicuius cadunt sub altero.& tunc sub
eo membro cadunt sub quo sunt ea ad quē
ipse ordinantur. Et sic iura ad immobilia
non requirunt dictam solennitatem.

10 ¶ Decimo vtrum mobilia ecclesie pre
ciosa censeantur immobilia:et dico quod
sic secundum panor.in dicto.c.tno.de his
que fiunt a prela.quia res immobilis & mo
bilis preciosa equiparātur quo ad difficul
tatem alienationis et hoc colligitur ex
l.lex que tutores.C.de administra.tuto. et
ex glo.in.c.episcopus qui mancipius.xij.q.
ij.simul iuncti.

11 ¶ Undecimo.vtrum in alienatione rei ec
clesiastice requirantur tres tractatus:& di
cit panormitanus in capitulo tno.de his
que fiunt a prela.de mente doctorum: qd
sufficit vnicus solennis & diligens:vbi etiā
dicit glo.q̃ tractatus non requirit delibe-

ratū ꝓcensum.sed quādā discussionē & in
dagīnē circa re disponēdā in futuꝝ. vnde
tex.in.d.c tua.ponit tractatū & ꝓcensuz vt
diuersa. Nā prio fit discussio vtrū magis
expediat alienare vnā rē q̃ alia:vel vtrū
subuenīri possit ecclie sine alienatōe & post
tractatū puenīt ad ipsaz alienatōez & q̃ p
b⁹ eos q̃ sup aliq̃ re tractatū faciūt:qz dicū
tur tractasse ſz delictum non perfecerint.

12 ¶ Decimo secūdo. vtrū ꝓtata forma requi
rat in oi alienatione rei ecclesiaz imobi
ecclie nō alie.li.vj.qñ i fi.q̃ tractatus nō
requiritur nisi in ecclesis cathedralibus
nō aūt in inferioribus:sed sufficit cōsen
sus suprioris.qd verꝝ intelligo:qd ecclesie
inferiores caplm nō hñt:alias nō.ar.cle.
j.de re.eccle.nō alle. Causa āt legitia sem
p requirit.f.necessitas vel vtilitas. vt in
d.cle.j.vbi ſz mētio nō fiat nisi de necessita
te & vtilitate:tñ ēt fieri pōt ꝓ pietate.& rō:
qz vbicūq̃ statutū vel ꝓstitutio loquitur in
materia iuris & aliquas cās excipit.nō ꝓ
pter hoc firmat regulā in nō enumeratis
ceptis suppletur a iure cōi. Facit.c.ad au
dictiā cū ibi notatis.de cle.nō resi.et glo.
q̃ si vnū ius ponit regulā & excipit aliquos
casus cū dictōe taxatiua:q̃ nihilominus
excipiūt alij casus q̃ reperiunt a iure ex
cepti in alia pte iuris. Facit ēt.c.qm fre
& gl.in.l.j.C.de condi.inde.que videt velle
q̃ excepto vno casu a regula vident excep
pli gra.ar.l.nō possent.ff.ō legi.& c.trāsla
to ō ꝓsti. Et q̃ dr exceptio firmat regulā i
nō exceptis.vt in.c.dñs.xxlij.q.vij.& in.c.
qñ.de co.lepro.dz intelligi q̃ regulam fir
mat in casib⁹ dissimilib⁹.& nō exceptis spe
cifice. Facit lex.j.ff.qd vi.aut clā.& c.cū di
casus ꝓsimiles nō excipiunt specifice alibi
tūc i materia fauorabili ꝓta extēdit per
idētitatē rōnis vt sentit gl.in.l.illud.C.fa.
san.ecc.secus in mā restringibili.vt notat
in.l.ij.C.ō pa.q.fi di.Vide q̃ notat in.c.in
ter.alia.de imu.ecc.& d.c.cū dilecta.& d.c.
quonīā.& nota illud qz facit ad multa.

13 ¶ Decimo tertio.vtrū pdicta solēnitas re
quisita tolli possit & dico ꝓm panor.in.d.
c.nulli.q̃ nisi alienatio fiat ꝓuata illa for
me defectu est clarum.quia semper in-

ducit actus nullitatem:quia forma dat esse
rei.et hoc probatur in.c.tua.de his q̃ fiūt
a prel.& in.d.c.sine.xij.q.ij. De defectu au
tem casus legitimi:probatur in.d.c.nulli:
quia prohibetur alienatio rei ecclesiasti
ce a iure:ergo alienatio est nulla nisi sit in
casu concesso.l.nō dubium.C.de legi.& in
regula.ea que de re.iur.lib.vj.licet aliud
tenuerit glo.xij.q.ij.in sum.& d.c.sine:vbi
voluit tenere alienationē seruata forma
etiam nō sacra in casu licito.& hoc vr seq
archie.allegās.c.cum nos de his q̃ fiunt
a prela.dicens tamē q̃ si alienatio fuerit
damosa ecclesie restituitur extra de in in
te.re.c.j.sed primuz est verius. Vide tamē
que notat dominus anto.de bu.in.c.quia
plerīq̃ de immu.ecclesiarum vbi dicit q̃
si alienatio facta fuit in casu licito.ſz de
fuerit solēnitas iuris si nulla fraus ꝓmis
debāt consentire:in foro anime est tutus
iste habēs sine solēnitate: quia quantum
ad metas iuris naturalis sibi est verus ti
tulus.quāuis deficiant solēnitates positi
ue:quia inquit in foro anime sufficit ꝓtra
ctuz tenere ꝓm limites iuris naturalis seu
gētium.ad qd sufficit ꝓsensus. Et hec opi
nio plz panor.in.c.qz plerīq̃.de imu.ecc.
& in.c.requisiuit.de in inte.re.& pro hoc ad
ducit singulare dictum Innoc.in.c.qz pro
pter.de elec.dicētio. q̃ si electio tenuit de
iure naturali.f.rōne cōsensus eligētium:
ſz sit nulla propter solēnitates iuris posi
tiui nō seruatas:nō tamen tenetur elect⁹
in foro ꝓscētie renūciare:qz ius positiuuz
adimīnit istas solēnitates propter sēda
la & decepciones cuitādas.vñ ēt quo ola
tis cessant:& internenit verus cōsensus.fa
tis est tutus quo ad deū. Et no.hoc dictū
qz valet in oi actu:in quo est ꝓtermissa so
lēnitas iuris positiui:seruato iure nāli.

14 ¶ Decimo quarto.vtrum recipiēs ecclesia
sicam rem sine dicta solēnitate teneat eā
rlle:nec pōt repetere preciuz ab ecclesia.xij.
q.ii.nō liceat:quod limitatur verum nisi
in duobus casibus.primo si pretium est cō
uersum in vtilitatem ecclesie.ar.c.j.de de
po.secūdo qñ causa alienatiōis fuit legi
tima.sed nō fuit seruata forma:quia in cō
scientia non tenetur restituere iuxta dicta
in.§.pnote. hec due limitationes sunt sū
ange.sed in prima aliter esset distinguen
dum:quia si talis emit mala fide & deinde
perdit indistinete in foro iudiciali preciuz
nullum habens ad illud regressum:secus

Universidad de Deusto
Biblioteca

si ignoranter ⁊ bona fide emit. fm Inn. cal de. Imo. ⁊ abb. in. c. si quis presbyterorum de re. ecc. nō alie. cū suis ꝓcur. quibus plures addit fell. in. c. cum cā. de re iudi. Qō tñ in foro ꝓscientie nō procedit: quia si esset ceu alienatio vtilis esset ecclesie omnia statarent ⁊ ꝓtrahentes essent tuti et a censuris latis ad euitandas fraudes ecclesie preiudiciales si interuenerit consensus eorꝫ. qui de iure gentium habent ꝓsentire. vt rector ecclesie sisit solus. vel caput cum mēbris si sit cum collegio. Ita tꝫ butri. ⁊ abb. in. c. quia pleriq; de immu. ecc. fell. de ꝓstit. c. j. et sic intellige dicta in §. prior.

15 ¶ Decimoquinto. vtrū prohibitus alienare locare possit ad magnuꝫ tp̄s: ⁊ dicit panor. in. d. c. nulli. q; nō vt est text. in cle. j. de re. ecc. nō alie. ⁊ glos. ibi in verbo. ad tempus modicū. dicit q; hoc determinat tam verbum locatiōes q̄ verbū vēditiones. vt sit sensus. q; locatio ad modicū tp̄s ⁊ vendi tio fructuū ad modicum tp̄s. non includit sub prohibitione. Dicitur aūt modicū tempus fm glo. ff. de superfi. l. i. §. quod autem ait iudicis arbitrio cui relinquitur: tamen si. glo. vt dicere. q; modicum tempus dicat intra decennium. C. de pscrip. lo. tem. l. fin. Sed circa hec aduerte ad extrauagantem pauli. quam habes in calce operis huius. de qua dic vt infra ler. §. vj. de lege mortibus vientium non recepta.

16 ¶ Decimosexto. vtrum prelatus qui iurauit non alienare inconsulto papa alienare possit non obstante iuramento: ⁊ dicit panor. in. c. vt sup de re. eccle. non alie. q; aut res est modica: vel modice vtilitatis: ⁊ tūc nō includit sub iuramēto de non alienando: q; non est verisimile q; superior voluerit istum illaqueare in istis minimis: cum ista modica sint exempta ab omni solēnitate iuris. vt in. c. terrulas. xij. q. ij. vbi iuramētum simpliciter prestitum ꝫ intelligi fm materiā subiectā: ⁊ fm iuris dispositionem. Item iuramentū est stricti iuris. ⁊ ꝓsir debet restringi. ar. c. pe. de iure iur. et hoc notabile semper. Et idem sensit sedenam hodie prelati cōmuniter iurant non alienare inconsulto papa. Et sic debet intelligi tex. in. d. c. vt super. q; non obstante iuramento possit iste hanc alienationeꝫ facere. ⁊ sic procedit expositio glos. qui exponit concedimus idest concessum esse ostendimus: ⁊ simile habes. xiij. di. c. nerui. Aut res est non modica: ⁊ tunc distinguendum ꝫ formam iuramenti. Nam aut iurauit nō alienare simpliciter: ⁊ tunc in casu vtilitatis ecclesie poterit alienare: quia in casu necessitatis ecclesie hoc iuramētum nō astringit. vt in. c. si. de ec. edi ergo nec in casu vtilitatis: quia necessitas ⁊ vtilitas equiparantur in iure. vt notatur. xij. q. ij. in summa. vnde refertur illud iuramētū ad alienationē illicitam. vt sic prelatus metu iuramenti: facilius abstineat ab alienatione illicita. Aut iurauit non alienare inconsulto papa: ⁊ tunc alienare non poterit: q; tunc fieri nō potest alienatio etiam licita inconsulto papa: cum hoc importent illa verba. item necesse est vt dicta verba intelligantur de alienatione alias licita: quia inconsulto papa non faceret illicitam: ⁊ ita volunt cōmuniter doctores. Aut iurauit non alienare sine licentia superioris: ⁊ tūc idem dicendum vt proxime dictū est. Hec panor. in. d. c. vt super. ⁊ idem tenet in. c. si. vbi facit singularem theoricam, ex illo textu: q; iuramentum simpliciter prestitum ꝫ rebus. ecc. non alie. restringitur ad alienationem illicitam. non autem ad necessariā ⁊ idem putat de ea que fit ob vtilitatem. quantū vero ad p̄stituꝫ sebo vel tertio mō dicit: q; si imminet summa necessitas ⁊ rātam requireret celeritatem q; superioris cōsultationem nō patiatur. putat alienationem fieri posse consensu pape vel alterius superioris cui fuit tale iuramētū p̄stitum minime requisito. ar. optimuꝫ in. l. tutor qui repertorium. ff. de. admi. tu. vbi in causa necessitatis potest tutor inuentario nō ꝓfecto administrare bona pupilli: quod alias cessante necessitate non potest. Facit quod no. Joan. de fan. incle. de re. ecc. vbi dicit in casu illi⁹ cle. posse fieri alienationem impune: illa solēnitate non seruata si necessitas non capit rātam dilationem. ⁊ idem tenet pau. in disputatione. condemnatus ⁊c. Et hec no. quia faciunt pro exemptis habentibus superiorem in locis remotissimis. Jo. tamen aut dicit fm aliquos hoc iuramentum nō soluꝫ extēdit ad illicitam alienationem sed nō potuerunt inquit defendere consilium suum: ⁊ contra eos inducit text. in. c. aduersus. de immu. ecc. vbi etiā necessaria vel vtilis cōtributio non fit inconsulto papa: ne ad agatur indiscrete. ſz hoc dicum Jo. and. intelligeverum eē regulariter: cum quo stat q̄ dicit panor. ſ. de casu summe necessitatis.

¶ Decimoseptimo. vtrū legatus de latere ꝓsit dare licētiā alienādi ꝓtꝫ p̄dictū iuramētū: ⁊ rñdet spe. in tit. de dispēsatione q; non. ⁊ idem tꝫ panor. in. d. c. si.

18 ¶ 18. vtrum p̄latus ecclesie renuciare possit exceptioni competenti ecclesie aut trāsigere euidenter in damnum eius: ⁊ dicit panor. in. c. j. de depo. q; non fm Inno. ibidem nisi ex spāli concessione pape. ⁊ facit. l. pregulas. ff. de pac. Et quo inferitur q; cedere non pōt uti ⁊ cause: aut trāsigere nisi sit cā euidens ⁊ solēnitas debita: si actio sit ad rem immobilem. iuxta no. in. c. nulli licet de eb. ec. non alie. si vero sit ad rem mobilem sic potest. vt notat glos. in. d. auten. hoc ff. de transac. ⁊. l. non solum. C. de pre. mil. q̄ uis aliq̄ teneāt indistincte q; transigere pt vt no. albe. in. d. auten. hoc ius.

19 ¶ 19. vtrum p̄latus solus possit repudiare legatum sine solēnitate p̄fata maxime de re immobili. Et videtur q; non q; incontinenti ecclesie etiam ignoranti fuit acquisitum dñiuꝫ rei legate. l. cū pater. §. fur do. ff. de leg. ij. ⁊ ꝓsir si p̄latus repudiaret alienaret rem acq̄sitam ecclesie sicut de hoc est casus in simili. in. l. magis. §. fundus. ff. de re. testr repudiare fundum sibi legatum: cū nō possit alienare rem suā. Sed hoc nō obstat: q; videt ꝓtrarium ⁊ arguitur q; hoc possit dñium non est vere acq̄situm ecclie ante acceptionem legati: ⁊ ꝓsir repudiando potius non acquirit & alienet in non acqren do aut solēnitates non requiritur. facit. c. cū apostolica. de his q̄ fi. a p̄la. vbi solēnitas requiritur cū alienatur res q̄ possidet ab ecclesia: ⁊ non est par rō: iuxta non capere ⁊ quesita pdere. l. si sponsus. §. si maritꝰ. ff. de do. inter vir. ⁊ vxo. Et hanc rōnem sed. consilio. viij. inducit ⁊ sequitur teneno q̄ repudiare pōt vtrūq; Panor. aūt in. c. tua. Iꝫ sustentari possit opinio fede. ⁊ ad. §. fundum. qui multū viget dicit posse dici q; loquitur in pupillo qui suarum rerum non habet administrationem: secus in prelato vnde quemadmodum tutor tenetur si potest acquirere pupillo ⁊ non acquirit. l. q̄ quid. C. arbi. tu. ita ⁊ p̄latus vt est tex. cū glo. xij. q. iij. c. ij. ⁊ pro hoc glos. xvj. q. vj. §. fi. que dicit quod in acquirendis p̄latus potest conditionem ecclesie facere deteriorem. Pau. autem de cast. in consil. xj. tenet q; non potest repudiare legatum sed donationem sic: quod dicit probari ex. l. magis puto. §. fundum. ff. de re. eorum. qui sub tu. ratio diuersitatis est quia in donatiōe non acquirit donatario nisi volenti ⁊ nō ignoranti: sed in legato sufficit factum testatoris solius quia acquirit ignoranti licet reuocabiliter. l. cum pater. §. fur do. ff. de leg. ij. ⁊ d. §. fundum. ⁊ consequenter legatum est quesitum ipso facto. Et huic sentētie heret sum. ang: sed sum. rosei. hoc reprobat: q; videmur textus in contrarium. in. c. verum de condi appo. vbi panor. summando illum textum. dicit q; res donata ecclesie sub modo statim est ecclesie nec reuocatur modo non iuramento nisi hoc expressuꝫ sit in contractu: ⁊ consequenter apparet q; donatio facta ecclesie statim tenet etiam facta sub modo: ⁊ consequenter ius est acquisitum ecclesie etiam ignoranti licet reuocabiliter: sic dicitur de legato: vnde in vtroq; intelligitur tacite ista conditio si ecclesia volet: que tñ conditio non tacit donationē aut legatum conditionalia. ff. de condi. ⁊ de. l. conditiones. ⁊ sic ius est acquisitum ecclesie ⁊ in acquisitis solus p̄latus non potest ecclesie nocere: vt dicit glo. ⁊ doc. xvi. q. vj. §. fi. Et sic tenenda est distinctio bart. in. l. iubemus nulla. C. de sa. san. eccle. vbi opinio distinguit post glo. quia p̄latum preiudicare posse ecclesie cum multipliciter possit intelligi: aut intelligitur contrahendo: ⁊ sic non potest ei preiudicare nisi licite contrahendo. vt dicit l. iubemus. ⁊ auct. hoc ius. eodem titulo aut aliquid faciendo: et hoc dupliciter: quia aut loquimur in querēdis ⁊ potest ecclesie preiudicare: aut in tam q̄ sic potest preiudicare: quia aut negligendo ⁊ se prescribi. vt in auten. quas actiones. eodem titu. aut aliud faciendo. ⁊ hoc dupliciter: quia aut facit cum capitulo consensu: ⁊ potest ei preiudicare. ita loquitur dicta lex iubemus. aut sine consensu capituli: ⁊ tunc non potest. vt in regula dellerum. hec ex illo. sed tamen intellige quod dupliciter est aliquid ecclesie quesitum. primo quia ad eam pertinet de iure et de facto: quia scilicet iam est in possessione pacifica. et in talibus si sunt immobilia: p̄latus etiam cum capitulo preiudicare aut renunciare nō potest nisi in casibus ⁊ modo supra expresso: secundo quia pertinet ad ipsam de iure: sed non de facto: puta quia super eo litigatur. et in talibus sicut potest p̄latus cum capitulo transigere: ita videtur quod possit renunciare etiam si sint immobilia: sed hoc non potest in foro anime nisi ex aliqua rationabili causa: quia nec ipse nec capitulum sunt dñi sed dispensatores rerꝫ ecclasticarꝫ: ⁊ nihil sine petō de eis dispōere

Nō

possunt: nisi conformiter ad volūtatem veri domini. l. det.

20 ¶ Vigesimo. vtrum reuocari possit donatio facta sub modo ex quo solus plat⁹ modum nō seruauit: ⁊ dico fm panor. in c. verū de ꝛdi. appo. q̄ ij tam in ꝛractib⁹ nominatis q̄ nō nominatis: si modus apposit⁹ fuerit finalis cā ꝛractⁿ: possit agi ad reuocationē: si mod⁹ nō seruat. vt in. l. cū te iundū C. de pac. inter emp. ⁊ ven. ⁊ in. l. i. C. de dōa. que sub mō: si tñ modus non fuit finalis cā ꝛractus non agit ad reuocationē: nisi sit dictum vt possit reuocare: sed ad obseruātiā modi: ⁊ ita dz intelligi tex. in. l. ea conditione. C. de rescin. ven. sed respectu donationis facte ecclesie tex. vt singu. in. d. c. ver. uz. q̄ semp dz presumi q̄ modus nō sit finalis cā ꝛract⁹: q̄ fm panor. donās ecclesie sub mō vt principal⁹ donasse pp deū ⁊ p remedio suoꝝ pcōꝝ. Ad q̄onem igitur motaz. Vincen. in. d. c. verū. vt recitat Panor. dicit q̄ non. vt si daret ecclesie possessio sub mō q̄ alienari non possit. ⁊ si alienet dicitur est q̄ possit ab ecclesia reuocari. nō pōt fieri reuocatio solo prelato allenāte: q̄ inūr delictum solius prelati non dz ecclesie nocere. vt in regula delictū: sec⁹ si alienat plat⁹ cuz capko: ⁊ idem dicit in aliis modis: ⁊ idē sentiunt doc. in. c. breui. de iure iur. Sed respecu ꝛditōis ipsende ad hoc vt res acquirat ibidez dicūt aliud esse: q̄ rūc satis est q̄ p̄latus nō impleat ꝛditionem ad hoc vt res nō acquiratur ecclesie: ⁊ō diuersitatio est fm panor. q̄ in quer endis solus plat⁹ pōt ecclesie nocere. non aūt in questio. vt dictū est. Quomodo aūt differant modus ⁊ cōditio. vide. J. conditio.

¶ Vigesimo pto vtz pactū appositū in donatōe facta ecclesie vt alienari nō possit. sit licitum: ⁊ videt expressum q̄ sic. ⁊ sanctissimas. in aut. de alie. ⁊ empti. col. ix. vbi dicitur q̄ res ecclesie alienari pñt pro redēptione captiuorum: nisi sint donate eo pacto vt alienari nō possint: sed dubium ē ad faciendum sit: si necessitas imineat. Quidā igitur vt recitat glos. tenent indistincte vt alienari non possit quocūq̄ casu talis res: etiam pro redemptione captiuorū: vt videtur in. d. ⁊. Alij dicunt q̄ in tali casu alienari pōt: dummodo ecclesia nō habeat alias possessiones: nō autem si alias haberet propter inhibitionem testatoris. vel donatoris: quam opinionem tenuit hug. ⁊ q. i. sic quidam: ⁊ dominus Anto. dicit q̄ alienari potest etiam pro utilitate que necessitati equiparatur in hoc a iure. xij. q. ij. sine exceptione. ⁊ similiter dicit dire q̄ alienari potest in casibus a iure concessis: si non tamen alia que possint alienari. xij. q. ij. quū. ma. pactio ne liceat mihi rem meam alienare reprobatur a iure. ff. de pac. l. pe. ⁊ idez sentit glos. ⁊ hostī. ⁊ multi alij. ⁊ placet panor. quia si aliter sensisset donator non videretur fuisse mentis compos. cum instante tali necessitate pia ipse hoc fecere debuisset. vt in. c. licet. xlvij. distin. Idem prius senserat. dicens q̄ eo casu prohibitio facta a donatore tanq̄ turpis: pro non adiecta habēda est. ⁊ concordat glos. Innocen. ⁊ hostien. Si autem legaretur monasterio: quod possessiones tenere non potest addita pena si alienetur. fm archie. non erit locus huic pene: quia conditio tanquā turpis habenda est. Et intelligē non esse locum huic pene si vendatur in quocūq̄ casu etiam extra necessitatem. Nec obstat. d. ⁊. sanctissimas. quia fm archie. illud nō est verum: nec valet tale pactum: cum sit contra legem dei. c. aurum. quod ij loquatur de mobili bus: tamen quando sunt preciosa comparātur immobilibus quo ad difficultatem alienandi. vt dictum est.

¶ Vigesimo secundo vtrū iconomus ecclesie cui in casu alienatio cōmissa est: possit illā facere suis cōsanguineis: ⁊ dicit panor. in. c. vt super. de reb. ecc. non all. q̄ legistē tenent q̄ nō per aut. quibuscūq̄ modis. C. ⁊ sac. san. ec. politā. x. q. ij. similiter. nec aliq̄ administrator cuiuscūq̄ sit cōditōis: ij panor. dicit nō esse vez in prelato. sed in iconomo ⁊ alijs. sed tamen in cōscientia credoꝝ hoc posse si hoc facit ex legitima cā bono ecclesie: ⁊ sine dāno ecclesie. ar. c. j. de cohab. cle. ⁊ mul. in tex. ⁊ in glo.

¶ Vigesimo tertio vtrū sede vacāte alienari possint bona ecclesiaꝝ: ⁊ dicit panor. i. c. j. ne se. va. q̄ si sunt bona que seruādo seruari nō possunt. tunc in ecclesia episcopali iconomus siue capitulū sine alia licētia poterit: sicut dicimus in tutore. lege lex quē tutores. C. de administratio. tut. ⁊. l. tutor qui repertorium. ff. eodem. Si vero bona seruari possent: tunc in ecclesia episcopali alienari non poterunt sine licentia papē. ar. dicto. c. primo. ⁊ in. c. pto. de reb. eccle. non alienan. libro. vi. in ecclesia vero inferiori si magna necessitas vrget: ⁊ ecclesia diu est vacatura nec prelati creatio commode expectari potest: tunc in istis duobus casibus dicit Innocen. q̄ dabitur curatore bonis ⁊ per illum alienatio fiet: nec prius fieri poterit. etiam per archiepiscopum q̄

sit datus administrator: ecclie vacāti. vt in d. c. j. lib. vi. ⁊ facit. l. q. ff. de eu. bo. da. ⁊ q̄ notatur in cle. ij. de re. ecc. non alie. ⁊ concordat. ant. ⁊ hug.

24 ¶ Vigesimo quarto. vtz plat⁹ habēs bona distincta a bonis capli possit illa cōcedere alicui ad vitā ipsius plati sine capli cōsensu ⁊ alia solēnitate: ⁊ dicit panor. i. c. o. tineba tur. de his q̄ fi. a pl. federicū 2ñ. ij. tenere q̄ sic vide doc. in c. veniens de transl. ⁊ marie cā pietatis. p tex. iuncta glos. xvj. q. j. vide

25 archi. in. c. i. de re. ecc. non alie. libro sexto.

¶ Vigesimo quinto. vtz in alienatione rei minoris requirat aliqua solēnitas: ⁊ dicit Inn. in. c. i. de re. ecc. nō alie. lib. vi. q̄ sic. f. cause cognitio: ⁊ decretum: ⁊ cā legitima. C. de pre. ani. l. minoz. ⁊. l. si minores. ⁊. ff. ⁊ re. eo. qui sunt sub tu. l. magis puto. ⁊. non passim. ⁊. ⁊. si eo. Et hoc vez etiam in mobilibus preciosis fm eundem ibidem: alias habent contra possidentem rei vendicationem contra tutorem aut curatorem p̄sonalem actionem tutele vel nego. gesto. d. ⁊. si eo. ⁊. ⁊. sequenti. C. de pre. ml. l. ⁊ si preses.

26 silim. ⁊. xix. in fi.

¶ Vigesimo sexto quomodo intelligit vtilitas ecclesie p qua fieri debet alienatio: ⁊ di eo fm tau. q̄ oportet precium rei vendite esse versum in vtilitatem ecclesie: ⁊ sit illaz vtilitatem esse perpetuam et euidentem. vt in edificijs perpetuis. emptīsibus alia rum rerum vel solutione debiti grauis: et emptor debet esse curiosus: vt videat q̄ sic conuertatur: sed tamen zaba. sup clemonasteriorum. eod. titu. dicit non esse necesse q̄ duret versum in vtilitatem ecclesie ⁊ gl. ⁊. q. ij. c. ea enim. ⁊. hoc ius. dicit q̄ nō oportet emptorem scire ad quem vsuz pecunia conuertatur: sed sufficit probare q̄ tunc ecclesia pecunia indigebat: vel potest dici q̄ vtilitas ista iudicanda est. arbitrio boni viri. sicut quando omnibus considerātis iudicatis q̄ ecclesia bene facit. vel q̄ inde percipit redditum maiorem. vel si parem aut minorem tamen commodiorem. vel aliquid tale. Ita fuit de mente glos. in c. ea enim. ⁊. hoc ius in ver. probat. ⁊. q. ij. Nec inuenitur aliquo iure cautū q̄ oportet emptorem assecurari de ista vtilitate: sed sufficit sibi rem emere iusto precio: reliquum relinquere conscientie vendētis.

27 ¶ Vigesimo septimo. vtrum alienationes bonorum ecclesiasticorum facte a scismaticis vel intrusis valeant: ⁊ dico q̄ non. extra de scisma. c. primo. xij. q. ij. alienationes: ⁊ tenentur resistere omnes predicti locata ⁊ res ⁊ ij metus perceptos ⁊ qui percipi potuissent: sicut ⁊ qui illicet raptor: extra de rescripto grauis. ⁊ qui talibus alienationibus initur est excommunicatus. vt infra excōmunicatio. viij. ⁊. viij.

¶ Vigesimo octauo. vtrum valeat alienatio facta per eum qui crimen capitale commisit: etiam ad piam causam: ⁊ dicit Inn. in. c. quia propter. de elec. q̄ alienatio tenet dummodo fiat ante sententiam. l. post contractum. ff. de dona. Et. l. si quis post hac. C. de bo. dan. qui precipit q̄ bona illius qui commisit crimen capitale publicentur: intelligenda est. post sententiaz inuenta. vel ex suspitione pene alienata: vt ff. de do. ca. mor. l. si aliquis. Fallit tamen in crimine lese maiestatis: vt in gl. d. l. post contractum. similiter. ⁊ hereticis: vt in. c. cuz missum a dle commissi crimīnis: vt infra hereticus: ⁊ idem dicito in crimine quocūq̄ so facto confiscata.

¶ Vigesimo nono. vtrum valeat alienatio facta in fraudem creditorum vel patronorum: ⁊ dicit Innocen. vbi. ⁊. q̄ non: quia venit reuocanda. vt. ff. de his que in fran. cre di per totum: immo q̄uis non sit facta in fraudem: si tamen fraus est in ipso facto: reuocatur. l. omnes. ⁊. lucius. ff. eo. ti. Vtz autem valeat alienatio rei litigiose. infra cesso. Vtrum autem valeat alienatio fmu di dotalio: vel rerum donatarum propter nuptias. infra doo. Vtrum aliqui ꝓhibēt tur alienare ⁊ q. infra donatio. ⁊. i. De alienatione bonorum mobiliuz que seruando seruari non pñt facta per ecclesiasticas p̄sonas. J. clericus. quarto per totum.

¶ De alimentis.

Alimentoꝝ nomine in legatis venit vestimēta ⁊ calciamēta. lecus habitatio ⁊ hmōi. sine q̄bꝰ hō viuere nō pōt. vt. ff. de all. et ci. le. l. legatis: ⁊ idem est si legatus est victus. vt. ff. de ⁊. signi. l. verbo victus. secus si cibaria sunt relicta. vt. ff. de all. ⁊ ci. le. l. antepe. Et similiter nomine alimentoꝝ venit medicine fm di. ang. ⁊ imo. in. l. si cū dotem. ⁊. ⁊. si maritus. ff. so. ma. per. l. verbo victus cū se. vbi est casus. ff. de ver. signi. ⁊ pbat in l. legatis. ff. ⁊ all. ⁊ ci. le. ⁊ bal. i. l. in rebus. ff. commo. q̄uis dixerit contrarium in. d. ⁊. ⁊. si maritus per copulam q̄ ponitur inter diuersa: vt notat gl. in rubrica. ff. de iur. ⁊ fac. ⁊. ⁊. sed hoc non est verū: quia

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

sibi ponit inter genus ⁊ spēz. vt in simili no
rat gl. in. l. j. C. de ser. ⁊ aqua. Appellatiōe
tñ cibariorꝫ nō veniūt medicine ꝑm ang.
l. d. §. li maritus. Similiter nomine alimo
nie veniūt necessaria vite ꝓ panor. in. c. cū
scōz de preben. ⁊ pz ex. c. nō liceat. ō. pbē. in
fine littere. quod nomen. s. vite necessaria
importat vestes cibos. medicinas ⁊ hymōi.
sicut dicimus de alimentis legatis. in. d. l.
legatis. vbi etiam rz bar. q̄ ille cui debent
alimēta: debet habere expensas ꝑ studio
necessario sine quo viuere nō posset ꝑm cō
detētiam persone. puta grāmatice ⁊ hu-
iusmodi: sed secus ō expensis in studijs in
quibus dicitur militare sine qbus honeste
viuere potest: ⁊ idem notatur in. l. de bonis
§. non solum. ff. de car. edic.

1. q. 1. ¶ Primo vero queritur vtrum parētes fi-
liis ⁊ econtra teneatur prestare alimenta
⁊ dico q̄ sic. ⁊ omnia omera inuicem suffer
re. C. de alle. li. l. j. q. iij. Fallit hoc quan-
do filij possent sibi sufficere in alimētis ex
suis bonis vel ex artificio: quod ꝑm bar.
limita. nisi sit nobilis quem talem artem
exercere non deceat: adde etiā nisi sit instr
muo. vt. ff. ō li agno. l. si quis a liberis. Et
idem puto in liberis erga parentes. ff. de
ali. li. l. si quis. ꝓ fallit etiam quia mater nō
tenetur nisi pater vel ascendentes ex eius
linea desierint: vel sint egentes. vt. l. si quis
§. vtrum. ⁊. l. nō quemadmodū. ff. de ale.
libe. Fallit etiā vt infra filius. Nomine ēt
patris hic veniunt omnes ascēdētes ex li-
nea paterna: ⁊ nomine matris ex linea ma
terna. Nec distinguo an filius sit emanci-
patus nec ne. vel an sit legitimus nec ne:
quia de iure canonico tam pater q̄ mater
tenetur alere spurios. vt notat Inno. in. c.
ij. de regula. ⁊ Panor. in. c. haberet. de eo-
qui du. ⁊ c. ⁊ consentit bart. Idem dic de fi-
lio adoptiuo. Nota tamen ꝑm bart. in. d.
l. si quis. q̄ pater nō tenetur alere filios ex
iure patrie potestatis: sed ex charitate et
iure naturali. ⁊. filius §. xxj. xxij.

¶ Secūdo vtꝫ mater omni tpe teneat ale
re filiū: ⁊ dicit bart. vbi. ō. q̄ ad eā spectat
omne alimētorū. Infra triēnū vt. l. nec filiū
C. ō pac. po. qō itelige si pt vltra triennū
āt educatio ptinet ad patrē: nisi mr̄ esset di
ues ⁊ pater pauper. quia tunc ipsa filium
alere teneretur.

¶ Tertio. vtꝫ vir vxorem alere teneatur
⁊ nurum. ac. pnup: ⁊ dico q̄ sic. ff. de do. in
ter vl. ⁊ vxo. l. si quis pro vxore. ⁊ econtra
vxor vtꝫ si vxor sit diues: vir āt paup. C.
vūr ⁊ vxor. asūc. pretereā. ff. so. ma. l. si cū
dotez. ff. ad sil. l. j. ff. de fur. do. l. mutuo. Et
similiter socer tenetur alere nurum. Fal-
lit primo si in contrarium pactio fiat. se-
cundo si vir aut vxor esset in culpa: quo mi
nus alter exhiberet obsequia debita. ar.
l. iuliannus §. offerri. ff. de ac. emp. cum si-
milibus.

¶ Quarto. vtrū frater teneatur alere fra- 4
trem si egeat ⁊ eadem ratione sororem vbi
co q̄ sic: ꝑm glo. in. l. parētū. C. de ale. libe.
⁊ di. l. li quis a liberis: quam approbat fa
lice. in. d. l. parētum. dicēs hoc esse rōnabi
le: qz si tenēt alere fratrem naturalem trīs.
vt in auf. licet. C. de natura. li. multo ma
gis naturalem ⁊ legitimum. ar. ff. ō adml.
tu. l. tutor ꝑm dignitatem §. in soluendis.
Et idem dicit bar.

¶ Quinto. vtrum dñs teneatur alere suū
⁊ dico q̄ sic. ff. de adml. tu. l. cum plures §.
pe. alioquin fiet quod est in. l. tj. ff. de bio. q̄
sunt sui vel alle. iuris. ⁊ in. l. vnica. §. ij. sci- 6
mus. C. de latī. li. to.

¶ Sexto: vtrū tutor teneat alere mātz ⁊ so
rorē pupilli si egēt: ⁊ dico q̄ sic. vt i. d. §. i sol
uen. Et nota q̄ parari debent alimēta ꝑm
cōsuetudinem regionis arbitrio boni vīri
⁊ ꝑm facultatem debētis ⁊ dignitatē lega-
tarij ꝑm bar. in trac. de duobus fratribus
facit. l. alimēta. ff. de ali. ⁊ ci. leg. ⁊. l. cuz hi
§. in persona. ff. de transac. dub.

¶ Septimo. vtrum qui debet mulieri ali- 7
menta debeat ⁊ dotem: ⁊ dico q̄ pater te-
netur dotare filiam bastardam: licet ⁊ ale
re. ⁊ casus est in. l. vxorem §. pater natura
lis. ff. de leg. iij. quia causa dotis fauora-
bilior: est ꝗ alimentorum: frater etiā tene
tur dotare sororem ꝑm bar. in. l. dedit. ff. ō
colla. bo. ⁊ de hoc est glo. in. l. cū plures. ff.
de adm. tu. Sed tñ ex dño aler. de fmo. in
l. j. ff. so. mta. nota q̄ nō sequit: ꝓ teneāt ale
re filiam naturalē: ergo tm dare in dotem
q̄ ad alimenta sufficiat: quia annua ⁊ mē-
strua prestantur alimenta. l. pecunie. ff. de
ali. ⁊ ci. le. dos autem vnica prestatiōe tra
di debet. vnde non parum interesse patris
potius minutatim prestare alimenta: ꝗ do
rem vnico faceruo exponere. Adde etiam
ꝑm eūdem: q̄ nec pater: nec auus cogūtur
filiam dotare: nisi prius deducto ne egēāt
vnde tñ eis superesse dz q̄ possint commo
de viuere ⁊ ꝑm dignitatem: quod pbatur
primo ex. l. fin. C. de do. promi. ibi in verbo
ldoneam. iuncta glos. Secundum hoc ap-
parer manifeste: quia ex nulla obligatio-
ne pater vel auus possunt a filio pueniri. vl
tra ꝗ facere possint: ⁊ deducto ne egēāt. l.

sunt qui. ⁊. l. inter eos. ff. de re iudi. Qñ aūt
maritus facit vxorē vsufructuariā ⁊ dñam
vide infra vsufructu. §. xiij. parti. vi.

¶ De altari.

Altare non dz esse ligneum vel ter
reū sed lapideū de co. j. altaria. et
primo. o. tho. iiij di. xiij. ⁊. iij. p. q.
lxxiij. Et est duplex. vnū. s. stabi-
le ⁊ aliud viaticum. i. in via portandū. vel
portatile. vt in. c. qñ. de priuile. li. vi. Nō q̄
dem quasi describens panor. in. c. i. de con-
ec. vel alta. dicit q̄ est parvus lapis principē
in se foramen cum consecratione ⁊ signo su
perposito. Et per consecrationez capit res
sacras clausas signo. i. sigillo. Et hoc alta
re tante debet esse latitudinis ⁊ longitudi-
nis ꝑm pe. de pa. in. iiij. s. lapis in capsula.
q̄ in eo capi possit pes calicis ⁊ hostia con-
secrata. vel q̄ in conficiendo cuz sacerdos
tenet in manibus nauem aut calices sup: a
lapidem teneat. vt sic super lapidem consi-
ciat. ar. etiam. c. concedimus. de con. d. j. §
intelige q̄ ista sint super lapide pro maio-
ri parte. Et sic habens calicem minimum
pōt conficere in paruissimo lapide.

¶ Primo vero dubitatur quō instituāt al-
tare: ⁊ dico q̄ panor. vbi sup: a innuit q̄ al-
tare stabile fiat tribus modis dicēs q̄ cuz
men paruum vel in superiori parte in ipsa
mensa lapidea altaris vel ante altare: vel
in latere dextro altaris: ⁊ post consecratio
nem clauditur lapide paruo quadrato vel
rotundo qui vocatur sigillum: ⁊ in ipso fo-
ramine ponuntur reliquie ⁊ nomen ipsius
consecrantis: ⁊ nomen sancti in cuius ho-
norem consecratur. sed vt pz p Inn. in eo.
c. i. op: addere quartū modū: qz aliqñ ipm
foramē fit in ipso altari sub mēsa ⁊ eadē mē
sa clauditur. Altare aūt portatile etiā ipm
fit tribus modis ꝗtum ex ecclesie practica
colligitur: qz aliqñ fit ex ligno ⁊ lapide: ita
q̄ lapis est sigillum ⁊ sepulchrum est in li-
gno: aliquando vero ex lapide solum: ita q̄
in ipso lapide est sepulchrum. aliquādo ex
ligno ⁊ lapide: ita tamen q̄ in lapide est se-
pulchrum ⁊ sigillum: ⁊ lignum ponitur pro
augenda latitudine: aliquando autem fit
in lapide solo sine sepulchro ⁊ reliquijs. Sz
iste quartus modus non est tutus: quia li-
cet dicat hug. de consecra. distin. i. n nullus.
non esse de substantia consecrationis vt re
liquie ponantur: ⁊ idem asteri. tenet lib. iij.
tit. vrcis. de altari portatili allegans. c. cō-
cedimus. de consecra. distin. i. sura autez q̄
loquuntur contrarium dicat loqui de alta
ri stabili: ⁊ facit rubrica in missalibus anti
quis dicens quod si reliquie nō fuerint: di
mittatur illa particula orationis: oramus
te domine per merita illorum sanctorꝫ quo
rum reliquie hic sunt ⁊c. tamen oppositum
videtur esse in communi vsu ⁊ consuetudi-
ne ecclesie: ⁊ doctrina sanctorum: hoc ma-
gis sonat.

¶ Sēdo quis possit instituere altare: ⁊ di- 2
co ꝗtū ad ꝓsecrationem solus eps istituit
l. ꝓsecrat. tū stabile ꝗ viaticū. de con. di. j. c.
nullus. et. q. ⁊. c. Decedimus. nō aūt ꝓsbyter.
xxvj. q. vi. ministrare. sed ꝗtū ad extructio
nē sine erectionē eis: portatile q̄dē institue-
bitur: stabile vero licituz est ꝓsbyteris eri
gere vel instituere in ecclesia non cōsecrata
in consecrata vero non nisi de licentia eps.
ar. lxviij. di. ꝗulo. ⁊ de con. d. j. nullus ꝓsby
ter. Et eodem modo in ecclesia consecrata
sine consensu eps non sunt altaria destruen
da. ar. de con. di. j. c. ecclesie. ⁊. c. placuit. sec°
in non consecrata. arg. a contrario ꝑm glo.
in. c. ꝗtuis. prealegato.

¶ Tertio vtrum instituī possit altare por- 3
tatile ex duobus lapidibus insertis duob°
lignis inuicem colligatis ad modum tabu-
le altaris que claudi pōt ⁊ aperiri ad iitar
libri. vt in vno lapide hostia in alio calix col
locetur: ⁊ dico hoc fieri non posse licite sine
peccato vt in eo celebretur nisi forte de spe-
ciali licentia pape: qz est contra vniuersalē
consuetudinem ecclesie: ⁊ contra ministeriuz
quo altare christum significat in quo non
est nisi vna persona: quia in isto casu cum
sint duo altaria sicut ⁊ duo lapides: conse-
quenter in christo significaretur duplex p-
sona. Et ptereā idem esset ac si in vna eccle
sia consecraretur corpus. in alia sanguis.
nec esset differentia nisi maioris et minoris
distantie qō non videtur bene sonare.

¶ Quarto vtrum in consecratione altaris 4
poni possit corpus xpi loco reliquiarꝫ q̄ defi
ciunt: ⁊ dico q̄ Io. in. c placuit. de con. di. j.
tenuit q̄ sic. hugo etiam dixit non esse de
substantia consecrationis q̄ reliquie ponā
tur vt dictum est. hos autem in summare-
fert se consuluisse innocentium papam sup
dicto Io. vtrum. s. liceat ponere corp° christi
sti ⁊c. ⁊ illum respondisse de consilio astan-
tium q̄ nō: sed rationem non reddidit: quā
tñ reddit Io. an. dicens ideo posse cē: quia
corpus xpi est cibus ale. de con. d. ij. panis
cā necessaris. vt in. c. vnico. de conser. eu. et
vti debemus reb° ad vsuz destinatū i. c. iij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de appellatione. Et hec opinio multuz placet panor. licet inquit teratur q̃ leo Papa descientibus reliquijs dedit partem corporalis ⁊ eucharistie in consecratione cuiusdam ecclesie. videtur mihi quod hoc sit pertere vsum sacramenti.

5 ¶ Quinto vtrum eodem die in eadez ecclesia possint altaria plura consecrari: ⁊ dico q̃ sic: sicut ⁊ consecrari possunt plures epi eodem die. c. cum sio. de consc. ecc. vel alta.

6 ¶ Sexto quis celebrare possit super altare portatili: ⁊ dico q̃ in omni missa celebranda oportet esse altare consecratum vel saltem parua tabula lapidea qui dicitur altare viaticum: in quo episcopis ⁊ eorum superioribus conceditur celebrare in itinere ⁊ celebrari facere vbicũq̃. de priuileg. q̃n. li. vj. Et idez predicatoribus ⁊ minoribus conceditur. vt vbicũq̃ libere. i. sine licentia diocesanorum celebrare possint super eo sine preiudicio ecclesie parrochialis. extra de priuil. in his. Ius autem parrochialeve habetur in quoddam priuilegio gregorij noni. quod incipit nos attendentes. circa tria consistit scilicet oblationes: decimas ⁊ primicias. Pro hiis tñ no. q̃ fm Innocē. vt cl. asserbit ium. rof. de iure cōs. ⁊ celebrare super altare portabili in loco non consecrato sine licentia epi: sed fm panor. post archie. requiritur licentia epi in ecclesijs non consecratis. ⁊ hoc est verum alioquin dictum priuilegiuz frustra concederetur epis. ⁊ facit. c. vnicuiq̃. ⁊. c. si quis. de consc. di. j. vbi dicitur q̃ in priuatis oratorijs nō debet celebrari sine licentia epi: ⁊ intelligitur cū altari portatili: q̃ aliter licentia epi nō sufficeret. dictum tñ Inno. fm ricar. est verum in casu magne necessitatis. vbi licentia haberi non possit: quia scilicet tunc locum haberet ratihabitio.

7 ¶ Septimo vtrum in altari in quo celebrauit epus possit eadem die celebrare sacerdos: ⁊ dico q̃ non fm Io. de consc. dist. q. c. fi. nisi de licentia episcopi: aut in necessitate: cum episcopus perficere non potest. vj. q. j. nihil hec glo.

8 ¶ Octauo qualiter execrak altare vt sit reconsecrandum: ⁊ dico q̃ stabile violatur vl execratur quantum colligitur ex doctoribus in rubrica ⁊ in. c. j. de consc. ec. vel al. quatuor modis. Primo si mensa penitus vl enormiter frangatur: sic vt appareat deformitas: q̃ fm ho. arbitrio epi determinabit: quia Io. exponat. i. vltra medietatem: vl etiam fm rodo. si fracta fuerit in cornibus in quibus consueuit fieri consecratio: secus si fractura esset modica. extra. eo. I. ligneis ⁊ idem est fm ho. si sit mota. q̃ rodo. intelligit q̃n erat affixa. ⁊ de hoc. J. §. vij. secundo si mota fuit iunctura qua mensa stipiti adhereret. ⁊ hoc sine sepulchrum sit in lateralitaris sine etiaz multo magis sit sub ipa mensa: nam in illa coniunctione precipue intelligitur esse consecratio altaris fm panor. in. c. proposuisti. de consc. ec. vel alta. tertio si quid de lapidibus stipitis tangens ipaz mensam moueatur. vt in. c. ad hoc. in. c. q̃ in dubijs. eo. titu. fm ray. quod ramē glo. ⁊ rod. ⁊ archie. intelligūt q̃n mensa fundata est super quattuor columnas: quaz ipsa mouetur: secus de lapidibus parietis vel de ipso pariete cui compaginatum est altare in quibusdaz ecclesijs: q̃ propter mortem talium lapiduz vel parietis altare manens immotum non execratur aut reconsecratur: ⁊ idem de lapidibus stipitis non tangentibus mensam fm sum. pisa. ⁊ idem de tangentibus mensam. sed non principalibus. vt in sum. con. lib. iij. ti. xxiij. q. cl. vbi nisi tot moueātur quod altare formā amittat scōm glos. ray. vt ibi. quarto si mouetur vel frangatur vel minuatur signum sepulchri. de consc. dist. j. si morum. extra eo. q̃ in dubijs. ⁊ hoc vbicumq̃ sit sigillum existens in latere fm archie. quinto si tantū auferatur vel minuatur altare q̃ formam amittat quia forma est esse rei. ar. x. q. ij. hoc tenet glo. in. c. j. de consc. eccle. vel alta. Quartuo: primi modi sunt etiam de mente panor. in. c. ad hec. ⁊ in. c. quod i dubijs. eo. titu. de quinto vero indirecte loquit. c. in ligneis. eo. titu. vbi dicit q̃ vbicũq̃ contingat enormis fractura in altari execrat: quia videtur perdere formam: non autem si fractura non sit enormis. hec ille qui videtur idem sentire de enormi vel notabili addito quia ratio est eadem. Portatile autem execratur multis modis. Primo q̃ remotionem lapidis a ligno quando scilicet cum est in ligno fm mentem Joan. and. in. c. ligneis. eodem titu. Secundo quando mouetur sigillum sepulchri existentis ⁊ tapide siue lapis sit in ligno siue non secundum Inno. ⁊ panor. omnes. Tertio si lapis sit notabiliter frangatur. vt in. d. c. cū ligneis. ⁊ hoc solo modo violari potest quando non habet reliquias. Non autem execratur propter hoc q̃ in eo celebrauerint degradati huiusmodi vt indigeat reconsecratione. ut tra de sacra. iter. a nobis. ⁊ idem videt de reconciliatione quod. i. ea non indigeat nullo sit iure canonum. arg. c. his qui. de sen. excom.

excommunica. lib. vj.

¶ Nono vtrū execreā altare portatile. si lapis sit in ligno ⁊ sepulchrū in lapide. ⁊ amouetur lapis a ligno stante sigillo sepulchri: ⁊ dicit abbas ⁊ Io. an. in. d. c. ligneis q̃ nō: q̃ consecratio est in lapide ipso: panor. aūt ibi dubitat. q̃ cum inquit altare recipiat formam ab ipso ligno ⁊ lapide: puta q̃ lapis est ita paruus q̃ non sufficit ad formā altaris viatici subiato ligno: verum est dicere q̃ altare patiur enormē lesionez. hec ille. cuius opinem approbat sum. angel. quando lapis est ita paruus q̃ cōtinere nō potest calicem cum hostia eo modo quo debent super ipm poni ad celebrāduz. Alias vera est inquit opinio abb. ⁊ Io. and. Ego autem dico q̃ prima opinio est vera indistincte. ⁊ indubitare: q̃ ex quo altare non potest constare ex ligno. de con. dist. j. altaria. consecratio vel essentia altaris nec potest esse in ligno nec in connexione ad ligni sicut constat in cōnexione mense ad stipitez lapideum in altari stabili: q̃ ille stipes est pars integralis altaris cum sit lapideus ⁊ ideo remoto lapide a ligno nulla fit diminutio in substantia altaris: vñ aut prio per hec patet ad motiuum panor. q̃ assumit tria dicta falsa. Primum q̃ altare recipiat formam a ligno ⁊ lapide. Secundum q̃ lapis existens in ligno super quo celebratur sit ita paruus q̃ non sufficiat ad formā altaris viatici: q̃ quilibet lapis talis quālicũq̃ paruus potest dictam formaz habere ⁊ consecrari: alioquin non execraret per remotionem a ligno: q̃ execrari nō potest: non cōsecratum: in eo tamen non licet celebrare quando lapis est paruus nisi habenti calicem ⁊ hostiam in tam parua capitate q̃ super eo collocari possint: tertium q̃ sublato ligno ledirur altare: q̃ si hoc esset verum lignum esset pars altaris. Ad modo reperiatur q̃ lignuz possit esse altare vel pars eius verum est ad hunc sensum q̃ aliq̃n lapis est paruus adeo quod totum calicem ⁊ totum hostiam locare non potest sed partem horum maiorem: ⁊ ornamento licet supplerur: ⁊ sic intelligē a. ibe. in suo dictionario in verbo altare: ⁊ gl. in. c. altaria de consc. di. j.

¶ Decimo vtrum execretur altare stabile
10 mota tabula de loco ad locuz: ⁊ dico quod glo. in. c. j. de consc. eccle. vel alta primo dicit q̃ non: deinde videtur dicere contrariū quod sic: dominus autem ant. videtur sentire q̃ fm dictum sit verum quando mēsa claudit totam consecrationem. i. quādo sepulchrum est sub ipsa mensa: q̃ mota mensa violatur consecratio: primum autez est verum quando consecratio. i. sepulchrū est super ipsa mensa. Inno. vero eo. ti. in rubrica contrarium sentit vbi vult q̃ violek altare mota mensa: etiam si consecratio sit in latere: ⁊ hoc probat panor. quantū ad altare stabile: licet dicat dictum domini ant. esse verum quo ad portatile: ⁊ placet exceptoq̃ si mensa altaris stabilis in se habet consecrationem tmmēē fuit affixa altari: sed solum suprapposita: ea mota cum sibi adherētibus non execratur altare fm rodo. et ratio est: q̃ ipsa mensa tunc est altare portatile. ⁊ idem archie.

¶ Undecimo vtrum execrata ecclesia execretur altare vt indigeat reconsecratione: 11
⁊ dicit panor. in. c. proposuisti de cō. ecc. vel al. q̃ nō: secus si polluatur: q̃ tunc etiam polluitur altare. ⁊ indiget reconciliatione: et hoc intellige de altari stabili: nō autem de portatili: rationem autem diuersitatis ipse assignat: quia inquit est. quia psecratio ecclesie psistit in parietibus: ⁊ separata est a psecratione altarium: vnde illa violare potest combustio vel collapsis parietibus psecratione altaris remanente intacta: et ita econtra. destructo altari ⁊ parietibus illesis: sed pollutio concernit totū corpus ecclesie. quia ex homicidio commisso in ecclesia totum corpus eius cum sit vnum indiuiduum polluitur. vnde etiam in altaribus ante reconciliationem ecclesie celebrari nō potest cum sint in corpore ecclie. Ex quibus elice primo q̃ quot modis ecclesia polluitur. tot polluitur et altare. quia ea polluta polluitur. secundo quod nec altare existens in ecclesia sine ecclesia nec ecclesia sine tali altari polluitur: quia polluto altari polluitur ecclesia. cum talis pollutio altari polluitur ecclesia. cum taso pollura ecclesia polluitur altare: vt dictum est: secus de eo quod est extra ecclesiam nisi esset vnum cuz pariete eius. Ab eodem autem ⁊ eodem modo reconciliatur. sicut ⁊ ecclesia de qua infra consecratio. ij. §. vij. ⁊ viij.

¶ De alternatiua.

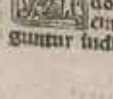

Alternatiua fm iurisdo: fm dialecticos dicitur diffinitiua: ⁊ quādo est penalis fm bart. in. l. qui cinq̃. C. de seruil fu. si ꝓba dirigunt iudicl. tūc ortio est iudicia: puto

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum dicit puniatur vel cōdemnetur. Si vero dirigunt reo: puta soluat mille. tūc optio datur reo. Si vero nec iudici nec reo dirigūtur. puta dicit statutum sit pena pedis aut manus: tunc in penis corporalibus electio est iudicis. l. j. §. expilatores. ff. de effrac. in pecuniariis erit rei. ar. l. plerūq. ff. de pen. vide infra pena. §. iij.

1. du. ¶ Primo vero dubitatur cuius sit optio in legatis alternative factis: ⁊ dico q̄ fm Dy. de regu. iur. libro sexto. ⁊ doct. in. l. lucio. ff. de lega. ij. similis sit distinctio. Unde si verba ad legatarium referantur vt lego tibi titio fundum vel vsumfructū: eius erit optio: ⁊ vendicabit titius quod voluerit: si ho ad heredem. erit heredis: sivero simpliciter sit legatum non magis referēdo verba ad heredem q̄ legatarium vel ecōtra electio est legatarij.

2 ¶ Secūdo. vtrum quādo quis tenetur ad alterum duo: um sub alternatiōe possit dare quod cūq̄ voluerit: ⁊ dicit glo. in. c. inter ceteras. de rescrip. q̄ sic institu. de here. instit. §. pe. C. de cōdi. indebi. l. pe. ⁊. d. l. plerūq̄ ff. de lega. ij. l. si ita. extra de prebē. referente. Cōtrarium habetur instit. de leg. §. fi generaliter. Soluit autem glo. predicta. q̄ prima iura vera sunt. nisi eligens fuerit in mora. ff. de op. le. l. mādiplorum. ff. de lega. l. statulliberum. §. j. ff. de solu. l. stichum. primo ñ. ff. de petitī. here. l. item. §. idem recte ait. Unde talis si loco ⁊ tempore debito offerat alterum cui tenebatur ⁊ noluit recipere debitor: liberatur: vnde si pereat aut alio modo alienaret nō propter hoc tenetur ad alterum. ex quo solus creditor est in culpa per iura primo loco allegata. Si vero nullus sit in culpa debens duo alternative puta stichum aut pamphilum si perit periculum primi ad venditorem piculum secundi ad emptorem pertinet. l. dario. §. item ptor. ff. de act. emp. ⁊ ven.

a Wbastator. §. abfis infra legat°.
a Wbiguitas infra dubium.
a Wbitio. infra superbia.
a Ngaria ⁊ pangaria infra gabella

¶ De appellatione.

Ppellatio est a minore ad maiorē vel superiorem. puocatio. ij. q. vi. c. omnis oppressus. ⁊. c. si quis. et c. placuit. Et est duplex. f. iudicialis que vt ibi refert glo. summaria est. puocatio iniquesententie querelam continēs. de mino. prefect. siue vt diffinit panor. l ruberi. de app. est a minore iudice ad maiorē prouocatio: ⁊ extra iudicialis que est a presenti aut verisimiliter futuro grauamine ad superiorem prouocatio. Appellat enim ⁊ extra iudicium vt in electione. vt extra de appel. constitutus. Prima si est legitima suspendit pronunciatum ac etiam iudicis iurisdictionem quo ad illam causam: ⁊ ipsius ad superiorem transfert cognitionem: secda vero si est probabilis ipsam causam ad superiorem transfert: vt ea pendente nihil in ipsius preiudicium attentetur. Unde appellatio operatur duplicem effectum. f. devolutiuum ⁊ suspensiuum: qui suspensiuus est triplex. f. in iudicia: i: quia suspendit pronūciatum ⁊ iurisdictionem iudicis quoad illam causam. extra eo. super. ⁊ presumptionem que erat pro sententia: sed tamen non semper omnes istos effectus operatur. Et exemplum est in appellatione sententie censure ecclesiastice: quia ppter sequentes appellationem talis sententia non suspenditur: sed appellatio nunc operatur effectum devolutiuum. devoluendo causam ad superiorem: ⁊ de hoc infra excommunicatio vltimo §. j. Et idem est quando appellatur a sententia nulla: quia talis appellatio non suspendit pronunciatum: cui iuribus non subsistat. sed operatur effectum devolutiuum duntaxat. et hoc respectu appellari potest a sententia nulla vt in. c. dilecto. extra eo. Concordat Panormi. vbi §. Et quia appellantes debent apostolos petere. f. xxx. dies. vt extra eo. cordi. et. c. ab eo. libro sexto. hoc declaro ⁊ dico fm glo. in. d. c. cordi. hoc non intelligi de petro ⁊ paulo. sz de litteris dimissorijs ff. de li. dimis. l. vna: que littere dicun ur apostoli. ab apo q̄ est de et stolon missis quasi dimissio quam facit vnus iudex ad alium. hec ibi.

¶ Primo vero queritur quo iure adimenta sit appellatio ⁊ dicendum videt q̄ substantia appellationis est de iure naturali. cum sit defensio quedam seu preiudicium Innocentie. vt in. c. speciali eo. titu. quod etiam excommunicatio conceditur. de excep. cum inter. formalitas autem eius est de iure positiuo: vt probatur in. l. vna. C. de sen. prefec. preterito. Nam olim redebatur ius manu regia nec erant inuente actiones et solennitates iudiciorum et appellationem. vt in. l. secunda. collat. tertia. ff. de origine iuris. Et principaliter inducta est ad. iniquitatem vel imperitiam iudicis corrigendam: vel ad supplendū q̄ incaute in priori iudicio fuerat omissum. Ex quibus inferri potest prima fronte q̄ licet princeps tollere possit appellationis formalitatem. nō tamē substantiam: vt. f. iusticia non reddatur aduersus iudicis iniquitatem vel imperitiā: cuz tollere nō possit ea que sunt iuris naturalis. vel gētium. vt in cle. pastoralis. de re iudi. Et sit aūt de substātialibus eius inter ceteras. q̄ appelletur ad maiorem: de accidētalibus vero q̄ appelletur gradatim: vnde valet cōsuetudo q̄ appellet omisso medio. vt in. c. referente iūcta glos. de prebē. ⁊ in. c. romana. eo. titu. lib. vj. imo valet appellatio omisso medio etiam cessante pseudine. si nō fuit obiectū. vt no. glo. in. c. dilecti. eo. titu. Sed tñ finaliter teneo q̄ a sentētia principio appellari nō possit nec tenetur admittere supplicationē si non vult: quia nō possit directe tollere defensionez. pro eo tamē presumitur cum processit causa cognita. ideo nō est dicendum q̄ defensionez tollat: ⁊ ad hoc faciunt multa. hec oia Panor. vbi supra.

2 ¶ Secūdo. vtrum appellatio extraiudicialis sic ānullet post facta sicut iudicialis: ⁊ dico fm Inno. in. c. ex parte. el prio. de ꝓb. sig. q̄ sic: ⁊ facit capitulum ad audiētiam. de appel. in hoc tñ fm eūdem est differētia in. c. j. de his que fi. a ma. par. cap. qz iudex qui peccdit in forma iudicij dz audire legitimas exceptiones. ⁊ nisi audiat iusse appellatur ab eo: sed secus in eo qui sio vt iudex qz lite in forma iudicij nō procedit. nec procedere pōt: ⁊ iō nō dimittet quin pficiat factū sup quo appellat. nec reuocabit nisi. pbet veritas cāe: nec imputabiket si nō audiet cōtradictionē vel appellationez aduersarij. nisi. pbet veritatē cause appellationis. vt de elec. c. cum dilectus. ⁊ melius. c. cū inter canonicos. iūcto qd notatur. c. interposita. in glo. in ñ. sed et de ap. Et sic collige primo q̄ appellatio extraiudicialis dz fieri et eo q̄ probata iure ciuili vel canonico. vel cōsuetudinario. Ico q̄ tenet gilla et post appellatio ne ipsam nisi approbata veritate cāe. tertio q̄ eo ipso approbatur veritas cāe quo nō probatur peraris. quarto q̄ sua excōstitutio legitima interposita etiā si nō probat veritas: quod quartum est spāle in excomunicatiōe ⁊ cōtra supradicta: ⁊ ratio est: quia nunq̄ debet quis excōlcari nisi cū probetur. ij. q. j. de quo vide Inn. iii. c. dilectis filius. de ap. qui in hoc cōcordat.

¶ Tertio quādo appellādum est: ⁊ dico q̄ infra x. dies alias appellatio reiicitur. C. de appel. l. vltima: qui dies hodie currūt a die scie vt ibi notatur. ⁊ in glo. ij. q. vj. anteriorum: quia quātum ad sui initium hoc tēpus est vtile: currit et hoc tēpus a tempore quo pōt agere. vt ibi pz: sed quātum ad ꝓgressum est cōtinuum. vt ibi pz: vnde spōtanea appellationis omissio. purgat sentētie turpitudinē. vt no. extra de offi. delega. c. pastoralis: ita q̄ lapsu decē dierū. sententia etiā si iusta sit executioni mandatur: qz lapsu termini renuciationem inducit. ff. de acquiren. here. l. Ꝓdiu in fi. Et hoc ni si iusta causa et atis vel alia restitutionē ad appellandum indulgeat. ff. de minori. p totum. Nec potest iudex hoc tempus. x. dierū ad appellandum statuere: aut tempus ampius restituōis in integrum cōcessum immutare: vt no. extra de ap. cum sit: ⁊ idem est fm Dy. in omni dilatiōe que datur sine ministerio iudicantis. vt no. extra de reg. iur. lib. vj. qz indultum a iure beneficium nemī dat alicui vt aliquid soluat aut faciat infra x. dies et licebit appellare: vnde iz sentētia sit data sub additione vel etiam ad terminū maiorē q̄ x. dierum: tamē infra decez dies debet appellari. iz condicio in sentētia adiecta nūdum existat ⁊ terminus nūdus ad uenerit. ff. quando appel. sit. l. j. nec post x. dies licebit appellare. vt not. Inno. de appel. in. c. preterea. Sed si datur ita brevis terminus in quo deliberare non potest ad plenū. ⁊ sic incidere potest in promptu periculum. vt puta trium dierū vel alius minoris. licebit a brevitate termini appellare. extra de dila. c. j. ⁊ hoc nisi ex causa minor daretur que tamen cā est in dilatione exprimēda. vt no. in. d. c. j.

¶ Quarto qualiter appellatio est facienda: ⁊ dico q̄ sufficit facere viua voce sine scriptis. si sit incontinenti eadem die iudice in eadem figura iudicij existente: ⁊ hoc iure ciuili. ff. eodem lege prima. C. eodem lege litigationibus: si autem non sit incōtinenti. debet porrigere libellum appellatorium infra decem dies. C. eodem. auctentica hodie autem: qui libellus debet continere nomen appellantis ⁊ eius aduersarij. ⁊ iudicis a quo ⁊ ad quem appellatur: vt notatur in lege prima. §. finali. ff. eodem. Exemplum. Ego titius dico sentētiam nullam quam tulisti domine iudex esse contra me condēnando me in pronio in decem libras persoluendas: ⁊ si aliqua

Universidad de Deusto
Biblioteca

est. ego sentiens me grauatum ad talez iudicem appello in scriptis petēs apostolos ꝛc. Iure autem canonico ante sententiam appellando non valet etiam eadem die nisi fiat in scriptis: vnde quando dicitur licitum appellare viua voce intelligitur a diffinitiua in qua non oportet inseri causam: si tamen appellans viua voce ab interlocutoria exprimat causam legitimam non videtur ratio quare non valet. vbi no. ex pano. in. c. sacro. de sent. excom. q̃ appellans ab interlocutoria. ꝛ tenetur exprimere causam seu grauamen: ꝛ similiter appellās ab excōmunicatione. vt sentit Innocen. in. c. p tuas. de sen. excom. ꝛ Io. an. in. c. venerabilibus. eo. titu. libr. vj.

5 ¶ Quinto a qua sententia possit quis appellare aut non possit: ꝛ dico primo q̃ a pena vel sententia legis appellari non pōt. l. si qua pena. ff. de verborum significatione. ꝛ in. c. q̃ nos. de appel. ꝛ ibi glo. Et secundo non potest appellari a sententia interlocutoria vel aliquo grauamine ante sententiam de iure ciuili regulariter. vt in. l. iij. C. quo. ap. non re. ꝛ in. l. ij. C. de epi. aud. ꝛ ratio est: q̃ grauamen quod per illam infertur reparari potest per appellationem a diffinitiua. Fallit tamen quādo iudex in criminali vel ciuili negocio questionem per tormenta interlocutus est contra. l. ante sententiam. ff. de app. recl. q̃ tunc potest appellari. ꝛ facit glo. in. l. ante sententie tempus. C. quorum ap. non re. Et similiter licet quando grauamen illatuz reparari non potest per appellationem a diffinitiua. imo quidam tenent q̃ semper ab ea licet appellare. vt in. l. alt pretor. §. quid tibi. ff. de mino. sed primū. vt ius. Et tertio non appellatur in iudicio momentaneo possessionis cuius hoc liceat de iure canonico. vt in. c. significauit. de testamē. Et quarto non appellatur a mero executore. extra de appel. c. nouit nisi modum excedat vel a tritus exequatur vt notatur ibi. Et quinto non appellatur a terminatione. vel nominatōe muneris quod est vrilitate tātum priuatum. vt tute. a. ꝛ cura. ff. quādo appel. lit. l. 1. §. si quis. sed a reprobatione excusationis potest appellari. vt ibi: in alijs autem muneribus publicis auctoritate ꝛ vtilitate: secꝰ est. Et sexto nō appellatur ab arbitro: q̃ nulla est eiꝰ sententia. C. de arbi. l. ij. licet hoc fieri possit in re canonico. fm sum angē que allegat capitulum a iudicibus. ij. q. vj. sed vt ibi patet in tertu. quicquid sit de glo. licet appellare a iudice ordinario tantum. ꝛ ordinario simul ac arbitrario. non autem ab arbitrario tantum: ꝛ horum omnium rationes pulchre reddit. s. Tho. xxij. q. lxix. arti. iij. ad secundum. Sunt autem inumerabiles alie sententie ꝛ cause ꝛ crimina in quibus de iure ciuili non licet appellare de quo vide si vis archie. iij. parte. titu. ix. c. xiij.

¶ Potest vero appellari primo ab interlocutoria de iure canonico si appellatio continet causam probabilem ꝛ non aliter. vt extra eo. c. vt debitus. Et secundo a declaratione vel denunciatione excommunicationis seu alterius censure fm pano. in. c. peruenit. de appel. quia hec non est sententia iuris a qua non licet appellare. sed iudicis declarantis. que est sententia homis ꝛ facit glo. in. c. cupientes. de elec. libro. vj. ꝛ hoc verum nisi sit notorius excessus: quia notorius criminosus non auditur appellans. Facit quod not. Innoc. in. c. ex parte. el primo. de verbor. signi. qui dicit q̃ in notoris non requiritur proprie sententia. sed fit quedam iuris executio. ꝛ ex. in. c. quoniā de si. presby. sed itelligē in notorio quod potest aliqua ter siuersatiōe celari. Et ratio appellari potest eadem ratione a dicta ratione pene legis. ꝛ glo. est singularis in dicto. c. cupientes. §. q̃ si per viginti dies. ff. elec. libro. vj. Et quarto generaliter appellari potest a qualibet sententia homis vel grauamine loquendo de iure canonico: tamen fallit in delegato quando papa prohibet appellationem vt si dicat appellatione remota. extra de offi. deleg. c. super questionum: quo tamen casu sola friuola appellatio interdicitur. vt de app. c. quod super eo. in glo. vnde nihilominus a grauamine appellabit: q̃ tunc non contra rescriptum sed contra iudicis malitiā appellat. vt notatur. ij. q. vj. bidum. Non appellatur etiā a correctione. de app. c. reprehensibilis. ꝛ hoc nisi modum excedat. Nec a citatione. extra eo. cum parati: ꝛ hoc nisi appellentur a breuitate termini: aut nisi citatio fiat cōtra formam canonis. de rescript. c. secundo libro sexto.

¶ Sexto. quando vel qualiter non valeat appellatio: ꝛ dico q̃ non valet si appellentur tertio super eodem articulo. de appellatione. ꝛ. s. Tho. xxij. q. lxix. arti. iij. tertius. sed hoc fm Joan. andr. vt refert Panor. dicto. c. directe intelligitur in eadem persona: archiepi. autem dicit q̃ fm canones licet appellare quotiens iudex superior inuenitur fm leges autem bis tantum. in casu autem semel tantum appellatur.

vt in auē. de sac. sanc. eccle. §. si quis. Nōva Nec si iudex reuocat grauamen a quo appellatur: extra eo. cum cessante. dicit tamē Innocē. q̃ iudex reuocare non potest sentētiam interlocutoriam post decem dies: sicut ne licētia illius pro quo data est: potest autem ante decem dies nisi appellās aliquas fecisset expensas: quia tūc nō potest nisi pius refectio expensis. quibus non restitutis nō videt grauamen plene reuocatum. Nec tēpus statutum ab homine vel a iure. ꝛ sententia excom. 13. lib. vj. Nec fm aliquos si nō sunt petiti apostoli. extra eod. eo. di. lib. vj. sed hec petitio apostolorum nō est de substantia appellationis. quia petī pñt infra xxx. dies a die late sententie. extra eodē. ab eo. lib. vj. sed si infra illos nō petātur deserta videtur appellatio. C. de app. l. quoniā nōnulli. Nec si deficit in forma vt quia non continet a quo aduersus quem: ꝛ a qua sententia. vt in. l. i. §. fi. ff. eo. Nec si nō interponitur coram illo a quo appellatur. ff. de app. t. cum quidam: nisi quādo eius copia habetur. Non potest appellari nisi quādo eius copia habetur. Et ratio appellari potest eadem ratione a dicta ratione pene legis. ꝛ glo. est singularis in dicto. c. cupientes. §. q̃ si per viginti dies. ff. elec. libro. vj. Et quarto generaliter appellari potest a qualibet sententia homis vel grauamine loquendo de iure canonico: q̃ tamen fallit in delegato quando papa prohibet appellationem vt si dicat appellatione remota. extra de offi. deleg. c. super questionum: quo tamen casu sola friuola appellatio interdicitur. vt de app. c. quod super eo. in glo. vnde nihilominus a grauamine appellabit: q̃ tunc non contra rescriptum sed contra iudicis malitiā appellat. vt notatur. ij. q. vj. bidum. Non appellatur etiā a correctione. de app. c. reprehensibilis. ꝛ hoc nisi modum excedat. Nec a citatione. extra eo. cum parati: ꝛ hoc nisi appellentur a breuitate termini: aut nisi citatio fiat cōtra formam canonis. de rescript. c. secundo libro sexto.

¶ Sexto. quando vel qualiter non valeat appellatio: ꝛ dico q̃ non valet si appellentur tertio super eodem articulo. de appellatione. ꝛ. s. Tho. xxij. q. lxix. arti. iij. tertius. sed hoc fm Joan. andr. vt refert Panor. dicto. c. directe intelligitur in eadem persona: archiepi. autem dicit q̃ fm canones licet appellare quotiens iudex superior inuenitur fm leges autem bis tantum. in casu autem semel tantum appellatur. §. quia vero. Et secundum oddonem. tanto tempore potest obici de nullitate quanto tempore durat actio cuius nomine iudicatum est. Potest etiam obici contra personam iudicis ad quem appellatur: qd est excommunicatus: interdictus vel suspensus vel infamis. vel quod eius iurisdictio est finita: ꝛ alia que obici possent contra iudicem causę principalis de quibus dicit spec. in titu. de iudicijs. Non valet etiā si appelletur ab electione. vt non fiat. extra de electi. considerauimus. sed vt non fiat nisi canonice bene valet vt ibi. Sunt ꝛ alij casus quos notat Specu. in titulo de appella. §. item.

¶ Septimo quis potest vel non potest appellare: ꝛ dico quod non appellat is cuius interest: sed ille cuius interest: alias per alium facta non valet. l. i. ff. de app. nō reuocaret. c. ex ore. de his que fi. a ma. par. c. nisi qfi ad supplicū vt in. l. nō tm. ff. de ap. et pōt appellare vtraq; ps qñ sua hz diuersa capitula. vt in. c. raymundus. extra de testa. sicut aliqñ vna ps appellat a principali sententia per quā ꝓdēnatur: alia vero appellat a sua q̃ expēse facte sibi nō refarciuntur pura q̃ ps ꝓdēnata habuit iustā cām litigādi. q̃ materia erat dubia valde. Nō appellat etiam religiosus: a correctōe suorum prelatorum si fiat fm statuta regule vel ordinis: aut ad effugiendā ecclesiastica disciplinā. c. ad nostrā. et. c. reprehēsibilis. et. c. cū spāli extra de ap. nisi prelatus exceda at modum in corrigendo. vt in. c. de priore eo. ti. et de of. dele. sup questionū. §. nos autem. Vide gl. fi. in. d. c. ad nras. Sed et si modus excedat fieri non dz in ordine appellātis. l. ad aliquē superiorez ordinis platū. qñ ꝓstitutiōes approbate p papam hoc phibet: sed extra ordinē. Nō appellat et fm aliquos ꝓfessus in iure canonico. q̃ ipsa cōfessio in iure facit notorium ꝛ a notorio nō appellatur extra eo. cū sit romana. c. romana. ll. vj. fz Primū potest ex illo. c. potius hñt: vnde iure canonico ꝛ ciuili cōstrens appellat iustā cām inferendo: puta q̃ error: vel propter terrorem tormētorū vel q̃ confessionem expositaz declarare intendit. vel aliqd aliud rōnabile: vt. l. credito. ff. de ap. si autem appellat absolute sine expressione cause nō audit. vt dicit archi. in. c. romana eo. ti. ii. vj.

¶ Octauo. a quo. vbi. et ad quez est appellādum. et dico q̃ fieri debet primo a iudice

7

8

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui pronunciauit. Et sebo vbi ius reddi cõ
sueuit: cum regułr que prinent ad cãs agẽ
das. in eo loco fieri ⁊ agitari debẽt. ff. de in
ter. ac. l. voluit §. quod ait: ⁊ coram iudice. q
suam tulit si eius sit copia: non per vicos
vel ostos. ff. quando sit appel. l. i. §. dies: ⁊ si
nõ vult ille appellationem recipe punit. l.
iudicibus. ⁊. l. quoniã. C. eo. si autem timet
iuste appellare coram eo appellat coram ali
qua honesta psona vt dictum est. Et tertio
fieri dz ad suplorem eius qui iudicauit: in
ordinariis hoc fit gradatim. ff. eo. l. impe
tores. ⁊. C. e. l. ad dictos. ⁊. ij. q. vj. anterior
excepto papa ad quem oibus pretermissis
appellat. vt. ij. q. vj. c. ij. ⁊ aliis sequẽtibus
si ꝯo a delegato. appellat ad delegãtes. C.
eo. l. ꝓcipimus §. eo: si: si aũt a delegato de
legati: seruet forma posita. C. qui p sua iu
risdi. l. vnica. in fi. ⁊ in glo. ibidem. In dele
gatis ꝯo distingue qꝫ ti ipsi aliq̃ cãm cõmi
serunt ⁊ tota iurisdictio est delegata appel
lat ad primum delegãtem. de offi. delega.
sup gõnum: si ꝯo non tota appellat ad de
legãtem secũdum. ff. ds ⁊ a quo appel. sit. l.
fi. Et ꝓpterea dat cautelam Raph. fulgo.
in. l. eo casu. C. de app. q eps vel alius ordi
narius deleger cãm: qꝫ si appellat a sentẽ
tia deuolut ad ipsum: qui iterum deleget
cãm appellationis: que delegari pot: vt. l.
cum post sniam. C. de ap. no. glo. ⁊ Ang. in
l. eos. in prin. C. eodẽ titu. ⁊ si iterꝫ appellet
ad eum reuertit: ⁊ consequenter cum non
liceat appellare. tertio loco non exibit de
eius officio.

9 ¶ Nono ad quem debeat appellari cũ de
est iudex appellationis: ⁊ dico q̃ dupliciter
deest talis iudex. primo, ꝓter defectũ su
perioris. vt qꝫ princeps ille nõ recognoscit
superiorem in temporalibus: ⁊ puto q̃ a ta
li non possit appellari cũ sit loco principis
a quo non appellatur: vñ videtur velle gl.
vl. ⁊. qñ q̃ a tali principe non appellat etiã
ad papam: si rñ iusticia esset notoria pos
set dici q̃ papa tunc adiri pot. ar. ex hiis q̃
notauit Jnno. in. l. cum re. de sen. ⁊ re iudi.
⁊ in. c. ij ex suscepto. de foro competenti: se
cundo pot intelligi qñ non deest suplor sed
deficit spãlis iudex super appellatiõe. pu
ta ciuitas elegit sibi potestatem. vel aliquis
princeps in sua ciuitate: sed non puidit si
bi de iudice appellationis: ⁊ tunc dic q̃ ap
pellabitur ad superiorem: qui potestãte ele
git. ⁊ facit. c. venientes. de iureiur. hec pa.
superrubrica de appel.

10 ¶ Decimo. ad quem sit appellandum a re
ctore alicuius collegij: ⁊ dico q̃ panor. vbi
s̃. recitato bar. ⁊ Jnno. latius sic dicit. Aut
ipsum corpus est seculare non ecclesiasticũ
⁊ ipse rector: secularis: exemplũ in lanifi
bus futoribus ⁊ similibus: et tunc indubie
appellatur ad maiorem officialem loci pu
ta potestatem: qꝫ regula est vt semp appel
laretur ad suplorem eius qui iudicauit. vt
in. l. j. C. vbi ⁊ apud quem. Aut ipsum cor
pus est ecclesiasticum puta qꝫ p maiori par
te sunt clerici iuxta notata in. l. fi. ff. de cole
le. ⁊ rector ecclesiastica psona: ⁊ tunc appe
lari dz immediatus: superior puta eps. vt
in. c. romana. eo. ti. lib. vj. Si aũt vniuersi
tas est secularis. puta qꝫ plures in eis sunt
laici sed rector est clericus sicut tenetur esse
in forma statuti ꝓpter scholares clericos:
distingui posset: ita eque q̃ quatenus iudi
cat de scholari clerico: cum iudicet vt iudex
ecclesiasticus. aliter in eum non caderet iu
risdictio. vt notat Jnn. in. c. cum ad eccles
rum de of. ordi. appellari dz ad epm: quia
regula est vt ad suplorẽ sententiantis ap
pellandum sit. Sz quatenus iudicat inter
laicos. ad potestatẽ appellandus est: quia
tunc Iz ipse sit clericus. non tamẽ iudicat
vt iudex ecclesiasticus. sz vt laicus. tamẽ
rector: collegij secularis. iõ non est appe
landum ab eo tamẽ a clerico. h. ille qui ad
hoc multa adducit ibi.

¶ Undecimo q̃ritur quid si quis appellet
simpliciter dicens. ego appello a tali ve
stro ꝓcepto. nec dicat ad quẽ: ⁊ dicit Spe
cu. q̃ valet: ⁊ intelligitur appellare ad pro
ximum superiorẽ. ff. e. l. j. qꝫ in dubijs non
est recedẽdum a iure. quod. l. hoc disponit
vt gradatim appelletur. Et idẽ si non vo
cat appello. sz subjicio me sub protectione
sedis apostolice vel alterius iudicis appel
latõis: quia hẽ pro appellante.

¶ Duodecimo q̃ sunt partes iudicis a quo
appellatur: sine q̃d agere debeat si appel
lato vt sibi frustratoria: ⁊ dico q̃ aut sibi
apparet euidẽter legitima: aut euidẽter
frustratoria ⁊ illegitima: aut ꝯ hoc dubio
tat. Si primum: deferẽdum est: alias non
deferẽs punitur pecunialiter fm leges.
xxx. pondo auri. C. eod. l. quoniam: fm ca
nones ꝯo deponitur ab officio. ij. q. vj. de
creto. ⁊. c. ꝯ priore extra ꝯ ap. ⁊ omnia ne
tẽrata reuocat iudex appellationis in sta
tum pristinum. extra ꝯ iureiur. c. venientes
quia nihil est innouandũ appellatione pẽ
dẽte. Si secundum iudex nõ dz ei deferre.
extra eo. cũ oppellatiõibus li. vj. vñ ea nõ
obstante exequẽt: qꝫ si deferret nõ ect rette
rẽta. sz ma. litia ⁊ imprudentia: ⁊ sic tenes

ret. ff. de euic. l. si p impudẽtiam. ⁊ faceret
litem suam. insti. de oblig. ex quasi delic. §.
tractare quod actum est. vt notat. ij. q. vj.
ad romanam. Si tertium dz deferre. extra
eo. cum spãli: pot tamẽ vti cautela verboꝝ
que legit ⁊ notat eo. ti. cũ cessante. s. dicẽdo
admitto si ⁊ inquantum de iure debeo. Et
cum petũtur apostoli pot iudex sumere di
lationem ad cogitãdũ quos apostolos ve
lit dare: ⁊ si deferr appellationi fm archie.
dicat appellationi defero ⁊ apostolos reue
rẽtiales ꝓcedo: si ꝯo non deferr dicat appel
lationi nõ defero: ⁊ apostolos refutatorios
cõcedo. Quãdo vero appellat in absentia
iudicis ex metu. appellat coram aliqua ho
nesta persona. ⁊ ab ea dantur apostoli te
stimoniales.

13 ¶ Tertiodecimo querit que sint ptes iudi
cis appellationis in faciendis inhibitioni
bus iudici a quo appellatum est ne proce
dat: ⁊ dico q̃ circa hoc dicit Spe. valde ple
ne in ti de appella §. de officio. ⁊ breuius ar
chie. iij. pte titu. fr. c. xliij. circa finẽ: de qui
bus breuissime dz sic. Comparẽte coram eo
appellatore: nec eum debet audire nec ad
citationem vel inhibitionem procedere: ni
si facta fide de sua appellatione quia non
potest dici deuolutum ad eum cause nego
cium. vt in. c. romana. de app. li. vj. Illaveta
ta ante sentẽtiam ⁊ nõ est ibi causa inserta
faciat idem: imo illam oio reticiat. vt in. d.
c. romana: ⁊ idem est si sit interposita a sen
tẽtia diffinitiua in casibus a iure expresse. p
hibitis: qui sunt. ff. de app. recit. l. fi. qꝫ reci
ẽda est. ff. vbi. s̃. p totum. Si ꝯo de predi
ctis non apparet ⁊ est dubium: dz preo ci
tare: q̃ de vnoquoq̃ negocio presentibus.
ꝛc. ff. de reg. iur. l. de vnoquoq̃: ⁊ appellato
nõ comparente pot inhibere. imo ⁊ pronũ
ciare in cã fm azo. altera pte absente. Sed
ptibus presentialiter cõstitutis si sic oppo
natur q̃ cause negocium non sit ad eum de
uolutum. qꝫ. l. appellatio nõ valuit: nõ de
ber inhibere nisi prius cõstiterit cãm ad se
delatam. de rescrip. dilectus. ⁊ i. d. c. roma
na. q̃ nõ est emissa ex cã probabili tunc si
appeat patẽter. pbabilis. puta in iure expꝛ
sa pot inhibere antequã cognoscat vtꝛ sit a
tione facta nil est innouãdũ. extra vt lit. pen.
nihil. in. ⁊ iõ reuocãdum est si innouet. Si
ꝯo dubitat an cã sit. pbabilis nõ debz inhi
bere donec incipiat cognoscere. vt in. d. c.
romana: que cognitio in hoc vt cõsistere vt
suff. ciat sup hoc litem cõtestari ⁊ ex tũc in
hibeat: qꝫ tũc iudicium cognitionis initiũ
sumit: que q̃dem litis cõtestatio in cã appel
lationis fit etiam vna pte absente hec ar
chie. qui etiã ibi multa alia ponit circa re
uocationem innouari.

¶ Quartodecimo vtꝛ valeat statutum vel
ordinatio alicuius municipij. q̃ appellari
nõ possit nisi ad iudicem illius loci: ⁊ vsq
flc: qꝫ statutum est quidã cõsensus ⁊ pactũ
ciuium illius loci vbi sit: cõstat autẽ q̃ pot
quis remittere p pactum ius appellãdi. C.
de rẽpo. ap. l. fi. ergo ⁊ p statutum. maxime
cum p statutum rollitur ius cõmune in ſilo
tñ in ꝓrarũ est veritas: qꝫ iurisdictio col
lata in iudices appellationũ. per leges aut
potest. di. xxi. inferior: imo etiam ponit ne
cessitas obsequendi. extra de consti. eccle
cclo imperij ⁊ ecclesie romane: ⁊ vires prin
cipalis negocij exhauriri. C. de pci. imper.
offe. l. iij. circa quod nulla consuetudo vale
re potest: extra de cõsue. c. j. Item pactũ it
tigatorium facere non potest q̃ appellatio
ni generaliter renuncietur. extra de ap. c.
ser diminutiuum iurisdictiõis ⁊ libertatis
ecclesie ⁊ imperij: ideoq̃ ipso iure nullum:
⁊ hec est veritas: qꝫ in omnibus semp intel
ligit ius superioris exceptum. de iureiurã.
legẽ renũciare appellatiõi: vt no. Jnno. in
d. c. venientes.

15 ¶ Ꝛ. q̃ritur q̃d cũ aliq̃s timens sibi inferri
iniuriam ab aliquo iudice ꝓcipitet ex pre
principio. ne sibi iniuriã faciat ⁊ arripit iter
ad principẽ: ⁊ dico q̃ hoc ꝓceptum cum ar
repẽte itineris ꝯ vim. cuiusdã extraiudi
cialis appellatõis: qꝫ p hoc vt positus sub
principis protectione: facit q̃d no. bar. in. l.
an. in. c. vt debitus. de app. facit etiam in. c.
dilecti. el prio. ⁊. c. ad audiẽtiam. eo. ti. vbi
tuit sub eius protectõe. ⁊ tali inferẽs iniu
se posuit. vt no. panor. i. c. in causis. ꝯ elec.
¶ 16. vtꝛ. p rogari possit terminꝰ appellãti
tõis ẽ tripliex: primꝰ statutꝰ ad iter capiẽdũ
dũ iudici. vt i. c. cũ sit romana: ⁊ hi duo sũt
ab hole. tertius statuitur a. l. ãnus vel bie
nij

in tub. eq.
app.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi. Primus ergo & secundus phigi & limitari pt tã a iudice qã a pte. extra eo. romana. & c. oblate: & tenet appellãs, psequi cũm suã infra terminũ sibi phixum vt ibi dx: qõ si non faciat, pceditur & fit vt notatur in. c. sepe. in glo. de appel. Si vero nec a iudice nec a parte assignatus est terminus. tunc licet appellatio etiam ante finem anni vel biennij impetrare iudicem. & causam appellationis coram eo prosequi tenebit appellans. vt in. d. c. oblate nisi appellans impetratum iudicem vt suspectum recuset & nisi premature fuerit ab appellato iudex impetratus.

17 ¶ Decimoseptimo. vtr̃ posset agi ꝗ iudicẽ ad interesse ptextu inique inie. & dicit panor. in rubr. de appella. q̃ sic: siue non fuerit appellatũ excõicando lites. siue succũbens bis appellauit & nunc nõ ꝗ tertio appellare. Nec obstabit excẽptio rei iudicate quia ad alium & contra alium nunc agit: de quo vide bonam glos. & quod ibi notat in. c. pastoralis. ⸫ qz ꝯo. de off. dele. ibi idez Inno. & doc. in. c. sepe. de ap. & Io. and. post Inn. in. c. sacro. de sen. ex. Idem bar. in. l. j. ff. eo. in ver. vltr. Arbitrator autem tenet solum de dolo & lata culpa. l. ij. ff. de proso netlo. & in l. ñ. ff. ñ mes. fal. mo. di. & Barto. ibi & idem dicendum in assumentibus officia similia.

¶ De apostasia & fuga monachorum.

Apostasia fm etimologiã vocabuli. dx quasi retro statio vel retro missio ab apo qõ est re. & sto qõ ẽ stare vel stolos qõ est missio: sed ꝗrũ ad vsum loquentiũ importat quãdaꝫ retrocessionez: qz. s. qui nõ progredit retro stat nisi regrediatur primo: vel quandam retromissionem pro quanto progrediẽtem in via dei diabolus suggerendo retromittit. Quantum aũt ad ꝓpositum pinet: sicut dicit. s. xxij. q. xij. apostasia importat retrocessionem a deo: q̃ tribus modis fit fm tres modos coniunctõis ad illũ. s. per fidẽ obediẽtiã. & religionẽ. vñ fm ray. gof. host. & alexã. & mẽtem. s. tho. sic diffinitur. Apostasia est temerarius a statu fidei obedientie vel religionis recessus. Et sic tripli cẽ collige apostasiam. vt etiam no. glos. in c. j. de apo. ꝓprima est ꝑfidie qua. s. quis recedit a fide: & intellige ꝗ archie. qñ simplr & ex toto recedit: in qua apostasia fuit iulianus apostata: vt in. c. iulianus. xj. q. iij. & quicunq; recedit a fide. ij. q. vij. nõ potest. Et isti fm ho. in. d. c. j. sunt vere heretici: & in ipsis locis hñt oia illra loquẽtia de heretices: & ꝑfiter sunt excõicati ipso facto: ex tra de here. excõicamus. el. j. & ij. & ita tenet Inn. in. d. c. j. nec pñt etiam ꝓdere testamentum. & eorum bona cõfiscãtur: nec per acta penitentia redeunt in pristinum statum. C. eo. l. ij. & iij. & hodie ista cõfiscatio fit ipso iure extra de her. cũ fm ll. vj. & ꝓpi debẽt sicut heretici: de quibus infra heretices. item sunt infames & repelluntur a dignitatibus & alijs multis de iure iur. ex relata. vj. q. j. infames: & cõcor. ray. Scba est inobedientie. q. j. importat voluntarez a mandatis dei resilientem & in oi peccato mortali inuenitur vt dicit. s. tho. Sed ratione ista inobedientia aliqñ venit ex infidelitate. vt puta ex hoc q̃ creditur papaz auctoritatem non habere condendi canones & talis vt hereticꝰ puniri debet. xix. di. multi fas. vbi dicit hugo: q̃ est excõmunicatus & hereticus & scismaticus. c. ij. de elec. c. excõmunicamus de here. & vau. in cle. primo de eta. & qua. dicit q̃ est infamis & no. glos. vj. q. j. infames. et in. c. generali de elec. li. vj. & ibi gemj. Aliquando autem venit ex contemptu formali. s. quo quis contemnit obedire precepto dei siue canonum siue delatorum: & talis efficitur infamis. & repellit a testimonio et est excõmunicandus. iij. q. iij. si quis a suo. xj. q. iij. si autem nobis & si pstiterit in contumacia crescere debet et pena extra vt lit. non conte. qñ frequenter: & si redieri nõ ꝓtius excõicatus recipitur ad pniam: excõicatus autem prius recipitur cum satisfactione quam facere tenetur excõmunicati iniurijs passis ꝗ sunt. conf. Aliquãdo aũt venit ex ignorãtia vel fragilitate siue appetitu alicuius delectabilis: & tũc minus punit. Et de his vide infra obediẽtia & infra ꝓcẽptus. tertia est irreligositatis siue irregularitatis: et hoc est duplex. vna scilicet qua quis a statu clericatus alia q̃ a statu assumpte religionis recedit. xlvij. di. quantũ libet. xvj. q. j. legi. Et de ista. iij. hic principalr intendit.

¶ Primo ꝯo queritur quis dicatur apostata a fide: & dico q̃ is qui recessit a fide penitus fm archie. & spõte vt vx velle ray. & hoc aut vere quo ad deum aut apparenter quo ad ecclesiam que nõ iudicat de occultis. Et his infero ꝓio q̃ recedẽs a fide in pte puta q: decreuit resurrectionẽ ꝗ credat incarnationẽ. nõ est apostata ꝗ hereticus: qõ est in plus qz ois apostata est hereticus. & nõ ecõtra. scba q̃ faciens id qõ faciũt recedẽtes penitus a fide vt adorãdo idola vel se pulchrũ machometi. non est apostata si hoc non facit sponte sed ductus timore nec etiam hereticus vt tenet Ray. nec etiam est excommunicatus: sed tñ peccat mortaliter vt idem dicit. tertio q̃ nec q̃ vel tur habitu infidelium non sponte. i. re ipsa delectatus: sed timorẽ vel alia iusta causa: immo sine peccato in casu fieri potest vt dicit. ⸫ ⸫ sicut beatus sed astianus sub clami de militari christi militam gerebat absẽ ditam: nisi inquit. ⸫ ⸫. esset institutũ aliqõ determinatum signum ad cognoscendum ꝓfessores alicuius idolat rie: qz eo casu nõ liceret: sed tñ non intelligas q̃ eo ipso q̃ nõ liceret iudicaretur apostata nisi appareat q̃ talia sponte deferat. quarto quod qui habet sanam fidem catholicam in animo: et tñ extrinsecus ostenderet se ab illa spõte recedere: puta adeundo partes saracenicas ex desperatione vel libidine ducꝰ & ibi seruando ritus eorum quantum ad ecclesiaz esset vere apostata: qã ecclesia de occultis non se intromittit. vt. j. excõicatio. vij. ⸫ ij. vnde frequenter aliqui tales fatenẽ se nũ q̃ fidem catholicam perdidisse: & tamen vt apostate recipiuntur.

2 ¶ Secundo q̃rẽ quis dicatur apostata a clericatu. vt de inobedientia tanq̃ de manifesto faceatur: & dico q̃ apostasia non cõuenit clerico in minoribus. qz impune põt seculariter viuere & renunciare in totum ordini clericali: & si non verbo saltẽ facto exercendo actum oino contrarium. vt docet panor. in. c. tue. de apo. fallit tñ fm Inn. vt recitat ibi panor. si hz beneficium: qz est apostata si dimittat habitum & tonsuram: & cogi potest habitum reassumere: secus si habitum solum fm Inn. ꝗ aliq̃ dicant contrarium: & facit ꝑ Innoc. cle. qñ. de vi. & hone. cle. vbi non punitur clericus in minoribus portans vestes inhonestas nisi etiam portet tonsuram: quam si portat punitur deferens vestes laicales: secus si ꝑ omnia incedit, vt laicus. Si aũt clericꝰ sit in sacris est apostata dimittẽdo solum habitũ fm panor. q̃ intellige qñ dimittit non assumptum si statim sed conuersaturus laicaliter: immo si ducat vxorẽ ꝗ retineat insignia clericalia in fraudẽ. extra de cle. cõiu. ex parte. si ꝗaliter q̃cũq; talis ad negocia secularia se ꝓuertit. extra de vi. & ho. cle. ex litis. et de sen. ex. in audiẽtia. & c. ꝑdimus. Igitꝫ colligi põt q̃ clericus apostata est clericus in sacris deferens habitũ vt laicaliter viuat aut laicaliter viuẽs: vel cõstitutus in minoribus cũ beneficio nõ deserẽs insignia clericatus aio. viuẽdi laicaliter. vñ clericꝰ in sacris portãs vestes virgatas vel partitas non est apostata nisi ꝓcurrẽtibus duobus. primo q̃ ista sint alterate vt non cẽseantur habitus clericalis. & secõ nisi taliter deferat eas vt appareat euz renũciasse clericatui & velle viuere laicaliter: est tñ hoc ei et religioso illicitũ fm Imol. in cle. qñ. de vi. & ho. cle. immo peccat mortaliter vt pz per notata in. d. clemen. nisi qñ cã pauperrtatis portaret vestes diuersi coloris: qz fm zen. & Imo. tunc non cadit in penam. d. cle. similiter fm zen. nec is in eam cadit qui talem vestẽ ꝓtinue non portat. nec cã vsus ꝓprij: sed ab testũ doctoralis vel vxoralis vel similevel ob honorẽ alicuius magnatis de cuius de est: qz dicta cle. loquit de vsu quiconti nuationẽ notat. dicit ẽt ⸫ ⸫. q̃ clericꝰ cõiugatus vtens tali veste pdit priuilegiũ clericale qz est vestis laicalis & allegat de clerici. cõ. c. j. ll. vj. Et de hoc etiam. j. excõ. vj.

¶ Tertio vtrũ & quatr peccẽt clerici apostantes: & dico q̃ si sunt in sacris peccant mortaliter: & cohercẽdi sunt ad reassumẽdum habituz & tonsuram: vt in. d. c. tue. de apo. quõ aũt dispensẽt cũ eis si acceperint vxorẽ de facto j. bigamis. ⸫ vij. existentes aũt in minoribus fm ãlex. peccant aposta tando prima vice. qz faciunt cõtra illud qõ dixerũt dñs pars hereditatis mee &c. non aũt peccãt postea & fm aliquos peccãt mortaliter vñ ricar. in. iiij. di. xxiiij. tenet q̃ habens primã tonsuram non põt eam deserere sine mortali peccato: quod tñ limitat bene naason. vez qñ ex sola libidine laicandi deserit: secus si ex causa ratiõabili. Et go vero dico q̃ ꝗtum est ex parte desertionis nullo modo mortaliter aut venialiter peccãt sed solum ex intentione deserendi: quia nec voto nec iuramento nec ꝓcepto astrictꝰ est ordini clericali sed liber est ad laicãdum ꝗ peccet laicando sine bona intentione vel causa: & hec haberi possunt ex. c. si. de vi. et hone. cle. & ex. c. Iozannes. de cle. con. vnde fm panor. potest clericatui renunciare facto immo & verbo pari ratione licet panor. hoc neget sine sufficienti probatione: qz. c. si diligenti. de foro cõ. quod adducit potest intelligi de clerico astricto idest existẽte in sacris: & irrationabile est quod liceat mihi de facto renũciare clericatui & laicaliter viuere & non liceat mihi dicere q̃ sic facere volo. Pro hoc sexto quod de hoc antiquitꝰ mutant opiniones. vt no. in sum. cõ. lib. primo titu. vij. q. vij. & licet per antiqua iura videatur quod habens primam tonsuram eam deserere non possit. hodie tamẽ hoc potest

Universidad de Deusto
Biblioteca

tam de consuetudine ꝗ de iure. vt dicit sū. pis. ⁊ concordat albri. ⁊ habetur. c. vno de cle. cō. libro sexto. vbi patet q̄ tali contrahere licet et consequenter se ad secularia conuertere. Si tamen talis habebat beneficium ⁊ illud retinet peccat mortaliter et est apostata vere. de cohā. cle. ⁊ mu. Joanneo. ⁊ di. xxx. c. fi.

4 ¶ Quarto q̄rit̄r quis dicatur apostata a religione: ⁊ dico q̄ nouitio constituto in. p̄bationē apostasia non conuenit: quia exire pōt sine peccato. nisi peccet ex intentione vel cā exeundi: vt infra religio. p. ꝗ. viij. in ,pfesso aūt apostasia ⁊ fuga videt̄r equipollere ꝓm ray. dicentem. q̄ nō dz iudicari apostata seu fugitiuus. et si ad longinquū diu euageturnisi postꝗ sic viuit q̄ animū redeundi se deposuisse ostendit. ff. ō re. milit. i. desertorem. hec ille qui videtur vtili seu expositiue pro. i. proprie tamen ꝓz Jo. and. fugitiuus est qui per se exiuit et stetit extra monasteriuz. se celans abbati quod sufficit: licet postea ductus pnia redeat ad abbatez. ff. de edi. edi. i. quidsit fugitiuus. Igitur colligē q̄ apostata a religione est religiosus professus: sine licentia exiens a monasterio cum intentione non reintrandi illud vel aliud. sed viuendi irreligiose pura clericaliter aut laicaliter vel inobedienter: vnde si egrediatur quidem sed intrat monasterium laxius non est proprie apostata ꝓm gl. in. c. fi. de apo. ⁊ in. c. ex parte de tem. ord. in. ꝓm aliquos nec fugitiuus quod intelligo si licite intra. idest cū aliqua licentia. vel si intrat monasterium eiusdem religionis licet non eiusdem rigoris quorum vt unq̄ subliteidem simpliciter: alioquin capi posset a priori prelato vt fugitiuus subditus: si vero exeat ⁊ tamen retineat habitum ⁊ tonsuram. sed non ingrediat aliud monasteriuz: nec subiicit se alterius obedientie. est apostata. pprie ꝓm Jnno. in. c. fi. de renūciatione. ⁊ in. c. intelleximus de era. ⁊ qual. qt opz q̄ ingrediatur monasterium si vitare vult apostasiam: et de hoc no. in. c. ex parte. de tempo. or. et in c. Jōānes. de regu. Et sic pz q̄ omnis apostata est fugitiuus non ecōtra. Electus autem dr qui a suo superiore forte sua culpa exigente fuit electus.

5 ¶ Quinto. vez electi ⁊ fugitiui reuerti volentes admittēdi sunt ⁊ dicit dns anto. de bu. q̄ sic: imo ad hoc ꝓlati ꝓpellūtur extra de reg. ne religiosi: ⁊ hoc nisi regula ꝓtradicat: qua Jdicente nō sunt habēdi in dereliclo ꝓz sunt alimētandi in locis competentibus si id sine scandalo graui fieri potest: alioquin in alijs domibus eiusdem ordinis id fiat: vt ibi. dicit etiam archie. q̄ regula. vt aucte. pōt allegari ⁊ disponere vt nō recipiantur vagabundi: ⁊ q̄ monesteria etiā si ordo repugnet: artari possunt ad prestādum alimenta fugitiuis ⁊ electis. vbi velint ad cor reverti.

¶ Sexto querit̄ vtrum monachi apostate siue fugitiui sint a suo abbate requirendi: et dico q̄ abbas ⁊ q̄libet conuentualis fratres requirere dz monachos fugitiuos ⁊ ad claustrum reducere. salua ordinis disciplina. extra de regu. ne religiosi: alioquin si redire volentem recipere noluerit immo ꝓm archie. si eum reuocare neglexerit ⁊ ipse manens in seculo acquisierit aliqua ⁊ post ea moriatur extra monasterium non receptus nihil de bonis eius petere potest abbas: q̄ imple monacho suo alimēta negauit extra de lang. expo. c. vno. vbi de hoc in glo. et pertinebit ad secundum monasteriuz si ingrediatur illud: alias ad eōm ꝓ archie. ⁊ hoc vez est si cōuentus totus aut pars maior delinquit: alias delictum pfone in dānum ecclesie redundare non dz: p regulā delictū de reg. iur. lib. vi. Jdē aūt vt de monacho electo de quo simul cū fugitiuo loquit. d. c. ne religiosi: sed tamē ista requisitio ibi mādat et pcipitur fieri annuatim tēpore capituli. Quādo tñ aliquis talis esset scandolosus ⁊ periculosus aliqui. et apte non posset capi corrigi et detineri. forte ꝓlatus vel cōuentus non tenetur reducere talem ꝓm archie. ne alijs nocear si nō speratur posse emendari: quia vtilitas cōis ꝓponit priuate. q̄ et nō sequeretur incorrigibili. xxiij. q. iij. resecāde. Si autē sperat correctio vel impeditio maloz. et si coerceat vel detineatur: tenetur ꝓlatus vel ꝓuentus eum corrigere et cogere ad redeundum: extra de apo. a nobis. et si nolit debent incarcerari vt ibi.

¶ Septimo q̄rit̄ de q̄buſdam terminis cōtētis in duobus ꝗ. ꝓtoribus: ⁊ dico q̄ exēplum qñ ꝑdicti recipi nequeunt salua ordis disciplina ponitur in regula. b. bñdicti q̄ hz q̄ ter egressus monasterium. ad monasterij recipi non dz: vt in. c. q̄. eiusdē regule: loca autē competētia in quibus ponuntur quando regula prohibet receptionem ꝓm Anto. de butrio. sunt loca seruitium cum quibus ponentur non cum monachis: vel ꝓm ho. ponēt̄r in ergastulis ō quibus exire nō possint: graue aūt scandalum dr qñ alij dicūt se potius exituros ꝗ

moraturos cuz illo: quia cum eo durare nō possent: sicut ⁊ ho. dicit se aliquando vidisse de facto ⁊ similiter archie. in quadaz monialī. Jn hoc tamen puto stādum arbitrio bonorum.

8 ¶ Octauo q̄rit̄r q̄ sit apostatantium pena ⁊ dico q̄ apostate a fide q̄ cito denūciātur excōicati: per suam ipso facto coz. subditi absoluti sunt a dñio ⁊ iuramento fidelitatis quo eis tenebantur: iulianum tñ tollerauit ecclesia: qr non habebat cōpescēdi potestatē de facto: tōq̄ fideles obediebant ei in his q̄ nō erant contra fidē vt dicit ambr. xi. q. iij. iuliānus. ⁊ hoc ad vitandū scādalum malus ꝓsecutiois. Apostata inobediēte ꝓm Jnn. in. c. i eo. ti. i. qui non obedit ꝓlato vel canonibus repellitur ab accusatione ⁊ testimonio ⁊ excōicat ⁊ deponit̄: ⁊ iudici secularī aliqñ traditur. iij. q. iiij. si quis a suo. xi. q. iij. si aūt vobis. qs intelligo qñ nō obedit exp̄ēptu: alꝰ q̄libet clericus peccāo mortali venit et deponēdꝰ. Apostata ꝗo a clericatu: si est in sacris: interim ab accusatione ⁊ testimonio tanq̄ infamis repellit̄. ij. q. vij. alieni. iij. q. iij. beatus. item interiz si admonitus se nō correxit est deponēdus xi. q. iij. sine. ⁊. c. ꝓcipimus. item interim carere exp̄: iuliegio clericali: ita q̄ verberans illum non incidit in canonem: qs tñ intelligse si post trinā monitionem epi se non correxit. vt de sen. excom. in audientia. vel si sedictionibus ⁊ enormitatibus immisceat. extra eo. c. i. ⁊ de sen. ex. cum non ab homine. Jtem, interim ad dignitatem vel ordinez ꝓmoueri non potest. xvi. q. i. legi. i. di. c. vitium. Si vero sit in minoribus ꝓdit priuilegium clericale si transit ad actum omnino contrarium ordini: puta q̄ facinus est bigamus aut exercet scēa: puta q̄ recipit ministerium occidendi: mutilandi aut aduocādi in causis criminalibus: di. lxxxiij. quisquis. ⁊ Jnno. in. c. j. de apo. quod tamen intelligse si talia fecit actu: ⁊ etiam ex officio pura iudicis aut executoris vel huiusmodi ꝓm glo. ⁊ ray. ⁊ ratio potest esse: q̄ iz clericus exercens delinquat tñ ex hoc regulari ter nō subiicitur curie secularī. extra de clericis si nullo modo vult viuere clericaliter q̄ potest patere per trta. primo si contrahit cōuenit. conuenitur. taliatur. substinet alia onera. ⁊ vt laicus vadit in exercitum. secūdo si tertio admonitus nolit ad clericatum redire. tertio si conuentus coram ecclesiastico iudice: excipit de foro secularī. vel aliter in iure confitetur quod non vult viuere clericaliter. Si tamen contraxerit cum vnica virgine non perdit omnino priuilegiū clericale. vt infra clericus. secundo q̄ Apostata vero a religione si habitum dimiserit est excommunicatus. extra ne cle. vel mo. vt periculosa. ⁊ si redierit recipitur in monasterio: secundum quod continetur in regula. ſ. illud vluat regulariter. alioquin in districtioni ponetur monasterio cuz vsufructu rerum quas obtulerat monasterio primo quare cuius sint postea vide. ꝗ. sequenti. ⁊ si in apostasia recipit ordinem sacrum non habet eius executionem secundum panor. in c. fi. de apo. q̄ricū q̄ penitet: ⁊ solus papa cum eo dispensat vel episopus si minorem tantum suscepisset. Quod intelligse primo si non sit exemptus qr super exemptū nullū habet episcopus auctoritatem nisi forte in foro conscientie absolutio in decretu plati: ⁊ secundo si non deposuerat habitum: qui a si dimisso habitu ordines suscepisset cum esset excomunicatus. c. vt periculosa. ne cleri. vel mo. lib. vi. solus papa dispensabit: vt melius dic q̄ habebit locum qd dz in. c. cuz illorum. de sen. excom. de quo vide supra ab bas. ꝗ. ij. particula. iij.

9 ¶ Nono queritur cui acquirit̄ monachus apostata seu fugitiuus vel electus et dico quod quantum colligitur ex not. per Jnnocen. in. c. cum olim. de priuileg. ⁊ hostien. in ti. de infan. expo. ⁊ alios sic distinguendum est. Nam si maior pars monasterij neglexit eum reducere aut recipere noluit. et unt alterius monasterij si illud ingreditur: vel episcopi. quod intelligo si non sit exemptus solus abbas vel maior pars monasterij fuit in culpa acquiret monasterio suo sicut et seruus dñio. ff. de acqui. poſ. l. j. ꝗ. p seruum. ⁊ multo magis si monasterium illū repetit tuit: acq̄ret suo monasterio in auct. de san. epis. ꝗ. si modo actus. prelatus enim potest monachum fugitiuuz vendicare: cū oibus bonis p cuz q̄sitis. vt in. c. abbates. xvij. q. ij. Fallit tñ ꝓm aliquos si fuit in posse officii. non fiunt l. sed ⁊ si quia vt dicunt tūc acquirit sibi. allegant. ff. de acqui. poſ. l. p cuz ꝗ. fi. sed dicit archie. quod ius non est in tēpore nec hoc habere locuz in monacho: cū nullo tempore exercetur. extra de testa. qr. ⁊ hoc omnino verum est si de monachatu constet. ⁊ in hoc est suo an constet vel non: ⁊ et quo cōstat: omnia renouent monasterij. xvij. q. ij. abbates. Et debēt talia de plano

Universidad de Deusto
Biblioteca

⁊ sine libello expediri: qz seruos dei ⁊c. ⁊ ac
cu. olim. ij. q. i. si quis: hec arche. qui videt
allegare Inno. Si aut forte ad aliud mo
nasterium translatus est, ppter petiñ suuz,
puta ad faciēdam penitētiam ⁊ hmōi. xxx
vij. q. i. si qua monacha. ⁊. sic bona illa q̄ pri
mo attulerat monasterio erunt monasterij
secūdi quo ad vsum fructum. xvi. q. vi. ⁊ la
psis: ⁊ post eius mortem reddibunt ad pri
mum. sm cōiorem opinionem quam tuetur
Ray. hosi. ⁊ sum. confes. Si vero monach⁹
transit ad secundum monasterium licite,
puta qz artius vel qz promouetur in prela
tum. sicut tenēt aliqui in. c. quod a te. ⁊ cle
ri. cōiug. q̄ quicūq̄ acquiret postea erit se
cūdi: sed alia primi. ⁊ vt tex. p hoc. xvij. q.
j. in. c. vnico: alij vero dicūt q̄ omnia sibi vn
decūq̄ puenta erunt secūdi vel dignitatis
qz vident accedere ad personam. ⁊ ex pres
se fuerit collata tempore ingressus: ⁊ illud
c. vnicum loquit de acquisitis ex industria
monachi. qz erunt penes primum monaste
rium in quo illa acquisiuit non de patrimo
nialibus datis primo monasterio: ⁊ hoc vl
timum sentit dñs Cardi. in. d. c. quod a te.
⁊ Panor. post hosi. ⁊ Io. an. vide. j. religio
10 lij. §. vltimo.

¶ Decimo. queritur quis ministrabit expen
sas ei qui detruditur in aliud monasteriū:
an abbas primi an abbas secundi mona
sterij: ⁊ glo. in. d. c. de lapsis. xvj. q. vj. vide
tur tenere q̄ abbas primi: etiam si non ha
buit aliquid prouidebit monacho suo. tem
pore penitentie: alias quare secundus mo
nasterium grauaretur: ⁊ hoc placet Innoc
en. hosi. vero dicit q̄ si inclusus a principio
habuit bona puidebitur de illis. si autem
nō habuit vel habita non sufficiunt: ⁊ vtrū
q̄ monasterium sufficit ad ministrandum
expēsas. vtrūq̄ ministrabit. quia suus mo
nachus est vel saltem fuit: ⁊ ii secūdum de
fola inclusione grauatur. prouideat primū
in memoriam pristine fraternitatis. ar. C.
de questi. l. seruos. ff. de pac. do. l. cum tibi.
Si autem alterum tantum monasteriozuz
sufficit id prouideat: ar. lxxxvi. dist. pasce: si
autem neutrū cōtribuit. tenebit capitulus
generale: extra de stat. mona. in singulis. ⁊
c. ii. Faciunt hec ad questionez an reforma
to monasterio ad nouā regulaz data optio
ne monachis antiquis ibidem remanēdi.
si eligāt ibi nō remanere sed alibi viuere: a
quib⁹ debēt alimentari: ⁊ certe de iure a pri
mo monasterio ⁊ ita de facto consuluit An
to. de bur. quod verum est quādo scō mo
nasterio sunt inutiles.

¶ De aqua benedicta.

Qua benedicta vel sancta in no
uo testamento est duplex: vna sci
ordinata ad cōsecrationem vel re
cōciliationem ecclesie pollute san
guine vel semine. que benedicit solū ab epo
cum vino ⁊ cinere. vt in. c. aqua. ⁊ in. c. po
posuisti. de cō. ecclesie: vel alsaris: alia or
dinata ad asperſionē hominū vel domoū
⁊ aliaz rez. venētium ad vsum nostrum ⁊
repellēdum inuisibiles inimicos: que bene
dicit a sacerdotibus cuz sale. vt in. c. aqua.
de cō. disti. iij. quam diaconi benedicere po
possunt. ar. dicto. c. aquā. ⁊ in. c. perfectis. §.
ad pbytez. xxv. dist. vbi dr q̄ bñdicere do
na dei offm est pbyterozuz nō diaconi: ⁊ ta
datur oibus sacerdotibus vt eam facia
vt in. d. c. aquam. ⁊ psuetudo interpretatur
omni die dominico bñdicatur.

¶ Primo ꝓo querit. vtz aqua bñdicta sit
sacramētum: ⁊ dico sm. s. tho. in. iiij. q. xc
qz nō ordinatur directe ad remedium pec
dum contra defectum aliquē sed est quoda
sacramentale quasi dispositiuum ad sacra
mētum qz ordinatur ad remouendum pe
hibens. i. nequitias demonum ⁊ venialia
omne quod impedire potest effectuz sacra
mētorum: vnde sm pe. de pal. ⁊ al. non ta
cit remissionem venialium per modum sa
cramenti: sed per modum meriti: quod in
telligendum est inquantum excitat mētem
ad quādam elevationē ⁊ deuotionē actu
lem que est virtualis contritio de venialib
bus ea diluens.

¶ Scdo querit que sint virtutes aque bñ
dicte: ⁊ dicovt pz in. d. c. aquā. q̄ ꝗz virtute
hominum sanctificatiuam. i. inquantum ex
citat deuotionē: ⁊ purificatiuam inquantu
vt dictum est p eam venialia remittuntur:
⁊ ablatiuam sterilitatis rez. mundanar.
sicut sal sub heliseo sanauit aque ster
tem: ⁊ bonorum multiplicatiuam. ⁊ auerti
nā insidiarum diaboli: ⁊ defensiuam a ma
lis fantasmatibus.

¶ Tertio vtz aq̄ nō bñdicta addita bñdic
cte efficiat tota bñdicta: ⁊ dico q̄ sic. ꝗz ois
ꝗz in rōe ⁊ cā hui⁹ est differētia: qz sum. amp
dicit hoc ideo esse sm regulā glo. in. c. qd in
dubijs. de cōse. eccle. vel alta. qz sacramen
tū tanq̄ dignius trahit ad se non sacramen
tum et quātitate mal⁹. xiij. q. ij. nō certum
mus: ꝗz illa glo. nō hz illud verbus quādo
te maius: vñ sum. ros. dicit q̄ ꝗz hec rō sit ad
minicula tua rñ nec est sufficiēs nec gñ au
ter vera: quia sl vncie vini dignioris addi
tur libra aque minus digne. non efficiatur

totū vinū: ⁊ lō rō sufficiēs ⁊ ppria assigna
tur a theologis. qz aqua ex bñdictione acci
sita est q̄dāspūalis intentiōalis supnatu
ralis virtus: q̄ attingit oēm aquā q̄ fuerva
cū bñdicta: et si illa eēt maior q̄ttrare: et
idē dico de oleo nō pcecrato si addatur pse
crato. spec rosel. ꝗz loquit vtero insufficie
ter: qz hec non sunt vera vt et dicit supple
mentuz qñ aqua addita est maior nisi ad
deretur paularim alioquin olim mare to
tum esset aqua benedicta cum sit multo
tiens aspersum: vel saltē esse posset: vnde
virtus supernaturalis dignioris attingit
minus dignum. qñ virtus naturalis eius
est maior: ⁊ sic minor aqua adiuncta ma
ori sancte fit sancta: ⁊ si itez addatur alia
minor: fit sancta in infinitū: ꝗz si sancte ad
deretur maior vel equalis neutra eēt sctā:
qz non stat vnitas sancte prioris. Et hoc
innuit. s. tho. in. iiij. di. xij. q. i. ar. ij. q. vj. in
cor. ⁊ ad secūdum si bñ ꝗdretur. predicta
rñ. f. dignius trahere ad se minus dignum
sm panor. in. d. c. qd in dubijs. intellige in
liquoribus ⁊ in his que mixtione confun
dūtur: in sacramēto autem altaris liquor
additus nō miscetur sanguini. cum sit ibi
sanguis in vino: ꝗz solum pmiscetur spe
ciebus illis: ⁊ propterea nō efficitur san
guis christi: vt notat in. c. cū marthe. ⁊ ce
le. miss. hec sile. virtualiter: ꝗz insufficiēter
trahat indignior: ē et maior. ⁊ sic p gnaz
aque bñdicte bñdictum esset barrile vini
tur in calice non est quia sanguis sit ibi cū
corpore vt dicit. l. in vino. quia sm hoc
qñ sanguis erat seperatus a corpore in tri
duo mortis xpi. vinū positū in calice fuis
set mutatū in sanguinē sine noua pcecra
tione. q̄ est ipossibile. qz illud vinum et ille
sanguis possibiliter erāt in magna distan
tia locali: ꝗz rō est qz ibi sanguis nō est lo
calis. vñ nō miscēt: tū et qz rō q̄ dignius
trahat minus dignū. nō est pmixtio. ḡcise
alioqn caro nouiter gñata in pollice sacer
dotis nō esset sacra: sed rō est idēritas no
ro p gñationē addita. ⁊ vnū facta carnis vi
uentis. fit vna ⁊ alata: ita q̄dq̄ fit vnum
sctō p motū ⁊ accessuz ad sctm. fit sctū. nō
ut illud ad qd sctm mouet: sicut si pna aq̄
absorbeat in magna. vide et. j. bñdictio. §.
vi. ⁊ dic q̄ rō horum ⁊ illoz oium est idēti
tas cum sancto prioze ita q̄ si nō sanctum
fit idē sancto est sanctū. si ꝗo sanctū trans
seat in nō sanctū pdita sua forma sit non

sanctū vt puta aq̄ bñdicte pjecta in mare.
¶ Quarto. vtz bñdictio aque sit certi or- 4
dinis ⁊ dicit Innoc. in. c. j. de excel. prel. q̄
sic: ⁊ ideo esset irregularis. excōicatus vel
suspensus si illam bñdiceret: secus de bñ
dictione mense que nō est ordinis certi.

¶ De arbitro.

Rbiter vt plenius quis sit intelli
gatur sciēdus est q̄ vt dr. ij. q. vj.
a iudicibus. iudicū q̄daz sunt or
dinarij. f. illi qui ab apostolico. f.
a papa. vt ecclesiastici vel ab imperatore
vt seculares legitimam potestatē accepe
rūt: quidam vero sunt arbitrarij. f. illi qui
nullam potestatem habētes. ab eis
ꝑsensu in iudices eligūtur: in quos cōpro
mittitur vt eorum stetur. Arbitrariorū
vt hi q̄ legitimam ptātem habētes. ab eis
eligūtur ad arbitrādum: qui non sunt sue
iurisdictionis suppositi: alij vero sunt arbi
trarij tātum. hec ibi. Arbitrariorum autē
tantum duo sunt genera: quia quidā sunt
arbitratores. qui nō tenentur seruare for
mam iuris in executione iustitie. ⁊ promit
runt parteo non recedere ab eorum arbi
trio sub certa pena quam soluere opo⁹te
ret si non parent sententie: de quibus dis
se ant. de butri. super. c. quintaualli. de iu
reiur. quidam vero sunt arbitri. Arbitri
autem sunt duplices: quia quidam sunt ar
bitri iuris. qui vz eligūtur a partibus ex
recusatione iudicis ordinarij vel delegati
qui in executione iustitie debēt seruare for
mam iuris. ⁊ ab eis appellatur: quidam
vero sunt arbitri simpliciter qui eligūtur
a partibus que si non consentiunt senten
tie reducunt se ad arbitrium boni viri: q̄
proprie non sunt arbitri sed sunt q̄si p so
neta. ⁊ cōis amicus vel cōpromissarius ⁊
amicabilis cōpositor: q̄ et tenētur seruare
formā iuris in executione iustitie. Quidam
ergo sunt iudices ordinarij: quidam ordi
narij arbitrarij simul. quidā sunt arbitra
tores: q̄dam arbitri iuris. q̄dam arbitri: ⁊
sic sunt quinq̄ iudicum dñie que ibi colli
gūtur exceptio de legatis: ꝗz de ordinario
agetur infra in titulo iudex.

¶ Primo ꝓo q̄rit q̄ sit dñia inter arbitrū 1.q.
compromissarium siue amicabilem com
positorez ⁊ arbitrū iuris: ⁊ dico q̄ sunt mul
te. Prima quia a sola arbitri iuris appel
latur. nō ia sententia arbitri compromissa
rij: vt in. c. a iudicibus. ij. q. vj. ⁊ rō huius
summitur ex alijs differentijs. qz arbitri
iuris assummūtur ex necessitate. ⁊ habent

Universidad de Deusto
Biblioteca

iurisdictionē ⁊ ex sua eorū pōt agi: ꝗ arbitri ꝓmissariū eligūtur ex muda voluntate partium. nec habent iurisdictionem.

2 ¶ Secundo. queritur que sit differentia inter arbitrum siue iuridicum siue ꝓmissarium: ⁊ arbitratorē: ⁊ dico vt colligitur ex Innoc. ⁊ panor. in. d. c. q̄ntauallis. q̄ sunt multe. ¶ Prima et principaliter q̄ arbitrator semp summit circa Ꝗtū arbiter ꝗ in lite. vt dixit Jaco. de are. ⁊ recitat cinus in. l. si q̄ ex ꝓsentu. C. de epis. au. Sed hoc videtur falsum: q̄ in. d. c. quintauallis arbitrator fuit assumptus super satisfactiōe in iurie. ⁊. ff. de no. ope. nun. l. j. assummitur super lite. ⁊ clarius idem. ꝑbat in auct. si ꝗ ꝓtinsit. C. de iudi. vñ propter hoc alij dixerūt q̄ arbiter est qui habet iudicare ō iure ꝑm ordinem iudiciorum. arbitrator ꝗ quī assummitur de iure ⁊ de facto: ꝗ bar. soluit ⁊ ꝓ ordat: quia q̄n assummitur super lite assummitur super ꝓtractu. ſ. fiendo: q̄ arbitramētum est trāſactio quēdā: vt no. in aut. vt dif. iud. vñ dr assumni super cōtractu transactionis. in eundo. ⁊ ꝓiter semp assummitur super ꝓtractu aut ꝓpletio si fuerat incoatus a partibus. aut in eundo

2 ⁊ ꝓficiēdo. q̄n assummitur super lite vt trāſigat inter partes. ¶ Secunda. nam arbiter eligitur vt sit loco iudicis ita q̄ habet procedere iuris ordine seruato. ⁊ in forma iudicij sicut iudex: vñ coram eo debet dari libellus. ⁊ fieri litis cōtestatio: ⁊ iurari de calumnia: ⁊ sniam ferre dz in scriptis: ⁊ procedere nō potest diebus feriatis in honorē dei ⁊ si procederet nō valeret. processus: quod ita secus sunt in arbitratore q̄ assumit super cōtractu vt procedat extra iudicium.

3 ¶ Tertia. q̄ in facto proprio nō pōt quis esse arbiter sed bñ arbitrator. ⁊ ratio est q̄

4 nemo potest sibi ipsi imperare. ¶ Quarta. quia arbiter non iurat nec partes iurare debent de obseruantia arbitrij: q̄ in arbitratore prohibitum non reperitur. ⁊ hec ō iure ciuili ⁊ ita tenuerunt bar. ⁊ bal. de iure vero canonico quantum ad arbitratorem casus est in. c. quintauall. lo. de arbitro autem dic vt legitur et notatur in. c. secun

5 do de arbi. ¶ Quinta differentia est: q̄ arbiter recusatur vt suspectus non arbitrator ꝑm dñm ant. sed Panor. idem tenet de arbitratore: immo inquit in multis casib⁹ recedi potest ab eius persona ⁊ alius assumni iuxta notata per Barto. in. l. si q̄d.

6 quod non est in arbitro. ¶ Sexta est quia femina potest esse arbitratrix nō arbitrix quia hoc est officium virile cum habeat procedere iudicialiter: quod intelligē nisi femina ex dignitate habeat iurisdictionem vt quia est regina vel comitissa. ¶ Septima ꝑm quosdam quia in iudicem ordinarium subditi compromittere nō possunt vt in arbitrum sed vt in arbitratorem. sed tu dic vt in. c. cum tempore de arbi. dicta glo. que arguit ibi q̄ ordinarius potest esse arbiter: ⁊ deinde obiicit per. l. decisiū in seruum. ff. eo. ⁊ soluit q̄ lex vult non posse iubere vt partes in se cōpromittant. ff. de tu. ⁊ cur. l. iij. ¶ Octauā. nam Inno. sententia arbitri emulgatur. idem approbatur taciturnitate. ꝓ. diernum: vt ibi post modum detur actio ⁊ exceptio. q̄ intellige si sine pena fuit compromissum. retentum autem arbitratoris non emulgatur predicto modo: sed si partes illud expressiment parit exceptionem quasi tranſactionis vel pacti: immo ꝑm ho. si equiꝗ ex vna parte cōtradicente erit officio iudicis executioni mādandum: ⁊ idem si inſiſtunt. Sed hic sunt due questiones de quibus de panor. vbi supra. ¶ Nona. nam compromissum factum in arbitrum soluitur morte alterius compromittentium vnde non transit in heredes nisi specialiter de eis in compromisso caueatur: secus in arbitramento quia illud est pactum seu transactio. que transeunt in heredes. l. si pactum. ff. de proba. Hoc ꝗ ho. ⁊ cōmuniter dic. c. fi. de arbi. etiam si super ꝓtractu incoato fuerit compromissum ꝑm fran. de are. species ꝓdictionalis obligatiōis trāſmittitur ad heredes nisi sit ralis que per sone cohaereat. Bar. vero distinguit: sed panor. placet q̄ indistincte transeat ad heredes. q̄ si alter compromittentium bāniatur. de Bar. in. l. si quis. ff. de verbo. obli. ¶ Decima. nam attestationes ⁊ confessio facta ⁊ recepte coram arbitro faciunt fidem sicut coram iudice: secus inhabitis coram arbitratore: quia coram illo non est iudicium nec quasi: in quo tamen sunt obligationes ⁊ dic vt panor. in. c. presentata de testibus. ¶ Undecima. nam confessio facta coram arbitro renocari potest post sententiam anteqū arbitrium sit emulgatum. quia ante emulgationem non potest dici finitum negocium: cum non comperat ex eo. nec vel exceptio. l. penul. C. de ar. sed facta coram arbitratore indistincte nō renocatur. laudo secuto stetit validum: quia negocium videtur finitum per transactionē. ¶ Decima. nam litis cōtestatio coram arbitro interrumpit prescriptionem non in arbitratore: quia coram eo non est iudicium

nec quasi: ⁊ consequēter nec litis ꝓtestatio.

13 ¶ Tertiadecima. nam arbiter ꝓcedere nō potest diebus feriatis: sed arbitrator: sic secundum bar. quia arbitramentum est trāſactio ⁊ reductio ad pacem: quod quia pertinet concernit potest diebus feriatis explicari: sed panor. dicit quod tenent quidez sententia coram eo die feriato. quia cum nō sit iudicium coram eo cessat dispositio. c. fi. de feriis: dicit etiam quod sine peccato procedit si speratur par aut alius plus effectus non autem si speratur solum ad implēmentum alicuius contractus: vnde illicitum est tirio arbitrari Ꝗtum fuerit expensum in tali domo aut collectum ex tali agro: q̄ hominem debent tunc intendere diuinis.

14 ¶ Quartadecima. nam coram arbitratore non est locus peremptori instantie per lapsum triennij: quia coram eo non est iudicium vel quasi. ⁊ sic cessat dispositio. l. ꝓperandum. C. de iud. sed coram arbitro sic secundum aliquos alij quod non eum nō habeat iurisdictionem: panor. autem magis placet opinio contraria de iure ciuili: quia arbitraria sunt redacta ad instar iudiciorum. l. j. ff. de ar. ⁊ coram arbitro est quasi iudicium. l. si de meis. ff. eo. ⁊ consequenter habet locum dispositio. l. ꝓperandum. de iure autem canonico vide Panor. in. c. pe.

15 ¶ 15. nam arbiter ex quo semel super toto ꝓnunciauit seruando formā cōpromissi siue bene siue male functus est officio suo: vnde sniam amplius mutare non pōt: in arbitratore aut sunt opiniones: sed cinus post pertrum distinguit: q̄ aut arbitrij seu electio cōperit mihi iure meo: ⁊ tunc possum ilez se mel male elegerim seu arbitratus fuerim iterꝗ arbitrari: aut cōperit mihi super iure alieno: ⁊ tunc si non seruaui formam possuꝗ iterꝗ arbitrari: si aut seruaui formam: sine amplius intromittere non possum: q̄ sine bene siue male functus sum officio meo: et sic non videtur differentia in hoc inter arbitrum ⁊ arbitratorem.

16 ¶ 16. nā arbiter non cogitur laudare ꝗ suscepit cōpromissum nisi ibi sit pena vt ꝓlignus: sed arbitrator sic si cōpromissum recepit sicut refert dñs ant. modernos tenere: sed certe ꝑm panor. in hoc non est differentia inter eos: sed solū debemus distingue litur si acceptauerint vel non q̄ vterq̄ cōpel

17 ¶ 17. nam arbiter sniam ferre non pōt i ecclesia sicut nec iudex ⁊ lata non teneret. de de immu. ecc. decet lib. vj. quod. c. ꝗ loquatur de iudice tamen extenditur ad arbitrū qui largo modo est iudex: q̄ cuꝗ illud. c. venerit ad peccatum ꝑm pediendum fieri debuit interpretatio larga. vt no. Jo. an. in. c. ex tenore qui si. sint leg. secus in arbitratore. l. fi. C. de teriis. de quo Ꝗtum ad peccatū distingue sicut de processu in die feriato. dcm est ꝑm panor. quantum aut ad valorem ꝓcessus: ꝑm eundem indistincte vz: q̄ est quidam contractus: contractus aut iuitus in ecclesia nō irritat ꝓ filij tex. vt ibi dicit glo.

¶ 18. nam arbiter manus extendere nō potest ad res extra cōpromissum. vt in. c. cum dilectus. de arb. arbitrator autem sicut no. spe. in titu. de arbi. ratio ꝑm eum est: q̄ dicum arbitratoris tenet sine equū siue iniqtatē. vt in. d. ⁊ arbitratorē. vñ pōt rem vnā de qua agunt partes adiudicare alteri recepta Ꝗtitate pecunie ab alia: sed ꝑm Panor. hoc dictū est nimis largū. vt. ſ. possit extendere manum ad aliena de quib⁹ non fuit cogitatū in cōpromisso: vñ dicit bar. in l. cum aquilianā. ff. de transac. q̄ si coꝝ arbitratore est contentio de vno fundo: ꝗ cōpromissum sit generale non tñ potest alterum parem condemnare vt recipiat illum fundum ⁊ det aliam rem de qua nō fuit cogitatum: secus si vult condemnare in pecunia: q̄ non videtur alia res cum omnis res percam extimet. vñ concludit panor. i hoc differentiam non esse. ita quod neuter potest manus extendere ad ea que sunt alienas ꝓrsus ⁊ incogitata.

¶ 19. nā excōicatus nō pōt esse arbiter sicut 19
nec iudex. de re iudi. ad. phādū intellige de excōicato notorie ꝑm archi. ij. q. vj. a iudicibus. ⁊ affirmat spe. ⁊ ita refert i curia determinatū de mādato pape in arbitratore aut sunt opiniones. ⁊ bar. sentit q̄ possit q̄ excōicatus equiparat deportato: q̄ non pdit ea que dependent ex consensu ⁊ sunt de iure gentium: oppositum concludit Jo. an. in regula dolo. de reg. iur. lib. vj. in mercu. si sit notorie excōicatus. ⁊ cum isto trāſsit panor. vnde non est differentia.

¶ 20. nā arbiter dz vnicuiq̄ partiū reddere 20
q̄ suū est: nec dz de iure vnī tollere vt det alteri. ideo dicit lex arbitrum sumere preiudicis. ff. de arbitr. l. si de meis. arbitrator vero hoc potest pro bono concordie. vt dicit glo. in dicta. l. ⁊ ad hoc Innocē. ⁊ panor. adducit. c. nisi de preb. maxime iuncta glo. quia impossibile erat de iure quod vnus

Universidad de Deusto
Biblioteca

haberet titulum in beneficio: ⁊ alteri pensio deberetur: ⁊ tamẽ pro bono pacis ex potestate arbitraria fuit illud tolleratum qõ tamen bar. intelligit quando modice ledit aliter reduceretur ad arbitrium boni viri. Bal. tamen dicit q̃ nõ potest tollere de alieno quod si saluare vis intellige sine causa. vel quando non in modico ledit. Ratio autem diuersitatis est vt dicit panor. qꝛ arbiter eligitur loco iudicis: ⁊ consequenter debet per tramitem iuris procedere cuiq̃ tribuendo suum: arbitrator vero vt amicabilis compositor: ⁊ transigens inter partes et natura autem compositionis ⁊ transactionis est vt possit p bono pacis de iure vnius dari alteri sine magna lesione: quia satisfacit qui a litere cedit: l. licinius. ⁊ quod ibi no. ff. ad trebel.

21 Pri. nam fm Inno. in. d. c. quintauallis. dicum arbitratoris non mutatur vbi modice ⁊ non grauiter ledit: dictum vero arbitri non mutatur: etiam si grauiter ledat: imo si pena promissa sit agitur ad penam. C. de arbi. l. j. ⁊ si non fuit promissa sed tantũ stipulatio intercessit agitur ad interesse. ff. de arbi. l. diem. si autem similiter compromissum sit ⁊ sententia per partes: expresse fuerit emologata. ⁊ infra decez dies neutra cõtradixerit: oritur ex sententia actio ⁊ exceptio. C. de arbi. l. pe. ⁊ agitur tunc conditione ex illa. l. fm Innocen. qui etiam sentiq̃ arbitrium penale non emolagatur tacitur nitate. ⁊ dicerum. Et in effectu vult quod dicum arbitri non reducitur ad arbitrium boni viri id est iudicis loci. ff. pro socio. l. si societatem. etiã preterea lesionis enormis ⁊ hoc probatur in. d. l. diem. ¶. stari sed ho. in. c. q̃. de arbi. limitat: quia si arbitrium continet manifestam iniquitatem poterit superior ex suo officio retractare. ar. fiduciis capitulis pro quo etiam panor. consentiẽs adducit glo. ordinariam. q̃. q. vi. a iudicib⁹ et idem ibi archi. ber. quoq̃. de arbi. in. c. exposita dicit quod etiã si quis sit arbiter nõ est standum iniquo arbitrio: sed reducetur ad arbitrium boni viri. de arbi. c. j. ⁊ q̃. immo si iurasset debet reuocari. extra de iure iur. quintauallis. non tñ. ꝓpria auctoritate veniet contra iuramentum ⁊ hoc intelligo qñ iniquitas est aperta: lz iura que adducit non probent intentum sed potius oppositum habeatur in dicto c. q̃. in glo. Dicum autez arbitratoris si enormiter ledit reducitur ad arbitrium boni viri. quod intelligo etiam si iniquitas non sit apta. Ratio autem diuersitatis vt dicit panor. quare dicuz arbitri non reducitur ad arbitrium boni viri: saltem ad petitionem partis. Dictum autem arbitratoris sic est secundum bar. in d. ¶. arbitrorum. quiaez compromisso in arbitrium fit iniuria iudici cuius erat iurisdictio: cum adeatur arbiter vt procuratiuꝰ iudex: ⁊ consequenter iudex meritose non impediet de iniquitate: nulla autem ei fit iniuria quando compromittitur in arbitratorem cum fiat super contractu quia partium conuentione celebratur ⁊ non iudicis auctoritate. Panor. autem arguit contra istam rationem: ⁊ deinde dicit hanc esse rationem: quia arbiter non eligitur vt arbitratu suo decidat sed vt procedat secundum iuꝰ: ideo ad arbitrium boni viri reducitur: potest: quia non habet in eo locum arbitratus: appellari autez non potest quia ex sententia sua non datur actio iudicati: ⁊ sic appellatio non reperit quid suspendat. vt legitur ⁊ no. in. l. j. C. de arbi. ⁊ consequenter non reperiatur competens remedium tamen est sententie sue: ⁊ imputandum est de promittẽti nisi iudex ex officio suo corrigat modo predicto. Arbitrator autem eligitur vt arbitratu suo procedat. vnde merito dictum suuz reducitur ad arbitrium boni viri. Hec omnia dicta in hio differentiis exceptis his que allegant de bernar. summa sunt succisis allegationibus ex panor.

¶ Tertio queritur quomodo discernatur arbiter ⁊ arbitrator. ⁊ dicit Inno. in. c. quintauallis quez sequitur bar. ⁊ communiter doctores sequentes q̃ ex nois diuersitate patet de si compromittitur in aliquem tanq̃ in arbitrium est arbiter. arbitrator vero est si q̃ ꝓ in arbitratorem: sed panor. magis placet vt ex modo assumendi dignoscant: vnde ibi dicit Innocen. q̃ arbiter est qui eligitur iudex. l. vt procedat seruato in iudiciis ordine iudicij. ff. de arb. l. j. ⁊ l. quotiens: arbitrator autem est vt ibi dicit qui eligitur vt aliquid existimet vt dicat de re aliqua quid sibi videtur sine ordine iudiciorio. Et quibus infert panor. quod ille proprie est arbiter qui eligit vt iudex. arbitrator qui habet aliquid arbitrari ex bono et equo extra iudicium. de preben. nisi. vbi p bonopacis potest de iure vnius moderamen alteri dare. vt in dicto. c. nisi. ⁊ no. in. l. si de meis. ff. de arbi. Opinio aũt Inno. ⁊ aliorum quod discernantur ex nominibus diuersitate: saluari potest quando simpliciter dicum fuit compromittimus in terminis arbitrium vel arbitratorem: ⁊ nihil fuit additum per quod vnus discernatur ab alio ex proprietate

ex proprietate cuiusq̃ hec panor.

4 ¶ Quarto vtrum sit quis arbiter vel arbitrator: si compromissum sit factum sic vt procedere possit seruato ordine iudiciario: nõ seruato: ⁊ dico fm archie. post Innoc. q̃ in eum cõpromittitur vtroq̃ modo vt inuuntur verba: sed si processerit vt arbiter idest seruato ordine iuris: non redigetur dictũ eius ad arbitrium boni viri. Si autem partes dicunt eligimus eum in arbitrum simpliciter: nõ intelligitur q̃ vt arbitrator: electus sit nisi ex alijs verbis appareat de intentione contraria: puta quia dixerũt q̃ possit procedere nõ seruato ordine iudiciario. Si autem dicunt. eligimus talem in arbitratorem vel in bonum virũ qui nostras terminet questiones. nõ intelligitur electus arbiter nisi appareat ex alijs verbis. Panor. tamen dicit q̃ vbi sic cõpromittitur q̃ possit procedere seruato ordine iuris ⁊ non seruato licet a principio eligere possit alteram viam. in non eligendo tamen potest ⁊ videtur procedere vtraq̃ auctoritate. sicut dicit Innocẽ. in habente delegatam ⁊ ordinariam in. c. cum ex officij. de prescrip. ipse vero Panor. allegat. c. nisi de preben. vbi probatur q̃ si compromittitur in delegatum ille potest in eadem causa simul pronunciare vt arbitrator ⁊ delegatus: ⁊ tra in propositoto. Et si contra iusticiã partez lesit poterit reductio peti ⁊ in dubio ex qualitate facti presumit hoc fecisse vt arbitrator. Et ex his ibi ipse infert q̃ si partim seruauit ordinez iuris ⁊ partim non. tenebit tamẽ sententia fm holt. quia presumetur hoc fecisse vt arbitrator. Infert etiam q̃ si in aliquez compromittatur vt possit procedere de iure ⁊ de facto: sed tamen pronunciet secundum ius talis in procedendo erit arbiter ⁊ arbitrator: sed in sententiando arbiter tantum: vt patet ex tradita potestate: ⁊ si pronunciat iniuste sententia non tenet secundum bar. quia pronunciauit contra formam compromissi ⁊ consentit panor.

5 ¶ Quinto vtrum ꝯ qui promisit sub pena aut iuramento stare dicto arbitratoris possit impune petere reductionem ad arbitriũ boni viri si arbitramentum sit iniquum: et Inno. tandem concludit quod potest: quia iuramentum quod est vinculum fortius q̃ ꝯ pena: non astringit ipsum ad parendũ quo vt patet in. c. quintauallis. ⁊ consequenter ipsum astringit pena: et idem tenet Hostien. quando generaliter est iuratũ de stando dicto arbitratoris. ⁊ specu. in titulo de arbi. ⁊ placet Panor. quia verba generalia debent intelligi secundũ subiectã materiam. l. quero ff. loca. ⁊ consequenter pena ⁊ iuramentum debẽt intelligi si enormiter non leserit. sicut etiam in capitulo pluuis. de arbi. notanter dicit Innocẽ. quod iuramentum de stando ipius dicto. intelligitur alternatiue scilicet qõ stabit aut solet penam vel interesse.

¶ Sexto quid si specialiter ⁊ expresse dictũ est vt arbitrator possit suo vnius partis in totum vel partem alteri tradere: ⁊ stãdum sit dicto eius etiam iniquo: nũquid peti potest reductio ad arbitrium boni viri: ma 6
dicit hostiensis quod partes debent arbitramentum obseruare nisi sit contra deum nec possent contrauenire sine metu peneve periurij si pena vel iuramentum interuenit quia potuerunt partes in hoc se ligare et renunciare suo iuri: forte tamen ex equitate inquit iudex ex officio suo occurrere deberet iniquitati pensatis pꝓnarum ⁊ cau se qualitatibus. de transa. c. ij. quod ꝓbuꝯ Panor. dicit valde notandum. Et obtẽdum etiam q̃ decisio pdictorum dependet ex sequẽti questione.

¶ Septimo. vtrum partes possint a principio renunciare reductioni ad arbitrium 7
boni viri: ⁊ posito q̃ valeat renunciatio vel pactum. vtrum extendatur ad omnem lesionem maxime si interuenit iuramentuz vel pena: ⁊ Panormi. sic dicit. Si quis absente parte et extra iudiciuz renunciat petitioni huius reductionis: non valet quia sic non valet futuri iuris renũciatio. vt. l. l. j. C. de pac. ⁊ c. ex multiplici. de deci. in iudicio autem vel extra iudicium in presentia partis tenet renunciatio futuri iuris: quia habet vim pacti de non petendo. iuꝯ no. in. d. l. j. C. de pac. maxime per bart. si autem quis obligauit se per pactum ad non petendum istam reductionem. summus in casu dubij: et dicit di quod hoc non obstante in simplici renunciatione seu pacto. potest hanc reductionem petere ratione magne lesionis: quia illud pactum debet intelligi si vt bonus vir fuerit arbitratus: ar. in. l. ꝓ. ff. locati. vbi dicit text. q̃ si promisit locator non expellere inquilinum'. intelligitur si soluerit pensionem: ⁊ idem ibi confirmat Barto. per illum text. et Joan. and. in regula sententi. dicens illud etiam procedere si interuenisset pena vel iuramentum: et idem Barto. in. l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

societatis ⸭ arbitrorum.ff.pro socio.dicēs q̃ iuramentum habet in se illam conditionem quam habet pactum preambulum.f. non venire contra si eque fuerit arbitrat⁹: operatur enim illud pactum seu renunciatio respectu modice lesionis: ⁊ idem tenet dominus Ant.in.d.c.quintauallis.⁊ videtur communis opinio. Contrarium tamē sensit fede.consilio.ccxx.dicens q̃ pactum seu renunciatio iuramento vallata stringit ad non contrauenendum respectu cuiuslibet lesionis: quod tamen bene nō probat; sed Jaco.bu.sentit etiam sine iuramēto dicens se non videre quare per pactum remitti non possit dicta reductio nisi dolus procedat ex animo.vbi autem interuenit re ipsa valere debet pactum ex quo de intentione partium constat. Bald. vero dicit hoc obseruari communiter q̃ non obstante quacunq̃ verborum cautela. propter enormem lesionem.reductio dicta peti potest. Panormi.autem sic dicit. Si deceptio interuenit ex proposito.quia scilicet scienter per fraudem gratiam vel odium grauat partem.potest reductio peti respectuiuscunq̃ lesionis non obstante quocunq̃ pacto: quia licet expresse non potest renunciari dolus futurus.l.si vnus ⸭ illud nulla ff.de pac.ita nec tacite sub generalitate verborum. Item si propter dolum retractatur arbitrium.l.iij.c.de arbi.⁊.l.ita de num.ff.co.a fortiori arbitramentum: et in hoc communiter docto conueniunt. Si autem deceptio interuenit re ipsa sine dolo arbitratorio reductio peti non potest in lesione modica.vt in.l.si de mels.⸭ recepisse.ff.de arbi.etiam si renunciatio non interuenit vt in.c.nisi.de preben.peti autem potest in lesione non modica fm communem opinionem que vera est si non interuenit renunciatio: si vero interuenit vt scilicet possit vnitolere ⁊ dare alteri. non potest peti reductio ratione magne lesionis vel quantitatis: quia renunciatio aliquid operatur: vnde tunc peti potest ratione maxime seu enormis lesionis ⁊ non magne: q̃ ista maxima in dubio videtur excepta: ar. in.l.omnes.ff.de his que in frau.credi. Et si renunciauit aut fecit pactum de non petendo reductionem etiam respectu magne lesionis adhuc potest peti si deceptio interuenit ex proposito quia dolus futurus remitti non potest vt dictum est: non autē poterit peti si deceptio interuenit re ipsa. quia pars potuit sibi ex pacto puidere.L.j.ff.de positi.⁊ in regula contractus ⁊ in regula

scienti de re.iu.lib.vj. Poterit autem peti respectu lesionis enormis ex quo de tali non fuit expressum: quia renunciatio trahi non debet extra intentionem agentis.l.qui iuriurie.ff.de iuriis. Et ita sentit dominus Ant. in.d.c.quintauallis.⁊ Bal.dicēs q̃ magna vel parua quantitas dicitur respectu personarum ⁊ causē.l.cum filius.ff.de legis.ij. Vide de glo.in.c.fina.de rei iudica.lib.vj. Si autem fuit dictum vt possit adire ⁊ dare alteri vel partem de iure vnius dare alteri. sic non ligat preceptum arbitratorio si fuit contra deum etiam apposita pena vel iuramento.vt probat Hosti.⁊ idem puta: q̃ normi.si est cōtra ius commune non remittibile per partes.vt in.c.ex animata.⁊ in.c. peruenit.de arbitris.⁊ in.c.si diligenti.de foro competen.si autem est contra ius particuatum partis peti potest reductio si deceptio interuenit ex proposito et dolo arbitratione dicta secundum Joan.and. Jo. cal. Barto.⁊ est commune dictum: non autē potest peti si interuenit deceptio sine dolo secundum Joan.andr. Joan. cal.⁊ Bar. ⁊ dominum Anto.⁊ hoc est verum secundum panor. nisi fuisset appositum aliquod verbum illius potestatis restrictiuum scilicet alte ⁊ basse: pro vt sibi videbitur aut placuerit: quia hec verba important arbitrium boni viri. vt in.l.thais.ff.de fideicom.lib. Dominus tamen per.de anch.disputatio tenuit quod etiam si certissimus non est de lum peti potest reductio propter tu enormissime lesionis: quia parta sunt dolum interuenire ex proposito vel in re ipsa.l.si quis ff.de verbo.oblig.sed communis opinio est in oppositum.⁊.l.si quis.loquitur quando quis fuit deceptus ignoranter: sed in casu nostro scienter ⁊ apensate dedit illam amplissimam potestatem arbitratori. Dominus autem Anto. videtur velle quod quantuncunq̃ verba sint large concepta: nihilominus data enormi lesione: etiam in re ipsa dabitur reductioni medium: quia talis ⸭ ba in genere dicuntur ex confidentia dilectionis ⁊ amicitie arbitrorum vt benignitas etiam capiant ne ledantur: et ita non debent ita late intelligi: quia de verbis facile deceuitur: vnde si repererint se deceptos de beneficio succurri etiam si iuratum esset q̃ aliquetur: vel iudex ex officio suo puidebit: et idem tenuit pe.de anch.⁊ vt videt hec opinio hz equitatem ⁊ ⸭ ea facit.c.cū venisset de instit.⁊.i.si libertus.ff.de operi.liber.⁊ notarij ex consuetudine solent apponere la verba generalia teneri pōt vt dicit pa-

q̃ nisi aliter appareat nō videtur quis pari voluisse enormem vel saltem enormissimam lesionem: ar.l.cum de indebito.ff.de proba. alias ramē opinio videtur verior de subtilitate iuris. Si autem de dolo dubitatur: dicit Panor. q̃ fm Bar. pōt peti reductio rōne enormissime lesionis: saltem officio iudicis: quia presumitur dolus in tanta lesione.vt.l.iuclus.⸭ creditor.ff.de his que in frau.cre.⁊ sic saluari potest dictum hostiensis q̃ in maxima quantitate iudex ex officio suo potest occurrere: quod quātum colligitur ex Panor. dupliciter est verum. primo quādo dubitat de dolo. secō quādo ex alia qua legitima causa: de qua constaret: iuit deceptus arbitrator vt dicit dominus Anto.⁊ Fran.de are.

8 ¶ Octauo.queritur pro quanto lesione dabitur reductio si nulla interuenit renūciatio aut si interuenit non impedit reductionem: ⁊ dicit Panor. q̃ quia in hoc non reperitur specifice prouisum insurgunt opiniones: ⁊ quidam dicunt oportere q̃ fiat deceptio vltra dimidium iusti pcij ⁊ cynus vero ⁊ petrus dicunt competere hoc remedium quantacunq̃ sit deceptio: Specu. vero dicit nō sufficere lesionem modicam ⁊ vt esse de mente Bar.⁊ glo.in.l.si de melis.ff.de arbi. vbi dicit arbitratorem posse de iure vnius dare alteri: ⁊ Bar. ibi dicit dūmodo modice: alias reductio fiat ad arbitrium boni viri: aliam opinionem ponit Bar.in.d.⸭ arbitrorū. ex quo.⸭ iūcta.l.vnde si neruе.ff. pro socio: nitit probare q̃ si arbitrator assumptus fuit sup ⁊tractu: requirit deceptio saltem in sexta pte totius: si autem sup lite: nō considerabit lesio simplr respectu quantitatis debite: sed habito respectu ad qualitatem cāe: dñia autem Ant. dicit sibi videri q̃ rex.in.d.l.vji si neruе: cum sequētur pbat de dimidia. Panor. aūt, pbat ⁊ iudicio meo bene q̃ ibi nec de sexta nec de dimidia probat: sed probat inōt ille rex. q̃ lesio p arbitrum in tertia pte totius debiti pōt dicere arbitramētum iniquum ⁊ petere reductionem pdictam: nec th indr semp requirit lesio in tertia pte. q̃ ille rex. in hoc regulā nō facit: sed illud dictuz est cā exempli. que autem sic dicunt non restringunt regulam. vt in.c.j.⁊ quod ibi no. ne cle. vel mona. sed pbat ibi q̃ ex euidenti iniōtate reductio peti pōt: que quando dicat nō credo posse dari doctrinam: sed ex arbitrio circūstantiis bono vir.l.iudex arbitrabit. q̃ facilis dz arbitrator de iure vnius dare alteri quando par aliter sequi nō potest: ⸭ cessante rōne

pacis: ⁊ quando lus est dubium ⁊ inuoluts ⸭ quando est claruz: ⁊ quando est diues ⸭ quando est paup: ⁊ sic de aliis circūstantiis ⁊ facit quod notauit idem Panormi. circa compositionem fiēdam in c.primo.de mutu.petitio.

9 ¶ Nono.queritur an petēs dictam reductionem ⁊ succumbēs quia non pbauit iniōtatem euidēter incideret in penam cōpromissi sub qua pmisit stare arbitramēto: ⁊ dico q̃ Dynus q̃ originalr cōsuluit in hac qōne tz penam cōmitti: maxime quando iurauit nō petere dictam reductionē ⁊ postea petūt ⁊ succubuit: quod cōsilium refert Jo. an. in addi. spec. in ti. de arbi. ⁊ ibi refert Guil. de cu. hoc limitasse: nisi habuerit iustam cām petēdi: vt q̃ pbabiliter credebat arbitramentum iniquum ⁊ alleg.l.si quis.ff.de pēno.in.c.finē.de do.⁊ cōuma. Sed adde hic me ⸭ duo frēs.ff.de ⁊bo.oblig.vbi dicit q̃ incidit in penam: et si sua p quam fuit declaratum arbitramētum esse equuz fuisset iusta: ⁊ hoc pissum ⸭ duo frēs: vbi videt ⁊ textus in simili. Secūdam ponit in.d.l.iuliānus vbi distinguit: q̃ si iudex declarauit arbitramētum equum ⁊ hac cā expressa absoluit reum incidit in penā nec in hac qōne pene admittit ps ad probādum q̃ arbitramentum fuit iniquum. vt in.d.⸭ duo frēs: ⁊ facit glo.in.d.l.iuliānus si aūt prio fuit reus simplr absolutus: vel iudex absoluit q̃ non fuit pbatum iniquum: tūc in qō ne pene poterit de iniōtate probare. Nam p hanc probationē deregit iniquitas sentētie: que transit in rē iudicatam: ⁊ sic nō obstabit exceptio rei iudicate: intelligē autē ola cum limitatōe Guil. ⁊ Jo. and. pdictā. Ex his ifert q̃ allegans iniquitatem arbitramēti habet probare: alias succumbit quia presumit pro iusticia.l.abea parte.ff. de appellatio.

10 ¶ Decimo.queritur quid si pro pte obtinuit et pro pte succubuit vtr ⁊ cōmittat pena in pte: et dicit Bal.in.l.fi.C.de arbi.q̃ si capitulum in quo fuit lesio erat separatum ab alio committit penam totum: secus si cōnexum vel vnitum ita q̃ separationem congruam non capiebat: sed Panor. indistincte tenet q̃ non committit sed euitat quia iuste petūt restitutionē totius arbitramēti: et cum arbitramentum sit quedam trāsactio sup toto.in anf.si fo contingit.C.de iudi. non pōt iste dicere se magis grauatū sup vno articulo ⸭ super alio: sed grauatū

Universidad de Deusto
Biblioteca

men resultat ex toto compromisso simul cū
sit vnica trāsactio: seu vnus contract⁹. Sz
tñ aduerte ꝗz Bal. q̃ si arbitrator iuisse da
ri. x. z iudex in cā reductionis iubet dari qn
q̃: si sita ḡnq̃ no soluunt nō cōmittit pena
cōpromissi et pro rata: qr nunc agit non ex
cōpromisso sed iudicio sntia: vñ mutata p
sona stipulatio pene nō pmittit: z dicit hoc
placuisse bar. sed pano. in hac cōclusione
dubitat: qr iudex addictus succedit in locū
primi arbitratoris: vt no. Innoc. in. c. pñti.
hodie incipit statutū de rescrip. li. vi. z bar.
in. l. j. ff. de leg. ij. z pñr eodem est iure cōsen
tiens cū prio: z deinde solut: ac rādez dicit
posse concludi q̃ si iudex simpl̃r confirmat
arbitramētum hz locū pena pm distictio-
nē posita in precedēti qōne: si aūt reformat
tūc pena cessat in reformatōe: qr nō agitur
āplius ex cōpromisso: sed iudicio sntia.

11 ¶ Undecimo. querit quāto tpe duret pote
stas in arbitro vel arbitratore: z dicit Pa-
nor. vbi. §. q̃ in arbitro durat quāto tpe du
rat actio: nisi tacite vel expsse hec potestas
reuocet a partibus: quod vt pbat in auth.
sit tñ. C. de tempo. ap. z in cle. ꝗ diu. de ap.
z simile est in iurisdictōe delegati: que nisi
reuocet semp durat donec extinguat. vt in
l. falso. C. de diuer. rescrip. In arbitratore
aūt dicit esse idē quod in arbitro: quod pro
bat in d. auth. si tñ: qr ibi textus loquatur
in arbitro: tñ nihil apponit p q̃ appareat
q̃ magis senserit de arbitro q̃ de arbitra-
tore: quib⁹ si arbiter est cōe. vt in. d. §. arbi-
trorum. z nullus ter. specifice facit mentio
nē de arbitratore: sed cōiter loquitur ō ar
bitro: vñ vbi materia nō est magis ppositio
nabilis arbitro q̃ arbitratori appellatōe
arbitri debemus itelligere de vtroq̃. vt in
d. §. arbitroq̃. Et hoc nisi ipse arbitrator di
xerit se nolle acceptare cōpromissum: quia
statim expirat. vt in. l. si merces. ff. loc. Ipse
aūt partes post acceptationez possunt ibi
,pnidere faciendo illū compelli p iudicē vel
cōmuni psensu ab illo recedendo. l. litiga-
tores. de arbitris.

12 ¶ Duodecimo querit quis sit iste bon⁹ vir
ad cuius arbitrium recurrit pro iniquitate
arbitramenti: z cōmunit dr q̃ est iudex
loci. l. continuus. ff. de ꝗbo. obliga. z glo. in
c. potuit de loca. vbi dicit pm Panormi. q̃
vbi fit mentio de arbitro boni viri in gene
re intelligit de iudice p. d. l. continuus: uo.
etiam glo. in. c. statuimus. de rescrip. z sequi
tur ibi Gemi. z Spec. in tit. de arbi. Sed
ista intelligo vera in foro contēcioso in spe-
cētibus aūt ad forum alie bon⁹ vir dr pru-
dens z timoratus: z vt inquit Bal. in. l. j. ch
ta medium. C. de solu. qui facit alteri q̃ vo
let sibi fieri. ¶ Sed resultat alia questio: si
fiat aliquando compromissum a clerico
laicum: z ecōuerso. vel si omnes cōpromit
tentes z etiā arbitrator: sint laici sed ob
uersi fort: quia tūc dubitat an iste iudex
peteres sit iudex arbitratoris: vel iudex
vel actoris: z vt recitat Bar. in. d. §. arbitro
rum communit tenent aduocati q̃ sit iudex
appellationis: cum ista reductio sit quedā
species appellationis. l. nō distinguimus.
ff. de arbit. §. cum quidā: ipse vero hoc non
tenet: sed potius q̃ sit iudex qui habet iu-
care in principali causa: ita q̃ si actor in
originali petit reductionem debz recurrere
ad iudicem rei: si vo ipse reus petit habet re
currere ad iudicez suum: z hoc placet Bar.
Ant. nisi laudum esset iuratum: z publicat
tur sup reductione pp iuramentum: qr ita
deberet adiri iudex ecclesiasticus. vt in. d.
c. quintauali: is: z idem si laudū esset in ma
teria ptinente ad ecclesiam vt ibidem: vel
si cuidens nutriret peccatuz. de iudi. nouit.
Panor. tamē dicit q̃ si ex forma statuti mu
nicipalis: laudum habeat executionem pa
ratam: debet adiri iudex arbitrator: ita q̃
vbicūq̃ pro pte ecclesie petit reductio: et
speciali priuilegio poterit adire iudicem ec
clesiasticum: si allegat fraus vel minus iu
stitiam cōtractus: vt in omni casu voluit
Innocē. vtq̃ autem a tali iudice in causa
reductionis possit appellari: vidē Panor.
mi. vbi supra.

¶ Tertiodecimo vtq̃ arbitrator debeat p
nunciare p tibus presentibus: z dicit C. Ro
q̃ sic: aliter sententia non valeret: z sed
Bar. licet recitet quēdam solēnem aduo
tum consuluisse cōtrarium. Franc. ante
de are. quem sequit dominus Anto. dicit
q̃ si ptes sunt presentes in discussione non
est necessaria vocatio in arbitratione: si au
tem nō fuerunt presentes in discussione vel
non constat: dicit q̃ si non requirunt nō pa
hoc laudum est nullum: quia talis modus
,pcedendi non repit statutus a iure in ipsis
arbitratoribus: quia habent potestatem ar
bitrandi equum sine obseruatione alicui
tus forme: debent tamen de honestate pte
vocari: z si detractant venire non cogit iu
dicare quia potest dicere sibi non liquere
de causa: z hoc modo stare poterit p nō ve
nientem quo minus arbitret. Et hāc opi
nionem sequit Panormi. z originaliter Ro
Guil. de cu. z sequit Bal. z Car. z host. in co.
q̃ sentit arbitratorem posse reites recipere

z publicare: z sententiam fere ptibus ab-
sentib⁹: z idē sentit Innoc. pm Panor. in eo
q̃ dicit coram arbitratore nō esse iudicū
vel quasi: sed totū in sua politū voluntate.
Sed tñ panor. addit limitationem: qr si ar
bitrator proceisit ex abrupto: pte nō audi-
ta nec requisita laudum est nullū: z psentit
Bal. z bar. z sic ad pcordiaz reduci possent
ptarte opiones. In arbitro aūt si preo nō
sunt ptentes in conclusione z si in discussio
ne sententia non valet pm panor. p. l. diem
ff. de arbi. licet Jaco. de ra. pe. z Cynus te-
14 neant contrarium.

¶ Decioquarto querit si cōpromissum est
in duos arbitratores z discordant: nūquid
iudex possit eligere tertiū: vel cōpellet eos
bium qr cōpellunt eligere: vt in. c. cū spāli.
de app. z in. l. idē si vnus. ff. de arbi. sed de
arbitratoribus bal. recitat fuisse respōsum
p quosdam sapientes q̃ non: qr arbitrato-
res sunt ad similitudinē psonetarū. l. si de
meis. ff. de arbi. in q̃bus psonetis certum
est non esse tractādū de electōe tertij: z hoc
idē bal. plz z panor. qr in quinta psona nō
arbitrante nō recedit. l. si ds. ff. de ꝗbo. ob-
liga. z. l. si merces. ff. loca. Sciēdum ꝗo q̃
dictis differētijs z qōnibus que sequūtur
legationibus quas ibi. j. fin. c. quintauallis
15 de iureiur. vide si placet.

¶ Decimoquinto querit in quo differt ar
bitria a iudicijs: siue que possit iudex z nō
arbiter: z dico q̃ arbiter pro nō pōt puni-
eo: vel ptes pducentes falsa instrumēta si
solum est arbiter vel arbitrator: z nō alius
iudex habens merū imperium: qr potestas
puniendi nō est attributa nisi p iurisdictio
nem qua caret arbiter vt arbiter: q̃ patet
qr ab eius sententia non appellatur: nec ex
ea oritur actio vel executio: vt. l. j. C. de arb.
Item potestas arbitri est sita limitata q̃ de
rebus extra cōpromissum z partes cōpro-
mittentes iudicare non vz nisi de his super
quibus in eum est cōpromissum vel eis co-
herentibus. vt dicit glo. extra eo. in. c. cū di
lectus. testio aūt in eum non cōpromisit: et
eius falsitas est omnino extrā cām z perso
nas compromittentes. Nec obstat si arbi-
tria sunt redacta ad instar iudiciorum. vt. l.
j. ff. de arbi. quia hoc est verum quantū ad
ea tantum que compromittuntur. De sum-
ptibus tamen potest condemnare liez hoc
nō sit expresse compromissum: quia cā sum-

ptuum non est extra causam z personas cō
promittentium. Si autem esset arbiter h a
bens iurisdictionem a statuto ciuitatis: vt
iudex alis habens merum imperiū posset
punire non vt arbiter: sed vt iudex qr z iu-
dex testem coram arbitro falsum deponen
tem punit. C. de testi. l. cum app. hec angel.
de peru. ¶ Secundo vt dicitur est arbiter iu
dicare non valet nisi de his super quib⁹ in 2
eum est compromissum: extra eo. cum dile
ctus. Inglo. ¶ Incedit enim strictaria: qr id
solum venit in arbitrium. de quo dictuz est
vt ventat. ff. eo. l. si cum dies. ¶ Tertio non 3
pōt punire pr ruinaciā litigatoris. l. multā
do nisi ad hoc actuz sit. ff. de iudi. l. ij. condē
nare tamen potest in expensis condemnan
re nisi in casu qui habetur. de offi. deleg. iu
re nisi vtraq̃ parte pñte: nisi hoc inter lit 4
gatores conuenerit. ff. eo. l. diem. §. si quis.
¶ Quinto non pōt citare partes nisi ad lo 5
cum in quo sacrum est compromissum. ff.
eo. l. si cum dies: sufficit tamē q̃ citet in ea 6
dē ciuitate in qua compromissuz est. ¶ Se
xto nō pōt delegare arbitrium. ff. eo. l. si cō
promissum. ¶ Septimo nec coram eo psta
tur satisdatio: z sufficit pene promissio: cū 7
enim partes conuenerūt stare sntie arbitri
sub certa pena: pōt pena peti ab ea parte
q̃ recedit a sntia: qua soluta cogi nō potest:
vt tali sntie stet: nisi in compromisso dictuz
sit. vt etiam pena soluta vel nō soluta ni-
hilominus stetur arbitrio. xxv. q. ij. quicū
q̃. bar. in gl. sup. c. dilecti extra eo. ¶ Octa 8
uo. in arbitrio mota purgari nō potest vbi
fixus est dies ab hoie. ff. e. l. celsius: secus
in iudicijs. ¶ Nono. sntia arbitri non infa- 9
mat: quia nō pōt cognoscere ō crimine q̃
infamet. ff. eo. l. non distinguemus. In his
oibus pm arcidie. distant arbitria a iudi-
cijs. ¶ Decimo et in alio. quia si partes re- 10
nūciant appellatioi z faciūt pactum de nō
recedēdo ab arbitrio nihilominus recede
re possent soluta pena posita: vt dictuz est
secus circa iudicia. Conueniūt autem in q̃
buscdam: quia p vtrūq̃ interrumpitur pre
scriptio: z quantum ad iuramētum ō ca- 11
lumnia. Ber. ¶ Undecimo. compromissum
soluitur p mortem alterius ꝑpromittētiū
extra. eo. ex pte: z etiam morte alterius arbi
trorum: extra de off. delec. c. vno. de legato
rum: nisi fiat mentio in compromisso q̃ trā
seat ad hēdes vtriusq̃ ptis ꝑpromittētis
secus in iudicijs: quia trāseūt ad hēdes et
si de ipsis mentio non fiat. ber.

Universidad de Deusto
Biblioteca

16 ¶ Decimosexto. querit q̃s ⁊ qualis debeat esse arbiter: ⁊ dico q̃ non pōt esse mulier vt dictum est. ff. ⸗ ⸗ij. d. tit. a. vj. nec monach⁹ fm spec. sine vtilitate monasterij ⁊ licētia abbatis ar. c. ij. de postu. ⁊ c. monachi. xvj. q. j. sed arbitrator pōt esse ex sola licta abbatis: ⁊ hoc placet, panor. Debent ⁊o arbitri fm glo. in c. licētia. de ap. lib. vj. esse nō suspecti: alias possent sicut ⁊ iudices recusari. Nec debēt esse multū remoti p. c. ij. reqrīs. de ap. ex quo tex. no. q̃ recusans iudicē vt suspectum: nō tenet arbitros eligere in eodē loco: sed eligere pōt alibi dūmodo non valde remote fm doc. vtputa non vltra duas dietas: ar. c. nōmilli. de rescri. vel hodie vltra vnam: ar. c. statutum. de rescr. lib. vj. q̃ sepe iudex in loco est tam potens q̃ recusans nō poterit in loco inuenire idoneos arbitros. Debent etiam esse in locis competētibus: vt possit haberi copia peritorum. d. c. statutum.

17 ¶ Decimoseptimo quot debēt esse arbitri: ⁊ dico q̃ debent eligi vnus vel tres: ⁊ vbi tres eligunt duoꝝ sententia retinet vigorē extra de arbi. c. i. vbi dicit glo. q̃ hoc ex honestate nō ex necessitate dr: q̃ si ēt eligerētur duo in quos cōpromitteretur tenet cōpromissum: ⁊ si nō cōcordauerint cogendi sunt vt cōcordent vel tertiā ptem assumāt. Nō tamē valeret duoꝝ sententia tertio absente: que valeret eo presente ⁊ dissentiēte. ff. eo. l. si in tres: nisi in compromisso sit expressum q̃ duo sine tertio, pcedāt: ⁊ idez in iudicib⁹ delegatis: vide tamē infra. ⸗ xxi.

18 ¶ Decimooctauo. querit vtꝝ compromitti possit sup rebus spūalibus: ⁊ dico q̃ extra eo. contingit dr. Generaliter, phibemus ne super rebus spūalibus compromittatur in laicum. s. vt si arbitrum vel arbitratores fm panor. ⁊ fm glo. etiam incidenter. q̃ laici ecclesiastica negocia tractare non debent. de iudi. decernimus. dicitē glo. in. d. c. contingit. q̃ de rebus mere ciuilibus quib⁹ nullū spūale annexum est in laicū pōt cōpromitti q̃ cū ibi, phibeatur de spūalibus ⁊ tpalib⁹ pmittitur. ar. q̃ qd de vno, phibet de altero conceditur. xxv. di. qualis. ⁊ in. c. exposita de arbi. Et intelligē in mere ciuilib⁹ etiā si essent bona vel iura ecclesiastica: vnde fz Inno. in. d. c. contingit. clerici cōpromittere possunt in laicū arbitrū de rebus tpalibus q̃ si de rebus spūalibus compromittatur in laicum fm bar. non tenet arbitrium sīr nec si cōpromittatur in laicū ⁊ clericus sine auctoritate suprioris: interueniente auē auctoritate suprioris vz: tum q̃ non simpliciter in laicū: tum q̃ suprioris auctoritate. vt eo. ti. p tuas. Vñ vt colligitur ex glo. in. d. c. contingit. nullus citra papā cōmittere pōt cām spūalez laico: aet auctorizare q̃ in solum laicū de iure spūali cōpromitti possit: qd vtiq̃ verꝝ est q̃ nullus dispensat cōtra constitutionem pape nisi in casibus cōcessis. vt in. c. dilectus. de tēp. or. ⁊ pñr cum solū sit iure expressum vt suprioris auctoritate cōpromitti possit in clericū ⁊ laicū p. d. c. p tuas. in solū laicū nō pōt suprioris auctoritate cōpromitti. Ratio aūt quare laicus in cā spūali, phibetur arbitrari fm panor. in. d. c. p tuas. est non ,ppter incapacitatez sed rōne honestatis que honestas conseruatur ex mixtura cleri: qui sociatus laico facit eum capacem: etiam si laici essent p̄ures ⁊ clericus vnus. Non tñ extēdas casus huius capituli ad actum spūalem: q̃ laicus effici non potest capax iuris spiritualis p mixturam clericorum: vt in. c. messana. de elec. vide ⸗ sequenti.

¶ Decimonono. vtrum eps possit clericū ⁊ laico causam spirituale, committere vel delegare: sicut eius auctoritate in eos de eadē compromitti pōt: ⁊ dico q̃ nō: ⁊ ratio diuersitatis est quia fm Jo. an. in. d. c. per tuas: arbitriū de re spirituali nō est actus spiritualis: vñ merito in clericum ⁊ laicum potest compromitti: fz iudicare de cā spirituali est qd spirituale vt in. c. ēpto de iudi. laicus autem non est capax iuris spiritualis. ēt associato sibi clerico: vrin. d. c. messana: potest tñ laicus ꝓmuniter fm doctores esse assessor iudicis ecclesiastici.

19

20 ¶ Vigesimo quomodo debēt arbitri pronūciare sentēē tam: ⁊ dico q̃ cum ab vno vel pluribus arbitris vel iudicibus alijs pbetibus ⁊ mādātibus sentēēia scripta recitatur. pro eodē est ac si ab oibus esset recitata: vñ oportet vt recitās vtatur ⁊o plurali numeri: dicēdo nos arbitri vel iudices tales pronūciamus ꝛc. nisi in arbitris sup electione q̃ fieri debet ab vno vice omnis. de re iudi. cum ab vno li. vi. ⁊ presentibus omnibus arbitris fm panor. in. c. sane de arbi. dicit tamē Bar. in. l. duo ex tribus. ff. de re. iudi. q̃ si tertius fuit pñs in discepta tione super meritis cause: ⁊ dixit quicquid volunt: ⁊ et monitus ab alijs duobus non vult esse presens: nec allegat causam legitimā absentie: tunc possent procedere vno sine tertio.

¶ Vigesimo primo q̃rit quo arbit teneat ad iterē: ⁊ dico q̃ si pmittit trāsire tp̄s ex dolo vl lata culpa: tenet ptē ad iterē: aliās si

nisi se obtulisset: q̃ tunc teneretur de leui. Multo magis aūt tenetur ad restitutionē: si dedit sni aliquā ex dolo vel lata vel ēt leui culpa qd se obtulit. Arbitrator aūt vt teneri similiter de dolo ⁊ lata culpa ⁊ etiam de leui si se obtulit inde habēo falariū quasi cōtractus sit gratia vtriusq̃. Et ista omnia deduci possunt ex dicendis infra cōmodatum ⸗ viij.

¶ De archidiacono.

Archidiaconus multa de iure pōt: sed q̃ fm Inno. in. c. i. de offi. archi. ꝓstitutiones ⁊ ꝓsuetudines p diuersa loca ꝓualēt in officijs de ꝓsne. cum olim ipsis stabit: q̃ vt Ray. dicit fere tot sunt in officijs archidiaconi ꝓpositi vel decani quot sunt ecclesie: vnde in officio suo faciat fm q̃ habet ecclesie sue consuetudo prescripta: vbi vero non esset talis consuetudo vel statutum: locum haberent capitula totius titi. l istius. fm eūdem Innocen. Et sic post ēpum est vicarius in omnibus: ⁊ habet curam in clero tā in vrbe q̃ in parrochijs habitātium: ⁊ ipsos dz de tertio in tertiū ānum si ēps non pōt visitare. vt i. d. c. i. ⁊ dz absentare eplam ⁊ euāgelium ⁊ rñ sortia sic vt nullus ea in ecclesia cantet nisi prius ascultatus ab eo ⁊ de iussu eius: ⁊ ceroferarios ordinare. vt in. c. ij. eo. ti. ⁊ si qd rūt de rebus ecclesie tenetur nisi ꝓ posse, ꝓuideat: vt eo. ti. in. c. ij. dz etiā examinare clericos ad sacros ordines, ꝓmonendos c. ad hoc. ⁊. c. ad numerum eodē titu. ⁊ abbates ac abbatissas ponere in sua sede: vt in. d. c. ad nostrum.

1. q ¶ Primo ⁊o querit vtꝝ archidiacon⁹ habeat iurisdictionē: ⁊ dico q̃ fm host. in aliquibus ecclesijs hz officiū de quo dictū est ⁊ in aliquibus iurisdictiōem. de qua Joan. an. in nouel. in. c. offm eo. ti. sic dicit. De iurisdictione archidiaconi tractat in multis locis. primo enim iurgia audit. di. xxv. perlectis. ⁊ de offi. archi. ad huc. sedo instituit. xvij. dist. ti in plebibus. ⁊ eod. ti. cum satis. tertio penas infligit. vt de pe. lz. quarto pri subiectis pcipit obsequia. vt de excel. prel. quinto ad hec sexto hz perpetuam vicariam ⁊ curam: ⁊ cōsequenter iurisdictionem ordinariam: eo. titu. c. i. Sunt tamē quedam intra que faciunt contra eum. Primo enim non instituit. xvi. q. vij. nullus. ⁊ eo. titu cum satis. deinde nihil poterit: eo. ti. c. i. vbi dr: sicut archidiaconus post ēpm in omnibus se esse vicarium. tertio q̃ de paruis tātū cognoscit: maiora referat. vt in. c. ad hec. eod. ti. per qd patet q̃ est pedaneus paruus. aut nullius iudex. aut delegatus: hec Jo. an. Sed intelige q̃ instituit auctoritate ⁊ mandato ēpi: ⁊ nō instituit auctoritate, ppria vt in allegatis iuribus pt3 ⁊ sic tollit oppositio: sed de hoc. i. ⸗ ⸗ iij. Intellige etiam q̃ iudices pedanei dicuntur quoꝝ officium est de minutis causis ⁊ infimis cognoscere: lz sint ordinarij. maiores vero causas tenetur maioribus referre cū ipsi per se terminare non possint C. de ped. iu. l. ij.

¶ Secūdo. vtrum habeat iurisdictionē ordinariam vel delegatam: ⁊ dico vt recitat archie. q̃ Joā. in glo. di. xxv. in. c. perlectis. mota lita cōne arguit ad vtrāq̃ partē nec determinat Bar. aūt bz. addit sibi videri q̃ in ciuitate solus ēps sit iudex ordinarius. q. j. in apibus: nisi secus sit de cōsuetudine pscripta. de offi. archi. c. vlti. Aug. ⁊o de ancho. distinguit: q̃ si eligitur a vniuersitate ⁊ confirmat per ēpm hz iurisdictōem ordinariam de iure: vt probat in. d. c. perlectis: ⁊ eo. ti. c. j. ⁊ vlti. ⁊ idem est de eo qui preficitur collegio vel vniuersitati p ēpum diocesis. ar. di. xciij. legimus: si vero pficiat in ecclesia per ēpm maxime vbi sunt plures archidiaconi non credit habere iurisdictionē ordinariā sed tñ delegatam: ⁊ tñ poterit exercere quantum episcopus sibi committit: ⁊ sic intelligitur. d. c. nullus. xvi. q. vij. ⁊ eodem ti. cum satis: ⁊ hoc nisi plus obtineat de cōsuetudine prescripta cui sem per stabitur. Vtrum de iure communi hec videntur ad eius officium pertinere: iurgia minora clericorum: examinatio ac presentatio clericorum ad ordines: stallatio prelatorum: siue inductio in possessionem: clericorū pficiēdoꝝ examinatio: ⁊ visitatio parrochianoꝝ. que omnia habent eod. ti. c. ad hec. ⁊. c. i. hec archie.

¶ Tertio. vtrum archidiaconus possit animarum curam committere. siue instituere ad illam: ⁊ dico q̃ extra eodē. in. c. cum satis. summatim dicitur q̃ hoc nō presumat sine mandato episcopi: etiam obtentu alicuius cōsuetudinis: sed Jo. an. in nouel. in per dicto. c. ponit circa curam triplicē institutionē. Pria est auctorizabilis que ad solum ēpm spectat. de excel. pl. ⁊. ⸗ iij. ⁊ de offi. dele. sup eo: que habet locō institōnis: ante quā nec pseratus nec is cui collata est ecclesia dz administrare. de pbē. cū iā dudū: qd si fecerit cum dz ēps amouere. de pben.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eñ tam: nisi gratiose dispēsauerit. Et hec est iuris huius rō ḡre cōsuetudine pscribi nō pōt. Nā cū sine auctoritate epi nullus ecclesiā intrare possit vel dereinquere. vt de renū. admonet: nec debeat aliquis tali bus se ingerere: sz qui vocatus est a domino tanq̄ aaron. vt de elec. qualiter: ingerit aūt se qui sine diocesani auctoritate intrat. de offi. or. qm: ⁊ q̄libet dz p hostiuz. i. ꝑm intrare aliter fur ⁊ latro cēset. Jo. x. ꝛcludit q̄ qui sine ēpo intrat: spreto hostio. i. xpo cuius est vicarius. bñficium ecclesiasticum sibi vsurpat. viij. q. j. qui vos ⁊. c. sequēti. Secūda institutio est corporalis ad archidiaconum spectās de iure cōi ⁊ sequēs auctorizabilē: rāñ illius executoria ar. de re iudi. cū bertoldus ibi de cōsen su ēpi: ⁊ de hoc hz eo. ti. adhec. ⁊. c. vt nrm. Est et tertia que pro collatione ponitur: quam posset archidiaconus habere de cōsuetudine. vt de institu. c. cum venissez: ñ ⁊ ꝛcessio pro institutiōe ponitur de offi. lega. dilectus. Sed licet ꝑferat archidiaconus: recipiēs añq̄ corporali vtatur ad auctoritatē epi habet necesse recurrere: propter rōnē dicam ⁊ iura allegata ꝑm ho. Et q̄uis gl. in ꝓho. obtētu ꝓfuetudinis exponat de nō pscripta. quia pscripta daret archidiacono posse ꝓferre curam animarum: ho. tñ reprobat dicam expositionem dicēs q̄ nec pscripta hoc potest sibi dare: loquēdo. s. de prima sine auctorizabili institutione: secus de tertia q̄ pscribi potest: secūdam ꝓho habet de iure cōmuni.

¶ Quarto. vtz archidiaconus habeat cu
4 ram aliaruz: ⁊ Jnn. in ꝓho curā distinguit. q̄ cura dupliciter dr: pio stricte ⁊ est ptās ligādi ⁊ soluēdi in foro penitēciali: ⁊ hec nō est in plato q̄ nōē sacerdos di. xxi. id nouo scō o dr cura large ⁊ est ptās eūcēdi, et recipiendi in ecclesia. ⁊ corrigēdi excessus di. xxi. ⁋. j. ⁊ sub hac cura est excōicare. visitare. corrigere ⁊ huiusmodi: ⁊ hanc hr̄e possunt archidiaconi ⁊ alij inferiores. Sed ho. dicit hāc distinctionē se nō intelligere: q: prima nō potest dici cura. nec ꝑm ius cū nullo iure caueatur. nec ꝑm naturalem rationez: immo omnino aliud est cura aliud ptās: cum multi habeāt illam ptātem qui nō hñt curam. sicut sacerdotes nō curati q̄ ex licētia vel priuilegio audiūt pfessiōes aliorum: ⁊ ecōtra multi hñt curam q̄ non hñt illam ptātem: quia nō sunt sacerdotes. Igitur potius dicēdum est q̄ cura est ptās habēdi aliquos in subditos. illis ꝓferēdo sacramēta p se vel aliū. ⁊ alia faciēdo que pinēt ad curā vel salutē alarū vt corrigēdo ⁊ hmōi: ⁊ hāc hz archidiaconus et alij plati curati. Et si nō sint sacerdotes. ⁊ foro pnie absoluere vel alia sacramēta cōferre p se nō possunt si non sunt sacerdotes ⁊ sacerdotibus ista committere.

¶ Quinto. vtz archidiaconus possit excōmunicare: ⁊ dico q̄ in. c. archidiaconi. ⁊ ti. Jo. an. post Jnn dicit q̄ ius cōē est vt ipse ⁊ alij plati iurisdictionē habētes ab epo scopis ex collatōe aut ꝓfirmatiōe officiorū vel dignitatū ad quas assumūtur: sint iudices ordinarij: ⁊ possint excōmunicare. xi. q. j. nemo: ⁊ hoc nisi sint mulieres de pe. ⁊ re. nouis. Et qd dr in. d. c. archidiaconi. q̄ excōmunicare nō pōt. intelligitur vbi est ꝓfuetudo ꝓtraria. q̄ dat iurisdictiōem vel quia excōicare nō pōt cum illa solēnitate de qua. xi. q. iij. debēt. quia illud est ēpi solum. Dicit et q̄ plati habētes iurisdictēm a collegiis: vel alijs q̄ ēpis: excōmunicare nō possunt. Iz habēt alias iurisdictionē: quia ptātē excōmunicādi ꝛcedere non pōt nisi ēpis. xxiij. q. iij. corripiātur: nisi collegium eligeret auctoritate ēpi vel ab ēpo ꝓfirmarentur. vt dictum est. Sciēdum tamē ꝑm archie. q̄ plati religiosorum precipue exēptorum. cum habeant auctoritatē seu iurisdictionē quasi ēpales in subditos suos excōicare pñt subditos suos ex auctoritate suorū priuilegiorū a sede apostolica eis ꝛcessorū. hec ille. sz mihi vt q̄ ex iure cōi possint: tanq̄ plati collegialiter cum nice electi p. c. cū ecclesiarum de offi. ordinari. ⁋ quo. s. excōicario primo. ⁋. ij.

¶ Sexto. vtz solus archidiaconus veniat
5 puniēdus si pñtet indignū: ⁊ dico q̄ archidiaconus hz examinare. pmouēdos ad ordines ⁊ pficiēdos in ecclesiis. vt in. c. ad ho eo. ti. ⁊ hoc ꝑm ho. nisi ex cā ēpo hoc sibi interdicat: qui et pōt ⁊ alios adiungere q̄ simul cum eo examinent sicut ⁊ iterū examinare. Igitur ꝑm glo. si. pmoueat indignū q̄uis ēpo nō videatur puniendus sed archidiaconus qui examinat ⁊ pñtat episcopo indignum. ar. distin. i. iij. si seruus: tamen non est sic: quia tenetur de facto eius qui examinat. cum fiat mandato eius: nisi forte examinator talis fuisset. vt verisimile non sit ipsuz mentiri. vt de pigno. significante: sicut etiam dicunt Innocen. ⁊ ho. q̄ si communis opinio sit de bonitate archidiaconi. excusatur episcopus. ⁊ idem de alio examinatore: quod ꝑm archie. nō videtur intelligendum de bonitate simpliciter scilicet vite. sed de bonitate idoneitate ad examinandū vt. s. sciat in q̄bus sit q̄o examinādus ⁊ fideliter agat: qō est dictū vt sit pruden or conscientiatus.

7 ¶ Septimo vtrum dicentē ēpo sis hūc esse dignum. peccet archidiaconus respondendo: scio q̄ ꝓtum humana fragilitas pmittit ⁊ dico ꝑm Jnn in. c. vnico de scrutinio in ordine faciēdo q̄ si talis ordinandus presentatur a ꝓbio: potest sana conscientia respōdere: dummodo nihil mali de illo sciat arg. de presump. dudum. quod si de eo scit aliquid mali secretum obtinere debet a pte si non potest: vel non sine scandalo: tūc etiā potest sana conscientia dicere: qz non dicit nisi vt minister non vt ipse: ⁊ ecclesia q̄ per illum loquitur nihil scit de occultis: nec dz obmittendo talia dicere indirecte publica retratris crimen secretum. Si vero tale crimen esset publicū dicēdo talia peccare mortaliter. xxij. q. ij. primum nili illud crimen esset venale. vt. xxv. di. ⁋. crimiuis.

¶ Octauo vtrū archidiaconus teneatur: p
8 uidere de victu et quem pmouet: ⁊ dico q̄d si quis sine timio ordinatur ⁊ ex se non hz vt dicit glo. in. d. c. ad hoc tenetur ei pvidere examinator qui pñtauit eū q̄ si non cēt solueudo tunc tenebitur ei ēpo ne ꝓtingat eū mendicare in opprobriū ordinis clericalis qz saltem debebat prius videre ēpo quis a quo: ⁊ ad quem titulū pñtaretur de eta. et nus fecit aliquem scribi ad titulū sui patrimonij ordinandum: ⁊ apparet illum nō habere patrimonū aut min̄ sufficiens: si hoc archidiaconus fecit sciēter. agēt pio cōtra eum qui fuit in dolo. sēdo cōtra ēpm q̄ fuit in culpa: qz dolus ꝓponderat culpe. ff. ad. l. aq. itē si obstetrix. nec obstat exceptio de dolo ordinati ad cuius instantiā factuz est. ho. tñ placet q̄ imputetur ei qui mentitus est: ideoq̄ sibi ipse victum querat. xcj. di. clericus: ⁊ per hocamultio subtraheretur decipiendi materia qui mētiēdo se fecerāt ordinari. vt sustentarentur ab ordinatore vel examinatore ⁊ plz q̄s solus est in dolo: alij vero in culpa solum. Qui aūt se faciūt pmouerī ad titulum siue pauptatis: vt mē dicantes illam sequantur.

9 ¶ Nono vtrum decani rurales instituī debeant ⁊ destitui pez de consensu archidiaconi: ⁊ dico q̄ sic. vt in. c. ad hec. eo. ti. quod Jo. an. dicit melius intelligi ꝑm consuetudinem F. anch. ⁊. vbi tales decani instituuntur ad tpo. p maiori parte per ēpm ⁊ archidiaconum ad quedam officio eis cōiq: ⁊ cō sequenter ꝑm Jnno. vbi non est talis ꝓsuetudo hoc non vendicat sibi locum. Qō si in destinatione aut institutiōe concordare nō possent ꝑm aliquos. vt recitat Jnno. ⁊ Archie. sequi videtur nihil agitur cum vnus sine alio non possit. de offi. dele. causaz nisi consuetudo haberet contrarium: sed tamē alij dicunt noiatum ab ēpo haberet locū cū eius auctoritas sit principalis ⁊ archidiaconi quasi vicaria. ⁊ hoc sequitur Innocen. addens quod si archidia. instituī videt indignuz posset pro iure suo appellare vel als contradicere.

¶ Decimo vtrum archidiaconus possit da 10
re literas commēdatitias. pmouendis ad ordines: ⁊ dico q̄ non. vt in. c. significasti. e. ti. qō glo. intelligit q̄ ēpo est presens. s. in dioceſi. nam si est absens ⁊ necessitas vt vtilitas suadeat ordinādos poterit eos alijs ēpis commendare: ⁊ sic literas cōmendatitias dare: qz eo absente supplet vices eius. vt in. c. i. eo. ti. ⁊ idem posset secundum hos. generalis vicarius ēpi cui aliquis de spālibus casibus commissus est cuz clausula generali. vt de offi. vicarij. c. ij. lib. 20 sexto. sed in presentia episcopi qui sic generaliter cōmisit sine ipsius licentia non debet hoc expedire. de of. leg. volentes.

¶ De archiepo.

Archiepiscopus ⁊ metropolitanus sunt nomina sinonima significantia idem: sed archiepiscopus dicitur ab archos princeps ⁊ episcopus quasi princeps ēpoz. metropolitanus vero a metros. i. mensura ⁊ polis ciuitas: quia sub certa mensura. i. numero ciuitatū constituitur. vi. q. iij. scitote. Iz non sit necesse q̄ habeat illum numerū. s. decem ēporuz sub se vt sibi dz: hz aūt ꝑm ho. iuo pinguius in ēpmq̄ in subditos eius: ⁊ hz iurisdictionem ⁊ eam exercere pōt in tota prouincia. tollendo pranam consuetudinem: ⁊ sulminando sniam excōicationis in seruātes eaz ꝑm Jnno. quem sequitur panor. in. c. ex frequentibus. de instit. ⁊ sentit glo. in sum. ix. q. iij. ⁊ cognoscere potest de crimine episcoporum ⁊ eos punire. vt in. c. sacro. de senten. excommunica. licet non possit pcedere ad eorum depositionem que soli pape reservatur. vt in capitulo secundo de transl. prelat. de causa vero ciuili cognoscere potest indifferenter etiam si subditus episcopi illi si cōueniat: quia coram archiepiscopo debet eū conuenire: sed si episcopus habet cūm contra subditum non conuenit eum coram archiepiscopo: quia non est iudex subditi epi

Universidad de Deusto
Biblioteca

scopi: nec habet in illum iurisdictionem nisi
in certis casibus de quibus infra nec etiam
conuenit eum coram se: quia non debet ec
iudex in propria causa: vnde eiusdem debent
arbitri iuris. ⁊ probantur hec in. c. si cleri
cus aduersus clericum. xi. q. i. Non potest
autem compellere subditum suffraganei
sui ad suscipiendum commissiones eius in
causis. nisi sit consuetudo: de foro. com. ro
mana. lib. vi. ⁊ de offi. or. pastoralis. super
quo. c. dicit ho. q̃ cum episcopus subdit ar
chiepiscopo. quia pinguius suo habet in
eum q̃ in subditum eius. potest episcopus
cogere vt compellat subditum ad suscipiendum: quod si infra certum tempus sibi assignatum hoc facere neglexerit. nec alio quod iustum impedimentum pretenderit: demum potest cogere virtute arg. de offi. or. quanto. in fi. et. c. irrefragabili. §. excessus. et concor. ber. etiam si ab episcopo appellatum fuerat. Iure tamen nouo. archiepiscopus causas que per appellationem vel alio iure metropolitico deferuntur ad ipsum non potest audire seu committere sibi ꝓ sua ciuitate vel diocesi: aut in eis in quibus appellatum extitit vel cause ipse consistunt: nisi aliud sibi competat de consuetudine de offi. or. litigantes lib. vi.

1. q. ¶ Primo vero queritur si in aliquibus casibus archiepiscopus habet iurisdictionem ordinariam in subditos epi: ⁊ dico q̃ sic in multis qui notantur in. c. pastoralis de officio ord. Primus est cum deuiant in diuinis officijs a consuetudine ecclesie metropolitane. xij. di. de his. quod tamen limitat ho. nisi ecclesie prouincie haberent specialem consuetudinem: quod Panor. placet. vt valeat ꝓsuetudo culiscq; ecclesie dummodo sit alias rationabilis ar. c. ō trina. de cō. di. iij. ad quod facit quod not. gl. in. c. i. de sum. tri. in. vi. vbi dicitur q̃ in concernentibus fidem sequi debemus consuetudinem ecclesie romane: in alijs nō tenemur nisi papa disponat. Secundus est qñ subditus episcopi delinquit in diocesi archiepiscopi. vi. q. iij. placuit: quia in hoc casu efficitur aliquis de iurisdictione cuiusli
3 bet alterius. Tertius est si habet ꝓdiuz in diocesi sua extra de to. cō. c. fi. ⁊ iste etiā
4 casus pertinet ad quēcunq; alium. Quartus est si causa detertur ad eum per appellationem de offi. i. ea. primo. ⁊ de offi. ordi.
5 duo sed hoc cāu distinguevt infra. Quintus est cum absolutus ab archiepiscopo non vult parere episcopo de offi. ordinarij
6 ad reprimēdam. Sextus est si causa criminalis sit inter episcopum. ⁊ clericum: quia deduci debet ad synodum in qua archiepiscopus preest. vi. q. iij. c. primo. Septimus est si clericus habet ciuiles causas contra episcopum suum. xi. q. i. si clericus. Octauus est quando episcopus est negligens in eo q̃ facere debet. ix. q. iij. cum hominis: pro quo panor. in. c. ex frequentibus de inili. facit regulam generalem. q̃ sola negligentia episcopi differat iurisdictionem in archiepiscopum. ⁊ glos. in. c. romana de suplen. neg. prel. lib. vi. dicit q̃ in negligentia epi archiepiscopus supplet vices eius nō aūt in delicto: quod limita fm doctores. Panor. in. d. c. ex frequentibus nisi delicta sint notoria. Nonus est qñ defunctus ecclesia idoneos clericos non habet. qd non liceat. Decimus est cum euidens est sententiam epi esse iniustam extra de appel. sollicitudinem. Undecimus est cum visitat prouinciam: extra de ꝓscrip. cum officij. ⁊ de censi. sospite: ⁊. c. cū nuper. Duodecimus ēt pōt addi fm aliquos. ratione notorietatis criminis: que facit vt in sua ecclesia existens sua iuria afficere possit subditos epi delinquētes: qz ij textus in. d. romana in §. notoria. loquatur dum visitatio docto. in. d. c. ex frequētibus illud contēdūt etiam dum nō visitat: sed hoc ēt credo verū in casu. viij. qñ. i. epo est negligēs. vide ēt. §. abso. ij. circa finem.

¶ Scdo. vtrū archiepo suppleat vices epi
p solam vacatōēz sedis epalis. ⁊ dico q̃ ni
ſz capitulus supplet extra ne prel. vi. si epi
⁊. c. eccle lib. vi. ⁊ idem est si sit excoicatus
vt in. c. romana. de suple. ne. pl. vel capta
a paganis. vt in. d. c. si epo: ⁊ idē puto esse
ratione in omni casu quo epo suum officium
exercere ⁊ committere nō possit puta si efficiatur mutus aut vertatur in furorem.

¶ Tertio. vtrū possit ecclesie cathedralis
vacāti dare visitatorem: ⁊ dico q̃ ni
forte capitulum in spūalibus ⁊ rēporalibus
negligēter aut male administret: quia tūc
2 vocato capto. ⁊ cause sup hoc agitate
missa visitatorem seu ministratorē potest
deputare: q̃ ꝓuis habeat legitimā administrationē in spiritualibus ⁊ rēporalibus
tñ illa bñficia que ad solam epi collationem
pertinēt ꝓferre nō potest. si alio ꝓ a romano
pontifice fuerit deputatus. vt in. c. ecclesie
de supl. ne. prel. lib. vi.

¶ Quarto. vtrum cessante suffraganeo
suorum negligentia possit visitationes
rare ⁊ recipere procurationes: ⁊ dico q̃ ni
non obstante contraria consuetudine

visitat pōt confessiones subditorū suffraganeorū audire ⁊ absoluere ⁊ iniungere pniaz
extra de cen. ppetuo. lib. vi. sed vtrū aliquid
possit recipere. vide. i. visitatio. vbi de visi-
tatione eius multa dicentur.

5 ¶ Quinto vtrū absoluere possit subditos
suffraganeorū suorū: ⁊ dicit se. in. c. ppetuo.
de censi. li. vi. q̃ eos nō pōt ligare vel solue
re nisi dum visitat. vt textus innuit: nec
etiam absoluere ab excōicatione minori. vt
in. c. nuper. §. i sedo vero de sen. ex. ⁊ hoc ve
rum. nisi p appellationem cū ad eum deuo
lata sit vel in casibus sibi speciali iure
permissis: de quibus dictum est: sed tamen
de his etiā vide supra absolutio. ij. dubio.
v. vi. ⁊. vij.

6 ¶ Sexto vtrū possit celebrare ꝛcilū in rēdsi
to priuate: ⁊ dico q̃ sic. d. lxxxij. si ds epo va
cans. ⁊. ix. q. iij. c. ij. ⁊. iij.

7 ¶ Septimo vtrū possit facere crucē porta
ri ante se: ⁊ dico q̃ si transiens p dā vlo loca
lia. puincie ⁊ benedicere ppto: in pontifica
libus ⁊ sine pontificalibus celebrare ⁊ cele
brari facere tam in locis exemptis q̃ non
exemptis: que ēt sūt facere pōt epo etiam
in locis exēptis sue diocesis. vt in cle. archi
epo. de priuile. sed tamen vt ibi dicitur hec
fieri debent sine exemptorum preiudicio.
Multa alia tangentia archiepiscopum. vi
de infra episcopus per totum. ⁊ infra pal
lium. ⁊ prelatus per totum. ⁊ supra absolu
tio. ij. §. vij. ⁊ sequentibus.

¶ De archipresbytero.

Archipresbyter princeps dr alio
rū presbyterorū. i. sacerdotum: ⁊ du
plex est. i. rurialis qui preest solū
modo plebi. vt in. c. fi. de of. archi-
pres. ⁊ ciuitatēsis siue ecclesie cathedralis
qui alio nole dr decānus. vt in. c. ad hec. de
of. archi. ⁊ est sub archidiacono ⁊ eius pce
pto dz obedire. extra eo. c. i. vbi dicit gl. q̃
archidianus est minor ordine cum ille sit
presbyter iste diaconus: sed dignitate ⁊ ad
ministratione est maior: qd fm Inno. vez
est vbi sic est de consuetudine ⁊ inspectantibus ad officium archidiaconi de iure vel cō
suetudine. In aliquibus autē ecclesijs vbi
non est archidiaconus sed archipresbyter
vel prepositus tantuz loco archipresbyte-
ri ad talē archipsbyterū vel ꝓpositum vltra
diacono dñr. pur hz consuetudo loci que in
huiusmodi dat iurisdictionem.

1. q. ¶ Primo vero queritur quod sit officiū ar
chipresbyteri ciuitatensis: ⁊ dico q̃ eo i. c.
officium. extra de of. archipres. sic dicit. Of-
ficium archiꝑsbyteri de vrbe constat. quā
do ibi psul deuerit vice eius officiū ꝛcho a
re: benedictiones psbyterales in ecclia da
re missaz qñ voluerit cantare: vel cui de sa
cerdotibus iusserit: qñ vero epo missaz ca
nit dz ꝓcipere sacerdotibus vt induāt seve
stimentis sacris ⁊ qualiter ad missam pro
cedant. Debet enim precipere custodi eccle
sie vt in sacrario ecclesie eucharistia christi
propter infirmos non deliet: debet infirmis
prouidere ⁊ prouidendo precipere sacer-
dotibus ne forte sine confessione vel consti-
tutione corporis ⁊ sanguinis domini nostri
iesu xpi moriantur: confessiones corū q̃ a so
ris venium recipe cum omnibus sacerdoti
gnam dz illis adhibere curam. Ad xpiā-
tes: ⁊ ad succurrendum oia a sacerdotib⁹
per iussionem illius fiant. hec ibi. vbi dicit
glos. in verbo benedictiones. i. in matutinis qñ debent legi lectiones. Et dicit etiaz
in verbo sine confessione q̃ si culpa vel ne-
gligentia presbyteri moriatur infirmus sī
ne confessione reus erit anime illius. xxvi.
q. vi. si psbyter. Et rursus dicit i ꝛbo foris
venitur. i. extra ciuitatē: ⁊ est argumētū in-
quit q̃ ālz de epatu pōt ecclesia maiori sa
cramēta recipe qd vez est. ar. di. i. in capi-
te. nec est cōtra q̃ dr dē pe. d. vi. q̃ epo non
dz recipe prochiā alterī epli: qz tūc nō recē
pit parrochianū alterī sed suū: qz oēs tē
ris vt hic dr. Et sūt in verbo cū oib⁹ sacer
dotibus dicit Io. an. i. oi m sacerdotū: qz ⁊
ipsi archiꝑsbytero ꝓfiteri debēt fm Inno.
vel fm hostien. hoc intendit q̃ si ipse ppter
multitudinē non sufficit ad ꝓfessiones audiendas aliis sacerdotibus cōmittit.

¶ Scdo q̃ritur qd sit offm archipresbyteri
ruralis: ⁊ dico q̃ de eo in. c. fi. de of. archip. 2
sic dr. vt singule plebes archiꝑsbyterū habeant. ppter aff duā ppli dei curā: q̃ nō solum impiti vulgi sollicitudinem gerat. vez
etiam psbyterorū qui p minores titulos. i.
ecclesias habitant vitam iugi circūspectione custodiat: ⁊ qua vnusquisq; industria diuinū opus exerceat epo suo renūciet. Nec
obtendat. epo non esere plebem archiꝑsbytero quasi ipse eam gubernare valeat: qz et
si valde idoneus sit: decet tamen vt sua one
ra partiatur. ⁊ sunt ipse matrici ecclesie. p
est. ita archipresbyteri prestint plebibus: vt
in nullo eiubet ecclesiastica sollicitudo. Cō
tra tamen referant ad episcopuz nec aliqd
contra eius decretum ordinare presumant

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hec in d.c. vbi dicit glo. q̃ sicut c. Pcedēs: de quo. f. in prioi §. loquit de ciuitateli archipresbytero: ita ꝓ̃ loquit de rurali: q̃ in tuscia cõiter dr̃ plebanus: alibi decan⁹. Et in ꝓ̃o referat dicit: pter minora q̃ ipse determinare. pōt cum habeat ordinariã iurisdictionẽ. vt in. c. cũ ad ecclesiã. de of. ord.

3 ¶ Tertio. querit vtꝝ archipresbyter ciuitatẽ ꝑ̃o absoluere possit a casibus ẽ̃p̃o reseruatis: ⁊ dicit ꝓ̃ot. q̃ non sine commissione spãli: quod verꝝ credit Joã. an. de pe. ⁊ re. si ẽ̃p̃o lib. vi. ij absoluere possit oẽs de ẽ̃p̃atu a nõ reseruatis: vt dictum est. Nõ pōt etiã solẽnter penitentem reconciliare ẽ̃p̃o non consulto ꝑm glo. in. d. c. ij. nisi eo absente in maxima necessitate.

4 ¶ Quarto. queritur vtrum archipresbyter ruralis possit absoluerẽ omnes de ẽ̃p̃atu ad eum accedẽtes: ⁊ dico q̃ non nisi quantum ẽ̃p̃o el dat auctoritatem: q̃ solus ꝑesset plebi. ⁊ nihil ds̃ facere sine relatiõe ad ẽ̃p̃m. f. quãtum ad maiora. vt in. d. c. fi. pōt tamen a nõ reseruatis absoluere oẽs pmẽtes ad ecclesias que sunt sub suo plebanatu: vt ꝑ̃ quia vt dr̃ in. d. c. fi. sicut ẽ̃p̃o ecclesie matrici ꝑesset. ita ipse ꝑesset plebi: ij glo. dicat q̃ li sicut nõ dicit siue non notat omninodã li mitẽ sed aliqualẽ: q̃. f. ds̃ auctoritatem ab ẽ̃p̃o: ⁊ non pōt terminare maiora.

5 ¶ Quinto. vtrum archipresbyter ruralis habeat auctoritatem instituẽdi seu ꝓfirmãdi ꝑsentatos a patronis in ecclesijs q̃ sunt sub suo plebanatu: ⁊ ꝑm archie. certum est q̃ de cõsuete non pōt: secus ex consuetudine ꝑesertim tripta licet accidit in archiepiscopatu florentino: quia vterq̃ archiepõs. f. ⁊ archipresbyter ruralis seu plebanus pōt cõfirmare ꝑsentatum sibi: ⁊ ad quem primo ꝓcurritur ille expedit.

¶ De argumẽtatione iuridica.

Argumentatio est illatio ꝓbatis ex antecedente cum sit ꝓna quedã: ⁊ sic arguere est id q̃ implicite cõtinet in vno explicare: vt tu es homo. ergo habes rationem: argumentatio autem iuridica est illatio ꝓbatis ex antecedente iuridico siue contento in iure: ⁊ arguere iuridice est illud quod implicite ⁊ virtualiter continetur in vna lege vel sma legali explicare: sicut cum dicitur de vno simili inferr̃ de alio. vt de consti. translato: vnde argumentatio iuridica est quedã exp̃ssio iuris siue legis.

1. q ¶ Primo ꝓ̃o querit vtꝝ valeat argumentatio a simili: ⁊ dico q̃ sic. ij. q. f. multi. in gl. ⁊ de constitu. translato: ⁊ ibi dicit Panor. q̃ vbi est casus similis. ⁊ ds̃ casum sp̃alem fit cõtrarium: extensio fieri non ds̃: q̃ non debet fieri correctio legum ex similitudine ⁊ ratione: vbi aũt ꝓtrarium nõ reperitur ibi fiet pōt extensio: ⁊ sic intellige. l. non pñt. §. si. ⁊ hoc no. Bar. in. l. nõ dubium. C. de test. vbi dicit idem esse in ꝓfuetudinibus ⁊ statutis p. l. de quibus. ff. de leg. Et sic nota q̃ statutũ municipales cõsuetudo possent ad alios casus ex idẽtitate rõnis extendi: dũmodo illi casus nõ habeant legem cõtrariam: sic intellige quod notat̃ in. c. nostra de iudi. vbi tenuerunt multi ⁊ male. q̃ statuta non ds̃ extendi: q̃ est strictꝝ iuris sed vt dicit. ibi. ds̃ extendi: q̃ est strictꝝ iuris sed vt dicit. ibi. liud ꝓcedit quando extensio fieret cum legis correctione: aliãs secus. Non ds̃ etiã fieri in penalibus: nisi id entitas rationis sit expressa vel indubitate presumpta. vt eundem in collectione glosarũ clemẽ. de rem. de rescrip.

¶ Secũdo. vtrum valeat argumentatio a nolo ethymologia: ⁊ dico q̃ sic. xvi. q. i. placuit. el primo. ⁊. ij. sed limita primo quando let solum negatiue: quia valet nõ est testamẽtio mẽtis ergo nec testamẽtum nõ autem ecõtra est testatio mentis ergo testamẽtum. secũdo valet solum in noie appellatiuo: q̃ ꝓpria ad placitum imponunt̃: vt no. Bar. in ꝓhemio insortiat super rubrica: tertio valet solum quando nomen sumitur ex essentiali natura sua secundum Panorm. in. c. primo. de iudi. vt mutuum et testamẽtum. Nam hoc verum est: testamẽtum est testatio mentis. l. i. ff. de testamen. vbi ergo non est testatio mentis nec testamẽtum: sicut mutuum est quod de meo tuum fit. l. ij. ff. de certum peta. vbi ergo de meo non fit tuum non est mutuum. Secus autem quãdo imponitur nomen ex eo quod deberet inesse nominato: sicut imperator dicitur augustus. quia deberet augere rem publicam: licet non auget tamen imperator est: vt notant in prohemio. ff. veteris: papa similiter dicitur pontifex. quia debet esse pontifex ꝑ̃ virtute exemplaritatẽ: quod si non facit tamen pontifex est. vt in. c. primo. de cõ. libro sexto. Sic igitur intellige insti. de iure. in principio. ff. de verborum significatione. l. bonorum. ⁊. l. malum. C. de defen. ciui. l. defensores. ⁊ secunda institu. de donatio. §. est ⁊ alias. C. de fertio. lege a nullo. C. de officio prefecti vrbis lege prima. Ex quibus patet quod argumentum sumi potest a nominis interpretatione. Et sic limita secundũ Bal. nec fallo milite qui arma bellica deposuit illum puerbium: si noie primeris. nec res habeas

mereris. esse verꝝ. si nomen significat substãtiam vel qualitatem necessariã in esse alicui subiecto. vt. ff. de fideicom. li. l. Inciꝰ ⁊. ff. de pac. l. tale pactuꝝ. §. fi. secus si significat solã simplicẽ demonstrationẽ. ff. ꝑ̃ rem. q̃ scholares scholas intrantes. nõ ãt attendentes nec studentes: nõ gaudẽt priuilegio scholarium. vt ds̃ Jo. de li. in ꝓhemio clemen. adducens nota. per glos. in. l. vna. C. de seu. li. vt. ro. ⁊ videt̃ textus in. l. si quis. C. de dome. prote. Et idem si in hoc neste viuũt. C. de curio. ⁊ sta. l. agẽtes. aliãs incipit p id tempus. Et similiter qui sunt de collegio alicuius artis. artes illam nõ exercentes. non gaudent priuilegio eius: vt no. bar. in. l. semper. ff. de iu. immu. p illum textum in. §. negociatores. xvi. q. i. generaliter. Et faciũt iam cõtra scholares ⁊ artifices. ff cõtra eorum rectores: q̃ gratiant litigantes cum eis rõne priuilegiorꝝ. Et ideo ꝑm aliquos si hoc sit manifestum tenentur rectores ad restitutiões eorum in q̃bus plus sunt grauati: ⁊ sicꝝ scholares si tales sunt q̃ non gaudeãt ꝗuis nõ sit manifestum: sed hoc forte non est verũ nisi in foro conscientie.

3 ¶ Tertio querit̃ quot modis valet argumentatio in iure: ⁊ dico q̃ valet primo a simili eo mõ quo dictum est. Et secundo a nominis appellatiui ethimologia: a nomine autem proprio sit quidem argumentum sed inualidũ vñ hoies querũt nomina bona. ⁊ dicebat vxori Jo. an. q̃ si vẽderent deberẽt emi pcio magno. vñ ipse extollit ꝓprium nomẽ suũ in ꝓhemio cle. et similiter accursius in. l. facta. ff. ad trebel. quia ex horrido nole sepe iterpretãtur homines sinistruꝝ putãtes. ab eventu prauo ipositum. Et tertio ab oppositis vel ꝓtraꝝ. vsq̃ q. i. sciẽdum. Et quarto ab exemplis gẽtilium. de verbo. signi. fortus: de cõ. d. i. c. i. Et ãnto ab auctoritate. xxiij. q. i. dixit: ꝗ̃ valet solũ affirmatiue ꝑm dialecticos. Valet et multis alijs modis: p quo vide bal. in. l. ꝗuentículam. C. de epis. ⁊ cle. vide et. f. lex.

¶ De arra.

Arra vt̃ eẽ signum siue argumẽtũ ⁊ vadimoniuꝝ siue securitas q̃dã realis: est duplex. vna. f. data in signum et securitatem emptiõis ⁊ venditionis ꝓtracte vel contractus equi sepe. in prin. ff. de contrahen. emp. que ad ueniente solutione cessat esse arra. ⁊ transit in pretium. de quo vide. l. ij. C. qñ li. ab emp. rece. ter. ⁊ docto. et hec pōt appellari arra realis. f. data in signum pro revenali ⁊ pcio mẽsurabili. Alia est que datur sponse in signũ ⁊ securitatem matrimonij contrahendi et dr̃ arra sponsalitia: q̃ aduenẽte matrimonio pdito nomine arre transit in donum vel dotem vt annulus pecunia et hmõi: ⁊ huiusmodi arre datio subarratio dr̃ que fit precipue per anuli immissionẽ ⁊ vulgo dicit desponsatio.

¶ Primo vero q̃rit̃ vtꝝ post realis arre dationẽ possit quis recedere a ꝓtractu: ⁊ dic q̃ non si data est nole arre et in partem solutiõis fiende: q̃ cũ pars pcij soluta est res non est integra C. qñ li. ab epis. vi. l. vnica. 1. q.

¶ Secũdo. vtꝝ is p quẽ stat̃ ne cõtractus ꝓficiatur quãdo aliquid datum est solum p arra. aliq̃d perdat: et dico q̃ is q̃ eaꝝ dedit eaꝝ pdit. q̃ vero eã recepit. restituet duplicatã insti. de emp. et ven. §. in his. 2

¶ Tertio. querit̃ quid operet̃ arra sponsalitia. siue datio arre que subarratio dr̃: et dic q̃ si hoc inter sponsum et sponsam. fiat ꝑsumit̃ pro matrimonio: nisi ꝑ̃ contrarium: vel esset contraria consuetudo: vel etas repugnaret: vt notat̃ extra. ō despõ. impu. c. tue: si ꝓ̃o hoc fiat a parẽtibus sola sponsalia contrahuntur vel ꝑsumuntur vt ibi dicit glo. q̃ tñ intellige p modũ quo a parẽtibus sponsalia contrahi possunt. de quo infra matrimonium. ij.

¶ Quarto. vtꝝ restituat̃ arra sponsalitia non secuto mãrimonio: ⁊ dico q̃ si secutum nõ fuerit absq̃ alterius culpa. vt p supueniẽtẽ mortẽ vel religiõis ingressum. et huiusmodi. sic restitui ds̃ arra simpliciter. si ꝓ̃o sequit̃ propter culpam dantis arrã p dit illã: si ꝓ̃o. ꝓpter culpã recipiẽtis restituet eã in duplum. C. de spo. l. arris. ⁊. l. fi. Quod verum est si accipiens sit maior. xxv. annis. aut si veniam etatis impetrauit et eam in competenti iudicio ꝓbauit aliãs tenetur solum in simplum. vt in. d. l. fin. et ad illud simplum cum sit pena ꝑm aliquos non tenetur in foro penitẽtie nisi fuerit ad hoc facta condẽnatio: vt colligi potest ex notatis per glos. ij. q. ij. fraternitas. Et ō hoc. f. hereticus primo et assassinus. §. vltimo. f. ⁊ de hoc ⁊ ō multis alijs spectantibus ad hanc arram. infra sponsalia. ⁊ infra pena. 4

¶ Arrogantia infra supbia.

¶ Arrogatio vide supra adoptio.

¶ De artibus ⁊ artificibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

ERs est recta rō rex a nobilo facti bilium ꝓm arl. in lib. ethi. ⁊ ꝓprie dr̄ de mecanica q̄ dividitur ¡ sep tē ad quas oēs reducūtur q̄ his verbis cōtinētur. lana nemus miles navigatio rus medicina. his ars fabrilis cō numerari pōt. Dicūtur tñ ⁊ q̄dam scie speculatiue artes. qz. l. ordinār̄ ad aliqd opus rōis dirigendum: et sunt sūr̄ septem de quibus nihil ad nos.

1.q. ¶ Primo ꝙ ergo ūtur vtr̄ ars sive corporale exercitū licite exerceri possit: ⁊ dico q̄ sic si ista cōcurrant. ꝓio q̄ hnie exercenti nō sit spāl'r, phibitū: sic clericis q̄dū, phibentur vt infra clericus. ix. p totū secūdo q̄ nō sit etiā, phibitū'r illicitū ex se. l. naturali iure nec adeo sive diuino iure. nec ab ecclesia vl̄ iure cluſi: sicut exercitū feneratīdi: ꝛoē qd̄ fi nisi ad pcūm ordinatur. tertio q̄ fiat ōbitis circūstātiis: puta debito tēpore nō festino: debito loco ⁊ nō in ecclesia debito mō et nō cum fraude dolo vel mendaciis. quarto q̄ fiat recta ¡ tentione. puta ne torqeat oculo: vt ex lucro subueniat suis vel alienis indigētibus: vt decenter viuat ⁊ huiusmodi: quibus currētibus est ipossibile aliquid esse illicitum: cū oē illicitū sit vel qz est ꝓhibitū vel qz est malum de se aut ex circumstantia aut ex fine vel intentione.

2 ¶ Secūdo vtr̄ licite inter se cōuenīāt: paciscantur artifices vt non istruant alios. aut nō vendant nisi certo modo: ⁊ dico ꝓm ino. i. c. significante de ap. q̄ peccant si hoc faciunt fraudulenter: secus si ex priuilegio vl̄ consuetudine. C. de mono. l. vnā. vel dicit q̄ hoc locū hz de pōnis ⁊ rebus. de loco ī tūbi fit vēditio bñ licet paciscl. Vel dic tu q̄ pactum de nō istruēdo alium simpliciter ⁊ vniuersaliter factum nō tenet: illicitū est: qz instructio aliq̄ pōt esse bona ⁊ debita. vñ si ſiteruenīret iuramētum esset de nō faciendo aliqd bonū ⁊ pñr mortale: licite tñ pōt quis aliqñ negare istructōem: sic licite aliqñ nego ekyam ⁊ tñ nūq̄ licet paciscl de nō danda ekya: si autē fiat pactum de nō istruēdo alīū nō simpliciter. sed i aliquo casu. aut nisi concurrat aliqua ꝓditio potest esse licitū si ex legitima causa fiat. Et idem dico de pacto non vendendi.

3 ¶ Tertio vtrum liceat facere arma ⁊ vena quibus homines leduntur aut mortiuntur: et destinguit ray. quo ad intentionem ⁊ quo ad opera ipsa sic. Si. ent artifices hec faciant aut vendant vt homines talibus abutantur vel donēt aut vēdant his quos sciunt aut crediūt abusuros: mortaliter et grauissime peccant. et rei sunt omniū que inde sequuntur. xi. q. iij. precipue. xxvij. q. ij. ll tu. et omnium debent penam subire cum sint cooperatores. ij. q. i. notandum. Si vero habuerunt intentionem bonam: quia scilicet credebant ista emi propter aliquem licitum vsum: vel animo indifferenti nihil super hoc cogitarunt: vel ignorabant illicitum esse talia facere aut vendere. sub distinguendum est. Nam si ista vtilia esse possunt ad vsus humanos. vt arma in bello iusto. et quedam venena in quibusdam medicinis. vel etiam in coloribus aptandis ⁊ huiusmodi non peccant nisi ratione corrupte intentiōis vt dictum est. vel nisi ex qualitate temporis et persone dictaret conscientia aut dictare deberet q̄ ista non queruntur nisi ad malum: quia tūc vendendo peccarent. xxiij. q. v. occidendis. ⁊. v. q. v. non omnis. sicut vbi gratia hz ray. nō dicat peccare vendendo arma offensiua puta lanceas. gladios. sagitas. machinas. iniuste bellantibus. Si hoc est manifestum: quia cooperaret peccato eorum: in dubio autem videtur vendēdo excusabilis ꝓm aliquos. quod verum credo si timens imperatur ab alio non si imperat: ⁊ ratio pz quia eo casu si vēdit imperēti exponit se periculo iniuste nocēdi: si nō vendit ei qui imperitur exponit se periculo nō iuuandi eum qui debet iuuari. In armis etiam defensiuis puta galea thorace. ⁊ huiusmodi quidam credunt q̄ excusatur vendēs etiam in bello manifeste iusto. quod ego verum credo si emēs imperitur non aliter: quia sunt occasio exercendi offensiua. Si aūt ad nullum vsum sunt vtiles nisi ad peccādum. sicut q̄dam venena mortifera. ad nullum bonum vsum vtilia peccāt faciēdo. tenendo. vendēdo. vel alias alienādo talia. xxi. q. j. c. i. de cō. v. iucarie: argu. de libello famoso quez nō debet quis ostēdere sed destruere: aliqn peccaret grauiter. v. q. i. per totum: et est optima lex. ad hoc. ff. de contrahen. emp. l. quod sepe. vbi ponitur talis regula q̄ flagitiose vel idest que nullomodo per aditionem alterius potest esse vtilis vsui humano nec emptio. nec mandatum. nec fideiussio valere potest: ⁊ idem tenet Innocen. in. c. i. ne cle. vel mo. qui dicit q̄ in hiis nullo modo licet negociari: ⁊ cōcordat predicto ho. ⁊. s. tho. Sz tamē aduertendum est q̄ suple. inter ea q̄ nulli vsui humano sunt apta ponit exēplū ō q̄busdā sumptuosis camisiarū sutrīis: quas pcipue facilis

hispani dantes ꝓ factura vnius camisie: interduz plus quadruplo iñ pro tota camisia: sed hoc non est verum qz veniunt i vsuz ornamenti quod aliqñ licere pōt.

4 ¶ Quarto. vtrum liceat facere aut vēdere aleas taxillos ⁊ chartas ⁊ huiusmodi: ⁊ dico q̄ quo ad factores taxillorū oēs ꝓuenīūt q̄ de tali artificio viuere non hz: qz horum vsus vt in pluribus est ad malum: ⁊ ꝓ. di. cit q̄ non est secū de talibus viuere quorū vsus frequentius est ad pcūm q̄ archie. intelligit de mortali: vñ tales non sunt absoluendi nisi dimittant. de pe. di. v. falsas. ⁊. c. fratres quo ad factores aūt aleārū seu tabularū archie. dicit idem quod ⁊ de taxillis sed quidam alii dicunt non esse simile: quia eis frequentius inditur ad sublevationem tedij vel taboris: ⁊ idem de scachis: ⁊ hanc opinionem supple dicit veram si sine peccato luderetur q̄ ho. non videtur: alīs idē dicendum est de hys quod de taxillis. ꝓpter eandem rationem: qz vbi modo ratio cadē est ibi idem ius. l. illud. ff. ad. l. aquil. Quātum ad chartas quoq: idem dicit archiep. quod de taxillis. Sed tu dic q̄ circa hec et similia habetur vna maxima ex. s. th. xxij. q. clxix. ⁊ pisa. ⁊ archi. q̄ nullus potest vendere ea quibus homines bene vti non possunt: nec quibus vtplurimuz homines male vtuntur nec quibus vtuntur bene ⁊ malum comparantur. Aleis autē ⁊ taxillis et chartis non vtuntur vt in pluribus horis ad malum plusq̄ iucis maxime mortale et si forte ad veniale: ⁊ ideo nō est in malo statu qui talia facit aut vendit nisi vendat ei q̄ probabiliter dubitat huiusmodi vsuruz ad mortale. Unde hz sit ei consulendū vt abstineat: non tñ est absolutio deneganda: qz si leges ꝓcedūt in casu ludū aleārum vt patebit: etiam ipsam earum fabricationem ⁊ emptionem concedunt. In aurea autez rosa non determinaut ex propriō: sed opinionem ꝓdictorum recitaui.

5 ¶ Quinto queritur quid de factoribus aut venditoribus iucorum ⁊ aliorum ornamētorum ⁊ summa ang dicit q̄ facientes taxillos: chartas: pompas: curiositates ⁊ huiusmodi. que vt frequentius sunt peccatuz mortale his qui vtuntur absoluī nō debēt nisi a tali arte abstineant. Sed. q. tho. xxij. q. clxix. dicit q̄ qz mulieres se possunt ornare vt conseruent decentiam sui status: vel etiā aliquid addere vt placeant viris suis consequens est quod artifices talium ornamentorum non peccent in vsu talis artis nisi forte inuenīēdo aliqua curiosa ⁊ superflua. archi. aūt distinguit dicēs q̄ vēdendo his de quibus sciunt aut credunt q̄ vtētur ad pnocandam lasciuiam est mortale: qz cooperantur talibus in crimine. ij. que. i. notuz. hoc tñ non debent de facili credere nisi appareant signa manifesta vt in meretricibus: quia nemo est iudicandus immemor salutis eterne. i. q. vij. tubemus: sed vbi hoc ignorant vel non considerant: sed soluz ad uertunt de vanitate cuz talibus vti possint mulieres cū mortali ⁊ veniali: et licite ꝓm Ciriaē excessus ⁊ intētione earū: cū etiā sit temerarīū iudicare q̄ intētio earū vt in pluribus sit lasciuia aut inanis gloria que sit mortale: excessum ēt esse tñ q̄ faciat mortale sit difficile discernere nō videt q̄ hmōi artifices peccent mortalr cū minus sit ista facere aut vēdere ꝓ eis vti: qd̄ vti ēt in fuiulam puocat nō est mortale vt in plurib⁹ his forte dicatur q̄ mulieres vt in plurib⁹ his vtunt vt placeant viris alienis: saltem ad inanē gloriā ad qd̄ tñ dr: q̄ inanis gloria ex genere suo est veniale vt dicetur.

6 ¶ Sexto vtrū ars balistariorū. l. exercendi balistas q̄. l. ad artē militie reducit sit licita. ⁊ dico q̄ sub pena excōicationis ꝓhibetur inter xpianos de sagita. c. vnico. sed cōter intelligit primo ꝓ ta catholicos: ⁊ secūdo in bello iniusto ꝓm gl. ⁊ doctores ibi: qd̄ ēt euidēter, pbat ꝓm aliquos qz vt dicēt infra excōicatio primo: excōicario nūq̄ inserī a iure nisi, p eo qd̄ est mortale: ⁊ ꝓñr nec etiā cia belli licitum est quibuscunq̄ armis vtī ⁊ pugnare nec attinet ad iusticiam vtrum q̄ dñs. pugna aūt balistarū videtur pugna ex insidiis. Dicūt tñ cōiter doc. q̄ ille canō non est late sed ferende snie.

7 ¶ Septimo vtrum licita sit ars histrionatus: ⁊ dico q̄ histrio est qui sua persona iubeatum tho. xxij. q. clxvij. ⁊ alios doc. est licita si fiat moderate. loco: tempore. ⁊ a personis congruis. i. lascia: quia ordinatur ad solatium hominibus exhibendum: qd̄ humane vite necessariuz est sicut cibo sal. ⁊ eo casu licite pcipiunt mercedē: alīs esset peccātum mortale vt si fiat sitia tempore pnie: vel in ecclesia vel a personis ecclesiasticis aut cum iniuria dei vel proximi: puta. cū verbis turpibus aut actibus representantib⁹ turpia aut incāntionibus qd̄ ptz qz talibus corpus xpi denegatur. vt in. c. p dilectione. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

co.di.iij. vnde non sunt absoluendi. Et de talibus loquitur cypianus in.d.c.p dilectione. & aug.di.lxxxvj. qui donat vbi dicit magnum esse pctm dare aliquid talibus pro opere suo qz in scelere suo ponent: et illud pctm videt mortale: qz est cooptio ad mortale: & illud qd datur pinet ad turpe lucrū erogādū pauperibus de pfillo. Addit tamē ꝓ.h. & rodo. & sum. confes. non esse mortale si quis talibus dat ne ab eis infametur aut vituperetur: siue etiam si eis datur ad necessitatem sustentande nature secundum rodo. vtrum autem possit talis ordinari infra ordinandus.

8 ¶ Octauo vtrum licita sit ars facientium ex sua pſona ludū cū pientiovite vt qui gradiuntur p cordas in sublimi & hmōi: et dico q̄ non rōne piculi: sed est pctm mortale: non obstante q̄ non moriantur in pluribus qñ sic ludunt sed semel tm: qz sufficit q̄ in pluribus moriantur tales artifices: & si nō in pluribus saltem frequenter & sepe. vnde torneamenta sunt pḥibita sub pena puationis sepulture hac ratione: qz ibi homines sepe moriuntur. extra de torne. c. j.

9 ¶ Nono. vtrum licita sit ars facientiuz instrumenta musicalia. & dicit archie. q̄ cum vsus eoꝝ de se sit licitus: licita est eorū formatio & vendicio: sed tamen in vsu eorum potest multipliciter esse peccatum. s. vtendo ad lasciuiam: vel ad ninfam complacēdam sensualem: per maxime vero in diuinis officijs pulsando in organis ballatas: & cantiones laicales: quod videtur magna irreuerentia dei: & si non multi quidam tñ carnales & vani percipiunt de cantionibus vnde magis ad carnalia ꝗ ad spiritualia trahuntur: sed vtrum mortale aut veniale sit viderint ipsi facientes. hec ille. Sed ista procedunt quando cantiones sunt lasciue habentes verba aut turpia. aut incentiua carnalis amoris. & sunt facile vsitate ita q̄ verisimile est aliquos ista percipere: secus vbi non sunt vsitate qz per accidens & raro esset q̄ aliquis inde moueretur ad malum que autem rara sunt sub arte non cadunt: sicut ex figuris sanctorum aliqui male mouentur: nec tamen penitus auferuntur de ecclesia: quia alij plures inde mouentur ad bonum.

10 ¶ Decimo vtrum licita sit ars propter lucrum ludentium in timpanis siue taburis & tibijs & violis & huiusmodi. qui. s. congregant homines ac mulieres aut ad loca vbi congregantur accedunt vt ibi lucrentur: et dico q̄ de se. i. in omni casu ista ars non est illicita: qz sicut organiste ita & alij musicates licite conducuntur vt ludāt in diuinis & causa honeste & necessarie recreationis de conse. di.iij. peruenit. & similiter vt videt ꝓ castis nuptijs: alioquin totus mundus destruaretur: vnde non potest esse illicita nisi ex intentione vel circunstantia loci rei pcedit & hmōi. que quando sunt peccatuz mortale: videre non est facile: vnde sicut nō denegatur absolutio correizantibus ratione cuiusmunis periculi: sed solum ratione male intentionis: ita nec istis videtur denegandum licet consulendum sit vt aliunde lucrentur & viuant. De arte notoria infra sortilegio secundo.

¶ Articulus fidei. Fides.

¶ Articulus mortis supra absolutio primo. ¶. quinto.

¶ De assassinis.

Assassini dicūtur dupliciter. s. proprie & transumptiue p quandam similitudinez siue vulgariter. Assassini. ꝓprie qui fuerint sunt opinionis. Nam quidam dicunt q̄ sunt quicūq̄ sub aliculus dñio p pecunia occidunt homines ad aliculus instantiam: sed tota ista opinionem nunc mundus esset plenus assassinis vel receptatoribus eorum & fuerunt merabiles subijcerentur penis capitalij p humani. de ho. lib. vj. nec haberet locum. c. solum in certo genere homi. qd non obstat consuetudo & etiam rō non patit. Primo qz oēs assassini sub vno domino vnum vt colligitur aperte ex textu. d. c. ibi. cū dicit q̄ nonnulli magnates taliter perimunt. Secundo qz sunt infideles quod pz. ny q̄ dicit ter. q̄ magnates ab illo eorum domino redimunt vitam non absq̄ xpiane obiectatis opprobrio: tum qz ipsis assassinis nulla imponitur pena que magna imponitur mandantibus & recipientibus. vel occidentibus: cuius nulla potest esse ratio: nisi quia sunt infideles: de quibus papa non vlciscit cum foris sint. Glo. vero in verbo locum dantes. sic dicit. Assassini mortem nominant: & dicuntur esse del vezo data magna. & additio habet quod iste est quidam barro sarracenus: & prout dicitur fuit fuit seruiens ita nutriti quod parendo mandato dñi sui credūt saluari: & fm hostilitatem xpiani principes p tales occisi sunt. et hanc opinionē sequit summa pisa. dicēs q̄ assassini fuerunt & forte adhuc sunt quidā infideles q̄ ex quibusdam falsis opinionibus facili mittebantur ad occidendum quicūq̄ xpianum non curantes si ob hoc occidentur & ipsi contra quorum pestē Inno. quartato in.d.c. statuit vt quicūq̄ princeps: vel pōne persona: quēpiam xpianorum per predictos assassinos interfecerit: vel mandauerit: quod mors forsitan ex hoc non sequatur aut eos receptauerit vel defenderit: vel occultauerit: excōmunicationis & depositionis a dignitate ordine honore: & beneficio incurrāt ipsos ipso facto: & illa libere aliqs per illos ad quos eorum collatio pertinet conferantur: sint etiam cum omnibus suis bonis expoliti christianis & perpetuo diffidati: ita q̄ ex quo de predicto: vel aliquo predictorum pbabilibus constiterit documentis: nulla alia excōmunicationis depositionis seu diffidationis sententia requiratur.

¶ Primo vero querit vtrum ista constitutio locum habeat solum in certo genere personaz. i. assassinis propie: an generaliter in omnibus assassinis etiam vulgo dictis: qui. s. licet sint fideles tamen assassinorum more christianos occidunt accepta pecunia: & dico q̄ Joā. de imo. & dominus Dominicus de sancto geminiano. in.d.c.p humani tenent q̄ habet locum generaliter: nec refert q̄ sint sub aliculus dñio p pecunia occidant sed solum q̄ pro pecunia occidant: quorum opinionem sequūtur multi: vt Bar. in. l. nōly. in. l. ea quidem. C. de accu. Sed Jo. an. & Arch. tenent q̄ habeat locum solum in certo genere pſonarum. Dominus autē Frā. de aretio in consilio antepen. incipiente in xpi nomine dicit q̄ si prima opinio esset approbata consuetudine standum esset et virtute consuetudinis: qua remota non consulerem inquit fm eam: & mouetur principaliter: tum qz textus qui in principio loquitur de assassinis simpliciter: post loquit indeterminato genere personarum referendo se ad nominatos in principio: & pseqūter declarando de quibus in principio. tel lexit: tum qz si intellexisset in genere de oib qui p pecunia occidunt: eandem penaz imposuisset facientibus scelus sicut mandantibus quod non fecit: & huiusmodi alia nō est nisi qz illi erāt infideles de qb papa nō disponit. Nec vt ista decretalis extendi cū sit penalis: & non sit eadem rō in alijs: quia ligantur p pctenentes mortem vltra oēs hoies vt ibi tangitur p doctores facilius & frequētius talia delicta cōmittebant. hec ille.

2 ¶ Secundo queritur qui sint hi qui liganturpenis contentis in dicta constitutione: & dico q̄ sunt. v. hominum genera. vt patet in textu. primo inter ficiens actu & de facto p assassinos aliquem xpianum: secus si indeum vel paganum de mente Jo. and. qui dicit se quendam defendisse platum cōtra quem fuerat. pbatum q̄ occisi fecerat homines per assassinos: sed cum homines illi potuissent non fuisse xpiani non erat sufficienter pbatum: secundo mandans quāq̄ mors non sequatur ex sam si re integra mānsit. Tertio receptatores tāq̄ agressores tenētur. C. de his qui latro occul. i. j. & ij. quarto defendēs. quinto occultāns.

¶ Tertio queritur vtrum aliter diffidati 3
interfici possint impune. & dicit ange. de pusio. consi. xiij. & sequitur geminiano. in.d.c.p humani. q̄ sic: sed & per quēcunq̄ priuatum: quia idem est bannire & diffidare q̄ statuere & precipere q̄ impune possint occidi: vt notatur. C. de accusa. l. reos: quod quantum ad conscientiam licitum esset si fieret bono fine. i. zelo iustitie nō aliter: vide. J. homicidium. j. ¶. ij.

¶ Quarto. vtz peutsens clericum aliter 4
diffidatū sit excōicatus: & dico q̄ nō: qz fm geminiano. ibi est spoliatus oi pulleglo clericali: & sine alia degradatōe occidi potest aut his tñ etiam. j. degradatio in fine.

¶ Quinto. vtrum bona pdictoꝝ sint capiē 5
tium: & dico q̄ sic si sunt bona mundana: sz tamen aduerte hic fm archi. & Jo. and. q̄ requiritur prius sententia iudicis contra ipsum assassinum vel fautorem talis afficiendo: & ad textum. d. c. pro humani respondent non requiri aliam sententiam. s. quedet licentiam occidēdi & hmōi. qz sufficit si sit declaratus assassin vel fautor. Facilis ātē regulā generalē valentē ad casus infinitos talem. Omnis iura mūdi que dicit penam imponi ipso iure vel ipso facto. debēt intelligi dūmō secuta sit sua declaratoria p quā declaratū sit fuisse ꝓmissuz id. ꝓpter qd veniebat iponenda illa pena: alias illa pena effectū & executionem non sortitur. & idē alex. de tuo. in. l. si q̄s maior. C. de trāsac. qd tñ fallit in penis secum trahētibus executionē: vt excōicatio & hmōi. q̄ non requirit ad executionē. facti hominis. Verbis diffuse fell. i. c. rodulphus 8 rescrip. Tenet tñ panor. in. c. cum nō ab hoiēb in di. q̄ si tale facti sit notoriuz facti. s. quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

non pōt aliqua tergiuersatione celari non
requiritur ista sententia declaratiua: sed in
hoc nō tenetur. Tenuit ēt idem in.c.canō
num.de constitu.q̄ vbi alicuius bona sunt
ipso iure cōfiscata: talis non pōt illa cū bo
na ꝛscia retinere: q̄ statim inquit sunt acq̄
sita fisco: sed ēt in hoc reprehendit ab oib̄
z de hoc.l.heresis prio.§.vlij. Nota tamen
q̄ vbi ier vel statutum primaret aliquē bo
nis vel aliter ipso facto: z adderet: q̄ nulla
requirat declaratio etiā sup facto: tūc nul
la requiritur declaratiua sententia. Et sic
fecit Pan. secūdus in extrauag. que incipit
ambitiose. Et ista est optima cautela: de qua
ff. alienatio.§.xv.

a Securatio.vib.l.negociū.§.iij.
a Strologia infra supticio.§.vj.
a Stutia.vide infra simulario.

¶ De auaritia.

Auaritia fm s. Th.xxij.q.cviij. ē
inordinatus amor habendi. s. ex
terior: a bona diuitiarū que in qua
dam mensura sunt appetenda. s.
vt sunt necessarie ad vitam fm inā cōditio
nem: q̄ oia ordinata ad aliquē finem fm si
lum mēsuram suscipiunt sicut medicina p̄z
sanitatē: vt p̄z in primo poli. Et vt ex dictis
eius ibi colligit auaritia consistit in tribus
s. in appetendo. in acq̄rendo in retinēdo in
ordinate diuitias.

1.q ¶ Primo vero queritur vtrū auaritia consti
stens in appetendo sit peccā mortale: z dico
q̄ sic tribus modis. Primo appetendo ha
bere alo deliberato aliquid notabile alie
num illicito modo: puta non dato pcio vel
re non petita: q̄ est cōtra illud p̄ceptuz nō
cōcupisces ꝛc. si tamē res esset modica vel
non esset aliena: vel non esset concupita ha
beri modo illicito non esset mortale sed ve
niale vel nullū: secūdo appetendo aliqd illi
citum appetenti: puta beneficiū ecclesiasti
cū cū sit indignus. tertio appetendo super
flua appetitu cōpondere appetitui charl
tatis dei vel primi: puta q̄ ppter amoꝛez
diuitiarū nō nonvereꝛ facere cōtra dei z p
rimi charitatem: sed iste appetitus non est
peccā actuale nisi in duobus casibus. s. q̄n
quis actu de hoc cogitat deliberans poti
admittere aliqd mortale cū non ꝛsequi ali
quid diuitiarū: vel q̄n ex isto appetitu fit ali
qua actualis transgressio: puta q̄ deteraꝛ
aut blasphemat aut percutit iniuste.

2 ¶ Secundo vtrum auaricia in acquirendo
sit peccatum mortale: z dico q̄ sic quan
tum est ex sua ratione nisi res sit modica: q̄
omnis illicita acquisitio est contra iusticiā
z omne quod est contra iusticiaz ex suo ge
nere est mortale fm. s. tho. vnde in acquiri
do duplicitēr est mortale: primo q̄n acquisi
tio fit per iniusticiam. vt furando: feneran
do: rapiendo: decipiendo z huiusmodi: secū
do q̄n fit per actus qui etiam sine acquisitio
ne essent peccata mortalia sicut cū q̄ turpi
ter agit cum mulere diuite vt inde detetur
vel lucretur: aut simoniam cōmittit z hmōi
in quibus est quidem peccatum vnum sed
duas hz difformitates.

¶ Tertio vtrū auaricia in retinendo sit p
mortale: z dico q̄ sic tripliciter. Primo cū
quis retinet ea q̄ restituere tenetur et pōt
vt in.c.sepe.de re.spo. z hoc est mortale to
riens quotiens hoc deliberat. ar.d.c.sepe.
Immo z si nō deliberat sed omittit restitui
re q̄n occurrit tp̄s: locus. z casus in quo re
stituere tenetur. Secō q̄n q̄ retinet ea q̄ sit
superflua necessitati sue z suorum: videlicet
aliquem in extrema necessitate: quia tenē
tur ei de tali superfluo: etiam si illud sit ne
cessarium ad decentiam subuenire. fm
sanctum. tho. et Ricar. de quo vide. s. elē
mosyna.§.i. tertio secundum aliquos q̄n
do quis retinet superflua non solum sue ne
cessitati z suorum. sed etiam decentie: z vi
der alium indigentem ad necessitatem et
ad decentiā status: q̄ de ipso tenetur erro
gare elemosynas: etiam non existentibus
in extrema necessitate fm Ricar. in.iij.d.
xv. q̄ potest esse verum quando retinet in
ordinate alias. s. non daturus: secus si re
tineret vt alias daret magis indigentibus
vel vt det pluribus z non totum vnl. Pp̄ter
filiabus auaritie quando sunt mortale vi
de infra in titulis suis: z sunt p̄ditio. furtū.
fallacia periurium. violentia. inquietudo
z obduratio.

¶ De auditore.

Auditor camere apostolice scilicet
aliquos habet iurisdictionem or
dinariam: alij vero auditores ex
rie. s. rotales fm veritatem bi
ordinariam in cognoscendo: z delegatam
in pronunciando: super quo vide gl. in ca
auditor de re scrip.

¶ De balneo.

Balneum queritur primo vtrum
die dominica intrare quis posit
z dico q̄ pro voluptate aut intra
ria omni tempore prohibetur. p
necessitate autem licet: vt est textus de con
se. di. iij. puenit: sed p voluptatem intelligi
delectationem supfluā: que semp̄ est peccā
lz nō semper mortale: per necessitatem vo

ro intelligē etiā honestam z oportunaz re
creationem: que etiā die festo licet: imo se
cūdario ad hoc dies festus vt instituuts ne
seruī nimium fatigarent.

2 ¶ Secō. vtruz liceat clericis vel religiosis
balnea intrare: z dico q̄ sic causa necessita
tis fm glo. xxiiij. q.i.oto: sed hanc necessita
tem intelligo nō solum infirmitatē sed etiā
quālibet licitam corporis refocillationez:
vñ vt ibi dicit ter. Jo. apostolus ingressus
est balneo gratia lauandi.

3 ¶ Tertio. vtrz liceat balnea intrare cuz in
deo: z dico q̄ hoc nulli xpiano licet sed fm
docto. est peccatum mortale: quod patz: q̄
si clericus hoc facit debet deponi: si laicus
debet excōlcari. xxviij. q.i. nullus: imo hoc
non licet cum aliquo infideli: quia non de
bemus lauari cuz hominibus aliene secte
fm glo. xxiiij. q.i.c. omnis: vbi z dicitur in
textu soānem auugisse de balneis non lo
tus: q̄ vidit ibi cherinthum hereticum.

4 ¶ Quarto. vtrum liceat balneum intrare
cū mulieribus: z dico q̄ nō. vt est text. in.c.
non oportet. lxxxj. dist. vbi z glo. dicit q̄ vir
ingrediens balneum cum mulere aliena
priuatur donatione ppter nupriaos: z mu
lier dote si cum viro alieno. C. de repu. l. vl
tima.§. inter culpas. Imo etiam infamis
est q̄ tenet mulieres custodiētes balneato
rū vestes. vt. ff. de his qui no. infa. l. arbite
aliena mulere: iudicādum esset ex fōdā
lo z periculo: si illud capitulum non sit pre
ceptium: tamen vir credo posse esse sine
periculo concupiscentie mortalis. Utrum
autem illud capitulum sit preceptium z in
dicandus est ex his que dicuntur infra pre
ceptum.§. secundo.

¶ De bāno.

Bannum fm vulgare gallicorum
z italoz: videtur esse edictum pu
blicum iuxta illud quod dicit gl.
de foro compe. in.c.q̄ clericis: q̄
preco parisiēsis nunciat bānum noie epi et
regis: bānire autem fm dicta vulgarium:
videt idem esse q̄ proscribere: z bannitus
quasi proscriptus de ciuitate. vt in prohe
mio digestoz: proscriptio autem est aduer
sus absentem iudicialis pronunciatio: vt
in posterum procul agat. i. maneat ab im
perio: z proscriptus est is contra quez fit pe
nunciatio talis: et cuiuis palam et aperte
scribuntur.

1.q ¶ Primo vero queritur vtrz iniuste bānens
teneatur ad restōnem de amissio rōne iniu
ste bannitionis: z dico q̄ sic vltra mortale
quod incurrit fm Innoc. in.c.fi. de his que
vi. me. cā. ff. ff. q̄ metu cā. l.ij cum excepto
ne §. peditus: quia bānitio fuit amissionis
occasio. d. l. si cum §. in hac actiōe. Nec ob
stat. ff. eo. l. metum. la tertia vbi sentēs ar
matos contra se venire fugerit: z occupa
tus fuit fundus quem fugiēdo dimisit nō
tenent armati: q̄ loquitur quādo metu fuit
vanus: q̄ forte nō ibant cōtra eum: sed si
p̄missent ire contra eum z hmōi: bene te
nerentur de omni dāno: q̄ō iuraret sibi con
tigisse eoz occasione: arg. dictaz. l. z. d. c. fi.
z. ff. q.i. in primis.

¶ Secūdo. vtrum bānitus amittat ea que 2
sunt iuris ciuilis: z distinguo fm bar. Aut
sic si est bānitus taliter q̄ pōt impune offendi: z
bānitus alicuius ciuitatis aut regni nō p
rū: sed que sunt iuris ciuilis ciuū romano
gni. vt no. bar. in.l. amissiōe. ff. de ca. di. Ad
dit aūt q̄ ad hoc vt sit talis bannitus duo
requirunt: vnum q̄ sit inobediens z aufu
gerit ab iperio cui subest z sit exbannitus:
alind q̄ in hostiū numerū se conferat z ha
beat p hoste: vñ si quis sit bānitus non tā
mē habitus vt hostis nec posset offendi im
pune ex forma statuti: tūc talis nō pdit ni
si ea que sunt ciuitatis: z sic p̄z q̄ pōt ban
nitus facere testamētū vel succedere: quia
hoc primus nō pōt. s. bānitus imperij: ban
nitus aūt ciuitatis pōt z multo fortius bā
fm ius cōe: secus in successione fm statuta
ciuitatis. Et sic p̄z q̄ bānitus ex debito: ex
quo venisit bona publicāda: nō equiparat
deportato qui non succedit nec testō nec ab
intestato. C. de here. instit. l. j. q: talis succe
dit z pōt acquirere ō nono si remanet liber
z hoc fm dispōnem iuris cōis: sed nō vigo
re statutoruz ciuitatis vel terre: de qua est
bānitus. Intelligē tñ q̄ deportare ē aliquē
exilio ppetuo dānare: relegare aūt ad tem
pus est. ff. de interdi. l. relegatoz.

¶ Tertio. queritur quid valeant hec cum
in dicta ciuitate vel terra agere non possit: 3
z dico secundum Bart. in.l. certa forma. C.
de iure fisci. potest cedere alteri iura sua et
non obstabit cessionario ipsa bānitio. Qua
liter puniatur bannens episcopum. J. excō
municatio. vij. §. xv. De bannis autem que
fieri debent in matrimonio. J. clandestinū.
De bānitione q̄ est diffidatio. J. diffidatio.

¶ De baptismo primo quātum ad
eius multiplicē substātiā z formā.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Baptismus vel baptisma aut etiã baptismum a nostris dici potest immersio vel intinctio: quia dicitur baptizo quod est immergo: vel fm aliquos a baptes quod est tlumẽ vel aqua & fm. s. Tho. baptizare in greco est lauare & sic baptismus dicit vel ipsa aqua in qua fit lotio que dr̃ lauacrum: vel ipsa lotio que est vsus lauacri. Et sic sumitur baptismus proprie: sed transumitur per similitudinẽ ad quedam alia: quo fit vt triplex dicatur baptismus fm Dama. & Augu. lib. iiij. de vnico baptismo. & de conse. dist. iiij. c. baptismi vicẽ. Primo. s. baptismus sanguinis: de quo io. xij. baptismo habeo baptizari: & hic est potẽtissimus de co. di. iiij. cathecumin⁹: & idem est qd martyrium. Et secundo baptismus flaminis. i. spũs san. de quo act. ij. vos aũt baptizabimini spũsancto: & est propositum suscipiendi baptismum proprie dictum modo debito si dabitur facultas. Et tertio baptismus fluminis. i. aque. de quo Io. iij. venit iesus in terram iudeam & baptizabat. Et fm hugo. de san. vict. baptismus diffinitur esse aqua &c. sed fm magistrũ in. iiij. est ablutio facta sub prescripta forma verborum: & hec diffinitio fm sctũm Tho. est magis propria: qr aqua non significat aut causat mũdationem nisi vt est abluens: vel quasi eodem modo fm Aug. est tinctio in aqua verbo vite sanctificata: vel fm direc. lib. j. ti. iiij. est ablutio exterior cũ certa forma verborum sine quo nemo saluari potest: de cuius substãtia tria sunt materia elementi: forma verbi: & intentio ministri copulans formam materie: vt dicit Aug. q̃ accedit verbum ad elemẽtum & fit sacramẽtum. i. q. j. de trahe. Et intelligeverbum. s. vocale aliter nihil fit fm. s. Bona. in. iiij. & facit. c. de trahe. i. q. j. vnde in hoc baptismo aliquid est res sacramẽti tãtum vt in illo gr̃e: & remissio peccati: aliquid sacramẽtum tm̃ vt aqua & ablutio intelligecum debita forma verbo: aliquid res & sacramẽtum. s. caracter. Aqua ergo est sacramẽtum proprie vt spẽs panis: caracter autem secũdario sicut corpus xpi verũ. Tertius dicitur baptismus ꝓprie. duo vero reliqui methaforice. quia. s. vterq̃ instar baptismi habet purificare & consequenter vicem eius implere.

1. q ¶ Primo vero queritur quibus isti baptismi cõueniãt: & dico q̃ sicut tertius ita & primus communis est adultis & paruulis: qr si paruuli nõdum baptizati occidãtur pro xpo puta in detestationẽ fidei xpiane quã tenent parentes. saluantur fm theologos. vnde Petrus de pa. dicit in quarto. ꝓbabiliter. q̃ puer in vtero martyrizari potest sicut & sanctificari licẽ non baptizari: vnde ciudeus filiam secũdam & a christiano in despectũ christi abortiri faciat. videt q̃ puer fiat martyr habens causam & penam: sicut si mulier prẽgnans propter christum interficiatur vterq̃ martyr est: secundus. fo. ꝓ. competit nisi habẽtibus vsum rõnis de co. di. iiij. baptismi: quia est propositum quod solis adultis conuenit.

¶ Secũdo querit quomodo se habẽt inuicem isti baptismi: & dico q̃ si cõparemus ij. & iij. s. flaminis & fluminis. dico q̃. ij. expollet. iij. quo ad remissionem culpe et pene nalis. & mortalis et pene eternalis: sed quo ad remissionem penetempo. alia quia non remittit in eo tota sicut in. iij. sed plus et minus fm deuotionem ipsius: item p. non imprimit character: et priuatur tãe ecclesiastica sepultura sicut et cathecumin⁹ fruis pro eis orer ecclesia: et in eo requiritur contritio ad salutem. non autem in. iij. sufficit. Si vero comparemus. primum et tertiũ sunt equales in virtute. & ad remissionem culpe et pene: modo ad contritio: sed primus excedit. iij. quo ad primum accidẽtale quodẽ aureola: et quo ad essentiale fm Pe. de pa. qr plus de grã confert. sicut est ibi maiꝰ opus: et cõuertit ad tius excedit primũ quo ad impressionẽ character. que non est in primo sed in. iij.

¶ Tertio q̃rit que sit forma baptismi: et co fm. s. tho. in qrto. et in. iij. pte q̃ ita co: hec: baptizẽ seruꝰ dei. tali. i. noie patris et filij et spũsan. fz fm latinos vt ego te baptizo in noie pr̃io et filij et spũsan. et in sum. cõ. lib. iij. ti. xxiij. addit. ut ibi dr̃ nõ fit de substãtia. Que q̃dem forma ꝓnenẽt̃ ore grece fm. s. tho. qr in ea primit nõ solũ principalis cã baptismi sed nitas. fz ẽt̃ instrumẽtalis. i. minister. Sed q̃dẽ forma nostra aliqua sunt de substãtia sacramẽti. s. prio invocatio trinitatis fm tho. et Pet. de pa. Et oẽs vt ẽt habẽt de co. di. iiij. in synodo. et sẽbo expressio actus baptizãdi. et tertio expressio pone baptizãdus vt in. d. c. j. Aliqua ẽt nõ sunt de substãtia. s. prio expressio pone baptizandus. quia cõferũt vterq̃ baptisma et illã nõ expriment. fz tm̃ est de pcepto ecclesie iarino. ego fm Iuno. in. d. c. j. cũ glo. et fidẽ. ego fm Iuno. in. d. c. j. cũ glo. et fidẽ. et. s. tho. qr intelligit sub ii baptizo: sed tm̃ fic statuit ecclesia: et tertio ii amẽ. vt dicunt

est. quod etiaz nõ est de pcepto ecclesie: sed de quarũdam ecclesiarũ more: & ideo vbi est de more dici dz ad cõfirmationem totius. Igit scendum q̃ vt dicit Panor. in. d. c. j. vbi aliqu & verba sunt de forma substãtiali aliculus actus omissio aliculus verbi vitiat totum actum: secus vbi omitterentur aliqua verba que nõ sunt de substãtia. sed de solẽnitate: puta si ꝓbyter omitteret canones & huiusmodi. de con. di. iiij. mulier: nec ꝓpter hoc debet iterari baptismus: tamen si superuiuerer infans. deberẽt suppleri ꝑ sacerdotem q̃ie fuerunt omissa. In dubio tamẽ forma baptismi est hec. Si es baptizatus ego non te rebaptizo: sed si nondum baptizatus es. ego te baptizo &c. extra eodem. c. sẽbo.

¶ Quarto queritur quid iuris si, mutẽt dicta forma vt fecerunt apostoli baptizãtes in noie xpi: & dicit direc. lib. j. ti. iiij. q̃ nõ licet eam mutare etiã ꝑ equipollẽt ea verba. Et. s. Tho. in. iiij. dicit q̃ id qd de substãtia forme est nulli iz mutare. & si mutẽt nihil agit & incurrit culpa. Si vero mutẽt aliquid qd est de instõne ecclesie incurrit eadem culpa. sed nihilominus est sacramentum. Apostoli aũt mutarunt formam non quãtũ ad intellectũ qr in noie christi to. ex familiari ꝓsilio spũsan. vt nomẽ xpi. qd retur ad cuius inuocationẽ dabatur spũsan. quod ẽt nũc posset ecclesia ex spãli precepto spũsan. non aũt ex ꝓpria auctoritate vñ modo sic dicẽdo. quia non esset baptizatus. iz quidam dicant cõtrarium. Qd autẽ dicit virmatr. de con. d. iiij. in. c. a quodam in deo in tex. q̃ tali ẽt baptizatus: intelligitur fm archie. in. d. or. i. qñ fieret ex spãli ꝓsilio ꝓsb. tm̃ glo. indt̃ ioh. in. d. c. & ber. i. c. j. de pab. dicẽs q̃ baptismus dar⁹ noie xpi esset verus qr. s. in hoc noie intelligit vnge & inũctus: & vnctio fm amb. talis vtiq̃ ẽ: nec sentit amb. q̃ possit sub hac forma baptismus cõiter dari. sed vt dicit. s. th. in. iij. pte vult ondere quõ fuit cõueniẽs diuersitatio excluderet. Sũma tm̃ ang. dicit hũc rebaptizandũ quasi in dubio. i. conditional. & ꝓ primuz est veritas vt sit re baptizãdus fm tota trinitas innocẽt̃ explicite nihil fit nti ex pcepto dei vel in cãtu mortis. vt. ¶ sequ.

¶ Quinto q̃rit quid si de ista forma aliquid subtrahatur. & dicit. s. tho. q̃ si subtractum sit de essentia forme incurrit pena. et nihil fit: erit aũt baptizatus si omittat id qd nõ est de forma q̃ tũ ad necessitatẽ sacramẽti sed ex institutione ecclesie: vt exp̃ssio pone baptizandus. Dicit ẽt q̃ si exp̃ssa vna pona baptizãdus moriat credit̃ supplẽri inuisibiliter: & sic dicit intelligendũ ẽ ver bũ ambrosij dicẽtis q̃ si fides totius trinitatis corde teneat & vna tm̃ pona fit nominata plenũ est sacrm̃. Petrus ẽt & ala. & sum. cõ. lib. iij. ti. xxiij. q. j. q̃ tũ ad subtãtia ista distinguit vt recitat supple: qr si dimissio coꝑ fit ex volũtate vitiat baptismũ. si vero est ex necessitate pie creditur q̃ suppleat summus sacerdos: vt si moriat puer ante forme pfectionẽ: vñ sepeliẽdus est in cimiterio: si moriatur in: si aũt vixerit rõne dubij est sub conditione rebaptizandus hec tlle q̃ intẽdit tãgere duos casus i quorum vno moriatur puer ante forme complemẽtum & sepelitur in cimiterio: in alio vo moritur aut ꝑdiitur sacerdos: & puer conditionaliter rebaptizatur.

¶ Sexto. q̃d si dicte forme aliq̃d addatur: & dicit. s. tho. in. iiij. duo hic obseruantia: vnum ex parte addentis: q̃ si hoc facit intendens illud additum esse de forma q̃ si volens inducere nouum ritum: nõ intẽdit pferre formã q̃ vtitur ecclesia: & ꝓnter nec facere qd ipsa facit vñ non esset baptismꝰ secus si adderet ex aliq̃ cã puta ex deuotione: vt dicendo in nomine pr̃is & fi. & as. et beate marie. invocate. s. p. modus intercessiõis: aliud ex pte addit: qr si est corruptio in noie patris maioris. & filij minoris. corrumpitur fides quã forma pfitetur: si vo non sit eius corruptium: sicut si additur & beate marie. ꝓbabilius vñ q̃ sit baptismꝰ si aliq̃d addatur ad inducendum nouum ritũ euacuatur baptismus siue illud corrumpat formã siue nõ: si vo additur ex deuotione: euacuat baptismum si corrumpit formam non aliter. Si aũt dubitatur vtr ad ditũ sit corruptium forme nec ne: recurrẽdum est ad intentionẽ pferentis: & si intendit aliqd erroneũ nihil agitur: als secus.

¶ Septimo. q̃d si verba corrupte proferantur. & dicit. s. tho. in. tm̃. q̃ si q̃ hoc facit ex industria non est baptismus: quia non vt intendere quod ecclesia: si vero hoc facit ex ignorantia vel defectu lingue: non est baptismus. si corruptio sit tanta q̃ aufert omino sensum: intelligere fm institutionem vel accommodationẽ vsus: et vero

Universidad de Deusto
Biblioteca

baptismus si maneat sensus.f.quãtum ad
vtrunq; hoꝝ vel saltẽ altery.ꝛ idem intelli
ge si fiat ex loco: vt in.c.retulerũt de cõ.di
l.iij. Et subdit.s.tho.q; pcipue nõ mutatur
sensus qñ corruptio sit in fine: cuius exem
plum est in.c.retulerũt.vt dicẽdo in nomie
patris ꝛ filij: mutatio vero inquit ex par
te principij variat significationẽ.ideoq; nõ
est baptismus: sed intellige vt in pluribus
ita.f.q; si in aliqua lingua mutatio ex par
te principij nõ mutaret sensum saltẽ fm ac
comodationẽ vsus.nõ vitiat baptism⁹ fm
pe.ꝛ sum.pfes.vbi.ꝗ.Credo tñ q; sicut di
ctũ est in.H.v.de subtractiõe ita ꝛ de corru
ptiõe sit dicẽdum.f.q; si nõ sit facta ex mali
tia ẽt si sensum tollat.si moriat puer deus
supplet ꝛ in cimiterio sepelit: si aũt vixerit
rebaptizabitur conditionate.

8 ¶ Octauo.quid si fiat iterruptio: ꝛ dicit.s.
tho.in.iiij.q; si tãta sit vt interciplat inten
tionem baptizãtis.nõ est baptismus. sicut
si dicat in noie patris.ꝛ interposita lõga fa
bula diceret filij si aũt fuerit parua.vtpu
ta verbi.nõ corrũpẽtis formã sicut dicendo
in noie pris olpotentis: aut iterruptio sile
tij vel tussis ꝛ hmõi qd intentionẽ nõ disco
tinuet est baptismus: ꝛ idẽ est si incepta for
ma dicat taceatis vel huiusmodi.ꝛ deinde prosequatur.

9 ¶ Nono quid si fiat transpositio: ꝛ dicit.s.
Tho.vbi.ꝗ q; si ratio sit que mutet intẽtio
nem nõ est baptismus: vt si dicat in nomie
patris baptizo te ꝛ filij: secus si intentionẽ
nõ mutet: vt in noie patris ꝛ filij ꝛ spũsan.
baptizo te: ꝛ sic intelige dictus petri q; mu
tatio ex simplicitate non nocet: qñ.f.sensus
nõ tollit: ex malitia aũt nocet ẽt si sensus nõ
tollat: sicut de corruptione dixit.s.tho.q.a
tolli intentionẽ in ministro. Quidam tñ di
cunt in forma baptismi non posse fieri mu
tationẽ q; sensum tollat: qꝛ ꝛ ad fidem pri
neat non solum numerus sed etiam ordo p
sonarꝝ: tñ q; ille non est durationis aut vo
calis expssionis sed originis sufficiẽter ex
primitur nobis psonarꝝ qualitercũq; mu
tatis: sed illa stare non pñt: ꝛ initiatia est di
cendo baptizo te in noie patris vel bapti
zo in nomine te patris vel baptizo te pris
ꝛ filij ꝛ in noie spiritussancti: qꝛ nullus est
sensus: similiter ꝛ transponendo syllabas.
vt in nomine tris pa.vnde melius loquitur
s.doctor.ꝛ securius.

10 ¶ Decimo qritur quid si fiat variatio vo
cum: ꝛ dico q; duobus modis fit variatio: p
mo ex tum ad voces tantum non ex tum ad
significata: ꝛ hoc non tollit baptismum: vñ
hebr: aice grece: latine: a vulgariter forma
cũ effectu.pferrur: dz tñ fm.s.tho.ea vsus
vocabu: oꝝ q; magis ppie sunt in vsu ad
significandum psonas: ꝛ alia q; sunt de essen
tia forme: secundo fit variatio vocum ꝛ si
gnificatorꝝ simul q; si fiat totaliter vt ba
neo vt quietius dormias nihil fit.si etiam
fiat principaliter.i in principali significa
to.vt dicendo in nomine trinitatis qd prin
cipaliter significat numerum psonarꝝ nõ p
sonas: vel in noie genitoris qd non significa
at principaliter psonam sed actũ persone:
etiam nihil: si aũt fiat in significato nõ prin
cipali vt dicendo nos vbi ego ꝛ baptizam
vbi baptizo ad significandam dignitatem
baptizantis: est baptismus licẽ peccet ba
ptizans. Nec obstat pdictis q; fm.s.Tho.
dicẽdo in noie xpi variatur forma quia ad
vocẽ non significatum ꝛ pñt videri ibi esse ba
ptismus ꝛtra eũ: qꝛ dico q; significatus est
quidem idem: sed si eodẽ modo se habet ad
duas formas: qꝛ trinitas psonarum p ex
rum noia significatur principaliter, ex pli
cite: p lix pi ꝗ secũdario ꝛ implicite.

¶ Undecimo qrit quot ꝛclusiones se com
tur ex pmissis dectione aliquorꝝ casuum: ꝛ
dico q; multe sed pcipue quatuor quarum
hec est p.ima. Si in forma omittat li ego
est baptismus: qꝛ li ego non est de substa
tia: sed si dimittat li te nihil fit fm Jnno.
d.c.j.qꝛ est de substãtia. ꝛ hoc nisi loco eius
poneretur nomen propium baptizati: q;
fm aureo. esset baptismus licet peccaret
baptizans: ꝛ rõ est qꝛ mutata voce non si
gnificato fiat effectus. ¶ Secunda. si pro
li ego dicatur li nos. et pro li baptizo fig
ptizamus ad significandum plures baptizantes. non est baptismus fm.s.tho. vt de
cetur. J. baptismus. iij. ꝗ si hoc dicatur sig
consignificãdũ psone dignitatem tenen
gnates dicunt nos dicimus aut facimus
hoc. loquentes de vno solo: est baptismus
fm.s.bona.in.iiij.dist.v.quia.f.stat princi
pale significatum: cum p li nos intẽdatur
idem q; ego: ꝛ idem est si p li te ponatur li
vos. siue ad ꝗsignificandam dignitatẽ ba
ptizati eadem ratione: sine etiam ad signi
ficãdam pluralitatem baptizatorꝝ. de quo
f. baptismus. iij. H. ix. ¶ Tertia. si non dicat
tur baptizo. sed loco eius dicatur linio vel
huiusmodi fm pe.aure. non est bapti
mus: quia oportet exprimi ablutionẽ: sic
nec si dicat in rẽdo te baptizare: fm.s.tho.
in.iiij.qꝛ qui aliquid facere intendit nõ est
consequens vt faciat. ꝛ consequenter ho
pertinet ad corruptionem forme.

4 ¶ Quarta si intermittat li in.nõ est bapti
mus fm gualdẽsem: ꝛ rõ esse põt: qꝛ nõ stat
sensus verus.cũ significet q; id quo ch ab
luit vel baptizat sit nomẽ trinitatis: nec si
mitr fm.s.tho.ꝛ pe.dicendo in nobis: qꝛ
f.dicere in noie est dicere in virtute que ibi
est vna tm: vel in noie fm.s.tho.f.in inuo
catione trinitatis: similiter nec si dicat i no
mine trinitatis vt dictũ est: sisꝛ nec si dicat
in noie genitoris aut genitꝛ aut pcedẽtis.
aut nominãdo psonas diuinas aliter q; p
ñ gof.ꝛ Jo.tenent oppositũ: vñ ꝗ aliquos
in dubio esset rebaptizandũ: similiter nec si
intermittat li ꝛ nisi loco et⁹ ponat li q.q.q;
equipollet.ꝛ hoc dicit Jnno.in.d.c.j.

12.q ¶ Ultimo.querit vtꝝ baptismus dat⁹ sub
forma grecorꝝ a grecis sit verus: vt dicẽdo
baptizet seruus xpi nicolaus in noie pris
ꝛc.ꝛ dicit.s.tho.in.iiij.q; fm opionẽ eorꝝ ꝗ
necessitate forme est actus baptismi quãtũ
ad significatũ.sed nõ quãtum ad cõsignifi
catũ.f.psonã baptizãte m: que nõ est ꝗ neces
sitate forme qꝛ ex ea baptismus efficacium
non hꝫ: psona aũt recipiẽs est de necessita
te forme: qꝛ actus ad suscipientẽ termina
tur. Iglꝫ differũt in forma a nobis quãtuꝝ
ad tria. ¶ Prio qꝛ nõ exprimũt psonã mini
stri: ad remouendũ errorẽ attribuentẽ effi
cãciã baptismi baptizãti vt patꝫ.j.cor.iij.
¶ Secũdo qꝛ significãt actũ sub alia.f.sub ter
tia psona: ꝛ sub alio.f.sub optatiuo vel sub
junctiuo mõ: ad signãdũ q; actus interior ex
pectat ab extra. ¶ Tertio qꝛ psonam bapti
zãtã ponũt in notatiuo casu ꝛ i tertia pso
na: qꝛ qñq; baptizatus nõ hꝫ intellectũ.vt
ad eũ possit dirigi sermo. Quidã aũt dicũt
q; mutãt aliquid de substãtia forme. vt sic
oporteat rebaptizari: tñ hoc nõ est determi
natũ ꝗ dubiũ apud quosdã. qb⁹ vñ q; ad pe
fectionem facti sufficiat actuꝝ baptismi si
gnificare in quo.f.includit psona in qua trã
sit: ꝗsignificatõis aũt determinatio sit ex ec
clesie instõne. Hoc aũt certũ est q; forma q
vrimur est melior: tum qꝛ plectior: vt ꝗtꝫ ex
dictis: tũ qꝛ magis psonat euãgelio. qd mi
nistros dicit baptizantes: tum ppter auctorꝝ
ritatẽ ecclesie romane tradẽtis hãc formã
ab apostolis rectam: que nunq; a vera fi
de legitur desiisse. Et ideo non ꝗ precipue
latinis in forma grecorꝝ baptizare: quod
si ꝗsumerent fm quosdam non esset bapti
mus. fm quosdam esset sed graulter peccã
rent. hecitle. Unde patet q; omnis baptiza
tus sub illa forma siue a greco siue a latino. rebaptizandus est sub conditione. quia
casus est dubi⁹: ꝗ cõmunior opinio ad hoc
magis declinet q; greci conferant verum
baptisma.

¶ Rursus de baptismo.ij. quo
ad materiam.

Baptismus.scõ oꝝquãtum ad ma
teriam eius vt innotescat sciẽdũ
est q; duplicem materiam habet
fm pe.de pa.propinquam.f.qua
est ipsa exterior ablutio ꝗ qua.f.baptism⁹
vꝫ.ꝛ remotam que fm.s.tho.est aqua.que
in suo ppietate cõsiderata est materia qñ
ta ex tactu carnis xpi est materia propin
qua: fm vero q; considerat sub forma ver
boꝝ.ꝛ quasi iam in forma. Est inq; fm euꝝ
aqua naturalis.quãtũcunq; alterata vel
cõmixta dũmodo species aque nõ soluat: ꝛ
in hoc omnes doc. conueniunt: ꝗ in aliquo
particulari differãt vtꝝ sit aqua necne. vt
in brodio. Sed tñ intelige prio q; ꝗdã do
ctores dicũt aquã debere esse purã vel sim
plicẽ. nõ qꝛ nullo modo sit mixta cum oẽs
velint q; possit fieri baptismus in aqua ma
ris que nõ est pura nisi forte i fundo: sed qꝛ
nõ est sic mixta vt pdita spẽ trãseat i aliud
sicut trãsit in vinũ si ipsa sit modica. vel am
bo trãseunt in tertiũ si sint equalia in virtu
re. Et secũdo q; predicta aqua est materia
inquãtum est apta baptizare vel abluere:
vnde non est materia baptismi vt est in pã
no lineo. infuso: nisi exprimatur: nec vt est in
glacie. niue. grandine. pruina. ꝛ huiusmo
di: nisi dissoluantur: nec vt est in luto nisi ex
primatur. Hoc autẽ est valde conueniens
fm.s.Tho.ꝛ alios sanctos: primo quia sa
cramentum omnibus ꝛ vbiq; necessarium
ꝗ habere materiam que omnibus ꝛ vbi
q; facile adsit: ꝛ secundo qꝛ cum sacramen
tum significet quod efficit. materia bapti
smi dz habere ppietatis ꝗsignificantes effe
ctus baptismi. ꝛ hmõ est aqua. tum qꝛ ha
bet humiditatem ꝛ ex quo significat gene
rationem spũalem quam facit baptismus
generatio em plantarꝝ ꝛ aliarꝝ incipit ab
humido ꝛ semina humida sunt: tũ qꝛ est ab
lutiua sordium prius ꝛ purius quocũq; li
quore. cum alijs liquoribus non conueniat
ablutio nisi inquãtum participant naturã
aque. ꝛ aliqualiter locum inficiunt: ꝛ p hoc
significat purgationem peccatorum quam
facit baptismus: tum quia est retrigeratiua. ꝛ baptismus fomitem restringit: tuꝝ qꝛ
est corpus diaphanum per quod visio fie
ri potest. ꝛ baptismus in hijs que fidei sunt
illuminat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.q. ¶ Primo ꝓo ꝗritur qđo cognoscat an aliquis liquor habeat spēm aque nec ne: vdicit.s.tho.in.iiij.q ficut diuersitatē spēl in alatibus iudicamus eas ex diuersitate figurarꝝ:ita in eis iudicamꝰ ea ex diuersitate rari ⁊ dēsi:vnde si trāta fiat alteratio vel pmixtio aque q̄ recedat a termino raritatis ⁊ densitatis aque in actu vel potentia signum est q̄ sit species aque trāsmutata. Et dico inquit in potentia.qñ humor aliquis nō ꝑdensatur ⁊ rare fit.calido vel frigido sicut aqua:sed aliter:sicut ꝑz in vino lacte ⁊ hmōi:hec ille.qui intendit q̄ ille liquor non est aqua qui eodem frigido non pōt hfe densitatem quam hfe potest aqua ꝗz forte habeat eam quā illa habet in actu sicut vinum nō ita densatur per cōgelationem:vt aqua:nec ipsa per calidum ita rarescit vt iac.

2 ¶ Secūdo.vtꝝ aqua pmixta vel nō pura possit esse huius sacramēti materia:⁊ dico ex.s.tho.iij.pte ⁊ in.iiij.q duplex ē mixtio vel impuritas aque vna.s.q̄ tollit spēm eius qđ duplr fit:ꝓio paleationē.sicut cū trā fit in vinū p digestionem aut putrefactionem:secundo per additionem alterius liquoris.sicut si paruꝝ aq̄ additur multo vino ipsa transit in vinū vel ambo in tertiū si additum sit virtute equale. Alia ēt est q̄ spēm aque non tollit.qđ ēt dupliciter fit: primo qñ ipsa alteratur fm aliqđ accidēs manēte spē.sicut ꝑz in aqua calefacta:⁊ se cūda qñ additur aliquid aque qđ vel non pmiscetur ei vt solidum pura lapis.vel si pmiscetur vt humidum aliquod.tñ est taꝝ parue quātitatis q̄ nō facit mixtionem ꝗz in aquam penitus ꝑuertitur.vt si gutta vini addat dolio aque. Prima impuritas facit vt non possit esse huius sacramenti materia non secunda.

¶ Tertio.vtꝝ aqua debeat esse sanctifica
3 ta per orationem sacerdotis ⁊ crisma nouū:⁊ dicit.s.bo.in.iiij.de aqua q̄ nō est necessarium sed ꝑgruū:ita q̄ extra necessitātē peccaret mortaliter sacerdos baptizās sine aqua taliter sanctificata:ꝓhibitū est ēt ne fiat baptismus nisi cū crismate nouo f.illius anni ꝓter ꝗ in casu mortis: de cō. dl.iiij.si qđ de alio:⁊ idem de ꝓfirmatione. ⁊ tanta magis ꝗto ipsa est minoris necessitatis q̄ bap. ar.de sen.ex qñ.lib.vj.

4 ¶ Quarto.ꝗritur quod cozrelaria sequūtur ex premissis decisina dubiorum:⁊ dico sequi ꝓmo q̄ baptismus fieri pōt in aqua cuiusl sive sit terrestris. vt maris.stagni.
1.cor. fluminis.fontis:sive celestis immediate generata ex vaporibus:vt pluvialis:vel nō generata immediate ex eis sed resoluta immediate ex immediate generato. puta glacie. rore pruina.vel grādine:quia oēs iste habēt veram spēm aque fm per.de pa.quibus fm.s.tho.⁊ ricardum addē ēt aqua paludis.nisi inquit.s.tho.esset tñ ingrossata q̄ recederet ab aque vera raritate. ¶ Secūdo sequitur q̄ fieri potest in aqua sulphurea ⁊ liscinio ⁊ alijs aquis trāsmutibus per terram:qz stat spēs aque:cuius rō est fm pe.de pa.qz ꝗ aqua elementaris nō sit susceptiua saporis.tamen sapor qui percipitur in huiusmodi aquis qđus vimur non est in ipsa aqua sed in vaporibus ei comixtis:fm.s.tho.etiam vt innuit.iij. parte.q.lxvj.ar.iiij.ad quartum est quia ꝗz aq̄ elementaris non sit de se saporosa. tñ suscipere potest impressionez saporis a corpore per quem transit. ¶ Tertio q̄ fieri possit in brodio.de quo tñ est qđ quibusdam dicētibus q̄ sic.quia stat in eo spēs aque quibusdam vero q̄ nō.quia non stat:veritas aūt est quam docet.s.tho.iij.parte.q. lxvi.ar.iiij.ad secūdū dicēs q̄ admitto crismatio nō solui spēm aque.sicut nec ex aqua decoctionis carnium aut aliorum.f. desinit a specie aque : nisi inquit forte fiat tanta resolutio corporum lixiuorum in aqua. q̄ plus liquor haberet de aliqua substantia q̄ de aq̄: quod ex spissitudine percipi potest:si tñ ex liquore sic ispissato extimatur aq̄ subtilio. sic potest in ea fieri baptismus:sicut et in aqua expressa ex ioto.ꝗz in luto baptismus fieri nō pōt. ¶ Quarto q̄ fieri potuisset in aqua fluente de latere christi:qz fm.s.tho.fuit ꝓ aq̄. ¶ Quinto. sequitur quod fieri non possit in aliquibus humoribus productis a natura:sicut est humor stillās de plāta:vrina.sudor.saliua.aq̄ super natans cruori q̄ dicitur colera vel flegma:quia non sunt vera aqua. ¶ Sexto.etiam q̄ nec in aliquo humore ducto ab arte.sicut est aq̄ rosacea ⁊ aqua ardens ⁊ generaliter lambicata ex aliquo mixtorꝝ ceruisium ⁊ huiusmodi:qz huiusmodi species differunt ab aq̄ naturali. tñ lambicaretur aq̄ naturalis et iaceret quoꝝ inde factus videretur esse eiusdē spēciei cū aq̄ pluuiali q̄ gñatur lābicāte sole ⁊ attrahēte vapores ex aq̄ ꝑncipalr. ¶ Septio.q̄ nec in humore resoluto ex sale obest corpus mixtum:qz fm.s.tho.in.iij gr. vbi.s.ad.v.lō fieri nō pōt in aq̄ rosacea cū est humor rose resolutus:⁊ ita est hic:nec ē simile inq̄t ō aqs pluuialibus.q̄ gñant ex

maiori parte ex sublimatiōe vaporum resolutorum ex aquis:minimum est ibi de liquibus corporum mixtorum.

¶ Rursus de baptismo tertio quo ad ministrum.

Baptismus tertio quo ad ministrū vt innotescat sciendū est q̄ icōm oēs doctores ꝑcipue.s.tho.⁊ per. de pal.oīs hō dare pōt vez baptismū. ¶ Secūdo sequitur q̄ fieri potest in aqua seruet ecclesie formā ⁊ materiā ⁊ habeat intentionez baptizandi:⁊ hoc sit clericus aut laicus vir aut mulier:aut vtrq̄ simul.i.hermo.rodinus fm pe.de pa.ēt si esset infidelis.i.iudeus aut paganus. vt ꝗz in.c.a quodam iudeo.de conse.dist.iiij. Et q̄ gre.q.scribit bonifatio ꝓo huiusmodi esse rebaptizandos intelligitur vt dicit s.tho.qñ forma ecclesie seruata non fuerat vñ vt ꝗz in.c.i.de sum.trī.sacramentū baptismi in forma ecclesie a quocūq̄ collatus ꝓficit ad salutem. Extra casum tñ necessitatis nullr licite baptizat nisi sacerdos cuius hoc est propium.extra eo. si quis.etiam si esset diaconus cardinalis:aliquin oīs talis si sit vir est irregularis.vt in.c.i.de clerico non ordi.mi.immo nec sacerdos ꝗz baptizare nisi parrochianū suum:vel de licentia curati aut ex priuilegio supiorio vel licētia epi:qz sacramenta a suis presbyteris parochialibus sunt recipienda.xvi.q.i.inter dicimus:non tñ efficitur irregularis sacerdos contra faciens:qz non est expressum in iure. In necessitate aūt in qua quilibet baptizare potest iste ordo seruandus est fm s.tho.q̄ vbi plures reperiuntur minor debet cedere maiori:⁊ si laicus pñte clerico vel mulier pñte viro baptizent peccant nisi vt dicit pe.de pa.formam quam scire non tenentur oēs:sed quibus incūbit et officio.i. curatus ⁊ obstetrix melius sciat minor ꝗ maior.qz tunc baptizabit minor. Addo ēt nisi maior esset ab ecclesia ꝑsus:ita q̄ pñte sacerdote excōicato vel heretico: vel suspenso melius est baptizari a laico.

1 ¶ Primo vero ꝗrit quo infidelis possit intēdere facere id qđ facit ecclesia cuꝝ credat ecclesiā decipi ⁊ nihil facere. ⁊ dicit.s.tho. in.iiij.huius ille q̄ non credit baptismū esse fac fm:aut hfe aliquā spūalē virtutē nō intēdat dū baptizat ꝓferre sacfm:tñ intendit facere qđq̄ qđ facit ecclesia:ētsi illud reputet nihil ē.⁊ qz ecclesia aliquid facit:iō ex ꝓfīti ⁊ implicite:intēdit aliqđ facere ꝗuis nō explicite.hec ille. Inn.ēt in.c.i.eo.tl.dicit q̄ baptismus habebit effectū ēt si baptizans nec sciat nec credat qđ sit baptismus sed hoc reputet truffam:⁊ ēt si nō sciat qđ sit ecclesia:nec gerat in mēte facere qđ facit ecclesia:immo si gereret cōtrariū.f.nō facere qđ facit ecclesia:sed tñ facit ⁊ formā seruat dūmō intēdat baptizare:vñ si requirat eū qđ in necessitate dicēs:baptiza me scōm istā formā ⁊ ille baptizat eū fm intētionem perētis:⁊ itēdēs facere q̄ alij baptizātes faciunt:esset baptismus:secus si intēderet solū lauare hec ex illo. Pro quo sciēdū est qđ infidelis q̄ credit baptismū nihil esse nūq̄ conferret baptismū ferlose:nisi ad ꝓplacēdū alicui perenti. Et ꝓhr colligo q̄ duobus modis ꝓfert vez baptisma:primo qñ ad petitionem alicuius vel cōplacēti am intēdit eū baptizare eodēmō quo ecclesia baptizat ꝗtū ad exteriora.i.materiā ⁊ formā:ꝗz credat ecclesiā decipi ꝗtū ad interiora sicut qñ aliqua vana facimus ad cōplacēdū frenetico vel insano.scō o.qñ nihil cogitat immediate de facīdo q̄ ecclesia facit:si forte potiuus faceret oppositum si illud sciret:sed tñ qđ ille petit:⁊ consequenter implicite ⁊ immediate intendit facere qđ facit ecclesia:quia hoc intendit petens cui ipse complacet.

¶ Scōo vtrū angelus vel alia separata possit baptizare:⁊ dicit s.tho.in.iiij.q̄ de non in figura sacerdotis apparens immergere q̄ dē pōt sed non ꝓferre sacfꝝ.ꝓpter duas rōnes.primo qz sacforꝝ dispensatio ē cōcessa hoibus solū q̄ cū incarnato verbo a quo sacramenta fluxerunt ꝑueniunt in natura:et sunt ex spūali ⁊ corporali natura cōpositi:sicut in sacramentis est spūalis virtus i corporeis elementis.scō qz semp rimendum esset ne faceret non intētione baptizandi ꝗz deciplendi:qz non est verisimile q̄ hoi tñ bonuerit baptizandi ptās:qz deus suā potentiam nec sacramētis nec ministris sacforꝝ alligauit:tñ non est collata:primo qz nō ꝗa bent ꝑdictam ꝑuenientiā cū sacramento et mentī potestas eis concessa cū nō sint i pro pria hominibus:si tñ cōstaret q̄ bonus ēt angelus qui baptizaret aliquem nō ēt rebaptizandus:qz non baptizaret nisi prāte sibi concessa:sicut etiam templum per angelos consecratum iudicatum est nō oportere recōsecrare. We sancto eterne vite Idez dicit aureo.sicut de angelo bono.f.quod nō potest cum hoc sit vlatorum:sacruz tamen teneret. Et idem dicunt aliqui de anima separata quo ad posse:tum quia non est ivia

Universidad de Deusto
Biblioteca

tor: factū tñ teneret. Et idē dicūt aliqui de alia separata quo ad posse. tū qr non est in via tū qr non hz naturā corporalē: et quo ad ratitudinē it decessit in gra. sed. s. tho. in. iij. parte dicit nō esse simile de angelis ⁊ hominibus beatis quātum ad sacra. cuius rō vt esse: qr potestas ministrādi sacramēta. i. character est indeleibilis ⁊ ꝓsir manet in aia separata: sed de hoc non est solicitādum: qr mali homines sine diuino miraculo hic apparere nō possunt beatiuero siquid facerent ratum esset qr sine diuina voluntate non facerent.

3 ¶ Tertio. vtrum minister malus dare possit baptismum tāte efficacie sicut bonus: et dicit. s. tho. i. iij. q. subtracta bonitate ministri ad huc est sacm qr ipsa nō est de substātia sacramēti cū sit qñq; ignorata ⁊ nō certa oīno: q ātē sunt de substātia sacramēti opz esse certa. Et nō solum dat talis sacramētum. hz ēt rē sacramēti. i. gram. quia agens instrumētale nō opz hre formā inducēdā. que. i. hic est gra. vt se disponētem hz p modū intentiōis: vt de forma sēnt pz in serra. Cum ēt effectus p se alicuius sit. qd p ipsum ad hoc ordinatur. pducit sicut domus edificatoris: effectus ꝓ o p accidēs qd' plungit effectui p se: sicut si habitatio domus dicat effectus edificatoris: dico inquit q effectus p se baptismi equaliter est a quocūq; det. a malo vel bono ceteris paribus ex pte baptizati. hz cū effectu baptismi pōt aliqd aliud baptizato ꝓferri siue pertineat ad salutē corporis siue aie: ex merito baptizātis. ⁊ hoc nō est ꝓprie effectus baptismi: qr baptismꝰ nō est cā nisi instrumētalis. ⁊ non est insi fm agens in virtute ministri q ēt ipse insi fm est frute xpi ⁊ del h ille. Et idē hr. i. q. i. pria si fuerit. d cō. di. iij. ego dico. ⁊. c. romanus. cui' ēt rōnē assignāt alij ⁊ est ēt mēs. s. tho. qr sacrz. qd efficacitā hz ex ope opato. i. nō a ministro hz a frute sibi collata. ñ viriat ex ō merito ministri operantis: omnia autem sacramenta noue legis sunt huiusmodi.

4 ¶ Quarto. vtrū malus minister baptizādo peccet ⁊ dicit. s. tho. in. iij. q. dcūq; existēs i mortali exhibet se ministrū ecclie et i quacūq; spūali peccat fm opinionē quorundā sacrīs. pbabilē: vñ sacerdos baptizāo cū solēnitate. ministrū ecclie se exhibēs peccat mortaliter: si ēt simpl' baptizat in articulo. necessitatis nō ēt minister ecclie sed sicut vetula baptizare posset: nō peccat. hec ill e. q huius opinionis quam indubitāter hz rōnem assignat in 3. pte. q. lxiij. ar. vi. qr ministri debēt suo dño iusto ꝓformari fm illud ieui. xix. sancti eritis qm ego sanctus sum. qui aūt baptizat ex necessitate nō exhibet se ministrū. sed subuenit necessitatē patienti. hec ille. cui ꝓsentit ricar. Alij ꝓ dicūt q in nullo cāu potest malus minister baptizare quin peccet. Petrus autem de pa. concordat has opiniones dicēs: q ꝓ est secūda opinio qñ sine solēnitate baptizans. aduertit de peccato ⁊ nō contetur. sed vult in eo manere. ⁊ tamen vult baptizare scies q ista ab immundis tāgi nō debent. ēt si baptizet intuitu necessitatis nō ex libidine vel ꝓtemptu qr nō excusatur ab irreuerētia est. vero prima vera qñ baptizat cum tremore dolens de peccato in gra. li ⁊ proponēs postea cōteri pfecte. hz ꝓpter hoc sclat se nō mundari a peccato: ⁊ el beficit ꝓs ad cogitādū de singulis peccatis ꝓpter vicinū piculum baptizādi. hec ecclio. Ego vero dico q dupliciter tenet ꝓ ꝓteri de peccato ⁊ nō alr ex mente. s. tho. primo qr occurrit memorie ꝓractice. i. sub rōne peccati ⁊ deplorādi. secūdo qr immiscet sibi aliquid faciendum qd sine ꝓritione facere nō pōt: vt suscipere vel exhibere solenniter sacra. Baptizans autem in necessitate nō tenetur ad hoc rōne secundi: qr ibi nō hz locum rō quā adducit. s. tho. i. ministrum nō ꝓformari dño. Necvalet dicit q est ibi irreuerētia: qr ipsa nō semper est mortale alioqn peccator signans se signo crucis: aut adorās hostiam in missa peccaret semper mortaliter nisi esset contritus. Et ꝓpter tenetur solum rōne primi ⁊ ꝓpter si nō recolit peccatum aut si recolit speculatiue tm nō ꝓractice. i. sub ratiōe: defiendi nō peccat: et si ibi est peccatum non est quia baptizat. hz qr commitit vel omittit cōtra aliud ꝓceptum: ⁊ ratio est qr o casu baptizare potest canonis permissione siue auctoritate. etiam pagānus et hereticus. de cō. di. iij. c. constat. c. miles. c. in necessitate: et tamen sine dubio sunt in mortali: quod autem sit canone pmittente sinitum est dicere q sit mortale: vt in c. qui peccat. xxiij. q. iij. Unde tunc non teneturquis conteri ex hoc q vult talē actum exercere. sed si tenetur aliūde tenet. ⁊ si peccat aliūde peccat: vt dictum est. ⁊ iō male sum. ang. opinionem ricar. que est. s. tho. ⁊ alber. ⁊ arehle. ⁊ cōiter aliorum theologorum q. i. nō peccat malus minister baptizans in necessitate sine solēnitate limitat. quādo nō aduertit de peccato.

¶ Quinto. vtrū petēs vel recipiens a malo sacerdote baptismū peccet: ⁊ dico q pet. de pa. post. s. tho. distinguit. Si cū minister sit tus: suspensus ⁊ hmōi non peccat q offert baptizandus careno vtu rōnis nec obligat aut offerens hñs vsum rōnis: sed pbabiliter ignorans pcisionē: peccat vero mortaliter tam oblatus q offerens hoc sciens: si hoc faciat extra casum necessitatis in quo id licite peccet. ⁊ iudeo vel pagano: ⁊ rō est fm pe. de pa. qr eodē pcepto pcipitur ab ecclesia pcius ne se ingerāt diuinis ⁊ qbus hz ne eis cōicēt in eisdē. Si aūt minister est qdez malus sed non pcisus non peccat ab eo recipiens baptismū: ⁊ si ille peccet cōtrēcō. p ꝓter duo fm. s. tho. primo qr isti certus esse non pōt q ille sit in pctō mortali: cū in vno instanti spūs operetur hois iustificationē: secō qr sit petit qd iustū est qr a suo sacerdote hz sacra recipe: nec. ꝓpter hoc cogit vt inducit eū ad peccādum: qr ille pōt reddere qd hz non peccando.

6 ¶ Sexto qd si minister non pcisus sit adeo malus vt baptizare non velit nisi data pecunia qd est simoniach: ⁊ dicit. s. tho. qd si baptizādus est adultus sufficit ei ad salutem petere baptismum: qr baptizat baptismo simoniace: licitū tñ est ei quā quid sacramentum ⁊ si sit sanctificata: non operatur ad baptismum de necessitate cū eristeno quasi sanctificata sed quasi aqua: ideo non emit aquam sanctificam hz aquā Cuidam tamen dicunt. s. ala. q pōt pcium suam redimere vexationem: sed primū est meius. hec ille.

7 ¶ Septimo vtrū plures possint baptizare vnū ⁊ s. tho. in. iij. dl. vi. dicit q si plures simul ita q vterq; intenderet baptizare nō baptizarū: ⁊ diceret ego te baptizo. ⁊c. ēt baptismus q̃ quis peccarēt ritū ecclesie non servātes nec tñ punīdi essent quasi baptismū iterātes nisi hoc intēderēt: qr ꝓingit eandē actionē a vno ⁊ a plurib' exercere: nō aūt ꝓtingit eādē actionē esse q̃ a diuersis ꝓpriis fit. Si aūt dicāt nos baptizamus. i. stāte il nos p pluribus nō erit baptismus: qr nō seruat debita forma. In iij. pte aūt dicit q simul plures non possent baptizare: qr actus multiplicat fm multiplicationē agentis: si pfecte ab vno quoq; agat: ⁊ sic si ꝓuenirent duo quorum vnus esset mutus nō potens verba ꝓferre: ⁊ alius carens manibus non potens exercere actum: non possent ambo simul baptizare: vno dicente verba. ⁊ alio exercente actum. hec ille in forma. sed loquitur qñ plures baptizāt vt plures: vt dicendo baptizamus: qd pt hz ex sua rōne quaz subdit: qr inquit act' multiplicatur fm multiplicationem ⁊c. loquit etiam de posse iuridico. i. qd est sine peccato: qd pt hz qr post pauca loquens aduersatur dicit: pñt aūt si necessitas exigat plures simul baptizari vbi pt hz q loquitur de posse iuridico: al's non solū in necessitate sed si ne ea multi simul possent baptizari. Sz tñ aduertendum est qd tripliciter multi possent vnum baptizare. Primo qr vnus pri' alio formam pfert: ⁊ sic primus baptizat: ⁊ secō iterat si q̃libet ex contētione vel alia cā hoc intēdit. secō qr simul immergūt ⁊ pferūt formā ⁊ q̃libet dicit ego te baptizo: ⁊ sic baptizant vt vnus inq̃tū oēs sunt vnus in xpo ⁊ repñtāt vnā pson̄ xpi principaliter baptizātis et ꝓferētis vnū sacm. vñ conferunt vnū baptisma. vñ. s. tho. iij. parte. q. lxxij. ar. ij loquēs de pluribus sacerdotibus ꝓferentibus simul vnā hostiā: dicit q si q̃libet eorū operet in vi rite ꝓpria superfluereret alij celebrātes vno sufficiēter celebrante. sed qr sacerdos non pfecerat nisi in pson̄ xpi: multi aūt sunt vnū in xpo: ⁊ō nō refert vtrū p vnū aut p multos hoc sacm ꝓfecret nisi q opz ritus ecclesie seruari. hec ille in forma. tertio qr simul immergunt et ꝓferunt sed dicunt baptizamus in plurali ⁊ sic nihil faciunt formā mutantes: ⁊ rō est qr hō non baptizat nisi vt minister ⁊ vices gerens xpi qui est vnus. ⁊ consequēter opz ministrū eius ēē vnū: hic aūt plures vt plures ꝓueniūt ad vnū sacm ꝓferēdū ⁊ ad spiritualē gnationē: hz forte intēdat integrare vnū agēs sicut in gnatione carnali fm pe. de pa. pōt fieri vnum immediatū generās cōmixto semine duorū hoim in matrice superuenente semine secūdi: vel demōe succubo recipiente semina a duobus et simul ea infundēte: qd tñ in spūali gnatione ē fm possibile: qr spūales virtutes nō commisceūtur: sed quelibet torum efficit. Quidā tñ dicunt q dicendo baptizamus esset verū baptisma: qr non est de necessitate sacramenti q minister exprimatur: vt pt hz ex forma grecorum: sed falluntur qr ⁊ si necesse non sit ministrū exprimi: tñ supposito qd exprimatur necesse est illum exprimi vt conueniat ministro. i. vt vnum. vnde si dicat ego principaliter baptizo te nihil agit qr repugnat

Universidad de Deusto
Biblioteca

ministro esse agens principale: et similiter si dicatur baptismus. quia exprimit q̃ vnꝰ rhs operet per duos ministros imediatos vnum effectum.

8 ¶ Octauo. vtꝝ in necessitate plures quoꝝ vnus sit multus ⁊ alius mãcus possint baptizare vnũ. vno dicẽte ꝗba ⁊ alio exercẽte actũ: ⁊ dõm est q̃ nõ fm. s. tho. in. iij. parte vt dictũ est. ꝗ prioꝛi: ⁊ in. iij. qꝛ neuter facit totũ sed ptẽ tm. ⁊ sic est ptꝛs. c. quoꝛũdã. di. xxij. Et hãc opi. firmat ꝗay. ⁊ Host. dicens illũ nõ esse baptismũ. Sed pe. de pa. vt sentire ibi esse baptm. distinguẽs ⁊ dicẽs q̃ in sacramẽtis que nõ sunt necessitatis vnꝰ dꝫ facere totum aut omittere: ⁊ sic loquit. d. c. quotũdã: ꝫ in facto necessitatis omitti põt q̃ nõ est de necessitate sacramẽti: cuiusmodi est vnitas ministri vt oẽs cõiter dicũt: ꝫ tm indꝫ opꝫ nõ esse mẽdaciũ in forma: qꝛ nihil fieret sicut nec ex falsa materia. vñ mancus dicet baptizet seruus xpi ⁊c. vel iste te baptizat in nomine ⁊c. sed cõtra ista dicuꝫ est in ꝗ prione.

9 ¶ Nono. vtꝝ vnus possit baptizare plures ⁊ dicit. s. tho. vbi q̃ sic in necessitate aspgẽdo vel aliter: ⁊ oportebit dicere in forma ego baptizo vos: nec erit mutatio forme: qꝛ vos est idẽ q̃ te ⁊ te: dicẽdo aũt nos. mutaret: qꝛ nos nõ est idẽ q̃ ego ⁊ ego. sed ego ⁊ tu. Et ista oplo vt dicit Pet. de pa. cõiter tenet. sicut et sacerdos simul consecrat hostias plures: ⁊ forma baptismi vna materialiter ⁊ formaliter hãs tm vnam virtutẽ: est virtualꝛ ⁊ realiter plures. hãs duos effectus ꝫ duo subiecta: sicut in igne ab vno calore est vnũ calere in illo: ꝫ in calefactis sunt duo vel plura. Dicit aũt idẽ pe. aliꝫ eẽ opiones q̃ hoc esse nõ possit quã ⁊ sequi vt. dicens eã esse ꝓ formiore doctrine cõi. s. q̃ ꝗ lege cõi nõ sunt plures baptizandi nisi baptismis pluribus realiter ⁊ formalꝛ: ꝫ hoc vtꝝ est extra necessitatẽ: quo casu intelligꝫtur etiã ea que. ꝗ. sequẽti de mõstro dicenꝫ: que ⁊ ipse adducit satis incõgrue ad cõfirmationẽ dicere opinionis.

10 ¶ Decio querit qũo mõstrũ baptizãdũ sit: ⁊ dicit pe. de pal. post lãd. hẽr. ⁊ s. th. i quo libet: q̃ si certũ est ibi esse duas alas rõnales. puta qꝛ ibi sunt duo capita. duo pectora. ⁊ ꝓ hꝛ duo corda: baptizari dꝫ vt duo: ⁊ ꝗ ius presumat q̃ plures simul possint baptizari dicẽdo. ego vos baptizo. tñ nisi ꝓ est eos baptizare sigillatim: qõ itelligẽ nisi pcũlũ esset in mora. Si ꝓ nõ est certũ eos eẽ duos vt qꝛ nõ sunt duo capita vñ distincta ⁊ huiusmodi: tũc baptizato prius vno põt alter dubie baptizari dicendo: si tu non es baptizatus ego te baptizo. ⁊c. nec baptizet intentione vaga. qꝛ nihil ageret: sed determinet se ad vnũ fm henr. in quol.

11 ¶ Undecio vtꝝ idẽ possit baptizare seipm ⁊ dicit. s. tho. in. iij. pte q̃ nõ: qꝛ dicẽdo ego baptizo me forma mutaret. ⁊ idẽ virtualiter dicit in. iiij. addens q̃ ꝫ aug. nulla res seipsam gignit vt sit: baptismus aũt regeneratio quedã est. ⁊ idẽ habet extra eo. c. debitũ. Qꝫ aũt dicit Inno. iij. in quadã decretali. q̃ iudeus q̃ seipm immerit in aquaꝫ dicens: ego baptizo me in noie ⁊c. ad ptiaꝫ si decessisset euolasset: intelligendũ est indꝫ pp vim ꝓritõis et deuotõis. ex cuius magnitudine hoc procedere videbat. vt interiudeos existens quasi periculo mortis se offeret. hec ille.

12

¶ Duodecio. q̃rit vtꝝ in baptismo requꝛatur intentio baptizãtis et baptizãdi: et dico q̃ ꝗ baptizãdo dicet ifra baptism. iiij. ꝗ baptizãte ꝓ dicit. s. th. i. iiij. di. vj. q. j. art. ij. q. j. q̃ sic: et itelligit nõ de actuali: ꝫ de virtuali de qua. j. ꝗ. sequenti: et in hoc oẽs puenitur: et rationes ibi ipse assignat vbi vide si placet. Sed tamen ibi ad secũdum argumentum quod fuerat hoc quia si intentio requiritur baptizantis. que scilicet nulli nisi ibi certa est. sequitur q̃ nullus erit certus se esse baptizatum ⁊ consequenter homo erit in dubio saluti: quod inconuenit: dicit quod secundum aliquos si deest mentalis intentio ministri. nõ est baptisma. tamẽ in actu to supplet fides baptizati vt inde periculũ non proueniat: in puero autẽ ꝗ pie creditur q̃ suppleat summus sacerdos. quod tamẽ si non facit iniuste non facit: sicut nec in illo qui sacramento non subꝫcitur: aliꝫ vero dicunt q̃ in sacramentis habentibus in tota actum exercitum. non requꝛitur intentio mentalis: sed sufficit expressio intentionis per verba ab ecclesia instituta: vnde si forma seruatur nec aliquid exterius dicꝫtur quod intentionem contrariam expꝛimat baptizatus est. Nonenim hic cauꝫ in sacramentis necessitatis. scilicet baptismo et quibusdam aliꝫ actus baptizantis tam solicite expressus. est. ad intentionis expressionem. hec ille. Intendit autem ista opinio secundum Pet. de pa. q̃ sufficit intentio faciendi exterius quod ecclesia facit. Et secundum eundem prima opinio est tenenda. secunda autem substineri potest: sed sanctus Tho. videt tenere secũdaꝫ in. iiij. dist. v. q. ij. ar. ij. q. j. in cor. vbi dicit q̃ ea que sunt de substãtia sacramẽti opꝫ esse

certa: intẽtio aũt interior ministri non põt esse certa. et similiter vt hec opinio esse debẽte dñi bona. in. iiij. di. iij. ar. ij. q. ij. dicẽtis. q̃ quia baptismus nõ est sacramẽtum singularis pſone. ideo fides pſone nihil prodest vel obest: sed est sacramentum ecclesie christi: vñ quicquid sit de fide cordis pſone baptizantis. iudicãdum est fm expressionem oris. hec ille. qui idem diceret zantis. ⁊ eãdem videtur tenere aureo. qui dicit q̃ oportet ministrum intẽdere vel saltem apparere q̃ intendat baptizare. Possit autem dici hec ideo esse quia ibi adest intẽtio ecclie ⁊ christi. qui voluit quẽlibet hoiem esse huius sacramẽti ministrum. ⁊ ꝓter nõ esse simile de demone de quo. s. ꝗ. vñ idem. s. tho. iij. q. lxiij. ar. viij. ad secũdũ recitata prioꝛe opinione ⁊ reproba ta: quia deuotio accedẽtis nõ supplet quo ad charactẽrem: ⁊ si quo ad gratiam subsequitur. Et ideo aliꝫ melius dicunt q̃ minister sacramẽti agit in pſona totius ecclesie cuius est minister: in verbis autem que proferuntur exprimitur intentio ecclesie q̃ sufficit ad perfectionem sacramẽti nisi cõtrarium exterius exprimatur ex parte ministri. ⁊ recipientis sacramẽtum.

13 ¶ Decimotertio. vtrum in ministro requiratur intẽtio actualis: ⁊ dico fm mẽtẽ. s. tho. ⁊ lan. ⁊ sco. q̃ nõ sufficit intentio habitualis pesse: quia ipsa est etiam in dormiẽte: nec requꝛitur actualis necessario quãdo quis profert verba: quia cogitatio est valde labilis: sed oportet dare mediam. illo virtualem. que est quando precessit actualis dandi baptisma. ⁊ deinde ex illa mouetur quis ad baptizandum vel proferẽdum verba. nulla interueniente intentione contraria. sicut cum quis deliberat baptizare. ⁊ cepto opere vagatur nihil cogitatus de verbis que profert. Ex quo etiam pꝫ q̃ furiosus ⁊ ebrius q̃ñ omnino carent vsu rationis. baptizare nequeunt: quia non pñt

14 habere intentionem.

¶ Decimoquarto. vtrum requiratur intẽtio recta: ⁊ dicit. s. tho. in. quarto. q̃ cũ reatum sit cuius medium non discrepat ab extremis: tunc est intentio recta q̃ñ baptizans vel baptizatus. ordinat sacramẽtum ad effectum sacramenti: qui est salus. Ꝗ sic tur si in baptizante adsit intentio. quia intendit baptizare. sed deest rectitudo. quia ordinat sacramentum ad finem indebitũ: non propter hoc in recipiente impeditur receptio sacramẽti: quia ad hoc certur intentio baptizãtis: neq̃ effectus sacramẽti qꝛ mundatio interior nõ est a ministro. vñ ad hoc nihil facit eius intẽtio. Si aũt in baptizato sit intẽtio pcipiẽdi sacrm. sed deest rectitudo intẽtionis recipit quidẽ quod intendit sacramẽtum sed nõ rem sacramẽti: quia p̃ intẽtionem prauam ponit obicem spũsi. ⁊ de hoc intra baptismus. iiij.

15 ¶ Decimoquinto. vtrum sit veram baptisma vbi interuenit error: ⁊ dico ꝫ ho. q̃ putans se baptizare puerum imponẽs ei nomen petrus. ⁊ baptizat puellam: si intẽdit baptizare pſonam cuiuscũq̃ sexus est baptizata: si ꝓ o marem tm. nõ est baptizata: si autem simplꝛ baptizat. i. nõ cogitans ꝗ mare aut femina. est baptizata: quia. i. intendebat baptizare hanc pſonam quicũq̃ quis esset: ⁊ cõcordat. s. tho. dicens in. iiij. distin. xxx. q. j. ar. j. ad tertium. quod si ꝗ baptizat ioannem credens se baptizare petrum. nihilominus ioannes est vere baptizatus.

16 ¶ Decimoseto. quid de baptizante aliquem ex loco: ⁊ dico q̃ si intendit baptizare est baptizatus: si vero non intendit baptizare fm opinionem superius recitataꝫ est baptizatus dummodo locolitatem nõ ostendat exterius: sed fm opinionem aliã non est baptizatus: in dubio aũt fm aliẽ. est baptizandus sub conditione.

¶ Rursus de baptismo quarto quo ad suscipientem.

Baptismus. iiij. quo ad suscipientes vt plenius innotescat sciẽdũ est q̃ ꝫ omnes doctores post xpi passionem omnes homines mundi tenẽtur ex precepto dei suscipere baptismum iuxta illud Io. iij. nisi ꝗs renatꝰ fuerit ex aqua ⁊c. ⁊ hoc fm sctm tho. etiam si quis esset sanctificatus in vtero: tum ad acquirendum characterem quo annumeretur populo dei et quasi deputetur ad pcipienda sacramenta diuina: tum vt passioni christi ẽt corporaliter ꝓformet: tũ propter obediẽtie bonum. quia pceptuꝫ de baptismo oibus datum est. Qñ aũt inceperit dicta obligatio sunt opiniones. s. tho. tenet q̃ in passione institutum est pceptum de baptismo suscipiendo. sed illud non cepit obligare nisi post promulgationem: et idem sentit ricar. in. iiij. di. iij. dicens q̃ nõ fuerunt omnes homines obligati ad susceptionem baptismi statim post christi resurrectionem: quia nullus tenetur necessario obseruare legem antecꝗ promulgetur: nec ẽt post promulgationem quouisq̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

sibi innotescat nisi defectus eius sit in cā quare non statim sibi innoruerit promulgatio legis: que promulgatio in proposito fuit quando dictum est matth. vltimo euntes docete oēs gēes baptizantes ꝛc. hec ex illo que sunt valde notāda. quia ex his habetur q̃ in toto conscientie nulla lex obligat ignorantem. nisi ignoret ex sua negligentia. ꝛ intelligere notabili.

1.q. ¶ Primo vero queritur vtrum baptizari possit puer in vtero matris existens in toto vel in parte: ꝛ dico q̃ si est natus etiā cum pelle secundina baptizari potest fm aureo. ꝛ etiam si esset monstrum vt. F. bapti. iij. §. r. si autem totaliter est in vtero mris non apparens fm membrum aliquod vel partem membri. baptizari non potest fm omnes. ꝛ vt iii. ꝛ. qui in materno de cō. di. iij. quia inquit. s. tho. talis notus est deo no ecclesie. nec subijcibilis operationi ministrorum eius: et nec aperienda est mater adhuc viuens etiam si esset ob partum moritura vt talis baptizetur: quia fm apostolum non sunt facienda mala vt veniāt bona: secus autem si iam extincta esset. vt. ff. de inoff. ꝛc. l. posthumus. Si autem apparet aliquod membrum ꝛ nondum plene natus expectanda est totalis egressio nisi periculum mortis imminear fm. s. tho. ꝛ cō sed si periculum timeatur sunt due opiniones extreme ꝛ vna media. Quidam enim dicunt q̃ baptizare nō potest nisi plene natus: vnde glo. in. c. si ad matris de cō. di. iij. tenet q̃ baptizari non potest per. d. c. q̃ in materno. ratio quia nō perfecte natus potest dici homo. l. quod certatum. C. de posthu. he. iiii. vbi oportet q̃ sit totus natus quis vt posthumus dicatur. Quidam vero dicunt q̃ baptizari potest quātūcūq̃ parte eius apparente. sic q̃ si baptizetur manus aut pes non erit rebaptizandus: istam opinionem sum. rosel. ascribit Inno. ꝛ Panor. ꝛ videtur eis conuenire si. c. debitum. extra eo. Quidam vero dicit. q̃ egressa parte principali idest capite debet baptizari scilicet ita q̃ non rebaptizetur si vixerit. secꝰ de alijs scilicet pede manu vel huiusmodi. quia baptizandus est quidem ꝛ si decesserit sepeliendus in cimiterio. si autem vixerit rebaptizandus est sub conditione si non es ꝛc. Et hec est opinio landul. ꝛ Ricar. ꝛ domini Car. in cle. fidei de sum. tri. ꝛ. s. tho. in quarto. dist. vi. q. i. ar. i. q. i. ad tertium. vbi obscure loquitur dicens. quod egressa parte principali idest capite in quo operationes anime magis manifestantur. vt quidam dicunt baptizari: debet secus autem est de alijs q̃ribus. vt de manu et pede: quamuis non nocetur etiam si ille partes aspergātur baptismali aqua. quia diuina miserico dia non est arctanda si tamen postea plenarie natscatur non est rebaptizandus fm quodam: sed nihil periculi accidit. si ad maiorem cautelam baptizatur sub hac forma: si non es ꝛc. hec ille qui intendit q̃ egresso capite baptizetur non rebaptizandus. egressa vero alia parte aspergatur aqua idest baptizetur sed rebaptizandus et hoc patet clare. iij. parte. q. lxviij. arg. xi. ad quartum.

¶ Secundo. vtrum baptizari possint amentes ꝛ furiosi: ꝛ distinguit. s. tho. in. iij. parte et in. iiij. cuius distinctio ad hoc reducitur. q̃ si nunq̃ habuerit vsum rōnis baptizari possunt eo modo quo pueri in fide ecclesie: si vero aliquo tempore habuerit vsum rationis. quia scilicet nō sunt a nativitate stulti aut si sunt habent lucida intervalla. si nunquam habuerunt voluntatem baptismi. nō possunt baptizari: si autem aliquando habuerunt baptizari p̃ rōne periculi in amentiaetiam si contradicant. immo vt dicit pet. si oporteat eos flagari. vel etiaꝫ si faciant iniuriam sacramento vt mingendo in aquam vel huiusmodi: cessante vero periculo melius est vt exponatur vsus rationis. Consentit. c. maiores extra eo.

¶ Tertio. quid de dormiētibus: ꝛ dicit. s. tho. q̃ rōne periculi baptizari p̃ñt si prius in eis apparuit voluntas baptismi: licet de amētibus dictum est. ꝛ de amico suo facta narrat aug. iiij. lib. ꝛfess. nō aūt baptizādi sunt si piculum mortis nō imminet. nec si ante voluntatem baptismi nō habuerūt. et habentur hec omnia in. d. c. maiores.

¶ Quarto. quid de peccatoribus: ꝛ dico q̃ de peccatoribus sic dictis a voluntate peccandi idest de volentibus perseuerare in peccato. dicit. s. tho. q̃ nullo modo sunt baptizādi: ꝛ videntur velle q̃ tales peccētes taliter quasi euacuātes effectum sacramenti. i. gram: si tñ baptizātur recipiunt sacramentum fm doc. nō rem sacramenti: nec sunt rebaptizādi: sed peccatores sic dicti p̃ pter reatum pīeritum peccati aut macula sunt baptizādi quia ad hoc p̃ sliter baptisma institutū est. vt p illud fordes mūdēt.

¶ Quinto. vtrum pueri fidelium sint baptizādi: et dicit. s. tho. quod sit ꝗ est ius nec est expectandum: primo quia propter infirmitatem nature de facili mori p̃ñt: secundo q̃ diabolus non hz tantam potestatem nocendi ipsis ꝛ corporaliter post baptismum sicut prius: tertio quia a puericia facilē ad ea q̃ sunt xplane religionis inducūtur ꝛ ea firmius retinent.

¶ Sexto vtrū pueri infidelū iudeorū infra pubertatē possint invitis parētib⁹ baptizari: ꝛ dico q̃ est vna opinio quā aureo. lādu. de. s. Gemi. q̃ sic p principes vel eorū bños non aūt p priuatas personas. Hos sequitur ang. ꝛ totum fundamentum huiꝰ opinionis est: q̃ iudei sunt serui facti p passione xpi extra de iudeis si iudeos: ꝛ hoc fuit ex cutioni mādatum p̃ constantinum vt not. host. in. c. consuluit de iudeis: ꝛ idem tenet Archi. in. c. q̃ sincera. xlv. di. ꝛ idem. s. tho. in epistola ad ducissam lorhorigie. Sz ista opio est falsa ꝛ vana cum suo fundamento. Primo q̃ ipse dat. hoc est q̃ iudei sint serui xplanor: q̃ est falsum ꝗtum ad baptismū q̃ nullus est seruus. in spectātibus ad suum dominum aut naturale. sed ciuile tantū: vnde si iudeus doceat filium malos mores putare ꝛ adulterari. quod priner ad suum ciuile est et auferendus. C. de epi. si tenones aūt si eā doceat malam fidem q̃ pertinet ad diuinum q̃ hoc nullo iure cauetur. Secundo nam princeps non plus sed minus cuius filius est seruus: ꝛ tñ patrem nō pōt dñaꝰ super filio iudei q̃ super patre gratia cogere ad suscipiendum baptismum l. fe. lz sco. hoc male cōcedat. q̃ hoc dixit iacobus hermogen. ꝛ apls q̃d ad nos inquit de his que foris sunt iudicare: ꝛ textus in. c. sicut istam compulsionem prohibet: ergo non pōt interre vim filio aut patri in filio vt baptizetur: cū voluntas patris sit filij ante vsum rōnis inspectantibus ad p̃dicta iura. Tertio. nā vt dicit car. flo. lz iudei sint serui fm iura. tñ hoc non est vez simpliꝗ quo ad oia: sed quo ad quedā q̃ que consuetudine nō est prohibitum. p̃ seruis aut vendi possunt: et re molestias: sed tñ. s. tho. tenet q̃ eis possent auferri bona seruato victu nisi leges hoc prohiberent. vt in opus. xxi. vnde dicit quod esto quod vendi possint inuiti q̃ est iuris ciuilis: non sequitur quod possint baptizari quod est diuini. Est autem alia opinio sancti tho. quod hoc sit illicitū. xxij. q. r. ar. iij. ꝛ iij. pte. q. lxviij. art. r. ꝛ rursus quolibet. ꝛ suum fundamentum est duplex: primum. s. naturalis equitas. q̃ hoc naturali iusticie repugnat. Nam filius naturaliter est aliquid patris: ꝛ pr mo ꝗdem a parentibus non distinguitur fm corpus ꝗdiu matris vtero continetur: deinde vterum egressus ante vsum liberi arbitrij sub parentum cura sicut sub quodam spiritualiꝰ vtero continetur non differēs ab irrationali animali: vnde sicut bos vel equus in re ciuili est alicui vt co vtatur vt libet: ita filius iure naturali ante vsum rationis. Secundum est ecclesie consuetudo que maximam habet auctoritatem ꝛ in omnib⁹ est emulanda ꝛ cui magis standum est ꝗ auctoritati aug. vel aliorum doctorum qui ab ecclesia habent auctoritatem: que hoc nūq̃ habuit: cum tamen retroactis temporibus fuerint multi catholici principes potentissimi. vt constantinus ꝛ theodosius quib⁹ familiares fuerunt sanctissimi episcopi vt siluester ꝛ ambrosius qui nullomodo p̃termisissent hoc ab eis impetrare si esset consenum rationi. Unde dicitur de pueris antiquorum quod saluati sunt in fide parentum per quod datur intelligi quod ad eos spectet prouidere eis de salute. hec ex illo. Et hanc opinionem sequitur Cardi. florē. de iudeis. in capitulo sunt iudei. ꝛ Baspar de calde. in consilio. ꝛ glo. super capitu. iudeorum. xxviij. q. prima. ꝛ Pet. de pal. Panormita. ꝛ Joan. de ana. in. c. sicut de iudeis. ꝛ ibi domi. Marianus ꝛ Felin. dicunt istud communiter teneri. ꝛ Alberic. ꝛ summa rosel. in verbo iudeus. quam etiam adhuc cōfirmat sanctus Thomas. quia oppositum derogaret fidei dum pueri baptizari auferentur a fide suasione parentum. ꝛ si dicatur quod debent eis auferri. dico q̃ est contra omnia iura ante vsum rationis. Idē autem a fortiori dicendū est de pueris aliorum infidelium.

¶ Septimo vtrum pueri infidelium inuitis parentibus ante vsum rationis baptizati suscipiant sacramentum. ꝛ dicit Petr. de pal. quod non: quia in his que sunt fidei sicut parentes coacti baptizari nihil recipiunt: ita nec filij sine sua aut parentum voluntate: licet sufficiat voluntas alterius parentum. Archiepiscopus autem ascribit sanctus Thomas quod sint vere baptizati ꝛ ad seruandam fidem cogendi: ꝛ hanc opinionem dicit sibi magis placere: quia sufficiens cā baptismi est materia forma ꝛ voluntas p̃pria baptizandi. aut parentum. i. offerentiū qui sunt parentes spirituales sicut olim saluabantur in fide parentum spiritualiū i. ecclesie. Sed ista in. s. Thom. non memi

Universidad de Deusto
Biblioteca

nſi me legisse: sunt tamen vera indubitate saltem quando iuste essent subtracti a curã parentuz. Et licet. s. tho. iij. q. lxviij. ar. ij. ad scõm teneat q̃ filij infidelium baptizari in fide ecclesie consequantur salutez ⁊ intelligantur offerri ab omnibus quib⁹ placet q̃ offerantur: ⁊ quoꝫ charitate ad cõlõnẽ. ss. adiungunturꝫ ⁊ non tñ ab his quoꝫ manibus feruntur: tñ loquitur q̃ baptizãtur inuitis quidez parentibus: sed iuste ab eis subtracti vt videtur. vel q̃ ⁊ ipsi parẽtes consentiunt: non vt pueri sint fideles sz alio respectu puta ne sint fetentes aut ener gumini. i. vexati a dyabolo sicut nũc faciũt vt dz fere oẽs nobiles sarraceni: nec mihi dubiuz ẽ quin tales pueri saluentur si decedant ante vsum rationis.

¶ Octauo queritur quõ intelligatur vsus rõnis ante quem infidelium paruuli ipsis inuitis non sunt baptizandi: et dico ſm. s. tho. i. iij. d. xxvij. q. ij. ar. ij. q. respectu vsus rõnis: triplex gradus notatur ſm philosophũ in. j. etbi. Primus cum quis nec per se intelligere nec capere ab alio põt: secũdus cum p se intelligere nequit sed capere põt ab alio. tertius cũ accipe põt ab alio ⁊ per se considerare. Et primum statum obtinet homo ante primum septennium: ad secundum autem incipit venire in fine primi, septennij: vnde tunc pueri ponuntur ad scholas: sed ad tertium incipit venire in fine secundi septennij. ſtum ad pertinentia ad personam suam: in qua ratio naturalis citius conualescit: sed ſtum ad illa q̃ extra ipm sunt in fine tertij septẽnij. Et ideo ante primum septennium nullꝰ contractui homo est aptus: sed in fine primi septennij incipit eẽ aptus ad aliqua, pmittendum in futurum precipue de his ad que ratio naturalis inclinat magis. non autem ad se obligãdum vinculo perpetuo: q̃ adhuc non hz firmaz voluntatem: ideoꝫ tunc possunt sponsalia contrahi: sed in fine secundi septennij iam se potest obligare: de pertinentibus ad personam ipsius: vel ad religionem vel ad cõiugiam post tertium vero septennium põt etiam se obligare de alijs: ⁊ ſm leges constituturel potestas disponendi de reb⁹ suis post. xxv. annum. Potest tñ hoc ante peccare mortaliter q̃ sponsalia contrahere. i. ante septennium primum: q̃ ad peccatũ mortale sufficit consensus presens. in sponsalibus aũt est consensus in futurum: ad quod requiritur rationis discretio maior. hec ex glo. Dico ergo quod vt pater ex dictis ille vsus est qui communiter habetur in fine secũdi septennij: sed tamen gaspar. de cal. in quodam suo consilio determinat quod puer iudeus duodennis baptizari potest inuitis parentibus: q̃ satis presumitur de aliquo rationis vsu in eo: ⁊ sic in fauorẽ fidei poterit baptizari licet in eo omnino non clarescat vsus rationis: dummodo an eo cõtrarium non appareat. Et idem de puella iudea dicendum est: quam etiam pater tenebitur ꝫ facultatem, docare de bonis licite acquisitis si baptizata nubat secũdũ archiepisco.

¶ Nono vtrum baptizari debeant infãtes q̃ expositi ⁊ inuenti vel alijs de quibus nesciũtur aut dubitatur an sint baptizati ⁊ bene baptizati: ⁊ dico ſm docto. q̃ si certum est omnia que sunt de substantia sacramẽti cõcurrisse: licet cetera que sunt de solennitate defuerint. puta q̃ vetuls verba bene pronũciat ⁊ in aquaz mersit. sed defuit catheclismus ⁊ exorcismus nullo modo est rebaptizandus ſm petrum de palu. nec simpliciter nec cõditione: sed supplendum est quod ex necessitate vel in cautela fuit omissum. Si autem constet aliquid de substantialibus defuisse iteranda sunt omnia substantialia q̃ simul concurrere oportet: ⁊ similiter ea que sunt de solennitate ſm theologos: q̃ q̃ cõferuntur sacramentum ⁊ patitur tps debita solennitas adhibenda est nec est vis si repetuntur que sacramenta non sunt: aut etiaz que de substantia quando nihil factum est. q̃ non fuit sacramentum: ⁊ consequenter nec fit iniuria sacramento nec standuz est i hoc dicto iuristaz: dicentium nihil esse iterandum sed supplendum rñ q̃ erat omissum q̃ est friuolum: q̃ si quid de substantialibus erat adhibitũ ⁊ aliquid omissuz: si adhibitum non repetatur non erit sacramentum: secunda vice, ppter defectum adhibiti prima vice: sicut nec prima vice propter defectũ adhibiti secda vice: sicut si primo deficiez erat in noie patris ⁊. ss. ⁊ secũd aylecz noie filij: nec primo nec secdo erit baptismus. Si aũt sit, pbabiliter dubiuz: vt q̃ puer in nemore expositꝰ inuenitur nec apparet aliqua scriptura de baptismo: baptizandꝰ est sub conditione q̃ hꝫ extra eo. c. ij. pmissa nugatius si ea ⁊c. Et idem dicit ricar. de expositus aut baptizatus. De eo autem q̃ explanis natus ⁊ inter xplanos conuersatus: non est reuocandum in dubium ſm petri: non est reuocandum in dubium ſm petri de pal. nisi euidentissime pbaretur nũ baptizatus: extra de presby. non bap. c. ſ. fin. royno teste puta obstetrice probetur baptizatus credendum est.

10 ¶ Decimo. vtrum baptizãdus sit si vixerit ita quẽ qui ad baptizãdum longe portabat irruente morte in via, placet in fluminẽ de põte cum intentione baptizãdi. aut in puteli: dicens ego te baptizo ⁊c. ⁊ dico casum istuz accidisse de facto teste panor. in ptib⁹ mõtis petulani: vbi vt ipse dicit quidam lector theo. de ordine predicatoꝫ dixit istũ nõ esse baptizatum; cuius dicti detestati sunt multi canonistẽ cum ibi nec verbũ nec elementũ ꝫsuluit ⁊ dixit q̃ nõ erat baptizatus q̃ in baptismo non solũ requirit imersio sed etiã eleuatio ab aquis in signum resurrectionis xpi: sed hec rõ inquit panor. nõ cõcludit q̃ imersio non requirit necessario ⁊ ꝫ necieleuatio: ⁊ sic cõcludit q̃ si constare posset q̃ puer vixerit ẽdiu baptismus fuerit completus. q̃ satis dicãt baptizatus: ꝫ q̃ potuit predecedere in via antẽꝫ baptizarẽt substentari posset alia opinio. hec ille cũ quo transit rosella. Sed ꝫ bene impugnet rõnem sui magistri: tñ dicit duo falsa primũ q̃ ille sit baptizatus si vixit vsq̃ ad finem baptismi: q̃ in baptismo necessaria est abluctio que est materia, prima. ⁊ quamuis oportet ꝫ baptizo: in casu aũt nõ fuit abluctio sed submersio ⁊ extinctio vel periculum extinctionis nec ille actus ex sui natura ordinat ad ablutionẽ sed ad submersio nem: q̃ qui abluit proprie ⁊ vsitate autẽ dicitur de aquis, primua manu. aut aque f. uhomicida ille prius baptizator. secũdu q̃ supposito q̃ ibi esset baptismus durãte vita dicit q̃ si pdecedat puer nõ erit baptismus cuius oppositũ ohiuz est supa baptismuo. i. ꝗ. v. ex dictis theologorum quib⁹ in hac materia standum est: quia deus in tali casu supplerret.

11 ¶ Undecimo vtrũ baptizandus sit statiz in deus vel paganus vel alius adult⁹ peteno q̃ timetur ne alij infideles hoc scientes istuz interimant vel aliter impediant: ⁊ dico ſm ho. q̃ sic: exposita. fide codẽ nõ quoq̃ possibile est. de con. di. iij. q̃ absit: sed si nõ adsit periculum, tunc per. viij. menses vel aliũ terminum arbitrarium dz differri: ⁊ inter catechumenos teneri. de con. di. iij. iudei. ⁊. c. sequẽti. Et hmõi rõnem assignat doctor angelicus in. iij. parte. primo ad caurelã eccle ne decipiatur ficte accedẽtibus tribuẽs sacramentum: secdo vt plene ante baptismũ instruatur de fide: tertio, ppter reuerentiã sacramenti dum. s. in pcipuis solennitatib⁹ vt pasce ⁊ penthecostes: ad baptismuz homines admittuntur. hec tñ inquit dilatio duplici rõne ptermittendã est: primo q̃ baptizandi apparent pfecte instructi de fide ⁊ ad baptismum idonei: sicut phillippus statim baptizauit eunuchum ⁊ cornelium. per. act. vij. ⁊ Joã. ij. si necessitate infirmitatis: mortis: oblitionis: persecutionis: ⁊ naufragij vrgerentur. quia secundum leo. pap. ol tempore possunt baptizari. Qui aũt expectano tps statutum ab ecclesia puenitur a morte saluatur ꝫ p ignem: q̃ vero differt vltra illud peccat nisi ex cã necessaria ⁊ de licentia pastorum. hec ex illo.

12 ¶ Duodecimo vtrũ in baptizando requirat fides. ⁊ dico ſm pet. ⁊ doct. angeli. quod in paruulis ⁊ naturaliter stultis ⁊ hmõi qui p se credere non possent non requirit fides propria. sed sufficit aliena; in alijs vero requiritur fides propria. ad suscipiẽdum sacramentum et rem sacramenti idest gratiam nõ autem ad suscipiendum sacramentum tantum siue characterem. q̃ etiam sine ea recipereturꝫ character. hec ex illo. ⁊ exemplum est si baptizetur infidelis non q̃ credat. sed vt sanetur vel careat fetore aut vexatione diabolica.

13 ¶ Tertiodecimo. vtrum in baptizando requiratur consensus. ⁊ dicit aure. q̃ in puero non: in adulto sic: vere vel interpretatiue: vnde ſm communem doctrinam ⁊ in. c. maiores, eodẽ. itiu. si quis baptizetur. aut dum reclamat nihil recipit nec rem scilicet nec sacramentum: si tamen adsit cõsensus qui ab aliquibus dicitur interpretatiuus. quia scilicet consentit quis p minas: aut penas. habendo voluntatem coactaz coactione cõditionali eligendo scilicet potius baptizari q̃ mori vel aliud pati. recipit quidem characterem sed non gratiam ſm pe de pa. ⁊ sanctum tho. ⁊ in. d. c. maiores circa finem. vnde cogendus est fidem seruare. quod tamen limita: nisi intenderet illudere ⁊ penas euadere non autem suscipe sacramentum. q̃ tunc non suscipit sacramentum cum etiam intentio necessaria sit vt dicetur. ¶. sequenti.

14 ¶ Decimoquarto. vtrum in baptizãdo requiritur voluntas seu intentio recipiẽdi baptismũ: ⁊ distinguit pe. de pal. post. s. tho. Nam si actu habet vsum rationis intẽtio necessaria est: alias nihil reciperetur: non tamen est necessaria rectitudo intentiõis: vnde recipiens baptismum propter q̃stuz vt faciunt credꝰ iudei verum recipiunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

baptisma.ꝫ nõ rem baptismi.i.gram: nec
eri.i est necessaria intrẽtio seu voluntas spõ
tanea.sed sufficit coacta cõdictionaliter vt
in priori ⁊ dictum est. Si autẽ vsum rõnis
habuit aliqñ sed nõ qñ baptizat ꝓpter fre
nesim vel amẽtiam vel dormitionẽ ⁊ hmõi
requirit intentio que fuerit tpe vsus rõis
qua precedẽte baptizari põt in articulo ne
cessitatis. ⁊ ꝓsequit sacramẽtum ⁊ rẽ sacra
menti: etiã si coacte baptizaret coactõe ab
soluta. vt patz ex dictis: sed cessante tali arti
culo expectãdus est rõnis vsus. ⁊ si sperat
sed si ante ꝓtradiret nihil recipit si baptize
tur. Si ho vsum rõnis nunq̃ habuit: bapti
zatur in intentione parẽtum vel offerentiũ
vel baptizantis si ipsi duo soli essent.

15 ¶ Decioquinto. vtꝫ in baptizãdo requira
tur ꝓtritio de peccatis commissis ante ba
ptismum: ⁊ dicit Alexãder de ales q̃ sic: ⁊
per ꝓtritionem large intellige etiam attri
tionem: q̃ baptismus de attrito facit ꝓtri
tum multo magis ꝗ pnta. Est inq̃ necessa
ria inquit quo ad ota mortalia de quib̃ re
cordatur: ⁊ de venialibus in genere: ⁊ forte
in pricular quo ad venialia maiora quor
recordat: alter nõ suscipit gratiam baptis
malem i. gratiã ⁊ remissionem petõtiũ ad
qõ requirit volũtas sine omni indispositõe
sed bene recipit sacramẽtum. i. characterẽ
de cõ. di. iiij. ostendit. ad qõ requirit volũ
tas recipiendi sacramẽtum. Sed tamẽ in
telligẽ q̃ in baptismo multa p ordinem re
cipiũtur nisi de lectus interueniat. prio sa
cramẽtum. i. character. scõo gratia gratũ
faciens: tertio remissio oiũ peccatorũ quo
ad culpam ⁊ penam: ⁊ sic gra baptismalis
dicit dupl'r. ⁊. incompleta. i. gratia gratum
fa. ⁊ completa. i. dicta gratia cum plenaria
remissione etiam venialium. Et de his vide
s. tho. iiij. d. iiij. q. iij. ar. ij. q. 1. Igitur si nõ
adest contritio de venialibus saltem virtualis
siue in genere non impedit gratia baptis
malis primo modo: quia illa stat cũ venia
li: sed secundo modo quia stante voluntate
ad veniale illud remittẽdum non potest cũ stãte
causa ster effectus. Confessio aũt in ba
ptizando non requiritur.

16 ¶ Sic vtrum in baptizando requirat q̃ nõ
si fictus siue vtrum fictio impediat effectũ
baptismi. ⁊ ex. s. tho. in. iij. parte. q. lxix. ar.
ix. ⁊. iiij. di. iiij. q. iij. ar. ij. ⁊. q. ij. art. i. q. i. ad
tertium sic respondetur. Fictio proprie est
cum quis dicto vel facto aliquid ostẽdit q̃
nõ est in rei veritate: que ostensio si fiat hac
intentione tunc fictio est speciale peccatũ
⁊ sic non loquimur hic: alꝫ autem est pec
catum generale: ⁊ sic accipitur hic. Quicũ
q̃ enim ad baptismum accedit ostendit se
vitaꝫ nouam inchoare ab renũciãdo vetu
ste: vnde si voluntas eius adhuc in vetusta
te vite remaneat. aliud ostendit q̃ sit inve
ritate: ideoq̃ est fictio ⁊ peccatum. Hoc au
tem quadrupliciter contingit vt probatur
in. iiij. in di. eadem. q. iij. vnde ꝟm aug. qua
drupliciter est quis fictus. i. qui non credit
qui indeuotus accedit: qui conteni: qui alt
ter celebrat. i. contra phibitionem ecclesie
non variando tñ ea que sunt de essentia sacra
menti. Et sumitur hic deuotio ꝓ volunta
te consequendi baptismum ꝟtuz ad sacra
mentum ⁊ rem: ⁊ contritionem includit cõ
tentus etiam non sumitur ꝓ eo quo quis
abijcit sacramentum non recipiens illud
sed quo quis illud paruipendit nõ estimãs
in eo esse efficaciam ad saluandũ: vel sch̃m
alios quo quis locando ⁊ ridendo accedit.
Sed tamẽ aduertendum est q̃ cum fictio
sit peccatum. fictio simpliciter est peccatũ
simpliciter i. dest mortale: fictio vero ꝟm quid
est peccatum ꝟm quid. i. veniale: ⁊ prima
simpliciter i. dest totaliter impedit effectũ
baptismi quantum ad remissionem culpe:
secunda vero ꝟm quid tantuz: respectu ta
mẽ aliorum sacramẽtorum veniale põt fa
cere fictum ꝟm pe. de pal. sicuti cõcando
risus ⁊ iocus ⁊ vagatio mẽtis: ⁊ ꝓsequitur
aufert effectum.

17 ¶ Decimoseptimo. vtrum ⁊ qño recedẽte
fictõe baptismus suũ effectũ ꝓsequatur: ⁊
dico q̃ recedẽte fictõe ꝓsequitur suum effe
ctum. ⁊ valere incipit ad salutem. ꝟm aug.
de cõ. di. iiij. tũc valere: quod tñ intelligẽ si
fuit baptism⁹. q̃: si fictio illud totaliter ab
stulisset sicut esset fictio circa intentionem
suscipiẽdi. nũq̃ valeret. ⁊ idem dicit aliq̃
de fictõe circa fidem sed est falsum: quia
infidelis potest consequi verum baptisma
vt dictum est. Quomodo autez incipiat va
lere triplex est opinio. Prima est Io. in gl.
dicti capituli. nunc valere ⁊ iuristarum di
centium. q̃ cessante fictione nõ fit remissio
peccatorum virtute baptismi. sed virtute
ꝓtritiõis ꝓpenitẽtie: ⁊ ita gl. destruit rem
tum dicẽtem q̃ incipit valere baptismus
nõ ꝓtritio. Secũda est quorundam moder
norum dicẽtium hoc eẽ ex ordinatione di
uina q̃ ad characterẽ gratia instantaneiter
ꝓsequatur. vel tũc quãdo baptismus suscẽ
pitur vel recedẽte fictõe. ⁊ ista opinio re
probata est a. s. tho. vbi probauit in sacra
mẽtis noue legis eẽ virtutẽ gratie cãtuã.
Tertia est. s. tho. dicẽtis. Quod sñaliter

simul cum forma statim recipit effectũ for
me nisi aliquid ipediat: quo tamẽ remoto
forma generati perficit effectum inũ. sicut
grane generatũ statim mouet deorsum ni
si quid impediat: quo impedimẽto sublato
fertur deorsum: ⁊ similiter in baptismo qui
. est quedam ꝓpũalis generatio: accipit ba
ptizatus characterem quasi formam. ⁊ cõ
sequenter propium effectuz qui est gratia
remittens omnia peccata: qui per fictionẽ
quãdoq̃ impeditur: vnde ea per pniam re
mota statim baptismus cõsequitur effectũ
suum. quem prius habuisset si fictio nõ fu
isset: ideoq̃ peccata precedentia baptismũ
remittit quo ad culpam ⁊ penã: sequentia
vero rem: ꝟtũtur quãtum ad culpam virtu
te ꝓtritionis amouentis fictionẽ. nõ autez
quãtum ad penam totaliter. hec ex illo. Et
hãc opinionem Pet. de pa. vt veriorem fir
mat: addẽs primo q̃ ꝓpãs necessitas for
tiendi effectum abiecta fictione est in sacra
mentis imprimẽtibus characterẽ. aliaꝫ eo
⁊ cẽto q̃ ad delẽdã fictionẽ sufficit attritio.

18 ¶ Decioctauo vtrũ in baptizãdo adtutor
requiraꝫ q̃ sit pñs ⁊ rñdeat. aut possit. pcu
tatorem cõstituere ad rñdendũ vt fit in par
uulis. ⁊ dico q̃ nõ põt ⁊ textus est in. c. cũ p
paruulis. de cõ. di. iiij.

¶ Rursus de baptismo quinto
quo ad ritum ⁊ modum.

Baptismus. v. quo ad ritum ⁊ mo
dum seu circũstantias obseruan
das vt plenius inoresca ꝓcẽdũ
est q̃. v. principaliter obseruãda
sunt. primo modus circa substantialia spe
cantia ad formaz ⁊ materiam. i. actuz ab
lutionis quia de materia que est aqua di
cum est. secundo tempora congrua baptis
mo. i. sabbatum pasce ⁊ pẽthecostes: quod
ꝟm. s. tho. non est intelligendum quantum
ad substantiam baptismi. quia die qualis
bet conferri potest: sed quantum ad solen
nitatem. tertio preparatoria ad baptismũ
simul cum eo concurrentia. i. dest catheciz
mus qui est instructio credendorum. ⁊ exor
cismus. per quem demonis potestas expel
litur. quarta ipsa sacramẽtalia que baptis
mum comitantur ⁊ sequũtur. v. ipsi lenan
tes baptizatum de fonte.

19 ¶ Primum vero queritur quis vel qualis
actus debeat exerceri exterius circa bapti
zatum correspondens illi verbo baptizo.
i. dest abluo: ⁊ dicit. s. Tho. in tertia parte
q. lxvi. ⁊ in. iiij. distin. iij. q̃ aqua assumitur
in sacramento baptismi ad vsum corporã
lis ablutionis. que fieri potest non solum p
modum immersionis. sed etiam asperlio
nis: vel effusionis: vnde quãuis sit tutius
baptizare per modum immersionis quia
hoc habet communior vsus: tamen etiam
baptizari potest per modum asperlionis vel
effusionis: ꝟm illud Ezechi. xxxvi. effundam
super vos aquam mundam ⁊c. sicut ⁊ beatus
Laurentius legitur baptizasse. et hoc
precipue in necessitate: vt quia est magna
baptizandorum multitudo sicut tria aut
quinq̃ milia vna die crediderunt. act. scõo
⁊ tertio. vel aque paucitatem: vel debilita
tem ministri non valentis sustentare bapti
zandum: vel debilitatem baptizandi cui ex
immersione posset imminere periculũ mor
tis. Et omnibus dictis modis significatur
sepultura christi: quia aliqua pars corpo
ris baptizãdi aque supponitur licet expres
sius hoc fiat in immersione. Et si totũ cor
pus non possit aqua perfundi ꝓpter eius
paucitatem vel aliam cãm: oportet perfun
dere caput quod est principalis pars corpo
ris ꝓcipue inter membra exterior: hec
ex illo: sed quod dicit oportere perfundi ca
put intellige extra necessitatem: vt patz ex
dictis. Ex hio patet primo q̃ proficiẽs pue
rum in puteum vel flumen de ponte nõ ba
ptizat vt etiam ꝓpter periculum est: ⁊ secũdo
quod baptizat qui in dicto casu puerum de
poneret per funem in canistro immergendo
⁊ extrahens secundum Ricar. ⁊ tertio secũ
dum. s. Tho. q̃ immersio licet debeat esse
trina. scilicet vbi est consuetudo. in signum
tridui mortis christi. ⁊ trinitatis personã
rum: nisi necessitas suadeat aliter: tamen
non est de necessitate sed sufficit vna. de cõ
secra. distin. iiij. de trina: que significat vni
tatem mortis christi ⁊ deitatis: et in ea per
ficitur baptismus si vna tãtum fit intenta:
vel solum in tertia perficitur si tres a bapti
zante intẽdantur. Et diuersis tamẽ causis
quãdoq̃ institutum est vt sub trina immer
sione baptizaretur. et quãdoq̃ sub vna. Se
cũdo. vtꝫ ablutio ipsa cõcari debeat for
mã verboꝫ. ⁊ dicit Land. in. iiij. di. vj. q̃ s. c
sed non pũctaliter qõ esse vir possit. vñ ꝟm
Ricar. in. iiij. di. iij. sufficit q̃ verborũ prola
tio ante incipiat ꝗ terminetur ablutio vel
e conuerso.

¶ Tertio. vtrum baptismus in debita ma
teria et forma dari possit pluries: et dicoq̃
non ꝟm omnes doctores. et. i. q. i. q̃ quidoq̃
et huius multiplicẽ rõnez assignat. s. tho.
in. iiij. distinc. vj. q. ij. ar. i. q. i. ⁊ pena dentio
rebaptizantis est. quod si hoc fecerit scien-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter vel per ignorātiā iuris. irregularis est non dispensandus nisi per papam: nec dubiū quin mortaliter peccet: extra de apo. c. ij. si vero per ignorātiam facti probabiliter excusat: sed rebaptizatus. qui ignorabat se baptizatum est irregularis nec promoueri potest. vt habet de con. dist. iiij. qui bis. ꝙ ꝺm vnam glo. intelligitur si postquā sciuerit ratum habuerit ⁊ sic etiam tz sum. pisa. allegans capitulum cōfirmādū. di. l. alias autem ignoranter rebaptizari: vel coacti absolute ꝓmoueri possunt de iure ꝺm aliquos: vel de dispensatione ꝺm alios si magna necessitas cogat. quod est tutius de con. dist. iiij. eos. ⁊ c. qui bis. Sunt ⁊ alie pene iterātis baptismum ꝺm canones: et ꝺm leges est vltimum suppliciū. C. ne san. bap. l. j. ⁊ hoc tam rebaptizanti ꝙ̄ rebaptizato scienter.

4 ¶Quarto. quid significent sacramentalia que fiunt in baptismo: ⁊ dico ꝺm Pe. de pal. ꝙ ante baptismū fiunt sacramētalia quedam significantia hoc modo. Nā exsufflatio ⁊ insufflatio significant spiritus mali expulsionē. ⁊ boni introductionē. imissio salis gratiam ⁊ sapientiā. ⁊ ꝓseruationē a putredine peccatorū: saliue cōtractus ad aures ⁊ nares. sensuum spūalium apertionē: vnctio olei in pectore ⁊ inter scapulas. diuine legis amorem ⁊ deuotā subiectionē. Tria quoqꝫ alia fiunt post baptismum. s. crismatio in vertice. significās gratiam xpi in mēte: impositio cerei. significans fidei ⁊ morū claritatem: vestis candida. significās inocentie restōnem. Consentit sum. cō. in qua additur ꝙ licitum est pānum quo ligantur cōfirmatorum frontes. ⁊ vestē que ponitur in capite baptizati iterato sumere ad idem officium. de con. di. iiij. si quis voluerit in tex. ⁊ in glo.

5 ¶Quinto. querit quis ⁊ quot tenere possint ad baptismum ⁊ ad quid teneantur: ⁊ dico primo ꝙ tenere non pōt abbas monachus vel religiosus. de con. di. iiij. non licet. el primo. ⁊ xvj. q. j. placuit cōi. si tñ tenēt sunt cōpatres: nec secundo pater vel mater si sunt in matrimonio. xxx. q. j. ad limina: alias cōtraherent cognationem spūalem sicut etiā baptizando extra necessitatē. vt ibi: nec tertio is qui nō est baptizatus. de con. di. iiij. in baptismate: iz possit baptizare ⁊ si tz non est compater eius ꝺm aliquos sic si baptizat vt infra sum. viij. §. vij. in necessitate tamen tenere potest ꝺm aliquos cū possit baptizare: sed primum est verius: rō quia baptizans est de necessitate sacramēti. nō autem lauans seu tenens. Tenere aūt debet vnus tm̄. de con. di. iiij. in cathecismo. ⁊ c. nō plures: sed tamen de consuetudine non seruatur. Tenētur autē admonere quos tenuerunt: vt castitatem custodiāt: iusticiā diligant ⁊ charitatem teneant: ⁊ ante omnia symbolū ⁊ orōnē dominicā docere. de cō. di. iiij. vos ante. ⁊ ꝺm magistrum in. iiij. di. vj. a patrino exigitur diligēs cura. circa eum ꝓ quo rñdit: quod. s. Tho. limitat verū quādo parentes notabiliter sunt negligentes. De cathecismo: exorcismo: patrinis ⁊ eorum responsis. habes infra cathecismus.

¶Rursus de baptismo. vj. quo ad eius effectum.

Baptismus. vj. quo ad effectum vt plenius inotescat sciēdū est. ꝙ vt colligit ex. s. Tho. diuersis locis effectus baptismi est multiplex ⁊ mirabilis: q: primo effectus eius est character in anima ascribens populo dei ⁊ dans viā ⁊ ianuam ⁊ potestatem ad omnia sacramenta suscipienda: ⁊ scdo deletio culpe originalis ꝯtra quam principaliter ordinat. ⁊ actualis mortalis preterite. ⁊ quādoqꝫ venialis imo semp nisi sit indispositio in suscipiente. tertio absolutio ab omni pena preterite culpe ita ꝙ moriens post baptismū statim euolat ad celū. quarto absolutio a penis ⁊ infectionibus peti originalis quo ad personam licet nō quo ad naturā nisi in fine. quinto ꝓseruatio a culpis futuris. sexto generatio in spūalem vitā ⁊ incorporatio ad xp̄m. cōferendo vel augendo gratiā ⁊ virtutes. ⁊ aperiendo ianuam regni.

¶Primo vero querit vtrum per baptismū tollatur irregularitas: ⁊ dico ꝙ nō tollitur illa que prouenit ex defectu sacramenti: vnde bigamus ante vel post baptismum non potest promoueri. nec corrupta velari: ⁊ de his. xxvj. dist. acutius: similiter nec veniens ex defectu natalium: sed proueniens ex peccato. tollitur communiter ꝺm doctores. licet secūdum aliquos non tollatur irregularitas homicidij veniens sine peccato vt in iudice. sicut notatur. xxvj. dist. c. vel non. sed tamen verius dicant alij ꝙ tollit qualitercūqꝫ ꝓueniat: ⁊ hoc sequit glo. in. c. si quis viduam di. l. ⁊ di. li. §. ecce.

¶Secundo. vtrum tollat infamiam: ⁊ dico quod sic secūdum glo. in. c. sine penitētia. de conse. distin. iiij. ⁊ ratio quia per illū tolluntur peccata et que sequuntur ex illis sub ratiōe qua sunt peccata: cuiusmodi est infamia.

3 ¶Tertio. vtrum non baptizatus si ordinetur recipiat characterē ordinis: ⁊ dicit. s. Tho. in. iiij. distin. xxiiij. ꝙ non baptizatus non potest ordinem recipere. nec conficere. nec absoluere. nec ordinare: pie tamen credi potest ꝙ summ⁹ sacerdos suppleat quātum ad vltimos effectus sacramētorum: ⁊ ꝙ non permitteret hoc ita latere. ꝙ inde ecclesie posset iminere periculū. Albe. tamē putat talem si ordinetur ad sacerdotiū cōficere non in virtute sua sed ecclesie. quod summa āgelica sequit ⁊ falso attribuit sancto Tho. sed primum est verius.

4 ¶Quarto. vtrum effectus baptismi sit eqlis in omnibus: ⁊ dico ꝙ sic secūdum Pe. ⁊ s. Tho. quantum ad characterem ⁊ remissionem culparum atqꝫ penarum: non autē quantum ad fomitis depressionem ⁊ infusionem gratie in adultis: quia potest esse inequalis dispositio voluntatis in paruulis autem est equalis quantum ad omnes effectus per se. quia ipsi sunt equaliter dispositi ⁊ passio christi equaliter perficit equaliter dispositos.

¶De bello publico.

Bellum duplex est. Primū est publicum siue sit iustum siue iniustum quod ꝓprie dr̄ bellum: ⁊ est illud quod indicitur auctoritate principis superiorem non recognoscentis: cuiusmodi est ꝺm Tho. papa. ⁊ imperator. s. in dominis temporalibus. xxiij. q. j. c. j. ff. de capti. l. hostes. ⁊ ff. de verborum significa. l. hostes: cuiusmodi etiam est is qui superiorem non recognoscit de facto. vt Rex frācie hyspanie ⁊ huiusmodi secundum Innocen. in. c. olim. el primo de restitu. spolia.
i. con. ⁊ bart. in dicta. l. hostes. ff. de capi. quia habent iura principis. Huiusmodi belli natura si iustum sit est primo quod capti efficiūtur serui: licet hodie inter christianos non seruentur iura captiuitatis quant postliminij quo ad seruitutem ex consuetudine cui stādum est. vt not. bart. in. d. l. hostes. ff. de ca
2 pti. Et secundo bona eorum efficiuntur capientium licet debeant poni ad commune ⁊ assignari capitaneo vt cuiqꝫ secundū merita distribuat secundum bartol. in. l. si qd bello. ff. de capti. alias est rapina. distinctio. secunda. c. ius militare: ⁊ xxiij. questio. dnta dicat quod limitat nisi consuetudo haberet quod quisqꝫ sibi retineret quod cepit quia tunc non tenetur assignare cum illud intelligatur actum quod est consuetum. l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de edil. edic. limita etiam secundum Panor. vbi supra. de mobilibus: quia alia publicātur. l. si captiuus. §. expulsis. ff. de capti. limita etiam secundum rosel. de captis post victoriā q: capta ante efficiuntur capientium. l. si quid bello. ff. de capti. sum. tamen ange. non distinguit ante ⁊ post. sed vñ. patet in dicta. l. si quid veritas est quod distinguendus est.
Et tertio sequitur ius postliminij quod est 3
ius amisse rei recipiende ab extraneo i statum pristinum restituende moribus legibusqꝫ constitutum. vt dicit text. in. l. postliminium. ff. de capti. quod quidem ius quātum ad res seruandum est. vt scilicet si qui aliqua perdidit in bello quantum ad eum iusto integre restituantur illi si recapiātur Unde bestie ab hostibus ablate ⁊ a nostris stipendiarijs recuperate restitui debēt his quorum primo erant. l. sicut liberis. ⁊. l. ab hostibus. la. ij. C. de postlimi. re. quod verū est in rebus habentibus postliminium. vt equus naues onerate. currus ⁊ boues. et alia propter vsum belli pata. de quibus in d. l. ab hostibus. Et ideo non currit prescriptio contra eum secundum glo. in. c. prima actione. xvj. q. iij. Arma tamen de rigore non restituuntur is qui amiserunt: quia vituperose amiserunt. ff. de capti. l. ij. sed secundum conscientiam sunt etiam restituenda iuxta sum. ange. sed verius dicit rosel. quod non: ⁊ ratio est quia lex sic statuit in penam ignauium. Aliud est bellū pticulare quod improprie dicitur bellum: ⁊ est multiplex scilicet duellum de quo infra duellum: ⁊ represalie de quo. s. represalia: ⁊ omne bellum motum vel acceptatū auctoritate non publica sed alicuius inferioris principe recōgnoscentis superiorem. de quo bello Panor. in. c. sicut. el. ij. de iureiur.

¶Primo vero queritur quid requirat ad bellum esse iustum siue sit commune siue sit particulare: et dico quod ad iustitiam belli communis tria requiruntur ꝺm. s. Tho. xxij. q. xl. ar. primo. Primo auctoritas principis: quia ad personam particularē non pertinet bellum mouere. cum possit suum ius prosequi in iudicio superioris. et non possit conuocare multitudinem quod fieri oportet in bellis. et intellige principis siue ecclesiastici. vt quando pugnatur pro ecclesia. siue secularis. xxiij. q. j. quod culpatur. et. q. ij. c. j. Quam auctoritatem licet sanctus Tho non specificet. Habet imperator qui et dicit quod nulli nobis inscijs atqꝫ inconsultis. quorumlibet armorum molendinorum copia tribuitur. C. vt

i. q.

Tria req
sita ad bel
lū iustū.

Universidad de Deusto Biblioteca

ar. vsus. inscio. prin. l. j. libro xi. habet etiã secundum Ray. cui consentit Innocẽ. ⁊ Panormi. in. c. sicut. el tertio. de iureiurã. princeps nullum recognoscens superiorem. siue imperator siue rex. ⁊ hoc tam contra subditos ꝗ contra extraneos: qui etiam potest dare subditis suis auctoritatem mouendi bellum cõtra eosdem eodem modo. Ueruz quia nullus preter papam caret superiore supple. credit necessariam auctoritatez pape in omni bello: sed dicta superioritas intelligitur in ordine temporalium dominorum: in quo supremo. i. imperatori auctoritas conuenit ipso iure communi. licet papa eam cohercere possit: alijs autem nõ recognoscentibus superiorez conuenit ex cõsuetudine: vel aliquo iure speciali. habet etiam ꝓm hostien. episcopus. ꝓcipue quãdo pugnatur pro fide. vel contra eum qui excommunicatus pro mortali nõ vult parere. Sufficit etiam secũdum ꝓꝓ. auctoritas inferiorum dignitatum ad defensionẽ subditorum. quando quis per iudicem aliter se iuuare non posset. Sufficit etiam auctoritas dominorum ⁊ ciuitatum vt videtur. qui iura imperij ꝓscripserũt: vt in. c. super quibusdam. de verborum significatio. ⁊ de hoc sic dicit Joã. de ligna. Bellum vniuersale nulli licet indicere sine principis auctoritate: quia nulli licet violare ius principum. quod violat qui sine iuris auctoritate manu regia suo sibi dicit. vbi habeat copia ius dicentis. Soli ergo principi cõpetit sua auctoritate cum non habeat superiorem pro consequenda iustitia. Hodie tamen quia sunt populi non recognoscentes superiorem de facto: non requiritur superioris auctoritas immo tota die bella indicuntur a populo contra populum nullo alio requisito. hec Joan. de lig. Sed Joan. de pla. institu. quibus modis iu. pa. po. sol. dicit quod in bellis que quotidie abvna ciuitate indicuntur alterũ sine principis auctoritate dicuntur latrũculi: ideo capta ab eis subiacent restitutioni [illegible] tronibus. ff. de testamen. sed primum magis placet quia imperator hodie in statu suo non ministrat. Secundum quod requiritur est causa iusta. vt scilicet qui ipugnãtur hoc mereantur propter aliquam culpã vnde dicit august. in libro quarto quod iusta bella solent diffinitri que vicisciuntur in iurias: si gens vel ciuitas plectẽda est: que vel vindicare neglexerit quod a suis ipso de facturz est: vel reddere quod per iniuriã ablatum est. xxiij. q. ij. dominus. Tertium est intentio bellantium recta que intendit vel vt bonum promoueatur vel malum euitetur: vnde bellare non licet ex odio vel huiusmodi: sed propter iustitiam ⁊ charitatem: vt in dicto. c. quid culpat. ⁊ c. militare. Sed istud tertium intelligẽ requiri ad vitandaz culpam: non autez ad licite retinenda que capiuntur in bello: quia iniqua intentio non variat rerum inequalitatem vel equalitatem. ex quibus dependet ius retentionis ⁊ restitutionis. Sunt etiam duo alia que adiuntur a quibusdam: primum est vt persona sit cui liceat bellare: non autem cui non liceat vt clericus. xxiij. questione octaua. clerici. sed hoc est propter prohibitionẽ specialem vt dicetur: secundum est vt sit pro repetitione rerum vel patrie defensione et huiusmodi. xxiij. quest. secunda. c. j. sed hoc reducitur ad iustam causam.

¶ Ad iustitiam vero belli particularis ꝗ bellum nec duellum est nec represalie ꝓm angelis eam summam requirũtur quinq; que sunt iam recitata: sed deficit in multis. Primo quia si vt dicit ad iustitiam particularis belli requiritur auctoritas superioris tam particulare bellum erit commune ⁊ publicum: secũdo quia si requiritur ꝙ nõ sit clericus sequitur ꝙ clericus se defendere non poterit: tertio quia allegat glo. summarij xxiij. q. ij. que non loquitur de bello particulari sed de publico. Unde dico ad iustitiam huius belli vnum solum requiri vtsi ficere scilicet ꝙ sit ad resistendum iniusto inuasori persone vel bonorum: ⁊ huius iustitiam fundari in regula iuris naturalis ⁊ positiui. ff. de iust. ⁊ iur. l. vt vim scilicet ꝙ vim vi repellere licet cũ moderamine inculpate tutele. ⁊ de hoc Panor. vbi. ℣. dicit. Quoddam est bellũ improprie dictũ. i. nõ per principem sed p inferiores recognoscentes superiorem indicum: ⁊ isti si non habent iustam causam pugnandi. vt qz non pugnãt ad eorum seu rerum suarũ defensionẽ. bellũ iniustũ est ⁊ ipsi latrũculi dicũtur. vt in. l. hostes. ff. de capti. Sed vero habẽt iustam causam pugnãdi. vt quia non pugnant nisi ad prosecutionẽ ⁊ defensionem iurium suorum: tũc ꝓm Inno. ⁊ ꝗ bellum infert. si hz iurisdictionem super eos quos impugnãt tanꝗ ꝓtumaces ⁊ rebelles. pos eusq; cõcedere qz reo eorum inuadat ⁊ faciat suas ⁊ eos captos detineat. quousq; assignet domino. si vero iurisdictionem nõ hz ⁊ ffi iuste pugnat. f. defendẽdo se vel sua. lz el defendẽdo: repellendo hoies pauere ⁊ ẽr occidere cũ moderamine inculpate

Bellum vniuersale.

tutele: de quo in. c. olim. el primo. de restispolia. ⁊ infra. ꝗ. sequenti. sed non licet capere aduersarium aut bona eius. ⁊ capiendo sua facere. aut etiam inuasorem detinere nisi in sui ⁊ suorum recompensationem. dist. j. ius gentium. xxiij. questione. vij. si de rebus: cui tamen inuasori si in ipsa inuasione spolietur. aut verberetur. actio vi bonorum raptorum. ⁊ etiam iniuriarum denegatur: quia exceptio pariꝗ criminis obstat. el. de adulte. intelleximus: sed tamen bene potest res quibus spoliatus est vendicare quarum remanet dominus licut prius. ff. de rei vendi. l. in rem actionem. hec Innocen. qui etiam dicit locum habere quod dictum est de habẽtibus iurisdictionem etiã in prelatis habẽtibus iurisdictionem temporalem: ⁊ quod dictum est de iurisdictione non habentibus locum habere in clericis etiam si pcutiat clericum cum moderamine ⁊c.

2.q.

¶ Secũdo. cum dictum sit bellum proprie indici ex imperatoris edicto. queritur vtꝗ iustum sit bellum ex parte imperatoris si imperator iniquus indicit bellum pape corrigenti: ⁊ dicit Panormi. in. c. sicut. el tertio de iureiũ. ꝙ secũdum eos qui dicunt duarum iurisdictionum. scilicet temporalis ⁊ spiritualis. vnam non subesse alteri ⁊ quod nihil ad ecclesiam de temporalibus. oportet fateri ꝙ sit iustum: quod secũdum Joã. andre. ⁊ hostiẽ. absit a fidelium cordibus: quia imperator ex officio est aduocatus ecclesie: vnde non debet eam impugnare sed liberare ꝛ pressam de natis. ex l. ven. c. vno: immo tanta pertinacia secundum eos. vix cauere posset labe heretice prauitatis. Ad hoc quod notatur de here. excommunicatorum. Et in tãta iniquitate etiaz si papa inter eius peccatum: tamẽ certum est ꝙ est superior: vnde electum examinat approbat ⁊ improbat de electione. venerabilem. ⁊ in hoc casu teneri omnes fideles adhere ecclesie cõtra iniquum principem. quos etiam si sint vassalli imperij potest papa in hoc casu absoluere ab obseruantia prestiti iuramẽti super fidelitate. xv. q. vj. nos. Et addit Panor. ꝙ papa ex cã ardua potest imperatorẽ ⁊ reges priuare. ⁊ ꝓta eos bellũ monere publicum. vt in c. venerabilis. de electio. ⁊ in. c. nouit de iudi. quia ex causa ardua iurisdictionẽ in temporalib⁹. quam a deo suscepit in habitu deducere potest ad actum: cõtra quoscũq; pro quo vide inquit que notaui in. d. c. nouit. hec ille. pro quo aduerte ꝙ ipse ⁊ dicti docto. nõ loquũtur de iusticia belli rõne cause. sed rõne auctoritatis: alioquin nõ sequeretur vt dicit in tali casu bellum esse iustum ex parte imperatoris. si temporalis iurisdictio nõ esset sub spiritualis: imo etiam nec si esset supra: quia iniquum est bellum indicum contra iusticiam nõ solum ab equali sed etiã a superiori: vsi subdit Panor. ꝙ bellum nõ dicitur iustum eo ipso ꝙ papa vel impator illud monet cõtra inferiorẽ qz ⁊ ipli possunt peccare. xi. di. si papa: quia summi pricipes a deo habẽt prãtem pascẽdi ⁊ recte iudicãdi subditos. nõ autez delinquẽdi seu opprimẽdi. xi. di. c. j. ⁊ ꝓtir oportet subesse legitimam ⁊ naturalẽ causam: vt qz est ꝓtumax ⁊ rebellis: sed tamẽ admitti posset ꝙ in dubio ꝓsumatur legitima causa in principe iuxta no. p legitas in. l. ꝓscriptio. ⁊ in. l. fin. C. si cõtra ius vel vtl. pub. ⁊ p canonistas in c. que in ecclesiarũ. de cõsti. Puto etiam inquit ꝙ ex legitima causa põt imperator indicere bellum ꝓta ꝓsonam pape. non dico cõtra ecclesiam. vt si papa esset hereticus ⁊ iudicari nõ posset p ecclesiam. aut scismaticus vel alias incorrigibilis. ⁊ ecclesia non habeat quid faciat: de quo remitto ad eos q̃ habẽtur in. c. principio. ⁊ c. regum. xxiij. q. v. ⁊ in. c. in nomine dñi. xxiij. di. ⁊ in. c. nec licuit. xvij. di. ⁊ ad no. in. c. cum nõ ab hoie. de iudi. ⁊ c. nõ nos. ⁊ c. de ligurbus. xxiij. q. v. ⁊ in glo. in. c. tua. de deci.

¶ Tertio. vtꝗ in dubio debeat bellum ꝓsumi iustũ vel iniustũ: ⁊ dicit Panor. vbi. ℣. q. si bellũ indictũ est a principe summo. in dubio ꝓsumit iustum. ⁊ in principe legitimaz esse causam: iuxta dicta in priori. ꝗ. sed si idictũ fit a recognoscẽte superiorem. in dubio ꝓsumitur iniustum: ⁊ sic intellige Hosti. dicẽtẽ. ꝙ regulariter omne bellum iniustũ ꝓsumit ⁊ dãnatum. C. de gla. l. j. lib. xi. ⁊ c. j. de pincano. cum suis cõcor.

¶ Quarto. querit quid possint ⁊ quid debeant facere principes. ⁊ similiter vassalli. ⁊ milites. ⁊ subditi. in belli apparatu ⁊ motione: ⁊ respondeo per multas conclusiões. ꝓ Prima si imperator contra ecclesiã mouerit bellum. subditi eius non tenentur obedire bellando contra illam: vt dictum est: immo indicendo contra eam bellum. meretur perdere ꝓuilegium indicendi cũ co abutatur. xxiij. q. iij. priuilegium. Joan. de ligna. si vero papa monet cõtra imperatorem scismaticum hereticum vel alias ꝓsurpantem iura ecclesiarum: omnes fideles

4

Universidad de Deusto Biblioteca

tenetur papam iuuare: ⁊ vassalli imperatoris absolui possunt a iuramento quo tenentur. vel declarari non teneri. xv. q. vi. nos sanctorum. ⁊ c. iuratos. Idem Joan. de ligna. aliter tamen est si moueat cōtra personam summi pōtificis vt dictū est. ¶ Secūda. Si rex non subiectus imperatori hz causam ⁊tra illum. vel ecōtra: nō est alius coram quo ꝓponatur querimonia nisi papa: tamen passus iniuriam peccaret mouēdo bellum. si aliter satisfactionez offert Guil. Si autem nō offerret: erlā ipse rex bellum mouere posset: vt patet ex dictis. quia hz iura principis. i. imperatoris: vñ sunt pareo. saltē negatiōe supiōritatis. ¶ Tertia. si comes aliquid habet ⁊tra regem. et rex humiliter requisitus per partes curie. ius exhibere non vult: non peccat si ius suū defendat armis cum moderamine. impugnare vero regem propria auctoritate nō poterit: sed papa denūciabit: qui excōicare poterit. ⁊ crescente ⁊tum acta dare auctoritatem mouēdi arma ⁊tra illum: vel conqueratur coram imperatore si rex illi subsit. ⁊ eius auctoritate mouebit si opōrtuerit Guil. ¶ Quarta si comitis vassallus cōtra comitem aliquid hz: requirenda est auctoritas regis. si vero comes habet aliqd contra subditum suum. nō propter hoc dz sibi ius vicere: sed vel auctoritate principis superiōris gladium sumat: vel recurrat ad diocesanum' vassalli: cuiusi vassallus obedire recusauerit excōicabitur rōne peccati extra de iudi. nouit: et si per annum pstiterit diocesanus ipsum ⁊ res eius capiendas exponet ar. ii. q. iij. rursus. ⁊. c. dqsq: extra de here. c. excōicamus.

¶ Quinto. qritur qūo obedire tenēt subditi si a dño vocētur ad bellum: ⁊ rñdeo per multas ꝛclusiones. ¶ Prima. si baro vnius regis puta hyspanie moueat bellum regi mādans oibus suis vt iuuent eum ⁊ regē obedire non tenentur lz iurauerint eiz iuuare contra oēs homines: quia baro incidit in. l. iuliam maiestatis. l. j. ff. ad. l. iul ⁊ vi. q. i. ¶. vero: qr rex hyspanie est princeps in regno suo. Et q: opē non fert qui peccādo iuuat. xiij. q. vi. si reo: nec preceptuz eoz excusaret. ij. q. iij. si dominus: nec sacramentum ad hoc ligat. qr nō est inuentum vt sit vinculum iniquitatis. xxij. q. iij. inter cetera. ¶ Secūda. si baro vnius regis puta hyspanie. mouet bellum contra alium baronem: ⁊ rex ipse contra alium regem: puta granate: ⁊ vterq; mandat subditis baronis vt se iuuent. et mandata concurrunt. videtur q̄ teneantur primo iuuare baronem: quia subjiciuntur ei ratione fidelitatis ⁊ iurisdictionis: regi autem ratione iurisdictiōis ghalis tantum: vñ etiam q̄ teneant primo iuuare regem: quia vocati a rege vocati sunt ad maius tribunal. qō est pferēdum di. xxiij. si eps: ⁊ etiam quia rex vocat ꝓ cōi bono ⁊ defensiōe corone: et sic iure gētium obediēdum est. xxiij. q. iij. fortitudo: nam pro defensione patrie licitum est interficere pfem. ff. de reli. et sup. fu. l. minime: ⁊ hec est veritas. Jo. de lig. ¶ Tertia. si vassallum non legium diuersorum dominorum. quod. i. esse potest ratiōe diuersorum feudorum. vterq; dñs simul requirat. vt cum iuuet in bello: quidam dicunt locum esse gratificationi. exēplo ferui duorum dñorum qui si viderit vtrūq; interficiuuare poterit quem voluerit: alū ꝗo dicit q̄ iuuabit priorē dñm ⁊ cui primo iuramentum: qr prior em. fidelitatem fuare tenetur: tutius tñ est q̄ primo fuiat psonaliter. sed ꝗo ꝗ substitutum si hoc patiat natura feudi. Jo. de lig. Et idem dicendum est de ciue duaz ciuitatum: si queratur vtz teneat iuuare vnā ⁊ aliam. ¶ Quarta. si q̄ est aliquis dominī vassallus tenet iuuare dominum filius ⁊ pfem et dominum pf contra filium ꝓ glo. xxij. q. v. de forma: qr filius solum vinculo nature obligatus est patri. vassallus autem domino vinculo iuramenti: ⁊ glo. in. c. qñ multos. xi. q. iij. aliqualiter. Sriam sentit. Jo. ut de lig. putat pōderandam qualitatem impēdendi subsidiū. vide. l. bellum. ij. ¶. vi. ¶ Quinta. si vassallus vocat a domino ad bellādum ⁊ barones in ptibus transmarinis: tenet illos sequi. si est talis status et conditionis. qō predecessores et ipse illuc accedere consueuerunt et vassalli sequi: exemplo liberi qui tenet ad opas consuetas ff. de ope. li. l. ope: prestabit autem dominus sumptus moderatos arbitrio boni viri. Si ꝗo dominus talis sit qui hoc non possit nec consueuerit: sequi non tenet: quod etiam tangit spec. titu. de feudis. ¶. ipsum. De suis autē non est dubium q̄ sequi tenent dominum vbiq; ad bellum cum in eos dñi plenā habeant pātem dum tamen nimis in eos nō seuiant. Liberti autē tenēt ad opas solitas nec insolite possent eis imponi Jo. de ligna. ¶ Sexta. si dominus vocat ꝓcederatos ad bellum cū sint plene liberi. ab aliq obligari ex pacto fuanda est ꝓuētio ⁊ mod' ꝓuētiōis ad vnguē. ff. ꝗ pac. l. j. ¶ Septima. si dñs vocat ad bellū subditos ratiōe

1. conclu.

iurisdictionis tñ qui non sunt vassalli: tenentur accedere nisi sint persone excusate ab oneribus personalibus vt minores gratiā senectute: aut infirmitate vel numero liberorum: vel professione: vel sexu vt mulieres. Jo. de lig. sed tñ limito si dñs vocet ꝓ conservatione status ⁊ pretiet sumptus si ei suppetunt facultates. ¶ Octaua si mīda uit dux exercitus sub pena capitis ipenz in hostes non fieri: ⁊ miles cum sua comitiua cui preerat irruptit ⁊ vicit: nihilominus capite puniri dz. ff. de re milit. l. deserto: em. ¶. in bello. qr malum non excusatur ꝓpter bonum qō sequitur. di. lvj. vndecunq; ⁊ facta non sunt ab euentu notanda. xxiij. q. v. de occidendis: potest tamen a duce vel prin cipe ipsa pena remitti. ff. de pe. l. bestias. Io. de lig. ¶ Nona si vassalli a dño vocētur ad iustum bellum ꝓm Innocentium non tenentur ire eiz equis ⁊ armis. ꝓprijs expensis nisi obligati sint ad hoc ex pacto spāli cum ipi nō teneantur ad personalia: nec de iure teneātur nisi ad ea que sunt in canone de forma. xxij. q. v. Jo. lig. ¶ Decima si quis vocatus libere accedat ad bellum in seruitium alicuius ⁊ incidit in damna: vt quia perdit armis equos: vel captinatur eundo aut redeūdo: ⁊ si accedit vocatus ⁊ rogatus a dño ⁊ tra dñm ⁊ si cōtingat illum aliquid perdere nisi appareat q̄ causa pietatis: humanitatis vel parentele hoc fecit. xxij. q. iij. non inferenda. ij. q. iij. dixit dñs. ⁊ si opponatur dominum non teneri: quia talia pdū extra de homi. c. Joānes. dico q̄ iste casus fortuitus potuit ⁊ debuit prouideri: qr verius est eū tuo belli. ij. reg. ij. ⁊ ita notauit Innocen. in. c. sicut. el tertio. de iureiuran. Joan. de lig. ⁊ ibi Panor. Idem sentit dicēs quod vocati a domino qui tre non tenebāne mandati etiam ad damna contingētia casu fortuito dum verisimiliter contingere potuissent quasi vocans hoc a principio debuerit cogitare: secus in casu non verisimiliter cogitato. vt in. l. inter causas. ¶. non omnia. ff. mandat. queverba sunt notanda maxime in materiā fidelussionis: licet secus tenetur de casu fortuito sicut mandans: qr mandatarius agit ad commodum mandātis. Et intelligē pred leta in eo qui gratis suscepit mandatum: quia si quid accepit est locator cum mandatum sit gratuitum. Unde isti qui accedunt stipendiati non agunt ad damna contingentia sine culpa saltem leui mandantis: quia iste contract est gratio vtriusq; mandatum autem explicatur gratia mandantis tantum. ¶ Undecima. ad sciendum quando subditus teneat adire bellum distinguendum est. Naz aut dominus vult inuadere alios pro libito voluntatis non fauore reipublice: ⁊ non tenentur eum sequi etiam vassalli proprie. i. feudus tenentes ab eo. ar. xxij. qō. v. de forma. nisi aliud habeat consuetudo vel pactum. Aut dominus inuaditur: ⁊ tunc si timor est subitaneus ⁊ improuisus omnes apti ad pugnaz vel custodiam tenentur fauere respublice: quia hoc casu etiam clerici tenentur ad custodiam. c. peruenit. ⁊ quod ibi notatur de immunitate ecclesiarum facit. c. omni timore. xxiij. q. viij. aut non est timor talis: ⁊ tūc tenentur vassalli proprie dicti per dictum capitulum de forma. ⁊ similiter milites veri id est qui iurant que ponit glo. in. l. pesi. ff. ex quib' cau. ma. que sunt infra milites tenentur per dictam. l. penulti. vassalli autem improprie. i. subditi ratione originis: aut domicilij nihil tamen ab eo tenentes: ⁊ milites non veri sed tñ respectu honoris q̄ predicta non pmittunt: ⁊ alū ꝓpter hoc nō sunt compellendi: dūmodo dñs de p se sufficiat ex redditibus. quos hz a loco: qr ꝓpter hoc hz gabellas ⁊ reddit' vt eos defendat. ar. xxij. qō. v. principeo. ⁊. c. regum. si vero non sufficit per se tunc omnes tenentur ꝓ salute dominij vt patet ex c. si nulla. ⁊. d. c. omnis timore. xxiij. q. viij.

¶ Sexto qritur qd dicendū sit de accedentibus ad bellū ꝓprio motu non vocatis: et rñdeo ꝓ multas ꝓclusiones. ¶ Prima. si id agunt aio donandi. vt cū pietatis humanitatis vel parentele non agunt contra eiz in cuius seruitium vadunt vt in. d. c. non inferenda. si vero agunt animo obligandi illū cuius negocium gerunt ⁊ ille non contradicit: agent vi negocior gestor: ⁊ sufficit vt liter gestum ceptum: si vero ille contradicit: videtur q̄ agant seu obligent illum vt liter incipiendo ⁊ feliciter consumando ad similitudinem eius qui trahit aliquem inuitum de domo ruitura. xxiij. q. iiij. ipa pietas: quia inuito potest concedi beneficium xlv. distin. ⁊ qui emendat. ⁊ sic tenet glos. in medico medente alicui contra eius voluntatem. lxxxiij. di. in summa. tñ lz glo. verum dicat in infirmo qui non vult curari: in casu tamē isto credo contrarium quia ille infirmus presumitur mentis insane: non autez

6. q.

1. cōclu.

Universidad de Deusto Biblioteca

iste qui non vult iuuari: quia possibile est quod hoc faciat timens proditionem: vñ non credo glo. illã procedere in casu quo infirmus bene vellet sanari sed non vult medicum iustum. Joã. de ligna. Sed adde e conuerso q si iste non vult iuuari quia est insanus. ille eum sibi obligat in conscientia eadem ratione licet non in foro contentioso ratione presumptionis. in contrarium regulariter enim gerens alterius negocium eo inuito aliquid petere non potest nisi pro bene gestis ante prohibitionem. C. nego. gest. l. si. quod limita nisi esset insane

2 mentis. ¶ Secunda. si autem vadũt: quia tenẽtur ad antidota: puta quia simile vel aliud subsidium receperunt agent contra eum quem iuuant ad perdita: si vadunt vt supponitur & animo dissoluende obligationis naturalis. que tamen deduci non põt in ciuilem: nec de ea excipi potest in iudicio extra de testa. cum in officijs: & sic infertur q vadãt animo obligãdi. Jo. de lig. ¶ Tertia. si autem vadũt propter gloriam consequẽdam nõ agent nec obligant sibi illum quem iuuãt: quia aut teneretur mandati aut negociorum gestorum: & nõ primum: quia actio mãdati non oritur nisi interueniẽte mãdato. quod hic nullum est: nec secundum: quia non accessit animo gerẽdi negocia eius imo propria. Joan. de ligna.

4 ¶ Quarta. si autem vadunt constituto salario locant operas suas & rem. puta arma vel equum: vnde si cõductor vtatur solum ad id quod conducit. non tenetur si amittantur. l. si quis domum. ff. de loca. & cõ. et hoc nisi speciale pactum interueniat: vel aliud inducat consuetudo: vt in italia vbi prestantur emende equorum cõductorum

5 in seruitio cõducẽtis. Joan. de lig. ¶ Quinta. si vero accedũt animo spoliãdi nulli dubium quod talibus nulla competit actio: quia super re turpi nulla inducitur obligatio. ff. de ver. ob. l. veluti. Jo. de lig.

7. ¶ Septimo. queritur quid de stipẽdiarijs vtrum perdãt totum salarium vel partem si culpa sua nolũt seruire toto tempore siue firme vel infirmẽtur. aut alium substituãt loco sui: & dico q officiorum ad que quis eligitur quedam sic sunt indiuidua. q aliquo omisso residuum nihil releuat: & in talibus totum perditur. & exẽplum est in legatis C. de lega. l. ij. quedam vero sic sunt diuidua vel diuisibilia quod aliquo omisso residuum releuat: & exemplum est in potestate. & stipendiario: & tũc non perdit totum. sed solum pro futuro tempore: tenetur tamẽ pro futuro tempore ad interesse. vt si nihil intersit nihil soluatur. Si autem infirmãtur seruire videtur vt eis debeatur salarium. vt in. l. si heres. §. stichus. ff. de sta. li. Si autem seruiãt per substitutum. dicit Innoc. in. c. cum bertoldus de re. iudi. hoc fieri posse in his quorum opera et labor nõ industria eligitur vt in stipẽdiarijs: intellige si substitutus equiualeat. host. vero ibi tenet cõtrarium: et credo opinionem innocẽtij veriorem: tutius tamẽ est vt fiat cum assensu domini vt saluetur opinio vtriusque Jo. de lig.

¶ Octauo. queritur quid liceat in bello iusto: & respõdeo per multas conclusiones. ¶ Prima. vt insidijs in bello iusto licitum est indistincte sm glo. xxiij. q. ij. dominus dicat: dummodo fidem nõ rumpamus: vt eadem causa. q. j. noli. et glo. in. c. vtilem. xxij. q. ij. Sed. s. tho. xxij. q. xl. dicit q insidie proprie dicũtur que tẽdũt ad aliquem fallẽdum verbo vel facto. quod dupliciter cõtingit: primo si dicatur falsum vel nõ attendatur promissum: & hoc semper illicitum est: secũdo quia non aperimus ei nostrum propositum & secretum: & sic licet vt patet iosue. ix. vbi dominus mãdauit iosue q poneret insidias post ciuitatem hay. sed tamẽ adde q frãgẽti fidem fides frãgatur eidem: alias autem hosti fides seruanda est. ij. q. j. noli. ¶ Secũda. nõ licet omni tempore indistincte bellare sed diebus festis licet bellare necessitate vrgente nõ aliter sm s. tho. vbi. s. quia festum non vetat facere pertinẽtia ad salutem hominis etiam corporalem. vt in medico patet: & multo magis licet prouidere bono cõitatis alicuius quod fit p bellũ iustũ: cessare a bello in necessitate eẽt deum tẽptare: & idẽ de tẽpore quadragesime dicẽdũ est quod festo. crist. q. viij. si nulla. iuncta glo. sed tempore etiam trenge bellare nõ licet. c. j. de treuga & pace. quod itellige in impugnatore. nõ in defensore vt notat pdicta gl. ¶ Tertia. christiani habẽtes iustũ bellum ad sui defensiõem. vel p[ro]... sm Jo. and. i addi. sup totũ Spec. iuris. & iudeis & sarra. infidelibus pacificis nõ debẽtibus guerram actiue aut passiue nõ deb[ent] cũ imminẽte necessitate: aliter nõ. s. si eis guerra: vel nostrum bellũ est iniustũ: vel iustũ sed necessitas nõ viget. Et facit. c. cum olim eo. ti. quod distinguit talia tẽpora. & qõ hr. ij. pali. xix. impio pbes auxiliũ: & ibi qui oderũt dñm amicitia iungeris: & quod hr. xxiij. q. iij. quod vo. Et idem sentire vr quodam simili Nicho. d lira. j. reg. c. xxvij.

vbi dicit q dauid qr habebat ius in regno israel & armorum virtute poterat illud acquirere facultate oblata: licite in tali bello vti poterat infidelium philistinorum cõsortio & auxilio: vnde posuit se ad adiuuandũ achis vt per illum postea regnum obtineret regressis philisteis post victoriam ad propria. Et idem etiam tenet Jo. de nea. in quolibet concludens q modo non liceret saracenorum & turchorum auxilijs vti contra fi

4 deles dum guerra durat cum eis. Et idem videtur tenere archi. ¶ Quarta. morientes in bello ecclesie pro defensione eius celeste regnum consequũtur vt probatur. 23. q. 8. in. c. omni: decedentes vero in alijs bellis iustis etiam saluantur. dummodo decedãt sine alio mortali: decedentes vero in illicito et cum illo solo mortali pereunt de peni. di. 5. fratres. Jo de ligna. Sed intellige mori in bello iusto. eos qui iuste. s. licite accedũt ad

9.q. bellum vt subditi in bello dubio.

¶ Nono queritur quando quis non teneatur restituere que sibi obuenerunt ab hosti-

concl. bus ratione belli: & respondeo per multas conclusiones. ¶ Prima. sm monal. quis bellum sit iniustum ex causa. aĩo persona. tamen contrarie: tñ si reo subsit. qr. s. pro rebus repetendis factum est intellige ex interuallo qui bellum mouit restituere non tenetur q accepit: nisi acceperit vel damnificauerit vltra q aduersarius habuerit iniuste de suo & hoc in foro penitentiali vbi locum hz cõpensatio etiam non liquidi. s. non constãtis per probationes ad liquidum que locũ nõ habet in foro contentioso: vnde iudex penitentiarius iniunget quidem penitentiam pro furto commisso sed non restitutionẽ nisi aduersarius postmodum ei restituerit ablata. Idem ho. Sed tamen intellige q i foro penitentiali fit compensatio non liquidi s. non contestantis per euidentem pbationem quando illud non liquidum est nihilo minus certum: non autem si sit dubium: vñ iniungitur restitutio ei qui subripuit decem existimãs q dubitatur vel leuiter credit illũ

2 subripuisse tantundem. ¶ Secunda sm ho. ta qui iuste pugnauit non tenetur ad restitutionem pde. sed fit capientis. xxiij. qõ. vij. si de rebus. ex quo infertur q capta in bello iusto non compensantur cum debito principali. vt etiam tenet archi. xxiij. qõ. ij. dominus noster. vbi dicit q si quis plurima in bello iusto occupauit: nec deinde satisfacere vult is cuius erant: non tenetur qui occupauit restituere occupata & recipere satisfactionem: quia quod quis iure occupat iure gentium suum efficit: & idem archiep. quod verum intellige quousque secundum sanam conscientiam sit satisfactum de iniuria vel debito vel interesse: siue ceperit de rebus iniuste pugnantis siue vassallorum eius: siue hominum suorum. s. illum sequẽtium in bello iniusto: de alijs autem non prestantibus consilium auxilium vel fauorem hoc non creditur. vide infra repsalie. §. j. Predicta tamen fallunt in clerico. sm mo. de quo infra bellum. iij. §. iiij. ¶ Tertia

si subditus bellum mouet domino iubente: 3

& bellum sit iniustum: restituere non tenet capta ab hostibus nisi iuxta edictum domini sui: sed & iniquum scit & ipse nouit tenetur: quia plus deum q hominem debuit timere: si vero dubitat vtrum iniustum sit necne iterum non tenetur. xxiij. q. j. quod culpatur: quia excusatur propter obedientiam: licet dominus peccauerit si forte male precepit: & consentit monal. & hostien. & Richar. & alberi. sed Ray. dicit hoc verum si quantum potuit inquisiuit et consuluit peritiores. et semper dubius permansit. alioquin affectator ignorantie sicut expers scientie puniretur de clara. de spon. cum inhibitio. Et hec vera intellige quousque dubitat. vnde alia litera habet: interim non tenetur: cum autem sciuerit aut probabiliter crediderit bellum iniustum: restituere tenetur omnia que habet: arg. capituli finali. extra de prescri. et etiam que sunt consumpta. si semper fuit dubius. quia non fuit possessor bone fidei: vnde obedientia excusauit a peccato non a restitutione re cognita: si autem probabiliter credebat bellum iustum non tenetur de consumptionis nisi inquantum ex hoc sit factus locupletior. C. de rei vendicatione. l. certum.

¶ Quarta licet subditi excusentur in dubio 4

vt statim dictum est: non tamen est simile de amicis cognatis stipendiarijs et huiusmodi secundum. &c. quia non excusat eos obedientia: nec in dubio debent committere se discrimini. vt iuuent aliquem in alterius preiudicium. decimaquarta questione quinta. denique nec est simile de aduocato quem excusat bona fides: quãdiu credit causam esse iustam: quia est illi iudex superior qui causam examinat iudicans de allegatis. in bello autem viribus vincitur & cõcordat. vl. tñ mihi videtur q vbi non dubitant sed probabiliter credunt excusentur: quia aliter vix aliquis posset militare. Stipendiarius autem paratus cum quocunque militare nõ cogitãs de iusticia vel iniusticia

... [illegible] in l. hostes ff de [illegible] fo 173 ubi [illegible] in bello [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

belli sed tantum de stipendio. est in malo
statu: nec debet absolui fm archie. nisi re-
nunciet arti vel sit paratus non esse in bel-
lo. nisi quod scierit iustum: addevel quod
pbabiliter iustum crediderit.

10.q ¶ Decimo. queritur quando quis restitue
re teneatur que sibi obuenerunt ab hosti-
bus ratione belli: ⁊ respondeo per multas
1. cõclu. conclusiones. ℣ Prima. quicunq; bellũ mo-
uet iniustum vel ita iuuat q̃ sine eo nõ fie-
ret: vltra mortale tenetur hostibus de om-
nibus damnis datis: ⁊ suis de damnis re-
ceptis ab aduersariis iuste repugnantib⁹
si fuerant bona fide. vel inducti cõsilio eius
timore. vel coactione. quando de se nõ erãt
facturi: secus si fuerunt mala fide scientes
iniusticiam belli ⁊ voluntarij. quia ex turpi
causa nulla contrahitur obligatio. insti-
manda §. illud. ff. eodem. si remunerandi.
Similiter tenentur omnes qui in tali bello
fuerunt principales. ita q̃ non fieret si-
ne eis: alij vero tenentur de damno q̃ in-
tulerunt: verbo aut opere. Gull. ℣ Secũda
dominus aut alius quilibet mouens iustũ
bellum. si animo crassandi vel malitiose in-
tulit damna. cum alias sibi posset consule-
re: vltra mortale restituere tenetur: secus
si bona fide pugnando commode abstine-
re non potuit: vnde compẽsabuntur illa dã-
na. cum damnis propter qui belluz mouit.
Et similiter si habens iustum bellum fuit
notabiliter negligens. in defendendo suos
tenetur eis de damnis acceptis non aliter:
quia se ⁊ sua tenentur exponere pro domi-
no: tenetur etiam omnibus quos vocauit
de damnis acceptis: nisi venerint ex debi-
to vel causa humanitatis. aut consanguini
tatis. xxiij. q. iij. c. non inferenda. ⁊ sequen-
tibus. gull. vel nisi conuenerint aliquid ac
cipere pro certa mercede: de quo intra mõ-
dans seu vocans. potuit verissimiliter pre-
5 uidere. ℣ Tertia. habens iustum belli vel
se in illo reperiens. si spoliauit clericos. re-
ligiosos vel conuersos. aut peregrinos. qui
essent cum hostibus. restituere tenetur:
⁊ mortaliter peccant taleo: nisi licentiã ha
berent a prelatis ecclesiasticis habentibus
iurisdictionez supra illos. vel nisi essent vi-
tualia ecclesiarum: aut clericorum: rapi-
nam ersz committunt si spoliant rusticos
aut viatores. aut existentes in agricultura
⁊ animalia quibus arant ⁊ femina portãt
ad agrum. extra de treu. c. innouamus: im
mo subditi domini iniuste bellãtis. nõ pre-
stantes consilium. auxilium. vel fauorez di
recte. vel indirecte non sunt spoliandi. vel
in aliquo puniendi. sed tenentur restituere
ne pena excedat auctores. ar. de his que fi-
unt a maio. parte. c. queiuit. ⁊ 1. q. iij. c. j.
Quod sum. ang. dicit verum nisi dominus
directe vel indirecte ex personis vel rebus
eorum iuuaretur: alij vero hoc dicunt ve-
rum etiam si dominus in bello vteretur bo
nis eorum ab eis ablatis: sed veritas est q̃
tantum potest iuste pugnans in eos ⁊ in ea
rum bona quantum victoria requirit: quã
stabilita restituere tenetur que superfluit.
A fortiori autem restituere tenet damnifi-
cans innocentes: non subditos hostis. nisi
hoc faceret preter suam intentionem. puta
si non valens capere ciuitatem dat eam ad
saccum vel incendit: non aliter potens pu-
nire multos nocentes nisi inuoluendo alio
quos innocentes. ℣ Quarta. qui in bello in
sto sine superioris ordinatione incendit do
mum: agrum aut victualia etiam hostium
incendiarius est. ⁊ ad satisfactionem tenet
xxiij. q. j. quid culpat: ⁊ si fiat sup hoc exco
municatio ⁊ publicet est casus papalis: qu
idem est de habente bellum iniustum si id
faciat ex mandato fm archiepi. ℣ Quinta
habens iustum bellum. si vltra id quod fa
tisfactum est sibi ⁊ suis: de omni damno et
operis labore. vel donec se aduersarius of
ferat ad satisfactionem. plus abstulit vel
damnificauit de illo pluri tenet: nisi forte
esset talis hostis. q̃ propter heresim vel ali
ud huiusmodi bona eius essent publicata
p edictum. gull. ℣ Sexta. oẽs existentes in
bello iniusto fm monal. tenet insolidũ de
omni damno suo auxilio consilio vel fauore
dato. quod aliter datum nõ fuisset: ar. xvij.
q. iij. omnes. ⁊ ij. q. j. notandum. in fi. quia
ro probabiliter credit suo auxilio consilio
vel fauore alios non plus fecisse quã alias
erant facturi: non tenet nisi de ijs que ipse
habuit: vel de damno quod dedit: ipse vel
aliquis de familia sua: directe ⁊ occasionali
liter: ar. de senten. ⁊ re iudica. c. j. de restitu.
⁊ quali. or. c. tuam. ⁊ de hoc etiam. l. furti.
℣ Septima. quando neuter rapientium do-
minus erat nec vnus magis altero socius
animauit. sed simul conuenerũt de facienda
insultum: vel rapina committenda: fm po
sti. quilibet tenet insolidum: sed veritas alij
dicunt. q̃ solum pro sua parte. quando al-
ter erat facturus. vel insolidum si facturus
non erat. Et licet secũdum Ray. qñ plures
simul vadunt quasi exercitus. quilibet te-
neat insolidum: quia alios iuuat: tamẽ fo-
rꝑ. hoc verum est. quando vnus sine alio

nõ fecisset: alias quilibet tenetur p dãno
8 quod intulit: ⁊ hoc teneas. ℣ Octaua. ea q̃
dicuntur de bello licito locum nõ habent
fm Joã. de pla. qñ pars de ciuitate pulsa
belli indicit ciuitati: qz nõ est bellũ sz eiu
sdem dissensio. ex qua res pu. leditur: vñ ibi
capta subiacet restitutiõi: quod limita nisi
raptor: alias fuerit iniuste aliquibus spo-
liatus: quia recipere potest a spoliatore et
ciuitate. que spoliatorem restituere non
11.q compellit.

¶ Undecimo. vtrum occupata per princi-
pes christianos qui hodie inter se propria
temeritate bella gerẽtes. quod vnus ab
antiquo possedit alius nouiter vsurpat.
sint restituẽda: ⁊ dicit dominus anto. in. c.
quod super his. de voto fm ho. se nõ vide
re quomodo iuste teneant: aut confessores
eorum peccata q̃ notoria palpitent: aliis
ab esse clemosynas ꝓ possessiones accipiãt
aut eis absoluãt. Unde caueant ne cater-
uatim ruãt ad inferna: ⁊ alios secum tra-
12. possint. ⁊ ff. de preseri.

¶ Duodecimo. vtꝝ dñi qui bella gesserũt
possint inuicem ponere de damnis subdi
torum: vbi dicit ℣ ℣. q̃ sãdum est compositio
si fiat de dãnificatorum psensu. l. libero:
alias qui mouit bellum iniuste. nõ põt sub
ipse tenetur eis de proprio: nisi ipsi in cul
pa fuerint pariter cum eo: ⁊ consentit mo-
dicto sindicare p suam compositionez. dñ
curare dz q̃ subditis ab aduersariis dam
na reddãtur: alias ipse tenetur eis: quod
fm mo. ⁊ ℣ ℣. verum est nõ de expensis su-
per quibus componere sua auctoritate cõ
tenerunt vel pertransire: sed de damnis
incendiorum rapinarum et huiusmodi. su
per quibus etiam componere potest ex cã
probabili: pura si videat aliter se nõ posse
habere bonum pacis aut bellorum pericu
lis carere: quia vtiliter gerit negocũ sub-
ditorum. ar. eorum que notantur in. l. fi. C.
si ctra ius. vel vtili. pu. ⁊. c. que in ecclesia-
rum de cõstitu. vbi pz q̃ ex causa rationa-
bili. potest princeps statuere cõtra ea que
sunt de iure gẽrium et de iure naturali vt
paret de prescriptione: item tollere rem
vnius alteri tradere. ⁊ propter delicta cõ
fiscare bona subditorum: ⁊ ibi Panor. di-
cit. q̃ licet imperator non habeat dominiũ
rerum priuatarum: tamen ex causa ratio
nabili potest eas occupare: ⁊ exemplificat
de causa legitima. dices q̃ huiusmodi est
fauor publicus. vt. l. ita vulneratus. ff. ad
l. aquil. et huiusmodi ratio est carere bel-
lo. qua ratione non potest esse maior. Et
hoc fm ho. verum est etiam si partes non
psentiãt. quãdo aliter pax haberi non po
test: et allegat. l. conuentionum. ff. de pact.
Et idem dicendum est in dominis interio
rioribus maxime qui prescripserunt iura
imperij. Que tamen vera intellige quan-
do prius fecerunt iurta posse vt subditis
fieret restauratio et obtinere non possunt.
Si autem a principio subditi contradicũt
ne fiat oppositio nisi damnis suis instaura-
tis. nõ potest dominus ipsa damna quere
re fm sum. pis. quod tamẽ intelligo solum
quãdo põt aut vincere aut pacificari dam
nis nõ remissis: nõ aliter ratiõe superius
dicta. Nec obstat ratio quam adducit: sup
ple. quia inquit gerens negocium alterius
eo inuito non potest aliquid petere nisi pro
bene gestis ante prohibitionem. C. de ne-
go. gest. l. fi. quia hoc nõ procedit in domi
no qui subditum cogere potest ex causa.
sed in pari. Potest tamẽ desistere a bellan
do contradicẽtibus subditis: quia apud
eum sicut mouendi bellum. ita ⁊ desistẽdi
a bello residet auctoritas. Concordat ho.
Aduerte tamen q̃ fm Panormi. nomine
damni propie ⁊ stricte venit diminutio
patrimonij per alium facta. l. iij. ff. de dã.
infec. vnde nõ venit nomine damni expẽ
se facte. ppria voluntate etiam coacta. Nõ
notandum est pro statutis et huiusmodi
odiosis. predicta tamen remissio quo ad
ecclesiarum et ecclesiasticarum personarũ
damna. non valet nisi cõsentiãt earum pre
lati: fm archie. et alios docto. quia de hu-
iusmodi disponere nõ pñt. vt dl. xcvj. pre-
dictam tamẽ relaxationẽ quãtum ad laicos
et clericos archie. intelligit quo ad cõ
sumpta quia extantia. si bellum fuit iniu
stum vel si sublata sunt ab his a quibus
non poterant. tenentur qui habent resti-
tuere veris dominis si possunt alias pau
peribus. Et idem dicit si dubitatur de iniu
stitia belli.

¶ Tertiodecimo. vtꝝ liceat facere noua 13
castra. ⁊ dicit Inn. in. c. pisanis. de re. spo.
q̃ nõ cum iniuria vel emulatiõe alterius
nec etiam incastellare vetera que nõ pro-
bãtur habitata. C. de edifi. priua. l. iij. ff. de
opi. pub. l. ij. ⁊ C. de fundis. limi. li. xi. quod
Panor. ibi verum intelligit in possessore in
iusto seu tirãno. si autem est iustus distin-
gue: quia ad iniuriam alterius vel emu-
latiõez. f. vt alteri noceat ⁊ sibi nõ pñt nõ
sz quia sicẽt re ppria vti nõ licet: ⁊ ad hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

ngere pōt ēpo fm Jnno. vt destruātur vel reducātur in pristinam formam: ar. extra de iudeis. psuluit: ⁊ nō solum ipse ſz ⁊ quilibet hīs ibi redditus: qz iuste pro vtranda sui pſimonij diminutōe ds agit: ar. in. d. c. pisanis: idem ho. Si vero hoc faciat nō ad alterius iniuriā ſz ad pseruationē p sui pſimonij vel honoris: putat hoc licere. nec posse. phiberi p alium ēt si inferat alij dānum vel timorez: ⁊ ad hoc ter. in. l. in meo. ff. de aqua plu. nec posset ad hoc allegari pscriptio etiam si longissimo tpe nō recesit vel inhabitauerit: qz cum ille actus sit mere facultatis. ⁊ nihil politiue actum sit in sui iuris preiudiciū: prescriptio nō currit de. cle. cō. Joānes.

¶ Rursus de bello secundo qs est puatuz.

Bellum priuatum vel particulare quando dicatur ⁊ qñ sit licitū dicum est titulo priore in pncipio ⁊ iorum quātum ad suā iustitiaz fundatur in regula Iurisna. uralis ⁊ ciuilis. ff. de iusti. ⁊ iur. l. vt vim. §. q vis vi repellere licet. cum moderamine inculpate tutele.

1. q. ¶ Primo vero ārtur qñ dicatur in defensōe ad esse moderamen inculpate tutele: ⁊ vtruz inuasus pugno licite se defendat armis: ⁊ dicit Panor. in. c. olim. de re. spo. bze uiter colligi ex gl. in. c. significasti. ō homici. ⁊ bar. in. l. j. C. vſi. vi. hoc moderamen ē quādo id fit quo omisso iniuria repelli nō poterat. intelligē sine periculo persone vel etiam rerum fm Bar. quia hoc nulli imputatur: vt probatur in. l. sententiam. §. qui cum aliter. ff. ad. l. aquil. ¶ t si modum ds excedit nō tenetur fm Jnno. ho. ⁊ dominū Anr. nisi fecerit ex pposito. ff. ad. l. aquil. si ex plagis. §. tabernarius: quod verum est quātum ad dānum illatum de quo loquiſ ille. §. ⁊ fm ray. quo ad sentētiam excōmunicationis si persona percussa sit ecclesiastica: quātum vero ad penitētiaz ⁊ irregularitatez. si inde mors sequatur rutius creditur q teneatur de excessu. de quo dic. vt infra. §. iij. ⁊. vij. ⁊ ed intellige q tenetur de excessu arbitrio iudicis fm bald. in. c. j. de pa. re. in vſi. feu. Sed ō hoc an. ſ. fecerit in finibus defensionis seu recuperande possessionis. certa regula dari non potest: sed bonus iudex arbitrabitur considerata ālitate personarum ⁊ actuum. ¶ t per hoc reliquitur superflua consideratio gl. in dicta lege: que dicit in hoc moderamine tria attendi: primo scilicet modum quia agresſus sine armis vel cum paruo baculo resistere non debet armis. secundo tempus vt scilicet id fiat in continenti non ex interuallo. tertio causam vt scilicet fiat ad defensionem. non ad vindictam: sed certe dari non potest regula certa quo ad primum vt etiam notatur in dicta. l. quia aggressor plus aliquando pugno potest vel baculo paruo. q̄ aggressus ense: nec quo ad secundum vel tertium. Sed tamē pro informando iudicis arbitrio distinguēdum est: qz si vis infertur psone. potest quis incontinēti pcutere a q̄ pcutiatur ad euadēdū pcutionem vel iniuriam: qz hoc est iniuriaz repellere potius q̄ inferre: quod ⁊ bar. limitat si verissimilia precedunt indicia. ⁊ aggressi. q̄ ille volebat offendere. et ille aliter se defendere non poterat: facta vero iniuria persone non est licitum pcutere etiam incontinenti: quia non esset defensio sed vindicta: nisi forte fm Jnnocē. timere tur geminata percussio. et idem Bart. ō tamen percussus insequitur percussorem iam nolentem pcutere et vulnerat. puniri non debet vt dolosus: sed vt culpabilis: quia incōsultus calor vitio calumnie careret. vt in. l. j. ff. ad turpil. Si autem vis infertur rebus distinguit Jacō. de are. quia si aliter per viam iudicij reparari potest: pcutere nō licet: etiam si res aliter salua esse nō posset. si autem reparī nō potest per viam iudicij. dicit ſz fm aliquos male. vt infra homicidium primo. §. ij. ⁊ iij. et plenius infra excōicatio. vj. §. iij. casu. ſc. q̄ licet defendere. etiam occidēdo vt. l. furem. ff. ad. l. corne. de sicca. sed tamē iniuria repelli debet incontinēti idest q̄ primus quis poterit licet iniuria sit facta: quia non sit vindicta sed defensio quedam. ¶ t quādo dicatur incōtinēti hoc casu. dicit glo. in. c. significasti. ij. de homi. q̄ debet hoc facere q̄ citius poterit collectis amicis. ff. de acq. pos. quod meo. §. fi. ⁊ Jo. an. ⁊ ho. dicūt hoc verum vt licitum sit resistere cum amicis ad recuperatiōem inuase rei si hoc fiat antecq̄ ad alia diuertatur alias ēt guerra et vindicta: barto. vero in. l. j. C. vſi. vi. tenuit vt q̄ hoc fieri debeat infra tres dies: q̄ multus dr hoc quod est q̄ primum poterit nō diuertēdo ad alia. relinquēdum arbitrio boni viri rerum qualitate pēsata: qz si nobilis ejectatur de castro forte infra sex mēses nō faciet se satis fortem ad rehabēdum ⁊ dicum Jo. an. procedit quando res per viam iudicij potest rehaberi. quia tūc licet eam defendere nisi dum est in ipo vpl: vt infra. §. vij.

¶ Secundo vtruz percutere possit inuasus qui posset euadere fugiendo: ⁊ dicit archi. quod non: sed dicit panor. in. d. c. olim quos dam distinguere: qz si aggresso est magnuz dedecus fugere non tenetur fugere sed percutere potest ad iniuriam repellendam: si vero non est sibi verecundia: vt quia aggrediens est longe prestantior: tunc seens. bar. vero tenet indistincte q̄ quis fugere non tenetur: qz fuga est iniuria. l. itez apud labeonem. ff. de iniur. ⁊ consequenter ad eam repellendam ⁊ propulsandam percutere ſz: resistere. vt in. d. c. olim. ⁊ in. c. dilecto. de sentē. excō. lib. vj. ⁊ etiam occidere fm iuz ci uile si aliter res salue esse nō possunt iuxta notata in. l. furem. ff. de sicca. quelibet aūt iniuria corporalis maior est rerum iactura. l. interlocum. ff. de pe. quod tamen temperandum est. vt no. bar. in. l. j. ff. eo. ti. ⁊ consequenter pro hac propulsanda licitum est percutere. Sed tamen panorm. dicit q̄ hoc tum. non tamen irregularitatem si occideret ant mutilaret: quia eam quis solum vi potest: facit quod legitur ⁊ notatur in cle. si furiosus. de homi. ⁊ glo. in. §. j xxiij. questio ne octaua.

3 ¶ Tertio verum licita sit predicta defensio predicto modo vniuersaliter omnib⁹: ⁊ dico q̄ licitum est omni persone non solū laiche: sed etiam clericis ⁊ religiosis etiam si beri non potest secundum Jo. de lig. qz hoc competit iure naturali. distinct. j. ius naturale: ⁊ quo ad actus naturales religiosi nō cenſentur mortui. xvj. qō. j. placuit. ¶ t opinio ygo. tenentis quod peccat mortaliter: occidens ne occidatur reprobatur ⁊ cōtra hom̄i tamen fm. s. tho. nullus ad hoc tenetur. ſ. vt occidat ne occidatur: sed esset magis perfectionis si se permitteret occidi q̄ si se defendendo occideret: cum aliter euadere non possit. Licita est in omni loco etiā in ecclesia propter periculum quando secū rerum homicidium hoc non faciendo: nec ob stat ecclesie pollutio per sanguinis effusionem: quia magis ponderanda est hominis conservatio cum sit irrestaurabilis q̄ ecclesie que reconciliari potest: ⁊ forte dici posset quod ad eius pollutionem requiritur effusio sanguinis iniuriosi. vt notatur in capitulo vno. de consecratio. eccle. libro sexto. Licita est etiam occupato in quocunq̄ offi cio: ita quod etiam celebranti si inuadatur ⁊ aliter euadere non potest licitum est se defendere ⁊ occidere: quia propter impedimentum corporale superueniens inchoatum officium dimittitur inexpletum. septima. questio. j. illud. ⁊ capitulo nihil. hic autem euenit impedimentum celebranti: immo periculum mortis: ⁊ consequenter licitum est el pretermisso officio se de imminenti periculo expedire: ⁊ si se defendendo occiderit potest reassumpto officio celebrare: dummodo affuerint ea de quibus loquitur clemen. si furiosus. quia vt in ea probatur nec peccatum nec irregularitatem incurrit. ¶ t idem de baptizantibus: ordinantibus: confirmantibus: penitentias iniungentibus: ⁊ singula sacramenta conferētibus si inuadantur: qz licite postponunt i. locum sacramentorum collationem inchoatā. propter sui tutelam. Jo. de lig.

4 ¶ Quarto queritur pro dictis in. §. priore. vtrum sacerdos baptizans actualiter puerum in mortis periculo constitutum q̄ eternaliter damnabitur: si sacerdos omisso baptismo se defendat nullo alio existente qui baptizet: licite omittat baptismum vt se defendat: ⁊ dico quod non licet sed preligenda est mors corporalis sacerdotis: morti spirituali pueri quia si ita fiat sequit vnum ma'um tantum: ⁊ illud est temporale scilicet mors corporalis sacerdotis: aliter vero sequuntur duo et spiritualia scilicet mors eterna pueri. de consecra. distin. iij. firmissime. ⁊ negligens cure animarum quod sacerdoti est mortale. extra de eta. ⁊ qua. cuz straro: preeligendum autem est minus malum maiori. xlij. distinctio. nerui. Vbi aut̄ foret dubium probabile de vita aut morte pueri antecq̄ periculum esset expletū: ⁊ constaret de morte sacerdotis nisi diuerteret: adhuc creditur preeligenda mors sacerdotis: ⁊ maxime propter ⁊ parrochiani. Jo. de lig. infra casus. §. ij.

5 ¶ Quinto vtruz licita sit predicta defensio cuilibet contra quemlibet inuasorem: ⁊ dico eam esse licitam primo contra superiorem generaliter. quando. ſ. constat q̄ iniuste inuadit. C. de iure fil. l. prohibitum: ⁊ maxime cum aliquid extra officium suuz agit ad ipsum non spectans: sed si iuste agit nō est resistendū. ij. q. iij. qui resistit. ¶ secundo contra iudicem vel potestatem iniuste inuadentem vt occidat. ¶ t tertio cōtra patrē agentem aliquid contra filium etiā degentem in patrio potestate si excedit sibi cessa ex iure patrie potestatis: ⁊ multo magis si

ista tuitio tenuit de defensione corporis seuis et [illegible] ut est ut. et Rabi alb. in. c. [illegible] [illegible] de [illegible] libro

Universidad de Deusto
Biblioteca

agit contra filium emancipatum. Et quarto contra abbatem proprium vel alios prelatos: si contra monachum aliquid attentaret in his que non pertinent ad offm suum iure vel constitutionibus modificatur: maxime in his que propter morum periculum ingerunt: vtpote si abbas monachus iniuriaderet vt occideret subito: sed si attentet prelatus contra monachum de permissis a iure cõi vel constitutionibus ordinis corrigendo et similibus monacho resistere non licet immo nec in hoc casu audiretur appellãs extra de appel. c. de priore. Et quinto seruo contra dñm: si attentet aliquid a iure non permissum: in permissis autem a iure non licet ei se defendere: et est hodie restricta dominorum potestas in seruos: qz nec trucidare nec acriter eos affligere possunt. Et idẽ dicendũ est de vassallo contra dñm. discipulo contra magistrum et vxore contra maritum quia scilicet possunt se defendere si vltra debitum iuris aliquid attentent alter nõ. lo. de ligna.

6 ¶ Sexto vtrũ licita sit dicta defensio etiam p alio: et dico q̃ est licita. p filio. pro vxore: immo pro sponsa et pro alijs personis coniunctis: qz si licita est pro rebus licita est et p coniunctis et amicis inuasis: cum etiam homo homini officium debeat. ff. de seruis l. cum seruis. et vassallo p dño immo ad hoc tenetur als perdit feudum: et militi. p belli hpositio si potest: als capite punitur: immo etiam extraneum defendere dz si pot quilibet sine periculo fui. xxiij. q. iij. non inferenda. lxxxiij. dl. error. Immo fm Bart. in. l. si quis in seruitute. in si. ff. de fur. et in. d. l. vtvi et ibi gl. e. xxiij. q. viij. §. j. in gl. et cy'. et pe. in l. j. C. vnde vi. quilibet de populo. pot quilibet impune defendere: consuluit tñ bar. in d. l. vt vim. ad tollendũ omne dubium: q̃ faciat quis sibi mandari vt defendat: clamando defendite vel curritte vel similia: vt etiam no. bal. in. d. l. j. qz tunc fm omnes licite et impune defendit et facit arg. in. l. gratus. C. de adul. Sed tamen ista intellige de pena ciuili: non autẽ de irregularitate. hic tamen distinguendum est quo ad incursionem vel euasionem pene ciuilis aut canonice secundum archiepisco. qui loquitur videtur ex Io. de ligna. Nam occidẽs vl' mutilans defendendo seipsum: euitat penam irregularitatis: non autem si alterum defendat etiam patrem vel filium. vt no. gl. in. c. si furiosus. de homi. in cle. penam autem excommunicationis percutiendo clericum euitat non solum defendendo se: sed etiam patrem matrem vxorem filium vel filiam fm Innocentium. non autem defendendo extraneum: etiam si miles mandato iniurianti hoc fecisset: quod videtur intelligendum q̃ si occideret mutilaret: vl grauiter lederet clericum: als non videtur incurrere fm archiepi. immo dico q̃ nec si grauiter seruato moderamine: qz excommunicatio iuris nõ q̃ est sine mortali. Quantum vero ad euitationem pene personalis aut pecuniarie: si volentes vim vi repellere ab iniuriato: vel coniuncti: euitant penam fm modum. ff. de iusti. et iur. l. vt vim. limitando eam per. l. in priuatis. ff. de iudi. similiter si sunt extraneo deputati pro comitiua: violentiam passi: autem non erant sic deputati: sed vocantur in auxilium: per passum iniuriam: sic etiam euitant penam vim vi repellendo incõtinenti tantum: non ex interuallo neq̃ si non advocantur in auxilium per passum hec omnia archie. sed verius est q̃ de bar. dicit q̃ quilibet quilibet posset defendere: et de hoc infra de excommunicatione percutientium clericos notabili. iiij. §. ix. Quid etiam subdit quod vassallus citius euadit patrem inuasum ad mortem q̃ dñm si vtrq̃ ne pateat: quia patri tenetur filius naturaliter ut ulli iure domino autem ciuili tantum: Sed iuramento astrictus sit ad iuuandum dominum: tamen hoc iuramentum intelligitur salvo vinculo precedẽti: qz ius alteri illatum non tollitur per secundam obligationem. extra de iureiur. c. petitio. secus vt dicitur de patre inuaso inquantum ad statum et aliqua bona vt supra bellũ primo. §. v. Sed in simili casu magis patrem iuuabit q̃ seipsum suum: quia in beneficijs temporalibus cuiusmodi sunt substantia vita et huiusmodi. tenetur quis magis patri carnali q̃ spirituali. vt no. glo. xxx. q. j. c. j. et dl. xxxvi. non satis.

¶ Septimo vtrum licita sit predicta defensio pro rebus. et dico q̃ Io. de lig. distinguit. Aut enim volens propulsare violentiam ab vi pro rebus illata iuste possidet aut iniuste. Si iuste hoc potest incontinenti: et cum dicto moderamine: et hoc pro rebus suis et sibi depositis et commodatis: et p rebus amicorum et propinquorum eos. f. adiuuando. dl. lxxxiij. qui consentit. ex interuallo autem non licet vt supra §. j. Si autem possidet iniuste: aut possidet iniuste ab aliquo alio: et eo contra quem vult vim vi propulsare: tunc licet ei contra filium alium quandoq̃ volentem violentiam inferre vim vi repellere. aut possidet iniuste ab eo pro quo vult

vult vim vi repellere: et sic aut possidet primo vi. aut secundo precario. aut tertio clãdum concedit. tandiu q̃diu is qui cõcessit. parit. ff. de preca. l. j. §. et pcaria dr ad pces alios. vsq̃ ad quinquenniũ contractus. initus. vt extra eo. c. j. In primo casu si statim venit vt recuperet. non licet resistere vi. C. vnde vi. l. j. si autem venit ex interuallo licet resistere: quia neq̃ ex interuallo licet alicui auctoritate propria recuperare ablata. In secundo autem casu cui. f. precario possidet. tunc post denegatam restitutionem. licet illi. f. petenti rem suam statim vim vi repellere: nec licet ei qui sic possidet resistere: qz denegando videtur spollare. sed ante denegatam restitutionem non posset vim vi repellere: licet posset reuocare precariũ. In tertio vero casu scilicet cui possidet clãdestine. non licet vim vi repellere. sed licitum est ingredi: et si ille non admisserit extunc fit violentia. de quo. §. sequenti. Et notandum primo q̃ licitum est pro rebus vim vi repellere cõtra omnes contra quos licitum est. p personis: si tamen vim repellere volentes. possint habere bona. vt excludantur serui. monachi. et similes: sed tamen moderamẽ inculpate tutele diuersificari debet. attenta varia personarum qualitate: quia aliter et aliter contra patrem q̃ contra penitus extraneum: et sic de alijs que considerãda venirent. Et secundo q̃ vim vi repellẽdo pro rebus incurrit irregularitas si clericus vel alius occidat vel mutilet: nõ autem incurritur excõmunicatio si quis eum percutiat seruato moderamine incul. tu. quia diabolica suasione. xxvij. q. iiij. si quis. et iurio. vt patet in iudice reum cõdemnãte. hec omnia Joan. de ligna. pro cuius dicto adfert. aliquando aliquando vim repellit. possessio recuperare. vide etiam infra excommunicatio. vi. §. iiij. casu. ix.

8 ¶ Octauo vtrum aliquo tenente rẽ meam liceat mihi illam auferre: et dicit Panor. in c. sicut. el. iij. de iureiurã. q̃ sic si recuperatio fiat incontinenti. qz vim vi repellere licet: si autem non fiat statim. debet eam quis recuperare per iudicem si potest. alioq̃n si nõ potest: potest dominus in defectu iudicis rẽ suam violenter recuperare. si alter nõ potest. gr. l. multus. C. de iudi. in glo. et l. ait p̃tor. ff. de his que in frau. credi. no. Innocẽ. in. c. olim. el. j. de restitut. spolia. et si aliter rem suam habere non potest licet furto eã tollere: non tamen licet per mendacium: qz mentiri non licet pro alterius vita. xxij. q. ij. ne quis. et sic limita glos. in. c. cupiẽtes. de elect. libro sexto. Quomodo autem liceat rẽ meam vel equiualens furari. vide infra furtum. §. xij. et xiij.

¶ Nono vtrum predicta defensio possit auferri per papam vel principem vel legẽ vniuersalem aut municipalem. et dicit albe. in l. omnes. C. de episco. et cle. quod secundum aliquos defensio tolli non potest cum sit de iure naturali: et videtur expressum in clem. pastoralis. §. penul. de re iudi. dominus autem Gabriel de osseletis in suo tractatu tenet quod si statuto cauetur vt procedi possit nulla data defensione valet: pro quo facit quia licet appellatio sit species defensionis tamen in multis casibus tollit. C. quorum appel. non reci. per totum: item quia iura volunt in multis casibus nullam dari defensionem. C. de ficta. l. fin. C. de adul. l. j. C. de fal. mo. l. ij. cum similibus. Veritas autem est q̃ defensio manualis est de iure naturali et auferri non potest: et de ista in. dicta. l. vt vim. sed defensio danda per iudicem reo petenti vel non petenti. est de iure gentium vel ciuili: et consequẽter per aliud iuo potest auferri: et consentit albi. 9

¶ Rursus de bello tertio vt est cõe tãgens clericos vel ecclesias.

Bellum tertio scilicet commune vt clericos tangit vel ecclesias vt plenius innotescat sciendum est quod clericis interdictum est bellare. xiij. q. viij. per totum: et huius duplicem rationem assignat sanctus tho. xxij. q. xl. immo etiam arma portare non debent absq̃ iusta causa puta si transeant p loca periculosa ad terrorem latronum licet percutere nõ debeat. arg. xiij. q. iij. maximianus: et not. de vi. et hon. cle. clerici. el primo. in glo. et si tertio moniti non desistere rint perdunt priuilegium fori. vt canonis si quis suadente. xvij. q. iiij. 1.q.

¶ Primo vero queritur vtrum prelatis ecclesie liceat indicere bella: et dico quod sic ratione temporalis iurisdictionis: vt not. Innocen. in. c. quod in dubijs de pe. imo. et sine tali iurisdictione potest episcopus indicere bellum pro causa spirituali: puta p extirpandis peccatis vel bonis ecclesiasticis defendendis: pro quibus licet vti bello. vt probat text. in. d. c. Maximianus: et huiusmodi: quia dicit ho. in sum. quod cuius

Universidad de Deusto
Biblioteca

auctoritate fieri potest bellum ꝓpcipue pro fide vel contra eum qui excommunicatus pro mortali parere non vult: pro qualibet autem causa spirituali pōt excommunicare ⁊ ꝓsequēter si mandatis eius non obtemperetur poterit indicere bellum. Potest ēt ꝓlatus indicere bellū pro iniuria subditi sui de qua iusticia non fit: ⁊ alios quasi iniuriantes in bello capere vt no. Innocen. in.c. dilectus. de app. ⁊ c. sicut. de iureiurā. Non tamē debet episcopus vel ecclesia bella indicere contra iudeos ꝓm archie. quia vbiq; sunt parati seruire. nec ꝓsequuntur christianos: secus de sarracenis qui christianos insequūtur: ⁊ est textus. xlij. q. viij. dispar. ⁊ ibi notat glo. q; nec etiam sarracenis forent indicenda nisi christianos persequerentur.

2 ¶ Secundo. vtrum liceat episcopis vel clericis interesse bellis: ⁊ dicit. s. Tho. xxij. q. xl. q; ꝓlati ⁊ clerici ex auctoritate superioris possunt interesse bellis: non quidem vt pugnēt manu propria sed vt iuste pugnantibus subueniant suis exhortationibus. ⁊ absolutionibus: ⁊ aliis huiusmodi spiritualibus subuēctionibus: sicut ⁊ in veteri lege mādabatur iosu. vi. q; sacerdos sacris buccinis in bellis clangerēt: ⁊ ad hoc ꝓtio fuit cōcessum q; episcopi vel clerici ad bella ꝓcederent: q; autem aliqui propria manu pugnent abusionis est. hec ille. Joānes autē de ligna. videt distinguere de bello inuadente ⁊ defendēte: dicens q; episcopis non licet accedere ad bella sine licentia pape: maxime cum vocātur ad bella secularia: secus si iura sua defendant. Innocentius etiam in. d. c. quod in dubijs. non variat vt et imponit Panormi. sed distinguit. Nam inquit Panormi. primo dixit quod prelatus habens iurisdictionem temporalem posset ex iusta causa bellum indicere: et alios incitare ad pugnam ante conflictum quod si faciat in ipso conflictu dicendo pugnate fortiter, vel emittendo voces exhortatiuas ad pugnam. forte incurrit irregularitatem: immo sine forte ꝓm ho. si inde sequitur mors aut mutilatio: sed quia obuiare videbatur. c. pe. de homi. et ꝗ cler. pcuf. c. pe. postea dixit quod causa defensionis pñt clerici interesse: et subdit ipse papa: q; si ipe clericꝰ infert bellū nō ꝓz interesse si vero fuit ibi cū defensionis sed necessitas non erat ineuitabilis. ⁊ tunc efficitur irregularis si ex percussione sua sequitur mors aut mutilatio vt in. dicto. c. pe. de homici. secus si ex aliena. adde tu quod si necessitas esset ineuitabilis non est irregularis etiam si occidat. Ex quibus omnibus collige quod clerici non possunt primo pugnare manu propria quia sunt ad meliora deputati: secundo nec cohortari vel esse in ipso actuali conflictu nisi pro defensione: tertio quod nec ante conflictum possunt exhortari ad occidendum vel mutilandum: sed solum ad liberandum fidem vel patriam: et si inde aliquis moriantur non imputatur eis immo pocarent si non facerent. xxiij. qō. v. de occidendis. et de homici. postulasti. et. xxiij. q. ij. tua nos.

¶ Tertio. vtrum qui bellis interfuerint possint fieri clerici: et dicit Ray. quod si quis intersit bello licito. nec interficit. nec vitat. aut prestat causam mortis. si alias sit idoneus promoueri potest dispensatione non indigens: si vero intersit bello illicito: ⁊ ibi homines sunt occisi etiam si nō ꝓpter illum imputabitur illi propter culpam precedentem: ⁊ ita non poterit promoueri. et. q. questio. prima. capitulo vltimo. extra de cleri. percussen. presentium. ⁊ de homici. concedebatur. ⁊ concordat Sodo. ⁊ Hostien. et addit Ray. quod credit cum talibus episcopum posse dispensare: dummodo nec mors nec mutilatio fuerit subsecuta. scilicet promouendos. arg. de cle. pug. i. notat. c. primo ⁊ secundo.

¶ Quarto vtrum teneatur restituere clericus qui fuit cuz suo domino habente bellum: ⁊ inde aliquid assecutus est de bonis hostium. ⁊ dicit ꝟ. quod si dominus illi ab his quibus licuit rapere potest illa retinere: si vero ipse rapuit tenetur ad restitutionem damnificato quidem si sit. alias pauperibus: quia sicut bellandi ita rapiendi non potuit ei suus dominus auctoritatem dare: posset tamen illud retinere de consensu domini qui iuste pugnauit si consensit. dum guerra durat. quia perinde est ac si dominus rem illam dedisset. et: et idem dicit monal.

¶ Quinto vtrum ecclesia possit incastellare ad aliquem defendendum. ⁊ dicit archi. in c. sanctorum patrum. x. q. i. quod nō est ab qua ecclesia incastellanda ad aliquem defendendum: ⁊ sic intelligitur ꝓdictum. c. similibus. ad defensionē vero bonorū ⁊ ecclesiarum qui in casu licito ad eam confugiunt incastellari potest. ar. de immu. ec. cū ecclesia. ⁊ in hoc concordant Jnno. ⁊ ho. sed Bago. intelligit quod incastellari non vt ecclesia a clericis: etiam si laici velint insultus facere contra eam. vel ꝓpter obligatōes. vel ꝓpter alios vt ipsis laicis resistat: nisi interueniat auctoritas pape: sed forte qō ꝓmittitur verius est: archi. Et cū ꝓta opinione cōtrer trāseunt ibi doc. vt dicit panor.

¶ Sexto. vtrum hi qui in bello iusto ecclesias incēdunt vel euertūt. teneātur ad emēdam: ⁊ vl. ⁊ ꝟ. dicūt q; tenētur cōcurrētibus duobus: primo q; nō sint incastellate: secūdo q; a proposito hoc faciant: nō autez tenentur si sint incastellate. ab his qui habent iniustum bellū: ēt si hoc faciant a ꝓposito: nec si nō sunt incastellate qñ hoc nō fit a proposito. sed a casu. i. dum iuste bellantes ēstant opam rei licite incēdēdo machinas hostium ⁊ huiusmodi: sicut ꝓm sum. cōfes. qnādo incēdunt villam aut castruz qō aliter cōmode capere nō possunt. Et intelligē a casu. i. ꝓter volūtatem: ⁊ nō ꝓter scilicet a ꝓposito. ⁊ dux scit ecclesiam comburendam cum reliquis edificijs: tamen si posset vellet eam non comburi.

7 ¶ Septimo. quid de rebus que rapiuntur de ecclesia: aut que sunt bona ecclesiarū vel clericorum existētium in terra illius cōtra quem bellum gerit: ⁊ dicit ꝟ. q; raptores hoium restituere tenentur: nisi ꝓtio de auctoritate prelati ecclesiastici hoc fieret: vel secundo nisi essent victualia ⁊ huiusmodi: intellige si cum hoc non sunt bona ecclesie vel clericorum vt colligitur ex sum. confes. Et sic colligē q; de ecclesia rapere non possunt iuste bellantes nisi victualia hostium ⁊ huiusmodi puta cop. arma alia sua ꝗbus

8 suuadātur contra hostes.

¶ Octauo. quid de confugientibus ad ecclesiam dum hostes trumpunt: ⁊ dicit ꝟ. q; si tales incastellauerunt ecclesias. aut impugnauerunt iustos hostes. gaudere non debent immunitate ecclesie. quam ipsi primo. violauerunt inde pugnando: similiter si ibi victualia reponant quibus subsistent i hostiū ꝓpugnatōe. nō peccāt rapiēdo iuste pugnātes. nec restituet tenēt: ⁊ licēt ꝓlati

¶ De benedictione ⁊ reb⁹ ecclesiasticis benedicendis.

Benedictio ministrorum ecclesie est duplex. prima rerū puta aque de qua supra. aqua benedicta. et vestium ac vasorum: ⁊ secūda personarum que dicitur benedictio super populum: ⁊ duplex est. prima. s. solemnis. quem ritum fit solemnitate. adiutorium ⁊c. et hanc facere possunt episcopi soluz in tota sua diocesi: ⁊ archiepiscopi in tota prouincia cum visitant: ⁊ legati in terminis sue legationis: ⁊ abbates quibus ex priuilegio concessum est: vt notatur. xxvi. q. vi. ministrare. de consecra. distin. i. cum ad celebrādas. de excess. prela. accedentibus. de priuil. abbates. libro. vi. Secunda est simplex: et hec fit a sacerdotibus in missa absente episcopo: aut de mandato eius interpretatione cum presens est. xxi. distin. denique. xcv. dist. ecce ego: ⁊ hoc dixit Ray. ⁊ glo. eius. vt in summa confes. libro tertio titulo. xxvij. q. x. vbi etiam dicitur q; presbyter celebrans presente episcopo innuere debet ei an velit benedicere: ⁊ si velit ipse non benedicat: si vero nolit benedicat ipse simplici benedictione. nulla alia expresse licētia petita: qz ex quo permittit celebrare missaz intelligitur spectantia ad illud permittere. arguitur de offic. delega. preterea: huiusmodi autē est benedictio. de consecra. distin. i. missas. Benedictio etiam aliarum rerum est duplex vt patet p notata. in dicto. c. abbates: quedam scilicet cum sacra vnctione vt bñdictio altaris: quedam aūt est ꝟ balis solū vt benedictio vestium.

Bñdictio simplex.

¶ Primo ꝟo queritur pro noticia dicendorum. vtrum ea que conueniunt episcopo cōuenire possint de iure vel consuetudine simplici sacerdoti: ⁊ dico q; tripliciter aliqua episcopo conueniunt. primo. i. rōne ordinis ⁊ hec ꝓm glo. in. c. transmissa. de electione. ⁊ rex. in. c. quāuis. lxxij. dist. sunt velut clericos ordinare vel deponere conficere chrisma. consecrare virgines ecclesias vel altaria: baptisatorum frontes chrismate benedicere: ⁊ huiusmodi de quibus dicit Panormi. in. c. transmissa q; in electum confirmatum non transeunt. nisi post cōsecrationē. i. postquaz habuerit ordinē episcopalē. qui in ipsa consecratione conferitur. Et scborasa exēplificat. sicut est iudicare. excommunicare. corrigere. suramēta recipere a vassalcia ⁊ similia. Et tertio ratione dignitatis. monialis publicas pēnitentias imponere: vel dare indulgētias. ⁊ huiusmodi: de quibus Panormi. in capitulo accedentibus. de excessis. prelato. Zgitur que conueniunt ei primo modo per inferiorem acquiri non possunt per consuetudinem quātumcunq; vetustam. vt patet ex capitulo quanto. de consu. vbi etiam omnes docto. concordant: sed que conueniunt ei secō modo ꝓ inferiorē clericum ꝓscribi possunt: vt pz p. c. audiens. ⁊. c. olim. de ꝓscrip. et in hoc etiā ibi cō

1. q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordant doctores: & similiter ꝓscribi per inferiorem possent ea que sunt dignitatis episcopalis: vt p3 per.d.c.auditis & c.c.cū olim & c.accedentibus. vbi & panor. dicit ista bene posse acquiri p consuetudinē: ex quo habetur q̃ dicunt esse potius iurisdictionis q̃ ordinis: vnde post cōfirmationem & ante cōsecrationem electus in ep̃m ꝓcedere potest indulgentias etiā si nō sit sacerdos. vt patet p docto. & panor. in.d.c. accedentibus. q: istud est iurisdictionis: & idem dic de cognitione causarū matrimonialiū: & impositione pniarū publicarū. Ad huiusmodi tamen ꝓscribenda. fm panor. in.d.c.auditis. requirit titulus putatiuus cum ius cōmune resistat: vel tārū tempus de cuius initio memoria hominum nō existit. vt in.c.i.de prescrip.lib.vi.

2 ¶ Sexto. vtrum benedictio calicis corporalium & vestimētorum & huiusmodi sit ordinis vel iurisdictionis vel dignitatis ep̃alis: & dico hoc multis esse dubium: quibusdam dicentibus q̃ sunt ordinis. q: si essent iurisdictōis vel dignitatis ep̃alis. prescribi, possent vt p3 ex dictis. nō solum per abbates. sed et p inferiores. & ꝑ ist̃ possent et corporalia benedicere: quod est absurdū multibi auditū. & cōtra oēm ꝓsuetudinē: quibusdam ꝯo econtrario dicētibus q̃ sunt iurisdictōis vel dignitatis. q: si essent ordinis ꝓscribi non possent p abbatē aut alium inferiorē ep̃o: & ꝑ abbas non poterit benedicere etiam vestes aut alia paramēta: q̃ absonum & cōtra consuetudinē vt. cum benedicat paramēta nō solum suaꝝ ecclesiarū. sed etiā vndecūq̃ venientium. Dico autē q̃ de iure vel ꝓsuetudine omnia ista sunt ordinis ep̃alis fm cōmunē doctorū sententiam quā etiam tg panor. in.c.aqua. de cō. eccle. vbi querit: quare delegari non possunt ea que sunt ordinis ep̃alis sed alia sic: & respōdet ideo esse. q: potestas exercendi ea que sunt ordinis. a nuda voluntate sup̃oris non dependet. sed consistit in certa forma. p ecclesiam tradita: & ista est ratio decidēdi ter. in d.c.aqua: que ꝯo sunt iurisdictionis constituunt in nudo exercitio voluntatis. idcoq̃ delegari possunt cuicūq̃. secus in his que sunt ordinis. hec ille. Ex quibus patet propositum. s. q̃ ꝓdicta sunt ordinis: quia eorū benedictio consistit in certa forma p ecclesiam tradita. vt in bñdictione calicis patz. vbi requiritur vnctio. & spālis oratio & benedictio: in benedictione autem corporaliū requiritur alia spālis forma. & alia in benedictione vestium: vnde omnes huiusmodi benedictiōes sunt ordinis episcopalis. Et ad rationem probantem q̃ non: dico q̃ horum quedam sunt ordinis episcopalis proprie vt que numerantur. in.d.c. quoduis. & generaliter omnia que vnctione benedicuntur: & quedam reductiue. vel large forte ratione consuetudinis vt ea que superadditur doctores: vnde abbates prescribunt horas quedam & nō omnia vt benedictionem vestium nō autem vasorum siue calicū. Et preterea idem probatur cōsuetudine generali quia tales benedictiones nunq̃ nisi post cōsecrationem conferunt: si autem essent iurisdictionis vel dignitatis. post cōfirmationē & ante ꝓsecrationē cōferre possent. sicut alia huiusmodi cōferuntur.

¶ Tertio. vtrum benedictio calicis paramētorum & huiusmodi pro missis celebrandis fieri possit a sacerdote: & dicunt doctores in clem. attendentes. de sta. regul. q̃ nō sunt potius ordinis episcopalis: & idem tenent in.c.abbates. de priui. lib. vi. & summarosel. & hoc ꝯ consuetudo. & similiter ipsius curie dantis priuilegia ordinibus religiosorum. vt benedicere possint paramenta excepto corporali. quod frustra fieret si hoc iure vel consuetudine possent. Summa tamen angelica dicit suo iudicio sacerdotes posse benedicere paramenta. hac ratione. q: omnia que sunt ordinis possunt nisi sint ordinis episcopalis vel sint eis specialiter interdicta. c. quāuis. xcviij. dist. & d.c.ecce. & lxviij. dist. legimus: sed benedictio paramentorum. non est ordinis episcopalis. q: competit abbati ex consuetudine vt tradit docto. in.d.clemen. attendentes. quod hoc non posset si esset ordinis episcopalis. argumentum eorum: que notātur in.c.pe. de consecra. eccle. vel alta. nō est etiam eis prohibitum. vt de credo inquit q̃ possint omnia pertinentia ad celebrationē missarum. que cum sint sacra vnctione non fiunt nec sunt eis specialiter prohibita bñdicere. Sed ista ratio admittit vno falsa. primum q̃ simpliciter sacerdotes possit quicquid nō est ordinis episcopalis vel ei spāliter interdictum. & instāria eius. his que de consuetudine referuntur. ꝯ scopo. sicut est absolutio ab homicidio: secundum est q̃ benedictio vestium non sit ordinis episcopalis: quod saltem de consuetudine falsum est. Recitat tamen sum. fixum quartus hoc concessisse simpliciter sacerdotibus ordinis minorum vt benedicere possint omnia ecclesie vel altaris paramēta. & vestes sacerdotales & huiusmodi ceptro: corporali: & consequenter idē poterit

simplices sacerdotes ordinis predicatorum. ¶ Quarto. vtrū abbates possint benedicere pdicta: & dicit Semi. in.d.c. abbates. q̃ benedicere possunt omnia in quibus est benedictio verbalis solum. & quando faciunt ad opus suarum ecclesiarum alias nō: sed dubium est de benedictione corporalis que est verbalis: & paramētorum ecclesie nō sue que. ex consuetudine benedicit: & ideo dico dicere de iure per.c. consulto de cō. di. i. vbi ter. loquit de corporali & fortiori intelligit de calice: nec de ꝓsuetudine que multiplicit ita obseruatur immo nec que sit possibilis quantum ad calicem. quia ratione vnctionis est ordinis episcopalis proprie vnde prescribi nō potest. licet Cardi. in.d. clemē. attendentes. & sum. ang. senserint contrarium: possunt tamen forte prescribere benedictionem corporalium. que sine vnctione fit: quo modo verum dicit Semi. vestes autem & alia paramēta possunt de iure benedicere. vt probari videtur in.d.c.abbates. huncta glo. in verbo quasi episcopali episcopalem vt ibi dicitur. vnde vruntur insignis episcopalibus. possunt ea que nō sunt ordinis episcopalis proprie sed large ratione consuetudinis. & si hec non possunt de iure saltem consuetudine possunt: quia ita seruatur: quāuis Guil. & Innocē. & quidam alij. in clemē. attendētes. de sta. re. vel paramēta etiam ecclesiarum suaꝝ.

5 ¶ Quinto. queritur que benedicenda sint in spectantibus ad sacrificium altaris: & dicitur ex diuersis doctorib⁹ q̃ benedici debet ecclesia vel altare vel calix. et vestes sacerdotales scilicet amictus: alba. cingulum: manipulus: stola & casula: nō autem camisia secundum archiepisco. et corporale quod est quedam palla & palla alta rio id est vestio qua altare operitur secundum glo. ray. supra quam & immediate extendit cor̃ corporale si commode potest. scilicet in casu necessitatis vt cum alie non habentur sufficiant ro balle laicorum quibus deinde ipsi vti possunt: quia non sunt ad culpam tempus assumpte. Et hoc consonat dicto postlen. quod ista possunt a mulieribus tangi quando non sunt per episcopum benedicta. Et similiter secundum laudabilem consuetudinem aliquorum benedicendum est missale: licet glo. in capitulo primo de pigno. dicat contrarium: & similiter libri alta

Summa

ris. vt dicunt hostien. Joan. & butri. car. panor. imo. & barba. c.i. de pigno. & probatur quia in libro pontificali est specialis benedictio pro istis libris: & ratio quia benedicuntur omnia quibus in illo mistério vtitur sacerdos vt sacerdos: vnde non benedicitur pallium altaris de necessitate: quia nec eo necessario vtitur: nec vtcoli eadem ratione & similia.

¶ Sexto queritur que sint in predictis re- 6
benedicenda: et dico secundum pe. de pal. in. iij. distinctio. xxiij. quod vestes sacerdotales cum quibus sacrificarici celebrauerūt non oportet propter hoc iterum benedici: sicut nec altaria super que celebrauerunt reconsecrari: nec sepultos ab eis exhumari. de sacra. non iter. capitulo nobis: sed ecclesie ab eis consecrate essent reconsecrande & vestes benedicte sunt rebenedicēde: q̃ ordinati ab eis non sunt reordinandi. nec baptizati rebaptizandi: quia ista sunt duo sacramēta sup que ecclesia non pōt dare potestatem ad libitum nec auferre. sicut super sacramentalia que sunt ex eius institutione. Cum autem vestes sacre rumpūtur. resici possunt a filium non sacrū & pannus non benedictus. possent apponi q̃diu manet forma sacre vestis: nec oportet eas benedici. licet per partes plures reficiantur. alias sic. de conse. ecc. quod in dubijs in glo. Dico autem formam mutari. quādo tanto pars est amota. q̃ non liceret sine illa celebrare. puta medietas vel tota manica albe. & tunc rutum est vt superfua tur pars noua anteq̃ abscidatur vetusta & sic semper remanebit forma. Quando autem sunt duplicata tempore benedictionis. casula. stola vel manipulus: si postea diuidantur vtraq̃ pars remanet benedicta: quia etiam multe casule. stole. vel manipuli: vnica benedictione consecrantur. hec ille. Quando autem iam non licet cū aliqua veste celebrare videretur standum iudicio boni viri. De cingulo autem cito videt q̃ quādiu altera pars tanta remanet q̃ sufficiat ad honeste ex more cingendum. licet cum eo celebrare maxime in necessitate: quia videtur esse corpus vnum forme. cuius scilicet queliber pars est eiusdem rationis vel qualitatis cum alia vel cum toto. licet non eiusdem quantitatis: & multo fortius licet si aliq̃s fractura cōplectur. fortificet nodo vel gruppo. Ad ista autem facit dictum petri de pa. communiter approbatum scilicet quod si de stola fiat manipulus vel econtra non oportet quod

Sline.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum benedicantur: quia scilicet non videtur esse alia forma nisi q̃ vnum est longius aliud brevius. que breuitas formaz nõ mutat: ⁊ ita in cingulo.

7 ¶ Septimo. vtrum aliqua de predictis cõuerti possint ad vsus humanos: ⁊ dico q̃ semel dicata deo. nullo modo conuerti debẽt in vsus prophanos: sed vetustate consumpta comburenda sunt. ⁊ cineres in ecclesia reponendi. c. que semel deo. de regu. iuris. libro. vi. huiusmodi autem sunt fm pe. de pal. ⁊ alios docto. palle altaris. corporalia vela. ⁊ cortine ecclesie vel altaris. que ante arcam vel supra extenduntur. vel de pariete ad parietem in quadragesima: aut que ad parietes pendent: ⁊ ligna. que poni non debent in coquina aut vineis pastinandis. sed in alia ecclesia: vel capitulo: vel dormitorio: vel refectorio fratrum. que loca omnia sacra reputantur. de cõ. di. j ligna. cuz glo. vel in alio loco honesto fm alios. Et idem intelligitur de lapidibus ecclesie destructe: ex quo videtur q̃ tumbe fracte edificijs poni possent religiosorum. quamuis facte fuerint religiose: dum tamẽ per earũ amotionem defunctorum memoria nõ deleatur. sed fiat noua tumba. vel ponat epitapium in pariete: quãdo iam tumba sic est destructa. q̃ nec apparet littera. nec interest defuncti eam non amoueri. Monasterium etiam ecclesia vel hospitale auctoritate episcopi fundatum vel edificatum: licet nõdum cõsecratum. non debet extunc reuerti ad seculare habitaculum. xix. q. ij. q̃ semel. hec omnia Petrus de pal. huiusmodi etiaz sunt cathedra ⁊ candelabrũ. ⁊ sõm Ray. peluis in qua diacon⁹ abluit corporalia: huiusmodi etiam videtur esse terra cimiterij vel ecclesie ⁊ ruine murorũ q̃ si honor defertur predictis cineribꝰ: quare non etiam predictis: vnde poni non debent in loco iniurioso. Et subiungit petrus de pal. q̃ corporalia non solum non conuertuntur in vsus prophanos: sed etiam non sunt abluenda per laicos: nec per mulieres nec moniales. xxiij. d. c. vasa. ⁊ c. sacratas. vbi dicitur q̃ nec pallas nec vasa sacra nec corporalia debent contingere: ⁊ si ex deuotione hoc faciant presumptuosa est. vnde nec preterea pieratis mortui sunt sacrisque stibus induendi. Quod autem sacerdotes ⁊ episcopi sepeliuntur: potest dici quod non debent ille vestes esse benedicte: vel si sunt consuetudo excusat: ⁊ similꝛ moniales que corporalia lauant. Scuta autẽ mortuorum in ecclesia apensa pro necessitate ecclesie milites tollere possent sicut dauid gladium golie. j. reg. xxi. hec ille. Possent tamen vasa ecclesiastica ⁊ calices confracti venditi casibus concessis. de quibus supra alienatio. integra vero non nisi alteri ecclesie vel loco religioso. vt in. c. ligna. de consecra. distinctio. j. vide tamen infra corporale. H. j.

8 ¶ Octauo vtrum aliqui alij a pdictis possint aliquid benedicere: ⁊ dico quod diaconus potest benedicere mensam absente presbytero: non autez eo presente nisi sit diaconus cardinalis secundum notata in. c. legimus. xciij. distincti. mulier quoq̃ benedicere non potest nisi eodem modo quo potest quilibet bonus christianus. capitulo noua. de peni. ⁊ remi. quia ea que sunt ordinis nõ cadunt in mulierem. De aqua benedicta. vide supra de secundis nuptijs an sint benedicende ⁊ benedictione nuptiarum. infra nuptie.

¶ De beneficijs ⁊ dignitatibus ecclesiasticis ⁊ pbendis in genere vel fm se.

Beneficium dupliciter sumitur scilicet pro actione benefactoris: ⁊ pro re quaz benefaciendo confert. Beneficium igitur primo modo est actio gaudium tribuens capiẽti: in libro. seu. c. j. ex qui. cau. seu amit. ⁊ Panormi. in c. vnico de commo. ⁊ in. c. ad audientiam de prescriptio. Beneficium autem ecclesiasticum est actio gaudium tribuens accipienti ecclesiasticum redditum: propter officium tributum. de preben. cum fm. xvij. di. si quis ammodo. Prebenda vero secundum hostiẽ. est ius percipiendi prouentus in ecclesia scilicet collegiata competens tanquam vnde collegio: natum ex canonia sicut filia ex matre: quia ex quo quis habet canoniam debet habere prebẽdam extra eo. relatum: ⁊ consequenter prebenda propter consistit in fructuum perceptione: canonia vero in iure alicuius recepti in canonicum. ad quod ius postea pertinet prebenda stallus in choro. vox in capitulo: vt in dicto c. relatum. Quandoq̃ tamen prebenda large suministur pro iure quod alicui non tanquam de collegio sed rõne ministerij officij. pauptatis: vel vtilitatis pcedit vtẽdo ⁊ fruẽdo in vita sua certis rebꝰ ecclie. vt redditibꝰ q̃ canonici recipiũt vel alij: ⁊ de tali habet in. c. qz nõ mi-

Dignitas.

lis. xvj. q. j. possessiones. ⁊ H. illud: ⁊ tales pbendas habent laici maxime nobiles. vt in c. cum. m. de constitu. in glo. vj. Dignitas autem ecclesiastica fm Innocẽ. ⁊ hostiẽ. est quedam eminentia in gradu. ⁊ quasi pro eodẽ sumitur cum pronatu: vt est archidiaconatus. ⁊ primiceriatus. ⁊ decanatꝰ. ⁊ huiusmodi: ⁊ dicitur quandoq̃ pronatus fm pe. de ancha. ab honorificentia in qua pso nam ponit: quãdoq̃ officium ab ipso officio quod exercet. vt de ꝓbitu. cum accessissent. quãdoq̃ assumit sua propria ⁊ spãlia nomina: sicut hoc nomen custodia. succẽtoria. decanatus. ꝓpositura. ⁊ similia. In quo aũt ꝓsistat ista eminẽtia limitat Archi. c. j. de ꝓsue. lib. vj. dicẽs. Dignitas est administratio rerum ecclesiasticarũ cum iurisdictione: vnde fm Panor. in. c. de multa. de pbẽ. habere dignitatẽ est habere iurisdictionem: scilicet quo ad forum cõtẽtiosum: ⁊ intelige etiam in modicis causis. fm pe. de ancha. in cle. si dignitatem. de preben. sicut habẽt archipresbyteri in ecclesia pictauiẽ si. qui excõicant suspendunt. ⁊ absoluunt: ⁊ sic fm archie. ppter talem gradum hñt dignitatem. ⁊ ꝓhr sunt exclusi a pena ca. licet canon. de elec. ⁊ c. statutum lib. vj. Vñ etiã quilibet rector seu prior ecclesie collegiate. dicitur habere dignitatez. vt notauit panor. in cle. prima. de elec. ⁊ in cle. ne in agro. de sta. mo. ⁊ Domini ꝗ rota. decl. clxvj. p quo etiam facit rex. in. c. indẽnitatibus. ꝗ elect. ⁊ cõsentit etiam Cardi. in cle. q̃. ꝗ refert. ⁊ ibi est glo. dicens in hoc esse approbatam opinionem abbatis: sed th̃ Innocẽ. in. d. c. de multa. limitat si est ppetua. allegans. c. q̃. de sta. mona. H. fina. tamen sufficit si non sit perpetua dummodo possit esse perpetua: quia perpetuum dicitur quod est in potentia ppetua. vt no. Card. in. d. cle. q̃. ⁊ est pro hoc rex. in. c. clericos. in H. ppetuam. iucta 1. q. j. o. de cohab. cle. ⁊ mu.

¶ Primo vero queritur quomodo differũt dignitas officium ⁊ pronatus: ⁊ dico q̃ dignitas est prerogatiua cum iurisdictione: pronatus autem scõm Archidia. vbi supra est quedam prerogatiua in ecclesia sine iurisdictione: vt habere stallum honorificum in choro: in capitulo in optionibus in processionibus in vocibus dandis. ⁊ similibus. plusq̃ alij sui ordinis: officium vero fm eũdem est administratio rerum ecclesiasticarum sine iurisdictione sicut offiũ habent ⁊ nõ dignitatem syndici. procuratores castaldi. de quibus. j. q. iij. saluator. ⁊ vicedominus ⁊ similes. qui sicut pice hñt referre: sed licet dicit Panor. in. c. de multa. de pben. ista iure nõ probãtur: ⁊ potius credẽdum est q̃ ex varietate locorum insurrexerunt hec diuersa vocabula: quia in multis locis dignitas appellatur personatus: ⁊ in aliquibus. quodlibet bñficium curatuz dꝰ pronatus: ⁊ iõ in illis dz attendi substãtia rei magis q̃ denominatio.

¶ Secõ. queritur que sunt beneficiorum ecclesiastic. 2
cum differẽtie sine quotuplex est bñficium: ⁊ dico q̃ in genere est duplex. primo. f. religiosum. siue sit simplex vt canonicatꝰ regularis: siue duplex vt abbatia prioratus vel aliud hñs iurisdictionem: ⁊ secũdo seculare. Et illud est multiplex. f. maximum vt papatus. maius vt epatus. mediocre vt dignitas vel pronatus vel aliud hñs curaz: ⁊ minus seu simplex. i. sine cura vt canonia. capellania. aduocatoria. ⁊ huiusmodi. Et est aliud large dictũ non hñs administrationẽ. quãdo. f. aliquis hz bñficiũ nõ in titulum: sicut bñficium habẽt capellani ad nutum amouibiles: q̃ aũt habẽt beneficium in titulũ. cui est assignata dos quantũcũq̃ sit simplex: dicitur habere bñficium cum administratione. fm Se. in. c. pesenti. ꝗ offi. ordi. lib. vj.

¶ Tertio. vtꝛ altaria que dantur in titulũ 3
ppetuum dicãtur bñficia: ⁊ dicit glo. in cle. ij. de deci. ⁊ sequit Gemi. c. j. de cõsu. lib. vj. q̃ sic. ⁊ appellatõe bñficij altaria pdicta intelligunt: vt facit. c. ij. de concef. prebẽ. secꝰ si non dantur in titulum: qz ppte nõ dicũtur beneficia.

¶ Quarto. vtꝛ pbenda sit aliquid spũale. 4
⁊ dicit panor. in. c. dilecto. de pbẽ. q̃ est annexa iuri canonie partim tẽporale: si ꝗ non est ei annexa: vt qz in ecclesia nõ sunt pbẽde distincte fz omnia cõmunia. ⁊ p capitulum assignatur isti vnum pdium in pbendaz ⁊ alteri aliud: vel quid simile: vel etiã si sunt distincte. ramẽ nõ sunt canonicatibus ãnexe: qz non est ibi numerus canonicoꝝ: tũc est ꝗd mere temporale: ⁊ pcedi põt etiã laico. ad eius subsistẽtiõez. De pbenda etiã. j. bñficiũ. iij. H. iij.

¶ Quinto. queritur quot modis est quis in 5
dignitate: ⁊ dico pro huius itellectu recitãdam esse opinionem innocentij de ista materia per cõclusiões vt recitat Panor. in. d. c. de multa dicens. ¶ Prima cõclusio. Dignitas ⁊ personatus nõ differunt in substãtia: sed Archidia. sentit cõtrarium. vt patuit H. j. ⁊ cõmunis doctorum cõclusio est vt iõ dicat habere dignitatez q̃ hz iurisdictõem.

1. cõclu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 ¶ Secunda. ad considerandum dignitatem debemus attendere an vocetur aliquo nomine de dignitatibus que in iure sunt expresse: vt puta appellatur archidiaconus. licet nullum ministerium dignitatis exerceat: et ponit Innocen. exemplum in archidiaconatu parmensi: nos rectius in senensi: quia parmensis saltem habet stallum eminentem in choro. Et ex hoc videtur Innocen. velle q̃ solum nomē sufficiat: ⁊ hanc opinionem simpliciter sequuntur domini de ro. vbi. ℣. Sed de hoc multum dubito cum debeamus attendere potius vim ⁊ substantiā rei. q̃ vocabulum: ⁊ Archi. in di. c. j. videtur requirere saltem aliquam prerogatiuam in loco: ⁊ facit. c. duduꝫ. el secundo de elec. Et preterea istarum dignitatum accumulatio fuit prohibita vt in dicto. c. de multa. propter impotentiam deseruiendi ⁊ exercitū: vbi autem habetur solum nomen cessat illa ratio. ad hoc. c. quia non nulli. ⁊ c. quia in tantum.

3 de prebendis. ¶ Tertia. si in loco reputatur dignitas seu personatus. licet in iure non habeatur pro tali tamen censeri debet ꝓ reputationem loci. ¶ Quarta. in-

4 spiciatur institutio: quia si fuit instituta vt esset dignitas habebitur pro dignitate. ¶ Quinta. oportet dignitatem esse perpetuam ad hoc vt includatur sub constitu-

5 tione. c. de multa vbi statuitur q̃ si habēs personatum. vel beneficium curatum. secundum tale receperit vacat primum: ꝑ hoc. c. j. de consu. libro sexto. Et ꝑ hoc soluitur questio an acceptans vicariatū episcopi perdat dignitatem seu beneficiū curatum: ⁊ videtur q̃ sic: q̃ acquirit dignitatem vt no. glo. in cle. ⁊ si principalis de rescrip. ⁊ satis est q̃ possit esse perpetua. q̃ forte episcopus non remouebit eum in vita. ⁊ consequēter censetur perpetua. ar. in l. iurisperitos. ff. de excu. m. sed contrarius puto vere: q̃m illa dignitas est potius epi ⁊ de facili remouerī potest. ad hoc. de off. vi.

6 c. j. libro sexto. ¶ Sexta. licet quis exerceat ministerium spectans ad aliam dignitatem: ex quo tamen in loco non reputatur dignitas. non habetur pro dignitate. contrarium tamen forte posset attēdari. vt magis attendamus substantiam rei propter quam emanauit. d. constitutio. de multa.

7 q̃ erroneam loci estimationem. ¶ Septima habens officium sine iurisdictione nō comprehenditur in. d. constitutione: quod puto procedere. si officium est nondum ministerium. ita q̃ non habet prerogatiuam pre aliis. puta si est procurator ecclesie: secus si est officium cum preeminētia. vt thesaurarius. pro quo vt text. in. d. c. j. de cōsti. lib. vi. hec panor. De dignitate aut spāliter habes multa infra dignitas.

¶ Rursus de beneficijs prebendis. ⁊ dignitatibus secundo specialiter quo ad conferentem.

Beneficiū ecclesiasticū secūdo quo ad conferentem vt plenius innotescat sciendum est. q̃ beneficiū ecclesiasticum regulariter cōferre debet ordinarius. nisi ad aliū pertineat ex speciali statuto vel consuetudine vt dicetur: capitulum autem vacante sede conferre non potest illa beneficia que pertinent ad collationem episcopi: quāuis sede vacante admittere potest presentatos a patronis ⁊ eos instituere in beneficijs ad que fuerūt presentati. licet ad episcopum si viuere pertinuisset. extra de insti. c. sinodo libro sexto. potest etiam cōferre illa bēficia vel pēdas q̃ ad episcopū ⁊ c. communiter pertinēt. ⁊ similiter episcopo suspēso a bēficiorum collatione. et si haberet interesse tali collationi tanq̃ patus: ⁊ idē posset eps quando capitulū esset suspēsum. vel singulariter omnes excōicati. c. si ad ep̄m. se. va. libro sexto. Si ꝓo collatio pertinet ad episcopum cuꝫ capituli consilio. vel assensu non posset capitulum intromittere. nisi episcopus suspēsus eēt in mora petēde relaxatiōis. Si ꝓo capitulū vel aliud de consuetudine vel statuto: conferre deberet ō consilio epi. eēo defuncto vel asēte in remotis. ita q̃ in breui eius pēsia non possit haberi. non ꝓpterea ds collatio differri. vt in. d. c. si ad ep̄m.

¶ Primo ꝓo q̃ritur a quo debeant conferri bēficia vacantia in curia: ⁊ dico quod ꝑ solum papam conferri possunt bēficia. dignitates ⁊ psonatus. q̃ vacant in curia. ⁊ similiter q̃ sunt curialium. vel accedētium seu redeuntium ō curia. si decedunt. in loco vicinio curie ad duas dietas legales. q̃ scilicet faciunt. xx. miliaria pro die. l. j. ff. si quis cau. ⁊ no. glo. in. c. pānl. de ēbendis libro sexto. vñ si distarēt p. xl. miliare non includerētur. ff. ō ꝓbo. signi. l. iij. quod limita nisi morerētur in loco proprij domicilij vt ꝓprie domus: si tamē erat talis qui ibi morabatur solum pp curiam tunc reseruatur. Et similī reseruatur. quando ita qui mortū erat curialis. decedēs in loco vel curia recedit. vel in itinere duꝫ curiā sequeret. q̃rūcūq̃ ybi decedit fit ab ipa curia re-

motus. Nec est tñ q̃ post mensem si nō fuerint collata beneficia predictorum conferre possunt illi ad quos pertinet eorum collatio per seipsos tantum: vel ipsis agentibus in remotis per suos vicarios generales: q̃bus id commissum fuerit in eorum diocesi existendo: nisi essent parrochiales ecclesie ⁊ vacarent sede apostolica vacante: vel si ante quidem: sed prius q̃ papa conferat mortuus est. Notantur hec in. c. 13. el. j. statutum. c. presenti. ⁊ c. si apostolica. de preben. lib. vi. Aduertendum tñ est hic ad facium cōferi in sua creatione pontifices q̃ non semp se habent eo modo.

2 ¶ Secundo quid si eps conferat beneficiuꝫ absenti: ⁊ dico q̃ 13 suum non fiat donec cōsentiat: eps tamen non poterit alteri conferre donec ille recusset. Nec valet collatio si conferat nisi eps assignet competentē terminum ad consentiendum: ⁊ absens infra illud non consentiat. Si autem elapso termino iterꝫ consentit antecq̃ alteri ꝓferretur valebit. de ēben. si tibi. lib. vi.

3 ¶ Tertio vtrum eps vel alius cui mandabatur pauperi clerico de beneficio prouidere. teneatur iterum prouidere: si ille clericus aliud consecutus est: ⁊ dico q̃ non. de ēben. si pauper. lib. vi.

4 ¶ Quarto vtrum ꝑmittens alicui de beneficio ecclesiastico non vacante prouidere q̃ non obligat promissio talis. extra de cōcess. preben. detestanda. lib. vi. nec beneficiū nō vacans pōt promitti etiam in generali dicendo: cum potuerit prouidere: aut si se tabornm. vt ibi.

5 ¶ Quinto vtrum eps teneatur prouidere de beneficio ordinario: ⁊ dico q̃ sic si sunt ordinati per ipsum ⁊ sunt in sacris non constitutis vero in sacris non consueuit ecclesia romana cogere ad prouidendum. extra de ēben. episcopus. ⁊ c. cum secundum. si autē episcopus commisit extraneo episcopo. vt vice eius in sua diocesi ordinet: ⁊ ille ꝑ moueat ad sacros ordines aliquem non habē tē rituū: tenet ordinator prouidere illi necessaria donec per ipsum vel alīū de beneficio ꝑ uideatur: secus si commisit ei ordinare certas personas inter quas aliquis fuit sine ti tulo: vel si commiserit alicui vt a quocunq̃ episcopo ad sacros ordines possit promoueri: quia in hīs casibus tenebitur ipse cōmittens. extra de preben. si eps. lib. vi. vide supra archid. §. vij.

¶ Sexto q̃ritur infra q̃s tempus teneatur quis conferre beneficium vel officium ecclesiasticum vacans: ⁊ dico q̃ in cathedrali et regulari ecclesia vacante prelato cessante legitimo impedimento intra tres mēses eligere tenentur electores. c. ne ꝑ defectu. de elec. nisi essent priuilegiati: alia autem beneficia vt dicit panor. in. c. nulla. de cōcess. pēb. infra ser mēses sunt conferenda: quib̄ elapsis ab eēo deuoluitur collatio ad capitulum ⁊ econuerso: ⁊ demum ad primum superiorem gradatim. Et intellige. ꝑ illa ylce tantum. de sup. ne. plā. sicut nobis. vñ multo tempore vacare pōt: q̃ capl'm hꝫ sex mēses. ⁊ si non conferat eēs hꝫ alios sex: et conegligente metropolitanus ad quē deuoluitur hꝫ alios sex. vt in. d. c. nulla. ⁊ eo non conferente deuoluitur ad patriarcham vel ad papam si non habent superiorem. Ex q̃ infertur q̃ metropolitanus supplet negligentiam epi: si eēs non est exemptus: sed si est exemptus potestas ad papam deuoluit ⁊ sic intellige. d. c. nulla. Nec valet collatio si quis pdictoꝫ conferat elapso tali tempore. de sepul. ne. prela. c. si. q̃ tempus non incipit currere a tempore vacationis: sed notīcie. de concess. pēben. q̃ diuersitatem. ⁊ hoc cessante legitimo impedimento vt est peregrinatio vel suspensio ⁊ omnis impētis lis: vt suspensio: aut facti cuiusmodi est ꝓm panor. mora in curia pro absolutione ⁊ tempus reuersionis: etiam si impedimētꝫ esset ex culpa: modo non sit in mora petende absolutionis. d. c. quia diuersitatem: vñ oportet de dictis sex mensibus subtrahi tē pus legitimi impedimenti nisi tempus eēt prefixum non in odium negligentie: sed in alterius fauorem: q̃ istud tempus currit impedito ⁊ etiam ignoranti. vt in. l. genero. ff. de his quinon infra. Et si talia essent officia vel administratione quorum collatio pertineret ad regulares ⁊ ipsi negligerent: diocesani prouidere debent non obstāte q̃ ipsi regulares essent exempti: vt in clementi. tamen panor. in dicto. c. nulla. quod deuolutio de episcopo ad capitulum. restringi ds ad beneficia ptinentia ad ep̄m iure ꝑprio. q̃ in deuolutis ad ep̄m ꝑpter negligēciam vel delictum inferioris prelati non fit deuolutio ad capitulum sed ad primū superiorem: quia in istis deuolutionibus non est tanta deuolutio inter ep̄m ⁊ capitulū sicut in spectantibus iure ꝑprio: ⁊ ita notanter dicunt doc. l. c. vnico. ne se. va. libr. vi. et in. c. q̃ ēb. de elec. libro sexto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

7 ¶ Septimo. vtrum eps qui redditi de studio clerico dedit bñficium cõtemplatione scientie possit illud reuocare qñ postea illũ inuenit idioram: ⁊ dicit Panor. in. c. Huius. de eta. ⁊ qual. q non. modo sciat officium. Io. autẽ an. : emittit se ad notata in spec. sup rubrica. de pben. vbi pertractat dictaꝫ questionem. ⁊ quid de eo qui cõtulit vassallo feudum credẽs q esset pbus vir ⁊ innẽtum est ꝓtrarium: ⁊ cõcludit q reuocare nõ põt: quia causa nõ expressa sed mẽte cõcepta non vitiat contractum. C. b condi. ob cam. l. si repetendi.

8 ¶ Octauo. vtrũ si mandet papa ei ad quẽ spectat. q bñficia conferat alicui. valeat collatio alteri facta: ⁊ dicit Io. and. q sic. Ils ille ex transgressione punitur. vt patet per. c. dilectus. de pben. sed tamen hoc dictum multas habet exceptiões. Primo. s. nisi in litteris eẽt apposita clausula. q si secus fieret sit irritum ⁊ inane. vt eo. ti. in ter cetera. Secundo nisi papa alias suam intimauerit voluntatẽ. vt no. ibi glos. Tertio qñ papa non mandat pferri pbendam: sed i pse pferat: tunc enim collatio alteri facta de illa non valet eo. tit. si postq̃. lib. vi. Quarto nisi iste p quo scribitur inerat receptus in canonicum añ illum cui facta est prius pbẽda: qr tũc reuocari posset collatio alteri facta Huius ipso iure teneat. Itẽ nisi datus esset executor ad compellendum. qui insinuasset ⁊ interdixisset ordinario ⁊ alteri pferret: qr tunc collatio facta alteri nõ valeret. Itẽ nisi datus eẽt executor non ad compellẽdum sed puidendum: qr tũc p solam pñtationem litterarum factaꝫ ei ad quẽ dirigũtur ⁊ primet collatio. affecta est pbẽda. vt collatio alteri facta nõ valeat vt de con. prebẽ. cũ capit. libro sexto. Item nisi papa hoc inhibuisset vel sibi reseruasset fm henr. boloc. hec oia orchie. Canonici aũt qui tali simplici mandato in ipsi⁹ elusionem pbendam alij contulerunt. tenẽtur istl puidere de communibus redditibus vt dicitur in. d. decretali dilectus: ⁊ dicit Io. an. q fm stilum curie raro fit monitio sine pcepto. cum dicatur saltem monemus p apostolica scripta: nec in talibus refert si dicatur mandamus vel pcipimus. ff. man. l. prima. fm hosti.

9 ¶ Nono. qritur qd si platus pmoueat indignũ: ⁊ dicit Io. b imol. q si ille male administrat ⁊ nõ reperiatur postea soluendo talis prelatus tenetur ipsi ecclesie satisfacere. de elec. nihil. vide ẽt. ẽ. acceptio psonarum. H. ij. iij. ⁊. iiij.

¶ Rursus de beneficijs prebendis: et dignitatibus tertio specialiter quo ad obtinentem.

Beneficium acquisiturus vt sit idoneus sciendum est q in eo multa requiruntur: primo vt sit clericus. secundo non coniugatus. tertio etatis debite de qua infra. H. i. ⁊ pletas. quarto q habeat certum ordinem: de quo infra. H. ij. quinto q beneficium obtineat institutione canonica sine qua nõ potest possideri. de reg. iur. beneficium. libro sexto. ad quam institutionem tria pertinent. primo vt conferatur ei ab illo q habet iure potest: puta ecclesiastico prelato. non domino temporali vt faciunt quotidie cyranni: vnde recipiens ecclesiasticum beneficium de manu laici fm Innocẽ. in. c. quis. de elec. est ineligibilis ipso iure. de iure patro. Preterea licet episcopus fm eandem possit cum tali dispensare: ar. c. nuper de sentẽ. excommu. secũdo vt conferatur p modum debitum ⁊ iurisdicum: nõ p simoniam ⁊ huiusmodi. tertio vt ipse sit habilis ad hoc. puta vt non sit irregularis vel infra legitimam etatem: alias quando ⁊ insulte. vt p intrusionem vel simoniam vel quia alias est inhabilis fm ray. cum ad intret p hostium fur est ⁊ latro: nec habet viam saluti nisi resignando: vel si sum. impedimentum est dispensabile petat dispensationem: quam si obtinere non oportet omnino dimittat: ⁊ in vtroq̃ casu penitet iam agat de peccato commisso: ⁊ fructus perceptos restituere tenetur nisi sibi a superioribus remittantur: ⁊ idem de ecclesiasticis dignitatibus. hec omnia Archidi. Qui ⁊ subiungit q subiectus ecclesie vel dignitati. si scit possessorem eius non esse verum platum idest aliquo predictorum habentium in foro conscientie nõ tenetur ei obedire nec soluere debet ei quod ds ecclesie vel dignitati: nec soluendo liberatur. sentẽ. excommu. inquisitioni: secus autem vt in foro ꝓtẽtioso. quando res est occulta. viij. q. iiij. c. j. Et Huius talis absolutio non absoluat de facto ignorãtẽ. qr nõ est pactus. de peni. dist. v. placuit: non tamen omne pereunt. sed excusantur ignorantia tamẽ. sup. c. dudum ẽ elec. el scõ vt tenetur Zriũ dicẽs. q talis tenet ire p ꝓferi ẽ ec-

sil io non de necessitate: quia talis presbyter vere absoluit ex quo curam tenet Hallerator: ad quod facit: quia communis ignorantia ⁊ tollerantia tribuit iurisdictionem non habenti etiam inhabili ff. de offic. pre. l. barbarius. sed hoc verũ est in humanis in quibus secundum humanam opinionez proceditur: secus in rebus conscientie in q̃ bus proceditur fm diuinam veritatez: vnde confessus non vero sacerdoti tenetur reconfiteri cum scierit. vt tenet Inno. super idem. c. summo ipse ho. in summa idez sensit Ilgare non possit nec soluere: cuz iudex non mo. H. xix. ⁊ limita vt ibi.

1.q. ¶ Primo vero queritur vtrum puer possit habere beneficium: siue que sit competens etas preficiendorum: ⁊ dico fm panormi. ⁊ doct. i. c. super. inordinata. de preben. quod distinguendum est: quia beneficium aut primo et regulare aut secundo seculare. Et q̃ dem si primo est regulare si est abbatia i abbatissa requiritur. xxx. annus. de electi. indẽnitatibus. lib. vi. in abbate vero non reperitur: sed communiter dicitur q requiritur annus. xxv. per. c. cum in cunctis. H. interiora. de elec. vbi regulariter ad quãlibz dignita cm obtinendam sufficit illud tpo hi ad abbatem per glo. in. d. c. indẽnitatibus. qz ibi propter sexus debilitatem tẽpus maius requiritur ⁊ olim requirebatur tempo⁹ annorum. vt in. c. iuuencule. xx. q. j. Sive ro est prioratus tunc si est conuentualis habens collegium sub se requiritur tpo. xxv. annorum. ar. in cle. ne in agro. H. ceterũ. de statu regularium. Si vero non est conuentualis sed habet curam: tunc si ex consuetudine prior exercet curam per se debet habere. xxv. annos. quia non potest quis ẽ prebyter quod requiritur ad curam nisi sit in xxv. anno. vt in cle. generalem. de eta. ⁊ qll. Si vero curam non exercet per se videt sufficere tempus. xx. annorum. vt in. d. H. ceterũ. Si vero est sine collegio ⁊ sine cura videtur velle fede. quod sufficiat tempus. vij. anno rum. surra notata per glo. in. c. si eo tẽpo. e de reserip. libro sexto. Item quia non potest dici dignitas ex quo non habet collegium ⁊ consequenter est beneficium simplex. Sed hoc dictum panormi. versi non putat. Nam si intellexit de prioratu regulari. contra qr non professus non potest habere prioratuz esse non potest ante. ⁊ xiij. annuz. vt in. c. primo. de regu. libro sexto. si vero intellexit de prioratu seculari. dicũ eius pendet ex allo scilicet nunquid post septimum annuz possit quis habere ecclesiam non curatam: et creditur q non vt dicetur: vnde dicendũ est in proposito q requiritur tempus ad min⁹ xiij. annorum. ar. c. indecorum. de eta. ⁊ qll. ⁊ in. d. H. ceterum. Si vero secundo beneficium est seculare quod erat secundum mẽbrum principale: aut est ẽpatus ⁊ requirit xxx. annus exactus. vt in. d. c. cum in cunctis. Si vero est dignitas inferior requirit q attigerit. xxv. annum. vt in. d. H. inferiora. Eps tamen dispensat dũtaxat in personatu non curato: ⁊ tunc sufficit etas. xx. annorum. in alijs autem non dispensat. Si vero est beneficium sine cura ⁊ sit simplex. tũc sunt opiniones. sed panormi. placet opinioni cal. qui voluit quod si beneficium sonat in nomen rectorie: vrputa quia est ecclesia vel capella per se stans ⁊ habens clericum ad regimen suum: requiritur tempus ad min⁹ xiij. annorum. in hocenim non requiritur tempus. xxv. annorum. qz cum hoc specifice caueatur in curatis. vt in. d. H. inferiora. videtur aliud dicendum in non curatis. arg. de presum. nõne. nec videtur sufficere etas vij. annorum. quia indecens est vt talis dicatur idoneus gubernare ecclesiam qui nesciet gubernare seipsum. vt in. d. c. indecorũ. Si vero non sonat in nomen rectorie: sz beneficium in ecclesia: aut requirit manutratem consilij: vt in canonicatu ecclesie cathedralis: aut non requirit vt in prebendis clericalibus que sunt in multis ecclesijs pminoribus: qui tamẽ non sunt de collegio: sed simpliciter beneficiati. Si non requirit tunc sufficit etas. vij. annorum. ⁊ hoc casu seruanda notata in. d. c. si eo tempore. ⁊ per glo. in. d. c. super. Si vero requirit fm host. ⁊ archi. requiritur etas. xiiij. annorum: qz ante illam etatem non potest sapientuz iura tractare. Sed gl. in. d. c. si eo tempore sentit oppositum per. c. ex eo. de elec. lib. vi. vbi dicit glo. quod minor. xiij. anno. dicitur idoneus ad beneficia etiam ad canonicatum ecclesie cathedralis: ad quod facit. d. c. super in ordinata. ⁊ de reseri. si eo tempore. li. vi. vbi dicit glo. q septenes ⁊ maiores dicunt idonei ad beneficia: quia cum tales possint ordinari. xxviij. di. de his: consequenter possunt in beneficijs intitulari. arg. de prebẽ. cum secũdum nisi acceperint talia bñficia que sacrum ordinem requirũt. hec ibi. Sed archi. responder q illud cõtinet dispẽsatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem ꝛ q̃ dispensatiue ille fuit promotus in
casu illius capituli ante.xliij.annos:ꝛ Pa-
nor.dicit se audiuisse curiam seruare opi-
nionē archidi.ꝛ hoꝛt.ꝛ dicit de hoc esse tex-
tum non impropriādo verbum pueri poli-
tum in tex.d.c super inordinata. De his ve
ro dicit pe.de pal.in.xxv.di.ilij.q̃ vt q̃ va
leat habere beneficium simplex.suffi cit q̃
sit maioꝛ septēnio:quia pupillus potest esse
canonicus etiam in ecclesia cathedrali: ꝯ
non habeat vocem in electione. vt in.c.ex
eo.de elec.libro.vj.tamē collatio talis iure
diuino ꝛ si nō humano illicita est.nisi quā-
do alij non inueniūtur:quia est cōtra iusti-
ciam distributiuam si datur minus digno:
iste autem puer est indignus non positiue
cum sit innocēs.sed respectu eius qui habꝯ
vitam ꝛ scientiam qua statim prodesse pos-
sit ecclesie. De dignitate autem non habē-
te curam:dicit episcopum posse dispensare
cum eo.qui.xx.annum compleuit.de eta.ꝛ
quali.c.i.lib.vj.ꝛ sic tali dari pōt etiam ar
chidiaconatus:quia non hꝯ curam in foro
pnie vt eum oporteat esse sacerdotē qui re
quirit.xxv.annos:sed solum in foro exterio
ri:ꝛ opꝯ tantum eum esse diaconum ad q̃d
sufficiunt.xx. Et quāuis alias minoꝛ.xxv.
annis nō debeat esse iudex:potest tamē ēē
archidiaconus quod est esse iudicem de cō
suetudine:vnde hoc non est de iure cōmuni
sed de dispēsatiōe episcopi.pmissa a papa.
De cura autē animarum.dicit q̃ homo dꝯ
habere.xxv.annos: nec pōt episcopus dis-
pēsare.sed ipso iure nulla est collatio par-
rochie facta ei qui.xxv.annum non attigit:
imo etiam cōmēda ecclesie tacta non habē
ti illam etatem.de elec.c.ꝯ canon ¶.decer-
nentes.ꝛ.c.sequenti. Papa vero ꝯ dispen-
sare possit non tamē intēdit nisi exprimat:
vnde impetrantī beneficium cum cura vel
sine cura.nō pōt prouideri de bñficio cū cu
ra.nisi tēpore rescripti haberet.xxv.annos
de rescrip.c.si eo tēpore. Si autē non potest
quis deponere ?sciētiam quin tempore re-
scripti fuerit minoꝛ ānis.xxv.tenetur resig
nare:quia consciētia dictat nullum ius si
bi questum esse. De episcopatu ?o dicit re
quiri annos.xxx.hec omnia petrus.Archi.
autē,vt tenere q̃ ad pbēdaꝯ sufficiat:septē
nium:ꝛ tamē deinde dicit fm regulas can-
cellarie romane nō posse conferri canoni-
catum.ante annum.xxiij.vt primum di-
cum eius locum habꝯ solum in pbēda lar-
ge:sed de hꝯ vide ēt infra eras.

2 ¶ Secō.queritur de tēpore infra quod cu-
ratus dꝯ ordinari:ꝛ dicit idē petrus vbi.q̃
iure nouo pēm dispēsari pōt cum cura
tis.vt ifarum studio insistens.infra ānū
nō teneatur nisi ad subdiaconatus pro-
ueri:sed post septenium.infra ānum debet
quilibet ad sacerdotium promoueri: ita q̃
nisi primo anno fuerit ordinatus in subdia
conum.ꝛ intra octauum in sacerdotē.qui
scopo sic dispēsante:vacat ipso iure eccle
sia. Sed ꝛ nisi eēs cum ipso dispēsaret. vel
si dispēsaretur.ꝛ ille litteras q̃ studio fui
sset:cum alter eēs non habeat potes
te dispēsandi:teneretur infra ānum ordina
ri in totum:alias ipso iure priuatus est be
elec.cum ex eo.lib.vj. Quāuis autē tamē
trālierit de victo tēpore.q̃ illo anno quo
non potuit fieri subdiaconus vel sacerdos
nō tamē vacat ecclesia vsq̃ ānō etaspo.ꝛ fa
cit fructus suos si habuit a principio intē
tionem ordinandi:alias nō nisi mutato pro
posito se fecerit ordinari: ꝛ qui scienter
affecto dedit:tenetur ecclesiam seruare
dēnem.vt in.c.commissa tibi.de elec.li.vi.
Annuo autē pro subdiaconatu vel sacerdo
tio nō currit.nisi a tempore quo fuit in po
sessione pacifica vel p eum sterit:ex tunc
est annus vtilis:quia nō currit nisi indo
pedimento cessante. Non potest autem be
bi conferri ecclesia sic vacans illa vice.
la vacatione:ꝛ si detur alicui non acce
adhuc vacat prima vice vacandi:ꝛ sic et
potest conferri prima vice. Similiter si
cit illi dari qui statim renūciauit in fauo
sic licet secūdo vacet sito resignante:nō
mē valet quo ad deum. Si autē bona
alteri collata illo mortuo vel depositō
renūciāte vacauerit secō:tunc potest et
ferri:quia nō est prohibitum.de elec.c.
missa.lib.vj.hec pe.

¶ Tertio.vtrum pdictum statutum:cl
eo liget curam simplicem in ecclesiis
giatis hñtes vt sunt decani i collegiis
res.ꝛ.abbates in cōuentibus:ꝛ dicit pe.
pal.q̃ non:vt in.c.statutum.de elec.lib.vi
quia non est tantuꝯ periculū si isti non
sacerdotes:quia multi sunt in collegiis
cerdotes.qui ex cōcessione illius curati
facerent:facerent q̃ ille facere:nō sic
tem in simplici cura sunt parrochiani
cerdotes qui possint ecclesiastica sacra
ta ministrare:ppter q̃d fuit magis nece
rium ibi penaꝯ apponere. Collegium vero
hic large accipitur.etiā.p plebania:sub
habente capellas:in qua sunt sacerdotes
per quos poterit supplerī.hec pe. Nota
dum etiam q̃ si ad ecclesiam parrochia
psenteretur qui nō est in sacris.dum alias

idoneus.ꝛ possit infra tempus statutū or-
dinari admittendus est:extra de instit.si is
li.vi.ꝛ tamen fm Io.an.talis nō pñtatus
ñita:preterea:nisi dispensatiue vt ibi.

4 ¶ Quarto.vtrū non clericus.vel clericus
quidem:sed pūgatus habere possit eccle-
siastica bñficia:ꝛ dic fm panor.in.c.malo
ribus de preben.ꝛ iuxta notata per eū in
c.cō.m.de const.ꝛ glo.ibi.q̃ laicus potest
habere prebendam in ecclesia.sed non ca
nonicam:quasi velit glos.q̃ canonia sit sus
spiritualis proueniens ex hoc ipso q̃ quis
recipitur in canonicum prebenda ?o quid
temporale debitum canonico.ratiōe offi-
cij ꝛ canonie. Nec obstat huic.c.cū dilecto.
de preben.vbi prebēda appellatur ius spi
ritualis:quia prebende aliq̃n non sunt di-
stincte sed oia bona sunt cōla.ꝛ capitulum
distribuit aliquid huic in prebendam tali
quid illi: vel si sunt distincte nō sunt anno
nonicorum:aliquādo vero sunt distincte ꝛ
annexe. Primo ergo casu sunt quid tem-
porale dabile etiam laico: a sic intelligē
no.in.d.c.cum.m.ꝛ sic vt ibi refert compo.
seruatur in ecclesia.s.martini carnoceñ.
diocesis:vbi nobilibus ratione pauperta
tis vel seruitij temporalis assignant pre-
bende:ꝛ facit.c.possessiones.xxj.q.i.vbi ec
clesia potest concedere pauperi vsufructū
alicuius possessionis. In secundo vero ca
su loquitur.c.cum dilecto:quia prebenda
annectitur iuri canonie quod est spiritua-
le. Quantum vero ad clericum coniugatū
dicit.s.tho.in.iiij.dist.xxxvij.ꝛ panor.in.c.
Joannes.ꝛ in.c.sane de cle.coniu.q̃ ꝯ in
re cōi nō potest habere bñficium ecclesia-
sticum:sed nec administrationes ecclesia-
siasticas vt dicit tex.in.d.c sane:per quod
fm panor.intelligitur q̃ esse non potest vi
carius episcopi. quod tenent docto.in.c.
vno.codex.titu.lib.vj.ꝛ in.c.Joānes:ex di
spēsatiōe autem hñe pōt:ꝛ hoc ex dispēsa-
tione epi quo ad bñficiū simplex fm gof.
phi.ꝛ spec.q̃ eēs dispensat cum homici-
da.vt in.c.hereticus.de cle.pug.in duel.sꝯ
panor.in.d.c.Joānes.ꝯ q̃ solus papa cū
eo dispensat:quia in materia dispensatio-
nis q̃ est ex:ditano:nō debet argui de casi
bus permissis ad non permissos:etiam si
permissi sint maioꝛes.vt no.Io.an.in re-
sponderi potest q̃ loquitur de dispensa-
tione pape.

5 ¶ Quinto.q̃rit vtrū possit q̃s renūciare su o
bñficio vt alteri prouideat:ꝛ dicit panor.
in.c.dilecto.de prebēdis:q̃ sic:dūmodo in
actu renūciationis non deducatur in pa-
ctū:sed ipsa pure ꝛ libere fiat:alias eēt si-
monia:vt vult glo.in.d.c.dilecto:ꝛ in.c.ex
pte el primo de off.dele.si tamen animo
gereret vt concederetur alteri non eēt si-
monia:dūmodo pactum non fieret:peccat
tamen vt est clara glos.in.c.ordinationes.
i.q.i.sed tu dic vt infra renunciatio.¶.vi.
parti.secunda.

6 ¶ Sexto.vtrū filius sacerdotis obtinere
possit beneficium in ecclesia paterna:ꝛ di-
co q̃ sic si alias est legitimus.c.ad hec de
fil.presbi.dūmodo non ad illas dignita-
tes vel prebendas.quas immediate pater
habuit promouēdatur.c.constitutus.eo.ti.
Et nomine filiorum.hoc loco veniūt etiaꝯ
nepotes.de iure in hereditate succedentes
vt nepotes per lineam rectam descenden-
tes:ar.insti.de here.quali.ꝛ diff.¶.sni.fm
hostien.ꝛ ber.in.c.ad extirpandas.de fi.p̃
sby. Secus in collateralibus: in quibus
successio non habet locum:ar.de ofi.dele.
ex parte. Item fm ho.nepos in ecclesia po
ni potest immediate quam auus eius ha-
buit patre viuente:sed eo mortuo non po
test:quia in primo casu cessat successionis
ratio non in secundo. Aduerte etiam q̃d si
pater habuit personatum immediate.nō
poterit filius in eadem ecclesia habere vi
cariam:vt in.c.michael.de fil.presby.vel
e contrario.si pater habuit vicariam per-
petuam.filius immediate non poterit ha
bere personatum:vt in.c.constitutus .de
fil.presby.

7 ¶ Septimo.q̃rit q̃ dispensare potest
cum illegitimis.vt obtineant ecclesiasti-
cum beneficium.ꝛ dico q̃ episcopus in bñ-
ficio simplici cui non imminet cura:de fi-
li.presby.is qui.lib.vj.nec distinguo ꝯ gl.
ibi an sit spurius adulterinus.vel natura
lis:licet quo ad successiones distinguat in
difficultate dispensandi. Et similiter po-
test dispensare cum talibus in canonicatu
ecclesie cathedralis: fm Archi.in.d.c.is
qui.ex quo prohibitum non inuenitur: et
consentit el geml.in eodem.c.licet Joan.
mo.ꝛ alij dicant contrarium quod nō plꝯ:
q̃ vt ratio eadem sicut ꝛ de simplici bene-
ficio. Et similiter in rectoria ꝛ in omni be-
neficio.dummodo non cadat in nomen di
gnitatis el personatus.vel habeat curā:
licet quidam dicant contrarium. vt nor.
ge.in.d.c.is qui:et ratio potissima est: q̃
dispensandi potestas. cōcessa alicui cuius

Universidad de Deusto
Biblioteca

effectus nō in ipsum sed in alium deriuat debet latissime interpretari: vt no. Jo. an. in.c.fi.de verbo.signi.ꝛ sequitur Joan.de imo.ꝛ ge.in.d.c.is qui:ꝛ maxime quando interpretatio fit contra ipsum concedētez: iuxta no.de priuil.c.quia circa:vñ iura q̄ dētur contraria limitanda sunt loqui in dispensatione cōcessa alicui cuius effectus in ipsum deriuatur.que stricte interpretāda est. Nō poterit autem episcopus cum predictis dispensare in personatu vel dignitate sine cura secundum glos.in.dicto.c.is qui:sed solus papa:et sequuntur communiter doctores:etiam si talis efficeretur

8 religiosus.

¶ Octauo.vtrum si beneficiuz simplex habeat curam animarū annexam possit eps dispēsare cum predicto:ꝛ dicit arch.in.d.c.is qui.q̄ sic.quia talis nō dicitur habere curam animarum vt probat tex.in.c.super eo de pbē.lib.vj.quia vt ibi patet.poterit quis habere prebendam:ꝛ dignitatem cui annexa est parrochialis ecclesia:ꝛ tamen non posset quis habere simul dignitatem:ꝛ ecclesiam curatam:de prebē.de multa:quod tamen lap.verum limitat:quando ecclesia curata habet vicarium alium ab isto: alias non:alij tamen docto.indistincte tenent quod episcopus dispensare non possit:de quo vide ge.in.d.c.is qui:sed mihi placet opinio p.ima cum limitatione lapi.

9 ¶ Nono.vtrum si in ecclesia aliqua sit statutum iuratum ꝛ per papam approbatuz quod in ea nullus illegitimus promoueatur.episcopus dispēsare possit.ꝛ dicit Jo. et sequitur ge.in.dicto.c.is qui.quod nō.ex quo statutum est iuratum vel cōfirmatum:secus esset si solum esset statutum nō iuratum vel ꝓfirmatum: quia tūc posset eps dispēsare ꝓtra propzium statutum iuxta notata de elec.c.licet canon li.vj.Sz ola predicta limitaq̄ eps dispēsare potest in bñficio simpli.ceū illegitimo:nisi aliud impedimentum canonicum obstet.q̄ illegitimitas.ꝛ super quod eps dispēsare nō possit:vt in.d.c.is qui.

10 ¶ Decimo.vtrum illegitimus dispēsa: no per papam vt ad sacros ordines promoueatur per hoc videatur dispensatus.vt possit obtinere beneficiuz cum cura:ꝛ dico q̄ nō quia dispensatio non trahitur ad consecutiua eius super quo dispensatur quando dispensatio imprimit effectum validum. super actu in quo dispensatur.adhuc eo q̄ extendatur ad illud cōsecutiuum:Fm ge. in.d.c.is qui.

¶ Undecimo.vtruz prefatus illegitimus dispēsatus vt possit ecclesiasticum bñficium obtinere.post primum possit deinde obtinere aliud virtute dispensationis:ꝛ dicit ge.in.d.c.is qui.q̄ pau.distinguit: quia dispensatio est facta super certo beneficio si fuit in culpa vt illud non haberet.aliud habere nō poterit:si vero non fuit in culpa aut dispensatio fuit super incerto bñficio:poterit post primum aliud habere:cuius vero aliter distinguit.ꝛ hūc sequitur ibi vt videtur:sed mihi placet primū magis.vide ibi.

¶ Duodecimo.vtrum pdictus dispēsatus vt possit habere beneficium curatum per hoc obtinere dignitatem:ꝛ dicit ge. in.c.fi.de fi.presb.q̄ non.quia illa pondera vt diuersa in.d.c.fi.ꝛ cōsequenter vno concesso nō venit aliud:vnde in dispensatione nō procedit argumentum a maiori: nec a simili:vt ibi no.ge.

¶ Decimotertio.vtrum illegitimus.vel irregularis dispensatus in ordine ꝛ bñficio atq̄ promotus:possit postea impetrare dispēsationem super pluralitate.non facta mentiōe de illegitimitatis vel irregularitatis defectu:ꝛ dicit ge.in.d.c.fi.q̄ non:vt est ibi textus.

¶ Decimoquarto.vtruz eps dispēsare possit cum illegitimo. vt possit plura bñficia simplicia retinere simul:ꝛ dicit ge.vbi.supra nō:ꝛ facit.c.is cui primo respōdeo de bñ.li.vi.vbi qñ pceditur alicui vt possit bñficium ꝓferre de vno intelligit nō plurium.

¶ Decimoquinto.vtrum episcopus dispēsare possit cum illegitimis vt habeant simplex bñficium seu prebendam in ecclesia suorum patrum qui sunt sacerdotes:ꝛ dicit q̄ nō vluētibus pribus.de fili.presb.cum decorem:multo minus in canonicatum. cum ad abolēdum:ipsis vero mortuis: dummodo nō dispēset super beneficio vel prebenda.quaz eius pater tenebat immediate:secus si mediate:ꝛ hoc credo verius vt notatur in.d.capitulo:is Post.vt neat q̄ nūq̄ canonicatum in eadez ecclesia poterit habere ex dispensatione episcopi.

¶ Decimosexto. vtrum si papa dispensauit cuz illegitimo vt pmoueri possit ad beneficium curatuz per hoc promoueri poterit ad bñficiū cui pficiēdus est aliquis per electionem eligēdus:ꝛ dico q̄ sic Fm ge. d.c.is q̄.qñ qñ vtrium tollit ex toto.vt in casu predicto eligi pōt: vt in.c.cum vbique.de elec.etiam si esset dubium an vera dispensationis tollant ex toto vitium.ꝛ hoc tenet is aliq̄ dicant q̄ eligi non potest.

17 ¶ Decimo.vtrum liceat alicui sibi procurare beneficium.ꝛ dicit g.tho.ꝛ ray.q̄ non si est de non potest quis sine gratia ꝛ charitate ministrare quam nullus scit se habere: secus de alio beneficiato:quia potest ea quis sibi procurare pro se digno ꝛ indigenti. Augu. tamen de ancho.in libr.de potestate pape: tenet generaliter hoc esse nō posse sine peccato q̄ sum.ange.verum limitat quādo dō principaliter querit vt habeat beneficium secus vt prosit:sed ista distinctio non habet locuz in beneficio sine cura:quia nullus est cui suo regimine pfit:vnde illud dictū non est vera etiam si quis grat principaliter vt habeat beneficium ad sustentationem sui

18 pauperis:q̄ non dz fame tabescere.

¶ Decimo.vtrum occupans beneficium vinētis scienter faciens se instituī fit infamis.ꝛ dicit panor.in.c.i.de concef.preben.q̄ sic.licet eo:sicut cum eo qui viuente vxore aliam accepit.vt in.c.fi.de eo qui duxit ꝛc.ex quo ibi dem concludit quod licet cum vacaret tamen cerit se instituī:vel sibi conferri a papa non habita mentione de occupatione postea nō valet:ꝛ est gratia subreptitia: quia non sic faciliter obtinisset.ꝛ facit.c.postulasti.de rescriptis.Similiter dicit de his qui de facto occupant:vel per brachium seculare in vacantibus beneficiis se intrudunt:si impetratione de tali occupatione non faciunt mentionem:q̄ omne id ex quo ita faciliter non obtineretur tacitum inducit subreptionem p.d.c.postulasti.cum similibus.

19 ¶ Decimo.vtrum is qui beneficia non canonice habita tenet ex tolerantia seu tacito cōsensu prelatorum habeat aliquod ius in eis:ꝛ dicit hen.boich.super.c.dilecto.de pbēdis q̄ si prelatus hoc ignorat non obstat ei etiā si expresse consentiret nec tenenti acquirit aliquod ius:q̄ non consentit qui errat.ff. de iurisdi.om.iu.l.si per errorem Fm Inno:ꝛ host.ibi.ꝛ archi.lxiij.distinctio.cum adriatus.Si vero prelatus hoc sciebat ꝛ ipse est papa:distinguitur quia si tolerantia sit expressa ab eo vel aliquo de mandato eius est tolerantia approbationis ꝛ datus:q̄ papa non astringitur forma conferendi p quā acquiritur ius.lx.q.iij.cuncta.vnde postq̄ de sua voluntate constat sufficit:si vero nō fuit expressa non est approbationis nec sufficit secundum hostien.in.c.literas.de sup plen.neg.pta.Si vero talis prelatus non est papa patientia seu tollerantia etiaz expressa non dat ius nisi interueniat canonica electio vel prouisio.vt dicit glo.in.d.c.dilecto.quam approbat ho.hec ex illo.

¶ 20.queritur ad quid teneantur iniuste possidentes ecclesiastica beneficia:dico q̄ statim resignare talis tenetur in manu eius qui resignationem potest accipere: vel alicuius nomine eius si esset in mortis articulo secundum Innocen.ꝛ tenetur restituere fructus perceptos.de renunc.post translationem.§.rursus.poterit tamen Fm Inno. retinere vite necessaria stricte.de cōsilio cōfessoris ita q̄ solum non egeat ꝛ alios fructus in ecclesie vtilitatem conuertat:q̄ restituere tenetur.c.dilecto.de preben.Aliter absolui non potest nisi obtineat dispēsationem:nec in foro anime tenentur ei subditi obedire vt dictum est:nec secundum archi. perpetuo perseribere poteit si minus canonice obtinuit.c.simoniace vel per fraudem aut aliquam subreptionem.Intelligo autē dictum ho.q̄ post resignationem si hz aliquos fructus tenetur de his.

20

¶ 21.vtrum filius perdat ecclesiasticuz beneficium propter crimen lese maiestatis cōmissum a patre:ꝛ dicit glo.in.c.satis puer sum.lvj.distinct.quod non.item dicit quod nec propter crimen lese maestatis diuinevt quia hereticus vel scismaticus. c. quicūq. de here.lib.vi.de scisma.c.vnico.lib.vi vbi licet prohibeantur admitti ad ecclesiastica beneficia tamen filij:tamen non dicitur q̄ habitis priuentur.

21

¶ 22.vtrum clericus beneficiatus contrahens matrimonium perdat beneficiū ipso facto:ꝛ dico Fm .d.ant.in.c.i.de cle. coniu. q̄ si sit in sacris:ꝛ contrahat per verba de presenti non est priuatus ipso facto:sed priuandus:mouetur quia causa priuationis elicitur ex.c.quod a te.ꝛ c.diuersis.de clericis coniug.q̄ non posset seruire vxori ꝛ beneficio:que ratio cessat in constituto in sacris. q̄ non est matrimonium iō cōpellitur vxorem dimittere. Si autem non sit in sacris: sed in minoribus dumtaxat:tunc alij distinguunt inter sponsalia de futuro ꝛ de pñti: vt primo casu dissolutis spōsalib⁹ possit redire ad bñficiū suū:ꝛ facit lex.ea que.ff.ad municipa.vbi desposata ante nuptias contractas suum non mutat domicilium:ꝛ sic effectualiter non dz matrimonium contractus secō vero casu beneficium nō recuperat:q̄ ex contractu matrimonij per verba de presenti insurrexit vinculum incompatibile cuz ipso beneficio:vnde perditum est ius q̄ ha

22

Universidad de Deusto
Biblioteca

bebat in illo: ⁊ ad illud amplius non habitur regressus. Idem si clericus in minoribus contraxit matrimoniũ cum consanguinea in facie ecclesie: ⁊ postea pbata consanguinitate ruptum est matrimonium: quia perdit beneficium cum facto suo ecclesie renũciauerit.

23 ¶ Vigesimo tertio vtrum clericus assumẽs beneficium nõ animo clericãdi ꝯ vt exercilnar in iuuentute: als̃ non habens animum residendi sit iuste promotus. ⁊ dicit panor. in.c. relatum. de cle. non resi. de mente doc. q̃ non hoste tamen dicit hoc peccatum per penitentiam tolli. vt in.c. fi. de sy. ⁊ vult dicere non esse necesse ad purgandũ hoc peccatum dimittere beneficium sicut nec in eo qui promouetur per simoniam mentalem. Et idem dicit ibi panor. de eo qui beneficiũ accepit non vt ibi seruiret. sed donec possit pinguius habere.

¶ Rursus de beneficijs prebendis ⁊ dignitatibus quarto specialiter quantũ ad pluralitatem.

Beneficium. iiij. specialiter ꝗtum ad pluralitatem sciendum est q̃ fm ius diuinum non inuenit aliquid circa hoc expresse determinatum cum in sacra scriptura expressa de hoc mentio non fiat ꝗuis ad hoc argumẽta ex aliquibus auctoribus scriptur: e forte adduci possint que tamen non lucide veritatem ostendunt: loquendo autem fm ius naturale quod nulla humana lege vel consuetudine potest abrogari fm. s. tho. vt patet in. ix. quol. q. vij. habere plures prebendas non est actio fm se mala vt deum odire: nec fm se bona vt deum amare: nec fm se indifferens vt leuare festucam: sed continetur inter actiones que absolute cõsiderate important deordinationem quandaꝫ: sed ex circũstantijs aduenientibus efficiũtur bone: vt occidere si occidendus sit malefactor. ⁊ occidatur propter iusticiaꝫ: quia habere plures prebendas continet i se plurimas inordinationes: vt pote quia non est possibile aliquem in pluribus ecclesijs deseruire in quibus est prebendatus cum prebende videantur esse stipendia ibidem ministrantium deo: sequitur ẽt diuini cultꝰ diminutio: dum vnus loco plurium institutur. sequitur etiam in aliquibus defraudatio voluntatum testatoꝝ qui ad hoc bona ecclesijs contulerunt: vt ibi esset certus numerus seruientium deo: sequitur etiaꝫ inequalitas dum vnus pluribus bñficijs abũdat: ⁊ alius nec vnum habere potest: sequũtur etiam multa alia huiusmodi. tum propter circumstantias predicte deformitates possunt totaliter euacuari: puta si in pluribus ecclesijs eius obsequium sit necessarium: ⁊ possit plus vel tantũdem seruire absens quam alius presens ⁊ huiusmodi: ⁊ tũc si dicta intentio non erit peccatum: etiam multa interueniente dispensatione si conidetur tantum fm ius naturale ad qõ dispensatio non pertinet sed solum ad positiuum. Si vero quis hac intentiõe plura habeat beneficia vt sit ditior vel iauius vitam: vel facilius peruenat ad episcopatum: nõ excusantur ille deformitates: sed augent. hoc ex illo qui loquitur de prebendis: sed ea dicta sunt vera de omni beneficio sine cura eadem ratione: a fortiori vero de beneficijs curatis. Si vero loquamur fm ius positiuum dicit ibidem. s. tho. q̃ fm antiqua iura phibitum est habere plures prebendas sed consuetudo est in contrarium prerogatiua quidam dicunt illa iura abrogari. ⁊ quidam negant: que controuersia iuristis relinquitur: ꝗuis hoc sit probabile quod inquantum continent ius naturale abrogari non possunt: sed soluꝫ inquantum continẽt ius positiuum: si hi quorum est ius positiuum mutare: scientes contrariam consuetudinem ⁊ dissimulantes intendunt per hoc abrogare iura mutare. Igitur si stant in suo robore antiqua iura nõ potest quis habere plures prebendas sine dispensatione etiam superuenientibus dictis circũstantijs: si vero sint abrogata: tunc superuenientibus dictis circũstantijs: licet etiam sine dispensatione sine eis non licet etiam cum dispensatione quia humana dispensatio non auferit ligamen iuris naturalis: sed soluꝫ positiui. hoc ex illo succincte. Circũstantia autem ⁊ euens talem inordinationem secundũ quod potest esse triplex. s. necessitas: puta q̃ plures non inueniuntur idonei: vtilitas ecclesiarum. s. ⁊ eorum quibus presunt: ⁊ prerogatiua meritorum: puta quia plus valet presens ꝗ alius presens.

2. du.

¶ Primo vero querit quid circa hanc questionem positiua iura contineant: ⁊ quidam vt recitat Io. an. in.c. iamdudum. de sbo. dicunt hodie cõ iure posse aliquem plures habere prebendas cum pysbeatur solum pluralitas beneficiorũ ⁊ dignitatum cũ cura. vt in.c. de multa. de pbẽ. q̃ si papa bendis aliud non intellexisset hoc idem ipsis excepisset. de deci. ad audientiam. ⁊ suis concor. c. aũt epi. d. lxxx. ⁊ c. fi. d. lxxx. xvi. q. i. ⁊ similia loquuntur fm ius tẽporis sed hodie

sed hodie secus: vel restringũtur ad beneficia curata: vel ad illos qui habẽt nõ solũ sed multitudinẽ nimiaꝫ. que sonat in vitiũ: ⁊ prohibentur in. d. c. iãdudum. ⁊. s. eo. in tãtum. Et opinionem hãc dicit Io. an. verã nisi vtraq̃ requirat residentiam. refertur se ad dicta in. c. fi. de cle. non re. vbi ponit opinionẽ Inno. que habet in summa. q̃ habere plura bñficia nõ curata. ⁊ que de cõsuetudine vel statuto. residentium nõ req̃rũt. glo. in. c. gratia. de rescrip. lib. vi. Host. autem in. c. ifas. de pben. arguit pro dicta opinione. sed dicit rõnes esse debiles ⁊ tandem tenet vt refert archie. q̃ nullus põt plures prebendas habere in titulum ar. di. lxxvij. acutius: nec in hoc fm cum possent dispensare plati. di. lxx. sanctorum quod intelligẽdum quãdo sunt complete nõ diminute: ⁊ ratio est fm eum. q̃ singule prebẽde requirũt singulos actus ⁊ ministros. ⁊ canonici ad residentiam tenẽtur vt assistij: tamẽ ne inde tã multitudo damnetur dici põt epm posse dispensare in pluribus prebendis habendis in bñficium nõ in titulum. ⁊ cum aliquibus alijs limitationibus. de quibus vide Io. an. in. c. quia nõnulli. eo. tit. dicit q̃ plures prebendas non põt quis simul habere vno modo vna per se sufficiat: alias etiam iure cõi potest quis habere plures. vt ꝛ cle. nõ re. ꝛquerente. Panor. autem in. c. cũ iamdudum. de prebẽ. dicit q̃ indubie illici tum est tenere plura bñficia requirẽtia residẽtiam iure cõi vel speciali tamto: quia sunt incompatibilia. ꝓpter onus residẽtie: si vero non requirunt residentiam. puta q̃ cõsuetudo est in ꝛrario q̃ satis vꝫ in simplicibus. vt in. c. cum omnes. de cõsti. tunc dicit ibi. ⁊ in. d. c. cõquerente. cõiunctim qõ habens bñficium ꝗtũcũq̃ simplex qõ per se sufficiat ad vitam beneficiati: non potest aliud tenere sine peccato mortali fm glos. in. c. dudum. el. ij. de elec. qõ ipse limitat: si ꝓpter se solum hꝫ: secus si collata sunt non ratione sui: sed ꝓpter vtilitatem beneficiorum: vt q̃ est homo industriosus ⁊ conscientiatus. vt no. in. c. cũ iãdudum. de pbẽ. Et hac limitationem ⁊ suam tenet: q̃ est mens. s. tho: vbi supra. sed adde aliam limitationẽ vt dicatur id licere q̃ plures pbende vt ecclesie non habẽt rationem plurium sꝫ vni: sive ratione vnionis sive ratione dependẽtie vnius ad aliam. Unde partim ex cõcessione iuris naturalis: partim ex concessione positiui bñ habetur in sum. pisa. q̃ sunt quinq̃ casus in quibus põt quis hre duas vel plures ecclesias vel pbendas sine dispẽsatione. Primus est q̃ ecclesie ita sunt tenues q̃ neutra sufficeret ad sustẽtationem ꝛ. q. iij. vnio. de reli. do. qõ monasteriũ. Secundus si vna pẽdet ex altera. de eta. ⁊ ãtiqui. eam re. Tertius ꝓpter raritatem clericorũ. xxij. q. i. clericũ. in fi. Quartus si ecclesia est annexa pbẽde vel dignitati: quo casu ipe tenetur in maiori ecclesia psonaliter deseruire: in ipsa aũt parrochiali habere idoneuꝫ ⁊ ꝓpetuum vicarium qui cõgruentem habeat de illiꝰ ecclesie prouentibus portionẽ de prebẽ. extirpande. Quintus si hẽat vnã intitulataꝫ ⁊ aliam commẽdatam. xxij. q. i. qui plures. de qua commẽda vide infra cõmenda. Hanc tñ pluralitatem archiep. dicit intelligẽdam de ecclesijs nõ habẽtibus curam. ⁊ de phẽdis in ecclesijs diuersis: q̃ i eadẽ hoc sine dispẽsatiõe nõ ꝯ: vnde qõ dꝭ l pmor in. ꝫ. casu. ꝗtũ ad ecclias curatas fieri nõ põt per epm nisi per modum vnionis multas. s. ecclesias vniẽdo: quam vnionem epꝰ facere potest. vel simpliciter ⁊ perpetuo. vel ad vstã eius cui conferũtur: de cõsensu tamẽ hñtium ibi ius aliqõ. vt patronorum. et ex causa rationabili: vide etiam de his glo. in. c. dudum el. ⁊. de elec. in ꝟ. intitulatam.

2 ¶ Secundo: q̃ritur vtꝫ hñs plura beneficia quando vnum sufficit excusẽt per dispẽsatiõem pape: ⁊ dico ex mẽte. s. tho. vbi. s. q̃ nõ. st dispensetur in fauorẽ sui: q̃ hoc est ꝯ ius naturale in quo papa non dispensat: vnde ꝯ glo. in. c. dudum el. ⁊ de elec. dicat q̃ excusatur. tamẽ panor. ibi dicit se here pro indubitato q̃ non sit tutus: quo ad ecclesiam triumphantem: etiam dispensatus per papam. quando dispensatus est ad suam vtilitatem: q̃ hoc casu non solum alteratur iuris positui dispositio sed etiam xpi patrimonium iuste dispergitur: vnde cuꝫ bona ecclesie papa sine causa alienare nõ possit sine graui peccato vt dicit archi. ꝛ. q. ij. non liceat pape: multo minus potest dare licentiaꝫ alteri ipsa dispergendi: vt in. c. nuper. de resti. do. post. di. ⁊ ste cõuincitur ratio inno. in. c. cum ad monasterium de stamo. quia hic non solum violatur ius positiuum sed potius diuinum. Et idem tenet ho. in. d. c. dudum: quem sequitur Io. an. Et idem sentit. s. tho. Necvalet consuetudo contraria vt ibi dicit panor. ⁊ iura sive gl que dicunt q̃ valet intelligũtur pro necessitate vel vtilitate vel prerogatiua me-

Quinq̃ casus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritonum vel pro potētia retinēdi plura beneficia simplicia. sed non vt fructus incrēfaciat sibi ad vtilitatem priuatam: vel augēdum patrimonium. vel vt lautius viuat. aut facilius episcopatum vel maiorem dignitatē consequatur: quia vidēlicet. g. Tho. vbi. §. hac intentione tenere vnum bñficium quod nullaz deordinatione in se importat est illicitum: quia cōtra rōnem: vt in. c. ratio nulla cum ibi notatis. de prebē. ꝛ cōtra officium pletaris. xvi. q. i. c. si. ꝛ de hoc etiaz infra clericus.

3 ¶ Tertio. vtrum dispensatio sup bñficiorū pluralitate in aliquibus casibus nō valeat ꝛ dico q̄ sic sm archie. quando impetrans subticuit aliquod quātumcūq; modicū bñficium. Quādo autē cōceditur vt quis possit habere bñficia duo curata. intelligit̄ de duobus primis post cōcessionē vde alijs nō valet. Quādo etiam mādatur alicui prouideri de bñficio nō obstante q̄ aliud habeat p hoc nō est dispēsatum vt habeat ambo si mul. de prebē. si motu. libro. vi. Quādo etiam papa obtinenti bñficium aliud cōferit motu proprio. nō habita mēntione de priori: nō propter hoc gratia invalida est: sed secus si ad alterius petitionē gratiam facit: vt in. d. c. si motu.

4 ¶ Quarto. vtrum si quis habēs psonatum seu dignitatē vel bñficium curatum: accipiat secūdum psonatum seu dignitatē vel bñficium curatum ipso iure vacet primuz: ꝛ dico q̄ sic. vt in. c. de multa. de prebē. nec excusat consuetudo contraria. sm do. An. quia consuetudo non excusat in delictis: p quo est tex. in. c. primo. de consue. libro. vi. ꝛ in. c. litteras. de concessio. pben. sed tamen quo ad dignitates sm aliquos intelligitur q̄ sunt in eadem ecclesia vt videtur colligi ex d. c. de multa. ꝛ p dominum anto. ibi. Et hic sm Inno. host. ꝛ Jo. an. beneficium curatum intelligitur large siue in foro animē curam habeat siue ab̄ siue sit ecclesia parrochialis vel cathedralis: siue capella curā habens parrochianorum de iure vl de facto: dummodo parrochiam habeat in qua prochiale sua exerceat: siue dignitas: siue officiuz siue ecclesia sicut sunt multi archipsbyteri archidiaconi: decani qui nullam habentes ecclesiam cui preesint. habēt tamen iurisdictionem super multa loca: sicut pietaulo ꝛ padue. Personatus autez ꝛ dignitas sm Innoc. fere semper ponunt. p eodem: sed secundum Jo. an. ideo dicit fere. quia in angilia rectores parrochiales dicuntur persone. de appel. persone. in alijs vero regionibus dicuntur rectores vel curati: ꝛ tamen non dicuntur in dignitate cōstituti: e contrario autem abbates episcopi ꝛ superiores non dicuntur persone: ꝛ tamē sunt in dignitate constituti ꝛ quandoq; pro eo. extra eo. nisi essent. Intelligas ergo dignitatem vel personatum sm institutionē vel consuetudinem ecclesie. hec Jo. an. Fallit tamen dicta regula in casibus multis. P primo quando hoc fit cum dispensatione sufficienti. vt in. d. c. de multa. ꝛ de elect. dudum. el secundo. P Secundo sm hos. ab primum vel secundum beneficium est curatum habitu non actu. s. quia nō actu habet parrochianos: vt quia derelictus est locus de elect. licet canon. libro sexto. Innocentius tamen ꝛ abbas videntur tenere contrariū. P Tertio quando alterum beneficium non habet curam ex se sed per vnionem alicui curati. de preben. super eo.

P Quarto quando ignorabat se habere beneficium tale: quia tunc sibi datur optio de rescrip. gratia. libro. vi.

P Quinto. si non sciebat se illud habere de iure et si de facto nō habebat: vt quia erat spoliatus primo stat regula sm Vincen. qui hoc notat in dicto. c. dudum: reperit tamen fructus primi quos percipere poterat vsq; ad receptionem secundi.

P Sexto quando secundi beneficij fructus alius ad tempus ex causa puta pape concessione percepit: vt de prebendis. c. si idem concesso: quia pro tempore quo ad illum pertinent dicti fructus: non censetur vacare primum. quod tamē haberi. Bosch. verum dicit sm Johannem an. ex Archid. quantum ad perceptionem fructuum primi beneficij: vacat tamen quantum ad hoc vt possit pacificam possessionem administrationis secundi beneficij habere: debito tempore conferatur. vel locum debebit Lateranensi concilium: de concessione preben. capitulo nulla.

P Septimo. fallit si secundi beneficij pacificam possessinē administrationis mundum habuerit. nec per eum steriit quin haberet: quia tunc non vacat primum secundum Hostiensem: Innocentium: Benedictum Bosch. et est textus in clementinis: si plures. de prebendis.

P Octauo fallit in episcopatu secundum Innocentium. in capitulo cum nobis. de concessione prebende. quem sequitur dominus Anto. ꝛ Johan. an. ꝛ timol. in eo.

gratie de rescriptis. ꝛ facit tex. vij. questione. i. in verbo carebit. quod est verbum futuri temporis. ꝛ sic videtur requiri sententia quia in episcopatu non fallit: sed primum est verius: quia non vacat per adeptionem secundi bñficij siue sit supius. siue iferius siue equale: cum episcopatui expresse vel tacite renunciare non possit sine licentia pape. de transl. epi. Inter corporalia: sm hen ri. boich. Innocē. ꝛ Hosti. Sum. autē ang. dicit idem esse de quocunq; alio beneficio. quod quis non pōt cum alio tenere nisi dispēsetur: sed hoc patet falsum ex rōne quā assignant dicti doctores. ītē quia sm hoc p dictam regulam non vacarēt nisi bñficia insufficientia: quia nullum sufficiēs pōt tenēri cum alio superuenīēte nisi dispensatiue. Vincen. autem ponit alios duos casus. sup per. d. capitulo dudum.

9 P Nono. sgitur fallit. vt not. Bersi. in capitulo dudum. in beneficijs vnitis vel dependentibus vel commendatis: vnde si secundum curatum quis adipiscitur per viam annexionis quia. scilicet est annexum non curato nō vacat primum curatum. de prebend. super eo. libro. sexto.

10 P Decimo sm Vin. si colore ꝛ nō animo bñficij perpetui recipit secūdum: quia posset tunc penitere ij. q. vi. si quis libellos. de penitentia.

11 ni. di. i. diuortium. Idem si incontinēti fuit deiectus. P Undecimo. si sēm recipit in episcopatu alicō sine licētia sui episcopi a quo reperitur: quia ēquis priuatus sit pro quātum ad se: non tamē quantum ad platum suum: si sine licentia ipsius trāsit: ꝛ hoc no. Jo. xxi. q. ij. si quis iam translatus: ꝛ cōcordat Sol. ꝛ Hosti. P Duodecio. in eo qui expensas de proprio fecerat in primo. propter quas competit sibi retentio primi sm Joā. de ligna. dominum Anto. ꝛ dñm Abb. per textum. xii. q. iij. quicūq; ꝛ sufficit tales expensas esse vtiliter ceptas. licet deinde totum perierit a casu sm Joā. an. in. c. ex parte. de constitu. vt quia domum factā ignis statim combussit. Et ex his infert dominus Abb. q̄ si clericus moritur ite status. heres repetere poterit expensas quas fecerat in bñficio: sed hoc intelligo si expendisset de bonis sui patrimonij: ꝛ hoc de expensis factis ante receptionem secundi: secus de factis postea. institu. de rerum diui. §. certe.

13 P Tertiodecimo. in eo qui protestatur q̄ primum dimittere non vult: ꝛ tūc fatue agit platus sibi concedens secundū: ꝛ posset in hoc casu locum habere cōcilium lateranēse. scilicet q̄ non tenet collatio secundi. de cle. non reti. quia nonnulli: vnde sēm Hostien. si quis recipit secūdū minus pingue: non videtur primum vacare: cum non videatur habere animum deserendi primuz propter secundum: ꝛ maxime cuz errauit: ar. distin. lxxiij. quorūdam: qui licet dicat hanc opinionem veram in scholis. fateatur tamen eam esse falsam in iudicijs ꝛ in curia non seruari. Extra hos casus. qui retinere primum contenderit: etiam secundo priuabitur: vt in. d. c. de multa. Hodie tamē per constitutionem extrauagantem Jo an. secundi. que incipit execrabilis. si recipiens secundum. primuz quo priuatur. abs q̄ mora dispendio verbo vel facto. in manibus ordinarij sub testimonio publico non dimittat: priuatus est secundo. ꝛ inhabilis ad sacros ordines: ꝛ beneficia. hec omnia Joan. and. in nouel. super. c. de multa: exceptis his que ponuntur de henr. bosch.

P Quartodecimo. addi potest quādo quis acceptaret secundum calore iracundie sm Joan. de ligna. ꝛ Anto. de butr. ꝛ facit glo. in. c. ex litteris. de diuor. que vult q̄ confessio ex iracundia facta non preiudicet. P Decimoquinto. quando acceptat ad tempus. puta donec aliter fuerit beneficio prouisuz secundum Pet. de anchara. in. c. primo. de consuetu. libro sexto. Exemplum dicit statutum q̄ mortuo episcopo archipresbyter administrat iurisdictionem spiritualē eius donec alius fuerit creatus.

P Decimosexto vbi habenti beneficia curata confertur aliud curatum. non ostensa fide dispensationis: quia nec valet collatio vltimi nec vacant priora: de officio ordina. libro sexto. quod intellige si secundum beneficium acceptauit tantum. possessionem eius minime nactus: quia si eam fuisset nactus vacarent priora. vt in clemēti si plures. de preben. nec tamen hoc casu valeret collatio vltimi: ꝛ ita hanc materiam intelligit glo. in dicta clementina.

17 ¶ Decimoseptimo. fallit in casibus in quibus licitum est habere plura beneficia curata. de quibus in capitulo dudum. de electio. el secundo cum glosa in ver. latitudinem: et supra in principio huius tituli. Quicunq; igitur preter hos casus. recipit dignitatē vel psonatū. seu bñficiuz vel officium hñs curaz animax: si ante obtinebat simile. cū sit priuatus primo postēq; possessionez obtinuit de sēo. vel per eum ste-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit quo minus obtineret: tenetur absq; mora dimittere primum in manibus ordinariū in cuius episcopatu hoc fuerit: alioqnin etiam scō est priuatus ipso iure: ⁊ non solum ad sacros ordines: sed etiam ad omne aliud bñficium est inhabilis. ⁊ omnia talia vacatura beneficia ipso iure reseruantur apostolice sedi: ⁊ si alius disponat ō eis nō valet: hec Io. xxij. in extrauagāti que incipit execrabilis. ⁊ concordat Albri. habet autem hec regula locum in priouratibus curatis. quibus preficiūtur religiosi. vt in.c. cuī singula. de preben. libro. vj. immo etiā idem seruaretur etiam si priouratus non esset curatus. vt dicit rex. in clemen. quia regulares. de suppl. negli. prelato. in fine: ⁊ similiter habet locum in prebendis quando tam prima q̄ secūda est in eadem ecclesia: quia tunc ipso iure vacat prima. vt in.c. litteras de concess. preben. etiam si acceptaret secūdam iure annexionis. vt in clemen. fina. de preben. alias autem nō habet locum in prebendis secūdum Vincen. ⁊ dominum An. quia non est eadem ratio sicut de beneficijs curatis.

5.q. ¶ Quinto. vtrum spolians aliquem beneficio curato perdat suum: ⁊ dico q̄ recipiēs secundum beneficium curatum perdit ipso iure primum curatum. quo ipse fuerat spoliatus: multo fortius quā primum pacifice possessum. scōm glo. in clemē. gratie. de rescriptis. in verbo renunciare: pro quo facit quod no. dominus An. ⁊ Joā. de ligna. in c. cum teneamur. de preben. vbi dicunt q̄ impetrans tenetur facere mentionem beneficij quo fuerat spoliatus: potest tamen iste scōm domi. An. petere fructus primi beneficij quos recepit spoliator. vsq; ad tempus acceptionis secūdi. ⁊ ad hoc alleg. spec. ¶ Cōtra vero spolians aliquem iniuste beneficio curato: perdit illud q̄ ipse pacifice possidebat. vt in.c. cum qui. de preben. libro. vj. ⁊ si quod ius habebat in secundo. perdit illud ⁊ beneficium vacat: vt in dicto c. cum qui.

6 ¶ Sexto. queritur vtrum habens beneficium non curatum. requirens tamen residentiam ex statuto vel cōsuetudine. perdat illud ipso iure. si accepter secundum simile vel curatum: ⁊ Innocē. in.c. fi. de cle. nō re. distinguit: quia si statutum requirit residētiam temporalem tātum. aut etiam si perpetuam. sed nō residentem obligat ad perditionem fructuum solum: tunc nō perdet primum ipso iure: si vero requirit residētiā perpetuam ⁊ nō residētem obligat ad perditiōem beneficij: ipso iure perdit primum per acceptatiōem secūdi: vt etiam tenet glo. in.d. cle. gratie. ⁊ Fede. Cōtrarium autem eius quod tenuit Innocē. in scō mēbro. tenet Joā. and. in addi. specu. in ti. de cle. non resi. ⁊ sic reprobat dictum eius. Et hāc opinionē sequitur dñus Cardi. ⁊ Pet. de ancha. ⁊ dñus Abb. in.d.c. fi. ⁊ monētur. quia obiter. de multa est correctorium ⁊ loquitur de ecclesia curata. Sed dñs Ant. in.d.c. fi. dēbiguit dicēs. priuatōis formam cōsideranda esse: quia si propter nō residētiam statutum imponit penam priuatōis ipso iure. tūc vera est prima opio: aut nō priuat ipso iure. ⁊ sic est vera scōa. vide plenissime dñm Abba. in.c. extir pāde. de preben.

¶ Septimo. queritur que sit pena eīs dñ beneficia predicto modo vacantia. i. ex adiunctione secundi. tempore debito non obtēta. ⁊ dico q̄ si non conferat illa infra. vj. menses potestas conferendi deuoluitur ad alios vt supra beneficium. q̄. H. vj. ⁊ incurrit eadem penam: quia tenetur assignare in vtilitatem ecclesie vacantio. de suis prouentibus. non de illis ecclesiis sue tātum quibus a tempore ipsius vacationis percepit fructus a quocūq; detinente ipsum: vt in.c. de multa. de preben. ⁊ si propium non habet. ⁊ nietur alia pena ad iudicis arbitrium. vt q. vj. illud. xlij. q. vj. si reo vel repetentur a eo qui percepit: quia ipse tāquam inuasor omnes fructus restituere tenetur. C. de vsu vendi. certum. Et cum predicto concordat Albericus.

¶ Octauo. queritur quis dispensare potest in beneficiorum pluralitate legitima ex causa iteruenīente: ⁊ dico q̄ in pluribus simplicibus. item in vno curato ⁊ alio simplici dispensare potest episcopus. in diuersis ecclesijs: ⁊ in vna si sunt simplicia: sm glo. in.c. litteras. de concessione preben. quod Joā. an. verum dicit si sunt disformata: vnde potest inquit dispensare. vt quis in eadem ecclesia habeat dignitatem ⁊ canonicatum. ⁊ facit. c. primum cum glo. de cōsti. lib. vj. ⁊ Fede. consilio. cxv. tenet q̄ potest dispensare vt quis in eadem ecclesia habeat canonicatum ⁊ altare: seu beneficium. a cuius capelle. ⁊ hoc sequitur panor. in.d.c. litteras: in duobus autem conformibus non potest in eadem ecclesia: puta vt quis habeat duos canonicatus. quod Panor. vbi supra dicit sequi communiter doctores. vnde in eadem ecclesia duo altaria habere licet. Sed nō potest in titulum et dispensatōe cōt sm Gem. ⁊ nō mōte iau. ⁊ vt sequi gemini. vbi. ⁊ q̄ ⁊

altaria data in titulum ꝑpetuum dicuntur bñficia sm glo. in clemē. q̄. de decl. ⁊ sequitur Gemi. in.c. i. de consue. lib. vj. altaria vero que non dātur in titulum bñ haberi possunt ex dispensatōe eius. In ꝑsonatibus vero vel dignitatibus. vel administrationib⁹ aut officijs ꝑpetuis quocūq; nomine cēsētur solus papa dispēsat. vt in.d.c. i. scilicet in eadem ecclesia. vel in diuersis. vt in.c. de multa. de prebē. Et licet rex. videatur solū res in dictis capitulis dicunt hoc habere locum etiam in ecclesijs diuersis: p.c. quia nōnulli. de cle. non re. quod nota. licet Innocē. dicat cōtrarium in.d.c. de multa. dicēs q̄ episcopus dispēsare potest in pluribus ecclesijs. dummodo curam animarum nō habeāt: sed prima opinio tenēda est tanq̄ iurior: ⁊ verior.

¶ Rursus de. bñficijs ꝑbēdis ⁊ dignitatib⁹ quinto spāliter quātum ad fructus.

Beneficium. v. quātum ad fructū. sciēdum est q̄ fructus tempore vacationis debēt in vtilitatem ecclesie expēdi: vel futuris successorib⁹ fideliter reseruari: alias in cathedralibus ecclesijs. ⁊ in regularibus. ⁊ collegiatis. fiat contra. per capitula cōuētus ⁊ collegio sunt suspēsi ab officio. ⁊ bñficio quousq; peperit a piaris mortuis dimissio. aut vacationis tēpore obuenientibus: non obstantibus priuilegijs. consuetudinibus. statutis. iuramēto. confirmatione sedis apostolice. aut alia quacūq; firmitate vallatis extra de elec. quia sepe. libro sexto. Et sunt illis prohibitis sit generaliter de omnib⁹ ecclesijs ne bona earum occupentur a prelatis quibus subsunt seu ad. quorū custodiā pertinent. aut alijs quibuscūq; personis ecclesiasticis. ad quorum collationem: ordinationem presentationem seu custodiā pertinent dignitates: personatus: priouratus: vel ecclesie vacantes nisi de speciali priuilegio vel consuetudine prescripta. vel alia ratione habili causante episcopi ⁊ superiores sunt suspensi ab ingressu ecclesie. et alij ab officijs ⁊ beneficijs donec satisfecerint. vt in.c. presenti de officio or. libro sexto. vbi etiā dicitur quod vbi ex priuilegio vel consuetudine vel alia rationabili causa sibi quis asserit victa bona competere: hoc de illis bonis solum debet intelligi que solutis debitis si qua sint: ⁊ his que fuerint necessaria

Summa

p:o seruitoribus ⁊ ministris ac onerib⁹ incumbentibus vsq; ad nouos redditus supportandis congrue reseruatis ex ipsis reperta fuerint superesse. Quomodo autem illa prohibitio differat a priori. vide in.d.c. presenti. in fi. 1.q.

¶ Primo vero queritur an valeant indulgentie cōcesse personis non ecclesijs aut dignitatibus. de percipientibus fructib⁹ beneficiorum in absentia: ⁊ dico quod sunt cassē ⁊ irrite. extra de rescript. c. fi. libro sexto. sed illud capitulum vt patet intuenti non cassat futuras post illam constitutionem: sz cassat preteritas ⁊ futuras ostēdit non fiendas a successoribus: vnde si fierēt tenerentur forte interuenire peccatum.

¶ Secundo vtrum alienari possint beneficiorum fructus. ⁊ dico quod de iam pceptis 2
planum est quod sic. vt supra. alienatio. nec requiritur illa solēnitas. que in alienatione immobilium requiritur: sed ꝑcipiēdi locari possunt etiā si sint decime vel alia: extra de loca. vestra: sed hec locatio non extendit vltra tempus vite locantis: quia clericus in beneficio vsufructuario comparatur. xvj. q. vj. illud. immo hodie dicēdū est vt supra alienatio. H. xv.

¶ Tertio. vtrum canonici ⁊ alij clerici beneficiati qui personaliter diuinis officijs 3
non interfunt. possint percipere quotidianas distributiōes: et dico q̄ non: nec valet consuetudo contraria nec statutum. aut remissio canonicorum quando eis nō accrescunt: et tenentur ad restitutionem: nisi eos excuset infirmitas. aut iusta corporalis necessitas. aut euidens ecclesie vtilitas: extra de cle. non resi. c. i. lib. vj. Et intelligē de infirmitate que est causa propter quam etiam quis si non fuisset infirmus. non interfuisset diuinis: quia tunc non habebit distributiones sm Ge. ibi in.d.c. i. et ratio q̄ casus supuenīēs recipit iterpratione ꝓ statutū ꝑcedentem: vt in.c maiores. ad finem de bap.

¶ Quarto. vtr clicus bñs sufficiēs primo 4
niū licite subsistēri possit ō bōis ecclie: et dico ꝓ ho. ⁊ guil. q̄ sic si ecclie deseruit. xij. q. q̄. charitatē. ⁊ c. ecclesiastico: sz si nō seruit ⁊ in malos vsus expēdit multipliciter peccat: ⁊ sacrilegiū committit. xvi. q. i. cōm ⁊ i. q. q̄. clericis: ⁊ de hmōi dz intelligi. c. pastoralis. ⁊ c. nō est mea ⁊ si sia. q. c. ꝛ: ultra ad materiā bñficiorū habes. i. tim. clicus. ⁊ titulo eccla. ⁊ ri. ꝑbenda. ⁊ titu. residētia. et titu. o permutatio. et titu. renunciatio.

Siluestri. l: ij

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De bigamo vel bigamia.

Bigamiam que.f. est in vroꝝ pluralitate. Fz.s. Tho. Hebre.xi.p:l mus itroduxit lamec pessimus: ⁊ vt dicit in.iiij.vi.xxvij. irregularitatem inducit: q̃ habēs alios ministrare sacramēta. vt ḡñs sacramentuz ordinis nullum debet in sacramētis defectuz pati: defectus autem in sacramento est. quando sacramenti significatio integra nō inuenitur: sacramētum autem matrimonij significat cōiunctionem christi ad ecclesiaz que est vnius ad vnam: vnde ad pfectam significationem sacramenti pertinet vt vir sit tātum vnius vir. ⁊ vror tantum vnius vxor: ⁊ consequēter bigamia que hoc tollit irregularitatem inducit. hec ex illo. Unde qui fornicatur cum pluribus non est irregularis vel bigamus: quia cōiunctio fornicaria nō significat illam ꝓiunctionem christi spōsi. ⁊ ecclesie sponse. Ut antez dicit. s. Tho. vbi supra bigamia quadrupliciter contrahit. Primo cum quis hz plures vxores de iure f. successiue. Secō cum simul hz plures vnā de iure aliam de facto. Tertio cum plures hz successiue vnam de iure aliam de facto. Quarto quādo quis viduam ducit in vxorem: ⁊ in omnibus h'o est irregularitas ad iuncta: sed intellige fm eisdem ⁊ Ricardū. si interuenit copula. Quinto etiam fm eisdem ibi questiō cuis. iij. quādo quis cōtrahit ⁊ consumat matrimonium cum corrupta ab alio. siue hoc sciat siue nō. Sexto qñ quis cognoscit propriam vxorem postquaz est ab alio cognita. Et intellige etiam si ad pceptum ecclesie debitum redditur fm cōmunioretn opionem Host. ⁊ Ray. ⁊ etiaz si ignorabat eam adulteram fm panor. in.c. si vir. de adul. ⁊ allegat.c.ij. de big. ⁊ in hio etiam est irregularitas/ se. eptimo fm aliquos si aliquam deflorauit: deinde vxorem eam duxit: tamen probabilius est qō non sit irregularis: quia carnem suam non diuisit in plures: hec ex il'o quo. f. ad bigamiaz propter defectum sacramenti. Et hoc etiā vltimuz tenet glo. ⁊ panor. in.c. sane de clericoning. Et statuto autem ecclesie bigam⁹ large. Octauo est qui post solemne votū cōtinentie. i. qui existens in sacris vel. pfessus religionem matrimonium contrahit de facto: sed in hoc est diuersitas: q̃ sum pisa. et archi. limitant si contrahit cum corrupta. ⁊ allegant.c. nuper a nobis. de biga. sed sū. ange. ⁊ ros. extendunt etiam si est virgo: et allegant dictum.c. nuper. ⁊.c. super eo. de biga. in glo. ⁊.c.ñ. eo. titu. ⁊.xxvij.q.i. quot quot: in quibus tamen de virgine mentio non fit: alij loquuntur indistincte dicentes quod est irregularis si contrahat: sed oēs dicunt verum: quia talis contrahens propter duo est irregularis. primo scilicet propter similitudinem advere bigamum: vt si contrahat cum corrupta: quia talis nō est bigamus cum idi non sit matrimonium: ⁊ tamē est similis bigamo quia nisi obstaret votum ibi esset matrimonium ⁊ bigamia: ⁊ sic loquūtur primi. ⁊ secundo ratione presumptionis de incontinentia: ⁊ ad maiorem sacri ordinis reuerentiam: ⁊ sic loquuntur secundi ac tertij. Quantum ad dispensationem tamen refert an cum virgine vt cū corrupta contrahat vt dicetur.

Bigamia q̃drupl'r contrahi.

¶ Primo vero queritur quare irregularis est vir si contrahat matrimonium cum corrupta. non autem si contrahit corrupta. et Sanctus Thom. vbi supra reprobat multis opinionibus. dicit quod defectus in sacramento causat irregularitatem: ⁊ corruptio autem carnis qui matrimonium precesit. nullum defectuz facit in sacramento. ex parte illius in quo est corruptio sed ex parte alterius: q: act⁹ contrahentis matrimonium nō cadit supra seipsum: sed supra altera: ⁊ ideo ex termino specificat. ⁊ erisēest respectu illius actus quasi materia sacramēti. vnde si mulier esset ordinata susceptiua fieret irregularis si cōtraheret cum corrupto. nō aūt si cōtraheret corrupta nisi pri' in alio matrimonio fuisset corrupta. sicut econtrario est de viro.

¶ Secūdo q̃ sequmplex in ꝓdictis patet. s. dis reperit bigamia: ⁊ dico q̃ est duplex. s. vera ⁊ interpretatiua. fm glo. in.c. fug eo. de biga. Vera est in primo modo. idest quando quis plures habuit legitimas vxores fm glo. ibi et Ricar. in quarto. d. xvij. Interpretatiua autem quantum ad legem promotionis est in omnibus aliis modis fm glos. ibi. Quidam tamen dicunt bigamia interpretatiuā dici cū quis ꝓtrahit cū corrupta ab alio. vel cognoscit suā post adulterium eius: ⁊ vterq⁹ dicit bigamia simpliciter ordinariā. q̃ quis cōtrahit post votū. vt habet duas vxores vnam de iure aliam de facto successiue aut simul: ⁊ ista trimembris distinctio videtur esse de mente dicte glos. et Sc. et consonat rationi.

¶ Tertio queritur si sit bigamus qui primo accipit virginem sed non cognoscit. et ea mortua contrahit cum alia virgine et eam cognoscit. vel econuerso. si cognouit primam et non secundam. ⁊ dicit

mo. q̃ non. extra eo. debitum. ⁊ patet ex dictis: quia ꝛequiritur copula. Et similiter non erant isti vniuam sed incognitam. xxx. di. c. si. qui vero duxit iudicio suo virginez. sed tandem eam inuenit corruptam ⁊ cognoscit bigamus est. xxx. distinctione. c. si cuius. ⁊ capitulo sequēti: nec excusat error vel ignorantia scīm Sot.

4 ¶ Quarto. vtrum sit bigamus. qui vnā vxorem habuit ⁊ cognouit ante baptismum. ⁊ aliam post: ⁊ dico q̃ sic. xxviij. q. vlti. c. oportet: ⁊ idem si habuit duas vxores ante baptismum: ⁊ similiter qui ante baptismum dimisit vxorem propter fornicationē ⁊ post ea accipit eam: quia q̃ baptismum irregularitas ista non tollitur. vt probat. s. Th vbi supra: licet tollatur irregularitas homicidij vt infra homicidium.

5 ¶ Quinto. queritur que causa est q̃ bigamus promoueri non potest: ⁊ dico hū⁹ res esse causas: vna est dignitas ordinis. xxvi. dist. vna. ⁊.c. vltimo. alia est incōtinentie signum. dist. lxxxij. proposuisti: alia principalis est defectus sacramenti in significādo. matrimonium christi quod est inter vnum ⁊ vnam. ex quo ille diuisit carnem suam in duas. xxvi. dist. acutius: extra eo. debitum. Pto quo sciendum est q̃ in matrimonio secūdum duplicem coniunctionem. f. animorum ⁊ corporum. arēdit⁹ duplex sacramēnem anime ad deum: secunda vero vnionē christi ad ecclesiā: que fuit quasi vel matrimonium initiatum in patribus antiquis. rarificatum in nativitate christi. consummatum in cruce. vel ratificatum in cruce ⁊ cōsummatum in gloria: significat etiā vnionem diuinitatis ⁊ humanitatis. factam in vtero virginis. xxvi. dist. acutius: de consecratione distinctio. scēa in christo. extra eodem debitum.

6 ¶ Sexto. queritur vtrum liceat dispensare cum bigamis: ⁊ dicunt quidam q̃ non: sed ꝛn dle cum opinione cōmuni ꝛcum. s. Tho. in. iiij. dicente. q̃ bigamia nō est adficta irregularitas iure naturali. sed positiuo: nec iterum est de essentialibus ordinis q̃ quis non sit bigamus quod patet quia bigamus accedens ad ordines characterem recipit vnde in tali irregularitate papa dispensare potest. Quod autem obiici posset per decretale extra eo nuper. q̃ cum clericis qui quātum in ipsis fuit secundas mulieres si bi matrimonialiter coniunxerunt. tamē cū bigamis non liceat dispensare: soluit dicēs per hoc ostendi q̃ eadem est difficultas dispensandi in illis. qui de facto cum pluribus cōtraxerunt. sicut si de iure ꝓtraxissent non q̃ subtrahatur pape dispensandi potestas. Et intellige eandem esse difficultatez quia idez dispensat vtrobiq̃: licet facilius in bigamo interpretatiue scēm multos. Quod autem obijcitur. q̃ nō licet dispensare cōtra doctrinam apostolicam. vel ius diuinum. quod dicit oportere cōm esse vnius vroris virum: dicit verum esse quātum ad ea que sunt de iure naturali. ⁊ de necessitate sacramentorum ac fidei: in aliis autem quē sunt de institōne apostolorum. cuz ecclesia habeat nunc eandem potestatem statuēdi ⁊ destruendi quam tunc habebat: potest per eum qui primatum in ecclesia tenet dispensari. hec ille. ⁊ cōsentit Per: ⁊ alij. Posset tamen dici q̃ ista dispensatio ideo dicit non licere: quia nūq̃ fit nisi pro magna ⁊ ardua causa: sicut. xxxiij. di. lector. in glo. vbi lucius papa dispensauit cum Panormitano archiepo bigamo.

7 ¶ Septimo. queritur quis possit dispensare cum bigamis: ⁊ s. Th. in. iiij. dicit q̃ papa potest dispensare in tali irregularitate totaliter: sed eps quātum ad minores ordines ⁊ fm aliquos etiam quātum ad maiores. in his qui volūt deo in religione seruire. propter vitādum religiosꝝ discursum: hec ex illo: qui loquitur de omnibus bigamis excepto eo qui contrahit post votum solemne: quia de omnibus aliis fecerat mēnionem. ⁊ in omnibus est equalis difficultas dispensationis: siue sint vere siue interpretatiue bigami. Summa tamen ange. tenet q̃ in bigamo vere solus papa dispesat. xxxiij. distinctione lector. in glo. episcopus autem dispensare non potest etiam in minoribus. ⁊ allegat not. in.c. vnico. de bigamis. libro. vi. vbi Fran. hoc dicit ⁊ sequitur Joan. and. fundantes se super illo.c. vnico ex quo hoc tamen haberi non potest: quia licet illud.c. prohibeat clerico bigamo ferre tonsuram tamen hoc intelligitur nisi talem habeat causam vt cuz eo dispensetur: opinio autem. s. Tho. probatur in. d.c. lector. saltem quantum ad permanere in ordine suscepto: quia illud.c. dicendo q̃ poterit permanere in lectoratu ⁊ si fuerit necesse promoueatur ad subdiaconatum qui licet olim non erat ordo sacer. vt dicit glosa de bigamis. super eo. innuit quod dictū est. Quantum vero ad bigamum similitudinarie. idest eum qui cōtrahit post votum

Universidad de Deusto
Biblioteca

solenne.dicit Panormita.in.c.de diacono. ⁊.c.sequē.qui cle.vel vo q̄ si clericus contrarxit in sacris cū corrupta solus papa dispensat.vt in.d.c.nuper:similiter etiam si de iure contrarxit cū vna:puta antecēs esset in sacris.⁊de facto cū alia scilicet post ordinationē.⁊ vtranq̄ cognouit.solus papa dispēsat:vt.d.c.nuper:⁊ similiter in nō clericis qui isto modo sunt bigami:nō distinguēdo vtruz seluerint aut ignorauerint impedimentum:qr textus ad animū cū opere sequuto attendit: qr ⁊ in ipsis est defectus sacramenti sicut in vere bigamis.fm glos. in.d.c.i.⁊ in.d.c.nuper de biga.fm ge.in.c. vnico de biga.lib.vi.Si vero existēs in sacris.contrarxerit nō cū corrupta sed virgine.nec aliā vxorē habuerit ante in habitu laicali vel in minoribus:poterit episcopus dispensare vt ministret ⁊ est tex.in.c. diuersis.de cle.cōiug.⁊ in.c.i.qui cle.vel vo.cuz glo.⁊ etiā vt promoueat ad vlteriora.c. sane.de cle.coniug.Ad.c. autē nuper .quod videtur cōtra.dicit illud intelligi de eo qui ante sacros ordines aliā habuit ⁊ post in sacris aliā accepit.Ad.c.vero secūdū. qui cle.vel vo.dicit q̄ loquit in eo quē vere:nō penitet.vel est suspitio de recidiuo:qr tunc nisi religionē ingrediatur episcop⁹ nō pōt ⁊ similiter qñ imminet scādalū:vt no.i.d.c.

¶ Octauo queritur vtrū bigamus vere sit priuatus priuilegio clericali:⁊ dicit tex. in.c. cuz altercationis libro.vi.q̄ bigami nudati sūt omni priuilegio clericali:⁊ addicti foro seculari:non obstāte cōsuetudine: ⁊ eis sub pena excōmunicationis inibitū est deferre tonsuram vel habitum clericalē: sed glo.ibi dicit hoc intelligendū de his qui sati sunt bigami in minoribus: qui aūt sunt in sacris bene gaudent fm gemi.ibi. Et diuersitatis ratio est fm eum: quia existens in minoribus.aliter contrahendo potest: et debet viuere vt laicus qui vero est in sacris redire non potest ad seculum vt no.6 apo.c.tue.in glo.fi.fm Jo.de santo.vnde licet sit priuatus habilitare ordinum non tamen priuilegio clericali.Similiter religiosus approbate religionis gaudet.sta q̄ talem peruertens esset excommunicatus. qr textus in dicto.c.vnico. restringitur vt loquatur de existentibus in minoribus. non de monachis vel existentibus in sacris. Nec obstat.c.quisquis.distinctōe.lxxxiij. vbi dicitur bigamum esse nudatum omni priuilegio et laicam solum habere communionem.et consequenter videtur q̄ nō possit esse monachus:quia respondet Johan. an. in regula delictū in mercu.q̄ erit laicus professus.quod esse potest.c.ex eo.de electio.libro sexto.Et idem est per omnia dicendum de bigamo interpretatiue sicut de vero fm ge.et glo.ibi et guil.et garsi. Jo.mo.et Joh.cal.licet bonagratia aliqs boarinus teneat contrarium qui dicit in c.primo de biga.q̄ sacerdos qui contrahit cum vidua.vel duo matrimonia successiue.et postea commisit homicidium. potest puniri per iudicem secularem. per dictum.c.vnicū sed primum est cōsus et verius non obstante. eo quod dicetur de casu vero ad fictum:quia in isto interpretatiuo.idem est quo ad omnem modum sicut in vero:quia sic est in eo defectus sacramenti sicut in vero bigamo. vt no. glos. in c.primo de biga.et patet in.c. de bitum.eo titulo.vbi dicitur q̄ diuisit carnem suam et facit etiā.c. quisquis.lxxxiij.distinctione De bigamo vero similitudinarie verum sit similiter priuatus clericali priuilegio. Dicit Geminia.vbi supra q̄ non. nisi quo ad executionem ordinum: et ex hoc ipse infert q̄ constitutio penalis non extenditur de casu vero ad fictum. quando casus fictus non fingitur idem esse.quo ad omnem effectuz quē habet casus verus:licet ex proposito vt patet in.c.nuper de biga. Intelligē ergo tertium dicti.c.vnici de bigamo vero et interpretatiue.qui non est in sacris vel religiosus: qui est nudatus omni priuilegio et astrictus foro seculari et ei sub excommunicationis pena precipitur vt non deferat tonsuram vel habitum clericalē vt in dicto.c.vnico.etsi potest mortaliter peccat.

¶ De bireso.

Bisextum dicitur quia bis idest per duos dies stamus super festum Kal.Martij. Et nota q̄ vigilia Sancti mathie debet semper in lunari die immediate precedente festum. nisi illud die lune euenerit sicut de aliis infra dicetur in verbo iejunius etiam quando in anno bisextili festum eius fm consuetudinem romane curie in die secunda celebratur de verborum significatione quasi: quia vigilia est propter festum non econtra:vnde mutato festo mutatur vigilia. vide nota. in dicto capitulo quemadmodum de verborum significatiōe. Utrum autem suspensus per annum celebrare possit in vltima die annibisextilis. dic quod sic fm glo.in dicto.c questuit:sicut libertas primissa seruienti per annum acquiritur si seruit 365.diebus.ff.de statuliber.l.cum heres.§. ultimus.

¶ De blaphemia.

Blasphemia fm mentem ambrosij diffinitur vt sit affirmatio falsitatis vel negatio veritatis circa deum:⁊ blasphemare sit attribuere deo falsum siue quod illi non conueniit.vel negare de illo verum siue quod illi conuenit cuius ratio est qr fm.s.tho.22.q. 13.nomen blasphemie importat derogationem excellentis bonitatis precipue diuine quicunq̄ autem negat de deo aliquid et cōueniens.vel asserit de eo quod ei non cōuenit diuine derogat bonitati: qr cum deus sit dio.sit ipsa essencia bonitatis. quicquid deo conuenit pertinet ad eius bonitatem:⁊ quicquid ad ipsum non pertinet longe est a ratione perfecte bonitatis:vnde omnis talis blasphemia:vel fm solam opinionē intellectus:vel etiam coniuncta quadam affectus detestatione:quorum vtrūq̄ si consistat in corde dicitur blasphemia cordis:si vero exterius ꝓdeat per locutionē est blasphemia oris que opponitur fidei confessionis. Sed tamē aduerte q̄ blasphemia sumitur primo theologice ⁊ propie:⁊ sic est id quod dictum est:sumitur etiam iuridice: ⁊ maledictionem factam deo vel sanctis. vt patet extra de male.ex rubrica ⁊ capitulis quia rubrica est de maledictis ⁊ tamen capitula loquuntur de blasphemis.vt patet in.c.fratrimus.vbi maledicus appellatur blasphemus pro quo etiam facit. quia ibi dicitur maledicuo non solum imprecator mali. sed etiam mali enunciator vt detractor: sicut per gl.ibi patet in.c.i.et sic ibi sumitur maledicuo pro quocūq̄ maledicēte. et consequenter etiam ibi sumitur blasphemus pro quocunq̄ dicente aliqua mala de deo vel sanctis enūciatiue vt blasphemus propie ⁊ imprecatiue vel etiam detestatiue siue despectiue vt maledicus. Sumitur etiam vulgariter blasphemia ⁊ sic conuertitur cum iuridica vt intelligamus iura aliquidica descendisse.

¶ Primo vero q̄ritur quot sunt spēs blasphemie:⁊ dico vt recitat.s.th.q̄ fm aliqs sunt tres.f.attribuere deo inconuenientia. remouere ab eo cōueniens⁊ attribuere creature qs est ꝓprius deo.sed.s.tho.vbi.s.ar. i.ad tertium dicit q̄ fm illa tria nō possunt ꝓprie distingui diuerse spēs peccati blasphemie:qr duo prima non differunt nisi fm affirmationem ⁊ negationē q̄ diuersitas spēs habitus nō distinguit:qr p eandē sciam innotescit falsitas affirmationū ⁊ negationū ⁊ p eandē ignorantiam vtreq̄ mō erratur cum negatio p affirmationē pbetur:primo posterius.tertiū vero.f.attribuere creature qs est dei ptinet ad primuz:qr quicquid est deo ꝓprium est ipse deus.⁊ cōsequenter attribuere qs est deo propriuz creature est ipsum deum dicere idem creature. Sūma autem ang.attribuit.s.tho.quod tria predicta sint tres spēs sed fallitur. Igitur fm mentem.s.Tho.species blasphemie sunt due.f.blasphemia dei inquantum deus: et blasphemia dei inqñtū ipse.

¶ Secūdo q̄ritur quot modis fit blasphemia dei inqñtuz deus:⁊ dico q̄ in genere fit duobus modis.f.corde ⁊ ore.sed vtere q̄ illorum modorum diuiditur in sex modos. Primo si affirmatur de deo falsum vt est deus iniustus:improuidus ⁊ hmōi.Secō si negatur vere vt non est deus iustus nō est prouidus nō pōt facere hoc vel illud qs tamē ē possibile:⁊ idem est si dicatur ad despectuz cū sit dicere q̄ deus eū ꝓhibere non potest Tertio si appetitus detestet diuina:vt maledictus sit deus veniat deo hoc vel illud ⁊ hmōi quasi deus ēt creatura subiectibilis hmōi imprecationibus:qr hoc est blasphemia vulgaris.f.imprecatio.Iz sit propie maledictio:⁊ etiam est blasphemia iuridice:includit etiam hoc blasphemiam theologice ꝓ quanto virtualiter attribuit deo inconueniens puta q̄ sit talibus subiectibilis. Quarto dicto modo in sanctis dei:in quibus ipse sanctis eius attribuatur quidem aliqd verum:sed tñ inhonestū cū irreuerentia magna sicut faciunt ribaldi iur antes p culum dei.aut sexum femineum sanctaruz. Sexto qñ attribuitur deo vel sanctis aliqs veruz ⁊ honestū sed tñ irreuerēter:vt iurādo per corpus ⁊ sanguinē p caput dei ⁊ hmōi ex cōsuetudine vel passione:sed duo vltimi modi sunt reducibiles ⁊ non sunt blasphemie propie sed solum fm modum.

¶ Tertio queritur verum blasphemia sit peccatum mortale:⁊ dico quod sic secūduz s.tho:vbi supra ex genere suo: quia repugnat diuine charitati cum deroget diuine bonitati.vnde pro ea infligitur pena mortis.leui.xxiiij.vnde quantum ad primos q̄ tuor modos non est dubium de mortali.tñ

Sex modi blasp.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si fiat ex repentino motu passionis: nisi exculset subtiptio tanta vt homo non aduertat id quod cogitat autloquit esse blasphemiam. quia tunc est veniale vel nullum ꝓtum etiam ad. v. communis doctrina sanctorum est quod sit mortale ex suo genere. cum ex se habeat irreuerentiam magnam quantum vero ad secundum dico quod de se non est mortale. quia talia iuramenta possunt aliquando licite fieri. vt dicitur infra. iurare scilicet quando essent cum iusticia veritate ⁊ iudicio: aliquando vero sunt venialia. vt quando interuenit irreuerentia parua: aliquando mortalia vt quando sunt cū irreuerentia et despectu magno. quod arbitrio boni viri pensabitur: et similiter essent mortalia ⁊ essent vere blasphemie quando in huiusmodi haberetur sensus erroneus. puta quod deus ex sua natura corpus aut caput vel capillos haberet.

4 ¶ Quarto vtrum blasphemia ex repentina surreptione possit esse mortale: et dicit sanctꝰ thomas vbi supra quod dupliciter blasphemia ex surreptione sine deliberatione procedit: primo sic. ꝙ quis nō aduertit hoc quod dicit esse blasphemiam: vt cum quis subito ex passione in verba contumeliosa prorumperet: quorum significationem non considerat: ⁊ tunc est veniale. secundo quando aduertit hoc esse blasphemiam. considerans significationem verborum: ⁊ tunc nō excusatur a mortali sicut nec occidēs ex ira hominem subito. hec ex illo. Sed tamen aduerte quod ex duplici causa est ꝙ homo nō considerat blasphemiam esse blasphemia. primo scilicet ex subita passione ⁊ sic ipse loquitur. ⁊ secundo ex confusitudine: concomitante quodam propile salutis contemptu vel lata negligentia qua non curat homo cauere peccata: et hoc dubito mortale saltem presumptue ⁊ in iudicio causarum quantum ad blasphemiam propie dicam: quia lata culpa equiparatur dolo. ff. de posit. l. quod ueruna. ⁊ in capitulo vt animarum de consti. libro. vi. imo supple dicit esse mortale. si quis ignorat quidem sua verba importare blasphemiam. sed tamen vecto animo non mouetur: quia ignoras ignorabitur id est cor. xiij. sed hoc puto esse contra. s. tho. vbi vult quod passio cum ignorantia excuset: quia blasphemans cum passione mouetur malo animo.

5 ¶ Quinto vtrum peccatum blasphemie sit remissibile: ⁊ dico secundum sanctos ⁊ scripturas omne peccatum esse remissibile. per penitentiam et misericordiam dei: quedam tamen dicuntur remisibilia quia ex se habent circonstantias alleuiantes. et ad remissionem prouocātes: vt que fiunt ex ignorantia vel fragilitate: quedam vero dicuntur irremissibilia. vel quia non habent tales circonstantias: vt que fiunt ex malitia vel quia excludunt penitētiā vt finalis impenitentia que remitti non potest: licet omnia dimitti possit intentio finaliter non penitendi. Igitur blasphemia dicitur remissibilis si fiat ex vehementi passione. vel deceptione vel infirmitate et huiusmodi: et sic intellige illud Mathe. xij. omne peccatum et blasphemia remittitur scilicet si hoc isto modo: dicitur vero irremissibile. si fiat cum certa malitia: non quia remittere non possit. sed quia non habet causas mouentes ad remissionem: et sic intellige illud Mathe. xij. spiritus autem blasphemie non remittitur scilicet de facto.

¶ Sexto vtrum peccatum blasphemie sit remissibile per absolutionem proprii sacerdotis: fuit vtrum ipse ab illo possit absolui: et dicit Panor. in. c. statuimus de ma. le. ꝙ non si blasphemia sit publica: sed absoluit episcopus: ⁊ facit glos. in. c. ij. de pe. ⁊ re. lib. vi. secus si occulta quia tunc sufficit ad episcopum fm hostien. Et si quaratur quando sit publica idem Panormitanus ibidem sic dicit. Dicitur autem quis publice blasphemare vt sit locus dispositionis dicti. c fm hostie. quando blasphemia est notoria de iure vel de facto. de quo infra notorium: facit. c. finali. de coha. cle. ⁊ mulier. item dicitur publica quando coram plurimis personis blasphemauit hoc referendo postea episcopo: ⁊ sic licet non transierit in notorium. satis est ꝙ probari possit. ar. in. l. palam. ff. de verb. significa. Summa ergo hic publicum vt species distincta a notorio. hec ille. Sed sum. ange. limitare reseruetur episcopo quando est publica simpliciter. sed quando propter publicitatem deferitur ad episcopum: vnde ꝙ Gof. et hostien. inquit que dicuntur in dicto capitulo statuimus. de pena et tempo. aliquo pecuniaria. intelliguntur sedente iudice pro tribunali in iudicio autem animo proprio sacerdos discretus mollierdo rigorem possit ex causa circa panꝰ spiritualē hec host. ⁊ dicta sum. rōnabilis ira ꝙ ꝙ blasphemia sit publica tamen simpliciter sacerdos absoluit nisi iuridice sit per accusationem ad episcopum delata. ⁊ si post absolutionem a sacerdote fiat accusatio coram epo: aget episcopus ad penam. d. c. iudicia toto. male refert istam limitationem ⁊ magis reprobat dicens ꝙ nullo iure probatur. Imo. ⁊ panor. vt patet ex dictis bene inspectis: ⁊ de hoc infra. ¶. seq.

7 ¶ Septimo queritur que sit pena publice blasphemantis: ⁊ dico quod. d. capitu. statuimus. quod ꝛcꝛ loquitur de blasphemia theologice ⁊ iuridice: et ꝛcꝛ si non sit hoc notorium modo probari possit talem imponit ut scilicet septem dominicis stet pie coꝛꝫ ecclesie dum agunturꝰ missarum solemnia: ⁊ vltimo die sine pallio ⁊ calciamentis: aliquis coꝛrigia in collo: ⁊ in septem festis fenis prefatarum dominicarum ieiunet in pane ⁊ aqua. ⁊ non intret ecclesiam: ⁊ in quolibet prefatorum dierum: tres si poterit vel duos: vel saltem vnum pauperem reficiat: tunc quam penitentiam si facere noluerit interdicatur ei ingressus ecclesie ⁊ in obitu careat ecclesiastica sepultura. Et si ē dicta per temporalem potestatem coactione si necesse fuerit episcopi cogentur soluere solidos quadraginta. vel triginta. vel vigintiquinque Vincen. ⁊ si in extremis velit penitere careat sepultura: si per episcopum sententia lata fuerat contra eum: ⁊ idem Antoñ. de butri. Et ibi mandat papa hoꝛ statutum ponit inter alia statuta cōtratum hoc tamē capitulum non habet locum in clerico secundum Panormitanum ibi ⁊ communiter doctores. quia clericus non agit publicam penitentiam. l. distinctio. ex penitentibus. Et similiter non habebit locum si dixit ex calore iracundie vel ebrietate per verbum prefiniptum in dicto capitulo positum sed de hoc infra. ¶. nono. Et similiter secundū gofre. non habet locum in iudicio animē. sed discretus confessor mollet hunc rigorem: ⁊ hoc tene: licet supple dicat quod imo habebit ibi locum: quia penitentie omnis sunt arbitrarie. Ex hiis autē Panormitanus infert quod obligatus ad penam pecuniariā pro maleficio si non est solutēdo id est si solutere non potest debet luere in corpore: et sic finem litibus dare: secus si est obligatus ex contractu: vel quasi: quia ex pectatur fortuna pinguior.

8 ¶ Octauo queritur vtrum contra dispositionē dicti capli debeat in dictꝰ penis adiberi aliqua dispensatio: ⁊ dicit Panormit. quod non inuitus in verbo nullam misericordiam habiturus. sed hoꝛt. dicit quod ex magna causa posset adhiberi misericordia: si persona est honoꝛabilis quam nō deceat sic publice penitere: quia vult hanc penam elemosynis redimere: pro quo facit. c. j. de voto. ⁊. c. mulieres. de sententia excommunica. ⁊. c. medicina. de pe. distinctio. j. ⁊. hoc panor. dicit equum.

¶ Nono vtrum multetur pena. d. c. ꝗ ebrietatis vel iracundie calore blasphemat: ⁊ dicit gof. ꝙ non. ꝓpter verbum ꝓsumpserit positum in. d. c. statuimus. quod dictū panor. dicit sibi placere in ebrio. ar. l. omne delictū. ¶. qui se vulnerauit. ff. de re milit. sed in accenso calore iracundie forte non procedere nisi calor esset ex iusta causa prouocat. ar. l. si adulterium. ¶. imperatores. ff. de adulteriis. qñ ex causa iniusta: puta quia iudex amisit. ar. c. inebriauerunt. xv. q. j. ⁊ idez tenet hoꝛ. vt dicit directo. lib. j. titu. xv. q: contra peccatores deum vel christum quotidie cum ira blasphemantes hec pena ꝓhibiter inducta est: nec aliēs de facili deū blasphemat nisi iratus: posset ꝛñ iracundia tāta esse quod dementie equiparetur: ⁊ tunc locum haberet dictum gos. ꝙ fm Anto. debut. procedit indistincte per verbum ꝓsumpserit. in. d. c. positum. sed melius panor. quia etiam est presumptio magna: etiam ex ira blasphemare stante ꝛñonis.

10 ¶ Decimo vtrum hec pena locum habeat in omnibus modis blasphemandi superiꝰ recitatis: ⁊ dico ꝙ de quartuor primis nō est dubium ꝙ sic apud doctores: qꝛ oēs cōtinētur sub iuꝛio blasphemia: que in. d. c. punit de sexto etiam dicit direc. ꝙ iurans per corpus vel caput vel capillum dei si hoc detestando aut vituperando facit habet locum dicta pena: secus si hoc affirmādo vel iurando: ⁊ intēdit quod iurās per corpus dei ad aliquid affirmandum etiam si ex ira iuret non ligatur hac pena: licet irreuerentiam deo faciat: secus si sic dicit non ad iurādum sed per modum contenentis deum. Ex quo etiam patet ꝙ a fortiori locum hꝫ hec pena in. v. modo qui nunq̄ est ad iurandum: sed semp est ex contēptu. i. ex negligentia reuerendi deum ⁊ animam suam: etiam si fiat ex cōsuetudine cū lata negligentia.

11 ¶ Undecimo q̄ritur quis habebit dictam pecuniariam penam: ⁊ dicit dñs an. de bu. ꝙ iudex secularis fm aliquos eaꝫ habebit a clerico laico: per id qꝫ sequitur: iter alia cōitatum statuta. secundum alios econtra iudex ecclesiasticus eam habebit abvtroq̄

nō. nr intelligad illud. mathe. xij. s. spiritꝰ autem blasfemie nō remittitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum crimē sit ecclesiasticum: fm Gof. eam habebit laicus iudex a laico: ⁊ ecclesiastic⁹ a clerico: ad quod de here. excōmunicam⁹. ⁊ de iudi. sta quotūdam: vel dic q̄ habebit eam iudex condēnans: siue sit laicus quātum ad laicum. siue ecclesiasticus quātum ad laicum ⁊ ecclesiasticū.

Abella. vide infra pedagium ⁊ talia quia accipiūtur pro eodē vel quasi.

¶ De calice.

Alix non dz esse de ere. aut auricalco. aut cupro q̄: hec. ppter erugīnē vomitū. puocat: aut ligno ppter poros ne sanguis subitret aut vitro vel cristallo. ppter fragilitatē: nec de lapide. ppter ineptitudinē. de cō. di. j. c. vasa. ⁊. c. calix: vbi dr q̄ tam calix q̄ patena dz esse de auro vel argēto. vel stagno: ⁊ ꝓnr q̄: de his tñ mēto fit omnis alia materia prohibēt: licz asten. lib. iiij. de mēte rodē. dicat q̄ sub stagno intelligitur plumbum: q̄ tñ Ro. negat. ppter hoc q̄ ⁊ ipsum erugīnē contrahat.

1. q ¶ Primo ꝯo queritur quis possit calicē vel patenam cōsecrare: ⁊ dico q̄ Cardi. in clē attendētes. de sta. reg. vt sentire q̄ ep̄o: ⁊ ēt abbates. qui vtūtur insignys pōtificalib⁹. quādo hoc hnt ex cōsuetudine: q: ista sunt potius dignitatis q̄ ordinis. sed Ge. in. c. abbates. de priui. l. b. vj. dicit q̄ lz gl. ibi sit. p abbatibus. abstinere tñ debēt. ppter vncionem que fit in calicis cōsecratōe. c. vnico. de sacra. vnc. de his autem supra bñdictio. §. iij. ⁊. iiij.

2 ¶ Scōo. querit quomodo erecreē: ⁊ dicit pe. de pal. q̄ calicis ꝓsecratio in supficie fit vñ si calix argēteus deaurentur indiget recōsecratione: secus tamē vt si deauratio cadat propter vsum. quia nō recōsecrabitur. Nec est simile in calice deaurato sicut in pariete ecclesie. qui deeruſatus indiget recōciliatione. de cō. di. j. c. ecclesiis in glo. ſz in pdicione auri quod ita subtiliter ponit. nō videt consecratio ista esse in supficie. eiꝰ ān remaneat in argēto: ⁊ ita servat ꝓsuetudo. Similiter execratur calix: si ciphus a pede ex toto separetur lz non sit tractus: pura quia iunctura est tornatilis siue ad vitē: ⁊ similiter si amittat formam suam: ar. g. c. j. de consecr. eccle. vel alta. ⁊ quia destructa forma tam non est calix: secus si formam non amisit lz sit aliqualiter lesus. Si tamē ciphus cēt taliter fabricatus q̄ eo solo posset quis vti in celebrando: ⁊ cum hoc esset separatim a pede in calicē consecrato: tunc non execrabitē

p separationē a pede: quia p se est calix: ꝓ est ad bene esse. Circa hoc aut facit multa dicta. §. bñdictio.

Alumnia quid sit. iura mēt. primo. §. scdo.

c Alumniator q̄ sit aut tergiversator. vide supra accusatio.

c Ambium. vide infra vsura. iij. per totum.

¶ De portione canonica.

Canonica portio dr q: sit a canonibus approbata. ⁊ debita iure. c. retoto. p. x. q. j. de his. ⁊. c. decrevimus. ⁊. xvj. q. j. cōstitutum. ⁊ in clesiā. dudum de sepul. Et fm glo. post Matth. est duplex. vna. s. debita ēpo. omnibus ecclesiis totius diocesis. de omnibus relictis factis ecclesiē: quam tamē nō fit ab ecclesiis sitis extra diocesim. Et de hoc in. d. c. de his. ⁊. c. seq. in glo. ⁊ ō testa. c. eod. q̄. ⁊. c. seq. cum concordantiis in glo. Alia debita ecclesie parrochiali ō relictis a parrochiano. vel obuenētibus rōne funeris loco illi in quo elegit sepulturam. Quarta episcopalis quidē fm glo. in. c. requisisti. de testa. est tertia vel quarta fm ꝓsuetudinē parrochialis ꝯo est varia. s. medietas. iij. ⁊. iiij. fm varia iura ⁊ varias consuetudines. quibus consuetudinibus standus est. extra de sepul. certificari: ⁊ sibi consuetudo non apparet. fm Host. spectanda est consuetudo ecclesie metropolitane: ⁊ si nec illa apparet. spectanda est consuetudo ecclesiarum vicinarum: que si varia sit fm Gof. quarta debetur: quia in hac iura magis concordat videtur: extra eo. in nostra: ītē quod in dubys sequimur quod minimum est. de legā. ij. l. si ita relictum. in fi. ff. de reg. iur. l. semper: et ita notat Archid. in. c. cum quis. de sepultu. lib. vi. et Innocē. in. d. c. requisisti: et Ber. in. d. c. certificari. Et hoc verum nisi vt dictum est consuetudo esset debita: et sic intellige iura dicentia quod est tertia. vel medietas. Et de hac quarta que datur ecclesie parrochiali vel abbatie ab episcopo. pro se. iij. siliqua quarte: a tribus aut episcopus nulla dz detrahi quantum. fm Fede. quod allegat tab. nisi q̄ vbi episcopus est parrochialis omnius. vt mandatis. vt parrochialis recipiat q̄rtas a tribus nisi. f. sint priuilegiati.

¶ Primo vero queritur vtrum valeat consuetudo q̄ nihil detur episcopo vel ecclesie parrochiali: et dicit Panormi. in. d. c. certificari q̄ secundum glo. in. c. fina. de consue.

libro sexto vbi consuetudo est preter ius. ad eam valere sufficit tempus. x. annorum: vbi vero est cōtra ius. requiritur tempus. xl. annorum: vt in. c. fi. de cōsue. Igitur consuetudo q̄ detur episcopo vel parrochiali ecclesie vltra dimidiam: puta q̄ detur due partes scilicet ex tribus: vel q̄ detur citra quartam idest minus q̄ quarta fm hostiense episcopalē. Et idem sentit de parrochiali. vt dicit Panormi. q̄ si detur infra dimidiam ⁊ quartam. valet consuetudo etiā non prescripta. ⁊ cum hac opinione transit. Jo. and. quia inquit panor. consuetudo dandi infra dimidiam ⁊ quartam non est contra sed preter ius: q̄ vero detur vltra dimidiam vel citra quartam est ꝓtra ius: quia nullo iure cauetur vt debeatur minus. ītē. vel vltra dimidiam. Utrum autem valeat consuetudo q̄ nihil penitus detur sunt opiniones. sed Hostiē. videtur velle ⁊ Jo. an. post q̄ non valeat: similiter Gof. ⁊ ray. cum sit irrationabilis: de consue. c. ⁊ contra iura. de sepul. c. j. sed Pet. ō pu. ⁊ Innocē. tenēt q̄ valeat. si sit pscripta spatio. vi. annorum. ⁊ ho. ac Jo. and. si sit prescripta cum titulo. idest cum rationabili cā. put. ⁊ propter beneficium factum ecclesie vel huiusmodi. Sed contra hoc Panormi. opponit ibi quia ad esse consuetudinis nō requiritur titulus. sicut nec in lege condēda: quia nō differt: nisi sicut tacitum ⁊ expressum: cum consuetudo sit ius moribus introductum ⁊ consequenter inductum ex tacito consensu populi. vt di. j. consuetudo ⁊ in. l. de quibus. ff. de legi. ⁊ soluendo dicit q̄ dictum ho. ⁊ Jo. an. intelligi debet in cōsuetudine in proprie dicta. que proprie est prescripta. ⁊ sic intellige glos. in. c. non est. de consue. lib. o sexto. ⁊ vide ibi notabiliter per Jo. and. Innoc. vnde sicut i prescriptōe contra ius requiritur titulus. vt in. c. i. de prescri. libro sexto. ita ⁊ in hac consuetudine impropie dicta. vt probatur in. d. c. non est. iuncta glo. Et ex his infert Panor. ad id quod tacite sentiunt predicti duo. dum videntur velle facere differentiam vtrum prescribatur portio minor. iij. an in totum idest vt nihil debeatur: quia dico inquit q̄ vtroq̄ casu requiritur prescriptio cum titulo cum sit contra ius: ⁊ hoc verum quādo inducitur ꝓsuetudo ꝓtra eum cui debetur portio de iure cōs: nam tunc nō est proprie ꝓsuetudo sed prescriptio. ideoq̄ dz habere comitem prescriptionis: ſz si inducerēt ꝓtra alium. tūc induci potest vt cōsuetudo

Dubium

ꝓfir sine titulo. qr ad esse ꝓsuetudinis non requiritur titulus: vt dictum est: ꝯto his Jo. and. in. d. c. nō est in. c. fi. de consue. ⁊ fm predicta intellige glos. in. c. i. de sta. re. Et expredictis omnibus conclude q̄ hec portio debita episcopo vel ecclesie parrochiali potest pro parte in totum prescribi: ⁊ sufficit tempus siue titulo. de cuius initio nō est memoria. quia illud habet vim tituli vt in. d. c. j. ō prescrip. libro sexto. hec panor. qui sentit q̄ in vtroq̄ predicto casu. si consuetudo sit cum titulo sufficit tempus. xl. annorum: vel cuius nō sit memoria in cōtrariū. si sit sine titulo. Et rō est qr ius cōe est. p ecclis parrochiali vel ep̄o: ⁊ ꝓnr cum presumptio sit ꝓta possidētem. oportet q̄ titulum alleget ⁊ probet. p quem talis presumptio tollatur.

¶ Secūdo. q̄ritur vtrū pdicta quarta possit renūciari p pactum: vt dicit archi. in. c. pactum de pactis. li. vi. q̄ pactum nō valet quādo damnificatur ecclesia: ſz vbi nō dānificatur valet. etiam sine auctoritate superioris. C. de procu. l. non eo minus. 2

¶ Tertio. queritur a quibus debeat q̄rta ēpalis: ⁊ dicit ho. in sum. ti. de sepul. q̄ debetur ⁊ peti pōt ab oibus ecclesijs infra p̄riam diocesim cōstitutis. xvi. q. j. ꝓstituū. siue sint capelle monachorum. vel alioruz religiosorum. vel monasterij. vel alia pia loca: siue sint pnētualia vel quis alia in cimitiis vel extra de offi. ord. ꝯquerēte. de. resta. officij. ⁊. c. requisisti: etiam si sint exempta: nisi in priuilegio fiat spālis mētio de iudicio quarte ēpalis. de decl. dudum. §. vlti. ff. nequid in loco pu. l. j. §. merito. Panor. autem in. d. c. officij tenet contrarium q̄ debeatur solum ab ecclesijs ēpo subiectis immediate pape: dicēs q̄ communiter sic tenetur: sed pet. de pern. in trac. de canonica portiōe. limitat Panormi. dicere verum q̄ legās ecclesie exēpte nō est subditus ēpi. vel est exēptus similiter: alias debet: ſz vel est opio panor. q: ista q̄rta dat rōe ecclesiarū sollicitandarū per ēpm. nō rōe legātiū vt pz in. d. c. cōquerente. vnde tenēt exēpti soluere eam pape. fm abb in. c. requisisti. de testa. ⁊ sequitur pet. vbi. §. sed legat⁹ de latere eam petere non poterit: qr nō est diocesanus exēptorū. de priuil. auctoritate lib. vi. in glo. 3

¶ Quarto. queritur de quibus debetur q̄rta ēpalis: ⁊ dico q̄ de omnibus legatis sactis ecclesijs vel locis a quibus debetur: ⁊ de decimis: et de his que obueniunt fune- 4

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris occasione. vt in.c. requisisti. de testamē. ⁊ ibi Panor. Fallit tamen hoc qꝛ dicit in.c. fi. de testa. q̃ de his que in ornamentis vel pro cereis seu fabrica. luminaribus anniuersario. septimo. xx. xxx. siue alijs ad perpetuum cultum diuinum legatis ecclesiis vel reliquis pijs locis. canonica portio. dū modo in fraudem non fiat. vt episcopus seu parrochialis debeat defraudari: deduci non debet. vnde fallit in septem casibus fm pe. vbi supra. Primus quando retinquitur aliquid pro ornamentis ecclesie seu vestibus. vt sericum pro planeta. vel aliud ornamentum pro altari: vt nor. doc. in.c. fi. de testa. Ex quo sequitur q̃ si legatur aliquid vt fiat chorus: vel pictura: vel ancona vel calix vel huiusmodi: nō debet quarta: quia ista est fabrica ad longeuū honorem dei. d.c. fi. ⁊ l. j. C. ne si fal. ⁊ Inno. dicit in.c. cum ad sedē de re spo. q̃ cruces ⁊ calices sunt ornamenta ecclesie: ⁊ idem intelligo de omni quod venit in vsum diuini cultus in ecclesia quod vsu ipso non cōsumit. vt libri: campane: ⁊ omnia huiusmodi: immo si consumunt ipso vsu sed immediate ad honorem dei vt oleum et cera pro luminaribus Secundus qñ legatur pro predictis ornamentis redimendis: oꝝ andis: reparandis fm Innocen. in.d.c fi. ⁊ idem in religio qñ legatur pro instruēdo sepulchro qꝛ religionis est monumenta construi vel exornari. l. j. ¶. interdictum ff. de mor. infe. Tertius quādo legatur pro fabrica ecclesia reparatione indigente. et portio pro fabrica non habeꝫ. vel si habeꝫ non sufficit: sed si ecclesia non indiget fabrica soluetur quarta fm Host. reliquū tēporis necessario ad fabricaz. Quartus si legatur pro luminarib⁹ vt oleū pro lampade. vel cerei ⁊ huiusmodi. Quintus quādo legaꝫ pro anniuersario celebrando annuatim: vt in.c. cuꝫ creatura. de celebra. missa. Sextus. quando legaꝫ pro. vij. xxx. ⁊ huiusmodi fm Host. in. in.d.c. finali. Septimus quando legatur ad perpetuum cultum diuinum: puta vt annuatim festum fiat alicuius sancti. vt dicatur officium in vna capella: quia in huiusmodi consistit cultus diuinus. c. finali. de rescrip. libro sexto. Octauus fallit scōm Panormita. in dicto. c. requisisti. in oblationibus de quibus non debetur quarta: vt olim. Nonus fm eandem in donatione in vita de qua etiam non debetur: vt in capitulo de his. de sep. et in. capitulo primo de statu monacho.

5 ¶ Quinto. vtrum debeatur quarta episcopo de relictis factis hospitali: ⁊ dicit Panor. in.d.c. officij q̃ sic. si est religiosum pta epl auctoritate cōstructū. etiā fz Jo. an. si relictū fuisset factū pauperib⁹ talis hospitali: qꝛ presumit respectu habitus ad locū nō ad psonā: sec si esset relictū pauperib⁹ simplr: qꝛ nō deberet. l. nulli: ⁊ l. liqs. ⁊ de clinādū. C. de epi. ⁊ cle. Si vo hospitale nō ē religiosuz sūt opiniōes: fz tene cū panormita. ibidē q̃ si est edificatū auctē ia defunctis. cēpo hēbit q̃rtā: qꝛ hēbit curā vt vr in aut. de ec. ti. qꝛ nō pōt amplius redire ad pōtificē fz si edificator viuit q̃rta nō debet ⁊ relinquit facū pauperib⁹: cū talis locus nō sit capax: qꝛ edificator p̃reū destruere. c. inter dilectos. de dona. ⁊ ibi Inn. vñ ptz ex dictis q̃ de relictis istis fraternitatib⁹ q̃rta nō debeꝫ fz pe. vbi. ¶. Dictū tñ io. an. q̃ pauperib⁹ simplr. limita verū fm Bal. qñ legat pauperib⁹ in gñe: ita q̃ inter psonas distribuatur nō interloca: puta qꝛ testator iubet cuilibet pauperi tunicā vl certā quāitatē pecunie: qꝛ legaꝫ vt singularibus psonis: et sic non deberet quarta. ēpo. c. ex parte. et. c. verbo. significa. alias legādo pauperibus in genere. videtur legare hospitali quod est in ciuitate vbi testator: habet domū. et ⁊ casus in.d.l. si quis. ver. vbi autē: ⁊ liberetur quarta contra io. and. ⁊ cum sequentes: sed dictum baldi credo verū qꝛ hospitale generale est suscipiēs oēs: ⁊ dicit io. an. quando pascit paucos vel solum certum genus personarum puta spurios.

¶ Sexto. vtrum debeatur quarta episcopo de legato facto singulari psone: ⁊ dicit pbo vbi. ¶. quod non: sicut quando legatur clerico non habenti administrationē vel prelationem. seu alicui canonico: vt in.d.c. requisisti. ¶. fi. vel cum legatur leprosis omnibus in tali loco vel domo: vel heremitis aut istis fratribus qui morantur in tali loco: vel aliquibus mulieribus pro dote: vel viduis peregrinis et huiusmodi in quibus cessat. d.c. ex parte el. 3. Vide quod nor. Jno. in.c. relatum. de sepul.

¶ Septimo. vtrū debeatur quarta episcopalis. delegatis. p̃ male ablatis: ⁊ dicit pbo vbi supra q̃ non: quia sunt debita non lata: siue restituto sit certa siue incerta.

¶ Octauo. vtrum debeatur quando iubet tuo legat ecclesie extra diocesim: ⁊ dico q̃ non fm abb. in.d.c. requisisti. ⁊ Inno. in.d. officij. ⁊ io. an. in.d.c. certificari: ⁊ ita conclude io. de monte merio. quod intelligo nisi aliter habeat consuetudo vel preseripto. cum inter. el. secundo. de verbo. significa.

9 ¶ Nono queritur a quibus ⁊ de quibus debeatur canonica parrochialis: ⁊ dico q̃ debetur solum ab ecclesijs vbi sepeliturus aliquo modo: ⁊ si alias essent exempte: quo ad hoc non sunt exempte fm Inno. in.c. relatum. ⁊ c. in nostra. extra de sepul. ⁊ de testa. requisisti: non autem ab alijs ecclesijs vel personis. Debetur inqñ fm ray. de omnibus que obueniunt ratione funeris. ¶. in die funeris ⁊ de omnib⁹ legatis factis ecclesie ad quā quis eligit sepulturam. de sepul per totum maxime. c. in nostra. ⁊ in cle. dudum. eo. tit. Concordat ho. ⁊ addit. hoc intelligendum esse de relictis occasione loci: non intuitu persone cuius ecclesie dummodo nō fiat i fraudem: ⁊ sic fm eum intelligitur de mobilibus ⁊ immobilibus: exceptis his de quib⁹ dictum est supra. ¶. iij. ex. c. fi. de test. presumitur autem aliquid legari intuitu persone si datur a propinquis. de test. requisisti. Fallit hoc in fratribus predicatorib⁹ ⁊ minoribus de quibus infra. ¶. xix. ⁊ vtrq̃ fallit in. xiij. casibus fm pe. vbi supra. ¶ Primus qñ per consuetudinem vel pscriptionem nisi soluitur vt dictum est. ¶ Secundus qñ aliqui p̃ priuilegium a pstatiōe eximuntur vt sunt hodie fratres pdicatores ⁊ minores. ¶ Tertius qñ legatur aliquid ad vsus priuilegiatos: de quibus in.c. fi. de testa. qui sunt. vij. casus primi in quibus non debetur q̃rta ēpalis. vt dictum est supra. ¶. iij. ¶ Quartus qñ ecclesie donaꝫ donatione inter viuos. vt in.d.c. de his. ¶. fi. vo. Idē dicendum est quando legator in vita soluit legatum: nazeo casu nec falcidia debetur nec quarta ecclesie parrochialis: qꝛ tale legatum amisso nomine legati transit in simplicem donationem ⁊ in speciem donationis inter viuos: ⁊ de hoc est glo. singularis de qua dl. facit magnum festum in. l. legatum. ff. de leg. ij. ⁊ de hoc vide infra donatio secundo ¶. inter viuos: ⁊ pan. ⁊ zaba. sunt in oppositum. ¶ Quintus qñ post electionem sepulture in aliquo monasterio sanus existens illō intrat ⁊ in eo profitetur. ⁊ tñ mortuus: qꝛ de bonis eius nihil debetur. vt panormi. ⁊ net ⁊ dicit cōiter tenēri in.c. relatum. de sepul. post glo. ibi. ⁊ idem dico si intrauit cuz proposito absolute mutandi uitam: qꝛ desinit esse parrochianus alterius ecclesie. ar. c. beneficium. de regu. libro. vi. Si vero pfessionem non fecit nec habuit ppositum absolute vitam mutandi. l. si obligandi religioni debetur quarta fm archi. in.c. cum quis de sepul. libro sexto. ⁊ hoc videtur verius fm ge. ibi. licet aliū contrarium dicant: quia religiosus censetur contrahere domicilium in monasterio facta professione tacite vel expresse non ante. vt dicit archidia. ⁊ Jo. an. in.c. statutum. de rescrip. libro sexto. Gof. tamen dicit q̃ non debetur si decedat in nouitiatu potens exire modo non exeat. et idez hostien. ⁊ hoc hodie verum est ratione assuetudinis. Iz fum. ange. ⁊ ro. teneant opinionem priorez. Et similiter si intrauit in egritudine de qua decessit portio debetur secōm panor. secus si in egritudine de qua non decessit: licet Innocen. fuerit in singulari opinione dicens quod si quis religionez ingreditur vt sit ibi professus de bonis eius acq̃sitis monasterio portio debetur ecclie parrochiali: quod panor. non placet: tum quia iura loquuntur de relictis occasione sepulture: tum quia loquuntur de morte naturali qua iste non moritur. immo tenet cognationem: tum quia si iste mutaret domicilium portio non deberetur ergo neq̃ hoc casu cū solum habeat domicilium in monasterio vt notat Inno. in.c. ex ore. de priui. Et idez videtur dicendum de leprosō qui domum intrauit leprosorum id est quod non debetur quarta secundum gu. quia idem iudicū est ac si sanus ad religionem transisset nisi forte ex ipsa lepra moriatur: multi enim fm ipm cum lepra sed non ex lepra moriuntur. Regionis tñ consuetudo in hac parte tenenda est. Secus de illo qui recipitur in pfratrem retinens tñ bona sua quo ad proprietatez: qꝛ debetur quarta etiam si ipsi religiosi essent exempti. c. cum ⁊ plantare. de priuile. cum non transeat in religionem: secus si solum retinuisset sibi vsufructum suorū bono priuilegia. de priuile. ¶ Sextus qñ quis legat ecclesie in qua non elegit sibi sepulturā nec ibidē sepeliturus fm glo ordinariaz in.c. j. de sepul. ⁊ idem Inno. eo. ti. c. ij. ⁊ archi. c. ti. c. ij. lib. vi. Iz in.c. placuit. xiij. q. ij. tenuisset q̃ deberetur. ⁊ idē Jo. an. in.c. i. et in.c certificari. de sepul. in glo. ⁊ in cle. dudū. ¶. verz. vbi merito reprobat opinionē hos. tenentis pratrū in.d.c. ij. ¶ Septimus qñ de facto cōtra voluntatē fratrū sepelit in eorū ecclesia vt tpe interdicti ⁊ multa offertur: qꝛ tunc non debetur quarta fm fede. cōsti. cxix. ⁊ ge. in.d.c. j. de sepul. lib. vi. ⁊ rō est qꝛ talis tempore interdicti non pōt eligere sepulturam apud mendicantes. vt no. Inno. de priui. c. vt priuilegia. ⁊. c. cū ⁊ plantare. ⁊ de pe. ⁊ re. quod in te. q̃ulis licet ipsis recipere mortuaria vt orent p̃ defunctis si cū

6

7

Universidad de Deusto
Biblioteca

penitentia decesserunt .xi.q.iij.quicuq; facit, quod no. Inno. in c. tanta. de excess. pla. Item qz quarta debetur ratione iniurie facte ecclesie parrochiali. vt in. d. c. certificari. nullam aliam iniuriam illi facit ex quo ibi nõ poterat sepeliri. Immoplus dicit fede. q; si mendicãtes eum sponte tali tpe sepelirent: non debetur quarta Iz teneantur tã Violatores interdicti. cle. j. de sepul. z in. c. si canonici. de of. ordi. lib. vi. qz tunc solum debetur quarta qñ sepeliunt in casu a iure concesso: secus qñ in prohibito. vt in. c. ex parte. el. j. z in. c. cum liberum. z in. c. in nostra. in ti. de sepul. vbi dicit Inno. q' quãdo de facto non de iure sepelitur. debent corpus z oblationes q ratione sepulture facte sunt: sed non legata facta nõ ratione vel occasione sepulture. z ita prz q' si de facto sepelitur cõtra voluntatem illius cui' est ecclesia q' nõ tenetur ad aliquam quartã: sed tenetur z corpus z oia q rõne sepulture habuit restituere: sed nõ quartam de legatis factis nõ rone vel occasione sepulture: sicut nec de his que amici de bonis ipsoꝝ tunc offerunt. ¶ Octauus qñ ecclesia parrochialis erat interdicta ex culpa sua z nõ parrochiani. qz tunc ipsa quartam non habebit sine parrochianus sepelitur alibi ex electione sua sive nõ: vt qz alibi est maiorũ suorum sepulchrum sm pe. z no. ge. in. c. j. de sepul. lib. vi. Sed si alibi esset sepultus de facto non de iure. s. quia nec in ecclesia electa nec in ea vbi sunt sepulchra maiorũ: nihil dabitur si ecclesia parrochialis dedit cũm interdicto: secus si non fuit in culpa: qz non debuit suo iure priuari sm pe. de ancha. vt
9 ibi refert ge. ¶ Nonus qñ reuocat electionem suam quam legãdo fecit: z alibi eligit sepulturam z sepelitur: qz paria sunt nõ eligere z electam mutare. ff. de adi. leg. l. j. z. ij. primo autem casu non debetur vt dictũ est ergo nec secundo etiamsi nõ fuisset relicturus nisi tuitu sepulture: vñ vltima electio vel sepultura sine electione est q inducit petitionẽ quarte. xiij. q. ij. vltima. z ita consuluit fede. consil. x. ge. autẽ in. d. c. t. videt tenere q' reuocata electione sepulture: reuocetur z legatu: z dabitur illi ecclesie vbi eligit sepeliri: quia subrogatus debet intelligi subrogatus cum omnibus qualitatibõ onere z honore. l. j. §. hec actio. ff. si quis testa. lib. esse. in. fn. ideoq; etiam onus emolumentum comitatur. z e contra. l. alumne. §. sela. ff. de adi. leg. z idem pe. de anch. quod dicit verum nisi aliter constet de voluntate legantis. Et de hoc etiam infra excommunicatio. vij. excõ. xvi. ¶ Decimus qñ ipse qñ non sepelitur ex facto heredum vel facto contingente circa personam defuncti puta quia moritur nimis lõge: vel heredes nolunt illum ad ecclesiam electam deferre qz verba sunt intelligenda cum effectu. ff. quod quisq; iur. z. l. ea quidem. C. si ita fue. alie. textus est in. c. relatum. de elec. non est. ergo cessabit canonica ex quo non sepelitur. Et ita tenet teste. vbi supra pe. similiter vbi supra. sed tñ ge. in. d. c. i. detur in casu ipso sentire q' ecclesia non priuatur legatis factis ratione sepulture. vt no. i. c. i nostra. de sepul. z ideo forte per quarta ecclesia parrochialis. ¶ Undecimus quãdo legatum est ecclesie parrochiali cum legatur pro incertis male ablatis sm pe. vbi supra. An vero de his incertis fiat diuisio derahatur vide infra legitima. ¶ Decimus qñ legatum est ecclesie parrochiali tũ ꝗtum est quarta legatorum facta ecclesie electe sm ho. in. d. c. officij. z pe. vbi supra. z panor. in. d. c. de his extra de sepul. sed alij volunt q' non computabitur nisi legatum hac conditione q' ecclesia hec contenta pro canonica. z tacerdos acceptauit: sed soluet quartam ac si nihil esset relictum sic parrochialis legatum sicut gof. ray. alij sma. Io. in. d. c. officij. fede. consil. iij. Io. in. d. c. cle. dudum. Sed dicendum ab vera est opinio secũdũ qñ esset constitutum quod tantum reneretur ecclesie parrochiali relinquere. als vero prima z communiter: z si minus est supplebitur sicut patet in. l. si quando. z. l. omnino. C. de inof. test. quia. f. computat sibi in legitima. quia a patre sibi relictum est: z si institutus in parte minori ꝗ legitima potest agere ad tum ad supplementum facit capitulum. de testa officij. vel saltem aget ad supplementum computato legato sicut fiat. de emp. z vendi. Et ab hoc non dissentit ray. qui dicit quod si legatum fiat sub condictione sed absolute debitor poterit deceris sibi portionem vendere. de testa officij. vel saltem aget ad supplementum computato legato sicut fiat. z c. Si vero plus est legatum et ꝗ sua quarta non defalcabitur. ¶ Tertiusdecimus quando tempore testamenti et legati non eligit sepeliri: sed postea tempore mortis eligit sepulturam. facit. c. relatum. de sepulturis. In secunda glo: in quo. c. ber. dicit se dubitare de his. sed tamen hoc est tenendũ si fierent in fraudem quia eo casu se habet ecclesia electa quasi alia non electa in sepulturam. ¶ Quartusdecimus quando parrochianus non potuit in sua parrochiali ecclesia audire diuina nec sacramenta percipere propter vacationem tempore longo. z ibi elegit suam sepulturam. sm Bald. in fuo tractatu: z ratio est quia siqua pro labore legantur cessante labore cessat legatũ. scio. in ti. ff. de ãnu. leg. vnde cum det quarta pro sacramẽtorum administratione. z celebratione. vt in. d. cleinen. dudum. §. verum debetur: quia cessante causa finali cessat effectus: de quo in. c. cum cessante. de ap. Hostiẽsis autem z Io. an. in. c. relatum. de sepul. z pe. vbi supra tenent q' imo debetur: quia vitiũ prelati ecclesie nocere non debet: sed tamẽ tenẽdum est cum Bal. z dicendum q' vitium prelati nocet ecclesie in acquirendo: vt panor. in. c. vt super. de rebus ecclesie nõ alie.
15 precipue intre mobili z exigua. ¶ Quintusdecimus quãdo fit repositio funeris in alio loco ad tempus. vt alibi. l. ad aliud cimiterium transferatur ad perpetuam sepulturam sm Nico. de ll. gn. t. quia tũc nec dicitur nec est sepultura. Sunt z alij casus
10. q. ¶ Decimo. queritur vtrum debeatur quarta parrochialis. de legato facto rectori ecclesie in qua elegit sepeliri. pro missis dicẽdis per illum. z dico q' sic: quia etiam debetur quarta episcopalis. vt in. c. cũ iter vos. de verbo. signi.
11 ¶ Undecimo. queritur an hec portio debeatur ecclesie parrochiali de relictis iure institutionis: z dicunt quidam q' non. sed solum de legato per. c. requisisti. de testamẽtis: sed Io. an. tenet cõtrarium in. c. primo. de sepul. per illum textum qui generaliter dicit tertiam partem sui iudicij: z idem tenet Panormi. ibi: nisi sit donatio inter viuos vt dictum est.
12 ¶ Duodecimo vtrum debeatur de donatione causa mortis. et dico quod sic: quia accedit magis legato ꝗ contractui. l. finali. C. de donatio. causa mortis. z in clemẽ. dudũ. de sepul.
13 ¶ Tertiodecimo queritur cui debeatur canonica portio: z dico quod episcopalis debetur episcopo diocesis. q' parrochialis vero ecclesie vbi audit diuina z percipit ecclesiastica sacramenta. z tex. est in capitulo. cum quis. de sepul. libro sexto. vel vbi debet percipere de iure. Si autem quis dimissa ecclesia in qua consueuerant sepeliri maiores: alibi eligit sepulturam: nihilominus nõ debetur canonica ecclesie dimisse: sed ei que percipere vt supra. vt in dicto capitu. cum quis. Si etiam quis domicilium et consuluit alicubi: z moritur antequ acquisierit domicilium nouum: tunc debetur ecclesie parrochiali in qua moritur secundum arch. in capitulo primo. de sepul. libro sexto. et Hugo. Ray. z Hoffr. z Vincen. in capitulo nos. de sepul. quia volunt quod ibi deberet sepeliri si non elegisset: tamen tenendo opinionem Innocen. in dicto capitulo nos. qõ sepeliri debet in ecclesia cathedr ali ipsi debetur. Si vero habet domicilium in diuersis parrochijs equaliter se collocans in eis vt sunt reges: tunc est equum si in tertio loco eligit sepulturam vt diuidatur. z hos. ac Innocen. dicunt diuidendam. z est text. in dicto capitulo. cum quis. licet sum. angelica non credat necessarium: sed illi debitur in qua inquit decedit. Si autem presbyter parrochialis negligens fuerit in petẽda portione episcopus petere poterit pro illo sm ho. extra de suc. c. ti.
14 ¶ Quartodecimo. quid si in vna audit diuina et sacramenta recipit in alia: et dicit Innocen. et Iohan. in capitulo de his. de sepul. et archi. in dicto capitulo cum quis. q' fiet diuisio portionis. capitulo primo. z capitulo relatu de sepul. quod ab aliquibus limitatur si vtraq; habeat cimiterium z cura: non aliter: argumen. capitulo si ecclesia. de con. eccle. vel alta. Verũ tamen credo quod tenet summa pia. scilicet totam esse dandam illi in qua consueuit recipere sacramenta. allegat extra de sepulcr. capitulo primo. adde argumen. ex capitulo cuiquis. eodem titulo. libro sexto. z in cle. dudum. eodem similiter titulo. vbi dicitur qõ danda est ecclesie parrochiali que propria est illa in qua suscipit sacramenta.
15 ¶ Quintodecimo. quid de his qui recipiũtur in confratres in locis religiosis retentis bonis suis: et dicit hostien. z gof. quod non eximũtur ab episcopi iurisdictiõe etiã si ipsi religiosi sint exẽpti. de priuile. cũ explãtare. et capitulo vt priuilegia: de quo dic vt. ii. §. xiij.
16 ¶ Sextodecimo queritur quomodo extrahantur iste ãrte. z dicit host. in summa de sepul. qõ extrahetur primo quarta epãlis quia antiquior: et dignior: demum parrochialis: si venit extrahenda. que si prius fuisset extracta. episcopus habebit quartam quarte parrochialis. et quartam de reliquis.
17 ¶ Decimoseptimo. quid de quibusdam rebus bonis vbi de omnibus mobilibus que defunctus potest in testamẽto relinquere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sive legare. ecclesia tertiam exigit partem: & morienti sacerdos iniungit q̃ omnia mobilia reveler: sicut fieri dicitur in britannia minori: & dico q̃ ꝟ ꝟ. non credit hanc consuetudinem preiudicare iuri communi. nisi fuerit prescripta legitime: & in contradictorio iudicio obtenta. vel auctoritate sedis apostolice confirmata: nec episcopus vel archiepiscoporum illius loci constitutionē ad hoc sufficere: nisi adsit consensus subditorum quos tangit. Et similiter credo q̃ dicto precepto non teneātur morientes obedire. nisi in dictis casibus.

18 ¶ Decimooctano. queritur quid si quis eligat sepulturam in propria ecclesia ei nihil legans & multa legans alijs: an poterit ecclesia propria petere aliquam portionem: & dico fm Ray. q̃ si consuetudo est q̃ eligentes sepulturam in propria ecclesia. semper aliquid relinquant potest ecclesia illud petere ab heredibus: non iure actionis nec differendo propter hoc sepulturam: sed imploando superioris officij. extra de si. ad apostolicas: si vero non est consuetudo aliquid petere non potest: sed solis funeralibus debet esse contenta: quia ex officio tenetur sepelire. extra de symonia. non satis. & c. cum ecclesia. Posset quoq̃ hoc casu implorari officium iudicis. aduersus heredes & aliarum ecclesiarum rectores. si deprehendatur testatoris dolus aut heredum: aut rectorum: cessante autem dolo nihil habere potest. quia circa talia dolus est punicēdus. extra de testa. officij. & extra de sepul. in nostra: & fm g'o. eius prima facie videtur q̃ dolus sit presumendus. cum alijs ecclesijs multa legauerit & ppte parrochie nihil.

19 ¶ Decimonono quid si infirmus in vna parrochia se faciat ad aliam deferre ibiq̃ moriatur: & dico secundum Ray. quod prima ecclesia non propter hoc priuatur canonica portio. & idem hostien. Et de hoc cle. duduum. de sepul. sic dicit. ¶ Constituimus et ordinamus vt predictorum fratres ordinum de obuentionibus omnibus tam funeralibus q̃ quibuscunq̃ & quomodocunq̃ relictis: distincte vel indistincte ad quoscunq̃ certos vel determinatos vsus de quib⁹ etiā quarta sive canonica portio dari sive exigi non consuevit vel non debet de iure: necnō de datis: & qualitercunq̃ donatis: in morte seu in articulo mortis in infirmitate donātis seu dantis de qua decessit quomodocūq̃ directe vel indirecte fratribus ipsis vel alijs pro eisdem quartam partem: quā auctoritate apostolica taxamus parrochialibus sacerdotibus & eorum rectoribus sub curatio largiri integre teneantur facturi curaturi ne quod in morte ab infirmis huiusmodi dandum fratribus ipsis existimet in eorūdem damnum seu donantium cautate sibi dari vel donari procurent: in quibus per ipsos vitandis eorum intendimus conscientias onerare: consuetudines: conuentiones: statuta: pacta in quantum illa premissis vel alicui premissorum contraria penitus reuocantes. hec ibi: ex quibus vt in quibus multe conclusiones casuum dedu sive intelliguntur. ꝟ Prima secundum predicti fratres scilicet predicatores & minores possunt ingredi parrochiam inuito rectore processionaliter ad suscipiendum funus eius qui apud illos elegit sepeliri: quia in ista constitutione pauloātē permittitur eis libera sepultura quam non parrochiales ecclesie non habent nisi specialiter concedatur secundum zabare. vno autem permissio permittuntur preparatoria necessaria. de offi. dele. preterea: contrariam tamen secundum zaba obseruatur: quod non leuatur funus nisi eo iubente: quod est tutius ne detur materia rixe: nec nomen secundum Archie. hoc vbiq̃ seruatur quod dicit zaba. nec profecto ad hoc fratres communi iure tenentur licet tollerent ratione scandali. hodie tamen ex priuilegio fixti hoc possunt vbi est consuetum vel vbi parrochialis sacerdos requisitus de leuatione funeris hoc facere recusaret. ꝟ Secunda. si predicti fratres nihil legatur. sed datur aliquis pro funere exequutor ad certam summam pro arbitrio distribuendam: et ipse distribuit in fratres debetur quarta secundum declarationem Bonifacij. octaui. quam refert glosa Johan. andree. et similiter dicitur. si decedens nihil eis reliquit. sed mandat exequutoribus vt eis dent aliquid promittant: secundum glosam zab. & qui etiam dicit hoc habere locum in relicto ad vsus non solum determinatos: sed etiam indeterminatos: siue vsus sit facere vt pro construenda capella: siue non facere vt pro victu. ꝟ Tertia. funeralia in dicta constitutione secundum glosam. benedictus de sua decretali inter electas declarauerat. la esse que cum funere deferuntur: statim eius de candelis datis ad manum quartam non deberi. sed quia illa est reuocata. putat ex illis candelis quartam deberi secundum istam litteram: licet illi gorosum: & etiam ex his que legantur pro

missis dicendis: hodie tamen per priuilegia non tenentur nisi vt infra in fin. huius §. dicetur. Fran. ver o zaba. post Paulus & Lau. dicit funeralia esse bona que obuenisunt ecclesie ratione funeris: siue ante corpus cōditum in terra siue post. vsq̃ ad. xxx. diem: licet inquit consuetudo non habeat q̃ detur canonica. nisi de his que cum funere deferuntur. etiam fm ipsum & Laur. si sint equi & arma vel que offeruntur dum funus est in ecclesia. sunt autem omnia vera quia funeralia dicūtur dupl̃r: vel quia funeris: sed de primis tantum canonica dat
4 ex consuetudine. ꝟ Quarta. si quis eligat sepulturam apud sorores predictorum fratrum. non haberet locum in eo ista constitutio fm zabba. quia fm glo. cum sit iuris veteris correctoria & sic restringenda. extra de regu. iur. que a iure: ad alios q̃ ad predicatores & minores non est extendenda: licet referat zabba. q̃ Clemens. v. prorogauit ad heremitas: & Joan. xxij. ad carmelitas. ꝟ Quinta si defunctus perierit cū
5 habitu dictorum fratrum sepeliri nihilominus quarta debetur fm Pau. & zabba. qz & si ad eorum religionem transisset in egritudine qua decederet quarta deberetur.
6 ꝟ Sexta. si defunctus mandauit aliqua dari singulis fratribus. ad eorum cōmoditatem: puta emptionem libroꝝ vestium et huiusmodi: debetur quarta fm Paulum & Joā. de ligna. & Fran. quia illud relictū est monasterio. cum religiosus capere nō possit. xij. q. i. non dicatis. Et idem est si alicui reliquit q̃ in ecclesia fratrum faciat pstrui capellam. & emat illi ornamenta. quia debetur quarta fm Joā. de ligna. quod placet Fran. Et idem similiter est si donauit testator in mortis articulo. aut legata soluit in vita & postea ecclesie interdicitur sepultura ita q̃ ibi sepeliri nō potest: aut si casu alibi sepelitur vt quia portari non potuit: qz fm Pau. debetur canonica: sed verius contrarium huius. tenuit Fede. in cōsilijs suis & zabba. quando perpetuo alibi debet manere sepultus. quod probatur per litteram huius constitutionis. vbi determinat quarta danda solum ab ecclesia in qua sepelit.
7 ꝟ Septima. predicti fratres non tenentur ad istam quartam de his que relinquūtur eidem. per eos qui apud illos non sepeliūtur fm Innocē. Archid. & glo. nisi fieret in fraudem. vt scilicet moriēs propterea alibi eligat sepeliri ad fratrum suggestionez quibus legat. vt non teneantur ad quartam. quia tunc quarta debetur. Et idem est si circa hoc generaliter fraudem procurēt. sicut ponit exemplum Pau. vt quia procurant relinqui sororib⁹ sancte Clare. vel amicis de quibus confidunt qui quartam soluere non tenētur & huiusmodi: quia hoc casu tenētur ad restitutionem eorum in quibus damnificati sunt curati. & ad rationez
8 coram deo. ꝟ Octaua. ad istā quartam soluendam dicti fratres compelli non possunt per ordinarium: nec ratione eius habz aliquam iurisdictionem contra eos: obstantibus exemptionibus eorum: quia per istam quidem cle. reuocantur priuilegia quorūcūq̃ etiam exemptorum. inquātum impedirēt solutionem huius quarte. sed per hoc non tolluntur priuilegia exemptionis. cuz obligatio ad quartam possit esse durante exemptione. Fit autem coertio per suuz iudicem. i. papam vel legatum nisi aliud cōcederetur ordinarijs fm glo. & Pau. lz aliqui sint contrarij. Et hec quidem iurisdice scripta sunt: sed eorum priuilegia eximunt eos ab omni quarta ptē ꝟ funeraliuz proprie. i. cōcomitantiuz funus: in quibus etiā ea que dantur ad manus fratruz nō cadūt sub quarta ex priuilegio sixti.

¶ De canonico.

Canonicus si puer est per alios facere debet que sunt canonie de eta. & qualita. c. ij. ff. de decurt. l. spurij. §. minores. nec potest esse laicus fm Vincē. licet possit laicus ex iusta causa habere prebendam. scilicet large. & impropie extra de con. cum. in. & ibi hoc tenet Panormo. & ij. & iij. & infra symonia secundo. quasi per totum.

¶ De canonizatione sanctorum.

Canonizatio sanctorum. fm Innocē. in capitulo audiuimus. de reli. & ve. sanctorum: est canonice et regulariter instituere. q̃ aliquis pro santo honoretur: puta q̃ fiat pro eo solemne officium: sicut pro alijs sanctis eiusdem conditionis: vt si est confessor fiat officium confessoris. aut martyrum si martyr &c. Unde et sine hac canonizatiōe facta auctoritate ro. ecclesie. nulli licet aliquem venerari pro sancto: extra de religio. & vene. sanc. capitulo primo.

¶ Primo. vero queritur an liceat pceo non canonizato porrigere: & dicit Innocen. in. c. 1. q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

audiuimus de relig. & ve. s. q̃ licet porrige
re preces defuncto quem vtrum bonus cre
debamus. & nunc esse cum christo: licet non
sit canonizatus: qr fides orantis deus respi
cit: sed facere p eo officium vel ꝓces solē
nes nõ licet vt dicuꝫ est.

2 ¶ Secundo queritur que sunt ea de quib⁹
in canonizatione fit inquisitio: & dico ꝗ Go
fre. host. & Innocẽ. q̃ inquiritur de excellẽ
tia vite eius si fuit in laboribus multis. & iu
stis: si moribus cultus & strẽnuus. distinc.
lxvj. miramur: & maxime si simplex & humi
lis: extra de ꝓsumptio. & studiis: & si substi
nuit persecutionem. vij. q. j. omnis. & c. ibi
adunati. si substinuit inquã cum charitate
j. q. j. vide q̃ bonum. Inquiritur etiam de
miraculis eius in vita. & post mortem. Ta
ta autem inquisitio fit de confessore fm ho
sti. nõ autem de martire: sed inquirit de mi
raculis & cã passionis: ar. de cõ. dist. liij. ca
thecuminis. & c. baptismi vicẽ.

3 ¶ Tertio queritur vtrum ecclesia possit er
rare in canonizatione sanctorum: & dico q̃
Joã. de neap. in quol. xj. post. s. Tho. in. ix.
quol. q. vltima. sic distinguit. Sentẽtie late
a papa cum cardinalibus. sunt in duplici
differẽtia: quia quedam sunt circa particu
laria facta particularium hominũ vt pro
motiones ad dignitates. & beneficia: & iudi
cia contra aliquos & pro aliquibus: quedã
ꝓ pertinent ad statum vniuersalẽ totius
ecclesie. vel quãtũ ad fidẽ vt determinatio
nes circa ea que sunt fidei. vel quãtum ad
mores vt statuta decreta & decretales. In
primis errare põt papa vel ecclesia: qr vti
tur medio incerto. s. attestationibus hoiuꝫ.
in secundis vero errare possunt predicti si
cõsiderentur vt quedaꝫ persone absolute:
secus ex suppositione diuine prouidẽtie gu
bernantis ecclesiaꝫ spiritu sancto. ne fallatur
fm illud Joã. xiij. q̃ spũs adueniens
doceret omnẽ veritatẽ. s. de necessariis ad
salutem: imo credere q̃ in talibus possit er
rare ꝗ ho. Jo. est hereticũ. Hec ex illis: & fa
cit quod dicit extra de sen. ex. a nobis scili
cet q̃ iudicium ecclesie fallit & falliturꝫ. quo
ad primum: & quo ad secũdum facit quod di
citur. xxv. q. j. violatores. Igitur canoniza
tionis sanctorum Jo. dicit pertinere ad se
cũdum genus actionũ: qr per eam ponun
tur sancti vt exemplar fidei & sancte vite. &
vt inuocandi ab omnibus in necessitatib⁹:
sed sanctus Tho. dicit q̃ mediat inter pre
dicta cuius rationem arguendo tangit. qr
vtiturꝫ papa medio fallibili idest hominuꝫ
testimonio: & honor quem sanctis exhibe
mus est quedam fidei professio. qua sanctorum gloriaꝫ credimus: vnde inquit ple
nendũ est q̃ in hiis iudiciũ ecclesie errare
non possit. Ordinem & modum procedẽdi in
canonizatione sctõꝝ ponit Host. & Ost. ibi
d. c. audiuimus.

¶ De capitulo & eius potestate.

Capitulum. aliquando locus ei
vbi res capitales firmantur: aliq
quãdo significat lectionem. aliq
quãdo fm aliquos distinctionem
vt ille liber hꝫ. v. capitula: aliqꝫ
cõgregationem multoꝝ precipue ecclesia
sticorũ: vt no. Joã. and. in. c. capitulum. de
rescrip. & sic est sermo de capitulo cuius ad
est auctoritas & potestas consistit in maio
ri parte eius & saniorꝫ fm mo. ita q̃ totum
capitulum facere dicitur quod facit pars
maior & saniorꝫ. c. cum in cunctis de his qui
fiũt a maio. par. capitu. Fallit tamẽ hoc in
casibus tribus. Primo quando aliquid est
commune pluribus non vt collegiatis sed
vt singulis: quia tunc oportet consentire
singulos. ff. de seruit. rust. pre. l. per fundum
de consti. c. cum omnes. in glo. Secũdo q̃
maior pars capituli deliquit et propterea
est sua potestate priuata: vt in. c. bone me
morie. el primo. & c. cum nobis. de elec. et
gratum. de postu. pre. quia tunc tota capi
tuli potestas. residet in parte minori qui
non deliquit. no. Panor. in. c. primo. de pri
que fiunt &c. Tertio. in electione omnium
tificis: vbi oportet q̃ due partes cõsentiant
c. licet de electio.

¶ Primo vero queritur que sit maior et sic
nior pars capituli: et dicit mo. q̃ illa que
nititurꝫ maiori rationi et pleraq̃. vij. dis
sane quippe presumitur tamen semper pro
maiori parte et illi statur nisi contrarium
probetur. lxj. di. nullus. & dicto. c. primo de
electione. dudum. el primo.

¶ Secundo. vtrum sede vacante capitulum
possit absoluere ab excõmunicatione ca
luris q̃ hominis. a qua episcopus absolue
re potuisset: et dico q̃ sic nisi sit ei a sede ap
postolica specialiter interdictum. c. vnico.
de maioritate et obedientia. lib. vj. et sic illi
er dispensare potest in casibus in quibus
episcopo permittitur. dispensatio fm Ho
ricum. consilio. xxix. et no. Pa. in. c. cũ olim
de maioritate et obedientia. quia dispensa
tio depender a iurisdictione: et similiter po
test dare confessorem. seu absoluere in ca
bus episcopo reseruatis fm Panor. vbi s.
¶ Tertio queritur vtrum succedat in po
testate alienandi: et glo. in. d. c. cũ olim. vbi

detur sentire q̃ non: sed limitat Panor. cũ
vellet alienare bona ecclesie: si autem eccle
re credit q̃ capitulum auctoritatẽ possit in
terponere: quia ꝓprie capitulum hoc casu
nõ alienat. sed interponit auctoritatem ec
clesie alienãti: qõ iurisdictõis est. & sepe ne
4 cessariũ: & idẽ sentit Feder. cõsi. xxx.
¶ Quarto an succedat in potestate visitan
di totam prouinciam & inquirẽdi crimina
& de hoc habes glo. in clem. prima de here
& cõcludit Joã. an. q̃ potestas generaliter
visitandi nõ transit in capitulum. & sic pro
cedit opinio mo. sed potestas spãliter inqui
rendi ꝓtra aliquos diffamatos. transit: & sic
procedit opinio Archi. Fundamẽtum autẽ
distinctionis huius est q̃ capitulum est ad
ministratoꝫ necessarius: nõ voluntarius: vn
de succedit in hiis que necessario & non vo
luntarie sunt expedientia: visitatio aũt ge
neralis ẽ voluntaria spãlis vero necessaria.
& licet multi antiqui amplexari sint istaꝫ
theoricam. Panor. tamẽ tenet indistincte.
q̃ visitare possit etiam generaliter: quia vi
litatio fit ex necessitate iuris. vt patet in ca
pitulo sopite. de cen.
5 ¶ Quinto. an visitare possit monasteria mo
nialium exempta. que ẽpo visitat apostoli
ca auctoritate. vt in cle. ij. de sta. reg. & con
fuluit Lapus q̃ non. & ita refert respõdisse
sibi Jo. an. & mouetur. quia capitulum suc
cedit in his qui ẽpo competũt iure speciali:
vnde nõ succedit in ptãte cognoscẽdi ꝗ seu
do. vt notat in. c. verum. de foro cõpe. & idẽ
sentit Fede. consi. xxx. sed tamẽ multi ꝓtra
rium tenuerunt dicentes q̃ si ẽpo hꝫ absol
uere vt delegatus. q̃ potestas ad capitulũ
transit. per. c. vnicum. de maioritate. et ob
lib. vj. quod loquitur indistincte: th Panor.
6 plus placet opinio prima.
¶ Sexto an possit capitulum sede vacante
facere statuta distringentia totam diocesiꝫ
& dicit Panor. fm sede. consi. xvj. q̃ sic. quia
hoc a iurisdictione dependet. vt in. c. fin. de
consti. lib. vj. in qua quidẽ iurisdictione ca
pitulum succedit. Et talia statuta durant
eriaꝫ in tempus ẽpi futuri: quia de natura
statuti est vt sit ꝓpetuum: hꝫ extinguitꝫ po
testas statuẽtis. vt in. c. fi. de of. legati. ẽpo
th poterit illa statuta reuocare: qr statuere
non potest capitulum in preiudicium epis
copi futuri: sicut nec predecessor in preiudi
cium successoris: qr par in parem nõ hꝫ im
perium. de elec. Innoruit.
7 ¶ Septimo vtrum succedat capitulum in
iurisdictione quam habet ẽpo. puta si ẽpo

habet interesse alicui electioni ex consuetu
dine. & host. in. c. scriptum. de elec. sentit q̃
non: collecta autẽ sentit contrarium: qr ea
dem ratio debet esse in additamento: que
in principali quod satis placet panormi. ex
quo illa iurisditio competit episcopo vt epi
scopo: qui tamen panor. in. c. illa. de illa. de
elec. tenet opinionem Innocentij dicẽs hoc
cõiter teneri a doctoribus.
¶ Octauo vtrum si ẽpo habeat collationeꝫ 8
cum alio. vel aliqui debeant requirere con
silium episcopi in aliquo actu capitulũ suc
cedat & concludit panor. q̃ non. per. c. vni
cum. ne sede vac. lib. vj.
¶ Nono vtrum succedat in priuilegiis in 9
dultis dignitatis episcopali. vt in. c. fi. cũ cõ
cor. ibi positis in glo. de priui. li. vj. & conclu
ditur q̃ non: qõ Joã. an. hꝫ pro indubitato:
qr priuilegium non dꝫ excedere personã. pri
uilegiati: vt in. c. sane de priuile.
¶ Decimo. vtrum dare possit indulgẽtias 10
de quibus in. c. cum ex eo. de pe. & re. & dico
q̃ si tenentur esse iurisdictionis quod com
munius est. & de mente. s. tho. in. iiij. d. xx.
dubitari potest: quia videtur actus volun
tarius & non necessarius: tamen fm Pa
nor. teneri potest. q̃ possit. quia cuꝫ iura di
cant q̃ capitulum succedit in iurisdictõe.
& non distinguãt inter ꝓtentiosam & volun
tariam: debet intelligi in vtraq̃.
¶ Undecimo. vtrũ capitulum succedat in 11
potestate doctorãdi vbi ẽpo comperit hec
potestas: nec aliquid in priuilegio cauetur
de capitulo: & ꝓcludit panor. q̃ aut ẽpo hꝫ
hãc ptãtem ex priuilegio spãli. & tunc non
transit in capitulũ per superius dicta: aut
habet a iure communi fm opinionem quã
tenuit ho. vt no. glos. in cle. ij. de magi. & tũc
capitulum succedit. De potestate autẽ cõ
ferendi beneficia vide. s. beneficium secũ
do in principio.

¶ De caractere.

Caracter quãtum colligit ex cõi
doctrina theologorũ pcipue. s.
tho. & s. bona. est quedã spiritalis
qualitas siue habitus indelebi
lis in mẽte siue intellectu anime
nre. q̃ vel qui est potentia actiua vel passi
ua exercẽdi opa illius nature in qua ds p
ticipat eleuat: sicut calor est potẽtia q̃ ignis
potest calefacere: & mollities est potẽtia q̃ Ad quid
cera põt figurari. Datur aũt caracter ad datur.
quatuor. s. ad significandum. ad disponẽ
dum. ad assimulandũ. ad distinguẽdum: qr
cũ sit signũ sacramentale siue sacramẽtũ. &
res significat gratiam gratũ facientẽ: nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

solum significat sed disponit ad eam: quia vsus sacramētorum none legis nō est tātū in significando sed etiam in disponendo sine efficiēdo quod figurant. Et quia disponit ad gratiam habz aliquam similitudinē cum gratia que est quedam participata similitudo nature: ⁊ cōsequēter ꝓfigurat omnes vel assimilat deo. Et ꝓsequēter etiam inter se assimilat omes dei. Et ꝓsequēter distinguit ab ꝓis qui nō sunt de grege dominico. Imprimitur aūt solum in tribus sacramētis. s. in baptismo confirmatione ⁊ ordine: quia vt dicit. s. Tho. per hec tria solus mā ciparur homo ad aliquod sacramētū exercēdum actiue aut passiue. quia per baptismum potest quis sacramenta suscipere: ad quod ordinatur quodammodo etiam confirmatio: per ordinem vero pōt quis sacramenta conferre.

In quibus sa.

¶ De carcere. 4

Carcer importat priuationem libertatis in vsu mēbrorum corporis. sine violentia membris adhibita. ⁊ sine custodia viua: sicut ligatio aut compedirio importat idem cum violentia. ⁊ capciuatio cū custodia viua.

1.q. ¶ Primo ꝛo queritur an quis possit se vel alium addicere carceri: ⁊ dico q̄ pōt quis se facere includi in arcto carcere ad penitēciam peragēdam ꝑm Panor. in c. veniens. de regularibus: ex. c. filio. ⁊. c. qui vere. xvi. q. i. Alium autem incarcerare licet ꝑm sanctum Tho. xxij. q. lxv. solum ꝑm ordinē iusticie scilicet ad penam vel cautelam malī vitandi: ⁊ hoc per iudicem solum. qz lz cuilibet liceat alium detinere ad horam. ab aliquo illicito sarim ppetrando sicut ne se ꝓcipitet vel aliū peritat: tñ simplr aliuz includere vel aliū ligare ad eū primet solum. q̄ hz vlr disponere de actibus ⁊ vita alterī.

2 ¶ Scō vtrū incarcerans aliquē iniuste retinetur ad restōnē de oi dāno: ⁊ dico q̄ sic. ⁊ ēt de iniuria. argu. c. penale. eū ibi notatis. xiij. q. v. Et dēq̄ priuatus aliquē incarcerauerit: ēt. p manifesto crimine capite punit de iure ciuili. C. de coarta. l. oēs. ll. xij. immo cōmittit crimē lese maiestatis. ⁊ vltimo supplicio punitur quisquis hz carcerem ad aliquem detinendum. vt. C. de puacarce. l. vnica. vez glo. intelligit ad detinēdum publice accusatum: secus ad detinendos ꝓprios seruos ne fugiant.

3 ¶ Tertio vtrū cedens bonis possit incarcerari. p debito: ⁊ dico q̄ non qz vt dicit panor. in. c. lator. de pig. non pōt qs etiam per pactum carceri se obligare pro debito renunciando beneficio cessionis bonorū quia est contra bonos mores. ⁊ idem tenet. s. p. ⁊ eleganter. in. l. alia causa. ff. fol. ma. ⁊ bar. putat vez in. d. ⁊ eleganter. nisi duobus casibus. Primo si alienauit olim sua in fraudē creditorū: casus est in. l. fi. ff. in fraudē cre. qd tenet di. ⁊ si quis in fraudē instit. de act. Scō si debitor spe quo contrxit sciebat se non solvendo esse. vt. ff. de iudeo. l. pe. Nam in istis duobus casibus non dabitur sibi beneficium cessionis bonorū qd intelligo vez etiam in conscientia posse fieri ad penaz qz fuit in culpa. Aliqn tñ contra preceptum charitatis incarcerans p debito cedentem bonis. vt puta quando in nulla culpa est de damno. primo: ⁊ hoc vnde ipse satisfaciat nec speratur q̄ aliquid p eo sit satisfacturus.

¶ Quarto. vtrū valeant contractus quod per incarceratum: et respondeo ꝑm diuersas res maxime panor. in. cā. accedens de pactis. per has conclusiones. ⁊ Prima. qui capitius est apud hostes. cum libertate pactus dederit. nec testari potest nec aliquem facere vt homo liber. vt in. l. eius. ff. de testa. ⁊ in. l. diuus. ff. de iur. fil. ⁊ Secūda. detentus in puato carcere iniuste siue in carcere iniurioso puta a latronibus vel piratis no: si quid agit cum detentore. postmodum potest allegare metum. ⁊ facere illum rescindi: vt in. l. qui in carcere. ff. quod me. causa: cum alio vero ab ipso detentore contrahere potest. nisi ad hoc detineatur iuxta no. in. c. dominus. de sponsalicio nup. potest etiam in carcere facere testamentum. vt in. l. metum. ⁊ sed licet. ff. quod me. causa. ⁊ Tertia. detentus in carcere publico et iuste. si est damnatus pena capitali: non potest aliquid agere validum quam liber. quia est effectus seruus pene. ⁊ bona sua venlunt ad succedentes ab intestato. vt in aucte. bona damnatorum. C. de bo. dam. vnde etiam ad pias causas disponere non potest. vt dicit Joan. and. in c. ij. de vsur. libro sexto. si vero non est damnatus pena capitis sed est detentus in carcere contrahere potest ⁊ alios actus agere. vt in d. l. qui in carcerem. etiam ex eo ad cuius petitionem detinetur secundum Barto. ibi. ⁊ Quarta. obsces propie vt quando datur pro securitate ab hostibus. ⁊ perdat libertatem non potest aliquid disponere vt liber. nec testari vt in. l. obsides. ff. de testamen. secus de obside impoprie vt si vna ciuitas dat alteri ciuitati obsides. vel vnus nobilis alteri: qz non perdunt libertatē nec possunt sic dari vt sint obsides propie. vt infra obses.

5.q. ¶ Quinto vtrū dicat quis liber a carcere. aut vinculis. qui eductus de carcere custoditur in publico: ⁊ dicit Panor. in. d. c. accedens. de mente Bar. in. d. l. qui in carcerē: q̄ non: quod facit contra practicaz aliquorum qui incarceratum educunt ⁊ custodiri faciunt p familiam vt contrahat. Naz certe liberatus dici non potest. vt in. d. c. accedens. Ex quo habetur q̄ non sufficit extra territorium perduci. nisi perducatur ad locum securum.

6 ¶ Sexto. vtrum teneat matrimonium cōtractum in carcere: ⁊ Panor. in. c. domin⁹. de secūdis nup. dicit q̄ sic ex quo vio nō cōferrur in matrimonio contrahendo: ex quo etiam i nfert ibi q̄ si tz matrimoniuz quod maximam libertatē requirit: vt in. c. cuz locum. de spon. ꝑñr tenēt contractus in carcere gesti: sed. tamen hoc dictum limita: vt supra. ⁊. iij.

7 ¶ Septimo. vtrū iudex possit ex officio suo aliquos a carcere liberare. ⁊ dico q̄ dz eos visitare ⁊ facere q̄ habeant necessaria. C. de episco. audi. l. iij. ⁊ liberare pōt eum quē videt ad millius instōtiam. vel sine delicto aut debita causa retentum ex mero officio: vt no. Bar. in. l. si quis vxori. ⁊ si fugitiuz. ff. de fur. Utrum aūt qui iuramit redire ad carcerē ad hoc teneatur cum periculo vite vel vtrum damnatus fugere possit de carcere. vide. ⁊. accusatio. ⁊. viij. vide etiaz infra heresis. ij. ⁊. vij. ex Bar. ⁊ fugere.

¶ De Cardinali. 8

Cardinalis dictus est a cardine. super quo quiescit hostium aperiēdum ⁊ claudēdum. Et dicuntur cardinales ꝑm Augu. de ancho. qui pape sicut apostoli christo assistunt: in quorum collegio manet potestas pape eo mortuo duplr ꝑm Augu. de ancho. primo quidē quantum ad radicem proximam: inquātum. s. eligunt ⁊ cōstituūt papam: ⁊ scō quantū ad materiale in papatu. inquantū p electionē pōnam determinat: non aūt manet quātū ad actualem administrationē que est quid formale in papatu nisi inquātū p statutū. vel concessum. aut cōmissum pdecessoris. ecs lz: vt eligere papā tali mō ⁊ hmōi. vñ cum hec ēt nō tma administrat: simul cum papa moritur. Unde de papa mortuo collegiū cardinaliuz non potest dispensare in cōstitutionibus eius. aut addere. vel minuere. vel ordinare aliqua spectantia ad iurisdictionē eius: quia inquit idē. ꝓstitutio superioris per inferiorem tolli non potest. Et hoc expresse decidit in. c. ne romani in cle. vbi vacante sede nihil collegio cardinalium exercēdum pmittitur: nisi loco camerariū ecclesie vel alicuius penitētiarij. si contingeret eos debituz nature exsoluere. aliuz subrogare. Puto ēt inquit idem q̄ si periculum imineret terre vel reb⁹ ecclesie possit adhibere salubre remedium. Nec tamē ex hoc ecclesia suā perdit iurisdictionē que in xpo manet. Ꝓactualem vt dictum est administrationē ad tempus. Quō cardinales debeāt papam eligere: vide infra. electio. iij. ⁊. iij. Ia. ibi

¶ De charitate.

Charitas ꝑm Augu. est rectissima animi affectio. qua diligit deus ꝓpter se. ⁊ primus ꝓpter deū: ⁊ idē in. iij. sma. ꝛ. di. xxvij.

¶ Primo ꝛo queritur que sint nobis ex charitate diligēda: ⁊ dico ꝑm. s. Th. xxij. q. xv. ⁊. iij. di. xxviij. ⁊ de virtu. in cōi. q. de charitate: q̄ cum duplr aliquid ameā. s. sicut cui volumus bonum ⁊ sicut bonum alicui volitū: obiectum charitate diligibile primo modo est sola natura rōnalis: scō vero mō omne bonum inquātum bonū eius quod primo modo diligimus. Igit ex charitate diligēdus est primo deus beatificans. ⁊ scō proximus vnitus deo beatificanti actu per cognitionem ⁊ amorem vt beati: tertio proximus vnitus ei habitu: vt iusti viatores. ⁊ etiam nos ipsi: quarto vnitus ei potentia. vt viatores iusti: non creature rōnales et mines sint: quinto ipsa charitas sicut ratio bus: ⁊ sexto corpus nrm sicut q̄ cōpartici dantiā ab aia: ⁊ septimo creature irrationabiles sicut ea que debem⁹ velle nobis ⁊ amicis quātum expedit necessitati ⁊ amodus. s. ad necessitatē ⁊ ꝓter deū: secus ad superfluitatē. vel per se ibi sistēdo. ꝓcor. alex. Si tñ ꝓsideremus beatificabilia cōmunicātia in beatitudine sup cui⁹ cōicatiōe fundatur amicitia charitatis. sic augu. distinguit quattuor ex charitate diligenda. s. deum. ꝓximum corpus nostrū ⁊ nosipsos: ⁊ de his vide vbi supra. 1.q

¶ Scō q̄rit vez sit ordo i charitate ⁊ q̄lis: ⁊ dico ex doctrina eiusdē vbi. s. q̄ ea ē ordo 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordocha.

fm illud cant.ij.ordinauit in me charitatem: qui est primo in affectu ⁊ ab eo ad effectum deriuat: nō quia semper magis dilecto maius aliqd in effectu impendatur actu: sed actu vel animi ꝓparatione indigeat. Debet aūt homo taliter ordinate diligere. primo vt deum diligat plusq̄ ꝓprium ⁊ seipsum ⁊ sup omnia. Et scō seipsum ⁊ suū corpus ⁊ suas res plus q̄ proximum ⁊ eius corpus aut res. Et tertio proximum plusq̄ proprīū corpus siue ꝓpriam vitam. ⁊ hoc quātū ad spēm dilectionis vt.s. maius bonum velimus magis deo ꝗunctis: quātum tn ad dilectiōis intēsionē ⁊ extēsionē. est econuerso. qt intēsiori affectu ⁊ pluribus rōnibus volumus cōsūctioribus nobis bonum minus: quos amamus nō solum amicitia charitatis sz ex sanguinis vel ciuiliter ⁊ huiusmodi: possumus tamen optare q̄ nobis coniunctiores sint alijs meliores. Et quinto inter coniunctos nobis. plus cōsanguineos in spectantibus ad naturam q̄ conciues. ⁊ conciues in ciuilibus plusq̄ consanguineos: ⁊ similiter commilitones in bellicis: ⁊ sic de alijs coniunctionibus. Et sexto simpliciter plus parentes q̄ filios sz aliquomodo sit econuerso: vnde filio magis debemus prouidere. ⁊ patrem magis honorare. Et septimo simpliciter magis patrem q̄ matrem. Et octauo parentes magis q̄ vxorem quātū ad bonum q̄d eis volumus: ⁊ econuerso quānum ad intensionem volendi: propter maiorē ꝗunctionē. Et nono magis benefactorem suū q̄ beneficiatum a se. quātum ad bonum volitum: sed econuerso quantum ad intensionem volendi ratione iam dicta. Et de his omnibus. s. tho. vbi. s. assignat rationes.

3.q.

¶ Tertio quēritur quis sit modus amandi proximum ⁊ deum ex charitate: ⁊ dico ex doctrina eiusdem quantum ad proximum q̄ illum diligere debemus sicut nos ipsos. non sicut idest tantum quantum nos sed sicut. i. eo modo quo nos: vt. s. propter eius ⁊ non alterius vtilitatem eum diligamus: eo fine quo nos ex charitate diligimus scilicet in ordine ad felicitatem. optādo ei bona glorie ⁊ gratie. ⁊ virtutū: alia autem bona eis velle non tenemur nisi inquantum faciunt ad virtutes gratiam et gloriam tenemur tamen fm. s. bo. nō velle eis malum. inquātū malū idest per se: licet possimus eis appetere malū ꝓpter bonū puta correctōes eorū. vel hmōi. xxij. tracta. de quari. Quantum ad deum vero modus diligendi fm ber. est vt sine modo. i. sine mensura diligamus. amando ex toto corde tota mente ⁊c. sicut precipitur matth. xxij. et luc. x. et mar. xij. Qd quidem preceptum fm. s. tho. in vita pnti impleri possumus iperfecte: nō aūt perfecte: ad cuius duobus modis pōt impleri ꝑceptū. Vnus preceptū ducis ꝑsequētis pugnam: perfecte impleri miles. qui venit ad finē ducis. i. qui pugnando vincit: imperfecte vero miles qui ad finem quidem ducis nō attingit. tamen ab eius ordine nō recedit. i. qui non vincit quidem. sz tn pugnando nihil agit ꝗ militem disciplinam Intendit autem deus per hoc preceptum q̄ homo sibi totaliter imperetur: qd erit in patria: vñ ibi perfecte impletur: non aūt in via: nec tn peccando quomodo nihil diuine dilectioni contrarium agamus. hec ex. s. tho. Et idem intendit s. bo. in. iij. di. xxvij. qui dicit q̄ tenemur ex charitate diligere deum toto corde: non per exclusionem affectus extranei quasi fieri in nostro amore nisi deus: q̄ est in nobis in hac vita sed per exclusionem affectus contrarij: vt scilicet nihil supra deum velimus vt deum diligamus.

¶ Quarto. vtrum ex charitate teneamur diligere inimicos: et dico ex doctrina eiusdem. q̄ non tenemur de necessitate charitatis diligere inimicos in ꝓprium sunt inimici: quia hoc est diligere malum alterius et intendit q̄ non tenemur eos diligere tum ad petrū: nec etiam tenemur indistincte absolute eos diligere ꝓprium ad naturam specialī: vt scilicet aliquis ad inimicum moueatur motu dilectionis: quia nec sic tenemur moueri ad quosq̄ homines nisi fit preparationē animi: vt scilicet homo habeat animum preparatum. ad hoc q̄ in singulari diligeret inimicum si necessitas occurreret: aliq̄ necessitate aūt diligere perfectionis est. Tenemur autē eos diligere ꝓprium ad naturam in vniuersali: vt. s. diligamus eum et proximum. ab illis generaliter inimicos non excludat.

¶ Quinto. vtrum ex charitate teneamur inimicis. effectus vel signa dilectionis exhibere: ⁊ dico ex doctrina eiusdem. q̄ homo tenetur eos diligere in communi. non in specali nisi fm preparationem animi: ita tenetur eis exhibere signa et effectus dilectionis que in cōi proximo exhiberi consueuerunt: puta cum quis orat pro omnibus fidelibus. vel pro toto populo. vel conferat aliquod beneficium ꝛc; pendit totū cōtinet.

tunc etiam hoc exhibere inimicis est de necessitate precepti ⁊ cōtra facere pertinet ad illorum vindicte. Specialia vero beneficia vel signa dilectionis que quis aliquib⁹ particulariter exhibet. exhibere inimicis non est necessarium nisi fm preparationem animi. vt scilicet inuenitur in articulo necessitatis preter quem facere pertinet ad charitatis perfectionem.

¶ Sexto vtrum inimicis veniam petentibus veraciter. i. paratis emendare fm tapentiam remittere teneamur: ⁊ dico q̄ fm paran. ex iniuria vel damno tria consuerunt oriri. s. in corde siue in affectu rancor. ira vel amaritudo seu indignatio: ⁊ i operē siue in effectu signa rancoris ⁊ in iure sine in foro actio contra iniuriantem. Primū fm omnes tenetur homo statim remittere immo nunq̄ in corde habere fm illud matthei. xviij. nisi remiseritis de cordib⁹ vestris ⁊c. Et intelligē primo si rancor sit in voluntate. i. qz de sensu non potest ad libitum explicandum vero tenetur remittere veniaz petenti veraciter. fm illud luc. xvij. si peccauerit in te frater tuus. et septies in die conuersus fuerit ad te dicens penitet me. dimitte illi. Secundo si sit iniustus. Secundum vero tenetur remittere veniaz petenti veniam: licet petrus videatur opponere. Sed primum sum. aūg. ex. mmō loqui. diuertere ab obuiante: sed non aspicere vsq̄ ⁊ huiusmodi: qz ab omni specie mali est abstinendum: secundum vero in remoto vt non cōuersari amicaliter nō facere mutua obsequia ⁊ huiusmodi. Et quo vero primum credo verum de signis rancoris per que tolluntur signa dilectionis vniuersalia ad que tenemur sicut est salutatio duobus tertium non salutare: secundum vero de his que opponuntur specialib⁹ quando quis ex bono fine hoc facit: puta ad reprimendas temeritatem vel huiusmodi: quia vt dare casum. in quo oportet ostendere signum dilectionis vel rancoris specialiter: ⁊ cum ad primum non teneamur vt dictum est licitum erit secundum: sicut etiam ꝛc fm quando est iustus ad iuste puniendum. Nec obstat q̄ abstinendum est ab omni specie mali. i. thes. v. primo. quia hoc non est de necessitate salutis nisi qn malū illud non pōt esse bonum puta a specie fornicationis: rancor aūt aliqn est licitus sicut ⁊ ira: ⁊ hoc sumendo rancorem improprie vt est filia ire. i. indignatio: non autem proprie vt est filia accidie. Tertium autem homo remittere nō tenetur nisi ille ꝗ posse satisfecerit. vt in. c. si quis contristatus. di. xc. ⁊ no. in. c. ad apostolice. de sen. ⁊ re iudi. lib. vj. ⁊ in remissionibus dictorū iurium. ⁊ extra de male. inno tuit. cum concordantijs ibi positis. Et hoc satis clarū est: qz legitime peti pōt estimatio iniurie etiam vltra interesse rerū. de immu. ec. quoniam. libro sexto. nisi ex hoc oriretur preponderans scandalum respectu salutis anime vel corporis. Ex his pz q̄ nō est de necessitate salutis. vt offensus ab aliquo iusum saluet aut ei conuersetur.

¶ Septimo vtrum teneamur ex charitate seruire deo sine spe alicuius vtilitatis temporalis aut eterne retributionis: ⁊ dico q̄ō est mortale amare ⁊ diligere deū ꝓpter aliquod temporale: aut etiam ꝓpter vitā eternam finaliter seu principaliter; quia talis amans non hz finem suum in deo sed in seipso siue in creatura: nec amat deum tanq̄ amicū seu amore amicitie qui vtilitatē nō respicit: sed amore concupiscentie eo modo quo amamus equum quem nobis volumus ⁊ cupiscimus. Est tn licitū secundario amare deum ꝓpter ista: qz etiam ista amantibus deum in scriptura ꝓmittuntur. licitum est etiam aliquid operari principaliter ꝓpter propriam vtilitatem: puta facere elemosinam vt deus nobis misereatur: secundum illud matth. v. thesaurizate vobis thesauros in celo tamen melius esset in omnibus operibus nunq̄ ad proprium meritū: sed ad diuinum beneplacitum respicere: sc̄m illud io. iij. meus cibus est vt faciam voluntatem patris ⁊c.

¶ Octauo vtrum bona opera extra charitatem facta valeant ad aliquid: et dico fm ray. q̄ hz non valeant directe ad vitā eternam. i. per modum meriti: valent tamē ad alia quinq̄. Primo ad tollendum futurum iudicium: de pe. dist. iij. si quis autem. Secundo ad temporalem prosperitatem. de pe. dist. iij. cauendum. xiij. q. ij. si quilibet. Tertio ad titius illustrari penitentiam. de pe. di. v. falsa. Quarto ad assuetudinem operū bonorū sicut olim baptismus ioannis. de con. d. iij. non regenerabātur. Quinto q̄ dyabolus non hz in tali tantam potestatem sicut fm greg. in dia. indeo cruce signato demones nocere non potuerunt. Adde sexto q̄ si talis deinde saluetur perpetuo in vita eterna gaudebit se talia fecisse. Adde etiam q̄ talia opera nō faciunt futurū iudicium tollere abilius quasi diuātē penam iam debitam: sed qz impediunt ne alia debeatur ꝓpter omissionem dictorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

operum. vel alia peccata que per hec impediuntur. Et hec tenet .s. tho. et ricar. cōtra quorum doctrinam suppl. allegat quoddā somnium exvitis patrum. qui tamen liber non est approbatus.

9 ¶ Nono. vtrum opera existentiū extra charitatem possint aliquo tempore valere: et dico fm ray. q̄ opera facta in charitate et per sequens mortale mortificata ac pdita. redeunte charitate reuiuiscunt et valent: que autem facta sunt in mortali nūq̄ viuere possunt fm istos versus. Illa reuiuiscūt que mortificata fuerunt. Viuere non possunt. que mortua nata fuerunt. Quomodo autem ista habeant veritatem est subtilitas magna in theologia tractanda. Utrū autem per opera extra charitatē facta possit satisfieri deo. infra satisfactio. §. vj. Et de confessione extra charitatem facta. infra cōfessio prio. §. xxij. Utrum etiam occasione religionis sint ꝑmittenda opa charitatis in parentes. infra religio secūdo. §. vij. et religio sexto. §. nono

Astratus vtrum possit ordinari. infra corpore vitiatus.

c

¶ De casu.

CAsus a cadendo dicit. et ꝓtū ad mores vel cōfessores pertinet dupliciter sumi videtur: primo. s. generaliter vt casus cōscientie dicatur omnis questio de moribꝰ facta siue q̄sita. siue pertineat ad pctā. siue ad iuramenta. aut vota dispensanda vel relaxanda. siue ad excōicationes ⁊ alias censuras siue ad quodcūq̄ aliud: et secūdo spāliter ⁊ ꝑprie. vt casus dicatur solū peccatū. Unde si eps vel alius prelatus cōcedat absolutionē a casibus reservatis: et nihil aliud exp̄matur. dicit intelligendū esse a peccatis tātū. nisi inter reservatos enumeret aliqua voti commutatio. q̄ tunc cetere concedūtur: et idē de excōicationibus et aliis censuris videt. q̄ huiusmodi in hac parte recipiunt speciale mandatū vnde si nulla exp̄matur nulla conceditur: fm consuetudinē et practicam ab omnibus doctis obseruatam: ar. di. xvij. huic sedi. et si aliqua excipitur alle conceduntur. q̄ exceptio regulā firmat in cōtrarium. xxxij. q. vij. dominus: de quo panor. in. c. quoniam de cōiu. lepro. quod intellige in his que sunt ejusdem generis: vnde reservata vna excōicatione nō conceduntur irregularitates: nec reservato vno peccato conceditur commutatio votorum. infra confessor. liij. §. li.

¶ Primo vero queritur qui sunt casus quos potest solus papa et qui reservantur illi: et dico q̄ ꝓprie loquendo sunt magisti recollecti ex corpore iuris et codicis doctorum. de quibus etiā plures non vetantur in generali mandato sed requiritur speciale: di. xvij. huic sedi. de offi. lega. quod translatione: de transla. licet. Primus nam solus papa determinat questione de pertinente ad articulos fidei vel sacramenta. xxiij. q. i. quotiens. Secundus est trāslatio episcopi vel electi ⁊ confirmati. de translatione corporalia de offi. le. c. iii. et idem videtur de translatione abbatum exemptorum. Tertius est episcopū depositio. iii. q. vi. ꝗuis. et ca. dudum. et idem de abbatibus perpetuis exemptis.

¶ Quartus est acceptatio renunciationis episcoporum. vel electorum confirmatorum vel abbatum qui immediate subsunt apostolice sedi. vi. q. iij. denicq̄. et. d. c. inter corporalia. et de regula. licet. Quintus est exemptio episcoporum. s. vt archiepiscopis non subsint. xvi. q. i. frater. et idē de abbatibus cumq̄ religiosis vel clericis. quibus in aliqua diocesi. vt non subsint iurisdictioni diocesani. Sextus est restituto depositorum ab ordine. ij. q. vi. adeo. el. primo et secundo. quod glo. intelligit de deposito sacramentaliter. idest solenniter degradato secūdū illud intelligat simpliciter de omni deposito. Septimus est iudicialis diffinitio seu interpretatio priuilegiorum pape. de iudicium venissent: et idem fm hostien. si dubitetur de apostolico rescripto ita q̄ ab alio per viam rationis solui non possit de. officio legato. capitulo. ij. et idem fm eundem de interpretatione statuti facti per legatum cuius iurisdictio finita est. nec alius cessit: et idem de dispensatione in casibus qui per eadem statuta pape reservantur. Octauus est mutatio sedis episcopalis vij. q. i. tempotis: et idem de mutatione vel dimissione conuentuum ac locorum sacrorum per ordinem mendicantium. sine auctoritate pape fieri non potest de re. li. do. libro sexto de quo infra excommunicatio. viij. §. xx.

Nonus est constitutio noua sedis episcopalis alicubi. xvi. questio. i. felix. de consecra. distin. i. de locorum: et similiter unius

10 tio noue religionis vel assumptio noua cōuentus ab ordinibus mendicantiū. Decimus est subiectio vnius episcopatus alteri vel diuisio vnius in duos: aut vnio duorum in vnum. xvi. q. i. ⁊ tempotis. de excess. prela. ⁊ idem de ecclesiis: monasteriis vel conuentibus exēptis. Undecim est cōmutatio alicuius voti. s. hierosolitani deuoto. ex multa. s. Jacobi ⁊ in minū apostolorū. vt curia tenet ⁊ voti continentie. etiaz simplicis fm doctores. ⁊ multo magis voti religionis: et solennizati per susceptionem sacri ordinis: in quo etiam ipse papa dispēsare nō consueuit. Ij possit fm. s. tho. in. iiij. ⁊ alios. Utrum autem dispensare possit in voto solenni. vide infra votum. iiij. §. v. Duodecimus est concessio vendendi contra licitum de quo est dubium an sit licitum. de elec. vestiarium. de iureiur. vendentes. vel exercere abiem. quod tamen sine rationabili cā facere non debet: ⁊ fm. ꝛ. ꝛ. solnz in arduis de dubijs ꝛn dicit. s. tho. in summa etiam episcopum posse dispensare. Tertiusdecimus est dispensatio in certis irregularitatibus contractis ex criminibus maioribꝰ vel adulterio. s. cum quis est in iudicio confessus vel comicus. de iudic. at si clericis. specialiter ex bina baptizatione scienter. de cō. di. iij. cos. ⁊ c. quibus. ⁊ idem si ignoranter postea ratificet. ⁊ ex bina receptione eiusdem ordinis. i. q. vij. saluberrimum. ⁊ idez est ex reconfirmatione seu restitutione. de con. dist. v. dictum: ⁊ ex suscepione ordinis ab hereticis ad fidei subuersionem. i. q. vij. conuenientibus in quibus solus papa dispēsat: ⁊ similiter in suspensione contracta ex ordinatione simoniaca ex parte ordinatoris ⁊ ordinati. ix. q. i. ad excommunicatio. s. q̄. i. si ds episcopus. immo hoc qualiter cūq̄ interuenerit simonia. vt in extrauag. martini quinti. que incipit damnabile: et in alia eugenij. iiij. que incipit cum detestabile: ⁊ similiter in retentione beneficij simoniace obtenti vel dignitate. Quartusdecimus est in big amo vt possit ordinari. de bigama cum nuper. ⁊ c. fi. Quintusdecimus est in clericonon ordinato ministrante in ordine sacro quem non habet quisine pape dispensatione ad superiorem ordinem. pmoueri non potest: ⁊ si in suscepto possit p episcopum tollerari. extra de cle. non or. mi. c. i. ⁊ q. i. ⁊ iij. Sextusdecimus in corpore vsnem: vt si sit monoculus vel digito carens: vel epilenticus: aut si sit generaus notabilem deformitatem: vt si sit naso inciso: vel multū gibus vel guturnosus. extra de corpo. vitij. per totum. ⁊ distinct. lv. per totum.

17 Decimusseptimus est in homicidio vel mēbri mutilatione voluntaria facta: siue cū peccato siue absq̄ peccato: vt ex iustitia iudicio. i. distin. miror. ⁊ idem de dantibꝰ ad hoc consilium. auxilium vel fautorem verbo facto aut cooperatione propinqua distinc. i. si quis viduam. Decimusoctauus est in

18 excommunicato maiori recipiente ordines de sen. excom. cum illorum: ⁊ eodem modo si existens apostata a religione receptī ordines. de apo. c. fi. Decimunonus est in excommunicato maiori suspenso vel interdicto ministrāte ⁊ alio ordine sacro: q̄: in tali irregularitate solus papa dispensat: i quo tamen mendicantes aliqui sunt priuilegiati nisi forte absolutio a tali excommunicatione esset pape reservata: q̄ tunc videtur reservata ⁊ dispensatio in tali irregularitate fm archiep. Vigesimus est dispensatio

20 cum illegitime natis ꝛn̄tum. s. ad susceptionem maiorum ordinum vel beneficiorū curatorum ⁊ dignitatum. de fil. presby. is qui lib. vi. tollitur tamen talis irregularitas p religionis ingressum quo ad omnes ordines di. lvi. per totum. non tamen quo ad platuram. Vigesimusprimus est q̄ quis habeat

21 duo vel plura bnificia cū cura nisi sint vnita vel vnum alteri annexum. de prebē. de multa. ⁊ similiter q̄ vni ecclesie duo pariter pre sint. xxi. q. ij. c. fi. Vigesimussecundus est vt

22 non habens. xxx. annum etatis habeat episcopatum. de ele. cum nobis olim. vel ecclesias aut dignitates curatas ante. xxv. c. ti. ls canon. lib. vi. nō curatas aūt dignitates ante. xx. fm Jo. an. de quo supra beneficiis iij. §. i. ¶ 23. est circa etatem ordinandorum

23 in qua solus papa dispensat. de qua infra etas. §. i. ⁊ si ante talē etatē. pmotus suspē sus a plato: postea se exerceat i ordine illo efficitur irregularis nō dispēsandus nisi p papam fm ray. Jo. an. ⁊ alios. 24. est q̄ō

24 ipse solus pōt generale concilium celebrare. di. xvij. p totum. ⁊ condere canonem generalem. xxv. q. i. §. si ergo. ⁊ C. de legat. l. i.

25 25. est q̄ ipse solus potest personam ecclesiasticam suo iure priuare. ix. q. iij. p principalem. ⁊ di. xix. in memoriam. de excess. praelatorum. ⁊ solus potest concedere prebendam vel ecclesiam non vacantem. de cōcess. preben. nulli. ⁊ de rescrip. cum te. legat' autem etiam habens plenam legationē hoc non potest in quibuscūq̄ personatibus debet quis per electionem assumi. de offic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

leg. deliberatione libro .vj. ℣ Vigesimusse
xtus. est q̃ solus excõmunicatum a senoini
natim potest absoluere. de elec. venerabilē:
& similiter est de participante cuz tali in cri
mine qui tamē participās fuit clericus va
27 ria est opinio de senten. excom. significauit.
¶ Vigesimusseptimus. est quia solus absol
uit excõmunicatuz a suo legato. qz nolebat
obedire sue sentēcie diffinitine. si steterit in
excõmunicatione per annum. de offi. lega.
querenti: & idem in excõmunicato a legato
vel delegato. cui⁹ iurisdictio expirauit nec
alter ei successit: vt in. d. c. querēti. & de offi.
28 ord. pastoralis. ℣ Vigesimusoctauus. est q̃
solus cognoscit in causis appellatiõe remo
ta. ix. q. iij. cuncta: & c. alioqui: & solus cogno
scit de causis per appellationem vel relā
tionē ad ipsum delatis. de offi. lega. licet: &
ad ipsum appellatur omissis medijs. i. q.
vj. c. ij. & sequenti. Et fm Yo. legatus vide
29 tur habere idez priuilegium. ¶ Vigesimus
nonus. est q̃ solus ordinat illum ad diaco
natum. & presbyteratum. quem ordinauit
ad subdiaconatum: de tempo. ordi. cum in
distribuendis: & solus conferre potest sub
diaconatum dieb⁹ dominicis & aliis festis
30 precipuis. ℣ Trigesimus. est q̃ solus semp
& vbiq̃ pallio vtitur: ad delignādum pleni
tudinez sue potestatis vbiq̃. de. vsu. pal. ad
honorem: & aliis pallium concedit: fm ℣.
tamē patriarche habēt priuilegium conce
dendi pallium subditis suis sed vide infra
31 pallium. ℣ Trigesimusprimus. est q̃ solus
dispensat cum eo qui non est in sacris. vel
alias de iure est indignus. pmoueri in epi
32 scopum. de elec. dudum. ℣ fin. & C. de crimi.
sacri. l. deputari. ℣ Trigesimussecundus est
quia solus electum imperatorez cõfirmat.
vel cassat. vel etiam imperatorem deponit
de electio. venerabilem. & de senten. & re iu
dica. ad apostolicam libro. vj. & quandocũ
q̃ princeps secularis fuerit inutilis & negli
gens circa regni gubernationem & iusticiã
per ipsum deponi potest. i. questione. iiij. si
quis deinceps. xi. questione. i. multis. xxxij.
questione. v. Preceptum: sicut zacharias pa
pa deposuit Ludouicum regē Francorum
xv. questione. vj. alius: & Innocentius ter
tius Ottonem imperatorem: vt in. d. capi
tulo venerabilez: & Innocētius quartus Fe
dericum imperatorem: vt in. d. c. ad apostolicē: & de Constantinopoli in franciam pri
uus translatum fuit imperium: quia adrianus papa vocauit Karolum magnum ad liberandum Italiam de manibus longobardorum: quo facto: illi dedit imperium.

distin. lxiij. adrianus. infra papa. ℣ i.
℣ Trigesimustertius. est quia solus absol
uit a sententijs excõmunicationis. suspen
sionis. vel interdicti. reseruatis pape pri
stitutiones iuris: vel extrauagares. de qui
bus infra in fulo titulis. ℣ Trigesimusquar
tus. est quia electionem nondum facta
pronunciat nullam si fiat: de elect. innotuit
℣ Trigesimusquintus. est quia solus habet
canonizare sanctos: alias nullum licet ve
nerari pro sancto. scilicet faciendo officium
solemne pro ipso. vel ecclesiam. aut altare
nisi fuerit canonizatus. de religio. & vene
sanc. capitulo primo. ℣ Trigesimussextus
est vt quis habeat plures dignitates aut
personatus. etiam si curam non habeant:
aut etiam in eadem ecclesia. de prebendis
de multa: & de consti. libro sexto.
℣ Trigesimusseptimus. est quia quod vo
let facit non valere. & econuerso: de exce
pti. tanta: quod tamen in positiuis locum
habet non in sacramētis. & huiusmodi quo
quo ad substantialia mutare non potest.
℣ Trigesimusoctauus. est quia potest mo
nachum tam contra suam voluntatem ab
abbatis extrahere de monasterio: & aliquo
prelato vel principi in locuz assignare aut
secum tenere. ix. questione. iij. c. fina. & xx. q.
iij. qui resistit. ℣ Trigesimusnon⁹. est quia
sententia eius facit ius. de senten. & re iu
dica. in causis. ℣ Quadragesimus. quia e
dem die ordinat quo consecratur. de elec
tio. quod sicut. ℣ preterea.
℣ Quadragesimusprimus. quia dispensat
in gradibus consanguinitatis et affinita
tis prohibitis quo ad matrimonium con
trahendum: de restitu. spolia. litteras. & de
consanguinita. et affinita. non debet: tamen in prohibitis iure naturali. de sponsa
infra papa. ℣ xvij. ℣ Quadragesimussecun
dus. est quia pōt tollere leges quo ad vera
q̃ forum. in his in quibus anime periclita
ntur: sicut in materia prescriptionis vsu
rarum et hiusmodi. de prescrip. c. fina. de
iudic. nouit. de secun. nup. c. penultimo. de
foro competē. c. fina. libro. vj. et de iureiu
riculum anime: tollere non potest leges in
terris in quibus non habet iurisdictionem
temporalem quo ad forum ciuile cum pote
states sint distincte. lxvi. distinc. duo. et c. ad
ad verum. fm Joan. and et aliquos iure
limita ex honestate et decentia: absolute ta
men sicut imperatorem ita et leges eius de
ponere potest. licet coram deo peccet si non

43 habeat hui⁹ rationabilē cãm. ℣ Quadrage
mus. tertⁿ⁹ est q̃ cõcedere pōt indulgẽtias
generales: certis locis: vel certis psonis. et
44 eas extēdere ad existētes in purgatorio: fz
q̃ pōt legitimare quascũq̃ psonas quo ad
spiritualia vbiq̃: quo ad tpalia vero vt ho
nores & dignitates in terris ecclesie: in aliis
autem terris assentientibus agnatis. fm
anto. de butri. qui fi. sint legiti. per venera
45 bilem: quod intellige quantum ad honestā
tem & non absolute. ℣ Quadragesim⁹ quin
tus est q̃ instituere potest nouas religio
nes & religionum regulas approbare & re
46 probare: & in cerimonialibus earum immu
tare & dispensare fm pet. de pal. in quarto.
℣ Quadragesim⁹ sext⁹ est q̃ potest in om
nibus ecclesie preceptis dispensare secũdũ
47 si dispensari non debeat. ℣ Quadragesim⁹
septim⁹. est quia hominem potest absolue
re ab obligatione qua homini tenetur fm
plenitudinem potestatis. argu. ix. q. 3. ℣ pri
cipale. C. de preci. impe. offe. l. quotiens. fz
mno. ho. & ber. ℣ Quadragesim⁹ octau⁹ est
48 quia de nullo crimine cõdemnari aut accu
sari potest. nisi heresis: di. xl. si papa: et hoc
quando de ipsa heresi esset incorrigibilis.
49 vt ibi dicit glo. quia si vellet errorem depo
nere pertinaz non posset. ℣ Quadragesim⁹
nonⁿ⁹. est q̃ solutus est legibus licet fm eas
50 viuere debeat. & nullam censuram potest in
currere. & si culpam. ℣ Quinquagesim⁹. est
quia potest simplici sacerdoti committere
vt conferat sacramentum confirmationis.
& minores ordines & consecrationes eccle
siarum. ac virginum: non autē ordines ma
tres. licet hugo. contrariuz senserit fm. s.
tho. & pe. de pa. in quarto. potest etiam iu
ro auctoritatem conferre iudicandi in spiri
tua libus. rex communicandi. ar. di. 32. ℣ ve
rum. & fm canonistas potest in matrimōio
contracto per verba de presenti depensare.
licet non secundum theologos. Multa ℣ po
12. q. testate pape habes. i. pp.
¶ Secundo queritur qui sunt casus episco
pales de iure: & dico q̃ de hoc doctores im
plent quaternos: pro quo vide si vis archie.
casus: tamen dico q̃ tute. & secure teneri po
test cum opinione cõmuni q̃ sunt hi solum
de quibus dicitur in sum. pisa. & de quibus
haberur. ℣ sequenti: quia ita declarauit be
nedictus. xi. in extrauagantiinter cunctas
non obstante q̃ talis extrauagans reuoca
ta fuerit. & circa contenta in eis multa statu

ta per cle. dudum: quia vt dicitur in eadem
summa. quantū ad dictos casus nihil fuit
immutatum: immo si talis declaratio fuit
reuocata adhuc secure sic teneri potest: qz si
fuit declaratio indicatiua vel instructiua ve
ri sicut de facto fuit vt ibi dicitur. nõ potuit
reuocari nisi reuocata fuissent iura que de
clarat. quia declaratio pape in spectantib⁹
ad mores falsa esse nõ potest. vt ℣. constitutiz
si vero fuit declaratio constitutiua: ordina
tiua: adhuc sic teneri potest: qz docte & ele
ganter Guil. duran. Speculator: in reper
torio suo dicit breuiter concludendo sacer
dotes omnia posse quo ad forum peniten
tiale. que non sunt specialiter in iure episc
copis reseruata: et non sunt ipsis sacerdo
tibus directe vel per aliquam consequen
tiam interdicta: argumen. de iudi. si cleri
ci: et de senten. ex mup. Hoc tamen inquit
fateor quod vbicunq̃ fuerit graue delictũ
vel enorme superiori est iudicium requi
rendum: et idem dico de omnibus casibus
de quibus est generalis consuetudo eccle
sie quod sint episcopis reseruati. Hec ille
valde bene: cuius ratio stat in hoc quod sa
cerdotalis clauis omnia crimina potest
abolere nisi ipsa a superiori prelato quan
tum ad vsum ligetur. Constat autem q̃
reuocata tali declaratione constitutiua in
iure non inueniuntur plures casus reser
uati ℣ predicti: loquendo de casibus vt re
quirunt absolutionem. : quod dico propter
commutationem votorum: et iuramento
rum relaxationem: et dispensationem ir
regularitatum: et huiusmodi. Et cuz sum.
pisa. sentit ros. et supplementum contra
sum. angel. que sentit casus de iure reser
uatos esse: et plures et alios a pdictis.
¶ Tertio queritur quisunt casus episco 3. q.
po reseruati de iure fm dictã Summã pi
sanaz. et dico quod sunt quatuor.
℣ Primus est peccatum clerici propter q̃
incurrisset irregularitatem. de quo infra
q̃ licet glos. Ray. intelligat quo ad dis 1. casus.
pensationez super irregularitate non quo De iure
ad absolutionem a peccato: tamen Vene reser.
dictus non sic intelligebat nec sic est verũ:
alioquin casus episcopales essent multo
plures ℣ quatuor. quia adderetur dis
pensatio vorotum. et iuramentorum et hu
iusmodi.
℣ Secundus est de incendiarijs ante de 2
nunciationem. xxiij. questione. vij. pessi
mam: quod intellige de incendiarijs dolo
sis et demandantibus hoc fieri seu danti-

bus consilium vel auxilium. vt ibidem.
3 ¶ Tertius est peccatum propter quod indicenda esset solennis penitentia. de quo infra penitentia: ⁊ quia blasphemia publica est vnum de huiusmodi in laicis. non tamen in clericis qui publice penitere nō debent sed alias ad arbitrium puniri debēt. c.ij. ⁊ iij. ideo ipsa est casus episcopo reseruat⁹. ō quo. ℣. blasphemia. §. iij. ¶ Quartus est excommunicatio maior cuius absolutio etiam aliquando pape reseruatur sed intelige q̄ tunc est casus episcopi reseruatus quando eam conditor canonis episcopo reseruauit: de quo. ℣. absolutio. i. §. iij. ⁊ i. excommunicatio. viij. in prin. in alijs autem non reseruatis episcopo absoluere possunt inferiores vt. ℣. probatum est ibidem.
4 ¶ Quarto querit quot sunt casus episcopales de consuetudine: ⁊ dico q̄ innumerabiles loquendo de consuetudine speciali diuersarum diocesum: ⁊ sic loquitur glos. in. c. si episcopus de pe. ⁊ re. libro sexto. licet insufficiēter: quia certa regula dari nō potest: sed loquendo de consuetudine generali ꝓm sum. ang. consuetudo nulla est. cum ep̄i aliq̄ ꝑ aliq̄ minus sibi reseruent: sed loquitur contra alios summistas sui ordinis vt rosel. ⁊ suple. ⁊ ꝑtra veritatem. quia idem benedictus in eadē extra
Casus. Epalis. naganti declarauit q̄ sunt quinq̄. qui. s. vbiq̄ vel quasi episcopis semper reseruantur licet eis aliquando addant plures alij quando paucioꝛes. ¶ Primus est homicidium voluntarium aut mutilatio mēbꝛorum: nec is aut mandans vel consentiens absolui debet nisi satisfactione premissa. xxiij. q. viij. si quis membꝛorum. Jn terris tñ ecclesie homicidiū dicitur pape reseruatū. ¶ Secūdus est crimen falsarij seu falsi ⁊ hoc summēdo stricte hoc nomē cū simus in materia penali. Quo crimine q̄ teneantur dico ꝓm notata per docto. in. c. i. de crimi. falsi. q̄ nō solum dr̄ falsarius. q̄ falsat litteras vel scripturas. sed etiam testis falsus tenet̄ de falso. nō solū q̄n mēdaciu dicit sed ēt q̄n occultat veritatē. q̄ intelligē ꝓm panor. sbi q̄n interrogat̄ super aliquo ar. ⁊ dicit se nihil scire. vel q̄n turāuit dicere meram ⁊ puram veritatē. ⁊ multa subtrahit: alias secus. Tenet̄ ēt sine punitur tali crimine testis recipiens pecunias ne testificetur vel vt verum dicat testimonium. vt in. l. i. ff. eod. ⁊ ibi Bartō. dicit gl. tenere q̄ testis accipiens pecuniam vt testificet: tenetur crimine falsi: sicut dicimus in iudice accipiente pecuniam vt ferat veram sentētiam. ff. de cōdi. ob tur. ca. i. q. ⁊ ratio est ꝓm bar. quia testis debet facere grātis. Et similiter tenetur hoc crimine notarius vel aduocatus aut procurator. qui infra vnius partis ofdit alteri. per §. qui deposita. in. d. l. i. ¶ Tertius est violatio ecclesiastice libertatis. qua. s. iniuste persone vel res ecclesie grauātur hodie tamē tales q̄ curie processum sunt excōicati. ¶ Quartus est violatio ecclesiastice immunitatis. quas. s. in ecclesia vel loco sacro. aut spatio circumuiciniato in circuitu ecclesie proximum in persona vel rebus offendit. xvij. q. iij. si quis vel aliter eius immunitatem ledit. tales tñ nō sunt excōicati sed excōicandi. Et ista oē sacrilegium vt casus episcopalis de consuetudine. ¶ Quintus est sortilegiū ⁊ divinatio. xvj. q. i. c. i. ⁊ tales sunt infames ⁊ a testimonio repellūtur. ⁊ accusatiōe. iij. c. v. constituimus.
¶ Quinto. q̄rit quot modis ep̄us possit sibi reseruare casus ad libitū: ⁊ dico q̄ respondetur fratrū predicatorū ⁊ minorum ⁊ nunc alioꝝ quoq̄ mendicantiū expositorum formam cle. dudū. hoc nō potest vt infra confessor. ij. §. v. quo ad curatos aut ⁊ alios religiosos hoc potest ꝓm oēs. licet peccet ꝓclat sine cā: ⁊ hoc fit in gñe dupliciter: primo ēpse sibi reseruādo simpliciter. vel quoad istū aut illū facerdotē: secūdo implicite sicut si episcopus aliquem audiuit ⁊ noluit absoluere. nullus inferior eū absoluit. dist. xxi. inferior. Sed circa istos casus reseruatos videndū est. i. ꝓfessor. ij. §. v. ⁊ vi. ⁊ duo indenotāda sunt duo. ¶ Primū q̄ ꝓm pe. pal. ista reseruatio intelligit̄ de actibus exteriorib⁹ cū effectu. ⁊ nō de interiorib⁹. vñ homicidiū cordis nō reseruat̄ ēpo: ⁊ idē dicit̄ ē de incestibus puerorū. nō habētiū vsum rōnis: q̄ inde nec vir̄ginitas tollit̄ nec cātur affinitas. ¶ Secūdum q̄ illi sunt dicta ꝗtū ad absolutionē: q̄tū ad dispēsationē ūt ⁊ ꝓsecrationes ⁊ hmōi. multa alia reseruāt ēpis: vt dispēsatio votorū: aliqua mētorū ⁊ consecratio multarū rerum.

¶ De casu fortuito.

Casus fortuitus ꝓm Panor. est gl. in. c. vnico. ō ꝓmo. ⁊ vt colligit ex. l. in rebus cōmodatis. ff. ꝓmo. est inopinate rei euētus. q̄ prouideri non potest: vt motus seruorū sine culpa hostiū incursus. piratarū naufragiū. incendiū. fuga seruorum qui custodiri non solent ⁊ hmōi. vbi tamē diligētissimus fuit diligens. nō est casus fortuitus: sicut si perit equus commodatus dimissus in domo que ruinā minabatur.

1.q. ¶ Primo vero q̄rit̄ vtrū furtū sit casus fortuitus: ⁊ dicit pan. vbi supra q̄ gl. in rō. civilis cōtrarie videnī. sed si inq̄t p violētiā rit quis in culpa transeundo p loca periculosa. ar. l. non est verisimile. ff. q̄ me causa si vero clandestine. tunc si ab ea persona a qua diligentissimus precauisset: puta a vicino famulo non est casus fortuitus: alꝯ autē sic: ⁊ facit quod notatur in. l. que fortuitis. C. de pig. act.
2 ¶ Secō vtrum teneatur quis de casu fortuito: ⁊ respondet ter. in. d. c. vnico. q̄ sic: in iij. casibus. ¶ Primo q̄n p̄cessit culpa: puta cōmodat̄ tibi equū vt ires multū ⁊ insisti placet̄ tam ⁊ incisti in latrones: vt sbi in. l. si vt certo. §. sed interdum. ff. cōmo. ¶ Secundo q̄n p̄cessit mora: puta non reddisti q̄n debuisti ⁊ fortuito perit. vt in. d. c. vnico et in. c. bona fides. de depo. ⁊ hoc in conscientia verum est nisi eod. m modo apud dñm res fuerat peritura: q̄ tunc nō teneris nisi de damno illato ex hoc q̄ tēpore debito nō restituisti. ar. c. si. de iniurij. q̄ si dubium est an fuerat pitura. vide infra mora.
¶ Tertio quando pactum intercessit vt teneretur de casu fortuito. vt in. d. c. vnico. et bona fides: q̄ limita nisi adueniat ex culpa eius cui promisit: quia sic non tenetur. l. cum proponas. C. de nau. fe. ⁊ l. qui officij. §. sina. ff. de contrahen. empt. sed de hoc in §. sequenti.
3 ¶ Tertio vtrum ex pacto generali inito q̄ quis pacisceitur se teneri de omni casu nulo expresso teneatur de casu fortuito: et referi Bald. in. l. i. C. commo. de hoc varias opiniones esse: accur. tamē in. l. sed ⁊ si q̄. §. situm. ff. si quis cau. quem Jo. an. sequitur in. d. c. vnico. dicit q̄ non tenetur si nullus casus fortuitus fuit expressus ne q̄s sub innolutione verborum renunciaret et iuri cui non cēs in spē renūciaturus: ⁊ hoc plaet panor. ⁊ infallāter est verū in ꝓscia nisi in casibus in q̄bus spāliter fuisset renūciaturus. Si vero aliq̄ casus fortuiti fuerunt spāliter enūerati: ⁊ secuta fuit clausula generalis puta ⁊ de oibus alijs. bar. in. d. §. q̄ situm. tenet q̄ sub illa clausula generali venīunt casus ꝓlites expressi non aūt maiores q̄ satis plz panor. q̄ gñalis cl'a in odiosis tabilis in cle. nō pōt. de ꝓcur. secus de non odiosis sicut in ostōne. pcuratoris in q̄ expressis aliquibus redrentibus spāle mādatur ⁊ subiecta cl'a gñalis venīunt casus maiores expressis. ut no. Jnn. in. c. sedes. de rescrip.
¶ Quarto vtrum gñalis renūciatio casuū sic iuramēto firmetur vt teneat siue obliget ⁊ dicit Jo. an. vbi supra q̄ nō: q̄ iuramētum non obligat vltra ꝓtentum iurantis. facit. c. quintauallis. ⁊ c. pe. ⁊ c. venīens. el. i. de iureiur. ⁊ q̄ sbi Jnn. ille aūt nō videt consensisse dictis casibus nō expressis. Et hoc credo verū in casib⁹ in q̄bus spāliter nō ꝓsensisset: secus in illis in q̄bus spāliter ꝓsensisset si fuissent expressi: ꝓ quo facit. c. tua nos. cuz sbi notatis. de spon. Et concordat bal. vbi supra ⁊ ratio q̄ iuramentum hz vim casus expressi. l. cum pater. §. si quis matrem. ff. de legat. ij. sed intelige q̄ hz vim casus expressi in his que sunt expressa habitu ⁊ virtute. i. que exprimerentur si ꝓponerentur.
¶ Quinto vtrū estimatio faciat venire casum fortuitū. i. si alicui tradat res estimata: aꝑciata. vtrū ea pereunte casu fortuito peat sibi. ⁊ Jo. an. in. d. c. vnico. ⁊ bart. in. l. si vt certo. §. nunc videndum. ff. cōmo. ⁊ l. i. eo. ti. dicunt q̄ si sumus. i. loquimur in contractu cuius nature nō repugnat q̄ dominiū transferatur: tunc estimatio facit emptionem. vt. l. plerūq̄. ff. de iur. do. et. l. quotiēs C. eo. ⁊ sic estimatio facit omne periculum et cōmodum esse recipientis. l. necessario. in prin. ff. de peri. ⁊ com. rei ven. ⁊ d. l. quotiēs ⁊ plerūq̄ etiam deteriorationis. vt. l. si estimatis cum. l. seq. ff. sol. ma. Exemplū vt cū mulier dedit viro rem estimatam. vt in. d. l. plerūq̄. vel cum quis estimatam rē tradit ita q̄ estimatio reddatur nō res. vt in. d. §. nunc videndum. Si vero sumus in cōtractu de cuius natura est vt solum ꝓ parte dominium transferatur ⁊ ꝓ parte non sit est in societate: sic si estimatio fiat in accipientem tranlit solum periculum partis vt l. cū duobus. §. dāna. ff. ꝓ so. Si aūt sumus in ꝓtractu cuius nature repugnat dñi trāslatio vt in locato ⁊ hmōi: sic estimatio non facit emptionem: nec transire periculum casus magis q̄ teneatur ex natura contract⁹.
Nec obstat q̄ bar: vbi supra vult vt aliq̄d operetur. et sic si tenebatur de lata solum: tenetur de leui si de leui. tunc de leuissima si de leuissima tunc de casu: quia hoc non teneo sicut nec panor. in. d. c. vnico. ꝗ dico q̄ estimatio tunc operatur solum vt sciat pretium si deteriorataretur vel perderetur recipientis vitio: ⁊ si releuatur dñs ab onere ꝓbandi verū pretium rei. Si autem res estimata daretur cum pacto quod aut res aut estimatio redderetur: sic facit transire peri

Universidad de Deusto
Biblioteca

cnlum peremptionis: sed non deterioratio nis. vt indicta. l. plerunq; in fin. vide infra estimatio.

¶ De cathecismo ⁊ exorcismo.

Athecismus ⁊ exorcismus sic inuicē differunt: qr fm. s. thom. iiij. dist. vj. cathecismus est instructio credendoꝝ explicite. baptismū p̄cedens: ordinās ad bonum nihil efficiēdo: sed instruendo tm: vñ ⁊ dr a cathetizo. i. doceo vel instruo: ⁊ de hoc in. c. p cathec fmū de con. spi. li. vj. ⁊ in. c. ante baptismum. de con. di. iiij. Exorcismus aūt vt colligitur ab eo ibi. ⁊ di. xxiiij. ⁊ habetur de con. di. iiij. in c. ante. xx dies. est adiuratio contra dyabolum. ⁊ vt dicit ordinatur ad remouendum malum etiam operando vel efficiendo: vñ exorciste grece latine adiurantes dicuntur esse increpantes. xxi. di. clericos. circa fnez. Igitur male summa angelica dicit ista duo esse idem.

1.q. ¶ Primo vero ꝗritur ad quez pertinet cathetizare. ⁊ dicit s. tho. vbi supra. ⁊ iij. q. lxxj. q ad sacerdotez principaliter ⁊ secūdario ad lectorem quo ad instructionem credēdoꝝ: ad epos aūt ⁊ predicatores ⁊ quoslibet fideles ꝗtum ad instructionem conuersiuz ad anadochum aūt. i. patrinum quo ad instructionem moꝝ.

2 ¶ Secdo quis possit catherizari: ⁊ dico fm eundem q̄ ēt puer: ⁊ patrinus in persona pueri responder credo. ⁊ vt dicit dnplex pt esse sensus. s. credo. i. ego paruulus cū ad p̄ feciam etatem venero credam: vel credo. i. ego patrinus. operam dabo q̄ iste credat: p eodē ēt. pmittit. Nec inconuenit: quia in his ad que omnes tenentur. vnus alīs potest obligare: secus in alijs.

3 ¶ Tertio quis possit hic esse patrinus ⁊ ad quid teneatur: ⁊ dico q̄ solum cathetizat⁹ sicut in baptismo solum baptizatus: et in confirmatione solum confirmatus. vt dicitur de con. di. iiij. in baptismate. et in necessitate vnus pōt in cathecismo baptismo. ⁊ confirmatione: nō tm est consuetudo romana: sed q̄ per singulos singuli suscipiāt. de con. di. iiij. in cathecismo. Tenetur autem ad instruendum paruulum de fide fm. s. tho. ⁊ vt videt erlaz de moribus sicut de baptismo dictum est. Nec tm ex hoc periculuz magnum imminet patrino. vt dicit. s. tho. ꝗtum ad hoc tempus: quia parentes sunt xplani ⁊ puer inter x pianos nutritur. si tm ipsi essent infideles vel puer inter infideles conuersatur diligentior cura adhibēda ēt sicut in ecclesia pmitiua: hec ex illo. Et idē videtur si parentes essent suspecti in moribus: qr patrinus est fideiussor: non solum fidei sed etiam morum. ar. de con. di. iiij. vos ante omnia.

¶ Quarto queritur q̄ sit catheclismi ꝗpus ⁊ dico fm pe. de pa. q̄ quenlenter dr p̄cedere baptismum: qr in baptizando requiruntur ea q̄ sunt de necessitate fidei q̄ sunt tria f. fidei susceptio: pfessio ⁊ obseruatio: vnde ꝓpter hec ria cathecismus inuentus est: qr ineo fit instructio ad fidei susceptionem ⁊ rñsio ad fidei pfessionem: ⁊ pmissio ad fidei obseruationem q̄ ab adulto p seipsum requiruntur qr pōr: in paruulo aut requiruntur p vicarium. i. patrinum.

¶ Quinto ꝗritur quid ad exorcistā pñtem ⁊ futuruꝝ pertineat: ⁊ dico q̄ exorcista fum ⁊ f. ordinandus ad ordinem istū cū ordinat accipere dr de manu eplī librū in quo exorcismi sunt scripti cū illio verbio: accipe commenda memorie ꝛc. vt in. c. exorcista. xxiij. di. ad exorcistam vero pñtem. i. ordinatum pertinet exorcismos memoriter tenere: manusq̄ super energuminos. i. lunaticos ⁊ obsessos a demonibus ⁊ cathecuminos in exorcizando imponere. xxv. di. perlectis.

¶ Sexto quis hz exorcizare: ⁊ dicit. s. et. s. iij. q. lxxj. q̄ exorcizare pertinet ad sacerdotes principaliter ad exorcistā instrumēt aliī tm sed vt dicit in. iiij. di. vj. hz exorcizare sit proprium officium exorciste: tñ de consuetudine totum fit a sacerdote.

¶ Septimo qñ fit quis exorcizandus: ⁊ dico fm eundem q̄ ante baptismū. qñ si non fiat nihilominus fiat post. facit. c. sicut nostris. de con. di. iiij.

¶ Octauo ꝗritur quis sit hoꝝ effectus: ⁊ dico q̄ cathecismus fm mentem. s. tho. directe illuminat de fide ⁊ moribus: ⁊ sequenter operatur omnia que ad illuminationem sequuntur: puta amorem ⁊ bona opera. exorcismus vero reprimit demonum potestatem inquantum homines repellit a sacramentis: ⁊ aperit sensus ad mysteria ⁊ mandata. Summa tamen angeli. vtriusq̄ attribuit eundem effectum. f. demonem frenare qr putat esse idem.

c Aupo ⁊ stabularius. l. taberna. ⁊ hospites. vide infra nauta per totum.

¶ De causa legali ⁊ iudiciali.

c Causa est quicquid facit ad rei. ⁊ loquendo iuridice est duplex scilicet causa iuris sive legis ⁊ causa iudicij.

¶ Primo vero querit quotuplex est causa legis

causa. legis: ⁊ dico q̄ est quadruplex. F Prima efficiēs: ex qua. pducit sicut pr est cā filij ⁊ cōditor legis ⁊ tractus causa obligationis.

2 F Secda finis: ex quo dat impulsio faciēde disponi: ⁊ ita sumit in ti. de condi. ⁊ demō. cā modus. ⁊ ꝓditio de quo infra ꝓditio per totū. Et ad hanc vel ad efficientez reducit cā impulsiua. que occasionē remotā pstat: sicut caiphurnia importune postulādo causam dedit vt mulier postulare. i. aduocare

3 non posset: vt in. l. j. §. sexum. ff. de postu.

4 F Tertia materialis. i. materia de qua in legedisponit. F Quarta formalis. i. modus disponēdi ⁊ contrahēdi. Sed vsitate cā legalis dicit finis: vnde dicit q̄ cessante cā. f. finali cessat lex. l. adigere §. quis. ff. de iure patr. Et indifferēter pro eodē vtimur hoc nomine cā ⁊ hoc nomine ratio legis: hz differant: qr ō est lumen discernēs quid iuris: ⁊ causa est p quod ratio discernit.

2.q. ¶ Secdo querit quō significat cā vel rō legis: ⁊ dico q̄ per li si: vt lego illi si negocia mea gesserit. l. demōstratio. §. i. ff. de cōdi. ⁊ dem. Et p li: quia instit. de leg. §. lōge magis. Et p li qñ: nam exponit p quia. Et p li gesserit. ꝛc vel idcirco sibi lego. Et p li cuz: vt Et per li siue: vt siue rit⁹ negocia mea gesserit lego sibi. ꝛc. Et per li siue: vt siue rit⁹ negocia mea gesserit. siue aduocatus fuerit ꝛc. Et p li pro. vt lego ribi pro alimētio. l. fi. §. i. ff. de all. ⁊ cib. lega. Et p li note. vt lego vxori mee nomine dotis. l. cū quidā vxori. ff. de leg. ij.

3 ¶ Tertio. querit quid est cā iudicialis: ⁊ dicit s. tho. q̄ est materia ⁊ origo negocij. ne duz discussionis examine patefacta: que dum pdiffinitur iustitia. c. fortis. de ver. sig. Et dicit ab actione: qr cā est negocij vel cūtra causa: ex quo quis mouetur ad petendu: vel litigandum. vt venditio vel locatio rei ex qua orit obligatio: q̄ obligatio parit actionem cū sit mater actionis. vide ibidem gl.

4 ¶ Quarto queritur quō differant cā impulsiua ⁊ finalis: ⁊ dico q̄ cessante ipulsiua nō cessat effectus sicut cessante finali q̄ dispositionem ⁊ legem regulat. de ap. cessante. C. de epis. ⁊ cle. l. Generaliter. vbi bal. multa di

t. signum. finis. et. v. F Primo qñ id qd exprimitur in vsum cause respicit o: illi tatem. tam alteri mon. puta dono tibi centum. vt inde facias capellam in tali ecclesia ⁊ huiusmodi: sive ro respiceret solum vtilitatem eius q̄ debet implere ⁊ non sit pla: sic presumitur cā impulsiua. d. l ritio. §. sed si filio. vnde si lego tibi decem vt caligas emas nihilominus tenet legatum hz non emas similiter si vt fundum alteri minus industrioso nō valet nisi caueat vt sibi. F Secundo qñ exprimitur plus actus in vlā cāe l. si quis. p redemptione. C. de donat. et. l. si ego. ff. de iur. do. ⁊ vult bar. in. l. ij. §. fi. ff. de dona. puta dono tibi centum vt facias hospitale. F Tertio qñ ingerendo actum exprimitur ab homine cā vbicūq̄ lex requirit de necessitate causam ad validitatem actus: qr tūc intelligitur finalis vt actus sustineatur. l. sed si mors. cum. l. sequenti. ff. de doñ. inter vir. ⁊ vxo. vbi dicitur q̄ donatio facta vxori ad restaurationem edium igne combustarum: valet vsq̄ ad earum reparationem ⁊ nō ꝑplus. F Quarto. vbicūq̄ nō potest esse alia ratio illa cēsetur causa finalis l. ꝗsuis. vbi glos. C. de fideicō. vnde q̄ legat iter ad fonte. videtur legare ⁊ haustum. ff. de ser. ru. pre. l. item. §. F Quinto. vbicūq̄ lex. exprimit causam censetur finalis. glo. est notabilis in. l. cum tali. ff. de condi. ⁊ demon. quam ad hoc ponderat ang. in. l. scie dum. ff. de edi. ⁊ Bart. in. d. §. fi. cuius sunt ista dicta.

¶ Quinto. ꝗritur quotuplex est causa iudicialis: ⁊ dico q̄ multiplex. de quo vide glo. xj. q. i. in sum. Quedam enim est secularis: ⁊ diuiditur in criminalem ⁊ ciuilem: quedam vero est ecclesiastica: et est triplex. Quedam enim est spiritualis vel annexa spiritualī. vt que fit de decimis. de matrimonio. de iure patronatus. Quedam ciuilis vt cum agitur super rei vendicatōe in cā pecuniaria: vt in. d. c. super prudēriam. Quedam criminalis: vt cum agitur directe de crimine. vt in. c. si clericī. ⁊ in. c. cuz non ab homine de iudi. ⁊ c. super prudentiam. xij. q. ij. ⁊ c. frater noster. xvi. q. i. ⁊ si de crimine agatur ad vindictam publicā ꝓceditur in causa criminali criminaliter: si vero agitur ad penam per modum inquisitionis. denunciationis. vel ad interesse partis per viam accusationis. procedi tur ciuiliter. Quedam mixta que scilicet participat de vtraq̄. de procu. c. tua. sicut cum de crimine agit ciuiliter: puta de adulterio ad thori separationem. Et hz glose videantur variare ponendo pecuniariam penam aliquando pro criminali aliquando pro ciuili. vt in. l. proc in principio. ff. de sepul. violen. ⁊ in. l. vnica. C. quando cl. ac.

Causa rū in. spēo.

5.q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

crimi. pre. tamen concorda. quia quãdo pena pecuniaria applicatur fisco criminalis est fm Jnno. in. c. qualiter ⁊ quando el secundo. de accusa. ⁊ est glo. ⁊ Bar. in. d. l. pretor:: quia sic intenditur publica vindicta p penam pecuniariam sicut per penam corporis: si tamẽ applicatur fisco pro interesse fisci. ciuilis est. vt in. l. j. C. de his qui. vt indig. Nec obstat. c. p tuas. de fymo. ⁊ quod notat Panor. in rubrica de iudi. quia illud capitulum loquitur de amotione a platione. que fm eũdem ibi est ciuilis. cum sit ad bonum commune non ad vindictam delicti: nec agitur ciuiliter precise quando pena applicatur parti fm doc. sed etiam aliter sicut in. d. c. per tuas. Et hoc sequit gl. ⁊ Bar. ⁊ Ange. in. l. iij. ff. de sepul. vio. ⁊ bar. in. l. ij. ff. de pri. delic. item glo. Albri. ⁊ Saly. in. l. j. C. de sepul. viola. ⁊ communior est opinio: de quo vide dominum Anto. in rubri. de iudi.

6 ¶ Sexto. queritur quot sunt modi causarum predicarum: ⁊ dico q multi. Quedam eñ cause dicuntur fauorabiles. ⁊ sunt numero quattuor. f. de libertate. matrimonio. dote. ⁊ testamento. c. duobus de re. iudi. Quedã minime. vt que est duorum. vel. x. aureorũ. aut quinquaginta solidorum. vel que non sufficit ad sumptus iudiciales. fm vocabu. iur. Quedam est remota. ⁊ quedam propiqua: de quibus not. doc. in. c. dilecti filij. de iudi. ⁊ remota est sicut cum edificator turris dicitur causa homicidij eius qui inde se precipitat. ⁊ dicitur occasio: facit. l. qui domum. ff. loca. causa vero propinqua dicitur ipse. Quedam est propria. quedã cõis: ⁊ ppria est illa cuius emolumẽtum vel dãnum. ad aliquem suo nomine pertinet. c. bldum. ¶. palam. q. q. vj. cõis vero est q vtrusq; est. ff. de ri. nup. l. illud: vñ nõ potest quis esse testis in re cõi sibi cũ aliis: nisi indirecte: sicut legatarius põt esse testis in cã testamẽti in quo sibi est aliquid relictum. insti. de testa. ¶. legatarius.

¶ Septimo. q̃rit vtrũ cã vniuersitatis vel ecclesie sit propria vel communis: ⁊ dico q causa vniuersitatis nõ vt esse singularis persone. vt in. c. q̃ manumittitur. xij. q. ij. ⁊ ibi doc. ⁊ in. d. ¶. legatarius cum annotationibus suis. Causa etiã ecclesie nõ est propria rectoris: vnde in cã ecclesie sue potest esse iudex. ij. q. vij. si quis erga eũm in glo. ⁊ facit. c. fi. de postu. quod verum est dummodo alius psituat qui agat nomine ecclesie. vt in. c. insuper de testi. vbi ⁊ dicitur q eo casu potest eẽ testis. Et no. q iz canonicus possit esse testis pro canonico cõtra extraneũ: q̃ non dr domesticus eius sed ecclesie tm. fm hug. vt in glo. d. c. sup prudentia. xiij. q. ij. nõ tm põt esse iudex p eo cõtra extraneũ: q̃ minor cã req̃rit ad repellẽdus aliquẽ a iudicio ¶ a testimonio. de of. dele.

¶ Octauo. querit quõ teneat quis de bono no ex cã data. ⁊ dico q nõ tenet qui dat cãs remota qui et dr occasio siquis dabat operã rei licite: adhibita diligẽtia. xxiij. q. v. de occidẽdis: secus si rei illicite: q̃ imputãtur ei oia sequentia: di. l. quãtũ dicit. de iniur. c. si ff. ad. l. aquil. l. itẽ metalla. in princ. ¶. itẽ. ⁊ cum eo: similiter ⁊ si dabat opãm rei quidẽ licite sed diligẽtia nõ adhibuit di. l. sepe. ff. ad. l. aql. l. qui occidit. ¶. penul. vide glo. in. c. sicut nobis de testi. Similr non tenetur qui dat cãm etiam ppinquam. ¶ nõ sufficiẽtem ⁊ efficacem. ¶ peccet. Tenet autẽ qui dat cãm efficacẽ. sine qua effectus nõ sequeretur. ⁊ de qua loquitur. c. fina. de iniurijs. Vide supra aduocatus. ¶. vltimo. et infra culpa. ¶. iij. ⁊ infra restitutio. secundo. in fi. ⁊ restitutio. tertio. ¶. vj. illo versu Iussis consilium ⁊c.

¶ De cautione.

Cautio simpliciter dicta regulariter intelligitur nuda promissio. Iancinus. C. de ver. signi. quod tamen fallit in cautione expressa a lege pretoria: vt. ff. de pro. stipu. l. pretorie la prima: ⁊ sic fm aliquos intelligitur glo. in. c. pro igitur de ple. dist. iij. item fm glo. in. l. pe. ff. de peti. here. quãdo est persona suspecta. vt. l. si fideiussor. ¶. fi. ff. qui satisda. cogũt. qr tunc debet cauere cum fideiussoria. Sed cũ additur cautio idonea vel sufficiẽs. intelligitur de pignoratitia vel fideiussoria. vt ff. de fideicommis. lib. l. ergo ¶ diu. vide glo. in. c. ad nostram. el primo. de iure iurã. ⁊ in. c. vltimo. de pig. ⁊ in. c. ex publico. de puer. plug. Si vero dicit cautio mediocris. tunc venit obligatio omnium bonorũ. ⁊ tex. est in l. filio. ff. vt leg nomine caue. Si vero dicit cautio competẽs. intelligitur arbitrio iudicis fm aliquos: fm alios autem fideiussoria vel pignoratitia. vt in glo. l. si debitori. ff. de iudicijs. Si vero dicatur satisdet vel satisfaciat: fideiussoria intelligitur. secũdum glo. in. d. l. penul. Notat ramẽ Bal. in. l. vniuersa. C. de preci. impera. offeren. q̃ quando statuto cauetur. q̃ caueat idoneo. quando compromissum perit. intelligit arbitrio iudicis: ⁊ in. l. omnes. C. de epis. ⁊ cleri. dicit quod si tenetur quis dare fideiussores et non potest. tenetur obligare omnia

Modi cãrum.

bona sua. meliori modo quo potest. Quando autem cautio liceat. vide infra negocium. ¶. quarto.

c Ecus. infra surdus.

¶ De cessione bonorũ.

Ce de bonis debet qui suis creditoribus soluere non potest. Et hoc valebit et primo ne incarceretur. l. j. C. qui bo. cede. pos. de quo vide supra carcer. ¶. iij.

¶ Secũdo ne excommunicet. ⁊ si erat excõmunicatus vt absoluat. recepta idonea cautione de solvẽdo. si ad pingulorem fortunaz veneris: de solu. odoardus. ¶ Tertio. q̃ nõ ꝓdemnet nisi inquãtum facere põt habita rõne ne egeat: quia nõ est fraudãdus quotidianis alimẽtis. ff. de re iudi. l. sunt qui in id qõ facere. ⁊. ff. qui bo. cede. pos. l. is qui. ⁊. l. qui bonis. ⁊. l. si debitores. Nec obstat c. quenit. de fideiusso. quia ibi non cesserat bonis. Limita ramẽ tertium quãdo nõ cõuenit rõne delicti: quia si rõne delicti puniret: nõ haberet respectus ne egeret et in clerico. vt no. Panor. in. c. olim nobis. de re sti. spo. Quõ vero fit vide infra solutio. De cessione bo actionum. vide si vio Panor. fm c. ¶. de att. in. mu. cã fac. ⁊ infra lis. ¶. viij.

Censura ecclesiastica suo nole cõprehendit tria: interdictum. l. excõicationẽ. ⁊ suspẽsionẽ: de verb. signi. querenti: ⁊ de singulis horũ vide infra in locis suis.

c Ensus. infra gabella. sec. o.

¶ De cessatione a diuinis.

Cessatio a diuinis fit vt dicit in. c. Quia. de offi. ord. lib. vj. plerũq; a capitulis. cõuentibus. siue collegiis secularium vel regularũ ecclesiarũ: ⁊ vt dr eod. ti. ⁊ lib. in. c. si canonici. ⁊ ibi in aliquib ecclesiis vendicat canonici ex ꝓsuetudine. vel alias. l. ex priuilegio. fm glo. vel ꝓcessione epi fm Guil. vel ꝓstitutione synodali fm cleri. p quo facit cle. j. de sen. exc. Fit aũt duplr: primo ghaliter puta in vna ecclesia: ⁊ hoc ppter iniuriã factam alicui de ecclesia vel ipsi ecclesie. Quarum quidem cessationũ. prima. i. generalis cõparatur interdicto. per clemẽ. j. de sentẽ. ex com. nõ autem secunda.

¶ Primo ꝛo querit quõ fieri debẽt cessationes quot ad illã requirunt vt seruãda sit: ⁊ dicit Jo. an. in. c. Quia. de off. or. li. vj. ⁊ direcs iure vel ꝓsuetudie. vt cessare poss nt. sc̃o q̃ oportet occurrere. ⁊. prio q̃ cessantes habeãt q̃ vocent ãbsentes. ad tractãdũ de cessatione. ac si de electione ageret. tertio q̃ de illa cessatiõe tractet diligẽter. quarto q̃ de cessando deliberẽt. q̃nto q̃ sit manifesta offensa. ꝓpter quam cessant ⁊ notoria vt etiã dicit Jnno. ⁊ Host. alioquin nulla ꝓsuetudo prodesset: q̃ esset ecclesiis onerosa. de cõsu. c. j. ⁊. c. cum venerabilis. nec dz is cõtra quẽ cessatur ꝓuinci probabilibus. sed aptis et notoriis: fm Jo. mo. ⁊ Archi. vj. q̃ cã sit rõnabilis. septimo q̃ ante cessationẽ instrumẽto publico vel patẽtibus lris auctẽtico sigillo munitis. cãm cessatiõis exprimant. octauo q̃ illud instrm. vel lras tradãt ei cõtra quem cessant. nono q̃ requirãt sibi ut emẽdet competẽter iniuriã vel offensam. ꝓpter quã volunt cessare: q̃ si nõ fecerit locũ habeat tũc cessatio. decimo q̃ post cessationem vtraq; para iter dz arripere ad sedem apostolicã infra mẽsem. q̃ se vel p procuratores sufficiẽter instructos. ⁊ ꝓtinuatis diebus ꝓcito poterũt. sedi aplice se repraesentent: vt discutiat ꝗd super hoc sit agẽdũ nisi interim p mutuam ꝓcordiam cesset cessatio. his nõ seruatis cessatio nõ seruat: ⁊ similiter nõ seruat ab aliis. si pars que eam posuit nõ seruauerit: ⁊ hoc notãt Joã. mo. ⁊ Bal. in. c. si canonici. de offi. or. lib. vj. vbi et reprobant ⁊ grauiter puniunt hi qui in cessatiõis aggrauationẽ imagies crucis ⁊ sanctorũ prosternũt supponũt spinis vel vticiis vel lapidibus: vel aliquid hmõi faciunt.

¶ Secũdo queritur an sit seruãda cessatio. si pars ꝓtra quaz cessatur pdicta nõ seruauerit. ⁊ dico q̃ sic: quia textus in. d. c. quãtus. spãliter dicit q̃ si non arripuerit iter ps cessans q̃ cessatio non seruetur: per quod a cõtrario sensu habetur quod si reliqua pars ire, contemnat stat cessatio: alioquin per suam contumaciam irritaret actum iuridicum partis lese.

¶ Tertio. que est pena iniuste cessantiũ generaliter aut spãliter aut dantis occasionẽ iuste cessationi et dico q̃ illi tenentur restituere omnes fructus. quos interim ab ecclesia perceperunt in qua cessatũ est: et quo pro eo tempore debẽtur eis de ecclesia non percipiẽt: et ei ꝓtra quez cessauerunt de dãnis et iniuriis satisfacere. vt in. d. c. si canonici: quod iz loquatur de capitulo canonicorum tamẽ fm Se. idem est in aliis dictã cessationem imponentibus. Iste vero tenetur ad omne interesse canonicis: et ad aliquam satisfactionem estimandaz arbitrio superioris. tarãdam ipsi ecclesie in qua cessatum est et in cultum diuinum ꝓuertãdaz: vt in eodem. c.

Dtci rẽdita ad ecclia. dl.

4 ¶ Quarto. queritur cui restituet fructus iniuste cessans: si ecclesia in qua cessat sit sua: & dico q̃ ecclesie ipsi. ar. eorū que no. in. c. cū secūdum. de preben. quod de mente Panor. ibi videtur limitādum si habet bona patrimonialia: addeyel allide ꝗ de ecclesia que sita. Cui ecclesie restituet si det supiori vel successori aut in eius vtilitatē puertat. aut in necessitate pauperibus tribuat.

5 ¶ Quinto. queritur que sit pena violātis iustā cessationē. i. celebrātis in loco vbi cessat & dico ꝗm omnes q̃ si cessatio est particularis. celebrās ibi nō efficitur irregularis nec religiosus eam nō seruans est excōicatus: cuius talis ecclesia esset matrix: q̃ ipsa nō equipat interdicto. Et sic intelige glo. ꝗ. in. d. c. si canonici. & Inno. in. c. dilectis filijs de app. Si ꝗo sit generalis ꝗm oēs. religiosus eam violans est excōmunicatus. vt in cle. i. de sen. excom. si eam seruet ecclesia cathedralis vel matrix seu parrochialis loci. An ꝗo ibi celebrans sit irregularis sunt opiones: quia Io. an. in. d. c. si canonici concludit q̃ sic: q̃ talis cessatio equipat interdicto: p. d. cle. & cum hac opione trāsit sum. aug. & de hoc infra interdictū. i. §. i. oppositum aūt vt sentire do. An. cui Panor. ꝗsentit. & cū his transit sum. ros. & vt credo sum. pisa. & hoc est verius & rōnabilius. p illā regulam vt nunq̃ fiat quis irregularis. nisi in casibus iure expressis. de sen. excom. is qui. lib. vi. iure aūt hoc non cauetur nisi in violatione interdicti. cui ꝗ hec cessatio equiparet in aliquo. puta in excōmunicatōe annexa in ordine ad religiosos: non tamen in omnibus & simpliciter: & pene non debēt extendi. Predicatores tamē & minores in hoc sunt priuilegiati.

¶ De cimiterio.

Cimiterium ꝗm Ge. in. c. vnico. de cō. eccle. vel al. lib. vi. grece dicit a cinis q̃ est dulcis statio animarū. i. vel potius corporū. q̃ ibi cinis mortuorū detinet: vel a cis q̃ est ante: quia ante ecclesias fieri soler. Et ꝗ omnes imunitatem quā habet ecclesia quo ad omnia capitula: que habes infra imunitas: exceptis duobus casibus: primo quia nullus ꝗ in ecclesia sepeliri vt infra imunitas. secūdo quia laici in choro esse non debēt. hec Host. & Ray. Et bene dicit. violat. & reconciliatur ab eodem & eodem modo sicut ecclesia. ꝗm Hostien. & Ber. & ecclesia reconciliata reconciliatur si est ei contiguum: ꝗm Joan. and. in. c. vnico. de consc. eccle. vel alta. lib. vi. & idem Archi. secus aliās. Quomodo vero fieri debeat eius cōsecratio habetur in pastorali.

¶ Primo vero queritur quomodo polluitur & dico q̃ eo modo benedicitur. & polluitur. & reconciliatur sicut ecclesia vt dictum est. Et si est ecclesie contiguum. ea polluta polluit: non autem econuerso polluto cimiterio polluitur ecclesia. vt in. d. c. vnico: nisi minus dignum videatur trahere magis dignum. Si vero non est ecclesie contiguum ea polluta non polluit. Sed siue sit ei contiguum siue non: polluit p sanguinis vel seminis effusionem: sicut de ecclesia dicit infra consecratio. ꝗ. Item polluit quādo aliquis excommunicatus vel infidelis in eo sepelitur. vt in. c. consuluisti. de con. eccl. vel alta. Quattuor ergo modis polluit. f. polluta ecclesia vel effuso semine. vel sanguine. vel sepulto prophano. nec debet aliquis in eo sepeliri antequam reconciliatur. vt in dicto capitulo vnico.

¶ Secundo. queritur quid si duo cimiteria sunt contigua interuenente tamē parietes vnū violatur: & dico q̃ sunt cimiteria duo: vnde vno polluto aliud non est polluturum: etiam si porta esset in pariete per quā ab vno ad aliud esset accessus. vt in co. c. vnico. Si tamen ipsa violatio siue effusio fiat in media porta. dicit ibi Ge. q̃ si fiat in parte alterū eorum vicinori illud solum est polutum: si vero fiat in medio. vt dicit Jo. an. pollutum est illud cuius causa pariet. & porta facta est: quāsi sit illius accessio per. i. & si non sunt. ff. de auro & argen. lega. vbi dicit: spectamus que res cuius rei ornande causa fuerit adhibita. non que sit pcioslior. Si autem dubitat cuius causa sint facta: videtur principaliter facta vt faciant cimiteria duo. vt innuit ibi textus. non aūt accessorio & sic vtrūq̃ polutum est.

¶ Tertio. vtrum sim iliter dicēdū sit si violatio fiat in porta ecclesie: & dicunt Ge. Jo. an. & Jo. de imo. q̃ sic quando iniuria sit intra clausuram hostij versus ecclesiam. secus si in parte extra clausuram: arg. no. per Barto. in. l. prima. ff. de donatio. Et intendunt isti q̃ factum sit extra ecclesiam illud quod est factum extra lineam ad quā pertinent vallae in liminibus.

¶ Quarto. queritur quando cimiterius nō consecratum. consecrandum est. vel reconciliandum. vtrum exhumanda sint corpora excommunicatorum. hereticorum. & infidelium: & dico q̃ si consecrandum est. & discerni possunt prius debent eici et partes cum signa radi. de consecra. distinc. i. ecclesiam: si vero cimiterium prius consecratum reconciliandum est: eodem modo discerna corpora eicienda sunt: si discerni possunt. extra de sepultu. sacris: sed dicta abra non reconciliandum esset. Corpora autem fidelium in cimiterio sepulta ab excommunicatis scismaticis vel infidelibus & huiusmodi. non propter hoc debent exhumari. de sacra. ite. a nobis. Corpora etiam sanctorum. nemo transferre presumat sine licentia principis. idest pape ꝗm glo. vel episcopi. de consecra. distin. i. de loco: quod verum est si sunt tradita perpetue sepulture: alias sine alicuius auctoritate transferri possunt ꝗm glo. ibi. Et hoc. idem dicit videri de ossibus aliorum fidelium. ff. de reli. & sump. fu. l. ossa. sed hoc non intelligas de loco proprio sed de communi: puta de vno cimiterio ad aliud.

¶ De circūstantia.

Circunstantia ꝗm. s. Tho. xii. q. vii. ar. i. est accidens actus humani attingens illū extrinsece. sicut localiter dicitur circunstare. quod est rei extrinsece cum attingens tamen ipsam rei intimi ipsi actui. sed inquantum sunt et quodammodo se contingunt in codem subiecto. Et sunt septem hoc versu contenti: quis quid. vbi. quibus auxilijs. cur quomodo quando: ita tamen vt sub quid intelligatur non solum effectus. sed etiam obiectus idest quod & circa quod: de quibus omnibus vide vbi supra. & in quarto dist. xvi. q. i. per totum. Et adde ꝗm Ray. octauam vtrum sit factum consuetudine sed etiam q̃ ad numerum ꝗm archie. sed hoc ꝗpie non pertinet ad circūstantiam sed ad substantiam actus: quia vbi aliquid sit bis est substantia actus geminata: et peccatū duplex etiam si obiectum sit vnus numero vt si quis initer polliatio temporibus bis eundem per curiat.

1 q. ¶ Primo vero queritur vtrus circūstantia peccati vel actus speciem mutet trahendo ad aliam speciem vel genus peccati: et dicit q̃ circūstantia addita si indifferenter se habeat ad rationem neq̃ bonum neq̃ malus importans non mutat speciem peccati: sicut percutere hominem indutum veste alba vel nigra: vel accipere alienum manu dextra vel sinistra. Similiter nō mutat speciem si habet repugnantiam ad rationem solum ex suppositione alicuius prioris: sicut accipere alienum. in magna quantitate. est eiusdem speciei cum accipere alienum: quia hoc quod dico magna quantitas non repugnat ratiōi nisi ex suppositione vnius quod dico alienum: vnde nō est malum accipere aliquid in magna quantitate si esset proprium. Si vero importet aliquid repugnās ratiōi primo et per se: dat speciem peccato: sicut hoc quod dico alienum dat speciem furti huic quod dico accipere: ita q̃ si ei quod est accipere superueniat hoc quod est alienum: constituit furtum: sicut ratiōate adueniēs animali. cōstituit hominem.

¶ Secundo. queritur vtrum circunstantia mutans vel dans speciem semper aggrauet peccatum in infinitum. vt deveniat fiat mortale: et dico ex doctrina. s. tho. quarto. vbi supra. & Pe. de pal. ibidem. q̃ non vnde circunstantia non dans speciem nūquam aggrauat infinite: alioquin infra eādem speciem esset vnius ab alio infinita distātia. Que etiam dat speciem nō aggrauat in infinitum semper. vt quādo ipsa de sui ratiōe est peccatum veniale: siue id cui additur sit peccatum veniale siue mortale: sicut ad actum gule qui est propere. addit hec circūstātia saute specialem deformitatem. que ex se faceret peccatum: et tamē non aggrauat in infinitum. Aliquādo tamē aggrauat in infinitum licet non semper.

¶ Tertio. queritur que sint circūstātie aggrauātes infinite: & dico ex doctrina eiusdem ibi. q̃ sunt ille que habēt directe oppositionem ad charitatem: quod ostenditur ex hoc q̃ sunt directe contra preceptum legis. cuius finis est charitas. & intelige ꝗm Scotum quādo preceptum est speciale vt non mechaberis: non autem quando generale vt declina a malo. idem. s. Thom. in de ma. q. vii. septimo. in co. item de verl. xiii. vii. intelige etiam ꝗm sanctum tho. tertio di. xxxvii. q. i. ar. i. q. ii. ad secūdū quādo preceptum speciale est litteraliter intellectum & non methaphorice vel spiritualiter. Ex quo infero primo q̃ circunstātia temporis non trahit in aliam speciem et sequenter non aggrauat in infinitum: vt dicit. s. tho. quarto. dist. xxii. q. vltima. ar. vltimo. & etiam probant diffuse in rosa aurea. casu. xxiii. & in hoc errant sum. angel. & rosel. Infero secundo quod circunstantia persone similiter non aggrauat in infinitū

Universidad de Deusto Biblioteca

nisi in tribus casibus primo ratione voti q̃ ipsa fecit in quo includitur preceptũ vt observet silud vnde contrahere cum moniali aggrauat infinite/secundo ratione ꝓcepti sibi facti: vnde cõtrahere cum ordinato in sacris: similiter infinite aggrauat: tertio ratione scandali eo casu quo scandalizare est ei mortale: ⁊ consequenter contra aliqõ preceptum. Quia tamen inquit. s. tho. circunstantia mutans speciem non est iam vt circũstantia peccati computanda quia pertinet ad speciem actus inquantum est mortalis: ꝯ circũster subiectantiaꝯ actus: ideo dicunt magistri circũstantiam non aggrauare in infinitum.

4 ¶ Quarto queritur quare circũstantia loci variat spẽm: cũ non aggrauet nisi ratione subitrari cui additur puta furti vel homicidij aut fornicatiõis: ⁊ dico q̃ immo ex se circunstantia loci aliqñ aggrauat ⁊ repugnat rõni. etiam si addatur actui bono maxime stantibus statutis iuris humanis vt si iudex suspendi iubeat furem aut cedi capite proditorem in ecclesia: aut si vir vxori debitus reddat nisi forte in casu de quo. infra debitum ℣. iij. q. locum sanctum decet mũdicia non solum animi sed etiam corporalis/Sz contra q̃ idem erit de circũstantia tẽporis q̃ tñ. s. tho. negat so. immo non est eadem rõ. q̃ actio iniuriosa vel indecens ⁊ immũda ꝓpe attingere aut maculare non potest nisi forte ex intentione operantis in despectum sacri temporis quo casu mutaret speciem ⁊ aggrauaret infinite: de quo plenius in ro. au. vbi. ũ.

15 ¶ Quinto ꝗritur vtrum circũstantia loci vt temporis aggrauet infinite: et de tempore quidem dico q̃ non vt dictum est nisi ratione contẽptus vel si circa hoc fieret speciale ꝓceptum/de loco vero dico q̃ sic: q̃ illa circũstantia variat speciem saltem stante precepto ecclesie: ⁊ deinde supponit preceptum ecclesie aggrauans actum infinite/Sed ñ fm hoc tres spẽes sacrilegij distinguũtur: de q̃ infra sacrilegium. ⁊ in ro. au. casu. lxij. tra confessio. i. ℣. ix. x. xi.

¶ De citatione.

Citatio est vocatio iuridica ad iudicio conspectum: ⁊ quadruplicitet fieri potest fm Guil. de mon. lau. primo. f. per nunciũ vel literis citatorias: secũdo p precones. tertio per edictũ cle. j. de iudi. quarto ex iuris dispositione. Fieri autem debet citatio trib edictis: vel ex eã vno peremptorio q̃ tantum debet tẽporis continere quantum tria nisi vrgeat necessitas. de dila. c. j. cum glo. ⁊ tale peremptorium vim hꝫ trine citationis. C. quõ ⁊ qñ iud. l. trea denunciationes.

¶ Primo vero queritur vtrum semp sufficiat vna citatio peremptoria qñ iura trina requirunt: ⁊ dico q̃ hoc non sufficit in penalibus siue vbi agitur ad penam incurrẽdam fm Joã. an. in. c. ex tue. de cle. non resi. quia in penalibus verba proprie ⁊ stricte debẽt intelligi. de iureiuran. in nostra: ⁊ idem panor. in. c. si de vita ⁊ ho. cle. Angelica tamẽ distinguit inter citationem ⁊ monitionem: quo ad sufficere vnam pro trina: sed panor. senit contrarium vbi supra.

¶ Secundo vtrum citatio aliquãdo sit nulla siue non valeat: ⁊ respondet gl. in. c. si episcopus. iij. q. ij. q̃ fit in octo casibus. primo q̃ fit infra tempora angusta. secundo/quia non exprimitur causa tertio q̃ nimis maturatur peremptorium: quarto ratione ꝓpis puta feriati: quinto rõe loci puta periculosi vel inhonesti: sexto ratiõe iudicis. vt si est euidens eũ nõ esse iudicem q̃ citat septimo si apostolicum rescriptum non inseritur in ea: octauo qñ citatur spoliatus. Et de his vide ibi d̃ ffuse. vbi etiam dñ q̃ vbi euidens est citationem tenere. nõ tenetur venire reus etiam ad allegandũ suũ priuilegium: tutius tñ est vt cõparet nisi constet cum non esse suum iudicem vt ibi in. c. veniens de accu in glo. Immo ego dico q̃ citatꝰ in dubio an citatio teneat semper tenetur comparere: ar. l. si quis alienare etiam si sit de alterius iurisdictione: sz intelligitur in dubio an sit de sua nec ne. vt ff. eo. l. ij.

¶ Tertio. vtꝫ citatio facta die feriata ad 3 die nõ feriatam valeat. ⁊ panor. in. c. si. de feriis fm opi. Jo. cal. do. car. ⁊ dñi anto. ebar. in. l. j. ℣. nunciatio. ff. de no. ope. nũ. cõcludit q̃ nõ valet de iure. per. l. dies festos C. de fer. vbi dicitur q̃ silere debet horrida vox ꝓconis: ⁊ intelligit panor. nõ solum in feriis introductis ad honorem dei. sz ẽt in aliis introductis in fauorem hominum: et idẽ putat in repentinis. nam iperator mãdat eos sub eadẽ veneratiõe obseruari. q̃ solẽnes. C. de fer. l. oẽs. Et ꝓcludit nullum istoꝝ triũ actuũ fieri posse die feriata. f. ꝓceptum de citãdo. executio ꝓcepti. l. actus citatiõis. ⁊ ꝓcessus qui fit vigore citatiõis.

¶ Quarto. queriẽ vtrũ valeat citatio fcta die non feriata: p feriata ⁊ dicit panor. vbi ℣. post cal. ⁊ spe. ⁊ Jo. and. q̃ si ponitur: p̃ ly

potest qualibet die comparere. infra festũ: secus vbi simpliciter quis citatur. vt simpliciter compareat tali die que est feriata: quia tunc prius venire non potest nec debꝫ ⁊ illa die venire non tenetur: ⁊ sic necessaria est noua citatio. Et hoc tene quicquid senserit. do. Anto. hec Panor. Si tamẽ esset dubium vtrum citatio teneat necne. debet citatus ire ad allegãdum priuilegium feriei. iij. q. ij. si episcopus. ⁊ ibi glo. Si ertas quis eiter non ad respondendum sed ad comparendum die feriata: bene tenet citatio. ff. de
5 adul. l. miles. ℣. sexaginta.

¶ Quinto. vtrum corporaliter impeditus teneatur per alium comparere: ⁊ dicit Panor. in. c. in nomine domini. de resta. q̃ non. ⁊ actus gestus eo absente. perinde est ac si
6 citatus non fuisset.

¶ Sexto vtrum citatus non comparens in primo termino condemnari debeat in expensis factis per aduersarium: ⁊ dicit bar. in aut. qui semel. C. quomodo ⁊ quãdo iudex. q̃ sic: nec dꝫ expectare vt sit 2tum ꝯ in
7 secũda ⁊ tertia citatione.

¶ Septimo. vtꝫ teneat sua lata cõtra nõ citatum: ⁊ dicit Car. in cle. pastoralis. de re iudi. in ℣. deniq̃. q̃ si nullo modo fuit citatus. sua est nulla. de malo. ⁊ obedien. inter quartuor: si vero fuit citatus aliquo modo. Aut fuit citatus legitime: ⁊ valet sententia si alia sunt rite gesta: si tamen citatus: non fuisset contumax vere sed ficte. subuenitur super restitutionem. de re iudi. cum bertoldus. Aut fuit citatus non legitime. ⁊ tunc videtur q̃ haberi debeat pro non facta. de deci. bone. q. Aut dubitaꝰ. ⁊ tunc dicit pan. q̃ presumitur pars citata. si sententia transiuit in rem iudicatam. Notat tamẽ panor. in. c. causam que. de rescrip. ⁊ in. c. cuiꝫ sit. de ap. q̃ in facto notorio põt ferri sententia. cõtra absentem nõ citatum quãdo certuꝫ est absenti nullam competere defensionem: q̃ citatio fit vt se defendat. nec in hmõi notorio requiritur ordo iudiciarius. hoc tamẽ sum. ang. dicit fallere in sententia excõmunicationis que ferri non põt ꝯra absentes. ⁊ allegat capitulum sacro. de sen. ex. sed illud est in oppositum potius: quia loquitur vbi requiritur probatio.

8 ¶ Octauo. vtrum quis possit denunciari ex communicatus non citatus: ⁊ dicit panor. in. c. peruenit. de appel. q̃ vbi excessus non est notorius debet iudex illum prius vocare. ⁊ recipere eo presente probationes super facto: ⁊ postea constito de facto. declarare illum incidisse in sententiam excommunicationis: ⁊ hoc probatur in. c. cum scõm. de here. lib. vj. vbi pater q̃ si allegatur aliquẽ in iuris sententiam incidisse. non debet iudex prius ad executionem procedere ꝗ declaret illum incidisse. Ab hac tamen declaratione appellari poterit licꝫ non liceat appellare a sententia iuris: vt in. c. quia de appella. quia sentẽtia iudicis declarantis est sententia hominis ⁊ non iuris. Si tamẽ excessus est notorius. non oportet hanc solemnitatem adhiberi: sed illũ sine citatione denunciare potest.

¶ Nono. vtrum prelati, religiosorum possint subditos ab officijs deponere. suspẽdere. ⁊ huius. ipsis non citatis: ⁊ dico iuxta notata per docto. ⁊ maxime Panor. in. c. cum speciali. ⁊ c. quia de appella. ⁊ c. qualiter ⁊ quando. el scõo de accusa. q̃ sic. si ita habet eorum consuetudo vel regula. nec est in eis seruandus ordo iuris vsqꝫquaq̃. idest ad vnguem: vnde. fm Pen. de gan. in suo quolibet religiosis non licet appellare. vel resistere prelatis. quãdiu procedunt fm iura communia aut constitutiones vel consuetudines suas: cum non habeant auctoritatem vel iurisdictionem nisi quam dant eis prelati. ⁊ Federi. consilio. cv. dicit q̃ valent consuetudines per quas sine iuris ordine. etiam ex leuibus causis religiosi ex suis locis ⁊ administrationibus amouentur: ⁊ allegat dictum. c. qualiter. ⁊ d. capitulũ cum speciali. ⁊ de fymo. per tuas. Addit tamen vnum valde notabile: q̃ pena expulsionis. priuationis. ⁊ remotionis. quandoq̃ incipit a crimine: ⁊ tunc locum habet quod dictum est. s. q̃ sine monitione possint amouerri: quandoq̃ vero a contumacia vel inobedientia. ⁊ tunc vt locus sit pene necessaria est monitio.

¶ De ciuitate accliue.

Ciuitas philosophice loquẽdo est communitas perfecta secũdum sanctum tho. xij. q. xc. fm canones vero ciuitas. ꝑprie est oppidum quod habet episcopum. distinctio. lxxxv. in sitis. Et ciuitatis nomine aliquando comprehenduntur suburbia. ff. de verborum significa. l. secundo. ⁊ aliquando mille passus a muro ciuitatis. vt. ff. eo. l. mille. ⁊ ff. de pe. l. nam q̃ liquide ℣. si ita legitur. aliquando horti arg. ff. de procura. l. preses. Panorml. autem in. c. rodulphus. de rescript. dicit quod in materia odiosa seu stricta non venit ciuitatis appellatione aliud quam quod est intra menia

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi quando dispositio concepta nomine ciuitatis esset inutilis vel posset fieri fraus: quia tunc continentur suburbia et continentia edificia: ⁊ sic intellige Joan. and. in c. ii ciuitas. de senten. ex cominu. libro sexto. Sed in materia larga seu indifferenti. nomine ciuitatis venit ciuitas cum suo territorio. vt est text. in l. vnica §. ⁊ vbem. ff. de offi. prefec. vrb. Similiter in materia larga nomine ciuium veniunt etiam illi de comitatu. et de toto territorio. vt in. l. qui ex vico ff. ad munici. et in. l. non dubito. ff. de capti. ⁊ in. l. qui continentibus. ff. de verborum signifi. et per Barto. in. l. prima. ff. ad muni. pro quo vide glos. in. c. primo. de vsu. lib. vi. in materia autem stricta secus: licet contrarium videatur tenere bart. in. d. l. prima. ⁊ l. mille. ⁊ l. nam qd liquide. ⁊ alias que volunt q̃ mille passus a muro comprehendantur. intellige quando subiecta materia hoc in speciali requirit.

1.q. ¶ Primo vero queritur circa ciuitatem quomodo ciuitas vel vniuersitas. dicatur aliquid facere: ⁊ dico quod non dicitur aliquid facere. nisi id sit collegialiter deliberatum. etiam si maior pars illud facit: et ita dicit glos. in. l. sicut. ff. quod cuiusq̃. vniuer. no. et sequitur Barto. in. l. aut facta. ff. de pe. et facit quod notatur in. c. felicis. de pe. libro sexto. ⁊ glos. in. l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iur. ex quibus patet communem opinionem tenere fm Panormi. in. c. q̃. de po. prel. ⁊ Joan. and. in. d. c. felicis. q̃ vniuersitas tunc dicitur delinquere: quando plus aliquid fuit deliberatum in ipsa vniuersitate. pulsata campana ⁊ aliis requisitis ad cõgregatiõem. Unde si omnes alicuius vniuersitatis facerent delictum. nõ diceretur factum ab vniuersitate sed p singulos vniuersitatis: etiam si facerẽt pulsare campanam. vt leuarent vestimentum: qr istud. est factum singulorum. facit qd no. in. c. cum oĩs de costi. panor. in. c. dilectus. et secũdo de ly.

¶ Secundo. vtrum destructa ciuitate destruantur oia priuilegia eius: ⁊ dicit Inn. in. c. secundo. de noui oper. munti. q̃ si ecclesia vel ciuitas aut alia loca. siue sacra siue prophana auctoritate superioris propter eorum delictum destruantur: de cetero non debet vocari clericus illius ecclesie. vel municeps illius ciuitatis: et ille locus priuilegium perdit: vt de con. di. i. placuit. xvi. q. vii. et hoc dicimus. ar. ff. quando di. le. vsufru. ce. l. i. Si autem ecclesia destruatur ab hostibus aut per tirannidem vel vt reedificetur: retinet omnia priuilegia: facit. vii. q. i. pastoralis. ⁊ xix. q. iii. quesemel. ⁊ idem videtur si auctoritate superioris trãsferatur ad alium locum. vel alij vniatur: vt ipo. in. c. i. ne sede. va. de re. do. c. quia monasterium. Et ideo intelligitur in ciuitate ⁊ aliis locis prophanis: ar. ff. d cõtra. emp. l. ede sacra.

¶ Tertio. vtrum ciuitas censeatur fore minoris: ⁊ dicit Innocen. in. c. i. de restit. in integrum q̃ sic. Et tamen in integrum restitutione differentia inter minorem ecclesiam. rempublicam. et ciuitatem. licet dicat lex q̃ respublica fungitur vice minoris. C. qui ex cau. ma. l. pe. ⁊ C. de iur. respub. l. rempublicam. C. de sac. sanc. eccle. l. fin. Hodie enim pupillo et minori non currit vsucapio aut prescriptio. x. vel. xx. annorum. in rebus que seruando seruari possunt: siue sint mobiles siue immobiles. C. de admi. tu. l. lex que tutores: vnde super eis non est necessaria restitutio in integrũ: licet ante tempus huius legis curreret cõtra minorem: non contra pupillum. ff. de acqui. re. do. l. bone fidei. Contra ecclesias vero ⁊ rem publicam et ciuitatem. currit vsucapio ⁊ prescriptio ⁊ temporales ⁊ perpetue prescriptiones: sed datur ei restitutio sicut minori: quia predicti fingunturesse in vltima instantia minoris etatis. Prescriptio autem. xxx. vel. xl. annorum. certum est q̃ currit contra omnes predictos. sed datur eis restitutio ex verbis generalibus edictis que sunt: si quid enim minore gestum erit. Pupillus autem ab his prescriptionibus seruatur illesus. C. de prescrip. xxx. annorum. l. sicut. Quod autem ciuitati detur restitutio in integrum non placet Innocẽ. vbi. §. ar. l. mipsi. ff. ad mace. sed Bart. in. l. respublica. C. ex qui. cau. ma. post Ja. but. tenet q̃ sic saltem ex clausula generali: quia ex quo regitur per administratores. habet iustam causam petẽdi restitutiõem: quod ẽt ꝛ̃ Bald. ibi. ⁊ est opinio verior. Ꝛ̃ glo. in d. l. teneat. ⁊ tractat. ⁊ facit. l. ledi. hi qui. ff. de publi. vbi ciuitas dr̃ respublica. Et sequitur hoc Jos. and. in addi. ad Spe. titu. de in integrum restitutõe. vbi post multas opiniones reliquit in opiniõe Ocdot. tenẽtis q̃ nõ solum ciuitas sed etiam castrum ⁊ villa possunt petere restitutiõem in integrum. cum ibi sint multe persone vidue ⁊ pupilli. Quod Ꝛ̃ Bart. post but. in d. l. respublica nõ admittat nisi in castro ⁊ villa populosa: bald. ibi ⁊ Ja. de

are. tenent etiam in villa non populosa: ex quo regit per alios: ⁊ ibi sũt minores ⁊ multi. in. inte. dicit equiorem: ⁊ facit quod notat. in. l. rempub. C. de iur. reipub. ⁊ in. d. l. sed ⁊ hi vbi dicitur quod quodliber municipium dicitur respub.

4. ¶ Quarto queritur quis dicatur ciuis: ⁊ dico q̃ natus in ciuitate. l. ciues. ff. de ap. vbi glo. sed intellige natus ex parentib⁹ ibi habentibus domicilium: aliter non est ciuis: quia ibi natus fm panorm. in. c. rodulfus. de reseri. ⁊ idem dicit bart. in. l. filios. C. de mu. ⁊ origi.

5 ¶ Quinto vtrum efficiatur quis ciuis in loco vbi consequitur dignitatem: ⁊ dicit bar. in. l. i. ff. ad mun. q̃ sic. ⁊ facit. l. municeps. §. miles. ff. eo. ⁊ quod notant doc. in. c. quia in tantum. de preben. vbi concludũt quod clericus sortitur domicilium vbi est beneficiatus si residere ibi tenetur: ita non: sicut hi quibus dispensatum est super pluralitate beneficiorum.

6 ¶ Sexto vtrum dicens volo te habere pro ciue efficiat ciuem si habet auctoritatem: ⁊ dico q̃ sic: vnde statutum qd dicit: talis habeatur pro ciue: facit ciuem. ar. optimũ in c. ex parte. de spõ. ⁊ quod no. bar. in. l. si ma rius. ff. de adul. ⁊ l. si is qui. ff. de vsucap. ⁊ ratio est secundum panorm. in. d. c. ex parte. quia vbi actus dependet a mera voluntate loquentis paria sunt dicere quod vult. re ducõ in vrorem vel facio ciuem. Et sic statutum dicit q̃ scholares tanꝗ ciues debẽt tractari ex hoc creati sunt ciues ratione predicta: vnde dictio tanꝗ ponit veritatem non similitudinem quod verus est vbi verba ⁊ subiecta materia patiuntur.

c Landestinum infra matrimonium. q. §. xiii.

¶ De clauibus.

Clauis materialis est instrumentum per qd quis potest hostium clausum reserare ⁊ reseratũ claudere: ⁊ hanc qui tradit puta horei videtur omnia que in eo sunt tradidisse fm Inno. de st. instru. c. q̃. ⁊ ea data videtur consue. ex literis. Spiritualiter autẽ ⁊ trãdata possessio omnium que sub ea sunt. de sumptiue: inde dicitur clauis ecclesie: cui diffinitionem videtur sum. angel. inducere de mẽte ricardi quasi sit potestas supra naturalẽ facultatem q̃ est aliquox actũ sup naturaliũ principiũ: sed hec diffinitio non congruit qr continet oĩbus caracteribꝰ oriduum: ideo aliter diffinitur in. iiij. sniarum di. xviij. fm eõem doctrinam theologorum ⁊ fm glo. hiero. matth. xvi. q̃ clauis ecclesie est potestas ligandi atq̃ soluendi q̃ iudex ecclesiasticus dignos recipere et indignos excludere dz a regno. Et addit pe. q̃ potestas ista duobus integratur. s. ex potestate ordinis q̃ est essentialis et ⁊ ex potestate iurisdictionis: iurisdictio eĩ dat materiã ⁊ hec est accidentalis. Prio quo etiam scito q̃ triplex est clauis: prima est auctoritatis quam solus deus hz qui solus auctoritatiue aperit celũ relaxando peccata. Secũda excellentie quam hz solus xpõ inq̃tũ hõ: q̃ solus sua passione celum aperuit tollẽs impedimẽtum nature. Tertia est ministerialis quam hz solus sacerdos: qui solus ministerialiter ⁊ dispositiue peccatum remittit ⁊ gratiam tribuit. Et hec tertia est duplex. s. clauis iurisdictionis ⁊ ordinis q̃ forte sunt distincte realiter fm pe. de pa. qr hz clauis iurisdictionis non sit realis nec i debilitis: secus de claue ordinis: ⁊ secundã hz ois sacerdos: non aũt primã sed solum qui hz subditum. Et clauis ordinis adhuc est duplex. s. scientie ⁊ potentie. ⁊ de hoc in §. sequenti ⁊ sequentibus.

Triplex claus.

5

¶ Primo vero queritur an clauis ecclesie sit vna tantum vel plures. ⁊ dicit s. tho. in iiij. q̃ essentialiter sunt vna: sed ratiõe plures distincte. s. in ordine ad diuersos actus. Nam dicetur iudex ad dicendum officium. indiget iudicio discretionis quo idoneitatem iudicet: ⁊ ipso actu receptionis ad regnum ad quox vtrũq̃ quedam requiritur auctoritas vel potestas: ⁊ hz hoc due sunt claues ecclesie: quax vna pertinet ad iudiciũ eius qui est absoluendus reliqua ad ipsam absolutionem. Que quidem due in essentia auctoritatis non distinguunt qr vtraq̃ illorum iudicio cõpetit ex officio: sed ex cõparatione illox actuum quox vnus alium hz supponit: qr clauis que est potestas soluendi immediate aperit: q̃ vero est scientia discernendi ostendit cuiusit aperiendum. Nec tñ scientia dicitur clauis: sed potestas exercendi actum scientie in iudicio confessiõis. Intendit autem s. tho. quod he claues sint vna. i. caracter sacerdotalis: ⁊ idem sentit ricardus ⁊ alij dicentes quod sunt vna i radice sed effectus plures: sco. tamen tenuit contrarium: cuius rationes q̃ contra eõem doctrinam sunt capẽ in di. xix. quarti ostẽdit esse friuolas.

1.q.

¶ Secundo ad quid sit principaliter harũ clauium vsus: ⁊ dicit pe. q̃ est ad claudẽdũ

2

Universidad de Deusto Biblioteca

& aperiendum. sicut & vsuo clauis materialis. sed differenter: quia vsus clauis materialis principaliter est ad claudendum. et ad aperiendum ex consequenti: vsus vero spiritualis principaliter est ad aperiendũ & ad claudendum ex consequenti. Claudit autem inquit tripliciter primo quo ad culpam non absoluendo ab ea: secundo quo ad penam sensus temporalem ligando ad illam. tertio quo ad penam damni p sentẽtiam excõicationis & alias . censuras sed hoc est iurisdictiõis vide §. sequenti.

3 ¶ Tertio queritur qualiter sacerdos per claues dicit soluere aut ligare: & dico quã tũ ex. s. tho. & alijs theologis colligo. q̃ solvit primo ostendendo solutum. secundo de attrito faciendo contritum si non penatur obex in absolutione. tertio solvit absoluendo a culpa. quarto remittendo penam eternam & commutando eam in temporalem purgatoriã. quinto minuẽdo penam temporalem. vel aliquando totaliter abolendo: vnde dicit ray. q̃ solutum de penitentia sibi debita diminuit. Unde & panormi. dicit in. c. sicut dignum de homi. q̃ potest dispensando aliquantulum minuere de pena debita: vt est pulcher text. ang. de pe. dist. j. quem penitet. Ligat vero primo ostendendo ligatum. secundo ligat non faciendo de attrito contritum propter peccatoris indispositionem: sicut etiam deus indurat dum gratiã nõ largitur. tertio nõ absoluẽdo a culpa. eadem ratione. quarto nõ remittẽdo penam eternam. quinto obligãdo ad penam temporales. Et sillo modis quibus solvit dicitur aperire. claudere vero his quibus ligat.

4 ¶ Quarto queritur quid sacerdos per claues operetur. & dico ꝓm. s. tho. & alios theologos. primo q̃ remittit culpam. nõ principaliter sed instrumentaliter vel ministeriaiter. nec perfective sed dispositive inquãtum. s. de attrito facit ꝑtritum. quoꝝ differẽtiam vide infra ꝑtritio in principio. sed o gratiam infundit eodem modo. s. instrumẽtaliter & dispositive nisi nõ q̃ faciat gratiã: sicut hõ dõ dispositive dare aiam filio suo. quam tamen solus deus creat. tertio auget gratiã & qui prius illã habebat. q̃to remittit penam. eo modo quo in §. priore dictum est.

5 ¶ Quinto. quis habeat claues: & dico q̃ omnes & soli sacerdotes ꝓm. s. tho. & alios: quia eis solis data est dicta potestas a domino. vbi ait: quorum remiseritis. &c. Jo. xx. Nec obstat q̃ soli petro dictum est. sibi dabo claues regni celorũ. math. xvj. quia illud fecit ꝓm eundem ad ostendẽdum vnitatem ecclesie. vt omnes a petro & eius successoribus acciperẽt originem sue prãtiq̃ xxiij. q. j. quicunq̃. & c. loquitur.

¶ Sexto queritur quis habeat vsum clauium: & dicit. s. tho. q̃ sacerdotes non habentes iurisdictiõem super subditos quãtum ad hoc non habent vsum clauium: quia iurisdictio materiam ministrat. vnde sacerdos malus. quamuis sit gratia prãditus. non tamen est priuatus vsu clauis in quo nõ est agẽs principale sed instrumẽtale nisi nisi sit ab ecclesia pcisus. scismatici vero heretici & generaliter excõicati . si habeant quidem vsum in se quantum ad essentiam. tamẽ ille impeditur ex defectu materie: q̃ talibus ecclesia subtrahit materias. s. subditos. vel simpliciter. vel ad tẽpus: vnde quãtum ad hoc priuati sunt vsu clauium.

¶ Septimo. vtrum sacerdoti liceat vti claue ligando. & soluendo pro sua voluntate: & dico ꝓm. s. tho. & alios theologos. q̃ non quia sicut minister et instrumentum nõ habet efficaciam in agendo. nisi ꝓm q̃ mouetur a principali agente: sic sacerdos cum operetur per istas claues instruitur. si eis vtitur arbitrio proprio dimissa recitudine divine motionis peccat: & effectum non consequitur sicut dicit doc. in fin. ecclesiastice ierar. Et subdit notabiliter s. tho. in quarto dist. xviij. q. j. ar. vltimo. q. vltima. Et quia pene satisfactorie instigẽde vt medicine sunt: sicut medicine in arte determinate. non competunt omnibus. sed variãtur de sunt medicantis arbitrio sequentis scientiam medicine non propriam voluntatem: ita pene satisfactorie determinate in canone. non competunt omnibus. sed variãtur arbitrio sacerdotis divino instinctu regulato: vnde non semper totam penam vni peccato debitam iniungit. ne desperet infirmus & a penitentia recedat : sicut nec semper medicus prudens dat ita efficacem medicinam. que ad morbi curationẽ sufficiat. ne propter debilitatem nature malum periculum oriatur.

¶ De clausula generali.

Clausula generalis. sequẽs intelligitur ꝓm spẽs pcedẽtes expressas. de capel. mo. dilectus filius. ꝓm Jun. & facit cle. nõ pt. de pen. ra. & l. fi. §. cuiusdicta. ff. de vi. vti. & ole. le. Oh. antẽ dicãt generalis clause intra rescript. §. j. in pn. Et vt pz in. c. sedes de rescri. est vt enumeratis aliquibus personis dicẽdo & quidam alij: & similiter enumeratis quibusdam negocijs dicendo & quedam alia. Et circa hoc Panor. in dicto. c. sedes. dicit duo. primum est in summario tale. Per generalem clausulam quidam alij & quedam alie non includũtur psone nec res maiores expressis: sed pares vel minores. Secũdus hec dispositio que locum habet specialiter in rescriptis propter odium rescriptorum. secundum Jo. an. in cle. non potest. de. pen. non habet locum in procuratoriis & alijs contractibus. vnde si constituo procuratorem expressovno negocio subiecta clausula generali sub ea comprehendunrur etiã mala expressis: quod verum est si illud expressum non requirebat speciale mandatum: q̃ materia est fauorabilis: secus si expriminur vnum requirens speciale mandatum. Et hec est mens glo. in clemen. non potest. de. pcurato. quia tunc materia est odiosa: vide etiam supra casus formitus §. tertio. et infra generale.

¶ De clerico primo ꝗrum ad nomen & pr̃ilegia eius.

Clericus dicitur a cleros grece quod latine sors dicitur vt hereditas: quia de sorte domini est di. xxi. cleros. & secundũ panor. in rubri. de vi. & ho. cle. largo vocabulo appellatiõe cleri quacunq̃ dignitate sint aut ordine: ex. s. in sar. ex quo ad tertiũ dei eleeri sunt. vnde omnes qui non sunt laici dicuntur clerici. xij. q. j. duo sunt. facit. d. c. cleros. in principio. & de preben. cum secundum. & in rub. predicta tunc to nigro. Unde in materia fauorabili clericorum nomine veniunt episcopi & etiam religiosi. Sed in materia odiosa & significatione stricta appellatione clericorum non comprehendũtur episcopi nec alij in dignitate constituti: nec etiam canonici ecclesiarum cathedralium nec monachi seu religiosi. facit. c. ꝗ periculosum. de sen. exc. & c. statutum. de elect. libro sexto. & glos. in libro sexto. & c. fideli fernorez. de her. lib. vj. cle. j. de supp. ne prel. Et ratio est q̃ in istis est qualitas super alios que in clericis simplicibus non reperitur. Faciunt etiam ad hoc dicta Jo. an. in. d. c. statutum. dicentis quod nomine ecclesiarum parrochialium non veniunt parrochiales collegiate in materia stricta quia habent qualitatem collegij supra casum sed in materia non odiosa sic. Facit etiam quod not. idem panor. in. c. j. de insti. dicens in materia fauorabili nomine ecclesie venire mõasteria sed nõ i stricta. Infertur etiam ꝓm panor. vbi supra q̃ priuilegium attributum clericis simpliciter: conceditur etiam episcopis & religiosis q̃ materia est fauorabilis.

¶ Primo vero queritur vtrum econverso appellatione monachorum veniant clerici seculares & appellatione monasteriorũ secũlares ecclesie: & dicit panor. in. c. j. de insti. quod non sine materia sit larga sine stricta. xvj. q. j. placuit. Facit quod no. bart. in l. j. ff. ad municip. dicens nomine ciuium venire conta dinos. l. qui & vico. ff. ad munic. & non econtrario. facit. c. rodulphus. et capitulo significãte. & quod ibi notatur. de rescriptis. Et tra refert ac sequitur summa angelica & male: primo quia dictum barto. facit ad contrarium cuz ciues monachis & canonicis dignioribus respondeant & comitadini clericis secularibus: et secundo quia illud dictum est falsum. vt patet per not. & Panormita. in dicto capitulo rodulphus. vbi vult quod in materia stricta nomine ciuitatis et ciuium non veniunt diocesis & comitadini neq̃ econverso sed in materia larga vel saltem indifferenti nomine illoꝝ veniunt ista. & econtra. Uide ibi.

¶ Secundo vtrum appellatione populi veniant clerici sive clerus: & dicit Panormitanus in capitulo primo de vita & honestate cleri. quod non in materia odiosa nec econtrario. facit capitu. si sententia. de sentẽtia excommunicationis. libro sexto. cum glos. Et sic limita textum insti. de iur. nat. gen. & cl. in §. plebiscitum dicentem q̃ appellatione populi vniuersi ciues significantur cum numeratis etiam patricijs & senatoribus: vt scilicet intelligatur de his qui sunt eiusdem professionis: secus in alijs vt probat dictus text. in capitulo si sententia. cũ sua gl. In materia autem priuilegiatiua dici potest quod comprehendatur: & facit. c. dilecti. cum sua materia. de fo. compe. et quod no. bar. in. d. l. j. & quod notatur in. d. c. rodulphus. non tamen intelligas econverso. arg. supra §. j.

¶ Tertio vtrum appellatione laicorum veniant clerici coniugati. & dicit Joã. an. in. c. ioannes. de cle. coniug. quod non in materia odiosa: vnde si statutum episcopi certo casu excommunicat laicos secũm eũ non cõprehẽduntur clerici coniugati: cũ materia

1 q.

2

3

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit odiosa.ꝛ illi non sint laici puri sed quedam species mixta:ꝛ hoc sequit Panor.in c.j.de prebendis.

4 ¶ Quarto.vtrum si dispensetur cum illegitimo vt possit fieri clericus.debeat intelligi vt promoueri possit solum ad minores: ꝛ dicit glo.in.c.litteras.de filijs presby.q̃ sic:cum sit materia odiosa:ꝛ Panor.in.c.si quis.de cohabita.clerico.ꝛ multe.dicit.q̃ permissio in genere.mediocritatem respicit.j.vltima.C.co.de le.§.primo.ff.de legatis primo.l.legato: generaliter cum alijs concordantijs:in glo.dicti.c.litteras. Ex quo concluditur cum prediceris.q̃ soluz ad minores poterit promoueri: quia ordines minores.sunt medij inter primam tonsurā ꝛ ordines sacros. Item dicunt Ber. Hostī. ꝛ Goffre.q̃ quando cum aliquo dispensatur vt ad beneficia ecclesiastica promouatur:solum intelligitur de beneficijs que nō sunt dignitates.aut prelationes. predicta tamē limita vt infra dispēsatio.§.v.

5 ¶ Quinto queritur que sunt priuilegia cōcessa clerico sine ordini clericali:ꝛ loquendo in genere dicit Panor. in.c.episcopus. de preben.q̃ omnia priuilegia militum cōgruentia clericis.habēt clerici:ꝛ de his habes in glo.l.prima.ff.ex quibus cau.maio.ꝛ ratio est.quia sicut illi imperatoris ita isti dei milites sunt:ꝛ facit.c.primum cum glo.de cleri.egro.rex.cum glo.in c.christianis.ij.questione prima.ꝛ similiter glo.in.c. militare.xxiij.questiōe.j.ꝛ.j.q.iij.saluator. Et merito dicitur est conuenientia clericis quia militi non imputatur ignorātia iuris cum habeat armis vacare.l.prima.ꝛ quod ibi notatur.C.de iuris ꝛ fac.ignoran.nō sic autem clerico:cum habeat vacare scientie. vt dicetur infra clericus secundo:ꝛ sic de ceteris.Unde non potest conuenirī pro debito/vltra q̃ facere potest.nec tenetur cedere bonis.l.miles.ff.de re.iu.nisi sit ex delicto contractum vt supra cedere bonis.Specialiter tamen Ber.enumerat quattuordecim priuilegia clerici que recitat Cardi.in clementi.prima.de vita ꝛ honesta.clerico:ꝛ. Primum.q̃ non conuenitur coram iudice seculari.de foro competen.li diligenti.

priuilegia clerici quattuordecim.

Secundum.q̃ cum verberando est excomunicatus.xvij.questione.iij.li quis.

Tertium.q̃ non tenetur prestare munera seu onera personalia vel realia.de immunita.ecclesie.non minus.Vide infra.immunitas.primo.§.quinto. Quartus.quia potest vendicare rem concessaz ecclesie.aut ꝛ traditionem.l.fina.C.de sacrosanc.eccle.ꝛ capitulo ex litteris.de consuetu.

Quintum.quia eodem priuilegio gaudet familia eius.xj.questione prima. clericus. et primo.xxij.distinctione eos.ꝛ vt robig in glo.sed intelige quo ad locum quia scilicet est eiusdem fori:vt patet in dictis glo.

Sextum.quia facientes statuta cōtra clericos. sunt excommunicati. de immunita. eccle.eos qui.libro sexto. Septimuz.quia solum clerici possunt obtinere beneficium ecclesiasticum.de transactio.ex litteris.

Octauum.quia per litteras contra laicum impetratas.cuz clausula generali:conuenirī non possunt.vt in capitulo sedes.de rescriptis in glo. Nonum.quia non tenetur sportulas dare.de vita ꝛ honestate clericorum.cum ab omni. Decimuz.quia acquisita etiam sub patris potestate disponunt vt volunt:auctem presbyteros. C. de episcopis ꝛ clericis. Undecimum.q̃ pro rebus suis recuperandis agere possunt sine consensu patris.vt notat Archidya.in capitulo fina.de iudi.libro sexto. Duodecimum.quia pro necessitate distrahi non possent a patre.l.secunda.C.de pa. qui filiū. Tertiumdecimum.quia seruus solente domino clericatus a seruitute ꝛ potestate dominica liberatur.distin.liij.li seruus. Quartumdecimum.quia possunt facere collegium.argu.c.final.de re.do.vbi solā noua religio prohibetur:q̃ laicis nō licet vt infra collegium. De multis autem alijs priuilegijs infra immunitas.

6 ¶ Sexto.vtrum predictis priuilegijs gaudeat clericus coniugatus:ꝛ dico q̃ non.licet si contraxit cum virgine deffert tonsuram.ꝛ vestes clericales.soluz gaudeat duobus.scilicet priuilegio canonis si quis suadente.ꝛ quod pro crimine non possit ad iudicium trahi seculare aut a seculari iudice pretextu cuiuscunq̃ excessus punirī pecunialiter vel personaliter. criminaliter aut ciuiliter de cleri.coniug.capitulo vnico.libro sexto.in alijs autem non retinet. Et si non deferr tonsuram ꝛ vestes in nullo retinet/Sed circa istam materiam notquod iste condemnari non potest a iudice seculari.in causa criminali criminaliter idest agendo ad penam corporalem.nec ciuiliter .idest agendo ad penam pecuniariam eo modo quo dictum est supꝛa in verbo cauta: sed in causa mere ciuili conuenirī potest a iudice layco secundum Joan. andre.in.d.c.vnico.vbi cum sequuntur Jo. calde.ꝛ Gemi/non tamen ab eo detrudi potest in carcere pro debito pecuniario eo ca-

tu quo gaudet istis priuilegijs fm ge.ibi ꝛ lap.etiam si sit casus quo laici possint licite deinerī:quia iste textus ei reseruat p̃ ullegium canonis eo modo quo prius habēt prima iura cum in nullo diminuat: per que iura detinerī non poterat sine pena excommunicationis . de fo.cō.c.ij.Si autem iste iudex talem clericum non distringat pro crimine sed condēnes tantum incurrit excōicationem fm lap.ꝛ ge.qt ex sola pronuciatione snie non incurrit qs excommunicationem.

7 ¶ Septimo.queritur quid sit consuetudo particularis in loco.q̃ gaudeat etiam in alijs.an sit sublata per istum textum:ꝛ dicit Jo.mo.q̃ non:quia iste textus nō tollit contrariam ꝓsuetudinē:ꝛ pōter stabit p̃ c.primum.de cōsti.lib.vj.Jo.āt an.ꝛz contrarium:sed gemi.ꝓcordat:qꝛ si ꝓstat vtentes hac immunitate intēdisse inducere cōsuetudinē nouam separatam a dispositōe iuris cōis.sic illa cōsuetudo hodie valet:si aūt ꝓstat q̃ non fecisse eo animo.sed volunt seruare legē antiquam.tunc nō valet: quia ex quo papa vult illam legē tollere. tollit omnē obseruantiam legis hactenus vsitate:si autē est dubiū quo animo fiat.nō humitur q̃ voluerint nouam consuetudinē inducere:ꝛ ta obseruantiam legis sed ex moribus vtentium illam legē approbare:ꝛ sic non stabit.

8 ¶ Octauo.vtꝛ clericus vti possit statutis ꝛ dicit panor.in.c.fi.de vi.ꝛ ho.cle.q̃ sic.et facit ter.in.c.ad nostram de consue.attagi.in.c.j.ne se.va.ꝛ infra lex.§.xv.Quomodo autem perdatur priuilegium clericale. vide.3.apostatia.§.viij.ꝛ infra cleric'.iij.§.iij.ꝛ sequentibus.

¶ Rursus de clerico secundo qualē ꝛ qualiter se debeat habere.

Clericus cōstitues

Clericus scōo qualiter ꝛ qualē se debeat habere dico q̃ hꝛe dz multas virtutes vt.xl.di.p̃ totum et dz habere: spāliter aūt quedam propria.

1 ¶ Primo enim dz esse litteratus:vt pz dist. xxxvj.xxxvij.p̃. totum.ꝛ.xvi.q.j. sic vine:ꝛ illiteratus omnino:nō est ordinādus fm Inn.in.c.cum in cunctis.de elec. ipes q̃ possit proficere:non aliaꝛ. nisi sint monachi quia contemplatione magis indigent q̃ scientia:ꝛ facit quod legitur.xvi. q.j.vbi dicit Jo.q̃ sufficit monacho si sit bonus.lz sit illiteratus. Si aūt querit circa hoc que scientia sit necessaria dicit Inno.vbi.s.q̃ est requirenda fm dignitatez locum.ꝛ ordinem ad quem assumitur . vt In.c.ecclesia vra.de elec.sicut ad ēpatū scientia noui ꝛ veteri testamēti:cum ēps sit iudex animaꝝ:ꝛ scientia iuris:cū debeat dicere ius.xj.q.j.de persona:ad p̃sbyteratum āt sufficit scire canones cōes.penitēciales ꝛc.de quibus dist.xxxviij.q̃ ipsis cantor ꝛo dz scire cātum.ꝛ sic de omnibus ordinibus de scia th confessorum infra confessio.iiij. Qui autē suscipit aliquod officium vel aliquam dignitatem.ad quam nō dz scientiaz sufficiētē:dicit q̃ peccat.ꝛ similiter dans: sed intelligenū dispensetur ex causa rationabili:pura propter aliam idoneitatē.puta magnitudinem charitatis que supplet imperfectum scientie.de renun.c.nili:maxime vbi per vicarium eruditum suppleri pōt:non aūt propter nobilitatem:qꝛ eo casu si non haber idoneum vicarium non satisfacit.si hꝛ ille dz habere beneficium: qꝛ magis idoneus.

2 ¶ Secundo debet esse hospitalis.xxiiij.di. per totum sed de hoc vide infra clericus. iiij.§.xix.

3 ¶ Tertio .debet esse ornatus interiori ornamento scilicet virtutum.maxime sacerdotes ꝛ prelati.xl.di.multi:ꝛ similiter ornamēto exteriori.quod ꝓsistit in quattuor scilicet in cibo de quo infra.§.v.ꝛ in potu de quo vide infra ebrietas.§.j.ꝛ in incessu.s. moderato ꝛ non curtino vt mentis pretendat maturitatem.xl.di.§.vltimo.sub quo etiam comprehenditur vt oculos ꝛ linguā moderetur sub freno castitatis.vj.q.j.ex merito:ꝛ vltimo in habitu.de vi.ꝛ ho.cle. clerici officia vbi dicitur sic. Clerici coronam ꝛ tonsuram habeant congruentem: indumenta clausa desuper deferāt.nimia brevitate vel longitudine non notanda: pānis viridibus ꝛ rubeis non vtantur:nec manicis aut fotularibus consutitijs . frenis sellis pectoralibus deauratis.aut aliā superfluitatem gerentibus vtantur. aut cappis manicatis in diuino officio.sed nec alibi qui sunt in sacerdotio ꝛ ꝓsonatibus ꝓstituti:nisi iusta causa timoris exigat habitum transformari:fibulas omnino non ferant neq̃ corrigias auri vel argenti habentes ornamenta:nec annulis nisi duobus competit ex officio:nec pallijs diffibulatis in publico.Quod quidez capitulū in omnibus loquitur preceptiue fm Petrum.sed verius in aliquibus tantum fm Innocen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Panormi.ibi. In clementina etiam quoniam.de vi.& ho.cle.sic sententialiter dicitur. Quicunq; clericus virgata vel partita veste.i.diuersorum colorum.vtitur sine causa rationabili:si est beneficiatus suspē sus est a fructuum perceptione per sex mē ses.si non est beneficiatus & est in sacris 'citra sacerdotium.per idem tempus est inhabilis ad beneficium obtinendum. Et idem est de alijs clericis si talem vestem simul & tonsuram publice deferant clericalem. Si autem habet dignitatem vel personatum vel beneficium cum cura. vel est sacerdos vel religiosus. est suspensus per annum a perceptione fructuum beneficij habiti: & p idem tempus est inhabilis ad obtinēdum quodcūq; bñficium ecclesiasticum: & idem est si isti publice portēt in capite insulam seu pileum lineum.vel sm glo. Et fericū a fortiori:per hūc autem pileum math.intelligit birretum & similiter card. si tamē sub cappucio portetur nō est locus pene sm doct. Utēteo etiam epitogio seu tabardo foderato vsq; ad oram & ita breui. q; vestis inferior notabiliter videatur. tenentur infra mensem dare pauperibus si sunt clerici vel religiosi administrationes habēteo:nō habētes vero tenentur illud infra idem tempus suis superioribus resignare in ipsos vsus convertendum:alioqn beneficiati suspentionis:ceteri vero inhabilitatis penas per idem tempus incurrūt hec ola ibi. Dicitur etiam.xli.di §.i.q. sacerdos se nō debet ornare fulgidis nec sordidis vestibus:ex quo videntur quidā moueri vt ps in sum.cō.ii.iij.tit.vij.q.i.vt 'dicāt clerico nō licere vestem ex tersico. ij de lana nō nimis ꝓciosa aut vili:nec vestem in ciſam seu lingularam.i.trapatam ad instar paruarum linguarum.P Pro intelligēsia tñ omnium predictorum. ārō qñ in habitu clericus peccet mortaliter agendo contra predicta:& dico circa hoc difficile cē determinare.sm multos tamen hoc est in multis casibus.P Primo circa tonsuram: quia clericus debet rasura ferre superius in modum corone:& tonsuram inferius sta vt aures pateant.sm glo.in.c.clericus.de vi.& ho.cle.p quā tōsurā ꝓstituit clericē.de era.& quali.cum contingat:& horum rationem ass.gnat.o tho.in quarto.di.xxiij.qr corona circularis significat dignitatem regiam quam adipiscitur qui diuinis ministerijs applicatur. et perfectionem virtutis quam debent habere: competit etiam eis subtractio capillorum superior per rasuram ne mens a contemplatione temporalibus occupationibus obuoluatur:& inferior per tonsuram ne sensus eorum temporalibus obuoluantur:conuersi autē tondentur quidem propter renūciationē temporalium.sed nō radūtur.quia nō occupātur in diuinis ministerijs.in quibus oportet eos diuina mente contemplari:hec ex illo.quibus addit Panormi.per gl.in clerici attendentes.de sta.re.q; etiam moniales debēt habere tonsuram capillorum inferius vsq; ad aures.P Igitur peccat mortaliter primo.clericus indistincte sm panor. in.c.si quis.de vi.& ho.cle.si nō deferat tonsuram:sed hoc videtur durum.si tamē vsita tenere:limita primo si excessus sit notabilis:vltra ꝓsuetum:secūdo limita si est in sacris vel bñficiatus:ad quod facit.c.Joannes.de cle.cō.& quod ibi notatur.in.c. vnico de biga.lib.vi.si aūt sit in minoribus tñ & nō habeat bñficium.eam deferre nō tenetur.ar.d.c.Joānes.& in.c.vnico.eo.ti. libr.vi.& glos.in.c.ti.di.i.P Secūdo.peccat mortaliter quicūq; portat vestem partitā aut dictum tabardum. si habet bñficium etiam si solum haberet primam tonsuram: aut si nō habet bñficiū.tamē talem vestem portat simul cum tōsura clericali.alias nō. Et quod peccent mortaliter tenet et probat stepha.perverbum sancimus.allegātur xvij.di.§.i.& i.q.vij.si quis omnem:& hoc verum si publice portent.i.spectāte multitudine. sicut dicitur publicus aleator vel vsurarius.aut maledicus de ex.pret.inter. de male.c.ij.de exce.exceptiōem.xxxiij.di. vidua:secus si in domo.i.secrete:item si sine cā rationabili.que est timor vt in.c.clerici.el secūdo de vi.& ho.cle.& peregrinario longa.xxi.q.iiij.ebi.quo tñ casu non ij sorte habitum trāsformare omino ne clericus apparat si desit timor. cū strictissime hoc prohibeatur de sen.ex ꝓtingit.el sed. sed ij habere vestes b:eulores & expeditores:& idem est de similibus. Si autem tabardum sit breue quidem sed nō foderatū math.ij locum esse dicte pene.ꝛen. vero es nō esse:& similiter glo.quia constitutio est penalis. quo ad culpam tamē forte idem est.quia canon vult clericos habere vestē talarē.xxiij.di.non liceat el secūdo.P Tertio peccat mortaliter qui viridibus aut rubeis vestibus vtitur sm Panormi.in.d.c. clerici offā.contra Inno.& probat quia.d.c. cle.quoniam.sub precepto ampliatur etiā ad caligas:precipiens ne caligis scacatis viridibus aut rubeis vtantur publice.

Petiñ ex habitu.

1

Nec obstat quod dicit car.caligas viridas aut rubeas non phiberi nisi sint scacate:qr oppositum ibi tenuit glos.vnde tene hoc ē mortale. Et idem videtur dicendum de veste lingulata & quacūq; alia notabiliter irreligiosa aut scandalosa vel preciosa nisi sit preciosa ad se conservandum his quibꝰ cōuiuit ne vilescat.arg.di.lxxx.ebi.P Quarto peccat mortaliter qui nutrit comā aut barbam:quia potest excommunicari.de vita & hone.cleri.si quis.& hoc siue rationabili cā secundum glo.et etiam intellige si sit beneficiatus vel in sacris.vide etiam infra habitus.§.ij.

4

4.ꝑdiſio.

¶ Quarto dz esse castus.de vi.& ho.cleri.vt clericorum:& hoc non solum vere sed etiam apparenter.primo vt non viuat incōtinenter.vt in.d.c.vt clericorum.secundo vt non contrahat si est in sacris.vt de cle.cō.c.i. et per totum.tertio vt non cohabitet mulieri suspecte.de coha.cle.& mul.per totum. ārō vt nec ad domū accedat mulierum suspectarum.di.lxxxi.clericus.& duobus sequentibus.quintovt non frequentet monasteria seminarum nisi ex manifesta & rationabili causa.vt in.c.monasteria.de vi.& ho.cleri. vbi dicit glo.q; frequentare est vltra vnaz listis moraliter in multis casibus.P Primo si contrahat existens in sacris vel existēs solum in minoribus si habet beneficium & retineat illud ad quod tacluit no.in glo.di.l. coniu.cū beneficiū perdat ipso iure postq; contraxit sm glo.& doc.in.c.i.de cle.cōing. Et si antequā vxor agnoscatur intraret monasteriuz non propter hoc recuperaret nisi concederetur ei de novo:quia ius semel extinctum non reuiuiscit iz cesset causa extinctionis.vij.q.i.q; periculosum.de con.dist. iij.queris. Et similiter etiam si matrimonium non tenuit:puta qr erat cōsanguinea vel affinis:priuatur nihilominus ipso fetō sm panor. in.d.c.i.q; alij teneant cōtraliter peccat cum illud nullo iure teneat vnde retinēdo beneficium iniq; facit & mortaliter si cohabitat mulieri de qua possitē rationabilis suspitio etiam si sit cōsanguinea vel affinis.ad quod facit.c.i.de coha.cle.et mul.& c.inter dilx.it.xxxij.dist.& multomagis si cohabitat masculo tali de quo rationabiliter suspicari possit.ar.a minori. Eis autē habitat etiam non consanguineis & huiusmodi sunt mater:soror & amita .soror patris & matertera.i.soror matris xxxij.dist. & di.xviij.cum omnibus.& c. cum a nobis. de coha.cle.& mul.& c.cum in iuuentute.de presump. Et idem dic de filia. Et similiter de multum antiquis.distinctio.lxxxi. feminas.& in dicto capitulo interdixit. Et idem dic de omnibus quibus ante ordinationem sine suspitione poterat cohabitare vt sunt vxores fratrum & omnes de familia primo etiam cum eo habitantes & huiusmodi.vt in capitulo. cum omnibus.distincto.lxxxi. Et quia circa hoc in textibus & glosis multa leguntur vt omnia reducantur ad paucitatem dic quod ratio huius prohibitionis quo ad inferiores episcopo est vel scandalum quod nascitur ex suspitione vel periculum quod inde imminet perpetrande inimicitie. Unde altero horum stante illicita est cohabitatio & vtroq; cessante licita. Ubi mater alis suspecte licite non cohabitat clericꝰ de coha.cle.& mul.c.i.consanguineis autez non suspectis etiam iuuenibus licite cohabitat clericus bone fame secundum panor. ibi.non autem extraneis quantuncūq; bone fame:quia inquit extranearum cōmixtio est periculosa non sic consanguinearum & idem sentit glo.distinctio.xxxi.volumus. sed intellige de consanguinnis non habentibus pedissequas.Utrum aūt eis cohabitare possit matri aut alie non suspecte.dñs ant.dicit q; non.sed panor.dicit q; sic p tex. expissum xxiij.di.interdixit.iz ius ciuile tenuerit alis in auc.epo.C.de epi.& cle. primū tñ inqt est honestū maxime ꝓpter clericos epo cōmorantes.

¶ Quinto dz esse sobrius.vt in.c.a crapula de vi.& ho.cle.vbi dz eis vt vinum sibi & se a vino temperent:q; quis quidam sic intelligant q; peccent mortaliter bibendo vinuz sine aqua.tñ docto.cōiter sentiunt contrarium:sed sufficit sibibant moderate. vnde tex.dicit q; debent esse trina potatione contenti.in.c.qñ.quod palea est.di.xliij.qb tñ intellige quando natura vltra non reqrit. Non licet etiam eis alios cogere ad bibendum intellige vltra necessitatem:nec plausus vel planctus & risus inconditos & fabulas inanes referre aut cantare: vel turpia loca ante se fieri pati nec larvas demonum ante se fieri qr diabolicum est:& a sacris canonibus phibitum.di.xliij.nullus presbyterorꝫ.& de con.di.v.multus. Et dz mensam benedicere antequā comedat.et post cibum gratias agere.xliij.di.non liceat.vbi dicitur quod comedere non debet ante tertiaz. Iz aūt clericis facere cōiuia ex charitate

5

Universidad de Deusto
Biblioteca

xliij.di coniuiuia.dummodo ꝓdsint que in omni eorum conuiuio debent adesse: primo ſ. lectio diuinarꝝ scripturarꝝ. secudo q̃ nulli detrahatur nullusq̃ irrideatur. tertio qȝ inanes secularium negociorum fabule nõ recitentur. ⁊ multomaiuo aliud turpe. qrto q̃ solum p̃ sustentatione ⁊ non superfluedum sumat. quinto q̃ ante ⁊ post mẽsam soluantur deo laudes: aliter autem non lz. Et colliguntur hec. xliij. di. in. c. puiuia. et in. c. quando. ⁊ in. c. pro reuerentia. ⁊ in ca. nullus. ⁊ in. c. non liceat. Faciendo tñ contra predicta peccant venialiter tantumꝛ nisi quando consentiunt in rem de se mortalez puta detractionem: aut voluptuosam narrationem turpium: aut qñ agunt cõtra aliquod preceptum sibi specialiter factum: sicut sorte qñ larua demonum ante se fieri consentiunt: qȝ sacerdotibus phibet in. d. c. nullus. ⁊ ea. di. in. c. p̃sbyteri. extendit ad omnes existentes in sacris: ceteros aũt qui non sunt in sacris: non credo peccare mortaliter nisi vt laicos. i. primo mõ tñ.

6 ¶ Sexto dz sollicite exsoluere laudes diuinas. vide infra hora.

7 Septimo deberin suis beneficijs residere: decle. non re. qz nõnulli: sed de hoc infra residentia per totum.

8 ¶ Octauo deber eĉ sine crimine. 25. di. p totum. i. sine oi pecato mortali. huius crimen stricte sit pecatũ accusatione et depositione dignũ. di. 81. apostolus. di. 25. ℣. nunc autẽ: vñ fm. ℣. tho. i quarto di. 5. ⁊. 9. et. 24 exercendo officium suum in mortali mortaliter peccat. quotiens se exhibet vt ecclesie ministrũ in aliquo spũali: et toies quotiens huiusmodi actũ exercet: vñ fm alios etiã tangẽdo res sacras quasi suo fungens officio mortaliter peccat. Facit. c. ij. de tempo. ord. ⁊. c. quotidie. de cõ. di. 2. ⁊. c. de homine. de cele. mis. infra interdictũ. ℣. ℣. 4. Secus aũt si exercet in casu in quo etiã laico exequi licet: sicut baptizãdo. in ar. necessitatis. vt. ℣. baptismus. 3. in principio. vel colligendo corpus xpi iacens in terra. vel subdiaconcantando epistolam sine manipulo et solenitate.

1.q. ¶ Circa hoc tñ queritur primo. vtrum ab ordinario existente in mortali. liceat recipere sacramẽta: dicit. ℣. tho. in. 4. di. 24 q. n3 solum hoc alicui licet sed etiã hoc dz q̃ diu tolleratur ab ecclesia: qz ad hoc est ei obligatus: tamen inquit non esset tutum q̃ quis preter necessitatis articulum. talem ministrum induceret ad aliquid mis ordinis exequendum durame ꝓscia q̃ ille esset in mortali: quam tamẽ deponere posset: q̃ in instanti homo a diuina gratia emẽdat: hec ex illo. qui loquitur de malo ministro ⁊ subdito eius. Dicitur aũt tolleratus ab ecclesia fm panor. in. c. vestra. de cohab. cle. et mu. is q̃ non fuit per sententiam priuatus. nec est ꝓfessus. nec habet operis euidentiã. ſ. indubitatã ⁊ in excusabilem.

¶ Queritur secundo vtrum clericus fornicarius sit suspensus sic q̃ in diuinis officijs debeat cuitari: ⁊ dicit panor. in. c. vestra. ⁊ i. c. ij. de cohabi. cle. ⁊ mu. q̃ quilibet pto mortali suspensus est quo ad se. non autem quo ad alios: licet videlicet vt debeat cuitari. nisi peccatum sit notorium iuridice. idest per sententiam vel spontaneam confessionẽ: in notorio autem facti vt qz habet in domo cõcubinaz. nec fuit condemnatus aut in iudicio confessus: dicit casum dubium ⁊ periculosum: et dimissis iuris subtilitatibus sic posset distingui. Si enim fornicatio est ita notoria. q̃ nullam habet dubitationem sicut quando concubinas tenent ita publice sicut vxores: ⁊ filios publice nutriunt. ita q̃ nec ipsi audent diffiteri: tunc credo inquit omnino abstinendum esse ab eis. sine alia monitione: quod pbat tex. in. d. c. vestra. in fin. ibi. nec habet operis euidentiam: remediũ in. c. tua eo. tit. ⁊ directe in. c. nullus. et in. c. preter. 32. di. que iura requirunt solam euidentiam facti ⁊ non superioris monitionem: ⁊ preterea ex contrario sequeretur q̃ nõ ℣ vel rato fornicatio posset esse notoria. Si vero fornicatio non habet istam operis euidentiaz: sed potest probabiliter tergiuersari: puta q̃ concubina habitat cũ matre clerici. et dicit illam esse pedissequam eius vel quid simile. tũc requiritur monitio. Et hoc puto inquit esse mentem iurium. ⁊ videtur opinio cõmunis. Et ista sunt de mente. ℣. tho. in. 4. di. 15. dicentis q̃ a notorio concubinario nõ est recipienda cõmunio eucharistie. siue sit notorium qz est cõnictus vel confessus in iure: sine per euidentiam facti. quia nulla possit tergiuersatiõe celari. Ab aliis autem occultis cõcubinarijs recipi potest. hec ille. Hodie tamẽ circa huiusmodi est sacra limitatio magna per concilium constantiense. quã vide infra excõicatio iij. ℣. additis aũt archie. q̃ non solũ sacerdos sed etiam clericus in minoribus ex notoria fornicatione est suspensus: intelige quo ad se et alios ab omnibus actibus ordinum ipso iure fm inno. quod notat archi. 35. di. ℣. ad hec. Quomodo autem incurrat irregularitatem infra concubinarius. ℣. 4.

¶ Queritur

¶ Queritur etiam tertio vtrum abstinendum sit a diuinis seu sacramentis alioriz peccatorum in crimine iacentium: ⁊ dicit panormi. vbi supra distinguendum esse p tria membra: quia aut sunt suspensi ab homine siue precisi: vt excommunicati depositi vel suspensi ab officio: aut sunt suspensi vel precisi a iure: aut neutro modo. Si ab quibus sacramenta vel audire diuina: qz multo modo possunt dici tolerari. et quo p sententiam condemnati sunt: vt in dicto capitulo vestra. ⁊. ix. questione prima. c. primo ⁊ secundo. ⁊ not. Innocẽ. in. c. qualiter ⁊ quando. et secundo de accusa. Posset tamen dubitari de baptismo: ⁊ potius credo inquit q̃ licet quia ⁊ ab heretico in necessitate licite suscipitur: pro quo vide textum in ratione eius. xxxij. distinctione. ℣. verum. Si vero a canone: subdistinguẽdum est: quia si talis est occultum. sentiũt docto. in capitulo vestra q̃ abstinendum sit a sacramentis voluntarijs. nisi sit scãdalum sed nõ a necessarijs: sed si factum est notorium. nullo modo recipere licet aliqua sacramenta a talibus excepto baptismo ⁊ corpore christi quet in necessitate licet ab istis recipere: sicut dicitur de fornicarijs ⁊ symoniacis in ordine: vt in. d. ℣. verum: vbi vide bonam glo. quare potius permutãtur ista q̃ alia. Si vero nec ab homine neq̃ a canone sunt precisi: possumus sine scãdalo abstinere a sacramentis volũtarijs. nec tamẽ nõ abstinendo peccamus: quia nõ sunt suspẽsi quoad nos. vt in. c. ij. de cohabita. clerico. ⁊ multa alia. hec omnia panormi. bene: cui in hoc cõtrariatur dominus Anto. quãdo peccatuz inducat precisionem vel non inducat: vt patet in questione sequenti. Aduerte tamẽ q̃ quando dicit panormita. aliqua sacramẽta necessaria a peccatore licite suscipi: semper limitandum est in necessitate. i. quãdo haberi iure ⁊ commode nõ possunt ab alio quia cum peccent mortaliter sacramenta ministrando. c. fina. de tempo. ordi. non debeo eos ad hoc sine necessitate inducere: imo etiam si ad hoc essent parati adhuc nõ licet sine causa rationabili ab eis suscipere quando habere possumus ab alio: licet contrarium teneat summa ange. quia lz tunc eos non inducamus: tamen eis peccantibus supponimus materiam vnius peccati mortalis: quod aliter non committerent sicut peccat mulier sine causa supponens se occulto eius quem probabiliter credit paratuz concupiscere omnem mulierem visaz: quia dat occasionem vnius peccati mortalis: distincti a priore vel saltem occasionem continuandi precedens: ⁊ idem dico de eo q̃ commode habere potest mutuum gratis si accipiat a parato fenerari. Non tamen dz q̃s facile credere aliquem esse in mortali: cum subito contersi possit.

¶ Queritur quarto vtrum omne peccatuz notorium inducat precisionem seu suspensionem a canone sicut ⁊ fornicatio: et dicit dominus an. in. d. c. vestra. vt ibi recitat panor. quod sic: quia omne peccatum notoriũ interdicit officium sine dispensatione. de rẽpo. ordi. c. ij. quam opinionem panormi. reprobat per tex. in. c. ij. de cohab. cle. et mul. quia tex. ibi se restringit ad peccatum notorium quod est fornicatio: ⁊ idez dicit tex. in. c. nullus. distinctio. xxxij. ad capitulum autem ij. de temp. ordi. dicit se fateri quod sacerdos peccat grauiter celebrando. non autem audiendo. Sum. aurez rosei. dicit hanc opinionem panormi. tenendam: quia cum materia sit penalis eã vltra terminos proprios extendere non debemus vt infra dicet in ti. lex fm sum. angel. econtra dicit opinionem domini Anto. esse verissimam. quia constitutio penalis. etiam quo ad penam. extenditur ad casum similem ex identitate rationis. si ratio in ea constitutione est expressa. vt in. l. his solis. C. de reuo. do. de quo vide infra lex. ℣. xviij. d. autem. c. vestra. per rationez notorietatis peccati. concludit notorium concubinarium suspensum. vnde erit idez in omni mortali notorio. Tu vero dic primam opinionem esse veram. ⁊ ad motiuuz Angel. dic. quod in. d. c. vestra. contrariũ non probatur per notorietatem peccati in communi: alioquin veniale notorium illaz inferret: sed peccati de quo mentio precesserat. ſ. fornicationis. Et preterea non est ratio eadem de peccato notorio spirituali ⁊ carnali: quod habet maiorem elongationem ⁊ irreuerentiam respectu sacramentorum spiritualium: vnde p̃ppter peccata carnis etiam post confessionem debet quis a celebrando abstinere ad tempus vt infra eucaristia. iij. ℣. ⁊. xv. quod non legitur de superbia. Dico igitur q̃ vbi alterius sacerdotis copia non suppeterit: licite capio sacramenta etiam non necessaria a notorie iniudo vel superbo. Vtrum autem clericus fornicator sit suspensus. vel efficiatur irregularis celebrando. aut quicũq̃ alias peccator. vide infra a concubinarius ℣ iij. ⁊ infra luxuria ℣ iij.

Situe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Rursus de clerico tertio quantũ
adhiciat q̃bus tenet abstinere.

Clericus.tertio debet esse alienus a quibusdam secularibus actib⁹ alias licitis:de quibus patebit p sequẽtes questiones.

¶ Primo enim queritur vtrum clericus negociari possit:& dico q̃ non quo ad negocia secularia.maxime inhonesta:ne cle.vel mona.c.primo.& de vita & ho.cleri.c.fi.Sed tamẽ notandum est ꝓm Panor.in rubrica ne cle.vel mona.q̃ negocium seculare dupliciter dicitur.primo large vt cõprehẽdat omne veniens ex carnali ꝛcupiscentia non frenata ratione.i.illud per quod vtitur omnino secularter siue ꝓm carnem & seculum: non ꝓm spiritum & deum:& hoc innuit tex. in.d.c.i.in principio:& hoc prohibet etiã laicis.sed magis clericis.vt in d.c.j. Secũdo strictius vt comprehendat omne pertinẽs ad rem publicam mundanam & seculares homines:quod quidem lz sit permissuz laicis tamẽ clericis non lz.vnde.l.pls.C.de episco.& cleri.dicit tex.q̃ clerici nisi commune habent cum publicis actibus.vel ad curiam pertinentibus cuius corpori nõ sunt annexi:per quod patet q̃ nullum officium habere possunt in republica. Tertio addetur q̃ sumitur strictissime & proprijssime.vt negocium sit exercitium mercatoris:& negociatoris qui emit vt rem imutatam maiori ꝓcio vendat:de quo infra negociatio. Igitur clerico negociari nõ lz.primo intẽdendo rebus emendis & vendendis precio maiori vt inde lucretur:quod est.ꝓprie mercari & negociari:distl.lxxxviij.fornicari.ne cleri.vel mona.c.j.iuncta glo.vbi & dicitur quod negociari potest propter necessitatem sed intellige operando suis manib⁹ vl emẽdo rem vt habeat materiam ad aliq̃d operandum:& vide ibi glo.in verbo conductores.Quod si clericus succedit conductori: licite stare potest in illa conductione vsq̃ ad prefinitum tempus locationis.Si etiã bladum emptum preter propositum superfluit & vendat carius:non est illicitum ꝓm hostiẽ. Nec secundo intendendo questionib⁹ in iudicio seculari.s.aduocando & procurando: vnde dicit panor.in.c.ij ne cler.vel mo.q̃ potest esse procurator generalis in causa ecclesiastica coram iudice ecclesiastico:nõ autem in causis secularibus in iudicio vel extra.Et hoc si habet beneficium etiam si sit in minoribus.Et similiter si beneficiuz nõ habet sed est in sacris.Et hoc nisi pro sex ecclesia & miserabilibus personis.de postu.c.j.vel nisi suam iniuriam prosequatur.xiij.q.vj.omnibus.vel iniuriam suorum.aut quãcunq̃ honestam eorum causaz si necessitas imminear.de postu.cũ sacerdotis.Nec tertio suscipiendo gubernationes aliarũ rerũ seu procurationes alienorum negociorum: potest tamen suscipere tutelas a lege impositas si vult licet non tutelam datiuam.l.q̃ datur a iudice quando non est per testamẽtum.sed ad tutelam communem & curã ophanorum ac viduarum que indefense sint aut earum personarum que maxime ecclesiastico indigent adminiculo omnes clerici & monachi tenentur:recipere possunt etiaz de licentia episcoporum gubernacula ecclesiasticarum rerum.vt in.c.peruenit.distin. lxxxvj.de quo etiam infra tutela.§.iij. Nec quarto exercendo quascunq̃ negociationes quod propter hoc verbuz maxime notauit Panor.in.d.c.clerici officia:vbi dicit tex. clerici officia vel commertia secularia non exerceant:maxime inhonesta.vbi gl.dicit: imo nunq̃ de manu sua exeat pi alterius.de cele.mis.& in c.j.ne cle.vel mo.vbi dicitur quando nõ eget:secus si eget:quo casu vti potest negociationibus honestis & vicuz manibus querere.xcj.di.clericus:& c.j.de cele.mis.& in c.j.ne cle.vel mo.vbi dicitur q̃ negociari potest propter necessitatem quod intellige vt dictum est sed de hoc in §.sequenti.

¶ Secundo, queritur vtrum aliquod artificium vel alia honesta negociatio clerico liceat: et dico ꝓm Ray.quod si clericus eget.potest honesto artificio querere necessaria.imo ꝓm archie.sine hoc dum tamen propter hoc non desit ab officio diuino:di.xcj.per totum.de cõ.di.v.nunquam.ne cle.vel mo.c.j.nec obstat.d c.j.& xxxviij.di.per totum.vbi clericis omnio negociatio phibetur:quia ꝓm glo.in.c.canonum.xiij.q.iiij.emere charram pro libro cõferendo.vt sic lucretur victum non est negociatio proprie sed artificium:in iuribus autem allegatis prohibetur negociatio proprie. Potest etiam recipere possessiones excolendas ad quartam vel quintam partem & huiusmodi.seu ipsas ꝛducere ad subsentationem sui & suorum.ar.dist.lxxxvj. peruenit in verbo auaritie causa.vbi hoc sentit glosa.et in.c.clericus distin.xcj.ci satis concordat ꝓstien.& Panorm.potest etiam locare animalia vt oves et bones scilicet si hec habet exocimis vel sue

cessione aut alias sibi data: aut si habens pascua multa emit ea vt illa depascerẽt ad hoc autem si emit vt traderet ad cremẽtuz. vel aliud ageret in fraudem negociatõis ꝓm glo.Ray.& sum.cõ. Potest etiam vt addat carius:puta equi pullum nutriẽdum: vel tabulam vt imaginez faciat.quia in talibus nõ est negociatio sed artificiuz:vt notatur.xiij.q.iij.canonum.de cõ.dist.v.nũquã:& de his sum.cõ.li.ij.ti.vij.q.xlj.& titu. vij.q.ij.& iij.

¶ Tertio queritur que sit pena clerici negociatoris proprie:& dico q̃ mortaliter peccat ꝓm mẽtem doctorum:maxime Petri de pal.& archie.qui hoc arguit ex pena imposita:quia debet excõmunicari extra ne cle. vel mo.secũdum.quia pro quolibet mortali a quo quis nõ vult corrigi potest excõmunicari.xi.q.iij.nemo eꝓorum:alias incipit ꝓm instituta:& si non correxerit ꝯz deposit.xcj.dist.clericus.extra ne cle.vel mo. sed nec:ita tamẽ q̃ religiosi districti⁹ alias punianturvt in.d.c.sed nec:& in foro penitentie iniungi debet vel saltem ꝓfuli vt lucerum huiusmodi pauperibus erogẽt.xiij. q.vj.qui habetis:ad hoc tamẽ non tenẽtur zese.& Cay.in cle.j.de vita & honesta.cleri. licet Ioath.ibi teneat q̃ tenentur. Postquã autem quis tertio monitus non desisterit: pdit priuilegium clericale.de vita & honesta.cleri.c.fi.Quamq̃ vero doctores sint vtrãq̃ religiosus etiam comertus:vt dicit pe. de pal.& clericus in sacris.non autem cleri cus existens in minoribus. siue cõiugatus siue non:quia potest impune redire ad seculum & laicare.vt supra apostata.§.ij.maxime si nõ habet beneficium.Si tamẽ non est coniugatus cogi potest per priuationes priuilegij clericalis fori quo scilicet caueretur ne clerici verẽtur ex actionibus in persona vel bonis.vt.l.secũda.C.de episcopis & cleri.& de vita & honesta.clerico.c.fi. non autem forte per priuationem priuilegij canonis si quis suadẽte.xvij.q.iij.etiam per trinam monitionem:nec etiam per priuationes priuilegij fori quo ad hoc vt possint per laycum ꝓdemnari pro criminibus vel excessibus.criminaliter aut ciuiliter:quia clericus ꝓiugatus quem oportet secularib⁹ negocijs intendere.vt in capitulo ioãnes. de cle.ꝓiuga.hic gaudet si ꝓtraxit cum vna & virgine.& deseruit habitum ac tõsuram vt in.c.vnico.de cleri.ꝓiuga.libro.vj.Si vero sit ꝓiugatus cogi nõ potest per priuationem dicti priuilegij quo ad vexationem in persona vel bonis:quia ipso facto per contractuz matrimonij illud perdidit.vt in dicto.c.vnico.Et sicut existẽtes in minoribus & religiosi & clerici in sacris cõpelli possunt per dictam priuatiõem.

¶ Quarto.queritur per quem & quotiens necessarium in fieri dictam monitionem:& dicit Panormi.in capitulo cõtingit.el secũdo de sentẽ.excommu.q̃ fieri nõ debet per iudicem secularem:sed oportet eam fieri p episcopum.vel per habẽtem iurisdictionez episcopalem super monendum.nec refert vtrum eam habeat ex priuilegio. vel consuetudine.vel a iure secũdum glosaz in capitulo si clericos.de sentẽ.excõmu.lib.vj. Et dicit idem Panormi.in capitulo si.de vita & hone.cleri.q̃ oportet eam esse trinam: quia vbicũq̃ agitur de pena incurrenda.& iuis exigit trinam monitionem aut citationem:non sufficit vna peremptoria:vt voluit glosa notabilis in clementi.primo.de vita & honesta.clericorum.et Joã.an.in capitulo ex tue.de cleri.non residẽ.Et si obiecitur quia vbi a iure requiritur trina citatio sufficit vna peremptoria.que habet vlz trine:vt in lege treo denũciationes.C.quomodo et quãdo iudex.sum.ange.solvit.q̃ in citatione sufficit vna non in monitione:quia iura ita voluerunt:sed quia Panormi.de vtrocq̃ promiscue.et indifferenter vbiq̃ loquitur quãtum ad hoc:ideo dico q̃ vbi agitur ad penam non sufficit vna monitio pro trina.nec similiter vna citatio.nisi vigeat necessitas.vt dictum est supra citatio.§.primo.Si tamẽ fieret monitio etiam in penalibus per viam statuti valeret.quia statutum habet vim legis.et prelatus potest statuẽdo augere penaz iuris et infligere penã sine monitiõe verbali:alias requiritur monitio de ꝓstitu.c.ij.lib.vj.

¶ Quinto, queritur vtrum liceat clerico exercere officium tabernarij aut macellarij: et dico quod clericus. nec ministrare nec manducare aut bibere debet in taberna :nisi causa necessitatis in peregrinatione.xlviij.distinctione. non oportet.et capitulo nulli:et capitulo cleric: si autem officium tabernarij aut macellarij. facit publice. et personaliter: si tertio monitus nominatim.non desistat seu si postquam desistit illud reassumat: perdit priuilegium clericale omnino fiat coniugatus: etiam illud si quis suadente: si ve-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ro non sit ꝓiugatus ⁊ non incedit vt laicus sed habitum defert: perdit in rebus tãtũ: ⁊ si omnino incedit vt laicus per illud etiã in persona quãdiu predictis insiterit vt in clemẽ. prima de vita ⁊ honesta. clericorũ. si tamẽ tale officium dimittit. ⁊ habitũ recuperat: recuperat vtrũq; priuilegium tam ꝓiugatus q̃ſ non coniugatus ſm Imol. ibi post dominum Anto. ⁊ idem Pau. ⁊ glosa. Sed intellige q̃ nõ eodẽ modo reassumit priuilegium cõiugatus vt non coniugatus sed illud quo gaudet. vt in. c. vnico. de clerico ꝓiuga. lib. vj. Et dicit glo. in. d. clemẽ. inverbo clericos q̃ illa cõstitutio comprehendit etiam exemptos delinquentes in loco non exempto: cum per id iubsint diocesanis: nõ autem exemptos delinquentes in loco exẽpto: cum exciteat officium diocesanorum tãtum: maxime quia quãdo iura ista volunt super exemptos iurisdictionem tribuere. hoc exprimũt: vt in clemẽ. quia regulares. de suppl. negli. pla. Et ſm Cardi. ibi. hec monitio debet esse trina nec sufficit vna pro tribus: ⁊ nominatim. nec sufficit generalis ⁊ facta clerico tale officiũ exercenti. nec sufficit q̃ fiat ante tale exercitium. aut si exercet vnum horum officiorum non sufficit vt moneatur desistẽt ab alio nec erit locus pene. si exercet aliud.

6 ¶ Sexto. queritur vtrum sit locus dicte pene. si clericus exercet quidem predicta officia. sed nõ publice. vel nõ personaliter: ⁊ dicit glo. in ver. publice q̃ nõ: sed illa duo publice ⁊ personaliter cõiunctim requiruntur: vnde si occulte vel per alium hec exercet cessat pena sed non culpa. Geml autem in. c. j. eodẽ ti. libro. vj. dicit. q̃ aut clericus vult habere tabernam. vt personaliter administret in artificijs etiam inhonestis: ⁊ hoc est prohibitum. dist. xliij. nullũ: aut vult administrare in artificijs clerico permissis: ⁊ tũc potest habere. vt in glo. dist. lxxxviij. negociatorem: aut vult eam habere nõ vt personaliter ministret sed vt alij locet: qui exerceant ibi sua artificia: ⁊ hoc nõ est prohibitum: pro quo facit etiam tex. in. c. significãte de appel. vbi canonici habebant stallos in quibus carnes incidebãtur: cui etiã ꝓsonare videtur dicens: nõ sine ministerio: personaliter: qui si voluisset prohibere etiã per alium. hoc potuisset: de decimis. ad audientiam. Credo autem q̃ si clericus hec ꝓsonaliter exerceret sed ꝑ alio: adhuc tenet hãc cle. q̃ subest horror ⁊ vitias.

7 ¶ Septimo. vtrum clerici possint exercere officia prefatis vilioria. vt aptare pelles et huiusmodi: ⁊ dicit Pau. in. d. clemẽ. i. q̃ nõ ratione idẽtitatis rationis: ratio q̃ in his status clericalis dehonestatur: ar. l. athletas. §. ait pretor. ff. de his qui not. infa. nontamẽ incurrunt penam statutam ꝓtra exercentes officium tabernariorũ. Unde credo si sunt religiosi vel in sacris: q̃ mortaliter peccent exercẽdo ista publice secus oculte pro artificio ad victum.

¶ Octauo. vtrum liceat clericis facere officium histrionis: ⁊ dico q̃ vt colligitur ex c. clerici iuncta glo. de vita ⁊ honesta. clerici. libro. vj. qui dicuntur histriones ſm canones. vt de ꝓsecra. distin. ij. pro dilectione. dicuntur bufones ſm vulgare tuscum. secũdum Gallicum vero goliardi a gula cui solent esse dediti: ⁊ latine dicuntur etiam locuplatores. quasi locilatores in publicum. Faciunt enim spectaculum proprij corporis. quibus iudibrio gestus ⁊ habitus hominũ representant cũ comedijs vel sine. Et de his dico q̃ si hanc ignominiosam artem clerici per annum exercuerint: ipso iure carẽt omni priuilegio clericali: ⁊ similiter si minori quidem tempore. sed tertio monili non resipuerint. vt in. d. c. clerici. Ubi nota ſm Geml. ibi. q̃ vbi canon penam imponit ipso iure ex facto negatiuo: monitio non requiritur quãdo illi additur certum tempus: vt ibi si non desistant infrã ãnum. qui in hoc casu requiritur primus ⁊ integer. Et ex quo etiã nota. q̃ vbi ler vel statutum. dat certũ tempus. ad hoc vt pena committatur: intelligitur de tempore continuo. Nota vero hic q̃ Archi. quem sequitur Geml. in. d. c. clerici. dicit q̃ clericus in sacris ⁊ etiã monachus perdit priuilegium canonis si quis fuadente. xvij. q. iiij. Joã. autem mo. tenet q̃ perdunt solum existẽtes in minoribus: sed primum est verius. In oculto tamen: vt dicit ibi glo. vel causa infirmitatis. vel alterius honeste rei. causa loci aliquid facere nõ reprobatur: ⁊ facit quod no. Jo. de charitate. ⁊ his qui varijs vtũtur instrumẽtis. lxxxvi. dist. donare. in glo. hec glo. ex quo sic litigatur q̃ dicta pena ligat solum exercentem illam publice.

¶ Nono. vtrum liceat clericis arma portare. ⁊ dico q̃ non. nisi pro defensione eo modo quo dictum est supra bellum secundo. §. tertio. si autem relicto habitu clericali arma portauerint. ⁊ tertio moniti illa non deponunt: perdunt priuilegium clericale. dicunt. excommunicatio. in audiẽtia: tunc si ter si non sint moniti ⁊ innuiscent se tirannidi. et enormitatibus: perdunt ipso facto

Vt monet in rapto
verbo arma et cl. de
B. Jquo nõ judicis seculares
tenet fili

priuilegium clericale si quis fuadẽte ꝛc. de sentẽ. excom. perpẽdimus. ⁊. c. cum non ab homine de appella. c. primo. in prin. priuilegium autem fort non perdũt nisi post monitionem ſm aliquos. ⁊ facit. c. si iudex. de sentẽ. ex. libro. vj.

10 ¶ Decimo. vtrum liceat clerico iurare in manibus laici: ⁊ dico quod hoc nullo modo debet presumere. scilicet ad petitionem cuiuscũq̃ layci: nisi fuerit per iudicẽz ecclesiasticum requisitus. xvij. questione vltima. c. nullus.

11 ¶ Undecimo. vtrum clericus possit ꝓtrahere matrimonium: ⁊ dico q̃ si est in sacris cõtrahendo est ipso facto excommunicatus. ⁊ matrimonium nullum: vt infra excommunicatio. ix. §. xi. si vero est in minoribus. ꝓtrahẽdo cum secunda. vel cum prima sed non virgine. exuitur omni priuilegio clericali ⁊ addicitur seculari foro: ⁊ prohiberur sub pena excommunicationis deferre tonsuram. de biga. altrecationis. libro. vj. sed ꝓtrahendo cum vna ⁊ virgine. deferẽdo tõsuram ⁊ vestes clericales: retinet clericale priuilegium in duobus. vt dicum est supra clericus primo. §. vj. sed ista non deferendo retinet in nullo de cle. ꝓiuga. clerici. lib. vj. Utrum autem clericus possit esse iudex infra tabellio. §. iij. vtrum etiam possit vetari infra venatio. §. primo.

¶ Rursus de clerico quarto quãtũ ad bona tẽporalia.

Clericus quarto quantum ad bona temporalia. habere potest bona multiplicia que ad duo genera reducuntur: que sunt bona laicalia: vt acquisita iuritu persone: pura ex successione cõquisita ex industria ⁊ bona ecclesiastica cũ ecclesie vel ex eius facultatibus. vt de test. c. j. cum glo. Et aliquando clerici non habent administrationem q̃ ſm ge. in. c. ꝓsen. de offi. or. tunc est quando non habẽt beneficium cui sit assignata dos: ⁊ tunc dicuntur simpliciter beneficiati: vt sunt canonici ⁊ similes quibus id quod habent obuenit ratione persone: non quod habeant ꝓbendam in ecclesia distinctam: quia sic haberẽt administrationem.

1.q. ¶ Primo vero queritur vtrum clerici possint habere proprium: ⁊ dico quod sic vt patet. xij. q. i. episcopi. ⁊ si qua inueniuntur capitula contraria intelliguntur secundũ statum ecclesie primitiue: quando nihil ꝓprij possidebant: vel de religiosis qui renunciauerũt. ꝓprijs. Tñ ſm. s. tho. xxij. q. clxxxv. clerici non sic debent proprium possidere vt dum curant illud deficiant in spectantibus ad cultum diuinum.

¶ Secundo queritur vtrũ clericus habẽs 2
administrationem testari possit: et dico q̃ sic de laicalibus indubitanter. xij. q. iij. c. primo ⁊ secundo. ⁊ extra de testa. ad hec. et. c. quia nos. ⁊ hoc etiam si clericus sit in potestate patris: aut aui constitutus. C. de episc. ⁊ cleri. auten. presbyteros. licet secus sit in alijs personis vt infra peculium. De ecclesiasticis autem immobilibus aut mobilibus testari non potest secundum Innocen. in. c. cum in officio. de testamen. vt ibi. ⁊ in. c. ad hec. ⁊ in. c. relatum. el. ij. ⁊. xij. q. iij. c. primo. De consuetudine tamen clerici alicubi testantur de fructibus et rebus mobilibus ecclesie acquisitis: licet de iure sit contrarium. vt dictum est. Et secundum vltra. talis consuetudo valet: quia de his testari non est illicitum. nisi quia in fauorem ecclesiarum prohibitum: vnde etiam quia ratio suadet oppositum. vbi est consuetudo. hoc potest secundum eum. Et hec si sint modica secundum Panormi. alioquin consuetudo esset ecclesijs onerosa. quod adhuc limita si placet rationabiliter disponat in foro anime. et si dispositio non se extendat ad sacra vasa diuino cultui mancipata: que censentur qualibona immobilia vt. §. alienatio. §. vj. super quibus nullam non solum donationem sed nec alienationem facere potest. xij. q. ij. c. ij. et opposita consuetudo esset irrationabilis. nisi vasa essent superflua et transirent ad aliam ecclesiam et de alijs mobilibus satisfieri necessitatibus non posset. Et idem videtur de alijs mobilibus preciosis diuino cultui dedicatis. ar. c. ij. de testa. De rebus autem immobilibus consuetudo non valeret: quia esset onerosa ⁊ irrationabilis ⁊ reprobata a iure: cum ista alienari non possint sine illa solemnitate. de qua. xij. q. ij. sine exceptione.

¶ Tertio queritur vtrũ clericus habens 3
administratiõem donare possit causa mortis vel inter viuos: et dico quod de bonis laicalibus donare potest sicut et testari de testa. quia non: de ecclesiasticis autem mobilibus et fructibus perceptis. potest in egritudine constitutus modo si ex compos mentis dare pauperibus: et religiosis lo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cis: ⁊ his qui sibi honeste seruerint: siue sint
siue non sint affines: vt in capitulo ad hec.
⁊ in capitulo relatum. el secundo. de testa-
men. ⁊ idem potest ex iusta causa dum sa-
nus est: dummodo temperate. de donatio.
ceterum. ⁊ capitulo ad apostolice. Nota ta
men secudum Panormi. in capitulo cum
in officijs. de testamen. quod non potest cle
ricus de rebus predictis donare aut alio
modo disponere. nisi in quattuor casibus.
¶ Primo. quando tantumdem de suo expe-
dit in vtilitatem ecclesie. xij. questione scda
si quis. ⁊ questione. v. si episcopus: quia in
hoc casu posset etiam testari: imo si nõ te
staretur heres posset petere: facit. c. de mul
ta. ⁊ quod ibi notatur de prebendis: ⁊ lege
que omnia. in fine. ff. de procura. ⁊ glo. in. l.
si non sortem. §. si centum. ff. de condi. inde.
¶ Secundo. quando hoc habet consuetu-
do secũdum Hostien. ⁊ Jan. in dicto capi-
tulo si episcopus quod Panormi. intelligit
de rebus mobilibus ⁊ modicis: ⁊ in limita
etiam vt de testamento dictum est. §. prio-
re quo casu etiam testari posset.
¶ Tertio. quando donat intuitu ecclesie:
quam clericus etiam in egritudine facere
potest: vt in capitulo ad hec. ⁊ in capitulo
relatum. el secundo. de testamen.
¶ Quarto. quando vult remunerare hone-
sta seruitia: tam a consanguineis & ab ex-
traneis recepta. vt in d. capitulo relatum
§. licet. Summa ange. addit. quinto. quã-
do dat locis pijs ⁊ religiosis. ex. d. c. relatu:
sed hoc sub tertio membro continetur. No
ta vero practicam secũdum Panormi. vbi
supra quod si clericus vult aliquo illorum
quattuor respectuum vltimorum dare: fa-
ciat dum viuit ⁊ non relinquat: quia nõ va
ter dictum capitulũm ad hec. sed hoc dictũ
fallit ratione consuetudinis. De donatiõe
autez causa mortis. vide infra donatio. iiij.
§. iiij.

¶ Quarto vtrum clericinon habentes ad
4 ministrationem sed simpliciter beneficiati
possint testari: ⁊ dico quod ge. in. c. presen
ti. de offi. ordi. libro sexto. dicit quod archi.
in capitulo statutum. de rescrip. libro sexto
tenet quod clerici non faciunt fruct⁹ suos
qui superfunt deductis expensis: allegans
capitulum primum. xij. qõ. iij. ⁊ ita intelle-
xit barto. bri. illum canonem: ⁊ sic patet q⁹
res acquisite de bonis ecclesie non sunt cle-
ricorum: quia clerici debent ea que supsunt
deductis necessarijs: pauperibus erogare
a⁹s inque assũt. Et quod acquisita sint in
prouisione ecclesie patet. xij. q. j. episcopi. ⁊
consequenter de acquisitis solus vsus com
petit eis: sed fateatur quod clerici sunt per
ceptores fructuum domini: ⁊ habent eos
proprietatem quantum ad fidem ⁊ debitã
dispensationem sibi ⁊ suis faciendam. Et
istam partem archi. geminiamus vera ere
dit quam optime probant iura que allega
tur: quia non dicuntur domini sed procura
tores: ⁊ pro hoc est textus optimus. xij. q. j.
clericus. ⁊ istud tenet glo. in capitulo. quia
nos. de testamentis. Videtur igitur suppositis
ad quesitum sic dicit ge. Secundum glo. in
dicto capitulo presenti. clericus non habẽs
administrationem. sed simpliciter ⁊ pson
liter beneficiatus invita ⁊ in morte compa
ratur vsufructuario quantum ad facẽdũ
fructus suos: ⁊ de ipsis perceptis testari po
test: ⁊ ei ecclesia succedit quantum ad hoc
ab intestato. quam glo. quidam sic intelle
gunt. quod quilibet habens beneficium
simplex testari possit quod dicunt falsum
esse. ⁊ contra. capitulũ. relatum. quod lo
quitur in canonico ⁊ consequenter haben
te beneficium simplex: qui tamen vt ibi pe
tet: testari non potest: et hoc inquit fate
or: sed glosa. recte intellecta est verissima.
⁊ id non dixit: sed beneficiatum posse te
stari tria requirit. Primo quod non ha-
beat administrationem. Secundo quod
beneficium sit simplex. Tertio. quod fe
lud sibi obueniat personaliter tantum: ⁊
consequenter tales fructus sint sibi con-
cessi ratione stipendij personalis: quibus
concurrentibus poterit testari. Ex his in
ferrtur primo. quod canonicus habens
prebendam distinctam in ecclesia de fru-
ctibus eius testari non potest. cum habeat
administrationem. ⁊ hoc expresse voluit
Innocẽ. in capitulo. nouum genus de de-
cim. ⁊ est casus in. dicto capitulo. relatum.
Et secundo quod canonicus testari potest
de quotidianis distributõibus: quia dan-
tur propter stipendium personale. ⁊ pro
diurno labore. vt in capitulo. primo. d. cle.
non re. libro sexto. vnde de hoc testari po
test sicut mercenarius ⁊ rusticus de lucro
operis diurni: ⁊ ita intelligi poterit ista
glosa. quia talis quo ad istas distributio-
nes est beneficiatus.. simpliciter ⁊ perso
naliter: quia datur pro stipendio perso-
nali tantum nec habet rerum admini-
strationem: vnde tales distributiones so-
luuntur per capitulum singulis. Et hanc
partem videtur tenere pau. dicens. quod
ea que recipit clericus intuitu seruitij pe
sonalis tantum: transmittit ad successores

Et tertio quod si prebende non sunt distin-
cte in ecclesia. quia omnia veniunt in com-
munl. ⁊ postea distribuũtur singulariter tã
tum pro quolibet. q⁹ etiam de istis possit de
iure testari. Et quarto quod habens capel
lanias in ecclesijs ad nutum remouibiles.
que non dantur eis in titulum. sed dat eis
certum stipendium in anno in pecunia: de
tali stipendio testari possint. c. quia nos. et
c. relatum. de testamen. quia datur eis in-
tuitu persone ⁊ pro suo labore. Et sic allo
modo intelligi posset. d. glo. quia tales sunt
simpliciter ⁊ personaliter beneficiati. abs-
q⁹ alia administratione. Et quinto infert
quod sacerdotes qui sunt in consortijs ciui
tatum sicut Bononie. vbi habentes benefi
cium in ciuitate ponuntur in quibusdam
consortijs ⁊ vniuersitatibus. ⁊ conuenunt
in certis ecclesijs ad certam missam cele-
brandam. habentes possessiones illi cõsor-
tio deputatas. de quarum fructibus datur
tantum venienti ad illam missam: possunt
testari de talibus: quia dãtur rõne seruitij
personalis. ⁊ non principaliter intuitu eccle-
5 sie. hec ex Semi. in. d. c. presenti.
¶ Quinto. vtrum tales clerici non haben-
tes administrationem donare possint: in-
quantum ad ea de quibus testari possunt.
que scilicet proueniunt eis ratione perso-
ne: siue inquantum non sunt administrato-
res: quia maius est legare quam donare.
vt patet ex dictis: et vlterius si qua habẽt
de quibus testari nõ possunt. vt quia respe
ctu aliquor habẽt administrationẽ. de illis
quia ⁊ administratores.
6 ¶ Sexto. queritur vtrum id quod dictum
est clericum posse disponere de acquisitis
intuitu persone. puta ex successione cogna-
torum vel donatione amicorum. seu indu-
stria sua: puta doctrina vel artificio. habe-
re locum in omni clerico ⁊ omni casu: ⁊ di-
cam. C. de episcopis ⁊ clericis. limitat hoc
verum esse in clericis inferioribus non au
tem in episcopo etiam si esset cardinalis vt
addit Bald. ibidem: ⁊ idem de prelatis ec-
clesiarum regularium. ⁊ est ter. in dicta au
ctẽtica qui solum concedit q⁹ predicti di-
sponere possint de acquisitis ante episcopa-
tum vel prelationem. ⁊ de acquisitis in epi
scopatu vel prelatione. per cognationem vt
q⁹ ad quartum gradum: de reliquis vero
qualtercunq; acquisitis disponere nõ pos-
sunt sed acquirunt ecclesie. Communis au
tem opinio tenet contrarium vt infra lega
tum. secundo. §. primo.
¶ Clericus autem potens de aliquibus dis-
ponere ad libitum. hoc non potest in mu-
tis casibus. in quibus ecclesie tenetur. Pri
mo si dolo vel culpa ecclesiam lesit intelli
gendo tamen secũdum Innocẽ. in dicto ca
pitulo cum in off. de culpa non leui. quam-
uis ipsum teneri etiam de leui culpa sit te
xtus apertus. C. de arbitrio tute. l. quicquid
facit. ff. de administra. tu. l. si res. ⁊ glo. in. c.
ea que. de offi. ordi. ⁊ idem Hostien. ⁊ tamẽ
eadem glos. dicit quod non tenetur de ne-
gligentia nisi sit crassa. idest lata. que tamẽ
negligentia est culpa: vnde videtur quod
teneatur de leui culpa si delinquit scienter.
⁊ solum de non leui si ignoranter siue ex ne-
gligentia: ⁊ de hoc infra dolus. Secundo
si de bonis ecclesie alicui fecit gratiam se-
cundum Innocentium. vbi supra qui alle
gat. l. cum ostendimus. ff. de fideiusso. tu. ⁊
C. eodem. l. ij. ⁊ vltima. Tertio si passus est
propter negligentiam suam rẽ ecclesie pre
scribi secũdum Panormi. in capitulo ex pre
sentium. de pigno. qui allegat. c. placuit. el
secundo. xvi. questione. iij. Quarto si reddi
tus conuertit in vsus inhonestos. xij. que-
stione. iiij. capitulo primo. Quinto in casi-
bus in quibus dicetur quod clericus tene
tur ad restitutionem. In istis enim casibus
primo tenetur ecclesie satisfacere. antequã
aliud disponat: quia prius sunt reddenda
debita & beneficia pstanda sicut magis te
netur homo soluere creditori ceteris pari-
bus q⁹ amicis benefacere.
¶ Septimo queritur que est ratio q⁹ cleri-
cus aliqua donare potest ⁊ non legare: ⁊ di
cit Panormita in capitulo ad hec. de testa-
mẽ. hanc esse rationem: quia testamentum
morte confirmatur. de celebratio. missi. cum
marte. ⁊ consequẽter effectus conferitur in
tempus quo clericus non est futurus pre-
latus: ideo non potest de aliquo disponere
in testamento ex facultatibus ecclesie: quã
do autem vult disponere dum viuit nõ pro
hibetur: quia hoc facit tanquam administ
rator ecclesie.
¶ Octauo. queritur quid iuris sit de acqui-
sitis intuitu dignitatis clericalis. puta pro
missis dicendis: ⁊ Panormi. in capitulo cũ
in officijs. de testa. recitat. quod Pet. vt re-
fert Cy. in dicta auctẽt. licet etiam. C. de epi-
sco. ⁊ cleri. voluit q⁹ de his clericus testari
possit: quod Hosti. ⁊ Inno. placet in. c. quis
nos. de testamẽ. qui dicunt q⁹ si clericus ali-
qua ratione officij acquisiuit: puta quia

Casus in quibus non licet clerico de suis disponere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuit capellanus alicuius principis.qui et multa donauit:de talibus potest ad libitum disponere:quod Panor.vbi supra limitat.nisi qui dedit promissis dicendis dederit tanq̃ parrochiali sacerdoti quo casu disponere nõ posset.Et ex hoc infert panor.ad questionem numquid ex relicto promissis dicendis debeatur episcopo canonica portio:ꝛ dicit attendendas fore consecuras.an relinquens vel donans respectũ habuerit ad ecclesiam vel personam:quia forte relinquens aut donãs suo parrochiali.hoc non fecisset nisi fuisset proprius parrochialis:secꝰ si nulla qualitas suggerat ecclesiam esse consideratam:sed personam dumtaxat.

9 ¶ Nono.quid de acquisitis per sacerdotẽ.ex iniunctione penitentiariuz quas imposuit parrochianis:et dicit Innocen.in.c.cũ inter de verbo.signifi.quod debent esse ecclesie:ideoq̃ de eis disponere nõ potest ad libitum.

10 ¶ Decimo.queritur quid de eo quod quis suasione prelati reliquit prelato:alias relicturus ecclesie an illud sit ecclesie vt de eo prelatus disponere non possit :et dico quod cinus formans hanc questionem in tutore dicit quod non tenetur.si ad sibi relinquendum induxit blando sermone.ar. in.l.fi.ff.si quis alij pro.test.vbi patet talẽ non committere delictum.si vero induxit dolo seu fraude.ecclesie tenetur ad interesse. Panormi.autem in.c.ij.de pecu.cle.dicit quosdam tenere quod non potest disponere sed ecclesie restituere tenetur.per l.quicquid.C.argu.tu:et est text.cum glos. quod tenentur restituere simpliciter.xij.q. iiij.quicunq̃:vbi patet quod prelatus tenetur ecclesie ad interesse. quando ei potuit querere et neglexit ad instar tutoris. vt in dicta.l.quicquid.et in.l.pupillorum. C.de adm:i.tu.nec enim debet vtilitatem suam preponere vtilitati ecclesie:sicut nec tutor vtilitatem suam vtilitati pupilli.l. tutor secundum dignitatem.§.primo.ff. de admi.tu.l.si vt certo.§.commodatum. ff.commo.l. quod nerua.ff. depo.vij.q.i. presentium et.c.placuit. Panormita.autem : vbi supra consentit cino . cui et ego consentio quantum ad tutorem:quia non tenetur plus pupillum q̃ se diligere.aut bona eius q̃ sua.argu.de iureiur.peritio: et de pe.distin.ij charitas:consentio etiam oppolite opinioni in clerico vel prelato. quando suam vtilitatem temporalem procurat cum iactura ecclesie. quo casu proprie loquitur .dicto.c. quicunq̃ quando scilicet clericus verebus vel augmento ecclesie auget propriam facultatem .ita quod ea in quibus ius habet ecclesia vt deseruiant commodatibus ecclesie convertit ad seruiendum commoditatibus suis:vt si ex redditibus ecclesie colat suas possessiones ecclesiasticas relinquens suas facultas:et idem in tutore. In presentiarum casu consentio iterum cino. et Panormi. quia non est ecclesie ius acquisitum propter solam intentionem testatoris nec ipse tenebatur tunc procurare bonum ecclesie cum sine peccato facere potuisset :ergo potuit procurare suum.cum nulli faceret iniuriam.

¶ Undecimo:quid de eo quod relictum est clerico non habenti prelationem aut administrationem ecclesie: et dicit fin Panormi.in.dicto.c.cum in officij ꝛ decretis. requisisti.quod presumitur factum intuitu persone in dubio:quia non est verisimile quod intuitu ecclesie reliquisset et quia ecclesie non habet administrationem:quod verum est nisi per coniecturas contrarium probaretur:vt in.c.requisisti de testamentis . Secus autem si habet administrationem.

¶ Duodecimo.vtrum clericus qui rem ecclesie ex industria meliorauit possit de tali melioratione disponere quasi de re sua:dico q̃ non.sed illa cedit ecclesie:facit capitulum inquirendum ꝛ.c.si quis de pecu. cle.et ratio est quia ad hoc tenetur si de eius fructibus viuit:secus autem si de suo meliorasset.

¶ Tertiodecimo.vtrum clericus habens patrimonium in titulum possit illud alienare ad libitum. sine solennitate requisita in alienatione ecclesiasticorum bonorum de qua.xij.q.ij. sine exceptione:et dico quod secundum Joan.ꝛ Soff.alienari non potest sicut nec alia bona beneficij spiritualis:licet illi patrimonio non adhereat ius spirituale ad heredes non transmissibile : vnde mortuo clerico extinguitur causa priuilegij . sicut fundus dotalis alienari non potest durante matrimonio.qui tamen matrimonio soluto transit ad heredes. Sed Hostien.distinguit. quia si clericus est ordinatus simpliciter . potest de patrimonio ordinare ad libitum secus si expresse ordinatus est ad titulum patrimonij:ꝛ idem videtur sentire ge.in.capitulo si episcopus de prebend. libro sexto.dicens quod clericus ordinatus ad titulum sui patrimonij si expresse assignatur ei sic quod transferis in rem ecclesiasticam de eo disponere non potest.et idez Joan.an.ꝛ Joã.de ligna.si vero assignatur tacite:tum licet episcopus non teneatur ei prouidere ex quo habet vnde viuat.tamen ad illud ordinatur expresse excipit vnuz casum in quo licite de eo disponere potest ad libitum scilicet si deinde consequatur beneficium spirituale:quia eo casu cessat ratio alienationis cum possit ex beneficio viuere.Et hec secunda opinio de rigore iuris est verior:licet primam sit benignior ꝛ equior: ne mẽ in capitulo episcopus.de prebend.quod in alienatione tali episcopi consensus non requiratur.Et si queratur quid operetur ordinatio ad istum titulum ex quo fieri potest hec alienatio.dico quod satisfit iuri vt non videatur ille promotus sine sustentatione: ꝛ si deinde vendat non reprobatur in clerico voluntaria sed coacta paupertas.

¶ Quartodecimo queritur vtrum clerici ꝛ religiosi possint de bonis aduenticijs sine patris assensu disponere:et dico pro fundamento questionis quod secundum Panor. in capitulo.quia nos.de testamen.ꝛ in capitulo constitutus.de restitutio.in integrum. peculium quod in laico est aduenticium in clerico est quasi castrense:vnde licet sit filiusfamilias.tamen vsufructus non acquiritur patri.Et hoc tenuit Hostien.in dicto capitulo quia nos.et casus est in autenti. presbyteros.C.de episco.ꝛ cler.vbi dicitur quod res ad dominium clericorum venientes sint eius ad similitudinem castrensiuz vt testari possint.Quod Panormi.dicit in dubitatum quando clericatus adheret tẽpore delationis bonorum.vt per eum patet in capitulo constitutus.de in inte. restit. Ad questionem igitur dicit Panormita. quamdiu de bonis aduenientibus ingresso monasterij:indistincte acquiruntur monasterio:tum quia amplius non est filius i potestate patris:et sic non acquiritur vsufructus patri:tum quia clerici ꝛ religiosi sunt priuilegiati super bonis aduenticijs vt sint eis castrensia vel quasi per dictam autentisier in bonis acquisitis prius vt statim per ingressum gaudeant illo priuilegio per dictam autem:ꝛ sic pater priuabitur vsufructu illorum bonorum etiam in vita sua: q̃ intelligo quando filius hoc expresse disponit:alias stabo dispositioni autẽ.si qua.C.de sacrosanct.eccle.non obstante.capitulo .licet.de sepultu.libro sexto.quia illud loquitur in laico non in clerico aut religioso.hec ex illo.

¶ Quintodecimo vtrum clericus possit de bonis ecclesie dotare sorores vel alere parentes:ꝛ dicit Panormita in capitulo.peruenit.de arbi.quod sic.vel etiam alias consanguineas:quod probatur per.c.primum de cohab.cle.ꝛ mul.ꝛ per glo.cum text. in.c. omnino confitemur.xxxi.distinctio.vbi dicit glo.quod clericus habens prozem vel filios potest eos pascere de redditibus ecclesie.ꝛ consequenter a fortiori dotare:si causa doris sit fauorabilior q̃ alimentorum.vt notat cy.ꝛ facit quod notatur in.l. cum in plures.§.penulti.ff.de administra.tuto. et ꝛ in.l.non omni.C.eodem titu.in glo. Hoc tamen limitat intelligo si ipse indigent vt in glo.dicti capituli omnino.ꝛ non ad pompam vel altum statum.arg.eorum que no. xlij.distinctio.in principio.quia sicꝛ dantes q̃ accipientes tenentur ad restitutionẽ xvj.questio.septima.peruenit.ꝛ no.matth. ꝛ cardi.in clemij.de vita ꝛ honesta.cler. Hoc tamen quod accipientes teneantur ad restitutionem:limitis quando clericus nõ ecꝛ soluendo:alias non si acceperint de rebꝰ que alienari possent ad libitum clericorum secundum vlde.et placet addito.vel si soluere nolleꝛ:licet alij velint indistincte quod teneantur quod esset turpius. Ratio autez omnium istorum est:quia clericorum bona superflua sunt pauperum: inter quos primi sunt conluncti ceteris paribus:vnde quod tenet summa rose.indistincte.f.q̃ clerici de bonis ecclesie possint consanguineos in studio sustentare:non est verum indistincte sz si indigent.

¶ Sextodecimo queritur vtrum clericus habens sufficiens patrimonium possit illo seruare heredibus et viuere de beneficio:ꝛ dico secundum Richar.in quol.iij.questio. ex.quod habens patrimonium sufficiẽs ad necessitatem nature solum: potest recipere beneficium secundum exigentiam status ꝛ persone:habens vero patrimonium sufficiens etiam ad hec ꝛ ad elemosynas multas faciendas:si recipiat beneficium vt beneficium dispenset non peccat modo sit idoneus: si vero recipit illud non intendens ecclesie deseruire:sed amicos ditare ꝛ magis honorari ꝛ viuere delicatius mortaliter peccat.facit capitu.clericos.i.questio.secunda. ꝛ capitulo se.immo in dicto capitulo cleri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cos.dicit Joan.quod seruiendo ecclesie si bona eius consumit ⁊ et cupiditate suum patrimonium seruat peccat mortaliter.et facit text.in.capitulo.quoniam in fin xvj. questione.i. Alias autem seruiendo ecclesie licet viuere de ecclesia ⁊ suis heredibus seruare patrimonium secundum Innocē. in.capitulo.episcopus de preben.⁊ communiter hoc tenent docto.⁊ idem hostien.et Panormi.ibi.dummodo honeste viuat:et idem ꝓ ꝓ.addens.si deseruit ecclesie:cui si non deseruiat vel si in malos vsus expendat peccat mortaliter. Nec obstat.capitulū.pastor.j.questione.ij quia secūdum Innocen.intelligitur quando clericus vellet de beneficio viuere ⁊ auare thesaurizare de patrimonio:secus si vult illud pro heredibus conseruare. Non obstat etiam.c.vltimum.xvi.questione.j. vbi dicit ysero. in fine.quod qui bonis parentum subsentari possunt.si quod est pauperum accipiunt sacrilegium incurrunt:quia fm ꝓ ꝓ.intelligitur cum extrema necessitas pauperum hoc requirit:vel secundum hostiē.sensus est quod de superfluis debent clerici largas elemosynas facere etiam si necessitas nō sit extrema:⁊ hoc magis congruit:aliquin nō esset differentia inter clericos ⁊ laicos ⁊ eorum bona. Quantum vero ad debitum personale dicit dominus Ant.in.c. olim nobis.de resti.spo.q illud soluere potest de fructibus ecclesie.⁊ facit.c.peruenit de fideiuſ.sed Archid.in.c.statutum de rescrip.libro sexto.tenet contrarium. cuius dictum Panormi.in.dicto.c.olim verum limitat quando debitum est contractum pro delicto vel patrimonio. et sic seruandum est.

17 ¶ Decimoseptimo.queritur quis succedat clerico ab intestato : ⁊ dico quod in bonis ecclesiasticis succedet ecclesia:in aliis consanguinei secundum ordinem iuris.xij.q. iij.quicunq.⁊.questione.vltima.capitulo vltimo:quibus deficientibus succedet ecclesia : de suc.ab intesta.c.j.Dicit tamen Panormi.in.c.relatum de testā.q acquisita per canonicum intuitu ecclesie seu prebende:non cedunt successori in prebenda: imo nec episcopo fm Pisa.sed ecclesie capitulo:sed vbi beneficiatus non est de congregatione sed habet beneficium omnino seperatu:puta quia est rector ecclesie parochialis.vel prepositus.seu archidiaconus.non beneficiatus a capitulo:tūc bona acquisita intuitu beneficij cedunt successori ⁊ non capitulo. Ratio diuersitatis est:q canonico datur prebēda ex bonis communibus capituli principaliter : vt inde sumat necessaria.non autem vt sit administrator ecclesie : vnde si qua remanent vltra prebendam debent cedere capitulo cuius sunt omnia bona prebēdarum:sicut est vt successor habeat corpus prebende.⁊ capitulum administrabit bona quesita sicut alia bona communia. Alij vero beneficiato per se extra cōgregationem datur bēficium rāōe administratoris eius seu ecclesie:vnde quemadmodum administrare habet bona cōmunia ecclesie:ita ⁊ hec iuitu ecclesie questa.

¶ Decimooctauo.queritur quid faciēdum est in successiōe ab intestato.si nesciatur vtrū reo fuerint ecclesie vel persone : et dico ex mente Joā.an.in.c.vt vnusquisq de pecc. ⁊ aliorum doct.q presumuntur omnia esse ecclesie:poterit tamē heres pbare q fuerint bona persone. Sed si ostat clericū reo habuisse que non erant ecclesie sed persone.⁊ dubitatur que sint ille : presumitur pro eo qui est in possessione rei de qua est questio : vnde si post mortem ecclesia est in possessiōe:pbatio incūbit hēdibus:⁊ econuerso si hēdes sunt in possessione : pbabit ecclesia.ar.xij.q.iij.c.j.⁊.q.v.c.j.in fi.et si possessio est omnino ꝓfusa ⁊ nihil pbat: si statur in dubio:equalis dz fieri distributio inter ecclesiam ⁊ hēdes : nisi forte quis ex suo ecclesie factus sit clericus:q tamē fiet vt dicitur in.c.ij.de succes.ab intestato ita q peculium decedētis in quatuor partes diuidatur.q singule assignētur ecclesie pauperibus:⁊ parētibus:⁊ si nō sunt parētes.ea illam partē recipiet in vsum ecclesie conuersurus.

¶ Decimonono.vtrū clericus ꝑbēdatus teneatur facere quattuor partes ⁊ reddit bus ecclesie ⁊ oblationibus fidelium fellicet episcopo.pauperibus.ipsi sacerdoti ac clericis.⁊ fabrice.sicut volūt antiqua iura. vt in.c.quattuor.⁊ in.c.cognouimus.⁊ se. xij.q.j.⁊ dico colligēdo ex Panormi.in.c. j.de ecc.edi.q stādum est ꝓsuetudini quo ad quartam episcopi ⁊ fabrice.q valet pātis iuribus derogare:nisi qn fabrica remanet derelicta.quia tūc eēt irrationabile:⁊ nō valeret:⁊ ꝓhr tenerentur dare quartam ⁊ intelligē quando reddūtur supflua detractis necessarijs. Quantum ro ad quartam pauperum nulla valet consuetudo in prarium quin teneatur:imo plus dico q non solum quartā.sz omnia supflua necessitati teneē erogare pauperibus sub pena peccati mortalis nisi in duobus casibus:primo si egeat fabrica.vel secundo si dei cultum in trema necessitate occurrente.arg.eorq que no.in.c.dudum.ei.secundo.de ele.⁊ in.c.cū ⁊.xxij.q.clxxv.si ista bona sint distincta.sicut debentur predictis:⁊ aliquid sibi retinet episcopus quod debet pauperibus vel ministris vel in diuinum cultum erogare: peccat mortaliter restitutioni obnoxius: si vero distincta non sunt eius fidei committitur:⁊ erit veniale si deficiat in modico qō bone fidei non repugnet:mortale vero i excessu notabili.

20 ¶ Vigesimo vtrum clericus conuertēs fructus beneficij in vsūs inhonestos peccet:et dicit ray.q si ecclesiastica bona det consanguineis diuitibus.f.vltra statum eorum et non vt pauperibus fm.ꝓ ꝓ.et meretricib⁹ vel histrionibus ⁊ similibus pauperib⁹ de bia a raptor est:quia quicquid habet pauperum est.xvi.q.i.c.ij.vnde peccat mortaliter ⁊ restituere tenetur ecclesie secundū panor.in.c.cum secundum.de preben.si habz ij.quia de altari debet viuere non luxuriaiicita concupiscentia.di.xliij.in princi.limitat restituere tenētur qui accipiunt ab eis indebite:nec sufficit secundum hosti.quod restituat de fructibus beneficij nisi quatenus subtraheret sibi necessaria. Et hec vel indistincte.vt tenet summa ange.sed quantum ad peccatum mortale limitasi sit magnus excessus secundum.s.tho.vt.ꝓ.priore restituendis duobus:primo quod excessus sit magnus:secus si modicus secundum hos. in summa de pe.⁊ re.⁊ asten.lib.j.ti. xxxv. ⁊ fran.de pia.in tract.de resti.secundo si bona sunt distincta.vt.ꝓ.priore.ita scilicet qō aliqua distincte sint pauperum saltē principaliter licet consequenter sint ministrorum vt bona hospitalium:⁊ aliqua principaliter ministrorum vt bona prebendarum et beneficiorum.ad.s.s.tho.vbi supra.⁊. xxij. q.clxxv.ar.vij.videtur tenere q non simpe necessitate salutis restituere.sed solū q sit mortale.⁊ idem archie.in.ij.parte.ti.q.c.i. ꝓ.fi.⁊.ꝓ.ꝓ.⁊ idem prepositus.xliij.di.vide restitutio.ij.ꝓ.v.in p:in.

21 ¶ Vigesimo primo vtrum restituere teneātur male accipientes ab ecclesiasticis personis:⁊ dicit ray.⁊ hostien.quod fornicarie ⁊ huiusmodi turpes persone tenentur restituere ecclesie nisi acceperint cā elemosine in summa necessitate quod licuit.lxxxvj.distinctio.pasce.⁊ si mulier tenentur diuites ⁊ potentes qui acceperunt per fraudes minas importunitates ⁊ huiusmodi:⁊ clericū qui dedit redimendo suam vexationem excusatur.extra de ſy.dilectus primo nō tenētur vero si acceperunt propter aliam honestam causam vel necessariam vt ratione hospitalitatis vel elemosine:vt qt casu fortuito aliter habere non poterant. Et idem est si erant bene meriti ⁊ honesti viri:pertim qui iam impenderant ecclesie seruitia: defendēdo vel patrocinādo vel elemosinas faciendo:quia talibus ecclesia rependere tenetur.xij.q.ij.quicunq.ꝓ ꝓ.tamen dicit q qui extorsit per fraudem:minas: violētiaz et huiusmodi tenetur etiam si clericū sit soluendo:alij vero solum si clericus propter huius donationem factus sit non solūdo addē vel soluere nolit:tutius tñ est q indistincte oēs teneantur.

¶ Vigesimo secundo queritur cui restituere teneatur qui accepit indebite ab ecclesiastico.⁊ dico fm ray.quod ei qui dedit quando non turpiter dedit sed timore vel huiusmodi.alis autē auctoritate iudicis penitentialis debet fieri ecclesie cui ablatum est.ita q non illi qui dedit nisi in casu predicto sz successori vel superiori.vt dicit hostien. vel in vtilitatem ecclesie conuertatur:vel secundum glo.ray.detur pauperibus illius loci si videbitur expedire:puta quia ecclesia est abundans:Quod vero dicitur de auctoritate iudicis penitentialis glos.Ray.limitat si super talibus hz disponendi potestatem:vnde pisanus hz auctoritate superioris sed non credo necessarium.

¶ Vigesimo tertio vtrū clericus dimittēs officium sine cā rōnabili teneatur restituere fructus interim preceptos ab ecclesia.et Jo.cal.in.c.j.de cele.mis.concludit q sic:tū q iste effectualiter nō residet:non residens a sit priuatur bēficio ⁊ fructibus de cle.nō re.c.pe.tum etiam qt ꝓpter officiū dat beneficium.de rescrip.c.ſi.li.vj.vbicūq autez aliquid datur ob cām cā non secuta ſlis potest repetī.ff.de condi.ob tur.cām quasi totum. Sed panor.in.d.c.j.hanc opinionē nimis rigida dicit nec eam sēq dūm cat.qt iure non pbatur. Et ad primum ptra possumus dicere q licet clericus non residēs privetur beneficio:non tamen teneatur arta ri vt fructus restituere teneat.de cle.nō re. ex parte:pz de eo qui p annum nō resedit:

Universidad de Deusto
Biblioteca

& occasione tituli quem habet.donec priuetur percipit fructus:& si non seruiuit iste dicendo officium.tamen seruiuit ecclesieyniuersali in ordine clericatus. Ad secundum dicitur q̃ beneficium non datur simplr̃ ꝓpter officium.sed etiam vt clericus assumptus in partem domini de patrimonio domini viuat:& nõ mendicet.xcij.dist. diaconi de prebẽ.c.ij. Alia tamen opinio tutior est in foro ãime.nec ex illo. Et sic fm hec determinat sum.rof. Summa vero ang. tenet q̃ restituere tenetur.& q̃ iz illa opinio sit rigida est tamẽ vera:nec respõsio panor. ad cat.est valida:quia iz dentur clerico reditus vt viuat.non tamẽ vt viuat simpliciter sed fm cultum dei :& idem inquit tenet Laud. in clerico vacante voluptatibus. Ego vero dico q̃ opinio Panormi.est vera quia fm mẽtẗ.s. Tho.in quol.clerico malo tenẽtur subditi exhibere decimas.quod etiam patet in.c.tua nobis de deci.vbi decime mandantur reddi clericis nesꝗ ergo illas restituere non tenetur.Et quantum ad rationem quam sum.angel.dicit insolutaz dico verum esse.sed ego soluo & dico primo q̃ officium ꝓpter quod datur beneficiũ nõ est solum hore canonice.sed est ministratio sacramẽtorum.& ꝓfiteorum:& verbi dei.& de cantatio diuinorum tempore quo populus ꝓfluit:quomodo dr̃ quis suspensus ab offõ seu iurisdictione vel administratione:dico secũdo q̃ datuz ob causam ea non sequuta potest repeti.quãdo erat causa totalis vel saltem principalis dandi:secus si fuit partialis aut secundaria vt in proposito:quia beneficium non datur principaliter sacerdoti vel clerico vt psallat.sed vt celebret & absoluat ac cetera faciat ordinis sacerdotalis:vnde beneficiati non sacerdotes.vbi est cura.infra certum tempus tenentur ordinari ad sacerdotium.Et preterea beneficium non datur sub ꝓdictione sed sub modo:vnde modo non seruato adhuc fructus sunt beneficiati:& ita tenet Inno.Joan.an. & Butri.in.c.primo de celebra.missa.& prepositi.di.xci.presbyter.& Pet.de pal.archie. Frã.de pla.zaba.Jo.de lig.cõsel.pari.& tely.& hiero.zane.& pene omnes.

24 ¶ Vigesimoquarto.querit̃ vtrum clericus teneatur restituere fructus quos de beneficio percipit existẽs in ꝑcto mortali:& dico q̃ dominus Anto.tenet omne ꝑcũ notorium inducere suspensionem a canone:quã opinionem qui sequuntur vt sum.ange.tenent q̃ sic:quia est suspensus:& idem est ac si non resideret.quia nullum & inu:sic idem est.c.inter corporalia de transla.prelato.sicut non rite & non fieri pari a iudicantur de presby.non bap.veniens : & ideo inquit tenetur sicut & non residens. Sed summa rosel.tenet contrarium.s.q̃ restituere non tenetur.quia nec sequitur.d.opinionem domini Anto.imo dicit q̃ forte etiam in notorio fornicario.de quo scilicet non est dubium q̃ sit suspensus.ista locum nõ habet ars.eius quod not.glo.in.c. pastoralis.de appella.vbi habetur q̃ excõmunicato non subtrahuntur redditus.nisi hoc sit expressum in sententia:& idem in casu nostro.hoc ro. Ego dico duo. Primo.q̃ non residẽs nõ tenetur restituere fructus nisi ꝓdemnetur: vt patz ex dictis supra §.xxiij.nec hoc sum ma ange.probat. Secundo q̃ hoc dato.nõ est simile in casu de existente in mortali:quia aliquo deseruit ecclesie:& rite deseruit ꝓtum ad id q̃d ecclesia ordinauit.vt celebrando offm & orãdo vt ecclesia statuit:iz nonne ordinauit deus.

¶ Vigesimoquinto. queritur vtrum clericus excommunicatus ecclesie sue fructus restituere teneatur:& dicit Ber.quod assignari debeut alicui qui celebret ꝓ eo.idest loco eius.de appellatio.perueniti:& si iuste fuerat excommunicatus recuperabit fructus sibi sublatos.ij.questione.v.super causas:& idem Ray.& Hoffre.si vero iniuste non potest.C.de re.mi.l.cum allegatio:tibro.xij.que tamen Hostiẽ.limitat vt refert Asten.quãdiu dormit in sententia.idest in mora est petende absolutionis:quia nõ debet percipere beneficium qui non facit seruitium.de appella.pastoralis in fi.secus si non esset in mora.de concessio.preben.quia diuersitatem.Et si non habet vnde viuat licũdum Asten.post Joãnem prouidendum est ei interim de bonis ecclesie :quia eiam depositis prouideur.distinctione.l.fiat:ne in obprobrium clericatus cogatur mendicare.

¶ Vigesimosexto.queritur ex quibus & quibus restituet clericus restitutioni obnoxius propter ecclesiastica bona : et dico quod ex bonis laycalibus si habet vel habere potest: vel ex ecclesiasticis si sibi adquid subtrahat de eo quod licite et cõsumere et nõ cõsumere poterat parcius viuendo. Restituet autem arbitrio iudicis pentẽtialis.vel superioris licet hoc non fit necessarium dando ipsi superiori vel seruãdo successori.vel dãdo pauperibus.aut expendendo in vtilitatem ecclesie fm q̃ videbitur.vt dictũ est in simili supra §.xxij.de tribus beneficiorum habes multa supra beneficium.

¶ De coactione.

Coactio duplex est vna scilicet absoluta qua quis concta voluntatez corpo:aliter ad aliquid ex toto cogitur:sicut qui ligatur:& de hac.di.l.presbyteros:& ex hac aliquid contra deuz faciens non peccat.sicut si mulier op primatur:vt patet in.d.c.& no.glo.dist. v.ad eius:quod verum est nisi tunc vel post animus consentiat: alia est que dicitur cõditionalis.qua quis cogitur vnum e duobus eligere:de qua in.c.lectores.xxxij.di. & in glo.predicta:& hec non excusat in peccatis vt in.c.sacris.de his que vi.me.cã.fi. nisi vt infra me.

1.q. ¶ Primo.vero queritur vtrum coacte baptizatus reciplat characterem baptismi:& dico q̃ sic si coactio fuit conditionata quã uis non gratiam vt supra baptismus:non autem si fuit absoluta.fm glos.in.c.episcopus.dist.xxxiij.& Inn.in.c.fraternitatis de hereticis.

2 ¶ Secundo.vtrum seruitia coacta placeant deo . et dico q̃ non:etiam si coactio fit conditionata.puta ex mtu penarus.xxiij. q.v.ad fidem.& xx.q.ij.presens:vtilia tamen sunt facienti.tum quia ditponunt ad salutem . tum quia sic seruiens nõ omittit saltem ẗm:et si omittat non faciendo quod debet.vt debet.idest ex amore.

3 ¶ Tertio.vtrum teneat matrimonium ꝑ coactionem:& dico q̃ non si fuit coactio absoluta:similiter nec si fuit conditionalis.& interuenit metus cadens in constantem vir.vm matrim.viij.§.xij.& matrim.vj.§.i.vm matrim.viij.§.xij.

¶ De coadiutore.

Coadiutor vt ipsum nomen sonat . est qui in alterius adiutoriũ datur vel assumitur. Et habet coadiutor iurisdicus idest de quo mentio fit in iure liberam & legitimam administrationem quod sum. ang.tenet indistincte.sed panor.in.c.de rectoribus.de cle.egro:limitat verum quando prelatus est ꝑditus in spiritualibus & temporalibus:si autem in spiritualibus tantum.tunc coadiutor nõ administrat tẗ ratione ad officium eius cui datur:excepto q̃ nihil simmobile.vel mobile pretiosuz potest alienare . vt in.c.vnico de.cle.egro.libro sexto.iuncta glo.& non solum de bonis ecclesie sed nec prelati vt in.c.pastoralis.de cle.egro.libro sexto.nec debet aliq̃d de bonis ecclesie cui est adiutor sumere nisi sumptus moderatos.vt ibidem.& ad hoc.vij. q.i.scripsit:& si redditus non sufficiunt eos habebit ille qui seruit et infirmo prouidebit episcopus secundum glos.in.c.de rectoribus.extra de cle.egro.Aliter tamen sentit Panormi.vbi supra.Commissarius autem qui semper assumitur . non habet auctoritatem nisi quam illum assumens contulerit.

¶ Primo vero queritur quibus dari debet coadiutor.et a quibus assumi possit commissarius:& dico q̃ ille dari debet fm Innocen.in.c.nisi cum pridem de renun.cuilibet prelato qui suum officium exercere non potest.vij.q.i.quasi per totum:et fm eundẗ in.c.venerabili de offi.dele.dandus est dispiadanti ecclesie bona.iste vero assumi potest ab episcopis & superioribus prelatis.vt no.docto.in.d.c.vnico:imo & ab quo modo omnes qui possunt vices committere:quia a commissõe commissarius dictus est. 1.q.

¶ Secundo queritur qua licentia vel auctoritate dari possit:& dico q̃ episcopis & superioribus prelatis dari non potest sine licentia pape . vt in.d.c.vnico:quod tamen in duobus casibus fallit vt ibi patet : primo quando episcopus vel superior prelatus.senio aut corporali valitudine ita grauatus est.q̃ perpetuo suum officium exercere non potest : quia tunc de consilio & assensu capituli sui vel maioris partis.vnuz vel duos coadiutores potest assumere . secundo quando est amens ita q̃ velit nolit exprimere nescit:quia tunc capitulum vel due partes.vnum vel duos coadiutores dare possunt.Alijs ergo dare potest superior proprius. 2

¶ Tertio querit̃ quid si eps grauatus vt supra noller assumere nec habere coadiutorem iz a capitulo requisitus:& dico q̃ nihil per capitulum inuouet:sed in hoc casu & etiam si eps esset demens capitulus significet ꝑcito poterit.conditionem epi ecclesie.vt in eodem.c.vnico dicitur. 3

¶ Quarto queritur qñ expirat officius coadiutoris:& dico q̃ in morte eius cui datus est.vt notant doctores in.c.grãdi.de suppl.ne prel.lib.vi.Et idem est de cõmissario vt per se manifestum est. 4

Ogitatio potest esse peccatum etiam mortale.vt si sit deliberata.de malo mortali:dist.xlix.hinc

Universidad de Deusto
Biblioteca

etenim.⊹.ponderosus.etiam si opus nõ sequatur:sed non meretur penam ab homine:cum suis terminis est contenta de penitdi.j.⊹.cogitationis.in tex.⁊ in glo.Aduertre tñ q̃ cogitatio propie est operatio intellectus:impropie aũt est operatio voluntatis vt delectatio ⁊ consentire dr̃ cogitatio: vnde qũo vtraq̃ sit peccatum nec ne.vide j.consensus ⁊.j.delectatio.

Ognatio triplex est.s.carnalis q̃ dicitur consanguinitas:spiritualis:que dicitur comparternitas.⁊ legalis que dicitur adoptio.de q̃bus infra impedimentum.v.vj.⁊.vij.⁊ supra adoptio.

¶ De collegio.

Collegium dicitur est quia simul aliqui colliguntur vel simul cohabitant fm glos.in.l.j.ff.quod cui.vni.no.⁊ est congregatio quã ad minus tres facere possunt:vt.l.neratius ff.de ver.sig.quia duo faciunt cõgregationem:collegium tres: populum.x.turbam plusq̃.x.aut.xv.gregẽ.v.porcl.vel.x.oues vt not.ber.de elec.c.j.vide glo.in.c.j.x.q.j. sed pater familias dicitur qui habet dominium lz filios non habeat.j.pronunciamus ff.de verbo.sig.Et dr̃ ecclesiasticũ si maior pars inequalis est clericorum ⁊ sit̃r data partium equalitate fm panor.in.c.ex litteris. de consti.q̃ magis dignũ trahit ad se minus dignum.c.quod in dubijs.de con.ecclesie.vel al.l.quod maior.ff.de mino.no. bar.in.l.ii.ff.de colle.illi.

1.q. ¶ Primo vero queritur vtrum collegium differat a societate:⁊ dicit Innoc.vbi.s.q̃ sic vt patet in.l.j.ff.quod cuiusq̃ vni:vbi dicitur q̃ socij alicuius congregationis possunt facere collegium:⁊ consequenter societas non est collegium.⁊ tem collegium residet in vno.ff.quod cuiusq̃ vni.l.sicut:lz societas moriatur:vnius socij soluitur.ff.pro socio.l.adeo.

2 ¶ Secundo queritur vtrum liceat collegiũ facere:⁊ rñdet Inno.in.c.dilecta.6 excess. pl.lz alr̃ alij dicãt.q̃ homines cuiuscunq̃ pfessiõis.vt grãmatici vel negotiatores ⁊ hmõi.possent simul puenire.ppria auctoritate.⁊ facere sibi rectorẽ ac sindicũ.dũmõ cocãt vel collegium facũt.p causa honesta:puta ad defensionem sue iustitie.vel ne in suis officijs fiat fraus.et multo magis si faciant causa pietatis vel religiõis. Et q̃ liceant talia collegia.patet.C.de iu. om.iudi.l.fi.ff.qõ cuiusq̃ vni.l.j.ff.ad trib. l.omnibus.⁊ de procur.c.q:.⁊.ff.de colle.l. ll.l.j.⊹.j.vbi aliqua prohibendo lex videt alia concedere.Ubi etiam ⁊ dr̃ q̃ senatus consulto.illicita arcẽtur:⁊ pñr licita concedunt:illicitum aũt est qõ fit pro aliquo malo ⁊ destruẽdum est.l.vltima.ff.de collegiis.illici. Unde bart.in.l.j.ff.de colle.illi.dicit q̃ iure cõl collegia que fiũt causa religiõis sunt permissa.l.j.ff.quod cuiusq̃ vni.

¶ Tertio . vtrũ collegium possit sibi facere rectorem vnum sub quo pñt oẽs de collegio qũenire:⁊ dico q̃ sic:tex.est in.l.fi.C.de in.om.iu.⁊ tenentur ei obedire vt ibi.

¶ Quarto . vtrum collegium possit facere statutum:⁊ dico q̃ collegia licita ⁊ approbata.in his in quibus habent iurisdictionem.⁊ quo ad pertinẽtia ad ipsos collegatos.pñt facere statuta.vt notatur in.l.j. ff.C.de iur.om.iud.⁊ expressius.C.de priuileg. pecu.l.ij.in fine.p bart.in.l.omnes populi. ff.de iusti.⁊ iur.

¶ Quinto.vtrum deferẽtes collegium debeãt habere partem suam bonorũ collegij ⁊ dicit Inno.vbi.s̃.q̃ sic de his q̃ in eo pariũt ipsi de collegio:⁊ sic loquitur.l.j.⊹.fi. de colle.illi.facit pro hoc.l.ij.⊹.vlarum.ff. ne qd in lo.pu.de cle.pul.quod a re:vbi nota de hoc.xvj.q.j.de lapsis:sed de alijs que ligãtur vel donãtur vniuersitati nõ debet habere partem : facit.l.sicut.⊹.si quid.ff.eod. cuiusq̃ vniuer.cum alijs notatis in glo.n. ⊹.fi.que pcordat cum Inno.

¶ Sexto.vtrum destructo collegio . cuius guãtur oia pnilegia eius:⁊ dicit panor.in. c.ij.de post.pl.q̃ sic si est ecclesiasticũ ⁊ destruat̃ p superiorẽ:si vero est seculare sunt opiniões:sed verior fm eum est.q̃ durant apud ciuitatẽ vel locũ.si ipsi ciuitati erit pcessa.sicut in ecclesiasticis durat apud ecclesiam:de quo vide.s̃.ciuitas.⊹.ij.

¶ Septimo.vtrũ collegiũ vel vniuersitas petat restitutiõem in integrũ sicut minori ⁊ dicũt aliqui q̃ sic.qõ vere iunita in pũ. vt sunt hospitalia ⁊ huiusmodi fm Jo.an. in.c.ij.de restit.in integũ.li.vj.ar.ca.ri.qui sisti.de testa.qõ et sequit panor.in.c.j.de restit.in inte.allegãs.l.oia.C.de epi.⁊ clericis q̃ dicit oia priuilegia pcessa ecclesijs extẽdi ad hospitalia ⁊ pia loca: de quo vide.s̃.ciuitas.⊹.ij.Qũo aũt collegium disponere possit super re priuati ⁊ quot debent pueniri vt possint aliquid facere.vide.s.statuti.⊹.ij.⁊ infra electio.j.⊹.j.⁊ qũo singuli possint esse testes collegio.s.testis.⊹.j.⁊.ij.

¶ De colono.

Colonus accipiens terram colendam ad tertiam vel quartam:vel alium redditum fm Innocẽ.in.c. tua.el.ij.de deci.non potest de iure deducere semen aut alias expensas nisi per pactum speciale aliud fiat:⁊ si pactum non fit:attendenda est consuetudo si est:q̃ si non est stabimus iuri.

c Olumbaria.restitutio.iij.⊹. quarto.

¶ De collusio.

Collusio dr̃ quasi simul lusio.i. duorũ ludus illudentium iudici ⁊ collusio fm ber.in gl.in.c. audiuimus.de collu.et.c. cum clerici.de cẽsi.est inter actorẽ ⁊ reũ latẽs ⁊ fraudulẽta puentio p quã alter in iudicio se supari pmittit:⁊ q̃ interueniente fm ho.in sum.delicta aliqñ remanẽt impunita:aut ẽt cõmittũtur ⁊ collusdere est aliquẽ cum suo aduersario pecunia vel gratia mediante paciscl.vt.p se i cã vel iudicio pmittat sui arl.de collu.c.j.et.ij. Qũ quidem aliqñ fit impune.s.in ciuilibus cãsis fm ioa.vt cũ qs p collusionem patiatur seruum vel libertũ:ingenuũ pnuncia plius ordo senatorũ. Utrũ aũt hoc liceat.vi de supra accusatio.⊹.viij.

¶ De cõmenda.

Commẽda.s.ecclesie nũc p sincopã dr̃ quasi cõmedenda.q̃.s.ecclesia q̃ est incõmẽda cõmeditur ⁊ vocata est q̃ quidẽ cõmẽdare sumit multipl̃ p deponere.vt.xxij.q.ij ne quis.⁊ p lauda re vt non d̃ sedũ cõmendat ⁊c.ij.cor.viij. aliqñ p traditione ad custodiã vt hic. Dupl̃ aũt est cõmenda sicut ⁊ duplex ecclesia s.ecclesie curate ⁊ non curate. Et dupliciter cã cõmenda rõnabiliter fieri consuetuit.pri mo ad vtilitatẽ ecclesie cõmẽdate.secũdo c.nemo.de elec.li.vj.dicat q̃ non fiat nisi ex euidẽti vtilitate ipsius ecclesie.tñ loquitur de curata:plari aũt curatorũ sunt.ppter populũ vel ecclesiã nõ aũt ppl̃s ppter plarũ vñ principaliter pficiẽt debent.ppter vtilitatem ecclesie non suam sicut dicit.s.tho.iij. dist.xvj.q.iij.

Cõmẽda duplex.

1.q. ¶ Primo vero q̃ritur quõ facienda sit cõmenda ecclesie curate vel parrochialis: et de hoc gre.⁊.in concilio lugdunẽsi.⁊ extra de elect.nemo.li.vj.dicit q̃ nemo deinceps parrochialẽ ecclesiã alicui nõ pstituto i etate legitima ⁊ sacerdotio cõmẽdare pũsumat nec tali ẽt nisi vnam ⁊ euidenti necessitate vel vtilitate ipsius ecclesie suadente.Huiusmodi aũt indũt cõmendã vt pmittit̃ rite factã:declaramus vltra semestrẽ tpis spaciũ non durare:statuentes q̃dd̃ sicꝰ de cõmendis ecclesiarũ parrochialiũ actum fuerit esse irritum ipso iure.Hec ibi in alijs ergo cõmendis locum non hz ista constitutio sed stat iuo antiquum fm glo.

¶ Secõo q̃ritur vtrũ talis.i.parrochialis cõmendatarius sit prelatus:⁊ dicit idẽ io. an quod non:sed tantũ procurator habet tamen legitimam administrationẽ.xxij. q.j.relatio.s.qñ debite fit. 2

¶ Tertio an tallo faciat si uctus suos ⁊ dicit idẽ q̃ non fm bar.quia custos est ⁊ ius in ecclesia non habet:licet teneat archi.q̃ si ecclesia indiget potest presentare clericũ ordinandum ad titulũ talis ecclesie vt de iure pa.postulastis.immo non hz ius in fructibus nisi ad colligendũ:gubernandum ⁊ pudendum sibi ⁊ ministris:⁊ qõ supest in vtilitatem ecclesie conuertendum sicut ⁊ de visitatore dr̃.di xvj.obiti.Et hoc tenet ho. sed contrarium fit de facto. 3

¶ Quarto vtrũ talis si ecclesiam impetret teneatur de cõmenda facere mentionem:et dicit idẽ q̃ sic.ar.de pcess.pbẽ.cõ nostris.et c.literas.sed intelige si nõ ipetrat eandẽ. 4

¶ Quinto vtrũ ad talẽ cõmendã vocabit̃ patronus.⁊ dicit idẽ q̃ sic fm Inno.ho.⁊ gar. ar.xvj.q.vij.filius.⁊ idẽ est i alijs q̃ ex tali cõmenda ledũtur:⁊ si fuerint contumaces vlterius non audientur. 5

¶ Sexto vtrũ durante cõmenda possit interim p ordinarium pferriaut reuocari.⁊ dicit idẽ q̃ non fm gar.nisi cesset cã ex q̃ fuerat facta.ar.de vo.magne. 6

¶ Septimo queritur si cõcessum fuerit epi scopo vt vsq̃ ad certum tempus percipere possit fructus vacantium ecclesiarũ:an hoc pretectu retinere possit fructus bñficũ commendati ⁊ dicit idem q̃ non fm Guil.nec interim dicitur talis ecclesia vacare:q̃ titulus sit̃ est canonicus sicut ⁊ alij.extra de elec.dudum.ij. 7

¶ Octauo quanto tempore eps possit commendare:⁊ quidem vt idem refert dicũt q̃ commendare potest solum vsq̃ ad illud tẽpus quo potest conferre.s.vsq̃ ad sex menses:tamen fm Guil.hoc est falsum:quia si ij.vel.iij.die post vacationem commendaret:iam non duraret per sex menses:qõ tñ potest per istam pstitutionem:vñ si fiat vltima die.vj.mẽsium durabit p sex menses:si 8

Universidad de Deusto
Biblioteca

in totum tempus ordinarij elabatur. s. sex menses non poterit deinde facere cõmẽdã ar. de offi. de.e. de cãnis. vel dico q̃ eo finito eam cõmendare poterit alicui ad custodiendam ⁊ saluandam donec prouideat superior. ar. de ap. cum teneamur.

9 ¶ Nono vtrum finitis sex mensibus possit ordinarius eam eidem vel alteri iterato cõmendare: ⁊ dicit idem videri q̃ sic: q̃ tempus lateranensis concilij non currit pẽdente cõmenda ex cã facta: sed certe inq̃t mẽs dicere constitutionis contradit: alꝯ fieri posset et fraus ⁊ perpetuo fieri. ar. de diuor. ẋpto. Vel distingue vtrum cõmenda fiat intuitu ecclesie vel persone. vt. s. facta intuitu ecclesie. s. ad eius vtilitatem tenear: non autem facta intuitu persone. hec ille. Sed ista distinctio videtur euacuari per textuꝫ qui vult q̃ fiat solum intuitu ecclesie: vnde dic q̃ poterit commendare donec prouideat superior.

10 ¶ Decimo vtrum expiret commenda morte commendantis: ⁊ dicitur q̃ non ꝓm gull. vt de commo. c. j.

11 ¶ Undecimo vtrum vnus plures possit habere curatas ecclesias commendatas: ⁊ dicit idem q̃ non sicut nec plures in titulum: vt patet in. d. constitutione nisi ex dispensatione pape in casu vtroq̃: sed vnam intitulatam ⁊ aliam cõmendatam curatas ad ordinario potest habere ꝓm antiquũ ius. xxi. q. j. qui plures. sed cum moderatione. d. capitull. nemo.

12 ¶ Duodecimo queritur quid de cõmenda ecclesiarꝫ non curatarꝫ que hodie viget in dñis cardinalibus ꝗtum ad multas abbatias: ⁊ dico q̃ sicut licꝫ subuenire clerico de beneficio curato vt honeste viuat: ita ⁊ forte magis lꝫ subuenire de non curato si indiget ad necessitatem aut decentiam: vnde si abbatie habent superflua: ⁊ ipsi sunt indigentes fieri potest: maxime vbi non possunt inuenirl monachi regulares in numero pari redditibus: sed eo casu tenentur ꝓm panor. in. c. de monachis. extra de prebendis. ecclesias conseruare in solito statu. ⁊ de superfluo sibi prouidere possunt ad necessitatem ⁊ decentiam. Circa hoc tñ mortalr peccatur multis modis. Primo si non indigẽt in veritate: sed solum ꝓm suam pomparicũ concupiscẽtiam ⁊ lascriuiã q̃ vsurpant sibi sanguinem pauperꝫ. Secũdo si notabiliter minuunt cultũ diuinum vt si sibi consueuerant officiare. xij. ⁊ auaricia ducti retinent vj. q̃ iniuriam inferunt honori diuino. ⁊ iniuste dãnum defunctis. Tertio si opponũt se ex cupiditate reformationibus abbatiarum eadem ratione. Quarto forte propter scandalum populorum hac occasione pharisaicorum nomen domini ⁊ repetcẽtiam in fide.

¶ De cõmissione.

Commissio facta p papam alicui expresso nole dignitatis faciendo mẽtionem q̃ retineat in alio loco facit vt talis cognoscere possit loco residentie ꝓm Jo. an. in. c. exhibita. de re. ꝓmu. sed si de residentia mentio nõ fiat tunc cõmissio facta est in loco dignitatis ex presse: nec extra illam diocesꝫ poterit se illa cognoscere. c. statutum. ⁊. in nullo. de rescrip. lib. vj. ⁊ quod ibi notatur. Ut autem quis possit cõmittere alteri vices suas. vide de infra delegatus. ⁊ infra vicarius. ⁊ ibi confessor. j. Utrum etiam cõmissio facta de genere: de dispẽsando ad mediocritatem vel stringatur. vide supra. clericus. ⁊. ⁊ iij.

¶ De commodato.

Commodatũ siue contractus per quem aliquid ꝯ cõmodatum cuiquam alicuius rei ad aliquem speciale vsum gratuite facta concessio fit glo. in. c. vnico. de cõmo. ⁊ idem ꝯ. ⁊ dicit quasi vrentio cõmododatum seu cõcessum. Dicitur autꝫ gratuito siue gratis: aliquis si merces interuenit pecunie iꝫ est locatio. si vero non interuenit merces pecunie: sed aliud est ꝓtractus innominatus instit. in. ⁊. vlt. q̃ quadrupl'r fit. s. do vt des. do vt facias. facio vt des. facio vt facias. ff. de pr. ⁊. ⁊. natura alio. vide infra ꝓtractus. Dicitur de ad spalem vsum: q̃ ad incertũ vsum nihilominus modari pot: q̃ tam esset pcariũ q̃ in hoc differt: q̃ pcariũ est ad incertũ vsum quod ad tpꝰ duratiõis: puta p se ⁊ heredib' suis ff. de pca. l. cũ pcario. cõmodatum autꝫ est ad vsum certũ: q̃. s. hꝫ tpꝰ tacitum vel expressum: ante q̃ ꝯ reuocari non pot. Et dico tacitum puta cõmodaui tibi librum ad transscribendum: habet tempus in quo possit cõscribendum: habet tempus in quo possit. cõmode transscribi. ff. commo. l. iij. ⁊. l. iiij. ⁊. l. si vt certo. ⁊. l. vltima. secundum Innocẽtium in. d. c. vnico.

¶ Primo vero queritur quid cõmodari possit: ⁊ dico quod res immobilis ⁊ res mobilis ⁊ res corporalis: puta seruitus habitationis. ff. commo. l. j. vbi dicit res. posse cõmodari rem mobilem ⁊ etiam soli: et etiam habitationem: ⁊ intellige si bona fide possidentis. ff. commo. l. commodare: et etiꝫ si mala fide vt ibidem ad hunc sensum: quia fur aut predo commodando peccat ⁊ furtum committit

cõmittit tñ dꝯ posse cõmodare. quia hꝫ cõmodati actionem ꝓtra cõmodatariũ. ff. cõmoda. l. vt si: nisi forte ꝓcurrat dominꝰ rei cienda est libera restitutio. C. de fur. l. incivt panis ⁊ pecunia. cõmodari non pot. nisi ad pompam vel ostentationẽ. ff. comoda. l. iij. ⁊ sequenti: sed per ostentationẽ ⁊ pompam intellige omnem vsum per quem res extoto non ꝓsumitur. sed eadem numero restitui potest: puta si cõmodetur aurꝫ ad lectificandum quia in omnibus eadem ratio est. vt infra. ⁊. iij.

2 ¶ Secũdo quis possit cõmodare. ⁊ cui cõmodari possit: ⁊ dico ꝓm mo. q̃ ille qui potest ꝓtrahere: ar. l. iulianus. ⁊. antepe. ff. de actio. emp. ⁊ ven. vnde non solum prelatus sed et ꝛconomus pot commodare: q̃ is cõlius commodet. non est obligatus sed alius obligatur. ff. de actio. emp. ⁊ ven. l. iulianus: si aut el commodet: obligatur. p quãto factus est locupletior vel dolum commisit. ⁊ do dicit q̃ si ab initio non subsistit cõmodatum iure ciuili aut naturali. quia. s. puer erat infans vel a tutore recepit. tunc nullo casu tenetur. q̃ ab initio non subsistit. d. l. j. ⁊. impubereq̃: sed si ab initio subsistit. d. l. j. naturaliter. q̃. s. pupillus erat primus pubertati: tunc tenet quatenus est factus locupletior: vel si dolꝫ cõmisit. vt in. l. j. ⁊. an in pupillum. ff. depo. Dicit autem factus locupletior ꝓm aliquos vt ibi refert Bartol. si non est factus pauperior. quod iꝫ alij reprobent tamẽ ipse dicit reprehẽsionem nõ esse iustam. recte intelligendo: q̃ si pupillus habet rem commentur vt restituat eaꝫ. ⁊ retinetur: q̃ restituendo non efficitur pauperior. Sic ⁊ si persone non ecclesie commodaturꝫ fuit: tenetur ecclesia ineꝗtum in vtilitatem eius versum est.

3 ¶ Tertio que sit natura cõmodati: et dicit mo. hãc esse vt res ipsa cõmodata restituatur: q̃ hoc est de iure naturali. distinc. j. iuo aut naturale: sic q̃ talis res dñium nõ transfit in recipientem ꝓm glo. in. d. c. vnico. ⁊ in l. rei commodate. ff. commo. Nec tenet cõmodatarius de re si perit nisi fuerit in culpa: sed perit dño. vt in. d. c. vnico. et de hoc infra. ⁊. vij. Nec etiam tenetur dereiꝛ deteriorationẽ si in ea re vsus est ad quam accepit: ⁊ sine sua culpa deterior facta est. ff. cõmo. l. cum qui rem. ⁊. l. ii. Et q̃ dꝯ in. l. iij mi hi. ff. eo quod ꝓprie res ꝯ: non reddito q̃ deterior facta redditur: intellige ex culpa sua. d. l. eum qui rem. Sed nec pot eam retinere rõne cõpensationis pretxu alicui' debiti. l. vlti. C. commo. huius tñ contrarium tbi cõter tenetur. ⁊ facit q̃ no. panor. ⁊ gl. in. c. bona fides. de depo. q̃ solum. ꝓ hibetur cõpensatio in deposito p ꝓlium textum. et. l. ff. C. de cõpen. ⁊ ꝓsequenter in alijs cõtractibus cõpensatio admittitur: q̃ exceptio firmat regulã in alijs. xxxij. q. vij. dñs. et hoc videtur tenere glo. in. l. ii. C. com. ⁊ hoc vbi debitum sit liquidum. Nec etiam pot repetere expensas in re cõmodata factas naturali rõne: puta cibariorꝫ ⁊ huiusmodi: sed alꝯ sic nisi sint modice vt impensas valitudinis aut fuge vel huiusmo. vt in. l. in reb'. ff. commo. ⁊. possunt. vnde ⁊ bart. dicit in. l. diuortio. ⁊. impendia. ff. so. ma. q̃ si cõmodo tibi equum ⁊ cu impendis in eo curãdo si quidem modica fuit impensa non repetitur sicut nec cibaria. d. ⁊. possent: secus si magna. Et idem dicit de impẽsis factis in seruo curando.

4 ¶ Quarto queritur vtrum commodãs sine commodatoꝛ reuocare possit commodatũ cum interesse commodatarij antevsum expletum: ⁊ dico q̃ nõ. de commo. c. vnico. et l. in commodato. ⁊. sicut. ff. eo. pcarium ꝓ bñ potest reuocare: quia non est ad vsum certum. ff. de pca. l. ij. ⁊. l. ⁊ de pca. c. vltimo Et si reuocat ad tpꝰ. tenetur commodatario de damno. l. in rebus. ff. commo. q̃ in consẽtia verum limito. nisi commodans similiter erat damnum passurus si non reuocasset: ꝛcommodatarius etiam alias sine re commodata sibi prouidere nõ potuisset: quia potius ex mea re mihi debeo consulere: nec commodatarius potest dici deceptus: ex quo alias sibi prouidere nequisset.

5 ¶ Quinto queritur si commodatarius vti non potuit re commodata infra tempus prefixum tacite vel expresse sine sua culpa: vtrum iuuito ꝓmodante vel domino possit vti alio tempore: ⁊ dicit bar. in. l. in commodato. ⁊. sicut. ff. commo. ⁊ sequitur panor. in. d. c. vnico. q̃ non: quia cuꝫ dñs certet de damno vitando ꝯ ipse de lucro captando: debet casus potius commodatario imputari: facit. l. si vno anno. ⁊. itẽ cum quidam ff. locati.

6 ¶ Sexto. vtrum ꝓmodans vasa vitiosa vel equum aut aliud teneatur ꝓmodatario de damno si inde sequat: vt q̃ oleum perdidit ⁊ dico q̃ sic. si hoc scienter fecit. ꝓm doc. et gl. in. d. c. vnico. nõ autem si ignoranter. ff.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõmo.l.in rebus.§.possunt.⁊.§.item ꝗ sciẽs ⁊.l.pe.in locatione tamẽ secus est: quia tenetur locator ad interesse.etiam si ignoranter locauit vas vitiosum.ff.lo.l.sed addes. Et idẽ in vendito si vas sit vitiosum oculto vitio: quia tenetur vẽditor: non solũ de precio: sed etiam de interesse.ff.de act.empt.⁊ ven.l.tenetur.

7 ¶ Septimo vtrum cõmodator faciat trãsire periculum si rem cõmodatam tradat estimatam: ⁊ dicit Bar.in.l.si vt certo.ff.cõmoda.§.nunc videndum.post glo.q̃ per estimationem addicitur gradus: ⁊ hoc in contractibus de quorum natura non est.vt transferatur dominium.vt in commodato deposito.⁊ similibus: vt si commodatarius tenebatur tantum de lata modo tenebitur de leui: si de leui modo tenebitur de leuissima: si de leuissima.modo tenebitur de casu fortuito. Et his infert ad questionem.q̃ cum ex natura talis contractus dominium non transferatur.talis estimatio facit venire leuissimam: per.d.glo.⁊ hanc opinionem tenet Accur.⁊ Hostiẽ.in.d.c.vnico.⁊ Asten. libro.iij.ti.vi. Sed Joã.an.in.d.c.vnico.cõtrarium tenens dicit q̃ in talibus contractibus estimatio non facit recipientem magis teneri q̃ exposcat natura contractus: sed operatur solum.vt sciatur verum precium rei: in casu quo aut deterior arek aut perderetur. Et hec opinio placet Panormita.ibi: quia pactum generale non obligat ad casus fortuitos: ⁊ ad §.nunc videndum. dicit q̃ loquitur quãdo expresse promisit se pstaturum estimationem: secus quãdo fuit simpliciter facta.⁊ idem dicas quãdo recipiens promisit alternatiue.vel estimationem per.l.quotiens.ff.de iur.do hec panor.vide etiam.ꝗ casus fortuitus.§.v.

8 ¶ Octauo ꝗritur vtrũ cõmodatarius teneatur de omni culpa si res deteriorata aut perijt.⁊ fm gos.⁊ ber.⁊ cõiter docto. sic distinguendum est. Nam si recipiens rem cõmodatam recipit gratia sui tm vt cõmuniter accidit tenetur de dolo ⁊ culpa lata leui ⁊ leuissima.d.c.vnico.⁊.d.l.in rebus.⁊.d..l si vt certo.§.cõmodato: q̃ in talibus adhibere debuit diligẽtiã talem qualẽ ⁊ in rebus suis: nec hoc etiam sufficit si res diligentius potuit custodiri.ff.de act.⁊ obliga.l.i.§.is quoq̃ cui.de casu vero fortuito quẽ etiam diligens ⁊ fidelis homo preuidere non potuit non tenetur nisi in tribus casibus vt §. sequenti. Si vero recipit gratia dantis tãtum vt si commodaui tibi vestes ⁊ ocalia vt ornatior ad me venires: tenetur recipiens de dolo tantum.ff.eodem.si vt certo.§.interdum.vbi fit mentio de dolo tantum.sed hodie.vbi fit mentio de dolo tantum.sed hodie cõstien.addit quod tenetur etiam de lata culpa: ⁊ hoc tene quia lata culpa equiparatur dolo.ff.depo.l.quod nerua.vbi etiam dicitur quod lata culpa est: si cura minor rebus alienis adhibeatur q̃ suis. Si autem recipit gracia vtriusq̃ vt cum inuitasset communem amicum cuius tu curas fuisti.et ego vasa argentea commodaui.tenetur de dolo ⁊ de culpa lata: ⁊ leui sed magis leuissima secundum glo.in dicto.§.interdũ ⁊.d.l.in rebus. Et idem hosti. P Notat autem panormi.in dicto.c.vnico.hoc non esse speciale in commodato: sed generale in omnibus contractibus.vt in.l.contractus.⁊ ibi notat.ff.de regu.iur.sed fallit in pecunia vbi quis non tenetur nisi de dolo q̃ sua natura redditur: quia pecuniam potest semper reuocari.nõ autem ꝓmodatum: ideoq̃ magis grauatur ꝓmodatarius: facit.l.sinus.§.illuc.ff.de preca.⁊.d.l.ꝗ tractus. fallit q̃ fm q̃ dicam infra locatio.§.vij. Quid ergo si culpa lata leuis et leuissima: ⁊ q̃ tenetur de lata culpa qui tenetur de dolo. vide infra culpa per totum.

¶ Nono. vtrum cõmodatarius teneatur de casu fortuito: ⁊ dico q̃ non nisi in tribus casibus. P Prio si casus accidat culpa sua puta si accepit equum iturus ad villam et iuit ad bellum ibiq̃ casu perijt. P Secundo si interuenit pactum. P Tertio si fuit in mora restituendi.d.c.vnico.⁊.d.l.in rebus.et C.commo.l.j.ff.de ac.et ob.l.j.§.is ꝗ. Aduerte nihilominus q̃ licet motus ut teneatur si res perijt: in conscientia tamen si eodem modo apud dominum erat periturus: non tenetur nisi ad interesse si quod dominus passus est ꝓpter moram.de quo infra mora.

¶ Decimo vtrum teneatur commodatarius si rem commodatam per nuncium remisit.⁊ perijt: et dico quod non si perijt casu fortuito: ⁊ casus est in.l.argentum.ff. commo. ⁊ ibi glos. quod Barto.in.l.eum qui.ff.eodem.videtur limitare si nuncius fuit idoneus: alias secus.⁊ idem est in deposito.in mutuo secus: de pigno: significantur re: vnde.d.c.non obstat predictis: quia loquitur in mutuo: quod quia est debitum sibi perijt . quia de bito: est obligatum in genere.et genus perire non potest.l.dictum.C si cer.pe.res vero commodata remanet in dominio commodãtis. vñ domino perit: si vero perijt culpa nuncij . vel

fuit infidelis.tenetur cõmodatarius iuxta distinctionẽ datam.ꝗ.§.vlij.l.fm culpã inter habebat idoneus in nulla culpa fuit.ff. cõmo.l.argentũ.⁊ sic de alijs.

11 ¶ Undecimo.vtrũ re commodata vtẽs sciẽter cõtra volũtatem dñi aliter vel ad aliũ vsum teneat ad restõnem: ⁊ dico q̃ furtum cõmittit cõtractando rem alienam inuito domino: ⁊ posset esse aliquãdo mortale: puta quando est res magni ponderis ⁊ dãni: vel ex intentione.quãdo faceret etiã in magno damno.sicut dicek de furto infra furtũ §.vij. Et tenetur ad restitutionẽ si res perit aut deteriorat.d.l.si vt certo.⁊.ff.de furtis.l.qui iumẽta. Si tamẽ credebat dominũ quissurum.⁊ erat iusta cã credẽdi.non cõmittit furtum.ff.de fur.l.qui re. Si vero dubitabat: rursus furtũ cõmittit.ff.de furtis.l.qui vas: q̃ pũniuntur dominus nõ permissurus ⁊ inuitus vt ibi: ⁊ similiter quãdo probabiliter nõ credit.instit.de obliga.que

12 ex delic.nas.in glo.

¶ Duodecimo.vtrũ cõmodatarius.res suas possit preferre cõmodatis quãdo oẽs salire non põt: ⁊ dico q̃ si res sue sunt vilior fuit gra cõmodantis.facit.d.§.interdũ.ali ter non: facit.l.quod nerua.in fi.ff.depositi. Sed si erant eiusdem ꝓciositatis: si cõmodatum factum est gratia sui: non põt ꝓferre suas: facit.l.in rebus.ff.cõmoda.si vero esset factum gratia cõmodantis potest prferre suas eriã vliores. vt dicum est: si vero esset gratia vtriusq̃ similiter pot prepone suas: q̃ ceteris paribus dz plus se et suprã charitas.§.ij. Si vero sunt dignioes: pot eas preponere etiam si cõmodatũ esset factum gratia recipientis tamẽ: quia quilibet diligens hoc faceret: ⁊ non tenetur facere nisi quod diligentissimus fecisset.d. l.in rebus. Et sic intelligẽ.d.l.ii vt certo.§. multa: vt qui tenetur de dolo possit ꝓpone rei vilioza sua: qui de leui culpa equalia: q̃

13 de leuissima ꝓciosiora solum.

¶ Tertiodecimo.vtrũ cõmodatarius vel depositarius vel huiusmodi allegans res perditas hoc probare teneatur.⁊ qualiter ⁊ dicit Panor.in.c.bona fides.de depo.fm Bar.in.l.si quis ex argentarijs.ff.de eden do: q̃ aut non potest probari rem ad istum peruenisse: ⁊ tunc statur dicto eius saltem cum iuramento: aut probak rem peruenisse ad istum: ⁊ tunc si tenebatur exhibere rẽ ex officio iudicis.statur iuramento eius q̃ illam rem non possidet.C.de fi instrumen. l.fi. Si vero tenebak exhibere iure actionis vt in cõmodato deposito.⁊ similibus tenek dicens se rem perdidisse hoc probare: vel condẽnabitur: vt in.l.si creditor.C.de pig. act. Qualiter autem ꝓbabit cum quandoq̃ intererat res clandestine: concludẽ q̃ quidam sunt casus apertissimi vt incendium. vis hostium tempestas.⁊ huiusmodi: ⁊ tũc tenetur aperte probare.vt in iuribus allegatis. Quidam vero sunt casus oculti. vt latrocinium nocte commissum.vel deroba rio in campis: ⁊ tunc sufficit probare p conlecturas habito respectu ad qualitatẽ personę ⁊ similiũ: vtputa reperit quis de mane hostium sue stationis effractum.vbi erãt res deposite.vel intrauit locum periculosum equester ⁊ rediuit pedester.⁊ dicit se in latrones incidisse.

¶ Quartodecimo.queritur si probet amissio rei.⁊ ex aduerso allegatur culpa vel dolus.cui incumbat probatio: ⁊ conclusio est Bar.q̃ sunt quidam casus qui de facili nõ accidunt sine culpa.vt incẽdium vel furtũ in propria domo: ⁊ in istis est necesse ꝓbare casum fortuitum quali prima fronte ꝑsumptio sit contra allegantem: quidam ꝗo sunt vtplurimũ accidẽtes sine culpa.vt vis hostiũ.⁊ in istis ꝑsumit culpã abesse.vñ allegãti incũbit onus probandi. 14

Ompaternitas.Ñc.j.matrimonium.viij.§.vij.

c

¶ De compensatione.

Compensatio est debiti et crediti inter se contributio: vt.ff.de compen.l.prima. Et hec sicut aliquãdo fit auctoritate iudicis.ad instantiam debitoris excipientis de compensatione vt patet ex capitulo bona fides.de depo.iuncta doctrina panor.ita etiam aliquãdo fieri potest auctoritate propria: de quo vide infra furtum.§.xiij.

¶ Primo autem queritur vtrum admittatur compensatio in omnibus: ⁊ dicit Panormita.in capitulo bona fides.de depositi. quod sic in omnibus que in suo genere recipiunt functionem . idest quando vna res tunsi potest ex toto vice alterius: sicut sunt cõmuniter que cõsistunt in numero põdere ⁊ mensura: in alijs aũt cessat compensatio. vñ si tu teneris mihi restituere equũ.⁊ ego tibi.l.aureos.non fiet compensatio: q̃ posset esse maior affectio quam ad equum habeo q̃ pecunie quãtitas. Secus aũt quan- 1.q.

do nullum possumus interesse ꝓtendere: vt si mutuam tibi pecuniam ꝛ tu mihi quid si mite. Item requiritur q̃ debitum sit liquidum. vel de proximo liquidãdum. C. de cõpen. l. fi. ꝛ in. d. c. bona fide in glo. Non sit tñ compẽsatio in deposito ꝟm panor. vbi supra. secus in commodato ꝛ alijs.

2 ¶ Sexto queritur vtrum compensatio indirecta locum habeat vbi locum nõ habz directa: ꝛ dicit panor. vbi supra q̃ sic: pura res tua venit ad me potero illaz tenere donec mihi satisfacias pro debito meo: de quo vide Cy. distinguentẽ in. l. si nõ sortem. ff. si cẽtum. ff. de pdi. inde. Inno. aũt in. c. cuꝫ olim cãm. de restit. spo. dicit q̃ auctoritate sugioris possum accipere equivalens. quãdo rẽ meam habere nõ possum: ꝛ allegat. c. dñio. xxiij. q. ij. dñmodo sine fraude. mẽdatio vel calumnia recuperem. aliter dicit q̃ tenetur ad restitutionem. allegão. c. non sane. xiij. q. v. qõ credo verum quãdo calumnia vel fraus perseverat. alias non: q̃ iz peccauerit in recuperãdo. non tñ peccat in retinendo: nisi ꝟm qõ dicã infra furtũ. ff. xiij. ꝛ hoc in foro ꝓscientie. Iz aliter forte sit in contentioso. imo dico q̃ aliquãdo etiam sine iudicis auctoritate potest fieri compensatio in ꝓscientia: quãdo non potest quis suum habere p viam iudicij: de quo in verbo furtuz dicetur in. d. ff. xiij.

¶ De compositione.

Compositio amicabilis: an interuenire possit in decimis ꝛ alijs spiritualibus ꝓtractibus: dicit glo. in. c. statuimus. de transac. q̃ sic: vt ibi: ꝛ de decimis. ex multiplici. ꝛ. c. nuper cum alijs. Ita tamẽ intelligẽdo q̃ nullũ cẽpotale detur pro spũali: quia symoniacum esset. vt patebit.

¶ De compromisso.

Compromissum facere potest quilibet sup rebus quas põt alienare: in alijs aũt que alienare non põt sine certa solemnitate: etiã sine illa solẽnitate cõpromittere non põt. Facit c. cum tpe de arbi. ꝛ panor. ibidẽ: facit etiã glo. ꝛ bar. in. l. nulli. ff. de transf. ꝛ. l. nõ solũ. iuncta glo. C. de pdi. mi. nõ ali. vbi cauetur q̃ tutor. trãsigere nõ põt sine iudicis auctoritate sup illis reb̃. quas alienare nõ põt: intellige qñ per trãsactionẽ sequerẽt alienatio. Sed super fructibus ꝛ alijs que solus põt alienare. potest etiã transigere. Ex pdictis ergo sequitur q̃ prelati possent trãsigere de fructibus bñficiorum: q̃ de illis possunt libere disponere. vt not. Hostien. in summa. de quo vide supra alienatio. ff. xiij. nec tales fructus dicũtur spũales. sicut nec fructus decimaꝝ: vt glo. vult in. c. fi. de cõpimutatione. que dicit fructus decimarũ ꝛ vendi ꝛ locari posse. sed iuo ipsuz nequaq̃. De ipsis ergo fructibus compromitti potest in laycum: similiter ꝛ de rebus tẽporalibus ꝟm Inno. in. c. pingit. de arbi. sed tamẽ arbiter pro recõpensatione alicuius spũalis non põt iniando dare temporale: ꝟm Panor. in. d. c. fi. q̃ cum arbitrium videat quadam ꝓtractus. quẽ admodum p viam ꝓtractus non põt dari aliq̃ temporale p spũali sine symonia: sic nec per viam arbitri. vel sine symonia: sic nec per viam arbitri. vide. ff. arbiter. ff. xix. Quomodo etiam cõpromittens teneat vide. ff. vi. ibidem. De electione per viam compromissi infra electio. ij. ff. xi. ꝛ sequenti.

Communicare est sumere sacramentum corporis christi sive illud manducare: quod continge duob̃ modis. vide. f. eucaristia.

c Commutare vide ifra permutatio: ꝛ infra symonia: ꝛ ifra vendi.

¶ De concessione.

Concessum in modis opponit prohibito: ꝛ idem est q̃ licitum: ꝛ de iure cõi intelligit ꝓcessum omnino non prohibitum: arg. xxx. q. iij. quis spũalem. ꝛ xvi. q. i. sunt nõnulli: dilin. v. ad eius. ff. ex qui. cau. ma. l. necnõ. ff. qõ clc. ff. de pcu. l. mutuis. ff. de testi. l. i. et ij. pro hoc fuerunt multa in ꝓtractum. ar. de tradita. ẽpoꝝ. c. inter corporalia. ꝛ ibi soluat rãsia. ꝓscia omne qõ nõ inuenit prohibitu aliqua lege est ꝓcessum ꝛ licitũ: q̃ omne illicitum sine pctm est trãsgressio legis alicuius sive naturalis. Cõcessum ꝟo in reb̃ triplex. vsi ꝟm panor. in. c. sup de do. post di. re. non dimittitur aliqd alicui trib̃ modis. prio in donatione vel hereditate. vt possit libere disponere sicut de re sua. secũdo in feudo. vt illud velle trãsear in vasallũ. ꝛ. directũ penes dominum remaneat: de quo. de feu. c. ij. tertio donec vixerit qui recipit. quo casu ꝓcessum videt rei vsufructus. ꝛ talis ius potest alteri ꝓcedere in vita sua.

¶ Prio ꝟo nota q̃ ꝓcessuz. ꝓpter necessitatem vltra necessitatẽ nõ extenditur: ꝟm panor. in. c. deus q̃. de vi. ꝛ ho. clc. nisi quãtum necessitas expostulat: ꝛ sic limitata cã limitari deuicit effectum: ar. d. c. deus qui. in verbo quantum ad hoc spectat.

¶ Secũdo q̃ ꝓcedens aliquid ꝓcedit necessario omnia que sequũtur ex illo. vii. di. quo

ture: ꝛ de offic. delega. cum super. de dolo ꝛ contuma. cum dilecti.

3 ¶ Tertio q̃ concesso principali ꝓceditur ꝛ accessorium: quia cõmissa cã cõmittuntur ea que spectant ad cãm: de offi. deleg. Preterea in tex. ꝛ in glo. infra delegatus.

4 ¶ Quarto q̃ concessum de gratia speciali. ad alijs trahi nõ debet in exẽplum: de priui. fane. vbi de hoc.

5 ¶ Quinto q̃ in ꝓcessione gñali non venisse ea que quis nõ eẽt in specie verisimiliter cõcessurus: de reg. iuris in generali libro. vi. Utrũ vero ꝓcessum a papa vel alijs expiret morte ꝓcedentis. vide infra gratia.

¶ De concilio generali ꝛ cõgregatione synodali.

Quicũq̃ ꝟm Isi. in lib. etho. dñ quasi ꝟsilũ. c. trãseũte in. f. ꝛ ꝟsilũ dñ quasi ꝟsidiuz: vñ a societate multorꝝ in vnũ ꝓsedẽtium appellat: sicut a cõeundo ꝛ est synonimũ ꝓcilio. Iz cõueuerit dici ꝓcilium ꝓgregatio gñalis facta sub papa vel legato: synodus ꝟo facta sub aliquo inferiore: vt metropolitano vel diocesano cum suo clero. Cõciliorꝝ aũt vel synodorꝝ tria sunt gña: vt not. glo. di. xvi. in summa. Unuz est gñale qõ. i. si pñte papa vel eius legato ad hoc spãliter deputato: puenientibus epis ꝛ alijs prelatis vt ipse ordinauit qõ solius papẽ auctoritate celebrari põt: alias est ꝓcilabulum ꝛ synagoga sathanę: vt pj di. xvii. p totũ: ꝛ ꝓsentit. s. doctor. xxii. q. i. ar. x. ꝛ eius statuta oẽs fideles seruare spãliter ad hoc destinato ꝟm glo. di. xiii. ij. ff. i. ꝛ a metropolitano cũ suis suffraganeis ꝛ abbatibus illius puincie vel a patriarcha qui est supra metropolitanũ: qõ celebrare põt metropolitañ sine auctoritate primatis. xcij. di. si q̃ epus. in quo fieri pñt ꝛ constitutiones ꝛ snie fulminationis: astringẽtes oẽs illius puincie vel metropolis clericos ꝛ laicos non exẽptos: exẽptũ pri aũt non astringuntur ad hec neq̃ astringi pñt ad venendũ illuc. Illud ep̃a magis consueuit dici ꝛ modus ꝛ cõgregatio: qõ ep̃s celebrat cum curatis ꝛ clericis cũstratis ac comitatus: ꝛ religiosis ꝛ abbatibus non exẽptis: qõ ipse celebrare potest irrequisito suo metropolitano: in quo fieri possunt constitutiones ab episcopo cũ sui capituli consensu. f. canonicorum eccle sie cathedralis ꝛ snie fulminationis astringentes omnes illius diocesis ꝛ nõ alios. De his duob̃ igitur. distin. xviij. ꝛ xix. per totum. ꝛ ibi ad quid ꝛ quo tempore ꝛ a quib̃ celebrari debent: ꝛ in quo modo nihil exigere debent episcopi. Adde quartum genus: vel differentiam concilio rum ꝟm an. de bu. ꝛ Jo. de mo. super. c. graue. de preben. f. concilium religiosorum. de quo habetur de sta. mo. in singulis. ꝛ. c. ea que. sed magis capitulum dicitur.

¶ Primo vero queritur quando inceperit concilia generalia: ꝛ dicit gratianus distin. xv. in principio isidoꝝ asserere in libro ethimo. quod a tempore constantini imperatoris: quod forte verum est post dilataz in gentibus christianitatem non obstante qõ melchiades qui silueſtrum precessit ꝓcilium fecerit. xiij. q. ij. placuit. quia illud fuit cum paucis celebratum: si tamen altius repetamus prima synodus facta est in hierusalem sub primo summo pontifice petro. vt patet act. ix. Inter cõcilia autem generalia quatuor fuere celebriora ceteris. P Primum fuit nicenum. cccxviij. episcoporum. a constantino imperatore peractum. quo damnata est arriana perfidia. de inequalitate sacte trinitatis. P Secundum. cl. patrum sub theodosio seniore constantinopoli: quo damnatus est macedonius. negans spiritum sanctum esse deum. P Tertium ephesinum centum episcoporum. sub theodosio iuniore: quo damnatus est nestorius asserens duas personas in christo. ꝛ beatam virginem non dei sed hominis genitricem. P Quartum calcedonense. ccccccl. sacerdotum: quo damnatus est eutices constantinopolitanus: asserens vnam esse dei carnisq̃ naturam: damnauit ꝛ dioscorꝝ eius defensorem quondam alexandrinum episcopum. et nestorium episcopum cum reliquis hereticis. De his. xv. dicto. capitulo. canones. ꝛ. 9. Tho. tertio libro de regi. prin. c. xvij.

¶ Secũdo vtrum ꝓcilium generale possit pontifici summo statuẽdo pfigere legem: ꝛ dicit abbas sicu. sive Panormi. in. c. significasti de electio. q̃ nõ: imo in omnibus statutis ꝓcilij intelligitur tacite. excepta auctoritas papẽ: de quo vide etiam bonum tex. tum. ix. q. iij. nemo: vbi dñ q̃ nemo iudicare põt pmam sedem. i. papã nec augustus nec populus. nec clerus ꝛ. c. alionum: et p istum tex. arguit Jo. an. q̃ snie pape stãdũ est. qñ ꝓtradicit sentẽtie totius ꝓcilij. ꝛ q̃ solus papa interpretari potest statuta concilij: nec mirum: quia ꝟm eum põt tollere ꝛ limitare: vt. c. statutum de resc. p. lib. vi. et gl. in. c. vbi periculũ de elec. lib. vi. dicit q̃

1. q.

Quatuor principalia ꝓcilia.

Cõcilior generaꝝ

Synonicia le.

Sinie.

Universidad de Deusto Biblioteca

tz non sit ei licitum reuocare statuta cōcilij
sine ꝯcilio ꝯsilio: hoc tamē pōt si vult. Sed
tamē oīa predicta limita vera sm Panor.
in his que dependēt a plena dispositōe pa-
pe: qꝛ in his que sunt iuris positiui indubi-
tāter est supra ꝯciliū: cum sit caput ecclesie
vnde potestas data est pape ꝛ toti ecclesie
sed pape vt capiti a cuius dispositione cor
pus moueri debet. Sed in his que a plena
potestate pape non dependent non est sim
pliciter dicendū ꝙ sit supra statuta concilij
ideo in ꝯcernētibus fidē ꝯciliū est supra pa
pam nec in huiōi pōt disponere cōtra dispo
sita ꝑ ꝯcilium ꝓ quo vide tex. cū glo. di. xix.
anastasius. vñ cōciliū papam pōt ꝯdēnare
de heresi. di. xl. si papa. ꝛ est iudex eius i hoc
sm doc. in. c. fidei fauorē. de here. lib. vi. In
concernētibus ēt vniuersalē statum eccle-
sie: non pōt papa disponere ꝯtra statutū cō
cilij gñalis si statuendo decolaretur status
ipsius ecclesie. i. q. vij. c. ꝛ si illa. in quo casu
dicit se intelligere multas glo. q̄ volunt qꝺ
disponere non possit contra vniuersalē sta
tum ecclesie. vt no. in. c. literas. de rest. spo.
vnde sm Inno. in. c. quanto. de consue. non
est permittendus venire contra statum vni
uersalem ecclesie si inde infamaretur eccle
sia: secus si ex causa rationabili vult venire
limitando statum ecclesie seu tollendo sta-
tutum concilij super statu ecclesie: ꝛ sic intel
ligo inquit glo. in. c. qui ad perpetuam. xxv.
q. i. hec ille. vnde dicit petrus de ancha. qꝺ
posset tollere hoc vel illud statutum iuris
positiui sed non omnia simul: quia hoc eēt
destruere vniuersalem statum ecclesie. Pu-
tat tamen idē abbas in his que sunt fidei
standum esse sententie pape si melioribus
moueretur rationibus ꝛ auctoritatibus q̄
concilium: quia ꝛ illud errare potest sicut
alīs errauit i facto matrimonij inter rapto
rem ꝛ raptam inter quos dicebat esse non
posse matrimonium: ꝛ dictum hiero. meli'
sententie ꝑlatum est dictio concilij. xxxvi.
q. ij. tua. iuncto. c. placuit. Et facit qꝺ legit
di. xx. c. i. Immo dicit ꝙ in concernentibus
fidem dictum vnius ꝑlati ꝓferendum esset
sententijs pape si melioribus rōnibus ꝛ au
ctoritatibus moueretur. Nec obstat si dica
tur concilium non posse errare qꝛ xp̄s ora-
uit pro ecclesia sua ne deficeret vt notatur
de bap. maiores. xxiiij. q. i. a recta. ꝛ c. pu-
denda. quia in concilio vniuersali nō est ve
re sed representatiue vniuersalis ecclesia:
quia ipsa constat ex collectione omniū fi-
delium terre: saltē illa cuius caput est xp̄s
non autem papa sed vicarius capitis. idest
christi. vt no. glo. in cle. ne romana. de elec.
que etiam dicit ꝙ mortuo papa ecclesia nō
est sine capite qꝛ non est sine christo: ꝛ ista ec
clesia que errare non potest. de con. di. i.
ecclesia. vnde possibile est quod tota fides
remaneret in vno solo: ꝛ verum esset dicere
quod fides non deficit in ecclesia sicut ius
vniuersitatis remanere potest in vno solo
aliis peccantibus. vt patet in virgine Ma-
ria. Hec ex illo cuius dicta approbo inqua
tum dicit papam subijci concilio in his que
sunt fidei manifeste: quia si errat in his ob
stinate iam non est caput ecclesie: sed se de
ponit: ꝛ in his que concernunt vniuersalem
statum ecclesie super quo a xp̄o non hz po
testatem in destructionem sed in edificatio
nem vt de se ꝛ aliis apostolis dicit Pau. ij.
cor. x. sed in reliquis pono aliquas cōclusio
nes contra eum. ¶ Prima. concilium erra-
re nō potest ꝑseuerāter in spectātibus ad
fidē et mores. sicut nec ecclesia vt de ea do
cet. s. tho. in quol. ix. ar. xvi. ꝛ iste ꝯcedit. qꝺ
pz tū qꝛ si ꝯciliū pt errare. errare ēt posset
ecclesia in ꝯstituēdo de huiusmodi. cum ad
hoc nūq̄ ꝯueniat nisi ꝯciliū vel papa. ꝛ si il
lud q̄ iste sm istum errare pōt: tū et qꝛ doc
et. s. tho. xxij. q. v. ar. iiij. ꝙ doctrine eccle
sie opz inherere sicut regule i fallibili: q̄ do
ctrina nō est alia q̄ ꝯcilij: tū qꝛ tūc nō eēt
vex qꝺ dicit. s. tho. vbi. s. pie credi ꝙ in ca
nonizatiōe sanctoꝝ ecclesia nō potest erra
re. qꝛ hāc canonizationem facit papa q̄ ꝯ
silium potest errare ꝛ concilium. vel aliqd
minus ꝯcilio. i. collegium cardinaliū. Nec
obstat si errauit in facto dicti matrimonij:
quia hoc nō fuit perseuerāter quasi persti
terit in errore: sed fuit prima frōte: ꝛ chri
stus eduxit illud ab errore per dictum hie
ronymi: sicut etiā prophete in quibus erat
spiritus s. aliquādo errabāt: ꝛ spiritu san
cto reducebātur ad veritatē vt de nathan
patet. ij. Re. vii. c. Nō obstat etiam si alle
qñ fides fuit in sola virgine: quia nōdum
dixerat christus ecce ego vobiscum sum vsq
ad ꝯsumationem seculi: nec venerat spiri
tus sanctus docturus omnem veritatem.
¶ Secunda. si concilium et papa discrepa-
rēt de fide. ꝛ papa videretur habere melio
res rationes. non esset standum sententie
pape propter meliores rationes: quia
si staretur ei oporteret istum dicere quod
concilium erraret in fide contra premissa
tum etiam quia esset aliqua controuer-
sia inter homines que iudicem non ha-
beret in terra: quia nullus posset iudicare
quasi superior que rationes essent melio-

res. ꝛ homines non essent sufficienter ordi-
nati a deo. Nec valet dicere quod est iudex
quando habet rationes meliores: qꝛ opor-
teret apud aliquem iudicem probare quod
sue rationes essent meliores: quem non es-
set dare. Sed standum est ei quia est caput
ecclesie habens determinare dubia in fide.
cuius auctoritate semota concilium nihil
potest vt infra fides. §. vij. ꝛ a quo sententia
3. conclu. concilij confirmatur sm. s. Tho. po. q. x. ar
ti. iij. quod etiam probat multipliciter do
mi. Jo. de turre cremata. ¶ Tertia. sicut nō
errat ecclesia perseuerāter ita nec papa q̄
diu est caput ecclesie: ꝛ vt caput ecclesie id-
est vtens adiutorio membrorum ecclesie ꝑ
consilia ꝛ orationes ꝛ huiusmodi: alioquin
corpus esset viuum per fidem ꝛ caput mor-
tuum: similiter nec inquantum determinat
vt caput ecclesie: puta quando ad ipsum vt
ad caput recurritur consulendo de dubijs:
quia error eius redundaret in errorem ec-
clesie. cum ad ipsum spectet fidei dubia de
cidere: vt dicit sanctus Tho. xxij. questiōe
i. ar. x. Ex his patet ꝙ non potest esse con-
trouersia inter papam: vt papa ꝛ cōciliū
de fide. aut moribus perseueranter: qꝛ neu-
tra pars potest errare. Si tamen erret in fi
de. vt singularis persona statim desinit esse
caput. quo ad deum licet non quo ad eccle
siam quousq̄ per iudicium deponatur: si-
militer si erret circa mores perseueranter:
quia error in moribus vt si diceret fornica-
tionem non esse peccatum: reducitur ad he
resim cum sit contra aliquem textum scri-
pture que de moribus sufficienter docet.
Nec obstat quod quidam papa tedio vi-
ctus subscripsit heresi: quia non errauit in
fide sed peccauit in fidei confessione. erran
do in particulari eligibili. vt priuata ꝑso-
na. vide infra fides. §. vi.
3. q. ¶ Tertio queritur vtrū papa sicut pro he
resi ita ꝛ pro quolibet notorio peccato pos
sit iudicari scilicet a concilio: ꝛ idem Pa-
normitanus inducit glo. super capi. si pa-
pa. distinctione. xl. dicentem. quod papa iu
dicari potest scilicet a concilio etiam pro
quolibet mortali notorio: in quo esset in-
corrigibilis ꝛ scandalizaret ecclesiā: quia
talis contumacia reputatur heresis: ꝛ hāc
glo. ipse multum approbat: sed vt dicetur
infra in titu. papa. §. iiij. per Petruz de pa-
lu. ista glosa non est vera. nec illa pertinā-
cia est heresis proprie ꝛ stricte cuiusmodi
Cōcilium est heresis pro qua iudicari potest papa. vt
constātiēse importat errorem circa fidem. In concilio
tamen celebrato constantie circa annos do
mini. Mccccxvij. in quo sedatum est scisma
quod annos. xl. durauerat: in quodam de
creto quod incipit frequens statutum est
ꝙ non solum in causa heresis sed etiam sci
smatis concilium posset de papa iudicare:
ꝛ recte: quia scisma ꝓpinquum est heresi dif
ferens ab eo. sicut dispositio ab habitu q̄
archie. non intelligit de omni scismate. vt
de eo quod oritur post electionem veri in-
dubitatiq̄ pastoris. ꝓpter recessū aliquo-
rum ab eius obedientia. sicut cōciliabulū
basiliense deposuit Eugenium. iiij. indubi- Cōcilium
tatum vicarium christi: erigens idolum. i. basilieñ.
felicem olim ducem sabaudie Amadeum:
sed de eo quod oritur in electione ipsi' sum-
mi pontificis: vt cum ꝓbabiliter dubitatur
an electio sit canonica. an violenta ꝛ huius-
modi. quale fuit scisma in. d. concilio cōstā
tie sublatum: quod ortum est in electiōe Ur
bani. vi. successoris Gregorij. xi. que diceba
tur facta per metum cadētem in cōstantē
virū: vnde cardinales post aliquos mēses
recedentes creauerunt in ciuitate fundorū
Clementem. vij.
¶ Quarto querit qñ dicit ꝯcilium genera- 4
le celebratum legitime: ꝛ dico ꝙ primo de-
bet fieri de mādato pape interueniēte ipso
vel alio de eius spāli mandato. di. iij. §. por-
ro. ꝛ dist. xvij. c. i. ꝛ ij. ꝛ cōsentit. s. Tho. Et
licet olim multa fuerint ꝯcilia per impera-
tores cōuocata. qꝛ id ecclesia nō poterat ꝓ-
pter hereticoꝝ fauorem: tamē q̄ primū po-
tuit hoc correxit. ꝛ per se concilia cōuocauit
ꝛ aliquādo per imperatores ecclesia ꝑcipiē
te: aliquādo rogante ꝛ auctorizāte: vt disti.
xvij. ꝑ totum. Quia tamē potestas vnius ꝓ
pter negligētiam gradatim deuoluitur ad
alium: ar. de elec. cum in cunctis. ꝛ de con-
ces. preben. c. ij. dicunt quidam ꝙ papa ne-
gligente ꝛ nolente conuocare cōcilium ad
locum idoneum pro ardua causa iminente
potestas ꝯuocādi illud deuoluit primo ad
omnes cardinales qui sunt omnibus alijs
maiores clerici: ar. de ma. ꝛ obediē. c. i. secū
do ad patriarchas. ꝑcipue ꝯstantinopolita
num. cuius sedes prima est post romanā.
dist. xxij. de ꝯstantinopolitane: ꝛ intellige si
est catholicus. tertio ad imperatorē. quar
to ad reges. quinto ad alios principes. Uel
dicamus ꝙ due partes concilij congregate
in loco idoneo poterunt alios conuocare.
iuxta no. per Innocē. in. c. scho. de no. ope.
nũcia. que si non sunt congregate locū vi-
detur habere ordo supra positus. Ubi autē
papa esset hereticus. vel de heresi suspect'
ad eum nō spectare vr̄ potestas cōgregādi

Universidad de Deusto
Biblioteca

concilium: ar. di. xl. si papa. hec omnia archie. sed intellige predicta. quando papa esset iudicandus per concilium. alias nulli competit illud congregare: quam sicq; negligeret papa. sed esset conciliabulum nullam habens auctoritatem concilij generalis. Secundo vocandi sunt de necessitate solum episcopi & superiores. vt not. Innocē. & Io. an. in. c. graue de pribend. ad quod facit dist. xviij. episcopus nō debet: & c. propter. cum sequēti: & hoc iustum est vocari ex toto orbe. vbi agitur de maximo p̄iudicio rebus arduis: est tamē in pāte papē vocare si vult etiam abbates: ar. dist. xviij. adrianus. vbi fit mentio de abbatibus: & gre. x. ad ꝛcilium Lugdunēse vocauit beatum tho. qui nō erat platus: imperatorē ātē vel alios p̄ncipes vocare nō tenetur per. ¶. huic etiam dist. xvij. quos tamen si vult potest vocare ad scandala sedanda: vt dist. lxiij. ¶. verum: sed tamē videtur q̄ vbi non agitur de fidei dubio vel facto pape: summi pontificis arbitrio relinquatur qui & quo sunt vocādi: & hi sunt ꝛcilium iuxta id quod no. dist. iij. ¶. porro. & dist. xvij. c. i. & ij. in summa: nec curandum de numero diminuto propter illud math. xviij. vbi sunt duo vel tres ꝛc. vñ aliquādo in ꝛcilio fuerunt episcopi. ccccc. aliquando. ccc. aliquādo. cc. aliquādo. c. aliquādo. l. aliquando. xl. aliquādo. xxx. aliquando. xx. aliquando. xv. & in omnibus facti sunt canones. Sed tamen quando agitur de fide et heresibus vel scismatibus extirpandis: quia causa omnibus catholicis est cōmunis. & omnes tāgit: ab omnibus catholicis episcopis tractari & terminari debet. ꝛcōes sunt vocādi: quia quod omnes tāgit debet ab omnibus approbari. de re. iur. libro sexto. residet tamē ꝛcilij auctoritas penes venientes saltem illi inter illud due partes omnium episcoporum orbis: p̄ id quod legitur de his que fi. a ma. per. c. i. p Joan. an. vel forte sufficit pars maior. vt no. per compo. in. c. quia propter de elec. & vocati non venientes cessante legitimo impedimento peccant vt patet dist. xvij. per totū. Ordo autem sedendi in concilio vel subscribendi et huiusmodi inter prelatos eiusdem dignitatis. est fm tēpus sue ordinationis. di. xvij. ¶. illud de clericis: quod tempus nō ad ecclesias sed ad personas refertur fm gratianum. hec omnia archie. Scilicet dum tamen q̄ si papa esset diffamatus vehementer de heresi apud graues & nolle se corrigere vel purgare aut congregare concilium. tam hoc spectaret ad cardinales ad inquirendum contra papam: auctoritate iuris diuini et humani vt probat ho. Jo. de turre cremata. vel etiam ad alios prelatos si negligerent cardinales. Et idem esset in casu quo aliter non posset prouideri scandalo imminenti ecclesie sine concilio & papa nollet illud congregari: quia eo casu esset suspectus de heresi vt colligitur ex. c. error. dist. lxxxiij. secūdum eundem. Unde paulus gal. primo excommunicauit apostolos equales & angelos manifestos se. si aliter euangelizassent auctoritate euangelice doctrine fm. s. thom. ibi cum ipsius auctoritas habet vt omnes et cōtradicentes excludantur fm illud Io. xij. qui nō accipit verba mea habet qui iudicet eum. Sermo quem locutus sum ille iudicabit eum. ¶ Si autem duo contenderent de papatu et vterq; probabiliter: necessaria videretur congregatio cōcilij iuxta. capitulo. si duo. dist. lxxix. quod verum est si nollet se subijcere iudicio alicuius: quia in isto casu ꝛcilium est iudex: & ꝛgregatio spectaret ad dominos cardinales si illi nollent ꝛgregare etiam eis inuitis: et si cardinales nolent ꝛgregare spectaret hoc ad alios prelatos vel ad imperatorem. ¶ Si etiam cardinales nollet eligere pōtificem prouium est per. c. fundamenta libro sexto. & c. ne romani de elec. sed si fugerent aut deficerent fm. d. Jo. de turre crema. esset ꝛuocandum concilium per imperatorem pro maiori securitate. Si etiam papa efficeretur demēs incurabiliter per cardinales esset vocandum ꝛcilium ad iudicandum an alius deberet eligi vel dari coadiutor: fm. do. Jo. ibi. crema.

¶ Quinto. vtrum appellari possit a papa ad concilium. vel ad eius successorem: & dicō quod non: sed est hereticus hoc asserere. Nam qui priuilegium romane ecclesie a Christo traditum: de quo infra. ecclesia: anferre conatur: hereticus est. dist. xvij. c. octo. Sed qui sic asserit est huiusmodi: quia est appellatio non sit nisi a minori: ad maiorem vt dictum est: qui sic asserit primo asserit vel sentit papam non esse vnicum et summum caput totius ecclesie: nec habere plenitudinem potestatis super omnes: nec sententiam eius esse stabilem et firmam. et inconcusse tenendam: nec carere iudice in terris: que omnia sunt cōtra ecclesie priuilegia vt patebit. Et si proprio motu vel singularis persona erraret in fide notorie adhuc ab eo non esset appellandum.

sed esset monendus per cardinales q̄ in eius electione totus corpus ecclesie repreſentāt quibus si nollet assentire sed erraret in fide perseuerauter: vel potius obstinate: cessante pontificatu defectus in cōscientia. xxiij. questio. i. audiuimus. deijciendus iuridice per concilium.

6 ¶ Sexto queritur qui sint ad concilium p̄uinciale & sinodale vocandi: & dico ex Antonio de bu. & Joan. de imol. super. c. graue. de preb. quod ad prouinciale vocandi sunt omnes episcopi totius prouincie: & non alij necessario. distin. xvij. quoniam quidem. et c. sequenti. si tamen alij prelati dicere. puniſicmeliigi potest. c. fi. de his que fi. a maiori ex quo agitur de factis eorum: & similiter alij quorum consilium est necessarium. ar. distin. xiij. obeuntibus. Ad sinodale autem vocandi sunt abbates. si non exempti: cōtes & clerus etiam ciuitatis & diocesis. dist. xvij. decernimus. dummodo sic prouidcatur q̄ ecclesie magnum non patiantur detrimentum in diuinis. arg. de cleri. non re. c. vltimo. Unde possunt aliqui relinqui in ad ministratione. et precipue pro sacramentorum archiepisco.

7 ¶ Septimo queritur que possint in ꝛcilio p̄uinciali poterit cognosci de causis que vertuntur inter episcopos & clericos. ij. q̄. vij. capitulo. si episcopus. cum quatuor sequentibus: & de omnibus causis clericorum deberis scilicet quando factum est notorium vel non diffinitur in breui posse liquidari: quas causas diffinire poterit episcopus vt archiepiscopus. vi. q. iij. scitote. & d. xvij. c. primo & secundo. & hoc cum consensu vel cō de tempo. ordi. c. si archiepiscopus. et de ac cusa. sicut olim. De causis autem archiepiscopi concilium cognoscere non potest: cum in eum non habeat potestatem vt in caput sed superiores iudicio relinquuntur. Causas autem criminales episcoporum ꝛcilium poterit audire: diffinire non poterit absq; ꝛ speciali sententia pape. iij. q. vi. accusatus. & de iudi. c. i. nisi reperiatur aliud expressum in iure. vt dicto. c. grauem. causas vero inferiores ab episcopis etiam criminales cōcilium ipsum poterit audire & diffinire. xv. questio. i. c. primo & secundo. In sinodali vero episcopali tractari poterunt cause ciuiles et etiam criminales clericorum: & dummodo non agatur ad penam depositionis ab officio: cum episcopus solus talem penam imponere non possit. xv. qō. vij. felix. et c. sequenti. & de re iudi. non potest. In generali vero si presit in eo papa. de omnib⁹ causis poterit cognosci cum habeat plenitudinem potestatis. & sit ordinarius omnium et totius orbis. ix. qō. iij. cuncta. & c. per principalem: si vero presit alius loco eius: tunc idem quod dictum est de prouinciali. archiepiscopus.

¶ Octauo queritur qualem habeant potestatem congregari in concilio ordinariam vel delegatam & in quos: & dico ex eisdem q̄ in prouinciali archiepiscopus ibi presides habet ordinariam: ad quod. c. sicut olim. de accus. suffraganei vero siue sint ibi vt iudices. vt quid am volunt per. c. scitote. vi. q. iij. siue vt assessores secundum alios. gesta per capitulum non valebunt sine cōcilio eorum vel eis irrequisitis. vt dicit Jo. an. per ea que habentur. xv. q. vii. si quis. sed dominus Jo. de imo. dicit posse dici q̄ ipsi episcopi in cognoscendo sunt ordinarij: cum ipsi principaliter cognoscant: sed in diffiniendo sunt assessores: q̄ ipsi principaliter nō sententiant sed assistunt suiranti. vt in cle. auditor. de rescrip. Ubi aduerte q̄ non solum cōcilium episcoporum requiritur i archiepiscopo sententia: sed etiam eorum assensus vel maioris partis eorum. vt dicit Jo. de imo. q̄ si requiretur solum eorum concilium quod geritur non censeretur gestum p ipsum ꝛcilium sed potius per ipsum archiepm. de ar. di. cōcilium. & si sit cō criminalis epi requirit consensus omnium si tractatur ad finem vt deponatur ab officio. vt patatur. d. c. scitote. in causis autem criminalibus sacerdotis diaconi vel subdiaconi: etiam si agitur ad finem depositionis sufficit consensus maioris partis. vt no. archi. in. d. c. scitote. et. xv. q. vij. episcopus. fm Jo. de imo. In concilio vero sinodali ipse episcopus. ibi presidens habet potestatem ordinariam sicut archiepo in prouinciali. distin. xvij. decernimus. In generali autem vbi preest papa: alij nō videntur habere iurisdictionem: sed potius videntur consultatores cum papa habeat plenitudinem potestatis & sit cunctorum ordinarius. ix. questio. tertia. cuncta. & capitulo. per principalem. si vero preest ibi alicui de mandato eius censetur habere delegatam. de offi. delega. per totum. de alias vero qui interfunt ibi videtur idem quod de assistentibus in prouincia. i. archiepis. multa

alia spectantia ad concilia parum tamen ad forum conscientie faciẽtia habes ab archie. ij. parte. ti. xiiij.

9 ¶ Nono queritur quo tempore debeat celebrari ꝯcilium prouinciale vel episcopale ⁊ dico quod antiquitus celebrabant bis in anno: primo ante quadragesimam. secundo in autũno. vt patet. dist. xix. c. i. ⁊ secundo hodie tamen per capitulum graue de preben. capitulum prouinciale singulis annis ab archiepiscopo cum predictis est celebrandum: ⁊ vt videtur sub precepto vt patet de accu. sicut olim: vbi dicitur in fine quod si quis hoc salutare statutum neglexerit adimplere: a sui executione officij suspendatur: que pena tam grauis non imponitur nisi pro mortali. Et a fortiori hoc verum est de sinodali vel episcopali: quia secundum mentem iurium ⁊ omnium religionum instituta capitula quanto minora tanto crebriora fiunt: et maxime quia cessare ab istis inducit maximas relaxationes in moribus clericorum: sicut experientia docet.

¶ De concubinario ⁊ fornicatore.

Concubinarius ⁊ fornicator videntur se habere vt animal ⁊ homo. quantum ad feminam qua abutuntur: quia fornicator proprie est qui abutitur soluta sicut adulter qui nupta: concubinarius vero qui abutitur quacũq; modo vxoris idest que ad vsum veneris si legitime teneretur: ita quod de mente iuris non dicitur concubina nisi teneatur ꝑ modum vxoris: quod pꝫ: quia si quis post vxorem habuit ꝯcubinam ordinari no potest. di. xxiij. si quis: quod non esset si ꝯcubina diceretur a concubitu fornicario simpliciter. Aliquando tamẽ fornicatio dicitur omnis illicitus coitus: vt. xxxij. q. ij. §. qui ergo. et q. iiij. meretrices. sed proprie est coitus naturalis soluti. nõ soluti vel vinculo. s. coniugij. consanguinitatis. affinitatis. ordinis. religionis. seu voti. Un pe. de pal. in quarto dicit quod fornicatio dicit omnem illicitum coitum: fornicatio autem simplex dicit coitum naturalem soluti cum soluta. Credo autem quod quantum ad suspensionem ⁊ euitari in diuinis officijs ⁊ sacramentis: idem sit de notorio fornicatore ⁊ concubinario: etiam si fornicator sit vagus impetens meretrices. ⁊ non tenens concubinam.

Fornicatio.

1. q. ¶ Primo vero queritur vtrum concubina tus liceat: ⁊ dicit Jo. an. post ho. in reg. sine culpa. in merc. ⁊ recitat panor. in. c. vt clericorum. de vi. et ho. cle. q; nõ etiam de iure ciuili: quia ex quo ius canonicum expresse ꝓhibet. xxxij. q. iiij. nemo: imo deus vt in. capitulo. meretrices. ea. q. et lex ciuilis in spiritualibus subijciat se dispositioni iuris canonici. in auctẽ. vt cle. apud ꝓpi: et in auctẽ. de ec. ti. facit. c. clerici. de iu. di. ergo ⁊c.

¶ Secũdo. vtrum absolui possit cõcubinarius nolẽs abijcere ꝯcubinã: ⁊ dico q; nõ si est periculũ recidiui quia nõ est ꝯtritus. xxxiij. q. ij. legatur: vera etiam penitentia nõ est sine excisione causarum peccãdi. de pe. dist. iij. c. satisfactio. Si vero nõ est tale periculum recidiui quod facerdotis arbitrio pẽsabitur distingue: quoniam si factum est notorium absolui nõ potest: quia tenetur eam abijcere ad tollẽdum scãdalum populi: maxime quãdo suspitio est violẽta de incõtinẽtia: alias vero si nõ est notorium: sed sum. ans. indistincte q; possit absolui: sed nõ est verum: quia si esset scãdalum vni vel duobus. tenetur eam dimittere. vt patet per dicẽda infra de scandalo ⁊ hoc nisi dictum scãdalum auferatur: sed si nullum est scãdalum aut recidiui periculum absolui põt. Et quod de ꝯcubinario idem dico de ꝯcubina. Facit ratio predicta: ⁊. xxxiij. di. audite.

¶ Tertio. vtrum adeũtes meretrices. nescientes hoc esse ꝓhibitum excusentur propter ignorãtiam: ⁊ dico q; nõ. imo peccant mortaliter accedẽdo: ⁊ totiẽs quotiẽs. q; ignorãtia iuris naturalis et diuini in tali casu claro neminem excusat quãtũcunq; agrestem. i. q. iiij. per totum maxime quia nullus hoc põt ignorare sine maxima negligẽtia querẽdi suam salutem. Et iste peccat mortaliter ad hoc alios inducẽtes. de pe. di. prima noli. ⁊. ij. q. i. notũ: ⁊ similiter qui hoc ꝓpetrare volẽtibus pecunias donãt aut mutuãt: quia sunt cooperatores.

¶ Quarto. vtrum sacerdos cõcubinarius celebrãdo sit irregularis: ⁊ dicit Panor. q; suspensus in. c. vestra. de coha. cle. ⁊ mu. q; suspensus est quo ad deum. et se. cum sit in mortali: vnde celebrãdo peccat mortaliter: vt dicitur. s. clericus. ij. §. viij. nõ tamẽ efficitur irregularis si est occultus. vt no. Inno. in. c. si celebrat de cle. exco. mi. secus si est manifestus ita vt nulla possit tergiuersatione celari: quia tũc est suspẽsus ab officio. xxxij. di. preter: cum nõ differat dicere interdicimus ⁊ suspẽdimus: q; nõ refert qd ex equipollẽtibus fiat. de testi. licet. ff. de leg. iij.

possunt: ⁊ hoc est clarũ. d. xxxij. §. vez: vnde si celebrat est irregularis. c. i. de re iudi. li. vi. est etiam suspẽsus a beneficio. vt in. d. c. preter iuncta glo. Secus si nõ habet talem operis euidẽtiam. ⁊ de hoc supra clericus. ij. §. viij. Multi autem doctores volunt q; requiratur monitio. aliter non sit ipso facto suspensus. nec incurrat irregularitatẽ: sed primum est verius. Et quod de sacerdote dicitur dic de diacono. subdiacono. ⁊ constituto in minoribus: sm Archyd. in. §. hec de malis. di. xxxij. ⁊ exercendo actum cuiuscunq; ordinis similiter sunt irregulares: ⁊ solus papa dispensat: de re iudi. c. i. libro. vi. Et idem dico de quocunq; fornicario etiã non tenente cõcubinam: vnde archiepi. in iij. parte. titu. xxviij. c. iij. dicit q; nõ solũ sacerdos sed etiam in quocunq; ordine cõstituitur etiam in minori. ex notoria fornicatione est suspensus ab omnibus actibus ordinum sm Inno. ipso iure. quod no. Archi. di. xxxij. §. ad hec. ⁊ tãdiu stat suspẽsus quãdiu perseuerat in vitio: ⁊ interim si exequitur officia sua. etiam semel efficitur irregularis indignus dispensatione pape sm Innocentium. ⁊ hosti. ⁊ no. Archi. ⁊ An. de but. vnde etiam si cessaret a vitio ⁊ ante dispẽsationẽ vteretur officio suo. semper peccat mortaliter ⁊ nouam irregularitatem non incurrat: si autem suspensus non est exequutus officia sua. nihilominus indiget absolutione a suspẽsione quam poterit episcopus facere secundum Inn. Imo idem dicit summa ange. innixa opinioni dñi ant. de quocunq; peccato mortali: sed hoc improbatum est supra. clericus. ij. §. viij.

5 ¶ Quinto. queritur an simplex fornicatio in clerico publice tenente concubinam inducat dispositionem si monitus noluit se corrigere: ⁊ dico quod sic: quia talis primo debet monitus suspendi a beneficijs: ⁊ si se nõ correxerit debet ab eis perpetuo remoueri siue sit in sacris. de coha. cle. ⁊ mul. sicut sine non in sacris. vt ibi in. c. si autem clerici ⁊ simul videtur q; requiratur monitio trina. Et quidem si tale crimen sit notoriũ suspensus est ipso iure ab officio vt dictum est. §. priore. ⁊ supra clericus. ij. si vero sit publicum ex fama tantum: ita q; merito talis habeatur suspitio q; scandalũ generetur ⁊ si non appareat accusator: erit purgatio indicenda in qua si defecerit aut si purgare noluerit: canonice puniatur. de coha. cle. ⁊ mul. tua. et interim talis non debet in officijs euitari.

6 ¶ Sexto que penitentia sit clerici in sacro ordine constituti si ducat vxorem: ⁊ dico q; priuari debet ordine ⁊ beneficio ecclesiastico: ⁊ mulier si libera erat redigi in ecclesie seruitutem. distinctio. xxxij. eos qui. si vero ancilla vendi debet. distinctioñ. lxxxviij. quidam clerici ⁊ filij inde nati in seruitutẽ ecclesie rediguntur. xv. q. vltima. multa. et ipse ẽt excõicatus est ipso facto. vt infra excõicatio. ix. §. xi. ⁊ qñ ab ea separatur eã dꝫ abiurare. s. q; de cetero ad eam nõ accedat nec bibat cũ illa nec in eadem domo manebit: nec in alio loco nisi tam publico q; mala suspitio esse non possit nec loquetur cum ea nisi coram idoneis testibus ⁊ certa necessitate. xxxv. qõ. vi. ab illo die qui cle. vel vo. ex literarum: tñ si clericus habetur suspectus q; forsitã iuramentum nõ seruaret exigi non dꝫ: sed per sententiam interdicti vel suspensionis vel aliorũ huiusmodi cõpescẽdus est: de coh. cle. ⁊ mul. clericos. ⁊ de his in sum. cõ. lib. iij. ti. xxx. q. xiij. sm ray. ⁊ ho. qui etiam addit q; non est aliquid alicui iniungendum per iuramentum: de cuius transgressione verisimiliter timetur. Ibi etiã dicitur secundum ray. quod si dicta esset ãcilla ⁊ filij sint paruuli non venderentur sꝫ traderetur in monasteriũ ne propter matris absentiam filij perirent. distinct. xxxiij. fraternitatis. vel inquit intelligitur illud. c. q; non contraxit cum ea matrimonialiter. De materia fornicationis infra luxuria: et supra. clericus. ij. §. vltimo.

¶ De concussione.

Concussio proprie est motus violentus ex tractu ⁊ pulsu re loco non mota causatus sicut arborem concutit qui apprehensã manu tremere cogit: sed transsumptiue ad mores: est aliquis similis motus metu factus in animo alterius cui. s. animo vis inferri non potest sicut cum quis alicui minatur nisi ita vel ita faciat: aut a faciendo desistat. vt patet. i. q. i. concussionis. in glo.

¶ Primo vero queritur quis cõmittat concussionis crimen: ⁊ dico q; generaliter incurrit illud quicunq; metu pecuniam vel equiualens indebite extorquet ab aliquo: sꝫ specialiter quantum ad penas legales vt colligitur ex. l. iubemus. C. ad. l. iul. repe. posita. i. questio. iiij. ⁊. ff. eodem. l. i. §. iij. iiij. v. ⁊ vi. ⁊. ff. de concussio. l. secunda. concussio est cum quis in officio constitutus extorqͣt aliquid a subditis per metum: aut cũ nõ vult facere qd tenetur nisi data pecunia aut cum extorqͣt vltra ꝯstituta sibi stipẽdia: aut cum

1. q.

Cõcussio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quis accusat vel ab accusando desistit propter pecuniã: ꝛ cõcordat glo. Ray. vt patet in sum. cõse. lib. ij. ti. v. q. cxxix. vbi idẽ dicitur de militibus stipendiariis quod dictuz est de officiali bus. vide. j. q. j. subemus. ꝛ. c. sequentibus.

2 ¶ Scõdo vtrũ pcusso sit peccatũ mortale: ꝛ dico q̃ sic in re notabili: qr omne qd̃ est cõtra iusticiã est mortale ꝓm. s. tho. xxij. q. lix. liij. facit. xxiij. q. j. militare: ꝛ pẽa eius iide hoc crimine quis pdẽnetur. est infamia vt nec testificari possit in publico nec iudex esse vel aduocatus. j. q. j. eadem: ꝛ pterea punit in quadruplũ vt ibi. in eã: ꝛ xlij. di. quoniaz.

3 ¶ Tertio vtrum talis restituere teneatur necessario qd̃ accepit ẽt si nõ pdẽnet in iudicio: ꝛ dico q̃ sic: ꝛ dãi quãdo nõ turpiter dedit vt si dedit vt faceret qd̃ debebat. xiiij q. v. nec sane ꝛ ꝓm Ray. qui subdit. q̃ si turpiter dedit restituẽdũ est. nõ illi sed pauperibus: vel illi incuius iniuriã data est: iuxta arbitrium ecclesie. vt in. d. c. nõ sane. ſz glo. ray. dicit q̃ in foro pscie hoc forte magis est consilium q̃ necessitas.

c Ondẽnatus ad mortẽ aut mutilationẽ an fugere possit. vide supra acusatus. ¶. xvj.

¶ De pditione modo causa ꝛ demonstratione.

Onditio multipl'r sumit. ꝛ primo iportat statũ psone: vt cuz dicimus filiũ esse libere pditionis aut fullis. de ser. nõ ord. c. vl. xxxij. q. iij. liberi. sitr cũ dr q̃ pditio possidẽtis potior est vbi ẽ par cã turpitudinis. ff. de cõdl. ob tur. cãm. l. si ob turpẽ cãm. ¶ potro. scõdo ꝓ re ꝛ qualitatẽ: sicut res alique dicunt liber aut fullis pditionis. ff. ꝛ. C. de fui. p totũ. tertio iportat actionẽ repetẽdi aliquod datum: de qua agitur in ti. de pdi. ob cau. data. ꝛ ti tu. sequẽti. quarto iportat suspẽsionẽ pro missionis vel alterius ꝛr actus: ꝛ de hac est hic intentio.

1. q. ¶ Primo ꝓ o queritur quid est pditio quaz iportat li si aut aliquid equiualẽs: ꝛ dico q̃ est dispõnio. i. actus vel ꝓtractus suspẽsio. ex euentu incerto futuro et apposito. in quẽ eũtum eius dispositiõis facta est collatio. ff. si cer. pe. l. itaq: vt dicẽdo. promitto. vel lego. si titi⁹ fuerit cõsul. hec. n. dispõ ẽ pditiõ alis ex incerto apposito. vz. si titius: ꝛ eueniẽte casu quo titi⁹ sit cõsul. purificat ꝛ nõ plus suspẽdit. illi de ꝓb. ob. ¶. ex pditionali. et. ff. de pdi. et demõ. p totũ. Vel ſz gl. in rub. ff. de pdi. et demõ. pditio ẽ legati cuius de futuro defectus seu cõfirmatio pendet suspẽsio: vbi ponit si legati exẽplariter et sic non restringit quin pueniat aliis ꝓtractibus a legato: qr exẽpla regulam non restringũt. l. dãni infecti stipulatio. ff. de damno infe. Vel ꝓm Bar. in. l. j. col. j. ff. de condi. et demõ. pditio ẽ quidã futurus euẽtus in quẽ dispositio suspẽdit. et intelligit de euẽtu in facto vel in iure. l. multum. ff. de cõdi. et demõ. siue pditionis affectine et negative. l. in restõ. eo. ti. et dicit futurus. qr de pterito vel pñti ꝓprie non dr pditio. qr non suspẽdit. l. cum ad pñs. cũ duabus sequẽtibus. ff. si cer. pe. vñ proprie est pditio quando suspẽdit in futurum euẽtum. siue incertitudo sit respectu rei siue diei. ſz aliquẽ glo. dubitauerint de die mortis: et ita ſz glo. l. in omnibus. ff. de regul. iur. ꝛer. est in. l. quodcũq; ¶. j. ff. de ꝓbo. obliga.

¶ Scõdo q̃rit̃ qui sint termini vel dictões equiualẽtes li si et pditionẽ iportẽtes: et dico ꝓbi cã. q̃ est li cũ: vt lego cum titius fuerit cõsul. Et li nisi: vt vẽdo. tibi libum aureo nisi alius intra mẽsem cõditionẽ fecerit melior. ff. de in dic adiec. l. ij. qr sensus est q̃ si alius id fecerit. non vẽdo. Et si alio⁹ ꝛ et li alias: vt scribes mihi libũ intra mẽsem. alioquin vel alias decẽ nomie penebis. l. si finito. ¶. ex hoc. ff. de damno infe. sensus est si non scripserit ꝛc. Et li tunc: vt p mitto decẽ si nauis ex asia venerit siue fuerit consul. et que illarũ pditionũ diuiti fuerit consul. et que illarũ pditionũ purificat. j. ctiuq; fuerit prior. dispositionẽ purificat. ꝛ si ita quis stipulatur. ff. de ꝓbo. obliga. ꝛ li vt alternatiuum: vt relinquo pdia ꝓpinquis aut liberis. l. cum pater. ¶. pe. ff. de legãdis. ij. quia sensus est. si nõ sunt. ꝓpinqui vel liberi: et hoc sumpto significatione ꝓpinquorum. quibus relinquit affectiõe. ꝓpinquorum. quibus relinquere voluit. vt pater ex ordine scripture. Et li quãdiu: vt lego decẽ annis singulis. ¶. dũ res gesseris heredi meo. l. ij. donec. et quousq; qtidẽ significat. Et li pdi: vt lego vxori dũ erit cũ filio meo. l. ij. ¶. nam. ff. de legatis. ij. Et li quãdo. quando cunq; vbi: vt lego filie quando vel quãdo cũq; aut vbi nupserit. Et idem est de aliis sine numero.

¶ Tertio querit̃ quid est modus qui. ꝛ iportat li vt aut aliquid equiualens: et dico q̃ vt ꝓ ꝛ legibus loquẽtibus de illo. modus ꝓhaliter ẽ omnis qualitas adiecta dispositioni. l. ob ligationẽ. ¶. modus. ff. de actionibus. et obli. sed ꝓpriter modus est moderamen dispositionis: per oneris appositionem: tanq; ꝛ

tanq; cause finalis: vt pmitto vel lego tibi vt facias illud: vel sub alijs verbis sic diffinitur. Modus est inuitatio ad quãdam re muneratiõem. vel ad impletionẽ loco eius qd̃ est factũ: ꝛ tõ nõ suspendit ſz clarificat. Vñ pnissum sub mõ. pt peti de pñti. exhibita cautiõe d̃ mõ observãdo. l. q̃ hẽdi. tum

4 ¶ Quarto queritur quibus dictõibus iniungatur modus. siue que dictiões sunt equiualentes li vt: et dico q̃ est li dũmodo: qd̃ eãdem habet significationem. ff. de con. emp. l. cum ab eo. Et li ne: vt titium heredem instituo. ne fideicõmissa. est restõ semper retineat: quia sensus est: vt non retineat. l. cum pater. ¶. titio. ¶. plane. ff. de legãtis. ij. Et li ad: vt lego mi le ad monumentum meum edificãdũ. Et li. p. vt lego decẽ vt lego. ꝛ. in monumẽto: faciendo: sed dicẽdo lego vxori in ꝓ liberoꝝ. li in facit pditionez. Et idẽ li nole. vt lego. ꝛ. nomine dotis puellarum pauperum. vel redẽptiõis captiuorum: vbi nõ significatur pditio sed modus. l. mille. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ ratio quia semper sunt captiui ꝛ puelle pauperes: secus si relinquerẽt nole doris vel redẽptiõis ꝛ ꝓne: quia tũc iaceret pditionez. Et idem est de omni parte orationis. que ad hoc significandum adaptari potest ex se vel

5 subiecta materia.

6 ¶ Quinto q̃rit̃ que sit cã. ꝛ qũo iportet. aut cognoscatur. sed de hoc vide. ¶. causa. dico q̃ est ex aliquo preterito vel pñti accidente vel qualitate rei que geritur certificatio vel liquidatio: vel est verbum vel sacrum quo aliquid ofꝺitur. cum demonstratio fit ostẽsio: vnde vice nominis proprij deserit vt ibi dicitur. an proprio note res appellentur vel demõstretur digito: vñ dicendo lego vxori mee vestẽ. q̃ cã eius parata est filia ꝓba que causa sunt demõstratiua.

7 ¶ Septimo querit̃ vtrum demõstratio falsa ampliet legatum vel institutionem heredis: ꝛ dico q̃ licet falsa demõstratio non fit demõstratio. ex ea tamen sumitur qñq; significatum ad inualidãdum actum qui alias ea nõ expressa esset validus: vnde dicẽdo lego vxori mee vestem que cã eius parata est. si nihil sit paratum legatum nõ valet. l. ¶. quintus mutius. ff. de au. ꝛar. secus si dicer ẽ vestem meam purpuream q̃ causa eius parata est: qr ſz fit falsa demõstratio. quẽ causa ꝛc tñ apparet de re legata per verba pretendẽtia. cũ vere talem habeam vestem. vt in. d. l. mutius. Vñ falsa demonstratio nũq; impedit legatũ. vbi pñtãr de re ꝛ volũtate. l. si fit. ff. de lega. j. Igitur verbi gꝛa falsa demõstratio inualidat legatum primo dicẽdo lego dotem. si nihil sit in dote: quia si demõstratio est falsa nõ demonstrat. ꝛ nõ apparet de legato nisi p demonstrationẽ. C. de fal. cã. adiec. le. l. iij. secus dicendo lego certũ que in dotẽ accepi: quia ſz demonstratio sit falsa tñ valet legatum qr ꝓstat de re legata. Et secũdo inualidat dicẽdo titium filiũ meum heredẽ instituo: in casu. ſ. quo nõ est ꝓli restanti filius: quia ſz ꝓter de persona. tñ volũtas testatoris fuit instituere filium. ꝛ ꝓter titium non filium instituere noluit: ꝛ ꝓter nõ valet: vt in. l. si pf. C. de hẽ. insti. Et tertio dicendo instituo titium fratrem meũ. si sciã eum nõ esse fratrem ſz vt fratrẽ diligam nõ valet institutio. l. nemo. ¶. j. ff. de here. insti. ꝛ hoc intelligẽ in foro cãrũ. Et quarto inualidat dicẽdo lego. ꝛ. q̃ sunt in archa si nihil sit in ea. si tñ esset tñ quinq; valeret ad filia quinq. l. si seruus. ¶. qui quinq; ff. de lega. j. sim liter valet dicendo lego quinq; que debeo. Et si nihil debeam: quia constat de re legata. l. si fit. ff. de lega. j. Et quinto inualidat dicẽdo lego titio. ꝛ. que seius mihi debet. si ille nihil debeat. vt in. d. l. si fit: ratio quia noluit legare. ꝛ. sed ẽdere actionem. que hoc casu nulla est. Et sexto dicendo lego bouez meum ꝛ non est bos sed equus. l. si quis in fundi vocabulo. ff. de leg. j. valeret tamen si appareret de voluntate: vt quia equum vocare consueuerat bouem ratione pigritie aut ventris magni: vt dicta. l. si quis. Similiter valeret dicendo lego hunc equũ ꝛ est bos. l. que extrinsecus. de verbo. obli. quia per demonstrationem ad digitum cõstat de corpore: ꝛ hoc nisi aliunde appareat quod equum credidi ꝛ bouem non eram legaturus.

¶ Octauo q̃d si habẽs duos seruos. Michũ 8
tulonẽ. ꝛ pamphilũ pistorẽ legauit vxori sũ
chum pistorem. ꝛ dicit text. in. l. qui habebat. ff. de reb. dub. quod si testator vere sciuit nomen proprium verlusq; seruũ ille seruus debetur cuius nomen expressit ꝛ dicẽt errasse in articlo: sed si vere nesciuit nomina debetur pistori ꝛ dicetur errasse in nomine proprio.

¶ Nono. vtrum conditio tacita faciat contractum conditionalem: ꝛ dico q̃ non: facit 9
l. conditiones. ff. de condi. ꝛ de. de quo dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

infra matrimonium.iij.§.ij.⁊.xj.⁊ matrimonium.iiij.§.v.

¶ Decimo queritur vtrum conditio vitiet aliquando contractum aut vitietur: ⁊ dico vt colligitur in tit. de ꝑdi. appo. p doct. ⁊ p legistas in ti. de ꝑdi. ⁊ demo. ff. ⁊ alijs locis q̃ aut ꝑditio est ꝑtra substantiam contractus aut nõ. Et dicitur esse ꝑtra substãtiã actus id cum quo actus stare non potest: ⁊ ecõtra non dicitur de substãtia actus id sine quo stare potest actus. vt cõiter notant doc. in. c. fi. de ꝑdi. ap. ⁊ facit quod no. bart. in. l. i. ff. de lib. ⁊ post. ⁊ qd̃ nota. in. l. i. ff. de ꝟbo. ob. in prin. Si est ꝑtra: licet vitiat cõtractum ⁊ nõ vitiatur: vt in. d. c. fi. de ꝑdi. ap. ⁊ facit l. cum hi. §. fi ꝑtor. ff. de trãsac. Qõ verũ est primo si apponat a principio ꝑtractus: secus si post ꝑtractũ qñ iã ille ptiũ volũtate dissolui nõ potest matrimoniũ. xxxij. q. iiij. dicit: ⁊ c. ex ijs de vnor: ⁊ simile est de votis. ⁊ huiusmodi. ⁊ facit. l. p seruũ. §. denique ff. de vsur. habita. Et secũdo ꝟo est si p ambas partes apponatur: de quo vide infra matrimoniũ. iiij. §. v. Si vero nõ est ꝑtra substãtiam ꝑtractus. ꝗ est aut ipossibilis aut turpis: quæ. f. vt no. in. d. c. fi. quo ad hoc equiparãtur: sic vitiatur ⁊ reiicit. ⁊ non intrat in ꝑtractibus spũalibus. puta matrimonio ⁊ voto ⁊ huiusmodi: vt no. in d. c. fi. in ꝑtractibus aũt temporalibus regulariter vitiat. vt no. in gl. in. d. c. fi. per iura ibi allegata. Quod limita in ꝑtractibus qui fiũt inter viuos: in his aũt q̃ inuitima volũtate fiũt distingue: q̃ aut ꝑditio ipossibilis nõ addicitur in pſonam honorati. vt instituo titiũ heredẽ: iubeo vt digito tãgat celũ. alioquin det cẽtũ dino. ⁊ tunc vitiat nec valet legatũ de cẽtũ. factũ dino in. ſti. de lega. §. fi. no. glo. in l. vnica. C. de his q̃ pe. no. ⁊ ibi ꝛ cum hac distinctiõe: aut addicit in pſonam honorati. Cuius cui fit legatum. vel instituitur heres. q̃. f. sub ꝑditione ipossibili alicui fit legatum. vel aliqs instituitur hꝛs. puta si titius celum digito tetigerit esto hꝛs vel habeto cẽtũ. ⁊ tunc fatuore vitiũ volũtatis reiicitur ꝑditio. ⁊ valet institutio: ⁊ legatũ ſti. de here. inſti. §. i possibilis. ⁊ cõiter doc. in d. §. fi. ꝛ bart. in l. j. ff. de ꝑdi inſti. tenent ꝑtra ꝑdi: tã distinctionẽ Si aũt ꝑditio nec turpis est nec impossibilis nec ꝑtra substãtiã actus: tũc vitiat vt no. in. c de illis de cõdi. app. De cõditiõe aũt in matrimonio ⁊ in religione et in sponsalibus. ⁊ in donationibus: vide infra matrimoniũ. iij. p totũ. ⁊ religio. iij. §. vij. ⁊ sponsalia. §. v. ⁊ donatio primo ⁊ de cõditiõe q̃ omnino est exitura infra matrimonium. iij. §. j. ⁊ ij.

¶ De conductore.

Conductor quis sit infra locatio in principio. ⁊ quomodo sit excõicatus si bononie ꝑducat domum doctorio. vel scolaris sine ꝑfensu inquilini infra cõmunicario. ix. §. iiij.

¶ De ꝑfessione non sacramentali.

Confessio multiplex est ꝑtio fidelebo delicti in sacro pnie. tertio delicti vel debiti extra sacrm penitẽtie q̃ dr ꝑfessio nõ sacramentalis: ⁊ de hac nũc est intentio. Et est duplex. f. iudicialis: ⁊ extra iudicialis. Et hec et est duplex. q̃dã. f. q̃ est ꝑ alios ex intẽtiõe facta ꝑtra peccata: vt q̃ fit in missa. ⁊ q̃dam ſpãlis non facta ad illum finẽ. vt que est in ꝑmum hominum locutione.

¶ Primo vero q̃ritur an sit quis obligatus ad interrogationẽ iudicis fateri delictũ: ⁊ dicit panor. in. c. cũ super de ꝑſe. q̃ si iudex ꝑcedit ꝑ inquisitionẽ ex mero suo officio. sic tenet quis rñdere veritatem sub pena peccati mortalis. si fa: tũ est notorium. vel infamia flagrat. vel semiplene ꝓbatũ. cl. fm. s. tho. xxij. q. lxix. ar. i. fex. est in. c. cum delecti de accusationibus. ⁊ hoc verum q̃ agitur ad penaꝫ spiritualem de qua infra pena. §. ij. nõ aliam. Si vero factum nõ est notoriũ nec flagrat nõ tenetur rñdere. de accuſ. qualiter ⁊ qñ. el primo. etiam si interrasser dicere veritatem fm henr. de gã. in primo quol. q. xxxiiij. nec est obediẽdum in hoc prelato q̃ est ꝑtra charitatem. ⁊ occulta nõ sunt publicãda sed deo soli relinquenda. vj. q. i. si omnia ⁊. c. oues. ⁊. c. ex merito. Si aũt iudex ꝑcedit ad instãtiam partis: non est necessario rñdendum. nisi id de quo queritur sit famosum. f. hcerserit infamia ⁊ impediat ordinis executionem. seu bñficij retentionem: de quo nec venit imponẽda pena temporalis. Mendarium tã dicere no licet. sed vtẽdum aliqs verbis duplicibus ⁊ simulatis. ar. xxij. q. v. §. ex. hinc vide etiaꝫ supra accusatio. §. xiij: ⁊ infra inquisitio.

¶ Secũdo queritur vtrum ꝑſtẽs ꝑ socium ⁊ criminis sit testis idoneus ꝑtra socium. et dico q̃ nõ. vt not. glo. in l. ſi filium. C. de iudicis causa: vñ interrogari nõ debet de ꝑcopa. vt in l. fi. et ibi per doc. C. de questio: sed intelligo q̃ nõ debet interrogari rancẽ rectus secus vt per dictum eius veritas inuenirl possit ab alio. vide infra iudicium.

3 ¶ Tertio vtrũ teneatur quis ꝑfiteri positionem in qua lite cõtestata. actor petit. xx. cũ solũ habere debeat. x. vel dz habere partez ⁊ petitionez negare: ⁊ sic q̃rl põt vtrũ positio hꝛs aliquã partẽ falsaz negari possit tota rõne pris false. ⁊ dicit bart. in. l. ii is q̃ ducenta. §. vtrũ. ff. de re. dn. ⁊ in l. j. §. si putauit. de ver. ob. ⁊ no. panor. in. c. de plus petit q̃ aut id qd̃ in libello seu positione peti põt in totum: q̃ videt aliud factuz vt q̃ ponis me hodie cõmedisse in eccl'ia possuz negare totum: ꝛ alibi cõmederim. q̃ verũ est me non cõmedisse in ecclesia: aut est falsum in quantitate seu in pte summe vel rei tunc in iudicio negari non põt in totũ: sed confrenda est pars debita: ⁊ nõ eti fm eum q̃ petẽs totũ petit q̃ꝫ partẽ eius. Unde petens tenuit talẽ ptiũ. vt refert bal. in. d. l. si §. fi. ff. de ver. sig. vbi ptz q̃ debitor negans rem esse suã negat sibi ⁊ alteri. f. priuato cẽ cõem: ⁊ glo. in. c. fi. xij. q. j. ibi tñ addit gl. q̃ reo ciuitatis vel vniuersitatis non est cuius libet. xij. q. ij. q̃ manumittit. ⁊ in. l. q̃ solidũ. in prin. ff. de leg. ij. vbi petẽs totũ aduersarius ꝑstituit in mora in pte debita: ⁊ hoc est contra ꝓcuratores nostri rplsi. Ego aũt dicẽs q̃ debens. x. licite iurat se nõ debere. xx.

4 ¶ Quarto vtrũ teneatur q̃s ꝑfiteri positionẽ in qua ponit absolute q̃ ꝑditionate detur: ⁊ dico q̃ non: q̃: est falsa rõne qualitatis: nã si ꝑfiteret debeo: sed sub conditiõe beo ⁊ reus hꝛet aliũ ꝓbare. f. sub ꝑditione fm cautelã panor. in. c. f. de po. hꝛa. ⁊ bart. in. l. aurelius. §. idẽ q̃sulit. ff. de libe. leg. vbi dicit q̃ si q̃s fatetur se hoiem occidisse: sed suã defensionẽ non credetur ei q̃ ꝓpter suã defensionẽ occiderit: q̃ ꝓsumptio est cõtra eum rõne operis ꝓpetrati cũ sit factum iure dãnatum: ⁊ q̃ cõiter non ꝓtingit q̃ aggressus occidat aggressorem. vbi vero hec cessant non põt quis accipere ꝑ se confessionis partem ⁊ partem refutare: q̃ñ cõfesio facta est vnico constructu fm arch. in. c. f. de confes. libro sexto.

5 ¶ Quinto vtrũ ꝑfessio iudicialis ꝓiudicet ꝑiudicit: ⁊ dicit panor. in. c. ex pte. de ꝑfes. q̃ sic sitit maior. xxv. anno. et fiat sponte ⁊ ex certa scia ⁊ exꝓssa cã. ⁊ coram suo iudice pte ꝑfiter non sit contra naturam: nec ꝑtra iustitiam alio non ꝓiudicat: vide diffuse in. d. c. ex parte. q̃ potius est fori prẽtiosi. de quo principaliꝫ non intẽdo. Direc. et ii. iiij. dicit q̃ confessus in iure contra se habetur ꝑ cõfecto ⁊ vz confessio ꝓcurentibus tñ q̃ hꝛs ꝓ sicutis ꝓtinentur. Maior sponte. sciens dñs paro: lis sed ⁊ in se. C confessus certũ: cõpos ꝑ iudice iure dãnatur. Utilitas: fauor: aut natura repugnet. Dicit autez maior. f. xxv. ann. q̃ minor ꝑtra suã ꝑfessionẽ sine auctoritate tutoris restituit. ff. de ꝑfes. l. certũ. §. minorẽ. Dicit et spõte q̃ interuenente coactione nõ obest ꝑfes. xv. q. vj. c. j. ⁊ si q̃s per angustiã tormentoꝝ ꝑfiteat: non obest nisi in ꝑfessione pseuerauerit. post tormẽtoꝝ de positionẽ. ff. de q̃. i. j. §. diuus. Ubi dicit bar. ꝑfessionẽ factam ꝑ tormẽta tã q̃ sit adhibita tortura: vel aliquo ligato ⁊ ꝑcedentibus minis de tortura. vel in carcere fame ⁊ frigore multũ affligente: nã tunc formidine tormẽtoꝝ videt facta Ad aliquẽ aũt pseuerare in ꝑfessione oꝝ p. l. q̃. C. de cust. re. quod post dictã ꝑfessionẽ reducat ad locũ publicũ. l. cotã notario ⁊ pſonis publicis ꝑfiteatur: debet tamen iudex arbitrari equevt reducat cum postq̃ cessauerit tormentorum dolor: quia si reduceret eum ad bancum statim instantibus dolorib̃ totum hoc videretur tormentorum formidine factum. argu. l. quod ait. §. fina. ff. de adul. Et secũdum iud. ro. in suis singularibus officiales sunt homicide: et tenentur de omni damno qui ad torturam sine inditijs ponunt homines qui tormentorum metu confitentur ꝑpetrata delicta: ex qua confessione deinde suspenduntur: nec valet talis confessio sine inditijs. vt in. d. l. i. in princip. ff. deque. nec confirmatur per inditia si superueniant. vt vult glo. singularis in. l. maritus. ff. eodem de qua gaudet. bal. in. l. fi. C de accuſ. Dicitur etiam sciens q̃ si errat ⁊ suum errorem ante sententiam probare potest: non obest sibi confessio. de confes. c. fi. vnde eisã de adnocato dicit azo. q̃ eius confessio quandocũq̃ ante sententiam probato errore poterit renocari. de cens. olim. vbi hoc no. bar. Dicitur etiam dñs q̃ ꝓcuratorio confessio non nocet dño absenti. ff. de confes. l. certum. §. si quis. nec obiat quominus infra triduum renocare possit: etiam nudo verbo non autem post triduum nisi dñs venias. ꝑ bare velit errorem probabilem anteq̃ negocium finiatur: q̃ nemini nocet error: facti d. c. fi. si tñ ꝓcurator confiteatur dño ꝑfite. perinde est ac si dñs cause confiteretur: nisi cõtradicat ea die. Dicitur etiã pars q̃ requiritur aduersariũ esse ꝑtẽ: alꝫ nõ no-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cet parte absente.d.l.certus.Dicitur ēt lio: q: si ꝓfessio nō fiat de re litigiosa vel de qua posset esse lis:non nocet.ff.de interro.ac.l. confessionibus.Dicit ēt sed ⁊ in se.l.contra se:q: si.p se ꝓfiteret ei non ꝑdest vt ei stet ꝯ soluꝫ ꝓtra se.xiiij.q.ij.c.j.Dicitur ēt ꝓfessus certum:aliꝰ sup incerta re non darek sntia.j. q.iij.graue.⁊ si non vult rndere vel respon sionem suā declarare habeatur ꝑ confesso vel negato sicut si ꝓfessio vel negatio faceret contra ipm sicut de eo ō: qui iuramētuꝫ de calūnia ꝑstare non vult.de iura.cal.c.fi. Dicitur ēt cōpos q: cōfessio furiosi vel nōno cet.de succes.ab inte.c.fi.⁊ idē dici pōt de cō fessiōe facta ira cūdse calore q̄ nō nocet nisi detur pseuerantia.de diuor.ex literis.iii.cra gio.Dicitur ēt ꝑ iudice.l.coram iudice suo aliꝰ regularter non ꝑiudicat.C.eo.l.vna.ꝯ casualiter ꝑiudicet facta exterius.de fi.in strū.si cautio.⁊ i alio casu.extra ō excel. p. q̄ sit. Dicitur ēt iure.l.iudice sedente ꝑ tri bunali:aliꝰ perinde esset ac si coꝫ priuato fieret.extra eo.c.ij.⁊ vlti.Dicitur erīā dānatur.l.ac si esset reliquis pulcrus:⁊ sic intelli ge nullas eē partes iudicis in ꝓlitēte.l.exa minatoꝫ:sed ꝓdenatoꝫ.d.c.ij.Dicit tur ēt nili ius q: iure repugnante nō obest: vt si xpianus fateatur se iudei mancipium qd iure ꝓhibetur.extra de iude.c.fi.Dicit eriam sanct.l.matrimonij:ꝓtꝫ q nō ꝝ cō fessio de eo qui cogno.cō.vx.sup ro:ꝯ si eēt ꝑ matrimonio staretur confessioni nisi alij ꝑiudicaretur.Dicitur ēt aut natura repu: q: si sectus vel naturaliter frigidus fateatur se aduulteriuꝫ comisisse vel impubes nō nocet.de frig.⁊ male.quod sedem.Confes sio autem extra iudicium regularter non ꝑiudicat confitenti.

6 ¶ Sexto q̄ritur vtrū ꝓfessio extra iudicialis non contra partē ꝑiudicet in absentia par tis:⁊ dicit panor.in.c.si cautio de fi.instr.q̄ q̄ñ ꝑmissio fit ꝑti sic;ꝑmitto tibi ꝓsenti q̄ dabo absenti centū:tunc obligatur natu raliter ⁊ de iure ciuili:secus si diceret ꝑmit to tali absenti centum:q: tunc non obligat etiam naturaliter:q: nō est cui acquiratur obligatio c.no.glo.⁊ doc.in.l.stipulatio.§.si quis insulam.ff.de verbo.obli.⁊ in.l.i.ff.de pac.⁊ in.c.si tibi absenti.de preben.libꝫ.vi. Fallit hoc q̄ñ quis dicit tutori ꝑpupilli cura tori furiosi actori vniuersitatis q̄ ꝓmiti tit ꝑpupillo furioso vel vniuersitatio:q: obli gatur.l.cum qui.§.iii.cum tribus sequen. ff.de conili.pec.

7 ¶ Septimo q̄ritur ad quid valeat cōfes sio generalis non sacramentalis facta con tra peccatum in missa ⁊ ꝑ:ima vel cōplete rio ⁊ ꝑdicatione ⁊ huiusmodi:⁊ dico ꝑm.s. tho.q̄ valet ad remissionem venialiū in to to vel in parte:⁊ hoc ex contritione contri tis ⁊ humilitate confessionis ⁊ oratione sa cerdotis:immo ⁊ cuiuslibet dicentis miserere atur non aūt clauium potestate:⁊ secū petꝫū ad remissionem pene debite.ꝑ mota libus:remissa prius culpa nunq̄ ꝑ ipsam remittitur culpa mortalis etiam oblita si ne contritione ꝑm archie.q:.l.ibi vir⁊ clauium non facit de attrito contritum: immo nec venialis eadem rōne.Qui aūt in hac di cit se omnia peccata comisisse falsum nō di cit:q: ꝑm ray.loquitur in persona oim fide lium.vel ꝑm august.in vno peccato possent multa notari:vel intelligitur non de singu lis generum:sed de generibus singulorum ꝑm archie.

¶ De confessione sacramentali ꝑimo in si quid ⁊ qualis sit.

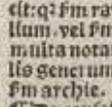

Confessio sacramentalis ꝑ sin direc.⁊ ray.quasi simul vel ex to to:vel vnciq̄ fassio.l.locutio.⁊ is confitetur q̄ toꝫ fatetur: q: sicut sntia sic confessio q̄ sntiaꝫ ge nerat dꝫ esse certa dicente.l.cer tum.ff.de ꝓfes.q: certum confessus ꝑ iudi cato erit.⁊ sicut dicit.s.tho.iiij.di.xvij.con nenientissime diffinitur sic ab aug.Confes sio ē ꝑ quam morbus latēs spe venie aperi: ⁊ sic tangitur materia.l.peccatum ⁊ aperi: aperire:⁊ finis eius.l.venia:sed ista diffi nitio cōpetit etiam confessioni sacramentali impfecte.l.q̄ hꝫ defectuꝫ puta q: non est in tegra vel huiusmodi.Cui concordat pe.in catl.l.in foro ale interius coram deo:in foro pale exterius coram dei vicario:in foro contentioso coram iudice:in prima peccatorum non aperitur:q: deo apertum erat:in terria aperitur quidem sed non spe venie. l.regularter:sed in secunda aperit spe venie:⁊ consequenter si aperitur alio fine.l.ad consultandum:aut ad tenitatem:aut ad la sciuiam vel huiusmodi non est confessio nec illud peccatum est dictum in confessione ꝑm ray.sacerdos tenetur illud retinere secū tum.l.comodo quo si dictum esset in cōfes sione vt dicetur infra.vel sub aliqꝫ verbis a raymo.sic diffinitur confessio ꝑfectaꝫ ⁊ fessio est legitima coram sacerdote peccati declaratio.l.confessio sacramentalis est de ciaratio peccati vt excludatur confessio fa cta deo coram sacerdote vt excludatur con fessio iudicialis:legitima.l.secundum pre cepta

cepta legis facta.vt excludatur ꝑfessio sa cramentalis que non est integra vel habet lis est duplex.l.spālis qua qs specifice pec ti tēditur:⁊ generalis.qua.l.quis post spālez omnium occurrentium memorie.dicit suā culpam de omnibus aliis commissis cogi tatione locutione ⁊c.⁊ valet ad remissionez mortalium obliterorum ꝑm doctoꝫ etiaꝫ si eis non esset contritus sed attritus solum:quia ꝑm archie.Imo.s.Tho.⁊ alios theologos in ꝓfessione fit quis de attrito contritus vir tute clauium ⁊ multo magis valet ad re missionem venialium ex quattuor ꝑm san ctum Tho.l.ex ꝓtritione ꝓfitentis humili tate confessionis oratione sacerdotis vt est publica persona.⁊ clauium potestate.Sed intellige dummodo quis sit de eis saltē vir te voluntate ad illa in hac vita remisti nō possunt:quia esset causa sine effectu.id est ex oblitione peccatoꝝ que quis sic ꝓfitetur tat homo cōmodum ꝑm.s.Tho.quia nec ibi de pena remittit.nec tm meretur si ut si particularter fuisset ꝓfessus.

¶ Primo vero q̄ritur.qualis sit cōfessio legitima:vel que sunt conditiones cōfessio nis legitime vel requisite adesse legitimaꝫ ⁊ dico ꝑm.s.Tho.vbi supra q̄ debent esse tiqꝫ. plex;humilis.confessio pura.fidelis.Atq̄ frequens.nuda.discreta.libens.verecūda. Integra.secreta.lacrimabilis.accelerata. Fortis.⁊ accusans.⁊ sit parere pata.Quo rum expositio ꝑm ipsum ⁊ alios theologos hec est.Simplex.l.continens solaꝫ peccati lio.l.interius vt quis se miserum ac infire num cognoscat et fateatur etiam ex con gruitate exterius:vt flexis genibus capite ꝓcoꝝ aut velato veste lugubri ⁊ hmōi pura.l.recta intentione facta.Fidelis.l.ve rax sine falsitate vel fidelis ꝑm alios.l.in fi de catholica ⁊ confidentia venie sed prima expositio est melior:quia fides ⁊ spes nō pertinent ad eius conditionem vel qualitatez sed ad substantiaꝫ.Atq̄ frequens idest cre bra:⁊ ad hoc est ad bene esse:⁊ secundū ray. duplicitur potest intelligi scilicet siue quo ad peccata minq̄ confessa vt crebro cadēs cre bro resurgat per confessionem siue quantū ad confessa vt denuo ac spe dicantur.Nu da.l.verborum obscuritate minime velata sed ita clara vt confessor pateēter intelligat peccati speciem ⁊ grauitatem q̄uis hic dis cretionl opus sit:vt in peccatis lasciuie verba sint rara ⁊ pudica ⁊ sobria ⁊ honesta q̄n tum est possibile:ita tamen quod factū cla re intelligatur ne sacerdos tangatur motu sensualitatis secundum sanctum thom.et guil.Miserera vt maiora maiori pōdere di cantur vel discreta secundum summaꝫ cō. ad sciendum querere idoneum ⁊ discretuꝫ sacerdotem.libens:i.sine coactione non so lum absoluta sed etiaꝫ conditionata ne sci licet confiteatur quis coactus humana ve recundia aut timore repulsionis ab eccle sia vel fac.Verecūda ne scilicet quis in recitando peccata sede illic iactet propter aliquaꝫ seculi vanitatem:sed erubescat de offensa dei intus ⁊ etiā de sacerdote extra quia hoc est satisfactorium pene.de pe.dis. vi.c.j.Integra vt scilicet nihil subtrahat quis de manifestandis.quod de mortali bus intellige.quia quo adventialia ꝑm pe trum dimidiari potest nisi dubitentur esse mortalia.Secreta.scilicet quantum ad cō ditionem fori in quo de secretis conscien tie agitur:que debent esse secreta ex parte confessoris.ne detegat peccatorem ⁊ con fitentis ne detegat verenda patris sui vt lit chan Genes.ix.nisi vbi expediret.Lacrimabilis scilicet saltem interius quo ad dolorem de peccato.Accelerata ne scilicet dictim differatur.sed statim post lapsum peccati et festine perficiatur.Fortis idest constans ne quid propter timorem satisfa ctionis aut peccatorum verecundiaꝫ omit tatur.Et accusans.peccatorem ⁊ nō aliuꝫ. Et sit parere scilicet sacerdoti parata.Hec conditiones non sunt omnes de necessita te vt patebit per sequentes questiones qui bus declarātur.sed due sunt dte bene esse scilicet quod sit sequens ⁊ quod festina.q̄ sic differunt quia ex ditobus eque crebro confitētibus.vnus accedit statim post pec catum alacer ⁊ promptus alter tarde.tri stis ⁊ piger:vnde male supple.in quadri ga has.xvj.conditiones reducit ad.xj.q: omnes sunt distincte vt patet ex dictis.

¶ Secundo q̄ritur quantum ad festina tionem vtrum necessarium sit cōfiteri pec cata mortalia statim habita ꝓpportunita te:⁊ dico quod ꝑm sanctum tho.in.iiij.di. xvij.ad confessionem in proposito tenetur quis quando ⁊ ad contritionem tenet.l.q̄ñ peccata memorie occurrūt:q̄ limita ꝑm pe.de pal.in iiij.si occurrēt practice.l.sicut materia delectatiōis aut detestatiōis:et

et hec est et mens sancti Bona. et Alexan. de
ales. vt patebit infra ptritio.§.ij. Ad cōfes-
sionē aūt actualiter faciēdam. post morta-
le Inno. in. c. omnis. de peni. et remis. tz indi
stincte q homo tenet statim siue peccatum
sit publicum siue occultum. et idē vi sentire
Archi. in. c. ille rex. de peni. di. iij. glo. autez
de pe. di. v. in sum. vi limitare quādo pecca
tū ē notoriū. s. Bona. aūt in. iiij. di. xvij. idē
sentit de religiosis q tenētur statim. qr to-
tum tēpus est eis pnie. et de clericis hoc du-
bitat. de laicis vero asserit q teneantur ad
statim quādo adest talis commoditas qua
rōnabilr non expectat maior quo ad tēpus
et sacerdotē. quod quidē qr hoc vi eis in qua
dragesima rōnabilr pnt id. tēpus expecta-
re: et supplemētum conat ex vbis eius ostē
dere q et ipsi layci tenētur ad statim cum
eis occurrit opportunitas. et hoc ipse tz in
alio loco. Sed nullus istorum pbat efficaci
ter dictum suum et cōis doctrina est in ptra
Quando pfitēdum rium vñ firmiter tenēda est ptrario. s. Th.
q nullus tenet statim nisi in casibus qui di
cētur: qr cum pceptum de pfitēdo sit affir-
matiuum nō obligat nisi p loco et tempore
quod dupl'r ptingit prio. s. p accidēdēs quā
do aliquid iminet faciēdum qđ sine pecca-
to facere nō pōt nisi pfessus. sicut si dz quis
cōicare: inde venit obligatio pfitēdi semel
in āno qr semel cōmunicādum ecclesia sta-
tuit. Scđo p se et sic nō tenetur homo ad sta
tim sicut nec ad baptismū qđ ē maioris ne
cessitatis. quia eadē rō est de vtroq differē
do cum vterq sit sacramētum necessitatis
si tñ piculū mortis imineat p se tenet homo
ad pfessionē sicut et ad baptismū: qr ea que
sunt de necessitate salutis homo in hac vita
tenetur implere. Et hec opinio est pbabi-
lior: q̄uis piculosum sit differre. Et qđ dici
tur de religiosis nihil est qr ad alia nō tenē
tur q̄ alij hoies nisi ad q̄ ex voto se obliga-
runt hec et s. tho. in tercisim: cuius opinio
nem sequitur pe. de pa. ricar. durā. Joā. de
neapo. in quoli. archie. et cōis schola theo-
logor et canonistar. Unde sileat hic sum-
Carpit sū mā ange. ma ange. et supplemētum sectantes opinio
nem. s. bona. quam tñ sum. ro: non sequit.
Et lz sit tutius statim confiteri q̄ differre:
non tñ est tutius tenere q sic obligemur: qr
viri timorati haberent maximas occasiões
peccandi cum aliquando imensavel in pla
tea recordari possent de peccato et habere
Quatuor casus i q̄bus statiz conf. confessoris copiam. Quatuor tamē sunt
casus in quibus homo tenetur ad statiz cō
fiteri secundum pet. de pal. et cōiter docto-
1 res. Primus si hz cōmunicare et adest co
copia pfessoris. qđ limitat ricardus nisi de
ppinquo expectaret aliū: cui deuotius se
curius pfiteat q tñ credo. s. tho. nō appro
baret nisi pfessor pñs esset talis q ceseretur
confessoris copiam non hre infra. Euchari
stia. ij. §. et itē eucharistia. iij. §. xliij. et sitr te
netur statim si hz recipe ordinē sacrum sm
s. tho. j. quoli. q. vi. ar. ij. Et hoc quidam et
petrus de pal. extēdunt eadem rōne ad sus
ceptionem cuiuslibet sacramenti. vide in-
fra matrimoniuz. j. §. j. in fi. sed nō est eadē
rō: qr suscipiēs ordinē sacrum ex more ec
clesiastico cōicat: non autē ptrahēs matri-
moniū: pterea oppositū huius sentit. s. th.
qr sm eū ordines minores sunt ecclesie sa-
cramētum. et tñ eos videt excludere ab hac
obligatione cū dicit si hz suscipe ordinē sa
crū et non dicit ordinē simplr. vñ in aliqo suf
ficit ptritio et summa purificatio q est p con
fessionē requirit soluz in summo sacro eu-
charistie in quo nō solū gratia sz fons gra
ctor gre suscipit. christus. Imo et hoc. s. ho
minem teneri ad statim pfitēdum: summa
ang. dicit sm aliquos extēdi ad eum q sa
cra alijs administrat vel actuz solēnē exer
cet in ecclesia. vt legere euangelium. et alle
gat lādul. et s. tho. in. 4. quolibet vbi quisq
quid sit de lāduipho. ipse s. tho. hoc nō de-
cit. imo archie. dicit se nulluz legisse docto
rem qui hoc clare dicat. vnde in talibus co
tritio sufficit. Secundus est quādo quis
est in periculo mortis scilicet notabili vel
probabili: quod sm pe. de pal. tunc est quā-
do quis est in tali casu. in quo frequenter
homines moriūtur vt in naufragio bello.
acuta febre. vel graui infirmitate: propter
quod pcipitur medicis. vt vocati ad infir-
mos efficaciter faciāt vt prius aduocetur
medici spirituales. de quo. j. medicus. §. ij.
Tertius est qñ pscietia dictat statim ē
pfitēdum necessario: quia vt dicitur. xxviij.
q. j. §. ex his. oē quod est ptra pscietiam. p
cepti sm glo. edificat ad gehēnaz. Quar-
tus qñ pbabiliter videt q illo anno copiam
idonei pfessoris habere nō poterit. Quin-
tum addunt aliqui: quando peccator post
pfessionē et communionem in pascate. reco
lit se oblitum pfiteri aliquod mortale: quia
tenetur statim pfiteri nec potest expectare
re futuram quadragesimam: quia expone
ret se periculo obliuiscendi denuo: sed hoc
nihil est: quia obliuisci peccatum mortale
nō est peccatum mortale: vnde sic nō se ex-
ponit piculo peccati mortalis. nec tenetur
laborare ne obliuiscatur alioquin teneretur
tur semp deferre instrumēta scribēdi pēne

cata qđ est stolidū: sz sufficit qđ velit reco-
dari. et pponat pfiteri qñ alia vice tenebit.
q. 3. Tertio querit quātum ad frequētiā vtrū
aliquo casu teneatur qs denuo pfiteri pctā
pfessa et reiterare pfessionē: et dico q lz sit ex
pediēs eadē rite pfessa frequēter pfiteri. de
pe. di. j. quē penitet: qr hoc pfert remissionē
pene rōne verecūdie et actus de se boni et ad
augmētum gratie. rōne virtutis clauiū: ta-
mē hoc nō est necessariū sm oēs doctores.
nec tenet quis obedire plato pcipienti vt re
confiteat: imo sm Pe. de palu. papa legem
pdere nō posset que hoc pciperet. Fallit tñ
Obliuiscēdā cōfes. hoc dictū in multis casibus in quib9 tenet
quis reiterare pfessionē. Prio sm. s. tho.
Pe. Ray. tho. et oēs si aduertēter tacet mor
tale. vel qđ credit aut dubitat pbabilr eē
mortale aut circūstantiā necessariā: ex vere
cūdia vel alia iniusta cā: quia mortalr pec
cat pter fictionē et irreuerētiaz sacramēti
et reiterare tenet. Et sitr. sm dictuz Dur. te
netur si omisit ex ignorantia crassa vel que
ex ppria notabili culpa. pcessit et psentit gl.
Ray. sub titu. de pe. et re. vt qr noluit de suis
pctis cogitare: et idē ē si omisit ex crassa ob
liuione sm Ricar. in. iiij. di. xvij. Si tñ pfite
tetur eidē memori pctōr priorū sm. s. Bo-
na. vel saltē pnie iposite sm Pe. de palu. et
Dur. ordinis mi. sufficit prius pfessa recōfi
teri in gñali solum dicēdo dico meā culpaz
de his que prius vobis dixi: sicut si nulla fu
isset absolutio de facto que differri pōt per
multos dies. etiā si pfessor eēt oblitus. dum
mō prius taxasset pnam. qđ si non fecisset.
oporteret ad memoriam reducere vt fieret
iusta moderatio. Et idē sm eūdē Pe. est in
casib9 sequētib9. Si aūt aliquid horū omis
sit ex iusta cā. puta qr dubitat. pbabilr pfes
sor sollicitare ad malū qđ omisit. vel re-
uelaturū pfessionē. vel cogniturū aliqđ pec
catū qđ pfitēs audiuit in pfessione. vt excu
sat. Sitr qui omisit ex obliuione vel igno-
rātia pbabili. facta debita diligētia quam
cōi lege pmittit humana fragilitas sm ri-
car. que est debita sm Sco. qñ quis tātam
adhibuit ad memorādum. quātaz quis ap
poneret in re ardua: et que sibi multum eēt
cordi. Simil'r qui ex nesciētia puta qr non
credit eē peccatū excusatur: quia lz aliquā
do non excuset hoc. quin talis peccet dum
talia agit contra legem dei aut nature. ex-
cusat tamē ne peccet nō penitēdo vel non
pfitendo spālr: sed solum in gñe pfitēdo
ignorata. idest non cognita et oblita: vnde
pueri et puelle nouiter cognoscētes eē mor-
tale quod alias scienter omiserunt cōfite-
ri ex nesciētia grauitatis eius. non tenētur
iterare pfessionem: quod sum. ang. verum
credit etiam si tali peccato erat ānexa excō Carpit sum. ang.
municatio. sed hoc est magnus error eius
vt patebit infra confessor. ex. §. viij.
Scđo sm. s. Tho. et Pet. Ricar. quādo ex 2
ptemptu vel negligētia non impleuit peni
tētiam p mortalibus iniunctam ad quam
ex pcepto tenetur. nec implere pōt: quia est
eius oblitus: si tamē eam perficere pōt tan
quam memor reiterare cōfessionē minime
tenetur. pcipue quando tēpus pfixum non
fuit quod transgredi non posset. quamuis
ei eēt declaratum quo tēpore eam pficere
deberet: imo etiam si eēt pfixū. lz illud trās
grediēdo sine iusta causa peccaret morta-
liter. Sitr non tenet iterare pfessionē si ta-
lis pnia erat iniuncta pro venialib9 ad quā
non tenetur de necessitate sm. s. Tho. nec
similr si eaz omisit ex impossibilitate. i. ma
xima difficultate: puta infirmitate vel hu-
iusmodi: nec similr si eam nō acceptauit sz
Sco. de quo infra. §. xxiiij. nec sitr si eā ali9
confessor mutauit sm Pe. de pa. etiā nō co
gnito peccato pro quo erat imposita. sz de
hoc. j. §. xxvi.
Tertio sm. s. Tho Pe. et host. ex pte cō 3
fessoris. quādo est notabilr ignorans. ne-
sciens discernere iter mortale et veniale de
oibus pctis: et pcipue si penitēs casus habz
intricatos. hoc tñ durā. or. mi. limitat ni
si ipse penitēs eēt peritus et instrueret pfes-
sorem. limitat etiā archie. quādo cōfessorez
alium nō haberet maxie in articulo mor-
tis. qr tūc eidē pfiteri deberet. hec ille. ex q-
bus tñ nō habet quin habita opportunita
te reiterare teneatur. Et sitr eadem tenet
reconfiteri qui scienter confessus est morta
le sacerdoti nō intelligenti. vel qr confessio
non fuit nuda. pter obscuritatem vborū.
vel qr dormiebat et hmōi: quia cōfessio pec-
cati importat aperitionem morbi. i. reuela
tionem peccati que non pōt eē nisi vno refe
rente et alio pcipiente. Et idē Jo. de catha-
buige et archie. Quarto etiā ex parte cōfes-
soris quādo absoluere nō potuit sm sctūm
Tho. Pet. Ray. et host. Qđ dupliciter con-
tingere pōt sm Pet. de palu. et dur. or. mi. s.
quia pōt absoluere ab vno et non ab alio:
puta reseruato. aut quia absoluere nō po-
test ab aliquo. Et prio casu cū penitēti cōsti
terit recōfiteri tenet solum reseruata sz pe.
de pal. Scđo vo casu tenetur recōfiteri om-
nia eēt si ignorāter est tali confessus sm In-

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

no. Huius fm.s.Tho.in quol.ignorãtia facti in hiis excuset ꝗdiu homo se credit absolutũ Pe.tñ de pal.dicit hoc verũ q̃ tenet reconfiteri si ignorauit sacerdotem absoluere non posse ignorãtia iuris puta qꝫ sciuit illum peuisse clericum sed credit posse absoluere: secus inquit si ignorãtia fuit facti z impedim.cum erat etiã alijs occultuz
5 sed tene dictum Innoc. ¶ Quinto fm Pe.de pal.vbi ex pte penitẽtis erat impedimẽtuz scitum.vel oblitũ.vel ignoratum ẽ.pbabiliter.vt qꝫ erat excõicatus.et minori: qua ligatus absolui non potest a peccatis. nõ obstãre.pbabili ignorãtia.q̃ excusat a peccato z pena irregularitatis. sed non facit nõ esse excõmunicatum: vnde si tunc eligeretur ad beneficium.ignorãtia non faceret ei ius aliquod acquiri.vt in.c.apostolice de cle.excõi.minori.in glo.z multo min est ea par sacramẽtoꝫ a quibus directe excludit vnde est absolutio nulla: ꝓtra sum.angel.z supple.de quo infra cõfessor primo.

¶ Sexto in recidiuãte.qui fm Innoc.in.c. omnis.de pe.z remis.tenet confessionez iterare ratione ingratitudinis/sed glo. Ray. in.ti.de penitẽ.z remis.dicit eo casu sufficere confessionem generalem de peccatis qꝫ peccatorum remissorum ingratitudo exprimatur sub proprio nomine vel circũloquutiue z consentit sum.confessorum/sed hoc limita quãdo ingratitudo est circũstãtia talis quam teneamur confiteri.i.trahens ad particularem speciẽ peccati.quod tunc est fm.s.Tho.iij.q.xvij.ar.iiij.cum quis aliquod peccatum commiserit in cõtemptum dei z suscepti beneficij: non autem quando est circũstãtia generalis ꝓsequẽs omne peccatum. Tenetur etiam recidiuans iterare confessionem de peccatis rõne imponende satisfactõis.p presentibus peccatis: de quo s.Tho.in.iij.di.xvij.dicit q̃ directe reconfiteri non tenetur in specie vel in genere.sed indirecte vt scilicet que satisfactio cõgrue possit iniungi. vt ex aliqua occasione frequenter lapsum carnis passus est. illa p satisfactionem precidatur: z sic de alijs peccatis: z ad hoc videtur sufficere confessio generalis.dimissorum quandoqꝫ tamẽ ad spãtia descẽdere oportet. vt penitẽti videbitur oportunũ. hec ex ¶ So.

4.q. ¶ Quarto pro intellectu prioris.¶.querit an secundus confessor absoluere possit a casu reseruato ipsi primo quod ex obliuione nõ est quis confessus primo: z dico fm Pet.de pal.in.iiij.quod si primus confessor habebat auctoritatem absoluendi ab omni excommunicatione z casu. z sic intendebat absoluere: secundus confessor absoluere potest ab excommunicatione z casibus reseruatis illis primo que penitus est oblitus: quia non potest esse amplius casus reservatus nec excommunicatio. sed solum peccatum simplex. Unde hac ratione.mo. z rodo.cons. sulunt quod benefacit is qui absoluitur a papa vel legato z huiusmodi si faciat se absolui ab excommunicationibus z peccatis oblitis. z dispensari secum super irregularitatibus quia si deinde recordetur.non tenetur tales adire. licet confiteri teneat. Et hec nota quia faciunt primo pro eligendis fibi ꝓfessorem auctoritate apostolica vt se faciant absolui quantum extẽdit eorum auctoritas alias oporteret recurrere ad eum qui posset absoluere de iure: sicut c.officij.de senten.excommuni.a ꝓtrario. c.super his de rescriptis est clarius hoc. Faciunt secũdo pro religioso qui in vitatis nibus z capitulis a suis platis absoluuntur a censuris: quia cum predicta venerint ad memoriam vel noticiam iam ꝓfiteri nõ tenentur. nisi quo ad peccata si qua interfuere que tamen iam non sunt reservata. Faciunt tertio.pro eisdem quo ad casus reservatos: quia si super his dant semel licentiam ꝓfitendi alteri. iam nunquam sunt casus reservati nisi alia committantur: quia si credit auctoritas eorum alteri per absolutionem etiam quantum ad oblita a fortiori per licentiam maxime quantuz ad scita in generali saltem.

¶ Quinto queritur quantum ad confessionis simplicitatem verum ãnullentur confessio si in ea cum peccatis narrentur hystorie prolixe: z dico quod non si dicantur hac intentione vt peccatum declaretur: quod indocti ꝓ adest facile: difficiliter abest: quia hoc est peccato confiteri. cum opus a huiusmodi speciem fortiatur: tamen prudens confessor debet iuxta posse huiusmodi superfluas resecare. z si qua indigent consolatione vel consilio. consulit Guil. vt post factam absolutionem referuentur: quod tamen generaliter non est bonum. quia alij magis conprunt consolatio in ipso ꝓquestu q̃ post magnitudine qꝫ etiam talia ex pte ꝓfessoris ordinãtur ad pfectã curationẽ petõtis. vt.i.penitẽtis in domino recedat.

¶ Sexto quantum ad humilitatem queritur vtrum ãnulet confessionem.quia ex superbia non vult adire proprium confessorem erubescentia ductus: z dico quod non
3 si totaliter z integre confitetur licet dicat Hostien. hoc non esse vtile sicut nec infirmo medicos mutare tenetur tamen ratione recidiui reconfiteri eo modo quo supra.¶.ter
4 tio.dictum est. ¶ Esset tamẽ hoc mortale vbi quis esset dispositus. z paratus non dicere proprio confessori si alium non haberet. si
5 le que volunt habere ad complacẽtias vnius confessorem compagnonum cui dicunt omnem veritatem de tasciuis. z ad reputationem vnum timoratuz z bone fame. cui postmum: imo talis hypocrisis posset esse mortale. z hic tamen errorem magnum asserit sum.angel.confessio primo.¶.vij.scilicet q̃ habens peccata reservata ꝓfessori solito a quibus ille absoluere non potest.non peccat mortaliter si ne scandalizet eum ꝓfitetur solita tantum.tacens de reservatis intendens integre ꝓfiteri ei qui possit absoluere: quia secũdum doctrinam omnium sanctorum petens absolui non precedente integra ꝓfessione.dimittat ꝓfessionem: vnde z ipse ibi in.¶.xxvi.expresse ꝓtradicit.s.Thomas qui dicit in quodam quodlibet q̃ licet tenet totum ꝓfiteri. inferior: i qui pro reserna
7 ¶ Septimo quantum ad puritatem queritur vtrum sit mortale ꝓfiteri alio fine quaz ordinatum sit. idest ad veniam ꝓsequẽdaz: z dico quod qui principaliter confiteretur propter inanem gloriam vel ne notetur in populo. aut alium malum finem: peccat mortaliter petendo absolutionem.propter iniuriam quam facit sacramẽto peruertẽdo finem eius z illud annullando: non enim vade essentia eius est quod fiat spe venie: si ratio absolutionem non petit z non confitetur i spe venie: sed se presentat sacerdoti nesit inobediens ecclesie peccat quidem mortaliter non qꝫ confiteretur: sed qꝫ non vult pe
8 nitere z absolui.

¶ Octauo quantum ad fidelitatem queritur vtrum sit peccatum in confessione mentiri accusando se de peccatis non cõmissis z dico.quod mendacium in confessione est mortale: primo circa ea que sunt de necessitate confessionis cuius sunt mortalia peccata z mortales circunstantie nõ rite confesse habita copia idonei cõfessoris: quia hoc est innullare sacramentum z confessionis integritatem abolere. Circa alia vero nõ necessario circa que confessionem quis dimidiare potest tacendo veritatem: vt sint venialia z circunstantie eorum trahentes in aliam speciem peccati z omnia rite confessa vel respectu quorum non habetur confessor idoneus iuxta dicta.¶.¶.ij. casu primo. non est mortale mentiri: quia net sacramẽtum inualidatur nec minuitur eꝫ integritas. Et secundo mendacium est mortale: in confessione quando est perniciosuz primo vel etiam sibi notabiliter.vt patet ex dicendis infra mendacium.¶.iij.vnde accusans se de peccato quod non fecit in confessione secundum multos peccat mortaliter/quod verũ est si quis se accuset in speciali de mortali in casu cereo: quia se iniuste infamat. z sic intelligerecar.iiij.distinctio.xxj.z directiu.de pe.z remis. 3 nec obstat.c.ad eius.distin.v.dicens bonarum mentium esse ꝛc.qꝫ intelligitur de agnitione dubitatiua z formidolosa. Non autem esset mortale se accusare peccatorem magnum in genere.nec se accusare de venialibus non commisso in specie. imo nec de mortali in casu dubio ad cõsulendum conscientie dummodo non asserat certe sed dubie vel probabiliter.etiã si quis plus iusto aliqualiter se aggrauet ad tutamen conscientie: quia illa preponenda est fame. Utrum autem confitendũ sit sacerdoti infideli infra confessor.primo ¶.vltimo.

9 ¶ Nono queritur quantum ad nuditatem vtrum necessarium sit confiteri omnes circunstantias peccatorum: z dico primo qꝫ circunstantias attendentes nullus confiteri tenetur secundum omnes doc/quod limita secundum mentez.s.bona.nisi vbi tacendo crederetur se apud confessorem accusare de mortali quod est veniale: vt si dicat se non seiunasse in die de precepto puta natiuitatis z taceat de infirmitate: sed nec confiteri eas est laudabile sed imperfectionis: nisi vt dicit.s.bo.id fiat ad satisfactionem alicne inquisitionis aut scandalo. Circunstantias vero speciem mutantes fm doctio.necesse est confiteri/quod limita.fm.s. tho.in.iiij.si trahant ad speciem/que de se sit peccatum mortale quia venialia confiteri non est necesse. Unde cuz qui dicit se ex gula fregisse ieiunium non est necesse dicere.quod laute comedendo.fregit. Mutantes autem speciem z aggrauantes infinite secundum omnes z sine exceptione sunt necessario confitendi. De aggrauantibus autem in eadem specie sunt opiniones. sed secundum.s.bo.cõmunior z fm.s.tho.pbabilior: est q̃ eas confiteri necessarium nõ

Summa Silue. p iij

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit sed laudabile tantū: imo vt dicit aliquā do laudabile est eās facere vt in carnalib⁹ qñ vel ꝓfessorem vel penitentē allcerēt. fm discretionem ꝓfitentis: ITem est in carnalibus aggrauat infinite sunt necessario ꝓfitende: qz vt dicit gratia data in sacramēto pnie restaurat si qua ide inclinādo ad peccatū. in sacerdote vel ꝓfitente, pueniat/ Si tū penitens viderit sacerdotem, pclitē. peccat in iam confitendi alteri quam si non deberet adeat suptorem. hec ille/ Opinio vero anrilio. dicētis q̄ necessario sunt confitēde sicut q̄ ei qui furatus est mille aureos non sufficit dicere se furtum admisisse: nō est ꝺa regulariter sed in casu vt colligi potest ex sum. cō. lib. iij. ti. xxxiij. q. xj. ſcz quādo tales sunt q̄ eis non scitis. sacerdos scire nō pōt quid sit acturus: vel rōne turis dicētis: si in iuria illata sit in clericum. qz si sit enormis est casus papalis. ẽ palis ꝺo si leuis: de senten. excom. cum illoꝝ: vel rōne damni dati: qz aliqñ hoc opz scire vt sciat modus ꝓponende restōnis. ẽ vt sciatur an talis quātitas sit eēo reseruata qui aliqñ circa hmōi aliqua disponit: vñ in talibus dico idez de ista circunstātia sicut de peccatis iam ꝓfessis in recidiuāte: quia tenet quis eam dicere indirecte inquātum sine ea aliqñ nō pōt bñ sciri debitus satisfactiōis modus: ideoq̄ periculum in hoc credo ēt de mortali dupliciter. prio si sacerdos interroget confitētem ẽ neget vel taceat ex cā iniusta. secdo si ipse quāritatem sui peccati scit ẽ iniuste diffitet aut tacet: qz exponit se periculo nō recipiendi congruam medicinā seu ponendi obicē sue iustificationi.

01 ¶ Decimo. quātum ad idem ſpāliter queritur vtrum necessarium sit confiteri circunstantiam facti temporis aut loci: ẽ dico ꝗ̄ tum ad locum q̄ sic solum ꝗtum ad tres species sacrilegij. de quibus infra. vt patet ex dictis ⁊ priori. ẽ supra circūstantia. ⁊ v. Et hoc intelligo non solum si peruenias ad actum: sed etiam quo ad ipsas oculorum fictiones ẽ quo ad ipsas cogitatiōes de luxuria ẽ furto ẽ homicidio: qz eandem p se gratitatem habent cogitationes ẽ operationes: ẽ ad eam speciem pertinent vt pz per s. tho. xij. q. lxxij. maxime si taleo cogitationes non solum fiunt in ecclesia sed etiam sint de scelere perpetrato vel perpetrando in ecclesia/ ꝗtum asit ad alias cogitatiōes puta de superbia: vel etiam ꝗtū ad alios actus puta detractiones non est necessarium cōfiteri circunstantiam loci facere: quia ꝓ ista trahantia aliam speciem tangñ habentia speciatem repugnantiam ad rationem ratione irreuerentie ad diuina: tam ēt ista species est venialis: quia de hoc nulla est precepta prohibitio adeo vel ab hominib⁹. Quantum vero ad circūstantiam facti temporis siue fecit. est opinio nicolai de li. quē sequitur sum. ange. ẽ ro. q̄ etiam archie. oēs sit necessario confitenda/ sed in ro. aur. ob. dicit q̄ est falsum casu. lxiij. qz preceptum de sanctificatione sabbati ſpāliter ẽ literaliter in intellectu non ꝓhibet opus seruile ſpiale. si peccatum fm. s. tho. in. iij. sentñ esse q̄ ista opinio adhuc summa angel. dicit magnum errorem. in titulo interrogatio. ⁊ vi. in fine. vbi vult quod circunstantia sit sufficit confiteri non specificando species peccati sed dicendo quod in festo tonitrēs peccauit falsum est. ẽ infert ꝓradictionez in dictis eius: qz si ista circūstātia est necessaria. aggrauat infinite: ergo dat spēm peccato: ergo illud peccatum sine tali circūstātia non est dictum quātum ad suam spē: ergo non est sufficienter confessum cuius oppositum iste dicit.

¶ Undecimo. quantum ad idē ſpāliter ꝗritur de circunstātia q̄ est quotiēs vtrum sit necessria: ẽ dico q̄ cū il. quotiēs dicat frequētiam ẽ numerū: sum. ro. dicit q̄ frequētia est circūstātia ponēs aliud peccatū ꝗ̄ ipsū. ang. ẽ rō vtriusq̄ est: qz qualiter nouum peccatum ꝓmittit: ꝗ ista opinio est falsa: qz circūstātia cōsuetudinis nullo spāli pcto ꝓhibetur a deo vel hominibus: alioqn est mortale assuescere. leuiter loq̄ vel otiose. ꝗ̄ est circūstātia pōnis. ꝗ aliud ex toto ab illo distinctum/ Quātū ꝺo ad numerum eorum peccatorum vt̄z. f. sufficiat ꝓfiteri ꝓpter peccatorum vt̄z numerū implicite dicendo ꝺbi gratia. sum fornicatus multotiēs. an ēt opporteat explicare numerum fornicationum dicēdo. bis. ter. ẽ. dico q̄ ex sacra scriptura ẽ iuribus humanis ꝺ̄ pecunia nihil habetur. nisi q̄ in capitulo omnis ꝺ̄ pe. ẽ re. ꝓcipitur omnibus fidelibus post ꝺ̄ nos discretiōis oia sua peccata cōfiteri vbi. omnia dici pōt in spē ẽ non in numero distribuere. sicut dicimus in aliquo ēt omnia peccata mortalia. Et doctoribus etiam aliquis fere nihil habem⁹ q̄ teneamur ad ꝓfessionē oium peccatorum in numero tot potius vt fm archid. ẽ dire. quicū referr q̄ sufficit si quis dicat se multotiens peccasse vel per annum si tali peccato perseuerasse ẽ huiusmodi/ doctores vero moderniores ẽ huiusmodi/ doctores vero moderniores vt archie. ẽ sum. ang. ẽ sum. ro. dicit quod

tenemur etiā in numero ꝓfiteri quēs siquis non habet in memoria tenet cōputare. quotiens in die potuit peccasse deinde in septimana deinde in āno: ẽ quanto tēpore fuit in peto/ Et istam ꝓclusionem sum. ro. ꝺbat l. q̄ tenemur cōfiteri circūstantiā quotiēs quo ad numerū petōꝝ: qz inquit. quilibz mutuus adiunctus alteri numero constituit aliam spēm fm philosophū: hec ille/ q̄ nihil dicit: qz vnitas addita variat spēm numeri sed nō peccati sicut nec cuiusq̄ rei cui additur. alioquin vnus homo addit⁹ duobus variaret spēz hois: dicit etiā circa hoc ēt. Tho. aur in tota summa ẽ sentētiis ẽ aliqs suis operibus de hac qōne nihil dicit excepto q̄ in opusc. xij. i. ad lectorem bisuntorum sicut pōt: ẽ intelligo q̄ sic pōt sicut ea habet in memoria facta sufficienti ꝓparatione fm q̄ ꝓsueuit facere humana fragilitas/ Ut circa hoc credo. q̄ homo tenet ad cōfitendum sua petā in numero determinato explicite dicendo hoc feci bis vel ter. eo mo quo tenet ad ꝓfessionis integritatē ita q̄ ex ca iniusta puta erubescentia vel ypocrisi facet aliquid de vero quem habet in memoria. si etiam quis ex lata culpa nō recordatur numerum peccatorū: puta quia nihil omnino cogitauit. forte nō consequit iustificationem: ẽ peccat mortaliter de nouo faciens irreuerentiam sacramēto quod annullat/ Debet ergo peccator semper exponere aliquem numerum certum si illus ignorat. vel incertum si non nouit certum: vt dicendo potuit hoc fuisse circa totiens: qō si non facit confessor debet supplere nisi ybi ex circūstantiis verborū ꝓfitentis cōfessor equipolleat. numerū vt peccator qz tunc numerus est confessus implicite.

12 ¶ Duodecimo queritur quātum ad discretionem quid interfit inter eum qui idoneum siue discretum ẽ eum qui non idoneum sacerdotem querit: ẽ dico primo quod q̄ querit idoneum quantum potest si errat in aliquo ad consilium eius excusatur quia confiantia est inuincibilis. quod limita nisi hoc ipsum q̄ ei credit veniret ex lata culpa sua secus de eo qui idoneum non querit. Secūdo q̄ idoneus nō ita inducit in desperationem. quia nō aggrauat irrōnabiliter. sicut apostolos sed phariseos adiuit.

13 ¶ Decimo tertio. queritē quantum ad idem vtrum teneamur venialia confiteri ex vi sacramenti: ẽ dico ex doctrina. s. Tho. iij. di. xvj. ẽ xvij. ẽ Sco. ibi di. xvij. ẽ pe. de palu. ẽ cōter doctorum q̄ nō: qz nō obligamur de eis penitere aut conteri cum per ea naufragari nō possimus. i. damnari. ẽ pēia sit secūda tabula post naufragium fmo fm Sco. non tenemur etiā vigore statuti. i. iiij⁹ omnis. de pe. ẽ re. in casu quo cōs haberet solū venialia nō obstante opione Jnno. que est in ꝗrarium. quā sequit supple. qz papa obligat ꝓfiteri ꝓfitenda necessario. i mortalia que solū distribuit si oia fm Sco. ẽ glo. qz si distribuere venialia teneret ea confiteri ēt ḡhus mortalia: qō nullus dicit: imo tenere ad impossibile. Jmmo dicit pe. de palu. q̄ papa talem. i. ḡhitēr solū venialia obligare non posset ad confessionem venialiū: qz hoc ēt mutare sacramētum pnie. i. materiam eius. de venialibus faciendo materiā pnie necessariam: vnde eo casu sufficit q̄ se ꝓsentet sacerdoti vt admitti possit ad communionē. Sed iste opiniones nō sunt in veritate contrarie. sed vere: q̄ vna intēdit q̄ non tenemur confiteri venialia. i. omnia ẽ specialiter. ẽ numeraliter: alia vero intēdit quod rōne statuti tenemur ea cōfiteri in generali dicendo nos quidem immunes a peccato mortali fm ꝓfiēciaz nostrā in multis tamen alīs deliquisse ẽ petere absolutionem. Nec hoc est mutare materiam sacramenti: quia venialia sunt dispositio ad mortale: vnde ad hoc potest ecclesia obligare vt per absolutionem quis maiorem gratiam consequat. Et hanc opionem. i. q̄ ad venialia confitenda rōne statuti non tenemur. i. in ſpāli. s. Tho. tenet. ꝗz videat solum rectare/ Tenetur tamē quis venialē explicite confiteri in aliquibus casibus. ꝗ̄ prio fm s. Bona. in. iij. dist. xvj. vt imponit ei sum. ange. rōne periculi ad quod ducit. qz si homo periculum adiuertat teneretur penitere de venialibus. sed non dicit q̄ teneatur quis cōfiteri sed penitere. ꝗ̄ Scdo rōne dubij. idest quādo dubitat an sit mortale aut venialē. secūdum. s. Tho. Addit sum. ang. ẽ supplemētum/ tertio rōne professionis alicuius regule ad hoc obligantis: sed hoc nihil est: quia si papa ad hoc non potest obligare p statutum vt etiam ipsa tenet: multo minus obligare potest quicunq̄ alius. Et si ita esset religiosi tenerētur ad impossibile. i. omnia venialia confitendum. ẽ laberētur sed ꝗpulosi omnes in desperationē. vnde religiosi non tenentur confiteri de venialibus: sed solum de mortalib⁹ aut dubijs de mortali

Qñ venialia cont.

Carpit sum. ang.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tali.vel periculosis ducentibus ad morta-
le fm aliquos.⁊ verum est solum si ratio-
ne periculi trãseãt in mortale extra quos
casus sufficit se presentent confessori tem-
poribus statutis dicentes nihil se habere
dicẽdũ necessario sed se in multis leuibus
deliquisse:sicut ⁊ de laicis ꝫ cõis scola do
ctoꝝ:ꝯtra quã suplemẽtum dicit se nescire
quõ audeat se quis imunẽ a mortali existi
mare infra vnũ annũ.ideoqꝫ fatuum esse
sacerdotẽ qui sic dicẽti ⁊ nõ aliter ꝯfitenti
eucaristiam ministraret. Sed plane cõtra
eum est experientia.⁊ sũus doctor sco.qui
in vltimis verbis.dist.xvij.in.iiij.dicit non
esse incredibile multos esse in ecclesia la-
icos:qui per annum viuant sine mortali:im
mo per dei gratiaꝫ multi multo maiori tẽ-
pore sine peccato mortali se custodiunt et
multa opera perfectionis exercent.de quo
rum meritis thesaurus ecclesie congrega-
tur. Est tamen bonum frequenter venialia
confiteri quantum colligi potest ex doctri-
na.s.tho.tũ q: semp in ꝯfessiõe gratia con
ferẽ vel augeẽ si rite fiat/tum q: facilius
corrigũtur ꝑpter auxiliũ gratie ⁊ proposi-
tum bonum renouatũ:tũ q: citius eoꝝ pe-
na abolet:tuꝫ q: multa sunt mortalia que
venialia reputãtur.tum et fm pe.de pal.
quia nõ sic firmatur habitus venialium.
De ꝯtritiõe animi ⁊ penitẽtia venialiũ vide
infra peccatum.§.vi.⁊ penitentia.§.iiij.
14 ¶ Decimoquarto.quãtum ad libertatem
queri potest de eo qui ꝯfitetur coactus ali-
quo timore de quo vide.ꝫ.§.vi.item vtruꝫ
confessor interrogare debeat:vide infra cõ
fessor.iij.§.xliij.
15 ¶ Decimoquinto.q̃tũ ad verecũdiã que-
ritur vtꝝ liceat declinare verecũdiã cõfi-
tẽdo ꝑ scripturam vel interpositam perso
nã.⁊ dicit.s.tho.in quarto.di.xvij.q: lꝫ ad
s.tho. ꝯfessionem pro vt est aqua virtutis.suffice
ret qualitercũqꝫ fieret/fm tñ q: est ps sa-
cramẽti.hꝫ determinatũ actũ sicut habẽt
alia sacramẽta determinatã materiã.⁊ ille
est id quo maxime ꝯsueuimus manifestare
idest ꝑpriũ verbũ:sicut in baptismo assu-
mitẽ illud elemẽtuꝫ cuius est maxime vsus
in ablucẽdo:aliꝫ enim modo inducti sunt in
supplemẽtũ/Igitur ei qui nõ habet vsum
lingue vt est mutus.vel qui est alterius lin
gue:sufficit q: per rescriptũ aut nutũ aut
interpretẽꝫ ꝯfiteaẽ;quia nõ exigitur ab ho
mine plusqꝫ possit/In absentia tñ ꝑprij sa
cerdotis ꝯfessio fieri põt et laico:ideoqꝫ nõ
opꝫ q: ꝑ scriptũ fiat ꝑprio sacerdoti: q: plꝰ
pertinet ad necessitatem ꝯfessiõis actus q̃

ille cui fit ꝯfessio/Nec obstat q: baptismũ
homo accipere nõ debet nisi in aqua:quia
ipsa est ois ab exterio:i.⁊ nobis ab alio ex
hibeẽ:ꝫ actus ꝯfessiõis est a nobis:ideoqꝫ
qñ non possumus vno mõ debemus fm q̃
possumus ꝯfiteri/vel vt dicit in prio quol.
de necessitate sacramẽti est q: quis sua pec
cata manifestet.nec põt in hoc aliquis di-
spẽsare:sed q: fiat hõ bonõ est de necessitate
sacramẽti.sed ex institutiõe ecclesie quo ad
eum qui potest nõ solum vt erubescat sed
vt accipiatur id cuius vsus est ꝯuenientior.
hec ex illo.qui intẽdit q: per scripturã po-
test quis supplere defectum lingue nõ de-
fectum absentie sacerdotis. Dicit tñ pe.de
pal.q: licet vbi pñtiã sacerdotis habere
nõ potest quis.lꝫ nõ teneaẽ ꝯfiteri scripto.
tñ hoc potest.⁊ sacerdos similiter scripto
absoluere.lꝫ hoc nõ fit multũ ꝯsuetudine ra
tione scãdali possibilis accidere. Scotus
tñ post ricar.quem sequitur sum.ang.te-
tenet ꝯtra.s.thom.quem sequitur supple.
post sum.pisa.⁊ archie.qui.s.tho.sentit q:
tenetur quis qñ habet sacerdotem pñtem
ꝯfiteri ore vel per scripturã aut interpretẽ
de iure diuino.s.semel ante mortem:⁊ ve-
est:q: deus ꝑcepit absolute ꝯfessiones que
fieri potest dictis modis quãtum est de ne
cessitate sacramenti:⁊ ꝯsequẽter quamdiu
hõ habet vnum de illis modis nõ absolui
a precepto. vtruꝫ aũt idẽ senserit de iure ca
nonico vel ecclesiastico.s.semel in anno vel
et vtꝝ sit veruꝫ.est dubiũ vt dicit pe.de pal.
q: forte quis non tenetur ꝯfiteri ꝑ interpre
tẽ.lꝫ possit.⁊ satius ẽ posse dici cũ sco.⁊ ri-
car.q: nõ:q: nõ inuenitur expressum in iure.
⁊ hoc ꝑceptũ est graue ⁊ efficereẽ grauius.
⁊ ꝯfr talis nõ tenetur cõicare in pasca nisi
imineret piculum mortis⁊ ꝯfr de ꝯfiteri te-
neretur iure diuino/tenetur tñ ꝯfiteri quia
scripto aut nutu ex ꝑcepto ecclesie si aliter
non potest:quia ista non augẽt ꝫ minuunt
difficultatẽ ꝑcepti/Et in quantum de iure
diuino quia tenetur ꝯfiteri ꝑ interpretem
sco.quẽ sequitur sum.ang.⁊ ro.ꝯtra istã te
ria:primo q: nõ teneẽ quis ꝑ interpretem
ꝯfiteri qui cum sacerdote si vellẽt maligna
ri posset cẽ testis contra accusatum:q: licet
ad forum ex sua natura secretissimũ non te
netur dõ vt est aliquo modo publicus:sed
ista sua ratio ꝯcluderet si valeret q: et sacer
doti non tenemur ꝯfiteri:q: si vellet mali-
gnari posset esse testis contra confitẽtẽ:et
faceret probationẽ semiplenaꝫ.⁊ ꝯfr peni
tẽs aliquomodo publicaretur maxime q:
posset exhiberi torture:immo posset inuo

care aliũm testẽ malignantem ⁊ falsum:et
plene ꝓbare:vnde sufficit q: iste non possit
venire in publicum licite ⁊ iuridice.vt in ꝑ
posito q: tam sacerdos q̃ interpres celare
teneẽ. Preterea opꝫ dicere q: sacerdos ab-
soluere non possit petõrem ꝯfitentẽ ꝑ inter-
pretem qđ nec sco.nec aliquis vnq̃ dixit do
ctoꝝ:vel q: talis qui aliter non põt confite-
ri tenetur ꝑ interpretem confiteri:q: vt ipse-
met sco.dicit in ea.di.quicunqꝫ gratiã ami
sit tenetur de necessitate precepti.i. diligẽs
deum ⁊ seipsum agere q̃tum in se est ad eiꝰ
recuperationẽ. Et per hoc pꝫ falsitas alia
2 Secundo enim dicit q: videtur esse ꝯtra rõ
nem ꝯfessionis q: quis ꝑ scripturam ꝯfitea
tur:q: omnis scriptura ex sui natura est pu
blica ⁊ auferens verecundiaꝫ:⁊ intendit vt
imponit sum.ro.q: lꝫ possit quis in necessi-
tate cõfiteri scripto si adest sacerdos.vt pꝫ
xx.q.v.qualis.vbi dr q: põt quis per scri-
pturam confiteri ⁊ exponit Io.qñ confitẽs
est pñs tñ nullus ad hoc tenetur. Sed ꝯtra
hoc arguitur vt prius:q: vel isto modo nõ
potest fieri confessio.vel iste tenetur qñ sa-
cerdos adest. Nec obstat q: scriptura sit pu
blica:q: in tali casu est raro:⁊ per accidens
sicut ⁊ ipse voces confitentis q audiri pos-
sunt ab alio. Non obstat etiam sublatio ve
recundie:q: sine verecundia confessio facta
tenet fm oẽs doctores. Et ꝑterea si adest
sacerdos adest verecundia etiam in cõfes-
3 sione per scripturam. Tertio dicit q: absen-
ti non lꝫ confiteri per scripturam:contra q:
arguitur q: vt ipsemet testatur sic confessus
est.s.tho.cantuariensis.non tamen q̃s ad
hoc tenetur.
¶16.q̃ritur q̃tum ad idẽ vtrũ peccatrix cõ
fiteri possit sacerdoti cũ quo peccauit:⁊ di-
cit gaũ.post hug.sup.c.oẽs.xxx.q.i.q: sacer
dos eã non dꝫ audire:q: tollitur erubescen
tia q̃ est satisfactionis ps ꝑrima:⁊ ideꝫ est
de omni peccato in quo sacerdos fuisset cõ
sentiens vel cooperans:si tñ absoluit valet
absolutio:⁊ concordat.s.tho.in.iiij.ĩfra cõ
fessor.iij.§.v.
7 ¶17.q̃tum ad idẽ q̃ritur vtruꝫ sufficiat si
quis petã alicuius dicat eo pñte corã sacer
dote:⁊ dicit monal.q: non sed per se ipm dꝫ
quis confiteri.de pe.di.i.quem penitet:fa-
tetur tñ fm rodẽ.qui sacerdoti interrogã
ti ad quesita rñdet q̃tum ad ea de quibꝰ in
terrogatur nisi talis statuisset potius tace-
re q̃ ore ꝑprio confiteri qđ est peccatũ mor
tale. Unde prudẽs sacerdos hoc aduertẽs
faciat eum rectificare conscientiam suam:⁊
de tali dispositione dolere. Et similiter cau

te de ore eius educere dꝫ petã si qua videt
eum velle celare. Et sĩr si qua eum obliui-
sci ex impreparatiõe ꝓbabiliter credit:aut
non existimare petã dꝫ sacerdos occurrere
alioquin secundum archi.scienter absolue-
ret indignum.
¶18.q̃tum ad integritatem q̃ritur vtrum 18
liceat diuidere confessionem.⁊ dicit.s.tho.
in.iiij.d.xvij.q: non:sed integraliter teneẽ
quis oia petã sua vni sacerdoti confiteri:et
vt dicit idem in quol.⁊ sco.si ille absoluere
non posset ab oibus:qđ tñ limita primo si
petã sunt mortalia.q: quo ad venialia fm
pe.de pal.lꝫ confessionem diuidere:cuꝫ vt
dicit non habeant connexionem quo ad cõ
tritionem:confessionem vel absolutionẽ/se
cundo si sunt in memoria post debitam dis-
cussionem fm sco.q: tunc licite taceñẽ obli-
ta que si post ꝯfessionẽ redeant in memoria
ipsa sola tenetur confiteri explicite et si cõ-
fiteatur alteri fm.s.thom.pe.de pal.sum.
cõ.⁊ oẽs.alia tñ tenetur reconfiteri in gña-
li dicendo q: ista fuit ꝯfitẽdo oblitus/tertio
si ꝯfessor non est idoneus ad oia audienda:
q: si eum non expedit aliqđ petm audire vt
q: inde sollicitaretur vel sollicitaret ad ma
lum:aut illud reuelaret vel hmõi:⁊ non ha
betur alius sacerdos licite ꝯfessio diuidiẽ.
vt.ꝫ.§.iij. Et lꝫ ad hoc.s.tho.adducat pro
babilem rationem ex similitudine corpora
lis infirmitatis q̃ tota vni medico detegen
da est:q: morbus morbũ aggrauat ⁊ mor-
bo ꝯtrariatur:⁊ ꝯfr medicina vni ꝯferens
alteri nocet:tamen idem arguitur ex text.
c.omnis.de pe.⁊ remis.vbi precipitur quod
omnia peccata proprio sacerdoti.i.vni ⁊ nõ
pluribus dicantur.
¶19.q̃ritur q̃tũ ad ideꝫ quid faciẽdum sit 19
qñ peccator hꝫ casus reseruatos superiori:
⁊ dico q: si prius accedit ad superiorem fm
pe.de pal.ecclesia romana hunc hꝫ vsum vt
absoluat a maioribus remittens ꝑ minori De diui-
bus absoluendum in quo facto supponitur sione con-
q: ita fieri possit ⁊ illa ꝯfessio.vt dicit capo. fessionis.
est integra virtualiter propter intentioneꝫ
confitentis potest etiam absoluere de om-
nibus:si omnia velit audire non aliter. Si
vero prius accedit ad inferiorem secunduꝫ
s.thom.in iiij.nihilominus peccator debet
totum dicere inferiori:⁊ ille absoluet a qui
bus potest ad superiorem remittens in reli
quis.arg.xxiij.q.ij.latorem.⁊ de pen.et re.
significauit.⁊ si de facto absoluit non est ab
solutus secundum sanctum thom.quod in
telligitur secundum petr.de pal.ab his a
quibus non potest:quia in his sententia est

Universidad de Deusto
Biblioteca

a iudice nō suo: secus de alijs. quia vtile p
in vtile nō vitiat in his que capiūt diuisiō
nē: est tamē ipse excusatus p ignorātiā fa
cti. ꝫ nō sacerdos cui ius ignorare nō ꝫ ꝫ
s. thom. Dicit aut hen. de gan. in quol. j. q.
xxx. sic posse fieri: qz id quod in ꝓfessiōe est
quātum ad absolutionē ex parte dei nō di
uiditur sed totum simul remittit in contri
tiōe: quod ꝯo est ex pte ecclesie diuiditur:
qz cuz ipsa duo absoluēdo faciat quia. i. re
mittit parte satisfactiōis: z recōciliat ecclē
sie militātī: primum diuidi pōt vt si dicat
sacerdos. fac hoc p dies octo. z deinde re
gredere z inūgam reliquum: z similiter ꝫ
sicut pz de excōicato multis excōicationi
bus qui absolui potest primo ab vna post
ea ab alia. ō sen. ex. cum pro cā. z glos. in. c.
officij eod. tit. z glo. in. c. ex parte de off. or.
hec ex illo. q̄ habēt locum qñ ꝑnus ꝯs acce
dēs ad inferiorē totum ꝓsitet ✓ ꝫ tñ quia
ꝑm. s. thom. regulariter ꝓfessio dz eē inte
gra: qñ peccator prius vadit ad superiorez
ꝑm he rue. desq̄ senserit pe. de pal. nō ab
soluit proprie eum a peccatis nisi totū di
cat. sed ab obligatōe ꝓsitēdi sibi: si ꝯo ꝑnus
vadit ad inferiorē: absolut eū a peccatis
ꝫ nō ab obligatiōe ꝓsitēdi superiori: z sic
inquit absolutio nō diuidit imo nec ꝓfessio
z ita practicatur z ita tene. Dicit aut pe. de
pal. notabile ꝯdum. i. q. absolutus a reser
natis in ar. mortis nō tenet si euadat adi
re superiorem nisi fuisset excōicatus. z simi
liter extra casum necessitatis absolutus a
ratibus ab eo qui poterat: et si ꝓfessio fuis
set ficta. si iterum z plures vult ꝓsiteri de
eisdem casibus reservatis. absolui potest
a quocūq̄ etiam si nō haberet pōtatem ab
soluendi in illis. hec ille. z idem archie. q̄
nota qz est ꝓtra quosdam religiosos: qz ali
quibus ꝓcedūt posse vti sua auctoritate q̄
ad peccata solū p. iij. dies aut. iiij. z hmōi.

20 ¶ Vigesimo. quatum ad ꝓfessionem esse se
cretam ꝓter ꝓtinētia ad sigillum de q̄bus
infra ꝓ ffio. iij. p totū. qri pōt q̄o debeat
eē secreta ex pte ꝓfessoris z peccatoris: vel
co ꝑm archie. posi pe. de pal. q̄ sacerdos dz
inūgere puiam secrete ne audiat ab alijs
z nullus ꝓter ꝓfessorem z ꝓsitētem dz audi
re ꝓfessionem alicuius. alioquin graviter
peccaret scēter hoc faciēs: z celaret tene
tur etiam si casu audiat: etiam si sit laicus
ꝑm. s. tho. immo vt idem dicit summo stu
dio celanda sunt omnia dicta in ꝓfessione.
ēt ad eam nō ptinētia p q̄ peccator aut pec
catū deprehēdi posset. Debet etiam secre
te audire ne. i. audiat multos simul vl mul
ti simul audiāt vnū de pe. z re: c. ois. in ver
bo solus z in ꝯbo sacerdoti: vñ videt pec
care mortaliter sacerdotes simul audiēn
tes plures pueros doli capaces: quia coo
perātur trāsgressioi ecclesiastici precepti: ꝫ
ꝫ ꝑm ricar. in ar. necessitatis. i. q̄ ñ imi
nēte morte vnus post alium ꝓsiteri non pt
plures simul audire nec euacuatur virtus
sacramēti. Similiter eadem rōne videtur
peccare mortaliter plures audientes vnū
ꝫ ꝑm eūdem nō peccēt si hoc iaciāt consen
tiēte peccatore vt sanior: ꝓsilio regatur et
absolutio rz: cuius tamē ꝓtrariū sentit sco.
liij. di. xvij. vbi tenet q̄ ꝓfessio facta pluri
bus nō est sacramētalis: qz vnus est chris
tus quez sacerdos representat: sed primū
est verius: quia illi duo nō tenēt locū duo
rum sed vnius perfecti. Peccator ātem ar
chie. dz ꝓsiteri secreto ne audiat alius: li
ber tamen est ꝑm Jo. an. ad publice ꝓsiten
dum si id facere vult ex feruore non obliti
te li solus: quia potium est vt ad ꝓfessione
quiō liberius accedat: q̄ ꝫ. s. tho. in. iij.
di. xvij. in expositiōe littere est verum si pec
catum sit manifestum: alias nō ꝫ publice
ꝓsiteri: quia talis humilitas pludicaret p
rimo qui posset iude scandalizari liber eius
est ad dicēdum penitētiam sibi impositam
sicut z sua peccata ꝓfessa ꝑm pe. de pal. q̄
tñ ꝑm ricar. intelligēdū dz est qñ nec sibi nec
confessori pludicium facit: secus vbi sic fine
vtilitate infamaret: vel confessorem aut el
malinolētiam acquireret puta. quia intim
rit mulieri abstinere a familiaritate alicus
ius viri: z huiusmo.

¶ Vigesimo ꝓtiū adeē lacrimabilē ēt
tur vtq̄ ꝓfessio necessario sit faciēda cum
lacrimis: z dico q̄ nō cū exterioribus: qz illi
non sunt in nra ꝓtate: ꝫ tñ tenemur ꝓsiteri
cū interioribus q̄ sunt displicētia peccati: pre
riti cū ꝓposito cauēdi a futuris. i. ꝓtritio.
vel saltē attritio: ō qua infra ꝓtritio: sufficit
sufficit si quis velleet hēe displicētiā a deo
gram cauēdi in posterū: quia talis est atri
tus virtualiter. i. displicētiam hēs cū nuis
li placeat displicētia vel placite: z habet ēt
volūtātē cauēdi ꝫ imperfectam: vñ in abso
lutione virtute clauiz iustificatur nisi ebi
eē ponat. quia ō attrito faciunt contritum
ꝑm doctrinam sanctorū maxime. s. tho. in
iij. quol. q. Jo. z ricar. ꝫmo dicit fortius ēt
sco. q̄ sufficit q̄ vellet hēe tātē displicētiā
non solum formaliter. ꝫ ēt virtualiter eo
volēdo in sua causa. i. in sacramēto peni
tie iustificāte: qz in. iij. di xiij. q. vltima. in
ar. iij. circa medium ꝫ quod ad consequē

dam gratiam ꝓter hoc sacramentū non
requiritur atritio sed sufficit volūtas suscī
piendi hoc sacramentum sine obice pecca
ti mortalis actualiter sibi facto in vltimo
instanti absolutionis in quo est vis huⁱᵘˢ sa
cramēti sicut in baptismo ad ꝓtahendam
gratiam non requiritur nisi voluntaria su
scepto baptismi sine fictione. i. intētio susci
piendi q̄ confert ecclesia sine actu aut yo
luntate peccati mortalis hec ex illo / Sed
alijs videt q̄ eū actus interior sit para
essentialis huius sacramēti sine pnia nōvz
sicut nec matrimonium tenet eius q̄ vult cō
trahere matrimonium tenet eius q̄ vult cōsenti
re. Sed ista non stant cū dictis. s. tho. de cō
fessione ficta nec cop̄ cō concludit: qz po est
ꝓtitio aliq̄ futura sicut aliq̄ satisfactio
precēdit ꝑm pe. de pal. Ober aūt actualis a
toto ꝫ sicut si q̄o actu nunc cogitaret pec
cāre et q̄ aliud est aliquez si velle cauere.
aliud credere q̄ cauebit a peto: eū vnuz sit
voluntatis aliud rōnis: vñ multi vellēt ca
uere qui tñ credunt q̄ non cauebit. Qui āt
multam oīno hz displicentiam etiā virtua
lem vel voluntatem cauendi sed actu vult
taliter peccat. ꝓter irreuerentiam facti et
amissionem ēstum in se est. de quo. H. se
quenti. secus si quis intendit suscipere sa
cramentum hoc vt doleat ꝑm mētem scoti.

22 ¶ 22. Ꝑrum ad idē q̄ritur vtrū confessio fa
cta a ficto sine ꝓtritione z charitate valeat
primo dico q̄ i ista q̄one doctores sub no
mine contritionis intelligunt aliqñ omnez
ꝓtitionem etiam si sit atritio sola: z q̄ā
do intelligunt de ꝓtritione ꝓprie q̄. i. nō est
sine charitate loquuntur de ea in instanti
in quo cōpletur hoc sacramentum vel in se
quentibus vt sit sensus q̄onis. vtrū valeat
illa confessio q̄ terminatur z cōplet sine con
tritione z charitate. ✓ Secūdo dico ex pe.
de pal. p capo. colligi q̄ triplex sit in. ꝓposi
to ficto. Prima est q̄ sine sit confessa sine nō
facit. sacm oino esse nullum: z nihil tūc vel
potest valere: vt si quis non intendit sacramē
tum suscipere: sed ecclesiam irridere: vel si
intendit quidē suscipere sacramētuz: ꝫ nō
volet de peccato aut aliud cauere non vult
hoc actu considerat. Sed a est q̄ sine ꝓfessa
sit sine non: tñ in puncto absolutionis deli
nit esse fictio z vz sacramētum etiam cōpo
quidem dolet: sed non adeo quia talis do
lor sacramento z vsu clauium perficiet in

Triplex fictio.

contritionem veram conuertī possit. / Ter
tia est quam si quis confitetur absoluī non
deberet si de facto absoluitur: dubiū est vtrū
imprimatur ornatus z valeat confessio fi
ctiōe recedente si quis vero eā nō confitea
tur: quia scilicet non occurrit sacramentū
est verum z fictione recedente valet preteri
ta ꝓfessio rōne ornatus nec est iteranda ꝫ so
la fictio ꝓsitēda: sicut pnia z q̄ vsu clauiū in
ꝓtritione verti non potest: z tamē latet pec
catorem nec occurrit ei vt confitendo: vt si
ex ignorantia diuini iuris credit falso se cō
scientiam sufficienter discussisse: vel sicut cū
quis dolet de preterito z cauere nō vult de
futuro vel ecōuerso ✓ Dico tertio secun
dum pe. de pal. z est mens. s. tho. q̄ cum sa
cramenta gratie gratiam conferant nō ef
fectiue sed dispositiue que caracterem non
imprimunt similem imprimunt dispositio
nem que dicitur ornatus qui cuz careat cō
trario est indelebilis z iterato sacramento
intenditur nec tamen intenditur gratia si
✓ Dico quarto quod ad premissam q̄onem
deuotio minuatur.

multipliciter respondetur. Primo quod di
cta confessio non valeat ad remissionez cul
pe vel pene etiam recedente fictione: et ne
cessario est iteranda: z hoc sensit gof. ray. ho.
bona. z duran. or. minorum. z olchot. z vin
cen. in spe. z communiter canonistē: qui ta
men in hoc falcem mittunt in segetes theo
logorum: secundo dicitur q̄ talis confessio
valet ad remissionez culpe recedente ficto
ne sicut est de baptismo. nec tenetur q̄s ta
lem confessionem iterare: z hoc sensit. s. th.
pe. ricar. or. minorum. Jo. z ber. in glo. z vi
detur etiam esse gratiani. de pe. distin. pri
ma. mensuram. in. H. sequenti. discentis non
esse necesse semel facerdoti confessa denuo
confiteri. Et ista opinio est vera. Nā ad om
nem formam sufficienter disponentem ad
aliquem effectum sequitur talis effectus sub
lato impedimento. exemplum in naturali
bus est quia sublata columna sustentante
lapidem sequitur motus deorsum a grani
tate: et in supernaturalibus sicut remota
fictione in baptismo sequitur gratia a cha
racterē. Sed predictus ornatus sufficien
ter disponit ad gratiam: alioquin illam in
sufficienter causaret penitentia: que illam
non aliter causat q̄ disponendo. Ergo sub
lato impedimento fictionis sequitur inde
gratia z confessio valet. Sed tñ secundum
per. de pal. solum in fictione. tertio mō detā
locum habet ista opinio. s. tho. z hoc patet
qz due prime non impediunt assecutionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

charitatis/Pōt aūt tripliciter intelligi ⁊ verificari ista opinio. Primo quādo fictio est priuatiua tantum. quia scilicet peccator habet dolorē sed ita imperfectum vt cuj sacramento non sufficiat ad ꝓtritionem: nec tamen scienter celat fictionem. i. peccatuj qō fuit in non examinando ꝓscientiam vt debuit ⁊ tamē credit se esse sufficiēter dispositum: qui error non tollit fictionē respectu veritatis effectus sacramenti. quia est iuris diuini: sed tamē tollit fictionem excludentez essentiaz sacramenti eo ipso quod est error. Secundo quando fictio est quidem positiua quam qui sciēter celaret faceret sacramentum nullum ⁊ qui confiteretur absolui nō ōberet: vt si nō dolet de ꝑterito. vel de futuro cauere non vult. ⁊ tamē ista fictio actu non occurrit sibi vt ꝓfitenda: ⁊ ꝓsequenter perinde est ac si hoc peccatum fuisset p negligētiam oblitum: ⁊ est verum sacramētū non obstante ignorantia iuris diuini quam sanctus Tho. in. iiij. dist. xxi. dicit non excusare a fictione ⁊ ꝓsequēter hunc dicit fictuz. tertio verificatur loquendo de eo qui ꝓfiteretur eidem cui prius: quem non oportet iterare ꝓfessionem ficte prius factam: etiā fm Petrum si sacerdos non recoleret peccata: quia nec quando ꝓfessio est integra oportet q recolat a principio vsq; ad finem: maxime quia hic sufficit absoluere ab omnibus ⁊ iniūgere pniam solum. p fictione. p aliqs autē facere prius iniunctam.

23 ¶ Vigesimotertio queritur quantū ad idē, vtrum peccatore exprimente suam fictionē. dicendo se non proponere abstinere. sacerdos debeat illum absoluere: ⁊ omnes dicunt q non: quia absoluere non dz quē scit a deo ligari: si tamen absoluat de facto intendens ꝓferre verum sacramētum secūdū Per. de pal. tenet absolutio. ⁊ habebit effectum quando ꝓtereretur vel ex pactione diuina. vel ex ornatu impresso. Nec obstat si dicatur ibi non esse materia. i. peccator ꝑritus. ⁊ ꝓsequēter nec sacramētum. quia inquit ibi est materia sed immunda: nec est cōfessio diuidiata nisi fictio occurrat vt confitenda. Quantum ad fortitudinem vide supra. ¶. xvij.

24 ¶ Vigesimoquarto quantum ad sui accusationem queritur vtrum liceat in ꝓfessiōe dicere aliena peccata sine nominare ꝑsonam aliam: ⁊ dicit sanctus Tho. in. iiij. dist. xvi. q in ꝓfessione dz quis quātum poteit. famā alterius custodire. sed magis suam purgare ꝓscientiam: vnde si circūstantia ducens in cognitionē aliene ꝑsone sit de necessitate cōfessionis. vt quia trahit in aliam spēm peccati mortalis ꝓfitenda est. semp tamē si fieri potest occultando ꝑsonam puta non nominando ꝑsonam. vel petēdo licētiam ꝓtendi alteri qui ex illa in ꝑsone noticia nō deueniat: quam licētiam si habere nō posset fm Petrum ꝓfiteatur circūstantiam. nisi ꝓfiteri non posset sine periculo alterius: ⁊ tunc fm Per. omittēda est. dicendo peccatum sine illa: Et idem faciēdum est. si ipsa sit quidē aggrauans. sed non de necessitate ꝓfessionis: nisi talis nominatio esset vtilis penitenti vt ei melius ꝓsulatur: puta vt preseruetur a recidiuo: quia fm Ricar: tunc ex ne scilicet gratia correctionis eius secūdus sanctum Bona. non effugit detractionem nec ꝓfessor si ad hoc ꝓsentit. Unde fm ray. de tali circūstantia interrogare nō debet nisi inquantum est necessaria. Dl tamē peccator exprimat eam intentione bona non vt prodat sed vt prosit: vt. i. sacerdos pro ea oret vel eam secreto emēdet. non peccat. ⁊ meretur. xxij. q. vij. hoc videtur. ⁊ concordat glo. Ray. vt in sum. cō. libro. iij. titu. xxiij. sed tamē dz exprimere extra ꝓfessionē verba licētiam loquēdi si intēdit correctionem. Similiter fm archie. non peccat ꝓfessor. si hac intētione. ⁊ non ex curiositate interrogat. Et idē monal.

¶ Vigesimoquinto quāmz adesse petā obstare queritur vtrum penitēs teneatur accedere ad ꝓfitendum omnē pniam quam vult iniungere sacerdos: ⁊ hostie. dicit q non. ⁊ sequitur pa nor. in. c. significauit. de pen. ⁊ rem. tz iniunxit ei fm Sco. in. iiij. dl. xvij. ꝓpositum. ꝓtādi a deo hic vel in purgatorio. si in accepta implere tenetur. Sed iniuncta primo non tenetur acceptare. quod iniunxit. si dicat se velle puniri a deo: nisi illud est satisfactio aliqua primo exhibēda. imo hoc debet si est possibile ꝓcedere confessionem. vt in tra restitutio. vi. ¶. primo. ⁊ sec. o. vel nisi illud esset iniunctum pro necessaria cautela contra recidiuum aut aliud peccatum: vt fm ricar. pōt sacerdos iterdicere familiares ꝓdicātes saluti penitētis vel homines diuino: ⁊ ille obedire tenet. ⁊ tertio ghairi nisi illud esset impositū p modum declarationis vel abūdat ancillam cum qua es nōdū sine obligationis: vt dicēdo q restituat ablata. periculo recidiui. aut cōmunices in pascha ⁊ huiusmodi: qz in oibus his teneatur obedire

nō tñ tenet cōfessionē reiterare si non obtulit. Est aūt vez qñ hic dr in hys q ponūtur ꝑtenti pmodum exortatiōis vt q ꝑtere oret p spāli satisfactiōe peccatorū. qtū si accepter ⁊ ꝓfiteatur: ⁊ in his q iponunt
26 quia oblitus tenetur reiterare ꝓfessionem.

¶ Vigesimosexto. queritur ꝗtum ad idez posito q penitēs nō velit puniri a deo hic vel in purgatorio. vtrum possit recusare satisfactionem quam sacerdos iniungit ⁊ petere aliam: ⁊ dicit ricar. q sic si indiscretaz iniungit qz sacerdos abutitur claue scienterie ⁊ potēte. ⁊ hoc idem sentit. o. tho. vt pz dicēdis infra. ¶. vl. sed si iniungit rōabile ⁊ discretā. tenet acceptare ⁊ prouisibus ad ipiere: qz sacerdos clauibus vtit. recte tho. ⁊ si ex deliberatione omisit illā sine cā legitima mortaliter peccauit. qō intelligē dū vt de pnia ad quā sacerdos intēdit iniungere eo casu quo duas iponit. vnā. i. breuē quā statim dō expiere possit in gra. et aliaz plurioz ad ḋñ esse p modū volūtarie satisfactōis: vbi aūt sacerdos sic nō distinguit penitēti tenet simplr ad ipositā rōnabilē ⁊ discretā. Quā si graue sentiat aut periculosē. si alīs hñe nō pt. iuxta. ¶. sequentez. vtq; secūdus ꝓfessor mutare possit pniam iniuncta a primo: ⁊ dicit monal. q sic si iniū ta fuit. p crimine a quo secūdus absoluere poterat ⁊ superior sibi non reseruauerat ab. vel peccati erat superiori reseruatum: q nō potest. nisi necessitas vrgeat. vel sua mutationem secus si reseruauerat eam si geat vtilitas. in quibus casibus plum est interpretari p superiori licētiam ꝓmutādi vel relaxādi ꝓcesserat: et intellige semp q hoc fiat ex causa rationabili. Et his ꝓcorrigit. cum sua. gl. excepto q si pnia fuit publica requiri debet is qui iniunxit si ꝓmo de pōt ne scādalizetur. Et quia fr ray. hoc fieri non dz ab eodem ꝓfessore vel alio nisi examinata cā propter quā iniuncta est. iō
28 principaliter iniuncta est.

¶ Vigesimooctauo. qrit vtrū penitēs tenetur ad religiōis ingressum si hoc sacerdos iniūgat: ⁊ dicit. o. tho. in. xvi. dl. ḋñi in expo sitiōe ite q nō: qz qō dz penitēte debere se ponere in iudicio ꝓfessoris intelligit ō his q sacerdos inquātū dz claue scientie et auctoritatis p iudicio diuinū ⁊ nō fm humanū errorē iniūgit. Ingressus aūt religiōis cum sit volūtatis. alicui nō potest iniungi: quod si aliqui canones faciūt magis est cōsilium q̄ ꝓceptuz: qz qualibet penitētia tanta. tenuissima religio est satisfactio maior inquātum homo abdicat propriam voluntatem qua nihil est carius.

¶ Rursus de ꝓfessiōe. secūdo quātum ad necessitatem. ⁊ vtilitatem eius.

Confessio secūdo vt intelligatur qualiter ad eā teneamur. ⁊ quis eius effectus sciendum est q in ꝓfessione tria ꝓcurrūt. i. ꝑfitens ꝑfessum et is cui ꝑfitens confitetur. Quātum igitur ad confitentem necessitas vel obligatio ꝓfessionis ligat omnez fidelem vtriusq; sexus qui est doli capax. de pe. ⁊ remi. omnis. intellige ex vi sacramenti vel statuti: aut si habet confitenda: quantum vero ad rem confessam ligat quātum ad peccatum actuale mortale ꝑ ꝓlū commissum post baptismum secūdū sanctum Tho. in. quarto. dist. xvij. ⁊ mortales circūstantias idest infinite aggrauā tes. de quibus tit. ꝓlore. ¶. ix. ꝗstrum tamen ad peccatuz mortale ꝑmissum ante baptismū sum. rof. ⁊ ange. imponunt ricardo contradictoria. quantum vero ad eum cui quis cōfitetur ligat: et obligat vt ille sit sacerdos et propius vt infra confessor primo in principio.

¶ Primo igitur queritur vtrum is qui cō 1.q.
misit peccatum mortale post baptismum teneatur illud confiteri an possit absq; confessione in actu vel proposito sola contritione saluari idest dolore de peccato cum proposito abstinendi. et si non confitendi: ⁊ dico q magister in. iiij. distin. xvij. et gratianus de pe. di. prima per totum: questionē istā pertractā ⁊ gratianus post multa. quia vtraq; oppinio vtros habet sapientes et religiosos. lectoris arbitrio quid sit tenendum relinquit: ⁊ sic non determinat: ⁊ theodorus in capitulo. ſi. illius distinctionis dicit grecos tenere confessionem vocalem non esse necessariam ꝑ sed sanctus Tho. in. iiij. d. xvij. in expositione littere. dicit quod hoc quod ab vtroq; pro oppinione ponitur nunc post determinationem ecclesie sub innocentio tertio factam. de pe. et re. ca. omnis est heresis. non quia sit explicite contra aliquem articulum fidei aut precedens vel sequens ad ipsum sed implicite aliquid continet fidei contrarium: quia sequitur claues ecclesie non esse

Universidad de Deusto
Biblioteca

necessarias ad salutem.

2 ¶ Secundo queritur vtrum dubitans de aliquo an sit mortale teneatur illud confiteri. ꝛdicit sanctus Thom. quod sic. aliter periculo se committit ꝛ mortaliter peccat: sicut etiam ꝛ qui aliquid committit vel omittit. in quo dubitat esse mortale. Sed tamen notandum est ex doctrina eius ꝛ communiter omnium quod aliud est scire aliud opinari ꝛ dubitare: quia scire vt ex diffinitione eius patet. habet certitudinem sine hesitatione de opposito. opinari vero non habet certitudinem sine hesitatione: sed habet assensum vel credulitatem de aliquo cum formidine de opposito. dubitare vero non habet assensum vel credulitatem alicuius. sed proprie dicitur quando aliquis aliquam sententiam nec credit nec de credit. sed est in equilibri non declinans magis ad vnam partem ꝗ ad aliã saltem notabiliter. et si aliqualiter pecciuret leuiter sine probabili ratione de altera earum. Qui ergo opinatur probabili ratiõe de aliquo quod non sit mortale. nõ tenetur illud confiteri. Et dicitur ratio probabilis ex li. top. qui videtur vera omnibus hominibus aut maiori parti: vel omnibus sapientibus aut maiori parti vel saltem precipuis eorum: et qui crederet aliquam rationem eiusmodi. potest se in ea fundare: quia non tenetur exhibere discutiendam predictio. cum hoc vel impossibile sit vel difficile nimis.

3 ¶ Tertio queritur vtrum quis teneatur cõfiteri peccata manifesta sacerdoti: ꝛ cõiter tenent doctores in. iiij. d. xvij. q. sic: quia nõ sunt ei manifesta in forma iudicij inquãtũ dei vicarius est. Vtrum autem teneamur confiteri peccatorum circumstantias ꝛ numerus. ꝛ venialia. ꝛ semel ꝓfessa si iterum recidiuum. ꝛ vtrum teneamur confiteri statim. vide ti. prior.

4 ¶ Quarto vtrum ad ꝓfessionem teneamur diuino iure vel humano seu positiuo: ꝛ dico q̃ canoniste videntur tenere q̃ sit de iure positiuo: ꝛ ad hoc est gl. de pe. di. v. in summa. que vult q̃ instituta sit a quadam vniuersali traditiõe ecclesie. ideo infert q̃ confiteri non tenẽtur infideles: nec similiter greci et quo non acceptauerũt huiusmodi institutionem. sicut nec votum castitatis. Sed theologi tenẽt expresse q̃ vt est mẽtalis facta deo: est de iure naturali. vt autem est vocalis: est de iure diuino. nõ quidẽ veteris legis. quia tũc non tenebãtur homines ad cõfessionem specialem ꝛ distinctam: ꝗ tãtum ad generalem ꝛ indistinctam. ad quam tenebãtur per determinationem sacrificiorũ. sed in legis noue: ꝛ hoc sentit. s. thom. in. iiij. di. xvij. ꝛ. s. bo. ricar. ꝛ sco. Et hoc ex mẽte. s. thome probatur ꝓmo ex hoc q̃ christus in apostolis ded it sacerdotibus potestatẽ remittendi peccata Io. xx. quia posito aliquo remedio sine quo peccata non remittuntur tenentur fideles eo vti: huiusmodi autẽ est ista potestas absoluendi: quia si cõtritione sola remitti possent. frustra christus dedisset istam potestatem qui sine cõtritione nihil potest sed eam requirit: ista probatio elicitur. iiij. d. xvij. q. iij. ar. iij. q. i. ad primum. probatur secũdo ex hoc ipso q̃ probat christus oia sacramẽta institutiones necessaria ꝗ nõ necessaria: ꝗ de oibus nõ legatur: sicut et multa alia ꝗ ecclesia sibi ex tenus p apostolos promulgata de cele. miss. cum marte. nec apostoli vel ecclesia tãtum ꝛ tam periculosum iugum populis induxissent. nisi habuissent a christo verbaliter. Et preterea ipse christus dicendo quorum remiseritis peccata. re. eis. a contrario sensu innuit q̃ quod nõ remiserint nõ remittuntur quod ꝛ declarat dicens. ꝛ quorũ retinueritis id est non remiseritis retenta sunt.

¶ Quinto. vtrum omnes teneãtur ad ꝓfessionẽ: ꝛ dico �means ricar. q̃ tenẽtur oẽs ex vi sacramẽti ꝗ secũdum q̃ pceptũ est ab ecclesia vt semel in anno fiat. tenẽtur soli ꝛ oẽs fideles. et pueri cum ad annos discretiõis puenerint. i. quando sunt doli capaces fm gl. in. c. omnis. ẽ pe. ꝛ re. vbi sic hoc fm gl. in. c. omnis. ẽ pe. ꝛ re. vbi sic hoc pceptum: ꝛ hoc est in. vij. anno ꝛ supra. vt notat gl. ẽ del. pue. c. i. ꝛ hoc verum est sicut dicit ꝛ in pluribus. in foro th ale sunt aliqui doli capaces ꝛ ꝑ hi delinquere et ad sepulturam sicut docet. s. tho. in. iiij. di. xxvij. vbi videtur obligari ad confessionem.

¶ Sexto. vtrum papa dispẽsare possit ne ipse vel alius confiteatur: ꝛ dicit. s. tho. in iiij. di. xvij. q. nõ: quia tollere non pot sacramẽtorum necessitatẽ sicut nec instituere nouas sacramẽta: dispẽsare th pot vt quis differat vltra annum. quod supplemẽtum permitat inquantum respicit institutionẽ ecclesie ne incurrantur pena. d. c. omnis. nõ autem inquantum respicit legẽ diuinam qua quis vt teneat statim post mortale. habita copia ꝓfessoris: ꝗ ista limitatio improbata est. priore. Secundo. vñ et ipse papa confiteri tenetur: quia ꝗ non habeat superiorem inquantum papa vel platus habet tamẽ in quantum peccator.

7 ¶ Septimo ꝗritur ꝗtum ad vtilitatem vel effectus quis sit eius effectus: ꝛ dico primo s. tho. in. iiij. dis. xvij. sicut ꝛ baptismus: et si sit in sola voluntate. ꝛ secũdo ꝓfert gratiam veteram auget si prius habebatur. ꝛ tertio liberat a pena mutando eternã in tẽporalem purgatorii. ꝛ purgatoriã in tẽporalem hic explebilem. Et hec omnia ex vi absolutionis: ꝛ vlterius ex natura actus ꝓfitentis qui hꝗ annexam penam erubescentie. etiam ꝗ pena liberat tempoali hic explebili in totum vel in partem immo sacerdos pot dimittere de pena debita ꝗ panor. in. c. sicut signum de homi. ꝛ de hoc infra indulgẽtia ꝛ consequenter quarto aperit paradisus q̃ reinouet impedimenta introitus. i. culpas ꝛ penam. ꝛ quinto tribuit spem salutis: qa hec spes non inest nobis nisi per christum: per confessionem autem homo se subiicit clauibus ecclesie a christi passione habenti suas virtutem.

¶ Rursus de confessione tertio quãtum ad sigillum.

Confessio tertio in ꝗtum dꝗ esse secreta ex parte ꝓfessoris sine ꝗtum ad sigillũ scilẽdum q̃ denecessitate eius est sigillus fm. s. tho. in. iiij. di. xxi. q. exteri vbi gesta op ꝓsignificare gesta interius vbi a deo teguntur peccata eius qui se subiicit. q̃ quidẽ sigillũ fm eũ ibi est debitum celãdi cõfessionẽ sicut clauis est ptãs sibi absoluendi. ꝛ fm sco. ead. di. est de iure diuino ratione charitatis: fidelitatis ꝛ vtilitatis: quia multi confitentur qui alꝗ non

14. ¶ Primo vero ꝗritur qꝗ teneat hoc sigillum seruare nihil ꝓtra illud reuelãdo: ꝛ dico ꝗ s. tho. vbi supra q̃ hoc cõpetit sacerdoti in quantũ est huius sacramẽti minister: th si cui ut nõ sacerdos: in casu aliquid de actu clauis participat dũ audit cõfessionẽ. ꝓpter ne cessitatẽ: ita aliqd participat de actu dicti sigillũ ꝓfessionis. Igit ad hoc sigillus tenet primo ipse sacerdos: ꝛ secũdo fm ricar. vbi. s. s. tho. in eũ sacerdos confessionẽ reuelabit de licẽtia cõfitẽtis vel sine licẽtia: vñ et papa iubẽte q̃ reuelet obedire nõ tenetur ꝛ tertio fm eũdẽ in q̃ audiuit a ꝓposito confessione cõfitẽtis alteri confessori: q̃ si dolose ꝛ intidiose audit fm sco. peccat mortaliter: ꝛ nõ est sacerdos. quanto interpos fm ricar. q̃ vita ꝓpria cũ sacerdote reputat. sexto fm s. tho. ꝛ ricar. ꝛ gnaliter quicũq̃ audit peccata confitẽtis qõ limita nisi de mente cõfitẽtis eẽ constaret qõ posset ea loqui.

¶ Secũdo ꝗritur q̃d cadat sub illo sigillo: et dico fm. s. tho. in. iiij. di. xxi. ꝛ ricar. ea. dis. q̃ sub eo cadũt directe oia cadẽtia sub confessione sacrali. i. pctã. ꝛ hoc fm Jnn in. c. ois: de pe. ꝛ re. et si qꝗ dicat se ab aliq̃ pctõ non posse abstinere sed de hoc dolere: indirecte vero ea p q̃ pctũ vel pctõr dephendit pot. vñ scõm ricar. ibi quicqd p se vel p accidẽs: directe vel indirecte posset verecundia vel confusione vel mala suspitione vel aliud nocumentum gnare penitẽti ex pctõ cõmisso cadit sub illo sigillo: vt locus tps ꝛ oia ex qbus deuenirl pot in noticiã pcti: nõ simplr sed relatiue ad psonam q̃ illud confessa est: ꝛ nihilominus fm. s. tho. alia que aliqñ in confessiõe dicuntur summo studio celanda sunt. ꝓpter scandalũ. ꝛ pnitentem q̃ ex consuetudine posset accidere. Et durat hoc sigillum etiam post mortem secundum sco. tanq̃ preceptum negatiuum obligans etiam ad semper.

¶ Tertio ꝗritur vtrum possit penitens vel alius contra hoc sigillum ꝓpere aut etiã dispensare: ꝛ dico q̃ ꝑter penitentem nullꝰ et papa in hoc dispensare pot. ꝛ si ꝓperet et sub pena excõicationis reuelationẽ alicuius cadentis sub dicto sigillo ei non est aliquo pacto obediẽdũ nec incidet i sniam excõicationis fm. s. tho. in. iiij. di. xxi. ꝛ fm oẽs doctores. qz inquit. s. tho. hoc sigillum est de iure diuino sicut ꝛ confessio. vel scõm panor. in. c. dilectus. de excess. prela. quia sacerdos in actu confessionis est vicarius spãlis. pada vero generalis: specialis autem quo ad illam spẽm maior est gnali de officio dele. studuisti. De penitente aũt siue cõfitẽte dicit fm: aug. q̃ de licentia eius nõ ꝗ sacerdoti confessionem reuelare: fundans se super auctore aureo. ꝛ Landul. ꝛ super ratione: quia penitens dispensare non potest in lege nature: aut in diuina aut in essentia sacramenti. sed contra hoc est summa rosa. ꝛ supple et communis doctrina sanctorum vnde dicit Richardus quod et reuelare licet: illi solum cui vtilis est ad perficiendum requisita ad fozum illud: quia adhaerit personam dei. quod secundum sancti tho. bo. ꝛ petr. limita nisi timeatur de scandalo puta quod sacerdos sit confessionis reuelator vel huiusmodi qz vt dicit fm. con. ꝛ aten. cum propter duo sacerdos cõfessionem celare teneatur scilicet ꝓter sacramẽtum cuiꝰ celatio sit de eius essentia vt quali

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ ꝓpter scandalum primum tollitur ꝑ licē
tiam consentio: sed remanet secundum. ꝛ
idem tenet panor. in. c. significasti. de adul.
ꝛ in. c. matheus. de sy. vbi si rephendit car
dinalis reuelans pape secreto peccatum sibi
confessum: q: inquit panor. reuelauit de li
centia presentis pape qui poterat prodesse
Et idem sentio quotiens reuelaret ex qua
cunq; legitima cāusa alicui vtili ꝛ si nō pe
nitenti: q: penitens facere potest q̄ lā illud
sciatur extra confessionem. Ad motiuū di
co q̄ possum ego dare licentiam contra ins
nature ꝛ de in his q̄ dicta sunt mandant in
fauorem meū: vt q̄ non teneatur mihi resti
uere qui mihi furto vel rapina subripuit.
Et q̄ō additur de essentia sacramenti: dico
q̄ sm. s. tho. ꝛ doctores ordinis sui penitēs
dando dictam licentiam facit vt sacerdos
sciat illud tale vt homo: ꝛ ꝓsequenter sub si
gillo dicti sacramentinon cadit ynū nihil fit
contra sacramentū/consilium tm̄ fuit vide.
q̄ cū aliquid reuelandū est de his q̄ dicun
tur in ꝓfessione penitens dicat extra confes
sionem de peccatis suis ꝗtuz placet sibi re
uelare confessori tanq̄ homini: q: sepe cuz
quibusdam circūstantijs dicuntur peccata
in confessione cum quibus non placeret pe
nitenti vt alteri reuelarentur.

Bonū cōsilium.

¶ Quarto vtrū aliquo casu liceat sacerdo
ti cōfessionē reuelare ꝓtra dictū sigillum. p
ter aliq̄ dānum: aut penū vel periculuz
vitandum: ꝛ dico sm. s. tho. ꝛ pe. ꝛ cōmunez
oim doctrinam q̄ non: q̄ limita sm ray. ꝛ
glo. eius in ti. de pe. ꝛ re. q̄n quis vere confi
tetur: secus q̄n ficte ad sm petrandū a ꝓfes
sore auxilium vel consilū sup aliquo pecca
to: hoc eū non est confessio et si dicatur hoc
sibi dico in ꝓfessione sed ꝓfessionis destructio
ꝛ ꝓsentis Inn. in. d. c. ois. dicēs non esse ex
q̄ tales dicant in pnia vel del ministro cuz
aie consilium non requirant: si tm̄ aliquis. p
bono aie vel. p bono corporis q̄ō non repu
gnet bono aie: peccatū suum sacerdoti i cō
fessione reueler etiam si ab eo noller absol
ni sed sibi ꝓsulere: sacerdos celare tenet. q:
est dictum in confessione ꝛ auditū. Liez ab
solutio non sequatur sicut est in eo qui cōfi
tetur ꝛ non absoluitur vel q: est in dispositi
vel q: casus de quibus confiteur sunt reser
uati: q: hoc fit spe venie saltem reducituee
dispositiue ꝛ initiatiue.

4

5 ¶ Quinto q̄ritur q̄bus casibus audita i cō
fessione dici aut manifestari possint sine fra
ctione dicti sigilli: ꝛ dico hoc fieri posse i ca
sibus multis/primo si penitens sup hoc li
centiam tribuat. vt dictum est sup: ꝛ ꝗ. iiij.
q̄. si sacerdos indigens consilio clerez pecca
tum auditum: ꝛ sic illud petat q̄ per eū di
cat nullo mō venire possit in notitiā pato
ris. de pe. ꝛ re. officij. vbi non rephendit le
gatus petens consilium de peto q̄ se aliq̄d
inconfessione habuisse in vniuersali: vt
non peccant saltē mortaliter sacerdotes si
ad consilium vel ad detestationem aut ad
quo bono fine dicant in generali se aliquid
tale hre in confessione vbi nullo mō venire
pōt in noticiam ꝓnez hoc sit periculosu ꝛ
plerūq; scādalosum. Nec obstat Panorm.
in. d. c. ois. dicēs q̄ iste incurrit penā. d. c. q:
est contra sco. ꝛ eoem doctrinam. ꝛ fundat
se in textu male intellecto. in verbo q̄ petit
qui dz intelligi q̄n peccatum refert ad peca
torem seu ꝑ illud venitur in noticiā peca
toris. Et idez gñ aliter est sm ray. de quo
cumq; q̄ō non spe venie aperitur: q: non est
confessio nec sacerdos illud celare tenetur
nisi sit spe venie reducitue saltem. vt. ꝗ. pō
referrio si quis cōfiteur se velle facere ali
quod malum puta homicidium q: secundus
Inno. ꝛ sequitur panor. in. d. c. ois. illud no
est dictum in pniali toto nec sacerdos illud
celare tenetur. q: peccatū non cōmissum ꝗ
cōmittendū non est dictum in pnia q̄ tunc
tā institum est cōmittendū: secus inquit pa
nor. si penitet de voluntate preterita: quia
tunc est cōmissum respectu voluntatis. Ch
tamē dictum est sacerdotem ad huius cela
tionem non tenerī intelligē primo q̄ adeō
firmum. ꝓpositum cōmittendi: secus sc̄ m
mo. si quis confiteur super aliquo repetat
ꝛ aliq̄ ꝓsentire: ꝛ aliq̄ vero dissentire re
uelare non dz: ꝛ si adest dictū. ꝓpositū firmus
sm eundem dz sacerdos. prestari q̄ tale dā
nec recipit nec recipe tenetur sub sigillo cō
fessionis ad scādalum euitandum: q̄ tale
ligenisi ex tali. prestatione seqretur maius
malus scandalo consentis puta homicī
dium. Intelligē sc̄o q̄n illud petū cōmite
tendum vergeret in periculum vel dānum
cōtatis vel et priuate ꝓsone quo casu non
solum non tenetur celare sed tenet manife
stare si id pōt commode sine dāno suo: ꝛ ꝗ
primi vtilitate etiaz peccantis. Secuo vbi
quis ꝓfiteur se non posse abstinere ab alio
quo nulli nisi sibi nociturō: vt sacerdos ei
ꝓsulat: ꝛ. p eo exoret: q: talis cōfessio ad co
tritionem ꝛ ꝓfit ad celationem peto ꝗ in vlti
mo ꝓspectu disponit sm ricar. in. iiij. dist.
xxi. ꝛ tallo reuelando etiam ad precepta
superioris peccat mortaliter ꝗ hen. de sig.
in. ix. quoli. vbi concludit q̄ subditus reo
pens ab aliquo aliquid in secreto non ver

gens in dānum cuiusq̄ non tenet illud re
uelare plato. peteri vt reuelet. iiij. si quis di
cat amico petū dicens se illud in pnia di
cere: q: dicendo illud non dicet reuelare cō
fessionē sm Inno: cum q: ille non est sacer
dos: tum q: illud non dixit sibi inquātū mi
nistro dei cum absolutionē non peteret sed
reuelaret tanq̄ amico: si tm̄ ille amicus sa
cerdos et teneretur rōne scandali celare.
Intelligē tamē q̄ laico non dicit aliq̄d in
pnia. nisi assumatur loco sacerdotis in ne
cessitate. ꝛ fiat ei vera ꝓfessio sicut sacerdo
ti tunc n. non dz reuelare etiaz tanq̄ testis:
alias punire et. hec panor. ꝛ ꝓsentit host. in
c. omnis. de pe. ꝛ remis. dicens q̄ eo casu te
netur celare ac si et sacerdos: ꝛ pe. hiere
mias dicit se credere q̄ eodē modo vt sacer
dos iurāt posset se nihil scire de auditis in
ꝓfessione/quinto cum quis petū sibi in con
fessione detectū habet ꝑ aliaz viam siue an
te siue post: q: sm. s. tho. in. iiij. di. xxi. ꝛ pe.
ꝛ Bona. ꝛ Ricar. ꝛ cōmunior opionem il
lud dicere pōt propter scandalum tamē il
lud dicere non dz nisi primo pro necessitate
vel vtilitate: vel sc̄o nisi iurauerit dicere
veritatē sm Inno. in. d. c. ois. ꝛ recitat Pa
nor. in. c. dilectus de excef. pla. nunq̄ tamē:
ꝓfessione habuisse: q: sm Sco. peccaret mor
taliter: ꝛ idem dic. si dicat aliquid aduertē
ter vel ex lata inēsideratione plus vel alis
quo plene. dicēdo plene vt nouit in cōfessio
ne peccat mortaliter: vel si extra habet du
bie ꝛ reuelat certe, sexto quādo id quod di
citur nō est petū: nec circūstantia peti illiq̄
qui cōfitet: quia tale quid sub huius sacra
mēti sigillo non cadit nisi esset quid poteo
de si quis confitendo inserat germania nō
habere vina nisi rara: vel q̄ aliqui dz cētuz
ex contractu licito puta emptionis ꝛ hmōi
quē non sunt peccata nec ducentia ad ma
nifestationem peccati sm ricar. pōt manife
stare cōfessori nisi innotescat sibi talia dicta
esse sub sigillo secreti: q: eo casu dicere non
potest nisi. put possunt reuelari secreta. de
quo infra ꝗ. vij. ꝛ idē est sm sco. si res talis
esset nature q̄ merito deberet celari: vt q: si
ne alterius scādalo non reuelatur: q: eo ca
su nisi teneret secretū et si hoc petōr non di
cere peccaret mortaliter.

6

¶ Sexto queritur vtrum persona cum qua
penitens peccauit cadat sub confessionis si
gillo: ꝛ dicit ricar. q̄ sic siue peccator potue
ris suum peccatum confiteri siue persone si
ue expressione siue non.

¶ Octauo vtrum sub dicto sigillo cadant
debita credita vel deposita dicta in confes
sione: ꝛ dicit. ꝟ. q̄ sic ꝗtum ad confessa in
quibus peccatum cōmissum est: puta quia
per furtum habuit vel vsuram: vnde si de
his fiat inquisitio sacerdos reuelare nō dz
etiam si papa sub excommunicationis pe
na peiperet contra scientes ꝛ non reuelan
tes: q: non scit vt homo ꝛ esset confessionis
reuelator: nec aliquam sententiaz incurrit
non reuelando. Sed ꝗtum ad alia in qui
bus non est peccatum distinguendus est: q:
si fieret inquisitio per eum qui potest: tenet
dicere veritatem: q: etiam si recepit sub si
gillo confessionis de hoc casu nō cogitauit
vel etiam si cogitasset aut promisisset: vt et
iurasset non reuelare: illicitum fuit promis
sum vel iuramentum nec obseruandū in pre
iudicium iuris alieni. xxij. q. iiij. inter cete
ra: sz si iniuste aut ꝑ tyrānidē fieret inqui
sitio. non dz reuelare. sed subterfugere aut
sophistice respondere.

7

¶ Octauo que sit pena frangentis dictum
sigillum reuelando confessionem: ꝛ dico q̄
antiquo iure deponi debet ꝛ omni tpe sue
vite ignominiosus peregrinari: de pe. dist.
vj. sacerdos: sed hodie p. d. c. omnis. dz he
positus in arctum monasterius detrudi: q̄ō
intelligē si sit sacerdos. si vero sit laicus ꝗz
ho. in. d. c. alia est pena puniendus scilicet
arbitraria.

8

¶ Nono cui incumbit ꝓbatio si quis dicat
sacerdotem reuelasse ꝓfessionē ꝛ ille negat
vt dicat se quidē aliq̄d dixisse: ꝛ negat se il
lud ꝑ confessionem habere: ꝛ dicit panor.
in. d. c. omnis sm aliquos sacerdotem ab
soluendum. cum non sit illi minus credēdū
ꝗ alij: sed ho. ꝛ idem panor. tenet. q̄ nisi sa
cerdos doceat aliunde illud se habuisse ꝗ
per confessionem. presumetur contra eum
ar. vj. q. ij. placuit: nō tamen punietur pe
na ordinaria clerica omnis. quia nō aper
te committitur: sed pena arbitraria: ꝛ idem
ricar. in. iiij.

9

¶ Decimo. vtrum incurrat dictam penam
confessor dicens aliquē sibi esse confessum
de peccatis suis: ꝛ dicit astensis quod ta
lis nihil reuelat occultum: quia confessio
proprie non est nisi de peccatis: si autem di
cat illum cōfessum de multis aut magnis
peccatis vel huiusmodi: reuelator est con
fessionis.

10

¶ Undecimo quid si iudex instat vel exigit
iuramentum a sacerdote an per confesso
nez sciat aliquid de tali facto ꝛ dico q̄ sm

11

Universidad de Deusto
Biblioteca

9. Tho. ⁊ oēs doctores. sacerdos si ab eo q̄rat de aliquo absente. an aliquid sciat. qō audiuit in ꝓfessione iurare potest se nescire illud. qr non scit illud inquatum homo. nec ad mandatum cuiuscūq̄ etiam pape tenet de hoc testari aut aliquid dicere. nec teneretur excōicatio. ꝓpter hoc lata ꝓtra eum. sed si querat de eo nō absolute an sciat. sed an sciat aliquid p confessionē etiam adhibito iuramēto. fm aliquos debz tacere: sed hoc est male dictum. qr indirecte. pderet petōtē vnde fm v̄v. si alio modo inliquum iudicē declinare non potest. rñdere potest se nihil scire. qr subintelligit vt homo. vel intelligitur nihil scio tibi reuelādus. sicut mar. xiij. filius dicit se nihil scire de die iudicij. f. ad reuelādum ḡ̄ aliter: ⁊ consentit Ricar. Bona. Sco. ⁊ Panormi. in. d. c. dilectus: ſz summa ange. dicit q̄ melius subintelligitur ad reuelandum. ḡ̄ subintelligatur vt homo: quia negari nequit non potest quin sciat vt homo: quod eius dictum est contra omnē doctrinam suorum doctorum. ⁊ ꝓtra. c. si sacerdos. de offi. ordi. intellectum iuxta communē doctrinam: quia sibi dicit sacerdos: hoc scire vt deus. ex quo sequitur quod illud nō sciat vt homo. vel sciat aliter ḡ̄ per ꝓfessionem. alioquin eodem modo inotesceret deo ⁊ homini.

¶ Duodecimo quid si sacerdos parrochialis sciat per confessionem impedimētū aliquorum suorum parrochianorum circa matrimonium iam contractum: ⁊ dico q̄ contra sigillum confessionis nihil facere aut dicere debet: vt patet ex dictis: sed si eo saluo loqui potest. si scit aut credit. pbabiliter impedimētum posse probari fm mo. debz eis reuelare vt procurent diuortium vt se habeant vt frater ⁊ soror. vel vt dicatur superiori subministrās probationibus vbi oportet quia cum sit prelatus tenetur ad illud preceptum si peccauerit ⁊c. si vero scit aut credit. pbabiliter q̄ probari nequeat non tenetur fm eundem eis dicere nisi credat. pbabiliter q̄ parati sunt super hoc acquiescere bono ꝓsilio siue emēdare. vt colligit ex dictis. s. tho. de correctione fraterna. Sivero matrimonium sit contrahendū moneat secrete vt desistant: ⁊ si contrahunt benedicat nuptias q̄ aliter facere non potest nisi manifestatione confessionis. ar. qō no. glo. ⁊ doct. in. c. vnico. de scru. in o. fa.

13 ¶ Tz. quid si sacerdos cōmisit aliqō mortale quod confiteri non pōt nisi reuelando cōfessionem. ⁊ dicit astē. post ricar. ⁊ sco. quod non debet confiteri eo casu durante: sed sufficit confiteri cum intentione confitēdi quādo sine preiudicio poterit dici sigilli: qz totius est vinculum sigilli ḡ̄ confessionis.

14 ¶ 14. quid si abbas scit per confessionē peccatum prioris vel alterius subditi sibi cuius peccati occasio est prioratus vel aliud officium. ⁊ dicit. s. tho. in. iiij. dist. xxi. q. platus adiq̄ lesione conscientie pōt imponitur reuelinquere peccatum qō scit vt deus nec illi tenetur adhibere remedium nisi eo modo quo detectur ad ipsum. i. tm in foro pmitentiali monendo vt resignet officio. Vel potest ipsum ex aliqua alia occasione absoluere: tra tm q̄ omnis suspitio de reuelatione confessionis euitetur alias peccaret tanq̄ reuelans confessionem. vt dicit fn. v. quodlib. hec ex illo: sed adde fm mentem ricar. qō opz vitari suspitionem confessionis sic qō nec ipse nec alius credat eum ꝓpter cōfessionem absolutum. aliter ipse vel alius redderetur pronior ad celāda peccata: hoc sequitur. sum. ro. ⁊ innuit sum. angel. sed eo quitur sum. ro. ⁊ innuit sum. angel. sed eo credo hoc verum quod ad alium. non autem quo ad ipsum penitentem: quia vt pōtem ex. s. tho. in. v. quol. q. x. qñ platus sine manifestatione peccati potest eum amonere ab offō periculoso in posterum hoc facere pōt ⁊ dz. iz melius eēt eum ad cessionē inducere. Nec obstat q̄ efficeretur prior ad celanda peccata: qr melius est cauere ne peccata fiant ḡ̄ ne facta celentur: qr si non fiunt non celantur. non econuerso.

15 ¶ Decimoquinto. q̄ritur vtr̄ si quis p aliquid in ꝓfessiōe scit vel credit aliquē indignum prelatūrē. ⁊ interest promotioni eius potest reclamare: ⁊ dicit. s. tho. in. iiij. dist. xxi. q. ex multis causis aliqs ḡ̄ ex peccato redditur quio indignus platione vt ex defectu scientie etatis vel hmōi: vñ qui ꝓtacit nec suspitionē de crimine facit. nec reuelat ꝓfessionē hec ille posito tamē q̄ reuelādo faceret suspitionē de crimine vt quia nihil aliud ei obijcī pōt ⁊ reclamans puta nō reclamare nisi pro crimine occultoꝝ reuelator esset ꝓfessionis.

¶ Decimosexto. vtr̄ scies p ꝓfessionē secretis: ipsum eō platone peccasse. qui hoc peccatum ꝓfitēdo nō dicit. possit ipm platonē de hoc interrogare: ⁊ dicit fū. ang q̄ sic. ḡ̄ hz dicere nō possit q̄ alius sibi reuelauerit: ſz tu adde q̄ ēt hoc pōt in spē qñ non insurgit suspitio probabilis de ꝓfessione alterius. vt si est ō more ꝓfessorum interroga rē ō talibus: tñ non hz interrogare ō ḡ̄ Socratis: quia iam suspitio oriretur.

¶ Decimoseptio. vtr̄ scies p ꝓfessiōez alij 17

quē excōicatū teneat illū euitare saltē in secreto: ⁊ dicit Ricar. q̄ nō: ⁊ ad. c. cuz non ab hole. de sen. ex. qō videt sonare ꝓtrarium. dicit illud intelligi qñ secreto scit aliter ḡ̄ p confessionē: Sco. in 13 q̄ cum vitiaret dz si potest sine pditione. aliter nō tenet vitare sed tenet non vitare. qr fortius vinculus est ad celādum p legem nature ⁊ diuinam ⁊ ecclesiasticam. ḡ̄ ad vitandum.

¶ Decimooctauo. Quid si sacerdos sciat p ꝓfessionē ecclesiam polluta coitu vel alia cā ⁊ dico q̄ eō reuelare non pōt nisi cessante omni suspitione criminis confessi: vt ptz ex dictis ⁊ ar. de adul. significasti: ⁊ de offi. ordi. si sacerdos: quidam aūt dicunt q̄ nec in genere dz reuelare. qō vez est si sit oino occultum: qr tūc reconciliatiōe non indiget.

19 ¶ Decimonono. qd si duo aliqui ꝓstituerūt occidere sacerdotē comitante cuz eis vnus pnia ducens hoc illi ꝓtitet nūquid retrocedere potest vbi vētum fuerit ad situz aut declinare si ex hoc reliquo innotescat de confessione: ⁊ dicunt quidam q̄ si aliam occasionē inuenire non pōt ex qua ꝓfesso non p datur tenet intrare situm. ⁊ si occidat. erit martyr. sed Sco. in. iiij. di. xxi. tenet q̄ non tenet intrare. nec dz reputari reuelator contra prodat petīn confessum cuiusmodi nō est a sua diuertere: nec esse illicitum cōfessori signum de se indifferens ad significandum raie petīn esse confessum vel nō significandum: ſz aliquibus sit signum magis determinatum. ex aliquo ꝓsupposito. non tamē ex se est signum reuelatiuū ꝓfessōis: qō quidē dictum Sco. vez puto. vt dicit ḡ̄ aliter. nisi cum signo indifferēti adesset intentio ad reuelādum.

20 ¶ Vigesimo. vtrum sit eadem rō de sigillo confessionis ⁊ de sigillo secreti: ⁊ dico q̄ fm oēs doctores in hoc conueniunt ista duo sigilla. q̄ quilibet habens aliquid sub eis illi differt. si ille qui aliqua dicit. nō exprimat ex dicat sub sigillo secreti dummodo hoc intelligatur: vel etiā si res esset de se talis nature quod merito celari debet. vt quia ex scandalum alterius vel huiusmodi: ⁊ reuelans aliquid contra hec sigilla mortaliter peccat ⁊ crimen proditionis incurrit sēm Ricar. nisi forte excuset in aduerētia in re non magni ponderis. Sed in hoc est differentia: quia sigillum cōfessionis obligat in omni casu: non autem sigillum secreti: ſz reuelari pōt in duobus casibus fm. s. Bo. in iiij. primo quādo ſl exigit veritas: puta qr versit in piculum alioꝝ. secō si obedientia cogit. ꝓtra que duo iuramētum vel pmissio non valet. qō dictum. s. Bo. sic intelligo qr si ꝓstat secretum vergere in periculum aliorum ex debito veritatis siue iusticie qō non solum potest sed dz ppalare: si ꝓo non constat sed est dubium. hoc pōt si obediētia requirat. qr in dubijs regulariter obediēdum est fm. s. Tho. in quol. si aūt ꝓstat secretum nulli ꝓiudicare. nullus tenet etiā ḡcipiente prelato ꝓz Hen. de gā. quol. ix. ⁊ hoc vide infra testis. §. viij.

¶ De ꝓfessore primo quis sit.

Confessor. i. ꝓfessionis auditor cui sacramentalis ꝓfessio faciēda est: ⁊ dico primo fm. s. tho. in. iiij. di. xxij. ⁊ omnes docto. q̄ est solus sacerdos regulariter. qr solis sacerdotib⁹ data est ptās ligandi atq̄ soluendi a dño dicente Io. xx. quoꝝ remiseritis ⁊c. de pe. di. j. v̄dum dei: quod de mortalibus intelligēdum est: quia venialia remitti possunt per ꝓfessionem factam layco fm. s. Tho. in. iiij vbi supra. Jn casu tamē necessitatis: puta mortis fieri potest layco etiam de mortalibus. quia sicut baptismus ex hoc q̄ est sacramētum necessitatis habet ministruz duplicez. f. ex officio. ⁊ ratione necessitatis. ita ⁊ pnia. Qui laycus ſz absoluere non possit tamen supplet summus sacerdos fm eundem sbi: ⁊ si absoluit vt sacerdos. nihilominus reiteranda est confessio necessario qñ possibile fuerit: ⁊ laycus fm aliquos efficitur irregularis. sicut ⁊ si celebraret: sed tñ. forte isti nō benedicunt. quia nullus iudicari debet irregularis. nisi vbi est expressz in iure. de seu. excom. le qui libro. vj.

¶ Dico secō q̄ in necessitate cōfiteri layco de mortalibus non est ꝓceptum sed cōsilij: tñ fm. pe. v̄v. Sco. ricar. ⁊ sum. cō. ⁊ pisa. ⁊ consentit. s. Tho. dicens ei fieri possecōfessionem non aūt dicens q̄ sit necessarius vel debitum. ⁊ magis dicēs ei debere fieri loquit de debito honestatis vel de dñ esse non de debito necessitatis vt v̄ inuere. Vñ solēniter summa ang. ascribit magro ⁊. s. Tho. q̄ sentiant peccatorem ad hoc teneri.

¶ Dico tertio fm. s. tho. q̄ nō a quolibet sacerdote pōt q̄ſq̄ absolui ſz solus a. ppriovel ab eo cui. filia. ⁊ dederit. ppius sacerdos. de pe. ⁊ re. olo: aut pp: ius ꝓlatus. etiaz si nō sit sacerdos fm archie. ⁊ rō est. quia absoluere non potest quio aliquem vel ligare nisi sup eum habeat iurisdictionē. Sed tamē hic nota fm pe. de palu. q̄ proprius sacerdos dupliciter dicit. primo. f. ppie ⁊ stricte

Universidad de Deusto Biblioteca

& est solum is qui absoluere potest iure suo ordinario. non hñs hoc ex cõmissione. & sic sumũtur cum dr quis posse ꝓfiteri de licentia eius. & cum dicit Host. quĕlibet tres habere ꝓprios sacerdotes. s. curatum. ẽpm. & papam: & scõ large & est is qui absoluere põt iuri ordinario vel delegato quod dupliciter est: vt §. sequenti & sic sumit cum dr q̃ tenet q̃libet ꝓfiteri ꝓprio sacerdoti.

r. q. ¶ Primo ꝯo queritur quis sit ꝓprius sacerdos. large. i. proprie cõfessionis legitimus auditor: & dicit Ricar. in. iiij. d. xvij. q̃ proprius sacerdos tripliciter dicit: primo ex iurisdictione ordinaria vt sacerdos parrochialis ẽpi & papa. scõ ex iurisdictione delegata: vt is cui audiendi potestas committitur ab aliquo istorũ trium vel a legato pape. tertio ex iurisdictiõe a iure ꝓcessa vel pmissa. que. s. potest dici delegata p:o quanto istam Iniam tales sacerdotes alteri conferre non possunt: vt sunt inchti illi quos ẽpi vel abbates exempti eligunt in ꝓfessores. de pe. & remis. ne pro dñatione. idem est de eo qui audit in articulo necessitatis: & similiter de parrochiali cui confiteri voluerint vagabundi nullum habẽtes domicilium: vel peregrini qui volentes ꝓfiteri de cõmissis postquã recesserunt a iurisdictione illi⁹ in cuius potestatẽ habent domicilii: sed de hoc infra. Ex hio & ex panor. in. c. ois. de peni. & re. & ex cardi. in cle. dudum de sepultu. colligę q̃ ꝓprius sacerdos large dr pro papa in toto mundo: scõ legatus & eius penitẽtiarius in tota sua prouincia. tertio archiepi dum visitat in tota diocesi suffraganei sui. de pe. & re. nostro: & tunc põt aliis cõmittere ꝗm direc. quarto ẽpi in tota sua diocesi. quinto archipresbyter ecclesie cathedralis qui in hoc censetur vicarius ẽpi. de offi. archi. officii. sexto vicarius generalis ẽpi: quorum vtrorũq̃ audire potest oĕs de diocesi ar. l. cum pretor. ff. de iudi. & in. d. c. offmi. septimo presbyter parrochialis in tota parrochia. octauo vicarij ꝓpetui sacerdotum parrochialium. nono oĕs vicarij ꝑdictorũ q̃ possunt habere vicarium: & eadẽ ratione oĕs habentes licẽtiam ab eis. decimo is q̃ eligit a prelato cui a iure ꝓmittit eligẽdi cõfessorem: de quo. s. §. vij. ix. vndecimo sacerdos prochialis respectu vagabũdorum. i. non habẽtium domicilium certum vel habitationẽ vt exponit glo. & bar. in. l. dies. §. pretor. ff. de dam. infe. & panor. in. c. fi. de fo. competen. & idem de omnibus non habẽtibus proprium domicilium. Sed pro intellectu dictorum in hoc §. vide sequentes vsq̃ ad octauum inclusiue.

Proprius sacerdos.

¶ Secõdo queritur quis sit ꝓprius sacerdos large pronaꝯ ecclesiasticaꝯ: & dico q̃ papa in foro exteriori absolui non potest q̃: nec excõicatione ligari cũ sup̃iore careat in foro autẽ pniali ligari potest peccato. & ẽpus cum sine remedio non relinq̃t sed hz confessorem quemcũq̃ elegerit qui auctoritate ẽpi potest eum soluere & ligare: q̃ sicut a principio q̃libet sacerdos poterat q̃libet se sibi volẽtem subijcere absoluere: ita & nũc ẽtiã quãtum ad eum q̃ nulli subijcit. Qui vero sunt de familia pape. ꝓprium hñt sacerdotem. summũ pniariũ cũ papa: q̃ nulli alii subsunt: secus de capellanis eius p̃ mũdus dispsis: q̃. ꝓter hoc ab aliis non sunt exempti. Cardinaliũ aũt ꝓfessor est quĕ eligunt si sunt ẽpi: & idẽ est si sunt legati: q̃ sunt prelati vel exẽpti: si ꝯo nec ẽpi sunt nec legati. sed simplices cardinales ꝗm host. aliis non hñt ꝗ papam & summũ pniariũ: tunc quĕ est eos habere a papa Iniam eligẽdi confessorẽ. Familia ꝯo cõmẽsalis eorũ. de iniu. eorũ põtest eligere ꝓfessorem: q̃ de ꝓmetudine sunt eis subditi. siue sacerdotes siue alii: vel forte summ⁹ pniarius est quasi curat⁹ respectu totum mansionariorũ curiĕ Patriarche ꝯo primates archiepi & ẽpi habẽt confessores suos supiores imediatos: ẽpi dicti archiepm: ille primatẽ: ille pfiarcham. ille papã: & hoc nisi sint exẽpti: & nihilominus habet istorũ potest eligere confessorẽ: extra de pe. & re. c. fi. vt dictum est. Familia autẽ ẽpi vel archiepi ꝗ ꝯo. si sit in aliena diocesi idẽ vt q̃ de familia alterius principis laici: si ipse mãdauerit: hz & ꝓprio sacerdote cui ꝯo sit in diocesi. ꝓprio ei ꝓfiteri dr vel illi cui ipse mãdauerit: hz & ꝓprio sacerdote cui prochia ẽ ꝓfiteri quis potest. Inferiores ꝯo ꝓlati non exẽpti. hñt ꝓ confessore ẽpm aut eius vicariũ si ẽpo imediate subsunt: sicut abbates. decani. prepositi. & archipresbyteri rurales. hñt ẽpm: qñ illi decanatus ẽ annexus cure: priores ꝯo q̃ subsunt abbatibus & ẽpo subsunt. Non prelati ꝯo sine illis & ẽpo subsunt. Non prelati ꝯo sine sunt imediate curatis. siue abbatibus siue prioribus siue decanis qñ sunt de colleꝗo vel simplicib⁹ curatis qñ in prochiis commorantur: clerici ꝯo chorales subsunt ei qui preest choro in exterioribus. siue cantor sit siue subcentor: hz quãtum ad forum ꝓpcie. solus decanus vr curatus eorũ. hec omnia ex pe. de palu. Quibus adde ex Panormi. in. d. c. fina. siue ne pro dñatione. de pe. et remis. q̃ ratio concessionis eligendi confessores fuit distantia a supiorib̃us. que tamẽ hodie nõ est ratio sufficiens eligendi confessorẽ pre-

pria auctoritate. cum ibi opus fuerit principiis pape: quod intellige nisi in necessitate. i. mortis articulo. & nisi quis sit in itinere. vel alibi habeat domicilium aut habitaꝯ parrochiali iuxta dicẽda in sequẽtibus. De ꝓprio

¶ Tertio queritur quis sit ꝓprius sacerdos large secularium pronaruꝯ: & dico q̃ rex habet episcopum in cuius ciuitate est sedes regalis. in qua inungit & coronat. non in qua plus moratur. Principes ꝯo minores. si habent plures ciuitates sub se. a sede principali ducatus vel comitatus domicilium sortiunt. nisi quãdo non habẽt ciuitatẽ vnam aliam potiorẽ quia tunc ꝗm Host. ab vtroq̃ episcopo licẽtiam accipiunt vel a metropolitano: quod dictum quãtum ad metropolitanum non est verum: q̃ nullus subditus suffraganei est ei subditus imediate nisi qñ visitat. De illo vero principe qui habet dominium in diuersis diocesibus sz non superiorem. multo magis videt q̃ hoc posset petere ab episcopis. vel ab illo. s. in cui⁹ dio. est principaliter hz dominium: vel a vtro quod a tot curatis haberet hoc petẽ quot in suo dominio includũtur. Dominium vero in eadem diocesi in diuersis villis habẽtes dominium. & ita q̃ nulla sub se non cõtineat multas parrochias. maxime si vna nõ sit principalior. nulli curato subsunt sed imediate episcopo. si vero in vna villa sit principaliter dominium in qua non sit nisi vna. vel nõ sint multe principales. curatus ẽ sibi sacerdos propius citra episcopum. Salini autem si nullibi habent mansionem nisi ꝗm q̃ assistere requirũtur vbiq̃ possunt cõfiteri episcopis ciuitatum vel curatis. in quorũ parrochiis eligunt hospitium: si autem alicubi principaliter degunt habent parrochianũ loci. Et idem de prepositis & senescallis hz habẽt domos parentum extra balliuias prepositurarum vel senescallias: quia per hoc officium quasi contrahendo forum sortiuntur. Ceteri vero burgenses & alii laici potentatibus non constituti illis curatis subsunt: in quorum parrochiis degunt principaliter: vel si in duabus equaliter in q̃ maiori tunc quando volunt confiteri illi⁹ parrochiani sunt. hec pe. de pal. Quibus adde secundum ꝯo. q̃ imperator et imperatrix. de antiquissima consuetudine confitenti capellanis suis qui habent curam animarum suarum. sed vt dicit pe. de pa nulla consuetudine introduci potest vt preter proprũ sacerdotis licentiam: aliquis possit sibi eligere confessorem. de pe. & remis. c. secundo. libro sexto. nisi dissimulatio pape sit licentia. hec ille. & idem intellige si alius ꝓprius sacerdos dr licentiam interpretatiue scilicet dissimulando. Tutius tamen est in omnibus predictis vt habeatur a papa licentia eligendi confessorem.

¶ Quarto queritur quis possit licẽtiare ad audientiam confessionis: & dico secundum pe. de pal. quod omnis proprius sacerdos qui iure ordinario potest confessiones audire potest hoc alteri committere: quia habet causam meri imperij. Est autem secundum eum ordinarius primo quicunq̃ habet curam animarum per electionem: vnde licentiare potest quemlibet subditum suũ ad confitendum alteri. Et secundo quicũq̃ ex officio annexo hoc habet licet non sit per electionem. Et tertio gerens vicem curati p legem aut consuetudinem sicut prior fratrum p abbatem: qui eo viuẽte erat delegatus non potẽs subdelegare. eo mortuo vel amoto. eius vices in omnibus obtinẽs. est quasi ordinarius. quantum ad hoc vnde licẽtiare potest subditos de confessione: & idẽ videtur de superiore amoto priore. vel vicario cum conuentus non habet priorem. Et quarto archipresbyter cum est vna p̃bẽda sacerdotalis cui ex officio ẽt annexum officium audiẽdi confessiones eorum de diocesi extra ciuitatem. & multo magis si ꝯ ciuitate: hz si penitẽtiarius non habet hoc officium ex sua ꝓbẽda. hz ex commissione viue vocis episcopi. talis est delegatus & non ordinarius. Et quinto legatus in vtroq̃ foro: vnde sicut in exterioribus dat iudices delegatos. ita. etiam habet duos penitentiarios. Et sexto summus penitentiarius in spiritualibus th̃ bene hz penitẽtiarios suos. & concedit etiam licẽtiam eligendi confessorem: simplices autem penitentiarij pape quãuis sint delegati pape. & possint omnes de toto mundo audire. nõ tamen possunt ipsi sumere admitores: nec dare licentiam confitendi. Et septimo decanus ruralis quia archipresbyter dicitur si decanatus sit annexus alicui speciali cure reputatur ordinarius. in parrochiis sui decanatus post episcopum supra curatos etiam videtur ordinarius curatorum: & sic curati de licẽtia eius non solum episcopi possunt confiteri: si aũt illum decanatum ẽpus vel archidiaconus conferr mõ huic curato modo sit. videtur delegatio. & hoc respectu criminum siue casuum communiꝯ. Archidiaconus autem licetsit index ordi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

narius de consuetudine .tamen nō in foro
conscētie.etiam si sit sacerdos:qr:hoc acci-
dit sine potestati:vñ si audire pōt:ex cōmis
sione est:z subdelegare nō pōt. Si potestas
iurisdictionis vna est apud plures . z non
apud quēlibet insolidum.vt si capitulum;se
de vacante gerat vices episcopi in tempo-
ralibus vel spiritualibus.nullus eorum p
se eam cōmittere pōt.etiam decanus:vnde
totum capitulum z nō vnus ponet pniarū
secus si plecte z insolidū residet apud quē
libet.ita q vnus sine alio p seipsum pōt de
cā cognoscere:qr tunc vnus sine alio cōmit
tere pōt etiam minor sine maiore.sicut cura
tus sine episcopo:vnde vicarius curati sine
licētia epi audit confessiones subditorū cu
rato.hec omnia Pe.de palu.sed vide etiaz
infra delegatus.

5 ¶ Quinto queriſ vtr nō habētes ordinis
executionē licētiari possint ad audiendas
pfessiones.a proprio sacerdote vel alio qui
executionē ordinis dare non pōt:z dico q:
vt pz ex Archi.in.c.p'lectio.xxv.dist.z Pa-
nor.in.d.c.omnis tripliciter dr quis nō ha
bere ordinis executionē.primo quia nō ha
bet velle vel nolle.vt religiosus.secō qr est
excōmunicatus suspensus vel interdictus
vt hmōi:tertio quia non hz populū sibi sub
iectum.sicut religiosi a suis plātis habili-
tati:z oēs sacerdotes seculares nō haben-
tes curam alar. Primi si sunt exēpti absol
uere non pñt nec ligare ex inia sacerdotiz
prochialiū vel eporum.nisi a suis plātis habi
litent:vñ hm archie.si debēt sine inia sui su
perioris audire pfessiones habētū licētiaz
eligēdi confessorē ēt a papa.sicut nec pſenti
re electioni de se facte.de elect.si extra reli-
giosus lib.vi.nisi papa notatim religiosuz
exprimeret:z idem est de pdicatione indul-
tione vel alio offō.si tñ eo casu absolueret si
ne licentia prelati suiv dicit archie.nō opz
confessionem iterari. Secundis vero dari
non pōt licentia audiendi confessiones nisi
prius habilitent ab eo q tale impedimen-
tuz remouere pōt. Tertijs aūt concedi pōt
audiendi licentia.non solum ab hijs q hñt
curam spāliter ipsis cōmittendo.sed ēt ge
neraliter dando licentiā subditis ipsorum.
vt quēcūq voluerit eligāt confessorez. Nec
obstat gl.in.d.c.ois.z l cle.pri.de priui.qui
tz q vigore talis inie non possit eligi sacer-
dos religiosus vel secularis non hñs curā:
qō sequitur pau.distinguendo: qr si,pprius
sacerdos hoc committat alieno non est vis
vtrum hēat curam nec ne.qr non audit iu-
re,pprio sed tamq delegatus:si aūt dat li-
centiam subdito eligendi cōfessorē ,pceddit
dicte glo:qr eo casu cū sacerdos alienus nō
sit delegatus ,pprij.oz hoc esse p viā ,prorō
tionis sine extensionis.q prorogatio fieri non
pōt cū ille nō hēat curā:qr priuatorū cōsen
sus nō pōt facere iudicē cū q nulli pest iuri
dictionē de fo.cō.ligniſicasti:qs ēt sequitur
panor.in.d.c.ois.z.d.cle.prima.z dicit sed
cōiter doctores . Nec obstat inqs.qr dico q
dis sacerdos.ex quo ē sacerdos hñs claues
hz ptātem ligandi z solvendi z iurisdictiōes
in habitu . licet exercitium non habeat ex
defectu subditorum sine materie tantuz:vn
quam habet z absolvit propria auctoritas
re:z facit.l.i.ff de iudi.vbi patet q iurisdic
tio non habentium subditos actu.potest p
alios prorogari:z hoc tenuit ho.z panor.vi
elit sibi nouissime placere. Iura aūt i Xriū ale
gata loquunt de nō hñte ,prius iurisdictōes
Satis concordat sanctus Thom.in.quar
to dist.xvij.dicens quod ei qui idcirco ab
cuius confessionem audire non potest quia
non habet iurisdictionem in ipsum audiē
dum.potest ei committi per quēcunq hab
bentem iurisdictionem super illum.sed ei
qui audire non potest quia non habet ordi
nis executionem:concedi non potest nisi p
eum qui hoc impedimentum potest remo
uere.Et addit sanctus Thom.quod non
fitiniuria proprio sacerdoti si per superio
rem vbi plebi z honori diuino videtur ex
pedire alteri huiusmodi licentia concedā
tur:quia ptās iurisdictōis nō est alicui cō
misa in suum fauorem:sed in plebis vtili
tatem.z ad honorez dei. Nec tenetur subdi
to iterum petere licentiam a proprio sa
cerdote:hz hoc dicat ber.in quadam glo.in
d.c.ois.que glo.p clementem quartū ēdīta
oio falsa damnata fuit.in quodam prius
gio pdicatoribus z minoribus indulto:qd
incipit:quidam temere:vbi dr q hi dibus
a superioribus committitur audire potest
etiam sacerdotibus parrochialibus com
tradicentibus et inuitis:z hoc etiam tenet
Jo.an.de pe.z re si epo il.vi. Similiter nec
tenetur eiterum illi cōfiteri vt in extrauā
lo.xxij.dr.sed ,pprer statutū ecclesie.de pni
tēdo semel in anno.dz se illo mōhñe quo et
habēs venialia solum:vt scilicet declarat
se confessum . vt ei sacramenta ministrari
possint vt notatur hm pet.in sum.cō.ii.tit.
xxxiij que quidem declaratio sufficiē
tit if episcopo fiat vt dicit supplementum . nō
si ille haberet sacramēta ministrare:quia

alias adhuc staret rō debiti pſentādi se illi
qui habet sacramēta ministrare.

6 ¶ Sexto queriſ an in aliquib' casib' quis
confiteri possit alteri q̄ proprio sacerdoti,p
prie dicto.i.ordinario:z dico q sic in multis
P Primo,pter sacerdotis ,pprij in discre-
tionē quia.i.est oino indiscretus z ignarus
vel ineptus sub quo ēt comprehēdit si sit so
licitator ad malū vel reuelator pfessionuz
vel talis q ex confessione sibi aut penitenti
piculum imineret:quo casu hm Host.habz
ipso iure licētiam adeūdi alium.de pe.dist.
vi.placuit:sed alij dicunt q licētiam pete
re hz ab eo vel a supiori:quia dr in.d.c.om
nia.q quādo ex iusta cā voluerit alteri pfi
ēt si sit ex culpa ipsius sacerdotis hm Pe.de
ga.quia culpa eius supiori nocere non hz.
licet ,pprio sacerdote mortuo vel excōmu
nicato,non eo ipso iz aliud adire sed recur
rere opz ad episcopum. Et hz sacerdos cre
dere penitenti z alleganti saltē in genere in
sam cām:quia nō est verisimile q quis cū
fallacijs adeat penitēriam hm glo.in.c.pla
cuit.de penit.di.vi. In hoc aūt q petere licē
tiam hz ab ipso vel adire supiorem.concor
dant.s.Tho. Pe.Albri.Anno.z Guil.Et si
ab eis licētia negat.hm eosdē idez est sicut
de eo qui est sine copia pfessoris.z libere po
test alium adire hm Pe.Et intellige hz cū
papa:qr iquit ad papam non est facilis re
cursus.z idem intelligo si non pōt habere a
curato proprio vel imediato plato.z supe
riorē cōmode adire non pōt.q si nec aliuz
habere pōt hm predictos confiteat pecca
tum in genere.tacito eo ex quo malum pro
uenire posset. Causa tñ sufficiēs ad peten
dum ibi hz licētiam qua negata possit quis
alium adire.est ex qua sequi potest,pbabile
ter malum corporis aut animē aut fame:
Sicut custodia pecoris:vñ hic multi falli
ro plati eos suspectos habebunt:z diligen
tius observabunt aut non ita reputabunt.
Unde dicit ⁊ ⁊. Non credo q sola erubescē
tia sit cā sufficiens quare penitens absolui
debeat q non confiteat proprio sacerdoti.
P Secō propter domicilij translationez.de
quo infra.§.x.P Tertio cum quis est vaga
bundus:de quo supra.§.prio. P Quarto qñ
domicilium querit qui non habz.quo se cō
ferat quouscū alicui se subdat:nam z is si
ne domicilio est.ff.ad municipa.l.labeo.in
prin.z.l.eius.§.celsus.Et de peregrinis ēdē
dem z multis alijs dic:vt infra.§.ij.
P Quinto ratione delicti commissi in aliena
parrochia.extra de rap.c.prio.vj.q.iij.pla
cuit:quod verum est si concurrat excōmu
nicatio sicut fit in furtis.quia ad excōmu
nicatorem mittendus est absoluendus hm
Gof.z Ray.z Tho.in eo quod dr quis forū
sortiri rōne delicti.vt in sum.cō.lib.iij.tit.
xxxiij.q.xxix.si tamē pctm sit occultuz z nō
concurrat excōmunicatio absolui potest a
proprio sacerdote hm archie.z sum.pisa.hz
de hoc infra.§.xiij. P Sexto ratione studij
vt scholares etiam si non sint nisi p animū
in studio moraturi.vel qr non habēt licētiā
de pluri vel quia sic volunt.vel quia de par
rochia in parrochiam mutantur. P Septi-
mo ratione necessitatis vt qr ifirmatur ad
mortē.vel dz intrare instum bellum vel ma
re.z deest,pprius sacerdos:qr in mortis ar
riculo ois sacerdos ab ecclesia non pcius.
auctoritate iuris sit sacerdos proprius.de
offi.ord.pastoralis:imo ex hoc quod habēt.
de con.di.iij.sanctum.vt q ēt laicus in hu
iusmodi necessitate possit excommunicatū
reconciliare.si non est ipse pcius.hz absol-
uere non possit a pctis audiēdo confessio-
nes supra absolutio prio.§.v. P Octauo si sa-
cerdos non proprius spem ponat in ratiha
bitione:sicut excusat qui alienum prochia-
num ordinauit spem ponēs in ratihabitio
ne:sed iste casus communiter non tenet:z
rationē assignat Pet.de pal.in.iij.di.xvij.
q.iij.in fi.qr ratihabitio non confirmat sac
ramētum qd nullum fuit:nec est simile de
ordinante.vt ibi prz.sed tamē quidā ratio-
nabiliter distinguunt dicētes dictum Jo.non
esse verum quando ista ratihabitio refert
ad futurum:puta si ,pprius sacerdos pten
tabit:quia absolutio non potest esse pditio
nata:z iterū ratihabitio non confirmat hoc
sacramētū si nullū est ratione deficiēte iu-
risdictionis.est autez verū si refert ad pñs
puta qr ex coniecturis rationabiliter puto q
proprius sacerdos est prentus:sic ēn etiaz
doctores concludūt episcopos vel alios in
aliquo casu posse vel non posse aliquem sol
uere aut ligare.hm q ex aliqbus ⁊ bis aut
plecturis circa aliquē canonem plectant de
summi pontificis intēcione z volūtate expſ
sa vel tacita.z de hoc est argu.infra eo.§.xv.
¶ Septimo vtr aliquo habēte licētiā gene
ralē ab epo vt cui voluerit pfiteat.factaqui
ca pfessione expiret licētia talis z an duret
epo viuente solum vel etiam post mortem
z quātum ad primum dicit Jo.an.in.c.non

Universidad de Deusto
Biblioteca

potest de pbē.lib.vj.q tutius eēt exprime
re.vt quotiens voluerit pfiteri possit elige
re:tamē quia agitur de fauore anime:post
factum dicit posse teneri q si pluries fuerit
pfessus vigore licentie talis valeat.Quātū
vero ad secundum.Panormi.in.c.fi.de off.
l.dicit q extinguitur epo mortuo vel reno
cato.si eam simpliciter dedit:quia illaz in
perpetuum dare non potest.cum piudicio
ecclesie parrochialis.sine cause cognitiōe
z consilio capituli sui cum esset irrogare p
petuum preiudicium ecclesie parrochiali:
z sic fm ipm durat ad minus invita ipsius
epi:iz sit petita simplr.Quidam vero alij
distingūt pro vt hr in.c.fi glose de reseri.li.
vj.qz si licētia pcessa ē ad bnplacitū sedis.
est perpetua,nisi a successore renocetur: si
vero pcessa est ad bnplacitum pcedētis.p
eius obitum expirabit licentia.sicut z bene
placitum eius:z hoc vr tenere zaba.in cle.
dudum.de sepul.sed st mentio non fiat de
beneplacito sed simplr peratur z conceda
tur.verum est quod dicit panor.

8 ¶Octauo queritur qui possint eligere sibi
confessorem:z dico q sunt episcopi z prela
ti superiores vt archiepiscopi patri arche
primates.cardinales.z papa:z similiter p
lati inferiores exempti vt abbates z hmōi
de pe.z re.c.fi.qui oēs hz pe.de pa.possunt
vna vice vnum z alia alium eligere quod li
mitat direc.modo non faciant in fraudem
sed pe.de pa.non limitat z hoc tene:qz cō
stitutio est gratiosa.Et elignnt aliquē fm
pe.de pa.eo ipso q cum illo confitentur qz
plus est eligere factis q̃ verbis.l.non du
bium.C.de legi.z in.c.legebatur de maio.
z ob.z in.c.fi.xv.q.vj. Notandus tamen q
vt eligere possint predicti inferiores.requi
ritur primo q sint prelati.capiendo large
platos etiam pro sacerdotibus curatis vt
dicit Panor.in.d.c.fi.qui large dicuntur
plati vt in.c.tua de cle.egro.licet stricte no
mine prelati veniant solum habentes iu
risdictionem fori contentiosi.pro quo vide
glo.in.c.ij.de iudi.z in cle.dudum ō sepul.
in vii.plati.secundo requiritur q sint exē
pti qō ineo z superioribus nō requirit fm
Panor.ibi.tertio q sint immediate sub pa
pa:quia exempti habentes immediate su
pra se abbatem vel generalem z hmōi.est
gere cōmuni iure nō pnt fm hosi.quod ibi
panor.placet.cum ratio concessionis fue
rit distantia localis.Et hoc sequitur sum.
ang.sed pe.de pal.in quarto.tenet contra
rium dicens q prior ti est prelatus.z exem
ptus.licet subsit abbati z maioribus.hoc
potest sine licentia eorum.quia hoc priui
legium inquit de eligēdo confessorē equa
liter pceditur episcopis z minoribus plā
tis exēptis:episcopus autē ēt non exēptus
hz immediate subsit archiepiscopo.hoc po
test sine licētia eius.hec ex illo. Et hoc se
quitur archie.z hoc tene:quia pstitutio est
gratiosa z late interpretanda.Hoc autem
priuilegium fm pe.de pa.post hostiē nō p
dit epis per hoc q vadit roman:qz ibi non
distinguitur vbicunq; sit:sed forte p sit si
definit eē episcopus.vt quia cedit loco d
gnitati.nō sūt si loco z nō dignitati:z sunt
liter dr de inferioribus q illud non pdant
hdiu sunt in plātione.P Ex his autē p q
hoc priuilegium non habēt fm eandē pe.
primo exempti nō plati.vbi gratia omnes
subditi seculares vel regulares collegii ex
pti in capitre in mēbris:qui suis platis im
mediate pfiteri possunt.nō alij nisi de licē
tia ipsorum.P Secūdo nec abbatissa vlla
quātuis exerceat iura episcopalia ponēdo
officiales.z quāsicūq; exēpta:qz nō est pla
tus cū nō habeat claues iurisdictiōis.hec
ille.cui nō obstat qd dicit panor.ō curato.
quia hz aliquam iurisdictionē q̃ sequi semi
neo repugnat pura clausu in foro pniali z
quo ad exēplare in casu puta furto.vt nō
est simile.P Tertio nec qui pest quidē exē
ptis fz non est platus.vt superior in reli
gione.vel prior non cōuētualis.vel puēnua
lis quidē.hz sub abbate ex consilio sententi
z non per electionem positus vel institutus
nisi forte quando mortuo abbate vel prio
re ipsi sunt quasi ordinarij:quia tunc iuge
actio subrogata priuilegium habet eius
cui subrogatur.prior autem canonica elec
tione institutus z exemptus illud priuile
gium habet.vnde non oportet confirman
tem dare ei licentiam eligendi confessorē
sicut nec consecrandē episcopum.P Quan
to nec hi qui in dignitate sunt constituti hz
non sunt prelati:vt cantor.thesaurarius.
sacrista z huiusmodi:etiam si essent exem
pti.P Quinto nec prelati exempti:qui non
sunt plati in foro penitētiali.sicut sunt ar
chidiaconi de pari concurrētes cum epis
copis in foro causarum:hz soli plati habē
tes curam animarum vt puto inquit.P Sex
to.ēt fm Panor.in.d.c.ne pro dilatione
nullus habere pōt hoc vt eligere possit cō
fessorem vigore consuetudinis.per text.in
c.ij.de pe.z re.li.bro sexto.vnde tantum nō
potest consuetudo sicut priuilegium:hz vt
dicit idem in.c.cum querente de off.or.hoc
verum est quo ad subditos: ita tamen qui

est in dignitate nomine dignitatis posset
prescribere hanc curam et fieri proprius sa
cerdos.

9 ¶Nono queritur quid possit dictus cōfes
sor sic electus:z dico q fm archi.qui refert
pe.de pa.q electus ab episcopis z supra ab
soluere potest etiam a notoriis etiam epi
scopo multo etiam ab excommunicatione
etiam maiore:z mutare vota z relaxare iu
ramenta z omnia alia propter que nō esset
sedes apostolica consulenda non obstante
quod in dicta decretali. mentio non fiat
nisi de absolutione a peccatis:quia intētio
pape fuit tra per illum confessorem prouī
dere episcopis quibus est graue semper ad
archiepiscopum recurrere sicut prouisum
est subditis episcoporum per ipsos episco
pos:ideo ille in episcopum potest:quicun
q potest episcopus in subditos: quia vbi
eadem ratio idem est etiam ius.Electus au
tem ab inferioribus potest absoluēdo z dis
pensando quicquid posset episcopus si et sub
essent.immo dicit ho.q si eligens est exem
ptus:electus habet auctoritatem penitēn
tarij pape quo ad absolutionem licet non
quo ad dispensationem si vero eligat alius
hz potestatem iudicis cui subest eligēs exē
pti.ff publicis z graiibus.vt in sum.con.
ge.b.cipua inter reservata epo arbitrio ele
ri.que cum hoc q sunt grauia sunt etiam
publica.non autem omnia reservata ei vt
intelligit supplementum: alioquin hostien.
diceret contraria puta q haberet auctori
tatem iudicis cui subest puta epi z non ha
beret z q exceptio fieret z non esset a quo ex
ciperetur:intellige etiāq̃ d.est de graiib
rum publicis vbi esset scandalum:alioquin ve
rum dicit pe.de pa.vt absoluere possit a no
toriis si non sit scandalum:z a graiibus si
non sunt notoria.P Fallit hoc prime in snia
archiepo contra electorem puta ab
abbate contra suffraganeum suū:vel ab
abbate contra priorem conuentualem sub
ditus sibi:qz ab hmōi absoluere non potest
ratione iuncta glo.eius si electus sit excomm
nicatus maiori:qz absoluere non posset:sec si
maiori.tm.ar.c.fi celebrat.de cle.excō.mi.
¶Quidā tñ tenent q sic electus absoluere
non pōt ab excōicatione maiori aut casib
grauioribus.i.reservatis epo si eligens sit
exemptus inferior epo:qnā opinionē sequi
tur sum.pdi.z panor.in.c.significasti.de fo
ro cōpetenti.z arguunt quo ad excōicatio
nem:qz electus ab epo non hz auctoritatez
nisi ex electione epi:z quo ad casus epales
arguunt ex.c.si epo.de pe.z re.li.vj. Sz tu
tene primā opinionē.s.petri de pal.z ho.et
archi.qz est rōnabilior maxime qz pstitutio
est gratiosa.Et ad primū in ptrariū dic q
hz auctoritatē nō ab epo eligente sed a iure
cōmittente sicut electus ab eo q licētiā eli
gendi hz p literas penitētiarij auctoritatē
hz a priario non ab eligente sicut etiā fra
tres electi a prioribus quibus epi cōmittūt
cōmissarij sunt epi nō eligentis. Ad secūdū
vero dic q in illo.c.hz q electus pfessor ex li
centia epi absoluere non pōt a casibus spā
liter epo reservatis cū in gnali pfessione ila
non veniant q̃ nō esset q̃o in spē verisimilr
concessurus.Ex hoc sūt non pbant intentum:sed sequitur solum q electus a predi
ctis ex licentia pape absoluere nō pōt a res
ervatis pape:quod verū est nisi forte quo
ad exemptos fm hosi.

10 ¶Decimo q̃rit vtrū sicut vagabūdi ita et
scholares:mercatores:mercēnarij:stipen
diarij z hmōi cōmorantes in aliqua parro
chia absolui possint ab eo a quo z prochia
ni iz ibi nō ptraxerit domicilū:z dico q cir
ca istā materiā tres inuenio differētias p
sonarū in gne.s:nullū hntes domicilū vtra
gabūdi.de:q̃bus dictū est.ō.H.vj.z.H.si habē
tibus domicilū.z vltra illud ēt aliū habi
tationē vt isti de q̃bus est q̃stio:z hntū do
micilū in quo.s.nō sicut.sed nō aliā habita
tionē vt pegrini z viatores.Sunt igit i hac
materia due solānes opiniones.Prima est
Inn.in.d.c.ois.sic dicentis. Scholares in
cole annales z mercēnarij debēt pfiteri sa
cerdoti parrochiali quē icolūt p annū z ab
eo poterūt absolui.ar.xvj.q.j.q̃sti.vbi dr q
ibi debent soluere decimas psonales:qz ibi
recipiūt sacra ecclesiastica p anni circulū
Hāc opinionē seqtur Fede ōti.cxlvj.ascri
bēs Inn.verba pdicta q senserit tales esse
parrochianos talis ecclesie iz ib i domicī
lium non habēt.i.aim ppetuo remanēdi:
qz iura in hoc iure parrochiali nō pōderat
domicilū sed habitationē.vt in.d.c.q̃st.vii
si scholaris cuius cupiēs eē in societate so
rēstū trāsferat se ad aliā parrochiaz retēto
priori domicilio illa ecclesia vbi habitat est
sua parrochialis z nō illa vbi hz domicilū
z idē de infantibus q̃ sepe trāsferuntur ad
aliā parrochiā.hec fede. Et hec opinio est
cōis. Alia est vt refert Inn.vbi supra q idē
est etiā si ad tpo minus anno pducāt vel do
mos vel dnos.arg.de deci.ad aplice.mari
me si progeē sine fraude pductio vel habi
tatio vltra natiuitatē vel pascha:qz tūc ex

1.opi.

2.opi.

Universidad de Deusto Biblioteca

pcepto huius decretalis semp dz quis ɔfi-
teri ꝛ cõicari hec Inno. Et hac opinionẽ tz
panor. in. d. c. ois. dicẽs q ille dr ꝓprius sa-
cerdos pctatoꝝ in cui⁹ parrochia habitat
de pñti. nec possent ɔmode adire ꝓpriũ sa-
cerdotẽ. ar. c. si. de parro. videẽt glo. hoc te-
nẽtẽ in cle. j. d priui. Et idẽ dicit panor. in
3. op. c. cũ ɔtingat de fo. ɔpe. Ego aũt ɔcordãdo di-
co q actus laici in ordine ad sacerdotem
sunt duplices quidaz. s. vtiles sacerdoti q̃-
bus exhiberet aliquod emolumentum dire-
cte vel concomitanter. vt solutio decimaꝝ
sepultura ꝛ hmõi: ꝛ in his requirit habita-
tio annualis vel q̃si. qd nõ intelligas q̃tũ
ad effectũ. sz q̃tũ ad affectũ ꝛ intẽtionẽ ha-
bitãdi. sicut ꝛ dr q̃s alicubi hr̃e domiciliuz
statiz q̃n illuc vadit aĩo perpetuo habitan-
di vel habendi domicilium: ꝛ quidaz etiã
vtiles penitenti quibus aliquid suscipit vt
ɔfiteri ꝛ cõmunicare audire diuina ꝛ hmõi
ꝛ in istis est vera opinio secunda saltẽ quo
ad casus non reseruatos epo: sz tñ cum du-
plici limitatione: prima. s. q nihil fiat frau-
dulẽter in preiudicium anime proprie pu-
ta fugiendo censuram propriũ sacerdotis
volẽtis amputare occasiões peccatoꝝ: se-
cũda q talia sacramẽta sint necessaria: ter-
tia q ɔmode tales non possint adire pro-
prium sacerdotem ꝛ ꝓpriã parrochiã ho-
norare. Et rõ est: qr stantibus istis. ꝓprius
sacerdos vel saltem summus plãtus. vult
q ab alieno habeat subditus aie sue sola-
tia: aliodn ect iniqs voluntatis: qr displice-
ret ei bonum fratris sibi nihil p̃iudicans: ꝛ
de hoc ẽt infra domiciliuz. Et ista fuit mẽs
panor. q̃ in. c. in nr̃a de sepul. recitata opi-
nione sede. ponit quattuor casus dicens. q
quis aliq̃n ex toto domicilium trãsfert ad
alienam parrochiã aliq̃n retẽto priori do-
micilio in aliena parrochia ɔstituit nouũz
ita q habet plura: aliq̃n retẽto priori domi-
cilio ɔstituit in aliena parrochia solũ habi-
tationem ad tps ꝛ ɔñter nõ ɔstituit ibi do-
micilium qd nõ ɔstituit nisi aio habitãdi
ppetuo. vt in. l. si qs instructus. ff. ad mu-
nic. aliq̃n retento pori domicilio in aliena
parrochia nõ hz habitationẽ sz pegrinus
ibi decedit. In primo casu inquit indubie
secũda ecclesia est parrochialis. vt in. c. si.
de parro. in scd̃o vtraqz ecclia est parro-
chialis. d sepl. c. ij. lib. vj. in q̃rto nõ dr par-
rochianus ecclesie scd̃e. vt voluit glo. in. c.
in nr̃a. de sepl. ꝓ quo. l. heres absens. ff. de
iud. ꝛ. c. romana. in. §. ɔtrahẽtes. d fo. cõ. li.
vj. in tertio aũt est dubiũ. hec ex illo. q̃ dein-
de in forma sic subiũgit. Ego dicerẽ q sola

habitatio nõ facit ꝓprie aliquẽ esse parro-
chianum istius ecclesie: vñ ex quo hz aium
redeũdi ad domum suã. illa ecclesia domi-
cilij est ꝓprie parrochialis istius. vt in. l. si.
ꝛ. iij. d sepul. lib. vj. sz pp necessitatẽ potest
iste in loco habitationis vel vbi est pegrinus
recipere sacra. ita q hec ecclesia habitatio-
nis nõ sit ꝓprie parrochialis istius. sz in
defectu ꝓpter necessitatem succedit in lo-
co parrochialis. q̃ ad administrationẽ sa-
cramẽtoꝝ: ar: optimũ in. c. is qui de sepul.
li. vj. ꝛ sic puto intelligendã glo. in cle. du-
dum. de sepul. ꝛ Inno. in. d. c. ois: ꝛ sic loqui-
tur si bñ ponderet: qr dicit in fine illius qd
nis. tutius eẽ vt scolares ꝛ pegrini habẽtes
licẽtiam a proprio sacerdote. vt alibi pos-
sint capere sacra: ꝛ nota dum dicit a ꝓprio
presbytero. quasi ipse presbyter habitatio-
nis non sit proprius: ꝛ sic pt intelligi. c. j. de
cele. mis. ꝛ. c. offm̃. d offi. archi. Et hoc pro-
nit ẽt actibus similibus: qr ꝓpter lõginqua
distãtiã multa pmittuntur. q̃ alias non p-
hibita. vt in. l. heres absens. ff. de iudi. vide
glo. in. c. cum ex iis. de in integ. re. fug. v.
distãtia. Ex quo infero q si de loco habita-
tiõis tre pot commode ad ecclesiaz domi-
cilij ꝓ sacris. nõ dz hic accipe sz in ecclesia
domicilij: vt in. d. c. is q̃. Et hec no. qr ape-
riunt intellectum iuriũ multoꝝ. hec ille in
forma. valde bñ excepto eo qd dicit de pe-
regrino: de quo. j. §. sequẽti excepto etiã q
dr de intẽtione ppetuo habitãdi: quia ista
non est simplr de rõne domicilij alioqn
nullus posset sil' hr̃e duo domicilia. sed est
de rõe eius sub distinctiõe. s. hic vel ibi.
¶ Undecimo. q̃rit qd d pegrinis viatoribus
ꝛ mercatoribus discurrẽtib⁹. s. nõ habẽtibus
alicubi mãsionẽ nisi i proprio domicilio: et
dico q si alicubi habitatores ɔhãt fiat vt. §.
pore notatũ est: si vo nõ ɔhãt ꝛ de licentia
ꝓprij sacerdotis sunt in via pñt vbiqz reci-
pere sacra. qd q̃tũ ptinet ad ɔfessionẽ sm
Inn. ꝛ gl. ray. intelligit de peccato nouo. s.
in via ɔmisso. ꝛ de veteri oblito: imo intelli-
go de quolibet peccato nouo ꝛ veteri nisi
forte sit epo reseruatum vel nisi aliqd fiat
in fraude vel p̃iudicium ꝓprij sacerdotis. vt
qr dando licẽtiaz pegrinãdi vel hmõi. dat
licẽtiam prouidendi anime sue oi meliori
mõ quo pñt. saluis p̃dictis: alioqn eẽt ini-
que voluntatis. Immo absolui pñt pegrini
ẽt habentes casus reseruatos epo sz q. ꝛ.
rodẽ. si instet tps g̃nalis cõionis vt in pasca
ẽt a simplici sacerdote: sed iniungi dz licẽ-
ta ɔfessio data copia epi: ꝛ hoc dictum licet
ɔmuniter non teneatur. tñ post pe. de pa.

archi. dicit q si epũs pegrinandi licentiaz si-
bi non retinuit videt ex hoc dare licentiam
cõicandi ꝛ ɔfitẽdi de casibus ẽt epalibus si-
cut curatus de parrochialibus. vel hoc di-
ctum sic intelligit q pñt quidẽ absolui sic
q liceat eis cõicare: non tñ pñt absolui a
reseruatis: ꝛ hoc nisi in necessitate. s. i mor-
tis articulo quo casu non tenent recõfiteri.
sed solũ satisfacere si satisfaciendũ est. vl se
pñtare si erant ex cõicati. vt supra. absolu-
tio. iij. Si vero sunt in via sine licentia nul-
libi confiteri aut cõicare pñt sm Inn. ꝛ ho.
ꝛ guil. ꝛ hoc nisi in necessitate. s. in pascha ꝛ
in morte: ꝛ tunc recipient hec in ecclesia ca-
thedrali: ar. c. offm̃. de of. archipsi. ꝛ dicẽdo
rium infra sepultura. §. vij. particula. ij. nisi
pîculũ esset in mora qr ea reciperẽt in par-
rochia in qua sunt. Et sz panor. in. c. j. de se-
pul. velit q in necessitate pôt sacerdos par-
rochialis ea ministrare pegrinis p. c. j. de
cele. mis. tñ illud. c. non ꝓbat apte. nec illa
necessitas de qua loquit necessario intelli-
gitur quo ad sacramenta pcipienda. sz po-
test intelligi ẽt de missa audienda. Uñ pri-
mum est tutius ꝛ verius. nisi vt dixi pericu-
lum esset in mora. Si aũt aliqui predictorũ
vt mercatores: non hñt domicilium sed sem-
per nũdinas sequunt: idem est qd de vaga-
bundis: ꝛ idẽ est si in loco suo tenent domi-
cilium: sed cõiter ad illud in paschate non
declinant: qr ibi quo ad sacramenta non vi-
dentur hr̃e domiciliũ sm pe. de pa. ꝛ arch.
Et idẽ sm eosdem est de familia principis
aut baliui nunqs in eodem statu pmanen-
tes ad suum hospitiũ nisi ad horã redeun-
tes qr ꝛ isti cẽsentur vagabundi. Et idẽ sm
pe. de pal. est de familia laica epi in qua nõ
sic hz sue sicut cardinalis: qr si sunt de dioce-
si de licentia eius cõfiteantur: sed si sunt de
alia et quo dimiserunt hospitium ꝛ p dio-
cesim vagantur respectu illius diocesis re-
putantur vagabundi: vñ confiteri possunt
de licentia epi vel cuiuslibet curati ad cui⁹
parrochiam veniunt: sed ista intellige quã-
do quasi continue discurrunt: secus si cum
epo habent mansionem: qr tunc sunt sub' cu-
ra ecclesie maioris.
12 ¶ xij. quid de his qui in diuersis locis morã-
tur. ꝛ dicit ho. q si se transferant aio rema-
nendi fiunt parrochiani illius: si autem nõ
intendunt relinquere antiquum domiciliũ
debent confiteri sacerdoti antiqui domici-
lij: sed hec limita dupliciter: primo quando
non veniunt animo remanendi per annuz
secus si per annum: qr confitentur sacerdo-
ti noue habitationis eodẽ mõ quo dictũ est:

§. ij. q̃n primum domicilium apparet prin-
cipalius: qr si in diuersis locis morantur eq̃-
liter: aut habent domicilia nec apparet vbi
principalius habeant: dico q ibi recipe pos-
sunt sacramenta vbi se inueniunt tempore
receptionis exercende. ar. c. ex porte. de fo.
com. ꝛ facit glo. in. l. ij. C. vbi de cri. agi. op.
vnde sm pe. de pa. q̃ in diuersis parrochijs
hz estualẽ ꝛ hiemalẽ domũ vtrobiqz forum
successiue sortitur sm qd habitat hic ꝛ ibi:
tunc hic sacramenta recipiat q̃n hic habi-
tat ꝛ ibi: ꝛ ita se videntur habere nobiles
ꝛ ciues ianuẽses. Limita etiam tertio iuxta
dicta. §. priore.
¶ xiij. vtrũ qs sortiatur foꝝ rõne delicti: ꝛ di- 13
co q sic q̃tum ad foꝝ ɔtẽtiosum. vt in. c. po-
stulasti. ꝛ in. c. fi. de fo. cõ. sed q̃tum ad foꝝ
ɔscie dico q non: ẽt si pctm̃ esset notoriũ. sm
pano: in. c. cũ contingat. de fo. cõpe. ꝛ no. p
glo. xj. q. j. c. j. ꝛ quod notatur in. c. j. de rap.
Et ratio est quia penitentia imponitur ꝓ-
pter offensam dei ꝛ anime ꝓprie sm Io. de
ligna. ideoqz illi soli quis subijcitur quẽ ha-
bet loco dei ꝛ qui est iudex anime sue. Unde
secundum glosatorem ray. quod ius dicit
aliquem ratione delicti forum sortiri intel-
ligendum est quo ad pertinentia ad forum
contentiosum: quia potest illic conuinci ꝛ iu-
dicari ꝛ puniri de crimie ibi commisso. hec
ille. aĩs oporteret aut confessionem diuide-
re confitendo derelicta commissa in diuer-
sis parrochijs: aut oporteret de casibus nõ
reseruatis confiteri tot sacerdotibus quot
essent dicte parrochie. vnde zab. refert tene-
re land. quod curati ꝛ fratres ad confessio-
nes admissi secundum formam clementi.
dudum. de sepultu. possunt audire ꝛ absol-
uere peccata commissa: etiam extra dioce-
sim. dummodo confitentes possint illis cõfi-
teri idest quod sint illius diocesis vel par-
rochie quo ad curatos: ad quod etiaz facit
generalis consuetudo que est optima legũ
interpres. ff. de legi. l. si interpretatione: qr
videmus penitentem peccata que toto ter-
rarum orbe commisit vni sacerdoti confite-
ri: ꝛ eos nunqs remitti ad sacerdotes loco-
rum in quibus deliquerant pro absolutio-
ne nisi ratione excommunicationis. vel nisi
peccatum esset notorium quo casu remitti-
tur aliquando cã satisfactionis ꝛ scandali
emendandi ꝛ non ratione absolutionis. Fa-
cit etiam quia spiritualis siue ecclesiasticuz
forum non eque facile transfertur vt secula-
re. vt pz in. c. si diligenti. ꝛ in. c. significasti.
de fo. cõ. ꝛ in spiritualibus foꝝ penitentiale
non eque facile transfertur vt iudiciale. vt

notat glo.in.c.ne pro dilatione.de peni.re.
vñ cum iura allegata ad probãdũ q̃ quis
consequitur forum rõne delicti loquuntur
in iudicialibus: vt patet intuẽti ad penitẽ-
tialia hoc nõ dz extendi nisi aliquo iure ex-
pressum probet quod non est verũ.

14 ¶ Decimoquarto vtrum ꝓprius sacerdos
vbiq̃ subditum suum possit audire: ⁊ dicit
host. q̃ sic siue intra territorium siue parro
chie siue extra: quia pna est de iurisdictõe
voluntaria. ff. de offi. procon. l. ij. vñ ⁊ de loc
co nihil exprimit in.c.omnis. de pe. ⁊ remi.
sed Car. in cle. dudum de sepul. dicit hoc ve
rum esse ꝑm Laud. de Plato ordinario. siue
ꝑpetuo siue temporali quia in his que fiunt
sine strepitu iudicij nullius territorium le-
ditur. ar. de offi. l. c. vltimo ⁊ penul. cõfessor
sũt extraordinarius vt mendicantes. au-
dit confessiones de peccatis vbiq̃ commis-
sis intra territorii. sed extra territorii ab-
soluere non posset ꝑ bum. d. clemẽ. ibi. ex-
tra ciuitates ⁊ diocesos: ⁊ facit quod no. pa
nor. in.c: cum ꝓtingat. de fo. cõpe.

15 ¶ Decimoquinto querit. vtrum vnus sacer
dos parrochialis aliũ possit audire sacer
dotem. ⁊ absoluere. ⁊ dicit host. q̃ non sine li
cẽtia supioris generali vel spãli expressa vel
tacita: nam si eps scit cõuuniter ista fieri ⁊
tacet eo ipso presumẽdus est tacite approba-
re ⁊ dare licẽtiam: ⁊ idem host. addens q̃
hoc non expedit multum. Et idem eadem
rõne videt. de his qui suis sacerdotib⁹ scie-
tibus ⁊ nõ ꝓtradicẽtibus cum possent. alias
confitent. ar. lxxxiij. di. error: ⁊ extra de ver
borum significatione intelligentia. Hoc ta-
men archie. dicit nõ esse tutũ. q̃ declaratũ
est ꝑ nouum ius in.c. si eps. de pe. ⁊ remi. li-
bro. vj. q̃ nulla consuetudine potest intro-
duci vt quis sibi eligat confessorem sine su-
perioris sui licentia: sed intellige expressa
vel tacita. vide tamẽ. §. ij. vj. in fi. ⁊ que di-
cit panor. §. ij. viij. in fi.

16 ¶ Decimosexto vtrũ ꝓprius sacerdos requi-
situs debeat faciliter dare licẽtiam alteri cõ
fitẽdi: ⁊ dicit. s. tho. in. liij. di. xvij. q̃ qꝛ mul
ti sunt adeo infirmi. q̃ post vna sine ꝓfessione
decederẽt ꝗ ꝓfiterẽt tali presbytero. ideo
dare dz. vñ illi qui sunt nimis solliciti vt cõ
scientias subditorũ sciãt: multis loquendo dã-
narõis inijciunt. ⁊ ꝑr sibi ipsis. Qd̃ dicitur
sum. ang. credit verũ nisi qñ ꝓpter hoc solli-
citãt scire ne alios inficiãt. aut vt ceteri ma
gis a peccatis ꝑseuerẽt: sed tu dic qd̃ quocũq̃
fine id faciãt. dũmõ nimis faciãt malefacio
unt: vt qñ rõnabile ⁊ ꝓbabiliter timet pũ
ne isted initam petit si ei negẽt. non ꝓfiteat
vere: qꝛ non sunt facienda mala vt veniant
bona. Et dk in eadẽ sum. q̃ requiredus est
ne nisi per signa ꝓbabilia ꝓstaret q̃ nollet
vere sed ficte ꝓfiteri propter aliquẽ suum
affectũ: ⁊ rõ est. qꝛ volẽs vere ꝓfiteri. si vel
let sine licẽtia ꝓfiteri vellet contradictoria.

¶ Decimooctauo. vtrum sacerdos parro
chialis teneat audire subditũ totiẽs quo-
tiẽs voluerit ꝓfiteri ex necessitate ꝑceptiꝰ ⁊
dicit ricar. in qrto. q̃ sic si penitẽs de necess
sitate hz ꝓfiteri. si vero sine nõ tenet de ꝑce
pto confiteri. nec sacerdos obligatur audi
re nisi de ꝓprio. Si autem volẽtem pluries
ꝓfiteri audire noluerit libere potest alteri
confiteri. ⁊ ille poterit absoluere nisi sacer
dos proꝑius eum ad determinatũ sacer-
dotem miserit: quia si nec audire nec aliũ
determinatum assignare vult. videtur ei
tacite dare licẽtiam. vt pro ea vice illi ꝓfi-
teatur cui voluerit: sed sic electus absolue
re nõ poterit nisi ab his a quibus ꝓprius
sacerdos absoluere potuisset. Qd̃ tñ dicitur
non habet locum in proꝑprio sacerdoti qui
sub se hz vicarios: quia absoluere illi inon
possent. ab his que sibi ille reseruasset.

19 ¶ Decimonono. querit quid de ꝓfessiõe fa
cta ei q̃ de iure nõ tenebat bñficium: ⁊ dico
ad huius euidentiam q̃ panor. in.c. nihil.
de elect. ponit tres casus. ꝗ Primus cũ ta-
lis gerebat se pro prelato. non tamen erat
in possessione de iure: qꝛ nõ cum auctorita
te superioris. hz de facto se intrusisset in be
neficio vel possessione. ꝗ Secundus cũ ha-
buerit quidem confirmationem a superio
re: hz ꝓfirmatio vel electio nõ tenuit. ꝗ Ter
tius cum fuit electus ⁊ confirmatus per su
periorem. sed post aliquid egit propter qd̃
fuit priuatus ipso facto prelatura: puta qꝛ
incedit in heresim. ꝗ Primo casu gesta per
eum indubitanter non valent. nec ea sub-
sistet communis error: ex quo iuridica pos
de offi. pre. que se fundat super communi
error ⁊ auctoritate supioris: qꝛ iste seruus
qui putabatur liber habuit officium a su-
periore. ⁊ si e concurrabant ibi duo. s. com-
munis error. ⁊ superioris auctoritas. secus
autem vbi adesset vnum tantum vt tenet
Innoc. ꝗ Secũdo vero casu gesta per eum
retractari nõ debẽt ex quo alias legitime
gesta sunt: cum hic ocurrat cõis error ⁊ su
perioris auctoritas: vt in casu. d. l. barba-
rius. ꝗ Tertio vero casu si priuatio fuit. oc
culta tenẽt ola gesta: ⁊ idem ꝓ qñ de priua
tio officio tenere debẽt omnia acta interim

Dicenti aut se hãe licẽtiam a Plato suo cõ
fitẽdi alteri ꝑm ricar. credẽdũ est: ⁊ intelli
ge nisi per signa ꝓbabilia ꝓstaret q̃ nollet
vere sed ficte ꝓfiteri propter aliquẽ suum
affectũ: ⁊ rõ est. qꝛ volẽs vere ꝓfiteri. si vel
let sine licẽtia ꝓfiteri vellet contradictoria.

¶ Decimooctauo. vtrum sacerdos parro
chialis teneat audire subditũ totiẽs quo-
tiẽs voluerit ꝓfiteri ex necessitate ꝑceptiꝰ ⁊
dicit ricar. in qrto. q̃ sic si penitẽs de necess
sitate hz ꝓfiteri. si vero sine nõ tenet de ꝑce
pto confiteri. nec sacerdos obligatur audi
re nisi de ꝓprio. Si autem volẽtem pluries
ꝓfiteri audire noluerit libere potest alteri
confiteri. ⁊ ille poterit absoluere nisi sacer
dos proꝑius eum ad determinatũ sacer-
dotem miserit: quia si nec audire nec aliũ
determinatum assignare vult. videtur ei
tacite dare licẽtiam. vt pro ea vice illi ꝓfi-
teatur cui voluerit: sed sic electus absolue
re nõ poterit nisi ab his a quibus ꝓprius
sacerdos absoluere potuisset. Qd̃ tñ dicitur
non habet locum in proꝑprio sacerdoti qui
sub se hz vicarios: quia absoluere illi inon
possent. ab his que sibi ille reseruasset.

19 ¶ Decimonono. querit quid de ꝓfessiõe fa
cta ei q̃ de iure nõ tenebat bñficium: ⁊ dico
ad huius euidentiam q̃ panor. in.c. nihil.
de elect. ponit tres casus. ꝗ Primus cũ ta-
lis gerebat se pro prelato. non tamen erat
in possessione de iure: qꝛ nõ cum auctorita
te superioris. hz de facto se intrusisset in be
neficio vel possessione. ꝗ Secundus cũ ha-
buerit quidem confirmationem a superio
re: hz ꝓfirmatio vel electio nõ tenuit. ꝗ Ter
tius cum fuit electus ⁊ confirmatus per su
periorem. sed post aliquid egit propter qd̃
fuit priuatus ipso facto prelatura: puta qꝛ
incedit in heresim. ꝗ Primo casu gesta per
eum indubitanter non valent. nec ea sub-
sistet communis error: ex quo iuridica pos
de offi. pre. que se fundat super communi
error ⁊ auctoritate supioris: qꝛ iste seruus
qui putabatur liber habuit officium a su-
periore. ⁊ si e concurrabant ibi duo. s. com-
munis error. ⁊ superioris auctoritas. secus
autem vbi adesset vnum tantum vt tenet
Innoc. ꝗ Secũdo vero casu gesta per eum
retractari nõ debẽt ex quo alias legitime
gesta sunt: cum hic ocurrat cõis error ⁊ su
perioris auctoritas: vt in casu. d. l. barba-
rius. ꝗ Tertio vero casu si priuatio fuit. oc
culta tenẽt ola gesta: ⁊ idem ꝓ qñ de priua
tio officio tenere debẽt omnia acta interim
gesta. vt in.c. nonne. viij. q. iij. sed si suspen
sio vel priuatio esset notoria. vel precessisset
superioris inhibitio. non teneret vt in.c. ve
ritatis. de do. ⁊ contu. hec ex Panormi. Ex
his concluditur q̃ confessiones facte cum
excommunicato occulte ⁊ tollerato. valẽt
nec sunt iterande superueniente scientia:
qui vero ignoranter cõfitentur intrusis vel
huiusmodi qui nunq̃ habuerũt institutio
nem a superiore. saluantur quidẽ propter
fidem sacramenti: sed tamen si aũ mortem
hoc scirent. iterum tenẽtur confiteri. Et hz
talis. s. excõicatus nõ habeat aliq̃ iurisdi
ctionem veram: hz tñ tolleratam. que suffi
cit ad confessionem valere.

¶ Vigesimo. vtrum aliquo casu liceat ꝓfite
ri cuilibet sacerdoti ẽt peiso: puto excõicato
vel heretico. ⁊ dico q̃ ꝑm omnes in arti.
mortis quilibet sacerdos nõ precisus est. ꝑ
prius sacerdos absoluere potens ab omni
peccato ⁊ excõicatione vt tenet gl. in.c. pa-
storalis. §. preterea. de offi. ordi. quã cõiter se
quitur doctores: ita q̃ si quis eu adat nõ
oportet eũ recõfiteri etiam de casibus reser
uatis: ar. c. eos. de sen. ex. lib. vj. nisi ẽt ex
communicatio. pro qua iniungit vt se ꝓsen-
tet ei qui eum alias poterat absoluere de
iure vt. §. absolu. j. §. v. Item infra excom.
viij. §. xxxj. Si autem sacerdos sit precisus
vt q̃ est hereticus. scismaticus. vel hmõi:
ꝑm ray. non tenetur quis in necessitate cõ
fiteri. sed ꝓfiteatur deo in corde ⁊ sufficit:
immo consulerem inquit q̃ eis nullo modo
ꝓfiteretur: quia tales faciliter in errorẽ vel
desperationem inducerent peccatorem: si-
cut pharisei iudam: math. xxvij. ⁊ de pe. di.
vj. c. j. in tex. ⁊ in glo. ⁊ idem de excommu-
nicato maiore dicendũ est: quis illi in ar-
necessitatis non est ꝓfitendum ꝑm ho. ⁊. s.
tho. Immo heretico scismatico vel excõica
to ꝓfiteri non hz sed est peccatũ mortale ꝑm
archie. talibus participando in diuinis qd̃
non intelligas secũdum eum in casu neces
sitatis sed extra: ⁊ ꝑm eum tenetur quis ite
rum ꝓfiteri. etiam ꝑm eos qui dicũt q̃ ficte
ꝓfitẽs reconfiteri non tenetur: quia ꝑm pe.
de pa. hoc verum est de ficta per subtractio
nem necessarij. que est in attrito: non ꝑ po-
sitionem ꝓtraria impedientis absoluentis
potestatem. Dicit tamen idẽ petrus q̃ in
ar. mortis qui heretico confitetur ignorãs
illum hereticum. veram recipit absolutio-
nem: nec qualescentem necesse est reconfite
ri: sed et si hoc sciat ⁊ in nullo sue heresiu
lit assentire sed sacramentum necessitatis
accipere: cum heresis detestatiõe. videtur

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam absolutio vera: qz z de manu hereti
ci ꝛz baptismū in necessitate recipe: vñ qua
re nō ēt penitētiā. cū z ipsum sit sacm ne
cessitatis: z ibi aliqñ fiat hō de attrito ꝑtri
tus. hec petrus. Quod tñ fm archie. non
esset tiendū nisi penitens eēt intelligens z
fortis in fide. z idem sentit petrus aureo.
addēs q̄ ēpus in talibus ligata sit clausuz
potestas. tñ hoc nō est verum in tali casu
quia necessitates legi humane nō subiacet
vt in. c. quod non est. de re. iur. z idez tenet
glo. in. c. non est. de spon. Non licet autem
inducere talem sacerdotem ad audiēdum
sed ꝛz eo vri sit paratus: fm sum. ange. sed
hoc non bñ dicitur: quia talis sacerdos in
tali casu habet iurisdictionem tolleratam
z ꝑfiter non peccat. absoluendo ꝛz absolue-
do in peccato mortali: ad quod nō inducit
ur a peccatore ꝛz ad absoluēdum tñ: sicut
dicetur infra de petēte ad vsuram q̄ nō in
ducit vsurariuz ad mutuādū sub vsura qñ
petit mutuum: ꝛz ad mutuādū tñ. Vbi no.
primo q̄ ex hīs nō sequit q̄ quis talibus re
neat i tali casu ꝑfiteri: qz ad motiuū de ba
ptismo dico nō eē oino simile. qz post illum
ad christum ḡa statim euolat. tota pena re
missa: z p illū ḡs insignit charactere chri
stiano nō post sacramētū penitētie. Ad mo
tiuū ēt de attritione: dico q̄ deus supplere
credit effectū clauū. vbi ḡs ꝓpter obedien
tiā z detestatōē sceleꝝ abstinet ab vsu cla
uū. ne pricipet ꝓdictis. No. scōo q̄ q̄ excōi
cato occulte scēter ꝑfitet extra casuz neces
sitatis. mortaliter peccat z ꝑfessoez itera
re tenetur: nō autem si ignoāter: ꝛz in casu
necessitatis predicto nec peccat nec tenet
iterare. de quo. ¶. priorē.

¶ Rursus de ꝑfessore secundo quis sit spāli
ter quantum ad ꝑdicatores z minores. et
de horum auctoritate.

Onfessor scōo. l. ꝑfessionis legi
timus auditor quis sit in ordi
ne ꝑdicatorum z minorum de
clarat in. cle. duū de sepul. ¶.
ij. vbi sic dr. Statuimus etiaz
z ordinamus. vt in singulis ci
uitatibus z diocesibus. in quibus loca pre
dicatorum z minorum ordinum fratrum.
ꝑsistere dinoscūtur: z in ciuitatibus z dioce
sibus locis ipsis vicinis: in ḡbus loca hmōi
nō habētur: magister priores ꝓuinciales
ꝑdicatoꝝ. aut eorꝝ vicarij. z ḡnalis minister
z ꝓuinciales ministri. z custodes minoꝝ
ordinum predicorum: ad presentiam ꝓla
torum eorūdem locorum. se cōferant. p se
vel per fratres quos idoneos pd hoc fore
putauerint: humiliter petiturl. vt fratres
qui ad hoc electi fuerint. in eorum ciuitati
bus z diocesibus. confessiones subditoꝝ
suorum. confiteri sibi volentium audire le
re valeant: z huiusmodi ꝑsitentibus p vt
fm deum expedire viderint penitentiā in
ponere salutares: atq̄ eisdem beneficium
absolutionis impendere de licentia. gra
tia. z bñplacito eorundem. Deinde prefati
magistri. ꝓuinciales. ministri ordinum ꝓdi
ctoꝝ. eligere studeant ꝑsonas sufficientes.
idoneas. vita approbatas. discretas. mo
destas. atq̄ ꝑitas. ad tam salubre mini
rium. z officium exequēduz: quas sic ab ip
sis electas repiesentent. vel faciāt ꝑtari
platis. vt de ipsorum licentia. gratia. z be
neplacito in ciuitatibus z diocesibus eorū
dem. huiusmodi persone licecte ꝑsessio
nes audiant: extra ciuitates z diocesis in
quibus fuerint deputate. per quas eas vo
lumus. z nō p ꝓuincias deputari ꝑsessio
nullatenus auditure. Numerus autē ꝑso
narum assumēdarum. ad huiusmodi exer
cēdum officium. eē dz. pro vt vniuersitas
cleri z populi. ac multitudo vt paucitas ex
git eorūdem. Et si idem prelati petita licē
tia ꝑsessionum audiēdarum. ꝓcesserint illā
gratiarum actiōe. Quod si forte iam dicti
ꝑlati quēq̄ ex hmōi fratribus ꝑtatis eis
de ad hmōi officium nollēt hfe vel nō vo
cerēt admittēdum: eo amoto vel subtracto
loco ipsius similiter eisdem ꝑtandus ꝑla
tis alius possit z debeat subrogari. Et ve
idem prelati prelatis fratribus ad confes
siones vt ꝑmittitur audiendas electis hu
iusmodi exhibere licētiam recusauerint.
nos ex nunc ipsis vt ꝑfessiones ꝑfiteri sibi vo
lentium libere liceteq̄ audire valeant ebdō
cium absolutiōis impendere gratiose pote
dimus. de apostolice plenitudine potēta
tis. ꝑ hmōi aūt ꝓcessionē neq̄ q̄ ipsis
dimus ꝑsonis seu fratribus ipsis. ad id ta
liter deputatis potestatem in hoc impēdē
re amplioremq̄ in eo curatio. seu parochi
alibus sacerdotibus est a iure ocuiata
nisi forsan eis ecclesiarum ꝑlati vberiorē
in hac parte. gratiam spāliter ducerēt fa
ciendam. hec sbi.

¶ Primo vero q̄ritur ad hoc q̄ quis sine
alia licētia possit dictis fratribus visitare
d. ꝑstitutiōis ꝑfiteri: z dico requiri primo q̄
predicti fratrum prelati vel superiores ad
cedant per se vel alios ad dictos prelatos
tos petiturl humiliter. vt fratres q̄ fuerint
electi possint confessiones audire: vnde si

aspere petatur secundum pau. non videtur
satisfactum constitutioni sed esset iterū pe
tenda propter omissionez forme: ex quo eli
petiam fratres predicti eam non habent
a papa si tamen electi ante petitionem licē
tie presententur secundum zen. valet conces
sio si fiat licet prelati exigere possent vt pri
mo fiat petitio secundum aliquos. quod ta
men secundum card. non est verum: sed ele
ctores eligere possunt sine alia requisitione
vnde hoc primum est de bene esse. ¶ Secun
do quod dicti fratres eligantur z habilité
tur per magistrum aut priores ꝓuincia
les quo ad ꝑdicatores: vel per generalem
aut ꝓuincialem ministrum quo ad mino
ren: horum autez vicarij aut custodes eos
non possunt eligere secundum car. z pau. et
glo. licet possint dictam licentiam petere: z
intelige propria auctoritate: priores autez
conuentuales quo ad predicatores z guar
diani quo ad minores etiam petere nō pos
sunt licet mitti possint ad petendum a pre
dictis immo ex commissione possunt elige
re: qz q̄ priores ꝓuinciales habent a iure
3 cōmittere possunt cuz sint ordinarij. ¶ Ter
tio q̄ dicti electores sic electos per se vel p
alios presentent dictis prelatis. Vel nota p
mo quod secundum sum. ro. custodes pos
sent facere istam presentationem allegans
glo. in verbo custodes. sed fallitur quia ibi
est sermo de petitione licentie non de presen
tatione. vnde archi. sentit contrariuz z be
ange. dicit non esse necesse quod isti electi p
sententur personaliter cuius opposituz te
net glos. z rationabiliter: quia vt pater in
textu prelati possunt aliquos ex electis re
futare si non fuerint idonei. z consequenter
debent subici examini eorum: quod sine pre
sentatione per se personaliter non acceptent: non
sentia esse non potest. vnde si electi non
habent ex hoc licentiam a papa audiendi:
si tamen ipsi prelati hoc non exigant satis
factuz puto huic legi. vt infra. ¶. ij. ¶ Quar
to requiritur q̄ dicti fratres non audiant
extra diocesim sui cui sunt presentati secū
dum car. quem sequitur sum. ro. z ang. in
altentes textui in verbo. extra supplemen
tum vero tenet quod dicte diocesis ꝑsonas
audire possunt vbiq̄: sed hoc dictum se
cundum est plane contra omnes doctores
z contra textum primum vero indiget limi
tatione: quia quando fratrum predictoruz
loca sunt vicina diocesi in qua vel pro qua p
sentantur: z in qua non sunt dicta loca: in
ipsis locis audire possunt ꝑsonas talis dio
cesis: vt patet in textu: alioquin oporteret
confessores accedere ad confitentes nōecō
uerso. z de hoc infra. ¶. tertio. infra diocesis
autem vbiq̄ possunt audire etiam in domi
bus secularium etiam contradicentib⁹ cu
ratis: quia ex quo prohibentur extra pmit
tuntur intra. ar. j. q. j. extra catholicam. nā
quicquid est intra limites cedit limitato.
ff. de leg. iij. l. patronus. ¶. sem pronio. Pos
sunt tamen isti fratres presentari prelatis.
extra diocesim existentibus secunduz pau.
cum sit iurisdictionis voluntarie. ¶ Quin
to requiritur quod confiteri volentes pre
dictis sint de iurisdictione prelati cui sunt
presentati. vt patet ex textu nisi habeāt pri
uilegia.

¶ Secundo queritur an presentatio quoti
die vitata qua. l. priores conuentuales vel 2. q.
guardiani. d. ordinuz per se vel alios petit
licentiam a diocesano vel eius vicario ex
ponendi fratres ad confessiōes sit facta se
cūdū formam dicte clementine dudum. z di
co q̄ in ordine predicatorum. quia ꝓuincia
les dant prioribus conuentualibus licen
tiam exponendi sunt sine presentandi pre
latis pro confessionibus dant eis licentiaz
faciendi predictam electionem: vnde predi
cta presentatio est facta secundum formaz
dicte clementine sicut si fieret a ꝓuinciali
quando prelati aliam solemnitatem nō re
quirunt. quia secundum ꝓ Mattheum. z zen.
sufficit quod seruet forma quo ad tria sub
stantialia que peti debent que sunt audire
confessiones: imponere penitentias: z be
neficium absolutionis impendere: vnde pe
tendo ista tria seruata est formaz et valebit
concessio pro presentibus electis: vel etiam
pro eligendis si hoc petatur immo si peta
tur licentia solum audiendi intelliguntur
petita alia duo ad que dicta auditio ordi
natur. Nec obstat quod secundum glo. dic
ta presentatio debet esse personalis eo pre
sens dicitur qui prebetur sensibus corporis
argumen. de verborum obligatione. l. pri
ma. quia hoc est verum solum quando pre
lati hoc volunt z petunt: quod pater iuz qz
hoc est statutum in fauorem prelatorum vt
eis deferatur cui renunciare possunt: z si di
catur statutuz vt examinent dico q̄ examē
hoc cōmittere possunt a teri pura prelatis
ipsoꝝ fratrum in quibus fidunt: tum qz qñ
alicui imponitur aliqd onus sine determi
natione quo impleto ad aliqd bñficiū me
retur admitti: quocūq̄ leuiori mō impleā
tur onus conditio bñ impleta z ad bñficiuz

meretur admitti.vt ,pbatur.ff.de condi. et de.l.quod traditum:vnde in ,pposito suffi- cit q fiat psitatio verbabiliter vel qualiter cunq3.Et motiuum glo.non valet:qr psen- tatio personalis etiam fieri pot p ,pcurato rem C.de ,pcur.l.fi.z sic prebet se quis sensi- bus per se vel per alium.ff.de procur.l.pre- sens.Fratres tamen aliqui in hoc sunt pri uilegiati vt omnes qui qualitercunq3 sunt expositi:intelligantur expositi secudum for mam cle.predicte.

3 ¶ Tertio qritur q differentia sit inter fra- tres psitatos fm dicta3 formam z curatos ac alios fratres sic non presentatos:z dico q dicti fratres possint audire oes de dioce si.p qua sunt presentandi:sed non psit com mittere alteri audientiam nec eam exerce- re extra diocesim fm laud.z zab.nisi in casu dicto:alioquin quo ad ecclesiam no esset ve ra absolutio z confessio iteranda esset:scd3 archi.sed curati non possunt audire omes de diocesi sed parrochianos suos tm.eoru3 tn audientiam comittere possunt alteri et exercere extra diocesim suam vbiq3:quia in his q fiunt sine strepitu iudicij z sub silentio nullius leditur territorium.ff.de offi.,pco. l.ij.z facit qd no.panor.in.c.cum contigat. de foro compe.z ita tenet cardi.Si tamen si ne dicta solenitate comitteretur ab epo vel curatis fratribus:ista auctoritas audien- di confessiones simplr:tunc fm archie.pos sent etiam extra diocesim audire sicut z alij vicarij eorum:z in hoc sunt maioris pote- statis q dicti electi:licet in alio sint minores quia non habent auctoritatez nisi qua dat eis episcopus vel curatus:electi vero ha- bent eam quam dat pontifex summus.de qua infra.§.v.

¶ Quarto qritur quis sit effectus comissio-

4 nis facte pdicto modo vel alio:z dico secu- dum pe.de pal.in.iiij.di.xvij.q sunt quinq3 quos tamen non habet in personis ordinu

2.ef. reprobatorum.de quibus dicitur.extra de reli.do.c.j.libro sexto.¶ Primus est q com- missarius audire z absoluere potest nullius alterius licentia requisita:z similiter peni- tens confiteri non petita licentia:aliqua et a proprio sacerdote.arg.efficax.extra de p- nile.in his que.libro sexto.z idem dicit io. an.in.c.si epo.de pe.z re.lib.vi z idem pau. vnde glo.ber.oppositum dicens per cleme tem quartum tanq3 falsa danata est i quo- dam priuilegio quod incipit quidam teme re.¶ Secundus est qr comissarius audire

2 pot contra ,phibitionem alterius plati in- ferioris vel equalis z si non superioris: in- ferior enim contra superioris inhibitionem alteri committere non potest sicut nec per seipsum audire:econuerso autem superior contra inhibitionem inferioris sicut audi re ita z committere potest:similiter si essent duo curati z vterq3 insolidum vnus contra alterius inhibitionem.z audire z comitte- re potest:quia par in parem non habet im- 1 perium.¶ Tertius qr tenetur curatus eu- charistiam z alia sacramenta ministrare ei quo dicit se confessum illi qui potuit absol uere.vnde z fm.s.tho.in quoli.tenet ei cre dere qd limita fm eundem.z pe.predicti nisi esset excommunicatus vel notori9 pec cator aut generaliter aliquid habens perti nens ad forum contentiosum quo casu an tequa eucharistiam illi ministret:debet ei clare 4 de absolutione constare.¶ Quartus est da 5 peccata confessa habenti dictam comissio nem:non tenetur quis reconfiteri pprio sa cerdoti.vt etiam declarauit Ioa.xxij.in ex trauaganti q incipit vas electionis.¶ Quin tus qr audiens confessiones non iure suo dir suam potestatem delegante mortuo amoto.Et idem forte est ipso excommuni cato vel suspenso quia probabilr dici pot fit q si epus non existens excommunicat vel suspensus.instruit officialem z penitentia rium z postea excommunicetur:vterq3 in suo officio procedere:qr vtitur iure ei qui iurisdictionem h3 licet non vsum per se vide tn supra.absolutio.ij.§.vj.Si aute la erat excoicatus instituti vel comissio non tenuit.Si tn comissio fiat fm formaz dicte cle.dudum.fm dire.z cardi.non expirat p morte3 concedentis qr est papalis.Et ide si fiat simpliciter sicut necessario fit si ipi ve lint.arg.de trans.veniens.Si etiam sit co- missio alis facta ab epo:durat quo ad fra- tres predicatores.z 9sequenter quo ad mi- nores:qr priuilegiati sunt q epis morientibus qui nobis suam auctoritatem dederunt vel commiserunt ea possumus vti donec eccle- sie ,puisus fuerit de pastore.Si vero sint de- putati vsq3 ad beneplacitum deputantis.su card.post eius mortem non durat comissio qr hoc extinguitur morte.vt in.c.si gratio se.de rescrip.libro sexto.

¶ Quinto qro a qbus possint absoluere dicti fra- tres psitati fm forma dicte cle.z dico q cir ca hoc sunt due opiniones quaz prima dicit q absoluere non psit a reseruatis episco po de iure vel consuetudine aut voluntate ita q sicut curatis pot epus eis reseruare ca sus ad libitu ex ca ronabili siue statuendo siue aliter:si multomagis hoc pot p sinodale ,puinciale z synodale a cuius sentetijs re ligiosi absoluere non possunt:vt dictu3 est. Et hanc opinione3 archie.recitat.z more suo in dubijs non vr determinare:s3 hanc tanqua tutiore consulit:summa ,pisa.no vr apposuisse metem ad speculadum audi ct fres habeant aliquid plusqua curati si- cut fecerunt quidam seqtes.Ioa.,p an. zaba.laud.pau.stepha.Ioa.mo.z zeze.hac sequuntur.Quorum motiua sunt duo:primo cle.religiosi de priui.vbi dicit q religiosi a casibus reseruatis ordinarijs quicq3 absol- uere non psumant.scdo quia vt dicit Ioan. mo.si episcopus pot artare ptatem ordina riam curatorum multomagis artare pot extraordinariam ipsorum fratrum.tertio adde q gratia quam hic papa facit super

1.op. qua.s.opinio 9traria fundat hab3 locu3 so- lum quado ordinarij nolunt admittere fres psentatos idoneos:vt pt3 in textu.¶ Secu- da opio dicit q dicti fres absoluere psit ab omnibus casibus exceptis pcise reseruatis episcopo in iure vel supiori:quatumcunq3 reseruetur episcopo.ex consuetudine vel co stitutione vel bnplacito:quam opinione vi riliter fundasse Guil.Specula.z Ioa.de ligna.et viriliter prosecutus est in.c.omnis.de pe.z remi.z sequit Panor.z comuniter oes sum mi.et docto.sequetes:z hoc ronabilr z ve re.Primo quia data veritate prime opinio nis fratrum priuilegium truncari posset ex toto.quod est nequit.c.quanto de priuil.Et t scdo quia dispositio.d.cle.dudu3.totaliter posset euacuari z anullari z frustrari eius intentio.que est vt populi libeter dictis fra tribus confitetes habeant suas consolatio nes in domino.quod non eet si episcopi ad libitu possent sibi casus reseruare.tertio qr gram puta absoluere posse ab oibus nisi re seruetur a iure:qua 9cedit supior.s.papa re uocare vel artare non pot inferior vt pt3 p se.z in.c.inferior.di.xxi.Nec pot dici q pa- pa eam 9cedit solu in casu iuxta tertiu mo dum:sed simplr et extra dictu casum.qd pt3 primo qr fm dire.ista 9cessio vel licetia audiendi est papalis.z plati in 9cedendo p bent nudu ministeriu sicut minister in ba- ptizando.s.vt eis deferat.qd pt3 qr si no 9ce derent nihilominus hoc haberent vn papa c concedit z in dicto casu.z extra illu qn p- lati admittunt:dicere aut q qn illi admit- tunt 9cedit mins z qn repugnat maius nec est ronabile nec h3 ex textu:scdo qr vt pt3 in fine textus ibi nisi forsan z c.hanc gram hnt dicti fratres et qn plati vberiore gratia fa- ciut:z 9fres hnt extra casum quo eos no- lunt admittere.Vn secure tenenda est hec opinio:z fm ea practicadu:est qn epi vel eo rum vicarij sunt insoletes z duri in 9ceden do:ex auaricia vel emulatioe vel alia iniu- sta ca supra.absolutio.j.§.iij.in fi.nisi casus reseruatus ab eis eet p 9stone annexa excoi- catio reseruata diocesano vel supiori:quia tunc fratres pdicti nihil psit p dicta cle.re- ligiosi.z.absolutio.j.§.iiij.vn no se intromit tat sine epi licetia qr essent excoicati.Et ide sentit glo.de sentetijs suspesionis z interdi cti.de quo vide...excoicatio.vij.§.xliij.du- bio.so.Silr nec de votis dispesandis aut iu ramentis:aut de incertis restituedis nisi vt infra restitutio vltimo.§.vj.Ad motiuum primu dico illa cle.loqui de reseruatis iure coi no statuto vel 9suetudine:qr sicut hec.s. 9suetudines z statuta 9traria excludunt p cle.dudu3.ita op3 ea excludi p cle.religiosi. ne leges fiant ludibrio.C.de bo.que li.l.fi. §.vbi aut.z iura iuribus sunt 9cordanda. l.vnica.C.de inoffi.do.de elec.cu expediat libro sexto.Ad secundum dico q vtiq3 il- lud potest si ipse talem daret potestate ex se tales promouedo.non autem si eam det superior.quo3 talis potestas sit ordinaria. surgens a dicta cle.vt tenet zen.z laud. Sunt z alia motiua.mo.sed inualida.De potestate autem curatorum vide titulo se- quenti.

¶ Sexto qritur quos audire z absoluere possint dicti fratres:z dico s3 oes doctores 6 q audire z absoluere psit:oes q absolui pos sent ab illo plato cui sunt psitati.tam exem ptos q non exemptos:ta ecclesiasticos q seculares fm cardi.nec 9tradictio curato- rum aut qcisq3 excoicationis snia 9tra hoc quicq3 valet ipso iure per extrauagantem martini.iiij.insertam in rubrica de priui. immo fm aliquos absoluere possunt etia3 religiosos.qui ex statutis suorum ordinu3 absolui nequeunt nisi a suis prelatis:quia hec prouisio est respectu omnium volen- tium confiteri.et de plenitudine potestatis que ab alijs statutis non dependet:s3 glo- sa tenet contrarium dicens quod per hanc concessionem illi non comprehenduntur. quod z pau.tenet.z cardi.dicit verius quia religiosi non habent velle.de elec.si reli- giosus libro sexto.z consequenter non pos sunt dici volentes scilicet nisi quatenus vo lunt prelati.

¶ Septimo queritur cui fiet ista presenta 7 tio siue quis intelligatur hic nomine plato rum:z dico q fm direc.intelligutur epi eo rum loca tenetes de iure vel consuetudine:

vt sunt qui iure vel ꝓsuetudine sedevacante regunt ecclesias: ⁊ sic nomē prelati accipitur stricte sicut ⁊ de offi. ordi. si epis. ⁊ de tempo. ordi. cum nullus lib. vi. large aūt capitur de offi. ordi. cum ab ecclesiarū. Cardi. ꝛo dicit hic nomine platorum intelligi eos qui in loco habēt iurisdictionē epalē vel quasi ita q̄ nulli dyocesano subsint ipsi nec eorum subditi: quod ēt tenet Pau. ⁊ sic quo ad tales non sufficeret licētia dyocesani. Et hec opinio dicit idē q̄ prima ⁊ aliquid addit.

8 ¶ Octauo queritur cui fiet ista ꝓfitatio sive cat sedes vel haberi non possit copia prati ⁊ dicit pau. q̄ vacante sede fiet capitulo. argu. cum olim. de maio. ⁊ obed. ⁊ non habita copia prelati fiet inquit etus vicario in spiritualibus li hꝫ. de tēpo. ordi. cum nullus libro. vi. si vero non habet ⁊ hoc maliciose facit: ꝫ adiri superior qui eius negligētiam ꝫ supplere. ar. ix. q. cūsimus de cō. preben. q: diuersitatē: ⁊ idē si ēt excōicatus vel suspensus: ar. in eodē. c. diuersitatē.

9 ¶ Nono queritur quid si dicti prelati nolint admittere pfitatos: ⁊ dico q̄ ex rōnabili causa possunt reprobare aliquem ex electis. vt ptz in textu: ⁊ hoc infra triduum a die pfitationis fm pstitutionem inter cunctas que quia sublata est. fm Laud. hoc est arbitrarium. Et si loco repulsi alius subrogetur. etiam ille fm glo. ex. c. poterit repelli non aūt sine cā. Si vero prelati absolute nolunt dare licētiam dicto modo petētib⁹ nihil refert. quia eis licētia auctoritate apostolica conceditur: vñ audire possunt pfessiones. ⁊ hoc fm Cardi. expectato congruo tēpore: quod vt videt est. vsq̄ quo viderint eorum in hoc firmam fniam. Si ꝛo prelati non expectata pfitatione pmonentes dicāt non pfitetis aliquos q: non admittem⁹ fm car. audire poterunt sine alia pfitatiōe. Si vero expresse non recusant admittere: ꝫ nō dant licentiam vel negligunt fm glo. locuꝫ hꝫ hic priuilegium post trinam monitionē vel requisitionem. de sup. ne. pla. c. j. ⁊ facit de appel. ab eo. li. vj.

10 ¶ Decimo quid fiat contentio de numero admittendorum vel idoneitate: ⁊ dico q̄ si fiat de numero secundum glo. episcop⁹ reūcere potest si vltra modum solitum pfitent nec hoc exigit populi multitudo: vnde recipiet numerum qui sibi videtur: de reliquis erit recursus ad arbitrium boni viri. i. iudicis qui debet esse medius secundum cardi. Si vero sit de idoneitate ⁊ probabiliter coniecturetur pe malicia prelatorum. q̄ iō f. contendant: quia nolunt admittere: credo quod locum habebit priuilegium saltē in subrogato: quia non refert an verbo vel de facto dicant se nolle dare licentiam: vbi vero prelati bene mouentur. ꝫ cum erore verum est q̄ dicit glo. eos repellere posse et subrogatum.

11 ¶ Undecimo queritur quid si dederint quidem licentiā sed eam deinde reuocauerint ⁊ dico q̄ sine causa hoc facere non possunt fm glo. pau. ꝛen. ⁊ cardi. vnde nihilominus licentiam fratres haberēt: quia esset i fraudem legis: ⁊ idem absolute negaret: ex ēt tamen videtur q̄ hoc possint fm mentes ꝗ dictorum: vtputa si aliquis ex dictis fratribus post licentiam scandalose conuersaretur vel efficeretur surdus aut mente capta ⁊ hmōi. q: text⁹ requirit personas idoneas ⁊ vita probatas.

¶ Rursus de confessore tertio quantuꝫ ad eius qualitatem.

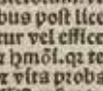

Onfessor tertio q̄lis debeat esse vt plenius innotescat collig̃o q̄ debeat hꝫ tria necessaria. i. potētiā sciam ⁊ prudētiā. cū ꝫ si de hñ esse. i vite sanctitate.

Quātū vero ad potentiam sciēdi est q̄ auditurus pfessiones in primis potestatē contractus sine clauls. debet etiaꝫ habere potestatē iurisdictōis ordinariā vel delegatā et hñ aduertere q̄tuꝫ illa se extēdat. Nam ꝫ archpis. q̄ aliquē absoluit in casu in quo nō pt: q: erat reseruatus. vel q: nullā habebat auctoritatē. sciēter vel ex ignorātia turpis erassa. nō incurrit q̄dē ex hoc aliq̄ censurā ēt si sit religiosus fm zabar. ⁊ zenze. tñ peccat mortaliter fm vicar. in. iij. d. xvij. ⁊ sic absolutū ō ꝓprio errore tenēt auisare si pt. f. pmode: ꝫ ille q̄ ad deū pō hoc ignorat excusetur: q̄ intelligē q̄ sine scādalo notabili pt auisare. Uel petita ac obtenta auctoritate absoluēdi in cāu in quo absoluere nequiuit fm direct. ⁊ aliquos peritos vocato illo caute de q̄buscā pfessis interroget. q̄ si plenius informād ⁊ an deinde aliquos crimina pperrarit et sic eis demo absoluat ꝗ̄ magnū scādalū timeretur. absolutam sentem. si ab vitia pfessiōe adhuc creditur pseuerare in grauel in hoc cāu fm alios cū mittat summo sacerdoti xpo. pertim q̄ multitudo est sic neglecta: vel interest multi at dūtāria loci. Preter hoc ēt si religiosus ille absolueret ab aliqua sua excōicatione suspēsionis vel interdicti eēt excōicatus. hec ex illo. addē q̄ sufficit credulitas probabilis dicte perseuerantie in sta. fm illā

+ Hæc sententia de absolutione sacramentali in absentia tam correcta et damnata est decreto Clementis VIII. q. 11

opinionē cum certa haberi nequeat. etiam de eo qui pfitaliter ꝓfitetur. Aduerte tamē q̄ si talis confessor absoluere potuit ab aliquibus ꝫ non ab oibus. sufficeret reconfiteri illa solum a quibus absoluere nō potuit habēti auctoritatē. Ex hīs elice q̄ tenēt. indagare qui casus sint epales. ⁊ qui papales: alioquin periculose audirer vt in clem. religiosi de priuil. casus aūt epales synodales vel archiepales. sic scire non tenēt fm dir. lib. iij. titu. ij. vbi dr q̄ religiosus ꝓbabiliter ignorare ptest hmōi institutā: quia in facto ꝓsistunt: maxime q: talia pcilia addē tu q̄ tantomagis quāto hodie si religiosi vel alij de hmōi inquirant. etiā ipsi epi plerunq̄ nesciunt de huiusmodi docere. Debēt tamen sollicite confessores inquirere si quid in cena domini vel alio tempore de huiusmodi publicatur.

Scitia

P Quātum ꝛo ad sciētiam notandum est. q̄ in confessore fm. s. tho. in. iiij. dist. xvij. ⁊ in. i. scia ⁊ si non sit maior. tanta ꝫ esse vt sciat distinguere inter pctm ⁊ non peccatū: mortale ⁊ veniale: ⁊ si in aliquo ēt dubitatio sciat considerare vt posset recurrere ad peritiores. hec ille. quam fniam. s. Bo. etiaꝫ ꝫ habere ꝓfessor. q̄ sciat discernere in pctis cōmunibus quod veniale ⁊ quod mortale: ⁊ q̄ sciat semp ad que pctā sua ptās se possit extēdere: nō quia alia pnia pro mortali alia pro veni alī est imponēda: itē quia si esset aliquod genus peti ad quod manū extendere non posset. nisi sīud cognosceret audirer confessiones in periculum sui ⁊ pñtium ibi. vñ hoies hoc cognoscentes tenētur consulere discretos. alioquin vterq̄ graūter peccaret: ⁊ hoc voluit dicere Au. de pe. di. j. quivult. Est ⁊ alia scia quā q̄ ꝫ habēti acquisitū scit discernere inter peritates pctōꝝ: ⁊ hec est de bene esse: in rabidus aūt semp debet eligere viā securiorē dicit q̄ sacerdos non tenēt scire discernere nisi in cōmuni. que sint capitalia. ⁊ que mortalia cōmunia. ⁊ que venialia ex genere q̄ qui nescis peccat inquit mortaliter audiendo confessiones: ⁊ plus peccat qui cum insistit: aut permittit institutum ministrare in potēriis autem quēstionib⁹ ꝫ sacerdos parrochialis esse ita discretus vt talia diffi cilia esse sciat nec pcēdēdum in eis sine superioris consilio vel auctoritate. hec ex illo ⁊ idē de omni confessore. Et per communia intelligit ea que cōmuniter ab omnib⁹ sciū tur esse mortalia. Unde fm istos sufficiēter credo qui attente legit ⁊ intellexit defecerūt: nisi sit aut naturaliter stultus aut presumptuosus. vt non sciat dubitare vel nolit interrogare: q: talis habet dictam cōmunem noticiā. Durandus aūt ordinis minorū rigorosius loquit dicens q̄ confessor scire ꝫ vtrum expressa p penitētem sint pctā vel nō ⁊ vtrum ꝓtractus quos facit liciti vel illiciti: ⁊ quādo restituere tenetur ⁊ quādo non: ⁊ vtrum debeat illum a cōmunione prohibere vel non: quia si iudicat illicitum q̄ est illicitum. vterq̄ in foueam cadit: nisi eum excuset probabilis ignorantia: puta si habet alquem doctorem aurenticum et famosum. cuius opinioni initiatur. Unde si nō sit expertus in casibus. ita quod nec per se scit iudicare. nec dubitare nouit: cum periculo anime sue audit confessiones. hec ille. Sed hoc dictum est verum in eo qui voluntarie audit maxime si ingerat se ad hoc. vt dicit archie. ⁊ patet ex verbis. d. durandi qui premittit ante predicta. quod cōfessor quotiēs se ingerit ad confessiones. totiens se offert ad rñdendum de qnolibet. et interdum de casibus inopinatis ⁊ aliis inauditis. ⁊ valde perplexis: deinde concludit. debet ergo confessor scire. ⁊c. dictum vero. s. Tho. Bona. et Albe. quod in sententia vnum est. intelligitur in audiente ex obedientia. et coacte. in quo sufficit scientia minor fm Per. de palu. Ex hīs autem omnibus elicio duas regulas. Prima quantum ad exponendum. Si ꝛo qui ex obedientia exponitur certus sit probabili certitudine se esse idoneuꝫ secure audit: si vero scit se non esse idoneū. peccat audiendo maxime si videt exponentem moueri passione amoris vel cupiditatis. et huiusmodi. vnde secūdum archiepiscopum non excusatur a peccato. si in eo sit tanta ignorantia. quod nescit etiam quod dicit sanctus Thomas et Alber. si vero dubitat etiam secure audit: quia regulariter secundum sanctum Thomam in quol. subditus expedire tenetur in dubijs. Secundo quantum ad exponentem. Si videt exponendum tantam habere grammaticam vt lecta intelligat. ⁊ vidisse defecerunt aut similem librum. et non esse sic stolidū quin dubitet vbi est dubitandum. nec temerarius vel presumptuosum in suo iudicio. secure exponit: vt patet ex dictis.

1. regula

2. regula.

P Quantum vero ad prudentiam sciēdum est q̄ sante potestate et scientia. si esset imprudens adhuc posset in multis casibus precipitare peccatorem: in quibus quid ei

Prudētia

Universidad de Deusto
Biblioteca

agēdum sit patebit infra.H.r.P Quantū ho
ad sanctitatē vite.sciēdum est q̄ existens in
mortali audiēdo confessiones mortalē pec
cat:quia fm.s.Tho.z Albe.omnis existēs
in morta.i.existēdo se ministrum ecclesie
in aliquo actu mortaliter peccat z totiens
quotiēs huiusmodi actū facit:non tñ semp
requirit confessio nisi in eucharistia ꝗ suffi
cit cōtritio.An aūt possit quis confiteri ta
li existēti in mortali.s. Tho.dicit q̄ ꝗ subdi
tus teneat recipe sacramēta a ministro
ecclesie.et existēte i mortali quouisq̄ ab ec
clesia tollerat:quia adhuc ei obligat:tamē
excepto casu necessitatis.non tenet rurū hu
iusmodi inducere ad executionē alicui spe
cialis ad suum ordinē.durante ꝛscia q̄ fit
in mortali:quam tñ pōt deponere:qz in in
stanti ex diuina gra se pōt emēdare.Hoc tñ
modificatum ē p constitutionē ꝛstantiēsem
quam habes intra excōmunicatio:v.H.iij.
Hic tamē no.q̄ casum necessitatis appel
lat.s. Tho.cum in quo alius sacerdos ha
beri non pōt z confessio imminet non solū ne
cessario vt vt velle supplemētum sed ēt de
bene esse ,p cōmunione vel spāli deuotiōe:
quia si non peccat mulier vadēo p viaꝫ suā
ad ecclesiaꝫ cā deuotionis obsiciēdo se oc
ulis hominū quos inde credit sumpturos oc
casionē mali.pari rōne hic.Et licet talē in
ducere tali casu.ꝗ hoc neget supplemētum
qz hoc sonant ꝓba.s. Tho.z hoc nō ē indu
cere illū ad malū faciēdum sed ad bonuꝫ.z
de simili vide infra vsura prio.

1.9. ¶ Primo ho queritur circa pdicta a dbus
possit absoluere confessor:z dico,q̄ de fratri
bus pdicatoribus z minoribus dictum est
titu.p.loze.H.v.de curatis aūt dico q̄ Joā.
de ligna.post Bull.in spec.sic dicit. Nō ob
stāte q̄ doctores ponant multos casus epi
scopis reseruatis.curati absolueē possunt
ab oibus occultis.que in iure non sunt ēpis
reseruata:z que nō sunt ipsis sacerdotibus
directe vel p ꝛsequētiā aliquā iterdicta. Li
cet ergo ēpi possint reseruare certos casus
qui de iure competūt inferioribꝰ.non tamē
hoc possent simplēr.nisi in duobus casibꝰ fm
Bull.f.directe.vt cum aliqui fuerint legiti
me in crimine deprehēsi.q̄ merito fuerint
tali prāte priuati:scō indirecte p aliquam
pñam:vt cuꝫ aliquis casus euenerit in quo
ad vtilitatē communē expediat quod taleꝫ
casum retineat:z aliter nor.xxv.q.ij.de ec
clesiasticis.' Non autē expedit vtilitati cō
muni reseruare tot casus sed hoc est pone
re laqueum in viā salutis.hec ex illis.Sed
intelligo q̄ hoc episcopi nō possunt extra il

los duos casus sine petō:quia.ſcꝫ hoc non
possunt sine petō nisi ex aliqua rōnabili cau
sa que vt semp ad aliquam illaꝫ duaꝫ re
ducit:absolute tamē hoc possunt sicut p cō
stitutiones synodales ista z simplici ho.z
absolutio contra talē prohibitionem facta
non teneret. Summa tñ aug.in titu.casus
ēpo reseruari ad finē dicit q̄ ꝗ episcopus p
cōmuni vtilitate reseruasset aliquē casum,
si sacerdos videret in aliquo particulari nō
expedire salutī eius ꝗ obesset si remitteret.
pōt absoluere.iuxta not.p Panor.in.c.bite
tio de ꝛsan.z affi.z in.c.at si clerici.de iu
di.quod verum esse limita ꝛtra mētem eius
eo casu quo iste ad suplozem rem iterum po
test.vel quotiēs ꝓbabiliter ꝓsumitur de fa
ll casu suplozē non cogitasse:alias autē il
lud dictum est falsuꝫ:qz talis sacerdos quo
ad hoc hꝫ claues ligatas nec se pōt impedi
re nec tꝫ absolutio.probat in.c.si ēpo.d pe
re.in.vj.vbi dicit q̄ in hoc nullam habet
ptātem:z in cle.duduꝫ ꝓsi.p huiusmodi cā
ibi no.de sepul.z in.c.pastoralis.de offi.ordi
di.nisi sit in articulo mortis.de sen.excom.
quod de his.z.c.ꝗuis. Nec pōt eo casu sa
cerdos iudicare vtrū expediat remissio nec
ne.di.xxi.inferior.de malo.z obed.cum infe
rior.de ap.vt nostrū.Et si dicat q̄ suplozē
seruat ad bonuꝫ z hic remissio cedit ad ma
lum:dico q̄ inferior hoc iudicare non debet
sed remittere ouē ad principalē pastorem.
Panor. aūt loquit vbi suplo: agit in remo
tis z piculū est in mora.vel vbi euenit iopi
natus casus de quo ꝓsimiliter credit q̄ il
legislator aduertisset.cōcessisset nec cōsul
potest.Idē etiam ꝗ dicta sum.q̄ episco
pus non pōt sibi reseruat casus quo ad ca
ratos nisi ex cā legitima. Liꝫ alius possit re
seruare,p voto exceptis pdicatoribus z mi
noribus : sed dic q̄ cum petō pōt sibi refer
uare ad libitum z ꝗ reseruatio:sed sine pe
cato reseruare non pōt nisi ex causa rōnabi
li:vt supra dictum est.Qd aūt dictū ē de cu
ratis ,pter eandē rōnem intelligēdum est
de religiosis alijs a predictis.

¶ Secundo queritur quomodo intelligen
da sit auctoritas quaꝫ episcopus vel alius
superior concedit.z dicit Joā.and.de offi.
vica.super.c.tua nobis.quod si episcopus cō
dit vicarium generalem.z in mandato cō
prestit aliquod de illis que requirunt ꝓlā
mandatum.secuta generali clausula:z om
nia alia que nos possumus.etiam si man
datum exigant ꝓlā fm Hosti.satis videt
quod talis etiam ꝓlā possit ad instar pe
curatoris:secus si quid de ꝓlib' nō fuisset

expressum.hec ibi.quod archie.limitat ve
rum de virtute verborum z in foro cōten
rioso:in ꝛscientia autem in generali conces
sione intelligerentur specialia.nullo eoruꝫ
expresso.si constaret q̄ conferens auctorita
tem hoc intēdebat.xxij.q.v.humane.tu ve
ro etiam limita nisi ꝓsalia essent maiora ex
pressis.de mente Panor.in.c.sedes.de re
script. Notandum est etiā q̄ fm aliquos si
cut sum.ang.videt imponere mo.etiam ex
pressis aliquibus casibus reseruatis nō cō
cedit ur casus qui est adeo grauis.quod ve
rissimiliter in tali generalitate non venit:si
cut de violēta percussione clerici tenet mo.
melius:Quis dici possit q̄ tunc etiaꝫ iste ca
sus venit in specie sua.sed nō in numero vbi
sus venit in specie sua.sed nō in numero vbi
tulisset excessus.q̄ si episcopus hoc sci
tulisset non concessisset.sicut si fuit minutatiꝫ
truncatus.vel aliquid tale.Et idem inquit
archie.dici potest de auctoritate confessori
bus ab ēpo data:quia dicēdo do vobis au
ctoritatem meam in confessionibus.non in
telligitur per hoc suos casus concessisse et
fm glo.Ray.etiam si ꝓlēs casus exprime
ret in generali dicendo.vt possitis absolue
re in omnibus casibus in quibus nos pos
sumus adhuc non ēst tutum extendere.ma
num ad reseruata nisi ꝓstaret aliter de ei
z omnes alios meos casus.intelligitur de
disse totum fm archie.Dicēdo autem alī
cui:do tibi licēt iam eligendi confessorē ido
neum.non concedit eo ipso absolutionem a
casibus reseruatis.nisi hoc exprimatur vel
conster euidenter per aliqua signa.de peni
ten.z remi.si episcopus libro.vj.Et nota q̄
secundum dictam glos.nonlicet dispensare
in votis aut iurament:is sine specialī man
dato nec absoluere ab excommunicationi
bus factis a sacerdotibus pro furtis z dā
nis quorum ignorātur auctores:cum secū
z mai'dominus a sententijs latis in forma
iudicij pro consuetudinaria aut re iudicata vel
officia ꝓtēcumq̄ episcopus committat vi
cas suas in generali quo ad forum priale:
ꝗ excommunicationē reseruata vel cens
ra:etiam si casus reseruati aliqui eēnt enu
merati.quia ista non veniūt proprie subdno
peccata:z sunt quid ad absolutionem
peccato malus:in tali autem commissione
non veniūt maiora expressis:vnde ecclesia
distincte exprimit peccata z censuras:z re
laxationes iuramentorum z huiusmodi.S.

Summa

casus.in prin.

¶ Tertio vtrum officialis episcopi habeat 3
in presentijs auctoritatem casuum episco
palium:z dicit ho.q̄ non nisi exēsse pateat
quod hoc voluerit episcopus:z si habet et
non est sacerdos debet alteri delegare.de,p
cura.petio.z secundum paul.in cle.prima.
de priuile habet iste officialis iurisdictionē
solum in foro contentioso:nec de spiritualī
bus se debet intromittere . vt in.c.licet. de
offi.vi.libro sexto nisi vt dictum est.aliō ex
gratia habuerit ab episcopo.Secus est au
tem de vicario generali episcopi in spiritua
libus experientia teste.de quo infra vicari'
Quando autem episcopus ad remoram se
transfert regionem:z alium episcopū vica
rium generalem reliquit:talis vicarius ꝗ
ho.potest omnia sicut ille qui ꝓm fuisset
si posset esset presens.

¶ Quarto vtruꝫ sacerdos absoluere possit 4
eum quem non ipse sed alius audiuit:z dī
cit ꝓbā.q̄ non:qz sacramentum pnie diuī
di non pt.sicut nec alia.xxiij.di.quoūdā
imo si vnius parrochie sint duo curati ito
lidē.a.z.b.z.b.audiat q̄ ,pposito vel a cāu
ꝓfessione factā ipsi.a.si a.moriat aū absō
lutionē.b.absoluere non pt ab his q̄ audi
uit:qz in sacramento pnie necessaria est ab
solutio ex parte ꝓfitentis:z absoluentis:vñ
cum is q̄ vni confitetur non intendat ꝓfite
ri alteri.nō subijcit se clauibus eius nec eū
potest aut absoluere aut ligare.

¶ Quinto queritur vtrum sacerdos illā pos 5
sit absoluere cum qua peccauit:z dicit ꝓbā.
q̄ eā remittere ꝗ ad alium sacerdotē . ne
tollat erubescētia.que paro est marie satis
factionis:z sic notauit hugo.xxx.q.j.super
c.ois circa ꝓbyterū grecum z vxorem eius
vt ibi hꝫ in glo.z idē est de oi peccato in quo
sacerdos fuit ꝓsentiens vel cooperator. Si
tñ in his casibus absoluat valebit absolu
tio.Concordat.s.tho.in quarto.Nec est ꝗ
iudicat ꝓbā.q̄ ēpo dispensare non potest in si
monia cum eo commissa:qz dispensatio est
dignitatis absolutio necessitatis:vñ nō eq
facile q̄s amittit ptātem absoluendi.sicut
dispensandi.S.confessio.i.H.xvi.

¶ Sexto vtrū liceat sacerdos quemlibet a 6
quolibet i mortis ar:possit absoluere in ab
sentia ,prij sacerdotis:z dico q̄ sic ab oib'
peccatis z sententijs.ar.de pe.d.j.quē peni
tet:z de sen.ex.non dubiū:q̄ supplerū limi
tat nisi sacerdos sit ꝓhēsus.ꝗ male vt.S.cō
fessor.i.H.vlt. Sꝫ z si q̄s sit in mortis ar.ex
cōmunicatione iusticie publice adiudicatus.au
diēdus est si pniam petat z absoluēdus.et

Siluc. r iij

Universidad de Deusto
Biblioteca

officiales ecclesiastica censura cogēdi sunt vt hoc pmittant. de peni. ⁊ re. cum scōm in cle. Et si quis excōicatus decedit cuz signis pnie manifestis. p quem non steterit quo minus reconciliaretur. is post mortem absoluetur: sic tamen vt eius absolutio ab apostolica sede queratur. si dum viueret ab ea fuerat absolucēdus ꝓm aliquos. vide. ℣. absolutio primo. §. v.

7 ¶ Septimo querit vtꝫ sacerdos possit illi absoluere qui non vult ab aliquo desistere quod ipse sacerdos credit esse mortale: ⁊ dicit Gof. in. ix. quolibet q̄ si confessor certus est illud esse mortale. quia. s. nulla ē de hoc inter doctores diuersitas: nullo modo eum dzz absoluere: si vero nō est certus. quia dubium est inter doctores. ⁊ diuersa opio: tūc si est eius ordinarius eum absoluere tenet: ⁊ si ipse confessor non pōt sibi formare conscētiam quin sit pctū in diuersitate doctorum: tunc nihilominus dicat ei sciēciā suā informans eum vt cōsulat peritos ⁊ disponat facere quod tenet. ⁊ eum absoluat: ⁊ si pur penitens nollet agnoscere tale ḋd peccatū: nihilominus absoluat eum: quia hoc pcedit ex rōne non ex proterua: ⁊ ordinariꝰ sequi dz cōmune iudiciuz ecclesie ⁊ nō suū. Si vero non est ordinarius sequi dz. ppriuz iudicium: vñ si credit mortale ⁊ cōsciētiam deponere non pōt. nullo modo pōt eum absoluere sine pctō. Archiep. tamē vt sentire indistincte. q̄ cōtra cōsciētiaz absoluere nō dz sive sit ordinarius sive non: ⁊ primuz videtur veriuz: nisi pscientia ordinarij dictaret sibi q̄ ipse mortaliter peccaret. sic absoluēdo: quo casu procedit dictum Archiepi. alias vero Gof. q̄ ex quo ille credit opinionem quam sequitur esse veram innixus auctoritati. pbabili non videtur peccare mortaliter ⁊ sic debet absolui.

8 ¶ Octauo q̄ritur vtrū pfessor absoluere possit a pctō excōicatum quē absoluere nō pōt ab excōicatione: ⁊ dico de hoc esse duas opiniones vt refert r. anglicus in suo quolib. ℣ Prima dicit q̄ hoc fieri pōt si non stat per penitētē quin absoluatur ab excōicatione sta q̄ non est in mora petende absolutiōis: nec timetur q̄ negligentior fiat ad eam petendā: ⁊. hanc primo tenuerunt. §§. rodē. ⁊ mo. ⁊ secuta est sum. ang. ⁊ supplementum quoꝫ motiua soluerent hic si essent alicui momenti. ℣ Secḋa vero tenet ꝛrarium: dicens q̄ sive sit quis excōicatus iuste sive iniuste: dūtñ excōicatio teneat: sive stet p euz q̄ non est ab excōicatione absolut° sive nō q̄ absolui non pōt a sacerdote vel ab hoie a peccatis excōicatione manente ēt si esset minor. vt in. c. si celebrat. de cle. excō. mi. §. Ergo absoluatur si vere penitet iudicio deli. Nam consuetudo q̄ est optima legū interpres sic obseruat. Et hanc opinionē tenuit ricar. cuius sunt hdicta verba lz sum. ang. conetur ascribere illi oppositū: hanc etiam tenet. s. tho. pet. de pal. sum. contes. vgo de castro nouo. Io. de notono. Jaco de laude. ⁊ oēs theologi de hac materia pteritis. in. iiij. ⁊ oēs canoniste cōiter ⁊ sum. ro. ⁊ cōiter oēs summiste pter rodē. ⁊ mo. Pro hac est rō insolubilis: q̄ vt pz ex diffinitione excōicationis. ois excōicatus ēt minor est p̄ uatus participatione sacramentoꝝ passiua. Nec valet solutio sum. ange. dicentis q̄ est priuatus cōpletiue non initiative: primo q̄ hec glo. est voluntaria ⁊ pfumptuosa cū in materia tam periculosa detur hec glo. sine fundamento alicuius canonis. secūdo distinctionem excōmunicatiōis: vñ pari modo et facilitate possem ego dicere q̄ indeis non baptizatus potest pfiteri ⁊ absolui: q̄ baptismus est ianua sacramentorum pletiue sz non initiative: secundo quia est contradictio q̄ quis nō pticipet sacēm pnie pletie ⁊ q̄ absoluatur a peccatis. q̄ illud facēm in tali absolutione ita completur q̄ nulla pars eius deficit vt patet p dicta theologorum in quarto nec absolutio ab excōicatione superuenīēs sive maiori sive minori est sacramētum aut pars eius. sz pticet ad sacramētum pētiosum. ⁊ fieri pōt per non sacerdotē. nisi quatenus hz annexam absolutionem a peccato. tertio q̄ excōicatio maior plus elongat a participatiōe sacramētorum q̄ a iure bñficiorum: quia ab illa directe eximit mediate excludit. ⁊ hoc est de eius essentia sta q̄ contradictio est. aliquē ēē excōmunicatum ⁊ participare sacramētis: q̄ esset intus ⁊ extra. Sz a iure bñficiorum ita elōgat q̄ ea stante nō est quis capax illius loris initiative. quia tali ēt si eligat nullū pcēs initiative. quia tali ēt si eligat nullū pcēs nituo ius acquirit ēt si excōicatīdem ignorer. vt in. c. apostolice. ℣ cle. exco. mi. in gl. ⁊ in. c. si celebrat e. ti. Ergo multo minus est initiative capax pticipatiōis sacramētorum. Pro hac ēt est textus canonis. in. d. c. si celebrat. cum gl. p hac ēt ꝓm ricar. est ꝓsuetudo optima legum interpres.

¶ Nono. q̄ritur vtrū pfessor teneat scire si ꝓ oibus q̄ sibi dicuntur in pfessiōe an sint mortalia nec ne: ⁊ ꝛra hoc multa rigorose scribit henri. in quolibet: vt recitat archie. rettia pte. rit. xvij. c. iiij. q̄ non. pbat: sed tu dic q̄ tenetur iuxta ea q̄ dicta sunt. ℣. in primo

explo. ⁊ nō plus: nec teneꝫ semp audito quo libet peccato iudicare vtruz sit mortale. q̄ vix reperiretꝫ in toto mundo vnus confessor idoneus: sed sufficit si iudicet de his q̄ scire tenetur. de alijs autez difficilibus. potest suspendere iudicium. modo opportunum remedium apponat ne iterentur si vnbitat ea esse mortalia.

10 ¶ Decimo querit quid faciet si occurrat ei dub iuo casus: ⁊ distinguo: q̄ casus est duplicitēr dubius. primo ipsi confessori qui. pcēdo in se ⁊ non pfessori vt q̄ ipse probabiliter quidē tz determinare vnam partē. tamē penitens vel alius dubitat. ppter rationes vel opiones doctorum cōtrarias. sicut de emptione iurium in monte Floretie vel in Venetiis in pstitis aut locis Janue: ⁊ de decimis solūcēdis vbi non exigunur a paro tiodare si ecclesia peteret. quod Jnno. dicit mortale. ⁊ btūs Tho. Io. an. ⁊ Archid. nesciant. In pto casu dico optimum esse in cōfessore scire dubitare de ignoratis: q̄ cautius incedit. Unde nisi legerit casus decisionem. vel habeat rōnes euidētes. semp dubitare ⁊ peritos consulere. aut ipsemet rē noueritor videre dz si tēpus hoc patit dicendo peccatori se velle rem melius cribare: aliquin si tēpus nō patitur: absoluat penitentem quātum sus se extendit auctoritas imponēs ei vt super re dubia consulat talem vel talem peritum. vel peritos in genere et parcat eis: sicut medicus imperitus egruz ad peritiorē remittere dz: arg. c. qui vult de pe. dist. vi. q̄ si nq̄z hoc pōt exigat a penitētē q̄ sit paratus facere omne quod teneꝫ. ⁊ consulat ei qd tutius est. ⁊ querat quantuz potest scire veritatem. ⁊ in dubio non deneget absolutionem ⁊ hoc sufficit: quia si iste est paratus ita facere est contritus. ⁊ nihil hz absolutioni repugnans. In scḋo vero casu nec denegāda: sed tutior via cōsulēda ⁊ terror incutiēdus ex periculo: quod tunc videt verum: quando penitēs ex probabili rōne adheret opinioni alicuius doctoris nō probabilis: quo casu pfessor relinquat omne suum cōsciētiam eius si nolit acquiescēt. Quāquare huic magis q̄ illi opinioni heret pfessor remanet in dubio: ppter qd si dubium sit in aliquo a quo abstinēdum sit. vtrū sit peccatum vel non omnino abstinēdum est. et eligenda pars tutior: ne discrimini se opponat. Si vero dubium non sit principaliter super peccato: sed vtrum quis teneat ad aliquid faciendum. vel dandum. vel penam subeūdam. semper eligatur opinio benignior. ff. de eo quod cer. loc. l. q̄ si ephesi: vnde vt dicitur in. c. fi. de transac. in his super quibus sus non inuenitur expressum. p cedas equitate seruata semp in humaniorem partem declinando ꝓm q̄ pionas causas. loca. et tempora. videris postulare. hec sbi: quod et Bar. tener in. l. omnes populi. ff. de iustitia et iur. et in dubio regulr danda est sententia pro reo. nisi in causis matrimonij. doris. seu libertatis. vel testamenti. vt in. c. fina. de regu. iur. ⁊ in. c. cum sunt. et in. c. odia. eo. titu. lib. vj. et. ff. de legibus. l. benignius. nisi forte eēt aliquid faciēdum. quod facilter posset expediri vt cum quis absoluitur ad cautelam.

11 ¶ Undecimo querit pro qua culpa teneat confessor ex ignorantia in cōfessione delinquēs: et dico eum qui se igerit teneri de omni exacta diligēcia. arg. ff. de po. l. j. §. sepe: vbi dicitur q̄ qui oblulit se deposito teneꝫ etiam de leuissima culpa. vbi alias non teneretur nisi de dolo et lata culpa qui autez se nō ingerit sed requisitus aut cumpulsus exercet ex charitate fraterna. videt non teneri nisi inquātum scit vel potest commode scire cum impossibilium nō sit obligatio de re. li. vj. vt de dolo et lata culpa: itē quia hic agit ad meram vtilitatē alterius. sicut

12 ⁊ de deposito dicet.

¶ Duodecimo qua prudētia debeat vti cōfessor vbi penitētem videt nolle subire penitētiā: aut nō expleturū eā vel aliud qd̄ pro missit: et dicit mo. q̄ talē dz imponere quaz velit sponte et sine murmure ferre: et non aliā. ppter periculū: et concedat posse redimi imposita ieiunia: et remissiones platoꝝ illi prodesse: nec dz exigere iuramētum aut promissionē de abstinēdo in posterū ab aliquo pctō. vel faciēdo aliquo iniūcto. nisi in casibus expressis a iure: de quo infra cōfessor. iiij. §. vij. sed absoluat eum sine cōditione simpliciter: pteēdando tamē. q̄ si non restituat vel faciat debitum sunm. fructū confessionis eua cuabit. quātus sibi videatur q̄ facturus non sit illud ad quod teneꝫ. Cautius tamē esset quādo facultas adest. inducere eum primo ad satisfactionē: quod tñ si cōmode nō pōt. sufficit si satisfacere disponat ꝗ primum poterit. Nunq̄ tñ petōrem a se desperatū abire pmittat. Et hīs cōcordat Jnno. in. c. omnis. de pe. et remi. et §§. ⁊ Sco. q̄ si penitēs confitēt ḋdē. sed a pctō abstinere nō vult nec aliquid facere ad qd̄ ex necessitate teneꝫ: nullo modo absolueꝫ

Universidad de Deusto
Biblioteca

dus est:q. vterq; ꝓm vlcar. peccaret mortaliter illi tamē aliqd bonū opus iniungēdū est cū exhortatiōe ad bona pagenda. qt eū dñs citi⁹ illuminabit. ⁊ ei valebūt ad multa iuxta notata p doctores. in. c. q̄ ḋdaz. de pe. ⁊ re infra cōfessor. iiij. §. ij. in fi.

13 ¶ Decimotertio. q̄rit qd faciet curatus si hz subditos surdos mutos furiosos ⁊ huiusmodi: ⁊ dicit ray. q̄ eos ad pniam iudicere vz vt possibile est. signis nutibus rationibus suis ⁊ populi: vt ei nō iputet cū nihil de ꝓtingētibus omiserit: facit de cō. di. iiij. solet q̄ri: ⁊. xl. di. ephesis. Si tñ ex suane sligētia processit iste casus. hz faciat posse suū nō excusat ꝓm sum. cō. s. q̄n imputetur ei preterita culpa. ⁊ ipsa agrauetur ex pñti casu. tñ nō peccabit in posterꝝ. Et si ista cōtingāt postq̄ eger sacerdotē petiuerat. puta qt loquelaz pdit aut furiosus efficit: ad nutum penitētis vel ad testimonium eorū q̄ audierunt illū pniam vel pbyterum petere. dz ei ḋcḋ pōt humanitatis ipēdere. absoluēdo. s. generaliter ⁊ eucharistiā pbē do si id sine periculo potest: vt infra eucharistia. iij. §. v. Et in hoc sufficit vnus testis cum nulli fiat preiudicium.

14 ¶ Decimoquarto. q̄rit an facere debeat interrogatiōes vbi videt peccatorē ex ipsiudētia ꝓfitendo deficere: ⁊ dico ꝓm v̄ v̄. q̄ si scit vel pbabiliter credit eū aliqua peccata admisisse. illa dz ad memoriā reducere: qt timere pōt ne sup hoc habeat ignorātiā crassam. vel debitā diligētiā nō adhibuerit. s. ad recolēdum. Sed ⁊ de aliis sumāde sunt interrogatiōes ꝓm ray. ⁊ archie. et alios. ⁊ est text. de pe. dist. vj. c. i. non quidē in omnibus ne molestetur. sed in his q̄ confessor nō plene intellexit. aut pfitens nō plene dicit puta qt nō dicit circūstantias: aut etiaz in his q̄ nec dicit nec dicere nouit. Et hoc primo ē exēplicationibus in genere an aliquā habeat maiorem. a qua ⁊ laudabiliter aſ oia absoluetur si potest: secō de decem ꝑceptis. s. vnū cole deū ⁊c. ⁊ tertio de septē vitijs capitalibus. comprehēsis hac dictione. saligia. ⁊ circunstantijs eorum. ⁊ de articulis fidei ⁊ ecclesie sacramentis. et operibus pietatis. ⁊ abusu sensuū ⁊ hmōi. Immo aliq̄ñ ad hoc tenetur. sub peccato mortali. ⁊ non faciendo mortaliter peccat qd̄ sum. angel. dicit verum primo quando sine rationabili cā scienter omittit facere interrogationes necessitas pro validitate confessionis credens probabiliter q̄ penitens. ex obliuione vel ignorantia vel negligentia omittit. ar. c. sit rector. dist. xl. secus vbi credit q̄ alis peccator scit ⁊ aduertit. qt credere potest q̄ hmōi non ꝓmittit vel de his altas est ꝓfessus. secō si hmōi omittit ex negligentia tenet: quia ex precepto charitatis tenet facere peccatori q̄ sibi velit rationabiliter fieri penitētia ad necessitatē salutis. aliter agit ꝓtra ꝑceptum illud diliges primū tuū sicut te ipsum: sed sum. ro. dicit q̄ si sacerdos non se ingessit nō tenet plusq̄ depositarius. i. de dolo ⁊ lata culpa: quasi dicat q̄ predicta sunt vera de eo qui se ingessit: mihi ãt vt q̄ primum sit verum qñ quis de facili ⁊ sine magno tedio posset occurrere necessitati proximi: ⁊ non aliter: qt confitens ex quo facta diligentia debita nō aduertit de illa circunstātia excusat: ⁊ sic non est in extrema necessitate vt necessarium sit facere illi spiritualem elemosinam ꝓfitendo: ⁊ sit r secundum multo minus est verū nisi in dicta limitatione: nec illi sicut importat equalitatem sed similitudinē. vt. s. primus diligat eodē fine nobilitē. Et dato q̄ sit verꝝ hoc secm non est verū simplr: sed solū si negligentia sit magna. i. lata que dolo equiparatur: secus si sit leuissima aut ēt leuis. ⁊ ꝓfessor non se ingessit §. §. xj. vide ēt infra culpa. ⁊ infra negligentia. Et si ēt veniale eadem ratione si omittitur ex inaduertentia vel obliuione: vel etiā nullū peccasti. Hec obstat illud ꝑceptū di. ligēs: q̄ si rōnabiliter desidero mihi nō extreme sitientibari potū. nō ꝓpter ⁊ est mihi mortale si non tribuo eandem necessitatem patiēti: tñ nō tenemur sub ꝑcepto oia facere que nobis voluntas rōnabiliter fieri: nec il licet ꝓm doctores dicit equalitatem. sed similitudinem: que in hoc attēditur. vt proximum ad eēdem finem diligamus. vt dictum est.

¶ Decimoquinto. q̄rit q̄liter fieri debeant interrogationes: ⁊ dicit. s. tho. iiij. di. xix. et in. l. sic. Sacerdos debet perscrutari ꝓscion etiam peccatoris in ꝓfessōe quasi medicinus: ⁊ index cām: qt frequēter q̄ penitēs taceret p ꝓfusione interrogatus retelan: hz tamē in interrogationibus faciendis. nia sunt attendenda. P Primo vt q̄libet peccator interroget de peccatis q̄ solent fieri in hominibus illius ꝓditionis. abundare nō eēm opz q̄ a milite q̄rat de peccato clericorū aut religiosorꝝ aut ecōuerso. P Secō vt nō fiat explicita interrogatio ē peccatis nisi ē illis q̄ ob⁹ manifesta sunt ē aliqō ſr alia nētionibus. ita dz a longinquo fieri interrogatio vt si ꝓmisit dicat si nō ꝓmisit non adiscat. P Tertio vt de pecatis ſcipue carnalibus non descēdat nimis ad particulares circūstantias: qt hmōi delectabilia ſtoma glo. in ſpāli ꝓsideratur tanto magis ꝓcupiscentiam nata sunt movere. vt dz in. iij. eth. ⁊ ideo pōt contingere vt ꝓfessor talia q̄rens ⁊ sibi ⁊ confitenti noceat. hec ille. Sic ergo sunt faciende ne pcōr irrideat interrogātē imprudenter puta mililem de horis: et ne discat peccare ⁊ ne ipe vel ꝓfessor pnocetur ad malum quibus adde ne ēt p plateas recitentur interrogationes de turpibus fctē imprudenter. Adde etiam q̄ sicut confiten ti non hz explicare pſonam cum qua peccauit nisi eo modo quo supra. ꝓfessio. iij. §. xvj. dictum est. ita nec sacerdoti interrogare.

¶ Rursus de confessore quarto quātum ad actum eius. i. impositionez penitentie ⁊ absolutionem.

Confessor. iiij. audita ꝓfessione ⁊ oibus examinatis duo facere dz. primo. s. iniūgere pniaz: q̄ hz ꝓm glo. in. c. sunt plures de pe. di. iij. p quolibet mortali regulariter dz esse septēnis. tamen fm doct. cōiter in. c. deus qui. de pe. ⁊ re. hodie est arbitrarie p. d. c. deus qui. ⁊ p. c. mēsuram. de pe. di. i. ⁊ secō absoluere iuxta formam datā. §. abſolutio. Et ita iste ordo seruandus est ꝓm glo. Io and. in cle. dudū. de sepul. vbi iniūctio pnie absolutioni ꝓmittitur. vt primo audiat ꝓfessio. secūdo imponat pnia tertio sequatur absolutio: vt sic absolutionem pcedat ꝑtritio cordis: ꝓfessio oris: satisfactio operis: faltez in ꝓposito. hec ibi. Si quis tñ potest absolutionem antecēdere tat ad extraneos actus imponere pniam. videtur excusari ⁊ nō obesset: qt q̄ſ sit in cō. Et hoc rō est qt absolutio est formale ⁊ cū hz plusq̄ inducat dzp ari materia. i. ḋcḋ pniam quam deberet acceptare pcōr tāq̄ salutarem forte recusaret.

1. q. ¶ Primo vero q̄rit vtrū bona opa satisfactoria q̄ penitens agit sint efficacia cōtra peccata diluenda si ea faciat ex iniūctione confessoris dicentis ḋcquid boni feceris ei ibi in remissionem peccatorꝝ: ⁊ dico qd̄ P p. imum. peccator debitor est satisfactionis ex peccato cōmisso ⁊ sacerdotis iniunctione: vnde si imponatur minor q̄ſ culpa requirit aut hic aut in purgatorio residuum tenetur facere qd̄ iniūctū est si facultas adest: quod intellige si sacerdos hoc vltimate vult iniūgere ⁊ aliū sacerdotē pcōr adire non pōt: ⁊ res iniūcta non est excessiue indiscreta. P Secm. Opus iniūctum a sacerdote vz ex natura operis ⁊ claui virtute: ita q̄ ex his plus vz ad expiandū peccata q̄ſ si faceret idem ex ꝓprio arbitrio. P Tertium Satisfactio vz ad expiationem preterite culpe ⁊ cautelam future. P Quartum. Sacerdos pōt satisfactionem iniungere arbitrio ꝓprio ⁊ alieno consilium. ⁊ ita etiam arbitrio penitentis vt discendo: facias hoc si potes ⁊ si non potes facias illud. Et simile ḋcḋ est ḋcḋ est cū dicit ḋcḋ boni feceris ⁊c. ⁊ sic qui penitens facit accipiunt vim maiorem ad expiationem preterite culpe: ex illa gra si iniunctione licet non ad remedium contra culpam futuram. In eo autem quod dicitur quicquid boni feceris. includit etiam quicquid mali patienter tolleraueris. quia pati malum est facere bonum: cuz ibi sit bona operatio voluntatis acceptantis malū patienter.

¶ Secundo q̄rit q̄ pnia. sit ꝑ petis singulis iniūgenda: ⁊ dico q̄ p quolibet mortali regulariter esset iniūgenda septennis. xxij. q. i. ḋdicandū in. xxxiij. q. ij. hoc ipm. iuncta glo. ⁊ hec magis vel minus aspera ꝓm qualitatem criminū ⁊ circūstantiaz ⁊ compunctionū ꝓm hiero. ita q̄ ꝓm panor. in. c. accepisti. de spon. duo. dz penitens semel blo vel ter in hebdomada ieiunare ꝓm discretionē sacerdotis cuius arbitrio moderanda est. xxvj. q. vj. per totuz. hodie tamen oēs penitentie sunt arbitrarie ꝓtum a d intensionē ⁊ extensionem sine durationem considerata qualitate pſonarum ⁊ rerum. de pe. di. i. mensuram. ⁊ in. c. deus qui. extra eo. ⁊ xxvj. q. vij. in. c. tempora. ⁊ p totum. ⁊ hoc hz ray. Guil. ⁊ Specu. ⁊ omnes doctores ac summiste ⁊ consuetudo ecclesie generalis. Nec obstat q̄ in. c. falsas. de pe. di. i. pie false dicuntur que non imponuntur secundum auctoritatem sanctorum patrum qui. s. vltra dictam septēnez ponunt altas maiores vl minores in diuersis capitulis decretorꝝ que abusu deciderunt ⁊ quas vide si vis in sum. con. libro tertio. titul. xxxiiij. vbi ponunt: qt secundum ray. hoc intelligitur cum dimittuntur sine causa rationabili: secus ex causa rationabili: cuiusmodi est secundum archiepi. indispositio penitentis. Unde si meretur penitentiam magnam ⁊ dicit se facere non posse nisi parvam: iniungat ei illam quam libenter suscipiat: ⁊ si gaudere nō potest de omnimoda eius purgatione saltem

Universidad de Deusto
Biblioteca

gaudeat q liberatum a gehenna. ad purgatorium transmittat: ita q fm ho. nullo modo permittat eum a se recedere desperatum. ar. xxvj. q. vj. pbyter. sed curet excludere causas ⁊ occasiones peccatorum: deinde potius imponat ei vnum pr nostrer vel aliud lene: ⁊ alia bona q fecerit sua spōte. ⁊ concordat. s. tho. Et adde q bonū est sacerdotem dispēsare cum eo in residuo pene quaz misericordia diuina permiserit. fm mentem Panor. iuxta dicta. F. clauis. H. iij. Et hoc quidem sane intellige. s. quando penitens dolet ⁊ paratus est facere quod tenetur. sed dicit se onus penitentie ferre nō posse: quia tunc nimis est sine absolutione dimittendus ne desperet: esset tamen indicanda pnia sibi debita fm pe. de pal. nisi etiam inde crederetur desperare. vbi vero dicit se non posse desistere ab odio vel alio peccato. vel nolle restituere cuz possit. aut dimittere artem quam sine mortali exercere nō potest vel hmōi. talis nullo modo dz absolui fm. s. thom. ⁊ pe. de pa. ⁊ alios. audiēda tamen est eius confessio de pe. ⁊ requod quidam. ne desperet ⁊ ei aliquid iniungendum cum declaratione quod nō est absolutus licet satisfecerit ecclesie precepto de cōfessione annuali: ⁊ si omnino vult absolui allegans scandalum ⁊ desperationē: dicatur ei q absolutio fieri non potest ⁊ si fieret non valeret ⁊ sic dimittatur misericordie diuine.

3 ¶ Tertio queritur qualis ⁊ qualiter pnia sit imponenda: ⁊ dico q talis iniungi non debet que preiudicet tertio maxime notabiliter. puta seruo peregrinatio vel ieiunium magnū. vel vxori nō habēti propria elemosyne magne: nec pro occulto peccato penitēti a manifesta idest talis vnde possit oriri suspitio de peccato commisso. Etiam in dubio inter maiorem ⁊ minorem imponēdam. potius eligēdum est periculum errādi in minus ꝗ in plus: q: melius est reddere rationem de nimia misericordia ꝗ de nimia seueritate. xvj. q. vij. alligāt: ⁊ exēplo christi nunquam imponentis gravem penitentiam fm ray. sed dicentis vadez amplius noli peccare. Imponenda est etiam per contrarium ad peccatuz fm ray. vt superbo iniugēda sunt humilia. auaro elyeguloso ieiunia. negligēti ad ꝓbū vel audiēdū aliquaz ꝓdicationū: ⁊ sic de aliis: dummō. s. credatur q possit facere ⁊ velit.

4 ¶ Quarto: queritur vtrum dolor mortis possit esse penitentia peccatorum penam diminuens: ⁊ dicit. s. tho. in. iiij. distī. xx. q. peccatum actuale purgari non potest per mortem penalem naturalem: quia illa est pena consequēs peccatum originale ⁊ lapsum quasi in naturam puersa: per illatazz tamē mortē purgari potest: vnde patienter ferre illatam etiam pro aliis criminibus valet ad diminutiōem pene ⁊ liberationem et a tota. fm quātitatem culpe ⁊ patiente ⁊ contritionis.

¶ Quinto queritur vtrum peccet mortaliter sacerdos absoluendo: de facto vbi de iure non potest: ⁊ dicit ricar. in quarto. distī. xviij. quod sic si scienter ⁊ deliberate hoc fecit: ⁊ similiter si ex ignorantia iuris affectata: ⁊ similiter si ex crassa: quia sacerdotis suum officium ignorare non licet: ⁊ sic loquitur. sed si cecus ceco ducatus prestet: nisi excuset ignorātia inuincibilis aut probabilis: que vtiqz illum non excusat ꝗ solicitior est in querēdo cōsilium pro eymo ꝗ pro paradiso comparando. Ad quid autem teneatur sic absolutus. vide. F. pfessor. tertio in principio.

¶ Sexto ērgitur vtruz absens ꝗ possit absolui p litras: ⁊ dicit glo. ray. q nō. sed presens penitēs a pprio sacerdote. de pe. di. i. quem penitet: ex quo pz q nec p nūciuz: secus de absolutiōe ab excōicatione. quia fieri potest in absentia. immo ignorāte ⁊ inuito excōicato vt. F. absolutio. iij. H. iij. dubio. v. ⁊ vi. In casu tñ de quo. F. pfessor. ij. in prin. dicit vt ibi. quia vt sufficere si precisse pfessio in pnia ⁊ non per litteras aut nūcium. +

¶ Septimo queritur quibus casibus autem absolutionem possit exigi aliqua promissio vel satisfactio: ⁊ dico quod in multis patet in sum. con. li. iij. tit. xxiij. q. xxxvj. Ante absolutionem enim in excommunicatio requiritur in ramētum. vt. F. absolutio ⁊ satisfactio si fuerunt excommunicati pro offensa notoria. de sen. ex. solet lib. v. ⁊ est singulare expressum in multis casibus excōmunicationum. In incendiariis iniustis ⁊ mandantibus ⁊ consulentibus ante absolutionem requiritur satisfactio. et iuramentum de non incendēdo. xxiij. q. viij. pel simam. In mutilantibus vero requiritur satisfactio. xxiij. q. viij. si do mēbrorum: que hi pdicti incendiarij equiparantur. In manifestis raptoribus ⁊ violatoribus ecclesiarum idem requiritur: q: nec absoluti nec ad pniam recipi debent in vita vel in morte. nisi prius satisfecerint iuxta facultatem vel dederint de satisfactiōe. de raptores. iuper eo. contrito tamē viaticum nō negez. ita tñ q nullus clericoz interesit sepulture eius vel recipiat eius elemosynā. Qō tamen secundum ho. est verum quando raptor aut violator predictus fuit monitus restituere ⁊ diu in contumacia permansit. aliter non obtinet pdicta pena. de sepul. c. fi. ⁊ de rapto. in literis. In manifesto etiam violatorio idem est: q: nec absolui nec ad confessionem admitti debet nisi restituerit vel de vsur. H. iij. lib. vj. ⁊ testamentum eius aliter factum non valet. In sacrilegio qui. s. aliād sacrilegis iniuriam fecit: videtur q nō sit absoluendus nisi prius monitus satisfecerit ⁊ xvij. q. iiij. si quis inuentus.

¶ De confirmatione humana electionum ⁊ aliorum.

Confirmatio hūana duplex est. Prima cum est pfirmatio generalis cuiuscūqz statuti pacti gratie priuilegij ⁊ huiusmodi q pprie est quando superior confirmat factū inferioris. non aūt qñ successor confirmat constitutionem vel gesta pdecessoris fm panor. in. c. i. de loca. post host. sed potius est ratificatio vel innouatio. Hec autem humana confirmatio si fiat a papa ex certa scientia facit validum qd erat nullum respectu iuris positui fm Jo. de lign. vt refert panor. in. c. cum sup. de cau. pos. ⁊ pro ⁊ solenne quod non solenne: supplendo defectus solemnitatis omisse. ij. q. i. imprimis de transac. c. i. de concess. preben. quia. Sive ita nihil iuris tribuit: sed solum vetus confirmat. de confir. vt si. vel inutil. dilecta. ⁊. c. i. in glo. ⁊ de concess. preben. quia diuersitate ⁊ de priuileg. quia intentionis. nec p ipsam derogatur iure cōi. de offi. or. li. de fi. instru. inter dilectos vide supra absolutio. ij. H. iij. ibi. Sed pro hiis no. Secunda vero est specialis electoz sine electionum: ⁊ de hac in sequentibus erit sermo.

10 ¶ Primo vero ērgitur an sit de necessitate pectinis ad regimen cuiuscūqz ecclesie aut religionis si administrationi dignitatis aliquis confirmationem se ingerit tanqz prelatus vt p curator aut iconomus: aut alio nouo questo colore: in spiritualibus aut tempo: aliqz per se vel p alium in toto vel in parte ipso facto priuatur omni iure qd p electionē sui ipsa dignitate habebat. vt in. c. auaricie. de elect. lib. vi. F. Fallit hoc primo in papa qui eligendo confirmatur. di. xxij. in note. F. Secundo quando sic administranti parcitur. extra de elect. nosti. F. Tertio quando abbatissa electa a maiori parte: non tamē omnibus partibus impugnatur ne confirmetur quia interim potest administrare. c. idēntatibus. H. si vero. de electi. libro sexto. F. Et quarto quando confirmatio a papa petenda est ⁊ electus est valde remotus. s. vltra italiam: quia tunc ante confirmationē administrare potest in temporalibus ⁊ in spiritualibus excepto quod nullam alienationem facere potest. vt in. c. nihil. de elect. qō verum forte est quando non est in mora petende confirmationis: alō habebit locum pena. d. c. auaricie. Et quod de vltramontano ꝗ de citramūtano locū hz fm hos. qñ curia est vltramōtes: ⁊ idem sentit Jo. an. in d. c. nihil. ⁊ gui. lin. d. c. auaritie.

¶ Secundo queritur in quibus habeat locum predicta pena: ⁊ dico q in episcopo fz ge. post Jo. an. in. d. c. auaritie. ex quo elice q constitutio penalis emanans ad coadiuuationem vel executionem iuris antiqui interpretatur late: vt includat contenta in illo: alō hoc non haberet locum in episcopo quia appellatione dignitatis non comprehenditur episcopalis secundum glos. in. c. ij. de preben. libro sexto. sed hic sic: quia fuere antiquo includebatur episcopus. vt in. c. nosti ⁊ in. c. qualiter. de elec. Non autez habet hec pena locum in imperatore secūdum hug. ⁊ Jo. in. c. legimus. xcij. distin. ⁊ vt tenet glo. in cle. vnica. de sureiu. in ver. regeo romanos potest administrare ⁊ omnē iurisdictionem exercere imperij ꝗuis paul. ibidem teneat contrarium.

¶ Tertio queritur a quo debeat confirmatio peti. ⁊ dico q si electus est exemptus petit dz a papa vel eius legato de latere si quis est super illa pincia. vt in. c. si abbatez. de elec. lib. vi. qō limita si talis exemptus subsit immediate pape: secus si habeat aliqm p: elatum medium sicut prouinciale in mēdicantibus exemptis confirmat generalis Panor. tamen in. c. i. de supp. neg. prela. tenet q abbates exempti sunt per episcopos confirmandi. Si vero non est exemptus cōfirmatur per superiorem prelatum sui immediate. vnde eps cōfirmat sibi subiectos. de elec. cum ad monasterium. archiepo episcopos suffraganeos suos. de elec. cum dilectus. di. iiij. illud archiepm non exemptus confirmat primas vel patriarcha. de electione. c. i. patriarchā vero papa ⁊ sibi imperatorem. de elec. venerabilem.

+ Hec sententia de absolutione sacramentali in absentia Lam Corella et damnata et decreto Clementis VIII

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 ¶ Quarto queriſ vtrum prelatus superior possit confirmare sine capitulo: ꝛ dico quod non nec valz cõfirmatio. ſi in absentia capituli fiat ſm archi. ꝛ ge. in. c. quoniã. de elec. lib. vj. quod verũ est nisi cõsuetudo ecclesie haberet cõtrarium: qꝛ tũc valeret ꝓfirma-
5 tio de ꝓsue. non est lib. vj.

¶ Quinto queritur quãdo debeat petl confirmatio: ꝛ dico q̃ infra tres mẽses post prestitum cõsensum: aliter cessante impedimẽto legitimo. si non petat ab electoribus vel elecco. vel alio pro ipso: electio est nulla: de elec. cũ sit lib. vj. In cathedralibus vero et regularibus ecclesiis quaꝝ ꝓfirmatio a papa est petẽda. seruat moderatio. c. cupientes. de elec. lib. vj.

¶ Sexto queritur quomodo ꝓfirmatio fieri dz ab eo cui competit cõmuni vel speciali iure: puta pr: iuilegio vel cõsuetudine prescripta: ꝛ dico quod vocari dz nominatim si est aliquis coelectus. vel apparet oppositoꝛ alias in ecclesia in qua talis dz preesse fieri dz vocatio assignato termino peremptorio vt compareant volẽtes opponere: ꝛ si nullus apparet ſm hostiẽ. fieri dz examinario eligentium ꝛ electi. consulit etiam superiori vt electum trahat ad partem. ꝛ de his q̃ impedire ipsum possent diligẽter exquirat ꝛ si impedimentum inuenerit non publicet vel infamet. sed secreto ad renũciandũ inducat. de elec. dudum. el scõo. in ſi. de ſymo. per tuas. in ſi. alias vero ſm allegata: ꝛ probata procedat. Nam si confirmat indignũ vel etaria illegitime mortaliter peccat: ꝛ est ipso iure priuatus potestate confirmãdi primum successoꝛ illius. ꝛ confirmatio ipso iure nulla est. quãdo non vocatio vocãdis si est aliquis coelectus aut alius volens opponere electo vel electioni. ꝛ non discusso negocio fit. habentur hec ex capitulo nihil de electio. ꝛ. c. fina. eodem titu. libro. vj. cuz ibi notatis.

7 ¶ Septimo queriſ in quibus seruãda sunt hec: ꝛ dico primo hec seruãda esse in omnibus beneficiis simplicibus ſm Ge. in. d. c. fina. siue habeat curam alaꝝ siue non: qꝛ cũ in omni beneficio requiratur examinario ꝛ ꝓfirmatio electi seu pñtati vel postulati. ſm Io. an. post ho. in. c. ꝓposuit. de ꝓcef. ꝑben. sunt seruãda ꝑdicta. Et scõo seruãda sunt in hospitali ſm ge. ꝛ lap. si datur in bñficiũ p viam pſentationis vel electionis. fec⁹ q̃ nõ dat in bñficiũ: qꝛ tũc fit cõmissio. non electio vel collatio seu pñtatio. vt in cle. qꝛ cõringit. de relig. do.

8 ¶ Octauo vtꝝ electus admistrãs post ꝓfirmationẽ q̃ fuit nulla. cadat in penã de qua supra in principio: ꝛ dicit glo. in. d. c. ſi. q̃ fuerauit in facto. puta qꝛ credidit facta vocationẽ ꝛ discussionẽ. nõ cadit ſz excusat. si bona errauit in iure. a dicta pena nõ excusat. de re. iur. ignorãtia. lib. vj. cũ cõcor.

¶ Nono queriſ vtꝝ dicta nullitas ꝓfirmationis locum hẽat in postulatiõe: ꝛ dicit glo. ibidẽ q̃ sic in admissione postulatiõis. quẽ fit a supiore. qui postulatum admittẽdo cõfirmat: secus in postulatione que est in eo q̃ postulat monachus electus a prelato suo. Simliter hz locum in pñtatione vt sic cui fit pñtatio seruet decretalẽ. d. c. ſi. Nec obſt q̃ ꝓstitutio vſ penalis ꝛ ꝓhr nõ extẑendat: qꝛ non est penalis cum nõ pinet iure quesito. sed querẽdo. vide ibi doc.

¶ De cõfirmatiõe diuina quæ est sacramentum.

Onfirmatio diuina. t. diuina legis sancita q̃ est vnũ ex sacramẽtis ecclesie. vt dicit. s. Tho. ꝛ Pe. de pa. lu. gꝛam confert siue in ea gꝛa cõfertur nõ solum cõmuniter sicut in quolibꝫ sacramẽto ꝓferꝛ gratia emundans a peccatis robur ꝛ gꝛam spãlem per quam q̃s deputatur ad officiũ sanctitatis. ꝛ idoneus efficitur ad xpm confitendum: vñ ꝛ de grato tacit magis gratum. Et vt dicit melchiades papa in. c. spũsanctus. de ꝓse. di. v. valet ad augmẽtum gratie. ad ꝓfirmãdũ in pugna ꝓtra vitia. ꝛ dyabolũ: ꝛ armat ac istruit ad huius mũdi pressa ꝛ agones.

¶ Prio ꝛo queriſ q̃ sint de substãtia huius sacramẽti: ꝛ dico q̃ sunt q̃q̃ ſm Pe. Mo. fuit ex pte sacẽti. ſ Primũ ẽ materia crismatis cõpositi ex oleo oliuaꝝ ꝛ balsamo. ꝛ ꝓsecrati ab eꝓo ꝓsecrato. et nõ electo nñ. q̃. i. dz eẽ illi⁹ ãnl: cũ sit minoris necessitatis ꝓfirmatio q̃ baptismꝰ. ꝛ vetꝰ in ecclesia dz eẽ ministri. ar. c. qm̃. de sen. ex. li. vj. ꝛ. c. ſi q̃s de aliori. de cõ. di. iiij. Vñ si q̃s etiã ab eꝓo sit vnctus oleo. p crismate. ſm Iuno. et ho. in. c. vnico. de sac. vn. dz iterꝝ liniri crismate repetita ꝓlã o fone signo re. ꝛ. c. aliꝭ sofonib⁹ peccentibus et sequẽtib⁹ nõ iteratis: illr si q̃s inũgatur ab eꝓo ꝛ crismate. ſz nõ ꝓsecrato ab eꝓo nihil fit: ſm archie. et alios. ſ Sedm ẽ fo. ma ꝓbꝝ. que ſm. s. tho. pe. et al. ẽ hec: signo te signo. crucis. et ꝓfirmo te crismate salutis: in nomine patris et filij et spiritusancti amẽ. circa quam intelligẽda sunt ſm ho. be. omnia que dicta sunt de imitatione fo. me baptismi. ſ Duo etiaz sunt ex parte ministri. ſ Primum est dignitas pontificalis: quia solus epiſcopus est huius sacramẽti

minister. de cõ. di. v. manus. ꝛ. c. nouissime. pe. ꝓmissione ꝓfirmet. nihil agit ſm omnes opiniões. ꝛ dicit panor. in. c. cõsto. de cõsue. ipse sit ꝓfirmatus. ꝛ idem glo. ibi. ꝛ hoc seco. ꝓfirmato q̃ vt approbare glo. in. c. ma natiõe pape q̃libet põt ꝓferre sacramẽtuz rho. ꝛ pe. de pal. q̃ sacerdoti ꝛ el soli possit secuta est sum. pl. sa. ꝛ glo. di. xcv. peruenit: ꝛ necesse est ita dici vt pz per ea que diffusi dicit pe. de pal. in. iiij. ꝛ simliter capo. in ta dẑ sunt. ſ. bap. iij. ſ. xij. ꝛ seq. ſ Vnũ ẽt quirit ex parte suscipiẽtis. ſ. q̃ in fronte crismet vt dicit. ꝛ concordat. s. tho. ꝛ al. q̃.

2 ¶ Secũdo queritur vtrum hoc sacramentum sit de necessitate salutis: ꝛ dico ſm. s. tho. pe. ꝛ al. q̃ sic de bene eẽ. quia adiuuat in spiritali pugna: nõ autẑ simplr siue ab solute. quia baptizatus si statim decedat saluatur ſ huius non ꝓfirmatus. de cõ. di. v. spiritus. ꝓtenens tñ illud suscipere mortaliter peccat. vt colligitur ex. d. c. cũ ibi notetur. ꝛ ꝛ ꝛ. ꝛ pdictis docto. Tunc aũt vſ q̃s q̃ semel tenẽ dilibet ꝓfirmari ex precepto ecclesie. q̃ habita sufficiẽti opportunitate sine rõnabili cã illud nõ suscipit. propter qd̃ et negligentia ꝓferẽdi illud in eꝓo si sit notabilis vſ petit mortale. ar. d. c. spũs.

3 ¶ Tertio ꝛitur q̃s sit effectus. ꝛ dicit pe. de pal. post. s. tho. q̃ est tripler. ſ primus est impressio characteris distincta characterẽ baptismi ꝛ ordinis: ꝑsupponentis ad esse a characterem baptismi. ꝛ presupposti de bñ esse a characterẽ ordinis: vnde iterari non potest hoc sacramentum qꝛ character est indelebilis. imo iterans scienter peccaret mortaliter. secus ignorãter vel in bulo: qꝛ non vſ iteratum qd̃ factũ nescit. ſ Secũdus est gꝛa sacramẽtalis distincta a baptismali: qꝛ q̃ hoc sacramẽtum deputatur homo ad aliq̃d sacramentum qd̃ dicitur sine gratia fieri non põt. cum nõ sit speciosa laus in oꝛe peccatoris: itẑ qꝛ deputatur ad opus arduissimum ꝛ maxime charitatis. s. ponere animaz. pꝛ. ꝛ pñtari fidẽ eius. ſ Tertius est cognatio spiritualis: nõ solũ impediens matrimonium contrahẽdum sed etiam dirimens iam contractum.

¶ Quarto ãrisi q̃bus sit hoc sacrm ꝓferendũ: ꝛ dico ſm. s. tho. ꝛ pe. q̃ oidus christianis. de cõ. di. v. oẽs fideles. ſ. iã ꝛ pueris cõueniẽter confertur quia minus hñt fictionis. Et iz nõ tũc tñ forte post habebũt ꝓfiteri. Tamẽ qꝛ hoc sacramẽtum nõ dz iterari. nec sic ꝑsum mis de ꝓuersante inter christianos q̃ sit ꝓfirmatus sicut q̃ sit baptizatus: ideo nõ expedit ꝑz archie. q̃ exhibeat aũ septẽniũ: vt melius paruuli recordẑ. gꝛa cuius dat alapa. immo gl. in. c. ꝑulo. ó cõ. di. v. vſ tenere q̃ dari non debeat aũ annum duodecimum: ſz nõ tenetur ꝛa. Confertur etiam cõter masculis ꝛ feminis. q̃b⁹ cõis est pugna ꝛ fidei christiane. ꝓsesso Et monstruosis ꝛ hermofroditis ꝛ mutis. qꝛ signo pñt ꝓfiteri: ꝛ surdis qꝛ ꝓfiteri pñt oꝛe ꝛ spũaliter pugnare: ꝛ infirmis ac moriẽtibus: q̃ iz subtrahãtur a pugna tamẽ pergunt ad premia militantium: vñ ꝓfiter accipiũt christiane militie signum.

¶ Quinto ãritur q̃ũ debeat ꝓferri: ꝛ dico primo q̃ ꝓpter reuerẽtiam sacramẽti seinis dari dz ꝛ suscipi: de con. dist. v. vt ieiunium. ꝛ. c. sequẽti: ſz hoc nõ est de ꝑcepto. vt pz in. d. c. vt ieiunii. ꝛ in necessitate puta quia eꝗs est recessurus vel hmõi melius est cõfirmari post prãdium q̃ q̃ quis confirmari nõ possit ſm al. ꝛ alios. Et idẑ de omni facto intelligit archie. vnde post prandiuz sine magna inquit ꝛ iusta causa nõ eẑt suciẑda ꝓsessio. maxime de mortalibus. ſ Et secundo dz dari confessis si sunt adulti ꝛ cõmiserunt mortale. et in. d. c. ieiunii. ꝛ idẑ de omni sacramẑto dicẑdum est: nõ tñ hoc est ꝑceptum nisi in eucharistia sed consilium tñ ꝑceptum tñ est ꝓterl. ſ Et tertio dari dz tñ in fronte. extra de sac. vnc. c. j. quia dat vt homo christianus sine timoꝛe ꝛ ruboꝛe audacter ꝓfiteatur: vñ potius debet fieri in fronte vbi magis apparent huiusmodi passiões: quam frontẽ. oportet ligari quousq̃ deliccetur crisma: ꝛ septem diebus. nõ q̃dẑ ligaturam ferre sed caput gloriõe seruare ſm archie. post pe. de pa. ſ Et quarto ſm pe. dari potest omni tpe. ar. c. oẽs fideles. ꝛ. c. vt ieiunii. ꝛ. c. sequẽti de cõ. di. v. ẽt tempore interdicti sicut pr dari baptismus ꝛ crisma ꝓlicl. ó sen. ex. cum ex eo. ꝛ eod. tit. qm̃ li. vj. ſ Et q̃nto in oi honesto loco etiaz extra ecclesiaz. ſz crisma solũ in ecclesia cõficl debeat: qꝛ inquit pe. quod nõ est ꝓhibitum est ꝓcessum: non dz tamẽ cõo ſm pe. de pa. extra locum sue diocesis ꝓfirmare. sicut nec alia sacra vel sacramẽtalia ministrare etiaz subditis suis: ſz nec archie. subditos

Universidad de Deusto
Biblioteca

suffraganeorꝫ suoꝫ dz ꝓfirmari dũ visitat. nec in sua diocesi alterius diocesani subditos. xv. q. i. interdicimus: tñ ꝓfirmando nõ subditos ꝫ peccet. non tñ efficitur irregularis. ⁊ ꝓfert verum sacramẽtum hec ille. sed tñ excipe sacramẽtum ꝓfessionis quod eps suo subdito vbiq; põt ꝓferre. ¶ Et sex to debet cõferri ei qui ab alio teneatur con gruẽter: qꝛ roborãdo baculus substẽtans ꝓgruit: cõtra hoc nõ fit de necessitate sacramẽti quia sine hoc daretur. sed est ex precepto si adsit facultas. Que tento fieri debet ab vno tantum. de cõ. di. iiij. non plures vel ab vna sicut ⁊ in baptismo vt ibidẽ. et ille dz esse ꝓfirmatus alioq̃n peccat ꝫ pp hoc nõ fit irritũ sacꝫ ea. di. in baptismo nec cõtrahet iste ꝓaternitatẽ fm aliquos ⁊ con cor. s. tho. ⁊ pe. de quo infra matrimonium vij. §. vij. pti. xii. dz et eẽ alius ab eo qui tenuit in catheclismo vel baptismo fm ꝓsuetudinẽ eccl'ie romane. nisi cogat necessitas ꝯ cõ. di. iiij. in catheclismo. hodie tñ q̃ tenuit in catheclismo ꝫ in baptismo sine peccato. qꝛ est ꝓsuetudo. Si tñ plures sunt tenẽtes oẽs efficiuntur compatres. suscepti. de co. spi. c. fi. lib. vi. ⁊ ideo vir tenere non dz vxorem vel econuerso: quia oriretur ꝓpedimentum cognationis spiritualis: nec q̃s ꝓprium filium aut fratrem vel sororem quia sufficit inter tales vinculum carnale fm sũ. cõ.

¶ De confraternitate. coniuratione. ⁊ conspiratione.

Confraternitas. i. multorũ simul fraternitas. ⁊ ꝓiuratio. i. multorũ simul iuratio. ⁊ ꝓspiratio. i. multorum simul spiratio ꝓueniunt ꝓtio inuicem inquãtũ oia hec ꝓportant volũtariã vnionẽ multorũ in aliquo vno: ⁊ secũdo inquãtũ nullũ horũ dicit aliquid de se malũ. ꝫ differũt primo q̃tũ ad nos et hi molgiã vt patuit. ⁊ secõ q̃tum ad rẽ ipsaꝫ. Nã ꝓfraternitas vt ꝓncipaliter ꝓportat vnionẽ ad mutuũ amorẽ: ⁊ ꝓtr ad ea q̃ amor ꝛequirit: puta defendẽdum ⁊ obsequẽdum. ꝓiuratio vero ꝓportat vnionem ad rebellãdum vel impugnãdum medliãte iuramẽto: ꝓspiratio aũt ꝓportat idẽ sine iuramẽto: vñ hec duo. p eodẽ crimine accipiũtur. xi. q. i. ꝓiurationꝫ: sed ꝓiurare est in mulvel vnum iurare. ⁊ ꝓspirare est simul vel idem spirare. fm glos. in. c. ꝓstitutionem de sen. ex. lib. vi. vñ omnis ꝓiuratio est ꝓspiratio nõ ecõtra. Et quia amor noristam ꝓtiuꝑponit: non dicuntur simul spirare vel intendere vnum. q̃. quotꝫ vnus de alio notiẽtã non habet nisi per accidens.

¶ Primo vero queritur vtrum omnis cõfraternitas sit licita: ⁊ dicit pe. de peru. in trac. ꝯ canonica porrõe. q̃ licita est si fiat ex licita causa: ⁊ facit gl. in. c. si q̃ clericorum. xi. q. i. dicẽs q̃ fraternitates bone administrantur. xiij. di. si q̃s despicit. que aũt ad malum prohibẽtur. C. de mono. l. vnica.

¶ Secũdo q̃ritur vtꝫ liceat ꝓfraternitatis statutũ quo caueẽt ne q̃s recipiat nisi solutis. certã sũmã: ⁊ dicit pe. vbi. §. q̃ sic ꝓpter honestã cãꝫ fiat: puta. ꝓ aliquis pauperibus ⁊ hmõi. ar. d. c. si q̃s ꝓdespicit. ⁊ xvi. q. ij. non exẽplo: nec obstat q̃ q̃dã dicit illud iuliãus de ro. post archi. q̃ valet factũ ꝓ hoc affirmatiua. nõ ꝫ si fiat ꝓ negatiua. i. nullus admittat nisi ⁊c. de simo. ad apostolus cõ. Et addit idẽ iudo. q̃ potestas imemitãdi societatẽ in q̃ sit statutũ inhonestũ. statim potest eo ipso cassare societatẽ: fm bart. in. l. sub. ꝓtextu. ff. de extraor. cri. et sequit bal. in. c. i. §. ꝓuenticulas. de po. te. in vii. feu.

¶ Tertio queritur vtꝫ ois ꝓiuratio vel conspiratio sit illicita: ⁊ dico q̃ ꝓiuratio ꝓpter ⁊ fm vsum cõem loquẽtium est illicita semper. qꝛ ꝓiuratio est q̃ aliq̃ rebelli ancorãte in vnuꝫ se colligendo iuramenta inter se dederũt. xi. q. i. si qui clericorum: ꝓspirãte vero est fraudulẽta ꝓfederatio facta in ꝓiudicium alicuius ꝓsone vel dignitatis. xi. q. iii. si quis laicus ⁊ est palea: ⁊ omnis talis fit ex superbia ⁊ est illicita fm glo. in. c. exhibita. de iudici. Large tamen ꝓpter cõem loquẽdi vsum ꝓiuratio: ꝓspiratio de qua aliqui aut ꝓiurant aut ꝓspirãt in vnũ quod de se est bonũ vel saltẽ non malum: ⁊ talis nõ est illicita vt notat glo. in. d. c. clericorum. ⁊ no. Inno. in. c. cũ. i. ⁊. a. de sen. ⁊ re. iudi. ꝓpter. in. c. exhibita de iudi. vt si canonici conspirẽt de non parendo eps excõicato. vel non eligẽdo indignũ. Cũ ergo aliq̃ ꝓiurãt vt rebellẽt ꝓlato vel obedientie ⁊ hmõi. sic coniuratio vel conspiratio ⁊ tales sunt ꝓspiratores. vt ꝫ in. c. ꝓstitutione de ꝓbo. lig. li. vi. ⁊ de se hoc est mortale peccatum. Si vero dubitatur vtrum conspiratio licita sit vel illicita. semper in dubio ꝓsumitur mala. ⁊ illicita: fm Innoc. de sent. c. i. ⁊ vin. in. c. fi. de testi. eo. ⁊ Io. an. in. c. de verbo. signi.

¶ Quarto queritur que sit ꝓiurantũ aut conspirãtũ pena: ⁊ dico q̃ si est laicus ꝓrat fm. debent excõicari. fm glo. in. c. fi. de re omittat: est ꝓra ꝓscia ꝯ pctm mortale fm

ri condẽnari singuli in ꝓstitutione federici de pace. te. ca. hacedicẽti. ⁊ si quis tumultum contra aliquem fecerit vel seditiosas voces emiserit capitalis est pena. l. denunciamus. C. de hiis qui ad ec. confu: ⁊. l. i. et. q. C. de secũ. ⁊. ff. de pe. l. aut facta. ⁊. C. de epi. ⁊ cle. l. conuẽticulam. vbi ꝓhibetur cet' vel turba congregari nisi inueniatur expresse concessum. ff. de col. illi. per totuꝫ clerici vero debent deponi.

c Onfuratio. §. proxime in prin.
c Onsanguinitatis. vide infra matrimonium. viij. §. vi.

¶ De conscientia.

Onscientia tenet. s. tho. in. i. q. lxxix. non est potentia. ꝓprie: qꝛ deponi non posset nec habitus: qꝛ non esset aliquid vnũ ꝫ multa cum multi sint habit' cognoscitiui q̃bus distinguimur in agendo. sed est act' sindersis. i. applicatio scie ad aliquid morale disiudicãdũ: vñ est quasi cõclusio sillogismi quo iudicatur aliquid esse bonũ vt malũ siue bene vel male factum et hmõi: vñ dicitur ꝓscia quasi ꝓcludens scia. Que q̃dẽ applicatio ad aliquẽ actũ morale tripliciter fit. Prio ad cognoscẽdũ an sit factus nec ne: sicut dicit gen. 43. nõ est in conscientia nostris q̃s posuerit pecuniã ⁊c. secõ ad cognoscẽdũ an act' fact' sit recte factus nõ. et sic ꝓscia hꝫ tres actus secũdũ tres applicationes: q̃ sunt prim' q̃dẽ testificari de pctõ ictõ vel nõ icõ. secõ rẽpẽdere remordere ⁊ accusare vel excusare de pctõ facto recte vel nõ recte. tertio est ligare vel solvere respectu futuri. qꝛ secũdũ omnes sãctos q̃s est cõtra vel ꝓter cõscientiã. i. nõ secũdũ ꝓnea.

¶ Primo vero queritur vtrum erronea cõscientia liget ad aliquid faciendum: ⁊ dico quod secũdum beatum tho. in q. dis. xix. conscientia non ligat vel obligat virtute ꝓpria sed aliena. i. ꝓcepti diuini. q̃s patet: quia non dicitur aliquid faciendum vel nõ faciendũ: qꝛ sibi videtur aut non videt: sed sub hac rõne: qꝛ est a deo ꝓceptũ vel ꝓhibitum. Immo est idẽ dicere q̃ ꝓceptuꝫ dei liget ⁊ sitr ꝓscia q̃ si q̃d sit ꝓceptuꝫ ⁊ non scit in scia siue ꝓscia alicuius non ligat illũ nisi quatenus tenetur scire ꝓceptum: vñ cadez est virtus qua ꝓceptũ ⁊ qua ꝓscia ligat. Igitur si q̃d apprehẽdat vt directe cadẽs sub dei ꝓcepto ⁊ nõ fiat vel sub ꝓhibitiõe ⁊ non omittat: est ꝓra ꝓscia ꝯ pctm mortale fm oẽs doct. et si ꝓscia erret: qꝛ hoc est ꝓtẽnere deũ ⁊ ꝓceptũ dei q̃d credit esse et aliq̃ si nõ sit: si vero aliquid apꝓhendat quidẽ vt faciendũ vel omittẽdũ sed non quasi cadens directe sub diuino ꝓcepto si fiat vel nõ omittatur est ꝓter ꝓsciam: nec est mortale sed veniale pctm ⁊ aliq̃ nullũ. vt si diceret cõscia bonũ esse vt fiat aliq̃d opus ꝓsiij. vñ glo. super illud ro. iiij. oẽ q̃ non est ex fide peccatũ est: dicit q̃ omne quod fit contra conscia edificat ad gehennam.

¶ Secõ q̃ritur quõ erronea ꝓscia liget: ⁊ dico q̃ conscia non ligat coactiue: qꝛ volũtas est est libera ⁊ cogi non põt: nec ꝓ modũ ꝓncipalis actoris: qꝛ sic ligat deus suis ꝓceptis: sed ligat primo ꝓ modũ suppositionis seu ꝓditionis vel consecutionis alicuius finis: qꝛ. i. quis salutẽ non assequitur nisi fiat quod illa dictat iudicat recta vel eaꝫ deponat it est erronea: ⁊ per modum instrumẽtalis agentis eo modo quo ꝓceptum iudicis ꝓceptũ deducens ad noticiam alicuius. Aliter tamen recta aliter erronea ligat siue obligat voluntatem: primo qꝛ recta ligat simplr et absolute semper in omni eventu nũq̃ deponenda: erronea vero ligat fm q̃d. i. fm credere hois ⁊ sub hac conditione si durat: et solũ q̃diu durat: secõ qꝛ recta in ꝓceptis vel ꝓhibitis a deo plus ligat q̃ ꝓceptum ꝓlati: qꝛ ꝓceptum dei cuius virtute ligat maior est ꝓcepto ꝓlati: in indifferentibus vero ecõtrario plus obligat ꝓceptum ꝓlati q̃ ꝓpria conscientia subditi hꝫ supra se non solum deum sed et ꝓlatum: vñ de eius ꝓcepto non hꝫ iudicare. Obligatio vero erronee conscientie maior est obligatione ꝓceptꝰ ꝓlati: qꝛ intẽsior sed ex alia parte est minor qꝛ solubilior qꝛ deponi põt erronea conscientia: non aũt obligatio subditi ad ꝓlatũ. Hec archie. ⁊ ray. post. s. tho. in. q. de vi. Dicit tñ. s. bona. q̃ erronea conscientia non ligat ad faciendum sed ad deponendũ: sed intelligitur q̃ non ligat absolute sed supposito quod duret.

¶ Tertio q̃ritur vtrũ hõ teneat erroneã cõscientiã deponere: ⁊ dico q̃ sic qꝛ ea durante est ꝓplexus ⁊ extra vlã salutis: qꝛ si facit q̃ dictat facit ꝓtra legẽ dei si nõ facit ꝓtẽnit deũ et faciendo bonum: qꝛ credit illud displicere deo dicente erronea conscia. Nullus tñ est ꝓplexus simplr iter duo mala: ꝫ solum ex suppositione erronee conscie vel dictum est: vel alicuius obstinationis sicut q̃ non vult relinquere peccatũ: perplexus est hoc supposito ⁊ peccat siue cõcet in pascha siue non: sed vterq̃ horum potest ⁊ tenetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

deponere: vnde non est perplexus simpliciter sed ex suppositione.

4 ¶ Quarto qritur quid se debeat hre subditus si platus aliqd pcipiat q subditus credit adversari legi diuine: r dico q fm oes si certus est illud esse ptra legē dei nō tenet obedire: r fm oes si est de hoc dubius .qz.s.nō pendet plus notabilr ad vnā partē q ad aliā tenetur obedire: si vero opinatur ita q nec scit nec dubitat sed credit distinguendū est: qz si credit ex leuibus tenet tale iudiciū deponere ad psiliū vel pceptuz plati r obedire: r si rsi credit pbabiliter r excusatur pter obedientie bonū: qz certus est q tenet obedire: nō aūt est certus est q hoc sit ptra legē dei sed opinatur tm. Confirmat ista determinatio primo qz.s.bo.in.ij.d.xxix. dicitq tenet psciam deponere nisi clare foret illud esse ptra legem dei: r si nescit iudicare debz consulere priores vel deū p oratione. Et secundo qr de sen.ex.in.c.inqsitioni qrenti an alter piugū sciens impedimentuz teneatur reddere debitū rūdetur q nec tenetur nec pōt reddere si hoc scit p certo ēt si inde excōicetur: si vero hoc credit leuiter r temerarie: deposita credulitate ad cōsiliū pastoris reddere r exigere pōt: si vero credit pbabiliter r discrete: lz non euidenter reddere sz non exigere pōt ne agat ptra legē coniugij aut conscie iudiciū. hec ibi. Sicut aūt tenetur subditus reddere debitum plato ita cōiux coniugi. Quō aūt deponatur scrupulosa conscientia. vide archi. prima parte titu. ij.c.x§.x. pulcherrime r secure. vide etiam infra scrupulus.

¶ De consecratione prelatorum.

Consecratio primo epoz r superioz platoz: qdaz exigit quasi de substantia sua. Nam primo consecrandus inungitur crismate caput: r scdo ponit liber super ceruicem eius: r tertio cōsecratur a tribus quoz vnus est principaliter consecrans totam consecrationem perficiens aliter nihil fit vt si vnus agat vnam partem. alius aliam lz oes consecrationez pnuncient immo nihil agitur si vnus imponat manum r alius benedicat: sed opz fm ho. r gof. vnum principaliter totam pseconē pficere: r alij sunt quasi coadiutores. Vel fm hugo. r glo. ray. oes consecrāt. r sūt tres actiōes r vna passio sicut cū tres ferūt lapidem sed primum est melius. Et secundum ac tertium fm ho. sunt de substantia: r intellige q a fortiori primum: ita qd sine his non consecratur eps. vnde si consecraretur a paucioribus nihil ageretur fm glo. in.c.epi.de temp.ordi. r fm glo. ray. vñ dicit hug.di.lxvj.in.c.porro.q si in mūdo nō essent nisi duo epi.cōsecrari non posset eps donec papa aliud instituerer vel eo mortuo gñalis ecclesia mutaret hanc formā traditā ab aplis: r institueret q eps consecraret epm vel etiam pbyteri fm ho. Si aūt nec eps nec presbyter esset. tunc dicit implorandum esse diuinum iudicium quid agēdum esset. Pe.tñ de pal. dicit in libro de potestate pape trinarium numerum non eē de substantia consecrationis. vnde r greg. in hoc legitur in anglia nouiter conuersa dispensasse.

¶ Primo vero qritur a quo fieri debeat prelatoz consecratio: r dico q papam pseccrat epi cardinales qui in hoc vices obtinēt metropolitani.di.xxiij.in noie dñi: vel etiā illi quem cum statim post electionem habeat plenitudinem potestatis vt ibi: et pseruat ne tñ vt dz est eps hostiensis. Primates vero r metropolitanos pseccrant tres epi comprouinciales: suffraganei oibus alijs suffraganeis personaliter aduenientibus nisi essent necessitate impediti quo casu p literas consentiant.lxiij.di.qz. r di.lxvj.archieps.r.c.porro. de temp.or.si archieps. r cum primatis consensu consecratur metropolitanus. dist.lxv.placet. ita q sine eo nō recipit executionem consecratus. vt no. Inn.in.c.ne epi de temp.or. Et lz ita sit de mero iure: hodie tñ fm ray. ex consuetudine quasi nullus archieps priarcha vel primas cōsecrat nisi a papa vel ab alio de eius mandato. arg. extra q.j.pudenda. que tñ consuetudo fm glo. dicit non est gñalis. Et idez puto de cardinalibus r ar.c.pudenda.xxiiij.q.j.r qd ibi notatur. r idem dicit panor.in.c.meminimus.de accu. de quolibet plato pfirmato a papa: q benedici aut psecrari nō pōt p inferiorem nisi de licentia pape. vt in.c.cum distribuendis. de tempo.or. nisi aliud habeat consuetudo q si ab alio forsan consecrarentur parum prodesset: quia qtecūq possent se archiepiscopos vel patriarchas nominare r plura alia facere: oportet eos palliuz habere a papa ii forte haberent ab aliquo de quattuor patriarchis principalibus. de quo vide infra episcopus pallium. r infra patriarcha. Episcopus vero si est exemptus consecrat papa vel alius de eius mandato secundum al. si vero non sit exemptus eum consecrabit archiepiscopus cuz duobus prouincialibus episcopis et suis aut tres comprouinciales episcopi et omnes archiepiscopi: ita tamen q omnes episcopos comprouinciales

eo inprouinciales. sunt p epistolam requirendi vt consentiant. vt in.c.ne episcopi.de tempo.ordi. vbi dicit Inno. q si quis epoz comprouincialiū contēnat in psecratiōe archiepi vel epi: poterit agere vt officij execu tione priuet. sicut in electiōe agit vt cassetur. de elec.q sicut. ar.de elec.cū in veteri.de arbi.cum olim.lxv.dist.nō debet.

2 ¶ Scdo querit vbi fieri debeat platoz cōsecratio: r dico q papa in sua ecclesia cōsecrandus est si fieri pōt: alias in quacūq ēt extra vrbez.di.xxiij.in nomine dñi: primas vero patriarcha r metropolitanus: in proprijs ecclesijs. nisi aliud inducat necessitas: vt in d.c.pudēda. r in.c.si archiepiscopus. de tēpo.or. vel nisi aliud habeat cōsuetudo probata ēt in psecratione pape. fm gl. ray. r sum. psel. Eps autem cōsecrandus ē vbi metropolitanus elegerit. dist.lj.c.vltimo. in fi. nisi aliter habeat consuetudo probata fm glo. ray. r si alibi fuerit consecratus: debet secūdum Ray. infra tres menses a consecratiōe se presentare metropolitano suo: di.lxiij.cum longe.

3 ¶ Tertio queritur quando consecrādi sint predicti prelati: r dico q die dominica hora tertiarum. dist.lj. qui in aliquo: di.lxxv. quod die. r.c.ordinationes: r hoc īfra tres menses a confirmatione: nec vltra differri debet nisi suadeat necessitas: dist.lxxv. quoniam quidam. vbi non dicit post confirmationem: sed tamen a cōfirmatione hoc tempus incipit computari fm glo. ray. r hug. ibi: r non a tempore electiōis: quia ante cōfirmationem consecrari non potuit: ideoq tempus illud cōputari non debet: sicut nec tempus suspensionis in collatione beneficiorum. de concel. preben. diuersitatē. ray. tamen tenet illud computandum eē ab electione: quod potest esse verum qñ fuit negligens ad petendam confirmationem: quia r illud tempus suspensionis computatur negligenti petere absolutionem fm glo. in d.c. qz diuersitatem. Et si vltra differat cōmunione priuatus expectatur per duos menses infra quos si moram non purgauerit eē dat metropolitani iudicio: nec ibi nec alibi postea cōsecrabitur nisi fuerit legitime impeditus. vt in dicto capitulo quoniaz. r di.

4 lxv. quoniam.

¶ Quarto queritur qualiter fiet prelatoz consecratio: r dico q eomodo quo episcopi habent insulis ordinarijs: de quo etiā.xxiij. di.qui omnipotens. r di.lxxv.ordinatiōes. r de sacra vnct.cum venisset. nec est necesse continuare ieiunium a sabbato vsq ad cōpletam ordinationem fiendam in dñica nihil comedendo: qz etiam in ipsa dñica ante prandiuz intelligitur esse ieiunus que in sabbato pransus est fm ray. r sum.con.

¶ Rursus secundo de consecratione r recōciliatione sacroz locorum.

Consecratio.ij.s.sacroz locorū est triplex prima.s.cimiterij. de qua.s.cimiterium. r scda altaris de qua supra altare p totū. r tertia eccle q alia ē vna sine reliqua fieri pōt. extra eo.c. j. vnde nunc de consecratione: execratione: pollutione: reconsecratione: r reconciliatione ecclesiarum agendum est. Que cōsecratio sine missa esse non dz. de con.di.j.c.ij. r.c. de fabrica in fi. tñ hoc non est de substantia consecrationis fm ber. r ho.in.c.quod sicut.de elec. qui dicunt q missa fm cōsuetudinem ecclesie romane dici dz a psecrāte. tñ si aliter fieret teneret: r idē sentit hugo. dicēs sufficere si pbyter cātet. Et dz tūc.s.in psecratiōe eps supplere si dotem pcetētez nō petiuit in lapidis primarij positiōe: qz ad hoc tenetur fabricator r eius hrs: extra eo.cum sicu.j.q.ij.placuit. r ad hoc pelli potest fm panor.in.c.cum sicut.de cō.ecc. vel al. Et dz dos esse tanta. q inde viuere possit vnus pbyter cū ministro. habito respectu ad obuentiones spūales.

¶ Primo vero queritur a quo debeat ecclesia consecrari: r dico q a solo epo. de cōse. dist.j.nemo: ab epo inquā pprio nō alieno: nisi de licētia pprij: qz extra propriam diocesim eps ecclesiam non psecrat. de cō. ecc. vel al. tua fraternitas: nec hoc eps pōt alteri delegare nisi epo. sicut nec recōciliationem. extra eo.aqua: lz fm Inno. de licētia pape sacerdotes simplices recōciliare possint aq prius p episcopum bñdicta. 1.q.

¶ Scdo qrit qñ r qliter debeat psecrari: r dico q oi tēpore tā festiuo q nō festiuo psecrari potest vt in.c.tua fraternitas.d con. ecc. vel al. modus āt psecrandi est qui traditur in episcopozum pastorali. r de conse. dist.j.omnes basilice: sz a pastorali non est recedendum. 2

¶ Tertio qrit qño ecclesiā eē psecratā psumit. r dico fz Inn. r ray. q psumit psecrata pro qñ o ppet de hoc aliq scriptura in dotatiōis instro vel libris eccl. e vel in colūna aut tabula mormorea: vel dictis eis: vel ēt si appeat vnus testis d visu vel auditu. d cō. dist.j.solēnitates dedicationum. r.c. ecclesie. r.xxiij.q.ij.sane profertur ibi in sacris dictis. que dicit fm gl. ray. sunt colūne 3

Universidad de Deusto Biblioteca

ecclesie vel ſm glo.in.d.c.ſane.ſunt tabule dicte a dico dicis. Et ſic ſerua regulam quã ibi habes: ꝙ vbi nõ agit̃ de p̃iudicio alteri⁹ ſculptura in lapide vel vnus teſtis fidẽ facit: ⁊ ſufficiunt hmõi probationes ſemiplene: ſecus vbi eſſet de hoc contentio p quam iſta probatio tolleret̃.

4 ¶ Quarto querit̃ quibus caſibus eccleſia indigeat ↄſecratione ꝑpter execrationẽ vel non ↄſecrationem: ⁊ dico ꝙ ſm iura ⁊ do-
1.casus. ctores.in.c.propoſuiſti.de ↄſe.eccle.vel alta.ſunt tres. ¶ Primus eſt ſi neſcitur vel dubitat̃ an fuerit ↄſecrata: nec appet aliqua probatio de dictis.§.priore: de conſe.diſtin.j.ſolemnitatis.

¶ Secũdus eſt ſi fuit eccleſia combuſta ita ꝙ cõbuſti ſint parietes. vel notabiliter decruſtati in toto vel parte maiori.de con.di.
2 j.eccleſiis cum glo.rõ ſm Panor.in.d.c.ꝓpoſuiſti eſt: q2 eccleſie ↄſecratio in exteriori parte conſiſtit: vbi linitio ⁊ cruces ſunt: ſecus aũt ſi tectũ cõburatur: q2 nõ eſt reconſe-
3 cranda.vt in.c.ligneis.de con.eccle.vel al.

¶ Tertius eſt ſi parietes in toto vel parte maiori corruerint ita ꝙ noviter oporteat eos ſimul reficere etiam ex lapidibus eiſdẽ de con.di.j.de fabrica: ſecus ſi corruerit ſolum tectum.vt in.d.c.in ligneis. Si vero parietes ſucceſſiue ruant ⁊ ſucceſſiue reparẽtur per ſingulas partes paruas ſeu minores.ſunt due opiniones. Nam prima dicit ꝙ non ſit reconſecranda.ſed reconciliãda ſolum cum aqua exorcizata ⁊ ſolemnitate miſſe: imo etiam de reconciliatione nõ eſſe ius expreſſum.ſed tantum hoc tutius ⁊ deuotius eſſe: vt dicit hoſt.quam opinionem tenuit glo.in.d.c.propoſuiſti: ⁊ ſum.conſe. ⁊ ſum.piſa.⁊ archie.⁊ pe.de pal.⁊ communiter doctores priores: ⁊ ratio eſt q2 ſemper eſt eadem eccleſia ſicut nauis tota reparata ſed ſucceſſiue dicitur ſemper eadem vt in l.quod in rerum.ff.de leg.j.⁊ ſicut populus dicitur ſemper idem: licet aliqui naſcantur ⁊ moriantur alii.vt in.l.proponebatur.ff.de iudi.ſecunda vero opinio dicit ꝙ indiget reconſecratione: quam ſequitur Inno.in rubrica eo.ti.⁊ panor.in.d.c.propoſuiſti.dicẽs ꝙ in iſtis ſpiritualibus conſideramus veritatem ⁊ non fictionem: in veritate autẽ non eſt illa eccleſia ex quo noviter ex toto vꝫ maiori parte refecta eſt: licet ſucceſſiue ⁊ negari non poteſt quin conſecratio que in antiquis parietibus conſiſtebat ſublata ſit: et hanc opinionem ſequitur ſum.ange.⁊ roſ. Sed in veritate prima opinio habet pro ſe veritatem: quod patet quia omnis ↄſecratio eſt indelebilis manente ſubiecto.vt p3 per.s.tho.xxij.q.xxxix.ar.iij.iij.q.lxiij.ar.v.q.lxxxij.ar.viij.iiij.di.liij.q.j.ar.ij.q.iiij. ⁊ in quarto contra gen.c.lix.quod autẽ ſucceſſiue reparatur eſt eadem res non ſolum ficte ſed vere quia eſt eadem res non ſecundũ ph ſecundum leges ⁊ canones: ſed ſecundũ philoſophos vt de igne exemplum ponit Ariſtoteles: ⁊ idem patet de eodem hoĩe cuius partes continue corrumpuntur per calorẽ naturalem: ⁊ generantur per potentiã nutritiuam: ⁊ ratio eſt quia ſemper pars addita efficitur vnũ cũ priore ⁊ eadem forma perficitur ⁊ eodem nomine cenſetur ſicut in homine qui a principio ſue conceptiõis ſote eſt magnus vt muſca: ⁊ in tanto cremento ſemper partes addite per animaꝫ informantur ⁊ dicuntur caro humana. ſecundo patet quia in his que fiunt vnum dignius trahit ad ſe minꝰ dignũ. ſicut.ſ.s aq̃ benedicta dictũ eſt: vide ibi. Nec tñ ſi pue pti parietis eccl'ie addat̃ magna ex le totum conſecratꝰ: q2 ps maior non accedit ad formã minori ſ3 econuerſo. ſicut tangarus ticinus ⁊ oia flumina lombardie trahũt ad ſe formã ⁊ nomẽ padi iſicta pado. ⁊ non econuerſo. Et qð dicit panor. ſublatã ↄſecrationẽ antiquã non ẽ verꝫ. q2 addita vna parte parieti antiquo.ↄſecratio ſtatim extenſa fuit ad illã.q̃tũ ad virtutẽ vel acceptationẽ ſi ſinam.que data eſt parieti toti.ad ſimilinem lapidum aliquorum. ⁊ ſic de aliis.

¶ Quinto queritur in q̃bus caſibus eccleſia conſecrata ſit polluta indigẽs reconciliatiõe ⁊ nõ ↄſecratione. ⁊ dico ꝙ ſunt dũ ſ3 reducãt ab aliq̃bus ad pauciores. ¶ Primus eſt pp homicidiũ de con.ecc.ꝓpoſuiſti. intellige in eccleſia perpetratum. cũ voluntaria occidentis irreuerentia. etiam ſine ſanguine vt dicit gloſ.in.c.vnico.eo.ti.lib.vj.vt ſi poteſtas ibi fures ſuſpendat ꝑ ho nullo ſanguine fuſo. Vñ non violat̃ ꝑ homicidium caſuale. puta lapide cadẽte de pariete ſm hoſt.⁊ hugo. ſimiliter nec ꝑ furẽ contra ſe ipſum ex amentia ferientẽ ſm eodem. ſecus ſi quis ſe ipſum ſane mentis ſm ira occidat aut vulneret ⁊ ſic publicẽ ſm ge.in.d.c.vnico. Nec ſi fiat ad defenſionẽ ſm Inn intellige ꝑ ſe.ſecus ſi dominet libido vindicte. vltra moderatam tutelam. Nec ſi compleatur in eccleſia per vulnera alibi acceptum ſine irreuerentia eccleſie. ſe ſi ſanguis fluat in eccleſia ſecus ſi vulnus accipiatur in eccleſia ⁊ moꝛs alibi ſequatur nullo ſanguine fuſo in eccleſia. ſm hoſt.⁊ gloſ.vbi.ſ. Nec ſi quis ſupra eccle-

ſie tectum occidat̃ ſm glo.vbi.ſ.⁊ hugo.q2 factum vꝫ extra eccleſiã. ⁊ idẽ eſt ſi quis occidat̃ ſub eccleſia ſm glo.in.c.vnico.eo.tit lib.vj. Nec ſm aliquos ſi martyr ſit qui occiditur: q2 talium ſanguine ↄſecrat̃ eccleſia ⁊ non polluit̃: tñ verius eſt ꝙ non polluit eã ſanguis effuſus.ſed iniqua effuſio.⁊ idiget recõciliatione ſm glo.in.d.c.vnico.l3 vt dicit lauandus nõ ſit locus vbi ſanguis effuſus eſt. ⁊ idem dic ſi tale homicidium ſit ſi-
2 ne effuſione ſanguinis q2 iniuria eſt par.

¶ Secũdus caſus eſt ꝑpter ſanguis effuſionẽ in eccleſia factã extra eo. ꝓpoſuiſti: ⁊ intellige enormẽ ⁊ voluntarie irreuerenteꝫ ſiue iniurioſam: non aũt ſi effuſio ſit modica ſm oẽs: q2 vt no. Panor.in.d.c.ꝓpoſuiſti effuſio abũdantiam ſignificat. pro quo vide bonum tex.cum glo.in.c.cum illorũ.§.ꝙ ſi clauſtrales.de ſen.ex.nec ſi ſit facta a furioſo in ſane mentis. vel a caſu ſm hugo.de cõſe.di.j.eccleſiis. ⁊ hoſt.in.c.ſi eccleſia.de cõ.eccle.vel al.ſecus ſi quis ſane mentis ſeipſm vulneret ſm Ge.vt dictum eſt. Si aũt vulnus fiat in eccleſia vel cimiterio ⁊ nõ effundat̃ ibi ſanguis vel nõ labat̃ ad terrã vt q2 colligit̃ in ſcutella eccleſia violatur ⁊ recõciliabitur ſm glo.in.d.c.vnico. ⁊ Panor.in d.c.propoſuiſti vbi vꝫ eccleſia violari reconciliãda ꝑpter homicidiũ ⁊ vulnera non diſtinguendo an fuerit ſanguinis effuſio necne iſſi nec ea vulnera non fiant vt dicit panor. ⁊ ꝑpea alia iura faciunt mentionem de ſanguinis effuſione vt extra eo.c.ſi. ⁊ in.d.c.vnico. ꝑpterea ẽt dicit panor. ꝙ ex corpa-
3 li iniuria citra ſanguinẽ eccleſia nõ violat̃ vt indigeat reconciliatiõe. ¶ Tertius caſus eſt ꝑpter adulterium vel ſeminis effuſionẽ: extra de adul.ſignificaſti. ⁊ de cõ.di.j.eccleſiis: ⁊ intellige pro ſeminis humani ſiue fidelis ſiue infidelis: ⁊ ſcdo ꝙ ſit effuſio magna q2 ſm Aſten. ꝑpter modicaꝫ humectationẽ nõ eſſet recõcilianda: ⁊ tertio cum irreuerẽtia voluntaria: vt quotiẽs illicite fit p molitiẽ.aut quecunq̃ coitum cum femina vel maſculo ſm oẽs: ⁊ ſimiliter ſi fuit p licitum coitum matrimonialẽ l3 in hoc ſint opiniones: quibuſdam tenẽtibus ꝙ violatur. vt Io.⁊ iteruꝫ Io.an.⁊ hãc opinionẽ ſequutus eſt archie.⁊ ſum.piſa. quibuſdam vero dicẽtibus ꝙ non: vt glo.ſm hug.in.c.eccleſiis.de cõ.di.j.quã opionẽ ſequit̃ ſum.roſ. cui repugnat ſum.ang.que tenuit primaꝫ: ⁊ ad aliud extremũ tendẽs ↄtra omnes doctores. hoc extendit etiã ad pollutionem in ſomnis ⁊ generaliter oẽm humanam pollutionem. Vñ dico ꝙ pollutio in ſomnis non violat ſm ꝓꝓ.⁊ oẽs ↄtra angelicam: ⁊ violat actus matrimonialis ſm p̃dictos.⁊.s.Tho.⁊ Petrum ↄtra roſel que ẽt hoc falſo imponit Io. imo nec hugo hoc tenuit. quia ſm ſum.cõ.vꝫ loqui de reconſecratõe. Nec valet motiuum roſ. Nam pollutio inq̃t vigilãtis eccleſiã violat. non aũt dormientis ẽt ſi ſit manifeſta. qð ideo non eſt niſi q2 primum eſt cum peccõ ſecũdum non: ⁊ ſic eſt de actu cõiugali. Dico eñ hoc eſſe q2 fit cuꝫ irreuerentia voluntaria ẽt ſine peccato. ſicut de iuſta occiſione dictum eſt. Vñ in caſu neceſſitatis qui.ſ.irreuerẽtiam tollit. vt ſi coniuges longo tpe in loco ſacro obſidẽtur. ⁊ de illicita emiſſione ſeminis ſibi timẽt credere eccleſiã nõ violari: q2 ſi nõ violat effuſio ſanguinis facta ad ↄſeruationem vite corporalis ſm Inno. quare violabit effuſio ſeminis ad ↄſeruãdam vitam ſpũalem: vide intra debitum.§.iij. De his tñ ſic dicit archiepi. Quãdo vitia hec in eccleſia commiſſa ſunt oculta. vt dicit Guil.⁊ ho.in ſumma non indiget recõciliatione. ⁊ idẽ t3 Ioã.an.in.vj.eo.ti.l3 hoſt.in glo.magis ſubſtineat ↄtrarium. hec ille. ⁊ idem t3 glo.in.c.vnico.eo.titu.lib.vj.⁊ habet̃ ex.d.c.ſignificaſti.in ver.publice. Et ſũt hec publica vel ex ↄfeſſione coꝝ qui fecerũt vel ex rei euidẽtia. Et hoc intelligo verꝫ nõ ſolum in effuſione ſeminis ſed ẽt in effuſione ſanguinis ⁊ in aliis caſibus quibꝰ polluit̃ qð p3 ex rõne Ioã.an. q2 inquit eccleſia non iudicat de occultis.

¶ Quartus caſus eſt quãdo in ea ſepelitur 4
excõmunicatus. q2 ſi erat ↄſecrata reconciliãda eſt: ⁊ p̃dictoꝝ corpora proiicienda. ſi diſcerni poſſunt ab aliis: de con.diſt.j.eccleſiam.⁊ de conſe.eccleſie.vel altar.conſuluiſti: et idem ſi in ea ſepultus fuit pagan⁹ vel infidelis: quo caſu non ſolum corpus eiciẽdum eſt: ſed etiam ſunt radendi parietes ⁊ tigna. vt in.d.c.eccleſiã.ſm Io.and.in.d.c.propoſuiſti. imo etiã quãdo ſepelit̃ ibi excõmunicatus ſm hoſt. quod tñ panor. nõ placet q2 per abraſionẽ parietum violaret̃ cõſecratio. ⁊ nõ eſſet reconciliãda ſolum ſed reconſecrãda capitulum aũt eccleſiam loquit̃ vt dicit in eccleſia nondum ↄſecrata: quo caſu ſeruandum eſt quod dicit Io.an. Et ſi paganus ſit in vtero mulieris fidelis ſepeliende. vt quando moritur pregnans. ſm Goffre.⁊ Ber.ſepelietur in eccleſia: q2 factus eſt pars ventris. de conſe.diſtinctiõe iiij.ſi qua: et hoc ſm hoſt.ſi certũ eſt fetum eſſe mortuũ: nec inde exhumabit̃: ſ3 ſi certũ eſt ꝙ viuat aut dubitatur ſcindetur mulier ff.de mor.infe.l.ſecunda.idem Dir.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5 ¶ Quintus est si ecclesia & idem de altari & cimiterio. ab epo publice excōmunicato cōsecrētur. vel etiam benedicātur: quia ante recōciliationē nec celebrari nec sepeliri ibi aliquis dz. argu. d. c. ꝓsuluisti: & ibi Panor. reddit rōnem post Host. qz si sepultura corporis excommunicati polluit ipsum locuz: a fortiori quādo ipsa consecratio transit p
6 manus excōmunicati notorie. ¶ Sextus est fm glo. in. d. c. proposuisti. quādo parietes successive repank quo casu fm sum. ang. est reconsecrāda. fm alios verius nō est ēt reconciliāda necessario: qz hoc nullo iure canetur: & de hoc supra. H. iiij.

¶ Sexto querit quomodo violetur ecclesia non ꝓsecrata: & dico q violatur seminis et sanguinis effusione. de consec. eccle. vel al. ci. item quādo in ea sepelit excōmunicat⁹. vt patet de con. di. j. in. c. ecclesiam iuxta intellectum Panor. itē quādo ab eo excōicato notorie bñdicit sine reconciliat: qz fz regulam Panor. in. d. c. ꝓsuluisti: ea que cōstiunt in exterioribus bñdictionibus. & ꝓsecrationibus. facta per notorie excommunicatum. non debēt per fideles exercitari ante reconciliationem. Per reparationem autem parietum aut eorum diruptionem vel constructionem cimiterium violari nec legi nec credo.

¶ Septimo querit quomodo reconciliari debeat ecclesia ꝓsecrata vel non ꝓsecrata si polluat: & dico q ꝓsecrata reconciliari debet eo modo quo dr in pastorali: & similiter cimiterium: de reconciliatione vero non cōsecrate. Gre. ix. in. c. fi. de cōeccle. vel al. iuncta glo. dicit q si ecclesia non cōsecrata fuerit seminis aut sanguinis effusione polluta aqua protinus exorcizata lauet. ne diuine laudis organa suspēdant: est tñ ꝓcitius poterit ꝓsecrāda: hec ibi. ex qbus prz vt ibi dicit Panor. q ea polluta ibi suspēduntur organa clericorum. ita q ante reconciliationem. ne dum missa sed nec vllum diuinū officiū ibi celebrari debet.

¶ Octauo querit a quo possit ecclesia recōciliari: & dico loquēdo de ꝓsecrata. q ea z recōciliare pōt eps. ppriꝰ p se vel p aliū: pōt ēt vnus eps aquā bñdicere & alius recōciliare: p simplices ꝓ sacerdotes hmōi recōciliario fieri non pōt: ēt si sit ꝓsuetudo. vt dicit ray. & al. extra eo. aqua: & hoc fm Inno. nisi ex commissione pape qui pluribꝰ non epis hoc ꝓcessit: aqua tñ prius per eēm bñdicta. Hic eēm reconciliationē papa simplici sacerdoti potest committere fz glo. in. d. c. aq & panor. ibidē. vbi regulā hz idē dicēdū esse in oibus qui sunt iuris eēpalis ex dispositione humana: qz in his papa hz plenitudinē potēstis. vt in. c. ꝓposuit. de ꝓcess. phē. que autē ex dispositione diuina certo ordini sunt commissa. non hñt ordinē illum commutari non pñt ēt p pontificē summū fm glo. in. c. puehit. di. xcv. Loquēdo ꝓ de non ꝓsecrata dicēdū est q p simplicē sacerdotē reconciliari potest fm glo. in. c. fi. extra eo. quia si expressisset sicut in. c. ꝓcedēti: cū idē eidem scripserit. itē qz ibi dr q lauet aqua exorcizata. f. tñ: que. f. fit p simplicē sacerdotes. & non cū aqua bñdicta vino & cinere: tuz quia reconciliat ecclesia ꝓsecrata: itē qz dicit. primus. qd non fieret si oportere expectare epi mandatum vt aliqui dicunt.

¶ Nono qrit que sit pena celebrātis in ecclesia ꝓsecrata post pollutionē ante reconciliationē: & dico q ꝓtuis ante reconciliationē non debeant ibi officia diuina celebrari aut aliqs sepeliri: tñ nec ecclesia est propter hoc interdicta nec ꝓtrariū faciēs ēt scienter hoc interdicta nec ꝓtrariū faciēs ēt scienter renek host. dicēs ꝓtrariū. fz Inno. & alij qui sentiūt ꝓtra eum. Dicit tñ Lap. q talis ab ingressu ecclesie suspēsus est. de priui. cpo. lib. vj. & si cum tali suspēsione in ecclesia diuina celebraret vt prius suo agens officio. erit irregularis. vt in. d. c. is qui.

c Onsecratio altaris. vide supra altare. H. primo.
c Onsecratio cimiterij. vide supra cimiterium. in prin. & H. iiij.
c Onsecratio vasorꝫ ac vestiuz. vide supra benedictio p totum.

¶ De ꝓsecratione virginū. & qd velatio vt pleni ꝓnotescat scienti. est fm pe. de pa. in. iij. di. xxvij. q. velum. f. nigrū & dnuplex. Primū ē pfessionis. qd sēminis dar. xij. ano ꝓpleto. ex. q. ij. puella: & hoc potēt in religiosis ꝓfesse. sine virgies siue vidue. ij. est ꝓsecrationis qd dar anno. xxv. etatis. xx. q. j. pauciuit. iij. est ordinationis qd datur anno. xl. xxvij. q. j. diaconissam: que. f. ideo fit dr. dar ei aliqua bñdictio. ex. qua accipit officium inchoādi horas in choro. & legēdi omelias: qd aliqs non hz: vñ eps dat ei ad tangendus breuiariū in quo sunt omelie de euangeliis. in matutinis: qd quidē adhuc seruat. postea virginū ꝓsecrationē in eodē officio mittere. non ꝓsuevit dari velū in hoc. nec expectari illa etas hz ex cōi ꝓsuetudine hoc fit qn ꝓcrant seu velant. qd ēt fit ante. xxv. annuz. iij. est plationis. qd dabatur abbatissis. ex. ꝓt abbatissa. xxx. ano cōpleto. de elec. idē. ca. sed fit offm quodda & bñdictio: vt ibi no. v. eit ꝓtinēte & obseruatōis: qd ē vidua rum. xxvij. q. j. vidua: & pōt ēt dari virginibus. licet virginale dari non possit vidulo. etiam ex dispensatione episcopi. xx. q. j. devotis. sextum addunt quidam. f. pbatōis qd in monasterio dar in receptōe habitus an. q. te pfessionē: qd cōiter albū est.

¶ Primo ꝓ querit que virgo sit ꝓsecrāda seu ꝓsecrationis velo velāda: & dico fm arē. q sola religiosa professa tria essentialia vota in religione. pbata: nec tñ ois talis qz nec moniales mēdicātium nec quedam alie ꝓsecrant ab eēo: nec corrupta violenter fm Al. iz virginitatē vel aureolam non perdat: qz difficile est inquit volūtatez tunc istarenisi vt aliquem cōsensum non eliciat: vñ cum de pleno dissensu ꝓstare nō possit ec clesie. statutum est vt humiliter a ꝓsecratio ne abstineant. xxxij. q. vj. ille familie. xv. q. f. si quis non iratus: & cōcordat. s. Tho. nec tetur scādalum. iz hoc asserat gull. qz fm Albe. & s. Tho. ppter vitādum scādalum mutāda non sunt ecclesie sacramēta nec ēt sacramētalia cuiusmodi est virginum consecratio: bene tamē posset eēus vti aliqua cautela vt seruatis quibusdam cerimonijs que nō sunt de essentia velī virginalis: alia que sunt de substātia mutētur: puta verba dicēda in velī impositione. vt in fōma mutato nōie virginitatis in nomē castitatis. & concor. gof. & ho. non obstante q pe. de pal. dicat istam cautelam esse fictionem in fcō vel sacramentalis & nō licere: qz sicut loqns pōt verbis ex cā & sine mēdacio decipere qñ non tenetur respondere fm intentionem interrogantis vt dicetur infra mendacium. H. ij. ita & hic est: qz eēs non tenetur exhibere signa fm intentionem vel opinionem videntium. Quod confirmatur per. c. j. de his que ne potest ex dispensatione epi aut eēs vices gerentis suscipere modum velī virginalis. & non aliter. Et adde glos. ray. q hmōi occulte corrupta ante vel post consecrationez abstiner dz ab officijs que fm consuetudinem monasterij solent consecratis virginibus competere donec cum ea super hoc fuerit eēm dispensatum. Notandum est tamen q fm petrum liceret ista cautela: vbi

episcopus hoc sciret. solum occulte in cōfessione vel aliter: quia eo casu nō tenetur nec dz talem publice repellere sed admittere: licet ipsa peccet: & similiter que illam scienter ad hoc sollicitant: non autem si permittant cum est occultum. Pōt aūt se excusare non manifestando peccatum: sed se ex humilitate excusando.

¶ Secundo queritur quis possit dare velū seu virgines consecrare: & dico fm archiep. post pe. de pal. q velum continentie seu viduarum dari potest etiam a sacerdote: vt etiam dicit glo. xxvi. q. j. vidua. Immo etiaz vidua per seipsam hoc accipere pōt ab altari facta professione coram sua prelato velare autem virgines nullus potest nisi eēs. xx. q. j. deuotis. quia ipse est quasi paranimphus desponsans virgines xpo: immo hoc episcopus demandare non posset non eēo: quia hoc est ꝓsecrationis & ordinatōis episcopalis. sicut ꝓsecrare ecclesias. & non iurisdictionis. de cō. ecc. vel al. aqua. Ex quibus inquit apparet. q plati mēdicātium suas moniales velātes cū eēpali solēnitate excepta coronatōe & datōe ānuli: non bñ facūt nisi hoc habeāt ex ꝓcessōe pape: qz vsurpat officiuz eēpale. Et cō. o. tho. in. iij. di. xxxviij. dicens q virgines p solum eēm ꝓsecrātur: vidue autem possent etiam a sacerdote bñdici: & ibi huius assignat rōnē.

¶ Tertio qrit qualiter & qñ sint virgines ꝓsecrāde: & ad qualiter dico q vt in ordinario siue pastorali docetur: ad qñ vero dico fm hostiē. q in die ephie. & in tota resurrectōis ebdomada: in natalibus apostolorꝫ. & in diebus bñdicta: vt ēt no. xx. q. j. H. velamen. & c. sequenti: sed tamē in necessitate puta iminēte langore. pñt tempore quolibet ꝓsecrari. xx. q. j. de votis. de tem. or. c. j. & concor. goff.

¶ De ꝓsensu & ratihabitione.

Onsensus vt probat. s. tho. xij. q. xv. pertinet ad virtutem appetitiuz q̄ est volūtas. & est eius ꝓplacētia in aliquid: iz ab aug. sup gen. attribuatur rōni inquātū. f. i ea includit volūtas: assensus āt propie ptinet ad virtutē cognoscitiuam. f. rationē iz attribuatur ipropie volūtati. Est aūt duplex ꝓsensus. f. in opus & cogitatōez propriam. similiter in opus & cogitationē alienam. Primus est duplex scilicet deliberatus expresse siue explicite qui declaratione non indiget. & deliberatus implicite tātum siue tacite. qui fm mentem. s. bona. ij. d. xxv. & petri de tarā. in. ij. di. xxiij. vt esse

Dupleꝛ ꝓsensus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum rō sufficiēter aduertit de mala cogitatione ⁊ eius periculo ⁊ eam reprimere negligit post tēpus sufficiens humane fragilitati ad deliberādum ex complacētia vel exneligētia sine complacētia. Dicit ēsi sic. Cōplacētiam surgētē in sensualitate circa luxuriam vel aliud quod est mortale ex genere suo: aut rō superior cōsideratione diuini ꝓcepti vel offense dei. statim reprimit. ⁊ nō est nisi veniale: aut nō statim reprimit: ⁊ tūc aut expresse cōsentit. et sic est mortale. quia vir comedit. i. ratio superior ꝓsentit: aut nō expresse sed negligit reprimere. Aut ergo manet talis complacētia post sufficiētē deliberationē et animaduersionē periculi. ⁊ tunc est mortale ⁊ mulier comedit. s. tacite et interpretatiue. aut nō manet et sic est veniale. hec ex illo: qui per sufficiētem deliberationē intelligit tēpus sufficiēs ad deliberādum. postq̄ ratio aduertit: que tpe in deliberādo indiget. Negligētia tamē repellēdi complacētiam cum displicētia rōnis de ea fm. s. Bo. est ꝓsensus interpretatiuus qd non est pctū mortale ꝗ multos magistros vt recitat: lz vt dicit sanum ꝓsilium sit vt qs de hoc sicut de mortali penitreat. De ꝓsensu ēt in delectatione infra delectatio. H. prio. Scēs autē. i. cōsensus in factum aut cogitationem alterius est quadruplex. s. negligētie cum quis dz corrigere delinquētem: ꝓsilij: cooperationis. ⁊ auctoritatis aut palationis. vel defensionis: ⁊ prio ac scēo cōsentiens punit minus q̄ facies. tertio equalr. quarto plus: vnde H. Cōsequēs spernit sua det. iubet atq̄ tuet. Hic minus ille minus. tuit hic equaliter. hic plus. De hoc glo. optima in c. i. de offi. delega. sup verbo pari pena. ⁊ tex. xi. q. iij. qui consentit. vbi duo mēbra sub vno concluduntur.

Uersus.

1. q. ¶ Primo vero queritur quō intelligitur illa regula iuris. vi. qui tacet consentire videtur: ⁊ dico q̄ consentire videtur fm Innoc. in. c. in genesi. de elec. qñ quis tacet in actu honorabili seu concupiscibili: sed in actu ꝓiuperabili ⁊ ꝓtiudiciali: ⁊ in quo: loqui et contradicere verecundum esset plerūq̄ videtur dissentire. l. filiusfamilias. H. iniurius. ⁊ ibi glo. in fine. ff. de procu. ⁊ est glo. in. l. qui patrē. ff. man. quod limitat glo. in. c. plerūq̄. ij. q. vij. Jo. de Imo. in. c. vestra. de loca. ⁊ glos. in c. diaconus. dis. xxvii. ⁊ in. d. l. qui patrē. qñ actus qui fit in ꝓtiudicium valet etiam eo cōtradicente. secus si non valet nisi ꝓtius consentiat: quia tunc tacens habetur ꝓ cōsentiente. Exemplum primi. Uendo rē alienam domino presente ⁊ tacente ⁊ sic non valet: quia etiam eo absente vel contradicente vendi potuit in ꝓtiudicium vendentis. vt notatur in. l. rem alienam. ff. de contra. empt. sicut ⁊ legare quis posset rē alienam in ꝓtiudicium sui heredis. vt notatur in c. filius. de testamen. Exemplum secū. Impignorat quis rem alienam presente domino ⁊ sic valet. vt no. in. l. calus. ff. de pig. actio. Et de hac distinctione habes textum singularem in. l. sepe. H. cur autem ꝗ. ff. de re iudica. facit. l. si seruus communis. ff. de doli. inter virum ⁊ vxo. vbi fratre donante rem communem sibi ⁊ fratri presente fratre: et non contradicente tenet concessio. facit. c. continebatur. de his que fiunt a prelat. vbi si prelatus contulit beneficium presente capitulo ⁊ non contradicēte collatio tenet: tamē quod nor. bal. in. l. si tutor. C. in qui. cauēt quod nor. bal. in. l. si tutor. C. in qui. cauēt in integ. rest. non est ne. vbi dicit q̄ licēs scit aliquē se gerere ꝓ eius ꝓcuratore tūc si cōtradicēdo ꝓt illū ꝓpedire. si tacet ꝓsentit: secus si non potest ꝓpedire. Similē decisionem ponūt dñi de rota. in habētib⁹ cām cōem: si vnus illoꝝ ꝓcuratorē ꝓstituit. vt cōsentire videatur si ꝓnt impedire. Et qd notat bal. in. l. ij. H. si vie. ff. so. ma. vbi dicit q̄ qñ consensus requiritur ad habilitandam ꝓsonā nō ꝓtradictio hꝗ pro consensu. vt in. l. quoēm. H. i. ff. rem. ra. ha. vbi dicit glo. q̄ nō est ꝓtradicere ratihabitioni par est. Ex quo arguit Bal. q̄ satisfactum est statuto florentino requirenti consensum consanguineorum in ꝓtractibus si consanguinei eiusdē non contradicunt: ꝓ quo facit illud singulare dictum bald. in. l. potuit in vi. q. C. de iur. deli. vbi vult q̄ si pupilli maior infante. vna cum tutore ingressus est possessionem. q̄ per hoc hereditas est legitime comprehensa: nec obstat q̄ auctoritas debet prestari verbis expressis. vt facit. l. i. ad fi. ff. de auc. tu. quia hoc est verum circa actus expressos. sed in tacitis tacite loquuntur rebus istis ⁊ factis: iuxta illud: ⁊ facta loquuntur: argu. in. l. de quibus. ff. de legi. ⁊ l. i. ff. de pac. Facit quod dicit idem bal. q̄ si societas contracta cum patre intelligitur cū filio renouata si interueniat patientia tutoris: item aliud dictum in. l. post mortem. ff. de adop. vbi dicit idem bal. q̄ si filius vsit feorsum a patre negociando. vt emancipatus per. x. annos. patre scente ⁊ patiente pcitur emāciparus. vide infra electio. ij. H. vij.

¶ Scēo ārīt vtrū in actu negatiuo requiratur protestatio ne quis videat ꝓsentire: ⁊ dico q̄ in actu negatiuo abstinēs ⁊ tacens non habet ꝓsentīre: ⁊ facit qd no. host. ⁊ Innoc. in. c. olim inter. de rest. spo. ⁊ quod no. in cle. vnica. de ꝓcur. fūcta glo. l. si. ff. de pto ponuntur vni. ⁊ solum negat vnum videtur alterum affirmare. vt in. c. nonne benedicimus. de ꝓsump.

3 ¶ Tertio queritur vtrū existēs in ꝓsilio ⁊ tacēs qñ aliqd malum tractat sit culpabilis: ⁊ dico q̄ qñ obuiare pōt ⁊ non facit inuolutur pcto. ⁊ de damno tenet qz qui tenet locū. H. qui tacuit. ff. de interrog. ac. ⁊. c. si. post ꝓstitum. de ꝓfes. lib. vi. Quilibet aūt deuniuersitate tenet votum suū exprimere in cōcilibus facta cōtratis ex debito officij. Innocē. q̄ nisi ꝓtradicat si sibi aliqua male agerent habet pro ꝓsentīre quo ad pctū ⁊ pēnam. Qd quidē vniuersaliter quo ad culpam. Ꝓ quibus habeo indubitatū. de quolibet potente obuiare pctō ⁊ non obuiat. ar. xxi. q. v. hoc vi: sed de pena non credo nisi in his quibus ex officio cōpetit: vt in Plato ⁊ habētib⁹ voces in capitulo. ar. eoꝝ que notant in. c. nec non Philbeat. ar. eoꝝ que no. in. c quāte. de fen. exc. Et fm hāc distinctionē limitat bar. in. l. vtrū. ff. de pict. vbi vult q̄ solum tenetur obuiare. qui est subiectus illi qui dz offendi. sicut seruus filius: et gl. in. l. culpa carēt. ff. de reg. iur. ⁊ tex. insti. de publi. iud. H. alia. qui vult q̄ ꝓ eius quālibet extraneꝰ puniatur: qd intelligē quādo tenet ex offō vel quādo dolose non Philbet: vel in crimine lese maiestatis: l. quisquis. C. ad. l. iul. ma. Et stabilitū Jano. limitat sum. ange. sed melius. s. Pseno in collegio et racēs incurrat penam in dānatis et iniquis et approbat Panor. in. c. i. de his que fi. a maio. par. cap. et in causis. de elec. et. c. ij. de loca. et Felyn. c. cū timo: ipsa ang. excōmunicatio. vi. casu. v. ⁊ ō est q̄ quilibet dz habere curā boni cōmunis. Uideri intra electio. ij. H. xij. Ex his pz q̄ male faciāt religiosi hñtes vocē in capitulo si humano respectu renuciēt vocī sue ꝓ hoc remanet penes eos qui zelo carēt.

4 ¶ Quarto queritur vtrū actus q̄ expedīri debet ꝓ ꝓsensum in cōi ꝓstitū valeat si consenciē Panor. in. c. cum in ecclesia. de can. pos. ⁊ proprie. q̄ non: vt in. c. in genesi. de elec. et l. ij. C. de decur. nec est. spāte in electione q̄uis glo. dicat ꝓtrarium in. c. i. de re. eccle. nō alie. lib. vi. vñ tenēdum est q̄ non valet: qd etiā sentit post modū ibi Jo. an. in nouel. et firmat Joā. cal. in. c. cum omnes. de consti. ⁊ Bar. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ⁊ iure supra ciuitas. H. i.

¶ Quinto queritur qd requirat vt ratihabitio ꝓfirmet. actum ꝓcedētem: et dico q̄ opz requisita ꝓtio illū esse factū noie meo. vt in regula ratum. libz. vi. et dē factus noie meo. qñ mea ꝓtemplatione factus est. fm glo. in. c. cum quis. de sen. ex. lib. vi. 1 Secō opz q̄ habeā ratū tanq̄ gestum noie meo: nā possum ratū habere factum et nō qualitatē eius. s. q̄ sit factum noie meo. l. cuz interdicto. C. ar. tu. et no. in. l. pomponius. ff. de nego. ge. Et ista est opinio Jaco. de are. ap probata in. l. i. H. deiecisse. ff. de vier vi. ar. et p gl. fm bar. ibidē in H. sed et si cum quis. lz fm bal. sit gl. ꝓtraria ibidem in H. quotiēs. Aduertēdum est tamē q̄ nō solum ratihabitio exp̄ssa sufficit in maliciis. sed ēt tacita: vtputa quia non reuocat postq̄ scit q̄ est factum nomine eius. aut nō ꝓtradicit: vt lit. non ꝓtest. c. i. de offi. dele. cum olim. et ꝓtio. C. de ince. nup. l. cum ancillis. C. de fer. l. i. qz tūc est ratihabitio ꝓ plumpta. ij. q. i. notum: secus aūt ēt in nō maleficiis. 2 Tertio opz q̄ actus pniam nō requirat: qz que pniam requirūt ratihabitio ꝓfirmare nō potest: insti. de auct. tu. H. tutor. 3 Quarto queritur fm panor. in. c. i. de puer. ifi. q̄ extrema sint hilaria ad illū actū pperādum. s. tēpus in quo actus gest⁹ est et tēpus ratihabitionis: nā si vnū istoꝝ deficit ratihabitio non pcedit: qz cū ipsa sit fictio iuris. pcedere non pōt sup impossibile: de quo plene p Bar. in. l. si lis qui. p emptore ff. de vsuca. Exēplum ddā noie infantis interfecit: maior factus ratum hz. Nō ēm talis ratihabitio retrotrahitur: qz tūc temporis ipossibile erat talē mādare. Exēplū de alio extremo. Ab aliquo terminū habebaz ad aliqd agēdum: amicus meus noie meo fecit: ego post terminum ratum habui. Nō enim retrotrahitur. quia sicut post terminum non potuissem vere facere. ita nec ficte. Respondeo quia vbi certum tempus est de substantia. ibi oportet obseruari tēpus: alias actus ipso iure nullus est. ff. de excusatu. l. scire oportet. H. cōsequens: quia recedere a tempore est recedere a forma. ff. de verbo. oblig. l. qui rome. H. augerius. Facit qd no. Cardi. in clemē. quod circa. de elec. vbi dicit fictionem non posse id quod fm natu-

requisita ad ratihabitionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ram est ipossibile. Exēplū insti. de adop. §. minorē: vbi q̃d eū nō pt adoptare. quē non antecedit p tot annos. q̃ eū generare ponuisset. Similiter fingi nō posset. q̃ viueret hodie. c̃. ccc. annis pteritis mortuus est. in
5 sti. de excu. tuto. §. iz si in bello. P Quinto requirit fm Inn. in. c. prudētiā. de offi. dele. q̃ illud q̃d ds facit valeatvt sit aliq̃d: quia q̃d nihil est ratū haberi non pt: vñ hec est eius theorica q̃ vbicunq; actus est nullus ex defectu solēnitatis. ⁊ suppletio nō dependet a mea volūtate. non possum habere ratum quod noie meo gestum est: secus vbi suppletio solēnitatis dependet a potestate volētis ratificari sentētiam nullam: sicut in papa qui iuris dispositioni nō subjicit vñ ratificare potest sniam nullam. Unde si quis excōicet noie alterius nō valet. iz ille ratum habeat: nisi excōmunicet ipse q̃ pt. Similiter si quis iurisdictionem faciat nomine iudicis: nō pōt ratum haberi: q̃ que facti sunt ⁊ solēnitatē requirūt. rata haberi nō pñt: vñ cum snia a nō suo iudice lata. nulla sit. de iudi. ⁊ si clerici. ⁊ cum alie solēnitates requirātur quas ipsemet q̃ ratum hfeynit. si omitteret nō teneret q̃d facit: ratum habere nō pt si ab alio omittātur. Si ꝯo actus sit nullus ex defectu ꝯsensus. bñ ratificare possum quod noie meo gestū est p nouum ꝯsensum: ⁊ pro hoc textus in. c. cū nos. de his que fiūt a pīatis. Immo dicit sum. ro. in ti. exōicator. §. vlij. q̃ p nouum ꝯsensum ratum habere possum quod non est gestum noie meo: ⁊ allegat glo. in. c. cuz ad sedem de re. spo. que hoc dicit quidē. iz vt falsum ⁊ ꝯtra regulam iuris ratum lib.
6 vj. P Sexto requiritur q̃ possit mādatum p alium fieri: alioquin nō retrotrahitur vt si faciat quis adulterium nomine meo. ratum habere nō possum fm gl. in. l j. §. quotiēs. ff. de vi. ⁊ vi. ar. ⁊ ci. in. l. nō dominus. C. de accuf. ⁊ in. c. sclāt cūcti. de elec. libro sexto. quod limita verum in aliis que non sunt delicta: sed quo ad delicta licet nō ꝓprie committat sed interpretative eadem pena punietur: tanq̃ eiusdem delicti particeps ⁊ mādator: vt no. Bald. in. l. vnica. §.
7 ne autem. C. de cadu. tol. P Septimo requiritur q̃ lex nō requirat nisi delictum simpliciter: quia si requireret maleficium: ⁊ p primo machinationem seu tractatum. non sufficeret sola ratihabitio: facit glo. ⁊ Joā. an. in. c. primo. de conuer. coniug. Ex quo pz q̃ iz mulier. habeat ratū homicidium viri. post mortē: tñ quia requiritur machinatio per prius. nō impediet matrimoniū sequēs cum occisore fm ge. in. c. cum quis. de sen. ex. lib. vj. secus quando lex requirit solum factum.

¶ De materia ꝯsensus. vide infra delectatio. §. j. ⁊ sequentibus.

¶ De conseruatore.

Conseruator est iudex datus ad defendendum aliquos contra manifestas iniurias. iudiciali non vteno indagine. de off. dele. statuimus. libro sexto. ⁊ ibi de conseruatoribus agitur. c. j. ij. ⁊ vltimo: qui reputantur iudices delegati a papa fm archie. Et ibi Jo. an. in glo. c. primi ponit genera tria ꝯseruatorum: quia aliqui dantur ꝯtra latrones vel predones: aliqui ꝯtra infringētes priuilegia: ⁊ aliqui contra iniurias ⁊ offensas manifestas: ⁊ in nullo dictorum casuum habent iudicialem indaginē. idest procedere nequeūt per viam iudicij. ad inuestigādam veritatem quasi dubij & iusticia. vnde habet gl. in verbo indaginē. dubia sunt.

¶ Primo ꝯo q̃ritur quis ⁊ a quo dari possit conseruator. ⁊ dico q̃ esse pñt epi ⁊ eorum superiores. aut abbates. seu illi qui in cathedralibus vel collegiatis ecclesiis obtinēt dignitates vel personatus alij vero cl̃ non pōt: nec potest aliquis esse conseruator nisi ꝯseruatoris: nec sui domini sub cuius dominio est vel districtu ecclesiastico vel temporali exceptis conseruatoribus datis regibus vel reginis. de offi. dele. hac ꝯstitutiōe libro sexto. Dari autem possunt huiusmodi ꝯseruatores solum per romanū pontificem fm Jo. an. quod probat. d. c. primi dum dicit ꝯcedimus: ⁊ d. c. fin. vbi ab apostolica sede conceditur: ⁊ sic legatus hoc nō potest.

¶ Secūdo queritur que sit differētia inter ꝯseruatorem ⁊ delegatum: ⁊ dico q̃ Jo. an. in gl. d. c. hac ꝯstitutione. ex ipso textu multas assignat. P Prima est. quia iudex delegatus potest esse canonicus ecclesie cathedralis: conseruator non. P Secunda quia eius qui est mihi iudex delegatus possum esse iudex delegatus in alia causa saluo iure recusationis: sed in conseruatore secus etiam si nō apponatur exceptio. P Tertia. quia saluo iure recusationis. subditū mihi bñ possum imperare delegatum: sed non ꝯseruatorem. P Quarta. quia delegatus a principe potest causam sibi commissam in totū vel in partē omittere. de offi. delegatorū vel in partē omittere. de offi. dele. pastoralis: sed non ꝯseruator: nec tenet simil.

contrarium dicens in speculo: cū textus iste contradicat. P Quita q̃ dato q̃ se intromittat legatus de his q̃ non sunt sue iurisditionis non ꝓpterea in illum locum hz pena. d. capitulī. q̃ non inuenitur expressum: secus de conseruatore. P Sexta potest addi quia ⁊ si conseruator haberet ex priuilegio quod posset alteri delegare: hoc tñ nō potest nisi habentibus conditiones supradictas: sed delegatus subdelegare potest ei cui potuit delegari. In omnibus aliis predictis exceptis equiparantur conseruatores aliis iudicibus delegatis secundum eundē Jo. an. in glo.

3 ¶ Tertio queritur quid possit aut nō possit conseruator se ex officio suo intromittere: ⁊ dico primo q̃ de manifestis iniurijs solū hz se intromittere ⁊ pñr cognoscere. vt in. d. c. statuimus. ⁊ in. c. hac cōstitutione: ⁊ intelige manifestis fm Jo. an. si ter ginerisatione celari possunt. vt de verbi signi. ex parte. si aut se de dubijs intromittant succurrunt penam. de qua infra. §. v. q̃ intelligo vbi cōstiterit ea esse dubia an sint facta notorie necne: ⁊ an sint recte fctā nec requiritur indago: secus si a principio dubiter an reo sit dubia siue sui fori q̃ pōt inqrere vt scilicet an sua sit iurisdictio vt hatij dicam. P Dico secundo q̃ si is qui iniuriatus est neget offensam notoriam: licet negatio ne reo videatur fieri dubia. C. qui. ad lib. p. cia. non. l. iij. tamen hoc non obstante ꝯseruator bene recipiet probationes: an factuz sit notorium vt sic videat a sua sit iurisdictio. vt in. c. super literis. de rescriptis alio officium eius esset inutile: quod etiam quilibet iudex potest. l. cognoscere an sua sit iurisdictio. l. si quis. ff. de iudi. ⁊ si factuz notorium inuenerit procedet: alioquin desistet: quia non habet potestatem defendendi iniuriam simpliciter sed qualificatam. l. notoriam. P Dico tertio q̃ conseruator habet vocare reum ⁊ si confiteatur factum bene quidem si neget super notorio. pbationes recipiat vt dictum est: si vero confiteat qui dem factum sed dicat se suo iure fecisse fm aliis vero probationes recipiet sup offensa notoria. ad quod de elec. bone. als facile cēt conseruatoris officium deludere: vnde si vi deatur ei negatio probabilis non procedet q̃ fm Jo. an. defendere potest abiniuria no vt si quis sit paratus inferre iniuriam his quorum est conseruator prohibere poterit excōicare ⁊ punire. vt in. c. sacro. de sen. exc. in commissa vero compellet ad satisfactionem per districtionem ecclesiasticam vel cēt brachium seculare inuocando: quod secundum ber. inuocare potest. vt de offi. ord. c. j. hec omnia. Jo. an. in glo. super. c. j. Sed adde primo q̃ si reus factum confiteatur sed neget illud esse notorium: ꝓcedet conseruator ad sniam: q̃ per eius confessionem factum est notorius. de coha. cle. ⁊ mu. vestra. ⁊. c. fi. ⁊ idez fm. con. lib. ij. ti. v. q. clij. Ad de scōo etiam fm eum Jo. an. q̃ q̃ cōseruator non cognoscit nisi de notorijs non poterit recusari sicut nec appellari potest in notorijs. Adde tertio q̃ si conseruator citatū contumacem excōicauerit: ⁊ deinde inuenerit illum iniuriatum fuisse sed non manifeste fm Jnno. non erit vere excōicatus: q̃ iurisdictione nō hz nisi de manifestis fm alios vero vt albe. erit excōicatus: sed primū est verum si fuit excōicatus p facto: secundum vero si pro contumacia. Adde quarto q̃ pdicatores ⁊ minores sunt priuilegiati vt eorum conseruatores procedere possint i quacunq; causa.

¶ Quarto q̃ritur quō ꝓcedere dz conseruator. ⁊ dico primo fm Jnno. q̃ lz principalr non habeat iudicialem indaginē: hz tñ illā in notorijs: q̃ ois sine quibus eius iurisdictio nō posset explicari intelliguntur ei esse cōmissa. ff. de iuris. om. iu. l. ij. vñ pōt citare ⁊ punire contumaces. de offic. dele. de causis. ff. si quis ius. di. l. l. Et si maleficium est notorū alijs ⁊ non sibi q̃rat ⁊ coget testes. ij. q. i. in primis. extra de testi. c. ij. ⁊ de testi. cog. c. j. ⁊ p totum. P Dico scōo q̃ q̃ in notorijs est aliquis ordo necessarius. de ureliu. ad nostram. opz sltr q̃ ꝓcedat ad indaginē qñ factum est notorium ⁊ nescitur quis fecerit fm Jnno. P Dico tertio fm eūdē q̃ si reus qui fuerat condēnatus ⁊ excōicatus infra annum cōparear ⁊ dicat se velle satisfacere cognoscet conseruator de ꝯstitatedāni ⁊ huiusmodi. P Dico quarto q̃ ꝓcedere nō pōt contra aliquos extra ciuitates vel dioceses in quibus fuerint deputati. vel alibi iz in ciuitatibus seu locis insignibus vbi possit haberi copia peritorum: nec possent aliquem citare vltra dieram a fine diocesis eius vt in d. c. hac constitutione. P Dico quinto q̃ per seipsum debet procedere nec posset committere vices suas exceptis citationibus ⁊ sententiarum denunciationibus nisi aliter eis committeretur per literas quo casu cōmittere possent infra locā in quibus fuerint de

puratl.ꝛ personis predictis.vt in.d.c.hac
ꝓstitutione.Pdico sexto q̃ p excõicationes
cõgere pt brachiũ seculare sine prãtez ad
suffragãdum contra pdictas iniurias fm
ber.ꝛ sum.con.cum hoc sit accessorium ad
officium conseruatoris.xxiij.q.quinta ad
ministratores.Pdico septimo.q̃ circa mu
nera ꝛ expensas assessorum.ꝛ notariorum.
tenetur obseruare quod in delegatis statu
tum est:de quo vide infra iudex primo.§.oc
ta uo.ꝛ nono.Pdico vltimo q̃ de off.dele.
c.quia pontificali.li.vi.statuit vt quadaꝫ
modestia ꝓseruato: est iudex.ꝓtra eos ꝓ
cedens vtatur.f.pmo ingressus ecclesie vel
sacerdotale interdicatur officium.secũdo
vero suspendantur ab officio tertio aggra
netur ecclesiastica cẽsura ꝓtra eos:nisi for
te aliter fieri suaserit nimia ꝓrumacie ꝓ
teruitas:quia s.vt dicit glo.iuriurias ꝛ cõ
tumeliosa verba proferunt in iudicem.Si
tñ iudex non seruata hac forma statim sus
pendat vel excõmunicet episcopum aut eo
superiorem:sma rz.fm gl.Iz iudex sit repre
hendendus.tj.q.iij.c.i.

5 ¶Quinto queritur que pena sit si aliter q̃
dicto modo procedatur:ꝛ dico q̃ quicquid
ꝓtra premissa vel eorum aliquid attentari
ꝓtigerit.rotum est irritum ꝛ inane:vt in.d.
c.hac ꝓstitutione:ꝛ ꝓseruator si de aliis q̃
de manifestis iniurijs violẽtijs scienter se
intromiserit. seu ad alia que iudicialez in
daginem exigũt suam extẽderit potestatẽ:
eo ipso per annum est ab officio suspensus
vt ibi:ꝛ fm gl.etiam a bñficio quod est offi
cij sequela:vt.xxvij.di.preter:ꝛ idem est si
ignorantia esset iuris vel crassa vel affecta
ta:fm glos.vt de sen.ꝛ re.iudi.ignorantia:
immo dicit sum.rof.q̃ esset excommunica
tus:iz fallitur.nec hoc dicit gl.quã allegat
ꝓ tñ que hoc fieri ꝓcurat bene sniam ex
cõicationis incurritur ibi pz.a qua absolui
non potest vt ibi dicitur nisi prius integra
liter satisfecerit de expensis.s.legitimus.ꝛ
ꝓpter cãm istã factis.fm gc.ꝛ.ij.q.i.in pri
mis.Si autem alius q̃ is cuius est ꝓseruat
or hoc ꝓcurer.non incidit in hanc sniam
fm ge. participaret cum parte postq̃ ex
cõicata est q: tñ ligaretur eadẽ sma parti
cipando in crimine criminoso. Absolutio
tamen ab hac sma.eꝓ ꝓuenit pm Jo.an.
arcpl.ꝛ mo.quia conditor canonis non sibi
reseruauit.

6 ¶Sexto queritur quantum duret conser
uatoris officium:ꝛ dico q̃ expirat in obitu
concedentis conseruatorem quo ad nego
cia non cepta.vt in.d.c.hac constitutione:
sed intellige nisi aliter exprimeretur in lite
ris:sed quo ad cepta non expirat fm mẽ
tem illius textus ꝛ doctorũ:immo fm glo.
vt pz ex.c.cum plures.de offi.dele.lib.vi.
qñ sunt plures ꝓseruatores deputati pro
vno prelato vel monasterio seu ecclesia quo
ad negocium ceptum per vnum illorum
perpetratur iurisdictio in alijs non obstã
te morte concedentis.

¶De ꝓsilio ꝛ obligatione ad illud.

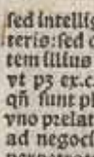

Consilium quãtum collligitur
ex doctrina ꝛ mente.s.tho.su
mitur duplicter.primo pro cõ
clusiõe facta p discursuz rõnis
circa res agẽdas aut vitãdas
Et scõo ꝓ ipso discursu:ꝛ isto mõ dicit.tij.
q.xiiij.p totũ:q̃ est indiscretio eoꝝ tñ q̃ sunt
indifferẽtis. Sumit et tertio ꝓ re vel actio
ne ad quã faciẽdã aut fugiẽdã ꝓsilium in
ducit:ꝛ sic dr.xiiij.q.j.in.c.qs pcipit:q̃ cõ
siliũ est voluntatis ꝓceptũ ꝓ necessitatis.
¶Primo vero q̃ritur vtruz teneatur quis
datum sibi consilium sequi.qñ circa aliqd
tenetur consilium petere:ꝛ dico q̃ tenetur
quilibet ꝓsilium petere sine q̃rere.vbi a iu
re canek:ꝛ tenek expectare tpꝰ donec ꝓsu
lat sapiẽtes:alias nõ valeret si fieret quod
mãdatur fieri cum ꝓsilio:tñ ꝓsilium seq̃ nõ
est nece sse:iz honestũ.nisi addat:de ꝓsilio ꝛ
assensu.extra de elec.ne pro defectu.vbi de
hoc in glo.ꝛ.c.cũ in veteri eo.titu.ꝛ.c.cum
olim de arbitris. Vbi querit glo.ad quid
petitur ꝓsilium si illud sequi non est necesse
ꝛ dicit tale ꝓsilium esse vtile.quia inde mo
ueri ꝑtus ad aliquid potest quod per se
forsitan nõ fecisset.qz quod a pluribus q̃ri
tur facilius inuenitur.xx.dist.de ẽpis:ex
habito ꝓsilio deliberet an illud sequi expe
diat:vñ dicit panor.in c.ad nostram.de cõ
stue.esse vtile in facto dubio a pluribus ex
quire ꝓsilium sapientibus ꝛ insipientibus:
qz plerq̃z parum sapientes in certa re ha
bẽt intellectum eleuatum:ꝛ acutius et fa
ciẽte discurrũt:sicut narratio.an.de furto
paritius q̃ tabernario cum pauper ꝓte
dente ꝛ extorquẽte pecuniam:qz panem cõ
mederat ad odorẽ assati:determinauit q̃
solueretur ei per sonum monete.ꝛ de bart.
dr q̃ ꝓsilium datuius super aliquod ar.ꝓse
rebat de materia cũ mercatoribus.Adde
etiam q̃ dum loquitur stulti insurgũt la
pẽti plerunq̃ noui cõceptus subtiles.De
hoc tamen etiam.§.sequenti dicetur.

¶Scõo q̃ritur.an ex ꝓpria significatione
vocabulorum sit verũ hoc q̃ astrict ꝓsilio

petere:illudseq̃ non teneatur.ꝛ dicit hos.q̃
ad hoc:sed supple obligat verbũ assen
sus vel ꝓsensus:qñq̃ tñ fit impropriatio:ꝛ
gente subiecta materia:qs qñ sit latius de
clarat panor.in.d.c.cũ olim.de mente bar.
in.l.§.si plures.ff.de exerci.Cũ eñ q̃ritur
an ꝓsilũ sapiat ꝓsensum: dicit q̃ sic:primo
rõnio.vt in.l.impuberibus.ff.de supe.tut.
vt si tamto caueẽ vt pupillus certũ qd fa
ciat cum duoꝝ agnatoꝝ ꝓsilio:ibi capit cõ
silium ꝑ consensu:qz pupillus non hz discre
tum iudicũ.Pet scõo si sit quidẽ impẽden
dũ ꝓsilium hñti integrum iudicium rõnis:
sed is qui hz impendere est particeps eius
dem officij:ꝛ iste ꝓprie est casus capli vene
nerabili.de of.dele.fm vnum intellectum:
vbi hz q̃ datus cui datus est coadiutor:ni
si facere dz sine coadiutoris consilio.l.as
sensu.aliter suum officiũ esset supuacuum.
Si aũt non sit particeps officij consilii stat
ꝓprie ꝛ satis est rẽqrere.vt in.d.c.cũ olim.si
ex si statuto cauetur vt mulier testari non
possit sine consilio duoꝝ ꝓsanguineoꝝ:satis
est consiliz requirere cũ facultas testandi
soli mulieri cõpetat.Et hoc tenẽdum est:
nec distinguendũ an dicatur de consilio vel
cum consilio.vt voluit cl.in.l.id quod.C.de
epi.ꝛ cle.vt s.teneatur quis sequi vbi hz de
consilio:non aũt vbi hz cũ consilio: qz hanc
differentiam nõ approbat.Jo.an.in regu
la mulins in mercu.nec bar.vbi supra.sec
ꝛ talis:qz tunc tenetur quis illud sequi
Padde ꝑdictis qs no.bar.in.l.si cũ dorem
§.eo.aũt.ff.so.ma.q̃ si consanguinei reqsi
ti nolunt consentire ad iudicis offm princ
examinare cãm ꝓtra adictionis:ꝛ si quidẽ est
iusta bene:alꝰ iudex pmittet mulieri ꝓtes
tare aut testari.vt in.d.§.eo aũt.Padde et
dum est ab eo a cuius potestate depẽdet ꝑn
aliter actus:vt q̃ clericus non pueniat
coram alio eꝓ sine consilio ꝓprio:ꝛ iste est
casus in.c.j.de foro cõ.cum glo.si vero non
depender actus ab eo:sed vna cum alijs dz
interesse etiam sequi teneturꝰ si per alia iu
ra dz sequi:ꝛ ita procedit glo.in.c.cũ.de cor.
vinia.fm intellectum ho.quod etiam patet
in.c.studeat.di.l.q̃ requirit consilium alio
rum episcoporuz in depositione sacerdotis
ꝛ intelligitur quod sequatur ꝓpter.c.si au
tem presbyteri.xx.q.vij.non aũt si nõ appa
ret pr alia iura nisi sit ibi participatio offi
cij vt dictum est.Et idem est si petendũ est
ab habente ius sicuz si mandatur ꝓnideri
alicui de ecclesia requisito consilio patroni
quia debet illud sequi cum habeat ius i ta
li ꝓuisione.Dictum est Jo.an.in.c.dilectus
de offi.lega.ꝛ in.c.j.de cap.mo.Pet ꝗrto re
netur sequi si hoc habet materia etiaz si pe
tatur a non habente ius:puta si consulatur
alicui ne ordinetur ꝓpter irregularitatem
ꝛ ita procedit ter.in.c.ad aures.de etate et
qualita.et ita eum intelligit Jo. and.in.d.
re.nullus.

¶Tertio queritur vtrum is qui aliquid 3
agere tenetur cum alicuius consilio proce
dere possit ad actus consummationem nisi il
le est mortuus vel absens vel consulere non
vult:ꝛ dico vt ex ge.colligitur in.c.j.ne sede
va.lib.vi.ꝛ panor.in.c.ex parte.de consti.q̃
aut consilium debet peti ex statuto vel con
suetudine:ꝛ tunc procedere potest in tripli
ci illo casu quãdo periculosum est expectã
re si vero peti debet ex mandato alicui⁹.di
cit ge.ibi q̃ procedere non potest sed debet
ad mandantem referri.Quod limita sed̃m
vin.ꝛ compositum.nisi commissio facta fuisset
sub nomine dignitatis:quia expectabit suc
cessor si ille est mortuus.ar.c.quoniã abbas
de offi.dele.tantum facta est expresso nomi
ne proprio mandatum expirat ex quo for
ma seruari non potuit:sed expectari debet
secunda iussio.ar.in.c.cum dilecta.de reseri
pts.Limita etiam secundum panorm.nisi
imminear periculum ex dilatione.l.si lon
gius.§.si filius.ff.de iudi.ꝛ in.l.si cum dote.
§.sed si latitat.ff.solu.matrimo.quod sen
tit barto.in.l.prima.§.si plures.ff.de exerc.
Ratio secundum eum.quia mandatum se
cundum iura debet intelligi.argu.c.ex lite
ris.de constitu.ꝛ.c.secundo.de rescript.de
mente autem iuris est quod habeatur si ha
beri potest:ꝛ si non potest haberi ꝓcedatur
ad consummationem actus si periculu sit
in mora vt in.d.c.j.

¶Quarto queritur an valeat actus gestus 4
quando petendum fuerat consilium:ꝛ po
terat peti ꝛ non est petitum ꝛ dicit panorm.
in.c.ex parte.de cõsti.q̃ si mandator ex for
ma mandati voluit requiri consilium:non
tenet actus nisi requiratur.vt in.c. cum in
veteri.de electio.si vero est ex dispositiõe le
glo:tunc si ex a principio cum dedit pote
statem mandan ꝛ consilium requirit:simi
liter non valet ex defectu potestatis:qz ha
buit illam modificatam ꝛ qualificataz:ꝛ sic
intelligerem.c.nouit.de his que fi.a prela.
ita q̃ sine clausula decreti actus est nullus
aut habẽti priuo potestatẽ mãdauit supior

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt pcedat cū psilio: ⁊ tūc tz. Iz sit punīēdus. arg. c. dilectus. et scēo. de pben. vide glo. singularē in cle. j. de surepa. q̄ si mādat alias habenti prātem vt aliquid faciat sub certa forma. tenet actus iz forma non seruet per d. c. dilectus. Sed est aliud tex. fm Panor. de concessio. preben. lib. vi. in. c. si capitulo: vbi dicit q̄ si mandatur canonicis als potestatem habētibus vt conferant certū beneficium: dato executore. vt illis negligentibus exequat per solam ifarum pñtationē afficiūtur manus canonicorum. ⁊ pusillo alteri facta non valet: qr ex quo suplor transfudit potestatem in executorē ex defectu illorum quibus mādauit. admit illis potestatem in casu contumacie. Notat etiā idē in. c. cum in veterl. de elec. q̄ si is qui teneba tur petere psilium artauit se ad extremitatem. actus sine psilio gestus nō valet iz propter extremitatē tēporis nō potuerit habere psilium: qr sibi est imputādum. secus si debito tēpore petiuit ⁊ debito tēpore expectauit respōsum: qr tunc si consiliarij plus debito differunt vel nolūt dare psilium: pcedi pōt ad actum psilio cōp non expectato. vt in. d. c. notat.

5 ¶ Quinto queritur vtrum in casibus in quibus dz peti consilium. sufficiat illud petere post actum: ⁊ dicit Panor. in. d. c. cum inveteri q̄ non: sed postulari dz in ipso tractatu actus: ⁊ facit ad materiam eporum qui tenētur negocia ecclesie regulariter promouere: cum consilio capitulī: qr debet psilium in actu requiri ⁊ non post: nec tenētur canonici pcipitare sniam: sed petere possent tēpus ad deliberādum congruū. Et idez dic de iudice qui ex forma statuti teneretur requirere cōsilium sapientis: qr non satisfacit statuto si prius sniam ferit: ⁊ postea consilium petit vel si non vult expectare consultorem tempore debito: ad quod facit. c. licz de regula. vbi non licet accipere licentiam ex postfacto.

6 ¶ Sexto queritur vtrum obligatus ad sequēdum consilium debeat sequi psiliuz malum: ⁊ dicit Panor. post host. q̄ non: quia psilium importat q̄ sit iustum: vt in. l. iustum ⁊ meum. ff. de adm. tu. ⁊ not. bar. in. l. i. §. si plures. ff. de exer. nec excusat facēs actum cum malo consilio fm eūdem Panor. de mēte composite. qr psilium non obligat: ⁊ idem Bar. ⁊ fm eūdem host. posset contrariaz. p ferre sententiam: quod Panormi. dicit verum de equitate. secus de rigore iuris: sz dictum eius limita. nisi periculum esset differre: quia tunc dare posset etiam de rigore iuris. vt dictum est.

¶ Septimo queritur vtrum teneat quis ex consilio dato: ⁊ dico q̄ aut dedit delinquenti. aut contrahenti. Si dedit delinquenti: sciens q̄ indifferenter inuolutur quo ad culpam siue peccati: sed quo ad penam siue restitutionem distinguo. Naz aut talis erat factus etiam sine consilio. ⁊ tunc si dedit consilium ⁊ opem tenent. initi. de obl. que ex delic. nas. §. at vbi ope. ff. de fur. l. si quis vxorl §. j. etiam si psiliuz non adhibuit principaliter sed secundario. ff. de furt. l. si pignore. institu. de fur. §. ope. vt puta accommodauit scalam ad ascendendum vel huiusmodi: si vero dedit quidem consilium alias futuro. sed sine ope. non tenetur. d. §. at vbi ope. non obstante. l. j. §. si quis. ff. de ser. corr. quia est casus specialis. in quo debet augeri malitia seru laudando: vel potest dici q̄ ibi non solum illic consuluit. sed etiam laudando incitauit quod maius est: pro quo facit quod notatur in. l. sepe. §. fi. ff. de verbo rum significa. Aut non erat factum: ⁊ tenetur. l. si remunerandi gratia. §. plane ff. manda. sed non ei cui dedit consilium. fm glo. in regula. nullus ex consilio. de regul. iuris lib. vi. sed ei contra quem. ⁊ eius maleficū nole: pura si fecit homicidium homicida est: immo in conscientia tenetur ei cui malum consuluit. quantum potest consulere bonum vt eum reducat: arg. vi. q. i. deteriores. ¶ Si vero dedit consilium contrahenti distinguo. Nam aut consilium est fraudulentum: ⁊ tunc tenetur indistincte. ff. de dolo. l. quod si cum scires. vbi ille qui dolo se ⁊ sui lucri causa consuluit mutuare debitori non idoneo. tenetur actione de dolo. et cui dedit consilium: ⁊ ad idem. ff. de proscr. l. secūda. Aut non est fraudulentum: tunc non tenetur. vt in dicta regula nullus ex consilio. ff. de dolo. l. eleganter. Et hoc verum est si est simplex consilium: quia si esset mandatum quātus non fraudulentum: si est designata certa persona: puta mandat quis tibi vt titio pecuniā tradas: tenetur indistincte. etiam si alias erat facturus. ff. mandat. l. ij. §. tua ⁊ aliena: ⁊. ff. de nego. gest. l. ij. §. fina. Si autem nō esset designata certa persona. tūc tenet si alias nō erat facturus. ff. mandat. l. si remunerādi gratia. §. plane.

¶ Octauo queritur quid de ponentibus in consilio. quo proximi damnificentur iniuste. vel quod fiant iniqua statuta: ⁊ dicit Mar. quod tenentur ad restitutionem insolidum vltra mortale. quando sine eorum propositione factum non fuisset.

9 ¶ Nono queritur quid si papa mādet collegio. vt eligant prelatum cum aliquorum psilio. ex qbus vnum voluit eligere: an requirendum sit eius psilium. ⁊ dicit gl. in. d. c. cū ex electiol satis videbitur pitare psilio: ⁊ si ad electionē pfentiret cessanda eēt. pter vitium ambitiōis. de elec. post petitā. Sz Jo. an. dicit hoc eē probabile. sed tutius eē requirere etiam hujus consilium vt māda ti forme satisfiat: qr eius psilio forte eligentur in gñe. scilicet de quo vos consulitis. Goff. dz respondere alioqui iudicio relinquo: sed fm host. hoc esset ambitiosum: vñ potest cum bona conscientia dicere: nō eligatis me. quia non sum dignus: ⁊ sic potest eligi: ⁊ si eligatur poterit consentire. q̄ autem debeat istius consilium requiri saltem in genere. communiter tenetur per doctores. vt dicit Panor. in. d. c. cum in veterl. Si vero papa mandasset de consilio assensu. an possent eligere illorum host. dicit q̄ sic: qr satis est q̄ ex tribus electis duo pfentiāt modo tertius non prēnatur: vt patet in arbitris ⁊ iudicibus simplr electis: in qbus valet sniā maioris ptis: vt in. l. duo tres tribus. ff. de re. iudi. Et nota singulariter. ad pfidēdum vel aliquod officium etiam extra iudicium exercēdum: valet quicquid facit maior pō. mō nō prēnatur minor. fm Panor. in. d. c. cum in veterl. Si autem mandet papa eligi fratrum trium: nullus eorum posset eligi fm host. ⁊ Panormi. vbi. ē. quia nullus pfentiret cum consilio ⁊ assensu concordi illorum host. ⁊ idem esset si mandasset eum cum consilio ⁊ assensu tertij: quia oportet in seipsum: ⁊ idem esset si mandasset eum ad electionē pfentire. ⁊ notare ⁊ pz q̄ si statuto cauetur ne mulier alienet sine cōsensu duorum agnatorum: si alienet vni de cōsensu alterius ⁊z alienatio ⁊ statuto satisfactum est: quia is q̄ emit. alienatio ni vt pfentire. Et idez si cauetur statuto ne filius litiget sine consensu patris: ⁊ pater litigat cum eo.

Contra. ambitiōs.

c Onspiratio supra coniuratio.
c Onspiratio infra supstitio. §. vi.

¶ De constitutione.

Constitutio infra lex. diffuse declaratur quia est idē legi dicta a cō. ⁊ statuo: qr vt dicit panor. in rub. eo. ti. proprie pstitutio fit a principe cum suis psiliarijs. Large aūt a collegio in quo multi simul aliqd statuūt: ⁊ de eius natura est q̄ sit ppetua nisi reuocetur fm archie. incen. c. lxxxiij. Vñ differt ab ordinatiōibus quas faciūt collegia nō habētia auctoritatez pstituēdi q̄ nō sunt ppetue Vñ dicit idē archie. in. iij. pte. ti. xxiij. c. §. §. iiij. q̄ in capitulis ghalibus ⁊ pinciali bus fiūt ordinatiōes seruāde q̄ dicūt acta q̄ obligāt ad seruādū vsq̄ ad sequēs capitulū postq̄ fuerint pmulgate. hec ille. Et dato q̄ sint ppetue vt aliqui dicūt quod tñ est falsum non obligant postq̄ nō practicātur in obseruando: ⁊ a fortiori qñ nō sunt in memoria. quia abrogari pñt multo fortius q̄ pstitutiōes. Et si ita est de ac is capitulorum generalium multo fortius hoc est verum de omnibus ordinationibus factis collegialiter in ordine predi. alioquin nō differrēt a pstitutionibus. Si quid ramē aliquis prelatus singulariter sine collegio ordinaret duraret durāte eius prelatiōe precise: nisi esset gratia facta auctoritate pape: vel auctoritate propria sine pre iudicio successoris ō quo. j. gra. §. ij. ⁊. j. in dulgentia. §. v. pti. vij.

Acta.

¶ De psuetudine ⁊ more.

Consuetudo ⁊ mos. vt plenius intelligantur sciēdum q̄ mos fm vsi. in. v. ethi. est longa consuetudo de moribus tantummodo tracta. Et fm archi. in rosa. mos aliqñ est nomē qualitatis idest habitus mētis: aliqñ vero est nomē iuris. Et fm. e. ho. in. iij. dl. xxiij. mos primo significat psuetudinem idest frequētiam actuum qui sunt in nostra ptāte: ⁊ scōo inclinatōez appetitus. q̄ aliqñ est a natura. vñ ⁊ bestiarum dicūtur mores aliqñ a psuetudine. aliqñ ab infusiōe. Et sz archie. mos tripliciter sumit: pmo ꝓ ol lege quasi gen secūdo ꝓ actu frequētato. precipue fm rōnē: tertio pro iure humano nō scripto. Ex qbus osbus elicio q̄ mos sumit multipliciter. primo ꝓ actu volūtatis elicio vel imperato: ⁊ sic de moribus isido. dicit trahi cōsuetudinē: scōo pro habitu cāto a talibus actib⁹: ⁊ sic est nomē qlitatis. fm archi. ⁊ eēt psuetudo vnius hois et acta de moribus: tertio ꝓ ipsa frequētatiōe actuum. que aliqñ est sine habitu cāto: vt cū idē populus sz nō idē hoies frequēter idē faciūt: pura oblationē regi nostre aduenientē. ⁊ isto modo est nomen iuris fm archi. ⁊ consuetudo longa. tracta de moribus fm isi. non quidē psuetudo vnius hominis sed vnius colle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gij: quarto ꝓ oi iure. Primo igitur mō nō est
ꝓsuetudo ꝗ eius cā: secō mō est ꝓsuetudo
cā in vno hoie: tertio mō est ꝓsuetudo mul
titudinis. Et de hoc more ⁊ de hac ꝓsuetu
dine. vt sunt nota iuris. nūc loquimur. nō
de ꝓsuetudine vnius hois que aliq̄s est ius
priuatū. ⁊ nō publica sicut ista. vt. l. de qb⁹.
⁊. l. cū ō ꝓsue. ff. de leg. Igit ꝓsuetudo ē ius
quoddā. s. nō scriptū: moribⁿ. i. assiduis ac
tibus ꝓstitutū: qō pro lege suscipit cum de
ficit lex. di. i. consuetudo: quod aut in scri
ptis redactum est vocatur lex aut constitu
tio vel huiusmodi.

1. q. ¶ Primo ꝓ o q̄ritur q̄ ꝓsuetudo sit rōnabi
lis: ⁊ dico q̄ ꝓsuetudo rōnabilis ꝑm cōmu
niorē opinionē Inn. archi. ⁊ canonistaꝝ est
quā nō iprobāt iura ꝗ sustinent. irrationa
bilis ꝓ o quemullo iure sustinet. Verūtā q̄
nōsufficiēter describit. nec est regula vni
versalis vt ꝑz intuēti: ideo dicit host. iudi
cio arbitrio relinquēdū q̄ ꝓsuetudo sit rōa
bilis ⁊ q̄ nō. Sz neq̄ hoc vt bñ dictū: q̄ si
duoꝝ iudicū eet ꝗriū arbitriū vel iudicū
de rōnabilitate ꝓsuetudinis aduersantio
legi: possent de eadem cā ꝓtrariae ferre
sniaē: vnus ꝑm legem. alius ꝑm ꝓtrariam
legi ꝓsuetudinē. Vñ dicit dñs ant. in. c. fi. de
ꝓsue. ⁊ refert ge. in. c. ꝗ de ꝓsti. lib. vj. q̄ cō
suetudo intrīs est rationabilis inquātū pri
cipat de fine iuris: q̄ in canonico est felici
tas aie. in ciuili bonū publicū: vt no. gl. de
iureiur. cū ꝓtingat: vñ ꝓuenire ꝗ religioi
discipline ⁊ saluti. Et si ꝑdictis est ꝓtraria
puta q̄ nutrit peccatū: de se est irrationa
bilis ⁊ ꝓhari nō ꝑōt sine peccato dist. viij. q̄
ꝓtra: Et si ꝓuenirent iuri ciuili: q̄ bonū aie ꝑ
ponderat bono tpali. sicut ꝓsuetudo mu
tuādi sub vsuris q̄ pro bono publico ꝑmit
tebātur. Vñ dicit pā. in. d. c. fi. q̄ ꝓsuetudo
dr̄ rationabilis. qñ aliquo bono fine insti
tuit. ꝗ sit ꝗ ius qd ē rationabile. sicut rōa
bile ē q̄ ēps ecclie negocia ꝑtraeret cū ca
pitulī ꝑilio. c. nouit. ⁊ c. ꝗro. de his q̄ fi. a
p. q: firmi⁹ ē iudicū plurimoꝝ. c. prudentiā
ff. de of. dele. ⁊ di. xx. de qb⁹. ⁊ tñ ꝓsuetudo
ꝑt introducere ꝗriū. vt in. c. nō est. de ꝓsue.
lib. vj. q̄ tñ erit rationabilis alia ratione. s.
vt negocia citi⁹ expediātur. Et hoc ola sūt
bñ dicta. ꝗ insufficiēter: q̄ si ꝓsuetudinis
finis ēt bon⁹ ⁊ haberet alias circūstātias
malas. nō eet rōabilis sicut nec lex vt dice
tur. ꝗ. lex: q̄ ē ipsa ꝓsuetudo ē lex. Vñ dico
q̄ eo casu ē rōabilis ꝓsuetudo. q̄ rationabi
lis eēt lex si ꝑderetur nonster mutata lege
ꝑoi. si q̄ erat. vel nō mutata sūnō erat: ita
q̄ ꝓsuetudo hīs ꝑditiōēs legis bñ ponitē ē
bñ ⁊ rōnabiliter introducta. Pro cui⁹ noti
tia. ⁊ fundamēto dicēdoꝝ no. q̄. s. tho. qu
q. xcvij. ar. iij. virtualiter sic hz. Lex proce
dit a rōnabili voluntate legislatoris. i. de
ꝗtū ad legē naturalē ⁊ diuinam: vel hois.
ꝗtū ad humanā. Sicut ūt verbo ita ⁊ legē
manifestat rationabilis voluntas in agen
dis: q̄ hoc q̄ꝗ vt eligere: vt bonū. qō oge
impler: vñ sicut verbo humano ita ⁊ aeri⁹
maxime multiplicatis qui ꝓsuetudinē fa
cīūt. mutari potest lex humana ⁊ exponi. ⁊
aliquid causari qō legis virtutem obtine
at: inquantū. s. per exteriores actus multi
plicatos interior voluntatis motus conce
ptus rationis efficacissime declaratur: q̄
qō multorlens fit vt ex deliberato rationis
iudicio puenire. ⁊ ꝑm hoc ꝓsuetudo ꝗris
legis. ⁊ eam abolet ac interpretatur.

¶ Secūdo q̄ritur q̄ sit ꝓsuetudo ꝑscripta: ⁊
dicit host. q̄ ꝑm canonistas est illa q̄ est. xl.
annoꝝ. de elec. cumana. de cēsi. olim: de ꝑ
scrip. auditis: qō intelligendum est in ꝑ
scriptione rei vel iuris ecclesiastici. vt ꝑz in
iuribus allegatis: ꝑm leges ūt diuersitas
est: q̄ dicit aliqui tñ expectādum esse tpo
q̄ in ꝓtrariū memoria non extitat: aliq̄ aut
versus q̄ sufficit tpo. x. annoꝝ inter ꝑsen
tes: ⁊ xx. inter absentes: q̄ clare ꝑz. c. q̄ ꝑ
scrip. lon. tē. q̄ longum tempus quo indu
citur ꝑscriptio: dr̄. x. annorum inter ꝑsen
⁊ xx. inter absentes.

¶ Tertio quer̄itur quis possit facere vel in
ducere cōsuetudinem de qua loquimur. i.
habētem vim legis. ⁊ dicit. s. tho. vbi. s. q̄
tertium. Multitudo in q̄ ꝓsuetudo introdu
citur. si libera sit q̄ possit sibi facere legē.
plus est ꝓsensus totⁿ multitudinis ad aliq̄d
obseruādū: quē ꝓsuetudo mānifestat. q̄ ꝗ
auctoritas principis. q̄ non ꝗ prātem con
dēdi legem. nisi inquātum gerit personam
multitudinis. vnde singule ꝑsone non ꝑt
odere legem: tñ totus populus condere ꝑ
Si vero multitudo non habeat liberam
potestatem condendi legem: vel legē a ꝑ
sori potestate positam removendi: ipsa
consuetudo in tali multitudine prevalens
obtinet vim legis. inquātum per eos tolle
ratur ad quos ꝑtinet multitudini legē im
ponere: ex hoc ēt ipso videtur approbare
qō ꝓsuetudo induxit. hec ille. Consuetudi
nem ergo facere ꝑt multitudo libera ad ce
dendum legem. et nō libera. ex tollerātia
eius qui condere potest. A quo enim remo
uetur genus. i. potestas condēdi legem. et
spēs removet. i. potestas inducēdi ꝓsuetu
dinē. l. filius. ff. de bona. ⁊. l. iurisgētium. ff.

de pac. in glo. consuetudo ēm est spēs iuris
iusti. de iur. na. §. constat.

¶ Quarto q̄ritur qualr inducat. i. q̄ req̄rā
tur ad inducēdā vel faciendā ꝓsuetudinēz
de qua loquimur q̄. s. hz vim legis: ⁊ dico q̄
ꝑm sum. ro glo. in. c. fi. de consue. enumerat
multa. ⁊ tñ in fine videt exigere duo solum.
primo. s. q̄ sit rōnabilis: ⁊ secō q̄ sit ꝑsceri
pta. i. obtenta ꝑ cursum tpis ad ꝑscriptio
nem requisiti: sed glo. male adducit: q̄ non
loquitur de indictione ꝓsuetudinis ꝗ de vir
tute eius abrogandi legem: ad qō plus re
quiritur q̄ ad habere vim legis vt patebit
statīz hic in secō req̄sito. ⁊ infra. §. vj. Vñ
dico req̄rī primo q̄ sit rōnabilis: q̄ de sub
stantia legis est q̄ sit rōnabilis di. iiij. erit
aut. vñ ꝓsuetudo rōne carēs nūq̄ hz vīz le
gis. ¶ Secō req̄rītur tpo debitū de quo lic
sint varie opiniones. panor. tñ in. c. fi. de cō
sue. dicit illud sibi videri q̄ iure ciuili req̄
ritur tpo. x. annoꝝ. q̄ ad introducendā cō
suetudinem iura requirunt longū tpo. C. q̄
q. C. de seruitu. longū aūt tpo est x. annorum
C. de pre. lon. tem. p. totū. ⁊ in glo. d. rubri
ca. C. q̄ sit lon. ꝓsue. ⁊ hoc tenet bar. in. l. d. e q̄
bus. ff. de leg. ⁊ cl. in. d. l. q̄. iure vero cano
x. annoꝝ. facit glo. in. c. fi. de consue. lib. vj.
Innoc. in. c. cum dilectus. de consue. nisi de
q̄ requiritur tempus debitus ad ꝑscriptio
nem: imo idem dicit panor. in. d. c. fi. de ec
clesia vniuersali contra Inno. q̄ non min⁹
hz esse fauorabile totum corpus ecclesie q̄
quo. xl. annoꝝ. q̄ opꝝ eam esse ꝑscriptaz. vt
in. d. c. fi. ⁊ in. c. iij. de ꝓsue. lib. vj. qō ꝑm dñz
ant. limita nisi papa sciret q̄ sufficeret tpo
x. annoꝝ. Si vero cōsuetudo sit contra ea q̄
seruata sunt principi in signum spālis pus
tis in. c. sup quibusdam. de verb. signifi. ¶ Ter
de ruina initio memoria non sit. vt est text.
lio req̄rītur q̄ mores ⁊ actus hoim p quos
tot ⁊ ita notorij ꝑm cōionem opinionē. vt di
solum introducitur. vt in. d. l. de quib⁹. sint
cit panor. vbi supra q̄ ver̄ similiter transie
rint in noticiā populi. ⁊ q̄ sint tales. vt eius
dem populi arguant consensum. vt in. d. l.
or quibus. q̄ tacitus ꝓpli consensus est q̄
ꝓsuetudinē facit. vñ vbi ille ex ꝓlecturis ha
betur nō curat de actuū frequētia magna.
ꝑm bar. in. d. l. de quibus. non sufficit vnus
ꝗtūcūq̄ notorius: q̄ ꝓsuetudo induceat ex
frequentia actuum q̄ cessat vbi est vnicus:
tum q̄ est contra substantiam ⁊ significa
tionez vocabuli: cū dicatur consuetudo q̄si
cōis assuetacio: tum q̄ ex vnico actu ꝗtū
cūq̄ notorio non pōt dici populi consensus
q̄: forte ꝑ errorem vel gratia scandali cui
tandi: primaꝝ sce ꝓpli non contradixit. Vñ
male videtur sentire sum. ang. q̄ per vnum
actum inducatur consuetudo si appareat
de expresso consensu populi volentis ꝑ illū
inducere consuetudinem: q̄ de rōne cōsue
tudinis est pluralitas actuum vt ex diffini
tione ꝑtz. vnde eo casu non esset cōsuetudo
sed eius principium. Distinguit tñ idem pa
nor. q̄: si actus vnicus hz cūm successiuam
⁊ continuationem temporis habilis ad con
suetudinem inducendā sufficit: ⁊ ꝓsuetudo
inducitur. vt in. c. cum de beneficio. de ꝑbē.
lib. vj. q̄ si beneficium seculare conferr̄ re
gulari ⁊ ab eo possideatur tempore ꝑdicto.
efficitur regulare: licet vnica interuenerit
collatio: ⁊ idez dic si edificaretur pōs in pu
blico ⁊ haberet causam successiuam per di
ctum tempus: ⁊ ratio esse potest: q̄ ibi act⁹
est quidem vnus ratione rei facte q̄ est vera
sed est saltem virtualiter multiplex. ꝑpter
temporis diuturnitatem in qua possent esse
multiplices ⁊ de facto sunt cū non continue
artifices operentur. Duo autem actus suf
ficiunt consuetudinem inducere. xxo. qō. ij.
ita nos. ⁊ ſra tenet sum. pisa. cui supplemē
tum addit: non tñ efficacem cum debeat eē
rationabilis ⁊ ꝑscripta. vt extra eo. in. c.
fi. nisi illi actus essent permanentes tēpore
legitimo ad ꝑscriptionem. hec ille sed in
epte: q̄ ea que dicit requirunt ad hoc vt cō
suetudo abroger legem: non ad hoc vt sit
lex. Unde dictum pisa. limita verum etiam
in tribus.

¶ Primo in criminibus vt dicit glos. in. d. c.
ita nos. non autē in ciuilibus nisi vt statim
dicam. Non tamen ꝓprie est cōsuetudo: q̄
ꝑm panor. in. c. i. eo. ti. appellatione consue
tudinis intelligitur ea que tenet ⁊ ꝑscri
pta est. vt in. c. cumana. de ele. q̄. in actibus
iudicialibus. vnde ex duabus sententijs et
lapsu temporis congruo accedente cōsensu
populi a principio vel ex postfacto tacite ꝑ
sumitur consuetudo: q̄ habent aptitudinē
ad consuetudinem inducendā. ff. de instit. te.
l. nam ⁊ his. ⁊. ff. ad silla. l. si quis. §. qō sub
eodē recto. tertio in actibus quos ꝓpli la
tere nō est. ꝑbabile ficiat ꝑm guil. de cug. et
bar. in. d. l. de qbus. si vnus pōt vnū facias
de domo ad domū in platea cōmuni: ⁊ alⁿ

alium:qꝛ isti duo actus adeo sunt populo
notorij ꝙ cõprehenditur eius consensus:et
stat frequentia actuum siue pluralitas que
duo consuetudinem inducunt. In alijs aũt
non similibus predictis vt sunt vendere.lo
care:⁊ actus priuatorum sicut vendere in por
ticibus sup viam publicam non sufficiunt
duo actus sed req̃ritur frequentia magna
vt totus populus sciat.l.sed ⁊ ea.ff.de leg.
⁊.l.nam imperator.ibidem.⁊.ff.de insti.ac.
l.sed ⁊ si pupillus.duo tñ vel tres actꝰ tuẽ
tur aliquem in possessiõe quousq; sit dubiũ
xvij.q.ij.serutinium.quarto requiritur ꝙ
sit introducta ex certa scientia potentis cõ
dere legem:qꝛ si talis sit error qui tollat cõ
sensũ non potest esse consuetudo qꝛ deficit
causa.l.consensus.vt in.d.l.de quibꝰ. Nec
sufficit certa scientia:sed oportet adesse in
tentionem seruandi aliquid ea mente vt de
cetero sit consuetudo.ar.ff.de iti.actuq;.§.
l.vltima.quinto requiritur ẽm panorm.ꝙ
maior pars populi sit consuetudine vsa vel
supple vsum approbauerit tacite vel expsse
immo opꝫ ꝙ sint due partes populi vel col
legij.vt in.l.nulli.⁊ in.l.plane.ff.ꝙ cuiusq;
vni.aliter sicut legem ita ⁊ consuetudinem
facere nequirent:sed tñ intellige de pte ma
iori habente consensum habilem ad insti
tuendaz legem:vnde pueri mulieres furio
si ⁊ huiusmodi non computantur:qꝛ legem
condere non possent.ff.de le.l.j.Multa alia
requiruntur ẽm alios:de quibus panorm.
de consue.in.c.fi.

5 ¶Quinto queritur qualiter consuetudo in
terrumpatur siue tollatur.⁊ dicit pano:in
c.fin.de consue.ꝙ si est completa ⁊ perfecta
requiritur tempus.x.annorum.⁊ sic intelli
ge Jo.and.ibi.alĩs etiam per plures alios
actus non frangitur si vero non sit comple
ta.sufficit vnus actus contrarius:ita quod
oportet de nouo incipiatur.argu.l.vbi duo.
ff.de reg.iur.

¶Sexto q̃ritur vtrum consuetudo possit le
gem positiuam abolere:⁊ dico ꝙ.s.thom.
6 xij.q.xcvij.ar.ij.ad secundum volẽs decla
rare quõ sine peccato consuetudo humanã
legem tollat dicit. Leges humane in aliq̃
bus casibus deficiunt in quibus.s.eas ser
uare nõ expedit bono cõi:vnde possibile est
q̃nq; pter legem agere:in casu.s.in quo de
ficit lex:⁊ tñ actus non erit malus. Et cum
tales casus multiplicentur ppter aliquam
hoim mutationem:tunc manifestaẽ p ꝯsue
tudinem ꝙ lex vlterius non est vtilis sicut
etiam manifestaretur si lex contraria ver
bo pmulgaretur. Si autez adhuc maneat
rõ eadez.ppter quam lex prima vtilis erat
non consuetudo legem:sed lex ꝯsuetudinem
vincit:nisi forte ppter hoc solũ lex inutilis
videatur:qꝛ non est possibilis ẽm consuetu
dinem patrie:q̃ erat vna de conditionibus
legis:difficile enĩ est ꝯsuetudinẽ multitudi
nis remouere.hec ille. Sed vt hec magis
explicentur q̃tum collegio ex bar.in.d.l.de
quibus.⁊ panor.in.c.fi.de con.si in.c.de tre.
⁊ pac.sic distinguo. Nam si consuetudo est
contra legem positiuaz vt contra leges seu
canones vel ex statuto:aut est contra vtili
tatem ecclesie vel contra publicam vtilita
tem ⁊ nonvz ẽm ber.in.d.l.de quibus sicut
nec lex valeret.aut contra vtilitatem priua
tam vel in nullius preiudicium:⁊ tunc si su
perior scit ⁊ tollerat consuetudo abrogat le
gem.Facit glos.in.c.j.de treu.⁊ ꝙ ibi not.
gof. Et non requiritur alia prescriptio ẽm
dñm ant.qꝛ ex quo superior videt ⁊ tollerat
non videtur velle inijcere vinculum:⁊ pa
nor.ibi dicit ꝙ sufficit binus vel trinus actus
vt tollatur. Si vero superior ignorat distin
gue. Nam aut lex hꝫ clausulam derogato
riam ad consuetudinem.⁊ sic ẽm bar. ꝯsue
tudo non valet.l.eos.C.de vsuris.qꝛ lex sem
per loquitur.l.arriani.C.de here.⁊ ex hoc
infert panor.ꝙ cõsuetudo semel lege repro
bata nõ potest amplius induci:ꝙ limitat
nisi subsit ratio noua q̃ non erat tempore le
gis damnãtis consuetudinem:qꝛ tunc pote
rit nouiter induci.ar.optimũ.in.l.si homi
ff.manda.⁊ in.c.non dꝫ.de consang.⁊ sic in
tellige glo.in cle.statutum.de elec.limitandum est
dñm ant.in.c.fi.de consue.limitandum verisimi
nisi ex noua cã vel etiam antiqua verisimi
liter nõ cogitata cõsuetudo induceretur ꝙ
si princeps cogitasset admisisset.l.si homi
ff.man.⁊ tex.est iuncta glo.in.d.cle.statutum
vel ẽm ge.in.c.licet.de cõst.libro sexto nisi
lex tñ resisteret ad finem vt tolleret cõsue
tudinem preteritam:ꝙ pꝫ ꝙ non facit men
tionem de ea nisi vt eam tollat ꝙ alr non
tolleretur.vt pꝫ in.d.c.l3.qꝛ tunc induci po
noua consuetudo. Et ita potest pcedere gl.
in.d.cle.statutum:⁊ ppterea etiam tenet pe.
de peru.in tractatu de canonica portione cir
ca finez ꝙ induci põt dona consuetudo cõ
tra cle.dudum.de sepul. Si vero non habet
clausulam derogatoriam:si lex consuetudi
nem precedit consuetudo valet contra lege
arg.l.ex facto.ff.de vulg.⁊ pupil.sub.⁊ sicut
generalis vicit generaliter ⁊ vniuersaliter
non autem si sit particularis.C.que sit lon.
consue.l.ij.sed vincit solum vbi ꝯsuetudo est
get.ff.co.predi.l.venditor.§.si constitutum
vt no.

vt no. Panor.in.c.cum olim de ꝯsue.ꝯsuetu
do locum hꝫ vbi viguit:ideoq; nocet priui
legijs studij generalis in loco vbi viguit nõ
in alio. Predictam tamẽ victoriam intelli
ge dũmodo ꝯsuetudo sit rõnabilis ⁊ prescri
pta.quãtum ad tollẽdum ius canonicum:
vt in.c.fi.de ꝯsuetudine:quãtum vo ad ab
rogationẽ iuris ciuilis nõ oportet eam esse
pscriptam.sed sufficit populi tacitus ꝯsen
sus:qꝛ seculares habẽt ius condẽdi legem
etiã ꝯtrariam legi imperatoris ab ipso im
peratore.l.oẽs populi.ff.de iusti.⁊ iur.ideo
ꝙ possent inducere ꝯsuetudinẽ: non aũt sic
est circa ius canonicũ.sed opꝫ ꝯsuetudinez
esse pscriptam.⁊ nõ esse tale ius ꝙ pscribi
non põt.Vñ qꝛ laici nõ possent pscriberẽ spi
ritualia nõ possent et inducere ꝯsuetudinẽ
que.s.sit lex.c.masana.de elec.etiã si nõ eẽt
memoria de eius initio.vt no.Jo.an.in.c.ij.
de pben.lib.vj. Si vo ꝯsuetudo pcessit ⁊ lex
ꝯtraria sequitur.tꝫ Bar.ꝙ ꝯsuetudo legez
nõ vincat:sed p legem sequẽtem tollaẽ:al
legans.l.ij.ff.de sepul.vio.dicit tamẽ cano
nistas tenere oppositũ:⁊ videẽ casus in cõ
trarium in.c.j.de ꝯsti.lib.vj.vbi dr ꝙ lex pa
pe nõ tollit ꝯsuetudinẽ rõnabilem certi lo
ci ꝯtrariam:nisi de ea fuerit mẽtio facta:qꝛ
papa nõ ꝓsumitur tales ꝯsuetudines scire.
Ex quo infero ꝙ si ciuitas faciat statutũ cõ
tra suam ꝯsuetudinẽ.tollit ꝯsuetudo licꝫ de
ea mentio non fiat: quia ciuis presumitur
scire suam consuetudinez.vt notatur in di
cta.l.omnes populi.Vide etiam.§.sequen
ti.in principio.

7 ¶Septimo queriẽ vtrum cõsuetudo dero
gare possit legi positiue etiã pceptiue:⁊ di
cit panor.in.c.j.de treug.⁊ pa.ꝙ lex positi
ua etiam preceptiua non obligat ad pecca
tum si recepta non fuit moribus vtentium
vel si abijt in desuetudinem:quod etiam te
net gof. Inn.⁊ ho.in sum.lꝫ i.d.c.j.ipsemet
contrarium tenuerit motus:qꝛ ex pceptiua
a principio ligauit contrauenientes ad pec
catum:⁊ consequenter p non obseruantiaz
non tollitur eius dispositio:qꝛ tempus non
est modus tollendi obligationem. Alij ve
ro distinguunt qꝛ in legibus apponentibus
penas ipso facto non habet locum consue
tudo contraria:cum statim contrafaciendo
inciderint in penã ⁊ in factũ dãnatũ.24.q.
j.audiuimus:secus in his que mãdant pe
nas infligi. Dominus aũt ant.distinguit qꝛ
si emanauit in fauorẽ priuatũ cõsuetudine
tollitur.sicut pacto ⁊ renũtiatione.d.l.de qui
bus:si aũt emanauit in dei honorẽ aut fauo
rẽ publicũ.nõ ligat si subditi nõ obseruaue
runt sciente ⁊ cõsentiente superiore:nec alia
prescriptio requiritur:qꝛ non videtur velle
ꝙ sua lex vinculum inijciat:si aũt ignorat
cõtrauenieẽdo peccat. Sed contra istos vide
tur tex.in.d.c.fi.de consue.habens ꝙ cõsue
tudo rõnabilis ⁊ prescripta tollit omnez le
gẽ humanã:nõ qꝛ eã tollat priuatus:sed su
perior in hoc ꝙ sic statuit. Unde distingo et
dico.ꝙ talis lex nõ ligat si nunq; fuit serua
ta sciente ⁊ non cõtradicente superiore cuz
posset nec requiritur ad hoc tempus prescri
ptionis sed sufficit binus vel trinus actus i
contrariũ:qꝛ non agimus hic de prescribẽ
do cõtra legem:sed de impediendo vincu
lũ eius ne liget mutato superioris consensu
ꝙ p binum vel trinum actuz cõstat. Si aũt
aliq̃ fuauerit ⁊ aliq̃ nõ i loco eodẽ.nõ excu
sanẽ nõ seruantes.vt in.c.cuz iamdudũ.de
preben.ꝙ intellige si sint pars minore: qꝛ
tunc locum hꝫ illud multa per patiẽtiam
tollerantur ⁊c. Si vero superior ignorat:
pscriptio ⁊ ratiõabilitas ꝯsuetudinis simul
legem tollit nõ alterũ tñ. Nec obstat ꝙ nõ
seruantes a pncipio peccauerint:tũ quia
hoc nego q̃ñ ex rõnabili cã moti sunt:tũ qꝛ
saltem non peccauerunt successores pmo
peccãtiũ:qꝛ existimare potuerũt antecesso
res rõnabiliter motos. In ꝯsuetudine aũt
inducenda in sacramẽtalibus.requiriẽ ta
citus ꝯsensus pape. aliter non ligat vt vo
luit gl.notabilis.in.c.vir.de secũdis nup.
hec panor. Adde ẽm fran.de are.consilio.
xj.⁊ car.in.c.j.de treu.⁊ pa.ꝙ si statutum
superioris non recipiatur a subditis. sed
contrarium seruetur eo sciente ⁊ non con
tradicente:tollitur solum per contrarium
vsum sine prescriptione consuetudinis: et
idem sentit ant.de butr.quem non allegat
⁊ idem ab.in.c.quia circa de cons.⁊ affi.si
lex recipiatur a minori parte tantuz.infra
lex.§.vj.

¶Octauo queritur vtrum non vsus indu 8
cat ꝯsuetudinem ⁊ auferat legem:et dicit
panor.in.c.ioannes de cle.ꝯiu.post Jo.an.
ꝙ non.quando non vsus non habet actum
tacitum in substantia vel in forma ꝯtra di
spositionem iuris:sicut si per mille annos
non accideret casus hermofrodite. non
esset abrogata lex dicens eum esse iudican
dum ẽm sexuz pualentẽ.l.q̃ritur.ff.de sta.
ho.qꝛ nihil actuz est ꝯtra legẽ:sicut etiã si
passus dammum agere noluit.nõ est abro
gata lex ꝯcedẽs illi posse agere actiõe le
gis aquilie nec ꝯtra illã inducta est ꝯsuetu
do:qꝛ lex ad vsum nõ necessitat.sꝫ dat agẽ
di facultatem.vñ cõcludit ꝙ in his q̃ sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

mere facultatis nõ inducitur ꝯsuetudo:q2
in his casibus nihil agitur cõtra legez pu-
niẽtem. Si ṽo non vsus hz in se tacitũ actũ
ꝯtra dispositionem iuris:tũc inducitur con
suetudo.vt in.d.c.ioãnes.quia ibi nõ defe-
rẽdo tõsuram.cõmitti vꝫ ꝯtra legez que tõ
sure delationem iniũgit.
9 ¶ Nono querit vtrũ cõsuetudo possit abo-
lere legem diuinã aut naturalẽ.⁊ dicit san-
ctus Tho.xij.q.xcvij.ad tertium sic. Nulla
ꝯsuetudo vim legis obtinere potest cõtra le
gem diuinam aut naturalẽ:q2 cõsuetudo ꝑ
cedit a volũtate humana.⁊ dicte leges a di
uina:hec ex illo.sed hec intellige sane iuxta
mẽtem eius.xij.q.xcix.ar.iiij.⁊.v.⁊.q.xcv.
ar.ij.vbi hz ꝙ in lege naturali sunt tria.scz
pͥa pͥcipia que nũꝙ deficiũt a rectitudie
vt nulli noceatur.⁊ pͥe ꝯclusiones deficiẽ-
tes raro deducte ex illis pͥcipijs.vt nõ oc-
cides:⁊ quedã determinationes quorũdaz
cõium a dicta lege deriuate.sicut lex natu-
re hz ꝙ peccãs puniat.sed ꝙ tali vel tali pe
na puniat est determinatio legis nature que
vt dicit in.d.q.xcv.ex sola humana lege hz
vigorem:vñ istas determinationes cõsuetu-
do mutare potest.nõ autem pͥas cõclusio
nes sed iterpretari solũ:vt ifra papa.§.xvi.
pͥcipia vero nec mutare nec iterꝑtari po-
test. Et iuxta hec itelligo dicta canonistaꝝ
⁊ legistaꝝ. Nam dicit panor.in.c.fi.de con-
sue.ꝙ cõsuetudo valz cõtra dei ꝓcepta ceri
monialia vt ꝙ tali tpe imolaret agnus:et
iudicialia.vt ꝙ furatꝰ ouem redderet q̃dru
plũ:quãtũ ad moralia aũt que sunt de lege
nature.vt nõ occides nõ furaberis cõsuetu
do põt distiguere.limitare.⁊ augere.si ra-
tio naturalis suadet:nec erit pctm̃ trãsgre-
di:q2 presumitur hoc voluisse ipsum deum:
cum noluerit omnes casus distinguere sed
dederit regulas generales.i.determinabi
les ⁊ applicabiles ad multos casus:⁊ post-
ea dedit vicario suo generalem auctorita-
tem dicens:quodcũꝙ ligaueris ⁊c.vbi au-
tem nulla ratio naturalis suggerit ius di-
uinum distinguere aut limitare nec lex nec
consuetudo valet:ideo etiam dicitur ꝙ pa
pa errare potest quando disponit ꝯtra ius
diuinum sine causa:⁊ sic intellige text.in.c.
sunt quidam.xxv.q.i.
¶ Decimo q̃ritur quare contra canones va
10 leat consuetudo ⁊ non statutum ⁊ quare lai
cis personis lz statuere contra leges impe-
riales:non autem ecclesiasticis contra ca-
nones pontificales.⁊ dicit panor.in.d.c.fi.
ꝯtam fuisse rationem:quia ius ciuile finali
ter tendit in bonum publicum ⁊ vtilitatem
priuatorum:vnde ⁊.populus vult sibi ꝓue
dicare condendo legem imperator nõ cura
bit:q2 potest populus in hoc renunciare fa
uori suo.vt in.c.ad apostolicam.de reg.iur.
quia mores hominum sunt diuersi.ideo vo
luit imperator vt quilibꝫ populus posset fa-
cere contra legem:non tamen contra hone
statem nec contra principi reseruata:sed in
preiudicium eorum dumtaxat ad quod.s.l.
omnes populi.⁊ quod ibi no.bar. Sed ius
canonicum principaliter intendit dirigere
homines in deum:⁊ venit ad bonum publi
cum ecclesiasticum:vnde statutum contra
editum ab inferioribus consumit temera-
rium ⁊ ambitiosum ⁊ fini eterno contrarium
vnde noluit papa dare potestatem statuen
di contra canones:consuetudo tamen tolle
ratur quia ꝯsurgit ex tacito consensu nec ꝓ
sumitur ãbitio tanta. Dicit tñ bart. vnum
singulare.p.l.si hominẽ.ff.mã.ꝙ ex cã vr-
gẽti ⁊ dissimiliter nõ ꝓuisa a canone fieri ꝑ
statutũ ꝯ canonẽ:⁊ multũ bñ facit illa lex
vbi dr̃ ꝙ si dedi mãdatũ spãle alicui.vt ali
quẽ suũ manumittat.certe põt procurator
gñalis dñi ex noua causa nõ ꝯsiderata per
dñm interdicere ꝓcuratori spãli.ne manu
mittat veniẽdo ꝯtra mãdatũ spãle dñi. Et
ita in ꝓposito. Et p hoc dictũ ⁊ illã legẽ te
ne mẽti hoc singulare.ꝙ ex noua cã pot le-
gatus gñalis ꝓhibere delegato pape spã-
li.ne ꝓcedat i cã sibi ꝯmissa:q̃uis in illa cã
delegatus spãlis dicatur maior gñali.vt
in.c.studuisti.de off.lega.sed hoc admitti-
tur ex noua causa non ꝯsiderata p papã.
¶ Undecimo q̃ritur vtrum lex vel statutũ
hñs annexam sniam excõicationis tollat ꝑ
ꝯsuetudinẽ:⁊ dico ꝙ vt colligitur ex car.in
prologo cle. Inno.dño ant.⁊ panor.in.c.i.
de treu.⁊ pa.q̃dã tenẽt ꝙ ꝯtrafacientes non
excusantur.et si eet solum ꝓceptiua.ex quo
a principio ligauit ad peccatum:sz q2 hoc.
ẽ.solutum est.§.vij.io dic.ꝙ ꝯtrafacientes
nõ incurrit excõmunicationẽ:ex quo p pl-
num actum factum est ꝯtra legislatorẽ scien-
te ⁊ valẽte ꝯtradicere ⁊ nõ ꝯtradicẽte. vbi
autẽ ignorat requiritur ſm aliquos tps
xl.annorum si est ius canonicum.si est sta
tutũ epi.credo sufficiant.x.anni:aũt quod
ligabitur pena ⁊ culpa delinquentes sine
causa rationabili.
¶ Duodecimo q̃rit vtꝝ ꝯsuetudo excuset a
penis huiꝰ seculi sifit praua:⁊ dicit gl.i.c.de
niq.di.iiij.ꝙ sic.si ꝯsuetudinis prauitas
nũꝙ est declarata ꝑius.secus quo ad deum
quod tñ intellige quo ad deum si consuetu
dinis prauitas sit scita.vel ignorata ig-

norãtia crassa:puta cõtra ius naturale.xxxij.
q.vij.flagitia:secus vbi esset ꝓbabile dubi-
um sup consuetudinis validitate:quia tũc
ignorantia legis nõ est pctm̃.vt in.l.regula.
ff.de iur.⁊ fac.igno.⁊ in.c.cũ dilectus de con
sue.⁊ quod no.Inno.in.c.p tuas.de simo.⁊
gl.in.c.vno de post.ꝓla.li.vj.in ṽ.decetero.
13 ¶ Deciotertio querit vtꝝ cõis consuetudo
ꝓpue dicta obliget sub peccato mortali:et
dico ꝙ quilibet tenet seruare consuetudinẽ
suã.⁊ non oẽs obligãtur ad vnã et eadem.
Et si eet romane ecclesie:vbi versat extra fi-
dem ⁊ articulos eius nec papa mandat vt
seruet. Uide glo.in.c.i.de sum.tri.lib.vj.et
c.nolite.di.ij.facit.c.qm̃ de terijs.et ibi Pa
nor. Ubi aũt consuetudo obligat.non semꝑ
obligat sub mortali. Quis sit lex aut habe-
at vim legis:q2 nec oĩs lex obligat ad mor
tale:sz tũc solũ qñ ea itẽtione itroducta ẽ.
vt sit ꝓceptiua aut ꝓhibitiua sub mortali:
quod ꝓpẽdi potest qñ cõiter tenetur ab oĩ-
bus sapiẽtibꝰ ꝙ faciẽs cõtra peccet morta.
14 ¶ Deciquarto querit vtꝝ obliget q̃s ser-
uare consuetudinẽ suam in his que libere
fecit siue vtꝝ in his que sunt mere faculta-
tis inducat consuetudo.ꝑ vt est ius priuatũ
in preiudicium facientis:⁊ dico ꝙ non neꝙ ex
donatione mere facta.vt no.in.l.j.ff.de Ful
ui.⁊ p cl.in.l.ij.C.que sit lon.consue.⁊ p Io.
an.in.c.i.de cle.coniug.⁊ facit quod no.In
no.in.c.bone.el scdo de postu.ꝓla.vbi dicit
ꝙ recepto de longe venienti.non acquirit q̃si
possessio:nec consuetudo licz pluries fuerit
receptus.⁊ bar.in.l.cũ de in rẽ ṽso.ff.de vsu
ris.⁊.l.opas.ff.de ope.lib.dicit ꝙ licet ru-
sticus dederit vnũ par caponũ ꝑ decenium
ex liberalitate.similiter si iuit q̃s ad vnum
molendinum non iducitur consuetudo:quia
isti actus sunt mere facultatis.
15 ¶ Deciquinto querit vtꝝ obliget quis in
oĩ pacto seruare cõsueta.siue vtꝝ in oĩ pa-
cto intelligat actum qꝺ est consuetũ:et dico
ꝙ sic.i.semꝑ in stipulationibus.ff.de regu.
iu.tex.est in.l.ꝙ si nolit.§.qui assidua.ff.de
edil.edic.ff.de aqua plu.arcẽ.l.si prius.§.
placuit.C.loca.l.licet.⁊.ff.de leg.commis.l.
iij.que scipit:si fundus.ar.ff.de ꝓscri.ṽbis
l.ij.ubi:ꝓpter qꝺ dicit Bal.in.l.liberto.C.
de op.lib.ꝙ qui conduxit operarios alio non
expresso:tenet eis ꝓuidere in expẽsis ⁊ fer-
ramẽtis ſm ꝙ est consuetũ.⁊ non aliter:al-
legãs.d.§.placuit:⁊ Bar.in.l.nemo est qui
nesciat.ff.de duo.re.dicit ꝙ si cõsuetudo est
ꝙ doctor legat ꝑ substitutum.intelligit ꝙ
illud possit lz non sit actum.
¶ Deciosexto querit vtꝝ obliget quis ad
seruãdam consuetudinẽ qua exigit aliqꝺ
tẽporale pro spirituali:⁊ dico ſm Panor.in 16
c.suam.de simo.ꝙ sine simonia ex consuetu
dine ista exactio potest itroduci:qñ exactio
non ꝓcessit consuetudinẽ sed ex mera libe-
ralitate ⁊ deuotione populi.talis consuetu
do est itroducta:facit.c.ad apostolicã de si-
mo.vbi dicit compellẽdos.ad laudabilem
consuetudinẽ obseruãdam:si ṽo precedẽs
exactio dedit cãm consuetudini non valet:
q2 habuit initiũ vitiosum:⁊ sic intelligitur
tex.in.c.cũ in ecclesia.de si bene pondera-
tus. Hec tñ limita vt infra simonia.§.xj.
¶ Decimoseptimo q̃rit vtrum obliget q̃s 17
ſuare ꝯsuetudinẽ aut statuta q̃ i aliqbꝰ ci-
uitatibꝰ vigẽt.vt bõa filioꝝ ⁊ vxoꝝ.⁊ ẽt ipsi
filij possint capi.ꝑ ꝯlicto fallẽtis.s.qñ pater
fallit seu cedit foro:⁊ dicit panor.i.c.ex par
te.de consuetu.quod hec defendi possunt ꝑ
casum similem in.l.fi.C.de primipil.lib.xij.
vbi bona vxorum ⁊ filiorum.obnoxia sunt
pro culpa mariti primipilarij.idest deferẽ-
tis in bello prima pila.idest prima tela con
tra quem statutum fuit vt si quis huiusmo
di condemnatus quod se praue gessisset in
officio non haberet vnde solueret extendi
posset manus ad bona vxorum ⁊ filiorum:
quod statutum fuit quia propter eorum ge
mitus isti suum male gerebant officium.
Nam amore coniugis ⁊ filiorum homines
sepe trahuntur ab illa fallentia. Sunt ta-
men inquit iniqua illa statuta.quãdo quis
ex necessitate inducitur ad fallendum: sed
quia multi a proposito fallunt.ideo ema-
narũt. An autem cessante ratione statuti il
lud sit obseruandum.cum tanta iniquita-
te ⁊ damno filiorum ⁊ vxorũ. Panor.remit
tit se ad no.p Inn.i.c.q2 plerioꝙ.de imu.ec.
¶ Decimooctauo queritur vtrum valeat cõ 18
suetudo vel statutum quod homicida vel si
milis criminosus puniat pecunialiter vbi
diuino iure venit puniendus personaliter:
⁊ dicit Hostiẽ.ꝙ non:quia hoc inducit pro-
nitatem peccãdi:quod dictum saluari po-
test per predicta:quia scilicet papa non po
test ius diuinum vel naturale limitare aut
mutare vbi nulla ratio naturalis hoc sug-
gerit:vnde notanter dicit Abb.in.c.fi.de cõ
sue.non valere statutum.vt liceat interfice
re interfectorẽ patris:vel penitentem in fa
cie Quod dictum nota:q2 facit contra sta-
tuta permittẽtia consanguineis cõsangui-
neos vindicare:quia videtur illicita:quod
Io.an.in addi.spe.vꝫ limitare.qñ statuta
dant hanc facultatem.vt ex rãcore animi
fiat vindicta:secus si datur vt ministro le-

gis ad facienda iustitiā: qr statutum pōt
19 illos sanguineos facere legis ministros.
¶ Decimonono querit vtr in iudicio pten-
tioso sit iudicandum fm psuetudinē et ptra-
riam iuri scripto: et fm quam: et dico q glo.
sup. c. psuetudo. di. j. hoc ptractat. et bar. bri
tic. tādem ꝛcludit q sic quādo est rōnabi-
lis et pscripta: adde ꝗ o tu. q etiā si nō sit ꝓ-
scripta dūmodo sit a principe scita et tollera
ta sponte: qr eo etiaz casu derogat legi. Ad
quam aūt psuetudinem sit recurrēdus. vti
ad psuetudinem terre aut loci prouinciarū
vicinaz. aut romanam: rndet deinde glo.
q iudex maxime delegatus iudicabit pcio
fm canones: quibus deficientibus iudicabit
fm leges: de no. op. denū. intelleximus: et di
stin. x. si in adiutorium: et deficiēte iure iudi
cabit fm psuetudinē generalē vel priculā-
rem si generalis defit: iz tunc quidā dicant
recurrēdum ad romanā: deficiente aūt iure
et psuetudine procedet de similibus ad simi
lia. xx. di. de quibus. ff. de leg. l. nō possunt.
oibus aūt deficientibus ad romanā psuetu
dinem procedat. vt. ff. de lege et cō. de quib
licet sit argumē. q ad consuetudinem vici
narum prouinciarum sit recurrendum. ex
tra de cen. super eo.
20 ¶ Vigesimo quēsitū fm quam cōsuetudi-
nem iudicādum sit iudici delegato, vbi est
alia et alia delegātis rei. et actoris: et tandez
dicit glo. super. c. illud. di. xij. iudicādū esse
fm psuetudinē delegātis. qñ litigantes se
sponte subjecūt alicui vel petūt delegatuz:
et fm psuetudinem litigātium si dat inuitis
et potius rei ꝗ actoris qr. f. fauorabilior est
reus: quod arch. ibi limitat vetz nisi in duo
bus casibus. pmo cum actoris psuetudo est
magis psona iuri et veritati: vel scō si ma-
gis absolutionē ꝗ ꝛdēnationem adducit:
qr magis sequēdum est qd psonat veritati
negocij. ij. q. vij. iudicent: et prōpriores esse
debemus ad absoluēdum. xxxv. q. ix. venia
ꝛpellus tamē distingui pōt: vt in. d. glo. sub
iungit. Nā si iudex p appellationē obrinet
delegatus sequi dz psuetudinem loci a quo
appellat: qr iudex appellatōis tenet sequi
psuetudinem prioris sententie. vt in auc. col.
viij. vt cum de ap. cog. in prin si aūt sine ap
pellatione iudex impetretur. sequēda e cō-
suetudo delegātis. arg. ff. de condi. et demō
stra. fm Joā. sed fm Bar. bitric. iudicabit
fm consuetudinem rei. cum actor forum rei
sequatur. de fo. compe. cum sit generale: ni-
si ratione contractus vel maleficij sit facta
de foro alterius: quia tunc seruabitur con-
suetudo loci vbi contraxit vel deliquit. dist.
viij. que ꝛtra mozē. et de fo. compe. c. si.
¶ Vigesimo pmo querit vtr iudicare possit
fm psuetudines et statuta iudex arbiter in
quem compromissum est vt fm iura. pnun-
ciaret: et dicit Gul. de suza. in. q. statutorum
fuisse determinatum q non saltē si illa sint
iuri ꝛtraria: qr appellatione iuris intelligi
tur ius commune romanoz. insti. de iur. na
tu. gē. et ci. sed ꝛtrariū tenuit dñs Anto. in
c. quintanalis. de iureiur. et hoc panorm.
placet: qr psuetudo est quoddā ius non scri
ptum. itē qr cū nō simus in materia odiosa.
verba generalia debent verificari in quali
bet specie contēta sub genere: de rescripto
scilicet anno: consuetudines autem et statuta
sunt iura quedā: addo ego tertio. qr et ipsa
populoruz statuta et ꝛsir consuetudines que
sunt contra aliqd ius commune romanum
sunt fm aliud. l. fm legem oēs populi. ff. de
iusti. et iure. que lex concedit populis posse
condere statuta contra legē: qui autez pos
condere aliquid pstatutū possunt et pro-
suetudinē. vt patet ex dictis. Ad rōnem ꝗ
in contrariū. et similia dici potest q locum
habet quādo de vnico iure dispositio est inte-
ligenda: vel dico ego q loquuntur de prin-
cipali specie iuris: quia illa est sus impera
torie. iura vero specialium populorum se-
cundo loco sunt iura.
¶ Vigesimo secō querit que dēta sit inter cō
suetudinē et pscriptionē: et dico q fm ꝗo.
sunt ser. P. pria qr pscriptio locuz hz in rēb
mobilibus corpalibus et incorpalibus: de
pscri. auditio. et in. c. sequenti: consuetudo
ꝗ o in incorpalibus tm. vt in feruitutibus
risdictionib. electionib. et hmōi. P. Secun
da. qr pscriptione acquiritur ius singulari
et priuato. sive illud sus ex publico sive ex
priuato trahat. vt dicit panor. in. d. c. si. con
suetudine ꝗ o non acquirit ius magis illi
ꝗ illi. nec alicui priuato sed publico. etiaz si
trahat ex priuato fm panor. vt in. l. vendi-
tor. ff. si constat. ff. com. pre. vbi pz induci pot
se consuetudinē q quisq possit dato precio
effodere lapides ex fundo alterius: ob qua
questionē vtrum induci possit consuetudo.
vt nobiles alicuius castri possint incidere li-
gna. vel animalia pascere. infra limites ali
terius castri. vel fundo alterius. et dicit q
sic dummodo consuetudo non sit inducta p
violentiam: ad quod. c. super quibusdam.
de verborum significa. quia quemadmodū
prescribi vel acquiri posset rota res ita et
vsus rei. sed hec videntur repugnare dicte
ff. xiij. et ff. xxij. de his que sunt mere facu-

tatis: nisi dicat q ibi erat sermo de actib.
vt est dare: hic vero de passionibus vt e per
mittere. P. Tertia. quia in pscriptione exigi
tur titulus et bona fides. de pscrip. si diligē-
ti: in consuetudine vero nō requirit titulus
sed solum tēpus. ff. de vsur. l. cum de in rez.
et in. d. l. de quibus. P. Quarta. quia prescri-
pto et priuilegium non concurrūt. de fid. in
strū. inter dilectos. ff. ceteꝛ. de prescriptio.
veniēs: psuetudo ꝗ o et priuilegium bñ con-
currūt. extra eo. cum dilectus. et de verborū
signi. abbate. P. Quinta. qr prescriptio pro-
prie est exclusio actionis. sive petitionis: cō
suetudo vero est actionis sive iuris acquisi
tio. de elec. ꝓstitutus: et. c. in genesi. in fi. licz
et ipsa possit negatiuam respicere vbicunq
pbari potest. f. q tale qd fieri nō debeat. ar
gu. de elec. cuz ecclesia vulterana. et in sum.
cō. lib. ij. tit. v. q. cevij. P. Sexta. qr psuetudo
erronea nihil iuuat: secus ꝗ o in pscriptōe
quia titulus putatiuus et si verus nō sit. dū
tamen probabilis error excusat. dat cām p
scribendi. pro suo l. vlt. vtz consuetudo in
ducat excommunicationem. j. excōmunica
tio pro notabili. pmo in fi.

¶ De contemptu.

Contemptus a ꝛtemno dicit. q est
nō aprecio vel nō magnifacio qd
dupliciter contingit. pmo negati-
ue seu contradictorie quādo. f. ali
quis de aliquo nō habet curam vel estima
tionem nullam tamē irreuerētiam aut in-
iuriam irrogāo: et scō positiue seu contra-
dictorie cum supposita tali nō estimatiōe. irro-
gando. aut facta non obedēdo vbi obliga
tur: sicut etiam albedini negatiue opponit
nigredo: et preceptum de dilectione primi
et positiue odiendo. Igitur contemptus le-
gis de quo loquimur dupliciter bz. primo
f. pprie sive positiue et sic est voluntas trās-
gredienti legem ex hac sola causa q quis
non vult subjici legi: et secundo improprie si
ne negatiue et sic est voluntas transgredien-
di legem ex aliqua alia causa puta ex concu
piscentia: vel ira: vel ignorantia aut cōsue
tudine quo modo omnis peccator dei legē cō
temnit. Et si adsit intentio contemnēdi trās
gressionem dicitur contemptus interpreta
ꝗ xij. Juxta hec intelligo. s. Thom. xxij. q.
clxxvi. ar. ix. ad tertium sic dicentem. Tūc
committit aliquis vel transgreditur ex cō
temptu quando volunt as eiꝰ remittit subjici
ordinationi legis vel regule: et ex hoc proce
dit ad faciendum contra legem vel regulā:
quando autem econtrario propter aliquaz
particularem causam puta concupiscētiaz
vel iram inducitur ad aliquid faciendū cō
tra statuta legis vel regule nō peccat ex cō
temptu sed ex aliqua alia causa etiaz si fre
quenter ex eadem causa vel alia simili pec-
catum iteret: sicut et aug. dicit in lib. de na
tura et gratia quod nec omnia peccata com
mittuntur ex contemptu superbie: frequē-
tia tamen peccati dispositiue inducit ad cō
temptum secundum illud prouerbi. xviij.
Impius cum in profundū venerit peccato-
rum contemnit. Sed et colec. in. c. j. de cōsti.
concordat dicens quod contemptus est qñ
ex sola voluntate non vult quis subjicere se
statuto vel obedire precepto: sed siqs trans
greditur preceptum ex concupiscentia: ira
vel negligentia. aut alia particulari causa
nō peccat ex cōptu. et idem tz stepha. vt re
fert cardi. in cle. eos de sepul. et facit. c. excel
lentissimus. xj. q. iij. vbi ponitur aliud esse
peccare et necessitate. aliud ex ignoran-
tia. aliud ex contemptu. De vtroq con-
temptu tangit. s. tho. in 6 ma. q. ij. ar. j. ad
decimum dicēs. Non solum in omissiōe sz
nec etiam in trāsgressiōe semp est necessa-
rium q sit actualis ꝛtemptus: sz ꝛtemptus
qdā habitualis et interpretatus: qr. f. inter
pretamur aliquem cōtenere q nō facit qd
iubet: vel facit qd prohibet. hec ibi. Et in-
terpretatus maxime locū hz vbi adest intē
tio trāsgressiōis i posterꝰ. ꝛtinuitatē ꝓdēc.
¶ Primo ꝗ o querit vtrum is qui ex aliqua 1. q.
causa agit ꝛtra legem frequēter. sive hīs
trāsgressionē in psuetudine. peccet ex ꝛtem
ptu: et dico q sic fm collectarium. oppositū
tm tz dñs Joan. de turre crema. dicens hoc
posse esse ex fragilitate et negligentia. sz dico
prima opinio est vera de primo contēptu
negatiuo et improprio. et secūdo etiam de cō
trario et proprio. quātum ad presumptiōez
seu interpretationem. sed non quantuz ad
veritatem. disponit tamen consuetudo ad
ꝛemptum. vt no. s. tho. xxij. q. clxxxvj. ar.
penul. ad vltimum.
¶ Secō querit vtrum semp sit mortale pec- 2
catum omnis ꝛemptus: et dico q ꝛēptus
negatiuus est peccatum mortale si dei lex
quā violat est preceptiua vt pz. aut veniale
vel nullus si est pmissiua tm: quia talis cō
temptus ex se non irrogat iuriā legi. sed
solum ratiōe eius qñ mādat fieri vel omit-
ti. Cōtemptus aūt positiuus et ꝛtrarius si
sit ꝛtra legez dei. et cuiusq potestis de iure

Universidad de Deusto Biblioteca

precipere. semp est mortale: ⁊ ois trãsgressio ex tali ꝓtempnu. est semp mortalis de se quãtũcũq; alias eẽt venialis: qꝛ talis ꝓtempnus est formaliter supbia. vt infra dicetur posset tñ esse venialē pcñ rõne motus indeliberati. Et iste est ꝓtẽpnus de quo principaliꝛ loquũtur pstõnes ordinis ꝑdicatoꝝ. dicẽdo q̃ non obligãt ad culpam nisi rõne ꝑcepti vel ꝓtẽpnu: q̃ q̃ illud dictũ sit verũ forte ẽt de ꝓtẽpnu negatiuo quo quis ex maxima indeuotione statuta ordinis non magnifaciꝛ: sed tũc culpa nõ est mortalis.

3 ¶ Tertio queriꝛ vtꝛ peccet mortaliter qui ex ꝓtẽpnu facit ꝓtra exhortationẽ supeciꝛ quãtũ ex docto. colligi põt dico q̃ aut facit ꝓtra qꝛ auctorẽ ꝓtemnit ⁊ negat. ⁊ sic mortaliter peccat: qꝛ ꝓtẽptus est positiuus. q̃ gratior est ꝓtra supiorem q̃ ꝓtra legẽ cuꝝ qua mitius agiꝛ q̃ cum legio ministro fm iura l. celsus. de ar. glo. in. c. dolẽtes. de cele. mis. ⁊ glo. in. c. ꝓpter. xvij. dl. ⁊ qui vos spernit me spernit: luc. x. Et talis trãsgressor vltra mortale punirĩ dꝫ vt hereticus si ille supior sit papa. vt dicit glo. in. c. generali. de elec. libro. vj. ⁊ pau. in cle. j. de eta. ⁊ qual. ⁊ est ifamis. vt no. glo. vi. q. j. infames. Et talis cõtẽptus est laqueus magnus religiosis dissolutis ⁊ indeuotis. ⁊ multũ se estimãtibꝫ. Si vero non cõtẽnit auctoris potestatẽ. sed obseruãtiam ꝓlati ⁊ exhortatõis. peccat venialiter solũ si ꝓsilũ est reuerẽtie: puta quia prelatus nõ vult ꝑcipere sed ꝓsulere. ⁊ tñ subditus deberet facere sed nõ tenet necessario: vt si moneat seruẽtius surgẽdũ esse ad vigilias matutinas: si aũt ꝓsilium sit necessitatis. ꝛz forte. ꝓter scãdalũ ꝑcipere nolit. vt qꝛ monet canẽdas esse ꝓuersatões scandalosas aut non esse eroganda latenter bona monasterij: sic mortaliter peccat. vt no. in. c. ad aures. ⁊ in. c. fi. de tẽpo. ordi. sed si consilium sit ꝓfectionis: vt qꝛ monet facere que sine culpa possunt omitti: puta graues disciplinas ⁊ longas contemplationes nõ peccaret venialiter. vt no. archi. in. c. testũ. dl. vj. ⁊ di. xxv. ⁊ ibi. Et sic intellige glo. ⁊ iura q̃ allegat in. d. c. generali. ⁊ ge. ibi.

¶ De contentione.

Contentio importat ꝓtrietatem in locutiõe sicut discordia in voluntate quo ad intẽtionẽ vel modũ fm. d. Thom. xxij. q. xxxviij. ar. j. Et omissa ea q̃ dicitur metaphisice ⁊ est color rhetoricus: dupliciter distingui potest. s. ex parte contendentium ⁊ ex parte materie de qua contenditur. Sed loquendo ⁊ distinguendo ex parte contendentium: est tripler vt patꝫ. xxij. q. ij. xxxviij. art. j. s. Impugnatio veritatis scilicet cum modo indebito vt cum clamore vel huiusmodi: ⁊ impugnatio falsitatis cum modo indebito ⁊ falsitatis debito modo. Distinguendo vero ex parte materie de qua ꝓtenditur: similiter est tripler: prima. s. emulationis vt que est efferentium diuersos predicatores. vel doctores seu preceptores ⁊ huiusmodi: secunda disputationis in scholis. tertia litigationis in foro.

¶ Primo vero queritur quãs sit peccatũ triplex contentio sumpta ex parte contendentium: ⁊ dico q̃ prima est bona: ⁊ ꝛda est contentio fm q̃uid. s. rõne modi tñ. vñ et meretrices cotaꝫ salomone ꝓtẽdebant. iu. ix. ⁊ tñ vna necessario dicebat veritatem: ⁊ hoc est pcñ venialē: prima aũt est cõtentio simpliciter ⁊ ab ambro. diffinitur q̃ est iocunda ꝓtio veritatis. cum confidentia clamoris. ⁊ fm. d. tho. est peccatum mortale: vñ ⁊ apostolus eam ponit inter operationes carnis q̃ qui agũt regnũ dei non ꝓsequentur vt pgal. v. Nõ archie. ⁊ dñ intelligit q̃ est de rebus iportãtie. vt de ptinẽtibus ad fidẽ vel bonos mores. vel vtiles doctrinas: secus si scolares contendãt an ꝑdicamẽtalis ordo sit realis necne. vel vt rum episcopus vel rex maior: sit omni episcopo planetarum et hmõi. quoꝝ ignorãtia non est proximo nociua graniter. Unde dicta contẽtio erit si esset sine clamore esset peccatum mortale: quia est contra honorem dei ⁊ primi veritatem: licet forte tunc non haberet rationẽ contentionis.

¶ Secundo queriꝛ q̃ão sit peccatum ꝓtentio emulationis: ⁊ dico q̃ de se non est mortale: peccatũ. frequẽter tñ est occasio mortalis: vt detractionum ⁊ odiorum q̃ sequũtur inter religiosos: vnde exterminandi cẽt illi qui plus beatum dñicum. aut beatum frãciscum. diligunt. q̃ iesum christum: ⁊ religiosos eis aures prebentes: quia isti sunt q̃ impediuerunt correctiones totius christianitatis. dum illorum discordiam seminarunt ⁊ nutriunt.

¶ Tertio queriꝛ q̃d de ꝓtẽtione disputatiõis: ⁊ dico q̃ ꝑesse laudabile ad exercitiũ. cum moderamine reuerẽtie: ꝛz hoc sit raro nisi inter condiscipulos: ⁊ potest eẽ pcñ venialē. si q̃s defendat veritatem cum modo aliqualiter indebito. aut etiam falsitatẽ nullũ preiudicantem. ⁊ potest etiam esse mortale tripliciter. Pꝛ primo quia est contra veritatem deo honorificam vel vtilem. primo. vt in specãtibus ad fidẽ aut mores. vel vtiles doctrinas. puta medicinam: vñ. pculdubio nullus sine mortali substinere põt positionẽ auerroys. de vnitate itellectus: quia ꝑiudicat saluti plurimoꝝ. qui inde efficiuntur incrediuli vel dubij circa hoc. Et idẽ dico de inquisitoribꝫ. qui negligũt negligẽtia magna hoc ꝓhibere. cũ possint ⁊ ex offõ teneãtur. Pꝛ secõ q̃ ꝓtest cum mõ excessiue idela dari non potest: nisi q̃ interueniũt cõtumelie vel opprobria. ⁊ hmõi que cõstat esse ꝛz forte interdũ intẽtio non sit mala.

Pꝛ Tertio rõne materie prohibite disputari publice: cuiusmodi sunt pertinẽtia ad fidẽ. nisi disputetur a doctis in necessitate cõtra infideles. vel etiam sine necessitate cuꝝ fidelibus. quãdo verisimile est nullũ astãtium inde effici dubium: sicut si ponãtur ꝓclusiones de creatione vel eternitate mundi ab eo qui ita gratiose soleat disputare. vt rũsiones ⁊ argumẽtationes. Et concor. Alexã. de ales. xxij. di. de contentione dicens quod ꝓtentio verbalis in his in quibus nullum est periculũ: facta ex quadam leuitate non est peccatum mortale.

4 ¶ Quarto queriꝛ q̃id de ꝓtentione litigationis: ⁊ dico q̃ potest esse peccatum mortale tripliciter. Pꝛ primo rõne iusticie: puta qꝛ scilicet vel ex ignorãtia nõ excusante. Pꝛ secũdo si sit ꝓ iusticia. sed nimis. ꝓlongetur ad exhaurẽdas facultates clientuloꝝ: ⁊ de dãl actiui sive passiuorum de quo iura scandalum. ⁊ ⁊ secundo.

5 ¶ Quinto queriꝛ de qua ꝓtẽtione loquũtur religiosũ pstões punientes grauiter ꝓtentiones: ⁊ dico q̃ nõ loquũtur de ea que de se est mortalis: qꝛ ille non ꝓhibent prohibita diuino aut naturali iure nihil cõmemorando sed de ea que est etiã cum venialĩ peccato solum: qꝛ intẽdunt tanq̃ finẽ. reuerẽtiaꝫ ⁊ subiectionẽ debitã ad ꝓlatos: que esse nõ posset. si etiã veritas clamose aut despectiue seu derisorie defenderet.

c Contestatio litis. infra lis. ⁊ q̃.

¶ De ꝓtractu ⁊ quasi ꝓtractu.

Contractus. ex con. ⁊ traho. dictus est quotiẽs distantia in vnum adunãtur: ⁊ est nomen iuris quando illa que adunantur sunt voluntates ⁊ ad id in quo adunãtur est aliquid pecunia mensurabile ⁊ cum obligatione: nomẽ ꝓ o facti quãdo obligatio nulla nascitur. l. labeo. ⁊ cõtractum. ff. de bo. signi. ⁊ ibi per Bar. Est autem ꝓtractus ex ꝓꝓ. vtro citroq;. s. hinc inde vel ex vtraq̃ parte obligatio: ex voluntate partiũ surgẽs. Quasi ꝓtractus aũt est obligatio nõ quidẽ veniens ex ꝓtractu. aut maleficio vel quasi: sed qua quis obligatur alicui ex aliquo officio vel facto liceito ⁊ honesto. ꝛz nõ iteruenerit expressa voluntas vtriusq̃: vt tutela vel cura. aut negociorũ gestio. ⁊ hmõi: qꝛ ꝛz pupillus hñs tutorẽ: aut furiosus hñs curatorẽ: aut is cuius ignoranter gerit quis negocium non exprẽsse contraxerit. tñ tutor. curator. ⁊ negociorũ gesto. obligant quasi contraxissent. Et de his instit. de obli. p totũ: ⁊ titu. de obliga. que ex quasi contra. nas. per totum. De contractu sub conditione infra matrimonium. tertio per totum. Quomodo etiam dolus annullet contractum infra culpa. ⁊ vj. ⁊ vij.

1.q. ¶ Prio vero queriꝛ quot modis sumiꝛ contractus: ⁊ dico bal. notare triplicẽ esse ꝓtractũ. s. ꝓpriũ. ꝓpriũ. ⁊ impropriissimum. Pꝛ primus. est q̃n vtro citroq; nasciꝛ obligatio. ⁊ contractũ. in. l. labeo. ꝑallegata. vt in emptione ⁊ locatione. Pꝛ secõs est q̃n solum vna pars obligaꝛ: vt in donatione. solue donũ obligatur ad tradẽdu: ⁊ aliq̃n de euictione. vt no. in. l. aristo. ff. de dona. cũ mor. et in mutuo solus recipiens obligatur ad tantũdem restituẽdum. ff. si cer. peta. l. ij. et in stipulatione. quãdo solum vna pars obligaꝛ: et ita intelligiꝛ glo. instit. de diui. stipu. ⁊ puentiones: que est sup verbo contrahendi. Pꝛ Tertius est q̃n ex nulla pre oriꝛ obligatio: sed potius dissoluitur obligatio facta: vt est trãsactio facta nudo pacto: ex qua non agiꝛ ante complemẽtum ꝓditiõis: de quo Saly. in. l. sive apud acta. C. de trãsac. vt etiã est liberatio p acceptilationẽ. s. imaginariã sive fictã ⁊ non verã solutionẽ: qua quis simulat sibi debitoꝛẽ soluisse. instit. qui. mo. tol. oblig. ⁊ j. et in. l. vbi pactus C. de transac. per Bar.

2 ¶ Secõ queritur qui sunt ꝓtractus bonefidei et qui stricti iuris: ⁊ dico q̃ bonefidei cõtractus sunt emptio. venditio. locatio. conductio. mandatum. depositum. societas. pignus. commodatum. ⁊ permutatio: qui dicuntur ideo bonefidei: prio qꝛ si dolus cũm dedit non tenẽt: secũdo qꝛ venisit vsure. ex mora. et iudex estimaꝛ põt ex bono ⁊ equo q̃d venit recompensandũ: vel restituẽdus. Nõ sic in contractibus stricti iuris vt stipulatio mutuum. et similia: et de hoc infra dos

lus. vide glos. in ⸸ actionū. insti. de acti. et adde q̃ Iuris stricti iuris strictissime sunt interpretãdi. l. quicquid astringende ff. de ver. obli. & q̃ in ꝓtractibus verba interpretanda sunt ꝓtra proferentem quando sunt dubia. l. vetteribus. ff. de pac. Debuit enim apertius legem dicere.

¶ Tertio q̃rit ꝗ sunt ꝓtractus in q̃bus trãsferr & in q̃bus nõ trãsferr dominiũ: et dico q̃ in rep. trãs. ratione de plona in plonã. quatuor modis dñium trãsferr. l. primo per dationẽ liberalẽ. l. ex qua nõ expectatur retributio alicuius mẽsurabilis pecunia. q̃ dr donatio: & scõ p dationẽ illiberalẽ qua. l. expectatur aliquid tale: qõ fit multis modis: primo in permutatione cũ trãsferr dominiũ rei vtilis. p alia re vtili: puta frumẽti pro vino vel pãni pro lana: que oia vulgo dicũtur baratti: vel pecunie auree pro argẽtea. q̃ cambiũ dr: scõ in emptõe que est pmutatio pecunie cũ re vtili: & venditiõe. q̃ est pmutatio rei vtilis cũ pecũia: tertio in mutuo qõ est pmutatio pecunie cũ pecũia. cum rẽpotis expectatiõe p qõ trãsferr dominium pecunie in accipiẽte mutuum. Et omnes hi ꝓtractus sunt liciti si debite fiãt. ⸸ Sunt ho alij ꝓtractus pdictis quasi rñdẽtes in quibus dñium nõ trãsfertur: sed vsus rei tñmodo. Nam donatiõi respondet ꝓtractus dictus ꝓmodatum: qõ ꝓprie est rei q̃ vsu nõ ꝓsumitur penitus. puta eq̃libri. domus: pmutationi vero rerum. rñdet ꝓmodatio rerum mutua. vt ꝓmodo tibi equum meum tu mihi bouẽ cui: & liciti est nisi in rebus q̃ vsu ꝓsummunt: qr non lz commodare pecuniam vel frumẽtum pro eodem lz est vsura vt dicetur in fra vsura primo emptiõi vero. corrñdet ꝓductio, & vẽditioni locatio: que pñt eẽ de rebus nõ ꝓsumptibilibus penitus ipso vsu: tam mobilib⁹ q̃ immobilibus puta agris ad affictus vel sub certa parte locatis mutuo vero aliqualiter assimilatur pignus.

¶ Quarto q̃rit q̃ sunt ꝓtractus notati & qui innominati: & dico q̃ notati sunt hi q̃ habẽt nomina ꝓpria & eis solis ꝓueniẽtia. vt vẽditio. locatio. & hmõi. innotati ho sunt q̃tuor. s. do vt des: do vt facias: facio vt facias: facio vt des: qui lõ dicũtur innotati qr eorũ nomina possent alijs notatis ꝓtractibus ꝓuenire. Et isti sequũtur naturam ꝓtractuum nominatorum. quibus assimilãtur. l. naturales ⸸ sed si facio. ff. de prescrip. ver.

¶ Quinto queritur quid veniat nomine cõtractus: & dico q̃ nomen ꝓtractus generaliter prolatum. ꝓsmet tam nominatos q̃ innominatos. vt est glo. super ver. in suo nomine. in. l. intelligẽtium. ff. de pact. & ita. l. ter oẽ ex quo nascit obligatio. l. si ab eo. ff. de lega. ij. qõ intellige de validis: sed si in statuto fiat mẽtio de ꝓtractu. intelligitur de ꝓprie dicto tñ. quia ho ba statuta sunt ꝓprie intelligẽda. l. j. ⸸ si igit q̃ nauẽ. ff. exerci. acti. & hoc nisi diceret oẽm ꝓtractũ. vt in glo. ⸸ contractum prealle.

¶ Sexto q̃ritur quomodo ꝓtrahatur: & dico q̃ quatuor modis. re. verbis. litteris. & ꝓsensu. insti. de obliga. in fi. de quo dicet in fra obligatio.

¶ Septimo q̃rit vtrũ ꝓtractus trahãt vim & tutẽ obligationem sojũ a lege: & dico q̃ nõ. lz ex pactis q̃ lz vulgares trãgũt legem: vñ lz ꝓtractus ex puẽtiõe legem accipere dicũtur de reg. iuris. ꝓtractus. lib. vi. vñ fm iura depositarius solum tenetur de dolo & lata culpa: tñ si interueniat puẽtior temerarius de leui. & leuissima culpa. & casu fortuito. illa feruabitur. de depo. c. ij. quod intelige de puentione honesta. & non contra bonos mores: vnde si pueniatur. vt fideiussor. Ioannes. ff. de. l. contractus.

¶ Octauo q̃ritur vtrũ Iectus intelligatur geri fm ꝓsuetudinem loci: & dicit panor. in d. nesciat. ff. de duo. re. sti. & facit. ⸸ ꝓsumendo ⸸ rvj. Sed nota q̃ sicut dicit glos. in. l. ij. vno anno. in ⸸. sed trãsactio. ff. loca. et ⸸ tate & natura ꝓtractus verba accipiũtur ⸸ propriam significationẽ: vt ibi vbi donatio dicata qualia subiecta esse ostẽdũt. & econtra. rxxij. q. vij. apostolus.

¶ Nono q̃ritur vtrum valeat ꝓtractus emptiõis vel alius collatus in alterius arbitrium: & dico q̃ nõ. si persona in cuius arbitrium committitur est incerta. l. si mercesset. ff. loc. nisi in casu q̃ simpl'r fuit ꝓmissus in arbitriũ boni vir: quia tũc intelligit in arbitrium iudicis. l. vir bonus. ff. iudi. so. et vt ꝓmissum in certam ꝓsonam. Si vero persona cui committitur sit certa: tũc varia sit opinio in. l. in ementis. C. de ꝓtra. emp. tamen die fm do. lucã. de grassis. in. l. si q̃s arbitratu. ff. de verbo. obl. q̃ sine substantialia contractus committãtur in arbitrium certe persone. puta precium in venditione & similia: sine accidentalia puta venditor seruus si ratiões redderit. & hmõi. valet ꝓtractus. si ille voluerit arbitrari. q̃ sicut substãtiale vltime volũtatis pt ferri in hõ-

redis arbitrium. l. si sic. ff. de lega. j. ita i cõtractibus. l. ferunt filij. ⸸ eũ qui. ff. de leg. primo. Et p hoc videtur casus in. l. si liberti iurauerit. ff. de ope. li. vbi valet pmissio liberti facta de operibus ad arbitrium patroni: & si male arbitrat' fuerit cogi potest vt arbiter sicut bonus vir. Et sic in ꝓposito Qui si arbitrari aut non vult aut non põt: non valebit. ⸸ pcium instl. de emp. & vendi. Si vero mortuus fuerit alter contrahẽtium fuit cõmissum super contractu perficiẽdo non poterit arbitrari: si vero super perfecto non expirat eius arbitrium: sed sicut cõtractus transit ad heredem ita & obligatio de stando arbitrio eius secundum bar. in. d. l. si quis arbitratu.

¶ De contritione.

Contritio a cõ & tero fm nomen importat contractionem vel cõmunitionem alicui⁹ frangibilis q̃ ad minima quasi simul ex toto tritio & metaphorice significat destructionem pfectam ma le voluntatis appetentis peccata q̃ conteri dr q̃ ab eis pfecte & totaliter resilit per displicentiam. Et dupl'r sumitur primo. l. vt est actus vtrutis q̃ pnia dr. & sic fm petrum & alios est dolor. l. perfectus volũtarie assumptus pro peccatis: & secundo vt est pars sacramenti penitentie habẽs relaxationem ad alias partes: & sic est dolor voluntarie assumptus. p peccatis cum ꝓposito confitẽdi & satisfaciendi. Attritio vero fm nomen importat cõminutionem oliquiem alicui⁹ frangibilis: & metaphorice significat destructionem imperfectam male voluntatis: vt cum dolet de peccatis: sed imperfecte. l. nõ tã tum ꝗtum rẽqritur ad gratiam diuinã acquirendã. Unde in duobus differunt attritio & ꝓtritio. primo qr attritio est dolor imperfectus. contritio vero pfectus. secundo quia attritio est sine gratia quasi non remittens peccatum. sed ex contritione. vnde compatitur sicut aurora & meridies non quasi vnus numero actus. qui est attritio fiat contritio sed vnus spẽ. hec oia de mente. s. th. in. iiij. di. xvij. & oim theologorum.

Primo vero q̃ritur ⸸tum dolorẽ ꝓtritionis habere debeat & dico q̃ dolor ꝓtritionis est duplex vnus. l. intellectualis qui est displicentia voluntatis: & alius sensualis qui cantristio fm pet. de pal. & alios theologos. Et ipse solus tangit ex his in nostra facultate requiritur & sufficit ad ꝓtritionem sicut complacentia volũtatis requiritur & sufficit ad peccatum: qr fm cristo. omnis q̃q̃ p quascũq̃ causas nascitur p easdem dissoluitur. de reiur. c. j. Et deus a nobis exigit vt sit tantus iste dolor: & ista displicentia q̃ta dz esse complacentia dei quez pdimus p peccatum. vt peccatum sup oia displiceat: & qõ iste dolor sit maximus in gẽre. l. respectu mali nature et pene: ita q̃ tenetur quisq̃ si vult esse contrit⁹ esse paratus substituere oẽm penam in gẽrali: lz ad hanc vel illã in particulari descendere non teneatur puta dicẽdo substituere ignem: pcipitũ: gehennã & hmõi q̃ q̃ peccarem mortali: minio sultẽ facere q̃ se vel alium sup hmõi sollicitaret. Ub fm pet. de pa. a penitente rẽqrendũ est si penitet: et si non sufficienter dolet an hoc sibi displiceat & vellet sufficiẽter dolere: vel hoc indi sufficit. Quod valde nota qr sic dispositus est cõtritus vel saltẽ attritus vt possit absolui. Et non põt esse nimius: qr nec churitas aqua pcedit põt esse nimia. hec oia pe. de pal. et est mens. s. tho. & bo. & oim theologorum. ⸸ dibus addo q̃ cũ moto sit vltimũ terribiliũ fm philosophũ q̃ potius vellet mori q̃ deũ offendere mortali est contritus. ⸸ Scõ vero. l. sensibilis non est essentialiter cõtritio lz effectus eius ꝓuis dolorem voluntatis ex necessitate nature: eo mõ quo vires superiores redũdantes in inferiores mouent illas: vel ex electione voluntatis illuz excitantis. Et ad ꝓtritionẽ non rẽqritur necessario: sed solum de bene esse: qr nõ est in nostra facultate. Et eadẽ rõne immo a fortiori nõ opz illũ esse maximũ. Et põt esse nimius sicut & afflictio exterior. puta seiunti & hmõi: qr i hiis oib⁹ p regula acceptẽda est ꝓseruatio subiecti & bona habitudo ad operandũ ea q̃ si bi incũbunt fm statum suũ. hec oia idẽ qui supra. & est oim doctrina.

¶ Scõ q̃ritur q̃tũ dolorẽ ꝓtritionis teneatur hõ hr̃e extẽsiue seu durative & ꝗtuz habere debeat: & dico q̃ fm. s. tho. in. iiij. dist. hõ tenet habere istũ dolorẽ de petõ actuali non de originali: lz de eo possit esse aliã displicẽtia & de mortali non de veniali qr cum eius cõplacẽtia mori põt ac saluari: & de ꝓprio non de alieno: & de ꝓterito vel pñti nõ de futuro. Et tenet istũ dolorẽ incipẽdo ꝓ primũ pctũ cõmissuz occurrit sibi in morte: q̃ fm pe. de pa. intelligit q̃n occurrit practice. l. sub rõne detestabilis vel delectabilis: non aũt si speculative solũ sicut nec tenet quis diligere deũ nisi de eo recordet practice. id est sub rõne diligibilis vel odibilis: alioqn nullus sine mortali posset specularide deo

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui diligi nõ potest nisi practice pfideratus. Et tenet filii in tota vita pminuare pro habitu fm. s. thom. sic q̃ semp sit taliter dispositus q̃ doleret de pctõ si practice recordaret sine q̃ idẽ est. sic q̃ semel doluerit. et nũq̃ de cetero habuerit actũ formal'r aut virtualiter i ꝗriũ. ꝛ scõ actu nõ simpl'r sed sic q̃ nũq̃ sibi actu placeat pctũ: ꝛ sp actu displiceat qñ memorie practice occurrit. nõ tenet aũt: ꝗ hoc debeat debito pgrutatis: conari ad iugiter ꝛpetime memorãdũ: dolẽdũ q̃ ꝗtũ est possibile. seruatis actib' aliarũ virtutũ ꝛ sanitate/post mortẽ ãt ꝓtritio nõ durabit: q̃ est cũ dolore. gfa. ꝛ merito: q̃ tria simul i nullo mortuo iueniũt. hec ola de mẽte. s. tho. ꝛ pe. ⁊ pal. ꝛ cõiter omn. s.

3 ¶ Tertio q̃rit qualẽ teneat hõ hre dolorem ꝓtritionis ꝛ qualẽ hre debeat: ꝛ dico q̃ dolorẽ intellectualẽ saltem attritionẽ opꝫ hre actualẽ de singulis peccatis memorie occurrentibus q̃tũ ad principiũ ꝓtritionis l. qñ homo primo ꝓterit de peccatis nũdũ remissis/ꝗ q̃tũ ad terminum qui est dolor gratia informatus postea q̃ remissa sunt sufficiat vna gratia ꝓtritio de oibus/videꝫ dicẽdum est de oblitis. sine que actu specialiter memorie non occurrũt: q̃ nullus tenetur ad impossibile/Opꝫ etiã q̃ sit maior de maiori peccato. Dolorẽ ꝗo sensibilem pueniens est maiorem eẽ de maiori: q̃ ei debet maior pena: tñ hoc non est necessarium. q̃ nec ipse est necessarius. hec de mente per. ꝛ cõcor. s. tho/sed adde. pro scrupulosis q̃ non credũt se actualiter doluisse de singulis peccatis occurrẽtibus memorie. nisi ac ꝛu refiero. diverint doleo/q̃ fallunt/q̃ sicut luxuriosus habitualiter fornicator succes sive sine interuallo videns multas mulieres pulcras possibiliter ꝗplacet sibi in oblibus. absq̃ hoc q̃ vicar ꝗplaceo: ita in ꝗpo sito q̃ habitualiter dolet qñ ponit se ad actũ doledum de offensa dei extẽdit actũ habitus sui ad oẽ obiectum dolorosum. l. in q̃ recognoscit dicta offensa actualiter obiectũ potẽtie absq̃ hoc q̃ vicar doleo/Adde ꝛ q̃ ꝗtũ ad ꝓtritiõis principiũ sufficit attritio quantũ ad hoc q̃ homo sine peccato subiciat se clauibus p pfessionẽ ꝛ absolutionẽ sine nono peccato: sed non ꝗtum ad hoc q̃ homo nõ peccet: q̃ tenet ꝓteri quotiẽs practice recordat vt dictum est.

4 ¶ Quarto q̃rit q̃ sit ꝓtritionis cũ ꝗ ds eius effectus/et q̃tum ad cãm dico q̃ ex parte dei est eius mia ꝛ gfa: ex pte vero nri fm ray. sunt ser cause dispositiue. prima est recogitatio peccati/ꝗ. est recogitatio pudoris/ꝗ. detestatio vtilitatis peti/ꝗ. timor iudicij ꝛ inferni/v. pfideratio amissionis paꝛ offense tãti pfis. vt. est spes. f. venie cõsequẽde gfe recuperãde gloie expectãde. Quãtũ ꝗo ad effectũ. dico q̃ fm. s. tho. effectus eius pmus est remissio culpe. ꝛ secũdũ ray. ꝛ tho. q̃ addit q̃ ꝗ ꝓtritus deinde ꝛpentitio nõ exequat ꝗpositũ qd de pfessione ꝛ satisfactione ꝛceperat nõ redeũt qdẽ dimissa pctã/ꝗ tñ mortaliter peccat omittẽdo secũdus ꝗo est remissio pene. de pe. di. 3. p totã qd sum. rof. limitar vel q̃ ꝗtũ ad prẽ nõ ꝗtũ ad totã. alias inqt non eẽnt necessarie idulgẽtie platon/ꝗ m dic ꝗ. s. tho. ꝛ pe. ⁊ pal. q̃ tñ intẽdit posset ex pte Ade. l. charitatis. ꝛ ex pte effect. l. doloris sensibilis. q̃ pena totã remitteret: ꝛ nihilominus requirit contritio ꝛ inimicte pnie expletio. ꝗpter pecẽtis ꝛ certitudinẽ remissionis totã pene/Ita q̃ debeat ꝗteri ⁊ venialib'. f. petri. ⁊ vi.

¶ De contumacia.

Contumacia sicut ꝛ pumax a contumeo ꝛ dr qd ẽ sup ꝗbio aut aspectu tumere: vel a contẽnendo. et ꝛ in ordine ad supiorẽ. ꝗpterea iudex. ꝛ est inobedientia voluntaria. qua ds monitionẽ iudicis implere contẽnit: vt elicitur ex. c. q. de dolo. ꝛ contu. iuncta glos. in verbo. contumaciter: ꝛ proprie consistit in non faciendo voluntarie. quod facere quis scit se debere: vt ibi patet.

¶ Prio ꝗo q̃rit quotuplex est cõtumacia? dico q̃ fit multis modis ꝗ oẽs reducũtur ad tres quos ponit ray. post. s. tho. in. iii. di. xviij. f. Primus ẽ in nõ ꝗparẽdo aũ iudicẽ: ꝛ hic modus a ray. diuidit in tres: ꝛ vnus est si q̃s citatus peremptorie venire pcẽnit: alius si malitiose se occulter ne citet: ꝛ aliꝫ si citationẽ ipedit ne ferat ad eum: de q̃ibus extra vt li. non cõte. qui requẽter. f. Secũdũ q̃ qñ citatus cõparet qdẽ sed sine licẽtia contumaciter recedit aũ finẽ cãe. xv. q. iii. certũ. f. Tertius ẽ qñ non vult parere iuste de ꝗ. iii. ex pte ifi. Et in pdictis modis aũ qñ ẽ cõtumacia ꝗa. l. expssa. vtq̃ ds citat. dicat iudici vel ministro se nolle cõparere. aut tacite tacit' recedit: aliqñ ẽ ficta. l. facta: vt si q̃s citat ꝛ nõ venit. vel si latiter aut ipedit ne citet: addit non nũq̃ ꝛ contumacia cuidẽ. Vide gof. ⁊ sen. ex. ⁊ ⁊ execũtio fieri h: in sum. ꝛ gull. in spe. ti. de contumacia ꝛ gl. ff. in cle. vnica de dolo ꝛ ꝓtu. ꝛ inno. in. c. q̃rela de pcur. ꝛ bar. in. l. ff. ⁊ b. i. interre. ꝛ in. l. ex consensu ⁊ ij. ff. de ap. ꝛ ci. ꝛ post Jaco. de buri. in. l. properandum ⁊ ij autem reus. C. de iudi.

2 ¶ Scõo q̃rit vtrũ excõicatus pcõcumacia absolui debeat anteq̃ satisfaciat de ex non si fuit vere ꝓtumax: secus ꝛ pstumptiue pata q̃ impeditus: tñ nondũ pstat ti hoc alleat: q̃ si petit absolui dr. de sen. exc. venerabilibus. ⁊. idem est etiam. lib. vi.

3 ¶ Tertio q̃rit vtrũ iter nõ contestata pos fiat aliquo casu testes recipi ꝓtra ꝓtumacẽ q̃ad finem diffinitiuum. pcedit: ꝛ dico q̃ ex aliqua spãli cã pura si q̃ilio moueat sup alicuius electione ne ꝗpter longam moraꝫ ecclesia patiatur in spũ alibus ꝛ tempoalibus lesionem: item si moueatur q̃stio sup copula maritali ne vtro aut muliere fornicationis occasio prebeatur. extra de lite nõ contest. quoniam frequenter. ꝛ idem videt in omnibus in quibus periculum magnus spiritualẽ esset in mora.

¶ De contumelia ꝛ iniurijs.

Contumelia a contumeo dicta est quasi tota verbis tumẽs ex ipũ supbie sicut ꝛ ꝓtumacia: ꝛ primo q̃dẽ significat dehonorationẽ p verba principaliter: aut secundario p signa importantia culpam: sed vulgus etiam ad quitiꝫ ꝛ improperium contumelie nomen extendit. Iniuria vero dicitur quasi non iure facta: ꝛ hinde specialiter iniuria dicitur culpa. vt ff. de iniur. in. l. aquilia. ꝛ tertio iniusticiam ꝛ iniquitas iudicantis. vt instit. eo. ti. in prin. in prin. ꝛ. l. apud labeonem. eo. ti. Et fit iniuria tribus modis. re: verbis ꝛ literis. vt ff. de iniur. l. i. ⁊. i. ꝛ. l. ter cornelia. ⁊. si quis verbo tumẽ sed nunc de ea que fit verbis aut literis est sermo: ꝛ ad tria reducitur scilicet contumeliam: comitium: et improperium.

4 ¶ Primo vero q̃rit q̃ sit differentia inter pdicta. ꝛ dico q̃ ꝗ ꝗ. s. tho. xxij. q. vij. ꝛ. lxxiij. verba aut alia signa importantia culpam vt si aliquis sup facie opprobriose dicat fur. Comitium vero est dehonoratio facta palã p verba aut signa importãtia culpã vel etiã penas: vt si quis in facie appellatur fur aut ecclus: vt si q̃s dicens contumeliã dicit cõuitium non econtra: q̃ qui aliqnẽ cecũ appellat dicit idem comitium non aũt ꝓtumeliam: improperiũ vero est dehonoratio sctã palã p verba aut signa importantia egesta tem: maxime si cõmemoretur beneficium facti ꝛ ꝛ. in necessitate. hec omnia de mẽte. s. ꝛ ꝛ. qui etiam dicit q̃ vnum horum quandoq̃ pro alio sumitur.

¶ Scõo q̃rit vtrũ pdicta sint petã mortalia. ꝛ dicit. s. th. ꝛ alex. de al. q̃ petã verbor. ex intentione tumũt grauitatẽ: vt illa sint mortalia: primo si animo dehonorandi notabiliter fiant: q̃ non est minor honoris iactura q̃ rerum: ꝛ scõo pôt esse mortale etiã si non adsit intentio talis: ꝛ tñ talia sunt ita grauia q̃ graviter dehonorant ꝛ ꝓtistant sicut graviter pentiens ludo posset peccare mortaliter. Sunt aũt petã venialia si illa non multum dehonestent nec pleratur ex firmo ꝗposito graviter dehonestandi: sed ex aliqua leui ira aut alia leui cã: ꝛ intentione leuiter tantum contristandi vel dehonestandi: tunc etiam leue dãnum rei non est mortale: hec de mente illorum.

¶ Tertio q̃rit vtrum pdicta dici possint sine peccato cã correctionis. ꝛ dicit. s. tho. q̃ sic: sicut etiam ꝗ verberare cã disciplinẽ aut inferre damnum in rebus: ꝛ sic dominꝰ discipulos fuitos. luc. vii. ꝛ paul' galatas dicit insensatos. gal. iij. ꝛ intelligẽt si puniens irascatur: dummõ correctio sit principalis cã ꝗperandi ita. s. q̃ remota hac cã non inferret iniurias. Alꝭ si ira sit principalis in cã erit petã graue ꝛ vt videtur mortale: ideo ista fũt periculosa. Vñ dicit augu in libro de sermo. do. in mõ. q̃ raro et ex magna necessitate obiurgationes sunt adhibende in quibus non vt nobis. sed vt dño seruiamus instemus.

4 ¶ Quarto q̃rit vtrũ inferens pdicta iniuste teneatur ad satisfactionem aliqua: ꝛ dicit nicol. de lira. q̃ tenetur p se vel interpositam psonam dicere iniuriato culpã suã vel saltẽ cõpotentia signa ondere nisi cõprehẽdat q̃ ei remiserit iniuriam: puta q̃ cũ eo rideat ꝛ hmõi. Excipitur tñ prelatus: pater familias: qui ꝗ corrigendo excedat tamen veniam petere non tenetur fm aug. in regula: q̃d limita nisi fecerit a proposito: ꝛ potius linoreindicte. de quo dic vt infra correctio ⁊. iij. Addit vmb. in expositione regule quod qui intulit iniurias tenetur satisfacere cito si potest: quia sicut in restitutione q̃ sine die certo debetur omni die debetur ita ꝛ hic: ꝛ dr esse satisfactio. petendo veniam. vel etiam se prosternendo: aut seruiendo plus et minus sicut in rebus: ita et hic fm quantitatem damni vel in dubio ad arbitrium boni viri.

5 ¶ Quinto quid si offensio fuit secreta ꝛ petitur satisfactio publica. ꝛ dicit archiepisc. quod non tenemur nisi occultum fuisset publicatum sicut fur qui latenter subripit nõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenek restituere publice: sed si ecõtrario offensa fuit publica. ⁊ exhibek occulta satisfactio non sufficit: argumẽtum a paulo. qui publice condẽnatus ad carcerem noluit occulte liberari sed publicle. act. xvi. c. Et idẽ est si prumellãdo mẽdacium dixit: quia non sufficit dicere se male dixisse nisi dicat se mẽtitum vel dixisse falsum vel dubiũ. si scit vel credit esse falsum vel incertũ qõ dixit.

6 ¶ Sexto querik vtrũ homo teneak ilitatas contumelias sustinere: ⁊ dicit. s. Tho. q̃ sic quãtum ad ꝓparationẽ animi si opus esset sicut ⁊ alia damna: nõ autem semp quãtum ad actum: sed quãdoq̃ tenemur nõ sustinere: primo qñ hoc cederet in bonum irrogantis: vt puta ad reprimẽdum eius audaciaz: iuxta illud prouek. xxvi. respondẽ stulto. iuxta stultitiaz suam. i. ꝓm q̃ eius stultitia meretur: scõ quãdo ex sufferẽtia aliorũ profectus impediretur: ⁊ hec est sntia gre. omeli. ix. super ezechie.

¶ De conuentu.

Conuẽtus a ꝓueniendo dicik: ⁊ sumik aliqñ pticipaliter passtue: ⁊ sic cõuentus est idem q̃ ciratus: aliqñ vero noialiter: ⁊ sic est equinoctũ. ⁊ pzio quidẽ significauit capitulũz sive collegium regularũ ele. i. de re. eccle. nõ alle. panor. in. c. inotuit de elec. collegiũ regularium sed deinde apud mẽdicantes quoruz domus nõ hnt ꝓprium nomẽ sicut domus monachoꝝ que vocãtur monasteria. ꝓuentus dicik. ꝓprie locus habitationis capitulũ: ⁊ sic hz vsus loquẽdi. Zn penalib⁹ aũt si verba cõuenium tm capitulo stat. ꝑ capitulo et tm loco stat. ꝑ loco. sivtriq̃ benignior fiet iterpretatio ꝓm regulã iuris: maxime si ex ꝓlecturis hoc apparear: sicut interdictũ cõuentus iudicabik locale tm si in supplicatione vel narratione fiat mẽtio de loco: in dubio aũt stabit. ꝑ loco qz vsus loquẽdi debet ꝛtẽdi. de spon. ex ffis: ⁊ in. i. si libellorum. ff. de leg. iij. ⁊ ꝓm Butri. pserk. ꝓpriosignifica to vocabuli: etiã in materia stricta. qõ etiã sequitur Bar. vt plene habes per Panor. in prohemio primi.

¶ De chorea.

Chorea vt dicit ai. i. iij. di. xvi ⁊ hmõi ludi. nõ sunt mali hz se: qz pñt aliqñ bñ fieri: hz triplici de cã possent fieri mali: pzio si fiat ad. puocãdũ libidinẽ ⁊ hmõi. i. si fiat malo fine: scõ si nõ ꝓueniũt persone. vt clericis. religiosis ⁊ hmõi. tertio si fiat tpe nõ ꝓgruo. i. tristitie vel pnie. Si ꝓo fiant ex cã alicuius honeste leticie a ꝓnis secularibus ꝓgruo tpe ⁊ loco ⁊ cũ aliis debitis circũstãtijs: nõ est illiciez. Adde q̃ ẽt possent esse illiciti ex dispõne ꝓsonarũ choreizãtium: vt qz aliquis exponit se ꝓm periculo opis vel cogitatus illiciti: vel ꝓbabiliter dubitat. se ad hoc expositurũ aliuꝝ.

¶ Pzio ꝓo querik quot requirank vt licite. i. idest sine pcrõ mortali fiãt: ⁊ dico q̃ multa. sed oia reducũtur ad. vij. ꝑ Pzio debũt esse puos: puta nupriarũ. victorie. liberatioꝝ pa. trie vel hois. aduẽtus amici diu expectati: hmõi: vñ ꝓm mẽtem ala. est mortale. hec tã fuerẽtia vel vbi esset ꝓsuetum. ꝓpter leticiã fortuentu vsq̃ ad epiphaniã: ⁊ a septuagesima vsq̃ ad pascha: qõ vez putarem nisi fierẽt occulte vel ex insolita honesta leticia: puta victorie: vel a talibus quos excusarer hmõi sit pcipul. Est etiaz mortale ꝓm magistros vt refert Ricar. in. iij. di. xxxvij. in dicto⁹ do minicis. ꝓpter dictuz Aug. q̃ melius facerent femine indeoꝝ si lanam filarẽt ꝗ tota die in neomenijs impudice saltare: qõ sum. ang. vez limitat qñ. ꝓpter hec missa. aut fidicatio. seu vespere omittunk: vel q̃ maioẽ partez diei. sed limitatio est nimis aultera qz si isti ludi cum tanta honestate fierent: q̃ non haberẽt circũstãtiam malã. pzio. dico q̃ idẽ erit omittere vel cũstantiam tpis. dico q̃ idẽ erit omittere vel speras. ꝓpter ludũ pñe. aut scachoꝝ. ꝓpter hec: dictũ aũt Augu. intelligit. quãdo hec ipudice fiunt: vt pz intuẽti. ꝑ Scõ de bitus locus. i. ꝓphanus. vñ hec videnk mobilis. in ecclesia ⁊ alijs locis sacris. vel reitalis. in ecclesia ⁊ alijs locis sacris. vel reiglosis. ar. c. decet de imu. ecc. lib. vi. ꝑ Terẽ tio ꝓsona ꝓueniens: que. i. sit talis q̃ idẽ nõ subeat periculum ale: nec ista sibi sint indecẽtia ⁊ ꝓhibita: sicut. ꝓhibentur ecclesiasticis ꝓsonis. xlvi. di. clericum: de con. distinc. v. nullus ꝓfesyteroꝝ: ita q̃ litis vel cum listis hec facere videk mortale. rõne prodicitas operis excuset. vt si fiant in secreto honestus: honestas tm ẽ iuris ꝓcepti. iii. de iusti. et iu. ℋ. iuris ꝓcepta: vñ est mortale si fiant habitu. gestu. cantu. aut quomodo notabiliter lasciuo: sicut cum femine inuerecunde pectora excessiue nonabiliter nudant: ⁊ viri partes pudendas. indecẽter coopertas ostentant. De hoctamen excessu difficile est iudicare quãdo sit mortale. cum sit respectinus ad conditiones partie. ⁊ ꝓpinarum ꝓnium. ꝑ Quinto recta intentio ꝓ

ta honesta ⁊ necessaria recreatio: vñ si fiãt cũ libidinis vel alio fine q̃ sit peccatũ mortale erit mortalia: venialia ꝓo si sit venia-
6 le. ar. c. vide. i. q. i. ⁊ xxiij. q. i. noli. ⁊ c. milare. ꝑ Sexto stabilitas choreizantis. ne. i. inde periculũ imineat: vñ q̃ ꝓbabiliter inde tibi vel alteri periculũ timet ꝓpis vel cogitatur mortalis. mortaliter peccar nisi desistat:
7 qz q̃ amat periculũ peribit in illo. ecclesiastici. iij. ꝑ Septimo raritas hmõi ludorũz: vñ ꝓm rodõ. ducẽs choreas ex ꝓsuetudine mortaliter peccat: sed hoc intelige vez. qz in tali semp vel qñ semp reperik aliqua de premisso circũstãtijs malis: q̃ oẽs si abessent solã ꝓsuetudo nihil faceret ad hoc vt
1. q. essent hec mortalia. Ex quibus oibus ẽt pz quot modis ista sunt mortalia.

¶ Scõ q̃rik vtz inspectio choreaꝝ. ludoter q̃ hesiq̃ licite fiãt ꝗ se: licite videk. vt pz vñ inspectores choreaꝝ nõ peccãt mortali ter nisi ex aliqua circũstãtia mala: puta ex mala intentiõe. vel rõne periculi inde sibi vel alij. iminẽtio: vel qz sua pñtia est cã lideaꝝ. ꝓtrneamẽtoꝝ. infra in locis suis.

¶ De correctione ⁊ punitione.

Correctio duplex est ꝓm. s. tho. in. iij. di. xix. q. ij. vna. s. ostẽsiua seu directiua tm q̃ dr. ꝓprie correctio: est admonitio fratris de emẽdatiõe delictoꝝ. ex fraterna charitate: ⁊ hec ptinet ad oẽs tã subditos q̃ ꝓlatos: alia est coactiua. q̃ dr. ꝓprie correptio: illa ẽm rapi dicũt q̃ auferũtur subiectis. et hec est punitio peccatoꝝ a ꝓlato sacra ad ꝓcurationẽ iustitie: vñ ꝓueniũt solis ꝓlatis quoꝝ verba vim coactiuam habent
1q. que de cetero vocetur punitio.

¶ Primo ꝓo querik vtz fraterna correctio sit in ꝓcepto: sic q̃ cã omittẽs peccet mortaliter: ⁊ dicit. s. tho. in. iij. vbi supra. ⁊ xxij. q. xxiij. q̃ est in ꝓcepto. ⁊ idẽ tz ricar. ⁊ oẽs theologi. ꝑ illud ꝗbũ dñi math. xviij. si peccauerit. ⁊c. hz qz hoc ꝓceptũ est affirmatiuũ non obligat ad semp hz ꝑ loco ⁊ tpe. Omisso ꝓo eius ꝓm eos dẽ tripliciter fit pzio meritorie vt qñ tpo oportunũ expectak vel ne impediat ad bonũ: scõ omittik cũ peccato mortali: vt qz timetur iudiciũ vulgi aut carnis cruciatio vel emptio: dũ tñ hec ita dominent in alo q̃ fraterne charitati ꝓpanik: tertio cũ venialiqñ. f. timor ⁊ cupiditas q̃ ꝓhibetur facit ad corrigẽdũ. non tamẽ ꝗ ꝓhibetur fratrem posse a peccato retrahere propter hec dimitteret qui in animo prepolsit charitatem. vt dicit aug. Cõ cor. ricar. i. iij. di. xix. Sz limita q̃ hecomissio est cũ mortali in peccato mortali ⁊ inveniali piculoso de mortali: ⁊ nõ in quolibet tali. sed in habente perseuerantiam. quã si non habet solus ꝓlatus corrigere tenek hz glo. in. c. qui alium de here.

¶ Secũdo q̃rik vtz hoc ꝓcepto ligemur ad q̃rendũ quos corrigamus: ⁊ dicit. s. tho. q̃ nõ. quia beneficia q̃ nõ debemus certe pone. sed omnibus cõiter temporalia vel spiritualia. sufficit impendere nobis occurrẽtibus: alioquin oporteret nos facere cõtra illud. puer. xxiij. ne qras ꝓpterate in domo iusti. Vñ pz q̃ nec religiosos opz exire ad corrigẽdum delinquentes. 2

¶ Tertio q̃rituꝝ vtz hoc ꝓcepto ligent sub diti ad corrigẽdum ꝓlatos: ⁊ dicit. s. tho. q̃ sic. correctiõe humili. ita q̃ cum mansuetudine ⁊ reuerentia nõ autẽ correctiõe punitiua aut increpatiua: iuxta illud: seniorẽ ne increpaueris. i. thim. quinto: nisi manifeste errarent in fide: quia tunc si non cẽnt superiores volentes iudicare. inferiores increpare possent: quia heresis reddit hereticum omni catholico inferiorem: et quantum ad forum extrinsecum: facit. ij. q. vij. se curi. ⁊ c. paulus. Et idez est ꝓm aliquos qñ haberent mores inordinatos publice ⁊ scãdalose. 3

¶ Quarto queritur vtrum hoc ꝓcepto ligentur omnes: ⁊ dicit. s. tho. q̃ correctio q̃ dicitur correptio ⁊ est actus iustitie tendẽs ad bonum commune. pertinet ad soles ꝓlatos: sed ea que dicitur ꝓprie correctio. ⁊ est actus charitatis tendens ad fratris emendationẽ ꝓtinet ad quẽlibet habentẽz charitatẽ. Utrum aũt eam possit exercere peccator. infra. ℋ. vlti. 4

¶ Quinto queritur vtrum hoc ꝓcepto ligemur ad corrigẽdum ꝓm ordinem traditum a domino. math. xviij. si peccauerit. ⁊ dicit. s. thom. q̃ sic: sed quanum ex eo ⁊ aliꝝ doctoribus concorditer colligitur. ordo ipse est talis. Pzio fundamento enim habẽda est regula quam ipse tradit de virtu. q. iij. ⁊ ꝓm eam omnia dicenda sunt mensuranda. s. q̃ cum proximus noster duo habeat ꝓscientiam ⁊ famam: debemus vtrãq̃ seruare si possumus: alioquin fama pro cõscientie salute contẽnenda est. Et deinde dicendum q̃ ordo istius secrete monitionis non habet locum in peccato futuro. ꝓpter verbum peccauerit: quia statim denunciari potest vt impediatur: nisi obuiare possit 5

Regula.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipse qui nouit: quia tunc denunciare nõ dz
si inde sequatur infamia per regulam pre-
dictam. Non habet etiam locũ fm. s. tho.
in publicis q̃ nõ fiunt in re. i. ꝓtra re. ⁊ te
solo sciente. sed statiz denunciari possunt: qz
per hec peccans ledit conscientiam suam.
⁊ astantium: vñ vtriqz succurrẽdum est per
denunciationem. etiam si speraretur emẽ-
datio peccãtis: quia etiam opz scãdalo ca-
uere: si tñ quis posset vtriqz illoꝝ satisface
re eque bñ vt platus: ẽt nõ esset denũciãdũ
vt ꝑseruetur fama peccãtis apud plãtum ⁊
alios nesciẽtes: hz esset obediẽdum plato si
exigeret veritatẽ: qz aliter derogaret iuri
suo quo iudex est publicoꝝ. Iõ hz ẽt locuz
fm. s. tho. in occultis q̃ proximis damnuz
corporale vel spirituale inferunt vel iunt
illatura: quia illa non sunt solum in re. sed
in alios: vnde statim potest quis denuncia
re eum quem scit velle prodere ciuitatem.
aut aliquos in fide corrumpere. nisi fir-
miter speret se dicta malis posse obuiare
fm regulam predictam. habet ergo locuz
solum in peccato occulto. nocenti soli pec-
canti. rei qui scit. vel quia leditur ab eo. vel
saltem ex sola noticia: ⁊ tunc dicit. s. tho. q̃
debet si potest sic emendare fratrem vt fa
ma eius conseruetur: ⁊ sic de necessitate p-
cepti est q̃ secreta monitio publicam denũ
ciationez p̃cedat: que secreta monitio de-
bet semel vel pluries fieri. Hãtiu spes de
correctõe ex ea habetur probabiliter. Et
deinde procedendum est ad testium indu-
ctionem ad ostendendum q̃ malum sit de
quo frater arguitur fm hier. vel ad puin-
cendum de actu si iteretur fm Aug. vel vt
sint testes quod corrigens fecerit debitum
suum fm criso. ⁊ hoc nisi forte probabiliter
existimaretur q̃ hoc ad emendationez fra
tris non proficeret: quia tunc non essent in
ducendi: tamen ante ꝗ inducant fm aug.
prius ostendi debet prelato vt singulari p-
sone: ⁊ si sic non corrigitur in publico con-
uincendus est hec ille. Iste igitur est ordo
fm archie. vt primo moneatur secreto. se-
cundo dicatur prelato vt priuate persone:
tertio indicantur testes. ⁊ hec omnia intel-
lige si emendatio probabiliter speratur.
et non aliter: quarto si probari potest et
speratur correctio: accusandus est ecclesie
id est prelato: vt est persona publica. vel si
pbari non potest denuncietur secreto. Pre
latus autem habita sufficiẽti probatione
precipiat ei vt desistat: quod si non fecit ec
clesiam non audit ⁊ propter contumaciam
excommunicandus est: quo facto erit vt
ethnicus: ⁊ vitandus. ⁊ non ante. etiam si
ecclesiã nõ audiret. ar. ij. q. i. multi. hec ille.
q̃ autem quidam sancti videntur ꝓtra pre-
dictum ordinem accusasse vel publicasse
peccata. s. tho. soluit dicens. Joseph. q̃ fra
tres accusauit. creditur primo eos monui
se: vel dici potest q̃ publicum erat peccatũ
inter fratres: vñ dicitur pluraliter: accusa-
uit fratres. Petrus etiam qui publice de-
nunciauit peccatum occultum ananie et sa
phire sine monitione act. v. hoc fecit vt ex-
cutor dei cui etiam occulta sunt publica cu
ius reuelatione peccatum cognouit: puni
uit. Christus ẽt cum eadem ratione pecca
tum iude prodere posset hoc non fecit sed
verbis obscuris admonuit. Religiosi etiã
si sine monitione proclamantes in capitu-
lo hoc de leuibus tantum modo faciunt. q̃
non sunt infamatoria. Sed de his infra de
nunciatio.

¶ Sexto queritur quibus regulis vir do-
ctus posset decidere omnes casus immine
rabiles qui accidunt circa ordinem frater
ne correctionis: ⁊ dico q̃ tribus. Prima est
s. tho. in. q. de quolibet. que est valde gene-
ralis. s. q̃ seruanda est in omnibus his cha
ritas. secũda spãlior in. q. de virtu. q̃ ser-
uanda est fratris ꝓscientia ⁊ fama simul. si
fieri potest alioquin ꝓscientia sola contem-
pta fama. tertia est ricardi in quarto. s. q̃
vtrum probabiliter speranda sit emenda
tio peccantis perpendi potest ꝓsiderando
si peccat ex electione seu malitia cuius si-
gnum est ꝓditio peccantis ⁊ frequens sine
freno actus iteratio: aut ex passione seu in
firmitate. cuius signum est si semel ruit ob
lata occasione. et deinde tristatur et erubes
scit: ille enim difficulter. ⁊ ille faciliter emẽ
datur. quarta est eiusdem ibidem: scilicet
quod si peccatum est occultum ⁊ non spera
tur emendatio aut est infectiuum aliorum
gregi: quia bonum multorum debet prepo
ni bono vnius: vnde ⁊ negligi debet vnius
fama. vt innocentia vel fama multitudi-
nis conseruetur: aut vergit in damnum
corporale alterius et tunc fieri debet com-
paratio illius dãni ad damnũ fame illius.
⁊ illi damno quod preponderat magis ob
uiandum est hec ille. Ex quibus elicio q̃
aliquando si peccatum sit in me solum eno
sit precise preteritum in se ⁊ suo effectu. sed
ex eo mihi damnum in posterum imminẽ
near vel quia nocebit vel quia noceat et
non emẽdabit. possum statim denunciare
ad cauẽdum mihi si damnum illud nõ in-

tene: sed preferendum meo iudicio fame si
bi licet fama sit diuitijs preciosior: q̃ ipse
sibi nocet voluntarie sicut etiam possum p
rerum defensione inferre detrimentum sa-
nitati ⁊ bono nature per vulnera ⁊ percus-
siones: licet illud bonum sit nobilius: q̃ me
timadens semper desistere potest ⁊ suam si
famat ⁊ percutit in causa infamie ⁊ percus
sionis sicut aper in veru.

7 ¶ Septimo vtrum peccet mortaliter cõtra
predictum ordinem aliquid prelato denun
cians ex simplicitate vel malicia aut leui-
tate vel illo precipiente. ⁊ dicit. s. tho in. q.
de quol. q̃ si quis intendens emendationẽ
scit se correcturum fratrem denunciare nõ
debet si tamen hoc melius fieret per prela
tam ⁊ ille sit pluo discretus: spiritualis nõ
habẽs rancorem potest ei denunciare: nec
tamen dicet ecclesie: quia dicit illi vt perso
nae priuate: ⁊ ad correctionem proficiẽti sed
tamen quia propter diuersas conditiones
subditorum ⁊ prelatorum generalis regu-
la dari non potest: pro regula tenendum est
q̃ seruetur charitas ⁊ quod melius videt:
⁊ non erit peccatum denunciare. Qui autẽ
denunciat prelato aut amico vel cuiuscũq̃
ex malicia vt quis confundatur ⁊ deprima
tur peccat mortaliter. Qui autem ex incau
tela hoc alicui dicit. ita tamen q̃ infamia
aut eius periuz non euenias delinquenti nõ
peccat mortaliter. hec ex illo. sed adde ex
ij. q. tertij. q̃ si inde sequatur notabile dã
num honestati ⁊ fame proximi erit mortale
dicere prelato vel alteri etiam si non
malo fine vt si incaute fiat: quia debuit ⁊ po
tuit aduertere. Quando autem prelatus p
cipit circa huiusmodi omnibus vel alicui
specialiter intelligendus est preceptus fm. s.
tho. xxij. saluo ordine fraterne correctionis
contra quem si expresse preciperet peccaret
q̃ non est iudex occultorum: ⁊ non eẽt ei obe
diendum: q̃ obedire oportet deo magis ꝗ
hominibus nisi in ꝓtum per aliqua indicia
peccata manifestentur: pura infamiam: pre
sumptiones ⁊ huiusmodi: q̃ tunc potest p
iurare precipere sicut ⁊ iudex alius exigere
iuramentum. hec ille. Et idez est si semiple
ne probatum est: puta quia est vnus testis:
quia in his duobus casibus tenetur q̃libet
subditus deponere quicquid scit: licet non
precesserit monitio vel probare non possit
quia tunc non venit vt denunciet sed vrge-
cogen. cum ibi notatis. Immo eo casu quo
prelatus est talis quod ei fieri potest secre-
ta denunciatio ante monitionem sine pecca
to si ipe iubet vt sic fiat tenetur obedire sub
dimo: quia tenetur in omnibus que ptinent
ad officium prelati ⁊ non sunt contra deuz.
Fallit autem quod supra dictum est in pa-
rentibus ⁊ filijs qui nec etiam volentes cõ
tra seipsos in testimonium admittuntur. C.
de testi. l. parentes. ⁊. iiij. q. iij. ⁊. Item paren
tes. ⁊ intellige de ascendentibus ⁊ descẽden
tibus solum non de collateralibus secũdũz
glo. in dicto. ⁊. Item. Non debet etiam com
pelli vxor contra virum: nec socer cõtra ge
nerum priuignum: sobrinum: sobrinam: ⁊ a
sobrinis natũ: ⁊ eos qui in priori gradu sunt
iij. q. iij. ⁊. Item lege iulia. Quod intellige
vbi criminaliter proceditur: secus vbi ciui
liter secundũz glo in capitulo primo. iij. q.
v. vbi dicitur quod in ciuili causa licite ad-
mittitur frater contra fratrem vel p fratre:
sed idem non credo de filio contra patrem
⁊ vxore contra virum etiam in causa ciuili:
presertim si animarum vel corporum picu-
lum imminẽret: quia pater ⁊ filius reputã
tur pro vna persona secundum glo. in c. su-
per eo. el secundo. de testi. ⁊ idem dic de vxo
re ⁊ viro qui effecti sunt vna caro. ⁊ si filius
vel vxor reuelarent illorum delicta subjice
rent se periculo mortis vel huiusmodi: ec-
clesia autem nullum videtur obligare cum
scandalo. de pe. ⁊ remis. offici. Si autẽ non
erat infamia contra aliquem: sed in gene-
rali queritur vt fieri solet. seruetur ordo
predictus. vide etiam infra denunciatio. ⁊.
quarto.

8 ¶ Octauo queritur an contra predictũ or-
dinem teneatur quis suum vel alteri⁹ pec-
catum publicare ad preceptũ prelati si pec
cator sit occultus ⁊ factum publicum. ⁊ dis
co quod. s. tho. in quodam generali capitu
lo cum esset bachalarius legitur sensisse q̃
sic: sed omnes magistri fuerunt contra euz
secundum ea vero que reliquit nobis i scri
ptis dicendum videtur quod non tenet se-
cundũ regulas superius assignatas nisi ser
uato ordine predicto. quia eo casu possibi-
le est satisfieri conscientie delinquentis per
secretam monitionem ⁊ conscientie eorum
qui ex facto publico scandalizãtur per mo
dum qui dicetur ⁊ consequenter seruanda
est fama. Sed contra videtur q̃ teneat pri
mo quia peccatum est publicum: sed dico
stultum esse dicere q̃ peccatum sit publicũ
⁊ querere noticiam eius per preceptum: vn
de dico quod secundum pe. de pa. in iij. di.
xix. q. iij. peccatum ꝗ publicuz q̃ publicũ
est de fecerit illud: non aũt si est publice esse

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctus peccatoris vel peccati: qz peccatū non
est id qd videt puta cadauer. sed actio pec-
catoris puta occisio que nō videtur. secūdo
qz ois satisfacere cōsciēte eorū q̄ inde scāda
lizant in publico: qd subditus nō pōt. sz pla
tus. ⁊ non nisi sibi dicatur sed dico q̄ eo ca-
su platus dz ꝓcipere sup veritate dicendaꝫ
ad inquisitionem ꝓcedere sed ꝓceptum in
telligēdum est salvo ordine ꝑdicto: ⁊ ex tali
inquisitione fatiliꝫ scandalo ⁊ iusticie pu-
blice cuz iam res sit in iudicio volūtate pu
ni: a ḡtum punire potuit. Pro quo nota q̄
eo casu platus pōt cōster ⁊ indeterminate
ꝓcipere: qz de peccato ꝓcedit infamia ex cul
dētis facti. indeterminata tamē ita q̄ iste
non est determinate infamis: sed iste vl iste
indeterminate: non aūt pōt ꝓcipere specia-
liter isti vel illi nisi sit spāliter infamatꝰ aut
semiconuictus: vñ siue sic siue sic ꝓcipiat nō
tenetur obedire nisi qui est infamatus vel
semiconuictus aut qui talem nouit. Et qd
dictum est de plato ⁊ ꝓcepto: intellige de iu
dice ⁊ suramento.

¶ Nono queritur quid si episcoꝰ vel alius
9 prlatus ꝓcipiat reuelationem alicuiꝰ occul-
ti puta furti sub pena excōicatiōis late sen
tentie ⁊ dico q̄ qui de hoc est infamatus vel
semiconuictus si non reuelabit incidet: ⁊ si
milter qui hoc scit: etiam si sit de his q̄ ad
testimoniū contra talez cogi nō debent: qz
iz peccet platus sic intendens astringere ⁊
sula sit iniqua: non tñ est nulla vt prz ex di-
cendis infra excōicatio. ij. §. i. ⁊. §. iij. bubl.
viij. Si vero nulla sit de hoc contra aliquē
spāliter infamia vel ꝓbatio iz sula sit iniu-
sta. tñ reuelare tenetur ipe reus nisi sula eēt
nulla ex intolerabili errore expīso vel alia
cā: qui vero hoc scit curet vt reus obediat.
Quod si non facit ipse reueler saltem infe-
creto si ꝓbare non pōt: alioquin incidet: iz
hoc videatur negare sum. rof. tum qz sentē
tia nō est ex hoc nulla: tum qz non est presu
mēda correctio p inductionē testiū qñ non
tinetur ecclesiastica cēsura tam magna: et
si exigatur ab eo vt denūciet iuridice nō te
netur cum ꝓbare non possit: ⁊ sic intellige
glo. in. c. sacerdos. de pe. di. vi. qz tunc req̄
ritur vt denūciator non vt testis. Et p hoc
infert Io. de pla. insti. de pu. iudi. q̄ punīēs
scienter aliquem ꝓ crimine lese maiestatis
qz non denunciauit cum ꝓbare non posset
tenetur ei ad omne interesse. ⁊ idem bal. in
quodam consilio qd incipit: ispēs allegata.
vnde qñ dz qui scit intelligitur de scientia p
babili. l. qui accusare. C. de edēn. facit. C. de
calū. l. ⁊ si in monito. vnde ratio non reuelā
do non incidit: intelligitur etiam secundum
aliquos exceptis casibus in quibus non te
netur quis ad testificandum iuxta dicta. ij.
§. vij. etiaz si in cominatoria expimeretur
q̄ teneatur iz nequeat. ꝓbar:: qz contineret
intolerabilem errorem.

¶ Decimo queritur an vtendum sit fraterna
correctione plato subente vel non subē
te circa eū qui hz peccatuz vel impedimēta
q̄ ego scio ⁊ ille ignorat vel ignorat se ordi
tum vel baptizatum non rite vel excōicatū
ministrat: vel hzyrorem quam de iure ha
bere non potest ⁊ hmōi: ⁊ dicit. §. §. loquen
quando hec probari non potest q̄ qui hutur
modi scit tenetur eum auisare quem credit
corrigibilez si laborat ignorantia crassa: sil
ter peccat qz ille non excusatur: similiter si
eundem si laborat ignorantia probabili: si
excusetur ignorantia facti tenetur propter
periculum ⁊ dānum alienum. aut sacramē
torum iniuriam: si vero sit incorrigibilis ⁊
de scandalo timetur. sufficit si prelato denū
cier non accusando vel denunciando: si sim
pliciter significando si forte remedium con
ueniens posset adhiberi. ⁊ concor. mo. ⁊ ro
do. Si autem ꝓbare pōt tenetur si est prela
tus suus sm ro. ⁊ mo. quod intellige si cre
dit se posse illum corrigere saltem per vim
secus vbi nihil ꝓficeret sed efficeret peior:
si vero non sit eius prelatus ⁊ sperat de cor
rectione aut si non sperat: sed tñ inde alioꝫ
periculum vel dānum imminet. tenet sm
eosdem. Et hoc sm archiep. si mita si credit
iudicem exhibiturum iusticiam: secus vbi
non est periculum alioꝫ aut damnum: vel
si iudex remedium non adhiberet hoc poo
ꝓbare non potest. ar. ij. q. vij. plerisq̄. vel ex
de denunciatione fienda prelato super cri
mine quando inde non prouidet: qz inutilis
videtur ⁊ frustra. Si autem nec correctio
nem sperat nec alijs inde periculum imminet
neatvel damnum non tenetur sm mo. ⁊ ro.
Et iuxta hec intellige. s. th. dicentē in. xxii.
q̄ non est dimittenda correctio pertinēs ad
prelatos propter tnr barionem eius q̄ corri
gitur: tum quia ⁊ si sponte proprīa emenda
ri nōvelit corrigendus est per penas vt poc
care desistat: tum etiaz qz ⁊ si incorrigibilis
sit prouidetur bono communi duz seruatur
ordo iusticie ⁊ vnius exemplo alij deterreꝫ
tur. Secus autem de correctione fraterna
vt dictum est.

¶ Undecimo queritur vtrum correctio sit ꝓ
ceptum secundum. s. ⁊ ro. ⁊ omnes doctores loquendo de correc-

tione que est correctio ⁊ punitio. qz si subdi
tus tādem tenet dicere prelato vt punitat.
etiam ille tenet corrigere peccatum mani-
festum. sub pena eterne mortis: ar. ixxxiij. di.
rotum: ⁊. ij. q. ij. qui nec regiminis. Quan
do tamē videt non expedire communitati
nec corrigēdo non tenetur corrigere: qz iste
sunt cause propter quas corrigimus: vt pa
ret. xxiij. q. v. prodest: remota autem causa
removetur effectus. Nec tenetur nec debz
corrigere. si communitati nec nocet nec pro
dest correctio. ⁊ eius omissio prodest delin-
quenti ad emēdationem: qz causa corrigen
di est emendatio: quādo vero ecōverso cor-
rectio non expedit delinquenti immo forte
nocet. ⁊ tamen communitati prodest: corri-
gere tenet: quia bonum communitatis est
melius bono istius. Si vero loquamur de
correctione fraterna. multomagis tenetur
ꝓ alij: siue peccatum sit secretum siue publi
cum: secreta tamen secrete corrigere dz: sive
rō corrigit ⁊ emendat cum pōt mortalis-
ter peccat. xiij. dist. sit rector: qd intellige in
mortalibus. ⁊ iuxta dicta §. prioze.

12 ¶ Duodecimo queritꝰ quālio dz esse corre-
ctio siue punitio: ⁊ dico q̄ dz esse nō ex odio
xxxvi. di. odio. qz si fieret animo delibera-
to nocendi notabiliter. esset peccatuz mor-
tale. nec etiam ex ira precedente rationē de
liberātem quid faciēdum est scōm Egi. de
regi. pcip. quia nō audit rationem. vi. ethy.
sed ex charitate vt delinquens corrigat vel
saltem timeant alij similia facere. xxxiij. q.
v. prodest: ⁊ nō debet esse remissa. sed debet
esse cum ira que rationez subsequitur vt mi
nistra scōm Egi. ita quod ante iudicium ra
tionis reprimenda est ira per mansuetudi-
nem: ⁊ post iudicium econuerso mansuetu-
do est excitanda per iram. vt dicit: qz facili
xiij. q. iij. est iniusta. ⁊ c. sequenti. nec debet
ꝓcitus corrigere lenitate patris vt heli. q̄
secundum hiero. damnatus fuit: sed au-
toritate pontificis: quia debet prelatꝰ mi-
sericordiam prestare penitentibus: non au-
tem impenitentibus ⁊ incorrigibilibꝰ. xxxij.
q. iij. non potest. ita tamen vt seueritas leni
tati misceatur. distinctio. xiv. disciplina. et
potius ad benīuolentiam ꝓ seueritatē de-
clinandum est ea. distinctio. licet. ⁊ distinc.
i. ponderet. Memor tamen debet esse prela
tus eius. quod dicit augu. contra epistolaz
Pelagiani tanto inquit esse efficaciozē emēda
tio prauitatis: quanto diligentior fuerit ob
seruatio charitatis.

13 ¶ Decimotertio queritur quid si prelatꝰ in
corripiendo modum excedat: ⁊ dico quod si
non excedit a proposito in nullo tenetur per
capitulum olim causam. de resti. spo. Intel
lige primo quantum ad penas humanas:
sed non quo ad deuz qui etiam venialia mi
nima punit secundum docto. ⁊ secundo quo
ad humilitatem venie petende ab offenso
a quo eam petere non tenetur secunduz au
gu. in regi. ⁊. lxxxvi. distinct. quando neces
sitas. si tamen ex malignitate vel odio exce
deret: veniam petere teneretur: quia tene-
tur iniuriarum. ff. ad. l. aquil. l. quemadmo
dum. §. magistratus. vt notatur in gl. in. d.
c. quando. ⁊ text. est in. l. nec magistratibus
ff. de iniur. Siue autem a proposito siue nō
modum excedat: subditus potest appellare
saltem papam: ⁊ si non semper in suo ordi
ne. vt supra appellatio §. vij.

¶ Decimoquarto queritur qualiter in cor- 14
rectione procedendum sit qñ in scelere est
multitudo: ⁊ dicit. s. tho. xxij. q. cviij. q̄ de-
bet sumi de eay indicta. vel quātum ad to
tum. sicut egiptij submersi sunt in mari ru
bro. ⁊ fodom et reyniuersaliter perierunt: vel
quātum ad magnam multitudinis partē:
vt exo. xxiij. in penam eoz qui vitulum ado
rauerūt: qñ vero speraꝫ multorum corre-
ctio vindicta exerceri debet in paucos prin
cipaliores: quibus ceteri terreanꝫ. sicut do
minus numeri. xxv. mandauit suspēdi prin
cipes populi pro multitudinis peccato. Si
autem nō tota multitudo peccauit sed pro
pte: tunc si mali secerni possunt a bonis. dz
in eos exerceri vindicta: si fieri potest sine
scādalo aliorum. alioquin parcendum est
multitudini. ⁊ seueritati detrahēdum. Et
eodem modo tollerandum esset peccatum
principis. si puniri non posset sine scandā-
lo multitudinis: nisi forte esset peccatū ta-
le. quod magis noceret multitudini spiri-
tualiter vel temporaliter: ꝓ scandalum qd
timetur.

¶ Decimoquinto ārīr quot sunt cāe licite 15
dissimulādi ⁊ nō corrigēdi peccata. ⁊ dicit
vi. q̄ sunt ḡtuor. ꝓma cū mali discerni nō
pōt a bonis: secda cuz multitudo tāta est vt
sine ecclesie scimate vel bonoruz inuolutio
ne fieri nō possit: tertia quando de emenda
tione probabiliter presumitur. vt quia ex
infirmitate vel ignorantia peccatur. quar-
ta si mali ecclesie prosunt exercitando bo-
nos. ⁊ non obsint. Probantur hec. xxiij. di.
commessationes. ⁊ di. l. vt ꝓstituere. ⁊ xxiij.
q. iij. ipsa pietas: ⁊ c. cum quisq̄. Ultimuz
tamen intelligest nonsi peratur correctio
malorum.

16 ¶ Decimosexto queritur vtrum peccet mortaliter subditus aut prælatus: corrigendo in mortali: sed qr circa hoc multi multa loquuntur dico tria breuiter resoluendo mentem .s. tho.
1. ppō. xxij. q. xxxiij. a. iiij. di. xix. Primum est q prælatus si sit i mortali publico vel occulto, peccat corrigendo ex officio suo vt plat⁹: vel de quid aliud faciendo: qr indigne vtitur suo officio & sm pe. de pa. peccat mortaliter: qr suspensus est coram deo. ad qō facit. ij. q. vij. c. nec & de ꝓse. di. v. c. fi. sed limitat idem pe. in prælato spiritali: qr temporalis pura iudex non peccat mortaliter fuspendendo furem lz ipse sit in mortali. Secūm est q sine prelatus sine subditus corrigendo non vt minister ecclesie sed ex zelo charitatis peccare nō potest nisi rōne scandali quod solū in notorio locum hz: vnde non peccat etiā existens i peccato notorio. si cū humilitate corrigat: qō nō est intelligendum cum humilitate. l. contritione vt exponit supplementum. qr sic nō esset in mortali: sed sicut ipse vt se declarate. in quarto cū humilitate. l. nō per modū corripientis. sed rogātis. vt exemplo suo non inciteretur ad malum: & nō esse potest. qr tunc non corrigit vt ecclesie minister. nec etiam
3 cum scandalo. qr illud auertit humilitas exterior: in verbis. Tertium est q existēs in peccō notorio peccat: & intelligē mortaliter: docendo ex officio prælationis: sicut qui predicat docet cū nulli hoc liceat nisi prælato vel eius auctoritate: vel docendo ex officio magisterij sicut docēt magistri theologie. qr vtrq impedit finē scripture. qui est pueniō ad eternam vitam: qui autē est in peccō occulto, peccat docendo pio modo: nō secūm. Et licet qui alium corripiendo iudicat si in eodem peccato sit seipm condēnet. i. condēnabilē ostendat: non tñ ex hoc ipso nouaz cām dānationis semp adūcit. De materia huius tituli plura habes infra pena. & infra percutere. infra scandalum. vtrū. f. ppter illud sit dimittenda correctio. & supra primelia. vtrū sit discenda cā correctionis: & de correctione pmissa doctoribus. infra excōicatio. vi. ij. vide et. f. denunciatio. de ista materia. & infra. inquisitio. f. a. ij.

Corpora sanctorum de loco ad locum transferri non possunt sine licentia epi. de cō. di. i. corpora: qō vera est qñ iaz tradita erat ppetue sepulture. ff. de reli. & sump. fu. l. viii. de quovi de infra relicēp totū. & excōicatio. vij. ¶. xij.

¶ De corporalibus & pallis altaris & vestibus sacris.

Corporalia seu corporale altaris ō: pannus quo immediate corpus xpi in missa ꝓtinetur & ꝓtingitur qō semp dz esse bndictum: palla vero est vestis linea cooperimentū altaris supra qō immediate extēdit corporale quā in necessitate non opz esse benedictā. vt ij. benedictio. ¶. v. Et vtrūq hoc dz ēē de pāno lineo simplici non de serico vel intincto. xxv. di. plecti. de con. di. i. consulto. Et debēt esse ipse palle tres sm aliquos in repētione trinitatis. vñ dicit sū. ro. q sufficit vna triplicata: sed hoc non bene ō: qr si lō deberet esse tres vt repētarent trinitatem non liceret ibi habere quattuor: contra rer de cons. di. ij. si p negligentiā. vñ sm pe. de pal. redūtur ad minus due & sufficiunt vt respondeant lineis quinibus quibus inuolutū fuit corpus christi. q pluraliter nominant: etiam telligē due excepto corporali.

¶ Primo ꝗ ō ꝗritur qualiter & a qbus hec sunt lauanda aut tractanda: & dico q vtēsilia mēta sacra non nisi a sacratis hominibus tangi debent de con. di. i. in sancta. & quibus c. sequentibus: & pro corporalibus laiculis ministri. f. diaconi habere debēt nouam pelam: & aquaz in sacrario puerē. Tertiū quantum ad primam lotionē: ō consalte dist. i. nemo: nec lauari debēt per feminas nec tangi. etiam si sint sacrate. i. moniales. xxiij. dist. sacratas. & de con. dist. i. nemo. Secūo. & idē ibidē dicitur de altāi altaris paramētis vt sunt palle vasa & hmōi: qō sm pontificē bndictera. de reliq. do. c. ij. Doctorē in sum. xiii. de euca. Intellexit q sunt p ipso in sum. xiii. de euca. Intellexit q sunt p ipso in sum. xiii. de euca. Intellexit q sunt p ipso in sum. xiii. de euca. Intellexit q sunt p
mē p contrariam consuetudinē abiogatū est: quam supplementum dicit non valere. quia continet diuinam irreuerētiam: ō dicit sum. ro. & ang. q valet. & hoc tenē. qr non est irreuerētia sed non reuerētia sacra: imo dicit petrus de pal. q excusat monīales laugnees corporalia. & a fortiori alias. sed dico q non valet quo ad corporalia propter rationē postēam in. d. c. nuna. nendum est q vitium corporis quomodo cūq prouenerit. si reddit inhabilē ad frā ctiū vel tractādum hostiaz. impedit. p. mouēdum & ꝓmotum prohibet ministrare: & sm̄ simiter omne vitium notabile in oculo vel manu vel humeris. scādalum generās: tēnēdū est q sua culpa corpe vitiatus repellitur: aut vitiatus sine culpa sm ray. nisi timeat scādalum ex deformitate vel ex debilitate periculum. Et si dubium sit vtrū in-

non: qr formam nō pdunt: ēt si discedat amitus & reponat: & idem dico si refarciunt. dū modo non fierit tanta fractura q formaz corrumperet: qō tūc ē quādo tāta est: q eis arbitro boni viri. p corporalibus quis vti non posset: pro quo faciunt no. in. c. i. de cō.
3 eccle. vel alta.

¶ Tertio queritur vtrū de veste alicui nus manupriaz. de cō. di. i. q nō: & idem archi. post hug. in rosario: qō archie. dicit esse honestiō Ego ō dico q per bndictionē & dedicationem ad cultū diuinū inde oīs macula purgat: qr nō sunt magis. pphana q tēpla idolorū quē deo ꝓsecrata legūtur. Facit. c. nō licet. xxi. q. vltima.
4

¶ Quarto queritur vtrū vestes & manutergia ecclesiastica deputari possint ad vsus laico rum: & dico q nō. de rer. pmu. manicicia qō intelligē si erāt dedicata imediate cultui dīuino: secus si erant imediate ad vsuz ministrorū extra ministeriū: qr btūs martin⁹ epūs dedit pauperi tunicā suā. De hac materia vide multa supra benedictio.

¶ De corpore vitiatio.

Corpore vitiatus in ordine ad sacros ordines noui testamenti sm alten. & alios canonistas. dr q est mutilatus vel debilitatus membris sed inefficax: vt oculum cecū. manū arēstam. & multa erāt corpalia vitia. de qui bus. vii. q. i. quakr: & nō est qr sacerdotium ꝗ erat magis figurale & magis corpale q ista que erat spūalium signa.

¶ Primo vero queritur in generali vtrum corpore vitiati promouēdi sint ad ordines sacros: & dico q nō ex duplici causa sm iuraz primo propter inhabilitatem ad officiū exequēdum: secūo ppter deformitatē ad scādalum tollendum. Unde hoc generaliter tenendum est q vitium corporis quomodocūq prouenerit. si reddit inhabilē ad frā ctiū vel tractādum hostiaz. impedit. p. mouēdum & ꝓmotum prohibet ministrare: & sm̄ simiter omne vitium notabile in oculo vel manu vel humeris. scādalum generās: tēnēdū est q sua culpa corpe vitiatus repellitur: aut vitiatus sine culpa sm ray. nisi timeat scādalum ex deformitate vel ex debilitate periculum. Et si dubium sit vtrū in-
de scandalum generetur necne. sm gof. & similiter sm Inno. in. c. i. de cor. vitia. iudicabit eps: & allegat. c. ij. eo. ti. quod videt velle vt hoc iudicet archie. cum suffraganeorū ꝓsilio: sed dici pōt q ille archiepūs erat eps respectu corpore vitiati: & qō addit de suffraganeis. dic quo ad epm̄ sufficere archidiaconi ꝓsilium. ar. ibidem iuncta glo. Nec tamē sum. ang. limitat quo ad nō exēptos. in religiosis aut exemptis. dicit q iudicabit suus prelatus ordinarius: sed hoc non bene dicit: qr ille non habet ordines conferre sed eps: nunq̄ autem artifex inferior vel non superior iudicat de materia circa quaz superior operatur vel formam inducit sicut qui dolat lapides ad domum compaginandam non iudicat quales esse debeant. sed hoc accipit a compaginatore & ipse exequitur vt ille iubet.

¶ Secō queritur specialiter vtrum mutilatus sit promouendus: & archie. cuz aliis canonistis sic distinguit. Aut ēm est mutilat⁹ in priuatus mēbro magno & manifesto qō scilicet inducit deformitatem notabilez: vt est priuatio nasi: vel inhabilitatem ad exequendum officium: vt priuatio manus & huiusmodi: & tunc impeditur promoueri. & cuz tali defectu promotus deijcitur ex quacunq̄ causa prouenerit. iusta vel iniusta naturali vel accidentali. Si tamē talis defectus promotioni superuenit. & nimis deformem non reddit. exequi poterit officia. ad que ex illo defectu non impeditur: sicut sacerdos cecus non celebrabit missam aut alias in altari ministrabit. predicabit tamen & audiet confessiones: nec a beneficio remouebitur si non fuit in culpa: quia afflicto addi non debet afflictio. vij. questione. i. cum percussio. Habitur tamen nel coadiutor: si tale beneficium est cui ipse deseruire non possit. de cleri. egrotā. c. tertio. Aut est mutilatus membro parvo. vel oculto: & tunc subdistinguitur. Nam si hoc fuit sponte & sine iusta causa repellitur indistincte a promotione in quocunq̄ mēbro siue a se siue ab alio: & iam promotus deijcitur. etiam si se castrādo putabat obsequium prestare deo. extra eodem significauit et secundum Innocen. si non totum membrum amisit sed partē que aut deformitatem scandalosam generet. extra eodem. capitulo primo aut inhabilem redderet ad officium exequendum. extra eodem Thomas: secus in aliis. scilicet partibus. vel etiā si dētem exenterer. f. totuz. Si autem sponte quidem sed ex iusta causa. puta propter vite periculum ne reliquus cor-

pno insiceretur. fecit sibi amputari vel ipse cum cirugicus esset amputauit membrum occultum: puta virilia. vel manifestum sed parum. vt digitum non necessarium. scilicet ad signum crucis faciendum: nec repellitur a promotione nec promotus deijcitur. Et idem est si ex causa iniusta non aut sponte sed inuitus: puta ab amicis castratus est. vel si sit sic natus. Nec est necessarium secundum hostiē. q̃ talis castratus secum testiculos deferat. vt astruunt imperiti vulgares. Non deberet etiaz se incidere clericus cirugicus secundum Ray. nisi in necessitate alio deficiente. / Si autem casu in tale aliquid lapsus est: distingue: quia si dando operam licite rei. puta si dolando ligna amputauit sibi partem digiti minimi: nec repellitur nec deijcitur: si vero illicite rei operam dabat. ⁊ a casu membrum amisit: a promotione repellit. Iz misericorditer. i. ex episcopi dispēsatione tolleret in suscepti. si membri vel pars membri deformitatem modicam generaret. Trahūtur hdicta ex dictis Ray. Guil. Inno. ⁊ Ber. ⁊ ex disti. lv. si quis absciderit⁊ ex aliis capitulis: ⁊ extra eodem significauit. ⁊. c. fi. ex quo iuncta glosa per cōtrarium sensum elicitur q̃ amittens vnguiam policis casualiter dando operā illicite rei sine dispēsatōe celebrare nō pōt.

Error: vulgarium.

Pro tem. distin.

¶ Tertio querit quid de habēte membra superflua: ⁊ dico q̃ habēs sex digitos in pede indubitanter promouet secūdum archi. epi. etiam fm Host. si habeat in manu. vel si digitos habeat ꝓiunctos: dummodo ex hoc non sit impedimētum in vsu membri. ff. de edili. edic. l. item offilius. adde etiā dūmodo nō inducat nimiam deformitatē. Et dicit glo. in. c. partem. di. lv. q̃ habēs superfluos digitos potest sibi pscindere. sicut et dentes vel vngues nimis prolixos: sed dubitatiue loquit: ⁊ vez puto quādo inde nullum vite pericli imineret. Nec talis propie eēt colobon aut murtlatus: qz talia nō sunt. pprie mēbra sed mōstra.

¶ Quinto quid de claudo: ⁊ dico q̃ eum cōsuetudo non repellit: nisi talis sit q̃ sine baculo altari nō possit assistere. ar. de con. di. j. nullus: ⁊ di. xlv. disciplina: sed intellige de claudo natur aliter: vel sine sua culpa: de alio autem dic iuxta dicta supra. H. ij. ⁊ tertio. in fine. 6

4 ¶ Quarto. querit quid de eo qui ex iniusta cā: puta ex indignatione sibi dētem euulsit vel mēbrum quodcūq̃ truncauit: ⁊ dico secūdum Inno. in. c. significauit. de cor. vitio. q̃ nō est irregularis. nisi mēbrum vel partem amisserit generātem deformitatez: si tamē nō generet deformitatē ⁊ sit notorio abscissionē ex indignatōe. pcessisse. nec. pmoueri nec in susceptis ministrare sine dispēsatione potest. Et similiter si sectio tanta fuerit vt claudicationem inducat repellitur tanquā corpore vitiatus.

se alium sacerdotem. qui suppleat in defectu. vij. q. i. illud. Quidam tamē hoc de demoniacis nō admittunt dicentes q̃ oportz oino eos liberos esse: sed mihi vt q̃ iz fuerint de hoc opiones. vt notat in. d. c. cōmuniter. si tamē p annum steterint liberi ministrare possent fm discretionē epi. nō autez pmoueri vt dictū est. Omnīū autem predictorum nō dicta est. H. j.

9 ¶ Nono querit quid de hermofrodita: ⁊ mulierē: ⁊ dico q̃ iz hermofrodita magis i masculinum sexum vergat. tm nec ordinari nec ordinatus ministrare dz iz characterem suscipiat. si aut magis in femineum sexuz aut in vtraq̃ equaliter vergat. non suscipit characterē fm Guil. ⁊ multominus femina: quātamē pbytera dr. vt in. c. presbyter. distin. xxij. non quia habeat ordinem sacerdotij. sed quia vtor sit sacerdotis: ⁊ diaconissa qz omeliam legit.

10 ¶ Decimo querit quis in pdictis possit dispēsare: ⁊ dico q̃ fm aliten. de mente hostī. in apparatu eps dispensare pōt cum sponte mutilato quātum ad mēbrum occultuz ex cepto castrato: vñ dicit q̃ cum religioso dispensare potest vt celebret cum ligneo pede sed si mēbrum apparet. cum eo dispensare non potest nisi papa quando fuit in culpa vitiationis. de cor. vitio. c. primo: ⁊ de cle. pu. in due. c. primo. De hoc tamen vide infra. di spensatio. c. primo.

c Corpus xpi vide ifra eucharistia.

Crapula est cibor sup̃ lustras: fm gl. in. c. a crapula. de vita ⁊ ho. clerici. vñ dicit crapula q̃si cruda epula: de quo vide infra gula.

c Redens hereticor infra heresis primo. H. vij.

Redultas duplex est. vt notat i c. inq̃sitioni. de sen. exc. vna. f. remeraria ⁊ leuis: puta qñ ds audiuit aliquid a leuibus vel paucis pionio quibus credi nō dz: ⁊ hec ad consilium sui pastoris deponēda est alia probabilis ⁊ discreta: puta quia videt solum cum sola in latebris: vel qz ita cōiter dr. prima est suspitionis vel scrupuli: secūda vero opinionis.

¶ De crimine.

Crimē fm gratianū. di. xxv. c. vnū H. tūc aut sumit tripliter. primo gnaliter. p quoliz pctō et venialē. secūdo. p pctō cōmisso ex deliberatione qd. f. diuidit pctā cōmissuz in le sine venialē. tertio. p pctō mortali. adde quarto q̃ iuridice. pprie sumit pro pctō qd depositionē vel irregularitatē inducit. vnde in. c. apls. lxxxj. di. dr q̃ crimen est pcim accusatione ⁊ dānatione dignissimum. ⁊ de isto est hic intentio principaliter.

1. q.

¶ Primo vero q̃rit de diuisione criis in mere ecclesiasticū ⁊ ciuile ac mixtū: ⁊ dico q̃ ecclesiasticū crimē est qd pinet ad ecclesie iurisdictionē. vt heresis: sacrilegiū: simonia: piuriū: vsura: adulteriū. xij. q. ij. in sum. di. lxxvij. c. i. de fo. cō. cūsit gnale. ⁊ ibi de hoc p doctores. Crimen ecclesiasticū mere est: qd principalr ortū a canonib⁹ sumpsit: ⁊ soluz coā ecclesiastico iudice hz cognosci: laicus aut de eo se intromittere non pōt vt crimē heresis. Crimen vo mere ciuile p oppositū est delictū ciuili lege. phibitū: als in se nō pctm. vt ciuitatē nocu post signū pagrare Crimē vero mixtū est qd spectat ad vtrūq̃ forum: vt sacrilegium de cuius pena etiaz secularis iudex cognoscere potest illudq̃ punire fm gl. in verbo audiuimus. in. c. felicis. de pe. ii. vi. ⁊ hoc est glos. sum. xi. q. j.

2 ¶ Secdo q̃rit de diuisione criminū in enormia ⁊ mediocria ⁊ minora: ⁊ dico q̃ hz hoc ⁊ gl. ray. criminū q̃dā sunt enormia inter q̃ sunt homicidiū. f. volūtariū. ⁊ idē de casuali pcedente culpa: ⁊ simonia in ordine. ⁊ dñficio: ⁊ idē dicit gof. addēs vtiū heresis. j. q. i. ventū. Et hec ēt post pniam ipediunt pmouēdū. ⁊ ilā. pmotū deijciūt: ēt si sint occulta. j. q. j. ventū est. de hr. dcūq̃. ⁊. c. statutū ii. vi. de rēpo. ordi. q̃stū: de simo. tāta. et gnaliter idē est de oi crimine inducēte irregularitatez. alia vo enormia occulta post pniam nō impediūt. pmouendū. nec. pmotū deijciūt. vt in. d. c. q̃stū: vide infra enormia. Quedam vo alia sunt mediocria. Dicūt aut fm archie. mediocria exēplificādo adulteriū. furtū. sacrilegiū. piurium fraus cū dolo incestus multo magis virtū sodomiticū. de excess. pl. clerici. ⁊ similia adulterio maiora: ⁊ idem de fornicatione notoria cum incorrigibiliter post monitionem de cohabi. cle. ⁊ mu. sicut. In his igitur distinguendum est. Nam si sunt manifesta ipediunt. pmouendum: ⁊ promotū deijciunt: ⁊ intelligē manifesta p pniam vel confessōez in iure. aut euidēciam facti. vt in. d. c. q̃stū q̃ si sunt manifesta solum p famam indicitur purgatio: qua pfita quis absoluet. ⁊ si in ea defecerit deponet. de adul. significasti. ⁊ de pur. c. ex tuarum. Si vo hmōi crimina sunt occulta: possent tales post pniam manere in susceptis. ⁊ ad superiores ordines promoueri: de rēpo. or. ex tenore. ⁊. d. c. que

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

situm. Minora vero dicũtur respectu gra-
uiũ. vt venatio in clerico. ludus alee. ebrie-
tas. di. xxv. c. j. facere strepitum in synodo.
v. q. iiij. in loco. ⁊ similia. Et hmõi etiã ma-
nifesto nõ impediũt ꝓmouẽdum nec dei-
ciunt iam ꝓmotũ: si tamẽ post monitionem
sequit̃ incorrigibilitas efficiunt̃ grauiora.
Et idẽ Host. vide etiam infra. §. v.
¶ Tertio querit̃ de diuisiõe criminis in pu
5 blicum ⁊ priuatum ⁊ exceptũ: ⁊ dico ꝙ cri-
men publicũ est cuius executio. i. denũcia-
tio vel accusatio datur. cuilibet de populo.
quĩ ad publicam vtilitatẽ spectat ne crimi-
na maneãt impunita: vt sũt homicidia. pa
ricidia. adulteria. post quadragesimã ta-
mẽ diem. vt in. l. iure mariti. C. de adul. ⁊ si
militer crimẽ lese maiestatis. Priuatũ aũt
dicit̃ cuius executio pertinet ad illos tan-
tũ quibus infert̃ iactura: vt furtũ illata dã
na. ⁊ iniurie. Exceptũ vero est ad cuius ac-
cusationem ⁊ testificationẽ et layci ꝯtra cle
ricos admittũt si zelo bono ꝓcedant: vt cri
men symonie: heresis lese maiestatis. et sa-
crilegij de quibus vide ꝯcor. in glo. sum. ij.
q. vij. vbi additur crimẽ dilapidatiõis: ⁊. c.
cum. p. mãconella. de accu. Aliqñ tamẽ dr̃
crimen publicũ qđ ad publicũ iudiciũ spe-
ctat: vt sunt que notãtur. ff. de pu. iudi. l. pri
ma ⁊. §. Et ibi Bar. in. d. l. j. dicit iudicium
tripliciter dici publicũ. ꝓ largissime vt
omne qđ sit ad publicã vindictã vel vtilita
tem. ⁊ scđo qñ quilibet de populo põt accu-
sare: pro quo dat regulã. ꝙ in omni iudicio
nõ respiciẽte offensam certe ꝑsone. quilibet
de populo põt accusare: vt si quis iuret cõ-
tra statutũ ꝓhibẽs iurare ꝑ corpus christi.
qlibet accusare põt: lʒ talis nõ puniat̃ pe-
na infamie. tertio sumitur stricte qñ dãna-
tus statim efficitur infamis. vt in. l. j. ff. de
his qui no. infa. hec ex illo. Scđmius tñ ca
nonicum oẽ crimen dr̃ publicum: qꝛ ad pu-
blicum iudicium spectat puniendum: vt in
c. crimina. de collu. iuncta glo. ⁊ dãnatus
de quocũqꝫ crimine ab ecclesiastico iudice
efficitur infamis sicut dãnatus propter pu-
blicum crimen: qđ limita ver. si dãnatur ꝑ
pter dolum: non si ꝓpter culpã. vt no. ang.
are. insti. de suspe. tu. §. suspectus.
4 ¶ Quarto queritur que crimina digna sũt
suspensione que depositione ⁊ que degrada
tione: ⁊ dico ꝙ suspensione digna sunt scđm
d. ant. in. c. si clerici. de iudi. omnia ex quibꝰ
quis de facto est infamatus: ꝙ intellige qñ
populus scandalizatur. de purg. c. ij. etiam
si sit episcopus ẽm Jo. an. post archie. in. c.
j. de accusa. in glo. Depositione vero digna
sunt ẽʒ. d. ant. vbi supra omnia delicta cã
santia irregularitatem que docto. enume-
rant in. c. nisi cum pridem. §. ꝓpter cõscien
tiam. de renun. in glo. magna. de quibus in
fra irregularitas. item si sint diu. continua
ta. lxxxi. dist. ꝓsbiter. in glo. item fornicatio
notoria vel diu continuata vel scandalosa
de excel. prela. c. sic. Degradatione autem
dignum est omne crimen. de quo infra. de-
gradatio.
¶ Quinto qr̃itur vtrum criminosus cele-
brare aut ꝓmoueri possit peracta pnĩa sine 6
dispensatione: ⁊ dico ad hoc patere ex di-
ctis. in. §. ij. Secundũ glo. eñ ⁊ Innoc. in. c.
ex tenore. de temp. ord. hoc esse potest si cri-
men est occultum: dũtñ vere peniteat. tert.
est in. c. si. de temp. ord. qꝛ sufficit absolutio
sacerdotis ex clauium potestate: ⁊ hoc nisi
crimen sit tale: quod executionem impedit
post penitẽtiam vt in. d. c. nisi cũ ꝓdẽ. §. j. vt
in eo quod irregularitatẽ inducit. Uel ista
de mediocribus intellige vt patet ex. d. c.
ex tenore. Si vero crimẽ est manifestum ali
quo trium modorum q dicti sunt. Puto nõ
sit enorme sed mediocre. sine dispẽsatione
hoc fieri nõ potest ẽt peracta penitẽtia. Nec
obstat. c. presbyterum. ⁊. c. peruenit. di. l. qꝛ
ꝑ illud nõ est ablata facultas dispensandi
cum vere penitentibus: maxime vbi scan-
dalum nõ imminet: dist. l. vt constitueret.
⁊. c. domino sancto. Et hec vera sunt in cri
minibus capitalibus que dicũtur medio-
cria: secus in leuibus: de quibus infra enor
mia. De hac materia criminum habes su-
pra titulo accusatio. ⁊ titulo correctio: in-
fra titulo denũciatio. ⁊ titulo inquisitio. ⁊ ti
tulo inscriptio. ⁊ titulo peccatum ⁊ titulo
pena. ⁊ titulo vitium.
C Risma vide infra oleũ sanctuʒ.
C Ruce signatus. Uide infra indul
gentia. §. x.

¶ De culpa ⁊ dolo.

Culpa ẽ pctm̃ in moribꝰ sine vo
lũtarijs: vñ cũ assimilet̃ pctõ in
hoc ꝙ vtraqꝫ est deordinat' ac-
tus. i. nõ ꝯgruẽs debito finĩ. in
hoc ab illo differt. ꝙ pctm̃ ẽ in
operatiõe nature. artis. ⁊ volũ
tatis: sed culpa in operatiõe volũtatis tñ.
⁊ patent ista. xv. q. xxi. ar. ij. Juridice tamẽ
loquendo. culpa ẽm Panor. in. c. vnico. de
commo. est deuiatio ab eo qđ est bonum et
per hominũ diligẽtiam poterat ꝓuideri vñ
in hoc vltimo differt a casu fortuito q ꝓui-
deri nequit. extra de homini Joanes. Do-
lus ãt aliqñ bonus ⁊ licitus est. sumitur ꝓ

pro solertia: vnde dicit̃ quis bone idolis. i.
bonum dolũ intus habes. i. bonũ ingeniũ ⁊
solertiã: sicut salomon iudicando meretri-
ces adhibuit bonum dolũ. i. ingeniũ: de pre
sum. afferte: ⁊ idem generaliter est. quotiẽs
quis simulat vt se vel sociũ seruet indẽnẽ a
Primo: vt in. l. j. ff. de dolo. vbi glo. exempli
ficat de capto a ianuensi qui se contractum
simulauit: quod quidẽ licet: vt. ff. de nego.
gest. l. atqui natura. §. cum me. ⁊. ff. de lega
tis. ij. l. cũ pater. §. titia. ⁊. ff. si quis ob. ca. te
sta. l. qꝛ ait. §. si patronus. Et de hoc infra
simulatio. Aliquãdo ẽo est malus. ⁊ sic cõl
ter sumit̃: ⁊ diffinitur in. d. l. pria a labeone
ꝙ dolus malus est omnis calliditas. falla-
cia. machinatio: ⁊ ad circũueniẽdum. fallẽ
dum. ⁊ decipiẽdum alterum adhibita. Ubi
singula singulis reddenda sunt: vt. s. calli-
ditas sit ad circũueniẽdum. fallacia ad fal
lendum. machinatio ad decipiẽduʒ. Et cal
liditas quidem cõmittitur in animo tacen
do. ff. de ac. emp. ⁊ ven. l. j. sicut si vẽditor sci
uit rẽ alienam aut obligatam ⁊ tacuit: fal-
lacia autem in verbo mẽtiendo. ff. de fur. l.
falsus. §. si quis: machinatio ẽo sit arte ver
boꝝ. ff. de ac. emp. ⁊ ven. l. iulianus. §. idẽ
xxij. q. ij. quecũqꝫ: nam machinatio ẽ occul-
ta insidiatio. Hosti. autem dicit ꝙ dolus est
insidiosa machinatio. vt si cõmodatarius
surripi fecit rem cõmodatam. ff. de dolo. l.
pria vbi machinatio ponit̃ pro vt etiam in
cludit mẽdacium ⁊ calliditatem cum intẽ-
tione nocendi. Adde autem ẽm Gemi. in. c.
si cõpromissarius. §. si vero. de elec. libro. vj.
ꝙ dolose facit quis quando sciẽter rem sibi
prohibitam facit. Adde scđo ꝙ ignorãtia
affectata: que scilicet est quãdo quis noluit
aut dissimulauit scire. de tempo. or. eos. lib.
vj. est dolus ⁊ non culpa. Differt autem do-
lus a fraude: quia illa proprie est perfecta:
ista vero per verba ⁊ facta.
¶ Primo vero querit̃ quot ⁊ que sint spẽs
seu differẽtie culpe loquẽdo iuridice: ⁊ bar.
in. l. qđ nerua. ff. depo. videt̃ dicere ꝙ sunt
quinqꝫ: quia vltra leuissimam ⁊ leuem. po
nit latissimam. que est idem ꝙ verus ⁊ ma
nifestus dolus: ⁊ latiorem que est dolus pre
sumptus: ⁊ latam que est nõ intelligere ꝙ
omnes intelligerẽt vel pars maior. tex. est
in. l. late culpe. ff. de verbo. signi. et hoc vide
tur sequi sum. ros. contra ange. ⁊ supplemẽ
tum. Sed est notandum. ꝙ cõmuniter glo.
non ponunt nisi latam culpam non autem
latissimam: quia illa non ponit in numeruʒ
cum dolo vero: nec latiorem. Unde text. in
d. l. quod nerua ponit latiorem pro lata: ⁊
sic collige ẽm glo. in. d. l. quod nerua. ꝙ no-
mine doli non cõprehendit̃ ꝓprie qui ex cul
pa fecit: cum differat re et noie dolus a cul-
pa: qꝛ dolus est a proposito. ff. de dolo. l. pri
ma. §. dolũ: nõ aũt culpa. ff. man. l. si procu-
ratorẽ. §. dolo. intellige tamen a proposito
i. intẽtione nocẽdi: qꝛ dolus est cũ volũtate
nocẽdi: culpa cũ scia sine volũtate nisi ꝑ ac
cidens. negligẽtia sine vtroqꝫ. Uñ et bal. in
l. qđ ergo. §. pena. ff. de his qui no. ita. sen-
tit dolum nõ esse regulariter culpã: qꝛ dicit
ꝙ mitius agetur siqs accuset̃ de homicidio
doloso. ꝙ ꝓbet̃ culpa. Uex est tñ ꝙ lata cul-
pa est dolus ꝓsumptus. ita ꝙ vbi qs tene-
tur de dolo. venit ẽt lata culpa: tñ nõ est ve-
rus dolus. vt no. glo. in. c. bona fides. de de
po. ⁊ in ꝯscia: vbi ꝓsumptio cessat: lata cul-
pa non habet̃ pro dolo. Igitur distinguẽde Tres spe
sunt tantũmodo tres spẽs culpe sicut distin cies culpe
guũt cõmuniter oẽs canoniste: et sunt cul-
pa lata. leuis. ⁊ leuissima: inter quas si qua
media culpa inciderit ad alterũ extremoꝝ
rõnabili iudicis arbitrio retrahẽda est. La
ta culpa est deuiatio incircũspecta ab ea di
ligentia quam cõiter hñt hoies eiusdeʒ pro
fessionis: vñ ignorare qđ cõiter scitur est la
ta culpa. Ubi notanter dicit̃ incircũspecta
idest incõsiderata: ad differẽtiam doli q est
insidiosa machinatio: vñ si deuiatio esset se
riosa iã ibi esset dolus. Exemplũ huius est.
si librum commodatum dimisisset extra do-
mum super bancho et sublatus est: qꝛ ibi
est lata culpa: eo ꝙ tue professionis hoies.
hoc non fecissent sciẽtes ibi librũ periculo-
se locari. Si tamẽ error eẽt in eo quod non
sciũt cõiter hoies vnius ꝓfessiõis vel artis
sed solũ excellẽtissimi: nõ eẽt lata culpa ẽm
bar. in. d. l. qđ nerua: sicut si pecuniã depo-
suisti apud cãpsorẽ qui cõiter habebat bo
ne ꝯditionis et nõ erat: sicut etiã ẽm bal. in
l. pignoris. C. de pigno. ac. non est lata cul-
pa si bestias incursu hostium perdidi acce
dens ad molẽdinum: ad qđ maior pars se
curum credebat accessum. Leuis autẽ cul
pa est deuiatio incircũspecta ab ea diligen
tia. quam cõmuniter habẽt hoies diligen-
tes illius ꝓfessionis. Ubi notanter dicitur
diligẽtes. ad differentiam late culpe: vñ le-
uis culpa est omittere. qđ diligens hõ non
omisisset: vel facere quod diligens non fecis
set. Exemplum huius est si fenerator pi-
gnoratas vestes nõ excussit eo tempore quo
diligens excussisset: vel si commodatarius
rem commodatam. locauit quidem in ca-
mera: sed hostium reliquit apertum ex icir
cũspectione. Leuissima autem culpa est. de-

uiatio increũspecta a diligẽtia quã cõiter habet homines diligẽtissimi vñ leuissima culpa est nõ puidere qõ diligẽtissimus puidisset. l. si putator. ff. ad. l. aquil. vel omittere qõ diligẽtissimus nõ omisisset. l. diuus. ff. de offi. pñs. vel non facere quod faceret diligẽtissimus. Exẽplũ huius si estimator rem pmodatam in camera ⁊ in archa locauit: sed non firmauit archam clauc. ⁊ sublata est.

2 ¶ Secũdo queritur vtrum iste culparum species distinguãtur solum ex diuersa dispositione delinquentis vel ex rei natura: ⁊ dico q̃ nullo modo distinguũ possunt ex parte delinquentis solum: tum quia distinguũtur in vtroq̃ iure humano. quenon respiciũt interiorem dispositionem delinquẽtis sorte non apparentem. quantum ad forum iudiciale. ad quod maxime ista deserunt: tum etiam quia ex parte delinquentis. tam leuis ⁊ grauis idest lata vtraq̃ potest eẽ leuis: vt si grauem admittat ignoraẽter. immo leuis potest esse grauis. ⁊ etiam dolus ratione voluntatis nocendi: vnde distinguũtur ex natura rei non quidem ratione obiecti vel rei cum in re leui possit esse culpa lata: sed ratione modi agẽdi. dolus autem attẽditur ꝑ ꝓ dispositionem interiorẽ delinquẽtis apparentem per signa expressa vel presumptiua: vnde q̃ primum in culpa apparent signa machinationis. i. male intentionis. trãsit in dolum ⁊ desinit eẽ culpa. Et hec faciunt ad dicta supra clericus. iij. §. vj. casu primo.

3 ¶ Tertio q̃ritur vtrum lata culpa equiparetur dolo: ⁊ dico q̃ loquendo de actiõibus descẽdentibus ex delicto vel quasi. nõ equiparetur dolo quãtum ad penam corporalẽ vt infra §. xl. ⁊ xli. Quantum vero ad pecuniariam etiã non equiparatur ei si lex aut statutum expresse dolum requirit: vt dicit barto in. l. actionibus. ff. de in lit. iuran. et glo. in §. suspectus. instit. de suspec. tu. vnde dicit bal. in. l. si quis id quod in finali col. ff. de iurisd. om. iudi. q̃ quando delictũ circunscribitur per dolum non sufficit culpa: secus in his in quibus culpa venit puniẽda. Allegat. l. senatus. C. de his qui sibi ascrib. aliquid. in testamen. ⁊ l. plagij crimiuis. C. ad legem fauiam de plagi. Et vt notat Angel. in. l. si quis. §. dolo. ff. de iurisd. om. iudi. vbi mentio fit de dolo. requiritur verus dolus. Si vero lex aut statutum dolum non requirit sed loquitur simpliciter: sic lata culpa equiparatur dolo. ff. nevis. ff. cl. l. j. Similiter ei equiparatur in actionibus descendẽtibus ex ꝓtractu vel quasi: vt in. d. l. quod nerua.

¶ Quarto q̃rit pro qua culpa teneatur ḋo ex ꝓtractu: ⁊ pro qua ex officio: ⁊ pro qua ex maleficio idest damno dato. Et quidẽ quãtum ad primum quesitus patet. ff. commodatum. §. viij. Quãtum vero ad fm panor. in. c. cum causa de testi. dicit q̃ iudex tenet de dolo ⁊ lata culpa. non autem de leui: qõ verum est quãdo officium nõ assumpsit vel q̃siuit. sed a superiore impositum acceptauit: secus de eo qui q̃siuit cum alius diligẽtior fuisset: quia tenetur etiam de leui. Similiter tenetur solum de dolo ⁊ lata culpa agri messor ⁊ alij assumpti ad calculũ vel pcordiam. ⁊ est text. in. l. fi. ⁊ ibi barto. ff. li. mes. fal. mo. dixit: ⁊ in. l. fi. ff. de varijs ⁊ extraor. cogni. ⁊ no. glos. in. c. quia indicante de prescrip. ⁊ idem videtur esse in omnibus artificibus. Quod tñ fallit in exercẽtibus artem aliquam tãq̃ pti. i. qui se pertrouare magistros profitẽtur: quia tenẽtur de leui ⁊ leuissima. fm quãtitatem culpe ⁊ imperitie. Facit quod no. gl. instit. de ob. q̃ ex quasi delic. na. ⁊ ꝓ panorm. in. d. c. quia indicante de ꝓscrip. quod verum putare. q̃ alias diligẽtem quelluisset nisi tuisset deceptus ex professõe illius: quia etiam tenetur de leui: aut diligẽtissimum: quia tunc tenet de leuissima. Quãtum vero ad certũ dico q̃ in foro ꝓtentioso: tenetur fm q̃ tenetur ꝓ culpa quacũq̃ vel dolo. Utrum aũt in foro anime tenetur quis damnum resarcire qõ ex sua culpa intulit. primo. Innocẽ. in. c. qui pleriq̃. de imu. ecc. vt ei ascribit fum ange. ita hoc in eo ibi nõ legam expresse ꝗ est in. c. sicut dignũ de homi. vult q̃ tenet solus de dolo ⁊ lata culpa: qõ multi doctores hũt pro dicto singulari: tñ dico inquit q̃ tenet pro quacũq̃ culpa pro qua teneretur iure ciuili vel etiam ciuili p ea que dicam infra. quit. j. lex. §. iij. ⁊ pro hac opinione est glos. cum tex. in. c. si vulnerati. ij. q. iij. q̃ dicit q̃ occidẽs nolens occidere. tenet sicut in culpa lata leuissima. ff. ad. l. aquil. sed ⁊ si quis quẽpotuit prouideri ⁊ nõ est prouisum. ff. eo. §. fi. ⁊ l. in lege. culpa aũt est qõ a diligẽti. §. ij. ⁊ l. in lege. culpa aũt est qõ a diligẽti putator: ⁊ tenetur etiam quãtum ad deum vt hic. ⁊ di. l. clerico: ⁊ xxxiij. q. ij. in lectione. vt. xv. q. j. inebriauerũt. hec illa: ⁊ facit nõ tñ punit rõe homicidij ꝗ rõne negligẽtie. vt. xv. q. j. inebriauerũt. hec illa: ⁊ facit. c. fi. de iusur. ⁊ dam. da. quod loquitur indefinite. Et hoc est tutius inquit cum ipse innocen. nullo iure dictum suum probet. qz. d. c. inebriauerũt quod pro se adducit. aut nihil aut cõtra eum facit si recte inspiciatur.

cum hoc aũt ꝓcor. Jo. an. in. c. q̃sti ꝓtra. de. p. ba. quem ibi sequit panor. Sed his non obstantibus dic tñ Inno. placet magis: et est opinio cõior quã sequitur Jo de ana. in. d. c. sicut dignum. ⁊ panor. ibi. ⁊ in. c. j. de cõst. ⁊ in. c. dilecti. de arbi. ⁊ c. si egressus. de iur. ⁊ c. cum cãm. de testi. ⁊ in multis aliis locis ⁊ lu. de ro. ⁊ ros. vt supra adnocat. §. xxliij. §. ⁊ maxime §. viij.

5 ¶ Quinto q̃rit quot modis dolus veniat in contractu: ⁊ dico q̃ tribus. primo dando cãm ꝓtractui p contrahentem: vtputa doleas te induxi vt venderes mihi: qõ alias non eras venditurus: vel p aliũ mediatorẽ inducentẽ ad vẽdendũ. secũdo non dando cãm vt q̃ eras vẽditurus: sed p doluz te induxi vt minori ꝑcio vẽderes. tertio nec sic: ꝗ res ipsa euenit sine dolo ⁊ facto partis: puta si ambo ignorabant instũ ꝑcium.

6 ¶ Sexto q̃rit vtrũ dolus annullet cõtractum spũaliẽ puta votũ ⁊ hmõi. ⁊ dicit panor. in. c. cũ dilecti. de emp. ⁊ ven. q̃ nõ: nec pũt quis excipe de dolo q̃ fuit inductus ad bonum: qz non est proprie dolus: puta dolo induxi te ad religionem: vnde tenet ingressus: facit quod no. in. c. cum dilectus. quod nup. que hoc tenet etiam in matrimonio. ⁊ idem. §. §.

7 ¶ Septimo q̃rit vtrũ dolus annullet cõtractum ꝑtalẽ: puta venditionẽ ⁊ hmõi: et dico sic. Si dolus p ꝓtrahentes dat causam fm glo. ⁊ panor. in. c. cũ dilecti. de emp. ⁊ vẽ. in. l. q̃. C. de rescin. ven. ⁊ glo. cũ bar. in. l. eleganter. ff. de dolo. ⁊ plz. ꝗ pe. teneat contrarij: in ꝓtractibus aũt strictiꝰ iuris tenet quidẽ contractus: sed agens ex eo elicitur ope exceptionis. ff. de ver. ob. l. si q̃s cuz aliter. ⁊. C. de pac. l. cũ postea. Si vero dolus ꝑ alium a ꝓtrahentibus dat cãm cõtractui et bonefidei tenet ꝓtractus: sed agit contra mediatorẽ de dolo. d. l. eleganter. §. j. ff. de p sonetis. l. q. ⁊ iij. tenetur et is p quo factus est deceptus solumodo si qui dolũ dedit: qõ in ff. de eo p quem fact. erit in principio nõ plus. Si vero dolus non dedit cãm contractui sed incidit in contractũ: tenet quidẽ cõtractus: sed in ꝓtractibus bonefidei agitur ex eo contractu vt supplearur ꝑcium. ff. de act. empt. ⁊ ven. l. iulianus. §. si vẽditor. erit tñ in emptoris arbitrio: vel supplere ꝑciuz vel restituere rem: si deceptiosit vltra dimidiam iusti ꝑcij. c. cum cã. de emp. ⁊ vendi. ⁊ c. de rescin. ven. l. q̃. immo in foro cõscientie etiã si deceptio sit minus dimidio. In ꝓtractibus vero stricti iuris agetur de dolo. d. l. eleganter. §. non solum. in fi. Si aũt dolus nec dedit cãm nec incidit sed re ipsa euenit sic non est petũ nec restituere tenet nisi repetatur si a principio non plus emisset et si sciuisset plus valere: puta qz non expediebat sibi plus emere: si aũt plus emisset a pn cipio si sciuisset: ⁊ deceptio est notabilis tenetur restituere rem vel ꝑcium augere. vt d. l. si quis cum aliter. vbi ed̃parantur deceptio veniens re ipsa ⁊ ex ꝓposito. ⁊. d. c. cuz dilecti. secus in modico. Si vero vtraq̃ sciebat rei valorem dic vt infra emptio. §. viij. Et iuxta ꝑdicta intellige. l. ij. C. de rescin. ven ⁊. l. cause. §. pẽponius. ff. de mino. et. c. cũ dilecti. ⁊. c. cum cã. de empt. ⁊ ven. vbi vt licere ꝓtrahentibus vsq̃ ad dimidiũ se deciepere in ꝓtractibus bonefidei. ¶ Adde ꝑdicta primo q̃ dolũ allegans dolũ hz ꝓbare vt infra locatio. §. xix. ¶ Et secũdo ex panor. in. d. c. cũ dilecti. q̃ vbi ꝓtractus rõne doli ẽ nullus: tñ deceptus si vult pũt stare contractui ne dolꝰ ꝓsit doloso: qz illa nullitas cauatur in fauorẽ dolũ passi non decipientis. de rep pmu. cũ vniuersoz. ⁊ hoc nisi ꝓtractꝰ esset iure ꝓhibitus. vt in. d. l. a diuo. iuncta glo. ¶ Et tertio adde si q̃rat vtrũ talis mediator possit esse testis in ꝓtractu p eũ celebrato q̃ panor. in. c. ex litis. de trãsact. dicit mediatorẽ a licuius ꝓtractus dẽscribi posse vt testẽ in instro ꝓtractus. non aũt viua voce testificari. vt no. in. c. j. de testi. li. vj. ⁊ diuersitatis rõ est: qz in instro describitur de consensu partis vt iusq̃: item tollitur suspitio ꝓpter fidem instri.

8 ¶ Octauo q̃rit vtrũ possit quis tenere bona alicuius q̃ venerunt ad eũ ex statuto ꝓpter delictũ alicuius si ipse dolose egit vt ille cõmitteret delictum: ⁊ dicit panor. in. c. postulastis. de concef. ꝑbend. q̃ non ⁊ bene facit tex. ibi in fine cum sua glo.

9 ¶ Nono q̃rit vtrum possit quis paciscẽdo vt non teneatur de dolo: ⁊ dico quod nõ. vt est tex. in. l. primo. §. conueniat. ff. de po. qz conuentio hec est contra bonam fidẽ: et bonos mores: ideoq̃ nec sequendam. tex. ibi dicit.

10 ¶ Decimo queritur vtrum sine dolo incurrere possit quis penam spiritualem. i. excõicationem prolatam a iure vel corporalem: ⁊ de excommunicatione quidem dico vt infra. excõmunicatio vltimo. §. tertio. De pena vero corporali dico q̃ nunq̃ sine dolo imponenda est secundum glo. ⁊ barto. in. l. in actionibus. ff. de in lit. iuran. ⁊ bal. in. l. oga

data.C.qui accu.nō pos.⁊.d.l.in lege.Vbi dicit bar.q̃ in penis corporalibus vel irrogãtibus infamiam lata culpa nō equiparat dolo.⁊gl.in.d.l.in actiõibus approbata cõter.⁊ bar.in.l.qõ nerua.ff.depo.⁊.d.l.in lege dicit q̃ in cã sanguinis.status.vel fame.lata culpa nō equiparatur dolo:lõq̃ in his verus dolus requirit:nō obstãte q̃ ang.in.d.l.in actiõibus tenẽo ꝓtrariũ dicat paranimũ ꝓsiliũ ꝓtra bar.ꝓsuluisse in hoc: quia si ꝓsideretur.l.i.C.de nora. verior est opinio bar.⁊ iura que angelus adducit in ꝓtrarium continet casum specialem.

11 ¶ Vndecimo q̃rit vtrꝗ iuris ignorãtia excuset a dolo:⁊ ꝓñr a pena ad quã incurrẽdã requirit dolus:⁊ dicit ci.in regula ignorantia li.vj.q̃ sic:quia iz iuris error sit lata culpa:nō tñ est dolus:vt.ff.de his qui no.infa.l.j.vbi est glos.singularis:facit.l.i.ff.de ablege:⁊ qõ no.bar.in.l.si quis in tantã.C. vñ vi.vbi dicit q̃ minor credẽs sibi licere. rem suam sine cuiuscũq̃ auctoritate occupans.nō incurrit penã.d.l.si quis:quia nō est in vero dolo:⁊ allegat.l.j.C.si aduer.delic.⁊ sequitur dñs ant.in.c.j.de dol.⁊ cõ.allegans.l.li ex cã.ꝗ.si cõmissum.ff.de mino. Et pro hoc etiam.f.q̃ ignorãtia excuset a dolo est tex.⁊ ibi bal.in.l.sed ⁊ si lege.ꝗ.scire.ff.de pe.here.vbi error iuris excusat ab inuasione.ne quis dicatur predo.Idem iz salli.in.l.senatus.C.de his qui sibi asciri.aliquid in testa.⁊ Angel.in.l.si quis id.ꝗ.dol.ff.de iurisdi.om.iudi.vbi allegat butri. fortius dixisse.q̃ etiam ignorãtia iuris naturalis excusat a vero dolo .⁊ ad.l.ij.C.de in iur.vo.que videtur cõtraria. dicit q̃ ibi nō requirebatur verus dolus sed presumptus.Et ita tenuit dñs but.iu.l.regula.ff. de iur.⁊ fac.igno.Quod ange.limitat in.l. ij.ff.quod quisq̃ iur.verum nisi sit doctor vel assessor.cui turpe est iuris ignorantia. Et idem ang.dicit in.d.l.senatus.q̃ credit allegãti se ignorasse tuo.ad excludẽdũ dolum:⁊ ꝓñr penam que esset imponẽda propter dolum:⁊ dicit ibi esse casum.Et ꝛ pdictis oibus colligę q̃ vbi ius vel statutũ requirit verum dolum.ignorans nō incurrit penam eius quãtũcũq̃ sit culpabilis:licet alio modo sit puniẽdus fm modum culpe: vbi vero ius vel statutum requirit dolum presumptum:ignorãs crasse ⁊ supine non excusatur:q̃ est in dolo ꝓsumpto.qõ pz in cẽsuris ecclesiasticis.q̃ cũ requirãt dolum ꝓsumptum taliter ignorãs nō euitat illas vt pz in.c.vt animarum.periculis.de ꝓsti. li.vj.secus si esset in leui culpa ignorãtie.

¶ Duodecimo querit vtrum ignorãtia iuris cũ esse excuset a dolo:⁊ dico q̃ sic.⁊ quia dicit:vt not.bal.in.c.animaꝝ.in prin.q.col. de ꝓsti.li.vj.vbi dicit q̃ pertur bãs aliques in possessiõe ex iniusta cã.put.ãs sibi licere excusat a pena statuti punẽtis in cẽtum: qõ dolum requirit. per notata in.l.plagiũ criminis.C.ad legem faulaz.de plagi.no. Et Jo.an.in rit.de arbi.in addicio.ad spec. ⁊ idẽ notat in.c.j.de elec.li.vi.⁊ bal.i auct. generaliter.C.de epis.⁊ cle.⁊ sequit dominus ludo.de ro.in rubri.de arbi.col.xxvij. ⁊ p hoc glo.in.l.vnica.ꝗ.si.in magna gl.ff.si qõ iudici.non obtemp.⁊ bar.⁊ ang.in.l.j.in si ff.de abige.inno.in.c.de seruorum.de seruis.non or.

c Vpidus non est ordinãdus vide infra ordo.iiij.ꝗ.ij.

Cura animaꝝ dupliciter dicit. Primo ꝓdẽstricte:⁊ sic fm inno. in.c.cũ satis.de of.arch.ẽ prãs ligãdi soluẽdi in foro pniali:q̃ milli puenit plato nisi sacerdoti:vt pbatur.xxi.di.in nouo.de pe.⁊ re.ois ⁊ quã etiam quilibet sacerdos simul cum ordine accipit:iz nō in istos vel illos q̃ sibi non sunt commissi.Et scõ large ⁊ est prãs eij cẽdi ⁊ recipiẽdi in ecclesia:cogẽdi ⁊ punẽdi excessus.xxj.di.ꝗ.j.sub qua etiam eij excõicare.interdicere suspẽdere ⁊ hmõi.q̃ sunt ad morum correctionem.de elec.vudum.el secũdo.Et de vtrꝗ habum intelligitur.c.de multa de preben.

c Urator ds lit vel esse posit.⁊ qõ differat a tutore: vide infra tutor.

Vrialis dr qui neribus curie ligatus .principibus adulat.xxxvij. di.nõne:⁊ di.lj.q̃ in aliquo.curiales et dicunt aduocati in cã sanguinis.vel milites seu officiales exerentes sena:dist.lj.aliquãtos.⁊.c.se.vbi etiam quãdoq̃ prohibẽtur ordinari.vt.l.ordinãdus.ꝗ.secundo.

¶ De curiositate.

Curiositas fm.s.thom.xxij.q. clxvũ.est vicũ circa inordinatũ cognitiõis appetitũ.⁊ est in vtrꝗ cognitiõe possibiliter. f.intellectiua:⁊ sensitiua.est et fm supple.curiositas superfluum studiũ ad aliquod peragẽdum. qõ probat quia idem.s.tho.xxij.q.clxix.dicit q̃ artifices ornamẽtorum peccãt inuenendo superflua ⁊ curiosa:iz fallit:q̃ talia nõ dicũt curiosa in ordine ad artifices nisi superflue velint cognoscere ⁊ expiri.iz i ordine

ad mulieres vel holes vanos q̃ supflue appetunt talia cognoscere cognitione sensitiua puta visu.

1.q. ¶ Primo vero q̃ritur quõ possit eẽ vitiũ curiositatis in cognitione intellectiua:⁊ dicit idẽ vbi.Ã.q̃ veritatis cognitio de se bona ẽ: primo inꝗtũ inde q̃s suphit:scõ inꝗtũ ea est ad peccãdũ.tertio iꝗtũ inde retrahat a studio sibi necessario incũbẽte.q̃rto inꝗtũ moniõ.q̃nto inꝗtũ cognitionem creature ad finem debitum non refert.i. cognitionẽ dei.sexto inꝗtus ad hoc studer.Ã.ingenũ ꝓ prũ facultatem.

2 ¶ Scõo q̃ritur quõ esse possit circa cognitionẽ sensitiuã:⁊ dicit idẽ q̃ studiũ circa sensibilia cognoscẽda duplr põt eẽ vitiosum: primo inꝗtũ non ordinat ad aliqõ vtile:iz posterius inde auertit.scõ inꝗtũ ordinat ad aliquod noxiũ sicut inspectio mulieris ad concupiscẽtiã ⁊ cognitio de factis aliorũ ad detractionẽ.si aũt ordinetur ad necessitatem sustentationis.vel intelligentiaz veritatis est virtuosa curiositas.

3 ¶ Tertio q̃ritur quot modis sit mortale:et dico q̃ fm qõ ab eodẽ.⁊ ab alex.colligitur q̃ mortale septẽ modis in pte intellectiua ⁊ sensitiua simul.P Primo q̃rũ ad finẽ:vt si ordinat ad finẽ q̃ sit mortale pctũ.P Scõo ad eos a q̃bus vult cognoscere puta a demoniõ vel aliqs a q̃bꝰ.ꝗhibet sub prece pro.xxvj.q.i.illud.P Tertio q̃rũ ad ea que volum̃ cognoscere q̃ sunt ꝗhibita.vt velle deliberate ⁊ a ꝓposito audire pctũ et q̃ cõnes ⁊ hmõi ꝗhibita:q̃ sit is culpa est discere ⁊ ma.l.nisi aliqs bonꝰ finis excuset:puta ad ita ipugnãdũ.Facit.c.nec mix.xxvj.qõ.vtall exerceri non põt:iz hoc non est vez nisi forte in his q̃ sũt mortalia de se puta i duel. lo:vñ tornamẽtũ q̃ cessante statuto ecclesie posset in casu fieri sine mortali nõ est mi hi mortale videre: quia hoc nec de se nec ab ecclesia ꝗhibetur est:⁊ hoc nisi placeret milij pctũ alterius puta q̃ volo illud fieri vt videã.secus si nolle illud fieri:tñ volo vi le videre duellũ nisi adsit aliqua cõplacentia de malo vel periculum.⁊ de hoc infra lucidus.P Quarto q̃rtum ad cognitiõ seu visuz cuius vitio est videntẽ ꝗhabiliter periculosa dere holes aut bestias cocũtes: aut genitalia mẽbra maxime feruo alterius.aut videre vel audire mulieres in loco periculoso si bi puta in ꝓstribulo:aut velle scire quõ fit aliqõ pctũ cuius cogitatio vehemẽter ⁊ periculose monet:aut holes ex aio pugnantes videre ẽt si ipsa pugna displicear:q̃ ide facilter sequitur cõplacẽtia de malo alterius: ⁊ gñalr idẽ dico in oibus quoꝝ noticia est volẽti noscere:periculosa de mortali.P Quinto q̃rtum ad ea q̃ ꝓpter curiositatẽ omittũtur puta q̃ necessario faciẽda incũbunt:vt si q̃s omittit scire necessaria ad suũ officiuz vt intendat poetis vel architecture.vt multi ꝗlati ignorantes facit.c.nonne.⁊.c. vnico.xxxvij.d.P Sexto q̃rtũ ad modũ puta q̃ ꝓpter cognitionẽ nãciscẽdũ exercet ꝗhibita:puta supstitiosa:aut ꝗhibita partlr pura tactus ipudicos.P Septimo q̃rtum ad scãdalum quod inde paratur.primo qui inducitur ad mortale:puta ad detrahendũ:aut aliquid tale.

¶ De custode:

Custos est triplex.q̃daz.f.acciplẽs mercedẽ ꝓ custodia spãlr:⁊ accipiẽs q̃dẽ iz nō spãlr ꝓ custodia:⁊ nullam omo accipiens mercedez. 1.q.

¶ Primo vero q̃rit ꝓ qua culpa custos teneatur:⁊ dico q̃ primꝰ tenet de dolo ⁊ lata ⁊ leui ⁊ leuissima culpa fm glo.in.l.q̃ mercedẽ.ff.loca.q̃ limita quo ad leuissimũ qñ primo tenebat de leui:puta q̃ mercedẽ acceptat iz non ꝓ custodia sed forte pro suo ope.vt infra locatio.ꝗ.vñ.secundus vero tenetur de dolo lata ⁊ leui culpa.vt in dcã glo.tertius vero tenetur solũ de dolo ⁊ lata culpa sicut dicet de depositario nõ accipiente mercedem q̃ ratio est vna.

¶ Scõo q̃ritur q̃ sit rõ ꝑdictoꝝ:⁊ dico q̃ qñ 2
sumus in contractu in quo q̃s tenetur solũ de dolo ⁊ lata culpa.vt in dispositio acceptio mercedis ꝓ custodia facit vt teneat de leui:⁊ sic intellige. c. bona fides . de deposit. ⁊.l.prima.ꝗ.si vestimenta.ff.deposit.si vero sumus in contractu in quo tenetur de leui culpa sicut in locato quando res non requirit diligentissimam curaz:sic acceptio mercedis pro custodia facit vt teneatur de leuissima:⁊ sic intellige.d.l.qui mercedem.⁊ l.dñs.ff.loca. Immo tenetur etiam de culpa eorum quoꝝ opera vtitur si ipse diligentiam non adhibuit.l.si merces.ꝗ.qui colũnam.ff.loca.⁊.l.item q̃rit. Si tamẽ locat quis operas suas in re q̃ curã diligẽtissimũ requirit.vt in gemma expollenda:aut veste ꝑciosissima incidenda:tenetur etiã de leuissima.d.ꝗ.q̃ colũnam.aks autẽ de leui tãtũ.

Universidad de Deusto Biblioteca

z sic vera est glo. in. d. §. sed de hoc vide infra locatio.

3 ¶ Tertio querit̃ si custos neget se dolo vel negligentia amisisse quis, pbabit: z dicit gl. in. d. l. cõmercedẽ. q̃ ipe custos: ar. ff. de edẽ. l. si q̃s. §. vltl. z hoc verꝰ est quo ad fop. z ten tiosiꝰ: sed quo ad pniale dic vt infra lex §. ix. Et idem dic de custode carceris. ff. de custo. z exhi. re. l. vltima. Et idez de deposito c. bona. de depo. cuz concor. in glo. In aliis autem casibus. regularter qui dolum allegat. debet probare. ff. de probatio. lege quotiens. §. qui dolum.

4 ¶ Quarto querit̃ an sit liberatꝰ a custodia custos carceris. si potestas dubitans mittat familiã suã ad custodiã: z dicit Bar. l. l. si vt vero. §. si de me. ff. cõmo. q̃ p appositionem custodie non videt̃ remissa custodia: vt in. l. si mei cã. ff. cõmo. Et hoc fm eũdem facit ad q̃nem de equo locato. cũ quo dñs famulum misit: qz cõductor, ppter hoc non minus tenet̃ custodire: fm glo. in. d. §. si de me. sed ipse dicit q̃ si pstat q̃ locauit equuz z famulum. negligẽtia famuli non excusat dolum pducto. d. §. si de me. qõ intellige anteqũ reddat equum famulo: qz si post redditionẽ perit non tenet̃. vt in. d. l. si mei cã: si vero constat. q̃ famulum misit pro custodia z hoc fecit ab initio: cõductor nõ tenet̃ de custodia: vt pz ex dictis: si aũt nihil apparet. sed vtraq̃ locauit simpliciter: tũc in dubio non videt̃ remissa custodia. vt. l. pecunia sua glo. ff. vsufru. quẽ.

5 ¶ Quinto querit̃ vtrũ custos castri teneat̃ de custodia. si in fine anni quo pmisserat custodire obtulit illud dño. qui illud nõ recepit. z deinde captum est ab hoste. z dicit Dynus q̃ nõ vt vltra se obligasse ad custodiã. p. l. si mota. ff. fo. ma. vñ nõ renebit̃ plus de culpa levissima sicut pdo ãno. imo dicit q̃ de ea non tenet̃ dato q̃ ex taciturnitate videat̃ se obligasse ad custodiã sequẽtis anni: qz talis culpa ex pacto expresso debita. nõ intelligit̃ repetita in tacita locatione operarũ. Bar. vero in. d. l. mota. tenet̃ indistincte. q̃ et si nõ fecit oblationez castri dño. nõ intelligit̃ tres se ad custodiam obligasse: z idem ibi tenet Imola.

¶ De damnato.

Damnatus a damno dicit̃ q̃ est punio z animaduerto: z dicitur dãnatus qui est sententiatus. ppte quidẽ ad mortẽ que est dãnũ principale: deinde ꝯo ad exilium: qõ ẽ morte clusillo: qui, ppte dr̃ bãnitus vel, pscriptus: vnde fm bar. in. l. supplicij. ff. de bo. dã. damnatus dicit̃ qui ad mortem sed, pscriptꝰ est cui seruat̃ ẽdem vsta. sed clusus vel libertas adimitur: qõ intellige propte.

¶ Prio ꝯo querit̃ an restitutio p principem dãnato vel bãnito. sila restitutio retrorahatur ad bona alienata in alium medio tẽpore. sic vt lite restituere teneat̃. z dicit Se. in. c. quis de rescrip. libro. vi. q̃ non. si restitutio facta preiudicat iuri quesito ipsi tertio: qz in tali casu integratio non fit. z iste est casus. d. c. quãquis. z in furibus allegatis in glo. ibidem: z faciunt no. per Bar. z Bald. in. l. gallus. §. z quid si tantũ. ff. de lib. z post hu. si autem restitutio nõ preiudicat nisi restituẽt. reintegratur ad oia amissa. z et omnia sunt restituenda: z sic pcedunt iura allegata in. d. glo. p opinione ꝯrraria: arg. c. cum dilecti de dona. Et hoc tenet Joan. de imo. z sequit̃ sum. ang. sine limitatione: sed Panor. in consilio. lxxxv. incipiẽte. vbi ebulis q̃ matris: dicit q̃ si interueniat vera integrum restitutio. vt qz princeps ex certa sciẽtia illum restituit. aut qz aliter constat de principis voluntate. q̃ actum retrorahi voluerit. cum alterius preiudicio: recuperabit oia etiam medio tẽpore alteri acquisita alias secus. z sic intelligit̃. d. c. quis. et. c. si pro te. de rescrip. lib. vi. et Semi. vbi. q̃ illa restitutio non trahit̃ retro cuz preiudicio tertij. Et addit Panor. q̃ dicta clausula ex certa scia. hz vim clausule. ex plenitudine potestatis: vt vult glo. nota. in. c. ad hec. de rescrip. Et hec nota: qz faciunt. p legitimato post mortẽ testatoris vt nõ preiudicet̃ ventibus ab intestato. et si nõ adierũt hereditatẽ: qz talis legitimatio est quedã restitutio natralis. l. si. C. de nota: secus aũt si ante mortem testatoris: qz preiudicat. cuz nullũ adhuc ius haberẽt. l. post emãcipationem. ff. de lib. le ga. vide etiã infra gratia. §. illũ.

¶ Secũdo queritur an damnatus ad mortem possit disponere de rebus suis. vide infra alienatio. §. xxviij.

¶ Tertio an damnatus ad mortem possit fugere de carcere vel quomodocunq̃. vide infra fugere. in prin.

Damnũ a diminutione rei dicitur a iactura differt. vt no. Jo. an. z Ja no. de ele. qz sepe lib. vi. Et dr̃ damnum quod fubito z nobis nescientibus fit: sed iactura z sciẽter et vltimo patimur propte: et dicit̃ a iactu vel iaciendo merces in mare: quis etiaz sumat̃ aliq̃ p omni damno ab extrinseco illato: et dicitur a iactu lapidis vel alterius offensui.

tt/ or an qui teneatur de damno dato de lem bl. lex Rma nlpa. in fo o consiste Vide. z dicing in. ff. §. ne zi. ff. de pbatis.

Quotuplex sit dãnũ pro quo tenetur ds restituere infra restitutio. secũdo p totum. vtrum damnificatus possit sibi satisfacere de bonis damnificantis infra depositũ §. z. z infra furtum. §. xiij.

¶ De debito coniugali.

Debitũ ꝯiugale dr̃ actus q̃ ex cõtracto ꝯiugio debet̃ ꝯparari. l. coitus: q̃ rõnem debiti cõ hz. qz sub pena peccati mortalis illiũ ꝯiuges inuicem reddere tenentur: fm docto. z apostolum. 1. cor. vij. nisi ex cuset causa rationabilis.

¶ Prio igit̃ qrit̃ q̃ sint cãe vel q̃ sint casus excusantes ꝯiugẽ ne reddere teneat̃: z dico fm pe. de pal. in. liij. di. xxxij. q̃ sunt q̃tuor cãe. P. Prima est ipotẽtia coeũdi: siue ppter nõ hz siue pp aliã cãm licitã vt fm. s. tho. tenuiũ moderarũ: q. impossibiliũ nulla est obligatio. ff. de reg. iur. l. impossibiliũ. nec tenet̃ hz archie. vir vel calidis vt sit potẽs sed sufficit vt se nõ reddat ipotẽtem: vnde peccat mortaliter fm ricar. qui mõ illicito fciẽter se reddit ipotẽtẽ nõ ãt mõ licito putando bona intẽtione: imo fm archie. reddẽdo se ipotẽtem hoc mõ indiscrete peccat. z vt credo mortaliter si aduertrest notabilis excessus: qz facit ꝯra iustitiam: z vtriq̃ iputat̃ si. ppter hoc alius incidit in dãnabile. corruptellã: imo fm archie. non est ꝯsulẽda vxori pnia. ppter quã reddatur deformis suo viro. aut pudicek̃ ꝯceptioni vel prolis. P. Secũda est qñ inde reddẽti periculum iminet in psona. s. mortis vel infirmitatis: ad quã cãm reducit̃ alia quã idẽ fm eũ reddere debitũ ꝯiugi leproso. si inde iminet periculũ mortis vel similis infectiõis loco eo casu nõ tenet̃ cohabitare. si ꝯo tale periculum nõ iminet et si inde generet̃ leprosus filius. reddere tenet̃: qz melius est ꝯsulere periculũ corruptele. In hac tñ re mediciis credẽdũest: q̃ dicunt q̃ magis iminet periculũ viro si mulier sit leprosa q̃ mulieri si vir: vñ cũ mulier est in vltima spẽ lepre q̃ hec ex illo: z pcor. archie. Et iuxta hoc intellig̃ q̃ reddere tenetur. hz non cohabitare in eadem domo sed propte: qz nõ ita est periculũ infectiõis in reddẽdo sicut in cohabitãdo: qõ verũ est periculũ nõ iminet prediciis. cũ. hñ sum. ange. male sentit q̃ teneat̃ in dãnabile distincte: quia nullus ad hoc tenet̃ nisi salua ꝯsistẽtia subiecti: sicut z natura prius retinet nutritiue z argumẽtatiue gratia subiecti: q̃ ministret ꝯsatiue gra speciei vt dicit per. de pal. Male etiam adducit ricar. ad illum sensum vt pz ex ratiõe ricar. gos tñ sentit q̃ ꝯiugi leproso manẽti separari z a leprosis alius ꝯiunx sana tenet̃ cohabitare: nõ autem si maneat cum leprosis: z prima opinio est probabilior. Facit. d. c. ij. Eadem aũt rõne necessario reddẽdũ est debitũ ꝯiugi fatuo vel furioso. s. fm ricar. quotiẽs reddi potest sine periculo propte psone. P. Tertia est fornicatio: quia fornicanti alius debitũ reddere nõ tenet̃: quia etiam pũt hac rõne vir vxorem dimittere. nisi in aliquibus casibus de q̃bus infra matrimonio. z. vij. Et si accusata vxor de adulterio pẽdeat lis fm ricar. si notorium est illã esse adulteraz. vir nec exigere nec reddere debet: alioqn mortaliter peccat: nisi forte abstinere ab adulterio velletz agere pniam: quo casu pũt eam recõciliare sibi. xxxij. q. j. c. j si aũt nõ est notoriũ. i. notũ sibi. hz reddere petenti: tñ q̃ciito sibi de vxoris fornicatiõe pstat. fm. s. tho. reddere nõ tenet̃. aliter nõ solum incurreret irregularitatez bigamie: sed et̃ generaret sibi pudiciũ accusandi: z si ecclesia precipiat ei redditionez. nõ tenet̃ reddere si infra dies paucos. pũt probare: ar. c. solet. de sen. ex. lib. vi. tenetur ꝯo si. pbare nõ pũt. ar. xi. q. iij. c. i. Et idem in casibus in quibus separi pũt matrimonium vt infra matrimoniuz. liij. P. Quarta cã potest addi religio quã. s. alter ꝯiugum vult intrare: quia reddere nõ tenet̃ statim hz hz sibi statuit̃ tps infra qõ ingredi teneat̃ de ꝯuer. ꝯiuga. ex publicovbi determinatur tps duoꝝ mẽsium: vbi dicit panormi post glo. illud tps iudicis arbitrio taxandũ fore. hz de facili ab illo termino nõ sit recedẽdum. Si autem religionem nõ vult intrare. adhuc nõ tenetur statim reddere ꝯracto matrimonio. sed tñ temporis cuilibet dãdũ est quãtũ sufficit ad obseruãdas debitas z honestas solẽnitates: vñ si benedictionem reddere nec tenet̃ nec pũt aliqñ. vt dicit̃. Et vult. s. tho. q̃ tps duorum mẽsium statuat̃ volẽti intrare religionem eintrare nolẽti: vt deliberet de religiõe vt pareat necessaria ad nuptias. z ne vilem maritus habeat datam. quã nõ suspirauit dilatam: z idem alber. P. Quinta cã addit̃ locus sacer. aut publicus. aut omnis in quo salua honestate reddi nõ potest. fm. s. tho. P. Sexta et causa addi potest ꝯsalle. s. peccatum interuenẽs: qz ꝯo q̃ reddẽdo pecca-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ret mortaliter aut ēt venialiter reddere nō
tenēt: nisi sit in sua ptāte facere q̄ illa red-
ditio nō sit peccatū: vt qñ reddit intētione
illicita quā mutare pōt. Est aūt peccatum
mortale redditio vel eius negatio in .ix. ca
sibus fm pe. de pal. de quibus habēt in .ix.
.H. sequētibus. primo. s. rōe intentiōis. secō
dō rōne loci. tertio rōne modi q̄ est ꝗ naturas
ḡrto ratione abortus. q̄nto rōne mēstruoꝝ
sexto rōne puocationis. septio rōne iniuste
negationis. octauo rōe ipedimēti vt vel af
finitatis. nono rōe adulterij aut erij ꝓparis.

2 ¶ Secō ergo vt sciat qñ circa hoc accidit
mortale: q̄rit vtr̄ actus ꝓlugalis sit aliqñ
mortale pctm̄ rōne intētiōis: ⁊ dicit pe. de
pal. q̄ sic: qñ intētio est mortalis: puta ex li
bidine cōtā q̄ intra limites mr̄imonij nō
stat. ꝗ idē faceret cū q̄cūq̄ ꝑsona occurrē
te inherēs voluptati vt fini vltimo: ⁊ in hoc
ꝓcor. s. tho. bona. ricar. ⁊ oēs: ꝗ fm eūdem
pet. in religiōe si actu cogitēt de tali inordi
natiōe intētionis: vñ q̄tūcūq̄ intendatur
voluptatis appetitus. si de alia ꝑsona non
cogitēt non est mortale. etiā si q̄s ita esset
dispositus q̄ deliberaret de alia si occurre
ret mēti: qt habitibus nō meremur aut de
meremur sed actibus. Et idem vt fm ar-
chie. qñ vir in coitu ad aliam dilectam car
naliter intendit: aut vxor ad alium.

3 ¶ Tertio q̄rit vtr̄ sit mortale qñ locus est
sacer: ⁊ circa hoc distinguit Ricard. qr nec
reddere nec exigere ꝗ si ibi sint ꝓuges bre
ui tpe: si tñ longo tpe ibi sint violenter. licē
tū est reddere ⁊ exigere. s. tho. āt ⁊ pe. l. iiij.
dicūt simpl̄r q̄ in loco sacro ꝓium debitū
reddere non tenēt: qr non ita tenetur in oi
loco sicut in oi tpe: cū tpūs non possit p hoc
violari sicut locus. Sed nec in oi alio loco
nisi honestate seruata: quia nō in publico.
Verum āt hoc sit mortale aut veniale hoc
nō dicūt. ꝗ pet. de pal. simpl̄r dicit hoc esse
mortale ēt si alius locus hñ non possit: qr
non ꝗ pp hoc sacrū locū violare. cū hoc nō
sit necessitatis sicut vrinā effundere: vnde
certū est q̄ petere nō ꝗ inquit. ꝗ nec alter
reddere tenēt: cū hoc fieri nō possit sine ir-
reuerētia sacri loci. q̄ indiget inde reconci
liatiōe ex natura facti ꝗ Io. an ꝗ p accñs
sit occultū. hec ex illo. Ea ꝗ o dilinguo: et
dico hoc ēt mortale fiat ex libidine etiam
alias intētiōe venialī. vel cā sanitatis. aut
plis. aut alia cā tpali: q̄ violat locus sacer
sine necessitate ⁊ pñr cū irreuerētia. nō aūt
si fiat. ꝓpter bonū aie ad euitādā illicitaꝝ
corruptelā in se vel socio. ēt si in ipso exerci
tio act interueniat voluptas venialis. que
prius in intentione non fuerat ex qua inte
tione principaliter actus est pensandus.
Quo casu ēt reconciliatiōe non indiget: qr
cessat irreuerētia. vt ꝗ. ꝓsecratio. q. ꝗ. v. ca
su. iij. Et ista est mēs ricardi: sub iūgētis. q̄
in tali casu nō vr debere intelligi illa phi
bitio. quia non est ponēdus laqueus imi
mabus ꝓpter mūditiam loci: ēt quo pa
tet q̄ loquit qñ imminet pericula aie solū
vñ male rosel. hoc ꝗ indifferenter.

¶ Quarto an sit mortale ratione modi con
tra naturā: rdico q̄ modus naturalis ḡrā
ad sitū fm omnes est vt mulier iaceat in
dorso ⁊ vir super ventrem eius incumbat.
obseruās ad seminādum vas debitū: vñ
fm. s. tho. in. iiij. dist. xxxj. in lit. duplex est
modus coeūdi ꝓtra naturam. Primus q̄
nas debitum non seruatur in seminādo: ⁊
hoc fm oēs est mortale. nō solū in viro id
ēntentāte. sed etiam in femina si huius sit
cā: immo si hoc patiat. nec excusat cā ani
mi displicētia. aut timor odij. aut ꝓbrij.
aut incontinentie mariti vel hmōi: sed solā
violētia absoluta. Secundus est cū seruat
debitū vas ꝗ non debitus situs a quo de
uiat parum. lateraliter coeūdo: magis so
dēdo: magis stando vel mulieres super
grediendo. maxime bestialiter. l. rerro ac
cedēdo: circa que sunt opiniones. Quāum
est ad supergressionem mulieris. pe. ē pa.
dicit ēē mortale. intelligē si in tali situ aliq̄
matur actus. ⁊ idem henri. boloch. in. c. in
quisitioni de sen. ex com. cuius rationē alia
gnāt: quia ille modus non ꝓuenit intuitioni
⁊ receptioni seminis: vñ videt ipedire gene
ratio. plis: ꝗ hoc dico falsum. qr mariti tra
hit semē ad se etiam si membrum virile nō
intrat claustra pudoris. sicut ꝓcipit mu
lieres in balneis vbi viri spermatizant. et
o. tho. narrat in quol. q̄ filia virgo in sinu
ꝑtis in somno polluit ꝓcepit saluo pudore
virgineo. Quantum vero ad reliquos mo
dos dicit idem pet. ⁊ idem henri. simpliciē
ter. p. est mortale si fiat precise causa volup
tatis sine causa rationabili: quia ēt abu
ti sacramēto ꝓnūq̄: sicut esset mortale per
uertere scienter ritum ⁊ vsum alterius sa
cramēti. non solum in cēnialibus. sed etiā
in accidētalibus. non autem si hoc fiat ex
causa rōnabili. Sī dico q̄ voluptas illīcita
intra limites matrimonij. non peruertit
vsum huius sacramenti. quod. s. est etiam
in remedium: alioquin accedens modo na
turali ad suam causa voluptas peccaret
mortaliter. Et idem sentit cuz pet. gl. xxv.
excepto q̄ nō videt distinguere super gres

sionem a reliquis modis: sed in oib⁹ hmōi
dicit esse mortale si fiant cā voluptatis: sed
ans. ⁊ rosel. tenent ista non esse mortalia etiā
supgressionem: nō possit mulier retinere se
men aliter est mortale: sed rō non cōcludit:
ex natura vel matrix de semine aliqñ parū
retinet abiecto reliquo ⁊ sequitur ꝓceptio:
qñ si trahit semen vltans multomagis reti
net sibi ꝓtinuum. ¶ Et ideo dico tria. ¶ Pri
mum q̄ in oibus hmōi sunt coniuges acri
ter increpandi qñ ex voluptate hoc faciunt
nant. ¶ Secōm q̄ copatiendū est exñtib⁹ in
aut nihil hñt rōnis. ¶ Tertiū q̄ seruato va
se nihil talium auderē dicere esse de se mor
tale et sup gressionem vel retroaccessionem
sed solum ex intentione: vel intētione volu
ptatis non listentis intra matrimonū vel
aliquo hmōi: vnde si subest rōnabilis cau
sa oēs illi modi licent qd. p hari pōt ratiōe
sic. Nullus ēim coitus matrimonialis ex q̄
ꝗ huius possibiliter est de se mortalis: qr q̄
cium ꝓpter aliquā iliaꝝ rōnum Sed omā
bus talibus sed pōt ḡhatio vt ēt ptz ex di
ctis ⁊ seruari pōt finis sacramenti. vt. s. in
tendatur aut ples aut remedium coruptele
obseruant ex rōnabili cā pura infirmitatis
vel pericli abortus aut naturalis dispositio
nis vel hmōi. Probatur etiam auctoritate
Nam dicit. s. tho. in. iiij. di. xxxi. in lit. Quā
do vas debitū ꝑtermittitur semp est mor
tale: qr ipedit ḡhatio. ⁊ totaliter intētio na
ture frustratur: qñ aūt ꝑtermittitur debit⁹
modus fm situ. non est semp mortale vt q̄
dam dicunt: sed pōt esse signū mortalis cō
cupiscentie: qñq̄ ēt sine pctō esse pōt qñ dis
positio corporis alius modū non patitur: in
quo ꝓtomagis a naturali dispositione re
ditur tanto est gratius. hec ille quivt ꝗ
dicit. Et qd dicit de dispositione corporis in
telligē de quaēcūq̄ egritudine vel periculo
sio fm. ꝗ. Alber. etiam magnus a qno. s.
tho. ista sorte auduit dicit in. iiij. q̄ nihil ho
rum quē facit maritus cuz vxore seruato va
se debito est de se mortale: sed pōt esse signū
mortalis concupiscentie: cum non subest in
ermitas vel alia rationabilis causa. arch.
etiam qui fuit sacris rimoratus in decīden-
do dicit q̄ de mortali argui nō possunt vr
res si tri more verborum aut incontinentie vi
rorum eis assentiant in huiusmodi: ex quo
de se fm alber. non sunt mortalia: qr de in
tentione exigentium non habent iudicare.
vt p hoc possint debitum negare nec de fa
cili est ꝓcipitanda sula q̄ talis modus sit
de se mortalis. hec ille.

5 ¶ Quinto q̄ritur vtrū actus matrimonia-
lis sit mortale pctm̄ rōne periculi abortus ꝓ
ceptus aut partus: ⁊ dicit pe. de pal. ⁊ ric.
q̄ sic si ꝓbabiliter timet: qr est ꝓtra cha
ritatē exigēdo ⁊ reddēdo: si vo tpe ꝓcept⁹ vel
impgnationis nō est pericū reddere debitū
iz: ⁊ pōt ēt exigi sine mortali cū matrimoniū
sit non solū in offm̄ sed ēt in remedium. Ma
gis aūt imminet pericū tale circa principium
ꝓceptionis: qr ꝗ fm aliqē. matrix post cōce
ptionē claudat ex delectatione tñ aliqñ apl̄
⁊ ꝓpter materia nondū coagulata dispgit et
effundit: non tñ erit mortale ex quo nōdum
erat formata materia si hoc nō intēdatur.
Post partū aūt immediate dū mulier est in
puerpio iz deceat ꝓtinētia donec mulier sit
purgata non est mortale reddere vel exige
re fm pe. de pa. nisi mulieri inde esset pericu
lum mortis vel aggrauatiōis. Et. c. ad el⁹
di. v. ⁊. c. si cā. xxxij. q. iiij. ⁊. c. non solum. q.
vij. loquuntur de honestate. ⁊ con. ricar. Im
mo ex actus reddere tenetur fm opinionem
communem docto.

6 ¶ Sexto q̄ritur vtrum sit mortale tpe men
struoꝝ: ⁊ dico q̄ leui. xxix. infligit pena mor
tis viro reuelanti turpitudinē mēstruate: ⁊
mulieri apienti fontem sanguinis suiquod
fm. s. tho. in. iiij. di. xxxij. cum phibitū fue
rit duplici ratione. s. ꝓpter immundiciaz et
nocumentū inde ꝓli seqns frequēter qtū ad
primā fuit ꝓceptū cerimoniale ⁊ mortale q̄
tum ad secōm: qr omnis vsus matrimonij q̄
impeditur bonū ꝓlis: ad qd principaliter
ordinatur inordinatus est: vñ ꝓpter secōam
rōnem hoc ꝓceptū obligat ēt in noua lege
iz non ꝓpter primā. hec ille. Quib⁹ stātib⁹
distinguit: qr si fluxus mēstruoꝝ sit innatu
ralis mulieri. s. inordinate ⁊ quasi ꝓtinue ex
aliqua infirmitate. pueniens: nō ꝓhibetur
accessus ad illā in lege nona: qr mulier sta
li statu concipere non potest: ⁊ oportet eā vi
perpetuo abstinere. hec ille. cui omā in hoc
concordant. Et adde fm mentem el⁹ quod
ēt iam tali mulieri non est illicitū exigere q̄
etiam archie. tenet ⁊ cōis schola. Si vo sit
naturalis quem. s. mulieres fere determi
natis temporibus patiunt sunt opiniones
ꝓtrarie: quaꝝ ꝓtrarietas facit fm ꝗ. vt cō

Universidad de Deusto
Biblioteca

fessor reprehendere ꝛ ꝓtum pōt ꝓhibere debeat: non tñ absolutionē negare nolēti abstinere a redditione vel ēt exactione. Et q̄dem pe. de pal. tenet vnum extremū. s. q̄ nō sit mortale nec reddere nec exigere scienter etiam si credatur inde monstrū ḡnari: qz inquit non est hic maior timor de infectiōe, p̄lis ꝗ in lepra: q̄ exactionē nō ꝓhibet. Sed hoc est ꝑtra dictū preceptū dñi exp̄sse: motuum aūt suū nullū est: qz non est eadē rō: qz si leprosus non coiret durante lepra nunq̄ coiret cū sit ꝑpetua: ꝛ sic nūq̄ nasceret, pleq̄ ōs est et pelus q̄ nasci cū monstruositate vel infectione: secus aūt hic qz mēstruū pax durat. eoq̄ cessante seq̄ pōt ꝓceptio mūda: vñ dñs ꝓhibuit hoc ꝛ non illud. Et hec ꝓsisto est de mente. s. th. vbi. §. Aliq̄ aūt tenuerūt aliud extremū dicētes illicitā eē tā redditionem in muliere q̄ exactionē: sed vt dicit s. tho. hec opinio videt derogare matrimonio p qd dat viro oimoda ptās in corp̄ muliēris ꝗtū ad coitū: ꝛ adde tu hoc maxime vez in casu in quo loquit. s. tho. s. vbi maxime periculū imminēret. s. spūalis infectionis p dānatas corruptelas: q̄ peius est q̄ plem infici. Ideo est opinio. s. th. media q̄ ad mulierē mēstruatā non tēnetur accedere nec ēt a tali muliere tēnetur exigere debitū ēt si sit sterilis: qz q̄diu patitur menstrua certum esse non pōt q̄ sit sterilis: qz q̄dam steriles inuentute ꝓcessu temporis fecūdantur ꝛ ecōuerso. vt dr in. 7. de animalibus. Si autem vir debitum petat scienter dz eū ꝓhibuis ꝛ monitis auertere: non tñ ita efficaciter vt possit et occasio esse incidendi in alios damnabiles corruptelas si ad id promis credatur: si vero ignoranter: tunc pōt mulier aliquam occasionem prendere: vel infirmitatez allegare ne debitū reddat nisi periculum viro timeatur: tñ finaliter si vir a petitione non desistat dz debitū reddere poscēti passionē vero suā non est tutū indicare ne vir inde abhominatione ad illā ꝓcipiat nisi de viri prudētia ꝓsumatur. Preceptū aūt dñi intelligendum est q̄ vtq̄ volūtarie ꝓsentit: non aūt si mulier inuolūtaria ꝛ quasi coacta debitū reddat. hec sile. Et hoc innuit dñs dicens: aperuit fontē ꝛc. s. si ipsa sponte reddit. Puto tñ esse mentē. s. tho. q̄ non sit mortale in viro exigere q̄ sibi timet de corruptela illicita nec facile pōt aliter ꝓuidere: qz magis anime sue q̄ corpori generande prolis tenetur consulere: in muliere tñ exactio semper est peccatum mortale: qz tempore mēstruorum non ita monetur vt de facili sit in periculo corruptionis.

1. opi.

2. opi.

3. opi.

¶ Septimo q̄ritur vtrū sit mortale q̄ ꝓlis illū ꝓuenit, ꝓuocādo cogitationibus tactibus cibis ꝛ hmōi. ꝛ dicit pe. de pal. q̄ sic nō simpliciter: sed q̄ in talibus ꝓparatorib̄ ꝓprie pter se delectatur sicut si ex tactu polluatur extra vas debitū aut si diu his insistat finaliter. s. nō intēdēs venire ad actū ꝓsugalē. Sitā hec fiant cā vitande fornicationis in se vel alio: aut cā reddēdi debitū sicut obi vsiez se, ꝓuocāt non sistēdo in hoc voluptatione sed solum q̄rendo ad actum illum parari non videt peccā: qz ꝛ ꝓmare corpus ad obediendū recte rōni: erit aūt venialē si hec ordinet ad voluptatē coitus intra limites matrimonij: qz videt idē de his q̄ de ꝓtes matrimonij: qz videt idē de his q̄ de ꝓtine hec pe. q̄ deinde dicit vnum repugnans ꝓdictis. s. q̄ ꝛ sit mortale fundere semen extra vas ne sequat. ples: tñ non est mortale eadē intēctione se retrahere ante cōplementum actus ne seminet nisi forte mulier ꝓnocet ad seminandū: qz non tenet actū inchoatū resumere nisi vrore petente. ꝛ idē dicit videt possedici de muliere q̄ stati post coitū mingit vel se erigit vt semen emittat. Sed illa opinio ꝓtum ad sēm est cōtra. s. aliq̄. xxxij. q. ij. vbi dr meretrix ea q̄ plem suam interlinit antē q̄ vtatur. s. antē q̄ sit vt dicit glos. ꝛ eadem rō est hic ꝛ in ꝓcurante venena sterilitatis de quo ibi. Primū etiam q̄ sequitur sum. ros. contra aug. et vult deirrationabile: qz si est mortale tangere impudice manibus cum intentione non cōsumandi quō non erit mortale cum hac intentione tangere membra genitalia ꝛ ingredi claustra pudoris: non esset cā mortale si talia agens cum intentione consumandi ante finem vrinez ex aliqua cā se retraheret de ꝓsenti vrinez. Dicit aūt summa angē. ꝛ ros. q̄ in tactibus delectari non ad cognoscēdū seu cognoscendum non est mortale nisi ventatur ad pollutionem quod vez est dupliciter. primo quando tactus non sunt impudici ꝓcedentes ex venere sed ex amore vt osculā ꝛ complexus honesti. secundo q̄ ꝓcedunt quidē ex venere: sed de coitu non cogitatur ita q̄ nec includitur nec excluditur: ꝛ le cus est apt̄ ad coitum si succederet eius voluntas: aliq̄ autem sunt mortalia: quia omnis actus venereus qui non est coitus coniugalis vel ad illum ordinatus actu vel habitu est illicit̄.

¶ Octauo queritur vtrum sit mortale ꝓmere debitum petenti omnino vel excusatur aliqua ratione: ꝛ dico quod est mortale secundum omnes nisi subsit rationabilis causa vel nisi precibus aut frustationibus cum aliqua tat: quod tamen cum multa instantia fieri non debet

non dr. ꝓpter multa pericula: qz est contra iusticiā ꝓprium petenti nō reddere: peterre tamē non tenet fm Ricar. qz nullus tenetur vel iure suo: q̄ intelligo nisi ad vitādā fornicationē l socio. Nec excusat nolle multiplicare in prole: nec a fortiori ira vel odiū nec tēpus sacrum: puta quadragesima aut aliud ieiunium vel solēnitas: sed tenet reddere petenti. etiā interpretatiue solum. puta p iuratus: qz nō refert vez verbis aut signis q̄ suam exprimat volūtatē. ff. de lega. l. de cūbus: q̄ maxime vez est in femina: qz vt dicit. s. Tho. solet esse in hoc verecundior masculo. Quē fm augu. de ancho. sup epistolis pauli. tripliciter hoc petit. primo verbo. secō signo. tertio cōditione: qñ. s. vir scit eā debere petere ꝛ ex verecūdia dissimulare. Et in pdictis ꝓcordāt oēs doctores: quā solēnitatibus est mortale cognoscere eā vo liuptatis: ꝛ idem tenēt aliqui glo. q̄ verus est potest rōne ꝓemptus sacre dlei. nō alter: qz capimur hoc dicētia ꝓsulūt ꝛ hortantur. non aūt ꝓcipiunt fm Ricar.

¶ Nono queritur vtr̄ sit mortale aū benedictionē. vel habēti impedimētum voti vel affinitatis exigere: ꝛ dico q̄ sic. Nā gull. ꝛ rodicione absq̄ dispēsatione. vbi consuevit ꝓhiberi benedictio nuptialis: q̄ Ricar. limitat quātum ad exigentē. ꝛ archie. quātū ad ꝓtinam exactionē tñ: non aūt quātum ad reddentem: vñ dicit. s. Tho. in. liij. q̄ si sponsa admittit ꝓsum ad actum ꝓsugalē ante benedictionē. credens eum velle cōsumare matrimoniū. nō peccat: nisi signa apparant fraudis expressa: vt si sit conditio minium distans ꝓpter nobilitatem aut dignitas tñ reddere non tenetur. Immo videtur q̄ non sit mortale in exigente ꝓpter eui tandam fornicationem q̄ benedictio citoberi non pōt. ꝓpter aliquam cām puta do q̄ dicūtur infra in obedientia in principio. Unde dicit alber. q̄ dictum rodo. est nimis bur. ꝛ idem videtur sentire Inno. ꝛ dñs antō. in. c. i. de spon. qz ꝓsuetudo habeat vim legis: tñ lex non semper obligat ad mortale nisi in ꝓceptis. de elec. ꝓhibit. li. vi. Et q̄ quibus videtur q̄ non sit mortale simpl̄r consumare ante benedictionē: vt etiā innuit s. tho. nisi esset scandalum. Unde etiaz dir. lib. i dicit q̄ non est mortale cognoscere vxorem post verba de ꝓsenti aū q̄ in facie ecclesie dispensetur quando quis ex iusta causa nō ducit eā solēniter puta qz terra est interdicta. vel est senex ꝛ erubescit: vel est nobilis ꝛ accepit ignobilem ꝛ huiusmodi. Unde sponsis consulendum esset ad euitandus multas pollutiones ꝛ peccata: quod si publicato matrimonio sponsa ducit vel benedici non potest: consumetur. Habens autem votum simplex ꝗtus si cōtrahat teneat matrimonium: ꝛ eo consumato reddere debitū teneatur exactus: tamē exigere non potest etiam fm Io. an. licet videatur tenere contrarium: ꝛ exigendo fm. s. tho. peccat mortaliter quasi faciens contra votum q̄ quātum est ex parte sui adhuc potest implere. s. non exigendo. Et quia in voto continentie solus papa dispensat: ideo ab eo petēda est licentia vel dispensatio exigendi ꝗtus aliqui vt gull. dicant ēpm in hoc posse dispensare quod verum putarem qñ talis nec adire nec mittere posset romam. Et idē dicūt canonisti de eo q̄ religiōem approbatam ingreditur intentione perseuerandi: qz talis ingressus habet vim voti simplicis et fm aliquos solennis: sed vt diffuse deduxi in aurea. ro. casu. xxiij. ꝓsi rextum canonis non intelligunt: q̄ per intentionem perseuerandi seu vitam mutandi. intelligit intentionem profitendi in ipso ingressu: q̄ olim licuit etiam in mendicantibus. Similiter q̄ post matrimonium contractum per verba de ꝓsenti. cognouit consanguineā vxoris. exigere non potest sine mortali: ꝛ tenetur matrimonium et reddere teneatur: ꝛ in hoc dispensare potest papa sine dubio: ꝛ fm pet. de pal. etiam episcopus: quod archie. dubitat. ego vero credo verum vt in casu ꝓsoi quando. s. nō adest possibilitas adeundi romam: quia non debent anime remanere in laqueis ita facilitēr nec hoc intendit ecclesia.

10

¶ Decimo queritur vtrum sit mortale reddere vel exigere debitum a coniuge manēre in adulterio: et dicit Ricar. q̄ non si est correctus vel corrigi paratus: secus si est incorrigibilis idest nō paratus corrigi: q̄ fm eum ꝓsumitur quando pertinaci aliquis renuit corrigi: aut correctionē spondēs. ex consuetudine relabitur: et sic peccat mortaliter cognoscendo faciens contra constitutionem ecclesie: etiam si sit occultum fm aliquos: et rex. est in. c. si vir. ō adul. ꝛ in. c. si q̄s vxorem. xxxi. q. ij. imo non ꝛ eo casu viro ministrare vxori necessaria si ea negādo emendaretur: qz tenetur eam o. modo quo potest emendare. Quod tamen fallit primo fm arch. in rosa. et. s. tho. ac ricar. in quarto. q̄ innocēs exigit timore sue incō-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tinetie: ꝛ rō esse potest: qꝛ non tenet suo periculo corrigere socū. Scō fm hugo. de ca. no. in. iiij. qñ cessatio exactionis ꝛ redditionis. nō corrigeret sed pheceret in peius: vel iniuliter scādala suscitaret: qꝛ ordinatio ecclesie non est facta vt fiāt scādala. vel iustiliter homo sui iuris verrimetuz patiat. Tertio fm Pe. de pal. quādo est occultū: qꝛ cessat rō scandali: quod verū est. solum quando ꝓtinētia nō proficit ad correctionez que etiam fuit in eō huius ꝓhibitionis. Quarto fm eum: quādo est ipes de correctione: sez statim fienda: qꝛ si nō esset statim sz post alia scelera teneret abstinere ad corrigendum. Quinto fm eūdem. quādo incorrigibilem animo compescere pōt includendo: ꝛ sic phibēdo ne exeat vel alius intret ad illū: qō solum in vꝛore locū habet: cuius nō est maritū includere. Sexto quādo plus cohibetur saltem ꝓpter hoc q detinet ꝗ exposita que eoipso se ꝓhibituere: primo tamen vt idem dicit debet exponere his qui scīūt eaz fornicariā negociū: ꝛ si ide scādalizant est scādalum pharisеoꝝ nō pusillorꝝ. De muliere agit dicit idē q non sic tenet dimittere virū: qꝛ non habet ius sic de facto sed verbo corrigere: ꝛ est verissima q quanto magis ad eam tāto minus ad fornicaria accedet: vnde virum dimittere nō tenet. nisi qñ vellet eam cognoscere innaturaliter. i. extra vas: aut quādo timet ne puertat eā ex cohabitatione: qꝛ tunc tenet eum et quantum ad domum dimittere. Adulterās aūt iez peccando in legē matrimonij actu ꝓiugali indignuz fereddat: nec debeat exigēre nisi purgata culpa fm Ray. saltē quo ad torum anime: tamē fm docto. ex actus reddere tenetur. et secundum supplementum si ipsa exigat licet iniuste alter. i. innocēs reddere tenetur: sed hec est contra communez doctrinam.

11 ¶ Undecimo queritur in quibus casib⁹ actꝰ coniugalis sit peccatum veniale: ꝛ dico qō in ser secundum petr. de pal. in. iiij. distinc. xxxj. P Primo quando precedit aliqua rationis deordinatio: sed non tanta vt sit mortalis sicut in predictis casibus: puta si petatur tempore sacro cessante contemptu sacri temporis ꝛ ecclesiastice exhortationis secūdum glo. ray. ꝛ. s. tho. quem tamen contemptum supplementum male accipit pro non curare. de quo vide supra contempt⁹. P Secundo si petatur ex voluptate infra tamen limites matrimonij sistendo: etiam si se ꝓnocent. ꝛ hoc expresse dicit augu. j. cor. vij. in principio. ꝛ tenet communis scholā licet

Quādo venialē.

supplemētum conetur hoc astruere est mortale. P Tertio si fiat causa vitande infirmitatis. ꝛ idez. s. tho. P Quarto quando quis exigere vel reddere incipit bona intentione: sed deinde mutatus iam hoc vult causa delectationis: ꝛ hoc extra horaz decissionis seminis: quia tunc non habetur vsus rationis. P Quinto quando cunqꝫ aliud intendit ꝗ finem coniugij idest prolem vel debitum. P Sexto quando hoc agit causa vitande fornicationis: in quotamen ꝛ idez dicit sunt opiniones due: vna q semper sit peccatum simpl'r non sit peccatum quaz prima dicit vez qñ aliter posset facilter vitare puta abstinendo sed eligit iitam viam voluptuosam qꝛ voluptatem absolutam: ꝛ tenet rationem prefert et quod eam cōseruat: secundo vero qñ quis aliter melius vitare non potest: vt habet loqui secrete cum muliere de qua timet.

¶ Duodecimo ꝗrit quibus casibus actus coniugalis exercetur sine peccato vel cū merito: ꝛ idē in quarto. di. xxxij. dicit q meritorius est in ꝗtuor casib⁹. P Primo qñ dō suppositā gratia reddit debitū qꝛ est actus iustitie. P Secūdo qñ debite petit cā prō generāde ꝛ educāde deo: qꝛ est act. latrie. qō vez credo ēt si de seruitio dei nihil cogitet sz solum de successore: quia ex quo est in gratia ꝛ facit rē ex gne suo bonam bando esse. ꝛ nullo malo fine hoc virtualiter ordinat in deum. P Tertio quando hoc facit ad conseruandum comparem sua fornicatione: quia est actus charitatis. P Quarto quando facit ad eandē vitandam in ter tuor modis est indifferēs: quia non est meritorius propter carētiam culpe: nā obstāte q inde homo erubescat: qꝛ de tribus erubescimus. s. primo de culpa: ꝛ secundo de habēte spēm culpe. vt ihe actus qui est inter defectibus. vt est egestio ꝛ hmōi.

¶ Decimo tertio ꝗritur quid agendum sit cum qō primo ꝓtrahit cum vna cādelisa ꝛ deinde cū alia publice: an. s. teneat reddere debitum prime: ꝛ dico q si hoc sine scandalo facere non pōt vt quia ecclesia eus ex communicat vel huiusmodi. non tenetur reddere. sed tenetur non reddere: quia ab omni spē mali abstinēdum est. i. thesal. vlto: ꝛ similiter non tenetur fm ꝗ. ij. ti

in loco vbi consuetū est q ante carnales copulam ad hibeatur benedictio nuptialis: ꝛ sibi imputet que clandestine cōtraxit ingerens se periculo: cessante ꝛ si scandalo. vt si cum prima sine scādalo migret ad alias regionem. ꝛ cessante dicta consuetudine licere cohabitabit prime: sed tñ si a scēa recedere non pōt sine scandalo non tenet sre cum ꝓpia: aliaꝝ tenetur. Et ꝓpria auctoritate. ij. ti. q. xxxvi. nec est ꝓtra inquit qō solet dici vez non debere discedere ab vꝛore sine iudicio ecclesie: hoc enī intelligēdū est quādo iter eos est impedimētum aliud ꝗ liga tio matrimonij ꝓcedētis. vt voti solēnis vel de ꝓl. Secunde agit nullo modo reddet qꝛ nō est vꝛor: sed cohabitabit ad ꝓceptuz ecclesie ꝛ necessaria ministrabit. mō hoc sine periculo adulterij fieri possit: aliqñ nō cohabitabit etiā inde excōicetur. sed separatus ministrabit necessaria.

¶ De votis ꝓiugum infra vorū. y.

D Et canno est idem q archidiaconus. vide supra de eius offō in ti tu. archidiaconus.

¶ De decimis primitijs ꝛ oblatiōibus.

Decima iuridice. fm hosti. in sum. de decī. ¶. j. est oium bonoꝝ mobilium licite questioꝝ. pars decima deo data: diuina cōstitutione debita: vt colligit de decī. c. j. ꝛ. c. parrochia. ꝛ. c. nimis. Et itellige deo. i. dei ministris. Et dicitur: etiā plu: aliter decime: qꝛ fm eūdem est eoꝝ que pueniūt ex pdūs: vt sunt vinū. decime fructus arboꝝ. ꝛ hmōi. ꝗ personalis est eoꝝ que pueniūt ex ope personali: vt ex mercatoe. artificio. licita militia venatoe. ꝗ mixta est inter ꝗ. i. eoꝝ que partim ex pdūs. partim ex ope personali pueniūt: vt sunt alalia que pascunt ex pdūs ꝛ humano ope nutriūtur. ꝛ terus ac fructus eorū. P Primitia aūt ꝛ fm Ray. ꝛ aliqꝝ est prima ꝓs frugū siue fructū dno offerēda: ꝛ itellige prima. i. delibatio. seu ꝓpua: ꝛ dno. i. diuino cultui: qꝛ ꝓ ꝗ solitare offerebātur ꝓ modū oblatōis. xxij. q. xxxvi. Hic autem dicuntur pluraliter: primitie: scōm fructuum varietatem.

P Oblatio aūt in hoc differt a decima fm eum ibi ꝛ. q. viij. in hoc q oblatio offert deo immediate. i. ad cultum dei. ꝛ dicit sacrificiū inde fiat aliqd sacrum consumēdum: decima ꝓ non offert immediate deo sed ministris eius. s. substentandis. aut dispensandis. Oblatio autē cum tripliciter dicat. s. donatio inter viuos facta deo. vel ecclesie ꝛ donatio cā mortis. ꝓ anima que dr etiā mortuarium: et oblatio quotidiana ꝛ vsualis. quaz faciūt fideles quotidie ad missaz vel hmōi: isto mō vt esse omne deo oblatuz imediate. sz ꝓsequenter cedat in vsum ministroꝝ: vt candele. panes oblati in altari pecunie. ornamēta ꝛ hmōi: ꝛ a ꝓmitiua differt sicut genus a specie: qꝛ oīs primitia est oblatio non econtra. cum oblatio sit etiā de non fructibus. Et hec vt sit oblatio tria requirit fm Panor. in. c. de ꝓbo. signi. ꝓlo vt offerēs sit christian⁹: qꝛ ab ifidelibus oblationem ecclesia non recipit: sz est in rationez oblationis ꝓ interesse. de vsu. quāro. scōo vt is cui offert sit ecclesia. quia qō fit ꝓiuate ꝓsone non est oblatio sz donatio. adde ēt si illa ꝓsona sit ecclesiastica. vt ex diffinitione patet. tertio vt res data sit licite acquisita. alia ꝗo ꝓ oblatione nō accipiuntur: de vsu: qꝛ in oibus. de decī. ex trāsmissa: ꝛ gl. sum. xiij. q. v. Et itellige licite acquiri aliquid dupliciter. scilicet vel contra iusticiam vt in furto. vel mediante peccato vt in meretricio.

¶ Primo ꝗo queritur quid iura velint de primitijs: ꝛ dicit. s. Tho. xxij. q. lxxxvj. q olim erāt de ꝓcepto cerimonali quo ad veterminationē: puta q talibus ꝓsonis exhiberentur. aut de primis fructibus. vel huiusmodi. in communi ꝗo de iure naturali: nunc autem sunt de ꝓcepto ecclesie fm cōsuetudinem patrie: ꝛ eaz quantitas olim nō fuit determinata in lege: quia erant ꝓ modum oblationis. de cuius ratione est volūtarius: ꝛ fm hiero. ex magꝝorum arbitrio. qui plurimum dabant fructuum ꝓtem quadragesimam. aliqui minimum sexagesimam: inter que duo licebat quodcūqꝫ voluissent offerre: sed nunc inquit stat consuetudini. et concor. Juno. dicens q ex quo eaz quantitas non inuenit expressa iure canonico. in optione dantis est dare quantum vult. nisi ꝓsuetudo regionis aliud inducat. Adde sz Alexā. q non solum sunt in ꝓcepto quando est consuetudo: sz etiā qñ indigent et petūt ecclesie ministri: ecclesie. s. eius cui debētur que fm hosti. est parrochialis: ar. c. doctos. ꝛ. c. moderamine. xvj. o. j. qō sum. ang. sectur fm Gof. vero diuidēdē sunt sicut decie. de quo infra. ¶. viij. sed melius dicit sum. pisa dandas his quibus dari cōsueuerunt et magis indigēt: qꝛ tota eaz determiatio in lege noua est ꝓ consuetudinem. Dicit autē ꝗ. q vbi ꝓsuetudo est q non soluūtur. debēta sine contradictione a tempore: de quo

1. q. i. p minie

Universidad de Deusto
Biblioteca

non est memoria: non solutes excusantur:
imo dico q̃ hmōi ꝓsuetudines non ligāt vel
absoluūt nisi eo modo quo ꝛ ꝓsuetudo decimarꝝ. de qua. ſ. §. iiij.
¶ Sēdo querit quid iura velint de oblatio
1.dic. nibus: ꝛ dico multa. P̃ primum. Sēm sanctū Tho. xxij. q. lxxxvj. oblationes de sui natura hūt q̃ sint voluntarie: cōtingit tamen aliquos ad eas teneri quadrupliciter. primo ex quentione precedenti vt dum ꝓcedit fundus ecclesie. vt fiat certa oblatio. que tñ hz rōnem census. secō ex deputatione: vel p missione: vt cum quis ecclesie donatione inter vivos offert. aut relinquit in testamēto aliquid in posterū solvēdus. tertio, ppter necessitatē ecclesie. puta si ministri seu sacerdotes ecclesiē nō habent vnde subsistant: quō fm host. Jnno. ꝛ glo. Ray. limita nisi subditi subuenire nō possent: quo casu victum manibus querant. xcj. di. clericus victum. quarto, ppter ꝓsuetudinem: qz tenetur fideles in aliquib⁹ solemnitatibus ad aliquas oblationes consuetas: tamen his duob⁹ vltimis casibus. oblatio est quodāmodo volūtaria quātum ad quātitatē vel spēm rei oblate: hec ex illo. Et concor. rai. ꝛ gof. addentes q̃ ad ꝓsuetudinem tenendam cogi possunt: nō a sacerdote sed ab eo cuius auxilium implorādum est in talibus: de simo. ad apostolicam: ꝛ idē. s. Tho. Sum. th angē. tenet q̃ nō sunt de ꝓcepto rōne ꝓsuetudinis cum ista sint libere facultatis. iuxta dicta prius supra ꝓsuetudo. §. xiiij. ꝛ idē videt sentire sum. ro. quibus tñ repugnāt ꝛ supplemētum. ꝛ fere oēs doctores: ꝛ dictū eius dē sum. ang. que vult primitias esse de ꝓcepto rōne ꝓsuetudinis: de quibus non est rō maior: q̃ de oblatiōibus. Repugnat etiam rō qz si hmōi ꝓsuetudo non sit obligatoria vix erit inuenire aliū: cum sit valde rōnabilis ꝛ ꝓscripta a tempore cuius nō est memoria. Nec valet motiuū: qz oblatiōes nō sūt semper libere facultatis sed aliquando necessitatis ꝛ de iure nature: vnde cōsuetudo eas potest determinare quo ad certos dies iz retineant aliquid volūtarū: vt dictū est.
Posset tamē rōnabiliter dici q̃ rōne ꝓsuetudinis sunt in precepto eo modo quo ē cōsuetudo. ſ. q̃ offerat maior pars populi nō autem semper singuli de populo. sed solum pro maiori pte solēnitatū: vñ non est alicui mortale si oblationē intermittat ꝛ aro ex aliq̃ cā. puta qz non hz ad manū quid det. ꝛ facit
2. §. sequēs. P̃ Secō. Posito q̃ ciuitas sit solita oblationē vel certū quid ecclesie dare: si
ꝛ illud p statutum mutare non potest fm pa-
nor. in. c. abolende. de sepul. de mente Bar. in. l. priuilegia. C. de sacrosan. ec. p rex. illuſ: qui dicit q̃ solita ab antiquo ecclesiis ministris tribui: aliquo mō nō debēt immutari ex quo infert q̃ nō possunt tollere sementes oblationē solitam fieri in assumptiōe beate Marie. ꝛ quasi in similibus terminis reuet in. de ro. in suis singularibus. cōclude q̃ incerta solita cōuerti in vtilitatem alicui ecclesie. a tempore cuius non extat memoria: nō potest ciuitas p statutū in vtilitatem alterius ecclesie puertere: ꝛ vnus casus est in. c. ad apostolicā. de symo. aliud. l. c. ꝛ Jo. an. in addi. spec. Sed ista intelligē nisi aliter constaret de intentione inducentis contuētudinem ex quā consuetudo habet vim obligatiuam. vt supra dictū est. ꝓsuetudo xiij. vnde si ꝓstat oblationē esse introductam pro fabrica alicuius ecclesie. pscriptam vel alter: ea completa licite mutabit. P̃ Tertium oblationes fm. s. Tho. pertinent ad sacerdotes. ꝛ pro aliqua cā laycis eas prohibētur accipere. vel comedere. xi. q. j. sanctorum. c. sequēti: sed fm. s. Tho. intelligit q̃ sunt secrate. vel quādo eas propria auctoritate rapiunt: aut etiā rōne parētele sine necessitate. Et fm Ray. oblationes que fiūt ecclesia parrochiali sacerdoti eius. vel si aliū ecclesie offertur prelato illius vnde sunt. Et idem videtur sentire. s. Tho. dicens religiosos eas licite recipere tripliciter: primo per dispensationes sacerdotum vel ordinum. secō ex deuotione ecclesie si sunt pauperes: tertio ex te factas. si sint ministri altaris. tertio ex debito si parrochie sūt eorū. sicut ecclesiarum rectores. Et hoc etiā si fiant capelle fm parrochias vel altari: qz nihilominus sunt parrochiales. nō presbyteri capelle fm Panor. rectoris. ꝛ nō presbyteri sūt eorū. sicut ecclesiarum rectores. Et hoc etiā si fiant capelle sive infra a p̃rela. et a fortiori fm eūdem bm Ant. in. c. pastoralis. de his qui fiūt a p̃rela. et a fortiori fm eūdem bm Ant. fiāt imagini depicte in muro intra limites parrochie. Et facit glo. in. l. hanc. ff. de vsufru. et Ang. in disputatiōe que incipit in tertio gentipalario: qd̃ limitat vere quādo fiunt intuitu ecclesie parrochialis. vt fravorum. ff. clido. §. viij. Et idem est fm eūdem fiāt celebrārī in ecclesia alicuius: qz similiter rectoris: qd̃ tamē fallit qñ ebus in ecclesia cathedrali vel parrochiali celebrat: qz oblationes cōmuni iure sunt eius. de parro. sua per eo: quo tamē casu si ꝓsuetudo est in contrariū sequēda est. dummodo ebo accipiat suaz canonicā portionē de omnibus. Si tamen ebo alicubi nimio frequenter celebraret. secus fm archie. Et idem est in archie-

ebm. Et idem est in archiepo visitante. publicam: de cens. romana. Si aūt in ecclesia. s. Laurētij sit cōsuetudo q̃ archip. ebus dicit. s. Laurētij: ꝛ ille euenisset in dominica: oblationes tunc erūt archip. esoyteri fz Bar. p. l. procōsul. ff. de offi. pcō. quia dies dominica maior est alio festo: ꝛ inspicit potius quod naturale §. quod accidētale est. Facit. l. dies festos. C. de feriis. ¶ Quartū. pecuniam oblataz sacerdoti pro missis dicendis. quas ipse in penitentia iniunxit. recipere potest. fm sum. ang. quod verum est quādo nullum inde scādalum vel admiratio sequit: alias secus: qz spēs mali est. de vel talia nō iniungat. vel mandet celebrari per alium: nō tamē per vicinum: vel gratis celebret: aut inde acceptum pauperibus eroget. scilicet sciente eo qui dedit.
5 P̃ Quintū. Secōm sede. consi. clv. laici prescribere possunt consuetudinē q̃ eis candelarum purificationis offeratur: quia parum ecclesiis nocet ꝛ laycis ad deuotionē multum confert: ꝛ hoc sequitur sum. rosel. ꝛ vorochiani pscribere possunt ius patronatus quod plus est. vt no. Jo. an. de regu. iur. qd̃ alteri lib. vj. sed. hoc est falsum: qz ista consuetudo quātum ad vnam candelam sede. riel. non est ecclesie grauis: sed quātum ad multas est grauissima: ꝛ tantomagis quāto inde inuiticite sequūtur: de consue. c. primo. item per eam ecclesia submittit laycis contra. c. iij. de reb. eccle. non alie. lib. vj. ita cuius seruitus vl̃ videtur esse priuilegiati vt eis
6 datur. de iure parro. preterea. Nec est similis de iure patronatus. qz hoc non est libere facultatis vt oblatio vel donatio. P̃ Sextū fm ray. ꝛ glo. in. c. oblationes. dist. xc. oblationes aliquoz recipi. phibentur ab eccl'ia primo nostrorum dissidentium: secō opprimē raptoz. de rap. sup eo. ꝛ quarto vsurarioz. tertio de vsu. q: in oēbus. ꝛ quinto meretricum. et sexto eius qui violauit ecclesie immunitatem nec vult emendari. xvij. q. iiij. miror. et septimo sacrilegoz. xij. q. ij. de viro. ꝛ octauo penitentium aliqñ. de con. dist. iiij. eos. Aliqz aūt non sunt respuende fm glos. ibi quam sequitur sum. ang. qz hoc est penale ꝛ extendi non dz nisi quatenus reperiē. Ad dit tñ ray. ꝛ sum. con. qñ est aliqd̃ crimē notorium ꝛ horrendum. ar. d. c. miror. ꝛ q̃ predicta intelliguntur qñ crimina sunt manifesta ꝛ peccatores nolunt emendari. ꝛ similiter fm sum. pis. post ho. idem est de quolibet heretico. ꝛ excōicato. Et constitutio penalis aliqñ extenditur ꝛ maxime vbi est rō maior. vt infra excōicatio. iij. particula. xx. Adde etiam ꝛ de iudeis de quibus dicit. c. §to. de vsu. q̃ compellendi sunt ecclesiis satisfacere. de decimis ꝛ oblationibus debitis quas percipere consueuerant a christianis de domibus ꝛ possessionibus antēq̃ ad eos deuenissent: quod secundum. §§. limitator si aliquid habent preter vsuras iusto titulo. ꝛ concor. ho.
¶ Tertio ꝗtū ad decimas ꝗrit vtruz decime debeantur de ꝓcepto ꝛ quo iure: et dicit 1.q.
s. tho. xxij. q. lxxxvij. ꝛ secō quo. ar. viij. qd̃ in lege veteri debebant ad sustētationē. ministroz dei. vñ illud ꝓceptū erat ptim morale ꝛ iure diuino ꝛ naturali rōne inductum: quē dicat necessaria ministranda esse a populo ministrantibus in cultu diuino: ptim iudiciale ptinens ad equalitatem inter homines fm ꝓditionē illius populi: robur habens ex institutiōe diuina: q̃ determinatione certe pīs introduxit. tribu leuitica possessiōes nō hīte: sed ꝛ cum cerimonialibus ꝓueniebat quātum ad aliquā significatōez Cū igit̃ ꝓcepta mortalia in noua lege necessario ligent. ꝛ cerimonialia necessario dimittant: et iudicialia obseruari possint ꝛ non obseruari. et ad eorum obseruantiā aliqui obligent si statuant: ꝓceptum decimarum in noua lege ptim obligat ex iure naturali. inquantum est mortale datum a domino mat. x. vbi dr: q̃ dignus est operarius mercede sua: ptim ex institutiōe ecclesie cuius auctoritate institutum est. vt cum populus noue legis ad maiora obligef q̃ veteris iuxta illud mat. v. nisi abundauerit ꝛc. non minus exhibeatur ministris noui testamenti qui sunt maioris dignitatis q̃ veteris. vt probat apostolus. j. cor. iij. sed detur decima. vt sit quedam noui ꝓ veteris testamenti consonantia: que tamen pensatis opportunitatibus personarum ac temporum aliam partem determinare posset. hec ex. s. tho. Et addit alexan. in tertia parte sum. q̃ in duplici casu locum habet hoc ꝓceptum. primo cum in necessitate a ministris ecclesie petuntur: intelligē etiam si non sit consuetudo vt dicit. s. tho. ij. quodlib. viij. secundo si sit consuetudo. etiam si non petantur. vt in. c. peruenit ꝛ in. c. in illis quibus de decimis: quia ipsa consuetudo expostulat vt ibi dicit. s. thom. Et intelligē etiā si non adsit necessitas sed ministrētur

diuites. vt dicit. s. Tho. vj. quol. ar. x. Adō
eu q̃ obligat. tertio quotiens petunt etiam
sine consuetudine ⁊ necessitate. licet eccle-
sia beneficaret nō exigendo in tali casu. qñ
probabiliter scandalum timeret: vt patet
ex dicto quol. ij. ⁊. vj. Quomodo autem re-
ligiosi teneāt̃ de hoc precepto conscletiā
facere aut predicare. vide infra excommu-
nicatio. viij. excōmunicatione. xliij. ⁊. xliij.
vbi habes q̃ sunt excōmunicati si omittunt
sciēter facere de hoc conscletiam sibi confi-
tētibus. ⁊ predicant negligētia non purga-
ta: aut si aliqua dicunt etiā in priuato vt re
trahant a decimarū solutione: ⁊ adde q̃ fit
prēdicatoribus grauissimum pceptum. q̃ in
prima dominica quadragenme. ⁊ quarta ⁊
vltima. ⁊ in festis ascēsionis domini. pēthe
costes. natiuitatis Io. baptiste. assumptio-
nis. ⁊ natiuitatis btē Marie audiēt̃es ipsi
mēt si fuerint requisiti sup decimarū solutōe:
4 de pe. cupiētes. in cle.

¶ Quarto querit vtrum p contrariam cō-
suetudinem possit quis ab hoc precepto ex-
cusari: ⁊ dico q̃ in hac questione canonistē
veritatē non intelligētes multa incōueniē-
tia faciunt: primo quia sine necessitate char
tas implēt: secūdo quia male determināt:
tertio q̃ inepte theologos reprehēdunt: vn
de tria faciam. primo faciam fundamēta
veritatis: secō recitabo aliquid de canoni-
stis rñdendo dictis eorum ⁊ refellēdo ⁊ ap
probando: tertio ꝓcludam veritatem.

¶ Quātum ad primū sciēdu est prio ex. s.
Tho. xxij. et quol. vbi supra et Alex. simili-
ter vbi supra q̃ hoc pceptū est mortale ⁊ de
diuino iure ac naturali quantum ad hoc q̃
ministri substētentur: et iudiciale quantuz
ad taxationē talē: vnde oēs indt. s. tho. vt
sint nolit tenent ad decimā iz ecclesia statue
re posset q̃ daretur octaua vel duodecima.
F Sciendū est secō q̃ fm eosdē ⁊ oēs theo-
logos pcepta iudicialia in noua lege nō ob
ligant nisi inqtum in noua lege denuo sta-
tuuntur ⁊ efficiūtur de iure positiuo seu hu
mano cuius rōnem omitto ad phis. ⁊ habe
tur xij. q. clij. iij. F Sciendū est tertio q̃ ius
diuinum aut naturale p consuetudinē ab-
rogari non pōt. s. inqtum est tale: secus de
humano: ⁊ de hoc supra. ꝓsuetudo. §. ix.

ad. 2. ¶ Quantū ad scōm quidā canonistē ray.
ho. hug. car. ⁊ archie. ⁊ quidam alij dicunt
hoc pceptum posse abrogari qtum ad decl
mas psonales: q̃ non est de iure diuino: qđ
non dene dr: q̃ vbi non sunt prediales suffi
cientes vt sanie ⁊ venetijs ⁊ in multis alis
locis personales sunt de iure naturali: allo
quin populus diues posset sine culpa habe
re clerū egentem. Quantum ad prdiales au-
tem dicit Inno. q̃ nulla ꝓsuetudo excusare
pōt a peccato si nō soluantur ⁊ plene solua
tur. ⁊ hoc tenent multi canonistē. ppter ve-
rum fundamentum false intellectum: q̃. s.
sunt de iure diuino qđ non bene dr q̃ de iu
re diuino ⁊ naturali sunt solum qtū ad fue
stentationem ministrorū: sed non qtum ad
quotam ptaxatam: vnde valere pōt consue-
tudo q̃ non plene soluantur. Qui vero ego
theologos reprehendunt in hoc qđ dicūt: lic
eas non esse de iure diuino inepte loquunt
q̃ non sunt ista rudes theologi vt non scīāt
eas esse de iure diuino. i. hoc scriptum esse
in iure diuino inter pcepta iudicialia com-
putatum: sed dicunt q̃ illud pceptū mō non
ligat vt ius diuinum qtum ad taxationem
sed vt humanum: vt diuinum autem ligat
quantum ad substētationē ministrorū. vt
fatius do. an. de butri. dicit canonistam in
ista materia non eē bonum determinatorē
ꝓ theologum. vñ ei standum est.

¶ Quantum ad tertium dico q̃ ꝓsuetudo
abrogare pōt hoc pceptū quātum ad que-
tā taxatam. ⁊ excusare nō solutēs plene:
qr vt sic est humanū. nō aūt qtū ad totū vt
s. nihil solua. q̃ qtū ad hoc est diuinum
naturale. non distinguēdo inter psonales
aut prdiales. vbi tñ ex ꝓsuetudine nihil solu
it ecclia remittit. Ut̃ non est mortale nisi
in tribus casibus. primo si petant decimas
negētur. quā tñ petitione nō sufficit fieri p
curatū fm archie. vbi non est ꝓsuetū. qđ si
mito nisi sit indigētia magna: imo inquit
dubiū est de diocesano. vñ ad papā recurre
dum est. secō si non petant. rebellatio tā
ra sit q̃ si peteretur propositum est nō red
dēdi. tertio qñ clerus partē valde in decen
tia victus ⁊ vestitus. ⁊ populus abundat: qa
si ratio indecētia exigit elemosinaz multo
magis exigit rē alias iure naturali ⁊ diuino
no taxatam. Pōt tñ dici fm ꝓꝓ. q̃ qđdo
nulla decima soluitur. videtur dñi prdiorū
dreul manu soluisse. ⁊ q̃ eis ecclesia delice
re donauerit. Iuxta hec intellige. s. tho.
dicētē. q̃ nulla ꝓsuetudo soluere pōt homi
nes ab obligatione decimarum. quia sum-
datur sup ius diuinum ⁊ naturale. s. qtum
ad aliquid. nō aūt qtū ad istā determina
tam quātitatē. vñ semp inquit tenetur ho
mines soluere ēt vbi non est ꝓsuetudo solu
ēdi si ecclesia exigat. s. mō pdicto. i. auctō
ritate pape. vel in casu indigentie magne:
iz inquit ibi si non exigat remittere videat
dū dissimulat. vñ sbi homines nō peccant nō

si rōne obstinationis habēres volūtatez nō
solūdi: q̃ duz videt dicere q̃ omnes itali
⁊ ciētates damnētur decimas nō solutēs
cuius argumētum sumere possum ab apo
stolo. qui necessaria victui sibi debita nō ac
cipiebat ab auditoribus illa debētibus: ne
offendiculum daret euāgelio: ⁊ tamē illi nō
peccabāt: alioquin ipse nō accipiēdo male
cum eis egisset. Nec obstat q̃ alicubi rōne
cōsuetudinis milites accipiunt decimas q̃
malus est qñ eas non dare: q̃ inquit nō ha-
bēt ius accipiēdi. cum hoc in spūale in layo
cam psonā nō eadem: iz res ille tēporales q̃
iure exigunt. ex ꝓcessione ecclesie date sunt
eis. ppter aliqua fuitia ecclesie facta: licut ⁊
ecclesia remittere pōt ipso fructus qui de-
bētur. p decima: non tñ tollere ius exigēdi
5 aut debitū reddēdi. hec ex illo.

¶ Quinto querit vtrū ab hoc pcepto possit
quis excusari ex dispēsatione pape. vel trāsi
actione seu compositione debētis decimas
accipere: ⁊ quātum ad primū alterū. dicit q̃
non. vero in. c. a nobis eo. titu. post glo. tenet
idē dicēs. q̃ papa ius decimarū in totū tol-
lere non pōt: sed quibuscdā psonis remitte-
re pōt: q̃ p primum tollit ius diuinum. nō
secūdum. Et idē alia. ⁊ hosti. limitātes qđ
dicit in totum. nisi ex cā ⁊ ad rēpnā. Et idē
Inno. addēs q̃ laycis remittere nō potest:
quo est dēum pteritas aut futuras sine cā:
q̃ iz hē at plenam potestatē dz tñ facere si-
cut diligēs paterfamilias: dispēsando vni-
uersis sicut opus est: sed quo ad ecclesiā milī
tantem pōt. Quantum vero ad scōm iz sum.
ang. contra rof. q̃ remitti nō possunt decie.
nisi is qui dz eas sit pauper: q̃ cuz sint pau-
pere pueri nō possunt in nō pios vsus. iz di
cit hosti. q̃ cōpositio inter ecclesiasticū ⁊ lay
cum sup parte decime de ꝓsensu plati super-
rioris valet ⁊ fm Ray. si quis retinuerit de
cimas rēpote lōgo. ⁊ nūc penitēs remissio-
nē petit. q̃ alias oporteret eū mēdicare. sa
cerdos vidēs eum ꝓritū ⁊ vera dicētem. re
mittere dz ei tanq̃ pauperi: cū hoc idē postea
dare deberet. xvj. q. j. qm: intūgēdū tñ est ei
fm gof. q̃ restituat si venerit ad pinguiorez
fortunā. ꝓꝓ. addit q̃ ēt si ē diues pōt in to-
tū posterū: ⁊ idem rodo. Et dicit. idem ꝓꝓ.
posse ēpm: qđ ego verum credo qñ be-
ne. i. ex rōnabili cā mouet: vel q̃ videt illuz
non posse aut simpliciter. aut cōmode satis-
facere: ⁊ ita debiliter dispositum ad bonuz
q̃ nisi remitteret adhuc faceret in pctō vel
hmōi: q̃ tunc nō est infidelis dispensator. iz
vtiliter agit negocium vbi fuit licut ēt p co
uertione eiusdē laudabiliter exponere ec-
clesiastica bona. Opinionē autem ro. quam
sum. ang. reprobat sequūtur cōiter canonis-
te in. c. si statuimus de trāsac. ⁊ in. c. si. de reg.
pmu. ⁊ panor. p illum tex. ⁊ hiero. zaneti. qui
in sua repe. c. i. de accu. hāc sum. in hoc nota
uit vbi etiā alle. Io. an. ⁊ butri. ⁊ idē Albri.
⁊ hoc sequit sum. pisa.

¶ Sexto querit de quib decime dari debe-
ant: ⁊ dico hodie stādum esse ꝓsuetudini: iu
dice tñ loquēdo. dico prio q̃ dari debent
de oibus fructibus terraz: q̃ bouz: ortoz:
gallinū: piscationū: venationū: fructuuz: pē
sionuz: molendinoz. ēt ad ventuz: balneoz:
fullonioz: lapidicinaz: metallarioz. itē de
negociis. et artificio. ⁊ ceteris bonis: vt di-
cit Ray. et collisit. xvj. q. j. et. q. vij. et de de
ci. in multis ca. Et si eodē ano in eadez ter
ra diuersa semina laciantur: de oibus dari
debēt. extra eo. ex pte canonicorum. F Dico
secō q̃ de donatis legatis. et successione ac
quisitis fm al. soluēde nō sunt: iz de his tñ
que quis naturaliter vel de suis opibus ac
quisiuit: pbabilius tamē fm ꝓꝓ. vt notasse
hug. xvj. q. j. decime: q̃ legatarius et dona-
tarius tenet decimare legatum et donatū:
iz decimatum fuerit a legatore vel donato
re: nō autem ad hoc tenet filius patri succe
dens in re a patre decimata: cuz omnia pa
tris quodāmodo ad ipsum ptineāt: heres
tamē extraneus ad hoc tenet. Quia tñ In-
no. non vt multum vnam hanc opinionū al-
teri preferre. stādum in hoc putarem inter-
preti legum ꝓsuetudini. ff. de legi. si de inter
pretatione. F Dico tertio quātum ad illicite
acquisita fm ho. q̃ decimas prediales q̃
liber idistincte soluere tenet quātūcūq̃ pec
cator. et iudeus. et iuasor. et ecclesia recipe
pōt: q̃ nō dātur intuitu psone. iz quasi ex cē
su debito prediorū extra eo. de terris. et cō-
cor. Ray. et Alex. quātum ad psonales ve-
ro distinguit: q̃ dari nō debent de his que
sunt restitutioni obnoxia: si ꝓo nō sunt resti
tuēda vt in meretricio. histrionatu. et simi
libus tunc si expectato notorio questus, pue
nit. ecclesia recipere non dz. neyideat appro
bare petm: ipsi tñ dare tenētur: vñ consulit
q̃ meretrix et histrio inde faciant elemosy
nam. Si tamē tales ad penitētiam conuer-
tantur potest ecclesia fm Ray. et Inno. etiā
decimas pteritas accipere: et cōcor. s. Tho.
Si aūt petm sit occultū: secus est. qđ sa pla
tus hoc sciret: ar. xxxij. q. v. x. plana. vj. q. j. si
ola: idē. s. Tho. xxij. q. lxxxvij. Personales

Universidad de Deusto Biblioteca

tñ decimas indel soluere non tenẽtur cum
nec sacramenta percipiant nec audiant di
uina. ar. d. c. de terris. Concor. predictis ri
car. sub aliqs terminis.

7 ¶ Septimo queritur a quibus dande sunt
decime: ⁊ dico multa. P Primus. Decimas
fm alex. dare tenent oes laici et pauperes
⁊ iudei de prediis. vt in. c. de terris. xvi. q. i.
decimas: vt clerici de rebus patrimonij. i.
de rebus suis: nisi deseruiant ecclesie cui de
betur. eo. c. ij. Et addit q vbi esset ꝓsuetu
do q de fructibus possessionum ecclesie re
stari possent in morte: similiter tenentur de
ipsis ad decimam. Et sic intelligē. c. ij ne
dec. Et religiosi nisi sint exempti priuile
gio. de quo in. c. suggestum de dec. ⁊ in mul
tis sequentibus: imo vt dicit priuilegium in
tribus casibus nõ liberat soluere obliga
tos: primo cum tenetur pactiõe: q̃ priuile
gium nõ euocat pactum precedẽs nisi de eo
fiat mentio spãlis in eo. de decl. ex multipli
ci. secũdo cuz enormiter lediturparrochia
lis ecclesia cui debebãtur. ar. d. c suggestũ.
tertio cũ eas soluendo renũciat priuilegio
tacite: de quo vide glo. ⁊ doc. in. d. c. sugge
stum. P Secũdũ. Adde alexãdrũ. q clerici
tenẽtur ad psonales. vt in. d. c. ij. nisi viuãt
in cõi: q tũc licit et religiosi. nõ tenẽtur de
laboribus seu nutrimẽtis suis. ppũs. xvi.
q. i. decimas: ⁊ sic lepiosi cõster viuẽtes nõ
tenẽtur de ortis ⁊ nutrimẽtis alium de ec
cle. edi. c. ij. vbi et intelligũtur fetus fm al
bi. ⁊. s. thom. ⁊ sicut olim leuite sacerdoti
bus ita nũc clerici tenẽtur summo pontifi
ci. P Tertiũ. Secũdũ host. ad decimas pre
diales. tenetur indistincte q̃libet ꝑdia pos
sidens. Et iniuste: ⁊ si sit hereticus sidens
vel paganus: vt in. d. c. de terris. extra. eo.
q: dãtur rõne ꝑdiorum vt ibi: et si essent se
minata semine furtiuo fm ray. ⁊ Thom.
P Quartũ. Cũ aũ decimationem vendit ur
acernus: tenet vterq ad decimam. f. vẽdi
tor: rõne doli ꝓrecij succedẽtis loco rei. ar.
xij. q. ij. monemus. ff. de peti. here. si ⁊ rem
⁊ precũ: ⁊ sic emptor q̃ res trãsiust. cum
onere decimarũ. extra. eo. pastoralis. xij. q.
ij. augustino: ⁊ ita ecclesia petere poterit a
quo maluerit: sed obtinẽdo ab vno alter li
beratur. hec. s. tho. ⁊ ray. addens q vẽdi
tor. tenetur emptori primo soluẽrit si erat in
bona fide: nõ aũt si fuit in mala fide nisi ex
presse sit cautũ: fm glo. tñ eius in foro peni
tẽtiali tenetur et restituere nisi emisset mi
nus iusto preclo. P Quintũ. Si aũ decima
rionẽ subtrahatur rustico acernus de area
tenet rusticus si erat in mora soluẽdi. i. nõ
soluit statim collectis fructibus cũ posset
cũ petere. xvi. q. i. decime. extra. eo. cũ ho
mines: q: periculũ ad ipm spectat ⁊ si solu
erit dabit et ecclesia actionem suam ꝓra
raptore. Si vero nõ fuit in mora nõ tenet:
sed aget ecclesia ꝓtra raptorem. ff. loca. i. si
in lege. ⁊ ite vtiliter: et si sacerdos fuisset
aliquo mõ in culpa vel cã more fm ray. q:
et dicit regulare esse q semp mora poste
rior nocet ei per quẽ fit. ff. de perieu. ⁊ com
mo. rei vẽ. i. illud: vbi si ecclesia fuit in pri
ma mora rusticus nõ tenet ad decimas re
sublato: sed de reliduo tenetur: nisi ecclesia
fuerit in culpa sublationis propter aliquã
cãm: q: ipsa tenetur de toto sublato.

¶ Octauo queritur q̃bus dande sunt decime: ⁊
dico multa. P Primus. Decime psonales
dari debent ecclesie parrochiali. seu baptis
mali. in qua q̃s diuina audit ⁊ percipit sa
cramẽta. xvi. q. i. q̃stl. ⁊ iz. q. i. ⁊ ij. nisi aliud
obtineat ꝓsuetudo extra. eo. c. i. ⁊ extra de
dec. ad apostolice: vel nisi prescripte sint.
que tñ ꝓscriptio per laicum fieri no potest.
Hec ray. ho. ⁊. s. tho. Regeo tñ ⁊ principes
decimas personales. soluent eis pincipa
lis sui domicilij: fm iuno. ⁊ si in duab diocesibus habent domicilium diuidentur in
ter illas. Prediales autem decime dande
sunt illi ecclesie infra cuius parrochiã pre
dium situm est: de parro. c. vltimo. de decl.
quoniam. xvi. q. i. si q̃s laicus. deducito tñ
expensis. si res puta arbor incisa ad locum
vbi plus valet transferat fm Inn. ⁊ hoc
nisi aliud obtineat ꝓsuetudo extra. eo. c. i. ⁊
ij. ⁊. c. commissum. ⁊. c. ad apostolice: vel ni
si sint prescripte sint fm ho. ray. ⁊ thom. In
si nõ apparerat. tũc si a alia ꝓuincia pasca
tur in prochia domini sui dent sui ecclesie
si vero pascunt in aliena videt q̃ diuidẽ
de sint inter ecclesiam vbi pascunt ⁊ eccle
siam propriam: ar. extra de testa. relatum.
sed. s. tho. ⁊ ray. dicunt: q̃ de lacte. fetu ⁊ la
na. dande sunt ecclesie vbi pascunt. vel ec
clesijs si pascunt in pluribus: ⁊ hoc sentit
panor. de decl. cum ꝓtingat. quod vez pu
to quãdo custodes ibi recipiũt sacramẽta
⁊ audiũt diuina: alioquin vera est prior opi
nio. q: cum sint mixte opi q̃ aliqd retineãt
de natura psonalium q̃ si pascua ipsa ven
dant annuatim fm Inn decima ꝓtis solue
tur ecclesie vbi sunt pascua: ⁊ si gratis pa
scant dõo bestie dabit decimã herbe. f. vel
tra decimã fructuũ bestiarũ: q: herba quas
bestia euellit trãsit cũ onere suo. f. decimas
ff. de vsufru. l. si vsufructus. q ⁊. f. Secũdũ.

Decime piscationis venationis ⁊ hmõi fm
Inno. dande sunt ecclesie vbi pciptur sa
cramenta cũ sint ꝑsonales: q̃ intelligẽ vbi
piscatio libera est ⁊ venatio: q: si inde pciũ
aut paro aliqua soluerentur: de hoc dande
3 essent decime ecclesie in quo ista fiunt cum
sint ꝑdiales. P Tertiũ. Cuz q̃s decimas te
net in feudũ ꝓpter hoc fm ray. decimas no
ualiũ non recipiet. sed debent ecclesie par
rochiali: q: hmõi ꝓcessiones ⁊ priuilegia ar
tanda sunt non ampliãda. extra eo. tua.
nisi forte sint religiosi ex priuilegio decimas
recipientes: q: pciplet et noualiũ. extra eo.
ex parte: secus si non ex priuilegio: sed ex ꝑ
4 scriptione recipiunt: q: noualiũ decimenon
elo sed ecclesie soluende sunt. extra eo. cum
contingat. P Quartũ. Si a papa alicũ bus no
ualiũ decime concedant fm ꝓportiones q̃
eos veteres ꝓtingebant non intelligit de
his decimis noualiũ quas tpe impetratio
nis alij possidebãt: nec hz locũ nisi in locis
in q̃bus imperatores veteres tpe impetratio
nis possidebant veteres in totum: vel vltra
medietatẽ non extenditur indultũ vltra me
dietatẽ noualiũ nisi fuerint cisterciensis vl
cartusiensis. Et si ꝑhmõi ꝓcessiones eccl'ie
parrochiales adeo grauarent q̃ nõ posset
cõmode sustentari ⁊ soluere ꝑalia iura: p
filis forte a religiosis exemptis ⁊ alijs fiãt
decimarũ infeudationes: non hz posit talem
infeudationẽ sic de facto ꝓsumptam: hmõi
decimas de manu recipe laicorũ absq̃ dio
cesani assensu: ⁊ illas tantum q̃ante late
ranense concilium in feudum perpetuo fue
rant concesse: ⁊ faciant d. occesani iusticiam
parrochialibus ecclesijs. de decimis habi
tis a religiosis nisi agatur de rebus exem
ptis: hec omnia extra eo. statuto. libro sexto
¶ Quintum. Decime rex de quibus antiq
tus dari non consueuerãt an dari debẽt
habentibus eas in feudum vel eas recipe
rantibus aut ecclesie. ray. dicit videri q̃ mi
lites qui aliqo decimas percipiunt: possint
quo fuerit decim allo: ⁊ vna eadẽq̃ res non
debeat duplici iure censeri. extra eo. cum in
tra. sed hoc inquit est verum in monasterio
tem est quod laicus non debet eas recipe
re sicut nec decimas noualiũ. ar. ff. de cõ
habẽ. em. p. fin lege. d. autem. ⁊. cum in illa
loquitur tantum de ecclesijs ⁊ monasterijs
vade consideandum est quod soluatur ecclesie
parrochiali: ⁊ idem ho. ⁊ sum. conf. sed
adde vel monasterio si illud possidebat.

P Sextum. Qui diu decimas non soluit: ex 6
vult soluere modo non soluet et qui prescri
psit: sed ecclesie parrochiali fm ray. ⁊ rod.
⁊. ff. quod verum est si quando non soluit
soluere debebat ecclesie parrochiali ⁊ non
aliter: q: restitutio facienda est spoliato re
gulariter. Unde fm ho. ⁊ ray. eps nec de no
ualibus nec de recuperatis a laicis retine
re debet nisi suam canonicam. i. quaten' p
cipiebat de antiquis: ⁊ si nihil percipiebat
de antiquis ad minus sua quarta fraudã
ri non debet. extra eo. qm. vbi etiaz hoc no.
glo. Si tamen epi vel religiosi de consuetu
dine vel priuilegio percipiunt omnes decl
mas alicuius parrochie. hoc non obstante
hz presbytero pozrio competens assignari.
de pben. extirpande. ⁊. cum igitur. de decl.
statuto. li. vi. et consentit ho. P Septimum 7
Si consuetudo sit q̃ vna ecclesia vel parro
chia recipiat decimã de blado: alia de vino
⁊ terra bladum reddens mutetur ⁊ vinum
reddat: ⁊ econuerso fm ho. qui percipiebat
de blado percipiet de vino ⁊ econuerso: da
hz mutentur terre qualitates: non tñ substã
tia. extra eo. commissum. ⁊. licet. P Octauũ 8
Clericus habens patrimonium sufficiens
fm statum sue psone fm alerã recipere põt
decimas vt pcurator in necessitates paupe
rum vel vtilitates ecclesie expendendas: hz
si in ꝓprios vsus conuertit sacrilegiũ com
mittit si in malos incurrit iudicium. Facit
c. qm. xvi. q. i. ⁊ c pasto. i. q. ij. ⁊. Et hoc re
fert ac sequitur sum. ange. ⁊ ro. sed male: q:
clericus põt reseruato patrimonio heredi
bus viuere de bonis ecclesie. vt supra dctm
est clericus. iiij. ⁊ xvi. ⁊ hoc vterq̃ istorũ con
cedit. Unde ray. cautius loquitur dicens q̃
si deseruit ecclesie ⁊ percipit nõ vt in malos
sed vt in pios vsus cõuertat non peccat: al
ter sacrilegium cõmittit: ⁊ allegat. d. c. qm.
⁊. d. c. pastor. vnde peccat si eas male distra
hit: non autem si eas accipit vt inde hone
ste viuat. Et adde q̃ fm. s. tho. quolib. vi.
arg. x. pauper laicus tenetur diuiti clerico
decimas soluere licet habeat vnde sustente
tur: quia licet sustentatio ministorum fue
rit ratio instituendi decimarum solutiones
ex quo tamen aliqui effectum est hoc debitũ
per ecclesie statutum: nihilominus ei debẽ
tur q̃nis sit diues. Si tamen vt dicit hosti.
non seruit ecclesie vt debet vel sit notorius
fornicator. laicus et soluere decimas nõ te
netur sed proximo superiori qui debet illas
in vtilitatem illius ecclesie conuertere: de
cretalis inquit. tua nobis. extra eo. dicens
non obstante nequitiam clericorum loquit

Universidad de Deusto Biblioteca

de occultis. ¶ Nonum. Decime nullo mõ p̄scribi p̄nt a laicis vt eis soluāt. de p̄scrip. cām. nec a clericis parochiā nõ hñtibus. sʒ solū ab hñtibus. e. ti. ꝺ q̄rta: nec sūt a religiosis parrochiā nõ hñtibus: qꝛ nec possideri. xvi. q. i. placuit: sʒ rõne parrochiarū. si hñt. eas p̄scribunt extra eo. cū ↄtingat. ⁊ c. cū tua: qð q̄dē de p̄sonalibus intelligunt: qꝛ sacra nõ ministrāt religiosi: p̄diales autē licite possidēt. xvi. q. i. c. fi. Adde tu hic p̄io q̄ ep̄s dicēs se decimas p̄scripsisse in aliena diocesi: dʒ titulum ꝓbare qꝛ ius cõe est in ↄtrariū: nisi de ↄtrario memoria nõ extaret. de p̄scrip. ep̄m lib. vi. vbi ēt dr̄ q̄ si q̄s rē ecclesiasticam p̄scribit. si ius cõe vel p̄sumptio nõ sit ↄtra illum. sufficit bona fides: alias cū bona fide requirit̄ etiā titulus. Adde sc̄do q̄ si p̄scribatur in vno p̄dio alicuius ecclesie: ꝓpter hoc nõ extēduntur ad aliud qð colitur de nouo: extra eo. cum ↄtingat. ff. de pact. si vnus. §. añ oia. ¶ Decimum. Qui sciēter soluit decimas ei qui nõ de iure sʒ de facto ecclesiam tʒ: nõ excusat̄. nisi ex iusto metu. vel ecc̄lie tolleratū: q̄ nõ ↄtradicēdo ↄsentire vr̄ s̄m rodo. quod verū est oi fraude cessante. De rusticis aūt soluētibus militibus. dicit ray. q̄ excusant̄ si credunt milites licite petere. p̄sertim cū ecclesia nec petat a rusticis nec militibus ↄtradicat: nõ autē liberantur si sciunt q̄ illicite petunt. Si tamē p̄ metū soluerēt excusantur in parte. xxxii. q. i. ita ne. extra. qð me ca. sacris. Secundum h̄. tamē liberātur vbi ecclesia non petit a rusticis. ⁊ militibus ↄmittit. nisi placeret eis hoc modo ecclesiam defraudare: quod tunc esse credo q̄n possent contradicere ⁊ non curant: qꝛ error cui non resistitur approbat̄. xcii. di. error.

9. q. ¶ Nono q̄ritur q̄n. vbi. ⁊ qualiter dande sint decime ⁊ dico multa. ¶ Primum. Decime p̄sonales in fine anni dari p̄nt: s̄m archie. arg. de pigno. ex litis. Prediales autē debēt statim dari. q̄n fructus p̄cipiuntur: extra eo. cum homines: ⁊ hoc añq̄ separetur cēsus. vel tributum. ⁊ hmōi. Et si prius facta fuerit dicta separatio: dabuntur nihilominus integre: extra eo. tua nobis. Mixte vero quātum ad hoc videntur sequi naturam p̄dialium. vt. s. statim soluantur quando p̄cipiūtur fructus: qꝛ in vtriq̄ recollectio fructuū. est quasi finis anni in p̄sonalibus: cum tam in illis q̄ in istis. tunc sciatur quantum soluēdum sit ⁊ non añ. Intellige tñ hec nisi aliter habeat ↄsuetudo prescripta. ⁊ si p̄ibit̄ p̄ibit̄ existēti in mora: alš non sʒ ei cui debētur. ¶ Secundum. s̄m ho.

standum ex consuetudini quantum ad locum. vtrum. s. in agris aut vineis. dande sint: vel certe ad ecclesiam deferēde: de sepul. certificari. ¶ Tertium. decime dari debēt non deductis expēsis. ēt factis p̄ fructibus colligēdis: extra eo. cum sint homines ⁊ non est necessariū dare meliora aut vilia sʒ mediocria. xvi. q. i. decime: ⁊ debēt dari fideliter: qꝛ inde resultat remuneratio triplex. s. p̄mo abundantia fructuum. secundo sanitas: de q̄bus malach. tertio. in c. reuertimini. ⁊ in. c. decime. xvi. q. i. ⁊ iii. maiores bonitas principatus. xvi. q. vii. maiores ... hoc tollit fiscus quod non accipit christus. ¶ Decimo q̄ritur quid iura velint de percipiendis decimis a laicis: ⁊ dico multa. ¶ Primum. Secundum doctores in. c. ad hec eo. titu. sup decimis. nullus cõtractus põt iniri cum laico. p̄ quem dominium vtile vel directum transferatur in illum. quia cum vr̄ alienatio q̄dam vt probatur p̄ tex. cum glo. in cle. i. de rebus ecclesie nõ alie. põt tamē fieri ↄcessio ad t̄ps modicum. q̄ alienatio nõ vr̄: ēt ad t̄ps vite ex causa ⁊ cum auctoritate p̄lati s̄m glo. in. c. q̄uis eo. de quo tñ ibi panoꝛ. dubitat: quia talis concessio large ꝑpetua dici põt. sʒ saluando glo. dicit q̄ propter dubium vite laici concessio illa potius vr̄ t̄poralis. ⁊ adde q̄ s̄m hostie. ergo. non vr̄ ꝑpetua quando non transit ad hr̄des. vt ipsi tenere videtur. Tamē credo q̄ in ↄtrarium fieri nõ possit nisi talis p̄latus possit dare licētiam alienandi in casu iure non expsso. quia ꝑpetuum dicitur t̄poraliter s̄m glos. xvi. q. ii. hoc ius. p̄imo qð durat vsq̄ ad. xxx. annos insti. de ꝑpetu. ⁊ t̄. ac. sc̄do quod durat q̄diu viuit cui ↄcedit. ff. pro so. l. i. ⁊ ca. p̄carie. x. q. ii. tertio quod durat q̄diu p̄sio soluatur. insti. de locat. adeo. Jus autē decimale nullo modo cadere põt in laicum: cum sit spirituale. nisi forte auctoritate summi pontificis. ¶ Secundum. Laicus decimas h̄ns in feudum ... scit se h̄ abuisse post t̄pus lateranēsis concilii. celebrati sub alexandro anno domini. 1179. ⁊ sine auctoritate summi pontificis. securā ↄsciētia tenere non põt. s̄m Ray. vt ↄmuniter notatur in. c. prohibemus. de deci. Et sʒ host. dicat q̄ t̄pore multum ante decimē in feudum laico datorum. s. vrbani. decime in feudum ... ↄstitutione feudorum vel nequiuerant. vt in ↄstitutionē forte in ep̄m vel abbatē. quam ↄstitutionē primum est cõe sequit ray. non vidit tamē p̄mum ... re oibus. ⁊ ad motiuū ho. dici põt. q̄ ... li° ↄcilii eas iniuste tenētes. restituerunt maiori pte. ⁊ sic nūc oēs habite añ illud ...

... iustificate. Si vero scit se eas habuisse ante illud ↄciliū vel post illud: sʒ cum auctoritate pape: ⁊ ex eā q̄ s̄m ray. est si infeudati faciunt vel fecerunt ecclesie ↄdecētem recōpensationē t̄palē aut sp̄ualē: tunc põt tenere. Si vero ignorant veriū ante vel auctoritate pape eas habuerint seu ex causa legitima. ho. vt refert Jo. an. in. c. cū apostolica. de his q̄ fi. a p̄la. tenet q̄ tenere nõ põt. ⁊ idē archi. ⁊ Jo. mo. in. c. ii. de deci. lib. vi. sed Jo. an. p̄ tex. in. c. i. de p̄scrip. li. vi. et in. c. sup q̄busdā. de ver. sig. tenet ↄtrarium qm̄ cõis opinio est q̄ auctoritate pape vel an illud concilium fuerint concesse ⁊ initium ... memoria non existat: qð tūc est quādo nemo super qui seruerit factam fuisse vel an ... ab eo qui scitur. vt p̄ʒ. ff. de aq. plu. arcen. l. ii. §. idem labeo. Et hec opinio mihi placet: p̄mo qꝛ in foro anime quisq̄ presumendus est bonus nisi constet de ↄtrario ... p̄sumitur q̄ p̄decessores iustificato titulo tenuerint: ⁊ hoc not. qꝛ conducit ... sc̄do qꝛ possessio tāʒ diuturna cū ... opinione hʒ instar concessionis ap̄lice: vt in dictis iuribus ⁊ principalis auctoritatis. l. hoc iure. §. aqueductus. ff. de aqua cot. ⁊ esti. ⁊ de aqua plu. arcen. l. i. §. fi. et l. §. idem labeo. ⁊ l. fi. eo. ti. cum similibus. ¶ Tertiū laicus licite ab ecclesia decimas tenens in feudū an ip̄m feudum transferre possit in aliū: dico q̄ sic de licētia ep̄i i aliū ... ecclesiam vel religiosum locū. vt in. c. cū ap̄lico de his q̄ fi. a p̄la. immo ⁊ in alium laicum s̄m ber. de consensu ep̄i: q̄ tñ ex hoc non dr̄ eas tunc dare in feudū. de feud. c. ii. Nec obstat si sum. ang. ⁊ ro. tenent contrarium: qꝛ nec rõne nec auctoritate probant: dictum autem ber. tenet ho. sʒ dicat aliam opinionem tutiorem. ex glo. ray. ⁊ glo. in. c. p̄hibemus. eo. ti. ⁊ sum. confes. ⁊ sum. pisa. Si tñ non in feudum sed de facto decimas tenet: nec in laicum nec in clericum trāsferre põt ēt de consensu ep̄i. vt in. d. c. cū apostolica. ¶ Quartū. Ecclesia sine metu simonie redimere põt decimas ab iniusto laico possessore: q̄n ex tali pecunia nullus ius de nouo acq̄rit: alš non. vt no. in. c. dilectus. el p̄imo. de simo. ⁊ hoc auctoritate ep̄i secundum ray. gof. ⁊ ho. q̄ tñ s̄m. h̄. non est necessaria: tum qꝛ quilibet licitum est redimere ius suum: tum qꝛ non datur temporale p̄ spirituali puta iure decimarum quod semper remanet penes ecclesiam: sed pro t̄poralibus fructibus decimarum. Et eadem rõne possessor sʒ male faciat tñ simoniam non committit. vt p̄ʒ in sum. con. li. i. titu. xv. q.

xxxiii. sʒ contrarium teneat ho. ¶ Quintū. Ecclesia siue clericus potest debitas sibi decimas in pignus accipere s̄m ray. nec fructus cõputare tenetur in sortem: ⁊ idē dicēdum est de possessionibus emptis ex fructibus decimarum: qꝛ ois res empta de pecunia ecclesie ipsi acquiritur: ⁊ hoc si de facili ecclesia aliter recuperare non põt. de his q̄ a p̄la. cum apostolica. Econuerso quoq̄ laicus decimas habens in feudum pignorare potest s̄m ho. ⁊ panoꝛ. vt cui licet plus liceat minus: licet Jo. an. cõtrarium teneat. Decimas autem alteri ecclesie debitas nõ debet ecclesia in pignus vel aliter accipere: eo. interdicimus.

Defensio. vide supra bellum. ii. §. primo ⁊ sequen.

Defensor. itra heresis. i. §. vii.

Defunctus. vide infra mortu°.

¶ De clericorum degradatione.

Degradatio proprie importat priuationem executionis legitime officiorum ⁊ beneficiorum ecclesiasticorum simpliciter ⁊ ex toto absq̄ spe restitutionis causa certa solennitate ⁊ priuilegii clericalis. Unde a depositione differt q̄ est p̄uatio eorūdē absq̄ spe restitutiōnis sed retento priuilegio clericali fori. ⁊ c. si q̄s suadēte. xvii. q. iiii. ⁊ a suspēsione q̄ est priuatio eorūdē simpl'r vel ad t̄pus cū spe dispensationis. Quoq̄ m̄ vnum hoꝝ. p̄ alio ponit̄. Est autē degradatio duplex. Prima v̄balis q̄ est depositio ab ordinibus seu gradibus ecclesiasticis faciēda a p̄prio ep̄o assistente canonico ep̄oꝝ numero: si degradandus est in sacris. l. vltra metropolitanū. xii. si degradādus est ep̄s s̄m panoꝛ. in. c. non põt. de re iudi. vel. vi. si est presbyter vltra ep̄m ꝓp̄iū. vel. iii. si est diacon° vel subdiacon°. xv. q. vii. infelix. ⁊ de. pe. degratio. li. vi. Si vero non est in sacris fieri põt a ꝓprio ep̄o sine alioꝝ ep̄oꝝ p̄ntia: cum p̄ntia tñ sui capli: alš s̄nia est nulla s̄cdm panoꝛ. vbi supra sʒ sufficiat si de cõsensu capituli adsint aliq̄ canonici: puta duo vel tres qui totū capl'm rep̄ńtent s̄m archie. Un̄ in actib° requirentib° p̄ntiā vel ↄsensum capl'i: illud põt aliquos deputare loco sui. Jmmo vʒ ↄsuetudo vt solus ep̄s deponat clericos in minoribus constitutos per. c. iii. de ↄsue. tu. libro sexto. qð loquitur indistincte. Et hec degradatio de mēte doc. vt patebit ex dicendis v̄sic practicanda vt ↄuocatis p̄dictis ⁊ exposita cā requirat̄ eoꝝ assentus ⁊ maiori parte ↄsentiente ep̄s pronūciet auctoritate Depositio

Universidad de Deusto Biblioteca

Modus degradandi.

del oipotentis patris ⁊ fi. ⁊ s. s. ⁊ nostra te degradamus primates omni ordine ⁊ beneficio ⁊ priuilegio clericali. Allayero ē actualis sue solēnitas: que sic debet fieri. Nā de gradādus idutus sacris vestibus. ⁊ manibus tenens vas aut instrumētum vel ornamētum ad suum ordinē spectās. ac si in suo officio deberet solēniter ministrare: adducitur ad pniam epi: ⁊ auferūtur sibi oia data in ordinatione incipiēdo ab vltio gradatim vsq; ad vestē datam in prima tonsura: deinde rondet vel radit. ⁊ porrigit eos ad terrorem ꝓbis oppositis his que in ordinatōe ꝓbata sunt: puta auferimus tibi vestem sacerdotalē ⁊ sacerdotali ordine priuamus: ⁊ sic de aliis: vltimo dicendo: auctoritate dei oipotentis patris filij ⁊ spūs. s. ac nostra tibi auferimus habitum clericalē. ⁊ deponimus ⁊ degradamus. ⁊ spoliamus ⁊ exuimus te omni ordine ⁊ beneficio ⁊ priuilegio clericali. Hec oia in. d. c. degradatio. Et fm Panor. in. c. qualiter. el scēo de accusa. degradatio actualis est executio degradationis verbalis: qz tā prius degradatus est: vnde eporz numerz nō reqrit: ⁊ idē Ge. in. d. c. degradatio: q̄ ēt addit appellatōe ornamētorū cōprehēdi libri calicem ⁊ silia: qb no. p legatis. sacris. p ornamētis: qz possunt in talia puerti. Et hoc facit. p statuto iponēte pena degradatōis simpliz: qz dz intelligi de verbali: vt sic illud verbū sumat in ptē mitioz. de reg. iur. in penis lib. vj.

1. q. ¶ Prio ꝓ querit vtrz clericus exñs in sacris possit aliquo casu sine canonico eporz numero degradari: ⁊ dico q̄ fm ge. in. d. c. degradatio. epi cum eho. ꝓprio reqsiti omnes. sunt iudices. in. pnūciādo ⁊ non assessores. xv. q. vj. c. fi. nō obstāte verbo assistēte: qz intelligi pōt q̄ assistant vt iudices. Et si discordent fm cōez docto. sniam. sufficit maio: ps. Et nō reqrunt qñ degradādus existens in sacris. p hereti si fuerit seculari curie relinquēdus: aut ꝓpetuo immurādus. id est in carcerādus: ⁊ sufficit solus epus. quocz; abbatib⁹: aliisq; platis. ⁊ religiosis prionis ⁊ ifratis sue dyocesis: de qbus expedire videbitur. de here. qñ lib. vj.

2 ¶ Scēo querit vtrz degradatus sit tradendus curie seculari ⁊ qualr: et dico fm gl. in. c. ad abolendū de here. q̄ nō semp: sed solū in trib⁹ casib⁹. Prio in crie heresis. de here. ad abolendā: nisi fm panor. ad pniam lcēz rinēti redire voluerit: qz in carcerem trudit̄ de here. c. pe. Imo ista pena hodie mutari pōt. l alia de here. cū missi lib. vj. ⁊ si relabat sine audientia tradit curie seculari. de here. accusatus. ll. vj. ¶ Scēo in falsario litterarz pape: in. c. ad falsariorz. de crim. fal. ¶ Tertio cum qs deponit. ꝓpter catāsum quā qs tulit eēo suo. xj. q. j. si qs sacerdotis qb glo. in. c. cū non ab hoie. iudi. limitat si tālicorrigibilis: qb cōiter tanq; mitius approbatur: qz durū est qb nō fit ꝓpter homicidiū vt in. d. c. cū nō ab hoie. fieri. ꝓpter simplex ꝓditiuz. Extra ꝓdictos casus fm. d. glo. nō traditur curie seculari: ⁊ idē sentit archie. ⁊ sum. pisa. Sed Panor. in. d. c. nouim⁹ dicit degradatione actualē fieri posse. p ꝓlatos valde graui ⁊ pnitiosos: ⁊ in. c. at si clericl. de iudi. dicit q̄ fm pe. de an. d. c. est non ab homine. p homicidio iponit trīū depositionis ⁊ non degradatione seu traditionem predictā: sed dz restringi. p homicidio non qualificato ita q̄ non trāseat in spēm crimis graui. puta patricidiū assassinatum homicidiū sacerdotis. pditorie cuz spoliatione bonorz: itē intelligi dz i homicidio vno non i plurib⁹: et certe i grauissimis delictis. non vālēt. cat sibi locū. d. c. cū nō ab hoie: vñ cū. p fur. plici homicidio aut furto. cansin bytes. ꝓpinat aut trudat clericū vt ibi. vñ q̄ i homicidio qlificato. vel iterato. vel. p delictis valde enormib⁹. nō sit ꝓz canones reqire pādigna. et ꝓsir vñ q̄ tradi debeat curie seculari talis scelerat⁹: nec pena. ꝓpetui carceris ē ꝓdigna: nā iponit heretico redeunti ad ecclesie vnitatē: itē traditio iudici secularis illiqsit. p criminib⁹ valde mortib⁹ homicidio. vt ꝓtra falsariū ifraz pape. et similia. Et post multa ꝓcludit: q̄ qdiu potest p clesiā corrigi. nūq; tradēd⁹ iudici seculari: ⁊ si potest corrigi de iure ⁊ de facto: ⁊ vbi delictū est atrocissimū seu diu ꝓtinuati non sufficit pena depositionis: ⁊ ꝓsir ex mere. d. c. cū non ab hoie. ꝓcedi potest ad dicā traditionem. Sicut ergo reliquit curie cū non potest ꝓgrue puniri de facto: vt ibi: ita ⁊ qñ non potest de iure. ꝓpter defectuz pene. hec ex illo. Refert tñ archie. q̄ rome. ⁊ q̄ bti p tri sacrisñ occidit vt spoliaret sacra: de cōsilio peritorz iudicatus est non tradēdus curie seculari. ⁊ hoc summus pontifex fecerit de plenitudine potestatis.

¶ Tertio querit qualiter tradat: ⁊ dico q̄ non traditur realiter ꝓ m ge. vbi. ā hyerbo. cali priuilegio: vt no. in. c. nouimus. de verborū significa. vñ vtibi ꝓz cuz qs tradādus est curie seculari degradatio fit ꝓhte potestate: et dicit degradans vt in forō suū recipiat degradatum: dz tamē efficaciter intercedere ꝓ eo. i. non ficte vt non moriatur. Et

ꝓ hoc cessat rō Joā. de ligna. ducēti. q̄ post degradationem adhuc manet eius dñium rōe. licet in allarium reꝝ dñio. quia dico q̄ illud pdit. ⁊ tales declarationē: ⁊ secularis 4 a nemine ꝓhibetur occupantis.

¶ Quarto ārik q̄ sint crimina degradatione digna: ⁊ dico q̄ de hoc diffuse loquitur dō. ant. in. c. ⁊ si de iudi. ⁊ dicit degradatio ne digni. oē crimē cuz incorrigibilitate de iudi. cū nō ab hoie: qb tñ fallit in hrico. de here. ad abolēdā. ⁊. c. excōicamus. c. j. eo. de crimi. fal. ad falsariorz: ⁊ in sacrilego. xvi. q. v. ēcūz sacerdotū. de hmōi dubium est. Et qb dicit vera est de verbali: nō autez actuali: fallēt a vero sua excipit ab incorrigibilitate. q̄ in illis nō expectat. panor. ārt in. c. nue de pe. distinguit. Nam aut delicta sunt tenia: qñ. s. dolus nō interuenit. vt si p imperitiā pingit aut culpā sine dolo. nisi forte in re modica vt in furto modice rei inter domesticos. ⁊ tunc clericus nec deponi nec puari bñficio dz: ⁊ suspēdi ad tpus. vel alij punirī iudicis arbitrio: de accusa. cum ⁊ dēdā in graue pīdiciuz alterius vel rei publice: ⁊ magna pena imponit: vt in furto. de iudi. ⁊ tunc poterit deponi. Aut sunt grauiora vt publica crimina. qñ nō iponit pena mortis: ⁊ tūc vltra depositionē detrusum grauissima. vt ibi iponit pena mortis di poterit in mōasteriū: vt in. d. c. nue. Aut nā ex ārtitate pene ꝓprehēdimus ārtitatez ⁊ qualitatē delicti. xxiij. q. j. nō asseram⁹: ⁊ tūc poterit deponi ⁊ dānari ad carcerē perpetuū. vtin. c. pe. ⁊ here. ⁊ in. c. nouimus. de ho. signi. Hā notabiliter dicit Inn. in. c. qll ter el. de acci. q̄ deputatio ad ꝓpetuum carcerē post depositionē. equiparat pene mortis. Et posset delictū ēē ita pnitiosum ex ꝓlo ⁊ qlificatū. vt traderetur iudici seculari ⁊ depositionē iudici secularī vt in. d. c. nouimus. in quo ēt dicit idē q̄ si carcer sit ita arduū ⁊ durū. q̄ intra paucos dies clericus extinguat. nō euitat irregularitas: qz ꝓ duri ta carceris ēcibozz tenuitatē vita attenuāta. ⁊ da sit nō tñ taliter quo minus possit subsistāri. Et quo ēt collige q̄ p ecclesiā nulla pena ponēda est: p quā qs possit verisimiliter incurrere piculū mortis. Nota ēt q̄ panor. in delictis grauissimis noie depositionis vtitur. p degradatiōe ēt actuali. Vide ēt de hio. ā. crimē. §. iij. Et adde vnuz singulare qb no. alex. de imo. in addi. bar. in l. oēs. C. de decu. ⁊ fil. eorū li. xij. q̄ in casib⁹ in qbus clericus torqueri pōt. prio est degradādus añq; torqueat: ⁊ ex. est singularis in. l. ⁊ si exceptī. C. de male ⁊ mathe. ibi ꝓlidio dignitatis exuti. Sz tñ nō. q̄ interest inter torquere ⁊ cedere. vt infra tortura. in prin. qcqd sit de dicto do. alex. imo. clericus torqueri pōt qñ et laicus. Iz nō ita seuere. Vide panor. de regu. iu. cū in ꝓplatione.

¶ Quinto ārik vtrz clericus diffidatus. sine degradatōe tradi possit curie seculari 5 nō obstāte q̄ d. c. degradatio. degradatione añ traditionez requirat. ⁊ ge. in. c. p humani de homi. lib. vj. determinat q̄ sic. per illū textum q̄ loqtur de hmōi diffidato: et diffidatus ō: ac ipozat idem. ac si esset penitus extra prātem ⁊ protectionem cuius vlo iudicio ecclesiastici: ideoqz ista diffidatio habebit eēdem effectū quem degradatioz traditio facta iudici seculari. Qñqz ēt ista diffidatio plus ipozat q̄z degradatio: qz diffidatus nedum potest puniri per iudicem secularem. sed per quemcūq; etiam non officialem.

¶ Sexto ārik vtrū degradatus pdat clericale prīuilegiū vt pcuti et iudicari possit p laicū: et dico q̄tū ad pmū. q̄ fuerūt opiniones. ⁊ plz opinio gl. i. d. c. ē gradatio: q̄ nō incidit in canonē li qs suadēte. xvij. q. ij qs pcutit clericū degradatū actualiter: secus si ꝓbaliter tñ: qb fm panor. in. c. ad abolēdā ō here. limita. nisi post verbalē sequatur incorrigibilitas: qz tūc ēt pdit priuilegiū fm ynum intellectū. cum nō ab homine de iudi. ⁊ absq; alta traditione posset comprimi per iudicem secularem. Quantum vero ad secūdum. dico fm notata in. d. c degradatio. q̄ ḡnis tutius esset. vt degradatio actualiter p iudicē ecclesiasticū tradereꝝ: ex quo tñ actualiter degradatus est. iudex secularis potest eum iudicare. per tex. d. c.

¶ Septimo queritur vtrum degradatus 7 ꝓsistat celebrādo. vel possit ordines ꝓferre. de facto et q̄tū ad pmū dicit archi. de cōdi. liij. i. c. ofidik. q̄ sic idē dicit ricar. in. liij. d. xiij. de quocūq; sacerdote. irregulari interdicto. suspenso excōmunicato. heretico. scismatico. et quātūcūq; nephario: et ista est verissima opinio. Iz glo. in. c. accedētes. di. l. contrariū dicerī et alij multi: qz character super quo fundatur conficiendi potestas anime ꝓpessus a deo ab homine nō potest auferri. ¶ Quantum vero ad secūdū dicit idē ricar. in. liij. d. xxix. q̄ Iz exēcū officium nō debeāt. tñ si ordinat vez ordinem

ꝓtrizz mingu figit rele

clericiva

nulla ratio nu forte. q̄ irregularis. vi. q. pupl. 498.

Universidad de Deusto
Biblioteca

psert. Huius non executione: sicut eps q loco
vel dignitati resignauit: qz nō est eo magis
epali dignitate ipollatus: dicēdū aliquibus.
epm nō posse p hoiem totaliter epali
dignitate ipolliari: zpñr degradationē non
esse dignitatis ablationē: sed ab eius execu
tione suspensio est ppetua: z psentit. s. tho.

¶ Octauo queritur vtz degradatus teneat
8 ad horas dicēdas: z dicit rodo. q sic si est in
sacris. p ca. dolētes de cele. missi. quod hoc
oibus ordinatis precipit: ite aūt est ordi
natus hñs caracterē: z idē dicit. ꝟꝟ. qz ab
his q̄ sunt oneris nō liberat: addēs idē eē
in degradato bñficiato q̄diu tz bñficium.
tz nō fuerit in sacris. Non tñ debet dicere
vt dicūt dñs vobiscum. z similia pertinentia
ad dignitatem: nō debet etiaz degradatus
vel suspensus officiare ecclesiam.

9 ¶ Nono q̄rit q̄s restituere possit degrada
tum: z dico q solus papa nō eps dist. l. c. s. z
ij. z sic et preses prouincie restituere nō po
test. quem damnauit. ff. de questi. l. j. in fi.

¶ De delectatione.

Delectatio est quies appetitus
in bono cognito pñti. vt colligi
tur ex locis innumeris. s. tho.
tz aliqñ sumit large. p oi psen
su volūtaris. z a cogitatiōe dif
fert: qz cogitatio est opatio potētie cogno
scitiue. i. intellectus. delectatio vo est opa
tio potētie appetitiue. Vñ qz pctñ siue cul
pa est pzio in appetitu i. volūtate. in cogi
tatiōe nō pōt eē peccatū nisi psentiēte volū
tate: q̄d dupliciter pingit sm eūdē. ij. dist.
xxxix. q. j. ar. ij. ad primū: pzio inquātū co
gitatio est: z sic est peccatū. vanitatis tz q
intellectus deberet vtiliziḃ occupari co
gitatiōibus: secūdo inquātū cogitationes
ppter delectationē recogitate querunt: z
sic potius est peccatuz in delectatiōe re co
gitate q̄ in ipsa cogitatiōe z tale peccatuz
reducitur ad idē genus cū actu exterius p
petrato: puta fornicatiōis homicidij. ꝛc.

1. q. ¶ Primo vo q̄rit vtz consensus in delecta
tiōe peccati mortalis sit peccatū mortale:
z dico q sic sm. s. tho. in multis locis tz pē
cipue. xij. q. lxxiiij. ar. viij. z. in. q. de verit. q.
xv. ar. iiij. qz dicit aug. in. xij. ō trini. q pp
pctā cogitatiōis et sine voluntate pficiēdi.
tz cū voluntate obiectādi. tamen hō dāna. z
rō est sm. s. tho. qz psentire in tale delecta
tionē. est psentire q suus affect⁹ sit inclina
tus in id q̄d est pctñ mortale. Nō tamē est
peccatū mortale psentire in delectationez
cogitatiōis q est de peccato mortali: sed est
veniale: puta qñ cogitatio est inutilis. vel
nullū: puta cū q̄s vtiliter cogitat ad pficiē
dū vel disputādum. hec ex illo ibi. P. Sed vt
ciare intelligat hec q̄ōr q̄d sit cogitatio vel
delectatio morosa. viso eodē. s. tho. ibi. Sed
bi dico multa. P. Primū. Quelibet delecta
tio cōsequit aliquā operationē. vt pz in. x.
ethi. z hz aliqō obiectum. Qō q̄dē obiectū
est duplex: pzio aliq̄ opatio alia ab ea quā
delectatio psequit: sicut cū delector in cogi
tādo de pulcra disputiōe: delectatio psequi
tur operationē q est cogitatio z obiectū de
lectatiōis est vna alia opatio delectās: que
est disputatio: ecōo est aliq̄ opatio q est ipsa
met quā delectatio psequit. inquantū. i. vt
ipse dicit vis appetitiua cuius est delectari
reflectitur in ipsam opationē sicut in quo
dā bonū: puta cū q̄s cogitat z delectat de
hoc ipso qō cogitat inquātū sua cogitatio
pz. Et tz aliqñ videat obiectū delectatio
nis eē res aliqua puta equus pulcer vilus
aut pulcra mulier aut et aliq̄d pudēdum.
vel obiectū alicuius opationis puta illicita
aut fornicatiōis: vñ semp obiectū delectā
tionis est opatio vel quā ipsa psequitur et
tūc est cogitatio. vel alia: z tunc est opatio
cogitata. P. Secūdū delectatio volūtaria z
hñs. p obiecto opationē q de se est peccatū
mortale. ita. s. q̄ nūq̄ liceite fieri potest sine
mortali. est peccatū mortale: vt delectatio
volūtaria de peccato mortali puta fornica
tiōe: tz delectatio volūtaria hñs. p obiecto
operationē q de se nō est peccatū mortale
tz est veniale vel nullū: nō est peccatū mor
tale. tz est veniale vel nullū: qz delectatio
sm se nō est pctñ cū aliqñ liceat. tz q sit pec
catū hz a suo obiecto. sicut z q̄libet actus mo
ralis: z eadē rōne psensus in id q̄d est mor
tale: psensus vo in id q̄d est veniale vel nul
lū est veniale vel nullū: qz psensus sm se nō
est peccatuz. cū aliqd liceat: tz q̄d sit pecca
tū hz a suo obiecto in qō psentit. P. Tertiū.
Delectatio de actu peccati mortalis puta
de fornicatione semp est peccatū mortale:
qz hz pzio obiecto peccatum mortale: z psen
tire in illam similiter semp est mortale: qz
est psentire in peccatū mortale: tz delecta
tiōd cogitatiōe peccati nō ē de se pctñ mor
tale: qz eius obiectū puta cogitatio q̄ se nō
est pctñ mortale: qz pt eē cogitatio q̄ pcto
sine pcto mortali. tz cū venali sola. vtiliter
cogitet sine tñ cōplacētia peccati
imo sine pcto oino vt cum vtiliter cogita
tur. P. Quartum. Igitur in delectationi
bus cogitationum. si cogitemur de actu pec
cati mortalis puta fornicationis cum in

ventione pficiēdi cogitatio est mortale z hz
propositum peccādi: si vero cogitet de eodez
sine intentione faciendi sed cū intentione oble
candi psentiēdo. s. in delectatione q est de
actu illo: cogitatio et est pctñ mortale. z hz
cogitatio vel delectatio morosa non a mo
ra ipsi phlici siue cōtinui qz pōt esse repē
te sed a mora quā circa voluptatē rō facit
dū eā non repellit sed acceptat qō esse pōt
in instanti tpe discreti. Que cogitatio moro
sa hz locū non solū in turpibus sed et in ho
nestis z oibus pctis. Ex doctrina. s. tho.
in. q. de verita. ei cit q duplex est cogitatio
morosa. vna. i. qua voluptati psentit expīsse
et sine intentione opandi. z hoc indubitater
est pctñ mortale sm aug. s. tho. z omnes.
Alia vero qua libidini psentit implicite si
licet interrogatiue. z de hac tho. ibi. q xv. arti.
ad decimū sicut dicit. Vñ ipse ro delecta
tionē. ppendat vel impēdimētū eius nō hz
interpratiū psensum et si non resistat. Sz
z de momento psentie vtpote cū peipit hō
se totaliter p himōi delectationem in pctñ in
clinari z in pceps ruere illc nisi expīsse resi
stat videt psentire. z tūc pctñ ad rōnē trāl
ferrit p actū eius: qz agere z non agere cuz
q̄s agere dz ad genus actus reducunt sm
tur. hic ibi. Qñ igitur q̄s negligit repime
re motū peccati: z post sufficientē deliberā
tionem. i. pōs deliberandi z animaduersio
nē pericli manet cōplacētia. i. non adest dis
pleicentia. ppter negligentiā rōnis est pctñ
mortale sm. s. tho. Idē tenent. s. bona. pe.
de tara. z. ꝟꝟ. si vero cōplacentia non ma
net dum nō eā respuit tz ira tepide vt statiz
sedo z tertio ac pluries regrediat ad pul
chritudinem sm aliquos est dubiū de mo
tali: tñ dico q ibi non est psensus interpratiū
una qui sit mortale. pctñ nisi vbi ex tali te
piditate videret sibi hō imminere periculum
sp abite de peto mortali puta de expīso cō
fessio. vel de interpratio mortali sm. s. tho.
vt. s. z. s. bona. vel de actu exterior peccati
puta mollitie vel himōi: qz tunc hō tenet fa
cere conatum: z vtiliter repugnare sicut z
vbi imminet periculū corporis: secus si pi
cogitet de peto sine intentione faciēdi z oble
candi se de actu peccati: sed cū intentiōe ob
lectandi se de ipsa cogitatione peccati sine
relatione ad pctñ q̄d displicet: erit peccatū
veniale si timetur cogitet nisi inde sibi vide
ne rōnabiliter cū ex sola vanitate cogitatiōis

imaginetur exercitus cōpugnantes cuz tñ
sibi non placeret vera pugna: erit et nullus
peccatū si cogitetur vtiliter: vt si dicta ima
ginatio exercituum fiat ad bonum finē: pu
ta ad diuertendam intentionem animē ab
aliqua turpi cogitatione infestante. supra.
consensus. in prin.

¶ Secundo queritur vtrum cogitatio deli 2. q.
berata in ppriam vrorem sit mortalis. z di
cit archie. q non sicut nec ipse actus consu
galis nisi ita moraretur in ea q pollutio in
vigilia sequeretur q verum credo qñ est in
loco z tpe z voluntate consumandi: tz his se
clusis sicut tactus impudici sunt pētā: ita z
cogitationes q̄ prius habent rōnē peccati
q̄ actus exteriores nisi vt. ꝟ. seqnti dicētur
si stat in rōne sine pñti motu venereo.

¶ Tertio q̄ritur vtrus peccet mortaliter vi z
dua consentiens in delectationem act⁹ con
tingalis peccati de quo recordat z dicit Ri
car. q non: qz delectatio est de eo q̄d non est
mortale: si tñ sm minerer sibi piculuz casus
puta pollutionis z aduertit est mortale: et
psentire videt archie. q̄d vez credo si delec
tatio sistat in rōne q̄ vult sic fuisse aut solū
in memoriā de re pterita cū displicētia pñti
pzio pcupiscentie: secus si insurgat sensualis
concupiscentie motus: z delectet iā in motu
pñti occasionato ex memoria pteriti: dum
imaginat nūc viz suū pñtē turpiter z dele
ctatur inde qz talia si licēt nisi in ordine ad
actū psumandū q iā isti est impossibilis: sō
q̄rat q̄ tum pōt obliuisci vtz suū q̄tū adve
nerea: z idem per omnia de viro dicendum
est respectu vxoris.

¶ Quartovtrū psensus i delectatiōe tactuū
z aspectuū ipudicoz sit mortalis: z dico q
sic q̄ ad tactus puta complexus z oscula et
himōi qñ ipsi sunt mortales. i. qñ fiūt ex libi
dine nō matrimoniali: qz psensus in delecta
tione de aliquo mortali est mortale: z idem
dico de aspectib⁹. Vñ nō peccat mortaliter q̄
patit himōi tactus ab eo quē credit mouē
ri honesto amore vel prime psuetudine: sec⁹
ab eo quē credit libidinose moueri sm Ar
chie. q̄d limita si pōt vitare sine scandalo
alioz q̄ de libidine non suspicant. Si autez
de hoc dubitat distinguo: qz si tactus fūt ta
les q̄ psueuerint et inter pudicos: et negari
non possint sine preiudicio affabilitatis q̄
quis ad amicos se habet verbis z facti sic
ut decet vt complexus amici nouiter a lōg
e venientis non est peccatum quia non est
omittēdus actus virtutis peccādo saltē ve
nialiter ppter himōi pctñ socij dubiuz. Si
vo tactus non sunt himōi adhuc distinguo

qr si tactus non sunt hmōi.l.non sint osculū vel cōplexus: aut ꝓtio manuū: nec etiam sunt apte impudici.l.in locis genitaliū aut vicinis: tunc ēt in dubio nō est mortale ista pati sed periculosiꝫ: qr non dꝫ iudicare solū de libidine sed de amore honesto vel saltez sensuali circa mortale. Si ꝯo sint apte ipudici peccat mortaliter quo mō intelligē archie. q̄ dicit non posse excusari a mortali eū qui se tangi pmittit in genitalibus nisi a cōiuge vel ex rōnabili cā puta infirmitatis: qr s. extra hos casus semp pōt ꝓbabiliter opinari de mala intētione ⁊ iste tactus negari pōt sine ꝓiudicio virtutis affabilitatis. Similiter peccāt mortal'r fm archi. mulieres ppendētes se amari ⁊ pcari quotiēs se offerunt aspectibus amatoꝝ vt illis placeant: ēt si nil turpe velient admittere: qr sunt ad illoꝝ ruinam occasio efficax: ⁊ adde idē esse de viris respectu mulieꝝ.

¶ Quinto qritur circa idē spāliter quid de puellis que tā ⁊ si caste sine ope tēn sensuali amore ⁊ iuuenū pulchritudine allecte ꝓsentiunt in delectationē de cogitatione osculorum ⁊ cōplexuū ⁊ dico iuxta ꝑdicta q̄ si cōsensus eēt in delectatione cogitationis tēn non esset mortale q̄ q̄dē ly sit possibile logicū.l.non implicās ꝓtradictionē nūq̄ tēn aut rarissime accidit. Si vero ꝓsentiūt i delectationē actus cogitati: si delectatio ipsa non sit ex amore libidinoso sed casto sicut soror fratrē osculat erit pctm veniale vel nullum fm qualitatē amoris: sed si delectatio sit ex amore libidinoso erit mortalis ꝓsensus. vt patet ex dictis. Nec valet dicere q̄ illa libido potest illere intra limites matrimonij: qr ibi nullum est.

¶ Sexto q̄d de hio q̄ sub spē spūalis mortificatōis faciūt mulieres coā se nudare vt disciplinas inferant: ⁊ dico q̄ nō est dubius eos peccare mortal'r si libido sit principal'r in cā: ⁊ idez videt sentire archie. si id faciūt ex curiosa sensualitate videndi: immo si ex stulta intentione mortificandi: qr dicit q̄dā rales excusari nequeunt a mortali: quia est contra naturalem honestatem ⁊ cum periculo lapsus ⁊ scandali.

¶ De delegato ⁊ subdelegato ⁊ legato.

Delegatus a delego dr q̄d est vices cōmitto: ⁊ vt recitat panor. in rubri. eo. ti. multipl'r diffinit: qr fm gof. est is cui a papa vel alio ordinario seu principio velegato cā decidenda ⁊ cognoscenda cōmittitur fm ho. vero est is cui cōmittit cā decidenda seu exequenda vices alterius repētās ꝓprium in iurisdictione nihil hās. vt in.c.sane. eo. ti. ⁊ in.l.i.ff.de of. eius cui man. est tur. fm spe. aūt eo. ti. in prin. est is qui ex cōmissione alterius cāe iudicialem cognitionē assequitur. Et q̄libet iurisdictionem quit diffinitio tollerari pōt: sed ego dico q̄ delegatus quo ad ecclesiasticos est is cui a summo pontifice vel ordinario cā cōmittitur aut ēt ab eo q̄ extraordinaria iurisdictione aliquid pōt: ⁊ sic dico de imperatore et aliis dnis quo ad seculares. ¶ Legatus vero fr gof. ⁊ vt cōter notatur in rub. eo. titu. est is cui a papa certa patria vel prouincia cōmittitur gubernanda: vnde gerit vices papē: ⁊ est ordinarius in prouincia. de offi. legat. ⁊ legatos. libro sexto. ¶ Subdelegatus est delegatus delegati.

¶ Primo vero qritur quis ⁊ q̄ possit delegare: ⁊ dico q̄ q̄libet ordinarius ēt. q̄ extraordinaria iurisdictione aliq̄d pōt vt legatus pape: sed tn de eo distinguendū est secundū ray. ⁊ ff. Nam prinentia ad ordinē ipam ēt est consecratio vel reconciliatio ecclesiaꝝ ordinatio clericoꝝ ⁊ filia delegare pōt epis tn. de offi. or. q̄d de sede. ⁊ de consecr. aqua. immo metropolitanus post confirmationē ante palū receptionē cōmittere pōt epis ꝓsecrationē suffraganei fm. de eo. suffraganeis. Pertinēta vero ad iurisdictionem: vt est audientiā causaꝝ ⁊ peccatorum absolutio indubitanter delegare pōt alteri clericoꝝ cū agitur ad depositionē delegare non pōt nisi in casu. f. si incipet abesse. propter ecclesie sue necessitatē vel aliū cām magnā ⁊ tunc committeret cognitionē tn ⁊ non diffinitionem cāe. ar. de of. eius cui mand. cū iuris. l. i. C. de peda iudi. l. ij. nisi committere diffinitionem totius cause alteri epo: q̄ fa cere pōt cum non sit et. phibitū. Sunt autē ⁊ alie cause q̄ ly non sint criminales: tn ex necessaria ⁊ multum iusta cā impediūtur vt cā matrimonij ⁊ consilies: de consan. ⁊ affi. ex lītis. Nec ēt dꝫ delegari peāten diffinitiū cū irregularibus nec absoluendi eos qui manus violentas iniecerant in clericos in casibus sibi a iure ꝓcellis: q̄ tn ly nō debeant nihilominus pōt cum non sit et. phibitum. immo de dictis pcussoribus conceditur. de of. or. eis. Als vero causas minores etiam spiritualeꝝ. vt de decimis iure patronatus. ⁊ huiusmodi: delegare potest: sed tamē spirituales clericis tantum. de iudi. decernimus. ⁊ c. quāto. Pecuniarias vero iudicia cte pōt immo forte dꝫ delegare nec in talibus occupari. ar. xj. q. j. te. quidem. Porest autem

aūt delegare existentibus de alieno ep̄atu. prinētia ad iurisdictionem volūtariam: ⁊ ad suscipiēdum cogere non possit. nō autez pertinēta ad contētiosam fm ff. Ad hoc. de pēti. vt animaꝝ lib. vj.

¶ Sedo querit q̄d possit esse delegatus in ecclesiastico foro: ⁊ dico q̄ pape delegatus ēt potest solum ꝓstitutus in dignitate. vel ꝓsonatum hās. aut canonicus ecclesie cathedralis: de rescrip. statutū. lib. vj. nisi ex certa sciā papa cām cōmitteret non existēti in dignitate vel minori. de offi. deleg. cū vigesimum. de elec. cū in cunctis: alioq̄ ꝯo potest quilibet esse q̄ non phibēt. Ilik prior es mēdicātium ⁊ guardiani minoꝝ. possunt esse delegati pape: qr fm ge. in.c. nullus. de eleno. panor. in.c. cām de iudi. ⁊ in.c. cum olim. de mato. ⁊ obe. ⁊ car. in clem. ij. de rescrip. ⁊ glo. q̄d tn locuz nō habet fm pau. in.d. ecle. vbi in eodē monasterio habeāt supiorē sicut qui sunt sub abbate qr nō habēt dignitatē: secus de nō habēte: qr ꝓtis nō sit peritus sufficit q̄ esse possit.

¶ Tertio cū delegato non credat nisi probet delegationē. nec teneat ēs exequi sententiam eius. nisi eius et ike ostēdant. extra. cum in iure: querit qualiter ꝓbabit mā datum delegatiōis: ⁊ dicit panor. in.d.c.cū ēdo p exemplum de originali sumptū solitū. de qua sollēnitate vide infra rabellum. §. vj. tertio si ptibus ꝓsentiētib' vel pnti plati i actis. fz ho. qr in eaꝝ ꝓiudiciū acta facit fidē de originalis tenore ar. in.l.j.C. de reis. vbi p illum rex. dicit Bar. q̄ si ptes in iudicio pnteo non ꝓtradicūt his q̄ tendē te possent in eaꝝ ꝓiudiciū vident consentire. ex eis vbi solus notarius exemplauit instrumentū originali a reducenda ad actoꝝ tenore: qr fm Inno. cū ꝑducuntur instrā producto est de actis ⁊ non tenor: quasi pari produxit tale instrumentum. creditur notario de productione. vt in.c. quoniā contra. de probati. sed non super tenore instrumentorum nisi probetur per originalis vel alio ꝓtdictis modis.

¶ Quarto quid si delegatus non vult facere idem ordinario de suo mādato: ⁊ ei parere nolentē sine sniam exēq̄ excōicat: ⁊ dico fm docto. excōicatio non tenet: qr delegatus non hz iurisdictionem sup ordinarium: nisi sit ereditis q̄d dici non pōt ⁊ petit fidē de mandato: qr facit q̄d sibi iure ꝓmittitur

Sed si ordinari' malitiose se asserat de mādato dubitare: allegando maxime falsitatem rescripti fm ho. quatuor remedia competunt delegato. Primū vt exequat p se q̄ pōt. vt in.c. in litis. eo. ti. ij. vt puniat ordinarium si constat q̄ maliciose opponat. tertio qr punitur quo ad deū. quarto qr ꝑdenunari poterit in. xxx. lib. auri. si maliciose se opponit ad cauillandū rescriptum principis. vt in.l.ij.C. de le. Facit ad ꝑdicta q̄ notat panor. in.c. preterea. de dila. vbi dr q̄ si agitur de grauissimo seu graviori ꝓiudicio non est parendū asserenti se delegatum ꝓtis sit ꝓsona auctorizabilis nisi prius constet de pleno mādato: nec sufficit simplex copia. l. vna C. de man. prin. nec aliter ordinarius debz sniam exeq. ar. in.c. nobilissimus. dif. ix. sed si agitur de ꝓiudicio graui: puta citat' est in partibus valde remotis: sufficit mittere copiam rescripti non autem asserere se delegatum. si vero agitur de tenissimo. puta quia citatus est in loco ciuitatis. non est necesse copiam mittere. quo ad effectum arctandi citatum ad ꝓparendu. sed satis est asserere se delegatum. quia oriū dubium iurisdictionis ex quo persona non est vilis. ex tali autem dubio quis ꝓparere tenet. ar. in l. si quis ex aliena. ff. de iudi. secus si simpliciter citet. non asserens se delegatum. nec alias est ordinarius.

¶ Quinto querit que iurisdictio videat in dubio demandari ⁊ quid possit delegatus: quantum ad primū dico q̄ ꝓtendi ꝓsuetū q̄ quando ꝓmittens dicit auctoritate nostra cognoscas. vt transiata iurisdictio ordinaria p rex. in prohe. insti. sed q̄ hoc nō exprimitur. per ꝓmissionem vnius negocij vel plurium. nō vt ordinaria iurisdictio cōmitti. p. l. si certarum. ff. de milite. sed si vni ut ersitas ꝓmittat. sic: p. l. j. §. cum vrbem. ff. de off. pre. vr. ¶ Quātum vero ad fm rūdet ge. in.c. presentium. de testi. ex gl. in.c. solet. de sen. ex. lib. vj. que dicit q̄ delegata ptās est stricti iuris ideoq̄ id solum potest quod est ei ꝓmissum. sine quo causa expedirī nō pōt. de off. dele. c. j. ⁊. c. prudentiam. ⁊. l. ad legatum. ff. de procu. ⁊ id propter q̄d facilē causa expedirī posset. non venit nisi expresse ꝓmittatur. Et ff. dicit q̄ ꝓtis causa delegata intelligant comissa omnia sine quibus cā expedirī non potest non tamen ea ꝓcessa sunt que possunt valere ad causaz expediendam.

¶ Sexto qrit qn expiret delegati iurisdictio. ⁊ dico q̄ reintegra expirat p scien: tam mortis delegātis. l. eius q̄ in pn. ff. si cer. pe.

de offi.delega.gratum: ⁊ similiter re integra p mortem eius contra quem mãdat. de rescrip.significauit: ⁊ multis alijs modis. vt in.c.quoniam abbas.de offi.delega.

¶ Adde pmo fm Panor.in.c.irrefragabili de offi.or.q̃ non expirat morte delegantis: quãdo data fuit per viam legis ⁊ nõ ab homine: vt in.d.c.gratuꝫ: ratio diuersitatis est q̃ homo moritur: ⁊ eodem modo euꝫ eo exinguit delegatio eius re integra.cum nõ fierit radicem in pſona delegati.sed lex nũquã moritur: pro quo facit.c.si gratiose.de rescrip.lib.vi.vbi pꝫ q̃ dispositio facta sub nole dignitatis.nõ perit morte disponentis.

¶ Et idem videt qñ officiales aliquid disponũt p viam statuti: vt p mortem seu reuocationem eorum nõ expiret illa dispositio: secus si nõ per viam legis vel statuti. Adde primo vt sunt ordinatores ⁊ precepta que fiunt a platis vel diffinitoribus.nõ habentibus auctoritatem cõstituendi. Adde secõdo q̃ res dicit integra.fm Host.in.c.lꝫ.eo.tit. quãdo delegatus nõ cepit vti iurisdictione cepit autem vti si vices suas cõmisit: vt ibi patet: etiam si primum solum cõmisit.eo: super questionum: vel si mãdauit alicui citare partes: aut si ipse citauit a fortiori: vt in d.c.gratum: vel si recepit testes in periculo ꝓstitutos: ⁊ multo magis si excõmunicauit cõtradictores.eo.tit.c.j.⁊ si diez assignauit pribus.de dsla.c.fi. vel si fecit offerri libellum.vel alium actum iudicialem exercuit: et si partes nõ citauit.vt si recepto mãdato vocet rabellionem.ac testes ⁊ tãquaꝫ iudex precipiat redigi ipsas suas in publicam formam ⁊ in instrumẽto testes apponi: quia talis actus iudicialis est.vnde incipit vti iurisdictione.

7 ¶ Septimo q̃ritur quid de sula duoꝝ delegatoꝝ discordantiũ: ⁊ dico dependere ex delegante quã voluerit acceptare: secꝰ in sententia arbitroꝝ ex cõpromisso: q̃ nõ tenet sicut etiam pstidentes loco pape in pcilio generali nihil faciunt nisi oẽs ꝓsentiãt i actu gerendo: q̃ vnius ꝓtradictio inficit totum not.panor.in.c.non est.de regi.⁊ in.c.pe.desta.mo. Secus in sula duoꝝ ordinariorum discordantium q̃ tenet pro reo nisi in causa matrimonij libertatis ⁊ testamenti et huiusmodi fauorabilibus: quia tunc tenet p actore.vt in.c.vltimo.de sen.⁊ re iudi.inrelige si agit vt matrimoniuꝫ ⁊ huiusmodi teneant: aliter valeret pro eo qui vt valeant agit vel se defendit.

8 ¶ Octauo q̃ritur vtrũ delegatus possit subdelegare ⁊ cui ⁊ dico multa. ¶ Primuꝫ. Delegatus a papa vel a principe põt indultis cete=cãm totã vel partẽ alteri delegare.l.a iudice.C.de iudi.de of.dele.c.fi.⁊ no. Inn. in.c.pastoralis.eo.ti.⁊ hoc verũ nisi qñ cetum ministerij el cõmittit qñ Inn.ibi limitat de ministerio magno ⁊ exprimitur vt fidicare crucem: dispensare cum irregulari pniam agere: absoluere excõicatos ⁊ hmoi ⁊ gñaliter qñ cõmittitur nudũ ministeriuꝫ ⁊ non iurisdictio.vt ibi pꝫ in fine.vel qñ p verba rescripti: coprehendit electa fideo vel industria eius sicut cum ꝓ: considimus de tua industria vel pſonaliter exequatis: vel qñ negocium non est p aliũ bene expeditũ. hoc tñ non est verũ in legato sedis apste. in d.c.fi.l.in pdicatione crucis dispensatione cum irregulari ⁊c/pro quo no.q̃ in d.c. fi.cum dicituꝫ fuisset q̃ delegatus principis poteit delegare subiungitur pro.q̃ is cui iniungitur vt negocium personaliter exequatur potest delegare de consensu principis nisi iniunctum sit inquisitionem fieri vel ceclesijs de prelatis aut alijs ministris prouideri qr in his industria ⁊ fideo persone vel electa. Et secũdo subiũgitur sic in forma. Ceterum salua legatorum sedis apostolice auctoritate nulli cui commissum fuerit predicare crucem: excommunicare vel absoluere aliquos: dispẽsare cũ irregularibus: vel iniungere pnias: licet hec de cetero aliquis demandare: quia non sibi iurisdictio.sj ertum ministerium potius committit in hac parte.hec ibi. Ex quibus aliqui volunt q̃ prelati habentes per priuilegium q̃ in aliquo cãu possint absoluere subditos aut cũ eis dispensare: non possunt hoc alij delegare: cum ista eorum potestas sit delegata. Et verum dicunt.si ista concessa sunt illi prelato in numero circa determinatos subditos: puta absoluatur ille. vel illes: secus vel hoc conceditur respectu subditorum in genere tam respectu culparum preteritarum q̃ futurarum et prelatis presentibus ac futuris: tum quia hic non committitur certũ seu nudum ministerium.sed cognitio causse ⁊ iurisdictio: tum quia etiam si committatur nudum ministerium quod est falsum tamen non est electa industria persone.cuꝫ sit incognita.⁊ idem est fm Panormitã.ibi post. Innocẽ.si nudum ministerium cõmiteretur certe persone.sed illud non sic mãgnum: vt predicta. Et ita vt dixi conducitur do que legem interpretatur observanda: ⁊ rationabilis: quia plerunq̃ subditi verentur prelatos: ⁊ ita expresse tenet glos.in.c.

t.dic. delegare ⁊ cui ⁊ dico multa.

fi.de offi.or. Secũdũ. Delegatus pape subdelegare potest licet sit datus ex officio.vel de consensu partium.vel cum clausula predecessoris.f.q̃ si non omnes.tn cũ alio exequaris: vt ibi: ⁊ hoc nisi illud verbuꝫ gemineretur.puta si diceretur tu tu.exequaris. fm Bal.vt verba aliquid operẽtur: de prima industria persone fm eum. Ex quibꝰ faciit ibi.l.in.d.c.fi. Panor.regulam singularem in materia subdelegãdi: videlicet q̃ regulariter papa cõmittendo alicui causam. industriam persone nõ videtur eligere: sed potius intendit prouidere negocio.qõ delegãdum cõmittit. Sed ⁊ si papa tertiuꝫ delegatum deputauit cum partium ꝓsensu.dicit Jo.an.in addi.spec.q̃ licet de honestate subdelegare nõ debeat nisi de ꝓsensu priuꝫ tamẽ de necessitate: q̃ dictum.c.fi. indistincte.dat isti delegato facultatẽ subdelegãdi: dicẽs q̃ delegato a principe est a iure concessum: ⁊ idem host.⁊ spe.et Panor.

3 ¶ Tertium. delegatus nõ a principe sed ab inferiore.subdelegare nõ potest etiam impeditus infirmitate vel alia iusta causa.arg.l.pro.§.si post.ff.de va.mu.⁊ d.l.a iudi capitulo cause: quia vt hoc posse alteri cõcedat delegatus ad vniuersitatẽ causaꝝ alicuius castri: vlle aut ecclesie: q̃ tsie põt vnaꝫ cãm delegare.vt not.glo.in.c.cum cãm.de appel.ff.de iudi.l.cum pto:.§.i ff.quis et a quo.app.l.i.§.i.tertio si lis est coram eo cõtestata.⁊ sic intelligit extra de sen.⁊ re iudi. cum bertoldus.ar.C.de pcura.l.neq̃ tutores.Et hoc tenuit fum.pisa.sed fm Bar.in d.l.a iudice.hoc cõiter nõ tenet.nec est de ꝛ ratione simile vt ibi.p eũ pꝫ.quarto si hoc fiat ꝓpaliter ꝓcedat fm Jo.an.per.c.lꝫ cui. de offi.dele.lib.vi.vbi dicit q̃ is cui cõmittitur a sede apostolica.puidere certe perso ne de dsficio.in certa ecclesia dyocesi vel p uinciam: potest hoc alteri subdelegare: sed si mãdetur ei vt puideat ecclesie de persona. subdelegare nõ potest: nisi subdelegãdi habeat speciale mandatum.

4 ¶ Quartum. is cui negocium committitur vt personaliter exequatur.f.partes cõsentiant tacite.vel expresse hoc põt alteri subdelegare: quod tamen limitat Panormi.in d.c.fi.eodem titu.quando forma rescripti est fundata super vtilitate partiuꝫ: secus si fuit per publica que non esset remissibilis per partes.vel vbi partes contradiceret.hoc tamen fallit in eo cui papa committit inquisitionem vel prouisionem ecclesijs de prelatis sine alijs ministris: quod sine spãli mãdato subdelegare non potest: quia in his fides ⁊ industria persone eligi videtur .vt in dicto.c.fina.⁊ in.d.capitulo is cui.

5 ¶ Quintum delegatus vel etiam legatus sedis apostolice eo casu quo subdelegare potest.hoc non potest nisi existenti in dignitate vel personatu vel canonico ecclesie cathedralis.vt in.c.statuti de rescrip.lib.vi.

6 ¶ Sextum. Sicut delegatus a papa vel principe.habet a lege q̃ possit causaꝫ alteri subdelegare: nisi vt dictũ est.ita delegatus ab episcopo vel alio: ⁊ si non habeat a lege potestatem subdelegandi.habere tamen potest ab homine.vt si delegatus ipse det sibi auctoritatem subdelegandi.arg.de procura.c.pmo.secõ respon.⁊ sic tenet Joã.an.super.c.lꝫ cui libro sexto.

7 ¶ Septimum. Eo casu quo delegatus subdelegare potest.tenetur quis acceptare subdelegationem secũdum Innocẽ.in.c.pastoralis.de offic.delega.nisi constet quod delegatus malitiose se exoneret: vt ibi: ⁊ tunc si vellet cogere iusta esset appellatio: secꝰ si non constaret. Est tamen differentia inter delegatũ a principe.⁊ ab inferiore: quia primus cogere potest omnes etiam si non sint sui fori.C. qui pro sua iurisdi.l.vna.ff.de munc.⁊ ho.l.numerum.§.indicandi: exceptis aduocatis.q̃ alibi quam in suo foro cogi non possunt recipere iudicium.C.de aduo.diuer.iudic.l. sanctimus. Delegatus vero ab ordinario cogere non potest hominem alterius fori.ff. de iurisdi.omnium iudi.l.vltima.⁊ in glo. d.c.pastoralis. Quomodo delegatus pape absoluere possit excommunicatos a se supra absolutio.q.q.q̃.vbi autem cognoscere possit supra commissio.

9.q. ¶ Nono quantum ad subdelegatum queritur quid possit subdelegatus a delegato pape: et dico quod potest coercere secũduꝫ Joã.an.extro eodem ex litteris: que coercio fm Innocenti. intelligitur.quia potest excommunicare interdicere et huiusmodi: vnde ⁊ Hostiẽ.dicit quod subdelegatus delegati.et merus executor.coertionem recipit contra se sibi opponentes et iniuriãtes illos quos mittit pro exequẽdo articulo sibi commisso.quem etiam.quo ad denũciationem potest alteri delegare.

10 ¶ Decimo quantum ad legatum querit an credatur asserenti se legatum: ⁊ dico q̃ nonnisi pbauerit in scriptis.et de mandato apostolico per suas litteras fidem fecerit: distinctione.lxiij.lectis.C.de man.prin.l.vnica

Universidad de Deusto
Biblioteca

ca: facit quod notat glo. in. c. sicut nobis. de sen. excom. q̃ non creditur cardinali asserẽti aliquid. in alterius preiudicium: quod limitare videtur Panor. si asserat oratori ouine vocis. Et si dicat se litteras p̃dicisse non auditur. de offi. dele. cum in iure: ꝛ. d. l. vnica: si tamẽ est honestus ꝛ notus debet ei credi ꝛ recipi. xcvij. di. nobilissimus: sed sine litteris nihil audeat iudicare fm Tãc. ꝛ Archi. quia nuntio sine litteris nõ creditur vbi aliqui preiudicatur.

¶ Undecimo querit quot sunt genera legatorum: ꝛ dico q̃ legatorum duo sunt genera: quia sunt quidam legati inproprie. i. nuntij sed non iudices. vt qui a papa pro ãbassiata mittuntur. vel ad aliq̃d nudum ministerium exercendum. de quibus dicti. i. ius gentium. ꝛ xcvij. dist. c. nobilissimus ꝛ istos qui impedit. debet hostibus tradi: etiam si sint hostium. l. vltima. ff. de legationibus: ꝛ fm canones sunt excõmunicãdi. xcitij. dist. si quis: ita no. glo. in. d. c. ius gẽtium. imo si legati vel nuntij sint apostolici. sunt ipso facto excommunicati ꝛ eorum terre ac loca interdicta: quãdiu in cõtumacia perstiterint eorum dñi. de offi. lega. sup genes libr. vj. Extrauagãs est. Quidam vero sunt legati iudices. quos papa facit ordinarios in certa prouincia: de quibus loquitur premissa diffinitio ꝛ titulus de officio legati. Et horum fm Joã. an. ꝛ omnes canonistas tria sunt genera: vt etiam not. glo. ꝛ Panormi. in. c. excommunicatis. de offi. lega. Quidam em dicũtur laterales seu de latere missi qui fm Ber. in. c. excõmunicatis. de sen. excom. ꝛ glo. in. c. pe. de offi. lega. sunt hi qui de curia pape mittuntur etiam si nõ sint cardinales: sed ly erius dicit Joã. an. ꝛ Panor. in. d. c. pe. q̃ sunt solt cardinales maxime hodie Quidam vero sunt locales seu nati. qui dicunt legati rõne sue dignitatis in qua nascunt ex priuilegio ecclesie sue: vt archiepi. cãturien. ꝛ eboracen. vt in. c. i. de offi. lega. Quidam vero nec sic nec sic sed dñr tẽporales. sine communes p̃sone: vt omnes missi a papa a curia vel ab extra qui non sunt cardinales.

¶ Duodecimo querit quomõ differũt hi legati quo ad absolutionẽ p̃cussorum clericl: ꝛ dicit glo. in. c. pe. de offi. lega. ꝛ cõtra oẽs doct. q̃ laterales hos possunt absoluere in sua prouincia. ꝛ etiam extra. postquã egrediũtur vrbem donec stiam reingrediãtur ꝛ tam subditos quã extraneos sine aliũde eveniẽtes fm glo. quod host. in. c. pe. de offi. lega. limitat nisi sit enormis iniuria. allegão c. si vero. ꝛ. c. cum illo. de sen. excom. sed in. ꝛ ad eminẽtiam. de sen. excom. tenet q̃ poteſt absoluere etiam pro enormi. ꝛ idem Jo. an. ꝛ archi. in. c. i. de offi. lega. libro. vj. ꝛ panor. in. d. c. ad eminẽtiam. etiam si mutilauerint vel occiderint. Et hoc tene: quia iura exclpẽtia enormẽ iniuriaz loquũtur in aliis inferioribus legatis fm p̃dictos. Fallit tamẽ qõ dictum est p̃io quãdo sunt in pnia pape: scdo quãdo sũt renocati ante regressum fm Panor. in. c. pe. de offi. leg. quo casu nec insignia legatiõis debẽt exercere: tertio secũdum aliquos quãdo nec in puincia sunt nec in via: sed ista fallẽtia aliquo iure nõ p̃batur. sed reprobatur: qr procõsul extra libẽ decretam prouinciam exercere põt iurisdictionem voluntariam ꝛ vti insignijs non distinguẽdo an sit in via necne. ff. de offi. proconsul. l. i. et. ij. legati autem pape equiparantur pcõsulibus ꝛ p̃fidibus. vt in. c. ij. de offi. lega. libr. vj. Adde q̃ dicta de absolutione ab hac excõmunicatione nõ sunt extendẽda ad alias absolutiones pape reseruatas: quia in istis exorbitãtibus ꝛ prohibitis nõ fit extẽsio de vno casu ad aliud. etiam p̃ maiorem ratẽtio de vno casu ad aliud. etiam p̃ maiorem ratẽtem rõnis. vt in. c. qõ trãslationem. de offi. lega. ¶ Legati vero locales. siue nati absoluere non possunt istos in prouincia sua vel extra: nec subditos suos nec alios: cuius ratio est fz panor. in. d. c. pe. q̃ alioquin clerici pderent priuilegium qõ habent ex. c. illi qui suadente. xvij. q. iij. q̃ cum dignitas illa sit perpetua nullus pro absolutione cogerek adire romam. Qõ tamẽ limitat Panor. in casibus reseruatis pape: q̃ ab eis in lectione a qua absoluũt ẽpi multo fortiꝛ absoluũt ꝛ ipsi. cuz sint ordinarij. ¶ Legati vero tẽporales absoluere possunt soluzin sua puincia ꝛ solum eos qui sunt de sua puincia: non aũt extra eam nec extraneos fz ꝛ archiep. ¶ Circa hoc tñ clari sunt tres casus. Primꝰ q̃ possunt absoluere suos subditos in sua prouincia existẽtes: secundus q̃ non possunt absoluere extraneos. extra prouinciam. tertius q̃ extraneos. i. aliunde adnenientes absoluere non possunt. etiam in pouincia. Sũt etiã quattuor dubij. Primꝰ an possint subditos extra puinciam absoluere: et dicit Panor. in. d. c. excõmunicatis communiter teneri q̃ non. et Jo. an. dicit ita fere de facto: qõ limita fm Jo. mio. et Jo. an. quos sequitur Ge. in. c. i. eo. ti. lib. vi. nisi de p̃sensu iudicis illius prouincie. fz de hoc ita tim. secũdus est an subditos absoluere possint extra prouinciam de consensu iudicis illius prouincie. ꝛ dicunt aliqui q̃ quia hec

potestas dat eis limitate. non videtur q̃ excedere debeant formam eis p̃fixam. p. d. c. hoc dictum singulariter notãdum q̃ potestas collata in certo loco ex priuilegio exercẽri non potest in alio loco ẽt in subditos: sed in iurisdictione competẽte de iure communi: ꝛ hoc sequit sum. ang. cõtra rosel. ꝛ hoc tene: qr etiam prentiosam iurisdictionẽ potest quis exercere in territorio nõ cit esse equum. tertius an possit absoluere subditos. qui extra puinciam in excõicatio nõ inciderunt: ꝛ dicit ho. q̃ non. in. xus ꝗbo de non subditis aliũde venientibus: vñ alij ꝛ rarium tenẽt vt recitat Spec. qõ panor. vertius dicit vt sicut potest punire subditos extra territorium delinquẽtes. de fo. cõpe. cum pingat. ita possit ẽt eos absoluere. Et facit qr p̃ius sacerdos absolut subditus a delicto extra puinciam commisso. quarũ est an absoluẽ possint non subditos in ho. q̃ sic: qr tales aliunde accedere non diqũt. cum non adueniãt excommunicati: p̃ingat. q̃ scholaris veniẽs ad studium exloci. ij absoluere potuisset. p̃ius eps: sec̃ ſi ſol incidisset. Et quo posset elici q̃ poterit ad prius commissa: quod tamẽ dictum panor. generaliter non admittit. ꝛ bñ: quia oppositum supradictum est supra absolutio. i. §. v. quelito primo ꝛ sequẽ. quintus ad dicitur an possint absoluere excõicatos a se. i puincia potẽ sunt. puinciã egressi: ꝛ dicit glo. in. c. nouit. de of. leg. q̃ non: qr exeundo puinciã priuati sunt dignitate. ff. de of. pñ. i. ꝛ statim expirat iurisdictio qõ limitat pe. qñ exeũt alio non redeũdi: ꝛ vbi absoluerio redẽret cause cognitionẽ: secus ergo si exeant regressuri ꝛ absolutio est in foro pẽitentiali. Et p̃emit Jnn. Et tãtellige tam de laterali q̃ de tpali fm supplemẽtũ lateralis q̃ ẽt nõ regressurus dũ redit ad vrbem absoluere possit sacrafr. vt dcm est: sed nõ absoluere possint p̃ enormi iniuria: puta mutilatione vel homicidio: ꝛ cõtra tenẽt q̃ non. panor. tñ. in. c. qõ de his. de sen. ex. sacra limit q̃ sic. vide si vis.

¶ Quarit quõ differant p̃dicti legati in bñficiis cõlatione: ꝛ dico q̃ legatus lateralis bñficia põt multa. ¶ Põt em primo cõfirmare electiones ẽpoꝝ ꝛ archiepoꝝ ꝛ exẽptorũ in puincia sibi decreta: nõ aũt alij legati sine spãli mandato. de ele. si abbatẽ. ii. vj. Et secõ dare licẽtiam abbati subdito imediã apostolice sedi a suo monasterio ad ẽparuz qui hoc nequiuisset sine licẽtia pape vel legati. vt in. d. c. si abbatẽ. vbi dicit glo. idem ẽ iudicium de translitu ab vna abbatia ad aliã q̃ tñ si ẽpo subjicerenẽ trãsitus non fieret sine licẽtia saltem ẽpi: põt ẽt fm ber. cognoscere de causis motis pro hmõi exemptos: qr p̃ priuilegia eximũtur a p̃tãs ẽporum ꝛ non legatoꝝ: alij aũt legati pro istorum priuilegia hoc sine spãli mãdato non possent. de of. leg. qõ translationem. in glo. ¶ Et tertio p̃ferre bñficia in terminis sue legationis cũ restrictione tñ hñ hñ in. c. pñti. ꝛ c. de liberatione. de of. leg. lib. vi. ꝛ in. c. offi cij. eo. ti. ꝛ lib. alij ẽpo non nisi ex cõmissione spãli. Quod si ecclesia patronũ laicum hz: p̃ferre nõ posset nisi ei quẽ pñtaret patronꝰ codẽq̃ mõ si haberet patronũ clericũ cui patronatus rõne patrimonij p̃peteret. de off. lega. disectus: secus si clericus sit patronus rõne ecclesie vel ẽrsi sit collegiuz: qr eo ſrrequisito põt legatus p̃ferre: cũ possit maius. i. p̃ferre ipsas ecclesias ſrrequisito ẽpo Collatio tñ beneficij p eum facta nõ valet si non est facta mẽtio de alio bñficio quod p̃ius habebatur nisi fm Jo. an. hoc exprimeret se facere proprio motu: qr valet collatio lz vtrũq̃ retinere non possit: secus si ille ipetrauit. qr tenebatur facere mentionem de priori. ¶ Querit tamẽ Jo. an. in gl. vtrum conferre possit illa bñficia quoꝝ collatio deuoluta est ad papam p lateranense pcilium. ꝛ dicit q̃ sic fm gos. ꝛ Jnn. ꝛ guil. in spec. reprehẽdẽtes vinc. q̃ dixit p̃rarium. Et subdit ipse Jo. an. certum esse q̃ legatus ẽt de latere: p̃ferre nõ põt bñficia vacãtia in curia romana sine mãdato spãli. vt de preben. lz. in fi. qõ intelligo infra mẽsez vt eo. ti. statuimus. ¶ Adde q̃ vbi legatus lateralis vel alius spãli mãdato p̃ferre potest in puincia. p̃currunt possibiliter tres bñficij collatores. papa. legatus. ꝛ diocesanus. ꝛ tunc si apparet cui primo collatũ sit non est dubium. si vo non apparet. potior erit p̃ditio possidẽtis. ꝛ sic eum: er possideat p̃feretur q̃ habuit a dignioꝛi. i. pppayel legato. de pben. si ad sedẽ. ii. vj.

¶ Decimoquarto q̃ritur q̃d legatus in sua puincia possit aut nõ possit. ꝛ dico fm directo. q̃ põt primũ exercere oia q̃ posset ille q̃ eũ misit. p̃ter reseruata summo põtifici de q̃bus habes. ē. casus pro. §. i. ¶ Et secũdo

Universidad de Deusto
Biblioteca

pōt solus edere statuta in spectantibus ad
iurisdictionē ꝓm no.in.c.fi.extra eo.dūmō
nō sint ꝑtra canones generales.q̄bus in ali
quo derogare non pōt: ⁊ idem dico in epo.
vt no. Io.an.in.c.fi.de offi.archipre.⁊ idez
dicit Ge.⁊ plus.f.q̄ eps nō potest facere sta
tutum quo ius cōmune arteā. Si tamē vel
let statuere legatus in pcernentibus aliorū
preiudiciū illoꝝ cōsensum dz habere: vt no.
Inno.in.d.c.fi. Utrum aūt possit aliquo ca
su mutare legata infra legatum. ¶ Nō po
test aūt primo ēt si sit lateralis. cōferre vel
reseruare ecclesias cathedrales.aut regu
lares.vel collegiatas.de elec.deliberatōe
lib.vi.vbi dicit glo.q̄ conferre vel reserua
re ecclesiam.est coferre vel reseruare ipsaz
primam dignitatē de ecclesia.puta epatū
plebanatū.abbatiā prioratū ⁊ similia: vñ
non prohibet ꝓferre bficium hoc est cano
nicatum dictaꝝ ecclesiaꝝ. ¶ Nec scō con
ferre vel reseruare in ecclesiis cathedrali
bus dignitates principaliores post epatū.
ad quas p electionem venit.vt est archipre
sbyteratus.archidiaconatus.prepositatus
⁊ hmōi: vt in.d.c.deliberatōe: vñ si in eccle
sia cathedrali essent due dignitates per ele
ctionē habēde.puta archipresbyteratus ⁊
archidyaconatus: eā que maior haberetur
nō posset dare legatus: ⁊ ibi dicit glo.q̄ licz
archidyaconus sit maior: maioritate prela
tionis de qua ibi intelligit inpiciēda ē tam
ē ꝓsuetudo loci: ⁊ ēsi habeā prior post epi
scopū: vt q̄ capitulū ꝓuocat ⁊ capitulo pre
est. Igit posset dare minorē. ⁊ ēt maiorem si
nō haberetur p electionem. ¶ Nec pōt ter
tio etiā si sit lateralis cōcedere alicui in ge
nerali vel spāli: vt recepta resignatione be
neficiorū ab his qui habent illa possit ea al
teri conferre. de elect. deliberatione. lib. vi.
vbi dicit glo. q̄ etiam non pōt vni cōmitte
re q̄ recipiat resignationem beneficij: ⁊ al
teri q̄ illud conferat: qz qua rōne cōmitten
do vni resignationem ⁊ collationē: dat via
ad vacaturas ecclesiaꝝ eadem rōne dare
via ad idem cōmittendo diuersis. ar. de ele.
c.j.li.vi. Pōt ergo legatus recipe bficiū
p resignationē ⁊ illud postea vacans alteri
concedere: sed non pōt cōmittere alteri vt
hoc faciat: qz facilius p istum modū fieret
fraus advacaturas ecclesiaꝝ. Putat tamē
archie. q̄ possit alicui cōmittere vt bficiū
resignationem recipiat ⁊ ea recepta cuī va
cet eidem vel alteri committere eiusdē col
lationem. Et p dictam decretalem attēta
ri posset q̄ licet eps possit generaliter tra
dere potestatem officiali aut vicario suo cō
ferendi vacantia beneficia. de offi. vic. c. fi.
non tñ alteri quem officialem non cōstitu
ret. ¶ Nec potest quarto si aliqus cathedra
li vel collegiata ecclesia fecit aliquam reser
uationem ea pendente aliaz facere in eadē
nec etiam postq̄ aliq̄s reseruauerit alicubi
beneficium ad collationem ptinens cuiusli
cūq̄ q̄diu reseruatio pendet aliud ptinens
ad collationem eiusdē pōt legatus sibi re
seruare. vt in.d.c.pñti. ¶ Nec quinto potest
legatus pcessum delegati impedire aut er
irritare sniam: sed bene pōt confirmare et
exequi. de offi. leg. studuisti similiter nec vo
test absoluere excōicatos a papa vel eius
delegato vt ibi. Nec pōt. vj. etiam lateralis
generaliter se intromittere de his q̄ specia
liter pape reservantur. de of. leg. nūl. ⁊ c. q̄
translationem. nisi ei concedantur in iure
vel habeat spāle mandatuz. vel ꝓm pano.
ex priuilegio vel consuetudine cuius iuris
non sit memoria. Unde secundum glos. di.
lij. §. i. non potest facere generale vel pnti
ciale conciliuz: nisi ad hoc sit specialiter de
stinatus.

¶ Decimoquinto q̄rit determinatōe legati
onis ⁊ eius effectu: ⁊ dico ꝓm Io.an.q̄ le
gatio q̄tuor modis finitur: ꝓmo si desino
est legatus ad tps: qz eo finito finitur lega
tio. de off. dele. de causis. fcō q̄ est renoca
tus. ff. de iudi. l. iudicū tertio q̄ egressus
est legationē aio nō redeūdi: secus si egre
deret vnā prouinciā io qui est legatus in
plurib⁹. qz in qualibet parte legationis si
cut eps in qualibet ptē diocesis legationē
exequit: de off. or. cum episcopus. libro sex
to. quarto post mortem legati non autem
post mortem constituentis illum. extra co.
legatos. libro sexto. Legatique vero finitu
his modis in sui persona. non finitur pe
mo quo ad ꝓstitutiones eius: quia ꝑpetuo
durant licet sit prouinciam egressus aut
mortuus nec secundo quo ad cepta per de
legatos ab eo vt. §. §. sexto. Omnes autem
reseruationes beneficiorum facte ab eo
etiam si erat lateralis. et decreta interpo
sita super his. nec non denunciationes. in
hibitiones. et processus quilibet per eum
vel per executores eius super his habiti.
dummodo ad collationem eorundem be
neficiorum iam vacantium non sit proces
sum. finita legatione. viribus euacuantur
nec dicti executores possunt vterius de
neficia taliter reseruata conferre. vt in. de
cto. capitulo. presenti. De materia legati
⁊ delegati. multa habes per archie. lij. par
te. titu. ix. c. lij.

Demētia si est pseuerās excu
sat a culpa quātum ad factū
in illa cōmissum. xv. q. i. ali
quos. xxij. q. vij. quemadmo
dū: ⁊ ab irregularitate: vt in
cle. vnica de homini: vtq̄ au
tem postēq̄ cessauit possit quis ad ordines ꝓ
moueri. vide ē corpore vitiatus. §. viij.

Demoniacus vtq̄ sit quis nec
ne. de ꝑhēdi potest si. xxx. de
bus indifferēter carnib⁹ ve
sci cogat. maximeq̄ edmis.
que demones ꝓuocāt. vij. q.
ij. c. ij. in tex. ⁊ in glo. quia si
parebit q̄ demoniacus nō sit. Sunt ⁊ alia
huius rei signa de qb⁹ dicit in tractaculo de
moniacis. ē. corpe vitiatus. §. viij. vide etiā
exorcismis. Utrum aūt ꝓmoueri possit de
supra adiurare ⁊ infra supstitio. ⁊ maleficiuz
quātum ad materiā demonū.

¶ De denunciatione.

Enūciatio est nūciatio. i. manifes
tatio criminis facta superiori ita
q̄ prepositio de. augeat nūciatio
nē. ff depo. l. j. Et ꝓm canonistas
nonicā. iudicialē. ⁊ regularē. quam distin
ctionē vix poterit qs saluare q̄n mēbra co
ditingnit dupliceem tantū. i. pnialem. i. fa
dēli factam eidem vt persone publice. id
est vt rit index. ⁊ de hac nunc loquimur: qz
de alia dictum est supra in titulo de corre
ctione fraterna.

¶ Prio vero querit q̄ teneātur ad denūcia
tionē euāgelicam: ⁊ dico opiones varias eē
canonistaꝝ in.d.c.nouit: sz tñ oēs vez all
qualiter sentiūt: qz si loquamur vt ē pnia
lis solum sine fraterna correctio. sic vere di
ci Archi. in.c.si peccauerit. ii. q. i. q̄ tenētur
oes. i. eo mō quo ⁊ ad fraternā correctionē.
Si vero loquamur vt est iudicialis: sic vere
pcrīt ꝑperatum qb⁹ ptinuationē non reci
pie tenēt solum io cui hoc competit ex offō:
qz hoc pcedit ab actu iusticie. vt qui pecca
tum punīt. nō ꝑpter se cū iam nō sit pecca
tum: sed ꝑpter alios: ⁊ hoc ptinet ad supe
riores. xi. q. ij. ꝑcipue. xxiij. q. iiij. duo ista:
sz quātū ad petrī ꝑperādū. ⁊ quātū ad pe
rātū qb⁹ recipit augmētū vel multiplica
tionē aut ptinuationē mali tenēt q̄libet cre
dere. xxij. q. v. hoc vt: qb⁹ sum. ang. male limi
tat quo ad prelatos. qz nullus prelatus vt
prelatus denūciat cū carear supiore: ⁊ rō ē
qz ista denūciatio est actus charitatis vt de
linquēs corrigat vel saltem ad aliorū terro
rem compescatur.

¶ Sēdo querit qs ad istā denūciationē ad 2
mittat: ⁊ dicit glo. in.d.c.si peccauerit. ⁊ ar
chie. q̄ admittunt oēs. ifames. miores. mu
lieres. ⁊ oēs mō bono zelo denūciēt: de sen.
⁊ re iudi. cū. l. ⁊. a. qb⁹ limitat ꝓm eosdē nisi
pmaneāt in crie: qz cū tales sua cria nō cor
rexerint. credēdū est q̄ nō bono zelo denun
ciēt aliena. Et idē dico de testib⁹ qb⁹ tñ Inn.
in.d.c.nouit limitat si sola pnia de crie que
ritur: ⁊ nō aliud tpale directe vel incidēter:
qz tunc legitimi testes solū admittūtur.

¶ Tertio q̄rit vtq̄ denūciationē ista ꝑbeat 3
semp monitio pcedere: ⁊ dico q̄ si pctm ē pu
blicū. admonitio nulla reqrit. sz archi. l. d.
c. si peccauerit. xlv. di. sz illud: si ꝓ ē occul
tū ⁊ tardatio denūciatōis iferret. primo no
cumētū corporale vel spūale. pura. pditionez.
ifectionē vel hmōi sitr nō reqrit. nisi ꝓstaret
q̄ ad monitionē pctōr desisteret: qz si possi
bile est sic dsqz dz corrigi vt et⁹ fama nō le
dat: si ꝓ nō sit nocumētū nisi peccāti dz pe
cedere monitio duplex: vna p monētē solū
p ipsū⁹. pbāda iuramētū: alia p ipm ⁊ vnum
vel duos testes. p quos. pbat: qb⁹ Ri. in. xix.
di. iiij. limitat nisi. pbabiliter credat moni
tio secreta nō. pfutura. ⁊ con. s. Tho.

¶ Quarto querit vtq̄ si platus ꝑcipiat ma 4
ximeisub pena excōicatōis denūciationem
pcti: subditus teneat obedire nō suata for
ma euāgelica: ⁊ dico q̄ sic. prio si pctm ē pu
blicū. ⁊ scō si ēt nocituū. prio: ⁊ eadē rōne
sibi. tertio si correctionē sperat. q̄rto si pctm
ē leue nō ifamatoriū: ⁊ hoc i denūciatōe pu
blica: in secreta aūt vltra hec sz sum. ange.
tenet sine pcesserit monitio sine nō. sine se
cuta fuerit correctio sine nō: qz valet ad pre
cauēdū recidiuū: ⁊ nō est in ꝑiudiciū fame
si talis est platus qualis esse dz: qz quilibet
tenet obedire plato in ptinentibus ad offi
ciū et⁹ que nō sunt ꝑta deū: ⁊ hec est cōiter
opio doc. ordinis nri. ⁊. s. Tho. in quol. qb⁹
tñ fallit qñ p signa valde. pbabilia. ⁊ ꝑsum
ptiones quasi violētas crederet. q̄ platus
inde vellet subditū ifamare. Sz ista opinio
nō est sancti Thome ita indistincte q̄cquid
sit de aliis: nec est vera. nisi eo casu quo si
ne peccato subditus posset denūciare pre
lato non ꝑcipiēti: quia aliter semp est cō
tra deum. vnde si nō esset probabile pericu
lum de recidiuo. aut si esset. eque subditus
vt platus obuiare posset. pctm ēt denūcia

Universidad de Deusto
Biblioteca

re correctū: q̃ apud Platū sine cā notaretur de peccati macula. vide. ē correctio. §. ix.

5 ¶ Quinto q̃ritur q̃d de eo qui iurauit denuciare oē crimen qd̃ sciuerit vel nō denuciare: ꝛdico ꝗtū ad ꝓmū q̃ iuramētum intelligēdum est eo mō quo denuciatio lz: vñ qñ ipsa est illicita iuramētū no ligat: facit ca. ex pte tua. de cle. nō re. ꝛ si intēdebat iurare ēt qñ est illicita peccauit. vt infra iuramētum. §. vi. ¶ Quantum vero ad ꝓm dico q̃ iuramētum intelligēdum est in casu in quo denuciatio non cadit sub ꝓcepto vel ꝓhibitione: vbi aūt est de ꝓcepto vel ꝓhibitione nō obstāte iuramēto denuciare pōt in secūdo casu. ꝛ in primo tenet. p notata. xxij. q. iij. in multis capitulis: ꝛ si aliter intendebat fuit peccatum p dicēda infra iuramētū. §. eo. De ista materia vide. §. accusatio. ꝛ infra inquisitio p. totū: et. j. furtum. §. xv.

¶ De deposito.

De positū ꝓm hoſt. est q̃d custodiēdū alicui vel alicuius fidei datuz vel creditū. vt. ff. depo. l. i. q̃d̃ locū hz solū in rebus mobilibus tā se mouētibus tñ ꝓm gl. in ca. bona fides e. tit. nisi forte vbi apud sequestrū deponitur cū res aliqua inter plures in ꝓtenertiam deducitur: de iudicī. ex animata. ꝛ in. l. lz. ff. depo. Et sicut ibi dr̃ in deposito dominium non transfertur: vt etiam in. d. l. licet.

1. q. ¶ Primo vero q̃rit̃ pro qua culpa depositarius teneat si depositū pereat aut deterioraret: ꝛdico q̃ regulariter nō tenet nisi de dolo: lata culpa. q: ꝓmuniter fit gra deponentis tñ: vt pz in. d. c. bona fides. ꝛ. ff. de depo. l. i. Adde q̃ si deterioratio talis sit. q̃ reddat inutile depositi. reddetur estimatio tota: alioquin iuxta deterioratiōis quā tratem. ar. eorum que notantur in. l. i. ff. de edil. edic. ¶ In duobus tñ casibus tenetur ēt de leui: primo si pro custodia mercedem recepit: vt in. d. c. ꝛ. d. l. i. §. si quis seruum. quo tñ casu sum. ptsa. ꝛ archie. dicūt eum teneri de leuissima: sed primum tenuit gl. in. d. c. bona fi. ꝛ got. secundo si ꝓuenit vt teneretur. d. l. i. §. si ꝓuenias: vbi dr̃ q̃ contractus ex quētione legem accipiunt: si tamē ꝓuenirent vt de dolo non teneretur non est sequenda ista ꝓditio: quia est cōtra bonos mores ꝛ contra bonam fidem vt ibi dicit. d. §. si cōueniat. ¶ In tribus quoq̃ tenetur etiam de leuissima: primo si causa depositarij sit res deposita: secundo si deposito se obtulit. intellige si diligentissimum exquisiuit: tertio si conuenit: vt. j. d. l. i. §. sepe euenit. ¶ De casu aūt fortuito nō tenet nisi sue rit in mora restituendi vel in culpa: vel ex pacto commenerit. De his vide in. d. c. bona fi. ꝛ ibi panor. sed tñ quo ad pactum die vt ē. dictum est de commodato.

¶ Secūdo queritur vtrum ecclesia teneat de deposito sibi facto si perea: ꝛdico q̃ aut est factuz ꝓlato precise: aut ꝓlato ꝛ capitulo simul aut alteri officiali puta sacriste. ¶ Si factuz est ꝓlato tñ ecclesia non tenetur. de depo. c. i. nisi sit versum in vtilitatem ecclesie vt ibi dr̃. ¶ Si vero fiat ꝓlato ꝛ capitulo simul: ꝓm ho. ecclesia tenet ēt sinde ecclesia non lucretur. sed contractus fiat gratia deponentis tantum. ꝛ idem sentit Joan. an. vna cum glo. c. i. eo. ti. Et horum ratio est: q̃ tunc fit ecclesie. Inno. vero per. l. lz. ff. de pecul. dicit q̃ non tenetur nisi inde lucrum aliquod ꝓsequatur. Sed panor. ꝓcordat dicens. q̃ non tenetur quatenus veniendum sit ad distractionem immobilium. vel mobilium ꝓlosoꝝ. tenetur aūt quatenus potest satisfacere de alijs pura fructibus. Et hāc ꝓcordiam indubitate veram credo. in plurio q̃ immobilia alienare non possunt: quia in ꝓtiudicium superiorum: nequeunt obligari. ¶ Si vero fiat sacriste. Jo. an. distinguit: q̃ si fuerat deputatus ad custodiam vasorum non fit ecclesie. nec ipsa tenetur. si vero fuit deputatus ad custodiam depositorum sic ꝓm eum ꝛ. d. gl. obligatur ecclesie ex tacito contractu initio gratia deponentis nisi: nec requiritur presentia prelati ꝛ capituli: quia satis est q̃ illum a principio deputauerunt.

¶ Tertio queritur qñ ꝓsumetur vtrum in vtilitatem ecclesie aut qñ hoc probabit: ꝛ dico q̃ ꝓlatus ꝓsumetur in ecclesie vtilitatem illud ꝓuertisse: qñ ꝓtuetus est bñ administrare: ꝛ gubernare bona ecclesie. ꝓm archi. in. ca. hoc ius. ꝛ. q. ij. ebart. in. l. eluitrac. ff. si cer. pet. clarius per bal. in autem. hoc ius. Co. de sac. san. ecc. sed intellige si depositum fuit apud prelatum. Probabit autem illud esse in vtilitatem ecclesie conuertum: qui hoc dicet. l. el qui. ff. de proba. ꝓm Inno. in. d. c. i. qui dicit hoc speciale in deposito ꝛ in mutuo: vt in. d. auct. hoc ius. §. ita creditor: quod tamen in deposito limita nisi fuerit̃ posset de fructibus: quia tunc non opz probare illud versum esse in vtilitatem ecclesie: vt in. d. §. ita creditor: similiter nec in alijs contractibus excepto mutuo. pro quo vide opiniones diuersas. in. c. q̃ dbui dam de fideiuss.

¶ Quarto q̃ritur vtꝝ teneat depositarius si pereunte depositoꝝ aliuat rem suam cum

non possit vtrq̃ꝝ saluare: ꝛ dico iuxta distinctionem positam supra commodatuz. §. xij. Et licet. d. c. bona fides. videatur velle q̃ sit in dolo si perdito deposito hz suam rem saluam: tamen hoc intellige quo ad ꝓsumptionem que in foro anime cessat immo circumstantiis ex reruz ꝛ personarum qualitate bonus iudex arbitrabitur dolum affuisse vel ne dari potest certa doctrina: quia sicut ponere vt saluet alienam etiam meliorem: quando rem alienam tenebatur eque suam vitam ita ꝛ rem non tenetur quis exponere vt saluet alienam etiam meliorem: nisi vt suam seruare ꝛ sua eratvilior. De his panor. in. d. c. bona fide.

5 ¶ Quinto vtrum teneatur heres aut alius si depositum mortuo factum distraxit: ꝛ dicens rem depositam non teneatur nisi de eo quod ad eum peruenit. ꝛ idem in commodato. l. i. §. vltimo. ꝛ. l. sed ꝛ si non sit heres. ff. eo. titu. Quod si minus vendidit vel precium non exegit: sine dolo: tunc actiones tā vt in. l. ij. ff. depositi. sed si rem prestare possit̃ nolit culpa id est dolo non caret. vt. l. plane. ff. depositi. iuncta. l. dolus. ff. man. vn. de tenetur.

¶ Sexto an teneatur qui in re sua plus fuit diligens q̃ communis hominuz natura retum. ꝛ dicit bart. in. l. quod nerua. ff. depositi. q̃ tenetur qui rebus depositis tenetur prestare diligentiam tantam quantā suis: alias est in fraude presumpta. Et si dicatur ꝓmo ꝛ dico hoc non sequi: quia intelligit̃ quoq̃ q̃ non licebit ei suas preferre contra predictum: vt sic potest adhibere. Et si dicat secundo q̃ sit diligentia sua erit damnosa: ꝛ consequenter stultus erit melioris conditionis q̃ peritus: dico illi diligentiam nō esse damnosam sed doluz presumptum: ex quo diligentiam adhibuit minorem deposito q̃ tui sue. quia est abiq̃ bona fide. Et idem tenet glo. ibi.

7 ¶ Septimo queritur vtruz teneatur taberna aut nauta de re in taberna vel nauta deposita cognoscante: ꝛ dico q̃ non per notariū a cardi. post specu. in cle. ne in agro. de fida. mona. quia non tenentur nisi res consignentur: ꝛ si contignentur in speculorū burdicat aliqua deperisse nisi probet ꝓm matt. in eadem clem. §. sane. nec stabitur iuramento eius. per. c. fi. de iureiurā. quia iuramentum non datur nisi quando precedit semiplena probatio. vt in. c. fi. qb̃ me. cā. vide etiam infra nauta per totum.

¶ Octauo queritur vtrum teneatur bidellus de libro in schola reposito a scholari: ꝛ dico q̃ aut scholaris assignauit bidello librum specifice aut non. Si primuz tenetur si pereat: quia tenetur ad custodiaz sicut custos: si tamen bidellus restituit librum socio scholaris consueto vel familiari: aut alicui debet ferenti aliquod signum scholario. ꝛ ille inde asportauit ꝓm bar. in. l. si qs ꝓtoti. §. apud laboneum. ff. de fur. bidellus non tenetur. ar. l. cum qui. ꝛ in. l. argentum ff. commo. Ex quo infert panor. in. c. fin. de fur. quod licite quis rem alterius restituit deferenti signum eius quod tamen limitat nisi sit preciosa quia de facili simplici signo credere non deberet. Si autem secundum adhuc potest distinguī secundum. l. dominus. ff. locā. an bidellus obtulerit se ad custodiam: ꝛ tunc dicit q̃ tenetur: aut non et tunc non tenetur. vel dici potest aliter. ꝛ. q̃ tenetur bidellus specialis si est in culpa: q: collectas ꝛ alia commoda habet vt libroꝝ custodiat: non autem bidellus ꝓprialis: cui officium non est custodire libros: ꝛ in eo ꝓcedit opinio bar. Et vbi est generalis cūtuz vt senis aduertenda est forma constitutionis vt ꝓcedat illa opinio: si ex constitutione tenetur custodire libros: alias sec̄. hec ex panor. ibi. pro qua autem culpa teneatur. vi de supra custos. per totum.

¶ Nono q̃ritur vtrum teneatur depositarius de vsu rei deposite: ꝛ dico q̃ sic ꝛ est furtum vt in. l. qui furtum. ff. de condi. fur. quod limita si ei prohibitum fuit ne vteretur. Fallit hoc in duobus casib̃. Primo si putauit dominum permissuruz. ff. de fur. l. qui re. in principio. etiam si minus probabiliter hoc putauit ꝓm hosti. licet presumatur ꝓtra euz si causam non habuit putandi. ff. de fur. l. q̃ vas. §. vetare. secundo qñ deponitur contētum numero pondere vel mensura vt pecunia vel huiusmodi in quo. ff. propriē locū nō hz depositum. l. quintus. ff. depo. quod limita nisi obligetur siue obsignetur aut claudatur: quia eo ipso deponens videtur. ꝓhibuisse nisi aliud diceretur expresse. ff. depositi. l. si sacculum. ꝛ. l. lz. §. ei. Unde patz q̃ non tenet de lucro q: pecunia deposita sine obligatione licite lucrat nisi quatenus ex hoc obligatur alicui infertur aliq̃ꝝ iniustum interesse.

¶ Decimo queritur vtrum depositor possit pro sua voluntate reuocare depositum qñ voluerit: ꝛ depositarius reddere teneat: ꝛ dico q̃ sic vt in. c. bona fides. eo. titu. eriaz si depositisset vt sibi certo tempore reddere

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, vt in.l.j.§.si deposuero.ff.eo.etiã ꝓtra pactum oppositũ fm Jnno.in.d.c.bona fi. quia pōt penitere vt in.d.l.j.§.pe.Qui aũt eo vtiur ꝓtra eius voluntatẽ; aut illud negar.est fur:extra eo.c.j.ꝗuo noie ꝙdemnatus efficitur infamis.l.qui depositũ.C.o.e. ⁊ idē in pignore:qui autem non suo noie.§ procuratorio.tutorio.curatorio.vel defensorio.ꝙdemnatur non efficit infamis.vt in l.furti.§.si ḋo alieno.ff.de his qui no.infa.

¶ Jn quartuo: tñ casibus reddere nō tenet primo qñ effectus furiosus gladiũ repetit et si iurasset semp se ad eius petitionē reditur.xxj.q.ij.ne ḋs. ¶ Secūdo si deponēs post depositũ fuit depotratus.⁊ bona eius publicata:qz in publicũ depositũ efferēdũ est:nō ei q̃ deposuit l.bona fides.ff.depo. ¶ Tertio qñ fur ꝛ̃dtus in repetitōe ꝓcurrit. qz ꝓponit dñs vt in.d.l.bona fides. ¶ Quarto qñ fur deposuit apud dñm cui subripuit vel apud proprietarium vt in eadem lege.

11 ¶ Undecimo queritur vtrum ex cā recompēsationis possit detineri depositum:et dico q̃ nō:nec hz in eo locō recompensatio in totum.vel deductio in pte:vt in.d.c.bona fides hz in aliqs recompensatio admittat.si cā est liquida.ita q̃ facilem exitum habere credatur:vt ibi:quod limita de compensatione directa:quia indirecta in foro anime admittitur in omnibus simpliciter.vt supra compensatio.§.ij.

12 ¶ Duodecimo queritur vtrum possit quis rē suam apud alīũ depositam furto subripere: ⁊ dicit.s.tho.xxij.q.lxvj.ar.v.q̃ nō:qz gravat depositariũ ad restituēdũ.vel se oltendendo: immunem:vñ tenet eum releuare si hoc fecerit:qs limita nisi depositarius scirisset rem depositam detineri iniuste a deponente:vel nisi ꝛz denegasset vero domino simul cum vsurpatore repetente:qz cuz eam iniuste teneat licite ab eo furtive subripitur eo modo quo alia iniuste detenta: ar.l.ancille.C.de fur.⁊.l.bona fides.ff.depositi.de quo vide infra furtum.§.xij. An autem estimatio in deposito adūciat gradum: dico q̃ sic sicut ⁊ de commodato dictum est ũ.ꝙmodatum.§.vij.

¶ De derisione.

Derisio.fm.s.tho.xxij.q.lxv.est cum quis malum vel defectuz alienius.in ludum vel risum ponit vt erubescat:vñ est specialem finem:quia sicut in conuitio intenditur honoris detrimentum.⁊ fame in detractione.⁊ amicitie in susurratiōe:ita hic intendit erubescētia. Dñ aūt ꝓprie derisio fiat ꝗbo vel cachino.subsannatio vero si fiat rugato naso.illusio facto in quibus oībus idē est finis. Est aūt peccatũ mortale fm memē eiusdē.qñ malũ graue seu notabile existimat ira leue.rōnē psone quā nō existimamus.vt de eo nō sit curādũ ꝗ ḋ habēdũ pro ludibrio:si ōt hoc fiat qz malũ est paruũ fm se.est veniale. Et idem sentit alex.de al.q̃ vt limitare dūmō primus nō vtiticet aut prurbet notabiliter:ꝛ hoc tene qz notabiliter spernere aut prurbare scienter.sine cā ex sola leuitate est. ⁊ charitatem.sine cā ex sola leuitate est. ⁊ charitatem. Est āt tāto grauatus petitū. ḋto magis ḋ sone irrise debebat reuerētia:vñ irrisio dei est petitū grauissimũ:deinde sanctorum et sacramentorum:deinde parētũ a prelatorum.quarto irrisio iusto: propter quā mutia bono opere retrahuntur.

Desperatio ex spe cognoscit:qz vt ipportare priuatione spei cū motu ꝓtrario. Est aūt spes virtus:certa expectatio future beatitudinis ex dei gratia proueniēte meritis habitis vel ꝓpositis. Unde desperatio vt ꝓpositis vel ꝓpositis. Unde desperatio vt ꝓpositis diffidentiam de assequēda felicitate. propter absentiam gratie diuine.ꝓpositorum meritorũ habitorũ ⁊ propositorũ: licut cū quis existimat se damnandum:qz nec ere dit deum miseratuṙũ.nec intēdit ad illum. Querit:quod ex duobus ꝓuenit fm.s.tho. j.ex accidia seu tristitia vel negligētia:secundo de luxuria.⁊ de hac vide.xxj.q.xx.

¶ De detractione.

Detractio fm mētē.s.tho.xxj.q. lxxij.⁊ alios theologos est denigratio aliene fame.p occulta verba.i dicta in absentia eius cui detrahit. Et est spāte peccatũ differēs a ꝗmelia vt ꝓz ex dictis.ũ.derisio.⁊ fit fm.s. tho.vj.modis. Nā aut fit indirecte aut directe. Si indirecte dupliciter.primo negando bonũ alterius.secō illud retinēdi. Si vero bonũ alterius.secō illud retinēdi. Si vero recte quadrupliciter.primo qñ alteri fama iponit:secō qñ peccatũ ꝓbio augetur. tertio qñ reuelat peccatũ occultũ.f.ꝗbus cōibus signis.cantilenis.seu et scriptis.quarto qñ ꝓtrahendo intentionē ⁊ dicendo bona mala intentione facta.

¶ Primo ꝗo q̃rit vtr. sit petitū mortale:dicit.s.tho.⁊ alij theologi q̃ sic p se loquendo multo magis q̃ furtũ.qz fama preciosior est inter tpalia.⁊ p eius defectũ hō ꝓpe dit a multis bñ agēdis.hz tñ vt dicit.s.tho. cōtingit q̃ ḋo verba proferat diminuta

fame:⁊ non erit detractio formaliter: vt si ꝓferat ꝓpter aliqd̃ bonum vel necessariũ ⁊ cū debitis circūstantijs:⁊ sic non est petitū vt in accusatione ⁊ denunciatione ꝓz.s.quando fiunt ꝓpter bonũ aūt ꝓferat ex leuitate vel ꝓpter aliqd̃ non necessarium nō erit mortale nisi forte verbum sit adeo graue q̃ nimis ad honestatem vite:qz hoc ex ipso genere verbor hz rōnez peccati mortalis.hec ex sito.Qui hz in suis dictis virtualr istam ex sito.Qui hz in suis dictis virtualr istam est petitū mortale qñ notabiliter ḋo ledit fama ex intentione vel ipso facto sine cā rōnabili:hz videatur requirl lesio maior quando abest intentio ledendi fm mentem eius: q̃ tñ certa regula non pōt diffiniri. Adde primo sed ex ḋto q̃ qui ex loquacitate ꝓfert ea q̃ ⁊ p mortali ⁊ p veniali possunt accipi vt dicendo talis est magnus sipbus:auar⁹ iratus alt inclinatiōe ⁊ motu.primo nō peccat mortaliter:qz talis ex se non ledit famā notabiliter:qz audientes debēt ꝗmelliorē partem interpṙtari ⁊ non scandalizari.de regu. fur.estote. Adde secō idem esse in his quē non insamant fm archi.⁊ ro ptz.Et ter qz non leditur fama sam lesa:qs intellige si fiunt modice importantie vt veniallā q̃ cōtio ladē esse i mortalibus notorijs fm arch. fiunt notoria ei cui dicuntur aut saltem ꝓbabile est q̃ statim ventura sunt in noticiā eius:alīs fama notabiliter lederetur. Et ḋ to idem esse in criminibus mortalibus etiā occultis si sint minora notorijs sicut:nō est infamia notorio homicide ⁊ furi q̃ sit formicarus. Et quinto idem esse fm sco.qñ ex loquacitate dicuntur infamatoria rectatiue qua ex natura talia actus non aufertur fama in opinione audientis:quia ciro credēs licitis est corde:si tamen aliquid adderet ꝓ nostratus ad credendum esset mortale fm Land.quod intellige quando notabiliter fama leditur vt dictum est.

2 ¶ Secō q̃rit vtrum peccet mortalr audi tor detractoris sine resistentia:⁊ dicit.s.th. q̃ talis videtur consentire ⁊ ꝓhr particeps in iniuria eius fieri:qd̃ quidē si facit inducēdo ad detractionem vel saltem in illa complacendo non minus sed qñ magis peccat ḋ detrahens:vñ peccat mortalr qñ ⁊ detractor:si vero hoc facit nō q̃ ptz ei petitū hz ex timore vel negligentia aut verecundia:peccat minus ḋ detrahens:⁊ qñq̃ quidem venialiter tñ:qñq̃ vero etiam mortalr possit. vt qz ex officio incumbit ei corrigere detrahentē.vel ē ꝓpter aliqd̃ periculuz inde sequens:aut ꝓpter radicem qua timor humanus aliqd̃ pōt esse mortale.de quo infra timor. Et consentit alex.

¶ Tertio q̃rit vtrum mortalr peccet qui 3
de seipso dicit mala q̃ non fecit:⁊ dico q̃ sic si non facit rōne torture ⁊ tenetur retractare.ar.c.non sunt audiendi.xj.q.iij. Et idem tenet glo.in.c.j.xv.q.v.si quis ratione torture hoc faciat ꝓpter euitanda tormenta: sed non est verz siue talia dicantur de se sine de alio:qz talis confessio non infamat efficaciter nec valet esse tamē mortale si extra tormenta ratificare tetalia per que ipse esset damnandus ⁊ alius damnificandus:et teneret retractare dctā de alio:dicta ꝗo de se non tenetur retractare si timet sibi renouari tormenta quibus mortem preeligit hoc sum.ang.⁊ verum est forte si sperat se retractaturum post suam ante mortem tñ quicquid sit de hoc fm panor.in.c.ex parte.el ij.de sepul.per illum text.⁊ per.c.non hz.xxiij.q.v.tenetur saltem in extremo publice reuocare q̃ tormentorum metu falso cōfessus est:aliter est in periculoso statu:⁊ clarius feli.de restl.cogen.c.j.⁊ sonel.repetitione super.c.audientiam.de homi.⁊ archie.ij.parte.titu.ij.c.ij.§.iij.

¶ Quarto q̃rit vtrũ ⁊ qualiter detractor 4
restituere teneatur:⁊ dico fm oēs doct.q̃ q̃ famā subripuit restituere tenetur:qs limita si dixit vel fecit aliquid de sui natura infamatorium.vnde secuta fuit ifamia apud illũ apud quē non erat sinistra opinio. Et si quidē dixit nō tenet restituere dicēdo se mētitum.sed excusando eo mō quo pōt: puta dicēdo se male fecisse ⁊ hmōi.si ꝗo dixit falsum tenet dicere se esse mētitum. ¶ Fallit q̃ dictũ est in.vij.casibus. ¶ primo qñ sequēt infamatio maior:puta qz forte nō recordāt amplius q̃ ab eo audiuerunt ⁊ vulnera renouari contingeres. ¶ Secundo qñ fieri non pōt restitutio sine periculo ꝓbabili alicuius peccati mortalis vel mortis corporalis ⁊ hmōi.qz tale malũ ꝓponendum est fame:tenetur tñ infamator ad aliquid ēquale hz alīqs qñ fama restitui nō pōt.ar.c. eccle.s.Marle vt lit.pen.nihil. Jnn.tñ credo q̃ sicut qui pecuniā restituere nō potest: non potest recompensare in fama q̃ne non est eiusdem ghis ita neq̃ ecōuerso. ¶ Tertio quando dixit his quibus debebat: puta prelato denunciando vel accusando:aut his qui poterant ꝓdesse. ¶ Quarto qñ talia de sui natura non erant infamatoria: puta qz interpṙtari poterant in peccatuz veniale.

Qñ detractor nō tenetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Quinto qñ dixit se audiuisse nihil addendo ex quo faceret credulitatē fm Lan. astē. aut addit q̃ si sequat ifamia nihilominus tenet: quod fm mentem Sco limita. qñ da refert malo alio. secus ex ꝛcōsiderata loquacitate. ¶ Sexto qñ is cui dixerat. sciuit postea p aliam viā: publicato eo q̃ rūc erat secretum. ¶ Septimo qñ ille olo erat ifamatus de eodem saltem apud illum cui dixit. vel de malo: ibus.

¶ De dyacono ꝛ subdyacono.

Diaconus grece latine minister dr: q̃ sicut ꝛ sacerdote cōsecratio. ita in dyacono ministerij dispēsatio habet. xxj. distin. cleros: vñ dyaconus proprie ē minister sacerdotis. ſ. propinquus ꝛ imediatus: subdyaconus vero dicit ypodiaconus. qui ideo sic dr. q̃ subiacet preceptis dyaconi. vt ibi: vñ est minister dyaconi. ꝛ non sacerdotis nisi ex directiōe ꝛ precepto dyaconi.

1.q. ¶ Primo vero querit quid de subdyacono iura tradiderint. ¶ Et dico pmo q̃ fm iuristas tempore apostolorꝫ subdyaconatus nō erat sacer ordo. di. lx. inouam⁹. ꝛ. c. nullus in ēm: sed tpe gregorij ꝛ vrbani fuit sacer ordo: nō quidem ex institōe pape vel ecclesie: sed ex distincto vsu eius: q̃ cōsueuerant ante dyaconi facere officia oium ordinū inferiorꝫ. ppter ministrorꝫ paucitatē: ꝛ concordat. s. Tho. in. iij. ¶ Dico scdo q̃ subdyaconibus indicit prinēria. ex instituto Gregorij. sic vt eis vti nō liceat ē matrimonio ante ꝛtracto. sicut nec dyaconibus ꝛ sacerdotibus ecclesie occidētalis. di. xxxj. ante triennium. ¶ Dico tertio fm Pe. de pal. q̃ hic ordo est primus ex sacris: qui subdyaconⁿ tāgit sacra vasa nuda manu. qō nulli inferiori pmittit: vnde ordinato ad subdyaconatum dz ab ordinatore vel successore de victu pulderi: de eta. ꝛ qual. accepimus: ꝛ regularitē non dz quis ad aliquem sacri ordinez promoueri nisi intimatus sit ad beneficium vel saltē habeat patrimoniū sufficiēs. ne cogat mēdicare ꝛ vilescat clericatus. xcij. distin. dyaconi. ¶ Dico quarto q̃ ad fm̃ ptiner calicē ꝛ patenā ad altare xpi deferre: et tradere leuitis eisq̃ ministrare: vrceolū quoq̃ cum aqua manile i. manutergium tenere episcopo. presbyteris. ꝛ leuitis pro lauādis ante altare manibus aquam prebere. distin. xxv. pericetis.

2 ¶ Scdo querit quid iura de dyacono tradiderint. ¶ Et dico pmo q̃ vt ibidē dicit ad ipsiꝫ ptinet sacerdotib⁹ assistere. ꝛ ministrare in oibus que agunt in sacramentis xpi. oblationes offerre. ac disponere in altari. crucem terre. pdicare en. geliuz: qd. s. Tho. vñ ait pterauenire ēptauer it anathemata sit. hec ibi. Ex ḋbus ꝛthugo. q̃ gsaliter diacono indutus solenniter ad cātandum euā geliuz. cātans in choro sic cōmunicatus ministrat illi ybo missarum: cuius opinionē glo. sequitur. ꝛ sum. rosel. sed ex textu patet hanc prohibitionem locum hre solmz in ecclesia romana: q̃ dicit in hac sede: imo sū. ans. hoc limitat ad diaconum cardinalem solū: quod etiā nō bñ dr qz. d. c. in sancta p hibet gsaliter: ꝛ rō eius est gñalis. ꝛ ita fuit ibi glo. hugo. ꝛ ppositus. In ecclesia ero romana est prohibitum sub anathema. ꝛ alibi ꝓ est prohibitum ratione ꝓsuetudinis sed non sub anathemate. pro necessitate tamen chori credo liceret.

¶ Tertio querit quid de vestibus horum: ꝛ dico fm pet. de pal. sacerdoti ad celebrandum necessarias esse. vj. vestes bñdictas. ne cessitate precipi. ſ. albā. cingulum. amictum. manipulum. stolam: casulam: quaꝫ tres prime sunt oibus ministris cōes: ꝛz non sit nem ꝛ multo magis inferiores non opz vti alba cum stola manipulo ꝛ superpelliceo. solenniter dicat euangelium etiam coram eps. Casula vtitur sacerdos ꝛ in missa tñ: non autem vltus inferior: nisi sicut hz ꝓsuetudo q̃ diaconus explicatā postpositā vel in humero portat in ministerio: ꝛz intellige in diuinis ministerijs: secus in pceſſibus. Stola autē ꝛ orarium dr nulli inferiori diacono vel hz. xxiij. di. ministerii. Hac āt vtit diaconus in sinistro humero cū dicit euangelij. dist. xxv. vnū. Hac tñ vtit sacerdos in celebratiōe ꝛ exhibitōe sacramētorum. ꝛ in oīne solēni: nec portare dz infirmis eucharistiā nisi ea circūseptus in pectore imo. dū crucis: ꝛ sūt ea septus eps in pferēdo or dines etiā primam tonsuram: q̃ sic hz eccle sie ꝓsuetudo. Manipulum vero nulli subdiacono inferiori portare ꝛz. ꝛz nunquam licet eriam non subdiacono: quia nō est propria vestis eius sicut manipulus. Quid velint iura de ꝓstitutis in minoribus ordinibus infra ordinatus q̃. ſ. clericus. Quid vero de sacerdotibus ꝛ episcopis infra in titulis suis.

Ieiuz accipitur pro naturali. i. spatio. xxiij. circiter horaꝫ ꝛ pro artificiali. i. spatio quo sol ab oriente in occidente in nro hemisperio mouet: tñ cōius ꝓ artificiali capitur: et in

tare nō debeant solūq̃ en ēgelice lectionis officiū intra missam. solēnia ex solnār: si de aliē ptrauenire ēptauer it anathemata sit. hec ibi. Ex ḋbus ꝛthugo. q̃ gsaliter diacono indutus solenniter ad cātandum euā geliuz. cātans in choro sic cōmunicatus ministrat illi ybo missarum: cuius opinionē glo. sequitur. ꝛ sum. rosel. sed ex textu patet hanc prohibitionem locum hre solmz in ecclesia romana: q̃ dicit in hac sede: imo sū. ans. hoc limitat ad diaconum cardinalem solū: quod etiā nō bñ dr qz. d. c. in sancta p hibet gsaliter: ꝛ rō eius est gñalis. ꝛ ita fuit ibi glo. hugo. ꝛ ppositus. In ecclesia ero romana est prohibitum sub anathema. ꝛ alibi ꝓ est prohibitum ratione ꝓsuetudinis sed non sub anathemate. pro necessitate tamen chori credo liceret.

¶ Tertio querit quid de vestibus horum: ꝛ dico fm pet. de pal. sacerdoti ad celebrandum necessarias esse. vj. vestes bñdictas. ne cessitate precipi. ſ. albā. cingulum. amictum. manipulum. stolam: casulam: quaꝫ tres prime sunt oibus ministris cōes: ꝛz non sit necesse q̃ his benedictis vtantur: q̃ diaconum ꝛ multo magis inferiores non opz vti alba cum stola manipulo ꝛ superpelliceo. solenniter dicat euangelium etiam coram eps. Casula vtitur sacerdos ꝛ in missa tñ: non autem vltus inferior: nisi sicut hz ꝓsuetudo q̃ diaconus explicatā postpositā vel in humero portat in ministerio: ꝛz intellige in diuinis ministerijs: secus in pceſſibus. Stola autē ꝛ orarium dr nulli inferiori diacono vel hz. xxiij. di. ministerii. Hac āt vtit diaconus in sinistro humero cū dicit euangelij. dist. xxv. vnū. Hac tñ vtit sacerdos in celebratiōe ꝛ exhibitōe sacramētorum. ꝛ in oīne solēni: nec portare dz infirmis eucharistiā nisi ea circūseptus in pectore imo. dū crucis: ꝛ sūt ea septus eps in pferēdo ordines etiā primam tonsuram: q̃ sic hz ecclesie ꝓsuetudo. Manipulum vero nulli subdiacono inferiori portare ꝛz. ꝛz nunquam licet eriam non subdiacono: quia nō est propria vestis eius sicut manipulus. Quid velint iura de ꝓstitutis in minoribus ordinibus infra ordinatus q̃. ſ. clericus. Quid vero de sacerdotibus ꝛ episcopis infra in titulis suis.

iudicijs dies ꝓtinet. xx. millaria italica fm leges. vt. ff. si quis can. l. j. ꝛ. ff. de ver. signi. l. i itinere. Millare ēt hz mille passus: ꝛ passus quinq̃ pedes: vt in. d. l. in itinere in text ꝛ in glo. In ꝓtractibus autem standum est arbitrio boni viri: vt attenta qualitate ꝛ ꝓditione. pmittentis. limitet. ff. de verbo. obli. l. ꝓtinuis. ¶ cum ita: q̃ tñ sine cō euidēti a cōi ꝓsuetudine recedere nō dz. q̃ est optima legum interpres de ꝓsue. cū dilectus. ff. de legi. l. fide interpretatione. Et hac rōne forte dicit gl. in. c. nonnulli de rescriptis: q̃ fm ꝓmunem vsum loquendi assignabant millaria. vñ si ꝓsuetudo est q̃ dentur. xxv. illi stabitur. Interpellat autem dies ad aliquid faciendū alicui assignata pro hoie. de locat. potuit. C. de ꝓtrahē. ꝛcō. sil. l. magna. C. de iur. emphi. l. ij. vñ tenet sine alia monitione. ¶ De die aūt festo vide. ſ. dñica.

Millare.

Diffamario est idem qd detractio: vñ vtraq̃ opponitur fame: ꝛ pro ea implorari potest iudicis officium vt diffamantem ꝓpescat. et ille tenet. vt in. l. diffamari. C. de inge. manu. Inno. in. c. cum querente de offi. or. Vide supra detractio.

d Iffidatus an possit ipunc spoliari ꝛ occidi. vide. ſ. assassin⁹. ¶ Iij.

¶ De dignitate ꝛ personatu ꝛ officio.

Dignitas fm archi. in. c. j. de consue. libro sexto aliquando est potestas. pdito. vel prerogatiua secularis: vt. xxiij. q. v. administratores. ꝛ. C. de digni. li. xj. ꝛ hec est dignitas secularis: sed dignitas ecclesiastica est administratio rerum ecclesiasticarum cum iurisdictione: etiam in modicis causis. fm pet. de anc. in cle. si dignitatem. Igitur habere dignitatez fm Panormi. in. c. de multa. de preben. est habere iurisdictionez in foro cōtentioso. sicut habent archipresbyteri in ecclesia pictauiensi: qui excommunicant suspendunt. ꝛ absoluunt: vnde quilibet rector seu prior ecclesie collegiate. habet dignitatem: fm pan. in cle. j. de elec. ꝛ in cle. ne ag. de sta. mo. ꝛ vo. de rota. decl. clxvi. pro quo facit tex. in. c. idemnitatibus. de elec. lib. vj. vbi abbatissa dr habere dignitatem. Et tz hoc etiam car. in cle. ij. de rescrip. ꝛ ibi glos. dicens in hoc approbatam esse opinionem abbatis. Quod Inno. in. d. c. de multa limitat si iurisdictio est perpetua: allegans. c. ij. de statu monachorum. ¶ ſi. sed tudie q̃ sufficit si possit esse perpetua: vt in prouincialibus ꝛ ministris: immo etiam in prioribus et guardianis ordinum mendicantiū

Dignitas ecclesiastica.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt.ē.delegatus §.ij.quia dicitur esse perpetuum quod est in potentia perpetuum. vt no.car.in.d.cle.ij.¶rex.est pro hoc in.c.clericos.in verbo perpetuam iuncta glo.de cohabi.cle.¶ mul. Item dicitur dignitas si in ecclesia vbi est reputetur pro dignitate. ¶ habeat administrationem rerum perpetuam.licet non sit numerata inter ecclesiasticas dignitates.fm Inno.ibidē.z.Ministri autem qui sine penitus iurisdictione. exercent aliquod officium.sicut procuratores.sindici.¶ sacriste:qui pulsant campanas:non habent dignitatem etiam si cēnt perpetui:secus si haberent iurisdictionem ff.de off.pro.cesa.l.vltima:fm eundē Inn. Item dicitur dignitas que appellatur aliquo nomine de dignitatibus iuris: vt archidiaconatus ¶ huiusmodi ecclā si nō exercent officium.fm Inno.ibidē.Ex his autem patet q vicarius episcopi non habet aliquam dignitatem:fm pano:.vbi supra.

Personatus. ¶ Personatus aut fm arch.vbi.ē.est ādā prerogatiua in ecclesia sine iurisdictiōe.vt hre stallū honorificū in choro.in.c.in oplo nibus.in pcessiōibus.in vocibus dādis et similibus plusq̄ alij sui ordi.canonici:nō tamq̄ alij in dignitate ptituti.Ut pater q differt a dignitate:cuius fm Inno.vbi supra.aliquando accipiatur pro dignitate.

Officius. ¶ Officium aliquando est nomen commune dignitati ¶ personatui ¶ officio simpliciquod fm eundem archidia.vbi.ē.est administratio rerum ecclesiasticarum sine iurisdictione.adde ¶ sine prerogatiua in choro vel alibi:sicut sindici.procuratores.castaldi.de quibus.j.q.iij.saluator.item vice dominus ¶ similes.qui sicut pice habēt referre.habent officium ¶ non dignitatem Ista ergo sic differūt.quia dignitas habet administrationem ¶ iurisdictionem.vel habetur pro aliquo tali.vel habet nomen.officium autem habet administrationez sine iurisdictione.personatus neutrum hz.sed tantum prerogatiuam.l. excellentiam.ē. alios quo ad aliquid.

1.q. ¶ Primo vero querit vtrum successor in dignitate teneatur ex contractu inito cū predecessore:¶ dicit pano.in.c.i.de proba.q sic.si fuit initus note dignitatis:et si fuerit initus cuz subdito suo:¶ ita tenet cinus.in l.digna vox.C.de leg.¶ Joā.an.¶ ꝓmunister sequentes:etiam si talis sit papa vel imperator.Et facit.l.cesar.ff.de publica:¶ etiaz quia talis obligatio est ō iure naturali cui princeps submittitur.Facit cle.pastoralis §.certum de sen.¶re.iudica.

¶ Secūdo q̄rit vtruz dignitas possit appeti vel queri ¶ dico q nō si sit ecclesiastica.immo talis ipso iure efficitur indignus ¶ deprelli.j.q.vj.sicut ia q̄:dignitatem vero secularem.aptus ¶ dignus:potest appetere:petere ab eo qui potest eam dare: etiam mediante pecunia:dummodo palam detur ¶ petatur.ff.ō policl.l.j.§.j.ff.d ¶ decurt.l.eos ad.l.iul.ō ambitu:similiter licet emere militiam.l.creditor.ff.de act.emp.§.interveniens.¶ omnes dignitates videntur ad ecla genera reduci:quia cū omnio dignitas habeat aliquem honorem:aut habet honorē potestatis.aut episcopus vel alius planus.primam appetere licet eo modo quo honorem.de quo dicit.g.thom.xxj.q.cxxj.q eius appetitus est pectatum si sit supra vires:vel non refferatur ad deum.vel adversitatem.sed propter se appetatur:vnde licite appetitur moderate.ad aliquem bonum finem.Secundam similiter appetere non licet propter se.aut fiat supra proprias facultatem:sed solus moderate idē si q̄ ad eam sit idoneus.¶ ad bonum finem:puta substentationem suam. vel vtilitatem aliorum.Tertiam similiter licet appetere eodem modo si sit secularis. vnde fm aristo. in poli.licite appetit principatum propter vtilitatem reipublice. qui scit se esse dignum idest habere tria: primo pigamorem ad consistentem politiam.secundo potentiam maximorum operum principatus:tertio virtutem ¶ iustitiam:tamen fm eum non bene statutum est.ipsum preter est dignus principatu:cuius ratio esse potest quia ista petitio habet speciem mali.i.ambitionis.cum intentio qua ad vtilitatem reipublice petit nō videat vti dignitatem ecclesiastica habentem iurisdictionem vel curam ad quē nullus est dignus nisi p gra tia quā nullus scit se hre.nō solum non ti petere siue q̄rere.¶ nec et desiderare.¶ ad bonū finē nisi fm q̄d.puta velle rate.quasi dā:puta si esset dignus velle a deo prōmo-

ueri ad bonum:aut vellem vt deus me dignum faceret vt alijs in statione.p desiem.

3 ¶ Tertio q̄rit vtruz eps possit dispēsare in pmotione ad dignitatē cū hūtibus defectum in etate vel ordine ¶ dico q fm Joan. ep.n q non cōpleuit.xxx.annū de elec.cum nobis olim.sed q̄tū ad alias dignitates si ne cura dispensat eps cuz eo q̄ cōpleuit.xxx. annum.de eta.¶ qua.pmittimus.li.vj.q̄tū ad parrochiales ecclesias non pōt. vt no.idē Jo.de elec.hz canon.li.vj.Sed in de secu ordinis solus papa dispensat ad eps tam fm cū.extra de of.le.q̄ translationez. de eta.¶ qua.preterea.¶.c.tuuz.vbi ex eps de eta.¶ qua.preterea.¶.c.tuuz.vbi ex dispensatione epi ad abbatiam assumitur qui non est facere dos. Super etate autem quo ad ordines dispensare non pōt fm glo. in cle.generalem.de eta.¶ qua ¶ idē Paul. Utrum autem possit quis simul multas dignitates ecclesiasticas habere supra beneficium.iiij.per totum.

4 ¶ Quarto q̄rit vtrum tpale offiū appeti possit ¶ q̄ri aliquo dato:¶ dicit ge.in.c.p hu mani.de homi.lib.vj.q sic si duo cōcurrant primo q detur publice.q: dare clandestine reprobatur.ff.de poli.l.j.¶.ij.ff.de admi.iu in.l.non existimo.nec obstat.l.vnica.C.ad l.iul.de ambi.ō.phibet aliquē ad offiū pro mereri pcio vel ambitione:q fm glo.in.l. barbarius.ff.de of.pto.lodē q̄ secrete dak ro sic cupit.pdesse ¶ hoc obesse:hz nō limi ¶ si cupit.pdesse alteri vel sibi sine alteri o facura:¶ si sit idoneus nec distinguo in hoc vtrum officiū sit ecclesiasticū vel seculare si ut distinguit ium.ang.sentēs cū illicitum esse appetitus ecclesiastici officij sicut eccle siastice dignitatis q̄ est falsum:q: ad offiū pora indicatū vel tabellionatū pōt ēo sci ¶ se esse dignū cū gra ¶ non redrak nō ad dignitatem:vnde hmōi appeti pōt bono fine hoc suppolita idoneitate:¶ pro his pōt pecunia dari salutis his que dicentur infra.in verbo simonia.§.ix.parti.vi.

5 ¶ Quinto q̄rit vtrū officialis possit aliq̄d recipe q̄ tenek gratis offiū exhibere:et dico q non vt in.l.ij.C.ad.l.iul.de ambi.vbi pybek receptio cū quis est in ad ministratione:et post depositū officium.p beneficio pstito tpe administrationis.de quo vide infra iudex.§.vj.cū sequentibus.

6 ¶ Sexto q̄rit vtrum officium ad q̄ quis tostetur.mereatur pmium gnaliter.pmittsum facienti hoc vel illud:¶ dico q non: sicut quod premissum est capienti bannitum non debetur famulo potestatis capienti:q: ad hoc ex suo tenebatur officio.facit.l.congruit.ff.de of.pli.¶.c.j.de of.or.¶ no.panor. in.c.ecclesijs.de censi.

7 ¶ Septimo vtrū liceat mutare dñis p officio ¶ dicit.s.tho.ad ducissam brabā.q̄ si ppter hoc detur mutuū ex pacto vsura est q: p mutuo accipit officij potestas q̄ sum. ans.limitat vez in officijs secularib⁹ q̄ venduntur:q: in h:s q̄ gratis dari debent non ēēt vsura cū mutuās nihil accipiat estimabile pecunia:hz ex officio pñr aduenat lucrum laboris ¶ idem sum.rol.q̄ non bene bz:q: supponit.s.tho.q intentio mutuātis sit ad tale lucrū.vndecūq̄ veniat.vti mutuās vt accedatur ad suā apotheca ad quam gratis accedit fm omnes est vsurarius.Dicit etiam quod in spiritualibus officijs hoc induceret simoniam quod non est vt vez vt patebit infra §.ix.i fi.

Qlapidato: bonoz ecclesie bz prelatus res ecclesiasticas alienans ¶ male expēdens qui ¶ deponi bz xij.q.ij.apicos.xvij.q.iij.milius reo:suspectovero de hoc dari debet coadiutor.de offi.dele.venerabilī.¶ in.c.hz helyas.§. q̄ vero.de simo.

Qiocesis fm archi.de rescri.statutum.lib vi bz distinctio.diuisio vel gubernatio a dia q̄ est duo ¶ cessio.i.separatio.q: diuisa et distincta sit ab ecclesia alterius epatus ¶ vnius gubernationi cōmissa ¶ est vbi est eps.xvj.q.iij.quicunq̄.¶ videtur proprie esse territorium ciuitatis vt hz ordinem ad iurisdictionem spiritualem:et eius nomine si sumatur in suo genere venit ciuitas sicut pars nomine totius.vt in.c.i. de offi.ordi.¶ not.panorm.in.c.rodulphus de rescript.li vero sumatur in specie.vt q̄d a ciuitate distinctum eius nomine in materia odiosa ciuitatis non comprehenditur: quia dignius sub minori comprehendi non debet sed nec econtra nomine ciuitatis diocesis comprehenditur.vt notat idem in dicto capitulo rodulphus.de rescript.Et nomen ordinarij plus comprehendit q̄ diocesani pro quo vide glo:in cle.j.de vt.¶ hoñ. cle.¶ melius in cle.j.de iurepatro.in verbo diocesanus.Aliquando tamen sumitur diocesis pro regione vel prouincia sicut forte in l.presides.C.de off.re.pcon.inter dñi etiam sumitur pro parrochia.de quo vide archi. ibidem.¶.xvj.q.i.¶pm.vide etiam supra ciuitas.in principio.

ordinarij

Universidad de Deusto
Biblioteca

Discordia fm.s.tho. xxij. qõ. xxxvij. importat disgregationem cordiũ. i. volũtatũ in diuersa. vnde non discordant qui diuersa credunt vel opinantur sed qui diuersa volũt. Est aũt pctũ mortale fm eũdem ibi qñ est a bono dei vel primi ex intẽtione deliberata: qõ intellige ñ illud bonũ sit notabile. Et sic intelligẽ. c. oblatões desidẽtium. di. xc. ⁊ c. abũt. xi. q. iij. ⁊ c. ismael di. lvj. Ubi peccant mortaliter filiarũ dissidentes a bono cõscienter ⁊ notabiliter: pter elationem vel supbiam aut malã volũtatẽ nolentes aliis consentire tendẽtib⁹ ad bonum: qui ⁊ ppte non discordant sed alij.

Discretio est mater oim virtutũ i. q. v. pnũtium. de of. cull. c. j. nẽcessario piaro in corrigẽdo. di. l. ponderet. ⁊ pdicatori. xlij. di. sit rector ⁊ cõfessori. xxij. q. iij. his qui. de pe. ⁊ re. omnio.

¶ De dispensatione.

Dispensatio ppte ⁊ originaliter importat pecuniaꝝ pensionẽ diuersis factam. dicta a dispenso. ⁊ diuersis penso. vñ fm pap. dispẽsator est administrator pecuniaꝝ q̃ plus non numerabantur sed appendebãtur siue pensabatur: deinde vero translatum est hoc nomen ad oẽm distributionẽ. ⁊ sic fm.s. tho. xxij. q. xcvij. ar. iij. ⁊ q. lxxxviij. ar. x. importat cõmensuratã applicationẽ vel distributionẽ alicuius cõis ad singula. Unde fm hoc dispensatio in ꝑcepto legis cõis est applicatio cuius ad hunc ⁊ illũ fm eoꝝ ꝓportionẽ vt ille. ⁊ astringatur ad totũ: ille ad partẽ. ille ad nihil fm eoꝝ conditiones. Igitur dispensatio fm ray. est iuris relaxatio. vñ dicitur vulnus qꝝ vulnerat ius cõe. xxij. q. iij. ipsa pietas. ⁊ vt est inquit in dispensanre est potestas vel actus potestatis iure cõcessus in dispensato vero est ius priuatum. i. licentia vel pmissio facta contra rigorem iuris: ⁊ non ius cõe. xxij. q. ij. interfectores. Sed ista diffinitio cõplectitur dispensationẽ licitam ⁊ illicitam. vnde ho. se ad licitã restringens dicit q̃ dispensatio est rigoris iuris p̃ eum ad quẽ spectat misericors ⁊ canonice facta relaxatio vt colligitur. i. q. vij. ⁊. mulroꝝ als ⁊ nisi rigor. ⁊ c. sequẽti. vbi ⁊ cõsentit ibi. Ex quibus sequitur primo quod dicit ber. de dispensatione ⁊ ꝑcep. q̃ ꝓlati dãtes ꝑ voluntate licentiam veniendi contra legem sine causa rationabili vel saltem dubia: dissipatores sunt non dispẽsatores. Sequitur secundo quod si impetretur dispensatio ex falsa causa vel tacita veritate nulla est. vt in. c. ij. de fil. presby. lib. vi. Et idem est de qualibet alia gratia. vt no. in. c. ad audientiam. el. ij. de rescrip. ⁊ in. c. non potest. de preben. libro sexto.

¶ Primo vero queritur que sint iuste cause dispensandi. ⁊ dico q̃ vt colligitur. i. q. vij. per totum. prima est tempus ibi. c. necessaria. ⁊ c. ꝑ remedio. qꝝ defectus nostri temporis quibus non solum merita sed etiã corpora ipsa defecerunt districtionis illius nõ patitur manere censuram. di. xxxiij. fratrnitatis. secunda est vtilitas. i. vt alij facilitẽ reuertantur ad bonũ. xxij. q. iij. ipse pietas ⁊. i. q. vij. tali. tertia qualitas psone: merit ⁊. i. q. vij. tali. tertia qualitas psone: merit scientie. d. c. tali. ⁊ c. dicit. cum alius equ dignus non sit. quarta necessitas. vt in. d. c. tali. quinta pietas. sexta cuẽtus rei. sexta multitudo siue scandalũ multitudinis di. l. vt ꝓstituueretur vbi tñ cauendum est ne quis allatur in scandalo. Sed qꝝ casus sunt innumerabiles nec dari põt in hoc regula generalis: ideo standum est in hoc arbitrio boni viri qui si iudicauerit causam esse rationabilem dispensatio erit debita. vt. xi. q. i. domino sancto. ⁊ prelatus peccat nõ dispẽsando. ar. ij. q. v. quanto. in fi. ⁊ tamẽ subditi non habent ius petendi fm doct. nisi forte deprecatiue.

¶ Secõo ãritur vtrum dispensatio necessario reqrat cognitionẽ cause: ⁊ dicit. Panor. in. c. diuersis. de cle. con. q̃ in principe nõ sufficit sola eius volũtas in his q̃ sunt iuris ꝑ istini solum. vt no. Inno. in. c. cuꝝ ad monasterium de sta. mo. sed i inferiore sic. vt no. gl. i. d. ⁊ de scisma. vbi plene notãt doctores. Tenet q̃ nisi rigor. vnde si fiat sine cognitione cause est dissipatio non dispensatio ⁊ venit punitẽdus: qꝝ egit ꝓtra legẽ. vide bonã glo. in. c. ij. de scisma. vbi plene notãt doctores. Tenet tñ quod ad eũ qui dispensauit qꝝ non põt cõtrauenire neq; eam reuocare ex q̃ agit actũ in quo potuit dispensare iꝝ non teneat quoad superiorẽ. vt no. glo. in. d. c. diuersis.

¶ Tertio ãritur vtrum dispensatio sine cõsensu legitima sit quo ad deũ iustus: ⁊ dicit colligo ex Inno. in. d. c. cũ ad monasterium. et Panor. in. c. non est voti. de vot. q̃ si loquamur de dispensantibus aliis a papa nõ est iustus quo ad deum. aut quo ad ecclias fm Inno. vbi supra: qꝝ cuiẽõ ꝓtaliter ꝓcedit dispensare: intelligitur q̃ hoc faciat ex causa legitima: vnde fieri dꝝ cum cause cognitione loquẽdo vero de papa. aut loquitur de his q̃ sunt iuris diuini vt voto iuramẽto ⁊ hmõi. ⁊ sic dispensare non potest sine iusta causa. aliter dispensatus non est tutus quo ad deum: sed si subest iusta cã tenet dispẽsatio. ⁊ est tutus etiam in voto castitatis secũdum Inno. vbi supra aut loquimur de his q̃ sunt iuris positiui. ⁊ sic pot sine cã ⁊ ille ꝑ se tutus est: qꝝ eius est destruere cui quis ligatus. C. de leg. l. digna vox. Panor. ibi limitat in pluralitate beneficiorũ: in qua sine legitima causa non potest. ⁊ ita tenet Joã. an. in. c. de multa. de prebẽ. qꝝ omnia bona ecclesiaꝝ sunt dei. vt in. c. cum ex eo. de elec. lib. vi. vnde aliter dispensatus non est tutus: de quo dic vt supra beneficiũ q̃ ꝓ his infert Panor. q̃ nõ est tutus religiosus cum quo sine legitima causa dispensatur vt ad laxiorem transeat religionem: similiter si preficitur ecclesie curate cã legitima nõ estante: puta qꝝ nõ est aptus ad exercitium pdicationis vel cure: vñ dicit gl. singularis in. c. monachi vagantes. xvj. q. i. q̃ religiosus promotus ad ecclesiam secũdum: qꝝ facit cõtra votum illum.

¶ Quarto queritur quis possit dispensare: ⁊ dico q̃ in legibus dispensare vel eas interpretari pertinet ad quemlibet in necessitate subito occurrẽte: precipue cum ad supiores recurrere habeti non põt. i. q. i. si ergo: qꝝ in ãdia est interdictio ferentia. de qua si constet ⁊ ex ratio. xxij. q. v. humane: alias aũt hoc pertinet ad prelatos ⁊ rectores. i. habẽtes in huiusmodi pstatem: sicut hꝝ papa in oibus pu ꝓpositionis ⁊ in quibusdam pertinentibus ad ius diuinum: quomodo dicitur eis iura habere in scrinio pectoris sui. de consti. licet. vi. ⁊ ꝓnum. i. ad interpretationem ⁊ dispẽsationem: iꝝ in aliquibus dispensare nõ cõpetit. Ꝑ si autem qñ eaꝝ habent sine causa fit archi. in. c. is qui. de fi. ꝓsby. libro. vi. ⁊ ꝓuerius dicit glo. in. c. cum ex eo. de elecio. lib. vi. oppositum. Et primam quidem opinionem dico veram in rebus ponderosis in quibus posset fieri ꝓiudicium vniuersali siue ecclesie sicut est in dispensando cũ aliquo ad ordines ⁊ huiusmodi. quo cãn in ꝓtestatis primam opinionem quam etiam sequitur officus ⁊ prepositi. in. c. ex penitentib⁹ di. i. ⁊ glo. in. c. si quis me. di. lxxxi. ⁊ glo. in. c. ⁊ penitentium. i. q. v. ⁊ Imo. dicens hoc in effectu. in sexto. ⁊ moderni in. c. at si clerici. ꝑ. de iudi. ita non ꝓiudicialibus autem ꝓ aliam opinionem: qꝝ ista non sunt de canonis maioribus ⁊ ponderosis: vt in dispẽsando circa ieunia ⁊ vota ⁊ huiusmodi. Et fm cõem opinionem doc. eam habent i his que non sunt eis a iure vel als a superiore ꝓhibita. vt in. c. nuper. de sen. ex. ⁊ di. l. mirror. in glo. Pro quo notat Innocen glo. sup. c. dilectus. de temp. ordi. q̃ ꝑ dispensare non iꝝ sup faciendo. vt. i. aliquid fiat contra canones nisi vbi ei a iure pmittitur. de consti. c. i. misi contraria consuetudo derogasset de consue. c. viti. super eo vero qꝝ facere est dispensare potest vt tolleretur semp nisi ꝓhibeatur. ad hoc. xxij. q. v. hoc videtur. vel dico inquit forte melius q̃ vbi ius concedit dispensationem simpliter pot: ⁊ sic loquitur. d. c. nuper. si vero nõ cõceditur a canone nũq̃ potest etiam si inueniatur in canone q̃ papa dispenset. de consan. ⁊ affi. quod dilectio: qꝝ cum ꝑ i debeant canones seruare contra facere non debent nisi id expresse concedatur xxv. q. i. c. i. ⁊ ij. hec ille. Sed vt patebit infra ⁊ ix. primum dictum eius est verius et communius ⁊ vsitatius. Si tamen ꝑs indiscrete dispenset accusatus deponitur. di. stin. lj. c. i. quod Hostiẽ. limitat si monitus sit incorrigibilis ⁊ propter hoc suspensus. ⁊ suspensionis sententiam contemnens in contumacia perseuerat: ar. de preben. grauẽ. aliꝝ dicunt dicta iura intelligi. quando dispensat in eo quod de iure non potest licet scienter. Abbates autem ⁊ aliꝝ prelati episcopis inferiores: fm panor. in. c. at si de iudi. ⁊ in. c. cum laici. de. eo. qui fur. ordi. re. post Inno. ⁊ post. mũq̃ dispensat. nisi in casibus expressis a iure. quia ꝑ is sunt reseruata grauiora vt in cle. i. de primi. ⁊ in d. c. at si. ⁊ in. c. cum ex. eo. de elec. li. vi. ⁊ est opinio communis.

¶ Quinto queritur vtrum potestas dispẽsandi sit late interpretanda: ⁊ dicit Panor. in c. fi. de simo. q̃ sic quando daꝝ nõ expressis personis dispensandis tanq̃ principis beneficii. ⁊ sic sentit gl. ibi. ⁊ sic intelligẽ bar. in. l. iij. ff. de verbo. obl. vbi dicit q̃ si datur alicui potestas legitimandi filium adulterinum. item incestuosum. poterit legitimare adulterinum ⁊ incestuosum simul. qꝝ in materia larga. sub simplici veniunt mixta: vt in. l. si ita. ff. de li. ⁊ postu. secus autẽ si exprimerentur persone cum quibus debet fieri dispensatio. ar. in. c. si cui. de pben. libro sexto. quia omnio recessus a iure cõmuni est odiosus. vt est text. in. c. fi. de fi. presby. lib. vi. ⁊ in. c. quod di. ectio. de consan. ⁊ affi. Et sic distingue canonistas tenẽtes cõtra Bart. in. c. venerabilem. qui fili. sint

Notabile

Universidad de Deusto
Biblioteca

legi. ⁊ adde quod dictum est ꝑ. beneficiuꝫ. iij. §. vij. Aduertendum tamen est. q̃ ꝓ dispensatio lit stricti iuris. vtpote ꝓtra ius: ⁊ stricte interpretanda. qñ. s. exprimunt̃ per sone. vt. in. d. c. quod dilectio: ⁊ in. c. j. ⁊ ij. de fi. presby. lib. vj. nihilominus extēditur ad necessario consequentia: seu ad dependentia ex eo super quo est dispensatum. qñ aliter nō ipsimeret actum validū. sup eo in quo dispēsatur. vt. ꝑ. bñficium. iij. §. x. ⁊ facit gl. ac panor. in. c. qꝫ in rñ. de ꝑben. ⁊ gl. in. c. si quis in clero. vij. q. j. qui dicūt q̃ dispēsatus sup beneficiorum pluralitate. vt dispensatus super residentia. Vide quod no. host. in. c. cum in cunctis. de elect. ⁊ gl. in. c. non potest de preben. lib. vj. ⁊ quod dico. ꝑ. beneficium. iij. §. x. Dispensatio tamē obtenta super affinitate non extendit ad publice honestatis institiam: ſm panor. in. c. non debet. de con. ⁊ affi. nisi in narratōe affinitatis vnum comprehendat aliud: ſm glo. in arbo. affinitatis: secus in dispensatione quando solum gradus remotior est expressus: de quo vide: J. matrimoniū. viij. §. vj. parti. vltima. P̄ Ex his autem patet q̃ solutio illius questionis qua querit. an ia cui data est potestas dispensandi cū adultero ⁊ incestuoso separatim. dispensare possit cum eo qui simul est vtrunq̃. Bart. enim in. l. stipulationum. ff. de verbo. obli. determinat q̃ ſm iuris rigorem sub ſi mplicibus mixta non continentur. sed ex benignitate sic: vnde cum ista questio loquatur in bñficio. fiet interpretatio latissima. vt. l. ſi. ff. de consti. prin. Item sub simplicibus mixta continentur causa vitande contrarietatis. vt in. d. l. stipulationum ⁊ similiter vbi lex hoc exprimeret. Extra, hos autem casus. dispositio facta de adultero ⁊ incestuoso separatis non potrigitur ad simul iuncta. vt. ff. de adul. l. vlm passam. §. pceri ptione. Et idem tenet bal. instit. de act. quē etiam vide in. l. omnes populi. ff. de iusti. et iur. vbi dicit q̃ mixtuꝫ nō venit appellatione simplicis: vnde stante statuto q̃ femina contrahat cum assensu. ꝓpinquor: non intelligimur de hermofrodita.

Sexto querit qñ expiret potestas dispensandi concessa: ⁊ dicit fede. consi. lxxviij. qꝫ concessa a papa super irregularitate vel legitimitate. durat etiam post mortē eius qꝫ gratia semel facta per papam in aliquam personam: non expirat per mortem papeyt est casus. de of. deleg. super gratia. lib. sexto Utrum autem per mortem illius cui cōcessa erat talis auctoritas expiret dispensatio iam facta si ille dispensatus tali gratia nō fuit vsus: puta dispensatus fuit vt posset ordinari vel eligi in prelatum ⁊ ante mortem dispensantis non accepit ordines nec fuit promotus dicit idem ibi quod non: qꝫ dispēsatio semel canonice facta ex supervenientē facto non retractatur: ⁊ est casus in. c. ex tua. de fi. presby. ⁊ facit quod not. de accusat. in. c. de his. Beneficia enim concessa intempestiue reuocari non debent. de commo. c. vnico. de regulis iuris. decet. libro sexto. et in. c. cum ex eo. de electio. lib. vj. in glo. ⁊ ibi dem in nouel. Jo. an.

Septimo q̃rit̃ in quibus requirit̃ dispensatio in manifestis. s. nisi an etiaꝫ in occultis maxime homicidijs. ⁊ dicit. ꝑ. nec est. Panor. in. c. ex tua. de fi. presby. aliquin etiā post per. c. ex tua. de fi. presby. aliquin etiā post per. q. ij. admonere. An aut homicida oīno occultus celebrare possit ac ordinib⁹ vti: vincenti. dicit q̃ sic. si egit cōdignam pnitentiā. iste non est obnoxius ecclesie. cum pena occultum. xxxij. q. v. christiana: nec debet pniam egerit. Sed qꝫ ꝓtra hoc dictum ꝓpter. c. ff. de tēpo. ordi. vbi dicit̃ reos homicidij: Lau. ⁊ Jo. videtur limitare hāc opinem. si dignā pniam egit. ⁊ ēpo cum eo dispēsault. Panor. vero in. c. ex tenore de tempo. ordi. dicit q̃ si homicidium est occultum. ꝓpto vt occulti distinguitur ꝓtra probabiliter tunc si habemus respectum ad. l. promotio nis publicam nullus homicida esset promotus se prohibēdus: quia talis iudicat solus deus sed si habeamus respectum ad legem. pnitentionis conscientie. prout est informata ⁊ te ge positiua: talis sine dispēsatione promoueri nō potest. hec Panor. quez intelige de dispensatione fienda aliquādo a papa hoc casu quo ad illam irregularitatem tollendam: vide infra homicidium. Adde ex Jnnocē. in. c. constitutis. el secundo de apostata. q̃ talis irregularitas si supervenitat ministerio altaris. non priuat ipso facto sed opus est beneficij. non priuat ipso facto sed opus est sentēcia: ⁊ sic homicida fuisse tenet beneficium donec priuetur. ꝓ quo tacit. c. clericis. ne cle. vel mo. ⁊ c. ex litteris. de ex. p. vero ꝓcessit collatione bñficij. collatio nō tenet: qꝫ facta indigno. ⁊ ipso habili quo ad curionē officij. vt in. d. c. fi.

Octauo. querit̃ qui sunt casus in quibus solus papa dispensat. ⁊ raro: ⁊ dico q̃

sunt hi: de quibus supra in titulo casus. §. primo. casu. xiij. quo ad quasdaꝫ censuras: ⁊ pro quo etiam vide infra in titulo papa se pertorum.

Nono queritur in generali quando episcopus possit dispēsare in aliqno casu: ⁊ dicit glo. summaria. d. l. ⁊ in. d. §. nisi rigor. ⁊ ocro. in. c. at si clerici. de iudi. coniuge ⁊ cōtrarie loquūtur. Quidam enim dicunt q̃ dispensare pōt in adulterio ⁊ minoribus sicut sunt manifesta: nō autem in maioribus nisi in casibus iure expressis: vt de iudic. at si clerici: quidam vero dicit q̃ dispensare potest in omni crimine nisi expresse prohibeatur a iure: dist. xxvij. fi. byter. de pe. di. vj. c. ⁊ in fin. de sen. excom nup in fine: ⁊ hoc tenent Tan. Lau. Uincē. Joa. an. quam opinionem ber. in. c. at si clerici de iudi. dicit communiore. Sed sic veritas colligi potest. Cōtra canonem sapiorīs. l. pape vel concilij si ille sit penitentiarius episcopus dispensare potest ſm Panor. in. c. at si clerici de iudic. quia penitētie hodie sunt arbitrarie. de penitentiis. ⁊ remis. deus qui: nisi casus appareat reservatus: qꝫ aut inferior dispensationem expressam: qꝫ aut inferior dispensationem expressit prohibet vel concedit. ⁊ casus est plus aut nec sic nec sic: ⁊ hūc iterum distinguo. Aut ea dispēsatio est sup eo quod sam fa. ⁊ sic potest episcop⁹ dispensare nisi prohibeat. vt in. c. nuper. de sen. excom. ar. xxv. q. v. hoc videt: vel nisi. p. habeatur illi absolutio qꝫ a fortiori prohibetur dispensatio. de sen. excom. cum sit. ⁊ sic intelige optionem dicentium. q̃ dispēsare potest in omnibus casibus in quibus sibi non prohibet. Aut est in eo qꝫ fiendus est cōtra canones: vel cōcilium: ⁊ sic non pōt nisi hoc ei a iure concedat expresse. vt in. c. dilectis. de tempo. ordi. ⁊ sic intelige opinionem dicentium q̃ dispēsare nō potest nisi in his que sunt concessunt expresse. Concedit autez illi dispensatio in oibus criminibus minoribus adulterio: peccatis enim mortaliter notorie notorie iuris. pmoueri non pōt. xxv. di. primum in glo. et pmotus deponit. dist. l. qui tenet: ideoq̃ indiget dispēsatione que ēpo concedit in criminibus minoribus adul terio generaliter: vt not. in. d. c. at si clerici: ⁊ de heretico ⁊ scismatico. d. l. si quis. ꝓ hoc. hodie tamē papa reservat sibi hoc quo ad hereticum. vt dicit archie. In tribus tamen casibus potest ēpo dispensare contra canonem ⁊ concilium. licet ei non concedatur expresse. Primo ratione consuetudinis: vt quia consuetudo prescripta habet q̃ possit dispensare: de coniug. c. ff. xj. q. j. quicūq̃: qꝫ consuetudo facit valere dispensationē alias non valitura. arg. de celebra. mis. permitiosus. cum suis concordā. et arg. de trāsac. c. fischo rōne magne necessitatis vel vtilitatis nouiter emergentis. ⁊ tempore constitutionis in excogitate verissimiliter: qꝫ tunc potest episcopus dispensare. vt tenet Joan. de ligna. in. d. c. at si: ⁊ sequitur Panormi. ibidem: ⁊ Bal. no. in. l. oēs populi. ff. de iusti. ⁊ iur. et Bar: in. l. si homine. ff. mādā. ponens exemplum: qꝫ Perusii statutuꝫ est ne ferātur arma. ⁊ tamē maiores possent dare licentiam ferendi. propter bligam civitatis quam nouiter habet: ⁊ ex iam statuere: quia est casus nouus. a statuentibus nō previsus. etiam si fuissent seruare illud statutum: vt nō. Bal. in rubri. C. qui ad bon. pol. et Bar. in. ij. consti. C. §. quibus. Ex quibus concluditur q̃ ēpo dispensare potest in gradibus prohibitis in matrimonio. quādo impedimentum est occultum. et ad papam nō potest haberi recursus. et separatio sine scandalo magno fieri nō potest: licet sepe accidit in miserabilibus cognitis a cōsanguineis vtrq̃ antecq̃ matrimoniuꝫ contrahatur. Et idem puto in eo qui post votuꝫ simplex matrimonium consummauit: quia ꝫ cū eo dispensare non possit episcopus ſm. s. Tho. et veritatem. vt dicetur infra. In casu tamē magne necessitatis credēdum est quod hoc possit: quia non est verissimile q̃ papa velit manere in laqueis huiusmodi animas quorum adire non possunt aut mittere ministerio quando canon dicit posse fieri dispensationem licet aliter expresse non indulgeat: quia tunc episcopus potest: arg. c. nuper. de senten. excom. et ita tenet Joan. de ligna. et Jo. cal. et originaliter fuit dictum Innocē. in. c. dilectus. de tempo. ordi. qꝫ frustratorie intelligeretur de papa qui semper potest indulgere: quod etiam tenet glo. in. c. postulasti. de cle. excom.

Decio q̃rit spāliter in quib⁹ casibus ēpo dispēsare nō pōt: et dico eum dispēsare non posse. Prio in homicidio. d. l. mitior. et hoc siue iusto siue iniusto. si actu mors aut mutilatio secuta est. quomodocūq̃ fiat ſm Jnn. ⁊ ho. in. c. j. de cle. pu. in duel. et intellige q̃ nō pōt cū tali dispēsare in offo: sec⁹ in bñficio. vt ibi. c. ij. ꝫ tñ hec limita iuxta dicēda infra homicidio. §. §. vij. P̄ Secō in symonia ordinis vel bñficij p symoniā scēter acquisiti. Hodie q̃ multas extrauagātes incurrit excōmunicatio et suspensio. a quib⁹ solus pon

Cōclusio.

In qb⁹ nō potest.

3 risex romanus absolut. ¶ Tertio in eo qui
cum eet suspensus vel excõicatus damnabiliter se diuinis ingessit. de re iudi. cũ eterni: ⁊ de sen. excom. cũ medicinalis. libro. vi.
4 ¶ Quarto in clerico. qui excõicatus accedit
ad iudicium principis. ⁊ rempto ecclesiastico iudice. xxi. q. v. si quis eps. ¶ Quinto i bi-
5 gamo ⁊ vidua ⁊ corruptarius maritis: de
bigamis. c. j. ⁊ iij. xxxiiij. di. Nector. ¶ Sexto i cle-
6 rico nõ ordinato ministrãte. s. cum solemni
apparatu sm ho. q: talis ministrãs in primentibus ad ordinẽ quem nõ habet: deponẽdus est amplius nõ ordinãdus: de iij or
di. mi. c. j. secus si clericus simplex epistolã
sine solẽnitate cãtet: ⁊ ibi dicit Panor. q: ta-
lis tenet etiam pena falsi: sicut nõ habẽs di
gnitatẽ simulans se habere. ff. ad. l. corne. de
fal. l. eos: ⁊ idem intellige de eo qui se falso
asserit doctorẽ. Dicit etiam eo. tl. c. ij. q: cu
tali dispensat eps non vt ascẽdat ad ordiũ
neo supiores. sed vt suscepto vtat: ⁊ circa b
neficiũ: imo Inno. ponit regulã q: eps licet
quasi semp dispensare in bñficio: q: dispen
sat cum homicida. vt de cle. pu. in vnel. c. ij.
⁊ in. c. studeat. di. l. ¶ Septio in clerico pro-
7 moto p saltum. qs direc. limitat si scienter
in ordine nõ recepto ministrauit: cum quo
tñ dispẽsat eps. quãtum ad ordinẽ nõ qdez
suscipiẽdum iz iam susceptũ: ⁊ quãtũ ad be
neficium sm Io. host. ⁊ archi. si tñ credidit
se. pmotum gradatim. pbabiliter eps dis-
pẽsare poterit iure suo: ⁊ sic intellige. c. vni-
8 cuz. de cle. per sal. pmo. ¶ Octauo in eo qui
ordinẽ furtiue suscepit: q: sm Ray. si fuit. p
hibitus hoc facere sub anathemate. post sa
tisfactionem dispẽsat eps vt ministret in or
dine suscepto nõ furtiue: ⁊ etiam in suscipiẽ
dis si ingressus religionẽ ibi aliquãto tẽpo
re laudabiliter fuerit. ⁊ uersatus iz si nõ fuit
sic. phibitus dispensat post satisfactionem
cum eo ẽt manẽte in seculo. etiã in suscipiẽ-
9 dis: de eo qui fur. or. su. c. j. ¶ Nono in ordi-
nato extra tẽpora vel ab alieno eps sm aliquos. si ante dispẽsationẽ ministret: sed ve-
ritas est. q: eps cum tali dispẽsat quo ad or
dines susceptos. de tẽpo. or. cõsultationi.
10 ¶ Decimo in excõicato ordines suscipiẽte.
de sen. excom. cum sllog. ⁊ idẽ in apostata a
religione: de apo. c. si. qs de ordine sacro lo-
quit: vñ si minores suscipit dispẽsat eps: ni-
si dimisisset habitum: q: fuisset excõicatus ⁊
solus papa dispensat cum eo. Sunt etiam
multi casus super quibus nihil eps potest.
vt supra casu. ⁊ j.

11 ¶ Undecimo queritur qnomodo cum aliquibus spãliter dispenset episcopus: ⁊ dico
hoc colligi ex diuersis locis huius summe
fare posse: ⁊ ra suã restitutionẽ: vdicit Inno.
in. c. dilectus. de temp. or. q: non: ⁊ sequitur
archi. in. c. iz de elec. lib. vi. sed ⁊ rrariũ sen
tit idẽ Inno. in. c. cum ad monasterius. vbi
q: conditori canonis. iz contra suam cõ
stitutionem dispensare. etiam sine causa: ⁊
idem Io. an. quod dñs ant. limitat: nisi cõ
tentio transierit in priuilegium vel cõtra
cum: quo casu intelligi põt opinio ⁊ rraria
vel nisi pstitutio esset iurata: q: tunc ea stã
re dispensare non posset. sicut nec seipsum a
iuramento absoluere: ⁊ facit quod no. Io.
an. post host. in. c. j. de suppl. neg. prel. in. vi.
vbi dicit notabile verbum. s. q: vbi cano-
nes imponunt legem ipso eps. non dispẽ
sat eps. nisi hoc reperiatur concessum: cu-
ius ratio esse potest quia tunc expresse videt
12 episcopis prohibere.
¶ Decimoquarto vtrũ abbas aut alius re
ligiosorum prelatus possit cũ suis subditis
dispensare: ⁊ dico q: nõ: nisi inquantũ ea a
ture vel regula aut priuilegio ⁊ creditur: vt
no. Innoc. in. c. ij. de eo qui fur. or. su. ⁊ dñs
ant. in. c. at si cleri. de iudi. vbi dicit Panor.
q: est ẽtis opinio. Concedit ãt abbati posse
dispensare in decẽ casibus. ¶ Primo in no
stitio vt promoueatur ad sacros ordines.
xx. vii. monachus. ¶ Secundo cũ apo-
stata vt ministrare possit ⁊ ad alios ordi-
nes ascendere: ar. di. l. c. fin. nisi ordinatus
fit in apostata. de apo. c. fin. quia tunc ad
papam pertinet vt ibidem. ¶ Tertio cum
illegitimo intrante monasterium vt pmo-
neatur: de fi. presby. c. j. ¶ Quarto q: nõ con
secretur ⁊ sumant eucharistiam semel in
mense. de sta. mona. cle. j. ¶ Quinto q: mona-
chus detur i capellanũ ecclesie parrochia-
lis si accedat eps populiq; consensus. disti.
lxxi. c. j. xvi. qs. j. doctos. ¶ Sexto q: mona-
chus habeat ppriã cellam infra cepta mo-
nasterii. c. xvii. q. ij. multus. xx. q. vi. c. fi. ad
fin. ¶ Septimo in seiunctis cibis ⁊ esu carnis nisi
infirmis ⁊ opibus manuum ad q tenet. vt de
con. di. v. non mediocriter. ⁊ c. carnem. ⁊ c.
mensis. ⁊ de sta. mo. cũ ad monasterium. vbi
videtur ho. tenere q: non posset de esu car-
nium: sed in contrarium est ibi Inno. ⁊ pa-
nor. immo dico q: in oibus spectantibus ad
regulam dispensare potest nisi in trib⁹ vo-
tis. per ar. a contrario ibi in fine qs panor.
limitat modo dispensatio ⁊ non dissipatio
fiat. ¶ Octauo in dispensatio ⁊ non dissipatio
vita abbas. ⁊ ij. ¶ Nono gñaliter in obser-
uantia regule remittendis xx. q. vi. c. fi. in
fine de con. di. v. carnẽ. saltẽ in hiis q nõ sunt

13 ¶ Decimotertio queritur vtrũ eps dispẽ
de substãtia. ar. de vi. ⁊ ho. cle. de⁹. pro quo
nota sm alex. q: in regula beati bñdicit: q:
dam tunt pure spãlia vt charitas humili
tas. ⁊ cetere virtutes: q:dam vero cõsistunt
in obseruantijs corporalibus puta abstinẽ
tia carnũ: seiuniũ ⁊ hmõi: q:dã ⁊ o pti spã
lia ⁊ partim corporalia. vt cantare: psalle
re: orare ⁊ huiusmodi. In primis abbas dis
ponere non potest: in secundis vero dispo
nere quidem põt non tñ ad libitũ: sed scõm
q: bonũ ⁊ equũ videri sm occurrentia: qõ
proprie est dispensare: tertia vero si precis
pluntur aut phibentur mutare non potest
nisi sm q: conuenit charitati vt dicit beat⁹
benedictus. l. ex cõrõnabili: q: sicut subditi
abbati ita abbas regule subdit eiusq; obe
dientia ꝓponenda est. Et cum in regula ꝯ
q: omnia de abbatis dispositione fiant intel
ligitur nisi expresse pcipiantur aut phibẽ
tur: vnde abbati pcipient in huiusmodi ex
sola voluntate non est obedienda: secus si
ex cognita necessitate persone. Si autẽ du-
bitat monachus vel timet de legitima cau
sa precipiẽdi. in huiusmodi ⁊ aliis que sunt
contra regulam: obediat: vt infra religio-
sus. Et quod hic dicit Alexũ. de abbate ser
nãdum est in omni plato religioso. cui ex re
gula pmissa est dispẽsatio. Unde dispẽsare
pñt quãdo eis cõstat de causa legitima: ⁊
etiam si dubitẽt: q: ad clementiorem partẽ
declinãdum est.

¶ Decimoquinto queritur vtrum superior 15
assumendo aliquem ad aliquod officium.
videatur dispensare cum eo in impedimen
to quod habet ad illud: ⁊ Inno. quidẽ in. c.
prerea. de resti. cogẽ. et in. c. veniens de fi. ꝑ
sby. videt sibi contradicere. sed eius ⁊ aliorũ
contradictio tollit distinguendo de prince-
pe. i. papa ⁊ de inferiorib⁹ puta episcopis.
Unde Panor. in. c. cuz in cunctis. de electio
ne. dicit q: episcopus in casibus in quib⁹ po
test dispẽsare conferendo beneficium indi-
gno: non videtur dispensasse. immo venit
puniẽdus: quia cõtulit indigno: ⁊ ita deter
minat glo. in. c. vnico. de eta. ⁊ quali. lib. vi.
secus inquit in principe: quia conferẽdo scie
ter indigno. videt dispensare. Dico ergo q:
si princeps vt homo scit impedimẽtum co
ipso dispensare intelligitur: ⁊ similiter infe
rior: si scit ⁊ habeat rationabilem causam di
spensandi cognitam: quod tamen videtur
limitandum scõm Bal. in. l. barbarius. ff.
de offi. presi. quando per litteras suas con
stare potest de sententia indignitatis: iz hec
limitatio procedit in foro causarum nõ ani
marum vbi sm archie. si prelatus mandat

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordinari eum quem scit irregularem suffi
cit intentio dispensandi in irregularitate
licet non dixerit illud verbum dispenso vel
huiusmodi: quia dispensat ipso facto. Iz in
tellige si habet causam legitimam sine cū
cognitione cause: aliter punitur. Ratio ꝛo
diuersitatis est: quia princeps in dispensan
do non tenetur ad cause cognitionez sicut
inferior. sed sufficit sola voluntas. insti. de
iur. natura. ¶ quod princi. De dispensacōe
in votis. j. votum quarto. in legibus aūt. j.
lex. in incertis vero. j. restitutio. vj. in cra
te autem vide. §. dignitas.

¶ De disputatione.

Disputare cōmuniter est actus
contentiosus, quia consistit in
verbis habentium contrarias
voluntates circa victoriam: et
periculosus: quia anceps omne
certamen. ac varius euentus belli: stultis
apperibilis ꝛodibilis sapientibus: quia sa
pientis est nolle certare vt ait Iacta: ꝛ illici
tus cuicunq; laico circa ea que sunt fidei. l.
necessaria in fide. vt sunt articuli ꝛ cōclu
siones necessario connexe articulis: siue pu
blice siue occulte: in tantum vt contra sa
cienos sit excommunicandus. de here. qui
cunq; ¶ inhibemus quoq; lib. vj. vbi glos.
dicit forte p laicos intelligi illitteratos mo
re vitramontanorum: tamen melius est vt
propie intelligatur. quia fm. s. tho. leges
respiciunt quod in pluribus accidit: vt lai
cum rudem esse in his que fidei sunt. Imo
ne dum laicis sed etiaz clericis prohibetur
disputare de fide publice turbis coadunatis. C. de sum. trī. l. nemo. ꝛ idem sentit. s.
tho. xxij. q. x. dicens disputationem de fide
illicitam qñ ex dubitatione disputatur: vel
coram simplicibus ꝛ titubantibus q̄ ab in
fidelibus nō sollicitantur: qō supple cōlter
accidit vbi est turba: secus ad confutandū
errores etiam coram simplicibus qñ sunt
ab infidelibus sollicitati: qr tunc si quis ad
hoc esset sufficiens non solum esset licitū sz
etiam necessarium ne taciturnitas esset er
roris confirmatio. p quo facit. l. quoniā. C.
de epis. ꝛ cle. xxiij. q. vi. vides. similiter etiā
secus qñ disputatur exercitium coā doctis
ꝛ firmis in fide. ar. c. in mandatis. dist. xliij.
Quid ergo dicendū de his qui publice i dis
putationibus sustinent fictionem querrolo
de vnitate intellectꝰ. Dico q̄ laicos sunt va
ni cōiter: qr opinionem tam stolidā ꝛ pra
uam aristotell ꝛ toti philosophie: nō vide
tur sustinere nisi vt apparent philosophi:
quasi discentientes a fide: ꝛ si sunt laici pec
cant mortaliter qr sunt exercitandi p. d. c. quis
cliq; nullus aūt exercitat aliure nisi p mor
tali fm pe. de pal. imo peccant vel morta
liter vel grauiter etiam si sustinerent prem
fidei rōne dicere, phibitionis. Et sic peccant
mortaliter religiosi q̄ tali vanitate vuerl sus
tinent dictam opinionē: tū qr exponunt se
piculo faciendi titubare aliquos de fide: tū
etiam qr si mortale est laico sustinere prem
fidei, ppter insufficientiā ne fidei derogetur
multomagis religioso sustinere oppositus
fidei: ꝛ tāto grauius q̄to ille doctior est. Et
sic peccant mortaliter inquisitores ꝛ epi q̄
possent obuiare pdicte enerusationi fidei et
ea quedñi sui sunt non currantes: qr ista ne
gligentia est magna ꝛ pernitiosa erga ho
norem creatoris ꝛ amici nostri dei. vide lu
pra. contentio. ¶. iij.

¶ De diuinatione.

Diuinatio. a pitio fert inuētu. xxvi.
q. iij. c. i. ꝛ fit demonū virtute q̄ sci
re possunt oia a nobis occulta. p
ter mētium cogitatiōes ꝛ affectio
nes. fm theologos. ꝛ omnia absentia: ꝛ aut
quo modo etiā futura: que fm. s. Thom. ꝛ vi
elicet ex. c. sciēdum. xxvij. q. iij. ꝛ. s. Thom.
in multis locis: quatuor modis agnoscit.
Prio ex ingenij acrimonia pliderantes ad
q̄d nostra declinat affectio. aut virtus cau
se naturalis. secō ex longa experientia qua
norūt ex talibus talia pligere: qō tamē sub
titem exigit declarationē. tertio ex dolosis
cautela: qua pponunt aliquid facere ꝛ pdi
cūt. quarto ex aliena doctrina: qua diuina
pmissione a bono angelo discit: aut eriam p
scripturas. vide ifra suspitio: ꝛ maleficium.

¶ De diuortio.

Diuortius licitum. est vtri ab
vrore vel ꝛ cōtra separatio le
gitima. i. nō sine lege vel rō
ne facta: qr quos deus simul
ne facta: qr quos deus simul
rit homo non separet. xxxi.
q. i. ¶ ꝛ obiciturꝛ dicitur: ꝛ vel
a mentium diuersitate: vel
qr hi qui matrimonium dirutabunt in diuer
sas ptes existunt. ff. de diuor. l. pria. Et fm
Ray. fieri hz multipliciter: qr aut diuiditur
matrimonium in rutū. ita q̄ possit pluralis ꝛ
qr cōtrahere: vt in maleficiatis: vel latē ad
ter. vt i frigidis: aut dirimit in pte. l. Bna
ad mutuā futurē debiti plugalis ꝛ cohabi
tatōis: ita tñ q̄ neuter eorꝛ Ihere possit ni
cut qñ fit separatio ppter adulterium: vel
causa religionis post carnalem copulam: ante quam si alter coniugum religionem

intraret posset contrahere reliquus. In
huiusmodi autem diuisionibus faciendis
per diuortium. vir ꝛ vxor ad paria indican
tur secundum. s. Thom. ꝛ Petrum. quia si
cuz viro vxorem ita vxori virum ob tornis
si quis vxorem.

¶ Primo vero querit vtrum matrimoniuz
sit aliquo casu separabile: ꝛ dico si loqua
mur de matrimonio vocaliter ꝛ non vere:
vt est illud qō sequitur impedimētum diri
mēs. sic solui potest iuxta dicēda infra im
pedimētum per totum. sed loquēdo de ve
ratum. i. legitime cōtractum p verba de p
sentia: aliud ratum simul ac cōsummatuz p
copulam carnalem. Seperatio etiam ma
rimonij est duplex: vna quo ad vinculum:
sicuz alio de nouo cōtrahere: alia quo ad
cōuersationem plugalem vinculo stāte. Et
hec est duplex. i. quo ad thorum ꝛ quo ad co
habitationem. Igitur quātum ad vinculū
matrimonium ratum dupliciter solui pōt.
¶ Primo p mortem naturalem alterius vel
vriusq; coniugum. ¶ Et secō per mortem ci
uilem: idest professionē tacitam vel expres
sam religionis approbātē: ita q̄ remanens
in seculo potest vdere cum alio contrahere
nil impediat ex aliquo voto. Matrimoniū
vero cōsummatum. solui pōt morte natu
rali. non autē ciuili aut quocunq; alio mo
do. vt in. c. gaudemus de diuor. etiam au
toritate pape. vt in. c. ex publico de cōuer.
lusos infidelēs. de quo infra matrimoniuz
¶ H. i. ꝛ matrimonium. viij. ¶. x. ¶ Quātum
do ad separationem plugalem vtrūq; tam
ratum q̄ cōsummatum. ex quatuor sepa
rari potest. Primo ppter adulterium. xxij.
q. i. dicit dominus: de quo infra ¶. vij. quo
casu mulier potē ꝛ vir donatiōem ppter nu
pias pdit. vt infra dos. ¶. xiij. ¶ Secō pro
pter periculū vnius alter alterū ad aliqō pec
catū mortale trahere nitit: fm gl. in. c. oēs.
xxij. q. vij. ꝛ Inno. in. c. maritus. de adul. ꝛ
in. c. questuit de diuor. ꝛ ibi Panor. quod in
telige si aliter compesci nō pōt. ¶ Tertio. p
pter heresim. de quo infra ¶. x. ¶ Quarto. p
pter fancimoniam. i. religionis ingressum
aut votum: de quo infra ¶. xij. ¶ Est tamē cir
ca hoc sciēdum q̄ si quis aliquaz cognoscat
eā qua nec spōsalia nec matrimoniū cōtra
xit. ꝛ post copulā cū ea trahat de pñti. hoc
matrimoniū nō est plummatū p copulā: qr
qō precedit nō plummat. i. pficit qō sequit. sed
ecōtra: qr pfectio pfupponit pfectibile. Et
rō vter q̄ eorum nō obstāte illa copula. pōt
intrare religionē p. c. ex p. ex publico. ꝛ
c. ex parte de cō. plug. Nō est etiam ille vir
bigamus. dato q̄ illa prius ab alio cognita
fuisset: qr ad bigamiam non sufficit cōtra
here cum corrupta. nisi post contractum co
gnoscatur. Et facit. c. veniēs. de spon. vbi co
pula precedēs sponsalia de futuro: non fa
cit illa transire in matrimonium. Sciēdum
est etiam q̄ si vir vxorem nōdum cognitam
inuitam propio cōsanguineo tradat adul
terādam. fm Ricar. in. iiij. distin. xxxv. non
potest ea in vita religionem intrare: ex hoc
acquisito muliere iure in corpus viri: ꝛ facit
c. discretionē. de eo. q̄ cog. cō. vxo. su. Et idē
videt si tradat alteri.

¶ Secō querit quātum ad separationē vin 2
culi p mortē naturalē vtrū redeat vinculuz
mortuo resurgēte: ꝛ dicit pe. de palu. in iiij.
di. xxvij. q̄ post mortē vnius alter cōtrahe
re potest: vt patet p apostolum ro. vij. quia
mors oia solvit aut. de nup. ¶ de ceps: ꝛ si
mortuus resurgat nō est obligatus matri
monio: tum qr obligatio semel extincta non
reuiuiscit: tum qr hoc sacramētum charac
terē nō imprimit. qui. s. est indebilis: vnde
Lazarus resuscitatus si habebat vxorez nō
recuperauit eam. nisi nouiter contraxisset:
recuperasset tamē bona que testatus fuis
set: quia in donatione causa mortis plus se
q̄ donatarium vult habere: vñ intelligitur
tacita cōditione si mortē cum effectu. i. per
manēs in morte. Idem si ab intestato dece
dat: quia in causa est coniunctio ad mortē
tem. qui sibi est omni alio plunctior. Et idē
si fiscus illa receperit in defectum heredu:
qr si reddere tenet propinquo eius. multo
magis eidē resurgēti. Et idem est in spiri
tuali matrimonio. Nam religiosus suscita
tus post mortem. non tenet ad religionis
obseruātiaz: quia seruitus psonalis que de
bet a psona ratione persone. vt in matri
monio ꝛ religione. extinguit morte: quod
etiam ptz ex verbis aliquorum profitētiuz
obedientiam vsq̄ ad mortē. Et similiter cu
ratus ꝛ episcopus resuscitatus quāuis reti
neat cōsecrationē nō retinet tamē ecclesiā:
nisi sibi noua electione aut prouisione con
ferat: quia mortuus est sue sponse. i. eccle
sie. hec ex illo.

¶ Tertio querit quātum ad separationē vin 3
culi p mortem ciuilem. vtrū altero post ma
trimonium ratum. intrante religionem re
liquo consentiente. remanens in seculo te
neatur alterius professionem fidei in fine

3 iij

Universidad de Deusto
Biblioteca

anni expectare. anteq̃ contrahat: ⁊ dicunt
oēs doc. q̃ tenetur quidem pfessionem ex-
pectare. qz si aliq̃ professionem egrederetur
tenetur illum recipere. etiam si iam cū alio
ptraxisset ⁊ psumasset: qz aliq̃ illicē morte ī.
professionē qua quis actibus carnalibus
mortiē vinculum non dissoluit. vt in. c. ex-
⁊ in. c. ex parte el secūdo. de puer. conīug. ⁊
intellige in religiōe approbata. vt in. c. vni-
co de vot. lib. vi. Ex quo infert panor. in. d.
c. ex parte. q̃ non solutur matrimonium
Iz sponsus efficiatur mantellatus sine de
tertio ordine: quia Iz sit modus approbat̄
non tamē religio. Quod tamen fallit in ter-
tio ordine viuente collegialiter. ⁊ profiten-
te tria vota religionis ex concessione apo-
stolica: sicut nunc est in multis locis. in or-
dine predicatorum: quia talis professio sol-
uit matrimonium ratum. ante vel post ta-
lem professionem contractū vt declarauit
sixtus quartus de quibusdā mulieribus
tertij ordinis beati Francisci: non autez si
profitentur quidem hec sed non ex conces-
sione apostolica: quia opz talē professionez
esse approbatā. ℣ Probationis tñ tpo vtz
eo casu debeat esse annus nec ne est opinio
triplex. Nam ber. in. c. statuimus. de regu.
in glo. dicit q̃ per eſm tempus probationis
breuiari ⁊ taxari dz propter periculum in-
continentie alterius. ⁊ ad fraudem tollen-
dam: quia posset quis in fine anni de mo-
nasterio ad monasterium transire. fraudā
do alium. Io. autem in glos. xxvij. q. ij. in. c.
desponsatam distinguit. quia si intrauinde
volūtate alterius. debet ille expectare per
annum nec probationis tempus abbreuiā
dum est: si vero intrauit eo ignorante vel in
uito. ꝑsigendum est tpo infra quod. pfitea-
tur: nec inconuenit tpo iure statutum bre-
uiari: quia speciale est in isto casu propter
incontinentie periculum. Yo. vero in sum.
dicit illud tempus non esse breuiandū nisi
appareat fraus ex discursu de vno mona-
sterio in aliud: qz inductum est in fauorem
non solū intrantis sed ēt religionis. vt mo-
res eius experiantur. Sed. s. tho. in. iiij. d.
xxvij. q. i. iij. q. iij. ad tertium dicit q̃ de. p-
fessione emissa ante tempus iure determi-
natum. est idez iudicium quod de voto sim-
plici: post quod. alter reddere debitum nō
tenetur. nec tñ potest contrahere ītra hic.
hec ex illo: ⁊ sic tene. nisi abbreuiator tēpo-
ris esset papa: quia alij contra canones di-
sponere non possunt in fiendis nisi eis ex-
presse concedatur vt patet ex dictis supra
dispensatio. ℣ quarto. maxime in aliquibus
preiudicium.

¶ Quarto ꝗritur vtrū hēr dictos modos
f. mortis naturalis ⁊ ciuilis. sit alius mo-
dus solūendi matrimonium ratum. aut ē
consūmatum: de consūmato legitime in-
ter fideles dico q̃ nullo modo solui poteſt
nisi morte naturali: similiter nec ratū nisi
morte naturali aut ciuili fm pet. de pal. q̃
dicit q̃ tale matrimonium scilicet ratum.
non soluit primo seruitus superueniens: qz
non occidit quantum ad actus carnales: ⁊
idem generaliter est de omni impedimen-
to dirimente. quia matrimonium non diri-
munt nisi precedant. Nec secūdo votū sim-
plex. vnde talis tenetur aut reddere. aut in-
trare religionem: non quidē tertū habitus
beati dominici vel francisci cū professione
ibi. quia talis professio non habet vim nisi
voti simplicis. vnde non sufficit tollere vin-
culum coniugale. Nec tertio castratio su-
perueniens. quia matrimonium ratum nō
inuenit in iure. solui nisi in certis casibus.
de quibus non est iste. Firmatur autem ⁊ a
tum vocatur coniugium ex solo consensu
per verba de presenti. vt nō. glos. de reti. c.
super eo. Et glo. dicentes q̃ confirmat offi-
cio carnali: tante impossibilitas cocidit fol
uit vinculum: negande sunt. Nec quarto
ordo qui est sacramentum videtur inuere-
magister sententiarum videtur inuere.
q̃ sponsus sicut religionem ingredi ita ⁊
ad ordines promoueri possit ⁊ fm Hostie.
ad episcopatum ante copulam carnalem:
quia ē status ex sui natura nō dicit aliquid
matrimonio contrarium. cū ēt prius cōtra
vnius vxoris virl. nihil autem solitur nisi
per suum contrarium: item episcopus ciui
liter non moritur cum habeat proprius fi-
cut clerici seculares: religio autem matri
monium soluit ratione mortis ciuilis non
ratione perfectiōis: vnde vxor ordinari ad
sacros ordines vel ē status ꝑtrahere nō po
test: nec ea in vita potest vir etiam ante co
pulam ad hec ordinari etiam per papam
in eius preiudicium sic quin teneatur debi
tum reddere: qz est de iure diuino: sicut nec
ad cardinalatum: quia ⁊ ille status secula
ris est non regularis: dicente quodam car
dinali: nō habemus religionem cuius apo
state sunt sancti vt hier. Nec obstat q̃ ipse
stus Ioannem de nuptiis ad apostolatum
vocauerit: tum quia ē pinon tenent locum
apostolorum quo ad paupertatem ꝗ quo
ad dignitatem: tuz quia illud fecit ex illius
qui habuit potestatem excellentiz: tū quia
apostolatus erat status religionis quo ad

tria vota. Est ergo cōclusio istius q̃ matri
monium ratum sola pfessione religionis p
te ꝗ apostolus tñ contrarium tenent canoni
ste: qz matrimonium inducitum facēm ratifi-
cātur constitutione ecclesie q̃ ratificatio est
vt alter altero viuente contrahere nō possit
vnde hanc ratificationem papa tollere po
test de potestate absoluta ⁊ etiam de ordi
naria q̃ ē subest cā ⁊ hec est opinio Joa. an.
in nouel. sup. c. ex publico. de conuer. cōiug.
⁊ ho. ⁊ archi. in. c. quapropter. xxvij. q. ij. et
benedict in. d. c. ex publico. Et archi. tertia
parte. ti. i. c. xxij. diffuse ista ptractās dicit se
vidisse bullas martini quinti ⁊ eugenij ꝗrentes
talem matrimonij dissolutionem conti-
nentes.

¶ Quinto ꝗritur vtrū sponsa p verba de p
senti cognita violenter a sponso religionez
posit intrare. ⁊ dicit ho. q̃ non contra spon
si voluntatem: ⁊ si ingreditur ille contrahe
re non pōt fm pe. cum duret vinculū sz pōt
illam de monasterio reuocare. panor. an
tem in. c. vex. de. conuer. coniu. sequit opi-
nionem bar. hix. dicentis q̃ pōt: qz non vi-
detur cōtaſſe suum corpus exquo fuit co-
gita inuite. ⁊ facit. c. ille autem. xxxij. q. v.
sed dico istam opinionē veram si erat spon-
sa de futuro: vt etiam tenent mo. ⁊ rod. aut
etiam si fuit de presenti ⁊ violentia fuit ab-
sluta ante dimestre: sed secūsi erat sponsa
de presti ⁊ fuit in mora ingrediendi religio
nem: puta quia iam transluerant duo men
ses a dispensatione qui ad hoc dauē secum
exegit quod sibi debebatur sine culpa: simi
liter si violentia non fuit mere absoluta: qz
hoc casu copula fuit ex parte sponse volun-
taria fm pliciter Iz fm quid involuntaria:
sicut ⁊ piectio mertiū in mare. Secūda au
tem opinio est vera vbi non fuit in mora. et
violentia fuit absoluta sine vllo consensuq̃
tā vir accidit: ⁊ rō qz vnius culpa nō dz im
pedire alterius bonum: maxime si culpabi
lis inde cōmodum reportet.

¶ Sexto ꝗritur ꝗrum ad separationem rō
ne pienti peccandi quō liceat: ⁊ dico ex pet.
de pal. in. iiij. di. xxxix. q̃ si crimen est talē vt
cōtinuare sine piculo sui corporis cohabita-
re non posit non tenetur: qz si cū sui corpo
ris piculo non tenetur reddere debitū mul
to minus cohabitare. de re. tho. ex trāslissa
⁊ c. ij. dicens non dimittendā esse vxorem ēt
si vir vīr fuerit insidiata. Et idez est si cō
tum trahat ad crimē etiam non cogendo:
sed rōne fragilitatis: qz si non tenemur co-
habitare. ꝑpter piculum corporis multo ma-
gis ꝑpter piculum anime: si tñ qs propter
crimina alterius non timeat. pbabiliter si
bi corpori vel anime derelinquere cōiugem
non debet etiam in corrigibilem nisi sit for-
nicatio carnalis etiam semel commissa vel
spiritualis in qua sit incorrigibilis: ⁊ sic in-
telligitur. c. ij. de diuor.

¶ Septimo ꝗritur ꝗtū ad separationē ma
trimonij psumati quo ad pmersationem cō-
iugalem rōne adulterij facti ꝗtū extenda
tur sita cā adulterij vel fornicationis: ⁊ di-
co q̃ fm docto. qd extenditur non ad voluī
tatem adulterandi fm. ℣ sed primo ad
suspitionem violentam vel certaz de hmōi
puta si phatur q̃ fuit solus cū sola nudus
cum nuda in eodē lecto: aut simul in secre-
tis locis ⁊ latebris cōmodis ⁊ horis electis
xxxij. q. i. dicit. Secūdo ad vitium sodomiticū
fm hug. lau. to. cal. dñm ant. ⁊ panor. in. c.
maritus de adul. qz nolle fornicationis itel
ligitur ois illicitus coitus. 32. q. 7. nō solum
⁊ q. 4. meretricem. Et ꝗuis inno. in. d. c. ma
ritus ⁊ gl. in. c. oēs. 32. q. 7. teneat cōtrariū:
primū tñ est verius qz matrimonio fit iniu-
ria maior. Et addit pe. de pal. hoc extēdi ad
vitiū sodomiticū. ⁊ pollutionē extraordinas
riā cum alio vel alia ēt extra claustra pudo
ris etiā si erat sua fm hug. ⁊ lau. ea nō exi-
stente in culpa. sed hoc limita si hoc nō vult
corrigi. Immo extenditur fm quosdam. ex
s. tho. in. iiij. di. xxxv. ad petrū. ⁊ ra naturā
sed hoc non est verū in mollitie fm hug. ro.
⁊ glo. in. d. c. oēs. Et rō pōt esse qz nec diui-
sit nec diuidere ē ptauit carnē sua qua etiā
rōne qui suam extraordinarie poluit non
pōt dimitti nisi corrigi non velit: qtunc im
mineret vxori piculum salutis cui pōt ⁊ de-
bet. puidere. de diuort. gaudemus. Tertio
extenditur ad fornicationem spūalem. s. in
fidelitate. si alter. s. cadat in heresim iudaī
mū vel gentilitatez: ꝑcipue si ad infidelita
tem trahit coniugem suū. xxviij. q. i. idola
tria. si tallose corrigere se vellet non deba
ret dimitti. sed de hoc infra. ℣. r.

¶ Octauo ꝗritur qua auctoritate talis se-
paratio fiat rōne adulterij. ⁊ dico fm ho. q̃
si adulterium est notorius: ita q̃ inficiatōni
non est locus pōt innocens reū sua auctori-
tate dimittere. s. ei non cohabitando. de di-
uor. significasti. ⁊ multo fortius debitum ne
gando. ⁊ idem Innocen. quod. ℣. lim tstat
verum quando reus recedens publice mo
ratur cum adultera vel adultero quo casu
loquitur. d. c. significasti. aliter autem hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

non licet quantum ad cohabitationem. vt
ibi in.c.porro. Et idem Jo.an.in.d.c.plerũq;
de dot.post.diuort.re.addens.q; nõ lucra-
bitur donationem propter nuptias. vel do
tem. si nõ habet penes se: quia petere nõ po
terit: sed si habet penes se per exceptionẽ
adulterij eam lucrabitur ꝓtra petentem, fz
panor. in.d.c.plerũq;. Si vero delictum nõ
est notorium: fieri nõ potest separatio quã
tum ad cohabitationem sine auctoritate ꝛ
iudicio ecclesie: alijs intãte altero coget
cohabitare. nisi probet intra octo dies fm
hosti. qõ ricãr. limitat verum qñ matrimo
nium in facie ecclesie vel coram testibus ce
lebratum erat: in clãdestino enim omnino
propria potest auctoritate dimittere etiam
quo ad cohabitationem: quãtũ ãt ad thoꝝ
dico fieri posse separationem propria au
ctoritate si innocẽti ꝓtest de adulterio con
iugis alterius fm archi. ar. eoꝝ que no. in
d.c.plerũq;: in.c.gaudemus de diuor. Qõ
tñ fm arcple. multos fallit in tribus casi
bus: primo si compellatur auctoritate ec
clesie: secũdo si ipse postea adulterasset: ter
tio si petiuisset aut reddidisset debitum vo
luntarie postq; de adulterio sciuit: quia vt
se reconciliasse ꝛ debitum negare non pote
rit fm pe. de pal. Adde quarto q; vbi rem
ẽmendare vellet. Innocenti suaderi debet
reconciliatio: sed non est ad hoc absolutio
nis negatiõe cogẽdus: nisi hoc ex odio fa
ceret aut vindicta fm. s. tho. in. iij.

¶ Nono queritur an aliquo casu nõ possit
vir adulteram vxorem repellere: dico q;
sic in septem. Primo si ipse illam prostitu
it extra de eo qui cogno. consan. discere
tioni. ꝛ idem fm pe. de pa. est si sciuit ꝛ non
prohibuit cum pomerit: secus si ei dedisset
occasionem indirecte. expellendo eam vel
necessaria denegãdo: quia nõ est ignoscen
dum ei que pretextu paupertatis turpissi
mam vitam elegit. ff. de rit. nup. l. palam.
Vide si vis panor. in. c. discretionem de eo
qui cogno. consan. vr. Secundo cum vlrũ
defunctum credẽo probabiliter nupsit alte
ri: quia excusatur fm ricar. ꝛ vir redire eã
recipere tenetur: nisi celẽter steterit cum se
cũdo post adultum primi. xxxiij. q. ij. cuꝫ
p bellicam. Tertio si est cognita latenter
ab aliquo quem virum ꝓprium credebat:
ea. q. in lectum. Quarto si iniuri oppressa
xxxij. q. v. ꝓposito animi: qõ intelige de vi
absoluta. fz si metu aut ꝓcepto parẽtuꝫ. in
stãtia ꝓsanguineorum vel simili causa. for-
nicaretur. etiam de facto ꝓtahẽdo cũ ali-
quo nõ excusaret. xxxij. q. vij. oẽs. Quin-
to qñ eam post adulterium recõciliauit vel
publice adulterãtem tenuit: ꝛ retinet in qꝫ
sortio maritali. xxxij. q. i. c. i. cum sequẽ. qꝫ
fm ricar. crimẽ recõciliatiõe dimissum am
plius objici nõ debet. nisi sequãt recidiuũ.
Sexto si infidelis cõiunx infidelij cõiugi
der libellum repudij illaq; nubat secundo.
ꝛ vterq; ꝓuertatur ad fidem: quia tenetur
eam recipere primus etiam cognitam a se
cũdo: nisi alteri fuerit fornicatiõe iuncta
de diuor. gaudemus. Septimo si vir con
uincitur adulterãsse. xxxij. q. vi. ꝓ totum: fm
mos vlr est adulteramis occulte ꝛ vxor ma
nifeste. sine peccato eam dimittere nõ pte
quia vxor non deficit ius excipiẽdi. sed pro
batio. fm ray. s. tho. ꝛ alb. si tñ ille penitentiam
egisset ꝛ illa eas agere nollet. sine pec
cato accusare eam ꝛ dimittere posset. xxxij.
q. i. c. i. ij. ꝛ. iiij. Octauo ãt ricar. fz. ãt
quos. si vir ꝓtra vxorio voluerit eam. xxxij. q.
do ꝓtestet occasionem adulterãdi. xxxij. q.
v. fm Ayg: alij tñ dicũt propter hoc nõ ex-
cusari mulierem adulterãtem: quin posset
eam dimittere maritus fm glo.

¶ Decimo queritur quãtum ad separatio
nem ꝓpter heresim vel infidelitatem qua
est spiritualis fornicatio. vtꝫ separari pro
pter hãc vel illam fornicatiõem absoluti
sint a debiti redditiõe: ꝛ dico q; sic fm hosti.
ꝛ panor. in. c. q̃siuit de diuor. ꝛ si spiritalis for
nicatio sit notoria maritus potest intrare
religionem inuita vxore recõuentio. vm po
nor. in. c. fi. de puer. ꝓiu. Et cum dicit dõs ex
cepta causa fornicatiõis. glos. carnalis vel
spiritualis. Et hoc sit fauore fidei. Et quo
no. fm panor. q; verbum generale in mate
ria penali. intelligitur largo modo. si dispo
sitio rendit ad fauorem fidei. Sed predicta
intellige quo ad innocentẽ. sed quo ad rei
ritualem aut carnalem fornicationes ipsi in
nocẽs hoc petit: ibi reconciliari debet quo
bitum reddere tenetur. nec eo inuito fm
hug. põt intrare religionem: quia introdu
ctum in meum fauorem. in meum damnum
retorqueri non debet. l. quod fauore. c. de
legi. immo etiam post latam sentẽtiam po
test innocẽs reum inuitum recõciliare: fm
lau. nec potest reus eo inuito religionẽ in-
trare: quia sentẽtiam hug. dicẽtio contra
rium eo q; vterq; in separatione cessit in
ri suo euertere videtur. d. c. ex litteris. Et
hoc tenet sum vos. sed repugnat sum. ang.
sic dicens. post latam sententiam debet ꝛ red
cẽs hoc petit reus reconciliari debet ꝛ red
dere tenet: quod fallit si religiõẽ intrauit

vel suscepisset ordines sacros: qꝫ nec ille re
petere posset nec iste reddere teneretur fm
ber. in. c. ex litteris iuis. de diuor. ꝛ hosti. ibi.
hec illã. que male adducit bernar. vt pz in
tuẽti: ꝛ etiam male sentit quia si ille religio
nem intrare non potuit vt ꝓbatum est. aut
promoueri ad ordines iuste alius reperitur
dicatur. Potest tamen nocens licete intrare
monasterium tripliciter. primo de licentia
innocentis: secundo si innocens ipse ingres
sus est ꝛ professus: tertio si muller de adul
terio condẽnata vel publice deꝓhensa i mo
nasterium ad ꝓniam perpetuam detruda
tur ꝛ eam emendatam recipere noluerit: q;
pot infra biennium: ꝓpter qõ tamen mo
nachanon erit si non fuerit amplius pro
cessum. vide pro his panor. in. c. gaudem⁹.
ꝛ in. c. fi. de conuer. coniug.

¶ Vndecimo queritur qãtum ad separatio
puta si vnus spũaliter alter carnaliter for
nicetur: ꝛ dicit gof. ꝛ hosti. q; sic si emendare
velit qui spũaliter cecidit: sed si nollet emen
dare ꝓcederetur contra illum ꝛ ipse cõtra
suum coniugem non audiretur. Sed tamẽ
ho. magis distinguit: qꝫ si inquit accusatur
vnus de spũali ꝛ excipit de carnali non est
audiendus: qꝫ si conuincitur de spũali non
teneturꝛ el muller cohabitare nisi redire ve
lit ad fidem: si vero accusatus de carnali ex
cipit de spirituali: ꝓius de exceptõe cogno
scetur tanq; de iudiciali: cum heretic⁹ ac
cusare non possit vxorem de carnali vt alio
delicto: ꝛ facit. c. exceptionem. ꝛ. c. a nobis.
cantaret de vtraq; fornicatione fiet cõpen
satio ꝛ ita tenet panormi. in. c. fi. de conuer
sio. coniuga.

¶ Duodecimo queritur qãtum ad separationem ꝓpter
fauorem iuris quid iura velint de votis cõ
iugum quo ad ꝓtinentiã: ꝛ dico de hoc mul
ta esse dicenda infra matrimonium. viij. §.
v. ꝛ votum. v. §. ij. sed ꝓ nunc est notandum
q; ambo de cõi consensu possunt vouere cõ
tinentiam ante copulam vt beata virgo et
ioseph. ꝛ similiter alter tñ: sed eo casu tene
tur ingredi religionem fm pe. de pal. vt de
bitum reddere: qõ tñ reddendo prima vice
mortaliter peccat: post copulam vero simi
liter vouere põt vterq; de cõi consensu per
no. in. c. carissimus. de conuersione cõiugatorum: ꝛ similiter alter tantum in suum pre
iudicium ꝛ non alterius: vnde post votum
reddere tenebitur: sed sine mortali exigere
non poterit nisi se minus onerosum exhibe
ret alteri non petendo. quia el ꝓ iudicare
non potuit nisi ille consensisset in votum: sa
cit. c. quidam intrauit. ꝛ quod ibi no. de cõ
uer. coniug. Et si vnus consentiat vt alter
vouear stam non mutato consensu si non
vouit nihilominus poterit exigere fm Inno
cen. ꝛ sequitur panor. in. c. i. de conuersi.
coniuga. ꝛ ille qui vouit reddere tenet: sed
nullo modo potest exigere etiam si non exi
gendo reliquo esset onerosus: vt concedẽ
do licentiam sibi in hoc ꝓiudicauit.

¶ Tz. queritur vtrum matrimonio consum 13
mato liceat religionem intrare ꝛ dico multa.
Primum. Consummato matrimonio
regulariter non põt alter coniugũ religio 2
nem intrare. de conuer. coniug. rex. ꝛ. c. ex
publico. ꝛ. c. ex parte. el. ij. etiam si sponsus
sponsam cognouerit violenter fm quosdaꝫ
de quo supra. §. v. Secundum fm pet. de
pal. alteri coniugũ post matrimonium
consummatum religionem intrare tripliciter
casu. primo si reliquus fornicatur nisi ꝛ ipse
in hoc deliquerit vel nisi post hoc sibi reli
quum reconciliauerit debitum reddẽdo vel
exigendo: sed tñ limita hoc verum ex iudi
cio ecclesie vel qñ ꝓpria poterat auctoritate
te non cohabitare. Non tñ e contrario põt
adulter intrare sine licentia alterius nisi
post sniam diuortij fm hug. ꝛ sum. con. lib.
iiij. titu. xxij. q. xiiij. de quo dic vt supra. §. r.
ex cõi consensu vtroq; intrante ꝛ ꝓtente q̃
casu solutur matrimonium quo ad thorũ
ꝛ cohabitationem: sed non quo ad vinculuꝫ
vnde si vnus ingrediatur religioneꝫ. s. post
ꝓfessionem non ꝓpter hoc potest alter exi
re sed compelli debet ad redditũ nec sine⁹
alium visitans exigit debitum alter redde
re debet: tertio ex consensu alterius in se cu
lo remanentis vbi non est de incontinentia
timor: puta qꝫ est longi temporis ꝛ honeste
vite quo casu durat vinculum: vnde remã
nens in seculo contrahere non potest etiaꝫ
reliquo mortuo: qꝫ intelligitur cum eo con
tinentiam ꝓmisisse sed si est timor de incõti
nentia remanentis qõ facto ꝓsumitur cum
est iuuenis aut senis vel suspectus alter si
ne altero non debet intrare vel recipi. xxxij
q. ij. agatosa. etiam si suspectus continẽtiã
ꝓmittat sine vouear fm glo. in. c. significa
uit. de conuer. coniug.

¶ 14. Fritur qõ coniunx ingressus religio- 14
nem teneatur vel non teneatur ad exitus: ꝛ
dico fm pe. de pal. q; alqñ tenet nõ egredi
sed remanere: qñ licite emisit votũ simplex
aut solenne: vel qñ illicite quidem intrauit
sed alter illum non reprehendit: qꝫ ratificãdo cõ
firmat. Alias tñ vero liber est in egrediendo
vel remanendo. quando. s. nec ipse est reli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gioni astrictus tacite vel expresse. qz. s. nec
vouit z nec professus est: nec reliquus eum
repetit. aut si repetit. prius vel post notorie
fornicatus est. Aliquando vero tenetur exi
re vt quando etiam facta professione rema
neus in seculo repetet eum qui illicite itra
uit: puta inopso prohibēte aut ignorāte: se
cus sciente z nō ptradicente. arg. xxvij. q. ij.
agatosa vel fragili z suspecto consentiente.
sed non intrante: facit. c. quidam. de cōuer
sione pniug. hec ex illo. Et adde q etiam illi
cite intrat z exire tenetur si non suspectus:
nec consenit nec licentiauit sed dissimula
uit: aliquo bono respectu: vt notatur in. c.
consuluit. de puer. pniug. z idem si pnsenit ex
timore iusto. vt in. c. accedens eo. titu. z idē
si consenit per dolum. vt eo. tit. in. c. venies
si tamē talis a sua vxore in vita nō repetat
post eius mortem exire non poterit z con
trahere fm Cal. z Panor. in. d. c. j. quia ces
sante causa que inualidabat eius ingressuz
cessat sequela: z ita tene 13 variauerit Jn
no. in. d. c. quidam. Item fm Pe. de palu. si
licite ingressus fuit. quia de licētia antiqui.
sed re integra penituit. s. quando ante emis
sum votum solemne. alter in seculo rema
nens vel de religione exiens. repetit eum.
exire tenetur. hec ex illa. sed tamen in hoc
sunt opiniones. quia abbas in. c. j. de puer.
pniug. tenet. q si is qui dedit consensum est
inuenis poterit repetere. z ad eius petitio
nem debet ingressus vel ordinatus reuoca
ri: Cal. autem tenet q repetere non potest.
sed potest implorare officium iudicis: qui
ex officio ad euitādum adulterium alteruz
restituet z coget reddere debituz: alij vero
dicunt vtrāq; predictaz opionem esse fal
sam quādo licētiano fuit iurio consens. q
cū ingressus vnius fieri nō debeat nisi alter
pinētiam vouerat. vt in. c. cum sis. de cōuer.
pniug. licētiās videt castitatem vouisse sal
tem altero viuēte: q; qui vult vnum. videt
velle omne p quod venitur ad illud. de off.
dele. pnudētiam. z facit. c. vidua. de regul. si
vero ignotauit hoc ius restituet et saltem
ex offō. z ita tenet glo. in. c. qui vxorē suam
xxxiij. q. v. z in. c. seriatim. xxxij. dl. z sic con
corda opiones. Ō tamē casu quo 13 repete
re nō 13 rapere de religione fm Pet. de pal.
nō ob. c. cum cū. de rapto. quia narrat q rā
puit sed nō dicit q licuit. Posset esse vir vxo
rem de vico ad domum reducere: quia ha
bet in ea correptionem: sed nō posset eam
priuato quasi possidenti vi eripere. z multo
min de monasterio extrahere foras fran
gendo. aut habitum violenter lacerādo vel
cum inlusia loci sacri ēam accipiendo: arg.
C. vnde vi. l. si quis in tantam. Aliquādo ve
ro exire nō potest quo ad deum. z exire pō
quo ad ecclesiam vt quādo ingressus voti
simplex emisit. aut solemne de facto non de
iure. z alter non repetit: maxime si votum p
bari nō potest: quo casu retinēs clericus in
uitū. inuiclēdo manus. aut seculare vestem
negādo sine qua cōmode egredi nō potest.
est excōicatus. hec ex illo.

¶ Decimoquinto querit quomodo pōsit re
ligionem egressus teneat ad debitum: z de
co fm Pe. de palu. q quandoq; nec exigere
potest neq; reddere. vt si post professionem
egressus est illicite. l. pta votum rite solem
nizatum: quādoq; autem z reddere potest
exigere: vt quādo liber egressus est nullo
to astrictus: sicut nouitius solum egredies
matrimonium cōtrahere potest: quod Ar
chie. putat intelligēdum de ingresso animo
probādi. z nō perpetuo permanēdi: quia ta
di 13 vim voti simplicis: sed de hoc habes
questionē in aurea ro. vide etiaz i. §. tenē
ti. quādo vero potest quidem reddere non
autem exigere: vt quando de cōsensu eius
qui de incōtinētia suspectus è simplex voti
emisit: qz tūc non pudicauit illi.

¶ Decimosexto querit quomodo pōsit egre
dius religionem teneatur ad regressum: de
co fm Pe. de pal. q tenet in tribus casibus.
¶ Primo quādo illicite egressus est: vt pote
quādo egressus est post professionē alio cō
iuge in religione remanēte: aut etiaz rema
nēte in seculo honeste. z de consensu eius. p
fessus. ¶ Secō quādo licete egressus est. or
s. ad requisitionem vxoris sine eius licētia
ingressus: sed postea ipsa de renocatione po
nitet. ¶ Tertio quando post votum ad eos
egressus mortua est ipsa vxor: quia tunc re
ingredi tenet. vt impleat votum suū. Sum
ma tamē angelica 13 cōtrarium fundās se
in hoc q obligatio semel extincta non reui
uiscit. ff. de solu. l. si res: sed fallitur: q; ibi
nunquā fuit de obligatus a debito quodvo
uendo contraxit: vnde nūquam potuit exi
gere. z sēm eandem sum. tenet caste viue
re: z similiter sēm eandem non pōt exire:
nisi cum petō mortali: ergo tenebat ibi sta
re: ergo si exiuit tenetur redire. Sed talis
renocatus ab vxore ea mortua si contra
rit vtrum teneat matrimonium. Pet. de pa
lu. distinguit: quia si ea in vita fuit solemni
ter professus. cum illo professo. quantū ad
solemnitatem non valuerit ecclesia hoc pe
rhibēte: ideo talis mortus vxore peccat mo

taliter ptrahendo z exigēdo: quia talis p
fesso vim 13 voti simplicis: 13 tū matrimo
nium. nec cum potest religiosanq; aposta
di: licētiam nec ptradixit. sed dissimulauit
Sed si vxore pseniente fuit professus: 13 qz
erat tumenenula ob hoc de incontinētia suf
pecta renocatus est: ius noluit hoc casu p
fessionem inhibere simpler: sed solum inquā
tum erat ad vitam eius: vñ simpler fuit vo
vñ ea mortua si ad monasterium nō redit
13. Et idez gos. Si aūt non fuit ab vxore in
vita sua renocatus. tenetur seruare suam
professionem indistincte.

¶ Decimoseptimo qritur quid iura velint
circa susceptionem sacroz ordinum a viro
qui matrimoniū 13 sumauit: z dico multa.
Primum. Secundū pe. de pal. in oi casu
quo post pfumatum matrimoniū licitū est
religionē intrare. licitum est et ad sacros
ordines promoueri: etiam ad epatus exemplo
beati Hilarij: q; vero religionē intrare nō
ueri: sed talis esset ab ordinis executione
suspensus. 13 caracterem retineret. ¶ Secū
dum. Quantum colligitur ex panor. z alijs
doctor. in. c. j. de conuer. pniug. quando vir
episcopari vult oportet prius vxorez in alī
quo monasterio esse professam. etiam si de
incontinentia non sit suspecta. vt in. c. sane.
de conuer. pniug. z fm glo. ibi in hoc est spe
ciale: sed si vult solum effici subdiaconus.
diaconus: vel sacerdos aut religiosus. hoc
potest de alterius consensu. nec requiritur
vt alter intret religionem. sed sufficit si con
tinentiam promittat. vt colligitur ex. c. si
licentiauit. z. c. cum sis. eo. tit quod limita nisi
pecunia. quia tunc non sufficit promissio cō
tinentie. 13 requiritur religionis ingressus
vt in. d. c. cum sis. ¶ Tertium. Ordinatus
consentiente vxore fragili. z ad eam reuo
catus. ea mortua tenetur caste seu clerica
liter viuere: licet z regredi ad monasteriuz
si fuerat professus: quia ex quo vxor cōsen
sit est vere religiosus: z facit. c. ex parte. et
primo. de con. conlug. z quod ibi notat bal.
¶ Quartum. Ordinatum vxore contradicē
te vel ignorante. potest vxor reuocare. vt in
d. c. quidam. z ille tenetur reddere debituz
sed exigere non potest: nisi non exigēdo vxo
ri esset onerosus: z si vxor sciuit quidem. sed
tacuit. contradixit nec licentiam dedit. 13 dissi
mulauit nihilominus poterit illum reuo
care. vt no. in. c. consuluit de conuer. pniug. z
idem si consenit ex timore iusto: vt in. c. ac
cedens. eo. titu. z idem similiter si p dolum
consenit: vt in. c. veniens. eo. titu. z si in vita
sua illum non reuocat. post eius mortē aliā
accipere non poterit. vt no. cal. z sequitur
panor. in. d. c. j. z si de facto contrahat non
tenebit matrimonium. vt in. c. vnico. de vo.
li. vi. vnde non est simile in hoc de suscipiē
te ordines sacros z intrante religionē vxo
re inuita.

¶ Decimooctauo quo ad separationē ma 18
trimonij quod nō erat ratum. sed apparēs
puta qz pcesserat impedimētū dirimens.
qritur quo procedat qñ vir aut vxor diuor
tiū petit. ppter viri frigiditatem. z dico fm
ho. q vir hoc proponēs. dz esse maior. xxiij.
annis. qz in hoc reputatur silena pubertas
z si quidem mulier. hoc ipm conteretur: da
bitur a iudice tempus arbitrariū. vt vnius
mensis aut triū. aut vnius anni. p qō simul
morentur. z postea iurabit vir se non posse
cognoscere mulierez. nec moueri ad coitus
appetitum: nam si aliquotiens moueretur
13 perficere non posset. nō esset naturaliter
frigidus sed per maleficium impotēs: mu
lier vero iurabit. p nunq; aliquomodo pce
pit ipm ad hoc moueri: z q vterq; ad hoc
adhibuit diligentiam: z vterq; habebit se
ptem propinquos seu vicinos bone fame:
qui iurabunt se credere q illi verum iura
uerunt. Et sic diuortius celebrabitur. z mu
lier nubet in domino: sed viro mandabitur
ne aliquam ducat: z si aliquam duxerit z co
gnouerit. habebitur periurij reus. z prius
matrimonium erit reparandum. ita tamē
q vxor potest eū repellere. ppter pmissum
adulterium. ar. xxxij. q. j. de benedicto. qō
limita nisi fuisset pscientia fraudis qñ frigi
ditatē confessa est. quo casu cum repellere
non pōt. ar. ff. de adul. l. si vxor. §. iuder. z §.
si. Si vero mulier frigiditatem viri negat
asserens se ab illo cognitam: puto standuz
verbo mulieris. quia videtur q non asserē
ret nisi verum esset: eo q sibi preiudicū fa
ceret. s. de habendo virum impotentez. ita z
cū rea sit: etiam si: nihil probauerit absol
uēda est. vi. q. vi. actor. alioquin multi per
iurium incurrerent. vt possent ab vxore se
parari: qō limita nisi forte maritus cōtiniē
cat mulierem p corporis aspectū. Si autez
mulier diuortiū petat propter frigiditatez
viri. exvir hoc fateatur. fiet vt. §. dictum est. z
diuortium celebrabitur. z si deinde vir cuz
alia contraxerit ambo coniuges rei periu
rij habebunt: z pnia iniuncta ad priora cō

Universidad de Deusto
Biblioteca

nubia reuertentur de frigi. laudabiles. Si
aut vir se frigidū negat & asserit se vxorem
cognouisse: standum est verbo eius: quia ca
put est mulieris de despon. impub. conti-
nebatur: nisi mulier per aspectum sui cor-
poris se virginem probet. de proba. propo-
suisti: que probatio debet caute fieri p duas
vel plures matronas honestas & de hoc pe
ritas: de fri. c. ñ. ff. de ventr. inspi. l. j. q: hec
res occulta est: & oculus obstetricum qñq;
in hoc fallitur. xvij. q. j. nec aliqua. Sed si
mulier non allegaret frigiditatem. sed po-
tius diceret eum secū vel castratus. siue de
fectum membri patientem. anteq; eam co
gnosceret. & sic diuortium peteret. vir autē
hoc negaret: certe non opz stare dicto viri.
eo q probari posset per aspectum.

¶ Decimono queritur quid si pervirum aut
mulierem peratur diuortiū ppter artiu
dinem mulieris: & dico q vocabuntur ma-
trone fide digne atq; perite: & iurabunt se
diligenter inquisituras & relaturas. an sit
arta. & an possit fieri mater. Et quidem si
dixerint q non sit arta. non procedetur ad
diuortium: si vero dixerint q sit arta nec
possit fieri mater: in continenti potest fieri
diuortium. & habitur viro licentia ꝛtrahen
di. cum alia: & mulier continentia indicet.
de fri. fraternitatis. Si tamen post diuor-
tium mulier inueniat qui possit hmōi feras
reserare. reparabitur matrimonium pri-
mum quod vertum fuit: etiam si vir accepe
rat aliam: ar. in. d. c. fraternitatis. & ibi pa
nor. cum glo. & hoc qñ prior vir erat similis
illi qui apernit. Si autem a prior vir non
poterat. ppter disparitatem sine graui pe-
riculo cognosci sunt opiniones. & fmali-
quos non est ei reddenda ꝛp consuetudi-
nē secundi reddita sit apta primo vt ibi no.
glo. & concordat gof. sed fm Inno. & hostl. est
ei reddenda: sed prima opinio procedit ꝛ
aliquos qñ de disperitate constat. secūda
vero qñ primus erat similis secūdo. vel de
hoc dubitatur: & ita tenet panor. ibi. Et cō
cordat per. de pal. dicens veriorem eē opi
nionem. q nō est separanda a primo si po
test fieri cognoscibilis ab eo p inuasionem.
etiam si ipsa nolit: quia mutabilis voluntas
non facit perpetuum impedimentum: aut
etiam per vsum ipsius primi. Quod si neu
tro mō hoc fieri possit. ꝗ uis fieri possit per
vsum secundi viri cognoscibilis a quo non
separabitur a sedo stet. ꝛ sit nisi primus
fuisset eiusdē ꝛditionis cū secūdo. quia similis
eratio & ꝛplexionis. q ecclesia tūc fuit decep-
tā. & verisimile est. q p longuz vsum illis-
set aptata prim o: & ꝛ vir impedimentuz fuit
tem pozale. Secus si erat diuerse cōditionis
Et ita credo tenendum esse de mēte. s. tho.

¶ Vigesimo queritur quid si peccatur diuor- 20
tium propter maleficium: vt q: vir pōt co
gnoscere alias sed non suam: & dico q pro
debent ꝓsiteri: q: forte hoc ꝓcingit propter
aliqs peccatū eor. xviij. q. j. sup sortiarias:
& sub recepto sacramento iuramentum etc.
vt simul cohabitent & bona fide dent operā
ad debitum carnale: & sic triennio simul ha
bitabunt: quod triennium fm Hostl. incipi
currere a tempore peracte penitentie. sino
nitionis facte per iudicem: sed fm Inno.
vin. & abb. sufficere. q triennio cohabita
nerint sine ante siue post. & hoc placet Pa
nor. in. c. fi. de fri. per illum textum. & verus
credo si iuramēto cōtet eos bona fide ope
ram dedisse debito carnali: vnde tunc non
oportet assignari eis triennium: sed repus
aliquod arbitrariuz adhibitis aliis reme
diis debitis. d. c. si per sortiarias. & de fri. c.
fi. q si cohabitare noluerint. ꝛ p quē ha
bit excōicandus est. & de cohabitando ido
nea cāutio exigēda: ar. vt lit. non ꝓcef. quā
vel distringatur per curiam secularem. de
iudi. cum non ab homine: & idem fiat si co
habitent: & non attēptent. Nec est necesse
rium hoc triennium esse continuz ꝛ sum
cit q pto maiori parte cohabitent. & bona
fide operam dent. arg. ff. de aqua quot. et
estu. l. j. §. duo. & §. qñ ãt: q si infirmitas vel
casu alio impediatur. vt tempus restituen
dum. ff. de itl. actuq; pri. l. j. §. ij. & sequenti
Et concor. host. & panor. in. d. c. ñ. dicēs hoc
fuisse de mente littere. Dicto autem tem
pore peracto. iterum accedent ad ecām iu
rantes. q sicut promiserant ita fecerunt. &
non potuere coniungi: & tunc adiuncto sa
cramento propinquorum. vt dictum est. §.
priori. celebrabitur diuortium: & habet veri
q licentia contrahendi. d. c. fin. & d. c. si per
sortiarias. eo modo quo. j. matrimonium.
viij. §. xvj. particula. viij.

¶ Vigesimo primo queritur quid iurisdi- 21
ctio falsis probationibus vel hominibus
decepta, diuortium celebrauit: & postea vir
factus est sacerdos. deinde compertum est
q ecclesia fuit decepta. & vxor virum suum
reperit: & dico fm ray. quod si ad continen
tiam induci non potest restituetur ei vir.
quia etiam monachus restituetur sibi: &
tenebitur iste reddere debitum. & exigere
non debet: quia quantum in se est solēnia
nit votum. q si postro predicto casu pona
tur q mulier viruz non repetat: non tamē

vir poterit vxorem repetere fm ꝓ §: quia per
sacri ordinis susceptionez vel religionis in
gressum preiudicauit sibi. & de hoc infra §.
primo.

¶ 22. queritur an mulier credens diuortiū
iuste celebratum & ingressa monasteriū: pos
sit cōperta veritate de iusto diuortio repete
re virum iam effectum monachum vel ordi
narum in sacris: & dicit. ꝓ §. q non: quia fal
sa eā non impedit votum monachatus. ar.
extra. de voto. magne. & de conuer. conlu. ex
parte. el. ij. et hoc idem sentit summa con-
fes. & sum. pisa. ac supplementū. Sed cōtra
arguit ibi panor. q: ex quo ex falsa cā ista
mulier inducta fuit ad religionis ingressuz
non valuit ingressus. ar. in. c. ex parte alten
sis. de concel. preben. nam vbicūq; pōt quis
agere actum vno iure: si explicat alio iure
incompetenti non valet actus: q: ibi deest
titulus. & in dependentibus a voluntate ma
gis considerantur opinio ꝗ veritas. vt in. d.
c. ex parte alten. vbi doc. cōter colligunt q
fiuder fert fniam exprimendo cām nō con
dicentem illa est nulla: licet ex causa non
expressa possit iustificari: ideo cautum est
in sententia causam non exprimere: vel sal
tem adijcere dictionem maxime: quia tunc
videtur motus non solum ex causis expressis
plures causas in sententia quarum vna fa
sa expressam vt est tex notabilis in. c. per
tuas. qui fi. sint legi. Et ad dictus. c. ex par
te. de conuer. coniug. responder idē panor.
q illa mulier ad religionis ingressum du-
plici ex causa moueri potuit. f. principaliter
vt deo seruiret & propter lepram viri credēs
matrimonium solutum quod erat falsum
& illa secundaria erat potius impulsiua ꝗ
finalis. vnde ꝛz cesset causa impulsiua: non
tamen finalis. Et hanc opinionem sequit
summa ro. contra supplementum. Sed pri
ma est vera vt patet intuentibus allegata
panor. arguendo falsum assumit. f. quod
ingressus ex falsa causa non teneat licet nō
teneat ex illicita: & quod dicit de casu capi-
tuli ex parte. de conuer con. dici potest de q
libet ingrediente religionem. f. q principa
liter ingreditur vt deo seruiat & ita dici de
bet. q: nō ē ratio quare illa que ingredit ma
trimonium solutum. & ꝛ credit se posse nu
bere vel saltez in libertate viuere ingredia
tur nisi de deo seruiat.

23 ¶ 23. queritur posito quod duo fratres du-
xerint duas sorores seu consanguineas: & la
ta sit sententia diuortij propter consangui-
nitatem inter alterū & vxorem vtrum alter
propter hoc separari debeat a sua vxore: et
dicit ray. q non. f. quoad cohabitationē
q res inter alios acta aliq non preiudicat
de fi. iustru. inter dilectos. sed quantum ad
carnis copulam distingue. q: si alter consti
gum fuit esse impedimentum inter se & vxo
rem: nec exigat debitum nec reddat: si vero
credat ex causa probabili reddat sed nō exi
gat: si autem credit ex causa temeraria red
dat & si potest dimittat erroneam conscien
tiam: & sic etiam exigat. de sen. ex. inquisitio
ni. & concordat predictis. s. tho. & pe.

¶ 24. queritur an post sententiam diuortij
& separato thoro propter vxoris adulterium
si vir fornicetur possit mulier illum repete
re. & dicit ray. q non de rigore iuris: si iudex
ex officio suo debet illum cogere vt redeat
ad vxorem. arg. de iur. iur. sua nos. & de di
uor. ex literis. & idem. s. tho. Et conuerso au
tem separata vxore propter eius adulterium
si vir innocens eam vult reconciliare secun
dum ray. petere potest cogi inuitam: nō ob
stante sententia: quia quod fauore meo in-
troducum est in damnum retorqueri non
debet: quod limita nisi vir post sententiam
fuisset fornicatus aut mulier statum mutas
set intrando religionem de quo casu dic vt
supra §. decimo. De materia diuortij multa
habes infra matrimoniuz. Facto diuor
tio apud quem filius debeat nutriri infra
filius. §. xxi.

¶ De doctoribus & magistris.

Doctor a docendo dictus est nec ta
men omnis docens est doctor iuri
dice: sed solum qui suscepit docto
ratus insignia. vnde secundū bal.
in. l. prima. ff. solu. matri. & in. l. pe. de testa-
mili. licentiatus nō dicitur doctor. vnde po
testas debeto habere doctorem assessorem
non satisfacit habendo licentiatum: & si epi
scopus excommunicat omnes doctores nō
disputantes non: dicitur excommunicasse
licentiatos. Doctoris autem nomine ve-
nit etiam magister. & e contrario fm panor.
in. c. j. de loca. vnde tertius in. l. quibus pre-
cipua. ff. de verb sig. dicit cuius libet discipli
ne preceptores magistros appellari a mone-
do vel monstrando. Et facit tex. in prohe-
mio compilationis decretalium vbi papa
oēs magistros doctores appellat & hoc su-
mendo hoc nomē magister ppzie. p docen
te grammaticā & alias artes liberales et
& theologicam: quō accipitur in ti. de magi
stris. c. qt nonnullis. & in cle. ij. eo. ti. Simpli
citer autem inter magistros proprie theo-

logus vt magister. alij vero fm quid: puta grammatice vel geometrie. Large autē et improprie magister fm ho. vt is q alicuius rei siue negocij p ceteris curam gerit. l. j. §. magistrum. ff. de exerci. Nomine aūt scholarium nec magistri veniunt nec doctores: nisi in larga significatione.

1. q. ¶ Primo vero oritur vtrum doctoratus sit dignitas: ⁊ dico q̄ sic vt est tex. in. c. quāto. de magi. ⁊ ibi dicit panor. q̄ fm bar. in. l. ex eo. ff. de mili. test. nec miles nec doctor dicūtur habere dignitatem: sed aliud dixit in. l. fi. C. de iude. vbi concludit iudeum non posse effici doctorem cum doctoratus sit dignitas: ⁊ satis dici potest q̄ doctor saltē leges incontinenti cum incipit legere habeat dignitatem: q̄ hz a lege iurisdictionem ordinariam sup scholares. vt in autē. habita. C. ne fi. p pa. ⁊ si continuat acquirit dignitatē i. comitatum. l. vna. C. de athle. li. x. Et qui duis infertur q̄ doctor maxime legens prerendus est militi qui nullam habet in veritate dignitatem. vt no bar. in. d. l. ex eo. maxime loquendo de militibus temporis nostri qui non sunt veri milites. vt not. in. l. prima. C. de iur. ⁊ fac. ignorantia: sed turba doctorum. et in quibusdam ingens inopia. facit contempribiles. vt in simili dicit textus. xcij. di. legimus.

¶ Secūdo queritur quis inter doctores debeat precedere. ⁊ dicit panor. in. c. clerici. de iudi. quod theologus. ⁊ post canonista. deinde legista. vltimo medicus. vide ibi. si vis de huiusmodi multa. Et adde fm ge. in. c. hi qui. de preben. lib. vj. q̄ ille precedere dz qui est approbatus a superiore ⁊ digniore: ad quod de malo. ⁊ obe. per mas. etiā si alij fuerint ante in dignitate: quod nota. p militibus: prelatis ⁊ doctoribus preferendis. Adde etiam secundum eundem ge. in. c. q̄ nuis. de preben. lib. vj. quod abbates ⁊ ceteri prelati diocesis in actibus generalibus. vt in processionibus precedere non debent canonicos ecclesie cathedralis: q̄ illa ceteris est honorabilior.

¶ Tertio queritur vtrum doctoratus privilegium habeat promotus a doctoribus corruptis: ⁊ dicit archi. in. c. de quibusdam locis. xxvij. di. quod non: ⁊ allegat text. in. simi. i. in legevnica. ff. de athle. ⁊ facit text. sunera glo. in. l. j. C. de anno. eluc. lib. x. vbi dicitur q̄ stipendia tradenda sunt non pro istulis dignitatum vel numero scholarium: sed secundum merita. vnde glo. ibi dicit. referri debere peritos scholares: doctoribus imperitis: ⁊ intelligit panor. in. d. c. clerici. in casu in quo non requiritur titulus doctoratus: ⁊ quo ad honores deferendos nō illatus: ⁊ quo ad honores deferendos nō illatus: non autē ad lectionē ad quā delatos: non autē ad lectionē ad quā non doctoratus non admittitur. Unde ibi. ⁊ adde quod intelligitur ad lectionem ⁊ omnia quando insufficientia doctoris est clara ⁊ patens sic quod patet cum contra merita esse promotum: q̄ tunc censetur non esse doctor quo ad principalia doctoratus.

¶ Quarto queritur vtrum liceat petere doctoratum: ⁊ ad hoc responder. s. tho. de doctoratu theologie. l. magisterio in quo. quereno vtrum liceat alicui pro seipso petere licentiam docendi in theologia ⁊ dicit q̄ sic: q̄ nullam petit excellētiam potestatis q̄ turpe esset: sed solum opportunitatem cōdicendi illud quod hz: cōtcare aūt etiam habitam est laudabile pertinens ad ciuitatem fm illud sap. vij. quam sine ficione didici ⁊ sine invidia cōico. Potest tñ hoc continere turpitudinem rōne presumptōis vt si non est idoneus. hec ex illo. Et quib⁹ pz primo de se hec non esse illicitum. ⁊ cōtēpter nec hoc apperere: ⁊ secundo q̄ ad licite petendum duo requiruntur primo idoneitas hoc petentis: ⁊ secundo finis debitus. l. cōscatio doctrine: non excellentia principaliter. Unde si non idoneus hoc petat mortaliter peccat fm archi. q̄ facit contra intentionem ecclesie que creditur ordinatiē obiiciendo magisterij. extra de magi. per totum. ad declarationem ⁊ defensionem fidei catholice. vt sciant fideles ad quos recurrant in dubijs que exigit cōiter iuramentum in magistrandis vt non admittant indignos quod non facit nisi in arduis q̄ vult oīno fernari: maxime hic q̄ ex cōtrario sequitur detrimentum fidei ⁊ periculum aliarū. Et similiter est mortale: ⁊ admittere eadem ratione. et q̄ admittens est periurus. Et similiter fm eādem est mortale si hoc petat idoneus principaliter ad honorem vel cōmoditatē suā: q̄ offīū spīāle facit venale: ⁊ hoc nō credo verum nisi ipse finis intentus sit peccaminosus mortale. De doctoratu autem iuris canonici: idez per omnia videtur: quia fm aug. de ancho. illud ius est quedam practica theologica. De doctoratu vero legum aut medicine: cum illum quere de se non sit illicitum iudicandum est fm finem querendi: q̄ erit mortale si queratur ad iniuste lucrandū: secus si ad lucrandum licite ⁊ honeste cum nulla sit spiritualitas.

¶ Quinto queritur q̄ requirantur doctores randone reprobetur sed approbetur: et dicto quod

eo q̄ scolaris reprobari pōt non solum propter defectum scientie: q̄. s. iudicāda est sufficiēs arbitrio doctorātium: sed etiam mor. vt probatur in. l. magistros. C. de profes. et medi. lib. x. tuncta cle. q. de magi. ⁊ ita sentiat glo. Unde sex requiruntur in p̄ doctori ad dignitatem magisterij: primo doctori peritia. l. scientia: secūdo docendi facūdia: tertio subtilitas interpretādi: quarto docēdi copia: ⁊ hec habētur in. l. vnica. C. de profe. qui in vr. ptiā. lib. xij. quinto exercitia mor. vt in. d. l. magistros sexto morum fortitudinis. vt sciat aduersus vim fortissime resistere. l. reddatur. C. de profes. ⁊ me. lib. x. vnde pauci attingunt dignitatē doctoratus. vt dicit bar. post ci. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ⁊ iur. Et qui tempore approbationis habuit has conditiones. si postea efficiatur inutilis. degradandus est a doctoratu. vt in. l. grammaticos. C. de profes. ⁊ me. lib. x. Reprobari enim potest doctor vel mag. vt in. l. ij. C. eo. ⁊ no. bart. in. l. vbi textus dicit medicum posse reprobari. ⁊ idem in. l. vt gradatim. §. reprobari. ff. de dit. ⁊ hono. sed nō sine cā. l. pomponius seri. de nego. gest.

¶ Sexto queritur quis qdo ⁊ qñ possit doctorari: ⁊ quātum ad primum dico q̄ quilibet fidelis laicus vel clericus. immo ēt religiosus dz admitti ad magisterium. si se ingerit sed mittit a plato suo. xxix. q. j. eo. ii. c. j. ⁊ pe. si vero se ingerit vt hodie cōmuniter fit. admitti non debet. xvj. q. j. mochus. ⁊. q. vij. c. in noua. ¶ Quātum ad secundum dicit panor. in. c. cum fm de preb. ⁊ in. c. ppofuisti. de. pbat. q̄ ter. dz approbari. primo a phītātibus. sed in examine privato a doctoribus collegij: tertio a publico q̄ doctoratur. q̄ vt p aliquo recte approbari. vt in sili. vt de athletis. l. vna. C. de athle. lib. x. peccant etiam mortaliter tadentes ad doctoratū nisi erigāt iuramētum q̄ non exponēt vltra tria milia turonēsis argenteos. in tali doctorat⁹ vel magisterio tolēdo: ⁊ sunt suspensi p sex mēses ab hmōi promotione etiam si sint epi. vt in clē. vltima de magi. vbi hoc pcipitur: ⁊ in penis. Nam vbi vix decē aurei exponūtur in magisterio suffitū esset sic fernare. ¶ Quātum vero ad tertium dico aliquem posse doctorari solum in vita non autē post mortem quia dignitas potius est alē q̄ corporis cū

tolis approbet tanq̄ idoneus docere alios posset aetum quis post mortem nobilitari per principem vel recipere militie gladiū secundum panor. in. c. a nobis. el secūdo. de sen. excom. quia nobilitas est corporis principali: ⁊ idem voluit bar. in. l. j. C. de dignl. libro duodecimo.

¶ Septimo queritur de auctoritate doctorum ⁊ dico multa. ¶ Primū. Interptatio doctorum fm panor. in. c. vestra. de coha. cler. ⁊ mul. non necessitat nisi inquantum sure: aut valida rōne phātur. vt no. in. c. j. de postu. pla. de quo vide infra opinio §. ij. ¶ Secundum. Allegationes a doctoribus scōm eundem ibi: faciende non sunt in consilijs decisiuis sicut nec in sententijs. vt dicitur in c. sicut nobis. in glo. de sen. ⁊ re iudi. sec⁹ in consilijs postulatis aperte ⁊ diuersitatis ratio est: q̄ in primis approbata fides consultoris in secūdis non: ideoq̄ nō credit ei nisi quatenus probet. ¶ Tertiū. Damnato doctore ttelligunt reprobata opa. l. libri eius vt prz p. c. fraternitatis de here.

¶ Octauo queriſ que scie legi ⁊ doceri pñt: ⁊ dico multa. ¶ Primum. Legi possunt oēs scie non reprobate facētes ad instructionē legi ⁊ que anime. corporis. vel rei: sicut grammatica. dialetica. rethorica. musica. geometria. arismetria. ⁊ astrologia. que sunt artes liberales: ⁊ similiter tota naturalis. ac diuina philosophia. ⁊ sacra theologia. eo. ti. q̄ nōnulli. ius quoq̄ canonicū ac ciuile: de priui. cū diuersis lib. vj. ¶ Secōm. Apperere scire scientias magicas non est malū sed bonū in genere: q̄ oīs scia ē bonū alioquin aliqua nō eēt in deo: ⁊ tñ fm diuersas circūstātias addita. pōt esse bonum. putavt quis cōsutet: aut malum. puta vt eis vtat. hec ex. s. tho. li. j. quol. ar. xvi. ¶ Tertiū. Mathesim pennultima breui ⁊ docere: q̄ cōprehēdit aliquas artes liberales: ⁊ mathesim pennultima. p̄ducta. docere nō ⁊ ad vsum: q̄ significat artem diuinādi que reprobata est: vt. C. de male. ⁊ mathe. l. nemo. ⁊. l. culpa: et sic fm sum. ange. ēt doceri non pōt ad instructionē: q̄ vey est quādo doceret cum talibus circumstantijs q̄ inde alicui periculū gñare: non autem secūdum se: quia sicut potest quis licite appetere eam scire ad destruendum. vt probat. s. Tho. in. d. quol. ita etiam potest quis appetere vt doceat ab aliquo. q̄ non esset si ille illicite doceret. vnde versus. Scire facit mathesis: dat diuinare mathesis. ¶ Quartum. De scientijs poeticis distinguēdum est: quia libri quidam vt in pluribus sunt de lasciuijs. vt Ouidius de arte ⁊ simi-

Universidad de Deusto Biblioteca

les:⁊ tales legere vel audire omnino ꝓhibitum est:⁊ sic intellige.c.sacerdotes.⁊.c.legantur.⁊.c.ideo.xxxvij.dist.alij vero sunt qui vt plurimum afferunt multum vtilitatis.licet aliquando sint in eis aliqua turpia mixta: ⁊ tales legere vel audire bono fine non est prohibitum:⁊ sic loquitur.c.turbat.ea.di.cum duobus sequentibus: dummodo talis sit magister qui lasciuias breuiter ⁊ legat obscure : vel dimittat transeundo: et sic limita glo.in sum.dist.xxxvij.vide etiam infra scientia.

9 ¶ Nono queritur vbi ⁊ qualiter debeant magistri ad legendum institui:⁊ dico multa.℣ Primum. In locis omnibus in quibus supperunt ecclesie facultates: siue sit cathedralis ecclesia siue alia collegiata: poni debet magister in grammatica legens cui beneficium competens assignetur.seu percipiat fructus vnius prebende:⁊ tamdiu solum quamdiu perseuerat in docendo clericos illius ecclesie gratis:⁊ alios pauperes. In metropolitana vero ecclesia debet esse magister.qui doceat in sacra pagina.⁊ de pertinentibus ad curam animarum.xxxiij.dist. de quibusdam ⁊ eo.tit.c.j.⁊.c.quia nonnullis.⁊ hodie vero statutum est.q romana parisiensis.oxomensis.bononiensis.⁊ salmantinensis ecclesia.duos habeat viros peritos ad instruendum in hebrayca.caldaica.⁊ arabica lingua.cle.j.eo.titu.vbi etiam ponitur cuius sumptibus.℣ Secundum si non vacet aliqua prebenda.quilibet de prebendatis dz tantum dare.q faciant vnum prebendam.si superest ad eorum necessitatem:ar.c.fi.de his que fi.a ma.per ca.⁊ de eccle.edi.c.de his:⁊ si nõ superest expectet donec vacet prima.ar.c.dilectus.el.ij.de prebe.sm ber.⁊ ho.℣ Tertium. Si prebenda vna sit assignata magistro non canonico: ⁊ statuto iuramento firmato caueatur vt canonici sint tot in numero:non ꝓpter hoc tenentur eligere alium canonicum auctoritate illius.c.q: nonnullis.eo.ti.nec faciunt contra iuramentum nec currit eis tps: q: non dz talis prebenda vacare nisi qñ magister a legendo desistet.℣ Quartum. Nec põt magister in canonicum eligi sub illa conditione vt doceat:q: cessare dz ois conditio ⁊ pactio:alias simoniacum esset:sed si qua prebenda vacaret statuere possent ea vacante vt istud onus sit illi annexum.vt not.ho.⁊ ber. in.d.c. q: nonnullis.quis ho.videatur tenere qd etiam in primo casu non sit simonia sed permutatio de spũali ad spũale.c.ad quõnes.de rerum pmu.℣ Quintum. A prelatis ⁊ capitulis debent aliqui habiles ad theologie studium destinari q post alios doceant ⁊ ministrari necessaria:si ꝓuentus ꝓprij non sufficiunt:docentes autem in ipsa facultate dum in scolis studuerint ⁊ ipsi studentes p annos quinque recipiunt de licentia sedis apostolice integre fructus prebendarum ⁊ beneficiorum suorum non ob. contraria consuetudine vel statuto.hec omnia extra eo.super specul.

¶ Decimo queritur quare se debeant habere magistri in pecunijs exigendis vel accipiendis ⁊ dico multa.℣ Primum. Magister cui assignata est prebenda vel prouisio.s.de ecclesia nihil exigere põt a scholaribus et preterito cuiuscunque consuetudinis.eo.ti.c.j.⁊ si exigit a clericis illius ecclesie vel a pauperibus aliud simoniam committit sm ho.in.c.q:.eo.ti.⁊ Jo.de quibusdam.xxxvij.di. bar.brix.⁊ archi.in.c.de quibusdam xxxvij.di. qd intellige si redditus illi sufficientes. secus si pauper nec habet prouentus sufficientes sibi assignatos:q: magistri necessitas subueniendum est.d.c.q: nonnullis:et sic non esset symonia sm Alexan.nec est hoc vendere scientiam. sed suum laborem:facit.l.ij.ff.de orig.iur. sic etiam epus licet nõ possit facere exactiones.tamen ex necessitate exigit subsidia charitatiuum.c.cum apostolus.⁊ prohibemus. de cen.et.c.cum sit.de symo et.c.cum quorente.in fi.de offi.or.℣ Secundum. Similiter etiam alij magistri non debent exigere quando sunt competenter salariati de publico in studijs generalibus.a quocunque extra studium sm Panor.in.d.c.q: nonnullis.extra studium autem generalia similiter nihil possunt exigere a scholaribus illius loci sm dominum Anto.nec a pauperibus.sed bene a diuitibus alienis:et etiã sm consuetudinem.l.quis si noluit.⁊ qui mancipia.ff.de edil.edic.⁊ facit.l.si fundus.ff.de euic.et quod not. Bar. in.l.nemo est qui nesciat:ff.de duobus re. Si vero non sunt salariati exigere possunt.sed non a pauperibus.de cens.licet:sed intellige q possunt exigere quando non est eis ad vtilitatem vsum sufficienter:et si legunt ad suam vtilitatem scholarium: vt doctores:secus si ad suam vtilitatem vel fastum:quia non gerunt negocium alienum sed suum.ff.de nego.gest.l.si pupilli.⁊ ij. Et si essent diuites nihilominus quando non est eis prouisum exigere possunt secundum Bar.bri.q: et episcopus visitans et consecrans ecclesiam recipit ꝓcurationem etiã si abundet.vt de cen.ei.c. apostolus.et.c.sopitemec hoc vedere scientiam iuendibile sz locare operas suas ... tri tenuit Jo.in glo.distin.xxxvij.de quibusdam.℣ Tertium. Oes magistri recipe...

sponte oblata a scholaribus.c. dilectus filius.el.scho de symo.x.q.iij.præcipiendum.q: sunt quedam que licet inhoneste petantur.honeste tamen recipiuntur.l.j.⁊ est quidem res.ff.de va.⁊ extraor.cog.℣ Quartum. Magister qui scholaribus concedere non vult celebrationem festi alicuius sancti.quod est colendum.nisi data pecunia: sm Ray.symoniam committit:q: vendit spũale ad quod tenetur:⁊ idem est si nõ vult desistere a celebratione festi non celebrandi.j.q.iij.vendentes.aut diem nõ colendum.concedit gratia pecunie: sm sum.cõfe. Si autem concederet aliquo die ꝓfesto cessare ad recreationem nõ esset symonia.sed turpe lucrum:sm rodo.licet dicat supplementum nõ esse diuersitatem inter hunc casum ⁊ supradictos qd est manifeste falsum.

11 ¶ Undecimo queritur quomodo magister vitare debeat symoniam circa licentiam docendi:⁊ dico multa.℣ Primum. Si qd exigatur vel ꝓmittatur ꝓ licentia docendi sm hostien. exactum restitui ⁊ ꝓmissum remitti dz extra eo.c.j.⁊.c.prohibeas:nõ tamen est symonia sed turpe lucrum cum vitio concussionis: ⁊ sit necessario dandum ei qui dedit si fuit idoneus:q: non turpiter dedit. Uide quod no. Ber.in.c.prohibeas.alias ꝓhibemus.eod. li.Archie.tamen predicta intelligenda dicit de licentia spũali actuali.quando conductus vel salariatus ad legendum.ex statuto vel consuetudine loci dz accipere ab aliquo licentiam incipiendi:non autem de licentia generali que datur in doctoratione legendi. interpretandi.glosandi:pro qua aliquid accipere vel exigere prohibitum non videtur:cum vbique legum inter peritos consuetudo habeat contrarium:nec adhuc legislator inquit hoc esse reprehensibile. Rõ diuersitatis est q: prima licentia est ad actualitatem docendi ⁊ sine labore:alia est cum occupatione ⁊ labore. Quod si non placet oportet dicere q d.c.sunt contraria consuetudine abrogata quam etiam viri timorati seruant vel q vbique est corruptela:qd est durum. Uñ Car.flo.tenet istam dationem esse licitam ratione laboris allegans. Per.de ancha.hoc tenentem.hec ex illo. ¶ Secundum. Idem dicendum:est secundum Innocen.qui suo clerico dare non vult licentiam adeundi scholas: nisi aliquo dato.sed Jo.an.dicit secundum aliquos esse symoniam q: ipsa licentia est spiritualis ⁊ spirituali competens potestati.de symo. tua nos.rodo.etiam credit symoniam.si gratia lucri dat licentiam pro quinquennio iure concesso.c.sup Spec.eo.titu.similiter si ad malus tempus.qñ habet respectum principaliorem ad soluendum eum a spirituali officio:qd ecclesie dz.ꝓpter moram autem in studio faciendam est turpe lucrum ⁊ peccatum mortale:sed nõ symonia sm sum.ange.sz tu dic q si haberet eundem respectum eet idem iudicium.℣ Tertium. Qui cõcedere põt docendi vel legendi licentiam etiã si in propria velit legere psona non poterit sm host.alterum impedire.vel ei denegare licentiam.etiã si ipse sit valde idoneus:ar.de offic.archi.c.vltio q: hoc esset in auditorum preiudicium:cum sepe quis habeat gratiam discendi ab vno ⁊ nõ ab alio.facit.c.quanto.extra eodem.

℣ Quartum. Jo qui obtinuit licentiam legendi si fecit expensas in conuiuijs sm consuetudinem:põt alium substituere cũ pacto q reddat expẽsas quasi loco interesse sm rodo.⁊ Ab.dummõ substitutus legat vice sua.⁊ consuetudo sit substituendi:si vero transfert in illum totum ius suum non potest aliqd etiam pro suo interesse pacisci:⁊ multominus de certa portione emolumenti percipienda.qd in primo casu licebat sm rodo.⁊ hoc non obstante q ecclesia traditur tali mõ:q: beneficia sunt assignata ꝓ substentandis clericis.istud autem pro labore docendi.⁊ ita cõiter tenetur: sed ego nõ video rõnem differentie quantum ad interesse. De materia magistrorum.vide etiã.j.scia.⁊.j.studium.

D Olus qd sit ⁊ quõ cõmittatur.vide supra culpa p totum.

D Omesticus quia dicatur infra familiaris.

¶ De domicilio.

D Omicilium alicuius ibi est vbi quis fortune sue maiorem partem constituit vel bonorum suorum partem magnam: vel si ibi larem.i.familiam habz C.de inco.⁊ censi.l.si ciues.libro.x.vel si nihil haberet ibi.assidue tamen ibi conuersatur C.vbi sena.l.ij.⁊.Leius:sola autem domus nõ constituit domicilium.ff.ad muni.l.libertus. ⁊ sola:sz magis ibi erit vbi quis rerum suarum summam constituit:vñ rursus discessurus non sit:vñ cum profecturus fuerit peregrinari videtur:⁊ ad quem locum cũ redierit peregrinari desinit.⁊ de hoc Inno.de fo.cõ.ex pte. Et lz istud sm gof.clericus habeat vbi larem constituit.non semp vbi habet ecclesiam:tamen sm archi.de rescrip.statutum. lib.vi.pro domicilio semp reputari debz locus seu loca vbi clerici ad residentiam tenentur:licet aliqui contradicant: et sic etiam not. Innocen.et Hostien.de priuil.ex ore. Potest autem sm gof.de foro compe.quis esse sine domicilio:⁊ potest quis habere vnum tantum.vt abbas qui extra suum monasterium illud

Universidad de Deusto
Biblioteca

habere non pōt: pōt etiam quis habere plura domicilia: ticut tayctus ſm Innoc. in d. c. ex pte. mō vtrobiq; ſit instructus. ⁊ allegat. l. assumptio. ff. ad municipa. ⁊ l. senatores. ff. de sena. ⁊ loquit de instructo. de quo in. l. quesitum. §. fz ⁊ ſi fun. ff. de fun. instruc. ⁊ instru. lega. vbi accipit. pro oibus ptinentiis necessariis ad vsum. Et addit Inno. idez ſi nihil haberet assidue tñ ibi pueniat. Et idē ſm aliquos est de clericis inferioribus. l. nō

Intētio ponē ꝓstitue

plaris. vt videt velle archi. Sed omnia pōdicta intellige dicta presumptiue: veraciter autē rōnem domicilij constituit intētio habitationis ppetue: determinate quando est vnum tātum. vel subdistinctē quādo sunt plura de quo etiam supra ꝓfessor. §. §. r. Qui

re domicilium

aut alicubi non hz domicilium. quātuz ad sacramēta necessaria ſi dz illa ibi pcipere. ſm Inno. in. c. oio. de pe. ⁊ re. requirit q; habiter ibi p maiorem partē anni ⁊ nō in trādē propti sacerdotio: ⁊ facit. c. questi. xvi. q. i. ⁊ de dcl. ad apostolice: niſi se trāferat hospitium cōstituens aio ibi remanēdi: qz statim fit ibi prochianus. de parro. c. vltimo. ⁊ d. c. ad apostolice: ⁊ idem hostiē. Et intelligo animum remanēdi non quidem perpetuo: quia iam ibi haberet domicilium: sed vſq; ad tempus pcipiēdorum sacramētorū necessariorū: puta confessionis ⁊ communionis semel in āno: ante qō tamē tempus pōt ista pcipere ſi adest talis intētio. Quātum ad sacramenta voluntaria: secus est: vnde dicit Panormi. singulariter in. c. nullus: de parro. quod in iuribus dyocesanis speramus domicilium ⁊ non habitationē: vnde quo ad sacramenta necessaria episcop studij erit iudex competens sed non quo ad voluntaria. Et ex quo infero inquit. q; scholaris ad ordines promoueri non potest in loco studij sine licētia sui episcopi: cum ibi nō habeat domicilium. C. de incol. l. scōa libro decimo nec episcopus studij cōmutare. potest vota scholaris extranei: quod est contra multos confessores ignorantes. hec ille. ⁊ ratio est quia ista non sunt necessaria.

Optio sua

Vbi etiam aduertant trēs ꝓdicatores ⁊ minores. qui ex priuilegio audire possunt vnde cunq; ad se accedentes quia non ꝓpter hoc possunt vota commutare forensium: quia hoc non potest episcopus qui eos exposuit vel acceptauit a quo solo in huiusmodi habent auctoritatem. vide supra confessor. primo §. decimo.

¶ De dominica ⁊ festis feriatisq; diebus.

Dominica dicta est a dño: ꝗ dominica dies. illa que in hoc nocte dñi nr̄i iesu christi ppter resurrectionē eius q; qui resurrectus est mūdus celebat creatus est mūdus de con. di. iij. sabbato. hucusq; sabbato nō diuina sed ecclesiastica cōstitutione. Qō fieri potuit: qz pceptum de sanctificatione sabbati. inquātum erat moriale. vt. s. aliqō tēpus daret creatori muneri non potuit: secus inquātum erat ceremoniale seu figuratiuū. i. quātum ad tēpus tam. P Festum aūt est dies octē ⁊ religiosus in quo holes ꝓuenunt: dicuz a festo ligni. ad qō in domus summitate signa ꝓuenunt. vel dicitur est festum a feria quasi feriatum. P Feria ho dr a foro quasi foeria ſm Bur. in sum. qz pstat vacationem ab his que in foro iudiciali agi ꝓueuerunt. vñ ſm glo. rie dicunt qz forēsibus negotiis immunitas pstant. l. diuus. ff. eo. ti. ⁊ sic est dies quietis a causis. Vel dr a ferīedis victimis quas debant in ferijs. ⁊ sic ē dies quietis ab operibus ſuillibus seu dies festiuāda. Vel dr ferias a fando: qz in ea deus solo ho aliquid fecit: ⁊ sic est oīs dies septimane ꝓter sabbatum. vt dñica ſit feria pria. ⁊ ꝓhi. P Unde ferias legalium tria sunt gēa. Quedā est ob gaudium cunk solēnes in quib⁹ nō lz manualiter opa ferari. Introducte ob reuerētiam dei: de quibus in. c. ꝓquestus de fer. ⁊ C. eo. l. dies festos: vt sunt ab ecclesia instituta: dñs est vel eius tas ſi statuat festum sub certa pena cōtumēdū: pena ꝓdē a violatoribus posset exigere. lz culpa nō incurrēt: qz ad hoc nō pertinet festa pcipe. P Quedā ho dicunt tēporanee que sunt duoz mēsū date p fructibus ligēdis. i. messis ⁊ vindemiaz: que fz diuersas regiones citius aut tardius ꝓcipiunt ⁊ ſdicunt. ff. e. l. ꝓsides. ⁊ de of. pcō. l. i. ⁊ aliquo: ⁊ in qbus iudicialis pcessus fieri non pōt niſi de ꝓsenſu ptiū. P Quedā ho sunt repētine: quas imperator indicit. ꝓter victoriam quā fecit: aut traductionem vxoris. vel filij natiuitatē: ⁊ quas solus princeps indicit. C. de fer. l. a nullo: ⁊ quas populus obseruare tenet. ſalte i publico ex quo princeps pōt illas indicere: vtz tñ ꝓrafacletes peccēt mortaliter. vñ. I. statutū §. vi. In fidēlis feriis nullus pōt ad iudicij compelli niſi in certis casib⁹ de qbus. ff. eo. l. i. ⁊ in. c. vi. de iudi. ant ſi vrgeat necessitas puta q; res erat periturā: vt habes exempla. l. i. §. ij. ⁊. iij. ff. eo. ⁊. l. i. ff. de dam. infec. aut pietas puta cauta debilium vel miserabilium pſonaz. vt in. c. conquestus de feriis: quia inopibus misericordie nō est, habēda distī. dlex. ar. lxxvi. distī. vtinam: de cō. dist. v. nūq; ⁊ summa ratio est que pro religione facit. ff. de reli. et ſamp. in. l. sunt persone: imo predictis fē rijs renunciare partes non possunt. niſi tēporaneis. vt in. d. c. conquestus. ⁊. xv. q. iij. in summa. Preter has sunt ferie canonice id est dies septimane: de quarū aliquibus ta. e. de iiijs. xi. q. iij. in quarum sexta illicēnia. est carnes comedere: de con. di. iij. leiu. dominī: que si euenīet feria sexta vel sabbato. carnibus vesci possumus. niſi quis se voto vel regulari obseruantia astrinxerit ad nō comedendum: vt in. c. fi. de obseruātia leiu. Additur ⁊ dies sabbati de quo in. c. sabbato de con. di. iij. ⁊ dist. v. in. c. qz dies: vbi admonentur omnes christiani a carnibus abstinere niſi festum. s. natiuitatis vel infirmitas ipediat: sed hoc est pceptū vbi est ꝓsuetudo. de obser. leiu. ꝓsiliū: vbi ho nō ꝓsuetudo q; nō comedantur carnes. est ꝓsilium. ſm glo. in. d. c. qz dies cō. distin. v. P Ex his autem pz primo q; religiosus qui ex dispensatōe prelati potest comedere carnes: hoc potest. vi. feria ſi sit natalis domini: quia cum ad non comedendum tali die tenetur ex duplici lege sciliceet ecclesie ex regionis sue: prima remouetur per. d. c. fin. vnde remanet secunda tantum super quā status hz auctoritatem: ⁊ idem dico de eo qui hoc habet ex voto: quia ex licētia eius qui dispēsare potest in tali voto. poterit carnes manducare. P Patet secundo q; hñs vtī comedere ouā. in. vi. feria potest vel habentis auctoritatem ab eo dispēsandi in votis: vrū aūt sine dispensatione possit comedere carnes cōsiter tenetur q; non: et abstinentia aurū includit abstinentiaz a carnibus: sed tñ credo distinguendus an rē potest voti habitualiter habuerit intentionē se obligandi ſi affuisset memoria dicti casus an non: quia hic non est obligatio niſi ſm eius intentionem: ⁊ ſi nescit discernere: reputandus est vt abstineat vel petat dispensationem.

Primo vero queritur quantuz ad ferias solemnes q̄ sint ⁊ dico multa. P Primuz. In. c. conquestus. extra de fer. vbi quidā dies mandantur feriari ꝓptum ad cessationēz a strepitu iudicij ⁊ etiam ab operibus seruilibus. ſm cōm opinionem doctoz. sic dici quietare feriatio qui ob reuerentiaz dei nostri. Debet indici alio strepitus diebus contingunt esse statuti. s. natalis dñi sancti stephani: iohannis euangeliste: innocentium: sancti siluestri: circuncisionis: epiphanie: septem diebus dñice passionis: ⁊ resurrectionis cum septem sequentibus: ascensionis: pēthecostes: cum duobus qui sequuntur: natiuitatis ioannis baptiste: festiuitatū omnium gloriose virginis qui. s. erant tempore huius capituli. vt purificatio: annunciatio: assumptio: ⁊ natiuitas: de alijs aūt infra festiuitatum. xij. appstolorum. ⁊ pcipue petri ⁊ pauli: sed intellige festiuitatum principalium: quando. s. euolarunt ad celum ſm archi. et vt consuetudo testatur ⁊ laurentij: dedicationis beati michaelis. s. de mense septembris: solemnitatis omnium sanctoz ac diebus dñicis: ceterisq; solemnitatibus: quas singuli epi in suis diocesibus cū clero ⁊ populo durerint solemniter venerandas. Qō limita primo ſm glo. de con. di. iij. in. c. pronūciādum de solēnitatibus sanctoz canonizatoz. s. auctoritate ecclesie romane cum eos canonizare n ōpossit: de reli. et ve. san. c. i. ad quos solus ſm archie. dirigi pōt orō solemnis. i. in missa vel diuino offō facta. lz oratio priuata dirigi possit ad oēm qui creditur esse cum christo. Limita secō ſi populus ꝓsentiat ſm archie. ⁊ idem pz ex textu. ⁊ sequit panor. in. d. c. cōquestus. et archi. in d. c. pnūciandū: et Fede. lz dñs Anto. dicat q; solus eps cuz clero seu capitulo hoc possit. Limita tertio quo ad eos q̄ sunt de vo cesi vel in ea morātur qui bonas loci cōsuetudines seruare debent. di. viij. que ꝓtra. distin. xij. illa aūt. Quibus vtiq; solēnibus ferijs niſi necessitas vrgeat gl. puta ſi cēt res tēpore peritura: erēpia plura habes. ff. e. l. i. §. ij. et. iij. et vbi res celeritatez desideraz. ff. de dam. infe. l. i. vel pietas suadeat glo. puta cō debilium vel miserabiliū pſonaz: vt q; adeo ꝓuenit ab hmōi abstinere. vt cōsentiēbus ēt partibus. nec pcessus habitus teneat. nec sniā quam contingit diebus hmōi pmulgari. hec ibi. P Scdm. In. c pronūciādū de con. di. iij. vbi fit ꝓsimilis feriaz enumeratio. nō ſtrmentio de ānunciatione beate virginis. qz. s. forte nūdū erat illud festuz institutū ſm archie. et tñ ibi alie ferie addūtur. s. tres dies rogationū. festum. s. Martini: et dedicatio cuiuscūq; oratorij: qō limita quantum ad loca ipsius oratorij: et vbi est consuetudo que in huiusmodi valet vt patebit. vbi vero non est consuetudo quod celebretur aut non celebretur. vt vbi nouiter fit dedicatio. non est etiam peccatum nō celebrare: quia secūdum archie. ista lex est cō suetudine abrogata: vñ non ligat niſi gra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tia consuetudinis particularis. Cadē quo
q̃ dist. in. c. crucis. additur festum inventio
nis sancte crucis. quinto nonas maij: ꝛ fe
stum corporis christi. in cle. si dominum de
reli. ꝛ ve. s. ¶ Tertium. In capitulo etiam
gloriosus. de reli. ꝛ ve. s. li. vj. additur cuā
gelistarum. ꝛ quatuor doctorum ecclesie.
q̃ mandantur sub festo duplici solenniter
celebrari. quod Jo. an. intelligit non solu
quo ad officium sed etiam quo ad cessatio
nem ab operibus seruilibus: ꝛ videtur seq
dominus ant. ꝛ Panor. in. c. conquestus: ꝛ
hoc tenuit sum. ang. l. q̃ sint de precepto. ꝛ
idem supple. multipliciter conatur osten
dere: sed oppositum tenuit archie. tum qꝛ
consuetudo legum interpres. habet contra
rium: tum quia persti ꝛ timorati vsi simili
ter contrarium dixerunt: tum quia dicit se
vidisse eugenij declarationem vel dispensa
tionem dicentis se non intendere q̃ fideles
obligenť: quicquid ēt de iure sit in hoc fm
oēs consuetudini standū est. ꝛ vbi de ꝛmu
ni omnium more celebrātur seruāda sunt.
4 ¶ Quartum. Festa per ecclesie totius ꝛsue
tudinem introducta. vt beati nicolai ꝛ for
te beati antonij ꝛ Katerine ꝛ huiusmodi.
seruanda sunt: quia consuetudo est tacita
lex ꝛ pro lege habetur si rationabilis sit et
proficiat saluti dl. j. ꝛsuetudo: de quo. ē. cō
suetudo: que vero introducta sunt in vna
ciuitate tantum aut prouincia. in illa simi
liter seruāda sunt: quia sicut generalis cō
suetudo rationabilis etiam non prescripta
generalē ita ꝓticularis particularēz facit
legē: ar. dist. xij. c. illud ꝛ. c. illa. que ēt intel
lige dicta de ꝛsilio non de p̃cepto. nisi rōne
scādali. qꝛ nō sunt introducta vt de p̃cepto
sed ex deuotione consuetudo autem non est
preceptiua. nisi ex intēcione potentis conde
re legem vt. ē. dictum est: ratione tamen scā
dali. consuetudo esset preceptiualiter ta
cenda. l. scandalum. ¶ Quintum. Festiuz vi
5 sitationis beate marie. precepit vrbanus. 6.
sed modo non ligat ꝓ archie. quia receptū
non fuit. nec custodinim. nec forte publica
tum. ¶ festum autem niuis non est sub prece
pto. similiter nec festū conceptionis: qd̃ olim
quidem ecclesia romana non celebrauit vt
pater per glo. in. d. c. pronunciādum: sed tol
lerauit fm. s. tho. ꝛ merito: qꝛ non est repu
diandum vt idem dicit habito respecto ad
sanctificationēz. que quo tempore facta sit
ignoratur. vnde potius est sanctificationis
q̃ conceptionis: vnde nunc illud videtur ce
lebrare: non quasi affirmans aut deter mi
nans dictam conceptionem fuisse immacu
latam ꝛ sine originali contagiovt sum ang.
ꝛ ro. conantur asserere: quia expresse illud
quartꝰ ordinis minorum qui illi opioni ta
nit quātum honeste potuit. dicit in extrau
ganti que incipit graue nimis. q̃ ecclesia ro
mana nundum hoc determinauit ꝛ idē alex
xander: sed quasi in conceptione solemni san
ctificationēz citissime vt creditur subsequn
tam: ꝛ quasi gratias referens de conceptio
ne rōne p̃sone concepte non rōne sanctitatis
in conceptione collate: sicut etiam celē fe
stum epiphanie in quo tamen nulla sanctis
tas noua collata est. ¶ Qd̃ autēz dicit sum.
ro. circa hoc extare miracula. nihil est. nisi
facta fuissent in testimonium huius veritā
tis: quia etiam tempore beati martini. ad
preces porrectas latroni fiebant miracula
gratia fidei petentium. Qd̃ etiam dicit sū.
ang. olim puritatem conceptionis non fu
isse reuelatam. ridiculum est: quia contra ma
ioritatem sanctorum ꝛ ꝛsilioꝝ ꝛ scripturā
rum. stultum est credere mulierculaz fom
nijs. Quia tamē deuotio simplicium line ꝓ
tinacia nō est ꝛdemnādā. id eo idem pontifex
in eadem extrauagāti ad scādala tolle
da. mādauit sub pena excōicationis. vt itra
ercōicatio. vij. ē. vlt. ¶ Sextum. Festū aut
beati Fraēsci esto q̃ forte Sixtus quartus
lud sub p̃cepto posuerit ꝓ ꝛ mōnullus tres
tur: qꝛ illa constitutio nō fuit moribus rece
tum approbata. dist. iij. in istis. ē. legna.
¶ Septimum. Circa hmōi festa distinguen
dum est. Nam si sunt iuris humani in eis
standū est ꝛsuetudini: sicut fuit olim de festo
trinitatis faciēdo extra eo. qm: qd̃ tamē ho
die ex mandato Joānis. xxij. fit p vniuersa
lem ecclesiam: ꝛ idem fm archie. est de festo
innocētium ꝛ. s. Silnestri. qꝛ. f. standū ē cō
suetudini: ꝛ cōter male custodiunt: idem
est fm eundem de festis euangelistarū. ꝛ do
ctorum: ꝛ idē de festo. s. Bartholomei. aut
ad dic in quo celebrāt. de obser. feriū. Si iuris
diuino quedam p̃dictorum festorum sunt p cō
suetudinem abrogata quo ad cessationem
ab opibus vt cōmuniter dicit: vt tres dies
rogationum. ꝛ. vij. dies dominice passionis
id est ebdomada sancta: ꝛ. vij. resurrectio
nis. l. ebdomadā pasce: nec fernant hodie
nisi tres dies pasce: ꝛ fm archiep. parasce
ues ꝛ feria. v. in cena domini: immo nec illi
seruantur nisi forte parascenes vsq̃ ad oscu
lum crucis. Si vero sunt iuris diuini in eis
ꝛsuetudo locum non habet: vt dies macotes: vt natiuitatis dñi. resurrectōis. ascensionis. octaue
costeo. et epiphanie. vt dicit in glo. de feriis

licet. ꝛ sequitur cōter doctores: ꝛ Joā. an.
addit assumptionis gloriose virginis. arg.
ēt. de sen. excom. lib. vj. ino glo. Ray dicit
dies maiores esse festa christi. beate virgis.
apostolorꝫ Petri ꝛ Pauli: ꝛ dicit pascentes:
qd̃ potest forte esse verꝫ quantum ad vaca
re a seruilibus: nō autem qꝛ sint de iure di
ūinō. ꝛ ex quibus male intellectis infert sup
ēmētum q̃ nulla consuetudo pōt excusa
re laborantes sabbato post occasum solis.
vel in vigilia festorꝫ dominica maiorꝫ: cum
in hoc ind̃t fiat contra ius diuinum: qd̃ di
cens est falsum ꝛ ptra alios summistas or
dinis sui vt patebit. ¶ sequētur: vñ dico ꝓsue
tudinem nō habere locum in hīs que sunt
de iure diuino vt sic: vñ sicut ecclesiastica lex
ꝛ ecclesiastica ꝓsuetudo variare pōt tem
pus diei ōnice. qd̃ ex lege positiua ꝛ nō diui
na dependet vt dictum est: dummō festiuitē
ꝓtis. horis qd̃ est iuris diuini. ꝛ sabbato nō
incipiat solemnitas ante solis occasum: ne
quidem. Vñ archie. dicit q̃ vbi est de more ge
nerali artificum: puta barbitōsorꝫ. q̃ i sab
bato aut magnorꝫ festorꝫ vigilijs laborant
q̃ vna hora ꝛ noctis. qꝛ tunc magis horas
commentur: tollerari pōt mos: qꝛ etiam in se
to festi qñ liceret laborare die trāsacta non
laborāt. vsq̃ ad noctem mediam: ꝛ sic vide
mur admitti posse compēsatio ꝓsuetudine sic
egonet: ꝛ sic dominus indt Eugenius quar
ing tup hoc requisitus cū talibus dispēsa
ile: vt recepi a fide dignis.
5 ¶ Sexto querit qñ ferie solennes celebren
tur ꝛ qñ incipiāt. ¶ Et quātum ad primuz
dico q̃ in die quia occurrunt etiā si officium
ad diem aliam transferat: quia ecclesia or
dinauit q̃ suo die celebrētur ꝛ de remissione
nihil statuit: vnde ꝛ consuetudo ita habet.
¶ Quātum vero ad scōm dicovt colligitur
ex glo. in. c. quoniā de fer. ꝛ in. c. pnunciandum de con. dist. iij. q̃ diuersis respectibus
incipit dies festus aut dominicus. horis di
uersis. Nam quātum ad esum carnis sicut
dist. precedentis vigiliam: qui termin' est me
dia nox. qñ. vi. feria aut vigilia sequit fm
panor. in. d. c. qñ: quātū vero ad offm incipit
a vesperis: quātum ꝓ ad cessationē ab opi
bus seruilibus regulr incipit a vespa vigilie
nisi in vespa sequenti: extra eo. oēs. ꝛ de
cem. di. iij. pnūciādū: ꝛ fuit originale dicti
scriptore licet. xxiij. tñ festorꝫ initium ꝓ finis
ꝛ ꝓ qualitate ꝛ diuersaꝫ regionū cō
suetudinē seruari dz: ꝛ sicut eorꝫ magnitu
do exigit. prius incipere ꝛ tardius termina
ri: extra eo. qm: qd̃ limita verꝫ esse ꝓtio quā
tum ad augmētum festorꝫ ꝓ nō quo ad di
minutionem: nisi essent de iure positiuo: qꝛ
nō possunt esse minus quā. xxiij. horarum si
sunt de iure diuino. ꝓ ille hore possint citiꝰ
ꝛ tardius incipere vel terminari. ꝓ eo limi
ta verꝫ nisi sit dominica cuius celebratio in
cipere non pōt ante solis occasum die sab
bato ne iudaizare videamur: de cō. dist. iij.
pnunciandum: vñ augeri pōt hoc festum a
parte post ꝓ nō a gre ante. ¶ Hic tamē cauē
di sunt tres errores. primus est supplemen
ti dicentis nulla ꝓsuetudine excusari posse
laborantes sabbato post occasum solis: vt
dicū est ꝛ improbatū. ¶ prione. secūdus est
sum. ang. que allegās verꝫ dictum panor. in
c. j. de fer. l. q̃ dies festus quātum ad cessa
tionē ab opibus seruilibus incipit fm ꝓsue
tudinē patrie. ꝛ facit. c. qm. e. ti. inde ex hoc
ꝓo male ꝛ indistincte intellecto. infert falsuz
l. q̃ sitit ꝓsuetudo q̃ incipiāt festare in ma
ne tenēda est. l. laborādo tota nocte mō cē
sent vsq̃ ad aliud mane: qꝛ panor. loquit
de ꝓsuetudine rōnabili. cuiusmodi non est
hec: que horas redderet inhabiles ad missam ꝛ sermones in mane diei festi. tertiꝰ est
sum. rof. q̃ prio ꝓdē cū archie. ꝓ verā sniaz
q̃. l. tollerari possit artificiū mos laborātiū
qñ vsq̃ ad mediā nocte. ne ꝛcursuz simul ꝛ
lucꝫ pdant. attēto q̃ fere festi qñ laborare
possent vacār. ꝛ recōpēsant: ꝓ deinde volēs
reprobare dicā opionē sum. ang. assumit q̃
talē ꝓsuetudinē facere nō pōt: vno arg. aut
due vt tres. ꝓ solū maior pō populū vtēs ea
fm gl. in. c. fi. de ꝓsu. ꝛ panor. qd̃ ēdē dictuz
ad eꝰ intellectū. prio ē falsuz: qꝛ nō oz popu
li ptē maiorē vti actu inducēte ꝓsuetudinem
exequēdo illū: ꝓ sufficit si vtar approbādo.
vñ in ciuilibꝰ ex duabꝰ sentētijs datis i iudi
cio ꝓsuetudo iducit vt dcm est. ē. ꝓsuetudo
¶ iij. ꝛ cōo repugnat ꝓ ne quā tenuerat
qꝛ si due vel tres artes nō pñt facere ꝓsuetu
dinē laborādi vsq̃ mane: nec vsq̃ ad noctez
mediā poterūt. Vñ dico in hoc stādū cōsue
tudini iudicio boni viri rōnabili: puta qua
pauperes artifices nec lucrum pdunt: nec
in mane diei festi sunt dormitantes: puta in
necessitate laborando sero. duabus aut tri
bus horis vel prope ad mediam noctē: cuz
vbiq̃ vniuersaliter vsq̃ ad medium noctis
sequētis festiuetur.
¶ Tertio querit a quibus abstinēdum est
in feriis solemnibus sive diebus festis: ꝛ di
co. ex. s. Tho. non esse modo ita artum p̃ce
prum de obseruanda dñica. sicut olim fuit
ꝛ iij

Carpit
Supple.
Sū. ang.
Sū. rof.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de obseruꝫ do sabbato in quo non licebat
decoctio ciborum ⁊ hmōi: quia non est mō
ista obseruatio figuralis vt nunc: ⁊ facilius
nunc rōne necessitatis dispensatur in .phl
bitis q̄ ꝑ ūc: qz figura ptinet ad prestatiōēz
veritatis quā nec in modico opꝫ pretherire
opa aūt fm se ꝓsiderata mutari possent ꝑ
loco ⁊ tempore. hec ex illo. Et adde fm ar
chie. non esse dubium de papa quin possit
illa die ⁊ alijs festis dispensare cum sint de
iure positiuo. c. quantum ad determinatio
nem tēporis: de ēpo ēt creditur a multis q̄
possit cum subest cā rationabilis. ꝛ̄ de hoc
dicit xta dicta .ꝗ. dispensatio. ꝗ. ix. q̄ potest
in casu nouiter ⁊ inexcogitato emergēte pu
tā. in piscatione. quando repente compare
ret piscium insolita multitudo. Igitur in
diebus festis abstinere tenēntur homēs non
solum a peccatis sed etiam ab operibus ser
uilibus vt ab operibus artium mechani
carum agricultura ⁊ hmōi: vt nec mercā
tum nec placitum fiat. nec processus vel sen
tentie iudiciales. nec condemnatio alcui
us ad penam maxime mortis. de con. dist.
iij. rogationes. extra eo. omnes. ⁊. c. ꝛ̄ xv.
q. iiij. per totum: nec fiant iuramēta nisi ꝑ
pace extra eo. c. i. vel pro alia necessitate vt
ibi dicit glo. puta pro fide. pro obedientia.
pro fama: qd tñ de iudicialibus iuramen
tis intelligē esse preceptum. de alijs ꝯo cō
silium: vnde agitatio cause nō ꝛ̄ ēt de cōs
tentu partiū. ⁊ generaliter ab omni opere
seruili. Ad qd opus seruile pertinent nō so
lum pdicta: ꝛ̄ sēt emptio ⁊ vēditio. ⁊ scribe
re ⁊ ratiocinia facere: ⁊ delatio onerꝫ cū iu
mentis: ⁊ iter. quod ꝛ̄ illicitum non credo
nisi sit cum magna fatigatione: qz nō mul
tum impedit vacationem a diuinis: ꝛ̄ ꝛ̄ sen
tit fran. de may. in trac. de. x. preceptis. ⁊ ac
tus voluntarie iurisdictionis. vt emancipa
re. ꝓtractus inire. iudicium facere: scribe
re: instrumenta ꝓficere. ⁊ hmōi. que qui fa
ciūt peccant mortaliter. nisi excusentur vt
j. actus tñ tales tenent fm panor. in. d. c. cō
questus: ⁊ videtur expressum in. Lactus. C.
de feriis: ⁊ generaliter prohibēmur oia fieri
ꝓsueta per seruos. ꝓoia opa corporalia qui
bus vnus alteri seruit.

¶ Quarto q̄ritur q̄ sint regule vel theorice
seu claues aut maxime quibus decidi pos
sint oia aut multa dubia occurrētia circa
materiū ishā: dico tres ēē. P. Prima colligit
ex. s. tho. xxij. q. cxxij. vbi .p hat nō .phderi
h opꝫ spiualeꝫ docere ꝗ bovel scripto ꝗ gl.
numeri. xxviij. nec opus corpale seruile fa
ciū ad pfectiū dei vt de circūcisiōe ꝗ io. vij.
⁊ de sacrificijs mat. xij. nec opus corporale
cōe seruis ⁊ liberis. vt prouisio in necessita
tijs sibi ⁊ proximo. precipue pertinētibus ad
salutem corporis sui vel proximi q̄ differri
comode nō pñt: sicut machabei sabbato pu
gnauerūt pro defensiōe. j. macha. ij. ⁊ Dyo
nisius die sabbati fugit ⁊ facie Iezabel: rebel
lis die sabbati fugit ⁊ facie Iezabel: rebel
istus totū hominem sanū fecit in sabbato: ⁊ le
cūdario in dāno rerꝫ vitādo. sicut quis ca
dēs in foueā lenat die sabbati. mat. xij. hec
ex illo. Ex q̄bus elicit q̄ die festo. nō ꝗ fac
re opus seruile. .p lucro ꝓcurando pncipa
liter. licitū ꝯo est illud facere .p dāno reru
vitādo. aut corpis aut alē a fortiori: ⁊ hoc
tā quo ad se q̄ quo ad proximū. P. Secūda
vero colligitur ex ricar. in. iij. di. xxxvij. ar.
iij. q. iij. dicentis q̄ opus seruile triplicit
dr primo. s. materialiter tñ nō formaliter
seu finaliter. vt scribere non ad lucrū ꝗ ad
edificationē alarum: secūdo formaliter tñ
nō materialiter. vt cogitare de ope exerio
ri exercēdo ad lucrꝫ. puta gratiōe aut ado
uocatiōe: tertio materialiter ⁊ formaliter
seu finaliter. vt opus corporale .ppter lucrꝫ
rime ordinatū ad bonū corporale seu lucrꝫ
Quoꝫ primū die festo ꝓcedit. vt in. d. c. con
questus vbi cā pietatis pmittunt alias ꝯ
hibita. ⁊ facit. l. diuus. ff. de feriis. vbi permit
tunt diebus feriatis spectātis ad disciplī
nam militarē: secūdū ꝯo prohibet de consi
lio nō de pceptio: nisi per hoc ipedret illa
vacatio quā ex necessitate debemus diui
nis. de qua in sequentibus dicetur. tertius
vero sub precepto prohibetur. ⁊ illud exer
cēs mortaliter peccat. P. Tertia colligitur
ex multis doctoribus ꝗ pcipue Franci. de
may. in trat. de x. pcep. dicētis. q̄ opus ser
uile tertio modo est peccatum mortale nisi
excuset vnū ex quatuoꝫ quoꝫ primum est
modicitas operis: q̄ non ipedit sptrium il
ibertatē: q̄tū fm ꝓ̄ꝓ. arbitrio boni viri pen
sanda est. secundū necessitas operis q̄ aut
huenirī aut comode differri non possit. vt
in decoctiōe ciborum: vel necessitas coecis
nis que fit a dominis aliter bona pscribe
renī: facit. c. ꝗ. de feriis. tertiū pietas cordis
f. pro vel honore vel pauperum sustragio.
vt dictum est. ex. d. c. conquestus. quartum
est vtilitas publica: vt pro pace. ꝛc. dā
ponte ⁊ hmōi q̄ ēt sunt pia: ad de quinto. l.
dispēsationēm platoꝫ. P. Que aūt necessitas
excuset. q̄dam dicunt q̄ solum necessitas vi
te subtētande contra quos est dictum de
mini mat. xij. de oue cadente in foueam: ali
vt sum. aug. ⁊ ros. dicunt quod excusat ne
cessitas vite subtentande. ⁊ damni vitādi

vt dicit. s. tho. ⁊ etiam vtilis acquirendi qd
alio tēpore acquiri non pōt sicut pt̄z extra
co. l. ꝗ. de piscatione ad allectia: sed hoc ter
tium non est necessitas sed vtilitas: nec licꝫ
ꝗ̄ꝗ̄. als sacerdotis. ppriū sine dispensatiōe
illumiq̄ est ꝓta diuinū vel ecclesie pceptū
adeo erit mortale ꝗ̄ sum. ang. dicat hoc ēē cō
nisi vtilitas esset talis q̄ credatur platus si
haberi posset dispēsaturus: quo casu locuꝫ
haberet fm mētē. ꝗ̄ꝗ̄. ratihabitio. de lucro
aūr inde sequente dꝫ fieri pauperibus portio
vt in. d. c. ꝗ. qd sum. ang. putat esse pceptuꝫ
4 ego vero consilium. P. Quarta pōt addi. p
sita ⁊ ōi alia materia q̄ qñ sermo est de pec
cato mortali semp duo pslupponunt: primo
q̄ res sit aliquius importantie circa qd da
ri non pōt regula ghalis: ꝗ̄ statur arbitrio
boni viri: secūdo q̄ exerceatur cū deliberatio
ne expssa vt cū quis deliberat aliquid face
re aut cogitare etiam si facere nolit vel sal
tem interpratiua q̄ est cū quis aliquid subi
to quidem facit aut cogitat: sed non adeo
sabito quin aduertat: deliberare possit nec
nen dic vt supra consensus. in prin. Qñ aūt
res est minima: aut rō non aduertit nunq̄
est mortale.

¶ Quinto q̄ritur quot ꝓclusiones cōnuꝫ de
cisiue sequunt ex premissis ⁊ dico q̄ multe.
P. prima. Excusat rōne modicitatis a mor
tali aut ēt venīali ponēs aliqua pauca pun
ti sermone puta racemū: modicū itinerāo:
mytri: rō fm bona. ihū. di. xxxvij. in lit. qz ista
modicitas vacationē circa diuina minuit:
quidē aliqualī sed non ipedit: ⁊ facilū q̄ no
2 tanū in. c. intelligentia. de vet. hig. P. Secun
da. Sīr ēt rōne necessitatis maxime siver
gat in pcilū vel dānū excusantur carnifi
ces ēt in tpe notabili occupentur ppter ne
cessitatē q̄ huenirī non pōt nec differri rōne
status aut multitudinis festoꝫ vel hmōi:
idē de tabernariis ꝓparantibus cibaria ne
cessaria medicis: minutoribus: aromatariis
ferratoribus equoꝫ si principalīr rōne ne
cessitatis: ꝗ̄ inde habeant lucrū: idē de ven
dentibus panē: herbas: fructus ⁊ hmōi. p
necessitate dictā est: ēt si talia ꝓferrēt ad gu
lositatem cōtra angelicā: qz q̄ vni est gu
lositas alteri erit honesta recreatio. als āt
vendentes non excusant nisi rōne modici
tatis distractionis. vt vēdentes candelas:
vel placentas in succaratas ⁊ hmōi. in qui
bus bella facere non pōt. Et idē de exigenti
bus debita a rusticis aut conducētibꝫ opera
rios: qz alia die eos sine incōmoditate in
uenire non pñt. Et idē fm. ꝗ̄ꝗ̄. de vectoribꝫ
mertiū alimentoꝫ. aut pionaꝫ ⁊ cursoribꝫ
qui sine grauī incōmodo alīr facere nō pñt.
secus de rusticis ōnis suis blada aut alia
deferentibus. Et idem de his q̄ in vigilia
festi mittunt sua iumenta ad portandū ne
cessaria .p festo cū puenire non potuerūt ꝗ̄
ro. secus si facerent vt diem vnam lucrarē
tur. Et idem de rusticis vxore ac filijs famī
lias si iusto metu laborare cōpellunt. etiam
pñt sua recipere mercedē ne dñi .pcliui ad
hoc reddantur ⁊ cōmodū ex sua iniquitate
reportent. Tertia. Sīr excusant rōne pie
3 tatis laborātes .p ecclesia monasterio aut
alio loco pio non hītibus sufficiētes redditus
vel pauperibus indigentibus: mō nō fiat
in dñicis vel festis solemnioribus fm. ꝗ̄ꝗ̄.
nec diuinitantur diuina. i. audito misse nec
laboretur. ppter mercedē aut carnalē amo
rem: nec vsq̄ ad vltimā fatigationem: ⁊ in
hoc oēs doct. consentiūt excepto q̄ monal.
vul thec posse fieri dñicis diebus ⁊ pcipuis
festis ⁊ ēt beate virginis ⁊ apostoloꝫ petri
⁊ pauli ⁊ in parascenes: non tñ in die pasce:
aut pentheccostes nisi esset ꝓuetudo appro
bata .p ēpm: qd verꝫ credo ex dispensatione
ēpi vel necessitate tanta q̄ hoc arbitrio bo
ni viri exigeret. Et similiter laborantes ad
refectionē pontiū aut viaꝫ .ppter transeun
tium pietatē ⁊ non ad lucrū eadem rōe. Et
sīr si hoc faciūt .ppter bonū publicū: qz sub
noie pietatis includitur. Et idē de doctore
faciente consilium vt expediat illū q̄ venit
a longe: ꝗ̄ ꝗ̄ir intendat lucrū: secus si ad lu
crum principalīr q̄ esset mortale. Et a fortio
ri excusantur fm archi. laborantes .p sustē
tatione sui ⁊ familie sue qñ aliter sustentā
ri non valent. i. sine magna incōmoditate.
Cantum tñ esset in his oibus dispensatio
nem ab ēpo habere. Et sīr excusantur qui
actus volūtarie iurisdictionis exercent ad
honorem dei fm lap. ⁊ bar. in. l. actus. C. de
feri. P. Quarta. Similiter excusantur secūm
4 ꝗ̄ꝗ̄. etiam omnes qui operantur ad indēni
tatem personarum sui aut suorum. vt si im
minente bello fiant pertinentia ad defensio
nem vt muri aut fossata ⁊ omnia arma dē
sentiua: vel pertinentia ad offensionem ad
defensionem ordinatam. vt machine tela ⁊
omnia arma inuasiua. Et similiter operā
teo ad idem nitatem rerū suarum aut alio
rum vt eas mutando ne subripiāt ab ho
stibus: aut a tempestate vel alia causa ledā
tur sicut lana ledītur aliquando si non ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tendat ad solē. ⁊ fornax si ignis nō nutriatur. ⁊ huiusmodi: ⁊ generaliter quicquid fit ad reparādum damno imminenti in ꝑsona vel rebus suis aut aliorum. est licitum: sicut itinerare existentibus in hospitio. ꝑpter factum expensarū. ⁊ laborare facientibus vltra: qz ignis deuorat: ⁊ idem de similibus. Et multo magis ad vitādū animē damnum puta ociositatem vel aliud peccatū: vti rōnabiliter occupant hoc fine domicelle post suas deuotiones. non autez ad lucrū principaliter. ℣ Quinta. Similiter excusant multi rōne dispēsatiōis eētes ad mercata vel nūdinas: de q̄bus ℣℣. quē sequit sum. pisa. ⁊ supple. ⁊ sū. ang. scrupulose loquit volēs q̄ peccet mortaliter qui hoc facit ꝓsuetudinarie. aut cupiditate lucrandi sed veritas est q̄ peccent mortaliter solum in duobus casibus: primo si missaz omittāt secundo si hoc prohibeatur a platis maxime sub pena excōicationis. quo casu incideret etiam venientes ex aliena diocesi ratione delicti ꝓm ℣℣. ⁊ sum. con. Audita autem missa ⁊ tollerante epo. non est mortale: quia hoc non spectat ad iuo diuinū: vti ecclesia que laqueum filijo suio non ponit tollerādo dispensat: ⁊ ita sentit frā. vbi. ℣. ⁊ pe. de pa. ⁊ archie. Q̄ limita ꝓm aliquos nisi esset dies dominica vel maior: quia in his dispensatio non excusaret. sed pietas vel necessitas: puta si quis multum dānificet tūc nō contrahendo aut alia iusta causa. ℣ Sexta. Similiter a mortali excusant multi ratione operis fili: seruile materialiter tm: sitt fi tm formaliter. sicut studēteo principaliter ad illuminationem: sitt vel alioz: ꝓ ꝑ ꝓ veniat lucruz vt tenet panor. iii. c. i. de ferl. ar. c. cum ex eo. de elec. lib. vi. ⁊ idem si fiat ad otium vitandū ad lucrū ārt nō ꝓ: ꝓ nō sit mortale. Et similiter excusant scolares legentes non ad lucrū sed ad exercitiū suū ꝓm panor. ibi: dūmō nō faciāt principaliter ad lucrū. si aūt in ꝑsequentiā. non nocet. ar. l. i. ff. de auctor. tu. ⁊ in. l. rogasti. ℣. i. ff. si cer. pe. ⁊ in. c. quid ꝑderit. dist. lxi. secus de doctoribus legentibus principaliter ad lucrū ⁊ idē de scolaribus. qz esset opus seruile materialiter et formaliter. Et sitt excusant scolares notātes suas lectiōes ꝓm ℣℣. ⁊ sermones et libros coerigētes: nō tn ꝓ in his operas precio locare: nec ꝓ scribere in aliquo grādiut de quaterno ad quaternum vt dicit: quia. i. est opus seruile. spūalia aūt scribere ad spiritū alē finē ēt in quātitate magna licitum est vt in. d. c. ꝓquestuo. Et sitt excusant pictores q̄ diebus festis retrahūt ecclesias pulchras figuras: qz ad pitis artis id spectāt. ꝓ ꝑ ꝓ. Et excusant et citharistie ⁊ alij sonatores. ⁊ cātores. si id faciāt ad honorē dei principaliter vel ad honestā recreationē: aut ad aliū plū vel necessariū finem ꝓ ꝓ secūdario. ꝑpter lucrū: ad quod principaliter operētur. nō excusant nisi aliqua ex supioribus causis adūt: vel id faciāt ad lucrū ⁊ est periculo peccati alicutus. vt q̄ ad lucrū regulariter pulsant tasche inuentuti multo minus excusantur: si autem id faciunt cum periculo solum ⁊ non ad lucrum principaliter. est mortale si illud periculum intēdūt. ⁊ si illud ex signis probabiliter credūt nō aliter. ℣ Piscatio aūt ꝓm supplentū tum. nullo modo ꝓ. in maioribus solēnitatibus: in dñicis ꝓ olebus vel inferioribus non ꝓ. nisi ex cāvrgente ⁊ cum licentia. et non ꝓ. nisi ex cāvrgente ⁊ cum licentia. ⁊ ꝓportiōe pauperū. ⁊ allegat. c. ꝓ de sergere idē dicit de occupatiōe maxime qz est magis publica ⁊ cum occupatione maioris scēdit de ea q̄ est ad lucrū. secus ad honestā recreationē. cum non sit opus seruile materialiter. Nec obstat q̄ omne opus seruile prohibetur. ⁊ sic regula est prohibitiua: et ꝓ ꝓ ꝓ oē illud intelligit prohibitum q̄ non est spāliter concessum vt in cle. extra. de ꝓbo. signi. quia dico hoc verum esse de cadēbus sub regula. cuiusmodi est opus seruile materialiter ⁊ formaliter. non aūt materialiter tantum. Deuenantone autem rōnet idez ⁊ sum. ang. contra sum. ro. q̄ multo mō liceat in festis: qz non ꝓ in diebus festiuiorum ꝓm glo. in. c. q̄ venatoribus. distinc. lxxv. ergo inquit multo minus in diebus festorum: nec tn inquit angelica est mortale nisi cā lucri principaliter fiat vel omissis obuinio: ego ꝓ. dico q̄ est licita de se in diebus festis. si fiat ad honestam recreationem: qz non est opus seruile formaliter si aūt fiat ad lucruz vel omissis diuinis est mortale. Nec est simile de diebus seluiorum qui debent esse afflictiui. ⁊ de diebus festis. qui aliquo modo. licite sunt recreatiui. Et dato q̄ sit illicita non potest ē de se venialis: quia est contra ꝑceptum de vel huiusmodi.

¶ Sexto q̄rit q̄d' institūdū sit die festo: vel comulta. ℣ primū. Ut ꝓ de eo. dist. iii. in. c. leluia. die dñica ⁊ cadē rōne die festo. vacā dū est deo. spāliter in psalmis hymnis et ꝓticis spūalibus: hoc est finis huius. ꝓcepti: quo tamē obstāte non peccat mortaliter ꝓm archie. q̄ toto festo solatiatur: et ꝓ

ociosis fabulatur modo audiat missam et abiit ne at ab operibus seruilibus siue manualibus: quia ꝓm. s. tho xii. q. c. ar. ix. ad 2 secundum finis precepti non cadit sub precepto. ℣ Secundum. Vacandum est etiam q̄ quidam supplementum contra sum. ro. per multa conatur probare eē sub precepto: scilicet in die festo orare. sed sua motiua sunt frivola ⁊ contrario falsa: quia cum in festo sint infinita instantia. si in nullo est preceptū orare sequitur q̄ oratio non est tunc specialiter de pcepto: ita quolibet. sequitur q̄ nō orando infinities peccabit mortaliter omittendo: q̄ est ridiculum. Nec potest dici q̄ non est assignare: vnde sufficit astare orantī sacerdoti in missa. ꝓtum est ex vi huius precepti: licet teneatur quis in festo orare si occurrat aliquis de casibus in quibus quis tenetur orare de quib' i. oratio. ℣. vii. ℣ Tertium. Vacandum est etiam audientie predicationis. de vit. ⁊ ho. cle. cum decorem: ⁊ de sup. cum ad monasterium: q̄ etiaz idez supple. contra eam. sum. conatur probare eē cō. di. i. q̄ sacerdote verbum facientē i ecclesia. qui egressus fuerit oratorio excomunicetur: ⁊ ca. di. in. c. que die dicitur: q̄ die sum omisso ecclesie conuentu ad spectaculum vadit excōmunicetur: excommunicatio autem non infertur a iure nisi pro culpa mortali. xi. q. iii. nemo episcoporum: sed ista intelligo de contemptoribus expresse. vt ita faciant: predicationem aut vilipendere aut non magni facientes: cū tamen audiant ignorantes sibi ad salutis necessariū: ⁊ similiter de egredientibus cum scā dato notabili aliorum: ⁊ hoc verum est etiā in die non festiuo: vti ex vi huius precepti de sanctificatione sabbati. ad predicationem non teneamur: sed ex alio de quo. i. predicare. Summa autem ang. contra sum. ro. dicit: q̄ pater falsum cum missa sit in ꝑcepto nō predicatio: et ꝓ ita tallo habeat ignorātiā necessariū ad salutē: qz alias poterit impetere preceptum de adiscendo. non aūt ꝑcepto de audiēda missa filio die. Nec sua ratio valet. qz tel. icet precipitur auditio missie principaliter vt audiatur scripture. q̄ magis militat in predicatione: dico enīz primo q̄ ita est principalis ratio alioquin altāteo ꝓbarent. secdo hoc dato nō sequit q̄ teneamur audire scripturas nisi eo modo quo ecclesia tali rōne mota tarauit. i. audiendo missaz: alioquin q̄libet teneret legere vel audire biblia. ℣ Quartū. Vacandū est ēt cōpūctionis ⁊ contritionis peccatorū: qz sine ea deo vacari congrue non pōt a quo sepat peccatuz ⁊ hoc sum. angeli. ꝓtra sum. ro. dicit cadere sub ꝑcepto: indubitate snāt in eo q̄ recolit se esse in mortali: q̄ vtiq; ꝓcedo: ex vi precepti sub quo ꝓtritio cadit: q̄ obligat pro oinstauri. et rpe in quo petrū memorie occurrit practice. i. sub rōne dolendi ⁊ deplorandi: non aūt ex vi huius ꝑcepti de festo q̄ nō est simplr de fine. i. ipsa vacatione circa deū vel necessario requisito ad illū vt dictum est: sed de abstinentia a seruilibus ⁊ auditione misse. ⁊ ꝓ ꝓ de his sine quibus ista fieri nō ꝓ cuiusmodi non est ꝓtritio. Nec ꝓ dicere inter ista seruilia cōputari petrū: qz hoc falsum est. vt supra circūstantia. ℣. iii. et supra ꝓfessio sacramentalis. i. ℣. x. ⁊ in aur. ro. casu. lxiii. Quantum ad eū vero qui de petrō non recolit credit eum teneri ad dolere in gēāli: sed hoc est falsum ratione sam dicta in hoc dicto. iii. ⁊ supra dicto. ij. qz infinities: quis omitteret in vna hora. ℣ Quintū. Vacandum est etiam misse: ⁊ similiter oblationibus: ad que nō teneamur vide infra missa. ij. ℣. i. ⁊ supra decima. ℣. iii. 5

¶ Septimo q̄rit q̄d si ꝑs fulminauit sniaz excōicationis ꝓtra laborātes in festis: ⁊ aliquis ꝓtrafacit cā necessitatis imminēte pluuia aut tēpestate: vel cā pietatis. p pauperib' aut talis ligēt vel ne: ⁊ dico q̄ si in sniis expressum est vt nullus laborēt cā necessitatis vt pietatis aut hmōi: est nulla continens intollerabilem errorem. ⁊ ex ꝓtra iura expresse. vt contra. c. si. extra de ferl. ibi. necessitas vrgeat vel pietas suadeat: si vero nō est expressa necessitatis cā vel pietatis ꝓ iius cōesnia dz intelligi ⁊ interpretari. i. quod nō liceat laborare in festis exceptis casib' de iure concessis. 7. q.

¶ De dominio ⁊ domino.

Dominium ꝓm aliquos est idez q̄ ius. vti qui hz ius hz in re. hz ius re dñium: ⁊ q̄ hz ius in vsu rei. sitt in eo hz dñium ⁊ ecōuerso. Quid autem sit ius. infra. ℣. iii. Secm alios vero non est idē q̄ ius: qz inferior in supiorē nō habet dñium ⁊ tn hz ius: puta filius in patrez ius alimentorū: subditus in platum ius sacrorū ⁊ hmōi. Ideo ꝓm eos dñium oē est ius non econtra: sed super ius addit supioritatē. Et ꝓm eos sic describitur. Dñium est ius habēdi possidendi: fruendi ⁊ vtendi aliq̄ re. p li 4 5

bito voluntatis simpliciter: vel fm aliquez determinatum modum: ex quadam suploritate. Ubi nota iuo. qz. s. detineno rem sine iure vel ea vreno non habet dominiū. Habēdi possidendi. fruendi z vtendi; aliqua re s. iure proprio non alieno: quia, pcuratoz seu nomus z huiusmodi. vtik iuste re dominī iz iure dñi non, pprio. Pro libito voluntatis simpliciter: scz quātum ad dominium pfectum quo habek iuo in re quātum ad proprietatē z omnē vsum natum circa rem, vēdendo donando. distrahēdo vt liber. Vel iz aliquē determinatum modum: quod dk, ppter duo primo, ppter dominium pfectum sed 2ditionatum. vt qz talis vendere non pōt nisi certis pionio: vel nisi certe seruādo legitimam liberis fm leges z spāles cōsuetudines patrie: scdo, ppter dñium impfectū iz vez. qō s. habek in vsu rei non in, pprietate: cū superioritate quadam z auctoritate. qz est relatiuum supra politiōs. Et hanc opinionē seqtur sum. ange. Ego ho dico q dominium fm. s. Tho. po. q. vij. x. iij. q. 2. s. dist. q. 1. semper importat potētiam: vñ dominū est idē q posse: z est duplex sicut z posse. s. dñium vel posse iuris. de quo loquik prima opio. z est idē q ius. nec inferiori 2uenit vt sic: immo sitiuo vt iz ius in pfem est suplor z agit 2tra eum ad alimenta. z dñium vel posse facti: z hoc est duplex. s. libez: z sic solus homo inter inferiora iz dominium sui actus: z nō libez. z sic clausula inuicez dominant vicissim. Dñs aūt dk qui iz dominium z diuidik in dominuz iure qui. s. iuridice dñiuz tenet: z facto z iste in liberuz. qui. s. dicik ad seruum. z non libez. qui. s. dicik ad passum vel suscipiēs in quod agit.

1. q. ¶ Primo ho querik quomodo dominū iuridicum diuidak: z dico q multis modis. Primo cum sit ius diuidik sicut diuidik ius a philosopho. v. ethy. in naturale z politicum: qō ibi vocak fm dispōnem legis. Et est dominium naturale. ius competēs a natura habēdi rē aliquaz z ea vtēdi. sicut ius pēs in prolē z viri in vxorē: z dñi in seruuz si a natura sit seruus vt debilis mēte corpe fortis: z hois in prio statu sup irrationalia. Dñium ho politicum seu ciuile. est ius competēs alicui nō a natura: sed p inuēctionem humanā vel diuinā: sicut dñium regis sup subditos. Scdo qz dñium ciuile ē duplex s. pfectum qō est ius sup re quātū ad pprietatē z vsum: z impfectū: qō est ius in vsu rei solū nō in, pprietate. Tertio. qz dñiuz pfectum hz multos modos: qz diuidik p aliuz z p passum: sicut eiusdē fundi rex hz dñiuz altū z miles passum: z vtrūq; horum diuidik q directum. z vtile et mez ac mixtuz. Directum fm Azo. hz qui ciuiliter possidet tanqz dñs de quo. s. possessio: et illud directum dk quia solus dominus directus hz possessionē ciuilem. vt not. in. l. iij. §. ex 2trario. ff. de acquirendo pos. vel qz sine omni alta obligatione liberā potestatē hz rei: qualiter nō est in habētem vel mixtū. Utile ho fm eūdem dk habere is qui solum natural iter z nō ciuiliter possidet. vt emphiteota. vsufruc. et feudat. qō Io. nō placet. vt in. d. §. ex 2trario: sed dicit vt refert Azo. dicunt emphi. habere quādā ciuilē possessionē. et vtile rei vēditionem. ff. si ag. nec. l. s. Mez aūt forte idē est quod directum: mixtum vero est quod cum directo et vtili conuenit partim: tamen mez et mixtum differentie sunt potius imperij q dominij: vt in. l. imperium. ff. de iurisdictione omnium iudi.

¶ Scdo querik quomodo differat dominū z ab alijs que aliqui circa rē aliquā 2uenium que sunt dñiuz vsufructus. vsus. possessio. proprietas. et ius: et dico hoz differētias ex definitionibus patere. Nā qd dominū sit dominium est in precipio. Usufructus aūt hz iuris ctū est in precipio. Usus aūt hz iuris. Proprietas est ius vtendi et fruendi. rebus alienis salua substantia. ff. de vsufruc. l. i. vbi notanter dicik rebus alienis. qz in re propria non potest constitui seruitus: vnde si proprietas cessat vsufructus: salua aūt substātia dk. qz in his que vsu 2sumunt nō 2stituik vsufructus. proprie: qz nō manēt post vsuz: istl. de vsufru. §. 2stituik: et dicik ius vtēdi ad differētia vtilis dominij qō qhqs in reb alienis habek z fruēdi ad differētia nudi vsus: qz min k. vsu vsu qz in vsufr. instl. de vsu. et ha. §. min k. vsu si l viridario sit tibi relict vsus flores sume re poteris ad vsuz tuū. nō aūt vēdere aut donare: et idē de olerib ortti: iz si relinquit tibi vsufructus: et in vsuz tuū sumere poteris z vēdere et donare. ff. de vsufru. l. si fundi. instl. de vsu. et ha. §. p seruū: vñ sequik. hz vsufru. ergo vsuz. et si legat vsufructus. legat. vsus de adiuntur vsus. fm iuristas. legat. vsus qz habuit in iuriū bonū. z ad ēptio dicik nulla Usus aūt fm eosdē. ē ius vtēdi alienis rebus salua substātia: iz ista intelligē debet solo et a proprietate distincto: vtor enī rebus meis sed non habeo vsum solum sed etiam proprietatem: iuriliter vtor pane destruendo substātiam sed ille vsus non est a proprietate distinctus. fm. s. Tho. nec vnum iuste alio concedi potest. Possessio autem est corporalis rei detentio corporis et animi z iuris adminiculo intervenientē fm host. in sum. de can. pos. z proprie: vnde non est possessio proprie si res sit incorporea: nec si deficiat corpus aut animus tenēt. ius. vnde iste detinent. Proprietas autem fm eūdē est rei dominium iustis modis quesitum. Acquiritur autem dñium iure gētium per occupatiōem sicut in his que nō sunt in bonis alicuius que occupāti cōceduntur: vt in bestijs auibus piscibus z gēmis q sunt in mari z in litore. instl. de re. di. per totum. similiter acquiritur iure ciuili multiplicitēr: p̄scriptiōe. vsucapiōe. arrogatiōe. monachatione. restatione. successione et alijs multis modis. Jus autem fm illam opinionem q dicit dñium dicere vltra ius superioritatem diffinitur sicut z dñium dem q ius est potestas licite exercēdi actum alicuius circa rem: vñ in re puta libro habeo licite lego: vel donādi si licite vendo. vel legendi si licent posse fit iuris aut facti. z posse licite z non fit posse facti. est posse iuris.

¶ Tertio qrītur quō iuste acquirik dñium rerum hominū. z dico ḡtum ad primum dñium rerum acquiri iuste duobus modis in gēe. s. auctoritate iurisgētium siue naturalis. vt dictum est: z iuris ciuilis. Et hoc triplicitēr. Primo auctoritate pncipis. q̄ ex iusta causa potest rem vnius ablatam alteri tradere: vt no. Inno. z cōiter doctores in. c. que in ecclesiarum. de pstl z cōiter legi sic in. l. fi. C si 2tra ius: vel pu. vtl: puta pro pter delictum puniendum vel hmōi: alias nō vt ibidem dk. Et nō solum auctoritate principis. sed etiam per statuta inferiorum habētium auctoritatem a principe sic statuēdi: vt no. in. d. c. q̄ in ecclesiarū. Scdo p pscriptam eius cuius res est: vt p donationē remunerationem. pmutationem. vēditionem z hmōi 2tractus. Tertio iuris dispositio: vt vsucapiōe. pscriptiōe. adoptiōe. desertione. cessiōe. aditione. bonorum possessione z hmōi: de quibus omnibus. hk. ff. de acqui. re. do. l. i. in gl. z instl. de rer. di. cū multis titulis sequētibus. Advertē tñ. in ter spiritualia z nō spiritualia differētiaz q in spiritualibus: ex solo titulo sine tradi tione dominiū trālit in alium: vt est tex. in. c. si ibi absenti de prebē. lib. vi. quod iz Innocen. in alijs autem rebus traditio requirit z cōiter approbatur in. c. inter cetera de p̄ bend. in. alijs autem rebus traditio requirit. ad trālationē dñi. nec sufficit titulus solus. nisi in re data ecclesie. de quo. s. immunitas. s. §. iij. Nō sufficit etiaz sola traditio nisi aliqua iusta causa. vera vel putatiua p̄ cesserit. l. nūq; nuda traditio. cuz ibi no. ff. de acquir. rerum. do.

¶ Quātum ad secūdum dñium hominum iuste z legitime acquiritur. primo p̄ legitimam successionē. Secūdo p̄ electionē populi habētis facultatē dñm eligēdi: qō tñ fm host. in. c. nonit de iudi. nulla ciuitas potest. nec tradere se alicui dño vel dñū titulum iustificare. quia esset in preiudiciū ipe ratoris vel pape: quod verū intelligē. nisi hoc habeat ex priuilegio. vel 2suetudine. q. s. dat iurisdictionem. de arb. dilecti. C. de emanci. l. i. z vi. Tertio p̄ institutionē superioris habētis iurisdictionē in loco: non potest tñ dñs componere super iure superioritatis: in preiudicium suoz subditorum sine eorum 2sensu. vt no. Panor. in. c. fi. de maio. z ob. Quarto aliquo iusto legali titulo. puta prescriptione. donatione. pmutatione. emptiōe. iusto bello z huiusmodi. Et qui sic habet dominium est verus dominus: alioquin autem est fur et latro vel raptor.

Quō acq. d. dominum.

¶ Quārto qrīk q̄ sint illa in q̄bus dñi temporales hominum. delinquere cōsueuerūt: z dico esse multa fm archie. Primo in iuste vsurpando dominiuz non aliquo dictorum modorum: vnde tenentur resignare si id fieri potest sine periculo notabili. animarum corporum. z rerum: z eis subditi obedire non tenentur. licet hoc si. bonum fm Ii citis ad vitandum scandalum fm. s. tho. 2i. q. iij. iuliamus. z tenētur. restituere oēs redditus habitos ex locis sic vsurpatis: et iudicandi sunt vt homicide quantum ad omnes quos per se vel suos officiales occiderunt. aut mutilarunt: licet illi digni fuerint propter maleficia perpetrata. xiij. q. v. si non licet: nec possunt absolui nisi disponant se ad restituendum. z resignandum si titulum iustificatum habere non possunt: ar. de peni. dist. v. falsas: quod intelligē si clarum est eos habere titulum iustum: vel nullū: in dubio aūt. z qō sine dicto periculo resignare nō potest. puta qz populus in seditionē verteretur z hmōi: nō tenentur resignare. nisi sola voluntate z preparatione animi. si hoc pro certo scirent vel si talia non imminerent. xiij. q. vj. si res. Officiales autem a talibus positi. eodem modo tenētur. nec possunt recipere salarium. nisi officium illud esset reipublice necessarium vel vtile: qz illum recipere possunt. nec tenētur

In delicto re sol. temporales.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

salariuz restituere: ⁊ de hoc in.c.lfis.de re-
2 sti.spo.⁊ in.c.nihil.de elec.per doc.P Scbo.
fm.9.tho.in epistola ad ducis.bar.dando
officia.tallias.gabellas.vel hmōi.psonis
de ꝗbus plumk ꝙ nō sint vtiles ⁊ iusti: in-
telligē si dedit dñs scēter vel ex negligen-
tia.vel ēt si vendidit pcio tāto.ꝙ emptores
recuperare nō possint sine grauamine sub
di:oz:⁊ in vtroq; casu tenek de dāno secu-
to: alias aūt vendere hmōi officia tollera-
ri potest.non tñ expedit nec hz spēm boni:
vñ potius ad hec eligēdi sunt idonei et co
3 gendi.q̄ officia vēdenda.P Tertio.exigen
do tallias vel collectas indebitas: qd est
pcio qñ exigūt vltra determina: e pstitutū
secū instrō vel pacto.vel suis cū antecesso-
ribus bona fide sine coactiōe: secūdo si non
sit quantitas determinata in pacto vel in-
strumēto.⁊ tñ nimis grauant arbitrio bo-
ni vīr inspecta rei.ac tempoz.pdictōe: ter
tio si exigūt nouit.⁊ cū iusta nescit: P Quar
4 to si exigitur a tempore cuius memoria nō
existit in ptrarium.⁊ tñ illud nō sit propter
qd sunt institute: puta quia subditi q; non
defendunt vel iustitiam non pseruāt ⁊ hu-
iusmodi:⁊ in hmōi tenentur ad restitutio
nem.si ad hec cogūt directe per se vel suos
vel indirecte vt negādo iustitiam vel non
defendēdo ⁊ hmōi: hz sponte sine fraude ob
lata possint accipere.j.q.ij.placuit. Et si-
milter tenentur fm guil.si sportant subdi
tos volentes ad alium locum vel dñm se
transferre: qd tñ tollerari posset si certum
esset.ꝙ a principio in concessione terre tale
onus fuisset impositum exp: esse vel vbi cō
suetum est.ꝙ de bonis subditorum capiāt
quantum volunt.modo eos nō grauēt ni-
mio recedētes aut remanentes.q̄rto vsur
pando: ea que sunt cōmunitatis.vt siluas.
campos.pascua.⁊ hmōi:⁊ resignare tenen
tur.ac de fructibus satisfacere.xiij.q.vj.si
res. Et idem est si non permittunt in mor-
te disponere de bonis subditos aut peregri
nos consanguineos non habētes: vel si eis
mortuis restatis vel intestatis.eorum bo-
na vsurpant:⁊ tenenk restituere.vel erro-
gare pauperibus. Et similiter si a vassallis
vel alijs subditis exigunt indebita seruī-
tia personarum vel iumentorum.⁊ merce-
dem nō soluunt.vel in alio non recompen-
sant. Et sic si cogunt eos ad vendendū qñ
pcium est vile: aut emendum qñ est carū.
Et similiter si non cogūt ad satisfaciēdum
suos officiales vel alios de familia qñ te-
nenk: in quibus oibus ad restitutionē tenē
5 tur.q̄nto pcedēdo a: iquibus vt mutuent
ad vsurā in terra sua qñ hoc nō expedit: p
quo dicit Jo.de neg.in.x.quolibet.ꝙ cū di
ferāt pcessio q̄ illicitū facit licitū.pura li ex
rōnabili cū pcedat papa ptrahere in gra
du.phibito.⁊ p missio qua tollerak ⁊ nō pu
nik qd alias poniret.si pncipes hoc conce
dūt pmo mō peccāt.qz pcedunt qd fugior.
l.deus prohibet:⁊ res nō fit licita: qz de sui
natura est iniqua: hz secūdo mō nō peccāt.
ēt si mutuātes sunt illis subditi qz pmittun
qd multitudini expedit aliqñ pmitti.cui
bonū intēdere debent in regimine: hec ex si
lo. Cui adde ex pec.de pal.ꝙ si tallianturus
deos vel alios nihil pter vsuras habētes.
tenek his ꝗbus sunt extorte.saba.autem
dicit ꝙ cogere possunt iudeos ad restituē
dum vsuras de vsur.post miserabile.et fue
rint negligentes procedit iudex ecclesiasti-
cus iuxta tenorem capituli quāto.eo.tit.
vbi ecclesia hz iurisdictionem tēporalem.
potest iudex ecclesiasticus sine principis si
cularis negligētia pcedere contra iudeos
vel christianos vel alienigenas vsurarios.
Imo fm ff.si dominū nō pellunt.suos ad
restituēdum vsuras cum possunt.restitue-
re tenentur etiaz si nihil peruenerit ad eos
quod limita quando non est bonum ꝙ tol-
lerent vsurarios.quia si licite eos tollerāt
non tenentur ad illud per quod cessarent a
mutuis.

¶ Quinto q̄rtur vtꝝ aliquo casu possit do-
minus a subditis exigere vltra pluriū vel
minus a subditis exigere vltra pluriū vel
cōe statutū: ⁊ dico ꝙ sic fm ray. tho. P Pri-
mo.p sue terre defensiōe. intelligē si ipse nō
pōt.qz ad hoc oēs tenenk nō solū de rebus
hz etiam corporaliter laborādo: vt sic se fal
uent.xxiij.q.iij.fortitudo. P Secūdo si vult
ire in exercitū iudeorum ab ecclesia vel pn
cipe pstra hereticos vel paganos: nec suffi
cit ad expēsas: quia pōt a subditis petere
moderatum subsidiuz. P Tertio si in bello
ex sua parte iusto fuit captus ab hostibus:
nec potest se absq; grau damno redimere
P Quarto si vult principem adire pro obti
nēdo priuilegio protectionis spālis pro se
subditis: expēsas ad hoc necessarias com
mode facere non potest: ⁊ si qua alia causa
similis emergat: puta quando filiam mari
tat: nam acquirit affines aut amicos: aut
qñ facit filium militem: aut accipit qd erat
feudum fium: vel nouum feudum acqui
rit: vel ad refectionem pontium ⁊ viarum
vel quando sine culpa depauperatus est
vel obligatus: duz tamen semp moderate
exigat ⁊ nō ad grauamē.x.q.iij.vnio: circa
medū: extra de cē.cum apostolus. ff. proh

bemus.⁊ ij.q.v.de forma fidelitatis. Om-
nia autem ista intelligo sub hac regula. Qñ
dño occurrit aliquid reipublice necessariū
vel vtile ad qd ppie facultates illi nō sup
petunt exigere pōt a subditis. Si autem si
ne iusta causa extorquet tenetur ad restitu
tionem fm ray. vt si velit iudere vel vltra vl
res ad pompam aut inanē gloriū vel aliuz
illicitum finem exponere: vel iniuste pugna
6 re aut ex iusta captura se redimere.

¶ Sexto q̄ritur vtrum dñs teneatur ex fa-
cto sue familie ⁊ dico colligendo ex dño an
to.a:Jo.de lig.⁊ panor.in.c.hz.de restit.spo.et
bar.in.l.ne quid.ff.de incen.rui.⁊ nau.ꝙ si
qñ familia eius deliquit in officio seu mini
sterio in quo ipse dñs est prepositus: et ipse
vtitur opera talis familie: qz sibi imputak
tatem eligenti cum honestaz ponere deuit
ser.l.j.ff.familie.ff.de publi.ciuiliter tamen
tenetur non criminaliter. vt in.d.l.ne quid.
Ex quo patz ꝙ potestas seu rector tenetur
de maleficio suoz officialium.l.si post.C.de
offi.et idem dic de duce.f.ꝙ tenetur ex de
licto militum suoz: ⁊ idem de nauta hospi
te ⁊ similibus. Addunt tñ supradicti docto
res ꝙ si officium erat publicum vt potesta-
tis vel hmōi: sufficit exhibere malefactorē.
publicum vt nauta ⁊ caupones ⁊ hmōi. sed
si in optione dānificati agere cōtra famu-
los aut contra dñz.l.vnica.ff.de fur.aduer.
ubi non tenetur dñs quo ad forū iudiciale:
sed quo ad conscientiaz sic si est in culpa nō
cōsigendo eam: qz tenetur verbo et extra-
ordinis tenetur illum expellere nisi presume
re ⁊ efficeretur peior: qz tunc faciat qd pt
7 ex eutatur alis non cum ratibus dicak: er-
ror cui non resistitur approbatur.lxxxiij.di.
¶ Septimo q̄ritur an teneatur dñs p ma-
leficis in suo dominio vel territorio perpe-
tratis.⁊ dicit panor.vbi supra cōiter teneri
qz si sic licuit ⁊ potuit phibere ⁊ non prohi-
buit: qz hoc non debuit pati.C.de fal.mo.l.
Cerus vero si prohibere non potuit.l.j.ff.
de ius castro vt teneatur si potuit prohibere ⁊
non prohibuit: hz in hoc vltro aliter sentiat
Alio.in anten.vt nulli iudi.ff.qñ.colla.fr.hz
primum communiter tenetur.vt not.bart.
in.d.l.ne quid.⁊ idem dominus Ant.⁊ Jo.
de lig.ciuiliter tamen ⁊ non criminaliter.
Extraneus autem sciens maleficium ⁊ nō
prohibens nec reuelans ex quo in suo terri
torio maleficium non fit ex sola sciētia non
hz leges.vt dicit glo.i.l.culpa.ff.de reg.iur.
si non fuit in aliquo particeps.secus de iure
canonico:⁊ idem tenet glo.in.l.vtruz.ff.ad
l.pō.de parri.qd bar.dicit tenere rāriter
Idem aūt in.d.l.vtruz.⁊ in.l.occisoz.ff.ad
sill.facit regulam ꝙ sola sciētia de malef
cio cōmittendo non facit aliquem tenerl: et
excipit nisi cōmitti debeat in dñm.vt in.d.
l.occisoz.vel in patrez.vt in.l.ij.ff.ad.l.pō.
de parri.vel in principem seu in rem publi-
cam cui quis subest.vt.l.quisquis.C.ad.l.
iul.ma. Et addit panor.idem esse in cleri-
co non reuelante delictum contra eōm vel
sacerdotem parrochialem cum isti sint isti
parentes spirituales habendi in reuerētia
maiori q̄ carnales.vt in.c.pietatium. Xxx.
q.tertia. Sed limitat predicta vero secuto
maleficio secus si non est secutum nisi in cri
mine lese maiestatis.vt in.d.l.quisquis. 8

¶ Octauo queritur quid si statuto caueak
vt villa teneatur depredato in illa ad esti-
mationem nunquid stabitur iuramētō vla-
torio expoliati petentis emendam. et dicit
panor.in.c.super eo de his que vi.met.qd
violentia debet probari per testes: per tert.
illum qui habet quod probata violentia p
testes res amisse probantur iuramento: et
super valore rerum amissarum taxatiōe in
dicis premissa ⁊ secuto petentis iuramento
sequitur condemnatio: super delicto autez
vel violentia non stabitur iuramento con-
querentis: qz delicta debent vilucide pba-
ri.vt in.l.sciant cuncti.C.de proba.vel fal-
tem probabiliter per indicia violenta: vt qz
visus est ire eques cum vallisio: ⁊ redūt pe-
dester vel huiusmodi.sed de his vide mul-
ta sbi per panor.

¶ Nono queritur quid si subditi in nemore 9
vel fundo habeant vsurarium vtrum dñs
teneatur ad restitutionem si illum abstulit
⁊ dicit.ff.ꝙ si tales subditi ita sunt seruiꝙ
nihil habent proprium: ⁊ si quod habēt pe-
culium dominus quando vult pōt reuoca-
re ⁊ ipsum vsuarium habent p peculio do
minus potest illuz reuocare ⁊ suis ⁊ alia
damna inferuntur eis ab alijs sufficit si do
mino satisfiat: si autem habent res ppias
dominus non potest eis auferre vsuarium
nec de damnis eis illatis potest satisfieri
domino etiam si essent tales subditi quod
eorum dominus posset de consuetudine ca
pere de bonis eorum quantum ⁊ quādo vel
let: quia in talibus restringenda est huius-
modi abusio ⁊ extortio potius q̄ relaxanda
fm eundem.ff.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De donatione primo in communi & inter viuos: generaliter.

Donatio simplr & absolute fm mẽtem phi. & magistri sen. & s. ho. vt ptz primo di. xvij. ar. ij. est datio liberalis sine irredibilis. i. recompensationem nõ intẽdens. vñ fm azo. in sum. est rei licite nullo iure cogente mera liberalitate facta collatio. vt. ff. eo. ti. l. donari: & idem ho. ibi fm aliquos diffiniat donationem inter viuos & ꝛ quasi dono datio ff. de dona. ca. mor. l. senatus. §. j. Sunt aũt donationum spẽs due fm azo. & ho. in sum. f. inter viuos & cã mortis. sed intellige q̃ sũt spẽs subalterne. i. genera. insti. eo. ti. in pn. vnde habent subse spẽs multas. Donatio inter viuos fm azo. est qñ rem quam dono malo habere q̃ eiꝰ cui dono: sed magis illuꝰ q̃ he redem meum. ff. eo. l. j. sed de hoc infra tit. donatio. liij. in pnn. ¶ Huius donationis. f. inter viuos. spẽs si distinguantur fm personas inter quas fit donatio: puta viꝛ & vxorem parentes & liberos: vel etiam fm cãs donandi sunt innumerabiles quõ veritatem hꝫ glo. in. d. l. j. q̃ tot sunt quot voluntatum diuersitates: tamen si distinguãtur secundum qualitates donationis: dico q̃ donatio inter viuos est duplex: vna secꝫ ob causam interpositam que dicitur modalis siue sub modo: & fm ho. est donatio inter viuos facta ob causam interpositam. & denotat vt aliquid fiat vel non fiat: vel propter quid donatio fiat. Et intellige ob causaꝫ sequentem non precedentem: qꝛ tunc ecẽt remuneratio potius q̃ donatio. C. de bo. ii. l. cuꝫ opꝫ. §. cum aũt. Alia est donatio simplex sine mera: q̃ est inter viuos non ob cãs sequentem siue sequentem. ¶ Donationum autem simplicium alia est pfecta. i. absoluta. & est qñ statim mera liberalitate transfertur dominium rei date de qua. C. & ff. eo. ti. generaliter p totum. maxime. ff. eo. l. j. Alia est imperfecta. i. conditionalis q̃ fm ho. est quando dñium rei date statim: & non nisi sub conditione transfertur vel sub modo vel in diẽ vt dono tibi si rex intrauerit italiam: vt dono non quod tuum sit hinc ad annuꝫ vel huiusmodi. Ad quam speciem reducit quandoq̃ donatio sub modo quando. f. dñium transfertur sub modo non importãte cãm sed tẽpus vel huiusmodi. vt dono tibi equũ sic vt non sit tuus vsq̃ ad annuꝫ. Modꝰ est est aliquomodo conditio sed non ppꝛie: qꝛ conditio. propꝛie dationem suspendit et sit per si. vnde ea non impleta donatio non valet: modus aũt eam non suspendit et sit pleni vt. sicut no. glos. in. c. verum. de cõ. appo. vnde ista donatio statim tenet sed non extãte illo potest reuocari. C. de don. sub modo. l. j. & ij. & l. si. Quicq̃ tñ reducitur ad donationem ob causam. vt do vt facias. annuerium. vide supra conditio.

¶ Primo vero qꝛitur q̃ tum ad donatione auctorem quis possit donare absolute tota do. l. ex sua conditione & non donaturi: & eo q̃ eis hñs rei dñium vel ppꝛietatem: de iure non prohibetur. ¶ Prohibetur aũt furiosus & hmõi. xv. q. j. merito. & i cle. si furiosus & hmõi. & l. iullan'. ff. de cur. fu. nec curo qn sit datus curator: qꝛ in conscientia ex q̃ non est sane mentis non põt donare nec donatio tenet. facit. l. modestinus. in fi. ff. de don. si tñ hꝫ lucida internalla administrare: tunc posset & ꝛõsir donare: qõ ptz qꝛ dicit bar. in. l. cum alijs. C. de cur. fu. in summa. q̃ curator furiosi cessat in administratione tempore lucidi internalli: & eam reassumit reuertente furore. ¶ Secundo. Nec pdigus ẽt potest donare vt in. l. j. ff. de cur. fur. & hoc verum post q̃ curator est ei datus. vel alienatio interdicta. vt. l. is cui: ff. de verb. ob. etiaꝫ si ve ro non esset prodigus: secus in tutore. bar. pupillo qui est adultus & in curatore: qꝛ ibi dependent a natura sed esse. phisicum. a tali declaratione fm bar. ibi. Nec sufficit facta conlzatio q̃ nullus contrahat cum tali: da requiritur interdictio facta ipsi prodigo: vel saltem datio curatoris fm bar. in. d. l. is cui sequendo glo. ibi. & in. l. j. ff. de cur. fu. vt sit tem sua declaratoria q̃ sit prodigus fi. gnge. are. insti. quibus non est pmi. fa. re. §. item pdigus. Si aũt pdigus ad sanos mores reuertatur aut hoc est manifestum & sic. Jacobus de are. dicit q̃ ipso iure desinit esse sub cura tore aut nonest manifestus: & sic requiritur officium iudicis. f. declaratio eum non esse prodigum. vt. d. l. j. ff. de decur. fu. & hoc bar. placet in. d. l. is cui. Si autem pater i testamento dat filio curatorem tanq̃ prodigo vel furioso. vel dari dicit & eius assertioni stat. & datur curator: etiaꝫ si con sit furiosus aut prodigus: quidam dicunt quod dare nõ poterit. vt. ff. eo. l. pe. quod de prodigo admiterem iuxta mentem barto. non de furioso. ¶ Tertio. Nec minor. xxv. annuꝫ vt. C. habuerit post completum. xx v. annuꝫ. C. statuto. fa. ratum habuerit. l. vi. vel nisi cuꝫ auctoritate tutoris aut curatoris. vt. l. pupillus. ff. de acquir. re. do. Et idem a fortiori est de pupillo. qui alienare nihil põt sine tutoris auctoritate. ff. de acquir. re. do. l. pupillus. ¶ Quarto. Nec si filiusfamilias. vt. l. filiusfa. ff. de dona. quod tñ fallit si est in dignitate fm Innoc. in. c. grãdi. de supple. ne. p. el. libro. vj. allegar. d. l. filius: item si sit filius senatoris. comitis. vel marchiõis vel alterius dignitatis & pater dedit ei libera administrationem peculij. nisi ei speciaiter pater hoc deneganerit. Item si habeat liberam peculij administrationem et ista ratione motus donet. vt matri vel imiribus coniunctis personis. item si habet pecunium castrense vel quasi. vt in. d. l. filiusfa. inter. & si. item in casibus de quibus statim dicam. ¶ Quinto. Nec seruus religiosus vel monachus. & similes qui nihil hñt proprij. xij. q. j. non dicatis: nisi de licentia superioris vt ibidem: quod tamen fallit in religioso vel monacho. si habet legitimam administrationem. & ex causa legitima donet. d. l. filiusfa. in principio. & xij. q. j. quia tua: quod intellige de mobilibus. & que seruando seruari non possunt. vt. ẑ. alienatio. Item si de licentia prelati stat in scolis cuꝫ consilio maioris partis conuentus: vel peregrinatur: quia donare potest vt rationabiliter facere solent alij scolares & peregrini. fm glo. in. d. c. non dicatis. que allega. l. iuliam. C. ad macedo. & l. si longus. ff. de lege. Etiam donare possunt ratione elemosyne vt infra dicam elemosyna. §. v. ¶ Sexto. Nec abbas vt quilibet religiosus preiudicio: nisi sicut de filiofa. dictum est qui habet administrationem dist. liij. abbat: nisi per statuta vel consuetudinem aliud caueat: & l. prohibere autem. §. non tantum antez. & q̃ vt aut clã. & de his que fi. a prel. ea nocetur. & generaliter nullus prelatus autec clesiastica persona potest alienare & conferre nec dare res ecclesiasticas immobiles aut mobiles preciosas sine certa solẽnitate de qua. ẑ. alienatio: possunt tamen donare de bonis laicalibus: & etiam de fructibus beneficiorum suorumquedam modica pauperibus & honestis personis dare tenentur. qꝛ ista bona sunt pauperũ quomodo. Quantum autem episcopus donare possit ecclesie vel monasterio construẽdo infra ecclesia. liij. §. vi. ¶ Septio. Nec vxor: si non habet vtra dotem nisi elemosynaliter eo m̃o quo dicã infra elemosyna. §. v. ¶ Octauo. Nec is cui alienatio per legem interdicta est: sicut primo is qui commisit crimen lese maiestatis. C. ad. l. iul. ma. l. vlti. Aut secundo etiam hereticus. C. de here. l. manicheos: cuius bona ipso iure sunt confiscata. de here. cum fm leges. lib. vj. Aut etiaꝫ tertio similiter is qui contraxit nuptias incestas. f. inter ascendentes & descendẽtes aut nepharias scilicet inter collaterales. vel in tiles alias prohibitas nuptias: qꝛ ipso iure rerum suarum dominium perdit vt. d. c. cũ fm leges. & in auc. de incestis. & ne. nup. vbi dicitur procedere in quocũq̃ illicito matrimonio. modo fuerit sciens factum puta cõ sanguineam. & suo scilicet qõ hoc prohibet alias non scilicet si sciat suo & non factum vel econtra: quia error iuris excusat a dolo Aut etiam quarto is qui in aliqua re cadit in commissum. puta in agro vectigali ipso vectigali non soluto. vel quando quis occultauit merces quarum vectigal erat soluendum: quia ipso iure rei illius dominiũ perdit & acquiritur fisco: vt not. in. l. commissa. ff. de publi. iuncta glo. In hoc tamẽ casu. et tribus imediate precedẽtibus. donatarius licite retinet rem donatam ante suam declaratoriam. que requirꝛ ante q̃ eis bona possint auferri: vt infra pena. §. xxv. Aut quinto etiam quicũq̃ commisit crimẽ capitale aliud a ꝑdictio. ppter quod bõa eius sunt publicãda: qꝛ hꝫ donare possit ante ꝓdemnationẽ. nõ tamẽ post. ff. de dona. l. post ꝓtractum fm distictionẽ supꝛa alienatio. §. xxix. ¶ Nono. Nec is qui dominium nõ habꝫ in re donãda: sicut raptor: fur & hmõi: cum nemo plus iuris trãsferre possit in aliũ q̃ habeat ipse. ff. de regu. iur. l. nemo. Facit. l. traditio. ff. de acqui. re. domi. vbi vide aliquas exceptiones. sed nihil ad nos. ¶ Decio. Nec is qui est nõ soluẽdo creditorib̃. vide supꝛa alienatio. §. xxix. ¶ Undecio. Nec illi quibꝰ do p statuta municipalia est. phibitũ. nisi cum certo mõ donare. Utꝛ aũt donationẽ. p alia possit phibere: infra inuinitas.

¶ Sedo queritur cui possit donari: et dico fm ho. q̃ cuilibet nisi q̃ legẽ. phibeat. etiã si sit absens nomo vel ignotus: & hoc siue mittẽdo q̃ ferat. siue iubendo vt ipse teneat qõ penes se hꝫ de tuo: ignoratã tñ donatio fieri nõ põt. vt in. l. absenti. ff. de dona. qõ tñ fallit quãdo donans mittit p seruum donatarij & ea mente vt statim fiant sua. d. l. absenti. Cui autem lege phibeatur donari. vide ritu. sequẽti p totum.

¶ Tertio querit vtrum phibiti donare cõ ꝑditionaliter vel sub modo prohibẽtur donare. ppter cãm precedẽtem siue ob meritaque donatio dicit remuneratiua: & dico q̃ non: qꝛ nonest donatio propꝛie vt colligitur

Due spẽs donatõis

Nõ dñis

Nõ solue do

ex.l.aquilius regulus.ff.de dõa.⁊ ex eo q̃ notatur in.c.si quos.xij.q.ij.⁊ in.c.consentius de rebus.ecc.non alie.⁊ bar.in.l.lubemus.C.de sacrosan.ecc.quod limita nisi.p hibeantur donare quia non habent administrationem liberam in rebus donandis vel propter legitimã causam: vel quia non pñt donare nisi in damnum alioꝝ: vt q̃ nõ sint soluendo creditoribus.

¶ Quarto queritur quãtꝫ ad donati quãtitatem quantum donare quis possit:⁊ dico nullum posse donare vltra quingentos solidos idest aureos.C.de dona.l.penultima.quod verum est sine insinuatione precedente. Et si fiat donatio etiam duobus de maiori summa:non valet:ter.est in auctoro.item a priuatis polita sup.l.sancimus C.de dona.Et si fiat in singulos annos eiusdem quantitatis.que singulariter non excedit summam sed omnes simul excedunt non valet fm host.quia est donatio vna.l. senatus.§.fin.ff.de dona.causa.mor.Et si fiat diuisim per plures donatio vltra dictã summam:fm albri.in.d.l.illud non valet: quia ad hoc vt cesset necessitas insinuationis. requritur distantia in tempore.vt in auctoro.item a priuatis.§.si quis:fuit enim vnus impetus quem lex per insinuatiõem voluit frenare.C.de inoffi.dona.l.pf.aliter verba:rei pualent.⁊tra.l.ij.in.fi.C.cõmunia.dele.facit.ff.de castren.pecu.l.si forte: nam vnus impetus facit multa esse vnum ff.ad.l.aquil.l.illud.§.fi.extra de or.co.cõllectus. Est tamẽ notãdum q̃ nõ reuocabitur tota donatio si excedat dictam summam sine insinuatõe:sed solum excessus.l. sancimus.C.de dona.qõ limitra nisi fuisset iuramento firmata:qꝫ tunc in nullo reuocatur fm Jo.an.in addi.ad spe de fi. instr.

Notabile.

Insinuatio.

Insinuatio vero est fm albe.in.l.illud.C.de sacrosan.ec.p superiorem auctoritatis prestatio q̃ consuetudo videtur admittere:et glo.innuere in auct.vt non fiant pignora illud.vnde ad cautelam solent hec verba poni q̃ coram eo donatio insinuata sit:et ita cõter fit:ꝫ ppie insinuatio sit perstentio donationis in scripturam auctenticaꝫ redacte apud cõpetentem iudicem facta publicatioꝫ eius auctoritate in publica gesta seu acta facta reductiovt colligitur.l.in hac.C. de donatio. iuncto .§.illud.in auct.vt fratrum filij.⁊ in.§.non hñte.de defen. ciui. et in.§.⁊ hoc peruenit.vt nulli iudicũ.vt sic inter tempus insinuationis ⁊ donationis:posset deliberare an expediat vt in auct.de appel.intra que tempora circa principiũ.Debet esse fm albe.in.d.l.illud insinuatio fieri iudicii loci.l.data.in fi.C.de dona.⁊ fieri potest etiam die feriata fm eundem:qꝫ non exigit cõe cognitionem ⁊ pñt fieri pot die qualibet ff.quis.or.in bo.pos.ser.l.ij.⁊ etiam q̃ est actus volunt arte iurisdictionis.C.de feriis. l.actus.Fallit tñ quod dictum est de quinq̃ gentis aureis p no.ibi p glo.primo in magistro militie qui res mobiles tã suas q̃ ex dono spolijs hostium habitas pot donare militibus:scõ q̃ñ donatur.p reparatione domus ex ruina vel incẽdio rupte:tertio in redemptione captiuoꝝ:quarto in donatione ipsi priali:vñ fm mo.donatio in pituriũ a principe in omni quãtitate vt etiam sine scriptura.l.sancimus.C.de dona.⁊ econuerso in pia.§.per nuptias vsq̃ ad ꝗtatẽ dotis.sexto in donatõe cã mortis:adde septimo fm mo. in donatõe ad pta loca.quia in his optima mẽsura est donatarum rerum in mẽsuras:in aut.de nõ alie.vel permu.re.§.si minus col. la.ij.⁊ gñaliter ad oẽ pias causas:vt in.d. l.sancimus.C.de dona.Et licet glo.ibi in.d. l.sancimus velit q̃ in pias causas non valeat sine insinuatõe,nisi vsq̃ ad octoginta solidos:tamẽ Bar.in.d.l.illud vt q̃ vall.C. de sacrosan ecle.per sdẽtitatesꝫ.d.l.penul. Cum insinuatõe autem valet vsq̃ ad quãcũq̃ summam facta indistincte.ab his qui donare possunt.vt in d.l.penultia. Sed de donatione propter nuptias.⁊ vide infra donatio.iij.§.j.in fine.

¶ Quinto queritur quãtum ad donatãis validitatem vtrum donatio inter viros.sine insinuatõe legitima.excedẽs summam quingẽtorum florenorum.interuenẽte cõfirmatione imperatoris.ex certa sciẽtia valeat post mortem.ita vt per eam pretudicetur neptibus debẽtibus succedere ab intestato:⁊ dicit Panormita.in cõsilio.lx.xiij. incipiẽte christi eius q̃ matris.quod sic propter illam clausulam ex certa sciẽtia:quia tãta est potestas principis circa ius positiuũ vt facta habere possit pro ifectis.per terti lucta glo.in clemẽ.j.de imm.eccle.dictis autem neptibus fuit ius adeũdi quesitum ex dispositõe iuris ciuilis:⁊ eodem iure contulerit dicta donatio ex defectu insinuatiõis. cum de iure naturali vel gẽtium nõ requiratur:sed sufficiat donatoris voluntas.vt in §.per traditionem.institu. de rer.di.vnde imperator supplenti solẽnitates a iure ciuili requisitam.vide illum multa circa ista di cẽtem. Facit quod no.Innocẽ.in.c.nisi cum pridem.de renũcia.q̃ superior peneo quem

est auctoritas dispẽsandi.potest etiam non vocatis illis quibus pindicatur.dispensare in liberis ⁊ posthu.per textum.l.ij.ff.de natu. rest.dicit notabiliter q̃ si imperator vult legitimare aliquem non vocatis agnatis. quibus delata est hereditas potest.dũmodo hoc faciat ex certa sciẽtia. Nec obstat quod per imperatorem restitui natalibus patrono sentiẽte:qꝫ fm legitas cõter hoc.p cedit de potestate ordinaria non de absoluta.que hic interuenit per illam clausulaꝫ ex certa sciẽtia.

¶ Sexto queritur vtrum sine insinuatione valeat donatio iuramento firmata:⁊ dicit Bal.in.l.illud.C.de sacrosan.eccle.q̃ non: qꝫ ad hoc q̃ iuramẽtum aliquid operet debito vel per iuramẽtum habilitata:secundo q̃ sit seruata forma generalis: tertio q̃ res prohibita nõ sit.vt.l.si quis inquilinos §.fi.ff.de lega.j.Sed iste donationes clandestine nõ interuenientibus actis sunt prohibite.vt.l.donationes.C.de dona.⁊ pseqnter iuramẽto nõ validãtur merito.nec oriũtur obligatio naturalis.Item tenet Saly. in.l.pe.C.de dona.Sed Jo.an.in addi.spe cu.ff.de instru.edic.sine de fide instrumẽ.§. and.faciamẽta pubernum.C.si aduer.ven.⁊ tãdo quia nõ habet ppetuam causam prohibitionis.cum in certis casibus valeat sine insinuatione.vt habetur in.d.l.pe.id cõbolum.C.de legi.Joã.de imo.dicit hãc Joã. opinionem posse teneri.dummodo per tum quo casu posset absolutio peti.iuxta ea que habent in.c.si vero.de iureiurando.Et ad rationem Bal.respõdet q̃ res nõ sit pro bita verum est de iure canonico.secus de iure ciuili.vt voluit Joã.an.post host.in.c. Ange.are.p ea que no.Bartol.in.l.si quis pro eo.ff.de fideiusso.vbi dicit quod licꝫ donatio inter virum et vxorem non valeat.ratione si iuramento firmatur valet : et idem in casu isto.

¶ Septimo. queritur an valeat liberatio quam facio tisio debenti mihi aureos millequos remitto sine insinuatione:⁊ Bar.in l.modestinus.ff.de donatio.distinguit: qꝫ aut debitum est odiosum.vt vsurarum vel penarum.⁊ tunc valet:vt in.d.l.modestinus; aut est debitum verẽ sortis :⁊ tunc aut est debitum ex pluribus causis.⁊ sic tot sunt liberationes quot cause debiti:ideoq̃ insinuatione nõ indigent.si aliqua causarum non ascendat vltra quingentos aureos:aut tota summa est ex eadem causa:⁊ tunc indiget insinuatione.vt lege si quis obligatione.ff.de regulis iuris.secus si fiat ex alia causa: quia tunc clarum est quod insinuatione nõ indiget.

8

¶ Octauo queritur quãdo donatur vel legatur isto modo:dono vel lego talem terram que est infra tales confines.que est.xx. iugerũ.cum tamẽ sit.xxx.vel lego vxori mee talia iocalia.que sunt preciũ cẽtum aureorum:cum sint ducẽtarum:vtrum donatus possit bona cõsiẽtia totum tenere: ⁊ dicit Bal.in rubri.de emp.⁊ vendi.C.q̃ Joã.an. in addi.ad spec.titu.de emp.⁊ ven.refert ⁊ sequitur dominum suum Oldra.cõsi.ccxxij q̃ potest totum retinere:per.l.si fundũ sub ditione.§.si libertus.ff.de lega.j.ita.l.cũ pater.§.pater qui filio.ff.de lega.ij.sed ipse Bal.dicit multũ differre.an quis exprimat cõceptum suum incipiẽdo a numero vel mẽsura:vt puta dono tibi quattuor modia terre in tali cõfinio:⁊ tunc nõ venit plus.vt.l.si quis testamẽto.in principio.ff.de lega.j:an exprimat p nomina designãtia certam speciem.vel corpus determinatum.licꝫ postea mẽsuretur:quia tũc mẽsura est loco demõstrationis.que est falsa.nec vitiat nec minuit id cui adijcitur.l.demõstratio.ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊ facit.l.si venditor.ff.de actio. emp.⁊ vẽ.Et hoc sequitur Petrus fi.c.per tuas.de dona.vbi dicit q̃ si vir legat talia iocalia vxori.que estimat cẽtum:q̃ licꝫ valeat duplu:non poterit heres minuere:sed totum habebit:similiter si minus valeret. mulier plus petere non poterit. Et idem dicit de emptione et venditione. Et sic solue.l.penulti.in.§.finali.ff.de actio.emptio. et venditio.per hanc distinctionem. Vel breuius in emptione dic :quod si precium taxatur per modia non habebit illud plus secus si non taxatur per modia:⁊ idem dic in venditione si est minus : vt teneatur secũdum predicta.

9

¶ Nono queritur quando donatio non valet ratione fisci.vt quia confiscata sunt bona vel huiusmodi.vtrum valeat datio in solutuꝫ:⁊ dicit Bar.q̃ sic:quia licet bona trãsferantur in fiscum.transeunt tamen cum onere.vt in lege si debitor.ff.de fideiussoribus .vnde si reus solutus facit quod facere debuit fiscus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

10 ¶ Decimo queritur vtrum dicente donatore. do
ribi villam meam & omnia iura que in illa
habeo: veniãt iura spiritualia: puta ius pa
tronatus. decime & hmõi: & dico fm Panor.
in.c.sedes de rescrip. per dictum Innoc. in
c. ex litteris. de iure patro. q̃ p talem dona
tionem spiritualia iura non veniunt: qr hoc
signum ois non se extendit ad ea que sunt
alterius iuris. & nature ꝓ ea que principa
liter tranfferunt. Et facit optime dictus. c.
sedes: vbi dicit q̃ per clausulam generalẽ.
quidam alij. & res alie. multitudo effrena
ta nõ includitur. nec persone nec res malo
res expressis. & sic li omnia iura restringi de
bet ad temporalia. ꝓpter speciem tempora
litatis precedentem. Secus autem quãdo
datur aliquid habens simul temporalia &
spiritualia iura. cum omnibus pertinẽtiis
suis: sicut est prebẽda que simul habet pos
sessiones & decimas: quia sic omnia simul
transferunt: & hoc idem tenet Hostiẽ. in.d.
c. ex litteris.

11 ¶ Undecimo queritur vtrum donator teneat
de euictione: & dico fm Panor. in.c. iter ce
tera de preben. & in.c. fi. de empt. & ven. post
Cy. & alios. q̃ aut donator solenni promis
sione de euictiõe promisit: & tenetur: aut nõ
promisit: & tunc aut donatio incepit a pmis
sione. vt qr primo promisit & postea dona
uit. aut incepit a traditione. vt quia simul
donauit & promisit: & primo casu olim non
tenebatur nisi promisio fuisset solẽnis. pu
ta stipulatione interueniente: sed hodie se
cus. per l. si quis argẽtum. C. de dona. secũ
do autem casu scilicet cum incepit donatio
a traditione aut vult agere ad particulare
interesse. puta ad sumptus factos occasio
ne illius donationis: & distingue vtrum do
nator fuerit in dolo vel non: qr prio casu te
netur: secũdo vero non: vt. l. aristo. ff. de dõa.
ad totale ꝓ interesse vel donate agere non
põt. vt. l. ij. C. de euic.

2 ¶ Duodecimo quãtum ad reuocationem
donationis queritur vtrum donatio mera. l.
inter viuos reuocari possit ex penitẽtia: & di
co q̃ nõ. ar. c. vez. de condi. ap. & facit. l. ari
sto. in principio. ff. de dona. vñ dicit Bar. l. l.
fi. ff. de condi. ob cãm: q̃ donatio est ꝓtracti
nominatus: & notaꝗ in. l. iure gẽtium. ff. de
pac. in prin. nam habẽ nomẽ et legãs: nec re
uocatur penitẽtia. sicut nec aliꝰ ꝓtractus no
minari. vt. l. si pecuniam. in principio. ff. de
condi. ob causam. Sed ita intellige de ve
ra donatiõe omnino libera: quia scõm Ar
chie. si debitori meo feci publicam donatio
nem cẽtum florenorum: quia nihil inde spe
rabam. vel ad cultãdus aliqõ damnũ. post
hãc donationem possum aliquid de bonis
eius inuẽtis vel ab alio oblatis: accipe & re
tinere sicut & alij damnificati. ac si non do
nassem: quia de rõne donationis est libera
lis & volutaria trãslatio. qõ non continget
in casu posito.

¶ Decimotertio. vtrũ reuocari posset rõne in g
gratitudinis: & dico q̃ sic quinq̃ modis: vt
patet ex. l. fi. C. de re. do. ¶ Primo si donata
rius donatori atroces iniurias intulit: qõ ex
tribus ꝓlideratur fm gl. in. l. fi. C. de re. do.
super verbo atrores: scilicet ex qualitate in
iurie. ex loco. & ꝑsona. Instit. de iniuriis. ¶
atrox. et intellige de iniuria citra verbera.
puta verbis. fuga. carcere. vel hmõi: vt. ꝓ
cum appellauit iurem in plateis vel loco fo
misi. ¶ Secũdo si manus impias in eum inie
cerit. ¶ Tertio si graue dãnum rebus intu
lit: puta in tota vel maiori pte substãtie: vel
etiam citra maiorem. vñ erit hoc arbitra
rium fm Joã. an. in. c. fi. de dona. ¶ Quarto
si attemptauerit inferre illi vite periculum:
etiam si effectus nõ est secutus. s. ponẽdo in
fidias. Et si in hiis casibus persone ingrate
sint religiosi alicuius monasterij fabricati
ab aliquo barone cui sunt ingrati in casibus
expressis in. d. c. fi. sunt due opiones. vt re
fert Spec. quarum prima dicit q̃ reuocabi
tur donatio & monasterium destruet sicut
in simili eiuitas ciuium delicto arae: iuxta
notata per Bar. in. l. aut facta. ff. de penis:
& priuatur episcopali dignitate. vt in. c. ita
nos. xxv. q. ij. alia vero dicit monasterij nõ
esse destruẽdum. sed expulsis ꝑsonis aliis
substituẽdis. vt sic potius ꝑsone ꝗ ecclesia
punãtur: quod videt equius: & cũ ista
fit Spec. & Panor. ¶ Quinto si cõditionem
appositam nõ impleuit. De his in. d. l. fin. &
de primis quattuor extra eo. c. fi. vbi panor.
Addit sexto si donatarius neglexerit alere
inopem donatorem: cuius tamẽ ꝓtrarius re
nuit glo. in. l. in ꝓdemnatione. ff. de reg. iur.
sed tamẽ Cy. in. d. l. fi. ꝓcordãdo dicit q̃ in
magna quãtitate locum habẽ glo. in. d. l. fi.
qr. s. reuocari põt donatio: nõ autem in par
ua: quam distinctionem Panormita dicit
equam. quia donans magna potest equipa
rari patri quem inopem filius alere reue
tur. l. si quis. ff. de lib. agnos. & sic limita dic
ceam glo. per iura allegata in ea. que locuti
tur quãdo libertas est donata. vt. l. alimẽ
ta. ff. de liber. agnosc. & aut. vt liber. decere
no. ¶. illud. ff. de iure patro. l. diuus. la pata
t. l. ingratus: vnde donatio facta libero re
uocatur solum ex obsequio non prestito et

etiam emptum ab eo ex pecunia donata:
vt. l. j. C. de reuo. dona. sed non libertas. C.
de libe. causa. l. solo: hoc tamen est specia
empta ex pecunia donata reuocetur: vt in
d. l. j. no. glo. Et hec nota pro mulieribus &
simplicibus fere omnia donantibus. & de
num negligũtur alimentari a donata
rio: quia poterit donatio reuocari. Si ho
sit modicum quod donatum est. non reuo
catur donatio propter alimenta denegata
& sic intellige glo. in. d. l. in condemnatione.
quater tamẽ que filio donauit & deinde ad
secunda vota transiuit reuocare nõ potest
donationem nisi ex tribus predictorum: sci
licet si insidiatus vite eius. vel inferat ma
nus. vel iacturam totius substantie eius
14 de etiam. ¶. sequenti in fi.

¶ Decimoquarto queritur vtrum ratione
ingratitudinis reuocari possit donatio per
heredes donatoris: & dico q̃ non. etiam si
sit commissa in donatorem non in heredes
vt in. d. l. fi. quia hoc ius reuocandi est per
sonale ex vtraq̃ parte cum merita & deme
rita sint personalia. vnde nõ transit ad he
redes donatoris qui tacuit super hoc in vi
ta sua: quia tacendo renunciasse videt: nec
ad heredes donatarij. l. vt ab eis reuocari
possit. Quod tamen intellige si fuit nota cã
ingratitudinis: quia si donator eam igno
rauit in vita donatarij. velsi sciuit non ha
buit tempus competens ad agendum. age
& poterit contra eius heredes fm panor.
in. c. fi. de. ꝓtu. post Jo. and. ar. in. c. cum in
veteri de elec. & per textum ibi: qui ponde
rat quando donator tacuit: sed nõ dicitur
tacuisse si ignorauit vel non habuit debitũ
tempus ad agendum & per eandem ratio
nem videtur quod heres donatoris agere
possit contra donatarium sicut etiam in fi
dei comuis. quod si legatarius iniuriam in
ferit testatori: & ignorauit testator: in vita:
ex hoc agere & poterit heres: & facit quod no
glo. in. l. iorem. C. de his quib. vt indig. ex
quibus glosis videtur inferendum quod si
donatarius carnaliter cognouit vxorem do
natoris in vita sua eo ignorante in vita: su
ꝑ agere poterit ad reuocationem do
nationis: quia ex quo ignorauit tacuisse nõ
dicitur. Vt hoc legatum primo. ¶. quinto. &
sexto. & nacela. ¶. vltimo. & legatum primo. ¶.
septimo. Que tamen de ingratitudine dicta
limita in donatione propte dicta: vn
de ob hanc causam non reuocatur collatio
beneficij secundum Joan. andr. & communi
ter docto. quia non est propte donatio cum
teneatur collator ex necessitate officij con
ferre. donatio autem mera liberalitate fiat
similiter nec donatio remuneratiua de qua
in. l. aquilius regulus. ff. eodem. non reuo
catur ob hanc causam: qr vt ibi ꝗ nõ est me
ra donatio nec propte donatio.

¶ Decimoquinto queritur vtrum reuocari 15
possit donatio conditionalis & modalis sd
est facta sub modo seu ob causam. ¶ Et. de
conditionali dico quod reuocari non potest
conditione pendente quia ex futuro euentu
pender. & facit. l. potio. ¶. videamus. ff. qui
po. in pig. habe. nec etiam purificata condi
tione: quia est vera & mera donatio: sed in
tellige quantum ad vtrũq̃ si cesset ingrati
tudo & omnis alia causa sufficiens reuocã
di: nec etiam conditione deficiente: quia q̃
nõ est reuocari nõ potest: de desposatio. im
pube. ad dissoluẽdum: vnde erit perinde ac
si non fuisset donatum. ¶ Quantum ad mo
dalem dico colligẽdo ex not. per docto. in ca
pitulo verum. de cõdi. appo. quod si modus
nõ seruatur distinguẽdum est: quia aut mo
dus fuit principalis seu finalis causa ꝓtra
ctus: & ita reuocari potest secũdum Barto.
in. l. secũda. ¶. fi. ff. de donatio. facit. l. cuj le
C. de pactio inter emp. & vẽdi. vbi reuoca
tur cõtractus nominatus nõ impleto mo
do. quãdo fuit principalis causa cõtrahen
di: & sic intellige. l. ea cõditione. C. de rescin.
vẽdi. aut nõ fuit causa finalis donationis:
& sic nõ reuocatur cessante modo: & facit. l.
mevia. ff. de monumi. testamẽ. vbi libertas
legata tribus seruis. sub hac conditione vt
alternis vicibus luminaria accendẽt & su
per legatorio sepulchrum non reuocatur:
quãuis non impleatur modus: quia tertus
non cõsiderauit modum. vt causam finales
date libertatis. sed vt causam impulsiuam:
& si fumus in dubio. & donatio est in plã cau
sam: fauore pie cause. videbitur cõtempla
ta pia causa pro causa finali: vt videtur vel
se Barto. in. l. ea cõditione. C de rescin. ven.
& in. l. si pecuniam. in principio. ff. de ꝓdi. ob
causam: alias nõ.

¶ Decimosexto queritur vtrum donatio ec 16
clesie facta sub modo si ille non seruetur re
uocari possit. & qua auctoritate: et dico se
qui ex dictis in fine. ¶. prioris quod non. nisi
expressum fuerit quod reuocari possit ces
sante modo: de cõditio. appo. verum: & ra
tio est quia sic donatum videtur prosalute
anime principaliter donatum: de testamẽ.
requisiti: et facit glosa in. l. si quis titio. ff.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de lega.ij.vnde modus appositus non videtur causa finalis sed impulsiua: qua cessante non cessat effectus. nisi sit expresse actum. Et pro hoc facit. dicta.l. meuia. ⁊ tex. in.l. legatum. ff. de adminis. rerum ad ciuit. parti. iuncti his que not. ibi Barto. et in l. legatum. ff. de vsufruc. lega. ⁊ Bald. in.l. prima. ff. de his. que pene. capitulo. relin. et in.l. cum alienam. C. de lega. quia in diuersis legibus scilicet legatum ⁊ legatum. probatur quod si testator reliquit respublice mille. ad honorem suum. vt inde fierent annui ludi vel fabrics. que iure impedientes fieri non possunt. illa pecunia conuertitur ad alium vsum qui cedat in honorem testatoris. nec reuocabitur legatum: quia ad honorē suum est causa finalis. Et quia modus est conditio impropria. ideo quandoq; doctores idem dicunt de donatione ecclesie facta sub conditione: scilicet impropria. non autem sub conditione propria: quia illa donationem suspendit. et ea non impleta non valet: vt patet in dicto. capitulo. verum. cum ibi no. Sed ⁊ quando expresse dictum est quod possit reuocari. si tamen prelatus solus sit qui modum non seruat. non reuocabitur. secundum Vtn. in ca pitulo. verum. de con. app. quia delictum prelati solius non nocet ecclesie. regula de licitum. libro sexto. ⁊ communiter sequuntur doctores in capitulo. breui. de iureiur. secus si prelatus cum capitulo. Si tamen donatio esset sub conditione esset aliud: qr si solus prelatus eam non seruat. donatio non tenet: quia in acquirendis solus prelatus nocere potest ecclesie. non in acquisitis: vt no. glos. et doct. xvj. questione. vj. §. fina. ⁊ Innocentius in capitulo frater nitatem. de dona.

¶ Qua vero auctoritate reuocetur quando expresse dictus est quod possit reuocari. bal. in capitulo verum. de foro competen. ⁊ in.c. illud. de presump. tenet quod ad reuocationem sententia non requiritur: sed Innocē. in capitulo verum. de con. app. ⁊ hostien. et dominus anto. ⁊ cardi. ibidem dicūt quod requiritur. ange. autem in.l. penultima. ff. pact. ⁊ glo. in aucten. vt de cetero non fiant conturationes. §. primo. tenet hoc secundus esse verius: quia nemo sibi ius dicit. xvj. qo. sexta. placuit. deprehendi enim qui.l. libro sexto C. vnde vl.l. si quis in tantam. tamen etiam primum verum est si dictum est vt propria auctoritate. vt tenet hostien. in dicto capitulo. cum dilecti. de dona. ⁊ communiter docto. in dicto capitulo. verum. ⁊ Barto. in.l. creditores in sexta col. C. de pigno. ⁊ no. idem barto. in.l. fina. ff. vt in posset. leg. nisi essent sacra effecta. l. si quis curialis. C. de episcopis ⁊ clericis. Limita nisi esset de facto resistens quia tunc pactum non valeret. vt dicit bar. in.d.l. creditores: qr p: estaret materiam vtiendi ad arma qd non ly.

¶ Decimoseptimo queritur vtrus donatio renocari possit propter dati enormitatem siue propter inofficiositatem: puta cum pater tantum donat quod filio non manet hereditas: ⁊ dico quod sic. xiij. questione secunda. si quis fraseitur circa quod tamen sciendum est primo quod secundum hostien. in summa testamentum inofficiosum vel donatio inofficiosa dicitur quando sunt facta contra officium pietatis: officium enim inter patrem ⁊ filium dicitur pietas. ff. de obseq. l. penultima. inter patronum autem ⁊ liberū dr obsequiū. C. de neg. ge. offi. iter deū ⁊ hoiez religio iter hoiez ⁊ hoiez stat in noie gnali. Secōdū ē scōd q bar. l. l. si vt alegatis. C. de iof. do. sic distinguit. Aut: n. donatio ē iofficiosa re et ⁊ filio: et tūc ē scā liberis reuocar. ḡtenus ē imoderate sed. vel quā ad debitū bonoꝝ subsidiū. vt. l. si liquet. C. de iof. do. l. vsq; ad legitimā. q̄ debet iure nature: si ⁊o sit scā extraneis. si relicta alicui filiis nō reuocar. nisi vsq; ad debitū subsidiū bonoꝝ. l. oimō. C. de iof. re. stante nō reliquit sic reuocat. l. totū. d. c. si ḡs fraseit. Aut donatio est iofficiosa re solū: et sic reuocat secundum quatenus est imoderate gestū. Dicit autē gl. in. l. si liqueat. C. de inof. do. q̄ re ⁊ nisi lo intelligūtur. l. euētu et fraude. nec fraus sufficeret sine eventu: que fraus dicit anādo pater frat⁹ exheredat filū: vt. d. c. si ḡs fraseitur: vel quādo in fraudem creditorū donationē facit ⁊ hmōi.

¶ Decimooctauo querit vtrū donatio renocari possit. ex psumpta volūtate donatoris. vt ꝓpter supueniēte natiuitatē filioꝝ: et dico in hoc esse varias opiones: qr et iura varia videnī: p quo vide si placet bart. in. l. titia. in §. imperator. ff. de le. ij. et post eū Panor. in. d. c. fl. eo. tt. distinguēter: qr aut ē facta in psonā liberti vel extranei ⁊ reuocat in totū ipso iure: ōsi donator hoc tacite intellexerit. vt in. l. si vnq; cū glo. sua. C. de re. do. aut in psonā vnius ex liberis. ⁊ tūc nō reuocat in totū. ꝓpter natiuitatē filioꝝ. sed vsq; ad debitoꝝ bonoꝝ subsidium: et ita intelligitur. l. si totas. C. eo. tt. ex hoc infert Panor. quod donatio facta monasterio: non reuocatur in totum de stricto iure propter natiuitatem filiorum: qr monasterius habet loco filij: item quia donatio est facta in fauorem anime. quia non debet esse minus fauorabilis quam filius. vt in aucten. si qua mulier. C. de sacrosan. eccle. vnde reuocabitur solum vsq; ad debitam legitimam: ⁊ idem sentit glo. xvij. questione prima. c. ecclesie: ⁊ alia glo. xvij. questione prima. c. vnquam. que loquitur de donante omnia bona vel partem bonorum. habeat locum in donatione certe rei: Barto. vbi supra dicit. quod sic: quia loquitur in omnibus bonis vel parte bonorum: que pars est idem quod certa res: ⁊ hoc quando donatio facta est extraneo: sec⁹ si vni filio. vel loco pro quia vt dicit non reuocaretur. nisi excederet debitum bonorum subsidium. Aliū tamen quo ad primum dicunt quod non reuocabitur. si res non fuit magni precij: quod videtur equum. Quod autem dictum est de donatione facta filio. intellige quādo tenet: vt quia emancipato. vel filiofamilias propter merita.

¶ Decimonono queritur vtrum donatio re 19
uocetur ipso iure vel querela proposita: et dicit Barto. in dicto §. imperator. quod renouatio. per. d. l. si vnq; fit ipso iure: adeo quod res potest vendicari. ⁊ condici possessio: ⁊ reuocatione facta ipso iure. ꝓpter naturitatem filiorum. si incontinenti moriantur. non reconfirmatur donatio vt dicit: qr licet actio semel extincta nō resuscitatur: ita non renaliditur semel extincta donatio. vt lege menius §. duobus. ff. de legatis secundo. sed reuocatio facta per titulum de inofficiosis donationibus non fit nisi proposita querela: vt in. l. prima. C. eodem. quas quereliam filius agere potest etiam si pater iuraiuit non contrauenire donationi. Secūdus Barto. vbi supra: quia quando contractus firmatur ratione alterius vt hec donatio filiorum: nūquam iuramēto ⁊ trahē tes cōfirmatur: quia esset in alterius dolum. vt extra de pactis. quāuis. ⁊ de iureiu. licet. lib. vj.

¶ Vigesimo queritur an possit esse remedium 20
contra reuocationem. donatōis p renūcia mera. pactum vel iuramētum: ⁊ pico multo. P primum. Licet reuocationi fiende per tiriani de inoffic. dona. fm Bart. vbi supra renūcia: ⁊ nō possit: quia fit donatio in fraudem filiorum: reuocatiōi tamen fiende per. d. l. si vnquam secus. vt dono bona mea et volo q̄ ꝓpter superuenientes liberos. non possit reuocari donatio: quia reuocatio facta per. d. l. fit ex presumpta volūtate donātis. ꝓpter liberos. ⁊ c. vltimum. xvij. q. iij. dicit de quodam qui filium nō habebat. nec habere sperabat: vnde si expresse voluit q̄ in casu existentium filiorum. non posset reuocari: locum nō habebunt ille leges.

P Secūdum. Si in donatione fieret pactum q̄ eam donator pretextu cuiuscūq; ingratitudinis nō reuocaret: dicit Aften. lib. iij. ti. ij. tale pactum nō tenere tanquā naturali equitati cōtrarium. l. q̄ aliqs impunevicū ingratitudinis committat. C. de iuri. fisci. l. ex eo. sic etiam si quis impugnat eū a quo habet beneficium pdit illud. extra de postulā. c. vltimo. sic etiam perdit fe udum. dist. xcvj. si imperator: vel legatum. ff. de inofficiosis. papinianus §. meminisse. P Tertium si mulier donauit simpliciter. ⁊ iurauit se nō reuocaturam donationem: ⁊ postea nascātur filij: illud iuramētum nō impediet reuocationem fiēdam p. d. l. si vnq; fm Bar. vbi supra. ⁊ Recuperū de sancto gemi. ⁊ frā cis. de pliis: quia reuocatio. d. l. fit ex presumpta volūtate que est. vt si de liberis cogitasset nō donasset: ista autem eadem conditio inest iuramēto. P Quartum. Donatio generaliter iuramēto firmata. ꝓpter dictas causas reuocabit secūdum dominum Anto. in d. c. fina. ex subsistentia conditionis que est in iuramento.

¶ Vigesimo primo querit vtrus donatio re- 21
muneratiua possit reuocari. ꝓpter cās quibus reuocat donatio mera. aut cōditionalis vel modalis: ⁊ dico q̄ nō: vt in. l. si pater ff. de dona. ⁊ hoc ꝛ Panor. in fepe. d. c. fi. qr fm eum iura scripta de donatione loquentia: nō habet locum in hac donatione remuneratiua. Et si donatio sit facta ꝓsanguineo in dubio ꝓsumet facta rōne ꝓsanguinitatis ⁊ nō remuneratōis: tex. est in. l. tutor. §. que a tutoribus. ff. de excu. tu.

¶ Vigesimo secō querit quātum ad res do 22
natam. vtꝝ alienari possit res donata ecclesie vel alteri cum pacto q̄ alienari non possit. et dico fm dnm Ant. in. d. c. verus. de cō. ap. q̄ aut tale pactū ponit post ꝓtractus donationis. et nō impedit alienationē. nec aliquid circa contractum operatur. l. donatio perfecta. C. de dona. que sub mō. Aut ante ꝓtractum. l. ante traditionem. tamē post obligatōem: et tunc fm Cardi. in. d. c. vex. nihil operatur tale pactum: p glo. in. l. vnica §. accedit. C. de rei vxo. actio. Aut apponitur tempore contrahende obligationis. Et tunc aut reservat sibi donator aliquod suo. in re tradita pro obligatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

⁊ etiam apponit prohibitionem de alienatione: ⁊ tunc non valet alienatio. l. si creditor. §. fi. ff. de di. pi. iuncta gl. ibidem fm litteram pisanam que hz litteram negatiuã. f. nullam vẽditionem esse. Aut nullum ius sibi reseruat sed alteri: ⁊ tunc fm. d. anto. eadem est ratio. vt non valeat alienatio. Aut nec sibi nec alteri reseruat ius in re donata: ⁊ tunc si alienatio sequatur valet: hz ager qui pactum apposuit ad estimationẽ. l. ea lege. C. de condi. ob. causaz. ⁊ l. penul. ⁊ ibi barto. ff. de pac. Aut apponitur prohibitio de alia re non alienanda: ⁊ non valet tale pactum. ⁊ ita loquitur. d. l. penulti. nisi paciscentis interlit de non alienãdo: quia ager ad interesse: ita no. in. dicta. l. penulti. Et hoc locum habet in priuato: sed in ecclesia si alienatur. semper videtur interesse dantis. cum tali pacto de non alienando. quasi sit fauorabile animę dantis: nisi quando alienaret in casu necessitatis. intellige quando aliter prouideri non potest quia sic donator si non valuisset. turpiter intellexisset: nec valuisset prohibitio. xlvij. dist. sicut hi cum sibi no. in glos. dist. lxxxiij. capitulo primo: vel quando alienare ob causam magis piam secundum dominum Anto. vbi supra: ⁊ facit. c. licet de regula. c. peruenit el secundo. de iureiu. et. c. aurum. xij. questione. ij. C. de sacro. sanc. ecc. l. sanctimus: quãuis alij contrarium teneant: sed hoc est verius: quia sic voluisse debuit donator. Et si dictum sit quod alienari non possit. et si alienetur liceat datori ⁊ heredibus fundum ad se reuocare. communiter tenent iuriste quod alienari non posse: sed ber. bzix. in questionibus suis. q. iiij. tenet quod posse de equitate canonica. ob piam causam. quando alia non habet que commode possit alienare: ⁊ idem glos. in. c. imdum quod supraposita distinctio valet de omni contractu in quo ab homine alienatio fit a lege alienatio nulla est. l. quemadmodum. C. de agri. cen. ⁊ co. ⁊. c. ecclesia sancte marie. el primo. ⁊ ibi panormita. vt li. pen. Si autem talis prohibitio ponitur ab homine in viam testamenti vel vltime voluntatis: tunc dic vt in. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j. q̃ sine causa nõ potest: ⁊ cõsequenter oportet quod causa exprimatur ab ipso testatore. pnta vt remaneat in familia: huiusmodi. vide ad propositum. ff. alienatio. §. xxj.

Notabile.

23 ¶ Vigesimotertio queritur cui acquiratur res donata ambasiatoribus. vtrum fetis cet eis vel domino: et dico fm barto. in. l. si vero. §. item quicquid. ff. solu. ma. ⁊ per ci. in. l. fi. §. sed cum in secunda. C. de fur. ⁊ per Guil. in. l. qui proprio. §. procuratoz. ff. de procu. et glo. vi probiq; quod acquiritur ambasiatori si ponatur tanq̃ persone: facit. l. socium qui. §. j. ff. pro so. vbi donatum socio occasione societatis. cedit donatario non societati. ex quo donatum est persone non societati. secus si donatur ratione officij quia acquiritur domino. ff. de castren. pecu. l. si forte. et. l. miles. la. ij. Et panormi. in. c. postulastis de cõcef. preben. dicit quod in dubio debemus attendere qualitatem doni: et si talis sit res quod potius creditur donata domino q̃ ambasiatori. vt putat leo et huiusmodi: tunc acquiritur domino. alias nõ. Vel dici potest quod etiam ad alias conjecturas recurrendum est: puta an prius esset nota persona ambasiatorio. vel non sed solum ratione officij vt iuriste officij datum videatur. l. si forte. l. multo officij datum videatur. l. si forte. l. milites. la. ij. l. dotem. §. hereditatem. ff. de castren. pecu. Et si omnibus consideratis res est dubia. presumeres pro domino si ambasiator est bene salariatus. alias pro ambasiatore.

¶ Rursus de donatione inter viuos. secundo specialiter inter virum ⁊ vxorem. equidem alias personas.

Donatio rursus secundo considerari potest in specie. vt est inter virum ⁊ vxorem vel huiusmodi: ⁊ sic ei multa repugnant que non repugnãt donatiõi in genere: sicut ipse animalioque est homo re

pugnat volare. non autem animali in genere. Et est autem donatio inter virum ⁊ vxorem. Et est autem donatio inter virum ⁊ vxorem fm azo. in summa. que fit ante matrimonio.

¶ Primo igitur quantum ad donationem inter virum et vxorem que est inter viuos ⁊ quandoq; est simplex. quandoq; ob causam. queritur vtrum valeat: ⁊ dico q̃ non si est donatio simplex sed est fm leges prohibita. ne mutuo amore inuicem spoliarentur. donationibus non temperantes. ⁊ propter alia multa vñ non valet etiam si fiat per interpositam personam. ff. eodem. l. si sponsus. nec valet inter eos remissio debiti aut assignatio debitoris: vt probatur in dicta. l. si sponsus. quia omnia habent rationem donationis. Et si matrimonium contractum tamen. licet donatio ipso iure valuit. tamẽ

poterit reuocari. C. eo. l. si ex voluntate. qõ intelligit si ignorabat: si vero vterq; sciebat impedimentum ⁊ matrimonium nõ tenere repetit ficus. ff. eo. l. cum hinc. §. vlti. ⁊ si nõ no consilio deberet dare paupibus. Sz intellige q̃ non vz donatio inter viruz ⁊ vxorem. primo vt est tex. in. l. i. ff. eo. si alter diuitior alter pauperior: fit. vt in. c. donatio. extra eo. intellige etiam secundo in donatiõe sola ipsa alitare: non aũt si fit ob causaz honestam ⁊ licitam vt infra. §. iij. nec similiter si fit remuneratiua: q̃ non prohibetur. vt in. l. §. autem. §. si vir. ff. eo. vbi ptz q̃ si vir donat vxori rem vxor ⁊ vxor aliam viro. fit hinc inde cõpensatio. ppter quod notabilit ⁊ est glo. in. l. si diuortio. ff. de ver. obli. ter dicit bar. in. l. si diuortio. ff. de ver. obli. ⁊ est glo. in. l. si voluntate. C. de dona. quod plebeius põt constituere dotem nobili cui vult animo donandi: hz conferatur nubere vult animo donandi: hz conferatur in tempus matrimonij: q̃ est remuneratiua ⁊ non mera: q̃ nobilis videtur nubendo plebeio conferre illi munus quoddam. facit. l. aquilius. ff. de don. ⁊ pro maiori ratione notida sic distinguo. Si enim facta est donatio quando matrimonium erat contrahendum tunc distingue: q̃ aut nuptie sequebantur. ⁊ tenet donatio etiam si alter diuitior alter pauperior fit: vnde tenet donatio inter sponsum ⁊ sponsam de futuro: fm glo. in. d. c. donatio etiam si post contraherentur. ⁊ etiam si sponsa deducta fuit i domum sponsi que propter etatem non poterat esse vxor quod limitat ho. nisi sit proxima pubertati. ff. eo. l. inter eos. Aut nuptie non sequebantur ⁊ iterum distingue: quia si non remansit ex parte donatoris q̃n matrimonium sequeretur ipse totum recuperabit per conditionem sine cã vel si nonduz dedit totum retinebit. C. de do. ppter nuptias. cum veterum. si vero stetit ex parte donatoris: quia aut spõsa donauit spõsaro: fit reuocatur tota donatio sine interuentu osculum sine non. C. eodem. si a spõso. si osculum non interuenit reuocatur tota: si ex eis donatio illa fiat simplex: sicut tamen conditio tacita scilicet si matrimoniuz sequatur: si autem interuenit osculum reuocatur inediete as solum. vt in dicta. l. si a spõso. ci ibi notatis. Si vero donatio facta est post matrimonium contractum distingue: quia aut dans fit quidem pauperior: sed tamen recipiens non fit ditior: vt si vir iude emat vinguenta vxori. ff. eo. l. quod autem. vel mulier exponat in conuiuio vel pro cognato sportulas id est vectigalia soluat q̃ulis ipa mutuo fuisset acceptura. l. si mulier ff. eodem. aut als inutiliter distrahat: ⁊ tũc non reuocatur. ff. eodem. l. si sponsus. §. penultimo. ⁊ §. fina. ⁊ l. quod autem. §. primo. eodem titu. ⁊ idem dicit host. si vir soluat vectigal pro vxore: quia non donat qui in necessarijs oneribus succurrit. vt in. l. ex annuo. ff. de dona. inter virum ⁊ vxorem. vel si alteruter locuz dederit causa sepulture: q̃ licet donator fiat pauperior: recipiens tamen temporaliter non fit ditior: ⁊ idem secundum eundem si vir donet vxori ad oblationem faciendã vel ad alias pias a cãs eadem ratione. heres autem vxoris vel mariti si inutiliter expenderet non propter hoc minus teneretur. vt in. l. quod de bonis. ff. ad. l. falc. q̃ satis est q̃ donatari⁹ est effectꝰ locupletior. vt notat panor. in. c. donatio. eo. titu. Aut dans non fit pauperior: ⁊ recipiẽs fit ditior. ⁊ tunc etiam donatio tenet. ⁊ glo. in. c. fina. extra eodem. exemplificatur si maritus sit institutus heres. ⁊ repudiet hereditatem donationis causa vt deferat vxori sibi substitute: et idem si repudiat legatũ vt remaneat penes vxorem oneratam pro legato prestando vel si rogatus esset restituere hereditatem vxori: nec detrahat quartam causa donationis: quia tunc donatio tenet. d. l. sponsus. vbi tex. neq; enim pauperior fit qui non acquirit: sed qui de pat⁹ imonio suo deposuit: aut si donauit vxori rem alienam bona fide. ff. eodem. l. sed ⁊ si pstante: intellige in casu quo restituere non tenebatur: pura de licentia domini dantis donandi si beram facultatẽ. Aut dans fit pauperior ⁊ recipiens ditior: ⁊ tunc non valet. extra eodem. c. fi. in text. ⁊ in glo. quod limita primo in donatione mera non in remuneratiua. vt dictum est: ⁊ secundo extra casus dicendos infra. §. tertio. Et quod dictum est de donationibus prohibitis. idem intellige de venditionibus simulatis: pro quo vide glosam singularem in capitulo quanto. de priuileg. dicentem quadrupliciter fieri legi fraudem.

¶ Secundo queritur quid si alicui mortis causa viro donare volenti: vir mandet qõ donet vxori. et dico non valere donationem quia videtur acsi vir donaret. l. idem q̃. ff. eodez. secus si volenti legare mando quod leget mee vxori. ff. eodez. l. sed si vir. §. quod legaturi⁹. Et ratio diuersitatis est: quia in donatione causa mortis: etiaz sine traditio

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne dominium trãsfertur.renocabiliter tamẽ.l.q.ff.eo.secus in legato quod cedit solum a tempore mortis: vt.l.a titio.cum fi. de iur. Undein primo casu viro quesito domino nõ potest.sed in secũdo sic.quia non acquirit nisi morte secuta. Hoc tamẽ limita verum quãdo iam donauerat cũ mortis:quãdo autem solum disposuerat donare valebit si mutato proposito ad institias viri.donet vxori:quia sic cessat ratio diuersitatis in legato.Sed contra videtur q̃ teneat etiam si iam erat facta donatio: per dicta in.§.priori:quia qui non acquirit nõ fit pauperior vt repudiando hereditatem. aut legatum:sed dico nõ esse similie:q̃ illa intelligũtur viuente testatore:quando ad hũc non erat ius acquisitum.

¶ Tertio queritur verum donatio inter virum ⁊ vxorem sit vniuersaliter prohibita aut certe valeat in aliquo casu.⁊ dico q̃ valeat in casibus.viij.in quibus ista prohibitio fallit.P primo si imperator donet augusto.vel econtra.C.eodem.l.penulti.contractus enim imperiales obtinent vicem legis. P Secundo si dans dat pecuniam ad retectionem edium succensarum.ff.eo.l.q̃ si vir. P Tertio quando ex donatione dõnãs non fit pauperior licet ditior fiat alter vt dictum est.ℨ §.i.P Quarto quãdo recipiens non fit ditior licet donans fiat pauperior:vt etiam ibi dictum est. P Quinto quãdo donatur in tempus finiti matrimonij.vt scilicet tunc res fiat mariti vel vxoris.cum mors fuerit subsecuta.l.fi interim ff.eo.P Sexto quando donatur causa mortis cuiuscunq̃ speciei:sit ista donatio causa mortis:vt in.d.l.sed interim.ff.eod.nisi tra leret fm glos.in.d.l.sed interim. P Septimo quando vxor donat viro causa honoris vel dignitatis adipiscende.ff.eodem.l.q̃ adipiscende.P Octauo si maritus constante matrimonio.remittat vxori promissam dotem in toto vel in parte.vt est glo.singularis ⁊ ibi cl.⁊ Bald.in.l.si constante.C.de dona.ante nup.remissio autem debiti alterius non valet.sicut nec assignatio debitoris.vt dictum est.ℨ §.i. P Nono adde fm Host.si vir donauit vxori annuum vel mensuum ad subsidũ rationem sui ⁊ suorũ pcq̃ ad vires dotis.l.fructus dotis:nam quod vltra datur renocatur:⁊ idem tenet glo.in d.l.ex annuo.

¶ Quarto queritur quomodo ꝓfirmetur ⁊ validetur donatio inter coniuges inualida:⁊ dico q̃ duobus modis.P primo iuramento interueniẽte de nõ ꝓtraueniendo:q̃ licet Barto.in:l.i ff.eodem.dicat q̃ nõ fit matur iuramẽto.quia inuitarẽtur ad delinquẽdum.tamẽ remittit se ad no.per eũ in lege si quis pro eodem.ff.de fideiuss.vbi cõcludit quod talis donatio valet:⁊ idem tenet in lege seius ⁊ augerius.ff.ad legem falcidia.⁊ idem Guilel.de cun.vt recitat Bartolus.in.d.l.seius.hac ratione: q̃ datum in fauorem religiõis . valet.vt.l.cum hic.§.circa.ff:eo.iuramẽtum autem est religio magna.idemq̃ tꝛ Jo.de lig.⁊ panor. in.c.fi.eod.titu.Et ideo bona cautela est si volũt donationem valere vt fuerunt nõ contrauenire. Nec obstat si dicatur primo q̃ iuramẽtum ꝓtra bonos mores.nõ valet vt in reg.nõ est.de reg.iur.libro sexto.quia dico verum esse si ẽ ꝓtra bonos mores naturales.nõ si ꝓtra ciuiles. Nec si dicatur secũdo q̃ iuramentum ꝓtra legem interpositum est nullum.vt in.l.nõ dubium.C.de legibus dicit Pano:.in.c.cum ꝓtingis de iureiur.q̃ lex quãdoq̃ aliquid prohibet propter bonos mores ꝓseruandos nõ quidem ciuiles qui sunt variabiles sed naturales:et iuramẽtum in contrarium nihil valet:vt in.d. reg.non est:quandoq̃ vero lex fundat in bono publico principaliter.⁊.non valet iuramẽtum:quia pactum ⁊ iuramentum priuatorum remittere non potest publicum:quandoq̃ vero nec super bonis naturalibus fundatur.nec super publica vtilitate principaliter.sed in odium aliquorum et tunc cũ nulla reperiatur turpitudo iurante:ita q̃ potest dũtaxat cum dispendio rerum temporalium iuramẽtum adimplere:ꝓtra legem obligat iurãtem:quãdoq̃ vero lex est fundata super fauore publico principaliter:tꝛ in ꝓhibitam ⁊ secũdario ꝓ publico:vt in.d.c.cum ꝓtingat.et in.c.ij. de pact.lib.vj.⁊ tũc iuramẽtum in peruersũ est fundata sup fauorem publicum:nec iuramẽtum ꝓtinet in se aliquaꝫ turpitudinẽ ex parte iurãtis vel ex parte materie non põt impedire quo minus quis obliget deo P Secũdo ꝓfirmatur morte donãtis ⁊ non renocãtis tacite vel expresse.vt in.l.i.⁊.iii. C.eo.titu.⁊.d.c.donatio.quod limita verum primo si non est vltra quingentos solidos sine aureos: quia si esset facta vltra eos.et sine insinuatione non confirmatur morte donantis nisi expresse tunc approbauerit. quo casu valebit vt legatum quod insinuatione non indiget.alias non secundum Glo.⁊ Joan and.in.d.c.donatio:secundo si

non fuit facta simplici promissione : quia sic non valeret.l.papinianus.ff.e.⁊ ibi bar. dicit vere nisi interuenisset traditio vera vel ficta:puta q̃ ꝓfiteatur se habuisse q̃ est loco traditionis q̃ sic confirmaretur.l.q̃ suo.⁊ ibi glo.C.de dona.cau.non mi. Requiritur ergo traditio in vita donantis vt donatio morte confirmetur vt infra pactum.§.riij. Nec intelligas istam confirmationem fieri morte naturali tãtũ:sed fit etiam morte ciuili:dũtãxãdo tãtũ q̃ ex illa qua quis liberatem perdit ⁊ efficitur hoies seruus pinisk donatio.vt.l.cuꝫ hic status.§.si donator.ff. eodem.Ex illa vero qua efficitur seruus pene ℨ uis ex mortis confirmatur.vt.C.eo.titu.l.res vxoris.⁊ hoc etiam si euaserint post sententiam latam in presentes:⁊ ratio diuersitatis fm glos.in.d.l.res.qui.a vbi quis efficitur seruus hominis est dñs qui potest renocare sed non vbi efficitur seruus pene ℨ uis ex delicto non debet quis damnari vt sit seruus mortem ex qua matrimonium non dissoluitur vt est deportatio ⁊ huiusmodi non cõfirmatur donatio: sed pendet vsq̃ ad mortem naturalẽ:⁊ si nõ renocauerit donator tũc confirmatur.d.l.res.Ex alia autem ciuili morte que est per professionem in religõe:non confirmetur donatio sunt opiniones.Unc. enim in dicto.c.donatio tenet q̃ non:sed Jo. an.⁊ ear.tenent q̃ sic:quia talis mortuus censetur.l.fi.C.de episco.⁊ cle.⁊.xvj.q.i.plaram cum duplici limitatione:primo in matrimonio non consummato:secus in ꝓsumato:quod patet per.d.l.res.que talem.refertur quod non est in religionis ingressu quo ad consummatum nisi quo ad exercitiũ:secũdo in religione que nihil habet in ꝓprio seu particulari nec in communi:cuiusmodi est omnis religio vere mendicantium:quod patet ex dicto bar.in fin.ili qui in auc.si quis mulier.C.de sacrosan.ec.⁊ in.l.sed si moris.de do.inter vi.⁊ vxo.concludit q̃ quando ista mors ciuilis que professione inducitur. habet omnino quo ad bona eundem effectum quem habet naturalis vꝛputa si de ingrediatur religionem fratrum minorum quid aliquid habere non possunt:nec in proprio nec in communi:tunc heres habet omnia incontinenti:quando vero non hꝫ omnino eundem effectum:quia saltem in cõmuni potest bona retinere:tunc heres institutus debet expectare mortem naturalem:⁊ interim est in pendenti:poterit esse ante mori ℨ heres ℨ testator:argu.ad hoc.d.l.res. Hec ex illo. Nec obstat quod solum de ordine minorum facit mentionem vt forte q̃ sibi notior fuerat eius institutio:quia rõ par est in aliis:nec in proprio nec in communi aliqua immobilia possidentibus.⁊ p dicta iura bar.infertur ad questionẽ an religiosus professus mutare possit testamentũ ante professionem factum:de quo infra testamentum.

¶ Quinto queritur quantum ad hanc donationem de vestibus ⁊ exennijs datis vxori an valeat donatio an sint eius vel heredis instituti a marito:⁊ dico secundum bar to.in.l.in hoc.ff.so.ma.q̃ vestes quotidiane a marito vxori tradite statim efficiuntur vxoris.l.ex annuo.ff.de dona.inter vi.⁊ vx. ⁊ sic sine dubio pertinent ad heredes mulieris:preciose autem non efficiuntur mulieris:nec vir dare videtur animo donandi:ꝫ propter seipsum facit vt sua vxor ornatior incedat.vt.l.mortis sue causa.in principio ff.eo.⁊ hoc dicit glo.in.l.si vsufructus.ff.ad l.fal.⁊ videtur velle lex quod talia non sint vxoris nisi expresse legarẽtur.vt.l.ornamẽtorum.de aur.⁊ arg.leg.⁊.l.hoc legatuꝫ cuꝫ l.sequenti.de leg.iij.Et idez barto.in.l.i.ff. de colla.§.nec castrense.querens an huiusmodi vestes sint conferende: concludit q̃ aut loquimur de vestibus vltibus ⁊ aliis illi domine necessariis ad vsum quotidianũ ⁊ ille non sunt conferende sed sunt proprie illius mulieris ⁊ ab initio tenuit donatio: inter socerum ⁊ nurum.vt in.d.l.ex annuo. si vero loquimur de vestimentis ⁊ aliis exennijs preciosis ⁊ festiuis:tunc illa,quia ita sunt veniunt ad diuisionem. vt dicta.l. mortis.nec potest dici quod morte fecerit facta donatio confirmata sit: quia dicte res non fuerunt donate sed tradite ad vsum. vt in dicta lege mortis.in fine.Et ideo putat quod licet ex vsu quasi loquendi:quãdo maritus sponsat vxorem: et mittit sibi coronam cum bursa.et dicunt talia donat vxori coronam:non tamen proprie est donatio sed magis ad vsum dare dicta lege mortis. Uestes autem lugubres . Argel.in.l.si ex re domini.ff.de stipulatio.seruorum.determinat forte mulieris.per glosam ibi positam.Exuennia autez facta vxori a consanguineis viri vel ipsius vxoris: an sint eius.Bartolus in lege . sed si plures.§.in arrogato.de vul.⁊ pup.dicit q̃ si donatio sit facta a ꝓsanguineis ex parte viri. bona fuerũt facta contemplatione viri vnde videntur de bonis viri esse profecta.

5

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt in d.§.in arrogato: dum dicit, amicus vel cognatus: videntur enim magis facta esse marito quam vroris: sed in extremis factis a cõsanguineis vroris, videtur quod vroris cõtemplatõe facta sint: ꝛ ita dicit Bart. se de facto cõsuluisse.

6 ¶ Sexto queritur quomodo reuocetur donatio inter virum ꝛ vrorem ꝛ dico q̃ multis modis. ℣ Primo per penitẽtiam siue si donatio sit expresse reuocata. in quo debz attendi vltima volũtas. ff. eodem. l. cũ hic status. §. 1. ℣ Secũdo per tacitam reuocatõez: puta si res donata p donatorem alienet. C. eod. l. si maritus: ꝛ d. l. cum hic status. §. si maritus: vbi patet q̃ nõ solum alienãdo vt tacite reuocare donatiõem. sed etiam obligãdo pignori. nisi expresse aliud ostẽdat.

℣ Tertio si prius moritur donatarius idest qui rem dono accepit. extra eo. c. fi. ꝛ si moriãtur simul puta naufragio vel ruina. tenet donatio. d. l. cum hic. §. si ambo: vbi tunc succedit heres donatarij: ꝛ idem dicit esse Azo. si simul capiãtur ab hostib⁹: ꝛ nullus eorum reuertat: quia videtur simul decessisse: si autem vnus redierit. is videt superuixisse quãdo alter remanet. d. §. si ambo.

℣ Quarto si fiat diuortium ex displicẽtia. d. l. cum hic status: nisi expresse voluerit donationem valere. ff. eo. l. si interim: secus autẽ si fieret diuortium cuz bona gratia. puta cã religionis. item secus si post diuortium matrimonium instaurek. vt ibi. ℣ Quinto cum socer vnicum diuortij mittit nurui cui donauerat. vt. d. l. cum hic. §. si socer. Et predicta nõ solum obtinẽt inter virũ ꝛ vrorez: sed etiam inter socerũ ꝛ nurũ. vel generũ. ꝛ inter cõsoceros qui copulatos matrimonio habẽt in sua potestate: vt in. d. l. cum hic. §. oratio. ꝛ inter patrẽ ꝛ filium nõ emãcipatuz. Fz glo. in. d. c. donatio. ℣ Et vt plenius habeatur ꝑdictorum noticia videda est glo. in. l. ij. §. qui in eiusdem. ff. eo. quam sequit ho. in sum. dicẽs quod tribus modis quis aliũ per potestatem cõtingit: vel quia ego sum in potestate ma: vel quia tu es in mea: vel quia ego ꝛ tu sumus in potestate eiusdem. Si ergo aliquo istorum modoruz alicuius maritum cõtingo ei cuius maritum contingo donare nõ possum: ꝛ idem est ex prevoris: quia qui eam aliquo istorum modorum cõtingit. marito eius donare nõ potest: nullo vero istorum modorum interueniẽte donatio non impedit̃ur. vt in socru et nuru. Glo. etiam addit quartum modum dicẽs. Item aliũ qui cõtingo p potestatem cõtingũt vt sunt duo consoceri.

¶ Septimo queritur quãtum ad donationem inter patrem ꝛ filium vtrum valeat: ꝛ dico q̃ nec pater filio filieue existẽti in eius potestate donare potest. nec ecõuerso: quia pater ꝛ filius sunt quasi vna ꝑsona. C. de inpube. ꝛ all. substi. l. vltima: ꝛ secũdus Azo. in sum. omnia dicta de donatione inter virũ ꝛ vrorem: dicũtur de donatione inter patres ꝛ liberos: ideoq̃ donatio nulla est nisi in casibus. in quibus hec donatio tenet.

℣ Primo in dote ꝛ donatiõe ꝓpter nuptias l. pomponius philadelphus. ff. famil. herc. nup. ℣ Secũdo cum donat filiofamilias militi in castra mobilia. C. famil. hercisci. l. liberti.

℣ Sunt ꝛ alij casus in quibus donatio valet inter patrem ꝛ filium: ꝛ in quibus nõ acquiritur patri vsufructus. vt no. glo. in aut. vt liceat. ꝛ filius est. C. de bo. que libe. ꝛ glos. in aut. vt liceat. ꝛ filius matri. col. vij. Prio quãdo sub hac additione donatio non relinquitur vel datur a parẽte. l. anoceti. proauo. aut ab extraneo ne patri puniat vsufructus. d. aut. vt liceat. in principio.

℣ Scẽo si pater remittat filio vsufructum quem hz in rebus filius adnẽticis: vt in. l. cum oportet. §. sinautem. C. de bo. que libe.

℣ Tertio in hereditate fratris vel sororis. in qua cum patre admittit: vt in aut. de heredib. ab intest. §. si vero. col. ix. quod aliqui intelligũt quãdo filius decedit ad cuius successiõem vocãtur pater ꝛ fratres: vt in aut. cessante. C. de legi. here. quo casu pater non habet vsufructum in ꝑte filiorum sicut. Ubi nidẽtium: sed in bonis aliis eorum sic. Ubi etiam nota fm Frãcis. de are. lit cõtinũ. cit. q̃ iure cõmuni quãdo frater moritur ab intestato patre supstite: ꝛ sorore: soro: vna cum patre succedit fratri in virilem. l. equa inter vt in aut. defuncto. C. ad tertul. nisi aliqua ratio particularis excludat parrem a huiusmodi portione. ℣ Quarto in hereditate quam filius adit patre nolente: vt in. l. fi. §. sinautem. C. de bo. que lib. ℣ Quinto quãdo filio legatur seruuo. vt cum manumittat. vt in. d. l. §. fi. ℣ Sexto in rebꝰ obuenientibus filio. qũ parẽtes soluũt matrimonium sine causa rationabili: vt in aut. vt milit. in §. quia vero.

℣ Septimo si filio legatur vsufructus: nam seruitus seruitutis esse nõ potest. ff. de vsufruc. lega. l. i. ℣ Octauo si imperator donauit filiofamilias. vt. l. cum multa. C. de bo. que lib. ℣ Nono cum filiofamil. cuiti in castra. pater donat mobilia. vt dictũ est. ℣ Decimo in quasi castrẽsi. vt in. l. cum op. §. ex ceptio. C. de bo. que li. ℣ Undecio si pt donet

filio ob alimenta fm ho. ℣ Duodecimo. addit bart. in. l. contra. ff. re. amo. per glo. abl. si filiusfamil. recipit dotem. patre non consentente. nec se obligante. quia patri nec vsufruc. nec aliud acquiritur. ℣ Decimoterio. adde q̃ valet donatio quãdo donat. ꝓpter benemerita fm eundem bart. in. l. §. nec castrense. ff. de colla. ꝛ in. l. si donatione C. de col. ꝛ in. l. frater a fratre. ff. de condi. indeb. vbi distinguit q̃ si donat simpliciter. meritis non precedentibus donatio nõ valet. nisi morte confirmetur: sed si precesserunt benemerita talia ꝓpter que cuilibet extraneo ad idem teneretur donatio valet. ꝛ res donata efficitur peculij aduentitij: quia videtur filius quesiuisse et operibus ꝛ laboribus suis. ꝛ sic est aduenticiũm. l. cum opz C. de bo. qui. §. i. nec sufficit dicere in instrumento q̃ hoc fecit ꝓpter merita nisi illa probarent: vt. l. si forte. ff. de ca. pec. Et pro hoc dicit bar. ibi. q̃ si quis alicui pro meritis ꝛ seruitijs donauit. si poterat libere donare nullis meritis precedentibus: tũc ista verba enunciatiua probationem inducunt inter easdem personas: sed si merita necessaria requirerẽtur: ꝛ alias donare nõ posset illa ꝑba nõ probarent merita ꝓcessisse. vt. d. l. si forte: ꝛ no. in. d. l. si donatione. Et si patre donante dubitetur an donet filio vt filio: vel vt benemerito glo. in. d. l. si donatio. vt ꝛ refert ibi Bar. dicit q̃ si precesserunt merita non erit donatio simplex sed ob merita: si vero nõ ꝓcesserunt. vt donatio simplex. Et si pater dicat in instrumento. donao ꝓ extraneo ꝓpter merita: quia in tali ꝓfessio fidem non facit. ℣ Decimoquartõ adde q̃ si filius est emãcipatus. ar. de rescriptu emãcipationis in ꝑmisi emãcipatiõis. dicit bar. in. l. vt libertis. C. de colla. ꝛ in. l. §. nec castrẽse. ff. de colla. q̃ nõ est donatio cũm. cũ magis filius deberet donare patri. ꝛ a patria potestate liberãt: sz est donatio simplex. ex sola liberalitate. l. cũ opz. §. cum ait. C. de bo. que. li. vt. ꝛ ꝛ simplex donatio venit ꝓferenda. si autem ꝛ ꝛ suit filio existẽte in patria potestate emancipato. l. ꝛ. ne. C. de dona.

¶ Octauo queritur q̃lio reuocet donatio facta filio emãcipato siue alicui de liberis nõ existẽtibus in prãte donatoris: ꝛ dico q̃ ꝓter multas cãs. ℣ Prio si donatarꝰ atrocis iniurias intulit donatori. ℣ Scẽo si in ne damnũ rerꝰ intulit. ℣ Tertio si grauem illi inferre tẽptauit. ℣ Quinto si conditionẽ appositã nõ implevit. ℣ Sexto si neglexit alere donatorem inopem. quo: uz olim declarationem vide. §. donatio. 1. §. fũ.

9 ¶ Nono queritur quãtum ad donationẽ inter alias ꝑsonas. quis prohibeatur alicui dare propter dispositionẽ seu ꝓditionẽ donatarij. ꝛ dico q̃ donare potest quisq̃ cuilibet nisi lege prohibeat fm host. sed vetante lege donare nõ potest primo miles meretrici vel ꝓcubine. C. de do. inter vir. ꝛ vro. l. ij. ꝛ p glo. ꝛ docto. in. l. miles ita. hẋdem. §. mulier. ff. de testa. milit. ꝛ hoc quidem quantuz est ex parte militis fm omnes habet locum in vero ꝛ proprio militie. l. armate militie. qui. l. opere militat: ꝛ similiter in clerico fm rl. mal. vt in. d. §. mulier. quia sicut non põt miles secularis. ita nec miles celestis militie. ꝛ in doctore: ꝛ advocato qui dicunt milites per notata in. l. miles. ff. de sen. ꝛ reiudi. non autem habet locum fm cl. in. d. l. ij. in milite dignitatis. qui luxni militat. et non est miles opere: nec similiter hz locum in priuato donante vel legante aliquid cõcubine vel alteri de quo est suspitio: q̃ fm glo. in. d. §. mulier. valet vt. l. donationes in concubinaz. ff. de do. immo in legato est expressum in. l. qui concubinam de lega. iij. et in. l. item legato. C. de do. vi infra eo. §. in secundo casu. Ex parte vero mulieris. habet locum in ꝓcubina fm gul. vt notatur in. l. affectionis. ff. de do. et in hoc omnes docto. ꝓsentiunt sicut ꝛ in meretrice: similꝛ habet locum fm barto. in. d. §. mulier. in mulere de qua est suspitio turpis: ꝛ idem habetur in. l. mulierem. ff. de his qui. vt indig. Non aũt habet locum in ea quam dã tz tãẽ vxorem quam tñ hẋe nõ potest ratiõe ꝓsanguinitatis vel alia cã: de qua barto. in. d. §. mulier distinguit in simili: quia si mulier ignorat matrimonium nõ ꝓsistere sed illud valere credit. legatum valet. vt. ff. de leg. j. li. ꝛ idem dic de donatiõe eo casu quo fieri potest inter virũ ꝛ vrorez: q̃ nõ ẋt rõ efficax in oppositũ cãns dissimilitudinem. Si vero sciebat matrimonium non ꝓsistere. etiam legatum in personam eius ꝓsistere non potest: vt. l. vroti maritus. ff. de viuf. le. Si vero dubitatur vtrum sciuerit vel ne. in dubio presumitur ignorãtia: vt in. d. l. fi. ℣ Scẽo nõ potest donare generaliter aliãs pro causa illicita. puta mulieri pro meretricio: pro quo aduerte q̃ promissio vel donatio facta meretrici publice valet fm bart. bal. ꝛ ant. post cl. in. l. affectionis. ff. de dona. ꝛ in. l. ij. C. de condi. ob. tur. causam. q̃ ꝛ reprobant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

glo.in.d.l.affectionis.dicentē.q̃ valet quo ad exceptionem. non quo ad actionem:p meretricio autem facto cum nupta.vidua. aut virgine quod iure ciuili punitur.nōva let promissio:sed donatiōe facta potiōr est conditio possidentis nisi sit miles vt dicitur ff.verumtamen si eius auferre posset a mu liere.vt no.ci.in.l.ij.ff.de condi.ob.tur.cau sam.z in text.l.lucius in fin.ff.de iur.fis.Et ista est vera opinio licet aliqui teneant in distincte q̃ non valet. Sed istam opinionē intelligo q̃ valet donatio vel promissio fa cta secuto opere gratia eius fit: alioquin ante cōs sequatur opus. locum habet illud in male promissis rescindendis:z de re.iur. in.o.i.alia vero quam etiam sequitur Archie.allegās.c.qui venatoribus.di.lxxxvi. est vera quantum ad hoc q̃ sic dans vel.p mittens semper peccat: licet non ex eo qō dat.sed ex causa dandi.Et idem dic de do natione facta pro quocunq̃ quod iure pu nitur:z sic intellige.d.l.affectiōis.Tertio nō potest donare aliquis iudici seu.presidi aut alijs officialibus.quibus est salarium cōstitutum. siue post depositum officium siue ante:pro aliquo beneficio prestito tem pore administrationis. quia tam donans q̃ cui donatur.conuictus pena quadrupli plectitur:vt in.l.fi.C.ad.l.iul.repetū:quod glo.verum intelligit quando occulte dat: secus si palam propter.l.i.ff.de poli.que est contra Facit pro ea tex.in.l.barbarius.ff. de off.prefec.Iudices autem delegati eccle siastici nihil possunt recipere nec eis potest donari nisi solum esculentum z poculētum quod paucis diebus ꝓsumi possit:z mera li beralitate donatum:z idem dic de cōseruatore.vt in.c.fi.de offi.dele.libro.sexto.z idez de iudice seculari: de quibus vide.J.index .H.ix.et.x.Quarto donare non possunt visitati visitatoribus vt infra visitatio.H.v.

¶Rursus de donatione inter viuos. specialiter quando est ante vel post nuptias.

Donatio tertio ante nuptias vel propter nuptias olim dicebatur ante nuptias z fm azo.in fum.est quam sponsus vel aliquis nomine eius facit sponse vel alteri nomine sponse scilicet in recompensationem recipiende dotis:tuno fieri potest etiam siue dotem accipiat siue nō.vt patet in.c.nuper.de do.inter vi.z vxo.z erat donatio ob causam z nō simplex.C.eod.l.fi.z hoc quia sicut sine matrimonio dos est nulla. ita z hec donatio:q̃ vocatur antiferma.q̃si ꝓtraria donatio.ab anti qs est ꝓtra z frena donatio.vt videz:quia.f.marito sicut ad vxore accipit dotem.i.dynationem ꝓpter matrimonium:ita ecōuerso ipse donatro ri propter nuptias: quod quia hodie fieri ꝓceditur post nuptias vocatur donatio ꝓ pter nuptias.vt insti.de dona.H.est z aliud genus z.d.l.fi.vñ hodie potest esse donatio ob causam.z remuneratiua:quia pōt fieri añ z post ꝓtractum matrimonium. vt.d.l. fi.Videtur autem hec donatio differre a do natiōe sponsalitia.que fm azo.in.fum.ca sponsa que a sponso fit sponse.vel ecōtra.a sponso spōso.quod tamē raro accidit.eo quod fe minimum genus sit auarissimum.in dona do.ff.ad veleia.l.sed si ego.vbi z dicitur q̃ facilius se mulier obligat q̃ alteri donat. Ratio quia illa fit inter spōsum z sponsam de futuro.z fit abvtroq̃.ista vero.fit solum dum matrimonius ꝓtrahitur per verba de presenti siue dum est quasi in ꝓtrahi.z fit a spōso tātum.Differt etiam ab ea qui est inter virum z vxorez:quia fit estāte matrimonio.i.postq̃ cōtractum est.

¶Primo ꝓo.queritur vtrum hec donatio debeat esse equalis doti:z dico q̃ olim si fie bat in ꝓstitutione dotis non requirebatur equalitas.C.de pac.conuen.tam.J.do.l.ex morte.z.d.l.fi.si vero dos prius erat constituta requirebatur equalitas necessario vt.d.l.fin.H.sancimus:hodie vero qualiter cunq̃ fiat.oportet esse equalitatem tā do nationis ad dotem q̃ lucri superveniens quo in.H.sequenti:in aucten.equalitas.de pac.conuen.z ita tenet supple.summa.an se.cuius oppositum sensit summa rosel.ex bene:vnde z Innocē.vt refert Panormi.in c.fi.de do.inter vi.per dicta.l.ex morte.etiam cit posse inter hec esse disparitatem:etiam in quātitate:vnde glo.in.d.aucten.equali tas dicit hodie illam sublatam propter cō suetudinem: quia constituitur dos z mulie la sepe fit a viro donatio: seruatur tamen alicubi vt sensis.vbi communiter hec fum ciusdem quantitatis.Nec tamen indiscre insinuatione ista donatio licet quinqdecim aureos excedat.C.de do.ante nup.aucten. eo decursum:z ratio est fm Barto.in.l.ex multe.C.eodem quia non est donatio simplex sed ob causam:quod poterit mulier ri:z nō viro:quia si pactum fuerit factum de dote z donatiōe lucrandis mulier in do natione lucrabitur vltra quingentos aureos non autem vir in dote lucrabitur vl tra quingentos aureos.vt in.d.aucten.eo decursum.

¶Secundo queritē soluto matrimonio cui sit hec donatio:z dico q̃ iure cōmuni reuer tur ad virum sicut z dos ad mulierem.C. de re vxo.ac.l.vnica.H.illo.ꝓculdubio.aliō tamen erit si interueniant pacta.Quo casu donationis huius est propium q̃ si pacisca tur maritus de dote vel parte dotis lucran da.si pmoriatur vxor:talem partem debeat lucrari mulier.d.donationem propter nu ptias vel partem equalem:si premoriat vir ex tra de do.inter vi.c.fi.H.sane.z d.l.ex mor te.vbi etiam patet q̃ si dos z donatio sint di uerse quantitatis:tunc necessario requirit equalitas in quota z non in quantitate. In l.etiam fi.C.de do.ante nup.dicitur q̃ hec pari passu vadunt.f.quo ad pactum:quia quale erit de lucranda dote tale erit de lu cranda dicta donatione z econtra:et si pa tio contrarialia fiat non valet: quod ve rum est nisi ex consuetudine sit derogatum. nota.in capitulo donatio.de dona.inter vi. z vxorem.

¶Tertio queritur ad quid valeat siue ad quid operetur ista donatio cum stante matrimo nio maritus teneat rem donatam faciens fructus suos.C.eo.l.si liberis.z in.c.per ve ras.de do.inter vi.z eo soluto eam vxor nō lucratur de iure.sed solum ex pacto specia li.vt dicto.H.illo:z dicit Io.an.post pe.z ab batem.q̃ operatur multos effectus.Primo:i bonis:z extenditur in fauorem mulieris ad donationem propter nuptias:vt sicut mari tus dotem vxore premortua.ita vxor dicta donationem viro premortuo lucraturvt di cum est.Secundus.Nam fortius ius ha bet mulier in reb̄ sibi datis ꝓpter nuptias q̃ in alijs bonis mari tis z fructus in dote recuperanda q̃ in alijs bonis mari tis.Tertio:in dote.vt no.glo.in.d.l.fi.q: in alijs potest mulier renunciare iuri ypo tecario.vt C.ad vell.l.etiam.non autē in illis.vt sic fit vnde posset consuli in dote re cuperanda:de quo in aucten.siue a me.C.ad vell.z in.c.peruenit.de emp.z ven:nisi inter iar.aut concurrant duo que in.d.c.puenit. habet panor.vbi dicit q̃ res donata vxori.p ꝓter nuptias a marito alienari non potest ab eo etiam consentiente vxore.vt in.d.auc. siue a me.nisi interuenientibus duobus:pri mo quod vxor consentiat post biennium se cunda vice:secundo quod tantum sit in vri tilibus.vt consuli possit vxori indem ꝓ contractuo vt quidam dicunt:sed etiam tempore quo vxor agit seu agere potest.vt no.in.d.auc.siue a me.vel quod per.xxx.an nos tacuerit.Iz secūdo non ꝓsenserit.Ter tiū nā maritoverente ad inopiaz.vxor po test a creditoribus maritī vendicare taz do tem q̃ d.donationem:q: deseruire debent oneribus matrimonij.C.de iur.do.l.vbi.

Quartum.Nam si vir committit adulte rium vxor hanc donationem lucratur sicut vir dotem vxore adulterante.de do.inter vi. plerunq̃.

¶Quarto quid sistante pacto de lucranda dote.z.d.donatione matrimonium soluat aliter q̃ per mortem nunquid pactū vel cō suetudo poterit facere q̃ vir lucretur dotez vt si mulier remaneat sine dote:z dicit ho. q̃ non.vt no.in.d.c.donatio.de do.inter vi. z vxo.vnde.d.H.illo.ꝓculdubio.loquit q̃ mulier decessit quo casu vir lucratur ratiōe pacti solum fm ho.Fm car.autez in.d.c.do natio etiam rōne consuetudinis:q: qō pōt pactum pōt cōsuetudo.vt not.glo.in.c.non putamus.de consue.lib.vi.z hoc est verum nec oppositum sensit ho.q: per li soluz exclu dit iura z non pacta. 4

¶Quinto q̃ritur q̃ statuto cauetur q̃ alte ro coniugum premoriente alter lucret dotē vel.d.donationē an debeat intelligi de mor te naturali tm̄ vel ēt de religionis ingressu z dico q̃ de naturali tm̄ non de ista ciuili: p sertim:q: verba statuti sunt facti z in facto consistunt de consti.c.i.nec recipiunt casus fictos.ff.de nes.ge.l.ij.H.hec verba. immo nec expresse posset.puidere q̃ mulier ingre diente religionem vir partem dotis lucra retur:q: grauaretur religionis libertas p dotis minutionem qō fieri non dz.ff.quan re.ac.non da.l.j.H.onerande:z etiam q: dis poneret statutum de rebus persone religio se.contra.c.fi.de re.ec.non alie.Si tm̄ ex pa cto fit vt alter lucretur alio premoriente pa ctum validum manet imino per religiōis ingressum purificatur.vt.l.deo nobis.C.de episc.z cle.z in aucten.de sanct.episco.H.si vero constante. 5

¶Rursus de donatione.liij. causa mortis.

Donatio causa mortis est q̃si rē do natam malo me habere q̃ euz cui dono.sed magis ipm q̃ meuz heredem.ff.e.l.j.z in.l.senatus.H.do natio.z magistraliter diffiniendo est q̃dam dispensatio voluntatis ex mortis vel alte rius instantis vel futuri periculi considera tione vel metu.ff.eodem.l.secunda.z ho.p li dispensatio habet collatio.z pro li volum-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatis habet liberaliter facta: quia si esset ex metu talium illato non tenet. ff. qd intelligē qñ ideo metus inferitur vt donetur: alias secus. ff. e. l. iij. sed adde tu a donatore vel herede. vt per hoc differat a legato qd semper traditur ab herede. ¶ Huius tres sunt species: quarum prima fm ho. in sum. eo. ti. est cum quis donat metu mortis future sed nō instantis: secunda cum donat metū mortis instantis: tertia quando vult magis se habere q̄ eum cui donat ⁊ magis illum q̄ suū heredem: sed hec assignatio non procedit. qz tertia species esset in duabus primis ab eis indisticta: vt patet ex dictis. Unde dico q̄ prima est cum quis donat nullo metu p̄sentis pericli. sed sola cogitatione mortalitatis: secunda quando dat imminente periculo mortis ⁊ statim sit accipientis: tertia cum dat causa mortis instantis. non vt statim sit accipientis. sed tunc demum cuī donans decesserit. ff. eo. l. ij.

1.q. ¶ Primo vero queritur quomodo se habeat hec donatio ad donationem inter viuos ⁊ dico q̄ cum ea conuenit in duobus: primo quia vtraq̄ est donatio: secūdo qz vtraq̄ inter viuos conficitur ⁊ quandoq̄ traditur a viuente. Differt quoq̄ in duobus: primo qz ista ex penitentia reuocatur. non autem ista: vt. l. qui mortis causa. ff. eo. secundo qz in ista requiruntur quinq̄ testes. in illa vero duo sufficiunt: vt in. l. ii. C. eo. In dubio autem presumitur donatio inter viuos nisi probetur contrarium: vel sit facta mētio de morte. vt no. glo. in. d. l. ii.

2 ¶ Secundo queritur quomodo se habeat hec donatio ad legatum: ⁊ dico q̄ conuenit cum illo in multis: ¶ Primo quia vtraq̄ est vltima voluntas. ¶ Secundo qz vtraq̄ requirit numerum quinarium testiū. ¶ Tertio. qz in vtroq̄ locum vendicat substitutio nem. ex. l. i. C. eo. ¶ Quarto quia nec iniuriario nem. ex. l. ii. d. l. ii. ¶ Quinto qz non est pfecta nisi morte sequuta per quam confirmat: vt ff. eo. l. nō videtur ¶ Sexto qz ex ea fatcidia detrahitur. C. ad. l. fal. l. ii. Conuenit etiā in multis aliis. de quibus in. l. marcellus. ff. e. ⁊ in. d. l. ii. ⁊ in tantū legato est similis vt si ipso fere per omnia cōmuneretur. instit. de do. ⁊ j. in tex. ⁊ in glo. ¶ Differt autē in multis a legato. ¶ Primo qz illud semper datur ab herede. sicut hec quandoq̄ ab eo quādo q̄ a donatore: ⁊ si traditur legatum a testatore. perdit rōnem legati tranliēs in simplicem donationem inter viuos: de quo est singlaris glo. de qua festum dnus facit in. l. legatū. de leg. ij. dicēs ex hoc sequi duos effectus. s. qz testator a modo reuocare nō potest: ⁊ amplius fatcidia de hoc nō detrahitur. vt. l. vbi. ff. de do. causa mor. qd bar. i. l. ¶ Tertio q̄ritur quale fiat ista donatio: et dico q̄ triplex fit. s. traditione: pollicitatione ⁊ stipulatione. ff. e. l. senatus. Sub quacūq̄ specie fiat inseri dz in ea qd cē mortis aut fiat vel alterius periculi talis: alias esset donatio simplex inter viuos quāficūq̄ fieret in mortis articulo. qz non ex ipso q̄ do mortis donat donare mortis cā videt. d. l. senatus fm azo. fm ho. aut hoc est estimādū erit ex verbor affectione ⁊ qualitate personarū ac status. Et si nihil apparet p̄sumitur inter viuos donatum vt dictū est. Et debēt in eadem cui fit vel alia vice eius illam recipiat. qui cā mortis donare vult ecclesie vel pauperibus donet notario stipulanti ⁊ recipiēti nomine pauperum vel ecclesie. ff. eodem inter.

¶ Quarto q̄ritur de quo ⁊ a quo fieri possit ⁊ dico q̄ de oi de quo ⁊ dōnatio inter viuos ⁊ ab oi

⁊ ab omni cā testari pōt: qui aut testari non pōt. nec cā mortis donare pōt: qd tñ fallit in filofami. cū ij patre pſentēre testari nō possit excepto peculio castrēli vel q̄si. hanc donationem patre pſentēte facere potest ff. eo. tā is. vt dictum est. Similiter donare nō pōt cā mortis qui donare nō potest inter viuos. ff. de dona. l. filiussa. vñ bar. dicit in lib. de pluc. feu. in rubri. de. phi. feu. allegatur prohibetur. puta si stante cauetur ne mulier possit donare: tūc includitur etiā donatio cā mortis: qz a quo remouetur genitor quelibet eius spes. d. l. filiussa. ¶ Portio: quādo vero ponitur permissiue. tūc includit donatio cā mortis qz nō est prohibite donatio. ff. de dona. l. j. ¶ vñ feudatarius cui dño pmissum est donare. cā mortis. tenēdum donare nō potest. No potest ēt donatio valet. siue facta sit ab crimen siue post: siue ab initio siue post: cum ⁊ testamēt quis: quod fallit in re donata vxori ab reo. vt. ⁊ vxo. l. cum hic status. ¶ si maritus ⁊ est tex. cum glo. in. l. reo vxoris. C. de do. inter vir. ⁊ vxo.

¶ Quinto queritur cui donari sic potest: et dico q̄ cuibus quibus legatum iure relinquitur potest. ff. eo. l. omnibus: in quo quidem tempus nō donatōis sed mortis inspicit. ff. de mor. cā do. l. mortis cā la. iij. Sed tamen nota fm bart. in. l. quidam. ff. de pē. q̄ pupillus in metallum legari nō possit: fal. ⁊ ēt in cā alimētorum. Et hoc facit ad q̄stionem. an religiosi qui nihil habere pñt. possint petere ex cā alimentorū.

¶ Sexto q̄ritur quō vel ex q̄bus causis res ista donatur: ⁊ dico q̄ tribus cuiuscū q̄ speciei vel modi sit fm glos. in. l. nō oiō. ff. si mortis. an. de. ⁊ tex. est inst. de do. ¶ j. ¶ Primo si donator p̄mortuus donatori. ¶ Secō si penituerit donasse. ¶ Tertio si cesser ꝓditio sub qua donatio facta fuit: in quo tñ sum. ro. de ꝓditio omittēs hic tertiū modū: ⁊ vnus diuisit in duos dicens. Si donator penituerit vel supiuerit donatario: vel donatari⁹ prius decesserit. idē est. est illū supiuere ⁊ illum prius mori. Addit ho idē esse si nō adipiscatur cā sub qua donatio facta est: qd est verum si donatio esset facta in plā cām iuxta dictam. ¶ a donatio. j. ¶ xiij. in fi. Addit etiam ⁊ a esse nisi sic datus fuerit vt statim transferat dōnum nec reuocari possit: qz talis donatio inter viuos facta cēset: ⁊ ex quo facta est nec ꝓditionē nec modū: nec pniam sine cā admittit: ex cā tñ poterit reuocari: vt ꝓpter supueniente filioꝝ natiuitatē. xvij. q. viti. q̄cūq̄. Immo ⁊ si statim dōnum nō trāferatur: sed tñ irreuocabiliter fiat irreuocabilis erit. d. l. senatus. ¶ mortis cā. ⁊ sic habebit effectū simplicis donationis ꝓ dicāt cā mortis. Poterit tñ reuocari ēt si iurasset nō reuocare duobus modis: primo ex nouā cā vt infra sepultura. ¶ v. in fili. secundo si donauit oia bona pñtia ⁊ futura: qz tūc iuramentū induceret votū captande mortis: ideō non tenet qz esset vinculū inātatis: peteret tñ prius absolutionē a iuramento. Secus si donasset solum pſentia: qd intelligitur qñ donat oia bona sua addens futura: qz tunc non reuocatur. Vide de his quod no. ⁊ legitur in. l. ii. C. de pac. ⁊ l. i. stipulatio hoc mō ff. de verb. obli.

¶ De dote. ⁊ parafernis.

Dos quātū colligit ex legib⁹ ⁊ canonib⁹. et doc. diffinitiue ē qd dat viro ab vxore. vel ab aliquo nomine eius: puta a pre vel extraneo: p onerib⁹ matrimonij substinēdis. in quo differt a parafernis de q̄bus infra loco suo. Et ita no. p cano. in. c. raymutius. de restit. et p legistas in rub. ff. so. ma. Et est dos prius mulieris patrimoniū. ff. de mino. l. iij. ¶ sed vtq̄: tam diu durās q̄diu et matrimonū quo soluto soluit. qz sine eo esse non pōt. ff. de iure do. l. iij. Si aut pactum fiat a filia cū patre dū nupsit tradere q̄ dore cōtenta nullum regressum habebit ad bona paterna: hoc ipsa probat lex ciuilis: si tñ iuramēto nō vi nec dolo pstito firmatum fuerit seruari dz: extra de pac. ¶ Iuso. lib. vi. de hoc infra iuramētum. iiij. ¶ xxx. ⁊ pactum. ¶ i. ⁊ sequēti. Quod tamē dictum ēt sine matrimonio dotem esse non posse: intelligē primo de iure et non facto: solo cōtracto: quo casu non ēt dos: vt in. d. l. iij. intelligē secō ꝓ ale rā. de imo. sup rub. ff. so. ma. sine matrimonio ꝓtracto de pſenti. vel pterito: non autē sine matrimonio estāte: qz soluto prius contracto adhuc dē dos. Et hoc voluit Paul. de cast. super eadem rubri. ⁊ Bar. in. l. si marito eodem titu. Per quod fm eūdem Paul. deciditur quēstio que fuit de facto: vtq̄ statutum disponens quod mulier teneatur relinquere dotem suam equis portionibus filiis vtriusq̄ matrimonij. habeat locū nedum quando moritur mulier constāte matrimonio. aut etiam quando moritur eo cā soluto: et dico quod sic: quia etiam tunc dē

Universidad de Deusto
Biblioteca

dos. Quod etiam dictum est q̃ matrimonio soluto soluitur. consequenter intelligitur. nõ quia desinat esse dos. sed quia matrimonio stante eius est dominum peneoirum nec contra eius voluntatem inde põt elemosyna fieri: sed eo soluto redit ad prorem vel eius heredes. C. de pac. conuen. iuper do. l. pe.

1.q. ¶ Primo vero queritur. quot sunt species dotis: & dico q̃ de hoc sunt due diuisiones. ¶ Prima est q̃ dotium. alia est profectitia & alia aduentitia. Dos profectitia est que a patre vel tanq̃ a patre siue auo. vel proauo. vel alio superiore de linea patris. pro filia vel nepte & huiusmodi. de bonis eorum proficiscitur: vel que alias de mandato vel uoie eorum. & ipsi ratum habẽt pstituitur: vt in. l. profectitia. in prin. ff. de iure do. vel a preside aut a curatore eius si sit pdigus aut furiosus. vt ibidem: etiam si filia esset emancipata vt ibi. ⊹ si. quia non patria potestas. sed patris nomen dotem profectitiam facit. Aduentitia autem est que non proficiscitur a parente vel quasi parẽte sed eam dat mulier pro seipsa: vel qlibet alius a patre vel auo et predicto. siue sit frater siue aunculus. vel quilibet alius. vt. d. l. profectitia. Unde si pater nondedit tanq̃ pater. sed vt extraneus: puta quia debebat filie. & eius voluntate dedit in dotem viro: est dos aduentitia. vt. dicta. l. profectitia. ¶ Alia diuisio est q̃ dotium alia estimata est. alia inestimata: & quando estimata traditur. periculum pertinet ad maritũ: quãdo vero inestimata ad mulierem. l. plerunq̃ in principio. de iur. do. vide ẽt. ⊹ sequẽt. l.

¶ Secũdo queritur ad quem pertinet periculum & emolumentum rei. dotalis: & dico q̃ si sunt estimate pcilum spectat ad virũ nisi res ex toto perierit ante nuptias: q̃ estimatio facit venditionem: vnde tũ lucrus q̃ dãnum spectat ad vir. sicut ad rei emptorẽ ff. de iure do. l. plerũq̃. & l. res in dotem. sed si non sunt estimate non spectat ad vir. periculum eap. vel eiectionis aut deteriorationis q̃ ad vxorem. d. l. plerũq̃. vbi dr q̃ si mulier attulerit vestem estimatam vir estimationem reddet: sed si erat in estimata dãnus & lucrum est mulieris. Et hoc verum est nisi consistant in numero pondere & mensura: quia periculum talium spectat ad vir. Fructus tamen & fetus rerum dotalium nõ estimatarum lucratur maritus vt ibi: quod tamẽ limita si sustinet onera matrimonij. alias restituentur vxori. ff. de vsur. l. videamus. ta q̃ ⊹ penul. & d. l. plerũq̃ ⊹ si serui. vbi etiam dicitur q̃ fetus pecorum dotalium primem ad virum: quia computantur in fructibus sic tamen vt ex fetibus iam natis pri. sup. pleantur capita mortua. vnde ibi fallit hec regula cuius est emolumentum eius debet esse periculum. Fetus tamen ancillarũ dotalium non cedit viro quia dignitas humane conditionis facit vt fetus ancillarũ nõ debeant fructuum nomine censeri. d. ⊹ si fetus non renascitur: secus vbi renascitur. vt in anglia & alia: quia tunc ad virum pertinent fructus: & idem est de fundis argentifodinis & arboribus non cedendis: in celendio autem secus: vt quia infra breue rẽpus renascuntur: quia tunc possunt dici fructus. Et sic sensit bar. in. l. dinortio ⊹ si fundum. & ⊹ si vir in fundo. ff. solu. matrimo. ex quibus deducit duas conclusiones. ¶ Primus Arbores cedue computãtur in fructibus et sunt falices & huiusmodi: secus in fructibus ¶ Secũda. Lapis non renascens non est in fructu. secus si renascitur: idem in cretibus fodinis. & argentifundinis. ¶ Et predicta indicit ad talez questionem. Maritus notarius legauit vxori vsufructum omnium bonorũ suorum. Queritur igitur an ad illam pertineat quod pcipitur ex ptocolorum explanatione. & dicit quod nõ: quia quod semel tantum pcipitur. & nõ renascit. non dicit esse in vsufructu: vt in. d. ⊹ duobus. ⊹ reddirus autem ptocolorũ est hujusmodi: quia exposemel est redditum. nũq̃ amplius aliũd percipietur: cum non sit verisimile q̃ percipiẽs illud perdat:

¶ Tertio queritur quantum ad constitutionem dotis vtrum pater teneatur filiam dotare. & quantum. & quotiens: et dicoq̃ tenetur teneatur filiam suo consensu inbentem. & regulariter contra eum potest officium iudicis implorari vt filiam dotet. l. qui filiberos. ff. de ritu nuptia. & not. in. l. bina. C. de do. promis. ¶ Quanta autem debeat esse dos. dico quod etiam in modico potest constitui. vt dicit glosa in lege imperialis. C. de nuptiis. in verbo dotalibus quod est certa medium: et quia dos succedit loco alimentorum. vt notat Bartolus in lege titio centum ⊹ titio genero. ff. de condicio. et demonstratio. et per Baldum in lege pluma ⊹ sus naturale. ff. de suffitcia et iur. idem secundum hoc estimabitur. et fit pcessatio conditionibus et aliis qualitatibus. ¶ An autem pater teneatur filiam secundo dotare si dotem consumpsit: Baldus in. l. si cum dotem ⊹ si post solutum. ff. soluto matrimonio. dicit q̃ sic: sed Bar. hoc ibi putat verum. si filia dotem pdidit sine dolo & culpa: alias secus: pro quo est casus. C. de colla. aut. quod locum: ibi filie possit imputari. Et pro hoc dicit Bar. facit quod si pater dat filio legitimam pro solũda cõdemnatione ex forma statuti: q̃ tenetur dare vel relinquere nõ teneat.

¶ Quarto queritur vtrum pater teneatur filiam dotare. que nupsit eo inuito: & patrem. l. n. c. prio. de despõ. impube. virtualiter sic distinguit. Nam si nupsit indigno nõ tenet: glo. est notabilis. xxxij. q. ij. in. c. fins. & xxvi. q. i. in. c. de raptoribus: quod intelligas secũdum dũm Anto. in. c. accedẽs de p. Imo. ibidem. si est indignus. turpi indignitate: secus si esset indignus. i. non pares conditionis: verũtamen poterit minorem tradere dotem. ex conditione persone: & facium que habẽtur in. l. cum post dinortium ⊹ gener. ff. de iur. do. tuncta glo. in lege si voluntate. C. de do. promis. Si autez eligit dignum vel non indignum subdit. Ligue. Nam aut promisit dotem: & sic pater tenetur eam dotare: licet. enim in tali promissione non cõsenserit. tamen filia per hanc promissionem relevat patrem a debito dotandi: ideo tanquam in rem patris vertatur ista promissio: tenebitur pater de in rem verso. Aut nõ. p. dicit Barto. in. l. obligamur. ⊹ lege. ff. de ac. & ob. per textuz in simili. in. l. & ideo ⊹ l. filius. ff. de in rem verso. Aut nõ. p. dotem: & sic non tenetur: quia ex quo meruit sibi maritum. sine dote. etiam mari tuus tenet eam alere sicut filiam: vt in auth. quibus modis natu effi. legi. ⊹ penultimo. Innocẽt. in. c. per nostras. de do. inter vi. & vxorem. & etiam si premoriatur relicta filia. tenet sibi relinquere quartã partem bonorum suorum prefatus vir: secus si filias nõ habuit. vt no. glo. in. ⊹ pe. ideo cessat vtrũq̃ debitum in parte. i. alimẽtorum dotis: quia habet vnde se alat: scilicet ex bonis maritis: & dos succedit loco alimẽtorum vt supra. ⊹ i. Et ita tenet Barto. in. d. ⊹ lege. & Bange. in. l. si socer. & Bal. in. l. i. ff. solu. ma. & xxxij. q. ij. que dicit q̃ tenetur eam dotare. scilicet si promisit nõ alias. Et que dicta sunt procedunt si filia nupsit ante xxv. ãnuz vt ibidem tenet Panor. si autem nupsit post xxv. ãnum pater inquit nõ potest illi aliquã culpam imponere: ex quo tãtum distulit collocare: nõ tamẽ cogi potest ad prestandam dotem si nupsit sine promissione dotis. ratione iam dicta. hec ex illo. Et sic videt velle quod si nupsit post. xxv. ãnum cum promissione dotis. tenetur pater illam dotare etiam si nupsit indigno: Notat tamẽ idem Panormi. in. d. c. accedẽs. quod talis mulier nõ excluditur per hoc a bonis paternis sed habebit saltem legitimam: nec in ea habebit locum statutum quo cauetur vt filia dotata nõ succedat in hac que sine dote nupsit inuito patre. Idem etiam Panormi. in. c. quintauallis de iureiurã. addit notabile dictuz Specu. quod filiam que luxurie erat dedita volẽtem penitere de peccato. pater alere tenetur: & consequenter dotare: quia causa dotis fauorabilior est quam alimẽtorum. vt not. Cynus in lege non omni. C. de admi. tu.

¶ Quinto queritur vtrum frater teneat dotare sororem ex eodem patre generatam: & dicit. Panor. in. c. puenit. de arbi. cõter teneri q̃ sic quod no. glo. de layco in. l. cum plures ⊹ pe. ff. de admi. tu. & in. l. nõ omni. C. eo. ti. & ratio. quia fm Cy. in. d. l. nõ omni. cã dotis fauorabilior est q̃ alimẽtorum: ppter q̃ dz Bar. in. l. ⊹ si. ff. de his qui. vt idig. quod pater potest relinquere filie spurie dotez: quia dos succedit loco alimẽtorum: & idem no. in auth. ex cõplexu. C. de incest. nup. & in. l. meuis ⊹ duobus. ff. de lege. ⊹. vñ sicut tenetur alimẽtare vt supra alimẽts ⊹ ⊹ij. sic & dotare in casu necessitatis. In clerico autem idem dic a fortiori: q̃ magis tenet ad charitatẽ. vt in. c. i. cum ibi not. de emp. et ve. & si alia bona nõ habet põt eam & aliam pfanguineã dotare de bonis ecclesie si est iopo: quod probatur p. c. primum. de cohabi. cle. & mu. & c. oio cõtinetur. xxxj. distic. quia sic p. d. c. potest alere pfanguineos pauperes. de redditibus ecclesie: ergo fortius dotare. cum causa ista sit fauorabilior: vt. d. est q̃ vez credo. si pdiciõs sue modũ nõ excedat: ar. c. negociatorem. lxxxviij. di. Sic ergo. qui tenet alere tenet dotare.

¶ Sexto queritur vtr vir pstituere possit dotẽ vxori: & dicit panor. i. c. & si necesse. de do. iterum. & vxo. q̃ nõ post tractũ matrimonii sũ ante matrimonium vero põt vt. l. i. & qõ ibi no. C. de do. ãñ nup. nisi sic sit pstituta vt tũc dominium adipiscat cum matrimonium tuerit subsequutum: quo casu non valet: vt in lege quod sponse. C. de dona. ante nuptias. quia nec ante matrimonium dñium trãsiuit cũ noluerit. nec post eum nõ potuerit. vt ibi glo. Fallit hoc in plebeio dotante nobilem: quia videt donare quasi recompẽ

sando cum nobilitate: quia potest vt. ff. do- natio. ij. §. primo.

7 ¶ Septimo querit vtrum frater qui viuē- te patre de bonis paternis filiam dotauit. teneat illam dotem cōferre mortuo patre: ⁊ videt quod sic p. l. certum. C. fami. hercis. ⁊. l. fi. cum ibi not. fm bal. in. l. fi. C. de do. p- mis. dicit casum singularem vt nō copulet: sed ego do tibi glo. in. l. dotem. ff. de col. bo. que dicit: si tempore mortis patris ɔstabat matrimonium. non esse communicandum: alleg. l. filium de colla. bon. ⁊. l. j. §. finali. ff. de col. dot.

8 ¶ Octauo querit vtrum pater dare possit in dotem rem emphiteoticam sine dñi ɔsen- su: ⁊ dicit Specu. ti. de loca. §. nūc aliqua q- sic: nō tamē plus iuris transfert q̄ habeat ipse: vt in. c. nup. de do. inter vi. ⁊ vxo. nec sol uet laudemium: quia est alienatio necessaria fm Guil. ⁊ Bar. in. l. ⁊ ideo. ff. de ɔdi. furti. Et dari pōt in dotem ēt extranee si estima ta detur: ⁊ soluet laudemiū: sed estimata da ri nō potest nisi filie.

9 ¶ Nono querit vtrum feudatarius simili- ter possit: ⁊ dicit Ioā. an. in. d. c. nup. q- non: Inno. autem ibi tz q- sic. ⁊ eum sequit Pa- nor. ibi: ⁊ idem dicit in donatiōe ꝓpter nu- ptias: sed vera est opio secūda in feudo. in quo filia succedit: ⁊ prima in eo in quo non succedit: quia sic est rō diuersa ab emphiteosi in qua filia succedit.

10 ¶ Decimo vtꝝ vir repellere possit vxorē nō soluta sibi dote promissa: ⁊ sentit host. q- sic. in. c. p vestras. de do. inter viꝝ ⁊ vxorem. qđ intelligo quo ad traductionem. ⁊ alimēta prestāda. quia dos propter onera matrimo nij sustinēda datur: vt in. d. c. p vestras. et in. c. salubriter de vsu. ⁊ in. l. si cum dotem. §. sin autem. ff. solu. ma. ⁊ ɔsequēter potest hec onera recusare. si nō habet vñ sumat emo- lumēta: bonus tex. est ibi. ⁊ Bald. in. l. fi. C. ad velle. post Cy. in. l. vxorem. C. de neg. ge. ⁊ Bar. in trac. de alimē. ⁊ si possessio ei detur in pignus. nō debēt computari fructus in sortem si dicta onera substinet. vt in. d. c. sa- lubriter. Ex quo ɔcludo eum non teneri ad traductionem dote prius non soluta: secus de ɔiugali debito. Si autem eam ducat si- ne dote. tenet eam alere de suo fm statū sue ꝑsone: vt no. ⁊ volūt Inno. ⁊ host. in. d. c. p ve stras. ⁊ glo. in d. §. sin aūt. et facit tex. in. l. qđ si nulla. ff. de relig. et rō est fm Innocē. quia ꝑsonam suam pro dote dedit: vt in auk. qui bus modis natu. effic. legi. §. pen. et. ff. vt in pos. lega. l. penul. dicitur quod vxorem de- bet alere vt filiam.

¶ Undecimo querit de ꝓprietatibus dotis ɔstitute quātum ad distractionem. vtꝝ pos sit alienari: et dico q- mulier dotem ɔstāte matrimonio donare nō potest. vt est tex. l. l. ɔstante. C. de dona. fm gl. ibi: ipsam autē actionem. siue spem. vel etiā dotez. ꝑuiter re pōt de qua glo. Bar. ibi facit magnū fo- rum. nec q̄n mulier donat requiritur ꝑsēsum mariti aut filioꝝ. vt in. l. velles nec ne. C. de re. do. Fundum ēt dotalē maritus alienare non pōt nisi eo mō quo in casibus de quib⁹ in fine huius. §. ⁊ hoc ēt ɔsentiēte vxore: vt no. in. l. iulianus. ff. de fun. do. et. C. ad velle- au. siue auie: nec etiam dare in ypothecā. vt. l. vnica. §. ⁊ cum lex. C. de rei vx. act. Ob ver. est nisi iuramētum interueniat sine vi ⁊ dolo ꝑstitum de nō ɔtrauenīēdo: vt. i. c. cū ɔtingat de iureiu. et in. c. lz eodē titu. li. vi. Et si primo iurauit alienationi nō ɔsentire nisi ex cā rationabili et iudicis auctoritate. ⁊ iurat ⁊ postea cōsentit sine. d. auctoritate. iuramē- non ɔtrauenire seruabit primum iuramen- tum fm host. in. d. c. cum cōtingat. ar. de iu- reiu. ea te: ⁊. c. intellecto. Et si iurauit rē do- talem alienatam non repetere. seruare de- bet iuramētum: fm ho. nec ꝓprio temeritati te dz ɔtrauenire: ⁊ sic itelligit. d. c. cum ɔtin- gat. papa tñ restituet eam ꝓprio motu. si iu- ramētum interuenit vi aut dolo ꝑstitum vt fm eūdem Hostiē. ɔstabit ex ɔsideratione. Nam dūs ɔsiderata personaꝝ qualitate ꝓsumit coacta aut mulier est virago ⁊ nō ꝓsumit. ⁊ vir ceruicis dure ⁊ ant est nature debilis. ⁊ vir ceruicis dure an extiterit ferocis faciet. ⁊ tūc iudex attēdet an ex tūc bene vera necessitate sit res alienata. ⁊ tūc aliena est: aut vitio ꝓdigalitatis viri. ⁊ tūc alienatio est suspecta. Item mulier ꝓbabit minas viri. et forte verbera. Quibus oībus ɔcurrētibus mulier absolutionem poterit impetrare. Et si ad iuramētum indicat coram iudice: et veniēs ad aurem eius dicat q- inductā ɔsentit ⁊ iurat: iudex hoc substinere non dz fm host. ⁊ si sustinuerit ꝑsumit pro muliere. extra de his que vi. me. c. i. In dubio aūt tenēdum videt iuramētum: quia in dubio tutior via est eligēda. de spō. iuuenis: vel re linquet arbitrio pape: quia qđ ille voluerit tutius erit nec aliter agere poterit nisi absoluta p eum. Cōsilium autem generale erit. tia mulier et parētum eaꝝ esse vt: vt quādo nubūt. iuret q- nūquā ɔsentiet alienationi rei dotalis. nisi cā coram iudice cognita ⁊ ꝓbata. s. necessitatis nature instātia: quia tūc nullo alio iuramēto tenebūtur. cum sit ɔtrarium primo licito et honesto: de iureiu. c. ꝯuenientē: et potest addi q- si vnquam

nō valebit. hec ex ho. Res autem mobiles vir potest alienare fm hostiē. quia non est prohibitum: ⁊ similiter parafrenalia fm Innoc. si dominium eorum est translatum in illum: alias non. ff. de iure dotis. l. si ego. ¶ Sed ꝑdicta sic intellige: quia in tali alie- natione prestito iuramento tali. semꝑ ipsa valet. ⁊ iuramentum seruādum est: ꝓpter ea que in. d. c. cum ɔtingat no. glos. ⁊ docto. sed sine iuramento lz regulariter nō valeat alienatio tamē valet in casu. ¶ Unde vt re fert Alex. lib. viij. titu. lx. quidam circa rez dotalem immobilem puta domuz vel agrū sic distinguunt. Si enim sit estimata vir eaz potest alienare: quia est emptitia: nisi esti- matio facta fuisset vt sciretur rei valor. vt sic soluto matrimonio appareat vtrum sit deteriorata: vel huiusmodi. C. de iur. do. si inter. Si vero non sit estimata alienare nō pōt nisi in his casibus. ¶ Primo si prouoce tur ad diuisionem fundi dotalis a socio. qui cum eo habet illum communez: ipse ta men socium ad diuisionem prouocare non potest. C. de fun. do. l. fi. ¶ Secūdo si alienet cum vniuersitate vt ibidem. l. j. ¶ Tertio si alienet ex necessitate. vt ibi. ¶ Quarto si cō uertat in vtilitatem vxoris. vt ibi. l. vltima. ¶ Quinto si vxor alienationi consentiat se- cundo post biennium. d. c. cum contingat in glo. dummodo sint alie res viro. ex qui- bus consuli possit. C. ad velle. auten. siue a me. ¶ Sexto si semel tm̄ ɔsentiat ⁊ cum hoc iuret. hoc siue per se siue per procuratorez fm Io. an: cui dederit speciale mandatum de procu. c. fi. libro sexto ⁊ de hoc supra di- ctum est.

12 ¶ Duodecimo queritur que sint priuilegia vel proprietates dotis: ⁊ dico quod multa. ¶ Primum. Nam omnia bona viri sunt ta cite ypothecata pro dote: de pigno ex. litte- ris immo etiam pro bonis parafernalibus fm Panor. in. c. ex litteris. de pigno. quando ipse habet illorum bonorum administratio nem. C. de pac. conuen. l. viri. secus si mulier habet illa bona penes se. pro quo etiam vi- de glo. in. d. c. ex litteris. que vult q- bona ꝑ- latis sunt tacite obligata ecclesie ꝑ mala ad ministratione: ⁊ sic poterit ecclesia agere cō- tra tertium possessorem sicut agit mulier ꝑ dote. ¶ Secundum quia non perditur propter maleficium viri etiam si sit crimen lese ma iestatis. C. ad. l. iul. ma. quisquis. ⁊ in. d. c. ex litteris. nec etiam patris. vt no. ibi glos. qđ tamen fallit in vxore primipilarij in eo offi cio delinquentis. C. quibus mo. pig. ta. con- tra. l. satis notum. ⁊. C. de primipilo. l. viij-

tas. ¶ Tertium. quia preponitur omnibus 3
creditoribus etiam prioribus qui habent ꝑ sonales actiones: vel etiam tacitas ypothe cas nisi sint in simili iure. vt quia petunt do tem precedentem. vt in. l. assiduis. C. quib. po. in pi. habe. secus secundum aliquos ha bentibus expressas. vt no. glo. in dicta. l. as siduis. ⁊ di. in reg. qui prior. libro sexto. ⁊ hoc tenet accursi. in dicta. l. assiduis ⁊ bar. qui dicit quod malum esset sententiare contra- rium. Et hoc sequitur summa rosel. contra ang. que dicit tenendum esse cum panor. in d. c. ex litteris. quod si cōsuetudo est aliqua illa seruabitur. l. si de interꝑtatione. ff. de le gi. cum si. si vero non est a fauore mulierum debet preferri etiam habentibus expressas ypothecas: quia mulier vincit eum qui ad refectionem rei dedit. vt in auten. quo iure posita super dictam. l. assiduis. qui tamen ꝑfertur anterioribus habētibus expressas hypothecas. vt. l. interdum. qui po. in pig. hab. si autem vinco vincētem te multoma- gis vinco te: vt in. l. de accessionib⁹. ff. de di uer. ⁊ tempo. ꝑscrip. vel ad minus casus est dubius. ⁊ in facto dubio potior est conditio dotis. de re iudica. c. fi. ⁊ no. in. c. ex litteris. de proba. Cum hac opinione est Pet. ⁊ Cy. ⁊ Ioā. an. ⁊ Mar. in. d. l. assiduis. ⁊ Iaco. de are. ⁊ Guido de suza. Et hāc opinionez ego tenerem quo ad hypothecas expressas ꝑ- cedentes quidem tempus quo mulier ha- bet ius repetēdi dotem. propter fauorē vi- duarum si sequātur dotis institutionē: siue collationem. sed si precedant constitutionē dotis. tenerem opinionē priorem: quia lex non confert vni beneficium cum diminutio ne iuris alterius. l. ij. §. si quis a principe. ff. ne quid in loco publico. Et si dicat q- ius an teriorum minuit etiam in tacita hypothe- ca dico q- tacita inducit a lege: ⁊ sic dicitur tacita. quia beneficio legis inducta. lex au tē potuit suum priuilegium restringere ꝑfe- rendo priuilegium mulieris: secus in expres sa que habet facto ɔtrahētiuz. Et istud pri uilegiuz q- s. ꝑferatur creditoribus transit ad filios eius secūdum Alexan. de imol. in l. etiam. ff. solu. matrimo. ⁊ ibi est glo. talia in. l. j. C. de priui. do. licet Bar. dicat contra- rium: cuius tamē opinio pōt intelligi vt nō loquatur de heredibus suis vt sunt filij sed de extraneis. qui non habēt hoc priuilegiū vt lege vnica. C. de priuile. dot.

¶ Quartum. Nam ecclesia potest se impe- 4
dire de dote. non solum in fauorem vidua- rum. vt in capitulo nuper. de donatio. inter virum ⁊ vxorem. sed etiam mariti petētio

Universidad de Deusto
Biblioteca

sibi dotem promissam: vt in.c.per vestras
eo.tit.& facit quod no. Innoc.in.c.lator.qui
si sint legi: quio alij contrarium teneant
5 nisi accessorie. ¶ Quintum. Quia viro ad in
opiam vergente iudice iubente potest dari
pecunia dotalis mercatori cuz pacto vt ca
pitale sit saluum.& de lucro perciplant vir
& vxor partem honestam .compensato lu
cro cum damno.sine vsura: vt in.d.c.per ve
stras. Et ita tenet Jo.an.& car.in.d.c.per
vestras.& fulgentius in.l.cum duobus.ff.p
so.§.item si in facto:& Bald.in quodam co
silio incipiente: vsso instrumento.hostiē.in
fum.de vsu.§.an aliquo: Panormi.in.c.na
uigāti de vsu.dicit se dubitare.ego vero di
co si capitale sit saluum cōtractum esse vsu
rarium.nec opinio predictorum habet ex
d.c.per vestras sed potius oppositum iun
cta glo.cum nominat lucrum honestum q
esse nō posset si esset vsurarium: de quo in
6 vide infra societas. ¶ Sextum. Quia ratio
ne dotis quam vir habet pro oneribus ma
trimonij.a tempore contracti matrimonij
tenetur vxori de expensis intus & extra fm
quantitatem dotis.ff.fami.herc.l.si mari
tus: etiam si dotem non habet vel perdidit
culpa sua. Si tamen mulier sponte recedit
fm pe.de pal.non recuperat expensas nisi
a tempore quo rediens nō est admissa: nec
sponte vaganti vt idem dicit tenetur ad ex
pensas: nisi quando ex iusta causa vagatur
puta propter nimiam seuitiam viri vel hu
iusmodi: vel quia vir ad longinqua vadit &
eam mittit ad parentes causa honestatis.
7 ¶ Septimum. Quia habens cognoscere de
matrimonio hz cognoscere de dote tāq̄ de
accessorio extra de do.inter vir.& vxo.c.i.§.
& iij. ¶ Octauum. qz fundus dotalis aliena
8 ri non potest: vt dicetur.§.sequenti.
¶ 13. queritur vtrū donatio propter nuptias
13 habeat dicta priuilegia dotis.& dicit Pa
nor: post Innocen.in.c.ex iii teris.de pig. q
aut mulier agit ad donationem ppter nu
ptias tanq̄ sibi specialiter obligatam pro
dote & tunc habet priuilegium dotis: quia
agit potius pro dote q̄ pro donatione pro
pter nuptias: si vero agit vt eam lucret: sic
licet bona moriti sint sibi tacite obligata:
tñ non gaudet: qz cessant rationes priuilegij
dotis: sed bene hz tacitam ypothecam.l.vbi
C.de iur.do.intelligo communem non pri
uilegiatam vt preferatur alijs habentibus
eam nisi sint posteriores: De paraternalibo
autem infra suo loco. Hoc tamen habet hec
donatio commune cum dote quod alienari
non potest etiam consentiente vxore.vt i.d.
c.cuz contingat.nec alienatio valet nisi mu
lier iurauerit non contrauenire eo mo quo
de dote dictum est.vt in.d.c.cum contingat
& eo.titu.licet.iib.vi.
¶ 14. quantum ad proprietates dotis qui
do circa eas sit mutatio postq̄ viro data est
ante dissolutionem matrimonij vel post: q̄
ritur vtrum vir lucretur dotem.ppter adul
terium vxoris maxime si sequatur homicī
dium vel alio modo & dico multa. ¶ Primū. Vir propter adulterium corporale vxoris
dotem lucratur & dotalitium.i.partē quas
lucratura erat de donatione.ppter nuptias
secundum glo.vel bona paraternalia: que
maritus restituere tenebatur secundu eos
dem si per sniam diuortij fiat.de do. inter
vir.& vxo.plerq̄.& etiam per exceptionem
si eam propria auctoritate expellit adulte
rio existente manifesto vt dictum est supra.
adulterium.§.vi.& similiter si ipsa ob adul
terium sponte ab eo sine alio iudicio dis
dit vt in dicto.c.plerq̄: et similiter si intra
uit balneum cum viro alieno scōm si.xxxi.
distin.non oportet: et idē videt vbicunq̄ de
adulterio est suspitio violēta: quia proba
tione facit: vt.xxxij.questione.i.dicit domi
nus: et econuerso intelligo quod mulier lu
crat donationem propter nuptias.si vir in
trat balneum cum alia secūdum eandē gl.
que alleg.l.vnit.C.de repu.et a fortiori in
telligo in superioribus casibus vt si adulte
retur. et hoc probat Panormitanus in di
cto.c.plerq̄: et eodem modo agere potest
mulier: quia quo ad hoc ad paria iudicant
tur.de diuor.gaudemus. ¶ Sed hec limita pri
mo nisi deinde reconciliatio sit sequuta:
vt in.d.c.plerq̄.scō si alter fidem fregit
et inscio reo: quia in pscētia quo ad lucra
tionem dotis vel donatōis ppter nuptias
credo quod habeat locum illud.ff.solu.ma
trimonio.l.viro paria delicta mutua com
pensatione tolluntur: cum concordātio ibi
positis.et.ff.de dolo.lege si duo.cum alijs cō
cordantijs.et de adulterijs intelleximus.
cum alijs concordantijs. Et intelligo paria
quo ad grauitatem specificam. puta quia
vtrunq̄ est adulterium.non autem quo ad
grauitatem accidentalium circumstantia
rum quia vxor viro et econuerso grauius
aliqua ratione fornicando peccat secundum
santū Tho.iij.distin.xxxv.tertio si mulier
non habet filios: quia tunc filij habebit do
tem quo ad proprietatem.et alia bona sue
matris.fm Joā.an.in.d.c.plerq̄: facit an
tentica sed hodie.C.de adulterijs.quar
to si agatur ciuiliter et non criminaliter

quia secūdum Panor.in.c.gaudem.de cō
uersi.coniug.si vir contra adulteram agat ci
uiliter separat matrimonium quo ad tho
rum.& lucrat dotem.vt in.d.c.plerq̄: emo
nasterio in quo aliquādo vt dictum est fu
rest applicari: si vero agat criminaliter vl
tra detrusionem: due ptes dotium applicā
tur liberis si quos habet: tertia monasterio
si vero nō habet liberos sed parentes: due
ptes applicant monasterio.tertia parenti
cūtur monasterio.vt in aut.sed hodie.C.de
adulte. Et sic vestius est marito accusare ci
uiliter quam criminaliter. quinto si mulier
iup hoc in iudicio litpdemnata fm archie.
post Jo.cal.& Panor.in.c.si.de adul.quia ad
penas inquit legum quis nō tenet nisi post
quam fuerit adiudicatus.i.per iudicem cō
demnatus secōm.s. Tho.cray.& hec limita
sic locum nō habet in casu.d.exceptōis.sex
tum limita si iudex separans sit ecclesiasti
cus: secus fm Panor.in.d.c.plerq̄ si sit se
cularis: quia nō est in hoc competēs quan
2 do agit ciuiliter. vt in.c.tue.de procura.
¶ Secūdum. Si maritus vxorē in adulte
rio ppter quod debebat dotem lucrari re
tinam interficit perdit ipsum lucrum. vt
dicit Bar.fm glo.in.l.si ab hostibus.ff. sol.
ma.quia nō licebat sibi interficere: & p hoc
q̄ si interficere licuisset ex pscuetudine vel
§.si heres.ff.de lega.i.quam legem nota cū
p totam Italiam sint statuta q vxore pde
cedēte vir lucrat certam ptem dotis: vt cū
no lucretur si vxorem occidit.hec ille. Nec
obstat.l.si quis in graui.§.si tamē.ad ille.
quia ignoscit et ad minorem penam non vt
in totū releuet.vt.l.i.ff.de sicca.& l.si adul
terium.§.imperatores.ff.de adulter.& per
hoc habes concordare tex.qui videntur ad
inuicem contrariari: quia debent intelligi
3 ¶ Tertium. Si aūt eam nō interficit hz erat
infirma sed maritus noluit medicum duce
re.aut conduxit eum qui vnam litteram nō
sciebat.dicit glo.in.d.l.si ab hostibus.quod
perinde indignus est.ac si occidisset illam:
& idem tenet ibi Barto.& idem dicēdum es
si si mulier erat furiosa & precipitauit se.
quo casu nihil lucrari debet maritus: quod
intelligo si fuit in dolo vel culpa non obstā
do eam posset. Et similiter idem dicit Bar
tolus ecōtrario si mulier occidit virum. vt
reperere non possit. quasi culpa eius matri
monium sit solutum.C.de repu.l.consensu.
¶ Quartum. Heredes mariti non possunt 4
vxori obijcere adulterium ad effectum im
pediendi restitutionem dotis. secūdum Bar
to.in.l.rei iudicate.ff.soluto matrimonio p
illum textum.ex quo tacuit in vita. & pla
cet Panormi.in.d.capitulo plerq̄: tamen
cum de hoc sint opiniones. videtur appro
banda distinctio domini Signorell de ho
modeis: quam recitat dominus Joānes an
tonius de sancto georgio in dicto capitulo
plerunq̄. Nam aut maritus viuens igno
rauit adulterium.& sic possent heredes ex
cipere de adulterio & dotem retinere: cum
maritus non possit videri dissimulasse & re
misisse: nec enim potuit iniuriam remittere
quam ignorabat.l.nihil interest.§.si cum fi
lius.ff.de inofficioso testamento.& l.mater
§.primo.eodem titulo.& l.legitimam.ff.de
peti.here.& l.vtilitatem.ff.de confir.tut.et
idem est si dubitatur an sciuerit: quia presu
mitur ignorasse.l.i.§.illud.ff.de lib.agno.&
l.mariti.ff.de adul.et.l.versus.ff.de proba.
Si autem maritus scuit.& non est conque
stus vt potuit iure nouissimo.etiam consti
te matrimonio.auctentica sed nono iure.C.
de adulterijs.sed vxorem retinuit.cum fue
rit leno.lege sine metu.C.de adulterijs.sic
cum heredes tractent de lucro captando.
contra ipsos replicabitur de lenocinio ma
riti.lege cum mulier.ff.soluto matrimonio
et sic paria delicta mutua compēsatōe tol
lentur: facit quod nor.Innocen.in dicto ca
pitulo intelleximus.de adulterijs.& Jaco.
de are.in dicta.l.cum mulier.& in.l.rei.§.i.
ff.soluto matrimonio. Si vero post scientiaz
vxorem non retinuit: tunc si queritur de de
licto principaliter.heredes non possunt cō
queri: immo accusatio debet fieri et inscri
ptio.cum modificatione: tamen quam facit
glo in auctentica vt licear matri et auie.§.
quia vero: si vero secundario sic possunt vt
repellant petitionem dotis: vt in lege fina
li.§.scia.ff.de admen.lega.
¶ Quintum. Amissa dote a muliere ppter 5
adulterium si deinde constet de impedimē
to tali quod matrimonium erat nullum.pu
ta de consanguinitate secundum Tancre.
ipsa dotem recuperat: et hoc placet sum
me angeli.ne pena excedat casum suum:
oppositum tenuit summa ros.ac supple.cū
Hostien.Goffre.Lau.Ber.Joan.& summa
pisa.et hoc tenendum est.propter rationes
glo.in dicto capitulo plerunq̄: mari meper
l.si vxor.ff.de adulterijs.vbi dicit quod nec
matrimonium nec speciez matrimonij vio
lare licet. et licet modo appareat quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

non fuerit matrimonium. mulier nihilomi
nus punienda est propter intentionem eiꝰ
opere subsecuto de biga. nuper. ꝛ. c. fina. et
etiam vt auferatur ceteris materia delinquendi. ꝛ excogitandi falsam probationeꝫ
contra matrimonium. Nec tamen pena ex
cedit casum suum: quia hec fuit adultera
vere quo ad deum. idest in sua conscientia
6 ꝛ quo ad homines idest opinatiue. ¶ Sextum. Si duo contraxerint scienter in secun
do gradu consanguinitatis. non scienter
contra ius ducti ignorantia iuris hoc pro
hibentis. secundum Joan. an. vt refert pa
normi. in. capitulo. ꝛ si necesse, de do. inter
vir. ꝛ vxo. isti puniri debent pena adulterij
vel incestus. ac perdere dotem ac donatio
nem ꝓpter nuptias: nec excusat iuris igno
rantia. etiam feminam cum illa non excu
setur nisi in casibus iure expressis: vt est tex
tus notabilis in. l. ne passijs. C. de iur. ꝛ fac.
ignor. secus si errassent in facto. puta quia
credidissent dispēsatum: ꝛ sic communiter
trāseunt doctores. vt dicit Panormi. ꝛ videtur
tenere legiste in. l. qui ꝓtra. C. deince. nup.
ꝛ in. l. auunculo. ff. de cōdi. sine causa. Sed
Barto. ibi tenet ꝛrarium sequēdo opinio
nem Jo. quia ignorātia iuris excusat a pe
na amissionis bonorum. ꝛ hoc per aucten.
incestas. C. deince. nup. vbi pena ponit scie
ter contrahentibus. ꝛ facit. l. si adulteriis
ff. de adul. vbi errantes in iure excusantur
a pena incestus et adulterij. Et hanc opi
nionem sequens panormi. ꝛ concludens post
Bart. hāc materiam in tria membra. dicit
q̄ aut agitur de pena adulterij vel incestus
ꝛ error iuris excusat. d. l. si adulterium: aut
agitur de pena perditionis propie substā
tie. vt dotis ꝛ donationis propter nuptias: ꝛ
est idez: ar. d. auctē. incestas: aut agitur de
pena perditionis lucri. ꝛ non excusat. vt. d.
l. qui contra. Et hanc opinionem tanq̄ mi
norem teneo. cum simus in pnealibus: ad
dens fm Barto. in. l. descriptionis. C. de im
po. lu. descrip. lib. x. q̄ dos ꝛ. d. donatio. non
dicuntur timisi lucratiui. respectu eius cui
datur ꝛ sic accipiētis. sed respectu eius pro
quo datur dñi est tenius lucratiuus: vt. l.
si. §. i. ff. de his que in frau. cre. Ange. autez
in addi. ad dictam. l. descriptionis. dicit ibi
esse tex. expressum. q̄ maritus qui lucratur
dotem propter adulterium vel tertiā par
tem eius, ex statuto decedēte vxorem sine
filijs in matrimonio. nō habet eam ex cau
sa lucratiua. vnde nō est necesse q̄ lucrum
illud faciat insinuari. nec gabellam soluat
que soluitur de rebus. que ad alium perue
niūt ex causa lucratiua. ¶ Septimum. Si ꝛ
dua stuprum committens et dotem repe
tēs a fratre vel herede mariti. de risore in
riis repelli potest per exceptionem de fornī
catione. fm dominum. Joā. and. in. d. c. pla
ruiq̄. ꝛ perdet dotem. ꝛ sic remanebit apud
fratrem vel heredes mariti: propter offen
sam factam defuncto. per tex. cum glos. et
per id quod no. Barto. in. l. pe. C. de adul.
ꝛ. ff. delicti. l. fi. ꝛ. ff. de iniu. l. filio. §. ꝛ si forte
ꝛ ita determinat Paul. de cast. consil. exit.
¶ Octauum. Pater qui dedit dotem profi
lia perdet illam pro adulterio filie si nō est
stipulatus eam sibi reddi. et sibi impute:
fm Joan. and. in. d. c. plerumq̄. et accur. in
l. consensu. C. de repu. et in. l. si dotem. C. de
nuo Anto. in. dicto. c. plerisq̄. per. l. fi. C. de
repu. Sed pro his archie. ex pe. de pal. in
quarto sic recitat et tenet. Quādo vxor di
mortio facto propter adulterium suum do
tez perdit. si ipsa erat filia fami. idest in pa
tris potestate cōstituta. ꝛ dos erat profecti
tia idest de bonis patris ꝓfecta. vel alias
quādocunq̄ dos erat ad patrem recasura
pater nō perdit eam propter delictum filie
quia nō debet pater portare iniquitatē filij
sed si nō erat recasura ad patrem: filius ab
eo profecta esset. quia ea mortua rē habita
rus nō erat: tūc maritus eaz lucrat: sic in
telligit host. C. de adult. l. vl. ad fi. ꝛ extra de
dinor. ꝓsensu. Quādo tamē dos erat ad pa
trē reditura: pdit eam qdiu vivit adulte
ra filia. ꝛ vir dotem tenebit: sicut etiam non
potuisset eam pater repetere filia nō adul
terāte: nec debet ipse ex filie delicto lucrari
post mortē tamen adultere dos redibit ad
patrem sicut si flatus ecclesie commitat
fellonium idest ꝛsuret cōtra dominū. qdiu
ipse vivit ecclesia feudui pdet: quo mortuo
ad ecclesiam redibit: ne delictum pfone re
deūdet ecclesie damnum. Ex his sequit q̄
si vir committat crimē lese maiestatis. pro
pter quod bona eius ꝓfiscētur: ipse nudus
exulet: vxor dotes pdit qdiu vivit eius vir
ne p eius delictum lucret vxor: quod prius
nō habebat: interim tamen fiscus tenet ei
dotē integre rehabebit ꝛ dotarium suum. hec
prouidere necessaria loco viri: quo mortuo
ex illis. ¶ Nonus. Vir expellēs vxorē auero
ritate ppria ꝓpter adulteriū nō notorium
tenet soluere mutuum qd̄ mulier accepit
p alimētis: quia tale adulteriū nō priuat

ipso iure alimentis nisi sniatlata. ff. de do. l.
post contractū cū sua materia. Et qd̄ dictū
est mulieri obstare exceptionem adulterij:
verz est quo ad futura: sed nō quo ad alimē
ta q̄ debentur ante sniam latam. de quo in
i. instituta. ff. de inof. te. Dicit tñ pe. de pal.
q̄ adulterem nihil tenetur prestare nisi ipsa
10 repliceret de consimili: sed intelligitur qñ est
adiudicata vel notoria. ¶ Decimum. Pro
pter adulterium seu fornicationem spiualē
puta heresim. vir ꝛ vxor perdunt sibi dotem
ꝛ donationem propter nuptias fm panor.
in. c. fina. de conuer. coniuga. pro quo. l. con
15 sensu. C. de repu.
¶ Vlt. ꝗritur quot modis vir lucratur dotez
vxoris: ꝛ dico q̄ tribus. Primo expactovt si
pacificatur de tota dotevel eius parte lucrā
da post mortem vxoris. C. de pact. ex condi.
i. ex morte. in principio. ꝛ in aucten. ibi posi
ta: secundo ex lege ꝛ hoc dupliciter. scz ex
ꝛ si vxor moriatur intestata deficientibus li
beris ꝛ propꝗquis quo casu vir succedit vxo
ri dotemq̄ lucratur ꝛ econuerso est vt infra
heritas. §. §. §. vt. C. vnde vir. ꝛ vxo. l. j. in
alijs autem casibus dos ad mulierem redit
ꝛ ad virum donatio ꝓpter nuptias nisi sec
ꝛ vxo. donatio. §. sane. tertio aliqñ rōne con
sueudinis. vt. d. est statim.
16 ¶ Vlt. ꝗritur vtrū cōstante matrimonio pos
sit vxor dotem repetere maritovergente ad
inopiā vel alio casu: ꝛ dico q̄ sic in multis
casibus. ¶ Primo viro in insulaz deportato
pe. de pal. in. iii. di. xiij. ¶ Sedo viro banni
to ꝛ regno. C. de iure do. l. vbi. ꝛ hoc nō est
dubiū fm bar. in. l. si constante. ff. so. mat. si
tera inopia: ꝛ idem credit parte bonorum
publicata. vt. l. si marito. ff. so. ma. ꝛ idem si
mulier credit si nihil de bonis eius publica
tum est ꝓ auct. de equa. dot. qz talis incipit
egere vti substantia sua cū pegrinatio ducat
ad paupertatem. ¶ Tertio viro ad inopiā ver
gente: ꝛ sine culpa: mō ipsa non sit eā con
sumptura. vt in. d. l. vbi. ꝛ est cōs opinio le
gistarum. vt refert panor. i. c. ꝓ vestras. de do.
¶ Inopia erit qz tunc sub tali cautione quā
fiat pōt cōmittenda ꝛ dimittēda est dos.
ita de inopia mentis. vt qñ incipit esse, pdi
gus ꝛ dilapidator: qz tunc cautio parum va
let vt. ꝛ idem sentit panor. in. c. per vestras.
de do. inter vir. ꝛ vxo. vbi dicit q̄ de ista cau
tione prouidit ius canonicum non ciuile. Et
non sufficit cautio iuratoria fm Joā. andr.
quam quilibet prestare potest quantūcūq̄
pauper cum tex. ibi dicat quam potest. Ex q̄
sumitur limitatio ad totum: titulum. C. ne
fideiussores dotium dentur. s. nisi maritus
vergat ad inopiam. Pro hoc scito qd̄ circa
hoc emanarūt varia iura. Nam primo san
citum est q̄ si substantia mariti non sufficit
ad satisfaciendum doti ꝛ creditoribus pōt
vxor dotem repetere. ff. so. ma. l. si constante
Deinde sancitum est q̄ hoc possit. si maritus
ita se gerat q̄ vergat ad inopiam. C. de iur.
do. l. vbi. que dispositio est latio. qz non req̄
ritur vt substantia mariti non sufficiat: sed
satis est q̄ vergat ad inopiam. vt puta quia
est nobilis. ꝛ vult facere sumptus vltra fa
cultates. Deinde sancitum est q̄ hoc possit
si maritus male incipit vti substantia sua:
vt in aucten. de equa. do. que dispositio ad
huc est latior qz supposito q̄ non vergat ad
inopiam: puta qz ditissimus est: ex quo ta
men male vtitur sua substantia: potest mu
lier dotem repetere ꝛ ibi glo. sentit id quod
bar. dicit in. d. l. si constante. s. q̄ hoc potest
qñ vir incipit depauperari: ꝛ fm opinionē
vulgi ad inopiam vergere: qz res dicit ma
le geri qñq̄ respectu intrij: quandoq̄ respe
ctu finis. vt. l. ꝛ in totum. ff. de impen. in re.
do. fa. ꝛ fauore dotis ne possit pdi. si vir ad
extremam paupertatem veniret vtroq̄ mo
do intelligē sive vir male inchoet sive ma
lum exitum habeat. In quolibet autē triuz
predictorum casuum potest mulier agere cō
tra maritum repetendo. ꝛ fortius excipien
do contra petentem dotem. Et idez est a for
tiori de quolibet alio: cuius est dotē aut red
dere aut recipere. Et non solum ad dotem
sed etiam ad donationem propter nuptias
agere potest in illis casibus. vt est tex. in. d.
l. vbi. Si tamen ab initio mulier nupsit pau
peri aut vergenti ad inopiam: aut male vtē
ti substantia sua: videtur quod repetere nō
possit: quia semel approbauit mores illius
tamen barto. in. d. l. si constante. contrariū
tenuit: qz non potuit per tacitum pactū sibi
vxor ꝓiudicare. nam publice vtilitatis est.
vt dos maneat integra mulieribus. vt. l. j.
ff. solu. ma.
¶ 17. queritur cui restituenda sit dos: siue 17
ad quem pertinebit soluto matrimonio: et
dico quod licet maritus de subtilitate iuris
efficiatur dominus dotis sibi date. vt in. l.
rebus. C. de iur. dot. ꝛ. l. dote ancillam. C. de
rei vend. tamen ad illum non pertinet post
mortem vxoris nisi in duobus casibus: pri
mo ratione pacti de dote lucranda: secun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

do vxor intestata decedit deficientibus liberis & propinquis: quia vxori succedit & econtra vxor viro. l. vnica. C. vnde vl. & vxo. Et similiter duobus casibus predictis ad mulierez pertinet donatio propter nuptias vtro defuncto & ita tenet summa. ang. sed tu dic vt. §. ¶. xv. tertio ratione consuetudinis Extra hos casus autem cum ab vno trinz dos constituatur fm Panorml. in. c. fin. de do. inter vir. & vxo. scilicet a patre pro filia. vel ab ipsamet muliere: vel ab extraneo. quem dico omnem non habentem mulierem in sua potestate. vt dicit text. in. l. vnica. C. de rel. vxo. act. pertinebit ad eum qui eam constituit si stipulatus est eam sibi restitui: siue sit pater: siue extraneus: vt in. l. vnica. ¶. accedit. C. de re. vxo. ac. Si autem constituit. quidem eam. sed non est stipulatus eam sibi restitui. tunc si sit extraneus reddetur vxori si superest: vel heredibus eius si decessit. Sed si sit pater erit filie in duobus casibus: primo si eam emancipauit: secũdo si ipse pater premoriatur: alias filia premoriente erit patris. etiam si exrãt liberi ex filia secunduz aliquoz. vt fmvl in. per. l. dos a patre. C. soln. ma. cum qua opinione communiter transeunt canonistę: vt dicit Panormi. in. c. fi. de do. inter vir. & vx. & Bario. in. l. post dotem. ff. soln. ma. & glo. in. dicta. l. dos. Sed contraria opinio que est martini antiqui glos. & vult quod restituatur liberis. prevaluit in vsu. vt dicit. d. glos. & etiam est vera de iure. arg. ff. solut. matri. l. post dotem. & ita tenet sum. cõ. Superstite autem patre simul & filia nõ emancipata. tunc patri & filie reddetur: & non alteri sine alterius consensu. ff. solut. matri. l. ij. Si vero is qui dotem constituit sit ipsa mulier reddetur sibi. dicta. l. vnica. vel suis heredibus. nisi ratione adulterij illam perdiderit. Predicta tamen limitavera nisi obstent aliqua statuta vt communiter accidit. ¶ Est autem notandum secũdum bar. in. dicta. l. post dotẽ. quod vtilis est ad multa disputatio. an opinio martini sit vera de iure vel de consuetudine. Nam si filia famil. habens dotem profectitiam. & filios ex primo matrimonio. nupsit secundo viro: & moritur in secundo matrimonio sine filijs. si de iure vera est opinio martini succedent in dotem filij primi matrimonij. quia prima causa in successione est liberorum: si autem de iure non est vera. sed de consuetudine secus: quia cum dictet consuetudo. q̃ dos remaneat apud virum propter filios eiusdem matrimonij. non extendetur ad

Notabile.

alium casuz vt. l. si vero. §. de viro. ff. so. ma. tz Jaco. bu. in. l. fi. C. co. v. iu. hoc putat bar. verum. quia de eodem matrimonio opz filios consistere: casus est in. l. si inter virum. ff. de pac. do.

¶ Decimooctauo q̃rit vtrum cõfessio quadr vir profitetur se recepisse dotem constante matrimonio valeat: & dico quod non: nisi appareat de numeratione: nam videt donare. Bald. in. l. j. C. de do. promis. & ang. in l. pe. ff. que res. pl. ob. po. & bar. in. l. si diuortio. ff. de ver. obl. & ibi legiste: & Bluml. fimtio. ff. de ver. obl. & ibi legiste: & Bluml. fimlata confictio fm bart. in. l. j. C. de do. ante nup. & hoc verum nisi vir faciendo testamentum legaret vxori dotẽ. expressa certa quantitate: quia tũc omnino vxor eam habebit etiam si probaret q̃ nunq̃ fuerit soluta: vt no. ang. are. instit. de le. §. sed si vxori: quod simtrandum videt verum nisi vir esset non soluendo creditoribus suis.

¶ Decimonono querit quando restituenda sit dos: & dico multa. ¶ Primum. Si dos constitutur in rebus immobilibus: debet restituitur in rebus immobilibus: debet reddi statim soluto matrimonio: si vero in rebus mobilibus: restitui debet infra annum. C. de rel. vxo. ac. l. vnica. §. cum autem: quod tamen in marito limita si potest: quia si dolo malo non est versatus. non restituet nisi inquantuz potest. f. habita ratione ne egeat d. l. vnica. & si paciscat vt commenti possit vltra q̃ possit facere. est contra bonos mores. et pactum non valet. ff. solut. matri. l. alia. §. primo: quod priuilegium etiam ratisfit ad filios eiusdem matrimonij. vt ff. soluto matrimo. l. maritum. sed tamen tamen ille q̃ iti cauebunt de restituendo reddituo si venerint ad pinguiorem fortunam: vt nota. in. dicta. l. vnica. §. cum autem. & in. l. in condemnatione. ff. de regu. iur. in mere di autem extraneo hoc non est prestãdum nec transit ad filium. dicta. l. maritum: de quo vide glos. in. capitulo. mulieres. et ibi per canonistas. de dona. inter vir. & vx.

¶ Secundum: Si quando data est dos res erant immobiles. quas vendidit maritus et inde ex precio emit mobiles: non computabuntur immobiles sed mobiles: ratione est secundum Bartol. in. l. cum in fundo. §. si fundus. ff. de iur. do. et ita iudicabuntur mobiles vel immobiles tempore mortis viri. vnde non statim restituentur. sed infra annum: nec est verum hic quod subrogatum sapiat naturam rẽ. et dicit Bartol. quod ille. §. est contra glosã. in. l. diuortio. ff. soluto matrimonio. et contra glosã. in dicta lege. vnica. cuius glose opinionẽ tenuit Iud. de ro. in suis singularib.

¶ Tertium. Si mulier dedit dotem in re mobili puta in auro et negante herede dotem debiturum infra annum si interim non. habet vnde viuat heres condemnabit ad dandum statim: quia de hoc videtur casus in l. constante. §. quotiens. ff. soln. matrimo. et si contra hoc essent iura nihil valerent: da heres esset in necessitate equali.

20 ¶ Vigesimo queritur qualiter restituenda sit dos: & dico multa. ¶ Primum. Expensarum factarum a marito vel heredibus: circa dotem. quedam sunt necessarie vt ille quesi facere non fuisset. ut aut res perisset aut fuisset deterior: ata sicut si domus que ruinã minatur: aperitur aut restaurentur tecta: quedam vero vtiles vt fluerem melioẽ fanet deteriorem fieri non sumunt sicut vi nee pastinario vel huiusmodi: & quedam voluptuarie seu voluptuose: vt que rem tantuz ornant sed fructum non augent. vt vir. & pictura & picture: & incrustationes & huiusmodi de verbo. significa. impense & dicunt ornamentaneo cruste subtiles marmoris extra murum poste. ¶ Secundum. In restituendo dote alcari possunt expense necessarie quie ipso iure dotem minuunt secunduz glo. in. c. mulieres. de dona. in virum & vxorem. vtiles autem non minuunt dotem ipso iure sed petuntur actione mandati. vel negocio gestorum. voluntarias autem quidaz dicunt simpliciter perditas: sed melius alij distinguunt quod si mulier vult habere reddere debet que impensa sunt que si reddere non vult: tunc si separationem recipiant si ne vel lesione tolli possunt vt pictura facta in tabula vel panno & affixa parieti: si anda tam separationem non recipiant relinquẽdo ita immediate. ff. de impen. in re. l. prima. et ipso voluntarias. C. de rel. vxo. act. l. vnica. propter factio p exactione vel defensione dotis: quia maritus est dominus fructuz dotis. et sic tanq̃ dominus ipsam tuetur. vt nota. ff. de impen. in re. do. fac. l. secunda. et licet repetere non poterit. vt tenet Specul. titulo de dote. post di. re. Joan. andr. Circa vtiles tamen Barto. ff. de impen. l. vtilium distinguit: quia aut sunt facte cum voluntate mariti & tenetur: aut sine & tunc aut est aliunde soluere & idem: aut non potest aliunde soluere & non tenetur. vt in dicta. l. vtilium. quia tunc non videntur vtiles cum non expediant mulieri. & idem dynus.

¶ Tertium. Cum dos sine matrimonio esse non possit. C. de donatio. ante nuptias. l. finali. solutum pro dote vbi matrimonium nullum fuit non repetetur nomine dotis: sed conditione sine causa. ff. de conditio. sine causa. l. fina. et est priuilegiata hec actio quo ad mulierem sicut actio de dote. vt tenent doctores in capitulo de prudentia. de dona. post. di. re. et facit. l. secunda. ff. de priuileg. credi.

¶ Vigesimoprimo queritur vtrum aliquo casu dos possit solui mulieri: & dico quod sic in tribus casibus secundum Bartolum in l. quamuis. ff. soluto matri. primo vt soluat es alienum. ff. de iure dotis. l. vltima. secundo vt emat predia. & illud est regulare quãdo ex solutione que fit causa dotis mulier fit melior et vir non fit pauperior. vt. l. ita constante. ff. de iure dotis. tertio vt consanguineos redimat ab hoste vel eos alat egetes. Ex quo nota quod si mulieri soluit pecunia vt soluat votum factum pro se vel in peregrinationem pro anima suaviador aut alterius eius coniuncti: iuste soluitur & minuit dotem: quasi hoc fieri permittitur ad liberanda corpora: multomagis ad liberãdas animas. C. de sacrosanct. eccles. l. sanctimus.

¶ Vigesimosecundo queritur vtrum heredes mariti teneantur alere relictam infra annum restituende dotis: & dico multa.

¶ Primum. Eam tunc alere tenent: si aliunde non habeat vnde alatur. non tamen secundum quantitatem dotis. quia si fructus excederent non tenentur nisi ad alimenta: & si quid de dote restituunt tenentur in residuo alimentorum. Ita no. glo. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. exactio. & ff. soluto matrimo. l. adiutorio. Unde si pater prestitit alimenta filie: poterit ea repetere ab heredibus viri. & facit quod not. Bartolus in dicta. l. diuortio. Si vero habet vnde alatur: vnde alatur non tenentur heredes secundũ glos. in dicto §. exactio. & probatur in. l. extraneo ff. de vendi. in posse. mit. ¶ Secundũ. Ipsa etiam cum eisdem heredibus habitare nõ tenetur secunduz barto. in dicta. l. diuortio quia iure non inuenitur expressum: sed tamen contrarium tenetur secunduz aliquos quia infra annum dicitur quasi esse in matrimonio. C. de bo. ma. l. fina. & sic cõstituit dominus cardi. quod non poterit alimenta petere: si contra eorum voluntatem alibi sit demorata: dummodo apud eos possit honeste morari. ¶ Tertium. Licite ipsa potest percipere certum quid pro alimentis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab heredibus marlti.donec illi dotem restituat de iure communi:iurta no.per Barto. post Cynum.C.de do.auc.iudic.pos.auk.ei qui.z p Ang.in.l.titia.ff.solu.ma.z Pau.de cast.pli.ccclxxxiiij.Q6 tamē Panor.in.c.sa lubriter de vsur.limitat in ea.que nō habz vnde viuat alūde:sed melius limita quando hoc facit rōne interesse coacta.puta qz mallet suam dotem:sed eam nō accipit vel quia nō pōt.vel quia heredibus cōpatitur: alias si hoc spōte faceret cum dotem habere posset esset vsura manifeste:vt infra pa-
8 tebit z diffuse dedurl in.q.auree rose. Vide infra vsura tertio.§.vj.

v Uana.vide infra gabella tertio.

¶ De dubijs facti z iuris.

DUbium fm Isid.in lib.ethy. est motus indifferēs in vtrāq; partem pradictionis:vel dic fm philosophum z mētē o. Tho.in.iij.distī.xxij.q. est cōtrariarū rationum equa lit ao:vnde ,ppie homo dubitat de aliquo vel circa aliquid.quando habet rōnes ad vtrāq; partem equaliter aut quasi equaliter mouētes.ita q; nō inclinat ad hoc magis q; ad illud notabiliter. Quō autem differat dubium ab opinione.z fide.z huiusmodi infra opio.

1.q. ¶ Primo vero queritur quomodo intelligitur illud quod habetur in regula iuris:ex ore:scilicet dubia:idest facta que dubium est quo animo fiant:sunt in meliorem partem interpretanda:et dico triplex esse genᵃ operum humanorum exteriorum perceptorum a nobis.Quedam enim sunt de genere bonorum.idest ex suo genere sine ex suo obiecto bona:vt elemosyna.orario.seiunium. z huiusmodi.que male fieri nō possunt.nisi per accidens ratione finis seu intentionis. Vel circumstantie:puta si fiant quando.vbi. vel a quibus non debēt.Quedam vero sunt de genere malorum.i.ex suo obiecto mala: vt furta blassemie z hmōi:que bene fieri nō ponunt.etiam p accidēs ratione finis aut circūstātiarum:quia ex obiecto habēt malitiam:vnde sine malitia nō fiunt:z pseqūter semper sunt mala:quia fm Dio.bonuz est ex totali z integra causa.malum ex singularibus defectibus:sicut structura non est bona nisi sint boni lateres:z cemētū omnes ptes:est autem mala si aliquod horum est malum.licet cetera sint bona. Quedam vero ex se.idest ex obiecto sunt indifferētia sed suam bonitatem vel malitiam habēt ex fine z circūstantijs:vt comedere z bibere z huiusmodi:que possunt bene z male fieri:sicut bono et malo fine.z debitis ac indebitis circūstantijs. Prima semp debent in bonam ptem interpretari licet fieri possunt mala intentione:z similiter tertia in parte melioren de quibus principaliter intelligitur regula.secūdum glo.in alijs vero secundum Bedam pmittit nobis iudicare.i.interpretari in malam ptem z peccata esse:z pseqūter faciētem talia esse peccatorem.xi.q. iij.si quis dixerit:z.c.sequēti.Vide infra in dicium.§.iij.Adde ex.g.Thom.xxij.q.lx.q. habēs malam opionem de aliquo absq; sufficiēti:iniuriat ei z illum cōtemnit:qd illi ne causa cogēte nullus facere debet.Et si vbi nō apparēt de malitia alicuius manifesta idicia:debemus illum habere bonum id qd dubium est in meliorem ptem interpretando.Et melius est aliquez falli frequēter habēdo bonam opionem de bono:q; quam falli raro habēdo malam de bono:q; ex hoc fit iniuria ,primo.nō ex primo:de regu.iur.estore.

¶ Scōo querit quomodo intelligitur aliz z nd dictum quod est quasi regula.scilicet in dubijs ratio:via est eligēda:qd est sumpta extra de spo in.c.iuuenis.vbi dicit gloſa q; in his que dubia sunt.quod certius estimamus tenere debemus:z idem dicit Augu. de penitē.distic.vij.c.ij.tene certum dimitte incertum:z dico hic opus esse duplici distinctione.P Prima.Dubiuz est duplex.scilicet probabile:cum scilicet rationes probabiles ad vtrāq; partem sunt quasi equales z scrupulosuz:quādo quis scilicet ex leui suspitione timet alienū esse peccatum.Scrupulosum dubium ad cōsilium boni viri est deponēdum:secūdum omnes docto.z idem est si dubitat an dubium sit scrupulosum:ne:z rō huius est:quia qui in huiusmodi cōsulit virum bonum.i.peritum z cōscientiosum etiam si deinde cōsilio eius erret excusatur quia laborat ignorantia inuincibili que excusat.vt infra ignorantia.§.xiv. Dubiuz autem probabile est de quo propie illud dicitur intelligit:z secūdum Archie.peccatum grave est tali dubio se exponere.vbi est mortale.Et scōm Panor.in.d.c.inuenis.in dubijs.scilicet probabilibus: vbi vertatur periculum anime semper tutior pars z eligenda:z quod certius est tenendum:z eligendum:z quod certius potest.Sed tamē intellige quod si detur casus q; opio se curior sit minus probabilis notabiliter necessario eligenda est.z ratio dubij:si vero sit minus probabilis.q; nō

notabiliter etiam nō est eligēda necessario quia eo casu intelligo alber.in lib.de homi ne dicētem.q; pscientia nō obligat ad faciēdum.nisi qd est in pscientia sit vt oppinatum vel creditū.vel scitū.nō autem si est dubitatum.vel ambiguum:si tñ probabilitas hinc inde eēt equalis tutior eligēda est necessario quādo ex electis ne alterius immineret periculum peccati mortalis:qz tunc verum illud ecclesiastici.iij.amās piculum peribit in illo:qñ aūt imineret piculuz peccati venialis solum esset eligēda de bñ esse
Dubium qui.xxiij.d.c.vltimo:q; triplex est ambiguitas.i.iuris.facti.z psone.Ambiguitas iuris etiam vbi de similibus ad similia procedi-
tur.vt dist.xx.de libellis:z de tali loquitur. c.licet.dist.xiij.dicēs q; in dubijs vel obscuris.sequēdum est quod nec preceptis euāgelicis z tratum.nec decretis sanctorū pauci inueniatur aduersum.Vbi autem est ambiguitas facti nunq; faciēda est sententia in preiudicium alicuius:z sic intelligitur illud.xi.q.iij.graue est z satis indecēs. vt in re dubia certa detur sentētia:vbi vero nulli fit preiudicium.vt in baptismo cōfirmatione ordinatione pscratione z huiusmodi dicōs fertur in dubio sniis certa.i.vt baptetur denuo.z sic de alijs.vt de cō.dist.iij. parvulos.z.dist.prima.solēnitates.Quādoq; tamē dubitatur de facto.z fertur sententia in preiudicium alterius:vt in d.c.iuuenis.sed istud fit propter periculum aie. Vbi vero est ambiguitas persone sed factū vt certum:dñ fertur certa sniia fm archie. auctor.z tūc iudex inquit in auctorem pōt ferre sniam excōicatiōis z pcipere vt sibi reuelet.ait.c.quidam.v.q.i.z hoc vtiq; vel rum est:si tñ auctor nō tenetur obedire ad simpliciter preceptum nisi sit de hoc infamis vel malēdicus:vt diffuse disputaui in aurea ro.in quo az casu.z.B.correptio.§.viij.Si tamē etiam in furem occultum intenderet sniam excōicationis.incideret nō obedido:quia z si forte esset iniusta tamē nō esset nulla.

¶ Tertio queritur quomodo intelligitur illa regula iuris.cum sunt pareluz iura obscura.i.dubia.reo fauēduz est potius q; actori z dico q; ista regula intelligitur nō solum in ista terēda sed etiaz in lata:puta a iudice in ista terēda sed etiaz in lata:puta a bonis ordinariis vno absoluente et alio condemnāte quia z sentētia pro reo nisi in casibus vt infra:nec tamen si absoluitur in dubio.fertur in re dubia certa sentētia contra.d.c.graue:quia non est dubium immo certum q; debet absolui si actor nō clare pbauit.vj.q.viii.actor.Tenet etiam in fine litis:in quo fauetur reo.de quo dic vt no. de re.spo.cum ad sedem in glo.iij.Non tenet autem sed fallit primo in causa fauorabili quam tuetur actor:puta in causa liberali.aut matrimonij.aut inoff.testa.vel dotis:quia tunc actori fauēdum est.xxxiij.q. j.si quis accepit.de proba.ex litteris.Et secūdo in principio litis.ff.de iudi.l.si quis. vbi ambiguam orationem actoris.in suiviti litatem interpretamur. Et similiter tertio in probationibus obscuris inductis a reo quas etra illum interpretamur.de proba. licet.de quo dic vt.j.§.v.

4 ¶ Quarto queritur vtrum in dubio de irregularitate vel aliquo delicto. interpretandum sit affirmatiue aut negatiue:z dico q; fm Innocē.in.c.ad audientiam de homicidio.cum irregularitas sit de iure positiuo: in dubio non debet iudex reputare aliquez irregularem:quia pene mollende sunt: de reg.iur.in penis:libro sexto.Quod Panor. vt colligitur ad eo ibi z in.c.cum tu fili preposite.de testi.dicit sibi non placere:z melius distinguit:quia in foro contentioso vbi pure agitur ad penam.procedit dictū Innocē.z ita loquūtur iura per eum allegata vñ generaliter debemus interpretari negatiue sine pro nō.maxime vbi agitur de pena:puta qz celebrauit.qz collatio nō tenuit z huiusmodi:qz in penis mitior interpretatio est fiēda.vt in.d.regula in penis.z in regula odia.libro sexto.z idem dic in excōicatione z similibus.In foro aūt ale debemus interpretari affirmatiue q; sit irregularior: qz in foro pnie semp pō tutior est eligēda. iz durior videatur:quia in illa pre nullum subest piculum:ad hoc.c.significasti el secūdo de homicidio:z idem dicit vbicūq; dubitatur de aliquo delicto:ad quod vide glo. no.in c.vnico.de scru.in or.fa.Et sicr dicēdum est in foro quasi pniali:puta quia nō agitur ad penā propie.iz vt ab altaris ministerio abstineat.vel a pctu matrimonij vel ab aliquo exercēdo in quo exercēdo subest peccatū:qz ēt tūc in securiorem partem debemus interpretari iz illa sit durior z facit.d.c.si significasti de homici.z.d.c.iuuenis de spon.

¶ Quinto queritur generaliter cui stādum 5
sit in ambiguitatibus:z dico multa.P Primum.In re dubia fidei.auctoritas ecclesie romane requirenda est.xj.dist.palam. P Secundum.Dubio existente in iure ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

trimonij.tutius est ɔtra statuta hominum dimittere copulatos. q̄ disiungere coniunctos ɔtra statuta dei.c.licet ex quadam.de testi.¶Tertium.Uerba dubia ſm intētionem proferentis accipienda sunt.ff.de re. iur.in ambiguis:⁊ut res potius valeat q̄ pereat.c.abbate de verbo.signif.alias ſm communem vsum.c.dist.ɔtra morem.Uide infra legatum.ij.§.v.⁊ sequē.¶Quartum.Generale collectum ex Jo.an.in reg. cōtra eum qui legem dicere potuit aptius est interpretatio faciēda.libro sexto.vbi sic dicit.Obscuritas vel ambiguitas.aut apponitur in vltimis volūtatibus.aut in conuentiōibus factis in iudicio.aut in confessionibus.aut in ɔtractibus ⁊ penis aut in sententijs.Si in vltimis volūtatibus subdistingue.quia aut ɔstat de voluntate expresse:⁊ sic illa seruatur.xxvi.q.vi.qui recedunt:⁊ de testa.requisisti:⁊ hoc nisi dicta voluntas turpis esset:vt.ff.de con.institu. l.quidam:vel alias cōtra ius:extra de testa.tua.Si autem nec expresse constat nec tacite:statur verbis testamēti:ad hoc xxij. q.ij.is autem:de cele.mis.in quadam:que verba si nimis sint larga.sequimur benignius ⁊ minimum:vt in regula in obscuris de re.iur.libro.sexto.⁊ sic esset heredis electio:etiam si non appareat que pars sit benignior aut minor.ff.de test.in.l.si duo sunt Si queratur ad quem spectat indagatio. dic q̄ ad iudicem.C.de fideicom.l.volūtatis defuncti.Si autem in iudicijs sit ambiguitas.sit interpretatio pro proferente:ratio quia debitor semper negaret se de hoc sensisse.C.de anna.excep.l.vlt.⁊ hoc in istis exordio:⁊ de hoc in.c.cum ad sedem.de resti.spol.Si vero in probationibus sit ambiguitas.interpretabitur contra producentem:de cōdi.appo.per tuas:⁊ de proba.in presentia:quia debēt probatiōes esse clare: de prescrip.auditis:saluo eo q̄ possent testes obscure deponentes interdum iteruz interrogari:de testi.cum clamor.Sed in cōfessionibus si confiteatur quis incertum. certificare cogitur.ff.de ɔfes.l.certum:alioquin acciperet quod magis expediret aduersario:vt ibi.⁊ de ɔsti.et de ɔfes.c.ij.In cōtractibus autem.aut certum est de cōsensu aut de dissensu aut dubium:⁊ in primo casu stat ei quod senserūt de spō.c.i.in secundo autem nil valet.xxvij.q.ij.sufficit.xxx. q.ij.c.vno.de rap.cum cām.xxix.q.i.§.i.ff. de ɔtrahē.emp.l.inuen.⁊ ibi error nō soluz corporis sed et materie vēditionem impedit.nihil enim tam ɔtrarium ɔsensui.sicut error.ff.de iud.l.ij.⁊ errare est aliud ɔ allo putare.xxxviij.di.ſꝑuis.nō tn̄ omnis error impedit matrimoniū.ſ3 tm̄ error ꝑsone et ɔditionis.qđ dic vt.xxix.q.i.§.i.⁊ in sum.in tertio aūt casu.s.dū est dubium.subdistingue.Nā aut pōt valere ſ3 intellectū vnius tm̄.aut vtriusq̄.Si ſm intellectū vnius tātum:valeat ſm quem valere pōt.ff.de ver. obli.quotiēs:⁊ hoc habet locuz etiam in cōtractu matrimoniali in foro iudiciali:in foro autem anime staretur ei qui dissensisset in tali dubio:vt de spon.tua nos.Si vo ſm intellectū vtriusq̄ valere potest.valeat illud quod est verisimilius.ff.de verbo.obli. cum qui ita:⁊ de reg.iur.in reg.inspicimus cum suis ɔcor.⁊ si dubitatur quod sit verisimilius seruabitur quod dicitur in hac regula.ff.de verbo.obli.l.quicqđ:⁊ hoc veruz cum neuter dolum committit.Si aūt alter dolum committat contra eum fiet interpretatio.xxij.q.v.§.ex his:⁊.c.qūcq̄.⁊ si vterq̄ dolum committit ad cōem significationē recurretur:vt in.d.decretali ex litteris:vbi de hoc.⁊.xxij.q.v.§.si ergo.Et idem reputatur in iuramentis.vt ibi notatur.In sententijs autem suis interpretari poterit preses prouincie.vel procurator cesaris.ff.de appel.ab executore in principio.minor non C.de sen.ex.pe.reci.l.ij.vbi de hoc.ff.de re. iudi.l.iudex functus est enim officio suo. siue bene siue male iudicando quod intellige in diffinitiua.secus interlocutoria:de quod dic vt no.de appella.cum cessante.po fructibus tamen et expensis supplere po⁊ de test eadem die.ff.de re.iudi.l.paulus.⁊ de hoc not.xxxv.q.ix.§.qr ergo:alias incipit.De his ita in glos.xj.q.i.§.et his.in glos.De legibus non est dictum:quia in eis nil obscurum est.vel ambiguum:distin.iiij.erit.⁊.C. de nouo.co.compo.in prima constitutione. ibi:erit lex certa.et breui sermone conscripta:si tamen in eis ambiguitas esse videretur recurritur ad condentem:quia ille solus interpretari potest qui et condere.xj.q. i.§.ex his.et idem in priuilegijs que sunt priuate leges.⁊ per eadem iura.hec ex Holo.Ubi nota quod.xxij.q.v.in.c.humane.dicitur quod verba debent deseruire intentioni:non intentio verbis:vbi dicit glo.esse ar quod potius consideranda est intentio alicuius q̄ verba.i.q.i.Marchion:quod verum est quando de intellectu constat:alias a verbis in dubijs non est recedendum.ff. de lega.iij.non aliter.Et adde q̄.xxxiij.q. i.in.c.paratus.dicit gl.q̄ nō debemus semper adherere verbis.sed etiam vbi non cōstat

de intellectu.verba enim in rescriptis posita vel in legibus debemus conformare eq̄tati:si verba non patiatur.vt de rescri.cā3. ⁊ de consue.cum dilectus.

¶De duello.

Duellum dictum est quasi duorum belluꝫ:qđ et dr̄ monomachia.vt in c.monomachiā.ij.q.ō.v.i.singularis siue vnius pugna.a monos q̄d est vnum ⁊ chia pugna.⁊ sic ɔtū ad nomen particulare bellū quo vnus contra vnū pugnat aggrediendo vel r̄ndendo aggressori est duellū ɔtum tñ ad rem ad quā significandā iura hoc nomē attribuerunt:duellū non est ois pugna duoꝝ:sed ab aliquib⁹ diffinitur q̄ duellū est pugna duoꝝ fctā ad alicuius rei ꝓbationē.vt.l.vincens ꝓbasse credatur ⁊ victus in ꝓbatione defecisse ac si ꝑ testes q̄s intētionem suam fundasset.vt de pur.vul.c.ij.Et huic consonat qđ dicit ray. duellū in aliquibus vulgo dici iudiciuz:eo q̄ ibi expectetur iudiciū dei.Que quidē diffinitio ɔuenit duello ꝓprie ⁊ vt in pluribus sumpto qđ.s.fit ad veritatis indaginez:aliqñ tñ fit ꝓpter alias cās ſm Jo.de lign.s. odio ⁊ glorie cupiditate.Et ideo vr̄ diffiniendo est singularis pugna ab vtraq̄ pte sponte suscepta.

14. ¶Primo vero q̄ritur vtrum duellū sit licitum vel ꝓhibitum ⁊ dico ſm doc.vt etiā dr̄ in.d.c.monomachiam.illud esse ꝓhibitum sub peccato mortali iure diuino:ibi non tēptabis dnm̄ dnm̄ deum tuum.matth.iiij.⁊ hoc ꝓcedit qñ fit ad veritatis indaginē:⁊ similiter iure canonico vt extra de cle.pugna in duello ꝑ totum.⁊.ij.q.v.consuluisti.⁊ iure ciuili.C.de gladia.l.vnica.lib.xi.qđ ꝓcedit qñ fit ex dicta cā vel et ex alia cā non rōnabili cū ꝑiculo vite aut membroꝝ.Sed q̄ ista iura non videnť ꝓhibuisse nisi q̄ naturali iure illicitū erat:ideo ad ampliorē doctrinam dico q̄ duellū.i.singularis pugna hinc inde spon⁊ suscepta de se non nominat aliquid illicitū saltem mortale:alioqñ esset mortale inuenienti se exercere in pugnis et brachijs ad exercitiū:aut solatiū sine odio ⁊ ꝑiculo.Uñ si sit mortale erit ex altero duorum:primo ex fine puta ex inani gloria que est mortale vel ad odiū:aut ad indagandaz veritatem qñ est tēptare deū:aut secūdo ex circūstantia:puta qñ ex cā non rōnabili pugnatur cū ꝑiculo vite:aut mēbroꝝ:quibus modis est ꝓhibitū sub mortali a iure naturali ⁊ positiuo qđ aliquas supaddit penas: sed ꝓ hoc vide etiam.§.sequenti.

i. ¶Secūdo q̄ritur vtrū qñ duellū factū cū periculo mortis aut mutilationis est licituz ex fine:puta q̄ acceptatur ad ɔseruationē sue ꝑsone vel facultatis possit esse licitū ex circūstantia alia vt.s.non sit mortale sponte se exhibere periculo mortis aut mutilationis ⁊ dico q̄ scđm ray.sunt de hoc opiniones:⁊ quidam distingunt Nam tribus modis q̄s duellat:primo offerendo duellum:secundo illud sponte acceptando:tertio acceptando illud inuite ad defensionem vite aut reruz sicut si iudex accusato de homicidio vel furto:iudicat vt se per duellum purget:alioquin habebitur pro conuicto ⁊ condemnabitur.Et in primo quidem ac secundo casu dicunt illud esse mortale:non autem in tertio:sed est licitum indistincte pro defensione non solum vite sed etiam rerum:et hoc tenet Guil.glosator ray.ex hac ratione:q̄a si licet defendendo res occidere raptorem: quare inquit nō licebit eas defendere duello.Et hanc opinionem sequitur summa ange.guil.tñ credit hoc illicitū sacerdoti i cā criminali ⁊ etiam ciuili.Quidam vero aliq̄ minus male etiam in tertio casu subdistingunt:q̄ si suscipit inuite iudice indicēte ꝓ defensione vite est licitum:⁊ hoc videtur tenere nico.de lir.i.reg.xvi.vbi agit de duello dauid cum golia:sed pro defensione reruꝫ dicunt illicitum.Sed dico primo illicituz ⁊ mortale esse duobus primis modis.vt ab omnibus confessum est:⁊ secundo non eē licitum tertio modo indistincte vt dixit guil. nec cum distinctione aliorum:q̄ si esset licitum ratione defensionis cum ista sit de iure naturali in quo sacerdos a laico non distinguitur esset etiam licita sacerdoti:quod ille negat.Sed q̄ posset dici q̄ est illicita ista defensio sacerdoti non ratione peccati s3 ratione irregularitatis quam incurrere pōt sine pctō:arguo iterꝫ q̄ sic duellare iudice indicente.i.duellare ad indaginem veritatis purgando crimē:hoc est deuz tēptare q̄ nunq̄ s3:⁊ ideō non est simile de se defendēte qui deum non temptat.Et hoc sentit.s. tho.2.2.q.xcv.ar.vi.in fi.dicens q̄ eadē rō videtur esse de lege duorū que ⁊ de iudicio ferri cādentis ⁊ aque bullientis:nisi quod duellum plus accedit ad rationem sortiuz inquantuz ibi non expectatur miraculosus effectus sicut in illo nisi forte quando pugiles sunt valde impares virtute vel arte.Iudicium autem ferri candentis ⁊ aque bullientis.dicit idem.s.Tho.esse illicituz:tum quia ordinatur ad iudicandū occulta q̄ diuino iudicio reseruantur:tum q̄ hoc iudiciū non est diuina auctoritate sancitū:⁊ alle

g ar.c.consuluisti.ij.q.v.adde tertio ḋa est ḋdaz cẽptario dei. Quid aũt excusat ꝗ̃z motus a spũsto. vt bz in d.c.monomachia priuilegia aũt paucoꝝ nõ faciunt cõez legẽ xxvj.q.ij. non exẽplo. Tutior est ergo et verior opinio ray. q oẽs indifficile peccet mortiliter: ⁊ ita tenet non solum doctores ordinis pdicatoꝝ. vt sum.con.sum pisa. ⁊ arch. sed ẽt sum.ro. ⁊ supple. ⁊ go. ⁊ ho.s. q sit ꝓhibitum sine distinctione qñ est cum periculo vite aut mẽbroꝝ. Nec est par rõ pugnare ꝓ rebus aut vitꝰ in duello ⁊ extra: qz extra duellum statur in terminis defensiõis non autem in duello: sed vtrq; duellãtium est aggressor per se loquendo: non ob. quod aliquis ad duellum cogatur: quia non est coactio absoluta sed conditionata que stat cum voluntario.

3 ¶ Tertio vtrum peccent mortaliter qui cõsentiunt aut participant in crie isto duellãdi maxime rõne consuetudinis: ⁊ dico scꝯ ray. q mortaliter in pdictis peccant ꝓmo duellantes sine offerant duellum sine suscipiant illud sponte sine coacte: ⁊ secundo indico deferentes illud ⁊ pstantes auctoritatem: ⁊ tertio assessores. ⁊ quarto dantes in hoc consilium auxilium vel fauorem: quinto sacerdotes dantes benedictionez hmõi idem gos. ⁊ ho. Adde sexto q ⁊ dñi illud in sua dictione admittentes summo ⁊ tollerãtes qz delinquunt manifesto facinori obuiare. Et septimo quilibet q̃ hoc posset sine periculo ⁊ facile ꝓhibere ⁊ non facit: qz aut cõsentit aut negligit satisfẽ primi corporalem ⁊ spiritualẽ in casu extreme necessitatis. Immo videtur q hoc casu quilibet hoc sciẽs reneatur orare si aliter puidere non potest: ⁊ alios ad orandum ꝓuocare intra dicenda infra de elemosyna corpali. Et octauo idez videtur de inspicientibus sine dispicentia. saltem in ratione: qz placent sibi in eo quod est de se mortale. Nec in pdictis põt aliqua consuetudo excusare qñ sunt illicita: qz nõ sunt mala qz ꝓhibita: sed ꝓhibita quia mala ⁊ contra ius naturale: contra q̃ nulla consuetudo valet

4 ¶ Quarto queritur que pena sit clerici pugnantis in duello aut participantium et: ⁊ dico ꝓ fm ray. ipse debet deponi: ⁊ ñ episcopus potest dispẽsare si moꝝ aut mutilatio non intervenit. vt in.c.extra de cle.p.in.d. immo si non sequatur moꝝ nec mutilatio. ⁊ clericus amiserit partem digiti etiam in duello oblato: sed non tantam q̃n sine scandalo possit celebrare ẽcẽtũ cũq; fuerit grauis excessus potest eꝗ cum tali post peractam penitentiam dispensare. ar. in d.c.i. qs fin ray. verum est si necessitas vel vtilitas exposcat: sed si moꝝ vel mutilatio interuenit: nõ licet videatur ho. contrarius tamen nõ est nisi quo ad beneficium cum cura animarũ in quo fm eũ solus papa dispensabit: ⁊ hoc sequitur sum. ang. sed veritas est q̃ dispensabit in beneficio indistincte: non solum habito sed etiam habendo qt.d.c.ij. hoc indistincte concedit ⁊ pene non sunt extendẽdi ⁊ beneficium in quo fuerit cum eo dispensatum habere poterit etiam in titulum sciꝯ gos. aut vertitꝰ fm alios tantum in stipendium sicut laicus sine in suitẽ rationẽ. xxvj. dñi. si qui vero. ⁊ ratio qz beneficium bẽ ꝓpter officium. xvj.q.i. generaliter quo officio ex dispensatione eꝗ iste vti non põt. Et non solum efficitur irregularis pugnando per se sed etiam per alium si moꝝ aut mutilatio sequatur: ⁊ similiter omnes mandãtes consulentes ⁊ defendentes. vt in.d.c.ij. insecta glo. Summa autem ang. videtur velle quod ipse sit irregularis ex sola pugna: etiã si moꝝ aut mutilatio non sequatur: ⁊ hoc nullibi habetur clare: ideoq; non est decendum.

¶ Quinto q̃ritur vtrum sint irregulares clerici afferentes reliquias pugnantis l duelo ad adiuuandum si inde sequatur homicidium vel mutilatio: ⁊ dico esse varias opiniones: qz ray. videtur tenere quod sic: eq̃ adiuuare videantur: dicunt aũt alii q̃ non sed bene distinguit ꝗ̃ꝗ. qz si eis non deferentibus: nihilominus duellum timurum erant non sunt coopertores nec videntur irregulares: ako sic ⁊ hoc rationabiliter: quia reliquie ille non conferunt ad occidendum cui nesciat iustitia vel patrocinia dare criminibus. ſcz per miracula: quicquid faciat dandoꝝ res naturales: si autem conferrẽt essent irregulares etiaz si alꝰ futurum erat: quia

¶ Sexto q̃ritur quid de clericis ⁊ capitis q̃ a seculari dño cogunur subire duellum: aut res ecclesiasticas perdere: ita ẽt de platis habitibus iurisdictionem temporalẽ in quibus hmõi casibus. si clerici offerunt: aut suscipiunt duella vel per illa iudicant: aut pstant aliquam specialem auctoritatem: peccant mortaliter: ⁊ si sequatur moꝝ sunt irregulares. Adde q̃ videntur esse irregulares fm aliquos etiam si non sequatur quidq̃ ipsi propria manu pugnant. Si autem talia fiant per iconomos vel prepositos seculares. administratores prelatorum sine speciali mandato eorum. peccant quidem inquit mortaliter prelati talia tollerando non tamẽ credo q̃ efficiantur irregulares. ex quo super hoc specialem auctoritatem non prestant. licet precipiant suis ballitis q̃ iustitiam faciant in tali vel tali cã: quia in tali generali mandato nihil intelligitur de duello mandari.

7 ¶ Septimo queritur quid de iudicio ferri candentis et aque bullientis: ⁊ dico omnia huiusmodi eodem modo esse ꝓhibita: qz in his deus temptari videtur. vt dñ extra de pur. vul.

8 ¶ Octauo queritur vtrum in duello facto ad veritatem indagandam semp deus veritatem ostendat iuuando eum qui est pro veritate. sicut credunt milites ⁊ huiusmodi: ⁊ dico q̃ non vt expresse casus est de duello: eidem eadem rõne est de iudicio ferri ardentis ⁊ aque bullientis.

Ulia. vide infra iatria.

¶ De ebrietate.

Ebrietas dicitur aliquando priuatio vsus rõnis ad tꝗs. ex immoderato potu vini vel cuiuscũq; rei potabilis: hec nõ est peccatũ ſz pena: aliqñ vero dñ actus potationis ex quo causat ⁊ ista est aliqñ peccatum. hec ex.s.tho.xxij.q.cl.

¶ primo vero q̃rit vtꝰ ebrietas sit peccatum mortale: ⁊ dico q̃ quãtũ cõtigit ex.s. tho.xxij.q.cl. ⁊ alera.xxij. ⁊ glos.xxv.dist. ⁊ ar. ⁊ bernum ⁊ docto. ibi. aut quis sciens ⁊ volens inebriat totaliter ⁊ sic est mortalis cuius rõnem assignat.s.tho. qz priuat se vsu rõnis quo operat fm virtutem: ⁊ expo: ne ẽ rõnabili: q̃ se priuare ex cã vti somno non est pcti. Aut nesciens ⁊ ꝓter nouum ⁊ hoc duplr. f.raro ⁊ sic est nullꝰ autem peccatum. ſz negligentiã q̃ vtitur ds ad cauendũ: aut assidue: ⁊ tũc est mortale fm aliꝰ vel iterationis actus fm oos: qz multiplicatio actuũ venialium non facit mortale sed q̃ non põt ds assidue inebriari nisi sciẽs ⁊ volens vel notabiliter negligens in sciendo ⁊ cauendo. Si aũt non inebriatur ds totaliter: sed tñ scit q̃ facit ſz sit valde grauis: si hoc sciente q̃ sponte facit sine cã ⁊ ratione vinũ non videtur aut vix vt excusari a mortali: qz notabiliter lediturꝰ ſz

rationis sine cã ⁊ cum periculo peccandi: ſz si hoc facit ex causa puta ratione sanitatis est veniale vel nullum: ⁊ similiter si non adueniet est veniale: etiam si frequenter cõtingat vt credo.

¶ Scõo queritur quid de pcurante ebrietatem alterius: ⁊ dico q̃ semp mortaliter peccat si sciens vel volens operatur: ⁊ hoc sine sequatur ebrietas sive non ⁊ sine in alio sequatur cum mortali sive cum veniali: quia consentit in malũ ⁊ periculum notabile ꝓximi: si aũt ignorans ⁊ nolens opatur est veniale vel nullum: si vero sciẽs quidẽ sed nolens: vt qz scit quidem se ꝓuocare ad immoderatum potum: nolens tñ ad ebrietatẽ deducere non est sine veniali: sed non est mortale cõter nisi forte in excessu valde magno qui non potest arte diffiniri. 2

¶ Tertio q̃ritur qd si quis cõsentiat in suũ vel alterius ebrietatem gratia sanitatis. ⁊ dicit sanctus Tho. vbi supra q̃ immoderatus cibus vel potus causa medicine ad ꝓuocandũ vomitum non est peccatum: quia talis cibus vel potus non est superfluus infirmo: sed ꝓpter hanc causam non debz potus dari vsq; ad ebrietatẽ: quia tunc nõ excusaret a peccato: cum vomitus aliter procurari possit vt ex pomo aque calide: hec ex illo. cuius dictum sum. ang. ⁊ ros. exrẽdũt ad hoc q̃ sit peccatum mortale inebriari gratia sanitatis ⁊ medicine: quod vez est quando eadem sanitas induci põt ꝓ alias medicinas. vt in vomitu qui aliter ꝓuocari potest: si tamẽ sanitas aliter ꝓcurari nõ posset nisi ꝓ ebrietatẽ ex quo nullũ periculũ sequit: nõ video q̃ sit mortale: ſz ex.s. Tho. patet oppositum. quia priuare se vsu rationis ad tempus: vt deinde quis melius ⁊ diuturnius cõtempletur: non est malum vt in somno patet.

¶ Quarto queritꝰ vtꝰ ebrietas excuset hominẽ a pcto sequẽti in ea cõmisso: ⁊ dico q̃ cum circa pctũ duo ꝓsiderent. f. pena ⁊ culpa: quãtum ad vtrũq; sunt opiones. Nam quãtum ad culpam si vsus rõnis non pdit penitus. fm omnes nõ excusat. nisi forte a tanto: sed si penitus pdatur quidam dicunt quod excusat a toto: et hanc opinionẽ sequitur sum. ang. ⁊ ro. indistincte: quidam vero dicunt etiam indistincte quod excusat solum a tanto: sed. s. Tho. vbi supra distinguit quia excusat a toto: si fuit sine culpa: si vero fuit cum culpa excusat solum a tanto quod quomodo debeat intelligi vide eũ in. iij. di. xvij. q.ij. ar.ij. q.iij. ad secũdũ. Ibidem sic dicit. Effectꝰ ꝓhi qui pctũ agunt cã i actu 4

Universidad de Deusto
Biblioteca

precessit velut in causa: ⁊ ideo qui commissum est totam suam fortitudinem habuit et ex effectu consequēte non accrescit aliqd quo ad rationem culpe: ⁊ si accrescit quo ad pena accidētales fm q̄ plures habebit hō rationes dolēdi in inferno. de pluribus malis ꝓsecutis ex suo peccato. Et rō fm mentem eius est: q̄ qui ebrietas est cū culpa. est aliquomodo volita: ⁊ pñr in ea suntvolita implicite oia q̄ sequunt: sicut volēs proijcere sagittā sine adhibita diligētia. vult implicite homicidium quod sequit. ¶ Quantum ad penam ꝯo q̄dam dicūt q̄ nō iputat nisi quod ex culpa immediate procedit. nō aūt quod mediate: vñ et qui propter suā culpā excōmunicat. non imputat q̄ difficilū infra ꝓs debitū nō contulerit: nisi fuerit in mora perēde absolutionis: quia culpa non est causa immediata. sed excōicatio que est pena: ⁊ sic in proposito ly supflua potatio fuerit immediata causa priuationis vsus rōnis. nō tamē homicidij vel alterius peccati: ⁊ pñr fm istam opinionem non erit irregularis. Et ista est opinio panor. in. c. quia diuersitatem de con. preben. quaz sequitur summa. ang. quidam vero alij dicunt q̄ imputantur illi ad penam omnia que sequuntur. et occidat erit irregularis: ⁊ hec est opinio ricar. in quarto dist. xv. Sed opinionem secundam dico esse de mente sanctus tho. si ebietas fuit culpabilis: vnde iste erit irregularis. etiam si culpa fuit leuis: sicut et qui iacit sagittam incaute dans operam illicite rei.

¶ Quinto quero vtrū teneāt gesta p ebriū pura ⁊ tractus matrimonij: ⁊ dico q̄ nō ly ꝓ. ⁊ omnes si est ebrius proprie. i. penitus alienantis mente: secus si est bene consortatus intelligēs tñ quod facit ly in multis succurratur el per miseiam turis. vt in iuramento ⁊ confessione ⁊ huiusmodi. vt supra dixi in blasphemia. H. septimo.

¶ De ecclesia ⁊ ecclesiasticis priuilegijs ac personis.

Ecclesia est nomē greci ⁊ latine sonat vocatio sicut sinagoga est hebraicū ⁊ latine sonat congregatio. vnde ecclesiare est cōuocare vel cōclonari. Et ro apli xpianus ppter semp ecclesiam ⁊ nūq̄ sinagogam appellari voluerunt vt ipsi vocabulis xpianorū fide. tras ⁊ discretio iudeorū infidelitas ⁊ bestialitas notaretur: qui frequentius appellari sunt nomine sinagoge: q̄ vt dicit vgo. conuocantur homines proprie: pecora vero congregantur vñ eorū sunt greges. Et dr ecclesia fm grecos ab ecclesio quod est miserās: q̄ miser ic ordia plena sit nūq̄ redemptibus suū claudat. C. de summa trī. in epla inter claras. ⁊ de here. super eo. li. vi. Videtur aūt ecclesia esse idem proprie q̄ ppl' o' connocatio seu admar' in dei cultu qui dr ecclesia spiritualis: transitum priue aūt locus in quo populus ad petitionem da q̄ fidei sunt connocatur qui dr ecclesia materialis. Ecclesia aūt spualis est duplex. scz fidem aut visionem. ⁊ spālis. f. ecclesia xpi p charitatem vnita. Que duplex est. f. triphans iam deo coniuncta p gloriam ⁊ militans q̄ et est duplex. f. catholica siue vniuersalis. f. dei populus p totum orbē diffusus sed ꝓprie ei coniuncta p fidem ⁊ charitatem ⁊ spālis sicut ecclesia medlotaneā ⁊ bonoriēsis et huiusmodi. nisi cēt romana quia est ecclesia vniuersalis in virtute. vt infra. H. iij. Sumit aūt ecclesia alias in diuersis de quibus vide extra ne pla. in. fine in. c. queretū in glo. et spāliter sumit vt dividitur ꝓtra populū: sicut clerus et multitudo ecclesiasticarum personarum dicitur ecclesia vt ibi patet.

¶ Primo ꝯo queritur quantum ad ecclesiam generalem. vtrum christus sit ecclesie mēbrum vel caput: et dicit. s. Thom. in. iij. di. xlix. q̄ ecclesia dupliciter sumit. f. corpus christi misticum pēse: ⁊ sic dr sponsa christi: et corpus christi mixti cum simul cum capite. i. christo: vñ xps est caput sponse non mēbrum: est tamē mēbrum ecclesie.

¶ Sēdo querit vtrum ecclesia possit errare: et dico fm doctrinam. s. Tho. et aliorum doctorū q̄ errare nō pōt in spectātibus ad fidē vel mores: ly in his semp vez determinat quia xps pro ea orauit vt nō deficeret fides eius: et spūsan. docet eam oēm veritatem. f. in necessariis ad salutē. vt sunt fides et mores: et sic intellige. xxiij. q. j. a recta: et similiter credit pie q̄ errare nō possit in canonizatione sanctorū. vt dictū ē supra canonizatio. H. iij. in aliis aūt errare pōt: q̄ sequitur humanam opionē que falli pōt: et sic intellige. c. a nobis. el scdo de sen. ex. vñ. s. Tho. in xxij. q. j. vult q̄ quilibet teneat inherere doctrine ecclesie tanq̄ regule infallibili. vide et. I. fides. et. J. vsus.

¶ Tertio querit que sit ista ecclesia que errare non pōt et cuius doctrine infallibiliter hērēdum est: et dico quātuz colligitur ex. s. Tho. et aliis docto. martine archie. quarta parte titulo. vlij. c. iiij. H. iij. q̄ dupliciter dicit. f. formaliter ⁊ virtualiter: ⁊ vtrūq̄ horum dupliciter: ⁊ sic sumit quadrupliciter. Sita ergo dicit primo formaliter ⁊ vere ⁊ est omnis populus fidelis per totum orbē: ma sēcudo dicitur formaliter ⁊ representative. ⁊ est conclusum generale: tertio dicitur virtualiter ⁊ formaliter simul: ⁊ est ecclesia romana: que est caput omnium ecclesiarū virtualiter continens auctoritatem totius ecclesie. quarto etiam virtualiter ⁊ representative simul: ⁊ est collegium cardinalium cuz suo capite. i. summo pontifice: siue papa vt papa vel caput ecclesie vtēs. f. auxilio siue consilio mēbrorum suorum quātum potest ad indagādam veritatem: non autem ē papa vt singularis psona que pōt errare. Et istam intellige glo. in dicto capitulo a recta. dicit non papa sed congregatio fidelū que scilicet tenet fidem quam Petrus cuz alijs apostolis docuit: ⁊ hec dicitur ecclesia romana. ⁊ fides ecclesie romane: siue int rome si ne qlibi. ⁊ de hiis ēt supra ꝯcilium. H. ij. ⁊ infra fides. H. i.

¶ Quarto querit que sint ecclesiastica. i. ecclesie romane priuilegia: ⁊ dico q̄ sunt tria. ¶ Priuilegium aūt a deo concessum ecclesie vniuersali vel romane. est dignitas vel prerogatiua illi concessa in persona beati Petri primi romani pōtificis ⁊ vniuersalis vicarij Jesu christi: ⁊ hoc pbatur p. c. omnis. dist. xxij. ex quo etiam patet quod tale priuilegium ecclesie est etiam pape: ⁊ est multi ¶ Secundum est. quod ipse romanus pōtifex. est caput summum ⁊ vnicuz vniuersalis ecclesie: sup eam totam habēs principatum: nulli inferior vel equalis sed omnibus superior: et quo etiam habet ipsa ecclesia romana q̄ sit caput princeps ⁊ mater omnium ecclesiarum. Et ista patēt in capitulo nouerit ecclesia apostolica ⁊ romana: vnde eadem est romana: ⁊ apostolica. distin. xlx. ita dominus. ¶ Secūdum. Nam idem romanus pontifex est generalis prelatus habēs super omnes iurisdictionem ⁊ plenitudinem potestatis. scdā questione sexta qui se scit: et ceteri autem ecclesie vocate sunt in parte solicitudinis. non in plenitudinem potestatis: vnde pallio in quo scilicet confertur pōtificalis officij plenitudo. vt extra de auc. ⁊ ālij. pa. ipse solus vtitur insignium solēnitatis semp ⁊ vbiq̄: alij autem nec semp nec vbiq̄: sed in ecclesia sua certis diebus.

¶ Tertium. Nam ipse condere potest statuta perpetua firma ⁊ immutabilia. distinctione. xj. consequens: quam firmitatem innuit christus dicens. ⁊ sup hanc petrā. quia si scilicet ipse christus sit fundamētum naturale. j. corinth. iij. Petrus autem etiā successorum quasi petra prima in fundamēto vnde ipse posit christum est ecclesie fundamētum secundum hiero. Crisō. Origē. ⁊ s. Thom. ¶ Quartum. Nam ipse solus dat robur ⁊ auctoritatem ꝯciliis et statutis concilijorum. vt dist. xvij. p totum: ⁊ scdā questione. v. ideo: et. iij. cōne. vj. dudum: ⁊ hoc sēcūdum. H. ij. ⁊ iij. ¶ Quintum. Nam omnes iudicat et a nullo pōt iudicari. distin. xl. si papa: nisi inueniat deuius a fide. ix. questione iij. conquestus. H. sola. et de hoc supra concilium. H. ij. et infra papa. H. iiij. ad quod reducitur quod ipse habet interpretari omnia dubia: qui fi. sint legi. per venerabilē. Sunt ⁊ alia multa. A papa eriaz sunt ecclesie romane et alijs concessa priuilegia. vt q̄ inuēcēs manus violētas in clericum sit excōmunicat'. et in legatis ad pias causas sufficiāt duo testes: de testamē. relatū: ⁊ hmōi. Ab impato: e similiter sunt multa concessa sparsa in iure ciuili. vt de immunitate ecclesiarum. et hmōi.

¶ Quinto querit que sint ecclesiastice psone: ⁊ dico multa ex doctrina archie. ¶ Primum. Clericale priuilegium duplex est: scilicet psonale. p quod clerici pcuti violēter suadēte diabolo sine excōmunicatiōe nō possunt. xvij. q. iiij. si quis: et fori p quod cōuenīri non possunt in causis ciuilibus: aut criminalibus sub iudice seculari. xi. q. prima de psona necide suis bonis patrimonialibus vel ecclesiarum: aut locorum suorum talliari debēt sed liberi sunt ab onerib' laycorum. vt impositionibus prestantijs. gabellis. pedagijs. et huiusmodi. ¶ Secūdum. Secundum hieroni. xij. q. prima duo sunt genera christianorū. vnum diuino offō. contēplationi ⁊ orōni dicatum: vt sunt clerici et deo deuoti videlz comersi: nullam inter se proprietatē habētes. quod intellige scdm tēpora quibus clerici viuebant in communi fm archie. vel de religiosis: hodie ēm clerici seculares. licite proprium habet. vt. xij. q. prima in multis capitulis: et de pec. cle. p totum: aliud genus est laycorū. iacos esn grece latine dicit populus. Unde cū ibi nō detur. tertium genus christianorum. oportet oēm nō comprehēsum sub genere laycorum pijere ad genus clericorum. i. deuo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

to:si ꝛ hmōi dicunt ecclesiastice psone gau
dētes priuilegio clericali. Et isti fm panor.
c.ij.de foro cōpe.sunt hi qui aliquo actu eri
piunt a iurisdictione imperatoris:qui ē du
plex.s.receptio ordinis.intellige etiam mi-
noris.ꝛconuersio ad aliquam de religiōib⁹
approbatis. Adde ꝟo qđ est tertius actus
scilicet quo quis se obligat ꝛ sua perpetuo
ꝛ efficaciter alicui religioso vel clerico cum
alteratione habitus de mente eiusdem ibi.
Adde etiam quod est quartus fm Anto.de
butri.vt infra particula.vij.scilicet viuere
in cōmuni regulariter: Adde etiam quin-
tum.i.consuetudinem rationabilem ꝛ pre-
3 scriptam que habet vim legis. ¶ Tertium.
Igitur persone ecclesiastice sine dubio di-
ctis priuilegijs gaudentes quo ad religio-
sos sunt canonici regulares.monachi.men
dicantes.ꝛ omnes in aliqua religiōe appro
bata tria vota pfitentes.de sta.monacho.
cum ad monasterium. Et similiter conuersi
in huiusmodi religionibus obligati ad tria
vota.vt expresse notatur in.c.vt lex contine
tie.xxvij.questione prima. Et similiter quo
ad personale priuilegium religionuz huius
modi.nouitij clerici vel conuersi vt persone
ecclesiastice censentur de senten.excom.re-
ligioso.libro.vj. Adde idem esse de his qui
se ꝛ sua opertulerūt cum alteratione habi-
tus. Et idem de monialibus ꝛ earum noui
tijs ꝛ conuersis.vt in dicto capitulo vt lex.
Et vtroq; gaudebt priuilegio etiam si effi-
ciantur apostate.vel reijciantur.vel licen-
tientur ad manēdum extra claustrū.si sunt
professi tacite.siue clerici.siue conuersi.aut
moniales:vel clerici seculares in sacris cō-
stituti.non incedētes in habitu ꝛ tonsura:sc͞i
sciuntur esse tales.vide infra excommunica
4 tio.vi.§.v. ¶ Quartum. Et similiter quo ad
clericos persone ecclesiastice sunt omnes cō
stituti in sacris.i.subdiaconatu ꝛ supra:im
mo constituti in minoribus.vt patet.xi.q.j.
de persona.vtroq; priuilegio gaudētes etiā
excommunicati.suspensi.depositi.ꝛ irregu
lares.nisi essent solemniter degradati.vt
qui traduntur curie seculari.de pe.degrada-
tio.libro.vj. Immo per psalmistatum qui
idem est quod prima tonsura.nec est ordo:
sed dispositio ad ordinem secundum theo-
logos.efficitur quis clericus gaudens pri-
uilegio personali.d.canonis si quis suadē-
te.vt expresse ponit glo.distin.xxj.capitulo
primo.ꝛ probat per.c.non dubium.ꝛ per.c.
parrochianos.de senten.excommunica. In
hoc tamen est differentia:quia in sacris cō
stituti.priuilegium clericale retinent sem-

per.nec ei possunt renunciare:ꝛ si de facto di
mittant clericatum transeundo ad actus
omnino contrarios.vt contrahendo aut vi
cando militie.vel negociationi ꝛ huiusmo
di.cogi debent redire ad clerum et viuere
clericaliter:licet non incidant in canonem
qui eos capiunt vel cedunt:ignorāter:quia
sine habitu ꝛ tonsura incedunt. Sed consti
tuti in minorib⁹ si sunt clerici seculares pos
sunt libere ꝛ sine peccato dimittere clerica-
tum contrahendo matrimonium.vel alijs
exercitijs omnino laicalibus insistendo. Et
si contrahant cum vna ꝛ virgine.deferentes
tonsuram:ꝛ habitum.retinent priuilegium
canonis si quis suadente:nec trahi possunt
ad iudicium seculare pro excessibus in ciui
libus:aut criminalibus: aut personaliter
vel pecunialiter a iudice condemnari:tra
si autem priuilegio non gaudent in talibus
ꝛ huiusmodi.vt de cleri.coniuga.c.vnico.li
bro sexto. Quando autem perdant priuile-
gium clericale.vide supra clericus.ij.§.ii.
¶ Quintum. De conuersis autem ad eccle-
siam secularem.sine clericorum secularium.
vtrum fiat ecclesiastice persone glo.in di
cto capitulo vt lex.xxvij.questione prima di
stinguit.quia si retinent sibi sua non gau-
dent huiusmodi priuilegijs:secus si se ꝛ sua
alicui ecclesie tradunt.quia gaudent.licet
teneret matrimonium si contraherent.ꝛ fi
lij indenati possent petere legitimam por
tionez de rebus oblatis ecclesie.vt.xix.que
stione.iij.si qua mulier.et.c.sequenti:quia
non intelligitur vouisse continentiam et re
nūciasse proprijs.sicut conuersi vel oblati
ad ecclesiam regularem. Sed Jo.an.super
clemē.j.de decimis limitat q gaudeat si hoc
faciāt realiter cum effectu.ꝛ p illud verbum
cum effectu dicit tolli primo fraudes.vnde
non gauderet hoc faciens ad fugiendum one
ra cōmunitatis:quia fraus ꝛ dolus nemini
debent patrocinari.de rescrip.in.c.sedes.ꝛ
scđo conditiones ꝛ pacta.que suspensum te
nerēt talium oblationum effectum:vt si non
sufficit quod sua donassent remanentes in se
culo retento sibi vsufructu. Limitare etiam
videtur glo.in capitulo vt priuilegia.de pri
uil.si mutēt habitum.ita quod distinguan
tur ab habitu seculari.licet ex toto non ha
beant habitum monachalem ar.xxvij.que
stione.v.quod deo:vnde archi.super glo.c.
duo sunt.xij.questione prima dicit q tales
ex quo habitum mutant persone ecclesiasti
ce habentur:ꝛ priuilegiati intelliguntur:ar
gu.xij.questione scđa ecclesiarum seruos.
Panormi.etiam in dicto capitulo.q. videt

limitare vt non gaudeant maxime priuile
gio fori nisi sint oblati perpetuo ꝛ efficaci-
ter.licet glo.in.c.clericum.xi.q.j.velit indi
stincte q famiļia clericorum gaudeat pri-
uilegio fori quod speciale inquit videtur in
familia episcopi.de offi.archi.c.ꝯ.sed ego
puto in hoc standum consuetudini si appa
ret.alias nō gaudent nisi sint perpetuo ob
lati ꝛ aliqualiter habitum mutent. Quidā
autem dicuntur minores gaudentes cleri
cali priuilegio: de quo vide Panormi.ibi.
¶ Sextum. Quantum ad deo deuotos qui
tem quorum scilicet aliqui ex sua professio
ne non renunciant proprijs nec matrimo-
nio.nec aliquam regulam profitentur: di-
co quod dicuntur ecclesiastice persone gau
dentes huiusmodi priuilegio persone ꝛ fo-
ri ꝛ quibus inferre iniuriam personis aut
rebus sacrilegium reputatur .xvij.q.iiij.
quisquis.primo mulieres canonice secula-
res nuncupate: que apostolico priuilegio
eximuntur a potestate iudicis secularis:et
si non sunt exempte in particulari subsunt
diocesano loci:ꝛ ab eo vt ecclesiastice per-
sone visitantur siue sint exempte siue non:
quia retineant proprium ꝛ aliquā de sub-
stantialibus religionuz approbatarū non
profitentur:ꝛ ita tenet archie.ꝛ bene ratio
ne consuetudinis ꝛ vite regularis:q̄diu in
ea tollerantur. Qui etiam subdit. Nec ta-
men ex hoc status earum approbatur: de
quibus in.c.indemnitatibus.de elect.libro
sexto.ꝛ in cle.attendentes.de sta.mo.et in
diuersa de ma.ꝛ ob.in glos.immo videtur
quasi reprobari per.c.perniciosum.xviij.q.
ij. ¶ Et secundo solenniter penitentes. fm
glo.xvij.q.iiij.quisquis:quod probat per
c.aliud.xi.q.j.vbi dicit leo.q ta.is.s.solen-
niter penitens melius expectabit iudiciuz
ecclesiasticum q forense:sed non insisto hic
quia hodie talis penitentia non imponitur
sed quasi videtur prohiberi.de pe.distin.j.
quis. Pro quo vide si vis Panor.in.d.c.ij.
de foro cōpe.tenentem q non gaudet lz ipsi
ꝛ alie persone miserabiles possunt adire iu
dicem ecclesiasticuz. ¶ Tertio templarij.vt
no.glo.xvij.q.iiij.quisquis.ꝛ ibi archie.qđ
de templarijs sancti Jo.ierosolimitani certū
est cum profiteantur regulam beati aug.ꝛ
teneantur ad castitatem ꝛ suorum bn̄ficio-
rum habeant vsum seu administrationem
non proprietatem. ¶ Quarto milites gaudēt
licet de quibus lz habeant proprietatē ꝛ sint
vxorati.dicit Jo.de lig.se consuluisse.ꝛ bar.
se hoc notasse in.l.semper.ff.de iur.immu.
q gaudent hoc priuilegio nisi appeat eos

in fraudem hoc fecisse talem habitum su-
scipiendo.s.ad vitandum onera communi-
tatis.de rescri.ex timore. ¶ Quinto milites
de spata nuncupati portantes rubee spate
signum in pectore gaudent hoc priuilegio
vt religiosi:ꝛ eorum priuilegium per nico-
laum quintum renouatum est. ¶ Sexto etiā
heremite.vt elicit glo.xvi.q.j.qui vere.vbi
dicitur q qui vere ꝛ pure solitariam eligūt
vitam digni sunt conuenienti honore: non
obstante quod possint habere propriū.xix.
q.iij.§.econtra paulus.ꝛ que sit regula eo-
rum non inuenitur:sed contrarium tenere
videtur ludouicus de ro.ꝛ panor.ꝛ posset di
ci hoc habere locum in vagis ꝛ pfugis nul
li superiori vel regule astrictis. vide infra
heremita.§.i. ¶ Septimo iesuati qui lz nul-
lam regulam profiteantur:tamen quia de-
ferunt habitum religiosum ꝛ viuunt in cō
muni ꝛ continēter.scđm quasdam eorū ob-
seruātias deuotas. Anto.de butri.tenet q
vt psone ecclesiastice gaudeant huiusmodi
priuilegio:ꝛ dicit in capitulo nullus.de fo-
ro cōpe.quod generaliter omnes persone
regulariter viuētes.sunt ecclesiastice:qua-
uis nō faciāt professionē.vt not.glo.ꝛ text.
in capitulo indēnitatibus de electio.lib.vj.
de maio.ꝛ obe.dilecta.glo.quod facit iquit
pro iesuatis maribus ꝛ feminis:ꝛ idem di
cit de muliere inclusa.alleg.xi.q.prima.de
psona:quod videt intelligi de inclusa spon
te ob deuotionē ꝛ mutato habitu.vide ta-
mē Panormi.vbi supra tenētem ꝯtrarium.
¶ Septimum. Quantum ad fratres ꝛ soro- 7
res tertij ordinis beati Francisci qui dicū-
tur pizocherij sunt opiniones: quia dicunt
quidam quod non gaudēt clericali priuile
gio.quia nec sunt religiosi nec clerici:et ita
sensit glo.in clemē.cum ex eo.de sen.excō.ꝛ
Pau.ibi.ꝛ Landu.ꝛ Joā.cal.in quodā con
silio.ꝛ Fed.in alio consilio:alij vero dicunt
quod sic.quia sunt de ordine ꝛ modo viuen-
di approbato.vt in cleme.j.de relig.domi.
ꝛ ita sensit zen.in.d.c.c.cum ex eo.ꝛ Lap.ꝛ
Joā.de lig.ꝛ Archi.ꝛ Dy.ꝛ Bar.qui tamē
dicit seruari cōtrarium in ciuitate Perusi-
na.vbi cōueniuntur sub iudice seculari ꝛ sol
uunt collectas:qđ procederet si dictum ha-
bitum assumpsissent in fraudē.ꝛ de ea con-
staret fm Joā.de imo.si vero de ea non con
stet verior est opinio zen.vt dicit. Sed zaba.
p no.in clemē.p litteras.de pbē.virtualiter
distinguit dicēs esse considerādum statum
horuz.quia si sunt astricti ordini perpetuo
vt egredi non possint.videtur censeri perso
ne.ecclesiastice.quia deputate perpetuo ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

ysum plum: alias non. Sed adde tu q̃ nulli, tali post sue regule professionem licet ad seculum redire. ꝗ ad arctiorem transire religionem. Adde etiaꝫ q̃ hec questio cessat ex priuilegio eugenij tertij. quod incipit nimis: mandantis episcopis ⁊ prelatis ne permittant eos in grauationibus ciuitatum communitatum a laicis vexari: nisi haberet bona alijs obligata. Innoc. et. ij. dedit eis priuilegium exceptionis . quod incipit: 8 nec p̃ secularia. Alias cassante priuilegio. iuxta p̃dicta fa est opinio zaba. ¶ Octauũ. Quantum ad fratres ac sorores de penitentia beati dominici. idē dicēdus est. f. q̃ sunt ecclesiastice pſone: quia de similibus idem est iudicium. de transac. inter corporalia: habēt et regulam quam profitentur approbatam p̃ honorium qui ordinē p̃dicatorum approbauit. ⁊ confirmatum p̃ boni. ix. ⁊ inno. cuius tñ transgressio nō obligat ad mortale: ⁊ cuius professio impedit reditum ad seculum: ⁊ cuius modum viuēdi coniugati assumere non possunt. nisi exmutuo consensu. ⁊ quē si assumāt vti quidē possunt matrimonio. tamē solutus in eo contrahere non pōt sine peccato mortali. ꝫ tenerei matrimonium: quia assumptio talis status cum professione hꝫ vim voti simplicis: ⁊ possunt manere in proprijs domibus ⁊ habere proprium. ac et collegialiter viuere ⁊ in communi si volunt propria sponte non ex vi regule: ⁊ quātum ad aliquid sunt magis priuilegiati q̃ fratres ⁊ sorores beati francisci: quia isti admitti possunt ad diuina fratrum p̃dicatorum tpe interdicti. non autem illi olim hoc poterant. vt in cle. cum ex eo. de sentē. excom. Sz intelligē q̃ isti gaudēt priuilegio clericali de iure si sunt perpetuo obligati cum suis: alꝭ vero ex priuilegio maxime tirci quarti ecclēsiastis oſm nec imponēt eis grauamina ⁊ bulla plūbea est bonus. ¶ Nonū. Quantū ad mātellatos ⁊ pizocheros fratrum heremitarum idem dicendum est quod de predictis ex priuilegio bonī. ix. Vide de ista materia panor. vbi supra in. c. ij. de so. cop. ⁊ de vrore clericī. ⁊ de multis alijs. vide etiam infra ercolcarlo. vj.

¶ Rursus de ecclesia secundo quo ad materialem in genere ⁊ in specie.

Ecclesia materialis ꝗtũ ex vario iure colligitur est hoc pubica. i. ep̃ali auctoritate constitutus ⁊ consecratus: i quo fideles conueniunt ad pciplē da fidei sacramēta: vnde ad esse ecclesiam ⁊ria requiruntur: primo q̃ sit ab ep̃o fundata. scō q̃ sit facta ad pcipiendā ibi sacramenta tertio q̃ sit consecrata aliqui nō ecclesia sed basilica dr. i. dom regio ſm panor. in rub. de consc. ec. vel. alte. glo. cum text. in. c. i. de reli. do. q̃ facta ad statutum q̃ delictum cōmissum in ecclesia non consecrata non sit cōmissum i ecclesia: gaudet tñ eodem priuilegio quo ⁊ consecrata si fundata sit auctoritate epi ſm panor in. c. ij. de con. eccle. vel alt. p̃ quo multa ibi allegantur in glo. Oratoriū aūt fieri p̃ etiam auctoritate priuata in domo propria. dūmo non fiat ecclesie ſm ray: ⁊ in eo nō ministrātur sacramenta regulariter . cum ibi non liceat celebrare sine ipsia diocesāt alio quin clericus celebrans ibi debet deponi. de con. di. j. vnicuq̃. ⁊. c. clericos. ⁊ quinocē tamen eam oratorium q̃ basilica dicitur ecclesia. Dicitur vero ecclesia materialis. aliquando ecclesia matrix. q̃ aliquando ecclesia cathedralis. vt in. c. venerabili de verborum significa. aliquando est baptismalis seu parrochialis: vt in capitulo ex transmissa. de pscrip. ⁊ in capitulo ad audiēdam el primo de eccl. edi. vt no. Car. in clemēt. 3. d ne romani. de elec.

¶ primo vero queritur a quo debeat materialis ecclesia fundari: et dico quod fundari non potest nisi auctoritate dyocesani: vt in auctētica de eccl. ti. ¶. si quis autem. et de con. disti. prima nemo. et primo. et hoc verum in locis non exemptis: in exemptis vero nullus edificare potest sine licentia sedis apostolice. vt i capitulo auctoritate de priuil. lib. vj. et sic intellige. c. de locoꝫ. cū. c. sequēti de con. di. j. ¶ ēxpti aūt construere non possunt ecclesias oratoria vel capellas in locis non exēptis sine dyocesanorum auctoritate: nec facere celebrari in cōstructis vel celebrare tempore interdicti in casibus non expressis: alias per ordinarios compelluntur: contra quos si propter hoc eorum seruatores ferrēt sentētias. non valent. vt in. d. c. auctoritate: in locis ꝗ exemptis. ꝗ dicta construere non possunt sine licentia sedis apostolice. vt in. d. c. auctoritate. et sic intellige. c. de locoꝫ. cū. c. sequēti. de cō. di. j.

¶ Scō querit qualiter debeat fundari: et dico q̃ dyocesano ponere dz primi arijs lapidē. et crucē ibi figere: et designare cimiterium: et petere dotem sufficiēter sine qua consecrare non dz: de ꝑse. distin. primo. c. nemo. et. c. placuit: que dos sufficit si sit vnus mansus. de eccl. edi. c. primo. Qui mansus dicitur multipliciter. vt not. glo. in. c. fecundū canonicā. xxiij. q. viij. c. ꝫ panor. i. c. i. de

eēt. accipitur hic p̃ dote necessaria. ad sustentationem ministri: ⁊ ſm p̃dicta est sufficiēs pro vno pari boum: q̃ totaliter liberum esse dz. ab omni seruitute temporali vt de eccl. ed. c. primo. Et talis quādiu fuerit in hac paupertate. non tenebit ad hospitalitatē. nec ad. p̃solueēdum aliquid episcopo. nisi quantum pōt donec veniat ad pluriores tñ mēdicantium edificari pnt sine dotibus habentibus redditus. vt no. in capitulo primo. de cens.

¶ Tertio querit vbi dz ecclesia edificari: ⁊ dico quod in proprio ⁊ nō in alieno solo: si aliū fundata merit in alieno ſm Ray. ⁊ ho. si dominus soli laycus erat ⁊ hoc scluit tnō ꝑtradxit. sibi imputabit: ⁊ ecclesia libera manebit: arg. di. liij. si seruus: si ꝗ alienā nota uit. ecclesia quidē remanebit cōstructa ⁊ libera. nec efficietur laycō cēsualis: sed tamē ⁊ ille qui cōstruxit tenetur dominum seruare indēnem: vel etiam episcopus si ponēdo primarium lapidē. vel etiā postea in pscra dam. ar. de con. di. j. nemo. ⁊. xiiij. q. ij. cōpellerētur ecclesiastici. ecclesia debz ei restitui. hoc modo. quod ecclesia pstructa sit ei subdita quo ad ius patro. xvij. q. iiij. questi sūt. 4 ¶ Quarto querit de teneat ecclesiā repare. ⁊ dicit ho. q̃ si fabrica hēat sup hoc portionē deputatam. de illa reparī dz. ⁊. q. iij. vnio ⁊ si non sufficit. rector. ⁊ alij in ea bñficiati. pserre debēt bñficia: extra co. c. j. ⁊. xvj. q. j. si monachus: in quo casu stādum ē dispositioni ep̃i vel maioris partis capituli: de his que ſt. a ma. par. c. ij. Alicubi etiā hoc laycis iuz ibi pcipiūt ecclesiastica sacramēta. eāt diuina. xvj. q. vij. quicūq̃. ⁊. c. filios. et competēdi sunt talē consuetudinē seruare de fymo. ad apostolicaz: ⁊ si talis pſuetudo non reperit. quartam. puē tuum que quondam a patribus fabrice deputata est soluāt qui cāli pcipiunt. nulla obitāre pscriptiōe ⁊ pfuetudine: sed post reparationē quarta redibit ad eos dē: ⁊ hic intelligit illud. xij. q. ij. de redditibus: ⁊ c. tribus sequētibus. Et idē sentit Pano: mi. in. c. i. de eccl. edi. di. ⁊ ea quod plat. tenet dare quartā redituuz ad hoc si spālēs nō sunt deputati: vel si consuetudo nō trāstulit onus fabrice i populū quo casu ipse tenet. Nec valz pſuetudo i cō trariū. xii. q. ij. cognouimus. Et idē dico de oi bñficiato in ea. vt in. d. c. i. q̃ limita ſm eūdē in. c. de his qui. de eccl. edi. q̃ detractis sibi necessarijs aliq̃d supest: limita et populum pſuetudine teneri. nisi ipse egeret ⁊ ecclesia abūdaret: ar. c. aup. cū si. xij. q. ij.

¶ Quinto querit quid iura velint de ecclesiarū destructione: ⁊ dico multa. ¶ Primum. Ecclesia ⁊ pcipue pſecrata vel oratoria. monasteria ⁊ hmōi. reuerti non debēt ad secularē habitationē. ⁊ ysus prophanos. xvj. q. iij. que semel. ⁊. c. qm. vt dicuz est supra benedictio. ¶. vij. imo et hospitale ad alīvsuz conuerti nō posset. extra de reli. do. ad hec. Si tamē detruat in monasterium. ſm glo. in d. c. que semel. de lignis ⁊ lapidibus cōstruī pōt dormitorium: vel alius locus honestus vel et in coquina sua ligna comburi a monachis. de cō. di. j. ligna: ꝫ ad priuatos ysus ꝗerti non debēt. Locus aūt remanet sacer ꝫ diruum sit edificiū. ¶ Secundum. ſm Io. in glo. sup. ¶. querit si monasterium. xiiij. q. iij. de monasterio fieri nō potest ecclesia secularis: vt in. d. c. que semel: nisi eo: miter viuāt: quo casu remoueri possunt monachi ⁊ institui canonici seculares. cum auctoritate tamē pape: vel nisi ita sit q̃ nō inuenīant aliqui de ordine illo p̃ quos locus possit ordinari: vel nisi aliter non possit locus licē reformari q̃ p̃ canonistas: ecōtra ho videt q̃ eps de ecclesia seculari possit facere regulare. xvj. q. vij. si quis vult. ¶ Tertium. Altaria pſecrata sine auctoritate epi destrūēda non sunt: de cō. di. j. ecclesia. sicut nec istimēda sunt altaria i ecclesia pſecrata. di. tryti. quia altaria aūt non pſecrata. sicut pbyteri possunt. ꝑria auctoritate instituere in ecclesia non cōsecrata. ita ⁊ destruere. et de his supra. Altare. ¶. ij.

¶ Sexto quo ad ecclesiam parrochialem. 6 queritur vtrū pſentatus ad eam possit admitti si non est in sacris: ⁊ dico q̃ sic modo infra tempus debitum possit ordinari in sacerdotē. c. si ita. de testi. libro. vj. sed sine pſentatione non potest institui. nisi dispensatiue secundum Io. and. in capitulo pterea. de eta. ⁊ qualit. or.

¶ Septimo querit vtꝫ pferri possit et qui. xxv. ānum nō attigit ⁊ dico q̃ nō ꝫ collatio ipso facto nulla est: ⁊ tenet qui assumit fieri sacerdos ifra ānuz a tēpore cōmissionis ⁊ adepte possessionis: alias ea priuatus est et vacat. Item tenetur personaliter residere: ꝫ in hoc dispensare possit episcopus ad tēpus ex causa. de elec. iz canon lib. vj. non tamē vacat sic vt alteri pferri possit statim cum tale tpo trāsiuit. q̃ iaz infra ānum or-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dinari nõ pōt: sz solũ elapso anno: ⁊ de hoc
B. beneficium .xij.§.ij.⁊.j.pena.§.xv. ⁊ po
ēt dispēsare potest q̄ obtinēs parrochialez
ecclesiaz. insistēdo studio nõ teneat promo
ueri infra annum: nisi ad subdiaconatum.
ad quez sinõ fuerit promotus priuatus est
vt de sacerdotio dictum est: ad sacerdotiuz
vero non tenebitur vsq̄z ad septēnium: ⁊ in
terim prouideatur ecclesie per vicarium. ⁊
elapso septēnio infra annum dz fieri sacer
dos: alioquin dictã penaz incurrit. de elec.
cum ex eo. lib. vj.

8 ¶ Octauo posito q̄ quidam diaconus fue
rit promotus ad ecclesiam parrochialẽ: q̄
vltima die septēbris habuit pacificã posses
sionẽ ecclesie. ⁊ neglexit vsq̄z ad quattuor tẽ
pora septēbris promoueri ad sacerdotium
⁊ in sabbato quattuor tẽporu. d. mēsis. nul
lo modo potuerit. pmouerī q̄rit vtrũ fini
to illo mēse ⁊ pfir anno sit priuatus p ꝓstitu
tionem lz. de elec. li. vj. et dicit Jo. an. regu
la imputari. de reg. iur. lib. vj. in mer. q̄ nõ.
cum in primis sabbatis nõ fuerit in mora.
⁊ hoc respectu pene de qua loquimur: ⁊ sic
in casu quo nõ pcessit mora vel culpa nõ im
putatur: ⁊ hoc ēt procedit q̄n ipedimētum
superuenēs in vltimo sabbato non fuit ex
culpa ipsius: ⁊ fortius si a principio distulit
ex cã iusta. Et lz dilatio recipiēdi sacerdo
tium potuerit inducere culpã ⁊ moraã. ⁊ cõ
scientie lesionẽ: nõ tñ incurrit moraã vel culpã
de qua loquimur. Nec iste dz se artare: q̄ si
le nõ dz se artare in veniēdo. qui arripuit
iter tpe quo plerq̄ illius pdictionis hoies
puenire solēt. ff. de verb. obl. l. pr. minus: nec
est obligatus ad operã. q̄ incepit eo tẽpore
quo pfici poterat. fm operaz diligētis edi
ficatozis. vt eadem. l. §. item qui insulã: vsi
cum verisimiliter fm morem aliorum ordi
nãdorum ille diaconus infra tpo ordinari
posset: non dz dici se artasset cum tpo con
gruum ⁊ sufficiēs haberet. Et lz ds pulde
re teneat interdũ q̄ds potest accidere nõ te
netur diuinare. De ecclesia etiã parrochia
li vide supra comenda. §. ij.

¶ Rursus de ecclesia tertio quãtum ad do
na temporalia.

Ecclesia tertio quãtum ad
tpalia duobus modis se hz
l. In dãdo: vt cũ ds eius oc
casiõe lucrat ēt si ipsi nõ sit
annexũ bñficiũ: ⁊ in recipiẽ
do: vt cũ ei donat vel legat.
1.q. ¶ Primo vero q̄rit quo pos
sit ds ecclesiam recipere: ⁊ dico q̄ solum ab
ecclesiastica psona potēt illam de iure cõ-
ferre: clericus autem qui ex collatione lai
ci ecclesiam recipit vel tenet: si monitus nõ
resignauerit ab officio vel beneficio suspen
dendus est: ⁊ si perseueret contumax depo
nendus: laicus vero excommunicãdus. de
iure patro. c. preterea. ⁊ c. relatum. consul
cto. c. si autem. xj. q. iij. ⁊ c. cum non ab ho
mine. de iudi.

¶ Secũdo queritur vtrum emptum ex pe
cunijs ecclesie et ecclesie: ⁊ dico q̄ sic. xij. q.
iij. c. j. ⁊ q. v. c. furtum: quod est adeo verũ.
vt si clericus habeat pecuniam de pbēdã
vel ecclesia sua: ⁊ inde predium emat: licet
illam pecuniam potuisset dare alijs inuiri
tu pletario. non tamen potest dare predium
quia statim acquisitum fuit ecclesie. siue em
ptum fuerit nomine ecclesie. siue nõ. alie
no: de pecu. cler. c. j. ⁊ c. inquirẽdum: ⁊ pro
pter hoc non potest clericus illud alienare
Et eodem modo si quis de pecunia ecclesie
quam habuit furto vel rapina seu deposito
possessionem sibi emit: quia ecclesie firet di
cum est. Idem panor. in. d. c. inquirendum
post gl. que notat tres casus in quibus res
empta ex pecunia alterius. efficitur illius
cuius erat pecunia scilicet in militie. mino
re. ⁊ ecclesia: licet hosti en. dicat quod in ec
clesia iure non probatur. sed hoc habet an
tiqua magistrorum interpretatio: que mi
nime est mutanda. ff. de leg. l. minime. hoc
tamen satis probari potest per. d. c. primũ.
⁊ communiter hoc tenetur per glo. iuris ci
uilis: quinimmo hoc crederez procedere in
quolibet clerico: quia priuilegium attribu
tum militi seculari extenditur ad militem
dei. vt notat Barto. ⁊ glo. in. l. milles. ff. de
re. iudi.

¶ Tertio queritur vtrum ecclesia pro alie
nis debitis possit obligari: ⁊ dico q̄ nõ. nec
eius possessiões. ⁊ si quis obligauerit est in
pensus ab administratione temporalium
⁊ spiritualium: extra de so. c. ij. poterit ta
mẽ hec sentẽtia per episcopum relaxari: q̄
papa sibi nõ retinuit absolutionez: de sen.
ex. super. Hec tamen pena episcopo non
comprehendit. de sen. excom. quia periculo
sum libro sexto.

¶ Quarto queritur vtrũ legati ecclesie pstrui
de seu mõasterio debeat solui cũ fructibus
intermedijs tpis: ⁊ dicit panor. in. c. nos qui
de testa. q̄ sic: vt consuluerunt bar. ⁊ ra.
de alber. qr ter. pfati. c. nos dicit q̄ relicta
ecclesie construende solui debent sine diui
nutione. et facit pulcher text. in. l. si ita reli
ctum. §. pegasius. ff. de leg. ij. vbi dicit q̄ si
relinquat pdium in certiz die. puta post. x.

annos. vel cum legatarius erit pubes debe
tur predium cum fructibus intermedij rẽ
potio si dies fuerit opposita fauore legata
rij: sic autem in casu nostro dies apponitur
fauore ecclesie vel monasterij: q̄ si fuisset cõ
structa tempore testamenti legasset simpli
citer ⁊ non in diem.

¶ Quinto queritur q̄tũ ecclesie donari pos
3 sit: ⁊ dico q̄ et donari potest i infinitũ absq̄
licentia sione auct. de non alie. aut pmu. re.
ec. §. si minus. col. ij. qd tñ in eo fallit qui
ad construendum monasterium cõferre po
test quinquagesimam bonorũ ecclesie: sue
ad edificationem vero alter ius ecclesie so
lum centesimam. xij. q. ij. bone rei. nec reqr
tur nouus consensus cum semel a iure ꝓcess
um sit. Si aũt plures donationes fecerit: ⁊
excedant quinquagesimam vel centesimaz
excedens siue vltima reuocabitur ⁊ nõ ods
fm panorm. ⁊ docto. in. c. apostolice. de do.
Quidam tñ dicunt debere certam partem
indrahi de qualibet donatione: quod pce
dit vbi simul essent facte: vel vbi non appa
reret de anteriori: tare non aliter: quia pme
tum effectum suum sortite: ⁊ consequenter
propter vnam vel vltimam reuocari non de
bent. quia q̄ legitime factum est ꝛc. vide ēt
infra ẽpo. §. viij. Cuius autem sint oblatio
nes facte capelle infra ecclesiam supra dici
ma. §. ij. parti. iij. Qualiter etiam bona va
cantium ecclesiarũ non debent occupari fu
pra beneficium. v in principio. Quatr etiaz
res ecclesie alienari possit supra alienatio p
totum. Qualiter etiam sint excõlcati occu
panes bona vacantium ecclesiarũ. infra
excõlcatio. viij. excõlcatione. xiij. p totum.
supra etiam habes de materia ecclesiarũ
supra cestario ⁊ consecratio. ⁊ infra immu
nitas ⁊ oratorium.

¶ De edificijs.

Edificium dz quasi edũ factio.
⁊ est edes ipa. de quo multa re
periuntur in iuribus tradita.
P. primum. Si quis de suo edi
ficauerit in alieno solo: edifi
cium efficitur eius cuius est so
lum. insti. de re. diui. §. ⁊ ex diuersis. si tamen
intendens dificationi casam edificat in lito
ni. l. intantum. ff. aliit quod dictum est: pri
mo quando edificatum: est de rebus ecclesie
quia solum cedit edificio. xij. q. ij. apostoli
cis secundum Joan. ibidem. ⁊ in capitulo.
inuestigandum. de pecul. secundum ber. sed
tamen intelige quod ecclesia soluet pcium
solii: secundo quando edificans habet ius vt
causam in re a domino: vt emphiteota: fen
datarius: commodatarius aut inquilinus
qui edificauit vt pleniorem vsum haberet:
quia dominus tenetur ei licet edificauerit
in alieno scienter: vt not. in dicto. §. ex diuer
so. tertio quando quis edificauit in alieno
solo bona fide credens edificare in suo: qa
in conscientia secundum aliquos dominus
soli tenetur ei vel ad vendendum fundum:
vel ad satisfaciendum ei pro edificio arbi
trio boni viri: quod verum puto si dominus
fundi vel rerum illarum sine suo damno po
test. arg. dicendorum infra. particula quin
ta. P. Secundum. Si quis edificat de alie- 2
no in suo solo edificium est suum. l. adeo q̄
dem. §. cum in suo. ff. de acquir. re. do. sed
restituet estimationem de iure si fuerit con
demnatus in duplum dicto. §. cum in suo. ⁊
l. gemma. ff. ad exhibẽ. et si destrueret edi
ficium posset petere suum: puta trabẽ si mo
do duplum non fuerit consecutus dicto. §.
cum in suo. ⁊ insti. de re. diui. §. cum in suo.
sed in conscientia si non fuerit condemnat
sufficit restituere estimationem solũ. P. Ter 3
tium. Edificans cum damno vicini suri non
tenetur ad restitutionem si non fecit animo
nocendi proximo: sed sibi consulendi. l. j. §.
deniq̄. ff. de aqua plu. ar. quia vsq̄z ad celũ
potest quis eleuare suum edificium si est si
bi vtile ⁊ non habet seruitutem. l. altius. ff.
si ser. ven. ⁊ tenet glo. in capitulo cum eccle
sia. de electio. in verbo iniuriarum. secus si
animo iniuriandi proximo hoc faceret: qa
sue noui operis denũciatio sit facta siue nõ
in conscientia tenetur. d. §. deniq̄. P. Quar- 4
tum. Edificans aliquando tenetur suũ edi
ficium proprijs sumptibus demoliri: quan
do scilicet post denunciationem nouis ope
ris siue iure siue iniuria edificauit. ff. de ope
ris noui nuncia. l. pretor ait. §. primo. extra
eodem titu. per totum. P. Quintum. Potest
quis aliquando aliquid facere in alieno in 5
uito domino secundum ang. de are. institu.
de lege suffra. cani. tollen. quando. f. facien
ti prodest ⁊ domino non nocet. vt ibidem. et
in. l. j. §. fina. ff. de aqua plu. arc. secus vero
si lederet. C. de seruit. ⁊ aqua. l. aquam. ⁊. ff.
si serui. vend. l. ⁊ si forte. in prin. ⁊ l. sicut. §.
penulti. Et dicit idem quod nemo potest fa
cere in suo vnde alteri nocet. ⁊ sibi non pro
dest: ⁊ quod facit animo nocendi tenetur de
dolo. d. l. prima. §. deniq̄. ⁊. ff. de dam. infect.
l. proculus. Quãdo autem quis possit edifi
care castra vel noua edificia. vide supra bel
lum primo. §. vltimo. et infra noui operis
enunciatio.

Universidad de Deusto Biblioteca

¶De electione ꝛ eligẽdo primo in gñe.

Electio quãtuꝫ ex.s.tho.col ligitur.xij.q.iij.ꝛ pho.in.v. eth.ꝛ ex ipso suo nomine est multorũ placẽtium in ordi ne ad finẽ.vnius pacceptio sicut si ad iter placeat equ⁹ ac nauis et magis placeat nauis.ꝛ pacipiatur.i.potius accipiatꝰ.dr nauis eligi:sꝫ descẽdẽdo ad electionẽ cano nicam ſm host.ꝛ Jo.est idonee psone ad di gnitatẽ vel fraternaꝫ societatẽ seruata for

Electio. ma canonica facta vocatio.Uñ differt ele ctio a collatione ꝛ pñtatione:quia electio

Collatio. fit p collegium ad dignitates.ꝛ cõfirmatur a papa vel alio sꝫ collatio fit ad bñficiũ sim plex:ꝛ iure cõmuni ptinet ad episcopuꝫ.cũ capitulis ꝯiensiũ p totam diocesim:ꝛ dat ple

Presentatio. num ius non indigens confirmatione:sed presentatio pertinet ad patronum nec dat plenum ius presentatio.sed requiritur in stitutio ꝛ inuestitura epi:vt de iur.patro. per totum.

1.q. ¶Primo ergo qritur a quo electio fieri de beat vel possit:ꝛ dico q̃ electio iure ꝯmuni ad collegium ptinet primo:ꝛ qlibet cõgre gatio iure cõi dꝫ sibi eligere platum.nisi ob stet ꝯsuetudo vel priuilegium:extra eo.c.j. xvj.q.viij.congregatio.xviij.q.ij.abbatem si tamẽ clerici non sunt in ecclesia vt colle gium sꝫ vt singulares psone:tunc prouide bit superior.p se vel per presentationẽ pa troni:vt in.c.pastoralis.de iure patro.etiã si fuerint solum duo vel tres.extra eo.c.j.ꝛ de consue.cum dilectus.lxiij.di.cum adria nus.Imo vt ꝫ glo.in.c.ij.de postu.pla.In no.host.ꝛ ꝯmuniter doct.ius vniuersitatis remanere pōt in vno solo.omnibus aliis mortuis vel priuatis.suspẽsis vel excõmu nicatis.text.est in.l.sicut.§.ij.ꝛ si vniuersi tas.ff.quod cuiu.vniuer.cum glo.ꝛ Barto. Uñ isto casu quando maior pars inhabilis est ad eligẽdum.potestas eligẽdi pertinet ad pauciores:ꝛ illi representant totum col legium cum inhabiles non computẽtur in numero.Facit.c.illa de elec.ꝛ bona glo.in cle.quod circa eod.titu.Iste tamẽ solus se eligere non posset:quia notaretur ambitio sus.c.p vestras de iur.pa.Et secundo elige re pōt cu' hoc conuenit ex consuetudine vel priuilegio:ex quibus ad electionẽ plerunq̃ vocantur alieni extra eo.cumana:ꝛ pro pa ce seruanda ẽt laici admittuntur maxime principes.vt defendant ab oppressoribus ſm gof.ꝛ mo.vñ ꝛ qui est in quasi possessio ne iuris eligẽdi.eligere pōt etiam si postea amittat possessionẽ.de iur.pa.consultatio nibus.ꝛ.c.cum propter.ꝛ.c.qrelam.Et ter tio eligere pōt platus ꝛ quilibet in quẽ fue rit compromissum.vt dicetur titulo sequẽ ti.§.xvj.xvij.ꝛ.xviij.

¶Secũdo qritur qui possint eligere ex mẽ 2 bris collegij:ꝛ dico multa.¶Primum.Qñ aliqui de collegio sunt priuãdi potestate eli gedi pro ea vice.dicta potestas non deuo luitur ad reliquos.anteq̃ priuẽtur:ſm gl. in.c.ij.de postu.pla.secus autem si sunt pri uati:quia Panormi.in.c.eodẽ post Inno. habet regulaꝫ.quod valet electio facta nõ vocatis illis qui sunt priuati vel inhabiles ad eligẽdum:lꝫ primo non sit discussum an sint priuati:quia satis est quod postea con uinci possunt.¶Secundum.Conuersi non habẽt vocem in electione plati ſm Ludo. de ro.in suis notandis all'.c.ex eo.de elec.li bro.vj.ꝛ hoc nisi antiqua hoc haberẽt cõsue tudine ſm Inno.in.c.ij.de insti.ꝛ idem q̃ sede.consi.cvij.nec sunt de capitulo et quã do tractantur in c.tẽporalia vt idẽ dicit ꝑ text.in.c.ꝛ si christus de iureiur.in.§.vo te conuersi quod eẽt frustratorium.vide glo. in.d:c.ex eo.¶Tertium.Qui non sunt pro fessi tacite vel exp̃sse in locis regularibus non sunt admittẽdi.vt in.d.c.ex eo.nec illi quib' eorum regulam aut constitutiões ap probatas prohibẽtur.¶Quartum.Qui nõ sunt subdiaconi non hñt vocẽ in.c.in cathe dralibus collegiatis secularibus vel regu laribus ecclesijs.ẽt si ab aliis libere conce datur.cle.vt hi qui.de eta.ꝛ quali.quod q̃ dam limitant quo ad eos qui nolunt ordi nari.pro quo vide glo.ibi. 5

¶Tertio qritur quid iura velint circa ab sentẽs:ꝛ dico multa.¶Primum.Elector si sit absens ꝛ iusto impedimento detentus in stituere potest procuratorem vnum vel plu res ad eligẽdum.Sed opꝫ primo q̃ si insti tuit plures quilibet sit in solidum:ꝛ si nõ cõ currunt simul.potior erit conditione p̃occu pantis:ꝛ si nullus eorum p̃occupat.sꝫ con currũt capitulum admittet quem voluerit vel si maior pars capituli nõ ꝯcordat.ad mittetur qui prior est institutus.Et secũdo opꝫ q̃ procurator institutus sit de collegio ꝛ si nullus vellet eẽ.nõ posset nolẽte capitu lo extraneuꝫ deputare:neq̃ p lrãs exprime re votum suum.Et tertio opꝫ q̃ procurator nõ eligat vnuꝫ suo.ꝛ alium procuratorio nõie q2 nihil valeret nisi dñs spãle mãdatũ de disset de aliquo nolando:quia tũc illũ nole re pōt ꝛ alterum suo nomine.ꝛ possit ꝛ eligere.ꝛ.c.si quis.de elec.libro.vj.vbi tñ aduerte q̃

lꝫ possit cõmitti pcuratori expsso alicui' p sone:tñ si ipse dñs p litteras aliquem in ele

2 ctione nomiaret non vꝫ.vt in.d.c.si quis.in tex.ꝛ in glo.¶Scdm.Si non sit iuste impe ditus pcuratorem constituere nõ posset sꝫ panor.in.c.q2 propter.eo.ti.lꝫ in aliis nego ciis explicandis p capl'm vel vniuersitateꝫ posset constituere pcuratorem etiã nõ im peditus:ꝛ est hoc spãle in electione siue sit seruanda forma capli:q2 ppter siue non:ex quo tex.simplr interdicit nec retulit se ad casum in quo seruanda sit forma dicti capi tuli.Uidetur eñ in negocio electiõis:electa industria psone.ar.c.is cui.de of.dele.li.vj. Si tñ aliq̃ de caplo admittere volunt ad ele ctionem pcuratorem non impediri hoc pos sunt non obstante dispositione.d.c.q2 ppter q2 lꝫ tex.dicat interdicimus.hoc tñ interdi ctum emanauit in fauorem alioꝝ:qꝺ ex eo q2 de illo collegio:possent cõlcare ius eligẽ di penitus extraneo.extra eo.scriptũ:ꝛ ꝯtr a fortiori possunt admittere pcuratores eo rum qui sunt de collegio:ꝛ hoc satis fuit de mente docto.etiam si dictus pcurator non esset de collegio:ꝛ facit.d.c.scriptum.item q2 possent de nouo extraneos admittere er go a fortiori pcuratorem extraneum:ꝛ hoc fuit sancitum in fauorem collegioꝝ ne com pellerẽtur sua secreta extraneo cõlcare.Et ppter hoc inquit dico hoc non esse spãle in electione:sed gñaliter non pōt quis ꝯstitue re pcuratorem extraneũ in explicandis in vniuersitate qꝺ sentit Joã.an.in regula qꝺ

1 alicui.de reg.iur.lib.vj.in merc.lꝫ quidam tenuerint oppositum.hec panor.¶Tertiũ.Consuetudo q̃ absentes ad electionem nõ vocentur vꝫ ſm panor.post Jo.an.in.c.corã eo.titu.ꝛ ecõuerso vales consuetudo vt vo centur absentes:dũmodo non tẽdat nimiũ in dãnum ecclesie:q2 non vꝫ ꝯsuetudo eccle sie multum grauosa vel saltẽ est tollenda: vt in.c.j.de cõsue.si tñ haberet vt cũ parua incõmoditate vocari deberent:valeret quo tum intellige.c.in genesi.extra eodem.In ordine tamen predicatorum electio spectat ad presentes.

4 ¶Quarto qritur qui non possint eligere:ꝛ dico ſm Inn.ꝛ panor.in.c.ij.de postu.quod multi priuantur eligendi potestate.¶Primo excõicati maiori.de app.constitutus.secus minori excõicatione.de cle.ex.mi.c.vltimo. secundo suspensi ab officio.de consue'.cum dilectus.tertio interdicti.de elec.cum inter quarto quibus interdictũ est eligere sine li cẽtia superioris.de ele.c.si.quinto qscienter cele brarunt in loco interdicto nisi sup hoc sint priuilegiati.de sen.ex.is qui.li.vj.sexto illis q̃ in ea vacatione elegerunt scienter indignũ c.cũ in cunctis.ꝛ.c.cũ innotuit.in si.de elec. ꝛ idem si peccauerunt in.c.in postulando.c. scriptum.eo.ti.q2 p ea vice sunt priuati po testate eligendi si facta nomiatiõe secuta ẽ postulatio vel electio:secus si non sit secuta c.ppetuo.eo.ti.lib.vj.septimo pupilli.i.qui sunt infra.xiiij.ꝛ.xij.annum.d.c.ex eo.adde ꝛ impuberes vt ibi.octauo laici cõuersi.no no non pfessi.decimo non subdiaconi de q̃ bus oibus dic vt supra.§.ij.vndecimo illi q̃ per laicalẽ abusum elegerunt.eo.ti.qsquis xx.non eligentes infra tps statutum vt infra §.xij.lꝫ.adde etiam irregulares.de quibus tñ ſm archie.est dubium nec in iure reperi tur expressum.lꝫ hoc sit in quodã caplo ge nerali ordinis pdi declaratum:sed tu dic hoc expssum in.c.is qui.de sen.ex.li.vj.

¶Quinto querit qui ꝛ qualiter sint ad ele 5 ctionẽ vocandi:ꝛ dico multa.¶Primũ.Ad

De modo vocãdi ad electionẽ.

electionẽ vocandi sunt omnes psentes ad quos ptinet eligere:vt in.c.coram.ꝛ in.c.q2 ppter eo.titu.ꝛ oẽs qui sunt in ciuitate vel in ortis ciuitatis.ff.de procu.l.j.ꝛ si q̃s eorũ sit in ciuitate vel monasterio infirmus.ſm host.scrutatores ire debẽt ad eum.ꝛ inqui re votum eius sicut vota psentium:q2 pre sens est qui in ortis est:vt in.d.l.j.iuncta.l. v.nec erit necesse talẽ in collatiõe aut aliis que sequũtur requirere.sed sufficit ꝯsensus habitus in scrutinio.ꝛ concor.Inno.posset etiã talis constituere procuratorẽ vnum de collegio.cum isto impedimẽto detineatur. ¶Secũdum.Uocandi sunt ꝛ omnes absen tes qui sunt in ꝓuincia.extra eo.coram:qꝺ 2 dupliciter limitaꝰ.primo ſm glo.quãdo.ꝓ uincia non est ita magna quin cõmode vo cari possint:vnde etiam si sunt extra sed ꝓ pe vocãdi sunt.scdo vt hoc sit obseruãdũ sꝫ q̃ hꝫ cõsuetudo vt ibi q2 lꝫ de iure vocandi sint abñtes.vt in.c.q2 ppter.e.ti.ꝯsuetudo tñ pōt introducere vt nõ vocẽtur et valeat electio vt.d.est.¶Tertiũ.Et gñalr ſm pa nor.i.d.c.corã e.ti.vocari debẽt illi q̃ cõmo 3 de vocari pñt.extra eo.q2.ppter.vbi dr qꝺ admittunꝰ q̃ debẽt volũt ꝛ pñt cõmode iter esse.Et dr debẽt vt excludanꝰ q̃ de iure non debẽt interesse ꝛ q̃ volũt.vñ q̃ nolũt iteresse cõpelli nõ debẽt nisi intersit ecclesie:nã pro eius interesse poterũt cõpelli:ex q̃ inferꝰ q̃ nolẽtes interesse cõputari nõ debẽt i nũero duaꝝ ptiũ:ꝛ q̃ cõmode pñt q̃ cõmoditas re fertur ad cõmoditatẽ ecclesie nõ psone ſm doc.ꝛ bene.vñ si cõmode vocari nequeũt: in quo.s.bonus index arbitrabitur pōt ele

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio sine illorum pñtia celebrari. Et si vocati
infra competentem terminum assignatū nō
veniant: nō oportet vlterius expectare: ex-
tra eodem cum inter. ⁊ c. cum nobis.

4 ¶ Quartum. Sunt autem vocandi verbo:
vel signo consueto campane. vel scripto ſm
consuetudinē. ⁊ qui sunt absentes. per litte
ras aut nūcium: vt in. d. c. cora3. pro hoc no.
ſm Pano: mi. in. c. in causis. eod. titu. quod
in negocijs que possunt expediri p̄ pñtes.
qd est regulare iuxta no. per glo. in. c. ij. de
testi. libro. vj. sufficit vocatio p̄ sonum cam
pane cuius sonus venire possit ad intelligē
tiam existentium in loco: vt. s. valeat quod fit
etiam si minor pars sit que pueniat: sed in
negocijs in quibus absentes vocādi sunt.
hoc non sufficit. sed vocari debent per nun
cium vel litteras. vt. c. cum inter. ⁊ c. qt pro
pter eo. titu. ⁊ ita videt sentire Innoc. in. d.
c. in causis. ⁊ in. c. ij. de noui ope. nun. Bar. ta
mē in. l. oēs populi. ff. de iusti. ⁊ iur. tenet q̄
quātūcūq; pulset campana. nisi conuenīāt
saltem due partes vniuersitatis. non valet
qd fit p̄. l. nominationem. C. de decu. ⁊ in. l.
nulli. ff. qd cuius vni. ⁊ l. fi. C. de pre. decu. ⁊
sic cōmuniter trāsiens legisse: sed hoc ⁊ pce-
dit quādo pulsat ab eo qui non hz potesta
tem pura p̄ aliquem de vniuersitate: qt mi-
nor pars de duabus vniuersitatis nō habz
potestatem cōuocandi illaz: vel quādo pul
satio nō intelligit pro vocatione ad tale qd
pagēdum. Et sic cōcorda ⁊ tene: arg. extra
eo. cum vobis. vbi dicit q̄ vocati nolentes
venire faciunt se alienos. Et adde gl. i cle.
qd circa eo. ti. dicētem q̄ vocati nolētes ve
nire computare in numero absurdum est:
nisi eēt p̄suetudo vt nihil fieret nisi sint due
pres: quia illa fermāda esset vt infra statu-
num ⁊ sebo. ¶ Quintum. Electorum siquis
cōtemptus nec ad electionem vocatus est
eam ratam habere si vult: eo. titu. sicut q̄
nō est irrita ipso iure sed irritāda illo prote
quēte iniuriam. alias nō. extra eodez bone:
pactis. l. si quis in conseribēdo: ⁊ talis quod
postea fit per alios impugnare nō poterit.
Si tamē talis accedat electionem nōdum
facta admittendus est in omnibus que re-
stant facienda circa illam: extra eodem ec-
clesia vestra: ⁊ cōcordat Albti. ⁊ archiepis.
Sed intelligo quod potest renūciare quan
do renūciatio nō preiudicat bono commu-
ni sēcus cum illius preiudicio: quia tunc te
netur nō renūciare. nisi forte eēt perplexus
nesciēs quem eligat: quia aliter preponeret
bonum proprium bono communi: vnde eo
casu compelli potest vt dictum est. Et sic
male faciunt qui permittunt eligi indignos
vel insufficientes. renunciantes voci sue. ne
notentur vel alio humano respectu: ⁊ pos-
set faciliter hic esse peccatum mortale.
¶ Sextum. Si autem non vocētur qui priu-
ati sunt vel inhabiles. ſm Panormi. in c.
sēcō de postu. prela. tenet electio. ⁊ alia ca-
pitularia: licet nōdum sit discussum an sint
priuati: quia sufficit q̄ pñt postea conuini.
vt dictum est.

¶ Sexto queritur quod tempus sit iure statu
tum electioni celebrande. aut consensui po
stando. vel petende confirmationi: ⁊ dico q̄
electio fieri non debet ante sepulturam pre
decessoris: vt in capitulo bone memorie. et
sēcō eodem titu. si autem fieret nihilominus
valeret sēm glo. ibi. In cathedralibus an
tem ⁊ regularibus ecclesijs cessante impe
dimēto legitimo tenētur electores infra tres
mēses eligere: alioquin devolutur ad superio
rem proximum: ⁊ si ipse infra dictum tempo
num non elegerit: devolutur ad alium sup
periorē. ⁊ sic vsq; ad papam: vt in capitulo
ne pro defectu de electio. ¶ Deinde tenētur
electores electionem electo pñtare ⁊ pete
re consensum eius infra octo dies postquā
commode poterunt: alioquin negligentes
excluduntur a prosequutione processus. ⁊
sunt suspensi per tres annos. ab omnibus
beneficijs ipsius ecclesie: eodem titulo ca
pitulorum. ⁊ ceterum libro. vj. Et licet vero re
netur consentire infra mēses a pñtatione.
alias priuatus est iure electionis: nisi forte
ea sit electi conditio: quod non possit cōsen
tire absq; licentia superioris: quo casu te
netur ipse vel electores licentiam petere. et
ea celeritate. quam superioris presentia vel
absentia patitur: ⁊ si nōn habeatur extinc
ad electionē ipsam procedant.
¶ Quilibet etiam clericus electus infra tres
menses post consensum. tenetur petere con
firmationem: alias cassa est electio: vt in ca
pitulo quam sit. eodem titulo. libro. vj. im
mo si a papa confirmatio petenda est. ele
ctus tenetur infra mensem post cōsensum:
vel si non fuerit ei electio presentata infra
mensem a noticia: iter versus curiam ar
ripere: ⁊ sic confirmationem petere et ne
gocium prosequi: vt in capitulo cupientes.
eodē titulo libro. vj. In alijs vero ecclesijs
prouideri debet infra sex mēses: alias pe
dicto modo ad superiorem devolutur. vt
in capitulo de multa de prebē. ⁊ de cōcessio
prebē. nulla.

7 ¶ Septimo q̄rit vtr statui possit terminus
minor ⁊ triū mēsium. in quo si nō pueniant
vocati licite procedat ad electionez: ⁊ dicit
hosti. q̄ si due pres presentes sunt ⁊ cō coar
tationis assignetur sic potest. quia tunc po
test. absens saltem vni de collegio comit-
ere vices suas. c. quia propter eodem. titu.
si vero due partes absentes sint vel nō sub
sit cōartationis. sic non potest: sed expe-
rari debet vsq; circa finem triū mēsium
8 vniuersas. ⁊ c. cum nobis. eo. tit.
¶ Octauo queritur in quo electio facēda sit
⁊ dico q̄ fieri potest in ecclesia vel capitulo
vel alio honesto loco simili ⁊ maxime iuxta
consuetudinem extra eo. in causis: mō non
sit locus clandestinus: quia electiones que
fiunt in cameris per occulta conuenticula
reprobantur: distin. lxxix. c. ij. ⁊ c. si trāsitus:
vnde electiones episcoporum precipue in
ecclesia fieri solent. extra eo. q̄ sicut. sed ex
causa. etiam extra ciuitatem fieri possunt.
xcij. distin. in nomine. In loco ēt interdicto
tā qua. vercel. ⁊ Io. an. ⁊ cōiter doc. post euz
tenēt q̄ valet ⁊ etiam postulatio: quia sunt
quidam ⁊ tractus. ⁊ probatur p̄ text. in. c. i.
de postu. prela. ⁊ ibi panormi. Quod tamē
fallit in electione pape. vt in. c. vbi periculuz.
9 de eleciib. vj.
¶ Nono queritur quomodo electio facienda
sit ⁊ dico q̄ tres sunt forme traditē nobis a
iure: vt in. d. c. quia propter: ⁊ electio q̄ non
fit ſm vnam illarum nulla est ipso iure. vt
ibi: quarum prima est forma scrutinij: secū
da compromissi: tertia cōis inspiratiōis. q̄
facilis tres species in electōibus. de quibus
10 vide titulo sequenti per totum.
¶ Decimo queritur que electio cassanda
sit. ⁊ dico q̄ cassanda est electio illius. qui
requisitus antēq̄ esset electus consensit ele
ctioni de se facende: quia presumitur ambi
electiones clandestine reprobantur. extra
eo. qui propter idest que in cameris per oc
culta pueniculā fiunt. dist. lxxix. c. i. ⁊. ij. ⁊. c.
si trāsitus. Et similiter ſm archi. ille quas
electores inter se tenēt secretas cum cele-
brate debēt solēniter publicari: vt in. d. c.
quia propter: quod no. propter religiosos.
apud quos completa electōe fit p̄ceptū ne
cui dicat. Si tamē electio tenuit iure natu
rali: pma quia interuenit ⁊ sensus eligētiuz
sed nō tenuit iure positiuo. quia omissa fue
runt substantialia ſm Inn. quem sequūtur
cōiter doctores in. c. quod licet de elec. si cō
firmetur electus est verus prelatus. ⁊ non
renet in foro conscientie resignare. 11
¶ Undecimo queritur que electio valeat.
quando due simul procedunt: ⁊ dicit hosti.
q̄ si fiant simul ⁊ incontinenti puta quia in
scrutinio diuisa sunt vota: illa valet q̄ me-
ritis melioribus ⁊ maioribus adiuuatur:
extra eo. licet in fi. ⁊ c. dudum. si vero fiant
ex interuallo. ⁊ prima fuerit rite facta va-
let. ⁊ secunda cassanda est. immo etiam si
prima anullanda sit. secunda nihilominus
cassari debet. extra eo. bone memorie: nisi
gratia fiat sicut quidam intelligunt. extra
eo. bone memorie. et pmo. Et similiter cas-
sanda est secunda si prima nulla fuit pro-
pter causam nundum patentem. extra eo.
cōsideraūimus. si autem nulla fuit ex cau
sa notoria. valet secunda. rite facta. extra
eo. venerabilem: de supple. ne. pre. l. c. fi.
¶ Duodecimo queritur electores iterum 12
possint eligere vel ad alios devoluatur eli
gendi potestas: ⁊ dico q̄ sunt casus in qui-
bus religere possunt. vt si electus non vult
consentire. ⁊ si post consensum renunciat
iuri suo vel moritur: vel propter occultum
eius vitium irritatur: in quibus casibus
habent electores integrum tempus. a dis-
sensu. vel renunciatione. vel morte. seu ir-
ritatiōe. ac si vacatio non esset. dummodo
nil egerint fraudulente. extra eo. si electio.
libro sexto. ¶ Sunt etiam casus quibus eli
gendi potestas devolutur ad alium. Naz
in cathedralibus ⁊ regularibus ecclesijs.
si non eligant infra tres menses devolu-
tur ad proximum superiorem vsq; ad pa-
pam vt dictum est. si vero eligant scien-
ter indignum. ⁊ sic sunt priuati iure eligen-
di: vel priuentur per sententiam quia non
seruant debitam formam: ad papam devo
lutur. in inferioribus autem ecclesijs sem
per ad proximum superiorem devolutur:
extra eo. q̄ q̄. libro sexto. Quando etiā ma
ior pars capituli in electōe deficit scilicet
committendo vicius: electio devolutur ad
pauciores. extra de postu. c. ij. item etiam
devolutur ad vnum propter omniuz alio-
rum delictum: distin. lxv. si forte. extra eo.
bone. ⁊ hoc not. glos. de postu. c. ij. Et videt
intelligendum. quando peccauerunt eligē
do indignum: secus si ex contemptu aliquo
rum habentium vocem: quia non devolu-
tur potestas sedi sufficit si cassetur ele-
ctio. quia propter peccatum forme non
sunt ipso iure priuati sed priuandi extra
eo. quia propter: facta tamen priuatione p
iudicem propter peccatum forme potestas

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qñ eligẽtes pti. potestate eligendi.

devolvitur ad non culposos. f̃m Inn. in. d. c. quia propter: q̃ si omnes deliquerint devolvitur ad proximum superiorem. Et si queratur quando eligẽtes sunt priuati potestate eligendi: dic cum panor. post Inno. in. c. gratum. de postu. ptel. hoc esse primo quando postulant adde vel eligunt scienter indignum. secundo quando postulationem adde vel electionem cassatam vicio persone innouant. tertio quãdo eligunt p abusum secularis potestatis. de quo in. c. quisquis de elec. quarto quando eligunt inelegibilem. quinto quando recipiunt vt prelatum electum vel postulatum. cuius electio vel postulatio est nulla. sexto si sunt excõicati: vel suspẽsi. septio qñ nõ eligũt infra tẽpus prefixum: de quo de elec. ne pro defectu octauo cum postulant post appellationem etiam excã frustatoria: secus in electione. nisi appellatio interposita esset ex iuxta cã: licet quidam dicant non esse differentiam: sed ho. concordando dicit contrariam opinionem procedere in postulatione facta a duabus partibus. que vincit electionez. de qua de elec. scriptum.

13 ¶ Decimotertio quãtũ ad electum vel eligẽdũ q̃rit q̃ possit eligi: & dico q̃ natus ex legitimo matrimonio: & q̃ sit legitime etatis. extra eo. cũ in cũctis. i. xxx. annoꝝ pplex ꝝ ad ẽpatũ: inferiores ꝝ plati & aliq̃ q̃ curam hẽre debẽt alarũ attigisse debẽt annũ. xxv. alias eligẽtes puati sunt illa vice ptãte eligẽdi. vt. d. est. Subdiaconus eligi põt in ẽpm. de eta. & q̃l. a multis. Sed & qui ad vnã dignitatẽ reputat dignus. si postea eligat ad aliã dz dignꝰ reputari: di. lxxiij. scita: quod tñ qñq̃ fallit: q̃ Iz tolleret q̃ dari tollerari deber in dignus. dist. xij. nos cõsuetudinẽ. Abbas quoq̃ exẽptus eligi põt in ẽpm. siue in abbatẽ eiusdẽ regule & habitus: Iz trãsire nõ põt nisi de licẽtia papa vel legati de latere si sit in puincia: extra eo. si se. p sensu. dñ ẽt nouitius eligi põt in ẽpm. extra eo. nullus. lib. vj. ad platuram tamẽ siue vel alterius religiõis. non nisi expresse professus vt ibi: immo nullus religiosus eligionis: vel habitus: & si secus actus sit. eo ra eo. De clericis alterius diocesis vtrum possint eligi. infra postulatio.

14 ¶ Decimoquarto queritur quis non possit eligi sic vt electio sit valida: & dico q̃ multi. Eligi enim non potest excõicatus maiori. de appel. cõstitutus: immo si scienter eligatur excõmunicatus minori electio cassanda est de cler. excom. mi. si celebrat: nec suspensus. nec interdictus aut qui interdicti non seruauit. de postu. c. i. & c. cum dilectus de consue. nec cui aliquid obstat de impedimento circa ordinandos. de quibus. f. ordi. xiij. §. q. nec semel reprobatus propter vicium persone. qui nec ibi nec alibi potest eligi. extra eo. super eo. secus si electio cassata fuit propter vicium processum: q̃ non impeditur eius promotio etiam in eadẽ ecclesia: vt in. d. c. sup eo. & c. in motuit. nec episcopus. qui. f. iam alteri ecclesie alligatus est. Iz postulari possit a papa: de postu. c. fi. nec in platum religioso. um eligi põt nisi expresse professus. alias electio non valet. vt in. d. c. nullus. eo libro sexto. nec aliq̃ existens alter sue religionis vel habitus extra eo. cum rationi. in cle. nec religiosus transiens demendicantibus ad non mendicantes: vt infra religio. xiij. §. vij. Et breuiter quis eligatur sunt impedimenta ꝝplura quae ad octo reducuntur: primum si sit malus. vnde f. z. o. tho. viij. quolibet. q. iij. ar. j. existẽs in mortali est indignꝰ ad quod liber spiritualis exequendum: secundum si est excommunicatus maiori: tertium si est excõmunicatus minori: quartum si est suspẽsus vel interdictus. aut non seruauit interdictum: quintum si non est legitime natus. eratis debite & litterature: vel si habet aliud impedimẽtũ circa ordinãdũ: sextũ si semel sit reprobatus vicio psone: septimum si est ẽpa: octauum in religione si nõ sit professus. Omnis electio facta de eo qui hz aliquod p̃dictoꝝ impedimẽtoꝝ. nulla est ipso iure: excepto primoꝝ tertio impedimẽto quod cassanda tũc est vt pz in. c. fi. de cle. exco. mi. & electores sunt priuati ipsa vice electione: & suspensi ex eo. mio ab ecclesiastica beneficio ipso facto. vt in. d. cum in cunctis. eodem titulo.

¶ Decimoquinto q̃rit q̃d fiẽdum f̃m capl̃ 15
tulo vel collegio. sint aliq̃ excõicati vel suspẽsi. vel dubitat. & sine scandalo expelli nõ possunt: vel qñ dubitatur de aliquibus an interesse debeant electiõi: & dico f̃m panor. in. c. cumana. extra eo. q̃ admittẽtur cum protestatione. vt eorum voces valeant. si q̃ inquãtum appareat eos postmodum debuisse interesse: vnde non nocet electioni. alias legitime: q̃ non habẽtes vocẽ fuerint admissi vna cum aliis. Idem dicit panor. qñ excõicati ingerunt se electiõi: & vbi timet scãdalum pñt admitti cuꝝ protestatiõe: ne videant scienter admissi & sic corrueret tota electio per. c. de procur. Vide tamen singularem theoricam Innoc. in. c. filia. extra eo. quam omnes doctores sequuntur qõ si inhabilis ad electionem admittitur ignoranter. valet electio etiam si vnus solus sit secus tamen si als inhabilis admissus scienter fuisset.

16 ¶ Sexto. q̃ritur quem teneatur quis ex omnibus eligibilibus eligere: & dico q̃ eligẽdus est doctor & sanctior cuius cõparatione cetteri grex dicantur. viij. q. j. licet ergo. et in ꝑ omnes melior siue optimus. f. iuxta conscientiam eligentis. di. lxiij. metropolitano & fm. s. tho. in. viij. quol. & xxij. q. lxij. in fo extra eo. cum olim. & c. cum dilecti. & c. cũ inter canonicos. & ibi gl. als omnis electio examinatam pateretur: sed in foro conscientie eligentis requiritur q̃ eligatur ad prelaturam vel officium ecclesiasticum bonus simpl'r: q̃ per mortale quod Iz redditur q̃s indignus ad hmõi: & requiritur q̃ eligatur melior inter omnes. f. quod quis põt habere non quidem melior simpl'r. f. qui maioris charitatis: sed melior ꝝtum ad hoc qõ expio pponarum qõ sine peccato nõ fit. hec ratio. Et intelligẽ primo q̃ opz eligere meliorem f̃m propriam conscientiam informatam notitia eligendi. vnde f̃m panor. in. c. bone memorie. el. q. de postu. pla. eligẽs in cogitatu non falsat conscium suam p rei veritatis quia vt plenam habeat notitiam: qõ tio est. c. scriptum est. eo. ti. Intellige secundo q̃ non fit sine peccato mortali ex gñe suo: q̃ illa acceptio opponitur iusticie. vt patet xxij. vbi supra. omne aũt qõ est contra iustitiam est peccũ mortale ex gñe suo. vt idẽ dicit. xxij. q. lix. ar. iiij. nisi excuset rei modicitas: vt q̃ pene nihil distat inter hunc q̃ eligitur & aliũ meliorẽ: Et ꝝbus ptz quod hic deficit sum. ang. Primo q̃ adducitur bona henrici. de gã. tanq̃ vera. f. qõ si bona ꝝponantur vni ceteris paribꝰ puta q̃ sunt ei ꝑcepta & eã facilia tenetur sub peccõ mortali eligere melius: q̃ in religeni do minus bonũ contẽnit bonũ vbi hz ratio meliꝑfecti. f. maius. & sicꝑfect in sua rõe defectum boni ipsi bono qõ quidem dicũ est falsum: q̃ qñ cetera sunt paria ex parte bo nor: si absq̃ mortali prefero malum bono sic peccato venialli vt dum volupratem cibi ꝑfero sobriet ali: multomagis minus bonũ prefero meliori: quando vero sunt paria ex parte eligentis necessario eligit malus bonum cum nullus possit vnum bonum sperare nisi propter aliud melius vt experientia docet: quod autem homo necessario facit deus non precepit fieri puta quod homo moriatur: aut moueatur deorsum si nõ habet sustentaꝰ: quia precepta sunt de actibus virtutum secundum sanctum tho. xij. qõ. c. arti. secundo. qui sunt liberi. secundo quia distinguit dicens esse mortale eligere indignum in ecclesiasticis in aliis autẽ non nisi in dignitatibus malorũ pura dominio. vel si inde habet sequi notabile damnum aliꝰ que non bene dicuntur: quia raz in his quam in illis locum habet acceptio personarum.

¶ 17. queritur vtrum religioso acquiratur 17
ius electionis extra ordinem suum: & dico quod nulli religioso predicatorum minori heremitarum: aut quorumlibet mendicantium: ex electione: postulatione: prouisione: seu vocatione ad prelaturam extra suuz ordinem i discordia facta ius aliquod acquiritur: nec ipse consentire potest etiam habita licentia. extra eo. quorũdam. lib. vi. & debet intelligi de discordia siue de iure sine de facto sit. ex quo tex. loquitur indistincte. vt in cle. quod circa eo. ti. Sed & aliq̃ religiosis non acquiritur ius in electionibus: nec consentire possunt si fuerint electi a minori parte numero. vt in. d. c. quorũdam. Notãdum est etiam q̃ si religiosus electioni de se facte ad prelaturam extra suum monasterium vel ecclesiam non petita & obtenta licentia consenserit consensus nõ valet: & electio ipsa iuribus euacuatur: huiusmodi tñ licentiam dare possunt religiosoꝝ prelati: conuẽtibus irrequisitis. ex. eo. si religiosus libro sexto. sed non valeret licentia si concederetur p̃ futura electiõe quã fieri pringeret. vt i cle. cũ pcessa. e. ti. Nõ pt ẽt aliq̃s religiosus ꝑfici in aliq̃ eccl'a q̃ clero careat: & ppl'o xpiano. vt in cle. in plerisq̃. extra eo.

¶ 18. q̃rit vtrũ decretũ electiõis faciat plenã fidẽ p electo: & dicit Inn. i. c. inotuit. e. ti. 18
q̃ non: qõ dñs ant. intelligit qñ fuit ꝑfectuz manu priuata. secꝰ si p publicã psonã attestãrẽ oia fuisse gesta in pñtia sua: qõ ẽt plz panor. dicentihoc verũ esse dũmodo tali scriptura interueniant oia requisita ad substãtiam scripture publicẽt restitũ pñtia & sisla. Et eo casu quodecretum fit p publicam psonam non est necesse apponi sigillum capituli: q̃ publica scriptura fidem sine alio adminiculo facit: sed est necessarium sigillum

Universidad de Deusto
Biblioteca

qñ scriptura est priuata. Et est decretum q̃dam scriptura continens seriem electionis a principio vsq̃ ad finem q̃ fit vt appareat formam debitam fuisse seruatam ⁊ vt amplius eligẽtes negare non possint se electoni consensisse. Et est de solẽnitate nõ de necessitate electionis ꝓm glo. di. vj. ⸬ sed aliꝫ vnde qñ suplor est pñs in domo p vnum eligentium verbo recitentur gesta in electiõe: sed qñ est absens mittitur decretum.

19 ¶ 19. ꝗritur vtrum electus teneatur cõsentire. ⁊ ge. in. c. si electio. eo. ti. li. vj. refert archi. renentem q̃ sic. aliꝫ peccat mortaliter si putat se dignum ad platuram. viij. qõ. j. in scripturis: qꝫ Io. an. putat ꝑ qñ non est eque idoneus p quem possit illi ecclesie consuli. ricar. aũt in. iij. quo. q. xxj. dicit q̃ in tribus casibus tenetur cõsentire sub pena peccati mortalis. Primo qñ a suplore per obediẽtiã cogeretur de renuntiti cum pridem scẽo q̃ ꝓm iudicium sue ꝓscie videt sibi verisimiliter q̃ non est q̃ velit ⁊ possit salutez animꝫ pcurare quam ipse posset: ⁊ ex hoc videt. pbabiliter ecclesie notabile imminere dispendium ⁊ piculum nisi assentiat. d. c. in scripturis. ⁊. c. olim. ea. ca. q. ij. qꝫ fallit i religioso quo ad electionem extra suũ monasterium ⁊ in mendicantibus eo modo quo dictum est supra ⸬ xvij. tertio qñ p viaz illicitam refugit: puta abscondendo se nisi ex spãli instinctu spũs. Si autẽ nec p obediẽtiã cogit nec iminet pbabile piculũ ecclesie si refugit per viam licitam propter pigritiã peccat veniaiter: si autem ꝓpter humilitatem reputans se indignum meretur. Et cõcordat predictis. s. tho. in quol. v. art. xxij. vt patebit. ⸬ sequenti.

20 ¶ 20. queritur. vtrum melius faciat qui electus est canonice assentiendo q̃ dissentiendo. s. eo casu quo non tenetur ex necessitate consentire ⁊ respondet. s. tho. in. v. quo li. ar. xxij. dicens q̃ si intendit aliquid temporale puta honorem sdiuitias exercere se aliquo religiosi ⁊ hmõi melius faceret dissentiendo: qꝫ intentio praua est: sed si intendit pfectum ecclesie sic intentio bona est: vnde aman dus est honor in hac vita sue potentia sed opus ipsum sirecte arq̃ virtuter fit: idest vt valeat ad salutem subditorꝫ ⁊ induci illud. s. ad thi. iij. si quis episcatus. Sed ad hoc requiritur maxima idoneitas: quia ꝗz gre. in pasto. tantum actionem populi debẗ actio transcendere preſulis quantum distare solet a grege vita pastoris: ad quod humana fragilitas secundum proprias vires non sufficit ꝓm illud. ij. cor. iij. ⁊ ad hec ꝓ ram idoneus sed tñ ex auxilio gratie diuine hoies idonei ⁊ sufficientes reddunturꝫ sicut postmodum ibi subditur: idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Potest ergo ꝓ laudabiliter considerans proprium defectũ ex humilitate officium prelationis recusare sicut hiere. dicit nescio loqui: potest etiam laudabiliter consentire ex charitate fraterna. vt salutẽ primoꝫ procuret sicut ysaias qui dicit ecce ego mitte me. Sed sicut greg. dicit in pasto. in vtroq̃ est subtiliter inuidum: quia ⁊ is qui recusauit plene non resistit: ⁊ is quit mitti voluit ante se per altaris calculum purgatum vidit ne aut non purgatus adire quisq̃ sacra misteria audeat: aut quem superna gratia eligit sub humilitatis specie superne dispositioni contradicat. Quia ergo valde difficile est purgare se quemlibet posse cognoscere prelationis officium turius declinat ur: non tñ pertinaciter cum adsuscipiendum hoc superna voluntas agnoscitur. hec ex. s. tho. Utrum autem liceat querere aut appetere prelaturas infra prelatus.

¶ 21. queritur vtrum possit quis profectui duas electiões de se in eadem ecclesia seho 21
eo. sciant cunci. libro. vj.

¶ 22. queritur quid si quis aliquem eligat ex odio: et dico quod tenetur ei ad oẽ damnum inde accidens illi. dilinctio. lex illi. bonorum. C. si propter fml. crea. f. sit. l. vnica. libro. xj. 22

¶ 23. ꝗritur quid ctra electionem possit vel non possit consuetudo vltra ea que generaliter supra de consuetudine dicta sunt: et dicit panor. in. c. cũterra. ex eo. q̃ si auferat licẗ eligendi non valet: secus si restringit electores ad certum collegium vel certum genus personarum sicut dicim̃ in matrimonio in quo requiritur plena libertas: ⁊ tñ restrictum fuit ad certum genus personarum. l. fidelis. Ibi etiam dicit de mẽte Inno. consuetudine induci posse. vt mote tuo prelato capitulum non prius ad electionem procedat q̃ principi moꝫ prelati nunc eligatur ⁊ petatur ab eo potestas eligendi q̃ quidem consuetudine induci potuit. propter interesse principis. vt proponat aliquem ꝗ fidelem: nã prince ps posset opponere cõtra electum exceptiones: aliꝫ legitimas: maxime si dubitat de productione partis: vel revelatione secretorum aut consiliorum. Sitamen non vult consentire sine rationabili cãsa non propter hoc cassabitur electio. ⁊ per hoc non

hoc non valeret ꝓsuetudo. vt per hoc electio pẽdeat a pncipio. volũtate vel alterius: qꝫ tolleret libertatẗ eligẽdi: secus si restringe ret ipsam libertatem. vt dictum est.

¶ Rursus de electiõe secundo quantuz ad eius species.

Electio sebo ꝗtum ad spẽs suas vt plenius innotescat scieẽdũ est q̃ triplex est eius forma. vt dictũ est ti. pl. ore ⸬ ix. f. p modũ scrutinij: cõpromissiõis: ⁊ cõis inspirationis: de quibus dicit Inn. in. c. qꝫ ppter. de elec. sic. Statuimus vt cũ electio fuerit celebrãda in pñtibus oibus. qui volũt. ⁊ debẗ: ⁊ possunt comode interesse: assumãtur tres de collegio fide digni. qui secreto ⁊ sigillatim. vota cũctorum diligẗer examinẗ. ⁊ exquirãt: ⁊ in scriptis redacta mox publicẗ in cõi: nullo pñsus appellationis obstaculo interiecto: vt is collatio habita eligat. in quẗ oẽs vel maior pars ⁊ sanior capituli ꝓsentit: vel saltẗ potestas eligendi aliquibus viris idoneis ꝓmittat. de pastore: aliter electio facta non valeat: nisi forte cõiter esset ab omnibus: quasi p inspirationẽ absq̃ vitio celebrata. Qui ꝗ vero scriptao formas eligere temptauerunt quoq̃ clandestinas reprobamus. statuimus vt ꝗ cito electio fuerit celebrata sollemiter publicetur. hec in. d. decretali.

¶ primo vero quãtum ad intellectum predicti textus ⁊ electionem p viam scrutinij. quaeritur vtrum dispositio predicti. c. quia propter habeat locum ⁊ seruãda sit in omni electione ad quãcunq̃ prelaturam vel officium: ⁊ dicit Panorm. in. d. c. de mente gl. quod. sed in electiõe episcoporum ⁊ aliorum prelatorum ecclesiarum collegiatarũ. habẗ locum generalem iurisdictionem in ecclesiis collegiatis seruãda est dicta forma nonnatur: quia. dicto. c. intendit prouidere solum ecclesiis viduatis: vt ibi ecclesie vidua manent per mortem autem predictorum episcoporum propie sponsi ecclesiarũ. vij. q. j. sicut ⁊ illi alij ratione generalis iurisdictionis possunt quodammodo dici sponsi: consequenter infertur quod in electionibus canonicorum ⁊ in aliis dignitatibus seu personatibus ecclesie cathedralis. non habẗ locum. d. capituli dispositio: quia p illorum mortem non remanent ecclesie viduate. cum non sint sponsi. sed prelati principales scilicet sunt sponsi. Et in hanc partem videntur communiter inclinari doctores. licet aliqui contra de quorum numero fuit ho. qui dixit istum tex. habere locum in electiõibus bñficiorꝫ spectãtibus ad collegiũ ad dictum tex. duz facit mẗionem de ecclesijs viduatis supplẽs. seu ministris destitutis. Sed hoc destruit istam litteram cõmuniter nõ tenet. nec est pnentes: eo q̃ vbi agitur de modico ꝗudicio. nõ est necessaria tãta solẽnitas: ꝑsertim cum nõ deficiat superior qui poterit occurrẗibus ꝗudicare: ar. in. c. vbi periculum in prin. eo. titu. lib. vj. ⁊ in c. ij in fi. extra eo. Eodẗ modo cõmuniter reprobatur opinio goff. qui in quodã suo opere dixit. d. c. nõ habere locum in electionibus abbatum: quia nõ sunt inquit propie pastores. ⁊ nomẽ sonat potius in solitudinem q̃ in honorem: nam est falsum vt dixit Io. an. vt patet in. c. off. eo. titu. vbi abbates dicũtur pastores: itẗ etiam abbatissa videtur habere dignitatem: vt probat in. c. indẽnitatibus. eo. titu. lib. vj. Preterea electones abbatum equiparãtur in multis electionibus eporum. vt in. c. cupiẗes. eo. titu. libro vj. Et plz mihi hec opinio: vt dicamus pcludendo quod solum in electionibus illorũ prelatorũ. p quorum mortẽ ecclesie remanẽt viduate. ⁊ sine pastore locum habeat dispositio. d. c. Nec arbitror quod in qualibet ecclesia collegiata locum habeat hic textus: sed opꝫ q̃ planus habeat iurisdictionẽ generalem. vt sentit glo. prout habẗ abbates. qui possent cognoscere de causis criminalibꝫ ⁊ ciuilibus. Et pro hoc optime facit tex. in. c. ne pro defectu. eo. titu. vbi papa equiparat ecclesias cathedrales ⁊ regulares: ⁊ illarũ prelatos appellat pastores: ⁊ pillorum mortem dicit ecclesias viduatas. Tñ ibi aperte colligit q̃ in hac materia non dz hoc verbũ viduata capi stricte: q̃ q̃ em solus eps dicatur sponsus. vel maritus. ⁊ sequẗer p ipsũ solũs mortẽ dicatur ppie ecclesia viduata: tamẽ hoc verbum hic non capit ita stricte vt ibi pz: ⁊ cum. d. decretalis sit fauorabilis. vt colligit ex prin. c. cum emanauerit vt impedimẽta et pericula ecclesiarꝫ tollerentur non debet multum stricte intelligi. In electionibus ergo aliorum beneficiatorum seu prelatorum. a supradictis sufficit singulares consensus illorum de capitulo. dummodo prestẗur in communi. l. collegiaiter in capitulo. nec est de necessitate seruãda aliqua istarum formarum. sed electꝰ simplicitera maiori et sanori pre habebit ius. Ad quod vide do. glo. in. c. sicut. eo. titu. li.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sexto.⁊ facit quod notat glo.in.c.si cui.eo.
tit.hec Panor. Facit etiam quod no.idem
panor.in.c.ecclesia extra eo.vbi dicit singu
larter.quod in electionibus in quibus nō
est necessario seruanda forma.d.c.quia.p
pter nō sunt necessaria verba modo cōstet
de consensu eligentium:⁊ consequēter mul
to min⁹ necessaria est scriptura. Et isto mo
do intelligo q⁹ debent assumi tres scrutato
res ꝛc. Et hic elice q⁹ in ecclesijs regulari
bus religiosorum approbatarum electiones
prelatorum habentium iurisdictionem or
dinariam ⁊ generalem eligi debent fm di
cam formam vt in ordine predicatorum re
secatis multis iuris subtilitatibus per con
stitutiones eorum.sunt magister.⁊ priores.
prouinciales.ac conuentuales.⁊ predictis
correspondentes in alijs religiōibus:alio
rum autem electio vt suppriorum.diffinito
rum seu discretorum ⁊ huiusmodi sufficit si
fiat collegialiter nec est necessaria vox aut
2 scriptura.

¶ Secūdo q̄ritur vtrum forma.d.c.qr pro
pter locum habeat in postulatiōe aut colla
tiōe:⁊ de postulatiōe quidē dicēt infra suo
loco.§.ij.de collatiōe aūt dicit panor.in.d.
c.q⁹ nō.vt no.glo.in.c.sicut eo.tit.lib.vj.vti
si ad plures spectat collatio possent.oēs si
mul conferre.nec est necesse q⁹ fiat p vnum
nole oiuz.vel q⁹ fiat scrutiniū.secretū vt hic
dicitur.sed sufficiunt singulares assensus.
vt ibi not.⁊ facit.l.per fundum.ff.de serui.
rusti.predi.

3 ¶ Tertio querit quid veniat sub nolevoti
hic.⁊ dico q⁹ veniūt primo vota absoluta.⁊
determinata:ꝓditionata autez ⁊ incerta ni
hil valēt sed haberi dz pro non adiectis ex
tra eo.electionibus.lib.vj.vt si dicatur con
sentio in ioannem si petrum habere nō po
tero vel consentio in eum in quem talis con
senti.Et sc̄o vota expressa voce ⁊ non p fa
bas.qr.c.ecclesia vestra.ei ij.eo.tit.vult q̄s
ad electionis validitatem non sufficiat si a
maiori parte fiat nisi etiam pars illa sit sa
nior:quod per fabas vel lupinos apparere
non potest.Immo etiam verum est hoc in
vniuersitate seculari q⁹ si maior pars nō cō
sistat in solo numero sed etiam in dignitate
auctoritate ⁊ merito psonarum.vt no. bar.
in.l.pomponius.ff.de iudi.⁊ ad hoc vt dicit
panor.in.d.c.ecclesia.cōter non aduertitur.
Requiruntur enim illa duo copulatiue.sc̄z
maior pars ⁊ sanior:q̄ tñ sanioritas cogno
scitur etiam aliter q̄ per voces vt p nutus
⁊ omnes modos quibus note sunt persone
consentientes.

¶ Quarto q̄ritur quō fieri debeat votorum
scrutiniū:rdico q⁹ ptim ad ipsos scrutator
res melior ⁊ cōior practica est vt dicit Pa
nor.vt duo ex eis scrutentur tertium: et est
vtile fm eundē post Io.an.vt primo ipsi scru
tentur seipsos nec reseruentur in fine:q⁹ cū
alioꝝ vota sint eis nota possit electio depē
dere ab eoꝝ potestate:⁊ est vtile vt capitu
lum hoc exprimat in principio: duo extra
scrutentur tertium ante scrutinium alioꝝ.
Quantum vero ad alios si sunt tres sit tres ele
ctores fm Inno.duo ex eis scrutabunt:ter
tium.⁊ sic procedent ad electionem si vero
sunt duo vnus scrutabitur alium:⁊ si tres
sol⁹ istevocatis testibus exprimet voti sui
eliget ac publicabit. Si vero sunt multi vt
colligitur ex.d.c.qr ꝓpter scrutinium pscru
tatores tres fieri dz primo secreto.vt licet
quisq̄ libertus dicere possit votum suum et
ibi dicit Panor.addens hoc esse spāle in ele
ctione.nō autem regulariter esse necesse sed
vtile in agēdis ⁊ explicandis pervniuersita
tem vt vota singulorum secreto exquirātur
sed potest quisq̄ votum suum dicere in cō
alijs audientibus:q̄ tamē si nō seruē ser
net actus:arg.in.c.pstiti de prebē.lib.vj.et
scō requiri q⁹ exquirantur vota singularis
⁊ non accedant electores aut vocentur ad
scrutatores bini vel trini. Et tertio q⁹ exqui
rantur diligenter ⁊ examinentur:vnde fm
Panor.ibi debent scrutatores interrogare
in quem.quare.⁊ quo zelo consentiunt:⁊ de
meritis ⁊ qualitate eius: quod inquit fen
tiunt docto.⁊ pbat tex.dum dicit diligēter
exquirant:vnde pōderandum est illud vere
bum vota.l.pesideria vel dispositiones ani
mor:aliter fieri nō posset inquit plena co
latio meriti ⁊ zeli:vt dz. Et fm Io.pstiti scru
tatores singulos astringere iuramento.q̄s
tamen fm alios nō est necesse.cum nō sit la
re cautum:sed poterunt eos adiurare sub
alie periculo.⁊ p deū.vt in illū cōsentiāt scri
putāt meliorē. Et q̄rto q⁹ exq̄sita scribant.
¶ Quinto querit p quē debēt singulos vo
ta pscribi cū textus in pso aliter loquat:⁊
dicit quedam glo.q⁹ p ipsos scrutatores.sed
p tabellionem.de quo tamē in textu men
tio non fit nec qualis esse debeat illa scri
ptura:vnde dicit Joannes andreas quod
non refert an sit publica vel priuata cū tex
tus indistincte loquatur. Panormi.autem
credit fuisse de mente text.vt ipsi scrutator
res per eorum aliquem.debeant redigere
vota in scriptis priuato:cōter tamē iuri
tenetur quod notarius possit adhiberi: qui
tamen secundum Hostien.dz esse clericus.

tpsenit Abb. Pe.⁊ Egidi.arg.c.messana.
eo.titu.vbi reprobat electio p interuentum
laycorum:tamē fm Compo.in.d.c.qr pro
pter pōt esse laycus.pro qua opione facit cō
cludo fm Io.an.in.c.i.de procu.lib.vj.⁊
in Specu.institu.de instru.edi.⁊ quidā alij.
Et hanc Panor.putat verioꝝem:quia nota
rius scribēdo nullam auctoritatē exercet:
nec aliquod spirituale ministrat:sed solus
habet nudum ministerium seu offiū:quem
admodum.pcurator in re spiāli.qui nō re
pellit a procuratione.ex eo q⁹ laycus vt in
d.c.i. Et ꝓterea spāliter dicit in cā heresis:
vt clericus seu pson religiosa sit notarius
de quo dicēdum.vt in.c.offiū.de her.lib.vj.
Ergo regulariter clerici nō debēt adhiberi
vt exercēt notariatus offiū.hec ille.p quo
etiā vide infra rabellio.§.iij.
4 ¶ Sexto queritur quomodo exprimi debe
ant vota scribēda:⁊ dicit Joā.an.q⁹ elector
interrogatus rñdet:ego nomino talē:vel cō
tento in talem:vel eligo talē:⁊ quod possit
hoc vtrimum fieri adducit.c.in genesi.ex
ꝛ ea.in ver.ne.vel in idē reppeti.quasi iu
ant ille rex.q⁹ singuli dicere possunt in scru
tinio eligo talē:sed postea facto scrutinio se
qui dz communis electio:qr vnus dz elige
re nomine omnium p verba singularia nō
meri. Panor.tamē in.d.c.qr ꝓpter magis
placet prima aut sc̄a forma.l.nojo vel con
tento.nō autem eligo:qr dicit tex.is eligat
hic quem oēs vel maior pars psenit:tamen
si quo postea sequit cois ⁊ vnica electio. Il
lud is notādus est q⁹ habet in.c.ꝓpetuo de
postu.lib.vj.q⁹ in omni electiōe.⁊ postula
tione.dicēdo:eligo talem postulādo vel po
stulo eligēdo:aut eligo postulādum:seu po
stulo eligēdum:aut eligo in postulādus vel
postulo in eligēdum:nihil agit. Similiter
nec sub hac forma:eligo ⁊ postulo.put me
lius pōt de iure valere:nisi quādo.p.dubili
tat.vtrum ds sit eligēdus vel po
stulādus:quo casu is qui sic postula
uerit ⁊ electus psensus tempore tenet
redeundi ad aliam: postquam vnum ele
gerit est sibi licentia penitus interdicta.
5 ¶ Septimo querit ad opere scrutinij pu
blicatio mox post scripta vota fiēda:⁊ dico
fm Panor.q⁹ scripta vota sunt publicāda
mox.l.secūdum glo.incōtinenti nullo actu
ꝓtario intermisso:⁊ fm Panormi.hmōi di
ctiones vbi sus nō determinat quomō de
beant intelligi verificātur in tempore mo
dico fm q⁹ bonus iudex arbitrabitur habi
to respectu ad circūstantias. Publicato au
tē mox scrutinio.electores voces variare nō
possunt.sed faciēda est collatio.⁊ electiore
lebrāda:extra eo.publicato. Et pseqūter
ante publicationē scrutinij.a cōtrario sen
su possunt electores variare ⁊ alios nomi
re.vt per.c.qd sicut eo.titu.qr p talem nota
tionē ante scrutinium sacram nullum ius
acquirit notato. Adde fm Host.q⁹ variare
nō possunt illi qui sunt de maiori ⁊ sanior
numero.accedēdo ad minorē partē:iz qui
sunt de minori accedere pōt ad eos qui de
maiori sunt numero.

¶ Octauo querit quid sup collatiōe facien 8
da iura velint:⁊ dico fm Panor.in.d.c.quia
ꝓpter.q⁹ electio ⁊ collatio fieri dz per illum
cui capitulum hoc commisserit:⁊ vtile est
secundum doctores q⁹ hoc capitulū a prin
cipio dictis scrutatoribus cōmittat. Et vbi
cōcurrit plures electiones fieri dz collatio
triplex.l.numeri ad numerꝫ.meriti ad me
ritum ⁊ zeli ad zelum:intelligē si plures eli
gantur vt sic appareat q̄s electoruz habue
rit numerum maiorē.⁊ quis sit meriti ma
sioris.⁊ quo zelo seu animo electores moti
fuerint ad eligēdum: qr ex istis tribus ap
parebit clare.quis habet maiorem ⁊ sanio
rem ptem:cum maioritas cōsistat respectu
numeri.sanioritas vero respectu meriti ⁊ ze
li:si tamē vna electio fit a duabus partibus
cessat collatio meriti ⁊ zeli.vt in.c.si quādo
eo.titu.lib.vj. Si vero vnus solus fuerit ele
ctus.etiam dz fieri collatio.non numeri ad
numerum.cum esset alia electio:sed fiet de
numero:quia considerabitur vtruz habue
rit sufficientem numerum cum forte psen
tes non faciant duas partes vt deberēt.vel
forte non omnes habent vocem:⁊ de meri
to electi.an sit idoneus:⁊ de zelo an.s.bono
animo.vel per illicitas preces in illum con
senserint hec ex illo. Et adde q⁹ in numero
eligentium computari non potest electus:
quia nullus seipsum potest eligere. de ele
ctio.cumana.

¶ Nono queritur.vtrum facta collatione
ad hoc quod quis eligatur sufficiat quod
habeat partem maiorem et sanioꝛem re
spectu partium minorum. an certe requi
ratur quod habeat partem maiorem to
tius capituli: et dico requiri quod habeat
partem maiorem capituli:nec sufficit ma
ior respectu minorum:extra eo.ecclesia ve
stra.et pro:vbi Panor.duo dicit ⁊ pbat cō
tra Innocen.vnum quomō non sufficit pars
sanior nisi etiam sit maior totius capitu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ll.⁊ idē dicit in.d.c.qꝛ,ppter.imo hoc ibi habet rex.quasi expresse:⁊ idē sentit Joh.an.ꝯ tamē in numero isto computari non debent qui nolunt interesse ꝓ eūdem Panor.⁊gl. in cle.quo circa.eo.titu.vñ quod dicitur ab initio debere duas partes vniuersitatis cōuenire.vt in.l.nulli.⁊ in.l.plane.ff.quod cuiuꝭ.vniuer.intelligi dꝫ inquit Panor.saltez in electionis negocio.de duabus partibus illoꝝ.um.qui volunt.⁊ debēt.⁊ possunt commode interesse referēs se ad dicta in.c.cum nobis.⁊.in.c.cum in causis.extra eo. Aliud q̄ nō solum in electionibus in quibꝰ seruanda est forma.d.c.qꝛ,ppter.vez.est q̄ oꝫ partē esse maiorem totius capituli nec sufficit maior respectu minorum.sed ēvin omnibꝰ explicādis ꝑ vniuersitatē. In casibus tamē in quibus dicta forma seruāda nō est.valꝫ statutum.vt factum a maiori parte respectu minorum valeat:⁊ idem sentit glo.ff.in c.si cui.extra eo.lib.vj.⁊ in.c.primo.ne sede vacā.lib.vj.⁊ Fede.ꝓsl.j. Nec obstat inquit c.quoniam.de iur.patro.vbi valet ꝓstatio facta a maiori parte patronorum.ꝯ nō cōcurrat maior pars omnium : qꝛ cōmuniter dicunt doctores illud procedere in patronio qui ꝓsentant vt singuli nō vt collegium: secus in spectantibus ad aliquos iure collegij.puta si ad collegium spectaret presentatio.Et ex hiis duę regule colligunt. Prima. Vbi actus spectat ad plures vt ad collegiū requirit ad validitatē.ipsius dispositio maioris partis collegij.l.existētium tunc in collegio:nam vt constituat vniuersitas.sufficit ꝓtia duarum partium vocādoꝝ:⁊ valet quod fit a maiori parte istorum.vt not. in.d.l.nulli.⁊.l.plane.⁊ dixi plenius in.c.si nobis.extra eo.⁊ in.c.cum oēs.de ꝓsti. Falsit hec regula in electiōe prouinciali de ordine minoruꝫ:quia valet electio facta a maiori parte ꝑtium comparatione minoruꝫ.vt in clem.exiui.§.demum.de verbo.significꝛ. Secunda. In spectantibus ad plures vt ad singulos.in casibus in quibus valet dispositio maioris ꝑtis.suff.cit maior comparatione minoriꝫ.vt in.d.c.quoniā.

10 ¶ Decimo querit quot ⁊ que sint de substātia electionis scrutinialis:⁊ dico q̄ quedaꝫ sunt de substantia electionis ꝓ oēs quedā vero ꝓ aliquos tantum doctoꝛ.⁊ ꝓ veritatē maxime ꝓ Panormi.qui aliꝯ plura ponit in.d.c.quia propter.⁊ sunt hec.

Que de substātia elec.scru.

1 ꝓ Primum ergo substantiale est ꝓ euꝫ vt electio fiat ꝑ gregatos in vnum:quia non sufficeret consensus eligētium singulariter ꝓstiti:puta si quilibet in sua camera consentiret.sed oꝫ quod collegialiter consentiat ad quod.c.in genesi.eo.titu.⁊ glo.in.c.prio. de re.eccl.non alie.lib.vj.Et hoc non est ꝓpe ciale solum in electione vt ibi dicit glo.sed generale in omnibus explicandis q̄ vniuersitatē.vt dixi inquit in.c.cum oēs.de ꝓstitu. Nec tamē ꝑ hoc intelligas inquit q̄ ꝓsentia seu vocatio absentiuꝫ sit de forma vel substantia:quia ꝓtemptus aliquorum non inducit nullitatē electionis.vt in.c.sicut.et c.bone.⁊ in.c.ecclesia.el fedo eo.tit.Imo nō valeret statutuꝫ epl⁊ capituli inducēs nullitatem.ꝑpter defectum aliquorum nonvocatorum.vt no.Joh:an.in addi.eo.tit.quia ꝓstitutio inferioris immutare non pōt ꝓstitutionem superioris.vt in clem.ne romani eo.titu.sed est de iusticia. quia retractabit electio si illi suum ꝓtemptum prosequantur. ꝓ Secundum est vt scrutatores assumantur per collegium:non enim se debent ingerere quia suspecti redderētur:vt in.l.qui omnia ff.de procura.⁊ ꝓ hoc tex.in.d.c.quia propter.in verbo assumantur:quod tamē ipse dicit rutum:sed non necessarium:qꝛ si tres incipiunt scrutari aliꝯ videntibus ⁊ tacentibus habentur ꝓ ꝓsentibus.illi qꝛ cum agatur de re meritoria ⁊ ꝓpiciebus credit electionem valere seruatis aliis.ut.c.ecclesia.eodem titu.lib.vj.ꝓ Tertium.vt scrutatores assumantur tres non plures nec pauciores .⁊ hoc communiter tenet:imo habet ex rex.ꝓ c.qꝛ ꝓpter:sed hoc arche.limitat vꝛ quado seruari pōt.alias ꝓpter electorū paucitatem sufficiunt duo scrutatores ꝓ opionem Inno.imo vnus solus testificatur Uin.⁊ Tan.immo vnus solus testificatur vocatis ꝓ opionem Inno.imo nullus ꝓ mētem eiusdē qꝛ si ius eligēdi sit penes vnū iste nullum scrutabitur:sed ipse vocatis testibus exprimet votum suum vt dictum est. ꝓ Quartum.vt isti scrutatores sint de collegio.ꝓ glo.ꝓ Bof.Host.⁊ Inno.glo.tamē pallegata.⁊ Ul.ac Tan tenēt hoc nō esse substiale:sed primum inquit magis ꝯgruit tiere:imo ego dico haberi expresse ex rex.ꝓ qꝛ,ppter.Et itelligit Inno.de collegio eligētium.⁊ nō de collegio ecclesie vacātis:qꝛ fidelius electōis negocium ꝓsequētur illi ad quos spectat:quod ideo forte dicit.qꝛ non nunq̄ electio spectat ad aliud collegium vt ecclesie vacantis.ratione consuetudinis vel priuilegij.vt in capitulo abbate de ꝓstitutis.⁊ in capitulo cum dilectus.de ꝓstitutis. ꝓ Quintum.vt vota singulorum exquirantur secrete vnde si vnum ex ꝓsentibus omnia scrutareē:vel aliquis ex scrutatoribꝰ omnia

ꝓtetur.electio non valeret.quod intelligit Panor.quando ꝓtemnitur vel pretermittitur aliquis ex vocatis:quia cōtemptus nō intelligē archie.dicentem non obesse.si ꝓtentes non respondeant. aut respondeant captiose nec si aliqui de capitulo non requirantur.dummodo suum contemptum non prosequantur:loquitur enim de vocandis ꝑ chie.si fieret votorum inquisitio in publico eligēdo non valeret etiam si omnes consentirent extra eo.in genesi.l.sed intelligē ꝓ Panor.post Inn.secrete.l.seorsum ab aliꝯ de collegio:quia bene possent eē alij testes non de collegio sicut ⁊ testes examinari pōt coram testibus vt probat Panor.vbi.ff.in gravi ⁊ ponderosa causa modo non sint tales eligētibus possint incutere timorē: qꝛ tūc recusari possent sicut ⁊ scrutatores si tales essent vel aliquis ipsoꝝ:⁊ esset iusta causa appellandi secundum panor.in.d.c.qꝛ,ꝓper.ꝓ Sextum.vt inquisitio ista fiat sigillatim sicut abseruatur in testibus quibꝰ qui non debent plures commisceri in examinatione alia depositio non valeret vt no. in.c. ꝯ venerabili.eo.ti.ꝓ Septimum.vt exquirantur vota omnium vt dictum est.ꝓ Octauuꝫ vt vota exquisita redigantur in scriptis ꝓpalin communi.l.in capitulo publicent nec aliqui extranei religiosi vel alij.ꝓ Decimuꝫ vt ista votorum publicatio fiat mox.l.incontinenti nullo actu ꝓtrario interuenēte post scripturam.ꝓ Undecimum.vt facta publicatione fiat collatio vt supra dictum est:quod omnes limita.quia si omittatur collatio electionis tenet quando omnes vnum eligunt:secus si non omnes vnuꝫ sed diuersos.ꝓ Duodecimum quod ista collatio.fiat mox publicationem.l.nullo actu extraneo intermisso quod voluit glo:⁊ Panormita.in.l.cum antiquitas.C.de testamen.licet in hoc aliq̄ varietas.Tertium decimum.vt facta collatione fiat communis electio per vnum nomine in capitulo sicut.eodem titu.libro sexto.⁊ in capitulo cum ab vno.de re iudi.eodem.libro sexto. Quis autem debeat vice omniuꝫ vocem habuit vel cui capitulum commisit hoc nulli expresse committant. vnus ꝓ capitulo consentium ⁊ fatio est:quia ratihabitio ⁊ taciturnitas mandato comparātur saltem in re appetibili ⁊ meritoria sicut est vt ꝑ electionem canonicam prouideatur ecclesie.ff.mand.quod si fideiussor.⁊.C. manda.si fideiussor.secus in onerosa vbi re requiritur expressus consensus.ff.de procura.filius.§.inuitum secundum Innocen.in dicto capitulo in genesi.⁊ compost.in dicto capitulo.quia propter. Illum autem eligētem oportet esse de capitulo secundum mētem archiepisco.⁊ secundum summa aug. potest esse vnus ex his qui non consentiunt quod tamen archiepisco.negaret secūdum quem facta collatione maior pars debet requirere minorem de consensu in eligendus: ⁊ si acquiēuerint omnes vnus electorum ꝓnunciabit electū dicens:ego talis vice mea ⁊ omniū electorum eligo talē sed si aliquis non acquiuerit dicet ego talis vice mea ⁊ omnium aliorum qui mecum consentiunt eligo talem:⁊ idem est si ꝓ vice mea dicat nomine meo.ꝓ 14.vt ipa electio fiat post collationem statim siue mox.l.nullo actu extraneo interuenente.extra eod.cum periram. 14
ꝓ 15.vt electio fiat de eo in quem maior ⁊ sanior pars totius capituli consentit:imo sufficit si pars sit maior si non probetur cōtrariū:qꝛ maior nisi contrariū probetur semp presumitur sanior.vt in capitulo ducuꝫ.eo. titulo ⁊ maioris zell.eodem titu.ecclesiae stra.ꝓ 16.est vt ista electio sit verbalis vt in c.ecclesia.eodem titu.⁊ in dicto capitulo sicut.⁊.d.c.cum ab vno.ꝓ 17.vt solenniter publicetur:quia non debet esse clandestina vt in.d.c.quia ꝑpter.⁊ publicari debet in capitulo.⁊ etiam ꝓ Panor.tutum est q̄ publicetur populo.per hoc quod legitur ⁊ nota.in.c.cum dilectus.eo.titu.sed hoc ꝯ fieri debeat secundum Innocē.⁊ Compost.tamen non est necessarium secundum eundē Innocē.⁊ Panormi.sed tutum .ꝓ 18.est vt 15 16 17
seruetur ordo omnium predictorum successiue per ordinem vt enumerata sunt:aliter si ꝓposteretur nihil valet. Et ista omnia colliguntur in.d.c.quia propter iuncta glo. ⁊ ibi notatis. Addunt aliqui substantiale esse.quod electioni prefigatur dies:et quod scrutatores sint fide dignt:et quod fiat in ecclesia de cuius ꝓlato fit electio:et quod fiat post sepulturam predecessoris.sed hec.ꝓbat Panormi.non esse substantialia. Electio igitur facta contra predictam formam aliquo scilicet predictorum omisso.irritatur et ānul'atur per sententiam superioris secundum Hostiē.et Ber.extra eo.cumana et hoc placet archie.sed tamē in aliquibus 18

casibus est ipso iure nulla: immo verius est
q in omnibus predictis vt tenet Innocen.
Compost. et Panor. et communiter docto-
res: et sic per ista verba non valeat indu-
cit multiras ipso facto: sed tñ distingue quã
tum ad priuationem potestatis eligẽdi si-
cut distinguit glo. in. c. cumana. eo. titu. q
si peccat materia idest in persona electa eli
gẽtes scienter indignum sunt priuati ipso iu
re p. c. cum in cunctis. eo. titu. si vero peccant
ↄtra formam sunt priuandi p sententiam
p. d. c. quia ppter. Ex his patet difficultas
huius forme scrutinij. in qua etiam multi
perfecti viri deficiunt practicam ignoran-
tes. vt dicit panor. in. d. c. quia propter: et gl.
in. c. cũ expediat extra eo. li. vj. in ordine tñ
pdicatorũ per ↄstitutiones traditur certa
forma in qua etiam nõ omnia sunt substã-
tialia. vt q habens primam vocem in ele-
ctione decretam formet et deinde iuris alie
11.q. subtilitates resecantur.
¶Undecimo quãtum ad formam compro
missi qritur vtrum electio sic fieri possit: et di
co q eligẽdi potestas committi potest ali-
quibus extra. eo. quia propter. et competẽ-
tius in numero impari. extra eo. in causis.
et. c. cum dilectus: et. c. cum in iure. Nec opz
istos esse de collegio: extra eo. causam que.
opz tñ q sint viri religiosi sm glo. in. d. c. q
propter. Potest etiã committi vni. vt in. d.
c. causam q: etiam masculo a monialibus:
vt in. d. c. causam que et habẽt electionem
ↄfirmare. vt ibi: etiam nõ prelato. de renũ.
post trãslatiõem. Imo melius expediri po
test p vnum q per plures sm predictã gl.
Imo sm panor. in. d. c. in causis. capitulũ
non solum compromittere potest personis
certis potestatẽ eligendi: sed etiam potest
aliquos eligere per quos eligantur cõpro-
missarij electuri vice capituli. Sed tamen
commissio non valet: primo si vnus dissen-
tiat nolens cõpromittere. extra eo. q. ppter
quia nullus iuri suo renunciare cogitur in
uitus. extra quod me. ca abbas. et. c. ad au-
dientiã. nec secundo si fiat sub hac forma vt
quis quesitis votis in secreto illũ eligat in
quẽ plures ↄsentiunt. extra eo. si cui. li. vj. de
quo infra §. xiiij. nec tertio si fiat de eligendo
certã personã secundũ docto. cõiter. Et fa-
cta cõmissione re integra talis potestas re
uocari potest. extra eo. in causis. vbi etiam
patet rem non dici integrã quando iam cõ
promissarij ceperunt habere tractatus: qd
verũ est in omni negocio extraiudiciali: qd
Inno. latius prosequitur in. d. c. in causis. di
cens quod attinguntur substantia negocij:
puta cũ ceperunt de persona eligenda tra-
ctare desinit esse integrum: secus si tantum
expleta sunt aliqua pertinentia ad act⁹ so-
lemnitatem: vt quia dixerunt missam de spi 12
ritusan. et huiusmodi.
¶12. queritur an valeat cõpromissum factũ
ab vno nomine seu vice omniũ aliis presen
tibus et non contradicentibus. et dicit Inno.
et cõiter docto. in. d. c. in causis quod non q
cum res ista non sit leuis sed importantie ma
gne. debent sigillatim omnes inquiri et expres
se consentire. Et hoc dictum nota et tene in
omni re ardua explicanda per vniuersita-
tem: quia in re onerosa et graui taciturni-
tas non habetur p consensu: facit glo. in re
gula. q tacet. libro sexto. secus in re leui ma
xime concupiscibili. Hec cũ multis aliis ex
panor. in. d. c. in causis. vbi subiungit. Et q
bus potest sumi singularis limitatio ad di
ctum Inno. in. c. j. de his que fi. a ma. parte
ca. vbi notãter dicit. q si in capitulo tracta
tur aliquod illicitũ et dãnabile. tenentur illi
de necessitate cõtradicere. alias habẽtur p
cõsentientibus. et ita inuoluitur peccato spe
na peccati cum aliis expresse cõsentientibus:
vt illud dictum procedat quo ad obuiãdos
peccato. ne sub velamine taciturnitatis pec
catũ nutriatur: sed quo ad validitatem con
tractus tene quod dixi. Hec ille. de hoc su
pra cõsensus §. iij. in fi. 13
¶Deciotertio querit vtrũ prelato data cõpro
missarijs eligẽdi platũ vel officialẽ intelli-
debeat de idoneo: et dico q sic: vñ si electus
nõ sit idoneus nõ tenentur electores illũ reci
pere: vt i. d. c. cãm que. Et ibi gl. dicit et ar.
q cum aliquid generale committitur arbi
trio alicuius non valet nisi legitime factũ
sit: de iureiur. quintauallis. et. c. venientes. ff.
de ritu nup. §fi. ff. pro socio. vñ si nerue. et
si arguatur contra ex ca. viij. xxij. q. viij. et
alijs que allegat⁹ solue vt ibi. Et hec secun
Panor. in. d. c. causam que faciunt ad que
stionẽ. quãdo communitas elegit duos ci-
ues. vt vadant ad eligẽdum ptãtẽ vel capi
taneum: q si illi eligunt indignũ ciuitas nõ
tenet acceptare: quia in gñali mãdato nõ 14
venit vt eligant indignum.
¶Decimoquarto qritur quot modis fieri
possit hmõi compromissum: et dico q duo
bus. Primo. s. limitate vt cõpromissarij tenea
tur eligere in quẽ maior pars totius capitu
li scrutatis votis omnium de capitulo sigil
latim et secrete ab ipsis consenserit. Et ista
forma est: de qua in capitulo dilecti. eodem
titu. et in capitulo cum expediat. eodẽ titu.
lib. vj. Nõ tñ valeret vt dictũ est et vt dicit

in. c. si cui. eo. titu. lib. vj. si fiat cõpromissũ
alicui vel secundũ glo. etiam aliquib⁹ sub
hac forma vt ipse secreto et sigillatim vel se
cundũ glo. a fortiori si nõ secreto votis sin-
gulorũ de capitulo exquisitis. et in scriptis
redactis. illum eligat in quẽ plures de ca-
pitulo partiũ cõparatione minorũ cõsense
rint: si consentientes maiorem partẽ totius
capituli non attingant. Et ista forma secun
dũ glo. in. d. c. cum expediat melior est om-
nibus formis: quia in hac electores nõ ab-
dicant a se potestate nominationis. Secun
do si simpliciter. vt. s. cõpromissarij eligant
quem volunt.
15 ¶Decimoquinto querit que sint de substã-
tia electionis cõpromissarie: et dico q genera
liter in oi tali electõe requirit primo q seruẽ-
tur dicta de electõe in genere: q necessariũ
singlõ necessarium est inferiori loquẽdo lo
secũdo q teneuerit cõpromissum vt per se
patet: tertio q non excedatur forma cõpro-
missionis. extra eo. cũ dilecti: quarto q ele
ctio fiat p verba singularis numeri etiam si
cõpromissarij sint plures. aliter non valet.
extra eo. si cui. Dico vlterius q si compro-
missum fiat primo modo. i. limitate. solũ ista
requiritur necessario: primo q compromitẽ
tes sint simul congregati: et oẽs qui volunt
et debẽt interesse. secũdo quod cõpromittãt
in vnum vel duos. vel tres. aut quotuo
lunt. siue sint de collegio siue non. dũmodo
sint clerici et non layci. c. contingit. de arbi.
tertio q compromissarius vel compromis-
sarij scrutetur vota singulorum secrete et si-
gillatim. quarto q eligat illum in quẽ ma-
ior pars totius capituli consenserit dicẽdo
ego. N. cõpromissarius de consensu et volũ
tate cõpromissariorũ meorũ. s. si hẽ alios
virtute cõpromissi in me vel in nos facti. eli
go in episcopum. N. in quẽ maior pars capi-
tuli consensit. Et si in primo scrutinio non cõ
sensit in aliquẽ maior pars scrutiniũ dz tã
diu in forma ista q in forma scrutinij replicari
donec in aliquẽ cõsentiant. extra eo. cũ ter
ra. Et si de cõpromissarij fraude dubitatur
possent electores facere scripta: in quib⁹ no
men eius in quẽ cõsentiunt scribatur: dan-
da ista cõpromissario. qui ea in psentia om
nium recipiat et taliter impliceat vt cõprehen
di nõ possint cuius sint: et deinde corã om-
nibus legat. et cum eligat in quẽ maior ps
totius capituli consentit. Si vero fiat com
promissum secũdo modo. i. simpliciter requi
runtur duo prima solũ: quibus stantibus
eligat dicendo. Ego. N. cõpromissarius etc.
vt prius dictũ est excepto q nõ dicet i quẽ
maior pars capituli cõsentit. Requirit etiã
secundum sum. angel. et ro. in hac forma vt
nullus dissentiat. nõ autẽ in priori: sed me
lius sentit supple. post pisa. et archie. q hoc
sit cõmune in omni forma cõpromissi: q. d.
c. q ppter. extra eo. hoc dicẽs loquitur in-
distincte: et ratio glo. ibi dicẽtis q maior ps
capituli compromittere non potest: q nul-
lus debet priuari iure suo. nec aliquis de-
bet compelli ius suum alteri dare. C. de cõ-
tra. emp. inuitum: habet locũ etiã in cõpro-
missione limitata. 16
¶Deciosexto querit vtrũ cõpromissarius
si sit vnus solus se possit eligere: et dicit glo.
in. c. cũ in iure. extra eo. q nõ. vt de iure pa
tro. p nras: et de insti. cum ad nrã. et. ff. de tu-
to. et cura. da. l. pretor. et. xxiij. q. pria. didici-
mus: et quia nemo dz eligi a seipso. viij. q. j.
in scripturis. Et si iurasset eligere meliorẽ
et ipse sit melior. secundũ aliquos potest se
eligere: sed tamẽ incõueniẽs esset et inhone-
stum. q se elegerit. et sic ambitiosus videre
tur. et ideo repellendus. per. c. in scripturis.
viij. q. j. et potius debet renũciare tali pote-
stati: et fatuus ẽẽt sic iurans si credit se me-
liorem vt se eligat. Uel dic q tunc ipse intel
ligitur exceptus: quia in generali sermone
persona loquens non cõprehendit. C. de so-
lu. inquisitio. ff. de codi. et demõstra. l. qui he
redi. et de iure par. petitio. hec glo. Et idem
dic de eo cui per superiorẽ precipit. vt ma-
gis idoneum eligat. Unde secundũ Panor.
in. c. iã eo. titu. si superesset vnus solus cardi
nalis. ille habebit electionẽ iuxta not. in. c.
gratũ. de postu. pla. nõ tamẽ poterit elige-
re seipsũ. vt in. c. p vestras de iure patro. ta
men nomie totius collegij poterit dare hãc
potestatem alteri: et ille nomine totius colle
gij. poterit eligere ipsum: dummodo cesset
fraus et ambitio. 17
¶Deciosepti mo querit vtrũ cõpromissarij
plures eligere possint vnũ ex seipsis: et disti-
guo. Nã si ex forma cõpromissi habetur q
hoc possint. hoc possunt sm oẽs doc. sine di
screpantia: et est textus in. c cum in iure. ex-
tra eodẽ. vbi cõfirmatur electio facta ex tri
bus de septẽ commissarijs de vno ipsorũ si
ille electioni cõsentiat: quia. s. vt dicit glos.
tunc sua psona computat inter eligẽtes. ar
gu. l. plane. ff. quod cuiusq vniuersi. et. ff. de
adopt. l. si consul. et sic quatuor intelligun-
tur et ita maior pars capituli: potest autem
in se cõsentire postq in alium consenserat. si
eius cõsensus in alium nõ fecerat maiorẽ
partẽ. q talis cõsensus illi nõ pdest. Nec
obstat illud apostoli. Hebre. v. scilicet nemo

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

assumit sibi honorem.i.platuram sed q̃ vocatur a deo tãq̃ aaron: quia dico q̃ dupliciter quis prelaturam assumit.s.inchoatiue se primo ⁊ immediate eligẽdo: vel q̃ peius est practicando: ⁊ completiue.s.consentiendo practice facte: sicut qui cõsenrit electioni de se facte. vt in scrutinio. vel quasi facte vt in compromisso quando sua vox cõplet. ⁊ primum est illicitum non secundum si consentiatur bono fine scilicet ad obediendum spiritusan. vel subueniẽdum ecclesie. vide panor. in.d.c.cum in iure. ⁊ ⁋ sequẽti. Siuero ex forma compromissi hoc non ꝓh.tunc sunt opiniones: ⁊ quidam tenẽt q̃ hoc possunt. vt Io. in.c.qui ẽpatu. viij.q.i. ⁊ ibi archi. ⁊ Inno. ho. ⁊ panor. ⁊ accur. glosator iuris ciuilis. in.l.plane. ff. qõ cuius vniuersi. ⁊ hoc sequitur sum. ros. contra supplemẽtu: sed ea que per istos allegantur non cogũt. Quidam vero tenent q̃ hoc non possunt: vt tancre. ⁊ Io. de deo. ⁊ doctr. ⁊ glo. in.d.c.cum in iure. ⁊ de sorti.c.vltimo. ⁊ hoc sequitur sum. pisa. ⁊ archie. ⁊ supple. Et d. glo. adducit duas rationes. vnam in.d.c.cum in iure: quia scilicet talis a seipso videretur electus: que ratio non est bona vt patebit ex ⁋ sequenti. Aliam in.d.c.vlti. quia scilicet vbi simpliciter nulla adiecta forma datur potestas eligendi aliquibus puta tribus. ita habent potestatem eligendi omnes q̃ vnus vel duo sine tertio eligere nõ possunt vnde si duo eligant tertium nõ valet qõ ita dicunt: quia hanc potestatem nõ habẽt. ⁊ si ille eligat secum alios nõ valet: quia nemo seipsum potest eligere intelligi primo siue inchoatiue de institu. cum ad nostram: sicut si tres iudices vel arbitri sint dati simpl̃. sine illa clausula. q̃ si non omnes. duo siue tertio procedere nõ possunt: de of. dele. vno delegatorum. ⁊ c. causas matrimonij. Nec obstat q̃ capitulum cuius vice isti fungũtur potest eligere vnum de se: quia capitulũ eligit iure communi siue ordinario: nõ autem isti sed potestate sibi concessa per capitulum: sed cum datur aliquibus potestas eligẽdi de se vel alios. si volunt aliquem eligere de se. tunc potestas eligẽdi manet penes illos tãtum. ⁊ eis solis data sine intelligit. sicut quãdo cõmittitur causa cum illa clausula q̃ si nõ oẽs: hec ex glo. sed tamẽ intelligẽ eis solis sic tñ q̃ maior eorum pars hoc possit. vt in.d.c.cuz in iure. Et hec ratio est bona. Iura autem allegata per opiniones ꝓrariam nõ ꝓcludunt vt patet intuenti: similiter nec ratiões. Cum enim dicit panor. q̃ ex opiniõe ꝓraria posset sequi fraus: quia inter compromissarios possent poni fraudulẽter illi de quibus posset vtiliter poni deri: dico q̃ nõ oꝓoẽm licitum modus eligẽdi carere oi fraude possibili: quia etiam ipsi compromittentes sharis sine ꝓpromisso ne possent omisso vtiliori eligere minus vtilem. Cum etiam adducit in argumẽtuz q̃ deputari ad aliq̃ in plas causas distribuda. possent distribuere in aliquẽ ex se ipsis egẽtẽ: dico nõ esse simile: quia potest quis dare vocem suam vt sibi detur elemosyna. nõ aũt platura. Cum ẽt adducit. q̃ certi officiales deputati ad eligẽdum aliquos officiales. possunt aliquẽ ex se ipsis eligere. nisi forma potestatis eis tradita restiat: dico hoc fallere quãdo talis potestas non datur singulis nec maiori parti sz soli omnibus collectiue. ⁊ nullus eorum potest in se ꝓsentire primo sz soluz in alium: q̃ eo ꝓsentire est ipossibile q̃ aliquis eorũ habeat oẽs voces primo siue inchoatiue aut ẽt completiue. dum. s. is qui primo ꝓsenit in alium vel riat ⁊ ꝓsentit in se: quia in ⁊ nõ expresse. hoc posse fieri nisi q̃n in forma compromissi de hoc fit mẽtio. Sicut ãt dicit panor. post phi. iste electus ad augẽdum numerum nõ dz ꝓsentire dicẽdo eligo vel religiose pluꝑ cipaliter disponat in se cõtra. c. ff. de instit. ⁊ dicẽdo ꝓsentio electioni de me facte. sz enim adhuc nõ sit facta a maiori parte. est tamẽ in fieri ⁊ omnino fiẽda. Et debet cõsentire fm. eundem infra tempus statutum a iure ad electionem fiẽdam vel appositum in eo ꝓmisso: effectio suo cõsensu pẽficitur. ar. in l. bonorum. ff. rẽ. ra. ha. ⁊ facit quod not. gl. in.c.quod sit. de elec. lib. vi.

¶ Decimo octauo posito casu. d.c.cuz in iure ⁊ f. cum ex. vij. compromissarijs tres ꝓsentiũt in vnum de numero ipsorum puta tertiũ ⁊ tres in alium. nõ de illo numero: qritur q̃re titius ꝓsentire possit electioi de se facte a tribus: ⁊ dicit ibi panormi. fm hos. quẽ cõmuniter sequitur doctores. q̃ vbi procedit̃ p viam compromissi vel electi numerũ auget: ⁊ suam electionem consentiẽdo per ficit: quo casu procedit. d.c.cum in iure: sed vbi proceditur per viam scrutinij nõ computatur in numero. vt in.c. cum ana extra eo. Ratio autem diuersitatis ista est: quia cum proceditur p viam compromissi no dz eẽ compromissarijs officium onerosum. ita q̃ electio nõ oritur a se. f. primo ⁊ inchoatiue sicut in forma scrutinij. Io. antẽ an. in c. p nras de iure patro. dat aliã rõnẽ diuersitatis dicẽs: q̃ ꝓpromissij nõ artat ad seruandũ formã. c. q̃ ꝓpter. vt ibi gl. ⁊ intelligẽ

dum ad ea que dicit illud. c. de forma scrutinij: vnde possunt ⁊ solent inquit cõpromissarij eligere palã. vt quisq̃ audiat vota alio sciat se ad aliq̃ electum consentiendo electioni de se facte a parte equali non videtur ambitiosus nec oriri a se cum sit ꝓius vocatus a deo ⁊ socio: vnde merito consentiendo numerum auget cum sit vnus de habẽtibus potestatem: nec disponit principaliter seipsum: sed potius dispositioni ab aliq̃ facte consentit nec est hoc ambitiosum sed meritorium officium charitatis si bono cor de fiat. viij. qõ. prima. qui episcopatum: qñ aũt ꝓcedit̃ per viam scrutinij ẽt in secreto quisq̃ consentiat: ⁊ sic ignorat an fuerit ab aliq̃ electus in seipsum consentire nõ ꝓt qz sic videretur ambitiosus.

¶ xix. posito q̃ ex tribus cõpromissarijs duo indignum ⁊ vnus idoneum eligat: queritur vtrum valeat electio vnius: ⁊ dico doct. esse varios. Nam quidam tenent q̃ sic: qz potestas omnium ad vnum deuoluitur qui non deliquit. alij vero tenent contrarium: quia compromittentes in tres videntur voluisse q̃ vnus electio non valeat. ho. autez dicit q̃ non valet in terminis. d.c.cum in iure. ꝑ pter formam appositam in compromisso. s. quod electio fieret ab omnibus vel a maiori parte quasi diceret q̃ cessante tali forma valeret electio facta a minori parte. ex quo aliq̃ compromissarij sunt priuati. Panorm. aũt dicit hanc. q. dependere ex alia vtrum f. potestas delinquentium compromissario rum deuoluatur ad capitulum aut ad non delinquentes ⁊ el dictum ho. non placet: qz si nihil dictum fuit in compromisso tamen intelligitur tacite q̃ fiat ab omnibus vel saltem a maiori parte: vnde quemadmodũ ꝑ fuit facta a minori parte ita dz valere cuz dictum in compromisso vt fieret ab omnibus vel a maiori parte. Nam aliqs quatis electio dici potest facta ab omnibus: quia facta fuit ab illis in quos tota potestas delegata est. vt habetur in simili in.c. congregato. extra eo. Nam certum est q̃ etiam cõpromissarij eligentes scienter indignũ sunt priuati potestate eligendi. vt in.c. cõpromissarius. eodem titu. libro sexto. nec delictum maioris part. s dz nocere minori. vt ptãs recidat ad capitulum ⁊ dictum. c. si cõpromissarius. qõ. s. dicit eam reuerti ad electores. ꝑ pter capitulum loquitur inquit qñ oes compromissarij delinquunt eligendo scienter indignum: secus si omnes coeligunt ⁊ electio facta a minori parte reperitur facta de ido neo. hec ex illo. Qui sentit q̃ eo casu electio valeat. ⁊ hoc sequitur sum. ros. contra supplementum ⁊ certe male: qz potestas cõmissaria non se extendit vltra q̃ intendãt compromittentes qui q̃n cõpromittũt. in tres ideo hoc faciunt qz ligãri nolunt ad vnum solum: ideo melius fm archie. ⁊ sum. pisa. ⁊ suple. dicitur indistincte siue omnes siue maior pars sic delinquat q̃ reuertitur potestas ad electores. Nec fit iniuria parti minori: qz talis potestas ei non competit nisi quatenus intendunt cõpromittentes: vnde dicta electio non valet. Adde primo q̃ si compromissarius non eligit intra tempus a iure statutum eligendi potestas deuoluit ad superiorem: ad electores autem si eligat indignum etiam ignorantes nisi electionez scilicet factam ratam haberent: ⁊ similiter deuoluitur ad eos si idoneus electus non cõsenrit. vt in dicto. c. si compromissarius. Ad de secundo q̃ si compromissarij eligit scienter indignum non puniuntur compromittentes nisi ratificent: sed ipse triennio suspẽsus est a beneficijs que obtinet in illa ecclesia quam sic eligendo offendit. Sed dicta pene locum non habet nisi ipse sit episcop⁹: ⁊ electio sit de episcopo vel superiori. Et idẽ de eo qui electionem: postulationem seu ꝑ uisionem impugnans in probatione deficit eius quod obijcit in personam. vt in. d.c. si compromissarius. Adde tertio q̃ si compromissarius acceptans cõpromissum hz potestatem confirmandi non est necesse secundũ archi. q̃ prius eligat ⁊ deinde confirmet: ⁊ sufficit q̃ vigore siue prelationis ⁊ compromissionis ⁊ auctoritatis instituat in platzilium de quo sibi videtur sed de hoc vide panor. in.c. causam que. eo. ti. ⁊ dicit ibi. Adde quarto q̃ cõpromissarius, pudere põt de ꝑsona cuiuscũq̃ loci. arg. lxiij. dis. lectis. ⁊. c. reathina. tutius tamen ⁊ melius est qõ de ipsa ecclesia eligat. extra eo. qõ sicut. ⁊. xxiij di. in nomine dñi.

¶ xx. quantum ad formam communis inspirationis queritur qualiter ⁊ quot modis fiat. ⁊ quantum ad qualiter dico q̃ nõ reperitur circa hoc determinata forma secundũ archie. ⁊ panor. in.d.c. qz propter. vnde sufficit qualiter cũq̃ electores exprimant votuz suum: quantum vero ad reliquum dico qõ fm panor. ibi post hostien. in verbo quasi ꝑ inspirationem fit duob⁹ modis: primo per inspirationem quãdo fit auctore deo nec indiget alia confirmatione vt fuit electio beati Nicolai ambrosij ⁊ seuerii de quibus. lxi. distin. ⁋ his omnibus. secundo quasi per in

20

Universidad de Deusto
Biblioteca

spirationem. quando scilicet non constat q̃ auctore deo sit facta. sed presumitur: quando omnes de collegio vno ore consentiunt in aliquem nullo precedẽte tractatu.

21 ¶ Vigesimoprimo queritur que sint de substantia huius electionis: ⁊ dicit panor. ibidem q̃ sunt duo: primo q̃ sit facta ab omnibus: vna enim contradicente nõ valet electio: quia non videtur facta deo inspirante. ar. viij. q. j. si ergo: secundo q̃ fiat sine vicio scilicet simonie vel tractatus specialis. Sed quantum ex ipso ⁊ archie. ⁊ aliis doctoribus colligo: requiritur pmo q̃ omnes ꝓgregentur secũdo q̃ omnes in istam viam procedendi consentiãt: quia si vnus nollet oporteret procedere per viam scrutinij sicut ⁊ de compromisso dictum est: per viam autem scrutinij cum sita in. d. c. quia ꝓpreponatur principalis. non obstaret si vnus procedere nollet. modo hoc velit pars maior: tertio quod omnes consentiãt in vnam personam: quia si cõsentiatur in duos non valet. nec est inspiratio cõis idest omnibus queniens: quarto q̃ fiat sine vicio simonie: quinto q̃ nullus precedat tractatus specialis. in quo nominetur certa persona: generalis autem fm Jo. an. fieri pōt puta si dẽ hortetur ad orationem vel electionem pro bono prelato.

¶ Rursus de electione tertio quantum ad aliqua determinata personarum genera.

Lectio tertio quantum ad aliqua determinata personarum genera. puta pape imperatoris. monalium ⁊ huiusmodi. quedam continet specialia documenta. vnde specialiter de hac agendum est.

De electiõe pape

¶ Primo vero quãtum ad electionẽ pape multa dicẽtur ista excõicatio. ix. §. ij. fz nũc breuiter dicẽdũ est de electoribus eligẽdo.

1. q. ⁊ forma eligendi. Cũ queritur a quibus debeat celebrari: ⁊ dico q̃ romanis fm antiq̃ vt dicit aug. de ancho. ⁊ patet ex illo capitulo. ego Ludouicus. distin. xxij. quodam tempore concessum fuit imperatori vel saltem pter deuotionem imperatoriz ab ecclesiaz ⁊ adiutoriis eoriz contra hereticos ⁊ scismaticos: vt distin. xxiij. in nomine. ⁊ distin. xxij. adrianus: ⁊. c. in sinodo: sed postmodum quia tali priuilegio abutebantur fuit eis sublatum. vt di. eadem. §. veruz. ⁊. c. cũ adrianus: ⁊ nũc ad solos pertinet cardinales. vt patet ex. c. licet de elec. ⁊ ex. c. vbi periculuz. eod. titu. libro. sexto. vbi dicitur q̃ soli cardinales debent includi pro electõe pape. Deficiente tamen toto collegio cardinalium. electio pape ad romanum clerus pertineret ⁊ ille succederet cardinalibus: quia papa est episcopus romanus ⁊ suo ecclesia est sancti Jo. lateranensis: vnde ad canonicos ⁊ clericos illius ecclesie pertineret electio. licet fm. d. aug. eo casu tutum esset congregare concilium. ⁊ hoc tum ad vitandum scisma: tum ad interpretandum dubiuz. quia dubiuz est ad quem tunc spectaret electio. dubia autez emergẽtia in ecclesia sede vacãte conciliuz generale habet interpretari. Nec obstat q̃ conciliuz generale ꝓgregari non potest nisi auctoritate summi pontificis. dist. xvij. per totuz quia vere est ipso viuente. in. d. tamen casu hoc facere deberet imperator. ⁊ reges ac principes christiani. vide tamen panormi. in. c. licet. eodem. titu.

¶ Secũdo queritur quẽ eligere debẽt aut possint cardinales. ⁊ dico fm augu. de ancho. q̃ eligere possunt viruz de collegio cõcho. q̃ eligere possunt viruz de collegio nõ de collegio cardinaliũ. dist. xxij. in note: et sic multi eleti sunt nõ de gremio cardinaliũ: ceteris tẽ paribus magis eligere debẽt vnũ de collegio. vt idẽ probat multis rationibus. ⁊ pz ex. d. c. in note. Et debẽt primo eligere ceteris melioriz in pscientia eligẽtium. nõ quidez meliorẽ simpliciter sed ad hoc regimẽ modo existimetur bonus. qui esset crederetur male vite nullo modo esse eligendus: quãtucunq̃z alias idoneus. vt ctiũ fm duos: quãtucunq̃z alias idoneus. vt ctiũ fm euz. aug. opus est duplici limitatione: primum si eque facile est eligere magis idoneũ ad hoc. sicut aliuz. quia vbi non esset equefacile. vt si ia quez crediti minus idoneũ habet plures voces. sic posset suaz conscientiam quis aliis conformare estimãdo illuz magis idoneuz ex quo plur sbuz videtur. vel et qz sine sua voce pueniur ad numerũ sufficientez: secundo vt intelligatur hoc de debito honestatis seu consultorio. ⁊ non necessitatis seu preceptorio: quia sufficit eligere idoneuz licet non sit magis idoneus: quod fm. s. thom. veruz est in foro cõsentio. nõ autẽ in foro pscientie. Et debent secũdo eligere ceteris paribus doctiorez: quia scientia multuz cõfert ad regimẽ. ⁊ ceteris paribus magis theologuz q̃ iuristaz. fm eundem augu. tum ex parte ecclesie cui preficiuntur quia per eam non intelligunturmuri aut possessiones ex quibus litigia conturgunt dirimenda per iura. sed animę fidelium

informande fide ac moribus quod theologia facit: tum ex parte scientie qua preficiuntur. quia scientia omnibus preeminens cõferit prelato: tum ratione vniuersalis iudicij de omnibus quod congruit pape: ⁊ quod iura non ministrant que non corrigunt omnia mala sicut theologia que continet ius diuinum. Nec obstat si dicatur quod sine pcia iuris exulat concordia quam papa sarcere debet: quia dicit idem quod ad lites diriminendas papa potest ⁊ debet assumere cõsentpitibiles de ecclesia id est iudices secula res vt ait apostolus sicut etiam apostoli instituerunt septem diaconos vt vacarent tẽporalibus: et ptera bonꝰ theologus nõ estimatus a legibus: qz sacra scriptura oia cõquo ad substantiam veritatis ⁊ si non quo ad litigiozꝝ formam.

¶ Tertio queritur que forma in electione pape seruanda sit: ⁊ dico quod que forma seruatur antiquitus in decretis non habetur. sed alexander tertius in lateranensi concilio statuit quod due partes cardinalium qui electioni interessent concordarent in vnum ad hoc vt esset papa. vt patet ex. c. licet de electio. Exinde grego. decimꝰ in cõcilio lugdunen. addidit vt mortuo papa cardinales presentes in loco mortis expectent absentes per dies quattuor post quos deberent intrare conclaue obseruandum p dominos seu rectores vel officiales loci: et inde non exire nisi electione facta aut instrumente superuenente: circa quod multa habentur infra excommunicatio. octauo. §. duodecimo. et sumpta sunt ex capitulo. vbi pedicium. de electioni. libro sexto. que quinis remocata fuerit per adrianum ⁊ Joannem tamen fuit per celestinũ quintuz reuocata ⁊ posita in sexto. Demũ clemens ꝛdidit quedam. vt habetur in cle. ne romani de elec. l. q̃ cardinales per exceptionem excõcationis suspẽsionis vel interdicti ab eleione repelli non possunt. Et quod officiuz camerariij vel penitentiariij maioris vel alterius penitentiariozꝝ. nuer sede vacante: ⁊ si deficiant possit certus cardinalium ad temnpus vacationis alios subrogare loco p numero deficientium vel amplior etiam quo ad penitentiarios si hoc eidem cetui cõcorditer expedire videbitur: si tamen nullꝰ deficiat nullum addere possunt secundũ glos. Et quod si omnes cardinales simul vel successiue conclaue exire cogerentur: puta p pter incendium vel timorem mortis hi quorum erat custodire conclaue q̃ citius poterunt eos ad reintrare compellant congrui locum prout ipsi cardinales conuenerint.

Et quod certus cardinalium sede vacante non exerceat papalem iurisdictionem nisi in quantum permittit lugdunense conciliũ. in dicto capitulo. vbi periculum. nec illud vel eius partem possit alterare: cuius contrarium aliqui doctores prius tenebantur hostien. dicens non esse verisimile dei filiuzvoluisse vt sede vacante: aut grex fidelium sine pastore aut sine sponso ecclesia esset: cui respondet Joan. andr. in glo. ibi. quod spõsus tutor ⁊ pastor caput ecclesie christus est allegans ad hoc multa iura: vnde licet deficiat vicarius non tamen deficit principalis ⁊ qz vicarius soli petro ⁊ successoribus datus est: non habet vicariam certus cardinalium. Reprobatur etiam opinio hug. distin. xxix. nullus. qui dixit cardinales tunc posse creare cardinalẽ qõ est falsum.

¶ Quarto quantum ad electionem imperatoris licet non sit ad ecclesiasticam dignitatem queritur vtrum papa eligere possit imperatorem per seipsum: ⁊ dicit angu. de ancho. quod sic ex iusta et ratiõabili causa puta propter electorum negligentiam ⁊ discordiam: aut electi bonitatem ⁊ condecentiam: aut christiani populi ⁊ pacis prouidentiam aut hereticorum scismaticorum ⁊ huiusmodi audaciam coercendam: quia imperator est minister pape eo ipso quod est minister dei cuius papa est vicarius: principalis autem agentis est eligere ministros et instrumenta ad suum finem qui in papa est pax ⁊ bonuz ecclesie sicut militaris cuius finis est victoria eligit equestrem ⁊ frenefactiuaz. j. ethi. Dicitur tẽ imperator recipere gladiũ a deo. xxij. q. iij. q̃stum. qz non recipit illũ a papa vt est singularis pson: sed solum vt est vicarius dei.

4 Electio imperatoris

¶ Quinto q̃ritur vtrum papa possit imperatoris electores instituere: aut institutos ex rationabili causa mutare: ⁊ dico qõ sicsicut ⁊ impatorem pōt eligere ⁊ electũ nõ cõfirmare ⁊ confirmatum deponere sicut stephanus secundus natione romanus seu ecclesia romana oppressa ab astulpho rege lõgobardozum ⁊ petens auxilium a constantino ⁊ leone ⁊ filio eius imperatoribus ꝓstãtinopo. ⁊ non obtinens imperiũ ad Karolũ magnum pipini filium transtulit vt dicit glin. c. venerabilem. de elec. ⁊ hoc anno dñi septingentesimo septuagesimo. vj. q̃ Karolus post annos. xv. coronatꝰ est a leone papa. iij.

5

Electores

& quem Carolus zacharias predecessor eius substituerat Ludouico regi Francorum. quē deposuerat. vt legitur. xvj. questione sexta alius. Et similiter Gregorius quintus. tēpore Ottonis imperatoris cōuocatis & rēq̄sitis principibus alemanie. septem electores institui officiales ipsius curie imperialis: quattuor. s. laycos. vt regem Boemie. ducem saxonie. comitem palatinum. & marchionē brādiburgēsem: & tres clericos. vt archiepm magūtinū. coloniēsem. & treuerēsem. De alemania aūt solum tales electores sunt assumpti sm archie. prio quia ide fuerunt principes qui ecclesiam liberarunt de longobardorum seruitute. & imperiū romanorum. secundo rōne deuotionis illius populi. ad sanctos apostolos petrū & paulum: qō eorum ostendit peregrinatio continua: tertio qr sic voluit Gregorius inde natus & sanguineus Ottonis. Sicut autē romani ante christi aduētum. ppter zelū reipublice. & obseruatiōem legis ac iusticie. imperium meruerunt: vt patet ex scō mach. & per Aug. v. de ciui. dei. c. xij. ita cum postea. armis ad virtutē prarum fuerunt armati. meritoꝝ imperium & eligēdi Imperatorem fuerunt potestate priuati sm Augu. de anch. quāuis rex dicatur romanorum. Et sicut ab apostolica sede hoc alemanis cōcessum. ita cum expediret vnitati et pacī christianitatis posset immutare: extra de electio. venerabilē: vbi etiaz patet q̄ si duo eligantur ad papam pertinet alteri sauere. vt alterum preeligat: magis idoneum. p ecclesie aduocatiōe & defensione: & cui fama vita & iusticia magis suffragatur: & idē est quando pars vocata & expectata nollet eligere: aut ad eligēdum peuenire: qr sedes apostolica aduocato & defensore carere nō dz. Unde cum lotharius & conradus electi fuissent in discordia. papa lotharius coronauit. Et similiter posset papa. pulcere de imperatore per hereditatē successoriam: quādo videret hoc pacī & christianitatis expedire: qr hoc est de iure positiuo in quo papa hz plenitudinē potestatis. Et hoc sm augu. de ancho. esset magis expedicis: prio qr si imperator scireretur ad iusticie & ecclesie defensionē: secundo qr nō ita faciliter rebellarent fideles ad sueti obedire imperatori & ecclesie cuius est minister familiaris: tertio qr ex morte imperatorum aut electorum discordia. plerūq̄ ecclesia caret defensore & bella nascuntur. & ipse imperator prēnitur. Hoc tū sm archie. nō est faciēdum. quia inde scandala multa sequi possent a quibus abstinēdum est etiā in malis tollerādis. ne dum in p̄mouendis maioribus bonis. d. xij. denīq̄. 6

¶ Sexto quātum ad electionem monialis quēritur quid circa ipsam iura velint: & vicō quod nulla monialis admitti debet ad electionem. nisi. xij. annum peregerit: sit tamen cite vel expresse professa. nec in abbatissam eligi pōt aut in priorissam. vbi q̄ priorissam gubernatur. nisi pōt. xxx. annum & expessam. pfessionem. Et cum per scrutinium pceditur. electi a duabus partibus celebrata. non obstat: alterius partis appellatione premissa tamen diligenti examinatione si alias fuerit inuenta canonica. confirmetur: & benedicenda benedicatur. Sed si nulla electionum esset a duabus partibus celebrata. non obstante quod sit scrutinium publicatum. aut etiam ad electionem processum: possunt alie moniales antequam ad actus extraneos diuertant ad illam accedere que a maiori numero totius. scilicet capituli. electa est: que si per hoc veniatur ad duas partes. confirmetur vt supra: sed nihilominus contra eam sic confirmatam postquam fuerit in administratione. alie poterunt opponere per modum denunciationis. vel accusationis. vt a dignitate remoueatur. quod si ad illas que a maiori parte electa est. alie nolunt accedere. vel nō tot quod ad duas partes ascendant: tunc fiet per obiectis que faceret pars altera: & sine per alijs que sunt inquirenda plane et sine strepitu iudicij per superiorem. ante confirmationem inquiratur: sed ipsa interim in temporalibus & spiritualibus administret ita tamen quod nec de rebus monasterij aliquid alienet. nec recipiat monialem. Si qua vero a minori parte electa vel nominata fuerit: non valet. nec dicto modo ad eam potest accedi. Nota tamen quod in electionibus monialium. nunquam debet collatio fieri. zelī ad zelum. aut meritī ad meritum: sed solum numeri ad numerum. Si vero procedatur per formam compromissi. sminor pars se opponit electe. nihilominus ꝓfirmetur & benedicatur. nō obstāte minoris pte ꝓtradictōe: sed si se opponeret pars maior differret confirmatio vel infirmatio. donec de obiectis & alijs inquisitum. sed interim administrabit. vt el permittitur: n si pars opponentium fuerit duplo maior: quia tunc non administrabit. sed expectabit iiclo aduentum. Et si in huiusmodi electionibus contingat ad curiam appellari: debent cause expedirī sēm

modum constitutionis. vt circa. extra eo. libro sexto. Ipse ire nō debēt. quin potius procuratores ꝓstituere. Et ꝑdicta omnia locum habēt etiam apud mulieres q̄ viuunt quasi canonice. excepto quod dictum est vt nō eligāt nec eligāt nō professe: quia tamen nō proficerent. hec omnia extra eo. indēnitatibus. libro sexto. De exēcōicatione aūt eorum qui ad moniales in electionibus diligēdas vocātur. nisi abstineāt ab his qui bus inter eas aut orti aut nutriri posset discordia. vij. ꝗ. xv.

¶ Septimo quēritur vtrū preter duos ꝑdictos modos eligēdi peuiant alij monialium: & dico quod sic. Primo scilicet per cōmunem inspirationem: quia ille modus cōceditur omnibus de iure in. c. quia ꝓpter. de elect. & nullibi monialibus prohibetur. nō obstāte quod de eo mēcio non fiat in. d. e. in cēsitatibus. quia nō. oportebat. cum in eis discordia locum nō habeat. Et secūdo per quādam mixtionem. ex scrutinio compromisso. vt patet in. c. cuz dilecti. extra eo. & in. c. cum expediat libro sexto. eo. titu. sunt glos. quādo scilicet in aliquos sic compromittant vt eligāt eam in quam maior pars pseuerit: quo casu etiaz dicī compromissarij vocem habēt in electōe. etiam si tum mares nō de colleglo sm aliquos. & verum est indubitate. in ipsa formali electōe vt pateret verbis quibus eligit: vtrum autem suis vocibus possint augere numerum vocum quidam dicūt q̄ sic. & ita aliquādo vidi in practica seruatum: sed male nisi ad hoc habeāt speciale mādatum collegij: qr quicquid iuris ibi habent totum est a collegio eos eligēte. quod sine expressiōe nō remanetur tradere hāc facultatem. cū requiratur ꝓsensus nō solum maioris partis: sēd etiam omnium vt pz p no. inc. in causis. eo. nisi. immo si hoc exprimeretur p vnam de collegio aliqs tacentibus non valeret. arg. sum. & in. d. c. sm causis. Que tamē sunt de substantia in via meri scrutinij nō sunt de substantia huius scrutinij. vt supra electio ij. ꝗ. xv.

¶ De elemosyna.

Elemosyna dicta est ab eleo verbo greco. quod est misericordia: vnde sonat aliquid ad misericordiam pertinens: & duplicitē sumitur scilicet pdiecto & sic est res elemosynaliter tradita puta vestimentum aut cibus: & pro actu. Et hoc modo sm. s. bo. in. xv. distin. quarti sumit triplicitē: primo scilicet communissime. & sic comprehendit omne opus misericordie impēsum proximo vel sibi iuxta illud ecclesiastici. xxx. miserere anime tue: & secūdo communiter. & sic comprehēdit omne opus misericordie impēsum proximo. corporale vel spirituale. & tertio propie. & sic comprehendit opus pietatis impēsum proximo. ad releuādum indigentiam corporalem. Unde secundum sanctum thom. xvij. q. xxxij. quedam elemosyne sunt corporales. septez scilicet opera misericordie corporalia contenta in hoc versu. Visito poto cibo redimo tego colligo condo. que quidem nota sunt omnibus: & quidem spirituales. septez scilicet opa misericordie spiritualia cōtenta in hoc v̄su. Consule castiga solare remitte fer ora: ita tamen vt sub consule intelligatur etiam docere: vnde ista opera sunt docere ignorantē. consulere dubitanti corrigere peccantē. consolari tristem. remittere offendēti. supportare onerosos. & pro omnibus orare. Sunt autez elemosyne spirituales absolute corporalibus meliores: primo quia per eas exhibetur donum spirituale corporali nobilius: secundo quia per eas subuenitur spiritui nobiliori corpore: tertio quia per eas subuenitur actibus spiritualibus qui sunt corporalibus digniores: in particulari tamē casu sunt aliquādo corporales pferende: sicut qui fame moriē pascendus est potius q̄ docendus.

Elemosyne corporales.

Elemosyne spiuales.

¶ Primo vero quēritur vtrum & quando elemosyna sit sub precepto: & dico q̄ eam esse sub precepto in aliquo casu nullus dubitare debet: quia propter hoc q̄ eam non exercuerunt aliqui damnabantur: quia tamen hoc preceptum tanq̄ affirmatiuum non obligat ad semper. difficultas est atq̄ dissonantia inter doctores. quando sit casus in quo quis ad hoc obligatur. vt diffuse in quadaz aurea ro. q. tractaui: sēd restringendo breuiter veritatem. distinguendum est sic. Nam. bonum quod homo habet dabile in elemosynam est multiplex. ¶ Primum est necessarium necessitate quasi absoluta idēst sine quo viuere non posset ipse & sui quorum necessitatibus habet prouidere. puta valor aureorum. ¶ Secundum est necessarium quasi necessitate conditionata idēst sine quo viuere non potest decēter iudicio prudentium. & exemplo virtuosorum. ipse & sui. puta valor aureorum. c. Nec oportet in iudicando super summum quod cō-

Bonū dabile in elemosynā.

1. q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sideretur omnes casus fm.s.tho.qui contingere possent in futurum: sed debet iudicari superfluum & necessarium fm ea que probabiliter & verisimiliter occurrũt. ¶ Tertium est quod pertinetur quidẽ intra bonum necessarium ad decẽtiam. sed tamen sic q̃ eo sublato stat decẽtia. & eo addito decẽtia nõ excedit. ¶ Terminus enim requisitus ad decẽtiam nõ est indivisibilis. puta cẽtũ aurei: ꝗ est in quadam latitudine. puta nõ minus ꝗ cẽtũ. nec plusꝗ cẽtum viginti: ita q̃ sita. xx. possunt addi: minui stante decẽtia. ¶ Quartum est superfluum. idest omne excedens quinquaginta & centum & viginti: ita q̃ non est necessarium ad viuere aut decenter viuere: licut sunt centum in habẽte ducenta viginti/primum igitur bonum l.ii.sit.a. & secundum idest centum sit.b. & tertium.l.xx.sit.c. & quartum idest alia centum sit.d. & tunc dico multas conclusiones. ¶ Prima / habens superfluum ad viuere ꝗ necessarium ad decenter viuere. idest habetis b. tenetur de eo elemosynam facere in extrema necessitate: idest quando apparent probabilia signa extreme necessitatis idest quando apparent probabilia signa extreme necessitatis future nisi et prouideatur: & patet conclusio. iiij. distin. xv. arg. i. q. iij. in corpore. vbi dicitur quod tenetur quis prius seruire necessitati absolute proximi. ꝗ sue conditionate: & quod preceptum legis est vt quis det de necessario ad decentiam/patet etiam ratione. quia tenemur magis amare vitam proximi ꝗ res nras. aut nostram corporalem decentiam cuꝫ sit obiectum dignius: vnde propter vitaꝫ abdicamus decentiam. Et licet vir nobilis sit grauius morte viuere indecenter propter suam imprudentiam aut negligẽtiaꝫ. seu violentiam: secus propter fraternaꝫ pietatem. nisi iudicãdo fallatur ¶ Secũda conclusio. Dare elemosynaꝫ de toto.b. extra necessitatem extremam. neqꝫ est de precepto neqꝫ de consilio. sed est illicitum: quia nulli licet in aliquo stam viuere indecenter nisi propter maiorem alterius necessitatẽ. Tertia conclusio. Dare aliquid de.b. extra necessitatem extremam est consiliuꝫ: quia perfectiõis est plus alij ꝗ sibi de tẽporalibus velle. vt alius viuat se decentius. ¶ Quarta. Nihil habens superfluum ad decenter viuere nec ad viuere nulli tenetur elemosynam facere de precepto. ne de cõsilio nisi in casu quo iuuaretur res publica. aut persona reipublice se vtilior. quia tunc est de consilio. eo q̃ bonum sit pro communi salute exponere vitam suam. ¶ Quinta. habens superfluum ad decẽtiam tenetur dare sub pecto vbi adest necessitas ecclesie. ꝗ nõ adest extrema. quarto vbi. ꝗ. ad quartum. & intelige ꝗ nõ putat verisimiliter occurrere alius cui melius erit elemosynaꝫ tradere. Et de predictis omnibus. vide in ro. aur. casu. lvij.

1. conclusio.

¶ Secũdo queritur quibus elemosyna danda est. & dico multa. ¶ Primum. Elemosyna pauperibus danda est qui sunt manifestum ꝗ pauperibus danda est qui sunt manifestum ꝗ pauperibus non possunt operari nõ possunt lxxxij. di. ꝗ. i. ¶ Secundum. Si qui laborare potest dãda non est. arg. d. ꝗ. i. & ibidem. c. eps: & v. q. v. non omnis: vnde & glo. dicit super math. q̃ iustius fecerit si iniuste petentem coercerit: ꝗ si ei dederit: & fm legẽ pauper qui laborare potest. si se immiscet elemosynę filij ceditionis seruilis redigitur in seruitutem. si vero sit liber aliter punitur. C. de mẽdi. ro. li. i. vnica. libro. xi. aucten. de questo. ꝗ si ro. coll. ix. nec curo de diuersitate que est inter. d. legẽ: sed tamen limite o sit vera quãtum. ¶ Tertium. Etiam malis & peccatoribus elemosyna danda est. dilin. xlvi. quiescamus. & i. q. ij. ꝗ plo: nisi quãdo propter securitatem cibi iustitiam negligere: quia tunc subtrahendus est. v. q. v. nõ eloquent. & concor. s. thom. in quarto dist. xv. dicens quod peccatori danda est elemosyna ad sustentationem si indigeat cum precipiat nobis etiam benefacere inimicis. qui scilicet sunt mali si nos sumus boni: nihil tamẽ debemus ei dare ad malitiam fouendam: vnde si constaret eum dato abuti in peccatum. dari non deberet. nisi exposceret extrema necessitas. ¶ Quartum. Deputatus executor ad distribuẽdum certa bona pauperibus distribuere potest inter suos consanguineos secundum panor. in. c. i. de cons. habl. cle. & multi: naꝫ clericus potest in pauperes consanguineos de rebus ecclesie dare. qui est distributor. vt in. dicto. c. ono. & xvi. q. i. c. ii. sibi autem distribuere non potest vt in. ꝗ. i. tibi centum. l. si mandauero. ff. manda.

¶ Tertio queritur quo ordine pauperibus danda est: et dico duo. ¶ Primum. In danda elemosyna preponi debet primo ipsemet deinde sui. deinde noti. deinde bonami. deinde extranei: de quo vide rectum in capitulo non satis. lxxxvi. distin. et ter. cum glosa. in dicto capitulo. quiescamus: quod limita ceteribus paribus: quia tanta posset esse necessitas in extraneo. q̃ noto & consanguineo preponeretur. & concor. s. tho. xxij. q. xxij. dicens q̃ magis subueniendum est cõiunctioribus ꝗ obuenientibus nobis quadam sorte circa quod tamen inquit discretionis ratio adhibenda est secundum differentiam coniunctionis sanctitatis & vtilitatis: quia multo sanctiori & magis indigenti & magis vtili ad commune bonuꝫ: magis dandum esset ꝗ persone propinquiori. magis si non sit multum coniuncta cuius spectat cura nobis iniuncta: & si necessitas pater maius stante equali necessitate preponendus est cuiscuꝫ bono. vt ptz ex dictis. vnde secundum ray. in exhibitionem nutrimenti pater infidelis est preponẽdus extraneo fideli: licet in dilectione sit eqõuerso. di. xxx. c. i. quia nullum beneficium tantuꝫ est licut parentum: vnde in beneficijs recõpensandis: parentes sunt omnibus preferendi nisi ex parte alia necessitas preponderet vel alia conditio puta communis vtilitas ecclesie vel reipublice. vnde secundum sanctum thom. in extrema necessitate magis deserẽdi essent filij ꝗ parentes. & concordat gof. & hostien.

¶ Quarto queritur de quo elemosyna danda sit & dico multa.

¶ Primum. Vt colligitur ex canonistis. i. ꝗ. & fortes. & per theologos. iiij. distin. v. elemosyna dari pũ de re propria non obligata restitutioni aut proprie necessitati etiam si sit illicite acquisita.

¶ Secundum. Qui furatur vsurario & huiusmodi vt inde elemosynam faciat secundum ray. nũ. furtum committit: qꝛ non sunt ꝗ. q. v. forte. qd limita nisi necessitas pauperis esset extrema & aliter prouideri non posset.

¶ Tertium. Quantum ad illicite acquisitum distinguit. s. tho. xxij. questio. xxxij. dicens illud esse triplex. Nam id debetur ei a q̃ acquisitum est: inde fieri non potest elemosyna cũ restituendum: hoc siue non transferatur dominium vt in rapina & furto siue transferatur vt in vsura fm aliquos. Si vero non debetur ei a quo acquisitum est: ꝗ acãrens illud retinere non posset: qꝛ. c. contra iustitiã. basum est & acceptum vt in simonia: debꝫ in pias causas errogari: & idem est in similibus in quibus datio & acceptio est contra legẽ. Aliquando vero est illicite acquisitum nõ: quia acquisitio ipsa sit illicita: sed quia illicitum est illud ex quo acquiritur & transfertur dominium nec repetitio competit sicut in acquisito per meretricium patet: quod ꝓprie vocatur turpe lucrum. tollis enim mulier turpiter & contra legem agit: sed in eo quod accipit nec iniuste: nec contra legem agit. vnde acceptum retineri potest & idem fieri elemosyna: sed non oblatio publica ad altare. Quam distinctionem probat augustinus. decima quarta questione quinta. nõ sane. in fine. Aduertendum est tamen quod regulariter quando turpitudo est ex parte dantis et recipientis: licet acceptum errogari debeat in pias causas: tamen in foro penitẽtiali non cogitur quis errogare aut restituere nisi ad hoc fuerit iudicialiter condemnatus. vel a confessore pro satisfactione peccati astrictus: vel nisi hoc sit a iure particuliter expressum. vt in simonia ex qua regulariter est facienda restitutio ecclie in cuius iniuriam acceptum est. Et hec colligi possent ex nota. per glos. ray. in titulo. de rapto. ꝗ. nunquid circa pedagia super verbo tenetur. De acquisitione per aleas. infra iudus. ꝗ. duodecimo.

¶ Quinto queritur a quo possit elemosyna dari & dico multa.

¶ Primum. Elemosynam facere potest qui cuiꝫ donare. potest: iuxta dicta supra donatio primo. Qui etiam donare non possunt. vt monachi. filij. serui et huiusmodi q̃ sunt in alterius potestate in multis casibus largiri possunt elemosynam: primo quando de licentia suorum superiorum peregrinãꝫ vel sunt in scholis: qꝛ possent facere elemosynas quas alij honesti peregrini: scholares communiter faciunt. argumen. lege vnica. C. ad macedo. et lege si longius. ff. de iudiciis. & lege secunda. ff. de iurisdictione. omnium iudicum. & capitulo preterea. de officio delegati. facit glosa in clemen. secunda. ꝗ. penultimo. de vita et honestate clericorum. secundo in extrema necessitate etiã contra superiorum prohibitionem: quia tũc omnia sunt communia iure diuino immo tenentur secundum ricardum in quarto. distinctione quindecima. & glosa duodecima questione prima. non dicatis. Immo in necessitate magna quando ad superiorem recursus haberi non potest. vt notat panormitanus in capitulo si quis. de su. & glos. in dicto capitulo non dicatis: et ratio est presumpta superiorum voluntas. Et generaliter potest quis de voluntate expressa vel ꝓsumpta. puta quia habet administrationẽ a superioribus commissam. argumen. ff. de donatio. lege filiusfamilias. ꝗ. primo. et in

A quo dari possit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 omnibus hmōi. ¶ Secōm. Igitur religiosus elemosynam dare non pōt fm ray. qz nihil hz. xij. q. j. non dicatis. qō tñ pōt si de voluntate plati est in pegrinatione vel scholis fz ray. qz intelligitur concessa licentia faciendi qō faciunt alij honesti pegrini vel ischolares z similiter pōtz dz si hz administrationem fm ray. z sicz pōt z dz si videret aliquē indigere ad mortem: non obstante ꝓtradictione prelati z concor. ho. z. o. tho. xxij qō. xxxij. z. iiij. di. xv. addens q̄ citra extremaz necessitatem pōt absente plato dare aliqd
3 sub spe ratihabitionis. ¶ Tertium. Serui etiam famuli z ancillesqz sui sint libere conditionis fm. o. tho. elemosynam dare non pōt de rebus dñoz sine eoz assensu nisi panem z hmōi q̄ non inferūt sensibile nocumētum: z si famulus sit dispensator non tamē quasi potestatem aliquā habens in rē dñi sed quasi tractans eam ad eius utilitatem de pcio tñ seruitij sui constat q̄ pōt elemo-
4 synam dare ¶ Quartuz. Similiter dare elemosynam non pōt regulariter filusfamilias si peculium non hz: pōt vero si habet castrense vel quasi: qz ḡnum ad illud cēsetur paterfamilias. ff. ad mace. l. j. de peculio ārpfectitio z aduentitio pōt si credit patrem ꝓmissuz non aliter: qz pfectitium z quicqd ex eo acqritur patris est: aduentitiū ꝗo patris est quo ad vsufructum. insti. p quas pso. no. acqui. §. j. de hlo tñ peculiū posset elemosynam facere si de licētia patris esset in pegrinatione vel in scholis vt dictum est: similiter si esset filius senatoris vel alterius dignitatis. de quo vide supra donatio pmo
5 §. j. ¶ Quintum. Utz. oz quoqz lz possit elemosynam facere si hz paratrenalia bona q̄ sua sunt: de quo dic vt infra paraterna. si tamē nihil hz preter dotem seu de rebus maritl inter quas bona dotalia cōputantur. C. de iur. do. in rebus hoc non pōt. xxxiij. q. v. qō eo nisi in octo casibus quoz quartuoz dicti sunt supra in principio huius §. quinto z hmōi faciant elemosynam: qz consuetudo dat iurisdictionem: qō tñ moderare fieri dz summistao formare conscium q̄ ei nō displiceat: tum qz aliqñ hoc faciunt viri vt temperent vxores non a toto sed ab excessu: tum etiam ex pauperū miseria cogitans q̄ etiaz marito placeret si talem miseriam cerneret. Et si omnino sibi conscientia dictat q̄ viro displiceat: deponat eam si potest z si non potest cesset ab elemosynis nisi in duobus casibus. primo si videret indigentiam ad mortem: secundo vtiliter serendo negocium vti puta quia videt eum crudelem z scelerātum: z occulte largitur elemosynas vt auertat iram dei z illum diuina gratia illuminet quo casu fm glo. ray. z rodo. sufficit q̄ non veniat contra prohibitionem mariti nec eū scandalizet licet credat quod ei displicet si sciret. Et facit. l. soluendo. ff. de neg. gest. cum simi. z melius exemplum abigail. j. reg. xxv. que datis panibus z quibusdam modicis contra sui mariti voluntatem eum liberauit a morte. sexto si vir assignauit ei certum quid pro suo victu z ipsa vult abstinere vt in elemosynas largiatur: quia illud videtur. fuuz. septimo secundum pe. de pal. si vir sit fatuus quia tunc ad eam pertinet dispositio domus nisi per superiorem aliter fuerit ordinatum. octauo si sit lucrosa ita. l. quod exhibita gubernatione domus. e. similie ex operibus suis lucratur. z tenet. e. abolle ex operibus suis lucratur. z tenet. e. abolle. z ricar. z pet. de pal. z communiter theologi ac summiste. nec intelligo deducendas expēsas victus quia vir eam alere tenetur propter dotem z obsequium. Sed tamen quia ꝓtrariū tenere videt glo. in. l. licet patronꝰ. ff. de operi. lib. que vult vxorem operari viro pro concordia dici pōt primam opinionem veram esse qñ hz dotem sufficientem p onēribus matrimonij sustinendis: sed si non hz dotem sufficientem ad hoc tenetur pater supplementum onerum: z quod superet cedet lucro suo non mariti: z ita dicunt. vt detur intelligere bartol. in. l. gale. ff. de alleg. Adde tamen ad predicta limitationem asten. lib. o quinto. ti. xxvi. sed limitationem asten. lib. o quinto. ti. xxvi. sed gull. de mili. quia aut de rebus illis vxor ipsam sustentat z virum: z tunc non potest de illis elemosynam facere: quia magis vtiro tenetur q̄ alteri aut superabundat: vtiro potest inuito viro.

¶ Sexto queritur vtrum pauperibus conuenientia diuites cōueniat acto vt eis subueniatur z dicit panor. in. c. si quis. de fur. q̄ non: sed bene imploratre iudicio seu superioris officii vt eos cogat: z ecclesia eos cogere potest vt no. glo. in capitulo sicut hl. xiij. distinct. z ar. in capitulo nullus laicus. de iure patr. quod limita verum quando sunt in tali necessitate z diuites in tali abundantia q̄ eis subuenire tenentur diuino precepto. 6.q.

¶ De emancipatione et emancipato.

Emancipatio dicta est quasi extra manum seu potestatem positio: siue extra seruitutem mancipiorum z emancipo dicitur mancipio vel seruus

seruus liberatus: vnde proprie fm hug. pinet ad captos in prelio: tamen ex vsu emancipatio liberis z manumissio seruis conuenit a potestate patris aut domini liberarū. Est autem emancipatio vt colligit ex. l. non mdo. C. de emanci. li. cum sibi no. in. l. quibus. mo. ius pa. po. fol. §. preterea. relaxato patrie potestatis. coram iudice cōdiu tum. angel. in vtriusq̄ presentia fz vide infra §. j. Emāciptatus autez dicitur filius vel nepos. qui a iugo seu potestate vel manu patris vel aui est relaxatus. z sui iuris
10 effectus.

¶ Primo vero queritur vtrum z qualiter pater emancipare filium possit aut teneatur: z dico q̄ potest etiam absentem impetrato rescripto principis. z filij accedente ipsentia: vt no. Barto. in. l. iubemus. C. eo. et z hoc per se vel per procuratorem vt nota. Bart. in. l. Gallus. §. fortitā. de li. z post. Nō tamē ad hoc tenetur pater regulariter: qz patria potestas est inestimabilis. ff. de leg. l. filiusfamilias. §. vt quis herede: tenetur tamē ad hoc in casu. vt no. azo. in sum. Pri do si filium male afficit verberibus: secūdo si compellat eum peccare in corpus suū tertio si filius est arrogatus impubes: z puberes factus. probat sibi nō expedire eē arrogatum: quarto si pater agnouit sibi relictū legatum. vt filium emanciparet.

¶ Secūdo queritur vtrum filius compelli possit vt emāciptetur a patre: z dico q̄ non regulariter: quia in his q̄ sunt volūtarie iuris dictionis. nō pōt quid fieri altero inuito: vt in auct. quibus mo. na. effi. sui. §. si vero.

¶ Tertio queritur vtrum filius emancipatus reuocetur in patriam potestatem propter alimenta patri non ptsita sicut libertꝰ reuocatur in seruitutem ꝓpter alimēta debita. l. j. q̄ sic qz hoc est iniuria magna q̄ atrocior manui equipollet. ff. de iib. agno. l. alimenta. Immo plus qz necare dz: denegāo alimenta. vt eo. ti. l. necare.

¶ Quarto queritur quia sit effectus patrie potestatis a qua emancipatio liberat: z dico q̄ angz. de are. insti. de pa. po. ponit mnl modos. vide infra. patria potestas z sibi etiam quomodo solutur.

¶ De emphiteosi.

Emphiteosis vocabulum grecum est z latine dicitur meliorātio propter hoc quod olim per istum contractum solum viles quedam terre z sterriles concedebātur vt accipiens meliorāret z fertiles redderet. sed deinde permissum est: de rebꝰ fertilibus z fertilissimis emphiteoticari posse. vt. C. de iure emphi. l. prima. Unde emphiteosis secundum vulgare quorūdam est datio ad liuellum: sic quod secundum bar. in. l. prima. C. de iure emphi. nulla est differentia inter emphiteosim z liuellum: z est contractus medius inter emptionem z locationem. Unde emphiteota est qui rem immobilē hereditario iure meliorandam vel colendam sub certo precio z pactis conditionibus accipit: perpetuo vt ad tempus: puta secundam vel tertiam generationem vt in auct. de non alie. §. emphiteosim. Immo contrahi potest ad. x. aut. xx. annos. z vsqz ad tempus illud succedit heres. Possessio tamen ecclesie nouiter in emphiteosim dari non potest perpetuo. de reb. eccl. non alienā. nulli. z secūdum mētem gl. in clemē. j. de reb. eccl. nō alie. dicitur perpetuo fm iura cum datur ad. x. annos vel vltra. et. fm Anto. de but. ibi locatio ad. x. annos vel vltra dicitur alienatio. que in re ecclesiastica prohibetur in. d. c. nulli: dari aūt pōt ad modicum tempus. i. ad nouem annos inclusiue. vide tamē supra alienatio. §. xv. Si tamē possessio ipsa erat prius emphiteotica. z puenit libere ad ecclesiaz dari potest in emphiteosim etiam perpetuo secundum aliquos. ¶ De natura autez huius contractus fm per. helie. in tracta. de contractu emphiteotico. est prio quod dominiū directum apud dominū remaneat. et vtile penes emphiteotaz: quia iura ciuilia ambos 1 dominos vocant: z vtile certū est esse apud emphiteotam. z pseqūter aliud ē apud dominū. ¶ Et secō q. dominus dans rē in emphiteosim habeat possessionem ciuilem: qō 2 patet quia emphiteota non pōt rem emphiteotecariā prescribere. C. de pscrip. xxx. an. l. male: possessio aūt ciuilis est legitima cū vsucapionis inducē de. ff. de acqui. re. do. l. acquirit. §. fi. emphiteota vero hz. possessionē naturalem: cum equiparet vsufructuario. q̄ possidet naturaliter tantum. insti. loca. §. adeo. ¶ Tertio quod consistat rantuz in rebus soli: quia in re mobili separari nō 3 potest vtile. dominiuz a directo. quod hic fieri oportet. ¶ Quarto q̄ fiat i scriptis loquēdo de iure. C. e. l. i. quod tamē per ꝓsuetudinē sublatum est: z huic standum est. vt etiā 4 Bar. probat in. d. l. j. vnde dicēdus est quod circa naturam huius contractus vel circa pacta ipsius nature. nō requiritur scriptura. sed bene requirit circa pacta facta ex-

Emphiteota.

Que cōtractu emphiteotico. est prio quod dominiū directum apud dominū remaneat.

Universidad de Deusto Biblioteca

tra naturam eius fm gl.in.d.l.j.in vbo scriptura cuius rõ est q scriptura nõ est de essentia ɔtractus.sed fit ad certaz rei memoriam.C.de pigno.l.cõtrahitur:contractus autem probatur per se.s.probata solutiõe
5 pensionis.¶ Quinto q detur aliquid in introitu:quia habet magnam similitudinez cum emptiõe ꝛ locatiõe. Sed adde hic fm host.de natura huius ɔtractus esse: vt si cõtrahẽtes aliquid pacti sunt.id obseruetur si vero nihil paciscantur.debet pensio solui nisi res ex toto perierit:de quo.j.§.j. vnde q aliquid soluatur in ipso introitu non est necessarium fm docto.communiter.ar.
6 auctẽ.de alie.ꝛ emphi.in principio.¶ Et sexto q si emphyteota pensionem statuto tempore non soluerit res cedat in commissum ipso iure.C.eo.l.ij.ff.de pigno.l.lex vectigali:de quo.j.§.ij.nec tenet dominus censum requirere.q: dies statuta p dño interpellat
7 ¶ Et septimo q si pensio non soluatur ẽphiteota possit expelli auctoritate dñi fm glo. in.c.potuit.de loca.lz meli⁹ fiat iudicis auctoritate.ꝛ ita.s.q auctoritate dñi possit expelli tenet glo.in.l.ij.C.eo.post marti.de fano.ꝛ huig.ꝛ Jun.ꝛ Jo.an.ꝛ azo.ꝛ Jaco.bu. ꝛ oldra.ꝛ ray.de for.non obstante q hec expulsio daret materiam rixe:ꝛ consequenter sit fugienda:q: hoc verum est nisi a lege daretur licentia.Et istam opinionez sequitur sum.ro.contra ange.Sed pano:in.d.c.potuit dicit q scdm cyn.post accur.non potest quia emphiteota habet ius in re.vt in.l.prima.ff.si ager vecti.ideoq propria auctoritate nõ dz expelli ꝛ facit.l.creditores.C.de
8 pigno.Et hec opinio tutior est ꝛ sequenda vbi ius administratur.¶ Potest addi octauo q ius emphiteoticũ trãseat ad heredes etiã extraneos quia licet de hoc fuerint opiniones.magis tamen placet opinio Joan. de imol.in.c.fi.de loca.dicens q transit ad illos etiam in re ecclesiastica modo sit data cum solẽnitate.c.primi de reb.eccl.nõ alie. lib.vj.ꝛ c.sine exceptione.xij.q.ij.de qua supra alienatio.Si quis tamen accepit p se ꝛ suis filijs.non veniunt filie secundum Jo. and.de imo.in capitulo fina.de loca.per singulare dictum archiepi.in capitulo si quis suadente.xvij.quest.iiij.vbi voluit q in materia contractuum masculinum non concipit femininum per.l.veteribus.ff.de pac.et idem Guil.de sum.ꝛ ray fi.de for.in.l.tres fratres.ff.de pac.ꝛ ludo.de ro.consi.xxiij. Ex quibus omnibus patet quod iste cõtractus differt a censuali:quia per istum trãsit vtile dominium solum.vt in.l.prima.§.qui in perpetuum.ff.si ager vecti.per illum vero transfertur non solum vtile sed etiam directum:ꝛ fit quando dicitur concedo tibi talem rem.ꝛ trãsfero in te quicquid iuris habeo in illa ꝛ soluitur annuatim certus census.ꝛ tex.est singularis in.c.constitutus.ꝛ illa glo.de reli.do.Unde si dicatur concedo tibi talem rem in emphiteosim perpetuam transferendo in te quicquid iuris habeo in illam pro certa annua pensione:erit contractus censualis cuius est in dicto capit constitutus.ꝛ illa verba in emphiteosim imponantur.vt in.l.si vno.in principio.ff.locati.Emphiteosis tamen que fit de generatione in generationem assimilatur inuestiture feudali.vt no.bart.in.l.si mihi ꝛ titio.ff.de verbo.obli.cum bal.in.c.primo.de vassallo decrepite etatis.

¶ Primo vero qualiter vtrum emphiteota 1
teneatur absoluere pensionem si res ex toto perijt vel ex parte:aut si aliquo casu fortuito percipere non potuit: ꝛ dico circa hoc ex opiniones.Pano:enim in dicto.c.potuit.de loca.dicit non liberari a pẽsione emphiteota nisi res tota perierit.ar.in.l.prima.C.eode quia pensio soluitur in recognitionem directi dominij ꝛ consequenter quãdiu rei substãtia durat.semper subest causa soluendi. Quidam vero dicunt eum liberari si perierint septem partes.a q vero si tantum medietas.argumen.ff.de vsufruc.etiam partis:vbi dicitur quod partis appellatiõe in dubio intelligitur dimidia.vnde cum libra dicant ex partis perditione non liberari emphiteotam:intelligitur de dimidia tantum:vltra dimidiam vero perditio liberat pro rata:arg.l.que de tota.ff.de rei ve.bar. vero in.d.l.prima.quod dicit non liberari emphiteotam nisi res ex toto perierit intelligit quando tantum colligere potest.vt pensionem soluere possit:quod Pano.reprobat:quia fm hoc non esset differentia inter emphiteotam ꝛ colonum:item.pp̃ter sterilitatẽ maximam contingentẽ in fructibus quãdocũq̃ non fit remissio emphiteote ꝑ parte damni.licet aliud sit in colono.Et rõ diuersitatis est:quia colonus videtur conduxisse.sub quadaz tacita conditione fructuũ futurorum:ideoq deficientibus illis fit remissio pro rata:sed emphiteota soluit in recognitionem dominij:ꝛ pp̃ter hec pericula solet longe minus soluere quam colonus. x.q.scda.hoc ius:vnde versus.Si res perit tota liberabitur emphiteota:sed si pro parte.nulla liberabitur arte.Sed pro concordia predictorum sciendum est:vt not...

minus Alexan.de imo.in sexto consilio.incipiente redemptoris:quod emphiteota aliquãdo soluit quid minimum in recognitione dominij:ꝛ tali non fit remissio pp̃ter sterilitatem.imo quãdiu dominiũ vel rei substantia durat.durare dz ꝛ pensio:aliquãdo vero soluit pẽsionem correspondẽtem fructibus:ꝛ sic pro vsu rei.non in signum recognitionis dominij:ꝛ tali fieri dz remissio sicut conductori ad longum tempus.cuius similitudinez habz ꝛ de eius natura magis participat hoc casu. Unde si casu fortuito fructus percipi non potuerunt.ꝛ dãnũ fuit enorme quia fructus percepti nun ascẽdũt ad dimidium eius quod pcipi consuerũ est: non debet pensio:quod pbatur in.§.q: vero leonis.in auf.de non alie.vbi dicit quod res ecclesie quando a principio datur in emphiteosim concedi põt cum diminutiõe sexte partis illius pensionis que quolibet anno percipi posset:ꝛ hoc ex eo q talis diminutio dz compensari cum fructuum sterilitate:propter quam emphiteota remissionẽ habere nõ potest.Et sic innuit q vbi cõcessio fieret pro pensione correspondẽte ad fructus absq diminutiõe.tunc fieret remissio pp̃ter sterilitatem:q: alias nihil haberet emphiteota in recompensatione.Nec obstat.l.quicũq.la prima.C.de fun.pa.lib.xj. vbi remissio non fit emphiteote pp̃ter sterilitatem:quia loquitur in conductore rei valde sterilis:vnde rõne sterilitatis audiri nõ debet petit remissionem:quia hoc sibi dz imputari:vt no.Glo.in.l.habitatores.in fin.ff. loca.vñ conducẽs fundum tẽpore guerre remissionem petere nõ poterit si vti non poterit re locata:q: eo casu guerra non ãnumeratur casui fortuito.sed culpe. Nec ob.qd no.glo.in.d.c.potuit:quia illud habet locũ in pp̃io emphiteota conducẽte pro modica pẽsione in recognitionem dominij:secus in alio vsuario soluẽte p:o vsu rei pẽsionez fructibus correspondentẽ:cui dz fieri remissio p rata:vt si quarta pars fructuum qui percipi ɔsueuerunt percepta est.quarta pars mercedis pẽsetur.iuxta ca.pp̃ter sterilitatem de loca.¶ Et per hec patet quid dicendum ad quotidianam qõnem:nunquid teneatur emphiteota soluere pensionez si fundus pp̃ter bellũ coli non potuit.Dicit em Bar.in.d.l.j.ꝛ cõmuniter legiste q nõ:quia equiparant fundum inundatum esse vel captum ab hostibus.vt.l.cum.vnius.§.fin.ff. de bo.auct.iudi.pos.sed si fundus est inundatus est deperditus.l.iij.§.labeo.ff.de acquiren.posses.ergo ꝛ captus ab hostibus. Sed contrarium consuluit dominus Cardina.padue.ꝛ idem postea totum collegiũ pataninum.vt refert Panormi.in.d.c.fina. moti principaliter per.l.primam.in fine.C. eo.que requirit quod substantia ipsius rei penitus ledatur:quod non contingit quando hostium timore coli non potuit:quia eo tempore reperiret emptorem:ꝛ sic in recognitionem dominij debet soluere canonez. Hoc Pano.verius putat.nisi totus fundus esset captus sine spe recuperationis.quo casu procedere potest opinio prima.Ego vero dico ex mente domini Alexan.quod si non sit spes recuperande rei indistincte liberabitur a pensione.quod intellige si in totum vel vltra dimidium perijt:secus si sola medietas perijt.quia non liberabitur qui modicum soluebat:argumẽ.l.etiam partis.ff. de vsufruc.ꝛ l.que de tota.ff.de rei vendi.similiter nec liberatur a toto qui soluebat multum.idest correspondenter ad fructus. sed fiet ei restauratio.p rata:si vero sit spes similiter liberatur absolute aut pro rata.si soluebat correspondenter ad fructus:non autem si soluebat quid modicum in recognitionem dominij. Si autem res emphiteotecaria augeatur non propter hoc augetur pensio scdm Bar.in.l.j.C.eod.qui putat indistincte omne augmẽtum pertinere ad emphiteotam.

¶ Secundo queritur vtrũ emphiteota ca 2
nonem.i.regularem vel annuam pensionez non soluens.cadat a suo iure:ꝛ dico quod emphiteota priuari.canonem triennio non soluens a iure emphiteotico cecidit ipso iure:nec requiritur sententia necessario secundum Hostien.in capitulo potuit.de loca.ꝛ Sal.in.l.scda.C.eo.ꝛ do.Gualne.de casti.ꝛ Specu.in titu.de loca.ꝛ Pau.de castr. ad quod glo.in.l.fina.C.eo.in verbo cadat. Et facit pro hac parte optimum fundamẽtum.quia quotiens lex vtitur verbo temporis futuri simpliciter.cuius intelligat p sententiam:ꝛ non ipso iure.si tamẽ adessent verba precisa intelligeretur ipso iure.fm Bar.ꝛ omnes scribentes in.l.iubemus.la prima. C.de sacro sanc.eccle.ꝛ l.imperator.ff.de iure fisci.hic autem lex vtitur hoc verbo omnino.in auctẽ.de non alie.§.scire autez:qd verbum est precisum ꝛ intelligitur ipso iure. vt not.glosa in.l.prima.in.§.si pecunia.super verbo omnino.ff.depos.ꝛ idem dicit Bar.in.d.l.iubemus.de istis verbis mox ꝛ statim.Requiritur tamẽ declaratio voluntatis domini.s.q velit emphiteotaz ipso iure priuari.si a suo iure ceciderit.scdm Bar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in.l.ij.C.eo.& idem videt ibi p textuz inverbo volenti.& in ver.si modo voluerit.Requiritur etiam declaratio quod ipse emphiteota fuerit in mora soluēdi.vt in.l.lex vectigali.ff.de pigno.ad qō etiam facit qō not. Archi.& Jo.an.in.c.j.de ho.lib.vj.Ex quorum dictis do.Alex.de imo.in.l.si quis maior.C.de trās.fac.theoricam generales valentem ad multa.l.q omnia iura mundi que dicunt penam imponi ipso iure vel facto.debent intelligi modo secuta sit sententia declaratoria.per quam declaratum sit fuisse commissum id.ppter qō illa pena venisebat imponenda:alias illa pena effectum & executionem non sortietur:sicut nō habetur pronfami periurus.antequā declaratum sit p sentētiam q venit ptra iuramētum.Ubi tamē lex vel statutuz priuaret aliquē bonis vel aliter.ipso facto.& adderet nullam requiri declarationem etiam super facto:nō requirit declaratiuo sentētia: & sic feeit Paulus scōs in extrauagāti que incipit ambitiose.& idem videtur si factuz sit notorium secundū aliquos. Emphiteota vero ecclesie per biēnium non solnēs cadit ipso facto.nisi celeriter soluat:vt in.d.c. fi.de loca.Fallit tamen quod dictum est de triennio & biennio si dominus tenebat emphiteote de cadez vel maiori quantitate q nō cadit secūduz Panor.in.c.bona fides de deposito:q qui compensat soluere dicitur. vt in.l.amplius.ff.rez ra.hab.& exceptio cōpensationis quo ad euitādam penā debentis soluere.fit ipso iure.vt est textus notabilis iuncta glo.in.l.si constat.C.de cōpen.

Notabile vbi sic determinātdoctores.¶ Pro quo sciēdum est q Speculator in titulo de loca.dicit q emphiteota potest se tueri si dicamus compēsationem fieri ipso iure.per.l.si ambo.ff. de cōpen.si vero dicimus eaz non fieri ipso iure:adhuc idē putat.si modo cōpēsatio sit obiecta ante elapsum biennium in emphiteosi ecclesie vel trienniuz in emphiteosi priuati:per.l.si constat.C.de cōpen.& ita videt tenere Joā.an.& Albri.in.l.fi.C.eo.Unde Iz pria consideratione videret dicenduz.tenēdo cōmunez opinionē glo.& doc.in.d.l.si cōstat.que hz q regulariter ipso iure nō fit cōpensatio nisi opponat ab homine.quod emphiteota.n eaz ante dictuz tēpus nō opposuerit ceciderit a iure suo:nec postea vensat audiēdus.si eam velit obiicere:tamen fm veritatem contrariuz tenendū est:quia lez cōmunis opinio sit vt dictum est.tamē hoc fallit quo ad penam euitādam.vel quo ad impediēdum cursum vsurarum:quia tunc odio pene & vsurarum.fit compensatio ipso iure:secundū no.per glo.& docto.in.d.l.si constat.& per glo.ac Bar.in.l.pria.eo.titu.Et euitandam penam casuz.intelligitur ipso iure opposita compensatio etiam si nō fuerit opposita ab emphiteota ante.d.repugnat & ita notabiliter tenet Innocē.in.d.c.bona fides de depo.& Ang.in.l.semel mora.ff.solu.ma.& Joā.fab.& Joā.de pla.insti.de act. & Ho.in bone fidei:& dominus Jason in.l.secū da.C.eodem.

¶ Tertio queritur vtuz emphiteota q triēnio aut biennio non soluit potest suam mora soluēdo purgare & quanto tempore & dico q canoniste habēt textū in.d.c.potuit. quod emphiteota ecclesie si cessauit biēnio soluere:potest satisfactione celeri morā purgare:nō tamen est idez de emphiteota priuati fm Ange.& Imo.in.l.si initium.ff.de verbo.obliga.per tex.in.d.c.potuit.per hoc cum a speciali.f.in emphiteota ecclesie:ratio spālitatis est:quia miticus agit ecclesia quā priuatus:imo potest dici quod in ecclesia est spāle.nedum in emphiteota eius sed etiaz in foro eiusdē ecclesie.que nō est tanta ad penas.ad quod.c.suam.de pen.Ineta probatur alia rōne:quia nō videt cadē ratio.cum emphiteota priuati habeat tēpus longius ad solnēdum.l.triēnium.vnde iustis videtur sibi fuecursum . Dicitur autem nō celeritur soluere secūdum Bal.in addi. ad specu.in titu.de loca.si expectat libellus vel requisitionem:ante exactionem autem iudicio vel extra admittitur purgatio mora retimo notabilius dicit emphiteotam sibi prouidisse celeriter.si fuerit in iudicio vel extra exactus.si tamē statim sine termino aut dilatione persoluit:quod etiam tenent Imo. & Joā.an.in.d.c.potuit:gl.vero sibi tenet q hoc iudicio erit arbitrio moderādum in specta psonaruz & circūstantiaz qualitate: & ita tenet.Cardina.in dicto.c.potuit.& idem sequitur Imo.subdens qō si illud fuerit in dubiū reuocatū:tunc fuerit male arbitratus posset appellari.

¶ Quarto querit vtz possit emphiteota sine sua culpa cadere a iure suo ppter pensionē non solutam:& dico multa.¶ Primuz.Si heredes sunt plures & omnes pter vnū soluerunt pēsionem.non cadunt.si totam solnant.secunduz glo.in.d.c.potuit:secus si non totam:quia caderēt omnes:vnde solnant totam & deinde agit contra nō solutē.Et vno nō soluēte sicut oēs cadunt ita & tota res & non pars eius cadit in cōmissū

fm hosti.alb.spec.Jo.an.in addi.bart.post.& Jac.bu.in.l.fraudati.ff.de pub.Et idē tenet ang.& Ludo.hac ratione.quia si ipsemet primus emphyteota soluisset in parte cessasset.nihilominus expelli poterit in totum:quod licet barto.post Guil.in d.l.fraudati.limitare velint.tamen limitationem Jo.an.reprehendit.Si vero vnus fit emphiteota qui soluere annatim.x.tenetur.& soluat vnam partem puta.v.& in alia cesset per triennium.expelli poterit in totum fm Spe.tit.de loca.Hnunc aliquarit a soluendo:quia tunc in nihilum cadit nisi propter paupertatem cessaue tur transire Jo.an.Ipse vero specu.in ver. ex.perarium tz scilicet q cadat solū in parte.Dominus autem Jason in.l.ij.C.e.dicit primam opinionem esse cōmuniozem & eaz hz.& ita concludit Oldr.Ossilio.xxix.& Bart.in nubi.C.de contrah.emp.& albri.in auctē. qui rem.C.de sac.san.eccl.& Imol.in.dicto. c.potuit.Quod limita nisi p error:et minus fuerit solutum.per.l.Ihuis rationes.ff.de re qō propter paupertatē soluere cessasset: & hoc nō est sine dubio.¶ Secūdum.Hequia ignorās rem emphiteoticam & nō solBarto.ibidem:& gl.acdi.in.l.cum filius.H. in iure.ff.de verbo.obli.sed restituitur de equitate.& idem die de minore non soluēte. per.l.fi.C.in quibus.ca.in inte.re.non est necessaria.¶ Tertium.Si mortuus fit dominus hereditas triēnio vacet.in quo emphiteota non soluit:nec expelli poterit nec cadit fm albri.in.l.iij.ff.de dam.infect.et ¶ bal.in.j.q.C.eo.Sed Jo.an.in add.ad spe. in suo ipso spec.tenet q cadit etiaz si non sit persona cui soluatur nisi deponat:iuxta ¶ hoc.l.ij.C.eo.& l.acceptam.C.de vsur. & tomam.l.ij.C.eo.& l.acceptam.C.de vsur. & hoc est tutius & verius.¶ Quartum.Filia iniusta heres in certa re & iusta esse contēdit.nec posse de bonis suis plus petere nō pētur emphiteosi secundum bar.in.l.vt inter andi.H.si liberi.ff.de ope.lib.quia dispositi ere verba debent intelligi q nō possit plus ture hereditario sed non iure quod habet vel filia non vt heres vt de emphiteotisa vel vt patronus.Et posito qō pater ex sua dispositione posset filiam priuare ēphiteosi.hoc tamen illa verba non important. & similiter per talia verba non priuat dn dem.bar.etiam si bona sibi a patre relicta sint vitra legitimam:quia bona intelligun tur deducto ere alieno:& eo alienuz est dos & similiter res emphiteotica.¶ Quintum. Tutor pupilli ab eo habens emphiteosim non soluendo per quinquennium cadit: da exigere debuit a scīpso.l.si pupil.ff.de ne.ge. ßz pe.helse.itrac.deßcm ēphiteotico:¶ Sextū. Pendente controuersia inter dnm & emphiteotam si ipse soluebat pensionem protestando q nihil soluebat nomine pēsionis & deinde obtineat dominus.videtur qō res non cadat in commissum:quia licitum est si bi variare.ff.de coll.bo.l.nonnunqs.vñ lez dixerit q non soluebat nomine pēsionis:tū poterat variare.Sed pe.dicit contrarium quia vbi ipe aliquid soluit eligere potest in quam causam magis soluere velit.ff.de solu.l.j.& consequenter cum protestat fuerit se non soluere nomine pensionis in aliō cōz videtur soluum quare &c.& q circa vnuz & idē non lz variare.¶ Septimuz.Emphiteota non soluēs.quia detinebat in carceribus elapso triēnio fm do.Ant.de but.de pigno. significante:expelli non potest:quia dicitur impeditus legitime:& posito q ipso iure caderet saltē deberet in effectu in integruz restitui ex clausula generali fm Jaso.in.l.secū da.C.eod.¶ Octauum.Posito q receperit quis emphiteosim pro se & filiis ac nepotibus suis.si primus aut secūdus delinqt nō soluēdo aut alienādo.nocet sequentib fm Bar.in.l.eum qui.ff.de interdi.sed si aliō de linqueret.ppter quod bona publicarētur. ista bona remanere deberent apud filios & nepotes:quia non transeunt ad eos vt ad heredes.sed habēt iure suo.l.vt iureiurādi ff.de opis liber.

¶ Quinto querit quot casibus emphiteota cadat a iure suo:& dico q quinqs.¶ Primo quādo pēsionē negat domino peteri.& se negat eius emphiteotam fm pe.vbi supra:qz licz negādo non reperiat phiduo.nec plurō. qz non iurat domino sicut vasallus:eum tamen hz in dominū recognosce.¶.vt.C.de fide instro.l.plures:vñ si contra hoc repiat infidelis.res cadit in commissum. Ire magis opari debet expressa contumacia ¶ tacita. ff.de condi.& demon.l.si ita expressum:sed si ēphiteota cessauerit domino solnere p triēnium.res cadit in commissum:quia tacite negat dominum recognoscere:ergo multo fortius vbi expresse negat.Quod Innocen. in capitulo ceterum.de iudi.dicit vez.quādo sciente negat & postea conuinceretur de mendacio:secus si ignoranter ex iusta causa ignorantie.¶ Secundo quando rem emphiteoticam vendit sine domini voluntate

5

6

7

8

5.q.

Quinq casus.

Universidad de Deusto Biblioteca

ſm eundem pet. quod limita ſm ſpecu. in
titu. de loca. ⁊ barto. in. l. ſequitur. §. item
labeo. ff. de vſuca. imolā. ⁊ ſali. in. l. fi. C. eo.
⁊ canoniſtas. in. c. potuit de loca. ſi res ſit
tradita: quia ſi non eſſet tradita licet vēdi
ta nō cadit in commiſſum: nec etiam ſi eēt
tradita: tamē hac lege. vt ſi dominus vel-
let emeret pro tantundem. emptor illi eam
reſtituat: vt no. ang. in. l. voluntas. C. de fi-
deicom. ſiue ſub hac ſi ꝯſenſus domini ac-
ceſſerit. ſm albe. poſt alber. papienſem. Si
autem vēdidit ⁊ tradidit ſimpliciter. ⁊ po-
ſtea redemit nihilominus cecidit: quia per
alienationē ius eſt domino queſitum: vnde
ſine facto ſuo auferri nō poteſt ab eodem.
Et ſi dñi ſint duo. ⁊ vēdidit de vnius ⁊ non
alterius ꝯſenſu. cadit ſolum pro pte illius
quia plus puniri nō dꝫ ꝙ deliquerit. l. hꝯ.
ff. de his. qui. vt indi. Et ſi alienauit eā ſolū
pro parte an cadat a toto. dominus Iaſon
in. l. fi. C. eo. videtur innuere ꝙ in totum: et
ita tene. Propter alienationem tamen fa-
ctam ſine domini ꝯſenſu nō poteſt dñs illū
ſua auctoritate expellere. ſm gl. in. d. c. po-
3 tuit. ¶ Tertio quando res emphyteotica
data eſt pro ſe ⁊ ſuis filijs. nepotibus. ⁊ he-
redibus. tunc enim ſi filius. vel nepos refu
tat hereditatē cadit: quia eam hñe nō pōt:
vt no. bar. in. l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. ff.
de opi. liber. ſecus ſi nō poneretur verbuꝫ.
⁊ heredibus: quia ſic refutata hꝫditate nō
caderet: quia cōceſſio in primo caſu. requi-
rit vtrūq;: vt. ſ. ſit filius vel nepos ⁊ hꝫ. vt
4 in auct. de non alie. §. emphiteoſi. ¶ Quar-
to quādo quis accepit emphiteoſim pro ſe
⁊ filijs ſuis. ⁊ moritur ſine legitimis reli-
ctis ſolum naturalibus: quia reuertitur ad
dñm: qđ limita ſm bar. in. l. ex facto. §. ſi quis
rogatus. ff. ad tre. verum eſſe qñ emphiteo-
ſis data eſt ab eccleſia. qꝛ pſumenduꝫ eſt ꝙ
de illegitimis non cogitauit nec pſumēduꝫ
eſt ꝙ cogitauerit propter indignitatem: et
quia haberi non poſſunt ſine peccato mor-
tali: ſed quando data eſt a priuato ſi veniret
ad illegitimos in tali caſu: ⁊ ſic intellige et
5 limita ſpe. ¶ Quinto qñ emphiteota cano-
nem non ſoluit de quo dic vt ſupra. §. ſcđo.
6 Sexto cadit ꝓpter deteriorationem rei fa-
ctam etiā ſi ſit emphiteota priuati ſm per.
vbi ſupra per tex. in auct. qui rem. C. de ſac.
ſan. ecc. qꝛ ceſſante cā finali ceſſat effectus.
l. adigere. ff. de iur. pat. §. q̄uis. melioratio
autem eſt cauſa finalis. vt. l. fi. C. de iur. em-
phi. ⁊ ideo cadit quia frangenti fideꝫ fides
frangatur eidem: Et idem tenet cy. ⁊ guil.
de cu. in. d. auct. qui rem. ⁊ immo in. l. diuor

tium. ff. ſo. ma. Quod bal. in. d. auct. vtrum
limitat primo ſi deterioratio ſit notabilis
quantitatis: pro modica enim non fieret re
ſciſſio contractus per. l. ſcio. ff. de in inte. re-
ſti. Et ſecundo ad perpetuam deterioratio
nem fundi: vt eſſet in vinea que non putatur
vel quando arbores inciduntur: ſecus ſi eēt
ſolum ad deteriorationem fructuum: vt ſi
ager non colatur quia compendia fructuū
pertinet ad emphiteotam. Et tertio ſi dete-
rioratio procedat ex dolo vel lata culpa aut
leui: alꝫ non: vt de leuiſſima qꝛ contractus
fit gratia vtriuſq;. Iſto autem caſu ſup de-
terioratione ſnīa non requiritur ſecūdum
dominum iaſon. in. l. ij. C. eodem. qꝛ ſi ſit duo
caſus non ſoluere ⁊ deteriorare pariſicant
in. d. auct. qui rem. item qꝛ ſi non requiritur
ſnīa qñ emphiteota delinquit omittēdo mi
nus equiritur hoc caſu qñ delinquit com-
mittēdo. Quotiēs aūt cadit a iure ſuo pꝫ
melioramēta que fecit: ſm panor. i. d. c. fi. q.
q. ij. hoc ius: ⁊ l. ij. C. de iur. emphi.
¶ Sexto querit vtꝝ emphiteota ſine volū-
tate domini poſſit rē dimittere vt ſic libere-
tur a pēſione: ⁊ dico quoſdam diſtinguere
an ſit obligatus ratione rei ⁊ ſic poſſit. an
ratione pſone. ⁊ ſic non poſſit: vt dicit Oldr.
Iaco. tamē tꝫ indiſtincte ꝙ nō pōt: qꝛ quod
ab initio eſt voluntatis. ex poſtfacto eſt ne
ceſſitatis. C. de actio. ⁊ obliga. l. ſicut ⁊ pꝫ
lam. l. Spec. in titu. de loca. tꝫ ꝙ rē domino
ꝯtradicente relinquere non pōt. Item quia
eſt domino pſonaliter obligatus ad ſolutio
nem penſionis: quia tenet̄ ex. l. ſenonis. vel
l. j. ⁊. ij. C. eo. ergo tenet̄ pſonaliter cum om-
nes actiones ſint pſonales: inſti. de actio. ſi
nō ſibi
appellamus: ⁊ ſic dimittendo rem nō libe-
ratur a penſione. cum oēs hmōi actiones p
ſonales ſint affixe oſſibus noſtris. l. quia et
go. ff. de pecu. Et idem Io. an. ibi in addi. ⁊
Bal. in. l. ij. C. eo. ⁊ Albe. ⁊ Panor. in. c. [illegible]
catum de im̄u. eccl.
¶ Septimo querit̄ vtꝝ deſtructa re emphi
teotica: puta domo ex igne. ſi reparet̄ tenea-
tur emphiteota pſeuerare in ſolutiōe penſio
nis. ⁊ dico ſm Nic. de matha. in. l. j. C. de iu-
re emphi. ꝙ non: quia illud dicitur nouū.
Facit quod dicit Bar. in. l. damni. §. ſi ita
ff. de dam. infec. vbi vult quod ſi quis ſe ob-
ligauit habenti domum in villa dare de
aqua recenti in eſtate. deſtructa domo de-
ſtruitur obligatio licꝫ poſtea reficiatur. Fa
cit etiam qđ voluit Bar. in. l. de pupillo. §.
ſi quis riuos. ff. de no. oper. nuncia. vbi dicit
quod ſi refecit: de nouo facit. l. inter ſtipulā
tem. §. ſacram. ff. de verbo. obligatio. Et ſi-

militer quod voluit Ang. in. l. j. §. ſi quis edi-
ficium. ff. de no. op. nūcia. ⁊ Bal. in. l. ſi vt. p-
ponis. C. de nup. vbi dicit ꝙ eccleſie cōſtru-
ctione durante nullus fortalitium nouum fa
ciat papa incōſulto filij reficere nō poſſunt
caſtrum ꝓpter rebellionem patris deſtru-
ctum. Et facit. l. cum alijs. C. de cura. furio.
vbi ſi furioſus efficitur ſane mētis. expirat
curatoris officiū nec reuiuiſcit ſi poſtea re-
dit in furiam: ſed debet ſibi dari nouus. Fa
cit etiam quod no. doc. de eccleſia reparata
an ſit eadē: vt no. in. c. de fabrica. de con. di.
j. ⁊ in. c. ꝓpoſuiſti. ⁊ in. c. ligneis. de con. ec-
cle. vel al. ⁊ in. d. §. ſacram. ⁊ ſm illud limi-
8 ta omnia iſta.
¶ Octauo querit̄ vtꝝ teneat̄ dominus pē-
ſionem recipere ſi emphiteota ſimul velit
ſoluere pro multis annis: ⁊ dicit Petrus ꝙ
non tenet̄ ſuſcipere ſimul vno anno pro tem
pore toto: ⁊ idem Cy. in. l. ij. C. eod. qꝛ quod
fauore alicuius introductum eſt: in dānū
eius retorqueri nō debet: ita autē eſſet hic:
quia niſi penſio quolibet anno ſolueret̄ do-
minus ꝑ emphiteotam non recognoſceret̄:
⁊ ꝯſequenter adimeret̄ ei ius ſuum. Bar. ta
[illegible] in. l. ſtatuliberis. ff. de ſta. li. limitat hoc
vt nō pcedat in tribus annis: ſed poſſit em
phiteota ſoluere ſaltem pro tribus ānis fu
turis ꝑ tex. l. placuit. C. de fun pa. li. xj.
9 ¶ Nono querit̄ an dominus recipiēdo pen
ſionem ab emphiteota qui cecidit. ꝓiudicet
ſibi vt non poſſit expelli. ſi probat ſe penſio-
nem ſoluiſſe ꝑ duos proximos annos in ec-
cleſiis. vel tres in ſecularibus. licꝫ antea ꝑ de
cem annos non ſoluerit: ⁊ dicit Hoſti. ꝙ ex-
pelli nō poteſt. Panor. autem in. c. fi. de loc.
[illegible] ſic. Aut dñs primo expulit ēphi-
teotam ⁊ poſt petit pēſionem temporis pre
teriti. ⁊ ſic non ꝓiudicat ſibi: aut non expu-
lit: ⁊ tunc aut recipit canonē ꝓ tēpore poſt
[illegible] contractam. ⁊ ſic ꝓiudicat ſibi quia
videt̄ ꝑ actum cōtrariū renūciaſſe iuri ſuo
[illegible] de ap. aut recipit canonem
ꝓ preterito cum proteſtatione ꝙ nō intēdit ſi
bi ꝓiudicare: ⁊ ſic nō ꝓiudicat: aut non fe-
cit proteſtationem ſed ſimpliciter recepit: ⁊ in
hoc fuerūt opiones: ſed de iuris ſubtilita-
te dicendum eſt ꝙ non ꝓiudicat: qꝛ in dubio
non videt̄ quis velle renūciare iuri ſuo: de re
[illegible] hoc. ff. de ꝓba. l. cum in debito: ⁊ fa-
cit glo. in. l. cum quid. ff. ſi cer. pe. dicēs ꝙ ſi
[illegible] magnā quātitatem pecunie dicēdo.
[illegible] non preſumitur donatio ſimpliciter ex
[illegible] mutuum vel depoſitum: niſi aliud
[illegible] reſpectu pſone: ⁊ ſic in propoſito.
[illegible] glo. dicat vꝝ eſſe quod recipiendo

canonem preiudicat in priuato nō in eccle-
ſia que habet capitulum: tamē ſm Panor.
vbi ſupra hoc modo eſt vꝝ: quia ſolus pre
latus in acquirēdo preiudicare poteſt ⁊ de-
teriorem facere: vide glo. xvij. q. iiij. §. pen.
quoniam de decimis: ⁊ ideo ſolus platus re
cipiēdo canonem ſine cōſenſu capituli pre-
iudicat eccleſie. Sed de hoc vide etiam. §.
ſequenti.
¶ Decimo querit̄ vtrum res emphiteotica 10
reddita eccleſie propter non ſolutionem pē
ſionis. poſſit a prelato iterꝝ dari ei qui ceci-
dit a iure ſuo. ſine ſolēnitate ⁊ cauſis i alie
natione rei eccleſie requiſitis: ⁊ dicit Fede.
conſilio. clxxxiiij. quod ſic: quod Panormi.
in. c. vt ſup. de rebus eccle. non alie. limitat
vꝝ vbi prima conceſſionis cauſa duraret:
puta quia erat caſtrum in feudum quod ꝓ-
pter cuſtodiam erat eccleſie damnoſuꝫ ⁊ hu
iuſmodi: quia nō eſt noua alienatio. ſed exe
cutio ordinationis antique: ſed vbi ceſſaret
cauſa prima cōceſſionis. puta quia ager da
tus ad excolendum tractu temporis excul-
tus reuertitur ad eccleſiam tunc dari nō po
terit in emphiteoſim vel feudum: ſine debi
ta ſolēnitate ⁊ cauſis in rei eccleſiaſtice alie
natione requiſitis. Et ſecundum hoc vide-
retur vera opinio glo. de qua dictum eſt. §.
priore in fi. Sed hoc dictū panor. opꝫ limita
re vꝝ qñ alteri ꝙ ei qui cecidit vel eius he
redibus traderet̄: vel quādo eccleſia iam ꝑ
tempus habuit rei talis poſſeſſionem paci
ficam: ſecus quādo fit ei qui cecidit vel he-
redibus eius. quia videt̄ tex. d. c. fi. eſſe i op
poſitum: ⁊ ſimiliter quādo res eſt quaſi inte-
gra ⁊ in fieri. vt pꝫ ex. d. c. qđ ꝑmittit celereꝫ
more purgationē.
¶ Vndecimo querit̄ vtꝝ ēphiteota cadat a iu 11
re ſuo ſi ipſe nō ſoluit ſꝫ alius: ⁊ dicit Ludo.
de ro. i ſuis ſingula. ꝙ nō ꝑ. l. forma. §. ſi cuꝫ
ego. ff. de cēſi. imo dicit ꝙ tertio ſoluēte non
ſolū noīe ēphiteote ſꝫ ēt ſimpliciter vel noīe
ſuo. emphiteota nō priuat̄ ſuo iure. d. l. for-
ma. Ad qđ facit qđ no. Bar. in. l. cū ſeruus. Notabile
ff. de ſbo. obli. vbi dicit ꝙ ſi teſtator pictu-
ram certo loco fieri mandauit: ⁊ reperitur
pictura facta. nec ſcitur per quem: ſufficit
quantum ad pene euitationeꝫ. vt in auct.
hoc amplius. C. de fideicom. ⁊ ad euitādaꝫ
penam excommunicationis que conſueuit
apponi ex conſtitutione epiſcopi. contra
non implentes voluntates defunctorum.
Exemplum autem eſt ſi accepi emphiteo-
ſim ab eccleſia. ⁊ deinde illa res peruenit ad
tertium. qui eam decem annis ⁊ amplius
tenuit ⁊ poſſedit. Et ſemper canonem ſuo

Universidad de Deusto
Biblioteca

proprio nomine solvit credens illud ius emphiteoticum ad se spectare: ego autem verus emphiteota nihil solui. Prodest enim mihi emphiteote per. dicta. l. forma. Si autem dominus nolit acceptare pensionē ab isto tertio volente soluere noie emphiteote cogi non potest inuitus acceptare fm bal. in. l. acceptam. C. de vsu. quia inquit cū emphiteota. vel feudatarius teneatur soluere nō solum ad finem liberatiōis psequende. sed etiam in recognitiōem iuris directi dominij existentis penes dominum. ⁊ istud p tertium fieri nō possit: consequēs est vt tertius nō possit pro emphiteota soluere domino inuito.

12 ¶ Duodecimo ꝗritur quid de pactis factis in isto cōtractu puta vtrum valeat pactus ꝙ nō liceat emphiteotam expellere etiam si nō soluat: ⁊ videtur text. in. l. ij. C. e. innuere ꝙ sic: ꝫ in contrarium facit. ff. de pca. l. cum pcario: veritas aūt est fm Bartol. in d. l. ij. ꝙ pactum factum cōtra substantialia contractus. facit illum ipso iure nullum vt in. d. l. cum precario: sicut si quis faceret pactum ꝙ esset venditio sine precio: si autem faciat contra naturalia: tunc valet. vt. l. pacisci. ff. de pac. Modo ad propositum. si quidem fieret pactum quod non teneretur ad soluendum canonem nō valeret: quia esset contra substantialia contractus. si vero fieret. ꝙ licet nō soluat nō possit aliter cogi. est ꝓtra naturalia cūtractus: ⁊ ideo valet. Pactum vero quod si res emphiteotica tota perierit nihilominus emphiteota teneatur ad pēsionem valet fm Specu. Si autē emphiteota promisit penam si nō soluerit pensionem. ⁊ nō soluit: licet offerat penam nihilominus poterit expelli fm Azo. ⁊ Hostien. quia pena gratia seruantis pactum fuit apposita.

13 ¶ Decimotertio ꝗritur quātuz ad posse vel nō posse emphiteote vtrum pscribere possint ꝓtra dominum directi dominij. et dico quod nō etiaz si mille annis possideret: ex quo eum in dominum directū recognoscit. C. de pscrip. xxx. anno. Limate. vbi glo. ꝓcēo: ⁊ hoc nisi interuenisset possessiōem. s. possidēdo noie. pprio sicut ꝗus possidebat alieno: quam tamē interuertere nō potest. sola animi destituatione: cum nemo sola voluntate possit sibi causam possessionis immutare. l. cum nemo. C. de acqui. pos. ꝫ bñ facto interuiēte: iuxta. l. cū fundō. ⁊ l. colonus. ff. de vi. ⁊ vi. ar.

14 ¶ Decimoquarto ꝗritur an possit emphiteota sine dñi psensu. aliam emphiteotam facere vel alter si ocare: ⁊ dicit pe. hetic. quātum ad primum ꝙ sic. insti. loca. §. adeo: quia nō est proprie alienatio vera: nec note alienatiōis pinetur emphiteosis simpliciter. Specu. vero titu. de loca. §. nisi. tenet quod nō potest: quia sub appellatiōis alienationis continetur emphiteosis: de re. eccle. nō alie. nisi: ⁊ hoc dicit verum de iure. ⁊ de cōsuetudine obseruari: ⁊ idem Joā. and. ibi: Wald. in aucten. nisi. C. ad trebe. nisi fieret ad modicum tempus. ⁊ ita tene indistinte cum summa. rof. nec distinguas cū Joā. and. dicēdo quod hoc nō potest sic quasi ipse sit libera a pensione aliter autem potest: quia ista distinctio nō tollit repugnantiam cum in vtroq; membro sit alienatio aut nō sit. ⁊ psequēter in vtroq; licet aut nō licet. Adde vero primo. ꝙ si secūdus emphiteota vult alienare tenetur requirere consensum directi domini. ⁊ nō primi emphiteotae vt no. glo. in. l. fi. C. eod. Adde secūdo ꝙ qñ alienat secūdus emphiteota. directus dominus dz habere laudemium ⁊ non emphiteota primus. Quātum vero ad secūdum idest locare: si ad modicuz tempus fiat clarum est quod pōt: si autem fiat ad longum tēpus. quo casu trāsfertur vsle dominium. et l. i. ff. si ager vecti. §. qui in perpetuum. dubium. ⁊ Specu. in. d. §. nūc videtur tenere ꝙ possit.

15 ¶ Decimoquinto ꝗritur vtrū emphiteota possit sine dñi psensu vēdere ius suum in re emphiteotica aut suas melioratiōes: ⁊ dicit Panor. in. c. fi. de loca. ꝙ sic si est emphiteota ecclesie: dummodo seruet hāc solēnitatē. Primo vt requirat ecclesiam. l. plantuz siue rectorē. vij. q. i. scire. ⁊ intelligo ꝙ requirat iminēte pcessione vēditionis. secus quo ad principium qñ rē suam vendit cuiquo ad principium: alias nō posset nūciare pcium obliti. Secūdo ꝙ denuncet verum pcū obliti. C. de iur. emphi. l. fi. Tertio ꝙ ecclesia nō respondēte labātur duo mēses. qō pro batur in. d. c. fi. Quarto ꝙ nō vēdat plebis psonis quas ponit glos. ibidē. ⁊ sunt omnes psone q̄ non sunt facies conuentibiles sicut capitanei ⁊ huiusmodi ex quibus ecclesia pati pindicium possit: vt. ff. qui satisda. cogā. l. ij. ⁊ idē videtur de psonis q̄ non sunt solucēdo. ⁊ fm Joā. and. de ecclesia pauperibus: ⁊ mulieribus. ⁊ fm archie. huiusmodi et sunt oēs potētiores qō emphiteota. quod intelligesse ꝙ nō possunt facile conuentri. Quinto ꝙ nō vēdat nihilominus sibi ꝓpetēs melioratiōes quas in

re fecit. Sexto ꝙ prius non ceciderit a iure suo puta nō soluendo canonem: ꝙ nemo plus iuris in alium transferre pōt ꝙ habet ff. de reg. iur. l. nemo. Fallit tñ qō dictum est in fratre. Nam fm bal. in. l. voluitās. C. de fideicō. frater fratri alienare pōt sine discretione qñ habent emphiteosim paternam ecclesie: ꝙ vnus potest sua iura alteri alienare sine consensu ecclesie. Si vero emphiteota priuati non est seruanda pdicta solēnitas: sed solum vt requirat dominus an velit emere ⁊ non vendatur pensionis a quibus dño commode no possit habere tis fruz: vt posterioribus ⁊ hmōi: aks cano. glo. in d. c. fi. de loca. Supficiarius autē ecclesie. l. dominus superficiei qui super solo alieno ecclesie edificauit domum dans l. §. pe. ff. de superfi. dz seruare predictam solēnitatem. sed dominus car. tenet cōtrarium. Angu. vero dicit ibidem dictuz barr. eqnum. sed iure non probari: ⁊ ideo ante facto sequendum post factum vero Cardi. §. ego vero dico ꝙ est indistincte verū: ex idē ratione rationis. Nota tñ fm bal. in aucte. q̄ de sacrosan. eccle. ꝙ cadens a solo cadit a superficie.

16 ¶ Decimosexto ꝗritur vtrum emphiteota ecclesie vel priuati possit sine dñi voluntate donare meliorationes quas fecit in re emphiteotica: ⁊ dico ꝙ sic saluo iure dominico: loquēdo de emphiteota priuati fm glo. in. l. fin. C. eo. et Jo. bin. ibi. ⁊ gof. ⁊ old. ⁊ bal. in. d. l. fin. ⁊ in multis locis. ⁊ di. ⁊ ci. ⁊ Imo. ⁊ omnes legistas modernos in. l. si domus. de le. j. ⁊ glo. in. d. §. potuit. ⁊ ho. ⁊ azo. in sum. ⁊ spe. ⁊ io. in. d. §. nunc. ⁊ Inno. ⁊ car. flo. ⁊ panor. alias. ⁊ ita opinio est cōsissima et tenenda. Nec obstat primo ꝙ barto. in. d. l. fi. dicit hanc opinionem veram esse in emphiteota fisci. ⁊ non priuati per. l. ij. C. eo. ꝙ bal. in. l. ꝗdo. d. l. ij. qui loquitur quando alienat. p priuatum. ⁊ sic ius dominij quando autem alienat saluo iure dominico tenet semp docendo stud amentum contrarie opinātium. ⁊ si emphiteota priuati hoc possit multum mirabile caretur dominus ex quo contra tertium. l. donatarium nullam haberet actionem personale: ⁊ esset illi necesse agere rei vendicatione: ⁊ ꝫ ir. ꝓbare de dñio: qō multum est difficile: ꝙ responder dñis car. flo. ⁊ ita in. d. c. potuit. ⁊ moderni legiste in. d. l. si domus. ꝙ inde nullum dño iudicium fit ꝙ ꝗuis emphiteota non tenearur dominū requirere an velit sibi donari: tñ cum ipse emphiteota non possit suum singulare successorem in possessionem. ꝓpria auctoritate inducere alioquin suo iure priuaretur: tenetur dñm requirere vt ipse hunc donatariuz in emphiteotam recipiat: ⁊ per seipsuz nō per ꝓcuratorem eum in possessionem inducat: ⁊ ꝓsequenter eum inuestiat iuxta formā d. l. fi. ⁊ laudemium inde recipiat de quo infra §. xx. vnde hunc donatarium dñs in emphiteotam recipere non tenetur nisi sit de personis non prohibitis. ⁊ soluere annualē solitum canonem solēni stipulatione promittat: ⁊ sit psona idonea ad soluendum: alias eum dño recipere non tenetur per tex. ⁊ gl. in. d. l. fi. in ver. necessitatem. ibi ad psonas non prohibitas sed concessas ⁊ idoneas ad soluendum: aliter si ad possessionem ingrederetur donatarius caderet a iure suo: ⁊ sic p istum modum lex consuluit idēnitati dñi. vt non habeat necesse agere rei vendicatione sed eum habeat obligatum ex sua ꝓmissione solēni. Concludē igitur ꝙ emphiteota suum ius aut melioramenta donare volens non tenetur dñm requirere an sibi velit donari nec eius responsum per mensem duos expectare cum in hoc solo differat circa hoc donatio a venditione: sed stati donare pōt ⁊ deinde tenetur dñm requirere: vt donatarium recipiat in nouū emphiteotam ꝓ qua receptiōe ⁊ noua inuestitura dz duobus mensibus expectari ⁊ solui laudemium vt dictum est qz ibi est receptio ⁊ noua inuestitura. Loquendo vero de emphiteota ecclesie vbiq; docet bar. ꝙ irrequisita ecclesia nec donare nec vendere: nec aliter potest alienare: ⁊ ita in cōtingentia facti cōsuluit pet tex. in. l. vniuersas. C. ne rei do. vl temp. secus de emphiteota fisci: quia fiscus habet obligatum quemcūq; possessorem ad censum sibi debitum eo ipso ꝙ possidet: qō de ecclesia iure caurum non reperitur non obstante communi dicto ꝙ ecclesia ⁊ fiscus equiparātur. l. fi. C. de sacrosan. eccle. quia equiparantur quo ad casus expressos ibi sin ter quos iste non reperitur. Sed bal. in. d. l. fi. tenet contrarium scilicet quod donare potest sine consensu ecclesie saluo ecclesiastico iure: dicens barto. perime consuluisse. ⁊ d. l. vniuersas procedere quando emphiteota donat vel alienat rem. ecclesie tanqm ꝓpriā non facta mentione de ecclesia vel non dicēdo saluo iure ecclesie: quia cuz alienatio talis in ecclesie damnum vergere possit: ideo

Resolutio

Universidad de Deusto
Biblioteca

ler illa talem contractum prohibuit dona
tiōis vel legari vel alium. Innuo fm Joan.
and. alienare posset hoc casu sine iuris solē
nitate: quia nō alienatur iuo ecclesie sz ec
21 clesiastici emphiteote. Ad hec autē probā
da ipsius bar. fundamētum bald. assumit:
quia ille ibi dicit ideo nō posse donare em
phiteotam priuati quia dōs afficeretur in
comodo: cum agere nō posset ꝓra tertium
actiōe. pſonali. quod cessat in fisco. qz oēm
possessorē potest ad canonem puenire eo ip
so q̄ possidet: ⁊ sic ad propositum. planus ec
clesie hz obligatam rē emphiteoticam pro
canone soluēdo: adeo q̄ ad quēcūq; transi
eat possessorem: agere ꝓra eum pōt apote
charia: vt est textu. notabilis. ¶. sine aūt. in
auctē. de nō alie. Quare aūt possit emphi
teota sine domini volūtate donare nō autē
vendere. Jo. and. hac rationē monetur: qz
vēditor habet solum affectionem ad pciuz
vñ satio est sibi q̄ pcium assequatur a do
mino. vñ cum nullum possit interesse ptendere. voluit suo vt potius domino q̄ extra
neo vēdat: sed in donatione donator respe
ctum habet ad pſonam: forte enim vult vni
propter sua merita donare. vel vt eum obli
get sibi: que ratio cessat in dōo. qz ad illum
nō habet illam affectionem.

17 ¶ Decimoseptimo queritur vtrum emphi
teota rem emphiteoticam possit sine domi
ni volūtate legare aut pmutare vel dare in
pignus aut in solutum: ⁊ dicit barto. in. d.
l. fi. q̄ nō pōt legare sicut nec donare: bald.
aūt ibi. ⁊ fall. ⁊ specu. in. d. ¶. nūc. dicunt q̄
potest sine sit emphiteosis priuati. sine ec
clesiastica dummodo legetur tali ad quem
trāsire possit. quādo est ecclesiastica. Et si
pater emphiteosim accepit. p ser filijs suis
Bald. in. c. j. in titu. an agnatus tz q̄ potest
eam legare vni filiorum. licet nō tenetur
sz ang. ꝓsi. xviij. tz quod non: quia suus est q̄
de alijs bonis legasset: alle. l. j. ¶. assigna
re. ff. de assi. hber. suncta. l. si cum dotem. ¶.
Potest etiam in eas aliquis heres institui
etiaz extraneus. sine domini pſensu. Quā
notmi. in. d. c. fi. de loca. dicit q̄ vbi prohibe
tur vēditio facta commemoratiōe de pcio
vt in. d. c. fi ⁊ d. l. fin. nō intelligitur de alia
spē alienatiōis: vt in. l. fi. C. de ꝑdi. curi. et
decu. ⁊ per hoc infert q̄ ēt pmutari potest:
⁊ sic limita. l. si ancilleri. ¶. quintus. ff. de sta
tuliber. ⁊ quod notatur in. l. ij. C. de usuc. p
empto. vbi tenetur q̄ nomine emptionis ⁊
venditiōis intelligitur omnis ꝓtractus p
quem res dominium trāsferitur. Vñ idem p
omnia dico de pmutatiōe sicut de donatio
ne: ⁊ ꝓsequēter non tenetur emphiteota de
minum pquirere. an velit ipse pmutare: si
post q̄ pmutauit cum aliquo tenetur pe
quirere dōm vt inuestiens tertiz inducat
in possessionē: ⁊ inde laudemiuz percipiat
vt vult Jnno. in. d. c. potuit. ¶. Potest etiam
res emphiteotica pignori dari. saluo iure
dōi. f. si sit priuati: secus aūt si ecclesie: quia
tūc pignorari vel hipotecari non potest. ⁊
auct. hoc iuo: ⁊ auct. qui rem. C. de sac. sanc.
ecc. ¶. Potest etiam dari in solutum pro de
bito ipsius emphiteote sine dōi. pſensu. pa
bald. in. c. j. de ꝓhib. feu. all. ⁊ fede. quando
ista datio fit p iudicē: quia cū dicta aliena
tio sit necessaria vt fieri posse p iudicē in ta
ribus ipsius emphiteote. saluo tñ semp iu
re dōico. si aūt non p iudicē sz p ipm emphi
teotē fieret. dōs requirēdus est. ¶. Potest et
dari in dotem. vt. ff. dos. ¶. vlti.

18 ¶ Decimooctauo q̄ritur vtruz pater qui. f.
in rebus filij habet vsufructuz. C. de bo. mi
l. j. possit rē filij darein emphiteosim: ⁊ dico
videri q̄ sic: quia pater in talibus habet li
berā administrationē. ⁊ ra q̄ filius cū phi
bere non potest administrāde. aut ab eoēt
gere rationem. C. de bo. ꝗll. l. fi. ¶. hoc pauci
dubio. tñ doctores indistincte dicūt talem
dationē non valere: sz filios patre mortuo
totuz posse reuocare: quia certi sunt casus
in quibus pñ de rebus filij alienare pmitti
tur. d. l. fi. de quotuz numero non est ille. tē
quia patri in talibus bonis. pñbet alienā
tio tēporalis. l. pignoris obligatio. d. l. fi. er
go multo fortius. pñbet ꝓpetua. hec pe.
19 ¶ Decimonono querit an filius renucians
hereditate paterne retinere possit emphi
teosim: ⁊ dicit bar. in. l. iurein. ¶. ¶. fi. liberi.
ff. de opi. li. q̄ sic qñ ds recepit emphiteosis
p seruis filijs. ac nepotib⁹: secus si non re
tinuit et illud ꝗbum heredibus. qz ille de
betur filijs ista demū si essent heredes. quia
ꝓcessio tunc vtrūq; requirit scilicet q̄ sit fi
lius ⁊ heres. ⁊ ita dicit text. in auct. de non
alle. ¶. emphiteosim. Et ideo feuda q̄ trāsi
eūt ad filios. si sint heredes dicūtur vtrū
in hereditaria petitione. vt in. l. item vide
dum. ff. de pe. here. idem dicēdum in em
phiteosi q̄ hoc requireret. f. aliquē esse filiū
⁊ heredem.

20

20 ¶ Vigesimo q̄ritur vtrum emphiteosis ec
clesie transeat in monasterium si emphi
teota ingrediat. ⁊ dico q̄ ista materia tra
ctatur in. c. in phila. de proba. ⁊ ibi fallitur

rectitur: igitur si emphiteota ingreditur mo
nasterium. Jason in. l. q. C. de iur. emphi. di
cit q̄ qñ ecclesia est dōs directus pōt reuo
care biennio. ⁊ idem saly. ⁊ pe. de anch. ad
deno data estimatione vel re vendita intra
annum. ⁊ idem Jason. ⁊ spec. ⁊ hoc obseruat
consuetudo q̄ succedat monasterium cum
pretatione vendendi intra annum vt testa
tur spec. ⁊ Jason. ⁊ Jo. an. doctori autē insi
stit hoc attestanti statur. Argu. etiaz est in
l. illustrissimi. ff. de leg. j. xij. q. ij. longinquāte
Quia etiam spec. q̄ ecclesia non possit in ea
heres institui aut ei dari vel legari vt eū ha
beat sed vt vendatur. Si vero emphiteosis
adueniat iam ingresso vel pfesso ex succes
sione dicit fell. idem quod in priori casu. Et
si contracu erat pactuz de non alienando
in monasterium vel ecclesiaz non obstat: q̄
pacta loquuntur de alienatione successio ōt
non est alienatio: item q̄: fm spec. intelligū
tur de alienatione facta ecclesie: vt apō eos
dem ⁊ secus vt vendatur: item qz talis p
pitio tacite immo ⁊ expresse de iure inestvh
tacite ⁊ expresse eadem est vtrius pacti ⁊ le
gis. Item quid. ff. si cer. pe. ⁊ expressio eorum
que tacite insunt nihil operatur. l. extra. ff.
de leg. j. l. non recto. C. de fideiusso. Et casus
similis. quia ibi non est prohibitio: nisi ex
pcto.

21 ¶ Vigesimo primo q̄ritur vtrum laudemiū sit soluendum
qñ res emphiteotica transit ad aliū emphi
teotam: ⁊ dico q̄ sic. Et si transeat p donatio
nem. fm pe. qui supra non obstante quod si
ter. vñ voluntate emphiteota donare nō pos
sit: q̄ magis tenendus est illi qui habuit ti
tulo onerosō sicut qui emit q̄ qui titulo iu
ter vitio: vnde sicut primus dz laudemiū. vt
C. eo. l. fi. sic ⁊ iste. Item q̄: legatum ⁊ dona
tio equiparantur: ex legato autem debetur
Lis qui. ff. de leg. iij. ergo dz ⁊ donatari⁹. Cō
trarium tñ tenet spec. titu. de loca. ſ. q̄ non
videtur. Et non dz laudemiuz excedere qn
quagesimam partem pcij rei emphiteote.
C. de iur. emphi. l. fi. sed fm ho. est pars tri
gesima de consuetudine que seruanda est.
Ille tñ qd dictum est in quinq; casibus in
quibus non debetur. ¶. Primo qñ heres ad
hi emphiteosim rōne hereditatis: qz dōs
ui laudemium. ꝓpter laborem mittēdi no
cātur non contritur cum heres auctoritate
propria adire possit hereditatem. vt in auc.
de her. ⁊ fal. ¶. in omnibus. Sed hoc dictuz
pari limita vez primo qñ filius instituitur
heres vel succedit ab intestato: secus si ex

2 traneus institueretur heres: qz ab isto here
de laudemium deberetur vt videtur velle
glo. ⁊ doct. in. l. fi. C. eo. ⁊ secundo nisi cōsue
tudo sit in contrarium. ¶. Secundo fallit qñ
res emphiteotica tuit vendita ⁊ tradita si
post retradatur ex antiqua cā qz non vide
tur noua traditio sed prima: si tñ retradita
est ex cā noua laudemiuz debetur: quia ista
secunda traditio est similis priori ex q̄ lau
demium debebatur ⁊ ad multitudinez tra
ditionum sequitur multitudo laudemiorū
l. quicūq; C. de fernis fu. ¶. Tertio qñ quis
3 vendidit: sed re integra discessum est a ven
ditione: qz dōs non hz mittere nouū empti
teotam in possessionem: petrus ¶ vbi supra
dicit laudemium el hoc casu deberi: qz per
eum non stetit: ideoq; perinde est ac si missi
set: qd ⁊ si vez forte in de rigore iuris nō tñ
de equitate. ¶. Quarto qñ alienatio est ne
4 cessaria: puta si pater dotat filiam non hz
alia fm bar. in. l. ⁊ ideo. ff. de condi. furt. qz
solum solutur laudemiū qñ alienatio est vo
5 luntaria. ¶. Quinto fm bar. qñ plures habē
tes rem emphiteoticā cōem diuidunt eā in
ter se quo tñ casu pet. heli. dicit deberi lau
demium qz diuisio est alienatio qd pz tū. qz
ante diuisionē nullus est dōs huius partis
magis q̄ filius: sed p illā quilibet efficitur
dōs sue partis. ff. de le. ij. l. mentus. ¶. duob⁹
tū qz in diuisione reqritur cautio de euicio
ne. Sed bar. in. l. ⁊ ideo. ff. de condi. fur. di
cit hanc qōnem pcedere aliam. ſ. vtruz pdi
ti possint diuidere dōo irrectito: ⁊ pcludit
q̄ sic p. l. voluntas. C. de fideicō. ⁊ videt vez
qz rō pñbitionis alienandi in extraneū est
qz extraneus ille non hz necesse re cognosce
re dōz. vt no. doc. in. l. fi. C. eo. q̄ rō cessat qñ
q̄s vendit alteri emphiteote socio suo. Nūc
aūt ad qōnem ꝓpostam Guil. videt indi
stincte tenere q̄ dōs nihil habere debeat: ⁊
facit optime. l. p diuersas. C. mand. ⁊ hanc
opinionem bar. ⁊ guil. tene nisi consuetudo
obsistat: qz dicta alienatio est necessaria.

Notabile

¶ Ad plenioē tñ dictoz noticiam: sciēdum
est bar. in. l. qui rome. ¶. duo fratres. ff. de ver
bo. obli. ⁊ in. d. l. ⁊ ideo. ⁊ in multis alijs lo
cis tenet indistincte q̄ plures emphiteote
quocūq; titulo inter se alienare possent sī
ne dōi cōsensu: ⁊ idē tenet ang. ⁊ fali. ⁊ pau.
de cast. ⁊ ratio bar. est qz ideo prohibet em
phiteota donare sine consensu dōi: qz fieret
illi pindicium cum ille tertius non sit obli
gatus dōo actione pſonali sicut emphiteo
ta q̄ cessat quando sunt plures emphiteo
te vnius dōi cum q̄lz sit obligatus domino
actiōe pſonali ad canonem: ⁊ tarū aūt te

Universidad de Deusto Biblioteca

nuit Guil. de cu. in. l. cum hi. in. §. si plurib9. ff. de transac. et dominus Jason: s3 quos ratio Bar. ɔcludit in diuisione pdicta. alias ɔtra eum: quia l3 vnusquisqȝ emphiteotaꝝ sit obligatus domino actione psonali ꝓ parte sua. cum obligatiões hereditarie ipso iure ꝓ rata diuidantur. C. de ac. her. l. ij. tamẽ ꝓ parte quam quis emit a socio nõ est obligatus dño actione psonali: et ɔsequẽter socius volẽs alienare partẽ suam. requirere d3 consensum domini an. s. velit tm̃ pro illa parte pstare quãtum socius.

22 ¶ Uigesimoscdo querit quis habeat laudare pater. s. aut filius. quãdo emphiteota vẽdẽs est filius. s. in cuius bonis pr habet vsufructum: et dicit pe. he. ꝙ filius hab3 laudare. C. eo. l. fi. qð de vero dño intelligitur. ff. si ager. vecti. l. j. proprietarius autẽ est verus dñs. vt. ff. ad si. l. j. et cõsequẽter filius proprietarius d3 laudare. Dicit tamẽ ꝙ laudemium quod filius h3 tenet patri restituere. ¶ Pro maiori tamẽ noticia predicti casus. queritur de alia questione. Pone qð sit vn9. domin9 directus fundi. et alius habeat vsufructum eiusdẽ. vel vnus sit dominus vnius domus. et alius habeat ius ɔcipiẽdi pensiones: modo accidat ꝙ vnus alienet istu3 fundum. cui debebitur quinquagesima vsufructuario an ꝓprietario: sic est questio an appellatione pensionis vel vsufructus veniat laudemium: quam format Albr. super rubri. C. de vsu. Et simpliciter tenet post Oldra. quod laudemiu3 debeatur vsufructuario: motus quia omne emolumẽtu3 veniẽs ex re vsufructuaria. debetur vsufructuario l. item si fundi. ff. de vsufru. Joan. autẽ an. in. d. §. nũc. format questionẽ quid si res talis incideret in cõmissum. puta emphiteota non soluente canonem. vel alienante sine forma debita an applicetur vsufructuario vel proprietario: et determinat quod veniret proprietario.

23 ¶ Uigesimotertio querit an domino laudemiu3 debeatur. quando ipsemet emit a suo emphiteota eius melioramenta: et dicit Albri. in. d. l. fi. post Odof. ꝙ non: quia quinquagesima debetur dño. ꝓpter cõsensum prestitum emphiteote. dum in alterum alienat. item pro noua inuestitura et receptione noui emphiteote: in qua receptione forte dominus afficeretur damno. ꝓpter mutationem psonaꝝ: et in hoc saltẽ grauat. qr nouum debitorẽ inuitus recipit: quod cessat quando ipsemet emit.

¶ De emptione et vẽditione.

Emptio et vẽditio sic nominatur: quia est alienationẽ quã sibi nõ includit sm̃ Bar. in. l. voluntas. C. de fideicõ. l3 in principio iuris ciuilis. noie venditionis venire ẽt omnis alienatio: vt p3 per. l. statuliberi. §. quintus. ff. de statulib. Un emptio et venditio est alienatio nõ quelibet: sed qua dominiũ et possessio rei vẽdite trãsfert ꝓ traditionẽ ipsius domini. vel si nõ est domin9. vt capiẽdi cõditio in emẽte3. ꝓ ipsa soluto precio. Nec põt esse venditio sine pcio. §. item pecunie numerate. insti. de emp. et vendi. §. item precium: quia vbi aliud pro alio datur permutatio non est venditio. ff. de contrahen. emp. l. prima.

¶ Primo vo qrit quõ ẽptio et vẽditio rei fiat esse ẽptoris. et dico ꝙ nõ aliter nisi aut precium sit solutũ. aut satis eo noie factũ. vel. si fidẽ de pcio habuerit vẽditor et res tradat. vt. l. qð vẽdidit. ff. de ɔtrahẽ. ẽp. nec. Tradẽdo enim rẽ vẽditor vr̃ fidẽ habere de pcio s3 si. l. d. qð vẽdidi: nisi forte ẽptor dicebat se pecuniam hr̃e ad manũ cũ nõ hẽret. sic tradit. vt ff. de pig. act. l. si qui: similiter fidẽ h3 de pcio. si dedit diẽ solutiõis emptori. ar. l. ad solutionẽ. C. de re. iu. Nõ tñ quilibet ꝙ tradẽdo rẽ ẽptori re. põt fidẽ hr̃e de pcio. vt tradẽdo nõ põt procuratori trãsferat in eũ dñium: qr hoc nõ põt. par. l. a procuratore. tor fisci ecclesie. et minoris: vt no. par. l. a tutore. §. uo pio. §. s3 si emptor. ff. de re iudi. et C. in. l. in ciuile. C. de rei ven. et est tex. sicta glo. in. l. si pcurator fisci. ff. de iure fisci. et no. Panor. in. c. cũ olim. el prio de offi. dele.

¶ Scdo qrit ad quẽ ptinet piculũ rei vẽdite. si aliud i pacto spẽaliter nõ ẽ deductũ: et dico de natura esse hui9 ɔtract9 ꝙ ex quo interest. ptineat lucꝝ et piculũ rei empte ad emptorẽ. l3 res tradita nõ sit. insti. eo. §. cũ autẽ. ff. de peri. et cõmo. rei vẽ. l. id qð. Circa hoc Regula autẽ dat regula talis. Cũ vẽditio sit pure et sine scriptis. certe spẽi nõ exigẽtis degustationẽ: oẽ piculũ spectat ad ẽptorẽ. excepto casu publicatõis: nisi pactũ culpa vel mora interueniat: vel calliditas. ¶ Primo dr̃ de pure et scdo ɔditionalis esset vẽditio. ante ɔditionis euẽtum periculum ptinet ad venditorem. ff. de peri. et cõ. l. illud: quod vt ex aõ. et Gem. colligit. intelligẽdum est de periculo pemptionis. sed piculum deteriorationis ptinet ad emptorẽ. vt in. l. necessario scẽdum. ff. de peri. et cõmo. rei vẽ. ¶ Et scdo dicitur sine scriptis: quia si fiat in scriptis piculum spectat ad venditorẽ anteqȝ scriptura pficiatur cum neuter agere possit quousqȝ complea-

tur. C. de fi. instru. l. contractus: sed limita quod dictum est intelligendo contractum fieri in scriptis. quando conuenitur vt non valeat anteqȝ scriptura sit facta. C. de proba. cum res: vnde secus si a principio simpliciter contrahatur. et postea ad probationem fiat inde scriptura. ff. de pigno. l. contrahitur. ¶ Et tertio dicitur certe: quia si sub alternatione seu disiunctione vendam Stichum vel titium. periculum primi ad venditorem. secũdi vero ad emptorem pertinet: vnde si petit stichus. peribit venditori. alius erit in obligatione solum et dabitur: si vero ambo pereunt: venditor liberatur. si vero alius peribit emptori qui solus remã net. ff. de contrahẽ. emptio. l. si in emptione. §. si emptio. ¶ Et quarto dicitur speciei: quia si in genere fiat venditio. puta vendo tibi asinum vel hominem non dicẽdo que3 tunc ab emptorem periculum spectat quia genus perire nõ potest. ff. ad. l. fal. l. in ratione. §. verum: et hoc verum est. quãdo genus non est determinatum seu quando vẽditur certum de incertis: sed genus esset determinatum seu si vendatur incertum de certis. vt vendo tibi decem sextaria ex hoc dolio. vel asinum vnum de his quos possideo liberatus est venditor si pereũt omnes sicut in legato. dicta. l. in ratione. §. incerte. Jn hoc tamen hostiẽ. in summa tenet vt videtur quod legatarius. si omnia pereant. non petit legatum. puta vinum cum effusum sit: neqȝ precium: quia illud nõ est legatum: emptor autem poterit precium repetere. quasi sine causa sit apud venditorem. et quando nõ soluit h3 exceptionem: et sic ad eum periculum non spectat. Sed ego dico quod nec etiam precium emptor isto casu repetere potest. nec excipere vt non soluat. nisi vẽditor fuisset in mora: quia iam translatum erat dominium vnius illorum indeterminate siue per indiuisu3 qui autem domino suo perit: nec illud precium erat apud vẽditorem sine causa s3 cũ causa scilicet ẽptiõis. Unde pau. de cast. in. l. quod te. ff. si cert. pet. dicit quod debitor obligatus in gñe gñalissimo puta ad hominem nõ liberatur ꝑ interitum: nec in subalterno. puta ad seruos. si intereãt solum alii qui secus si oẽs quia perijt totum genus. vt in. d. §. incerte. Quod tamẽ dictum paucorum opinionem teneret host. diceret verum in legato. vt loquitur. d. §. incerte: secus in vẽditiõe: ad quod est tert. notabilis. l. quod si pẽdẽte. ff. de pericu. et cõ. re. vẽ. ¶ Et quinto dicitur nõ exigẽtis degustationem: quia si fiat vẽditio pure idest sine cõditiõe. et sine scriptura. et de re certa seu determinata. et in spẽ idest in singulari puta hũc seruum. aut hoc vinum. vbi res vẽdita degustatiõem requirit vt vinum distinguendum est: quia si vẽditio fiat in spẽ piculum erit emptoris post degustatiõem. solu3 sm summã ros. que allegat. l. si vina. ff. de pericu. et co. rei vẽ. vel etiam añ degustatiõe3 sm sum. ang. que allegat glos. in. l. j. ff. eod. s3 illa glo. videtur quibusdam euertere textum et tẽgit ɔtra opiniõem cõem. Ibi vide si placet. Si autem nõ in spẽ s3 ad mensuram vẽditio fiat. piculum ẽ vẽditoris donec sit mẽsuratum: et si emptor nolit mẽsurare. vẽditor etiam si nihil dixit de expeditiõe vasorum põt coram testibus mẽsurare et effundere monito prius emptore. si vasa sunt ei necessaria propter vindemiam vel nouam et similam ratiõem. ff. vbi supra. l. j. et. ij. ¶ Et sexto dicitur excepto casu publicatiõis. qr si fundus vẽditus fuerit añ traditiõem vel post publicatus causa maleficij vẽditoris piculum erit vẽditoris. l. si fundus. ff. loca. vbi glos. et idẽ Goff. et hosti. s3 intellige propter maleficium admissu3 anteqȝ emptor proprietatẽ adipisceretur. ¶ Et se- 6

ptimo dicitur nisi pactum: quia l3 venditor ex natura cõtractus teneatur de dolo. lata culpa. et leui. nõ tamẽ de casu fortuito. ff. de pi. et co. re. vẽ. l. custodiam. et l. si vẽdita3. ex pacto tamẽ tenetur. s. de casibus specificatis tñ. ff. eo. l. si in vẽditiõe. ¶ Et octauo dicitur culpa. s. pcedẽte insti. eo. §. cũ autẽ. hoc ẽt si fuit mora culpa leui pditiõis rei. sicut in commodato et deposi. ¶ Et nono dicitur s. tradẽdi rẽ: quia tũc piculum spectat ad morosum vẽditorem: ẽt si res penes alium erat peritura. ff. de leg. j. cum res: et hoc in foro ptẽtioso: secus in foro anime. Si vo vterqȝ: idest tam venditor qȝ emptor fuit in mora posterior mora preponderat prime. et illi nocebit quo ad periculum. dicta. l. illud. ff. de pic. et como. re. ven. quod limita nisi posterioris more primus morosus fuerit causa: quia sic posteriori non nocebit: et casus est sicta glo. in. l. si ꝑ emptorem in fi. ff. de act. emp. et vẽ. ¶ Et. x. dicitur calliditas: quia si venditor affirmauit bonitatem duratura3 imputatur ei vel si bonitatem sciebat nõ duraturã et tacuit. ff. de pi. et co. re. vẽ. l. si quis vestra. vnde admiscentes vina praua bonis. et tacentes. tenẽtur ad restitutionem de omni dãno vel interesse. et de eo ꝙ inde plus habuerunt.

6
7
8
9
10

¶ Tertio qritur ad quem spectet piculum 3. q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

meliorationis ⁊ deterioationis: aut fructuū rei vendite: ⁊ dico q̃ si res vēdita est in spē fm legistas siue in numero ꝗ3 dialeticos q̃ idē est: puta si venditus est iste equus. deteriorationis ⁊ meliorationis rei vendite pertꝫ ad emptorem extra de reg. iur. qui sentit libro. sexto. nisi vēditio sit conditionalis vt dicti est: fructus autem rei vendite pertinent ad venditorem donec sit perfecta venditio. q̃ tunc est vt no. glo. C. de perie. ⁊ con. re. ven. l. j. quādo pēium est solutum. vel habita fides de pēio: ꝫ alias sit pfecta quādo res est tradita. ff. de ac. emp. ⁊ ven. l. si quis alienā rem: ea vero pfecta ptinent ad emptorem: vñ ad ipsum pertinet quod per aluuionem flumen accrescit. ⁊ fructus ⁊ ptus. C. de act. emp. l. fructus. ⁊ l. penul.

4 ¶ Quarto queritur que sunt que pñt aut non possunt vendi: ⁊ dico quod vendi possunt omnia mensurabilia pecunia non prohibita vendi. ℣ Prohibentur autem primo spiritualia. vt infra simonia ℣ Secundo ll la quorum vsus est solum ad malum vt. s. ars. ℣ Tertio res aliena. de quo vide gl. in l. rem alienam. ff. de contrahen. emp. ⁊ qui emit ad restitutionem tenentur vt infra restitutio primo. ℣ Quarto vasa sacra in eadē forma laicis. sed solum alteri ecclesie. ꝑ pter necessitatē. l. sanctimus. ia prima. C. de sac. san. eccl. ꝑtracta aūt vēdi possunt cuiscūq̃ de cō. di. j. ligna. x. q. ij. hoc ius. ℣ Quinto res pupilli ipsi tutori. l. cum ipse. C. de cōtrahen. emp. ⁊ ff. eo. l. si in emptiōe. ℣ Sexto liber homo: potest tamē pater vēdere filium necessitate tamē ꝗ vrgēte. l. j. ⁊ ij. C. de pa. qui fi. dis. ita tamē q̃ si restituatur emptori pēiꝫ siue a filio. siue ab alio quocūq̃ ꝗncūq̃. ipse in ingenuitatē pueniat: in nullo. autē alio casu ꝫ filium vendere pñt: mari vero nec in alio nec etiam in isto. similiter nec maritus vxorē: quia nō est ita in eius potestate sicut est filius in potestate patris Si autem liber homo patiatur se vēdi. ad pretium participādum efficitur seruus: in sti. de iur. perso ℣ seru. ℣ Septimo christiani fm archie. capti in bello redigi non possunt in seruitutemꝫ aut emi in seruos. aut emptī vēdi: infideles autem redigūtur in seruitutē ⁊ emi pñt ac vēdi capti in bello iusto ⁊ si postea efficiātur christiani: nō tñ ex hoc a seruitute liberātur. ꝗuis hoc facere sit pium. ℣ Octauo omnia sophisticata prohibētur vendi pro veris. vt de auro ⁊ argēto alchimico dictum est supra alchimia. ℣. v. ⁊ infra ℣. xvij.

Que vēdi nō pñt.

5 ¶ Quinto q̃ritur vtrum quis rem suam alio casu vēdere ꝓpellatur: vbi est panor. in c. j. eo. titu. fm cōmunioē opinionē. q̃ aut quis exposuit rē suam venalē. aut nō. Primo casu in necessariis ad vitam hominis pōt suplor instituere iustū pēium: quia interest suplorio. puidere vtilitati subiectorū ⁊ rei publice: ⁊ in istis ꝫ intelligi. d. c. pmissa ⁊ sumlia. ex quo infert bal. in. l. j. C. de pupil. Ex quo infert bal. in. l. j. C. de epi. au. q̃ cū vita hominis sine vestimēto ⁊ hospitio duci nō possit. q̃ ēt in domibus aptio ad locādus. ⁊ in pānis pōt statui certum pēium. Et ita iam dudu actuꝫ fuit pa ⁊ dude. in domibus conducēdis per scolares: quia descripta fuit domus quelibet apta in certo lib. ⁊ descripta pensio annalis. In aliis autē que nō sunt necessaria ad vitam hominis. locuꝫ habet. l. dudu. C. de ꝑtrahē. emp. ⁊ l. nemo extertus. C. de iude. vbi habetur. q̃ nemo cōpelli potest ad vendēdum rem suā: nec pōt quis aliene rei pēiū tuenere: ꝫ quisq̃ in re sua erit moderator: ⁊ arbiter. Lin re mādata. C. māda. ⁊ in. d. l. dudum. Secūdo aūt casu principalit. ꝫ cas de rē suā nō exponit venalē: aut subest necessitas: ⁊ possunt exuberantes compelli ad vendēdum iusto pretio. ea que ad hominis vitā sunt necessaria: sic seruatur tempore caristie: quia tunc omnia vtenalia debent eē cōmunia: ⁊ ad hoc text. est glo. in. c. sicut hi. xlvij. di. vbi ꝓcluditur q̃ ꝫ indigētibus agere ꝓtra diuites ad vtenalia ēt cōpellat. tñ cum implorātiōe iudicis vt compellat. Nota. Nota ꝺo fm Azo. q̃ ordo ciuitatis pretia grādia taxare nō potest. ff. ad. l. iulia de annono. l. vlti. potest autēꝫ statuere ne quis frumentum suum ad domum reportet rem alienam posthꝫ in foro venalem exposuit. l. nemo. in secūda. C. de iudeis: ⁊ q̃ pro sterilitate vitā da ⁊ sertilitate habēda quilibet mercator partes altas adire teneatur. ad emēdā frumēta vendēda in cōt: ⁊ q̃ libet ad hoc pecuniā mutuare teneatur. l. vnica. C. vt nēi. in compera. spe. sc. ex. lib. x. cibi glo. q̃ nul lus emat vitra suā indigētiā. ne alīs res sint cariores vel in commodo habeātur. l. j. C. de epi. au.

¶ Sexto q̃ritur quo pretio res possunt emi aut vendi ⁊ dico quod ꝫ varie titerint opiniones rā legistarꝫ. in. l. j. C. de epi. audi. ꝫ canonistarꝫ. in. c. j. ⁊ c. cum dilecti. de emp. ⁊ vē. tamen fm omnes non licet semp vendētori rem suā vēdere quantū potest: quia est sentēcia iuris. x. q. ij. hoc ius. addita glꝫ vt dicit. s. thom. xxij. q. lxxvij. opꝫ pēium eē equale rei ⁊ e contra. quia emptio ⁊ venditio ptinent ad iustam commutationē fm

6

philosophū in lib. ethi. de cuius ratione est equalitas. Precium aūt iustum siue equale huiusmodi contractus ⁊ etiam in tēpore vt in. c. cum dilecti. de emp. ⁊ ven. ⁊ in. l. ij. C. de rescin. ven. nisi dubium sit an res tē pōte soluere. q̃ tñ pēcium iustum fm. s. tho. in iure. hoc ius. quod iustum pēium taxatur fm estimationem coēm: ⁊ idem habetur in. l. p cia. ff. ad. l. fal. ⁊ si alicuius cōmercij non sit communitas. determinabitur pēium pscīpsis circunstantijs iudicio boni mercatoris. Sed iure mobili cum alia regula dari non possit. ꝗ ⁊ vero immobili secundum fructē. vt no. glo. ⁊ bar. in. l. ij. C. de rescin. vēdi. ⁊ sequuntur communiter doctores. Quod tamen limitatur primo fm. s. tho. q̃ quando vendēdo potest ⁊ rem ⁊ suum damnuꝫ. q̃ tamē ꝓtio ⁊ vt el seruiat non aūt si venditor vēdere coactus propter aliquam ꝓpriaꝫ necessitatem: quia tunc. s. tho. in. q. de ma. qō. vii. arti. iiij. dicit q̃ qui emit rē aliquā ꝓ pro ea iuste dat quantum valet: non autem quantum ille qui vendit ex eius carentia damnificatur. hec ille. Secus aūt si ipse ꝓ damnificaretur: ⁊ emptor multum iuuaretur: quia cum hoc non sit propter conscientiam vendentis venderet quod non est iustum. Et secundo limitatur fm archi. nisi ꝓ aliis traus minorantium vel augentiū pretia rerum studiose sicut quidam lupi suavolentes vendere frumēta conuenunt vt non ēmi certo pretio vēdant: vel emunt omnia q̃ ta in foro vt precium crescat ⁊ suo modo vēdant: aut volentes emere exponunt multa casibus precium vilescat. Quibus duobus casibus precium rei non est secundum communem estimationem: sed in prima iniustitia est maius: in secunda est maius pauc minus. vide infra eodem ℣ nono. ⁊ vij. ℣ pitimo.

7 Septimo q̃ritur vtrum liceat rē vēdere vltiusq̃ valeat: aut emere pēio vilioris: dū modo non credatur medietas iusti pretij vt dicit iur. ⁊ dicit. s. tho. 22. q. lxxvij. q̃ iniustum est vendere carius aut vilius emere res valeat: pōt tñ aliquando vēdi plusquam valeat iste: ꝫ tunc non vēdatur plusq̃ valet vēditori nec ēmtum valet ēptori iusta vēditor: sed vendit vt eō placeat vt supra. Et iste eadē rōne ꝫ emere vilius q̃ res valeat in se puta qr valde vtile est venditori vēdere non aūt emptori emere: sed emit vt seruiat sicut qui emit operas pauperis pretio expensarum ne fame moriatur. Et hec vera sunt in conscientia: iura tñ ciuilia permittūt contrahentes se decipere vsq̃ ad dimidiū iusti pēij. C. de rescin. vē. l. ij. extra de empt. ⁊ ven. cum cā. q̃ Inno. in. c. in ciuitate de vsu. dicit procedere iure ꝓ non iure poli et q̃ ad denu. Nam ius positiuum in odiū iniū noluit dare actionem. p modica leione: sed solum q̃ excessus est magnus: puta cuꝫ q̃ est deceptus vltra dimidium iusti pēij: q̃ quidem fm aliquos tunc est q̃ res valens venditur viginti ⁊ vno. sed fm azo. est si res valens decem venditur quinq̃ minus vno denario. aut quindecim plus vno denario: ⁊ hoc est versus secundum ho. ⁊ ber. in. c. cū causa. extra eo. vbi ⁊ Panor. dicit q̃ secūdū aliam opinionem non esset dare casum deceptionis in venditore: quia rem valentem decem oporteret dare pro nihilo vel pro minus quod est impossibile. q̃: venditio esset sine precio.

8 ¶ Octauo q̃ritur quid agendū sit vbi pēiuꝫ non fuerit equale rei siue iustū: ⁊ dico q̃ si hoc sit vltra vel citra dimidium iusti pretij in plus vel in minus rescindetur vēditio vt pēium reducē ad equalitatē ⁊ habebit opinionē rescindēdi ꝓtractū vel equandi pēiuꝫ emptor q̃ est citra dimidiū. vt no. ber. in. c. cū dilecti. ⁊ c. cū cā. de emp. ⁊ vend. q̃ vero est vltra dimidiū optionē habebit vēditor fm azo. p ar. a contrario. Et si piret res fm panor. in. d. c. cum dilecti. perfret emptori si pēium erat minus dimidio: qr cū duo sunt in obligatione alternatiue vno perēpto remanet aliud. l. plerūq̃. ff. de iur. dot. ⁊ l. stichum. ff. de verbo. obli. aut venditori si res est plus vendita per eandem rationem: tñ predicti non tnētur restituere nisi illud plꝰ vel illud minus. Et poterit agere deceptus vsq̃ ad. xxx. annos siue agatur conditione ex. l. secunda. C. de rescin. ven. que conditiones cum sint personales sunt perpetue siue agatur ex eo contractu. s. vendito. vt no. panor. ⁊ Inno. in. d. c. cum cā. sed si agerē officio iudicis vt volūt aliqui sic agere nō posset nisi vsq̃ ad quatuor annos: quia vsq̃ ad illud tempus datur restitutio in integrum l. vlti. C. de in integ. resti. Panor. tamen vbi supra vult q̃ etiam vsq̃ ad triginta annos. Si vero inequalitas pretij non sit vltra vel citra dimidium iusti pretij: si quidez dolus dedit causam contractui annullat illum. Sed si non dedit cām contractui ꝫ iciditur in

illum tenet quidē ꝓtractus sed equabiſ ꝑciū
Si ho necdedit nec incidit ⁊ tñ emptor ſcie-
bat rem plus valere ⁊ venditor ignorabat
ſm panor. in. c. quia plerſq; de immu. eccl.
in foro aie tenetur reſtituere qđ plⁿ valebat
qz egit contra iuſticiam naturalē decipiēs
primū ſaltem re ipſa in ꝑcio: Si aūt vterq;
fuit ignorans ſed re ipſa cuenit deceptio pu
ra qz lapidē ꝑciosum venalem vterq; vitreū
credebat: quidam dicum emptorem non te
neri: qz emptione bone fidei lapidem acq̃ſi
uit: ſed panor. dicit illū teneri ad reſtitutio
nem ſi a principio emiſſet vero valore ſi illū
ſciuiſſet: non aūt ſi vero ꝑtio non emiſſet: ſz
eo caſu tenetur reſtituere rem ſi alter vellet
ꝑcium reſtituere: ex quo iuſtū ꝑcium ſup-
plere nonvult. ar. l. in fundo. ff. de rei ven. et
in. l. ſi quis cum alter. ff. de ver. obli. vbi pa
riſtrantur deceptio ex re ipſa ⁊ a ꝓpoſito: in
tellige ſi ſit vltra dimidiam. vnde ⁊ bart. in
d. l. ſi quis. dicit q; ſi in vēditionis inſtrume
to dicatur: vendi dit rem ꝓ toto: ⁊ q; plⁿ va
lebat donauit nō ꝓpter hoc ceſſat remediū
l. ij. C. de reſcin. vē. que loquitur de deceptio
ne a ꝓpoſito. ⁊. d. l. ſi quis. ſi venditor igno
rabat rei valorem: qz per talia verba habe
bat animum donandi ſolum modicum. vt
l. ſi libertus. ff. de operi. li. ⁊. l. hec adiectio.
de ver. ſig. Si aūt ſcribat valorem ceſſant re
media dictarum legum. Notandum eſt ve-
ro q; vbi iuſta predicta venditio reſcinden-
da non venit: tenet ⁊ ſic ſufficit equare pre-
cium. Et licet ſum. ro. dicat quod vbi dece-
ꝑtio eſt vltra dimidiam re ipſa: non teneat̃
quis reſtituere in foro anime: tamen eſt co-
tra mentem. s. tho. ⁊ contra rationem iuſti-
cie: qz oportet precium eſſe equale: vnde in
conſcientia tenetur q̃s de pluri niſi ſit adeo
modicum vt damnuz paſſus non curare pu
tetur. Dicit etiam panormi. c. in ciuitate. de
vſur. quod iura canonica permittentia de-
ceptionem vſq; ad dimidiam intelligi de-
bent qñ venit deceptio re ipſa: ſecus vbi do
lus dat cauſam contractui vel incidit in cō-
tractum: qz tunc debet illud reſtitui: qz non
eſt veriſimile q; ſuo canonicuz inſtinctu ſpi-
rituſan. concluſuz. di. l. ſi quis diaconus ap
probet hanc deceptionē doloſam, Ego au
rem dico quod loquitur in foro contentioſo
ſiue deceptio ſit ex re ſiue ex dolo non: quia
illum approbent: ſed qz tollerant ſicut ⁊ lex
diuina tollerauit iniuſtum diuorcium.

Notable

9 ¶ Nono queritur an liceat alicui carius vē
dere aut vilius emere quantum poteſt: ⁊ di
co quod res tantum valet quantum vēdi po
teſt. ff. ad trebel. l. prima. ⁊. ff. ad
l. falcidiam. querebatur. ⁊. ff. de furtis ſi de
vrori. ⁊ vltimo. ⁊ hoc ad numeratum in lo
co ⁊ tempore venditionis: quia precia rerū
non ex affectu ſingulorum ſed communiter
eſtimantur. ff. ad. l. falci. l. precia. ⁊ ſecundū
hoc licet cuilibet carius vendere aut vilius
emere quantum poteſt ad numeratū. Sed
predicta ſententia ſcilicet quod res tantum
valet quantum vendi poteſt eſt vera quan
tum ex doctoribus colligo concurrentibus
tribⁿ: primo quod ceſſet fraus minorantiū
vel augentium precia dolose. de qua ſupra
. ⁊. quinto. ſecundo quod ceſſet iuſta ſeu ca
ꝑcio ementium ⁊ vendentium. ita ſcilicet q;
non compellantur aliqua neceſſitate emere
aut vēndere hic ⁊ nunc ab iſto vel iſti eo mo
do quo morieno fame venderet equum ele
ctum paruiſſimo ꝑcio vt inde redimeret
panem ꝑcio maximo tertio q; ceſſet ſimo
rantia contrahentium. ita ſcilicet q; vterq;
bene nouerit factum ſuum. Addit ſum. in
ge. ex mente ſco. requiri quod ceſſet ignora
mentio: ⁊ adſit prudentia: ſed hoc pertinet
ad ignorantiam: adſit etiam requiri quod
qui plus debito vēdit aut emit donare pot
ſit: ſed hoc nihil facit ad hoc quod contra-
ctus iuſte fiat: ſz ad hoc q; iniuſte fac̃ iuſti
ficēt cū illū ſupponat iniuſtum: omittit au
tem primum requiſitum quod tamen archi
epi. ponit: ⁊ per ſe manifeſtum eſt rei: alio
quin potentes conuenire poſſent to oppime
re pauperes.

¶ Decimo queritur vtrum negociando liceat
aliquid carius vendere ꝗ ſit emptum
⁊ dicit. s. tho. xxij. q. lxxvij. ⁊ pe. de ancha. in
c. j. de vſur. libro ſexto. ⁊ alij doc. quod ordi
nato lucro ad aliquem finem neceſſariū vel
honeſtum licita redditur negociatio: puta
ad ſuſtentationem ſue domus vel pauperū
vel patrie nedeſint illi necceſſaria expectando
moderatum lucrum non quaſi finem ſz ſili
ꝑpendium laboris. Sed tamen ex hoc lic̃
dicatur negociatio licita ex intentione: non
licet carius vendere rem ꝗ ſit emptam vt col
ligitur ex dictis eiuſdem. s. tho. ꝗ pe. de an
cha nili ꝑcium rei ſit mutatum ratione lo
ci aut temporis aut forme: puta qz res in ſe
eſt melioratā a ſe vt equus qui creuit vel ab
arte vt gladius qui eſt expolitus. Immo in
ter mutationes forme videtur competere
di poſſe ſtempta in quantitate magna ven
dantur minutatim: ꝑ quo videtur facere
dictum criſo quod qui rem comparauit in
tegram ⁊ immutatam. ſ. alicū rbum modo
rum predictorum vendendo lucretur: ſite
mercator eſt qui de tempio vel eꝗtur: vbi

illud verbum integram ponderādum eſt.
Addit̃ur hoc licere quarto ratione laborū
⁊ periculorū in tranſferendo: ſed hoc redu
citur ad ꝑdicta: ⁊ verum eſt quando trāſla
ꝗ quin ſtultus mercator emēs rem vbi eſt ca
ra. poſſet eaz vēdere care vbi eſt vilis ⁊ abū
dans: ⁊ ſequēter iuſtum ꝑcium non eſſet
ſm communem eſtimationem ꝓtra predicta.
Poſſet tamē hoc quartū mēbrum eē a tri
bus prioribus diſtinctum. ⁊ habere locum
vbi quis res demiſit cuz ꝑiculo ⁊ labore ad
locum vbi nullum habēt ꝑciuz: quia ibi
ſcilicet nō vendūtur: quia eo caſu in ſtatuē
do ꝑcio habendſ̃ iuſtos rō perticulorum. ⁊ la
borum. ⁊ expēſarum. Qui autem emiſt ca
rius vendat ſine aliquo honeſto fine ſolum
vt lucretur ſine reipublice vtilitate ſed po
tius cum damno peccat mortaliter ſm ale.
a. xxiii. diſt. ⁊ de talibus intelligitur. c. qui
conq; tempore. xiiij. q. iij: vbi turpe lucruz
dicitur tempore vindemiarum vilius eme
re vt carius vendatur. Et concordat his
panormita. in. c. primo. ne cle. vel mo. Non
tamen neceſſario tale turpe lucrum eſt re
ſtituendum ſm Rodo. ſed de conſilio ſo
lum: niſi forte fuiſſent cauſe talis excreſcen
tie que alias non fuiſſet. quia tenerentur
damnificare.

¶ Undecimo queritur vtrum liceat emere
rem intentione ſtatim renendendi cum lu
cro ſine mutatione rei temporis ⁊ loci: ſicut
faciunt qui priuo vendunt rem ꝗ emāt vē
ꝗ ſum. r. of. facto fundamento ex archie. q;
iuſtum ꝑcium non ſit indiuiſibile dicit illū
de prudentia eſſe laudandum. archie. autez
dicit non apparere clare q; ſit iuſtū. ego ãt vi
eo appare de clare q; hoc ſit iniuſtum: qz de
ſtum. ⁊. ſuperiore. vnde alex. vbi ſupra excu
ſando eum qui a caſu emit bono foro ⁊ ven
dit ſtatim carius accuſat eum qui hoc hac
intentione facit. Immo nider. vij. precep. c.
vbi dicit q; tales eſſent a republica exterminā
di: qz nocent vtriq; eoz qui parati ſunt
honomice commutare. Qui iñ emit nō ſtta
intentione ſi ſtatim ſibi occurrit ad reuēdē
dum cum lucro non peccat: qz iuſtum ꝑciū
eſt diuiſibile.

Ex. qritur vtrum liceat carius vendere ꝗ
emere ex ſola mutatione ꝑtoris puta emē
do blada tempore frugum vt poſtea ca
rius vendantur. ⁊ dico reſponſionem pate-

re ex dictis. ⁊. priore. Nam ſecundum ray.
archie. ⁊ viliel. hoc lucrum ex ſe eſt turpe vt
patet. xiiij. q. iij. quicunq;. vnde oportet ſi
lud aliquo bono fine honeſtari. Unde et. s.
tho. 22. q. lxxvij. dicit quod ſecundum phi
loſophum primo politicie lucrum mercato
rum de ſe eſt turpe. qz ordinatur ad ſeruien
dum cupiditati: ideo oportet illud honeſta
ri honeſto fine qui eſt ꝑſeruatio ſui vel pau
perum elemoſyna aut opulentia communi
tatis. Igitur eſt licitum hoc facere ad bonū
communitatis ſecundum ray. vt ioſeph. et
ſimiliter ad prouiſionem ſuam ſecundū vi
liel. maxime ſi aliter neſcit negociari nec hz
vnde ſuſtentetur: dummodo non intēdat ca
riſtiam: ⁊ ſimiliter ad largiendum inde ele
moſynam ſecundum ray. Innno. viliel ⁊ om
nes. Si vero hoc fiat ex auaritia vt alij cō-
pellantur emere ab eo ⁊ ſtle ſuo modo ven
dat: aut ſi intendat̃ cariſtia eſt mortale ſm
Uiliel. ⁊ ſm Ray. tenetur reſtituere paupe
ribus. xiiij. queſtione. v. qui habetis: quod
ſcōm Uiliel. verum eſt de honeſtate ſed non
de ꝑcepto. 13

¶ Decimotertio quid de agētibus ãnonaz
carius vendi. puta impediendo conducto-
res: ⁊ dico: eos teneri ad ponēdum eam in
bono foro. ac ſi fuiſſet delata. ſi poſſunt: ꝓtu
niunt pēa. xx. aureoz. l. ij. ff. ad. l. iul. de ano
no. ⁊ etiam corporaliter. l. annonaz. ff. de ex
traordi. cri. ⁊ idem de emente omnia blada
vt carius vendat. d. l. ãnonam: et idez de om
nibus pertinentibus ad victum. vel vſum ꝓ
ipſos ſolos vendendis in cariſtiam reſpub.
vt. l. vnica. C. ne li. in cōpera. ſpe. ſe. ⁊c. Unde
qui dat arras. ꝓ omnibus aromatib⁹ ſcēs
nauea que ferebāt eas ſubmerſas facit mo
nopolio ⁊ incidit in penā. d. l. vnice: et rēpo
re neceſſitatis. tales compelli pſit vendere
minus ꝑcio tunc aliaz iuſto. l. ij. ⁊. cū in ea
dem. ff. ad. l. rho. de iac. 14

¶ Decimoquarto queriſ̃ vtrum liceat ca-
rius vendere ad tēpus ꝗ ad numeratū ra
tione dilatōis tpis: et dico q; nō ſed eſt vſu
ra virtualiter. vt infra vſura. ij. ⁊. prio. ⁊ idē
eſt ſi ematur ꝑcio vilioz quia ſoluitur ante
tempus. 15

¶ Decimoquinto queriſ̃ vtz mercator: qui
ſcit ad aliquē locum alios poſt ſe vēturos
cum abundantia cariſdē merciuz. poſſit vē
dere ꝑcio tūc currēte. an teneat̃ vendere: ꝑ
cio q; futuz eſt. aut qđ eſſet tūc ſi res ſcirek:
⁊ dicit. s. Tho. qnō facit ꝓtra iuſticiaz ven
dendo ꝑcio currente. et tacens qđ futurū eſt:
ſi tamen direceret vel de ꝑcio ſubtenaherer.
eſſet abūdantioris virtutis. 16

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

16 ¶ Decimosexto quid si quis intēdens nocere inimico scribit amico vt multū emat de lana vel alia re.q: erit cara in posterum: qō tamen nouit fallum: ꝛ deinde litteram sibi cadere permittit in loco vbi inueniatur et legatur ab inimico. ꝛ consequenter talia emat ꝛ perdat: ꝛ dico ſm archie. quod talis mortaliter peccat ex intentione nocendi non tamen tenetur satisfacere de damno: quia non dedit occasionem efficacem. extra de iniur. si culpa: quia ille non debuit lita leuiter credere.

17 ¶ Decimoseptimo quid de eo quod in facto accidit. Mercator magnus venetijs accepit ſſis ab oriēte vt emeret aromata. qz futura erāt carioza. eas lacerauit intēdēs omnia aromata emere: ſz alius tenuis colligens litterarum frustra ꝛ legens eum ꝓuenit in emēdo. ꝛ lucrum subtulit. Et dic archie. q: si legit litteras illas vt sciret est secreta. curiositas est: si vero vt sibi prouideret prudentia humana est ꝛ nō peccatū quia licitum est cuilibet accipere qō pro derelicto habetur vt dicte littere:

18 ¶ Decimooctauo q̄ritur vtrum liceat mercatoribus ꝓuenire vt certo ꝓcio vendāt vel vt vnus solum tale quid vēdat. ꝛ dicit hoc pactum ēt illicitū: ꝛ idē est si quis in ciuitate impetret vt sibi soli vendere liceat: vnde si quis hmōi exercet officium. ſm legeo dz spoliatus bonis ex lo ꝓpetuo damnari. ꝛ ꝓcedētes puniri. i. officiales qui ꝓdicta cōcedūt aut nō puniūt. C. de mono. l. vna: vbi ꝛ30. per illam legez ꝓcludit prohibitum ēt ne quis exerceat monopolium. i. singularē negociationē: qō accidit cū aliqui paciscūt ne in arte sua quēq̄ instruant preter filios vel nepotes: ꝛ idem est in oibus hmōi. Predicta tñ ꝛ. d. l. vnam intellige ſm Inn. in. c. significante. de pigno. qñ fraudulenter ꝛ in dānum reipublice fiūt. secus si cōtas sic statuat. ꝓ bono reipu. vt vnus solꝰ vendat vinum aut hmōi: ꝛ tale lucrum applicetur cōtati vt quotidie fieri videmus.

19 ¶ 19. q̄ritur vtrum venditio reddatur iniusta. ꝓpter defectū rei vendite: ꝛ dicit. s. tho. 22. q. lxxvij. q̄ circa rem venalē triplex defectus considerari ꝓt. ſ. ſm ſpēm: q̄ritatez ꝛ qualitatem. vt si vendatur auricalcum pro auro: vel vratur quis deficiēti pondere aut mensura. vel si aial infirmū vendatur quasi sanū. In his igitur tribus si vēditor sciēter offendit peccat ꝛ restituere tenet: si ꝓ ignoranter non peccat quidē: sed cū ad eius noticiā venerit recōpēsare tenet emptori. hec ex illo. Sed qō dixit de qualitate intelligit de corruptiua substātie vt in domo combusta. ar. l. quid tñ. ff. de ꝓtrahen. emp. secus ista. ar. l. quid tñ. ff. de ꝓtrahen. emp. secus ista. ar. l. quid tñ. ff. de ꝓtrahen. emp. secus ista non corruptiua puta si agrū sterilē putabat vberē. xxix. q. 1. §. his ita ꝛ dicetur: vnde tunc vt ibi ptz in glo. vēditio non rescindit nisi esset deceptio vltra dimidiā vt dcū est. vel haberet petiferos herbas. C. de edi. edic. si ꝓdium. vel nisi dolus dedisset cām ꝓtractui vt. ff. de dolo. elegantēr. Ex his multa patent. ſ. primū. Si vēdēs intendit vēdere rem vnā puta vnū agrū ꝛ emēs emere aliā i substantia vt aliū agrū venditio non vz. l. in rē ditionibus. ff. de ꝓtrahē. empt. Et idē est in materia vt si vēdatur auricalcū ꝓ auro. vt in. d. l. in emptiōibus. ſ. Secūm. Tabernarij dātes vinū mēsurā diminutā ſm archi. non excusant: qz decipiunt ꝛ dānificant emptores: non obstante contraria ꝓsuetudine que est corruptela nisi hoc faciant ad suā indēnitatem. vel iurum moderatum: puta quia si darēt plenas oporteret ꝓcium augere: cōsequēter multus aut paucos inuenirent emptores. Si autē econtra mulier dans ad fūdandum. ꝓ libra dat vncias tredecim. nō soluit nisi ꝓ libra secundum eundē non est fraus. ſ. vbi sic est consuetum: quia sic intelligitur esse pactum cuz a principio dat opus vt sic soluatur: sciēt autem ꝛ cōsentiēt. non fit iniuria. quāuis mos turpis videatur. ſ. Tertium. Si equus venditus ad paucos dies rōne sue male qualitatis moriatur patet. in. c. iniustum. de re. pmu. post Cy. distinguit. Nam aut morbus erat motus vrtiginis aut vterq̄ ignorabat: ꝛ tunc aut emptor nō fuisset alias emptur. ꝛ cōperit actio redhibitoria: aut alias emisset. ꝛ tunc competit actio quanti minoris: non ait ad totum damnum: aut sciebat alter tantū: et si venditor tenetur ad omne interesse nō solum ad ꝓlucrum. vt in. l. iulianus. ff. de act. emp. nisi intervenisset pactum vt non teneretur: et si emptor fuisset minus diligens. nihilominus ſcūm Cy. venditor tenetur: quia lez ille fuisset in quadam negligentia vel culpa. tamen venditor non patefaciens fuit in dolo. qui ponderat culpe. vt in. l. item si obliterit. ff. ad legē aquil. Joan. tamē an. post alios dicit quod si infra triduum moritur. et intuitur habere eōr marcidum ex tempore paruitate presumitur illum morbum tempore venditionis habuisse. ſ. Quartum. Si quis vendat equum dolentez in spatula sed hoc non ostendentem quia erat calefactus dicens. do tibi equum istum pro strabone

vt dolēte. ac habente omnes maculas. nec volo ex aliquo teneri: secundum Spec. in titu. de emp. ꝛ ven. §. nunc nihilominus tenetur. ex quo alias specifice non ꝓpalauit defectū quia emptor fuit deceptus videns dictā ēē falsitatē in aliqo expressio. ꝛ credidit versiliter sic esse de morbo spatuloso.

Si fundum vendidi tibi exprimitur finibus ꝛ mensura terre. ꝛ nunc inuenitur maioris quantitatis. an cedat emptori quod plus est aut venditori distinguit. olim denotantibus certum numerum vel mēsuram. ꝛ agit ad supplemētum. quādo. ſ. exprimit ꝓcium suum incipiendo a numero vel mensura: vt vendo tibi terram quatuor modiorum in talibus confinibus: quādoq̄z autem vtitur terminis denotantibus spēm. seu corpus. Iz adijciat certum numerum vel mēsuram: vt vendo tibi talem fundum sic confinatū. qui est trium modiorū. tunc quod est plus cedit emptori. qz hoc casu numerus vel mensura videt adiungi loco demōstrationis. que iz sit falsa. nō vitiat nec minuit illud cui adiūgit. vt. l. falsa demōstratio. ff. de ꝏdi. ꝛ de. Hec Panor. in. c. ꝓtuas de dona. Vel dic q: si ꝓcium taxat ꝓ modio emptor non habebit illud plus: si ꝓ nō taxatur ꝓ modio habebit totum: vde hoc sm ꝛ30. ꝛ dnatio. i. §.

¶ Vigesimo queritur vtrum vēditor teneat rei. q. lxxvij. ar. iij. obscure de hoc loquitur ꝛ. d. quo. ar. 1. cuius doctrinaz sic intelligo. Nulli est licitum inferre dānum. primo vel periculum. Cum igit quidam defectus dent dānum tantū. vt pānus malus. quidam vero dānum ꝛ periculum persone vel rerum. vt cibus corruptus seu venenosus. ꝛ equus rebus fuerint. vendit or dicere nō tenetur. sed sufficit si minuat de ꝓcio rei quantū appreciatur. Ille defectus: quia neq̄ dānum neq̄ periculum infert emptori: si tamē ꝓcium nō minuerei inferret dānum. In secūdis autē si sint publici sufficit minuere de ꝓcio nec eos dicere tenetur. puta si equus sit monoculus ꝓ hoc occulti dicere tenetur nec sufficit minuere de ꝓcio: quia exponeret emptorem periculo. hec ex illo. cui cōsonat ꝛ quasi cōstat ac limitat Ang. in. l. si quis cuz alter de re. pmu. ex quibus colligitur quod distinguendum est sic. Naz aut emptor si scire: huiusmodi defectus nullo modo emeret. ꝛ tūc nullo modo celare licet: aut emeret quidem sed non ita libēter. ꝛ tunc si nullū imminet periculum vel dānum. nō tenetur venditor revelare sed sufficit minuere pretium: ꝛ idem est de mixtura aque ad vinum ꝛ huiusmodi. si autē iminet periculum vel dānum emptori vel alteri manifestare tenetur aliter eēt obnoxius restitutioni oīni si accideret. ar. l. in rebꝰ. §. item qui sciēs. ff. cōmo. ꝛ. l. iulianus. ff. de ac. emp.

¶ Vigesimo ꝓio queritur quid de his quirez 21
defectus negant aut falsas bonitates affirmant: cum periurio ꝛ mēdacio sciēter: ꝛ dico ex Ray. iuncta glo. eius. q: quantum ad iuramenta semp peccant mortaliter iurando falsum etiaz in modico. quātum vero ad mendacia similiter quando per hec ledunt proximū in magno. vel eriā parno cum voluntate ledendi in magno: secus si in modico aio nō ledēdi in magno. vel si in nullo. Iz ad se seruādum indēnes. Utroq̄z autez mō tenētur de nocumento.

¶ Vigesimo secūdo queritur vtruz emptuz 22
ex aliena pecunia sit ementis: ꝛ dico quod sic si nomine suo emit. l. si ex ea. C. de rei vendi. Fallit quod dictuz est. in empto ex pecunia ecclesie. xij. q. iij. c. i. ꝛ. ij. ꝛ. q. v. sixum: qō adeo est veruz quod si clericus habēs pecuniam de ꝓbenda emerit ꝓdiuz amplius illud dare non poterit intuitu pietatis. Iz pecuniam dare potuisset: quia statim predium fit ecclesie: siue emerit noie suo siue alieno. de pec. cle. c. i. ꝛ. c. inquirendum. Et idē dic de empto ex pecunia pupilli vel minoris a tutore vel procuratore: quia minor sibi vendicare potest. l. ij. ff. quando ex fac. tuto. Idē de empto ex pecunia militis. C. de rei ven. l. sint proponis. Similiter dic in empto a marito vel vxore de pecunia sibi ab altero eorum donata: si efficiatur non soluendo quidonum accepit. lege vxor marito. ff. de donatio. inter virum ꝛ vxorem. Hec tra limita quando pecunia non fuit alteri mixta: quia si fuisset mixta transiret in dominium etiam turis. lege si alieni nummi. ff. de solutio. ꝛ sic non esset ecclesie vel prefatorum.

¶ Vigesimotertio queritur si res vēdat duo 23
duo cuius erit: ꝛ dico q: potior est secūdus si res tradatur sibi vel primus si primo sibi detur: ꝛ idem in donatione. l. quotiēs. C. de rei ven. arg. c. ex litterio. de cōsue. ꝛ expresse. C. de sacrosan. eccl. l. vt inter diuinuz publicumq̄z etiam si secundus emisset. ꝛ ipse nomine ecclesie: quia ꝓfertur primus. ff. de pecuria. l. in cause. Vēditor aut tenetur crimi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne falsi vt patet.ff.ad.l.cor.de fal.l.qui duo
bus:sed si pmutauit aut alteri insolutũ de
derit.vel aliter distraxit.postquam eaz ob
ligauerat tenet crimine stellio.ff.de cri.stel.
l.iij.De hoc tamẽ plenissime Jas.in repe.l.
24 quotiẽs.C.de rei vẽ.

¶ Vigesimoquarto queritur vtꝛ is cui datuz
est aliquid ad vendẽdum pro.p.z vendidit
p.xij.teneat de duobus dño rei:z dicit Ar
chie.q̃ cum habeat mercedez pro suo labo
re.z exhibet nudum ministerium totum qõ
supendit tradere tenetur dño sine pl̃oyẽ
dito:z nõ emptori.nisi forte plus iustoyen
didisset:sed sum.ang.contra rosel.tz q̃ sibi
acquirit illa duo sua industria:nõ obstante
mercede:quia illa datur vt inueniat ẽpto
rem pro.p.si tamẽ daret sibi simpliciter vt
venderet secus.quia teneret vendere mello
ri pclo quo posset.Sed hoc non bene dicit:
quia illa duo non retinet rõne rei vẽdite cũ
non sit sua:nec rõne laboris vel industrie cũ
habeat mercedem pro toto illo qõ exhibet
in vendẽdo. Nec res datur sic vẽdẽda a do
mino p decem.quin velit habere duodecim
si põt.sed expressit minimum. Et ita tz Ar
chie.Joã.fab.z Jo.de pla.in.§.actionũ.isti.
de actio.z ibidẽ do.Jason.

Carpit sum.ang.

25 ¶ Vigesimoquito queritur vtꝛ vẽditor tenea
tur emptori de euictione:z dicit glos.z Pa
nor.in.c.si venditori de emp.z ven.q̃ sic:z si
non defendat emptorẽ postquã sibi denun
ciauit tenet ad omnes expensas quas fecit
in iudicio fm eũdez:siue optinuerit siue nõ
vt.in.l.j.C.de euic.z.l.vẽditores.ff.de verbo.
obliga.z vtrobiq̃ p Bar.secus si non denũ
ciasset litem motam. Fallit aũt inquit in tri
bus casibus quod dictuz est:nec ad euictio
nem tenet. primo si in principio litis vel ad
minus post litem prestatam non denuncia
uit venditori.vt eum defenderet.C.de euic.
l.emptor fundi.z.l.auctore.ff.eo.l.si rẽ.§.fi.
Sed z si venditor sciebat litem motam.vide
tur sentire Bart.in.l.denuciasse.ff.de adul.
q̃ etiam denuciare teneat:quia quãdo red
ritur denunciatio ad aliquid faciẽdum.vt
in casu isto.nõ sufficit scientia sola.vt in.d.l.
denuciasse:secus quãdo requirit denuncia
tio ad simplicem sciam habẽdam:quia va
let.vt regula.qui certus.de reg.iur.libr.vj.
z.l.j.ff.de ac.emp.z ven. Et tz glo.z Cy.i.d.
l.emptor.z dy.in.d.regula.qui ce.9.teneãt
q̃ nõ tenet denuciare.z multi alij.tñ tutius
est q̃ denuciet.p.l.si cõtrouersia.in ver.au
ctori heredibꝰ eius nũcia.C.de euic.que de
nũciatio nõ importat simpliciter indicare.
sed p officialem notificare litem motam vt
veniat ad defendẽdum.secũdo quando ẽptor
citatus cõtumaciter abfuit:q̃ videt ꝓdem
natus,ꝑter suam ꝓtumaciam.d.l.emptor.
z.ff.de euic.l.si ideo.l.rñso:z idem si vendi
tore absente nõ appellauit a sñia.l.herem
ff.de euic.tertio quando p iniuriam iuta la
ta fuit contra emptorem.d.l.emptor:q̃ in
iuria que fit emptori.nõ contingit venditoꝛ
rem.l.ii p imprudẽtiam.in princ.ff.de euic.
Idem dic si p violẽtiaz extraiudicialiter au
ferat.d.l.ii per.z.C.de euic.l.fi.etiam si no
tarius posuit q̃ obliget se defendere de iu
re z de facto.quia illud de facto intelligitur
si ilo moueat de facto non de iure.sz panor.
vbi supra:quia violẽtia extraiudicialis non
venit fm naturam cõtractus:de quo dicit vt
no.p Bar.in.l.stipulatio ista.ff.de verbog
obliga.Adde quarto quando emptor com
promisit z reportauit sñam cõtrariam.l.si
dictum.§.si in arbitrium compromisero.ff.
de euic.quod intellige vez.si voluntarie cõ
promisit quia secus si coactus.s.a statuto:
quod sic vult vt inter consanguineos cõpro
mittatur.z huiusmodi:z hoc denunciauit
vẽditori sedm Bar.in.d.§.ii in arbitrum.z
Bal.in.l.prima.C.de pericu.z cõ.re.vẽdẽ
quinto quando emptor potuit vtiq̃ perz.z
non vtiq̃ cepit.d.l.si dictum.§.si eum posset.
Et sexto si rẽ alienam scienter emit:nũ de
euictione spãliter sibi cauerit.l.si fundum.
C.de euic.Et septimo si aliquid casuale cõ
tingat.C.eo.de lega.l.fi.de reb.eccle.nõ alt.
c.ad nostram.Vide et alios casus p Mosl.
in sum.eo.titu.

¶ Vigesimosexto queritur quid si vẽditor 26
pactum fecit q̃ de euictione non teneretur:
z dico nihilominus eum teneri ad pcium re
euicta.l.ex empto.in fi.ff.de ac.emp.z vẽ.q̃
limitat Ludo.de ro.q̃ pactum sit in gene
re.s.a quocũq̃ euincat.secus si specificatur
psona.vel cã vna:quia tũc et nõ tenebit ad
pcium:casus est in.l.q̃ libertatis.in prin.ff.
de euic.z ibi glo.de hoc.

¶ Vigesimoseptimo querit quantum em 27
ptori tenet vẽditor.in casibus in quibus de
euictione tenet.re euicta:z dico q̃ tantum
in simplum.z si fuit in culpa in vendẽdo te
net etiam ad interesse. In foro tamẽ pẽtio
so.in rebus pcioso.arbitrio iudicis cogit p
mittere duplum.aliter cõdẽnatur in duplũ
pcij conuẽti.ff.de euict.l.ij.z.l.emptori. De
emptione rei furtiue habes infra restitutio
ij.§.vij.vide etiam supra contractus.§.no
no.vtrum teneat venditio per compromis
sum:z similiter vide multa infra negocium
z vsura secundo.

e Wunitas.vide infra imunitas.

¶ De enormi.

Norme dicitur. quasi extra normã vel sine norma. l.mẽsura.z iportat aliq̃d excessiue magnuz.z loquẽdo in moribus semp sonat in maluz:quia bona ex suo gñe nõ possunt esse magna p excessum.cum infinite crescere possit homo in gra z sequenter in virtute. Vnpliciter autẽ malum dicitur enorme scilicet in se z sic peccata aliqua dicuntur enormia:z in suo effectu vel nocumẽto illato.z dicitur enormis iniuria.

¶ Primo vero q̃ritur q̃ sunt enormia crimi
dicit enorme. Primo qõ ad enormã pnie q̃
f.penam delet cũ culpa:plene reduci nõ po
test.dn semp aliq̃d remaneat de pena:qi.s.
impedit ordinis executionẽ vbñicij deten
tionẽ.etiam post pniam. Et hoc est tripliex
f.homicidium voluntarium.dist.i.minora.
f.q.vij.si quis oẽm de cõ.di.j.c.i.z idem est
de casuali pecdẽte culpa.de homici.prine
Ilio. Item hñtia in qua potest sanari vulnus
remanet cicatrix.i.q.j.vẽrum. Item simonia
in ordine.de accusa.inquisitiõis:z ibi pz q̃
de est de simonia in bñficio.i.si quis adipi
scatur ordine vel bñficiuz p simoniã:vt ibi
Et de hiis vide et.§.crimẽ.secũdo dr enor
mis quod dispẽsationem nõ recipit:vt simo
nia in bñficio.i.q.j.ergaz.q.vi.pz quio enor
mia dicũt et ola delicta q̃ inducũt infamiã
cliuiẽ.l.ex dñs.qõ remanet infamis et post
pnitentiam.iij.q.vij.§.porro.z.ij.q.iij.§.
quia colligitur.

¶ Secũdo q̃ritur que iniuria corporalis di
z catur enormis:z dico q̃.c.cũ illoz.de sent.
ex.expliciat si mutilatio sequitur vel san
guis effusio.f.abundãs z ex mẽbro ex quo
esset facili non fuat fm docto.seu ex vulnere
in ẽpm vel abbatẽ seu supiorem manus
iniecta sit. Et sic in.§.arroz.insti.de iniur.
expliciatur.si q̃s vulneretur intellige fm
mo.si opus sit medicamine cirurgie vel em
plastroz seu aliozꝝ medicaminũ.ite si quis
fustibus ceditur si in theatro vel foro:aut in
conspectu iudicis verberetur.ite fm alios
si in ecclesia vel cimiterio vel dormitorio.ar
gu.c.cũ p cã.de sen.ex.xvij.q.iiij.quisquis.
z.§.qui aũt.ite si si sacerdoti induto vestibus
sacerdotalibus magistratui parenti patro
no z plato.ff.de iniur.l.ꝓtor.§.atroce.C.eo.
l.atrocem. Et sic enormis dr primo ex per so
na.secũdo ex loco.tertio ex tpe puta ludi aut tñ aliq̃d
festiuitatis:z hoc est arbitrium.quarto ex enorme dr
re puta vulnere:aut etiam vulneris loco ve
lut oculo per cusso.ff.de iniur.ita incipit.q̃n
to ex modo.vnde secundum Panor.in.d.c.
cum illoz.excessus notorius dicitur enor
mis:z si sit in personam ecclesiastice cũ epus
absoluere non potest. Et de hiis olbꝰ supra
absolutio.iij.in prin.

¶ Tertio q̃ritur quis arbitrabitur an iniu 3
ria sit enormis:z dico q̃ is qui habet absol
uere z ligare vt sciat an sit quis sue iurisdic
tionis:z possit illum absoluere nec ne.ar.c.
super literis.de rescriptis.z.l.si quis ex alie
na.ff.de iudicis.sed caueat ne leuem arbi
trari velit vbi ius atrocem determinat:q̃a
non absolueret sed deciperet:secus autem
vbi non determinat.

¶ De epõ.

Episcopus greczꝝ nomẽ est.
dictum ab epi q̃ est supra:
et scopos vel scopi q̃ est in
tẽdere:quasi supintendẽs:q̃
supintendit layeis et cleri
cis sibi cõmissis.vij.q.j.q̃
episcopatũ:di.x.cleros.vbi
etiã interpretat speculator eo q̃ subditozꝝ
mores et vitã speculat:et in hoc negligẽs ẽ
in petõ mortali:et dr canis ipudicus.ij.q.j.
qui nec:cuius offiũ cõsistit in pfectione crisi
matis.crismatõe frontis.collatõe ordinis.
pfecratõe ecclesiaz et altarium vt de sen.ex
cõ.c.q̃ piculoz.lib.vi.in glo.et fm.s.Th.
in.iij.di.xxiij.solus dispẽsat illa sacramẽta
que ponũt suscipiẽtẽ in aliquo gradu per se
crõis sup alios:et equalis ẽ pape fm eundẽ
ibi di.iij.i collatõe sacramẽtoz.seu quo ad
ea que iunt ordis ẽ p alis:lõ q̃libet põt aliũ
pfecrare:solus et vt ibi dicit di.xx.ꝑtic est
platus ecclesie et quasi spõsus eius accipit
anulũ:cuius et puersatio dr esse quã gre.in
pasto.describit dicẽs. Sit rector cogitatõe Qualis
mundus.actione pcepnus.discretus in si pastor esse
lentio.vtilis in ꝓbo.singulis p cõpassionez d.beat.
soclus.pre cũctis ꝓemplatõe suspensus:in
ternoꝝ curã exterioꝝ occupatione non mi
nuẽs.exterioꝝ pulcritũ iternoꝝ sollicitudẽ
ne non reliquẽs. Et q̃ ad appellationem
q̃ iter ẽpm et pbyterꝝ dñs non fuit quia
ist et illi pbyteꝝ et epi dicebãt:semp tñ fu
it dñs realis:vñ et i primitiua ecclesia soli
epi pfirmabãt acf.vij.l.p manũ ipositio
nez.spũsan.dabãt vt tz.s.Tho.Ray.et pe.
de pa.que ipositio p pfirmationez designat
ideoq̃ soli epi sunt qui apostoloꝝ vice pli
mãt.vt extra de sac.vnc.c.vno.§.p frontis.

Universidad de Deusto Biblioteca

Erant et olim quidam prelati. qui coepisco pi dicebantur. de quibus per transeundum est. quia amoti sunt: di. lxxxviij. §. hi vero et c. sequenti.
1.q. ¶ Primo ergo queritur vtrum episcopatus sit ordo vel dignitas. et dico quod est dignitas vt patet ex dictis. Sed dignitas est et ordo. Sed sacerdotium secundum s. tho. in. iiij. dist. vij. et di. xxiiij. non in ordine ad verum sed ad mysticum corpus christi. sup quod habet aliquem actum et aliquam potestatem quam non habet sacerdos: sicut presbyter ordinare et confirmare et huiusmodi. vnde secundum Jo. an. in principio sexti papa se episcopum appellat sed in ecclesia sunt dignitates episcopatu maiores. quia episcopatus est ordo maximus.
2 ¶ Secundo queritur vtrum status episcoporum perfectior sit statu religiosorum: et dicit s. tho. 2. 2. q. clxxxiiij. quod sic: quia in omni genere agens potentius est patiente: in genere autem perfectionis episcopi secundum dionysium se habent vt perficientes. religiosi vero perfecti. quorum vnum ad actionem reliquum ad passionem pertinet. Si tamen status episcopalis agatur perfunctorie. nihil est miserius aut periculosius. di. xl. ante omnia.
3 ¶ Tertio vtrum liceat appetere episcopatum. aut recusare oblatum. et dico quod secundum augu. xix. de ciui. dei. et s. tho. 2. 2. q. clxxxv. et viij q. i. qui episcopatum et si administretur vt decet tamen indecenter appetitur: quamobrem inquit aug. ocium sanctum querit charitas veritatis. negocium iustum suscipit necessitas charitatis: quam sarcinam si nullus imponit percipiende atque intuende veritati vacandum est: si autem imponitur suscipienda est propter charitatis necessitatem. Istam autem questionem diffuse tractaui in ro. aur. dominica. xvij. post tri. et ibi habentur he conclusiones.
1. pclusio. ¶ Prima. In nullo casu licet prelationem procurare. quacunque populorum necessitate vel
2 quocunque fine. ¶ Secunda. Licet nunquam liceat prelaturam querere tamen necessitatis tempore. i. quando non videtur aliquis vnde competenter de bono pastore prouideatur: licitum est hunc est appetere non absolute: sed a deo non vt quis presit sed vt prosit: et licitum est hoc desiderium: velle quod me deus dignum iudicaret et faceret vt alijs prodesse possem: quia velle prodesse est laudabile et velle promoueri per deum non est presumptuosum cum
3 ipse non promoueat nisi dignos. ¶ Tertia. Tale desiderium extra casum necessitatis non est laudabile nec licitum quia esset minus bonum preferre meliori cum sit melius vacare deo et proximo vbi non est necesse vacare
4 primo. ¶ Quarta. Is cui vitia placent in propria persona. vel cui non displicent nec ea conatur euertere in aliena nunquam licite appetit a deo promoueri quamdiu sic est deliberat. Est autem mortale iudicio meo appetere ratio ne deliberata episcopatum et omnem prelaturam similiter et beneficium cum cura in multis casibus de quibus infra superbia. §. vi. et specialiter propter ambitionem vel cupiditatem principaliter quia est ambitio periculosa. et repugnans bono communi: tum quia talis nesciens se idoneum ad illud administrandum cum hoc sine dei gratia quam se habere nescit facere non possit tum quia bonum commune ordinat ad particulare. vt populus sit propter prelatum cum sit econuerso. Est et mortale hoc recusare cum quis probabiliter credit se idoneum vel saltem dubitat et ad suscipiendum astringitur precepto superioris quia in dubijs tenetur subditus obedire vt infra obedientia: et idem videtur si non astringitur precepto sed consilio. et probabiliter credat quod per alium eque bene prouideri non possit quia est contra fraternam charitatem. et facit. c. in scripturis. viij. q. i. sed vide supra electio. §. xx. infra simonia. §. xvi. Mortale appetere. Mortale recusare.
4.q. ¶ Quarto queritur vtrum peccet mortaliter episcopus ignorans. in sua ordinatione interrogatus an sciat nouum et vetus testamentum et respondens quod sic: et dicit Ricar. in quol. iiij. q. xxiij. quod sic. si ita est ignarus. quod nesciat in generali mandata dei. articulos fidei. virtutes et vitia et sacramenta: quia tunc perniciose mentitur: non autem si sciat duo testamenta quantum ad casus ne quibus officium suum conuenienter exercere non potest in alijs sit indoctus: quia videtur quod consuetudo sic solum velit.
5 ¶ Quinto queritur vtrum episcopalis dignitas liberet a conditione seruili vel ascripticia: et dico quod ab vtraque. imo et sacerdotalis. di. liiij. si seruus sciente. et. c. ex antiquis. et etiam a curiali seu officiali functa glo. secundum glo. in. d. c. si seruus. et idem secundum psa. et sum. ang. licet supple. sentiat quod non. in quantum ad hoc nitendo textui. d. c. si seruus. sed quantum ad hoc illud. c. non tenet secundum psa. Uerumtamen nec seruus nec ascripticius nec et curialis ordinari debet. nisi secundum distinctionem quam habes infra seruus secundo per totum. i. nisi prius a tali conditione sint absoluti. et ab alijs irregularitatibus.
6 ¶ Sexto queritur que sint episcopalia iura que episcopus exigere potest a clericis et religiosis sibi subiectis secundum canones: et dico quod declarantur in. c. conquerente. de offi. ord. vbi dicitur. In ecclesijs seu capellis tue dyocesis ad monasterium ipsius spectantibus habeas canonicam obedientiam. et reuerentiam institutionem. et destitutionem. correctionem. et reformationem. ac censuram ecclesiasticam: iurisdictionem quoque ordinariam causarum omnium ad forum ecclesiasticum de iure spectantium penitentias et sacramentorum omnium que ab episcopo recipienda sunt et c. de quibus vide plene archiepis. tertia parte titu. ix. c. v.
7 ¶ Septimo queritur quotuplex et que sit lex episcopalis secundum iura: et dico quod duplex. s. iurisdictionis cui subijciuntur monasteria: et diocesana cui monasteria non subijciuntur: in quibus consistit totum ius et potestas episcoporum: et de quibus in. c. dilectus. de offi. or. vbi glo. dicit istam esse inter vtramque differentiam. Nam ad legem iurisdictionis pertinet. datio cure. delictorum coertio. ordinatio ecclesiarum. consecratio earum. altarium et virginum et crisma tis. et generaliter omnium sacramentorum et ordinum collatio. que in dando consistunt: et alia plura que enumerantur in. §. precedenti. c. conquerente. vsque ad verbum sinodaticum. Ad legem vero diocesanam spectat conuocare ad synodum. ad sepulturas mortuorum cathedraticum. i. quod soluitur in signum subiectionis. tertia vel quarta mortuariorum. decimationum hospitium et similia. que consistunt in recipiendo. Igitur omnia monasteria ipso iure exempta sunt a lege dyocesana. xi. q. i. c. i. et. q. iij. iter cetera. et. viij. q. ij. quis sit. et. xvi. q. i. c. placuit. nec cogi possunt ad predicta pertinentia ad illam. d. c. quod si: a lege vero iurisdictionis non sunt exempta. nisi munita sint speciali priuilegio: de quibus omnibus vide diffuse Archie. vbi supra.
8 ¶ Octauo queritur quid episcopus possit secundum iura vel non possit: et dico multa. ¶ Primum. Secundum Panor. in. c. accedentibus. de excess. prela. potest concedere non episcopis auctoritatem quam habet quantum ad ea que spectant ad dignitatem episcopalem: sicut cognoscere de causa matrimoniali iniungere publicam penitentiam: concedere indulgentiam iudicare de clericis et huiusmodi vt. xvi. q. ij. visis: preter insignia vt est vsus mitre ac pontificalium que solus papa concedit: ar. c. vt apostolice de priui. lib. vi. Et que sunt iurisdictionis potest concedere quiuis non dum sit consecratus nec sacerdos: et idem Jo. an. et cal. Quantum ad ea vero que spectant ad ordinem concedere non potest non episcopis. vt ordinare. crismare. consecrare. et similia que no. in. c. quanto. lxviij. di. et in. c. aqua. de conse. ec. vel al. vnde credo quod dare non possit auctoritatem benedicendi vestes seu paramenta. Eo autem mortuo expirat officium vicarij secundum eum. panor. i. c. i. ne se. va. vt no. gl. in cle. si. de pen. et idem vt de offo prioris constituti ab abbate eo mortuo. et ex not. i. d. cle. secus si constitutus esset ab abbate cum capitulo: arg. c. ij. de sta. reg. ¶ Secundum. Pro
2 persequutione sui corporis licite posset fugere secundum s. Tho. secunda secunde. q. clxxxv. vbi per alium in eius absentia sufficienter posset saluti gregis prouideri: vbi vero salus subditorum eius presentiam exigit: fugere non potest propter temporale aut corporale damnum: sed tenetur sicut bonus pastor animam suam ponere pro ouibus suis: et idem. i. q. i. sciscitaris.
3 ¶ Tertium. Potest etiam per se vel alium. in quolibet loco non exempto pro tribunali sedere cum in tota sua dyocesi iurisdictionem habeat ordinariam. de offo or. cum episcopus. lib. vi. Utrum autem possit immediate iudicare de subditis subditorum sibi prelatorum non appellantium ad eum gradatim secundum Host. et gof. sed sunt opiniones seruanda tamen cuiuslibet ecclesie consuetudo
4 est que iurisdictionem tribuit. ¶ Quartum. Potest et cogere religiosos mendicantes. vt vadant ad processiones. c. nimis praua. de excess. pla. ex quo tex. dicunt doc. quod quia prohibetur eis ne ex leui causa eos compellant ire. sequitur quod ex magna et graui possunt: puta ex nouo introitu epi. vel legati. aut iminente peste. aut alio flagello: vel in generalibus letanijs. que sunt tres dies rogationum: hec Panor. in. c. cum dilectus de offi. ord. que li
5 mita nisi sint specialiter priuilegiati. ¶ Quintum. Potest et querere de titulo beneficij subditi sui. si non consensit in eum: vt voluit Fed. consi. xcviij. et idem dic de quocunque alio cuius interest.
6 ¶ Sextum. Potest etiam vbicunque celebrare et celebrari facere cum altari portatili. vt in. c. si. de priui. lib. vi. et similiter tempore interdicti celebrare potest et celebrari facere. et audire diuina. vbicunque: vt in. d. c. si. quod limita. vt in. c. quod nonnullis de priui. s. exclusis interdictis. submissa voce ianuis clausis et campanis non pulsatis. et si ipse specialiter non sit interdictus. vel non fuerit causa interdicti. Quomodo autem in aliquibus possit dispensare. Habetur supra dispensatio. §. quarto et nono et vndecimo et in beneficiorum pluralitate specialiter supra beneficium. iiij. §. viij Quam autem habeat iurisdictionem. vide extra de offi. ordina. per totum.
7 ¶ Septimum. Potest etiam in sua dyocesi multa etiam sine metropolitani consilio secundum Raynu. vt consecrare ecclesias ac virgines. ordinare. erigere altaria in ecclesia consecrata: nam in non consecrata hoc potest etiam sacerdos: crisma conficere. confirmare. reconciliare solenniter penitentes literas commendatitias clericis dare. inter subditos iudicare. anathematizare cum solemnitate. de qua. ij. questione tertia debet. vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesiam in duas diuidere ꝛ duas in vnam
vnire. vnam alteri subijcere. ꝛ nouas erige
re ex causa. ꝛ non aliter. ꝛ requisito ꝓsensu
eorum quorum interest. ꝛ qui forsan ex hoc
ledi possent: qñq; etiam eorum ꝓsensu non
obtẽto de ex. pl. licet ibi panormi. extra de
eccl. edi. ad audiẽtiam. sinodum celebrare.
canonem late sentẽtie cõdere in sua diocesi
8 Vide archie. iij. parte. titu. xxj. c. ij. Octauũ.
Nõ potest autem sine capituli consensu. a
principio de nouo construere monasterium
nec ecclesiam ꝓstructam secularem mona
sticis regulis informare. fm panor. in. c.
apostolice de dona. ꝛ ita intelligit. c. si epi
scopus. xij. q. ij. ſ; postq̃ hec sunt acta cum
assensu capituli. pōt solus donationẽ facere
de qua. ꝗ. ecclesia. iij. ⸬ vlt. etiam de pos
sessiõibus ipsis fm cõmuniter doctores. nõ
solum de redditibus. Sed intellige de do
natiõe inter viuos. non de testamẽto fm do
cto. cõmuniter: quia testamẽtum potrigit
ad tpo quo non est futurus platus. cũ mor
te ꝓrmetur: nõ fit de rebus alienis. Si ta
mẽ quinquagesima aut cẽtesima esset in
9 graue damnũ ecclesie dari nõ deberet. d. c.
apostolice. ſ Nonũ. Nõ potest etiã testari
de bonis ecclesie nisi vt alij clerici tñ fm. s.
tho. 2. 2. q. clxxxv. pōt hñe propsium. illud
hñdibus testari. Nõ potest aũt causam spi
ritualem ꝓmittere laico. aut laico ꝛ clerico
simul. vt. ꝗ. arbiter. ⸬ rix.
9. q. ¶ Nono ꝗritur quid facere debeat vel non
1. dictum. debeat: ꝛ dico multa. ſ Primum. ⸬ po in si
nodo constituere dz idoneos viros p totaz
diocesim. eos furamẽto astringens ad de
nuncinãdũ sibi vel misso p eum. quicquid
perpenderint fieri contra voluntatem deiz
christianitatem: quod pertinet ad ecclesia
sticam iurisdictionem. xxxv. q. vi. episcopus
in sinodo: ꝛ tales appellantur testes sinoda
2 les. ſ Secundum. In ecclesiis etiam bap
timalibus. dz ordinare magistros. qui do
ceãt pueros in studijs litterarum artiũq;
liberalium assidue. vbi necessitas occurre
3 rit. xxxvij. dist. de quibusdam. ſ Tertium.
Singulis ẽt annis dz sinodum tenere ad
monẽdo clericos ꝓstitutiões legendo. ꝛ tal
cis ꝓdicãdo. x. q. j. placuit. ꝛ similiter singu
lis annis si pōt visitare oẽs ecclesias. mona
4 steria. ꝛ hospitalia sibi subiecta. ſ Quar
tum. Debet etiam in publico sinodo vel nisi
sit religiosus. super indumentis de vi. ⸬ ho.
5 cle. clerici officia. ſ Quintum. Debet etiaz
vbi tempoꝛalem iurisdictionem habet con
stituere iudicem laicum qui in causa preci
pue criminali instituã faciat: cui ꝛ delegare
potest in spãli super aliquo maleficio. vt in
stitiam faciat sine irregularitate: dũmodo
per suam responsionem. nec directe nec in
directe indicet iudici q̃ penam sanguinis
debet irrogare. ꝗ solum in genere quod iu
stitiam faciat: ꝛ si dubitat consulat peritos
aliter esset irregularis de ex. pref. ex litte
ris: sanguinis tamen vindicte presens esse
non dz. vt in dicto. c. ex litteris. ſ Sextum. 6
Debet ẽt ordinandos ne cito nimis manus
imponat inquirere. primo de etate ad iuã
ordinẽ debita de quo infra etas. Et secũdo
de bonitate vite: ꝛ quo ad hoc quilibet pōt
admittere nisi sit peccator notorius iure vel
facto. vel excõmunicatus maiorꝛ. vel suspẽ
sus. vel interdictus: quia nemo saluti sue
immemor iudicãdus est. j. q. vij. sancimus:
si etiam ẽt quis illegitimus sine dispensa
tione promoueri nõ posset vel episcopi quo
ad minores. vel pape quo ad religiosos ordi
nes. nisi sit religiosus. qui dispensatione nõ
indiget ratione religiõis fm archie. ⸬ ter
tio de litteratura: quia ordinans diaconus
vel subdiaconum. qui nescit officium peo
cat mortaliter: ꝛ similiter promouẽs ad cu
ram nõ habẽtem scientiam necessariam ve
qua. ꝗ presbꝛ. iij. in principi. ꝛ de hoc infra or
dinandus. ꝛ qualiter tam ipse q̃ suus nota
rius cauere dz a simonia. ſ Septimum. In
ꝓferẽdo etiam bñficia dz attẽdere vt con
ferat dignis: aliter mortaliter peccat ꝓ.
tho. ꝛ alber. in. iij. ꝛ facit quod no. xj. di. in
sacerdotibus. Octauum. Nõ dz aũt eccle
siastica officia cõmittere propinquis nec re
rũ ecclesiasticarũ administrationẽ. xxxic.
di. indicatũ est. ꝛ. c. sequẽti. q̃ intelligo q̃
alij hñ possunt eã idonei vt cesset scãdalũ
alias pōt etiam suis cõmittere si sunt alios
meliores. cũ hoc casu cesset rõ prohibitiõis
Sed ꝛ iconomus dz esse clericus honestiꝛ
te. vt probatur eadem di. p totum.

¶ Decimo ꝗritur ad q̃ episcopus iure tene
tur. ꝛ dico duo. ſ Primum. Executiõe deuo
luta ad episcopũ propter negligẽtiã execu
torio. tenetur seruare formam quam ꝛ ex
cutores suare tenebantur. fm Bart. in. l. si
puellam. C. si mã. ita. f. ali. ꝛ tacit tex. in cle.
f. de suppl. ne. pl. ꝛ quod nõ. Joan. and. in. c.
publicato de elec. ſ Secundũ. ⸬ episcopus
tenetur deputare in ecclesiis cathedralibus
ꝛ alijs conuentualibus viros idoneos
ad pdicandum. ꝛ confessiones audiẽdum
ꝛ visitandum. quibusꝛ prouidere dz. de of.
ꝛ. inter cetera: vbi dicit Joan. and. q̃ quia
dz pelpimus. ꝛ subsequitur si quis aũt qui
in hoc fuit negligentes. f. notabiliter. fuit

in mortali. ho. aũt orat vt deus misericordi
ter agat cum transgressoribus huius prece
pti: hodie tñ inquit. puidit paraclitus per
ordines pdicatoꝛ. ꝛ minoꝛ: iz non omnes ca
piant verbum istud. de priui. nimis. Et in
telligo de conuentualibus secularibus. i. col
legiatis: qꝛ monachis non competunt ista
officia. ſ ex monachatu fm pe. et abbatem.
ſ Tertium. Scõm. s. tho. etiam tenetur in
gredi religionẽ q̃ voult. 2. 2. q. clxxxix. ꝛ ex
pomere oia sua. p honore dei ꝛ salute gregis
sui cũ opus fuerit ibi. q. clxxxiij. ꝛ alere cle
ricos indigentes quos promouit ad ordi
nes. non autem alios clericos secundũ eus
iij. di. xxiij.

¶ Undecimo ꝗritur quas penas ẽpus de iu
re incurrat vel non incurrat: ꝛ dico duo.
ſ primũ. ⸬ nulla constitutione ẽpi cadũt
in penam suspensionis vel interdicti nisi de
hoc in illa fiat mentio spãlis: sicꝛ nec eorũ
superiores. de sentẽ. ex. qꝛ periculosum. lib. vi.
Et idem dico de suspensione a beneficio iure
postea: vt in. c. si cõpromissarius. ⸬ hmõi. de
elec. li. vi. secus de excõicatione. vt no. in. d.
c. qꝛ periculosum. ſ Scõm. ⸬ po canones non
vno. pa. in. c. ego. de iureiur. alleg. glo. in. c.
sacerdotes. el. j. q. q. vij. qui dicit. p a plato
licato ꝛ pelso receditur: qõ dictũ panoꝛ. in
non seruante canones recedi pōt sicut ab ex
cõmunicato ꝛ pelso receditur: qõ dictũ panoꝛ. in
non possit restituere degradatũ. supra
de gradatus. ⸬ vl. Quõ aũt teneatur ad ob
seruantias regulares si est religiosus. vide
infra monachus. Quõ etiam aliqui casus
ꝛ. v. Quõ etiam possit aliquid accipere a cle
ricis ꝛ quando vide archie. diffusissime. iij.
parte. titu. xxj.

¶ De equitate.

Equitas fm mentẽ. s. tho.
2. 2. q. cxx. ar. j. est virtꝰ qua
quisq; seruata legis inten
tione legis verba non fuat
Ibi enim sic dicit. Legis la
tores attendunt ad id q̃ in
pluribus accidit secundũ
hoc legem ferentes: quam tamen in aliqui
bus casibus seruare est contra equalitatem
iusticie ꝛ bonũ cõe qõ lex intendit sicut ali
quando noctũ est depositum reddere: pu
tabile ꝛ iusto. Et in hiꝰ malum est se
cũdũ legem: bonum vero est ꝓtermissis ver
bis legis sequi id quod poscit iusticia ra
tio ꝛ cõe utilitas: ad quod ordinatur epi
keia que apud nos dicitur equitas: hec ex
illo. sed vide infra ius. ⸬ l.

¶ De errore.

Error ꝓsensum tollit ꝛ errantes nõ
videtur consentire. ff. de reg. iu. l.
nihil. ꝛ si sit error iuris excusat a
dolo: ꝛ ꝓfir a pena q̃ debetur ꝓpter
dolũ: si ẽt sit error cõis aliqꝰ facit sup. artl.
xcv. di. ecce ego. quasi in fi. ꝛ in. l. barbarius
ff. de o. pto. Dicitur aũt intollerabilis quã
do continet aliquid qõ in suo gẽre est peccatum. vt in. c. venerabilibus. ⸬ pōt. de sen. ex
cõ. lib. vj. vel aliqꝰ impossibile. vt in glos. in
c. p tuas. de sen. exc. vel si sit contra ius aut
legem: vel si excõicet aliquem qꝛ bonũ fecit
puto elemosynam. vide d. glo.

c Estimatio. vide infra imẽdiate post ⸬. extraordiariũ

¶ De etate.

Etas quasi eustas ab eo dcõ
est q̃ durationẽ importat in
finitam a parte post. Unde
etas primo videtur importa
re durationem valde logam
ꝛ deinde quamlibet partem
durationis hois. vt dicatur
etatis trium annoꝛ vel. x. ꝛ hmõi.

¶ Primo vero ꝗrit in qbus etas determia 1. q.
ta reqꝛatur a iure ꝛ dico multa. ſ Primuz. 1. dic.
In sponsalibus reqꝛitur etas. vij. annoꝛuz
cõpletoꝛ. de despo. impu. c. vnico. lib. vj. in
matrimonio vero. xij. annoꝛ in femina. ꝛ xiiij
in masculo nisi forte malitia suppleret eta
tem: qõ tunc est qñ sunt ad simul coeundũ
potentes. vt no. in. d. c. vnico. ſ Scõm. In 2
voto aũt religionis seu professione fienda. xij.
annoꝛ in muliere. in masculo. xiiij. cõpleto
rum. vt de mulieribus hñ in. c. cũ viij. de reg. et
in. c. puella. xx. q. j. c. ꝛ. puella. xx. q. ij. de ma
sculo vero in. c. significatũ. de reg. lib. vj. q̃
tñ falsit in casu de quo infra religio. v. ⸬ j.
ſ Tertiũ. Quantũ ad ordines suscipiendos 3
in prima tonsura reqꝛitur etas. vij. annorũ
cõpletoꝛ. di. lxxvij. in singulis. ꝛ sicꝛ in trib⁹
minoribus. vt in. d. c. in singulis. ꝛ ante dcõz
etatem conferens alicui nisi religionem in
tret suspensus est ipso facto p annum a col
latione eiusdẽ ordinis. de tẽp. ordi. nullus. li.
vj. in accolitatu post. xij. ãnoꝛ. vt in. d. c. in
singulis. in subdiaconatu. xviij. inchoatoꝛ
in diaconatu vero. xx. ꝛ in pbyterratu. xxv.
vt in cle. gñalẽ de eta. ꝛ qua. or. Si tñ ds an
tedictã etatẽ ordinet ordinis q̃dẽ caracte
rem suscipit. sed non executionẽ vsq̃ ad tpo
cõpletũ. vt no. in. d. cle. gñalẽ. nec pōt ẽpus di
spensare. vt ibi no. ſ Quartũ. Quo ad bñfi 4
cia regularia in abbatissa reqꝛit ẽtas. xxx.

Universidad de Deusto
Biblioteca

annoꝝ cõpletorum: similiter ꝛ in prioritta. seu matre vel ministra que hꝫ regere monasteriũ. vt in.c. indemnitatibus. de eclec. li. vj. Jn abbate ãt. xxv. annoꝝ inceptoꝝ: p.c. cũ in cuctis. in §. inferiora. de elec. vbi regularitꝗ ad quãlibet dignitatẽ acquirẽdaꝫ tpo illud exigit. lꝫ 6 abbate nõ sit aliq̃d spãter expissum. Jn prioratu ꝗo collegiato. l. hãte sub se collegiũ. xxv. annoꝝ inceptoꝝ. ar. cle: ne in agro §. ceteꝝ. de sta. reg. in prioratu ꝗo nõ quẽtuali seu nõ collegiato. si curã hꝫ quãꝑ se hꝫ exercere sitꝛ requirit etas xxv. annoꝝ inceptoꝝ. qꝛ opꝫ q̃ sit sacerdos si aũt nõ hꝫ ꝑ se exercere sufficit etas. xx. annoꝝ cõpletoꝝ. d. §. ceteꝝ. in prioratu ꝗo nõ habẽte curã requirit etas. xliij. annoꝝ cõpletoꝝ: qꝛ opꝫ q̃ sit ꝓfessus. c. nullꝰ. de ele. li. vj. ꝛ ita tꝫ panor. in. c. sup inordinata. de ꝓbẽ. lꝫ tede. dicat sufficere eratẽ. uij. annoꝝ cui nõ credit. qꝛ opꝫ q̃ sit ꝓfessus i religione vt dictũ est. ℣ Quintũ. Quo ad bñficia secularia habẽtia dignitatẽ in epo requirit etas. xxx. annoꝝ ꝛpletoꝝ. de elec. cũ in cuctis: in inferioribus ꝗo cẽpatu requiritur q̃ quis attigerit. xxv. annũ. d. c. cũ in cũctis. §. inferiora: ꝛ si añ alicui ꝓferat ecclesia cura. ipso iure vacat. nec põt eꝗs dispẽsare. c. lꝫ canon. de elec. lib. vj. lꝫ dispẽsare possit in dignitatibus vel ꝓsonatibus. curã animarũ nõ habẽtibus. vt. xx. anno ꝛpleto habeãtur. c. ꝓmittimus. de eta. ꝛqual. li. vj. ℣ Sextũ. Jn bñficijs ꝗo simplicibus sunt opiniones. sed approbo dictũ calde. qõ sequit panor. in. c. sup inordinata. de ꝓbẽ. q̃ si bñficiũ sonat in nomẽ rectorie. puta qꝛ est ecclesia vel capella ꝑ se stano hñs ad regimẽ cleri cũ. tũc requirat etas. xliij. annoꝝ ꝛpletoꝝ. vt in. c. Indecoꝝ. de eta. ꝛ ql. or. quia q̃ nescit se regere. nec ecclesiam: sivero non sonat rectoriam. lꝫ est bñficium in ecclesia tunc si requirit maturitatem ꝛsiij. vt in canonicatu ecclesie cathedralis. ho. ꝛarchi. tenẽt requiri etatem. xliij. annoꝝ. qꝛ añ nõ poteit sapiẽtum iura tractare: sicut dicimus in militie volẽte testari añ. xiij. etatẽ in. l. licet. C. de test. milit. si vero maturitatem ꝛsiij non requirit. tunc. vij. annoꝝ est etas. Et ista sunt bñficia in multis ecclesijs ꝗo clericis pueris. ℣ Septimum. Jn electionibus monialium requiritur etas annorum. xij. cõpletorum. ꝛ ante nulla admittitur ad eligendum. vt in. c. indemnitatibus. de elec. libr. vj. in iuramento autem ꝛ testimonio requiritur pubertas. vt not. in. c. paruuli. xxij. q. v. ꝛ in. c. testes. xliij. q. iij. ꝛ similiter in testamento. ꝛ in electione sepulture. ar. c. licet de sepul. libro sexto. Etas autem pubertatis dinerimode accipitur: quia in nuptijs contrahendis in masculo et. xiij. annis. in femina. xij. insti. de nup. in principio cum. ibi bentur masculo. ad. xviij. annum. femine ad. xiij. ff. de ali. ꝛ cibaria. lega. l. mella alit in. uitatis. infra heresis. ij. §. i.

¶ Secũdo queritur quomodo cognoscet si annus debeat esse completus vel inchoatus quando dubitat de mẽte statuẽtis vel disponẽtis: ꝛ dicendum est ꝑm glos. in. c. signalem. q̃ si annus significatur in abbatiato cum prepositione in. vt ibi dicitur in anno. xviij. quo ad subdiaconatuꝫ. xx. quo ad diaconatum. xxv. quo ad sacerdotium. sufficit inchoatio: sivero in genitiuo. vt. xx. annorum requiritur complementum. Et hꝫ dicit lꝫ latiuo ꝗo. de li. in. d. cle. sed complissime barto. in. l. si cui. ff. de les. j. dicens q̃ qñ etas profertur in genitiuo requiritur q̃ sit completa. in abbatiuo autem cum prepositione in sufficit q̃ sit inchoata: sine prepositione vero requiritur q̃ sit completa: cle. f. de sep. pos. in accusatiuo autem cum verbo significãte rem ꝓfectam. vt ꝓpositio. q̃ vel cum futuro coniunctiui. requiritur completa. l. non putabam. ꝛ. l. si in annos. ff. de ꝓdi. ꝛ demon. sine tali autem vt bo. si de odio reuore agitur. sufficit inchoatio. l. ad rem publicam. ff. de min. ꝛ ho. in accusatiuo autem cũ propositione ad. sufficit inchoatio. l. qui filium. ff. ad tre.

¶ Tertio queritur an in anno bisextili duo dies computentur pro vno vbi requiritur annus completus. ꝛ dico q̃ Panormi. in. c. querenti de offi deleg. dat regulam quod vbi a iure dat annus. intelligit. de. cccxv. diebus continuis. nec curãdum est quod illo anno currat bisextus. ꝛ est bonus text. in. l. cum heres. §. si ceno. ff. de stati. Sed idem panor. in. c. questuit de verbo. signi. videtur hoc limitare in odiosis dicens: q̃ si termi nus statuitur per numerum annorum aut mensium ꝑm opinionem gl. distinguimus inter fauorabilia ꝛ odiosa. quia in odiosis annus intelligitur de. cccxv. diebus. lꝫ illo anno cõtingat bisextus: secus in fauorabilibus: quia tunc duo dies computantur pro vno. Sivero terminus statuitur per numerum dierum. puta quod ferulae uel flexuosi pensus per quadraginta dies. tunc tam in fauorabilibus q̃ in odiosis. non computantur ꝑ vna die: qꝛ in veritate sunt plures dies. Consentire videtur dir. lib. ij. tit. q̃ li libertas relicta est tibi vt seruias vno anno. dies illi in anno bisextili non computantur. sed. cccxv. dies.

¶ Quarto queritur quid dicendum sit de mense in quo dies bisextilis occurrit: et dicit glo. in. c. q̃ sit. de elec. lib. vj. q̃ fiet computatio ꝑm quod menses occurrunt: sed potest dari solutio precedens qñ eo mense acidit bisextus vt in februario: qꝛ in fauorabilibus cedent ꝑ vna die: in odiosis secus: vñ si dicatur fiet suspensus per mensem die vtili non poterit celebrare.

¶ De euangelio.

Euangelium non sedendo vl genuflexo audiendum est: sed stando ꝛ veneraliter adorando. l. capite di cooperto. de cõse. di. j. apostolica.

¶ De sacrosan. eucharistia primo in se quãtum ad materiam ꝛ formam.

Eucharistia grece latine ꝗ bona gratia ab eu q̃ est bonum ꝛ charis gratia sic dicta q̃ hꝫ plenissimum gratie in se continet vt signũ vero rememorationis passionis qua spiritalis agnus xpꝰ oblatus est ꝗ sacrificium vl hostia ecclesie: cui vnitati hoies ꝑ ipsam aggregantur. ꝗ cõto vel synaxis. put vero est sacra: ꝛ cõtinet illud quo nobis sanua celi apta est. l. sanguinem xpi dicitur viaticus. Est autem eucharistia sacramentum vnum vt probat. s. tho. in. iiij. di. viij. in quo tria sunt. l. species visibilis panis ꝛ vini: corpus xpi verum ꝛ corpus christi mysticum. l. ecclesia vnitas ecclesie: ꝛ secundum. s. tho. vgo. q̃ alios sanctos. primum. est signum secundum ꝛ dicitur sacramentum tantum: tertiũ ꝛ dicitur sacramentum tantum: secundum vero est res sacramenti ꝛ sacramentum seu signũ ac causa respectu tertiũ: tertium vero est res secundi ꝛ veritas ꝑmi. vnde est res tantum. de qua. de celebr. missis. capitulo. cuꝫ martha. §. distinguẽdũ est. primo vero qritur que sit materia huius sacramenti inquantum sumitur per modũ cibi: et inquantum continet ex vi sacramẽti corpus christi tantum: ꝛ dico secundũ. s. q̃ ꝛ communiter omnes sanctos quod est corpus tritico: aqua naturali confectus: tũ quia christus grano frumenti se comparauit. Joan. xij. tum quia tali creditur ipse cõcessus: quia hoc habet vsus ecclesie ab apostolorũ traditus: non tũ distinguẽdo vtrũ sit azimus aut fermentatus: qꝛ vterq̃ ẽ materia huius sacramenti: ꝛ in vtroq̃ conficiꝑ potest de facto. vt est rex. de celeb. missi. litteras. ꝛ de con. di. ij. in sacramento sed non de iure: qꝛ ꝑm. s. tho. ꝛ alios theologos conficiendus est cum ꝗo in azimio: ꝛ hoc est rationabilius vnde peccaret graiter latinꝰ conficiens in fermentato sicut ꝛ grecus in azimo quasi agens contra ecclesie siue ꝑsuetudinem. Ex quibus ꝑz ꝑm omnes q̃ conficiꝑ potest ex pane in quo cum tritico sunt alterius generis grana nisi tanta sit additio q̃ soluatur species tritici: puta quia trahit in illud aliud genus vel in speciem mediam ex vtrisq̃ cõpositam. Sitꝛ ꝛ ex siligine scõm s. tho. lꝫ contrarium teneant aliqui quoꝝ sequitur tum. ang. ꝛ ro. sed de hoc in §. sequenti. Et similiter etiam ex pane nondum corrupto sed in via corruptionis existente secꝫ s. tho. ꝛ alios. lꝫ peccaret conficiens ꝓter irreuerentiam sacramenti. si tũ tanta esset corruptio q̃ species soluta esset qõ inde cognoscitur si continuitas soluitur ꝛ desinit sapor ꝛ color ꝛ alia accidentia panis inde conficiꝑ non põt. Non aũt conficiꝑ põt ꝑm. s. th. ꝛ cõiter docto. ex pane ordei: farris spelte: ꝛ alterius grani neq̃ ex pasta tritici: quia ista specie differunt a pane tritico: ꝛ eadẽ rõne neq̃ ex pane tritici ꝓfecto ex aq̃ rosacea aut endiuie vel hmõi: sed tũ ex aq̃ naturali: qꝛ vt dicit. s. tho. aq̃ est de cõpositiõe ꝛ substãtia panis: vñ diuersifica. tõ aq̃ ꝑm spẽm: tacit diuersitatẽ spẽi in materia sacri. Nec tũ est sit de materia sanguis. i. vino cui apponi posset aq̃ artificialis lꝫ eẽt potus: qꝛ aq̃ nõ est de substãtia vini. Nõ ꝗ ẽt ꝓficiꝑ ex amido ꝑm. s. th. q̃ ex farina triticea fit: qꝛ vñ amissi se spẽm farine vl ad corruptionẽ oino dispositũ: q̃dã tũ inq̃t dicũt q̃ sicoquãt inde ꝓficiꝑ põt cũ sit farina triticea. Intellige ãt in pdictis cũ ꝗ nõ posse ꝓficiꝑ deposse facti. ita. i. q̃ si ꝗs ꝓficiat nõ est ibi corpus xpi: nõ aũt de posse iuris quo ꝗ nõ posse fieri q̃ fieri nõ lꝫ.

¶ Secꝫ ãrik quõ aliq̃ differunt in pdictis q̃ sunt ꝑm cõem opinionẽ theologorũ: ꝛ dico. multa. ℣ Primũ. Si aq̃ fuit rosacea vl hmõi tenet astẽ. inde posse ꝓfici: qꝛ aq̃ in pane non manet sicut q̃ apponit vino ꝓuertit in vinũ ꝛ idẽ ꝗ ꝗ. ord. minoꝝ. sed ista rõnam. s. th. soluit a fieret. dicẽs non est sile: qꝛ aqua apponit vino qꝛ iam erat vinũ ꝛ nõ ẽ de substantia eiꝰ: sed aqua apponit pant tanq̃ pe eius substãtialis ꝛ materia transitꝫ sicut ꝛ farina: vñ lꝫ nõ maneat est tũ de substantia eius sicut ꝛ farina: variato aũt aliq̃ corũ q̃

Cõclusio.

1. dic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt de substantia variatur substantia siue
spēs.cum totum nō possit eē idē.z ptes alie.
2 ¶ Secūdum. Quātum ad silligīē dicit Ri-
car.q inde conficī non pōt.z hoc vt dicunt
est sequit sum.ang.z ro.contra.s.Tho.pe.
de palu.z Albrt.15 ratio.s.Tho. concludit
dicentis.iij.q.lxxiij.ar.iij.ad secundum.q
generans generat sibi simile in spē.licz fiat
dissimilitudo aliqua generantis ad genitū
quantum ad accidētia.vel,ppter materiaz
vel,ppter debilitatē virtutis generatiue: vñ
si qua frumēta ex semine tritici gñari pos-
sunt.sicut ex grano seminato in malio ter-
rio nascitur siligo.ex tali frumēto panis cō
fectus.pōt esse materia huius sacramenti.
Obiectio. hecille. Quod autē contra hoc aliqui obi-
ciunt de acero.quod gñatur ex vino.z nō est
eiusdē spēi cum eo nec inde cōficī pōt.est in
stantia valde rudis:quia.vinū nō gñat seu
producit acetum sicut triticum gñat silligi-
nem.sed gñatur ex vino nulla existētevirtu
3 te gñatiua in vino. ¶ Tertium. Quantū ad
speltam Albrt.dicit q absq dubio frumen
tum est genus.z nō spēs grani.habens sub
se triticum.z speltam: vñ.z de spelta confici
pōt sicut de tritico.quod multi dubium ē cō
sideranti granum cum grano.z panem cuz
pane vnde parum distant in sapore colore
z forma. Pet. autem de palu.dicit cum Al-
brt.posse conficī ex spelta.addēs quod etiā
ex farre:non quia triticum sit genus ad ista
sed quia sunt eiusdē spēi cum eo.quia com-
pertum est in eadē terra triticum aliquan
do far.aliquando speltam.aliquādo trīti-
cum generasse. Sed sanctus Thom.in ter-
tia parte vbi supra iplicite.in.iij.āūt disti.
xj.q.ij.ar.ij.q.j.ad tertium.explicite negat
ex tritico aliquādo nasci speltam vel ordeū
aut far quod inter oia grana est simi!ius tri
tico:z simi!itudo colorīs:figure.z accīden-
tium in hmōi.est signum propinquitatis z
non idēritatis spectice.
3 ¶ Tertio queritur que sit materia huiꝰ sa-
cramētī inquātum sumitur p modum po-
tus.siue inquantum ex vi sacramētī conti-
net sanguinē christi:z dico quod scōm san-
ctum Thom.z Pe.est vinum vitis:qz in eo
christus confecit.z proprie dicit vinuz.z cō
munius sumit in potum:z aqua naturalis
miscenda sustante oblatione in tam parua
quantitate vt in vinum cōuerti possit:z hoc
nō,ppter necessitatē sacramētī:qzēt sine aq
ficeret verum sacramētuz iz peccaret sa-
cerdos:iz hoc fit ad significādā vnionē po-
pulī ad xpūm:aque.n.multe populi multi
sunt apoc.xvij.z quia christus credit aquā
vino miscuisse. ¶ Ex his quantum ad vinū
ptz quod confici pōt ex multo fm.s.Tho.z Cochlæ.
Pe.quia hz completam spēm vini vt dulce
do testatur.quod tamē nō est facile duz si sit
multum recens,ppter impuritatē:quē limita
fm.s.Tho.nisi necessitas vigeat. quē.s.re-
uerētiam excusat:limita etiam fm eiusdē
si mustum sit expressum de vua. qz.s.aliter
non est sub spē potabili.arg.de co.dist.ij.c.
didicimus.z.c.sequēti. Non pōt vero cons-
ci fm oēs theologos ex aceto.iz oppositum
teneat Jnno.de offō misse.z male:quia tam
nō est vinum.vt ēt p philosophū p3.viij me-
thafisice:si aūt vinum sit quasi in via acet
scēdi fm.s.Tho.idē est iudicium sicut de
pane.qui est in via corruptionis.quo modo
Ricar.in.iiij.exponit dictum Jnno.z idem
est fm Al.si vinuz sit in via putrescēdi.hoc
similiter ex vapa seu aquarello fm Alb.qz
non est vinum sed aqua tusa sup acinos vua
rum.habēs aliquātulum vini acumē. Nec
similiter ex agresta fm.s.Tho.z alios: qz
adhuc nō haber spēm vini iz est in via ge-
neratīōis:si tamē vt dicit Al.cum sapore vi
noso.est sapor aromaticus vel stipticus aut
pōticus.vel sapor acer ex minus pecta di-
gestīōe.secus est:quia stat spēs vini.sicut ex
aqua expressa de pāno iniecto vino rubeo.
quia ibi nō est vinum sed aqua rubea aurū
nata:vñ hoc damnatur de cō.dist.ij.cū oē.aqui
¶ Quantum vero ad aquam ptz primo q
apponi nō dz aqua rosacea:vel alia artifi-
cialis fm omnes.sed sola naturalis.de eo
lebra.mis.in quadam:nec de aqua natura
li tantum dz apponi quod conuertat in ferī
num vt quando est maioris virtutis:aut q
tam aqua quam vinum transeat in tertiuz
mixtum ex vtroq:vt quando est equalis vir
tutis:z de hoc infra.§.sequēti.Et scēs quod
non sufficit aquam appositam fuisse in do-
lio secundum sanctum Tho.quia nō signi-
ficaret aliquid:sed apponi debet imminen-
te celebratione seu quando sacra mistēria
inchoantur:z debet apponi vino calicis.de
celebratio.mis.litteras.z de conse dist.ij.c.
j.z.c.omne cr imē.z quare.vide ibi. Et rep
tio q si aqua omittrat nihilominus vere cō
ficitur.de cō.di.ij.scripura:sed peccat mor
taliter qui hoc sciens facit. argu.c. litte-
ras.de celebratio.mis.et similiter scōm alī
ran.qui ex negligentia quia nulla est adhi
bita diligētia:venialiter autē qui ex negli
gētia semipiene diligēte: scōm mentem.s.
Bona.in.iij distinctio.xj. Et quarto q si
apponat aqua artificialis tam modica q
vertatur in vinum.iz sit peccatum mortale

eo modo quo dictū est.tñ pficitur veruz sa-
cramentum:quia stat substantia vini.quē
sola est de necessitate.
4 ¶ Quarto qritur verum possit aliqs liquor
misceri spēbus vini in eucharistia:z dicit.s.
tho.in.iij.parte.q.lxxvij.ar.viij.sic. Spēs
in hoc sacramēto pmanētes.sicut adipiscū
tur virtute pfecratīōis modū essendi sub-
stātie.ita ēt adipiscūtur modum agendi z
patiendi:vt.s.agere:pati possint.quicquid
ageret vel pateretur substātia. Sed si sub
ri.ēt gorīsis speciebus. hmiusmodi tamē
pmixtionis duplex eēt effectus:scilicet fm
formam liquoris z fm quantitatē. Si enīz
miscereturaliquis liquor in tanta quan-
titate.quod posset diffundi p totum vinum
totum fieret pmixtum:quod autem est per
mixtum ex duobus neutrum miscibilium
est.sed vterqz trāsit in quoddam tertiuz ex
bis compositum:vnde sequeretur quod vi-
nū prius existens non remaneret si liquor
pmixtus esset alterius spēi. Si autem esset
eiusdem spēi liquor adiunctus. puta si vi-
num pmiscereturvino remaneret quidem
eadē spēs.sed nō remaneret idem numero
vinū:quod declarat diuersitas accidētiuz.
puta si vnuz vinum eēt album z aliud ru-
beum. Si vero liquor adiunctus esset tam
parue quātitatis q nō posset diffundi per
totū:nō fieret totū vinum pmixtum.iz ali
qua pars eius: que quidem non remane-
ret eadē numero propter mixtionē extra-
nee materie:remaneret tñ eadem spē.non
solum si parum liquor permixtus eēt eius-
dem spēi.sed etiam si esset alterius speciei:
quia gutta aque multo vino pmixta.tran-
sit in spēm vini vt dicitur primo de genera-
tione.Manifestum est aūt quod corpus z
sanguis christi remanent in hoc sacramen
to.sdm illespēs manent eedē:cōsecratur
enim hic panis z hoc vinum. Unde si fiat
ita permixtio liquoris cuiuscunq. quod
pertingat ad totum vinuz consecratum:z fiat
ibi ibi sanguis christi. Si vero fiat tā par-
te alicuius liquoris addītio.quod nō pos-
sit diffundi p totuz.sed vsq ad aliquā par-
tem vini cōsecrati remanebit tñ sub
specierum.desinet eē sanguis christi sub
illa parte vini cōsecrati remanebit tñ sub
illa.hec ille.Et simile dicit in quarto dist.
xiij.q.i ar.ij.q.vi.
¶ Quinto queritur quid fiendum in parti
bus in quibus vinum non habetur:z alb.
dubitatiue dicit quod videtur papa consu
lendus.cum propter intollerabile damnū
animarz.quod incurritur ex sacramēti de-
fectu dispēlandum videretur vt corpus chri
sti absq vino pficeretur:quia corpus nō est
sine sanguine:qd dictuz sequēs sum.ange. Sti. ang.
suo more in determinando audax:dicit pa carpit.
pam in hoc posse dispensare:sed hoc est fal
sum:quia ea que sunt de substātia seu inte-
gritate sacramentorum papa mutare non
potest fm.s.tho.iij.q.lxxiij.z alios theolo-
gos cōmuniter.huiusmodi aūt est cōsecra-
tio sanguinis.sine qua vt idez dicit sacra-
mentuz nō est integrū.sed immane sacrile
giuz:vnde z concilium toletanum.vij.q.j.
in.c.nihil. contra tales excōmunicationis
sententiaz tulit.quod non fecisset si non eēt
de se mortale. Nec obstat quod corpus sine
sanguine a fidelibus sumitur quia hoc sa-
cramentū nō consistit in vsu fidelīū iz in cō-
secratione materie fm.s.tho.iij.q.lxxiij.j.
iij.z.iiij.dist.viij. Unde fm ipm dicendum
est.q nō est aliqua terra ad quā non possit
tantuz portari de vino.quantum sufficeret
ad celebrandum.
¶ Sexto qritur quātum ad formaz eucha 1.dictū.
ristie quid sentiēdū sit:z dico multis. ¶ pri
muz. Forma pfecratīonis potus z similiter
forme aliorz sacramentorum fm.s.tho.non
sunt ab euangelistis ex intentione tradite:
sed eas ecclesia habuit ex traditione apo-
stolorz.z successiue ad posteros transmisit:z
quātū ad panē fm oēs.est hec.s.hoc est enim
corpus meuz:ita tamē q ll.enim non est de
substātia forme fm.s.tho.z sco.z cōmuni-
ter doctores.licet peccaret illud omittens
ex negligentia vel contemptu:quia est con-
suetudine ecclesie romane data a beato pe
tro apostolo. ¶ Secunduz.fm alber.in lib.
de missa. forme panis ac vini mutari aut
truncari non debent: aliter non conficere-
tur etiam si viderentur habere eiusdem sen
sum.si tamē aliquid addatur nec significa
tionem mutās nec inducēs errorem.nihil
lominus fit consecratio.vt hoc est corpus
meum dilectum.Iz valde esset increpādus
iste sacerdos.Vide tñ.3.baptis.j. ¶ Tertiū
Si sacerdos solum pdicta verba sinper pa 3
ne proferret fm sco.in.iij.dist.viij. quem
sum.ang.sequitur ptra rosel.nō consecra-
ret:quia dicendo hoc est corpus meum.nō
referur ad corpus christi:vñ licet nō sint
alia verba de substātia forme ip predicta.
tamē necessario requiritur vt aliqua profe
rātur quibus forma illa determinet ad cor
pus christi:sed fm.s.thom.pfecraret si hoc
intenderet.z ipsa intentio facit vt illa ver-
ba intelligāt dicta ex psona christi z limi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rentur ad eius corpus: ⁊ hoc est verius ꝓ⁊ si illa determinatio fieret p verba ꝓcedentia vt illi dicūt ⁊ non per intentionez. facerdos non intendēs ꝓsecrare ꝓsecraret: quod est absurdum. idem de vino. ¶ Quartum. Circa formam consecrationis vini sco. in d. viij. quarti dicit virtualiter q̄ nō est certa forma ꝓscripta: quod ꝓtra quia parti ratiōe vel a fortiori nō essent certe forme aliorum sacramentorum: itē ꝓtra quia in missali romano ⁊ ambrosiano vbiq̄ litteris maiusculis vel aureis ponit forma precisa. vt docet experientia ⁊ de ambro. olim restatus est pe. de pal. Sanctus autem bona. in eo. di. dicit q̄ ponit solum in istis verbis. hic est enim calix sanguinis mei: cetera autem que sequuntur nō sunt de substantia sed pertinent ad ostendendum effectum vt ibi noui ⁊ eterni ⁊c. vel vsum. vt ibi accipite. vel ornatum quod ꝓtra est communis vsus ecclesie fm quem forma est hec scilicet hic est enim calix sang. mei. no. ⁊ eter. te. mi. fidei: qui pro vobis ⁊ pro multi. eff. in re. peccatorum: vt pz ex dictis missalibus: quod etiam ꝓfirmat fm. s. tho: ⁊ cōem scolam: quia cetera q̄ sequūtur si mecum sint determinatio ꝑdicti pertinent ad illam vnam oratiōnē ⁊ ꝓnter ad illam vnam formā. Quātum aūt ad ꝓlationē harū formarū. vide. d. bap. i. Quantum vero ad questionem ꝑdicte materie in corpus ⁊ sanguinem christi: ⁊ quomodo in hoc sacramento sit veraciter corpus ⁊ sanguis christi. multa subtiliter dicuntur a doctoribus. siue theologice potius q̄ ꝓsentis sunt speculationis.

¶ Rursus de eucharistia scdo q̄ritur ad ministrū ⁊ defectus q̄ accidere ꝓnt in missa.

Eucharistia secūdo quātum ad ministrum vt innotescat scilicet quid est q̄ est duplex. vnus ad ꝓficiendum ⁊ dispēsandū simul. vt sacerdos alius ad dispēsandum tolū vt diaconus sicut. d. dictum est. q̄ propte dispēsatorē ⁊ nō minister dicitur.

¶ Primo vero q̄ritur vtrum solus sacerdos seu ꝑbyter possit ꝓsecrare corpus ⁊ sanguinē domini: ⁊ dico q̄ sic. ex. v. dist. precepto: ⁊ de sum. tri. ꝓsi. c. firmiter. ⁊ vna. ⁊ hoc sequūtur omnes theologi in quarto di. xiij. Si q̄s autem credat se facerdotē esse cum nō sit ⁊ celebret. fm glos. in. c. apostolicam de presb. nō hab. in veritate nō conficit: ⁊ ita et sentit. s. tho. licet credatur suppiere summus sacerdos quantum ad effectus vltimos sacramentorū: quia scilicet recipiens panē a tali sacerdote loco corporis christi. eū sustinatur in spiritu ac si verum corpus christi suscepisset. Oppositum tñ sensit sum. ang. vt. d. bap. vi. ⁊ iij.

¶ Secūdo q̄rit vtrum quilibet sacerdos possit hoc sacramentum conficere. ⁊ dico q̄ sic de facto quantuncūq̄ nephanius sit et hereticus scismaticus excommunicatus ⁊ degradatus fm. s. tho. in. iij. di. xiij. quia character super quem fundatur conficendi potestas est indeleibilis. de iure tamē fm. ricar. ea. di. conficere non potest irregularis. nec suspensus ab executiōe eorum qui sunt ordinis. nec simoniacus. scismaticus. excommunicatus aut degradatus. siue depositus. aut quilibet publicus ⁊ notorius peccator. ¶ De corpore vitiatis vide tuptus suo loco.

¶ Tertio q̄rit vtrum plures sacerdotes possint simul eādem hostiam conficere: ⁊ dicit sum. ang. cum supplemento q̄ nō. cōtra dicit sum. ang. cum supplemento q̄ nō. cōtra rosel. quia quiprius verba protulit ille quia eadē ratiōe plures nō possent simul ꝓsecrare: ⁊ alij nihil faciūt: sed cōtra pria vnum baptizare. quod ipse negat: secundo q̄ ꝓst simul verba proferre. ⁊ tñ vr arguit albertus qua ratiōe ꝓsecrat vnus ⁊ alij si intendūt. si aūt nō simul proferūt. fm Innocē. de officio misse. tertio otiz fieri o; ad illud instās in quo episcopus proferat siue posterius proferant. Ut Innocē. ⁊ petrus de pal. ⁊ s. tho. tenēt q̄ possunt: quia ecclesia romana hanc habet consuetudinē vt cardinales pape. ⁊ ordinari episcopo ordinanti celebranti cōcelebrent: vt representent apostolos cristo cenanti concentāre ecclesia autez spiritusan. regitur. Quod autem ita ecclesia romana consuenerit credēdum est Inno. qui fuit pontifex summus: ⁊ s. tho. qui fuit doctor italicus. ⁊ campanus ⁊ rome conuersatus.

¶ Quarto q̄rit vtrum sacerdos ꝓsecrare possit quātacunq̄ materiam: ⁊ dicit aiera. in. iij. tractatu de eucharistia quez scilicet sum. ang. cū suppl. ꝓtrs rof. sequit. q̄ nō. ⁊ ꝓ solū quātitatē illaz. q̄ rationabiliter summi pōt a fidelibus: quia intētio christi ⁊ ecclesie est vt sumat: vñ nō ꝓficeret qui intenderet ꝓsecrare totū panē q̄ est in foro. nō ex defectu virtutis verborum q̄ vna vice ꝓficere posset tot hostias quot mūdo tori sufficerēt si esset necessitas ecclesie. ⁊ ꝓpter defectū intentionis eius q̄ hoc facere instituit. q̄ non intendit q̄ in iudibrio vel stultitia fiat ꝓsecratio. ⁊ tñ pz q̄ multo minus cōsecrat qui ꝓficit ad irrisionez venefica ⁊ hmōi. Et inquit sum. ang. s. tho. in. iij. di. xi. teneat q̄ conficit non cures. Et idem sensit supplem. sum. Sed ista irrationabiliter ⁊ periculose dicuntur: quia si ad conficiendum requirit quod minister non solum intendat cōsecrare q̄ non consecrabit ts cui in missa subtere quantum in se est idolatrare facit. Et lo. d. xi. q. ij. sic respondetur. Quidā dicunt virtutem non esse datam ministro ⁊ verbis ad consecrandum panez ⁊ vinū sub quacūq̄ q̄titate puta totum panez fori aut vinuz doliij sed sub tanta quanta sufficere potest ad vsum fidelium: q̄ sic conformabitur intentio consecrantis intentioni ecclesie. Sed hoc verum non videtur. Oportet enim hic quantitatem materie determinari per comparationem ad vsum fidelium qui est finis huius sacramenti cum in omnib⁹ materialibus ratio determinationis materie sumatur ex ordine ad finem. Non autē potest determinari per comparationē advsuz fidelium qui nunc occurrit: alioquin sacerdos in deserto: vel habens paucos parrochianos consecrare non posset tot hostias quot ipse qui parrochianos hz multos: hz ad vsum qui occurrere potest seu ad vsum fidelium absolute: quorum. s. numerus est indeterminatus: vnde dici non potest q̄ q̄titas materie huius sacramenti sit determinata precipue cum vnus homo sumere possit in magna ⁊ in parua q̄titate. Cum aūt potest ministrorum ecclesie ordinetur ad effectum populi ⁊ ad finem effectus: in sacramento duplex est intentio. prima. s. ordinata ⁊ ad perfectionem sacramenti: ⁊ secunda ordinata ad finem sacramenti: quarum prima est essentialis sacramento. vnde ea prestita non est sacramentum: secunda vero nihilominus perficitur sicut si quis intēdit baptizare ad luerū est vez sacramētuz ⁊ sic conformatur intentioni ecclesie q̄ tuz ad primam intentionem hz non q̄tū ad secundam intentionem. aut magnam q̄titatem panis ⁊ vini ad irrisionem. Non tñ dico q̄ possit simul consecrare totum panem cuiūcūq̄ q̄tis fori: q̄ ipsa forma. ꝓnomine demonstrativo vtens: ostendit quod materia ꝓsecrandā debet esse coram sacerdote: vnde existēs in domo consecrare non posset panem in alia. nec totum eum qui est in foro nec totuz vinum qui est in cellario: sed quantacunq̄ sit quantitas panis que coram illo preponitur: credo q̄ consecrari possit ab ipso. hec ex illo. sed quod dixit de toto pane fori aut vino cellarij. intelige si tit ibi diuisio in plura secus si esset vnus acerruus: aut vnum dolium tantum. quia vere diceretur. hoc est vt hic est ⁊c.

¶ Quinto q̄ritur vtrum sacerdos consecrare possit vnam partē hostie sine alia sū te continuitate: ⁊ dicit Io. de nea. in quol. ⁊ ricar. in. iiij. distinctio. x. quod sic si intēdat consecrare vnam determinate: puta medietatem que est q̄ dextris quia verba non operantur nisi super materia intenta: secus si vnaz indeterminate: quia reales operationes non sunt circa singularia vaga: vñ nulla esset pars consecrata. Non requiritur autem secundum petrum de pal. quod fiat determinatio tactu visu aut sensu vel imaginatione: sed sufficit si fiat intellectu qui scilicet apprehendit indiuisibilem lineam partes diuidentem.

¶ Sexto q̄ritur quid de sacerdote habente coram se hostias vndecim intendes cōsecrare solum. x. ex illis. ⁊ dicit duran. q̄ effectus consecrationis sequitur intentionē cōsecrantis ⁊ non eius opinionem. Igitur si numerus sit quidem in eius opinione: sed intētio sit consecrandi totū quod est ante se: omnes sunt consecrate. Si vero numerus sit in intentione ita. s. quod intendit consecrare. x. precise sub distingue: quia aut scit vez numerum ⁊ sic sunt consecrate. x. tantum quas determinat: aut nulla si non determinat quas. x. aut illum ignorat ⁊ eodem modo distinguendum an determinet quas decem consecrare intendit aut non: ⁊ concordat Joan. de nea. ⁊ ricar. Potest aūt determinare decē ⁊ ignorare vndecimam: vel ex vna latet ⁊ reliquē sunt vise ⁊ intente: vel q̄ alius vnam apposuit: vel q̄ ibi erat ⁊ nescuit. Si autē ipse vnam plus posuit q̄ crediderit vel alios posuit vndecim cum ipse fuerit poni. x. et non intendit consecrare nisi decem tantum non est determinata eius intentio ꝓsic nulla est consecrata. Ex quibus patet sicut etiam dicit al. in lib. de missa. q̄ si remanēt ex oblitione inaitari aut guttevini inpede calicis ⁊ sacerdos conficiat non consecrantur: q̄ de his non erat intentio: ꝓterea etiam q̄ si sacerdos assumat multas hostias consecrādas de quibus in actu consecrationis nō aduertit q̄ sunt nihilominus consecrate: q̄ sufficit intentio virtualis fm s. tho. ⁊ alios theologos communiter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

7 ¶ Septimo ꝗritur quid facier sacerdos qñ
cepta missa aliquod impedimentum reco
gnoscit in se: ⁊ dico ꝙ si quis in missa recor
datur se esse excommunicatum vel suspen
sum vel non ieiunum aut non confessus mor
tale: aliquod �means alb. ⁊ s. tho. iij. q. lxxxiij. ar
ti. v. ⁊ iiij. di. xiij. in iii. ⁊ pe. de pal. si recorda
tur hostum post consecrationem inceptas ꝓ
sequi dz: quia vbi difficultas occurrit semp
accipiendum est quod minus habet de pe
riculo. ar. di. xiij. nerui. est autem maxime pe
riculosus quod est contra perfectionē hui⁹
sacramenti: qꝛ est immane sacrilegium: mi
nus autem quod pertinet ad qualitatē sa
mentis: debet tamen dolere ⁊ ꝓponere vt ex
pedit: ⁊ per inuisibilem pontificem absoluitur
quantum ad actum illum �means. s. tho. et
consequenter si erat excommunicatus non
efficitur irregularis: quod etiam tenet sū.
ang. contra ro. Et idem dico de irregulari
tate. ¶ Si vero alicuius hoꝝ recordatur an
te consecrationem: si quidem illud est solus
peccatum non confessum prosequi dz missā
inchoatam etiam si sine scandalo posset di
mittere. secundum pe. de pal. ⁊ concor. s. th.
⁊ sufficit contritio si tamen commode et si
ne aliquantum mora ante secretas posset ha
bere confessorem vt communiter accidit qñ
ipsa missa cantatur credit archie. quod de
bet querere immo credo illum tenere: cum
idem sit quo ad hoc ac si missam nō inchoas
set si vero hoc sit quia est excommunicatus
vel non ieiunus. s. bona. quem sequitur sum.
ang. dicit ꝙ potest inchoatam missam per
ficere cum contritione. pe. vero de pal. dicit
q̄ omnino dimittere debet nisi scandalū im
mineret immo instante scandalo magis vi
detur declinare ad hoc vt dimittat: sed opi
nio. s. tho. media inter istas est verior. f. qꝛ
tutius est missam inchoatam dimittere nisi
grauet scandalum imminet qꝛ ista impe
dit ex iure positiuo quod est in pectore pa
pe quem non est verisimile velle incidere in
scandalum eum qui inscius cum talib⁹ vin
culis missam inchoauit. Si vero hoc sit qꝛ ē
irregularis secundum. s. bona. profecꝰ po
test cum contritione sed ego dico vt de excōi
cato. Si vero hoc sit quia incepta missa ha
bet conscientiam quod non sit sacerdos. di
cit s. bona. quod ante consecrationem de
bet missam dimittere fingendo infirmitatē
aut conscientiam deponere. ¶ Si vero quis
alicuius hoꝝ recordatur ante inchoatas
missam quantum ad peccatum non confes
sum secundum. s. tho. in. iiij. di. xvij. si ꝗdez
habet coplam confessoris tenetur confiteri
si vero eam non habet licet et celebrare vr
gente necessitate: ⁊ hec necessitas secundus
pe. ⁊ al. est vt si timetur scandalum popuꝰ:
vel si iam incepit sacra mister ia vel si infir
mus amisit loquelam ⁊ est in proposito con
fitendi: ego autem puto quod hic sub nomi
ne necessitatis intelligatur omne excusans
ab irreuerentia sacramenti vt si est obliga
tus ad celebrandum vel si non celebrando
generaret sibi infamiam vel admirationē.
vel si nuper decessit anima indigens sacrifi
cio probabiliter: aut si imminet solennitas
magna in qua valde vrile sit anime celebra
uit quod inde ex sacrificio speret magnum
iuuamen contra peccatum ⁊ huiusmodi qꝛ
in talibus potest esse reuerentia maior: ⁊ ali
quo nō confesso ꝗ ab⁹ plerusq̄ in multis eō
fessio: tota autem ratio obligationis ad cō
fessionem hic est reuerentia sacramenti ꝗ
naturali iure debetur ⁊ aliquod ꝓceptū ea
nonis licet multe de hoc sint glo. Unde ⁊ do
dam tenent quod cum cōtritione sufficit se
in. c. de homine. de celeb. msl. dicit verius qꝛ
mel in anno esse confessum quod panorm.
s. ius canonicum ⁊ non naturale considera
uit. Immo dicit ricor. in. iiij. di. xvij. habens
idoneum confessorem: sed expectans alium
cui deuotus ⁊ securius confiteatur: pse eur
sola ꝓritione communicare: ⁊ a fortiori vbi
non est copia confessoris ⁊ adest magna vel
ltas supra confessio sacramentalis. ¶ Secū
do. petrus etiam de pal. dicit quod sine cō
fessione communicare potest quis tempore
paschali si non habet confessorem: vel habꝰ
casum reservatum ⁊ episcopum adire non
potest quod dictum rectius archiep. dicit.
Credo istud restringendus quando ex hoc
quod abstineret se queretur magnum scan
dalum ⁊ haberetur multum suspectus de alio
quo malo tunc forte posset: hec ille. Et his
etiam dico quod volens communicare po
situs coram sacerdote sic quod iam sine no
ta non communicare non potest si recorda
tur de mortali non confesso licite sine cōfes
sione communicat cum proposito confiten
di. Quantum vero ad excommunicatum ⁊
irregularem puto quod inchoare possent di
uina vbi non inchoando metuerent mortē
aut verbera metu cadente in constantem vi
rum: ⁊ idem de non ieiuno: quia in talib⁹ in
ra positiua agētes contra sua statuta excu
tant: nec incurretur in huiusmodi aliqua ir
regularitas. ar. capitu. clerici. ⁊ capitulo in
toto. ⁊ capitulo fraternitati. que remediū
tem requirunt. de cle. excommunicat. mi. ꝓ ra

per totum. nec obstat. c. apostolice eo. titu
lo. quia illi sunt in culpa non intelligendo
quod debent. isti vero in necessitate: immo
hoc sum. ang. extendit non solum ad verbe
ra sed etiam ad scandalum modo non sit
pharisaeorum. vel idem quod admiratio.
Circa predicta tamen rosel. multiplicter
deficit. primo quia dicit quod recolens se
excommunicatum post consecrationem ce
lebrando efficitur irregularis etiam si ex
aminando conscientiam fuit sine omni cul
pa quod est falsum: quia anteqū recolat si
ne culpa ignorat. ⁊ consequenter excusatur
per. c. apostolice. de cle. excōmu. mi. postq̄
vero recolit excusatur quia dei preceptū re
mitur sacrificium consumare ⁊ per summū
pontificem absoluitur quantum ad actum
illum vt dictum est. secundo nam dicit qꝛ
is qui post consecrationem recolit se come
disse vel bibisse licet perficere debeat per. c.
relatum de eo. dist. ij. tamen sic perficiendo
mortaliter peccat: etiam si examinando cō
scientiam fuisset sine culpa: quia inquieve
rum est dicere ꝙ nō celebrauit ieiunus: qꝛ
est falsum ⁊ ridiculum: quia ante recorda
tionem non peccauit per ipsum nec post: qꝛ
si consecratur ⁊ proponat vt debet sequitur
quod contritus peccabit mortaliter facien
do quod facere tenetur: ⁊ esset vere perple
xus non habens viam salutis siue cōpleat
sacrificium siue non. potuit tamen ante peccat
mortaliter nō examinando ꝓscientiam. ter
tio quia dicit ꝙ is qui ante ꝓsecrationes re
cordatur se comedisse vel excommunicatū
esse dz omnino desistere nō obstāte scanda
lo: quia nō video inquit ꝙ oriri posset tam
grave scandalum cum illud sit quia forte
populus die festo missa perderet. sed dico
quod etiam illud est forte sufficiens quan
do tenetur celebrare vt quia est curatus: et
si illud non est possunt esse multa alia vt qꝛ
desistendo se infamaret de graui peccato:
aut ratione quia incuberet sibi mors aut vul
gus. Nec obstat ꝙ dicit. d. c. apostolice excu
sare solum ignorantem sine culpa excepto
rem aliū regulam firmare in aliis: quia ibi
nulla fit exceptio: sed absolute excusantur
ignorantes probabiliter. ¶ In omni aut casu
dz cauere ne si mutet se consecrare ⁊ nō con
secret: qꝛ in sacramento veritatis non dz cē
sere aliqua ficta ꝓm pe. ⁊. s. tho. nec dz ꝗtuz in
tento est facere idolatrare: vnde dicit decre
tum quod abstinenda sunt falsa remedia
que sunt verso periculo graviora. de celeb.
missis de homine.

8 ¶ Octauo queritur quid fiendum cū sacer
dos deficit in missa ⁊ dico sic. Si celebrāo in
missa deficit morte vel infirmitate occupa
tus ꝓm statutum concilij toletani: alius ex
plere debet quod ille inchoauit: ⁊ ille debet
esse ieiunus. vij. q. i. nihil. quod. s. tho. iij. q.
lxxxiij. limitat si impediatur incepta consē
cratione: qꝛ si ante consecrationem corpo
ris deceddat non oportet per alium vt dicit
supplerl: licet hoc fieri possit vt dicit archi.
⁊ intellige ante consecrationem inchoatas.
Modus autem supplendi est vt a capite in
cipiatur ꝓm omnes si nescitur vbi primus
dimisit: si autem scitur indistincte dicit per.
⁊. s. tho. vt secundus incipiat vbi primꝰ di
misit quod de verbis formarum non debet
intelligi sed de aliis secundum archie. quia
si primus dixisset vnam partem verborum
forme: ⁊ secundus aliam nullus consecraret
vnde oportet ꝙ primus vel secundus dicat
totam formam. Alb. tamen in lib. de missa
quando scitur vbi dimissus est sic distinguit.
Si primus deficit ante canonem incipiēdū
est a capite ⁊ totum rite pagēdum: quia di
cta ante canonē non sunt de ꝓfectiōe sacra
mēti sed populi instructiōe. Si vero incepe
rat canonē sed nōdum ꝓsecrarat: ꝓsequen
dum est vbi dimissum: tum ne populus mi
nus aprehet verba canonis vides ea tam
facile repeti quasi prius dicta essent ānulla
ta: signa enim illa representāt xpi passionem
que nunq̄ debz irrita reputari: tum quia ex
verbis ⁊ signis pactis materis recepit san
citatē vt ex magis idonea ad trāsubstan
tiationē: vnde sup illa hostia repetēda non
sunt ne fiat iniuria virtuti verborum. tan
quam nihil valuissent primo dicta. Si autē
defecit cepta ⁊ non completa forma corpo
ris: seruet illa hostia in altari pro reliquio
⁊ sup aliam celebretur: inchoando ibi q̄ pri
die. secūdum Inno. in. c. presbyter. de sacra.
ite. vel scōm archie. post sumptum sacramē
tum sacerdos etiam dicam hostias sumat.
Si autem deficit consecrato corpore ⁊ non
sanguine ꝓm Alb. incipiatur ibi: simili mo
do ⁊ sup calice ꝓparato: canon pagatur: et
in fine corpus et sanguis sumatur. Si autē
deficit in prolatione forme sanguinis. fiat si
cut dictum est de hostia sup qua aliqua ver
ba forme dicta sunt ⁊ non omnia: incipien
do ibi simili modo super alium calices pre
paratum. Sed quia non est periculum
petere verba nisi in formis sacramentorum
non omnium sed aliquorum. ideo melius di
citur secundum mentem. s. Thom. vt su
per eadem hostia et eodem calice verba
proferantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

9 ¶ Nono queritur quid agendum sit cum sacerdoti in missa vel extra aliquid preter suam intentionem ab extrinseco accidit circa materiam vel species eucharistie: ꝛ dicomuꝛta. ℣ Primuꝫ. Si propter frigus vel ex negligentia hostia labatur in calicem ante fractionem vel post ꝓm. s. tho. iij. q. lxxxiij. non est necesse propter hoc aliquid iterari: quia fractio hostie ꝓsecrate ꝛ q̃ vna sola ꝑs mittatur in calicem respicit corpus mysticum. sicut admixtio aque significat populum: vnde hoꝛuꝫ pretermissio non facit imperfectionem sacrificij. ℣ Secundum. Si in calice deprehendatur venenum aut musca vel aranea ante consecrationem effuso vino ꝛ toto calice aliud ponatur ꝓm. s. tho: ibi. si vero post consecrationem aliquid horum acciderit debet animal caute capi ꝛ diligẽter lauari ꝛ comburi: ꝛ ablutio cum cineribus in sacrarium mitti idest ꝓm pe. de pal. in piscinam in qua ponuntur que spẽo sacramenti mediate vel immediate contigerunt: si vero ibi venenum adesse deprehẽditur intelige ex immissione vel infectiõe animalis venenosi nullo modo sumat nec tradatur alteri ne calꝭ vite vertat in mortem: sed in vase apto diligenter poni debet ꝛ pro reliquijs seruari. Et ne sacramentuꝫ remaneat imperfectum calꝭ de alio vino debet preparari ꝛ a verbis consecrationis sanguinis inchoari. si nondum sumpta est hostia: si vero sumpta est. apponenda est hostia consecranda cum vino: nihil enim abhominabile occasione huius sacramenti sumi debet ꝓm sanctum tho. Sum. autem ang. dicit q̃ sanguis quem. s. tho. dicit reponendum in vase. est comburendus sutincta stupa vel panno in eo: sed hoc est immaꝛ sacrilegium vt de hostijs municidijs a sacerdote cõbustis dicit pet. de pal. ℣ Tertium. Sicut legitur de con. dis. ij. ex decreto pij pape. si p negligentiam aliquid stillauerit de sanguine in tabula que terre adhereat ita. s. q̃ ster spẽo liquoris lingua lãbetur et tabula radetur: si vero nõ fuerit tabula terra radetur. ꝛ igni cõburetur: ꝛ cinis iuxta altare condetur. ꝛ sacerdos. xl. diebꝰ poeniteat Si aũt super altare stillauerit calꝭ sorbeat minister. i. sacerdos stillam. ꝛ tribus diebus poeniteat. Si sup linteum altaris ꝛ ad aliud stilla ꝓuenerit quattuꝛ diebus poeniteat si vsq̃ ad tertium nouem diebus poeniteat: si vsq̃ ad quartum. xx. diebus poeniteat: ꝛ linteamina q̃ stilla tetigerit tribus vicibus laꝛet minister. i. sacerdos calice subtus posito. ꝛ aqua ablutionis sumatur ꝛ iuxta altare recondatur: posset etiam sumi in potu a ministro nisi propter abhominationem bestitteretur. Quidam aũt vlterius partẽ ilmitteretur. Quidam aũt vlterius partẽ ilcinerem in altari vel sacrario deponit. hec lam in ireaminum incidunt ꝛ comburunt ꝛ s. tho. Dicit tñ guil. sufficere quod lauetur modo predicto. Quo aũt intelligatur cũtot diebus poeniteat infra poenitentia. ℣ Quartum. De con. di. ij. ex pnialt bede. dt. q̃ si quis per obliteratem aut vomiteratꝛ eucharistiam vomuerit si est laicus. xl. diebus poeniteat. si clericus vel monachus. lx. diebus. si vero infirmitatis cã vomuerit. vij. diebus poeniteat. vbi glo. in. c. si quis p obliteratem. dicit q̃ pro cã infirmitatis imponitur pnia ad cautelam sicut. xxxiij. q. ij. in lectã. ꝛ qꝛ sumere non debuit cum esset infirmus ꝛ qꝛ sumere non debuit cum esset infirmus i. stomacho alteratus. ꝛ ꝓm ray. ille vomito debet cremari: ꝛ cineres iuxta altare recondi. s. Tho. autem dicit quod vbi. unq̃ spẽs integre inueniuntur. idest incorrupte sunt reuerenter obseruande. vel etiam sumende nisi obstet abhominatio: qꝛ inquit eis manentibus manet corpus xpi. ea vero in quibus inuenuntur si commode fieri potest dicit cõburenda cinere in sacrario reposito. ℣ Quintum. si quis non bene custodierit sacramentum ꝛ mus vel aliud animal illud in ecclesia comederit quadraginta diebus poeniteat. de ꝓse. dist. ij. qui bene: ꝛ si est pobile capiatur animal ꝛ comburatur. ac cineres iuxta altare ponantur secundꝫ sanctum Thomam quod intelligendum est cũ species creditur totaliter alterata: Petrus vero de palu. dicit animal exterandum ꝛ cõburendum: vt supra species vero in tabernaculo ponendas donec naturaliter consumantur. aut si non impedit abhominatio sumendas: nequaquam autem in piscinas proꝓiendas: quod intelligendum est ita receno: vt credantur species in stomacho animalis perdurare quia tunc exterandum est.

Sũ. ans carpit.

3

6

℣ Sextum. Si quis eucharistiam vel partem eius perdiderit. vt inuenirl non potest triginta diebus poeniteat de ꝓse. distinctione secunda si quis: intelligendum est ꝛ negligentia. non ex miraculo. sicut vna particula velata est beate Catherine de senis de altari quam frater celebrans inuenire nequiuit. Et secundum beatum Thomam eadem penitentia dignus videtur sacerdos p cuius negligentiam hostie putrefiunt.

℣ Septimum. Secundum hostiensem si ꝛ ad quem spectat eucharistie custodia. illam incaute dimiserit quamuis nihil ne-

1. dictũ.

phandum acciderit tribus mẽsibus ab officio suspendatur: ꝛ si per eius incuriam aliquod nephandum acciderit. grauioris penae subiaceat vltioni. de custo. eu. c. primo.

8 ℣ Octauum. Si sanguinem sumendo partículia remaneat in calice. digito ad labium ea licis adducatur ꝛ sumatur: nec apponatur vinum ad sumendum cum eo: quia illud ei tius defenderet ꝛ sic sacerdos sumeretilla non iejunus ꝓm Sco. in. iij. quãuis dici possit quod hoc non procedit: quia quod sit tali modo dicitur fieri simul. per no. in capitulo quia propter de elec. ꝛ in. l. continuus. ff. de verbo. obliga. in principio. infra eucharistia. iij. ℣ vij. in ff.

10. ¶ Decimo queritur quid cum sacerdos adueꝛtit aut meminit esse defectum in materia eucharistie: ꝛ dico multa. ℣ Primũ. Sanctus Tho. loquendo de defectu circa vinum in. iij. parte. q. lxxxiij. ar. vltimo. ad quartũ. sic dicit. Si sacerdos ante ꝓsecrationem corporis. quinis etiam post ꝓsecrationem corporis. percipiat aut vinum aut aquam non esse in calice: debet statim apponere ꝛ consecrare. Si vero hoc perceperit de aqua post consecrationem. s. sanguinis debet nihilominus procedere. quia impositio aque non est de necessitate sacramenti: vino autem ꝓsecrato nullo modo debet aqua miscerl: quia seqꝛeꝛetur corruptio sacramenti pro aliqua parte. si vero post consecrationem hoc perceperit de vino. si quidem hoc percipiat antẽ sumptionem corporis. debet imponere vinum cum aqua ꝛ resumere a verbis ꝓsecrationis sanguinis: sed si hoc perceperit post sumptionem corporis debet apponere aliã hostiam ꝓsecrandam simul cum sanguine: quod ideo dico: quia si dixerit sola verba cõsecrationis sanguinis. non seruaretur debitus ordo ꝓsecrandi: ꝛ sicut dicitur in dicto. c. tolerant ꝓlitij: perfecta videri nõ possent sacrificia: nisi perfecto ordine compleantur: si vere incipeꝛet a consecratione sanguinis. ꝛ repeteꝛet omnia verba consequentia. nõ competerent nisi adesset hostia consecranda: ꝛ fienda a non solum circa sanguinem. sed etiam circa corpus: ꝛ debet in fine iterũ sumere hostiam consecratam ꝛ sanguinem non obstante etiam si prius sumpserit: quia preceptum de perfectione sacramenti manet. ℣ Secundum. Circa defectum hostie dicit Petrus de palu. quod si quis ante consecrationem aduertat eam non esse triticeam. vel esse corruptam: ea remota aliam ponat reincipiens a canone. vel melius secundꝫ mentem. s. Thom. a verbis consecratiõis. vt in simili dicit de sanguine. sez ne fiat iniuria verbis sam dictis sine causa. Si vero post consecrationem. idem fiat. ponẽdo aliam ꝛ eam sumendo. nihilominus sumendo illam primam. vel sumẽdam tradendo. vel reuerenter seruando. s. ad cautelam aut reuerentiam forme super eam prolate ꝛ intelige etiam si adnertat post consecrationem sanguinis: quo casu, omnia replicabit excepta forma sanguinis. Si autem aduertat defectum hostie postquam sumpserit. licet doctores varient. tamen beatus Thomas sentit vbi supra quod aliam debeat hostiam ponere ꝛ sumere: vt ei imponit Archiep. ꝛ patet ex dictis in simili: vt. i. sacramentuꝫ sit integrum. ꝛ per hoc Archiepi. idem intelligit etiam si aduertat defectum hostie post sumptionem sanguinis. s. quod rursus ponat nouum panem ꝛ nouum vinum ꝛ cõsecret ac prosequatur ꝛ sumat: ne sacramẽtum remaneat imperfectum. Et sic patet ex dictis istam esse mentem sancti docto. Sacerdos qui peruenit celebrando ad canonem: tenetur si potest simul vna oblatione offerre panem ꝛ vinum ꝛ consecrare ac sumere vtrunq̃: nec sufficit alteruꝫ sine altero. quia sacramentum esset imperfectum vel indebito ordine completum quorũvtrũq̃ est ꝓtra dictum concilij.

11. ℣ Tertium. Ex his ptꝫ q̃ sum. ange. deficit in quattuꝛ. primo qꝛ dicit vbi accidit defectus reincipiendum altius quã a forma. vt ibi suscipe sancte pater quo ad hostiaꝫ: ꝛ ibi deus qui humane quo ad sanguinem: ꝛ intermittenda esse aliqua. contra dictum concilij volentis sacrificia perfecto. i. completo ordine compleri. vbi tamen aduerte q̃ cum s. Tho. inchoãdum dicit a forma intelligi põt a particula que includit ꝛ introducit formam vt qui pridie: ꝛ simili modo. ꝛ est verissimile: vt forma proferat ex persona xpi nõ solum quãtum ad intentionẽ sed etiam quãtum ad verborum sensem. secũdo quia dicit quod dicendo: hoc est corpus meum. s. cum intentione ꝓsecrandi non ꝓsecraretur: qõ supra improbatum est. tertio quia dicit q̃ si aduertatur defectus in vino post sumptum corpus. non debet alia hostia ꝓsecrari ratione scandali. quod etiam tenet Scotus. sed solum vinum cum aqua: que sunt expresse ꝓtra dictum ꝓcilium: qꝛ sacramẽtum nõ eẽt integrum. quarto qꝛ dicit corpus xpi. i. partículam que est in calice esse comburen-

Universidad de Deusto Biblioteca

dum cuz sine periculo vomitus sumi nõ po-
test: ⁊ idẽ rosel. quod est immanissimũ sacri-
legium: cum ſm s. Tho. ⁊ Pe. de palu. ser-
uãdum esset inter reliquias donec natura-
Ros. capitur liter consumeret. ¶ Patet etiã q rosel. deficit
multipliciter. primo qr dicit in dictis defe-
ctibus inchoãdum esse a canone. licet nihil
dicat de sequẽtibus omittẽduz: quod tamẽ
non puto ↄtra s. Tho. qr cum dicit incipiẽ-
dum esse a forma loquitur quãtuz ad id qđ
necessitatis est. lz etiam inchoari possit a ca
none: sed nõ eque bene. ne iterentur iam di
cta sine cã. nisi noie canonis. intelligamus
qđ sequitur de secretis. incipiẽdo ibi: q pri-
die. vbi proprie incipit canon ſm Inno. ho.
Io. an. Panor. Alexã. aneuo. ⁊ cõiter scribẽ
tes. per. c. cum marte de cele. mis. Unde etiã
ſm istaz sum. sufficit incipere ibi qui pridie
vel ibi simili modo. scđo qr dicit q si sacer-
dos ꝑpendit defectum hostie post eius acci
pi sumptionẽ nõ debet illa die aliam ↄsecra
re: qr non est ieiunus: quod falsum ↄstat ex
dictis. ⁊ rõnem esse nullam. tertio qr videt
nõ determinare si ille defectus ꝑcipiat post
sumptionẽ hostie ante sumptionem sangui
nis. an sit alia hostia ↄsecrãda vel nõ. quar
to qr dicit q si sacerdos aduertat defectuz
in calice post sumptionẽ hostie ⁊ materie in
debita calicis. nõ debet aliam debitaz ma-
4 teriam capere. ¶ Quartuz. Si sacerdos ha
bẽs aquam in ore. anteq̃ degluciat defectũ
aduertat. ſm Dir. lib. primo. ti. vij. si põt si
ne scãdalo spuat in calicẽ: ⁊ extracta parti
cula aquaz in alio vase reponat: ⁊ sic acce-
pto vino ↄsecret: ⁊ particulam in eo ponat
⁊ sumat. ⁊ similiter aquam illam si sine vo-
mitu põt. de quo si timet eaz ponat in sacra
rio: ⁊ idem dic de particula: quam tñ ang. ⁊
5 ros. comburẽdam dicunt ⁊ cineres in sacra
rio reponẽdos ¶ Quintum. Si vinuz in cali
ce cõgeletur. sacerdos illud ante ↄsecratio-
nem resoluat. vt habeat rõnem actualẽ po
tus: si tamẽ non resoluit adhuc ↄficit: qr vi-
num cõgelatum a nõ ↄgelato spẽ nõ differt
sed solum accidentali qualitate: vñ rursus
de ↄgelato fit nõ ↄgelatum qđ esse nõ posset.
6 ¶ Sextum. Si hostia ante cõsecrationẽ in-
ueniatur fracta. nihilominus ↄsecrari põt:
nisi scandalum esset in populo: quia fractio
⁊ quadratura ⁊ huiusmodi non viciant sa-
cramentum sicut nec tollunt substantiã pa-
nis: nec obstat si nõ sit aliquid vnum: qr in-
tentio sacerdotis est totam illam hostiam
consecrare ⁊ consequenter omnes eius par
tes: siue vnite sint siue diuise.
7 ¶ Septimum. Si celebrante sacerdote oc-

currat casus quo necesse sit alicui dare eu
charistiam. puta infirmitas. sacerdos ha-
bens vnam hostiam tñ põt exhibere parte
eius ⁊ aliam partẽ sumere ſm s. Th. in iiij.
di. xvij. ⁊ idẽ puto de quolibet rõnabili cau
sa. puta deuotione magna alicuius ad cõ-
municãdum. ¶ Octauum. Cũ misse celebr
tas terminet bñdictione sacerdotis. vt in-
fra missa. ij. §. i. nõ ita iudicãdum est de de
fectibus misse reparãdis ante bñdictionẽ
cum adhuc stet offm misse ſm archi. sicut
post quãdo iã solutuz est: qr post bñdictionẽ
quicquid fieret magis eẽt iteratio misse q̃
reparatio defectus. ¶ Nonũ. Si rõne defe-
ctus debita materia est apponẽda ⁊ nõ p̃c-
habeatur. si sit ante ↄsecrationẽ corporis vite
rius ꝓcedi nõ dz: qr aut integra sacramẽta
ꝑficiant. s. cõficientes: aut ab integris arcea
tur: de cõ. di. ij. cõperimus: si vo sit post ↄse
crationẽ debitã corporis. puto ꝓsequẽdum
fore tacitis vbis que sup sanguine dicunt:
qr ex quo sacrificiũ ichoatũ est minus ma-
lũ est q imꝑfectũ remaneat ex altera parte
tñ q̃ ex vtraq̃.

¶ Rursus de eucharistia tertio quã
tũ ad vsum ⁊ sumptionẽ eius.

Eucharistia. tertio quãtum
ad vsum vt plenius intel-
ligat sciẽdũ est. q aliquibus
cõpetit iste vsus et necessi-
tate ꝑcepti quãtũ ad vtrã-
q speciem vel alterã tñ. Pri-
mo quidẽ sacerdoti dum cele-
brat de cõ. di. ij. relatũ: qr sacrũ in sumptiõe
cõplementum sue significationis accipit q̃ spe
pluries celebrat in die semp sub vtraq̃ sumit
sumere dz omissa purificatõe in prioribus. Di-
stiõ scđo cuilibet xpiano eius ad annos discre
tionis puenerit. de pe. ⁊ re. omnis: de quo in
fra. §. v. parti. vij. nisi ex causa rationabili de
ↄsilio proprij sacerdotis ad tẽpus abstinere
dat. tertio cuilibet i articulo mortis ↄstituto
vnde viaticum dicit ⁊ videtur mortale i ta-
li articulo contẽnenti. i. negligẽti cõmunica
re cum possit scđm sum. ang. sed quia sum-
ptio eucharistie non est ex necessitate sacra-
mẽti dum se sed ex statuto ecclesie. secundum
Thom. iiij. distinctio. ix. ideo verius
est hoc non esse mortale vbi sola negligen-
tia est in causa. quarto ratione statuti. quar
to ratione officij sicut sacerdoti qui tene-
tur aliquando celebrare. vt infra missa. pri
mo. §. vij. par. iiij.
¶ Prio vo querit quot modis eucharistia
sumit seu mãducat: ⁊ dico ſz s. Th. q aliq
doct. q duob9 simplicib9 ex quibus resultat

tres ¶ Primo. s. spiritualiter tantum. dum
s. quis masticat christum per fidem cogitã
do. ⁊ illum sibi incorporãdo per charitatis
ardorem habẽdo sacramẽtum hoc in voto
non in effectu. vñ aug. crede. s. amãdo ⁊ mã
ducasti. ⁊ sic mãducauerũt patres veteris
testamẽti ſm s. tho. iiij. di. ix. ¶ Secũdo sa
cramẽtaliter tãtum: sicut qui suscipit hoc
sacramẽtum non vt cibum sed vt sacramẽ
tum idest signum alicuius: credẽdo. s. sub
illis speciebus aliquid latere spirituale.
vel saltem ſm s. bo. intendẽdo sumere qđ
alios existimant credere lz ipse nõ credat.
vñ hoc modo mãducat fidelis peccator et
etiam aliquomodo infidelis lz iꝓprie: de
quo s. tho. iiij. di. ix. ar. ij. q. ij. tertio vtroq̃
modo simul: vt iustus. Brutum aũt neutro
modo mãducat vt patet ex dictis.
¶ Secũdo querit vtz vere in hoc sacramẽ
to xps mãducetur: ⁊ dicit ricar. in. iiij. dist.
ix. q in sumptiõe huius sacramẽti est que-
dam mãducatio carnalis. qua comestibile
masticatur traicitur digeritur. ⁊ vltimo in
substantiam ↄuertitur: ⁊ sic vere mãducat si
in specie sub qua realiter verum xpi corpus
continetur. est ⁊ alia mãducatio sacramen-
talis qua corpus xpi verum realiter sub il
lis spẽbus ↄtentum sumit: sed sic sumptuz
corporaliter non masticatur. Et si spẽs sic
in ore masticentur. q p digestionẽ ibi facta
non corrumpatur in eis forma propria. sed
integra in stomachuz descendãt. etiã corpus
xpi in stomachũ descẽdit p descensuz spẽi
sub qua ↄtinetur: ⁊ tam diu ibi manet quã
diu in eadẽ sui forma propria spẽruz saluã
tur. Si aũt spẽs panis tã diu in ore mastic
etur. q per digestionẽ in ore factã. corrum
patur forma. ꝓpria spẽx ⁊ non descendat in
stomachum: tunc nec corpus xpi in stoma-
chum descẽdit. Et sic intelligit illud de cõ.
di. ij. c. tribus. in gl. in fi. cũ dr q cõfecto spẽs
dentibus aterit tã cito in celũ rapit corpus
xpi. Preter illo ex qbus ptz q xp̃s mãducat
ad hunc sensum. qr. s. ingreditur os ⁊ stoma
chum: non aũt qr corporaliter atteratur aut
incorporetur. Lz etiam ista aliq̃ attribuã
tur corpori xpi. s. spẽbus sub qbus est.
¶ Tertio querit q̃diu corpus xpi sit in sto-
macho cõicantis. ⁊ dicit glo. in. c. trib9 gra-
dibus de con. di. ij. q vbi species sacramen
ti atterit dentibus xps euolat ad celum:
sz vos est si sic atteritur q formam perdat
aliter aũt est ↄtra textũ in. c. si qs p neglige
tiam ca. dis. vbi dr si quis eucharistiã euo
muerit euomi eam non põt nisi traiectũ i sto
machum. Summa aũt ange. innixa. s. bo.

dicit primo q tã diu sub spẽbus manet xps
q̃diu sunt habiles ad refectionem qđ hñt
in stomacho ⁊ extra stomachũ: ⁊ scđo qđ si
spẽs ille transeant p stomachũ indigeste et
vadant in secessum non est ibi corpus dñi: sz
contra primũ: qr ibi nõ est corpus xpi nisi qr
succedit pani in ipsum conuersio vt forte i ti
tulo sequẽti dicet: vñ ibi est corpus dñi eodẽ
mõ quo ibi esset panis q̃ non eẽt ibi q̃ diu il
la materia est habilis reficere cũ hoc ei con
ueniat ẽt cum est digesta sed q̃diu duraret
spẽs panis. Et p idẽ p3 ↄtra scđm: qr ibi eẽt
substantia panis et ↄñt est corpus dñi. Et p
terea si ille species sunt habiles nutritioni
extra stomachũ vt ↄcedit sunt etiam ⁊ in se-
cessu qñ p stomachũ transiuerunt indigeste
⁊ consequnter ibi est corpus dñi. Et ideo dicẽ
dum est ſm s. tho. ⁊ petrum immo ẽt ſm eã
sum. ex ricar. q est ibi tãdiu q̃diu spẽs pa-
nis durant incorrupte siue in vomitu siue
in secessu: nec est inquit Petrus mirũ: sicut
etiam a dyabolo se permisit in montẽ por-
tari ſm Grego.
¶ Quarto querit qs possit iuridice eucha- 4
ristiam dispẽsare vt licite sumatur ab illo:
⁊ dico sic. Secũdum Pet. de pa. disti. xiij. so-
lus sacerdos est eucharistie dispensator si-
cut celebrator nec aliquis eo inferior hz ali-
quod sacramentum dispensare: dyaconus
autem ex officio partem eucharistie dispen
sat. s. sanguinem vt beatus Laurẽ. quia cũ
mediante vase sacrato dispensetur nõ opor
tet manus dispensantis esse sacratas: cor-
pus autez quod manibus contrectantibus
dispensatur ab eo solo dispensatur cuius di
giti consecrati sunt ⁊ manus. s. sacerdote q̃
etiam tangere non debet nisi duobus digi-
tis sacratis. Et eadem rõne inferior dyaco
no. vasa sacra tangere non debet quãdo in
eis est corpus aut sanguis sed solum quan
do nõ est: quia dyaconi est sanguinez dispẽ
sare ⁊ corpus ad sacerdotẽ deferre: vasa au
tem reliquiar ⁊ hmõi: acoliti ⁊ non layci:
quantũcũq̃ nobiles. di. xxiij. non liceat. In
necessitate tamẽ psbytero absente vel nõ va
lente licet dyacono eucharistiam deferre in
firmo vt supra dyaconus. §. ij. hec pe. cõtra
quẽ tamẽ haberi. boich. sup. c. decernimus.
de iudi. dicit quod in necessitate potest dari
p laycum: quod s. Tho. ⁊ pe. de pa. in om-
ni casu simpliciter negant cum non habeat
manus sacratas. ⁊ hoc sacramentum non
sit necessitatis licet laycus possit inuentum
in terram leuare: quia ad hoc non requiri-
tur consecratio sicut ad dispensandum ſm
Petrum. vnde pixis in qua seruatur nec cõ

Universidad de Deusto Biblioteca

secratur nec benedicitur q̃n tñ sit de corpo-
Ab heretico si su- rali. Ab hereticis autem etiaz in morte su
mi nõ debet.xxiiij.q.iij.cepit:ꝛ idem ſm pe.
de pa.videtur de scismaticis excõicatis ꝛ si-
moniacis.ita q̃ quãtũ ad susceptionez eu-
charistie vitãdi sunt in occulto vel publico
ſm q̃ sunt occulti vel publici.de sen.ex.cuz
non ab homine:sz quod dicit de occulta si-
monia restringẽdum videtur ad simoniaz
in ordine suscepto vel dignitate aut benefi-
cio curato:quia aliter simonia si non sit no
A fornicatore. toria non inducit suspẽsionez quo ad alios
ſm Jo.ray.ꝛ alios. A notorio autem forni-
catore sacramenta suscipiendã non sunt et
in occulto excepto baptismo ꝛ eucharistia
que in extrema necessitate sumi possunt
a simoniacis ꝛ fornicatoribus etiã notorijs
xxxij.dist.§.verum cum glo. Alios et ma-
los ministros q̃tũcũq3 publice sceleratos.
non debet quis vitare in susceptione sacra-
mentorum.nisi essent irregulares:ꝛ ꝯñr a
suis officijs suspensi:a quibus suspensis nõ
sunt suscipienda sacramenta.i.q.i.si fuerit
bene tamen est huiusmodi in occulto caue
re ſm pe.vt erubescant ꝛ resipiscant. Dicit
autez.s.thom.quod debet quis cauere ne
inducat quem certitudinaliter scit esse ma
lum.vt quia notorium ad executionem of-
ficiorum suorum:ne sit occasio peccati pu-
ta faciendo illum dicere missas, qui forte
alias non esset dicturus ꝛ huiusmodi.si ta-
men est subditus.sacramenta que non po-
test ab alio accipere ꝛ ad ipsa tenetur:sus-
cipere debet nisi sit suspensus. Nec tamen
a quolibet sacerdote est suscipienda eucha
ristia sed a proprio vel a superiore aut ab
alio de horum licentia: religiosus autem
absq3 tali licentia eam tribuens est excõica
tus.vt infra excõi.vij.§.xiij. Uide etiaz de
his supra.clericus.ij.§.viij.

5 ¶ Quinto queritur quibus debeat euchari
1.dic. stia dari aut denegari ꝛ quare:ꝛ dico mul-
ta. ❡ Primum. Si sacerdos pro certo sciat
subditum esse in mortali secundum.s.thõ.
in quarto.pro occulto peccato non est dene
ganda communio petenti in publico. et de
consecra.distinctio secunda.non prohibeat
ꝛ concor.pet.ꝛ alber.tum quia esset reuela-
tor criminis:tum quia quilibet christianus
habet ius in perceptione eucharistie nisi il-
lud amittat per mortale:vnde cum in facie
ecclesie non constet illum hoc amisisse nõ dz
ei i facie ecclesie negari ꝛ precipue videt̃ ista
vera quo ad subditum. Sed Petr.de pa.in
iiij.distinctio.nona.distinguit:quia si est sa-
cerdos qui teneatur exhibere vt curatus:ꝛ
in casu quo tenetur ei vt in paschate nõ de-
bet negare peccatori occulto petenti in pu-
blico:quia esset proditor criminis:quod p̃-
hibetur.de offici.ordi.capitulo primo.ne
occulto petenti instanter in occulto tamen si
bi debitum si peccatum non sit solum in con
fessione:quia scit vt deus non vt homo.de of
fi.ordi.capitulo secundo.negat autez vt ho
mo in foro contentioso nec ex confessione ad
mittitur sibi ius negandi quod prius non habe
bat:nec aliqua exceptio sibi datur ex confes
sione extra iudicium confessionis. plus si
nesciret:quia non scit nisi vt deus:si tamen
peccatum aliter q̃ per confessionem occul-
to petenti occulte deberet denegare. Si ve
ro petat ab eo qui non tenetur ei dare vel in
casu non tenetur.quia non est pascha nec est
infirmus occulto peccatori occulte petenti
debet denegare:quia debet eum a peccato
reuocare quantum potest:ꝛ hoc potest etiã
si sciat solum ex confessione:quia ius negan
di habet ex ipso quod alius non habet ius
petendi.de tempo.ordi.ad aures:vnde et
non peccatori negari posset eo casu.
❡ Secundum. Si autem curatus scit crimẽ
esse notorium secundum omnes etiaz in pu
blico petenti negare debet:ex quo patet q̃
meretrices ꝛ publici vsurarij sunt omnino
ab altari repellendi:nisi egerint penitẽtiaz
ita quod post priuatam admitti possunt ad
eucharistiam priuate:idest in secreto non in
publico propter scandalum ꝛ publice post
publicam:quia manifesta delicta:idest no-
toria.non sunt occulte corripienda.de peni
ten.ꝛ remis.c.primo.vnde vel sacerdos de-
bet iniungere publicam penitẽtiam vel pu
blicare quod sunt penitentes. ❡ Tertium. Su
specti de crimine suspitione violenta secun
dum.s.Thom.in.iiij.dist.ix.et alios.nega
ri debet eucharistia intellige secundum certi
tam distinctionem:q2 habetur pro certitu
dine:non autem suspectis suspitione leui in
mo nec suspitione probabili:quod p̃ quia
nec per huiusmodi suspitionem debet mari
tus vxori debitum negare.de senten.excom
municatio.inquisitioni.
❡ Quartum. Et secundum eundem in ter-
tia parte.q.lxxx.dari non debet ad aliquid
experimentum vel purgationem infamie.
quia tales purgationes inhibite sunt.de
purga.capitulo ex tuarum.
❡ Quintum. Histrionibus quoq3 dari prohi
betur.de con.distinc.secũda pro dilectione
tamen de omnibus non intelligit̃.sed de vile
tibus in ea arte magicis et turpibus que
sunt mortalia.similiter nec magis per nota

ta ibidem:nec cuicũq3 infami notorie sz gl.
ibi.si tamẽ vt di.c.sequẽti tales reuertãtur
ad d̃m eis reconciliatio non negat̃:nõ quã
si subito exhibeatur eucharistia ſm Ricar.
6 sed peracta pnia nisi articulus necessitatis
vel pietatis aliter fieri suaderet. ❡ Sextũ.
Similiter nec dari debet pugnantibus in
duello.ij.q.v.monomachiam in glo.
7 ❡ Septimum. Nec pueris carentibus vsu
rõnis non potentibus discernere inter cor-
poralem ꝛ spũalem cibum ſm.s.Tho.vbi
supra:q2 habere non possunt actualem de-
uotionem que exigit̃:pueris autem incipiẽ
tibus habere discretionem etiã ante perfe
ctam etatẽ:puta cum sunt.x.vel.xi.annoꝝ
potest dari si in eis signa discretionis ꝛ de-
uotionis appareat:ꝛ ꝯcor.Pe.ꝛ in hoc stan
dum est ſm aure.arbitrio boni viri.
8 ❡ Octauum. Pro criminibus suspendẽdis
vel decapitandis.si sint confessi ꝛ penitẽtes
negari non debet eucharistia.xiij.q.ij.c.si.
sed nec heretico relapso cum paratus ẽ in-
cendio.de here.sup eo.li.vi.sed ꝛ excõmu-
nicato in morte sicut pnia si peniteat ita et
viaticum non negatur cum in penitẽtia in-
cludat̃.de pe.ꝛ remi.quod iter.in vita autẽ
arcentur excommunicati etiã iniuste maior̃
et minori ab eucharistia.interdicti etiã nisi
in mortis art.de spon.non est nobis functo.
c.quod in te.de pe.ꝛ remi.ꝛ suspensi quãdo
a perceptione sacramẽtorum sunt suspensi:
secus si ab alijs vt colligi potest ex not.i.si.
c.i.lib.vi.titu.xxxij.q.lxxxi.ad fi.vbi patet
per hoc.q̃ suspensio non egreditur termi-
nos sibi date.vt infra suspensus per totuz:
9 degradati quoq3 arcentur a celebratione.
❡ Nonum. Sed nec amentibus debet nega
ri ſm.s.Thom.ꝛ alios.qui sic dicunt̃ q2 de-
bilem habeant mẽtem ꝛ tamẽ sunt aliquo
modo docibiles pertinẽtium ad fidem ꝛ sa
cramẽti deuotionem:nec amentibus oĩno.
siue habeant lucida interualla siue non.cõ
currentibus duobus.s.quod non sit pericu
lum expuitionis aut irreuerentie alterius:
ꝛ quod ante amẽtiam habuerint deuotio-
nem ad hoc sacramẽtum.xxvi.q.vi.si quis
in infirmitate:etiã ſm archie.si tales in sa-
nitate non petierunt sibi dari sacramẽtũ.
tamen ex bona eorum preterita conuersa
tione verisimile est.quod si huiusmodi ca-
sum preuidissent hoc petiuissent:quia tales
habent deuotionem habitualem interpreta
tiuam:que sufficit:furiosis autem vel amẽ-
tibus a principio seu a natiuitate non est dãda
si nunq̃ habuerũt actualẽ deuotionem ad
hoc sacramẽtum.iz sint baptizati ꝛ ꝯfirma
ti. ❡ Decimum. Sed nec demoniacis negã- 10
da est ſm.s.Tho.nisi cõstet eos.pro crimi
ne aliquo torqueri:q2 tunc p̃ excommunica 11
tis sunt habendi. ❡ Undecimum. Nullo et
casu ſm.s.Tho.ꝛ alios.dãda est hostia nõ
consecrata pro ꝯsecrata:q2 cum manducãs
adoret qđ mãducat ſm Aug.daret̃ occasio
ydolatrie:de cele.mi.de hõie:ꝛ in sacramẽ-
to veritatis nulla dz esse fictio.

6.q. ¶ Sexto querit̃ vtrum sumens hoc sacra-
mẽtum debeat esse ieiunus:ꝛ dico quod sic
q2 hoc statutum est de con.di.ij.sacramenta
vt homo deuotius cõmunicet:ꝛ principali9
ſm.s.Tho.ꝛ Pe.p̃pter reuerẽtiã sacramẽ
ti.i.vt primus cibus in stomacho sit corpus
christi pro illa die.quod habet̃ de con.di.ij.
liquido:vñ qđ olim licuit in die cene.s.cõica
re stomacho non ieiuno.vt in.d.c.sacramẽ-
ta.ſm Pe.abrogatum est nec seruãduz sed
est mortale:aliquo tamẽ casu iz non ieiuno
communicare.vt qñ infirmus expectare non
potest.p̃pter periculum mortis vel frenesis
nũq3 tñ celebrare.nec.p̃pter infirmũ commu-
nicãdum nec.p̃pter scãdalum quodcũq3 vi-
tãduz:nec p̃pter p̃ceptũ nisi pape qui solus
in hoc posset dispensare:liceret tñ non ieiu-
no ꝯsequi missam inchoatã post ꝯsecrationẽ
iam factaz ſm archie.vel supplere defectũ
commissum itez ꝯsecrando si sumpsit aquã
pro sanguine ꝛ huiusmodi vt dictum est. Et
intellige hec non de ieiuno ecclesie.de quo in
fra ieiunium in principio nature.quo dicit̃
ieiunus qui post mediam notem nihil cibi
aut potus etiam p̃ modũ medicine assum
psit etiam si post illa die sit pluries comestu
rus:ſm.s.Tho.Alb.ꝛ Tho.ꝛ pe.de palu.re
probãtem p̃ rationes in.iiij.dist.viij.opionẽ
Hos.ꝛ Jo.pari.dicẽtium quod non impedit
hãc sumptionem sumptio alicuius per mo
dum medicine vt modicum gigiberis. Nec
est verũ quod dicũt cibum p̃hiberi vt nutrit
sed p̃hibet̃ ad reuerẽtiam.vt stomachus sit
nouus. Quam etiam egregie reprobat her
ue.probans q̃ non est opio.s.Thom.vt illi
dicunt. Non impedit tamen hanc sumptio
nem secundum Petrum si a casu reliquie ci
bi vel aque etiam in saliuam non conuerse
in oris ablutione glutiantur:q2 nec ad nu-
triendum:nec ex intentione sumũtur vt me
dicina:quod limita ſm.s.Tho.modo non
traijciantur in magna quantitate:nec per
fusio salis et aceti ad lauandum dentes si
non glutiatur:nec degustatio cibi aut pot9
si statim proijciatur:ꝛ similiter si p̃ter inten
tionem descenderet.hec idẽ Pe. Et genera
liter ſm herue.omne quod sumitur ab ex-

tra ꝛ vitari pōt ꝓpedit nō ãt alia vñ nec sanguis nec hūlditas ōscēdēs a capite ꝓpedit.

7 ¶ Septimo q̃ritur vtrū debeat quis diu eē abstinēs ab eucharistia post cibum ac potum. vel ab his post eucharistiam: ꝛ dico ꝑm. s. tho. q̃ post ꝛmunionem debet, interuenire aliqua mora: quia dz gratias agere de bñficio tanto: ꝛ z non opz eum diu stare añ sūptionem cibi ꝛ potus. tum qꝛ ſpēs sacramēti cito alteratur: tū quia magis requiritur ꝓparatio ꝛ actualis deuotio ante q̃ post: ꝛ quod dr̃ in. c. tribus. de con. di. ij. q̃ ꝛmunicās ieiunet a mane vsq̃ ad terz̃ est abrogatum p ꝓtrariam ꝓsuetudinē ecclie. ꝛ ꝑm per. locum habuit post ecclesiā primitiuam. qñ ex magna reuerētia raro celebrabatur. Secūdum. s. tho. ãt in. iij. pte. q. lxxx. ꝛ aliog. non refertur vtrum quis post cibum aut potum dormierit. vel etiaz digestus sit quãtum ad rōnez ꝓcepti: refert aut q̃tum ad ꝑturbationem mētis: quam

idigestio. facit insomnitas ꝛ indigestio. ex quibus si

insonitas ꝑturbatio sit multa homo ad ꝛmunionem

ineptus redditur: vñ ꝑm archie. nō impedit. s. necessario ꝛ si de ꝓgruo. q̃ quis post cibum non dormierit aut non sit facta digestio: dūmodo post noctē mediā nō comederit aut biberit: ēt si comedisset aut bibisset post mauritinum cum dr̃ fero: z non multū liceat vt dicit post illud bibere ꝛ multo minus comedere: nisi necessitas vigeat. adde vel vtilitas: vt si a studiosis fiat ad redimēdum tempus: quia oppositum ipse nullo in re probat. Nec obstat ꝑm pet. de pal. c. si cōsiterim de accusa. vbi qui pnoctauerat in taberna sine somno priuatur ecclesia. quia cum ibi continue apponatur vinum verisimiliter post mediam noctem bibit ꝛ celebrauit: ꝛ sic est ꝓsumptio furis ꝓtra quā nō admittitur probatio: vel saltē cui stamur q̃ ꝓtrarium non probatur.

8 ¶ Octauo quid si sacerdotes post sumptionē viderit reliquiā eucharistie. aut adheserit palato eius: ꝛ quãtū ad primū. dicit pe. de pal. q̃ ēt̃ q̃q̃ sit minima. dūmodo sit ibi ſpēs panis. cū ibi sit ꝓs ipse nullo modo debet accipere. cum non sit ieiunus: sed debet reseruare in crastinum. vel alteri ieiuno ꝓposito tradere. ꝛ sic intelige quod dr̃ in. d. c. tribus. de con. dist. ij. de ministris qui debēt sumere portiones remanētes sacramenti. s. q̃ sint ieiuni. Sed predicta intelligo quando reliqua videtur ex interuallo post sumptionem: pura quia iam reposuit calicem: secus si in eodem actu parum interuenīte mo: quia q̃ no. in. c. qꝛ ꝓ ō ele.

Quãtū vero ad secūdum dico q̃ licitum est eo casu sacerdoti adhuc bibere vinum vel aquã ꝛ totiēs q̃ descendat: ꝛ hoc est rusticus ꝛ honestius q̃ digitum apponere. ꝗ. eucharistia. ij. §. ix. parti. viij.

¶ Nono queritur vtrū debeat esse mūdus mundicia pure corporali: ꝛ dicit. q. tpo. in quarto di. ix. q̃ cum cibus iste nō sit corporis sed mētis. magis in eius sumptione ꝑsderãda est mūdicia mētis q̃ corporis: ꝛ ideo distinguendum est de ꝛmundicia corporali: quia si sit ꝓpetua siue diuturna. non est abstinendū. ne propter ꝛmunditiā corporis ꝓdatur fructus mētis: sicut accidit in leprosis ꝓpter ēribus fluxū seminis vel sanguinis. Si autē sit ꝑualis ꝛ facile purgabilis. tūc licet. Quis posset ad tpo laudabiliter abstinere: propter reuerentiā tãti sacramēti. di. v. ad eius. Utrū aũt sacerdos ꝛ potius possit celebrare. ꝗ. leprosus.

¶ Decimo queritur vtrum debeat esse mundus a pollutione nocturna: ꝛ ex. s. tho. iij. q. lxxx. ꝛ q̃rto dist. ix. dico multa. ꝓ Primum. hmōi pollutio ex triplici cāvenit. primo ab extrinseca spirituali idest demonū illusione qui fantasmata ꝛmouere ꝑt: secūdo a spiritualī intrinseca. i. cogitatione pulsa: tertio ab intrinseca corporali. i. ex superfluitate vel debilitate nature. seu superfluitate cibi vel potus. vel sub alijs verbis procedere pōt ex quattuor. s. ab illusione demonum a ꝓpter cogitatione. a cibo vel potu. a dispositione nature. ꝓ Secundum. Quelibet autem illarum triū causarum potest esse cā peccato mortali. vel ꝑualis sine peccato ſicut illusio qñ venit ex negligentia ꝓparationis q̃ pōt esse mortale vel ꝑuale. qñq̃ autem ex fabula demonum nequitia. violentium a ꝛmunione pedire. Similiter precedens cogitatio lascua est cū ꝛmortali si adhiteo consentiuo aut ꝑualis nō adestet. in sola cogitatione finitur ꝛ omnino sine peccato. vt cū quis lectionis vel disputationis cā cogitur de tali bus cogitare. ꝛ est cogitatio tantum sine ꝛcupiscentia ꝛ delectatione. ꝛ tamen pollutio sequi potest vt patet ex verbis aug. ꝛ super geneſi. Similiter etiam cā corporalis potest esse: cum mortali ꝛ ꝑualis vt cum venit ex superfluitate cibi vel potus. z ꝓ quētius sit mortale circa cogitationes gratia cuius gre. scribit aug. episcopo aug. ex sandam a ꝛmunione quando venit ex cogitatione ꝓtissimus non quando ex superfluo cibo ꝛ potu. ꝑtim si necessitas adit. ꝛ sine peccato vt cū est ex infirmitate nature. vñ quidam

etiam vigilando sine pctō semine fluunt: vel etiam ex superfluitate nature: qꝛ sicut sanguinem. i. ꝛ semen qd̃ est superfluitas sanguis coarctatur fluere sine peccato. hec ex illo. Ubi nota quod venire ex superfluitate naturē sine superfluo cibo vel potu est venire ex cibo ꝛ potu non superfluo nisi in diuiduo in cuius tñ sumptione non est pctm. ꝓ Tertiū pedit homem a cōione necessario vt solū peccatum mortale annexum: non aũt venīale ita. s. q̃ hō sumendo fit reus corporis ꝛ sanguinis dnī: aliud ex ꝓgruentia solum: ꝛ hoc ſtum ad duo: quoꝝ vnum semp accidit. s. ſtitas corporalis cuz qua ad altare ꝓpter sacramenti reuerentiam accedere nō decet nisi forte ꝛmundicia sit ꝓpetua vel diuturna: vt le pra vel fluxus sanguinis ꝛ huiusmodi: aliud est eu agatio mentis q̃ illam sequitur ꝓpue qñ cum imaginatione ꝓtingit. Impedimentum tñ ex congruitate. pueniens postponi dz ꝓpter aliquam necessitatē: puta fin greg. qꝛ exigit diei festus vel qꝛ aliud q̃ si hmōi pollutio veniat ex cogitatione vt rapuia. vel quacūq̃ alia cā quam certum vel probabiliter dubium est esse mortale necessario impedit: si vero certum est vel probabile eam fuisse veniale impedit ex ꝓgruitate: immo nullo modo impedit si imminet necessitas vel alia potior cā: vt colligitur ex a. tho. in. iij. qui etiam dicit q̃ si sine talione cessitate vel cā celebretur erit veniale tñ: q̃ ni vir: vt qꝛ adest diei festus: vel opz supplere. p alio vel hō est in valde magna dispositione ad sacz ꝛ hmōi. Si aũt veniat ex cā vbi nullum creditur probabiliter fuisse peccū in sua libertate est cōicare vel non peccio mentis. Et qꝛ difficilimū est in plurib̃ scire ſtam vel illam fuisse cām laudabilē vel ꝛ. s. tho. abstinere nisi potior cā reformet peccatum vt magna deuotio vel hmōi pal. aut vicar. ꝓ Quintum. Propter huiusmodi pollutionem ꝑm alb. ꝛ. s. tho. abstinēdum est a sacramento. xxiij. horis: qꝛ isto tē pōt reputatur deordinata natura reordinari. qd̃ pet. de pal. limitat vez qñ accidit circa mediam noctem: secꝰ si ante imo dicit q̃ post pollutionē que fuit ex cā mortali: nō est mortale eadem die cōicare cum contritione ꝛ confessione. ꝛ hoc tene non obstante s. tho. quia loquitur ex opinione alio: z. in fra pollutio nocturna.

¶ Undecimo queritur vtrum debeat eē mūdus a coitu coniugali ante cōionem ꝛ post ꝛ dicit. s. tho. iij. q. lxxx. q̃ si talis coitus sit sine peccato pura causa prolis vel debiti reddendi impedit solum vt pollutio nocturna accidens sine peccato. s. propter ꝛmūditiā corporalem ꝛ mentis distractionem. vñ talis suo iudicio est relinquendus ꝑm Greg. xxiij. q. iij. vir cum propria. si vero non causa pcreande prolis sed voluptas dominaꝝ in opere. tunc vt ibi Greg. subdit prohibet dz ne accedat ad hoc sacramentum. hec ille sed tñ talis exigens communicando nō peccaret mortaliter ꝑm pe. de pal. ꝛ alb. dicit q̃ si omnibus modis ex deuotione se ingerat non est ꝓhibendus: consultius etiaz eēt ꝑm archie. q̃ reddens abstineret. Qd̃ aũt dz de con. distin. ij. omnis homo. q. s. dz p aliquos dies ante ab actu coniugali abstinere: consilium est non ꝓceptuz ꝑm glo. ibi. Facta vero cōione eadem die non tz exigere nec exacum reddere nisi cū difficultate ꝑm alb. cōtrariū tñ non est mortale. s. exigere ꝑm eūdē alb. iuxta intellectum archi.

¶ 12. q̃ritur vtrum debeat esse munda mulier a menstruo vel partu: ꝛ dico ista nō impedire necessario: si tñ ex reuerentia abstinet nō peccat. di. v. ad eius. ꝛ de pur. po. par. c. vno. dūmodo cōicet ꝑm institutionē ecclie. in. c. omnis. de pe. ꝛ re.

¶ 13. queritur vtrum debeat esse mundus a somnio homicidij vel alterius peccati mortalis. ꝛ dicit. s. tho. in. iij parte. qd̃. lxxx. qd̃ somnium homicidij non inducit corporalez ꝛmunditiam: nec etiam tantaz distractionem mentis sicut fornicatio propter delectationis intensionem: sed cum prouenit ex causa que est peccatum ꝓsertim mortale: impedit a cōmunione ratione sue cause: qd̃ intellige quoniq̃ homo conteratur ꝛ confiteatur. Et similiter videtur de alijs nō turbibus somnijs.

¶ 14. queritur vtrum debeat esse mundus ab omni peccato per contritionem ꝛ cōfessionem ꝛ dico multa. ꝓ Primum. Omnis accedens ad hoc sacramentum cum peccati mortalis conscientia peccat mortaliter ꝑm s. tho. manducans indigne. Cum tñ secundum dm̃ꝰ p quattuor signa possit quis habere conjecturam q̃ sit a peccato ꝛmunis. s. primo qꝛ dei verba libenter audit: secundo qꝛ le inuenit ad bene agendum ꝓmptum tertio quia a peccato proponit cauere in ꝓsterum: quarto qꝛ dolet de ꝓterito: si q̃ ꝑ hmōi signa facta sue conscientie discussione diligenter q̃ nulo forte non sufficienti ad cōio

1. dic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem accedat aliquo peccato mortali in ipso remanēte qō eius cognitionē subtertrugit nō peccat: ꝗz ex vi sacramenti filius petiremissionē ꝑ sequlē. Ex ꝑdis ät. s. tho. colligē q̄ cōicare cū mortali sine discussiōe suffi
2 cieri nō est mortale: secus ät sine diligenti ꝗz negligēti ꝑm pe. ℣ Secūdum. Nolēti cōicare ꝑtritio nō sufficit: sed requiritur ꝑfessio sine qua cōmunicare habita copia ꝑfessoris est mortale ꝑm. s. tho. nisi forte ꝑm vl cardīn expectetur in breui cui deuotius se curius quis ꝑfiteatur: si vero non habeat copia cōfessoris dic vt. ℣. eucharistia. ij. ℣. viij.
3 q. ā ꝑcessio primo ℣. ij. ℣ Tertium. Existēs in mortali christi corpus videndo non peccat. Videat humiliter ⁊ reuerenter: similiter nec tangens ex necessitate pura qz cecidit in terram ⁊ huiusmodi ꝑm. s. bo. ⁊ tho. quarto. dist. ix.

15. q. 1. dictū. ¶ Decimoquinto q̄rit qua frequētia sit a sacerdote vel subito cōicandum: ⁊ dico multa ℣ Primū. Secūm. s. tho. in q̄rto. di. xij. sacerdos ꝑsecrās semp sumere dz de cō. distl ij. relatū: ⁊ totiēs quotiēs celebrat. rōne iā dicta in prin. Et si pluries in die celebrat de quo infra missa. solum in vltima pelpiat pfusionem ⁊ non in priori. quia non esset ieiunus nec posset alias celebrare. de cele. mis. ea parte. Et si post consecrationem infirmetur ⁊ nō habeat alia hostia sacerdos aliuo supplēs hostiam debet diuidere ⁊ partem sumere parrem tradere infirmo. Et ꝗz perideme est si alius quicunq infirmaretur ad
2 mortem. imo ꝗz rōne deuo: sōls vt dictū est. ℣ Secūdum. Quilibet fidelis postq̄ ad annos discretiōis puenerit cōicare tenet saltem semel in anno in pasca. nisi ex rationabili cā ad rpō de ꝑsilio ꝓpij sacerdotis abstineat: de pe. ⁊ re. oīs. Nec intelligitur hoc solū de die pasce sed a die sancti ioānis ad octauam pasce inclusive quilibet ꝑmunicās satisfacit dicto statuto ꝗz declaratio nem eugenij in extrauagāti que incipit fi
3 de digna. quā archie. non vidcrat qui contrarium tenuit. ℣ Tertium. Qui nolunt cōicare in paschate nec ex rationabili cā distulit ꝗz inducendus sit vt suppleat paschate transacto. tamen nō videtur ad hoc de necessitate teneri ꝑm archie. eidem de ꝑcessione prioris anni omissa: quod trahi potest a simili p illud quod seruatur circa alia eccle siastica ꝑcepta. quia nullus dicit q̄ teneat quis omissum ieiunium supplere: aut omissum officium. Quot autem peccata cōmit-
4 tat. ℣. omissio. ℣ Quartum. In locis vbi ista predicantur ⁊ de facili scirī possunt ꝑm archie nō excusant ignorātia qui non ꝑmunicant ne scientes se ad hoc teneri possent ät magis excusari in locis siluestribus vbi sacerdotes nō solum ista nō predicāt: ꝗz etiā ab istis retrahunt dicentes debere cōicare solum semel ꝑ mortēte. ℣ Quintum. ℣. cōicans non celebrans possit omni hora die cōmunicare modo sit ieiunus. cum oppositū nō legatur. mane tñ videtur hora ꝑgruentior quo tempore christi passio pagebatur: non tñ potest nisi semel in die ꝑmunicare ꝗz s. tho. in quarto di. xij. ar. de cō. dist. j. suffi cit. ℣ Sextum. Qui multis seu magnis peccatis fuit irretitus non debet statiz pacta ꝑfessione ꝑmunicare: sed si tempus patitur pluries ꝑfiteri ⁊ orationibus ieiunijs acceptis ꝑmosynis secūdum ⁊ odoriferum reddere quāto tempore ex causa videbitur ꝑfiteri. Nā de pe. di. j. nō sufficit. ⁊ c. in accusatiōe. Nā est autem cā iusta: quia nō vult indulgere aut restituere. aut aliud facere ad quod tenet: quia ad hmōi tenetur nisi penitēs ex cōicandus est de con. dist. ij. si quis intrat. ℣ Septimum. Secūdum. s. tho. in. iij. parte. q. lxxx. ar. x. si ꝓsideretur hoc sacramentū ex parte sua quotidie sumēdum est: qz eius virtus est hominibus salutaris: ergo si cōsideretur ex parte sumentis. in quo requirit magna deuotioz reuerentia: laudabile est quotidie sumere si quis se quotidie paratū inueniat. vñ aug. de verb. do. sicut inquit vt quotidie merearis accipere. sed qz multotiēs in pluribus hominibus occurrunt hmōi deuotionis ꝑdimēta: nō est velle oibus quotidie ꝑmunicare sed quotiēs se dō paratū inuenit. Vñ dicitur in li. de ec. doctrina. Quotidie eucharistie cōionem accipe nec laudo nec vitupero. cōsulitur tñ vbi oibus diebus dñicis esse cōicandū. In tertio aut ein quarto dist. xij. dicit. Simpliz loquendo melius est sumere ꝗ abstinere: qz illud ꝗ hoc p accidēs est bonū: in casu tñ abstinere potest esse melius: qñ. s. aliquis ꝓbabiliter plumit ex sumptione reuerētiam minuit. ex amorem non multū augeri. vñ laudabilius ter abstinet sed sit econuerso crescit amor ⁊ reuerētia non minuit quotidie sumēdū. vt in quarto. tenere q̄ si ēstum minuit reuerētia augeat amor seu feruor charitatis. adhuc sit oi die cōicandum vt ibi ꝑ. q. viii. ar. vl. q. vl. in fine corporis: vñ sacerdos in dubio de celebrādo neene semp deberet celebrare ꝑm mentemeius ibi.

¶ Decimosexto queritur q̄d agendum q̄ ꝓ corpus christi apparet in alia spē. dicit. s. tho. in. iiij. distin. x. ⁊ aur. quod si apparet in

forma pueri vel carnis cruēte vel huiusmodi sunt nō dz ad eo cui apparet sed ab alto cui sub specie conuenienti humane refectio ret sub specie panis apparet quia nō appa nit: si apparet olb⁹ illo mō dz cū reliquijs poni. Et si apparet sic celebranti sunt due opiniones vt recitat sanct⁹ tho. quia dicūt quidam q̄ sacerdos dz iterū celebrare ⁊ sumere: ⁊ si sc̄o hoc accideret iterū tertio: alij vero dicunt q̄ sufficit spūalis manducatio nec ꝓpter hoc efficitur transgressor ꝓstitutionis ecclesie: qz ad ea q̄ frequentius accidunt leges aptantur. hec ille q̄ sentit q̄ non tenet iterato celebrare tñ si hoc faceret meritū faceret vt ps. iij. q. lxxxij. ar. iiij. ad tertiū.

¶ Rursus de eucharistia. liij. ꝗtum ad effectus ⁊ miranda eius summarie.

Eucharistia. liij. ꝓtinet q̄dam miranda ⁊ mirandos facit effectus ꝑ quos notiscia ex doctrina ⁊ mente. s. tho. scīdum est q̄ qualitas rei a q̄titate distinguit: qz vbidem stante vna quantitate varia ri qualitatē sicut socrates nihil crescēs aut decrescens est aliq̄n calidus: aliq̄n frigid⁹: ⁊ similiter quantitas distinguitur a substātia. quia eadēs substātia aliquando est magna aliquando minor. vt patet in massa paturarie de vna re facit aliam stante materia ⁊ forma transeunte vel mutata sicut anima qui est supra naturam ⁊ qui de nihilo facit aliquid. potest de vna re facere aliam transeunte non solum forma sed etiam materia ita q̄ totum conuertatur in totum: ⁊ materia in materiam ⁊ forma in formam. Et sic ⁊ nos in ꝗtestatem corporis xpi stante q̄titate ⁊ qualitate panis: ⁊ sit r vinum in sanguinem. Ex quo fit q̄ corpus xpi cōparetur ad species sine accidentia panis ꝑ suā substantiam non ꝑ suam quantitatem: ⁊ q̄ sit moaliter in altari hac rōe: qz ibi sunt accidētia eius q̄ in corpus xpi conuersum est. i. panis ⁊ est in parno loco: qz parna sunt illa accidentia ⁊ in magno qz magna ⁊ in multo quia multa.

¶ Igitur in hoc sacramento sunt. xij. mirāda. i. omnia ex. s. tho. in. iiij. ⁊ in. iij. pte habentur. ℣ Primum. qz corpus xpi existēs in celo localiter incipit esse in altari absq̄ hoc quod de celo descendat: qz nō incipit esse in altari per sui mutationem: sed qz aliquid in altari existens ꝓuertitur in illud sicut ignis incipit esse in aere quando aer in ignem cōuertitur. ℣ Secundum qz facta conuersione nihil remanet de substantia panis: ⁊ tñ non est corrupta neq̄ annihilata: qz. s. cōuersa est in aliud. i. corpus xpi. ℣ Tertium. qz ꝗtuio materia panis conuertatur in materia corporis xpi ⁊ forma in formam: non tñ cōuertitur in aiam rōnalem q̄ est forma in ꝗtum est ala rōnalis sed inquantum dat esse corporeum. i. qz aia vt ala non est ibi ex vi sacramenti sed concomitanter. ℣ Quartum. quia quotquot hostie in xpi corpus conuertātur ipsum tñ non augetur nec mutatur: qz illū q̄ ei additur est substantia sine ꝗtate: et ꝗr est indiuisibilis ex. ij. phy. ⁊ ꝗr non auget sicut nec punctum additi linee: vt color additus ligno. ℣ Quintus. qz ꝗ in multis altaribus sint multe hostie consecrate: ⁊ in qualibet integrum corpus xpi illud tamen est vnum tñ: qz vna est substantia in quam omnes hostie conuertūtur: ⁊ illa est in multis locis qz ibi est ꝗtitas multaꝑ hostiarū conuersarum. ℣ Sextum. qz in tā parua hostia est vere corpus xpi cum carnibus ⁊ ossibus ⁊ ratio tam ꝑz. ℣ Septimum: quia in qualibet particula hostie siue continua siue diuisa: est totus christus indiuisus sicut substantia aeris est sub qualibet parte aeris siue continua siue indiuisa ⁊ anima est in qualibet corporis parte: qz ibi est corpus christi solum per modum substantie que tota est sub qualibet particula: vnde non est maioris virtutis aut efficacie hic cibus si sumātur mille hostie ꝗ si vnū sola secundum. s. tho. iij. q. lxxix. ℣ Octauus quia in qualibet particula hostie est totum corpus xpi cum suis membris sine membrorum confusione non obstante eorum distātia: qz determinata distantia mēbrorum in corpore organico fundatur super quantitate dimensiua vnde qz conuersio panis directe terminat ad substantiam corporis xpi non ad quantitatem: ideo substantia corporis xpi cōparatur ad hoc sacramentum p modum quantitatis potius eius quantitas p modum substantie. i. indiuisibiliter: vñ corp⁹ xpi hz ordinē ⁊ distantiam partium in se: sed non cōparatur siue ad species sacramentales. ℣ Nonū. qz in hoc sacramento accidentia. i. dimensiones sine subiecto subsistunt qualitates autē in dimensionibus sustentantur: quod fit diuina virtute q̄ dat esse posterioribus. i. accidētibus sine prioribus. i. substātiis: qz cessante sua cā non cessat prima. ℣ Decimum qz fracta hostia non frangitur christus: qz fractio nō fit nisi per diuisionem quanti xpō ät nō est

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

Universidad de Deusto Biblioteca

11 ibi p modū q̃ti. ¶ Undecimū. q: cū nō sit ibi subitātia panis tn̄ ille spēs ita nutriūt ⁊ cōfortāt. ⁊ oē aliud agūt ⁊ patiūt. ac si ibi eēt substātia panis: vn̄ corrūpunt ⁊ idē aliqd gn̄at. ⁊ idē de spēiebus vini: q: sicut ab eis auferṫ miraculose substātia panis. ita eis miraculose ꝯferṫ subsistere qđ est substantie ꝓprium: ⁊ ꝑhr pñt oīa facere ⁊ pati. que ⁊ sub
12 stātia posset. ¶ Duodecimū. q: q̃uis hostia ꝯsecrata putresceret aut resolueret i puluerē: corpus tamē xp̄i qđ in ea est nihil horuz pateret: q: ista accidentia illi corpori nō insunt sed subsistunt.

¶ Habet et̄ hoc sacramētum mirabiles effectus. ¶ Et in gn̄ali cōprehendi pōt eius effectus primo ex p̄sentia eius qui in eo est. qui dedit vitam ⁊ gratiā mūdo. vnde proprius effectus huius sacramēti ſm. s. Tho. in. iiij. di. xij. est transformatio hominis in deum: scilicet p gratiam ⁊ amorem: ad quod sequitur augumētum virtutum. ¶ Scđo ex representato p illud. quod est passio xp̄i: vnde q̄cquid est effectus passionis xp̄i est effectus eucharistie ſm. s. Tho. io. vi. vel. vi.
¶ Tertio ex modo quo traditṫ: q: per modū cibi ⁊ potus vnde ſm. s. Tho. iij. q. lxxix. facit omnē effectum vite spiritualis ad similitudinē cibi corporalis: q: substētat auget. reparat. ⁊ delectat. ¶ Quarto ex spēbus sub quibus traditur: que ex multis ad vnū aliquid rediguntur. sicut ex multis granis fit vnus panis ⁊ ex multis racinis vel vuis. vnū vinum: vnde ſm. s. Tho. in missa corporis xp̄i. significant vnitatem ecclesie ⁊ ꝯsequēter illam efficiunt.

¶ Igitur eucharistia inquātum sacramentum ꝓdest sumentibus tm̄. sed vt sacrificiū ꝓdest etiam aliis. Et primo ꝯfert gratiaz. eam auget. ⁊ excitat ad virtutes. iij. q. lxxix. ar. i. ¶ Scđo ex ꝯtī ꝯfert charitatem ⁊ omnes virtutes. ¶ Tertio ex ꝯtī diminuit fomitez rōne feruoris charitatiui. iij. q. lxxix. ar. vi. ad tertium. ¶ Quarto substentat siue dat vitam auget reparat delectat vt cibus iij. q. lxxix. ar. i. adde et̄ q facit laudare. sicut cibus cantare: ps. xxi. col. xviij. ¶ Quinto ꝯfortat in pugna dās p̄gustationē glorie ysa. liij. col. iij. ¶ Sexto dat viatoribus adeptionē glorie. i. virtutē adipiscēdi. iij. q. lxxix ij. ⁊ beatis auget gloriā accidētalē. iiij. di. xij q. i. ar. i. q. ii. ¶ Septimo ꝯseruat a pctō dupliciter. s. interius roborando p gratiā. ⁊ exterius repellēdo oēm demonum impugnationē per xp̄i passionez cuius est signuz.
¶ Octauo delet pctā venialia. iij. q. lxxix. ar. iiij. ¶ Nono delet et̄ mortalia quoꝝ q̄s non hꝫ ꝯsciam nec affectum. iij. q. lxxix. ar. iij. vñ est ablutio scelerꝫ. i. mortalium peccatorum tripliciter. s. ignoratoꝝ futuroꝝ. vel cautiūdo ꝯtritionē. ¶ Decimo delet penā debitā peccatis. nō totam. sed ſm mēsuram pctō ⁊ deuotionis. iij. q. lxxix. v. ¶ Undecimo liberat a purgatorio. inquātū est sacrificiū satisfactoriū p pctō. iij. q. iij. viij. ij.

¶ Effectum eucharistie impediunt pctā venialia p̄sentia quo ad refectionem dulcedinis spiritualis: nō autem quo ad augumētum gr̄e habitualis. iij. q. lxxix. ar. iij. aliqua tn̄ venialia ipediūt gr̄e augmētū. s. que faciūt mētis distractionē. ⁊ tollūt deuotionē actualē. iiij. di. xij. q. ij. ar. i. q. iij. Nec tn̄ tunc incurriṫ necessario pctm̄ mortale ꝫ veniale tn̄. vt ibi. pctā tamē venialia p̄terita nullo mō hūc effectum impediūt.

Uictio vt recitat Azo. ſm aliquos ē rei empte. vel ex alia iusta cā accepte p sententiam iudicio abductio vel est rei ex iusto titulo ab aliis empte iuridica omissio: sicut emo agruz a sempronio ⁊ titius in iudicio probat illud esse suum dicitur illum euincere.

Unuchus an possit ordinari vide supra corpore vitiatus: vtruȝ aūt debeat puluerē portare dic q non: di. lv. eunuchus.

Xactio nō est vbi quis spōte soluit. vide glo. ⁊ Car. in cle. pñti. de cēsi. ⁊ ibi dicit Paulus q exigere ⁊ extorquere dicit violentiam: vt. ff. de lega. iij. l. fideicōmissa: dicit tn̄ q si pcessit extorsio ꝫ sequaṫ volūtaria solutio satis ē exactio: facit quod no. host. in. c. p̄terea. et secū de iure pa. ⁊ de pe. ꝯstitutus. Exactōes quē ⁊ qn̄ fieri pñt a dn̄is vel p̄latis supra dñus ¶. v. ⁊. i. gabella.

Xcepta intelligiṫ in gn̄ali sermone p̄sona loquens. de iureiurā. c. peritio. cum alleg. in glo.

Xceptio d̄r extra capitlo. esse regulā firmat. vide supra allegtio ¶. xij. ⁊. xviij. Dicit et̄ exceptio defensio que reo cōpetit ꝯtra actionē q̄ est in eū: vñ d̄r actionis exclusio: vt si petio a me debitū. ⁊ ego excipio q remisisti illud.

¶ De excōicatione: p̄io de maiori in se.

Xcōicatio p̄io maior vt intelligaṫ quid ⁊ quotuplex sit. ⁊ que sint ei cause sciendū est primo ex doctrina ⁊ mēte. s. Tho. in. iiij. di. xviij.

⁊ archie. in. iij. parte. titu. xxv. q excōicatio vt nomē ipsum ostēdit dicitur exclusio a cōmunione. s. fideliuȝ. Est aūt triplex fideliū cōio. prima. s. in ꝯuersatiōe siue in actibus legitimis corporalibus: ⁊ secūda in sacramentorum susceptiōe dum vnus suscipit et alius ministrat. vel multi ad suscipiendū admittuntur: ⁊ tertia in actibus legitimis spiritualibus siue in bonorum spiritualiū participatione: que fit vel rōne intentiōis dum vnus pro alio orat vel aliud suffragiū facit vel rōne charitatis que facit oēs esse vnum in deo ſm illud psalmus particeps ego sum omnium timentium te. Unde etiam triplex est excōicatio. ¶ Prima dicitur excōicatio maior. de qua. iij. q. iiij. engeltrudā. ⁊ hec et̄ d̄r anathema quod interpretatur separatio: q: separat ⁊ excludit a triplici predicta cōmunione. ⁊ ſm. s. tho. sic diffinitur. Excōicatio est separatio a cōione ecclesie quo ad fructū ⁊ suffragia gn̄alia: p fructum intelligēdo perceptionē sacramētorum ⁊ ꝯuictum fidelium. ⁊ p suffragia gn̄alia intelligēdo spiritualia bona quibus ecclesia priuat excommunicatum. inquātum sunt cōia nō p charitatē. quam aliqn̄ habet excōmunicatus. sed p intentionem: nō quidem huius p̄sone particularis que orare potest p eo. ꝫ ecclesie: que excōmunicatum separat ab vniuersitate fidelium pro quibus suffragia faciūt. Un̄ ſm. s. tho. excōicato nō prosunt suffragia q pro tota ecclesia fiunt: nec ex persona ecclesie oratio pro eo inter mēbra ecclesie fieri pōt. q̃uis aliqua p̄sona p̄ticularis possit aliquod suffragium ad eius ꝯuersionem p intentionem dirigere. Que quidem dicta. s. tho. sic intelligo quia ad hoc quod peccet orās pro excōmunicato duo requirūtur: primo q oret ex p̄sona ecclesie. i. tanq̄ ecclesie minister vt sacerdos inquātum sacerdos. ⁊ hec oratio est publica quantum spectat ad ordinationem ecclesie ꝫ ꝓpter occupatiōes aliqn̄ aliter sit: secūdo q oret enumerādo ipsum in membris ecclesie. qđ sit qn̄ orat pro eo in particulari sicut tūc facit vel alias facere ꝯsueuit pro aliis fidelibus nō excōicatis. Et ꝑhter qui nō orat publice et si oret spāliter. vel qui nō orat spēcialiter etiam si publice nō peccat: vn̄ in parasceue ecclesia generaliter orat pro hereticis. ⁊ sum. con. lib. iij. tit. xxxiij. q. clxix. dicit q in priuato potest orari pro eis: ⁊ host. dicit nō esse orādum specialiter ⁊ sum. con. limitat in publico. Utrum autem sacerdos in missa infra ipsuȝ memēto possit orare. p ipso et specifice ⁊ nominatim. vt quibusdam q sic: quia ꝫ missa sit oratio publica tn̄ illud spatium ꝯceditur sacerdoti vt possit orare pro suis tanq̄ p̄sona priuata: ⁊ similr seorsum a missa ⁊ officio: in ipsis etiam petitionibus que in missa vel officio ex ordinatiōe ecclesie recitat pōt orare pro eo intentione gn̄ali nō specifica. Diffinitur et̄ sic. Excommunicatio est a qualibet licita cōione legitimo actu separatio. xi. q. iij. ¶. euidēter. ¶ Seda est excommunicatio minor de qua. xi. q. iij. cum excōicatio. que excludit p̄cise a pticipatione ⁊ ꝯmunione passiua sacramentorum ſm Jo. de lig. vt de cle. ex. mi. c. si celebrat: ⁊ a p̄ticipatione eorum que sunt via ad sacramēta p̄cipienda: quia sic excōmunicatus nō est eligibilis nec ꝯñter habilis ad quodcūq3 ecclesiasticum bn̄ficium vt in eodem capitulo notaṫ. vn̄ ibi dicit Inno. q nullam dignitatē ꝯsequi pōt etiam si eligētes hoc ignorabāt vt ꝫ ibi glo. ⁊ ꝯmuniter doctores nō aūt excludit a cetu fideliū vel spiritualium bonorum p̄ticipatiōe aut et̄ a sacramentis ꝯferēdis. ita q collata effectu non carent ꝫ ipse peccet vt patet in eodem capitulo. ¶ Tertia est excōmunicatio excludens a pceptiōe sacramētorum. ⁊ bonorum spiritualium participatione. sed nō a cetu fidelium: de qua. xi. q. iij. cum excōicato. et in. d. c. engeltrudam: ⁊ hec a deo infligitur pro quolibet mortali. ¶ Si tamē volumus maiorē ⁊ minorem excōicationem tā a iure q̄ ab homine diffinitione ꝯcludere. sic diffinit panor. super rubrica eiusdem tituli dicens. Excōicatio est cēsura a canone vel a iudice ecclesiastico prolata. priuans ꝯmunione sacramētorum ⁊ q̄nq3 hominuȝ. Igiṫ omissa excōicatione diuina duas alias habemus. maiorem. s. ⁊ minorem. ⁊ vtraq3 est duplex. s. ab homine idest a iudice ecclesiastico. ꝫ hodie minor ab homine non ꝯsueuerit inferri. ⁊ a iure. Dico autem excommunicationē esse a iure ſm guil. pet. pal. ⁊ archie. quando ab eo qui potest ꝯstitutionem facere ꝯstituitur aliqd animo iuris statuendi in perpetuum. ⁊ gn̄aliter in oēs subditos suos. ⁊ statutum illud roboratur per sniaȝ excommunicationis in futuros trāsgressores. vt dicēdo excōicamus omnes qui exercent vsuras. Un̄ quedam est a iure ꝯmunis ligans p totam ecclesiaȝ facta in ꝯcilio gn̄ali vel ab aliquo summo pontifice: quedam vero est a iure particulari. i. ꝯstitutiōe sinodali alicuius diocesis. vel ꝯstitutione facta in ꝯcilio prouinciali: vel a ꝯstitutione alicuius legati prouincie alicuius q non extēdūtur ad alia loca extra diocesim vel ꝓuinciā

Minor.

tertia species.

Universidad de Deusto Biblioteca

Consuetudo aũt sola sine statuto vel sñia.
nõ reddit aliquẽ excõicatũ fm sum.pisa.ꝛ
rose.quia iste non est modus ferẽdi sñiam
ↄtrarium tñ tenuit sum.ang.dicẽs fm ho.
ꝙ sic:qñ ↄsuetudo est approbata ꝑ papam
vel alium p̃latũ quo ad suos subditos:qꝛ
perinde est ac si esset statutum: alias non:
quãtũcũqꝫ sit longa.Ego vero distinguo:
quia si ↄsuetudo non habet in obseruantia
vel opinione hominum annexum ꝙ sic fa-
ciẽs sit q̃si excõicatus eius tollerantia aut
approbatio ẽt explicita nõ inducit excõica
tionẽ:quia non plus exprimit approbatio
q̃ sit in ↄsuetudine q̃ nõ exprimit actum ex
cõicãdi:si vero ↄsuetudo hꝫ in hominũ ob-
seruãtia vel opiniõe annexum ꝙ sic faciẽs
sit quasi excõicatus:approbatio inducit ex
cõicationem:ꝛ hoc tene quia fm gl.ray.eo
casu intelligitur ↄstitutio esse edita ꝟe aut
presumptiue: vt in sum.cõ.libr.ij.titu.v.q.
x. Ab homine vero est.quãdo fertur pro cõ
tumacia vel offensa preterita aut futura:
non tñ intẽtione faciendi ↄstitutionem ge-
neralem aut perpetuam.sed vt alicui vel
aliquibus personis prouideatur ad vitam
eorum.aut alicui negocio ad tempus:sicut
dicẽdo:excõicamus oẽs qui bellabunt vsqꝫ
ad illud tp̃s vel vsqꝫ ad illud.

2. notabile. ¶ Sciẽdum est secũdo q̃tum ad excõmu-
nicationis causam effectiuam ꝙ excõica-
tionẽ a iure facere possunt oẽs iudices ec-
clesiastici qui possunt facere ius vt papa in
vniuersali ecclesia.ꝛ legatus in sua prouin
cia.ꝛ singuli episcopi in suis diocesibus.xvi.
q.ij.visis.xxiij.q.iij.corripiãtur.ꝛ a fortio-
ri multitudo episcoporum.i.ↄcilium ꝓuin
ciale:qui vero nõ possunt facere ius vel sta
tuere etiam non possunt excommunicare.
Statuere autem potest vt dictum est papa
ꝛ episcopus requisito ↄsilio capituli.per no
tata in.c.q̃to de his que fiũt a p̃la.etiam si
capitulum nõ ↄsentiat sed dissentiat.nihil
ratiõabile opponẽdo.fꝫ archi.ꝛ Jo.an.in
ca.j.de ↄsti.libro sexto.ꝙ panor.in.d.c.q̃to
dicit indubitabile:quia cum requiraẽ con
silium capituli ꝛ non ↄsensus satisfactũ est
iuri ex sola petitiõe ꝛ expectatione rñsi.cũ
nõ teneatur ↄsilium sequi.vt in.c.cũ olim
de arbi.de quo vide.§.ↄsilium.§.ij.Canoni
ci autem cathedralis ecclesie.statuere nõ
possunt sine licẽtia episcopi super his que
tãgũt episcopũ aut iura eius.aut commu
nem statum ecclesie.aut super magnis re-
bus ꝛ negocijs ecclesie.sed solum super sua
singularia negocia puta quod suas dietas
certis modis distribuãt vel certo modo ad

capitulum vocẽtur:fm glo.in.c.ij.de verb.
signi. Similr̃ nec capellani ecclesiarum si
ne ep̃o statuere pñt etiam cũ sui prelati cõ
sensu in arduis ꝛ magnis fm Panor.in.c.
cum oẽs de ↄsti.secus ergo in paruis. Et
gñaliter statuere pñt vel non pñt aliq̃ fm
ꝙ hñt vel non hñt iurisdictionẽ de quo vi-
de.§.lex.§.iiij.Excõicationẽ vero ad hoie
facere pt oĩs iudex ecclesiasticus potẽs ↄ
stituere:ꝛ vlterius ẽt proprie facere excõica
tionẽ maiorem ptinet ad offm ep̃ale.vt
pꝫ in ca.corripiãẽ.xxiij.q.iij.q.ij.Et inuenio
ep̃i in ca.visis.xvi.q.ij.vñ.s.thom.dicit in
quarto ꝙ solus ep̃s ꝛc.potest propria au
ctoritate excõicare:nisi in furto ꝛ rapina ꝛ
huiusmodi in q̃bus ↄcessum est a iure par
rochiano excõicare.Excommunicare etiã
pñt de iure ↄmuni ẽt citra ep̃m oẽs ecclesia
rum p̃lati vt in ca.cũ ecclesiarũ de off.ord.
fm glo.oẽs q̃ sunt p̃lati collegio vel vniuer
sitati ecclẽe.ab hñte administrationẽ cum
iurisdictione.vt puta episcopo.vel q̃ sunt
electi a collegio vel vniuersitate lꝫ subsint
alteri.idest ep̃o.vt in ca.p̃mo de electione.ꝛ
xciij.dist.legimus:ꝛ hoc verum est nisi ep̃i
p̃scripsissent ↄtra eos ne hoc possint.Et si
milr̃ abbates etiã non b̃ndicti modo sint
ↄfirmati.vt in ca.sicut tuis.de simo.Et sup̃
p̃ores excommunicare possent singulos de
collegio.Et alienos si in eos aliquo iure sp̃e
ciali habeãt iurisdictionem.vt in.d.c.cum
ecclesiarum.Et sr̃ idem fm archie.vt de
archidiacono.lꝫ nõ sit presbyter.ar.d.c.cum
perlectis.nisi ↄsuetudo sit in ↄtrarium.sed
panor.in ca.cum in cunctis de elec.dicit ꝙ
de iure ↄmuni non habet curam in foro ↄ
tioso vel pniali.sed de ↄsuetudine aliq̃s ha
bet parrochiam in qua exercet curam ꝛ in
quirit ac visitat totam diocesim loco ep̃i ꝛ
existis causis merito excommunicat.hec
panor.In alijs ergo vt secus.Et sr̃ sacer
dotes parrochiales excommunicare pñt
fm ho.in notorijs que non indigẽt indagi
ne iudiciali premissa tñ monitione.quod ↄ
rum est vbi hoc eis tribuit ↄsuetudo q̃ dat
iurisdictionẽ.ix.q.iij.ↄquestus.vel vbi sp̃
li iure eis ↄpetit iurisdictio.s.in aliquibus p
ticularibus casibus vt dicit.s.thom.Quod
intelligẽ nisi ep̃o ꝓhibeat aliter non est va
rum.ij.q.j.nemo:nec ca.cum inhibitio de
cla.despon.quod allegat hostiẽsis hoc pro
bat.Et similr̃ metropolitanus excommu
nicare potest suffraganeum suum fm Jo.
de lig.cũ sit eius ordinarius.xij.di.de his.
Et sir̃ excõicare ꝛ suspẽdere nõ pt ep̃s pro
pter ↄtumaciã ortam in iudicio.sine alia

in capl'i fm eundem nisi aliud sibi cõpetat
aliquo iure sp̃ali.xv.q.vij.ep̃s nullius. Et
sr̃ capl'm vel prior fm eundem cum succe-
dat in iurisdictionalibus.vt in.c.cũ olim.
de ma.et obe. Nullus tñ inferior ep̃o excõi
cat cum illa solennitate de qua.xi.q.iij.de-
bent.sed solus ep̃o.s.circumstantibus.xij.sa
cerdotibus cum candelis accensis in mani
bus. Nulli etiam alij a sacerdote competit
potestas excõicandi ꝓcedens a clauium po
testate vel fori penitentialis:ꝛ semp ip̃e illã
exercet cũ ꝓpositus est cure nisi sit ↄtraria
consuetudo vel superioris inhibitio facultas
aũt excõicandi ꝓcedens ex iurisdictiõe sp̃e
ciali.cõpetit p̃latis habentibus iudictionẽ
ordinariam a iure cõi vel priuilegio vel con
suetudine sp̃ali.vt dicit Jnn.Que facultas
ad hoc ꝙ alicui cõpetat requiritur ꝙ sit cle
ricus vel religiosus ꝛ electus ꝑ vniuersita-
tem ecclesiasticam:ꝛ ꝙ ad dignitatem prin
cipalem:al's non hꝫ ordinariam.nisi cõsue-
tudo vel priuilegium concedat:cõpetit etiã
hoc habenti iurisdictionem sp̃alem a p̃lato
ecclesiastico vel delegato:cõpetit etiam ha
benti ordinariam non principal'r vt vicario
ordinarij.hec ille.Excõicare vero non põt
aliquis seipsum.xj.q.iij.si is qui. Nec mu-
lier p̃lata cũ non habeat iurisdictionem ta
lem qualẽ hꝫ vir fm gl.in.c.dilecta.de ma.
ꝛ obe.ꝛ careat clauibus.de peni.ꝛ re.noua.
Nec delegatus extra sibi cõmissa fm Joã.
de lig.ij.q.iij.c.j.tenet tñ sñia eius ꝑ ꝛ ricar.
in.iiij.lata post reuocationem cõmissionis
ante tñ q̃ reuocatio ad eũ venire potuerit:
q̃ adhuc remanet penes eum cõmissa pote
stas.de ꝓcur.auditis.in glo.qꝺ quidã pro
babiliter limitant vt ex nisi is qui reuocat in
tendat ꝛ exprimat ꝙ totum sit irritũ ꝛ ina
ne qꝺ extunc ꝑ delegatum fuerit attempta
tum.Quod etiam panor.in.c.audita.de re-
sti.spo.sentit dicens ꝙ si papa in secũdis li
teris clare exp̃mit irritum ꝛ inane esse q̃c-
quid actum est post datam scdaꝝ literarũ
indubie ꝓcessus non vꝫ iustus vel iniustus
vt in.c.j.de concel.p̃ben.li.vi.si aũt iurisdi-
ctionem reuocat simplr̃ vꝫ processus agita
tus per p̃rimos tam inter partes q̃ contra
tertios impedientes iurisdictionem. Et de
hoc cũ casus in.d.c.audita.qꝛ non videtur
papam voluisse cũ graui p̃iudicio irritare
processum factũ ignoranter:qꝺ intellige quã
do ex reuocatione preiudicium generatur
tertio:al's non valet actus lꝫ ignoranter ge
stus vt in.d.c.j.vnde non valet excommuni
catio lata ab ordinario licet ignoranter cõ-
tra habentem priuilegium q̃ eo excõicari

non possit.vt in.d.c.j.Sed si verba eẽnt am
bigua ꝛ generalia.vt in dicto.c.audita.vbi
mandatur reuocari quicquid esset innou-
tum in causa a tempore missiõis nuncij nõ
tenet reuocatio processus legitime facti ra
tio quia cum factum sit odiosum et alteri
parti preiudicatiuum dꝫ fieri interpretatio
stricta:ꝛ sic debet intelligi de mutatione fa
cta per violentiam seu quamlibet presum-
ptionem. Nec similiter excommunicare po
test alienus episcopus.s.non subditum suũ
modo ratione delicti vel contractus seu rei
de qua agitur non sit effectus de eius iuris-
dictione.vt no.in.c.j.de priuile.libro sexto.
immo nec sententia ab eo lata potest ratifi-
cari per episcopum proprium etiam si sit la
ta in eius territorio:qꝛ ab initio fuit nulla
fm Jnno.ꝛ bar.bri. Nec laicus nisi ex dele-
gatione summi pontificis:qꝛ tũc põt.xxxij.
d.§.verum. Nec episcopus extra suam dio-
cesim nec alij prelati extra territorium sue
iurisdictionis fm ho.quia cum null' sit ex-
cõicandus sine cause cognitione.xi.q.iij.ne
mo.requiritur locus ad sedendum pro tri-
bunali:queꝫ episcopus non hꝫ in aliena dio
cesi ad hoc aut ad aliquid contẽtiose dispo
nendum.ix.q.ij.ep̃m.nisi ep̃s sit expulsus vl'
consentiat is qui iurisdictionem hꝫ in loco
eodẽ modo quo dictũ est supra absolutio.j.
§.iij.lꝫ q̃dam dicant ep̃m extra suam dioce
sim posse excõicare:quod de notorijs conce
di potest:qꝛ nec illa requirunt examinatio-
nem cause.ix.q.iij.§.fi. Nec prelatus habẽs
iurisdictionem tẽporalem tñ fm ho.ar.de
offi.or.dilectus.ꝛ hoc nisi habeat istud ex ꝓ
uilegio speciali vel ex consuetudine q̃ etiaꝫ
dat iurisdictionẽ.Nec is q̃ in cõi opiniõe ho
minũ non credebatur excõicatus ꝛ tñ erat.
iij.q.vij.§.tria.in glo.qꝛ nec excõicatus nec
interdictus nec scismaticus nec hereticus nec
intrusus nec suspensus a iurisdictione:sec'
si solum ab officio potest excommunicare.
xxiij.q.j.audiuimus.ꝛ.c.fi.de ↄcel.p̃bend.
Nec violans interdictum fm ho. extra de
excel.prela.c.fi.si tñ fuisset absolutus a tali
violatione teneret sñia.
¶ Sciendum est tertio quantum ad causaꝫ 3. notabile
excõicationis materialem qua est excõican
dus ꝛ culpa eius ꝙ excõicari non põt mor-
tuus a canone vel a iudice:qꝛ non est homo
de sum.trini.ꝛ fid.ca.c.j.item excõicatio ca
nonis non infertur nisi ꝓpter crimen mor-
tuus aũt delinquere non põt:excõicatio ꝟo
iudicis requirit monitionem q̃ mortuus non
compelit.Inde q̃busdaꝫ tñ sp̃alibus casib'
mortuus excõicatur et hoc ad terrorem:et

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qñ papa possit ex-cõicari.

An supior supiorẽ ex-cõicet.

potius rõne pcedentis vinculi q̃ pñtis: propter qđ sit negociatio sepulture cõionis orationis ⁊ hmõi. vt in decedente in crimine heresis ⁊ in crimine notorio. Jo. de lig. Nec iudeus vel paganus: q2 nullus põt pdere qđ non hȝ re aut spẽ qđ verũ est de cõione intriseca sacramentoꝝ. extra quã sunt pdicti: et circa quã nihil ad nos de his q̃ foris sunt. ij. q. j. multi. sed loquendo de extrinseca fidelium cõione inq̃tum sunt aĩalia ciuilia ⁊ socialia. vt in cõmercijs ⁊ alijs actib9 humanis non pñt excludi directe: ita q2 exclusio terminetur in eos: q2 non sunt subditi p indirectum tñ pñt. s. interdicendo fidelib9 tolium cõionem. Jo. de lig. Quõ tñ sint subditi. vide infra in verbo papa. §. lxxviij. Nec papa sitr excõicari põt nisi pro heresi pro q̃ ⁊ iudicari ⁊ deponi pt. xl. d. c. si papa. nec ab hoie: q2 est oĩbus supior. di. xxj. inferior: nec a canone: q2 a canone solutus est: q̃uis deceat eum fm canones viuere: nec etiam minori cõicando cum excõicatis. vt in. c. nulli de sen. ex. in glo. Excõicari tñ potest excõicatione separante a deo p mortale. Jo. de lig. Nec epũs sitr an: eius metropolitanus per statutum ipsius epi contrafaciendo infra territoꝛium ipsius suffraganei fm laur. io. an. io. cal. pau. ⁊ ho. qui in summa dicit certo certius esse tenendũ: nec supiorem nec pferentem sniam fulminatoꝛiam ligari. xxj. di. inferior. ⁊ de ma. ⁊ obe. cum inferior. Idẽ s. tho. in. iiij. di. xviij. q. ij. ar. iij. cuius rõ est irrefragabilis. q2 inquit p iurisdictionẽ est quis superior eo in quem illã hȝ cũ sit iudex eius: vnde nullus in se vel equalem aut superiorem hȝ iurisdictionem. Et hãc opinionem sequitur sum. pisa. Contrarium tenuit hug. archi. ⁊ petrus de bel. ⁊ dir. ii. iij. ⁊ bar. bel. Qui hugo dicit hoc casu ipm non ligari snia inferioris sed iuris. gof. etiam dicit qđ illa regula q2 inferior supiorem ligare non potest: fallit cum maior delinquit in iurisdictione minoris. vj. qõ. iij. placuit. nec dãnat snia puri hominis sed canonis: cũ incidat in factum dãnatum: ⁊ epũs auctoritate aplĩca generalem habeat auctoritatem condendi canonem a quo nullus excluditur: vnde talis snia dicitur pape: vnde ⁊ archi. dicit q2 ipse epũs conditor contrafaciendo incidit nec potest dispensare contra propriaȝ constitutionem nec contra generalem consuetudinem ex quibus iam alijs ius est acquisitum sed si vult non ligari destruat ipsa statuta. Jo. an. vero ⁊ Joã. de ligna. in trac. de ecclesiastica censu. conatur facere concordiã q2 non incidunt facientes contra vt archiepũs vel vt epũs. vt si statutum erat q2 nullus exerceret iurisdictionem in tali loco: ⁊ illi ibi celebrant in pontificali. secus si contrauenirẽt vt persone priuate vt si statutum erat de nõ furando vel ludendo ad azarum ⁊ ludunt. Sȝ Et hanc concordiam sequitur sum. aug. Sȝ q2 plures ⁊ solenniores doctores tenẽt simpliciter opinionem primam ipsa videt̃ magis tenenda. di. xix. in canonicis. Unde dico q2 ista concordia nihil est q2 virtus excõicationis ex voluntate pendet ferentis ⁊ superioris: neuter aũt istoꝝ hȝ voluntatem q2 liget eos q2 a re volita quilibet vellet se malum abesse. vnde peccator vellet sine offensa dei peccare si posset: nec dictã concordiã Jo. de lig. assertiue tenet sed primã opinionem nec dicta summa bene recitat: quia q2 iste dat pro exemplis. illa recitat p mẽbris diuisionis vt pȝ intuenti. Dico igitur q2 prima opinio videtur cõis fm panor. in. c. primo. de rap. Ad motiua alioꝝ soluo. Nã sallentia gof. non habetur in illo ca. q2 ibi non plus habetur nisi quod subditum vnũ epũ alius potest excõicare: si tñ ibi haberet intelligeretur quando maior delinquit in iurisdictione minoris contra legem superioris vtriusq2 puta pape vel dei non aũt contra legem inferioris. Non etiam ligat̃ snia pape: q2 epũs non hȝ licentiam a papa condi canonem quo liget se maiores sed minores tantum subditos ⁊ aliqñ non subditos. Nec verũ est sed falsum fm Inno. in. c. cum ad monasterium. de sta. mo. q2 nõ liceat epo dispensare contra suam constitutionem sed eam potest tollere ⁊ in ea dispensare fm io. an. in regula gñali. ⁊ hoc dicit seruare vniuersum. Et addo q2 mirabile est si põt scõs aduersarios suam constitutionem sine pudicio alterius auferre ex toto: sed nõ in parte sine in casu quod est dispensare. Sicut in dicit dñs ant. hoc limitatur nisi constitutio transierit in priuilegium vel contractũ vel nisi esset iurata: q2 ea stante nõ posset dispesare sicut nec se a iuramento absoluere. Excõicari etiã non potest collegium vel cõitas siue vniuersitas: q2 hoc. de sen. excõ. romana. lib. vj. §. vniuersitatem. phibetur fieri penitus ⁊ ratio assignatur: q2 contingeret i nõxios irretiri. item quia vt dicit. s. tho. in. iiij. actus sunt singularium ⁊ si aliqñ actus nauem multitudinis vt cum multi trahunt nauem tñ non est probabile quod tota aliqua multitudo sic in malo consentiat vt nulli sint dissentientes: item quia vt dicit ge. collegium non est persona vera sed representata. ff. de fidelni. l. mortuo nec habet baptismum sententia

Cur ferat̃ excõicatio

sententia autem excõicationis ligat solum verã psonam. de offi. dele. p. ⁊. §. ⁊ baptizatã. xj. q. iij. omnis christianus. Si tamẽ excõmunicetur quidam dicunt q2 snia teȝ: alij vero fm ricardũ in quarto dicũt q2 nõ: mihi autem videtur dicendum. q2 vniuersitas ipsa sumpta vt aliquid prescindens. a singularibus hominibus. nulla auctoritate potest excõmunicari: quia neq2 cõmunicat q2 cõmunicatio in actibus est singularium quorum sunt actiões: sed sumpta pro singularibus psonis oĩbus collectiue. excõicari potest et clara papã nõ excõicando totum collegiũ quia textus cui subijcit omnis inferior papa hoc prohibet: nec excõicando singulos de collegio absolute vt putauit ho. dicẽdo sic excõico prepositum decanum ⁊ omnes alios de collegio: quia est idem. ⁊ ratio assignata in textu repugnat: secus excõicãdo singulos cum hac limitatione: qui vel si fecerunt tale quid: quia sic nec irretitur innoxius. nec aliquid inanimatum: vñ propter contumaciaȝ capituli excõicantur singuli de capitulo qui fuerunt culpabiles. de sen. ex. romana lib. vj. fm archie. Si autem papa excõmunicet qui non subijcitur dicto ca. romana. tenet snia etiam si excõicet oẽs ⁊ singulos absolute. quia vt patebit excõmunicatio tenet etiam si liget innoxium. Nec similiter excõicari põt imperator vel princeps ab epõ suo. ij. q. vij. §. cum humana. Nec debet similiter excõicari multitudo existẽs in crimine. vbi scismatis aut scãdali periculum timetur: dist. l. vt constitueretur. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. Ueritas tñ iustitie. ppter scandalum postponẽda non est. quod sane intelligẽ. l. vt detur iniqua snia. Jo. de ligna. Nec vȝ excõicari vnus p alterius peccato xxiiij. q. iij. snia. Excõicari aũt põt regulariter imperator post monitionem: ⁊ rex soluȝ p notorijs. di. lxvj. valentinianus. Jo. de lig. Et similiter fm eundem ignorans ⁊ absq2 qui tñ liber est apud deum a snia si moriat̃ antequam sciuerit: sed post mortem absolui dȝ iuxta dicta supra absolutio. iij. §. xj. Et similiter excõicari põt archiepũs a subdito delegato si est ei a superiore concessa potestas. ij. q. vj. si quis epũs. Et sitr põt excõicari raptor sine monitione pmissa si rapina est manifesta: si pñs est ⁊ statim non restituat: si absens intra tempus pfixum. vt in. c. romana de sen. ex. lib. vj. Et similiter excõicatus sierum excõicari pro eadem ⁊ pro alia causa: ab eodem ⁊ ab alio iudice. c. engeltrudam. iij. q. iiij. excellentissimus. xj. q. iij. ⁊ cõsentit Jo. an. ⁊ s. tho. in. iiij. ¶ Quibus vero causis vel culpis excõicabiles possint excõicari dico q2 excõicatio maior ferri nõ dȝ ab homine nisi pro mortali peccato fm. s. Tho. ⁊ pe. in. iiij. di. xviij. Et q2 dãnificans in corporalibus põt peccare mortaliter: ideo p tẽporali dãno ferri põt: non tñ dȝ intelligi etiã p mortali nisi in contumacem fm. s. thom. et xj. q. iij. nemo. q2 est grauissima penaꝝ inqt s. tho. qua. s. nulla est maior in ecclesia vt in c. corripiantur. xxiij. q. iij. vnde dicit panor. in. c. per venerabilem. qui filij sint legit. qđ vbicunq2 in iure ecclesiastico reperitur pena mortis pro excõicatione debet exponi. Que quideȝ contumacia fm ray. est triplex vt dictum est supra contumacia. Si tñ psona q̃ delinquit ignoratur excõicatio fit in generali ⁊ vȝ expressa cã vt quicũq2 fecerit furtum nisi restituat ⁊ qui scit nisi reuelet vt in c. a nobis. de sen. ex. el. j. Sȝ hec intellige qñ quis excõicatur ppter culpam pteritaȝ: qñ vero ponitur snia cõminatoria vel absoluta p aliquo futuro. nõ opȝ illud in se eẽ mortale imo nec veniale lȝ peccet mortaliter q̃ contrafacit rõne pcepti iclusi: similiter nõ opȝ tunc hoiem esse cõtumacẽ sed sufficit si sit inobediẽs. Igitur potest quis excõicari p inuasione aut retẽtione reꝝ ecclesiasticaꝝ. de rest. spo. pisanis: ⁊ p iniuria facta plato. xxiij. q. iiij. quilisarius: ⁊ ppter negligẽtiã: de con. di. j. nemo ⁊ dñs. ppter cõmunionẽ seruilem aut pcuratoris. vt lit. non cõtc. c. j. ⁊ de dolo ⁊ cõtuma. c. ij. et cum modificatione ibi notata. et potest excõicare ordinarius pro defensa fratris sui. vt in. c. dilecto. de sen. exc. lib. vi. Et q2 excommunicatio non nisi pro mortali infligẽda est: q2 ecclesia pscindere non dȝ nisi eum q̃ iudicio dei creditur precisus: ideo fm Pet. de pal. in. iiij. di. xviij. potest sibi homo formare cõsciam q2 vbi mortaliter non peccat nunq2 incurrat sniam iuris q2 illa nunq2 est iniusta: quod itelligo quãdo posita ẽ cõtra aliquid quod est de se mortale vt percussio clerici: quãdo vero ponitur contra illud quod de se non est malum. vt quod ante annum professio non recipiatur in mendicantibus sufficit quod actio alias licita habeat rationem inobedientie. vtrũ autem sit simile de sententia hominis. dico quod non quia interdum tenet etiam si irretiat innocẽtem vt dicetur infra. sequẽti. in prin. casu. viij. §. iiij. dubio. xiij. Et autẽ simile quam ad hoc quod licet vtraq2 nunquam fiat sine mortali. tamen quando non infertur pro re presenti aut preterita sed p futura que prohibetur sub pena excommunicationis comminatoria vel late sententie.

sufficit ipsa trãsgressio que est mortalis cũ
talis prohibitio semper habeat inclusum
preceptum. Ratio predictorum est: q2 quã
do aliquid est de se mortale: ibi est p̃ceptũ
dei: vñ si addatur excõicatio sed intelligit
superaddi nouum preceptum sed noua pe
na: ad quam incurrendam opz q illud aut
fiat quo ad p̃cepta negatiua aut omittat
quo ad affirmatiua: deliberate fm ratio-
nem. ꝛ quantum ad aliquod notabile: quia
sic cadit sub precepta dei.

4. notabile ¶ Sciẽdum est quarto pro cã formali excõ
municationis. qui est modus seruãdus q
excõicatio a iure fm host. profertur eo ipso
q quis incidit in factum damnatum a ca
none sub pena excõicationis: snia vero ho-
minis fertur vt dicetur. Igitur snia excom
municatiõis debet p̃cedere trina monitio
vel vna pro tribus alias iniusta est ꝛ iudex
est suspẽsus per mensem ab ingressu eccle-
sie: extra eo. sacro. Et si quis haberet sim-
pliciter in mãdatis a papa vt sententiam
excommunicationis in aliquem ferat. fm
Inno. in ca. fi. de off. del. nõ debet eam fer-
re nisi p̃cedente cause cognitione ꝛ monitio
ne premissa .ij. q. j. nemo ꝛ. d. c. sacro. ꝛ fa-
cit glo. in. d. c. fi. Addit tamen q si constat
papam cognouisse de causa. q tũc ad eius
mãdatum sine cause cognitione debet fer-
re sniam. l. de qua re. ff. de iudi. Et simili-
ter dicendum est de snia quam alij possent
per alium ferre: sed tamen eo casu moni-
tio deesse non debet. nisi ꝯstaret q papa eaz
fecisset: quia regulariter monitio p̃cedere
debet. Que monitio vt notatur in summa
con. ij. lib. tit. xxxj. q. lvj. dicitur competẽs
ad arbitriũ boni viri. Et siue fuerit triplex
siue vna p tribus dz habere dies competen
tia interualla nisi necessitas suaserit aliud
vt in. c. constitutionem. eo. ti. lib. vj. Non est
tñ necessarium q fiat in scriptis vt no. glo.
in. d. c. sacro. sed sententia ipsa fieri debz in
scriptis continentibus causam excõicatõis
ꝛ exẽplar dz tradi excõicato infra mensez si
requisiuerit: aliter excõicator est suspensus
non solum ab ingressu ecclesie sed etiaz a di
uinis per mensem. vt in. c. cum medicinalis
eo. titu. libro sexto. que quidẽ si exequat ir-
regularis est nec nisi p papam poterit cũ eo
dispensari vt ibi. Hec tñ pene non tãgunt epi
scopum cuz de eo mentio non fiat sicut opor
tet vt supra episcopus. Et si ista non seruen
tur tamen sententia tenet licet superior ad
quem recurritur ab ea faciliter absoluat: ꝛ
lator teneatur ad penas predictas. vt in di
cto. c. cum medicinalis. simul nisi in casu ca-
pituli statuimus. eodem ti. libro sexto. §. qñ
contra participantes excommunicatio: vi-
detur autem mihi quod ista monitio locuz
non habeat necessario nisi in sententia ho-
minis ꝛ non in qualibet sed in aliqua tãtũ
ꝛ horum vtrũqz haberi potest ex sententia
Jo. de lig. in tracta. de censu. ecclesiastica di
centis. Licet contumacia sit causa imme-
diata propter quam fertur maior excom
municatio ab homine: ipsa tamẽ contuma
cia aliquando ortuz habet a crimine. id est
speciali inhibitione criminis. s. futuri facta
ab homine: ꝛ tunc non est opus monitione
super emendatione criminis iam commissi
si vt immo statim incidit: vt cum monet su-
perior aliquem vt non fornicetur cum tali:
alias ipsum excommunicatũ contrafacientẽ
excommunicari potest ꝛ excommunicatus
est sine alia monitione super emendatione
criminis: et ratio est q2 iste vere contumax
est. Aliquando vero contumacia oritur a
crimine iam commisso: vt duz commisit de
crimen super quo monitus erat ne commit
teret: ꝛ sic nec lata nec comminata est sen-
tentia in contrafacientem: ꝛ tunc opus est mo
nitione si contingat: et si contumax fuerit
poterit excommunicari. hec ille. Ex his ha
betur quod prohibitio alicuius futuri cor-
borata sententia. vt si quis fecerit hoc sit ex
communicatus non indiget monitione: sed mo
scilicet ipsa prohibitio est monitio: sed sententia p
nitio est necessaria vbi infertur sententia p
re preterita originaliter: ꝛ sic quia omnis con
stitutio respicit futura. vt in capitulo secũ
do. de constitu. nulla sententia iuris moni-
tionem requirit quod limita. vt infra. exco
municatio. vij. excommunicatione. x. Sed
tñ notãdũ q decã decreta decretalis fm glo.
hz locũ i excommunicatione et ꝯtra ꝑsonas
icertã. ꝛ ꝯtr in snia et gñali. Qñ aũt moni
tio sit debita vid ti. seq. §. j. Post hec snia
ferri ꝯsuenit duobus modis: p̃io in gñali qñ
reus ignorat vel i spẽali: vt dicẽdo excom
municamus tales vel talẽ: ppter tales cri
sniam scribendo. Et iz nulla sit determina
ta forma verbor. opz tamẽ q excommunicans
cãs vtatur verbo excommunicationis vel equi
ualenti: quod exprimat consensum iudicis
de presenti. Unde Raymu. non approbat il
lum modum quorundam. scilicet denuncia
mus talem excommunicatum quem. s. pre
mus talem excommunicauerunt: quia illa verba
nonon excommunicationem: ꝛ
non sunt apta ad excommunicationem: ꝛ
glo. dicit q talis est vitandus ab ipsis qui
bus denunciatur quia non eor est iudicare
vtrũ sit excommunicatus necne: tamen si

negatur in foro ꝯtentioso nõ iudicabitur ex-
communicatus. De causa autem finali ex-
communicationis cum sit eius effectus di-
cetur in titu. sequẽ.

1 ¶ Circa pmissa aũt dubia multa cõsurgũt
Primum vtz plati regulares q in excom
municãdo non seruãt formam supradictaz
incidãt in supradictam penam: ꝛ lapus q.
dem dicit q non hac rõne. q2 cũ singulis ho-
ris habeãt corrigere. durum eẽt vt semper
chartam ꝛ calamũ tenerẽt in manibus: sed
rex. in. c. cum medicinalis. de sen. excõ. libro
vj. fm Ge. astringit ad dictam formam om
nẽ habẽtem ptãtem excõicandi: dicẽs: quis
quis igitur excõicat: nec valet ratio Lap. q2
nõ habẽt ꝯtinue corrigere de criminibus que
requirũt summã penam. s. excõicationẽ. Li
mitari tamẽ potest quo ad oẽs qõ df de ista
forma. quãdo seruãdo eam periculũ eẽt in
mora: q2 tũc locum nõ habeat dicta pena.
fm Wir. ꝛ Jo. an. ꝛ glo. in. d. c. sacro. eo. tit.
in verbo temerarius: q2 hoc casu excõmuni
cator non fuit in culpa. scdo limitat quo ad
religiosos spẽaliter ꝛ rõnabiliter. quãdo sta-
tuta sui ordinis. vel cõiter approbata ꝯsue-
tudo aliud haberet. q2 vt dictuz est supra ci
tatio. §. vj. fm panor. ordo iuris in regulari
bus nõ seruatur. ad vnguẽ. tertio limitat sũ
ma angelica quo ad religiosos. si ex ignorã
tia contrafacerẽt: q2 faciliter iquit religiosi
ignorãt iura: vt in. c. veniẽs de symo. sed il-
lud. c. vez dicat. ppter hoc tñ nõ excu-
sat religiosos. maxime platos: maxie q2 tũc
nullus talis põt ista ignorare nisi ex negli-
gentia maxima. ꝛ in eis maxie est vez illud
ignorãtia facti nõ iuris excusat. de reg. iur.
lib. vj. ꝛ tãto magis qñto nũc religiosi mẽdi-
cantes pcipue ex diuina ꝓuidẽtia. sunt illi q
pricipaliter habet curam aiar. quãtũ ad la
bore ꝛ effectũ. lz nõ habeãt iurisdictionẽ or-
2 dinariã in populum neqz beneficia.
¶ Scdm ẽ vtz in excõicatione sit forma ver
borũ certa determinata: ꝛ dico q opz vti tali
bus vbis que exprimãt ꝯsensum iudicis de
pñti excommunicantis. sicut in simili dr de
spon. c. si inter viz: ꝛ de spon. duo. c. j. ꝛ fz ho.
requiritur expressio certa. Unde si dicat iudex
denunciamus talẽ excõicatum quẽ tñ prius
non excõicauit vel habeo talez p excõicato
vel simil non erit excõicatus in foro ꝯtẽtio
so fm Gull. nisi aliter constiterit de mẽte iu
dicis. vt quia semper solitus est ita dicere:
hoc em est excommunicatus quia verba in-
tentioni deseruiunt non ecomerso. xxij. q. v.
humane: ꝛ sermo rei non rea sermoni ẽ subie
cta de verbo. signifi. intelligẽtia. in foro ta
mẽ penitẽtiali eligẽda est tutior via vt se
putet excommunicatũ si dubitat de intẽtio
ne fm Hostiẽ. ꝛ Gull. sed tamẽ non sunt ali
qua verba determinata quibus ita opor-
teat vti quin vti possit quis equipollẽtibus
vt dictum est.
¶ Tertiuz vtz sit quis excõicatus si iudex 3
dicat: excommunico te ꝛ absoluo: ꝛ dico fm
Ho. q si vtrũqz sic intẽdebat. nihil egit: si au
tẽ voluit excommunicare prius ꝛ absolue-
re post: vtrũqz valuit. si aũt dicat excommu
nico vnũ de istis duobus. credit Gull. illum
esse excommunicatũ de quo iudex itellexit:
q si non potest sciri aut vaga. i. determina
ta fuit eius intẽtio neuter est vitãdus. vt ex
communicatus. lz in foro anime tutior sit
eligẽda vbi dubitatur.
¶ Quartũ est si mãdetur duobus vt aliquem 4
excõicent. ꝛ vterqz eoz eodẽ momẽto dicat
excommunico talez si illũ talis non excom-
municauit. vtz iste sit excommunicatus: et
dico fz hug. q sic: q2 vtriusqz iudicis itẽtio
est q iste excommunicet: ꝛ est sensus excom
munico te si ille ꝛc. i. q2 nescio an ille te excõ
municet: vt sic penã non euadas.
¶ Quintũ est vtz cũ dicit iudex excommuni 5
co te vel vbicũqz sit mẽtio de excommunica
tione intelligi debeat de maiori ꝛ dico q sic
qñ iudex sic dicit. si aliud non exprimat per
capitulũ si quẽ. eo. ti. ꝛ idẽ videt vbicũqz sit
mentio de excõicatione simpliciter sine limi
tatione: q2 verba simpliciter plata ꝯsueue-
rũt ꝛ debẽt accipi significato ꝯsueto: vt l. c.
ex litis. de spon. ꝛ l. labeo. ff. de sup. leg. cõis
aũt vsus hz q accipiat p maiori. vñ excom
municatũ minori non dicimus simpliciter e
communiter excommunicatũ.
¶ Sextũ est vtz excommunicatio maior fer 6
ri possit ad tps: ꝛ dico fz Jo. de lig. excom-
municatio dr ppetua q2 nullũ tps ꝯtinet dif
finitũ: itelligit tñ donec expiret: ꝛ potest
fieri ad tps fm. d. Ant. ꝛ ẽt eius absolutio.
vt recitat Panor. in. c. veniẽs. el scdo de te-
sti. vbi dicit q potest absolui vt ferat testi-
moniũ ꝛ deinde reincidat: suspendi aũt non
potest sed opz q totaliter liget: aut totaliter
tollat. fm gl. in. c. pñti. de sen. ex. li. vj. potest
aũt ferri ꝯditionaliter. ꝛ ꝯditione deficiẽte
non ligabit vt dicet ti. sequẽti. i pri. casu. xv.
absolutio vo non potest fieri ꝯditionaliter:
qd itellige de ꝯditione ppria que actum su-
spẽdit. que. s. est de futuro non. de p̃terito: vt
supra dictũ est absolutio. ij. §. j.
¶ Septimum est vtz possit quis excõicari p 7
lras: ꝛ dico fm archie. ꝛ Jo. de lig. q potest
qs excommunicari per lras. etiaz excõicato

Universidad de Deusto
Biblioteca

sufficit ipsa trãsgressio que est mortalis cũ
talis prohibitio semper habeat inclusum
preceptum. Ratio predictorum est: qr quã
do aliquid est de se mortale: ibi est preceptu
dei: vñ si addatur excõicatio sed intelligit
superaddi nouum preceptum sed nona pe
na: ad quam incurrendam opz q illud aut
fiat quo ad pcepta negatiua aut omittat
quo ad affirmatiua: deliberate fm ratio
nem. ꝛ quantum ad aliquod notabile: quia
sic cadit sub preceptu dei.

4. notabile. ¶ Sed dum est quarto pro cã formali excõ
municationis. qui est modus feruãdus q
excõicatio a iure fm host. profertur eo ipso
q quis incidit in factum damnatum a ca
none sub pena excõicationis: sntia vero homi
nis fertur vt dicetur. Igitur sntia excom
municationis debet pcedere trina monitio
vel vna pro tribus alias iniusta est ꝛ iudex
est suspensus per mensem ab ingressu eccle
sie: extra eo. sacro. Et si quis haberet sim
plicter in mãdatis a papa vt sententiam
excommunicationis in aliquem ferat. fm
Inno. in ca. fi. de off. del. nõ debet eam fer
re nisi pcedente cause cognitione ꝛ monitio
ne premissa. ij. q. j. nemo ꝛ. d. c. sacro. ꝛ fa
cit glo. in. d. c. fi. Addit tamen q si constat
papam cognouisse de causa. q tũc ad eius
mãdatum sine cause cognitione debet fer
re sntiam. l. de qua re. ff. de iudi. Et simili
ter dicendum est de sntia quam alij possent
per alium ferre: sed tamen eo casu moni
tio deesse non debet. nisi pstaret q papa ea
fecisset: quia regulariter monitio pcedere
debet. Que monitio vt notatur in summa
con. iij. lib. tit. xxxi. q. lvi. dicitur competẽs
ad arbitriũ boni viri. Et siue fuerit triplex
siue vna. p tribus dz habere diez competen
tia inter vna alia nisi necessitas fuaserit aliud
vt in. c. constitutionem. eo. ti. lib. vi. Non est
tñ necessarium q fiat in scriptis vt no. glo.
in. d. c. sacro. sed sententia ipsa fieri debz in
scriptis continentibus causam excõicatõis
ꝛ exẽplar dz tradi excõicato infra mensez si
requisierit: alter excõicato: est suspensus
non solum ab ingressu ecclesie sed etiaz a di
uinis per mensem. vt in. c. cum medicinalis
eo. titu. libro sexto. que quidẽ si exequaf ir
regularis est nec nisi p papam poterit cũ eo
dispensari vt ibi. Ye tñ pene nontãgunt epi
scopum cuz de eo mentio non fiat sicut opor
tet vt supra episcopus. Et si ista non seruen
tur tamen sententia tenet licet superior ad
quem recurritur ab ea faciliter absoluat: ꝛ
tamen teneatur ad penam predictam. vt in di
cto. c. cum medicinalis. simul nisi in casu ca
pitul. statuimus. eodem ti. libro sexto. s. qñ
contra participantes excommunicatis: vi
detur autem mihi quod ista monitio locuz
non habeat necessario nisi in sententia de
minis ꝛ non in qualibet sed in aliqua tamẽ
ꝛ horum vtrũq haberi potest ex sententia
Io. de lig. in tracta. de censu. ecclesiastica de
centis. Licet contumacia sit causa immo
diata propter quam fertur maior excõmu
nicatio ab homine: ipsa tamẽ contuma
cia aliquando ortuz habet a crimine. id est
speciali inhibitione criminis. s. futuri facta
ab homine: ꝛ tunc non est opus monitione
super emendatione criminis iam commis
si vt immo statim incidit: vt cum monet ho
minem aliquem vt non fornicetur cum talis
alias ipsum excommunicatsi contrafaciat
excommunicari potest ꝛ excommunicatio
est sine alia monitione super emendatione
criminis: et ratio est qr lite vere contumax
est. Aliquando vero contumacia oritur a
crimine iam commisso: vt duz commisit qs
crimen super quo monitus erat ne commite
ret: ꝛ sic nec lata nec comminata est sen
tentia in contrafaciẽtem: ꝛ tunc opus ẽ mo
nitione si contingat: et si contumax fuerit
poterit excommunicari. hec ille. Ex his ho. qñ
betur quod prohibitio alicuius futuri ro
borata sententia. vt si quis fecerit hoc sit ex
communicatus non indiget monitione: qr
scilicet ipsa prohibitio est monitio: sed mo
nitio est necessaria vbi infertur sententia. p
reipsterita originaliter: ꝛ sic quia omnis con
stitutio respicit futura. vt in capitulo fe
do. de constitu. nulla sententia iuris moni
tionem requirit quod limita. vt infra. excõ
municatio. vij. excommunicationis. xv. Sed
tñ notãdũ q dcã decreta decretalis fm gl.
hz locũ i excommunicatione ẽ ꝛ pta pnoz
icerã. ꝛ pñr in sntia ẽt gñali. Qñ aũt moni
tio sit debita vlõ ti. seq. §. j. Post hec vero ista
ferri pseuerit duob⁹ modis: pmo in gñali qñ
reus ignorat vel i spãli: vt dicẽdo excom
municamus tales vel talẽ: ꝛ pter tales cõm
sntiam scribendo. Et hz nulla sit determina
ta forma verbor. opz tamẽ q excommuni
cãs vtatur verbo excommunicam⁹ vel equi
uatenti: quod exprimat consensum iudicis
de presenti. Unde Raymu. non approbat ti
lium modum quorundam. scilicet denuncia
mus talem excommunicatum quem. s. pri
mus non excommunicauerunt: quia illa ha
non sunt apta ad excommunicationem: ꝛ
glo. dicit q talis est vitandus ab ipsis qui
buo denunciatur quia non cor. est iudicare
vtrũ sit excommunicatus necne: tamen si

usatur in foro ꝓtentioso nõ iudicabitur ex
communicatus. De causa autem finali ex
communicationis cum sit eius effectus di
cetur in titu. seqẽ.

¶ Circa pmissa aũt dubia multa cõsurgũt
Primum vtr plati regulares q in excom
municãdo non seruãt formam supradictaz
incidãt in supradictam penam: ꝛ lapus q.
diem dicit q non hac rõne. qr cũ singulis ho
ris habeãt corrigere. durum eẽt vt semper
ẽ portam ꝛ calamũ tenerẽt in manibus: sed
ex. in. c. cum medicinalis. de sen. excõ. libro
vj. fm Gr. astringit ad dictam formam om
nẽ habẽtem prãtem excõicandi: dicẽs: quis
nõ habẽt ꝓtinue corrigere de criminib⁹ que
requirũt summã penam. i. excõicationẽ. Li
mitari tamẽ potest quo ad oẽs qõ dr de ista
forma. quãdo seruãdo eam periculũ eẽt in
mora: qr tũc locum nõ habeat dicta pena.
fm Dist. ꝛ Io. an. ꝛ glo. in. d. c. sacro. eo. tit.
in verbo temerarius: qr hoc casu excõmuni
cator non fuit in culpa. scdo limitat quo ad
religiosos spãliter ꝛ rõnabiliter. quãdo sta
tuta sui ordinis. vel cõiter approbata ꝓsue
tudo aliud haberet. qr vt dictuz est supra ci
tata. s. vi. fm panor. ordo iuris in regulari
bus nõ feruatur, ad vnguẽ. tertio limitat sũ
ma angelica quo ad religiosos. si ex ignorã
tia contrafacerẽt: qr faciliter iquit religiosi
ignorãt iura: vt in. c. veniẽs de iymo. sed li
cet illud. c. vtr dicat. ppter hoc tñ nõ excu
sat religiosos. maxime platos: maxie qr tũc
nullus talis põt ista ignorare nisi ex negli
gentia maxima. ꝛ in eis maxie est vtr illud
ie vi. ꝛ tãto magis ẽgro nũc religiosi mẽdi
cãtes pelque ex diuina puidẽtia. sunt illi q
pecipaliter habent curam aliaz quãtũ ad la
bor. ꝛ effectũ. Iz nõ habeãt iurisdictionẽ ordi
narią in populum neq beneficia.

¶ Secũdũ ẽ vtr in excõicatione sit forma ver
bor certa determinata: ꝛ dico q opz vti tali
bus vbis que exprimãt ꝓsensum iudicis de
spon. c. si iter vtr: ꝛ de spon. duo. c. j. ꝛ fz ho.
redituz expressio certa. Unde si dicat iudex
dicamus talẽ excõicatum quẽ tñ prius
non excõicauit vel habeo talẽ. p excõicato
ꝓ fz Gul. nisi aliter constiterit de mẽte in
dicẽtis. vt quia semper solitus est ita dicere:
non erit excõmunicatus in foro prẽtio
ꝛ ita est excommunicatus quia verba in
stitutionis deseruiunt non economie. xxi. q. v.
ita ve verbo. signifi intelligẽtis. in foro ta
mẽ penitẽtiali eligẽda est tutior via vt se
puret excommunicatũ si dubitat de intẽtio
ne fm hostie. ꝛ Guil. sed tamẽ non sunt alij
qua verba determinata quibus ita oportet
vti quin vti possit quis equipollẽtibus
vt dictum est.

¶ Tertiuz vtr sit quis excõicatus si iudex 3
dicat: excommunico te ꝛ absoluo: ꝛ dico fm
Ff. q ilytrũq sit intẽdebat. nihil egit: si au
tẽ voluit excommunicare prius ꝛ absolue
re post: vtrũq valuit: si aũt dicat excommu
nico vnũ de istis duobus. credit Guil. illum
esse excommunicatũ de quo iudex intellexit:
q si non potest scirl aut vaga. i. indeterminã
ta fuit eius intẽtio neuter est vitãdus. vt ex
communicatus. Iz in foro anime tutior sit
eligẽda vbi dubitatur.

¶ Quartũ est si mãdetur duob⁹ vt aliquem 4
excõicent. ꝛ vterq coz eodẽ momẽto dicat
excommunico talez si illũ talis non excom
municauit. vtr iste sit excommunicatus: et
dico fz hug. q sic: qr vtriusq iudicis intẽtio
est q ille excommunicet: ꝛ est sensus excom
munico te si ille ꝛc. i. qr nescio an ille te excõ
municet: vt sic penã non euadas.

¶ Quintũ est vtr cũ dicit iudex excommuni 5
co te vel vbicũq sit mẽtio de excommunica
tione intelligi debeat de maiori ꝛ dico q sic
qñ iudex sic dicit. si aliud non exprimat per
capitulũ si quẽ. eo. ti. ꝛ idẽ videf vbicũq fit
mentio de excõicatione simpliciter sine limi
tatione: qr verba simpliciter, plata ꝓsueue
rũt ꝛ debẽt accipi i significato ꝓuero: vti. c.
ex litis. de spon. ꝛ. l. habeo. ff. de sup. leg. cõis
aũt vsus hz q accipiat. p maiori. vñ excom
municatũ minori non dicimus simpliciter ꝛ
communiter excommunicatũ.

¶ Sextũ est vtr excommunicatio maior fer 6
ri possit ad tpõ: ꝛ dico fz Io. de lig. excom
municatio ẽt ppetua qr nullũ tpõ ꝓtinet diffi
nitiuũ: intelligit tñ donec expiret: ꝛ potest
fieri ad tpõ fm d. Ant. ꝛ ẽt eius absolutio.
vt recitat Panor. in. c. veniẽs. el scõo de te
stib. vbi dicit q potest absolui vt ferat testi
moniũ ꝛ deinde reincidat: suspendi aũt non
potest sed opz q totaliter ligẽt: aut totaliter
tollat. fm gl. in. c. pstl. de sen. ex. li. vi. potest
aũt ferri pditionaliter. ꝛ pditione deficiẽte
non ligabit vt dicit ti. sequẽti. i pti. casu. xv.
absolutio ho non potest fieri pditionaliter:
qõ intelige de pditione, ppria que actum su
spẽdit. que. s. est de futuro non de pterito: vt
supra dictũ est absolutio. ly. §. j.

¶ Septimum est vtr possit qs excõicari p 7
lras: ꝛ dico fm archie. ꝛ Io. de lig q potest
qs excommunicari per lras. etiaz excõicato

Universidad de Deusto Biblioteca

ignorāte si excommunicās hoc expressit: s3 nō punitur interemedio tēpore. si se ingerat fidelium cōmunioni. Sufficit aūt q sententia excōicationis vel iterdicti sit lata publice. ad hoc vt teneat quis ad obseruātiam eius de cle. exco. mi. illud.

8 ¶ Octauum est vtrū sit excōicatio late sniē vel cōminatoria. cum dr̄. sub pena excōicationis: ⁊ dico q vbi sic dr̄ nō habet vi3 sniē. sed cōminationis ⁊ sic intellige qd̄ dr̄ in rubro. C. cominat. vel epistolas: tn̄ fm Host. ⁊ Hug. quādo ꝓhibitio est a lege. i. canone. hec v̄ba habēt vim cominationis. xxx. dist. ꝑ totum: quādo v̄o est a iudice h̄nt vim late sniē dum tn̄ iudex hoc intēdat: q2 mitius agit cū lege q̄3 cū ministerio legis. ff. de ambi. l. i. cum dic. ⁊ ꝯsentit gl. Ray. Et addit Host. q in hoc iudici credēdum est ⁊ añ eius declaratione excusat qui ꝓbabiliter credidit q eēt cōminatio tm̄. Sed tn̄ q2 iudicis intētio nobis ꝯstare nō potest. ꝯcludit gl. in c. vnico de sagitta. ⁊ in. c. ij. de symonia. ⁊ in c. ij. de matrimo. ꝯtra iter. ecc. q nō est lata snia quādo sic dr̄ hoc nisi aliud appareat ex ꝯiectura ⁊ communiter ita tenet. Dicit autē Guil. q si iudex dicat ꝑcipio sub itermiatione vel pena excōicationis ne fureris. furando nō icidis: secus si excōicet sub conditiōe dicēdo. excōico oēs qui furtiue ordines suscipiūt. q2 ꝯtrafaciendo es excōmunicatus. ⁊ idem in. d. glo. in. d. capitulo vnico. de sagitta.

9 ¶ Nonum vtrū aliquib⁹ verbis aut regulis cognosci possit qn̄ canon sit late sniē aut ferēde: ⁊ dico fm Panor. in. c. si diligēti. de fo. cōpe. q cum fert snia in iure p participium tpis ꝑteriti. vt sit excōicatus vel iterdictus tūc ipso iure regulariter ligat. de ele. cupiētes in §. ceterū. ⁊ idem tz gl. ibi in ver. suspēsos. ⁊ in. c. quicūq3 de here. li. vi. ⁊ similiter glo. in. l. in criminali. C. de iurisdi. om. iudi. circa ista verba sit metatus. Et hoc verū nisi alio iure appareat q canō sit sniē ferēde: vt no. in. c. ij. de foro compe. in ver. sit sequestratus. Si vero v̄ba nō sint respectu ꝑteriti tpis. tunc si sunt declaratoria ipso iure ligant: vt si dicat decernimus excōicatos subiacere ⁊ hmōi: vel viribus carere: vt in. c. nouit. de his que fiunt a prela. siue ca. glo. Si aūt verba sunt dispositiua ⁊ respiciūt actum iudicis vt priuet excōmunicetur ⁊ hmōi. sic ē canon ferende sniē nisi addatur aliqd̄ v̄bū ostendēs quod ipso facto. de quo vide gl. in regula. in penis lib. vi. vt ipso facto. vel eo ipso. ⁊ idem est de si omnino fm aliquos q intelligitur ipso facto. ⁊ glo. est fm Bal. i. l. i. §. si pecunia. ff. de po. ⁊ idē est de ii oib⁹ modis. i. ipso iure. p glo. in aut. de resti. ⁊ ea que §. sancimus. ⁊ idem de ii mor vt intelligat ipso iure p glo. in aut. de icest. nup. §. si vero ꝯtigerit iz ēt verbum pñtis temporis aut futuri nō itelligat ipso iure. tamē si diceret fa le q̄d. cassent ⁊ irritēt. intelligit ipso iure fm Ludo. Bal. in ti. de pa. ꝯstā. c. i. col. ix. ⁊ idē Ludo. ro. in suis singularibus. Tenet aūt colle. q sit late sniē si de isto verbo subiaceat q sit late sniē si fo ner in futurū. similiter verbū habeat. vt no. in. c. vnico. de iniur. lib. vi. ⁊ probat in. c. qs suadēte. xvij. q. iiij. Adde quod hoc verbum sub anathemate vel simile. cōminatoriū est. ff. comi. vel epistolas in rubro ⁊ nigro. De his Felynus in capitulo rodulphus de rescriptis.

¶ Decimū est vtrū differētia sit inter maiorē excōicationē ⁊ anathema. ⁊ dico q sunt realiter idem: qd̄ p3 p̄rio p. d. c. engeltrudā vbi dr̄ q anathematizati sūt intelligendi sunt. q̄ nō solum a pceptōe sacramētoꝝ. sed ēt a cōione hoium sunt sepati: quod. s. facere pprium est maioris excōicationis: ⁊ scdo ex significato. q2 idē est q sepatum a cōi via fm. s. Tho. vñ ⁊ dr̄ ab ana qd̄ est sursum. ⁊ theta quadam. i. figura olim ipressa frontibus damnatoꝝ. q̄ a ciuili ꝯuersatōe segabant: quasi supna dānatio vel maledictio. vñ ꝑ excōicatione ponitur. xxiij. q. iij. certū est. Vñ sicut duplex est excōicatio. s. sollēnis que est solius epi vt dicitur est. ⁊ nō sollēnis ita ēt dupliciter sumit anathema: vñ. xi. q. iij. in. c. visio. dr̄ mucro ꝯpalis. s. quādo ē solenne. Additur tamē ad si excōicatus. i. anathematizamus. ad maiorē terrorē.

¶ Rursus de excōicatione scdo. i. de maiori quātum ad virtutē obligatoriam eius.

Excōicatio scdo maior qn̄ obliget vt plenius cognoscatur. sciēdū est p̄rio q excōicationis snia lata ab hoie aliqñ ē ipso iure nulla. ⁊ ꝑ hr̄ nec obligatoria nec timēda: ⁊ in quib⁹ casib⁹ fm pisa. ē in duos casus fm aliquos i. vij. fz alios. i. archie. i. ix. fz vero aliquos. i. xv. reducunt ⁊ tate i. xv. q̄ oēs ad. ix. ⁊ vij. ⁊ v. reducunt ⁊ oēs cōiter numerant p doctores i. c. solet. ⁊ in. c. p̄sti eo. ti. lib. vi. ¶ Primus est qñ iudex nō tulit eā de hoc nō habebat ptātē: vt q nō erat iudex excōmunicati. vel hmōi. xi. q. iij. snia. ⁊ in. c. ad nostram de ꝯsue. quod intellige nisi ḡs ex certa scia in eum tanq3 suum iudicem ꝯsensisset. ff. de iurisd. om. iud. i. ii. ꝑ errorē. ⁊ ff. de iud. i. ij. Hic aūt casus sub ꝯtinet multos sequentes. s. vi.

2 ¶ Secūdus est qñ est a iudice ēt suo sine ꝓcesso sed excōicato. xxiij. q. i. audiuimus. qd̄ quidam intelligūt si publice non autez si occulte. q2 valet rōne publici officij: alij vero ēt si occulte: panor. aūt in. c. veritatis de dolo ⁊ ꝯte. iz vt statim dicam. Est autem idem fm ray. de intruso. xij. q. ij. alienationes. et de suspēso vel interdicto. qd̄ s. tho. dicit vere tū sit suspēsus a iurisdictione. vt in. c. q2 de ꝯces. prebē. cum sibi no. secus si ab ordine tm̄: quia posset ea que sunt iurisdictiōis. sicut econuerso suspēsus vel interdictus a iurisdictione potest ea que sunt ordinis. Si autem horū crimen sit occultum fm ray. ⁊ archie. horū snia esset nulla sed tm̄ tollerāda q2 diu occultum est crimē: illi ab ecclesia tollerātur. viij. q. iiij. nōne: qd̄ intelligo publice quia si ab his excommunicatus celebraret publice aut se diuinis immisceret daret scandali occasionem si probare non posset iudicem excommunicatum: secus in occulto: quia in veritate sentētia nulla est.

3 ¶ Tertius est quando is qui eam tulit est violator interdicti hominis. ea. tanta. de excess. prel. quod verum intellige nisi a violatione fuisset absolutus.

4 ¶ Quartus est quando quis subditum excommunicat ꝯtra sui priuilegij tenorez: de priuil. cum capella. ⁊ c. quāto.

5 ¶ Quintus quando fertur a delegato impetrato in casu nō permisso: vt de rescri. c. i. li. sexto. ⁊ de offi. or. plerisq3.

6 ¶ Sextus cum quis excommunicatur a delegato ꝯtra delegantis intentionem: extra de preben. c. si.

7 ¶ Septimus est qñ quis excōicat post legitimam appellationē. vt in. c. solet. ⁊ c. venerabilibus. eo. titu. li. vi. ⁊ in. c. p tuas. eo. qd̄ fm panor. in. c. venerabili. de cēsibus. fallit qñ platus pcedit extraiudicialiter vt pars ad ꝯseruationē iuriū suoꝝ: q2 sicut materialis spūali gladio se defendere pōt: nec tenetur admittere ꝓbationes in ꝯtrariū vel appellationē. vt in. c. dilecto eo. ti. li. vi. Si tn̄ appellationē infra statutū tpa non ꝓsequatur dd̄ iurio. vide supra appellatio. §. iiij. ⁊ ista excōicatio vltimo §. i. Appellatio tn̄ post sniam lacta. illā non suspēdit fm panor. i. d. c. p tuas. sed solū defert iurisdictionem ad superiorem. vt in. c. pastoralis. ⁊ qd̄ ibi not. de app. Est aūt sciendū in hoc casu ⁊ sequenti q si eos ppōnēs non petat absolutionez d3 tn̄ audiri. eo. ti. p tuas. si vero absolutionē petat ad cautelā negari non d3 ēt si aduersarius vel excōicator se opponat nisi diceret eum excōicatum ꝓ manifesta offensa q̄ causa dabit sic dicent terminus. viij. dierū: et si ꝓbauerit non absoluet nisi pstita emenda vel cautione de parēdo iuri si offensa sit dubia: sed tn̄ pendente ꝓbatione p̄rima. i. illius qui fuerat excōicatus d3 vitari in illis oib⁹ qui vt actor in iudicijs attēptauerit: extra iudiciū vero in officijs postulationibus: electionibus ⁊ alijs legitimis actibus d3 admitti. eo. ti. solet. li. vi. q si appellationē sup hoc non fuerit ꝓsecutus vt debuit infra tēpus a iure vel iudice statutū. ⁊ ipse fuit excōicatus expsse ⁊ noiatim: lapso dicto tēpore d3 denunciari: ⁊ tā in iudicialibus q̄3 extraiudicialibus actibus d3 remoueri donec de ipsius sniē docuerit nullitate. eo. ti. iz. li. vi. De isto aūt tpe habeas in. c. cū sit. de app. Notat aūt panor. in. d. c. p tuas. q iz ibi nō ponant nisi duo casus in qbus qs d3 audiri tn̄ hoc exēpli gratia itelligit: vñ in oi casu in quo qs dicit sniam esse nullam d3 audiri in iudicio volēs hoc ꝓbare: Quis nō petat absolutionē fm comuniter doctores. i. d. c. per tuas: ⁊ vitari debet in iudicio ⁊ nō extra modo dicto: allegans tamen sententiam fuisse iniustam. non audit ante absolutionem.

8 ¶ Octauus est qñ snia ꝯtinet itollerabilem errorē. vt i. c. p tuas. eo. ti. Est aūt itollerabilis error p̄rio qñ precipit illicitum. vt excōico te si non fureris. vel prohibet bonū de se. vt excōico te si deum colis. aut paupi tribuis elemosynā. xi. q. iij. si is. ⁊ in. c. venerabilibus eo. titu. ⁊ ꝯsentit Ray. Pet. Goffr. ⁊ Host. in sum. scdo quando ꝑcipit ipossibile fm glo. in. d. c. p tuas. tertio quādo ꝓnūciatur expresse ꝯtra sua scripturam: vt dicēdo: ꝓnūcio excōicationē valere. Quis sit lata post legitimaz appellationē: vt. ij. q. vi. §. diffinitiua: sed itellige quādo error est expressus in snia: si aūt error non exprimat in snia illa tz fm glo. in. d. c. per tuas. nisi appellatione suspendatur: quam tamen glo. Panormi. in capitulo cum apostolus. de censi. dicit veram quando non constat notorie de errore. sed quando notorie constat vt puta. quia noluit eum procurare vltra numerum debitum. excommunicat. non ligat. ⁊ d. glo. hoc tenens est falsa. clemē. pastoralis. §. pisana. de re iudica. Unde si error est in facto. vt dicendo excommunico te propter tale peccatum commissum. puta furtum quod scilicet non est vere commissum. ligat secundum glo. in. d. capitulo per tuas. ⁊ Guil. quia error non est expressus: ⁊ hec causa licet sit falsa est tamen possibilis: ⁊ hic est quo ad ecclesiam ligatus ⁊ si non quo ad deum. ⁊ sic ō

Universidad de Deusto
Biblioteca

temneret peccaret mortaliter. vt in. dicto. c. per tuas: vnde secundum ray. tali consulendum est. vt patienter sententiam ferat. s. non ingerẽdo se cõmunioni fidelium. et instãter absolutionem petat. et cõsentit. s. tho. Inno. et hos. sed intellige semp nisi de errore facti notorie cõstaret.

9 ¶ Nonus est quãdo quis excõmunicat participãtes excõmunicato non in crimine sed in locutiõe et aliis casibus quibus incurritur minor. q2 talis snia ipso iure nulla est. nisi premissa trina monitiõe vel vna pro tribus cum aliquo dierum interuallo quibus vel in qua nominatim exprimãtur ipsi admonẽdi ne cum tali participet. vt in. c. statuimus. et in. c. cõstitutionem eo. tit. lib. vi. et sine dicta monitiõe excõmunicãs ipso facto est per mẽsem ab ingressu ecclesie suspẽsus vt in. c. sacramẽto. eo. titu. et notatur in. d. c. statuimus: et ratio est quia nullus excommunicari debet nisi pro mortali: cuius modi non est predicta excõmunicatio. nisi post monitionem. quia tũc est cum inobediẽtia et cõtumacia. Ista tamen limitantur primo quãdo excõmunicator est inferior papa: q2 papa excommunicare potest aliquem cum participantibus. et sic ligarẽtur eadem sententia ab ipso solo absoluẽdi. c. quod in dubiis. eodem. titu. Secũdo limitantur sm Io. an. et abba. et sequitur panor. in. d. c. quod in dubiis cum quis excommunicat participãtes cum excommunicato a se: quo ad excõmunicatum enim ab alio teneret sententia cuius illi non essent moniti: vt si episcopus excommunicet participãtes excommunicato ab archiepiscopo vel papa: quod clare videtur probari in. d. c. statuimus ibi excõmunicatis ab eo quo etiam casu non valet snia suspensionis vel interdicti nisi canonica monitione premissa. vt in. c. statutum. eo. ti. li. vi. Tertio limitant aliqui qñ singulares et nominate persone excommunicantur: quia tunc requiritur monitio spãlis: si aũt sententia generaliter fertur: tunc dicunt sufficere generalem. et sic adhuc remanent antiqua iura: sed glo. in. d. c. cõstitutionẽ. dicit q tutius est dicere hodie q excommunicatio in participantes ferri non possit in gñe: et sic sublatum est qd dr in. d. c. qd in dubiis. In his ergo tribus casibus vel saltem in duob9 timenda esset non aliis.

10 ¶ Decimus est qñ platus suis subditis interdiceret ne exponant suis superiorib9 aut legatis aut inqsitoribus statum suarum ecclesiarum vel monasteriorum psonarum et rerum suarũ et de hoc ferret sniam excõicationis. vt in. c. q2 plerisq3. de of. or. li. vi. Hos casus notes ponit Io. an. in. c. pñti. de sen. ex. li. vi. licet primum et secundum non diuidat et consentit arch. in. parte. ii. xv. c. lxxiii.

11 ¶ Undecimus est qñ plati excõicant subditos qñ nolunt eos pcurare vltra [illegible] et psonarum numerum taxatum in. c. cũ apls. de censibus. dum eos visitant. vt in. c. cũ ad quorundam. de ex. prela.

12 ¶ Duodecimus est qñ snia pfertur gñaliter cõtra non facientes aliquid puta restitutionem vel solutionem. et aliquis eo non facit quia non põt q2 sic non ligantur sm fede. co. li. xciij. q2 sm panor. in. c. i. et glo. de of. dele. verba snia. s. gñalia debent intelligi modo ciuili. ar. l. si cui. ff. de seru. et impossibilium non est obligatio. de re. iur. c. nemo. li. vi. licet tñ de hoc vide infra pena. §. xviij. vide etiam infra eo. §. iiij. dubio. xij.

13 ¶ Decimustertius ẽ quãdo sub pena excõicationis iponit vt aliqd fiat i certo termino. et terminus prorogat ab eo cui facere debebat: puta si Petro iponit vt soluat hẽrico. x. i pasca. et hẽricus prorogat vsq ad penthecostẽ: in quo casu Host. et Inno. dicũt q creditor terminum prorogare non põt quantum ad sniam excõmunicationis. s. vitãdam nisi iudex prorogatiõi cõsentiat: quod si faciat adueniẽte scdo termino est excommunicatus si non soluerit: q2 termin9 vr prorogatus cum accessoriis: ar. ff. de pca. l. si manente. si vero pars in prio termino reputat sibi satisfactũ cessat excommunicatio tota. Contrarium autẽ tenuit Pet. i. c. i. de loca. facit. c. pterea. de no. op. nũc. ap. bar. i. l. i. §. et post opera. ff. de no. op. nũ. Et tenẽdo q iste non sit excommunicatus dicit ante Io. an. in. c. pterea. de opp. el scdo. dicit post factum tenẽdã esse opi. Ho. et Inno. post factum aũt cõtrariũ dicẽdum est: dicens hanc opionem cõtrariã esse veriorẽ. q2 iudex sententiã fulminat in fauorem prio. et dato prio assensu excluditur contumacia. Et hãc opinionem Panor. verissimã putat addẽs si pñsmisse: quia iuramẽtum pñsmissi parit pñcipaliter obligat deo. de iureiurã. si debitores: et tamẽ si ille cui iuratur obligationem remisit non indiget iurans aliqua solutione: quia etiam deus remittere videt. cũ ad alterius vtilitatem acceperit iuramẽtum: facit de spon. c. ij. si tamẽ dei cõtemplatione principaliter iuratur. secus est q2 tunc etiã. c. papa non remittit sine causa. de iureiurã. c. quãto. Et ita in pposito cum iudex excõicet in fauorem partis. si pars vult terminũ differre. etiam iudex videt differre velle cũ nil aliud agat. nisi vt partes ad concordiam

reducat. l. i. §. potest aũt quis. ff. de no. oper. nũ. et pro hac opione videtur casus exp̃ssus c. i. de loca. Intellige tamẽ si cõsensus pstat ante cõmissam penam: q2 si pene iam inflicte superueniat eã non tollit. Faciunt nota per Bar. in. l. i. §. sed si filius. ff. de leg. ij. Si autem adueniẽte scdo termino non soluat erit excommunicatus si prorogatio ẽ facta de cõsensu iudicis. facit. c. significauit. et c. ad reprimẽdam. de offi. or. Nõ autem si est facta sine iudicis cõsensu. etiam posito pacto q si non solueret reincideret: vt determinat Bal. in. l. tale pactũ. ff. de pac. §. qui prouocauit dicens q excõicatio nasci non põt ex pacto sed solum ex snia: tale aũt pactũ qd reincidere. non est snia. Sed intellige dictũ Bal. quando pactum est appositum per debitorem et creditorem: q2 si apponeretur in snia absolutionis p ipsum iudicẽ reincideret vt dictum est.

14 ¶ Decimusquartus est qñ iudex sniam ferẽs ligare non intẽdit: q2 excõicatio ab excõmunicatoris intẽtione vires sumit: sm Panor. in. c. ex parte. el primo. de offi. or. et facit quod no. glo. in. c. ij. de testi. cogẽ. et in. c. pe. et glo. de offi. delega. et in. c. i. de iudi. Et ideo qñ iudex generaliter excõicat qui fecerũt aliqd vel non reuelãtes: si intẽdit aliquos ab hoc eximere non ligãtur in veritate et si forte aliquãdo secũdum cõsciẽtiam suam: et similiter qñ ita ad instãtiam alterius solum nõ ligat vltra intẽtionem eius. c. bone memorie. el. i. de postul. prela.

15 ¶ Decimusquintus ẽ qñ excõicatio sub cõditione fert: q2 eo casu non ligat antequam extet cõditio sm Host. extra eo. a nobis: et si pẽdente cõditiõe appellet3 appellatio. que tñ non releuaret si snia pure ferret. extra. de ap. pastoralis. sed solũ trãsferret in superiorem cause cognitionẽ: vt in. c. p tuas eo. ti. Et si pendẽte cõditione desinat esse eius subditus tenet tamẽ snia nisi appellet extra de fo. compe. c. pe. extra de of. deleg. c. grauis. et c. relatum. et cõsentit Inno. et Ho. et Io. an. licet cõtrarium sentiat archi. Sed si pẽdẽte cõditione excõicator moriatur vel amoueat. nõ est excõmunicatus postea qui facit cõtra illã sententiam. q2 expirat et nõ ligat sm Panor. i. c. cum ad hoc. de cle. non re. et quelibet etiam alia snia expirat ex quo non habuit effectũ in vita sentẽtiãtis. facit. ff. de pe. l. si. qd tamẽ Panor. et archie. limitat. nisi diffiniendo illud statuerit. ff. de offic. psi. l. pen. vel nisi a successore expresse cõfirmet: extra de loca. c. i. sm Host. Dicit autem Pe. de palu. in. iiij. q cum sapiẽtibus notum est sniam esse nullã licet apud vulgus non sciatur: põt homo eã in occulto non seruare. in publico aũt d3 eã seruare quousq3 scãdalum rõnabiliter sedauerit: vt sicut aliqs publice excõmunicatur et denũciat ita ex aduerso ipse publicet causaz quare snia nõ valet: quo facto ãpli9 non est scãdalum pusillorum sed phariseorum et ideo cõtẽnẽdum. Unde in oibus pdictis casib9 nullo modo timẽda est. quo ad deum vel ecclesiã qñ notorie cõstat de casu: quãdo aũt non cõstat. timẽda est quo ad ecclesiam et cõtẽnens mortaliter peccat. et iuste posset excõicari: et sic itelligit. c. primum. xi. q. iij. vbi dr. q snia pastoris siue iusta siue iniusta fuerit timenda est: q2 eadem vr ratio si sit nulla et de nullitate non cõstet. Contemnere aũt siue agere ex cõtemptu sm Sce. est mãdatum nõ curare. xi. q. iij. excellẽtissimus: et sic contẽnere vt ẽt dicit. s. Tho. scda scde. q. clxxxvi. art. ix. est quãdo nõ pp̃ter aliquã cãm puta irã vel cõcupiscẽtiam quis transgredit. sed solũ pp̃ter hãc quia nõ vult parere pcipienti: et hoc nisi ex eadem cã quis frequenter iteret delictum sm zaba. in cle. i. de sepul. licet itelligẽ q ẽt ista iteratio non facit. pp̃rie cõtẽptum cum non aggrauet isinite nec alteret delicti naturam: sed facit psumptionẽ cõtẽptus in foro cõtẽtioso.

¶ Sciẽdũ est scdo q snia excõicatiõis trib9 modis ẽ iniusta sm. s. Tho. i. iiij. et Ray. et archie. et gl. eo. facto. ¶ Primo ex cã: q2. s. nulla ptendit in snia. vel si ptendit nõ tñ vera: vel si vera non sufficiẽs et rõnabilis. vt in. c. sacro. eo. ti. ¶ Scdo ex aio: q2. s. licet exprimat cã vera sufficiens et rõnabilis. nõ tñ sine debito promulgat puta zelo iustitie vel hmõi sed indebito puta idignationis inuidie. vel hmõi. xi. q. iij. illa. et in. c. cum medicinalis. eo. titu. lib. vi. ideo tutum est vt offensus sententiam pmulget p alium. vel si per se vult facere saltem non quando mouetur passione sed residentiam eius expectet. ¶ Tertio ex ordine iuris. s. pretermisso: quando. s. causa est idonea. et snia bonus. sed iuris ordo non seruatur. vt quia non precessit monitio debita. vel facta non fuit coram personis idoneis. extra eo. sacro. ¶ Quãdo autem monitio sit debita sm. Petrum et Ray. et Archie. dicendum est quod in hoc stabitur arbitrio boni viri siue sit trina siue vna pro tribus: maxime in notoriis. Et secundum glosam in. c. constitutionem. el primo. eodem titulo libro. vi. sit tribus modis. primo sic. Moneo te pro prima: qua finita monet secũdo pro secũda: qua finita monet tertio pro tertia. Secundo interduz vna monitione facit

2. notabile. Excõicationez tribus esse iniustam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tres. sic. Monemus te vsq; ad diem talem
pro primo. tale pro secõ. tale pro tertio. ter
tio vnã tm dat dilationẽ dicẽs. Monemus
te q vsq; ad tale die. pro primo secõ. et tertio
peremptorio. a cõlone tali abstineas. ꝛc. Et
fm eãdem glo. superver. competẽtia. s. in
terualla. iudex arbitrabitur pro persona
rum ꝛ negociorum qualitate. Qui autẽ di
cãtur monitiꝰ nominatim infra in verbo no
minatim. Ex omnibus autem dictis colli
ge q ad iustam excõicationem opꝰ q ista
ꝓcurrãt: primo cã iusta. secũdo animus iu
dicis bonus. tertio ordo iuridicus vt. s. mo
nitio. ꝓmittatur debita: ꝛ nia ferat in scri
ptis. ꝛ verba sint ꝓgrua ꝛ cã exprimatur ꝛ
exẽplus scripture si requirat. dek infra mẽ
sem. Sed tñ fm pe. ray. ꝛ. s. tho. cuius pro
ferens iniustam sententiam quocũq; illo
rum trium modorum graviter peccet tñ ta
lis nia ꝯ ꝛ ligat quãtus ad ecclesiã militã
tem. nisi esset ipso iure nulla fm ray. ex ali
quas. s. dictarum cãrum de quibus. ñ. in pn.
dꝯ tñ excõicato eam reuocare vel excõica
tum absoluere qñ suũ errorẽ vel iniustitiaꝯ
aduertit non obstãte ꝓtradictione aduersa
rũ: ſꝯ caueat ne ꝑtẽdat errorẽ vel iniustitiã
in alterius partis iudiciũ indebite. vt in
c. sacro. e. ti. caueat ẽt qui se ꝯ excõmunica
tum iniuste vel ex falsa causa. ne nia ꝯ ꝓtem
nat: quia mortaliter peccaret. ꝛ iuste posset
excõicari. xi. q. iij. ꝗ. cuꝯ ergo: nisi in casibus
dictis dñ hoc tit. in prin.

5. notabile. ¶ Sciẽdum est tertio ad intelligẽdum qui
ligẽtur in sententijs quorũcũq; prelatorum
laris p modus statuti. qvt colligitur ex pa
nor. in. c. a nobis. et pmo. ñ sen. ex. ꝛge. in. c.
vt animarꝰ de ꝓsti. lib. vi. sic distinguẽdum
est. Aut enim fit ꝓtra statutũ ab existẽtibus
in territorio statuẽtis. aut extra eius dioce
sim. Si primum siue sint subditi siue foren
ses. ꝛ sciũt statutum. sunt excõmunicati in
currũt omnem aliam penam statuti cuius
cũq; penalis. Quod tñ Inno. limitat vt ibi
refert panor. qñ statutum est aptum ꝓpre
hẽdere tam subditos q̃ñ non subditos: vt si
dicat quicũq; furtum fecerit sit excõicatus
si vero nõ sit aptum comprehendere nisi nõ
subditos. vt si statutum archiepi dicat. qui
cunq; archiepꝰ in prouincia mea crucem
ante se portauerit sit excõicatus. fm Inno.
statutum non valet. quia non ꝓprehendit ni
si non subditos. cum archiepꝰ non habeat
archiepm subditum. ꝯo. autem hoc impu
gnat quia sequitur q ꝓtra peregrinos in lo
co delinquentes nihil statuti possit. Panor.
vero dicit hunc articulum esse dubium sed
tamen hosti. adheret. Si vero delinquen
tes etiam non subditi in territorio ignoti
statutum gl. in. d. c. a nobis dicit quod si sta
tutum punit. factum alias damnatum in
gat etiam ignorantes. ꝛ sentire videt bar.
in. l. cũctos populos. C. de sum. tri. ꝛ domi
nus anto. sed Joan. an. in. d. c. a nobis. ꝛ in
c. vt animarum. tenet ꝓtrarium. ꝛ videt ibi
textus pro eo quia statutum sibi excõicabat
fures q̃ stat furtum alias esse damnatum.
ꝛ tamen ligat ignorantes. Panormi. autẽ
vbi. ñ dicit quod opinio glo. est verior de ri
gore iuris. licet opinio Joan. an. sit equior
quia non potest quis licite allegare ignorã
tiam cum scire debebat factum esse damna
tum: secus si non esset damnatum quia
probabilis ignorantia excusaret: ꝛ in dubio
stabitur iuramento delinquentis. ar. in. c. si
vero el secundo de sentẽ. excom. Mihi vide
tur dicendum. q ignorantia etiam in facto
damnato excuset a pena statuti humani.
nisi forte esset statutum pape. vel ignoran
tia esset crassa aut supina sicut est textus in
c. vt animarum: sed non excusat a pena di
uinã: nec quantum ad hoc licite allegatur.
ista fuit sententia summe pisa. immo etiã
in sententia pape idem videtur intelligen
duꝯ: quia. s. thom. i. quol. ar. xix. tenet quod
constitutio pape ligat solum negligentes.
ꝛ propter odiositatem penarum videtur in
telligendum de negligentia lata. vide inu
fra excommunicatio vltimo. ¶. iij. Si vero se
cundum. s. extra diocesim. sic non ligantur
forenses: vtrum vero ligentur subditi vel in
currant aliam penam statuti. Barto. in. d.
l. cunctos populos distinguit quia si statu
tum quicũq; furabitur vbicũq; sit ge
nerale restringitur ad territorium statuen
tis. Panormi. autẽ ꝯ. in dicto. capitulo. a no
bis: dicit quod multi moderniores legitime
tenent oppositum in. l. fin. ff. de iurisd. om.
iud. ꝛ hoc Panormi. credit verius quia. d.
capitulo. vt animarum. non dicit illum nõ
ligari ex defectu voluntatis statuentis. sed
potius ex defectu potestatis. vt patet ibi:
quia extra territorium ius dicenti non pa
ret impune. ꝛ hoc tenuit summa pisana
allegans capitulum vt animarum. Fallit
autem hoc quia ligantur subditi in quas
tuor casibus.

¶ Primus ñ si statutũ originat cãs. in terri
torio. ꝓprioꝛ cõ negatiuo ꝓmisso in limiti
bus alteriꝰ territorij. sicut si statuto cauet

quod faciens furtum vbicũq; nisi ifra mẽ
sem a die commissi criminis compareat co
ram iudice delicti: vel coram nobis sit excõ
municatus iste faciens furtum ligatur non
ratione furti non fiendi: quia est factum ne
gatium in territorio alieno: sed ex ea par
te quia nõ comparuit: quod comparere est
factum affirmatium contrarium facien
dum similibus territorij statuentis: ratio
qꝰ per edictum ad hoc potuit artari. vt i. c.
c. i. ꝛ. c. romana. ¶. contrahentes. de foro cõ
pe. libro sexto.

2¶ Secundus est quando statutuꝯ principa
liter respicit rem subiectam statuenti puta
si episcopus per statutum excõicat clericos
non residentes ligantur clerici etiam extra
ei sunt epõ sita est in eius diocesi. de foro
cõpe. c. ii. etiam si pſona sit extra diocesiꝯ. vt
patur in. d. ¶. cõtrahentes. ꝛ per hoc quod
sic sequitur.

3¶ Tertius est quia vbi quis tenetur ad ali
quid faciendum: ꝛ illud non fecit factuꝯ vi
detur vbi illud facere debebat. vt. ff. de reg.
iur. l. qui non facit. ꝛ de vsu. c. i. li. vi. ꝛ quod
glo. magna. in. c. i. vt lit. non conte. dicit
si statutum mandat sub pena excõicatiõis
omnes clericos interesse. puinciali capitu
lo in diocesi tali qui nõ interfuerunt etiã si sint
alia ligantur.

4¶ Quartus est qñ factum est principiatũ in
territorio ꝯ alibi sit completum: facit quod
ait ante in loco non exemptocũ ipe sit exẽ
pto vt efficiatur subditus iudicis vtriusq;
Et per hoc patet quod religiosus faciens
contra statutum quod excommunicat quẽ
cũq; assentientem prelationi extra ordinẽ
nisi prius restitutio libris est excommunica
tus si assentit: quia originario facti fitꝯ sub
iectione prelati statuentis: licet efficiat exẽ
pcus ab eo post prestitum consensum: et sic
determinat dominus de rota perno. ꝯ Inno. c.
preterea. requisiti sumus. de app. de eo qui
excommunicauit si elegerit. Et ideo limita
tur. d. c. vt animarum. quod statuto nõ
ligantur extra territoriuꝯ delinquentis qñ
delinquens ꝛ res circa quam delinquit ꝛ ipꝯ
delictum sunt totaliter extra. puinciam seu
territorium statuentis.

¶ Sciendum est quarto ad intelligendum
qui ligentur quando sententia non est iuris
sed hominis quod secundum panor. ꝛ gen.
tia sic fit. primo pro culpa preterita genera
liter: aut secundo specialiter pro eadem cul
pa preterita: aut tertio pro culpa futura ge
neraliter: aut quarto pro eadem specialiter
Primo casu non ligat subditum qui eaꝯ cõ
misit extra territorium statuẽtis: sed subdi
tum eius qui eam commisit in territorio ꝯ
uis sit extra territorium tempore sententie
non subditum vero qui in territorio delicti
non ligat si sit extra territorium a quo. s. laꝯ
discessit si generaliter proferatur sine spã
liter contra eum nisi fuerit citatione preuẽ
tus anteqũ recederet aut nisi ad requisitio
nẽ predicti iudicis iudex propius sub quo
degit ipsum citaret prout tenetur requisi
secundum notata in. c. si. de fo. comp. vt ire
ad respondendum: quia si hoc non faceret
excommunicari posset. Et hoc intellige i eo
qui non habẽt domicilium sub iudice sub q̃
degit: secus si haberet domicilium quia ci
tari pot ꝛ excõicari extra territoriuꝯ existẽs
fm panor. ibi: qui etiam dicit q cum subdi
tus ratiõe domicilij est absens citari potest
p iudicem domicilij quo ad omnes effectꝰ:
ꝛ citatio decernitur facta in proprio territo
rio ꝯ mittitur exequatur extra. In secũdo ãt
casu ligat subditum q̃ deliquit extra terri
torium etiam sibi extrem: qꝛ cũ cozãvtroq;
ordinario possit conuenirl. de fo. cõpe. c. fin.
pot cogi p ordinariũ ad cõparendũ ꝛ si nõ
cõparet. Et ꝯ nuncius exequatur citationẽ
extra territorium. ꝓprium tñ citatio decer
nitur facta in ꝓprio territorio ipliꝰ iudicis
quo ad oꝰ effectus: qꝛ fm panor. executio
nuncij non est iudicialis: lõ pot exerceri ex
tra ꝓprium territorium: ꝯ pau. in cle. pasto
ralis. de re iudi. teneat ꝓtrarium: qꝛ doctores
moderni tenent primũ: sed hoc intellige
nisi ante talem citationem alibi caperet do
micilium: qꝛ tunc citari non posset: nec ꝓnr ex
cõicati tanq̃ contumax fm cõiorem opinio
nem nisi esset citatione preuentus vt dictuꝯ
est. In tertio vero ꝛ quarto casu nia eõparã
ratur statuto quo ad subditos solummodo
in hoc vt non liget ignorantes: nec extra ter
ritorium delinquentes: quantum vero ad
forenses postea delinquentes nullo mõ cõ
paratur statuto nec ligantur: quia cum sen
tentia vireo sumat inconuenientia ꝓtra quos
profertur sic non potest comprehendere nisi
subditos secundum communiter legistas.
in. l. cunctos populos. C. de summa trinita.
Et nota quod ista sententia pro futuris cul
pis non potest ferri nisi mora in exhibenda
satisfactione precesserit aut culpa seu offen
sa vel alia ratiõabili causa que in ipis sen
tentijs exprimẽda est. vt in. c. romana. ¶. ca

Universidad de Deusto
Biblioteca

neant.co.titu.lib.vj.si tamen feratur 15 13
sit iniusta fm ge.ibi.

1. dubiuz. ¶ Circa predicta magis enucleanda dubia
multa pfurgunt. P primum est vtrum liget
tur delinquens cõtra statutum epi in loco
exempto.puta si cauet statutum q omnis
ludens ad azarum sit excõmunicatus vel
alteri pene subiectus.vtrum ligetur ludẽs
in loco exempto:ꝛ dico q sic fm marsi.ꝛarchi.ꝛ sede.pii.q. hac ratione quia locus exẽ
ptus est de diocesi ꝛ territorio episcopi:alio
quin frustra impetraretur priuilegiũ exẽ
ptionis.Contrarium tenuit Jo.and.in no
uella.in.d.c.vt animarum:quia locus in
quit extra diocesim ꝛ locus exemptus equi
parantur:ꝛ pseuit Jo.de ligna.ꝛ Jo.cal.in
d.c.vt animarũ.ꝛ.c.cum eps.de offi.or.lib.
vj.ꝛper glo.in cle.fuio.de foro cõp.q: in
quit locus exemptus ꝛ locus extra diocesiz
equiparantur: inducit etiam.c.luminoso.
xvij.q.ij.ꝛ.c.j.de sta.re.lib.vj.ꝛcle.ii.de pri
uile.per que patet q exceptio quibusdam
casibus nullam iurisdictionem vel prãtem
hãt epi in locis exemptis.Et ge.in.d.c.vt
animarum.credit secũdam opinionem ve
riorẽ.ꝛ hec est tenẽda:nec valet rõ fede.q:
est de diocesi quãtum ad situm sed nõ q̃tũ
ad iurisdictionẽ:ad quã annullãdã priuo
habitam.exemptio petitur vt nõ habeat.
Petrus tñ de ancha.in.d.c.vt animarum
pcordat hoc modo:quia si platus loci exẽpti
ex forma priuilegii habet iurisdictionẽ
epãlẽ in suo loco exempto.est vera opinio
Joã.cal.ꝛ sequẽtium:si vero nõ hz est vera
opinio aliorum:remittit autem ad.c.postu
lasti de fo.cõ.vbi dicit se horum opiniones
copiose recitare.Et per hoc patet quomo
do liget statutum diocesani mandãtio sub
pena excommunicatiõis ne quis ingredia
tur monasterium monialium.exemptaꝝ.

2 P Secũdum est.si statutũ faciat mẽtionem
de loco exempto.vt dicẽdo.nullus fureturꝛ
aut fornicet in monasterio aliquo exempto
vel nõ exẽpto:vtꝝ ptrafactẽs subiaceat pe
ne excõicatiõis vel alteri:ꝛ dico q nomine
monasterij vt dicit nico.papa.in.c.exijt.de
verborum signi.li.vj.intelligitur claustruz
domus ꝛ officine interiores:vñ ibi dicit q
ad alia loca puta portã vel ecclesiam non
est prohibitum accedere:sed intellige nisi
prelatus prohiberet nõ solum ingressuz sz
etiam accessũ:quia tũc nõ liceret adire por
tam ꝛ minus intrare ecclesiam:quia omnia
ista sunt de integritate monasterij q̃ pro
hibetur adiri.sz nõ sunt infra clausurã quã
trãsgredi nõ licet vbi prohibetur ingressus
Igitur dico quod si statutum loquitur de
monasteriis in gñali fm ge.in.d.c.vt anima
rum.non incidũt contrafacientes:nec ob
stat si dicatur q hoc casu delicta manerẽt
impunita:quia respõdet ibi quod talis cõ
uenire poterũt super hoc coram suo ordi
nario.iij.q.vj.c.j.Nõ obstat etiam q quã
dam tenẽtes oppositum.dicũt hoc delicti
committi in loco nõ exempto.s.in ipso accel
su añq̃ peruenianꝛ ad monasteriuz:quia
hoc est falsum quo ad ipsam excõmunica
tionẽ.sz male faciãt accedẽtes sine licẽtia
eius ad quam ptinet.vt in d.c.j.Si autem
statutuz ispãliter exprimeret exempta mo
nasteria.dicit phil.de perusio.in.c.vt aiarũ
q ꝛtrafaciẽs incidit si statutum est factum
a diocesano ex cõ.quia sic facere potuit.Ita
est quod no.barto.in.l. relegatoꝝ.ff.de in
terdi.vbi vult q ciuitas propter pnodum
ciuitatis.vel odium eoꝝ ad quos nõ vult
ciues ire prohibere potest ciuibus suis ne
vadãt ad talem terram:notat idẽ panor.
in.c.postulasti de fo.ꝛpe.vñ ligat dicũ sta
tutum epi factum ad bonum subditoꝝ ex
cã legitima vel in odio monialiũ que sua ir
religiositate hoc merẽtur:si tñ hoc faceret
is penam eius ꝛtra quẽ fit.tũc non potest
prohibere fz panor.vbi.ẽ.s.nisi habeat iu
risdictionem in loco exempto.puta q pos
arcere accessum.vt in cle.attẽdẽtes.de ita.
mo.de quovide.ẽ.religio.vij.§.vlt:

P Tertium est vtꝝ licẽtia ingrediẽdi dicta
monasteria exempta petẽda sit ab eo pro
hibente talem excessum.vel ab eo qui hz cu
ram eorum:ꝛ dico q in casu quo eps potest
facere tale statutum etiam de monasteriis
exemptis.petẽda est ab eo:sed si statutum
gñaliter loquatur ꝛ de monasteriis exẽptis
non specificet.petenda est ab eo qui habet
curam eoꝝ.De accessu aũt ad monialiũ in
fra excommunicatio.vij.§.i.ꝛ infra religio.
vij.§.vlti.

¶ Quartũ est vtꝝ prelati episcopis inferio 4
ꝛ eos habẽt territorium:ꝛ dico fm Jo.and.
in ca.cum contingat de for.cõ.q non.ꝛ con
fentit ge.in.d.ca.vt animarum.sed Joã.de
sancto georgio.limitat nisi essent exempti
cum suis subditis.

¶ Quintum est vtrum ligentur subditi re 5
ligiosorum exemptorum extra loca in qui
bus degũt delinquentes:ꝛ dico fz ge.in.d.
ca.vt animarum:quod ligantur eo modo
quo subditi episcoporum delinquẽtes ex
tra diocesim:quia subiecte ecclesie sunt eis
pro territorio.imo secũdũ iaurẽ.totus mũ
dus est eis pro territorio : vnde vbicunq

est persona subiecta vel potius religata: si
licẽ ie extendit prelatorum potestas secun
dum Vincentium.vide etiam infra pena.§.
vj.secũdo.

6 ¶ Sextum est vtrum dicente iudice excõ
co tesi appellas vel ꝓparauerio appellare
teneat:ꝛ dico q sic ꝛ appellans erit ex
cõicatus fm Jo.an.primo q: cũ appellatio
ꝛ excõicatio ꝛcurrãt eodẽ momento excõica
tio ranq̃ gladius dñi spũalis ꝛ facto hois
penetrabilior censeri dz in dubio precessisse
ꝛcho q: excõicatio non suadatur sup appel
latione sed sup contumacia ꝛ inobedientia
in actu appellandi:sed ante appellationez
pcessit contumacia valida ergo ꝛc.Sed bu
tri.tenet istum nullo modo excõicatũ:ꝛ opi
nionem Jnn dicit meliorẽ in.c.ꝓterea.ei.ij.
de app.q: non videtur purificata vel perte
ꝛ conditio nisi appellatio intercesserit cũ
aũ non dicatur appellare sed appellare vel
ꝛ: vnde q: conditio implemẽtũ requirit:nõ
hz iudere aliq̃ appellet. Preterea ista sntia
videtur continere intollerabilem errorẽ cũ
sit lata post appellationem:q: videtur q̃s
excõicari si se defendat q̃ est contra iuo na
turale q̃ defensionem concedit si tñ hz ex
cõico te si disponis appellare:est magis du
bium:ꝛ dico q excommunicatus vbi appel
latio non potuit prohiberi:alꝛ sic.Ad pri
mum in oppositum hz q excommunicatio
ꝛ appellatio non concurrunt in eodem mo
mento sed appellatio precedit sicut cũ effe
ctum.Nec obstat q spũalis gladius est pe
netrabilior:q: hoc non est vez q̃ non hz in
sle acumen:nec rectitudinem sermonis:vt
ꝛ posito q: ista sntia non potest habere lo
cum salua ratione recti sermonis ꝛ verbis
iudicis qui vult q non prius incidat q̃ ap
pellet. Ad secundum hz q ante appellatio
nem nulla contumacia est commissa:cũ nõ
dicatur appellasse sed appellare voluisse.
Ad tertiũ quod aliqua precesserit contuma
cia:dia tñ est facto appellationis annexa p
ꝛ eadem: vnde ante factum completum inci
dere non debet. Vel fm hostien.respõdetur
aliqer verbis sed non sntia.s.q: si appellatio
est iusta sntia non tenet:q: continet intolle
rabilem errorem vt videtur:cum q̃libet op
pressus possit appellare si ꝛo est friuola sen
tentia tenet:hoc aũt determinari dz p supe
riorem iudicem.vel dic vt.§.sequenti.

7 P Septimum est vtrum dicente iudice excõ
munico te si talem elegeris teneat sntia ꝛ ele
ctio sit nulla vel econtra:ꝛ dico fm dir.li.ij.
quod in huiusmodi sequenda est excommu
nicatio intentio que si fuit vt tantum post
electionem esset excommunicatus electio te
net ꝛ facta electione statim incidit in excom
municationem:sed intellige nisi sententia esset
nulla:nam sententia potest esse iusta vt si lo
qui prohibetur eligi sit indignus vel insuf
ficiens:ꝛ potest esse iniusta vt si sit sufficiens
ꝛ potest esse nulla vt si contineat intollerabi
lem errorem.verbigratia.excommunico te
si elegeris maxime idoneum.Si autez ap
paret de intentione excommunicatis eẽ q̃d
sit excommunicatus simul dum eligit de fa
cto tunc electio non tenebit ꝛ sententia tene
bit:ꝛ idem videtur si de intentione eius du
biteturꝛ q: penetrabilior est gladius dñi q̃
factum hominis.i.electio.

8 P Octauum est vtrum dicente iudice excõi
co omnes qui sciunt actores talis damni et
furti si non reuelant scientes ꝛ non reuelan
tes incidant necne.ꝛ dico primo q scienꝛ no
tenetur reuelare ei qui damnum passus est
quia ista non est intentio iudicis sed eẽt inti
micitias fonere vel etiam generare. Dico
secundo quod quando istud mandatũ est
generale non tenetur reuelare iudici secun
dum summam ange.qui hoc non potest p
bare.sed summa rosel.ꝛ rodo.dicit quod te
netur sed non publice vel in forma iudicij:
sed occulte ad corrigendum.Et hec est veri
tas:quia hec est intentio iudicis a qua sen
tentia vires sumit. Dico tertio quod si in
dex addat in mandato sine sciens possit p
bare sine non quod intelligendum est de re
uelatione secreta ad corrigendum.Et si ex
primat quod vult sibi dici in iudicio secun
dum summam angel.sententia continet in
tollerabilem errorem quod non videtur ve
rum:q: sic dicendo sntia non continet aliq̃d
illicitum vt pz:quia debet sententia intelli
gi salvo ordine euangelico:nec aliq̃d ipossi
bile cum non sit necessarium quod denũciẽs
in iudicio astrictus a iudice probet:sed ali
quando hoc fit vt ex denunciatione habeat
plenior noticia ꝛ procedatur ad speciales
inquisitiones contra reum vt ad questiões
i.torturam.vnde dico q tenet sententia ꝛ iste
tenetur cõparere in iudicio si non vult inci
dere.Et si seruauit ordinem dñi in corrige
do:ibi in iudicio deponat q scit dicendo se
probare non posse:si vero non seruauit de
ponat se scire quidem malefactorem:sz vel
le seruare diuinum mandatum de correctio
ne fraterna. Dico quarto q si iudex mãdet
vt pbet etiam si non põt vel denuncier etiã
non obstãte mandato dñi:tunc sntia pinet
intollerabile errorem.vt pz ex dictis. Dico
quinto q si pbare põt non tñ hoc tenet ta

Sum.ange.taxat.

Sum.ange.carpis

Universidad de Deusto
Biblioteca

cere ad suas expensas: qd si mãdet iudex vt id faciat sub pena excõicationis. vñ sum. ro sel. sentire q nõ teneat. sed tu die q sula est ẋdem in iusta sed tamẽ tenet ẋt fm dcã eiusdem summe: qr in titu. excõicatio. vij. §. xxx vj. tz ex sen. Dir. lib. iij. q is cui eps mãdat sub pena excõicationis vt det ei libruz suuz vel domũ dare nõ tenetur. sed tñ a superiori dz petere absolutionem. ⁊ pricipãs illi incidit in minorẽ. Ad ꝓpositũ huius dubij facit supra correptio. §. ix. ⁊ denũciatio. §. iiij. ⁊ supra crimẽ. ⁊ infra iquisitio. Sed restare potest dubiũ si res de qua reneläda sit excõicatio detinet ab aliquo sub ri. cõpensatõis vt qr rãtuz debet habere i veritate: ⁊ dico q nõ tenet reuelare si sula est cõmiatoria cõtra detinẽtes iniuste ⁊ malo aio in gñali: tz si in specie fiat mẽtio de casu recõpẽsationis vel hmõi dicit sum. ang. in verbo furtuz §. xii. quod sula ꝓtinet i tolerabiles errorẽ nec ligaret detinentez aut sciẽtez aliquem detinere ad o recõpensandi. nisi qñ non esset certus: qõ quidez sum. ros. in verbo familia ex intẽtione reprobat ⁊ merito: quia est ꝓta sententiam curie romane de qua non est dicẽdum quod erret: que sic seruat ⁊ multi alij ⁊ rõnabiliter: quia multi ex proprio amore ⁊ cupiditate decipiũtur in satisfaciẽdo sibi: lõq iuste talis clausula potest apponi ⁊ sula ligat. Et si dicatur quod talis pro certo debet habere sed probare non potest vñ si reneler sutz perder dico quod hoc non obstãte sula est licita: quia dicit Ricar. i. iiij. dist. xiij. quod licet leges adaptentur ad ea que in pluribus accidũt. vt in. l. nam ad ea. ff. de leg. tamẽ lege data generaliter nõ tãtum ligat habẽtes illud propter quod lata est. tz etiam nõ habẽtes. Et preterea non mãdatur directe vt suuz talis pdat. sed q talẽ rez manifestet quod de se non est illicitũ. Vide furtum. §. xv.

9 ¶ Nonuz est vtrũ excõicante episcopo oẽs missaz non audiẽtes in die festo in ecclesia parrochiali teneãt omnes non audiẽtes: et dico quod si intẽdit obligare ad missaz aliũ preter eaz que est de iure cõmuni. includunt omnes non audiẽtes potẽtes audire: quia talem constitutionem facere potest sed intelligitur semper civiliter cum sint verba generalia: ⁊ deducto impedimento: vt patet supra in isto titulo. in principio casu. xij. ⁊ infra pena. §. xviij. Si vero intendit de ea aduam omnes tenentur iure communi: dico quod non incidunt primo. qui non possunt ex iusta causa puta infirmitate vel huiusmodi: secundo quod eadez ratione nec qui audiunt in ecclesiis predicatorum ⁊ minorum vt iura permittunt interueniente consuetudine rationabili ⁊ prescripta. Et si episcopus exprimat in sententia etiam extante rationabili causa vel casu a iure permisso. vel consuetudine prescripta. tunc continet intollerabilem errorem ⁊ non ligat: quia sic cut episcopus attentando ꝓtra ius facit illi. c. videa. xi. dist. ⁊ quod nor. in. l. nonnubium. C. de legi. ita etiã attentatum contra consuetudinem totius orbis est nullum. vt Joã. in. c. his. ⁊. c. catholica. xi. dist. ⁊ ratio est: quia hec attentatio est contra legem iuris perlozis cum papa ⁊ ius commune tales cõsuetudinem habeat pro lege. Imo homines sui parrochiani contempnũ. vt extra de parro. c secũdo. Et idem eodez modo intra pictdicta intellige quãdo mãdat ne quis laboret in diebus festis vel vt quis satisfaciat in tali termino ⁊ pro his ⁊ similibus vide infra pena. §. xv. ⁊. xviij.

¶ Decimum sidicat iudex excommunico te si habeo res furtiuas ⁊ non reddis. vtrum ne per appellationem sententia suspendatur ⁊ dico secundum Hostien. quod non ideas habet: si tamen occultum est ecclesia non iudicat de occultis. idem sum. cõ. eodẽ titulo. questione. lxxviij. Sed ista intelligo quando habet res furtiuas restituendas: aliter non. vt si fur vult eas detinere ꝑ suo pñr suspẽdit sentẽtiam: licet forte aliquãdo peccauerit subripiẽdo furtiue quasi sibi fa- 11
celens ius.

¶ Undecimum est vtrum causa falsi possit aliquando sententiam facere nullam ratione erroris intollerabilis: et dico iuxta dicta in principio. in casu octauo quod error in facto si non est notorius nec in sententia expressus non facit sententiam nullam: vt excommunico te quia furtum perpetrasti: quod scilicet est falsum. Sed tamen hoc fallit secũdum Panormi. in capitulo iter certas. de re iudica. vbi dicit quod si sententia continet causam falsam. ⁊ illa est notorie falsa ⁊ impossibilis: sententia non tenet etiam si sit excommunicationis vt si excommunicauit iudex eunuchum vel infantem. quia monialem pregnãtez reddidit. Si vero causa sit notorie falsa nõ autem impossibilis vt si excommunicauit Petrum. quia spoliauit et incendit ecclesiam quod scilicet notorie

falsum est: vel qr ꝓstat rem nõ factam. vel non factaz ab isto: tũc fm archi. in. c. venerabilibus. eo. tit. ii. vj. sula tenet: ⁊ loquitur ⁊ eorꝑ ratio potuit fuisse. quia in nullitate sententie excõicationis. iura loquũtur qñ in sententia expressus est intollerabilis error. Sz dñs anto. tz q non valet: qr in iusta sula fundit propter ꝑsumptionez iustitie: que ca secus inquit in cã manifeste falsa. Et hoc panor. verissimum putat. Nec obstat alio rũ motiuum: quia dico q iura illa loquuntur cã exemplificãdi super nullitate: q aũt dicitur cã exempli. regulã non stringũt: ⁊ ideo loquuntur vbi non est iniustitia euidẽs: quia ideo expressio erroris in sententia annullat illã qui a iniustitiam notoriam facit vnde si factũ est reipsa iniustũ notorie. idẽ est: quia potita cã eadem vel equali sequitur idem vel equalis effectus nec refert ꝗd ex equipollẽtibus fiat: ⁊ ꝑsentit panor. in. c. ad excommunicato de rescrip. Si vero causa sit quidem impossibilis sed non notorie: sententia tenet: quia cessat ratio nullitatis idest euidentia ⁊ notorietas iniustitie: vt si suptadictum eunuchum non constet esse eunuchum. 12

¶ Duodecimum est vtrũ impotentia notoria iplendi quod mandatur excuset: vt si ex poreno ad soluendum. vt qr nihil penitus habet quo ad deum ⁊ ecclesiã: vt disputatum est per quẽdaz archidiaco. ⁊ ꝑsentit panor. q: error est intollerabilis. Quod tamen intelligo de eo qui omnino nihil habet in bonis: in aliis autem qui ideo dicunt ipotentes: quia nõ hãt nisi necessaria aduitam ⁊ ut indecẽter. intelligo verꝝ qõ dicit fede. in. pra non soluentes censum. vel ꝗd simile. tes intelligẽ: nisi cũ sua indecentia: qõ plerique ꝗda putant: ar. in. l. si cui. ff. de seruit. ⁊ in. l. quod dicimus. ⁊ in. l. ratum. ff. de solu. Quod tamen intelligo non esse verum. vbi cui debentur restituenda esset in equali necessitate vt debitor: pura quia ⁊ ipm opz viuere indecenter nisi restituantur aut solantur et sua: quia nemo dz cum alterius iniuria locupletari de re. iuris. lib. vi. Si tamẽ sua sit spãliter ꝓta tales. s. habẽtes ꝑ esse ad decentiam: tũc intelligo uerum esse quod dicit dñs ant. in. c. p. de offi. del. vbi q̃rit an sula liget ipotẽtẽ. ⁊ distinguit: qr ligatur si ꝓtiterit iudicem voluisse ligare in oi casu: ⁊ non ligatur si ꝓtiterit eum voluisse ligare in casu impotentie. Si vero dubitatur. ligat quo ad nos saltẽ. tz quo ad alios effectus puta ille puniatur non ligat.

¶ Tertiumdecimũ est vtrum si eps aut iudex precipiat alicui sub pena excõicatõis aliquid quod nõ sit peccatum sed tñ sit iniustum. vt q det sibi equum vel librum pro priuum talis sententia teneat: ⁊ dico fm dire. lib. iij. q talis dare nõ tenetur sed agat cuz superiore vt absoluatur extra. eo. sacramẽto: si tamẽ nõ obediat ligatur fm petrũ de perulio. ⁊ ꝑsentit dir. vt patet ex statim dicẽdis. Qui tamen ꝑsulit ei vt non pareat iniusto mandato nõ incidit in maiorem fm eosdem. quia non participat in crimine. incidit tamen in minorem fm eosdez. sed intelige postẽ excõmunicatus est et participãdo quia ille fernare debuit sulam iniustaz. xj. q. iij. c. i. Nullus tamen deberet tale dare ꝑsilium: quia licet talis non participet in crimine idest in eo quod alias fuisset crimẽ tamẽ eo casu participat in crimine. i. in contumacia inobedientia: que licet alias non esset crimen eo casu est crimen: quia formidare debuit sententiam iniustam: vñ dubito istum incidere in foro ꝑscientie debet cẽseri ligatus. 13

¶ Quartumdecimum est vtrũ incidẽs ex ignorãtia in sulam canonis alicuius ligetur. et dico q de hoc est tex. in. c. vt animoꝝ. de cõsil. libro. sexto. dicens. Sentẽtiis per statuta quorumcunqz ordinariorum prolatis. ligari nolumus ignorantes: dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit aut supina. Sed vt dicit ibi glos. tertius non loquitur de generalibus statutis canonum vel legum que ab omnibus scirl ⁊ custodiri debent. vt in. ca. primo. de consti. hec glos. vnde ista locum non habent in statuto pape. saltem quantum ad forum ꝑtentiosum: quãtum autem ad animam dicit infra ignorãtia. §. viij. 14

¶ Quintumdecimum est. vtrum rector excõicatus ꝑ eo q in suo regimine fecit. si postea amonetur sit excõicatus: ⁊ dico q sic. minor successor eius nisi satisfecerit infra mẽsem. quia vterq; debet ecclesie satisfacere pro his que statuit vel in quibus succedit. vt in. capitulo. aduersus de fm mu. ecclesiarum. 15

¶ Rursus de excõicatiõe tertio. i. de maioritãtum ad eius effectum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

22. Effectꝰ excõmunicationis.

Excõicatio tertio .f. maior ꝗtum ad eius effectum vt plenius innotescat sciẽdũ est quod multos habet effectus malignos corporales ꝛspirituales.

¶ Primo nãq; excõicatus priuat ecclesie sacramentis: nec sit ligatus est alicuius eorum susceptibilis sine peccato mortali .iij.q.iiij. engeltrudam: ꝛ3 quedã

1.q.

suscepta teneã vt matrimonium.

2 ¶ Secũdo priuat ecclesie suffragijs gsialibus siue cõionibus q̃ fiunt pro tota ecclesia ꝓm.s.tho. vt patuit. ꝛ. excõicatio primo in prin. que ꝗdem valebãt ad tria. Primo ad gratiam dei ꝓmerẽdã no habẽtibus: vel augẽdam habẽtibus: scõo ad hñdam dei ꝓtectionẽ. vel fauorẽ paternalẽ. tertio ad defensionẽ ab hostibus vñ dicit magister sniarũ ꝗtũ ad primũ q̃ excõicatio priuat gsa dei: ꝗtũ ad scõm q̃ peã subtrahit homini. ꝓtectio dei q̃.f. filios ecclesie spãliter custodit ꝛsouet paternaliter. ꝛibi relinquitur: ꝛ3 nõ excludat oino a. puldẽtia: ꝗtũ ad tertiũ ꝗo q̃ peã dat diacono ptãs seuiẽdi maior. Et ꝗdẽ in ecclesia ꝓmitiua q̃ oportebat ad fidẽ hoies inuitare p signa: sequebatur vexatio diabolica corporalis vt p3.i. cor.v. nũc aũt sequit vexatio spũalis ꝛ inuisibilis regulariter. nõ autẽ ꝛ3 corporalis obsessio. Dicit tñ.s.tho. q̃ si quis seruet humiliter sniam iniustam. humilitatis meritu ꝛ3 recompensat excõicationis damnum: ꝛ ricar. dicit q̃ excommunicatos ex iniusta cã non priuat suffragijs ecclesie: qr hoc ipsa non intendit. xj.q.iij.ꝛli.

3 ¶ Tertio non potest cũ aliq̃o interesse diuinis vel cũ eis in ecclesia orare: sine mortali: nec ẽt ꝛ3 ei stare extra ecclesiã ꝓpe. sic q̃ audiat diuina. de pen. ꝛre. q̃ ite. Imo ꝛ3 ray. nõ potest ecclesiã intrare ẽt ster excõicatio sit occulta: qõ tñ ꝓm ꝗ. Intelligit ad orãdũ. vel dñi ibi agũtur diuina: secus ad trãseundũ. vel audiẽdam ꝓdicationem: qua tñ audita statim exire dz. vt in.c. rñso.e.ti. secus ẽt ad orãdũ ibi solus ꝓm aliquos. Imo si est clericus obligatus ad horas eas dicere nõ ꝓt p modũ officij ꝛ3 orãtis. solus. f. sine dño vobiscũ. qdẽ ꝗ sit sacerdos dicere nõ ꝓt i offo: ar. xj.q.iij. nihil vide ifra hoꝛe.

4 ¶ Quarto excluditur a resno celestium si excommunicatus sit iusta. xxiij.q.j. dsq; imo etiam si sit iniusta ꝛ ptemnatur. xj.q.iij. nemo: qr mortaliter peccat scõm doc.

5 ¶ Quinto excluditur a participatione fidelium in ꝓuersatione. vt in loquẽdo salutando comedẽdo ꝛ hmõi. xj.q.iij. sicut: ꝛ3 excipiũtur aliqui casus de q̃bus infra. Excommunicatio. v. vñ alios in ꝓmunicãdo vitare ꝛ nec scõm panor. in ca. multi. e. ti. ꝛ in.c. illud de cle. ex. Et ptẽnendo cuitare alios. scõm ray. peccat mortaliter. vide ifra excommunicatio. v. notabili. tertio. Imo ꝓm ho. dz ẽt vitare alios excommunicatos. nec excusat p ꝓstitutionẽ facta ꝓstãtie de q̃ infra excommunicatio. v. notabili. iiij. Nec ꝓt q̃ssi el in alimẽtis vestibus ꝛ vtẽsilib⁹ subuenire nisi in casu quo ad ista ex ꝓcepto charitatis ꝛ nereꝛ. i. in extrema necessitate vel q̃si: facit gl. in.c. q̃ñ. xj.q.iij. Quidã tñ vt recitat gl. ray. dicũt q̃ non peccat si est occultus. Intrãdo ecclesiã ꝓmunicãdo aliq̃o: qr se. pdere non debet sicut nec alũ debẽt cum ꝓdere vtãdo illum: sed non est ꝓm. Ideo dicit quia alij non pñt eum vtãdo corrigere sicut ipse seipsum corrigere potest. Supplicut ipse seipsum corrigere potest. Supplicũtum vero ꝛ3 q̃ peccet quando est in momẽtum vero ꝛ3 q̃ peccet quando est in mora petende absolutionis non tamẽ debet se prodere: quia peccaret dãdo scãdalum sed tũ dicũt cum ista separatio sit ei inflicta in penam a superiore ipse tenetur eam accepiare ꝛ seruare. Et si sit occultus: licet alij ad hoc non teneantur quia non sunt iudices eius cum cogant penam subire: nec debent sine culpa habere tam graue onus. Si aũt seruato mandata se publicet p accidẽs est sicut se etiam publicabant peccatores in lege veteri offerendo determinata sacrificia ex mandato dei: nec in hoc dabant scandalum cum esset actus virtutis sed dabant scandalum virtualiter q̃ peccabant. 6

¶ Sexto efficit irregularis si in aliquo ordine existẽs ingerat se diuinis. vt infra irregularitas. j. ꝗ. xlij.

¶ Septimo suscipi: no põt ad religionẽ sẽ 7 cũdum Ray. nisi prius absoluatur. vde hoc ñ. absolutio. v. ꝗ. ix.

¶ Octauo non potest eligere nec eligi. de 8 appella. constitutis: et si ita ꝛ secus electio ipso iure nulla est. de comme. cum dilectus ꝛ. ix. questione. j. nos. vbi etiam dicit glos. quod vitiatur electio eligẽtium cum excõmunicato. Item quia excommunicatus maloꝛ ꝓm bald. est infamis. xvj.q.j. infames ꝛ intelligitur de excõicatione notoria. Infamibus autem porte non patẽt dignitatum vt dicit regula iur. libro sexto. quod ꝓm petrũ de pal. intelligitur de dignitate ecclesiastica. ꝛ etiam laica. vnde in regem vel imperatorem eligi non potest. de elec. per venerabilem.

¶ Nono beneficium ecclesiasticum ꝓferre 9

non potest. de excel. ꝓla. tanta. nec illud acq̃rere. de cle. excõ. mi. postulasti. de eta. ꝛ qua q̃si est in mora petende absolutionis. de appel. pastoralis. secus ꝓm Io. de lig. si nõ est in mora. de concel. ꝓben. qr diuersitatem ꝛ idem tenuit summa pisa. Nec videtur ꝓ3 distinguendũ vtꝛ excõicatio fuisset iusta vel iniusta: sicut videtur distinguere pena de pa. qui dicit q̃ si quis est iniuste excõicatus: vel facit posse suum de impetrando absolutionem ab iniusta excõicatione in foro conscientie facit fructus suos: etiam in foro cõtentioso debet cum eo dispensari. Immo si fuit excõmunicatus tempore electionis vel confirmationis vel collationis beneficij non potest accipere fructus etiam sa ꝛ cum eo dispensatione secundum pet. de pa. quia requiritur noua collatio cũ nullus fuerit sibi ius acquisitum. Unde si est inquit beneficium pertinens ad collationem episcopi: vel simpliciter vel pro tunc ratione delicti: quia contulit excommunicato: non sufficit eius dispensatio sed pape vel alterius qui potest conferre ex certa scientia: et idem videtur tenere glo. in.c. bone. de etat. ꝛ quali. f. quod eptus nõ dispẽset vt retinere possunt beneficia ad que erant hmõi inuplibus tempore consecutionis: ꝛ3 possit dici loquitur de obtentis a papa. glo. tamen in ꝛ3 quis debeat dispensari videtur potestas relicta episcopo. ar. extra de sen. exc. ꝓpter. ꝛ ꝓm dñm anto. de bu. ibi gof. ꝛ Inn. hanc glosam sequuntur. de temp. ordi. dsle ꝛ videtur dicens hoc non esse vez in excõicato ꝓpter contẽptũ sedis apostolice. ꝛ hoc dicens hoc non esse vez q̃ ab excõicatione absoluere non poterat eps. ita q̃ ꝓm eũ ille po ꝛ ẽt dispensare qui poterat ab excõcatione absoluere. Hec autem glo. fallez limitanda ꝛ tenenda est. qr pe. de pa. non concludit nisi q̃ excõicatus accepit beneficiũ ab epo sciente illud conferente excõicato. Immo nec absolutus ex ipso facit suos fructus ꝓceptos tempore medio nisi cum eo sup hoc specialiter dispensetur ꝓm eundem: vel excõicatio fuerit iniusta aut non fuerit in moꝛa. Si ẽt q̃ annũ stet excõicatus priuari põt ꝛ3 ꝓbus beneficiis q̃ ꝛ3. xj. qõ. iij. rursus. qõ limitar glo. in.c. cũ ꝛtum acta. de here. lib. vj. ꝛ Imo in.c. cum bone. de eta. ꝛ quali. ꝛ dominus anto. in.c.j. de iud si excõicatus fuit pro causa criminali: secus si pro ciuili: quia etiam si mille annis stetisset priuari nõ possit ꝛ glo. est singularis in.c. continguit. de dolo ꝛ contumacia.

¶ Decimo est suspensus ab officio ꝛ beneficio. vñ nec ligare põt nec absoluere. xxiij.q. 10
j. audiuimus. nec beneficiũ ꝓferre. de ꝓcel. ꝗ ben. tanta. ꝗdiu tñ tolleratur vꝛ qõ fit ab eo vt si. puideret alicui ecclesie vel alicuius ꝓfirmaret electionẽ ꝓm archi. q̃ argumẽtũ sumit. vij.q. iij. nonne. nisi forte esset notoriũ. Vñ dicit richar. in. iij. d. xvij. q̃ si ritus essent actus legitimi excõicatoꝝ. latẽter: excõicatione detecta multi de suo statu dubitarent: vñ mitior ꝛ rõnabilior est opinio cõtraria. f. q̃ ineo casu valent absolutões eoꝝ ꝛ bñficiorꝝ collationes ꝗuis postea detegatur excõicatio eoꝝ. de exce. c. exceptionez. in glo. ar. de iurepa. consultationibus. Vide ẽt ꝗ. sequenti.

¶ Undecimo interdictus est el ois actus le 11
gitimus vt ꝓ3 ex diffinitione excõicationis vñ nec iudicare. nec accusare nec testificari põt. iij. q. ij. ꝗ. euidenter immo iudices seculares cõpellendi sunt ab ecclesiasticis iudicibus repellere excõicatos ab agẽdo patrocinando ꝛ testificando in suis curijs. vt i. c. decreuimus. ro. ti. li. vj. Et ꝓstitutiones vel snie facte aut late ab eo vel de eius mãdato irrite sunt ipso iure nunq̃ valiture. de immu. ecc. aduersus nisi non sit excõicatus publice: valet enim iudicium habitũ cotꝛ eo ꝓm Joan. de li. Immo si plures sint iudices non valet snia si simul cum vno eoꝝ excõicato ꝓnunciant ꝓm Io. de lig. de sen. ꝛ re iudi. ad ꝓbandum q̃ ꝓm pe de pal. in. iij. est verum si est excõicatus publice. vt in d. c. ad ꝓbandum. qr facta ꝛ iudicata per excõicatũ occulte valent: vnde ꝛ in spiritualibus non vꝛ qõ fit ab excommunicato. de appel. constitutionem. ꝛ tñ ꝗdiu tolleratur ꝓlati ꝛ excommunicati occulte: valet qõ faciunt. vij. q. iij. nonne. vnde tenet collatio beneficij et electionis ꝓfirmatio ꝛ absolutio in foro cõscientie. hec ex illo. ꝛ consentit ricardus. vt ꝗ. prior dictum est. ꝛ. l. barbarius. ff. de offi. preto. vide infra. ꝗ. xliij. in fi. ꝗ. xxiij. circa medium.

¶ Duodecimo non potest ꝓcurator institui 12
de ꝓba. c. post cessionem. nec ẽt ꝓstituere ꝓcuratorem: ꝗnimmo si communitas constituit ꝓcuratorẽ ꝛ excommunicatus fuit iter ꝓstituẽtes vt rector vel principalis ꝛ exprefsus. f. in litteris ꝓcuratoꝝ vel eius auctoritate facꝝ est ꝓcurator: vel si ipsa communitas sciens ipsum excommunicatũ vna cũ illo ꝓstituerit ꝓcuratorẽ non vꝛ. de ꝓcur. c. fi. Si tñ excommunicatus sit reꝰ bñ potest

Universidad de Deusto Biblioteca

se in iudicio defendere ⁊ ad hoc ꝓcuratorē instituere. de iudi. c. intellectimus. ⁊ ſm gl. si non inueniret ꝓcuratorem vel fidelē pōt etiam rn̄dere ꝑ seipm̄: secus aūt si sit actor aut reconueniat. de ꝓba. post cessionē: ⁊ melius. de excep. cum inter.

13 ¶13 obligati ei ex iuramēto fidelitatis sunt absoluti. xv. questio. vi. nos sanctorum. ⁊ c. iuratos. vnde si quis dʒ alicui certo termino: ⁊ interim creditor ipse excōicatus ei soluere non debet dum pseuerat in excōicatione ſm Jo. de lig. ⁊ bar. b̄ri. ⁊ panor. sed scd̄ʒ Jo. an. deponet debitum in ede sacra vt detur absoluto. Jo. tamen ⁊ hug. dicunt qꝫ soluere debet. ⁊ credo verius vt infra excōicatio. v. §. viii. dubio. ii.

14 ¶14. vel non pōt sacramento matrimonii. i. ꝯtrahere non pōt matrimoniū sine mortali ſm archie. tn̄ ſm Jo. de lig. tenet si cōtrahat ⁊ debitū reddere tenetur: exigere vero non dʒ licʒ hoc archi. non putet mortale. Nō pōt ēt vti sacramento ordinis. i. non potest ordinare quo ad execucionē ēt si ignoret vñ ordinari ab excōicato ēt ignoranter: immo ⁊ occulto ſm pe. de pa. indigent dispensare quo ad execucionē ordinis. vt in. c. si. de eo qui renun nec pōt ordinari quo ad executionem. vnde q̄ ordinatur excōicatus publice siue ignoret ius siue factum non suscipit executionem. de sen. ex. cū illoꝝ. Et addit pet. de pa. qꝫ ratio diuersitatis in epō excōicato occulte: cuius absolutio in sacramēto pnīe tenet: non aūt ordinario ꝙtum ad executionem est: qꝛ epō ordinando se habet vt causa vnica cōicans. i. formam eo modo quo habet: vñ executionē non confert cū eā non hʒ sed in pnīa se hʒ vt equiuocum instr̄m in cōferendo gratiam etiam si eam non hʒ: ideo tenet absolutio.

15 ¶15. non pōt administrare tp̄alia vel sp̄ualia: sed tn̄ tenet ꝯtractus ꝑ eum factus noīe ecclesie vel noīe ꝓprio ſm Jo. de lig. de quo infra §. xxiii. ⁊ subditi tenentur. ei obedire secundum Jo. de ligna. quamdiu toleratur ab ecclesia. viii. q. viii. nonne. alii tn̄ contrarium tenent.

16 ¶16. non valent litere impetrate a papa ꝑ eum sup alio articulo ꝙ̄ excōicationis vel appellationis. vt in. c. ipso iure. de rescrip. lib. vi. nec post absolutionē vel pōt impetratio pendente excōicatione ⁊ post litis contestanem: opponi pōt exceptio excōicationis. ⁊ eo repulso ab agendo currit p̄scriptio ꝯtra eū si est in mora petendi absolutionē: ⁊ si p̄scriptum sit non dabitur ei restitutio. Jo. de lig. nec potest quis pacto tacito vel exp̄sso altrigi ad participandum ei nisi in casibus iure expressis. Idem.

¶17. infamis efficitur. vi. q. prima. infames quod tamen bald. refert ad excōicationem notoriam. 17

¶18. qꝛ ſm aliquoꝝ epōꝝ statuta tenet̄ soluere ꝓ singulo die vnum grossum antequā absoluatur: quod quidē vʒ videatur simoniacum ꝑ. c. ad nostram. ⁊ c. nemo. de simonia. tn̄ ho. ⁊ Jo. an. in. c. ad aures. de simonia. hoc est licitū esse qd̄ verum est. intelligēdo hoc esse in penam ⁊ non in precium ⁊ vt citius ꝗrat absolui. 18

¶19. condere non pōt testm̄ ſm aliquos: tamen verius est qꝫ potest. vt no. albericus in. l. prima. C. de here. insti. ⁊ car. in capitulo. quāꝗ̄s de vsur. libro sexto. ⁊ panor. in. c. ad probandum. de re iudi. quia cōparatur relegato. 19

¶20. sic decedens non potest in ecclesia vel loco sacro tumulari: qꝛ cui non cōicamus viuo nec mortuo cōicare debem⁹. de sepul. sacris. nec ꝓ eo oblatio suscipi nec publica oratio fieri sicut nec ꝓ eo viuo: qd̄ verū est nisi in eo signa contritionis ante mortem apparuerint: qꝛ eo casu absoluetur post mortem ⁊ fieri poterunt ꝓ eo oīa p̄dicta. xxiiii. q. ii. sane. secreta tn̄ oratione orari pōt ꝓ excōicatis ſm pe. de pa. qd̄ intelligunt aliq̄ ēt infra canonem misse in memento. vide supra excommunicatio. i. in prin. 20

¶21. eius cadauer non facit locum religiosum vt cadauer fidelis non excommunicati ſm Jo. de lig. ⁊ sepultum in cimiterio si discerni potest exhumatur ſm archie. sed intellige nisi absoluatur vt dictum est supra. absolutio. iii. §. xi. 21

¶22. non potest baptizare solenniter pro… ratus sed efficitur irregularis ꝑ hoc secundum guil. dur. si tn̄ baptizat aliter vt in necessitate secus: eo modo quo de malo ministro dicitur est baptismus. iii. §. iiii. 22

¶Ad maiorē tn̄ p̄dictorū euidentiā. xxiii. q. ritur vtrum valeant ꝯtractus facti ꝑ excommunicatū maiori excommunicatione: et dico qꝫ multiplici distinctione opus est. 1. distinc…

¶Prima est qꝫ aliquis est excommunicat⁹ … publice. i. notorie alius vero occulte: qui … ſm communē opinionem hoim habetur ꝓ non excommunicato vel ꝓ absoluto. ¶Secunda est qꝫ eius officium est duplex. s. publicum. vt tabellio: tutor: ⁊ ēt ꝓcurator … eius actus est communis. vt in. c. post cessionem. de ꝓba. ⁊ priuatum vt emptor ⁊ venditor. ¶Tertia est qꝫ officium publicū est duplex. s. publicum auctoritate ⁊ vtilitate. i. qꝛ communi auctoritate fulcitur ⁊ ad communem vtilitatem ordinatur: vt tabellionatus: ⁊ publicum auctoritate sed vtilitate priuatum. vt

4 tutela que ad priuatā pupilli vtilitatem ordinatur. ¶Quarta est. qꝫ actuum q̄dā sunt spirituales idest descēdētes a spirituali auctoritate. vt baptizare absoluere: quidam

5 nō sp̄uales vt emere ꝯmutare. ¶Quinta est qꝫ actuum spiritualiū quidam sunt in quibus imprimit̄ character vt baptizare ordinare:

6 quidā in q̄bus nō imprimit̄. vt absoluere ⁊ ꝯferre bn̄ficia. ¶Sexta est qꝫ actuū spiritualiū in q̄bus nō imprimit̄ caracter quidā sunt publici ⁊ cōes. vt absoluere. ꝯferre bn̄ficia. ⁊ excōmunicare: quidam vero priuati: vt eligere quod licet quo ad capitulū ad officium publicum pertinere videatur: tn̄ quo ad singulares nō est officium publicum sed pertinet ad canonicatum: quia nō quilibet canonicus habet officiū publicū. ¶Igitur ſm ricar. in. iiii. d. xviii. ar. vii. q. i. distinguēdum est de publice ⁊ occulte excōicato ⁊ dicendum est: qꝫ si quis est excōmunicatus publice non valēt gesta per eum: sed intellige primo de gestis rōne officii publici auctoritate ⁊ vtilitate simul: vel etiā auctoritate sola: vñ non tenent actus publici ⁊ ciuiles: puta quia tutor existens interponit auctoritatem alienādi seu suscepit ꝓcuratoris officium: aut administrationē bonorum ecclesie aut alienat ecclesiastica bona. aut conficit instrumenta: siue laudum profert vt arbiter quia tales actus sunt publici: secus si compromissum est in eum vt in arbitratorem. ita qꝫ arbitramētum accipiat effectum ex ꝯsensu partium non ex vi sua vt q̄si partes ad ꝯcordiā reducit: quia talis actus tenet ex ꝯsensu dictorum partiū. Rō dictorum est: qꝛ excōicatus suspensus est ab administratione reꝝ ecclesie ⁊ ab oi officio ⁊ actu publico etiam in ciuilibus. vt in c. pia. de exce. lib. vi. vbi dr̄ qꝫ est priuat⁹ oībus actibus legitimis. Intellige p̄mo quā do … Intellige secundo quātum ad actus sp̄uales in q̄bus caracter imp̄mit̄ qꝛ ꝯueniant ꝙtum ad impssionē caracteris non tn̄ ꝙtum ad executionē officii si est caracter ordinis. Intellige tertio ēt ꝙtū ad sp̄uales in q̄bus non imprimit̄ caracter. Falsum aūt illud dictum in actibus priuati officii ciuilib⁹. vt qꝛ emit: vēdidit: deposuit. locauit. ⁊ aliter suo noīe ꝯtraxit: qꝛ ſm Inno. in. c. veritatis. de do. ⁊ ꝯtu. omnia talia et si nulla valent. ⁊ ꝓ his excōicatus ꝓcuratorē constituere pōt ſm aliquos ad negocia. Et consentit innocentius panor. ibi dicēs qꝫ iura distinguentia inter publice ⁊ occulte excōicatum: ꝓcedunt in his q̄ geruntur rōe publici officii ratione publice vtilitatis: in gestis vero ratione priuati officii cessat illa distinctio. Sed tn̄ in istis alia opʒ vti distinctione ſm glo. ray. dicentē qꝫ tenet contractus ex q̄ alter transit in alterius seruitutem vt cum quis dat se in arrogationem alicuius excōicati. vel se vēdit in seruum: aut ꝯtrahit matrimonium cū ꝑsona excōicata: in q̄bus possent sibi inuicē contrahentes cōicare tpe excōicationis sicut inquit cū quis excōicat⁹ recipitur in monasterio ad ꝓfessionē: aut recipitur ab excōicatis. credo qꝫ possent inuicem cōicare ſm qd̄ excōicatis regularib⁹ solet ab aliis fratribus cōicari. In aliis autē ꝯtractibus ēt distinguendū est: qꝛ inquit si contrahens non obligat se cōicandū excōicatio: licʒ mortaliter peccet contrahendo: tn̄ tenet ꝯtractus. vt si quis vēdat excommunicato ⁊ tradat aliquid statim sumpto precio: si autē obliget se ad communicādum ei tpe excommunicationis. vel in casu non cōcesso. non tenet. vt si ꝗs excommunicato iuret se vēditurum ei aliq̄d aut locaturū aut seruiturū vel hmōi: qꝛ illicitū ꝓmittitur: si ꝓo iurasset se facturū aliquas operas post excommunicationē teneret̄ licʒ sic iurando peccaret. hec ex glo. Cui addo breuius qꝫ in oibus ꝯtractibus rōne priuati officii ꝯtrahēdo ꝗs cū excommunicato peccat: qꝛ communicat. nisi ille esset in extrema necessitate vel quasi ⁊ ꝯtraheretur sup necessariis ei quilibet tamē talis ꝯtractus ex sua natura est validus de se vt patebit. §. sequē. ti ex dictis Innoc. licʒ ꝑ accidēs quidā non tenet qꝛ tota ꝓmissio est sup illicito. vt quādo ꝓmittitur aliq̄d ad qd̄ sequit̄ communicatio tota complēda infra tēpus excommunicationis: qꝛ in malis promissis rescinde fidem: si ꝓo communicatio compleri posset etiā post excommunicationē ⁊ tpe excommunicationis tenet pro p̄rio non pro scd̄o. Vñ dictam glo. quātum ad aliq̄d non approbo. Si vero excommunicatus sit ꝗs occulte inquit ricar. tunc valēt gesta eius p̄textu publici officii. ꝙuis ei⁹ excommunicatio postea fuerit detecta: ⁊ ꝯsentit Inno. ⁊ Panor. in. d. c. veritatis. dicēs qꝫ gesta ratione publici officii valent si excommunicatus erat tolleratus. ita qꝫ communi opinione habebat̄ ꝓ non excōmunicato. l. barbarius. ff. de offi. p̄to. iii. q. i. §. vex. Ex quo dicto i eodē capitulo infert qꝫ valʒ alienatio rei ecclesiastice facta ꝑ excommunicatū tolleratū. ⁊ istrumēta ꝯfecta ⁊ tādē ꝯcludit qꝫ gesta ab excommunicato

Alis opi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tollerato regulariter tenẽt fauore iuris publici ꝗ publice vtilitatis. qz dignitas vt exercere q̃ nõ est excõicata. ⁊ nõ ꝑsona. p dictaz l. berbarius. ⁊ hoc ꝓmuniter tenet ꝑ doctores. Sed tñ ipse Panor. vt limitare ista in d. c. post cessionem de proba. qz regulariter sunt vera si officium est publicũ auctoritate ⁊ vtilitate: sed si auctoritate tñ. nõ valẽt ꝓhaliter: qz si erat excõicat⁹ tpe assumptionis officij vt quia excõicatus fuit ꝓstitutus procurator. non valẽt ꝓhaliter: secus si fuit excõicatus post ꝓstitutionem quia tenent nisi excipiatur. vt ibi dicit. alias autem valẽt regulariter vt dictum est. Et hoc intelligẽ etiam de oibus actibus spꝑualibus in q̃bus nõ imprimitur caracter. si sunt publici officij: ⁊ etiam in quibus imprimitur. excepta executione vt. ꝗ. dictuz est. sunt tamẽ primi retractrãdi si is in cuius fauorẽ sunt facti erat ꝓscientius de excõicatione: secus de is in quibus caracter imprimit. modo sit impressus. Imo dicit panor. in. c. ad probãdum de re iudi. de mẽte Innocẽ. in. c. i. de de scisma. q̃ spiritualia etiam sacra ab excõicatis callata ⁊ scismaticis ⁊ hereticis ⁊ similibus in forma ecclesie illa ꝓferentibus hñt omnimodam vim suam ex quo ab ecclesia tollerantur: ⁊ sic ordinati ab istis recipiũt vt nedum sacramẽtum sed etiam executionẽ. absq̃ alia dispẽsatione. sed glos. ix. q. i. tenet ꝓtrarium ⁊ Io. cal. q̃tũ ad execu-
sanet opi tionẽ. ⁊ sic. ꝗ. determinatũ est. Qui tñ vellet
nioni in- tenere opinionem Innocẽtij que videt valde equa. vb i quis nõ potest sine magna incomoditate recipere hec ab aliq̃o. ⁊ isti tolleratur. ⁊ fm ꝓmunez opinionem hominũ non sunt excõmunicati: ad iura ꝓtraria dicat q̃ loquuntur de non tolleratis ⁊ q̃ licet non habeant executionem: tamen eam conferũt vt instrumẽta dei ꝗ mortua. Sz de excõmunicatione lata ab excõmunicato occulto dubiuz est an teneat ratione officij publici. ⁊ panor. in. d. c. veritatis. dicit q̃ post factum ad penam irregularitatis vitãdaz non valeat. Et si tenent gesta officio publico multomagis officio priuato si non sunt spꝑualia: cuz etiam talia teneant in excõmunicato publice: si tamen sunt spiritualia vt electio non tenent etiam in occulte excõicato siue tollerato fm Inno. ⁊ Io. an. ⁊ cal. et idem est de impetrante rescriptum ad proprium commodum.

¶ Est etiam. xxiij. dubium vtrũ excõicat⁹ contrahẽdo priuato officio in non spꝑualib⁹ obliget sibi alium: ⁊ dico fm ho. q̃ nõ: qz cõtrahendo pōt iuꝗ suam ꝓdictionẽ deteriorare non meliorare: vnde obligatur alterius obligat sibi alterum: sed versus videtur q̃ dicit Innocent. i. omnes contractus initos cum excommunicato etiam scienter vna cum excommunicato tenere: ⁊ exeis agi cõtra excommunicatum: licet ipse durante excommunicatione agere nõ possit: licet post absolutionem: ⁊ ipsum posse agere de ꝓtractu inito dum erat excommunicatus. xi. q. iij. quoniam multos. in fi. ⁊ in capitulo. libero. eodem titulo. ⁊ consensit. ff. ac sum. cõfes. eo. ti. q. cxxiij.

¶ Ex ꝑdictis ꝑz de. cõ finali excõicationis q̃: prima est pena multiplex remota ⁊ principalis est emendatio.

¶ Rursus de excommunicatõe. liij. i. de minori in se.

Excõicatio. liij. i. mior: vt plenius innotescat in se ⁊ ista virtute ⁊ i suo effectu ⁊ quz ꝓtrahat. scẽdũ est prior: excõicatio minor fm. d. Tho. i. notat est separatio a participatione sacramẽtorꝫ: ⁊ quo ad ecclesiã ꝗ intelligẽ a participatione passiua. q̃ peccat ea recipiẽdo. ⁊ carẽt effectu vsiuato. i. executione qñ ipsi mik caracter. vel ẽt prior qñ non ipsi mik: vñ absolut⁹ a pctis sic excõicatus: tenetur itez ad ꝓfessionẽ in ghe vel spẽ: quo ad deũ ꝗ intelligẽt a participatiõe actiua. i. ꝓferẽs sacramẽta sic excõicat⁹ scilicet peccat mortaliter: ꝗ non quo ad ecclesiã. q̃ illa habẽt oi modũ suũ effectũ: q̃ nõ est iurisdictoꝫ priuat⁹: vt in. c. si celebrat de cle. ex. mi. ⁊ ꝗ si sunt duo excõicati minori: alter alterus potest absoluere. fm Panor. in. c. duobus. de sent. ex. Uñ alij diffiniũt q̃ est separatio a participatione sacramentorum.

¶ Sciẽdũ est ꝗ quãtũ ad ei⁹ virtutẽ obligatoriã q̃ ligat ⁊ ꝓtrahit q̃tũ ad deũ. p quod
det mortali ẽt occulto. xi. q. iij. audi: inquit
tum tali non ꝗ participare i sacramẽtis actiue vel passiue: ꝗ quo ad ecclesiã. que priuat effectu sacramẽtorꝫ puta executione ordinis. etiã post penitentiez aut absolutionem sacramentorꝫ. ⁊ validitatẽ absolutionis sacramentorꝫ. ⁊ ꝗ
lis: quãdo excõicatio est ex pte suscipientis. cum q̃ cõtrahit excõicato in casibus nõ ꝓcessis. P Scho cum quis sacrilegium commiserit. xvij. q. iiij. miror. et. c. si quis inuitus ibidem donec in puentu admonitus: ⁊ generaliter quãdo violat ecclesiastica iuuntas. vt i. c. cum p cã. eo. ti. iuncta glo. et in. c. canonica xi. q. iij. Aliquando tamẽ per sacrilegiũ incurrit maior: vt si interatur iniuria ecclesia

sice pſone: vt in. c. nõ dubium. eo. ti. vel si in cedatur aut frãgat ecclesia: vt in. c. ꝓquesti. eo. ti. P Tertio cum q̃s precipue clericus est notorius fornicator: vt in. c. vestra. de cohabitatione cle. Et hic fm ho. ⁊ Io. an. celebrãdo efficit irregularis: oppositũ aũt sentit Inno. in. d. c. si celebrat: sed Panor. ibi dicit q̃ tota difficultas ꝓsistit in videndo an sit directe suspẽsus ab homine vel canone in penam: an certum ab eo audire diuina vt facilius resipiscat. Et i refert se ad not. in. d. capitulo vesitra: vbi ꝓcludit quod efficitur irregularis notorius fornicator ⁊ indubitabilis. alias secus. ⁊ de hac materia supra clericus. ij. §. xiij. ⁊ infra irregularitas. §. xiij.

¶ Quarto cum quis est symoniacus. vt in. c. tanta. de symonia: hodie tamen in casu isto videtur excommunicatio maior vt ꝑz per Franagãtes. Martini dnti ⁊ Euge. quarti: q̃ de hoc ꝓtra symoniã. §. xix. P Quito cũ q̃s recipit ecclesiam de manu laici. xvi. q. vij. si quis ꝓceps. ⁊ tã ꝗ q̃ dat q̃ is q̃ recipit deberet excõicari: ma iore: de iure pa. ꝓterea. Di. xi. glo. Ray. q̃ quãtũ ad ittũ casus illi inuidiam: q̃ reges ⁊ principes in aliq̃bus ecclesiis dant decanatus. ⁊ alios ꝑsonatus ⁊ ꝓbendas: ⁊ illi quibus dant p eꝑm non istiusmodi hec glo. Sed hec ꝓsuetudo non excusat cum sit mala. viij. dist. mala. imo potius ꝓtrariat ⁊ ꝓra ecclesiasticam libertatẽ: ⁊ canonis ꝓtra seruantes aut seruari facientes: vt in. c. nouerit. eodem tit. P Sexto. fm quoddaz q̃s quis in bello iniusto exercet arbitrium ballistarioꝫ vel sagittarioꝫ. de sagi. arbitri vel minori sed. ꝓhibet illa aro sub anathemate. quod ꝓprie est excõicatio maior: sed fm glo. non est canon late sed ferẽde sentẽtie: ⁊ intelligitur in bello iniusto. Uerũtamen quia bellum iniustum si sit notorie iniustum est crimen notorium: ideo tũc incurritur excommunicatio minor. iuxta dicendaz in casu. ix. P Septimo in diffidẽtibus ⁊ paupertum oppressoribus manifestis raptoribus publicis vsurarijs: ⁊ meretricibus: qui latrones eoꝫ ad altare non recipiuntur: ⁊ in
P Octauo in his quibus denegat ecclesiasti
ca sepultura de qua infra. sepultura quarto. vt sunt qui in torneamẽto moriuntur: q̃ non sepeliuntur in cimiterio etiã si penitue
rint: vt infra torneamẽtum §. i. ⁊ idem dici

posset de eo qui non ꝓfitetur semel in ãno. de penit. ⁊ re. oio. P Nono in quolibet notorio peccatore di. lxxxviij. neq̃. ⁊ di. xcv. illud. xiij q. ij. p obeũrsibus: de cõ. di. ij. pro dilectione. Omnes predictos casus ponũt Ray. ⁊ Inno. qui ẽt ꝓcorditur dicunt q̃ in eis absolui q̃libet potest a proprio sacerdote. i. fm ho. ab eo q̃ absoluere potest a peccatis: ⁊ hoc ẽt si ipse esset excõicatus minori: vt in. c. duobus eo. ti. non autem ab alieno. vt extra eo. nup ⁊ idem. s. Tho. in. iij. di. xviij. P Decimo infligi pōt minor excõicatio ab eꝑo ⁊ quocumq̃ ecclesiastico inferiori. extra de offi. or. ab ecclesiarꝫ: ⁊ hoc siue pro ꝓmuncia. vt. v. q. ij. presenti: ⁊ ij. q. ij. audi: siue etiã p alijs culpis: itez siue simpliciter. vt de pe. di. i. actione: siue ad tẽpus. di. lxxxvij. tãta: sz tñ hodie ab hoie non est in vsu.

¶ Est etiam sciẽdũ. tertio q̃ effectus minoris excommunicationis principalis ẽ q̃ talis remouet a participatiõe sacramẽtorꝫ. ⁊ si se imiscear peccat mortaliter: ꝗ nõ incurrat irregularitatem ẽt si celebrẽt: peccat ẽt sacramẽta ꝓferendo. ꝗ ab collata non careẽt virtutis effectu. Non prohibetur autez eligere nec exercere ea que sibi competunt ratione iurisdictionis: sed tamẽ si talis electꝰ fuerit scienter. irritanda est electio eius: vt in. c. si celebrat. de cle. ex. mini. vbi dicit panor. q̃ est inhabilis ad ꝓsequẽdũ offiũ adeo q̃ electio de tali facta non valet: ⁊ ꝗ Inno. nec dignitatem. nec canonicatũ ꝓsequi pōt nisi prius penitear ⁊ absoluatur. ⁊ rõ ibi inrex. redditur: q̃ eligitur ad susceptionez sacramẽtorum qua priuatus est. Ex quo elicitur quod prohibitio omnis actus. impedit omne per quod venitur ad illum. l. oratio. ff. de spon.

¶ Circa predicta dubia non nulla ꝓsurgũt. P Primum est. vtrum sit simile de excommunicato minore ⁊ irregulari quo ad beneficiũ obtinendum: ⁊ dico quod glo. Ray. dicit colligi ex supradictis. quod excommunicatus minore. potest excõicare ⁊ absoluere. ⁊ si fuerit electus ignoranter valet electio. modo ignorantia fuerit probabilis: sed si fuit crassa ⁊ collatum sit ei beneficium indiget dispensatione vt illud retinere possit: et idez dicit esse de interdicto ab ingressu ecclesie et officio diuino: de irregulari vero qui beneficium recepit dum esset irregularis: putat quod impetrata dispensatione super irregularitate alia non indigeat: nec esse simile de excommunicato vel suspenso sententia hominis vel iuris: quia irregularitas non est nisi quoddam impedimẽtũ ex.

3. not.

1. dub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

defectu sacramenti vel canonica institutione prouenięs. Sed q̃busdaz alijs videt esse eadem rō in irregulari quia similiter est inhabilis ad executionē officij sine dispensatione: vt in.c.cum illoz.de sen.ex.z ista ē rō que videt ponderari in.d.c.si celebrat.z qz ppter offm datur bñficium.de pbē.cū secūdum. Sed primum est verius. qz ista habilitario excōicati est in penaz pcti irregularitas aūt potest esse sine culpa: z irregularis non est separatus a pceptione sacramētoz.13 celebrare non possit. Glēt in.d.c.si celebrat dicit q ēt si eligatur ignoranter nō valet electio: qz ignorātia eligētium nō habilitat illum: sed primū est verius tum qz quasi clare habet ex tex.q nō specificaret de electione scēter facta nisi aliter sentiret de oppositā: tum ēt qz aliter sequerent infinita scādala: vt si pfirmata electione ignoranter facta diu post excōmunicatio detegat: qz nō tenebunt absolutiones facte ab eo in foro anime: nec pacta facta nomine ecclesie et huiusmodi.

2 P Scōm est vtrum excōmunicatus minore peccet solum peipiēdo sacramēta: z dico q fm Inno. peccat etiam ea pferendo. 13 subditi ab eo recipenon pphibētur: Hostiēsīs ho dicit q pferendo non participiat. l. parte capit qr non ad suam sed aliozz vtilitatē pfert: quod non sic est intelligēdum q̃ ho. velit dicere q non peccet. qz textus esset expresse in ptrarium in.d.c.si celebrat: sed vult dicere quod illud participium. non est illud q̃ ecclesia prohibuit 13 illud quo pcipit ali quod sacramētum: q̃ ēt Io. de lig. clarius exprimit dicens q est separatus a participatione sacramentoz passiua tm. z aq recipe non pōt. sacramēta. q̃ ēt dictū non sic est intelligēdum quasi non sit ei phibita participatio actiua. l. collatio sacramētoz: sed qz non est ei phibita in ordine ad alios q̃ non habeāt oēm suum effectū q est esse separatz quo ad deum nō quo ad ecclesiam. Guil. autē separionē a pticipatione passiua extēdit vsq ad osculum pacis in missa. q̃ est loco cotonis: sed hoc Pe. de palu. in di. xvij. liij. rōnabiliter iprobat: qz est iquit separatus a participatione sacramētoz. non aūt diuinoz. vnde pōt ecclesiam officiare. z audire missam z ad osculum ventre: q̃ osculum z bñdicti panis datio ideo succesferūt loco cōmunionis. vt ad istam nō admitterētur indigni. Et intēdit Petrus. q idigni sacramēto admittunt ad lia que p eis excogitata sunt tanē minora.

3 P Tertium est vtrum talis ecclesiam possit intrare: z dico quod circa hoc multi doctores scrupulose scripserūt canonistarum more tutiozem viam sulentes: quia Ray dicit q ecclesiam potest intrare ad orādus pterim non pseceratam z videt non peccare. licet tutius agat non intrādo: z fortitan etiā ad horas: dicendas cum alijs dum tamen non admissam: aut si ad missam nō ad osculum quod est quasi loco cōmunionis. z idem Host. z idem Got. dicēs quod audire pōt ad uino pter missam. sed securius facit abstinens ex deuotione: multi etiam alij similiter scripserūt. sed veritas est quam docet Petrus de palu. dicēs q est separatus a sacramentis nō a diuinis. vñ intrare pōt ecclesiā ad missam audiēdam z horas cum alijs dicendas. quod ēt Guil. pcedit. z ad osculū pacis. quod Guil. negat: vnde z glo. Ray. dicit q̃ ēt etiam misse poterit interesse modo ibi non communicet. Potest ergo iste cū alijs pticipare in diuinis z a fortiori in ciuilibus.

P Rursus de excōicatione. v. idest de pticipatione cū excōicatis.

Excōicatio. v. quo ad pticipationē cū excōicato vt plenius inotescat sciēdum est pro q̃ excōicato excōicatōe minoz ri participās nunq̃ sniaz incurrit. vel petit: z hoc est q̃ cōtter dr q excōicatio. l. maior non trāsit in tertiaz plona. xi. q. iij. quoniā multos: 13 excōicato excōicatione maiori non 13 pticipare vel coicare cuz alijs fidelibus. vt dictū est excoicatio. tertio nec ēt ab cet alijs coicare cuz eo: qz sicut dicit Fabianus papa apostoli statuerūt dicētes. cuz excōicatis participādum non esse. xi. q. iij. fecūt. z idē habet in duobus. c. sequētibus: z ptrafactēs statim est excoicatus ipso facto. vt ibi in. c. cuz excoicato: z hoc aliqñ maiore. aliquando vero minore vt infra. Et hoc participando ante eius absolutionē. etiam si composuisset cum aduersario. vel satisfecisset pto iniuria. etiam si vadit pro absolutione. aut non sit adhuc denunciatus. extra eodem cum desideres. secūdum Ray. 13 intellige iuxta dicēda infra. H. iij. Imo etiam si iam iurasset stare mandato alicuius episcopi. ante absolutionem participando: etiā si esset ipse episcopus: qui excommunicauit incidit: quia nec participare illi potest ipse nec participandi licentiam dare. extra eodem nuper. xi. q. iij. excommunicatos. Eundem tamen ad curiam pro absolutione venditi potest. z pretium recipi. z communicari in pertinentibus ad vitam secūdum plus. Ab

de tñ ex. s. tho. in quol. liij. q̃ hi de quibus dubitatur doctoribus an int excōicati vitari non debēt nili post sniam non suspēsaz appellatione. Sunt aūt fm. s. tho. in quarto. d. xvij. z fm alios theologos z canonistas. ea. in q̃bus pticipatio alias licita nō 13 q̃bis vtrubus pñtētur. Si pro delictis anathema quis efficiatur Os. orare. vale. cōto mēsa negatur. P Os inq̃ negat pmo. l. osculum fm. s. tho. z pñr locutio fm alios quē solet esse inter amicos: sub qua pprehēdūtur fm Guil. z Hug. in. c. q̃m multos. xi. q. iij. ēt ifē recepte vel misse. z nūcij: z munera. q̃ie vt dicit Guil. dicit qui ab excōicato recipit reddere non tenetur. sed ex consilio sunt dāda pauperibus. vel remittenda ad 2 ruborem excōicati. P Et secūdo. orare. scilicet cum eo negatur vel prohibetur. Et per orare intelligē non solum participare in diuinis z sacramētis. sed etiam audire oraciones vel diuina: vñ si ecclesiam ingressus ibi se statim mat: alij tenentur aut exire aut exire eius procurare. si est excommunicatus publice: fm ray. xi. q. iij. sicut apostoli. z intellige si intrat causa orandi vel audiendi diuina. si vero occulte quia. s. a paucis scit. non ꝓmuniter qui hoc scit exibit secrete z caute si pñt vt eius manifestatio non sequatur: alias nō exibit. vj. q. ij. si tantum: q̃ tñ. fm Inno. non sunt intelligēda si in ecclesia sit nō causa orandi sed pro alio negocio: quia tñc inquit non video quare oare non possim in eadem ecclesia. 13 ptrariuz teneat ho. Non intelligūtur etiam pdicta de prelato hoc scēter fm aliquos: quia debet cum secreto monere: z si non audit. publice increpet quādo hoc potest probare: qz videtur esse ordo in correctione fraterna instituta a domino. Circa missam tamen fm ray. nota q̃ si ea incepta intrat z est occultus: sacerdos missam dimittere non debet. vij. q. i. nihil. si vero est publice moneat eum publice: z si non vult exire nec commodē potest expelli z canonem: sacerdos nō incipiat antēq̃ illum viderit missa dimitta. ar. xxiij. q. i. omnis. z canonem dico inchoare. a te igitur. fm archi. de conse. d. ij. de hñmis. 13 fm aliquos. ho. z Inno. teneat q̃ a consecratione. Si vero iam canonem inchoauerit sacerdos pcedat in officio simul cum sibi assistente alijs omnibus existentibus: z finito canone ac sumpto sacramento antēq̃ dicatur post cōto. moneat eū vt exeat de con. di. ij. relatum. z concordant hostie. z got. Quod si non vult exire potest eūcere etiam si sit clericus: sed limita si hoc potest sine sanguinis effusione. arg. extra eodē. venieno. alitter recurrere potest ad brachiuz seculare secundum supple. etiam si videat futuram sanguinis effusionem. arg. extra de homicidio. postulasti. secundum ho. 13 hoc sum. ang. eiusdem ordinis negat. z ro. nō tenet z valde rationabiliter: quia si nō debeo exponere sanguinem meum pro non participando in diuinis vt dicetur: multominus 13 fundere alienum: z violare locum sacratum. Et si eūci non pōt in sacristiam redēo dico orationem z post communionem z que restabant fm ho. z got.

P Et tertio aue. l. salutatio sub qua secūdum s. tho. videtur includi locutio z fm alios ēt resalutatio prius salutantis includit. Immo si ei licite scribatur in casibus de quibus infra non est salutandus: sed loco salutationis scribatur: spiritum consilij sanctoris fm Archie. si quis tamē ab eo saluratur respōdere potest. deus vos emendet vel huiusmodi: fm Archie. Si autem salutāti quis assurgat. vel exhiber reuerētiam aut inclinat aut mouet labia quasi resalutans nihil tamen dicens. 13 Guil. non incidit: quia pene sunt restringende. de penitē. dist. i. H. pene. z in reg. odia. lib. vj. Et ita determinat sum. ang. Sed Mre. lib. iij. tenet q̃ per hec incurratur excōicatio minor. z in effectu idem tenet Guil. de mō. laudu. z zenze. z Stepha. z Car. et Imo. cle. fi. de sen. ex. Et ita determinat sum. ro. Et hoc est verius quia ista sunt quedam salutatio non verbo sed opere: z cōmunicatio quedam que generaliter prohibetur etiam tacendo vt in oratione vel cibo. xi. q. iij. excommunicatus. et. c. qui communicauerit: et. c. sicut apostoli. Et quod dicitur de motione labiorum: est ridiculum: qz ecclesia non intendit prohibere salutationē interiorem que in charitate interiori consistit: sed exteriorem ad punitionem rel. z terrorem aliorum.

P Et quarto communio. ne: s. quis et cōmunicet puta cooperando in aliquo exercitio. vel habitando in domo cum excommunicato. Si tñ ego et ille sumus in vna domo vel camera pro diuersis negocijs: non participo: fm Inno. in. c. nuper eo. titu. secus p eodem. Et idem est in alijs actibus conuersationis habende precipue legitimis vnde nullus ꝓtrahere debz cum eo 13 teneant aliqui ꝓtractus iuxta dicta supra excommunicatio. iij. H. xxij. Et si quis iurasset alicui soluere in certo termino et interim excommunicatur. non deberet fm Ray. ante absolutionem ei soluere: sed debitum in ede sacra de

ponere: Inno. tñ ꝯsulit ꝙ soluat: sed de hoc
infra. §. iiij. du. xij. Si etiam q̃s accipiat ab
eo mutuum vel ab eo ꝯducat aliq̃d pro pre
cio reddẽdo tpe excõicationis: ipsum p̃ciũ
vel mutuum. quo ad ciuilẽ obligationẽ ex
qua nascitur actio ꝛ potest repeti. nõ reddi
tur nisi post absolutionem: tñ obligatur ei
quo ad naturalẽ obligationem. Host. quod
dictum nõ impugnat innocẽtium sed expo
nit: q: hoc est dicere ꝙ talis reddere tenet̃.
sʒ excõicatus agere non potest ad redditio
nẽ. Si ẽt presbyter suas operas alicui dño
locauit tpe quo erat excõmunicatus. loca
tio non valuit: secus si añ: sed non poterit ei
seruire in diuinis permanẽti in excõicatio-
ne. Host. In predictis s̃m Guil. non excusat̃
in casu non concesso familiaritas nisi illa
de qua in. ca. quoniam multos. xi. q. iij. nec
pudor vel scandali timor: sed semper quis
peccat venialiter aut mortaliter. et excom-
5 municationẽ incurrit maiorẽ vel minorẽ.
¶ Et quinto. mẽsa. idest comestio in mensa
eadem. sub quo intelligitur etiam quies in
eodem lecto: vnde si superueniat mense in
qua manduco. etiã in aliena domo. teneor
surgere s̃m guil. si est publice excommuni-
catus. ꝛ similiter si occulte. ꝛ sine eius nota
possum declinare: non autem cum eius sʒ
archie. Non teneor tamen exire domum et
si sit publicus: imo possum adire hospitiũ
in quo manducat: modo possim ei propter
loci capacitatem non ꝯmunicare. imo s̃m
Inno. possum cum eo in eadem camera et
si non eadem mensa comedere. Si tamẽ in
uitatus ad ꝯuiuium aut festum. inuenio ex
cõmunicatum publice non possum ibi epu
lari etiam in mensa alia: quia s̃m guil. oẽs
sic conuenientes dicuntur cõicare. Simili-
ter incidit qui relinquit clauem: ꝛ domũ ei
venienti ad domum comedere: vel permit-
tit eũ in alia mensa comedere, faciens hoc
in fraudem propter eius fauorem acquirẽ-
dum vel ne illum offendat: non autem si fa
cit hoc q: timet ne vim sibi inferat vel cau-
sa humanitatis: quia putat eum hospitio vl
alimẽto indigere: ꝛ de hoc facit protestatio
nem. Guil.

2. notabi. ¶ Sciendum est sc̃do ꝙ non obstantib⁹ pre
dictis participatio cum excõicato in predi-
ctis aliq̃n est licita: q: greg. in. c. q̃m multos
xi. q. iij. subtrahit a minori excõicatiõe mul
tos participantes excommunicato maiore
In q̃b⁹ ii qui in isto versu comprehenduntur. Utile.
ceat p̃sici lex: humile: res ignorata necesse. Hec ana-
pare cum thema tibi faciuntne possit obesse. Unde ex
excõicatis cusatur primo vtilitas. i. participans vtili-
ter. i. ꝓpter vtilitatem q̃. i. esse potest ex gre
ipsius participantis in temporalibus vt si
ab eo petit quod ille tenetur ei. extra eod. si
vero. vnde potest illũ in iudicio conuenire
ꝛ s̃c ex suo delicto commodũ reportaret. de
iudi. intelleximus. ꝛ sic in spũalibus: vt lo-
quendo de salute anime sue petendo ꝯsiliũ
si est necessitas ꝛ ad alium recurrere nõ po
test. guil. immo s̃m eundem consilium pete
re potest in necessitate etiam de tẽporalib⁹
que tñ necessitas arbitrio boni viri iudica-
bitur. Sed in s̃m ray. in hoc habenti gratiã
de non sunt sed discrete ꝛ solum cum inten-
tione vtilitatis consequende. Potest etiam
esse ex parte excõicati vt loquẽdo de spe-
cialib⁹ ad absolutionem eius ꝛ salutem ali-
liceʒ alia incidenter interponant s̃m. s. tho.
vt magis proficiat. xi. q. iij. cum excõicato. et
facit. c. cum voluntate. eo. ti. vnde ꝛ ad predi-
cationem potest admitti. de co. di. i. epi. ex
tra eodẽ responso. Per quem modum licet
predicatoribus ab excommunicatis elemo
synas accipere: quando apud eos in predi-
cationibus ꝛ confessionibus conuersantes
quasi gerunt causas expoliatorum: preser-
tim si in locis illis substentationem habere
non valent: extra eo. cum voluntate. ꝛ s̃c s̃m
Hostiẽ. etiam extra casũ necessitatis. dum
sperant probabiliter de proficiendo eis: sed
tamen pro eorum salute tandiu participa-
re possunt q̃diu correctionem sperant pro-
babiliter ꝛ non plus. ¶ Secundo excusat̃ res
scilicet matrimonialis. quãdo scilicet de ma
trimonio constat. xi. questione tertia. quo-
niam multos: sed tamen distinguendũ est:
quia si sententia est lata in alterum contra
gum propter matrimonium illicite contra
ctum. neuter potest participare cum reli-
quo si vero lata est propter aliud delictum
vterꝙ excusatur quo ad redditionem debi
ti Hostien. Goffre. Raymun. Inol. etiam
quantum ad eum qui non est excommuni-
catus. quo ad petitionem debiti matrimo-
nialis ꝛ cuiuslibet alterius: cum ab excom-
municato debitũ peti possit: extra de iudi.
intelleximus. In aliis vero secundum om-
nes. excusatur vxor. si cõmunicet marito nõ
autem s̃m h̃. h̃. si communicet excõicato cui
cõicat maritus vocando eum ad mẽsã: po
terit tamen in eadem domo in alia mensa
comedere ita remote quod non dicantur si-
mul comedere. Utrum autem ꝛ vir si cõmu
nicet vxori excõmunicare dicit sum. ang. ꝙ
s̃m aliquos non excusatur. sed tu inquit te-
ne ꝙ sic: q: vir et vxor ad imparia non iudi
cantur. extra de diuor. c. gaudemus. sed li-

mitat quãdo eam corrigere non põt ꝛ susci-
pit ab ea necessaria: si tñ cum sit caput eius
xxxiij. q. v. cam ad absolutionẽ non inducit vt
tenet̃ peccat mortaliter. ij. q. vij. negligere.
ꝛ incidit in minorẽ: sed ho. gof. ꝛ Raymũdus
ꝛ summa pisa. ꝛ summa rosel. eiusdeʒ ordi-
nis. tenent ꝯtrarium ꝛ dicunt virum nõ ex-
cusari: ꝛ similiter Io. mo. extra eo. statuim⁹
lib. vi. ꝛ Dir. Nec obstat ꝙ non iudicent̃ ad
imparia: q: s̃m Dir. est verum quãtum ad
debitum carnale. et non quantum ad alia:
vel s̃m. s. Tho. iiij. di. xxxv. ar. iiij. est veruʒ
in cã diuortij ꝛ aliis fiendis p̃ iudicium: im
mo dictũ capitulũ gaudemus clare se limi-
tat dicẽs. cũ non ad imparia iudicent̃ circa
matrimonium: ꝛ glo. dicit: alias pene famu
la vxor est. xxxiij. q. v. hec imago. Non obst.
etiã ꝙ eam corrigere aliq̃n non possit. tũ q:
hoc raro accidit lex aũt respicit qḋ est i plu
ribus s̃m. s. Tho. s̃a s̃e. q. cxx. vnde eo casu
saltem deberet interpretationẽ vel dispẽsa
tionem petere a superiore: tum q: non dʒ dici
non posse eam corrigere q̃diu se ab illa nõ
separauit: sed ꝛ si ꝓbasset participare nõ dʒ
tũc dicta nisi in debitis. i. i his ad que ipsa
tenet̃. vt in copula ꝛ in ordinando de regimi
ne domus. non aũt in comestione aut fami-
liari colloquio. et huiusmodi.
3 ¶ Tertio excusatur humile vel humilitas.
idest hi qui sunt in humilitate subiectionis
aut seruitutis: vt sunt filij sub potestate pa-
tris existentes vel emãcipati cõmẽsales pa
tris. et ab eo recipiẽtes necessaria. dũmodo
in crimine non participẽt: alij ho filij non ex-
cusant̃ s̃m h̃. h̃. Et similiter monachi parti-
cipãtes abbati excõicato: s̃m eũdem Guil.
q: sunt quasi de familia eius. Et similiter
clerici p̃ticipantes suo pontifici q̃ñ sunt ei⁹
officio deputati sicut et alij seruientes: non
tñ alij clerici. xciij. di. miratus. extra de ex
ces. p̃re. c. si. ho. Et serui ac ancille. i. seruilis
conditionis. rustici quoꝙ seruientes et alij
subiecti. i. de familia qui non sunt adeo cu-
riales vt eorum ꝯsilio scelera perpetrentur
xi. q. iij. quoniam multos: cum distinctiõe ta
men s̃m h̃. h̃. quia si ante sentẽtiam astricte
erant tales persone ad familiare obsequiũ
etiam nunc tenentur. ꝛ excusantur partici-
pantes. extra eodem inter alia: quod s̃m eũ
dem intelligitur. quãdo ante sniam obliga
runt se ad seruiẽdum ꝛ seruitium intraue-
runt: sʒ si intrarũt post sniam distingue: q: si
ignorauerũt ꝛ postea sciuit discedere non te-
netur cũ suo dãno: si vero a principio sciue-
rũt tenẽtur discedere. nisi eos necessitas cõ-
pulisset fieri de familia eius. Hec tamen di-
cta non intelligo quantum ad eos qui sunt
de familia tantum: quia extra eodem. inter
alia habetur. quod inter personas exẽptas
a Grego. qui ante sniam erant obnoxij vt
vxor filij ꝛ serui etiam post sententiam sunt
obnoxij ꝛ cõmunicare tenentur: qui ho non
erant etiam nũc non sunt sed tamẽ possunt
communicare. quãdo ꝛ pro vt fuerit neces-
se. Et quod dicitur de rusticis s̃m h̃. h̃. de co
lentibus terras intelligitur: ꝛ vt dicit. etiaʒ
ad eos extenditur qui dicuntur mediatarij
quia communicare possunt quantum exigit
cultura ꝛ huiusmodi. Et idem s̃m Host. in-
telligendum est de nutricibus et similibus
qui ꝯtraxerunt societatem vel alio mõ erãt
obligati per contractum: quod Host. ꝛ ber.
limitant quando sine incomodo nõ possunt
abstinere: vt quia non haberent vnde viue-
rent: arg. extra eodem. si vero. vbi excusan-
tur etiam qui cum excommunicatis nautis
conueniunt transfretando contra sarrace-
nos. Et idem s̃m h̃. h̃. intelligitur de armi-
gero et seruiẽte militi: quia potest dño excõ
municato cõmunicare: sʒ non cũ excõicatis
quibus participat dñs suus: vtrum autem
vassalli possint participare dominis vel do
mini seruis. ꝛ patres filiis. infra. §. vi. dub. ix.
¶ Quarto excusat̃ res ignorata. idest igno- 4
rantia facti p̃babilis s̃m h̃. h̃. extra de cle.
exco. mi. apostolice: extra eodem significa-
uit: non autem excusat ignorantia iuris: ni
si eos quibus licet ius ignorare. vt sunt pue
ri nũdum capaces doli. Dicitur autẽ quis
ignorare factum quando non constat ei ꝙ
quis tale quid fecerit: puta quod verbera-
uerit clericum: quia. s. nec vidit nec est fama
ita publica vt credere debeat omnino: nam
si ab aduersario audit vel leui fama. nõ de
bet sibi de hoc confirmare conscientiam. xi.
questione. iij. non solum: si vero est publica
fama vel auditur a fidedignis quod quis
sit publice excommunicatus vel aliquid no
torie fecerit ꝓpter quod sit excommunica-
tus ibi debet euitare illum in occulto ꝛ pu-
blico ꝛ interim querere veritatem s̃m Ray.
Dicitur vero quis ignorare ius: quãdo q̃s
ignorabat verbi gratia quod percutiẽs cleri-
cum aut ecclesiam succedẽs eẽt excommu-
nicatus. ¶ Quinto excusatur necessitas tã ex 5
cõicati q̃ȝ p̃cipãtis. vñ orator. i. vadens cã
orationis siue peregrini aut viatores ꝛ simi
les in necessitate ꝯstituti: licite recipiũt ab
excommunicatis sʒ Inno. ꝛ Ho. xi. q. iij. q̃m
multos. quãdo aliter habere nequeunt. Et
dico g̃naliter ꝙ ois cõicatio que est ꝓ dãno
cõicantis vitãdo: excusat nisi sit in crimine

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel in diuinis: quia si possum ab eo petere debita. a fortiori repellere damna: argu. ēt ex no. in. c. nos sanctor. xv. q. vi. Quãta autem esse debeat necessitas excusans gl. ray. dicit ꝗ non est expectãda extrema. sz sufficit indigere: non posse faciliter ⁊ commode habere allũde: sed dir. addit in ii. iij. q aliquid substinẗdum est vt ecclesiastica institia seruetur. dist. xix. in memoriam. Hec ramẽ vt iudicio superioris arbitrãda. ar. ex era de off. del. de causis: ⁊ si res dilationem non capit vel superiorem difficile est adire quisq; sno iudicio relinquitur. xi. q. iij. quod precessor. Intelligẗ tñ ꝑm host. q in his ⁊ similibus casibus. sunt excõmunicati quantum bono modo fieri potest euitandi: vt pz ex mẽte. d. c. quoniam multos. ⁊ eodẗ. titu. ii vero. in fi. Et similiter excommunicatis aliquid dari põt. causa humanitatis ꝑm ꝓꝓ. in substẽtationem. qñ s. indiger. nec est expectãda necessitas vitia: nec tenet hospes si ab eo petatur hospitium ab excommunicato expectare q ab alijs omnibus expellatur. Sed intelligẗ de necessarijs vite. non aũt si peteret alia vt ẗsilia: puta fossorij vel securim. xi. q. iij. quoniã multos: nisi ⁊ ista vite essent necessaria.

3. notabile.

¶ Sciẗdum est tertio q participatio cum excommunicatis in ꝓdictis. s. os orare ⁊c. est ēt in multis casibus illicita. ℣ Primo qñ excõicato participatur in crimine propter qõ est excõicatus: siue in crimine dãnato. s. dãdo ꝓsilium auxilium vel fauorem: ⁊ talis incurrit eãdem sniam extra. eo. si ꝓcubine. ⁊. c. nup. glos. ibi sed de hoc infra. Excõicatio. viij. ℣ iij. dub. i. ⁊. iij. ⁊ Excõicatio vltimo. dubio. iij. ℣ Secũdo participãdo qdez in crie mortali. sz nõ dãnato. ⁊ tñ ꝗz peccet mortaliter. non tñ incurrit maiorẗ sed minorẗ tñ excõicationẗ ꝑm Inno. in. d. c. nup.

1

2

℣ Tertio pticipãdo in diuinis. s. recipiẗdo eum ad officia diuina vel ecclesie sacramẽta. aut ad sepulturam ecclesiasticã. Talis enim peccat mortaliter si scienter agit: ẗ si ignorat: non tñ est excõmunicatus maiore sed minore: nec est irregularis sed irregingressus ecclesie si excommunicato erat publica: donec fatisfecerit ꝓperenter ad arbitrium eius cuius sniam ꝓemplit: extra de pri. c. eporum. lib. vi. ẗ post illud interdictum ingerat se diuinis in suo officio. irregularis efficitur: ⁊ si interdictus decedens non sepelitur in cimiterio extra eo. lo cui. lib. vi. Sed tñ aduertendum est q illud. c. eporum. habet locum in sentẗia hominis ꝑm archi. ar. quia dicit ad arbitrium. sed melius ge. sentit q etiam habeat locum in snia iuris ⁊ quod dr ad arbitriũ si snia est hominis intelligitur de illo: si ho iuris intelligit de ꝓdictoꝛ. qõ intelligo in casu quo sibi ꝓdictoꝛ reseruauit. Aliꝗ ⁊ q: illud interdictum: locum nõ habẗ in laico ꝓ aliquo. Fallit in quod dictũ est primo: si sepeliẗ publice excoicatũ. secũdo in sepeliẗ hereticũ: q: primus incidit in maiorẗ vt in cle. eos de sepul. ⁊ similiter secundus extra de here. quicũq; ii. vi. Fallit ẗ tertio si excõicatum a papa iudicialiter. clericus scientẗr ⁊ sponte suscepit ad diuina extra. eodem si. gnificauit quo casu clericus incurrit maiorem latenꝗ vero ad minorem tñ. ar. c. si. gnificãte. eo. titu. ꝑm ꝓmunem opinionem doctoꝛ in. c. sacris. quod me. cõ. ℣ Quarto participãdo non in crimine damnato vel mortali vel in diuinis: sed in alijs actibus humanis vite in casu illicito. ⁊ tunc ꝑm ray. participãs mortaliter peccat. quod archi. putat verum quãdo participatur ꝓtra ꝓhibitionem hominis sed non canonis: q: ꝓhibitus cũ lege ꝗ cũ legis ministro. ff. de arbi. l. cellus. Sed. s. tho: in quarto. d. xiij. dicit q videtur valde graue q homo ꝓ verbo leui mortaliter peccet. vñ probabilius aliꝗ dicũt esse mortale solũ in quatuor casibus. s. primo participando in crimine intelligẗ damnato vel etiam mortali. non autem veniali puta loquendo verbum leue secundo in diuinis. tertio in ꝓẗeptis ecclesiastice disciplinę. Et non videtur hic sumi ꝓẗeptum ꝑm q dã ideo ꝓhibẗ agit ꝓtra legem quia ei subiect nõ vult. sz ẗ q: ipsam cẗura dã non estimat sz habet vt truffam. ꝑm archi. ⁊ ho. eo. quod in dubio. ⁊ idem vt sentire. ⁊ bona. qui videtur velle q solum excusatur q participat cum timore ⁊ cum reuerẗia sententie. quarto ꝓtinaciter. i. ꝓtra ꝓhibitiones superioris ꝓceptoꝛ: sz ⁊ intelligẗ ꝗ aliter vel spãliter factam. imo hodie requiritur monitio facta nominatim extra eo. ꝓstitutionem libro. sexto. Et de hoc. s. tho. in quoll. xi. ar. ix: facit questionem. Et ꝑsentit pet. ⁊ ab. ⁊ Io. an. ⁊ Io. de ils. ⁊ Ricar. in quarto ⁊ s. bo. addens q est mortale. etiam qñ quis probabiliter credit. ex tali ꝓmunione sentẗam venturam in ꝓemptum: sed hoc ad tertium casum reducitur: ⁊ panor. in ca. fa cris. quod met. cõ. addens. quintum casus. qñ. s. quis est excõicatus cum participantibus: sed hoc nõ est mortale ratione participationis sed rõne ꝓcepti incisi in sniam. vñ reducitur ad quartum. Addit ⁊ tertium. s.

3

1

2

3

hũ cõto est nimis frequens: sed iste reducit ad tertium. Addit autem. s. tho. q iuristę oppositum sentientes nimis fauent iuri potitio. Sed contra hoc videtur esse. c. satis. extra quod metus causa. vbi videt dici q si mortale. Si illud. c. loquitur qñ participatio est in his que sunt ꝑm se peccata. vt potest colligi ex. s. tho. in quoll. siue in crimine criminoso.

Notab.

Et Sciendum est quarto q licz ꝑm iura cõsacrati etiam non denuciati deberent euitari vt dictum est: illud tñ modificatur per constitutionẗ ꝓstantie factam ⁊ basilice affirmantur euitare in diuinis vel extra nisi fuerit publice denũciatus: excepto percussore clerici ita notorio q non possit aliqua tergiuersatione celari. Hue quidẗ ꝓstitutio lz oliz fuerit dubia: non tñ modo vt ꝓbat archie. in cẗnuris. de excõicationibus. in fine. ⁊ in tertia parte. i. xxv. in fine. Sed q: põt habere multiplicẗ sensuꝗ eam recito formaliter. ℣ Insuper ad euitãda scandala ⁊ multa pl cuius quẗ cõscientijs timoratis ꝓtingere potest ꝓl fidelibus tenore pñtium misericordiam indulgemus q nemo deinceps a cõsortio alicuius in sacramẽtoꝛ administratiõe iuris vel receptione: aut alijs quibuscũq; diuinis seruare ecclesiastice a iure vel ab homine ꝗsanquam vitare: aut interdicum ecclesiasticũ obseruare nisi censura vel snia hmõi tuerit in vel contra ꝑsonam: vel collegiuꝗ: vniuersitatem: ecclesiã: cõstatem: vel locum certuꝗ vel certam a iudice publicata vel denuncia ꝓ ẗ solẗr ⁊ expresse: constitutionibus apli statutis quibuscũq; Saluo si quem ꝑ sanctam a canone adeo notorie ꝓstiterit incisum: quod factum non possit aliqua tergiuersatione celari: nec aliquo iuris suffragio excusari. Nam a cõsortio illius lz denunciatus non fuerit volumus abstineri iuxta canonicas sanctiones. In consilio ꝓstantiẗ sub martino. v. Ex quibus videtur priuilegium sed singulares ꝑsone q loquendo de excõicatione dicta publicatio specifica ⁊ expressa intelligi facta nominatim: licz quo ad interdictum ⁊ suspensionem sufficiat denunciatio specialis contra communitatem ⁊ ita etiam sentiunt quidam summistarum quod verum puto nisi vbi quis notorie est membrum alicuius multitudinis denũciate in specie: puta eorum qui incederunt vel rapuerunt. Et hunc sensum tene q: cõstitutio est gratiosa ⁊ misericors: idcoq; ampliãda iuxta regulam iuris odia. lib. vi. Unde ⁊ dicit asten. ii. vij. q si papa interdicat vl excõmunicẗ. N. cum suis fautoribus ⁊ participantibus sibi vitandus est. N. q: nominatim interdictus vel excõicatus est: non autẗ alij quoniq; nominatim specificentur ⁊ determinentur facta fide de fauore vel participatione. Adde. vel nisi notorie constet de hoc. Et secundo q nullus tenetur seruare interdictum ecclesiasticum nisi sit publicatum ab homine ꝓtra aliquam vniuersitatẗ vel ꝑsonam aut locum specifice: puta cõtra tale regnum aut talem ciuitatem: aut tale castrum vel tale collegium. Unde lz sit interdicta ciuitas cuius vniuersitas exigit pedagia vel gabellas a clericis: nullus tñ tenetur obseruare nisi facta tali publicatione. Quidam aũt idem putant de snia excõicationis generaliter lata. s. q: nullus eaꝗ seruare teneatur nisi post publicationem factam noiatis sed hoc nõ habẗr ex text ⁊ archie. dicit qõ hec constitutio nõ suffragatur excõicato qn ipse alios vitare teneatur: qõ etiam hic pz q: est facta in fauorem timoratoꝛ ꝓciẗtiarum: ⁊ non est simile sicut de interdicto: qõ quis potest incurrere sine culpa ⁊ facto proprio quod etiam ipsa verba ostendũt. Et si objiciatur q: ex hoc sequitur q quis possit absoluere excõicatum ministrando et sacramentum pnie: ꝓ illud verbum sacramẽtoꝛ administratione dico hoc nõ sequi: q: aliud est dare licentiam communicãdi his quos aliquo humano respectu difficulter vitamꝰ aliud ingerendi se ad illa que per quis ipõ te facit. vnde illud verbum administratiõe datur licentia conferendi sacramẽta coraꝗ excommunicatis ⁊ ligatis: immo ⁊ dãdi eis excommunicatis occulte. Et quãdo se publice ingerunt cum alijs. Sed in hoc notãdum est q alium textum huius constitutionis dicit supple. clericus. iij. i fi. se accopiasse de libro proprio domini iuliani cardinalis qui prefuit consilio basilensi: per quem textum excipitur non solum notorius ꝓnsor: clericis sed generaliter omnis notorio facto excommunicatus: ita q nulla possit tergiuersatione celari aut iuris remedio excusari: quod intelligẗ etiam si non sit in genere vel ꝓcise denuncatus secundum hunc textum. Et addunt q ꝑ hec papa excõmunicatos ⁊ suspẗsos interdictos seu ꝓhibitos non intẗdit in aliquo releuare nec eis quõlibet suffragari. ⁊ ita ẗ refert panor. i. cle. ij.

Notab.

de sen ex. ibi fuisse statutum: ꝛ ita etiam dr in vero registro eius: idem ꝛcludit do. felyn ca. rodulphus de rescrip. Causa vero diuersarum copiarum potuit esse diuersitas ꝛcilioꝝ in quibus de ea mentio fctā est aliquid mutatum: vñ ꝛcilium basiliense aliqualiter ꝛstitutionem ꝛstātiensis altera ult. Et huic littere vr ihādum vt etiaz dicit felyn ꝛta tñ q̃ illud qd dr de remedio iuris nc intelligatur solum de remedio vero qt sic ꝛcilium nihil ꝛcederet: sed intelligat et bare medio apparetit ꝛdisputatione subsen tabili ꝛ rauſ.

1. dubiuz

¶ Sed circa predicta dubia infinita ꝛsurgunt. P primum est vtrum sit excõmunicatus papa vel alius prelatus ꝛmunicando excõicato a se vel suo inferiori: ꝛdico q̃ papa dispẽsare potest in participando cuz excõicatis quia ecclesia in ordinãdo ptinentia ad salutem errare nõ potest: cum regatur a spiritu sancto. vt habetur. di. viij. qui ꝛempra: ipsa aũt in hoc dispẽsauit vt patuit per decretum ꝛstātiense: ꝛ quotidie dispensat ad scandala tollẽda que multum caueri debẽt. di. l. vt ꝛstituerẽt: Nec obstat q̃ excõicatis nõ cõicare sit de doctrina apostolorꝝ. xi. q. iij. sicut. ꝛpz. i. cor. v. ꝛin scõa canonica Io. c. vnico. qꝛvt dicit. s. tho. in. iij. nõ oia q̃ sunt in doctrina apostolorꝝ sunt. p prie ꝛstricte de iure diuino. s. sumẽdo illud p hiis q̃ sunt prinẽtia ad fidẽ. ꝛ substãtiam sacrorũ: ꝛ moralia ad salutẽ necessaria: in q̃ bus solus deus dispẽsat: ꝛ q̃dã sunt prinẽtia ad ritus ꝛdecẽtiã ꝛplane religiosis. que sunt pure ordinationes apl̃orꝝ nõ dei seu diuini iuris: ꝛin hiis papa tollere pōt: ꝛ suspendere ordinationes cũ viderit expedire: cũ ecclesia habeat illã autoritatẽ quã tũc papa succedẽte petro p̃ fuit oibus apostolis: vñ cũ bigamo dispẽsat. d. xxxiij. lector: qõ est ꝛta textũ apostoli. i. thim. iij. Ꝑ ꝗ dico ꝗ tũ attinet ad papã. q̃ nõ incidit in minorẽ ꝛm gl. in. c. nulli. e. ti. qꝛ hoc vinculũ ꝛtrahit a iure positiuo. quo papa nõ ligat. vt in. c. ꝓposuit de ꝛcessiõe ꝓbẽde. panor. tñ in. c. cũ desideres e. ti. addit q̃ peccat q̃ñ nõ subnũ illud. quo in euãgelio cauet q̃ q̃ se non vult corrigere. excõmunicetur ꝛ sit vt ex hiis quos publicanos: vñ papa nõ habẽdo eum pr̃ethnicũ peccat ꝛta ius diuinũ. cui subiicit. xxv. q. i. sunt q̃dã. nõ tñ incidit in minorẽ: q̃libet aũt inferior papa in eã incidit pticipãdo. vt idẽ ibidẽ dicit: ꝛet si taliẽ vellet hñ p absoluto: qꝛ nõ pōt illo mõ absoluere.

2 P Secũdũ est vtrũ delegatus excõicare pos sit excõicatiõe maioꝝ eos q̃ pticipãt excõicato a se: ꝛdico q̃ sicꝛ illi tenẽt absolutiones petere ab eo vel a delegãte. ꝛextra. de off. delegat. c. ꝓterea. ꝛ. c. significasti. ꝛ. c. prudentiã: qõ tñ intelligẽdũ est solũ cũ illa solẽnitate de q̃ dictũ ē. s. excõicatio. sed. o. in pn. casu. ꝛ

¶ Tertiũ est vtrũ possit ꝛdvendẽdo vel emẽdo ꝛtrahere cũ seruitore excõicati: ꝛdico q̃ sic ꝛm ꝓꝓ. si agat nolẽ ꝛtuor non in fraudẽ: si vo agat nolẽ excõicati non est cũ eo ꝛtrahẽdũ sicut nec cũ excõicato: qõ ꝛtelligo nisi eo casu quo ista cũ excõicato licẽt. puta in vlte necessariis. Si tñ video aliquos afferẽtes venalia de mercato. publice excõicato. s. ꝛstitũ ad oẽs ibi ꝛtrahẽtes. ꝛm ẽtiã nonne ꝛ Innotescat q̃ ea ibi emerũt: de rebus aũt ibi emptis comedere potest quilibet maxime si non fuit in culpa emẽdi vt notatur in sum. co. li. iij. titu. xxxiij. q. cxciij.

P Quartũ est vtrũ abbatore vel familia excõicati possimus aliqd̃ accipe. ꝛdico ꝗ ꝓꝓ. q̃ ꝛ sic. si sua ꝛ suo noie dederint: secus si noie excõicati ꝛ suo simul vel excõicati solũ: ꝛtẽ eos ꝛ si dederint de ꝛmunibus bonis aut ꝓpriis excõicati: nisi forte ille precesserit q̃ suo proprio noie possent dare. Et intelligo nisi hoc ꝛcesserit in fraudẽ. puta quia sciebat q̃ aliter talia acceptara non fuissent. Et si dubitatur quevel quo noie dentur. tenendum est certuz ꝛm eum. ꝓꝓ. nisi. s. esset tanta necessitas in accipẽte q̃ excusaret. vt in sum. con. eo. ti. q. cxlvj.

¶ Quintum est vtrũ ꝓdicatores possint excõmunicatis pricipare: ꝛdico secundum ꝓꝓ. q̃ elemosynas possunt accipere. ꝛpo re. ꝛoccasione predicationis ac ꝛfessionis vt dictũ est: ẽt si aliũde possent sibi ꝓuidere ꝛm quosdam. quia vt dicit host. illa ꝓtuitio extra. eo. cum voluntate. propter predicatores ꝓpãliter facta est qui. s. alio iure ꝛempore necessitatis poterant accipere. ꝛ. q. iij. quoniam multoꝝ: vnde aut ista ꝓstitutio nihil eis ꝛnuit. aut accipere tũc possunt etiam sine casu necessitatis ꝛ Inno. in. d. c. cum voluntate dicat oppositum esse tutius quod verum puto. nisi reputatio impediret fructum predicationis gratia cuius etiam verba impertinentia possunt interponi vt dicẽt. Sed preter has duas causas. s. predicationis ac ꝛfessionis ꝛ necessitatis non debent accipere ab excõmunicatis similibus idest oppressoribus pauperum ꝛ vendentibus. dist. xc. oblationes. ꝛ. c. conti. xvi. q. iiij. mirꝝ. ꝛsentit ber. ꝛ sum. con. iij. titꝝ. xxxiij. q. clxvij. Ad cãde quoq̃ mẽtam

sedere non debent ꝛm vtroq̃. s. si aliꝝ possũt sibi quidere ꝛm glo. ray. Quod si predicatores non proficiant ꝗdiu tñ probabiliter speret l. sed an vtro. aliꝝ autem non secundum glo. ray. ꝛ ho.

¶ Sextum est vtrum legatum accipi possit ab excõicato: ꝛ dico ꝛm Inno. in. d. c. cuz voluntate. q̃ sic nisi sit factum ad hoc vt ozet. p alia eius. Et dicit q̃ ꝗ mortuaria q̃ dãtur. p alia non sint ab excõicato recipienda cuz. p eo non sit orandum: tñ si non. p alia sed sicut alteri priuato excõmunicatus aliquid letari. prohibetur. ꝛ consentit pe. de sapsona ho. tñ contrarium sentit. vt nor. in sum. cõ. eo. ti. q. cxlvj. sed primum dictum videt̃ verius: qꝛ in morte cessat potissima ratio. phibẽdi participationem. s. ve excõmunicatus respiscat. extra eo. cum medicinalis. li. vi. Et si vera est primum dictum addo q̃ et si ille legatum vt ozetur pro anima illa: eodẽ modo quo ꝗ ozare iuxta dicta supra. eo. tit. in prin. potest recipi: tum qꝛ hic cessat ratio Innocentij. s. q̃ pro eo non sit orandum: tuz etiaz quia ista participatio est pro bono animę eius: cum ordinetur ad orationem priuatam.

7 P Septimum est vtrum fratres recipe possint elemosynas in hoc casu. s. quando pecuia certam summam. vidit se in breui exõmunicandum: ideoq̃ ordinauit amico vt dimandatum vel sententia spondens se satisfacturum: ꝛ dico ꝛm glo. ray. ꝛ sum. con. eo dem titu. q. clix. q̃ sic si fratres hoc non procurarunt: nec peccabunt ipsi recipientes ab amico bante nomine suo: nec excõmunicantur qui proprio motu sibi ꝓuidit in futurꝝ ꝛ pia intentione sciens quod fratres ab eo excõmunicato non reciperent: secus vero si fratres hoc procurarunt: quia canonista erent fraudem: licet ille suo nomine daret. Fit enim fraus canoni vel legi q̃ñ saltꝝ litte: ꝛ sufficit per adiuentionem aliquaz dolo malo contra mentem eius venitur. ff. de legi. i. contra legem.

8 Octauuz ē vtrum excusentur patres ꝛ filii ꝛ participant filijs ꝛ seruis excõicatis sicut ꝛ conuersos: ꝛ dico ꝛm ray. ꝛ. ꝓꝓ. q̃ secũdum aliquos excusantur: sed tutius est dicere q̃ non: quia suos minores corrigere tenebantur ne incidẽrent. arg. xxvij. q. i. de filia. ꝛ cõsentit gof. ꝛ ho. ꝛ videtur verum q̃ñ ipsi fuerunt causa q̃ incidẽrent vel essent in mora petende absolutionis ꝛm archie. aliter inquit locum hz quod. s. tho. dicit in. iiij. disti. xviij. quod ad minus debent eis cõicare in hiis ad que sunt obligati: quia sicut inferiores superioribus ad obsequium: ita superiores inferioribus prouidentiam obligantur. Unde intelligo quod tantum licite cõicant ꝗtum requirit paternalis aut dñatiua gubernatio. quod intelligo etiaz si fuerit in causa. qꝛ per hoc tollitur obligatio eorũ. Et adde q̃ qñ parentes a filijs alimenta recipiunt: licite eis communicant. vt in sum. con. li. iij. titu. xxxiij. q. cxxxj. sed intellige q̃ licite participant in petendo ꝛ acciptendo alimenta tanꝗ debita si ea filij debent: non autem conuiuendo si aliter facere possunt: qꝛ eo casu non ideo excusantur qꝛ debẽt filio sicut subditi suo superiori: sed qꝛ filio debet eis sicut debitor creditori. Et eodẽ modo dicẽdũ videtur de seruis excõicatis ꝛ ser seruiũt dño. ꝛ de mercẽnarijs qb̃ licite cõicant conductores: ybi sine magno incõmodo eos vitare non possent. Et idem de socijs hñtibus aliqd̃ cõe. ho. ber. ꝛ sum. con. ibi. q. cxxxij. ꝛ in. c. li vere. eo. ti. Ubi panor. notat ista esse vera. si societas erat contracta ante excõicationem ꝛ etiam si post: ꝛ ego nõ cõtraxi sed in ius successi alterius: qꝛ non fuz in culpa ꝛ societas originẽ habuit ãñ excõicationeꝝ. Secus si ego ꝛtraxi: qꝛ peccaui cõtrahendo. hec ille recitans ho. ꝛ videtur dicere repugnãtia: sed intelligo q̃ dicat societatem contractam post excõmunicationẽ non simplr̃ sed in ordine ad me qui successi in ius alterius qui ante sententiam contraxerat. Et intellige ꝛm eundem qñ ex abstinentia societatis damnum imminet mihi: non pōt qñ imminet excõicatio: qꝛ nõ teneor illi cõicare in suum fauorem. Intellige etiã argu. d. c. si vere q̃ semp participari pōt ad euitandum dãnum emergens. ar. et dicto q̃ supra notabili. sebo. in prin. sed eo casu volũtarie cõicationes. sunt vitande.

9 ¶ Nonum vtrũ excusent vassalli dño cõicãtes: ꝛ dico circa hoc esse triplicẽ opinionem. Et prima est r̃ear. in. iiij. di. xviij. q̃ non: qꝛ absoluti sunt durante sna. vtin. c. nos sanctorꝝ. xv. q. vj. ꝛ consentit hug. ꝛ sum. ro. Secunda est Inno. ꝛ ho. in. c. veritatis de do. ꝛ contu. qui loquuntur ambigue nec audent diffinire sed recitant ꝛtrarias opinionesꝝ ꝛ ꝛm eos eligenda est tutior. i. ꝓcedẽs tertia vero est distinguẽtium vt distinguit. ꝓꝓ. dicẽs q̃ eos vitare tenẽtur cũ sua ꝛta dñs aggrauatur ꝛ peditur vassallis ne obedãt illi. ꝛ sic intelligitur. d. capi. nos sanctorum.

⁊ supple.dicēs quod non excusant quando possunt cōmode dūm vitare: alias necessitas excusat. Sed veritas est.iuxta ea que determinata sunt supra.§.iiij.ij.viij.ꝙ dominus agere non pōt.ipsi tñ debita reddere tenentur ⁊ in hoc licite cōmunicāt soluendo in ꝓpria psona vt in sum.cō.eo.tit.q.cxxxvj.⁊ non aliter. Nec obstat c.nos sctōꝝ qꝛ non absoluit vassallos a debitis.ſꝫ a iuramēto fidelitatis quod est magna seruit⁹ vltra debitum:vt ibi vassallus:⁊ hoc pꝫ ibi p glo.⁊ tex. Si tñ dubium est vtꝝ princeps sit excommunicatus necne:vassalli obedire tenetur in oībus vt prius:qꝛ in dubijs superioribus obediēdum est ſm doctores.vt.xxiij.q.i.quid culpatur.

10 ¶Decimum est vtꝝ possit quis iudicib⁹ vel rectoribus excōicatis communicare in iudi:io stādo corā eis:⁊ dico ſm ꝯ.quod sic.si est de iurisdictione illoꝝ ⁊ vocat.quia est casus necessitatis:⁊ similiter si corā eis cōuenit suos iniuriatores:qꝛ ēt in hoc nō solū est necessitas sed ēt cōmunicat tali in spectātibus ad salutē aīe.s.reddere cuiqꝫ suū: aliter pararet via raptoribus:itē qꝛ si licite conuenio excōicatum rōne debiti.pari ratione ⁊ coram excōicato. Licet ēt iudicē excommunicatū requirere vt iuuet inquisitores ꝯtra hereticos:nec inquirētes incidūt in minorē.extra de here.ꝑlicētes.lib.vj. Imo in eadem cā hereticis recipi pōt testis excōicatus:extra de here.in fidei.lib.vj. In alijs tñ casibus non licet ꝑdictis communicare puta comedendo.vel huiusmodi:qꝛ non sunt de ꝑsonis exemptis.ſm ꝯ.⁊ sum.con.eodem titu.q.cxxxvij.

11 ¶Undecimum est si ep̄us cōicet excōicato a se in crimine dānato vel criminoso.i.ꝑpter qd illum excōicauit.vtꝝ icurrat eādez sententiam:⁊ dico ꝙ non ſm Ber.⁊ Gof.sed incurrit minorē tātūmodo:aliter sua snīa ligaret:qd fieri non pōt:cum nemo possit sua snīa ligari.ar.ff.de arbi.l.pe.⁊ de iudi.l.iulianus. Sed Ray.Inno.⁊ Host.sentiūt ꝙ incurrat eādem.⁊ non sua sed iuris snīa ligatur:ꝫ occasione sue:extra eo.nup:⁊ ꝙ a superiori opꝫ illū absolui:⁊ sic itellig t.c.sicut apostoli.xj.q.iij.cum tribus sequentibus.⁊ extra eo.si ꝯcubine.⁊ ꝯsentit Jo.mo.⁊ archi.⁊ addit Host.ꝙ incurrit etiā minorē. Exemplum vero hoꝝ ⁊ si ep̄s cognoscat illaꝫ quā pro fornicatione dānauit:vel si ꝯsanguineū vel amicum dānauit ꝑ rapina facta suo inimico:⁊ raptori fauet occulte ⁊ cum eo participat. Si tamen ep̄us vel alius excommunicasset aliquem cum oībus auxiliātibus. ⁊ ipse excommunicatur fuerit vnus ex illis: non ligatur:qꝛ cum non ligat a iure.ligaretur a se:quod esse non pōt cum nemo se possit vel absoluere vel damnare:sed tñ superior.distin.xxj.inferior.extra de maioritate ⁊ obediē.cum inferior:sed Innocē.extra eodem in dubijs.ſm Archi.extra eodem.statuimus.libro.vj.

12 ¶Duodecimum est vtꝝ qui tenet iuramēto soluere alicui in certo termio.soluere teneat si ille excommunicet iterim:⁊ dico in hoc esse varias doctoꝝ snīas. Nam Host.⁊ Ray.tenent ꝙ soluere non dꝫ sed summam in sacra ede deponere donec absoluat.ex.q.vj.nos sanctoꝝ:vt citius resipiscat:si tamē ecclesia me absoluit durāte snīa a iuramēto exigēte ꝯtumacia rei:quod facere possit.vt.xv.q.vj.iuratos.⁊ extra de iureiu.venientes.⁊ de pe.c.fi.eo casu depositionem fieri non oportet ſm Host.⁊ idem tenet glo.in c.iuratos.xv.q.vj.⁊ idem supple.⁊ sum.rosel.⁊ angel. Glo.ꝯ Raymū.dicit ꝙ si ille solutionem differat ex auaritia non ex zelo iustitie peccat deo.ꝫ ab ecclesia non puniatur:quia ⁊ Inno.vero consulit tali quod soluat:quia ⁊ seruiēs tenetur seruire ei vt ꝑmisit.xj.q.iij.quoniā multos. Et hanc opinionē ꝫ sequitur pisa.cum archie.dicit veriorem ⁊ sequitur ⁊ sine dubio ista est mens.s.Tho.in.iiij.vbi probat patrem ⁊ dominū posse communicare filio ⁊ seruo excōmunicato.saltē i his ad que tenent:vbi virtualiter habet illam maximam:ꝙ obligatus excommunicato ante sniam est obligatus etiā post nisi absoluat vt vassallus quo ad iuramētuꝫ fidelitatis.Host.⁊ Et hoc esse verum pꝫ ēt ex dictis Host.te nentis opinionem ꝯtrariam:qꝛ ipse fatetur ꝙ debens aliquid excommunicato ex natura etiā cum.tenet quo ad obligationē naturalē etiā si non interuenerit iuramētum.vt dictuꝫ est supra.iij.§.xxiij. Obijcit autez supple.quia illud.c.quoniam.non loquit nisi de obligatione procedēte ex ꝯuersatione domestica.quia extra sed dico primo hoc esse falsum.quia vt isti dicitur illud.c.etiam ad colonos vt iustum est:⁊ data virtute huius.dico scdo.quod licet illa obligatio ad ꝯuersandum domestice excusat communicationem domesticam:ita minor obligatio que est ex ꝯtractu.excusat minorem.que est in reddendo debitum. Obijcit etiam rosel.allegans Panor.in capitulo inter alia.eodem titulo.qui tenet aliam opinionem per locum a spāli:quia si spāle est in filijs ⁊ mercenarijs ⁊ similibus de quibus in dicto.c.quoniam.ergo in alijs erit ꝯtractum:quia non debeo incurrere periculum anime ex facto excōicati:sed dico primo:ꝙ est spāle in ꝑdictis quātū ad cōicationem domesticā vel magnā.nō ꝗtum ad paruā que est in reddendo:hoc tñ dato:dico secūdo ꝙ in alijs erit ꝯtrarium vbi est ratio minor vel etiā par nō extēdendo ius ꝑuilegiatum:secus vbi est ratio maior.vt in debitore.qui iaꝫ accepit quod reddat:sicut mercenarius exhibet id gratia cuius accipiat. Nec incurritur periculum anime faciēdo id ad quod obligat lex nature.i.soluendo debitum.sed potius nō soluēdo:qꝛ quis nō est absolutus ab obligatione. Et si dicatur ꝙ absoluit ecclesia eo ipso ꝙ prohibet tali cōicare:non valet:quia nunꝗ est intelligēdū ꝙ inferiorem aliquid agere velit aduersus legem superioris etiam in casu a superiore ꝯcesso nisi spāliter exprimat.sicut specialiter exprimitur de iuramento fidelitatis in vassallo.

13 ¶Tertiumdecimū est vtꝝ ꝑticipādo in diuinis semp incurrat snīa eādē sine maior. ⁊ dico ꝙ vt ex dictis colligi pōt.si excōmunicatus est qō a papa snialiter ⁊ noīatim.ex tali participatione clericus incurrit eādez vt infra excommu.vij.§.vj.laicus vero minorem.vterqꝫ tamen mortaliter peccat: si vero est excommunicatus a quocunqꝫ iudice papa inferiore ⁊ denunciatus nominatis sic clericus incurrit minorem ⁊ interdictum ingressus ecclesie.vt infra suspēsio.§.vj.laicus vero minorem tantum ſm aliquos vterqꝫ tamen mortaliter peccat:si vero est excōmunicatus generaliter a iure vel ab homine etiam si sit papa.nec clericus nec laicus tenetur eum vitare etiam in diuinis.nisi sit notorius clerici percussor vt patet ex decreto constantiēsi.Adde secundum limitationem concilij basiliensis ante scissuram.vel nisi alias sit excōmunicatus ita notorie qd non possit aliqua tergiuersatione celari.et si non sit denunciatus:quia vt probat felyn.in.capitulo.rodulphus de rescript.notorius excommunicatus non est necessario denunciandus.

14 ¶Quartūdecimum est vtꝝ participatio in diuinis vel in alijs facta ꝑpter metū vt qꝛ tirānus cogit sub comminatōe mortis aut verberꝫ excusetur:⁊ dico ſm Host.ꝙ beatus esset sacerdos si se ad martirium prepararet. quia metus ⁊ si culpam attenuet non tamen simpliciter excusat.xxxiij.q.v.ita ne:sed in ista opinione ipse est singularis ⁊ nō tenetur.Hug.antez ⁊ ꝯ.⁊ sum.cō.⁊ cōiter omnes dicūt ꝙ excusat metus cadēs in virum ꝯstantez de quo infra metus:sic ꝙ nec peccatū nec snīa etiaꝫ minor incurrit:quia in talibus excusat casu necessitatis vel etiā vtilitatis qd minus est:itez quia nō tenet quis obedire ꝑlatis precipientibus subire mortem aut verbera.vel aliquid facere ad qd ista sequūtur vt.s.charitas.§.ij.⁊ infra religio.vj.§.vj. Metus vero qui in ꝯstātem virū nō cadit nō excusat. Fallit tñ quod dictum est in duobus.primo qñ participatio esset in crīe:qꝛ tūc procedit dictum ho.⁊ sua probatio:secūdo qñ excōicationis cā esset pro tutāda fide quia ꝑ fide ⁊ cōi salute qñ aliter defensari nō potest prelatus subditū pōt obligare:vt ibi dictuꝫ est ⁊ dicetur. Capitulū aūt.sacris.qd metus cā.dicēs ꝙ ꝑ nullo metu dꝫ quis peccatum mortale incurrere.presupponit participātē facere cōtra preceptum ad quod tenet: ideo loquit qñ metus.est leuis.vel participatur in crimine.vel in preiudicium fidei. 15

¶Quintūdecimuꝫ est vtꝝ sacerdos cui mādat iudex vt aliquē denūciat excōmunicatum.statim visis litteris teneatur euz vitare:⁊ dico ſm ꝯ.ꝙ debet euz presumere excōicatuꝫ si iudex est ordinarius.vel etiā delegatus nisi probabiliter dubitetur de sua auctoritate:si tñ postmodū reus deducat in iudiciū.⁊ ille neget se excōicatū dicit ꝯras huius mādati nō sufficere ad probationē qd puto veruꝫ quando ageretur ꝯtra excōicantē corā superiore cui ostēdere dꝫ iustitiam cāe ⁊ iudicij.extra eo.sac.alias in dubio stādū est ipsis iudicis.extra.de proba.post cessionez.nō tamē tenetur eū vitare donec euz denūciauerit aut denūciatum ꝯstet. Si autem iudex sacerdoti mandet ꝙ aliquez excōicet.non tenet vt dicit eū vitare publice vel priuatim:donec eū excommunicauerit.

16 ¶Sextumdecimum est quomodo vitādus sit excommunicatus ⁊ dico ꝙ si de excōicatione certū est.excōicatus occulte vitari debet in occulto.puta bono modo recedendo.vel tacendo.aut occasiones querendo taliter ꝙ non prodatur.ar.c.si tñ.vj.q.ij.⁊.c.cū non ab hoīe.eo.ti.⁊ecor.ray.⁊ gof.excommunicatus ꝯo publice puta qꝛ ꝯmuniter scitur ⁊ non tñ a paucis.vitandus est publice vt si intret ecc̄lesi recedendo inde vel mouendo vt ipse recedat que monitio non est participatio illicita.cum sit in conuertendo animaꝫ eius ad legis obseruationem. Si vero de excommunicatione dubitatur ſꝫ.s.tho.in quol.iiij.ar.xiiij.distinguendū est:quia si dubitatio ꝑcedit sniam iudicij.puta quia nondū ꝑ eoꝝ ꝯsensuꝫ declaratū est vitari non dꝫ quousqꝫ certo iu-

Universidad de Deusto Biblioteca

dicio terminet. si vero sequit̃ ꝑcordem eoꝝ sniam magis stãdũ est inte iudicum ⁊ vitã dus est cuius rõ est ſm mẽtez eius. quia in dubijs obediẽdũ est superioribus: vt ibi in nuit: ⁊ vt ibi dr̃ qꝛ iudices certius ꝓñt perci pere veritatẽ: itẽ quia in sentẽtijs nõ staret nõ suspẽsis appellatione. s3 quilibet pro suo arbitrartu. calũniã posset ingerere. reipubli ce. bono ꝑiudicaret. Sed ꝓdicta intellige de dubitatiõe iuris. ꝓpter varietatẽ opinio nũ: vt in sũ. cõ. li. iij. ti. xxxiij. q. cxcliij. nõ de
17 dubitatõe facti de q̃ dcm̃ est. ʒ. ꝟ. ij. cãu. iiij.
¶ Decimumseptimum est vtꝝ is quẽ scio se mel excõicatũ semp ⁊ vbiq3 sit vitãdus aut semꝑ peccem nõ euitãdo. ⁊ dico ꝙ si eũ de quo mihi ꝯstat ꝙ sit parisius publicus po- stea inuenio bononie vbi de hoc nihil scitur ſm quosdam ibi vitare teneor: vnde Inno. dicit in. c. inquisitioni extra eo. ⁊ approbat Panormi. in. c. ad nostram. el tertio. de iu- re iur. ⁊ in. c. cum nõ ab homine extra eo. ꝙ si quis esset in vna prouintia notorie excom municatus ⁊ in alia mihi soli pateret debeo eum vitare ibi etiam in publico. quia non potest iste dici ab ecclesia tollerartus. Pos- set tñ ſm ꝟꝟ. ⁊ sum. ꝯf. ac pisa. benignius dici hoc esse verum quando habeo de excõ municatiõe testes vel instrumenta quibus facile eam probarem: alias teneor solum vitare in diocesi in q̃ facta est publicatio. Intelligo tñ ꝙ si eam probare non possem tenerer tñ eum vitare in occulto: qꝛ maior est de isto ratio ꝗ̃ de eo q̃ nullibi est noto- rie excõicatus. Eum vero de cuius senten tia mihi ꝯstat. si video post annum. s3 ꝟꝟ. ei ꝯmunicare possum ⁊ eum credere absolu tum si talis est ꝙ credatur timoratus. ⁊ qui tũc seruabat excõicationẽ ⁊ modo non ser- uat. ar. extra de of. or. ex parte alias debeo eum vitare occulte vel publice ſm ꝙ senten tia est occulta vel publica donec ꝯstiterit vel presumatur probabiliter de absolutione. Igitur semel excommunicatus. semper et aliquomodo vbiq3 vitandus est nisi ꝯstet de absolutione. per regulam semel de re. iur. in. vi. ⁊ facit. c. proposuit. de cle. ex. mi. vel nisi esset talis. de quo hoc probabiliter pre sumatur. Si tñ subito nõ aduerto actu de excommunicatione eius quem habitu scio excommunicatum: nec pecco nec incido in minorem ſm ꝟꝟ.
18 ¶ Decimumoctauum est vtrum liceat mi- hi vel domo excõicati: ⁊ dico ſm glo. ray. ꝙ eo absente non l3 mihi hospitari in ea vel inde sumere necessaria vite aut vinu3 ad ce lebrãdũ. nisi accipiã ab vxore vel factore. eo modo quo dictũ est. ʒ. dubio. iiij. Si ꝟo do- mũ inuenio sine custodia. ⁊ ꝓdicta facio ex ꝯsidẽtia amicitie non licet. ꝓdicta. quia sic quodãmõ ꝯtraho cũ illo obligãs me ad an tidota ⁊ ei ꝯmunico si vero credo eũ rẽ habi turũ non gratam cũ sciuerit non incido q- dem in minorem. sed tñ furtum ꝯmitto.
¶ Decimumnonum est quo credere debeo aliquem esse excõicatum sic ꝙ eum teneat vitare: ⁊ dico hoc esse primo si vidi eum de- nunciari. aut facientem aliquid cui scio an nexam esse sniam puta percutientem cleri- cum. secũdo ſm ray. si est fama publica ꝙ sit denunciatus. aut egerit aliquid tale si vi aũt alteꝝ hoꝝ audio a fide dignis de visu referẽtibus. teneor inquirere veritatẽ inte rim vitare illũ ſm eundẽ. si vero fama est le- uis vel audio ab aduersario non teneor. ⁊. ij. q. v. hvidetur: ⁊. ij. q. j. c. j. ⁊. iij. q. iij. non so lum: ⁊ extra eo. cũ desideres. tertio. si audio ab aliquo ꝓdicẽte de se ipso extra ꝯfessionẽ ſm oẽs: non aũt si in ꝯfessione s3 ꝟꝟ. ne ꝯfes sio reddatur odiosa. ⁊ quia scio solum ꝟ deus. ⁊ ꝯsentit Hostien. licet. Hug. dicerit ꝯtrarium. cuius tamen dictũ duplr est ve- rum. ꝓrio qñ ꝓdicto in ꝯfessione simul ⁊ extra ꝯfessionẽ. scd̃o limitãdo ꝙ eũ debeo secrete monere ⁊ vitare ꝗ̃tum ꝯmode possum sine scãdalo. ne dẽ ei materiã peccandi ⁊ ingerẽ dis e aliorum ꝯmunioni ꝯtra iura. ar. vi. q. ij. si tñ. ⁊ extra de offi. or. si sacerdos. quar to ſm ꝟꝟ. si audio ꝙ talis sit excommuni- catus ⁊ hoc ab epõ vel alio eius plato aut sacerdote parrochiali q̃ hoc mihi dicat de nunciando sententiam ⁊ talis est casus de quo solet excõmunicatio fieri. Secus vero si hoc dicat in locutione ꝯmuni: quia crede re non teneor. aut illum euitare. Secũdo si aliquis illorum dicat se vidisse parrochia num suum. aliquid facientẽ propter qd in- cidit in excõicationẽ: ⁊ illud nõ est publicũ qꝛ ſm ꝟꝟ. siue credam siue nõ credã illum vitare non teneor ẽt in occulto ꝗ̃tũ ad cui- tãdũ excõicationem minorẽ. ⁊ multo minus si alius hoc dixerit. Si tñ credam nõ debeo me igerere ꝯmunioni illius. si possum sine scandalo. ne dem materiam peccãdi. Sed ista l3 sint vera modo. ratione decreti ꝯsti- tutionis. tamen olim necesse erat vitare in oc- culto et occultũ. extra eo. cum nõ ab homi ne. quinto. l3 nõ teneatur credere sacerdos si videat aliquẽ hora misse nolẽtem intrare ecclesiã sed audire foris ꝑsumere eũ excõi catũ ſm. ꝟꝟ. ⁊ sive dicit inquirere tenet veri tatem. si est sacerdos. ꝓprius q̃ tenet agno scere vultum pecoris sui.

19 ꝟltimũ est vtrũ ista ꝓhibitio participan di extendat ad mortuos: ⁊ dico ꝙ cui cõica mus viuo cõicamus ⁊ mortuo. extra de se- pul. ex parte. el. ij. nisi post mortẽ appareat ꝙ non erat ei cõicandũ in vita: puta si post mortẽ de heresi ꝯuincat. xxiiij. q. ij. sane. ⁊ ꝓ ter casum de torneamentis. de quo infra tor neamentum. ꝟ. j. E contrario quoq3 cui non cõicamus in vita nec mortuo cõicare debe- mus. extra de sepul. sacris. nisi appareat ꝙ ei cõicandũ erat in vita: puta qꝛ ostendit si gna contritionis. extra eo. a nobis. el. ij. ⁊ de sepul. parrochiano. vel nisi reconciliationẽ petierit. de sepul. sacris. in glo. quod intelli ge si post mortem fiat absolutio. ⁊ non ante absolutionem secundum panor. in. c. a no- bis. el. ij. extra eo.

¶ Rursus de excõicatione. vj. s. per cutientium clericos.

Excõicatio. vj. ꝓpriẽ quo ad ꝑ cussores clericoꝝ ⁊ monacho rũ fert in. c. si qs. xvij. q. iiij. ⁊ in. c. nõ dubiũ. de sen. excom. ¶ Pro qua sciendũ est primo ꝙ pñ si qs comphẽdit etiã se minas ſm glo. ibi. ⁊ arch. ⁊ prs in. c. mulie res. eo. ti. ⁊ ꝑ clericũ vel monachũ intelligi tur ꝑsona tali priuilegio gaudẽs vt sic: ita ꝙ percussor eius in casu in quo nõ gaudet nõ incidit: ⁊ ꝑ manũ violẽtã intelligit̃ ois effe ctus violenter illatus in ꝑsonã vel adheren tia ꝑsone: qꝛ iste canon vt dicit Panor. in. c. nup. eo. ti. ponderat potius effectũ violẽtie ꝗ̃ modũ inferendi violẽtiã qd ꝓtz in. d. c. nu per. vbi dr excõicatus q̃ clericũ detinuit in custodia l3 forte eũ non tetigerit: immo in- telligit ois effectus iniuriosus etsi nõ esset violentus. vt in. c. ꝯtingit. el. j. eo. ti. vt cũ cle- ricus sponte se verberibus subijcit iniurio- se. ¶ Ad hoc aũt ꝙ qs in hunc canonẽ inci dat tria requirunt. Primo effectus iniuriose illatus: vñ non incidit qs ꝑ iniuriosa verba ꝯtumelias puta eleuato pugno vel en se. ꝟꝟ. Gof. ⁊ ho. ray. ⁊ Jo. de lign. qꝛ ista non transeũt in ꝑsonã clerici. ⁊ ſm Joã. an. nullus incidit in penã late snie ꝑ solã atten tatiõe nisi ad actus ꝯsummationẽ ꝑuene- rit. vt de pe. ꝑ totum. lib. vj. Secũdo ꝙ stat maledicto. s. aio iniuriandi vel offendendi qꝛ et. hoc dicit ⁊ ſm Inn. ⁊ oẽs canonistas requirit dolus ⁊ facti ꝑpetratio: imo si qs in- tẽdẽs iniuriã inferre laico ⁊ errore iusto de ceptus infert clerico non incidit vt patebit tertio ꝙ effect⁹ iniuriosus sit notabilis apõ alm infra. vt. ʒ. j. ꝟ. ij. dictũ est in sia ca nonis nũq3 infert nisi ꝑ mortali: qd i re mo dica eẽ non põt: in hoc tñ stabit arbitrio bo ni viri cũ arte determinari non possit.
¶ Sciẽdũ est scd̃o qs sit clericus vel religio sus gaudẽs isto priuilegio ⁊ dico ꝙ ſm iura ⁊ cõiter doctores talis est ꝓrio ois hñs ali- quẽ ordinẽ et primã tonsurã solũ. vt de cta. ⁊ qua. cũ ꝯtingat. ⁊ no. pe. de anch. in. c. j. de cle. ꝯiu. li. vj. Et scd̃o oẽs ꝓfessi vel professe religionis approbate etsi sint ꝯuersi vel cõ uerse. Et tertio sint nouitij. i. religionem ap probatã ad ꝓbationẽ ingressi vt in. c. si reli gioso. eo. ti. li. vj. Et si sint bigami ſm Jo. an. in. q. mercuriali. ¶ De ꝯuersis aũt ecclesiaꝝ secularium distinguit ho. in. d. c. non dubium qꝛ si remanẽt in domo sua viuẽtes vt laici siue si retinẽt sibi aliquã ꝓprietatẽ non gau dẽt isto priuilegio. secus si se ⁊ sua dedica- runt: incedẽtes tonsurati ⁊ habitu mutato diuinas horas audiẽtes honesteq3 viuẽtes qꝛ l3 sum. ang. teneat eos gaudere solũ ante factũ. s. ad cautelã. tñ. verius tenet hosti. qd gaudent. s. ante ⁊ post ⁊ ꝓbatur hec solutio in. c. vt priuilegia. de priui. ver. hoc autẽ et ꝯsentit sum. rosel. eiusdem ordinis. ⁊ Joã. de lign. ⁊ panor. in. d. c. vt priuilegia. Et addit panor. qd tales. s. sibi aliquid retinẽtes: et non gaudent priuilegio fori sed ꝯueniri de- bent coram iudice seculari: l3 largo mõ sint ecclesiastice persone ⁊ refert se panormi. ad notata per eum in. c. ij. de fo. comp. vbi dicit ꝙ solenniter penitentes nõ gaudent priuile gio fori nec etiam heremite: ⁊ ratio eius est qꝛ nullus interuenit actus eximẽs eos etiã a iurisdictione imperatoris qui est duplex. s. receptio ordinis ⁊ conuersio ad aliquã de religionibus approbatis. vt in. c. fi. de reli. do. ⁊ consentit lau. ⁊ Jo. de lig. l3 glo. in. c. si quis. xvij. q. iiij. quam sequitur Inno. ⁊ ar- chi. teneat ꝙ conuersi ⁊ penitẽtes gaudeãt priuilegio clericali ⁊ loquitur de conuersis omnibus etiam si sua non dedicauerit. Vi- de supra ecclesia primo. ꝟ. quinto. De fratri bus autem ⁊ sororibus tertij ordinis bea- ti dominici vel beati Francisci summa an- gelica sentit quod gaudent solum ante fa- ctum: non autem post: non solum si in secu lo laicaliter viuunt sed etiam si viuunt in congregatione sicut ceteri religiosi: qꝛ inq̃t non sunt religiosi ꝓprie cũ tria vota non ꝓ mittant vt religiosi approbate: ⁊ eras ꝓñt esse meri seculares si volunt: sed ista rõ non est bona alioquin nouitij non gauderẽt nec clerici habentes tantum primam tonsuraꝫ vnde dico ꝙ loquendo de iure communi: de his ⁊ de omnibus oblatis religiosorum: vel

2. notabi. Qui gau- deãt priui- legio cleri- cali.

Sum. ãg. arguitur.

Aduerte [illegible] ꝙ ... quod iniuriam ... solam admirationem ... [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

gaudent vt ptz ex dictis supra ecclesia ꝓmo
vel saltem eodẽmodo distinguendũ est: qz si
viuunt in suis domibus laicaliter retẽta si
bi aliqua ꝓprietate non gaudent. ar. c. duo
sunt. xij. q. i. z quotano. ho. z cõiter docto. in
d. c. non dubium. z car. in cle. i. de decl. Im
mo etiam si retinent sibi solum vsufructũ vt
notauit panor. in. d. c. vt priuilegia. nec suf
ficit si habitum mutarunt vt sibi p eundem
ptz: z p glo. non obstante q̃ textus loquatur
alternatiue. i. disiunctiue. Si vero se z sua p
petuo dedicarunt ordinibus suis gaudent
qz non est de his rõ minor ꝗ̃ de conuersis se
cularium ecclesiarũ. Loquendo vero iure p
uilegiato dico q̃ oẽs fratres z sorores vtriusq̃
ordinis tertij beati dñici z beati frãcisci
gaudent p bullã aureã sixti z p aliud pri
uilegium incipiens sacrosancta. z tenet sa
ba. in. c. si diligenti. de to. cop. z fell. in trac.
qñ litere aplice pind. patro. ecc. dicit indu
bitatum ẽ̃ tum ad vtrũq̃ priuilegiũ. Vide
etiam vbi supra. ¶ De heremitis autẽ tum.
ang. sequens panor. qui in hac materia sa
tis distat a vero: dicit q̃ non gaudent: sed q̃
dam ex. d. glo. in. c. quisquis. tenent ꝓtrariũ
z hoc verꝫ est vt patuit supra. ti. ecclesia. i. z
idem dicendũ est de incluſa sponte fm ant.
de but. z archie. ꝗ dicta summa hoc neget.
¶ De lesiatis autem qui z discalciati et ca
pucciati incedunt z viuunt regulariter. dicit
panor. q̃ nõ debent gaudere priuilegio: qz
non sunt clerici nec ordinem recipiunt: nec
ꝓfitentur tria substantialia vota immo nul
lum: immo putat eos peccare mortaliter cũ
veniant contra constitutionem. c. si. de reli.
do. sed tñ ista forte hñt apparentiam loquẽ
do iure cõi quantũ ad primos institutores
illius religiõis: modo aũt qz papa scit z tol
erat immo martinus. v. cõcessit elysq̃ ad
beneplacitũ sedis apostolice posse licite in
suo statu permanere non sunt condẽnandi:
immo dico q̃ gaudent iuxta dicta supra in
titulo ecclesia primo fm dñm ant. de burri.
¶ De clerico etiam coniugato cum vna z vir
gine non bigamo incedente in habitu cleri
cali z tõsura: dico q̃ gaudet hoc priuilegio
z fori quantum ad delicta. vt in. c. vnico. de
cle. coniu. lib. vj. sed si sit coniugatus non bi
gamus non deferens habitum clericalem z
tonsuram perdit omne priuilegium sine ali
qua monitione secundum Jo. an. mo. et ar
chi. in. c. ioannes. de cle. coniug. z textus est
in. c. vnico. de coniug. lib. vj. Nota vero q̃d
cum secundũ panor. c. j. de apostasia sit du
plex priuilegium. s. fori vt sez tantum quis
conueniatur sub ecclesiastico iudice: z cano
nis si quis suadente: primum perditur diſſ
citius quia non perditur ex sola dimissione
habitus aut immixtione eno: mium. extra
eo. si vides. lib. vj. hic autẽ aliqs perditur
secundum. Si aũt ratio dimiserit habitũ z
tonsuram: z postea reassumpserit: quidam
dicunt q̃ non gaudet: qz satis est q̃ semel in
sumpserit sibi vitam laicalem professione:
vt in regula quod semel. de reg. iur. lib. vj. Si
alij verius dicunt contrarium: qz. c. iusta pe
nitentia nemini est auferenda. ij. q. vij. si do
libellos. Et faciunt notata per Innoc. in. c.
si. de vita z hone. cle. dicentem q̃ clerici pri
uilegio priuati propter se immiscere nego
ciationibus illud reassumunt dimittendo.
z consentiunt Jo. mo. z archidiac. Et hanc
opinionem probat cle. de vita z hone. cle. re
cte intellecta in qua dicitur q̃diu in premis
sis existant vel insistant eo ipso amittant: qd
secundum verum intellectum ad omnia ibi
premissa refertur. vt in. c. primo z. c. secundo
requiris. de appell. Quod etiam confirma
tur. qz illa constitutio est penalis: ideo i du
bio recipere dz interpretationem mitiorem
Jo. de ligna.

Bulla aurea.

Sum. ant. de. tozat.

¶ De clerico vero deposito sine degradato
dicit hug. et Jo. de ligna. z ho. quod gaudet
contrarium autem tenuit bar. bri. quod vi
de. lib. o sexto. z extra de iudi. cum nõ ab ho
mine. sum. autem con. lib. o tertio. xvij. qo.
xxxv. limitat q̃ nõ gaudet deposito seu de
gradatus traditus curie seculari. Jo. vero
an. z panor. in. c. ex parte. de cle. coniugato
de deposito actualiter: z est eadẽ limitatio
vt credo: quia inquit panor. deposito actua
liter incontinenti p actualem degradatio
nem clericale priuilegium ꝑdens efficit de
foro seculari non autem in depositione vere
bali nisi sit incorrigibilis qz tunc etiã pdit
illud fm eõem lecturam in. d. c. cũ non ab ho
mine. Vide sup: ti degradatio. z infra. d. §. le
quẽti. z §. v. ¶ De ꝑmoto vero psalti dicen
dum est q̃ gaudet: qz caracterem recipit.
¶ De excõicato vero quidam dicunt q̃ non
gaudet p. c. excõicatoꝝ. xxij. q. v. z. ij. q. pe
nitentia. multi. sed verius contrarium tenti opi
nio cõis: qz retinet ordinem rõne cuius im
munitas inducta est: dum ante aũt cõ durat
effectus ex. v. metaphisice. z hoc tenet Jo.
vin. gof. Jnno. z Jo. an. z speculator. ¶ De or
dinato aũt non baptizato dico q̃ nõ gaudet
qz non recipit caracterem fm. s. tho. z idem
dico de ordinato coacte coactione absoluta
extra de bap. maiores. in glo. similiter nec
ordinat' coacte coactione conditionali nisi

postea

postea expresse vel tacite ratificet fm Joã.
de li. Sunt multe alie ꝑsone gaudẽtes hoc
priuilegio vt mulieres canonice penitẽtes
solenniter. templarij hospitalarij. milites
gaudentes z huiusmodi de quibus. ẋ. eccle
sia. i. §. v.

Sciẽdũ est tertio q̃ hoc priuilegio clerici
gaudẽt et sine violenta manuum iniectiõe
in muris casibus iniuriosis: ita q̃ inferẽs
iniuriam incidit in istum canonẽ. ¶ Primo
cum quis percutit clericũ subjicientẽ se spõ
te verberibus pro emenda. extra. eo. ꝓtin
git. et primo de quibus. ẋ. ecclesia: quia vt
dicit ray. talis percussio z sũ stryloẽta tñ
est iniuriosa. saltem ordini clericali in cu
ius fauorem promulgatus est canon: z in hoc
concordat quasi omes: ipse vero clericus se subij
ciens fm ray. est excommunicandus. vt ibi
z sentit panor. ibi.

¶ Secũdo cũ q̃s clericũ retinet vinculatum
aut carceratum carcere publico aut priuã
to. aut custodit: qz incidit fm ray. et infra
§. vj. dub. v. q̃ vero illũ retinet modico tẽ
pore et humanum z retinẽtẽ. vt auertat a sla
cusiõe. tñ quilibet põt eũ capere z ligare
nõ ẽ primũ restituat suo plato. z satis cõ
tor. Jnno. in. c. si vero ei primo eo. z host. Et
idem est fm panor. in. d. c. si vero. si familia
potestatis inueniat ipsum de nocte. qz con
matũ. de offi. del. ꝓtinuit: quod intelligo nisi
prohabiliter ꝓsterit vel dubitetur de opposi
to: z quia incedit honeste cum lumine. Et
similiter qñ capit rõne delicti vt ducat suo
plato in dubio ne fugiat. fm eum. in. c. cuz
nõ ab homine. de iudi. Et idem est si credi
tor timet de fuga eius fm Jnno. z panor. in
c. ex fame. eo. titu. Et idem est si pro delicto
detineatur per. xx. horas ad testes conuocã
dum ne sit locus inficiationi facit. i. capite.
quinto. ff. de adul. z in auc. vt lice. ma. z aul.
ne incidat in manus hostium: qz el nõ irro
gatur iniuria sed salus. pcuratur. ar. di. xlv
cum beatus. vide etiam infra. §. vi. Qui ho
stium obsident vel claudunt in domo mulie
diam fm Jnno. non dicuntur istum tenere
in custodia vel carcere: qmq̃ hoc intẽdũt
nec inferunt violentiam ꝑsone aut reb' ad
herentibus: hec ille qui videtur dicere quod
sint excommunicati: sed rationabilius Jo.
de lig. dicit q̃ obsidens eum in castro. pyio
landa ꝑsona incidit: non aũt qui. p habẽdo
castro circlaudens vero illum in domo ad ve
recundiam incidit: quia inquit facit iniuriã
ꝑsone. Intelligetamen dictum Innocentij
verum esse in duplici casu: primo qñ non
ita clauditur in domo vt exire non possit ꝗ
vt exire non possit sine erubescentia: vt quia
exeundo cogitur facere streptum z sentiri:
sicõ qñ obsidentes vt erubescat intẽdũt eru
bescentiam leuem z iocosam.

¶ Tertio cũ quis clericũ mandat capi ¶ ce
dit z sequitur effectus: qz incidit mãdator et
mandatarius fm ray. vt in. c. ꝑpendimus.
z in. c. mulieres. extra eo. Si tñ mãdans re
uocauit mandatum distinguendũ est: quia
si mandatarius añ reuocationis notiẽz iã
pcuisserat vter q̃ incidit fm ber. z host. ꝗ Jn
no. ꝓtrarium sentiat. si vero reuocatio ante
percussionem ad eũ puenit. mandator non
est excõicatus. ar. extra de. pcur. ex insinua
tione. z in. c. nostro. z in. d. c. mulieres. z con
sentit Ber. Hosti. z Bof. Et eadem questio
ac solutio fieri potest de ꝑsuẽte fm summã
pfes. Dicit tamẽ glo. Ray. q̃ cuz pcussio no
titiã reuocationis precedit. nõ incidit man
dator: si est sufficienter ꝑritus. qz iuo nullũ
existẽtem in charitate ligat z si homo q̃ aliq
quãdo iniuste ligat: sed dictum Ray. videt
verius: qz mortale pcessit z eius occasione
dãnum irrogatum est. ideoq̃ dz penam sen
tire. extra de iniur. c. fi. z de homi. c. fi. lib. vj.
Si autem mandator ante pcussionez decef
serit fm glo. in. c. mulieres eo. titu. nõ incidit
qz morte mandatoris soluit mãdatum. ff.
mãda. inter causas qõ dominus Anto. dicit
verꝫ solum quãdo mãdatarius erat certifi
catus de morte: sed fm Wir. Innocẽ. Ber. z
host. si hoc est notorium z in fine non fuit ab
solutus vel nõ apparuerunt penitẽtie signa
haberi dz pro excõicato nec sepeliri debz in
cimiterio: nõ exui quit sñ ecclesie militan
tis. quia ea nullo modo ligatur sub terra.
xxiij. q. i. quodeũq̃: sed ratione peccati no
torij z intelligit quod sub terra nõ ligat no
uiter. secus si discedat ligatus: vt hereticus
decedens. ꝗ ignotus ecclesie. Et similiter
Bof. dicit quod incidit nisi reuocauerit ante
mortem: quia intelligitur in eadem volun
tate decedere. panor. vero dicit ibi quod si
penitentiam recepit in extremis nõ incidit ꝗ
fuerit in culpa non reuocando mandatum
si vero nõ egit penitẽtiam. non incidit qui
dem de rigore. quia mandatum reuocat in
morte. sed quoniaꝝ decessit in eo peccato te
netur de alterius delicto. sicut tenetur prin
cipalis in non reuocando mãdatum. vt in
l. si mandassem. ff. manda. z operabitur hoc
casu excommunicatio. quia aut non sepelie

Summa

Siluestri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur in cimiterio.aut sepultus exhumabitur.in sacrio.de sepul.hec ille cuius opinionem ang.excõicatio.v.§.xxxiij.falsee rectat Ex oibus colligę q̃ est excõicatus vel saltẽ habẽdus tãq̃ excõicat⁹ si nõ penituit cui signus fuit sinẽ revocauit.secus si penituit Si vero iniecta est manus in clericum nomine tuo.lz sine mãdato.ratum habuisti incidisti:quia ratihabitio comparatur mãdato.de regu.iur.ratihabitio lib.vi.sed si noie tuo factum nõ fuit ratuz habẽdo peccas.sed nõ incidis in canonez vel sniam excõicationis.extra eo.cum quis.li.vi.

4 ¶ Quarto qñ qs nõ mãdat quidem clericũ percut.sed tñ dicit suis.q̃ vellet de eo vindicari.animo provocandi illos quia si illi ex hoc moti percutiũt ille incidit fm ꝓ.ꝓ.Idẽ etiam est si non dixerit eo animo.sed tamẽ verba talia fuerant que comparẽtur mãdato vel consilio consideratis omnibus circunstantijs:quia dicendo fuit in culpa.zcogitare debuit hoc potuisse euenire.ar.ca.si de homi.li.vi.adanti operam rei illicite homicidium etiam casuale imputatur.

5 ¶ Quinto qñ qs clericum a lesione nõ protegit cum tñ id sine mo periculo posset:zcontra eo.§to.quod verum dicũt Jo.zber.in glo.super.d.c.§to z guil.quãtũ ad officiales.ad quos officium pertinet eos defendere.extriũ.q.iij.forte:ho.autem in summa dicit hoc intelligẽdum esse vniuersaliter de quocũq̃ erlaz si ex officio nõ teneret.modo simplici verbo prohibere posset:ar.extra eo.delicto.lib.vi.zconsentire videtur Joã. de lig.super.d.c.quanto.quod Jo.an.in nouel.in.d.c.§to.zvin.rabbas.z ho.z dlr.li. iij.limitant quãdo quis dolose dimittit.Et addit Jo.an.q̃ in hũcvel alij canonẽ.nullus incidit sine dolo.ff.de adul.l.pe.ff.de sicca.l.j.idẽ Jo.de lig.Colligę ergo q̃ ex oẽ incidit dupliciter primo quando est officialis.secũdo qñ dolose nõ prohibet:nõ autez incidit fm melius sententes.qñ nõ est officialis tnõ defendit ex negligentia vel timore etiam irrationabili.

6 ¶ Sexto qñ nõ tãgit clericum manu vel instro manualiter tento.sed lapillo vel sputo aut aqua aut quocũq̃ tali tacto in eum iniuriose.quia fm ray.z communiter doctores incidit.quod intelligo nisi iniuria eẽt leuis z iocosa.

7 ¶ Septimo cum quis clericum insequitur adeo acriter vt ille quasi coactus in aquaz vel piculũ aliud se.pũcit vt euadat:qz fm ꝓ.ꝓ.incidit:si vero qs clericũ insequat vt cedat z ille sine percussione cadat z ledat sum. ang.tz q̃ incidat.zidem supple.dicẽs nõ eẽt rationẽ diuersitatis in primo z secũdo.casu.cũ in vtroq̃ lesio ab insequẽte causetur oppositum tenuit sum.rosl.eius dẽ ordinis z summa pisa.z archie.z hoc est rationabile:quia illa lesio non fuit intẽta in se ab insecutore.vt pz nec in sua cã que est suga: qz p accidens se hz ad illã.Et ita est ratio diuersitatis in casu.

¶ Octauo cũ quis infert metũ clerico iniuriose.s.non iocose per tactum aliquem non violentum.vt exeat de fundo.hoc fine vt ipse ingrediat vel aliquid inde accipiat:quia metus est verbalis tãtum.autẽ realis cũ fine tactu etiam si adesset intẽtio percutiendi.vt vibrando astam vel ensem.quia fm Jnn.nõ incidit:qz nõ est infectio manus in clericum vel in adherentia illi:z ꝓba sunt cum effectu accipienda.vt in.c.relatus de cleric.non re.nec obest conatus sine effectu extra de spon.iuuenis. 8

¶ Sciendum est quarto q̃ in multis casibus quis infert manus violentas clerico Judicibus tnõ incidit in sententiam illam.

¶ Primo cum percussus a clerico ludente.ñ statim etiam sine deliberatione repercutit vt extra eo.c.j.fm mona quia hoc est pdiclo ludi z quidam naturalis impulsus.vt percussus grauiter ẽt grauiter repercutiatur videatur inferior:z generaliter dicit ricardus in quarto.d.xviij.q̃ percutiens non incidit.Et deliberatione ꝓnia turbatus non incidit.Et idez est si ludens repercutit deliberate tñ iocosa leuitate z sine dolo:ille enim ꝓ.ꝓ. non incidit:extra eo.ca.j.erlaz si percutiat grauiter.intellige tamen infra limites ludi.quia si grauiras hos excederet interuenente excessu magno ex lata culpa fm alios saltem presumptiue incideret : licet etiam si illicitãe vindicete z dolo repercutit quãtũ ad veritatem rei sed oppositum credo verum ex dictis.ñ eo.tit.in prin.e.ñ cui pa.§.iii. Debet tamen fm Joã.de lig.penderari qualitas loci z ratio fallendi quia in pena canonis requiritur persuasio diabolica.quam locus excludit sipsius qualitate ponderata.ar.notato.p.in.c.j.de pnum. Et idem intelligo de quocũq̃ repercutiente statim z sine deliberatione et extra ludum vt cum tãta est subreptio q̃ nec se vindicare nec iniuriari intendit.

¶ Secũdo quando quis ignorabat clericũ esse quez percussit.puta quia comas nutriebat nec aliquid de clericatu apparebat:vt in.c.si vero eodem.ti.et secundo z consentit

Jnno.z Jo.an.z nõ incidit etiam si occideret.q̃ dolus requirit.Idem si habebat habitum z non videbat:puta qz de nocte erat.fm aliquos.quod verum pnto quãdo rei illicite puta defensioni rerum suarum operam dabat:si autem vidit in eo rõfuram z tamẽ clericum non putauit percutiendo incidit.vt glo.no.in.d.c.q̃ verum est fm archie.nisi ex more patrie in qua layci plerũq̃ tõsurã ferũt ẽpore calorum ꝓbabilis ignorantia excuset.Dicit tamẽ Tũcre.q̃ si volẽs percutere andream laycum percutit Joãnẽ clericum ex ꝓba in ꝑsona neutrũq̃ cognoscẽs nõ incidit.q̃ si vero eo.zitu.cui Jo de lig.ꝓsentit.q̃ nõ pcessit in actio dyabolica:sed oppositum sensit Alan.qz iniuriari voluit.ff.de rius:qz dabat operaz rei illicite.z hoc nõ.tutius dicit.est etiaz vt ne dyabolica suasione.Si ño erraret i qualitate.q̃ istum qui est clericus putat laycũ. videẽs eum in habitu laycali non gerẽtez se clericũ:non incidit.extra eo.li vero.Sed si intendẽs percutere clericum laycum percutiat glo.in.d.c.li vero sentit q̃ incidat:tz oppositum sensit Jo.de ligna.quia non dz qs iudicari fm quod intẽdit sz fm q̃ facit:cõsentit Ber.z Jnno.imo fm Feder.ꝓ.xiij.non eẽt irregularis si i tali dubio celebrasset:z secũdum Panor.in.d.c.si vero.

¶ Tertio cum percutit qs clericum in habitu laycali incedẽtem nihilq̃ ostẽdẽtem de clericatu.tertio monitum z nõ correctũ.vt eo. quod ex solo delicto apostasie non pdit priuilegium clericale clericus etiam in minori et tertio vt in.c.cõtingit ibi.et tertio:nec sufficit vt dicit monitio vna pro tribus qz iuxta primam requirit iuxta theoricam glo.in clerici.de vita z hone.cleri. Unde Joã.an. in.c.ex tue de cle.non re.dicit quod vbi iuxta requirit primam sedam z tertiam citatione de edictum ꝓtra absentem.non sufficit vnica peremptoria:quia in penalibus verba debent intelligi stricte z proprie:non autẽ fiere clericum secularem aut quẽcũq̃ alium.fm Panor.z tertium ibi a te monitu sz p episcopum dyocesanum.ibi in dyocesi tua.vel p quẽcũq̃ ꝓlatum habẽtem epalem iurisdictionem in clericum:extra eo.in audientia.Non tamen requiritur monitio specialis sed sufficit generalis.puta qñ episcopus faciat edictum vt omnes clerici resumant habitum infra mensem:quia textus in.d.c.in audiẽtia non requirit spãlem.z vbi iura volũt tere spãlem exprimunt illam.vt in cle.j.de vi. z ho.cle.z in.c.ꝓstitutionem.extra eo.lib.vj. Sed nota quod fm Gemi.in.c.j.de cle.ꝓlibr.vj.habitus clericalis quo ad hoc quod clericus gaudet priuilegio.ꝓsistit in vestib⁹ z tonsura.Quãdo autem clericus pdat priuilegium clericale.ex habitus dimissione. vide.§.sequenti.

¶ Quarto in clerico qui habitu contempto fert arma z tertio monitus non se correxit. extra eodẽ.in audiẽtia:vbi elicit Panormi. quod ex sola dimissione habitus z delatione armorum militarium.non perdit priuilegium clericale. Et idem est si non sit tertio monitus sed immiscet se strãnidi.extra eodem.cum non ab homine.vbi hoc notat glo.z Innocen.extra eodem.non dubium. vbi dicit idem de clerico.sed litionem et insultam guerram facientes.extra eodem perpendimus. 4

¶ Quinto in clerico gerente negocia secularia siue administrationem rerum secularium z monito.vt supra extra ne cle.vel mo.facerdotibus.z de vita z hone.cle.c.ñ.Sed supplemẽtum z sum.rosel.illud.c. intelligit vt perdatur priuilegium in rebus tñ.hz sum. pisa.z archie.z ꝓ.ꝓ.z Jnno.z Host.tenent vt prius dicebatur.z hoc inuit ibi textus dicẽs idistincte q̃ iste ex facto ipso priuilegiũ abdicit clericale.Et necesse ẽ sic dicere:quia ibi textus istum subiicit statutis z consuetudinibus patrie quo ad res ipsas: que statuta z consuetudines volunt quod quis pro rebus interdum conueniatur coram iudice layco z arrestetur z capiatur z carceri tradatur:vnde iste perdit priuilegium fori et a fortiori canonis si quis suadente: quod facilius perditur secundum dictam summam rosel. 5

¶ Sexto in clerico conjugato.si habitum non defert.idest vestes z tonsuram.de cleri.coniuga.c.vnico.libro.vj.z vide supra clericus.ij.§.fina.sed addit dominus Alexan. consilio.viij.quod cum clerici non habeant habitum sure determinatum.vt est glosa in clementina prima de electio/quilibet habitus honestus est conueniens clerico cum dicitur quod ferant habitum clericalem:et intelligo honestum.idest conuenientem vtro seni et graui.non iuueni vel histrioni. 6 Ms.

¶ Septimo in clericis buffonibus.macellariis z tabernariis:qui talia officia publice et personaliter faciunt vt supra clericus.ij. §.v.vij.viij. 7

¶ Octauo in magistro percutiẽte leuiter tñ z 8

Universidad de Deusto
Biblioteca

causa disciplinę.extra eo.cum voluntate.ꝛ c.ex tenore. Nec distinguitur ꝓm ꝓꝓ.vtrus clericus sit in sacris vel in minoribus.sicut nec in prelatis.in dictis capitulis. Et addit ꝓꝓ.quod non incidit magister percutiens cum ira causa correctionis. Intelige tamē secus vbi ira principaliter esset in causa. Addit etiam quod non incidit submagister percutiens dicto modo contra prohibitionem magistri principalis.vel alius quilibet cui pueros docēdos commiserit: quia per huiusmodi prohibitionem.auferre non potest beneficium iuris.quod est posse corrigere eos quos docet. Est autem idez de patre.vt in dicto.c.cum volūtate.ꝛ facit lex si filius.C.de pa.po.ꝛ.l.vnica.C.de emēda.ꝓpin.dist.xlv.c.disciplina.Quod tamen limitat sum.angel.si clericus sit in minoribus. ꝓm Panor:mi.in.d.c.cum volūtate:sed Jo. de lig. Pe.de perusio.ꝛ Paul. Tancre. ꝓꝓ. sum.pisa.ꝛ rosel.tenent quod nō icidit etiā si sit in sacris.ꝛ si primum sit tutius tamē secūdum est rōnabilius ꝓm archie.quod etiā ꝓz quia.d.sum.angel.concedit.quod magister licite verberat clericum existētem in sacris.vnde irrationabile est hanc potestatez subripere patri. Sed ꝓtra quia iz dignitas ecḡalis liberet a patria potestate.vt in.c.venerabilem qui filij sint legi.l.vniuersaliter nō aūt facer ordo.vt false putauit glo.in.d. c.cum volūtate.ꝛ in.c.indeoꝛ.de eta.ꝛqua li.qz ꝓtrarium tz Inno.ꝛ ho.ſ.q̄ nō liberet: tñ quo ad pcussionē ꝓm Panor.liberat qui libet sacer ordo a patria ꝛ a seruili siue diuina.qō arguit p cām vniuersitatis co.titu. arg.et.c.p venerabilē.q̄ filij sint legiti. Sed dico q̄ ista nō habet efficaciam: vñ tene primuz: ꝛ aduerte tamē q̄ sum.ro.male adducit Panor. Et q̄ de patre dictum est intelige de.ꝓpinquis: extra eo.cum volūtatis.vbi dicit glo.q̄ nō solum pater sed et.ꝓpinq̄ domesticos suos corrigere debēt.C.de emēda. propin.l.vna. Et si tales persone modus excedāt nō incidūt ꝓm glo.in.d.c.cum volūtatis quia canon exigit dolum sine quo nō est violentia: iste autem manus sunt charitatiue: sed Joā.de lig.non ꝓsentit quia lenio tātum castigatio eis permissa est: sed concordo.quia per excessum nō incidūt: cum semper nō possint verbera suspēdere in statera: sed p magnum arbitrio boni viri.

9 Nono in eo qui incōtinēti vim vi repellit cuz moderamine incul.tu.extra eo.si ꝓo.el prio.ꝛ intelige icōtinēti.l.dum actu ipugnatur ꝛ sit ꝛ intelige etiā scienter ꝛ deliberate: et rō fallendi est qz iure naturali inditum est se defendere. Hoc autez extēdit ꝓz aliquos ꝛad defensionem ꝓsonaꝝ.solū p quasnebis intelligitur iniuria fieri: licut sunt vxor filij serui ꝛ huiusmodi: ꝓm aliquos vero quibus magis assentit Innocē.super dicta decretali hoc extenditur etiam ad defensionem extraneorum: nec clericum pcutiēs gratia huius incidit: quia ꝛ socij iniuria propulsanda est.xxij.q.iij.nō inferēda.ꝛ in.c.fortitudo arg.et.ff.quod met.cau.l.iiſt q̄dem.ſ.ſ.Et hoc tz sum.pisa.ꝛ direc.lib.iij.ꝛ cōiter omnes summiste.Et addit Inno.q̄ si defendendo alium q̄s clericum occideris ne alius occidatur ab eo.est quidem irregularis ſ nō excōicatus: sed de irregularitate dicit verū in defensione alioꝝ nō autem sui hodie.vt in cle.si furiosus de homicl. Ista tamē intelige statim.l.dum in timet vel instat violētia aduersarij nō autem postquā trāsiit: vñ ꝓm Jo.and.in nouel.super.d.c.si vero.si clericus pcussit laycuz amplius nō percussurus ꝛ hoc layco constat.repercutere nō debet: si vero clericus esset iteruz pcussurus vere vel ꝓm probabilem dubitationem laycl tz laycō repercutere.ad repellēdum violētiā iniminētem. Quidam etiam hoc extendūt ad defensionem ꝓsonarum tātum.nō aūt rerum apud se depositaꝝ defensione moderate.si alter vim repellere nō poterat: et allegat Inno.hoc dicētem: in.c.q.de resti.spol. quia nō est ibi manus violenta sed violētie repulsoria: ꝛ idem dicit de rebus proximi: arg.etiam in.c.olim.de resti.spol.et primo. ꝛ.c.dilecto.de sen.excom.lib.vi.ꝛ in.l.furez ff.de siccariis. Nō tamē pro hoc licet occidere vel mutilare ꝓm Bar.in.d.l.furem quādo ablatum est recuperabile per iudicem: si autem sit irrecuperabile secus. Sed Innocē.tenet ꝓtrarium.dicens q̄ occidens clericum pro rez suarū defensione incidit: in Ino probat Panor.in.c.q.ꝛ in.c.suscepimus de homicl.quod laycis nō iz occidere.ꝓ rerū defensione.etiam si recuperari nō poterit nisi in foro ꝓtentioso laycali. Et ita de clericis tz glo.xxiij.q.iij.in prin.videt idē de mutilatione: quia rō olim istorum est qz vitam proximi preferre debemus rebus nostris.ꝛ eadem ratione in regritatem ꝓsone nisi nocentū esset rēporale puta vulnus sanabile. Sed dici pōt ꝓcordādo q̄ licitum est clerico sua defendere fuste ꝛ gladio cōmisdo ꝛ percutiēdo extra mutilationem: ꝛ si ratio ꝓt vt rapiat insurgit in defensorem licite

occidetur ar.c.si perfodiens de homicl in sio rerum que rapiūtur.tñ respectu domini prohibētis rapinam est vera inuasio et aggressio prohibita.vnde quia licite teneo rem meam: eum qui me vult occidere ne teneam. Iz occidere: multo magis q̄ eum q̄ me vult occidere: quia el detrahit aut aliis iniuriam fecl. Si autem non me inuadit.et tñ rem meam tenere nequeo nisi occidam puta quia fugit in equeo meo quem aliter habere nequeo nisi illuz sagita occulta fodicam ilmistando dicta panor. Quis etiam dici posit hoc casu non esse ꝓtra legem dei aut nature occidere: quia quotidie de licētia principis mouētur arma pro temporalibus: quod fieri nō posset. si esset ꝓtra legē dei vel nature. ad mortuum in ꝓtrarium dici posset q̄ rebus nostris vita proximi est preferenda quātum in nobis est: vnde tamen pro vita proximi deberemus exponere vite perdende iniuste inuadendo imputēte ꝛ mutilare: ꝛ q̄ occidens aut mutilās clericum hac ratione.non incidit in excōmunicationem.tñ in irregularitatem vt.ſ.bellę peccauz nō est excōicatio iuris. Esto autem q̄ vez dicerez panor.ꝛ si velis indistinctē tenere. ꝛ limita tñ predicta dupliciter: primo quādo subtratio reruz vergeret in pericuium nostre persone.vt si eūti per latrones auferantur arma.aut tpe gelu auffeſrantur vestes: qz eo casu defendere res est defendere ꝓsonam. Secō q̄ q̄s adhibita debita diligentia acasu mutilat vel occidit qz non incidit cū daret operam rei licite.l. fortē q̄ subtratio reruz inferret damnū graue: secō q̄ nobili: vt qz eum oporteret honeste viuere aut mendicare. Jtā tamē rerum defensionem non intelligas ex interuallo sed statim: qz iz non incidat percutiēdo aut ꝓrtatur: aut etiam dū subtrahit res subtrahitur: aut etiam dū subtrahit deportatur ante q̄ venerit clericus ad locū destinatum ꝓm.ꝓꝓ.tñ percutiēs post q̄ venit ad locū destinatum ꝛ adeptus est possessionem ꝓfectam sitaꝝ rez incidit ꝓm pe. de cen.ecclesiastica.ꝛ de hoc vide supra bellum.ū.ſ.l.infine. Intelige etiam q̄ si defensor recedat modus.l.non seruet moderamē excessu ꝛ iura: secus si non ex proposito secōm inculpate tutele ex proposito incidit ꝓm Dopanor.in.d.c.olim.qz vt dictum est requiritur dolus.ꝛ facit glo.in.c.significasti.de homi.et secundo.ꝛ.l.si ex plagis.ff.ad.l.aquil. ſ.tabernarius. Quidam etiam rationabiliter extendunt istam licitam percussionē ad defensionem honoris: vnde si spoliandus a clerico euadere posset per fugam: intelligeturpem ꝛ verecundiam ꝛ non vult sed statꝛ percutit clericum inuasorem non incidit secundum bar.in.l.primo.C.vnde vi.ꝛ sequiſ pa.in.c.olim.et primo.de resti.spo.quia fuga est quedam iniuria.ff.de iniur.l.ite apō labeonem.ꝛ secundum et.in.d.ſ.tabernarius fuga reddit hominem vilioꝛem: iniuria autem corporalis maioꝝ est q̄ rerum iactura. ff.de penis.l.in seruorum.vnde si licet percutere pro iactura rerum a fortioꝝ pro iniuria vel iactura honoris cuiusmodi est fuga ꝛ hoc casu etiam secundum aliquos licet occidere licet incurratur irregularitas. Quidam etiam vt Innocētius extēdunt eam ad expulsionem de domo.de qua si clericus exire non vult non incidit percutiens eum.de resti.spolia.olim causam.ꝛ de homicl.significasti. Et idem in predictis intelligo de auxiliātibus amico.

10 ¶Decimo in eo qui reperit clericuz in adulterio vel stupro cuz vxore.matre.sorore.vel filia.qz nō incidit.vt in.c.si vero.el prio.eo. titu.ꝛ hoc dici pōt etiam si mutilet vel occidat ꝓm ꝓꝓ.quem sequiſ sum.pisa.ꝛ rosel. quia canon inter atrocem ꝛ non atrocez iniuriam non distinguit: sed tamen occidens aut mutilans licet non incidat tamen graueiter peccat vt dicit idem ꝛ notatur in.d.c. si vero.ꝛ extra de pe.c.ij. Sed tamen idem. ꝓꝓ.tenet tutius esse quod incidat quia canon illeno excusat nisi simpliciter manus inicientes violentas.ꝛ in hostiario.distinguit inter vulnerantes et sine vulnere ledentes: sed ista sua rō est ad oppositum qz cum vno ꝛ idē canon distinguat et referuet in vno casu et non in alio.videtur vniuersaliter loqui. Unde ponderato textu qui dicit si manus inijecerit in clericum inuentum.ꝛ glo. dicente.non ex interuallo.distinguo sic: quia si occidat vel mutilet.non ex interuallo tēporis aut deliberationis seriose facte.non incidit: quia tunc habet locum quod dicit glo.ſ.quod tam iustum dolorem compescere non potuit.vt.C.de adulte.l.gracus: secus quando non ex subita passione sed matura deliberatione etiam sine temporis interuallo id facit: quia cessat ratio qua canō istum excusauit. Et secundum eundem ꝓꝓ. et mo.hoc ad solum coitum non est restringendū.sed extenditur ad amplexus ꝛ osculum

Universidad de Deusto
Biblioteca

la in loco suspecto.ac ad preparationem in opus nepharium explendum: et ad signa aperta vel etiam probabilia propinqua negocio ibi statim peracto quia nõ incidit p curiens ex interuallo ante diuersionem ad alia. Et similiter extenditur ad clericum suspectum ad monitum etiam per maritum inuentum domi cum vxore sedentem ⁊ confabulantes.si non turpiter conuersantem: quia secundum leges hunc licet perimere ⁊ multo fortius hunc ⁊ omnes predictos capere ⁊ detinere donec vocet testes. imo ⁊ per.xx.horas continuas.⁊ iudici tradere.ff.de adul.l.capite.extra eo.si ꝓ alicuius ⁋ viti.⁊ consentit ber.ꝓꝓ.⁊ dire.lib. iij.Quia tamen hec materia est odiosa clericis ⁊ exorbitans a iuris dispositione: extẽdi non debet sed in terminis proprijs intelligi.Unde nomine vxoris secundum glos. ibi ⁊ secundum omnes.venit etiam sponsa de presenti: quia ⁊ lex permittit illam accusare iure mariti.ff.de adul.l.si vxor.⁋.j.nomine autem matris non veniunt ascendẽtes secundum glo.⁊ Joan.de ligna.⁊ dominum anto.⁊ panormi.⁊ hostl.qui hoc dicit tutius licet ipse ⁊ Innocen.senserit contrarium: nec nomine filie veniunt descendentes secundum eosdem: ⁊ Inn.contrarium teneat.sed tantum filia legitima ⁊ naturalis.non autem adoptiua secundum hostl. nec nomine socrus venit collaterales ꝓm aliquem doctorem sed tantum legitima et naturalis.

11 ¶ Undecimo si fiat a prelato vel de mandato eius causa correctionis.extra.eo.cum voluntate.⁊ c.cum extenore. Et intellige primo causa correctionis aliter incidit ⁊ verberans ⁊ mandans.extra eo.vniuersitatis. quod de verberante intelligo si probabiliter hoc credit: non autem si ignorat vel dubitat: quia debet obedire. Dicit tamen mona.q̃ non oportet prelatum de correctiõe cogitare.sed sufficit subesse causam: vnde percutere ex correctione est percutere pro culpa digna correctione: que sententia ⁊ si sit benigna tamen tutius est secundum eundem: vt saltem habitu cogiter de correctione.i.eam intendat habitu: quia inquit etiam si moneatur ex ira non incidet: sed longe melius est vt differat donec ira quiescat.xi.q.iij.illa ꝓpositorum.⁊ c.fra.cum apud. Et secundo intellige ꝓm archie.si modus non excedat intellige notabiliter: alias locus foret appellationi ⁊ puniretur excedens: qr leuis ratiõ correctio permissa est. Et tertio intellige si fiat a prelato percussi ⁊ ad eum ptineat correctio: quia si sit prelatus sed non illius: vel si habet auctoritatem tantum in ciuibus: vt rector vniuersitatis incidit: qr ꝓm panor. in.c.vt fame.eo.tit.vterq̃ hoꝝ requirit. Et quarto q̃ percussio per laicum non fiat si p cutiendus est clericus: alioquin ambo incidunt.vt in.d.c.vniuersitatis.nisi esset adeo incorrigibilis q̃ aliter capi aut corrigi non posset.eo.tit.vt fame. Potest tamen si causa subest per laicus capi ⁊ carcerari.extra eo. si clericos.libro sexto.i.de mandato prelati non autem propria auctoritate: etiam si sit incorrigibilis nisi sit traditus curie seculari: quod intellige nisi precesserit depositio. vt in.c.cũ non ab homine.extra de iudicis. vel nisi capiatur incorrigibilis vt resistat prelato suo.hec panor.in.c.vt fame.eo.tit. ⁊ de hoc infra ⁋ viti.du.vij. Et quinto intellige q̃ etiam per laicum non fiat tortura nisi rõne dicte incorrigibilitatis: quia secũdũ panormi.in.d.capitulo vt fa.post dominus anto.ibi ⁊ Per.de ancha.⁊ gl.v.q.vj.in.c.pref. ⁊ pater.⁊ eam Panor.in.d.c.vniuersitatis habeat ꝓprium. Hoc tamẽ sum.rosel.glo. byteri hoc fieri non potest licet secũdũ dominum Anto.male communis obseruãtia habeat ꝓprium. Hoc tamẽ sum.rosel.glo sat quod per laycum fieri non potest.ꝓprie auctoritate: secus ex iudicis mandato: sed ista glo.directe impugnat dictum glosatoris vt patet.⁊ eam Panor.in.d.c.vniuersitatis ex intentione destruit. Summa vero angelica etiam quo ad verbera glosat.vt q̃ laycus intelligatur secularis.non autem conuerso religioso: sed contra quia ratio huius prohibitionis est reuerentia ordinis clericalis.quem isti conuersi ex hoc tanto magis vilipenderent quam seculares. quanto sunt familiariores: tum quia ista dicta sunt a doctoribus in fauorem clericorum. vnde et in eorum fauorem in dubio interpretari debent: ⁊ consequenter nomine laycl venit omnino non clericus: tum quia hoc de tortura dicitur pro quanto habet locum verberum: quia vt dicit Panormi.in eo.verbera et cruciatus inferuntur.que verbera mandantur fieri per clericum vel monachum in.d.capitulo vniuersitatis.vbi conuersus non venit nomine monachi sed contra monachum ibi distinguitur. Unde et Archi.di cit distinctione.xlv.ca.quod nec rutum nec honestum est monachum verberari per eõ uersum laycum: imo tertio in dicto capitulo vniuersitatis.mandat sub pena ⁊ excommunicationis hoc fieri non debere etiãs per sacerdotem sed solum per prelatum nisi necessitas vrgeat. Unde discẽdum est iuxta notata per panormi.in.d.capitulo vniuersi-

tatis.⁊ c.vt fame eo.titu.q̃ clerici torqueri non deberent vt laycl de iure: qr tamen hoꝝ tortura fit per laicos qr clerici non sunt in illa arte forte periti.⁊ hoc de iure fieri non possit. ex Panor.preter dicta Archi. Unde dico quod sicut verbera per laycum inferunt quando aliter corrigi non potest.ita ⁊ tortura: quãdo per clericum fieri idonee non potest. Et hoc indubitanter tene: quia.c. vniuersitatis.nominat quattuor personas distinctas.abbatem.clericum.monachum.⁊ conuersum: ⁊ deinde ad dubium vtrum per laycum possit verberari clericus monachus aut conuersus sic responder. Nobis videt quod nisi causa regularis discipline hoc faciat abbas in propria persona.vel si necessitas vrget per clericum vel monachum fieri habeat: tam qui tales verberari pcipit quã illi qui verberant etiam si eam subesset.excõmunicationis sniam non euadit.hec ibi. Unde etiam puersus non potest verberari per laycum. Et sexto intellige si prelatus mãdans sit episcopus quia ei.ꝓprius manibus percutere nullum licet.cui sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit.C.de epi.⁊ cleri.si in hoc.lxxxvj.di.non licetur: nisi forte aliũ non inuenitur: qr tunc licite per seipsum per cutit: vt probat Panor.si autem est inferior epo.saltem adsit causa vrgens quare ipse.p ꝓria mam non verberet: alioquin mandãs ⁊ exequens incidũt.vt in.d.c.vniuersitatis quod nota quia quotidie ꝓtrarium fit.Quãdo autem vrgeat causa credo standus arbitrio prelati.

12 ¶ Duodecimo si turbãre diuina officia quẽ ꝓbyter vel alius ad quez spectat eũcere potest de ecclesia.extra eo.venẽs.⁊ c.cum voluntate.⁋.ii qui vero: similiter cum ꝗo rõne officij quod in ecclesia obtinet clericus percutit: aut cum hoc facit senior causa deuotionis aut magister.aut dñs.vt in eo.c.cuz hoc potest: aut parẽs vel ꝓpinquus qui famulam corrigit: vt in eodem.c. patet.si cita glo. Sed de oibus predictis intellige quo ad clericos minorum ordinum.vt in eodez ⁊ c.cum voluntate: excepto parente ⁊ magꝗ qui corripere possunt etiã existẽtem i sacris ꝓdictũ est: intellige ẽt de oibus ꝓdictis quo ad pcussionem leuẽ tũ vt ibi: si tã modũ excederẽt.modo nõ a ꝓposito ⁊ animo iraro in.d.c.cum voluntate.⁊ ꝓsentit ꝓꝓ.quia dolus requiritur. Sed tamẽ no.quod lata culpa equiparatur dolo.vt supra culpa ⁋ scho vnde si volẽs leuiter percutere ex lata culpa grauiter percusserit incidit ꝓm aliquos.sicut si stãtem in gradum leuiimpulsu pcipitat grauiter.qr stultum est hoc non preuidisse. Sed qr.c.si quis suadente videt expresse dolum exquirere in verbo suadente, diabolo. quo casu lata culpa non equiparatur dolo. ideo non incidit.

13 ¶ Decimotertio si clericus sit depositus vel degradatus.extra de iudi.cũ non ab hoie.extra de pe.de gradatio in fi.lib.vj.sed de hoc ⁊ de clerico non baptizato aut vl ordinator hmõi vide.⁋.eo.ti.in prin.

14 ¶ Decimoquarto qñ clericus trãsfert se ad actum prorsus ꝓtrarium pura erat in minoribus ⁊ factus est miles aut bigam⁹ vel huiusmodi.xcij.di.qsĉo. De milite tamen Panor.in.c.vt ꝓsultationi.de cleri.ꝓluga.limitat de promoto ad militiam.⁊ faciente actũ omnino ꝓtrarium clericatui: quia.i.exercet seua aut iuit ad belluz: quia immediate pri uilegium perdit cum ista sint ꝓtraria. vnde exquo elegit ꝓtrariam vitam fuit ipso facto exclusus.xxxij.q.j.cum renunciatur: sec⁹ de promoto tantum.qui actum alium prorsus contrarium non elegit.sed vluit honeste vt clericus.quia gaudet.vt sentit etiam Innocen.in.d.c.vt consultationi. Inde constituto in sacris.requiritur monitio trina: sed si constituus in minoribus habens clericatum pro derelicto.conuertit se ad militiam ⁊ huiusmodi sine monitione priuilegiũ perdit. De bigamo etiam nota quod cuz sit exutus omni priuilegio clericali.extra de big. c.primo libr.vj.glo.Jos.an.ibi hoc limitat de eo qui sic contraxit. idest cum duabus vel vna corrupta.existẽs in minoribus: secus si in sacris.qr non pdit priuilegiũ.⁊ ꝓsentit archi.ꝓꝓ.Gar.Jo.mo.

¶ Sciendum est.v.vt sciatur quãdo clericus existens in sacris habitu dimisso pdat clericale priuilegium.canonis si quis. vel fori.quod circa hoc sunt multe cõclusiones. Prima. Clerici qui relicto habitu clericali. efficiuntur stipendiarij seu armigeri.quantumcunq̃ cognoscantur ab alijs esse clerici.perdunt priuilegium canonis.extra eodem cum non ab homine.vbi approbat panormi.⁊ idem secundum eum in.c.perpendimus.eodem titulo.dici potest de eo qui dimisso habitu ⁊ tonsura.enormitatibus ⁊ seuis se immiscet quod est vt dicit quando facit seditionem in populo et guerram: et idem intelligo in paribus delictis iniuriosis: quia ratio huius dispositionis penalis. est certe etiam presumpta. scilicet de

5. no.

1. Cõclu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

clericis ordinis ⁊ proximi iniuria: vt signifi
cit latro armatus ⁊ publicus. Et ista intelli
ge etiam sine monitione. De priuilegio fori
infra particula. iij.

2 ¶ Secũda. Quãdiu clericus habitũ deferat
⁊ tonsurã ꝛc miscear se enormitatibus. nõ
pdit priuilegium fori aut canonis: ꝓm Jo.
3 an. ⁊ panor. in. d. c. perpendimus.

¶ Tertia. Clericus se enormitatibus im
miscens habitu dimisso ꝓm ho. vt ei ponit
panor. in. d. c. perpendimus. perdit priuile
gium canonis si quis suadẽte. ⁊ priuilegiũ
fori: sed ꝓm Jo. and. ꝛz perdat priuilegium
canonis vt dictum est. non tamẽ priuilegiũ
fori sed statim ecclesiastico iudici restituen
dus est nisi fuisset inuetteratus in huiusmo
di enormibus seu aggressuris. vel incorri
gibilis. imo nec eo casu illud perdit ꝓ3 pa
nor. in. d. ca. perpendimus: quia per argu
mentum a speciali. c. vnico de vi. ⁊ hosti. cle.
libro sexto. certi sunt casus in quibus cleri
cus ipso facto. clericale priuilegium pdit.
nec iste est vnus. ⁊ consequenter debemus
stare regule generali vt clericus coraꝫ suo
iudice conueniatur quantũcunq; delique
rit: ⁊ facit. ca si iudex. extra eo. libro sexto.
vbi clericus dimisso habitu ⁊ tonsura ca
ptus in maleficio: quod scilicet verbum est
generale aprum omne crimen comprehen
dere: ecclesiastico iudici remittitur. si se cle
ricum probat opinionem Joã. and. ⁊ hosti.
nullum ius probat: ⁊ summo in penalibus
vbi fieri debet interpretatio benigna. ma
xime in fauorem ordinis clericalis hec pa
normi. Et hanc opinione scilicet panormi.
tenuit dñs cardi. ⁊ dominus alexã. de imo.
consi. viij. dicẽs q̃ huiusmodi non perdunt
priuilegium fori nisi prius fuerint a dioce
sano vel suo prelato moniti trina monitio
ne vt in. c. in audientiaꝫ. c. perpendimus. ⁊
c. ꝛtingit el secundo de sentẽ. ex. ⁊ in. c. si iu
dex. eo. titu. lib. vi. nisi fuerint publici iocu
latores. histriones. seu bufones. exercẽdo
illam artem ignominiosam per annum. ꝓ
c. vnicum de vi. ⁊ hosti. cle. lib. vj. Et iacit ꝓ
hoc quod habetur in. c. degradatio. de pe.
lib. vi. quia antecẽs iudex secularis se possit
intromittere requiritur degradatio: que ta
men non fit nisi pro enormibus criminibus
vt in. c. cum non ab homine. ⁊ in. c. at si clerici
cl. de iudicijs. hec do. alexã. Dominus ta
men pe. ⁊ dñs anto. temerunt opinionem
Joã. and. disputando. vt refert panor. cui
prior opinio magis placet. ⁊ sequitur sum.
ange. sed ego dico quod prima idest Joã.
an: est verior. quia in casu capitulij perpen
dimus sacerdos fuit occisus per iudicem.
Nec ob. q̃ ibi penitentia imponitur. licet
non inciderit in canonem: quia vt ibi dicit
gl. est ad cautelam. Vñ hec opinio est pran
cãda. vbi iudices ecclesiastici sunt in puni
endo negligẽtes: vel periculum in mora nõ
patitur eos adire vel enormitas facinoris
penam: maiorem experit arbitrio bonoruꝫ
q̃ ecclesia possit inferre: vt quia sunt publi
ca. ⁊ scandalosa. ⁊ reipublice valde nocua
Et ꝛz degradatio in enormibus plus regu
lariter requiratur. secus in casu expresso
a iure. Adde primo q̃ qꝛ rõ quare compe
tit priuilegium fori est professio vel ordo sa
cer ꝓm panor. in. c. h. de fo. cõ. quantum ad
hoc idem vt iudicium de clerico existẽte in
sacris. de apostata. a religione cum equa
liter vtriq; prohibeatur regressus ad seculũ
que est rõ vtriusq; rõnis. Adde secũdo
q̃ in neutro habet locuꝫ trina monitio. vbi
de incorrigibilitate constat euidenter vt qꝛ
fuerunt capti ⁊ fregerunt carceres ⁊ fecunt
prelatos se insequi: ⁊ hmõi.

¶ Quarto. Non gaudet priuilegio canonis. 4
clericus incedens sine habitu et tertio moni
tus vt dictum est. sed non monitus gaudet
⁊ percutiens extra actum belli: ⁊ aggressure
incidit etiam si habitu deposito aliqs se im
miscuerat: secus in actu belli vel aggressu
re: quia non incidit ꝓm Jnno. quod tamen
archie. limitat quãdo clericus iniuriaꝫ dede
rat causam. quia indubitate non incidit in
contra quem venerat ex capite defensie per
misse. vt in. c. si vero. neq; fauentes aggres
so: ⁊ similiter si rertius insurgat contra ter
tium. ⁊ clericus dimisso habitu temere se
immisceat habitu deposito non incidit per
cutiens in liminibus aggressure. ⁊ sic intel
ligo opinionem Jnnocentij. hec omnia ar
chie. vnde sum. rosel. excõicatio. ij. §. i. in qr
ta conclusione. dicens si qs percusserit cler
icum in habitu ⁊ tonsura. in bello iusto ex
parte percutientis. non incidit secundum
archie. flo. tripliciter deficit: primo quia hoc
est falsum nisi se defendendo moderate. vt
patuit: secundo quia sibi contradicit in cõ
clusione secunda que hic posita est: tertio
quia male allegat archiepis. flo. qui non
loquitur de eo qui habitum et tonsuram
portabat.

¶ Sed circa dicta dubia multa ꝛsurgũt. 1 dubius
¶ Primum est vtrum clericus inducens se
sponte verberibus in satisfactionem sit ex
communicatus: ⁊ dico q̃ secũdum petrum
de perusio. non incidit in maiorem si iudi
cit se vni tantum ictu. sed secus si pluri

bus: quia statim post primum participat ex
communicato in crimine damnato: sed iste
false determinat vt patebit ⁊ insufficiẽter. p
bat: quia ratio incidendi clerico non est so
lum participium: sed etiam fauor ⁊ consen
sus quia facientem ⁊ consentientem par de
berpena constringere. vt in. c. mulieres. eo.
titu. Item non obuiare cum possit. Ray. vero
dicit q̃ est excommunicandus non excom
municatus: ⁊ consentit Joã. an. ⁊ panor. in
c. contingit. el primo. eo. ti. ⁊ ista est veritas
quia ibi tertius dicit eum excommunicãdũ.
Nec obstat ratio nõ obuiationis: quia hoc
non facit dolo sed in satisfactionem: ⁊ vt for
tia aut consensus eadem ratione. Nec ra
tio etiam participij: quia vt panor. dicit in
fine. c. Jo. an. multipliciter soluit. primo q̃
hec non facit at ille vt participaret in cri
mine: secundo quia non participat excõmu
nicato cum non sit excommunicatus ante
percussionem. i. compleram: ⁊ si obiciturq̃
statim est excommunicatus post ictum pri
mum dicitur q̃ non nisi habito respectu ad
omnes percussiones inflictas impetu vno.
vnde Jo. an. in regula delictum. de reg. iur.
li. vj. in mer. concludit ibi non esse tot excõi
cationes quot verbera: qꝛ oẽs habentur ꝓ
vno facto ex quo inferuntur impetu vno. Et
idem tenet bar. in. l. minõrẽ. ff. de prina. deli.
dicens q̃ vulnerans nolens plus facere si
supermeniat et impetuꝫ occidat: tenet de
mutilo horis ⁊ tãdem occidens: tenetur de
occiso tñ: nꝛ eodem impetu fecit ꝛz et inter
mallo. vt. l. qũ ait. §. fi. ff. de adul. Pot et fol
non est participare in crimine ꝓm aliquos:
cogitari poterat q̃ ille remitteret: ꝛz hec
solutio non procedit postq̃ ictus geminat.
hanc etiam incurrit clericus vel similis
persona ira to animo seipsum percutiens se
cundum dire. quia iniuriam facit ordini cle
ricali cui hoc priuilegium concessum est. vt
2 ¶ Secundum est vtrum mulier percutiens
clericum se de turpitudine impetentem in
cidat: ⁊ dico ꝓm. ff. q̃ sic si verbis solis im
petebat: nõ aũt si tangit inuitam: ⁊ illa se de
fendit moderate. Et idem mo. Addit autẽ
ꝓm. ange. q̃ etiam non incidit si impetẽte
verbis tñ percutit qñ eum aliter repellere
non potest: sed hoc non est rurum: qꝛ declina
re potest vnde incidit. Si autẽ ipsa ad sua
lionem maritiad turpitudinem clericuꝫ vo
tai ⁊ sic a marito percutitur: vterq̃ incidit
ꝓm. ff. ⁊ mona.

¶ Tertium est vtrum capiens clericum per 3
capillos dicens nisi esses clericus cedere te:
incidat: ⁊ dico quod sic secundum. ff. si ira
tus animo iniuriandi hoc facit: aliter non:
⁊ ratio esse potest: quia licet non inferat in
iuriam tantam quantam tenet in animo in
ferre tñ aliqualem.

¶ Quartum est vtrum tangens res adherẽ 4
tes clerico incidat: ⁊ dico ꝓ3 ray. ⁊ cõiter do
cto. q̃ si equitãtis quis frenum arripiat aut
frangat cingulum sellę incidit. Nec differt
inferre manum persone aut rei sibi taliter
adherenti. Et similiter qui rapit indumen
tum de dorso vel rem de manu eius aut eaꝫ
fransit ꝓm car. in cle. j. de penis. etiam si au
ferat possessor tempore quo non debet: vt qꝛ
commodauerat vsq; ad certum tempus ꝓ3
archie. Fallit hoc qũ rem quis poterat ca
pere propria auctoritate: puta qꝛ est rapien
tis ⁊ clericus non est pro tunc plenus posses
sor de iure nec de facto vt si mihi clericus sub
riplat calamum. ⁊ ego repente non ex inter
uallo iterum subripio illi. Si autem furto
raptatur dormienti vel alꝰ non sentiẽti zo
na qua precinctus aut vestis qua indutus est
aut aliquid tale. non incidit ꝓm Jnnocen. ⁊
ho. ⁊ car. in cle. j. quia modica vel nulla fit
iniuria persone non sentienti. Et istam opi
nionem sequitur sum. pisa. ⁊ sum. con. ⁊ sum
ang. Sed contrarium sensit sum. ro. eiusdẽ
ordinis ⁊ archie. ⁊ Jo. de lig. ⁊ archi. qui no
tat in. c. si quis. xvij. q. iij. de mente canonis
esse q̃ incidat quicunq; qualitercũq; tãgẽs
personam clerici iniuriose. Et iam hoc tenẽ
dum est quia iutius: item quia verius quia
si potest quis incidere in canonem inferen
do iniuriam persone etiam cum eius voluntate vt cum quis subijcit se verberib⁹: mul
to magis preter eam vt cum quis nõ aduer
tit quia iniuria tanto est maior ꝗto in pas
so est minus voluntaria. Nec maluꝫ ex hoc
est parum q̃ non sentitur vt mors in insta
nti separationis anime: sed ex hoc q̃ parum
nocet ⁊ parum existimatur actu vel habitu
Similiter incidit qui iniuriam equo infert
cui incidet: aut lacerat vestes nõ separatas
ab eo ꝓm aliquos alleganteo. c. contingit.
eo. titu. ⁊ ꝓm card. in cle. j. de pe. Nec obstat
quod alij obiciunt in contrarium hanc con
stitutionem esse penalem ⁊ consequenter re
stringendo: qꝛ ꝓm Jo. de lig. est fauorabilis
attento ordine clericali cui indulgeꝫ. cõq
ampliando. de reg. iur. odia. Nam ⁊ secun
dum panor. in. c. non dubium. eo. ti. quando
in constitutione concurrunt odium ⁊ fauor

Universidad de Deusto
Biblioteca

magis attenditur fautor.

5 ¶ Quintum est. vtrum incidat q̃ clericum cogit aliquid facere per metum: ⁊ dico qꝫ sic si illud sit aliq̃d impediẽs eius libertatẽ ⁊ non aliter: vnde incidit fm ray. qui ponit ei custodiam ad capiendum si exeat domũ aut arrestat eum: aut facit secum ire quasi vinctum ⁊ captum ad iudicem: non autem incidit fm Innocẽ. ⁊ dr. libro. iij. q̃ metu cogit vt aliquid teneat vel de fundo exeat. qꝛ ista nõ sistũt eum vel impediũt quin possit ire quo vult: sed fm Joã. de ligna. intellige de metu verbali pcise. quia si sit realis statim ad tactum persone vel adherentium quis incidit. Predicta tamen forte fallunt vbi clericus est probabiliter de proditione suspectus apud verum dominum: quia eo casu ista pertinent ad defensionem sui status. ⁊ licent cum moderamine inculpate tutelle.

6 ¶ Sextum est vtrum incidat is q̃ de equo clericum pcipitat vt ascensu eius fugiat inimicum: ⁊ dico q̃ Joã. de ligna. ꝛ q̃ sic: qꝛ hic est iniectio cum violentia ⁊ non iure fit. Nec obstat q̃ licitum sit et se defendere: qꝛ hoc verum est sine lesione tertij. Et consentit bar. bri. ⁊ tanc. Sed petrus de cẽsu. ecclesiasticis. tenet ꝓtrarium p rõnem notabilẽ Et in aliis casibus: qꝛ inquit nullus sapiẽs diceret valem peccare mortaliter: excõicatio aũt nõ infligitur nisi pro mortali: quod intellige aiure. Et ista est vera opinio in casu in quo aliter esset iste occidendus probabiliter: quia cum sit in casu extreme necessitatis. ille tenebat ei seruire de equo iuxta dicta in ti. elemosyna. ff. H. j. Nã ille eo casu subripit suum.

7 ¶ Septimum est. vtrum quilibet iudex et laicus vel socius clerici non iudex. possit capere clericum criminosum ne fugiat sed cũ suo iudici presentet. ⁊ dico q̃ panorm. in. c. vt fame. eo. titu. allegat Inno. referentem q̃ sic fm aliquos: sicut defensor ciuitatis capit criminosum quem corrigere non potest vt iudici presentet: in aut. de defen. ci. in H. nos igitur. Hostien. vero tenet contrarium dicens q̃ vbi ius non est expressum. non licet iniicere manum in clericum. Ipse vero panorm. refert se ad. c cum non ab homine de iudi. vbi tenet q̃ vbi captura ista fit ad bonum finem. vtatur excommunicatio quia si capio criminosum ne fugiat nõ facio suadente diabolo. sed deo ⁊ bono publico. Et idem in familia potestatis inuenientem illum de nocte: quia est cõtra eum ꝓsumptio: ⁊ eum vt capere vt impediat delictum cõmittẽdum: quia omittens obuiare facinori peccat vt in. c. dilecto. eo. ti. lib. vi. eidẽ in capiente clericum debitorem ne fugiat: quia cessat dolus. ⁊ suasio diabolica. Ad hoc. l. ait pretor. in. H. si debitorem. ff. de his que in fau. cre. Vide bar. in. l. si quis in seruitute. ff. de furtis. vbi tñ loquitur de clerico capiente clericum sed idem putares in laico rationibus predictis. Et vide q̃ bald. in. l. si qua. p calumniam. C. de episcopis et clericis. hec panor. ⁊ consentit per. de perusio in. d. c. vt fame. dicẽs q̃ non solum iudici seculari. licet capere delinquentem clericum ne fugiat. sed presentetur eo. sed etiã eo. ⁊ licet in casu ꝓcesso. si modus ꝛte capiẽdi clericum in casu ꝓcesso. si clericus excedat incidit fm Jo. an. in. c. si clericos. eo. ti. lib. vj. puta si capi ⁊ duci quiete patiẽtur. ⁊ capiẽs impingit calce vel pugno. sed hoc intelligo a proposito ⁊ scienter. nõ aliter. qꝛ clericus fideiussorem de parendo daret. qꝛ tunc detineri nõ pōt. nisi enormitas excessus vel alia causa rationabilis hoc suaderet. vt in. d. c. si clericos.

¶ Rursus de excommunicatione septima scilicet de excõicatione pape reservata.

Excommunicatiõe septimo quantus ad excõicationes pape reservatas. scilicet q̃ ipse sunt multe in iure a quibus. s. nullus inferior papa pōt absolvere. autem quisq̃ volens scire an aliqua excõicatio sit papalis aut episcopalis cito inueniat quod querit. requirat sequentem tabulam. in qua ponuntur omnes papales ꝓter eas q̃ sunt in processu cene que ꝓmuniter scluntur. Qẽ enim alie aut sunt episcopales q̃ sunt valde pauce. aut nulli sunt inquẽt facile inuenirl possunt: aut nulli sunt reservate. de eis agitur infra excommunicatio. ix.

Prima ergo inter papales est ꝓta percussores clericorum. 3
Contra hereticos. 4
Contra inobedientẽ sue delegati. 5
Contra falsantes lras apostolicas. 6
Contra fautores hereticorum.
Contra clericos participãtes in vlnis cũ excõmunicato a papa. 7
Contra incendiarios. 8
Contra effractores ecclesiarum.

9 Contra assentientes assumptioni senatoris vbis.
10 Contra clericos soluentes laicis tallias.
11 Contra insecutores cardinalium.
12 Contra grauantes eos qui tulerunt sentẽtias contra magnos.
13 Contra inquisitores in aliquibus casibus.
14 Contra religiosos ministrãtes eucharistiã vel extremam vnctionem.
15 Contra capientes bannitẽtes ⁊ percutientes aliquem pontificem.
16 Contra religiosos inducentes ad penitentiam de electione sepulture.
17 Contra dños cogentes ad celebrandu diuina in loco interdicto ⁊ contra aliquos i hoc cooperantes.
18 Contra minores recipientes aliquos ad diuina tempore interdicti.

Sunt et. xliij. alie in pcessu curie q̃ ꝓdictis iuncte faciunt. xxxij. ⁊ qꝛ vltima ꝓtinet ecclesias. xxxix. Sunt ⁊ multe alie in extrauagãtibus ⁊ priuilegiis. vnde quarto est contra dispẽsantes ꝓta quattuor vota priuilegia xli. H exterãtes. xlij. H simoniacos ordie bñ H simoniacos ꝛ ingressu religionis. xlv. H mẽdicites transeuntes ad nõ mẽdicãtes. xlvi contra simoniacos p gratia vel iustitia ob tinenda in curia. xlvij. contra interponẽtes decretum in vẽditione rei ecclesiastice ꝓta conficiam. xlviij. ꝓta facientes libellos famosos ꝓta ordinem ꝓdi. ⁊ mino. xlix. ꝓta dicẽtes q̃ dicti ordines non sunt status ꝓfectionis. l. contra facientes violentiam in locis iudicij ꝓdicatoꝝ. li. contra intrãtes monasteria ꝓdicatoꝝ ⁊ sancte clare. lij. contra detinentes apostatas ꝛ. predi. liij. contra minores ⁊ heremitanos recipientes predicatores. liiij. contra aliquos perusinos. lv. consistentes in materia de conceptione virginis. lvij. contra appellantes ad futurum concilium.

¶ Prima ergo est in. c. si quis suadente. xvij. q. iij. iuncto. c non dubium. ⁊ c. veniens. et c. ad eminentiam. eo. titu. contra percussorem clericorum aut monachorum. de quo in sinio priore dictum est ⁊ absolutio sedi apostolice reservatur. Sed aduertendum est q̃ pendi pōt a collegio cardinalium sede vacante sine ab eo cui cõmiserit: non sit tamen dicitur q̃ reservatur romano pōtifici iuxta dicenda infra eo. excõicatione. xlij. dub. iij. Videtur ait pontifici reservari q̃ mentio non fit de hoc adiectiuo apostolicus: vt dicẽdo mittatur ad nos vel presentetur conspectui nostro. Quia tamen sedes parum vacat inter ista doctores non distinguunt aliquando. Hoc tamen non videtur habere veritatem: qꝛ ab hac excommunicatione fm multos potest quis absolui sede vacante. et tamen in. c. non dubium. reservatur romano pontifici: ⁊ eadem in. c. si quis reservatur sedi apostolice. vnde ep̃ procedit ista distinctio inter pontificem ⁊ sedem q̃ ꝓtum ad ꝓcessa sub conditione suspendente. vt in. vj. de rescrip. si gratiose. non ait q̃ ꝓtum ad absolutionem Potest tñ ab hac sñia absoluere legatus. vt supra delega. H. xij.

¶ Scda est in. c. quod autez. ⁊ in. c. acutus. xxxiij. q. j. iuncta glo. ⁊ in. c. excõicam. extra de here. ⁊ in pcessu curie contra hereticos. gazaros: patarinos: ⁊ alios quocũq̃ nomine cẽseant siue veterem ⁊ iam dãnatam heresim siue nouam sequantur: ⁊ etiam omnino sint occulti fm glo. in cle. j. de here. ⁊ absolutio reservat romano pontifici. ¶ Pro q̃ notandum est primo q̃ de heretico omnino occulto sic q̃ heresim tenet in corde. archid. vt refert sum. ang. in. c. cũ ãs. de here. li. vi. vtrũ incincidat necne allegat hinc inde iura q̃ plurima ⁊ tandẽ hoc tanq̃ dubiũ disputationi relinq̃t. summa ꝓro ro. allegans glo. in. c. multoꝝ. de here. in cle. in ꝓbo coipo vbi ad hoc multa iura recitant. ⁊ panor. et Jo. an. ⁊ ray. ⁊ gos. tenet q̃ sic: ⁊ vltra predictos adducit et archie. Sed deficit in duobus. Primo qꝛ male adducit archie. vt ptz in sum. iij. parte. titu. xxv. c. iij. immo male adducit fere oia iura ⁊ doctores preter glo. cle. qꝛ nõ loquunt de occulto qõ non pcessit in opus exterius: sed de occulto qõ opponit notorio qꝛ. s. non scitur a multis. vñ archie. glosat q̃ hic capitur occultus respectu plurium ⁊ non respectu actus exteriozis. Secõo deficit qꝛ tenet falsam sniam vt patebit. Vñ sum. ang. eiusdẽ ꝓfessionis allegat vltra p dicta et glo. in. c. j. xxiij. q. j. ⁊ Joã. de anco. in sum. eo. ti. ⁊ car. ⁊ tandem recte decidens tenet oppositum. s. q̃ iste non incidat: ⁊ iura que adducit glo. cle. respondeno distinguit vt aliud sit ecclesiam precipere aliõ iudicare. vnde tenet ecclesiam posse precipere de occultis sed non iudicare. qõ falsum esse probo per. s. doctorem. xij. q. xcj. ar. iiij. vbi. pbans q̃ ꝓter leges humanas necesse fuit tradi diuinam in tertia ratione ad hoc sic dicit. We his pōt hõ legem facere de qõ pōt iudicare: iudicium ait hominis nõ pōt esse de interioribus motibus qui latent: sed solum de exterioribus actibus qui apparẽt ⁊ tñ ad perfectionem virtutis requirit q̃ in

1 not.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vtrisq; actibus hō rectus existat: ⁊ ideo lex humana nō potuit cohibere ⁊ ordinare sufficiēter interiores actus. sed necessariū fuit q̄ ad hoc suppleret diuina. hec ille in forma. Nō ergo est aliud ⁊ aliud. de quo potest homo p̄cipere siue legem facere ⁊ iudicare: alioq̄n sequit. q̄ lex nō se extenderet ad punīēdum delinquētes in eā. vel pmīādūz obsequētes. qō est ⁊tra oēm moralem philosophiā. Et ideo dico fm mētem. s. Tho. q̄ de occultis nō dio. que. f. nō sunt notoria. sed tñ de sua natura esse pñt vt sunt actus exteriores. ecclesia p̄cipit. vñ p̄cutiens clericum in abdicatissimio incidit in canonē: ⁊ similiter de eis iudicat. Iz nō iudicet q̄diu sistit infra limites occultatiōis ferēdo sniam: vnde q̄ primum q̄o incipit esse super aliquo suspectus Iz occultus. Iam ⁊tra eum p̄cedit inq̄rēdo: de occultis vero dino. i. que sistūt in sola cogitatione nō p̄cipit inquātum ibi sistunt: qz etiaz nec iudicat: qz illa nec scit nec talia sunt vt ab ea sciri possint q̄diu ibi sistunt: sz tñ si illa exteriorib⁹ colligēnt. indirecte ⁊ gra alterius p̄cipit de eis: vñ cle. i. de statuto. phibet accessum ad curiā principū alio offendēdi vbi non phibet animus offendēdi sz se sed vt colligat tali accessu: ita q̄ talem accessum phibet sub tali pena nō cuilibet sz hñti animū nocendi: quem tñ animū nō phibet. vnde accedēs aliter statim incidit qz cogitatio p̄cedit in opus. Et ita dico in ppōsito q̄ si hereticus p̄cedat in opus ēt occultissime scribēdo. vel aliud faciēdo q̄ stūcūq̄ occulte statim incidit: ⁊ ita loquūtur infra allegata. ⁊ter glo. cle. que theologale materiā plene nō intellexit: si vero sistat in cogitatione nō incidit fm ⁊pe. de pal. in. iiij. ⁊ Tho. in. c. mulieres. de sen. ex. ⁊ habet idē ex glo. in. c. cum quis. eo. ti. lib. vj. vbi dī q̄ habens ratā p̄cussionē clerici in corde tñ. non incidit quo ad ecclesiā vide etiaz infra hora .H. ri. particula. ij. e. iij.

2 not. ¶ Secō notādum est pro eadē. q̄ huic sentētie ānectit alia que est in. c. ad abolēdaz. extra de here. ⁊tra vniuersos q̄ de sacrāmētis aliter sentiūt aut docent q̄ ecclesia romana ⁊ ⁊tra eos quos eadem ecclesia romana vel singuli epi p suas dyoceses cum p̄silio cleric⁹. vel ipsi clerici sedē vacāte. cum p̄silio si oportuerit ⁊ p̄oz vicinorum. hereticos iudicauerint: qō fm Panor. ⁊ Gem. ⁊ alios intellige si iudicauerint eos incidisse in hereziz iam dānatam ⁊ indubitatā ita q̄ factuz sit clarum ⁊ determinatuz: si aūt dubitatio de articulis fidei oriretur ⁊ dubium esset an bene vel male diceret. sola ecclesia romana de terminat. s. cui dubia fidei ab eō seruanda sunt. xxiij. q. j. quoties. ⁊ idem. s. Tho. xxij. q. j. art. vjt. Ex quo no. Pet. de ancha. eposcum clericoz cōsilio posse de hereti cognoscere ⁊ punire: nec expectāt Iz requirant ad sensum capitulī. ppter ardūtatē cause. ⁊ cō sequēter vbi de fide agit epi sunt ordinarij ⁊ ex officio tenētur inquirere. vt in. c. excommunicam. de here. Hodie tamē in eis heresis sine inquisitore sniam ferre nō possunt. vt in cle. j. de here. Nec tñ quicūq̄ tenet cōtra articulos parisius damnatos per eōm ⁊ capitulum incidit per dictum. c. ad abolēdam: tum quia nō omnes articuli damnantur. vt heretici sed vt dubij ⁊ periculosi: tum qz ad solum papam pertinet determinare: quid sit hereticum. ⁊ quid catholicum: vnde nō incidit qui credit illud quod parisiēsis ecclesia decernit hereticum. sed qui illud quod vniuersalis vel romana: quia qui heret fidei ecclesie romane. alia tenente oppositum non est hereticus. de sum. tri. ⁊ fide catho. damnamus in fine: quia illa errare non pōt sz ois alia: vt tota ecclesia grece. 3. not.

¶ Tertio notādum ex archie. in summa. q̄ in hiis que sunt fidei sniam. est tiēntis ⁊tra eius q̄hibitionem facēs si est subditus eiusdem in loco subdito: ⁊ idem si sit exemptus ⁊ in loco exempto. ⁊ multo amplius nō exēptus in loco exempto: quia in hiis que sunt fidei nō prodest exēptio. Si vero sit nō subditus iure cōmuni. vel subditus in loco extra territorium nō incurrit. Si vero extra ⁊ superiorem nō incidit: aut talis qui nō fortitur articulis p ecclesiā dānatis incidit: si autē bediēt iam. qz tunc nō est subditus. hec et lo. Dubium tamē est quod dicit de subdito extra territorium iuxta dicta sup: a excōlicatio. q. H. iij. ⁊. iiij.

¶ Quarto notādum est q̄ hmōi excōlicatio 4. not. ex corpe iuris non reseruat pape. ⁊ pōt q̄ eps posset absoluere per. c. nup. de sen. ex. Iz fm. tñ reseruat pape p ānnalez curie. p̄cessum. ¶ Tertia excōlicatio est in. c. queret. de offi. delega. ⁊tra inobedientēs sniē dele gati vtra ānū. de qua dic vt. s. absolutio. i. H. i. pri. 3. not.

¶ Quarta est in. c. ad falsariorū de crie fal. 4 vbi excōmunicātur q̄ per se vel p alium falsant lras apostolicas. cū sulo fautoriū. Et clerici officiū ⁊ bñficiū sunt priuati: ⁊ ōra dari tradunt iudici seculari: ⁊ absolui non possunt nisi per romanum pontificem p curie processum: imo secm Archie. per. c. du-

ra de crim. fal. Iz pōn oz. dicat illud c. loquit solum de habētē litteras falsas. In p̄cessu vero curie dī sic. Excōlicamus ⁊ anathematizamus. omnes falsarios bulle seu litterarum apostolicarum. supplicationem. gratiam. iustitiā p̄tinētium ⁊c. ¶ Sed tñ clericis. vētibus. hētibus. corrigētibus. ⁊ recipientibus eas. non de manu pontificis aut bullatoris. ¶ Utentes vero hmōi litteris falsis. similiter sunt excōlicati si sunt laici. Iz abolui possint a suis ordinariis vt ibidez: clerici vero nō sunt excōlicati fm panorm. ibi q̄ius hostiensis teneat ⁊trariū. sed sunt priādi bñficiis: quia textus distinguit inter clericos ⁊ laicos: in penis est fienda mitior interp̄retatio. vt in regula in penis. nec debent p̄teri duplici pena. ¶ Habētes autē huiusmodi litteras ⁊ non resignātes. nec lacerātes. fm panor. si eis non vtātur nō incidūt in sententiam alicī nisi sit lata per iudicem cum termino. xv. dierum ad resignandū fm ho. a sum. pisa. vel fm panor. post lapsum sniam p ordinarios. ita q̄ nisi illa p̄cesserit nō incidūt. ⁊ hoc est versus. Hec tñ intellige quādo ad eos casu littere peruenerūt. si autem p̄scij fuerūt incidūt indistinctē: quia agentes ⁊ p̄sentientes par pena cōtringit vt in. c. i. ibi per glo. de offi. dele. i. iubemus. H. Iconomus. C. de sacro. plene p abba. in p̄real. c. j. Et propīe est casus in. c. loquitur de vtentibus scienter. qui incidūt ipso facto. ¶ Corrigentes aūt litteras patēs fm host. vt recitat panor. in. c. ex litteris de fide instru. ⁊ idem goff. sunt similiter excommunicati excommunicatione lata in curia ⁊ apostolice sedi reseruata: etiaz si eam figuram siue litteram. vel etiam oblitam abraserint. deleuerint aut cancellauerint vel diminuerint compleuerint vel auxerint. sine licentia illius ad quē spectat postēā littera est bullata vel signata. Hec etiam intellige stante bulla vel littera quia si eo eam totam comburet aut lacerat. ¶ Recipientes autē lras apostolicas duz alterius q̄ pape vel deputatorum ad illud officium sunt excōmunicati si sunt laici nisi sint p̄sone solēnes qui per nuncium recipere possunt de manibus predictorum. vt in. c. dura. de crimine fal. Non ligat autez sententia fm Joā. an. Tho. nisi existentes apud apostolicam sedem: que vt dicunt ibi est vbi est papa. Sed tamen fm Joā. and. ⁊ pe. de anc. ⁊ glo. ber. hodie istud curia non reseruat. quin imo quilibet parue auctoritatis mittit ad bullatorem ⁊ recipit. Et qz papa hoc scit et tollerat vt dicit ber. ideo non ligat.

¶ Est aūt ⁊tō hac notādum primo fm pet. de anch. q̄ scienter impetrās breue subreptitium ⁊ eōrēs: nō incidit in penā falsariū. Iz solū vt eius ⁊modo careat ⁊ expensis condēnetur: de rescrip. super Iris: falsans aūt rescriptum. vel vtens falso aut falsis litteris apostolicis ex certa scia. vel ignorātia p̄cedente ex negligentia. incidit. secus si falsitas erat latēs ⁊ adhibuit per se ⁊ alios diligētiam quam potuit indagādo a peritis. 1. nota.

¶ Et secūdo q̄ fm rica. in. iiij. d. xviij. impetrās litteras a dño papa ēt scienter tacita veritate vel suggesta falsitate. alias nō p̄cesseruo. non incidit: sicī nec vtēs litteris alio nomine ipetratis. Iz vteroq̄ dignus sit pena magna: quia licet sic impetrās sit falsarius extenso nole vt sumitur. xxv. q. ij. dicēti. non tamē est falsarius literaruz domini pape quia litteras impetrat veras. Huius suggestione falsa. 2. nota.

¶ Et tertio q̄ ric. vbi. s. q̄ritur ⁊ reformanda ifam. in littera pape que iam expirarat vel faciēs pōctum aut aliq̄d quocūq̄ mō muriās. non intētione vtendi sed ludo. incidat ipso iure: ⁊ dicit fm aliquos q̄ non qz illa excoicatio non intelligit nisi ō ifio q̄ alicui possent esse vtiles. Sed ⁊tra hoc arguī potest. quia illa inutilis ifa posset p̄ rasuram sic mutari vt apparet vtilis. Ibi gratia si dicet post triēniū minime vallituz. ⁊ponere tur q̄nquēnium: vñ vt q̄ ille incidat. qō mihi videt p̄cedendum: de litteris tñ q̄ vtilēs apparere non possent ulla rasura. vt puta de litteris curatoriis data ducentis vel trecētis annis secus: tñ vt habet in gl. in. d. c. ad falsariorū. in ver. per rasuram inmutās scriptum pape. nulla adhibita distinctione est falsarius. 3. nota.

¶ Et q̄rto q̄ vtens hmōi lris ignorāter fm ho. excusat si falsitas erat ita latens q̄ bñ p̄cipi non poterat ipse adhibuit diligētiaz quā potuit: alioq̄n non: qz debuit inuestigare p alios ar. xxxvij. di. H. vi. extra. de homi. Joānes oz. c. vlti. ff. de redibi. actis. l. j. 4. nota.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5. excom. ¶ Quinta est. in c. nouerit extra. de sen. ex. vbi excõicantur nõ solum hereticí sed etiã fautores defensores. ⁊ receptatores eorꝫ: ⁊ intellige fm pe. de pa. in quarto. dum vitiũ suũ aliquo exteriori actu. produnt publice vel occulte. Si tñ vt dicit in ptãte existens omittit facere quod debet: licet nihil exterius agat incurrit istam sententiam: quia ad idem iudicium ptinet habitus ⁊ prinatio. Et fm archie. ista excõicatio est papalis. vt pz ex curie processu. Quis aũt dicat fautor. defensor. ⁊ receptator: infra hereticus. vel heresis. j. H. vij

6 ¶ Sexta est in. c. significauit e. tit. vbi excõicati dicũtur eadem snia clerici qui participauerunt sciẽter ⁊ sponte cum excõmunicato a papa. s. iudicialiter vel nominatim fm cõem lecturam ⁊ eos in diuinis officiis receperũt. ⁊ pape reseruatur absolutio. Sed notãdum q̃ fm aliquos intelligitur quãdo papa excõicat aliquem ⁊ participãtes: fm alios vero qñ participatio est in crimine: ⁊ hec est opinio tãc. ⁊ glo. ⁊ que fm Inn. potest dici esse vera. ⁊ cui fm Jo. an. ⁊ Jo. de lig. vk adherẽdum. Sed quia iste opiniões vt dicit panor. parum deseruiũt. fm alios. ista est noua excõicationis species. ad quã incurrẽdam quinq̃ requirũtur vt notatur in textu primo. s. q̃ ptcipet clericus. secũdo q̃ sciẽter. tertio q̃ sponte. i. excluſa coactiõe absoluta nõ cõditionata fm gof. quarto q̃ in diuinis. s. que in ecclesia ⁊ que extra dicũtur vt in horis canonicis fm eundem. quinto q̃ excõicato a papa nominatim fm archie. vel fm aliquos iudicialiter. Et hec est opinio cõis quã tenuit ho. ⁊ gof. ⁊ dir. ⁊ archi. ⁊ albri. ⁊ ium. ⁊ pfes. ⁊ archie. ⁊ cõs fere summiste. Glo. autem exponit eadem snia istos innolui ꝗrum ad priuationem sacramẽtorum. ⁊ intẽdit q̃ incidũt in minorez vt innuit in sequẽtibus. sed hoc ꝓmuniter reprobatur. quia papa sibi absolutionem nõ reseruasset.

¶ Sed nota q̃ fm ho. ⁊ gof. hũc rigorem induxit iudicis magnitudo. excellẽtia diuinorum officiorum in quibus participãt: ad de ⁊ dignitas psone participãtis. i. clericũ de quo textus loquitur. vnde latens non incideret in maiorẽ. Si tñ snia esset quidez a papa sed p canonẽ. non aũt iudicialiter. peccaret q̃dem participãs nõ tñ incideret in eadẽ fm ho. ⁊ gof. quia mitius agitur cũ lege ꝗ cũ ministro legis. i. celsus. ff. de arbitris. Pro opiniõe tñ tãc. facit quia text. distinguit inter participasse ⁊ recepisse in officio quasi primum referatur ad participationem in crimine: ex quo sequitur declarationem q̃ incidẽrũt in eãdem. Et ideo approbo dictum Jo. an. ⁊ Jo. de ilg. post Inno.

7 ¶ Septima est in. c. tua nos. de sen. ex. vbi dr. q̃ incẽdiarij ex quo sunt p ecclesiẽ snias publicati: pro absolutionis bñficio. ad apostolicam sedez sunt mittẽdi. sed circa hanc sunt dubia

1. dubit. ¶ Primo vtrum oẽs incẽdiarij sint excõicati ipso facto. vel ipso iure. ⁊ dico fm aliquos q̃ sic siue incẽderint sacrum siue nõ: sed cõtrarium tenuit sum. pisa. ⁊ archi. ⁊ glo. in. d. c. tua. ⁊ ray. ⁊ ho. ⁊ gof. ⁊ Jo. de ilg. ⁊ panor. qui oẽs tenent hoc esse verum de incendiario ecclesiarum vel religiosorum locorum quod secũdum ray. goff. host. Jo. de ilgna. extenditur etiam ad locos cimiterij vel spatij priuilegiati circa ecclesias. quod est. xxv. passus. seu. xl. qno ad ecclesiam matricem. xvij. q. iiij. licet: vel loci contigui priuilegiato. Quod tamen posset procedere solum ꝑres combusta spectares ad ecclesiam cum aliter non sit locus religiosus. xvij. qs. iiij. qs. q̃. etiaz. si sit de patrimonio clericl. Uñ lapus super. c. quia nõ nulli de immunitate. ecc. li. vi. dicit q̃ nomine ecclesiarum includũtur ne dum monasteria sed et omnia loca pia: quia ista equiparãt de testa. requisitio. Et dicit archie. q̃ habito ꝓsilio cum duobusdam iuristis consuluit quod frangens vel comburẽs domum sitam intra dictum spatium nõ est ipso iure excõicatus: ⁊ hoc per. d. c. f. nõ nulli. ⁊ per. c. ꝓquesti: iz sit violator: immunitatis ecc. ⁊ vt sacrilegus punietur. Istius secũde opinionis rõ est quia de istis qui sacra incendunt loca reperitur in iure q̃ sint excõicati vt. xi. q. iij. canonice. ⁊ xvij. q. iiij. oẽs ecclesie. ⁊ de sen. ex. ꝓquesti de rap. ex litteris. de alijs autem hoc nõ inuenitur q̃ sint iure ꝓmuni excõmunicati vt dicit glos. in. c. deuotissimam. xij. q. ij. sed q̃ excõmunicẽtur sine sint excõicati vt. xxij. q. vlt. pessimam. Nec obstat q̃. d. c. tua. loquitur indistincte. quia nõ fert iniuriam si prohiber absolutionem post denũciationes sinodales. f. possibiliter fuit a statuto sinodali vel aliquo iudice. Non obstant etiam quedam verba in. d. c. pessimam. vt pz ibi per gl. Ja re autem sinodali alicubi tales sunt excõicati: alicubi ex consuetudine habentur p excommunicatis licet re vera nõ feratur excommunicatio sine constitutione vel sententia fm ꝗ. de quo. d. excommunicatio. prima nota. Sed quia iste opiniones tñ tãc. facit quia text. distinguit inter participasse ⁊ recepisse in officio quasi primum referatur ad participationem in crimine: ⁊ ideo approbo dictum Jo. an. ⁊ Jo. de ilg. post Inno.

2. dubit. ¶ Secũdo vtrum oẽs incendiarij et locorũ nõ sacrorum sint p summũ pontificez absolutiũ si fuerint denũciati ⁊ dico fm host. ⁊ ꝗ. ⁊ cõmuniorem opionem q̃ si locus fuit sacer post denũciationem absoluit solus papa. ante vero et eos: si vero fuit nõ sacer ita q̃ excõicati sunt p eũm. absoluit eos ante ⁊ post: fm Petrum aũt de anch. ⁊ Gof. ⁊ Ber. ⁊ opiniõẽ tutiorem imo ⁊ verior. ante denũciationem eos absoluit oẽs. premissa tamẽ satisfactione. vt in. d. c. pessimã: ⁊ hoc si ne locus sacer fuerit siue nõ sacer: posteaquam ro nullus. Et hãc sequit summa pisa. ⁊ probatur clare ex. c. tua. ⁊ c. ꝓquesti. eo. ti. ⁊ consimile Panor. in. d. c. ꝓquesti sic mentem gloscadens. quod si locus fuit sacer. ipso fcto incidit: ⁊ ante publicationẽ absoluit eos. postea vero papa: si vero nõ sacer est excõicatus: ⁊ intelige fm ꝗ. etiã si fuit mulier licet cum imo nec legatus absoluit hmõi: q̃ absoluit ab iniectione manus in clericũ. fm Guil. qt iz ista vt iquit Panor. i. d. c. tua participent quãtum ad difficultatem obtinẽdi absolutionez. non tñ sequit q̃ pmissio facta in vno casu extẽdatur ad alium: maxime qt in istis extraordinãtibus nõ fit extẽsio etiaz p maiori. tamẽ rõnis vt in regula ⁊ in argumẽto. de regu. iur. lib. vi. ⁊ in. l. qs vero. ff. de ig. ⁊ psentit Jo. an.

3. dubi. ¶ Tertio quõ intelligẽda sit ista denunciatio: ⁊ dico q̃ fm quosdam necessario dz fieri notatim. i. expresso noie. non autem in generali sub hac forma excõicamus illos qui tale fecerũt incẽdium: sed fm ꝗ. ⁊ si solus in. c. fiat solus papa absoluit. ⁊ consentit pisa. ⁊ hoc tenẽdum est pfertim cũ hugo. dicat ⁊ iure peritl q̃ cum ferẽ snia sub hac forma excõicamus oẽs qui fecerunt hoc vel illud oẽs inter'ignũ excõmunicati notatim hoc quoo intra in verbo notatim: ⁊ dic vez. de hoc quoo notorie ꝗstat fecisse. Et ꝗz archie. intelige a quocũq̃ iudice denũciatio fiat que aũt loca dicãtur religiosa infra loca.

4. dub. ¶ Octaua est in c. conquesti. extra de sentẽ. excom. vbi excommunicãtur effractores ecclesiarum cum spoliatione: ⁊ ante denũciationem quidem absolui possunt ab episcopo si volunt satisfacere extra eo. super: opiniones docto. et si denũciatio fuit generalis rõne dicta prius.

5. dub. ¶ Primo vero dubitatur quis sit effractor: dico fm ꝗ. quod est is qui dolo malo aut per iniuriam parietem fodit aut subfodit. aut fregit vltream fenestram: aut ferratura. aut hostia. aut cardines aut vectes dũtenẽt hostia firmata aut ipsum tectuz ecclesie. hec ille qui per exempla declarat: diffinitio autem est hec. Effractor quantum ad ipsum nomen est qui frangit. sed quantum ad istum canonem. est qui per vim parat ingressum vt furetur. Unde licet hoc fiat communiter per fractionem tamẽ si quis impigens faciat debilem vectem cedere loco. incidit: quia cum ista constitutio sit in fauorem ecclesiarum latissime interpretãda est in dubio.

2. dubit. ¶ Secundo vtrum ad incidendum in hanc sententiam requiratur effractio ⁊ spoliatio vel sufficiat alterum tantum: ⁊ dico requiri vtrunq̃ vel saltem effractionem quia Joã. an. ⁊ pe. de ancha. sic illud. c. summãt. Qui cum effractione expoliant ecclesias excommunicati sunt. ⁊ post denũciationem p papam absoluẽdi: vnde fm ꝗ. cui consentit Panor. in. c. fi. de fur. non incidunt qui furãtur sine effractione etiam si habuerunt animum frangendi sed fractionem sacram ab alijs inuenerũt: etiã si res fuerit sacre vt calices secũdum Panor. sed qui frãgit ⁊ nõ furatur: si fecit animo spoliandi credo quod incidat licet sum. ange. sentiat cõtrarium: quia illa duo computantur pro vno facto. quod iste incepit iz non pfecerit. Nec tamẽ est simile de furante sine fractione. quia ille fecit primum facturus secõm. nõ autez iste. secõm facturus primum. Si autem non intẽdebat spoliare. licet sit sacrilegus si iniuriose fregit nõ tamẽ incidit. Nec obstat. c. canonica. xi. q. iij. ⁊ cum pro cã. fm que videntur omnes sacrilegi ⁊ violatores ecclesiastice immunitatis excommunicati quia vt pars per glo. ⁊ Panor. in. d. c. cum pro cã. aliquãdo tales incidũt soluz in minorẽ. vt si do laycum peccasset in loco sacro.

3. dubi. ¶ Tertio vtrũ noie ecclesiarũ venãt hic monasteria ⁊ pia loca: dico q̃ sic fz Panor. i. c. tua nos. e. ti. ⁊ rõ qr hec ꝓsto ē i fauorẽ ecclesiarũ vt dcm est: ⁊ addit idẽ i. c. fi. de ec. edi. vt refert sum. ang. qr hi noie ecclesiarũ veniũt et nõ pfecrate. ⁊ host. Italia. qõ itelige si edificata essent auctoritate pape vel epi. aliter nõ essent loca religiosa. vt no. in. c. ad hec de relig. domi.

4. dub. ¶ Quarto vtrũ enormia ecclesia facientes violẽter incidãt de iure: ⁊ dico q̃ sic fm aliquos vt refert sum. pisa. vt diruẽtes altare. frãgẽtes cruce. aut calice. vel diripiẽdo corpus xpi. vel furando: ⁊ hanc opinionem tenuit supplementum. sed oppositum sensit

sum.ro.⁊ ange.⁊ hoc versus qꝛ gof.⁊ host.⁊ Jo.de ligna. tenent q̃ sunt solum excõicandi. Publicati aũt absoluí possunt p ępiscopum ꝓm sum.ang. sed oppositum tenuit supplementum ⁊ versus: qꝛ vt supra dictum est incendiarij loci non sacri quibus sitis videntur comparari mittũtur ad papam denunciati etiam si non fuerant excõicati de iure sed ab eꝓ tantum vt sibi: secus ꝛñ de effractoribus alioꝝ locoꝝ. vt pi3 p no. in d.c. cõquesti

5.dub. ¶ Quinto vtrum incidant incẽdẽtes vel efragentes domũ sitã in ambitu ꝓtulle glato ecclesie.⁊ dico vt supra. §. septimo. in principio.

9.excom. ¶ Nona est in.c.fundamẽta. de elect. lib. vj. vbi excõicantur primo omnes cuiuscũq̃ notabilis eminentie dignitatis: potestatis vl excellentie quocũq̃ nomine cẽsentur ⁊ frater filius vel nepos aliquoꝝ predictoꝝ qui sine licentia sedis apostolice nominationi: electioni vel assumptioni in senatorem capitaneum patritium aut rectorem ad regimen vrbis rome assentiunt vel se intromittunt per se vel per alium. Excipiunt romani naturaliter ex ipsa vrbe oriundi: vel ibi incole seu continui habitatores qui licet sint predictorũ fratres filij vel nepotes: aut sub comitatus vel barõnie nomine extra territorium vrbis jurisdictionem ꝑpetuam vl rẽporalem obtineant: possent ꝛñ assumi in senatores romanos ad vnum annum vel breue tẽpus dũmodo extra territoriũ nõ haberẽt talem potestatem q̃ possint euacuare rõnes predicte ꝓhibitionis q̃. s. ratio est ne sua potentia possit sibi vrbem illam vsurpare: et subiugare ecclesiam ⁊ pontificem romanũ sicut fecit conradinus qui de venenosa radice Federici quondam romani imperatoris erat. Item scõ excõicantur omnes alij a p̃ dictis assentientes ad p̃dictum regimen vltra annum sine licẽtia sedis apostolice. Et tertio intẽdentes vel obedientes sic assumptis. Et quarto qui eos q̃ notarũt elegerũt vel assumpserunt. Et quinto dantes auxilũ consilium vel fauorẽ publice vel occulte tã notatoribus electoribus ⁊ assumptoribus q̃ nominatio electio ⁊ assumptio. Nec aliquis predictorum absolui potest nisi per romanum pontificem.

10.dub. ¶ Decima est in.c.clericis. de immunitate ecclesiarꝝ. li. vj. vbi excõicantur clerici laicis tallias collectas decimas vel quãcũq̃ quoram: sed hec constitutio hodie est reuocata per clementinam vnicam. de immu. ec. ꝛ̃ rum ad clericos.

¶ Undecima est in.c.felicis. de pe. li. vj. vbi excõicantur primo insecutores ecclesie romane cardinalũ hostiliter ⁊ scõ pcussores eorũ ꝓtores. ⁊ tertio q̃ mãdauit ⁊ socij fecerũt. ⁊ quarto q̃ facũ habuerit ratũ vel ꝓhibũ vel fecerint aut fauorẽ. ⁊ quinto q̃ postea tales receptauerint aut defensauerint sciẽter. Et hoc dicit est reus criminis lese maiestatis: ⁊ ꝓpetuo infamis: diffidatus bãnitus ⁊ inhabilis: vt nec testamẽti liberã habeat factionẽ: nec ad aliculꝰ bona ex testo vel ab intestato vocet ⁊ multis alijs penis est subiectus: ⁊ filij ⁊ nepotes vt ibi patz. Nec ab alio q̃ a romano pontifice pot absolui nisi in mortis articulo. Excõicantur et principes senatores ꝓsules: rectores siue alij dñi ⁊ eoꝝ officiales q̃ infra mẽsem a die notitie habite de p̃dicto delicto nõ puniũt p̃dictos reos ꝓm tenorem d.c. felicis. sed ꝛñ illi absolui poterũt a suis ordinarijs qꝛ ista sunt ibi pape nõ reservat. Excõicantur et q̃ aliqd p̃dictoꝝ fecerint clerici aut religiosis de familia pape vel cardinalũ q̃ absolutio ibi pape nõ reservat. Et iuitas vel quis alia ꝓter vrbẽ q̃ talia fecerũt in his ꝓhibũ vel auxilũ dederit aut fauorem vel infra mẽsem saltẽ tali delinquẽtes, put tãti facinoris enormitas exegerit faculatas ei afficerit non duxerit punẽdum: pontificali ⁊ supra sit eo ipso dignitate priuata. ⁊ nihilominus remaneat interdicta.

¶ Primo vero dubitat quõ intelligant p̃dicta. ⁊ dico q̃ ꝓm arch. intelligi dz hostiliter. sicut hostis ⁊ inimicꝰ capitalis: vel publice ⁊ manifeste sicut et sumit hostile. xi. q. iij. dicũq̃. Et ꝓm Jo. an. pcusserit. s. iniuste. secus ꝓ defensione. Et cepit. s. cũ effectu. vñ si non capitat sed insultus ei fiat ad domum vt inferatur iniuria. vel stoblideatur in domo vt in castro: vel etiam in domo claudatur non vt ibi custodiatur sed inferatur vere cuncta non credit archiepiscopus habere locum q̃ hic dicitur secundum quod notat Innocentius in capitulo nuper. eodem titulo. Et secundum Joan. andr. ⁊ archiepisco. ratũ habuerit. s. cum eius contemplatione vel nomine fit actum. vt de regu. iuris. ranum. libro sexto. Et secundum Jo. an. fauorem non nudum vel simplicem. s. qui adm alicicum nihil addijcit. ⁊ idem intellige de ꝓhibũ. Et secundũ eum receptauerit quia. s. pari pena puniendi sunt receptatores ei sine quibus diu non possent delinquentes latere. ff. de receptatoribus. l. prima nisi essent consanguinei vt affinei. ff. eo. l. ij.

¶ Secũo vtrũ ex solo mãdato incidat q̃ in ꝛ dub. hãc sniaz si non sequatur effectus capitis vel penitio

vel percussionis: ⁊ summa. rosel. videtur tenere q̃ non vt patet in titulo. absolutio. pri mo. §. ix. in fine. ⁊ clarius. §. liij. sed ego dico quod sic licuit ex ipsa insecutione: quia. pri mus effectus illius mandati est ipsa insecutio ex qua vt dicitur in text. ipso facto sententiam incurrit insecutor. ⁊ alij predicti: quando autẽ mandatur aliquid habens annexam sententiam. si effectus sequatur incidit mandans. Et licet sit regula generalis quod sine effectu quis excommunicatus sententiam non incurrat: tamẽ hoc talis in tribus casibus primo in hoc casu quantum ad effectum remotum: ⁊ secundo in eo qui mandat per assassinum christianum interfici. qui est excommunicatus et si non sequatur effectus. vt de homini. pro humani libro sexto. tertio secũdũ aliquos in his qui in personam vel statum romani pontificis conspirant idest coniurant quia vt habetur in sixtina que incipit ⁊ si dominus communiter in processu curie. tales sunt excommunicati: ⁊ intellige etiam si nõ sequatur effectus de quo infra. §. xxxij. Sz tamen summa. rosel. videtur velle quod in statum illum conspirant omnes qui in aliquam terram ecclesie conspirant. quod nõ credo verum nisi illa esset sedes pontificis: sed in statum conspirant qui volunt illum mutare aut periculo mutationis exponere aliud sit conspirare in statum aliud in rem status.

¶ Tertio vtrum tales incurrunt infamiaz bonorum confiscationem ipso facto: ⁊ dicendum archidia. quod quantum ad infamiam et confiscationem effectualem et corporalem penam infligendam necessaria est sententia saltem generalis: vt. scilicet pronuntietur eum esse criminosum crimine lese maiestatis: alias quãuis bonorum dominio ipso iure priuetur vel ipso facto etiam primo amittat ex die cõmissi criminis: tamẽ ei nõ auferũtur nec fit exequutio ablationis bonorum. vel alterius pene nisi post sniam saltem generalẽ. Et si queratur ad quid priuatur dominio ex quo bona nõ auferũtur ante sententiam: respondet archi. in. d. c. felicis. q̃ propter fructus medij tẽporis. qui fisco debent esse. s. tibi etiam aduerte secundũ doct. q̃ ibi clausula ipso iure vel eo ipso tria opera sunt: primo perditionem dominij illius rei: secundo retrotractionem ad diem cõmissi criminis ita q̃ alienatio facta ab eo die vl

4.dub.

12.excom.

1.dub.

q̃ ad sententiam saltem generalem nõ valet ex quacũq̃ cã sit facta siue iucratiua siue onerosa q̃ erit magis dubium: tertio restitutionem fructuum medij tẽporis. De his infra hereticus. §. viij. particula. iij.

¶ Quarto vtrum incidant principes ⁊ reliqui infra mensem a notitia sniaz contra tales non ꝓtulerint modo inceperint, pcessum: et dico ꝓm mentem archi. q̃ illud dictum tripliciter pot intelligi. primo q̃ incidant si instantia huius cause non terminetur p sniaz infra mensem a lite contestata si quis existat accusator: secũdo q̃ incidat qui infra mẽsem non inquisierit ⁊ receperit testes ⁊ sniaz ꝓtulerit ⁊ fuerit executus a denũciatione sibi facta sine accusatione p suũ officialẽ aut alium priuatum: sed intellige sane: qꝛ quando res ignoratur debet plenius ad iudicis noticiam peruenire. xi. q. iij. summopere: vñ nõ incidit nisi fuerit negligẽs in cognoscendo de cã: tertio vt iste mẽsis incipiat currere ex die qua iudici p famam inotuit. Et hoc magis placet.

¶ Duodecimo est in.c. quicũq̃ de sen. excõ. lib. vj. vbi excõmunicãtur primo oẽs alicui licẽtiam dantes. occidẽdi. capiẽdi. seu aliq̃ grauãdi in personis vel bonis suis aut suorum. eos qui cõtra reges principes. barones nobiles baiulos vel ꝓtra quoslibet ministros eorum: sniam excõicationis suspensionis vel interdicti tulerũt: vel eos quoruz occasione sunt plate. vel eas obseruantes: seu nolẽtes cõcare taliter excõmunicatis: nisi licẽtiam ipsam re integra reuocauerit vel si eius occasione ad capitionem bonorum ipsis processum. nisi ipsa bõa fuerint ifra. viij. dierum spatium restituta. aut impẽsa p illis satisfactio. Secũdo omnes qui auili fuerint vti tali licẽtia: tertio q̃ aliquid ꝓmissorum cõmisserit suo motu. Et si p spaciũ duorum mẽsium omnes predicti manserint in. d. sniaz iam nisi per apostolicam sedem absolui nõ pñt. Et quo eisce q̃ ante poterunt absolui p ordinarium.

¶ Primo vero dubitatur quomodo intelligãtur predicta: ⁊ dico quod secũdum Joã. and. ordinarius regis est episcopus in cuius dyocesi delinquit. vel habet domicilium disin. xcvj. si imperator: ⁊ secũdũ archi. non solum rex sed etiam imperator excommunicari potest ab eꝓ. ii. q. vij. §. ite ꝓdicẽdũ. Et secũdum Joã. andr. verbum ministros ad clericos referri potest ⁊ sic propꝛie insequitur verbum suspensionis. Et ꝓm Archi.

Universidad de Deusto Biblioteca

quod dr licētia multo fortius locum hʒ in mādato vel in iussu. Si quis tñ ꝯteplatiōe excōicari faciat ꝓdicta. ipse excōicatus non dr esse in culpa ſm archi. nisi ratū habeat. Et ſm eūdē dr suoꝝ. i. ꝯsanguineoꝝ. ꝛ oiuz qui sunt sub eoꝝ ꝑtāte. vt in titu. de his qui sunt sui vel al. iuris. per totum: ꝛ domestici vt. C. de his qui ad ecc. confu. l. presenti. §. sane: vide infra familiaris. Per grauamē autem intelligo omne nocumentum ea de
2.dubiū. causa attemptatum.

¶ Secūdo vtꝝ dans istam licentiam statiz incidat si ad aliquē actū sit ꝓcessum: ꝛ dico ſm archi. q̄tū ad personas. q̄ nō si re integra fuit reuocata: secus si ad aliquē actuz sit processum: q̄tū vero ad bona prefigitur terminis octo dierum: quia grauior est per
3.dubiuz. sonarum q̄ rerum offensa.

¶ Tertio vtrum ista sententia locum habeat in episcopo: ꝛ dico secundum gl. quod sic. nec obstat de sen. ex. quia periculosum libro. vi. quia non loquitur in sententijs ex
13.excom. communicationis.

¶ Decimotertio est in clemētina. multoꝝ de here. vbi excōicantur oēs inquisitores heretice prauitatis: inferiores epis. q̄ odio gr̄a. vel amore. lucri. aut ꝯmodi tꝑalis obtētu. ꝯtra iustitiam ꝛ ꝯsciētiam suam. omiserint ꝯtra quemplam procedere vbi fuerat pro heresi procedēdum: ꝛ similiter si ob tētu eodem prauitatem heresis vel officij sui impedimentum alicui imponēdo ꝓsum ꝓserint aliquem quoquomodo vexare: nec absolui possunt nisi a papa preter q̄ in mortis articulo satisfactione premissa. nullo in hac parte priuilegio suffragante.
1.dub. ¶ Primo vero dubitatur de ꝓmissoꝝ intellectu: ꝛ dico q̄ ſm Jo. an. non est locus huic pene si non obmittant inquisitores ꝓpter predicta sed timore vel scandalo: nec etiaꝫ vt dicit car. ibi nisi hoc faciant contra iusticiaꝫ ꝛ conscientiam compulsiue. Non hʒ etiā locuꝫ in epis ꝛ superioribus ꝓlatis si omittāt predicto obtentu: sed sunt ꝑ triennium suspensi sicut inquisitores inferiores sunt excōicati. Ex ꝓdictis aūt Jo. an. concludit q̄ cōstitutio ecclesie militantis ligat oino occulta: de quo dic vt supra excōicatione feda.
2.dub. ¶ Secundo vtrum dicatur officium inquisitionis impedire qui offendit aliquē de familia inquisitoris vel epi existenteꝫ i captione heretici: ꝛ dico ſm mat. q̄ non si offendit non animo impediendi officium vel iuuandi hereticum: sed propter aliam causaꝫ: poterit tamen procedi contra eum tanq̄ꝫ fautorē eiꝰ turbatorem secundum ea que no. Innocen. in. c. i. de of. dele. hec zab.

¶ Tertio vtrum inquisitores predicti si incidant absolui possint a collegio cardinaliuꝫ sede vacante: ꝛ dico q̄ absolutio reseruatur romano pontifici. vnde secundum lap. non intelligitur de dignitate sed de persona. de quo archid. in. c. si gratiose. de rescrip. li. vi. Poterunt ergo absolui a papa eo viuēte vꝫ ab eo cui commiserit: non autem a collegio cardinalium sede vacante. de elec. vbi periculū. §. ideꝫ quoq̄ꝫ. libro sexto. ꝛ cle. ne romani. eo. ti. lꝫ secꝰ in alio collegio. de ma. ꝛ obe. c. vno. libro sexto. hec zab. Sed hoc ibi clare non probatur sed soluꝫ quod cardinales non habent personaliter occupare in alio quo retardante prouisionem sedis: sed potius ex glo. habet oppositum. que hʒ q̄ si cardinales possent instituere penitētiarios si deficerēt: ió dic vt. §. eo. ti. excōicatos ꝑ illa ideo dico q̄ potest. 3.dub.

¶ Decimoquarto est in cle. religiosi de priuil. vbi excōicant religiosi q̄ clericis aut laycis sacramētū vnctionis extreme. vel eucharistie ministrare ꝓsumūt: vel sollēnizāt matrimonia. sine licētia sp̄ali ꝓsbyteri parrochialis. Item si absoluūt excōicatos a canone ꝓterq̄ in casibus expressis in iure vel ꝑ priuilegia sedis apostolice ꝯcessa eisdem: vel si absoluūt a sentētijs promulgatis ꝑ statuta synodalia. vel. ꝓuincialia: sed a pena ꝛ a culpa: nec absolui pñt nisi ab apostolica sede nullo suffragāte priuilegio. 14.excom.
¶ Primo vero dubitatur de itellectu ꝓmissoꝝ: ꝛ dico q̄ ministrare hic ſm zabba. sumitur ꝓ exhibere nō ſm cōmunem vsuꝫ loquēdi pro exhibere solēniter pro executione ordinis legitima: ꝛ sollēnizare matrimonia secūdum Jo. and. ꝛ gem. est sollēniter benedicere: sed in verbo sollēnizare secūdum zen. comprehenditur omnis sollēnitas obseruata iuxta ꝯsuetudinem regionis. de sponsa. c. ꝑio. siue fiat sollēnis benedictio: siue dicatur missa specialis pro contrahētibus: inducere autem fedus matrimonij aut verba proferre inter cōtrahentes nō prohibetur eis ſm eūdeꝫ: parrochialis autē presbyter ſm Jo. an. quo ad mercenarios scholares ꝛ similes est presbyter in cuius parrochia habitāt: fratres autem zabba. dicit quod statim cum quis vadit ad habitādum in aliqua parrochia intelligitur ibi factus parrochianus nisi accesserit recreationis causa. aut alia temporali. statim 1.dub.

reuersurus ad propriam parrochiam. de sepul. is qui. li. vi. Intellige etiaꝫ q̄ ligat ista pena secūdum Lap. siue is qui absoluitur ab excōicatione sit laycus masculus aut feminea siue clericus siue religiosus eiusdem ordinis vel alterius.
2.dub. ¶ Secūdo dubitatur qui religiosi ligentur hac pena si ꝯtrafaciant. ꝛ dico ſm Paul. q̄ cum canon vniuersaliter loquatur oēs religiosos comprehēdit: ꝛ limitat Card. ꝛ Lau. ꝛ Lap. modo sint religionis approbate. alij religiosi nō sunt. vt in. c. vno. de voto. lib. vi. ꝛ in cle. de sta. mo. c. ne in agro. zaba. Limitant etiam alij ad exēptos vt pe. de stagno. refert. argumentum sumētes a rubrica que est de priuilegijs: sed hoc nō procedit: quia ſm glo. in aut. de icest. nup. plerūq̄ generalior est textus quaꝫ rubrica. ꝛ ecōtra. Unde communiter tenetur vt supra quod oēs comprehēdit etiam ſm Pau. populum habētes. ꝛ prefectos ecclesie parrochiali si alijs quam suis parrochianis ministrāt: ꝛ ꝯsentit gl. in cle. i. de deci. etiaꝫ nouitios ſm Lapū ꝛ Cardi. arg. c. religioso. de sen. excō. li. vi. q̄ gaudēt priuilegijs si q̄s suadēte vñ sentire debēt omnes: etiā ꝯuersos ꝛ moniales ſm zen. ꝛ zaba. ꝫ Petrus de ancha. ꝛ Cardi. dicāt q̄ nō sed primum videt verius: quia masculinuꝫ etiā in penalibus comprehēdit femininum extra. q. liij. si quis suadēte. imo a fortiori q̄ sexus illis licet non ꝯuenientibus sibi. Nec obstat si illi dicatur nō ministrare sed abuti sacramentis. q̄ etiā religiosi habētes ordinem sine licētia ea exhibēt dicūtur abuti: et ministrare sumit hic ſm vsum cōem ꝓ exhibere. Nō autem clerici seculares ſm Paul. quia si in istis excederet.
3.dub. ¶ Tertio dubitat vtruꝫ locus sit huic pene in viatico. ꝛ dico ſm Pau. ꝛ Lap. ꝛ Cardi. q̄ locus est pene siue eucharistiam religiosi dent in morte siue in vita: quia nō dicit viaticum sed eucharistie. ꝯtrariuꝫ sentit directorium lib. i. ꝛ Jo. ꝛ Archi. xxvi. q. vi. si presbyter. ꝛ Inno. ꝛ host. in. c. omnis. de pe. ꝛ re. ꝛ hoc sum. ang. placet si haberi nō pōt alius sacerdos qui ministret. Sed sum. rosel. dicit primaꝫ opionem esse practicādam: q̄ iudicet eā. ꝛ idem sentit Archie. ꝛ hoc tene. q̄ sacramentum eucharistie nō est necessitatis: sed quia hoc prohibet hic nisi in casibus iure expressis. Et lꝫ direc. ad hoc dicat. hoc ē iure ꝯcessum. tamē nō ꝓcedit: q̄ aliud ē hoc includi et ex iure per argumēta aliud ē quod ius hoc exprimat. i. explicite ꝛ clare contineat. quod sonat nomen expressionis. Nec obstat quod idē dicit in ꝑma intelligeviaticum. de pe. ꝛ re. quod in te. q̄ verum est vt cui exhiberi potest vnū exhiberi possit aliud: non tamen a quocūq̄ꝫ. cum ista non sint paris necessitatis. Sacramētum tñ extreme vnctiōis ēt ſm Dir. exhibere nō possunt. q̄ hoc nullo exprimitur iure.

¶ Quarto vtꝝ sit locus pene si religiosi eucharistiam sine licētia ministrāt religiosis alterius religionis. ꝛ dico ſm aliquos vt refert Car. quod non: quam opinionem secuta est sum. rosel. quia cōstitutio mentioneꝫ facit de laycis ꝛ clericis. appellatione autē clericorum in materia odiosa ꝛ stricta non veniunt religiosi. vt no. Panormi. in rubri. de vita ꝛ ho. cle. Imo. vt dicit nec epi. vt i. c. q̄ periculosuꝫ. de sen. excom. libr. vi. nec clerici existētes in dignitate vt canonici ecclesiarum cathedralium: quia in eis supra alios est qualitas que non reperitur in simplicibus: ꝛ ſm Jo. an. appellatione ecclesie parrochialis nō venit parrochia collegiata. q̄ supra curam habet qualitatem collegij: nec appellatione monachorum venit abbas licet sit monachus. secūduꝫ Panor. in. c. fina. de symo. quia qualitatem habet: idē in rectore scholarium. lꝫ sit scholaris: secus aūt in materia fauorabili. Eādem opinionē eadeꝫ ratione tenuit sum. ange. Sed Lapus oppositūꝫ tenuit. ꝛ hoc archie. dicit eē tutiꝰ ꝛ ita tene. ꝓpter duo. ꝓrio q̄ vix inueniretur aliq̄s timoratus ꝛ doctus hoc faciēs. q̄ deinde absolutionem nō peteret ad cautelaꝫ: nullus aūt debet se exhibere periculis aut scrupulis. ꝓpterea que nō sunt necessitatis vt hoc sacramētum de quo dicit Aug. crede ꝛ mādūcasti: scdo q̄ ratio ꝓdictorum ꝯcludit oppositūꝫ: quia lꝫ hec materia sit odiosa exhibētibus religiosis tamē fauorabilis est ecclesiarum rectoribus. aut religionuꝫ ꝓlatis. ad quoꝝ fauorem motus est ꝯditor huius ꝯstitutionis ne. s. supra eoꝝ subditos religiosi alij curam vel iurisdictionem vsurparēt vbi autem ꝯcurrūt fauor ꝛ odium magis attēditur fauor secūdum Panormi. in. c. nō dubiuꝫ eodeꝫ titu. Nec obst. si diceretur quod ſm textuꝫ hec licētia petēda est a parrochiano ꝛ ꝯsequēter soluꝫ ad subditos eiꝰ extēditur prohibitio: quia sicut nomine clerici venit religiosus in materia fauorabili. vt priuilegio si quis suadente: ita etiaꝫ nomine rectoris vel parrochiani venit omnis ꝓlatus regularis. 4.dub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5.dub. ¶ Quinto vtrum habeat locum in regulari bone puersationis ignorante hoc ius. si hec sacramẽta sine licentia ministret nõ tamen in ptemptum parrochialis pbyteri: ꝛ dico ꝓm Cardi. i. zaba. q̃ in foro penitẽtiali maxime. hunc possumus excusare: quia verbuz pſumpserit notat dolum ꝛ temerit ꝛ tem ministrantis: ꝛ idem puto in foro ptẽtioso. vbi ex signis probabilibus de ignorantia cõstaret: sicut ꝛ miles armate militie excusatur ab ignorantia iuris. C. de iur. & fac. ignorã. l. j. Nec ob. q̃ ignorantia facti non iuris excuset quia hoc verum est regulariter: secus vbi de ea probabiliter constat vt patet per not. de constitu. c. ij. in. vj. Quia tamen dici posset quod sit presumptio ex hoc ipso quod tecit contra istam clemẽ. ideo turius ẽ q̃ absolutio petatur.

6.dub. ¶ Sexto vtrum locum habeat in suscipientibus hec sacramenta vel solem absolutionẽ rõne partitipationis in crimine: et dico ꝓm Pan. q̃ non qꝛ ista participatio non est post latam sniam. sed in actu pro quo quis ligat: vel ꝓm Jo. and. ꝛ Fran. za. qꝛ illud de participatione in crie locum hꝫ qñ pticipat post actum dãnatum. non tñ in ipso actu: sz intellige in prima vice: in scõa aũt icidunt in eãdem: qꝛ participant post actum damnatum.

7 ¶ Septimo vtrũ habeat locum qñ religiosus credit parrochiano licẽtiam mẽtienti ꝛ ministrat ei predicta: ꝛ dico q̃ religiosus tali credet ꝓm glo. que. f. est. Jo. an. qꝛ nemo pſumit in memoz sue salutis. j. q. vij. sancim⁹: ꝛ pſentit Land. Pan. ꝛ Ste. vnde ex dictis glo. colligitur q̃ si parrochianus fatetur se religioso dixisse q̃ licẽtiam haberet nõ erit contra religiosum procedendum ad penaz: quia non ministrauit in contemptum vel presumptuose.

8 ¶ Octauo vtrum habeat locum si religiosi absoluant a peccato vel a sentẽtia non lata a canone: ꝛ dico quod nõ icidũt si absoluũt a peccato ppter quod incurrit dicta excommunicatio vel alia sentẽtia. dumnõ a sententia non absoluant ꝓm Direc. lib. iij. Similiter nec incidunt si sentẽtia sit ab homine etiã a papa. ꝓm glo. Pau. ꝛ zenze. qꝛ si cõditor hoc voluisset expressisset illud ar. in. c. ad audiẽtiam. de decimis. Secus ꝓm zaba. Pau. ꝛ Lau. si sit a quocũq̃ canone pape q̃ ppie p excellẽtiam vꝛ canon ẽt si sit extrauagãs. Et secus si sit a canone large. i. statuto synodali vel puinciali: vt patet i textu. Si autem sit a statuto legati nõ incidũt ꝓm rosi. quia pstitutio est penalis nec debet extẽdi oppositũ tenuit sum. ang. ꝛ hoc tenet quia est opinio zenze. ꝛ lau. ꝛ zaba ꝛ archie. ꝛ rationabiliter. quia licet constituto penalio extendi nõ debeat in dubio. secus vbi est ratio euidens vt hic: qꝛ hoc statutum equiparatur synodali in perpetuitate. sine vita dubitatione. vt pꝫ in. c. fi. de offi. iega. ꝛ inefficacia fualet: qꝛ vt ibi dicit glo. eps. est legato inferior in sua puinicia.

¶ Nono vtrum locum habeat si sententia a quo religiosus absoluit fuit excommunicatio minor: ꝛ dico secundum Semi. in. c. vnico. de hys. qui lib. vj. quod sic. primo qꝛ ter penalis prohibens absolutionem ab excõmunicatione. includit etiam absolutionem a minori: pro quo est glo. in clementi. ista in verbo canone dicens. quocunq̃ etiaz a quo episcopus vel sacerdos posset absoluere. de senten. excommu. nuper: secundo quia vbicunq̃ fit mentio excommunicationis ꝛ materia in qua profertur est proportionabilis etiam minori. intelligitur de. vtraq̃: vt not. glo. pe. in. c. pudentes. de here. lib. vj. inverbo excommunicationis. Cõtrarium tenuit zaba. ꝛ Lap. ꝛ Lau. per. c. si quem. ꝛ. c. nuper de s. nten. excom. ꝛ hoc tene: quia regulariter ꝓm cõmunẽ doctrinã. a minori absoluere põt quicũq̃ absoluit a pena vt dictus est supra. Absolutio. j. §. j. ꝛ excommunicatio. iij. §. ij. Ad primam rõnem Semi. negatur quod assumit nec illa gl. probat: quia. c. nuper ad quod remittit pecdit in casu sacerdoti proprio etiam absolutionem a maiori. vt de supra absolutio. j. §. iij. Ad secũdam similiter precise respõdeo nec glo. ibi illud no. vere. sed ꝓm eius falsum intellectum.

¶ Decimo vtrum habeat locum si religiosi absoluant a sua alia quam excommunicationis in casu non concesso: ꝛ dico quod ꝓm glo. in verbo sentẽtiꝫ. it. illigiſ de omni sentẽtia. excõicationis suspẽsionis vel interdicti cuius necessaria est absolutio: ꝛ pienti hauius ꝛ sum. rosel. sed sum. ange. videt sentire oppositum adducẽs zaba. dicẽtem vt sentẽtia excõmunicatiõis: quod bene probat littera quod intelligatur solum de sentẽtia excõmunicatiõis: quod bene probat littera per alternatiuam: quia supra dicit de hys q̃ absoluũt excommunicatos a canone: ꝛ postea subijcit vel a sententijs per statuta. ꝛ sic restringitur si sententijs per si excommunicatos: arg. de rescrip. c. ij. requiritis. Et hic sentum tene. Aliud enim est irrationabile: qꝛ

ꝓm eum non prohibetur absolutio a sentẽtia suspẽ. vel interdi. lata a canone pape. sz lata a canone epi: quod est irratiõabile. itẽ quia ꝓpterea q̃ textus dicit sententijs accipitur ille sensus etiam extensio fiet ad sniam peccati quo quis est excommunicatus ꝛ pſequenter si sacerdos absolueret ab illo ꝛ non excommunicatione. incideret in hanc penam: quod negat zenze. ꝛ zaba. et omnes.

11 ¶ Undecimo dubitatur a quo debeat esse licentia que religiosum ministrantem excusile. vt pꝫ ex textu etiam si non sit sacerdos ꝓm zaba. ꝛ glo. Jo. an. quod limita si sit legitime etatis vt infra annuz possit fieri sacerdos: vel si sit dispẽsatum cum eo. ꝓm formã decretalis cuz ex eo. de elec. libro. sexto. vel ecclesia est parrochialis collegiata eodez. ti. statutum. Et secũdo licẽtia vicarij eius constituti per modum illius decreta. cum ex eo. vel gerẽtis curam ordinariam instituti ab epo ꝓm glo. ex quo infertur quod si non pmissa. hãc licẽtiam dare nõ potest. Et tertiꝫ curaz ordinariam sed est sibi paruo tpe dioceseni ꝓm gl. quia est parrochialis ordinarius oium subiectoꝝ sue dio. cesis. de dona. apostolice. imo tz pau. zen. ꝛ ꝛ archipresbyter ciuitatis possit hãc licẽtiam dare. nec est absurdũ inquit pau. qꝛ cura eiusdem parrochie pluribus cõperit in solidũ: pro quo facit qõ no. host. in. c. oiꝫ ꝛ ꝛ. vbi dicit q̃ papa eps ꝛ eius vicarius sunt immediati sacerdotes: ꝛ idem te. net stephã. ꝛ zenze. ii. de vicario epi in spũ. libus vel delegato aut eius penitentiario: ꝓm pau. tutius sit a littera nõ recedere sz non sit necessarium. Veritas autem indubitata est de episcopo. quia ab eo est tota auctoritas parrochialis: vnde etiaz posset absoluere a sententia hominis per parrochiam lata: eo non requisito vt dictũ est supra. abso. ij. §. j. ꝛ similiter de vicario episcopi: qꝛ ille est ordinarius ꝛ delegare potest: maxime quia hoc habet consuetudo generalis scita a papa ꝛ tollerata etiam secundum opinionem contrariam. de archipresbytero autem hoc videtur hoc quidem verũ per notata supra archipsbyter. sed non habeo ꝓnum.

12 ¶ Duodecimo dubitatur hec licẽtia qualis eẽ debeat. ꝛ dico q̃ debet esse specifica quod secundum glo. Joan. an. intelligitur quo ad sacramentum quod specificandum est: puta eucharistia. vel aliud. vnde si sacerdos dat subdito licentiaz accipiendi eucharistiam vel extremam vnctionem a quolibet religioso nullo ordine vel persona specificata sufficit: similiter si det religioso licentiam eam dandi subditis suis. Immo dicit lau. vt recitat pe. de anch. quod parrochialis ꝛ hunc cũq̃ simplex cura sit illi commissa in adiutorium cure assumere potest ad tempus sacerdotalem religiosum vel alium sine alicuius superioris licẽtia qui eum iuuet forsitã in quadragesima ad audiendum confessiones ꝛ dandum eucharistiam in pascha vel ad celebrãdum seu als vt hic. Et addit archi. q̃ dato quod mendicantes audire non debeant sine licẽtia suorum prelatorum: tamen si cum horũ licentia absoluerent illi essent absoluti: et illi non essent excõicati sz peccarent extra casum necessitatis.

13 ¶ Decimotertio dubitatur vtrum incidat in hãc penam religiosus absoluẽs a pẽa tãtum: ꝛ dicit zaba. ꝛ zenze. quod nõ qꝛ littera loquitur copulative a pena ꝛ culpa. ꝛ consentit sum. ang. que hec refert ꝛ rosella: sed mihi hoc videt irrationabile qꝛ cum religiosi expositi absoluere possunt a culpa tota: maxime vbi nullus est casus reseruat⁹: quare ratio est quod absoluẽs a pena. scilicet tota nõ incidat ꝛ tamẽ incideret etiam si sup hoc absoluat a culpa a qua potest sine prohibitione absoluere. Alioquin ꝓm sensum istorum. si religiosus et qui est alteri confessus plenariam indulgẽtiam cõferret: nõ incideret: quod est stultum. Nec obstat quod cõstitutio loquitur copulative: quia hoc nõ facit vt exprimat sensum istorum. sed vt patz in textu hoc dicit se facere vt verbis eorum vtatur. scilicet religiosorum. qui plenariam indulgẽtiam vocare solẽt a pena ꝛ culpa: vñ idez est ac si dicẽtur incidere qꝛ plenariam absolutionem a pena impartiũtur.

14 ¶ Decimoquarto dubitatur vtrum semper locum habeat ista pena quando sine dicta licentia exhibentur aut suscipiuntur sacramenta: ꝛ dico quod secundum Joan. andr. ꝛ Pan. non habet locum ista constitutio in sacramento penitentie vel baptismi: quia hic non exprimuntur: adde quia ista sacramenta sunt necessitatis maioris ꝛ pſequenter minoris prohibitionis. Similiter secũdum Pau. non habet locum in illis qui sacramentum eucharistie vel extreme vnctionis recipiunt a certa persona ratione consuetudinis de religio. do. quia contingit in clemen. in fi. Unde hec secũdum zaba. pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cedunt nisi aliud haberet ꝓsuetudo.

15 ¶ Decimoquinto est in cle. prima de penis vbi excōicatur quilibet qui suadēte diabolo iniuriose vel temere percusserit ceperit aut bānierit quēuis pontificē: vel q̄ p̄dicta mādauerit aut facta ab alijs rata habuerit. vel socius fuerit in his faciēdis. aut cōsilijs vel fauorem dederit vel scīēter defensauerit eūdē: nec potest absolui nisi p summū pontificē p̄terq̄ in mortis articulo. ⁊ tunc data cautiōe q̄ parebit pene ꝓponende: penitēriam dño auxiliāte pficiet. Excōicatur etiam oēs officiales quocūq̄ nolle cēseātur qui in aliquo p̄dictorū fuerint culpabiles nec valent absolui nisi vt predictum est. Ciuitas autem que premissa vel eorum aliq̄d in eēm suum ꝓmisserit interdicto donec satisfecerit subiaceat.

1. dubiuz. ¶ Primo vero dubitaꝝ de ꝓmissoꝝ intellectu: ⁊ dico q̄ dꝝ ꝑmo suadēte diabolo alias secus vt ignorāter fm pau. vt in. c. si vero. eo. ti. Et scdo temere: secus se defendendo fm io. an. Et tertio pontifice: vñ fm io. an. includit ipo q̄ renūciauit loco nō ordinis: non ādit ipo q̄ electus est ꝗ nō ꝓsecratus. q: non pontifex. l. eēm. de cele. mi. cle. ij. Et quarto mādauerit. ex quo vꝝ mādatum solum puniri et sic effectus non sequatur: ꝗ ꝯ hoc facta durum vꝝ fm pau. ⁊ Io. an. posset exponi q̄ requirit facrū p̄secuz vt. l. percussiones captiones vel bāna sint facta. Et quinto sociuz. q̄. l. fm Io. an. hic stricte sumit. p agente q̄ aliquid operaꝝ ad predicta. Et ꝗ q̄ sint plures socij quoꝝ nullus est principalior q̄ includūtur sub agētibus de quibus premisit q̄ ⁊ vnus est principalis aliter cooperans ⁊ sic sumitur hic socius fm eundē. qd ptz q: de facientē ꝓmiserat. Et sexto consilium sed non intelligitur fm eundē ⁊ pau. de iudo. l. quod nihil adijcit ad peccandum. vt no in. c. nuper. eo. ti. in secunda gl. sed de fraudulento. Prestatur aūt consilium suadendo: rogando: impeliendo: instruēdo vel secuturam vtilitarem ostendendo. vt. not. Inno. de hom. ad audientiam. Et similiter non intelligitur de fauore simplici qui. l. nihil adijcit ad peccandum.

2 ¶ Scdo dubitatur vtrum fauens huiusmodi delinquenti veleum defensans post pactum delictuz incidat: ⁊ dico fm Io. an. q̄ non quo ad fauentem. quia dicit tex. in his faciendis. l. percussione captione vel banno in materia autem heretīcorum fautores accipiunt latius. Sed de defensore putat q̄ etiam post maleficium intendat punire. Unde distinguit q̄ est duplex. l. vnus qui est delicti auctor: ⁊ ator qui graius punitur q̄ agentes. ꝛ. q. iij. qui consentit alius qui post delictum defendit. pura impediendo ne delinquens ad manus iudicis veniat examinandus vt puniendus. xxvij. q. i. si custos. vel impedit incidendo ne fiat executio ⁊ hunc intendit incidere. ⁊ probatur in. c. felicis. eo. ti. libr. vi. Addit tamen q̄ defendens istum ne a priuato ledatur etiam ab ipso offensio. puta episcopo vel consanguineo vindicare volente nō licet: ⁊ hoc est verum quia illa actio est iniuriosa ad quam propulsandam a socio quis tenetur. vt in capitulo delicto. eodem titulo libro sexto.

¶ Tertio vtrum incidat qui hunc in iudicio patrocinando defendit. ⁊ dico fm Pau. q̄ aut hoc facit insie. q: ⁊. l. putat illiuz nō culpabilem: ⁊ sic aliqua pena nō ligatur. etiam si postea appareat illum culpabilem: q: in talibus iusta defensio reseruatur. de excep. est inter: aut hoc facit ꝓ ⁊ iusticiam ⁊ conscientiam. ⁊ sic ligatur hac pena. de here. si aliquis. ⁊ tales enim defensores appellant. exiij. q. prima. de.

¶ Quarto dubitaꝝ quādo dicat ciuitas deinquere in eēm vt subiaceat interdicto: ⁊ rñdet Panor. in. c. dilectus. el scdo. de sy. cōcludēdo dicta Bar. in. l. aut facta. ff. de pe. ⁊ aliorum dicēs. q̄ cōis ⁊ vera sciuitas est. vt ⁊ aliorum dicēs. q̄ cōis ⁊ vera sciuitas est. vt tūc aliquid vniuersitati attribuatur. quando fuit prius deliberatū in ipsa. pulsata campana ⁊ alijs requisitis ad ꝓgregationē vniuersitatis: vñ si oēs homines vniuersitatis certum delictum committerēt. ⁊ insurgerēt nō diceret factum p vniuersitatē: sed p singulos de vniuersitate: etiā q̄ plus est si fauerēt pulsari campanā: ⁊ vexillū vniuersitatis leuarēt: q: potius sunt incitatores singulorum. Oportet ergo q̄ pri⁹ deliberatio fiat in vniuersitate. hec ex illo.

¶ Quinto vtrum facta iustificatione sit absolutum interdictum. vide supra ciuitas. fine alia relaxatione: ⁊ rñdet Joā. de ligna. fm. Laud. quod nō: imo necessario est superiorius sua quē relaxet. xxvi. q. vi. ꝓpter secus autem si vsq̄ ad certum tempus. vel modū factum fuit interdictum: quia cessat elapso tempore vel modo cessante: de sponsi. c. non est. Ratio diuersitatis est. quia primo casu dubitari potest an plene satisfactum sit: sed in alijs secus. de hoc in capitulo cum bone. de eta. ⁊ quali.

6 ¶ Sexto dubitaꝝ quomodo intelligēda sit habilitatio bonorum ad bēficia obtinēda: de qua dicit in glo. ⁊ dico primo q̄ fm glo. ꝛ. obtēta nō perdūt: ⁊ scdo. q̄ ea nō possunt cū alijs ꝓmutare fm gl. Pau. ⁊ Zen. quia dicūtur bēficia nouiter acquirere: ⁊ tertio quod ea possunt augere fm Semi. in. c. cum ex eo. de excel. ꝓla. libr. vi. q̄. ꝓhibitus acquirere nouum ius in re nō venit ꝓtra ꝓhibitionem ꝗ augmēter pristinum ius. ante quesitum. vt est casus in. c. si. ij. rñso. de ꝓcef. ꝑbē. libro sexto. Et sic in. ꝓposito. Et hoc facit ad augmēntum gabellaꝝ. an sit ipositio noui pedagij: de quo dic vt infra excōicatione. 19.

7. etiā ¶ Decimosexto est i cle. cupiētes. de penis. §. si. vbi excōicatur oēs religiosi ⁊ clerici seculares ꝓtra primum. c. de sepul. libr. vi. inducētes ad vouēdum. vel iurādum. vel fidē ꝓmittēdū. de eligēdo apud eos sepulturam. vel vt iam electam vlterius nō mutēt: nec ab alio quaꝝ ab apostolica sede nisi mortis articulo pñt absolui. Et nota q̄ in. vi. etiā dicit quod sic eligētes nō sepeliant apud ecclesias electas nec alibi sed solum vbi erāt de iure sepeliēdi. si decessissent sepultura nō electa. Predicti vero religiosi vel clerici. si illos in suis cimiteriis vel ecclesijs sepelire ꝓsumpserit tenēntur infra debitum restituere illa corpora si petātur ꝗ ea que occasione talis sepulture eis obtulerit. etiam si nō petātur fm glo. q: vt dicit Pe. de ancha. male accipiēs semp est in mora. alias ecclesia in quib⁹ fuerūt sepulti. ⁊ ea cimiteria. eo ipso sunt iterdicta. donec facta fuerit. ottum predictoꝝ. plenaria restitutio. hec ibi. ꝓpter que rñ fm archie. nō p̄debetur ad ꝓpositio moni. vouere vel iurare de electione sepulture: q̄ si fecerit obseruare debet. dūmodo per p̄dictos modis predicētis nō inducatur.

¶ Primo vero dubitatur. vtrum incidat in hanc penam. qui inducit quidem ad istam electionem sed non ad vouēdum vel iurandum vel ꝓmittēdum: ⁊ dico quod nō. sed ad vouendum iurandum ꝓmittēduz. sed nō apud ecclesiam inducētis secūdum Pe. de ancha. ⁊ Joā. and. similiter nec si predicto modo induxit apud ecclesiam suam sed nō ex secuius effectus. vt quia inductus illud non fecit ad quod inducebatur secūduz Zabarella in dicta clemē. Verba eñ debēt intelligi cum effectu maxime hoc casu quo agit de pena spirituali.

¶ Scdo dubitaꝝ quare ex delicto vnius de ecclesia ⁊ forte minimi. ꝓpter predicta. tota ecclesia dānum patitur vt sit iterdicta: ⁊ dico fm Pe. de ancha. q̄ reliqui de ecclesia hāc penam incurrūt. ex sequēti eorum delicto. nō restituēdo male accepta ex facto alicui⁹ de collegio: quasi ex hoc totum collegium delinquat. 2

¶ Tertio qd agēdum qñ ecclesia in qua dictus eligēs erat de iure sepeliēdus: est illa ad quam inducebat: ⁊ rñdet Joā. an. q̄ ista questio est idubitata: q: ista ꝓstitutio emanauit in fauoē ecclesie cui sepultura debetur. vñ in eius penam retorqueri nō debet. de reg. iur. qd ob gratiā. libr. vi. Itē iz induēs peccet auferēdo libertatem eligēdi. tamē certat de debito retinēdo. C. de codi. l. fi. Idem Pet. de ancha. 3

¶ Quarto qd agēdum si ecclesia apud quaꝝ debebat de iure sepeliri. sit iterdicta cum suo cimiterio: ⁊ dico q̄ sepeliatur in ecclesia cathedrali fm archi. que etiam si esset iterdicta seruabitur ordo capituli vbicūq̄. xiij. q. ij. vbi dicit. quod vbicūq̄ sepeliatur. Et eo casu cathedralis vel alia i qua sepelit. ei ꝓpter quam erat iure tumulādus. subrogatur sicut in onere ita ⁊ in honore: vt. l. ad istaz ptineat que restituenda erāt illi: quia onus cōmitatur emolumētum in tali casu. l. alūne §. sed iam. de adi. te. Fallit aūt si illa sine suo delicto erat iterdicta: q: nō esset priuāda cōmodis ꝓsuetis. ar. l. ab administratione. C. de lega. Et idē dic si sepeliri nō potuit apud ecclesiam electam. ꝓpter casum ꝓtingētem in ꝓiona mortui: vt q: decessit in campis nec inuenitur. vel erat banniuus: quia ipsa propter hocnō est priuanda legatis sibi factis gratia sepulture. vt notatur in. c. in nostra. de sepultu. Et si post electam sepulturam ⁊ legatum. eligitur alibi sepultura videt trāferri legatum ad electam vltimo. arg. dicti §. sed iam. hec Pet. de ancha. sed de his ⁊ de portione canonica: de qua est eadem ratio. vide supra canonica portio. §. duodecimo. casu. vij. 4

¶ Decimoseptimo est in cle. grauis. de sen. excom. vbi excōicatur primo oēs ꝓsumptores. l. domini tēporales. etiā si sint ꝓlati tēporale dñium habētes fm Pau. Et ꝗ q̄ ꝓ essent exīl. q̄ i terris vel locis eorum. suppositis interdicto cogūt quēlibet diuina officia celebrare: ⁊ scdo hi qui voce preconia seu per campanarum pulsationem ad officia eadē audiēda. aliquos presertim sentētia excom 17. excō.

Universidad de Deusto
Biblioteca

municationis vel interdicti innodatos euo
cauit: ⁊ tertio illi q̃ excõicatis publice aut
interdictis, phibẽt ne exeãt de ecclesijs dũ
missaꝝ sollẽnia agũtur, a celebrãtibus mo
niti vt exeãt: ⁊ ꝗ̃to excõicati publice ⁊ inter
dicti, qui in ipsis ecclesijs noiatij a celebrã
tibus vt exeãt moniti: remanere psumpse
rint. Et omnium horum absolutio apostoli
ce sedi reseruatur. Et sic collige q̃ hec pe
na est ꝓtra cogẽtes euocantes, prohibẽtes
1. dubiu3. ⁊ remanentes.

¶ Primo vo dubitaẽ de ꝑmissoꝝ intellectu
⁊ dico q̃ dñ primo q̃ dñi prales ꝑm gl. qꝛ ꝑm
pau. ad hos tm extẽdit hec pena, nisi in ca
su vltimo. Et sebo dñ suppositis interdicto
f. iuris vel hominis ꝑm glo. qꝛ si compellũt
in loco nõ interdicto locus nõ habet hec pe
na ꝑm pau. ⁊ idem ꝑm eũdem est si pcipiãt
non subiectis: si autem preciplant subditis
ẽ non interdictis, in loco interdicto est lo
cus huic pene ꝑm eũdem. Et tertio quolibet.
vt ꝓtẽdat ꝑm Jo. an. oẽm modum
ꝓpulsiõis realez psonalẽ, directũ indirectũ
vt si occupãt res eorum, psanguineos gra
uãt in personis vel rebus. Et quarto voce
pconia, quia ꝑm zaba. pau. ⁊ zen. si vocarẽt
ad diuina secrete p nũciũ nõ incidũt nisi vo
ce preconis, vel cãpanis, readẽ rõne idẽ est
si tuba vel cornu. ꝑm zen. Et quinto pseritz
quia ꝑm zab. post pau. incidunt ẽt si euoca
rẽt nõ interdictos ⁊ nõ excõmunicatos. Et
sexto publice, qꝛ excõicatos occulte, publi
ce nõ vitamus. vj. q. ij. c. ij. ⁊ c. cum non ab
homine eo. ti. Et septimo dum missarum:
quia ꝑm glo. in alijs diuinis officijs nõ est
locus huic pene, quod indubitãter, verum
est quãtum ad phibitionẽ exitus de eccle
sia. ꝑm zaba. aũt post pau. vt̃ ẽt in primo
⁊ sẽdo casu, qꝛ diuina hic restringũt ad
missas. Et octauo dicit moniti, f. nomina
tim aut gñaliter: ita q̃ prohibẽtes exire ẽt
si gñaliter phibeãt q̃ nullus exeat incidũt
etiaz si celebrãs non moneret ad exitum vt
dicit pau. Moniti tamen vt exeant non ex
eundo non incidunt: nisi nominatim mo
neantur.

¶ Secundo dubitatur vtrum hec pena lo
2 cum habeat in cessatiõe a diuinis posita in
dictis terris sicut hz in interdicto: et dico
ꝑm zaba. q̃ sic. qñ illa cessatio hz vim inter
dicti idest quãdo est generalis: non autem
specialis que solus obseruatur in ecclesijs
in quibus est: vt patet in cle. j. de sen. ex. §.
in cessationibus.

P Tertio vtꝝ plati incidãt in sententiam ad eo
rũ instãtiam latam: ⁊ dico q̃ sicut ꝑs in tha
clementina: in qua dñ q̃ hec sntia que et pla
tos ligat emanauit ad quereiam prelato
rum, nec obstat si prelati procurãtes sentẽ
tiam hoc nõ intẽdũt: quia excommunica
tio nõ sumitur res ab intẽtiõe procurantis
hz excõicãtis: q̃ intẽdit oẽs excõicare quos
nõ spãliter excipit. Et idẽ est si ad instãtiam
dñi facto: faciat fulminari sntiam ꝓtra oẽs
reꝝ dñi furatores. si nõ denũciẽt: qꝛ ligatur
facto: si res eius furtiue subripuit modẽ
ciat: nisi fulminãs eius specialiter voce ans
intentiõe excepisset. nõ obstãte q̃ ipse pro
curator sentẽtiam procurauerit. Et idem
est ꝑm sum. rosel. si paterfamilias faciat p
terri sentẽtiam in omnes fures bonorum
suorum: quia ligãtur vxor ⁊ filij ac filie: nisi
specialiter excipiãtur. nec obstãte q̃ si de
hoc cogitasset pater excepisset. Sed tamen
in isto casu nõ est simile: vnde scẽdum est
q̃ p sntiam non ligãtur quos excõicator spe
cialiter excipit actu vel habitu seu virtute.
f. quos excperet si cogitaret. quia ab eius
intẽtione excõicatio hz suam vltimam effe
ctus autem vltra suam cãm nõ extenditur
ꝓto hoc faciũt que dicẽtur infra vers. ij.
§. ij. particula quarta. ij. §. iij. Si ergo de
intentiõe excõicãtis ostat certe aut proba
biliter nullum est dubium: si vero nõ ostat
altero illoꝝ modoꝝ distinguẽdum est. Naz
si sntia nõ sit in fauorem alicuius psone pri
uate sed solum honoris dei ⁊ boni cõis, tunc
dum est q̃ tanta sit intentio ligandi quan
taz cã intẽtiõis: vñ in casu huius clementi
ne ligati fuissent etiam prelati instãtes pro
sntia si id fecissent ꝓtra quod sntia lata est.
Si vero fiat in fauorem alicuius persone
hoc potẽtis. nunq̃ est maior intẽtio ligãdi
in excõicãte q̃ in instãte pro excõicatione,
quia effectus nũq̃ est maior sua cã. aliquã
do tñ est minor sicut ⁊ effectus est aliquan
do minor cã: ⁊ hoc accidit quãdo excõmu
nicator nõ vult ꝓdescendere in intentiõi supe
plicãtis in rorum quia irrationabiliter mo
uetur. Vñ dictus procurator nõ ligatur. si
dominus eius nõ intendit quod ligetur: si
gatur vero ꝗtum dñ rõnabiliter intẽdit.
Similr nõ ligãtur aut ligãtur. vxor ⁊ familia.
Sz tñ in hoc est differentia. qꝛ procura
tor ligatur etiã si ipse procurãs sntiam hoc
nõ intendat. quia agit vt instrũm domini eu
ius intẽtiõe respõdet intẽtio excõicantis:
non autem ligatur vxor vel familia. si hoc

non intendit qui sntiam procurat paterfamil
lias. Ex his collige q̃ qñ procurat paterfami
lias vel furto nunq̃ ligatur quia ꝓ re par
ua ad arbitrium boni viri: qꝛ phabile est q̃
hoc prelati non intendant: maxime vbi ipsi
non habent interesse.

¶ Lij. est in cle. cũ ex eo. de sen. ex. vbi excõmu
nicantur fratres minores recipientes tem
pore interdicti illos de tertio ordine ad di
uina in suis ecclesijs ⁊ similiter ipsi tertiarij
accedentes ad illa diuina etiam si sup hoc
hi. f. fratres vel illi. f. tertiarij quibuscũq̃ pri
uilegijs extiterint minuti: ⁊ ab hac sentẽtia
absolui non possunt nisi per romanum pon
tificem aut satisfactione premissa per loco
rum ordinarios vt ibi dz. Sed hodie vacat
hec sntia sixti priuilegio: o' iz aũt vacabat de
sixto eo tempore quo oẽs tpe interdicti ad
mitti poterant ad diuina p capẽm alma. de
sen. ex. lib. vi.

P Dubitatur vero de intellectu aliquorũ: et
dico q̃ hac sntia non ligant alij religiosi ad
mittentes secundum Joã. an. nec etiã ipsi si
in ecclesijs non suis sed alienis hoc facerent
secundum eundem: immo dicit q̃ est mira
bile: qꝛ in alijs ecclesijs recipi possent si pri
uilegium est generale. Utrum autez isti ter
tiarij priuilegio gaudeant clericali persona
supra in titu. ecclesia primo §. v. Item excõi
catio. vj. §. ij. Et idem est vt dicit archie. de
tertiarijs beati dominici cum habeant regu
lam approbatam secundum illum modum
viuendi per pontificium. Immo quantum
ad hoc sunt magis priuilegiati q̃ illi: quia
tempore interdicti isti admitti possunt ad
fratrum diuina. hec ille. Hodie autez cessat
hec sententia: etiam quo ad illos per priui
legium vt ibi patuit.

¶ Liij. est in. ꝑcessu curie contra omnes ipo
nentes nouas pedagia: immo ⁊ secundũ Io.
an. vt allegat archi. etiam ea recipientes hz
non statuentes saltem ex mente. arg. de sen.
excom. super. Vide infra gabella. tertio §.
tertio. Nota tamen quod exigere est ab in
solentibus non incidunt secundum pau. in
cle. qñ de immunitate.

P Notandũ est tñ primo q̃ sum. ro. excõica
tione. xliij. §. v. i fine dici posse teneri q̃ aug
mentantes datia ⁊ gabellas non dicant im
pone re nouas: sed non pbat sufficienter vt in
fra excõicatio. fr. excõicatione. xliij. du. v. pa
tebit: vnde oppositum tenet sum. an. in tit.

pedagium. f. q̃ isti sunt excõicati. ⁊ archie. ⁊
hoc est verius: qꝛ rõ huius phibitionis est
ne dñi exhauriant pecunias subditoꝝ: quod
eque fit per augmentum antiqui pedagij si
cut p impositioe noui equalis dicto augmẽ
to. vnde etiam sic practicatur vt sic augen
tes absolutionem petant. P Et sebo q̃ de ꝑ
cessu curie tradere non possumus noticiaz
certam propter varias mutationes eius: q̃
tamen legere potui recitabo. licet forte coꝝ
quedam sunt reuocata vt saltem confesso
res sciant in his rimere. De his etiam infra
gabella. iij. §. i. in fi.

¶ Lo. est etiam in ꝑcessu curie ⁊ extra de ra 20. excõi.
pto. ex concilio lateranensi in. c. excõicatio
ni. in quo. c. dz primo q̃ excõicationi subdan
tur hi qui romanos vel alios christianos ve
ctos nauigio pro negociatione vel alijs ho
nestis causis capere aut suis rebus spolia
re presumũt: ⁊ sebo q̃ hi q̃ xplanos naufra
gium patientes spoliant rebus suis nisi ab
lata reddiderint excõicationi se nouerit sub
iacere. In ꝑcessu aũt curie dz. Excõicam'
piratas ⁊ latrũculos maritimos ⁊ recepta
tores eorũ eorum.

P Primo vero dubitatur de intellectu dicto 1 du bi.
rum: ⁊ dico q̃ verbũ nauigio intelligitur de
quoiz ꝑm Jo. an. ⁊ Joã. de lig. iz ho. restrin
gat ad maritimum, piratę aũt dicũtur ꝑm
summam ang. omnes depdantes in mari si
ne iusto bello: sed hoc ipsa non probat aliter
q̃ sua auctoritate: ⁊ illud summa ro. ratio
nabiliter impugnat dicens q̃ si sanuensis
verbi gratia iniuste mouent bellum in fiorẽ
tinos: ⁊ spoliant nauigio vectos: nisi se ad
alios extendant nec sunt excõicati nec pira
te: qꝛ Jo. an. Jo. de lig. ⁊ panor. distinguunt in
ter spoliantes vectos nauigio maritimo: ⁊
piratas: qꝛ illi sunt excommunicandi isti ex
communicati: ⁊ ter in anno ab ore pape. vt
dicit Joã. an. Unde pirate sunt qui vulgari
ter dicuntur cursarij. f. qui sine bello inren
dunt spoliationi maritime indifferẽter vel
quasi. Unde tria faciunt piratam. primo in
differentia spoliandoꝝ: qꝛ. f. non intẽdit spo
liationem determinate nationis: secũdo in
tentio principalis exercendi huius: vñ si sa
nuensis intẽdat spoliare omnes venetos hz
non principaliter: sed vacare suis negocio
non est pirata. tertio hec facere non banni
to bello: qꝛ si habet bellum etiam iniusti nõ
est pirata.

P Sebo dubitatur vtrum iste canon sit late 2.
snie: ⁊ dico q̃ sic ẽtiaz ad piratas: qꝛ p curie

Universidad de Deusto
Biblioteca

cessum excõicati sunt ipsi ꝛ oẽs latrunculi marini: quo duo circũlo quãtur idem. ꝛ rece
pto: es eop. Sed istis omissis dico q̃ ꝗtum
ad primã ptẽ ꝓm ho. est canon lare snie: sed
ꝓm Jo. an. ꝛ Jo. de iis. ꝛ cõem opinionẽ est
snie ferẽde: ꝗtũ ꝯo ad scõam ꝓm ho. est ca
non snie ferẽde: sed ꝓm Jnno. vin. gof. ꝛ Io.
an. est canon late snie ita tñ q̃ monitio pro
cedat vt dicit Jo. an. ꝛ hoc probat vsq̃ verbo
rum. ꝛ ratio diuersitatis patet. Qñ illi si sta
tim restituãt ꝓm Jo. and. ꝛ pet. de anch. nõ
sunt excõicati: ꝛ pro hoc notat panor. in di.
c. ex gio. vitima sicto textu. q̃ vbi pena po
nitur negatiue. vt qui non residet sit excom
municatus ipso iure pena non intelligitur
inflicta nisi monitio precedat. Et pro hoc
facit theorica Jnno. in. c. extrãde. ꝗ. ꝯ vero
de ꝓbẽ. s. q̃ vbi pena ponitur negatiue sine
appositiõe temporis: requiritur monitio vt
in dicto exemplo residentie: quia nobis est
occultum an habuerit iustam causam non
residẽdi: sed per monitionẽ ꝓuincitur. Qñ
vero pena ponit affirmatiue: vt q̃cũq̃ tali
hora ecclesiam intrauerit sit excõicatus. nõ
requiritur monitio: quia ꝓ negata lateãt
tñ facta patẽt. Et ꝓ Panor. nõ sit secutus
istam theoricam in illo. ꝗ. ꝯo. ꝛ dicat penã
esse ꝓmissam ipso facto q̃ quis est in mora.
q̃ quo ad deum. cessat ratio Jnno. cũ deus
lateat nihil. ꝛ quicquid est certũ nature est
certum legi: tñ tene vt. ꝗ. de pena inflicta
ab ecclesia: quia opinio Jnn. est cõis. ꝛ hãc
tenuit ẽt ipse ho. in sum. dicẽs q̃ tales non
sunt excõicati nisi post ꝓpet. tẽ monitionẽ
Vbi tñ canon imponit penam ex facto ne
gatiuo. cuꝫ certo tpe: vt nisi restituat intra
annum monitio non requiritur. ꝓm gemi.
in. c. vnico de vi. ꝛ ho. cleri.

3 ¶ Tertio vꝫ absolutio ab ista snia sit reser
nata pape: dico q̃ quo ad piratas est idem
iudiciũ licut de aliis sentẽtiis que in. d. p.
cessu ꝓtinentur. ꝛ similiter si expoliati sint
romipere vt infra excõ. xxix. quia ista ꝓtinẽ
tur in processu: ꝗtum ad alios aũt hic no
minatos nullibi reperio q̃ sit papalis.

21. excõ. ¶ Vigelimo primo est in ꝓcessu curie. ꝛ ex
tra de iude. ꝛ sarra. in. c. ita quorundam in
quo. c. excõicãtur. muliãtur rebus. ꝛ capiẽ
tium ferui fiũt. oẽs christiani ferentes sar
racenis arma ferrum lignamina galearuꝫ
ꝛ necessaria ad impugnãdum christianos. ꝛ
qui in piraticis sarracenorum nauibus. re
gimẽ ꝛ curam gubernationis exercẽt. ꝛ pre
cipitur vt per ecclesias maritimas ꝯ vrbium
crebra solẽnis in eos excõicatio proferat.
hec ibi. Que ota repetũtur paulo post in. c.
ad liberãdam. ꝛ additur. q̃ excõicati sunt
vẽdẽtes eis galeas aut naues. vel machi
nis aut quibuslibet aliis. aliquod impen
dũt ꝓsilium vel auxilium in dispẽdium ter
re sancte: ꝛ q̃ dicta snia in dictis vrbib⁹ pu
blice innouẽt diebus dñicis ꝛ festiuis: et q̃
taliibus non aperiatur gremium ecclesie.
nisi totum quod ex tam damnato ꝓmertio
perceperint ꝛ tãtũdem de suo in subsidium
terre sancte trãsmiserint: ꝛ si soluendo non
fuerint alias regnis eorum caltigetur hec
ibi. ꝛ sic intelligũtur prohibita ota ꝓferẽtis
ad bellum immediate. In eodem etiam ti
tulo in. c. quod olim: prorogatur idem extẽ
ditur dicta pena ad alium casum ꝗ in di
ctis duobus capitulis ꝓtineatur scilicet ad
quicũq̃ mercimonia vel rerum subsidia du
rãte guerra delata. hec ibi. Et sub nomi
ne guerre intellige etiam treugam. ꝛ quia
per eam guerra nõ tollitur sed intermitti
tur: ꝛ absolutio scõm glo. in. d. c. quod olim
competit ẽpo ex quo papa sibi nõ reseruat.
quod verum fuit olim sed nõ modo propter
extrauagãtes ꝛ curie processum. Nicolaus
etiam. iij. in extragãti que incipit olim ex
coicauit deferentes ꝛ mittẽtes ꝛ de sulis por
tubus extra hi permittẽtes vt deferãtur ar
ma ferrum equi. lignamina victualia: que
cũq̃ mercimonia. in alexãdriam vel alia lo
ca terre sarracenorum egipti. reis alias au
xilium vel fauorem prestare presumẽtes. et
sde ꝓstatuit de omnibus terris soldano sub
iectis: nec absolui possunt nisi tãtum de ho
nis sulis in terre sancte subsidium cõuertẽ
dum exsoluerint quãtuꝫ ad dictas partes
tulerint aut miserint. aut deferri vel de ip
sorum portubus deferẽdum extrahi proui
serint. Que extrauagãs licet videatur reuo
cata per prohemium. sexti tñ post innouã
ta est per bonifacium ꝛ cle. v. qui absolutio
nem ab huiusmodi snia. preter ꝗ in mortis
articulo. sedi apostolice reservauit vt patet
in extrauagãte que incipit multa mẽtis.
Et huic hodie statur scõm archie. quod ẽt
ex ꝓcessu patebit. Super hoc tñ iamdẽs
habit aliqualem licentiam dur. ꝛ tem: simili
ter super hoc etiam venerit licẽtiam habẽt a
martino. v. scõm archie. per annos plures
quãtum ad victualia armi mercimonia: sed an
diui a fide digno q̃ iãdiu tempus illud lic
elapsum. Et licet summa. angel. dicat ex
trauagãtes. nicolai. bonifacij ꝛ clementis ꝛ gulini.

circa ꝓdicta vacare tñ non est verum: quia
stant ille que sunt nicolai vt patuit: ꝛ ille q̃
bonifacij octaui: q̃ fuit auctor sexti libri et
post compilationem eius in extrauagante
incipiente contra innouantẽ antiquas. hac
materia. ꝛ similiter post eum clemens. v. in
extrauag. que incipit multa. ꝛ ita declarat
in franc. de pla. in trac. restitutionum. ꝛ arch.
in secunda tertie. ꝛ tum. ro. absolutio. primo
ꝗ. xxxvij. ꝛ Jo. an. ꝛ cardi. ꝛ butri. ꝛ panor. ꝛ
Jo. de ana. in. c. quod olim. de iudeis. Ex his
omnibus colligẽ quod excommunicati sunt
primo qui ad terras quorũcũq̃ sarraceno
rum deferunt aut mittunt vel de sulis portu
bus mittẽdo extrahi permittunt: arma: fer
rum: equos: lignamina: galeas: naues: ꝛ ge
neraliter omnia facientia ad belli appara
tum directe ꝛ immediate quocunq̃ tempo
re ꝛ loco ꝛ secundo victualia ꝛ quecũq̃ mer
cimonia tempore guerre ꝛ etiam pacis quo
ad loca soldani dumtaxat ꝛ excommunica
tus est papalis per processum quo ad prohi
bita omni tempore. Et quo ad hec ꝛ reliqua
per dictum extrauagantes: sed tñ summus
penitentiarius videt posse absoluere ꝓm
archie. similiter sunt excommunicati. tertio
qui in piraticis sarracenorꝫ nauibus regi
men ꝛ curam gubernationis exercent: ꝗ est
excõicatio ẽpalis: quia iura non reseruant
istam pape. ꝓcessus aũt ꝛ extrauagãtes nõ
facium de hac mentionem.

Primo tñ scendũ est q̃ noie armorum vt
notatur in. l. ꝗ. C. que res expor. non de. ve
ꝗ: tela: ꝛ ꝓm glo. in. d. c. ita quorũdã. et iaꝫ
ium: ꝛ lapides machinaꝫ non aũt edificio
rum: vel dic q̃ arma dicuntur que veniunt
solum vel principaliter in vsum offensionis
aut defensionis: quibus aũt ẽt in alijs vsi
mur intelige principaliter non dñr arma nisi
ter inãtiũe. vt notat in cle. ne in agro. de sta
mo. vbi gladius ad incidẽdũ panẽ nõ venit
ta ꝛ ho. cle. vt ptꝫ p illũ ter. q̃ dicit q̃ clerici
arma portantes debẽt excõicari: ꝛ ꝓhr mor
tis ꝛ ho. cle. vt ptꝫ p illũ ter. q̃ dicit q̃ clerici
ta: iter peccant ꝛ tñ non. ꝓhibẽtur ferre gla
dios ad panem incidendum.

2 ¶ Et scõo q̃ noie ferri venit ferrũ fcũ ꝛ ife
rinẽ ibi expressas de ferro q̃ posset ꝓferre ad
offensionẽ vl defensionẽ: sed de alio vt sunt
ne etiam lata inconsiderãtione deferenẽ in
tanta copia ꝛ tali tempore quod timeri pos
set probabiliter ne conterterenẽ in arma.

¶ Et tertio quod nomine lignaminũ venit ꝗ
omnia ligna quibus fieri possunt naues ga
lee ꝛ machine offensiue aut defensiue: quia
ista est ratio prohibendi: non autẽ ligna nõ
apta ad huiusmodi: sed solum ad combu
rendum.

¶ Et quarto quod nomine sarracenorũ ha 4
benrium guerram cum xpianis intelligun
tur omnes sarraceni habentes guerrã cum
quocũq̃ principe christianorꝫ terrarꝫ dñi o
ꝓm cõmunem doctrinam: ꝛ similiter omnes
sarraceni qui fauent habentibus guerram
ꝛ cõprehẽdit ꝓm panor. in. c. significauit. de
iude. ꝛ sar. tempus guerre etiam tpo treu
gue vt dictum est.

¶ Et quinto q̃ ꝓhibita in ista materia sunt 5
duplicia: q̃ quedam sunt. ꝓhibita omni tẽ
pore ꝛ loco siue quo ad omnes sarracenos:
vt arma: ferrum equi: lignamia: naues: ga
lee. vt in. d. c. ad liberandam. ꝛ in. c. ita. per
que intelliguntur ota conferentia directe ꝛ
immediate ad vsum belli offensiue aut de
fensiue. Et ista sunt que a doctoribus appel
lantur. ꝓhibita. Quedam vero quo ad oẽm
locum siue quo ad omnes sarracenos. ꝓhi
bentur aliquo tempore. s. belli tantum: vt victualia ꝛ mercimonia ꝛ omne consilium ac
subsidiũ. vt in eori. i. e. q̃ olim. ꝛ eadẽ ꝓhi
bentur quo ad omne tpo ꝓm aliquem locũ
s. solum quo ad loca soldani ad que nullo tẽ
pore licite mittuntur. vt ꝗ in dicta extrauagante olim. in qua debello vel pace mentio
non fit ꝛ tñ hec tempore pacis licite mittun
tur ad alios sarracenos: quia hoc nullibi le
gitur prohibitum nisi fieret in dispendium
xpianorꝫ: puta q̃ sarraceni hio se muniunt
ad pugnam: q̃ generaliter ꝓhibentur sub
sidia belli inq̃ tũ talia. Quod dico q̃ eadẽ
res conseruare potest ad bellum ꝛ pacẽ. vt
copia frumentorꝫ. Et ista q̃ non sunt semp
ꝓhibita nisi in aliquo loco nec vbiq̃ nisi in
aliquo tempore a doctoribus appellantur
non prohibita. Ex his autem potest correla
rie q̃ non sufficienter determinant summa
ange. ꝛ ros. q̃ victualia ꝛ merces tẽpore pa- Sum. ꝗg.
cis licite deferuntur: quia hoc non est indi- carpitur.
stincte verũ: sed solum quo ad loca nõ sub
iecta soldano cum quo videtur ecclesia ha
bere ꝓpetuũ bellum: ꝛ qui spãliter solus oc
cupat terram sanctam: vt p dictã extrauagantẽ olim ptꝫ: ꝛ p alias clementis q̃ incipit
multa mẽtis. Sed ꝓtra q̃ greg. ix. in quadã
extrauagãte vt allegat dicta sum. ro. decla

Universidad de Deusto
Biblioteca

rault q̃ nõ incidebãt portãtes stupaz canapam.picẽ.fila ⁊ clamulos.nisi ꝓtra xpianos vel in dispẽdium terre sancte:nec valet dicl ista reuocata esse per prohemium sextl: qz ista non sunt dicta statuendo sed declarando ius.quod.s.non est reuocatum. Ad hoc dico.q̃ Grego.loquebatur declarando ius cõmune:secũdum q̃ ista licebãt sed post grego.ex longo tempore fuit Nicolaus.v.qui statuit nouã.

6 ¶ Sexto dubitari solet vtrum tpe belli aliquo casu liceat deferre prohibita.i.pferẽtia bello:⁊ dico quod sic fm Inno.⁊ host.in d. c.significauit pro redẽptione captiuoꝝ.ar. i.sanctimus.C.de sacrosan.eccle.⁊ in.c.pro de pignoribus.qz vasa que prohibẽtur alio tẽpore vendi distrahi possent pro redẽptione captiuorum.xij.q.ij.aurum.Excipit Inno.quãdo hmõi arma venderent ꝓtra christianos.vel in articulo quo exercent contra xpianos:qz incliderẽt.Cõtrarium tenet glo. in.d.c.significauit.Jo.an.dicit q̃ post factũ ꝓsulẽdum est fm illos sed fm gl.ante factũ qz aliter si hoc ppenderent infideles possent pro captiuis velle solum,phibita:item parum esset velamẽ volenti fraudem cõmittere:quia diceret semp se fecisse pro redimendo captiuis Panor.vero tenet opinionem glo.indistincte.duratẽ bello qz iquit ex illis armis venũt ipugnãdi xpiani.sed tẽpore pacis.pcedit opio Jo.an.Sed qz ẽt Innoc. ipse videt tenere q̃ tpe actualis belli ista nõ liceãt vt patet in exceptiõe sua.ideo vt male reprobatus. Unde dic q̃ tẽpore pacis si deferũtur arma ⁊ hmõi pro redimẽdo captiuos quãdo aliter redimi nõ potest post fcm ꝓdemnare nõ debemus:maxime qz in eodẽ c.ôt quod deferẽtes prohibita post treugas causa lucrãdi incidũt: ex quo videt imui q̃ nõ incidãt deferẽtes nõ cã lucrandi sed redimẽdi.nec ante factum ꝓtulere. Et ista est mens Inno.Joã.an.⁊ Panor.sed tempore belli idistinctẽ ante factum ⁊ post fuit ꝓdẽnãdi tales.vt tenet.d.glo.⁊ sequit Cardi.⁊ Panor.⁊ Joã.de ana.⁊ fum.ro.ꝓtra ange.⁊ cõmunis opio de aliis vero mercibus non faciẽtibus ad bellum nõ videtur dubium inter doct.quin deferri possit ea de causa etiã tempore belli.

7 ¶ Septimo an tpe pacis liceat deferre hufusmodi prohibita:⁊ dico q̃ ista omni tpe ⁊ loco sunt,phibita vt visus est Panor.aũt in c.q̃ olim de iude.dicit q̃ semp stat horum,phibitio.etiã tpe pacis.ꝛ aliud sentiri glo. in.d.c.significauit:qz possent infideles facere pacem fraudulẽter.⁊ sic fulciri hmõi arma pro fraudulẽter.⁊ sic fulciri hmõi arma pro quibus naues forent inutiles.Et quarto qui pmutant arma in arma vt gladium arcũ sed fum.ros.teneat ꝓtrariũ:qz nõ disfert ad ipugnãdũ christianos. qualiter eis arma tradã.nus.s.vẽditiõe aut pmutatione.Et quinto q̃ portãt prohibita ignorantes et phibita vel se iõ eẽ excõicatos qz hec ignorare nõ ꝛ cum sint valde publicaynde absoluantur ad cautelaz.Et sexto qui portauerunt prohibita.tunam partem vendiderunt non aliam etiam ignoranter.etiam si partẽ vendiram statim recuperarent: vñ suspenderãt interim vel ꝓtingat eos absolui reportẽt non vendita aliqui in reincidunt. Et septimo qui est marinarius in naue deferẽte phibita.ẽt si in alia lucrari nõ possit;qz cooperat portantibus vel mittentibus. Nõ incidũt vero primo q̃ nõ prinẽtia ad vsum belli deferũt tpe pacis ad loca q̃ nõ sunt in egipto nec sub iecta soldano.nisi deferant ad ipugnãdum xpianos vel in dispendium terre sancte. ⁊ hec patent ex dictis. Necesdo portãtes ferrum vel arma ⁊ hmõi.de vna terra sarracenorum ad aliaz fm eũdem.portãtes sarracenos cum armis suis. Nec quarto q̃ prohibita ignoranter portãt.ꝛ q̃ cito sciũt antẽq̃ quicq̃ vendant ea reportãt.

10 ¶ Decimo dubitat vtrũ si absoluantur prediti nõ facta satisfactiõe de qua.ẽ.teneat absolutio:⁊ dico fm pau.in cle.pria de sententia satisfactione:quia fit ꝓtra prohibitionem ⁊ formam mãdati:ar.de rescrip.cum dilecta:idem archi.in.c.quoniam de imu. ecclesiarum lib.vj.vbi ꝛcludit q̃ non valet absolutio facta ꝓtra prohibitionẽ.Sed gentur alias nõ habẽt:si non seruetur forma. actus nõ valet:vt notat glos.singularis in cle.i.de iure pat.quãdo vero habẽti prãtes a lege absoluẽdi.fit prohibitio.ꝛ nõ seruet forma,valet ipso iure absolutio.vt de sen. ex venerabilibus.H.vbi libr.vj.Et hãc dicit glo.d.cle.approbat panor.in.c.dilectus el.ij.de prebẽ.Unde cum ordinarij habant potestatem absoluendi a suis canonis non reseruantis vt in c.nuper de sen. ex.valet absolutio.⁊ ita tenet Joan.and.⁊ per.de ancha.⁊ archie.sed fm egidium nisi hoc faciant reducendi sunt in pristinã sententiã.Sed predicta intelligẽ nisi apponẽ

tum eis vendere naues ita ⁊ hufusmodi sine quibus naues forent inutiles.Et quarto qui pmutant arma in arma vt gladium arcũ sed fum.ros.teneat ꝓtrariũ:qz nõ disfert ad ipugnãdũ christianos. qualiter eis arma tradã.nus.s.vẽditiõe aut pmutatione.Et quinto q̃ portãt prohibita ignorantes et phibita vel se iõ eẽ excõicatos qz hec ignorare nõ ꝛ cum sint valde publicaynde absoluantur ad cautelaz.Et sexto qui portauerunt prohibita.tunam partem vendiderunt non aliam etiam ignoranter.etiam si partẽ vendiram statim recuperarent: vñ suspenderãt interim vel ꝓtingat eos absolui reportẽt non vendita aliqui in reincidunt. Et septimo qui est marinarius in naue deferẽte phibita.ẽt si in alia lucrari nõ possit;qz cooperat portantibus vel mittentibus. Nõ incidũt vero primo q̃ nõ prinẽtia ad vsum belli deferũt tpe pacis ad loca q̃ nõ sunt in egipto nec sub iecta soldano.nisi deferant ad ipugnãdum xpianos vel in dispendium terre sancte. ⁊ hec patent ex dictis. Necesdo portãtes ferrum vel arma ⁊ hmõi.de vna terra sarracenorum ad aliaz fm eũdem.portãtes sarracenos cum armis suis. Nec quarto q̃ prohibita ignoranter portãt.ꝛ q̃ cito sciũt antẽq̃ quicq̃ vendant ea reportãt.

10 ¶ Decimo dubitat vtrũ si absoluantur prediti nõ facta satisfactiõe de qua.ẽ.teneat absolutio:⁊ dico fm pau.in cle.pria de sententia satisfactione:quia fit ꝓtra prohibitionem ⁊ formam mãdati:ar.de rescrip.cum dilecta:idem archi.in.c.quoniam de imu. ecclesiarum lib.vj.vbi ꝛcludit q̃ non valet absolutio facta ꝓtra prohibitionẽ.Sed gentur alias nõ habẽt:si non seruetur forma. actus nõ valet:vt notat glos.singularis in cle.i.de iure pat.quãdo vero habẽti prãtes a lege absoluẽdi.fit prohibitio.ꝛ nõ seruet forma,valet ipso iure absolutio.vt de sen. ex venerabilibus.H.vbi libr.vj.Et hãc dicit glo.d.cle.approbat panor.in.c.dilectus el.ij.de prebẽ.Unde cum ordinarij habant potestatem absoluendi a suis canonis non reseruantis vt in c.nuper de sen. ex.valet absolutio.⁊ ita tenet Joan.and.⁊ per.de ancha.⁊ archie.sed fm egidium nisi hoc faciant reducendi sunt in pristinã sententiã.Sed predicta intelligẽ nisi apponẽ clausula irritatiua actus:quia tũc nihil faceret ordinarius absoluẽdo. vel quicunq̃ alius habens potestatem.nisi actus forma seruetur.

11 ¶ Undecimo dubitatur quõ illi qui puniuntur in bonis p ꝓfiscationem.pñt puniri.vt mittãt predicta in subsidium terre sancte: ⁊ dico fm pdictos q̃ añ ꝓfiscationẽ intelligẽ p iudicẽ factã iponit hec pena:vel soluitur de bonis q̃litis post ꝓfiscationẽ:vel dicit fm archie.q̃ pena ꝓfiscationis vt dicit pe. de ancha.imponitur a iudice seculari non autem ipso iure.reliqua vero pena imponitur ab ecclesiastico.

12 ¶ Duodecimo dubitatur cui debeat dari dicta pena imponẽda p iudicẽ ecclesiasticum q̃ nõ mittit ꝓ subsidio terre sancte qz.s.nesciẽ cui dari debeat:⁊ dico fm archie.q̃ in hac pena solus papa dispẽsare potest: vel hñs ꝓmissionẽ ab eo vt summus pnarius ⁊ eo casu applicabit camere apostolice:vñ q̃ incideret ꝓsueuerũt cũ ea ꝓponere.vt dicit ⁊ hoc q̃ soluere possunt aliꝭ fiat vt in fine dicte decretalis.ad liberandam.

22 ¶ Uigesimo secũdo est in pcessu curie.ꝓtra impediẽtes seu inuadẽtes eos q̃ victualia aut alia necessaria ad vsum curie romane adducunt:seu impedientes ⁊ perturbãtes ne ad ipsam adducantur vel ferantur.⁊ cõtra defensores facientium talia.

23 ¶ Uigesimo tertio est in eodẽ ꝗ eos q̃ veniẽtes ad sedẽ apostolicã aut ab ea recedẽtes remeritate,ppria capiũt.spoliãt.⁊ detinẽt. aut ex proposito deliberato.verberare mutilare vel interficere pñumunt:⁊ ꝓtra omẽ talia fieri facientes seu mandantes.

24 ¶ Uigesimo quarto est in eodẽ ꝗ eos q̃ iurisdictionẽ ordinariã.vel delegatã nõ habentes:in eadẽ curia morãtes.temeritate ppria.capiũt.spoliant.⁊ detinent:aut a proposito deliberato.verberare mutilare.vel interficere presumunt:⁊ qui talia fieri faciunt seu mandant.

25 ¶ Uigesimo quinto est in eodẽ ꝓtra eos q̃ p se vel p alios.seu alias quascũq̃ psonas seculares vel ecclesiasticas recurrẽtes ad curiã romanã sup eoꝝ causis negociis illaq̃ in eadẽ pfequẽtes aut pcurãtes.vel pcuratores ipsoꝝ.vel aduocatos seu iudices. sup dictis causis deputatos occasiõe cãrum vel negociorum hmõi.verberãt mutilant.vel occidũt aut bonis spoliãt.⁊ ꝓtra dantes auxilium ꝓsilium vel fauorem in predictis.

26 ¶ Uigesimo sexto est in eodẽ ꝓtra eos q̃ ne

Universidad de Deusto
Biblioteca

pareat l'is aut mādatis apostolicis ⁊lega toꝝ.nūcioꝝ.⁊iudicū delegatoꝝ eorūdem grām vel iusticiā ꝯcernētibus:de cetiscꝫ super eisꝫ re iudicata.seu ꝓcessibus executorialibus.nō habito ꝑus eoꝝ bñplacito⁊ assensu:neue tabelliōes⁊notarij.sup hmōi l'is⁊ ꝓcessibus executorialibus.instra seu acta ꝯficere.aut ꝯfecta pti cuius interest.tradere sub grauissimis penis prohibere.statuere seu mandare presumunt.⁊ ꝯtra dantes auxilium ꝯsilium vel fauorem.

27 ¶ Uigesimoseptimo est in eodē ꝯtra oēs q̄ se ab obedientia romani pōtificis.ptinaciter subtrahere vel quolibet recedere presumūt:⁊ꝯtra dantes auxilium ꝯsiliū vel fauorem predictis.

28 ¶ Uigesimooctauo est in eodē ꝯtra oēs qui iurisdictionē ad ecclesiasticas ꝑsonas ptinētē.p se vel p aliū seu alios vsurpāt directe vel indirecte:aut in eisdem ꝯsilium auxilium vel fauorem prestare.

29 ¶ Uigesimonono est in eodē ꝯ oēs mutilātes vulnerātes.interficientes seu capiētes.⁊detinentes depredātes romipetas.⁊ peregrinos:ad ierusalē cā peregrinationis⁊deuotionis accedentes:⁊in ea morātes vel recedentes ab ea:⁊ꝯtra omnes his dātibus ꝯsilium auxilium vel fauorem.

30 ¶ Trigesimo est in eodē ꝯtra omnes q̄ p' se vel p aliū directe vel indirecte sub quocūqꝫ titulo.vel colore occupāt.detinent vel hostiliter discurrūt seu inuadūt.in totū vel in ptē almā vrbē.aut alias ciuitates.vel terras⁊ loca.⁊ iura ad ecclesiam romanā spectātia.cū adherētibus fautoribus:⁊defensoribus eoꝝ:seu dātibus ꝯsiliū auxiliū vel fauorem in eisdē.Et intellige spectātia.i.subiecta mediate vel imediate:vt dicit sī:in extrauagāte q̄ incipit.⁊in dñici.intellige etiā de his q̄ dicta depredātur vt ibi pꝫ.Iste āt terre vt pꝫ in ꝓcessu martini.v.sunt vrbs alma regna sicilie.trinacrie insule sardinie.corsice terre citra farum patrimoniū beati petri in tuscia.ducatus spoletanus.comitat' venassini sabine marchie anchonitane.masse.trabarie.romādiole.ac maritime ꝓuincie.ac terre spālis commissionis.⁊ arnulforum.ciuitates quoqꝫ bononia ferraria beneuentum.perusium.auinio ciuitas castelli.tudertina ⁊ alie ciuitates terre⁊loca.vel iura ad ecclesiam pertinentia.

31 ¶ Trigesimoprimo est in eodē ꝯtra quoscūqꝫ ꝑsumētes absoluere quēlibet p dictū ꝓcessum excōicatū cuiusmodi sunt oēs ꝑdicti retiā heretici cū suis fautoribus defensoribus⁊receptatoribus:⁊ide intellige de ꝯtētis in.§.sequēti vt ibi dicet.nisi in articulo mortis ꝯstituti nisi prius de stādo mandatis matris ecclesie mādatis satisfactiōe vel sufficiēti cautiōe.et ptextu cuiuscūqꝫ priuilegij vel ꝯcessiōis apostolice.nō facientis plenā ⁊ expressam de predicta prohibitiōe mētionem:nec absolutio aliter impensa valet:⁊ reseruatur quo ad oīa ista romano ponti.

Predicta oīa recitata de processu curie et hodie tenēt:quia martinus statuit ea ad perpetuam rei memoriam.⁊ in fine suū ꝓcessum appellat ꝯstitutionem:nec aliter iegūtur reuocata.Quedā tñ sunt in eo ꝯtra secratores aut fautores petri de luna.⁊contra dātes fauorem videlicet is ⁊ ꝯsilio heretici cis:q̄ hodie nō videnē habere locum.Paulus vero secundus in suo processu super addidit multa.

¶ Trigesimosecundo in qua includuntur.⁊ viij.est in processu curie pauli secundi ꝯtra offendentes ecclesie libertatem ⁊ violētes interdictum ab apostolica sede impositū ⁊ conspirantes in statum aut personam romani pontificis ⁊presbytericidas ⁊per situm hoc extenditur etiam ad occidentes.vel mutilantes aliquem existentem in sacris offendentes episcopos vel alios prelatos in persona imponentes noua onera realia vel personalia ecclesijs vel ecclesiasticis personis simoniacos super ordinibus vel beneficijs assecutis in curia romana vel extra.Nec possunt isti citra papam absolui sed in omni concessione per ipsum facta aut tunc fienda intelliguntur excepti vt in quadam eius constitutione patet que incipit si dominici.Summa tamen angelica dicit se omittere casus reseruatos a paulo.quia sixtus se restrinxit ad reseruatos a martino quasi velit dicere q̄ relaxauerit reseruatos per paulum.Sed hoc nō vr̄ verum.primo q2 sum.ros.ponit dictos ꝯspiratores excōmunicatos cōiter sm̄ curie processus:secūdo q2 sixtus in extrauagā.q̄ incipit sī dominici.gregis enumerat omnes predictos casus pauli.⁊ addit crimen heresis postq̄ fuerint aliqui sententialiter condemnati delati seu publice diffamati.occisiōis vel mutilationis cuiuscunqꝫ in sacris constituti:prohibitionis delationis causarum ad dictam curiam:⁊ dicit se nolle quod aliquis possit predictos absoluere etiam vigore facultatum a se concessarum verbo aut litteris

cum clausula q̄ sola signatura sufficiat:et in fauorē fidei ⁊ cruciate ⁊ absoluētes anathematizat ⁊ excommunicat reseruans absolutionem romano pontifici quod non esset si ista reuocasset.veritas autem est q̄ casus in hoc.§.enumerati.non continentur in bulla cene domini:q2 sixtus reduxit processum pauli:precise ad ea que continebantur in ꝓcessu martini.vt patet per breue ad ducem mediolani galeaciū sub anno domini.M.cccc.lxxij.xix.nouembris.est tamen prohibitum sub pena excommunicationis ne qs ab eis absoluat preterꝫ confessionalium ab eo cōcessorum.vt patet in.d.extrauag.⁊ si dominici sub anno.Mcccclxxix.Unde isti casus remanent in dispositione iuris communis:ac si de eis mentio habita non fuisset:⁊ ab eis absoluere potest cui de iure competeret reinota bulla cene dñi.

40 ¶ 40.vero est in eadem extrauagante sixti contra omnes dispensantes in voto vltramarino sanctorum petri ⁊ pauli:sancti Iacobi in compostella ⁊ castitatis ac religionis ⁊ absoluentes a casibus.§.prioris ex quacunqꝫ concessione ab ipso habita nisi in ipsa concessione mentio fiat de ipsa extrauagante de verbo ad verbum.

41 ¶ 41.est in quadam extrauagante boni.ij.sub rubrica de sepulturis que incipit detestandum vbi excommunicantur oēs etiā pontifices exenterantes vel in frusta concedentes corpora mortuorum aut in aquis coquentes vt carnem ab ossibus euellant:vt alibi tumulanda ferant:⁊ absolutio reseruatur pape.Sed nota quod ista cōstitutio nō habet locum primo si ista fiant viuo:nec secundo si fiant mortuo non eo fine vt alibi sepeliantur sed odio etiam comedendo carnes vt faciunt partiales vel superstitione vl etiam ꝓpter cirurgiam.q2 pene vltra proprios casus non sunt extendende.de pe.dis.prima.§.pena.nec tertio si mortuus esset quis in terris infidelium vt in eadem extrauagante patet.

42 ¶ 42.est in extrauagante martini q̄nti sub rubrica de simonia q̄ incipit dānabile.et rursus in alia pauli.ij.que incipit cum detestabile.contra omnes etiā quacunqꝫ dignitate predictos seculari vel ecclesia etiā cardinalatus qui simoniam in ordine vel beneficio contraxerunt in curia vel extra publice vel occulte.⁊ contra omnes mediatores ⁊ procuratores in ea:⁊ absolutio reseruatur pontifici romano:alij autem simoniaci non leguntur excommunicati:ita tamen q̄ sub nomine beneficij intelligantur electiōes:postulationes:confirmationes ⁊ queuis prouisiones ecclesiarum:monasteriorum:dignitatum:personatuū ⁊ officioꝝ:q2 in his tā dātes q̄ accipientes per dictas extrauagātes sunt excommūnicati.Excipe tamen vt infra excōicatione.xliiij.

¶ 43.est in extrauagante martini.v.⁊ pauli.ij.contra omnes etiam quacunqꝫ dignitate ecclesiastica vel seculari pollentes qui simoniacos ⁊ mediatores vel procuratores simonie summo pontifici:aut cuilibet commiserit q̄ totius non reuelant qui etiam absolui non possunt nisi ista reuelent:sed hec sententia non tenet hodie quia vt dictum est supra consuetudo.§.septimo.statutum q̄ non est susceptum nec seruatum scienter nō reclamante superiore tollitur per vsum ꝯtrarium maxime prescriptum annis decem:et ita est in proposito immo iā iste contrari' vsus est prescriptus annis iā plusq̄.xl.vnde secundum archiepisco.hec extrauagans vacat.Sed nota q̄ ista sñia martinus non ligauit nisi existentes in curia:⁊ idem videtur de paulo qui videtē innouate statuta porum pontificum:aliter valde irrationabilis constitutio fuisset vt vellet pauperes ab extremis terre adire curiam pro deferenda simonia. 43

¶ 44.est in quadam extrauagante Urbani.v.que incipit sane seu ne in vinea contra omnes dantes aut recipientes aliquod temporale pro ingressu monasteriorum seu religionis ⁊ sedi apostolice reseruatur absolutio:sed archiepisco.dicit se a fide dignis audiuisse quod martinus.v.dixerit nolle hanc sententiam extēdi ad moniales.Infra simonia.§.xv. 44

¶ 45.ponitur in quadā extrauagāte martini.v.sub rubrica de regularibus q̄ incipit vidē ambitiose ꝯtra oēs religiosos mēdicantes euntes ad ordines seu monasteria nō mendicantium vt ibi sint fratres etiam sub pretextu cuiuscūqꝫ licē:et aplice g̃ralis ⁊ cōtra recipientes eos:sed tñ hec pena non extēdatur ad ordinem cartusiensium ⁊ sedi aplice reseruatur absolutio. 45

¶ 46.est in quadā extrauagante bonifacij viij.sub rubrica de sen.exc.que incipit excōmunicamus ꝯtra oēs faciētes ꝓmissionem vel pactum tēporalis ꝓ aliqua gratia vel iusticia obtinenda in curia romana:et contra dantes ⁊ recipientes et dicta ꝓmissiōe 46

Universidad de Deusto Biblioteca

vel pacto ⁊ pape reservatur absolutio. Hãc decretalẽ allegat Io.an. in lectura de simonia. nemo. ⁊ dir. ⁊ ant. de but. qui dicit eã durante: sed Io. de lis. ⁊ Io. cal. ibidem. ⁊ pet. de pal. in. liij. dicunt eam revocatam p clementem. v. ⁊ hoc tene per regulam logicalẽ qua locus ab auctoritate dicitur tenere affirmatiue non autem negatiue: ex qua habetur q̃ in hac controversia standum nõ est dicentibus eam durare qr. f. non legerũt eã revocatam: quia non sequitur non legi qõ sit revocata ergo non est revocata: sed standum est aliis qui non dicerent eam revocatam nisi hoc scirent.

47 ¶ 47. est in quadam extravagante pauli. ij. q̃ incipit cum in omnibus in qua sic dicit. Si quis aũt cõmissarius aut delegatus. fcz ad cognoscendũ an res ecclesiastice alienatio ced. ⁊ in eu dẽrem vtilitatem ecclie con scientie sue prodigus. in gravamem aut detrimentum ecclesie. per gratiaz simoniam vel fordes alienationi consenserit: aut decretuz vel auctoritatem imposuerit: inferior. q̃ deez eo ipso sniam excõicationis incurrat ⁊c. Et infra. Io vero qui dolo vel fraude: aut scienter in det: sinentibus ecclesiarũ alienationem fieri procuraverit: aut p fordes vel impulsionem alienatiõis decretum extorserit sitem sniaz excõicationis incurrat a qua nisi per romanum pontificem non possit absolui. Ad restitutionem nihilominus rerum alienatarum quãdocunq; de premissis constiterit cõdemnamus. Summa eriã angelica refert quandã extravagantez pauli cuius principium non ponit ibi inquit excõmunicãtur alienantes res ecclesiasticas sine facientes pactum per quod ipsorũ dominiũ transfertur. ac oẽs cõcedentes vel prestantes in feudantes. vel in emphiteosim cõcedẽtes. aut locantes nisi in casibus a iure concessis: exceptis fructibus: bonisq; servando servari non possunt: item excommunicant qui aliter alienata recipiunt: ⁊ incipit ambitio se sed in aliquib⁹ locis nõ est approbata moribus vtentium nec servatur.

48 ¶ 48. est in quodam priuilegio alex. liij. q̃ incipit. ex alto. ⁊ in alio incipiente non sine multa contra omnes q̃ libellos famosos vel cautiones aut rithimos faciunt detinẽt: vel publicant in infamiam status ordinum predicatorum ⁊ minorum: ⁊ absolutio reservatur apostolice sedi.

49 ¶ 49. est in eisdem priuilegijs contra oẽs predicantes docentes vel defensantes q̃ ipsorum ordinum fratres: non sunt in statu perfectionis: nec licet eis de clero synis vivere: aut q̃ non possent pdicare vel audire confessiones de licentia romani pontificis: vel aliorũ platorum seu etiam curatorũ: cuius solutio reservatur apostolice sedi.

¶ 50. est ibidem contra oẽs facientes vioẽ fortiam dãnabilem in locis ordinum pdicatorum: ⁊ absolutio reservatur apl̃ice sedi: vel conservatoribus dictorũ ordinum.

¶ 51. est in quodam priuilegio ordinis predicatorum concesso quod archie. refert se vicisse contra omnes intrantes monasteria monialium ordinis predicatorum vel licetur in regula vel constitutionibus earũ: vel sine licentia vt magistri gñalis vel alterius ab eo habentis potestatem: ⁊ absolutio reservatur pape aut magistro sine ministro gñali vel habenti super hoc licentiam specialem ab aliquo predictorũ. Sed nota fm arch. q̃ vbi snie hmõi nunq̃ vel quasi nunq̃ pnuigantur si quis ignorante ⁊ sine mala intentione intrarent non incideret cum ignorãtia dictis anto. de bur. ⁊. s. tho. sed intrans ad malefaciendum ẽ huius ignorans sniam: ⁊ bene iustam causam ignorandi illam non excusatur fm pe. de pal.

¶ 52. est in priuilegio bonifa. quod incipit. ex tute cõtra omnes detinentes apostatas ordinis predicatorum in suis monasteriis vel ecclesijs nisi eos eiecerint postquaz fratres eiusdem ordinis denunciauerint eis ne detineant eos.

¶ 53. est in literis inhibitorijs clementis ad minores que incipiunt quo vos. vbi ipsi communicantur si presumant recipere professos ordinis predicatorum sine licentia pape faciente expressam de hoc indulto mẽtione vel nisi prius priorum suorum licentia perita fuerit ⁊ obtenta. Idem de heremitanis. Alex. ad heremitas. testrani. Sed nota q̃ in hoc casu ⁊ prior non vidi originalia sed ab archiepiscopo accepi qui non recitat cui reservetur absolutio: videtur tamen q̃ sunt exemptus est.

¶ 54. est in priuilegio alex. incipiente ex alto contra rectores magistros ⁊ scholares qui tistarum studij perutilij qui excludere moliuntur publice vel occulte fratres predicatores vel minores a consortio vniuersitatis eiusdem studij ⁊ apostolice sedi reservatur absolutio

absolutio.

¶ Quinquagesimoquinto est vt refert se vicisse archie. in li. pnia rse summi pontificis ⁊ ꝓta oẽs accedentes ad sepulchrũ dñi cũ de notõis. sine licẽtia summi pontificis. ⁊ absolutio eidem vel summo pnario reservat.

56 ¶ Quinquagesimosexto est quã fecit sixtus in extravagãte de materia ꝓceptiõis beate virginis. q̃ incipit Grave nimis: vbi excõicãtur oẽs qui aliq̃ fuerint in sermonibus ad populum vel alias quõlibet affirmare. q̃ tenentes gloriosam virginem mariam esse sine originali peccato ꝓceptam. peccẽt mortaliter vel esse hereticos: ⁊ similiter q̃ asserverint idem de renẽtibus ꝓrarium opinionem. f. q̃ sit in originali ꝓcepta. cum nũdum inquit sit a romana ecclia ⁊ apostolica sede decisum: sed secũda excõicatio superfluit: 57 qr nõ est timẽdum q̃ appellent heretici qui tenẽt qõ oẽs sancti doctores tenuerunt.

¶ Quinquagesimoseptimo est iuliũ. ij. post piã fecidum ꝓtra oẽs appellãtes a summo pontifice. ad iutum ꝓcilium: ⁊ est ad ꝓpetuã rei memoriam ⁊ extẽditur et vltra mõtes ꝓtra reges ⁊ cardinales. ⁊ cõtrates ac colegia ꝓ parlamẽta: ⁊ ꝓtra oẽs ad hoc prestãte: qõs pdicti sibi mãdatur haberi vt scismatici ⁊ de fide male sentiẽtes. Multe sunt alie excõmunicationes papales: sed eas pẽtãto vel qr sunt temporales: vel propter quas dicam infra excõicatio nono ⁊ excõicatio vltimo. H. vltimo ⁊ per totum.

¶ Iursus de excõicatione. viij. f. de reservata ẽpo. semper vel interdum.

Excõmunicatio octava. quãtũ ad excõicationes ẽpo reservatas. vt aliis sciatur q̃ excõicatio sit papalis. vide tl. prior. in prin. Et plates aliis sunt parice ⁊ in hoc titu. facilies ad intendum. vñ sciendũ est primo q̃ in duobus casibus tũ excõicatio iuris reservatur ẽpo primo qñ ipse tulit eam per suũ vel sinodale statutũ: ⁊ absolutionem sibi reservauit: secũdo qñ absolutio est reservata pape ⁊ in eo casu eam ẽpo ꝓrare dignitatis ꝓcedit: qr licet dictum est supra. absolutio. liij. H. iij. et alibi q̃ eo casu quo ẽpo clericum põt absoluere nullus inferior se põt intromittere: tamen ꝓ eo casu quo ẽpo clericum põt absolui vel a iure vt abbati: vel ex priuilegio pape: aut et ẽpi sicut simplici sacerdotui de supra. Casus H. ij. liij. liij. v.

Summa

¶ Sciendum est scbo q̃ excõicatio quedam aliqñ pape aliqñ ẽpo: aliqñ nulli reservat: q̃ est in. c. eos. de sen. ex. li. vj. vbi dr q̃ illi qui a snia canonis vel hõminis ꝓpter mortis periculum vel aliud impedimẽtum fuerũt absoluti ab alio q̃ ab eo a quo de iure fuerant absoluendi si liberati a tali impedimẽto q̃ cito cõmode poterunt contẽpserint se pnitere illi qui legitime debebat eos absoluere ⁊ satisfacere. put eis iniungetur ab eodẽ ipso facto sniam excõicationis incurrunt: et ab eo solo poterunt absolui a quo absoluendi erant a prima excõicatione. De iustis etiaz impedimẽtis dictuz est supra. absolutio. iij. in fi. Et idem est de his qui cũ absoluũtur a papa vel eius legatis a quibusuis sentẽtijs iniungitur eis vtse ordinarijs aut alijs qui buscũq; repræsentẽt pro suscepione pnie vel satisfactione implenda: his quibus iusurãdo fecerunt: qr si non faciunt q̃primum cõmode poterunt eandem sentẽtiam ipso facto incurrunt.

Nota. 2.

1. q. Primo vero quertur q̃o sit ille q̃ de iure absoluere dz excõicatum: ⁊ dicit Pet. de anch. sup ipso. c. q̃ a snia canonis absoluit is cui canon reservauit alias si nemini reservauit absoluit ordinarius: a sentẽtia vero hominis absoluit ille q̃ mlit: sed in eius defectu vel negligẽtia si est delegatus adiitur delegans. si est ordinarius adiitur supior: hoc. pbatur de offi. dele. pnudẽtiã. ⁊ de offi. ord. ad reprimẽdam. Dic tamẽ vt supra absolutio. ij. in principio.

2. Secundo quomodo absolutus debeat satisfacere: ⁊ dicit idem esse intelligendum q̃ supra propias facultates. Et per hoc fert Archie. facultates ecclesie quas habet ad vsum ad hoc nõ teneri. xvj. q. vi. H. vi. p quo facit cle. nolẽtes de here.

3. Tertio quomodo intelligẽdum sit illud q̃ cito cõmode poterit: et dico q̃ multa super hoc recitat Archie. in cẽ. c. i. sed summa in hoc stat quod fm Posit. intelligitur sublato impedimẽto. et aliquo modico tempore idutto. quo sibi de necessariis valeat prouidere. Et non creditur circa hoc absoluto. sed iudex hoc arbitrabitur. alias friuolis excusationibus frigoris et caloris. et similibus cõstitutionem eluderet: in foro tamen penitẽtiali sibi credendum est. vnde ex quo scientiam haber de mora scire se dz excommunicatum: sed iudex hoc non denunciabit donec eo vocato per consecratos videritsiluz motosum. Arbitrabitur autez iudex tẽpus

Siluestri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

itineris benigne: ad quod facit. c. consuluit de offi. dele. Sufficit autem secundum hãc litteram. quod non sit in negligentia vel fraude.

4 ¶ Quarto qũo intelligẽdum sit illud verbũ contempserint: ꝛ dicit archi. illud exponẽs q̃ dr̃ quis prẽnere: hoc ipso q̃ iusta causa cessante. se non presentat illi a quo fuerat absoluẽdus. vt notatur. ij. q. ij. metropolitanum. ꝛ ꝓsentit Jo. an.

5 ¶ Quinto qũo intelligitur illud a q̃bustuis sentẽtijs: ꝛ pe. de anc. ibi notat q̃ papa ꝛ legatus absoluũt a q̃buscũq̃ sentẽtijs excõicatõis: qõ Jo. mo. intelligit de sentẽtijs iuris nõ aũt de sentẽtijs hois ꝛ q̃bus inquit nõ absoluũt pap̃a vel legatus de stilo curie ſz remittũt: nisi in casu quo delegatus non posset. vel esset mortuus ꝛ alius in legatiõe non successit. vel successit quidem sed nõ est

6 spes de festina prouisione.

¶ Sexto vtrum reincidat ipso iure absolutus in predictis casibus delegatorum si nõ pareat: ꝛ putat Joan. mo. q̃ non. ꝓsentit direct. dicẽs. q̃ si excõicatus ab homine iurauit parere mandatis excommunicatoris. quãdo fuit absolutus in casibus supradictis. si non paret non incidit in eãdẽ sniam: sed est reducẽdus sniam hominis. Sed opinium est dicẽdum si late accipiamus litteram vt verbum sonat quibustuis. ꝛ in principio capitulj quod etiam loquitur generaliter de vtriusq̃ sentẽtijs: ꝛ hoc tene Jo. and. ſ. q̃ in quibuscũq̃ sentẽtijs iuris hominis locum habeat quod hic dr̃. ſ. q̃ reincidit ipso iure. nisi pareat ꝛ compareat post absolutionem vt hic dicitur. Summa autẽ ang. ponit dñus de rota q̃ teneãt opinionẽ Joã. an. quam ipsa sequitur sum. vero ro. imponit eis oppositum. ſ. q̃ teneãt opinionẽ mo. quam ipsa sequitur dicens q̃ dicti domini de rota dicunt q̃ si auditor excoicatum ab hoie absoluit p̃ stita cautione de stando iuri si non paret non est ipso iure excõicatus: sed excõicandus p̃dicitur Jo. mo. Sed sine dubio opinio prima est securior vt per se pz est ẽt verior immo nõ videt dubitatio: quia ter. in prin. loquens de absolutis ab inferioribus quibus iniungitur vt se presentẽt superiorib̃us apte loquitur de vtriusq̃ sententijs iuris. ſ. ꝛ hois: deinde locuturus de absolutis a suprioribus quibus iniũgitur vt se ꝓsentent inferioribus dicit idem statuim°. de quibus cum a sede apostolica vel legatis ipsius absolutionis beneficium a quibustuis sentẽtijs ꝓsequunt iniungit vt ꝛc. Nec obstat si dicatur q̃ nõ incideret sic absolutus in eadẽ cũ prius posset esse ligatus sniã hois: deinde sniã iuris iata in isto capitlo: q̃ vt dr̃ incidere in eandem q̃ venit absoluẽdus ab eodem.

7 ¶ Septimo an possit is cui p̃dicta iniunctio fit se ꝓsentandi. hoc facere p̃ pcuratorẽ: ꝛ dico ꝑm ho. q̃ qui tenetur personaliter se presentare absolutori pro absolutione obtinẽda cessante impedimento accessus ad eum non potest talem absolutionem per pcuratorem petere: ꝛ idem sentit Jnno. sed ꝓcedit q̃ si subest iusta cã absolutio peti pẽt per pcuratorem etiam in absentia: videtur etiam esse textus in. c. quod de hijs. co. ti. ibi romanam ecclesiam in ppria p̃sona debeat visitare. sed arch. in isto. c. mittit ad notata per Spe. in ti. de pcura. §. j. vbi vt q̃ pcurator ꝓstitutus spãliter pro petẽda absolutione sufficit: ꝛ ita curia servat vt ibi dr̃: ꝛ facit ad hoc q̃ quis se repꝛesentat aut in ppria p̃sona aut p̃ pcuratorem idoneũ. dist. xvij. in. c. eps. Petrus aũt de ancha. dicit q̃ a sentẽtia interdicti ꝛ suspensionis peti potest absolutio per pcuratorem: q̃ nec solẽnitatem forme nec absolutionẽ desiderat: idem autẽ dico ego de absolutione ab excommunicatione que nec determinata formã nec prinicipiũ nec p̃sentiam exigit absoluẽdi: secus de absolutione a pcis: q̃ cum requirat pritionẽ requirit ẽt p̃sentiam absoluẽdi aliter fieri non posset an pseueraret in contritione sine qua absolui non debet. Ad capitulũ autem q̃ de hijs: dico q̃ loquitur sumptis virtutibus ꝛ opportunitate ꝓcessi: vnde loquit q̃ non subest causa iusta.

¶ Octauo an, pprer pericula mortis vel aliud p̃ pericula absolui q̃beat excoicatus ab alio q̃ ab eo ad quẽ de iure ptinet absolutio: si haberi potest copia ei? vel recursus ad eũ: ꝛ archi. ad. pe. de pa. dicũt q̃ non ꝛ idẽ dr̃ in decr. lib. iij. ti. iiij. de absolutione ab excoicatione iuris. vbi ꝛ subdit. q̃ q̃ aliquod ministerium fieri non potest. tũc absolui dz ꝛ potest. ꝛ semp requirẽdus est ep̃s si haberi potest. aliter sufficit simplex sacerdos vt notatur Jnno. l. c. nup. de sen. ex. Et est el intuiẽdum q̃ tpali impedimẽto sublato se presentet vt dictũ est: q̃ ꝑm Archi. non est iniũgẽdus vbi impedimentũ est ꝓpetuũ: ſz sine tali iniunctione absolui dz nisi i casib°. q̃bus nullus absoluere potest nisi in casu mortis: vt i talibus iuris litterarũ pape: ꝛ in sequẽtib° hostiliter

cardinales: ꝛ in bãniẽte vel temere pcutiẽte eꝑm: ꝛ in religiosis vel clericis secularib° inducẽtibus ad vouẽdam electionẽ sepultu ꝛc. ꝛ in ingressoribus q̃ odio gratia ꝛc. ꝛ in exẽtantibus ꝛc. ꝛ in intrantibus monasteria monialiũ ordinis p̃dicatorũ vel. s. Clare. itẽ in ingressoribus ꝛ cõmissariis eorũ ac eporũ. q̃ extorquẽt ꝛc. itẽ in oibus casibus hmõi q̃ ponunt in curie pcessu.

Not 3. ¶ Sciẽdum est tertio q̃ alia est ẽt excõmunicatio que aliq̃s pape aliq̃s ꝛ po. aliq̃s nulli reseruat in. c. nup. ꝛ in. c. si ꝓcubine. de sen. ex. ꝓra cõicantes cũ excõicatis notatim scilicet in crie criminoso. dãdo auxilium ꝓsilium vel fauorẽ: que excõicatio ſz ſz sum. rosit epalis. versus ſ̃ dicit sum. ang. q̃ aliq̃s est papalis. vt si p̃ crimẽ in quo q̃s ꝓticipat incurrat excõicatio papalis. pura si participat ꝓsiprãtibus in ꝑsonam summi pontificis ꝑm aliquos: q̃ dicit tertius quod talis absoluẽdus est ab eo qui damnauit aut ab eius superiore.

Abb.

¶ Primo ꝗo dubitat an ista sniã incurratur p̃ ꝓticipationẽ cum excõicato ꝓcedẽtem excõicationẽ vel sequẽtẽ: ꝛ dicit Panor. in. d. c. nup quod hoc intelligit q̃n post excõicatio communicato sibi in crimine damnato: vtputa si vitius fuit excommunicatus q̃ detinebat adulteram. ꝛ tu circa illam detẽtionem impẽdis ꝓsilium auxilium vel fauorẽ: tunc ꝓcius excõicato in crimine dãnato: nec suffit cõicare in illo actu p̃ quem incurrit excõmunicatio. sed opꝛ q̃ ille p̃ prius incurrerit in excõicationẽ. vt nota. in. c. pringit. de sen. ex. Posset tamẽ dici quod ex alio capite q̃ incurrat excommunicationẽ iuris: vt si ꝓsilio vel auxilium impẽdo circa verberatio ñ clerici: quia facientẽ ꝛ ꝓsentiẽtẽ par pena stringere debet: vt in. c. mulieres de sen. ex. Sic ergo triplex est participatio: vna ante actum quo alius excõicatione ligatur vt cũ ipso actu. vt cuꝛ laycus accipit eucharistiã a religioso. q̃ eam sine licẽtia tradit: tertia ꝗo post actum vt in p̃dicta detẽtione mulieris. Ex prima incidit q̃s in eãdem sniam nõ ratione participationis. cum excommunicatore. cum nõdũ sit excõicatus. sed q̃ agẽte ꝓtentiẽtes ꝛc. ex secũda ꝗo aliq̃s q̃s ligat non rõne p̃ticipũ cũ excõicato. sed q̃ aliq̃s talis trahit: ex tertia ꝗo ligat q̃s ꝓprie rõne dicti participũ.

2 ¶ Secũdo an p̃ cõicationẽ cum excõicato ab hoie in crimine ligẽt quis snia iuris vel hominis: ꝛ dicit glo. in. d. c. nup. q̃ ligat sentẽtia hois ꝛ nõ canonis. ꝛ mouet q̃ absolutio ab hac excõicatione fieri nõ põt nisi p excõicatorẽ aut suplorẽ. vt dr̃ i textu: ſz pe. de ancha. Jnno. ꝛ Jo. an. dicunt q̃ est snia iuris q̃ tamẽ executionẽ trahit ꝑm pe. de an. a sentẽtia iudicis. ſ. cum q̃s ꝓticipat in crie criminoso. ꝓpter quod ille est excõicatus ab homine. Et Panor. dicit ibi doctores cõmuniter tenere q̃ est snia iuris ꝛ hoc probat indꝛ textus in verbo ꝓhuis eiũ ꝛ tunc: q̃ vult q̃ ex solo participio extra crimẽ ꝓtrahatur excõmunicatio minor iuris: ꝛ ponit dictionẽ implicatiuam. ſ. it ꝛ p̃ quam innuit quod etiam in ꝓcedenti casu ꝓtrahat excõicatio iuris ꝛ non hois. Et ex hoc sequuntur multa. Prio q̃ participans ligatur siue sit in territorio excommunicantis siue extra siue subditus siue non: quia iuris auctoritate ligatur: secũdo quod ligat etiã ipse excõicator si communicẽt: q̃ nõ sua sed iuris auctoritate ligatur. Ad motiuum glo. dicit Panor. ibi. q̃ ideo est q̃ papa reseruauit ipsi excommunicatori absolutionẽ: q̃ iste cõmunicans in crimine videt directe in ꝑsonam excõmunicatoris deliquisse.

3 ¶ Tertio quomodo itelligit q̃s dare ꝓsiliũ auxilium vel fauorẽ excõicato taliter vt ligẽt: ꝛ dicit pe. de an. ꝓclusionẽ esse doctorũ q̃ ligẽt ꝓsulens ẽt si ille alias erat facturꝰ: qõ abbas dicit certum si ꝓsilium datum est directe ad crimen q̃ excõicationem inducit puta ad verberãdũ clericũ. ꝛ sicꝛ Jnno. ac Ant. de bu. sentire videnꝛ. non esse distinguẽdum in istis oibus an excõicatus ab eẽ ꝛ facturus necne: glo. tamẽ cum qua sentit Ricar. ſz oppositum. ſ. q̃ non tenet q̃s de ꝓsilio nisi ille alias non fuisset facturus: vel nisi fuisset ꝓsilium fraudulẽtum: sed dicit ibi panor. quod neutrum dictum glo. ꝓcedit. qõ verum est nisi loquamur de ꝓsilio nudo qõ nihil adijcit ad malum: vnde triplꝛ ꝓsiliũ adijcit huic pene. prio si sine eo non erat facturus. secũdo si non tãtum vel taliter. tertio si fuit fraudulẽtum ꝑm glo. ſz de hoc. ſ. excommunicatio vitio dubio. iiij. ¶ Quãtũ ad auxiliũ tũ ꝑm Jnno. ꝛ telligit de p̃ticipatione directa: secus de indirecta: vt si q̃s excõicatorẽ q̃ facit guerram ꝓtra ecclesiã vel clericum: postea ego illi guerram facio. ꝛ tu illum iuuas ꝓtra me: tu non ligaris p̃ hoc quia ille melius guerram faciet. q̃ hoc non intẽdis. Intelligit etiã de auxilio dato non de acce-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pto:vñ fm Host.dñs inuocare pōt auxilius vassalli excōicati,ppter fidelitatis debitū qō remanet:z fm Jnno.liceret tibi ptra inimicum tuū inuocare auxilium excōicati,ppter guerram ita q̄ sibi ēt in sua guerra prestes auxilū:qō tñ Hostt.reptehēdit.Fauor autem impenditur in laudationem facti secūdum Abba.

¶ Rursus de excōicatione.ix.s.de ea que nulli de iure reseruat.

Excōicatio.ix.quātū ad eas que nulli de iure reseruant. sed ab eis absoluere pōt dilibet ordinarius.sciēdus est q̄ ipse sunt multe.Ad sciēdus autez cito que excōicatio sit papalis z que ēpalis redrtur supra excōicatio.vij.in princ.tabula excōicationum papalū.Et idē facito ad.sciēdum que sint que nulli iure reseruātur de q̄bus hic agitur.

1. excō. papalis ¶ Prima ergo est in.c.administratores.xxiij.q.v.vbi excōicātur omnes principes z officiales.q̄ tertio admoniti ab ēpis vel ecclesiasticis platis:recusant eis sup eorum causis facere iusticiam.

2. excom. ¶ Secda est in.c.ij de electione.vbi excōicat ille q̄ electus a pauciorib⁹ q̄ a duab⁹ ptibus cardinalū in summū pōtificem.assentit electioni de se facte z similiter oēs talem recipiētes.p summo pōtifice:electus autē z receptus a duobus ptibus ēt tertia ptradicēte.sine exceptione papa est:in aliis aūt electionib⁹ valet quod fit a maiori pte.dum tñ seruēt vnaz de formis.extra de elec.q: propter. Istam tamen excommunicationē supple:dicit hodie esse papalē,ppter curie,pcessum:sed illam in eo nō inuenio.etiā virtualiter.Idē infra scilicet.§.v.

Nota.i. ¶ Prio ꝯo notādū est q̄ olim i electōe pape admittebat iperator vel nūcius eius.lxiij.di. §.vez:hodie ꝯo soli cardinales.nō oēs ꝯsentes tñ vbi dz electio fieri.vel adeo vicini vt cōmode vocari possent:z si duo tñ fuerit ēt:z vn⁹ eligere poterit alū:z alter dz tacere z volz:z si vnus solus adesset adhuc eligeret solus.de iur.pa.p nostrās:oibus ꝯo deficiētib⁹ fm aliquos eligit ꝯcilū gnale.l. di.c.j.z.iij.z inuocabit p clez populumq̄ romanū.ea.di.si forte p imperatores ac reges motos ab his:ꝯ fm alios eliget clerꝯ romanus.xxiij.di.c.j.z hoc fm ho.est lenius propter periculū more.extra eo.ne,p defectu:ꝯ inḋt primū sit iustius:credo tñ q̄ iustius sit fm vñ in primitiua ecclesia aū cardinales eligebat pontifex a clero z populo romano fm Aug.de ancho.z ptz dilti.lxiij.ego.Ambrosius.Sed de his supra electio.iij.§.i.j.z.iij.diffuse.

¶ Et secdo q̄ papa nō pōt sibi eligere successorem fm do.Anto.z rō est fm Panor.in.d.c.ij.q: effectus huius electōis refert ad tēpus quo nō est futurus papa ꝯstitutio tamē quā facit sup electōem admittitur:q: prout det scādalis futuris q̄bus nullus alius pudere pōt:posset tñ alicui plato dare prātem eligēdi sibi successorē.vij.q.j.petiti.z valet tūc electio auctoritate pape. Nota.i.

¶ Et tertio q̄ numerus cardinalium est de terminatus fm Math.vt dicit zaba.in cleme romani.de elec.s.ad istar numeri discipulorum.de q̄bus.xxi.di.i nouo:ꝯ tñ refert idē Math.q̄ aliquando fuerit.ccxxvi.scilicet tempore pontiani pape:qui non ponitur in cathalago pontificum:vt habetur in cronica.

¶ Et quarto q̄ valz electio pape.si cardinales vnanimiter dēt duob⁹ vel trib⁹ prātē nominādi papā ꝯ Ahē.z ho.vñ dicit do.Anno q̄ due ptes collegū nō sunt necessarie sed cardinales aliter ordinārēt:vt si ordinarent q̄ electus a maiori pte sit electus: q: videbit electus ab oibus sicut z electus p cōpromissum.electus vꝯ a toto capitulo extra de elec. q:,ppter:vñ z glo.dicit q̄ cardinales tollere possent istam ꝯstōem.z ordinare pñt q̄ valeat electio si necessitas sit in cā. Dicit tamē idē.d.Anto.q̄ vno ꝯradicēte cōpromissum fieri non pōt:ꝯ possit statui q̄ vno vel duobus ꝯradicētibus.electus a maiori pte sit electus.

¶ Et quinto notandum est q̄ vtrum in numero duarum partium computetur electo necne.dominus Anto.dicit quod quādo ḋs eligitur ad ecclesiam in qua nō habet voce planum est q̄ nō computatur.eius vox:q̄ tñ autem ad eam eligit in qua vocem habet si eligit per formam scrutiny.redrtur vox cū certo z determinato tempore.z electus consentit demum post scrutinium:ideo vox eius non auget:si vero eligitur per formam compromissi.temporis determinatio non requiritur.ideo vox subsequens auget:z secundum hoc vox eleci computari deberet in numero cardinalium. Sed Panormi.in.d.capitulo licet melius distinguit dicens. quod si non est de collegio ꝯ qui eligitur. eius vox

non computatur in numero eligētium:nec similiter si est q̄dē de collegio z alium eligit nec similiter si eligit se ꝯ pfuz vbi proceditur per scrutinium secretuz qz cū ignoret se electum ab aliis.repellitur vt ambitiosus:secus si per scrutinium publicum.Ita q̄ quisi tarar fm doc.quod intelige si prius fuit electus ab aliis z ipse consentit. Nec potest dici ambitiosus cum non oriatur a se sed vocetur ab aliis. Putat tamen speciale in papa.q̄ etiam si consensisset in alium scrutinio publico vel puato potest variare z accedere ad electionem de se factam:quod intelligo etiam si electio non sit perfecta sed perficiatur voce electi de quo in.ca.cum in iure de elec.

6 ¶ Et certo q̄ si cardinales ꝯsentissent in eū q̄ se gesserat pro papa non electus a duabus partibus.q̄dam vt ho.z panor.z tum.rosel. nō valere.qz ꝯsentire nō pñt in excōicatum.imo oēs ꝯsentientes sunt excōicati:et hoc nisi ille absolutus fuisset per cardinales q̄ nō adhesērāt el:sed ꝯrariū tenuit ea q̄dē summa primo ibi in §.iij.qz inḋt in hoc casu videtur illi ꝯstituti nō renūciare z dero gare.cū princeps agens ꝯtra legē in dubio videatur dispēsare vt.§.dispēsatio.§.iij.et hoc est verū primo qz electus nō repellitur hic ēt si esset simoniacus.d.lxxix.si q̄s pecunia.z tñ aliqn simoniacus est excōicatus:

7 ¶ Septimo q̄ cum textus dicit sine oi exceptione.vꝯ approbato ꝯsilio abstulisse omne impedimentum iuris oppositiui:vñ ꝯ doct. non sit de cardinalium collegio:vel q̄ sit bigamus aut illiteratus.vel laicus:vel vxor:ꝯ ino:in aliis aūt ꝯtū cunq̄ precise ipse papa scribat legitima exceptio admittēda est.de recep.ii.§.i.z de of.dele.ex parte. Opponi tñ vel excipi pōt de q̄buldaz ptinētibus ad sua diuinum vel naturale sicut si sit primo hereticus admittitur exceptio fm dominū ant.p glo.xi.d.p papa.qz fm doct.in hoc casu desinit esse caput ecclesie:z sufficerēt duo testes si negatur esse papa,pprer heresiz in qua erat tpe electionis.vt in.d.c.si q̄s.Jnn. tñ z compost.z Jo.an.tenent q̄ excipi de heresi non possit ꝯ de ea possit papa accusari: quia textus remouet omnem exceptionez z ex electione consequitur plenum ius:vñ hic exceptio non est proportionabilis:quia exceptio opponitur contra petentem cūsit actionis excusio:electus autez papa nihil petit cum habeat plenum ius. Panor.autem in d.c.licet.dicit q̄ anteq̄ adipiscatur possessionem obstat exceptio:nam postea nō posset excipi sed deberet accusari.Et similiter excipitur secundo si sit mulier qz non est capax ordis.Et tertio si sit insanus nisi electio esset facta a spiritusancto quia nō est capax ordinis.Et quarto fm aliquos si esset vxoratus hoc tñ non est verum qz vxor non est ꝯtra substantiam papatus cū beat⁹ petrus eā habuerit:poterit tñ vxor eū repetere fm glo.in.d.c.si quis.nisi ad continentiaz inducatur.vnde vxori poterit debitū reddere ꝯ glo.ibi.

¶ Octauo q̄ si papa non sit electus canonice fm dñm ant.si hoc sit occultum ecclesia nō iudicat.de symo.sicut excusat tñ,p habilis ignorātia.ꝯ nō erassa de ele.ex applice:si aūt ironizet p sedisionem ꝓsumptionē.vel aliud igenū fm do.an.est excōicatus. 8

¶ Nono q̄ electus fm doc.ex sola electione ꝯsequit papatū nec ad eius exercitiū indiget ꝯfirmatione.ꝯsecratione vel intronizatione: vt probat aperte textus ibi electus.Et licet addatur.z receptus:tamen z sumitur ,p.i. fm docto.vel ꝯ receptus habito respectu ad ꝯsuetudinem.quia electus intronizatur vel hoc verificatur per accessum eorum qui eum non elegerunt primo.sed tamen ꝯsentiunt.z sic recipiunt illum de quo in particula sequenti. 9

¶ Decimo q̄ durante scrutinio pape ꝯtum cūq̄ publicato.pñt alii cardinales accedere ad electū p alios z resilire ab electōe quā fecerant:vt sic habeatur duaz partiū ꝯcursus:vñ si quisit ab vno solo electus nullo electo a duabus partibus.possunt cardinales ad istum accedere z augere numerū eligentium. Nontamen possunt ab electione quam fecerunt resilire simpliciter etiā si q̄s ab vno solo sit electus.sed bene pñt variare.i.accedere ad electuz p alios.Qō panor. extendit ad hoc vt q̄s possit accedere ad electionem de se factam.recedēdo ab ea quaz ipse de alio fecerat:quod q̄dē ꝯ aliquos potest esse verū fm ambitiones quas hodie videmus.tñ fm deū verū est quod apostolus hebreo.v.dicit. Nemo assumit sibi hunc honorem.nisi q̄ vocat a deo tanq̄ aaron.Unde talis peccaret mortaliter ēt si non moueret intēctione preessendi sed ,pficiendi.sed vide supra electio.ii.§.xvij.Multa alia pulchra 10

Universidad de Deusto
Biblioteca

de ista materia dicit panor. in d. c. licet vide etiam infra excõicatione. xij.

3. excom. ¶ Tertia est in. c. qm̃ de off. ordi. vbi habetur q̃ vbi in ciuitate vel diocesi vna. populi sunt linguaꝝ diuersaꝝ. tristuũ. pontifex loci pro necessitate vrgente potest presulem sibi vicarium instituere. illo conformẽ sibi per omnia subiectum ꝓobediẽtem: qui autem aliter se ingerit ipso iure est excommunicatus.

4. excõ. ¶ Quarta est in. c. f. de loca. vbi excõicãtur magistri ꝛscolares bononie ꝓueniẽtes hospitem pro ꝓducẽdo hospitio aliorum magistroꝝ ꝛscolarium in lesionem vel impedimẽtũ in habitãtiuꝫ: nisi prius tps ꝓductionis sit elapsum: vel nisi de ꝓsensu ipsoꝝ magistrorum ꝛ scolarium inquilinorum.

1. dubiuꝫ. ¶ Primo ꝗo dubitatur qui veniant nomĩnibus horum. ꝛdico q̃ nomine magistrorũ venisse doctores ꝑm oẽs: noie aũt scolariũ ꝑm iau. ꝛ Inn. venisse oẽs gaudẽtes priuilegio scolastico ꝛ gratia scolarium ibi existẽtes: cuiusmodi sunt scriptores. vt no. i aut. habita C. ne. fil. pro pa. tamẽ verius. dominus ant. tꝫ q̃ hec sentẽtia non extẽditur ad scriptores cum sit penalis: quia eadem ratione extendetur ad chartarios. ꝛ ratores chartarum: ꝛ consentit bernar. ꝛ Joan. an. ꝛ panor.

2 ¶ Secũdo ꝗd sit ꝓuenire: ꝛ dico q̃ ꝑm gl. est aliquiuel de habitat sõe tractare: vñ ista ꝫ penã nõ incurrit ꝓducẽres solum. sed ẽt de ꝓductiõe tractãtes. nisi primo sit elapsum tps ꝓductõis. s. siẽde ꝑm Jo. and. ſz verius panor. tꝫ tutius esse q̃ expectẽt tps locationis esse expletum: vel nisi consentiãt inquilini. Et quo elicit panor. q̃ non incidit quis in penam ꝓstitutionis penalis facte in fauorem alicuius si ille ꝓsentit.

¶ Tertio vtrũ ista sita sit gsia tis se extẽdẽs

3 ad oia studia q̃ sunt in terris ecclesie: ꝛ dico q̃ sic ꝑm ho. ꝛ glo. in. l. ne cui. C. loca. ꝛ hanc opinionem tenuit sum. ang. dicens q̃ est tutior: sed verius oppositam tenuit sum. ro. dicens q̃ est locallo trñ hñs locum bõñ. soluꝫ ꝛ hoc tenuit Inno. gof. albri. pe. de perusi. et Jo. an. ꝛ est cõis opinio.

4 ¶ Quarto vtrũ hac pena tigenk domoꝝ locatores. ꝛ dico q̃ sic ꝑm aliquos. s. do. anto. ꝛ geni. l. c. tj. de ꝓse. ꝛ in. c. cupiẽtes. de elec. li. vi. ꝛ bar. in. l. fi. C. de acce. ꝑm alios ꝗo nõ tigant. s. ꝑm glo. panor. ꝗo ibi. ꝑ hoc casu ꝛ sistidus q̃rit vtrũ pena posita in vno ex correlatiuis extendat ad reliquũ ꝛ distinguit: q̃ aut nõꝑ ofa est eadẽ rõ in correlatiuis: ꝛ sic non extendit vt ptꝫ ex notatis i. c. sup. ea de vsu. q̃ pena apposita mutuãti nõ intelligit repetita in accipiẽte: q̃ non est eadẽ ratio: hoc voluit bar. in. l. vlt. C. de indi. vi. tol. Si vero eadẽ rõ sit pnta imponit pena vẽdẽti frumentũ forensi ne extra ciuitatẽ extrahatur: vtrũ intelligat repetita in ẽptore ꝛ habitũ satis. ꝑbabile: ꝛ credit extẽdi dispẽsãtiuꝫ sed non penã sicut in isti dicit lo. anstaturi sed non penã sicut in isti dicit lo. in. c. dispẽdia. de reseri. li. vi. q̃ ex idẽntate rõnis extendi dꝫ ꝓstõ sed non pena ꝓstitutionis. In casu aũt nostro rõ non est eadem: q̃ scholares inter se debent humani tractare ꝛ certant de lucro captando: ẽt qñ i alter ꝗ odiũ hospitiũ ꝓducunt ante tps: locator ꝗo non ita est scholaribus aliis ctus vt illi inter se: ꝛ certant de dãno vitando volẽs rẽ suam locare tpe habili: nec facit in odium alicuius. Hoiki. trñ tenet locatores tigari ex alio respectu quia. s. cõlcant in crimine criminoso: quod ꝛz Panor. non approbet q̃. ꝛ. communicãs in ipso actu quo ꝗs icidit non incidit. cum adhuc ille non sit excommunicatus. sed prius opꝫ actum ꝑfici: tamẽ dicũ ꝗoli. potest esse verꝫ vt dicit idem Panor. qñ locator venit ad actum locationis: q̃ excommunicatio hic istigat ex solo tractatu de ꝓducẽdo: sed ꝛtelligo si venit ad actum alio tẽpore: q̃ si in eodem. totũ esset vnus actus.

¶ Quinto est in. c. non minus. lũcto. c. adver. 5. excom.
sus. de imunitate ec. vbi excommunicãtur. prio oẽs rectores ꝛ ꝓsules ciuitatũ ꝛ alii officiales layci quotũcũq̃ locoꝝ. qui ãgariaꝝ ꝛ exactiones idebitas. i. onera personarum aut rerum ecclesiis aut ecclesiasticis personis imponunt: ꝛ eoꝝ fautores. Et ꝗo excommunicãtur ꝑdicit: q̃ iurisdictionem platorꝝ ꝛ auctoritatem quam hãt in suis hominibus euacuãt: q̃ tam illi q̃ illi si monitti non desistant ipso facto. tã ipsi q̃ illi fautores eorũ sunt excommunicati. nec absolui debent donec satisfecerint ꝓpetenti. Et tertio excommunicãtur successores predictoꝝ officialiũ nisi ifra mensem excessum suoꝝ ꝑdecessoꝝ purgauerint. ꝛ satisfecerint. Ollo aũt differant exactiones. talie. gabelle pedagia. ꝛc. infra gabella.

¶ Prio ꝗo dubitat de intellectu aliquorum verboꝝ: ꝛ dico q̃ ꝛ iurisdictiones. s. et ipsa lez interdũ ꝑm Jo. an. ꝛz loquat termo de tẽporali. Dẽ etiã monitti: sed ꝑm Host. sufficit monitio vna cum dilatione ꝓpetenti: quia

canon est in fauorem ecclesiaꝝ ꝛ odũ tirannoꝝ: quoꝝ aliqui sũt adeo terribiles. quod eos tertio admonere non est facile: excludit aũt appellatio: q̃ a correctione canonis nõ appellatur. Dẽ etiã. J. mẽsem. s. a tpe sui reditus computãdus: ꝛ interim si ꝓsentit hiis ꝓpter que incidit ꝑdecessor. incidit in eadẽ ꝛ priper in crimine damnato nec põt hoc tempus minui quo ad iniam huius canõis ordinarius tamẽ posset eum sua snia ligare illud abbreuiãdo: Jo. an. ꝑm Ho. trñ mens non extenditur ad alios casus. Nec tamen delicti ꝑdecessoris. successori ꝑiudicat: sed tam est eius ꝓpriũ si illud non emendat: q̃ ꝓsentit vt dicit glo. Ber.

2 ¶ Secõ dubitatur an clerici ad aliqua onera teneãtur ꝛ ad que: ꝛ dico primo q̃ ꝑsone ecclesiastice grauari non debent angariis. vel pangariis. vt ad fossata facienda ꝛ huiusmodi. vt i. d. c. nõ min°: nec ad collectas ꝛ tallas. siue quascũq̃ exactiones. vt i. d. c. adauersus: nec ꝑ domiꝝ pdũs vel ꝗbuscũq̃ possessionibus. ab ecclesiis vel ecclesiasticis ꝓsonis. legitime acqsitis actenus vel acquirendis in posterum: vt in. c. i. de imu. eccl. vi. Et ꝗo dico quod possessio collata ecclesie vel clericis. ꝑm Panor. in. c. ff. de vita ꝛ hons. cle. si habebat onus perpetuum ꝛ invariabile ãnexum. transit cum suis oneribꝫ ad iacit clesi. i. de censibus: si autem onus non erat perpetuum ꝛ invariabile sicut sunt iste descriptiones que hodie fiunt. eliimãdo bona alicuius vt solua̗t plus vel minus: ꝛz imponitur clerici vel ecclesie: quia non dicũtur ꝛ Jo. an. post ar. chi. ꝛ dñs Anto. Et tertio dicẽs q̃ Panor. in. vi. ꝓlio incipiente casus suꝫ per quo ꝓcudit ex. c. fi. de vi. ꝛ ho. cler. ꝛ glo. ciuitatibus ecclesie. ita nec ꝑ propriis: quia sicut clericus nihil tenet solnerẽ ꝑ fauentes. ꝛ. q. ij. ecclesiarũ seruos. Ex quo infert q̃ gabellas vel pedagia de patrimonio ꝓprio soluere non dꝫ: facit cle. pñti. de cẽsibus. ꝛ. c. fi. ẽt eo. titu. lib. vi. Nec tenet solere certum quid pro libra ꝑm quorũdã locorum statura. si aliq̃d donatur vel relinquitur ecclesie. Et idem est si donatio fieret clerico. ꝛ ar. est bonum in. d. c. fi. Et sic in summa habes quattuor que quo ad exemptiones. s. bona ecclesiarum: bona patrimonialia clericorum: relicta ecclesiis: ꝛ relicta clericis. An autem teneatur ad aliquid quando vendit fructus suos. vide infra excõmunicatione. xvi. particula. iij.

¶ Tertio dubitat vtꝫ clericus hñs bõa cõmunia cũ fratribꝫ possit ea defendere a collectis: ꝛ dico q̃ Panor. vbi supra refert spe. in ti. de ꝓlug. tenere q̃ non: q̃ sub obtẽtu p ri uilegij non dꝫ respublica vacillare. i. ij. C. ꝗ priui. Sco. lib. xij. vñ iudex coget ad diuisionẽ vel solutionẽ ꝑ rata: ꝛ idẽ dicit si frater clerici donet ptem suã clerico. in fraudẽ collectaꝝ: que fraus ꝑsumit qñ possidet post donationem sicut prius: ꝛ similiter si omnia sua bona vel partem maiorẽ donauit. l. omnes. ¶. lurius. ff. de hꝗs que in frau. cre. 3

¶ Quartovtꝫ in imminente necessitate reipublice cui statim opꝫ repari vt subitum bellum grauari possit ecclesia sine ꝓsultatione papẽ: ꝛ tñdet Pe. de an. in. c. j. de imu. ec. q̃ sic. ꝑm Oldr. si mora periculum allatura esset. Nec obstat. c. repꝛehẽsibile. xxij. q. viij. vbi dꝫ q̃ clerici non tenenk ad custodiam ciuitatis. q̃ cum sint milites ꝛpi debent ꝛpo i diuinis officiis deseruire: q̃ ꝑm Panor. in. c. puenit de imu. ec. clerici ad custodiã ciuitatis. ꝛ hmõi non tenentur regulariter ꝛ sic intelligit illud. c. reprehensibile: secus ꝓpter inopinatũ ꝛ ꝓrouisus casuꝫ. ꝓpter quez papa non vult eos excusari a custodia ciuitatis. vt in. d. c. puenit. 4

¶ Quinto vtrum teneri possit aliq̃s modus. 5
vt possessiones deuenientes ad clericos possint grauari collectis: ꝛ dico q̃ Bar. in. l. rescripto. de mu. ꝛ ho. ponit saluo correctione ecclesie. vnum modum quo ad possessiones que nondum venerunt ad clericos: vt si fiat statutum quod omnia pdia intelligãtur tributaria communis ꝓbligata. ꝑ collectis q̃ tunc cum onere transirent ad clericum ꝛ recitat alium quem tenuerũt Augubini donantes omnes fundos communi. ꝛ deidcere cipiẽtes filios ab ipso ꝓmuni sub censu ꝛ tributo collectaꝝ. Sed panor. vbi supra dicit hec sibi non placere maxie propter fraudez q̃ indirecte venitur ꝓtra priuilegium ꝓcessum ecclesie ꝑ imperatorẽ in. l. j. C. de sacro san. ec. ꝑ quod dicit hꝫ liberam facultatem donãdi ecclesiis. que facultas ꝑ hoc tollit: vide. J. imunitas. q. ¶. vj. in fi.

¶ Sexto dubitatur pro quo tallis rector vel 6
successor satisfacere tenet antẽq̃ absoluat: ꝛ dico quod ꝑm domi. Anto. ꝛ Joã. and. ꝛ tenetur de omni damno contingenti eccle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sic ex eius exactione: sivero de collecta debit ꝓsilium. etiam ad eius restitutionem tenetur: si autem non dedit. forte ad eã emendandam non tenetur. sed emendabit interesse obuenienes ecclesie ex regimine eius et forte eum spiritualem penitẽtiam teriã pecuniariã fm q̃ bonus iudex arbitrabitur subire oportebit. Que quidem tantum hñt locum fm Jnno. qñ quis succedit in regimine eius qui excõicatus est ex dictio causis: vel aliter qualiter cũq̃ ꝓpter libertatẽ ecclesie violatã: si fouet factum dãnatum. p̃decessoris: puta quia nõ dimittit clericum quem ille incarcerauit. vel huiusmodi. c. si concubine: de sen. ex com. secus si ex alia cõ esset potestas excõmunicatus vel ꝓsilariꝰ: vel vniuersitas seu ciuitas interdicta: quia tũc successor non esset excõicatus fm Jnn. Panor. autem in. d. c. aduersus dicit q̃ non est excõmunicatus successor: nisi p̃decessor deliquerit preterea officij ad ꝓmodum ipsius officij vel vniuersitatis: secus si ad ꝓprium ꝓmodum vel tibidinem. quia tũc solus reus reneretur. ꝛ ipse vel eius heredes ꝓuentri debent. iuxta tecta ꝛnor. in. l. j. ꝛ. ff. ad. l. iul. repe. in. c. j. de solu. Et hoc intelligo ẽt si predecessor violasset ecclesiasticaꝫ libertatem.

7 ¶ Septimo vtrũ dictus officialis teneatur satisfacere de suo? dico fm Panor. in. d. c. aduersus. q̃ sic q̃ñ satisfacere nonvult communitas in cuius vtilitatem cessit extortũ. etiam si ipse indentihi habuit. p arg. predicti. c. ꝛnora. p Jnn. in. c. sicut dignũ de homicidio: tenet rñ fm goff. ipsa cõitas si ex hoc est effecta locupletior. ꝛ facit. l. sultanus. ff. de ac. emp.

8 ¶ Octauovtꝫ sit excõicatus officialis vel rector quinõ ꝓsilit sed restitit quantum potuit: ꝛdico q̃ sic si nõ dimittit officium. fm Jmo. in. c. nouerit de sent. ex. ꝛ Jo. an in. d. c. aduersus: ꝛvidentur ꝓmunster doct. hoc tenere: panor. tamen in. dicto. ca. aduersus dicit hanc opinionem esse valde rigorosam ꝛcontrarium posse teneri: quod summa ange. verum dicit post factum. Mihi videtur quod licet constitutio fauorabilis debeat extendi non tamen vsq̃ quaq̃ maxime in preiudicium alterius sed solum in dubio: vnde cum textus loquatur contra officiales huiusmodi onera imponentes. debet extendi ad consentientes impositioni. nõ autem ad relistentes fide bona. vnde officio resignare licet sit tutum tamen non tenetur. nisi quando illud exercere non possunt nisi se de talibus intromittant imponẽdis vel exequendis. De successore autem similiter dicit Joan. and. quod officio resignare tenetur si obtinere non potest satisfactionem resistente communitate. sed tamen dicendum mihi videtur vt de rectore primo ore vera ista est mẽs Panor. si diligẽter tractetur. Est autem idem iudicium quo ad successorem si vniuersitas excessit in predictis cõtra expressam inhibitionem amiqui rectoris. 9

¶ Nono vtrum dantes ꝓsilium in p̃dictis siue omnes ꝓsiliarij ratione vniuersitatis teneãtur: ꝛdico fm panor. mita. in. d. c. aduersus. q̃ si dederũt ꝓsilium ad hec imponẽda indubie sunt excõicati. vt in. d. c. aduersus. ꝛin. c. nouerit de sen. ex. ꝛ tenetur q̃ liberinfo licũ ad satisfaciẽdũ fm Jmo. in. c. licet dignũ de homi. Si aũt ꝓtradixerũt expresse fs offm nõ dimiserũt Jnn. in. d. c. nouerit recitat ꝓtrarias opiniões. sed fm panor. tenerl potest q̃ nõ teneãtur vt pz p no. p Jnn. in c. j. de his que fiũt a ma. per. c. si vero taceũt innoluũtur pena cum expresse ꝓsentiẽtibus. vt no. Jnn. in. d. c. j. ꝛ quia ex quo vocãtur vt ꝓsulãt si tacẽt sunt in culpa. arg. in l. de eta ¶ qui tacuit. ff. de interro. ac. ein. c. si post presbitum. de ꝓcef. li. vj. §. ꝓsentis. ¶ iij. Item electio. ij. ¶. xij. in fi.

¶ Decimovtrum mẽsis datus successori ad satisfaciẽdum aliq̃ incidat. detur etiam decessori qui erat tempore grauaminis: vel co fm ho. cõiter doc. q̃ sic sed panor. in. d. c. aduersus distinguit. rñ mihi magis placet primum.

¶ Undecimovtrum excõicati sunt clerici solũ aut etiã bẽtes onera hmõi: ꝛ dico q̃ uẽtes aut etiã bẽtes onera hmõi: ꝛ dico q̃ sic olim per bonifacium in. vj. de immunitate ecclesiarum. sed nõ hodie. qz illa bulla renocatur in cle. vnica eo. ti. vt dicũ est. J. ꝛ ibi precipitur vt seruẽtur ea que in illis duobus capitulis dicũtur. vbi dz q̃ epi cuiꝰ clericis pñt predicta prestare vbi laicorum nõ suppetũt facultates. sed rñ propter ipsa ꝛ etiam quorũdam. ſ. prelatorum q̃ sine iudẽtia causa hoc faciebãt romanus põtifex cõsulatur: sed hoc intelligo nisi periculũ esset in mora.

¶ Duodecimovtrum iudex secularis. compellẽs clericum velẽt secularem personam alias existẽtem de foro ecclesiastico. etiam sine districtiõe persone. sit excõicatus? dicit Panor. in. d. c. aduersus. q̃ si monitus nõ desistat excõicatus est ipso facto: qꝛtur bat ꝛ restitutionem ecclesiasticã: ꝛ est tex. in. d. c. nõ minus. ꝛ tenet ho. ꝛ Jo an. immo hodie p. p cessum curie excõicatus est excõicatione papali. vt supra excõicatio. vij. excõicatione. ꝛx vij. Persone aũt q̃ a seculari iudice nõ pñt iudicari sunt multe. Primoõẽs gaudentes priuilegio canonis si q̃s suadente. de quibꝰ supra. excõicatio. vj. exceptio clericis coniugatis. de q̃bus dic vt supra. clericus. ſ. ¶. vj. sed oẽs p̃sone astricte ecclesie ꝓpetuo seruitio vel gaudẽtibus dicto priuilegio. vt not. panor. in. c. multus. de fo. eccle. secus si nõ sint ꝓpetuo obligati. ꝛ sic limita glo. in. c. clericum. eodem opinionem. vt no. panor. in. d. c. nullꝰ. quarto vꝰ: clerici deferentis tõsuram. ꝛ habitum. si non est bigamus. tex. est in. l. ſi. C. de incol. Mulieres inãt tex. honore maritorũ. eiusmodi. ꝛ q̃ñ nobilitamur: ꝛ forꝰ ex eorũ poena statuimus. quinto rectores hospitalium ꝛ ꝓꝰ locꝰ si sunt perpetuo obligati. Fm eũdẽ panor. in. d. c. multus. alq̃ nõ. sexto fratres tertij ordinis beati ꝓfici. ꝛ francisci vt ꝓtꝰ ex priuilegio sixti quarti q̃ dz bulla aurea. Jesuati aũt ꝛ heremite fm aliq̃s nõ pertinent ad forꝰ ecclesiasticũ: sed vide supra ecclesia. ſ. ¶. v. Item excommunicatio. vj. ¶ secundo.

¶ Sexta est in. c. non magno. ne cler. vel mo. contra quosdã religiosos tacite vel expresse p̃ecipiẽtes ieges vel phisicam nisi. J. in. c. aũt. sup specu. ne cle. vel mo. hoc extendit ad archidiaconos: plebanos: prepositos ꝛ eos sacerdotes nisi infra spacium duorum mensium desiterit audire. ꝛx q̃bus colligit aliquibus phibenk rõne p̃ceptõis. i. tacite. vl ꝛ esse p̃ceptis qui claustrum exire nõ possũt ad hec audiendam vel legenda: quibusdã rõne ordinis. i. sacerdotibus non aũt ꝓstitutis in aliis ordinibus q̃buſdã aũt rõne beneficii. i. ꝓstitutio in dignitate curata vel nõ curata. Tũ qui hꝫ ecclesiam parrochialẽ ꝛ nõ est sacerdos: non phibetur hec audire nisi talis ecclesia habeat sub se capellam vel capellas. vt no. in. c. statutum. ne cle. vel mon. ij. vj. iuncta gl. Colligitur ẽt ex panor. q̃ ad hoc q̃ñ p̃dicti ligentur tria requiruntur: p̃mo q̃ exeant religiosi quidem monasteria: reliqui vero ꝓprios lares: secõ q̃ exeãt hac intentione: tertio q̃ currat spacium duorũ mensium ab exitu. Unde si in propꝫ monasteriis aut domibus audiunt aut legunt non incidunt fm eum. ꝛ Jnno. ꝛ dominũ anto. Jmmo in hiis studendo vt dicit nõ peccãt si hoc faciunt ad melius intelligendum canones: secus si principaliter ꝓpter ipsꝰ sciẽtiam audiẽm. ꝛ idem intelige de phisica vt intelligatur philosophia. Et similiter vt dicit non incidunt si exeunt alia causa ꝛ tñ audiunt stante illa causa etiam vltra duos mẽses nisi mutato alo starent extra principaliter vt audirent per duos mẽses: qꝛ tempus duoꝫ mensium inciperet a die cessionis cause. ꝓpter quam quis exiuit. Et adde q̃ etiaꝫ non incidunt de mente eius: si exeunt etiaꝫ hac intentione: sed infra duos menses resipiscunt: qꝛ tria repuriũtur. ꝛ hoc tenet gof. ꝛ vin. ꝛ Jo. an. l. j. ho. ꝛ archi. dicãt q̃ si semel audiant infra duos menses incidunt: fs tene primum qꝛ ꝓstitutio est penalis.

¶ Primo vero dubitatur qñ incipiat currere tps illud duoꝫ mensiũ: ꝛ dico fm glo. q̃ a die publicationis ꝓstitutionis hmõi: vnde hodie studentes ipso facto incidunt: fs hoc cõiter non tenetur qꝛ ꝓstitutionem penalem ampliat nec textui consonat: alij vero q̃ a die qua incipiunt isti audire predicta: q̃ archi. videtur tenere. Sed mihi magis placet q̃ alij dicunt illud incipe ab egressu monasterij hac intentione quo ad religiosos. ꝛ ab inceptione auditus siue ab egressu ꝓprio rum larium cum effectu auditionis quoad alios q̃ opinio est Jo. an. ꝛ do. car. ꝛ pe. de ancha. ꝛ mens Jnno. gof. vin. ꝛ panor. Et ꝓpter rõnes quas rãgit panor. dico ꝗ ẽ q̃ q̃ñ principiũ tpis non limitat aliter videt esse illud in quo trãsgressio, phibita ꝓcipit: q̃ ẽ ꝓtũ ad religiosos in ipso exitu de monasterio ad habitandũ alibi sine legitima cã alicentia: ꝓtũ vero ad laicos non est in ipo exitu de quacũq̃ sua domo. sed de ea quã ꝓdu xerũt in loco studij: qꝛ eis nõ est licitũ exire suã domum ꝛ aliã in loco studij ꝓducere nisi ex intentione mala quã ecclesia non punit. vnde principium huius tpis in istis est in exitu cum effectu auditionis. l. auditionis scholaꝫ ad audiendum.

¶ Scõo vtrũ incidat religiosus si post exitũ ꝛ hac de cã mutato propolito audiat theologiã vel canones: ꝛ dico fm Jnno. ꝛ vin. q̃ sic nisi satisfaciẽdo illi ꝓsoni redeat ad claustrũ: vel abbas significet ei q̃ audiat theologiã: quarto casu cẽset reuersus ad claustrũ ff. de in ius vo. l. ꝗuio. Sed panor. ꝛtuꝫ ve

1. du.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rius tenuit: quia tūc cessat rō huius ꝓstitutōis. s. nevtri spirituales mūdanis rursus actibus innoluātur. Ad tertium aūt qui regressum requirit. I. duos mēses dicēdū est q̄ habuit respectum ad effectū ipm audiēdi vel ad pseuerātiam propositi prioris: q̄ erāt causa standi extra monasterium.

3 ¶ Tertio vtrum incidat religiosus audiēs aut legēs ꝑdicta in claustro. ꝛdico q̄ sic ꝯ ho. q̄tū ad mētem ꝛsi nō ꝯba. ꝛ ꝓsentit archi. Sed verius sentit Inn. q̄ nō: q̄ textus disponit sup exēptes: ꝛꝓsentit dūs an. q̄ pene tāq̄ odiose restringēdē sunt ꝛ sequit panor. Nec obstat q̄ dicūt aliqui horuꝫ tales scientias religiosis non congruere sicut nec earum exercitium. ꝛ q̄ hec cā nūq̄ cessare posset: ꝛꝓnter nec eius effectus. quia hoc est omnino falsum: cum religiosis maxime cōferāt leges ad intellectū philosophie. ꝛꝓnr theologie. ꝯ ista ꝓm se ꝑcise eis nō congruant. Et tamen sunt prohibita ꝓm ho. q̄ sine principali studio ꝛ auditu legum sufficiēs notitia haberi potest de materia legum contēta in canonibus p ea que in libro canonicis apponūtur: ꝛ qui dubitat querat q̄ nō est ꝓhibitum certior. ari de dubiō: vñ ꝓm Pano. ad hūc finem ꝯ studium camere: ꝛ habere libros iuris ciuilis. Non obstat ēt si dicatur eādem esse rationē in nō exēptibus quia hoc est falsum: q̄ magis delinquit exiens ceteris partibus. cū sit laudabilius eē in claustro propter multa.

4 ¶ Quarto vtrū incidat aliquis ꝑdictoꝝ legens aliquibus ꝑdicta in camera priuatim. docēs. ꝛdico ꝓm ho. q̄ sic: q̄ studium phi dek ꝛ lectio cū lex nō debeat posita eē inter bis. sed in rebus de elec. ꝓmissa. li. vj. ꝯ verius sentit panor. q̄ non: quia si ꝯ religiosis vacare in monasterio vt dictū est. ꝯ ēt eis se mutuo docere: ꝛ idē est de aliis predictis. Imo panor. sentit vt. q̄ non ligat religiosus hec docēa extra monasteriū. q̄ ti in uoluit actionibus mūdanis. nec hoc facit vt innoluat. sicut ille q̄ adiscit. Nec obstat q̄ prohibet legere q̄ nō sum mit ꝑ docere. ꝯ ꝓto studere: ꝯ hoc est in hi dubiū ꝓm archie. vt falsum: ꝛ ꝓtra intentionem legis. q̄c quid sit de verbis.

5 ¶ Quinto vtrū incidat religiosus volēs honorare amicū suū in suo ꝑncipio lecture in legibus aut in medicina ꝛ cū audiēs. ꝛ dico ho. dicit nō eē suū hoc interpretari cū dānetur lectio ꝛ auditus ꝯtū ad ꝯba. putat tñ papā rñsurꝫ q̄ nō ligat: sed panor. versus dicit q̄ nō ligat ēt q̄tū ad ꝯba: q̄ tex. disponit de exēte cā audiēdi vt. s. ꝑncipaliter tu dea in legibus vt ꝑtracter ecclesiastica negocia. vel in phisica. ꝑter fratres languentes: q̄ ot a hic cessant. Adde ēt q̄ nō incidit semel audiēs vt dcm ē. ꝯ requirit duo mēses. Adde ēt q̄ nō incidit semel audiēs ꝑn cipalr. vt videat modū docēdi legitimū vel alia curiositate ductus vt ꝯ ex dictis.

6 ¶ Sexto vtrū incidat q̄ amicū suū ꝯhēt pauꝯ discipulos vult honorare primo audiēdo: ꝛdico q̄ sic ꝓm ho. ꝯ verius dicit panor. hoc eē verū si faceret in fraudē cū hoc per duos mēses: secus sine fraude vt satis ꝯ ex dictis: ꝛ satis hoc vt de mēte ho. Fraus autem ex ꝓlecturis poterit deprehendi.

7 ¶ Septimo vtrū oēs peneinstitute religiosis ob hoc habeāt locū in clericis secularibus ibi, phibitis: ꝛdico q̄ sic ꝓm glo. ꝛ panor. in d. ca. super. qui dicit hanc opinionem sequi doctores communiter.

8 ¶ Octauo vtrum incidāt doctores admittētes religiosos ad lectiōes suas scienter: ꝛdico q̄ sic ēt si habitū non dimittāt de licētia sui plati audiāt phisicam aut leges: ꝓm archi. ꝛ lapsi: qui etiam dicit q̄ ligatur religiosus exilēs audire scientias licitas. si vadit sine licentia. aut si cum licētia ꝯ habitum dimittit: ꝛ similiter ligat doctor: hūc admittēs scienter. Abbati aūt non expoto volēti audire licita licētiam dabit diocesānus habito ꝓsilio illius monasterij: si tñ ipse habito ꝓsilio illius monasterij: si tñ ipse licētia eius exis non vt ligari ꝓm archi. vide. j. excoicatione. xxv. ꝛ. xxvi.

7. excom.

¶ Septimo est in. c. clericis. ne cle. vel mo. vbi ꝓto excoicātur oēs sacerdotes. q̄ post monitionē offiālis vicecomitis aut ꝓpositi secularis habuerint. ꝛ ꝓm glo. ibi. est canon late sntie post monitionem. Ibiēt scēo clericus existēs in sacris iudicū sanguis exercens per mutilationem p̄ seuel aliū. honore ꝛ loco mandatur priuari.

Nota. 1.

¶ Primo ꝯo no. ē q̄ nolle sacerdotis ꝯ ho. venit large sacerdos actu vel fiēdus. i. clericus. de cohabita. cle. c. ū. cū ē expositione trāsēt coiter doct. sed panor. putat q̄ hoc non ꝓnt clerici ꝓstituti in minoribus sine bēficio: ꝓ quo facit. q̄ ꝯbū sacerdos non pōt ad istos ꝓgrue adaptari: vñ tex. intelligit de constitutis in sacris qui large possunt appellari sacerdotes. vt in. b. c. ū. ēt ꝯ ꝓstituti videatur penalis ꝛ ꝓnter restringenda. tamen habito respectu q̄ ex

cōicatio nō infligitur ipso facto: secus videtur dicendū. Q̄d vero ꝯ: ibi de exēte in sacris ꝓm Inn. idem est de exēte in minoribus ho. dicat q̄ exēptibus in sacris magis imminet piculū. q̄ nec ꝓtrahere possent ꝛ sint irregulares. Panormi. autem approbat ꝓsimum. vt. s. illa pars capti habeat locū i mi noribus q̄ in summa vult q̄ clericus iudicis sanguinis exercēs ab officio ꝛ beneficio deponatur: q̄ irregularitatē p hoc incurrit quāróne deponi ꝯ ita ꝓstituitur in minoribus sicut in maioribus. vt no. in. c. cū nō ab hoie de iudi. vel dico q̄ ꝯ locū in exēptibus in sacris: q̄ alij cū possint ad secnium redire. de apo. rue. in glo. ꝛ de vi. ꝛ ho. cle. c. ñ. ꝛ de clerici. ioānes exercendo ista seipsos deponunt renūciando ꝓmp'licite clericatū.

Nota. 2.

¶ Sēcō no. ē q̄ panor. ex his notat q̄ clericus non pōt tenere vices principis in seculari iurisdictione exercenda: ꝯ non infligat penas mortis vel trūcationē mēbroꝝ: q̄d intellige q̄d hoc vult facere tanq̄ officialis principis secularis: secus si iurisdictio tpalis annexa esset sue dignitati: q̄ tunc pōt exercere p se dūmodo dictas penas non inferat: ꝛ idē est si iurisdictionē hꝫ iure ꝑprio: puta rōne patrimonij q̄d videt ꝑcedere ēt in plato religiosis. vt in. c. dilectus. de of. ordi. ꝛ. c. auditis. de rescrip. ꝛ. c. inter dilectos. de fi. instrum.

Licit ēt q̄ plati possent esse ꝓsiliarij principis secularis: ꝯ esse non debeant officiales exercende iustitie.

8. dicto.

¶ Octaua est in. c. nulli fas. di. xix. ꝓtra oēs scismaticos. ꝛ in. c. i. de scisma. vbi excōicantur oēs q̄ innitunt ordinationibus ꝛ alicuius panor. ibi qo tribus casibus incurrit: ꝓmo q̄d rem ecclesiasticā emit vel aliter acquirit a scismatico: ꝛ sic notat casus in quo emens rem ecclesiasticā est ipso facto excōicat: aliis aūt regularitēr ēt occupās rem ecclesiasticam non est excōicatus: sed excōicandus vt in. c. ꝓquestus. de so. cōpe. scēo qñ qo ꝯ bñfi cium a scismatico. tertio qñ qo innitit ordinationi facte p eū qd ꝓm glo. ꝛ eūdē panor. intelligo quo ad executionē si scēter ordies recipiant: si aūt ignoranter ꝓm Inn. etiam est occurrus. sed postq̄ fuerit patefactus reuerentio ꝓferur q̄ ꝓm ho. verum est q̄d iu quiritur dispensatio ꝛ hoc est tutius: ꝛ ꝓsen panor.

Nota. 1.

¶ Primo vero no. q̄ nihilominus tenet contractus alienationis factus in vtilitatē ecclesie ꝓm glo. ibi: aliis non: q̄ q̄d iu ecclia ꝯ pastorem hereticum vel scismaticum: intelligitur vacare. vnde non valent q̄ fiunt a tali plato in preiudicium ecclesie si tñ acquirit tenet ꝛ non cessabitur ꝓm ber.

¶ Et sēcō q̄ quis sit scismaticus ꝛ vtrū si sit excōicatus cū fautoribus: ꝛ sit q̄ qui dicit ecclesiam romanam nōn esse caput ecclesiarū. et multa ad hoc pertinētia hꝫtur infra. scis. §. v.

Nota. 2.

¶ Nona est in. c. excōicationi. de rap. vbi excōicant oēs qui ꝓhanos naufragiū patientes dānata cupiditate spoliant rebus suis: nisi ablata restituāt q̄ primum poterunt ꝯ panor. ibi. qs et glo. tenere videtur: sed Io. an. dicit q̄ requiritur monitio ātēq̄ nō erūt excōicati quod sum. ang. non placet: ꝛ tñ est verum vt patuit supra excōicatio. vij. excōicatione. xx.

9. excom.

¶ Decima est in. c. nouerit. de sen. ex. vbi excōicant primo oēs facētes seruari statuta vel ꝓsuetudines q̄ sunt ꝗ ecclesiasticā libertatē: sēcō oēs q̄ dicta statuta deleri nō fecerint de capitularibus suis infra duos mēses a publicatione huius snie: tertio ipsi statutarij ꝛ scriptores statutoꝝ: quarto prātes ꝓsules: rectores ꝛ ꝓsiliarij locorū vbi hmōi ꝓsuetudines ꝛ statuta edita fuerint ꝛ seruata. q̄nto oēs iudicātes ꝓm hec. ꝛ sexto oēs regētes in publicā formā iudicata. Nec vitant istā snias ꝓm pau. ibi ꝑdicti ꝯ ꝛ fine statutoꝝ ponāt statutū q̄ si qua sunt statuta ꝗ ecclesiasticā libertatē habeant. ꝑ non scriptis sicut cōiter fieri solet: q̄ p hoc nō est satisfactū dicte ꝓstōni: sed exigitur ista statuta deleri de libris. q̄ ita no. bar. in auct. cōsa. c. de sa. san. ec.

10. excō.

Primo vero dubitatur q̄ statuta vel ꝓsuetudines dicantur ꝓtra ecclesie libertatē: ꝛ dico ꝓm panor. in. d. c. nouerit. de mēte Inno. ꝛ est cōis opinio doct. q̄ sunt ea q̄ veniunt ꝗ priuilegium ꝓcessuꝫ ecclesie vel a deo vel papa vl imperatore. de quo habes. I. imunitas ecc̄ aūt ꝓcessum esset ecclesie particulari. huiusmodi autem statutum est ꝓm quosdā vt recitat archie. ꝛ ꝓm veritatem illud quo cauetur vt nullus offerat nisi in magnis festinitatibus vel nisi tantum: vel q̄ sup mortuo nō sit nisi pannus vel tot cerei vl hmōi Sed tamen ista vera intelligit sum. rosel. q̄ fiunt in odium ꝛ iniuriam clericorū: nō autem q̄ fiunt ad restringendum pompas indiscretas ꝛ immoderatas clusum se inuicem aut superare aut equare irrōnabiliter sa tagētis q̄ panor. tenuit in illi i quodā ꝓsilio incipiēte stātē quadā ꝓstōne in q̄ dicebat q̄

1. dubi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mater de bonis mobilib⁹ poterat disponere ad ptas causas de.ij.pte.residuū aūt filijs reliquere tenebat:que ꝓstitutio videbat auferre libertatē donādi ecclesiis.sed ħ ipse ꝓcludit q̄ nō directe vel indirecte:qt nō est in odio ecclesie.nec.phibet holes generaliter dare ecclesie.ſz auget portionē debitam filio.z in tali portione sic aucta ꝓhibet restari.Secus autē vbi quis simpliciter ꝓhibere ħ alienare in ecclesiā directe vel indirecte.eo q̄ bona deferant alijs:z sic .pcedit questio Jo.an.quā habes.j.excōicatiōe xxiij.§.ij.de quo et .Panor.in alio ꝓstilo incipiente ꝑsens dubium.Sed de hoc.j.immunitas prio.x.q.z spālius.j.statuiuz.ij.§.vlt. Et ēt fm Bar.in aut.cassa.C.de sa.san.ecclie.hmōi statutum illud quo clerici timidiores z layci audaciores fiunt ad nocēdum: sicut verbi gratia.si statuat q̄ occidēs layeum puniat grauiter.occidēs ꝯo clericum soluat.x.siceenos. Nō aūt est ꝓta libertatē ꝑdictam fm eūdem.si statuat q̄ idē ius fiat clericis i foro seculari qđ laycis i ecclasti co:qt ināt nulla iniuria fit clicis si redigant ad formā iuris cōis.j.statutū.§.ij.ptl. viij.

2 ¶ Scdo dubitat qđ ꝑdicti ligent:z dico fm ho.z Ber.q̄ hec ꝓstitutio mō ligat oēs: qt hi duo menses de q̄bus hic fit mētio iamdudum fluxerunt.ſz q̄dam dicāt eos incipere a publicatione facta in singulo loco:quod fm Jo.an.minus est ver. Unde statuta rij z scriptores z fernari facientes.statim ligātur ptātes autē ꝓsules z rectores.q̄ possent hec statuta ignorare ligantur ex quo certificati sunt z obedire possunt de iendo:aut nō seruari facīdo z negligūt:quod ħ posse arbitrio boni viri determinabit:vt si hoc scierunt nocte.aut die festo solēni quo non potuit ꝓgregari ꝓsilium vel tempore ifirmitatis.Et ꝓsentit ho.Jo.an.ubi. Panor.z cōlter docto.Sed ħ intelligē fm archie.q̄ nō ligantur rectores nō habētes ptātem tollēdi statuta nisi fm ea iudicēt aut nisi possint ogari quod deleātur z negligāt:z idem est de ꝓliariis dictorum locorum.vñ si ea dlere ħt z negligūt incidūt fm Innoc.z Pe.de an.etiā si dedissent ad destructionē auxilij z ꝓsilij: imo fm ho.in sum.tenētur oēs ꝑdicti officia deferere:qđ ver credo qđ nō ħt ptātē destruēdi illa z nō aliter.

3 ¶ Tertio vtr in ꝑdictis excuset ignorātia: z dico q̄ fm aliquos nullus vt posse excusari allegando ignorātiam facti.ex quo statuta ita publice sunt promulgata:sed ho. dicit q̄ ligantur qđ scium.z idem cōlter videtur sentire docto.z ꝓir excusat ignorantio nisi sit affectata vel crassa. Pe.ho de antiq̄ distinguēs dicit quod excusat qđem a sententia excōmunicationis ad quam requiritur dolus.sed non ab alia pena. Si ħ statuta sunt qđē scita.ſz ignorātur esse ꝓta ecclesiastica libertatē fm Jo.de lig.cū quo vt sentire Pe.de an.nulla est excusatio cum sit ignorātia iuris:sed verius dixit Inno.illos excusari qz excōicatio nō ligat nisi ꝓnunciet.ij. q.iij.certum:z hoc tene:qt ignorantia iuris aliqđ excusat in foro ꝓscie.cū papa nō intendat ligare nisi notabiliter negligētes inuentatis inqsitione.ar.de ꝓstit.vt alias lib.vj.qt si excusat subditus epi ignorādo eius ꝑceptum sine sua negligētia.multo fortius subditus pape:q̄ iterdiuz est in extremis terrenis maxie hodie vbi iura crescūt.

¶ Quarto an statutū factū p principales de vniuersitate liget vniuersitatē pena excōicationis:z dicit Asten.q̄ sic si tota ꝑsentit.vel maior pars.aut factum habuit ratus: aut si monita nō emendat:de hoc tū vide ēt ħ ꝓta excōicatio.ij.§.iij. Addit aūt idē q̄ hac ꝓstitutione ligantur ēt reges z imperatores si talia fecerint.

¶ Quinto an noie ecclesie hoc loco veniant layci heremite z reclusi:z dicit vt ħ.q̄ nō.nisi se alicui ꝑbate religioni subiecerint.

¶ Undecio est i.c.vbi periculuz.de ele.li.vi. vbi excōicant oēs q̄ mittūt scripturam vel nūcij vel secrete loquūtur cardinalib⁹ vel alicui eorum exūtibus i ꝑclaui p elec.pape.

¶ Prio ho nota q̄ ſz archi.z gemi.ibi ad in cidēdū regrīt nō solum loquutionē ſz ēt missionē esse secretā:vñ no.idē gēl.q̄ qñ statutū aliqđ enūerat plura ꝑhibita.evitio.ꝑhibito qualitatē aliquā restrictiuz adiū git. illa q̄ita restriges ad oia enūerata referre

2 ¶ Et scdo q̄ nō incidūt q̄ ꝑclaue ingreditur ad loquēdū.p his tm que pertinēt ad electōes de volūtate oium cardinaliū ibi pñtium vt ibidē ōr.sicut aduocati vel iuris periti. aut religiosi vel tabellionei fm glo.

¶ Duodecio est in eo.c. vbi periculū.de ele.li. vi. vbi excōicant oēs ħt.rectores.aliq̄s officiales.cuiuscūq̄ dignitatis aut ꝑditionis existāt.q̄ diligenter non obseruāt aut fraudem circa ea cōmittunt.que ibi ꝑcipiuntur obseruāda.in morte summi pōtificis mortis in terra eorum:qđ fm Gemi.vere intelligē nisi impedirent de iure vel de facto ad talia seruāda:qz sic nō ligarent.

1 ¶ Primo vero q̄rit q̄ sint hoc pene si ꝓtrafacīāt:z dico q̄ statim dicta morte audita.rector ciuitatis in q̄ electio faciēda est.coram clero z vniuerso populo ciuitatis ad hoc specialiter ꝓuocatis.ꝑstare dz corporale iuramētum.q̄ totum ordinē dicte ꝓstitutiōis diligēter obseruabit:qđ si nō faciat aut fraudē ꝑmittat.primo est ipso facto excōicatus qđ ver est nō solum si deficiat sed ēt si excedat ꝑius grauādo cardinales q̄ ibi dicat. fm Jo.an.sicut z modum excedēs in se defendēdo:z secdo est ꝑpetuo infamis:ter tio nō pōt habere dignitatē nec aliqđ officiū publicum:quarto ꝑdēdis z ceteris bonis q̄ a rom.vel alia ecclesia ꝛz.est ipso facto privatus.ad ipsas ecclesias reuertūtur cum pleno iure disponēdi de eis.q̄nto ipsa ciuitas ē interdicta:z sexto caret pōtiū.dignitatis.

2 ¶ Secdo q̄rit q̄ sint seruāda fm illā ꝓstitutionē.dico q̄ primo cardinales in ciuitate in qua pape cuz sua curia residebat et mortuus est pñtes tenētur expectare absentes p.x.dies ſz ſz gl.nō citet:q̄bus elapsis ēt si nōnenerint.pueniāt oēs in palatio in quo idem pōtifex habitabat.ꝑtenti singuli vno seruitore clerico vel laico vt elegerint vel duobus si aliqui manifesta necessitate cogāt.ꝑfecdo q̄ in eodem palatio ꝑclaue vnū oēs inhabitēt:nullo interueniēte parietis medio.vel alio velamine pura cortina.tertio q̄ illud ꝑclaue ita claudatur vt nullus exire valeat vel intrare.relicto aditu ad secretā camerā p necessitatibus corporalibus.quarto q̄ nullus ad eos accedere aut secrete loqui vel nūcium aut scripturā mittere possit.nisi vt dictum est de volūtate oium.Et quinto q̄ in eodē ꝑclaui ꝓvideat ministrādo dimittat fenestra ꝓpētes.i. q̄dā nullus exire possit vel intrare fm glo. sexto q̄ si post tres dies ab ingressu loci electio facta nō fuerit.per quinq̄ imediate sequētes.tū in prādio q̄ in cena.nō habeant nisi ter cuilibet vnū.septimo q̄ si post hos q̄nq̄ dies electio facta nō fuerit:tūc eis ministretur solū panis vinum z aqua donec fit electio facta.octauo q̄ pendēte dicta electione cardinales nihil lucri percipiūt de camera pape.nec aliud lucrum vndecūq̄ pueniēs ipsi ecclesie:sed custos dicte camere omnia reseruet futuro pontifici:z si quid lucri eo tempore de camera dicta percipiūt.ex tūc fuerit ꝑsumptum a perceptōe fructuum suorum officiorum quousq̄ hmōi lucrū restituāt. Nouo q̄ interim cardinales de aliquo negocio se nō ꝑdiāt.nisi forte oporteret defendere aliquam terram ecclesie.vel aliud euenire tam euidēs z graue periculum.q̄ oēs cardinales ꝓcorditer iudicarēt prouidēdū esse ꝓdecimo q̄ si quis ex eis dictum ꝑclaue infra dies.x.nō intrauerit.aut absq̄ manifesta causa infirmitatis exierit.vlterius ad electionem non possit admitti.xj.q̄ si quis ex eis infirmetur.sine eo ad electionē procedi possit:z causa cessante debeat admitti xij.quod si cardinales absentes infra terminum.x.dierum superuenerint añq̄ electio facta sit:intus admittātur.cum moderamine seruētiuze clausura:cibo z potu vt dictum est.xiij.q̄ si papa moritur in comitatu siue territorio idest diocesi illius ciuitatis . in qua erat cum sua curia cardinales in dicta ciuitate pro electione pueniant:nisi esset interdicta vel ecclesie romane rebellio quo casu in alia vicinione pueniāt:cū clausura z alijs.ā.dictis. Si tamē electio in ciuitate interdicta celebretur nihilominuo valet fm glo. Fallit hoc qñ audiētia causarum litterarum apostolicarum remansit alibi.i.in alia diocesi fm glo.q̄ ibi.i.in illa diocesi electio celebrabitur:etiam si tēpore mortis vacaret audiētia:nisi forte añ mortem ordinatum esset p papaz de curia trāferēda:quia tūc seruabitur ꝓstitutio vbi periculū.vt in cle.ne romani.de elec.

3.q. ¶ Tertio an expectare tenētur pñtes cardinales si absentes tm dishāt vt ifra.x.dies puenire non possint:z dico fm glos.q̄ sic:qt potuerunt iter ante mortem inchoasse audita infirmitate vel alia cā:ita q̄ infra decem dies adierint.

4 ¶ Quarto queritur an agere possit de premptu cardinalis debito tempore nō expectatus:z dicit glos.q̄ si electio facta est ab oībus aliis vel a duabus partibus eo non computato.nulla obstat exceptio.z sic nec actio.vt extra eod.licet.z.ff.de superfi.l.j.§. ait in fine.

5 ¶ Quinto q̄rit an pñtes elapso decēdio paucores tertia parte possent eligere:et dicit glos.q̄ sic:qt quod dictum est.ā.de electo a pauciorib⁹ q̄ duabus partibus cardinalium.intelligit de duabus ꝑbus pñtiuz.

6 ¶ Sexto an cardinalis nolens stare inclusus ratione infirmitatis sue voci renuciās admitreť si redierit:z dicit glo fm host.cui de facto istud ꝓfigit.q̄ sic:sed de facto tpe medio ꝓqueri non potest.

7 ¶ Septimo an cardinalis superuenies die

Universidad de Deusto
Biblioteca

octauo a die inclusionis. statim appellaſt stare victui ceterorꝫ. ꝛdicit gl. q̃ ſic ꝫ nõ fuerit in culpa: qꝛ ſepe quis ſine culpa punitur ex cõtradde qꝛ poſſet eſſe primꝫ. ꝛ poſſibiliter electõꝫ ſua voce validãdã. ꝑcraſtinare.

5 ¶ Octauo vbi debeãt cardinales ꝓuenire ſi papa moriaſt in mari: ꝛdicit glo. q̃ in cluſtare ꝑ quam dictus locus marſo diſtinguitur: puta in piſis ſi mare dr̃ piſanum: q̃ ſi ꝑ nullã diſtinguitur in vicinioꝛe ꝓuenient.

13. excõ. ¶ Decimotertio eſt in capitulo ſciãt cuncti de elec. lib. vi. vbi excõicãtur oẽs q̃ ꝑ ſe vel alios. ſpoliãdo ſeu alias iniuſte ꝑſequẽdo. grauãt in bñficijs clericos ſeu in alijs bonis. vel quaſilibet ꝑſonas eccleſiaſticas aut eorum conſanguineos vel eccleſias monaſteria ſeu cetera loca pia ex eo quod tales ꝑſone eccleſiaſtice eligere noluerũt aut noluerũt eum pro quo rogabantur.

1. nota. ¶ Primo vero circa intellectum dictorum. non. q̃ dicitur ſpoliando per quod ſm archi. ꝛgemi. ibi. intelligitur ablatio latẽter ꝛ vaſtatio quocunq̃ modo inuadẽdo immobilia. aut per vim publice rapiendo mobilia ſiue fraudulenter per dolum: dicitur ẽt conſanguineos. ſ. vſq̃ ad ſeptimũ gradum ſm gemi. ſm quem etiam nõ eſt locus huic pene ſi grauentur affines. Facit de appel. poſtremo in glo.

2 ¶ Secido nõ. q̃ in ꝑſentatiõe. poſtulatione vel ꝓfirmatiõe hec pena locũ hꝫ ſm gl. dũmodo habeat fieri ab eccleſiaſtica perſona nõ aũt ſi ꝓnonus eſt laicus: qꝛ ꝓſtitutio dicit clericos vel eccleſiaſticas ꝑſonas: ꝛ gloſ. in verbo eccleſiaſticas dicit: vt ſunt conuentũ templariũ vel hoſpitalariũ. qui ꝫ nõ ſunt clerici ſunt tamẽ eccleſiaſtice ꝑſone. xvij. q. iiij. quiſquis. Et idem dicit gemi. ibi de cõferẽte ꝛ poſtulãte. Ex quo colligẽ q̃ ꝓſtitutio penalis. quatenus concernit fauorem eccleſie. extendenda eſt ad alium caſum q̃ expreſſum: dummodo ꝛ ille fauorem eccleſie concernat: ꝛ facit quod ſupra dictum eſt excõicatio. vij. excõicatõe. vlij. dubio tertio.

¶ Tertio no. q̃ an mandatarius idest qui 3
alterius mandato aliquid predictorũ operatur ſit excommunicatus necne: ſm pet. de ancha. ꝛ gemi. ibi diſtinguitur: quia aut ſcit qualitatem facti. idest hoc eſſe in contemptum eligere debentis. ꝛ eſt excommunicatus. ꝛ ſic limita ꝛ intelligẽ gloſ. ibi. aut hoc ignorat: ꝛ non erit excõicatus: quia nõ facit in ꝓtemptum canonis: ꝛ facit. c. ſi vero de. ſen. ex. ꝛ placet hec opinio Joã. de imo. ꝛ ſequitur eam ſum. ang. ſed puniet alia pena. ſed verius ꝛ iuriſ archi. quem ſequitur archie. diſputata qõne cõcludit. q̃ ligetur mente huius capitulij ꝛ non verbis: mutio me cuꝫ participet in crimine ꝛ ſit actor mali. Sed hoc intelligo, verum vbi grauat iniuſte: qꝛ ꝫ non agat in contemptum canonis. tñ cum pena legis naturę incurrit penaꝫ legis ſcripte iuxta ea que habes ſupra excõicatio. v. §. iij.

¶ Decimoquarto eſt in. c. gñali de elec. lib. vi. ꝑtra vſurpãtes ſibi de nouo ius patronatus in locis pijs. vel iura aut bona vacantium eccleſiarum. vbi ſic dr̃. Sancimus vniuerſos ꝛ ſingulos qui regalia. cuſtodiaꝫ ſiue guardiam aduocationis ſeu defenſionis ꝛitulum. in eccleſijs monaſterijs. ſeu quibuſlibet alijs pijs locis denouo vſurpare. conantes. bona eccleſiaꝫ. monaſteriorũ aut locorũ ipſorũ vacãtium occupare preſumit quãtecũq̃ dignitatis honore prefulgeant. clericos etiam eccleſiarum. monachos monaſteriorum ꝓſonas ceteras locorum eorundẽ. que hoc fieri procurant. eo ipſo ſuie excõicationis ſubiacere. 14. gñ.

¶ Primo vero dubitatur de intellectu verborũ. dubitꝫ. 1
hoꝫ. ꝛ dico q̃ dr̃ primo vniuerſos. qñ. ſ. vniuerſitas. ꝛ ſingulos. qñ perſona ſuo nomine predicta vſurpat. ꝛ verbum maſculinum prolatum a canone ꝓprehendit feminiuꝫ qõ probatur. xvij. q. iiij. ſi qis niſi ꝑ eadẽ vel alia iura femina excipiaſt: Jo. aut. q̃ archi. intelligit de canone puniẽte crimina. Dicitur ſecundo regalia ſm archi. i. ea que capit rex eccleſia vacante vt in regno franciẽ anglie pater. vbi regalia vocantur iura regio. in quibuſdam eccleſijs vacantibus cõpetentia: quibus ordinatis de prelatis. illa percipiunt prelati ꝛ non rex. Dicit tertio cuſtodiam ſiue guardiam: ꝛ ſm archi. ſtat. ſi ſiue pro idem. et hec duo ſunt idem: quia. ſ. quidam dicunt ſe debere cuſtodire eccleſiam vacantem donec ei pronium fuerit de prelato: cuius exemplum eſt in eccleſia parmẽſi vbi raleo cuſtodes laici ꝓdomini appellantur vicedñi. ꝛ Et in florentina: ꝛ quidam ſub hoc nomine intelligũt ꝓprehẽdi ius patronatus. qõ nõ credo inquirendum ſed intelligo ſimpliciter ſicut ſonat. quãtis aliter notetur infra de iure patro. hec ille. Sed Jo. an. exponit ſm barto. cuſtodiam. idem ſuis patronatus quod ſecundũ diuerſas regiones fortitur vocabula diuerſa. Et addit idem Jo. and. q̃ quocũq̃ noie cẽſeã

tur: vſurpantes de nouo tale ius in eccleſijs ꝛ alijs pijs locis: ꝛ bona ipſorũ locorũ vacantium occupantes ſunt excõicati. Nota etiã q̃ idem eſt ꝛitulus aduocationis ꝛ defenſionis: qꝛ aduocatus ꝛ defenſor in eccleſijs.

¶ Dicitur quarto de nouo. i. a quadraginta annis citra ſm bar. ꝛ Jo. an. p. c. ſi. de ꝓſuetudine. Dicitur quinto occupare: quod ſumitur in malam partem: ꝛ proprie mobilia dicuntur occupari immobilia inuadi. licet ſepe vnum pro alio ponatur. vt dicit. lo. an.

2 ¶ Secundo dubitatur quod requiruntur ad hoc q̃ dicti vſurpatores iſtam ſuam incurrant. ꝛ dicit gemi. ibi. ꝛ panor. in. c. ꝓquerimur. de ſo. compe. poſt Jo. an. quot requiruntur duo: primo q̃ vſurpent predicta iura de nouo. i. a quadraginta annis citra. ſecundo q̃ virtute illius vſurpationis occupent bona dictorũ locorũ vacantium: ꝛ addit bar. quod non ſolum ſi ſupra nominata iura occupẽt ſed etiaꝫ quodcũq̃ aliud per quod vſurpẽt dicta bona incidunt in dictam penã: ꝛ idem ſentit Jo. an. vt patet ex dictis: altero autem illorũ deficiente locum habent antiqua iura. de ſo. compe. cum ſit. ꝛ d. c. conquestus. ꝛ hec eſt opinio cõis.

3 ¶ Tertio an predicti ſint ipſo facto excommunicati: ꝛ dicit archie. q̃ ſicut auferẽs ſacrum vel non ſacrum de ſacro loco: non eſt ipſo iure excõicatus niſi hoc faciat cum effractione vel incendio. de ſen. ex. conqueſti. ſed ꝛa glo. ſic auferens bona eccleſiaꝫ non eſt ipſo iure excõicatus niſi illa vacet. vt in d. c. gñali. qõ aũt dicitur. ij. q. iij. canonica. de violatione eccleſiaꝫ. ꝛ. xvij. q. iiij. oẽs. de raptoribus bonorũ eccleſiaꝫ q̃ ſunt excõicati: intelligendũ eſt ſm ricar. in. iiij. de violatione ꝛ raptu cum effractione aut violentia ꝓnali ꝛ huiuſmodi.

¶ 15. eſt in. c. indẽnitatibus. de ele. li. vj. vbi excõicantur deputari aut vocati ad dirigendas moniales in electionibus qui non abſtinent ab his per que inter eas poſſet oriri diſcordia in electionibus ipſis vel iam orta mutiri.

¶ Primo vero queritur qui ſunt hi qui poſſunt incidere: ꝛ dicit glo. q̃ ſunt vt religioſi conſiliarij: aduocari: diſcreti viri immo ꝛ religioſe vel alie diſcrete mulieres.

2 ¶ Secundo queritur que ſunt hę moniales ꝛ dicit gemi. ꝛ notatur ex textu q̃ hec pena locum habet ne dum in monialibus regularium approbataꝫ: ſed etiam in his que non renunciant proprijs nec faciunt ꝑfeſſionem regularem in vna de religionibus approbatis: ſed viuunt ſicut canonici ſeculares in ſecularibus eccleſijs ſi vocati ad eas dirigendas non abſtineant a predictis.

¶ Tertio queritur an non vocatus. ad electionem aut vocatus alia cã q̃ ad dirigendum electionem incidat in hanc penã ſi diſcordiam nutriat: ꝛ dicit gemi. q̃ non: ꝛ hoc tene qꝛ conſtitutio eſt penalis. 3

¶ 16. eſt in. c. hac conſtitutione. de of. dele. li. vj. vbi excõicantur ꝑcurantes q̃ conſeruatores ſibi dati ſe intromittant de aliquo q̃ de manifeſtis iniurijs ꝛ violentijs ſeu ad alia que iudicialem indaginẽ exigũt ſuã extendant prũtem: alij aũt quoꝫ non ſunt ꝓſeruatores non incidũt ſm gemi. niſi poſt excõicationem ꝓcipẽt cũ ꝑdictis in cric criſoſo. De hac materia vide. ꝛ. ꝓſeruator. Eſt ꝛ alia excõicatio in eadẽ rubrica. in. vj. in. c. ſup gentes. qõ capl'm cõiter non habeẽt ſed eſt extra uagans. de qua dic vt ſupra delegat. §. ij. 16. excom.

¶ 17 eſt in. c. vnico de hijs q̃ vi. me. ve. c. ſi. li. vj. vbi excõicanẽ abſolutionem vel renocationem ab eccleſiaſticis cẽſuris pviꝫ aut metum extorqueẽtes: qõ ſm glo. ꝛ archi. ibi intelligẽ ſi abſolutio vel renocatio facta ſit alis etiamſi metus ſit illatus non habet locum iſta ſnia. 17

¶ Primo vero no. ꝑ intellectu verborũ qõ ſm Jo. an. abſolutio dici põt ſolẽnis que fit ſm formam eccleſie. renocatio aũt verbalis ſine ſolẽnitate: vel vbi excõicatio tenuit. ꝛ abſolutio. renocatio vero vbi non tenuit interdictum tñ proprie dicitur relaxari ſm archie. Uis eſt ſm Jo. an. eſt maioris rei impetus cui reſiſti non poteſt. ſ. comm. de. ff. eo. l. prima. metus autem eſt trepidatio mẽtis inſtantis vel futuri periculi cauſa. ff. eodẽ. l. prima. Et exigitur q̃ preſens ſit metus licet futurum periculum. Que aũt ad iuſtũ timorẽ ſufficiant archi. relinquit arbitrio boni viri ſm id qõ ꝛ in glo. in pluribꝰ alijs extra eo. titu. cum dilectus. Pet. aũt de anc. dicit q̃ eſt metus mortis vel cruciatus corporis: vel talis qui cadere poſſet in conſtantem virum: quod iudicio arbitrio relinquitur. Et idẽ dico de iudicio vel cognitiõe: an aliquid ſit factum metu publice prũtis. 1. notabt.

¶ Scõo no. q̃ ſm glo. in hanc penã incidit q̃ ſic abſolutionẽ extorꝫ ꝛ a ſnia excõicationis et iniuſta: qꝛ eam debuit humiliter petere: ꝛ ſil'r a ſnia ſuſpenſionis cuiuſcunq̃ ſcilicet ab officio bẽneficio ſiue ingreſſu eccleſie. Et ſimiliter ſi inferens metum alius ſit ab ex- 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

communicato incidit ipse inferens: ⁊ etiam ipse excommunicatus suspensus vel interdictus incidit si hoc mandauit illi: vel factuz eius nomine ratum habuit. de elec. sciant. li. vi to sexto. ⁊ de sen. ex. cũ quis. eo. li. ¶ Et similiter incidit inferens metum p̃ penaz amissionis rey. hec omnia glo.

3 ¶ Tertio no. q̃ hanc penã non incurrit primo qui cõpulit p̃ vanum metũ quem q̃s timere non debuit fm glo. qz talis non induxit rescissionem nec ꝓprie metus appellatur ff. quod met. cã. l. metum. vnde excommunicationem facit incurrere ille metus qui putatur iustus ad reuocandum ea que ꝓpter illum facta sunt: alius vero non nec secũdo ille qui extorquet isto modo absolutionem ab excommunicatione minor. i. arg. c. li quẽ. de sen. excom.

¶ Quarto q̃ ꝛz videatur esse idem iudicium
4 de excõicatione p̃ vim extorta. i. q̃ nõ valeat ipso iure. vtsi quis iudicem cõpulit excõicare: qz par ius ligandi ⁊ soluendi dñs esse videtur. de peni. d. i. verbum. tñ hoc non est verũ sed valet fm guil. rij. q. iij. quartuor. ⁊ ratio est qz vtrobiq̃ anime ꝓsultur q̃ ꝛ dubio faciendum est: pot tñ per exceptionem elidi vt ibi ⁊ fm Jo. an.

¶ Quinto q̃ si absoluens p̃ metum postmo
5 dum ratum habeat q̃ fecit nihilominꝰ inferens metum excõicatus est fm glo. qz statim ab initio ligatus fuit.

18. excom. ¶ 18. est in. c. mulieres. de iudi. lib. vi. vbi excõicatur qui fraudulenter fingit casuz vt iudex p̃sonaliter vadat ad mulierem. p̃ testimonio eius accipiendo: ⁊ hoc intelligẽ verũ si fictor sit ipse iudex. vnde glo. dicit quod iudex vt posset dñam visitare faciebat eaz nominari in testem: siue sit alius qz est maior cõsentiens. Et hoc etiam intelligitur fm aliquos siue vt personaliter vadat siue vt mittat ꝛz non habeatur ex textu: qz intentio legis est vitare nephandaq̃ que interduz ⁊ frequenter p̃ medium melius ꝓcurantur quẽ sensum videtur tenuisse arcyse in iij. parte. ti. xxv. c. xlv. sed qz cõstitutio est penalis: melius intelligitur solum si p̃sonaliter vadat. Et similiter intelligẽ fm Jo. an. etiaz in iudice laico. Si tñ iudex non iret ꝛz fingẽs casuz non est locus huic pene fm Jo. an. imo expedit q̃ ꝓdurerit ad effectum eundo aut mittendo. Si etiam iudex iret innocẽter nesciens fictionem aut eam improbare nõ potens nõ incidit: qz textus non excõicat eũtẽ sed fingentem: nec pene sunt extendende cẽt tñ eo casu excõicatus fictor.

¶ 19. est in. c. hoc consultissimo de rebus ec 19. excõ.
clesie non alienã. li. vi. vbi excõicatur omes cuiusq̃ ꝓdictionis cõpellentes p̃latos vel ecclesiasticas p̃sonas ad submittendũ ecclesias subjiciendo bona immobilia: vel suppo nendũ iura ecclesiaꝝ laicis vel recognoscẽdum sen ꝓstituendũ se tenere ab illis tanq̃ a superioribus: vel ad statuendũ eosdez laicos tanq̃ patronos vel aduocatos ecclesiarum sen bonoꝝ ipsaꝝ in ꝓpetuũ: seu ad non modicũ ꝓs sine capti ꝓsensu: vel certa specialiter dis aplice. Vbi nota fm glo. q̃ vt incurrat ista pena requiritur primo q̃ illa bona sint immobilia vel iura q̃ in immobilibus cõpu tentur: secũo q̃ supp onantur tanq̃ sint sua vel recognoscantur ab eis: tertio q̃ nõ sit ad modicũ rps: qz si esset ad tps modicũ ex ista cã cum capti ꝓsensu non esset locus pene: ⁊ dz tps modicum. x. annoꝝ fm eandem glo. vel ad arbitrium iudicis secũduz Guil. ⁊ gar. quarto quod fiat sine licentia capitu li vel pape.

¶ Excõicatur et sibi oẽs laici q̃ ex licẽtia papẽ ⁊ ꝓsensu capti ꝓtractus inierunt de ecclesiasticis immobilibus: vel inient in posterũ si aliquid plusq̃ importat natura ꝓtractuũ ipsoꝝ: vel pactum in eis factum vsurpauerint vel exegerint si moniti cõperenter si desistant: restituendo etiam vsurpata: vbi dicit archie. q̃ si est ꝓtractus emphiteotie ac cipiant quod est a iure permissum ⁊ non vltra ⁊ sic de aliis. ⁊ quod non sufficit desistere nisi restituantur vsurpata. ⁊ Jo. an. dicit monitionẽ cõpetentem trinam nisi facti necessitas aliud suaderet.

¶ 20. est in. c. vnico. de reli. do. li. vi. vbi excõ 20. excõ.
municantur: primo omnes nouum ordinez aut religionem inuenientes vel habiti nouue religionis assumentes: intellige. i. vt cuz alius simul viuant: secũdum autem assumere non prohibentur vt dicit glo. ⁊ idem habetur in quadam extrauagante. Io. xxij. q̃ incipit. Sancta mater ecclesia quaz adducit abbas in. c. fi. de reli. do. Secundo excõicantur omnes fratres mendicantium ordinuz post concilium lugdunense institutorum qui aliquid in proprio habere non possent ex eorum regula si aliquem ad ꝓfessionem recipiunt sine sibi domos vel loca coꝝ alienant sine licẽtia sedis aplice spãli: aut etiam fm archie. si alienant mobilia. Excipiuntur tñ in textu ab ista pena fratres ꝑdicatores ⁊ minores heremitaꝝ. s. aug. ⁊ carmelitaꝝ. Concilius vero illud celebratum fuit ab Inn. iij. anno domini. 1215.

¶ Vigesimo primo est in. c. ꝓꝓ de cẽs. li. vi. vbi excõicant quicũq̃ per se vel p̃ alios. suo motu vel alieno ab ecclesiis vel ecclesiasticis p̃sonis exigũt pedagia pro rebus suis pro prijs quas deferũt. vel deferri faciũt nõ cõdum negociatõis. Sed intellige si sunt p̃sone singulares q̃ hoc faciũt vt dz in textu. ⁊ rẽdit ex et ad epos. fm archi. vniuersitas ãt vel collegiũ non excõicãtur sed sunt interdicta ipso facto vt dz in textu. Hodie tñ hec sniia est papalis vt dictum est supra excõicatio. vij. excõicatio. xix. ⁊ xxxij.

¶ Primo vero nota q̃ negociator fm Joã. an. post archi. ꝓprie est qui rẽ emit vt integram ⁊ imutata vẽdẽdo lucrẽt. ⁊ sic est idez mercator. quẽ criso. in quadã omit. eodem modo diffinit. lxxxvij. dist. c. et ycõcẽs: vñ non est negociator qui rẽ nõ vẽdit integrã ⁊ imutatã: nec q̃ rem sic vendit sed hac intentione non emit sed ea ad suũ vsum empta statiz decurrit sibi lucrum: fm istam diffinitiõem in qua in veritate ponitur li vt. pro quo sũ. 2 rol. habet falsoli ⁊.

¶ Secũdo nota q̃ sequitur ex dictis q̃ non est negociator qui rem emit vt sibi sit materia aliquid inde operãdi di. lxxxviij. et ycõcẽs vñ feder. de senis in quadã cõne ꝓsuluit. q̃ monasteriũ. s. galgani diocesis vulteranẽ habens venã terri in insula Helbe. fodiens inde faciens ferrum vt lucrẽt nõ tenebatur ad pedagiũ etiã si hac de cã venã emisset sicut nec faber emens ferrũ vt inde gladios faciat: qz tales vocãtur potius artifices q̃ mercatores: sed verius scripsit pe. de ancho. q̃ si venam emisset ⁊ p̃ magistros educeret ferruz esset negociatio mixta artificio quia nulla versatur industria clericoruz qz tunc nulla ꝓfatur industria clericoruz si sit monasterium hz venam ⁊ p̃ operarios fieri facit ⁊ postea vendit: secus: qz sicut de frumento ⁊ alijs fructibꝰ: ita nec de ista materia soluere tenetur que appellatione fructuum ꝓtinetur. l. diuortio. §. si vir in fundo. ff. so. ma. adde etiam secus si emit quidẽ hz ꝓ monachos ferrum educit.

¶ Tertio no. q̃ etiam sequitur sicut etiã dicit panor. in ꝓlogo. vi. incipiẽte casus super ꝓ q̃ clericus vendendo vinũ: bladũ oleũ: aliũ ꝓ recollecta de rebus suis nec negocia tur nec tenetur ad gabellas: si tñ incẽt emere rem vt eam integram venderet lucri cã soluere ꝓ tenetur fm patrie statuta: ⁊ idem intelligẽ si aliquid emat in vsum suum: q̃ soluere non tenetur cum non sit negocium ꝓprie.

¶ Quarto no. q̃ ꝛaba. q̃rit an locũ habeat q̃ hic dz de pedagiis in gabellis ⁊ datijs q̃ 4
leuantur in ciuitatibus lõbardie: ⁊ dicit q̃ sic fm steph. qz idem est iuris de ipsis. arg. xlij. q. iij. putant. ⁊ c. plerisq̃. ⁊ de p̃nitẽ. c. q̃rũ. hec ille ⁊ tam ipse q̃ io. de lig. dicit q̃ fm hoc tota italia est interdicta ⁊ clerici hoc non seruantes irregulares: ⁊ idem Jo. and. sed hodie fm archie. aliter excommunicati non sunt vitandi nisi denuncietur: imo nec tale interdictum est seruandum vt defn est supra per constitutionem ꝓstantiensez. in ti. excõicatio. v. §. iij.

¶ Quinto q̃ si statutum fiat vt vendens vi 5
num vel hmõi teneatur soluere duos denarios regi vel cõitati fm ci. in. l. omnis. C. de epi. ⁊ cle. clerici soluere non tenentur: ⁊ idez Pe. p. d. l. omnis. vbi etiã dicit Bal. q̃ de bonis ꝓbendarum suas vendits gabellã soluere non tenent: nec ad portam. ⁊ idem Jo. de ligna. Et ꝛz. s. Bona. ⁊ Ricar. ⁊ regulz tributo eximãt nisi p̃m. ⁊ perfecte sequẽtes illum ola tpalia dimittendo: de q̃bus intelligunt illud math. xvij. ergo liberi sunt filij: tamen dictum illorum procedit de iure antiquo decretorum: secus per sextum ⁊ clementinas.

¶ Sexto no. q̃ coloni colentes ꝑdia ecclesia 6
stica ad medium vel affictum soluere debent gabellam ⁊ collectam impositam per iudicem secularem de parte fructuum contingente illos: fm Semi. in. d. c. ꝓꝓ de mẽte fed. qz paro rustici subiecta est dñio temporali: cum separatoꝝ separato sit dñi ꝓ dictio: ⁊ addit q̃ si clericus locat fructus ad firmã emptor ecclesie priuilegio non gaudet: imo si portat fructus ad ciuitatem soluet gabellam.

¶ Septimo no. q̃ emptores reditũ clerici 7
vel ecclesie. vel regis vel baronis. qui in his volunt illa imunitate gaudere. qua predicti. ⁊ venalia sine pedagij solutione trãsferre. hoc facere non possunt: fm dtre. libro. iij. de mente archi.

¶ Octauo no. q̃ si clerici sponte soluunt ga 8
bellariis non extorquẽtibus ab inuitis. nõ sunt isti vel illi excommunicati fm glosaz ⁊ Pau. in clemẽ. quoniã. de imuni. ecclesiarũ. quia exigere est ab inuito extorquere: imo dico quod nec etiã clerici si soluerent extorquentibus. vt in. d. clemẽ. quoniã que reuocat. c. clericis. in. vi. eo. titu. tamẽ fm Car.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi clerici etiaz sponte calleas vel huiusmodi soluere non debent. sine licentia pape: vt dictum est. ¶.

22. excõ. ¶ Nigesima secunda est in.c.qñ. de immun. ecc. li. vi. vbi excõicantur oẽs q̃ recurrentes ad ecclesiasticũ foꝝ sup causis ad illud de iure vel antiqua ꝓsuetudine. vel ipetratiõe a papa ptinẽtibus: p se vel p alios i pediunt ne coram iudicibus ecclesiasticis delegatis vel ordinariis possint iustitiã obtinere: vel querelam de dictis causis proponere: cum dãtibus ꝓsilium auxilium vel fauorem ad hdicta nec tales debẽt absolui nisi prius integre satisfecerint. tam iudici cuius iurisdictionem ꝑturbarũt q̃ ꝑt ꝑturbare: de iniuria dãnis expensis. ꝛ interesse. Et hec est palios q̃tũ ad iudices q̃ sunt in curia: vt. ¶. excõicatio. vij. excõicatione. §. xxv. dictum est: q̃tũ ad reliquos ẽpalios. Si ñ ante satisfactionem absoluãtur absolutio non tenet fm archi. hoc spãliter lẽa prohibente q̃ s. dicit nullatenus absoluantur: ꝛ idem videtur sentire Jo. an. Sed geml. in. d. c. quoniã vt tenere ꝛrariũ. dicens q̃ qñ prão datur alias non habẽti. li formam non seruauerit actus non valet vt notat gl. singularis. in cle. prima. de iur. pat. qñ autem hñti potestatem a lege. fit prohibitio absoluendi. Iz forma non seruetur valet ipso iure absolutio: vt in. c. venerabilibus. §. vbi. de sent. ex. lib. vi. Unde cum ordinarij habeãt potestatem absoluendi a sma canonis non seruantis. vt in. c. nuper. de sen. ex. vt q̃ valeat: ꝛ psentit Panor. in. c. dilectus. el. ii. de prebendis. Sed predicta intelligẽ nisi ponerentur clausula decreti actum irritãs: q̃ hoc casu siue ordinarius siue alius quicũq̃ als habeat potestatem suis non nihil facit absoluendo nisi seruet formam mandati.

23. excom. ¶ Iz. est in. c. eos. de immu. ec. li. v. vbi excõmunicãtur oẽs seculares odiũm habẽtes q̃ suis subditis interdicunt ne ꝓbatis aut clericis seu ecclesiasticis ꝓsonis q̃cũq̃ vendãt vel emant aliquid ab eisdem nec ipsis biadum molant: coquant panes: aut a'la obsequia exhibere presumant. Ubi notat geml. q̃ ad istam sniam incurrendam duo requiruntur. s. q̃ illi habeant dominium: ꝛ q̃ predicta interdicant subditis suis: vnde locuz non hz in nõ dominis nec in dñis si aliqs nõ sibi subditis interdicant: ꝛ exponit tẽporale dõium. s. seculare.

Nota. 1. ¶ Sed primo no. q̃ si statutum fiat tale q̃ nullus vẽdere possit aut alienare immobilia alicui non subeunti onera cõis. dicit idez in. d. c. eos. q̃ taliter statuentes dicta pena non ligantur: q̃ non est ꝓxa ecclesiasticã libertatem ex quo de ecclesiis vel ecclesiasticis ꝓsonis mentio non fit nisi illud extẽdere tur ad ecclesiasticas: nec esset absurdum dicere q̃ iudex ecclesiasticus posset illos ad quos ptinet cogere ad declarandũ statutuz vt non respiceret ꝓtractus fiendos cũ ecclesiis. extra de here. li. vi. statutum. Intelligo autem extensionez fieri ad ecclesias ex fraude sine iniqua intentione statuentium: et ex ꝓtectia sine executione nota statuentibus ꝛ dissimulata.

§ Scdo no. q̃ fm Jo. an. in nouella. ꝛ vin. et ꝛ abb. statuto laicoꝝ facto p vrisitate cõis: pota q̃ vadens de nocte solnat tñ clerici non sunt subiecti: sed p suum iudicem arcendi sunt. dist. xcvi. bene q̃dem secus autem dicunt de banno in pascendis pecoribus vel ad aquam ducẽdis: tunc eñ tenẽtur pastores de damno propter mercedem quam accipiunt: ꝛ intelliguntur isti etiã si pecora sint clericorum.

24. excõ. ¶ Nigesimoquarto est in. c. vt periculosa. ne cle. vel mo. lib. vi. vbi excommunicantur oẽs religiosi tacite vel expresse. pfessi aliquã religionẽ approbatã: temere habituz sue religionis in scolis vel alibi dimittentes: et dicitur temere. idest sine causa rationabili. fz omnes doctores. que causa arbitrio boni viri diiudicabitur fm sentẽtiam. Sed adverte q̃ omne licitum religioso. quod cum habitu comode fieri non potest vt balneario. vel piscatio in casu. est causa rationabilis ad dimittẽdum ad horam: Iz non semp ad aliud habitum induedum.

¶ Pdo vero nota q̃ aliquãdo dimissio habitus est sine peccato ꝛ non temeraria. s. q̃ est ex iusta cã fm Jo. an. vt de vi. ꝛ ho. cle. clerici. puta ex timore vel cã medicine vel huiusmodi: Aliquãdo ꝯo est cum peccato quidem ꝛ temeraria. s. sine cã rationabili. ꝛ tñ non ẽ cuz ligamine excommunicationis: sicut pena vt currat. vel lapidem. puciat deponit habitum non incidit in sniam excommunicationis: q̃ non ẽ verisimile papã in his minutis tãtum laqueũ posuisse: hec ille: q̃ videtur sentire Jo. an. Sed geml. dicit periculosum esse: ꝛ tñ eadẽ ꝓcedit religiosum non incidere de: ꝛ tñ eadẽ ꝓcedit religiosum non incidere portãdo vestes histrionũ. s. virgatas ꝛ partitas. iuxta dicenda infra particu. iii. Unde ego dico illud valde rationabile esset sim

sequenti particula. ꝓbabo verum: quia nõ omne illicito apponit sniam excõicationis cadit: sicut si ferat. p furto. intelligit pro no tabili q̃ sit mortale: non autem. p modico puta solidi vnius aut duoruz aut forte mnl gamine: q̃ quãdo sit canonisti difficultant vt ex dictis eoꝝ patebit. q̃ dictã distinctionem non ponderarũt.

2 ¶ Scdo nota q̃ nunq̃ habitus a religioso. p lesso dimittitur sine rõnabili cã. quin peccet: q̃ adeo est annexus ossibus monachoꝝ q̃ in quocunq̃ loco consistentes siue in lecto quiescentes. constanter eo vti debent: vt dicitur. xx. q. i. vidua. ꝛ. xxiij. di. sanctimoniales. vbi ꝯ q̃ eo semper vti debent: sed tamẽ non dimittit quis habitũ incidẽs in sniaz excõicationis. nisi illũ dimittat eo modo quo est in vsu loquẽtium. qui dicunt religiosum habitũ dimittere quãdo ab eo recedit dolose. ꝛ ad vsum. alium assumẽs: qd ꝑz primo facie: vt ꝑz p Jo. an. ꝛ Ber. ꝛ per glo. in ꝓbo hum. que dicit istos apostatare: ꝛ in verbo professus. vbi assignat cãm quare ligant nihil esset dictum nisi ista dimissio esset cum assumptione alterius habitus. Nec tamen sed quatum ad aliqd. i. assumptionẽ alteri? habitus. Patet scdo idẽ ex rõne textus que est ne religiosi vagent. s. inuerecũde nõ agni si habitũ ꝓprium. Et tertio idẽ ꝑz ex pe nis que istis iterum que essent irrõnabiles si eos iciderent. qui extra monasteriũ in hoc ipsis nocte secrete ex cã non rõnabili: puta ex iaciula ꝛ illicita sensualitate dormiendi quietius vel alicuius hmõi ẽt cum peccato mortali. Quis enim rationabiliter crederet illum incurrere oẽs penas apostatarũ: et q̃ eligi non possit in abbatẽ etiã si post efficiatur bone fame: imo quod electus deuetur. vt dicunt Zau. ꝛ Jaco. de al. ꝛ Pe. ꝛ Archi. Et quarto idem patet quia iura non inferunt sniam excõmunicationis vt supra dicitur est excõicatio. i. §. i. nisi ꝓpter mortale cuiusmodi nõ est oio temeraria dimissio habitus cum multibl hoc ꝑcipiatur: q̃ Iz eo deponat semper monachi vti tñ hoc debitũ est honestatis: vt etiã dicit Jo. an. ꝛ archie. non ꝓ necessitatis.

¶ Tertio no. q̃ ẽt si religiosus. pfessus habitũ dimittat cũ assumptione alteri? ad horã. non ad notabile tẽpus iudicis aut boni viri arbitrio limitãdũ. non incidit: nisi forte dimittat ex cã dãnata puta vt fornicet: q̃ dicit zenze. q̃ non ꝯz quis assumpsisse qd statiz est dimissurus. Uñ si religiosus vestem virgatam vel partitã. in momento assumeret. statim eam dimissurus non ꝯz eam assumpsisse. ff. de diuor. l. diuortium. Uñ dicit idez in cle. qñ. de vita ꝛ ho. cle. q̃ si clericus deferat non continue huiusmodi vestes partitas. nec cã vsus proprij. sed ob festum sociũ qui militat. vel doctorat. aut ꝓcurat. nõ incidit in penaz illius cle. q̃ talia raro occurrunt. ꝛ iura eoꝝ pratũr hio que sepe fiunt. ff. de legi. l. ex hio: item ea que causa fesit ieca rie fiunt obligationez non inducũt. ff. de ac. ꝛ ob. l. obligationum. Adde q̃ nunq̃ iura ligant in per se malis per sniam anathematis. nisi. p mortali ex suo genere: vñ si quis habitum dimittat vt fornicet fm Pe. de palu. sine dubio est excõmunicatus: quod ego verum crederem quãdo habitum dimittit relatiue ad alios puta ne cognoscant. sec? relatiue ad se puta propter voluptatem: q̃ isto casu habitum aliuz non assumit nec se hominum ꝓspectibus ostentat: ꝛ pene refuti gẽdes sunt. Unde dico istam dimissionem debere intelligi quando habitus dimittit dolose. cum assumptione alterius ad vtenduz eo: secus vbi dimittetur ad horam voluptuose nullo alio sumpto. vel sumpto quidẽ sed non ad vtendum. sed ad solatium ex leuitate iocosa.

4 ¶ Quarto vero quere? an portãs habitũ fz absconsum sit excõicatus ꝛ apostata: ꝛ dico q̃ sic fm glo. in cle. qñ. de vita ꝛ ho. cleri. ꝛ Zau. ꝛ Pan. dicentes quod religiosus portans habituz sub capa vel tabarro. est apostata ꝛ excommunicatus ꝛ ita fuit determinatum Bononie: ꝛ idem tz Frãc. de may. et intellige nisi subsit causa rationabilis arbitrio boni viri. Oppositum autem tenuit Panor. in. c. deus qui. de vita ꝛ ho. cle. p tertium illum iuncta glo. q̃ aliud est habituz ex toto dimittere aliud non portare in superioribus: quia vt ibi patet in glo. permittitur dimissio in superiori ꝛ tamẽ iterius portare tenetur. vñ pena capituli. vt periculosa nõ hz locũ in isto. q̃ ꝓstitutio penalis non ꝯz extẽdi saltẽ ad casum non hñtez oimodã rationẽ: vt no. Jo. an. in regula odia. lib. vi. i mer. hec Panor. cũ quo trãsit fum. ro. in ti. apostata. Iz in excommunicatione. xvi. distinguat ante factum et post. Et similiter distinguit

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum.ang. Sed tu dic ēt hoc esse verū si subest cā rōnabilis que.s.excusaret ēt ex toto dimittentem. aliter est falsum. qz tollit ratio ⁊ utilitas.d.c.vt periculosa cū eque vagari ⁊ oia possit facere portās habitum latētem sicut non portans omnino. ideo etiam post factum hic est ꝑdemnandus. vide infra habitus.§.iij.

5 ¶ Quito querit an ꝑmp religiosus teneat habitum deferre: ⁊ dico q̄ sic etiā in lecto: sm ꝓ.de an. qz hoc sentit canon.in.d.c.vidus. ⁊ in.d.c.scismonialis. vbi ēt glos. addit in lecto cū infirmitate: sed Joā.an.in nouell. sentit hoc verbum non ita esse amarū vt prima facie vr: nec ligari hac sntia eum qui in lecto habitum dimittit: sed qñ sine eo hominū ꝓspectibus se exhibet in habitu laycali vel clericali sine intra cā: ꝗ ex honestate sp illum deberet deferre. Archi. vero addit q̄ ēt nō ligatur si do sine eo ex aliqua rōnabili cā. puta vt dormēdo melius quiescat: ne sub sacris vestibus appareat gibus: vt queat pulcior: vt se baineet: vt aptius scindat lignum ⁊ hmōi. Petrus vero de pal. addit q̄ nec incidit dimittens ad horā ex loco sa leuitate. vt recitatū est supra. Angelica ꝓo addit q̄ ad incurrendam istam penam duo requiruntur. primo vt dimittatur habit⁹ extra monasteriū. non autē in monasterio. alioqn rectus superflue loqueret dicens in scolis vel alibi. sed sufficeret dicere vbilibet facit etiam rō.d.c.vt periculosa. que est. vt religiosis subtrahat materia vagādi: sedo vt dimittāt temere: sed sum.rof. insequit et reprehendit Ange. in prio dicto. dicēs: q̄ ēt in monasterio qū leidit si sine habitu ꝓsperent secularium se ꝓsentet sine cā rōnabili: ⁊ rādem vtraq̄ summa difficultatem euadit p distinctionēz ante factū ⁊ post factū. Sed tu dic iuxta ea que supra deducta sunt: q̄ ꝗ malefaciat quotiēscunq̄ in monasterio vel extra sine rōnabili causa habitum dimittit non tñ incidit in hanc sntiam semp. sed quādo dimittit non reassumpturus statim: vel si statim. tamē dimittit ꝑpter cām dānatā. cum relatione ad alios.

Sū. ang. carpitur.

6 ¶ Sexto querit si habitū dimittit vt in religione alia ctius recipiat an incidat: ⁊ dicit religionis habitū statim sine medio subinduat. non incidit ꝓ gemi. ⁊ ita ꝓsuluit 7.ap. allegatione.xxxiij. Nec obstat verbum sue religionis: qz vna est religio gñaliter sumpta quo ad tria vota: ⁊ ita ꝗ sum.ang. ⁊ rof. Sed tñ ista non sunt verā: qz talis est ꝓfessiones qñ id facit sine intia hoīs aut iuris. cum sit extra suū monasteriū ⁊ se celer abbati siue subtrahat eius obediētie: qō sufficit sm Jo.an. ⁊ ꝑter tales vt additum ii sue. cum tñ sm illum intellectū sufficeret dicere religiōis: maxie. qz plerūq̄ rō huius legis. In hoc cāsu eque ⁊ forte melius militaret. ꝗ si habitus secularis assumeret. vt pater ex pertis religionū. vide ifra religio. vi.§.xv. ⁊ habitus.§.ij.

2.f.qu.iii.

¶ Vigesimo nono est in eodē.c.vt periculosa vbi excōicant oēs religiosi q̄ accedūt ad ōnes studia ꝛ. nisi ꝑcessa prius intia a suo ꝓlato. cū ꝓsilio maioris ꝑte fuerunt. et intelligē ꝗ accedāt extra claustrū etiā si illa studia nō sunt alias prohibita: puta ad studium theologie vel canonū sm doc. Sed cū intia habeāt. ⁊ habitum dimittāt. nihilominus incidūt. vt in eodem.c.pater.

1.q.

¶ Prio ꝓo querit an liget abbas vadēs ꝑ mare ad intia: ⁊ gemi. dicit q̄ nō. sed archi. mutat ne ēpi intia: ⁊ gemi. dicit q̄ nō. sed archi. mutat ⁊ hincinde. ⁊ tandē ꝓcludit. ꝑter illud ⁊ ratū suo: qō videt respicere immediatū ꝓlati tū illius ꝓuētus. q̄ ꝗ peccet abbas. tñ non incidit in hāc penā. qz ꝓstitutio ē penalis. Ob ꝓo ꝗ de intia ēpi videt habere locū i monasterio nō exēpto ab eius iurisdictione. Nihil videt q̄ cū oīs ꝓlatus habeat suꝓiores ꝑter summū pōtificē: oīs religiosus ēt abbas et prior: relinquēs gregē suū ⁊ ad studia ꝓficiscens. sine intia suꝓioris sui mediari vel immediati ligetur: cum sit eadem ratio ⁊ maior de prelato sicut de subdito. ⁊ sit expulsa ibi. f. vagatio.

2

¶ Secō querit an monacho dictā intiaz dare possit ēpus sine ꝓsensu abbatis: ⁊ Archi. dicit q̄ non. vt hic. ⁊ ar. xii.q.i.f. non dicatis. vñ eam dabit abbas. vel tenēs vicē eius ꝓprie et suus ꝓlatus: ꝗ m̄ihi videt ꝓta omnē rōnē q̄ vbi tota auctoritas abbatis ab ēpo dependet. puta in non exēptis. q̄ ifertur aliquid possit. f. abbas ⁊ non superior: idest ēpus: nisi superior vtrinq̄ ita ordinariter de monacho ꝓficiendo ecclesie. xvi.q.i. cum ꝓ vtilitate. quod in ꝓposito non habet: qz qō ꝓlato suo nō oꝑz limitare ad ꝓximum: maxime qz in hac re ēpus non ꝗz ꝓprium interesse sicut in alio casu.

¶ Tertio queritur quid possit religiosus ac cedens ad studium cum dicta intia: et dicit Joā.an quod potest omnia sine quibus in studio ꝓmode esse non potest: ⁊ addit archi. q̄ si mutuum ꝓtrahit tenebitur monasterium

vsq̄ ad modum probabile. nisi actum fuisset. quod aliud pro monacho sumptus inuentiret. si autem obligaret libros vel res alias pro scolari vel alio. non valet obligatio: quia monachus sermo est monasterij: dist. xiij. multos idem si fideiussit pro aliquo. hec ille.

¶ Vigesimo sexto est in eo.ca. vt periculosa vbi excōicant oēs religiosi q̄ accedūt ad ōnes studia ꝛ. nisi ꝑcessa prius intia a suo ꝓlato. cū ꝓsilio maioris ꝑtis fuerunt. et intelligē ꝗ accedāt extra claustrū etiā si illa studia nō sunt alias prohibita: puta ad studium theologie vel canonū sm doc. Sed cū intia habeāt. ⁊ habitum dimittāt. nihilominus incidūt. vt in eodem.c.pater.

1.q.

¶ Prio ꝓo querit an liget abbas vadēs ꝑ mare ad intia: ⁊ gemi. dicit q̄ nō. sed archi. mutat ne ēpi intia: ⁊ gemi. dicit q̄ nō. sed archi. mutat ⁊ hincinde. ⁊ tandē ꝓcludit. ꝑter illud ⁊ ratū suo: qō videt respicere immediatū ꝓlati tū illius ꝓuētus. q̄ ꝗ peccet abbas. tñ non incidit in hāc penā. qz ꝓstitutio ē penalis. Ob ꝓo ꝗ de intia ēpi videt habere locū i monasterio nō exēpto ab eius iurisdictione. Nihil videt q̄ cū oīs ꝓlatus habeat suꝓiores ꝑter summū pōtificē: oīs religiosus ēt abbas et prior: relinquēs gregē suū ⁊ ad studia ꝓficiscens. sine intia suꝓioris sui mediari vel immediati ligetur: cum sit eadem ratio ⁊ maior de prelato sicut de subdito. ⁊ sit expulsa ibi. f. vagatio.

2

¶ Secō querit an monacho dictā intiaz dare possit ēpus sine ꝓsensu abbatis: ⁊ Archi. dicit q̄ non. vt hic. ⁊ ar. xii.q.i.f. non dicatis. vñ eam dabit abbas. vel tenēs vicē eius ꝓprie et suus ꝓlatus: ꝗ m̄ihi videt ꝓta omnē rōnē q̄ vbi tota auctoritas abbatis ab ēpo dependet. puta in non exēptis. q̄ ifertur aliquid possit. f. abbas ⁊ non superior: idest ēpus: nisi superior vtrinq̄ ita ordinariter de monacho ꝓficiendo ecclesie. xvi.q.i. cum ꝓ vtilitate. quod in ꝓposito non habet: qz qō ꝓlato suo nō oꝑz limitare ad ꝓximum: maxime qz in hac re ēpus non ꝗz ꝓprium interesse sicut in alio casu.

¶ Tertio queritur quid possit religiosus ac cedens ad studium cum dicta intia: et dicit Joā.an quod potest omnia sine quibus in studio ꝓmode esse non potest: ⁊ addit archi. q̄ si mutuum ꝓtrahit tenebitur monasterium

dentes: receptatores: defensores vel fautores eorū: nec absolui debent nisi ꝑ ꝓprio manibus extumulēt huiusmodi corpora damnatorū: ⁊ locus ille ꝑpetua caret sepultura. Est aūt tradere ecclesiastice sepulture scōm archi. tumulare in cimiterio ecclesie: vel alibi ad modū xplanorū: ⁊ intelligē modū istū qñ fit cum signo crucis ⁊ psalmis ⁊ orationibus: vnde sm mentem eius incidit in hanc penam ḋ cadauera talium inuenēs i agro ex xplanorū more tumulat.

¶ 28. est in.c. vt inquisitionis. de here. li. vj. vbi excōicantur potestates dñi temporales rectores. vel eorū officiales seu baiuli qui de crimine heresis cognoscunt vel iudicant: sine si capros ꝑ eodem crimine absq̄ eorum vel inquisitorū licentia a carcere liberāt vel executionem pro huiusmodi crimine eis a diocesano vel inquisitore iniunctam. nō implent pro vt ad eorum spectat officium: ita ꝗ si directe vel indirecte presumant sentētias aut processum ꝑ diocesanorum aut inquisitorum impedire: vel si ꝑ diocesano aut inquisitoribus presumpserint se opponere. in his que ad prefactum fidei negocium incūbunt aut aliter impedire: cum omnibus scienter dantibus eis in predictis. auxilium cōsilium vel fauorem. Quod tamē limitat math. verum. quando facit quia animo impediendi officium: secus autem si impediret animo offendēdi. qz. f. est inimicus suus: qz sic non esset excōicatus licet impediret.

28 excō.

¶ Primo vero queritur quomodo intelligatur dicta cognitio: ⁊ dico q̄ incidunt sine cognoscāt principaliter. puta quia de cā principali cognoscentes hereticum faciunt capi: sive incidenter: puta qz fecerant cum capi alia de causa. sed incidenter de hoc quesierunt iudice.

1.q.

¶ Secundo queritur quid si episcopus ⁊ inquisitor discordant in mandato. quia scilicet vnus mandat puniri per se condemnatum. alter vero relaxari per se absolutum: ⁊ dicit Joā.an. q̄ videt supersedendum donec papa consulatur.

2

¶ Vigesimo nono est in.c. vnico de scisma. li. vj. cōtra Iacobū de columna ⁊ petrū neporē. cardinales ecclesie romane scismaticos sed qz hodie nō habet locum ꝑ transeo.

29. excō.

¶ Trigesimo est in capitulo prio de homicidio. lib. vj. vbi excommunicantur omnes qui per assassinos aliquem interficiunt: de quo dic vt supra assassinus.

30. excō.

¶ Trigesimo prio est in.c.f. de vsu. li. vj. vbi

31. excom.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sic vt hac ꝓhibeat ꝓstitutiõe sanctimus. vt nec collegium nec alia vniuersitas: vel singularis ꝑsona. cuiuscũq; sit dignitatis. ꝓditõis aut status. alienigenas. rallos nõ oriũdos de terris ipsoꝝ publice fenebrẽt pecuniam exercentes. aut exercere volẽtes: ad hoc domos in terris suis ꝓducere vel conductos habere. aut alias habitare permittãt: sed hmõi vsurarios manifestos oẽo infra tres menses de terris suis expellant nunq; aliquos tales de cetero admittãt. Nemo illis ad fenus exercendum domos locet. vel sub alio titulo quocunq; concedat. Quivero contrarium fecerint: si ꝑsone fuerint ecclesiastice patriache archiepi epi suspensiõis minores vero ꝑsone singulares excõmunicationis. si autem collegium vel alia vniuersitas. interdicti sententiam ipso facto se nouerint incursuros. quã si per mensem animo substinuerint indurato: terre ipsorum ꝗdiu in eis idem vsurarij commorant ex tunc ecclesiastico subiaceant interdicto. Ceterum si laici fuerint per suos ordinarios ab hmõi excessu. omni cessante priuilegio per censuram ecclesiasticam cõpescant. hec ibi.

1.q. ¶ Primo vero queritur qũo hic alienigena rotundus capitur: ꝛdico q; rotundus dicitur is qui ortus est ibi: vel in vico ciuitatis illius. ff. ad munici. l. qui ex vico: vel etiam si pater eius inde originem duxit. ff. eo. ti. l. assumptio. ¶. filius: ꝛ idem dicitur indigena quasi inde sine ex eodem loco genitus. Alienigena vero dicitur qui ollis genitus est patria: sed hic accipitur ꝑ eo qui genitus est de terra que non est eius dominij ad quod se transfert ꝓm guil. bar. 323. ꝛ fran. q; refert se hoc habuisse a compositoribus huius cõstitutionis apud lugdunum 13 Io. an. in nouel. hic dicat sumi alienigenam ꝑ eo q̃ non est rotundus de ciuitate in qua habitat ꝛ si de alia eiusdem dñij: sed retendum est ꝓmũ q: ꝓstitutio est penalis. Sed nota q; non est idem esse sub eodem dño ꝛ sub eodem dñio: q: aliqñ sub eodem dño sunt diuersa dñia diuersoꝝ titulorꝝ: puta regnum arogonie ꝛ granate. hoc ergo ꝓstitutio non extenditur ad vsurarios indigenitos ꝓm glos. q: nõ est tantum scandalum: nec ad alienigenas diuerse ciuitatis ꝛ eiusdem dominij 13 ad alienigenas alterius dominij. ꝛ si sint ciues aut incole. Qui autem dicantur vsurarij manifesti infra vsura. iiij.

2 ¶ Secundo queritur de qua vniuersitate intelligatur ista constitutio. ꝛ guil. quidem. ex pe. ꝛ archi. dicit q; intelligitur de ecclesiastica ꝛ seculari. vt generaliter dictum generaliter intelligatur. sed io. an. dicit q; lite interlectus est nimis rigorosus ꝛ totum ordẽ includeret istud interdictum: ideoq; magis et placet q; intelligatur de ecclesiastica. Et cõsentit Ho. ꝛ pan. ꝛ Io de ligna. ꝛ Io. de fan. dicens q; hoc probat verbum ceterũ quod adueratur precedentibus. Io. an. de imo. dicit q; ista opinio est tenenda per regulam in penis. de reg. iur. sed de rigore iuris forte inquit verior est alia opinio. Sed ꝛñ nota. ꝓm gemi. ꝛ fra. q; monitio requiritur aliqñ laici compellantur. 3

¶ Tertio queritur quando currat tempus trium mensium: ꝛ dicit glo. q; post duos mẽses a tempore publicationis regulariter lisset. ꝓstitutio de po. pl. c. i. iterdũ ꝛñ augetur iterdũq; minuit vt hic. Sed ꝛñ si ꝑsimpliter denunciat dño terre non tenet expellere eũ qui dr esse talis: sed dr inquirere ꝛ si verum repperit expellere.

¶ Quarto queritur gl. an iciatur q̃ locauit vsurario ignoranter vel non ad ten. ꝛdicit eadẽ gl. q; eũ excusat ꝑ bilio ignorãtia: ex quo tũ scit dr expellere illũ: qõ vere est ꝓ archi. si homini ignoto locauit vel noto q̃ vsurario exercere non ꝓsuetus: alias ꝓmittit q; locauerit ad hũc fine: ar. de pigno. illo vos. Et idẽ dicas si titulo pignoris commodari. vel ꝑ alio titulo ꝓcedat vt ibi: et si donauit aut vẽdidit ꝓm Guil. dur. ꝛ archi. q; tales sunt tituli. ff. ꝑ dona. C. ꝓ vsuca. ꝑ donato. ꝛ pro emp. ꝛ verbũ concedat ꝓhalis est. vt accipiatur ꝓm naturã ꝓtractus cui adiicit arg. ff. loca. st vno. Et idem 13 dir. lib. iij. Io. an. in glo. dicit q; si donat vẽdit vel permutat non videt locũ habere ista constitutio per verbũ concedat: qõ solum vsus ꝓcessionem non dominij trãslationem denotare videt: sed primũ est tutius. Et ꝓm glo. similiter in cidit si sine titulo eũ ibi est. ꝑmittat.

¶ Quito queritur an iciatur q̃ locat aut alias cõcedit nõ ad ten. exercendũ 13 ad habitãdũ 13 in alia domo ten. exercendũ ꝛ cõsentit q; non: q: tex. dicit ad fenus exercendũ. hoc stitutio est penalis ꝛ ꝓñr restringenda: hoc videt aperte tenere glo. que ad hoc queritur simul eũ quesito de ignorãtia ꝛñdet. 6

¶ Sexto queritur an dicte pene locum habeant in vsurarijs fudeis: ꝛ dico q; 13 ista constitutio ꝓm Francis. sit facta propter alios ꝛñianos. quos habes in glosis huius

capituli: tamẽ locum hꝫ in fudeis ꝓm gemi. in. d. c. i. ꝛ Zan. de rodul. cum textus indistincte loquat sicut ꝛ cle. ex graui eo. ti. que comprehendit et fudeos. vt ptz per gl. ibi in verbo cẽsuram. Idem tenuit Car. in clemen. i. de vsu. ꝛ pau. ꝛ Bal. in quodam ꝓsilio. qõ in cipit inter fudeos. vbi dicit q; clericus locans domum fudeis ad publice fenerãdũ: ipso facto excommunicatus est per capitulum istud. ꝛ ita tenẽdum est 13 aliqui sentiãt contrarium: vt. i. vsura. ¶. iij. vide et vsura. ¶. iij.

¶ Septio queritur vtꝫ dictis vsurarijs recedẽtibus vel expulsis de terris que erãt interdicte ꝓpter hoc q; locatores iniam ꝑ mẽses substinuerãt. remaneant interdicte vel tibere: ꝛ dicit glo. q; nõ manẽt interdicte: vñ non erit necessaria relaxatio. 11

¶ Trigesimo octõo est in. c. vnico de iniur. li. vi vbi excõiẽtur ꝓcedentes represalias cõtra ꝑsonas ecclesiasticas vel bona ipsarum vel ꝓhaliter ꝓcessas. ꝓteritu cuiusuis ꝓsuetudinis. ad easdẽ extẽdãt: nisi infra mensem a die ꝓcessionis reuocẽt. intelliget ñ si sint ꝑsone singulares: si aũt est vniuersitas ecclesiastico subiacet interdicto. Sed not. ꝓm Arcti. ꝛ glos. q; ꝓcedẽtes ꝑtinet ad ꝓcedẽtes restituãs siue suplorco. aut ciuitatẽ extẽdere vero ad eos q̃bus sunt ꝓcesse. 4

¶ Pilo vero queritur vtꝫ sit locus huic decretali si captus est clericus ꝓcipalis debitor ratione cuius represalie sunt ꝓcesse: et glo. dicit q; non: tum q: idem grauatur ꝓ ipso ꝛ sic cessat rõ textus: ibi: in. q̃bus alio ꝓ alio grauatur: tum q: ꝓstitutio est pena ideo restringẽda: ꝛ ita refert ꝛ 13 sum. ro. Sed ista sorte non bene dicitur: primo quia glo. non dicit hoc sed recitat guil. idem q: glo. in hoc casu: militat ratio textus que pater: tuẽti est dignitas ecclesiastice ꝑsone. non autem aggrauatio vnius ꝓ alio. q: hoc textus inducit ad declarãdam naturam represaliarꝫ. non ad assignãdam rõnẽ huius ꝓhibitionis. tertio q: 13 constitutio penalis sit restringenda in dubio. non tamẽ est extendenda. nec aliqd est negãdum sequẽs ex illa: cuiusmodi est oppositum huius opinionis: q: ꝓm textum si represalie infra mẽsem non reuocentur ligantur concedentes etiam si nullius clericus capiatur. multo magis si capiatur aliqõ etiam si ille sit debitor: etiam si ante capta reuocentur ifra mẽsem: q: facta restitutione cõsueuerũt omnes represalie reuocari. ꝛ ꝓñr ꝓm istum intellectum. hec cõ

stitutio mandans reuocationem nihil mãdaret: vnde ꝓm Guil. reuocatio re integra fieri debet alias locum habet pena. Dico ergo quod incidunt: ꝛ tanto magis quãto cõstitutio est in fauorem ordinis clericalis. vnde late interpretanda est. vt patet per notata a Panor. in. c. non dubium. de sen. excom. Sed ñ aduerte q; quãtum pertinet ad istã ꝓstitutionem non refert vtꝫ capiatur clericus vel res clerici.

¶ Scõo queritur si infra dictũ mẽsem in quo 2
reuocatio mandatur procedatur ad actus pignorãdo ecclesiastica ꝑsonam an sit locus huic pene: ꝛ dico ꝓm gemi. q; sic: q: ꝓstitutio actum prohibet ꝛ precipit reuocationem infra mensem: ꝛ idẽ videt sentire guil. dicens q; si renocatio non fiat re integra locus est pene.

¶ Tertio queritur quãdo aliqd in iure mãdatur fieri infra mẽsem quot dies habꝫ ille mensis: ꝛ Pe. dicit de sen. excom. sacro. q; dꝫ habere dies. xxx. p. c. illicita. xxiij. q. iij. 13 cõtra q: iam duo semestria non facerẽt integrũ ãnum vt dr in. c. 13. de sup. neg. ꝓla. sed facerent solum. cccix. dies: si vero eẽt. xxxi. facerent. cccl xxij. si. xxviij. iuxta quod vulgus recipit quattuor septimanas ꝑ mẽse. cẽm. cccxxxvi. Et iõ dicit gl. in. c. q̃ sit de clec. lib. vi. q; cum dr electũ debere ꝓstare assensum infra mẽsem a ꝓhibitione electõis. ille mensis tot hꝫ dies quot ille in quo electio ꝓsentatur: ꝛ si aliq̃ lapsi erãt. supplẽtur de mense sequenti. hec ibi. Et idem ꝑ eo modo in quolibet negocio intelligẽdum est.

¶ Quarto queritur vtꝫ represalie concedi possit ꝑ credito clerici vnius dyocesis. ꝓtra clericũ alterius: ꝛ dicit glo. q; non. 4

¶ Trigesimo tertio est in. c. felicis. de pe. li. vi. de qua habes supra excõmunicatio. vij. excommunicatione. xi. 33. excõ.

¶ Trigesimo quarto est i cle. vnica. de sequest. vbi excõicant oẽs q̃ sequestrationẽ facta ꝑ ordinarũ loci de bñficio ecclesiastico nõ possesso ꝑ triẽnũ integꝫ pacifice. post sentẽtiã diffinitiuã ꝓtra possessorẽ apud sedem apliczã dũtaxat) pertorto vel possessorio. ꝑ mulgata. ipedire: vel fructus sequestratos. q̃ sunt oneribus tenẽtis sequestratũ bñficii occupare ꝓsumpserint: a quis sntia nullatenus absoluant. nisi vsurpata restituant: ꝛ remouẽat ipedimẽtũ: nec pot sequester ꝓm glo. ipsos fructus ꝓuertere in vtilitatẽ bñficii: ꝓpter ꝓhibũ restitat: ꝛ idẽ Pau. ꝛ zenze. 34. excõ.

¶ Primo no. q; ꝓm Io. an. non hꝫ locum ista 1.no.

Universidad de Deusto
Biblioteca

constitutio in sua interlocutoria ñ. s. inter principia & finē cāe ferē sup his q̄ incidūt & emergūt: sed in diffinitiua. s. q̄ principalem cām diffinit: nec ñ in q̄cūq; diffinitiua. sed in ea q̄ est sup bñficio ecclesiastico: vñ si interpetitorem bñficii possessorē. esset q̄stio alia personalis vel realis. & feratur diffinitiua pro petitore. non esset locus constitutioni vt dicit.

2 ¶ Secūdo no. p amplior. verbor. intellectu q̄ dr de bñficio: qz nō fructus tm. sed ēt bñficium sequestrar fm io. an. ēt si sit dignitas vel psonatus: vel curā hns alias. vt dr in rex. Dr ēt pta possessorē: qz nō fit seqnestratio fm eūdē. li sua ferat pta petitorez. sir nec si ferat p petitore pta alius vl alios petitores. sir nec si ferat pta possessorez nō tñ p petitore q̄ forsan ad priuationem agebat. Dicit ēt pmulgata. s. p auditores curie a quor. sentētiis appellatur vt idem dicit. Dicit ēt multatenus. p qō dr q̄ absolutio pta hoc facta nō teneat: iz tñ io. an. de iur. patr. c. i. in cle. sentit q̄ tz iz absoluens sit punīdus: vin. ca. venerabilibus de sua excōica. li. vi. ad quod se remittit. dicit q̄ tz absolutio iniusta dummodo absoluēs habeat super hoc iurisdictionem. sicut etiā iz iniusta excōicatio. xi. q. iij. c. i. qz par iuso luit esse dñs soluendi & ligādi. de pe. dist. i. verbum. vide excōicatio. q. §. i.

3 §. excō. ¶ Trigesimoquinto est. i cle. i. de sepul. vbi excōicanī oēs etiaz exempti fm pau. q̄ scilicet tpe interdicti. in casibus nō pcesso a iure sepelirī in cimiteriis: idē si in ecclesia excōicatos publice. s. maior. abhoi vel a iure fm Inn. in. c. sacris de sepul. aut notatiz interdictos. s. a diuinis & pricipatiōe sacramētor. fm pau. qz interdicti a iurisdictiōe vel aliquo offō non primū alijs diuinis. et pñr nec sepultura. aut vsurarios manifestos: nec debēt absolui nisi prius satisfecerint his q̄bus est iniuria facta est arbitrīū diocesani. Unde quatuor sunt q̄ sbi excōicantur. s. sepelīs publice excōicatū vel manifestū vsurariū. vel nominatim interdictū. vel tpe interdicti in casu non pcesso a iure.

1. q. ¶ Primo vero q̄ritur quis dicatur publice excōicatus: rdicit glo. in. c. exceptionem. de excep. q̄ si iudex mittit sua in loco vbi publice iudicare pñsueuit pñtibus officialibus suis & partibus: vel altera absente p contumaciam: satis bt publicus alias secus. sed glo. Io. an. in. d. cle. i. dicit sibi gl. istam non placere simpl̄r q̄ tum ad istum casum: & vt dicit panor. loquit obscure. sed addit ru q̄ panor. in. d. c. exceptionē post q̄ dixit factum publice excōicatū & non esse: sed excōicatio inquit ex qualitate loci multitudine lcz vel paucitate officialium & astantium bt publica vel nō publica: sta q̄ in hoc casu veritas rei ponderet. vt quo ad hunc casum videamus. an presumātur sepelientes scire. vel saltem sit casus. quo sit eis imputandum si ignorarīt quod publice sciebatur. xii. q. ij. qui & humanis. alias posset esse occultus iz per iudicem in bancho coram duobus vel tribus fuerit pronulgata. hec ibi. Et panor. in. d. c. exceptionem dicit ipsum velle dicere q̄ nō dicitur dō publice excōicatus respectu aliorum eo q̄ sua fuerit lata presentibus officialibus & partibus: qz sua exigit publicitatem respectu aliorum. ad hoc vt presumatur scientia hec. ille qui deinde sic distinguit. Si agitur de pena incurrenda respectu participantium ipsi publice excōicato hz locū gl. cle. quia ñba debent stricte capi ne quis punīatur & maxime sine culpa: nam de facili non hr scia de eo quod inde fecit in bāchoso coram paucis. Sz respectu ipsius excōicati satis credo insit excōicatione esse publicā. si ipse interfuit vel iuit ad hoc citatus. quis q̄ō sit in iudicio bt notorīū. vt i. c. vfa & i. c. fi. de cohabi. cle. mutorīū. Animo bt id q̄ō ex pbatōe pstat manifestū. vt in. c. cū olim de verb. sig. hec panor. & etiā de hoc clarius loquit in quodā pñlio. q̄ in eipit. saluatoris iesu christi. Et sic colligo q̄ duplicitēr bt publice excōicat. pri. s. quo ad sevt subiaceat oibus penis illaris publice excōicato. vt qui est excōicatus iurisdicere. secūdo quo ad alios. vt q̄ est excōicatus coram multitudine sicut de hoc noticiam habeat maior pars populi. sicut ēt duplex est notorium. s. iuris & facti: vt. s. notorium.

5 ¶ Secūdo queritur an incidāt in hāc pēnā sepelientes excōicatum publice publicitatem iuris siue pmo mō. q̄ dico fm oēs q̄ non. si sit occultum. s. non publicum publicitate facti elisti hoc nesciūt: qz pstitutio ista requirit sciam. vt sbi scilicet: & sbi temeritas aut malitia. quia ybiest ignorātia temeritas dici nō potest fm zen. Si autem sit dicto modo occultum & sepelientes hoc sciunt quidam dicūt non esse locum huic pene iz incidat in hanc notorem. s. participando mortuo excommunicato maiore non obstante q̄ pricipatio sit fauor: ab illo. s. lauādo sepeliendo: huiusmodi. rdi. & hāc opinionē sequitur sum. rof. iz oppositum tenuit sum. angel. & hoc est verius: qz panor. in. d. c. exceptionē post q̄ dixit factum in iudicio esse publicum subiungit. Et per hoc infero q̄ etiam vbi agitur de incurrenda pena vt in casu illius cle. i. respectu scientium sui am esse latam. put bt in glo. c. exceptionem. dico istū dici publice excōicatum: & licēt incurrerent penas inflictas pta cōtractus vt sepelientes publice publicatū: iz aliter & min̄ bene videatur sentire illa glo. i. d. cle. hec ille. Si aūt excōicatio eēt occulta de facto & de iure: & sepelientes tñ eaz sciērent non incidērent: qz pstitutio reqrit sciēriam & publicitatem.

6 ¶ Tertio q̄ritur an reqratur q̄ locus sepulture sit benedictus ad hoc vt locuz habeat illa pena. & cardi. dicit q̄ reqritur q̄ sit bñdictus: qz non bt cimiterīū nisi p benedictionem. ar. c. nemo. de pse. d. i. & idē tenere videtur glo dicēs non esse locū huic pene si i cōpis & locis priuatis aliqui eos sepelīant: ēt si locus esset contiguus ecclesie vel cimiterio: ex quo non est ad vsum cimiterij p eōm benedictus. vt in. d. c. nemo. opinio vero tenens contrarium potest esse vera q̄ locus habitus est p benedicto iz in veritate non sit benedictus.

7 ¶ Quarto q̄ritur an reqratur q̄ sit bñdictus totus. & dico q̄ sic qz dicit zab. de mēte lau. q̄ religiosi amplīātes cimiterium si in illa ampliatione sepelierunt: non est locus huic pene. si non est p eōm solēniter benedictū: & si erat p eōm dedicatum: & ampliarīt non interueniente aliqua solēnitate non incidūt sepelientes in addito: qz in talibus requirit iur deputatio cū solēnitate. vt in auc. de monacho. §. illud. Arguit aūt ludo. q̄ includant: qz ecclesia gaudet emunitate ēt si non sit dedicata & cimiterium & ecclesia in talibus pari passu ambulant. de pse. ec. psuluisti. vñ suffi cit q̄ de pse nsu epi illa paro cui hec est addita deputata erat ad vsum sacrū vl dicat locus religiosus. de relig. do. ad hec. Sed respōdet q̄ hoc pcedit de ecclesia si ibi fuerit celebrata diuina non aliter. vt notat de iuramē. de. c. fi. & de hoc sup. a. absolutio. s. Et q̄ hus videtur q̄ sepelire in parte addita sit idem q̄ sepelire in loco. pphano: nec tñ esse locum huic pene: quod verum est qñ hoc cōstat vt q̄nouiter factuz est: secus si diu fuit seruatum: quia totus locus pro cimiterio habetur.

8 ¶ Quinto queritur an interdictus iz nō nominatim possit sepeliri in cimiterio: & dicit glo. q̄ sic dummodo locus nō sit interdictus quod ste. vey. dicit nisi qñ p certo scire ex tale quid fecisse. ppter quod erat interdictus qz talis etiam in cimiterio sepeliri nō debet pro glo. tamen videt facere quod dicit lau. vt non sufficiat ad hanc penam notoriū facti nisi adsit ista qualitas nominatim. s. in denunciatione: nominarim specialiter vl expresse. sed primum est verius. vt infra nominatim.

9 ¶ Sexto q̄ritur quid dicēdū si quis sepeliat publice excommunicatum interdictum nominatim & manifestum vsurarium tempore interdicti. & dicit pau. q̄ talis est ligatus quadruplici excōicatione & addit Io. an. q̄ de omnibus debet satisfacere & ab omnib̄ absolui.

10 ¶ Septimo q̄ritur q̄d si sepelīs ignorabat istū esse publice excōicatum nolatim interdictū vel manifestū vsurariū: & dicit glo. q̄ō non incidit: qz pstō sciam reqrit & temeritatem vt dictum est: immo dicit lau. q̄ non incidit qui hoc facit ignorans iuo si ei illud iz ignorare. Et idē tenet q̄ in effectu gl. & pau. & zen. qui videntur velle q̄ in hoc casu iuris error simpl̄r excuset: qz iuris error excusat a dolo. ff. de abig. l. i.

11 ¶ Octauo q̄ritur quare bt in casibus nō cōcessis a iure: & dicit glo. hoc dicī ppter clericos q̄ seruauerunt interdictum q̄bus pcedit tur eo tpe sepultura cū silentio & absq̄ campanar. pulsatione: & ppter priuilegiatos circa pfratres. In quatuor ñ o' festiuitatibus in q̄bus eo tpe celebrari pōt alta voce: non putat mortuos posse sepeliri vt de priuil. cū plātare. iz multotiēs fuerit prarīū obseruatum. idem pau. & zen. sed vide infra interdictum. v. §. ij. particula. iij.

12 ¶ Nono q̄ritur quid de portantibus ad sepulchrum & comitantibus ad illud & fabricantibus & fodientibus: vel aperientib̄ illud aut de prelatis clericis vel ministris ecclesiarum in quar. cimiterīs sepeliuntur q̄ hoc non pbident sed patiuntur: aut de portantibus cruces & cereos. & glo. quidem ad partes arguit sed non determinat. pau. vero tenet q̄ ligantur solum tumulo imponentes & sepeliri facientes vel mandantes: nō aūt dicentes offīm qz non sunt sepelientes quos littera punire videtur. Sum. vero ange. tenet q̄ solum imponentes tumulo & mādantes & pstantes auctoritatem: & plati non pbidentes dolose: & officiales fm mortem sepulture. Stephanus aūt q̄ oēs p̄dictī ēt pcomitātes eā honoris: & idē tenet Io. cald. de cō. ecclesiastica si cū diuino offō sepultus

Universidad de Deusto
Biblioteca

est notatim interdictus: vel et non notatim
sed tpe interdicti in casu a iure nō pcesso: qz
inquit hoc casu sunt oēs ptiepes criminis
siue cooperātes: ad qd de sen. ex. nuper.

10 ¶ Decimo qd de sepelētibus in loco cimite
riato sine offō clericoꝝ: ꝛdico q fm pau. is
gank. sed Io. cal. dicit q ꝯ sit rutius dicere
titos ligari: tñ oppositum est vex. l. q hac
pena non ligank: sed tñ puniri pñt arbitra
ria eo q gñalem prohibitionez ꝛtenere vi
dentur. iij. q. iiij. engeltrudaz. ꝛhoc tene: qz
11 ꝛpstitutio est penalis.

¶ Undecimo qd si clerici sup funus offñ se
pulture dicūt: ꝛdeinde situd in cimiterio nō
reponūt ꝯ i loco secreto: ꝛdicit io. cal. q ligā
k. qz alias sic ꝛtinue fieret durāte sterdi
cto: ꝛpñr clementina ista eēt indubito. Dicta
aūt de interdictis applicari pñt ad manifes
tos vsurarios: ꝛ publice excommunicatos.

12 ¶ Duodecimo qd de clericis officiantibus
portātibus cruces ac cereos associātibus ꝛ
portātibus feretꝝ ac si ibi eēt alicuius pdi
ctorum cadauer. cum tamen ibi realiter nō
sit. ꝛdicit lau. eridol. in trac. deysur. idez iu
dicandum esse. ac si esset.

13 ¶ Decimotertio quid si in vsurario manife
sto appareāt signa penitentie: ꝛiubet satis
fieri deysurio: ꝛpost eius mortē pstatur cau
tio ab heredibus de restituēdo: ꝛ dicit glo.
ꝛ Joan. de ligna. quod cautio valet vt cepti
ri possit: ꝯ non vt reconciliescat testamē
tum quod ab initio nullum fuit ex persona
testantis. ꝛ si factum fuit antecē esset vsuro
rius manifestus prosequens delictum infir
matur secundum pau. Si autez dicta signa
non apparent heredum cautio non sufficere
ret cum decesserit in mortali. Et de hoc in
36.excō. fra restitutio. ix.

¶ Trigesimosexto est in cle. i. de decimis.
vbi excōicant oēs religiosi administratio
nē vel bñficia nō hītes q nouālia aut alia
decimas ecclesiis debitas: ꝛ ad eos nō spe
cātes sibi vsurpare pñsumūt: seu q de alalis
bus familiarib aut pastoꝝ suoꝝ: vel aliorꝝ
animalium imiscētib eorꝝ gregibus: aut q de
animalibus q in fraude ecclesiarꝝ emūt empta
vēdūt: ibus vel aliis ab iplis tenendis tra
dūt: seu q de terris qa tradūt aliis excolen
das decimas soluere non pmittūt aut pro
hibēt. si pstq requisitionē facta ab eis quo
rum interest nō destiterint. f. mēsem. vel si
de eis que ꝛtra pmissa vsurpare vel retine
re pñsumpserunt intra duos menses eccle
siis dānificatis emendam non fecerint cō
pētē. nec debēt absolui nisi aū satisfactio
nē digna fecerint. Ligat ar hec pena et re
minas religiosas ꝯ gl. cisterciēses hospi
talarios: nō aūt ligat scolares clericos aut
laicos. Sum. vero ros. dicit q ligat et reli
giosum trāslatum ad ecclesiā secularē. qd
est falsum. qñ hz administrationē. l. dispen
sationē ꝛ alium vel bñficium. Religiosi āt
habentes administrationem vel bñficium
in predicto non incurrūt excōicationes. ꝯ
suspensionem ab officio administrationi
bus. ꝛ beneficio. vt dr in textu.

¶ Primo Jo. qrit qd de decimis debitis nō
ecclesiis ꝯ privato ex tendo vel privilegio:
ꝛdicit ibi glo. non esse locum huic pene.

¶ Secūdo qd si predicti nō prohibēt aliqs ꝛ
ātq ipsi decimas nō solvūt cū debeāt. ꝛ dic
cit glo. pau. ꝛ 5enze. q non ligantur. alias
essent peiores conditionis q laici decimas
non solventes.

¶ Tertio a quibus officio intelligūtur sus
pēsi q hñt administrationē vel bñficium. et
qd indiget absolutione. qz de satisfactione
dubitarj posset secus aūt fm Inn. in suspē
sis ad tempus determinati puta mensem
vel annum. Addit tñ gl. satis se credere q
sufficiat iudicis declaratio sup satisfactio
ne sine alia absolutione.

37.excō. ¶ Trigesimoseptimo ē in cle. i. de sta. mo.
vbi excōicant oēs monachi ꝛ canonici regu
lares administrationē aliquā non hītes q
sine licētia spāli suoꝝ pratoꝝ se trāferunt
ad curias principū. vt dānuz aliquod sibi non
prelatis aut monasteriis inferāt. Ubi not.
est q fm gl. ꝛ card. ad incurrendum hanc
penam duo requiruntur. primo q curiā in
trauerint nec sufficit exiuisse claustrū: secū
do vt intrauerint eā dānificādi. ꝯ non requi
rat q dānū intulerint. licentia vero hic vel
nō hic fm gl. non est ponderandū. vñ fm ti
lam intrātes curiā hac de cā licētia fui
prelati incidunt. hec ex gl. Nec obstat tl. in
dicta constitutione fiat mentio de admini
stratione. licentia. quia qñ ibi fertur sinia
illa non repetuntur.

¶ Trigesimooctauo est in cadem cle. vbi ex 38
cōicantur monachi qui sine licētia abbatis
suoꝝ pcilia. f. robētia fm pau. tenēt arma
intra septa monasteriorum vbi dicit Cas

dt. q septa est clausura monasterij quā non
egredi nisi de licentia.

¶ Primo vero qritur q ligentur ista sūia: et
dico fm sum. an. q solum monachi nigri: ꝯ
verius dicit pau. q cum gñaliter loquat vide
tur includere oēs monachos albos ꝛ nigros
et si vocētur iuxta vulgare fratres.

¶ Secō qd intelligatur p verbū arma: ꝛ dic
co fm glo. q p arma in cōi significatione cō
prehendunt et tela sed stricte arma sunt q
bus defendimur tela q̄bus impugnamus.
infra. de publi. indi. ¶ Item lex cornelia de im
pu. si p locliēs. ꝛ vt ibi notat et fustes ꝛ lapi
des armoꝝ appellatione cōprehenduntur.
Idē fm lau. hic pprehendūtur arma defen
sionis. vt galee loricee ꝛ sitia: ꝛ inuasionis si
cut sunt gladij: lancee ꝛ sitia et fustes ꝛ lapi
des: ꝛ oē qd arcu aut manu iacitur fm pau.
ad vsum pugne teneantur. Et hāc opinio
nem sequitur sum. ang. sed Jo. an. dicit q hic
non ita late sumuntur arma. ꝛ 5en. dicit qd
arma dicuntur hic q cōiter ad invadendum
vel defendendū arma dicūtur: ꝛ hoc placet
Jaba. vt. l. intelligamus arma fm cōes vsū
loquendi: ꝛ ita tene qz ꝯstitutio est penalis
ꝯ lic valde incongruum monacho habere
lapides vel hmōi ad pugnandum.

¶ Tertio quid iuris si abbas parit ꝛ tume
liam creatori vel infingit monachis intol
erabilia: vel eos prosequitur odio capitali
ꝛ dicit Jaba. q sine predicta pena poterunt
monachi sine licentia arma sumere si aliis
remedijs sibi prouidere non possunt. xj. qō.
iij. iniquanus.

¶ Quarto quid si monachi arma teneat q̄d
em in monasterio sed non in suo: ꝛ dico vt
prior tertio in verba infra. l. intra q ea te
nens extra non incidit quod lau. dicit verū
etiam si ea teneat in monasterio alio: ꝯ hoc
et non liceat. vt in capitulo clerici. de vita ꝛ
hon. cleri.

¶ Quinto qd si ad claustrū veniat cū armis
h non aliō tenendi: ꝛ dico fm gl. q nō incidi
t: non ꝯ tenere cuz effectu: ꝛ idē sentit pau.
ꝛ 5en. per verbum tenere quod notat tempo
ris continuationem.

¶ Sexto quid si monachus arma teneat nō
ad vsum pugne sed ad alium puta gladius
magnum ad vsum coquine: ꝛ dicit pau. non
esse locum huic pene: ecōtra vero putat esse
locum si teneat ad vsum pugne eis q cōiter
arma non dicuntur vt lapides ꝛ fustes: qd
arch. ꝛ. recitat ꝛ tenet sum. ro. ꝛ ang. sed nō
est rō fitio: qz odia restringi fauores aūt ꝛne
ntrampliari. de re. iu. li. vi. Unde 5en. ꝛ 3ab.
verius sentiunt oppositum: alioquin cū hic
prohibeantur arma etiam defensionis: ha
bens baculum aut lapides ad portā ad ar
cendum latrones incideret: qd dup est licet
pau. hoc concedat.

¶ 39. est in cle. attendentes. de sta. mon. vbi 39.excō.
excōicantur impedientes visitatores monia
lium quarticunq; etiam canonicarum regu
larium: in his que pertinent ad officium visi
tationis earum:

¶ Primo vero qritur qui sint isti visitatores 1.q.
ꝛ dico fm tex. simul ꝛ gl. q monasteria non
exēpta visitat ordinarius loci. ppria aucto
ritate: exēpta vero q̄ supiorē nō hñt alium a
papa visitat auctoritate aplica. vt hic ꝯ in
tex. exēpta ꝯo hñtia aliū supiorem. vt que
sunt ordinū exēptoꝝ pura cisterclen. camal
dul. ꝛ similiū: visitant eoꝝ pratī: ꝛ si sub
sint monasteriis aliis monialiū maior pla
ta si clausuram exire non pōt fm archi. visi
tabit p alium. xj. q. i. cōm. Possunt tñ ordina
ri hanc visitationem alteri delegare vt di
cit car. p glo. notabile in. c. fi. de of. or. ꝛ p. c.
si. de of. dele. ¶ his aūt. a contrario. qz ibi p
hibetur delegare io cui committitur q per
sonaliter visitet.

¶ Secō quos requrantur ad incidēdū in hāc
penā. ꝛ dico q tria fm cardi. primo q impe 2
dimētū effectualr pstet: secō q monitio ad
desistendū fiat p visitantem: singularis aūt
vel alterius psone nō sufficeret: tertio q mo
nitio nō pcedat impedimētū: alis nō ligarēt
ista pena. vt et dicit Jo. an. ꝛtra platos scri
bētes monialib vt se pparēt visitatoi ꝛ in
cidē tria facientes monitione vt multus im
pediat: sufficit tñ fm car. monitio vnica: ex
quo loqtur in singulari ꝛ gñaliter: qz qñ ināt
iura requrūt monitionē ꝛ non fit exēpssa. men
tio q fiat notatim sufficit generalis. 40.excō.

¶ 40. est in cle. 9. de relig. do. vbi excommu
nicantur omnes statum beghinarum assu
mentes vel assumptum sectantes ꝛ religiosi
fouentes eas in illo statu seu ad illum assu
mendum: dantes auxilium: psilium vl fauo
rem vllo modo. l. directe vel indirecte. Sūt
aūt vel fuerunt beghine vt ꝯ in tex. quedā
mulieres. nulli pmittentes obedientiaz nec
proprio renunciantes nec aliquam regula
approbatam pfitentes hñtes tñ habitu q
dicebat beghinaꝝ. de summa trinitate ali
quando disputātes ꝛ predicantes circa ar
ticulos fidei ꝛ ecclesie sacramenta: opinio
nes fidei catholice contrarias inducētes ꝛ

Universidad de Deusto
Biblioteca

simplices decipiẽtes: quorꝝ status fm pau. ideo reprobat qr videt nouã religio sine licẽtia sedis apostolice ꝓstituta: ex quo infert q̃ ẽt si, ppriꝰ renuciarent ex hoc non essent approbate cum regulam non habeant approbatam. de re. do. c. j. lib. vj. Vñ beghinarꝝ noie sororis tertij ordinis bti Dñici aut Frãcisci non cõprehẽdunt. cum habeãt regulaꝫ vel modũ viuẽdi approbatũ: nec mulieres fideles que, pmissa aut nõ, pmissa ꝓnentia in suis hospitijs honeste ꝑuersantes pniam agunt. vt ptz in tex. etiam si vtantur habitu simili habitui beghinarum fm Franc. nec ex hoc sunt beghine: ex quo inquit cum eis non ꝓgregantur.

41. excõ. ¶ Quadragesimo ꝓmo ẽt cle. vnica de ꝓsanguinitate ⁊ affinitate vbi excõicant primo oẽs scienter ꝓtrahẽtes matrimoniũ in gradibus ꝓsanguinitatis vel affinitatis, phibitis: ⁊ oẽs ꝓtrahentes cũ monialibus: ⁊ oẽs religiosi. i. tacite vel expresse, pfessi religionẽ approbatam fm glo. vel moniales. aut clerici in sacris constituti. contrahentes cum quibuscunq.

1. q. ¶ Primo vero quer̃ qui ligent hac pena vel non ligentur: ⁊ dico q̃ ligant oẽs ꝓtrahentes p verba de pñti. in ex casibus predictis. scienter ⁊ illicite: ẽt si nõ ꝓsumpserint fm glo. Non ligant ꝯo ꝓtrahentes licite. i. ex pape dispẽsatione: qr tunc cessat culpa et ꝓñr pena. de ꝓsti. c. ij. Nec ꝓtrahẽtes ignorãter ignorantia facti, phabili non affectata. vt dicit glo. ligant tamẽ si factum scientes ius ignorabãt. de reg. iuris. ignorãtia ii. vj. ⁊ si alter solus sciebat solus ligat. Nec ꝓtrahentes extra dictos sex casus: puta cuꝫ habẽte maritum vel cuꝫ indea vel pagana. vel cognata spũaliter vel legaliter. vel ꝓtra impedimẽtum publice honestatis: qr vt dicit glo. ꝫ non teneat matrimoniũ. tñ nõ est locus huic pene que in his casibus ⁊ similib⁹ non est expressa.

2 ¶ Secõo q̃d si ignorãter q̃o ꝓtraxit ꝯ supueniẽte scia cohabitat: ⁊ dicit Io. an. situꝫ non teneat: qr ista ꝓsti nõ punit cohabitationẽ vel incestũ. sed ꝓtractum: qõ. phat ex hoc q̃ line iudicio ecclesie ab illo diuertere nõ poset. ꝫ mortaliter peccet cognoscẽdo. Et cõsentit Car. nisi de nouo ꝓtrahat. Pau. vero dicit q̃ si cohabitat et talis affectu maritali incurrit hãc penã. cũ videat ex nouo ꝓsensu cũ ea ꝓtrahere: si ꝯo ex primo nõ incurrit: hec ille: ꝫ ista duo dicta nõ repugnãt: quia stãt in hoc q̃ iste incidit si posit ẽ scituit. expli cite aut virtualiter ꝓtrahit.

¶ Tertio quid si ꝓtraxit cum ea quã credebat ꝓsanguineam affinẽ vel monialem. cum in veritate nõ esset: ⁊ glo. se remittit ad notata in. c. si vero. de sen. excom. et scõo. ⁊ in c. in audiẽtia. ex quibus capitulis trahi potest q̃ non ligatur.

¶ Quarto quid si post ꝓtractũ removeantur impedimẽtũ an ne talis erat absolut⁹: ⁊ dicit pau. q̃ aut removet. p dispensationẽ pape aut p ꝓstõnem reuocatoriã. Si p dispensationẽ verba ispiciẽda sunt: qr si tollit ipedimẽtũ ẽr quo ad penã ꝓteritã: nõ est alia absolutio necessaria: aliꝫ secus. Si ꝯo p ꝓstõnẽ reuocatoriam. aut illa vult ꝓstituti onez excõicationis fulminatoriam habet. p illecta ⁊ ite nõ egebit absolutione: aut reuocat illã ⁊ sic indigebit absolutione.

¶ Quito an coactꝰ ad Ihẽdũ ledat. l. hãc penã: ⁊ dicit Io. an. q̃ nõ loquẽdo ꝺ coactõe absoluta. de ꝑditõ ali ꝯo ꝫ tali q̃ cadere ꝺbuerat in ꝓstãtẽ viꝫ. videt ꝫ ligari p decretalẽ facti. de his que vi. me. ꝫ cũ nõ sit matrimoniũ deficiẽte ꝓsensu. de ẽdratre videt ratio nõ ligari: ⁊ idẽ dicit pau. de quo vide. ẽ. excõicatio. v. ẽ. viti. dubio. xiij.

¶ Sexto q̃d si q̃s ꝓtrahat sponsalia tñ: ⁊ dicit glo. Stepha. ⁊ pau. q̃ talis nõ ligat hac pena. nisi sequat copula carnalis. que cũ inducat ꝓsumptã voluntatẽ mrimonij de spõsalio ꝑducit ẽr penã: ⁊ rõẽ qr cũ istud sit penale restrigẽdũ ẽst sic ꝯba nõ extẽdant. maxime ad min⁹ delictũ. de reg. iur. in penis. lib. vi.

¶ Septo q̃d si q̃s ꝓhat cũ ipuber: videt cardi. ⁊ lau. ibi. q̃ nõ ligat: qr ipõ sponsalia potest dirimi ꝓ iuris interpretatõe ẽ mrimõiũ. c. volenti. de despõ. ipub. li. vi. ⁊ idẽ dicit sum. ang. de ꝓtrahẽte cũ furiosa. qõ vez nõ est si hẽat incida interualla. qr veraciter est mrimoniũ ar. iij. q. viij. iudicas. viij. q. i. ẽ. Quito triste.

¶ Octauo q̃d ꝺ sacerdote vel alio q̃ habuerit monij, pseuerant istos sic ꝓtrahẽtes. ⁊ de oẽbus coopantib⁹ ⁊ ꝓsentiẽtib⁹. an ligent oẽs neene: ⁊ dico q̃ pot q̃ q̃druplꝫ priciparevel cõicare ẽ crie lito. ꝓtio q̃ tũ ad illũ actũ tñ pp quẽ excõicatio incurrit: ⁊ talis nõ ligat vel panor. i. c. mp. ⁊ i. c. si ꝯcubine. de sen. excõ. ꝫ panor. i. c. mp. ⁊ i. c. si ꝯcubine. de sen. excõ. vbi dicit q̃ ad talẽ excõicationẽ incurrẽdã. s. rõne pticipij nõ sufficit cõicatio illo actu p quẽ excõicatio incurrit. sed o nõ solũ cõicãdo. sed ẽt impẽdendo auxiliũ. cõsiliũ vel fauorẽ ad hmõi crimẽ ppetrãdum: ⁊ talis liquat vt ꝯ idẽ in. d. c. mp: qr facientem ⁊ ꝓsentientem par pena contringere debet: vt in

d. c. mp tercio pbẽdo ꝓsilij auxiliũ vel fauorẽ. ad crimẽ ppetratũ: puta suadendo q̃ a tali matrimonio nõ recedat: ⁊ talis ẽr ligatur vt videt ꝯ idem: quarto mãdãdo vel pstãdo auctoritatẽ. ⁊ talis plus ligat ẽ alij ꝓtrahentes. qvẽ esse casus in ca. mulieres. de sen. ex. ibi auctoritate vel mãdato. Vñ ⁊ gl. in. c. i. de offi. dele. dicit q̃ cũ sit quadruplex ꝓsensus. s. ne ligẽtur ꝓsilij. cooperationis ⁊ auctoritatis seu defensionis: dans auctoritatẽ vel mãdãs plus peccat. Ꝫ igitur si facerdos vel alius solũ pticipat in tali actu nõ ꝓpendendo ꝓsilium auxiliũ vel fauorem afi factũ aut post nõ ligat: ⁊ idẽ est de interessentibus: si ꝯo ꝑdicta ꝓpendũt afi factum vel post ligãtur si ꝓtrahentes alias hoc nõ erãt facturi fm vnã opinionẽ vel indifferẽter fm alias. de quo. ẽ. excõicatio. viij. ẽ. ij. dub. j. De parentibus vero idez est dicendũ quia fere semper ꝓsentiant ⁊ pretent autoritatem ꝓsequenter ligentur.

¶ Nono ẽre post excõicationẽ ꝓtrahẽtiuꝫ cũ monialibus ẽt ipse ꝓtrahẽtes excõicent? si talis ꝓstaret eas esse ligatas ratione pticipij in crie: ⁊ dicit pau. ꝺ esse. qr non semper ligãtur hac rõne. vt si ꝓtrahat cũ ignorãte q̃. f. non ligat: vel dic q̃ pticipãs cũ criminoso: tũc ligat cũ pticipat post latã sniam vt in. c. si ꝯcubine de sen. ex. qõ non est hic ꝓ pticipat in actu. p quo q̃s ligat. vel dic q̃ pticipãs in crimine criminoso sit excõicatus. nõ tñ pticipãs in actu illo. p quo alter ligat: alias superflue adderetur hec lẽa. qm nõ distinguit an monialis ꝓtrahat cũ ignorãte vel sciente. cũ ex pte eius ignorãtia pretẽdi non possit. Facit de sen. ex. stringit et primo. vbi pticipans in actu pro quo alter excõicatus est. mãdatur excõicari. hec pau.

¶ Decimo quare in religiosis. ⁊ monialibus clericis existẽtibus in sacris. i. in subdiaconatu ⁊ ẽ. non repetit? scẽter: ⁊ dicit Io. an. ideo ẽt qr in tali. p ꝓio facto non cadit pro babilis ignorãtia: vbi vero esset ignorãtia ꝓbabilis. vt in ordinato ad sacros in amẽ. ⁊ vel dormitione vel. f. pubertatem putat non esse locum huic pene.

¶ Quartagesimo secũdo est in cle. nolẽtes de hẽ. vbi excõicãtur oẽs inquisitores. seu ꝓnisar ij ipsoꝝ vel eꝓoꝝ sup hereti deputati: qui prestiti officij inquisitionis quocunq; modo illicito. pecuniã extorqueant ab aliquibus: vel scienter attemptãt ecclesiaꝝ bona ob delictum clericoꝝ ecclesie fisco applicare. ⁊ fm Io. and. multo magis sibi ipsis vel fisco seculari. cui ipso iure applicata sint bona laicoꝝ damnatoꝝ de hereti. ⁊ absoluti non pt tales pteriꝯ in mortis arti. donec illis a q̃bus sic extorserint pecuniã plene satisfecerint multis priuilegijs pacis aut remissionibus sup hoc valituris: ꝫ intellige fm Io. an. si hãt vnde: alias pauperes excusat extra de vsu. cum tu.

¶ Primo ꝯo no. fm Io. an. ⁊ card. q̃ hac pena ẽ ꝓi non ligãtur. nec inquisitores ⁊ ꝓmissari fm Io. an. si extorqueãt quidez ꝫ nõ dicto ꝓteritu. ⁊ ꝓmissarios intelligẽ vicarios ⁊ ꝑdstitutos fm Io. an. 1. nota.

¶ Secundo no. q̃ ꝑdicti applicare non pñt fisco. bona ecclesiarum iuste aut iniuste procedentes: de bonis tñ clericoꝝ. ꝓpriꝰ fm Io. an. non prohibet ecclesia. 2

¶ Tertio no. fm Io. and. ⁊ card. q̃ nomine pecunie intelligitur large omne estimabile. f. q. iij. totum. et facit lex. j. et. ij. C. de cons. pecu. 3

¶ Quadragesima tertia est in cle. vnica de vsuris. vbi excõicant ꝓtãtes capitanei. rectores. ꝓsules. iudices. ꝓsilarij. aut alij q̃o officiales quarũcũq; cõstatũ. q̃ faciunt statuta. scribũt vel dictẽt. q̃ vsure solũt. aut q̃ solute non restituãtur cũ. repetunt: vel q̃ scienter fm illa iudicare ꝓsumpserint vel q̃ ea hactenus edita de libris cõstat si ipsarũ. j. tres mẽses nõ deleuerint si hãt ꝓtez sup hoc. f. tẽde facto ẽ de iure ꝫ car. ⁊ gl. ⁊ pau. aut si ipsa statuta aut ꝓsuetudines habẽtes illorum effectum. quo quomodo ꝓsumpserint obseruare. 43. excõ.

¶ Primo ꝯo queritur q̃ nõ ligent hac sententia ⁊ dico fm pau. q̃ non ligat officialis q̃ nõ scribit vel dictat vt officialis: sed nec ligant alij a ꝑdictis. non expressi seruantes talia statuta fm card. ⁊ Io. and. ⁊ pau. similiter nec scribentes iudicata fm illa sine sniaꝫ ꝓformẽ statutis fm pau. qr ista ꝓstitutio est penalis. ⁊ ꝓiter non extendit? ad pnas in ea non expressas: ar. de re. iur. in penis. li. vi. si intellige nisi tales scribẽtes essent officiales: in sniam ponere? tenor statuti. qr tunc forte ligarent. q̃uis dici possit q̃ non ligãtur omnes ea scribentes. sed scribentes ea in libris ꝓmunstratum. 1. q.

¶ Secũdo q̃rit an ligent hac pena illi q̃ statuũt q̃ ꝑdãti sul. pvsuris recipienẽ possint in annovltra duos solidos. p libra. vdicit direct. li. iij. q̃ sic. qr dãt quodãmodo audaciã ꝓcolorem adysuras exercẽdas fallaciis indirecte. vt in. d. cle. vbi dediuersis colori-

Universidad de Deusto
Biblioteca

duo: ꝛq; denegãdo de maiori. indirecte ꝛ ꝛ
cite videnꝯ ꝓcedere de minori. xxv. di. quis.
Sed ista probãt solũ q; isti dãt occasionem
reas ꝓmittũt. ꝓstitutio aũt ligat eos q̃ dire
cte aliq̃d ꝓferũt ad eaꝝ solutionẽ: nec ultra
d3 extrẽdi cũ sit pena. ilo: vniuersus dicũt io.
an. ꝛ pau. ꝛ3 aba. q; tales non ligaꝯ. qr. §. il
lã summã. phibendo non videnꝯ ꝑ hoc vsq;
ad illã ꝓcedere. ar. de treu. ꝛ pace. c. j. Pos
sent ñ ꝓcedia fieri: qr ligaꝯ si id faciũt in
fraudẽ vt sic possint vsure exigi: tũc em ad
eoꝝ exactionẽ aliq̃d faciunt directe ex sua
intẽtione ꝛ ñ non ex voce: nõ ligaꝯ aũt si nul
lo mõ intẽdũt illã minorẽ sũmã ꝓcedere. ꝛ3
ꝓmittere. vrvltẽ maiꝰ maiũ ꝛ phibere ma
iorẽ: qr sic ẽt de minori sũma negare videnꝯ
xxiij. q. iij. c. j. ꝛ. xxxj. q. j. c. hac ratione.

3 ¶ Tertio q̃rit de rege aragonie ꝛ officialib
bus eius q̃ leuant magnũ tributũ a iudeis
ꝓter vsuras q̃o ꝓmittũt an ligeꝯ. si impe
diãt ꝓter illos repetitões ab ipsis iudeis
ꝓdicit dicc. vbi. §. q; idẽ lau. ꝛ3 ab. in. d. cle.
ꝛ g̃ haliter oẽs dñi q̃ cũ iudeis vsuras exer
cẽtibus pacta faciunt: ligãtur hac pena ꝓ3
cardi. ꝛ lau. sicut q̃ñ faciunt pacta cum chri
stianis vsurarij: maxime si vsure exigãtur
a christianis.

4 ¶ Quarto quid de statuto bergomẽsium vt
dr: quo. s. repetẽtes vsuras in foro ecclesias
tico ꝑ prãtem cogũtur mutuare vsurario
tantã pecuniã ꝛ tãto tp: quãtã ꝛ quãto te
nuerãt pecuniaꝝ vsurarij: ꝛ dicit gl. hoc sta
tutũ non valere: pau. vero dicit hoc statutũ
tes hac pena ligari.

44. excõ. ¶ Quadragesima quarta est in cle. cupien
tes de pr. vbi excõicãt oẽs religiosi mendi
cãtes q̃ sine licẽtia pape loca de nouo acci
plũt ad habitãdũ. vel recepta hucusq; mu
tãt: vel in alto quouis alienationis ti. trãs
ferũt quam licẽtiam ẽt legati de latere da
re nequeunt ꝓ m gemi. ꝛ lap.

1. q. ¶ Primo vero q̃rit q̃ dicãtur mẽdicãtes: et
dicit glo. io. an. mẽdicãtes hic dici eos qui
bus victũ ꝛ tibuit in certa mẽdicitaꝯ. ꝛ qui
redditus aut possessiones: ex regula vel cõ
stitutõibus habere nõ ꝓhit. extra de religi.
do. ca. vno. li. vi. Et ꝓꝓhẽdit ille textus. ẽt
feminas ꝓ m lap. ꝛ abba.

2 ¶ Secũdo q̃ñ dicaꝯ acquirere loca noua. ꝛ
dicit gemi. q; quo ad casum huius decreta
lis. de nouo dr fieri q̃ñ fie post ipsaꝝ decreta
lem: vñ ꝛ3 nouum sit q̃ñ tuit ꝛ postea reficit
ramen ꝓ m cardi. non est hic eis prohibitũ
loca destructa reficere: q̃ñ pau. limitat ver.

si domus corruat ꝛ tñ soluꝝ eius ꝓtinue ma
net in mendicãtiũ dominio q; tuc nõ ligã
tur: secus aũt si loca ipsa deficerint esse de mẽ
dicãtiũ dñio. ꝛ postea ex nouo iure acquirã
tur q; ligãtur. Et ꝑ hoc ꝓ3 q; ꝓuẽtus mẽdi
cãtiũ de q̃b; ipsi puisi fuerũt iniuste in boe
mia austria: ꝛ hmõi: ꝓñt ab eisdem nouiter
sine ista pena inhabitari: qr dictoꝝ ꝓuẽtũ
dñium semper ad eos de iure pertinuit.

5 ¶ Tertio an ꝑdicti possint mutare loca ac
quisita post istud capitulũ vel alienare sine
licẽtia pape abq; metu huius excõicatio
nis: ꝛ ꝓ m mẽtẽ io. and. vr dicẽdum q; sic. ꝛ
istã cle. summat sic. Mendicãtes non pos
sent acquirere noua loca ad habitandũ vel
antiqua alienare ꝛ mutare absq; spãli licẽ
tia pape. Z. ap. ẽt quẽ sequũt pe. de anc. ꝛ
mi. i. c. cũ ex eo ꝗ ex. ꝑ. li. vi. vbi de ista mate
ria ponit ꝓstitutio bonifacũ dicit q; loca ca
pta añ pcilium de quo ibi fit mẽtio dimitte
re non possent. aliter sunt excõicati ꝑ dicta
cle. sed dimittere ꝓñt capta post illud conci
lium. pro quo facit lka in. d. c. cum ex eo. cin
d. cle. verbo hactenus. i. vsq; nũc: quia ꝓ m
papã hactenus ꝑ. h. aspiratur: facit duas
pres. s. hac. ꝛ tenus. i. vsq; nunc. ꝛ vt recitat
gemi. hoc de facto accidit bononie. vbi tra
tres minores de obseruantia locum mutã
uerũt ꝓpter vẽtos ꝛ frigus: ꝛ determina
rũ fuit hũc tex. locũ non habere quo ad mu
tationẽ nisi de locis añ illud ꝓcilũ acquisi
tis: vñ necessaria non erat noua licẽtia quo
ad dimissionem: quo ad habitãdũ vero de
nouo iã habuerãt. Zgikin duobus casibus
locũ hꝫ iste tex. primo in noua habitatione
secũdo in dimissiõe vel alienatiõe habito
ante dictum capitulum ẽt si fuit vna alia lo
ca quẽrãtur ad habitandum.

6 ¶ Quarto an ꝑdicti augumẽtare possint lo
ca iam capta: ꝛ dicit lap. ꝓll. cixxxvij. q; sic
sine pena ꝑdicta. pro quo facit. c. ñ. de con.
ꝑb. lib. vj. ꝛ capitulum ꝓsuluit. de iude. cle.
j. ꝗ supple. ne. pre. qr aliud est de nouo capi
re aliud augmentare: ꝛ preterea hic nõ ac
cipitur locus vt in. l. locus. ff. de verbo. sig. q;
pro allo loco diuerso pluraliter: propter
augmentationem autem non dicũtur habe
re duo loca.

7 ¶ Quinto q̃d si inter locũ licite habitũ. ꝛ ad
ditamẽtũ factũ mediet riuulus aut strata:
ꝛ ñt pons vel sub terranea via q̃bus trãsit
hinc inde: ꝛ dico ꝓ m mẽtẽ lapi ꝛ gemi. in. d.
c. cũ ex eo. hoc nõ esse illicitũ. nec hic ẽ duo
loca sed vnum. maxime q̃diu viuitur ibi

sub vno ꝓlato immediato: ꝛ facit ꝓ hoc qr io
qui. ꝓhibitus est acqrere nouũ ius in re ali
qua non dr venire ꝓtra ꝓhibitionẽ ꝗ post il
lam ꝓistinũ ius augmẽtet. vt in. c. ñ. q; ñ so
de ꝓcef. ꝑb. li. vj. Ex his aũt infert sum. ros.
posse teneri q; augmẽtantes datia nõ vidẽ
tur imponere noua: q̃ñ vera est q̃dẽ si nouꝝ
dicaꝯ q; est nouũ ex toto non aũt de nouo ex
parte: ꝓhibet aũt tex. ꝓnere noua ex toto ꝛ
ex parte: qr de parl mlitat rõ legis ivtrisq;
vt desis est supra. excõicatio. vij. excõicatiõe
xix. rõ aũt huius cle. non est par in loco no
uo ex toto ꝛ ex ꝑte. vt de se ꝓ3 cũ ipsa sit ob
scandala multa q̃ accidẽbãt. vt ꝓ3 in. d. c.
cum ex eo. vnde non est simile nec iura que
allegãt probant eius ꝓpositum vt patet in
gemi.

8 ¶ Sexto q̃ sunt ista locaq̃ isti nouiter accipe
non ꝓhit: ꝛ dico vt ꝓ3 ex tex. q; sunt loca ad
habitandũ. vñ ꝓm glo. in. d. c. cũ ex eo loca:
ato ꝗ ad habitãdũ q̃sita ꝓñt acqrere ꝛ mu
tare puta domunculas in ciuitatibus aut
villis. ꝑ transitu: aut ꝑ infirmis ꝛ debili
bus recreandis. Immo dicit Io. an. q; loca
ꝑ heremitica vita ducẽda nõ sunt hic. ꝓhi
bita. Iã multũ distãt ab hoim habitatiõe:
ꝛ rõ qr ꝓpter talia non euenirũt dicta scãda
la. Immo fratres ꝑdicatores i locis sibi cõ
cessis edificare ꝓñt ecclesias oratoria ꝛ alia
edificia ꝑ suis vsibus ꝑ priuilegiũ alexãdri. vt
refert archi. nec vlli de ordinibus paupra
tis: iꝫ oratoriũ vel ecclesiũ ꝓstruere seu ꝓstru
ẽdam recipe iurta ecclesias ꝑdicatoꝝ ꝛ ora
toria eoꝝ infra spaciũ centũ quadragita cã
nas: ꝛ si secus factũ fuerit dirimaꝯ ꝓm pui
lidam clementis: qr pleriq; hũt circa hoc ẽt
multa alia priuilegia.

9 ¶ 45. esti eadẽ cle. cupiẽtes. §. pe. vbi excõi
caꝯ oẽs religiosi q̃ aliqua pierre ꝓmunt
in sermonib; suis vel alibi ea intẽtione: vt a
solutione decimaꝝ debitaꝝ ecclesiis retra
hant audiẽtes. Et ꝓm glo. ligãt hec pena re
ligiosos mẽdicãtes ꝛ nõ mẽdicãtes: nõ aũt
clericos seculares aut laicos: sed ad eas in
currendã vꝫ ex tertu colligũt doctores tria
rosunt: primo q; ꝑdicta dicãt intẽtione re
trahẽdi: secũdo q; decime a q̃b; retrahere inte
dũt sint debite ecclesiis: nõ aũt ꝑ aliis ꝓsonis
rũq; priuilegiũ vel antiq̃ feudi: tertio q; dicãt
ꝓsonis audiẽtib; q̃ eaꝝ ex debito soluere te
neant: ꝛ vno hoꝝ deficiente non ligãt.

10 ¶ 46. est in eadẽ cle. vbi excõicaꝯ oẽs relle
giosi q̃ ꝑdicare ꝓsumpserint negligẽtia non
purgata: de ꝓscia faciẽda circa decimas cõ

fitẽtibus sibi nõ solũtibus vt solueant q; ꝗ3
pau. ꝛ pe. de an. intellige si a ꝓlatis ecclesiaꝝ
fuerint rẽsiti vt hoc faciãt. Et si q̃s velit in
telligere sim ꝓhr ẽt si non fuerint rẽsiti: suf
ficit ꝓm archi. ꝓscia facere ꝓncipalibus
domus q̃ hũt soluere: ꝛ hoc mõ q; dẽt totuꝝ
vbi ꝓsuerit dari totum ꝛ partem vbi pars.
vbi vero nihil sint dare parati si exigerenꝯ
Ista tñ sententia ꝛ ꝓcedens non ligat religiosos
qui decimas percipiunt ꝛ circa hoc deliẽre
non solẽt vt dicit glo. in. d. cle. vide supra de
cime. §. iij. in fine.

Nota. r. ¶ Primo vo no. est q; ibi ꝓcipit religiosis
sub interminatione maledictionis eterneq;
in prima dñica. iiij. ꝛ vltl. quadragesime: et
in festis afẽtiõis dñi: pẽtheocostes: natiuita
tis beati Ioãnis baptiste: assumptionis: et
natiuitatis beate virginis Marie quotiens
ꝑdicabũt ꝓpl'is si a ꝓlatis ecclesiaꝝ aut eoꝝ si
vicariis: vel loca tenẽtibus eorũdẽ fuerint
rẽsiti: audiẽtes exꝑsse de solutõe decimaꝝ
informent. Et ꝓbo ꝓcipitur eisdẽ q; requisi
ti a ꝑdictis ꝓscia faciant illis quoꝝ ꝓfes
siones audiũt q; decimas soluere non omit
tant q; si post talẽ requisitionẽ scleter post
posuerint ꝓsitentibus ꝓscias facere de hmõi
decimis soluẽdis tãdiu ab offo ꝑdicationis
ipso facto sunt suspensi donec ꝓsitentib; ipsis
ꝓscia non fecerint si hoc ipsum sibi dicẽdi
commode habuerint facultatem. Et iõ hoc
non facientes interiꝫ predicando sunt excõi
cati ipso facto.

2 ¶ Secũdo no. est q; ꝓm gl. dũ ꝑdicãt vel sermo
cinaꝯ clericis nõ videnꝯ astringi: ꝛ idẽ in
telligo si redraꝯ in aliq̃ tp̃lib; a ꝑdictis: qr
de his solũ logꝫ tex. ꝛ idẽ ꝓ in ꝑdictis ꝓplib;
si actualr nõ ꝑdicẽt nõ in fraudẽ sed ex alia
cã: qr dicit tpo q̃ñ predicabunt.

3 ¶ Tertio no. q; incõmoditas excusat iꝫ ipsa
debeat iudicari arbitrio boni viri an sit suf
ficiens necne. Vñ dicit pau. q; duratẽ cõmo
ditate durat suspẽsio donec de soluendis de
cimis ꝓscia fecerint: q̃ facta vel incõmodi
tate supueniente cessat suspensio.

47. excõ. ¶ 47. est in cle. j. de sen. ex. vbi excõicantur
omnes religiosi tam exempti q̃ñ nõ exempti
cuiuscũq; ordinis ꝛ conditionis. i. mẽdicã
tes ꝛ non mendicantes ꝓm glo. q̃ interdictũ
impositum auctoritate apostolice sedis. vel
ordinarioꝝ q̃ñ scilicet matricẽ ecclesiam ser
uare non seruauerint: ꝛ idem ibi dr de inter
dictis ꝛ cessationibus a diuinis iudictis per
pulicallium ꝓlatorum statuta vel ipoꝝ an
ctoritate: ꝛ in generalibus cessationib; a di

Universidad de Deusto
Biblioteca

uinis ciuitatum terraꝝ ꝛ alloꝝ locoꝝ quas aliqñ ex ꝓsuetudine: vel alis capl'a collegia vel ꝓuentus secularium vel regularium sibi vẽdicãt ecclesiarꝝ. Non ligat aũt illa ꝓstõ clericos seculares �means gl. q̃ et dicit q̃ religiosi intelligunt scire obseruantias interdicti a matrice ecclesia qñ viderint vel alio sensu corporis pceperint. l. audiitu. qõ limita audiri, pbabili: vñ ita rim subdit q̃ pbabile ignorãtes nõ ligant. Ipsa vo ꝓ gl. dr obseruare qñ abstinet a o obseruandi. Si ñ ipsa seruat qz ipsa spãl'r vel singuliariter est interdicta nõ est locus huic pene q̃ intelligit de interdicto ad qõ religiosi tenentur.

Nota.1. ¶ Primo vo no. est q̃ matrix ecclesia dr baptismalis vel maior loci ꝑm io. an. ꝛ pau. q̃ dr matrix qz regnat p baptismũ q̃ ibi hic ex primis: qz interdicũtur aliqñ loca n̄ ñ hñtia ecclesiã cathedralẽ: q̃ ñ hñt matricẽ nec refert ꝑm pau. vtrũ matrix ecclesia sit religiosis subiecta quo ad reliqua tpalia vel spãlia aut non subiecta: ꝛ idẽ virtualiter ꝓ obscurius dicit Io. an. sive gio.

2 ¶ Secõdo no. q̃ ꝑm glo. intelligit hec ꝓstõ esse de interdicto posito a iure vñ ꝑm pau vt sit locus huic pene: re ꝗ in interdicto eẽ positũ auctoritate pape: qõ est fixat p eius delegatũ. de pb. si aplice. li. vi. vel q̃ sit positũ a iure cõi vel p ordinarios vel pliis, pinciales: vel q̃ p ipm vel alios ad quẽ spectat ex ꝓsuetudine. l. vel alis fiat cessatio a diuinis p qõ vt q̃ hoc locũ non habeat in interdicto posito a singulari pson q̃ hoc posset ex ꝓsuetudine spãl cũ tal' nõ faciat auctoritate aplica nec fit ordinarius: ꝛ idẽ vt in interdicto posito p delegatũ ordinariũ: q̃ nõ vt tũc positũ p ordinariũ. Sed aduerte q̃ ex ꝓsuetudine plona singularis hẽ pot̃ iurisdictionẽ ordinaria. extra de so. cõ. ꝓtingat. quo casu locus esset huic pene: qz tex. non loq̃tur de interdicto posito a diocesano. nã solus eps intelligere. l. de vi. ꝛ ho. cle c. vnico. li. vi. sed loquitur de lato ab ordinario: ꝛ sic sufficit si habz iurisdictionẽ ordinariam. Ꝛ tẽ dic de legato ordinarii q̃ si hz spãle mãdatũ ad interdicẽdum est locus huic pene: qz tunc potius est minister q̃ delegatus. de of. dele. c. ñ. ꝛ ipse cõmittens facere dr. vñ ꝛ plus. q̃. in extrauagante quadam q̃ incipit. sciens iniimicos dicit q̃ si interdictum emanat a sedibus apli ca interlocutibus ꝛ eaꝝ cõmissariis obligant fratres minores: ꝛ eadem rãne alij ꝓformari ecclesie matricis: ꝛ intelligẽ si ꝓmissariũ habent speciale mandatum.

¶ Tertio no. q̃ si in loco aliquo non sit ecclesia cathedralis aliqua aut matrix: qz forte est in alio loco vel ibi sunt plures equaliter sitis parrochialis baptismales ꝛ alia sacramẽta ministrantes: distinguendũ est ꝑm paul. qz si ocõ ille fernãr locus est huic pene: non aũt si seruant aliqua ꝛ aliqua nõ sicut esset si in tali loco non esset nisi vna ecclesia religiosorum non seruantium: ꝛ idem sentit gl.

¶ Quarto quid si vacat ecclesia cathedralis ꝛ pars capituli seruat interdictum: parte vero non seruat. Dico ꝑm gl. vt Io. an. ꝛ paul. q̃ ecclesia hic sumitur p materiali muros ambitu cõprehensa: vñ ex quo in ea ꝓtinue celebratur sanctis aptis ꝛc. sive p planum sive p capl'm totũ sive p partem sive p altiorem clericos ecclesie non est locus huic pene. Sed addit pau. q̃ si in matrice ecclesia celebrat ab aliquibus extraneis inuitis plaris ꝛ capitulis: nihilominus est locus huic pene.

¶ Quinto no. ꝑm pau. q̃ interdicta ꝓuincia vel diocesi si in aliquib̃ ciuitatib̃ aut matrix ecclesia seruat interdictum in aliqbus non: locus erit pene in illis locis in qb̃ seruatur. non autem in aliis.

¶ Sexto no. q̃ glo. q̃rit an quo ad interdictũ ꝓuincie dicetur ecclesia metropolitana matrix ita q̃ illa seruante interdictum religiosi totius ꝓuincie scienter non seruantes delegati sint hac pena: ꝛ dicit q̃ non p tertũ dicẽtem cathedralem vel matrices loci: quia ꝓtat q̃ metropolitana ecclesia pone rauennas nõ est matrix vel cathedralis ciuitatis bononiẽ. vel mutinẽ. de of. ord. pastoralis. ir. q. iij. si aũt. ꝛ c. nullus: ꝛ ꝓnr ligabuntur solũ religiosi diocesis rauenne. Et idẽ vtrinq̃ liter sentit paulus dicens q̃ interdicta metropolitana ecclesia nõ intelligit interdicta matrix. intellige. f. p totam. ꝓuinciam: ñ solum vbi metropolitana est matrix.

¶ Septimo no. q̃ si matrix ecclia interdictũ non seruat non tenentur eriam religiosi nõ seruare secundum glo. quia ter. non dicitur in non obseruando se conformẽt. qz hec cõstitutio addere intendit non minuere ad obseruantiam interdictorum: ꝛ argumentum a contrario sensu cessat vbi illius argumenti contrarium reperitur in iure: vt in glo. vltima. de electio. publicato. nec contrarium est eadem disciplina vbi minus ꝛ verba restiuntur. de ver. sig. c. ñ. Excessus ergo clericorum matricis ecclesie non dabit religiosis materiam delinquendi. hec glo.

¶ Octauo no. ꝑm glo. ꝛ pau. coniunctim qõ si in

si sua interdicti vere ligat. ꝛ matrix ecclesie illã non obseruat. religiosi nõ seruãtes nõ ligãtur hac pena: ꝛ alijs q̃ hñtur de excess. rei. c. vlti. de ꝓbui. c. auctoritate. ꝛ. c. ꝓgressus ecclesie: ꝛ tunc irregulares ꝛ ineligibiles actiue ꝛ passiue. Si aũt sua interdicti vere nõ ligat ipedierẽ appellatiõe vel alia militate. ꝛ matrix ecclesia illã seruat. religiosi non seruantes. ligãtur hac pena. sed nõ alijs. Qñ vero ꝛ ꝓ ecclesiã matricẽ seruat. ligãtur vtrisq̃. Qñ vero nec ꝛ nec seruat. neutris ligantur. hec ex illis. Si vero in obseruando vel non obseruando. eps capitulum contraria mandaut ꝑm zenze. plus eps obediendum est.

¶ Quadragesimo octauo est in extrauagãti benedicti. xi. q̃ incipit non qz: vbi excõicãt ipso facto quicũq̃ ipugnãt litteras electi in papã et antecẽ coronẽt. cum p ipsam sit acquisitũ. ꝛ ex canonica electiõe ꝓfirma ꝛ exercere possit offiũ suum ante consecrationem. vt. xxiij. di. in nomine dñi.

¶ Quadragesimo nono est in quadã extrauagãte. nicolai p quã excõicanẽ exponentes scilicet aliter q̃ ilka dicat illã clemẽtinam et de paradiso vbi exponitur regula beatis fraẽlis: vñ illa clemẽtina sola reperit in glossata. ꝛ hodie est suspensa illa extrauagãte. lo. xxij. vt dicit zab. ꝛ eius exemplar archie. dicit se vidisse.

¶ Iterum de excõicatione vltimo ꝗtũ ad dubia q̃dã cõia predictis excõicatõibus.

Excõicatio vltimo quãtũ ad dubia q̃dam circa ꝑmissas excõicatões vt p. eius innotescat sciendũ est q̃ triplex est excõicatio. s. iusta in q̃ nulla quaꝝ ꝓima ligat apud deũ vero nec ideoꝝ semp obseruanda est: tertia ideoꝝ obseruanda non est: ꝛ non obseruans irregularis non efficitur qõ ẽt tripl'r cõtingit: primo qñ aliquid pcipitur q̃ cõter vel in no qñe est peccati ẽ venialiter: eo q̃ pceptum in possibile: tertio qñ pnuncial' ex ꝛ. a. iuris scriptũ: ꝛ de his supra. excõicatio. q̃. in prin. sed ꝛ ꝓ excõicatio est media ꝛ ligat quo ad ecclesiam militantem hz non quo ad deum vnde timenda. l. obseruanda. ꝛ. q̃. iij. cum ergo. et sic cõter ꝑm docto. xi. q. iij. c. i. vbi dr q̃ sententia pastoris sive iusta sive iniusta timenda est: quia si non seruatur ratione cõtemptus efficitur iusta. xi. q. iij. cum ergo. et sic erit excõicatus quo ad deum excõicatõe q̃ est peccatum mortale: ꝛ si celebret talis erit irregularis.

¶ Primo vero q̃rit̃ vtrũ appellatio interposita non ante sed post excõicationẽ vel interdictũ aut suspensionẽ ab officio vel ingressu ecclesie tollat effectum ipsaꝝ cẽsuraꝝ ꝛ dico q̃ non: de sen. ex. ꝛ. c. nul. li. vi. qõ verius est qñ absolute tales snie sunt inflicte: qz secum trahunt executionem. de app. pastoralis. secus si sub conditione. puta si nõ solueris hinc ad mesem excõico te vel suspendo vel si non feceris hoc aut illud: qz tunc si ante ꝓditionis euentũ appellauerit legitime bene suspendit. et in. c. ꝓterea. el. q̃. de app.

¶ Si ñ ipsa ꝓditio sit de non appellando. vt excõico te si appellas ꝑm Inn. in. d. c. ꝓterea. appellatio suspendit effectum: sed dubũ esset si dicatur excõico te si disposueris te ad appellandũ: ꝛ dico q̃ non erit excommunicatus in casu in quo talis prelatus. pbibere nõ pot̃ appellationẽ alis sic ꝛ de hoc. s. excõicatio. q̃. notabile. f.

¶ Sed o queritur vtrum excõicatus post legitimam appellationẽ ꝛ nõ ante sit vitandus: ꝛ dico q̃ non: vt no. in. c. ꝛ de sen. ex. li. vi. ꝛ in. c. pastoralis. de appellationẽ. ꝛ excommunicatus notatim spãliter ex ꝓpresse infra tps a iure vel iudice statutum. appellationẽ nõ fuerit. pseqnutus vt debuit: eo ipso poterit publice denũciari excõicatus: ꝛ tũc erit euitãdus tam in iudicio q̃ extra. et ab actibus legitimis remouẽdus. d. c. licet: ꝛ dr reputari. p excõicato post talem denunciationẽ donec ꝑm aliter fuerit declaratum. appellationẽ ante excõicationem fuisse iterpositam: iterim tamẽ si celebrat ꝛ igerat se diuinis. non efficit irregularis ꝑm archi. in d. c. ꝛ. ꝛ sequit̃ gemi. ibi. qz ex quo appellatio legitima fuit ante excõicationem posita. illam suspẽdit. Et ꝛ hz deinde denũciẽt excõicatus nõ tamẽ excõicat̃: nec vere est excommunicatus vt ibi pz: ꝛ idẽ videt̃ sentire Io. an. Et hic sequitur sum. ang. ꝛ rof. Sed ꝓ forte dici posset q̃ appellatio excõicationem non suspendit nisi vsq̃ ad terminum tẽporis infra qõ. pseqnda erat: ꝛ ꝓnr iste est vere excõicatus post illud tẽpus: alioqn ecclesia cõcedẽs ipsum posse denũciari excõicatum. cõcederet posse mentiri. Et ꝓnr celebrãdo est irregularis.

¶ Tertio quer̃it̃ vtrum ignorãtes ꝓdictas ꝛ sunt excõicationũ ligent̃ quo ad deum ꝛ cõsciẽtiã faciẽdo vel omittẽdo illud. ꝓter qõ sua excõicatõis ponit̃: ꝛ dico distinguendo sic. Si ignorãtia ẽ affectata crassa vel supina que est lata culpa. ligãtur ꝛ cõmuniter

Universidad de Deusto
Biblioteca

doc.p tex.clarū in.c.vt animar.de ꝓsti.lib.
vj. Si ꝓ nō est affectata nec crassa aut supina.sic in ꝓcietia.ex no.in.c.cognoscētes
de ꝓsti.¶in.c.a nobis.et primo.de sen.ex.¶in
d.c.vt animar.distinguit sum.ang.qr aut
id qd fit vel omittitur est solū ꝑta ius positiuum vel statutum.aut est ꝑta legē de vel
qd id.est nature. Si solū ꝑta ius positiuū
ignorans non ligatur:quia requiritur dolus verus vel presumptus cuiusmodi est lata
culpa.l.quod nerua.ff.depo.¶ hoc tz io.
an.in.c.quāte eo.ti.in nouel.vbi dicit q̃ in
nullum canonē aliquis incidit.nisi sit in dolo:¶idē tz vtr ꝗ Inno.in.c.cum medicinalis
eo.tit.li.vi.Facit quod no.bar.in.l.q̃cūq;
C.de seruī.fugi.vbi dicit q̃ vbicūq; loquimur de pena capitali vel corporali subintelligitur dolus:ergo a fortiori.in hac pena q̃
animam ligat.occidit mutilando a corpore viuo ideit ecclesia. Facit etiam q̃ excōicatio iuris non incurrit nisi peccando mortaliter:vt dicit pe.de pal. Si vero sit cōtra
ius naturale vel vel delinquens hoc scit tz
ignoret prohibitum iure positiuo.in hoc diuersitas est inter doctores.quia glo.in.d.c.
a nobis.¶ bart.in.l.cunctos populos.C.de
sum.tri.¶ſi.ca.videtur tenere q̃ ligatur.qr
est in dolo faciendo scienter rem libi prohibitam.pro quibus facit.l.nec exemplū.C.ad
l.cor.de fal.¶.c.cū illor.insi.eo.tit.quā etiā
opinionē vt tenere sco.in quarto.di.ix.loā.
aut an.in.d.c.vt alar.tz ꝑrariū vt illi imponit sum.ang.¶ quo ad excōicationem et
dñs anto.¶panor.in.d.c.a nobis.¶ gemi.in
d.c.vt alarum.Sum.aut ang.vt ꝓcordare
qr prima opinio hz veritatē vbi ignorantia
est lata.alias secunda:¶ verum est vt.ā.dictum est.excōicatio.ĩ.notabili.iij.sed tunc
male distinxit inter ius positiuū ¶ diuinum:
qr sicut i illo ita aliqñ ¶ in isto excusat ignorantia nisi sit lata vt etiam idem alibi tenet
s.ignorantia.¶.iiij.Vide etiam infra ignorantia.¶.viij. Nec obstat q̃ sepe in excōicatiōibus vt sufficere affixionem ad valuas ecclesie.s.petri rome.qr hoc vex est quo ad presumptionem fori ꝓtentioli:¶ quo ad eos qui
sunt in culpa ne publicetur in suis terris q̃
rum.s.ignorantia est affectata:alꝯ quilibet
teneretur studere in iure canonico ¶ habere
referendarium in vrbe roma. Vide etiam infra ignorantia.¶.viij.

4 ¶ Quarto q̃ritur vtrū ꝑter expletorem sive
executores facti alius incidat in excōicatio
1.dic. nem:¶ dico multa. P primū. Mandāo fieri
aliqd p quod in excōicatione incidit facēdo
dico q̃ incidit iuxta distinctionem dandam
infra mandatum.¶.iiij.si tñ q̃ mādauit nō
habuit effectum fm aliquos in nullo casu p
dictor incidit mādans nisi solum in casu
quo.de homi.c.j.¶.in occisione p assassinos
vide tñ supra excōicatio.vij. excōicatio.¶.
parti.ij. P Secōm. Ratum hñs maleficium p ¶
qd inciditur in aliquas ꝑdictas excōicationum:ligatur si interueniant q̃ requiruntur
ad hoc vt ratihabitio habeat locū.de dnus
supra, ꝓsensus.¶.v. Tertiū. Cōsulētes dā 3
tes fauorē inducentes aliū ad aliqd predictor non incidunt nisi vbi expꝛimitur:¶ nisi
hoc facerent circa factum dānatū posq̃ tz
ille inciderat qr sic ligarent eadem pena et
ab eodē essent absoluendi.de sen.ex.nuper.
P Quartū. Cū infligit excōicatio dantibus 4
consiliū fm car.in cle.li qs.de pe. Intelligit
de ꝓsilio fraudulento non de nudo quod nihil adhibeit ad perim.vt no.in.d.c.mag.in si.
¶.in.c.sicut dignum de homi.qr.s.lic oino
faceret ¶ cum tanto animo:vbi aūt quis efficatius inducitur.tz alias esset facinus tūc
non est nudum ꝓsilium nec simpler fauor.
vt elicitur ex glo.in.c.fideles.de pe.libro.vi.
Et dicit Pau.q̃ regulr qs ex nudo ꝓsilio nō
tenetur:q̃ et dicit q̃ ꝓsilium fitat suadēdo.
rogādo.mādādo.instruēdo.vel vtilitatem
inde sequutura ostēdēdo vt not.Inno.in.c.
ad audiētiam de homi.

P Quinto querit cū dr q̃ aliq̃ nō sint absoluendi nisi prius satisfecerint vel aliud fecerint:vtq; teneat absolutio ante satisfactionē eius qd mādat:¶ dico.p regula tenēdum 5
q̃ vbicūq; ius vtitur illo ꝑbo pōt negariue
absolutio ipēsa ꝑta id qd sic ponit est nul
la.vt pz p glo.in reg.prima.de reg.iur.li.vi.
¶ idē dic quādo canon vtit ꝑbo nō valeant.
Vbi ꝓ canon vtit ꝑbo nulla tenus.pz sen.
in cle.vnica.de seque.nō valet:sed fm C.ar.
ibi valēt:ego vo dico q̃ valet et si omittatur
qd canon mandat:vbi alꝯ absoluēti de iure
competit absolutio:non valet aūt vbi nō
re competit absolutio:non valet aūt vbi nō
nisi sibi vel alteri reseruauit.¶ solum ꝓcessit
in aliquo casu sub aliqua forma:vt forma
omissa nihil fit:¶ facit glo.in cle.j.de iur.pa.
in verbo inhibētes.

¶ De exequutore.

Exequutor ꝓprie dr q̃ rē iudicatam
ducit ad effectum:fm glo.in.c.sup
questionum.de offi.delega.¶ est pa
plex.scilicet mer.scilicet ꝗ cui me
ra exequutio mandatur.causa a superiori
cognita:qui in rebus ecclesiasticis pōt esse
quilibet clericus:¶ mixtus.s.ꝗ cui aliqd a su
periore exequēdum mandatur simpliciter

¶ talis in rebus ecclesiasticis essenō pōt nisi
in dignitate ꝓsituus.aut ꝓnonarum hñs.
vel canonicus ecclesie cathedralis.si cōmis
sio fiat ei auctoritate ſſax apostolicax le
gatorum aut delegator apostolicor:secus
si ab alijs qr tūc q̃libet clericus esse potest:
vt pz p no.in.c.statuti.de rescrip.libr.vj. A
prio iure canonico aut ciuili appellari non
potest.de reiudi.qd ad ꝓsultationem.¶.l.ab
executione.C.quorum ap.nō re.nisi execu
tor iniq̃ modum excedat.vt dicit text.in.d.l.
aut nisi male iter preter ſſniam ¶ hmōi:de q̃
bus glo.in.d.c.qd ad ꝓsultationem. A scō o
aūt appellari pōt si aggrauat vel iniuriat:
¶ dr illē admittere rōnabiles exceptiones:
de off.dele.ex pte.et scōo.¶.c.eaz te decet.de
eta.¶ qual.¶ in.c.cuz adeo de rescri. Et hoc
verū nisi ꝓter q̃ superior ex certa scientia lic
velit.vt no.gl.in.d.c.ex pte.vide.j.testamētum.scōo p totum.

¶ De exēptione ¶ exemptis.

Exemptio vt ipportare collationē liberratis seu eductionē ab aliqua subiectiōe aut seruitute:¶ in ꝓposito nostro exēptio ē quedā liberatio a
ptāte ordinarū siersorio papē stāte subiectōe imediata
ad romanū pontificē. Exēptus aūt est q̃ exē
ptione potif.siue qui nō subest iurisdictioli
ordinari:vt pz ¶ no.in.c.cū ꝓsone.de priui.
lib.vi. Vn solus papa vel legatus de latere
in.c.qd rāsiationē.de off.leg.secus in alijs
legatis vt ibi. Vn eximere,ꝓprie est apostolice sedis.xvi.q.j.frater.vt.q.iij.nuc vo.Jo.
in.in glo.in.d.c.j.de priui.lib.vi.

¶ primo vero queritur quotuplex sit exem
ptio:¶ dico quod quedam est personalis.qua
eximitur persona vt a nullo.s.etiam legato
sedis apostolice vel iudice delegato excom
municari interdici vel suspendi possit:que
dam vero localis:que fit loco.s.ecclesie vel
monasterio. Quedam etiam est vniuersalis
quia.s.ecclesia vel persona cum vniuersali
tate iuris spectat ad papam.ita vt metro
politanus aut dyocesanus nisi iuris habe
at.is exempta:quedam vero particularis.
qua quid eximitur in parte in certis casib
tantum.verbi gratia.si forte aliqua eccle
sia quantum ad hoc est exempta.vt nullus
episcopus vel archiepiscopus possit in eo di
ma suspendere.licet in sua dyocesi:¶ alias
et exhibeat reuerentiam ¶ honorem. Que
dam etiam quantum ad monasteria est su
perior.et non recognoscens preter papam:
quedam vero recognoscit quidem superio
re non dyocesanum vel metropolitanum.sz
patriarcam eiusdē ordinis.glo.est in cle.attēdē
tes.de sta.mo.

¶ Scōo vero queritur que intelligant exē 2
pta.exempto loco vel persona:¶ dico quod
exempta ecclesia vel monasterio.intelligūtur exempti ipsi monachi vel canonici cle
rici.¶ etiam conuersi.perpetuoq̃ oblati:nō
autem eiusdem ecclesie presbyter qui par
rochianorum curam habet quo ad pertinē
tia ad curam illorum:nec ipsi parrochiani vt
in.c.per exemptionem.de priuile.libro.vj.
Eximitur etiam exempto monasterio secū
dum glo.in.d.c.ecclesia ¶ ipsius cimiteriuz
¶ domus ¶ theatrum cū hortis ¶ arcus que
sunt iuxta ecclesiam.arg.xij.q.j.necessaria:
¶.c.nulla.xvij.q.iij.diffiniuit:¶ idem dic de
dormitorio ¶ domibus clericorum que sunt
iuxta ecclesiam:cum eorum hortis:ar.d.c.
necessaria ¶ diffiniuit. Si aūt canonici alicuius ecclesie eximantur ipsi soli sunt exempti non autem ecclesia vel aliq̃ eius clerici:
sed si eximantur clerici cuiusuis ecclesie.tūc
tam canonici quam aliq̃ clerici sunt exēpti:
non aūt ecclesia nisi aliud exꝛimatur.vt in
d.c.p exēptione:nec et cōuersi vel oblati:vt
ibi dicit glo.

¶ Tertio queritur que differentia sit inter 3
exemptionem datz rōne loci ¶ rōne ꝓsone:
¶ dicit panor.in.c.tuax de priui.q̃ qñ exem
ptio dat rōne loci.puta ecclesie vel monaste
rij:in istio locum hz.c.j.de priuil.li.vj.quod
rōne delicti commissi extra locum exēptuz:
vel rōne ꝓtractus alibi initi:vel ratione rei
alibi site.possent coram ordinario ꝓuenirī ¶
ab eo punirī. Quādo vero datur exemptio
rōne ꝓsone ¶ non loci.vt in priuilegio ꝓcesso
cpellanis ¶ familiaribus pape.de talibus
non habz locum.d.c.primum:quia nec etiā
ratione delicti punirī possent ab ordinario
aliter eorum priuilegiuz esset inutile:quod
esse non dz.vt in.c.si papa.de priuil.lib.vj.
Ex quibus omnibus ꝓlude quod exēptus
ratione loci vel rei non cēsetur exēptus ra
tione alterius rei vel loci:vnde priuilegium
ꝓcessum ꝓsonis respectu certi loci.non extēdit
ur vltra locum:vnde cēsetur potius reale
quam ꝓsonale.vt no. Panor.in.c.cum ca
pella.de priuil.secus in exēptione rōne per
sone.vt patet.

¶ Quarto queritur quibus verbis probaf 4
exēptio:¶ dico quod multiplicibus:vt ꝓbatur in.c.si papa.de priuil.lib.vj.puta si papa
dicat in priuilegio exēptionis vel sentēdando sup exēptōe.ecclesiam iuris bti Petri exi

Universidad de Deusto Biblioteca

stere: siue ad suos proprietatẽ romane ecclesie pertinere: vel ad romanã ecclesiã spãliter aut sine medio et simpliciter ptinere: vel si dicat q ecclesia sit libera: seu q potiat romãe ecclesie libertate: siue q epõ non audeat illic cathedram collocare: seu aliqđ imperium exercere vel ptãtẽ: aut q eaz eximit a ptãte epi: item si recipiat in proprios subiectos: p que et similia cognoscit exẽptio vt ibi patet. Secus si recipiant sub defensione. vt in. c. ex parte. el scđo. de pre. vel in proprios filios: qr nõ essent exempti vt ibi dr. et ibi vide.

5 ¶ Quinto queritur vtrum si requirant ab ordinarijs teneãtur ostẽdere sua priuilegia q dicũt se exemptos: et dico q sic. et tradet trãscripta articulorum de quibus fuerit ꝯtrouersia. Et si ad exemptionem allegent solã prescriptionem: de hoc debent fidez facere. Et si allegent vtraq. tũc si priuilegium ad plenum non sufficit. sed tamẽ eã probeat pscribendi: tenentur prescriptionem probare: et probatione pendente non turbentur. Et si non allegent nec exhibent saltem tale priuilegium. quod eãm probeat pscribẽdi dyocesani vtãtur iure suo: de priui. cum psone. li. vi. Ostendere aũt et ad legẽdum integraliter exhibere debẽt. in loco congruo et securo infra terminum competẽtem ordinariorum vel delegatorum ipsorum arbitrio moderãdum. eo. c. et li. vbi glo. dicit q si ordinarius dicit suã esse iurisdictionem et subditus hoc negat: bene cognoscit ordinarius an sua sit iurisdictio de rescrip. sup litteris: sed ad oẽm suspitionẽ tollẽdam. melius videt expediẽduz per
6 delegatum. de fo. cõ. si quis.

¶ Sexto queritur vtrum pendente lite sup validitate priuilegij. seu an fuerit ꝯcessum vel nõ. debeat qs priuari vsu possessionis vel q̃si etiam si possessio sit contra ius: et dicit Panor. in. c. i. vt lit. pen. quod nõ: textus est i. d. c. cum psone. in. § quod si tales. cũ §. sequẽti: et hoc idez tenẽt ibi doctores. vbi dicit Jo. mo. vt ibi no. Geni. q pendẽte lite nõ ẽ turbãdus in possessione sua. etiam si possideat contra ius commune: dummodo ex aliqua probatione lz non sufficiẽti ad finãle intẽtuz ipse iustificet possessionem: et ita videt sonãre ibi tex. vñ Jo. an. in glo. vlt. ibidem dicit sic. Nota quãtus fauor priuilegio debetur. Est enĩ priuilegium ex se fauorabile: sz prescriptio odiosa. de decl. ex parte. et. c. tua: de reg. iur. odia. hec ille.

¶ Septimo querit vtrum exemptus citatus ab
7 ordinario teneatur cõparere: et dicit panor. in. c. cũ ordinẽ. de rescrip. q aut est notorie exemptus et iamdiu tolleratus priuilegio exemptionis. sicut sunt mẽdicantes: et sic nõ tenetur. nec valebit sñia sup principali: qr ẽ a non suo iudice: neqz tanqz ꝯtra ꝯtumacem ad quod tex. in. l. non videtur. in prima. ff. de iudi. et tex. bonus in clemẽ. pastoralis. § pe sana. et ibi bona glo. de re iudica. et glo. in. c. veniens. de accusa. et. ij. q. iij. si epũs: et p no. i c. ij. de dila. et Bar. in. l. ij. ff. si quis in ius vo. non ie. lz in alijs terminis. Si vero non constat ita notorie tunc tenetur comparere: et allegare priuilegium: et in loco congruo et securo infra terminum competẽtem ordinario ostẽdere: de priui. cum psone. libr. vi. Et in hoc multi simplices iudices decipiuntur 8
vt dicit idem Panor.

¶ Octauo queritur vtrum habẽs priuilegiũ q excõicari non possit ab ordinario. possit aliquo casu excommunicari ab eo: et dicit Arcar. in. iiij. dist. xviij. q non si ante sniam in sui defensione allegat priuilegium: qđ intelligẽ si est paratus ostẽdere: si vo illud nõ allegat. nihilominus et snia nõ ẽ si ipsuz priuilegium est publicatum: si vo non sit publicatum. nihilominus credo iquit sniam nõ valere si ipm priuilegiũ sit notũ iudici: arg. de ap. si duobus: in tex. et in glo. si aũt nõ ẽ iudici notum. nec priuilegiatus fuit in loco re notore libertatis. tunc snia tz. ar. d. c. si duob: quod itelligo nisi in priuilegio eẽt clausula irritãs: qr tunc non valeret sententia. Si vero priuilegiatus allegat priuilegium nõ publicatum nec iudici notum. nec fuit in loco tenore libertatis illius. et iudici petenti priuilegium sibi ostẽdi non vult illud ostendere. nec clausulam ꝯtinẽtem suam libertatẽ tenebit snia si feratur ꝯtra eum: de priui. cũ psone. lib. vi. nec propter ostẽsionez priuilegii sequẽtem. iudicabit sniam fuisse nullam vel esse reuocãdam: hec ille.

¶ Nono vtrum exẽpti ꝯueniri possint coram 9
ordinario rõne loci si alibi. i. extra locũ sui delinquãt aut ꝯtrahant vel res ꝯsistat de eo quod sic quacũqz gaudeant libertate cũ su priui. nolentes. libro. vi. quod itellige cũ explici limitatione: prima. s. si non sint sic exẽpti quod rõne delicti vel contractus vel rei litigiose conuenire nõ possint vt pdicatores minores. cistercẽses et multi alij: scđa. s. si ẽ ipsi inueniãtur alibi. i. extra locum suũ. Unde ꝯuenire nõ possunt prio si dicto modo sint exempti: nec scđo si delictum ꝯtractus. aut res litigiosa. sint in loco exempto: nec tertio si illa sint alibi: si ipsi sint in loco sui domicilij nec qr nõ possunt ꝯueniri vbi hñt domicilium possent dyocesani illorum vbi hñt domicilia cõ remittere eos si ꝯueniant ad locũ delicti

tractus aut rei. vt in. d. c. nolentes.

10 ¶ Decimo vtrũ exẽptus litigans coram ordinario: et non allegãs exẽptionem perdat eã: et dicit panor. in. c. i. de sen. et re iudi. q nõ nec tz snia non obstante taciturnitate. qr et si voluisset nõ potuisset in illũ ꝯsentire vt in iudicem. de arbi. cum tempore: et hoc tz Jo. an. in regula scienti. li. vi. in mer. et facit quod no. in. l. i. C. vbi de cri. agi opz. Ratio est sm panor. in. d. c. cum tpe. quia exẽptus exemptioni renunciare non potest. qr tangitur nedum fauor exempti sed etiam superioris. qui exemit illum vt in. c. ad apostolicam de regula. iu. l. si quis in conscribẽdo C. de epis. ecle. Albe. tamen in. d. l. si quis. tz q exemptus renũciare potest priuilegio exemptionis: per. d. l. si quis: et ad leges contrarias rñdet q loquuntur de priuilegio in ꝯ cõis. introducto in fauorem ordinis clericalis cui renũciari non potest. sed suo priuilegio spãli bene potest. Sed ego dico q renunciare potest in suum et non in superioris preiudicium: vnde renunciare potest in aliquo casu nõ simplr. quia eximitur gratia vtriusqz lz principaliter gratia sui vt quietius viuat: nec teneo cum sum. an. q renũciare possit quando ipse impetrauit exemptionem. et non quando superior euz exemit proprio motu: quia vtroqz casu stat q exẽptio fiat gratia vtriusqz. vide. s. absolutio. §. ij.

11 ¶ Undecimo pone q papa priuilegium cõcesserit monasterio monialium. vt non teneantur ad procuratione legatorum. et si in litteris eorum dicat. vt tã nõ exẽpti q exẽpti teneant nisi de indulto ꝯcesso monasterio fiat mentio de vbo ad vbũ. deinde papa ꝯcedit legato vt possit exigere ꝓcurationem a quibuscũqz personis et exẽptis q̃cũqz talia sint priuilegia q de eis sit facienda mentio de vbo ad verbum que voluit in istis litteris haberi p expressis. Queritur an p has literas illud priuilegium reuocetur: et videtur questio satis dubia: vt refert panor. in. c. cuz in ꝯstantia. de censi. Et dicit fede. tenuisse q nõ qr de priuilegio dz fieri mentio ad hoc vt ei derogetur de rescrip. veniens. et notat. xxiij q. ij. in summa. et in. c. i. de rescrip. nec sufficit mẽtio gñalis sed reqrit specifica. vt i. c. c. ij. de po. et cõ. propterea si diceremus oppositum primũ priuilegiũ eẽt inutile eũ papa sp perdat plenissimas lrãs legatis. Sed postmodũ idẽ fede. ꝯs. xlvi. mutauit sniam tenendo ꝯtrariũ: qr p verba gñalia plenissima reuocat oĩa priuilegia: statuta et ꝯsuetudies et est bonus tex. in cle. dudũ. de sepul. Itez si diceremus ꝯtrariũ: indirecte minueretur potestas papẽ: qr cũ priuilegia in facto cõsistat: et pape non habeat oĩm memoriã impossibile foret q de oibus hmõi priuilegijs faceret mẽtionem de verbo ad verbũ. Un satis est q appareat de sua intẽtione volente reuocare talia priuilegia. Conclude ergo q tam in hac materia q̃ in alia debem⁹ semp considerari primi et scđi tenorem: et sm eorum vim iudicare: vel p priuilegio: vel p reuocatione: et faciunt pdicta ad materiaz testamentorum. hec panor. cui concor. car. in cle. i. de sepul. vbi dicit q si in scđo est aliqua spãlis expssio p qua aperte collegi mens disponentis. hoc sufficit ad reuocandũ priorẽ dispositionem et si in primo diceretur q operteat exprimi nomen talis sancti et hmõi: et refert bar. in. l. si quis. in prin. ff. de leg. iij. tenere q si testator dicit non obstãte quocũqz alio testamẽto et si in eo sint vba derogatoria talis expressio dz spãlis et sufficit ad reuocãdum. hec Car. Et ad hoc bonus tex. in cle. dudum pal. alius in. c. alma. de sen exc. li. vi. s. testamẽtum. i. § xij. particu. iiij. in fi.

¶ Duodecimo queritur qđ possint vel non 12
possint exempti: et dico multa.

¶ Primũ. Exempti nõ pñt ꝯstruere oratoria 1
vel capellas i locis nõ exẽptis sine lña dyocesanorum: nec et in sic ꝯstructis celebrare vel celebrari facere tpe iterdicti in casibus non expressis: alĩs p ordinarios compescãtur: et si propter hoc conseruatores ferrẽt sententias ꝯtra ordinarios nõ valerẽt: de priui. auctoritate lib. vi. quod itellige de oratorijs publicis: qr in priuatis possunt sm glo. ibi: intellige et quãdo epi prohibuerũt ibi celebrari: alĩs quãdo cõiter in eis celebrat si fiat de ꝯsẽsu ei⁹ q̃ curã illorum hz sufficit sine lña epi.

¶ Scđm. Non possunt et pdicta facere i lo- 2
cis exemptis sine licentia vel priuilegio sedis apostolice speciali: vt in dicto. c. auctoritate. § inhibemus.

¶ Tertiũ pñt et assumere lites suorum hoĩuz 3
etiã censualiũ. vt in. d. c. auctoritate in fi. gl.

¶ Quartũ. Inceos religiosos q priuilegium
habent ne a quoqz possint excommunicari 4
suspendi vel interdici pro vlla cã vel inuito loco: ordinarij quantum ad ista iurisdictionem suam exercere non possunt. vbicunqz fuerint: nisi illi monachi mitterent ad prioratus subiectos ordinarijs: qr tũc lz vtrobiqz sint monachi: ordinarij quo ad predicta etiam illos iudicant q̃diu ibi manẽt. de priui. volentes. lib. vi. Utrũ autem delinquens in loco exempto ligetur statuto episcopi infra statutũ § ij. et. s. excommunicatio. ij. no-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta.iiij.dubio primo. Quid etiã exercere possit eps vel archiepiscopus in loco exẽpto. ꝟ.episcopus.§.viij.

e Xheredatio. vide. j. hereditas. ij. per totum.

Exorcista grece latine dr adiurãs vel increpãs. xxi. d. cleros: ꝓpter exorcizare et adiurare vel increpare. Qd in ordine ad demones dupl'r ꝓtingit. prio. i. ex offo: et sic et, ppriũ sacerdotis vel exorciste: vt. ꝟ. cathecism°: et scdo ex cõi prãte a xpo tradita christianis et sic pueris omnibus. vt. ꝟ. adiuratio. §. iiij. et. v.

¶ De expensis.

Xpense ẽptũ advocabulũ ip sius sunt volũtarij et nõ necessarij ſũptus dcẽ q̃ſi extra pẽseo: debitũ facere: si ipẽse fuit vtiles et necessarij sumpt° ab ipendo dicte: vnũ tñ. p alio frequẽter pontf. vt i. i. iulianus. ff. de mino. in fi. vbi expẽse. p impensis ponũt: recõtrarij vt. ff. de ꝟb. sig. i. impẽse. Qñq; et sumitur expẽse. gñaliter. p expensis et ipensis: sic loquẽdo. nõ differũt ab ipensis. si a dãnoꝝ interesse: qd noie expensarꝝ nõvenit: qt expẽsa est quã ds facit eũdoꝝ redẽdo. vel maiorẽ familiã tenẽdo. aut solvẽdo aduocatis et hmõi. dãnũ ꝟo vel interesse sunt in re vel circa rem. Unde remittens vnum. aliud non vr̃ remittere: vt. c. in nra. de iniuri. in ter. et in glo. et iuramẽtũ factum super vno. non extenditur ad aliud vt ibi.

1 q. ¶ Primo vero querit quotuplices sunt expense s'm iura. et dico q̃ triplices. i. necessarie. vt ille q̃ si facte non fuissent perisset aut fuisset facta deterior: res circa quam facte sunt et vtiles: vt que rem meliorem faciunt: deteriorationem fieri non pmittunt et volũtarie vt q̃ rem tñ ornant sed fructũ non augent. i. impensas. ff. de ver. sig.

2 ¶ Scdo qritur qnõ expense sint moderandẽ ram in cibariis q̃ in aliis: et dico q̃ scõm dignitatem eius cui pstantur et facultatem illius qui pstare ds vt colligitur in. l. habitario. ff. de vẽ. in pos. mit. et in. i. sed et si quidez. §. i. inverbo vestiri. ff. de vsufr. Et ꝓpterea dicit bal. in. d. §. i. q̃ abbas dz melius vestiri q̃ monachus magister in theologia q̃ alij fratres: doctor q̃ scholaris: et idem dic de cibariis per baldum in. l. prima. C. de episcoandi.

¶ Tertio queritur vtrum in examinandis 3 facultatibus hfida sit rõ expensarꝝ: et dico q̃ sic. vt no. glo. in. c. qñ. de vi. et ho. cle. vnde si fructus estimãdi sunt q̃ supsunt deductis expensis. C. de fruc. et li. i. §.

¶ Quarto qritur vtrum expense facte in re 4
aliena sint attendende: et distinguo: quia si erat possessor malefidei de rigore iuris habebit solum necessarias puta illas quas fecit gratia fructuum q̃rendoꝝ ꝓgregandoꝝ aut ꝓseruandoꝝ et hmõi necessarias: q̃ etiam a possessore malefidei deducũtur vt in. l. si a patre. §. fructus. ff. de petl. her. et. l. plane. in fi. als aũt si quas fecit amittit. vt. l. ex argento. ff. de ꝟdi. fur. et insti. de re. di. §. ex diuerso vtiles vero et voluntarias. secundo poterit anferre: qõ sine lesione ꝓtorio status rei id fieri pot. i. domum. C. de rei ven. In foro rationem aliẽ fm mo. inti. vsura. v. poterit etiam repetere necessarias et vtiles et placet per rationẽ dictaꝝ legũ. Si aũt erat possessor bonefidei sic tollere pot oẽs expensas quas fecit si sine rei lesione pot. i. iullianus. ta. iij. ff. de rei ven. vel si tolli nõ possent: dño rei solvet eas. i. in fundo eo. ti. aut vẽdet ei res in quã facte sunt q: dz. ff. de pe. her. l. ii qd possessor. §. sicut ante: q̃ ds culpari nõ dz de administratõe rei quã tz vt iusz bona fide. Et idẽ dic qñ fecit credẽs rõnabiliter se vtilis ter gerere negocũ primi. ff. de nego. gest. p rorũ. infra restitutio. iij. §. viij.

¶ Quinto querit vtrꝝ ad expensas teneat q̃ 5
aliũ vulnerauit: et dico q̃ sic ad oẽs quas p curatõe fecit: vt. ff. si q̃ ds pau. fe. di. i. ex hac. ff. de his q̃ dele. vel effu. i. vi. vide et sũ. in. c. si q̃s membroꝝ. xxiij. q. vi. et in. c. i. de iniur. Non aũt teneat ad vota que iãguidus fecit: qz sic ad libitũ ꝓsset depauperare ꝓuisorẽ. Si et fieret bõafide et nõ i fraudẽ adhoc nõ teneat: nisi fortẽ certũ et q̃ naturã sua nõ poterat qz nõ dz expẽsis gravare ꝓuisori nõ poterat qz nõ dz expẽsis gravare ꝓuisorẽ: nisi quãtum est necesse. Qllo aũt debẽt fieri expẽse qñ bona fide sunt facte scilicet in re aliena puta in re locata. j. locatio. §. xvi. et supra cõmodatum. §. iij. et. ꝟ. dos. §. xx. et infra peculium. §. xij. et. xiij.

¶ De expositis.

Xpositus dz infans. seruus. liberi 6
rus. et languidus. si dimittat sine cura: vel et negent alimenta. a parentibus. a dominis vel patronis. vt in. c. vnico. de infan. expo. quod quidez. i. exponere. i. ante ecclesias ponere solent aliqui relegato pietatis officio: vt expositus aliũ manifesta ratione colligant. dist. lxxvij. 1. q.
si expositus.

¶ Primo vero queritur que sit exponentis 1. q.
pena. et dico q̃ filij° expositus a patre vel ab alio eo ꝓsentiẽte vel ratũ habente liberat a patria potestate. et seruus. ac libertus a

potestate dominica: et idem in iãguidis cuiuscũq; sine etatis: vt in. d. c. vnico: si vero eo ignorãte vel invito poterit eum repetere: si restituere expẽsas. j. x. dies. post ep'am ꝓrationis factam: vt ibidem notatur: et in. c. dist. lxxxvij. Recolligens tamẽ talem expositum nihil iuris acquirit in illum: vt in dictis iuribus.

7 ¶ Scdo querit vtrꝝ excusenẽ exponentes ex necessitate: pura qz eos alere nõ poterant: et dicit glo. in. d. c. fi. q̃ non: qz debuerũt eũ mittere in xenodõ. i. hospitale: vt. C. de ca. tol. l. vnica. §. sed scimus: q̃ si talis locus nõ erat tunc videt glo. dicere q̃ excusat de filio sed de seruo non: p. d. i. vnicam: et in aut. de nup. §. et multo potius: sed debuit eum vendere vel donare. Quãtum tamẽ ad filũ et si verũ tamẽ excusat quo ad deum: qz eo casu tenetur mendicare si filius sibi pudere nõ potest: et quãtum in ipso est filium occidit: nisi forte expositio tali modo fieret q̃ nullũ periculũ imineret exposito.

8 ¶ Tertio querit vtrꝝ collector possit expensas repetere: et dicit glo. in. d. c. fi. q̃ nõ. si sũt alimenta vel cã alimẽtoꝝ facte: nisi in duobus casib°. prio. si prestatus est q̃ repetere voleb at. vt. ff. de nego. gest. i. nẽ enim: qd illata vtq; nisi esset ꝓsona que ad hoc tenere tur sicut ecclesia que tenet alere pauperes: qz quãtũcũq; protestet nõ repetet: vt in. c. sacerdoꝝ. xij. q. ij. et. i. alimẽta. C. de neg. ge. limiti. et q̃ illa prestatio est necessario: i foro cõsilio: coram deo aũt quãtũ ad pcõnã que nõ tenebat sufficit a principio habuisse animũ repetendi. scdo qñ expositus et collectus nõ vult in vxorẽ filiam collectoris. C. de nup. i. patre. Si vero expẽse sunt alia ab alimẽtis: puta in erudiẽdo puero circa aliquam artẽ hmõi: repetere poterit. C. de infan. ex. i. prima. De hac etiam materia. infra restitutio.

¶ De extraordinario.

Xtraordinariũ dz q̃ſi extra vel ꝓter ordinẽ ſtũ aut fem. Et sic dz extraordinariũ iudicũ coram delegato: vel qñ nõ ꝓcedit in figura iudicij sz ex offo iudicis i modũ inquisitiõis vel denũciatiõis: ꝗ quo dinariũ remediũ est qd ob aliquam cãm extra vel vltra cursũ solitũ alicui dat: vt restituto minori lesio: vel absenti causa iusta ne cessaria vel probabili. Ad que remedia nũquam recurrẽdum est q̃dũ locus est remedio ordinario.

¶ De extimatione.

Xtimatio siue estimatio rei: est taxatio vel diffinitio precij eius: que quãtum ad ꝓs fieri dz ꝓpe contractus: de emp. et ven. cum dilecti: et in l. ij. C. de rei ven. quãtum vero ad quãtitatẽ fieri dz sz redditus quos affert si sit fructuosa: fm glo. in aut. de ali. et emphi. §. sanctissimus: et facit tex. ibi. et in aut. de ec. ti. §. si autez ãnale: et tex. in. l. si quos. C. de rei vẽ. quomodo eam estimãdo tñ valere debet quot fructus ꝓducit in ãnis. xx. vt in aut. de non alie. §. qz vero leonis: vel si est res que debet ecclesie in. xxxv. ãnis. vt in. d. §. si aũt ãnale. Si ꝟo non est fructuosa: estimabit fm q̃ cõmuniter appreciat. i. precia. in prici. ff. ad. l. fal. Hodie tñ hoc locũ hz in oibus reb°. Et de hoc supra emptio. §. iiij. Estimatio autez vẽditionem facit in duobus casibus. Prio cum eo alio fit vt ipsa ꝓstetur: secus si fiat vt appareat quãti res sit facta deterior. vt. l. si inter virũ. C. de iur. do. qõ tunc apparet qñ in pacto est: vt trãsacto certo rẽ pore res que estimata data est reddat: qz tunc venditionem non facit. vt in. d. l. si iter. scdo quando res simpliciter dat estimata in cõtractu: de cuius natura est vt dominiũ trãsferat. vt in l. quotiens. et. l. plerũq; ff. de iur. dot. et l. estimatio. ff. so. ma. sicut si mulier dedit viro suo rem estimatã censebit vir emisse. Fallit hoc quãdo natura ꝓtractus repugnat vt faciat vẽditionẽ. vt in. l. seruos. ff. fami. her. sicut si ego et tu sumus heredes. et facim° estimationẽ de hereditate: tunc nõ facit vẽditionem. Utꝝ aũt estimatio faciat periculum trãsire in accipientem. vide. ꝟ. casus fortuitus. §. v.

e Xtrema vnctio. j. vnctio extrẽa.

¶ De fabulis.

Abulie ociose vel secularium negociorũ in conuiuijs clericorũ recitari non debẽt aut religiosorũ. vt in. c. cõuiuia: et in. c. pro reuerentia xlij. distin. nec fabularum oblectamẽta excitãtiũ mẽtem aliquentiua libidinum. capitulo ideo xxxvij. distin.

¶ De facere.

Facere quod potest quis quomodo intelligatur habes in. l. sunt. q̃ cum nouem legibus sequentibus ff de reiudi. Nam patronus patrona. liberi et parentes eorum miles armate militie doctor vel presbyter ꝛc. si condemnant ad id quod facere possunt non totum

Universidad de Deusto
Biblioteca

qd hr ex eo: quendū est. sed ne egeat rō ha
beda est. vt. l. in pdēnatiōe ff. de re. iur. Nā
intelligit qs facere debere qd pmode et ho-
neste pot: nec vr posse qd honeste fieri non
potest. ff. de verb. signi. l. nepos proculo. de
hoc sic dicit. s. tho. in. iiij. di. xv. quis homo
totū suū posse deo debeat: nō tū ab eo exigi
tur de necessitate vt totū qd possit faciat.
qr hoc est ei īpossibile sm statū pntis vite.
vt totum posse suum ad aliquid vnum ex
pēdat cum oporteat eū circa multa sollici
tū esse. Sed est qdā mēsura homini adhibi
ta q ab eo requiri. s. ipletio mādatoꝝ dei: et
sup ea pōt aliqd erogare vt satisfaciat. hec
ille. Et idē vbi. s. Legislator suo precepto
non exigit ab homine totum qd pōt. cū nō
intendat ordinare statum hominis quātū
ad vnum diem vel ad paruum tempus sed
ad totam vitam: a quo deficeret si semel ho
mo totum quod posset faceret. hec ibi. vide
etiam infra impossibile.

f Allacia est filia auaritie. de qua in verbo falsarius per totum.

f Alcidia. vide infra legitima.

¶ De falsarijs: et falsitate.

Falsarius est q crie falsi tenet: vel q crimē falsarioꝝ admittit de crimi. fal. ad falsarioꝝ: vñ dr multipr falsarius. vt no. in c. in memoriā. xix. di. et in. c. quids. xi. q. iij. et de crimi. fal. p totū: sz de falsario līarum apostolicaꝝ dictū est. s. excōicatio. vij. excōicatiōe. iiij. Falsitas aūt in pposito est mutatio veritatis cū dolo: et iactura. vñ ad eē eius tria requirūt pdicta: et si vnū defecerit nō est punibilis. sz ho. azo. et tunc. in suis sum. p text. in. l. qd sit falsum. ff. de fal. iuncta. l. nec extra. c. l. damus. C. c. vnde non pmittitur in scriptura que fidem non facit. sm bar. vide panor. in c. qto de iureiur. et franc. de cotnero in rubri. viij. q. x. in versi. preterea.

1. q. ¶ Primo vero querit vtꝝ is qui alterius līras aperit vt legat sit falsarius. et dicit gl. in c. cū olim el. ij. de offi. del. q puniri dz tanq falsarius: alle. c. olim de rescrip. et. c. ad audientiā de crimi. fal. Inno. et tz q sit falsarius lz minus peccet q si falsificasset sigillū propter qd sm pe. de ancha. dz puniri solū pena extraordinaria: de offi. dele. de causis et ecor. pmuniter doct. capitula aūt alle. per glo. loquuntur de falsario qui facit rasurā vitiādo litteram vt in. d. c. olim: vel apponendo sigillum adulterinum. vt in. d. c. ad audientiam. Bart. autem in. l. qui testū. ff. de fal. et Panor. in. c. cum olim. el. ij. de offi. del. tenet q si eas aperit ostēdēs aduersario mittentis puniri potest vt falsarius. ar. in l. i. §. is qui. ff. ad. l. cor. de fal. vbi is qui deposita instra ostēdit aduersario incidit in crimē falsi. Quod no. ptra aduocatos notarios. ostēdētes iura partis aduersario. Si vero aperit sed aduersario non ostēdit nō punit crimine falsi. et vr text. in. d. c. cum olim: et. ff. de cri. l. stellio. per totum. Et ad l. q testū. ff. de fal. dicit q est spāle in eo qui aperuit testū clausum vt puniat pena falsi vt ibi: vñ aliud est in proposito. Adz iste puniri pena stellionat. l. extraordinaria. Ex qbus rōnabiliter colligit q iste peccet mortaliter nisi sit superior aut inaduertēter faciat aut spē hñs in ratihabitiōe. aut habeātur lre p derelictis. aut sm archi. nisi esset manifest aduersarius eius dubitās ne aliqd ibi tractet ptra eū. Debuit eñ scribens sibi pvidere ne venirēt ad manus aduersarij. Et idē credo vbi qd aperiret ad ebulendum infusto malo corporali vel spirituali.

2 ¶ Secūdo āo querit vtꝝ sit falsarius notabellio absentiū noia in instro pones. vel q furtiue subripit sigillū: et dico q sic vt no. in. c. qto. et. c. ea. de his q fiūt a prel. imo sz bar. in auctē. presbyter. C. de sac. san. eccle. falsitas non solum pmittitur in dicendo falsum sed etiam in tacendo verum.

3 ¶ Tertio qrit vtꝝ lacerās vel pburēs aut celās scripturas publicas vel priuatas ad aliū spectātes ita q amplius nō appareāt sit falsari: et dico q sic. vt est casus ibi bar. in. l. paulus. ff. de fal. et glo. Ex quo pz quid dicēdum sit de falsantibus libros mercatorum. comburentibus. vel occultantibus: vel alios scripturas: qui vltra penam falsarij. tenentur ad restitutionem totius interesse tex. est in. l. q tabulas. ff. de fur. de quo 4 itra restitutio. ij. §. xvi. et tabellio. §. vij. qd intellige si hoc sit cum iactura.

¶ Quarto qrit vtꝝ instrumenta facta per notarium falsū sint nulla: et dico vt colligit panor. in. c. fraternitatis de hf. p Inn. ibidē distinguēdū esse. Nā aut loquimur de instrumentis pfectis ante falsitatem vel et post. eo tū nondū dānato: sed tollerato in offo: et sic valent pretextu officij lz postea dāmnet facit: l. barbarius. ff. de offi. preto. Aut loquimur de confectis post dānationes notarij. et sic non valent. vt. l. si aliquid. C. de susce. prepo. et archa. Facit text. in. l. si quis ex argentarijs. §. si. ff. de eden. Bart. tamen in. l. i. ff. ad. l. iul. repe. limitat verum qñ notarius fuit dānatus pp falsitatē pmissam in officio tabellionatus: et sic loquitur. d. l. si aliquid. secus si al's fuisset dānat⁹ de falso comisso extra illud officium. vel si sit infamis ex alia cā sicut in quodā psilio ipse bar. consuluit p quodam notario dānato: qr extraxerat duas chartas de libro cōitatis qr valebant eius instrumenta: lz eēt effectus infamis. Et hoc verū modo illud officium non habeat in se dignitatem. vt quia est notarius principis. l. ij. C. de man. prin. vl falsarium de publico: vt qr est notarius i bācho: qr tunc non valerent al's sic. Et pro maiori noticia dictorum bar. vide pau. de cast. in con. cexxij. incipiente. sup eo. vbi dicit q qñ quis hz dignitatem vel officium ex publico quod exercetur inter non consentientes: vt esse notarium ad banchum iudicis: sola infamia contracta ex condēnatione alicui⁹ famosi criminis etiam si non sit notoria priuat ipm executione talis dignitatis vel publici officij: posito q non esset per snīam ad hoc priuatus tali officio. vt idem bar. exp̄sse determinat in. l. eadem lege. ff. ad. l. iul. repetun. per. l. ij. C. de ghali abo. Si āo est officium publicum sine dignitate: et q exercetur inter consentientes. vt est esse simplicē notarium: et qui conficit instrumentuz inter partes qñ rogētes: valida sunt instrumēta q facit ante cōdēnationem hois ac legis post crimen ex quo secuta condēnatione venit infamandus et priuandus officio etiā si deliquit in officio: vt qr fecit instrumentum falsum sm spe. de instr. edi. §. restat. ver. qd si tabellio et sunt valida etiam si crimē illud erat notorium. facit. l. si quis ex argētarijs. §. i. ff. de edendo. Si aūt lata erat snīa officij priuatiua: tunc aut a iure scripto et hz locum glo. q est in auct. de tabel. §. pen. et videt distinguere: an erat occulta vel notoria aut ab hoie legis ministro: et tunc talis distictio non est adhibenda immo indistincte nō valent instrumenta postea confecta sm cald. in. l. ij. C. de sen. et interlo. om. iu. Si aūt snīa fuit lata super crimen et non priuatiua officij: ex qua incurrit infamiam: tunc locū hz qd dicit bar. in. d. l. eadem lege. et bal. in. l. et militibus. C. de testa. mili. qui simplr dicūt ipsum non phiberi alia instrumenta cōficere propter hoc.

5 ¶ Quinto qritur vtrū instrm factum a notario nō dānato qd hz capitula diuersa sit falsum totum si falsitatem hz in. c. vno. et bart. in. l. si ex falsis. C. de transa. distinguit. Nā aut falsitas pvenit ex vitio notarij: et tūc corruit totum instrumentum: et hoc etiā tenet Inno. et panor. placet vbi supra sicut etiam sit totum reprobatur dictum testis si quam falsitatem adiiciat in testimonio suo: qr reperiatur periurus: et hoc verum est si falsitas sit circa substantialia instrumenti puta qa in inditione aut die. vel circa substātialē negocij: aut eius circūstantias: vt qr debebat scribere. x. et scripsit. xx. Si aūt sit circa alia accidentalia vel extrinseca. vt qr scripsit cōtrahentes esse consanguineos: vel aliquid aliud quod non facit ad negocium licz hoc sit falsum: non tñ reprobatur instrumētum propter hoc: qr illud non pertinet ad officiū notarij. et idem in teste. Aut falsitas non puenit ex vitio notarij. et tunc si concernit substantialia instrumenti vt qr omissa est inditio et dies totum corruit. vt in. c. inter. de fi. instru. si vero concernit substantialia negocij distinguendum est. Nam si capta sint cōnexa non corruit totum sm panor. vt ei imponit sum. ro. si vero non sunt connexa totū corruit. vt. d. l. si ex falsis sm vero sum ange. panor. dicit totum oppositum: qr primo casu totum corruit non secundo. Sed re vera sum. ro. bene allegat verba panor. in exemplari corruptosum. vero ange. bene allegat verba et sensum qd ptz primo qr panor. tñ. refert se ad distinctionem iam in eo. c. recitatam q ita hz: scdo qr allegat. l. si ex falsis: q idem innuit. tertio qr ratio id astruit qr aliquo ruente non est consequens q alia ruant nisi se contingant.

¶ Sexto qritur vtrum monetam falsificās sit falsarius: et si mortaliter peccet: et dico qd 6 monetā cudere nō lz nisi ex psēsu pncipis seu iperatoris. vt in. l. ij. et. iij. ff. de fal. mo. sm bar. et cy. ibi quod limita nisi ciuitas vel pnceps inferior hoc prescripsisset tanto tēpore: de cuius initio memoria non existat. vt in. c. super quibusdaz. de ver. sig. vel nisi esset talis qui prescripsisset iura imperij vt hyspanie reges: qui vt dicit glo. di. lxiij. valentianus non subiacent imperio: qr de hostium faucibus regnum eruerunt. Igitur falsaz monetam mortalr peccat sm ho. Jo. mo. pe. et so. de imo. in. c. qto. de iureiur. et ptz p text. ibi vbi dicitur q seruans falsam monetaz agit iniquè: et pñra fortiori falsās: ptz et p extrauagantez. Jo. xx. que excōicat omnes tales in regno francoꝝ. Tenetur aūt ad oē damnum datum cōitati vel psone. vt no. pdicti vbi supra et si specialis persona nesciatur tenetur pauperibus. ar. coꝝ q no. in. c. cū tu. de vsu. et in reg. peccatum. de re. iur. li. vi. p quo etiam vide ho. in sum. ti. de cēsi. §. ex qbus ver. quid si moneta. Idem dic secūdum Girar. ordo. de eo qui falsam ignoranter recipit: et scienter p bona excipit: quod semper

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligę si sit alicuius notabilis valoris: se
cus aut in obolo. Qui scięter expendens fal
sam monetā ꝓm panor. in d. c. qto vt tene
ri pena legis cor. de fal. q̃ regulariter est de
portatio ꝛ oium bonorꝫ publicatio: seruus
vero vltimo supplicio punit: qs̄ barto. dicit
verum: qñ q̃a expędit nūmos stagneos vel
plumbeos. quia de illis nīl mentionem fa
cit illa lex: alias punit pena extraordinaria
ꝓm eundem panor. Secundum archie.
qñ qui pecunias diminuri ponderiꝫ vbi mi
nus valent emit iusto pręcio: ꝛ deserit ad lo
cum vbi indifferenter sicut integre expendū
tur: non vt peccaꝫ: quia nulli dānū infert ꝛ
sibi industria ꝛ labore lucrum querit sicut
est de aliqo mercimonio: per regulam scien
ti. ii. vi.

7 ¶ Septimo queritur qlio falsificat mone
ta: ꝛ dico q̃ tribus modis ꝓm cōiter doct. in
d. c. qto. primo in forma. qñ. f. imponit si
gnū illius qui eā cudi nō facit: vt in. l. falsi
nominis. ꝛ in. l. q̃ noie. ff. de fal. ꝛ in. d. c. qto
vñ nouiter cudēs monetā principio cōburi
tur. l. q̃. ff. de fal. mo. cudēs vero manetam
ciuitatis vel inferioris a principe capite pu
nitur. C. eod. l. j. hoc tñ casu si moneta esset
bona in materia ponderę: puto q̃ nulli te
neretur de damno: nisi pecunia bannireturꝫ
sed tm̄ tenetur de iniuria ei cuius signum
violauit. secūdo ex materia metallica: qñ
f. fit de ere vel stagno vel liga nō debita: vt
in. l. paulus. ff. de sol. ꝓm bart. vel cū reallo
materia imiscet vbi non ꝛ: vt in. l. qui nū
mos. ꝛ in. l. cornelia. ff. de fal. la ꝓma. ꝛ gīa
liter vbi materia est minus pēlosa q̃ ꝛ. ter
tio ex pondere: q̃ ista tria requiruntur de
de substātia monete: vt in. l. j. §. j. ff. de cōtr.
emp. Qd̄ ät pōdus debeat hre moneta. gl.
in. d. l. j. abar. in. l. ij. §. j. ff. si cer. pe. dicit q̃
tātus ꝛ eē valor: tm̄ pōdus ipsū puo erat
in materia: nō deductis expēsis ꝛ labore cu
dēdi. q̃ de iure debent fieri de publico: sed
ꝓm Inn quem cōiter sequuntur doc. ꝛ ex cō
suetudine sic seruatur: tm̄ ꝛ esse in ponde
re ipsum erat in materia. deductis expēsis
ꝛ labore. quia nemo suis expensis eam face
re tenetur. ff. qui ex ca. ma. l. j. ꝛ. c. qui sentit
de re. iur. lib. vi. Ino plus credit Inn. q̃ si
princeps indiget: potest inde sentire aliqd
lucri: ꝛ sic a dicto pondere minuere aliquid
modicum: non autem multum sine consen
su populi: quod Panor. in. d. c. qto limitat
verum: nisi spargatur extra regnū. quia cū
dāno sibi nō subditorꝫ nō potest ꝛ hoc tene.
Creditēt Inn. q̃ pnceps cū populi ꝛsensu
minuere possit pondus monete. vt tñ sic ex
pendat infra regnū ac si esset ponderis iu
stis: q̃ q̃libet pōt renūciare iuri suo. vii. q. i.
q̃ periculosum. ꝛ dicit sufficere ꝛsensum ma
ioris ptis magnatū regni: q̃ negocia regni
reputantur negocium vniuersitatis. ar. in. l.
q̃ §. sanctissimus. C. de iure iur. ꝓter calū.
sed de hoc panor. vbi. §. dubitat. cū tractet
de ꝓtudicio singulorꝫ. ar. eorꝫ. q̃ no. in. c. cum
oēs de ꝓsti. ꝛ. C. q̃ sit long. ꝛsue. in rubrica: et
sum. ang. ꝛ. requiri ꝛsensum singulorꝫ: sed
teneo dictum Innoc. quia impossibile aut
perdifficile est omnes assentire.

¶ Octauo q̃rit q̃ sint falsarii monetarum
ꝓm predicta: ꝛ dico q̃ multi: primo falsificā
tes signū. secūdo falsificātes materiā. tertio
diminuētes pondus sine principis ꝛsensu. quarto principes qñ valētem seu bo
nā reprobat et minus valentem acceptat vt
bono foro nāciscatur bonam: ꝛ illam faciat
conflari et cudi vt ꝛ ho. et recitat Panor.
vbi. §. et facit tex. in. l. elegāter. §. qui repro
bos. ff. de pi. ac. et rō est quia peccat contra
materiam vel pondus directe circa malam
indirecte circa bonam. quinto attondētes
pecuniam vel per fortem aquam subtilian
tes. ꝓm glo. in. d. c. quāto. ꝛ tenentur ad re
stitutionem damnificatis: vel si illos igno
rant pauperibus necessario. de iniur. c. ii. sex
to cudentes monetam qui aliquos nūmos
minus iusto pondere cudunt q̃ alios plus
cuderunt: vt colligitur ex host. io. an. pe. de
anch. et Inno. vbi. §. ꝛ ratio quia quod abū
dat in vno nūmo non supplet et qd̄ in alio
deest apud illum qui solum minus facium
teo recepit. Quitamen oēs nūmos facium
iusti ponderis. sed exuberantes alios ater
sant nō sunt falsarii. ꝓm sum. ang. indistin
cte ꝛ tra ro. et vere est sine attonsione fie cō
fiēt si hoc fęciāt publica auctoritate. simili
ter etiam si priuata modo iustum pondus
seruet: quia cum dr̄ ꝓ attōsione monetarū
sunt falsarii. intelligit de iustis monetis. q̃
inde remanēt leuiores. tenent tñ pncipi vel
communitati. quorum monete eos ex
bonitate laudāt.

¶ Nono queritꝫ quid de falsante mēturas 9
et pōdera. et dico q̃ vltra mortale tenentur
ad oē damnum. de emp. et ven. c. ij. vbi tere
nēt. xxx. dieb in pane et aqua ieiunare. qd̄
ꝓm archie. fortevere est in foro ꝓtentioso et
ecclesiastico. sed in foro anime hodie hec po

nitentia est arbitraria: ꝛ idē de vtente falsa
tis scięter. Immo iure ciuili falsans mensu
ras tenet pena. l. cor. de fal. ff. de extraordi.
l. annonā. q̃ pena est publicationis oim
bonorꝫ cū depositione si liber est: si seruus
vltimū supplicū. l. j. ff. de fal. vtēs vero fal
sio punit pōt in duplū ꝛ relegari in insulam
ff. eo. l. pe. Tenetur aūt falsans ꝓm archie.
ad remediādū iętus pōt sine pęculo sue pso
ne vel maioris scandali. vt. f. auferantur de
medio vtere mensure vel pondera aut equen
mutent. Quę falsarius ꝛ fax. aplicaꝫ qnō sint ex cō
bulla vel iusti ꝓm aut alia scriptura dicat fal
sa. vide infra. tabellio. §. r.

¶ De fama ꝛ rumore.

Fama: rumor: secretū: occultū: ma
nifestū notoriū ꝛ publicū inuicem
pueniunt: sed de aliis a duobꝰ pri
mis. vide suo loco.

¶ Primo igitur sciendum est q̃ ꝓm bar. fa
ma dicitur a fando. vnde nisi sit locutio nō
est fama ipsum ad totam suam rationē: sed
solum ipsum ad primum qd̄ est de rōne eius
ipsum ad opinionē seu credulitatem: quo
nō intelligendū est q̃ dicit glos. in. l. cogni
tionem. §. estimatio. ff. de va. ꝛ extraor. ꝛ th.
de piperata. qd̄ fama cōis opinio cōis esti
mato sunt idem. f. quantum ad primū qd̄
est de ratione famę: sunt etiam sinonima ꝛ
ꝛ glo. sed intelligę quando illa extra voce
manifestantur.

¶ Secundo sciendum est q̃ ꝓm panor. in. c.
vestra. de coha. cle. ꝛ mu. fama est duplex. f.
bona: mala. quia ita se haberē potest ad bo
nam sicut ad malum cum dicatur famosus
latro. l. capitalium. §. famosos. C. de pe. et
intelligę de ea quę est de aliquo homine in
genere virtutis aut virtū: vt quod est bonus
vel malus. Quedam vero est de aliquo fa
cto particulari. vt quod tale quid sit vel nō
sit ꝓm bar.

3 ¶ Tertio sciendum q̃ secundum Panor. in
d. c. vestra. fama in genere. l. cōmuniter ad
bonam ꝛ malam est communis locutio ex ve
risimilibus coniecturis consurgens: vñ fa
ciata est proprie quando tota ciuitas aut vl
ciata vel maior pars aliquod clamat ex con
iecturis verisimilibus: alias autem nō est fa
ma quo ad iuris effectum: sed sunt vane po
puli voces: vt de accu. per glo. ꝛ docto. in. c.
inquisitionis quę non sunt audiende p glo.
in. c. ij. de elec. ꝛ barto. in. l. de minore. §. 101
menta. ff. de questi. ꝛ tex. in. l. iij. ff. de testib.
Sed tutel. igę q̃ est communis locutio ꝓsup
ponēs opinionem siue credulitatē: vt ꝛ ex
diffinitiōe bar. dicentis q̃ fama est cōis opi
nio voce manifesta ex suspitione intelligęp
babili veniens qd̄ ideo ꝛ. q̃ qñ aliquid est
certum aut visum a ppio non est fama sed
manifestum aut notorium.

Ad famā requisita.

4 ¶ Igitur ad famaꝫ quattuor requrunt: primo
q̃ sit opinio cōis: secdo q̃ sit ex suspitione p
babili: tertio q̃ voce manifesteturꝫ quarto
q̃ manifesteturꝫ ab oibus vel a maiori par
te: in quo differt a rumore vt patebit: vnde
dicta paucorꝫ non infamant ꝓm panor: nīl in
c. cum tua. de spon. Ubi ęt no. q̃ vbi ꝛ pars
nulla addit iōe facta intelligitur medietas
de decl. c. ij. lib. vi. ꝛ in. l. nomen. §. portiōis.
ff. de verbo sig. quando vero additur si alis
qua vt dicendo pars aliqua verificatur in
qualibet minima particula.

Quarto sciendū q̃ ꝛ ad famā faciendaꝫ re
quiratur maior pars tñ ad famā. p bandoꝫ 4
sufficiunt duo testes. vt no. in. d. c. tor neamē
ta. ꝛ in. l. iij. ff. de testi. contra hmōi tñ. p bati
onē admittit. p batio ꝛrariaꝫ q̃ scba. p ba
tio si clarior sit obfuscatur effectus primę: ꝛ
eo casu quo fama sufficeret ad torturā si p
partem rei bona fama. p batur tollitur pre
sumptio prima. ar. de spon. cū in tua. ꝛ quod
no. in. l. ii. C. de q̃stī. An aūt fama faciat ple
nam. p bationem infra inquisitio. j. §. rj.

5 ¶ Quinto sciēdū q̃ fama bona de hoie aliq̃
est ꝓm spe. illese dignitatis status legibus ꝛ
moribus cōprobatus in nullo diminutꝰ qd̄
ęt pꝛ. ff. de va. ꝛ extraor. l. cognitionē. §. estī
matio. ꝛ in glo. in. d. c. vestra. ꝛ. C. ex q̃. c. in
fa. irro. l. j. fama aūt mala est ꝛrariaꝫ ad bo
nam vt pꝛ p glo. vbi supra. Dicit aūt Azo.
q̃ in dicta descriptione nomē dignitatis nō
ponit. p honore publico: sed. p portia natu
ra cūctis attributa. Fama.

Fama. ¶ Vel breuiter fama ho
minis est cōis opinio ex suspitione. p babili
cū locutione de illo hoie: ꝛ si sit de malo est
mala: si de bono bona: fama vero de aliquo
negocio vel facto est cōis opinio ex suspitio
ne. p babili cum locutione de illo negocio: ꝛ
sic cōis diffinitio descēdit in mēbra nec opꝫ
addere ex incerto auctore. puenięs: q̃ qñq̃
ex certo qñq̃ ex incerto auctore. puen it ꝓm
glo. ꝛ panor. in. d. c. vestra.

6 ¶ Sexto sciendum q̃ rumor ꝓm spe est par
ticularis assertio: vel insuuatio ex sola suspi
tione ꝛ incerto auctore proueniens de eo q̃
cog. con. vxo. super eo. ꝛ idem sentit panor.
vbi supra excepto quod non adderet incer
to auctore ꝛ bene. Unde rumor in hoc differt
a fama: quia rumor est quando pars alis Rumor
qua vicinię clamat. fama vero quādo pars
maior ꝓm mentem panorm. l. in. c. bone me-

Universidad de Deusto
Biblioteca

morte.et pro de elec.⁊ glo.in.d.c.sup eo: vñ
fm Panor.rumor: se hz in minus qꝫ ꝛtellige
quãtum ad parte requisitã:non quo ad pte
dicatione:sed est eõnerso:qr omnis fama
est rumor:non econtra.

7 ¶ Septio sciendum est q̃ ꝛdicium qꝫ.s.idem
videt q̃ ꝓsecutra,pbabile est mediũ intelle
ctuale veritatis eiscẽde:ex aliqua singula-
ri circũstãtia surgẽs.C.⁊.ff.de rei ven.l.in
dicia vel fm Panor.in.d.c.vestra:ꝓprie est
notabile signum dicti rei seu facti:quod sub
ijcitur necessitati,pbande:⁊ largo modo ar
gumentum dici potest indicium. Vide in.c.
fortus:de verbo.signific. Et tot indẽ possent
esse indicia ⁊ tam vigentia:quod inducerẽt
iudicẽ ad credulitatem:⁊ sufficerent ad sen
tẽtiam ferẽdã ẽt in criminalibus.vt.C.de
rei ven.l.indicia.C.de,pba.l.sciant cuncti:⁊
de ꝓsump.afferte:⁊ referre se ad dicta i.c.iij.
de,pba.vide infra indiciũ.

8 ¶ Octauo sciẽdum est q̃ fm glo.in.c.senti.
xi.q.iij.si tunus iter tales q̃ parati sunt im
mitari mortaliter peccat:q̃ suam famam,p
posse non defendit:⁊ sic intellige.c.non sunt
audiendi:ea.q.⁊.xij.q.i.nolo:⁊ de con.disti.
i.tubemus:si autẽ sumus iter tales q̃ soluz
parati sunt reprehendere non imitari: sic
sufficit nobis cõscientia nostra.nec defende
re tenemur:⁊ sic intellige.c.quid obest.cum
quinqꝫ sequentibus.xi.q.iij.Sanctus tho.
autẽ in.v.quol.ar.xxvi.dicit quod vtros p-
fectos intellige existentes in statu pfectõis
decet in personalibus iniurias esse maxime
patientes.vt sint etiam parati plura sufferre
fm illud Matth.v.si qs ꝓcusserit te ꝛc:statũ
vero suum impugnari pati non debẽt quã-
tum resistere possunt:q̃ hoc vergeret in iniu
riam dei.Sed in quolibet.x.ar.xiij.ẽt quã-
tum ad iniurias ꝓsonales videt distingue-
re:⁊ dicere ac probare quod illi q̃bus immi
net ex offõ vel statu pfectionis aliorum sa-
luti prouidere peccãt nisi infamiaz,ꝓpriam
furta posse repellant:alij vero q̃bus magis
custodia sue ꝓprie salutis iminet ꝓssent
sue humilitari,pudentee:famam vel infa
miaz ꝓtemnere. Utrũ fama probet intra in
quisitio primo.§.xi. Quomodo fama ledãt
ac restituatur supra detractio:quomodo ove
ro ab aliquibus ꝓpter eam fit abstinẽdu.z.
vide.s.scandalum.

¶ De familia ⁊ famulis.

Familia dicta ẽ a temore que ẽ
ꝓ hoies genitiua.C.de,hb.sig.
Et ꝗ Azo.in sum.suo note cõ
prehẽdit oẽs q̃ sunt in seruitio
alicuius ẽt liberos hoies ser-
uientes illi dona fide vel ẽt alienos:⁊ seruos
q̃ sunt in eius ptãte:similiter oẽs ꝓpinquos
q̃ sunt in eius ptãte:similiter oẽs ꝓpinquos
q̃ sunt in eius ptãte:similiter oẽs ꝓpinquos
libertos ⁊ patronos:⁊ sic generaliter sumit
C.de verbo.signi.d.l.ff.vnicus vero seruus
familie noie non ꝓtinetur:nec duo faciũt fa
miliam ibidẽ.Sed archi.in.c.iz.de ꝓtul.li
bro.vi.dicit q̃ triplex est familia. Quedam ꝓpetua ⁊ religiosa.vt religiosi clerici:⁊ ꝓlis milites:⁊ hi gaudẽt priuilegio cõuentus vel collegij:de sta.mona.recolẽtes.C.loca.l.mi gnoulmus.xij.q.ij.Et de hac loquitur.c.cum olim.de arbi.Est ⁊ alia que.s.nõ ecclesiasti cos tũ comprehẽdit:sed ẽt laicos:sicut sue vxor:filij:nepotes:serui.famuli q̃ in eo bo mo eius sumptibus viuũt ꝓtinue:de qua in relligiõ.ff.de publi.l.i.§.familie.C.ad.l.cor de sic.l.si forte.que ponit de pe.di.i.⁊ de he re.c.filij.lib.vi.in fi.⁊ de testi.in illis.vbi de hoc.⁊.iij.q.v.c.i.Et de hac intelligit qꝫ in e⁹ d.c.iz:de quo videt.s.interdictũ.vi.§.vij.Et ⁊ alia que nec ꝓpetua est nec mercenaria:si cut clerici ⁊ religiosi:⁊ alij ecclesiastici dicẽ tur de familia ecclesie:de qb⁹.xvi.q.vi.§ ia ꝓlis.Et ⁊ alia de qua i.l.ff.C.de v.sig.vbi nomẽ familie comprehẽdit partes liberos ẽt epa trones:necnõ ẽt seruos:⁊ hec significatio hz locum in fideicõmisso vt ibi pz.

¶ Prio vero querit ad q̃d teneat ꝓtamis lias:⁊ dico q̃ ad duo de ꝓcepto principali.s. ad necessariorum vite administrationẽ:⁊ ad disciplinam tam ꝓbo quam morum exem plo:vt colligitur prima ad thymo.v.et ad ephe.iij.⁊ notatur in.§.necessic.xiij.di.alt. de sui natura est mortale in re notabili:nisi excuser aliqua circũstantia:puta necessitas ⁊ hmõi:vel nisi omissio correctõis sit circa ea que non sunt ad salutem necessaria:⁊ sic stellige.xxiij.q.iij.duo ista.⁊.q.v.nõ puteas. An autem correctõis gratia possit clericos verberare supra excõmunicatio.vi.§.iij.ca fu.viij. Si autem aliquos de familia nec ꝓ bis necverberibus potest eiusdẽ dare tenetur eos expellere vel eis negare necessaria si cre dit probabiliter eos p hoc posse emendari sic cut pz i vxore fornicaria:ar.eo:q̃ no.i.c.nõ ols.v.q.v.si ho.pbabiliter credit p hoc eos il eos a multio et si non ab olbuo malis se re perare si faciat quantum põt excusat:nec ei iputatur quer sitas filiorum:vt pz i.c.si quis filiber.ꝛc.sequẽti.di.xlvũ.

¶ Scẽo querit an dñs tẽpore ifirmitatis teneat famulo q̃ locauerat opas fugo de ne cessariis ⁊ salario:et dicit Azo.in lege si

cum dotem.§.sui autem.ff.so.mat.⁊ in.l.in rebus.ff.cõmo.q̃ ad expensas magnas nõ tenet:quod intelligẽ rõne famulatus : sed alia ratione vt q: ꝓprius:ille nõ hz vñ sio bi subueniat tenet:⁊ ille põt offiũ iudicio i- plorare ꝓtra eũ vt sibi subueniat si est soluẽ do:⁊ idem facere potest pauper cũ quocũq̃ diuisse de quo fidetex cũ glo.notabili in.c. ficut.xlvij.di. Quantum vero ad salarium Jo.an.d.amõ.Jo.de imo.⁊ panor.in.c.i.de cle.egro.⁊ cõiter doc.tenent q̃ non:quia ca tus cõtingens in persona eius qui locauit operas liberat conductore a ꝓstatiõe mer cedis.l.si vno.§.item cum quidam:⁊ qꝫ ibi no.ff.loca.⁊ quod no.in.l.in rebus.ff.ꝓmo. ⁊ glos.in.l.fi.§.§.idem iuris.el.ij.ff.ad.l.rho. de la.quod tamen panor.vbi ẽ.limitat:qñ salarium debetur soluz ratione persone:se cus si esset ratione alioꝫ ẽt:vñ potestas q̃ hz tamuloꝫ iudices quibus hz soluere li cet infirmetur aut moriatur petere potest debitores ei tenentur tex.est in.l.pecuniã ff.de condi:ob causaz.⁊ facit quod no.in.l. diem functo.ff.de offi.asse. Inno.autem te nere q̃ salarium debetur in.c.ꝓpter ste rilitatẽ.de loca:⁊ facit.c.i.de cle.non re.lib. vi.tibi semi.p illum tex.dicit q̃ doctor vel famulo subtrahi non dz salarium propter infirmitatem:allegãs qꝫ habetur in spec. de cle nõ re.§.postq̃.§.qd si mercenarius. ⁊ sunt iz sali.in.l.iz.C.loca.⁊ pulchre an ge.indisputatiõe.exorta guerra.⁊ facit l.q̃ sumum.ff.de reiudi. Et hoc procedit vbi con tingendo sic est q̃.s.debeatur.quia illud vi detur actum qꝫ est ꝓsuetũ.l.qꝫ si nolit.§.q̃ assidua ⁊.de edi.edic.vbi aut non est ꝓsue tudo nõ debet nisi vt dictũ est:⁊ in casu spã lis vt.C.de aduo.di.iudi.l.post duos:vbi ad uocato debetur salarisi ex publico ꝓstitutũ hymoriaz intra annũ:secus ẽt de salario,p misso a parte:q̃ non debetur nisi pro rata temporis:fm bar.in.d.l.diem functo:sin.s. liter in.l.cum hereo.§.stichus.ff.de sta.li. vbi qñ p seruum non stat q̃n seruiat nihilo minus libertatẽ propter hoc legatam ꝓcu ritur fauore libertatis : de quo.s.loca.§. vbi agetur de ista materia diffuse.

¶ Tertio queritur vtꝫ obligatus procura re aliquam familiam:vt qui accepit iuramẽ tum obligatione coquendi alicui reius fa mille teneatur excrescente familia . et dico fm pan.q̃ non si familia habeat numeruz certum ꝓdeterminatum:si autem indeter minatum.vt sunt fratres alicuius conuen tus:sic tenetur.⁊ facit.c.q̃ro de cõsi.vbi etiã dicit panor.q̃ ex quo sistit põt se hre ad iu cera.s.familia diminuta ea aucta teneturꝫ ꝓtrariꝫ eadem sit disciplina:nisi speciem mutasset.puta si effectus est ꝓpiꝫ vel capita nens:⁊ sic hz familiam multam. Si tamẽ ni mis grauaretur,per iudicis officium sibi prouidebitur.

¶ Quarto querit an petere possit salariuz famulus:qui cum dño de salario non cõue nit.⁊ dicit fede..§.i.xviij.q̃ si famulus ꝓsue nit locare operas:⁊ dño ꝓducere tenet dñs soluere salre vsqꝫ ad illam summam . qua ad dos fuisset ꝓducturus:ar.l.si non sorte.§. libertus.ff.de ꝓdi.indẽ.no.per archi.i.qꝫ.i. sunt nonnulli. Si vero fuit conductus sub mercede taxanda ad arbitrium domini.sic iudicio boniviri taxabitur.vt patet.§.arbi trer.§.xij.⁊.xvi.

¶ Quinto quid si promisit seruire per annũ in rure.⁊ exactis sex mesibus hiemis vult discedere. Dico q̃ non habebit mediũ sala rium fm bar.in.l.diuortio.§.qꝫ in anno.ff. so.mã sed ꝓputabitur crassum cũ macro.⁊ si aliquo tpe dicti anni fuerit infirmus nõ te nebitur supplere illud tpꝰ fm glo.in.c.si p tua de reseri lib.vi.vt.l.cũ heres.§.stichus. ff.de sta.li.ex quo tamen non sequitur q̃ de beat habere stipendium totum.

¶ Sexto querit an famulus cui dñs dare nonvult debitam mercedem possit occulte satisfacere sibi.⁊ dicit ricar.in.iij.dist.xv.q̃ iz tales peccẽt in modo accipiendi.tñ ad re stitutionem non tenent.sed de hoc dicit in fra furtum.§.xlij.⁊.xv.

¶ Septimo vtꝫ familia vel aliquis de fam ilia teneat reuelare delictũ dominisui requi situs p obediẽtiã superioris:⁊ dico q̃ non si criminaliter vult ꝓcedere.iij.q.iij.lege iu lia.el.ij.secus si ciuiliter procedat:vt.§.cor rectio.§.fr.⁊.x.qꝫ intelligẽ vbi ex hoc nullũ sibi malum imminẽret.quia nullus tenetur suo malo procurare.bonum proximi tem porale.

¶ Octauo queritur vtrum teneatur serua re iuramentum famulus qui iurauit domi no se denunciaturum si quem sciuerit eius bona subripuisse.⁊ dicit durã:q̃ nõ si domi nus est truculentus:qr illicit si fuit iuramen tum.sed si est mãsuetus probabiliter credi tur rõnabiliter,pcesturus.distinguẽdũ est: qr si res sublata erat sub eꝰ custodia.sicut posset prosequi asportãtẽ.sic ⁊ domino rene lare.si ho non erat deputata ad eius custo diam teneẽ nihilominus dicere si potest ꝓ bare.si ho probare nõ potest reuelare nõ dz nisi tali q̃ possit prodesse ⁊ non obesse.et si alio modo iurauit non fuit licitum iuramẽ

Universidad de Deusto Biblioteca

tum nec obligatoriũ. Idẽ dicit hug. de testibus sinodalibus. f. q̃ nõ tenẽtur denũciare epõ: lz iurauerint: nisi crimina q̃ pbare possent. xxiiij. q. iiij. q̃sq̃s: alias eẽt pditor eris ij. q. j. si peccauerit: nisi hoc faciat secrete epõ vel alij q̃ hz corrigere pñalr. ar. 2. 2. q. v. hoc vi: z de hoc. S. denũciatio. §. v. Quis aũt teneat p delicto familie. j. nauta. §. v.

¶ De familiari.

Familiaris q̃s dicat gl. iij. q. v. i sũ. dicit q̃ large familiares dicũt oẽs q̃ cohabitant cũ aliquo: vt in. c. insinuãte. de of. del. ẽtn. c. in litis de testi. vbi dicit gl. q̃ familiares appellantur psanguinei colonus ascriptitius mercenarius filius in potestate libertus seruus: z oẽs habitãtes in domo. Domestici ẽo sunt quibus rõne pẽie prãtis vel dñice iparari põt: pro quo vide gl. in. l. pñti §. fane. C. de his q̃ ad ecc. pfu. z familiares domestici intelliguntur omnes qui in expẽsis alicuius pmensales ptinue existũt etiã si aliqñ abesse pro eius negocijs gerẽdis contingat: vt no. in. c. si. de ver. sig. li. vj.

f Auorabile. vide infra odiosum.

f Autor: quis dicatur. j. hereticus primo. §. vij. z. x.

¶ De femina.

Femina nomẽ est gñale cõiter oẽz femellã in oĩ aĩantiũ gñe complectẽs. vsitatius aũt in gñe humano: in quo citius hoĩe pubescit vel q: mala herba cito crescit sicut iudeus vt credo: dicit glo. in. l. ij. C. de his qui ve. eta. impe. vel fm cõiter doctores in. ca. i. de despon. impu. sexus muliebris est debilior: citiusq̃ deficiens: z pñter citius pficit sicut in alijs videmus.

¶ Primo vero q̃rit vtz femina peccet mortaliter vtẽdo habitu virili vt pra: z dicũt aliq̃ q̃ sic: q: xxx. di. c. si qua mulier. dr. q̃ si qua mulier suo proposito vtile iudicãs vt virili veste vtat: z propter hoc virilem habitũ immitet anathema sit. Sed tñ hoc dico de se non esse peccatũ: q: aliqñ licite fit. sicut beatus ambro. in. q̃. de virgi. narrat de quadã sancta virgine antiochena: q̃ ab idolatris pstituta in lupanari ad preces viri sub spẽ turpitudinis intrãtis mutauit habitum z exiuit nõ vt vitaret martiriũ sed pstagium. vñ non põt esse peccatũ nisi ex circũstantia vel intentiõe. z pñr si ista fiãt ex animi leuitate sine intentione corrupta vel scandalo graui non est mortale. Sed ptra q: dr in. d. c. si q̃ mulier. xxx. di. q̃ si q̃ mulier suo proposito vtile iudicans: vt virili veste vtatur z propter hoc virilez habitũ imitet anathema sit. Ad hoc dico q̃ loquitur qñ mulier hoc facit malo pposito. i. intentione facilius meretricãdi vt pz p gl. z archi. ibi. Contract q: non vtetur mulier veste virili deute. xxij. sed dico hoc phiberi primo ex superstitione idolatrie: ne iudei in sacris immitarent gẽtiles idolatras: secũdo vt restringeret libido: ne. s. mulier licentius ingrederetur ad viros. tertio dico hoc prohiberi eo modo quo z quedam de se licita ad misterium sicut prohibetur arari in boue z asino in lege moisi. vel eo modo quo venialia pura mẽdatia vel ociosa verba.

¶ Secũdo q̃rit vtz peccet feia se attondẽs: z dico q̃ femina tonsari nõ dz et eã religionis: de pueris ẽin. vxoratus. z intellige nõ solũ de tõsura q̃ dr clerica. sed et de rasura q̃ fit p abscissionẽ capillor vsq̃ ad aures. z facit di. xxx. quecũq̃ mulier. z. xx. q. ij. c. i. sde. attendentes de statu reg. sed tamen hoc intelligitur. fm glo. in. d. cle. de femina q̃ vult in seculo remanere: quam et excusat puetudo ptraria. adde etiam necessitas, puta infirmitatis vel hmõi. Si aũt id sine necessitate faciat sum. ang. dicit eã peccare mortaliter cum sit excõicanda vt. d. c. quecũq̃ mulier: sed sum. ros. tz ptrarium dicẽs non esse mortale si hoc faciat ex leuitate aut fatuitate: z hoc tenẽ per. d. in psoti. §. d. aures c. quecũq̃: loquitur qñ hoc facit ex fugitione z ad facilius meretricãdum. z in cõtemptum significationis conte. i. subiectionis ad virum q̃d archi. ibi no. vbi dr. resonens ius subiectionis.

¶ Tertio querit que sint illa que prohibẽntur mulieri: z dico q̃ sunt multa. Non enim pt pdicare nec publice docere q̃tũis sancta z docta. xxiij. di. mulier. z in ecclesia z publice. secus in capto suor claustro. fm gl. rur. Nec pfessiones audire. nec alios bñdicere: aut actũ alicuius ordinis exercere: de pe. z re. nona. z de exce. pla. tanta. sed intellige de benedictione publica non de priuata eo modo quo mr filium bñdicit. Nec tangere sacra vasa. aut sacratas pallas. i. corporalia fm glo. nec incensum circa altare deferre. xxiij. di. sacratas. idem est de vestibus quibus deo ministrat. s. actu. de con. dist. i. vestita de quo tamẽ. S. in verbo corporalia. §. j. Nec esse arbitrix. nisi esset in dignitate habente iurisdictionem. lz possit esse arbitrarrix. de quo. S. arbiter §. ij. z. xvj. Nec iudicis aut magistratus officium gerere nisi in casibus de quibus in glo. xv. q. iij. §. i. intelligit in spũalibus: q: in tpalibus iudicare pt vbi ẽ psuetudo. de arbi. dilecti. Nec postulare aut pcurare nisi in cã ppria z suor vt no. in. l. femina. ff. de re. iur. z. iij. q. vij. §. tria. z. d. §. j. Nec testis esse de quo dic vt infra testis. §. j. Nec psonaliter ad iudiciũ trahẽd ferendi testimonium: aut qualibz alia cã q̃ non exprimatur in iure ptra eius volũtatem: z si esset religiosa trahi non posset et si vellet quauis de cã. de iudi. mulieres. lib. vj. Nec accusare nisi in certis casibus de q̃bus. xv. q. iij. §. j. in tex. z in glo. Nec se seu ppria substãtiã obligare p debito viri nisi creditum sit puersum in suã vtilitatez vt in auct. vt nul. iudi. §. z illud no. col. ix. Nec dz incarcerari vel detrudi p aliquo debito. vt ibi. vide supra. abbatissa.

Fenus lz cõiter p vsura ponat vt in. l. in pb. C. ex qui. cau. infa. irro. tñ pprie fm grammaticos in hoc ab ea differt: q: vsura est lucrũ de capitali: fenus ẽo est lucrũ de vsura. itẽ q: fenus exhibet mutuum vsq̃ ad prefixum tempus: vsura sine prefixione.

f Erie. vide supra dies festiuus.

¶ De feudo.

Feudũ fm gof. est pcessio rei immobilis facta p homagio. extra de si. ex diligenti. z pcor. diffinitio ho. et azo. dicẽtiũ q̃ est beneficiũ alicui vel inuestitura interueniẽte sic pcesse seu date alij vt dñium penes pcedentẽ remaneat cuius occasione recipiẽs z successor eius cõcedente dño ad id seruitiũ de quo z vsq̃ quo pactis aut feudi natura reqrit tenetur directo dño: vtile aũt ad feudatariũ transit. ar. cor q̃ no. de emphiteota. ff. si ager vec. pe. l. vnica. §. qui me. Tñ ex. §. seqnti melius patebit natura feudi. Ex his aũt pz q̃ si feudũ datur vt inde pstet seruitiũ reale nõ est pprie feudũ sed pcractus innolatus fm cy. in auct. ingressi. C. de sac. san. ecc. sicut dicit bal. in lib. de psue. feu. q̃ in quibusdam partibus lõbardie p feudis ecclesie soluit par capona vel spatula porci z hmõi fm euz cõparantur emphiteosi. Silr si esset qd ẽptuz non hz naturam feudi fm bal. vbi supra. de feu. da. c. i. z in. l. qui se. C. vnde li. Sed quãdo ponitur onus psonale vt ire ad parlamẽtum regis vel hmõi: z abest venditio tunc pprie est feudũ z regulat lege feudor.

¶ Primo vero q̃ritur q̃ sit natura feudi: z q̃ differat ad emphiteosiz: z dico patere rñsionem ex verbis petri helie. in tractatu suo de feudis dicẽtis. ¶ De natura huius pcractus Que ẽ na est primo q̃ dñs retineat sibi directũ dñiuz iura feu. ac pprietatẽ. vt in li. feu. ti. q̃ cau. feu. amit. c. vnico. ¶ Scdõ q̃ vtile dñium trãseat i vassallũ qd pz q: vassallus põt quasi vẽdicare vt in lib. feu. ti. de inuesti iura. de re. alie. fa. c. vnico. z pñr est quasi dñs alẽ nõ vẽdicaret ff. de au. z ar. le. l. quintus. ¶ Tertio q̃ dñs habeat ciuilẽ possessionẽ z vassallus naturalem q: vassallus appellatur vsufructuarius q̃ naturaliter possidet. vt. ff. de acqui. pos. l. naturaliter. Dico tñ q̃ ius vassallicuz possidet ciuiliter z naturaliter: q: pscribit q̃ non faceret nisi ciuilr possideret. ¶ Quarto q̃ psistat in rebus immobilibus. ¶ Quito q̃ si vassallus dño pstitutũ seruitiũ non pstiterit a feudo repelli. ¶ Sexto q: sine dñi voluntate feudũ alienari non põt. ¶ Septimo q: feudatio regulariter fit i ppetuũ. ¶ Octauo q̃ dñs habeat mittere vassallum in possessionem ¶ Nono q̃ si sit controuersia iter vassallos dñs recognoscit: secus in emphiteota: q: hic dñs hz vassallum obligatuz psonaliter mediante iuramento: z psequẽter hz iurisdictionem in personam: z multo fortius in rem: in emphiteosi vero dñs hz emphiteotam obligatum ratione rei: nec habz ius q̃diu pẽsio soluitur: vñ recognoscere nõ põt. ¶ Decimo q̃ vassallus non potest sine dñi voluntate feudũ impignorare ẽphiteota ẽo põt: q: hic pateretur dñs non sibi: cõq̃ hic tenetur vassallus domino seruire de fructibus quos creditor interim percipiet: z ibi autem tenetur soluere pensionez in pecunia consistentem. ¶ Undecimo q̃ vassallus feudum sine domini voluntate dare non potest q̃ emphiteota põt q: magis obligatur vassallus cum psonam eius dñs elegerit: vñde aliqñ inuito domino subrogare nõ põt q̃ emphiteote pmittit pter liberalitatem. ¶ Duodecimo q̃ in feudo femina succedere non põt nisi fuerit pcẽtũ: secus iure ẽphiteotico: q: feudũ dat pter seruitiũ: mulier aũt seruire nõ põt eq̃ bene vt vir: ẽphiteosis aũt fit pter meliorationez quã eq̃ bene facere põt mulier vt vir. Alle. tamẽ dicit q̃ hoc fallit in duobus casibus: primo si sit feuduz femineũ vel femine pcessum: q: tũc deficientibus masculis ad feminas ptinebit: vt in ti. de bñficio feie. scdõ si sit tali pacto acq̃situ sit deficiẽtib masculis ad feminas deuoluat q: qd fuit actum est seruandũ. vt in titu. de suc. feu. §. filia. ¶ Tertiodecimo q̃ vassallus non põt alium vassallum facere sine dñi voluntate qd emphiteota potest: q: emphiteosis pter meliorationẽ feudũ pter seruitiũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit: eq̃ dñs aut pōt meliorare sc̃ō vt primus
& ñ pōt non eū bene seruire: ideo hic requi
ritur dñi ꝓsensus non ibi. P. 14. q. pēsio non
non pstetur vt in emphyteoli sed seruitium
certum vel incertū. pur fuerit ꝓuentum: ita
q. nihil pstetur. p introitu. P. 15. q. vassallus
non reneatur seruitium pstare dño nisi req̃
situs: secus in emphyteota: qr vassallus nō
tenetur nisi sciat dñm indigere: emphyteo-
ta vero tenetur ad certā pēsionē certo die:
dies aut. p dño interpellat. P. 16. q. vassall⁹
possit feudū dimittere sine dñi voluntate nō
aut emphyteota: qr feudus datur amore val
salli: & vt aliquam vtilitatem consequatur
vnde sine dñi voluntate pōt renunciare: ꝯ
emphyteotica res traditur ad vtilitatē dñi
l. vt melioretur. vnde secus.

2 ¶ Scō qritur quotuplex sit feudus: & dico
fm bal. in ꝓlogo. d. libri. q. multiplex. Aliō
eēs est hñs ꝓprie naturam feudi. aliud ipso
prie: aliud regale. aliud nō regale. Aliō sim
plex: aliud ꝓditionatū non q̃dē sub ꝓditōe
datū sed sub q̃litificatione vel ꝓditionatus. l.
datum ad certum seruitium seu ꝓditionem
quam si vassallus negauerit feudum amsti-
tit. Aliud antiquū seu paternum. s. qō fuit
filius qui fuit cōis parens agnationis siue
qō a patre vel quocūq̃ de supioribus acq̃si
tum est: aliud maternum. s. acquisitū per fe
minam cuius natura aspicit primo masculos
deinde feminas. Aliud reale qō transit
ad heredem: aliud ꝓsonale qō solum ad vi
tam vsus ꝓceditur. Aliud ligium vbi iura
tur fidelitas ꝓtra oēm holem: aliud nō ligiū
in quo ꝓior dño excipitur. Aliud francū. s.
a seruitia & op̄bus exhibendis: aliud non
francum. Aliud annale & est feudū guardie
& castaldi: & ꝓ mercede alicuius rei: aliō nō
annale. Sunt eēs quedam incorporalia que
q̃dē dantur loco feudi vt guardia & castal
dia: & ista non hñt ꝓprie naturam feudi fm
hosti. Aliud nobile quod nobilitat possesso
rem aliud burgense. s. q. nō nobilitat. Aliō
est ēt ecclesiasticū. & hoc est tripiex. primum
quod datur ecclesie fm qō recipit ab eadē
qñ quis inuestitur de ducatu vel dux. de co-
mitatu comes: de marchionatu marchio.

3 ¶ Tertio queritur que non possint dari in
feudum: & dico q. res immobiles ecclesie de
nouo in feudum dari non possunt: qr ꝓpter
hoc iuram: sed res que ꝓtius erāt feudales
possunt iterum infeudari pura si vassallus
propter aliquam causam feudum perdidit
vel mortuus est poterit prelatus concedere
filio eius vel alteri. de feu. ex parte. Et hoc
pōt prelatus etiam sine solemnitate non ob
stante licentia vel iuramento de non alie-
nando cum modificatione ñ de qua supra
emphiteosis. H. & non aut nouum feudū. de
feu. c. fi. Adde ꝓdictis qō no. panor. de feud.
c. vlti. q. ecclesia non valens per se recipera
re feudum de manibus potentum pōt illud
potentiori concedere: vt illud recupēret: et
ipse habeat illud: sed tamen res ecclesie nō
feudales sic inuase prelatus in feudum cō
cedere non potest: maxime si iurauit nō alie
nare: & idem Joā. an. & ratio eōr. qr facilius
prelatus permitteret res inuadi a ꝓsanguī
neis vt eis infeudaret.

4

¶ Quarto qritur quis possit dare in feudū
vel recipere. & dico fm bal. de his qui feud.
da. pos. H. abbatissa. q. dare pōt quilibet ta
mo fm ho. & minor. xxv. anno. si feudum sit
vetus. si vero sit nouum fieri non pōt ante
nore nisi sit pubes & iurauerit non ꝓtraueni
re. Recipere aut feudū seu inuestiri fm de.
pōt quilz tam p se q̃ p. procuratorem. etiā fe
nus modo sciente dño faciat.

5

¶ Quinto qritur quō acquiritur feudum: &
dicit ho. q. quattuor modis. P. Primo p ius
titutiam puta cū dño tradit alicui possessio
nem rei immobilis cotporaliter: vt cū hasta
vel baculo aut aliquo tali dicendo se p hoc
illum inuestit. P. Scō p id quod habet loco
inuestiture vt cum dño alicui dicit vade in
possessionem illius feudi. & tenea p feudo.
P. Tertio ꝓscriptione vt si. xxx. annis tenuit
feudum & dño seruiuit ꝯ non fuerit inuesti-
tus. P. Quarto successione non ex testamēto
sed ab intestato: qr non valet ordinatio de
functi facta in feudo.

6

¶ Sexto qritur quis succedet in feudum: &
dicit bal. de his qui feu. da. pos. H. & qr hic re
periri tale capm. Fideli absq̃ liberis ex se
descendentibus & in feudum succedentibus
si quidem feudū fuit cōis parentis fratrum in stir
pem succedant: his vero non extantibus ad
agnatos. primiores id volumus pinere: et
si dē in pari gradu sunt pariter admittunt
in stirpem: sed in capita succedere debent et
dinamus. hec ibi. hic ñ dicit hāc esse succes
sionis huiusmodi ārāt in feudo nō succedāt
ascēdētes puta pater filio: descēdētes vero
succedūt: & primo q̃dē filius ꝓfert nō filia. ita
nepos filio & non neptis & sic vsq̃ in infinitū
gradū: postea vero succedūt collaterales: d
tamen

tamē de imperij ꝓsuetudine nō succedunt:
sed filius solus: quo deficiente reuertit feu
dū ad iperatorē: & ille erat cui voluerit. Fi
lia aut nō succedit. fm ho. & bald. in. d. H. qr
in inuestitura seu de pacto vel ꝓditōe feudi
sc̃ō q̃ñ feudū redemit a dño: tertio q̃ñ dño
el dedit. ꝓpter seruitiū patris in q̃bus casi
bus ab aliquo ex parētibus nō est inquietā
da: vt in. c. iuēs sine filio masculo. que mad.
fen. ad fi. pue. quarto adde si feudum sit da
num: & nullū seruitiū: qr masculis nō extāti
bus femina succedit fm bal. ibi: quinto q̃ñ
feudum erat quesitum iure emptionis. fm
odofre. in sum. & hoc potius ex natura con
tractus q̃ feudi. P. Sexto si feudus sit femi
num: vt dictum est.

7

¶ Septimo querit vtrum feudo titio ꝓcesso
pro se & descēdētibus filijs masculis & femi
nis filiabus. filia simul cū masculo suscipere
admittat: & dicit bal. in rubrica: ex ꝯ: vel ab.
aut abb. feu. da. nō pos. q. nō sed masculus
solus: qr natura feudi est: vt masculus ꝓse
rat. Et si postea filius decedit sine filio non
admitteret femina soror ꝓmortui fratris:
nerit ad dñm. qō verū est in feudo simplici
sed secus: secus in ꝓcesso ad certū seruitiū: qō
femina posset expiicare p se vel p alius: qr
tic admitteret cū masculo simul. ff. de vsu
fru. accre. l. si qs titio: & l. si mulieri fm sac.
bal. & dicit: q. fuit in facto in regno apu
lie. Et quo inierat bal. q. si statutum exclu
dit feminam. extante masculo semel exclu
sam non amplius succedere: nisi vt fratri
bus succedere non vt patri mortuo sine
masculo.

8

¶ Octauo qritur vtrū clericus succedat in
feudo: & opinōes ꝓcordando dico q. aut feu
dum erat ibi aptum: & tunc si ad sacros or
dines ꝓmoueatur renunciare videt trāsei
re ad statū incōpatibile seruitio feudali:
nec poterit isto casu seruire p substitutum:
nisi esset feudum ex quo ꝓstaret solus reale
seruitium q. non est. ꝓprie feudū vel ex quo
dicit eius quo casu succederet: qr p clericatū
non ꝓditur iura successionis. xq. q. iij. c. i. cū
ecc. Si vero ꝓmoueatur solū ad ordines mi
nores succedet: qr pōt seruire p substitutum
vt vult glo. in. c. i. de bene. fe. Aut feudū nō
erat ibi apertum: puta quia erant tres fra
tres primogenitus possidebat feudum: & ex
ipse extinctus vltimus effectus est cardinalis
postea mortui sunt alij fratres sine here-

9

de & tunc succedit: qr dici non potest habuis
se animum renunciandi nec etiam facultā
tem: & de equitate iuris admittetur q. seruī
re possit p substitutum: ꝯ secus de iuris ri
gore nisi tale esset seruitium quod de sui na
tura posset per quemlibet explicari: qr tunc
etiam iuris rigore succedit. arg. l. continuo.
H. si ab eo. ff. de verbo. obliga. Et hec est de
terminatio. bald. in. l. quisquis. C. de episc.
& cleri.

¶ Nono qritur si quis efficit religiosus q̃ñ
succedet: & dicit oldof. & obdo. in auct. ingres
si. C. de sac san. ec. q. feudum transit ad mo
nasterium eo modo quo erat penes ingressū
l. si quis presbyter. C. de episc. & cle. q. Inn. in
c. in presentia. de ꝓba. limitat vere si seruī
tium ad qō tenet pstari pōt ab ecclesia. alias
ad dñs reuertetur. C. de cadu. tol. l. vnica. H.
ne aut. alb. aut in. d. auct. tenet q. fm ius cō
suetudinis feudorum reuertitur ad dominū
indistincte: vt est casus. si de feu. cōtro. fue.
ex. qui clericus. & de ya. mi. qui be. argumē.
de. c. primo.

10

¶ Decio querit q̃d si pater obtinuit pro se &
suis heredibus. & successoribus q̃ibuscunq̃:
trāsibit ne ad extraneū vel legatarium aut
clericū: & ridet bal. in. l. j. ff. de redi. & sequī
tur Lud. de ro. l. l. id ipso. H. j. ff. de vsucap. q.
sic: sed ipse bal. l. c. j. H. donare. ti. qualr oliz
feu. po. all. corrigit se & dicit. q. dicto q̃ñ fuscū
q. intelligit de succedētib⁹ ab intestato. or. l. si
q̃ñ. C. de iof. te. vñ non venier extraneus: qr
res non dr regulari fm naturam ꝓtractus.
sed ꝓtractus fm naturā rei deducre in eo vt
l. stipulatio ista. H. quisqui. ff. de verbo. ob. vbi
ꝯ stipulatio fit trāsmissibilis in heredem de
sui natura: vt in. l. veteris. C. de ꝓtrahē. stī.
tamē non transmittit q̃ñ res in ea deducta
non est transmissibilis: vt est videre in feudo
nec legatarius etiam venier nec clericus. Et
sic dictio quibuscūq̃ restringitur p not. in. l.
j. C. de sacrosan. eccl. & per Jaco. de are. in. l.
prima. H. item nunciatio. ff. de no. oper. nun-
ciatio. sed tamen limita de clerico. vt supra
H. octauo.

11

¶ Undecimo querit vtr succedet frater vel
filius fratris. q̃ñ q̃s fuit de nouo bñficio ine
stitus si decedit sine liberis: & dico q. non: ꝯ
ad dñm reuertet. vt in ti. de natu. fue. feu. et
qō dictum est supra. q. deficiētibus filijs ve
nitur agnati: intelligit de feudo acq̃sito ab an
tiquo. i. ab eo qui fuit cōmunis parēs vtr⁹
cognationis.

12

¶ Duodecio querit an feudatari⁹ hēat p̃stā
re iuramētū & quale. & dico ꝯ ho. q. in omni
feudo statim facta inuestitura reuoritur

Universidad de Deusto Biblioteca

Iuramẽtũ vassalli.

Iuramẽtum fidelitatis: nisi ex pacto remis-
sum sit: ⁊ d3 fieri sub his v̾bis vel similibus
Ego talis iuro ad sancta dei euangelia q̃
ab hinc in antea. ero fidelis tali sicut d3 eẽ
vassallus dño: nec id q̃d mihi sub noīe fide
litatis com̄miserit pādam alij ad eius de-
trimẽtū me sciente. Obligatur aūt idē vas
sallus dño ſm q̃ cõuentum est. ⁊ ſm q̃d feu-
di natura: ⁊ regiōis ipsius vel vicinoꝝ eius

Ad q̃ obligat̃ vassallus.

cõsuetudo requirit: quibus deficientibus po
terit vel iure scripto. Cõiter aūt obligatur
ad sex. ¶Primo ne sit illi in dānū de corpo
re suo: s3 vitabit illud ⁊ ipediet. ¶Secundo
ne id q̃d dñs facere intēdit ⁊ facile pōt fieri:
reddat ei difficile vel ipossibile. s. latēter cō
tra procurādo. ¶Tertio ne reuelet secretū
suū alicui maxie q̃ possit obesse: sil'r nec illa
p̄ q̃ fieret minus tutus. ¶Quarto ne sit con-
tra eius iustitiam vel honestatem. s. impe-
diẽdo dehonestādo filiā vel vxorem ma-
culādo eius famam dicto facto vel ɔsensu.
¶Quinto ne damnum aliquod in tēporali-
bus illi faciat: vel vtilitatē ipediat. ¶Sex-
to vt fideliter illi p̄beat ɔsiliū quo ad v̾ba: ⁊
auxilium. s. de rebus suis ⁊ ꝑsona. Proban
tur hec in lib. feu. de forma fidelitatis. c. j. ⁊
22. q. v. de forma: de iureiur. ego. Nota tñ
q̃ l3 vassallus nō debeat esse pro alijs ɔtra
dñm suum: de positu. c. fi. pro se tñ ɔtra alios ho-
minibus potest ius suū petere: ⁊ defendere
ar. de iureiur. petitio. Nota ēt q̃ idē ho. po
nit aliā iurādi forma talē. Ego titius iuro
sup sancta dei euangelia: q̃ ab hac hora in
antea vsq3 ad vltimū diē vite mee ero fide-
lis tibi gaio dño meo: ɔtra oēm hoīes: exce
pto iperatore vel rege. Vassallus enim d3
adiuuare dñm ɔtra oēm hoīem. ēt ɔtra fra
trem ⁊ filium in cā iusta nisi ɔtra aliū dñ3
antiquiorem vnde in sacramento illum d3
excipere. Nota ēt q̃ in p̄dictis oībus domi
nus fideli suo d3 vicem reddere. xxij. q. v. de
forma. xcv. di. esto subiectus: als censebitur
malefidus. vt in libro. feu. de for. fi. c. j. ⁊ de
bet priuari feudo per superiorem si perfide
se h3 contra vassallum suum: vt infra. §.

13 ¶13. q̃ritur si dñs moriens relinquat plures
vtrum vassallus iurabit oībus. ⁊ dicit hos.
q̃ non: q2 vassallus non cogitur ꝑ vno feu-
do multos h̃redes: q̃d dictum p̄ puro lim fra
dum vbi non succedunt inequaliter: vñ sub
dit maxime in comitatibus ducatib⁹ mar
chionatus qui hodie diuidi non possunt vbi
vero equaliter succedunt: non est tñ q̃ ma-
gis vni q̃3 alteri iuretur nisi iuretur vni ꝑ
oībus. Si aūt vassallus moriens plures fi-
lios relinquat omnes iurabunt si feudum
habent in diuisum: si autem ex diuisione to-
tum feudum peruenerit ad vnum ille solus
iurabit.

¶14. q̃ritur vtrum vassallus possit seruire 14
p̄ alium: ⁊ dicit bal. in. c. mutus. epm ab. vel
abba. feu. da. non pos. q̃ non si seruitium d3
fieri principi: vel non pōt fieri per substitu-
tum nisi de voluntate principis. C. de mune-
le. l. si quis ex corpore. ⁊ ideo si talis incurrit
infirmitas q̃ seruitium exhibere non potest
perdet feudum nisi esset a casu fortuito sine
culpa p̄cedente vt puta q2 est cecatus a la
tronibus: q2 tunc non perdet ne afflicto det
afflictio. ar. C. de sur. aut. naui. ⁊ C. de epis.
au. l. tam dementis.

¶15. q̃ritur vtrum vassallus vassalli mei sit 15
meus vassallus: ⁊ dico q̃ non sicut nec liber
tus liberti mei est meus libertus. ff. pro so. 16
l. nam socij.

¶Deciosexto querit̃ q̃bus ex causis feudū
amittit̃: ⁊ dico q̃ ſm ho. q̃ multis. ¶Primo si
vassallus fiat clericus vel religiosus: q2 nec
tales succedūt i feudo. xxiij. q. 8. c. j. de quo
dic vt supra. §. viij. ¶Scdo si heres vassalli
steterit p̄ ānū ⁊ diē q̃ nō petierit a domino
inuestiturā feudi. simil'r si ipse vassallus post
mortem domini non petierit ab herede
eius: vt in lib. feu. in quib. cau. feu. amit. c. j.
quod verum est nisi ipse vassallus fuerit mi
nor annis. xiiij. quia talis fidelitatem face
re non cogitur: itē nisi sit miles q2 habz p̄o
termino ānum ⁊ mẽsem. Item nisi iusta cau
sa ipedierit. vt in eod. lib. de phi. feu. alie. ꝑ
lotha. qũ inter domum. Sed predicta itel-
lige quādo iurauit ꝑsone solū vt iuro tibi
secus si iurasset sibi ⁊ successorib⁹ vel sub no
mine dignitatis: q2 nō tenetur amplius iu-
rare successoribus. nisi magna longinquita
te p̄iret memoria. vt no. Panor. in. c. verita
tis de iureiur. ¶Tertio si vassallus tr̃b⁹ vi-
cibus coram paribus ⁊ huiõi requisitus fi-
delitatem iurare noluerit. Huius domin⁹ pa
ratus sit facere inuestituram. ¶Quarto si
vassallus infeudauerit feudum alia lege q̃
ea qua ipse h3: vel in talē vassallū qui feu
du3 seruare nō pōt. ¶Quinto si vassallus in
terficit suū p̄priū germanū: vel germani no
liū: vel aliq̃d cōmiserit. q̃d parricidiū here
mine ɔtineatur ad hoc vt habeat totā here
ditatē. ¶Sexto si p̄dio domini dimiserit su
mortuum nec vulneratum ad mortē: ⁊ simi
liter p̄pter multas alias ingratitudines que
numerantur in lib. feu. quib. mo. feu. amit.
c. j. ⁊ ij. ¶Septimo si scienter negauerit feu-
du3. vel partē aut ɔditionē eius: secus si igno
ranter: quod si vassallus non vult ostendere

Et quid can. feu. amit.

de parte feudi. p̄sumet̃ q̃d totum teneat in
feudum. ¶Octauo si alienauerit feudu3: q̃d
quidē si alienauerit ꝑ parte illam amittit ⁊
ad dñm libere reuertit̃ nulla p̄scriptōe ob-
stante: nec ei. s. vassallo proderit si post fa-
ctam alienationē recuperauerit ipsum feu-
dum. nisi ignorāter alienasset. ¶Nono si do
minū accusauerit. aut testimoniū ɔtra illu3
in cā non tantū criminali. sed etiā ciuili tu-
lerit: s3 quidā dixerint q̃ in ciuili potest.
¶Decimo si vocatus a dño q̃ secum vadat
in expeditione publica: puta vocat⁹ ab ipe-
ratore vt secum veniat romā ꝑ suscipiēda
corona ⁊ huiõi: non venerit. nec alium pro se
dño suo acceptum: miserit. vel ei stipendia
militie non dederit. Et q̃dem q̃ñ p̄pter fide
litatem non seruatam amittitur feudū non
intelligitur ipso iure sed per sententiam: si
vero alienatum fuerit perditur ipso iure. vt
17 dicit Inno.

¶Decimoseptio querit̃ quō dominus amit
tat ius q̃d habebat in feudo: ⁊ dicit host. q̃
sicut vassallus amittit feudū p̄pter culpa3.
ita dñs p̄prietatē feudi: vt i lib. feu. si d feu.
ɔtro. fue. c. dño cōmittēte. q2 dñs vassallo d3
vicem rependere. vt in co. li. de for. fi. c. j. et si
non rependeris merito censebit̃ malefidus vt
ibi illeq̃ ɔtra vassallum deprehensus fuerit
p̄fidus. xxij. q. v. de forma. xcv. di. esto subie-
ctus. de iureiur. p̄uenit: ⁊ talis etiā priuatur
iure q̃d h3 in vassallum. ⁊ feudum trāsit ad
superiorem. q̃d nō intelligas ipso iure sed per
sententiā ſm archie. ⁊ innuitur de excess. prel. c.
grauem cum glo.

18 ¶Decimooctauo querit̃ vtꝝ alienās feudu3
sine ɔsensu dñi. cadat ipso facto: ⁊ dicit Pa-
nor. i. c. vl. de feu. q̃ sic: ⁊ sine alia snia expet-
ita. Et si alienādo dixit saluo iure dñi ſm
Bal. que. sit ca. bñ. amit. c. j. q2 factū sequēs
est ɔtrariū: ar. c. cate. de iureiu. ⁊ q̃d ibi not.
secus si dixisset. ⁊ aliter. vel alio mō nō inten
do: q2 hec v̾ba opant̃ vt dño ɔtradicēte non
videat̃ facta alienatio: q̃d verū ē nisi captio
aliquā posset iteruenire domino: puta si da
ret castellum tali. quē domin⁹ postea expel-
lere nō posset. Et si alienauit partē tm̄ solu3
illa perditur ſm Io. an. quē sequit̃ Panor.
vbi. s. etiam si esset maior pars. de phi. feu.
19 alie. imperialē. §. j.

¶Decimonono querit̃ vtꝝ vassallus possit
feudum alienare. p̄ aīa: ⁊ dico q̃ nec legare
nec disponere potest pro anima: vt in. c. p̄io
qualiter feu. alie. l3: nec etiam de iure cano-
nico ſm host. in sum. de imu. ec. quod intel-
lige in feudo temporali: quia si est perpetuū
potest alienari ⁊ ecclesie donari. ſm eū. Ho.
⁊ sequitur Panor. vbi supra. Potest etiam
grauare heredem vt de vino educto de vi-
nea feudali det singulo āno pro anima sua
ſm Bal. in ti. de suc. feu. c. p̄io. q2 testat̃ de
fructibus nō de feudo. q̃ fructus sunt res ꝑ
p̄ie heredis: vnde non d3 alienatio feudi
quādo alienant̃ fructus separatim. ff. de do-
na. l. inedibus. §. ex rebus.

¶Vigesimo querit̃ quid si alienat suas cō- 20
moditates ad tēpus longissimum: et dicit
Bal. in titu. de pa. iur. fir. viij. charta. q̃ nō
cadit modo actum sit q̃ vtile dominiū non
transeat. allegat glo. sing. in. l. codicillus. §.
instituto. ff. de leg. ij. ⁊ idē dicit in emphiteo
ta: ⁊ idē tenet Bar. in. d. §. instituto: vbi di-
cit q̃ vendens fructus domus ad cētu3 an-
nos: non videt̃ alienare: sed tamē hoc aliq̃-
bus non pl3: vnde tutum esset in talibus re
seruare non solum ius domini sed etia3 ei⁹
voluntatem: vt dicendo: vendo fructus si
domino placuerit vel si ipse nō reuocauerit.

¶Vigesimop̄mo querit̃ vtꝝ possit pigno- 21
ri dare: ⁊ dicit Panor. vbi supra q̃ nō: q2 que
p̄hibētur alienari gñal'r a lege vel p̄ testa-
torē aut a iudice vel ꝑ pactū ɔtrahētiū p̄hi
bētur pignori dari. l. fi. C. de re. ali. non ali.
⁊ p̄ Bar. in. l. in quoꝝ. ff. de pig. ⁊ rō est: q2 p̄
ɔstitutionē pignoris de facili venitur ad di-
stractionē rei. ff. de dist. pig. l. ij. ⁊. iij. C. de iu
re do. impe. l. ij. ideo p̄hibita alienatiōe p̄-
hibetur pignus sicut p̄hibito matrimōio
p̄hibētur spōsalia p̄ que venitur ad illud. l.
oratio. ff. de spon. cū ɔcor. ibi positio in glo.
Secus in eo qui p̄hibetur emere: q2 potest ⁊
pignus accipere: nisi fuerit in fraudē ꝑ tan
ta quātitate: q̃ nō est verisimile dñm institu-
rū. arg. l. qui habebat in p̄n. ff. de lega. iij.
ſm Bar. in. d. l. in quoꝝ.

¶Vigesimosecūdo querit̃ vtꝝ dare possit i do 22
tē: ⁊ dicit glo. in. c. fi. de feu. q̃ sic ad tp̄ovite
feudatarij non plus: ⁊ ibi panor. referēs se
ad no. in. c. que in ecclesiaꝝ. de ɔsti.

¶Vigesimotertio vtꝝ possit vassallus vni 23
ex filijs p̄legare totū ius feudi: ⁊ dicit Bal. i
ti. de p̄hi. feu. alie. q̃ nō vllo mō: nisi de volū
tate ⁊ ɔsensu filioꝝ: q2 lex feudoꝝ dictat: q̃
ad omnes equaliter p̄ueniat: vt in titu. qui
feu. da. po. §. sed cum hoc: q̃d limita nisi sit
ducatus vel marchionatus ⁊ huiõi que de
bētur p̄mogenito solo. Ia. tamē lotha. t3 q̃
illud. c. j. de suc. feu. vbi dicitur quod vltima
voluntas vassalli: nihil valet in feudis limi
tatur ad eam dispositionē que est vltima vo
lūtas: secus in stipulatione: q2 in coherenti
bus ꝑsone pater pōt stipulare vni eoꝝ here-
du3. vt. ff. de pac. l. auus: ⁊ sic posset assigna

re in totum: arg. l. filio. §. fi. ff. de ritu nup. cũ
24 multis alijs.

¶ Vigesimoquarto querit ad quẽ reuertit feudũ vassallo priuato: & vtq; noceat filio de licetũ patris: & dicit bal. q̃. mo. feu. amit. §. aut si libellario q̃ si priuat ex dolo cõmisso in p̃sona dñi reuertit ad dñũ: vt que sit pria cau. amit. dñi. c. j. §. deniq;: quãdo vo delinquitur extra p̃sonam veniũt agnati & nõ dñs: quãdo vo ex cã alienatõis tunc sunt opiones: ꝛ bal. ibi dicit q̃ si fecit in fraudẽ agnatoꝝ veniunt agnati, nõ dominus: si vero nõ in fraudem fecit reuertit ad dominũ: si ij tamẽ vel agnati: imo etiã filia masculis nõ extãtib⁹: dz redimere a dño qui cogit eos inuestireyt de his qui feu. da. pol. §. cũ vero: q̃ intellige si feudum nõ erat nouũ fm Jac. de bel. Bar. tamẽ vt recitat Panor. vbi supra in. l. eũ. ff. de iter. & releg. & in. l. vt iureiur. §. si liberi. ff. de oper. lib. dicit q̃ si pater cõmisit delictũ ꝓpter q̃d directe venit priuãdus feudo: puta q̃ alienauit & hmõi: vel commisit aliq̃d ꝓtra tenorem iuramẽti: & tunc nocet filio: et si processit a genere vteriori arg. in. l. j. ff. si quis all. test. prohl. & in. l. cum ratio naturalis. ff. de bo. proscrip. vbi ptz q̃ delictuz vnl⁹ nocet oibus ꝓximioribus qui sunt inferioris gradus: vnde si quis ꝓhibuerit aliquem testari vel interficit cõsanguineum cui succedere debebat ab intestato fiscus occupat hereditatem: nec venisit alij ꝓsanguinei q̃ sunt inferiores gradu. vt in. d. l. cum rõ. & quod ibi no. si vero non est tale delictum ꝓpter quod priuet directe feudo. sed p quãdam ꝓsequẽtiam: puta q̃ est dãnatus ob aliquod maleficium. ita q̃ bona veniunt publicanda: tunc, perdit distinctio Dyni in reg nõ dz lib. vj. q̃: li feudum est paternũ filio nocet. secus si est a gñe vteriori: cum qua distinctiõe trãsit Jo. an. & do. Anto. in. c. fi. de feu. Sed distinctio Bal. videt equior: quo ad seculares l̃ p̃lato aũt ecclesiastico placet opio Ange. de are. instit. qui. mo. finit tute. §. ites finit. q̃ ꝓ veniat priuandus feudo: nõ tamẽ nocet successori. sed eo mortuo reuertit ad successorẽ quod etiam tenet glo. in. c. j. §. fi. in tit. de capitulis corradi.

25 ¶ Vigesimoquinto querit vtq; si vassallus cõmittat crimẽ lese maiestatis ꝓtra principẽ ꝓpter quod oia eius bõa publicãtur ad principem deuenient bona feudalia: & dicit Gulidur. q̃ ad principẽ deuenient tuo q̃d in re cõpetebat vassallo, i. vtile dñium: directe vero apud imediatum dñm remanebit. Quiouero non decet principem pro feudo seruire p se vel p substitutum: princeps recipiet pcũ pro estimatione vtilis dominij: dño vero immediatus recipiet partem aliã pretij q̃ dominio directo. ff. de lega. ij. qui solidum §. j. Fiscus eñ potest vendere res quam cũ alio habet cõmunẽ: restituẽdo alteri pro rata p̃tij. C. de cõl. re. al. l. ij.

¶ Vigesimosexto querit vtq; vno feudatario deficiẽte accrescat feudum alteri: & dicit Panor. vbi. ñ. q̃ nõ: nisi fuisset expressuz Vide Bar. in. l. si mihi. ff. de verb. oblig.

¶ Vigesimoseptimo querit vtq; filius repudiata hereditate patris: possit feudum retinere: & dicit Jo. q̃ non: sed aut totũ dz retinere aut totũ repudiare: nisi dño eius tanq̃ de nouo bñficio iuestiat: ꝓsentẽtibus agnatis quo casu feudum retinet sine quocũq; onere hereditario. Dicunt aũt agnati q̃ p virilem sexum descẽdunt: cognati vero qui per feminam. Possunt aũt agnati retinere feudum hereditate repudiata: vt in ꝓstõne federicti an agnatus vel filius. de fun. rep. her. posfen. re. c. fi. ꝓtingeret.

¶ Vigesimooctauo querit vtq; vassallus in 26
nito dño possit refutare feudũ: & dic Jos. de Imo. in. c. j. de feu. q̃ non: allegãs glo. singulariter in. c. fi. de capi. qui. cu. ven. & Panor. in. d. c. j. & idem tz glo. in. c. que in ecclesiarum. de ꝓsti. & idem tz glo. in. c. que in ecclesiarum. de ꝓsti. Bar. Jo in. l. ij cũ quo. ff. de aqua plu. ar. & d. ꝓsti. xliij. & Jac. de bel. in. d. c. fi. ꝓtindẽ q̃ si est datum ad certũ seruitũ non potest. si aũt ad incertũ tunc pot ante ꝓstitutum fit indicetũ: q̃ nõdũ est purificata obligatio: & facit in simili glo. in. l. incola ff. ad municip. nisi iurasset specifice non posse refutare: quod fm Bal. in pluribus seu fallit si dño esset in pilo: & tũc vellet refutare: q̃ dominus rẽ sibi de equali vassallo prouidere non posset: ar. l. filie mee. ff. so. ma. q̃ cedere feudo est quodãmodo diuortiũ: nec valet nisi cõsulli posset indẽnitati dñi: & hoc sequit summ. ang. Host. vero tz indistinte q̃ retutare pot & nõ tenebit dño de seruitio: & hoc archie pos sum. pisa. & sapple. videt verius si loco & tẽpore a extant melioramenta: dico esse contrariũ fm naturale si fructus eoꝝ cõputentur pauliter in beneficium vassalli: vnde fm eos appellatur beneficium: & in penã eo vassalus hoc esse gratia vtriusq;.

¶ Vigesimonono querit vtrum ecclesia pol 29
sit sine vsura feudum recipere in pignus: & facere fructus suos: & dz in. c. j. de feu. q̃ fidummodo interim non recipiat seruitius a vassallo: quod quidez capitulum diuersi diuersimode intellexerunt. Nam glosa sentit hoc esse speciale in ecclesia vt res illa citius

ad ecclesiam veniret: nec habere locum in laico. Sed contra quia fm hoc illud quod est contra ius naturale. i. vsura. ecclesia permitteret. tum etiam quia tex. dicit declara tunc: vnde non inducit ius nouum. Alij in ciesse intẽdo seruitio fructibus pene equo seruitio nec distinguit. Alij intelligũt quando sic est conuentum. Sed ꝓtra quia nõ valet ꝓtẽto vt vsura soluatur: de iureiur. debitores. Alij vt Jnno. & goff. intelligũt quãdo feudũ illicite desinet nec recuperari pot. Sed ꝓtra quia posset recipi seruitium vsq; ad restaurationem totius interesse preteriti: quod tex. non admittit. Alij vt host. & pandi: que est vt dominium rectum remaneat apud dominum & vtile apud vassallum cuz aliqua obligatiõe: aut seruitij aut saltem fidelitatis: vñ dimissa obligatiõe de ꝓsendiere: & ꝓhr nõ percipit fructus ex aliena re sed ex proprijq̃ & in limitavt §. sequenti. Si autem interim dño recipiat seruitiuz a vassallo tanq̃ ex debito tenetur restituere fructus nisi protestetur: ar. in. l. ij. C. de iur. dño. imperan. & in. c. cum. M. de constituti. secus si ex liberalitate vassalli scientis se non tenet.

30 ¶ Trigesimo querit vtq; idem sit in emphiteosi: & dicit aliqui q̃ sic: vñ specu. in titu. de feu. dicit q̃ feudum & ꝓtractus emphiteotici: & libellarius sunt eiusdem naturę & ego dico q̃ vbicunq; lex feudalis non est contra iuris naturalis aut ciuilis rõnem hz locum in emphiteosi: alias nõ: vt tz bar. in. l. si mihi. x titio. ff. de verb. obli. & bal. in. c. j. de inuest. c. alle. fac. Modo aũt qñ in re emphiteotica extant melioramenta: dico esse contrariũ fm naturale si fructus eoꝝ cõputentur pauliter in fructus esset cõputandus ex natura iuris contractus sicut de feudo dictum est. Licitum est ergo non cõputare fructus prioris in feudo & emphiteosi concurrẽtibus duobus: primo q̃ melioramenta nõ sint facta: secundo q̃ ista fuerint a cã libera: qt si dño esset exhibita ꝓprietas pecunie vel aliq̃d aliud. p his habendis non liceret qñ fructus proportionarent a seruitio sine ab affectu. & ita determinat & tenet sum. angel. in hoc casu & in priore: sed dicit cardi. in. d. c. et bo. anto. & cõiter alij q̃. d. c. j. non intelligit in feudo francho & libero: sed in non libero quę opinio est vera & sequenda sicut & sequitur ibi Jo. de imo. & bar. Nam si feudatarius aliquid soluit dño vel exhibet. i. mensurabile pecunia: feudũ est concessum timjo onero so ideoq̃ si pignoraretur dño faciet fructus suos nec poterit conqueri feudatarius tunc dño nihil reddendo: secus si esset concessuz sine onere. qt nihil penes vassallum correspõderet fructibus. Quia ergo vera est est ista opinio quam tñ. d. sum. reprobat: ideo limita. tertio quod feuduz vel emphiteosis a cã libera sit cum onere: alias non vbi fructus disproportionãtur a seruitio.

¶ Trigesimoprimo queritur vtrum inde sit 31
in vsufructuario qui obligat proprietario: & dicit ho. in sum. q̃ si habet a proprietario a causa libera: alias non vbi fructus disproportionãtur a seruitio.

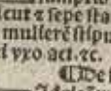

Actio iuris a ꝓsumptione differt: qt fictio iuris semp est ꝓtra veritatem vt in iure possiminij. &c. ꝓsumptio vo cum veritate stare potest sicut & sepe stat. Jus enim fingit aliud q̃ sit vt mulierẽ stipulatur q̃ que nõ ẽ. l. vnica. C. de rei vxo act. &c.

¶ De fideicõmissis.

Fideicõmissum: & donatio mortis cã legatoꝝ appellatione ꝓtinent. ff. de lega. iij. l. & si fideicõmissum: & est fideicõmissum illud legatum vel relictum qñ fidei heredis cõmissum est: alicui ab eo dãdum: cum testator dicit. heres fidei me cõmitto: vt des legata & cõmissa fm Azo. in sum. vñ fm Panor. in. c. raynaldus. de test. legatum dz quãdo dispositiones vel testamẽta ꝓferunt in legatarium: fidei vero cõmissum cuz dq̃ capit de manu alterius: puta relinquo tibi fundum & volo q̃ illud restituas semp ꝓnio. nam respectu tui est legatum: respectu vero semp ꝓnij ẽ fidei cõmissum: sic appellatum qt fidei tue cõmittitur. Est aũt duplex. i. generale quotota hereditas venit restituẽda: & particulare quo restituẽda veniũt certa particularia bona. Et olim q̃dem multas differẽtias habuerũt cõmissa & legata: ꝓ hodie nõ: ꝓ omne legatum fideicõmissuz dici pot & ecõtra: ꝓ quo est tex. instit. de lega. §. ꝓ nõvisq; & ipsoꝝ eadẽ est natura. ff. de le. j. vbi dz q̃ p omnia equata sunt legata fidei commissio. & l. prima ac seba. c. cõia de leg. si qua tñ est differẽtia. vide in glo. d. l. & si fideicõmissaꝝ. & quod ibi no. vnde propise hodie fideicommissum dz legarũ vel hereditas sta alienẽt cõmissa vt alienari non possit aut relinqui aliter q̃ testator ordinauerit.

¶ De fideiussore.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ideiussor dictus a fideiubeo. qñ iubens siue dicens siue fidei stãdũ vel qñ iussus suã fidem interponere in aliquo negocio. est qui alienã obligationẽ in suã recipit fidẽ pncipali nihilominus manẽte obligato. insti. eo. in prin. ꝛ. ff. eo. l. j. ꝛ. q. ¶ Est aũt fideiussor nomẽ generale: sub se videlicet pteheldẽs. mãdatorẽ. pstitutorem ꝛ pmissorẽ: ppter ea hi differunt ad inuicẽ: qꝛ mãdator nũq̃ sequit sed semp pcedit obligationem. ff. mãda. l. si fo nõ reminuerãdi cã. §. si post credita. nisi in casu qui habet in eo. §. pstitutor aũt non obligatur nisi precedat obligatio q̃ in turibus data sit. ff. de pstit. pe. l. i. ꝛ. iij. ꝛ. C. e. l. q. pmissor vero ex toto in se alienam obligationem trãsfert. fideiussor aũt obligationẽ pcedit ꝛ sequit insti. e. §. fideiussor. ꝛ in aut. pñte. C. e. ꝛ non trãsfert in se obligationem ex toto. sed principali non satisfaciẽte. Fideiussor aũt in rem suam ꝛ. qui fideiubet. pre in ea cã qua reo futura est eius: vbi gꝛa dedi procuratorẽ ad defendendũ in causa mea: ꝛ fideiussi pro eo. iudicatum solui. hoc casu fideiussor in rem meaꝫ dicor. vt. l. ij. de functus. ff. de procur. Fideiussio vero sta fit vt si interrogetur fideiussor. sic: fide tua inbes quod iste debet. ille respondeat fideiubeo: insti. eo. §. in stipulationibus. vbi de eꝛ fm ho. in sum. e. vulgares ytuntur hoc modo: es fideiussor pro tali ꝛ promittis mihi pro eo ꝛ ille respondit sic. vel promitto. Et non tꝫ fideiussio. quãdo est accessoria ei qꝫ non tenet: glo. in. c. graulo de censi. cum cõcor. ibi positis.

Quo mõ fit fideiussio.

1. q. ¶ Primo vero queritur qui possit fideiubere: ꝛ dico q̃ quilibet habens administrationem suoꝝ bonorum.

2 ¶ Secũdo qꝛitur vtrum mulier possit fideiubere: ꝛ dico q̃ non p viro: ꝛ si fecit ꝛ abũ iure. ff. ad senatusco. velle. l. ij. in glo. nec pro altero fm qꝫ no. in. l. cũ nuls. ff. ad velleio. Ꝫ tñ q̃ ibi distinguit sunt ꝛ casus in qb' põt fideiubere: primo qñ fideiubet. p pcio dando vt ds seruũ manumittat: secũdo qñ. p dote alicuius mulieris: tertio qñ renũciauit. hñficio velletano certiorata de iure: quarto qñ accepit pcũ. p fideiubendo vel aliquid loco pcij: quinto qñ in fraudem fideiussit vt deciperet. sexto qñ pignus vel fideiussorẽ. p alio dedit: ꝛ post biẽniũ a dicta cautione numerandũ. item. ad idem se obligauit vel pignꝫ vel fideiussorem dedit: secus si infra biẽniũ consensit qꝫ non valet.

¶ Tertio qꝛitur vtrũ clericus possit esse fideiussor: ꝛ dico q̃ non. p laico ꝛ si fecit ꝛ abũ clendus. ꝛ. ab ecclesia vel clero post debitam monitionẽ vel a fideiussione. vt in. c. j. de fideiuss. qꝫ quidem aliqui limitant in frequentia fideiussionis. ppter verbũ inseruiẽs l. d. c. positum q̃ frequẽtiam notat. l. valde seruiens sicut indifficile ꝛ. l. valde difficile. l. gallus. §. ille casus. ff. de lib. ꝛ post. sed mihi videtur q̃. p laico nullo modo debeat indiferenter fideiubere. xj. q. j. te quidẽ. in tex. ꝛ in glo. sed solũ in casu necessitatis in quo sicut obligatur subuenire indigenti. xij. qꝫ. i. videntes. ita ꝛ fideiubere. ꝛ hoc tenet gl. in d. c. te quidẽ. ꝛ in. c. pe. e. tit. Pro ecclesia aũt vel clericos fideiubere põt: vt in. c. ij. eo. tit. et in. d. glo in. d. c. te quides. Si ẽ fideiusserit tenet fm glo. extra. eo. c. j. q̃ allegat. c. peruenit. ꝛ. c. pstitutus. eo. tit. ꝛ idẽ panor. in. d. c. i. sed fm hosti. tenetur solum de patrimonio suo vel de redditibus beneficij quos suos habet: nõ autem in pliuticium ecclesie. Archi. autem in. c. statutum de rescrip. lib. vj. tenet q̃ nec etiam de fructibus beneficij. sed communiter tenẽt cum host.

¶ Quarto queritur vtꝫ religiosus possit fideiubere et dico q̃ nõ. vt in. c. pe. eo. tit. etiã si eẽt abbas. nisi hoc fiat de licentia abbatis ꝛ ad sensu maioris pris capituli: vt ibidẽ qꝫ tiel ligo de assensu explicito vel tpicito vt in re modica de quo abbas disponẽt posset ex tacito pssensu capituli.

¶ Quinto queritꝫ vtꝫ heres fideiussoris obliget vt fideiussor et dico q̃ sic. l. post accept. ff. eo. sed tñ intellige q̃ successor: plani non ẽ eius heres. vnde nec pro eo tenetur. ar. eo q̃ que dixit host. vt supra. §. iij.

¶ Sexto queritꝫ vtrum fideiussor d promittere aliquẽ pñtare liberetur si talis p quo ferat aliquẽ pñtare liberetur cõmisit capitale crimẽ. ppter qꝫ fuit pdẽnatus ad mortem vbi bãnitus et fugit. et dico q̃ sic. vt ẽ casus in. l. sed et si quis rei. ff. si quis cau. in prin. ꝛ no. in. l. si decesserit. ff. qui satisda. eo. et hoc vꝫ est nisi fideiussor eẽt in dolo vel lata culpa respectu maleficij postea ppetrati quia in pscia teneretur ad restitutionem damni alias non.

¶ Septimo queritur vtrũ fideiussor: vel de capitandi. cui dictus reus fuerat assignatus et fugit. sit ipse decapitandus et dicit Cy. in l. ad commentariensem. C. de custo. reo. et Bartolus et tex. in. l. si quis reum. ff. de custo. reo. quod non. sed pecunialiter puniretur quia nemo potest se obligare ex contractu ad penam capitalem. cum nemo sit dominus

membrorum suoꝝ. xxiij. q. v. si nõ licet: ꝛ l. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. si tamẽ fuerit in dolo puniẽt pena arbitraria. vt no. in. d. locis ꝛ xxiij. q. v. cum homo. in glo. Nec obst. d. l. ad cõmẽtariẽsem: qꝫ loquit de eo q̃ hꝫ custodiam ex officio: qui punitur ea pena qua puniẽdus erat incarceratus: si est in dolo fuge vel negligẽtia animi: vt ibi no.

¶ Octauo queritꝫ vtrum possit ds interponere fideiussorem in cã criminali: ꝛ dicit Panor. in rub. de fideius. q̃ si non venit imponenda corporalis pena potest: alias nõ: quomodo intelige. c. si clericos: de sen. ex. lib. vj. ꝛ facit. d. l. si quis reum iuncta. l. diuus pius mo. ꝛ ibi etiam glosa. Fallit in muliere: de cestarium.

¶ Nono queritꝫ vtꝫ cum plures insolidum sint fideiussores: debeat inter eos debitum diuidi: ꝛ dicit Panor. in. c. puenit eo. tit. q̃ sic nisi sint ds pñtes ꝛ soluendo ꝛ hoc postulent ante litem pꝛestatam. ff. de fideius. l. si dubitem. §. i. ꝛ istud est bñficium diui adriani potuerit: ꝛ habes in effectu. insti. eod. titu. §. si nunciassent.

¶ Decio queritꝫ vtrum pñte debitore principali: ꝛ indefensso possit puenirl fideiussor: ꝛ dico q̃ non: vt in aut. pñte. C. eo. ti. etiam si abstinerit se principalem debitorẽ vt fit cõmuniter hodie: fm Panor. in. d. c. puenit: ꝛ hoc vꝫ est nisi renũciauerit huic bñficio: vt. C. de duo. re. sti. autẽ. hoc ita: ꝛ nisi debitor non sit non solũdo: vel nõ possit puenirl. vt. l. ij. d. aut. presente.

¶ Undecimo queritꝫ vtꝫ creditor teneat cedere actiones suas fideiussori: ꝛ dico q̃ sic: alias potest et negare solutionem debiti. ff. de solu. l. modestissimus. ꝛ. ff. eo. l. fideiussori. ꝛ. pro eum pro quo fideiussit.

¶ Duodecio queritꝫ vtꝫ debitor teneat satisfacere fideiussori de omni dãno: ꝛ dico q̃ sic. sed intellige quod illi euenit ex sua culpa. ppter fideiussionẽ eo. ti. c. ij. ꝛ. iij. ꝛ de fo. pe. c. fi. qꝫ offrit suum milli ds esse dãnosus. ff. de fur. l. si seruus cõis. §. quod vero. ff. ad rutil. l. ij. §. l. ff. quẽ ad. tella. aper. l. sed si ds furio: ꝛ in glo. d. c. ij.

¶ Decio tertio vtꝫ fideiussor a debitore repetere possit vsuras: quas soluit creditor: ꝛ dicit Io. an. in rc. dãnum lib. vj. in mer. ꝛ fo. quia Panor. in. d. c. q̃ q̃ aut simplr erat solũ obligatus ad debitum solũdum: ꝛ sic non repeter: sed sibi imputet si soluit: qꝫ nõ erat obligatus: ꝛ facit. l. cẽtus. ff. de eo quod certo. nisi soluisset vsuras vt interesse: ꝛ hoc verum quãdo fideiussor obligauerat se nõ solum simpliciter: sed ẽt in oem casum veniẽtem ex debito principali: qꝫ teneret de augmẽto debiti: vt. d. l. cẽtum. ꝛ. l. quero. §. j. ff. locꝫ. ꝛ. l. moꝫa. ff. de ꝝbo. oblig. alias simpliciter fideiubens nõ tenetur ad interesse nec ad augmẽtum debiti: vt no. glo. in. d. c. iij. ꝛ sequũtur doc. vnde si soluerit sibi imputabit iure fori. Ꝫ iure poli debitor tenearur si ipse erat obligatus in vero ad interesse seu augmentum creditori: alias non. Si autem obligauerat se fideiussor ad vsuras solũdas: sic fm legistas ꝛ canonistas distinguitur: qꝫ si soluit sponte nõ repetet fm glos. in. d. c. q. qꝫ indebite erãt. vt in. c. debitores de iureiuran. si vero soluit coacte quidem: sed nõ opposuit exceptionem non repetet: si autẽ opposuit sed p iudicis iniquitatem fuit soluere coactus non repetet: nec debitor tenetur p. l. exceptionem. ff. eod. ꝛ. ff. de cuic. l. ij. per imprudẽtiam. Si aũt nõ soluꝫ fideiussit soluere vsuras sed etiã iurauit: sic repetet fm omnes: qꝫ hꝫ posset petere absolutionem a iuramẽto: non tamẽ tenetur fm Bof. quia hꝫ teneatur fideiussor: excipere. vt in glo. d. c. q. p multa iura: nõ tamẽ tenẽt agere. Aduertẽdum est tamẽ q̃ eo casu quo fideiussor vsuras soluere promisit sine iuramẽto sciente ꝛ pssentiẽte debitore: fm theologos eos in conscientia repetere potest sine sponte sua coacte soluerit et debitor tenetur: quia sic intelligitur mandasse vt solueat. vt. l. ij. pcurator. ff. de condi. inde. sciẽti etiam ꝛ cõsentiẽti ꝛc. de regu. iur. lib. vj.

¶ Decimo quarto queritꝫ vtrum fideiussor remaneat obligatus termino prorogato a creditore: ꝛ dico fm Panor. in. c. cõstitutus eo. titu. communiter teneri quod aut fideiussor erat obligatus ad tẽpus solum: puta vsq̃ ad annum et sic nõ tenetur post ũnum. p. rogato termino p. l. item queritur. §. qui impleto. ff. loc. vbi pater quod si locaui tibi domum vsq̃ ad annum dato fideiussore. si conducis postea tacite vsq̃ ad aliud tempus fideiussor nõ tenetur nisi de nouo promittat. Aut obligatio erat pura: sed solutio dilata sit ad tempus: et sic licet solutio sit prorogata nõ tamen liberatur: quia nulla facta prorogatione terminũ tenetur fideiussor etiam post terminum: sicut et reus principalis. argumen. c. cum dilecti de dolo. ꝛ lege celsus. ff. de arbitris.

¶ Decioquito queritꝫ vtꝫ fideiussor ad solu

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiones possit agere ptra debitorē vt liberet eum: ꝛdico q̃ lic in tribus casibus. Primo si diu in obligatiōe steterit. ff. mā. l. lucius titius: sedo si reus incipit vrgere ad inopiā vt l. lucius titius. C. mā. si. p ea ptra quā. tertio fideiussor pdēnatus: sitvt in l. ii. p ea cōtra quā. Et hoꝝ tres casus gl. elicit ex ter. extra eo. c. ii. quibus adde quarto si hoc ab initio pauentum est: vt in. l. predicta si. p ea ꝛ ff. de fideiui. fideiussor pro venditore.

16 ¶ Decimosexto q̃rit vtꝝ fideiussor. p alienatione reddotalis: vel donatiōis. ꝓpter nuptias ꝓstāte matrimonio teneat de euictione ::ꝛdico q̃ patet. in. c. cum ꝓtingat de iureiur. ꝛbar. in. l. cū lex. ff. eo. ꝛ Io. an. post multas opiniōes videt ꝓcludere q̃ si mulier, vēdit nō teneꝫ necipse nec mulier. d. l. cū lex. si siv ēdit maritus vel alius tenetꝫ vendens ꝛ si fetiussor: vel ad rē tradēdā vel ad interesse ꝗm q̃ no. in. l. res alienā. ff. de ꝓtrahē. emp. ar. l. ꝛstio. C. de p. mi. ꝛratio q̃: lex non resistit vēditioni ꝛactioni ꝓsonali: sed alienationi. i. trāslationi dñij: vñ vxor non obligatur: q̃ teneret ad translationem dñij. l. exēpto in principio. ff. de acti. emp. ꝛ vē: nec fideiussor: quia haberet regressum ꝓtra mulierem: ꝛ hoc verum nisi mulier iurasset: q̃ si iurasset teneretur tam ipsa q̃ fideiussor.

17 ¶ Decimoseptimo q̃rit vtꝝ fideiussor alio d̃ recipere possit a debitore sine vsura: ꝛ dico hic eē nō possevsurā: q̃ neq̃ est hic mutuū tacitū vel exp̃ssum cū fideiussor nihil p̄ter fide interponat: ꝛsi d̃ accipiat rōne periculi vel laboꝝ: moderate tñ est licitū: ꝛ cōtractus innominatus: si ꝗ aliq̃d accipiat ratione facti nullo extēte piculo vel labore est tuiquum ꝛ ptra caritatem: ꝛ multo magis si fraus vel dolus interueniat: vt si conueniatur cum aliquo ne credat debitori nisi quia fideiubeat: ꝛ sic lucretur: ꝛ vtroq̃ casu restituere tenetur.

¶ De fide.

Fides tripl̃r sumit. primo vt est pactio q̃dā q̃tūcūq̃ simplex de summo: eo mō quo recedēs a pactis aut ēt, pmissis ꝛ recedere ꝛ a fide: ꝛ sic sumit in. c. duo. de spō. ꝛ. l. i. ff. de pact. ꝛ. ff. de ꝓstl. pecu. l. i. q̃. vt est ꝓsensus de phi: ꝛ sic ēt sumit in eo. c. i. ꝛ vt ibi no. hec facit mrimonium: ꝛ de hoc. i. iuramētū. i. ꝗ. vlti. tertio sumit fides theologice vt est iubitātia sperādaꝝ rerum ꝛc. heb. xi. De prima fide. ꝓprie intelligit illud frāgenti fidē ꝛc. de quo. i. iuramētū. i. ꝗ. vi. ꝛ quo differat ab opinione. i. opinio. de sesavero. i. matrimoniū p totum. de rer clavero agetur in toto isto capitulo.

¶ Primo vero q̃rit de q̃bus est fides: ꝛ dicit s. tho. 2. 2. q. xi. ar. ij. q̃ ad fidē directe ꝓpcipaliꝫ ptinet articuli fidei: q. i. sunt de his q̃ visuri sumus in ꝓtia: vel p q̃ venimus ad ꝓtiaꝫ. indirecte ꝗo ꝛ secūdario ea ex q̃bus si non crederent sequereē aliquis articuli corruptio. Adde ēt q̃ ad fidē ptinēt ota q̃ sunt in scriptura p accidēs tāq̃ declaratiua pdictoꝝ. 2. 2. q. i. ar. vi. ad primū. Adde ēt q̃ ad fidē ptinent p accidēs ota q̃ sunt in doctrina ecclesie: q̃ vt ꝓ. 2. 2. q. v. ar. iij. et iij. di. xxiij. q. iij. ar. iij. q. ii. ꝛ in quol. vi. ar. vi. quicūq̃ sicut infallibiliter diuine regulē nō inherent doctrine ecclesie: quē procedit ex primaverstate manifestata in scripturis illē nō hī habitū fidei. sed ea q̃ sunt fidei aliter ꝛ ꝗ p fidem. hec ille. Et quia vt ipse dicit in opusculo cōtra errores grecoꝝ papa hī vniuersalis ecclesie primatum. ad quem pertinet ea que sunt fidei determinare vt eo principaliter residet auctoritas vtis ecclesie. 2. 2. q. xi. ar. iij. ō ēt ad fidem pertinet inherere determinatiōi pontificis summi in his que sunt fidei. imo ēt et in his q̃ spectāt ad bonos mores: q̃ in hmōi ecclesia errare non potest et consequenter nec caput eius inquantum caput siue inquantum pontifex: q̃ semper esse intelligo q̃ intercessatur in dubijs nonvtil doctus aut fatuus p̄sona. sed vt caput christianitatis. vel ꝗ ꝗ ecclie. quando determinat cum cardinalibus pānlio. sed primum est melius. quia papa sine cardinalibus eē pōt. Sed predicta quādentur q̃ errare non pōt finaliter. secus in primo mō: quia possent ꝓmo facile fidem falsam proferre. sed statim spiritus. vel p scripturam vel p viros doctos se fundāres in scriptura: aut aliter iuē afferret ne fieret in falsa fida: vñ superhmōi dubio facilēr consultationes: quod non esset necesse si infallibiliter moueretur a spū quo ad primos motus vel primos cogitationes. Tamen enim motus possunt inesse ex naturalibus principijs. sed coriguntur p spiritum sancti. sicut ō natū ꝓpheta dicit gre. sup ezech. et. s. thom. 2. 2. q. i. ar. vtij. et. iij. di. xxv. q. i. ar. ij. ficr fidē. Prima credibilia ratio. quēdā ꝗ q̃ d̃ ad maiestatē diuinatis. quēdā ꝗ ad misteriū humanitatis christi ptinēt. ꝗ. i. est pietatis sacramētū. i. ad thimoteū. iij. q̃ p se ptinent ad fidem ea quorum visione

in eterna vita pfruemur: ꝛ p q̃ ducimur in illa m: duo aūt nobis videnda ꝓponūtur. scz occultū diuinitatis cuius visio nos facit beatos ꝛ misterium incarnationis xpi p qd in gloriam filioꝝ dei accessum habemus. ro. v. q̃ cū articulus sit veritas de deo: hoc est aut de deo tm: aut de deo rōne assumpte nature. Articuli aūt ad diuinitatē ptinentes sunt septem. Nā si articulus est deo tm: de quo nobis tria credenda ꝓponuntur. i. vnitas deitatis: trinitas personaꝝ: ꝛ opa deitatis propria: hoc tripl̃r hoc contingit: q̃ est si rōne nature vel ꝓsone vel effectus. Et vnū deū. si rōne ꝓsone: aut rōne ꝓsone ꝓprie: ꝛ sic est ꝓcs patrē oipotentē: aut filij: ꝛ sic est tertius ꝛ in iesum xpm filiū eius. aut spūsanctus ꝛ sic est quartus. credo in spūsanctū. Si ꝗo rōne effectus aut ptinet ad ꝓditionē ꝛ effe nature: ꝛ sic est quintus. creatorē celi ꝛ terre: aut ad bonū ꝛ esse gratie. ꝛ sic est sextus sub q̃ ponuntur ota ptinentia ad humanā sanctificationem: sanctam ecclesiam catholicā sanctorū cōtionem: remissionem peccatoꝝ: aut ad ꝓtionem ꝛ esse gloriē: ꝛ sic est septimus de resurrectione carnis ꝛ vita eterna. Et similiter ēt circa humanitatē xpi ponuntur. vij. arti. Primus ad incarnationem siue conceptionem ptinet: qui conceptus est de spū. secundus ad natuitatem ex virgine: natus ex maria virgine: tertius ad passionē: mortem ꝛ sepulturam: passus sub pontio pi. crucifixus ad mortuus ꝛ sepultus: quartus ad descēsum ad inferos: descendit ad inferos: quintus ad resurrectionem: tertia die resurrexit a mortuis: sextus ad ascensionē: ascēdit in celū sedet ad dex. del patris: septimus ad adventū ad iudicium inde venturus ꝛc. Et cū ad ipsa credibilia ꝛ q̃tūm ad ipsos qui eos distinguunt. s. q̃tuz distinxerūt. primo mō sunt. xiij. q̃. modo. xij. Quidam aūt aliter eos distinguunt q̃ dcm ꝗ est. hoꝝ aūt articuloꝝ petrus tres complexus est in vnum. s. de vnitate nature de omnipotentia patris de ope creationis: q̃ opa creationis. ꝓpter potentiam quam indicat appropriatur patri qui est fons totius deitatis: ideoq̃ petro cōpetit q̃ est caput apl̃o: sicut pater trinitatis. Ioannes vero posuit articulū de ꝓsona filij. Iacobus ꝗo ꝓbet de dei ꝓmitte in vnū articulū de ꝓceptiōe ꝛ natiuitate. andreas articulum de passiōe: philippus descēsum ad inferos: thomas resurrectionem: bartholomeus ascensionem: matheus adūctum ad iudicium: iacob⁹ alphei arti. de persona spū. Opus aūt gratie diuinum dno apostoli: q̃ simon posuit effectus gratie in consecutione boni. i. sanctam ecclesiam catholicam sanctoꝝ cōtionem: iudas iacobi ꝗtum ad remotionem malī. i. peccatoꝝ remissionem. Effectum vero gloriē posuit mathias: vel vt aliq̃ dicunt iterum tho. Aliq̃ autem aliter ar. attribuunt apl̃is sed in hoc non est vis. hec ille.

¶ Tertio q̃rit quō obligentur fideles ad credēdum pdictos arti. ꝛ conclusive ac breuiter ex. s. tho. sic rndetur. Quilibet tenetur credere explicite articulos fidei: non autem alia sed solum implicite. 2. 2. q. ij. v. xij. q. lxx vi. arti. i. nec tñ necesse est cuilibet explicite credere oēs articulos fidei: sed ꝗtum sufficit ad dirigēdum in vltimum finē. tertio di. xxv. q. ij. arti. i. q. ij. vnde tenetur q̃lz ꝛ plane explicite credere deū esse ꝛ, puidentiā eius. 2. 2. q. ij. ar. vlij. ad primum. ꝛ vt ibidem. ꝛ mysteria xpi pcipue q̃ pblice in ecclia solēnizant. 2. 2. q. ij. ar. vij. Quilibꝫ aūt habēs officiū docendi fidem. i. plati: sacerdotes: ꝓphete: doctores ꝛ pdicatores tenentur credere explicite totalem distinctionem articuloꝝ ꝗm substantiam non aūt aliq̃. iij. di. xxv. q. ij ar. i. q. iij. Hec ex illo qui sub illa maxima loquitur. i. q̃ quilz tenetur explicite credere circa titulos fidei ptinentia ad officiū suum: ꝛ ea que sine sua negligentia notabili arbitrio boni viri ignorare non potest: vt q̃ solennizantur in ecclesia quātum ad oēs catholicos qui sollicitare possunt ecclesias vbi lita docentur. Que maxime etiam est de mēte. s. bo. ꝛ ricar. in. iij. di. xxv. Unde dicit dir. lib. i. q̃ clerici maxime plati ꝛ habentes curam alaꝝ tenentur scire explicite ꝛ distincte omnes articulos contentos in simbolis credo: ꝛ quicūq̃ vult ꝛ in concilio generali edito. xxxvi. di. c. i. ij. ꝛ. iij. ꝛpi vero tenentur scire circa predicta opponere ꝛ respondere: et hereticos confutare. extra de here. ex cōlicamus. el primo. In hoc tñ ille errat ꝛ sequitur. ros. dicens q̃ simplicibus ꝛ forte oibus laicis discernentibus ꝛ adultis sufficit credere deū esse ꝓmiatorem oim bonoꝝ ꝛ malorum oim punitorem: alios aūt articulos sufficit credere implicite credendo. i. vel q̃ eē de quid ecclesia catholica docet. Stultum est enim dicere q̃ liceat vtenti ratione ꝛ adulto ignorare christi natuitatem ꝛ mortē crucis quam impossibile est tales ignorare nisi omnino suam contēnat salutem ꝛ aures ꝗ bis diuinis obturet.

¶ Quarto queritur simplices in fidei subtilitatibus errantes peccent: ꝛ dicit spe in ritu. de here. ꝛ aluarus. vt refert sum. angel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

post Jo: de lig. q̃ peccãt mortaliter et sunt
hereticl: vallegat spe. xxiij. q. j. scisma. C. de
hr. l. ij. in ipsarũ. Sanctus tho. ãt. 2. 2. q. 2.
ar. vj. dicit q̃ non peccant si non pertinaci-
ter haberent peruersa doctrine in particu-
lari contra vltis ecclesie fidem. ⁊ hoc ꝯ dire.
lib. j. ⁊ no. Jnno. in. c. j. de sum. trl. ⁊ fid. c. et
ho. in prohe. circa finem ⁊ panor. ⁊ ratio q̃
ꝯ talis male opinetur: tamẽ ista opinio nõ
est sua fides. sed est fides ecclesie: ⁊ ad hoc
prodest fides implicita. Ad iura q̃ adducit
spe. dico q̃. l. ij. cũ sua glo. est ꝓtra eum vt ꝑ
intuenti. l. autem venia nihil facit ad mate
riam: ⁊ c. scisma loquitur de heretis: nõ pa
ratis se corrigere. Ad iura autem aliqri q̃
videntur. velle q̃ ignorantia non excuset:
dico q̃ loquuntur de ignorantia iuris natu-
ralis. vel in toto causarum.

5 ¶ Quinto querit quo teneatur hõ ad fidei
pfessionẽ exterioꝛẽ ⁊ dicit. s. tho. 2. 2. q. iij. q̃
fidẽ ꝓfiteri cũ ptineat ad ꝓceptũ affirmati
uum: nõ semp nec in quolibet loco est de ne
cessitate salutis: ꝯ in aliquo loco ⁊ tpe: qñ. s.
aliqs interrogatus de fide si taceret crede
ret vel nõ hre fidẽ: vel q̃ fides nõ esset vera
vel alij propter eius taciturnitatem a fide
auerterentur. ⁊ sic in hmõi casibus in dbus
honor debitus deo vel vtilitas ꝓximis im-
pendẽda subtrahitur: nisi confessio fiat: est
necessaria de precepto: alias de consilio si
vtilitas indesperatur: si vero sit solum ad
perturbationem infidelium est vitiuperabil
lis: dicẽte dño math. vij. nolite sanctum da
re canibus: ⁊ facit. c. In mandatis. xiiij. dist.
Qui ꝗ interius qdẽ credit exterius ꝗ o fa-
cit aliqs infidelitatis signuꝫ. puta exhiber
reuerẽtiam idolo: vel portat vestẽ destina-
tam ad aliquod determinatum signum in-
fidelitatis: huiusmodi: peccat mortaliter
quia fm augu. xxxij. q. iij. sanctus est mori
ꝗ vti idolorũ. ⁊ ratio est quia iste exhibet
reuerentiam diabolo: secus autem si non
designat et determinate infidelitatẽ. sicut
sed astiamo vtebatur chlamide militare ex
bono zelo.

6 ¶ Sexto q̃rit vtruꝫ circa ea q̃ sunt fidei vni
uersalis ecclesia possit errare: dicit panor.
in. c. a nobis de sen. ex. et fcdo: q̃ ecclesia vni
uersalis errare non potest. s. in fide vel arti
culis fidei: et pro hoc tm̃ christus in euan-
gelio orauit ad patrem: ego pro te rogaui
ꝛc. ⁊ sic intelligẽ. c. a recta. xxiij. q. j. in aliqs
aut nõ solum ecclesia particularis. vel. et
vltis. s. collectio fidelium seu ꝛciliũ ꝗsale
pot errare. ⁊ de hoc est tex. clarus in. d. c. a
nobis. ⁊ sic fm eũ dicẽt errasse ꝛciliũ super
matrimonio ꝓtrahendo inter raptor. ⁊ ra-
pta: ⁊ dictũ hiero. melius sentiendo ꝗ status
fuit statuto ꝛciliũ vt probatur. xxxvj. q. ij. in
c. tria. iuncto. c. placuit. Adde vero q̃ eccle
sia que errare nõ potest fm archie. est eccle
sia romana: qõ ẽt. pbat per dicta hiero. ad
damasum. xxiij. q. j. hec est fides: ⁊ p dicta
lucij pape. e. q. a recta: ⁊ ibi glo. et ex hoc
secũdo q̃ ẽt fm. s. tho. errare nõ pot in spe
cialibus ad bonos mores. ꝛdẽdo. s. decre-
ta et ꝛstitutiones: et intelligẽ finaliter non
prima fronte. ⁊ sic errauit ꝛciliũ vt dicitur
est. Errare autem pot ẽt finaliter in prices
laribus factis hominum et iudicijs. Vide
ẽt. 8. canon. ꝛatio. ⁊. ij.

7 ¶ Septimo q̃rit ad quẽ spectet editio sim-
boli et determinatio dubiorũ in fide: et di
covtrsiꝫ ptinere primo et principaliter ad
papã et nõ ad ꝛciliũ. q̃ aut ad eũ solũ pti
near editio simboli probat archie. iij. part
re. tit. vij. q. hec editio fit in ꝛciliis. qõ sola
auctoritate pape ꝓgregari pot: vt ꝓbatur.
xvij. p totũ: ⁊ similiter. s. tho. 2. 2. q. i. quia
inquit noua editio simboli necessaria est ad
vitandum insurgẽtes errores: et ꝛtr ad ils
lius auctoritatẽ pertinet: ad quem ptinet
finaliter determinare ea q̃ sunt fidei vt ab
oibus inconcussa fide teneantur. i. summi
pontifices. ad quẽ maiores et difficiliores
ecclesie questiones referuntur vt ꝛ di. xij.
vñ et luce. xxij. dixit dñs petro quem sumũ
pontificem ꝓtinuit: ego. p te rogaui ꝛc. Et
ratio est quia vna fides ꝯ esse in ecclesia:
qõ esse nõ posset nisi qõ de fide exorta de-
terminaret p eũ q̃ totã ecclesie pteset. cuius
etiam auctoritate ꝓgregat sinodus ⁊ chal
sia ꝓfirmatur. hec ex illo. Ex quibus ꝯ q̃
sia ꝛciliũ robur accipit a confirmatione pa
pe: et q̃ declaratio dubiorũ in fide parti
net solũ ad eum vt extra de baptismo malo
res. Unde si concilium ⁊ papa dissentirẽt in
dubio fidei quod possibile est prima fronte
non finaliter cum neutra pars errare pos-
sit finaliter: tandem standũ esset sne pape.
si p impossibile ꝛciliũ finaliter errarẽt. q̃
remota auctoritate pape ꝛciliũ est conci-
liabulum vt ꝯ dist. xvij. p totum. vñ. s. tho.
dicit. 2. 2. q. ij. ar. iij. q̃ auctoritas vltis eccle
sie in determinando de fide principaliter
residet in summo pontifice. ⁊ de po. q. ⁊. ar.
iij. dicit q̃ papa pot interpretari explana
re simbolum aliquo addito etiam non vo
cato concilio. et contra in pnq. rell. dicit q̃
sancti patres in concilio congregari nihil
statuare potuissent nisi auctoritate summi

pontificis interuenente sine quo ẽt ꝛciliũ
congregari non pot. Et si dicatur ꝓtra hec
q̃ ꝛciliũ aliqñ errauit vt in matrimonio ra
pto ⁊ rapte ad hoc dictũ est supra ꝛciliũ
⁊. ij. Si ẽt dicatur q̃ papa errare pot: tũ q̃
pot effici hereticus sicut anastasius. di. xix.
anastasius: tum q̃ de facto errauit nicolaꝰ
in ꝓtõne illa exũt. de ver. sig. lib. vj. vbi dicit
ꝗs ⁊ apli nihil habuerũt in cõi ẽtũ ad do-
uisiũ reuocata est ꝑ extrauagantẽ. Joã.
xxij. q incipit q̃ nonnũq̃. dico qõ papa vt
papa sine caput. i. vt suoꝫ mẽbroꝫ auxilio
vens ꝓsilia ⁊ ꝓnes ⁊ facie ndo q̃ in se est
errare non pot sicut nec ecclesia. vt supra ca
nonisatio. ⁊. ij. ⁊ supra ꝛciliũ. ⁊. ij. q̃ sic se
quitur mortũ ipũff. secus vt singularis pso-
pam incinationẽ: vñ effici non pot here
ticus nisi resistendo admonitoꝫ q̃ daret ipũf-
pã pũff. aut ad ẽtatem adducit illũ: aut
hereticũ ꝓuincit reducẽdo dictũ eius ad ali
quid manifeste ꝓtra fidẽ. Ad illã aut decre-
talem dicit archi. q̃ parte. ii. rũ. c. ij. qõ ad
papã ptinet determinare dubia exorta cir-
ca canonis sicut ⁊ circa fidẽ. q̃. q. i. ex hio oi
bus. vñ illa decretalis non est ẽtus ad hoc
vbi supra. Utrũ aut liceat ꝓce vel precio ali
quem ad fidem inducere. vide infra indeus
⁊. vj. Utrum etiam liceat disputare de fide.
vide supra. disputatio ⁊. vnico.

¶ De filijs legitimis ⁊ illegitimis. precipue
ꝗ ad successionem.

Filij legaliter ⁊ canonice loquẽ
do triplici gñe distinguunt: q̃
quidã sunt legitimi. i. lege, pba
ti non aut naturales. i. natura
liter gñati: quedam vero econ
uerso sunt naturales sed nõ le-
gitimi: quidam vero ⁊ legitimi ⁊ naturales
de quibus infra legitimus. ¶ Legitimi vero
non naturales sunt duplices: q̃ quidã sunt
legitimi tũ: vt adoptati vel arrogati qui so
la legis institutione sunt filij: quidã vero le
gitimi ⁊ ꝗnales. vt suscepti ex baptismo vt
firmatione: ⁊ gñaliter oẽs in ꝗnalib⁹ sub
dicti sicut oẽs xpiani sunt filij pape: ⁊ omnes
de diocesi epi ⁊ oẽs de parrochia curati. xxx
q. i. omnes. Similiter naturales non legiti
mi sunt duplices: q̃ quidaꝫ sunt naturales
tũ qui etiam dicuntur nori sicut qui nasciũ
tur ex coitu ciuili lege nec probato nec repro
bato soluti cum vna concubina soluta retẽ
ta in domo. vt patet per bar. in. l. in concubi
natu. ff. de concu. ⁊ in. l. concubinam. eo. tit.
⁊ ibi glo. dicit q̃ non sufficit concubinam te
neri extra domum: sed cohabitatio requiri
tur. Et idem di. tenet dicens in concubinatu
requiri indubitatum affectum sicut in vxo
re cuius affectus presumptio inducitur per
cohabitationem. Et idem Jo. an. in addẽ. ad
spec. tit. qui ti. sint legi. dicens q̃ ꝯ nati ex so
luto ⁊ soluta ex cõi vsu appellentur natura
les. tũ naturales, ꝑprie dicuntur nati ex cõ
cubina retenta in domo loco vxoris: ⁊ idem
spec. in ti. de successione ab intesta. vbi tria
requirit: primo q̃ illi sint nati ex solutis: se-
cundo q̃ ex concubina: tertio q̃ sit vnica con
cubina que. s. sit velut vxor. Quidaꝫ ꝗo sunt
naturales ⁊ spurij vt qui nascuntur ex coitu
lege non probato sed reprobato: puta cũ cõ
sanguinea vel adultera vel meretrice: aut
concubina cum quis habet plures vel vnã
non ex indubitato affectu: aut non sic solutã
vt posset esse vxor. vt not. in. c. tanta. qui fil.
sint leg. ⁊ no. bar. in. l. si gener. ff. de hls. qui
vt indi. Et idem est de vulgo conceptis qui
patrem demonstrare non possunt. ff. de sta-
ho. l. vulgo. Nati tũ de adulterio vel ẽt scor
to habent nomina propria vt dicuntur mã-
ceres vel nori: sed auctores vocabula ꝓfun-
dunt plerũq̃. ¶ Naturales autem ⁊ legitimi
simul dicuntur qui sunt ex legitimo matri-
monio. Igitur quinq̃ sunt spẽs filiorum. sc̃
legitimi tantum legitimi ⁊ spirituales: na-
turales tantum naturales ac spurij ⁊ natu-
rales ac legitimi. de quibus omnibus omnis
buo. vide vbi supra. ⁊ per panor. in. c. inno-
tuit. de elect. ⁊ in. d. c. tanta. qui fi. sint leg. vt rum.
de etiam infra. ⁊. ij. Adde etiaꝫ q̃ natura
les ac spurios. s. tho. in. iij. di. xlj. dicit non
esse naturales. s. tũ ⁊ precise sine non ex nã-
tos fm legem nature sed contra.

Quinq̃ spẽs filio

¶ Primo vero queritur quõ succedant le-
gitimi tantuꝫ: ⁊ dico q̃ si non sunt legitime 1. qõ.
emancipati a patre adoptante succedũt pa
tri legitimo simul cum filijs legitimis natu
ralibus. vt no. C. de adop. l. ii. ⁊ insti. de here.
que ab intest. def. item adoptiuos. ⁊ in. l.
si pater. ff. de adop. si vero sunt emancipati
a patre legitimo in nullo succedunt vide su
pra de adoptio.

¶ Secundo queritur quomodo succedunt 2
legitimi ⁊ spirituales proprie. i. suscepti de
baptismo vel confirmatione. ⁊ dico q̃ i nul
lo succedunt patri: sil'r nec spirituales large
i. subditi: q̃ inter spũl ⁊ temporalem heredi
tatem non est colligatio.

¶ Tertio queritur quomodo succedãt na- 3
turales tantum: ⁊ dico duo.

P̃ primum q̃ ab intestato succedunt pri in

Universidad de Deusto Biblioteca

duabus vnciis.l.vj.pte totius hereditatis:
ex quib⁹ matri virilis portio debebit si sup-
eit: hoc pro si sint naturales ppie.vt i au
ten.q.mo.na.effi.le.§.si q̃s aũt defunctus:
z in.c.liberi.xxxij.q.iiij.z scdo dũmodo non
existant filij legitimi: vel vxor legitima. vt
in aut.liceat plam.C.de na.lib.q: lz vxor nõ
capiat vel succedat: facit tamen ne natura-
les possint capere vel succedere. Filijs etiã
legitimis existẽtibus vel nepotibus: nõ po
test nisi vnam vnciam relinquere eis z mři: z
non vltra.C.vbi sup.a.l.matre: z si eis nihil
reliquerit in nullo succedũt: lz alimẽtari de
beant a legitimis. Matri aũt succedũt cum
legitimis: etiã si ipa sit illustris.C.ad orphi.
Et pdicta pcedunt etiaz de iure canonico.
fm glo.in.c.tãta.qui fi.sint legiti.z in.c.nisi
cum pridẽ: de renũ.z fm host.z panor.q: in
hereditatibus stãdum est iuri ciuili: ex quo
ius canonicum in ↄtrarium nõ disponit: licz
Gof.fuerit in opinione cõtraria. ¶ Scdm. Si
pater non hz filios legitimos vel nepotes:
vel descẽdẽtes: sed habeat ascendentes: po
test tales instituere ẽt in totum: legitima tñ
reseruata parẽtib⁹.vt no.in.d.aut.liceat pa
triã aũt nec ascẽdẽtes nec descendẽtes ha-
beat legitimos: licet eos heredes institue-
re insolidum fm azo. Et lz Gof.teneat q nõ
succedãt: cum hodie talis coitus sit repro-
batus: vt in aut.de leno.col.iij.z in aut.sce-
nicas colla.v.z.C.de ↄcubi.l.vnica.tñ tenẽ-
dum videt cũ glo.in.d.c.tãta: z nisi cum pri
dem: q succedãt ẽt de iure canonico: q: vt di
ctum est ex quo ius canonicuz non disponit
in ↄtrarium: recedere nõ debemus a disposi
tione iuris ciuilis: facit.c.p venerabilem.q
filij sint legi.z sequit Panor.in.d.c.tanta vt
dictũ est. Sed ista nõ pcedunt in filijs liber-
torũ: vt infra manumissio fucto prin.in vbo
liber. ¶ Tertium. Sicut z inquãtuz zqñ suc
cedũt filij naturales parẽtibus: fm azo.ita
z in tm̃ z totiẽs debent succedere parentes
naturales filijs naturalibus: vt par pietas
seruetur in eis.

4 ¶ Quarto querit quõ succedant naturales
.i.dic. ac spurij: z dico multa. ¶ Primũ. Scdm gl.i
l.si qua illustris.C.ad orphi.z bar.ibi.z in.l.
si gener.ff.de his q.vt indig.z Panor.in d.c.
tãta: spurij habẽtes patrẽ incertũ vt nati si
ne questi vulgo ex meretriciali coitu: q non
est dãnabilis nec accusat, poter vtilitatẽ vi-
te: fz Cy.in.d.l.si qua: succedũt matri equa
liter cum legitimis: isti.de suc.cog.§.vulgo:
quod tamẽ fallit in matre illustri: vt in.d.
l.si qua: patri vero in nullo succedunt: etiaz
non extantibus liberis vel coniuge: z simili
ter alendi sunt: quia coitus nõ est lege dam
nabilis: z idẽ dicit Cy. de nato ex muliere q
seruit in caupona z intẽperantie vina mini
strat: q: alendus est a matre: vt.l.si ea que.z
l.adulteriũ.C.de adul. Pro q̃bus aduerte
loquẽdo quo ad matrẽ: fm Panor.in.d.c.
tãta: q natus ex ↄcubina succedit matri cũ
legitimis etiam si mater sit illustris: si vero
sit natus ex concubina sed vulgo quesitus:
succedit matri cũ legitimis: nisi sit illustris
si vero sit natus ex damnato coitu: in nihilo
succedit: etiam matri. Et econtra dic. quod
parentes non succedũt filijs eo casu quo pa
rẽtibus filij non succedunt. vide ibi.
¶ Scdm. Generaliter spurius natus ex coi-
tu damnato siue reprobato: neq patri neq
matri succedit: vt in aut.quib.mo.nat.effi.
legi.§.fi.z nec a patre nec a matre fm leges
alendus est: lz aliter sit in ↄsciẽtia.vt not.
Inno.in.c.ij.de regulis: z Panor.in.c.cũ ha
beret de eo qui dux.quã pol.p adul.nec ta-
lem põt pater heredẽ ↄstituere: aut.lz.C.de
na.lib.z.c.dicat aliquis.xxxij.q.iiij.vñ ba-
stardi nobilium fm panor.in.c.p venerabi
lem.qui fi.sint legi.non dicuntur de parẽte
la parẽtum: q: sordes nõ computãtur inter
pcipuos.C.ad orphi.l.si qua illustris nec ar
ma parẽtum portare possent: z est ista bal.
in.l.cum legitime nuptie.ff.de sta.ho.z seq-
tur dominus Anto.in.d.c.per venerabilem.
Hunc tamen posset mater heredem ↄstitue
re secũdum aliquos.l.mar.z mo.z vt vide-
tur glo.in.d.c.tanta.
¶ Tertium. Scdm Bart.in.l.si gener.ff.de
his qui.vt indig.eo modo quo isti spurij suc
cedũt parẽtibus: succedũt z parentes ipsis
spurijs: eo vero casu quo ipsi non succedũt
parentibus: nec parentes succedunt ipsis
secũdum Panormi.in.d.c.tanta.
¶ Quartũ. Predicti spurij institui possunt 4
heredes ab extraneis fm panor.in.c.cũ ha
beret de eo.q dux.i ma.quã.pol.p ad.q: non
phibẽtur nisi parentes: vt no.glo.in aut.q
bus mo.natu.effi.sui.§.vlti.oĩa autem que
expresse prohibita nõ sunt licẽt. Potest etiã
eis donari ab extraneis inter viuos.secũdũ
glo.in auten.qui.mo.na.effi.sui.in fi.rõe di
cta. Et per hoc dicit Pau.de cast.q si pater
esset executor vltimarum volũtatum pote-
rit dare filio suo naturali id qd alteri pau-
peri daturus erat: q: nõ dicitur dare de suo
sed de alieno: z eadem ratione idem de spu
rio dici potest. Et fm Bart.in.l.si is qui.ex
bonis.ff.de vulga.z pupi.substitu.non pro-
bentur succedere fratri suo pupillo: etiam
ex iudicio patris: z facit glo.in auten.quib.

mo.na.effi.sui.in fi.que dicit q lz pr nõ pos
sit tales vulgariter substituere.põt tñ pu-
5 pillariter quasi pupilli sit heres. ¶ Quintũ
Est tñ aliquis modus fm quẽ pr relinque
re põt filio spurio: z vnus est infra peculiũ
ij.§.xxvj.aliũ habes.ff.statim qñ substitui
tur fratri pupillo: tertius est clarus fz bar.
in.d.l.si gener.p quem pater relinquere põt
filio spurio.s.ratiõe alimẽtorũ.sic relinquo
filio spurio fundũ invita sua pro alimentis:
z post mortem sit filiorum suorum: quibus
potest relinqui.vt.C.de nat.li.l.fi.z idez di
cit in dote spurie.quia dotis fauor est sicut
alimentorum. Pro quo aduerte q fm eun
dem barto.in aut.ex complexu.C.de ince.z
inutil.nup.parentes tenẽtur filios spurios
alere.de canonica equitate fm eorum fa-
cultates: tam pater q̃ mater.tum q: ali-
menta debẽtur instinctu nature que sic ma
trem sicut patrem obligat: vt no. Innoc.in
c.ij.de reg.z panor.in.d.c.cum haberet: tuz
quia tales non sunt in potestate nec patris
nec matris insti de nup.§.sunt z alie perso
ne z.l.vulgo concepti.ff.de sta.ho.secus au
tem est de iure ciuili vt.in.d.aut.ex comple
xu.vnde dicit bald.in.l.si.§.si a socero.ff.de
his que in frau.cre.quod de equitate cano
nica potest pater donare spurio: vt habeat
pro alimentis: z similiter pro alimentis le-
gare: vt.l.in.l.non omni ritu.C.de admi.tu.
dicit q etiam spuria dotari debet: vt not.
Imol.in.l.lucius.in.ij.§.i.ff.de le.ij. Predi-
6 cta tamen limita: nisi esset q̃litas nimia le
gata in fraudem. ¶ Sextum. Predicti acci
piendo a patre de bonis eius contra predi
cta contra aut.licet.C.de na.li.tenetur re
stituere: ille vero in cuius conscientia est de
restituẽdo ipsi spurio fz bar.i.d.l.si gener.
legaliter loquendo salua theologorum ra-
tione debet restituere fisco z non in spurio:
ego vero dico: q si res obnoxia restitutioni
iuste a spurio tenebatur tenet spurio: alias
7 vero domino vel iuxta dicenda infra resti-
tutio.iiij.§.i. ¶ Septimuz. Filij presbytero
rum etiam matri succedere non possunt fz
panor.in.c.per venerabilem qui fi.sint leg.
de mente glo.quia sunt adulterini z ex dã-
nato coitu: z cõiter ab hereditate parentuz
repelluntur: vt in aut.ex complexu.C.de in
cest.nup. Et idem dic de natis ex alijs cleri
cis constitutis in sacris.etiam si sint nati ex
vna concubina vt no.bar.in.l.si gener.ff.de
his qui.vt indi.quia concubinatus est spe-
cifice damnatus in clericis.vt extra de co-
habi.cle.per totum. De natis autem ex cle
ricis non constitutis in sacris infra legiti-
mus.§.vltimo.
¶ Quinto querit quõ succedãt filij natura 5.q.
les ac legitimi: z dico q ab intestato succe-
dũt parẽtibus oĩbus alijs exclusis.in aut.
de here.que ab inte.qd limita nisi in casu
in quo alij spãliter admittunt.vt dictuz est
in filijs adoptiuis.z sunt quasi dñi viuenti
bus parentibus: z solum deest filijs admini
stratio.insti.de here.que.z diff.§.sed sui: vñ
ex ↄsuetudine lege iuuata filij comituz ap-
pellantur comites: z filij regum reges ẽt in
vita parentum vt.xxiiij.q.i.c.fi.z per bar.in
l.ij.C.de digni.
¶ Sexto querit vtrũ malitia parentis no- 6
ceat filio z ecõtra: z dico q nõ q̃tũ ad deuz:
sed nocet quo ad penã temporalẽ.di.lxvi.
nũq̃: vñ dire.lib.j.titu.lxxxv.d cit q paren
tum malitia in quattuor casibus nocet fi-
lio quo ad successionem etiaz legitimo: pri
mo in crimine lese maiestatis spũalis.i.cri
mine heresis.de here.vergentis.secũdo in
crimine lese maiestatis tẽporalis: vbi filij
non succedũt.vi.q.j.l.si quis.C.ad.l.iul.ma.
quisquis.tertio qñ pater nõ seruat fidelita
tẽ dño a quo tz feudũ occidẽdo vel mutilã-
do z hmõi: de penis in quibusdam vbi hoc
no.ber.z ho.iiij.si pater insecut⁹ fuerit car
dinalem: vel percusserit z c.q: filij non habe
bũt ex eiusdem hereditate: de pe.felicis.li.
vj. Sunt tñ alie cause exheredãdi vt infra
hereditas.§.lx.
¶ Septimo q̃rit vtruz filius naturalis tñ 7
efficitur legitimus p sequens matrimoniũ
inter patrẽ z matrẽ eius: z dicit panor.in.d.
c.tãta.q sic.quicũq sit filius naturalis si
tpe quo genitus fuit poterant esse legitime
vir z vxor in matrimonio parentes eius. Et
lz bart.in.l.pe.ff.de concu.velit hoc verum
esse solum in ↄcubina retenta in domo post
ea pro vxore capta.canoniste tñ cõiter con
trariũ tenẽt z verius. Secus aũt esset si tpe
generationis non potuisset matrimonium
esse inter eos: q: lz per dispensationem vel
alio mõ sit postea contractum matrimoniũ
inter eos.nõ tñ erit legitimus fm Jo.an.in
quadam apostilla. Bal.in lib.feu.titu.si de
feu.con.fue.vult q nisi interueniat instru-
mentuz dotale: vt volunt iura.insti.de nup.
§.aliqñ: z insti.de hr.que ab inte.dese.post
principiũ.et aut.qui.mo.natura.effi.sui.§.
fi.huius sequatur matrimonium non legiti
mat.sed verius contrarium tenent cõiter
moderniores canoniste.z in practica sequi
tur legiste. Imo lz tpe conceptus nõ potuis
set esse vxor eius: si tamen tẽpore partus cõ
trahit cũ ea legitime: filius erit legitimus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fm cōez opinionē in.d.c.tāta. Similiter et
nō nocebit filijs natis ex ꝓcubina quin sint
legitimi iz pꝗ intermedio tpe aliā habuerit
vxorē ea mortua postea accepit ꝓcubinaz
in vxorem fm bar.in.l.cum mihi decem.ff.
de solu.rbal.in.l.pe.ff.fol.ma

8 ¶ Octauo q̄ritur vtꝝ filij nati ex clandestino matrimonio sint legitimi: rdicit gl.in.c. quod nobis.qui.fi.sint leg.quod si nullum est impedimētum post approbationē matrimonij erūt legitimi: siue nati sint ante approbationem siue post: quod quidem oēs sequuntur probatur in.c.ij.de clā.despō. quia approbatio retrorahitur, & perinde est ac si a principio fuisset contractum in faciem ecclesie. Imo dicit ala.q̄ licet clandestine contrahentes non presumantur conjuges: vt dicit glo.in.c.lator.qui filij sint legi. hoc tamen procedit respectu nubentiū. respectu aūt filiorū pfumunt coniuges. Ex quo infert panor.in.d. c.lator: q̄ natus ex viro & muliere simul cohabitātibus pfumitur legitimus: quia fauore legitimationis presumitur inter eos matrimonium: pro quo facit.l.in libere mulieris.ff.de rit.nup. quod maxime procedit si se coniuges vocabant: vt no. Innoc.in.c.ex parte de re.spo. Dicit etiam ho.q̄ si multo tpe simul tanq̄ ꝓiuges cohabitarūt pfumēdum est eē matrimoniū. ad qd facit qd no. ipse in.e.illud deꝗsump. ¶ Si ho erat ipedimētū tūc sunt opiniōes. q̄ io.an. rdis anto. tenēt q̄ post approbationē matrimonij legitimāt: iz postea separēt matrimoniū. qd goff. limitat vez in natis post approbationē tm̄. Jo. aūt cal. iz q̄ nullo mō legitimāt: qm̄ panor. putat vez de rigore iuris: rfacit.c.fi.§.si quis de clā. despositio. Et hoc iz sum. ange. propter.d.c.fi. vbi dicit tex. apertum esse. Sed ego dico: q̄ ille tex. in quo tā ipse q̄ panor. fundat loquit de matrimonio clādestino iter dicto.s. ppter pēdētē q̄onē sup aliquo: ipedimēto: vt pz p gl. rpterea loquit qn nō sequit approbatio: vñ reneo opinionē pmaz et sine limitatiōe godof. q̄ nō dz magis intrimonio iz clandestino. q̄ natus ex coitu fornicario cum eadem: quia si actus q̄ alias esset fornicatio supervenias ꝓsensu matrimonialis minus est ratione. Et si post approbationem ratio matrimonij probat impedimētum matrimonium separat gl. in.c. quod nobis. qui. fi. sint legit. dicit q̄ geniti post approbationem sunt legitimi sed ante approbationē non. rhoc sequit Joan. cal. q̄: ad hoc q̄ matrimonium sequēs legitimet filios precedētes opz q̄ esse potuerit tempore ꝓceptionis. quod non est in casu. isto obstāte impedimēto: Joā. autem an. iz indistincte q̄ oēs legitimatur iz separetur matrimonium. q̄ matrimonium omnia precedētia purgat. vt in.c.tāta. qui. fi. sint legi. rhoc sequitur et dñs ant. vt dictū est. panor. autem dicit se aliqñ tenuisse opinionem Jo. an. nūc vero tenere opinionē glos. ppter. ca. fin. §. si qs. de clā. despō. vbi dz q̄ ples suscepta de clandestino matrimonio ptius est illegitima detecto ipedimēto. et hoc sequit sum. ang. rro. iz ego dico io. an. bñ rvere sensisse. q̄ aū separationē mtrimonij rpost eius approbationē tpe inter medio. pbatū est filios fuisse legitimos. quē legitimatio nō tollit p dictā separationē. q̄ qd semel placuit rc. de re. iur. lib. vj. ité sem̄ legitime retractari nō dz ibidē. ité in penis benignior est interpretatio facēda ibidem. Et ad. morinū io. de cal. dico sufficere q̄ matrimoniū potuerit tūc ēt iz opinionē hoiz cū nullus aut vix aliqs possit esse certus. quin inter se rsuā vxorē sit ipedimentum. 9

¶ Nono q̄rit qd de isto casu. Quidā in faciē ecclie ꝓtraxit cū qdā facta solēni denunciatiōe. vtroq̄ vel altero ignorāte parētelā seu ipedimētū. rpostea accusati de parētela: rpemptorie citati venire noluerūt. ac tā dem excōicati in excōicatiōe tres filios genuerūt. quibus deinde recōciliatio: probata parentela diuortium celebratū est. Queritur an dicti filij sint legitimi. rdicit vbi. rit iqit an dicti filij sint legitimi. c.cū inter. qui fi. rdar. bri. rtūcre. q̄ oēs filij nati vel ꝓcepti aūt sniam sunt legitimi. c.cū inter. qui fi. sint legi. si ꝓtraxerit in facie ecclesie cū solēni denūciatione rvtrq̄ vel alter habuit bonam fidem tempore ꝓtractus. 10

¶ Decimo q̄ritur quid de hoc. Titius vnā vxorem affidauit clādestine vel coram testibus ac cognouit. rcum alia hoc ignorante in facie ecclesie ꝓtraxit. rea eadem nocte vrā q̄ cognouit et fecundauit. Quis succedet tanq̄ legitima proles. et dicit dire. q̄ secundum host. vtriusq̄ proles ritio tanq̄ legitima succedet. prime quidem. quia non erat impedimentum rmatrimoniū. pbatur per textes. quo casu proles succedit. vt in.c.per tuas. et.c.sequētl. qui. fi. sint le. et si fuisset sponsa solum de futuro. vt in.d.c p tuas. et desponsata. et sic proles succedit. et vertas opinioni cedit. extra co. ex teno. c. quod nobis. re. mirabile videtur. vnde et alij dicunt. q̄ proles prime solius succedit. quia illud matrimonium verus fuit quo ad deūt ecclesiam cū pbari potuerit. Et hoc mihi videtur verius rquasi expresse determinatum in.d.c.p tuas. Si aūt matrimonium pmum fuisset sine testibus eli maxima difficultas: rfm heu. de gan. in quol. edictum pena. e Z illegitimum intelligitur de nato ex matrimonio p ecclesiam tñ approbato q̄tūcunq̄ fuit ratum coram deo: ex quo haberi potest quod succedet solum soboles. q. non autem prime.

11 ¶ Ii. q̄ritur vtrum natus ex sponsa de futuro sit legitimus: rdicit panor. in.d.c.p tuas q̄ sic si nullum sit impedimentum: alias secus. sic tu dic iurta dicta supra §. vlt. rinfra le. 12 Ritimus. in principio.

¶ Iii. q̄ritur verū ex tractatu parentū qs constituatur filius: rdicit panor. vbi supra q̄ ex notatione filij rtractatu vt filij pstituit qs in possessione filiationis: et si sit natus extra domū: vñ ibidē dicit do. ant. quē sequit ibi panor. eno. bueri. in.l. quidā. ff. de. pb. q̄ tractatus parentū. puta q̄ illi tractabant euz vt filij ripse illos vt parētes. pbat aliquez filij alterius. Imo plus vult glo. in.c. trās misse. qui fi. sint le. q̄ pbatio huius tractatus pterk negationi parētum. Immo dicit idē do. ant. in.d.c. q̄ et sola fama. pbat filiū nisi ꝓrarium pbet. Et si q̄ratur qd iuris si pbetur q̄ mulier tpe ꝓceptus adulterauit dicit panor. in.d.c. transmisse. rc.c.p tuas. e. q̄ si eo tpe maritus cohabitabat vxori reputabitur legitimus: q̄ cū possit esse filius vtriusq̄ debemus fauore filiorū pfumere q̄ sit maritl potius q̄ adulteri: p quo est text. in.l. milies. §. defuncto. ff. de adult. rfacit. l. q̄ semp. ff. de in ius vo. Et idē dicit de filio concubine in domo retente. vt.s. semp presumatur filius ꝓcubinarij vt hz glos. in.c. michael. de fi. pbyt. Secus si tanto tpe fuisset absens. q̄ cū gñare non potuisset. ff. de hisq̄ sunt sui vel alie. iur. l. filiū. Sufficit aūt si cū ea fuit ante partū p sex mēses rvna die ita q̄ natus prima die. vij. mēsis cēcepit eius filius. ff. de sta. ho. l. si septimo.

13 ¶ Iii. q̄ritur vtrū filius legitimatus p sequēs matrimoniū sit legitimus quo ad olavt succedat: rdicit panor. in.c. tanta. q̄ fi. sint leg. post glo. q̄ sic. Et vt succedāt in feudo rsure patronatus. Et sic habes inferre: q̄ etiā in materia restringibili appellatione legitime nati venit legitimatus p sequēs matrimonium. q̄ fingit legitime natus. p ēt tener la. rc. de bel. rho. rcōiter docto. Nec obstat. c. q̄ naturales. in li. feu. ti. si de feu. do. rc. vbi dz feudis: q̄ intelligitur de legitimato per rescriptum principis que legitimatio cum sit stricti iuris tanq̄ dispositio contra ius est restringenda. vt in.c. qd dilectio de cō. rafff. matrimonium autem tanq̄ fauorabile purgat omnia precedentia. Item si rescriptum principis potest talem habilitare ad feudū si de hoc fecit ibi mentionem: vt notabiliter vult ibi glo. ergo a fortiori matrimoniū sequens quod trahit retro rfingitur contracum ante natiuitatem filiorum. Et sic sunt illi habendi ac si legitime descendissent fauore matrimonij pro quo est bonus text. in c. cum in cunctis. de elect. vbi dicitur quod promouendus in episcopum debet esse legitime natus rde legitimo matrimonio: o ramen legitimatus per sequens matrimoniū eligi pōt in epm. vt no. glo. rcōiter docr. in c. innotuit. de elect.

14 ¶ Iv. q̄ritur an filius legitimatus per rescriptum principis succedat cum alijs filijs puta q̄dam habens filios naturales tñ fecit eos p principem legitimari rtractu tpis ducta vxore suscepit ex ea fi. los legitimos: q̄ritur vtrū legitimati succedere debēt cum legitimis. Et causa querendi est: quia cessante causa priuilegij cessare debet priuilegium. rvi. q. j. generaliter. rhoc sequit direc. sed contrarium tenet ray. de for. quē sequitur bar. in.l. ex facto. ff. de vulga. rpup per reg. factum legitime. de reg. iur. li. vj. quia ex quo legitimatio perfecta fuit: non debet ex facto supuenienti retractari. Et idez panor. in.c. per venerabilem. qui fi. sint leg. Et hoc est verius.

15 ¶ Iv. quidam dimissa concubina ex qua filios habuit duxit vxorem ex qua etiam filios habuit: qua mortua ꝓtraxit cū sua ꝓcubina et ita filius legitimatus est. Queritur an nat. ex concubina succedēt in toto vel in pte maiori vbi primogenitus sic succedere consuevit. Et dicit ho. rbar. bri. q̄ ille obtinebit q̄ fuit primo legitimatus. s. nat. de matrimonio primo: quia non sufficit ad hoc q̄ alius patri succedat q̄ sit primogenitus: quoniā dum erat illegitimus si pater decessisset nō ei successisset. dicto capitulo tanta. Et idez dir. lib. j. titul. lxxxv. rdomi. anto in dicto. c. per venerabilem. Joā. etiam an. in.c. si pro te. de reserip. lib. sexto. per illam decretalez. rc. Fulo. ro. ti. li. vj. rper.c. si apostolice. de preben. eo. lib. dicit q̄ legitimatus non preferturiz fuerit primogenitus. Et hoc idez concludit in regula sine culpa. in mercu. et ponit bal. in.l. eam quam. C. de fideicom. rgemi. in.d.c. si pro te. Nam si iste esset legitimatus p subsequens matrimonium secun

esta est q̄ m
alij p ergo
a. ff. intro

Universidad de Deusto
Biblioteca

do loco contractum: tunc erit casus in d. c. si, pte. q̃ non debeat preferri secundogenito cui erat tam sus acqsitum ante legitimationem vigore psuetudinis: si vero legitimatio erat facta per modũ restitutionis: tunc erit casus in d. c. si aplice. ⁊ in d. c. Huic. Et addit Jn. an. in pdicta regula sine culpa q̃ nõ pludicatur el cui ante est sus quesitum: seu quedam spẽs: sed intellige q̃ ista sunt certa q̃: si spes esset. sed incerta hoc ntrẽ dl non dz: q̃ hec incerta spes quam habere possunt venientes ab intestato impedire non dz restatorem viuẽtem ne in vita sua disponat in bonis suis legitimationem filij p rescriptuz principis impetranda cũ talis spes merepẽ deat in casu fortune nec de prefert aliqua sit spes in re vel ad rem: secus si spes non esset incerta sed aliqualiter certa vel esset ad rez sed in re de pfit vel futuro aliqualr certa: cũ non videatur tunc pendere solũ a casu fortune sed ex aliquo iure pcedente. vt no. bar. in l. fi. C. de puc. Adde quod not. panor. in c. lz. de voto. q̃ licet in rebus priuatis fiat diuisio regulariter inter filios ẽ in dignitate p̃ mogenitus alijs prefertur: ⁊ sic alij sine sua causa priuabuntur etiam legitima. casu q̃ pater non haberet nisi dignitatem secularẽ Et hoc fuit inductum pter bonum publicum ne dignitas minueretur: que esset multitudo principatuũ q̃ est noxia: ⁊ fm aliquos melius est alios filios dispersio inter nobiles q̃ hereditatis diuisio.

16 ¶ 16. q̃rit quis filios succedet vbi succedit primogenitus ⁊ duo simul nascuntur: ⁊ dico impossibile esse duos infantes simul vno impetu materno pcedere vt est tex. in l. arethusa. ff. de stã. ho. fz casus est possibilis in diuisione pgnãtis mortue hfitis gemellos quo casu dico q̃ ille succedet quem princeps ordinauerit cuius rate regnum vel dignitatẽ primo conferre: q̃ pinde est ac si nullꝰ esset qui habeat ius in dignitate vel regno: cum duo succedere non possunt vel non debeant ⁊ vterq̃ horum equale ius habeat. Alij tamen aliter ad hoc respondent. vt recitat fl̃ro. tl. fr ius. §. rlij. Quantum vero ad res pertio. §. pteore. in fi.

17 ¶ 17. q̃rit ur a bar. in l gallus. de libe. ⁊ post hu. in. ilij. col. cui succedit filius de quo dubitatur an sit filius huius vel illius viri: vt si mulier post duos dies a morte primi viri cõtrahat cum secundo ⁊ pariat. ix. mense: ita q̃ partus possit esse vtrinsq̃. ⁊ dicit Jaco. de bel primo inspiciendum esse cui assimilatur quod si non apparet inspiciendum eẽ i cui domo natus est. vt. l. si vicinis. C. de nu. alij

mulius filius dicetur q̃ ꝛ. est inconueniens. Sed bar. reprobat q̃ dicit de assimilatione sit assimilatio ista contingere põt ex cogitatione mulieris tempore conceptus. vt. l. ẽ. d. l. factio q̃ filij nati post bãnim tũ: faciũt quod si non apparet recurrendum dicit ad id q̃ frequentius accidit. Ego vero dico q̃ coniungenda sunt simul ea que dicit vtr q̃ illoz nec bene dicunt Jaco. reprobatur a bar. q̃: ꝛ illa assimilatio sit possibilis nõ tñ pbabilis q̃ raro accidit vnde vbi p coniecturas pceditur vt hic sufficit assimilatio ra. Et si multo pbabili modo venirl potest in noticiaz veritatis: dico q̃ erit eius in cuius domo natus est: vel forte dici posset q̃ equaliter el vtraq̃ hereditas pueldebit ad arbitrium principis cum non appareat que magis obligetur: ⁊ ille non debeat priuari subtilitatis. Sed primum est melius.

18 ¶ 18. q̃rit quõ succedunt filij qui sunt bannitiꝰ vel filij bannitoz: ⁊ dico multa quoz. Et quedam supra tacta sunt in titu. bannim. P̃ primum. Banniti fm Jaco. de are pdunt. vbi. pte ea q̃ sunt iuris ciuilis. pptũ illius ciuitatis vñ sunt banniti q̃ fz bar. in l. turelas ff. de ca. di. bar. l. l. ex feõ. §. ex eo. ff. ad treb. verum dicit solum in illis bannitis quibus ciuitas bellum indixit vt possit impune offendi. vt l. amissione. ff. de capt. di. vnde iura cõsa non perdunt. P̃ Scõm. Bar. tñ in d. ꝛ l. amissione. dicit q̃ ad hoc q̃ talis bannitus pdat ea q̃ sunt talis ciuitatis duo requiruntur ⁊ aufugerit ab illius imperio cui subest: sic est bannitus: sed o q̃ in hostili nunq̃ se contulerat: q̃ ẽ intelligo facere vbi cãq̃ sit quãdo fm formam statuti põt impune offendi: q̃ talis est indictum bellũ ⁊ habetur p hoste vt in. l. ho. ff. de capti. P̃ Tertium. Ex his se 3 quitur decisio multarum questionum de quibus consuerunt dubitari an. f. bannitus possit facere testamentum: aut institui: aut succedere ab intestato ⁊ huiusmodi q̃ tñ potest offendi impune nihil perdit si ho offendi potest impune si quidem velit facere testamentum vel instituere in testamento valido solum secundum statuta filius ciuitatis cuius perdit iura non valeret si vero fatis cuius perdit iura non valeret: quia iura cõceret de iure communi valeret: quia iura cõ

munia non perdidit. Et eodem modo si hereditas ab intestato delata sit fm formam filioz statutoz nõ capit: secus si de iure cõl: per hoc ẽt q̃ nõpdit iura cõia dicit bar. in d. l. factio q̃ filij nati post bãnim tũ: faciũt 4 dedicere ꝛditiõem fidei cõmissi. l. relicti si de cesseris sine liberis. P̃ Quartum. Bannitus imperij ⁊ non alicuius ciuitatis aut regni tantum fm Bart. in d. l. amissione: equiparatur deportato: de quo in. §. sequenti: ⁊ vt ibi pater perdit ea que sunt iuris ciuilis. scilicet ciuium romanorum: seu iuris communis vel simpliciter.

¶ Decimonono queritꝰ q̃ o succedit filius deportatus aut deportati: ⁊ dico multa. P̃ primum. Bart. in d. l. ex facto: dicit q̃ p deportationem. l. ppetuum exilium pꝰ perdit ea que sunt iuris ciuilis: vt. l. q̃dã. ff. de pe. cuius modi est pñs ptãs: intl. de pa. po. in prin. P̃ Secũdũ. Secũdũ eũdẽ ibidẽ filij ante deportationem concepti: faciunt deficere conditionez fidei commissi relicti: si pteriint post. q̃ intelligo expectata morte naturali deportati. Nati quoq̃ post deportationẽ fm eũdem ibi sunt legitimi: q̃ matri pñs ptãs: q̃ illã pdidit vt dictum est.

20 ¶ Vigesimo queritur vtrũz ingratitudo sit cã sufficiens reducendi legitimatũ ad illegitimationem: ⁊ dal. distinguit dicẽs q̃ sic in legitimatõe p rescriptum principis: nõ autem p sequens matrimoniũ: vt in. c. si filij nati: il de ieu. fu. cõ. invli. seu. ⁊ idẽ iudo. de ro. in suis singularibus.

21 ¶ Vigesimo primo q̃rit vtr pꝰ ⁊ mꝰ teneãt alere filios: ⁊ q̃ eoz si diuortiũ fiat: ⁊ dico q̃ alere tenentur: de quo supra alimenta §. i. f. alit tñ hoc in casibus quinq̃ quos not. panor. in. c. cũ haberet de eo qui dux. in vxo. o. pol. primo si filius eum accusauit vt. l. si quis a liberis. §. item iudex. ff. de il. agn. secũdo si pater ipse eget: q̃ non teneꝰ vltra ꝓ pte. d. l. il quis. §. sed si filius. tertio si filiꝰ commisit crimen ingratitudinis ꝓtra patrez. Cui patrẽ. C. de alẽ. il. in glo. quarto si filius h̃ artẽ vel aliud vnde vsuat. d. §. sed si filiꝰ. §. alimẽta ibidẽ. q̃ tñ bar in tract. alimẽ toz limitat: nisi filius sit nobilis quẽ dedecet in tali arte oparl. quinto ex oiꝰ causis leira hereditas. sed o p torũ. ⁊ infra ingrati ꝛ. sexto pater filiũ põt exheredare: de qꝰ iudo. Mater tñ non teneꝰ nisi pater ⁊ eius ascẽdẽtes nolint aut nequẽt alimẽtare. vt supra alimẽta. §. i. Si aũt diuortiũ fiat apũ quẽ debeat filiꝰ alimẽtari iudex estimabit

pẽsatis circũstãtijs: puta q̃ minoz triennio apud matrẽ ⁊ hmõi. vt no. in. l. vnica. C. de diuoz. fac. ⁊ apud quẽ. l. j. edu. ⁊ in auc. si pater. ibidẽ posita. vbi dz q̃ si pater fuit cã diuortij nutrietur apud matrem expensis patris: il vero mater dedit cũm apud patrem expensis matris locupletioriꝰ pater sit minus idoneus: quia tunc apud matrem locupletem nisi alter eorum esset infidelis: quia apud fidelem alendi sunt filij. vt per dl. supra baptismus. ilij. §. vi. ⁊ vij.

22 ¶ 22. q̃rit vtrum filius teneatur patri ac matri de alimentis aut alijs: ⁊ dico vt colligitur ex alex. in. ilij. parte summe tractatu de quarto pcepto q̃ tenetur ad tria ex pcepto. Primo ad dilectionem non cõem oibus sed pcipuam nec retentã in corde sed ostensam aliq̃ signis: vñ excusari non videtur a mortali si amoris signa nunq̃ parẽtibꝰ ostẽdit: fz semp dure loquit. sed o ad obediẽtiaz circa rẽ familiarẽ et multo magis in necessariis ad salutẽ: sicut sũt spectãtia ad bonos mores in quibus si obedire contẽnat est mortale: secus si non obediat non ex contemptu sed ignoranter vel raro sine contemptu. Et p contẽptum intelligo hic obstinationem et pertinaciam animi. Vñ est veniale nono debere ex negligentia vel sensualitate. tertio ad subueniẽdum in necessariis. Et magis eis ẽt infidelibus quam extraneis: fidelibꝰ. vt no. glo. dist. xxx. c. j. et di. xlij. quiescamus ⁊ dist. lxxxvj. non satis. Et magis patri quã filio in necessitate extrema fm Cy. in. l. ij. C. de pa. ẽ. ff. di. Et cum dz q̃ amor magis decedit quã ascendit. l. isti quidẽ. §. fi. ff. quod me. cã. l. liberoz. ff. de ver. signi. et. l. liberi et ibi glo. ff. de inof. testa. fm Jaco. ibidẽ verum est quo ad ordinẽ dilectiõis. non aũt quo ad effectum obligatõis q̃ p natiuitatem filiorũ aut ꝓdictio deterior fieri non dz qui tã h̃z filium obligatum. vide supra elemosyna. §. ij. non obstãte q̃ dz supra charitas. §. ij. q̃ sez parẽtibus magis tenemur exhibere honorẽ sed filijs magis pulcere q̃ hoc verum est quãtum ad thesaurizare seu pulcere de patrimonio non quo ad subuentionẽ pñtis extreme necessitatis. Bar. tñ in. l. si quis a liberis. ff. de lib. agno. post glo. dicit fortiꝰ esse vinculũ quo pater filio ẽ quo filiꝰ patri tenetur q̃ pater teneꝰ alere filiũ iure naturali ecõuerso autẽ iure gẽtiz. sed dico primo hoc esse verũ solum quo ad thesaurizare et alere pstituta hereditate.

23 ¶ Vigesimo tertio queritur vtrum filiusfamilias matre viuente emancipatus. acquirat vsufructum in bonis maternis et dico q̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

sic pro virili.l.pro media parte si est vnus filius: ꝛ pater pro alia post mortem matris casus est.C.de bo.ma.l.si vna matre.Idez dic in nepotibus ꝛ pronepotibus.Idez dic si sunt plures filij: quia pro virili parte simul cum patre. Si autem aliqui sunt emãcipati aliqui in patria potestate pro virilibus partibus venient omnes: sed vsufructus non emancipatorũ remanebit apud patrem vt in dicta.l.si vna. In alijs autez bonis aduentitijs non erit idem sed solum
24 in maternis: vt no.gl.in.d.l.si vna.

¶ Vigesimoquarto queritur vtrum filius possit agere ꝓtra patrem: ꝛ dicit panor.in.c. nõ est de spõ.q̃ sic rõne peccati: alias nõ est admittẽdus: vt no.glo.in.c.si ecclesia.xxiij.q.iij.sed glos.in.c.q̃ritur.q.q.vij.tz q̃ pōt fm canones ꝓqueri tam in ciuili q̃m in criminali negocio: fm leges vero non nisi in causa castrensi ciuiliter.ff.de iudi.l.is nulla: ꝛ ẽt in quali castrẽsi.ff.de fur.l.si quis vxori: primo fisc: nõ tñ de furto sed actiõe in factũ.C.de dol.ma.l.superstite.Et hoc si nõ est emãcipatus: sed emãcipatus pōt agere persta venia ꝛ impetrata.C.de in iur.vo.l. vltima: sed in criminali causa non audit. ij.q.i.prohibendum: nisi iniuriam in ipsum commiserit.C.de pa.po.l.cõgruentius. Potest etiam implorare officium iudicis pro alimentis iniuste negatis.

¶ Vigesimoquinto q̃rit vtꝝ appellatiõe filios vel liberos venãt naturales tñ: ꝛ dicit panor.in.c.in phtia de.pba.q̃ aut apparet de tacita voluntate disponẽtis siue ex ꝗbis positis in dispositiõe siue q̃ est eadẽ rõ de legitimo sicut de naturali: ꝛ tũc veniunt etiã naturales: siue tractetur de pena siue de commodo: siue legibus: siue in statutis vel testamentis ꝛ huiusmodi. Si vero non apparet de mente: tunc si tractetur de commodo veniunt etiam naturales xxxv.q.vij. c.vnico.ꝛ hoc ex benigna interpretatiõe potius q̃m ex significatione propria q̃: ex ꝓpria
25 significatione nomine liberoꝝ vel filioꝝ veniunt solummodo naturales legitimi: non autem adoptiui vel naturales tantuz.vt in l.si ita quis.§.fi.ff. de leg.q. Spurij autem ꝛ nati ex coitu damnato non veniunt etiam vbi tractatur de commodo. Sed gl. in clemnica de baptismo.concludit q̃ nomine liberorum seu filiorum non veniunt naturales quod pau.dicit verum vbi verbum filij profertur a lege: q̃: intelligitur de iusta sobole: si autem ab homine intelligunturꝝ naturales nisi coniectura dignitatis sit in cõtrarium.vt no.C.de iusti.ꝛ iusti. generaliter. vbi apostilla Jacobi de are.dicit q̃ filij naturales comprehenduntur nomine liberorũ sed non nascuntur in facie matrimonij.si vero non nascũtur sub velamine matrimonij: hoc est fm formam.c.cum inhibitio.de clan.desp. non comprehenduntur.hec car.in.d.cle.Sed magis placet opinio panorm.licet fortema sit glosanda per aliam. Addit autem glo.in d.cle.quod appellatione liberorum comprehenduntur nepotes ex filijs: ꝛ alijs descẽdẽtes.ff.de verbo.sig.liberorum.secus si dicit filij: quia appellatio filiorum regulariter non comprehendit nepotes institu. quit.C.de pa.po.l.cõgruentius. Potest etiam implorare officium iudicis pro alimentis iniuste negatis.

¶ Vigesimosexto queritur vtrum filius spu 26 rius dicatur de familia patris: et dicit bartro.in.l.item in potestate.ff de his qui sunt sui vel ali.iu.q̃ filius naturalis tamũ: non est in potestate patris nec spurius: hno' nec ꝛ filius: vt in auf.quib.mo.na.effi.sui.§.fi. quod limita vt supra.§.prior.Et hoc facit ad statutum dicens q̃ si q̃s capit aliquez de familia vel filijs aliquorũ habeat mille ducatos bastardum nõ habebit plus quam ꝛ non ꝛ filius/Adde etiã quod dicit Bar.in l.tutelas.ff.de capi.di.vbi querit si nobilis dicit q̃ nobilis de patrimonio delinquentis punitur in plus q̃m popularis: vtrum bastardus dicatur nobilis de patrimonio: ꝛ allegabãt q̃dam sila iura.que dicũt q̃ bastardus non ꝛ de familia: vt.l.pnũciatio.de ꝗbo.signi.ꝛ instit.de succes cog.§.vnico: q̃ ipse dicit q̃ ille leges nihil faciunt: quia disponunt p nomen iuris: vt est agnatio ꝛ similia: sed statutum p̃dicũz disponit per nomina naturalia: quez ꝛ cadunt in bastardum sicut in legitimũ: nota vero familie sunt nomina ciuilia que nõ cadũt i bastardũ: vt.d. l.tutelas.Et intelligitur nobile de patrimonio.i.de nobili patre natũ: in quo nõ attendit dicit nobilitas patria potestas/Si aũt statutũ dicit omnes de tali domo: an ꝓtineat bastardus dicit aduertẽdum.vtrum hec appellatio de domo sine bastardus sit iuris ciuilis vel naturalis: ꝛ quãtum ad ꝓpositũ est iuris ciuilis: q̃ appellatio naturalis apud oẽs ẽ vniformis: vt pater ꝛ mater ꝛc.appellatio aũt ciuilis est difformis fm gẽtium ꝛ ciuitatũ diuersitatez: vt in.l.oẽs.de in.ꝛ iur. Hec aũt appellatio est appellatio de domo assumitur diuersimode: q̃ quãdoq̃ domus assumit pro agnatione.vt.l.cum vnus.ff.de ali.leg.ꝛ.ff.ad.l.l.quãdoq̃ pro omnibus habitãtibus in eadẽ domo.vt.C.ne li po.l.i.hoc ẽt videmus hodie cõsuetudine inducũ in q̃dam locis: vt dicant de eadẽ domo oẽs q̃ portãt eadẽ insignia seu arma: ꝛ volẽtes diuidere domũ diuidũt signia seu arma. Est ergo hec appellatio ciuilis: ꝛ fm diuersos modos in religẽdi cadere pōt in bastardũ ꝛ nõ cadere: q̃ pro eadẽ agnatione nõ cadit in euz: in quem tñ cadit si sumat pro oibus descẽdẽtibus ex eodem sanguine: ꝛ de hoc vt tex.in l.pnũciatio.de ꝗbo.sig. Si aũt sumat p oibus habitãtibus nõ attendit an sit vel non sit bastardus sed solũ habitatio. Si vo sumat p oibus portãtibus eadẽ signia comprehẽdi pōt vt notat p leges p̃dictas.vtruz aũt filius teneat credere matri dicẽti eũ illegitimũ supra adulterij.§.ij.vtꝝ filius natus post votũ castitatis parẽtum vel q̃n alter repetitus est de religione sit legitimus infra matrimonio.vij.§.v.vtꝝ filius aut filia possit nubere sine inia patris supra dos.§. iij.vtꝝ filius possit vouere.J.votũ.iij.§.v.ꝛ vj.Et vtꝝ elemosynas facere supra elemosyna.§.v.princ.iij.vtꝝ possit irrare religio infra religio.ij.§.x.xj.ꝛ xij.vtrũ filij illegitimi possint ordinari.J.illegitimus pro totuz. Item filius acquirat sibi nõ alijs fratribus pecuniũ.q.§.xvij.Vide ẽt de ista materia supra adulterij ꝛ expositus: ꝛ infra hereditas ꝛ illegitimus ꝛ seruus.

Filiusfamilias dz quĩ ẽ prãte ꝓprio vel parẽtis: vt accipit i.l. filij.ff.de his q̃ iu.sunt: sui vel alie.sicut filius emãcipat' dz q̃ extra patris est potestatem.

Fiscus ẽ bursa cesaris vel principis.xvj.q.vij.maiores. Vel hodie est saccus regius i quẽ deducunt bona bãnitorũ vel p̃scriptorũ: ꝛ sic accipit.ff.loc.l. iz ed eo.§.fiscus. Vel hodie est saccus sine pecia: ibursans olã male quesita.ff.de calũ.l.in heredẽ.ꝛ.ff.de iof.test.l.pa pinianus.Vtꝝ aũt pterat alijs creditorib' infra restitutio.vij.§.v.

f Lagella quomodo sint satisfactoria infra satisf.

f Oma est que dat esse rei fm Inno.in rub.de cõ.eccle.vel al.quẽ si omittatur in sacramẽtis: nihil fit.i.q.i.q̃ pfectionem in glo.

f Oznicatio infra iuramẽta.

Ozius ẽ exercẽcũz litiũ locũ ꝛ fando dicũz.de ꝗbo.sig.forma: quẽ forꝛ q̃ fortiꝛ eo mõ quo gl.iij.q.vj.c.i. declarat p̃ hos ꝗbus. Cõtractus.

crimẽ.rem.res.religioꝝ.

Vtꝝ rõ similis vel prouocat atq̃ recusat.

Excedit visus: vel si ꝓsentit vterq̃. Quoꝝ expositionem vide ibi cum allegationib'. Et quãtum ad crimen supra confessoꝝ.§.xiij.

f Fratres quo diuidũt rach̃ita p aliquẽ ipsoꝝ.J.peculiũ.q.P Fratruz dẽta duplex hereditas.ij.§.vj.

Fraus dz.s.tho.scba scbe.q. lv.ar.iij.ꝛ.v.ꝓtie ẽ tñ i factis: licut dolus q̃ principalẽ ꝗbus fit tripl'r.corde ꝗbo ꝛ opere. Vti fm panor.in.c.ex tenore de rescrip.fraus nõ potest esse sine dolo: iz dolus potest esse sine fraude: ex quo sfert q̃ dolo insit fraus sicut spẽs generi. Utrũ aũt hoꝝ. Idest fraus ꝛ dolus nemini dz patrocinari.vt in d.c.ex tenore. Fraudare ẽt nemo vt eos qui scit ꝛ ꝓsentit.ff.de reg.iur.l.nemo. Fraudẽ quoq̃ facere videt: ẽt is q̃ nõ facit. q̃ facere dz.ff.de his que i frau.cre.l.in fraudẽ. Fit aũt ꝓtra legem. q̃n fit ꝓtra illud q̃ p legem significat: multa tamẽ palliatiõe quesita: sed fit fraus legi q̃n fit ꝓtra significatuz legis palliatione questa.ff.de leg.l.ꝓtra legem. Q̃ d̃ ꝓtingit multipl'r. Aliq̃n quidẽ de ꝓsona ad ꝓsonã: sicut q̃n mulier vult donare viro aut ecõuerso.cũ nõ possit: vt de do.inter vi.ꝛ vxo.c.vi.supponit aliã ꝓsonam: puta q̃ solmat eius creditori.vt.ff.de dona. inter vi.ꝛ vx.l.hec rõ.§.vi.sic si tutor q̃ emere nõ pōt rẽ pupilli interponit aliã ꝓsonam q̃ emat. Aliq̃n fit re.ad rẽ: sicut cũ q̃s dat fructũ filio familias: vel sic: vtrẽ dat p.eo q̃ pecuniã mutuo dare nõ pōt.l.iij.§.j.ff.ad mace.q: idẽ ẽ ac si mutuaret: ar.xiij.q.iij.plerij.i.q.i.sunt nonnulli. Aliq̃n fit vnius ꝓtractus ad aliũ ꝓtractũ ꝓtrariũ.vt cũ vxor vendit viro q̃d itẽdit donare.l.si sponsus.ff.de do.inter vir.ꝛ vxo.ar.xvj.q.iij.si facerdos. Aliq̃n fit vnius ꝓtractus ad alium ꝓtractũ similẽ: vt cũ mulier que fideiubere non pōt: facit se principalẽ debitricẽ.l.q̃ulo.§.si cuz essem.ff.ad vell.ꝛ.l.seq.Et oẽs tales q̃uarcanf legẽ: ꝛ in ꝓspectu dei nõ exclusanf: ꝛ facit q̃d no.l.c.intelligẽtia de ꝗ.sig.ꝛ in.c.quã to de ꝓtiul.ꝛ in.c.ꝓstitutus de ꝓcef.ꝓbẽ.

f Rigiditas quo ipediat matrimõiuz J.matrimoniũ.vij.ipedimto.xvj

¶ De fructibus.

Fructus dicunt q̃d supsunt ꝗductio ꝛpẽsis facti gra fructũ. Queri doꝝ.colligendoꝝ ꝛ pseruãdoꝝ ꝛz in bone quam in malefidei possessoribus: etiã in p̃donibus.ff.de petit.here.l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si a re.§.fructus.ꝛ.l.placet in fi.C. de fruc.et lit.expen.Et fm Bart in.l.ex diuerso.ff. de rei ven.quidam sunt naturales: vt poma et hmõ qui natura producit: ꝛ sicut producit primur. Alij sunt partim naturales partim industriales: vt lac.lana.segetes. vinum: ꝛ hmõi: que sunt naturales inquãtum producũtur a natura: ꝛ industriales: inquãtum in alia specie ipsis vtimur ex idustria: vt.d.l.ex diuerso.ꝛ.l.certum.C.de rei ven. Et de his cõmuniter ht relinqui arbitrio boni viri an sint naturales vel industriales: vt si plus verserur de idustria hominũ dicãtur idustriales: vt de vino.lana.caseo.ꝛ hmõi.ar.l.queritur.ff.de sta.ho.ꝛ.lij.q.iij.hermafrodit⁹: si vero magis de natura dicãtur naturales. Alij sunt industriales solum: sicut q̃ ex artificio negociatiõe vel hmõi acquiruntur: qui alio modo dicũtur cluiles: eo q̃ non pueniũt ex re sed hominis .puisione pcipiunt .pter rez: vt est pẽsio domus ꝛ hmõi. vt.l.si naues ff.de rei vẽ.ꝛ.l.domũ.C.eo.Et iste q̃ quidaz sunt honeste pcepti q̃dã thoneste. vt si locauit domum ad exercẗdum questũ thonestum ꝛ.q. l.ancillaꝝ.ff.de pe.her.

¶ Primo vero queritur vtrũ bonefidei possessor fructꝰ rei bõafide possesse faciat suos: ꝛ dico vt colligo ex.c.grauis de restit.spo.ꝛ d.l.ex diuerso: cum ibi no.q̃ qꝛ longa est districtio doc.quo ad forum ꝓtiosuz eã omittens quãtum ad psciam hoc esse tenẗduz: q̃ oẽs fructus tam naturales q̃ industriales: siue cuz titulo possideat siue sine titulo restituere tenetur si extant: si vero cõsumpsit. tenetur solum restituere inquãtum factus est locupletior: puta qꝛ in eam rem expendit in quam oportuisset expendere tñ de suo: vel aliqua emit: ex quibus ampliauit pati imonium suum. Facit.d.l.certũ.ꝛ.l.si me ꝛ titliũ ff.si cer.pe. Verũtamẽ dminuet de fructibꝰ industrialibus rei lucrose: quãtum idustria sua estimãda est in dicto negocio exercitata in vtilitatem seu augmẽtuz dictoꝝ fructuũ accipiendorum: qꝛ nemo militat stipendijs suis De lucro aũt facto ex re que de se non est lucrosa: dic vt.l.restituto.ꝛ.§.l. Si ho nõ est factus locupletior: nõ tenet de psumptis ff.de pet.he.l.verum: ex quo dolo non desiit possidere.

¶ Sẗcõ queritꝰ ꝓ status bonefidei possessor: possit vsucapere fructus ꝑdictos: ꝛ dico prio q̃ ꝑ sit vsucaplo dicã.ꝛ.suo loco. Et secũdo dico fm panor.in.d.c.grauis q̃ fructꝰ naturales indubitãter vsucapit p triẽnũ.l. spacio triẽnij. vt no.l.l.sequit.§.l.ff.de vsucap.ꝛ facit.l.in bello §.si q̃s seruuz.ff.de capti.alias autẗ cum fecerit suos: nõ pot vsucapere: qꝛ quod meum est vsucapere nõ potest.d.l.in bello: ꝛ videt tex.in.d.l.sequitur §.lana.sed bene vsucapit aduersus iudicis offm p quod restituere teneba⁹: qꝛ possuz prescribere rem meã aduersus actiõẽ qua poteram cogi ad eius restitutionem: vt ẗ exp. in.d.§.si quis seruũ: ꝛ hoc voluerunt glo.et Bar.in.d.l.sed tur in §.fructus. Et sic pti q̃ in pscia post triẽnium bona fide trãsactum erit fui omnes qualiteresq̃: nec restituere tenet. De possessore aũt malefidei quo modo teneat infra restitutio.iiij.§.ij.

¶ Tertio queritꝰ qui sint vel dicant fructus rei alicuius: ꝛ dico vt pz ex dictis q̃ sunt illi q̃ supsunt deductis expensis factis gãa fructuũ querẗdoꝝ ꝓgrediendoꝝ ꝛ ꝓseruãdoruz.ff.de pe.he.l.si a dño vel patre.§.fructꝰ ꝛ.l.plane in fi.et.C.de fru.et lit.expẗ.l.i.vbi dr q̃ fructuum noie continet: q̃ ꝓtiis fumpribus deductis supest: nec pot aliquis capitis interuenire qui hoc genus deductionis ipedlat.ff.fami.her.l.fundus.ff.fo.matr.l. fructus: vnde fructus itelligit deductis necessarijs impẗsis.ff.de ope.ser.l.fructus. Et hoc non solum in bonefidei possessoribꝰ naturalis rõ exposita ꝛ versetiam in ꝑdonibꝰ vt dicit in.d.§.fructus.

¶ Fugere.

Fugere ꝛ carcerato liez: si tenet iniuste vt clarum est: si vero tenetur legitime distinguẗdũ est qꝛ si tenetur non ꝓpter mortez aut abscissionẗ mẽbri interendam: sed ꝓpter aliud puta ad punitionem vel hmõi: sic non lz. Facit quod no.glo.in.c. fugitiuos de ma.fm dñm Anto.si pena est manifestum peccat fugiẗdo vt in pcto pfuerit: si ꝗ vt penitea: non lz. ẗñ si fugit nõ tenetur se restituere: secus si occultum quia pot fugere ꝛ hoc sequit sum.ang. sed melius distinctẗ lz sum.ro.q̃ fugere pot sine pcio sit publicum sive occultum et post sitaz patam: quia ita sentit.s.Tho.vt patet supra accusatio.§.xvj.vbi non habet cõtradictio nemin fuga: ꝛ idem Albert.ꝛ Rayne.et alii. pater pe.de ancha.post alios in clemẗ.pastoralis de re iudica. Sed tamẽ nota quod nõ licet fugere fa: ẗdẗo violentiam alicui: quia tunc haberet iniustum bellum: nec simiter scõm hen.de gan.fr.quol.lz effringẗdo carcerem. puta si iudex damnatum in carcere dimittit sine vinculo negligẗ carcere: fremare absq̃ omni iniuria iudicis qui nullus ius habz in substantia corporis potest sunt

corpus abducere. quemadmodum si quis agrum suum sepiat nulli lz transire per illum rũpendo sepe: si tñ sepis nõ fuerit licitum erit trãsire p agrum. Et quod plus est si preciplat iudex ne carcerem exeat. Tamen pat vel quicq̃ simile faciat: circa aliquid: in quo ius habeat obedire nãdz. Et idem dicas de suffragãtibus: quia licet modo faciat bono fint. ꝛ inc violentia alicuius: ꝛ scandalo alicuius maxime custodis. Eodem modo fugere lz etiam potest sententiam datã: et q̃ queritur vt capiat: nõ tamẽ cum violẗia officialium volẗium euz capere: qꝛ ipsi habẗ iustum bellum ꝓtra ipsum.iij.q.v non pures.xi.q.iij.qui resistit: ꝛ sic eos ipugnando mortaliter peccaret: ꝛ sic aurũtantes. Vtrum autem fugere teneatur qui potest. s.tho.vt velle q̃ sic: eo q̃ nõ fugere fit se occidere: sed dici potest q̃ nõ tenet fugere lz excessibus fiat suis: ꝛ sic se occidere potẗdo occisionem: non est peccatũ sicut ẗ nõ se occiderẗ martires q̃ fugere aliq̃n potuerũt. Vtrum vero possit prelatus fugere persecutionem vide ẗ.eps.§.viij.per.q.

¶ De funere.

Funus quo ad sumptus fieri dz fm dignitatẗ aut facultatẗ defuncti.l.si q̃s sepulchꝰ §.sumptus.ff.de relꝰ.ꝛ sup. fu.ꝛ de suo expedit mortuuz funerari: vñ mulier de dote q̃ si de ꝓprio patrimonio fugitiuis semp ex hereditate deducẗ: q̃ etiã oẽ q̃ credẗ solet pcedere cũ bona solueudo nõ sunt.ff.de funeris.cũ duabus.ll.seq.ff.de reli.ꝛ funer.ff.q̃ limita de sumptibus necessarijs ꝛ honestis non de põpaticis: qꝛ in pscia licerer ex eo quod alijs debetur põpati ꝛ cumulare. De ista materia infra heredi. tas.iij.§.vj.ꝛ sepultura.i.§.xiiij.ꝛ restitutio vi.§.quinto.

¶ De furioso.

Furiosus nullo casu se pot obligare. de reg.sicut tenet: qꝛ nõ psentit. vñ nota q̃ ẗ dñs facẗdo nõ pretsumit sane mẽtis. Ex quo infero q̃ lz faciat testm rãtã q̃ lz mẽtis cõpos nõ vt: ꝛ q̃ videt si daret bona sua ꝓ alia.ar.de suc. intest.c.fi. Nec q̃ facit imputat illi ad culpã aut penã.ar.cle.si furiosus.de homi. ꝛ ad.l.pe.de parri.l.pe.ff.de of.pli.l.diuus Pius rescr. vñ patri pot iniuriã lz nõ facere Hoc iuiur.l.illud relatũ.q.l.ponit in.c.illõ. xv.q.i. Unde etiam quod facit perinde est ac si sine facto persone accidisset.ff.de administru.l.vltima.in fi.

¶ De furto.

Furtũ ,ppie fm.s.tho.ꝛ.ꝛ.q.lxvj. est acceptio rei alene occulta: sed sumendo furtũ vt ẗ includit rapinam ꝛ latrocinij ꝛ ꝑdaz est ꝓtractatio rei alene fraudulosa inuito dño lucri causa cien di gratia siue ipsius rei siue vsus rei siue possessionis.ff.eo.l.i. Et intellige lz rapꝛ ꝛ alios summitas rei alene mobilis ꝛ corporalis. Notanter dr primo ꝓtractatio: qꝛ si ue ea non est furtũ ẗ si voluntas interueniat aut verbũ quo ad holes. vt in.d.l.§.i.secus quo ad ded.de pe.di.i.vulgaris.ꝛ.c.fi.ꝓter ea.xiij.q.vi.c.vi.qꝛ est ꝓtra illud ꝑceptum non ꝓcupisces: sed dr rei alene: qꝛ in re.ꝑpria non pot esse furtũ nisi alius haberet in ea ius aliquod: puta quia erat commodata vel impignotata aut huiusmodi.ff.eo.l. cuz eo pignori: ꝛ.l.fi lz qui rẗ.la prima.ꝛ idẗ sẗus Tho.ꝛ.ꝛ.q.lxxj.quo ad deum tamen cõmittit in re.ꝑpria que credit aliena: ꝛ non cõmittit in re aliena si.ꝑhabit⁹ creditur .ꝑpria: insti.de vi.bo.rap.§.quia tamẽ.tertio mobilis ꝛ corporalis qꝛ in imobilibus vt est ager.ꝛ in incorporalibus vt sunt actiones ꝛ seruitutes: nõ committit furtum.ff.eo.l.verum: la prima: qꝛ talia nequeunt attrectari. quarto fraudulosa: quia sine animo furandi vt qꝛ putauit rem esse suam: vel posse accipere ab eo qui habebat ibi ius nõ cõmittit furtũ: lz alio teneat.i.quia pdit ius quod habebat in re.ꝛ si nõ habebat cõdemnatur ad restitutionẗ rei: ꝛ insup ad estimationem illius: ex eo quod voluit ius sibi facere. insti. de vi.bo.rap.§.quia tamẽ.ꝛ.§.sequẗ.quod sum.ang.dicit verum solum iure fori nõ post ꝓtra supple.ꝛ male.quia penam legalez q̃s soluere tenetur in pscia si condẗnetur.vt infra pena.§.xxv.quinto inuito dño: qꝛ si credit dñm pmittũ: ꝛ subest iusta cã credẗdi nõ tenetur: secus si non subesset.ff.eo.si lo q̃ rem. Et in dubio pretsumit dño inuitꝰ eriã si videat rẗ auferri quãuis non ꝓtradicat.f. ex timore vel verecũdia.ff.eo.l.penul.alias non ꝓtradicendo cum possit videt cõsentire: argu.c.error: distin.lxxxiij.ꝛ.c.consentire. Quod tñ fallit in casu.l.si quis seruo.C.de fur.vbi psuadens seruo vt tollat rẗ a domino: ꝛ seruus tollit eam dño pmittẗte cui pertinet clauit tenetur furti et seruũ corruptẗ. Si autem putauit facere inuito domino. et tamẽ dño vult: furtum q̃dem facit quãtum

Universidad de Deusto Biblioteca

ad suā intentionem: sed restituere nō tenet nec dñs poterit repetere obstāte sibi sua voluntate. ff. e. l. inter oēs. §. pe. sexto dī lucri faci: di gratia: qz si quis alienā rapuerit ancillam nō cā lucri sed libidinis furtum nō cōmittit. ff. eo. l. verū. la. ij. alias incipit certū. septio dr ipsius rei vel vsus siue possessionis quia non solum committit furtum qui rei dñium vult lucrari. sed etiam qui vult in re ipsa lucrari vsum z possessionem di. l. § sacrum. ff. e. l. qui inuenta: z tenetur ad estimationem ipsius vsus.

1. q. dictum. ¶ Primo vero queritur quot sunt spēs furti: z dico tria. ℣ Primum. si spēs furti diuidātur sm modū furādi sunt due lz innominate proprio noie: prima est furtum factū clāculo sine armis vel aggressura: z propterea nocturnum: secūda est furtum factū palā quantum ad dñm rei z cū armis vel aggressura z propter adstratas. Unde dicit panor. in. c. ij. de fur. q fur. propterea dr qui de nocte furatur: sed adde sine armis vt in auf. sed nouo iure. C. de fur. z ser. cor. latro autem inquit q de die: z facit. l. j. ff. e. que dicit q fur dicitur a furuo idest nigro. eo q obscure z de nocte plerumq furetur. Bart. vero in auf. sed nouo iure. C. de ser. fug. dicit q fur dicitur q furatur clam sine aggressura: latro vero cū aggressura siue cum armis siue sine: vt in

2 proximis auf. capiuntur tamen sepe equiuoce: vt in. c. tuo. de homi. ℣ Secundum. si vero diuidantur sm aliqua accidentia furto a doctoribus similiter ponuntur due. Naz quoddam furtum est manifestum: illud. s. cum quo fur deprehenditur adde vel etiaz latro priusq veniat ad locum destinatum:

3 aliud non manifestum: cum quo. s. non deprehenditur. ff. eo. l. ij. z. iij. ℣ Tertium. si vero diuidantur sm res furatas qdam furta retinent nomen gñale vt dicantur furta solum: quedam vero habent spāle z dicuntur spēs furti. Et quattuor: prima. s. sacrilegiū quod est furtum rei sacre de quo infra suo loco. secunda peculatus quod est furtum de re publica. xvij. q. iiij. quid ego. non aūt est de re religiosa vel publica vt contra omnes tenet sum. ang. qr hec species incideret cū priori: tertia est abigeatus. s. furtum de grege ad hoc disperso. ff. de abige. l. j. §. j. quarta est plagiatus. s. furtum hoīs liberi vendi si scienter vel empti. ff. de plagi. l. j. z. iij. adde vel donari aut dari in dotem: aut permutari sm bar. in. l. non statim. ff. ad. l. fauiam. de pla. per. l. si libertum. eo. titulo. vel etiaz si quis alienū seruū sollicitauerit vl' asportauerit. s. ad alienam regionem furtiue duxerit. C. de plag. l. j. Non tamen tenent. d. l. fauia cardinales z domini donātes sibi cantorem aut seruitorem sm bar. ibi. quia non donant eos quasi libertate priuantes: sed vt apud aliū sicut apd se sint liberi z spōtanei.

2. q. ¶ Secundo queritur vtrum furtum sit peccatū mortale etiam re modica z dico furtum esse mortale ex suo genere: tum quia est contra iusticiam z omne tale est mortale: est contra eundam. s. tho. 2. 2. q. lix. tum qr est contra diuinum pceptum. exo. xx. vbi prohibet nō solum furtum proprie eo modo quo diffinitum est: sed etiam ois illicita vsurpatio alienę rei. xiiij. q. v. penale. xxxij. q. iiij. meretrices. etiam qtūcunq modica. vt. xiiij. q. iiij. c. vi. z insti. de re. di. §. gallinarum. vbi dicit glo. etiam in ouo: qn qtum ad peccatū mortale. s. vt sit in furto rei modice: limita si adsit volūtas subtrahēdi maiora si posset: vel quādo ex ablatione pue rei dñs intelligitur grauari: qr. s. parua res est illi multum cha ra: vt ptz ex. s. Tho. scda scde. q. lxvi. Alias subripe minima nō erit mortale: vt ibi dicit z facit. c. z si questiones de symo. vbi non cōmittit symonia in modico: z. l. elegāter. §. vlti. ff. de dolo: vbi nō debet actio dari de dolo nisi ex re magna z euidenti calliditate z glo. in verbo magna dicit. s. vltra duos aureos: qd limita vez circa magnū dñm: alias videtur stādum arbitrio boni viri: qr paupe ri obolus aliquādo est quid maius quā auro diuiti: qr inde pane emit vñ viuit. Qui aūt minima credidit se dñi voluntate subripere: z deinde cōpetit de volūtate pratrarij: also restituat qd accepit z penitus excusat. a lib. vi. non. vt in. c. peccatum de regu. iur. lib. vi.

¶ Tertio queritur que sit pena furti: z dico 3 multa. ℣ Primum. Actio furti dat ptra quēcūq furem sm host. et si sit ipubes modo sit doli capax. ff. eo. l. ipuberē: z ptra cum q dedit opem vel psilium. l. is qui rē pignori. §. si tu. ff. eo. Quod fallit in patre ptra filium z econtra: z in vxore ptra maritum z econtra pstāte matrimonio: sed datur eis actio rerum seu rez amotaz. l. si ḡ vxori. ff. e. z. l. si. C. eo. Sed intellige si furtum sit secutum in cū intellige etiā de filio habēte peculium castrense: alias non esset iudicium inter filiū z patrem. ff. eo. l. nec cum filio.

℣ Scdm. Qui furatur calices: paramēta et 2 huiusmodi sacra: non est excommunicatus sm panor. in. c. ex lris. eo. ti. nisi cum furto simul fregerit hostia ecclesie: vel armaria: aut fenestras vel huiusmodi: facit. c. cōquesti. de foro competen. z. c. conquesti. de sen. excommunica. z quod ibi not.

℣ Tertio. Fur qui suspendit non priuat sepultura: sed sepeliēdus est in cimiterio sm panor. c. ij. eo. ti. z omnes alij qui ppter sua delicta vita priuant: z eis omnia alia sacramēta ministrāda sunt si peniteant. vt ē tex. in. c. si. xiij. q. ij. nec valet psuetudo ptraria: de. s. de pe. z remi. Glo. tamē in. d. c. fin. dicit vez de sepultura modo fiat auctoritate principis: alle. ff. de cada. pu. l. j. z bene: cle. aūt reprobās psuetudinē ptrariam loquit solū de sacramētis. ℣ Quarto. Si de furto agat criminaliter. s. ad penam corporalem: pena est fustigatio vel exiliū: vel aliud arbitrio iudicis non tamē occisio vel mutilatio. C. de ser. fug. aūt. sz nouo iure: qd vez est sit simplex latro: secus si cum armis aut violenter aggredit in domib' vel in itinere aut mari: vel si palam subripit: qr tunc suspēdit. l. capitaliū. §. grassatores. z. §. famosos. ff. d pe. Scdm Ray. et si necessitas pacis colēde z frenabilis incorrigibilitas malitie hoīum hmōi facit psuetudine: qua suspēdūtur oēs latrones quātūcūq simplices. Si vero agat ciuiliter: tūc si est manifestū pena quadrupli si vo est nō est manifestū: pena dupli. insti. de obli. que ex deli. nas. §. pena. z §. que pena ēt post ānum peti pōt z in ppetuum. insti. de ppe. z tēpo. act. §. furti. Et si primo egerit criminaliter: pōt iterum agere ciuiliter z ecōuerso. C. qn ciui. ac. plu. l. vnica. z l. si. ff. eo. An aūt hec pena i cōscientia sit soluēda dic q nō ante pdēnationē vt infra lex. §. ix. item pena. §. xxv.

4 ¶ Quarto vez cōmittens furtū hic puniri possit p iudicē alterius territorij ad qd trāsit cum re furtiua: z dicit panor. in. c. j. de rap. communem opinionē fuisse vsq ad tempora Bar. q non: qr ex assidua ptrectatione non oritur noua actio furti: sed ipse Bar. in l. dominium: tenet contrarium qr sicut ex ptrectatione noua pfone oritur noua actio furti in. d. l. dominium ita ex cōtrectatione noua facta in nouo territorio: per quaz opinionem homines plurimi sunt suspēsi. Doctores autem adhuc dicūt quod ipsa de stricto iure non pcedit: licet eā Frā. de are. sit secutus z non Accur. hec Panor. Quem etiam vide in. c. j. de penis: vbi dicit de mente Barto. in. l. si cui. ff. de accu. quod si quis commisit plura delicta in vno territorio: et in hoc aliud vel illud reiterauerit. nō potest in hoc territorio puniri pro delictis alibi commissis: nisi alia ratione hic forum sortiatur: sed bene potest aggrauari pena ex si ita fuit fur hic delinquens. habito respectu ad priora furta diceretur famosus latro: z hic vt famosus suspendi posset. l. capitaliū. §. famosos. ff. de pe. lz directe hic puniri nequeat p delictis alibi cōmissis.

¶ Quinto queritur vtrum furtum committat z mortaliter peccet qui ex necessitate furatur: z dico multa. 5

℣ Primum. Secundum Dir. libro. iij. si necessitas famis aut nuditatis sit nimia: non committit furtum: nec peccat nec penitentia imponitur. de peniten. distinc. v. discipulos: quia in tanto periculo reduci debet ad ius naturale quod vult omnia esse communia: z intelligitur nimia. idest extrema secūdum Panormita. in. c. quoniam de symo. et Ray. z sanctus Tho. secunda secunde qōne lxvi. qui addit q potest quis eo casu occulte subtrahere pro se z alio quia omnia sunt communia. Si autem necessitas sit modica secūdum Dir. non excusatur. s. a toto. z si a tanto sed tenetur restituere vel tribus ebdomadibus ieiunare: extra eodem si quis: z intellige modica. s. non extrema. lz sit magna secūdum Panormi. vbi supra. vnde. d. c. si quis per necessitatem. quod. s. restitutionem vel ieiunium imponit: nō intelligitur in extrema necessitate secūdum. s. Thom. Ray. z Inno. z glo. nec etiaz intelligit in necessitate parua simpliciter: quia p tali non pmitteretur illa disiunctiua. s. quod ieiunet aut restituat: alias nullus cogeretur mendicare: sz intelligit p magna simpliciter arbitrio boni viri. lz sit parua respectu extreme. ℣ Scdo. lz qs nō sit in necessitate extre- 2 ma excusari tamē pōt a toto furtiue subripiēdo: quādo. s. ille sic abundat: z iste sic necessitat quod de pcepto sibi subuenire tenetur: quod quādo sit. vide supra elemosyna. 3

℣ Tertiō. lz supple. cum panor. vt illi imponitur a ros. teneat q is qui in extrema necessitate furat restituere tenetur si venerit ad pinguiorem fortunam: habito tamē respectu ne egeat: nihilominus verius sentit sū. ang. z ros. cum Dir. quod non tenetur maxime si res sit consumpta. p nota. in. c. fugiendum. de deci. vbi dicitur quod res habēs suam pfectionem: nec continens actum successiuum non reuocatur licet postea cesset causa talis rei. Et sic in proposito licet cesset cā furandi in presentia fortune pinguioris: tamē quia semel huic iure naturali acquisitum est suo perfectum in re capta restituere non tenet: z consentit Sco. in. iiij. z est opio cōis. Similiter nō tenet restituere qui furat in necessitate nō extrema sed magna vbi alius tenebatur subuenire eodem rōne si vero nō tenebat tenet restituere non sim-

Universidad de Deusto Biblioteca

pliciter:sed sub distinctione.i.restituere vel
seiunare vt.ş.Limita tñ ista nisi is cui sub-
latum est esset in necessitate equali:qr aufe-
ferre nõ lz ⁊ ablatum obnoxium est restitu
tiõi:qr in pari cã potior dz esse ɔditio possi-
4 dẽtis.ff.de ɔdi.ob tur.ca.l.si ob turpem.ş.
po:ro.¶ Quartum.quare paupertas excuset
furtum:⁊non adulterium vel fornicationem
⁊ hmõi.panor.in.d.c.quoniam de simo.vr
dicere ꝙ sit.quia illa sunt mala de se:⁊ non
furtum:sed excusaꝛ ex cã:⁊hoc sequiꝛ sum.
ang.⁊male.quia furtum est ɔtra legem na
turalem ⁊prohibitum quia malum nõ ma
lum qr prohibitum.Unde dico hoc iõ esse.qr
eo casu furtũ nõ est furtũ:sz occulta subla-
tio rei proprie:qđ dix.intendebat dicẽs hoc
ideo esse qr eo casu oĩa sunt cõia.Qui etiam
dicit ꝙ ideo excusatur homicida ꝑpter ne-
cessitatem defensionis:vt in cle.si furiosus:
de homi.⁊ non mulier que fornicatur.l.ex
eadẽ causa ne occidatur:quia inuasus nisi
se defenderet quodãmodo se occideret.mu-
lier aũt improba nõ se defendit sed impu-
gnat vt pz in.c.Iordane de eo.qui co.vx.vñ
cum voluntarie peccet nõ excusatur.Uel dic
ideo eẽ:qr eo casu homicidium non est ho-
micidium idest iniusta occisio:qr plus tene
tur quisqꝫ vitam suam tueri ꝗ̃ alienam:ce-
teris paribus fornicatio autem illa vere est
fornicatio.
6.q. ¶ Sexto q̃riꝛ vtrũ furtũ ɔmittat ⁊ peccet q
christianos ab infidelibus captos furaꝛ ⁊
liberat:⁊dicũt ho.⁊ ray.ꝙ si est tps guerre
in nullo teneꝛ.xxiij.q.ij.dñs.⁊.q.vij.vt pri
dẽ:si vo est tps treuge teneꝛ ipsi pagano re
stituere:nõ hoies ꝑpter piculũ aie:sed exti
mationem.xxiij.q.i.noli:lz fm ray.subripiẽ
do hoiem recta intẽtione nõ peccarit.Si tñ
captiuum pagani ad circũcisionem vel ido
latriam aut aliud mortale compulerũt.il-
le factus est liber penitus.⁊sic qui furaꝛ il
lum mereꝛ.ar.di.liiij.nulla.Alij vo vt sup
ple.⁊ sum.ange.ac ros.indistincte tenẽt:ꝙ
furãdo hoiem nec peccat nec teneꝛ ad resti
tutionẽ ẽt estimatiõis:qr christianus a pa
gano captiuus teneri nõ potest nisi iniuste
vt in rubr.C.ne christianũ mãcipiũ hereticus
vel paganus vel iudeus habeat vel possi-
deat:⁊ in.l.vna ibi posita:⁊.d.liiij.manci-
pia.Et hoc quidem regulariter est verũ:sed
non semp.qr cum hostibus fides seruanda
sit.vt.ş.dictum est:quia treugam frãgit iu
ste capiꝛ ⁊ɔñr iuste tenetur:vñ melius cum
prio:ibus distinguiꝛ.Et idẽ dicẽdum est de
de eo q̃ liberat iniuste detentum a christia-
no.De alijs ãt ablatis a paganis tpe treu
ge:teneꝛ.xxiij.q.i.noli.secus si esset indictũ
bellũ ɔtra eos:qr liceret.xxiij.q.dñs.
7 ¶ Septimo vtrũ christiano detento a sarrace
no liceat furari:⁊dicit ho.ꝙ si iste christia-
nus erat in culpa frangẽdo treugã et sic iuste
captus:nec ei necessitatis piculum immi-
net.illi furari nõ lz:sed teneꝛ restituere.qr
iuste detinebatur.qđ ẽt sequitur sum.ros.⁊
ɔtr sibi in.ş.priori repugnaꝛ ⁊ sic supple.
Si vo iniuste detinebaꝛ vt qr tpe belli ca-
ptus est.vel si necessitas immineat.restitue
re non tenetur.
8 ¶ Octauo queriꝛ vtrũ sit furtum vel pigno-
re vel vti re deposita aut ɔmodata ad aliũ
vsum.⁊ dico ꝙ sic vt patet ex dictis supra
depositum ⁊commodatum.⁊ex dicendis in
fra pignus.
9 ¶ Nono q̃ritur vtrum liceat furari vt inde
fiat elemosyna.⁊dico ꝙ non.xiiij.q.v.forte
aliquis.imo teneꝛ restituere q̃ hoc fecit:et
si eẽt vsurarius cui furaꝛ:tñ nõ lz.nisi ꝑ ext
ẽte in necessitate.vt dictum est.ş.v.vel ni
si fureꝛ vt restituat dño.quia talis fm host.
videtur excusatus:ar.ff.depo.bona fides.⁊
quia etiam vtiliter gerit negocium iuris.⁊
ɔñter cogitur ratum habere.ff.de neg.ge.
sed an vltro.
10 ¶ Decimo queriꝛ vtrũ vxor q̃ hñs vir ꝑdi
gum.ɔtra eius prohibitionẽ celat de bonis
eius.vt sibi ⁊ viro prouideat tempore opor
tuno furtum committat.⁊ dicit rodo.qđ
non.nec tenetur obedire viro precipienti
omnia sibi tradi.quia sic esset dare gladiũ
furioso.
11 ¶ Undecimo q̃riꝛ vtrũ furtũ ɔmittat filiusfa
milias.aliqđ subripiẽs de bonis parentum
ɔtra eoꝝ voluntatẽ.⁊dico ꝙ sic fm archie.et
si est qđ notabile est peccatũ mortale.⁊si co
heredes hz.vt obligari illis post mortẽ nisi pa
rẽtũ ꝓ rata si q̃titas est notabilis nisi pa
rentes ipsi quoꝝ interest de hoc aduertant
ac dissimulent ⁊ tollerẽt.vel nisi sup hiore
missionẽ obtinuisset a parentibus.Et mul
to magis hec vera sunt de emancipato.
12 ¶ Duodecimo q̃riꝛ vtrũ liceat rẽ suã apud
alium detẽtã propria auctoritate subripe
re.et distinguo fm.s.tho.2.2.q.lxvi.v.li.
Nam si tenetur iuste.vt quia deposita est ad restituen
nõ lz.qr grauas depositarium.ff.depo.l.de
dum.aut ostẽdẽdũ se innoxium.et idem intellige si est
positũ.et.l.si hoiem.et idem si est accõmodata te
accommodata.qr is cui est accõmodata te-
neꝛ de re amissa.ff.cõmo.l.rem mihi.et idẽ
de pignore.ff.de fur.l.cum q.et.l.creditori-
bus.ş.idẽ scribit.vñ ad releuãdum istos te
neris.In ɔscia tñ si predictis nullũ odium

põt euenire est licitum fm vldri.⁊ ho.alleg.
l.bona fides.ş.i.ff.depo.Si vero detinetur
iniuste tunc accipiẽdo eã aut fm archi.ali
quid equiualẽs:peccas ministrando tibi iu
sticiam fm.s.tho.ɔtra.l.i.C.ne quis in pro
pri.c.non tñ teneris restituere fm.s.thom.
Aliqñ tñ hoc fit sine peccato ɔcurrẽtib⁹ his
de quibus.ş.sequenti.
13 ¶ 13.q̃ritur vtrum is q̃ debitum sibi habere
non põt:possit sibi furtiue satisfacere de re-
bus debitoris:puta famulus de rebus dñi
⁊ sic de alijs.⁊ dico fm ricar.in.iiij.di.xv.ꝙ
lz tales peccent in mõ accipiendi tamen re-
stituere non teneꝛ.Ad hoc quoqꝫ ꝙ nõ pec
cent fm doct.multa requiruntur q videntur
reduci ad ista sex.Primo ꝙ quis non sit du
bius an debeat habere vel non:sed suũ cre-
ditum sibi sit liquidũ:qr actori ꝓbatio incũ
bit:⁊ exponeret se periculo furti.xi.q.i.in
decens est ⁊ satis abhominabile dedecus vt
in re dubia certa detur sñia.Scđo ꝙ nõ pos
sit suum habere in iudicio qđ fm aureo.tũc
est qñ nõ lz qui velit restificari:aut iudicis
ꝑtiam:⁊ fm archie.qñ nõ sperat ꝓbabili
ter iusticiam:adde qñ reo est modica expẽ
se iudiciales multe:tertio ꝙ non sit verisile
sequi scandalum aut grauamen alijs:quia
nemo dz cum alterius iactura locupletari:
de re.iur.lib.vi.quarto ꝙ non immineat illi
piculum fame ex hoc ꝙ res ꝓbabiliter ven
tura sit ad lucem:qr qui fidens ɔscie famam
suam negligit nimis crudelis est.xij.q.i.no
loquutũ.quinto ꝙ non immineat piculum ꝑprie
persone:qr hoc esset tẽptare deum.ar.xxij.
q.ij.q̃ritur.sexto ꝙ ɔscia sit stabilita:⁊ sic ꝙ
nec aliqđ hñt ɔtra eam:nec putet se q̃ aduen
turum in tẽptationem peccati mortalis:pa
ratus.s.iurare si interrogaretur.arg.xxij.
q.v.periurare.Peccat ergo contra predicta
sibi ius faciens:sed satisfacere non tenetur
nisi plus debito accepisset:vel nisi non resti
tuendo immineret aliquid de predictis ma
lis cui obuiaretur restituendo:qr eo casu te
neretur.ar.c.cum ex iniuncto.de no.ope.nũ
cia.ş.super eo.
14 ¶ 14.queritur vtrum possit quis vsucape-
re in re furtiua aut rapta contra dñm rei:⁊
dico ꝙ non tam quo ad furem ꝗ̃ quo ad ei⁹
heredes:⁊ eum qui emit etiam bona fide:⁊
quẽcuqꝫ qui quocũqꝫ titu.habuerit.insti.de
vsucap.ş.quod aũt dictum est.de quo tamẽ
dic vt infra ꝑscriptio.ş.xiij.
15 ¶ 15.q̃ritur vtrũ tales qui sibi satisfecerunt
accipiendo de rebus debitoris teneantur di
ctas res manifestare si platus ꝑcipiat hoc
sub pena excõicationis:⁊ dicit sum.ang.qđ
non:⁊x quo licite põt tale quid in recõpẽsa-
tionem retinere iam effectũ est suũ:nec am
plius est alterius:⁊ si diceretur in sñia:qui
alis recõpensandi vel qualitercũqꝫ ⁊c.adhuc
non tenetur qr tunc expresse ɔtinet intolle-
rabilem errorẽ:⁊ sic nõ teneꝛ reuelare qui
scit talẽ tenere aio recõpensandi certus de
debito ꝙ talis dz habere:secus si nõ sit cer
tus lz spẽ hoc dicat:qr aliter multe fraudes
fieri possent.hec ille.Sed contra ista arguit
sum.ro.tum qr ista sunt ɔtra stilũ curie ⁊ au Sum.ro.
ditoꝝ in curia romana:qr hmõi lras ema-
nasse a curia ꝑdicta vidimus sepe:nec dicẽ
dum ꝙ in hoc curia erret:tũ qr plati hoc rõ
nabilissime facere pñt:qr multi sui amore
cecati credunt se creditores cũ debeãt alijs
vnde iuste talẽ clausulã apponunt:qr i plu-
ribus tales decipiunꝛ.Et si dicaꝛ inquit qđ
creditũ est certũ lz ꝓbari non possit:⁊ si re-
uelet cogetur restituere:nihilominus licite
fit talis sñia:qr leges adaptanꝛ ad ea q̃ in
pluribus accidũt.ff.de legi.l.nã ad ea.Ad
qđ facit qđ notat ricar.in simili.iiij.di.iiij.
ꝙ iam iustificari vt beata virgo ⁊ Joannes
baptista tenentur ad baptismũ:qr quis lex
statuaꝛ ꝑpter ea q̃ accidũt in pluribus:si tñ
gñaliter data est ligat oẽs ẽt non hñtes il-
lud ꝑpter qđ data est.Ego aũt dico ꝙ vter- Resolutio
qꝫ istoꝝ deficit in aliquo ⁊ distinguo:qr si iste
cõminatorie sunt gñales.vt cũ dr ꝙ aliq̃ te-
nent de rebus petri ɔtra deũ ⁊ ɔsciam ⁊ hu-
iusmodi:nec restituere nec reuelare teneꝛ:q̃
sibi recõpensauit qr non tenet ɔtra ɔsciam.
Si aũt loquuntur spẽaliter facientes mẽtio
nem ẽt de recõpensatione:aut loquũtur de
reuelatione ⁊ sic ligant:qr non ɔtinẽt intol-
lerabilem errorem cum hoc nec iniustũ nec
illicitum sit nisi qñ certum est vel ꝓbabileꝙ
reuelans cogetur restituere:qr idem est ac
si loqueretur de restitutione quo casu intelli
gende sunt qñ recompensatio fuit illicita vt
qr nimia vel qr dubium creditum suum po
suit quis contra certam acceptionem alie-
ne rei vel hmõi quo casu sñia ligat:si autem
constet iudicem intelligere etiam in casu li-
cite recompensationis continet intollerabi
lem errorem.Nec ob.ꝙ rosella adducit de
legibus:qr lz ex his q̃ frequenter ⁊ in pluri-
bus accidant gñaliter ⁊ quo ad oẽs statuã-
tur:non tamen ligant in casu in quo serua-
te preiudicãt communi bono.vt.xij.q.xcv.
ar.vi.⁊ talis casus est quando seruãdo eas
fit contra iusticiam vt in proposito.Et idem
dico de omnibus qui sciunt tale factum:qr
non tenentur nisi eo modo quo ⁊ illi qui sunt
in causa.De hoc etiam vide supra.excõica

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio.ij.§.iiij.dubio.viij.

16 ¶ Decimosexto qrīk qualiter teneatur ad restitutionē: ⁊ dico fm.s.tho.2.2.q.lxii.q. tenek restituere rē furtiuā ḡcitius pōt: nisi obstet ꝓpensatio de qua.ū.§.xiij.⁊ fructus rei nō solū perceptos a se. sed etiam percipiēdos avero dño seu quos verus dñs percipisset: ō resti. spo. grauis ⁊.l. l're furtiua.§.si ex causa. ff. de condi. fur. nec potest retinere expensas in tali re factas: nisi vt dictus est. ū. expense.§.iiij. ⁊ si res pereat aut alienetur non liberatur a restitutione. quia fur licet ꝛquilibet alius male fidei possessor. semper est in mora: vñ ⁊ si deteriorata tenetur ad estimationem in qua melius valuisset apud dñm a tpe postq̄ cā subtrahit. Facit. d. ca. grauis: ⁊ qd ibi notatur in gl. ⁊. d. l. in re furtiua. ⁊ in. l. nauis.§. ḡhaliter. ff. de rei ven. Imo tenetur restituere cum omni melioramento ēt facto per furez puta si ex argento furtiuo fecit pocula. ff. de ꝓdi. fur. l ex argēto: ⁊ idē si suis sumptibus creuit seruus furtiuus. vt in. d. l. ex argento. ⁊ hoc in foto cōrum. qz pfectā sufficit restituere omne interesse. nisi cōdemnek. vel res sic meliorata legitime venerit ad manus dñi. qz tūc non potest sumptus petere a dño qz dolo fecit q̄ perit quod necesse hz restituere. de re. fur. lib. vi. vñ vt eas dño posse retinere. De his J. restitutio. iij.§. vi. ⁊. viij. Excipitur casus qñ rem loco ⁊ tempore dño obtulit: ipse recusauit accipere quia purgauit moram. d. l. in re furtiua. nec tenetur si perijt aut deteriorata deinde fuit. C. de condi. fur. l. vlti.

17 ¶ Decimoseptimo qrīk vtrum filiusfamilias vel vxor aut religiosus possit ꝓtra voluntatem patris maritiaut suplorū restituere id quod subtrahit. ⁊ dico q̄ si res extat apud eos tenentur restituere. C. de fur. l. in ciuitem. quod intelligē nisi periculum in restituēdo alicui immineat. si vera non extat sed est alienata vel ꝓsumpta: tunc si res vel pcium est in vtilitatem superioris ꝓpersum pōt bono mō de bonis eius restituere etiaz versum si fevestinit aut calciauit honeste. vaustatibus ꝓhmōi. non potest ꝓtra voluntatem superioris restituere: nisi habeat vltra dotem aut peculium castrense vel quasi cōtor. mo. Si autē ipte pñ vel maritus furatus est. filius ⁊ vxor poterit restituere si rea est in eius potestate. d. l. ciuitem. non aūt si est in potestate patris vel mariti. Si tamē hoc facerēt bona fide nō peccarēt mortaliter. qz nō ꝓmittūt furtū cū attrectatio non sit fraudulosa nec cā lucrādi. Concor. rod. ⁊. Io. xiij. q. v. c. vi. Utr emens rē furtiuā restituere teneatur infra restitutio. iij.§. vij. Utrum fur occidi possit a priuato. infra homicidium. j.§. iiij.

¶ De gabellis ⁊ omnibus publicis exactionibus primo in gnere. Qtū ad quid est.

Abella primo in gne. exactionē publicā importat. cū mutatis aliqs que sunt pensio. census. tributum. pedagiū. guidagium. vectigal. tallia. collecta. prestātia. angaria. perangaria. munus. ⁊ si qua sunt talia de quorum convenientia ⁊ differentia. ⁊ natura hic agendum est.

¶ Primo igitur pēsio a pēdo qd est pondero vel solno: siue a pēso ꝓbo frequentatiuo qd est frequēter pēdo. vt ꝓportare fm grāmaticos. quādam solutionē. vel equalitatem quā pōdus obtēdit. s. pēū ad vsum rei pro qua soluit: vñ est pensio pcium vsus rei locabilis: est duplex. s. priuata. ⁊ publica que principi vel communitati soluitur. Inde pensitatio que secundum a30. in sum. est solutio pensionis.

¶ Secūdo. Census aūt est qdā pensio q̄ de prouētibus soluit. j. q. iij. quesitum. siue est qd annuatim soluit in quātitate vel summa. ff. de censi. l. etatem. est duplex sicut ꝓpensio. s. publicus et priuatus.

¶ Tertio. Tributū ꝓ est census qui pstatur de proprio solo principi vel cōtati. dicetis qz imitibus publice expeditioni vacantibus tribuebat. vñ et stipendiū vt. vi. ff. de ꝓb. sig. l. ager. ⁊. ff. de pub. et vect. l. j. §. hic titulus. sup ꝓbo ipēdūt in glo. Qñ tributū p priuatum et publicum non distinguit. Isti tributum et publica pensio ac publicus census idez sunt. vt. C. qui. ca. pig. contra. l. j. et C. si propter pen. pu. l. si accipit.

¶ Quarto Vectigal aūt a vehendo dictum fm aliquos in hoc differt a tributo. quia vectigal ad principem. tributum aūt ad exactores eius. sed melius ꝓ vectigal ꝓ cōcessione interpretationem. qd pro rebus vectis soluit. vñ est fm archie. idēq̄ guidagium. qd fm ber. in glo. c. sup quibusdam de ꝓb. sig. est illud qd dat pro ducam p terram alicuius. vt securius vadāt. et hoc ēt ꝓ archie. ꝓ theloneū a tholos grece quod latine est vectigal. vel cubi vulgariter gabella. vna ⁊ duana. quorum vocabulorum vulgarium rationem assignare non est facile. Isti vectigal. guidagium. et gabella ac duana sunt idem. et quodlibet horum videl pcius quodam exactū p rebus in aliqua terra mutatis dū. s. illuc deferunt: aut inde auferuntur aut ibi vēdūtur q̄ pciū spāliter ꝓ salinariū si p sale datur fm ber. Quibus omnibus adde q̄ et datis videl idē significare cū predictis non aūt pedagiū sed aliud est a pdictis multiplicter transitus q̄ est idē pedagio ⁊ est pretium q̄ soluitur a transeūtibus in locis constitutis a principe fm doct. vñ. ppie pedagium videtur solui. p fabrica aut conseruatione pontium: aut nauiū: aut transfretandum vel etiam aptatione vlarum.

¶ Quinto. Tallia ꝓ pstantia impositio: ⁊ collecta sunt idē: ⁊ duo prima sunt vocabula vulgaria de quoꝝ rōne non multū curādū est: sed qtū ad rē qdlz hoꝝ est sūma quā princeps vel cōitas exigit a subditis. ꝓportionalē ad totā substātiā cuiusq̄: qd cōstituit vniuscuiusq̄ fm qd repiunt esse hre in substātia ⁊ lucris post debitā inuestigationē: puta ad rōnem vnius libre pro cēnario eoꝝ q̄ hht. ⁊ ita q̄ imponāt vniuscuiusq̄: non solus fm hre illos ꝓbus imponūt. ita q̄ sim plr computatis pscie ⁊ iudicio imponētiū cū intētione vt videl q̄ iuste iponāt. tertio fit sic. Reputatio ad imponēdū assignāt certa sūma puta mille florenoꝝ aurī: hoibus vnius cōtrate vel partis eiuitatis imponēda. p rata facultatū ponēdo in eoꝝ arbitrio q̄ditatates singulis taxandā eo q̄ facile nō fit iaculis scire: quoꝝ dlz facit eorum ⁊ secrete scriptura suā taxationē ꝓtinētē fm suā conscia: ⁊ deinde ꝓlectis oibus scripturis extremis. i. ꝓtinētibus maiorē ⁊ minorē q̄ditatē accipiūt tm tres ꝓtinētes summas medias porius q̄ditatis: ⁊ tertia pars totius summe ꝓtente ab illis tribus imponēt civi. verbi gratia. si vna ꝓtinebat vnuz florenum alia duos alia tres q̄ simul faciūt sex: duo q̄ sunt. iij. pars senarij imponitur civi.

¶ Sexto. Angaria ꝓ ⁊ pangaria fm omnes est iniusta cōpulsio siue coactio ab ango. qd est affligo ⁊ excruciō: ⁊ fm aliquos angaria pōt labore corporali expleri sine rei detrimento. vt. l. munerum. la. §. ff. de mu. ⁊ ho. gl. in. l. neminē. C. de fac. fan. ec. qz dictio perangaria ꝓ in q̄buscūq̄ cōsistit. vt vult auger. vt in. l. vrbana. §. pnoctare. ff. de ver. sig. ⁊ no. in. c. si pstiterit. de ac. ⁊ sic est minus vel onus mixtū si cut angaria est mer. Sed alios ꝓ angaria est obsequiū psonale: ꝓprīis sumptibus pstitū. de immu. ec. nō minus: pangaria vero est seruitus psonaꝝ ⁊ rei quasi pfecta ⁊ magna angaria. Secūdum alios aūt angaria est obsequiū psonale: ⁊ pangaria ꝓ psonale ⁊ reale. i. propīis sumptibus pstitū: ⁊ ista est opinio ray. gof. ⁊ ho. ac alb. recitantis: sed de his nō est multum curandū. Dicuntur ⁊ alijs modis angaria: ⁊ perangaria. vt patet per no. in. d. c. non minus.

¶ Septimo. Munus aūt tripl'r sumit. Aliqs 7
l. p dono q̄ qdē est id qd spōte pstamus: ex nulla necessitate vel iuris offō. vt. ff. de ver. sig. l. munus. ppie: differt tñ qz munus est donū cū cā. donum vero se hz in plus: qz aliqñ etiam est sine cā. vt ptz in. l. inter donum ff. de verb. sig. Aliqñ sumitur. p officio vl ho nore. Aliqñ vero sumit. p eo qd necessario subijmus lege vel implo. ff. de verb. signi. l. munus. ⁊ ad hoc ꝓ immunitas. Munus aūt tertio modo est triplex. s. mere psonale qñ. s. explicatur labore corporali sine sumptu vel rei detrimēto. ff. de mu. ⁊ ho. l. fi. ⁊ mere patrimoniale seu reale. qñ. s. cum sumptu propīo fit ab aliqs. ita. s. q̄ onus est rerū tātuz: ⁊ mixtum quando. s. nostro labore et sumptu explicatur vt colligitur in. d. l. fina. §. patrimoniorum. Et quilibet horum est multiplex vt patebit.

¶ Octauo. Ex his igitur ptz q̄ oia pdicta in 8
hoc ꝓueniūt q̄ sunt exactiones publice: sed in hoc differūt q̄ pēsio publica cēsus publicus ⁊ tributū sunt idē ⁊ sunt pcū q̄ principi vel cōitati soluit de ppio solo sed vectigal: theloneū: guidagiū: gabella ⁊ duana: ac datium sunt idem: ⁊ sunt pcium quod soluitur p rebus mutatis: ⁊ idem de salinario respectu salis: pedagiū vero soluit. p habilitate viaꝝ: tallia vero pstantia collecta ⁊ impositio sunt idē: ⁊ sunt pcuz vel summa q̄ soluit a singulis subditis. ꝓportionalē ad totam substantiā: angaria vero ⁊ pangaria sūt exactiones iniuste: munus vero tertio mō est aliquid cōe ad oia pdicta: ⁊ si sit iniustū est ppium genus angarie ⁊ perangarie: ⁊ dicitur vt illa: excepto q̄ inter angariam ⁊ p angariam non datur medium mixtum saltem voce.

¶ Rursus de gabellis ⁊ exactionibus publicis secundo specialiter quo ad census maxime ecclesiasticos.

Abella ⁊ generaliter exactio sub se continet censum: qui vt dictum est titulo prioze. §. secundo. in publicuz diuiditur qui est idem quod tributum ⁊ in priuatum. de quo hic principaliter agitur.

Universidad de Deusto Biblioteca

1.q. ❡ Primo vero querit̃ vtrum ecclesijs vel monasterijs possit nouus cẽsus imponi aut augeri antiquus: ⁊ dico ꝙ in quacũꝙ re cẽsũ põt imponere qui hꝫ ius in illa insti. de vsufru. §. sine testamento: ecclesijs tamẽ nouos census imponere aut veteres augere omnibus episcopis ⁊ ꝑlatis prohibet̃ citra papã vt in. c. prohibemus de censi. etiã si eripuerint eas de manu layci: vt in. c. ecclesijs eo. titu. Quod .s. tripliciter ꝯtingit ẽm Panor. ibi: vel quia de facto eas layc⁹ tenebat vsufructuando: vel quia concessit episcopo ad instãtiam eius ius patronatus: vel qꝛ ep̃us liberauit eam a censu quem layco debebat qꝛ lꝫ tẽpore fundationis vel ꝑcepte libertatis possit episcopus certum sibi ꝯstituere cẽsum. vt in. c. cõstitutus de religiosis do. ⁊ in c. ꝑterea. el scđo de iur. pa. secus in ista exceptione. qua de nouo quasi educitur ad libertatẽ: qꝛ ad hanc tenebat̃ ⁊ eam facit ex officio suo ⁊ in necessitatib⁹ nemo liberalis existit: vt in. l. rem legatam. ff. de adimẽ. lega. Ex quo infert ibi Panor. ꝙ facientibus aliquid laudabile ex officio suo: non est necessario ꝑmium impẽdendum. Limitat tñ dictum panor. in. d. c. prohibemus ꝑdicta vera si ꝑlati hoc facerent ad vtilitatẽ eoꝝ. prop: laꝫ: vt in cle. ij. de reb. ecc. nõ alie. secus ad vtilitatem alterius ecclesie rationabili cã subsistente: ⁊ a prelato iurisdictionẽ habẽte episcopalem: ⁊ in ecclesia pleno iure sibi subiecta: quia tunc potest. vt no. Inno. in. d. c. phibemus. ⁊ facit. c. ꝑterea. eo. tit. ⁊. c. significauit. vbi dicit Panor. innixus glo. ꝙ in impositione noui census non sufficit auctoritas episcopi vt videtur velle tex. sed intelligo inquit quãdo sine cã alias secus: vt in. c. ꝯstitutus de religi. do. ⁊ in. c. cum venerabilis: de cen. vñ requirit̃ pmo auctoritas episcopi: secũdo cã iusta. tertio ẽm ho. capituli ꝯsensus ar. c. tua. ⁊. c. pastor. de his que fi. a ꝑla. quarto ꝙ ecclesia cui cẽsus imponit̃ ꝯsentiat impositioni si est collegiata: ar. c. j. de re. ec. nõ ali. ⁊. c. i. de re. ꝑmu. Putat tamẽ ꝙ vbi causa vrget: ⁊ ecclesia inferior nõ vult cõsentire hoc possit episcopus cum capituli ꝯsensu: argu. in cle. ij. de re. ec. nõ ali. ⁊ i. c. i. e. ti. li. vj. Similiter nõ põt ep̃s nouũ cẽsum imponere monasterio: de cẽsi. scientes: ⁊ intellige ẽt ꝙ nec antiquũ augere eadẽ rõne: ⁊ ibi est ar. ꝙ monasteria exempta debẽt esse ab omnib⁹ oneribus ⁊ ꝑstationibus: ꝓquo Jo. q. i. c. i. et. q. iij. c. inter cetera.

2 ❡ Scđo querit̃ vtꝝ habẽs ecclesiã subiectã possit augere cẽsum auctis ecclesie facultatibus: aut ꝑtem ꝓuentuum sibi retinere: ⁊ dico vt no. in. d. c. ꝓhibemus: ꝙ partẽ ꝓuentuũ sibi retinere nõ põt: ⁊ de epis qđ dicendum est. vt in. c. nostrũ in fi. vt ec. bñfi. de abbatibus aũt ⁊ alijs iferiorib⁹ ꝑlatis est do. tex. i cle. qꝛ regulares in. §. j. de sup. neg. ꝑla. vbi ꝯcluditur ꝙ qualiscũꝙ sit locus subiect⁹ abbati modo nõ sit de mẽsa eius non põt sibi retinere redditũum ꝑtẽ. Glo. aũt in verbo nec veteres in. d. c. ꝓhibemus: vult censum augeri posse auctis facultatibus ecclesie cẽsuate: quod glo. sequens limitat respectu ꝑsentationis. aut ꝓcurationis: non aũt respectu census: ⁊ rationem reddit Panor. vt is non augeatur: qꝛ si soluit̃ superiori est signum subiectionis: nõ autem refert an multum vel parum soluat̃: quia semꝑ subiectio denotatur ꝓ quo. c. ois homo. de cẽsi. ⁊. c. ꝯstitutus de relig. do. si vero soluit̃ priuato nõ est ꝓpter census nec augeri dꝫ auctis facultatibus: qꝛ in cõtractu cẽsuali trãsit dominiũ ex toto in recipiẽtem secundum glo. in. d. c. constitutus: ⁊ Bart. in. l. j. ff. de publi. sec⁹ in pensione quia illam qui soluit ratione fructuum quos percipit de alieno. Nam ꝑ conductor soluit pẽsionem: vnde quemadmodum si patitur magnũ dãnũ sine culpa sua cõsequitur diminutionẽ pensionis. ita si ex vbertate fructuum casu fortuito consequitur magnum cõmodum: dꝫ augere pensionẽ: qꝛ contrarioꝝ eadẽ est rõ. Et hoc tenet glo. ⁊ Bar. post eam in. l. si merces in. §. vis maior. ff. loca. Ex qua ratione infert panor. quod si ecclesia fuit donata monasterio ad vsus proprios: et monasterium reseruata sibi pensione concessit eam alteri: dꝫ auctis facultatibus augeri pensio: quia illa fuit imposita ratione fructuũ: quemadmodũ diminueretur facultatibus diminutis: ⁊ idem in procuratione debita: vt in. c. quãto. de cen.

❡ Tertio querit̃ vtꝝ ecclesia sit exẽpta ab 3
omni seruitio tẽporali ex dote sibi collata: ⁊ dico multa notata in. c. sancitum: de censi. .s. dic. ꝑ primum. Ecclesie fundande pro dote tribui debet mansus liber a quolibet seruitio tẽporali ad ecclesiasticum vero tenetur: sed si aliquid ꝯfertur ecclesie vltra mãsũ tenetur ecclesia ex eo soluere onera cõsueta. Sic illud. c. summat panor. ponẽs multas acceptiones illius termini mãsus ⁊ cõcludẽs ꝙ est dos ecclesie necessaria. idest sine qua ecclesia in debito statu cõmode subsistere nõ potest: arg. c. j. de insti. Dicit ẽt seruitium ecclesiasticum ẽm docto. dici charitatiuũ subsidium de quo in. c. cum apostolus. de censi. idest auxiliũ moderatũ in necessariis. Et idem dicẽdũ in alijs iuribus ep̃alibus: vt in cathedratico. i. eo qđ soluit̃ ep̃o annuatim a clericis sue diocesis in signũ subiectionis obedientie ⁊ subiectationis: ⁊ sic in alijs similibus vt in. c. ꝯquerente de offi. or. vel si onus antiquitus fuerat impositum puta ꝑ ep̃m in fundatiõe cũ patroni consensu: ꝑ. c.
2 ꝑterea. el. ij. de iur. pat. quã do. s. aliquid vltra dotem necessariam ꝯtulit. ꝑ Secũdũ. Patronus sibi retinere non potest aliquod seruitiũ in dote ecclesie necessaria. Ex quo infert panor. ꝙ si patronus dat solum dotẽ necessariam non potest sibi aliquam pẽsionem vel aliquod seruitium retinere: nec putat auctoritatem prodesse epi cum sit ꝯtra ius: ar. in. c. videns. di. x. Ex quo rursus infert ad intellectum. d. c. preterea. preal. vt. s. patronus statuto ep̃i possit aliqđ tpale re
3 seruare. qñ. s. illud potest impendi extra dotem necessariam. ꝑ Tertium. Clericus nõ dꝫ aliquod seruitium ꝓ decimis ꝑceptis impartiri: ꝓ quo facit. xvi. q. vij. decimas. vbi dꝫ ꝙ ep̃s non dꝫ pati. ꝙ decime aliquo munere redimãtur a laicis. ⁊ ꝑ illud. ca. ⁊. d. c. sancitum infert panor. ꝙ si clericus obliga
4 uit se parrochianis ad dandum certũ quid pro decimis non valet obligatio. ꝑ Quartum. De dote ecclesie prestatur seruitium ecclesiasticum vt dictum est. Et ex hoc infertur ad. q. vtrum debeat solui decima de dote ecclesie ⁊ concludit glo. in. d. c. sancitũ. ꝙ sic si prius illa predia erant tributaria. contra glos. in. c. nouum genus de deci. Et hoc sequitur ho. ⁊ cõiter doc. quia cum non reperiat̃ in iure ꝙ ecclesia antiqua ꝓpter constructionem noue debeat decimis priuari non debemus generalem dispositionem alterare. pro quo vide latius panor. in. d. c. nouum genus: ⁊ ẽt cum hoc dꝫ tributaria
5 intellige alteri ecclesie cui scilicet decime soluebantur. ꝑ Quintum. Sensus gl. in verbo senioribus. i. dñis functo fine lrẽ est. ꝙ si vltra dotẽ necessariã aliqđ ecclesie donat̃ tenetur ecclesia persoluere dñis temporalibus debita seruitia. quod doct. intelligunt ⁊ bene vt dicit panor. de oneribus annexis ꝑpetuis: vt qꝛ forte ꝑdiũ habet onus faciendi certum qđ aut soluendi: ⁊ idem si ꝑdiũ esset feudale: qꝛ ratione feudi ecclesia subijcitur laico. vt in. c. solite ⁊ quod ibi nota. de ma. ⁊ obe. Secus dicit de alijs oneribus nõ annexis: quia ecclesia ab illis exempta est etiã iure ciuili: vt in. l. placet. C. de sac. san. eccle. ⁊ in auc. item nulla cõitas. eo. tit. Et plene de his notatur in. c. non minus de immu. ecc. vbi et ibi. ⁊ optime facit tex. in. c. si.

de vi. ⁊ host. cle. vbi pꝫ ꝙ etiam de patrimonio suo clerici non tenentur soluere gabellas ⁊ alia onera ad que tenentur laici. secus in onere rei annexo ⁊ perpetuo. ꝑ Sextum. 6
Quãtum vero ad dotem ipsam de qua ꝑncipaliter est quesitum dicit panor. ꝙ ex dictis Inn. ho. ⁊ Jo. an. colligi põt ista distinctio. Nam aut bona collata pro dote erãt tributaria ipsi patrono. ⁊ simplr conferendo illa ecclesie videt̃ illa onera remisisse ex quo ius ita disponit. vt in. d. ca. sancitũ. aut expresse retinet sibi illa onera. aut nouiter imponit. ⁊ non valet impositio vel retentio quia est contra ius. vt ibi. et facit. l. non dubium. C. de legi. ⁊ quod no. in. c. significatũ de preben. Quod Panor intelligit quando retinet sibi seruitium circa dotem necessariam. vnde ibi inquit tex. facit mentionem solum de mãso. vnde si conferret amplissimam dotes. vt ꝙ de consensu ep̃i posset sibi reseruare aliquid. vt in. d. c. ꝑterea. Aut hec predia erant tributaria alijs ꝙ̃ patrono. et patronus contulit de consensu dominorum. ⁊ sic videntur remisisse ius: qđ habebant. ar. in. l. gayus. ff. de pigno. Qđ panormita. intelligit in dote necessaria alias autem viderentur dominus consensisse vt transeat cum onere suo. ar. in. l. sicut. ff. q. mo. pigno. vel hypo. sol. vbi patet quod si creditor habens rem obligatam consensit vt venderetur. non per hoc videtur suum ius remisisse. et facit. c. ex litteris de pigno. Et hoc casu licet taceat panor. ẽm Innocẽ. potius esset cessendum ab edificatione qꝛ reciperetur talis fundus nisi prius esset liberatus. quando. s. dominus excepit censum si tamen acceptetur tunc sibi imputet ecclesia secundum host. que rem tributariã accepit. cum domino licuerit retinere. quasi dicat quod tenetur ecclesia de censu. Aut domini contradixerunt. et non valet quod agitur. ar. in. c. potuit de loca. quod dictum nõ. quia per hoc extenditur. ca. potuit ad predium tributarium. Si autem dominus ignorauit credit panormi. distinguendum forte. prout distinguit glos. in. c. ẽm canonicam. xxiij. q. viij. quam videndam dicit et menti tenendam. Que dicit quod cũ ecclesia fundata est in fundo tributario. si fundator sit bõe fidei. de illis locis que sunt extra atrium habebit imperator. ⁊ intellige quod eadem ratione alius priuatus tributum. non autem de loco vbi est ecclesia. sed per hoc fit patronus. xvij. q. vlt. ꝙ̃ si. si vero est male fidei ad estimationem compellendus est. xliij. q. vj. comperimus. Et vbi post

Universidad de Deusto
Biblioteca

denunciationem fundat eaz mala fide fundat. de no. ope. nũ. cum ex iniuncto. Joã. hec ibi. Et addit Panor. idem esse de cimiterio q̃ de fundo in quo edificatur ecclesia sez q̃ debet esse omnino liberum: zde agro vnde percipitur panis zvinum pro eucaristia cõfiienda vt est inquit tex. cum gl. in. d. c. fm canonicam: quod de cimiterio etiam. d. gl. sentit que illud vocat atrium: sed zde agro verum puto si sit distinctus especialiter ad hoc deputatus. ¶ Septimum. Quantũ ad
7 tributum debitum imperatori dicit panor. quod docto. de hoc non arringunt: zfinaliter ipse concludit quod omnia predia transeunt ad ecclesiam cum onere tributi imperialis. Et ad. c. sanctum. quod vult dotem esse liberam a seruitio tempor: all sine tributo dicit posse intelligi de seruitio nouiter ipponendo: vel impolito si patronus põt ab illo predium liberare. vt quia est tributarium alteri q̃ imperatori. Sed quia in his que sunt fm vel contra iustitiam naturalẽ nos distinguitur imperator a priuato melius distinguendum est sicut zde aliis. zhac ratione docto. de tributo cesaris specialiter non arringuat. Vide etiam de ista materia supra excommunicatio. ix. excommunicatione. v:

4. q. ¶ Quarto queriẖ vtr rector ecclesie possit eam facere cẽsualem. z dico summarie haberi in. c. pterea. eo. ti. q̃ platus seu rector ecclesie non potest presertim post mortẽ ecclesiã suã pstituere cẽsualem: zrõ est fm panor. qz non potest quis alienare res ecclesie sine iuris solẽnitate xij. q. ij. sine exceptiõe: zpãr a fortiori nõ potest iponere censuz cũ sit q̃dã alienatio corporis ecclesie sue. zequidem seruitus ipsita. Potest tñ vt ibi notatur auctoritate pontifiẖ vel alterius prelati habẽtis ecclesiam pleno iure subiectã de nouo imponi census. s. ex cã rationabili vt dictum est. Imo simplex sacerdos eriaz in vita sua non potest ecclesiam suam cõstituere censualem: quod denotat illud verbũ pserim exponẽdo p maxime vt dicit Panor. Aliẖ tñ exponunt pro tñ dicentes q̃ in vita potest se obligare prelatus ad soluendum censum. sed dicit idem q̃ põt obligare se personaliter sed non ecclesiam: z exponendo pro maxime est propria illius verbi expositio: vt no. in. c. audiris de elec.

5 ¶ Quinto queritur vtrum eps remittere possit ecclesie inferiori seruitia sibi debita. zdico q̃ sicut summarie dr z nota in. c. cum venerabilis. eo. ti. sed remittendo statuẽdo q̃ aliud seruitiũ nõ iponet. pcuratione non intelligit remisisse. vbi et panor. conlungendo dicta glo. zho. in. c. pastoralis de dona. z Jo. an. notat q̃ eps ẖtũ q̃ nullo ter eximat ecclesiam a se saltes octo retinet a quibus eam eximere non potest. Primũ est cohertio. xvj. q. ij. vsllo. q. vsitatio. iij. procuratio ratione visitationis: vt in. d. ca. cum venerabilis. iiij. est cathedraticum: vt in. d. c. pastoralis: z glos. in. c. quicunq̃. xvj. q. vij. z Joan. an. vtr in. d. c. cum venerabilis zmuniter docto. iz archi in. c. j. de ꝓbẽ. lib. vj. dicat q̃ non remittitur quidem vel dis generalibus tamen specialiter eps ludi remittere potest. quod zo: reverum est tũ ad rẽ ipsam. sed nõ ẖtum ad annexa que sunt recognitio suplozitatis: z obedientiae vel ymõi. v. est reuerentia libi debita ab ecclesia inferiori. vj. est charitatinum subsidiũ. vt in. c. cũ apostolus. de cẽs. vij. Institutio auctoriz abilis quo ad curã populi. ar. c. nõ satis: de off. archi. vin. c. ij. de cap. mo. ii. vj. viij. id quod est ordinis epali. q̃ subdãtur eximere non potest vt non teneatur obeo recipere q̃ sunt ordinis epali. Alia aũt sura citra ab istis remittere potest ecclesie inferiori: quod panor. intelligit ex causa de consensu capituli: quia alias ecclesie sue alienare non potest. vt in. c. pastoralis de dona. xij. q. ij sine exceptione. pro quo et vide tex. cum glo. xvij. q. iij. capitulo si. ¶ In tribus tñ casibus ecclesia potest esse plene exempta a iurisdictione epali. primo si eps pslensit z papa confirmauit ex certa scientia: z sic loquitur. c. constitutus aiẖ in glo. secũdo si snia fuit lata ꝓtra epm sup plena exẽptione z non fuit appellatum. vt in. ca. cum inter: de re iudi. tertio ratione prescriptionis: vnde potest quis ꝓtra epm prescribere sura epalia in ecclesia eo subiecta: vt in. c. audiris. z. c. cum olim de prescrip. Et poteo addere quarto q̃ papa plene q̃ se eximit. vt in. c. j. de priui. ii. vj. Secundum Jo. tamẽ an. põt eps pcedere inferiori prelato etiam recipiẽti nomine sue dignitatis omnia iura pdicta pter tria. s. cathedraticum reuerẽtiam z charitatinum subsidium p modũ cuiusdam vicarie ppetue ex causa de pscriptu capitul. q̃ quod tamen non erũt illi ex toto abdicat ab eo. quia saltem illo vicario negligẽte poterit eps exercere: ar. in. c. irrefragabili. in. §. excessus de offi. ord. Ad predicta vide quod no. Jnnocen. in. c. in lateranensi de preben. z per docto. in. capitulo. cum satis de offi. archi. z. ca. cum z plan. de priui.

¶ Sexto q̃riẖ vtrũ solui debeat ignorantie 6

census. i. cuius cã ignoratur: z dico q̃ nõ: ex ra eo. peruenit iuncta gl. vbi panor. mi. diffuse istam materiam disputat: z vide si vis Archie. aũt materiam breuiter colligit dicens. Sedm Jnno. certum est censum deberi etiam si nulla cã subesset solui ds. de cẽsi. ẖto. z fm ho. temp° solũ p se aut patientiã sola talẽ obligationẽ non indu cit: nec negligẽtia p se iz negligẽtia cũ tẽpore obligatio nem tollit. vt de prescrip. p totum. z patientia cum tempore obligationem inducit: vñ fm eum iz frepre petat qui dicit peto talem censum qz mihi prestitus est per annos. xl. tũ qui petit talem censum debitus ex tali cã ad quod. pbandum inducit continuam solutionem. xl. annoꝝ bene petit z obtinebit sed tñ cauat de pscia q̃ non exprimat aut fingat falsam causam. de prescrip. c. ñ. Videtur tñ q̃ si non est memoria initij pceptionis vel cause: sufficit dicere ex iusta cã impositum ad qd. pbandum inducatur eps cuius initij mẽm ozis non extatat. de pscri. c. j. ii. vj. Nec obstat q̃ non specificetur cã qz presumptio est. p petente cũ non sit verisimile aliquem censum sine cã z sine querela tanto tempore pstitisse. ar. ff. de proba. l. cũ de inde bito. Item incertitudo z impossibilitas hoc casu merito excusat non exprimente z spãlẽ cãm. de re. iur. nemo pr: ii. vj. Nec his Jdicit tertius ipsius capituli puenit. qz cẽsus p scriptus non est census ignorantie z si causa ignoratur ho. z archie. Sed hunc fm sensũ gl. reprobat p tex. in fine. Quõ aũt nõ cẽsus p scribi possit. vide panor. in. c. ad audiẽtiam de pscrip. Si aũt e conuerso constaret de cã census: sed tñ cessatum est a soluendo rẽpore sufficiente ad pscribendum si auctoritate episcopi nouiter imponatur erit soluendus secundum ho. z Jo. an. z Jnno. propter multa que dicunt quod saltem verũ est si ex ra
7 tionabili cã fiat z c.

¶ Septimo queritur vtrum recipiens sura mentum de nouo censu impolito ecclesie pz dico q̃ sic: extra eo. significauit. super quo canonisẖ multa conscribunt: sed textus loquitur sine intelligitur de censu indebite cõstituto: puta nouiter auctoritate epi quidez sed sine rõnabili cã z c.

¶ Octauo queritur vtrum solutio cẽsus sit probatio subiectionis: et dico quod solutio census aliquando arguit subiectionem. de censu. omnis anima. aliquando prestitaz libertatem vel preceptam protectionem. de p probatio subiectionis secundum tex. in. d. c. omnis anima. sed quia aperte contra est. d. c. percepimus. vbi recepti sub protectiõe papẽ soluerunt censum non in signũ immediate subiectionis sed receptionis in protectionem. ideo Jnnocen. dicit quod solutio cẽsus est probatio subiectionis quo ad aliq̃d: non autem plene: sed inducitur quandoq̃ pbatio quandoq̃ presumptio secundum materiam subiectam. Facit ad hoc quod not. in c. fi. de ca. pos. z proprie. z quod ibi dicit Panor. qui per hoc dicit bald. male dixisse in. l. solent. ff. de offici. procon. s quod si probatur vnam ecclesiam soluisse per. xl. annos cẽsuz alteri probatur per hoc ecclesiam: illam fore illi subiectam: vnde ipsemet bald. sensit alibi contrarium. Facit etiam aperte. c. cõstitutus. de re. do. vbi census solutur in signum percepte libertatis. Cuz ergo solutio cẽsus esse possit equiuoca ad multa simplex probatio alterum precise non probat arg. c. in ẖtia. de proba.

9 ¶ Nono queritur ad quam monetaz solui debẽt census: z dico quod panor. post Joã. an. in. c. olim. de censi. sic summat. Soluendi sunt census ad antiquam monetam: in qua fuerunt instituti nisi fit in alterius monete locutione prescriptum. Jn. c. etiam cuz canonici. eo. ti. sic Ad antiquam monetam vel eius estimationem soluendẽ sunt pensiones antique. Quod quidem pãnor. extendit vt omne debitum contractum ex quacunq̃ cã solui debeat fm monetam currentem tẽpore debiti contracti: vnde consuluit old. q̃ si testator legauit aliquid puta centũ florenos z demũ superuixit z mutata est moneta: soluendum est legatum ad estimationez monete que erat tempore testamenti: qz ita testator sensit pro quo tex. in. l. vxorem. §. testamento. ff. de leg. iij. z idem dicendum est fm eum in condẽnatione iudicis z similib° dispositionibus.

¶ Rursus de gabellis z exactionibus publicis tertio specialiter quo ad vectigalia guidagia. duanas. z huiusmodi que ꝓprie dicuntur gabellẽ.

Gabella rursus tertio z gñaliẖ est a certo sub se continet guidagia: duanas z gabellas proprie dictas nec non z pedagia que iz differãt a pdictis: habent tñ in eandem rõnem tractãdi: qz eodẽ modo sunt licita z illicita sicut pdicte z que de illis dicuntur: etiam verificãtur in istis regulariter.

1. q. ¶ Primo vero queritur quis possit imponere pedagia: guidagia z salinaria. z dico q̃ in capitulo super quibus. de verbo. significat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui pos-
sint impo
nere peda
gia.

sic dicitur. Duximus declarandū illa ex pe
dagia: guidagia: salmaria interdicta q̄ non
apparet impatoꝝ vel regum: vel lateranē-
sis concilij largitione concessa: vel ex anti-
qua consuetudine a tempore cuius non ex-
tat memoria introducta. Ex quibus patet
vt no. in. d. c. super quibusdam ꝙ quattuor
1 possunt hec iponere. ℣ Primo princeps seu
impator ꝛ non ciuitas. s. sine licentia princi-
pis. C. no. vectl. insti. non po. l. ij. ꝛ iij. ꝛ dicit
hic princeps. s. impator. fm archi. Et fm eū
hoc pōt papa maxime in terris eccle. quia
ꝛ ipse ē princeps. xiiij. q. iiij. ℣ Secūdo hoc
2 possunt reges ꝙ quidam intelligunt de re-
ge romanoꝝ qui. s. electus est sed non coro-
natus in impatorē quo tpe non appellatur
imperator sed rex romanorū. Et hoc sensit
ho. ꝛ hoc videtur sequi sum. ang. contra ro.
ꝛ facit tex. in. l. vectigalia. ff. de publi. Et re
vera iste videtur fuisse sensus. d. c. sup qui-
busdam est dicit imperatoꝝ vel regum: ta-
men idem ho. dicit ꝙ rex Francie in hoc hʒ
eadem potestatem per priuilegium. extra q
fi. sint legi. per venerabilem. Immo. aūt sup
d. c. super quibusdā. dicit simpliciter reges
posse imponere noua pedagia, lʒ peccent si-
ne cā facientes ꝙ hodie de facto videmus:
ꝛ tenet panor. in. c. innouamus. de censi. di-
cēs ꝙ hodie reges inferiores prescripserūt
in suis regnis iura imperatorum quo casu
possent predicta exercere vt imperator. Et
sic hodie etiam videmus ꝙ quedam cōmu-
nitates vel ciuitates italie: ex quo post pacē
factam constantie habent merum ꝛ mixtū
imperium obtinuerunt de facto vt impone
re possint ista pedagia. vt notat Jo. an. ꝛ pa
nor. in. d. c. super quibusdam non sufficit ta-
men consensus vnius partis ciuitatis: sʒ re
quiritur consensus partis maioris preser-
tim eorum quibus tangit fm do. gaspa. cal
de. in. c. si. de ma. ꝛ obe. facit. l. in conceden-
do. ff. de aqua plu. arcen. regula. quod omīs
tangit. de re. iur. li. sexto. Et sic tene si est cō
suetū hoc a tempore cuius initij non sit me
moria. Et licet bar. in. d. l. vectigalia videat
contrarius vbi per illam. l. dicit ꝙ fraudās
gabellā sine pmissu principis impositā: non
tenetur deo neqꝫ mando q: est extorsio in fo
rensibus lʒ non in ciuibus ꝙ possent sibi ꝑse
grauamen imponere tū idē in. l. si publica-
nus. eo. titu. tenet expresse ꝙ exactio vecti-
galium prescribitur tempore cuius non ex-
tat memoria allegans ad hoc. d. c. sup qui-
3 busdam. ℣ Tertio hoc possunt hi quibus a
lateranensi concilio concessum est. Ex quo
infert panor. ꝙ concilium generale hʒ iura

principis, p quo facit q: in concilio genera-
li preest papa. vñ dicit ibi Jo. an. ꝙ ille tex.
non excludit concessionem solius pape: q: si
concilium habet hanc potestatē, ergo ꝛ pa
pa a quo robur ꝛ potestatē concilium accipit 4
vt no. in. c. significasti. de elec. ℣ Quarto hi q
hoc habent ex consuetudine de qua non ex-
tat memoria in contrarium ꝛ hmōi consue
tudo hʒ vim tituli qñ datur capacitas possi
dendi: alꝰ secus. Ex quo infert panor. ꝙ re-
seruata principi in signum specialis priuile
gij acquiri possunt consuetudine tanti tem
poris de cuius initio non est memoria. Et q
etiam infert ꝙ dñi inferiores ꝛ ciuitates p
scribere possent potestatem legitimandi et
restituendi famē: ꝛ creandi tabelliones: et
huiusmodi que sunt pncipi reseruata si sub
est tm̄ tps. de quo in. d. c. super quibusdam.
ex quo. c. predicta eliciuntur. ℣ Aduertēda
tū sunt quedam. Primum ꝙ aliud est pre-
dicta nouiter imponere ꝙ aliud a pdictis nō
lʒ: aliud antiquitus posita nouiter exigere:
qd lʒ cuilibet qui nouiter acquirit dñium iu-
ste siue sit vnus siue cōitas: sicut si dñi pise
rum se iuste vt dr a dño florentinoꝝ libera
runt: licite exigunt antiquas gabellas imo
forte licite nouas imponunt ex cā rationabi
bili vt multi volunt etiam si ante suam ser-
uitutem hoc non pscripserant: q: ex quo ho
die imperium in italia nō dat auxilium: vide 2
tur ꝙ etiam non debeat dare leges. ℣ Secū
dū ꝙ noua guidagia vel pedagia sicut impo
nūtur illicite: ita ꝛ exiguntur vt patebit: ꝛ di
cūtur noua si imposita sunt a tpe de cuiꝰ ini 3
tio extat memoria: alꝛ dicitur antiqua ꝛ sunt
iusta q: psumūtur iuste imposita. ℣ Tertiū
ꝙ priuatus locans opas suas ad guidādū
p regionem: aut transeūdū vadū vbi domi-
nus non puidit: licite capit nouū guidagiū
vel pedagiū fm mentē Jo. an. in. d. c. super 4
quibusdā. q: locat opas suas: secus de hijs q
ad pdicta tenent vt dñi. ℣ Quartū ꝙ impo-
nentes noua pedagia vel augētes antiqua
sine dicta auctoritate: vel exigētes iniusta:
tenent ad restitutionē spoliatis vel heredi
bus eorum: aut pauperibus si pdictos igno
rant. xiiij. q. vj. si res. ꝛ hodie per processum
curie sunt omnes excommunicati excommu
nicatiōe papali. vt supra. excommunicatio.
vij. excommunicatione. xix. De emunitatibꝰ in
rem datis a principibus vel cōitatibus in 2. q.
fra. §. septimo.

¶ Secundo queritur quid requiratur vt p̄-
dicta iuste imponantur: ꝛ dico ꝙ tum ex do-
ctoribus ꝛ pricipiis moralis philosophie col
ligitur requiri quattuor: primo vt imponā-
tur ab

hīte ptātē: alias iponētes sunt ex-
cōicandi de cēsi innouamus. imo sunt excōi
catiꝑ pcessū curie ꝛ fm iura ciuilia exilio
ꝑpetuo ꝯdēnandi. C. no. vectl. insti. nō po. l.
vlt. ℣ Secūdo vt iponātur ꝑpter iustā cām
finalē alioquin fʒ ray. est rapina. Et hmōi
cause sunt publice necessitates quas bart.
in. l. C. de vectl. appellat stipēdia, pontes.
publicas domus defensione strate ꝛ hmōi:
ꝛ facit. c. si quis romipetas. xxiiij. q. iij. sūcto.
c. innouamus de treu. ꝛ pa. ꝛ. c. peruenit. et
c. cū apostolus de censi. ꝛ. l. vectigalia. ff. de
publi. ℣ Tertio vt imponāt circa iustā cau
sam materialē: puta circa psonas nō eccle
siasticas de quo. i. §. iiij. ꝛ circa aliquas res
determinatas: vt. i. §. v. ℣ Quarto vt impo
nant fm debitam cām formalem. i. propor
tionaliter ad cāʒ finalē: siue ꝗtū necessitas
requirit: ꝛ nō ad explendam luporum inglu-
uiem viuentium ex rapto: ꝛ fm ꝙ subditoꝝ
ꝛ negociorum facultas patitur.
3 ¶ Tertio q̄rit quid requirat vt iuste exigā
tur ꝛ dico vt ex ray. barchie. ꝛ alijs doctori
bus colligit ꝙ requirunt tria. ℣ Primo vt
tale onus sit vel pbabiliter credat esse im-
2 positū ab alijs qui potuerūt si est antiquū.
℣ Secūdo vt sit vel credat ipositū esse iuste
eo modo quo dictū est. §. pori. si est antiquū
dicit tñ ho. ꝙ si a principe ꝯcedat ē t cā nō
expressa vel si ꝯsuetudo hoc approbet cuius
non extat memoria sine scrupulo potest reci
pi. Si vero sit nouum non sufficit dicta cre
dulitas: sed requiritur sciētia: cuius rō est:
q: in. c. ꝗꝗ de censi. li. vj. dr ꝙ exactiōes pe
dagioꝝ tā iure canonico ꝗ ciuili regulari
ter sunt damnate: ꝛ glo. in ver. canonico di-
cit. ꝛ. c. super quibusdam de verb. signi. ꝛ in
iu. ciuili dicit vt. C. noua vec. isti. nō posse: ꝛ
consequenter ille textus intelligitur de no-
uis vectigalibus de quibus loquuntur decā
tura: ꝛ ideo caute loquitur dum dicit regu-
lariter non ꝑ aliter: q: ois regula parit ex
ceptionem: vnde pedagia noua nisi pbētur
legitime imposita psumere debemꝰ iniusta
ex. d. c. ꝗꝗ. ꝛ sic noua pedagia vel noua an-
tiquoꝝ augmēta nullus licite exigit aut ne
cessario soluit nisi constet ea esse iusta: lʒ sub
ditus q ea cogitur exigere aut excuset i du
3 bio vt dicetur. ℣ Tertio vt exigens faciat si
illud ꝑpter qd institutum est siue sit nouum
siue antiquū: lʒ tunc nō faciat forte expēsas
q: s. non oportet. Si vero aliqd hoꝝ desue-
rit iniuste exigitur p quorum omnium noti
cia sciendum est ꝙ archi. sic distinguit. Hu-
iusmodi onera: aut accipiuntur a personis
ecclesiasticis: ꝛ hoc licet quantum ad ea q

deferunt causa negociationis. vt no. archi.
per ar. a contrarijs. de censi. ꝗꝗ. libr. vj. de
quo tñ vide singularia supra. excommuni-
catio. viij. excōicatione. xxi. ꝛ ꝗtum ad mer
cimonia aliena que deferunt nomine suo di
centes esse sua. Pro alijs autem rebus siue
suis siue ecclesiarum suarum nō pōt hec ab
eis exigere princeps secularis fm ho. reci-
piēdo aūt per se vel per alium est raptor ob
noxius restitutioni ꝛ excommunicatꝰ. de cē
si. ꝗꝗ. libr. vj. ꝛ si est collegium est interdictū
vt ibi: ipse vero persone ecclesiastice hec oc-
cultando per se vel alios non peccant mō a
mendacijs ꝛ scandalo caueant. Aut exigun
tur a laicis ꝛ tunc subdistinguendum est. s.
an pro mercimonijs aut pro alijs rebus ad
vsum deputatis. Et quidem si p mercimo-
nijs aut est nouum ꝛ non lʒ exigere nisi cer-
tum sit institutum esse a principe addere hā
bente iura pricipis ꝑpter iminētē necessita
tē: alias exactor ē raptor: ꝛ restitutioni neces
sario obnoxius ꝛ excōicatus fm Ray. si ve-
ro sit nouum institutum a principe iusta de
causa: vel antiquum institutū ab his q po
tuerunt instituere: vel creditum institutum
esse a talibus qd rōnabiliter credi pōt quā
do nō extat memoria in ꝯtrarium: tūc si est
vel credit iusta de cā ipositū: ꝛ recipiēs fa-
cit illud, ꝑpter qd est ipositū sine ꝯscie scru-
pulo recipitur fm Ray. Et si tunc nō faceret
expēsas paratus facere si oporteret ad tenē
daʒ patriā securā. Probant hec omnia. xx-
iiij. q. iij. si qs romipetas. ꝛ. xij. q. ij. c. vobis
aūt: extra de censi. peruenit: de treu. ꝛ pa. in
nouamus. ff. de publi. ꝛ vec. l. vectigalia. ff.
loca. l. ex ducto. Si vero non sit institutum a
principe: vel non faciat id, ꝑpter qd institu-
tū est faciēdo qōm se est. fm Ray. licite non
recipit: ꝛ tenet restituere spoliatis: vel pau
peribus si illos ignorat: fm Hostie. tamen
non tenet restituere pedagium nisi ꝯstaret
ꝙ hac de causa institutū esset. tñ si recipiens
non defendit soluētē in rebus ꝛ psona vt po
test: tenetur ad satisfactionē plenariā. xxiij.
q. ij. dñs. ꝛ. q. v. administratores. hec ex Ar
chie. Adde autem ꝙ si exigit quis a laycis
pro rebꝰ ad vsum eoꝝ deputatis: illicite exi
git. vt infra. §. sequēti. Adde etiam ꝙ eo ca-
su quo non fit id, ꝑpter quod guidagium in
stitutū est fʒ Ray. licite negat fm alios de-
bet qs iudicē adire: qd sum. pisa. dicit tutiꝰ
sed primū est ante spoliationem: vel in eius
fieri secūdū vero post illam: q: non dʒ quis
sibi reddere ius.
¶ Quarto querit a qbus pdicta exigenda 4. q.
sunt: ꝛ dico duo. ℣ Primū ꝙ a xpianis prin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cipibus exigi pñt ab oibus exceptis clericis ecclesiis: ⁊ ecclesiasticis pñnis: a q̃bus q̃ exigit est excõicatus vt ꝟ priori in princ. de quo. j. immunitas. ꝟ. vj. qõ intelligenti de ferãt aliqua negociatiõ cũ ꝟ Secundũ principibus sarracenis soluere tenentur hmõi onera christiani trãseuntes p terras eorum tempore trenge fm ray. secundum pactum ⁊ statutum si ab eis defenduntur a latronibus ⁊ hmõi. ⁊ subtrahẽdo tenẽt restituere: quia ⁊ fides hosti seruãda est. 2. 2. q. iiij. innocẽs. xxiij. q. j. nolli: qõ q̃dẽ dictum ꝟ ꝟ. ꝟtũ ad pactum indistincte approbat: quãtũ vero ad statutũ limitat veruz de sarracenis qui terram suam nõ tenẽt vt violenti possessores: ꝟtũ aũt ad eos qui vi occupauerũt terrã que aliqñ fuit christianoruz cum sint male fidei possessores nõ obligantur ad hec christiani nisi sponte ⁊ senserint aliqñ aut se subtecerint hmõi statutis. Tẽ pore aũt guerre fm eundem ray. aut quocũq̃ tpe cum mercibus prohibitis nõ tenẽtur ad pedagia. ⁊ hosti. ãt vt indistincte renere ꝟ ad hmõi non tenẽtur christiani: et hoc sequitur sum. ang. ⁊ rof. quia christiani non tenẽt ad eorum statuta. Quod hñ dicetur si ista onera deberent solum ex statuto: debent autem a lege naturali: quia principes non debẽt suis stipendijs militare: statuta autem determinãt ꝟtitatem ⁊ modum soluendi Unde melius dicit suppl. dictũ hosti intelligẽdũ fm distinctionem ꝟ ꝟ

Subdit aũt sum. ang. q̃ christiani tenẽtur solũ ad hoc q̃ subsistueant in trãsitu p eos: qõ est falsum: q: naturali iure via publica oibus est cõmunis: vñ iuste moises intulit bellũ og. regi basan. q: transitum per viam publicam negauit. vt prz numeri. xxi.

5 ¶ Quinto q̃rit de quibus ista exigenda sũt ⁊ dico q̃ pedagium fm pe. de anc. in. c. ꝟ̃ de censi. ii. vj. solnitur q̃ñq̃ solum p trãsitu persone vt ferrarie: q̃ñq̃ p rebus quas q̃ defert non vsus sui causa: sed intelligẽ q̃ primo casu est ꝓprie pedagium quod solnitur non pro transitu sed in certis locis vbi fiunt expẽse p transitu: in casu ꝟo secũdo est ꝓprie guidagium vel gabella: sed confuse vtendo vocabulo dico q̃ huiusmodi onera solui debent solum pro persona in loco iuste ꝟstituto a principe: vel solum pro rebus que negociationis vel mercimonij causa deferuntur. C. de vecti. i. omnium. Unde exigi non possunt pro delatis ad vsum sui vel familie: nec consuetudo in contrarium valet q: est irratiõabilis fm ho. ⁊ ber. in. d. c. super quibusdam. Quod verum puto vbi princeps habere potest ex mercibus stipendia honesta: aliꝯ non video quin possit consuetudo esse rationabilis: quod etiam archie. sentit vt patebit statim immo vult. l. vniuersi. C. eo. tit. q̃ decapitentur qui de rebus ad proprium vsum vel gratia ruris colendi: vel ad se defendẽdum emptis: aut delatis pedagium exigunt: vnde in pio fraudantes non peccant. Sed aduerte q̃ aliqñ collecta vel tallia dicitur gabella vel datium: ⁊ tunc de predictis exigi potest datium a subditis: sed non a forensibus: ⁊ de hoc archie. sic dicit summarie. ij. parte. titu. j. c. xiij. Si pedagium ⁊ gabella sumantur pro eodem contrarium seruatur de facto in ciuitatibus tuscie. l. florentie in alijs multis: quia de omnibus predictis exigitur gabella: ciuitas autem habens potestatem leges condendi ⁊ iponendi collectas et pedagia quod presumendum est si hoc faciat ex antiquo more cuius memoria non extat in contrarium: videtur posse imponere solutionem dictarum gabellarum: pro fui adiutorio ⁊ defensione: quia per statuti ciuitatis imponũtur per modum tallie vel collecte pro expensis fiendis in communitate. Licet enim populus aliquis generalem legem facere non possit cum hoc sit imperatoris. vt not. Joã. ⁊ archy. distin. ij. lex. potest tamẽ facere specialem: ⁊ in hoc cõsentit princeps. ff. de iusti. ⁊ iur. l. omnes populi: ⁊ sic specialem collectam potest imponere p necessitatibus suis. ⁊ si non generale: vt exactionem pedagiorum sine licentia principis. Imo per legem municipalem que dicit statutum. vel apud quosdam reformatio deroganr legi cõmuni. vt patet in materia dogula generi. de regu. iur. lib. vi. etiam si gabella sit idem pedagio vel collecte nõ obstãte prohibitione legis cõmunis exigẽdi pedagia de victualibus. ⁊ huiusmodi. quãdo aliter municipalis vel cõsuetudo ꝓscriptis habeat cõtrarium. quia cõsuetudo rationabilis ⁊ ꝓscripta legem tollit. de consue. c. vtilis ⁊ ꝓscripta legem tollit. de consue. c. vtilis. hec autem nõ est irrationabilis. q: ciues se ⁊ sua pro defensione patrie debent exponere. Unde huiusmodi gabellas tenẽtur homines soluere. alias est furtum et tenẽtur restituere cõmunitati vel emendibus eas. nisi imponerẽtur a dominio non legitimo. vel nisi fraudantes alijs impositionibus ⁊ modis essent indebite granati in vltra proportionem aut iniuste damnificati a dominis. vel nisi essent gabelle graues sine necessitate et vtilitate cõmunitatis polite sed ad nutriẽdam pompam aut aula

riciam aliquorum principum aut ciuium. hec ex illo. valde bene: ita tamen quod ista non exigant a forẽnibus: tum quia ꝓra cõcessionem cesaream. j. q̃ de victualibus huiusmodi onera nõ soluant: non põt ciuitas p statutum abrogare lege cõmunẽ in pindicium suũ quo ad particulares ciues: tum quia forenses nõ tenẽtur conferre ad defensionem ciuitatis: sed solum ad expensas viaruz ⁊ securitatis cõseruande: ad quod vbi gabella merciuz nõ sufficeret valeret cõsuetudo quod de victualibus etiam a forensibus soluerentur: quia sic intendit legislator. Incole autem vt dicitur est bene tenentur de fructibus terrarum qui supponuntur ad substinẽdũz onera loci: vt ratio ⁊ interpres legum cõsuetudo testat: si qua aũt emerent pari passu amboriẽ essent gabelle nõdum solute: q: transierent cum onere suo.

¶ Sexto quer̃ vtrum qui faciunt exigi pedagia teneãtur itinera cõseruare secura: ⁊ dicit Bal. in lib. de consue. seu. titu. de his q̃ seu. ꝓ. possunt. in. ꝟ. abbatissa. ⁊ in titu. de pa. iura. fir. ꝟ. conuenticulis. quod sic: vnde addit q̃ si fiunt alique robarie in eor curia territorio. vel districtu ab eis possesso vbi exigũt pedagia a trãseuntibus. tenẽtur aut robaria restituere: aut malefactorẽ exhibere. l. ne quid. ff. de incẽ. rui. naufra. ⁊ quod teneãtur ad restitutionẽ in integꝯ de spoliatione intelligo verꝯ: quando ex defectu eorũz venit nõ faciẽdo quod facere tenenẽt: argu. xxiij. q. ij. hñs. ⁊ q. v. administratores. ⁊ C. de app. Lñ appellationẽ: ⁊ ꝓsentit hosti. ⁊ archi. in. d. c. si q̃s romipetas: nõ tñ tenenẽt ex

7 qõ i pedagio restituere fm ho. nisi vt dcm ẽ.

¶ Septimo quer̃ vtꝯ exactores datiorũz vt q̃ ea emunt teneant ad restitutionẽz dnz exigunt in casu illicito: ⁊ dico quod sic si ela re constet ea esse illicita: quia ad hoc ꝓstant causam efficacem ⁊ operanti efficaciter ad iniustam spoliationem. Si vero dubitat an licita sint vel illicita distinguẽdum est sicut ⁊ de milite eũte ad bellum: q: si ad ista exigenda a superioribus compellunt ⁊ ꝓpter bonum obedientie excusant in isto dubio. xxiij. q. i. quid culpat: q̃ho. verꝯ putat. q̃ñ q̃s tñ semꝯ dubius in se remansit alioq̃n tamẽ ignorãtie affectator nõ excusat: si ho nunquam compellit sed sponte se ingerit emendo vel alter non excusat sicut nec stipendiarij secũdum Rodo. seu cognati vel amici alicuius dominij iniuste bellantis cũ non sint subditi nec excusent propter obedientie bonũ: qui peccãt se discrimini exponentes in alterius pindicium. Si autẽ exp: esse sint licita nullus exigens peccat sine subditus sit sine non subditus. 8

¶ Octauo quer̃ vtrum fraudantes iusta pedagia vel gabellas ⁊ huiusmodi peccẽt ⁊ teneant ad restitutionẽz: ⁊ dico hic q̃ queri de duobus. f. restitutione ⁊ peccato. Quantuz ad restitutionem dicunt cõmuniter Ray. pisa. archie. ro. ⁊ omnes summiste in titu. pedagium: ⁊ omnes doctores in. d. c. innouamus: ⁊ maxime pano. q̃ fraudantes iustas gabellas tenentur ad restitutionem: etiam fm hostiẽ. si princeps in institutione earuz causam nõ expressit: etiam secũdum eum ille qui recipit non facit illud pro quo presumẽt quod sint cõcesse dummodo nõ constet quod propter illud fuerant imposite ad penam autem impositam non tenenẽt nisi fuerint iudicialiter cõdemnati: ⁊ sic communiter trãseunt docto/ Quãtum vero ad peccatum sciẽdum est quod secũdum Pẽr. de gaquol. iij. q. xxij. ⁊ quosdam alios in statuto aliquãdo sunt duo precepta: vnum scz obligãs ad culpam aliud ad penam vt cum dicitur statuimus ne quis faciat tale quid: et qui fecerit soluat talem penam: aliquãdo vero est vnum solum obligans ad penam: puta cum dicitur statuimus vt qui fecerit tale quid soluat talem penam. Igitur omnes doctores ac summiste cõmuniter tenẽt quod eo modo quo dicti fraudãtes tenentur ad restitutionem: etiam peccãt. Sum. vero ange. cõtra Ro. ⁊ supple. primo initiẽ dicto fundamẽto Hẽrici tãquam ho. sẽcũdo dicit nõ esse peccatum fraudare gabellas: vbi exactores nõ laborãt pro communi vtilitate. f. viaꝯ põtium reꝯ personaꝯ: pro loco ⁊ tempore iuxta suum posse: ⁊ intẽdit ẽt nõ cõstet gabellas ad hec esse ordinatas. tertio dicit non esse mortale eos fraudare: vbi predicti laborant pro loco ⁊ tempore: quia communiter sic instituũtur. scilicet statuimus quod quilibet soluat talem gabellam sub pene cadendi in commissum si aliter inuentus fuerit: vnde illud statutuz non obligat ad mortale: non obstante quod dãnificẽtur emptores gabellarum: quia ita et sub ista conditione emunt vt vigilent alias sibi ꝓuretur. Sed cõtra illud fundamẽtuz est q: potior est intentio statuentis q̃ verba eiꝰ: qui aũt mãdat solui penã faciẽti aliq̃d intẽdit quod illud non fiat licz forte nõ vratur verbo prohibitiuo ne fiat. vnde omne statutũ superioris ligans ad penam ligat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad culpam infra inobedientia in fi. nisi aliter
constet de intentione statuentis: quod non
est in proposito: quia nulla lex dicit leges nō
ligare in foro conscientie sed potius docto-
res dicunt oppositum. ⁊ istemet auctor nisi
in certis casibus: de quibus infra lex. §. ix.
Preterea ⁊ si verum esset fundamentuȝ hen
rici non iuuat in proposito: tū quia illud po
test solum esse verum in his que sunt de iu-
re positiuo mere: solutio autem gabellaruȝ
ad substentationem principum ⁊ boni com
munis est de iure naturali: tum etiam quia
statuta vt frequentius mandant solutionē
gabellarum: ⁊ penam non soluētibus statuūt.
Contra secūdum: quia poneret nō liquidū
contra liquidum: cum sit certū eo casu quo
iste subripit gabellam: ⁊ nō sit certum q̄ sit
instituta ꝓpter talem cām. Contra tertiuȝ.
q: omnis subripiens aliquod notabile pro-
ximo ꝯtra eius volūtatem qđ retinere non
potest mortaliter peccat: q: agit contra iusti
ciā ꝑ furtum vel rapinā: qui aūt gabellas
fraudāt in isto casu restituere tenētur scdm
oēs doc. ⁊ etiam fm istum.
9 ¶ Nono queritur vtrum fraudātes iniusta
pedagia vel gabellas peccēt ⁊ restituere te
neātur: ⁊ dico quantum ad restitutionem q̄
non tenētur fm omnes doctores: quia stat
equalitas iusticie que tolleretur si restitue-
retur: q: datiarius haberet plus debito: et
alius minus. Dico etiam fm oēs q̄ non pec
cāt: nisi rōne mēdacij aut piurij vel scanda
li ⁊ hmōi. vnde ratione scādali q̄libet tene-
tur indistincte ad pedagia soluēda: vt patȝ
ex dicendis infra scādalum. §. iij. ⁊. iiij. Et
idē quātum ad restitutionē ⁊ pctīn dicēduȝ
est quātum ad fraudātes iustas gabellas:
vbi non fit illud ꝓpter quod certum est ⁊ cō
stat eas institutas fore vel vbi nimis iniuste
grauantur alijs impositionib': vel vbi ipse
gabelle sunt nimis graues ⁊ cuȝ hoc sine ne
cessitate. Et similiter idem est vbi quis ē in-
iuste damnificatus a principe nec potest re-
habere suum quia potest sibi satisfacere vs
q̄ ad plenum: non obstāte quod damna in-
ferre videtur ementibus gabellas: tū quia
eas emūt minori precio ꝓpter similes frau-
des que fiunt communiter: tum quia prin-
ceps non potest illis vendere meum: est au
tem meum iure retinendi mihi illud qđ alias
principi deberem si ille mihi nō deberet.
10 ¶ Decio querit vtrū magne pene que aliqñ
imponunt fraudātibus gabellas licite exi-
gantur: ⁊ dicit mo. quod sic: quia hmōi sta-
tuta sunt facta pro communi vtilitate: vn-
de qui predantur ea que contra bannum ⁊
contra dictū potestatis deferunt restituere
nō tenent: ita tamē q̄ hmōi edictum pote-
stas fecerit cum ꝯsilio regētium ciuitatem ⁊
pro vtilitate cōi. Nam in talibus amitten-
ti non cōpetit repetitio: ⁊ ꝯtra accipiēs red-
dere non tenet: q: melior est ꝯditio possiden
tis: tñ quo ad deum melius facerēt redden
do ne ex auaritia fecisse videatur.
11 ¶ Undecimo queritur vtruȝ omnia sint ap
plicanda fisco cuȝ deprehendūtur simul res
licite ⁊ illicite delate: puta si quis habita li
centia conducendi decem equos conduceret
viginti. vel si exportabat de ciuitate victua
lia prohibita cum alijs non prohibitis ef-
ferri: ⁊ dicit Cynus in. l. cum proponas. C.
de nau. fe. in addi. secundum moderniores
quod non publicantur res licite per illici-
tas. Nec obstat. d. l. cuȝ proponas: quia ibi
non venit publicatio mercium licitaruȝ ex
consequentia illicitarum: sed ex consequen
tia delicti cuius causa omnia publicantur
⁊ capite puniuntur: vt. C. que res export. non
pos. per totum. Et idem tenet Barto. in le-
ge cōiteȝ. §. dominus. ff. de publi. Ubi etiā
querit quid iuris posito quod statuto ca-
ueatur: vt repertus aliquid portare contra
decretum perdat illud ⁊ animal portans: ⁊
reperitur portare quedam licita ⁊ quedam
illicita: ⁊ respondet recurrendum esse ad di
stinctionem. d. §. dominus: scilicet an domi-
nus animalis fuerit sciens vel ignorans. Di
cit tamen in quibusdam ciuitatibus esse cō
suetudinem quod cuiuscumque sit animal per
datur: sed tamē domin' habebit regressum
contra ducētem.
12 ¶ Duodecimo querit vtrū res illicite dela-
te deprehēse antequā veniat ad locum quem
exire non licet sint in causa cōfiscationis: et
dicit Cy. in. d. l. cuȝ ꝓponas quod non: quia
redire poterat et penitere: vt. ff. de fal. lege
qui falsam.
13 ¶ Deciotertio querit vtrū emens aut con
ducēs vectigal aut passagiuȝ vel hmōi sub
ānua pensione: ꝓpter bella aut morbos su-
peruenientes mereat remissionem pēsionis:
⁊ dicit Fran. de are. consi. clij. q̄ in simplici
conductore non est dubium quod sic: sed la
tius hunc passum attingēdo dicit q̄ aliquā
do guerra ipediēs ꝯductorem frui re locata
ꝯtingit culpa locatoris: vel saltem fit ad in
iuriam suā: ⁊ tūc non soluȝ tenet remittere
mercedē: sed est obligatus ad totale interes-
se ꝯductoris. l. si merces. §. culpe. ⁊ ibi ꝑ bar.
ff. loca. ⁊ idem Bar. in. l. cotē. §. qui maritos
ff. de publ. vbi tenet idē in vēditore fructuū
qui casus est lōge fortior nostro. Aliquādo

vo locator vel no potest re locata propter
guerraȝ vel inimicitias surgētes culpa sua
vel ad iniurias eius: ⁊ tūc non releuatur a
solutiōe pensionis: vt probat in. d. §. culpe.
Aliqñ vo nec primo nec secūdo modo est.
sed propter guerram factam ad iniuriam
vel offensam tertij: ⁊ iste est casus noster. in
quo ci. in addi. in. l. ex ꝯducto. §. i. ff. loca. no
tabiliter distinguit: quia aut tpe rei condu
cte suberat guerra ⁊ timor iust' in loco vbi
res sita est: ⁊ tenet ꝯductor soluere pēsioneȝ
quia imputet sibi qui sciēs qualitatem rei
ac temporis ꝯduxit vt ait gl. in. l. habitato-
res: in fi. ff. loca. aut nō suberat: ⁊ tūc super
ueniēte guerra ⁊ iusto timore hostilitatis
debz fieri remissio mercedis. vt dicit text. cla-
rus in. d. l. ex conducto. §. si vis. ibi incursus
hostiū: ⁊ in. l. si fundus. §. fi. ff. loca. ⁊ in. l. itē
querit. §. exercitu: vbi est glo. ff. eo. Et hanc
distinctionez sequitur bal. in. l. si ea lege. C.
de vsur. Et idem tȝ bart. in disputatione q̄
incipit: publicanus quidam. Ubi concludit
q̄ qñ quis emit vel ꝯducit vectigal. pro an-
nua pēsione: q: ista est locatio quocūq nōie
baptizetur propter guerram debebit fieri
remissio: si ex tali guerra impedit ꝯductor
frui re locata: quod erat in casu nostro. si cō
ductor probauit incursiones hostium ⁊ pre
dāa factas in dictis locis: vel q̄ loca sint
ita vicina hostibus: vt verisimile sit ea ho-
stes inuasuros. Hic est enim iustus timor.
de quo loquitur. d. l. habitatores. Et hoc ꝑ
cedit sine dubio in oī simplici locatiōe. qñ
propter sterilitatem ⁊ nō propter empiōeȝ
fructuum in locatiōe remissio fit mercedis
vt. l. si vno. ff. loca. sed in emphiteosi in qua
non fit remissio propter sterilitatem. ȝ ꝑ-
pter rei totius aut maioris partis ei' dep-
ditionem esset dubitandi rō maior: ⁊ tamen
in emphiteosi cōiter idem tenent doctores:
qñ emphiteota est impeditus bello nisi qñ
soluit aliquid minimum soluȝ in recognitio
nem dnij. vt supra emphiteosis. §. i.
14 ¶ Deciosquarto q̄ritur qualiter circa hu-
iusmodi se debeant habere confessores: ⁊ di
co q̄ vbi certi sunt de iusticia non opȝ dare
doctrinā: in dubio vero ante factū semꝑ ꝓ-
hibeant fraudatione gabellaꝝ ne fraudā
tes exponant discrimini post factū aūt non
debent cogere ad restituendum: tum q: i pa
ri causa turpitudinis potior est cōditio pos
sidentis: tum q: exponerent se periculo sub
tipiendi ab isto quod suum est: tutuȝ est tñ
ad hoc hortari.
¶ Rursus de gabellis ⁊ exactionibus quar
to quo ad tallias ⁊ hmōi.

Gabellas rursus quarto et ge-
neraliter exactio sub se cōtinet
tallias collectas prestantias
impositiōes ⁊ huiusmodi que
nomine quidem diuersa sunt
re vero eadem.
¶ Primo ergo q̄ritur a quo possit tallia ipo 1. q.
ni ⁊ dico vt ex sicar. ij. di. xliij. q. iij. ar. i. colli
git q̄ princeps sol' pōt talliam nouiter im
ponere ꝓ boni cōis promotione: aut defen-
sione cōpensata subditoꝝ qualitate ⁊ quā-
titate qñ eius facultates ad hoc non suffi-
ciunt. ff. de publi. ⁊ vecti. l. vectigalia: simili
ter rex superiorē non recognoscens: ⁊ alij q̄
iura imperij ꝑscripserunt: q: solus princeps
aut qui ꝑscripsit iura imperij pōt super tal-
lijs ⁊ exactionibus leges condere vel cōce-
re priuilegia. C. de vaca. l. vnica. ⁊. ff. de iur.
immu. l. semp. §. fi. alij aūt lȝ hoc sibi vsurpēt
errant: vt patet per id quod legitur ⁊ nota.
in. c. per venerabilem qui fi. sint legi. ⁊. c. sa
ne de priui. ⁊ not. Bar. in. l. infamē. in fi. ff. de
publi. iudi. ⁊ in. l. hostes. ff. de capti. ⁊ in. l. si
publicanus. §. in omnibus vectigalibus. ff.
de publi. Alij ergo hoc non possunt nisi per
legem vel senatusconsultum vel constitutio
nem principis eis concedatur. d. l. vnica vel
per concessionem a principe ex causa ⁊ spe-
cialiter impetratam. C. de superindi. l. vni-
ca. libro. x. ⁊ not. Archi. in. c. si quis romipe-
tas. xxiiij. questione. iij. vel per consuetudinē
diutinam non violenter sed sponte ab omni
bus communiter approbatam. C. de cano.
lar. titu. l. precipie. ⁊. C. de aur. coro. l. vna in
fi. lib. x. que nisi lominus consuetudo sit ta
lis: de cuius initio memoria non extet: vt in
c. super quibusdam. de verbo. significa. Ad-
de tu vel per concessionem lateranensis cō-
cilij habeant quod possint instituere peda-
gia: vt in. d. ca. super quibusdam: quia hoc
fortius est cum omnes liget q̄ ꝓcedere ta-
liā que ligat solum incolas regionis: vt di-
ctuȝ est in ti. priore. §. v.
¶ Secundo queritur que tallie a predictis 2.
possint imponi: ⁊ dicit Ray. quod illam tal
liam potest dominus imponere vel exigere
de qua secum aut cum suis antecessoribus
conuenerunt subditi bona fide ⁊ sponte: si-
cut fieri solet causa mansi aut ville quan-
do nouiter conceduntur: quod aliquid da-
tur vel promittitur ānuo census ⁊ hmōi:
q: in rei sue traditiōe quisq̄ q̄ vult legeȝ po
test iponere. de ꝯdi. ap. vel. xviij. q. ij. eleute
rius. nec sciēti et volēti infertur dolus. C. de
trāſ. cum donationis et pacta custodiri de-
bēt. de pac. antigonus. Si tñ in instrumēto

Universidad de Deusto
Biblioteca

postū est indistincte q̃ soluēt questam vel
tallam: intelligit q̃ dñs dz eam moderari
inspecies ꝓdictis dbus de cēsibus cuz apostolus in ff. x. q. iij. c. viri. Imo fm ff. si dicat
q̃ tallam dño fm libitum suum possit imponere. nihilominus ad arbitriū boni viri
moderāda est. Adde ãt ex. s. tho. ad ducis barbã. q̃ pōt dñs tallã iponere ctr vltra cōuentionē in duobus casibus: primo. s. q̃ñ re
gulariter redditus eius nō sufficiunt ad regimē boni cōis: r decētē statū, secō q̃ñ ct nō
sufficiūt ex nouis cā emergēte. Dicit ēm q̃ principes sunt a deo instituti nō vt querant
propria lucra: sed cōem vtilitatē populorū:
vñ sunt eis redditus instituti: vt hīs viuentes cessent a spoliatione. Contingit autem
eos non habere sufficiētes redditus ad eu
stodiendam terram: r expediēda illa q̃ illis
rōnabiliter imminēt: quo casu iustū est subditos exhibere vñ possit cōis vtilitas procu
rari: vñ alicubi ex antiqua cōsuetudine dñi
tallam subditis imponūt que si nō sit immoderata: exigi pōt absq; peccato: qz nemo
militat suis stipendiis fm apostolum vnde
ipsi militantes cōtati: de ꝓmuntibus bonis
viuere debent vel per redditus deputatos
vel si hmōi defuerint: aut si fuerint insufficientes: qui sunt deputati per eos que a singulis colligunt. Et similis ratio vt esse si
quis casus noniter emergat: in quo oporreat multa expendere pro vtilitate ꝓmunt:
vel honesto statu principis conseruādo ad
quod proprij redditus non sufficiunt: vel
exactiones consuete. puta si hostes terram
inuadant: vel similis casus emergat. quia
tunc preter consuetam exactionem possent
principes aliq̃d exigere pro vtilitate ꝓmunt. hec ex illo. de quibus supra diffuse dñiuz
-ff-v. Adde etiam q̃ cōtates q̃ hmōi onera
possunt imponere licite imponunt tallam
talem qualem exigit cōis vtilitas r subditi possunt exhibere. vt colligitur ex r ay. r ar
chie. non aūt vltra q̃ requirat cōe bonum:
vel subditi reddere possint.

¶ Tertio q̃ritur q̃ñ tallia dicat esse ad vti-
3 litatem boni cōis vel cognoscat ex iusta cā
institutā: r ꝗtum ad primum dico q̃ dupl'
ricar. vbi supra est ad bonum cōe: primo directe q̃ñ. s. imponitur. p defensione fidei aut
regni: vel. p refectione pontiū viaz r hmōi
secō vero indirecte pura q̃ñ frater domini
aut filius est captiuus: aut aliqua terra capta: qz sic in subditoz bonum tallia redundat cū rex potentior reddatur: vel cū maritat filiam vel hmōi: r de hīs supra dñiuz -ff-
v. Addit ēm idē primo vbi supra q̃ expedito
negocio si facultates regis supbaūdāt: r ali
quā cōtas nimis granatur dz ei subuenire
sicut caput mēbris. Addit secō in. iij. quoll.
q. xxviij. q̃ iz non debeat subditos dño tal
liare q̃ñ sufficiunt. ꝓprie facultates: non tñ
dicende sunt sufficere q̃ñ non pōt se defende
re aut procurare cōe bonū nisi se ita depaupe
ret q̃ nihil sibi remaneat in thesauro quo
se iuuare posset si iterꝫ ifra breue tpo aduersariis inuaderetur maxime si multos hi
minū amorē ꝗ argētum vel auꝫ thesauri
zare. Quantuz vero ad scōm fm. ff. v. tallia
scīri pōt ex iusta cā impōsita p iustā ꝓtecta
vel si ita seruatum est a tpe de quo non erat
memoria: qz tunc ꝓsumitur iusta cā. ar. xii.
di. illa. nisi sit violenta ꝓsumptio in contrariuz
sicut de prescriptione: infra suo loco dicetur
-ff- quarto.

¶ Quarto queritur q̃ñ tallie iuste exigūtur. r 4
dico q̃ archie. de tallijs loquēs sic distinguit
Grauamina q̃ diuersis modis nūcupant.
aut iponunt p̃sonis ecclesiasticis vt clericis
religiosis r hmōi. r sic sunt rapine nisi interueniat auctoritas sedis apostolice. et sit ex
communicati exigentes vel recipientes. et
imponētes nisi admoniti cessauerint. de im
mu. ec. aduersus. et de cens. ꝗ̃ libr. vi. Et
hoc intelige etiā rōne domoz possessionum
vel pdioz. de immu. ec. qz nonnulli. libr. vi.
nisi pdīa fuissent prius dicta exactionibus
subiecta. qz tunc ad ecclesiam transeunt cuz
onere suo. s. si illud erat ꝓpetuuz immobile et
certuz. de quo ifra immunitas. i. -ff- penul. par
ticu. iij. Aut iponūtur laycis. r tunc aut imponūtur a non habētibus legitimuz domi
nium. r sunt rapine. Aut ab habētibus domi
nium legitimum. r tunc aut p iustis causis, puta pro faciendis vel nutriendis bellis, aut p̃ iustis manifeste. vel ad iudum aut pōpam vltra decētiam status. aut prodige cōsuādum. r huiusmodi. r tunc hmōi collecte
sunt rapine. Aut pro cauto iustis. r tunc ite
rum pro maiori declaratione distinguēdum
est. Nam aut populus a quo exigit regitur
p vnum. r sic licite tallam iponit eo modo
quo dictū est cum posse iponere. -ff- ii. sed licet
ex pacto ex ꝓsuetudine ex insufficiētia reditiuum regulariter vel ex nouis cā. aut regitur p plures. r tūc tribus modis tallia consueuit iponi vt dictū ē supra gabella. i. -ff- n.
Primo sic vt deputati tarēt fz q̃ vnūquemq̃
sciūt habere in bonis. secundo vt tarent fm
q̃ vnūquēq̃ habeē credūt. tertio p cedulas

vt sibi patet. Quomodo autem fit ibi iniusti
cia dicetur. -ff- sequenti. vbi de restitutione
agetur.

5 ¶ Quinto queritur q̃ñ circa tallias teneatur
q̃s ad restitutionē tam ex pte agētium quā
patiētium: r ex doctrina archie. dico multa.
Primuz. Quotiēs tallie exigunt illicite p
coactionem ad restitutionem tenētur exige
tes: r hoc siue exigantur directe: siue indire
cte: puta nō ministrādo iusticiam vel nō defendēdo subditos vel insinuādo se alicui vel
ix: exacti aūt nō soluendo. siue occultādo bona non peccant nec restituere tenentur: modo caueant a periurijs mendacijs r scūdalo: si inde ex non soluēdo cōtingerēt: arg. xi.
q. iij. inter cetera. Et tamē casu quo illicite
quis exigit ratione finis: puta ad luxuriam
vel pompam: non tenetur restituere. si ea tā
tum exigeret que alias sunt debita statuto
vel antiqua rationabili consuetudine: licet
male expendantur. Similiter si subditi spōte hec soluerent: quia scienti r consentienti
non fit iniuria neq; dolus, de regu. iur. libr.
vi. Et etiam casu quo quis illicite exigit ratione iniusti dominij: tenetur ad restitutionem deductis expēsis factis in vtilitatez eorum a quibus exegerūt. Scōm. Quotiēs
tallie licite exiguntur totiens subditi illicite ea detraudant occultando bona suaue l
aliter: r restituere tenentur his qui damna
passi sunt: siue sint communitas siue clerus:
aut pauperibus si illi ignorātur. Aliqua ta
mē circa hoc speciaiter dicētur in sequētibus. Tertium. Quādō tallie exigunt per
plures. prio mō. s. vbi deputati exigūt quantum scilicet subditos habere, ꝓportionabiliter: q̃
ex certa scientia, ꝓpter odiū vel aliud impo
nit alicui vltra ratam eoz qui inuentus ē ha
bere: et raptor. r teneē ei de illo pluri: si esset
eius ē secutus: non aūt si non sequit liez pec
cet mortaliter. arg. xxij. q. v. q̃ plurare. Et si
omnes vel maior pars in tali iniusta ipositione euenit q̃libet grauio teneē insolidum
minus debito imponunt sciēter vel etiā ex
distinctiuatione vel negligētia notabili: non
eoz quibus imponit peccāt mortaliter: sed
cōmunitati q̃dē nō teneē: quia r si semel nō
exigit necessaria: iterꝫ tallia iponer: sed nec
el q̃ indebite alienatus est: quinimo potiꝫ
ipse teneē illis in eo q̃ satisfacerēt, p eo: vñ
magis tenētur his q̃b' iterꝫ vel pluries im
ponit. Iterꝫ qz difficile est inuenire q̃b'z quā
tum teneātur. videē dicēdū fm Archi. q̃ ad
arbitrium boni viri pauperibus erogēt pci
pue his q̃ sunt de numero nimis aggrauatoz. Si aūt debite tallie vel iponāt: cines
bona mobilia vel imobilia occultāres: aut
fingētes ea minus valere: aut se habere debita: vt eis minus imponatur sunt fures: et
tenētur communitati nisi, pbabiliter scirēt
quasi oēs sīr bonoz suoz partē occultare:
quo casu fm eūdē videnē excusari: qz ex ma
nifestatione nimis grauarenē. Quartum. 4
Quādo ꝗo exigunt tallie p plures. secō mō
sciz vbi deputari exigūt quātum credūt sub
ditos habere, ꝓportionabiliter: tunc si ex certa
scia alicui plus debito iponūt: vt aggraueē
illū vel aliū alleuiēt peccāt mortalīr: r oēs
hoc faciētes tenenē lesis de dāno: arg. de iu
iur. r dā. d. c. si culpa: si ꝗo hoc faciunt ex er
rore, pbabili: videnē fm Archie. excusari a
pctō: r obligatione satisfaciēdi mō non mo
ueanē leuibus, pbationibus: r rumoribꝰ ac
suspitionibus hominū ꝗcipue malluolorū:
ff, pbabilibus r vrgētibus rōnibus facta de
bita diligētia: alias. s. grauādo ex ignoratia crassa teneren. d. c. si culpa: in quo ēt fama r puersatio eius cui iponit ꝓsiderandā
sunt: que si fm communem opinionem sunt
laudabilia: tutius est illi credere: quam ꝓpria opinione moueri: quia humanum iudicium sepe fallit. de sen. excom. a nobis.

Quintum. Quādo vero exigunē tallie per 5
plures tertio mō. vt. s. deputati p cedulas iponār: si post sufficiētē diligētiaz bona fide
iponūt quātū credūt deberi excusanē a pec
cato si plus iponāt: ar. xxiij. q. v. de occidendis: fz si intēdūt notabiliter aliquos grauare. r se ac suos amicos alleuiare mortaliter
peccant in singulis impositionibus talibus
singulorum hominū. d. c. si culpa. Et si oēs
in hoc ꝓuenīūt ꝓdicētes sibi q̃libet tenetur le
sis insolidum de cōmuni damno r iteresse. ni
si postea ex grauarenturvt patet per dicta
beati Tho. r alioz in. iij. dist. xv. de coope
rātibus ad rapinam r dānum. Si vero q̃libet seorsum sic iponit difficile est scire quis
ex sic imponentibus teneatur cum bñ scīri
nō possit que sit maior vel minor cedula que
abūcēk vel media que opēk obligari tñ videmur fz archie. siue opēk eoz scriptura si
ne nō, ꝓpter affectū intētōis cū ope subsecuto. ar. debiga. debitū. tū ēt qz illi aliquo mō
cooperanē r assentiūt damno. q. q. i. notuz.
tum etiam qz in dubio tutior est eligēda. de
spon. iuuenis. Qui vero imponit vt sibi videē. post diligētiā in nullo teneriūt. siue opē
tur sua scriptura siue non. Qui autem minꝰ
debito imponunt. teneātur inde nimis gra-
uatis. nisi forte. ideo facerent quia nimis

Universidad de Deusto
Biblioteca

alias fuerāt granati. Et si in aggrauatiōe
aut alleuiatione iniusta valde incertum est
ꝗtū inde sequat dānū. tenent ad arbitrium
boni viri: vel saltez ad petēdā remissionē a
lesis si sponte haberi pōt. Occultantes vero
bona merito de nimia aggrauatiōe dubi-
tātes videtur posse excusari ꝓm eōdem: ex
quo cū multa iniustitia iponūtur semp tñ
6 vitādo mendacia. 22. q. iij. c. j. ¶ Sextum.
Quia ꝯo publicatis tallijs multe reperiūt
enormes. ꝛ sequūt multe ꝗrele. rōnabiliter
eligūt ex gratiatores. ō ꝗb⁹ idē multa dicit
scba pte. ti j. c. xiij. §. vj. q̄ ois parēt ex deis.
6. q. ¶ Sexto ꝗrit qd de ꝗbusdam dominis q̄
nihil pcipiūt nisi tallias: ꝛ dico ꝓm ray. q: si
tallia est antiqua ꝛ redit. ꝓbabiliter ex iu-
sta cā ꝓpositā exigi pōt: ita tñ q: ipse dñs
ipleatur. qd ex illa cā iplere teneat: si ꝯo est
noua. ꝛ iusta cā nescit non dz exigere: ꝛ si re
ceperit debet restituere. xiij. q. vj. si res: et
concor. vi.
7 ¶ Septimo ꝗrit qd de dominis qui allegā-
tes ꝓsuetudinē accipiūt a subditis de modi-
bus q̄cuq; volūt: ꝛ pecipue expoliāt eos
qñ suspicātur q̄ trāsire velint ad alium. et
dicit mo. q: si certū est tale onus a ꝓncipio
sine fraude ꝛ malitia fuisse impositū tollera
ri ꝓhit si ꝯo nō est certū. aut nō verisimiliter
hoc credit restituere tenētur: in dubio tñ ex
quo ab ecclesia tollerātur. non esset absolu-
tio denegāda simplr. sed cū dubitatiōe pre
stāda: ꝛ ꝓcor. ꝯ. v. ꝛ vi. qui ēt dicit q: res eo
rum qui mere sunt seruī. sunt dñorum. pec-
cat tñ dominus si nimis seruum grauet. lz
restituere non tenetur.
8 ¶ Octauo qd de ꝗlatis qui pro eo q: impen
dunt aliquid legato vel alijs maioribus a
subditis plus exigunt q̄ expenderunt: ꝛ dī-
co q: tenentur ex torta restituere ꝛ de suo tā
tundem pauperibus erogare: ꝛ si superior
eul de hoc querela fit negligens fuerit ca-
nonice subiaceat vltioni: de immu. eccle.
quia plerīq;.
9 ¶ Nono ꝗrit vtꝛ aliqui ꝓcedi possit immu
nitas tallarum. ꝛ dicit panor. in. c. peruenit
de immu. ecc. q: sic a principe rex proprio mo
tu. nō aūt ad ꝓcces nisi ponat in pulegio
clausula nō obstāte. l. fi. C. si ꝓtrahus vel pu.
vtili. q: cum sit ꝓta publicam vtilitatē opz
de ea fieri mēctionem. vt no. bar. in. l. vacua
tis. C. de decu. ꝛ in. d. l. fi. ꝛ tacit. ca. ex parte
de capel. mo. Ab inferioribus aūt aliqs ꝓce
di potest sed cōitas grauari non dz. lz sum
ma minuet. puta si dabātur centū. ꝛ vnus
eximit q̄ dabat decē. nō ꝓstabit cōitas nisi
ꝛc. aliter in ꝓiudicium cōitatis ꝓcedere nō
possunt. Similiter ꝓlati inferiores rēitas
ꝛ ꝓcedere possent non subditis suis immu
nitatem hāc. lz nō habeant iura imperij vt
ventāt ad habitādum in eorū terrio sicut
quotidie fit medicis doctoribus ꝛ hmōi.
sed non iam subditis: nisi in preludicium cē
cedentis solum.
¶ Decimo ꝗrit vtꝛ dñs vendere possit ral 10
lias ꝛ allas exactiones. ꝛ scriplit. ꝛ tho ad
ducissam brabam. q: cum suis officialibus
nihil ꝓmitteret nisi tempoalia officij pote
statem licebat ei hmōi officia vendere. dos
tñ venderentur his qui ad ea ꝓsumeren-
tur vtiles. ꝛ non tāto ꝓtecio. quin recupera
re possent sine grauamine subditorum. Si
inquit talis venditio non videtur expedire.
quia humiliores ꝛ meliores emere illa ne-
queūt ꝓpter paupertatē: aut nolūt q: nō
ambiūt: ꝛ ꝓnt vt in pluribus ea emāt q̄ sunt
peiores. ꝛ subditorum oppressores. Unde
magis expedit vt ad illa boni ꝛ idonei est
gātur. ꝛ si necesse fuerit compellātur. quia
ꝓ illorum bonitatem ꝛ industriam magis
accrescit dominis ꝛ subditis. §. de prediera
venditiōe. hec ex illo. Supple autem dicit
clarum esse q: prohibita sit officiorum ven-
ditio. C. ad. l. iuliam. repe. l. fi. sed cum illa
l. videatur contraria. l. j. ff. de pol. glos. fol.
quia pro hio non potest dari pecunia se-
cerete. publice vero secus. et de hoc. §. dignī-
tas. §. iij.
¶ Rursus de gabellis ꝛ exactiōibus. v. quo
ad angarias ꝛ munera.

Gabella rursus quinto ꝛ ꝗsta
liter exactio sub se ꝛtinet an-
garias ꝛ pangarias. de q̄bus
latis. §. gabella pro decio. et
§. vj. ꝛtinet. ꝯo sub munere
tertio mō dicto. qd. ꝛ. est illud
q̄ necessario subimus lege
vel ꝗperio. ff. de ꝯb. ꝗg. l. munus. secūdū ve
ro q: munus est in gne doni perse vel redu
ctiue ad genus exactiōis olno nō ꝗtinet. 1. q.
¶ Prio ꝯo ꝗrit quotuplex est munus de gne
doni: ꝛ dico ꝓm gre. sup illud ilay. xxxiij. ab
oi munere q: est triplex. ꝛ. a manu: ꝛ hoc est
pecunia cuius noie intelligit olo res ꝗalis
mobilis q̄ immobilis. j. q. iij. p totū: ad obse
quio: qd ē fuit ē indebite. ꝛ. nō ex debito ipse
fa. ꝛ a lingua: ꝛ illud est fauor. j. q. j. sunt nō
nulli: de quibus ēt vide ifra simonia §. xvi. 2
¶ Secūdo vero ꝗrit vtrum licea ꝓ mu-
nera ꝓdicta trahere ad fidē vel religionē.
Et de religiōe dcē. j. religio. ij. §. ij. de fide
aūt dicit ray. q: sic. ar. xxij. q. iij. dz hō: ꝛ q:
vij. qd aūt di. xlv. q̄ sincera: ꝛ ꝓ promissio

nes: ꝛ graniores exactiones pēsionū. in pu.
locationis. non aūt post. xxiij. q. vj. iam ve
ro. sed. §. v. vt reor simoniam veritas limi-
tat predicta q: non sunt danda munera pro
pter fidem recipiendā ex pacto: sed dari ꝓhit
vel ꝓmitti si vellent baptizari nisi timerēt
paupertatem inter xpianos. item ꝓpter be
nuolentiam captandam vt sic facilius con
uertantur: ad quod facit infra iudeus. §. vi
sed ego dico q: dari possunt indistincte etiaz
ex pacto sicut ꝛ sancti aliquando gratia fi-
dei promiserūt sanitates nec est de simonia
periculum: quia promittens hic non accī-
pit fidem sed infidelis. Utrum autem iudi-
ci liceat accipere a partibus munera. infra
iudex. §. octauo.
3 ¶ Tertio quero quot modis accipitur vel
quomodo diuidatur munus quod est gen⁹
exactionis: ꝛ dico q: est triplex. ꝛ. mere perso
nale: mere reale seu patrimoniale ꝛ mixtuz
vt dictum est supra gabella primo. §. septi-
mo. personale autem est triplex. ꝛ. sordidum
quod consistit in vilibus officijs: vt in arena
lodienda: calce coquenda ꝛ huiusmodi. C.
de excu. mu. l. maximaz. honestum cuz ho
nore. ꝛ. amero. ꝛ talia munera appellantur
honores in. l. cui muneris. ff. de mu. ꝛ host. ꝛ
ita sunt officia vel dignitates publice. C. de
mu. l. vnica. Et simplex solum quod potest
dici neutrum. quia. ꝛ. nec honores nec vtili-
tatem habet annexum: vt est tutela: cura et
huiusmodi. ff. de accusa. tut. Et in eis agno
scendis talis regula dari potest secundum
barto. in dicta. l. vnica. quia sicut est honor:
quod reputatur honor in loco. vt no. Inno.
in. c. de multa. de ꝓbend. ita illud est vile q:
reputat vile ꝛ habet officia vilia. Sive au-
tem dicta munera sint realia siue personā-
lia dicuntur aliquando ordinaria quando
habent certam ꝛ ordinatam prestationez
per aliquam legem vel statutum seu longaz
consuetudinem. ff. de vaca ꝛ excu. mu. l. i ho
noribus. §. qui muneris publici. Aliquado
extraordinaria quando. ꝛ. non per legē aut
statutum vel longam consuetudinem impo
nuntur: sed ꝓm dñoꝝ voluntatem. vt notat
bar. ꝛ pater in. l. vnica. C. de vacā. pub. mu.
vnde ista per accidens imponuntur. Aliqñ
dicitur indicta: vt qñ princeps imponit ali
quod munus per legem vel statutum: quod
a ꝓncipio erat extraordinarium: sed nunc
efficitur ordinarium. Aliquando superindi
cta vt quando super ordinarium aliqd im
ponit ꝓpter necessitatem occurrentem: ſa
cit. l. vnica. C. de superindic. Quomodo au-
tem hec munera indicantur vel imponūtur
infra immunitas. §. v. parti. ij.
¶ Quarto queritur vtrum cecus teneat ad 4
munera: ꝛ dico q̄ ad personales collectas
cogi non debet. de cens. licet. q: Inno. intel
ligit de ꝓsonalibus tantuz non de realibus
sed ho. intelligit generaliter de collectis que
fiunt in terra: vt fodrum albegarium ꝛ talia
q: putat q: tales ꝓsone miserabiles debēt
esse immunes ēt a realib⁹ extraordinarijs:
ar. lxxxix. di. indicatum. non aūt a realibus
ordinarijs. Fateē tñ q: si tenēt terrā censua
lem vel tributariā debent soluere tributum
vel cēsum. xvi. q. j. si quis. Sed ego puto in
realibus extraordinarijs standum esse ar-
bitrio iudicis: quia ita possent cē diuites q:
facile soluere possent: vnde tenētur ad reales
ordinarias semp ad ꝓsonales nunq̄ ad
extraordinarias reales aliqñ. Et idē est de
laborante ꝓpetuo morbo. vide panor. de cē
si. lz. De hac materia ꝛ ꝗhalter de exactio
nibus habes infra ꝓtiullegiuz §. j. ꝛ. ix ꝛ in
tra immunitas. j. §. iij. ꝛ. v.

Generale ꝯ aliquid a genere: q: sit
multis cōe. vnde ꝗalis clausula
continet omnia. ꝛ hoc nisi ꝓraria
mens appareat restatoris. ff. de pe
nu. legata. l. qui penun. ꝛ. ff. de pecu. l. qui pe
cuij. C. de inoffici. testamē. l. si quando. in glo.
quia non videtur quio generaliter ſdest in
concessione generali concedere q: specialiter
non est concessurus. C. q̄ res plg. obliga.
pos. l. j. in gl. nec etiam maiora expressio nisi
specialiter committantur. ff. de procur. l. pō
po. in ꝓin. ꝛ. l. mandato. Generali quoq; p
speciale proculdubio derogatur. de rescrip.
pastoralis. In generali etiaz mandato mul
ta sunt que non intelliguntur nisi ꝓmi an
tur. de offi. leg. c. j. in glo. In generali etiam
locutione persona loquens intelligitur exce
pta. de iureiuran. petitio. in glo. cum concor.
ibi positis. vnde si ꝓmisi tibi aliquid con
tra omnem hominem contra me dare non
teneor: quod vtiq; est verū regularter. Fal
lit aūt vbi ꝓcessit obligatio vel pactum in-
ducens equitatem quandam q̄ etiam perso
nam loquentem includat. ꝛ de hoc. xxij. q. v.
de forma. vide etiam supra clausula.

Laudus non est reddēdus fu
rioso effecto: etiam si quo iu
rasset. xxij. q. ij. nec ꝯs arbiter
ꝛ facit ad ꝓbādū q: ex iuramē
to aut voto nō teneē hō qñ
venit ad eū casū q̄ nullo mō
iuraff. vel iurare nō potuisset.
g Loria vana supra vana gloria.
¶ De gratia dei ꝛ hominum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gratia fij.s.tho.q.di.xxvj.art.i.dr dupl: primo acceptatio amoris seu ad amorē: sicut dr qs hfe gram meā qt est mihi dilectus: z scdo grat: nifi donū qd ex amore tribuit: sicut dicimus fac mihi gram istam vel illā: adde ter tio ex.xij.q.ex.ar.i.q dr tertio recompensatio p dono: fm q bnfactori dicimur agere gras vel et esse grati. Jsit gra hois triplicit dr.f.amor.donū.z recōpēsatio: gra vero dei q.f.nulli recōpēsare potest cū a nullo re cipiat donū. dr dupl: tm: primo ipse amor eternus seu eterna volūtas. qua hoies dilig it: z secūdo ipsum donū qd homini largit maxime quo ad aiam. Et hec scda gra est duplex.i.gratis data: ad quā reducit ois effectus gratie talis: vt prophetia z similia dona q stāt cū peccato mortali: z gratū faciens que est qualitas in essentia aie dano esse diuinū. ad quā reducūtur omnes eius effectus. Quid aūt sit hec gratia z quomodo a charitate differat: z que ptinent ad illam non sunt hic ptractanda sed vide theologos in.ij.d.xxvij.z.xxvij.

1.q. ¶ Primo vero queritur quot modis gra hominis de qua loquimur accipitur in iure: z dico q tribus iuxta pdicta pmo.i.p amore sicut in fio papalibus frequēter mētio fit de his q gratiā hnt sedis apostolice: secundo p dono aliquo puta pcessione beneficij: seu alicuius indulgētie vel auctoritatis: sicut in cle. gratie de rescrip. z qd habet in regula qd ob gratiā ll.vj.tertio p recompensationem vel quotiēs de gratitudine vel ingratitudine mētio fit. Sed intellige qn qs ad illud beneficium faciendum non est obligatus: qt faciens id ad quod naturali ratione obligatus est. non facit gratiā: vt not. bar. in ca.i.§. hec sacramenta: de pace. iur. fir. z facit ille tex. pro eo. z.l.titius. ff. de obsequi. patro. quarto sumitur in propria gratia. p cā finali: sicut dr medicina sumi gratia sanitatis: z sic sumitur in.c.i.de commo.

2 ¶ Secūdo qrit vtrū gra p summū pontificē facta eius morte expiret et re integra: z distinguo. qt si non dū erat facta fr fiēda re integra morte expirat. de bbē. li cum ll.vj. suncessa: z de hoc est casus in c. li super. de offi. deleg. ll.vj. vñ lz quidam distinguāt dicentes expirare gratias morte pontificis si hz iurisdictionem annexam z sit solo ꝓbo concessa: nō aūt si non hz iurisdictionē et si sit solo ꝓbo concessa. th Jo.an. in prolo. super vj. in nouel. z simplr q non expirat et concessa solo verbo. z idem lz archi. ibidem. et est verius q cle. dudum de sepul. Jdem dic quando papa concedit alicui vt dispenset cum tali. lz non dispensauerit ante mortem pcedentis fm tede. qsti. lxxviij. Pariformiter dic de eo cum quo dispensatum est super aliquo faciendo. quia lz non fecerit aū mortem dispensantis. nihilominus poterit facere post mortem dispensantis. puta ptrahere vel ordinari. de bben. si cui li.vj. Similiter fm Jo.an. z sequitur do. anto. in.ca. eius. de ri. presby. ppetuaē auctoritas dispēsandi concessa alicui generaliter a papa p viam gratie pervnam dispensationē facta invita pcedentis. secus autem si fuisset facta pviam pmissionis. quia nisi fecerit aū omnium dispensationis. puta edictum cōr vel simile sic expirat quo ad alios cum qui bus non dispensauit. Plus etiam dico. qd qn gratia contessa reuocatur. non expirat ante certificationē z de reuocatione. nisi qn papa expressevellet statim non valere. fm gemi. in.c.j. de pcef. bbē. li.vj. quo casu intelligo q non valeret in foro caulay. falte. ex his pz primo q st prelatus in ordine pdicatorum auctoritate summi pontificis dispēsauit cū fratre vt illegitimus posset fieri prelatus. z re integra. i. ante qs ille frater eligeretur in platum mortuus est papa. z is qui dispensauit. dur at illa dispensatio. nec expirat mortuo papa z vnēre magistro. de quo est casus in.d.ca. si cui. z si sup. nec etiam re integra mortuo magistro. propter pdicta. et quia dispensatio semel canonice facta ex superuenienti facto non retractatur. casus est de fil. presby. ex tua. hec fede. in.d. consilio. Patet secundo ad.q. quaz in.d.c. ex tua mouet dñs ant. an pcessa generaliter prāte dispēsandi cuz filios sacerdotū si contingat dispēsasse quo advnū: an quo ad alios expiret ptās morte pcedentis: aut sit ppetua. quia spe. in ti. de re. §. videndum. dicit se ta. quia spe. in ti. de re. §. videndum. dicit se obtinuisse q non est perpetuata. quod fm Jo.an. procedit pviam pmissionis. non p viam gratie. z adhuc pviam commissionis distinguī posset: an is cui facta est commissio fecerit actum cōem vt dispensationi z durat potestas. an solum spālem quo ad dispensationem iam factam. z procedit de spe. Et hec patent ex no. in.c.i. lz de off. deleg. Patet tertio q gratia concessa auctoritate pape durat mortuo papa. z concedente vel a suo officio amoto.

¶ Tertio queritur vtrum gratia immunis a tatis alicui data propter numerū filiorū duret: lz aliq de numero eorū pierint. z dicit ia-

an. in regula. decet. libro sexto. in mercu. per multos z solennes doctores in facto consultum quod durat.

4 ¶ Quarto qritur vtrū bānitus ppter delictum cuius bona sunt pfiscata si a dño recipiatur ad gratiā coipso sit restitutus ad bona z culpa remissa: z tenet quidā q sic p tex. in.l.j.§. si. ff. de qstio. vbi dicit bar. q qficunq recipitur ad gratiā principis videt restitutus. z idē videt sensisse in.l. si. ff. de sen. pa. fz fall. in.d.l. si dānat dcm bar. z dicit cū ci. ibidem q non restituit: z magis placet p tex. in ti. de pace cō. in prin. in verbo plenitudinem gratie nostre recepi. Vbi dicit bald. q qn qs recipitur ad plenitudinem gratie remittuntur culpe z restituunt fauores: z pfir qn solū simplr ad gram recipit nō restituit. z merito. Facit et qz rescripta fisco dānosa in dubio restringēda sunt ad minus plenitudinem. ar.l. si qn. C. de ope. publi. z esto principis nō trahit retro pcta ius qn sitū alteri vt tenet angelus z imo. in.l. gallus. ff. de lib. et posth. Et bar. intelligē dum est qn facies gratiam mādat fiiam vel bānus cancellari in suum pīudicium solum: qt adducit §. pcipio. vtrū aūt gratia concessa p inferiorē papa morte expiret. vide infra indulgentia. §. v. particula. vij.

- 5 Radus pſanguinitatis z affinitatis quō debeant cōputari vide infra matrimonii. vij.
- 5 Terra quomodo z qn licita sit vel illicita. vide supra bellum per totum.
- 5 Vidagia supra gabella.

¶ De gula.

Gula vt pz ex.s.tho.2.2.q.cxlviij. ar.j. est appetitus sensitiuus edendi z bibēdi inordinatus: vñ fames z sitis ad gulā non ptinēt: q non pertinet ad appetitū sensitiuū seu aiale: sed ad naturale sicr nec excessus cibi ex ignorātia: sed solū ex cupiditātia cibi delectabilis. Et aūt ista inordinatio fm archie. dū quis appetit cibū vel potū non ad necessitatem sed ad voluptatē. z vt colligit ibi. ar. iij. ex suis dicte ipēs gule quinq fit modis in quibus pcipue ipēs pfistunt q hoc versu ptinētur. Propere: laute: nimis ardenter z studiose: cuius sensus est. ppere. i. appetendo comestionē afi cibos: laute qrendo cibos delicatos z nimis. i. sumendo in quantitate ardenter non servando modum debitum in edendo z studiose querendo cibos nimis accurate preparatos.

¶ Primo vero queritur vtrum gula sit peccatum mortale: z dico fm.s.tho. vbi supra. z fm mentem eius in multis locis q non est mortale ex suo gne lz sit vitium capitale. id est ex quo vitia multa nascunt. P. Est tñ mortale primo fm.s.tho. qn deordinat a fine vltimo ita.i. q delectatiōi gule inheret homo tanq̃ fini ppter quem deū pōnit parat. i. agere contra preceptū dei vt delectationem hmōi consequatur: quod intelligo si actu de hac pparatione cogitetur: vel actu aliquod dei pceptum contenatur frangendo votum vel ieiunium ecclesie vel hmōi. P. Secūdo quādo quis scienter comedit vel bibit in grauē corporis nocumētum fm.s.tho. pro quo tñ aduerte q si hoc fiat inaduertenter non est mortale nisi adeo frequenter fiat q teneatur aduertere sicut supra de ebrietate dictum est similiter nec si nocumentum sit modicū: autem verisimiliter credatur esse modicū sicut in infirmo non periculose qui potius vult pati augmentū febris q̃ sitim vel hmōi. Et idē est de potrigente infirmo scienter vel ignorantia improbabili aliquid graniter nocitum. Et concor. his.s.tho.ho. Jnno. Et ratio qz hoc est contra amorem charitatis ad seipsum. P. Tertio quando scienter ex voluptate comeditur vsq ad vomitum: aut bibitur ad ebrietatē fm archie. de ebrietate tñ dictum est supra suo loco. P. Quarto ratione finis puta ad luxuriandum: aut ad procurādam pollutionem in somnis: etiam gratia sanitatis. de quo infra pollutio. P. Quinto dū quis in alio scienter est cā predictorum.

¶ Secūdo queritur quot sunt filie gule. i. vitia ex gula generata: z dico quod sunt sex secundum greg. z.s.tho. prima est ebrietas secunda hebetudo mentis. tertia inepta letitia. quarta multiloquium: quinta scurrilitas: sexta immundicia: de quibus suo loco. De ieiunio z cibis z hora comedendi infra ieiunium.

¶ De habitu maxime sacro.

Habitus cum multiplr dicat vsualiter tñ. pveste sumit maxime ecclesiastica psonarū de quo l.c. precipimus. xxj. q. iij. z de vita z hone. cler. deuo qui. lz de habitu seculari agetur principaliter infra ornat. de fac. vero. in titu. presenti.

¶ Primo vero qrit qualis cē debeat habitus ecclesiastice pſone: z dico q religiosi qdē habitus dz cē ꝓ regule sue statuta. ita tñ q cōueniat religioni z penitentie. xx.q.j. vidua. clerici vero fm glo. summa. xxj. qō. iij. pos-

Qñ gula mortalis.

1.qō.

2.q.

1.qō.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sent vel pānis etiā pciosis fm psuetudinem regionis: vt cōforment se moribus eorūz inter quos viuūt: ne vlescat dignitas clericalis: dist. lxxx. episcopi: de quo vide supra clericus. ij. §. iij. ⁊ infra ornatus. Et adde q̄ fm Host. in. c. antiqua. de priui. pāni rubei ⁊ frena atq̄ calcaria deaurata: ⁊ ornamenta similia: sunt insignia papē: ⁊ sui legati: cū proficiscūt vltra mare. Ex quo inferē q̄ cardinales iure cōmuni vti nō possunt similib⁹ coloribus ⁊ ornamētis: excusant tamen sequētes pnetudinem oppositam: ex quo papa scit ⁊ tollerat: q: ista sint de iure positiuo. Inferē etiā q̄ nec laycis licitum est deferre hmōi deaurata: nec pro pnona nec p equitis: q: hmōi sunt principis ornamēta quibus priuati vti nō debent sub pena capitis vt. l. ij. C. de vestl. obola. lib. xi. ⁊ hanc rōnez sequit tex. in. l. temperēt. eo. tit. De mulieribus autem non est dubium q̄ possent vti pdictis sine pena pdicta: quod q̄dam verum putant solum in matronis ⁊ nobilibus: quidam et vtī hoc habēt ex priuilegio: vt milites ⁊ doctores: ⁊ similiter milites gaudētes ex quo dātur sibi in signum: ⁊ pōt de cōsuetudine introduci.

2 ¶ Sed o q̄rit quando ⁊ qualr religiosus vti debeat habitu suo: ⁊ dico q̄ semp ⁊ patēter. Semp q̄dē. l. omni tēpore seu in lectuloquiescēs: seu in quocūq̄ loco consistens. xx. q. i. vidus: alius tamē in aliqbus religionibus vt esse habitus diurnus a nocturno: vñ sufficit portare fm religionis suę institutā. Patēter vero cum pdit in publicum: alias illū dimittēdō fm Archie. est mortale nisi ex ista causa puta pter periculū captōis vel insidiarū: aut cum eēt in balneis aut stuphis quod intelligo de dimissione sui habitus dolose cum sumptione alterius ad vsum: secus si propius habitus dimitteret ad horaz nō dolose sed voluptuose nullo alio sumpto vel sumpto alio nō ad vsum sed ad solatium ex iocosa familiaritate ⁊ huiusmodi: vt si in honesta recreatione frater minor induat habitum pdicatorum vel eōuerso. vnde subiungit idem: q̄ si religiosus dimitteret vel occultāret habitū me deprehēderet in scelere pptrādo nō euaderet mortale: nec excōicationē de qua supra excōicatio. ix. excōicatione. xxiij. vide etiā §. sequēti.

3 ¶ Tertio querit vtr religiosus pcipue curatus in ecclesia seculari ad se pformādum vti possit habitu clericorū ab extra retento pptio sub chlamide: ⁊ dicit gl. in cle. qm. de vi. ⁊ ho. cle. q̄ est apostata: quod videtur hodie ad probatū p. d. cle. ⁊ sequit Io. an. in nouel. sup regula certum est in. vi. pter multa: ⁊ rursus in nouel. sup. c. quod dei timore de sta. mo. dicit q̄ monachus assumptus ad curā ecclesie secularis: nō abiciit ab habitu. i. monachali deferēdo: q: illud nō est contrarium ecclesie seculari: quia nō hz determinatum habitū p clericis suis: iz debent esse talaris. xxiij. di. non liceat: ⁊ certi colores vestium vt virides rubei ⁊ hmōi sint. p hibiti: de vita ⁊ ho. cle. clerici: ⁊ idē dicit Archi. di. xxiij. sanctimoniales. Quod ergo dicit glo. xvi. q. vij. in nouis tales posse habitū mutare exterius iz ex toto non debeāt. dicit Archi. esse verz: q̄ñ alias scādalum esset: vt de vi. ⁊ ho. cle. deuo q: ⁊ idē gemi. dicēs q̄ ob scādalum vitandum iz monacho assumpto ad curam in aliquo se pformare habitui clericorū secularium: quod fieri pōt portando chlamidem sed clausam āte cum fenestris lateralibus: vt facilit honestū sacerdotes seculares: ⁊ caputium: ⁊ si nō totum saltē quo ad illā partē qua caput opit appareat ab extra chlamidē retro. Si aūt hmōi monachi vtant habitu secularis clericorū: vt non appareāt monachi de hoc erubescētes: vel nō cognoscant. pter vanitatē fm archi. vt nō euadūt mortale ⁊ excōicationis cēsuram. ⁊ re: de his supra excōicatio. viij. excōicatione xxiij. nota. iij. ⁊ fere p totum.

4 ¶ Quarto querit vtr liceat clerico ex religioso ex cā rōnabili habitū rāfformāt seu occultare: ⁊ dico q̄ sic fm oēs ⁊ iitr diminuere: de his supra excōicatio. viij. excōicatione xxiij. nota. iij. ⁊ fere p totum.

5 ¶ Quinto vtr secularis vtens veste religiosa masculoz aut feminaz causa ludi peccet mortaliter: ⁊ dico quod non ex leuitate et minis irrisōe ⁊ turpitudine: quia aliter eēt minis durum: nec aliquo iure pbabile: si aūt hoc fiat causa ludibrij. l. vi. superij dicit glo. in. c. eum decorem de vi. ⁊ ho. cler. pbibitum esse hoc facienes grauiter punitur. vt in aut. de ian. epis. §. vltimo. col. ix. ⁊ sic videt mortale peccatum. Imo si non fiat hac de cā: sed tamē in rei veritate fiat cum ludibrio: vt cum deferunt lasciue vere vel apparēter: vt vulgo dr in mascara: videt oino mortale: q: est magna irrisio dei in sanctis suis. similiter eo vtunt mimi ⁊ histriones exercendo vituperosa. C. de epi. l. au. l. minime. Utrum aūt vir vel possit veste muliebri vel cōtra se pra femia. §. i.

Hebetudo corporalis opponit acrie: spiritualis vero subtilitati intellectus sine duo intellectus: quod facit subtiliter penetrare: ⁊ est hebetudo sensuū seu mentis: debilitas meritis in spiritualiū ꝓsideratione. 22. q. xv. ⁊ ostē ex gula: hñs rōnem peccati inquātuz est rationalis vt pz in eo qui ita circa corporalia est affectus: q̄ de spiritualibus subtiliter fastidit aut negligit cogitare.

¶ De hereditate primo in se.

Hereditas fm bar. in rub. de acquirēda heredi est successio in vniuersuz ius quod habuit defunctus: vt. l. nihil. de vā. sig. ⁊ sic sumēdo. s. p successiōe in totū ⁊ nō in ptez iuris: est de iure ciuili romano tū tū di. i. §. Ius quiritū: ⁊ nullius alterius gentis: qū pz. q: deportati q̄ nō sunt capaces eoz q̄ sunt iuris ciuilis non sunt capaces hēditatis. C. de her. instit. l. i. Ex quo inferē q̄ in foro ꝓscientie heres nō tenet ad debita vltra vires hereditatis. q: in foro conscientie nō sumit hēditas dicto mō. iz capit prout est de iure gētiū. fm quod hēs nō succedat in vniuersum ius defuncti: iz capiebat bona tanū bona vacātia: vñ non tenet nisi quatenus patitur facultates defuncti.

¶ Sed pro dicēdorum notitia sciendum est q̄ tres sunt gradus vel linee consanguineorum fm astē. lib. iij. titu. xxv. s. ascēdentium siue parentum descendentium siue liberorum ⁊ collateralium. Testator autē ēdiu aliquem hz de descendentibus tenet illum vel instituere heredem vel exheredare: ⁊ si illum instituat heredem nō tenet de aliquo ascendentium facere mentionem. quia descendentes in infinitum ceteris pferuntur. inst. de hē. que ab in inte. in princ. Deficientibus autem descēdentibus legitimis tenetur suos ascēdentes legitimos si quos habet hēdes instituere vel exheredare. C. ad senatusconsul. o. quotiēs. Collaterales āt nūq̄ tenet heredes instituere vel exheredare. sed deficientibus descendentibus ⁊ ascēdentibus legitimis potest quos vult instituere: ⁊ iaz sibi non attinentes nulla de collateralibus facta mentione. ¶ Sciendū est etiam secundo q̄ fm astē. lib. iij. tit. xxxv. sex modis quis dicitur decedere intestatus. Primo si moriens nullum fecit testamētuz vel quia noluit: vel quia nō potuit. s. de iure vel de fō fōo quia et si fecit nō tamē iure ex. s. defuit aliqua solēnitas legitima. tertio quia si fecit iure tñ postea ruptū est vt l. testm. iij. q: ⁊ si ex ol pte sit legitime fctm: tū nō ex eo heres appet. quia. s. vel institutus esse noluit etiam viuente testatore: aut etiam ante aditam hereditatem decessit: vel defuit pditio sub qua erat institutus

1. q.

1. dictum.

2

3

Universidad de Deusto Biblioteca

ex vna parte: et ex alia auus solus vel sola
auia: vt in auc. de here. ab intesta. §. j. et. ij. et
in auc. defuncto posita. C. ad tertul. et quod
ibi notatur in glo. Aliter qui est in proximio
ri gradu defuncto siue paternus siue ma-
4 ternus sit admittitur: vt in. d. auc. defuncto
¶ Quartum quod si nec ascendentes sint veniunt
collaterales: primo quidem fratres ac filij
fratris premortui: qui. s. erant coniuncti ex vtroque
parente defuncto: sed diversimode: quia fra
tres succedunt in capita: dicti vero filij in stir
pes: et isti fratres et filij preferuntur fratribus qui
sunt ex vno parente solum: vt. C. de leg. here.
auc. cessante. Et hoc. s. quod filij fratrum suc-
cedant in stirpes. tenet. Jac. de are. di. et bar.
Dicit tamen bar. in. l. omnes. C. communia de
succes. quod quando parentes veniunt ad successionem
in bonis quesitis ex linea materna preferun
tur parentes ex linea materna: et in bonis
paternis ex linea paterna. C. de bo. mater.
l. iij. et sic quando sunt duo filij ex diverso matri
monio preferuntur in lucro matrimonij illi qui
nati sunt ex illo matrimonio. Sed si ex di-
spositione testatoris: vel legis aut statuti
diceretur quod succedunt agnati. pro vt sunt
in gradu proximiores. eo casu veniunt filij
fratrum premortuorum cum patruus: iux
ta auc. cessante. C. de legi. here. no. glo. com-
ter approbata. in. l. cum ita. §. in fideicom-
misso. ff. de leg. ij. Dicit etiam gu. quod cum fra-
tribus prefatis non veniunt filij alterius fra
tris. ff. quod cum eo. qui in alie. po. l. sed si
ex patre. Dicit etiam azo. et ho. quod filij fratrum
soli sine patruis et amitis superstites admit-
tuntur in capita: quia sint filij diversorum
fratrum. sed non nepotes. s. nati ex eis. secundo
non existentibus predictis: vel aliquorum veniunt
fratres ex vno tantum latere coniuncti et eorum filij:
qui preferuntur patruis defuncti. tertio pre-
dictis non existentibus preferuntur qui gradu
sunt proximiores defuncto: et si pares sunt
pariter admittuntur. C. de leg. here. auc. post
fratres: vbi ci. infert quod vlteriores post fra-
tres et filios eorum succedunt ex se. Ideo
non consideratur persona eius a quo descendunt
sed tantum persone succedentes. et si veniunt in ca
pita. secus in precedentibus. vt cum tracta
tur de successione patruorum. auunculorum.
amitarum. et materterarum. vbi consideratur per-
sona eius a quo descendunt ideoque veniunt in
stirpes: vt in auc. cessante. C. de lega. he. Et
hec faciunt ad questionem istam. Consuetudo est
quod filia non succedit in baronia. quidam au
tem baro habet fratres. et nepotem ex filia
premortua: et decedit intestatus. Queritur
an nepos admittetur ad baroniam. dic quod
non. quia nepos iste venit ex persona sue fi-
lie: et ideo repellendus. Si autem non essent
fratres nec fratrum filij sed vlteriores tunc bene
veniret nepos. quia non consideramus perso-
nam eius a qua descendit: vt. d. auc. post fra
tres: et auc. cessante. Et extendit computa-
tio predicta vsque ad decimum gradum: vt ha
betur. xxxv. q. v. ad sedem. ita tamen vt nume-
rent isti decem gradus secundum leges que ponunt
duos gradus vbi canones ponunt vnum: vt
ibi patet. immo secundum aliquos durat in infinitum
quousque habetur memoria de agnatione. licet
imperator expresserit solum decimum gra
dum. quia vix vlterius durat dicta memo-
ria. Et in prefata successione tam ascenden-
tium quam descendentium et lateralium cessat
omnis differentia. tam sexus quam emancipa-
tionis. hoc tamen attento. vt cum agitur de
successione patris solos consanguineos ad-
mittas: de rebus vero matris vterinos. 5
¶ Quintum. Filij vero naturales tantum vel spu
rij: secundum ang. in auc. quo. na. eff. su. §. fi. si sunt
ex eodem patre non ex eadem matre non suc
cedunt inuicem vnus alteri. si vero sunt ex ea-
dem matre. tunc vnus alteri ab intestato
succedit. quia inuicem cognoscuntur. l. ij. ff.
vnde cogn. Si vero vnus spurius decederet
relicto fratre spurio et alio legitimo ex eadem
matre tunc venit legitimus: et illegitimus
excluditur. quia quando de successione tracta
tur: ille sibi prefertur. qui pluribus nexibus est
coniunctus. De successione vero fratrum ad
inuicem seruandum est quod dictum est: ex
cepto quod frater legitimus non succedit fra-
tri suo illegitimo ex parte patris: nec econ
trario. quia non est ille illi agnatus nec ille
isti: et durat in infinitum quousque memoria
possit haberi de cognatione. instit. de gra.
cogna. per totum. ¶ Sextum. Prefatis autem 6
omnibus ascendentibus descendentibus et col
lateralibus deficientibus veniet vir ad suc-
cessionem vxoris: et vxor viri: vt. C. quando
vir et vxor. l. vnica: et si vxor esset sine dote. et
paupere et maritus nec ascendentes habet nec
descendentes. sed solum agnatos vel cogna
tos: tunc succedet viro ab intestato in quar
ta parte hereditatis: vt in auc. de exhi. re.
§. quoniam vero: et idem dic de viro pau-
pere circa bona vxoris. alie vero tres pre-
dicte partes hereditatis erunt agnatorum vel cognatorum.
Vltimo succedit fiscus. C. de bo. va. l. j. Si
vero esset pactum vel statutum vel consue
tudo contra omnia vel in aliquod predictorum
illud seruatur si tale quid est. quod iuri com
ni posse derogare.
¶ Tertio queritur quis succedat clerico ab inte

stato morienti: et distinguo quia in bonis pro-
prijs de quibus poterat libere disponere vt
supra clericus. iiij. §. xvij. succedunt cognati
secundum quod dictum est supra. quos si non habet succe-
det ecclesia cui seruiebat tempore mortis: vel al
tare si solum seruiebat altari quod habebat bo
na distincta ab ecclesia ipsi altari deputata
vt no. xij. q. vi. c. vi. in auct. de ec. ti. §. si quis
epus. Fallit tamen hoc in presbytero ad sacerdo-
tium ex seruitute cum dominorum consensu promotis:
de bonis eorum quattuor fiunt partes: quarum
vna episcopo: altera ecclesie: tertia pauperibus:
et vltima parentibus assignatur qui si non sunt
idonei vtputa heretici. xxiij. q. ij. sane. vel
huiusmodi episcopus in vsum ecclesie distribuet. de suc.
ab inte. c. ij. nec est hoc abrogatum vt ibi com-
ter tenent doc. contra glo. In bonis vero eccle
sie de quibus disponere clerici non possunt suc-
cedit ecclesia. vt in. c. j. de succes. ab intest. et
c. j. et c. relatum. el. ij. et c. requisisti. de testa. Et
predicta intellige vbi bona clerici deceden-
tis sunt manifeste distincta a bonis eccle-
sie. xij. q. j. manifesta. quia vbi fuerint confusa
si dubitetur an habuerit aliquod proprium presu
mitur pro ecclesia: et totum sibi vendicat. arg.
xij. q. iij. quicumque. si vero sit quidem certum quod cle
ricus aliquid habuerit sed nescitur quid vel
quantum secundum archid. debet fieri inter ecclesiam
et consanguineos equa distributio. xij. q. iiij.
c. j. et intellige eque proportionaliter considera-
tis omnibus que faciunt ad rem vt innuit ibi
glo. Presumitur tamen in tali dubio pro eo qui est
in possessione siue sit ecclesia siue consangui
neus et alteri probatio incumbit. ar. xij. q. iij. c.
j. et. ij. Sciendum tamen quod sum. ro. vult clerico in
proprijs succedere agnatos. s. ex virili semine
descendentes: et non cognatos. s. descendentes
ex femineo. et idem videtur sentire sum. an-
ge. cuius contrarium tenet pisa. et supple. et ar
chid. dicens quod succedunt cognati pro quod ge
neraliter intelligit etiam agnatos a fortio-
ri. et hoc patet xij. q. vltima. c. vlti. in verbo
sine cognatione patet etiam ratione: quia non
est ratio distinctionis quo ad hoc inter cle-
ricum et laicum.
4 ¶ Quarto queritur quid de seruis manumis-
sis decedentibus ab intestato: et dico quod suc-
cedent descendentes vel ascendentes aut col
laterales secundum quod dictum est: excepto quod pa-
tronus vendicat partem non tamen totum. instit.
de suc. libe. §. sed nostra constitutione: vbi vide
de successione eorum. et infra manumissio. §.
vi. Dicit tamen bartol. in. l. defuncto. C. si in
frau. patro. quod si vnus patronus viuit prefer-
tur filio alterius patroni et filius patroni pre
fertur nepoti patroni alterius. Potest enim
quis esse multorum seruus.
¶ Quinto queritur vtrum clerici laicis suc 5
cedant secundum quod dictum est et eo ordine: et di
co quod sic indubitanter quia iura allegata non ex
cipiunt eos: immo etiam religiosi intellige
valentes habere proprium in communi: et si dum
laici erant commiserunt vitium ingratitu-
dinis. vt. xix. q. vi. c. fi. quod tamen aliter in
feudis. de quo supra feu. §. viij. predicatores
quoque secundum archid. hoc habent ex privilegijs
quamuis sint mendicantes.
¶ Sexto queritur quis succedet damnatis ad 6
mortem ex aliquo delicto: et dico quod descendentes
vel ascendentes secundum quod dictum est supra sed non colla
terales nisi vsque ad tertium gradum. Vxores ve
ro talium solum habebunt dotem et donationem
ante nuptias: et si dotem non habuerint acci-
pient partem legibus diffinitam. l. quum ex
more lucrarentur siue habeant filios siue non
Et si neminem predictorum habeant fisco appli
cantur. C. de bo. dam. auct. bona.
¶ Septimo queritur vtrum bona ingredientis
religionem ab intestato perueniant monasterio 7
et dico multa. ¶ Primum. Secundum panor. in. c. in
presentia. de proba. dicta bona non perueniunt mo- et dic.
nasterio quo ad fratres minores perueniunt
autem quo ad fratres predicatores et alios men-
dicantes: non tamen vt immobilia aut iura perpetua
sibi retineant sed vt vendant etiam imploratione of-
ficij iudicis. et idem dicendum est in omnibus alijs re
lictis preterque per religionis ingressum etiam in fra
tribus minoribus. s. quod petet imploratione of-
ficij iudicis et vt vendat. Quo autem ad alios re
ligiosos non mendicantes indubitanter succe
dit monasterium. ¶ Secundum. Secundum etiam eundem ibi
dem cum mendicantes nullum habeant monaste 2
rium: sed transferantur ad placitum prelatorum non per
ueniunt dicta bona in predictis particulari mo
nasterio: sed erunt in potestate illius et pes.: vt per
videat prout videbitur sibi: sed contrarium de facto
seruatur in ordine predicatorum et perueniunt mona
sterio in quo nascitur religioni per susceptionem
habitus quod etiam contra ad quandam particularia iu-
ra est eius licet inde amoueatur: quia etiam non mendican
tes amouentur. ¶ Tertium. Et si ingrediens erat 3
vsufructuarius solum sed eundem transibit ad mo
nasterium vsufructus: sed solum durabit in vi
ta ingredientis et non plus. ¶ Quartum. Col-
lata tali ingredienti ea lege vt non alienentur 4
secundum Jo. an. erunt monasterij. par. l. j. ff. de sti.
instru. et. l. pater. §. iulianus aggrippa. ff. de
leg. iij. et in eo quod no. de iure pa. ex literis. pa
nor. autem vbi supra. et quidam alij tenent contra
rium par. l. peto iuri tit. ff. de leg. ij. et facit
quod notatur in. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de
verborum obligationi. Sed forte distingui

pōt q: cū veritas huius qōnis ex intētione
ꝓhibētis alienationē depēdeat si ideo ꝓhi
buit vt iste haberet vel quocūq; fine q̄ non
euacuat̄ p hoc q monasteriū succedit: trāsi
bit cū eo ad monasteriū: si vero ꝓhibuit ali
quo fine q̄ frustraretur si transiret ad mona
5 steriū ad illud nō transibit. ¶ Quinto bona
ingredientis religionē non capacē vt mendi
cantiū non hn̄tiū in ꝓprio vel cōi ſm eandem
opinionē veniūt succedētes ab intestato. p
auc. bona. C. de bo. ꝓscrip. sed hoc limita pri
mo nisi fuerit illi relicta sub ꝯditione si de
cesserit sine liberis restituēdi: q: erogari de
bēt in pias cās ⁊ est casus in auc. de san. epi.
§. sed ⁊ hoc pn̄ti. ⁊ ins. ⁊ hoc sequitur aug. in
disputatiōe q̄ incipit nobilis q̄dā gn̄e: scdo
limita oīa predicta nisi imploratione officiū
iudicis vellent dicta bona vēdere. ⁊ pciū in
suas necessitates ꝯuertere: q: succedēt vt di
ctum est. Prolixis tn̄ aduerte q institut⁹ he
res cū ꝯditione si sine liberis decesserit ex se
legitime descēdentibus ⁊c. si monasteriū in
grediat̄ euanescit substitutio ſm panor. l. d.
c. in pn̄tia. post bar. ⁊ cl. in. l. si ita quis. ff. de
le. ij. ⁊ ꝯcor. archi. ⁊ io. xix. q. vlt. c. si q̄. ⁊ hoc
credo verius lꝫ multa dicātur in ꝯtrarium:
non tn̄ euanescit si heredē instituat mōaste
riū sine ingressu ſm archi. vbi supra. ⁊ goff.
6 ¶ Sexto. Qn̄ aūt accipiat quis q sibi debet̄
ex hereditate ingredientis siue testm̄ fecerit
siue non. panor. vbi supra post bar. dicit q̄
qn̄ ista mors ciuilis opatur oēs effectū quē
⁊ mors naturalis sicut in ordine minoꝝ q̄
nihil in cōi vel particulari pn̄t habere stati
habebit post ingressum cū effectu. s. post pro
fessionē expressam. ar. l. deo nobis. C. de episc.
⁊ cle. sed qn̄ non opatur oēm dictū effectum
puta q: hn̄t saltē i cōi: tūc dꝫ expectare mor
tem naturalē ipsius ingredientis: ⁊ interim
dispositio si fecit erit i suspēso mecū hac opi
nione transit cl. ⁊ do. ant. pdicta tn̄ si ⁊ ita ni
si in testō aliter de tpe determinasset: quia illō
seruādū erit: itē nisi quo ad filios legitimos
qui legitimā habebunt ex eqtate stati post
ingressum monasterij: non aūt alimēta ſm
pdictos doc. q vꝫ credo qn̄ eis legitia suffi
cit aliter non saltem in conscientia: sꝫ vꝫ mo
nasterium dabit eis statim qd habere debēt
ex bonis ingressi: vel statim alimenta pre
stabit donec eis talis bona reddiderit: ⁊ fa
cit ad hoc. d. l. deo nobis. §. nam ⁊ maritus.
⁊ quod ibi no. in glo. ⁊ capitulo cum scim⁹.
de regula. vbi glo. xvj. questione prima. pla
cuit. secundo.
8.q. ¶ Octano queritur de hoc casu. Statuto ca
uetur q extantibus filijs masculis femine
non succedant: sed debeant dote contentari
moritur vero pater relinquens filiū ⁊ filias
qui filius ante dotationem sororis morit̄ re
licta vna filia: querit̄ an amita siue filia pa
tris sit heres vel dꝫ dote contentari: ⁊ dicit
abbꝫ. in. l. publico. C. ad. l. iul. de adul. quos
dam tenere q erit heres: q: neptis non suc
cedit vt masculus: sed verius dicit vgol. de
la fontana. quod succedit neptis non ami
ta: quia ex morte patris ius fuit quesitum
filio: ⁊ illud transmittit filie. vt. C. de cadu.
tollen. §. in nouissimo. quia in hoc represen
tat personam patris sui. ar. C. de hered. vel
acti. ven. l. empta. Sed si filius premortuus
fuisset ante patrem relicta filia vera eēt opi
nio prima.
¶ Nono queritur vtrum dn̄s qui de cōsue 9
tudine accipit totum qd erat eius qui sine li
beris decessit teneatur: ⁊ dicit ho. q si talis
consuetudo prescripta est excusatur: q: pōt
allegare q hoc pactum fuerit ab initio eo
q terra sua esset. De successiōe in feudis vid
supra feudum. §. vj. ⁊ similiter de successione
in emphiteosi supra emphiteosis. §. xvij. ⁊ xx.
Quō autē succedunt filij illegitimi. vide in
fra filius. Quō autem hereditas diuidatur
inter fratres habentes peculium castrense
vel quasi aut aduenticium infra peculium.
ij. per totum. De successione aūt filioꝝ natu
ralium. vide supra filius. §. iij.

¶ Rursus de hereditate. ij. quantum
ad exheredationem.

HEreditas. ij. aliqñ aufertur ab eo
qui succedebat ab intestato: et ea
priuari nō potest nisi in casu: ⁊ tūc
interuenit exheredatio que est ali
cuius a sua substantia vel hereditate exclu
sio: ⁊ alterius seu alieni institutio. Insti. de
exhere. li. per totum.
¶ Primo vero queritur vtrum aliquo casu 1.q.
filij vel alij de pdictis exheredentur siue ex
cludantur ab hereditate paterna ipso iure
⁊ dico q ſm aliquos iure ipso excludunt̄ in
tribus casibus. ¶ Primo cum pater ⁊ auus
est hereticus: q: bona hereticoꝝ sunt ipso iu
re confiscata. de here. cum secundum. li. vj.
¶ Secundo si commisit crimen lese maiesta 2
tis. vj. q. prima. si quis. C. ad. l. iul. maiest. ⁊
quisquis. Sed nota quod pena incapacita
tis non extenditur ad filios nisi quando cri
men est commissum in eum qui non recogno
scit superiorem: quia si recognoscit licet cri
men sit lese maiestatis. vt. l. prima. ff. ad. l.
iul. ma. non tamen quo ad incapacitatem fi
liorum secundum sal. in dicta. l. quisquis. No
ta etiam quod hoc crimen committitur a
subdito

3 subdito tn̄. cle. pastoralis de re iud. ¶ Ter
tio si erat patronus vel habebat ius seu feu
dū in ecclesia: qd deberet trāsire ad filios.
⁊ ipse interfecit aut mutilauit filius eccle
sie rectorē vel clericū: q: pdit oē ius ⁊ omnes
dignitatē quā habebat in ea: ⁊ nihil proue
nit ad filios. de pe. in quibusdam: ⁊ talia de
uoluuntur ad ecclesiā cui iniuria facta est.
Imo filij talium vsq; ad quartam genera
tionem in clericorum collegio nullatenus
debent admitti: nec in aliqua religione pn̄t
esse plati: nisi fuerit cum eis dispensatū: vt
in. d. c. in quibusdam: epūs tn̄ dispēsare po
test ſm Jo. ex quo cōditor canonis sibi non
reseruauit: ar. c. nuper de sentē. excom. Et
hunc casum direc. extendit generaliter ad
4 omnem tenentem feudum a dn̄o si illū occi
derit aut mutilauerit. ¶ Quarto additur
5 ſm dir. si pater insecutus sit vel percusserit
cardinalē. de pe. felicis. li. vj. ¶ Quinto ad
ditur ſm alios si filius vel alius qui potest
succedere furioso debitam curam non im
penderit. sed succedet ille qui in domo sua
propijs sumptibus vsq; ad finem vite pro
curauit euacuata et institutiōe filius q̄ ne
glexit: si modo talis in scriptis admonue
rit eos: vt curam haberent: vt in auc. vt cū
de appel. cogno. §. causas. Ubi et dicit glo. q
si nullus extraneus cum procurauerit nec
testamētum fecerit tn̄ hereditas ab agna
tis auferetur. ff. de his qui. vt indi. l. lꝫ: vbi
substitutus iudicatus est indignus successio
ne qui per negligentiam suam ⁊ culpam id
6 egit vt mulier a qua institutus fuerat mo
reretur. ¶ Sexto additur ſm alios si in ca
ptiuitate eos quos succedere debebat mo
ri per suam negligentiam permisit: vt in. d.
§. causas. ⁊ sic succedet ecclesia ciuitatis ex
qua oritur vt ibidem. Et in quartuor pmis
7 casibus nocet filio malitia patris in duob⁹
alijs malitia propria de quibus etiam. §. se
quenti. ¶ Septimo adde si vltimam volun
tatem executioni mandare noluerit: vt infra
testamentum. ij. §. vj.
¶ Secundo queritur vtrum casu aliquo fi
lius exheredari possit a patre: ⁊ dico q exhe
redatio filiorum hodie fieri non potest nisi
pater habeat iustam causam: quam debet
in testamento describere. vt C. de inoffi. tes.
auct. sed hodie. ⁊ heres probare tenetur ſꝫ
Bartho. Que vero sint iuste cause declaratur
in auct. vt cum. de appel. cogno. §. causas. ⁊
no. de iureiur. quintaualiis. in glo. vbi. xiiij.
enumerantur. Prima est si filius manus in
iecerit in patrem: secundo si grauem illi fe
cerit iniuriam ⁊ contumeliam: tertia si pñs
accusauit in criminalib⁹ causis que nō sint
aduersus principem vel rem publicam sub
quo. s. intelligendum est etiam crimen here
sis: quarta si filius cum maleficis conuersa
tur. quinta si maleficus efficiatur. sexta si ma
chinetur vel insidietur in necem parentum.
septima si vxori vel concubine eius se immi
scuerit. octaua si ex delatione filij graue dā
num parentes sustinuerint. nona si pro persona vel
debito eius inquantum potest fideiubere no
luerit: quod solum de masculis intelligitur:
quia femine impediuntur fideiubere. ff. ad
vell. l. j. ⁊ ij. decima si prohibuit eos facere
testamentum. vndecima si contra volunta
tem parentum inter arenarios ⁊ mimos pe
seuerauerit cum pater non fuerit illius pro
fessionis. xij. si filia vitam luxuriosam elege
rit cum parentes vellent eam pro posse do
tare nisi neglexerunt eam maritare vsq; ad
annum vigintiquinq; quod de femina so
lum intellige. xiij. si parentibus furiosis de
bitam curam non impenderit: qd locum hꝫ
in quolibet succedēte ab itestato: et herede
instituto. xiiij. si de carcere parentes edu
cere neglexerit. Et omnes he cause locū ha Alie cāe.
bent in patre. matre. auo et auia. et in filijs
ac nepotibus. tam masculis quam feminis
pter nonam. et. xij. vt dictum est. Sed pter
dictas sunt quedam alie. Prima si filius sit
hereticus. cum pater sit catholicus. vt in di
cto. §. causas. secunda si non exheredet ma
lo animo: sꝫ vt virtuti accuratius vacet vel
creditoribus satisfaciat. l. multi. ff. de libe.
et posthu. vbi Barto. illam legem summan
do dicit quod exheredatio fit quandoq; p
pter bonum. et in. l. cum ex filio. de vulga. et
pupil. dicit quod. d. l. multi. non est correcta
tertia si filius tempore testamenti dixit pa
tri se nolle quicquam de suo. et exheredat̄.
quia secundum Barto. in. l. si quando. C. de
inofficio. testamen. legitima erit exhereda
tio et valebit testamentum si illa causa expri
matur non obst. dicto. §. causas. quia loqui
tur de exheredatione que fit eo nolente. Et
hoc nisi apparuerit quod licet illa verba di
xerit tamen noluit exheredari. puta si ex do
lore mortis patris dixerit. postquam tu de
cedis nolo aliquid vel alia ratione turba
tus. argumen. de regu. iur. quicquid calore.
Et ita de facto occurrisse Bartol. testatur.
quarta si filius sit furiosus et nepos ex eo sa
nus. quia legitime poterit exheredari mo
do instituatur nepos. l. penultima. ff. de cu
rato. furio. Exheredare autem filium vt ec
clesia fiat heres. nō est causa legitima. xvij.
questione. iiij. quicunq;. Est autem notādū

singulare dictum Barto.in.l.si quis ita.ff. de adi.leg.q si pater exheredauit filiuz ex iusta causa: si postea reconciliauit se cuz si lo exheredatio illa videtur adempta. Notandum est etiam quod dicit alex.de imol. in.l.dotis causa.ff.so.ma.quiex ibi no.duo infert primo q filius qui ingratitudinem commisit adeo quod exheredari posset: si viuo patre agat penitentiam: vel ante conditum testamentum. non poterit exheredari. secundo quod nec illi denegari poterunt alimenta.

3.q. ¶ Tertio queritur vtruz filius ac nepotes exheredare possint parentes auum.z auiam z dico q sic primo si pr filium de crimine accusauit excepto crimine lese maiestatis. secundo si pr vite filij fuerit insidiatus. tertio si pater vxori vel concubine filij se imiscuerit. quarto si pater prohibuerit filium testari: de his de quibus testari poterat. quinto si pr non redemerit filium captum a sarracenis: qr si filius sic decedat in captiuitate bona de quibus testari poterat debent esse ecclesie. vel dari p redemptione captiuorum: si vo redeat: rite potest exheredare pot. sexto si pater neglexerit curam filij furiosi. septimo si pater sit hereticus z filius catholicus. octauo si pater vxori filij dederit venenum ad mortem vel mentis alienationem: vel aliter insidiatus fuerit vite eius: z eodem mo si mater marito filie. Hec oia probantur in.d.§.causas.z§.sine igitur vo. Et oes iste ingratitudinis cause tam ex parte parentum quam ex pte liberorum tolluntur p ingressum religionis.xix.q.vlt.non liceat: vnde exheredatio sequi non potest.

4 ¶ Quarto queritur vtrum in casibus in quibus pater exheredare potest: possit et alimenta negare. z dicit panor. post Jo.an.in.c.quntauallis.de iureiur. q sic. z idem tenet bart.in.l.diuus adrianus.ff.de parti p.l.si quis a liberis ff.de lib.agno. z idem panor.in.c.ex literarum. de eo qui dux.in ma.de patre ingrato contra filium. Quod quidem videtur limitandum nisi ipse peniteat p quo facit glo.in.l.fi.C.de epi.z cle. z tex.in.c.non liceat.xix.q.iij. vbi dr q p religionis ingressum ois ingratitudo purgatur z quod no.spe.in ti.qui fi.sint leg.§.quid si filia.et sequitur panor. vbi supra dicens q si filia fornicatrix vult penitere de peccato pr eam alere tenetur.ar.c.ferrum.l.di.z perseuerans dicit panor. vbi supra q etiam tenetur eam dotare: qr causa dotis non minus est fauorabilis quam alimentorum. vt no.et.in.l.non ol.C. de admi.tu.z bar.in auct.ex complexu.C.de ince.z inutil.nup.

5 ¶ Quinto queritur vtrum vir exheredare possit vxorem z econtra: z dico q sic. vt not. in.d.§.causas.

6 ¶ Sexto queritur vtrum frater fratrem exheredet: z dico q sic in tribus casibus. Primo si voluit illi mortem inferre: secundo si illum criminaliter accusauit: tertio si in substantiam eius molitus fuerit facturam. Et hoc locum hz et quando frater moritur ab intestato vt non succedat ei frater. vt in auc.de nu.§.ingratitudinem. Quod limita verum si ignorauit: qr si sciuisset ingratitudinem videretur remisisse nec determinando q non succedat. vt in.l.fi.C.de reuo. dona.iuncta.l.conficiuntur.ff.de iur.codi. Non est tamen necessarium quod frater exheredat fratrem vt inferatur cum exheredationis. vt voluit barto.in.l.fratres.C.de inoffi.testa. Nota. ¶ Notandum est tamen primo q duplex est fratrum differentia qr sunt quidam vterini quasi ex eodem vtero z non ex eodem patre nati: z isti non habent querelam inofficiosi testi contra fratrem et si psona turpis est instituta: quidam vo sunt consanguinei q ex eodem patre nati sunt. lz matre eadem vel non. vt insti. de le.agna.suc. z isti habent querelam contra testamentum fratris turpem psonam instituentis: nisi seruum necessarium instituerit. Nullius alii ex transuersalibus competit querela. vt.l.fratres.C.de inoffi.testa.z ibi Bar. ¶ Notandum est secundo q si frater spurium instituat: dicit azo q spurius siue natus de non legitimo matrimonio dr infamis: z sic turpis psona. Et idem dicendum est de vsurario.l.quod dr infamis. vt infra vsura.ix.§.iiij. ¶ Notandum est tertio q si frater instituat psonam aliquam turpem z aliquam non turpem: sm Guil.de cu. vt recitat Bar.in.d.l.fratres. contra illam turpem psonam competit querela: z p sua pte rescindetur. ¶ Notandum est quarto q sm glo.in.d.§.ingratitudine: frater potest fratrem exheredare in testo. z instituere turpem psonam: si in aliquo trium predictorum casuum illum inuenerit ingratum. Similiter dici potest q frater exheredatus vel preteritus est infamis: opponere non posset contra psonam etiam infamem institutam: vt pz p Bar.in.l.arena C.de inoffi.testa. vbi dicit p illam legem: quod non potest aliquis obiicere turpitudinem in quam ipse incurrit obiiciens. Et hoc facit q si sit infamis non possit obiicere testi q sit infamis: vt.l.iij.§.l.iulia.ff.de testi. sed iudex fortis poterit eum ex officio suo repellere: scdm Guil. Et sic facit q si mater fuerit meretrix exheredare non potest pter meretricium filiam exheredare non potest. Quod tertio: quod est singulare sm Bar.ibi. Quod si z ipse pater luxurietur dici pot non esse idem q in matre: qr minor castitas requiritur in masculo.l.i.C.de adulte.

7 ¶ Septimo queritur vtrum filia incurrat vitium ingratitudinis vt possit exheredari ex hoc q nupsit sine paterna voluntate: z dicit Hos.q sic. quod tamen Host. non approbat nisi elegerit turpem vitam: z hoc vltimum dictum communiter approbatur: argu.de secun.nup.c.vlt.z pe. Ex quo enim filia vtitur pmissione canonica incurrere non dz vitium ingratitudinis. Utrum autem pater teneatur eam dotare z alere. vide supra dos.§.iiij.

¶ Rursus de hereditate.tertio quantum ad heredem.

Hereditas.tertio consideratur in ordine ad heredem qui testamento instituitur vel ex intestato succedit.

¶ Primo ergo queritur quis dicatur heres: z dico q heres est qui succedit in vniuersum ius defuncti.l.cum heres.ff.de diuer.z tempo.prescrip. vel est dns hereditatis: qui in voluntarijs sit aditione hereditatis.§.fi. insti.de here.quali.z dif. sed in necessarijs defertur ipso iure. Heres autem testamentarius est qui ex testamento succedit z est duplex.s.vniuersalis: vt qui instituitur insolidum vel in certa quota. particularis qui instituitur in certa re. qui pprie est legatarius. Heres autem ab intestato est qui succedit in ius defuncti sine omni testo. vt insti.de here.que ab intesta.defe. Heres fideicommissarius est cui ex fideicommisso relicta est hereditas danda illi cui testator disposuit: dicendo fidei tue committo vt hoc des illi: qui pro tanto dicitur heres quia loco heredis habetur insti.de fideicom.here.§. restituta: vt qui directe z immediate ex testamento nihil capere pot vt spurius satrez capiat ex fideicommisso sed vere non est heres cum sit rogatus hereditatem adire: z postea restituere. Heres legatarius est qui legatum accepit: vel cui legatum factum est. vt.l.quoniam.ff.de here.insti. Heres legitimus est qui ex lege duodecim tabularum: aut ex iuris constitutione etiam sine testamento defuncto succedit: vt agnati proximi. insti.de leg.ag.suc. in prin. Heres suus dr filius qui est in potestate patris tpe mortis paterne. Nec noie suorum heredum veniunt extranei heredes: sm Bar.in.l.Gallus.ff.de lib.z posthu. quod limita verum in his que non transeunt ad heredes extraneos. Heredes sui z legitimi appellantur qui in ptate morientis fuerunt: vt filius filia nepos neptis ex nepote natus ex filio pnatus pnata.a.seu pnepos. pneptis. legitimi z naturales: vel et legitimi tm vt adoptiui. Heres domesticus dr qui est in ptate morientis: vbi est alius non heredit. Heres necessarius est seruus institutus in testo vbi sui ab eo qui facultates suas hz suspectas ne possit ex ipsis satisfieri creditoribus adeoq non credit alienum hereditatem suam adire: si heredem illuz instituat: qui seruus heres factus. ideo necessarius dr heres: qr velit nolit cogitur hereditatem adire: vt satisfaciat creditoribus. insti.de here.quali.z diffe.§.i. Et hoc verum nisi illi seruo debeatur commissaria libertas.l.is qui soluendo.ff.de here.insti. aut hoc eo non faciente.i.non adeunte hereditatem eius nomine potius quam domini defuncti res hereditarie vendantur ne defunctus iniuria facta afficiatur dicendo quod res eius venderentur. Heres substitutus dr qui alij heredi instituto substituitur. verbi gratia si dicat testator ille sit heres z si ille nolit vel non possit. iste sit ei substitutus: z hoc sine. secundo siue tertio. vel quarto loco substituatur: nam secundus dicitur omnis qui post primum sequitur et si sit decimus.ff.de vulg.sub.in prin. put no.ho. in sum.de testa. Heres autem extraneus dr qui nihil attinet: quamuis pprie in statutis heres extraneus dicatur qui tempore mortis non est in potestate morientis et si sit filius emancipatus sm Ang.are.insti.de her.quali.z diff.§.ceterum. Aliquando tamen heres significat primum.i. proximuz non vlteriorem. vt.ff.de vbo.signi.l. secundum: z descendentes post primum vocantur pro heredes: vt tz glo.in.c.fi.de pecu.cle. sz regulariter nomen heredis p multas successiones accipitur. vt in.d.l.secundum.z.l.vlti.C. de her.insti. vbi heres heredis testatoris dicitur heres: z in glo.in.c.transmissa.de fi.psby. proheres autem alias dicitur qui se putat heredem cum non sit.ff.de peti.he.in.l.pherede.z insti.de interdi.§.adipi.

¶ Secundo queritur quis institui possit heres: z dico q omnis qui non prohibetur a iure: arg.de spon.cum apud. Quis autem prohibeatur dico q.xiij.genera psonarum. primo hereticus aut paganus de her.si quis epo. secundo credentes defensores: z receptatores hereticorum.eo.ti.excommunicamus.ei prio.§.credentes tertio apostate. quarto collegium illicitum. quinto deportatus.C.de her.insti.l.i.sexto damnatus ob crimen famosum. septimo insequutor cardinalium. de pe.felicis.li.vi. octauo excommunicatus: qr si is qui tempore institutionis vel mortis. vel aditionis hereditatis erat excommunicatus instituatur non valz institutio: secus si excommunicatus fuit post institutionem: si ante mortem absolutus quia tz institutio.ff.de her.insti.l.sed si in conditione.§. solemus.z.l.si alienum.§.in extraneis. nono spurij nati ex coitu damnato. de quibus supra filius.§.xxv. decio incestuosi cum monacha xxvij.q.i.si quis sollicitauerit: igl. vndecio eri.

men lese maiestatis cōmittētes.de pe.disti.
i.ii.§ tñ in militibus.xij.symoniaci sm ali
quos:qr parificant ledētibus maiestatē.
3 xiij.hi q nec in ,prio nec in cōi pñt habere:vt
frēs minores.cle.exiui.§.cupiētes.de ṽ.sig.
¶Tertio querit vtrū heres institutus in cer
ta pte q pprie non dr heres sed legatarius:
vt in.l.quotiēs.C.de here.insti.possit in fo
ro aie non dato alio herede adire totã he
reditatē sm q vult.l.i.in.§.si ex fundo.ff.de
here.insti.z dicit Panor.in.c.qr ingredien
tibus.de testa.q Fede.consilio.cxxvi.z multi
alij doctores in sacra pagina consuluerunt
q sic:qr ius humanum nō cōtrariū diuino
seruari debet in foro anime:z consequenter
iste licite potest adire.Quod tamē limitant
modicq3 testator dolose nō sit inductus ad in
stitutionē eū in certa pte:puta qr persuasit q
non posset habere regressum ad alia bona.
Limita etiā modo nō sit institutus cum ista
additione:z volo q de bonis meis plus pe
tere nō possit:quo casu licz videat q possit
adire:arg.d.§.si ex fundo.z.d.l.quotiēs:ta
men verū est ɔtrarium.s.q non potest:vt in
l.quotiēs.§.sed si duo.ff.de her.insti.vbi pa
tet quod.d.§.si ex fundo:z.d.l.quotiēs locū
habet quādo volūtas testatoris est simplex
z nō restricta expresse:vt in casu isto.Et iō
veniēt succedentes ab intestato:quia testa
mētum non reperit habere heredem:z non
potest quis pro parte decedere intestatus:z
p parte testatus.l.ius nostrū.ff.de regu.iu
ris.Et si dicat quomodo pōt prohibere q
non plus peteret:dico q p l.domus.§.fi.ff.
de vsufruc.vbi testator prohibet ius accre
scendi:z casus est in.l.i.ff.de iniusto.rupto.
4 testamento.
¶Quarto querit vtrū heres teneat ex deli
cto vel quasi delicto defuncti:z dico colligē
do ex Bar.ff.de priua.delic.l.i.q aut actio
est penalis ex vtraq pte rei.s.z actoris:pu
ta quādo petit pena applicāda parti:et sic
non tenetur aliquo iure:si vero actio est pe
nalis ex parte rei z ,psequutoria rei ex parte
actoris:puta qr ego ago ,p satisfactiōe dāni
mei:z sic de iure ciuili si delictum fuit com
missum circa contractum tenētem:sic tene
tur heres:quia non fundat intētio actoris
immediate ex delicto sed ex contractu:puta
quia agitur actione cōmodati:vel depositi
z huiusmodi:z non ex dolo vel delicto.Ca
sus est in.l.ex depositi.ff.de act.z oblig.z bo
nus tex.in.l.si hominē.§.dat actio.ff.deposi
ti.Si ṽo delictū cōmissū fuit circa ɔtractū
q nō tenuit:puta qr dolus dedit cām contra
ctui z pñr nō tenuit.de emp.z vē.delicti sic

non tenet:qr cū agere nō possit ex ɔtractu qr
non est oporteret illū agere ex delicto cōtra
heredē:z crimina morte extinguūtur.xxiij.di
sti.quotiēdam:z nullus post mortē accusari
pōt.xxiij.q.ij.c.i.ff.de bo.eo.q an.sen.mor.
si.ɔsci.l.fi.xxiij.q.ij.admonere:nisi in casi
bus heresis.xxiij.q.ij.sane:vel si hereticos
instituit heredes.de here.si qs episcopus:
vel si decessit in crimine notorio:vt no.in gl.
d.c.quotiēdā.z.xxiij.q.ij.in summa:vel ge
neralr quādocūq defunctus crimē cōmisit
,ppter quod ipso facto pena a lege infligit
ut:sicut in heresi z crimine lese maie.qr tunc
accusat z agitur ɔtra heredē non vt punia
tur ex illo delicto:sed vt bona auferātur ab
eo.que in cōmissum ceciderunt:z facit.l.cō
missa.ff.de publi.z tex.bonus in.c.ij.de pre
scriptione lib.vi.Alias non tenet heres pro
quocūq delicto commisso a defuncto siue in
ɔtractu quocūq siue extra ocm ɔtractum:ni
si in duob9 casibus.Primo si lis fuit ɔtestata
cum defuncto.vt.l.vnica.C.ex delic.defunc.
ratio qr in iudicio quasi ɔtrahimus.vt in.l.
ij.§.idem scribit.ff.de peculio:ideoq p con
testationem litis videt ɔtractus initus cū
defuncto.Scdo si aliqd puenit ad heredē ex
delicto defuncti:qr in tm tenet z non plus:
vt in.d.l.vnica. Fallit in ɔditione furtiua:
qr in.l.si pro fure.ff.de ɔdi.fur.dicit tex.quod
furti actio penam petit legitimā ɔditio rē
ipsam:z sequit ɔditio rei furtiue:qr rei ha
bet ,psequutionē:heredem quoq furis ob
ligat:nec tātum si viuat seruus furtiuus:sz
z si decesserit viuo.f.fure vel mortuo.De iu
re autem canonico tenet Bar.indistincte te
neri:quādo quis agit pro dāni satisfactio
ne contra heredem:intellige quātum here
ditas se extendit:z placet in ɔscia:z hoc se
quūtur communiter doc.Et sic intelligēde
sunt glo.in.c.ex psentium.de pigno.de sol.
c.i.de rapt.litteris.de vsu.tua nos.Panor.
tamē in.c.fi.de sepul.solum admittit hoc ve
rum iure canonico quādo defunctū penituit:
vt no.gl.in.c.a nobis.el scdo.de sen.excom.
qr tūc agitur ex quasi ɔtractu non ex delic
to:si ṽo non penituit:non tenet sm eūdem.
z glo.in.d.c.a nobis:nisi quatenus iure ciui
li teneretur.
¶Quinto querit vtrū heres teneat satisfa 5
cere ex ɔtractu vel quasi defuncti in quo de
functus erat obligat9 vltra vires heredita
tis:et dico q sm canones et ɔsciam heres si
ue filius siue extraneus tenet ad oia debita si
ue fuerit ex ɔtractu vel quasi:siue ex malefi
cio vel quasi:siue res puenerit ad heredē si
ue non:et hoc tenēt Inno.Lau.Jo.et Ray.

q3 limita si hereditas sufficit:alioquin si q
dem fecit inuentariū nullo mō tenet:si ṽo
nō fecit ēt non tenetur in foro aie:sm Joā.
an.zdo.ant.z panormi.in.d.c.qr plerīq:de
immu.ecc.sic tñ q debita soluat sine dimi
nutione.de legatis ṽo dic vt.§.sequenti:in
foro ṽo ɔtentioso tenetur vt in.l.fi.C.de iur:
delib.sed.tñ ɔsi.xxij.dicit q ēt tenet in ɔsciē
tia vltra vires:sed primum est equius.
6 ¶Sexto vtrū heres hereditate exhausta p
legata possit de ipsis legatis detrahere q̄c
q̄:z dico q aliqñ detrahitur falcidia:aliqñ
trebellianica:aliqñ legitima.de quo dic vt
s.legitima.Silr aūt oia deducere pōt fune
ris expēsas:z alias necessarias q̄s fecit cā
hereditatis:vt in testō z inuētario z hmōi.qr
sic aggrauamine sicut z a lucro dz esse imu
nis.l.scimus.§.et si ɔfata:cū q̄nq.§.sequēti
bus.C.de iur.de libe.vtrū āt soluendo lega
ta sciēter vel ignorāter z non retinendo sibi
falcidiam possit repetere.s.sol.§.iij.
7 ¶Septimo querit vtrum heres legata sol
uere teneat facta in testō minus solēni:z di
co q nō in foro iudiciali:de quo dic vt in.l.si
veritas:z in.l.fi.C.de fideicō.sed in foro aie
ista q̄o pendet ex alia.s.vtrū ex voluntate
defuncti oriat obligatio naturalis.Et cōi
ter vltramōtani tenēt q non:scismontani
vero q sic.de qua:vide p canonistas in.c.
fi.de solu.z per bal.z legistas in.l.cum quis
C.de iur.z facti ignorantia.vbi dicit albri
cus quod opinio cismontanorum est cōis:z
sic tenenda.Ex qua opinione motus d.an.
dicit se consuluisse in facto.in quo tantum
vnus testis fuerat q tenebatur heres in fo
ro anime.Panor.autē in.c.quia plerīq de
immu.ecc.distinguit sm omnem suam di
stinctionē heres tenetur in foro aie si constet
ei de voluntate defuncti quecūq solemnitas
omittatur:qr vt ipse dicit solemnitates sunt
inducte ad tollēdam falsitatem vbi er
go constat q nulla interuenit falsitas dz ces
sare et dispositio legis z seruari equitas et
obligatio naturalis q oritur ex dispositione
defuncti.l.cum amplius.§.is natura dz.ff.
de reg.iur.z facit quod no.Inn.de ele.in.c.
quod sicut.Adde vero q vbi constaret de ṽ
bis eius z non de voluntate qr.s.esset ,psum
ptio ,pbabilis de voluntate contraria ṽbis
non teneretur in cōscia sicut si testator erat
doctus:z potuit vti solemnitate sine incom
moditate:z legatarius erat ei multū impor
tunus z par dilectus z hmōi:qr videtur vo
luisse potius illudere:secus si fuit ignorans
vel solemnitatem obseruare non potuit.Et
ita male addit z limitat sum.ang.qr talis p

sumptio non trahit extra terminos dubieta
tis cum ex alia parte sint verba testatoris:z
ad istam ,psumptionem dici possit nō eē mi
rum si in angustijs mortis viri docti errent
circa iuris solēnitates in dubio aūt stādum
est verbis legis.vñ isto modo posset legata
rius furari sibi relicta sm bal.z moder.in
l.i.C.de testa.maxime si sint ad pias causas
relicta.ar.c.cum tibi.de testa.Ubi tñ eēt cer
titudo de voluntate testatoris.secus eēt.Ui
de etiam infra testamentū.i.§.ix.particula.
viij.in fi.z.§.xiij.
¶Octauo q̄ritur vtrum heres teneatur sol 8
uere legatum factum cū dotis si filia mona
sterium intrauerit:z dicit panor.in.c.in p̄n
tia.de proba.q sic.z idem si esset ei relictum
cā donationis ,ppter nuptias.
¶Nono q̄ritur quo ordine soluendū sit cre 9
ditoribus z legatarijs:z dico sm ray.quod
si creditores z legatarij simul veniant:prio
satisfaciēdum est creditoribus:si aūt veni
ant sepatim liberat heres soluēdo p illum
ordinē quo venerunt:modo nihil faciat in
dolo:z creditores postmodum veniētes he
redē inquietare non debēt nisi de heredita
te illi remanserit:habēt ṽo ius suum saluū
contra legatarios.Si aūt heres scit vel cre
dit aut dubitat hereditatē vltra debita nō
extēdi siue fuerint ex contractu siue ex male
ficio vel quasi:nihil dz dare legatarijs do
nec sit creditoribus satisfactum.Et idē mo
dus tenēdus est in satisfaciendo prius cre
ditoribus prioribus:z in iure potiorib9.Et
si heres hunc ordinem seruarit.prio.s.soluē
do legatarijs:vel secūdarijs creditoribus:
non absoluit i foro ɔscie nisi hoc faciat igno
ranter:reputans.s.hereditatem ad omnia
soluenda sufficere:vel nesciens hunc esse po
tiorem creditorem:sm Ul.z Host.Glo.etiā
Ray.dicit quod sicut priores creditores ab
alijs pueniti heredem inquietare nō debent
ita nec eos qui ab eo emerunt res quarum
p̄cia in legata vel fideicommissa:vel alios
creditores processerunt.vt in.l.sancimus.
C.de iur.delib.quia vt ibi ptz creditoribus
potioribus seruat ius contra legatarios z
alios creditores inferiores qui ab herede
prius acceperunt.Detrahere tñ pōt heres
ab hereditate eo modo quo.s.eodem.§.vi.
De ordine autem creditorum infra restitu
tio.vi.§.v.
¶Decimo queritur vtrū heres teneatur ad 10
vota testatoris:z dicit Pe.de palu.in.iiij.q
sic si est votum reale:puta dandi:aut expo
nendi tñ:nō aūt si est psonale vt ieiunat vel
pegrinari aut ɔtinere:nisi se sponte obliga

Universidad de Deusto Biblioteca

uerit: hoc siue heres sit filius siue alius: extra eo. l3. Siuero est simul reale et personale: et vtrunque expressum: tenetur ad reale: vt si vouit ire ad sanctum iacobū: et equū offerre tenetur ad equum tm̄. Similiter si vouit fundare monasterium et intrare tenetur ad fundationem tm̄. Et si est expressum personale principaliter et reale tacitū et accessorium: vt ire ad s. iacobū: heres nō tenetur ad reale. i. expēsas sicut nec ad personale: et si vouit religionē non tenetur heres tradere bona: quia sublato principali tollitur accessorium. Similiter si defunctus susceperat crucē nō tenetur heres expensas mittere quas fecisset: nisi hoc ordinasset. Si vouit autem mittere certas personas vltra mare quod reputatur reale: ad illud tenetur heres. hec ille. De hac etiam materia. l. votum. ij. §. xi. vtrum. s. heres compelli possit ad ista.

11 ¶ Undecimo queritur si heredes sunt plures vtrum oēs teneantur insolidum ad omnia debita vel legata: et dico quod regulariter quilibet tenetur solum pro parte hereditaria. C. de actio here. l. pro hereditariis. ¶ Fallit hoc in multis casibus. ¶ Primo quando aliter disposuit defunctus. ff. de le. ij. l. cum ab vno. vt si ab vno heredum legauerit creditori hereditario aio compēsandi tūc ille heres onus sustinebit vsque ad quātitatē legati. ¶ Secūdo in expēsa funeris vxoris que non astringit heredes tm̄ pro hereditariis portionibus: sed etiam virum pro portione que puenit ad eū de dote vxoris: vt si ad eum puenerūt centū et in hereditate sunt ducenta: ipse vir tenetur pro tertia parte: et heredes pro duabus vt in l. veluti. ff. de re. et sump. fu. ¶ Tertio si bona defuncti erāt expresse vel tacite ipothecata creditoribus: quia vno existente non soluēdo tm̄ alii tenētur. ¶ Quarto in alimentis legatis: quia p voluntate defuncti vel iudicis ab vno insolidū: vel a pluribus p designatis partibus expetuntur. ff. de ali. le. l. iij. ¶ Quinto quando res legata possidetur ab vno insolidum. d. l. p hereditariis. et ff. cōmo. l. sed mihi. §. heres. ¶ Sexto quando obligatio cōsistit in implēdo pollicitationē factam a defuncto de aliquo faciēdo vel non faciēdo. ff. de polli. l. j. §. et quis. et l. ex pollicitatione. et ff. de verb. obli. l. in executionibus. tūc enim quilibet insolidū tenetur: vt si pmisit aliquod opus factum ad honorē dei vel rei publice: vel pmisit per se et heredē non fieri quominus p fundum suum ire liceat. ad quod quilibet heredum obligatur insolidum. ¶ Septimo quando obligatio est indiuidua. d. l. in executionibus. §. serua. et de hoc habes in glo. d. l. p hereditariis.

12 ¶ 12. Queritur vtrum si heres sit pupillus differri possit solutio debitorum pretextu pupillaritatis: et dico quod non. C. de acquir. here. l. sub pretextu. Et si heres vel executores legata soluere nolunt ad pias causas episcopus premissa monitione ad hoc eos cogere debet. extra de testamentis. c. Jo. et si a testatore id contigerit interdici. de quo infra testamentum. ij. §. vij. pti. iiij. Utrum autem ista dilatio prolonget defuncto purgatorium ibi. §. ix.

¶ Rursus de hereditate. iiij. quantum ad substitutionem.

Hereditas. iiij. consideratur quantum ad heredē substitutū vel substitutionē heredis: quod quidē substitutio est fideicommissaria et conditionalis institutio: sicut cum quis dicit: talis esto mihi heres: et si non eris vel decesseris titium substituo. iste titius dicitur substitutus. ff. de vul. et pup. substi. l. j. Et licet substitutiones de vno in alium procedere possint in infinitum omnis tamē institutio post primam dicitur substitutio: sicut secunde nuptie dicuntur omnes que sequuntur primas.

1.4 ¶ Primo vero queritur quot sunt substitutionum genera: et dico quod sunt duo. s. substitutio indirecta et directa. Et indirecta quidē substitutio est qua quis capit hereditatē mediante alio: vt heres cū testator fideicōmittit. a. heredi. vt hereditatē restituat. p. et dicitur substitutio indirecta et fideicō obliqua ea rōne quia s. p alium capit: et fideicommissaria quia olim cōmittebatur fidei heredis in totū: nō enim cogebatur restituere. sed hodie sic p. l. pe. C. ad treb. Item dicitur precaria: quia sit possibiliter verbis precariis. i. rogatoriis. vt puta instituo te et rogo te etc. Directa vero substitutio est qua quis capit hereditatē defuncti ex dispōne testatoris nullo alio mediāte vel coopante: vt cum dicit testator: a. mihi heredē instituo. sed si ipse non erit heres. c. sit heres. et sic. c. substitutus est directe. Uerba autem harum substitutionum indirectionū. i. quibus fiunt iste substitutiones. indirecte quidem sunt. volo. mando. rogo. vt restituas hereditatem. directa vero fit p verba mere directa et ciuilia: vt heres esto. vel sit vel heredem instituo. aliquando etiam fit p verba geminata: vt. a. filium meum impuberem heredem instituo. et si in pupillari etate decesserit. b. substituo. Hec enim substitutio est directa si moriatur in pupillari etate. propter verba geminata: sed si post pubertatem erit fideicommissaria vt communiter dicitur. et etiam si diceret heres sit. aliquando vero fit p verba communia et similiter indirecta. ¶ Pro quo sciendum est quod verborum quoddam est directum. illud. s. quod significat vt

is cui relinquitur sua manu recipiat: vt hoc verbum instituo: vt patet. ff. de her. insti. et heres esto: vt ibidē. item accrescat: vel etiam accipiat vel capiat: quoddam vero est indirectum siue obliquum. s. quod significat vt is cui relinquitur accipiat de manu alterius: vt est restituo. ff. ad treb. l. restitutio. et l. semp. item volo. ff. de lega. iij. l. pater filium. §. fi. item rogo etc. aliquod vero commune quod. s. habet vtranque significationē. s. vt de manu sua vel alterius accipiat: vt verbum substituo aut moriatur tali. s. ad vtilitatem talis: et succedat: et etiā accipiat.

2 ¶ Scdo vero queritur quātum ad istam substitutionē indirectā vtrum rogatus hereditatem restituere possit aliquid alienare de illa: et dico quod non. C. cōmunia de leg. l. fi. nisi in casibus positis. in aut. res que. ibidē posita: quorum casus sunt isti. s. cā dotis et donatōis propter nuptias: et loquitur in liberis nō in extraneis. Et idē secundum Bar. in. d. auth. pro ponēdo filiam in monasterio. Similiter p causa alimētorum: quando aliunde substētari nō pōt: et idē p redimēdo filio capto ab hostibus. Pōt tamē sibi retinere quartam trebellianicam: vt in. c. raynaldus. et in. c. raynutius: de testa. sed si rogatus est restituere quicquid superit de hereditate: tunc ad minus quartam ptē seruabit substitutio: vt. C. ad treb. auth. contra rogatus: de quo vide in glo. in. c. in pntia. de p bario. ¶ Aduertēdum est autem secundum eam ibi quod si quis ex liberis testatoris sit pure rogatus hereditatē restituere nulla facta mentione de filiis: si tamē postea habuerit filios vel nepotes substitutio euanescit. C. de fideicom. l. cum acutissimi. C. de insti. et substitu. l. generaliter. ff. de cōndi. et demon. l. cum auus. vide infra. §. v. ¶ Aduerte etiam quod si rogatus hereditatē restituere illam sponte adiuerit: retinebit quartam trebellianicam: et reliquas tres ptes restituet: si vero adierit iudicis officio compulsus restituet totam. insti. de fideicom. her. §. imprimis. et ff. ad treb. l. nam quod qui compulsus.

3 ¶ Tertio queritur quot sunt spēs directe substitutionis: et dico quod sunt quinque. ¶ Quarum prima dicitur vulgaris: quia est a quolibet testatore de vulgo factibilis et cuilibet siue pupillo siue minori: de qua agitur instit. de vulga. substitu. Et hec est duplex: vna. s. expressa que fit p istā negationē nō: hoc. s. mō: instituo mihi heredē. a. et si ipse non voluerit: vel non potuerit heres esse: sit heres. p. vel substituo. p. alia tacita quando. s. negatio nō exprimitur sed includitur: hoc s. mō. a. et. p. mihi heredes instituo: et eos inuicē substituo: quia que verba tacite subintelligitur: quod si alter eorum heres non fuerit. s. quia noluit vel non potuit quia decessit ante aditā hereditatē: alter sit heres insolidum. ff. de here. insti. l. cum in testō. §. hec verba.

2 ¶ Secunda vero dicitur pupillaris: quia fit soli pupillo vel pupille: nec pōt tēpus excedere pupillare: sed expirat ad introitum pubertatis: vt dicendo: filius meus mihi heres esto: et si nō eris: vel si eris et infra tēpus pubertatis decesseris. p. sit heres. insti. de pupi. substi. in prin. imo facit ibi si est i minus tpore: vt si dicatur: si filius meus i. iiij. vel. v. ānum decesserit. p. sit heres. Et hec est duplex: vna. s. tacita que nō habet formā pupillaris substōnis: sed sub eius verbis includitur: vt cum dr. a. filium pupillum meum heredē mihi instituo: et si ipse heres mihi nō fuerit. p. sit heres. et hec ex expressis est vulgaris ex tacitis vero pupillaris. Unde siue a. sit heres siue non si in pupillari etate decesserit hereditas directo iure puenit ad. p. sed ex vulgari succedit tantum in bonis testatoris ex pupillari vero in bonis testatoris et pupilli. Alia est expressa que fit p verbum affirmatiuum: et facit expresse mentionē de pupillari etate: et sub ea includitur vulgaris tacita: vt insti. de vulga. et pupilla. substitu. §. j. et. ff. de vulga. et pupilla. substitu. l. iam hoc iure. et fit hoc modo. s. a. filium meum heredē mihi instituo: et si ipse mihi heres non fuerit: vel si fuerit et in pupillari etate decesserit. p. si heres vel p. substituo: vbi ista duo requirit. s. verborum affirmationē: et expressionem temporis pupillaris.

3 ¶ Tertia dicitur exemplaris: quia ad exemplum fit pupillaris est qui fit a parentibus vtriusque sexus filio furioso: vel mente capto: sic dicta quod ad exemplum fiat substitutionis pupillaris: quia sicut pupillo qui testari nō potest prouidetur de here. ita et furioso: et fit hoc modo. s. a filium meum furiosum vel mente captum heredem mihi instituo: et si decesserit antequam ad sanam mentem deuenerit substituo ei talem vel talem.

4 ¶ Quarta dicitur compendiosa: quia. s. fit sub compendio huius aduerbii quandocunque: et continet tacitam pupillarem: que alias fit prolixioribus verbis: sic. a. filium meum heredem instituo: tamē quandocunque decesserit p. sit heres: et sic licet quandocunque extendatur ad omne tempus: hic tamē restringitur ad pupillare solum in quod solum videtur de substituto prouidere voluisse. l. precibus. C. de impub. et ali. subst.

5 ¶ Quinta dicitur breuiloqua siue reciproca: quia. s. in breui continet duas vulgares et duas pupillares: vt cū duo vel plures impuberes instituuntur a patre ha-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bente eos in prãte substituum. Hoc mõ.a.r b.filios meos ipuberes:mihi heredes instituo.r eos inuicem substituo.vñ qz ptinet expressaz pupillaré.si ds eos decesserit in etate ipuberi mk decedẽtis oino repellik.r alij ab intestato venientes r succedit substitut°.

4.q. ¶Quarto qrik qd iura velint de substitutione vulgari:rdico duo.P Primum.Effectus huius substitutionis est:vt bona testatoris rantum.que debebãt venire ad institutũ veniãt ad substituta:nõ bona instituti:insti. de pupil.substi.§.quocasu.P Secũdũ.Euanescit autem ista substitutio ꝗcito institutus adierit hereditatem.siue postea decedat cum liberis.siue sine liberis.C.de imbube.rali ꝗ subtl.l post aditam.r hoc non solum quando expresse fit per negationez: sed etiam:quando tacite.Unde Iz titius et sempronius fuerint instituti heredes.r ad inuicem substituti.si tamẽ hic vel ille adierit hereditatem expirat substitutio.vt in d.l.post aditam.

¶Quinto qritur quid iura velint de substitutiõe pupillari:rdico quattuor.P Primũ. Ad istam substitutionem quattuor requirũtur.primuz.s.q ille cui fit substitutio sit de liberis testatoris.r accipio liberos non rãtum pro filijs:sed r pro nepotibus.secundum q sit impubes.tertium q sit in prãte testatoris.qrũ q instituat vel exheredek. Et fieri põt nõ solũ filio ipuberi iam nato. sed etiam posthumo.si tñ nascẽdo esset sub prãte testatoris sivinerer.ipse testator.rtiã nepoti sitñ sit recasurus in ptãtem sui pñis post mortem aui.ff.de vul.sub.l.ij.§.postumuo.P Secũdo.Effectus eius est vt non solum sit.p.heres iure directo:r capiat bona ꝗ hereditatem vtriusq s.a.decesserit in etate pupillari.sed et excludit matrẽ ita q et legitimam petere no poterit.vt no.bart.et doc.in.l.papianus.§.sed nec impuberis.ff. de inof.testa.rcõm aliam pionam q ipsi pupillo ab intestato succedere potuisset.ff.de vul.r pu.sub.l.lucius.Et hoc verum est in expressa:in tacita aũt hz locum qñ alter filius testatoris frater pupilli substituk.Si aũt substitutus sit extraneus mater admittik.r repellik substitutus.l.pcibus.r.l.cum quidam.C.de impu.rall.sub.nisi in ãtuor casibus.primo qñ pater expresse phibet:ne aliquid habeat.secũdo qñ reliquit aliquid vxori.rvult esse ꝗtentam.tertio si fuit inimica patri:quarto qñ frater ipuberis est substitutus. Nota etiam q in hac tacita extraneus nõ excludit fratrẽ ex vtroq parẽte cõiunctum.P Tertiũ.Euanescit aũt ista substitutio.primo per aduentuz pubertatis.si ciũdo si hereditas patris non sit adhuc adita.qz cũ nullus appeat heres testñ paternũ vñ destitutum.rsic euanescit et pupillaris.ff.de vul.rpu.sub.l.sed si plures.§.sed si ex asse.tertio si nascitur postumus.de quo mentio nõ est facta in testamẽto.ff.e.l.si pater filium.quarto si patiatur pupillus capitis diminutionem maximam mediam:vel et minimã.ff.de adop.l.nec et.P Quartum. Ratio quare inuenta sit est.quia cũ filius in pupillari etate testari non possit permittitur patri ipsi filio facere testamẽtuz de hereditate prouidere durãte illa etate precise.d. §.quo casu.

¶Sexto querik qd iura velint de substitutõe exemplari:rdico hoc patere ex differẽtia eius ad pupillarem a qua differt multiplicter.P Primo quia illa fit tñ a patre q illũ hz in prãte.hec aũt fit et a mre filio furiosoꝗ mẽte capto nõ existẽte in eius potestate.P Secũdo qz illa tñ fit pupillibus impuberibus tantum.ista vero solus adultis vel maioribus.P Tertio quia in illa potest quilibet quẽ voluerio:in ista nõ iz certo ordine.sicut si hz liberos et substituantur si ꝗ nõhz substituãtur fratres.q si nec filios nec fratres hz tũc substituet quẽ voluerit.C.de impu.rall.sub.l.humanitatis. P Quarto qz illa expirat adueniẽte pubertate.sed hec solum adueniẽte mente sana. P Quinto quia illa fit impuberi siue furioso siue sano mente sit:hec ꝗ solũ furioso rmente capto.Probant hec ofa instit. de pu.sub.§.qua ratione.Et si adueniat sana mẽs:rnullo facto testõ.iterum vertat in furiam nõ euanescit substitutio:ar.l qõ fa uore.C.de legi.rptz.Iz alij dicant quod expirat.ar.l.quod quisq.ff.de re.iur.Effectus autem eius est vt bona vtriusq tranleãt ad substitutum.

¶Septimo qrik quid de trensloquia:rdico quattuor.P Primum. Hec substitutio fieri potest a mille:nec explico quo modo.quia non est invsu.Item a quolibet non mille iz opz q fiat filio pupillo:rin prãte existente. P Secũdum.Cõtinet autem pupillare expressam qz hz eundẽ effectum:ideoq solus filio pupillo.rin prãte existẽti fieri potest dictũ est.P Tertiũ.Iz hec substitutio sit directa de sui natura simpl'r possent tñ apponi in ea verba:vel dictiones:vel aliqua mutari p q in fideicommissum verterek.r ad naturam ac ius fideicommissi reduceretur. P Quartum.Quattuor autez modis ad naturam vel ius fideicommissi reducik.sicut

fieri põt sub his quattuor formis:P Primo erit fideic.a.mihi heredẽ instituto.r si qñcũq defecerit.a.substituo.p.Nam hoc verbuz substituo trahit hanc substitutionẽ ad fideicõmissum fm glo.in.l.pcibus.C.de impu.r ali.sub.r.l.cẽturio.ff.de vul.r pup.sub.r in c.raynutius.de testa.r pdictũ aduerbium qñcũq: in hoc casu seruat ꝓpriam significationem:r respicit oẽ tpoz rẽ oi tpe suadet valere.l.quotiens.ff.de re.du.Hinc est qõ quocũq tpo moriatur siue in pupillari siue in maiori etate virtute huius verbi substituo videtur rogatus esse a testatore p fideicõmissum post mortẽ suam restituere hereditatẽ r bona testatoris ipsi substituto.Ufi ipso instituto moriente mater r q̃cũq successores siue ex testõ vel ab intestato adibunt hereditatem:r aditã substituto restituent iure fideicõmissi.instl.de fideicõ.here.§.sed qz stipulationes.defalcabũt trã r retinebũt legitimã ipsius q̃ est tertia pars totis hereditatis testatoris fm cõiorem opinionem si ipse.a.erat de liberis ipsis testatoris ad qõ legitima spectat:qz in hac grauare cũ testator non potuit.C.de inoffici.testamẽ.l.quoniam.de reliquis vero defalcabunt tertiam trebellianicam:r sic habebunt mediam hereditatẽ reliquam vero medietatẽ restituẽt substituto iure fideicõmissi.Retinebunt etiã sibi omnia bona ipsius.a.qz testator de suis tantum rogasse intelligitur nõ heredis.Si vero.a.non erat de liberis:defalcabũt tãtũ trebellianicẽ.r habebit et alia bona que.a. ꝗuit aliunde.Et hec substitutio:qz iuo fideicõmissi hz fieri põt cuicũq heredi.r a q̃cũq testatore.instl.de fideicõ.here.§.impuberis.r.§.se.Et aduerte q̃ Iz in ꝑfata forma non addatur qñcũq decesserit sine liberis:r sitñ.a.erat de liberis testatoris intelligetur hec clausula sine liberis:qz p regula est qõ qñcũq quis aliquem rogat de liberis suis alteri hereditatẽ restituere post suã mortez semp intelligitur tacite pdilio ista.s.si decesserit sine liberis:qz non est credendum qõ quis exclusis.ple filij sui voluerit hereditatem peruenire ad alterum:in extraneo autẽ heredẽ non inest talis tacita cõditio nisi adiatur expresse.C.de instl.r substl.sub cõdi. r fac.l.generaliter.§.vlt.P Secundo fit sic.a. filium meum impuberem heredem mihi instituo:sed si dictus.a.quandocũq sine liberis decesserit.p.fit heres.r tunc si moritur infra tempus pupillare valet iure directo:et sic substitutus capiet totam hereditatem sine deductione alicuius quarte.d.l.centutio r.c.si pater.de testamen.libro sexto.Si vere moritur in pubertate secundum Io.and. erit tota liter fideicommissoria.quia licz per istam dictionem sit heres videatur directa tamen per istam additionez sine liberis trahitur ad fideicommissum.vt probatur in.l. scuola.ff.ad tre.quia illa additio innuit q̃ in quocunq tempore decesserit sine liberis in pubertate ex presumpta voluntate testatoris videtur rogatus per fideicommissum restituere hereditatem post mortem:vt probatur in d.l.precibus.Et ideo quocunq tẽpore in pubertate moriatur siue liberis.mater aut quicunq successores restituent hereditatem substituto deductis supradictis ff.de vul.r pup.substl.l.cohereditis.§.cũ filie. Et sic tene licz cõis opinio legistarum sit qõ nunq obligatur:sed expirat per aduentum pubertatis.P Tertio fit sic.A mihi heredẽ instituo:sed si dictus.a.quandocũq sine liberis decesserit.p.substituo.Et hec omni tẽpore ẽ fideicõmissaria:r idem ius eundem effectum hz pei omnia sicut prima predicta tum ratione verbi substituo:tum ratione si no liberis.iõq dicendũ est vt de illa.P Quarto fit sic.A.filium meum heredem mihi instituo:si tamen decesserit in pupillari etate: vt postea qñcunq sine liberis.p.fit heres vt p.substituo.P Sub hac autem forma comprehenduntur tres substitutiones:vna pupillaris expressa per hoc q̃ dicitur si decesserit in pupillari etate:r ex hac resultat tacita vulgaris que sub pupillari expressa continetur vt dictum est:r hanc facere nõ potest nisi pater pupillo.ꝓter pupillarem expressaz qñ fit directe nisi sit miles.d.l.cẽturio.tertia fideicommissaria est propter illud quod dz: vel postea qñcunq sine liberis.Sed si testator vult q̃ clarius istetres resurgant dicat p.pupillariter r vulgariter.r per fideicommissum substituo:r vna quecũq istarum habz suum effectum.quia si.a.sit heres:r in pupillari etate moriatur substitutus vocatur iure directo exclusa matre: r aliis legitimis successoribus:r hoc propter effectum pupillaris expresse que matrem repellit r substitutum admittit.l.lucius.ff.de vulg.r pup. substl.Si vero.a.non sit heres:quia nõ potest aut nolit:tunc substitutus erit heres iure directo propter tacitam vulgarem que etiã ex pupillari consurgit vt dictum est.Si vero sit heres:deinde factus pubes: quandocunq sine liberis moriatur habebit locum fideicommissaria:vnde eo sine liberis moriente successores restituent hereditatẽ cuz defalcatione vt dictum est.Innumerabilia dici possent de hac substitutionum materia

Universidad de Deusto Biblioteca

que causidicis relinquantur.
8.q. ¶ Octauo q̄rit̃ vtrū indistincte p religionis
ingressuz expiret. substitutio facta in defe-
1.dictum. ctu liberorum: ꝛ dico multa. ¶ Primū. Secū
dum gl. in. c. in p̄ñtia. de p̄ba. isto casu p in
gressum religiōis substitutio euanescit. ꝛ ex
cludit̃ substitutus si erat priuatus. q2 hoc
casu ingrediēs monasteriū herede fingitur
habere vt ibi ꝛ in aut. de san. epi. §. hac p̄ñti
sȝ intellige q2 euanescit si tenuit monacha-
tus s̄m gl. ibi. ꝛ postq̄ȝ tenuit nō aū s̄m vin.
ꝛ non fecit in fraudē nec exiuit infra t̄ps p
bationis. Si aūt substituit̃ ecclesia aut lo-
cus religiosus vel iubet̃ expendere in pias
causas nō expirat substitutio vel fideicom-
missum: vt. d. §. sȝ hec vbi distinctio ista p-
batur: ꝛ diuersitatis ratio est s̄m archie. q2
q2 expiret substitutio per religionis ingres-
sum. inductum est contra propriam signifi
cationem verborum in fauorem pie cause:
vñ vbi fideicommissum expendit̃ȝ in pias
causas cessat dicta ratio: cuȝ nō debeamus
impropriare v̄ba in fauorem vnius pie cau
2 se. in alterius pie cause p̄iudicium: ar. c. cuȝ
causa. de p̄bē. ¶ Secundum. Si aūt insti-
tutus nō ingredit̃ monasterium sed effici-
tur clericus dicit glo. ibidem q2 non euane-
scit substitutio. nisi duo concurrant. primo
vt ppetuo maneat in ecclesia. secūdo vt red
ditus expendant̃ in pias causas. vt dicit̃ in
aut. nisi rogati. C. ad trebe. quod quidē pa
nor. ibidē restringit ad clericum conuersuȝ
alicuius monasterij. sȝ melius intelligitur
3 simplr̄. vt glo. intelligit. ¶ Tertium. Si au
tem dedicet se ꝛ sua ecclesie seculari gl. ibi-
dem distinguit. quia aut fit clericus. ꝛ sic di
citur vt supra statim. aut non fit clericus ꝛ
4 sic substitutio non expirat s̄m melius sen-
tientes. ¶ Quartum. Si vero ingreditur re
ligionem in fraudem substituti s̄m panor.
in. d. c. in p̄ñtia. abbas tȝ q2 substitutio nō
euacuat̃ quia fraus ꝛ dolus nemini patro-
cinant̃ de rescrip. sedes. ꝛ hoc cōiter tenet̃ ꝛ
probabit̃ fraus. p̄bādo comminationes fa
ctas substituto p h̄rdeȝ. xx. q. iij. c. si. Et idē
est s̄m gof. ꝛ archi. in. c. si qua. xix. q. vi. si nō
intrauit sed monasterium heredem consti-
5 tuit. quia substitutio non expirat. ꝛ de his.
ff. hereditas primo. §. vij. ¶ Quintum. Si
autem ad dictam clausulam generalem si
sine liberis addatur ex se legitime descen-
dētibus. vel ex suo corpore nato. lȝ sint opi
niones tamen veritas est quod p religiōis
ingressū substitutio expirat: vt egregie bar.
probat in questione facti cuius motiua vi-
de p archie. iij. titulo. x. capi. iij. §. antepe. ꝛ
idē tȝ ipse ꝛ ci. in. l. si ita quis. ff. de lega. ij. et
ꝯcor. archi. ꝛ Jo. in. d. c. si qua: ꝛ d̄ñs anto. ꝛ
panor. in. d. c. in p̄ñtia: lȝ ꝯtrarium tenuerit 6
Jo. de bel. ho. ꝛ Jo. an. ꝛ quidam alij. ¶ Se
xtum. Si fiat substitutio sub conditione q2
monasterium non ingrediatur non expirat
substitutio p ingressum monasterij: s̄m pa-
nor. in. d. c. in p̄ñtia: quia cōiter tenet̃ q2 illa
conditio que impedit matrimoniū sp̄uale
siue religionis ingressum habet̃ pro nō ad
iecta. sicut ꝛ illa que ipedit carnale. C. de in
di. vi. l. ij. ꝛ. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. l. cuȝ tale. ꝛ. l.
titie si nupserit. ꝛ si nupserit: vbi d2 q2 si testa
tor reliquit titie ducētos si nō nupserit: ꝛ si
nupserit cētū. si titia elegerit nuptias d2 ha
bere ducētos: q2 ꝯditio illa retrahit a ma-
trimonio carnali: vñ nō tenetur mulier re-
stituere relictum sibi cum onere restituen-
di si nupserit. ff. eo. l. quotiens: ꝛ. l. si filie: ꝛ a
fortiori idem est si conditio impediat ma-
trimonium spirituale. Unde dicit albe. in
l. deo nobis. C. de epi. ꝛ cle. quod puella cui
relinquuntur centum si nupserit: si v̄o reli
gionem intrauerit. l. nihilominus si intra-
uit habebit cētū. q2 in casu p̄dicto ois ꝯdi-
tio dilatio ꝛ grauamē remissa intelligitur
cū p̄dicta institutio succedat loco debiti bo
noꝝ subsidij: vt est expressum. C. de inof. te-
sta. l. qm̄ in prioribus. Et hoc dicit veruȝ in
filia cui tale subsidium debetur: nō autem
in extranea sȝ solum si ꝯditio ꝛ ꝯtet: immo
nō haberet filia qm̄ legitima esset sibi lega-
ta ꝛ illud relictum esset vltra debitū bonoꝝ
subsidiū. sed ricardus malūb. tȝ hoc esse ve
rum indistincte. ego v̄o dico veꝝ dicere al-
bericum si consideretur solum ratio debiti
subsidij. sed si consideret̃ turpitudo condi-
tionis que pro non adiecta habenda est ve-
rum dicit ricar. que quia in hoc casu semp
est turpis. semper habebitur pro non adie-
cta. infra legatum primo. v. sc.

¶ De heremitis.

Eremita q̄r hermicola est lo
q̄ heremū colit inhabitādo.
Et est duplex q̄dā. s. colēs q̄
dē seu habitās heremū. sed
nō ex desiderio vite solitarie.
sȝ alia cā puta ad agg̃rediē
dū vel fugiēdū ꝛ hic p̄prie nō
d2 heremita. q2 vt d2 in. c. qui vere. xvi. q. i.
heremita d2 q̄ vere ꝛ pure solitariā vitā eli-
git q̄dā v̄o colens ex desiderio colendi. Et
iste est duplex. quia quidaȝ est colēs ex de
siderio colēdi ꝛ tñ est astrictus obediētie ali
cui9 appbate religiōis. q̄ et ꝛ si sit h̄mita
proprie. nō tñ p̄cise. sed est religiosus dua-
ces vitam heremiticam: alius vero non est
obediētie astrict9. ꝛ iste proprie d2 heremita
i. is qui vitam heremiticam eligit sub sp̄ū
libertatis. vnde dicit. s. tho. in. iiij. di. xxvij.
q2 heremite habēt solēne votum continētie
sed non obediētie: lȝ teneantur epis obedi-
re sicut ꝛ alij: vt dicit. 2. 2. q̄. clxxxvi. ar. v.
ad. iij. immo ēt p̄ñt habere p̄prium s̄m glo.
in. d. c. qui vere. ꝛ est tex. ix. q. iij. §. econtra.
1 ¶ Primo v̄o q̄ritur vtrū heremite gaudeāt
priuilegio clericali: ꝛ dicit sum. ag. ac ro. cū
Jo. delig. in cle. p. literas. de p̄p̄e. q2 sicut lai
ci nati sunt ita laici pseuerant sub impato-
ris iurisdictione cū eis nihil adueniat eos
eripiēs aut eximēs inde quod ē duplex. s. re
ceptio ordinis: vel conuersio ad aliquam re
ligionē approbatam. de reli. do. c. si. xvij. q. ō.
iiij. si quis iuandēte. de sen. excom. non du-
bium. ꝛ sequitur panor. in. c. nullus. de foro
compe. sȝ contrarium tenuit glo. in. d. c. q̄ v̄e
quod archi. limitat verum in heremitis nō
professis: sed qui astricti sunt alicui regule
vel superiori. s. religioso: vel saltem hoc pri
uilegio gaudent. vt supra ecclesia. i. §. v. di-
cto. vi. ꝛ hoc tene: tum q2 si laicum viuentez
in turba dicta astrictio facit gaudere priui
legio clericali: quare non vacātē deo penit9
in solitudine: tunc etiam q2 ꝛ ipsa sum. ang.
dicit q2 sunt de foro eccl̃iastico p c. nulla ra-
tione. di. xciij. ꝛ p. c. si aūt. xi. q. iij. priuilegiū
aūt fori tardius acq̄ritur ꝛ citi9 ac facilius
p̄ditur q̄ȝ p̄sonale s̄m doc. vñ si gaudēt reg
li priuilegio siue fori gaudēt ꝛ p̄sonali supra
excōicatio. vj. §. ij.
2 ¶ Scd̄o q̄ritur vtrū heremite vocari pos-
sint ad platuram monachoꝝ: ꝛ dico q2 sic p
postulationē. extra de elect. cū ad monaste-
rium. ꝛ rō q2 transeunt ad vitam strictiorem
in hoc q2 monachus abrenunciat proprijs
non aūt heremita: vñ potest condere testm̄.
xix. q. iij. §. sed aliud est. quod intellige vbi
heremita non est religiosus. Uita tñ solita
ria debite assumpta p̄eminet sociali s̄m. s.
tho. 2. 2. q. clxxxvi. sicut iam perfectum ei
quod ad perfectionem exercetur: sed siue p
cedenti exercitio est periculosissima nisi diui
nitus suppleatur.
3 ¶ Tertio q̄rit̃ vtrū religiosi possint vitā he
remiticaȝ eligere: ꝛ dico q2 sic de licētia suo
rum p̄latoꝝ ēt mēdicantes: ꝛ cellas siue ha
bitacula in heremo siue vbi hoīs habitatio
de p̄pinquo non sit cape ꝛ mutare. de excel.
pla. cum ex co. lib. vi. p̄lati tñ nemini debēt
dare licētiam nisi iam in societate perfectis
cum imp̄fecto sit p̄iculosissimum habitare
solitarie: cui ꝛ dicitur ve soli: quia cum ceci
derit non hȝ subleuantē vñ. s. tho. vbi supra
dicit q2 vita socialis necessaria est ad exerci
tium p̄fectionis: q2 mutuo se instruūt v̄bo
exēplo ꝛ correctiōe q̄ ad p̄fectionē ducūt: so
litudo aūt competit iam p̄fectis.

¶ De heresi ꝛ hereticis pri-
mo in se.

Eresis p̄mo grece ab electio-
ne d2 eo q2 aliquaȝ sibi opinio
nem sectandam hereticus ele
gat. xxiiij. q. iij. heresis: al's di
uisionem sonat: ꝛ sic heresis
in p̄posito videt̃ heśio intelle
ctus q̄d falsam s̄niam in spe-
ctantibus ad fidē aut mores cū obstinatiōe
ita q2 de rōne eius sunt duo s̄ȝ. s. tho. super
p̄ma. ad coꝝ. lec. iiij. s. electio priuate disci-
pline ꝛ ptinacia ꝛ p̄ncipalr̃ vt idē dicit. 2. 2.
q. xi. est circa articulos fidei: scd̄ario v̄o cir-
ca ea q̄ sequuntur ex eis ꝛ nascit̃ ex supbia
vel ꝯcupiscētia cōmodi t̄palis. Heretic9 v̄o
s̄m pe. ꝛ. s. tho. ꝛ cōiter oēs doc. diffiniri p̄t
q2 est eis q̄ circa ea q̄ sunt fidei errat p intel
lectū. ꝛ ptinaciter heret errori p volūtatē.
Un̄ errās in his q̄ nō sunt fidei. i. q̄ q̄s expli-
cite credere non tenet̃: puta credēdo iacob
patrē fuisse abrae ꝛ h̄mōi: q̄ tñ recte crede-
ret vbi ei ꝯstaret de v̄itate nō est hereticus s̄m
s. tho. in. iiij. di. xiij. nec q̄ errat circa ea de q̄b9
dissentiūt doctores donec p ecclesiam sit de-
terminatū vt idē dicit in p̄ma pte. Silr̄ er-
rans circa ea q̄ sunt fidei nō ptinaciter. sȝ p
simplicitatē nullo mō pōt dici hereticus s̄ȝ
car. in cle. de sum. tri. ꝛ ꝯtrnec excōicatus p
v̄bū ptinaciter sibi positū: q2 errās p simpli-
citatē nō ptinaciter credit imo talis mereri
pōt: puta dū credit suo ep̄o p̄dicāti aliq̄d ꝯ
fidē credēs alio obediēdi fidei: paratus tñ cor
rigi: q2 ex intētiōe iudicat̃: itē q2 s̄m Jun. il-
lud nō est fides ei9 sȝ fides eccl̃ie: ꝛ vult dice
re q2 iō sic credit q2 credit eccl̃iam illud cre-
dere: ꝛ ꝯtr poti9 credit q2 ecclesia credit. Idē
aūt puto de errāte ex quadā pia deuotione:
vt puta circa ꝯceptionē d̄ñe n̄re. Sed hec li-
mita nisi erret in his in q̄bus ignorantia nō
excusat quo casu nō meretur: sed peccat: nō
per infidelitatem hereticam que pertinaciā
requirit: sed per negligentiam. Item nisi er-
ret in his de quibus certant viri docti ex q̄-
dam partiali affectione. Aliq̄n tñ hereticus
d2 quilibet excōicatus. iiij. q. i. quod aūt: si-
militer ꝛ simoniacus. i. q. i. quisquis. sed est
locutio impropria inq̄tū. s. ita opantur ac si
male de fide sentirent. Igitur si alterum il-
lorum duoꝝ deficiat non est quis hereticus

Universidad de Deusto Biblioteca

sed de hoc latius.i.§.ij. Aduerte autẽ ꝙ ea
que sunt fidei circa que errando.quis labit
in heresim sunt multa: vnde hereticus ẽ pri
mo male sentiẽs de articulis fidei: ⁊ scḋo si-
militer male sentiẽs de ecclesie sacramẽtis
de here. ad abolẽdã: tertio male sentiẽs cir
ca scripture sancte ꝟitatẽ.xxiiij.q.iij.here-
sis: vñ dicit Pau.in clemẽ.vnica.eo.titu.ꝙ
hereticus est ponens falsam ⁊ erroneã expo
sitionẽ in diuinis scripturis.ꝯtra id qḋ eccle
sia ⁊c: quod glo.in cle.i.de vsu.§.sane.dicit ꝓ
cedere indistincte de gignẽre aut tenẽre per
uersum dogma vel falsas opiniones: sꝫ alij
melius hoc limitãt si scriptura illa sit de ne
cessarijs ad salutẽ: puta de ptinentibus ad
fidem vel mores: vel taliter exposita qḋ nõ
possit esse vera in sensu illo Cardi.etiam in
dicta cle. voluit hoc extendere ad tenentes
contra canones.⁊ multi docto.ibi: sed disti
guendum est. Nam credulitas est contra fi
dem dupliciter: primo directe ⁊ principali-
ter.quia.s.est ꝯtra articulos: scḋo indirecte
⁊ scḋario.quia.s.est ꝯtra aliquid ꝯnexũ ar
ticulo ita quod sequit corruptio alicui' ar-
ticuli: sicut dicere quod in scriptura conti-
neat aliquod falsũ.qꝛ est ꝯtra illud qḋ spi-
ritussanct' locutus est p ꝓphetas: sic̃ dicere
ꝙ ecclesia male determinauit in aliquo circa
fidẽ aut mores: qꝛ est ꝯtra illud sanctã ec
clesiam catholicam: ⁊ similiter auferre ec-
clesie romane priuilegia diuina: qꝛ sequit ꝙ
ipsa non sit regula fidei infallibilis.⁊ ꝯñr nõ
est necesse credere articulis fidei ab illa de-
claratis. vel traditis.

1.q. ¶ Primo ꝟo querit quomodo in his q̃ sunt
fidei differãt temerariũ.erroneũ.hereticũ:
⁊ dico ꝺm archie.ꝙ se habẽt vt hõ aĩal corp'
ita quod omne hereticũ est erroneum ⁊ te-
merarium non ecõtra: ⁊ omne erroneum est
temerarium non ecõtra. Nã temerariũ est
in hmõi asserere tanꝙ certum aliqḋ possibi
le qḋ auctoritate vel ratione efficaciter pro
bari non põt: sicut ꝙ mundus terminabit
hinc ad cẽtum vel ducẽtos ãnos. erroneum
ꝟo sup temerarium addit falsitatem: quia
errare est a via recta discedere: sicut dicere
vt dicit magister sentẽ.ꝙ christus fuit hõ in
triduo sue mortis. hereticũ quoq3 sup erro
neũ addit quod falsitas sit notoria ⁊ inhesio
ptinax: vnde dicit Aug.errare potero.sꝫ he
reticus nõ ero hec ille. Sed aduerte ꝙ p-
tinacia requirit ex pte credẽtis vt dicat he
reticus: non ex pte sententie vt ipsa dicat he
resis vel heretica: vnde sufficit quod sit no-
torie contra fidem.

2 ¶ Scḋo querit quot requirant ad hoc ꝙ er
rans circa fidem sit hereticus: ⁊ dico ꝙ reqꝛ
runt quinq3 ad duo pdicta reducibilia. de
quibus diffusissime archie.ij.pte.xi.xij.c.v. 1
§.pri°. Primo vt qs erret.cum hereticus
sit ꝺm Aug.qꝛ opiones falsas gignit aut se-
quit.qui error sit in rõne: qꝛ heresis est spe-
cies infidelitatis que est in rõne sicut ⁊ fides
sibi ꝯtraria. Igitur nullus factũ sine errore
hõiem hereticum facit: vnde baptizare ima
gines demões adorare.ꝯculcare altaris sa
cramẽtum.⁊ hmõi horrenda nisi sit error in
intellectu male de his sentiẽdo.non faciunt
hereticum.sed peccatorem ⁊ scelestũ.⁊ sor-
tilegum.sicut qui aliqua ductus cupidita-
te ista facit ad assequendum aliquid a de-
mone pacto tacito vel expresso: credens ta-
men de his ea que fides docet. Nec obstat
quod secundum iura symoniacus dicit he-
reticus.i.q.i.quisquis: quia hoc non est ve-
re proprie: sed inquantum vendẽdo sacra.ita
agit ac si existimaret posse donũ gratie vel
pecunia possideri: secũdum sctũm Tho.qḋ
tamẽ non credit: alioqn esset hereticus pro
prie. Non obstat etiam ꝙ adorãs hereticus
quod.s.leuius est quam adorare demonem
est hereticus' in.c.quisqs.⁊ in.c.accusatus
de her.li.vj.qꝛ hoc est verũ si adorat credẽs
illum adorãdum quasi.s.eius fides vera sit
secus si ꝓpter cõmodum tpale sine errore q̃
non est hereticus nisi iuris ꝓsumptione ⁊ p̃
ctione.⁊ de hoc infra.§.v.ver.i.in iudicio ec
clesie tales debeant statim iudicari hꝛtici. 2
Scḋo requirit quod error sit contra ea q̃
sunt fidei vt circa scripturam vel articulos
fidei aut contra determinationem ecclesie
in his que sunt fidei aut morum necessaria
ad salutẽ: argu.xxiiij.q.ꝯra hec est fides:
vñ error in non spectantibus ad fidem vel
determinationẽ ecclesie puta quod solis mi
nor terra.non est piculosus: imo non est he-
reticus sentiẽs ꝯtra determinationẽ eccle-
sie.in aliis quã in pdictis que ptinẽt ad fi-
dem vel bonos mores: sicut Joanes.xxij.de
terminauit in extrauagãti ad conditorem.
quod ius separi non põt ab vsu in vsu con-
sumptibilibus.⁊ tñ dicit huic fuie ꝯtradicẽ
tes esse contumaces ⁊ ecclesie rebelles.non 3
autẽ hereticos. Tertio requirit ꝙ error
sit in eo qui catholicã fidẽ est ꝓfessus: alias
nõ eẽt hꝛticus si simpliciter infidelis: vt iudeus ⁊ 4
paganus. Quarto ꝙ aliquã ꝟitatẽ de fi-
de christi fateat quãtũ ad humanitatẽ vel
deitatẽ: alioquin si nullam fateret ꝓprie
loquẽdo magis esset apostata ꝙ hꝛticus.
sicut iulianus apostata: large tamen dici
potest hereticus.⁊ grauius heretico pu-

5 niendus si puniri posset. Quinto vt qs er-
rorem talem obstinata volũtate eligat ⁊ pti
naciter sequat. vñ errãs ex ignorãtia para
tus corrigi nũq3 est hereticus.xxiiij.q.iij.di
xit apostolus. Sciẽdũ est tñ ꝺm archie.ꝙ
ptinacia nõ est iudicanda solum in actu ex
teriori.puta ꝙ ille solus ptinax reputetur.
qui verbis aut scriptis monitus resistit.sed
⁊ qui latẽter diu in errore ꝑsistit vel vsq3 ad
mortem pdurat: qꝛ talis non vr̃ p ignoran
tiam sed p obstinatam malitiam perseue-
rasse: ideo ecclesia tales ꝑsumit hereticos.
¶ Tertio q̃rit vtrum dubius in fide sit he-
reticus vel infidelis: ⁊ dicit lau.ꝙ is qui fir-
miter ex animi infirmitate nõ credit.nec tñ
ptinaciter dubitari ꝺl insistit nõ est hereti-
cus q̃ nimo si recedit ab illa dubietate resi-
stendo meretur: qui vero ptinaciter insistit
i.non paratus corrigi ad mãdatum supio-
ris.est hereticus.vt in.c.dubius de here.et
pro hoc est casus singularis in.c.dãnamus
de sum.tri.vbi ioachim non damnatur lꝫ di
xerit erraneum.quia fuit corrigi paratus
se correctioni ecclesie subijciens.vnde sola
ptinacia hominem hereticum facit. Et idẽ
cardinalis. Sed aduertẽ ꝙ nullus dubius
in fide videtur paratus corrigi ad manda-
tum ecclesie nisi dubitet ex ignorantia: quia
dubius de articulo dubius est de doctrina
ecclesie si scit eam.docere articulũ: vñ dico
ꝙ dubitãs ꝯtra suam volũtatẽ nõ est here
ticus alia rõne: qꝛ.s.sicut nullus credit nisi
volẽs ꝺm aug.ita nec efficitur infidelis nisi
volens.vnde in rõne heresis includitur ele
ctio falsitatis.que electio importat liberã
inclinationem voluntatis.

4 ¶ Quarto q̃rit vtrum sit hereticus q̃ asse-
rit vsurã nõ esse peccatum: ⁊ dico ꝙ sic vt in
cle.ex graui de vsu.vbi dicit petrus de anc.
ꝙ actus fenerãdi non sapit heresim nec pti
net ad inquisitorem: ⁊ tñ ptinaciter asserere
hoc nõ esse peccatum est hereticum.⁊ rõnẽ
assignat gl.dicẽs ꝙ nõ solum hereticus est
male sentiens de articulis fidei ⁊ ecclesie sa
cramẽtis.de here.ad abolẽdam.sed et qui
peruersum hꝫ dogma vel falsas aut nouas
opiniones gignit aut sequit.xxiiij.q.iij.in-
ter scisma ⁊ heresim: ⁊.c.hereticus.intellige
ꝯtra doctrinã ecclesie.vnde subiungit glo.
hoc esse ꝯtra doctrinam ecclesie eo.ti.c.iij.
⁊.c.cum tu: ⁊ ꝯcor.pau.qui clarius loquens
dicit hꝛticum esse qui p falsam ⁊ erroneã ex-
positionem in scripturis diuinis ponit ꝯtra
id quod dicit ecclesia: di.i.si quis diaconus
⁊.c.ille in fin. Et intellige ꝺm pe.quando
quis simplr asserit vsurã nõ esse peccatum,
vbi tñ dubitat in aliquo casu vtrũ sit vsura
necne.nõ esset hereticus q̃ teneret opiniõẽ ꝫ
ex forte nõ verã.vt in.c.nauigãti de vsu. Ad
dit ex pau.i.d.cle.ex graui.ꝙ dicere simplr
vsurã eẽ peccatũ.sꝫ facta restitutiõe nõ esse
ꝯfitẽdũ.sicut ꝯfiteri nõ tenet q̃ est obligat'
ex licito ꝯtractu.est hereticũ.⁊ in ꝯtractu ob
ligat tñ qs homi.in vsura offendit ⁊ obliga
tur deo ⁊ homi.⁊ iõ post restitutionẽ tenet
adhuc penitere. Ex pmissis colligit archi.
solutionẽ huius q̃nis. Quidã enim indi in
publicis pdicationibus ꝯcitãdo turbã ꝯtra
clerũ asseruit ꝙ laici soluẽdo decimas cleri
cis aut eis ꝯfitẽdo ⁊ dãdo oblatiões pecca-
bãt.cũ oẽs clerici eẽnt mali ⁊ de ecclesijs re
mouendi. Querebat an ꝫ eũ tãq3 ꝯtra hꝛti
cum.pcedi posset: ⁊ firmatũ est p oẽs theo-
logos ⁊ iuris vtriusq3 doctores ibi existẽtes
ꝙ sic ⁊ hũ p doctrinã illius glo.qꝛ ptinaci-
ter tenebat diuersas opiniões reprobatas
p sacros canones ⁊ canonicas sanctiones ⁊
contra id quod ecclesia tenet.
¶ Quinto q̃rit vtrũ adorãtes demones ⁊ bã
ptizantes ymagines ecclesia debeat statiꝫ
iudicare ⁊ punire vt hereticos.⁊ dicit archi.
sub correctione sedis apostolice.ꝙ nõ ꝯstuꝫ
est ex natura rei.quicq̃d sit iuris ꝑsumptio
ne.qꝛ q̃ncũq3 effect' depẽdere potest ex du-
plici cã.puta infidelitate ⁊ cupiditate asse-
quẽdi aliq̃d a demone pacto tacito vel ex-
presso.nũq3 ex natura rei põt ex illo effectu
iudicari esse altera cã. Et iõ qñ ꝯstaret de
hmõi effectu vlterius inq̃rẽdũ esset de cã
an ex errore et fidei puersitate hoc faciat iu
dicãdus est hꝛticus. si ꝟo ex alia cã iudica
dus est sortilegus ⁊ vilissimus peccator. In
quiret aũt hoc et inuestigabit ecclesia q̃ in-
teriora non videt ex actibus.p quos habit'
recognoscũt.vt si hꝫ actũ descẽdẽdi aliquẽ
articulũ fidei vel si aliquem instruxit publi
ce vel occulte de opposito articulorum fidei
et hmõi: ex cã tñ adorationis demonis ꝑci-
se iudicare non potest aliquẽ ex natura rei
esse hꝛticũ: ⁊ si iuris ꝑsumptione talis hꝛti
cus ꝺm glosatores iudicet. Posset tñ eccl'ia
rationabiliter statuere vt tales velut hꝛtici
puniant. Adde ꝙ aug de anc.vr̃ idem senti
re.sed de hoc ti.sequenti.§.iij.
¶ Sexto querit quid de illo qui osculat se 6
pulchꝝ machometi vel aliq̃d facit ad eius
reuerentiã.sicut alij infideles.et dicit ale.
de al.xxij.titu.de apostasia.quod si facit qꝛ
ita credit.ideoq3 profitet.sic est apostata he
reticus ⁊ excommunicatus.si vero hoc facit
solum verbo propter metum.non in corde.
peccat mortaliter non tamen est hereticus

Universidad de Deusto Biblioteca

vel excommunicatus.
7 ¶ Septimo querit q sunt hi qui dicunt participa
re cu hereticis. vt fautor. defensor. credes z
hmoi: z dico q credetes hreticor exprimen
do mete doc. sunt q iplicite credut q here-
tici sciti ee hretici credut. no aut explicite qr
ia eent heretici: vn credetes iudicadi sunt
oes q vbo vel facto ondut se credere quod
illi credunt. q aut eis coicant in aliis factis
in quibus error no exprimit vt visitado pbe-
do alimonia z hmoi. no sunt iudicadi cre-
detes. sz potius fautores. Un fm archie. in
c. quicuq eo. ti. li. vj. credetes hereticor dicu
tur. q dicut se velle mori in fide eor. vel cre
dere illor erroribus. de pe. di. j. pot. simili-
ter q eos adorat. reuerentia suo mo exhibet
osolationem vel colonem in morte seu in in
firmitate ab illis acceperit. vel similia ad
ritu eor ptinentia ppetrat: qr plus factis
q vbis loquimur. ar. de ap. dilectiei secun
do. Secus si qui sermones eor audierut se
mel z amplius no redierut: quia non vide-
tur approbasse qd postea vitarut ar. j. q. j.
ostat. Et si quis eos visitauit alimonia de
dit. ducatum prestitit. vel similia fecit in q-
bus nil de ritu eorum ostenditur: quia hec
fiunt quq interuetu pecunie: nisi prius erat
lapsi z postea ita fecerut de here. li. vj. accu
satus. Et secus si q libros eorum suscipiut
sed statim destruunt. incedio vel aliter. qr
iudicadi sunt innoxij. l. decredentes. v. q. j.
c. j. alias si suspecti sunt z non destruunt eis
indicenda est purgatio canonica. sicut z oi-
bus pdictis de quibus dictu est q no debet
iudicari credentes. Pe. etiaz de pal. in. iiij.
breuius explicat dicens. q credentes sunt
q lz nulli heresi adhereat expresse. credunt
tn hereticos esse bonos viros z bonaz habe
re fidem. sicut sunt apud nos simplices fi-
dem explicitam non habentes: vn sicut hi
sunt fideles. s. credentes implicite. ita z illi
sunt hretici dicedi vt extra eo. excoicamus.
Receptatores. ¶ Receptator: vo fm grammaticum est qui
frequeter recipit qr recepto est vbu freque
tatiuum in iure tn fm archi. ponitur rece-
ptare pro simplici verbo. l. recipere. vt pro-
batur. ff. de recepta. l. si. z fm ius ciuile rece
ptator est qui latenter aliquem recipit z ce-
lat. vt conseruatus manus iudicio euadat
ff. de recepta. l. j. ff. de offic. presi. l. congruit.
C. de his qui la. occul. l. vi. z similiter etiam
accipitur fm iura canonica nisi in casu isto
quo receptator: fm archie. qui eos recipit
in terra vel domo sua. semel vel plures pu
blice vel occulte. vnde fm archi. receptato
res dicuntur qui eos recipiunt scienter z si
non frequenter ar. de pe. felicis. libro sexto.
¶ Fautores vero fm archi. vbi. s. dicuntur. fautores.
psone qde q publica auctoritate fungitur
ex sola omissione: puta si odenatos ab eccle-
sia no fugat aut puniut sicut debet z precipi
tur in. c. ad abolendam eo. ti. z in. c. excõica
mus el primo: qd pbat. xxiij. q. iij. qui potes
q. v. qui vitijs. z. q. viij. pterea. z. xvij. q. iiij.
§. q aut. si tn plati non faciunt carceres ad
hereticorum custodiaz ex auaritia vel simi
lia ad eorum officia pertinentia non dicun
tur fautores fm eundem quia id in eor fa-
uorem non faciut. secus si propter eos non
faciunt. Persone vero priuate lz no capiat
hereticos ex omissione sola non dicunt fau
tores. sz si celat eos postq iurauerint indi
care. xj. q. iij. qsqs: z hoc in casu in quo tene
tur illos indicare de quo infra heresis. ij. §.
iij. secus in aliis priuatis no astrictis. quia
nisi omittat dolose fautores non dicuntur.
Ex commissione vero omnes tam persone
publice q priuate dicutur fautores. vt qui
verbis eos excusant vel laudant. no ex ioco
nec p lubricum lingue quod. s. ad pena tra
hi no debet. ff. ad. l. iul. ma. l. famosi. sed in
oncriciis vel inter laicos. sicut multi sepe
dicut. isti no sunt tales qles dicunt. z hmoi
q inducunt simplices ad eorum deuotione
z deuotionem eorum ad ecclesiam minuut
vel forte quia aduocati sunt et defendedo
eos excusant eoruz processus. qui vtiq fau
tores dici possunt habita osideratione per
sonarum loci ac tepoum. xj. q. iij. non solu.
ij. q. j. c. si. Multo magis fautores sunt nec
eget probatione qui facto eis fauent. puta
ministrando alimoniam. liberando. minis-
strando ea per que liberantur. z similia fa-
ciendo. ¶ Defensores autem fm archi. vbi
s. dicuntur hi qui psonas eorum defendut
resistedo viribus vel potentia. ne ad manus
iudicis veniat puniedi vel examinandi. de
quo. xxj. q. v. p totu: vel ne fiat executio. de
offi. deleg. ex litteris. qui vo non defendunt
psonam sed errorem fm archi. dicunt here
siarche. Notandum est tn q defendes he
reticu z ne ledat a priuato. vel q patrocina
tur illi in iudicio credes illum hre iustam
cam. no dr defensor aut fautor. et si postea
appareat q non erat iusta ca: qr hec e iusta
defensio q talibus reseruatur secus si otra
conscietiam ei patrocinat. quia defensor est
fm car. in cle. primus de pe.
¶ Octauo querit quequotuplex sit heresi
coruz pena. z dico q multiplex. ¶ Prima. qr i. hereticorum pena.
ipso facto sunt excoicati. vt s. excõicatio.
vij. excõmunicatioe scda. z ne dum ipsi ex-

pena

coicant sed et suspecti de heresi nisi ad arbi
trium epi se purgauerint. de here. ad abo-
lenda. §. laicus. z de sen. exco. vt fame. et si
excoicatione p annum sustinuerint aio idu
rato tunc velut heretici condenabuntur. de
here. excoicamus. §. j. z. c. cu otumacia. e. ti.
li. vj. reqritur tn vt specifice sint vocati de si
de responsuri fm Jo. an. ibidem. z se de ta-
li suspitione purgaturi. Si vero hereticus sit
oino occultus veru sit excoicat. vide supra
2 excõicatio vij. excõicatione. ij. ¶ Scda est q
sunt oino vitadi qr sunt excoicati. extra eo.
excoicamus. z nemo cu eis dz hre negocia-
tione. nec in domo vel terra sua eos tenere
vel fouere. facit. c. sicut ait. e. ti. z fm panor.
ibi extenditur. d. c. ad oes hereticos lz loqtur
de tholosanis. immo seculares ptates de-
bent moneri z si necesse est ecclesiastica cen-
sura copelli oes hereticos ab ecclesia deno-
tatos de suis puinciis exterminare: z cum
noriter qs eligit in ptale vel ppetua ptate
de hoc iurare: z si pter sua negligetia ali
quis talis dns fuerit excoicatus z no satisfe
cerit infra annu dz pape intimari. vt ipse oes
eius vassallos ab eius fidelitate denunciet
absolutos: z terra suam occupanda fideli-
bus exponat: z illu si expedire videbitur a
sua dignitate deponat. extra eo. excoicamus.
§. moneant. Et lz cu nullo excoicato sit par
ticipandu: multominus tn cu hereticis: ita
q lz non sint excoicati eade excoicatione oes
participantes cu illis. secus de credetibus:
fautoribus: receptatoribus: z defensoribus
qr ligant eade snia. vt supra excoicatio. vij.
excoicatione. v. Posset tamen aliquis sine pec-
cato participare cuz eis: vt in spectantibus
ad eor salute z sicut vxor z filij z hmoi qui in
dicio boni viri aliter comode facere no pos
sunt: nec inest auersionis piculum: z sicut ce-
teri in casibus in quibus lz participare cuz
excoicatis de quibus supra. excoicatio. v. §.
3 j. ¶ Tertia pena est q bona ipsor sut ipso iu
re vel ipso facto osiscata: sed executio osisca
tionis z occupatio dictor bonor no fiet p pri
cipes seculares donec p aliqua psona eccla
sticam fuerit sentetiatum sup dicto crimine
heresis. contra ipsum z hereticum. de here. cu
scdm. lib. vj. vide assasinus. §. vi. Et applica
tur fisco. si heretici sut seculares z in terris
impij: si vero sunt seculares in terris ecclesie
vel si sunt clerici applicantur fisco ecclesie
nisi clericor bona essent ecclesie vel ipsi ha-
berent stipendium ab ecclesia: quia applica
buntur ecclesie cuius erant: vel a qua stipe
dium habebant. extra eo. excommunicamus
z. viij. di. quo iure secundum ray. dos autez
vxoris heretici non confiscatur secundum
direc. nisi cum tali scienter contraxerit vt in
c. decreuit. eo. titu. libro sexto. vbi dicit gl. q
presumitur ignorasse nisi sciuisse probet. de
regu. iur. presumitur. libro sexto. vel nisi par
ticipet in heresi secundum archie. Et si ali-
ter fieri non potest manu armata sunt eis
omnia bona auferenda. vt. xxiij. q. iij. ca. j. si
cut tamen dicit ray. z gof. licet ecclesia videa
tur dare generalem auctoritatem omnibus
expoliandi eos. tn satis videtur tutu quod
non fiat nisi speciali edicto. vel principis vel
ecclesie ne aliter videatur quis potius ex cu
piditate vel vitione q ex iusticia z obedien-
tia pugnare. xxiij. q. j. qd culpatur. z. q. iij. p
totum. ¶ Pro his tn notandum primo est q
si dicta snia reqritur in crimine lese maiesta- Nota.
tis diuine. i. heresis. multomagis reqritur
in crimine lese maiestatis humane: z in aliis
inferioribus delictis. Un si caueat statuto q
bona homicide sint ipso iure osiscata siue sit
publicus siue occultus. homicida bona con
sciẽtia retinere pot dicta bona z fructibus vti
p necessitate donec snia saltem gnalis seq
tur. vt etiam tenet dir. lib. iij. ti. ix. Qui etiaz
dicit q dicta bona damnator pter here-
sim vel hmoi ad fiscum ptinet a die comissi
criminis. C. de here. l. iiij. ff. de dona. l. dona-
tiones. §. pfecte. extra eo. statum. §. primo. li
bro sexto. vnde donatio z alienatio facta vt
per hereticum ante damnationem non te-
net nec emancipatio filiorum: qr eoipso qd
hereticus est: filij desinunt esse in eius pote-
state: licet tunc non appareat illum esse he-
reticum. de here. quicunq. §. fina. lib. sexto.
z ex quo consecuta est codemnatio effectus
condemnationis trahitur retro ad die com
missi criminis. z alienatio est illi interdicta
C. ad. l. iul. ma. l. quisquis. §. emancipatio.
Immo dicit Panormi. in. c. si. quod si sente
tiatuz fuerit super eorum crimine post mor
tem ipsor: nihilominus applicabunt dicta
bona fisco. vt in. c. ij. de rescrip. lib. vj. qr co-
fiscatio fuit facta in vita ipsor. eoipso q in
heresim inciderunt. z de hoc est tex. in. c. ac-
cusatus. eo. tit. li. vj. §. in eo vero casu. Et si
habuerit catholicos filios nihilominus co
fiscatur fm glo. summa. xxiij. q. vij. z in. c. &
gentis. eo. ti. Et sic per illud. c. corrigit auc.
de nestorianis. C. de here. q volebat q ad ca
tholicos filios vel agnatos deuoluerentur
quod sequitur archi. ea. q. vij. z cl. in. l. quis-
quis. C. ad. l. iul. ma. z gof. dicit veru in ter-
ris ecclesie. z est magis pium: lz primum sit
verius intelligedo qn pater publice pdica-
uit contra fidem: vel publice pfessus e: aut

defendit errorem: vel coram suo plato ꝯfessus aut conuictus: aut sententialr ꝯdenatus extra de ver. sig. sup quibusdam. vm ray. et in sum. con. li. j. tit. xv. q. vij. Et si hereticus alienauit fiscus vel inqsitores non tenet restituere pciu emptori: qr effectus danatois retrotrahitur vt dictu est: et sicut facta damnatione bona alienare no possent: sic nec ante illam a die comissi criminis. ar. C. de dona. inter vir. et vxo. l. donationes. Sed limita pdicta nisi pciu vel aliquid loco precij inueniatur in bonis heretici. ar. ff. sol. ma. l. si cu dotem. §. vi. et l. sequenti. Et intelligas q non solu reuocabit rem pcio no restituto emptori q emit ab heretico: veruetiam nec ei qui emit ꝯtinuecuq p plures manus trasierit: qr non habuit ius vendendi. hec io. mo. archi. et Jo. an. in. c. cu secdm. de here. lib. vj. et idem dir. Et ideo is cuius bona ipso facto sunt confiscata vel alteri in penam applicata ne sit cu dani cui alienat non potest sine mortali alienare nisi p necessitate vite vt p comedendo et hmoi: qr argumeto eoz q no. bar. in. l. post. ff. de dona. talis administratio bonoz necessaria non est pstatio interdicta sed solu voluntaria. alle. l. reo. ff. de solu. l. pero. §. pdium. ff. de le. ij. et l. alienationes. ff. fami. her. vel nisi alis esset soluedo p damno dato: vel nisi emptori reuelaret ꝯditione rei ita esse: et hoc si tale delictu ppter quod sua bona sunt fisco applicata potest aliquo modo probari: qr si esset totaliter improbabile posset alienare etiam titulo oneroso: titulo etiam lucratiuo bene posset alienare. Et sic intellige et limita bal. vbisupra. et Pa. not. in. d. c. cum non ab hoie. et Jo. an. in. c. p humani. de homi. li. vj. in nouel. Excipe tn casum. c. ij. de prescrip. li. vj. vbi habet q si post morte hereticoz qui du viuerent catholici putabant bona ipsoz a catholicis eoz filijs vel nepotibus: aut extraneis quibuscuq spacio. xl. annoz fuerint bona fide possessa. non esse amplius sup hmoi bonis molestandos etia a romana ecclesia in hoc casu: Si filij quoz bona fuerunt nuc deregant heretici extitisse. Et hec valent ad intelligentiam statutoz in religionibus quibus cauet vt q tale quid fecerit ipso facto suis officijs sit puatus et hmoi: qr expediret p iudice declaretur anteq fiat executio. Valent et ad hoc q si tabellio p snia legis est tabellionatu puatus et non sit declaratum per sententiam hominis semper valebunt eius instrumeta donec declaretur. et ita no. glo. in §. pe. in autentico. de tabel. Quomodo autem hereticorum bona diuidantur. vide ti. sequenti. §. xij. et supra assassinus. §. v.

Quarta hereticorum pena est q indistincte siue sint laici siue clerici etiam si papa vel imperator: debet ab omni dignitate deponi. disti. xl. si papa. et xxiij. q. j. qui contra pacem. et omnibus officijs ac beneficijs spoliari et clerici degradari et ipsi ac eoz credentes: receptatores: defensores et fautores: ipsoruq filij vsq ad secundam gnationem nullum ecclesiasticum beneficium vel officiu publicu possunt adipisci. vt in. c. ij. eo. ti. li. vj. qd intellige de secunda gnatione p lineam patris qui est filius et nepos: sed per lineam maternam no nisi ad primum gradum. s. filium extendit. vt in. c. statutum. el. ij. eo. ti. li. vj. et etiaz nisi predicti essent emendati et reincorporati ecclesie: parati ad pniaz fuissent. vt in. d. c. statutum. 4

Quinta est q si quis vir ecclesiasticus ad preces heretici vel fautoris et similiu dignitates psonatus. et quecuq alia ecclesiastica beneficia sciêter est adeptus ipsis est puatus ipso facto et inhabilis ad similia in posterum. si vero ignoranter solum sic habitis est priuatus. vt in. c. quicuq. eo. ti. li. vj. 5

Sexta q filij hereticoz ipso facto q sententiaru- est contra eoz parentes de heresi. efficiuntur sui iuris et effecti intelliguntur a die comissi criminis: vnde emancipatio facta non valet post comissum crimen. vt in. d. c. qcuq. 6

Septima q vxores scienter cu hereticis contrahentes pdunt ipso facto dotem: sec si ignoranter li postea sciuerint. vt in. c. decreuit. e. ti. li. vj. 7

Octaua q appellare non possunt ipsi aut credentes: receptatores: defensores et fautores eoz. vt in. c. vt inquisitionis. eo. ti. li. vj. 8

Nona q contra eos et alios predictos admittunt excoicati et participes et si cu criminis ad testimonium. vt in. c. in fidei fauore. eo. ti. li. vj. et officiales li sint excoicati: possunt contra eos exercere officium suu si requisiti fuerint ab eps et inquisitoribus vel eorum delegatis: et licite requiri possunt. vt in. c. presidentes. eo. titu. lib. vj. 9

Decima q siue heretici sint coniuncti siue extranei no possunt heredes instituti nec eis est aliquid relinquendum. vt in. c. si quis episcopus. et se. et quod ibi notatur. de here. et secus facietes si sunt episcopi vel clerici sunt excomunicati etiam post mortem. vt in. d. c. notat. 10

Undecima quod eorum vassalli absolui sunt a debito fidelitatis et totius obsequij. et quicunq alij aliqua obligatione astricti. vt famuli liberi et huiusmodi ipso facto liberantur. vt dicitur et no. in. c. fi. eo. ti. Et idem de vassallis dominorum qui contra hereticos sunt negligentes. vt supra dictu est. Et si si quis promisisset eis soluere certo die sub iuramento vel pena. no tenetur: vt ibi no. gl. Quod intellige fieri manifestu ipsum hereticu incidisse in pdictam vt ibi: et idem Jo. ohil. est si sit occultus mo pbari possit. qd Jo. an. veru limitat si ad ipsaz probationem sit processum. qr tuc probatio facit delictu esse manifestu. vt in. c. cum olim de vbo. sig. panor. vero ibide dicit q a die ꝯmissi criminis sunt liberi. sed ipsa absolutio allegari non potest nisi facta manifestatione p sententiaz li dico q snia non est necessaria sed sufficit manifestatio facti: imo nec ipsa pbatio in actu est necessaria sed sufficit possibilitas certa probandi. quia per exceptionem eoz petitoez elidet. 11

12 Duodecima q morte plectunt: qr danati pntibus secularibus potestatibus aut eoz balliuis relinquunt animaduersione puniendi: clericis a suis ordinibus degradatis. vt in. c. excoicamus el. j. e. ti. qsita aiaduersio est pena ignis in laicis de ꝯsuetudine. li de iure sit pena mortis. vt in. l. arriani. C. de here. iuncta. l. vltimu supplicium. ff. de pe. Si tamen redire ad ecclesiam et pniam voluerint an sit eis pcendum infra. §. xij.

13 Decimatertia q nullus clericus debet illis prebere ecclesiastica sacra: neq eos tradere ecclesiastice sepulture: neq elemosinas aut oblatioes eoz recipere. aliter clericus puadus est officio suo regulari vo sua priuilegia no seruent in ea diocesi in q ꝯtrafecerit. vt in. d. c. excoicamus. imo hodie quicuq eos tradiderit ecclesiastice sepulture est ipso facto excoicatus. p. c. quicunq eo. ti. li. vj. nec debet absolui nisi propriis manibus publice extumulet corpora damnatorum: et locus ille perpetuo careat sepultura. Si tn heretici et relapsi manifesta pnie signa ondant non sunt eis humiliter petita pnia et eucharistie sacra deneganda. extra eo. sup eo. li. vj.

14 14. q nullus tabellio publica instrumenta vel scripta p hereticis: credentibus: fautoribus et ceteris facere pot nec aduocatus in aliqua ca vel facto: potest eis pstare patrocinium nec litigantibus sub eorum examine: aliter ipso facto ab officio suspensi sunt et perpetuo infames. vt in. c. si aduersus. eo. titu. quod secundum Panor. ibi intellige nisi reuertantur ad fidem: qr tunc possunt predicta p eis impendi.

¶ Nono q sit pena hereticoz relapsoz: et dico q tales post abiurationem heresis: vel et ex eo q suspecti de hoc postea se ad atistitis examinatione purgauerint: si deprehensi fuerint iudicialiter recidiuasse sine vlla audietia relinquunt iudicio seculari puniedi: sed si in foro pniali hoc fatent p hoc puniri no possunt. Dicitur at relapsus primo accusatus de heresi vel suspectus suspitione vehementi qui heresim abiurauit in iudicio: et postea comisit siue incidit in ipam et si ante crime ipsum non fuerat plene probatum si aute suspitio fuerat leuis non debet iudicari relapsus: sed alr grauiter puniri. vt in. c. accusatus. eo. ti. lib. vj. Scdo is qui errauit in vna spe heresis vel in vno articulo: et abiurauit heresim simplr: et postea errat i alio vt in. d. c. accusatus. Tertio ille de cuius lapsu in heresim ante abiurationem constitit vel nunc constat: si postea hereticos deducat recepte: vl associet: aut eis munera donet aut mittat vel impendat fauorem q excusari non possit: seu etiam visitet. vt in. d. c. accusatus.

¶ Decimo qritur q sit pena credentiu hereticis. fautoz. defensoz. et receptatoz: et dico q quilibet talis est excoicatus ipso facto. vt in. c. nouerit. de sen. ex. et si no satisfecerit infra annuz extunc ipso iure est infamis: nec ad publica officia seu consilia. nec ad eligedos alios ad hmoi. nec ad testimoniu debet admitti: nec pot condere testametum. nec ad alicuius hereditatis successione accedere: nullus quoq ei sup quocunq negocio. sed ipse alijs cogit rndere: si iudex est: eius snia non valet: si aduocatus non admittit ad patrociniuz: si tabellio non valet eius instrumeta esse in similibus si vo sit clericus ab omni officio et bnficio debet deponi. Qui aute tales postqua ab ecclesia denotati fuerint euitare contepserint debet excommunicari. Probant hec omnia. extra eo. excommunicamus. Clerici quoq talibus exhibetes ecclesiastica sacramenta. vel eos ecclesiastice sepulture tradetes aut elemosynas vel oblationes eoru recipietes. priuari debet officio suo. ad qd sine spali indulto sedis apostolice no restituetur: similr et regulares. quoruz et priuilegia in locis illis eis non obseruent. vt in. d. c. excommunicamus: sepelietes et eos sunt excoicati. vt supra excoicatio. ix. §. xxvij. et multe etia alie pene horum colligunt ex supioribus questionibus. 19

¶ Undecio quert vtru hereticis spote redeutibus et penitetibus sit parcedum: et dico quod ecclesia quantum ad spiritualia. s. collatione pnie et eucharistie semp vtit misericordia cum penitetibus etiaz relapsis. ista eis exhibendo. vt in. c. sup eo. lib. vj. Quatuz vo ad temporalia. vt vita. dignitates. officia et substatia: vtit misericordia ante relapsuz qr lapsi mortem meretur cum fide coruunt- 11

Universidad de Deusto
Biblioteca

pēdo grauius delinquat falsariꝰ monetarum.q̄ stari n morti adiuciunt:et ꝓ eis petit si reuertunt ꝑpena carceris ꝑpetui olim derdita filiis.hodie p inquisitores vna cum pēdēte ꝑmutari potest: vt in.c.vt cōmisse.tit. ii.vj.aliqui et restituunt eis bona ex miseri cordia:nō aliter: vt in.c.vergētis e.ti.quia ꝑsicata:quā misericordiā puto posse ꝓtari eo.ad quem bona per ꝓfiscationem deuoluuntur:aliqui etiam si sint clerici dispēsant cum eis in officiis plus ꝑminus:aliqui et in ꝑoribus dignitatibus.ꝓcipue ad sēdaluz rollēdū.vt.xxiij.q.iij.ipsa pietas. Post relapsum verovtik seuera iustitia. nullo mō pcēo eis quātū ad vitam:ꝑ bona tpalia.quā ritū ꝓnitēt:extra. eo.ad abolendam:ꝑ hoc fm s.tho.rōnabiliter:qt alioqn posset hoc esse in ꝑiudiciuz salutis aliorꝝ:tū quia si relaberent alios inficerēt.tum qt alij facilius in heresim laberēt ex quo isti sine pena euaderēt:ex relapsu et eorꝝ ꝓsumitur de incōstātia eorum circa fidem: ideoq̄ iuste occidunt.xxiij.q.iij.resecando.

12 ¶ Duodecimo qritur vtrum pcendum sit hereticis redire volentibus postq̄ sunt p ecclesiam ꝑdēnati:rdcit Io.an.in quadaz apostilla.in.d.c.excōicamus et primo e.ti.q̄ sic et idem tz glo.in.c.excōicamus et.q̄.e.ti.zarchi.in.c.vt ꝑmissi eo.ti.lib.vi.dicēs q̄ tātū relapsis nō pcitur:idem videnk velle iura noua que indistincte parcendum dicunt redire volentibus.vt pz in.c.vt officium e.ti. li.vj.Sed tñ ꝑtrarium vk verum esse de iure:qt vt pz in.c.ad abolendam extra eo.nō pcitur nisi redire volentibus continuo post deprehensionem erroris.quod quidem continuo ab aliquibus obseruat de ꝓia sessione iudicis:a prima die qua examinatur cā huius qd̄ videtur sensisse ray.Sed hoc dcm̄ non ꝓcedit necessario:tum qt iura posteriora non distinguunt sed indistincte dicunt parcēdum esse redeuntibus.tum qt ꝑsuetudo q̄ iuo interpratur est in ꝓtrariuz:tū qt illud.c. loquitur de deprehensione manifesta que nō est nisi post plenam ꝓbationem:inter quaz et sniam nulla est difficultas nec medꝝ actꝰ vnde q̄tuz ad parcere non est rō maior:si redire velint postq̄ sunt conuicti aut et condēnati:cū statim in eodem actu ista duo fieri possint ꝓbatio et iudicium et sntia.Et ideo prima opinio q̄ magis placet videtur arbitrio iudicis teneda vbi ꝓbabiliter viderit oniam esse non fictam:tū in ꝑstōibus penalibus fm iura fieri dz interpratio benignior tum qt ꝑuersiones cē ante sniam vel post nō est parcendi ratio:sed veritas ꝑuersionis est spe non recidiuandi ꝓsumpta:q̄ etiam post sniam esse pōt iz non post relapsum:qt ꝓsumitur inconstantia.

¶ 13. qrik qualiter recipiendi sunt heretici ad fidem redeūtes:et dico q̄ adepi arbitrii 15
primo debent errore abiurare. s. simpliciter vel eū de quo sunt ꝑuicti vel suspecti fm glo. in c.accusatus.eo.ti.lib.vi.et ꝓmittere p scriptura q̄ tenebūt firmiter catholicā fidez.j. q.vij.quotiēs.de con.di.ij.ego berēgarius d.c.ad abolendā.et hoc publice vel priuatim fm qd̄ crimē fuit publicū vel priuatū secundum ray.postea debēt absolui non obstantibꝰ sententijs q̄ ter in anno a papa ꝑtra hereticos publice ꝓmulgank fm glo.c.offm eo.ti.li. vi.et hoc fm formam ecclesie.de qua.ti.q. iij.cū aliquis.de sen.ex.cū desideres.s. cum psalmo iuramento et verbere ꝓstum ad excōmunicationem:et postea dz imponi illud qd̄ talibus solet iniungi.vt in dicto.c. quotiēs: et ego berē.nec sine solemnitate reconciliandi sunt etiam in extremis agentes si adest facultas secundum Innocē.si autem ad eā necessitatem deuenerint quod non valeant confiteri ꝓcesserint tamē ꝓnie signa.tūc reconciliabunk etiam sine solēnitate humana: quia lex que aliud statueret cēt inhumana: et cō.ho.in.c.a nobis:et sebo de senten.excō. vbi et ꝑdicta tangit Inno.imo fm Archi.tenebit semper absolutio etiā si forma ista nō seruet.Quod si post abiurationem.vel post ꝓfessionem ad arbitrium epi se purgauerint.deprehēsi fuerint reinciditisse iudicio seculari sine audientia relinquuntur.nec parcik eis quo ad vitam aut bona:vt in.d.c.ad abolēdaz: quod intellige si deprehendantur p euidentiam facti.aut ꝑ ꝓpriam ꝓfessionem iudicis aut per testes:sed si occulte recidiuant et ceneruunk.parcik eis quātum ad vtrūq̄ fm glo.Ray.et sum.cō.lib.i.ti.v.q.iij.vbi etiam dr q̄ fm Ul.occulti heretici.absolui possint p simplicem sacerdotē.nisi eis sibi reseruatur ie.ꝓcessum. Eodem modo recipiendi sunt fm sum.ang.credentes receptatores.fautores et defensores ac infamati de heresi:quod ēdem de infamatis concedo:vt pz in.d.c. ego berēg.et de credentibus.quia sunt heretici dicendi.vt in.d.c.excōicamus.et sebo.e. ti.in fi.de aliis aut nō inuenio.

¶ Decioquarto querik vtꝰ cū redeūtibꝰ ab 14
heresi dispēsari possit circa ordines:et dico q̄ iure cōl tales ex quo recōciliati sunt ad laqcā cōlonē recipiunk.j.q.vij.c.j.adhibēt etiā qñq̄ circa eos quadruplex dispensatio:scz semiplena.vt soli recipiank in ordib̄ ante

hec ola suscepris.j.q.j.si qs heretice: et plena.vt possint fieri sacerdotes.j.q.vij.conuiciētibus:et plenior.vt possint esse epi.xij.dinos ꝑsuetudinem:et plenissima.vt etiam ad superiores dignitates ꝓmoueri possint.xxiij. q.iij.ipsa pietas:cō.ho.Gof.et Ray.Multa quoq̄ de hereticis cōia eis et scismaticis habes ifra scisma fere p totum.

¶ Rursus de heresi et hereticis. sebo in ordine ad inqsitores.

Hereticus sebo venit spāli et ꝓprio iudice puniēdus.q̄ generali ēdem noie sed tñ anthonomastice inqsitor appellat:q̄ cum epo ordinario ꝑtra hereticos inqrere pōt.quiq̄ esse inqsitor nō pōt nisi ānum quadragesimū attigerit.vt in cle.nolētes de here. 1.q.

¶ Primo vero querik a quo et cum quali autoritate instituūtur inqsitores:et dicit gl.in d.cle nolētes.q̄ instituī possunt p ꝓuiciales vel ministros illoꝝ ordinū ꝗbus a sede apostolica est cōmissuz:et ab epis.vel capitulis sede vacante:q̄ ordines fm Archie.cōmuniter ēdem est ordo ꝑdicatorū.in tuscia aūt et in ꝗbusdam ꝓuinciis ob reuerētiam beati Francisci est ordo minoꝝ.adde vel ob reuerētiam beati Antonij de padua.Auctoritas aūt eorum fm aliquos legistas est ordinaria:q̄ ordinarius dr qui habet vniuersitatē causaꝝ.ff.de iudi.l.cum ꝓtor.§.f.et extra de ap.romani lib.vj.vnde fm Spec.officiales eporum dicunk ordinarij fm canonistas autem habent delegatam et non ordinariam:q̄ non habēt vniuersitatē causaꝝ ꝓium sed ꝓinentium ad crimen heresis ꝓ qua opinione est expresse tex.c.p hoc.eo.ti. lib.vi.in ꝓin.et sic tenet Archi et Io.an.vnde sniam siue bene siue male,ꝓcesserint tollere nō possunt fm eos:iz fm legistas ꝑdemnatum ꝑtra sniam suaz restituere possint ex cā postea comprobata.puta si doceat malo dolo cōiectus. Possunt tamē quicd̄ sit de ꝑdicto altis cōmittere vices suas fm q̄ docet ꝑsuetudo.et fm glo.in.d.cle nolētes:et cōmissarios ab eis datos.vocamus vicarios aut substitutos cle.j.eo.ti.§.porro.

¶ Sebo vero queritur quantum duret inqsitorio officium seu vtrum expiret morte instituentis:et dicit Clemens quartus sic.ꝓti declaramus edicto.ipsum officiuz non solum quo ad negocia vluēte mandatario incepta:imo etiā quo ad integra et nō cepta.et qs plus est quātum ad ea que tunc nequaqs emersērāt.in fauorē fidei.post cōmittentis obitum ꝑdurare.de here ne aliqui lib. vj.quod Joan.an.in nouel.intelligēduz dicit de inqsitore simpliciter dato:quia si esset datus cum clausula ad beneplacitum:tunc seruaret qd̄ habet in.c.si gratiose de rescri. vbi.s.dicitur q̄ si clausula continet vsq̄ ad beneplacitum nostrum expirat per mortez concedentis: non autem si contineat ad beneplacitum sedis apostolice:quia sedes illa non moritur.

¶ Tertio queritur cōtra quos ꝓcedere potest inqsitor: vel non possit:et dico multa. 1.dic.

Primum. Inqsitor ꝓcedere pōt ꝑtra hereticos.et compartcipes.idest fautores.defensores.receptatores.extra eodē ꝑtra libr. vj. Adde et ꝑtra credentes qui vere sunt heretici vt dictum est. Scōm. In eodē etiam c.sic dr. Cōtra christianos qui ad ritum trā fierunt vel redierint iudeorum etiam si huiusmodi redeuntes.duz erant infantes aut metu mortis.non tamen absolute aut pēse coacti baptizati fuerunt.erit tanq̄ contra hereticos.si fuerint de hoc confessi.aut per christianos seu iudeos conuicti.et sicut contra fautores.receptatores.et defensores hereticorum.sic cōtra fautores.receptatores. et defensores talium est ꝓcedēdum:hec ibi. Ubi dicit ho. quod transeunt in rituz iudeorum qui nunquā fuerunt iudei:redeūt vero qui aliquādo fuerūt.et q̄ horum bona sicut et aliorum hereticorum cōfiscank.nec deuoluunk ad filios et catholicos. Tertiū. Sicut etiam ibi glo.,ꝓbat et Io.an.Inno.zarchie.in tertia parte titu.xix.c.ij.§.pe. in fine.per litteras Clementis quarti.et Gregorij.decimi.iudei christianos vt vtriusq̄ sexꝰ ad ꝑdictum ritum inducētes cadunt in officiū inqsitorum: qt et si non sint ꝓprie hereticī vel fautores hereticorum.large tamē sunt fautores imo et factores hereticorum. Regulariter tamē contra eos ꝓ iustitia recurrī tur ad iudices seculares.vt extra de iude.c. iudei.et.c.in nōnullis.et in clemē.cedit eodē titu.dr de sarracenis. Et qt tales iudei ad iudaismum redeūtes.solēt se baptizare de nouo caput lauādo.et radere:vt eis ꝓponenda pena capitis p iudicem secularē cum dispēdio fortunarum.C.de apasta.qt si rebaptizanti imponitur pena capitis.C.ne seruz bap.l.ꝓia fortius se rebaptizanti seu volenti baptismum tollere:si tamen inqsitores volunt illud punire possunt:vna tamen cuz episcopo:per cle.j.eo.titu. Quartum. Nō potest autem inqsitor ꝓcedere contra diuinos aut sortilegos.dicēte Alexādro in.c. accusatus.de here.libr.vi.quod de diuinationibus et sortilegis inqsitores intromittere se non debent nisi heresim saperent manifeste.

2

3

an possint imponere penas pecuniarias. di. Ruy. in cle nolentes. p. Io. de here. q̄ sit in fi. disp. p. Petrum de Berbaheere ibi dicendo. Vel ita p. de vl. plenitudine. Item cap. Zabar. in cle. p. q̄ nos inq. de sinda. tor. et in de vna. q̄ fm de sur. vel p. q̄ in bringhin gudu ibi q̄ rādi.

Universidad de Deusto Biblioteca

feste: vbi infert glo. quod indubio nõ habẽt iurisdictionẽ quod nõ est intelligẽdũ in dubio an factum sit ppetratum necne: sed in dubio an sapiant heresim. vt p3 ex tex. & dire cto. inquisi. Ibi et glo. Jo. an. exemplificat de sapiẽtibus heresim: sicut inquit est circa aras idolorũ nepharias preces emittere. sacrificia offerre. demones ꝯsulere. eorumq3 rñsa suscipe. vt. xxvi. q. ii. hi qui: vel si associãt sibi ppter sordes exercẽdas hereticos: vel faciunt pdicta cum corpore & sanguine christi. vel in fontibus vt possint a demonib9 habere responsa puerum baptizant. vel his similia. hec ibi. Sed Old. consilio. ccx. limitat inuocationẽ demonũ sape heresim manifeste si fiat ad exercẽda opa eis natural'r impossibilia alias sec9 puta si innocentẽ vt mulierẽ tempiẽt. Pro his sciẽdum est quod cũ heresis sit in intellectu. ex nullo sortilegio, pbat quis esse vere hereticus: cum omnia talia possint ex concupiscẽtia aliqua & non ex infidelitate procedere & sic pcedunt que dicta sunt tiem. priore. §. v. ppter talia tñ aliquãdo est qs hereticus psumptiue: fm Jo. an. Oldra. & Dire. inquisi. & omnes pene docto. & ita seruat in ꝯsuetudine. Et hoc quando sapiũt heresim manifestã. Quod quãtũ ad inuocationes demonum est tripl'r vt pbat Dire. inquisi. pmo si exhibeatur eis honor latrie: scdo si honor dulie: tertio si null9 honor: sed tñ inuocant ad aliqd eis ipossibile: puta ad sciẽdum futura vel occulta cordis. Quantum ad alia autem de mente doctorum dicẽdum est q sapiũt heresim manifeste. qñ ex natura sua pre se ferunt aliqd qd manifeste est heresis. sicut baptizare imaginẽ pre se fert q ipsa sit capax illius sacramẽti: & rebaptizare puerũ. pre se fert q baptismus possit ꝯferri bis: & sic de aliis.

Nota

¶ Quintũ. Nec possunt ipsi inquisitores cognoscere in dubio an aliquid tale sapiat heresim vel ne: quia iurisdictio non est sibi attributa. vt no. glo. in. d. c. accusatus. Et licz alias. iudex cognoscat in dubio an sua sit iurisdictio. & in dubio dicat habere iurisdictionem. vt. ff. de iudi. l. si quis ex aliena: tamen scdm Jo. an. hoc locum h3 in ordinario inquisitor autẽ quia est delegatus. nisi manifeste appareat nõ se intromittit. Glo. etiã in pri. de offic. delega. que videt sentire cõtrarium. fm sum. ang. itelligẽda est qñ certus est q aliquid sapiat heresim. s3 dubitat an sit manifesta vel nõ. l. notoria: quasi velit dicere q inquisitor põt se itromittere de sapiẽtibus heresim si sunt notoria vel dubia de notorietate. non autem si sint occulta licz sit manifestũ q heresim sapiãt: qui sensus nullo modo pcedit: quia nõ dicit textus de sapiẽtibus heresim manifestis. sicut tex. illius glo. loquens de cõseruatoribus dicit de iniuriis manifestis: s3 dicit manifeste: quod cum sit aduerbiũ necesse est referre ad ipsum sapere manifeste. & nõ ad ipsũ esse manifestũ. Unde dico q illa glo. intelligit in aliis iudicibus. non in illis. ¶ Sextum. Nõ possunt et pcedere ꝯtra vsurarios: quia d3 i. d. c. accusatus. §. de quibus vsurarii manifestis etiã ꝯtra illos quib9 restitutionẽ vsurarũ in pnia p heresis crimie iniunxerũt. et si illi se & sua ad hoc faciẽdũ. in iudicio ecclesie obligauerũt. intromittere se non possunt ne p causas huiusmodi. offendiculum negocio fidei pparet. ¶ Septimũ. Nec ꝯtra officiales vel nũcium curie romane. vt in extrauagã Jo. xxii. que incipit. cum frater.

¶ Quarto querit qui admitti possint cõtra hereticos in testes vel executores. & quot sũt. & dico multa. ¶ Primum. Circa inquisitionẽ hereticorũ. in testimonium admittunt excommunicati. & socii & pticipes criminis: pcipue in defectu aliarũ pbationum ꝯtra hereticos. fautores credẽtes. receptatores. & defensores eorũ. si ex numero testium aut psonarũ tam deponẽtium quam contra quos deponitur qualitate & aliis circunstãtiis. non falsa dicere psumant. de here. in fi. dei libro. vi. Si tamẽ p viam accusationis vel exceptionis & non inquisitionis procederet. tales non admittunt scdm Jo. an. ibi. ¶ Scdm. Similiter admittunt illi qui sup facto heresis. iurauerunt dicere vitatẽ tam de se quam de aliis & eam celando piurauerunt & postea volunt corrigere dictum suum contra se vel alios: si manifestis indiciis apparuerit. tales non leuitate. vel odio. vel pecunia sed zelo fidei velle reuelare. eo. titulo accusatus. libro. vi. ¶ Tertium. Presidẽtes etiã regimini alicuius loci. s3 sint excommunicati vel iurisdictionẽ de facto habẽt non de iure. ad requisitionẽ ordinariorũ ipsorũ vel delegatorum. vel inquisitorũ. possunt & debẽt. contra hereticos. credẽtes. receptatores. fautores: & defensores eorum. suũ officium exercere: nec illi qui requirũt eos. aliquam sniam incurrunt: tamẽ dictis psidẽtibus ppt hoc. in aliis nullũ ius est ꝯcessum vel pmissum. eo. ti. psidẽtes. li. vi. ¶ Quartũ. Quibusdam fm Jo. an. sup. c. vt offm. eo. ti. li. vi. sup vbo testiũ vl q in hoc crie probãdo. non sufficiãt duo testes: arg. optimũ. de here. excommunicamus. ibi tres vel plures & sic notat Host. in sum. & sic addendus cri-

iste casus. ad alios qui notantur in sũma. ii. q. iiii. quia durum est q homo bone fame p inquisitores vel ordinariũ debeat ad duorum testium dicta damnari: pcipue cũ sibi detrũcetur defensionis ordo in noticia testium: vt in. c. fi. eo. ti. & in interrogatoriis q sunt in aliis iudiciis. Sed ꝯtra hoc est q in eodem. c. sequit de duabus psonis cum suis concordantiis. Certum est autem q p singulos testes & famam de tanto crimine quis dãnari nõ possit: vt de testi. in litis. q debent esse in crimine pbationes luce clariores. ii. q. viii. sciãt cũcti. in crimine tñ heresis testimonie fm archi. minores pbatões sufficiũt. C. 6 hr. l. ii. dicit tñ q l3 signa leuia sufficiant ad ꝯuincendum de heresi. illa tñ op3 plenẽ probari. Jo. aut de lig. dicit nõ esse recedendum ab illa regula in ore duorũ vel trium testium. de testi. in omni. & de testa. relatum: & idem t3 do. an. post Jo. an. in. d. c. excõicamus. & idem Gemi. & hoc tene. quia nullum ius allegatum probat contrariũ. ¶ Quintum. Si testes se subtrahant fm archi. ad hoc cogẽdi sunt: nec ab hmõi se possunt per exceptionem aut votum excusare. etiam si iurassent nõ testificari. ¶ Sextum. In examinatione testium ꝯtra hereticos: debent interesse due persone religiose. discrete. i. non idiote siue laici siue clerici siue religiosi fm archi. cui videt consonãre Gemi. dicens q religiosus dicitur multipliciter & hic non sumitur proprie pro eo qui habitũ in religione suscepit. Et si fieri potest dicta testium per publicam personam debent cõscribi: vt in. d. ca. vt officium: & religiosi qui in seculo fuere notarii & aliis quibus iniunctum fuerit. etiam clerici seculares. & in sacris constituti tenentur ex apostolico precepto conscribere. vt in eo. c. vt officium. ¶ Septimum: Post publicationem vero testium põt inquisitor fm Gemi. in. d. c. vt of. alios repere: quia non ad instantiam partis sed ex officio suo procedit.

¶ Quinto querit qd iura velint de notariis qbus inquisitores inquirendo vtuntur: & dico q coram epõ cũ inqsitore vel substitutis ab eis: iurabunt suum offm fideliter exercere: in cle. multorũ. de here. & idem fiet aliis ploris ad dictum inqsitionis offm necessariis. Religiosi etiam omnes qui ante religionis ingressum fuerunt notarii quãtũcũq3 sint in sacris: libere illud offm tabellionis possunt exercere quo ad oia pertinẽtia ad inqsitõis offm non obstante quocũq3 statuto contrario. vt in. d. c. vt offm.

¶ Sexto queritur quid velint iura de laicis quibus inquisitores vtuntur capiendo: incarcerando: torquendo: ꝯsultando & hmõi: & dico multa. ¶ Primum. Inquisitores vt in. d. c. offm ptz si opus fuerit inuocare possunt auxilium brachii secularis & contradictores p ecclesiasticam censuram compellere nõ obstantibus priuilegiis quibuscunq3 personis concessis. vel religiosis vel vniuersitatibus non ob. etiam constitutione de duabus dietis de qua habetur de rescrip. nonnulli. non ob. etiam. c. statutum. de rescrip. li. vi. q fm glo. l3 constitutio huius. c. posterius sit edita q. c. offm. tamen illa est specialis in fauorem fidei ista generalis: generi aũt p speciẽ derogatur. de reg. iur. generi. lib. vi. si autem esset generalis tolleretur: de consti. c. i. libro sexto. ¶ Secundum. Possunt etiam conuocare clerum & populum ciuitatum castrorum & locorum: prout negocio fidei viderit expedire. de here. vt commissi. libro sexto. non tamẽ possunt istis pcipere vt suas pdicatões adeant. nec idicere silẽtium eis pdicatoribus: sed solũ questuariis qñ ꝯtigeret cõgregationem fieri pro negocio fidei. vel eorũ pdicationem dicto negocio afferre ipedimẽtum: de here. vt officium. lib. vi. ¶ Tertiũ. Possint etiam aduocare peritos quoslibet vt in sentẽtiis hmõi proferẽdis ꝯsilium prebeant. & in virtute sancte obediẽtie ad hoc eos astringere: de here. vt cõmissi. lib. vi. ¶ Quartum. Dñi quorũcũq3 locorum. statuta p qd inqsitõis officium contra hereticos ipediretur. exhibere tenent atq3 corrigere: nec illud valet de here. statutum. lib. vi. ¶ Quintum. Omnes etiã locorũ rectores. a dyocesanis aut eorum vicariis vel inquisitoribus. requisiti. iurare tenent suare et seruari facere cõstitões contra hereticos. credẽtes. fautores receptatores. et defensores eorũ. et filios ac nepotes eorum: et q iurare noluerit. habetur infamis. et fautor eorum: et de fide suspectus nec haberi d3 p dño: nec ad aliquod publicum offm admitti. aut assumi vlterius: et q iterim vt rector fecerit nullã habebunt firmitatem. d. c. vt offm. ¶ Sextum. Omnes seculi potestates et dñi tẽporales. ac locorum oium rectores. qbuscunq3 dignitatibus. vel officiis. aut noibus censeantur. dyocesanis epis. et heretice prauitatis inqsitorib9. a sede apostolica deputatis et deputãdis. parere et intẽdere tenent. in hereticorum. credẽtium. fautorum. receptatorum et defensorũ ipsorum inuestigatione. captione. ac custodia diligenti. et deductione de loco ad locũ infra suum districtum. sub arta et diligenti custodia. cum ab eis fuerint reqsiti: eosq3 cõ

Universidad de Deusto Biblioteca

demnatos ipsi vel eorum officiales aut nū
cij. statim recipiāt indilate. ai aduersiōe de-
bita puniendos. nō obstātibus appellatio
nibus seu ꝓclamatiōibus eoꝝ. q̄ predictis
oibus interdicunt. d. c. vt inquisitōis. ¶ Se
7 ptimuz. Oibus p̄dictis eorūq̄ officialibus
prohibet de hoc crimine cū sit mere ecclesia
sticum quocūq̄ mō cognoscāt aut iudicēt:
aut pro eo captos sine licētia epi vel inqui
sitoris aut saltē alterius eorum. a carcere
liberent. aut executionem a diocesano vel
inquisitore iniunctam prout ad suum offi'n
spectat facere detractēt. vel alias p̄dictoꝝ
iudicium vel sniam seu processum: directe
vel indirecte i pedire presumāt. Si q̄s autē
p̄dictoꝝ contra p̄dicta fecerit. s. nunc ꝓ. ē.
imediate: aut p̄fato fidei negocio diocesa-
no epo vel inquisitori incumbēti se oppone-
re attemptauerit. aut forte p̄sumpserit. vel
ipsum aliquatenus i pedire voluerit: necnō
q̄ scienter in p̄dictis dederit ꝯsiliuz auxiliuz
vel fauorem. excōicationis se nouerit mu-
crone ꝑfossum: quā si per annum aio substi
nuerit ꝑtinaci. ex tunc velut hereticus con
dēnetur. d. c. vt inquisitionis.
¶ Septio q̄rit q̄d velint iura de carcere cir
ca inquisitiōis offi'n: Dico multa. ¶ Primū.
Carcer est ad custodiā vel cautelam. nō au
tē ad penam regulariter. de pe. q̄uis li. vi.
sed intellige de iure ciuili. de iure tū canoni
co. ꝑmittit p̄latis. imo cuilibet q̄ iurisdictio
ni pe̅st hȝ delicta punire fm glo. ꝛ ibidem
ad carceres. ad tp̄s vel in ꝑpetuum reos
1 adiudicare in penam suorum criminum.
¶ Secundum. Cum quis ad carcerem con
dēnatur. fm glo. ibidem. si q̄d exprimat in
snia. s. ad tp̄s certuz vel imperpetuū. stabit
exp̄ssio in snia: si vero quis simplr dānet ad
carceres intelligitur ꝑpetuo dānatus. C. de
3 pe. l. seruus. ¶ Tertium. Siue aūt carcer sit
ad custodiam siue ad penā fm gl. ibi nonȝ
in eo eē cōmixtio maris ꝛ femine: nec etiā dȝ
4 ita esse asper q̄ in ibi hoies ꝑimant vt infra
homicidiū. iij. §. vij. in fi. ¶ Quartum. Quilȝ
carcer vel murus hereticoꝝ dȝ esse cōis epo
ꝛ inquisitori: ꝛ dȝ duos hr̄e custodes: vnum
quē volet epo ꝛ ei ꝑuidebit: alteꝝ quē volet
inq̄sitor: ꝛ ei ꝑuidebit: ꝛ eoꝝ vterq̄ pōt habe
re sub se fidelē ministrū ꝛ illius loci erūt due
claues quarum vnus custos vnam: ꝛ alius
aliam tenebit: ꝛ poterit officium ministran
di carceratis committere suo ministro i cle.
5 multorum. de here. ¶ Quintum. Predicti cu
stodes ante q̄ suum exequantur officium: te
nentur coram eis a quibus assignantur iu-
rare tactis euangeliis q̄ in custodia omnē

diligentiam quam poterunt adhibebunt: ꝛ
q̄ alicui incarceratorum non loquantur vn̄
nisi alio audiente: ꝛ q̄ ipsis carceratis fide-
liter conferant prouisionem quam ipsi reci-
piunt de communi ordinatiōe: ꝛ quod a pa
rentibus vel aliis personis confertur eisdē
nisi epi vel inquisitoris aut suoꝝ commissa
rioꝝ ordinatio refragetur: eodēq̄ modo
iurabunt predicti custodum ministri ꝛ corā
eisdem. vt in. d. cle. multoꝝ.
¶ Octauo q̄rit quō ꝛ q̄n cōtra hereticos ꝓ
cedēdum sit maxime vbi duo procedunt: et
dico multa. ¶ Primum. Inquisitores in ne-
gocio inquisitionis procedere possunt sim-
pliciter ꝛ de plano absq̄ aduocatorum ꝛ iu-
diciorum strepitu ac figura. vt in. c. si. eo. ti.
lib. vi. ¶ Secundum. Qn̄ accusatores vel te
stes deponentes propter potentiam ꝑsona-
rum ꝯtra quas deponunt aut accusant gra
ue periculum subirēt si noia eoꝝ publicare
tur. tūc non publice sed secrete corā dioce-
sano vel eius vicario eo absente. q̄n inquisi
tores ꝓcedunt. vel corā inq̄sitoribus si epo
ꝓcedit ꝛ eorum copia commode haberi po
test aut siue epo siue inq̄sitores ꝓcesserint co
rā aliq̄b' ꝑsonis ꝓuidis ꝛ honestis. iurisꝑ
peritis. totum ꝓcessum super quo deliberā
dum est manifestēt: ꝛ de illoꝝ cōsilio ad sen
tētiā et ꝯdēnatiōnē ꝓcedere possunt: et ple-
na fides talibus testibus adhibet: licet eorū
noia nō fuerint ꝓmulgata. ¶ Et possunt p̄ci-
pere inq̄sitores p̄fatis honestis ꝑsonis sub
pena excōicationis. quam ipso facto incur
rāt. ne reuelent noia p̄dictaꝝ: epo tū non po
test precipere inq̄sitori nec inq̄sitor epo. sed
papa p̄cipit in virtute sctē obediētie vt tene
ant illa secreta et vt habeāt purā et ꝓuidā
intētionem. ne afferāt periculum vbi ē secu
ritas publicandi: vel securitatē in illorum
preiudiciū vbi adest periculū. Cessante ta-
mē periculo supradicto debent accusatorū
et testium noia publicari. de her. statuta. li-
bro. vi. ¶ Tertiū. In aliquib' ꝓuinciis p̄ht
ꝓcedere simul vel separatiȝ. put negociū vi
litas suadebit. eo. ti. vt offi'n. li. vi. q̄d dupli
ꝯtingit vno modo vbi in vna ꝓuincia sunt si
mul plures inquisitores deputati: et iste est
ꝓprie sensus illius. c. vt pȝ intuēti: alio mo-
do q̄ hereticus delinq̄t in vna ꝓuincia et ad
aliā fugit: et sic itelligit archie. dicēs. q̄ ali
q̄n duo inquisitores recognoscere possunt de
crimine hresis alicuius. s. inquisitor cuius
4 tis in qua deliq̄t fm Jo. an. in gl. et ad quā
fugit: quia vbi quis inuenitur ibi conueni-
tur de crimine. ¶ Quartuȝ. Quādo negociū
heresis cōmittit aliciu vel aliq̄bus generalr

certis locis non adimit epis auctoritas eo-
rum ordinaria vel etiam delegata si eaȝ ha
beāt: ꝛ vterq̄ ēt de eodē facto potest inq̄rere
cōiter aut diuisim. eo. c. ꝑ hoc. libro sexto.
5 ¶ Quintuȝ. Quādo aūt diuisim ꝓcedūt siue
ordinaria siue delegata epi ꝑtāte ꝓcedant
illum in ꝓcedēdo modum obseruēt. quē in-
quisitores possunt ꝛ debent. ꝑ iura cōmunia
vel sp̄ales ꝯcessiones aut ordinatiōes sedis
apostolice obseruare: ꝛ tenēntur cōicare inui
cem ꝓcessus. ꝛ per vtrosq̄ simul sentētia ꝓfe
rat: nisi alter alteri deferat: ꝛ si in snia nō cō
cordant. mittant ad apostolicam sedē. d. c.
ꝑ hoc: sed intellige p̄dictam cōicationē ꝓces
suū oportere fieri. q̄n nihil aliud restat agē
dum nisi q̄ snia promulget: ꝛ si alter nō pos
set cōmode ꝓcedere. nisi visis actis alteri'
tunc semel tm̄ cōicatio tribuit. vt in extra-
6 uagan. Bn̄dicti vndecimi que incipit ex eo.
¶ Sextum. Sicut ēt dȝ in cle. multoꝝ. eo. ti.
tam epo quā inquisitor vnus sine alio citā-
re pōt ꝛ capere ꝛ tute custodire ꝛ carceri mā
cipare ꝛ compedire: sed deputare duro car-
ceri ꝛ qui magis ad penam q̄ ad custodiaȝ
videat. vel tormētis exponere vel ad sniaȝ
ꝓcedere. non pōt epo sine inquisitore. neq̄
inq̄sitor sine epo. aut eius sup hoc delegato
aut epali sede vacāte. delegato capituli. si
sui ad inuicē possint copiā habere itra octo
dies postq̄ se requisierint. possent tū quili-
bet p̄dictoꝝ cōmittere alteri vices suas vel
7 ꝑ litteras significare suum cōsiliuz ꝛ assen-
sum. hec ibi. ¶ Septimuz. Si aūt papa dat
certam formā inquirēdi hereticos. illa tenē
da est: alias queri possunt ꝑ accusationē. in
quisitionē. ꝛ denūciationē: de quib' suis lo-
8 cis habetur. ¶ Octauum. Tenētur aūt dyo
cesani ꝑ se vel ꝑ alios saltē semel i āno hr̄ti
cos querere vbi forma est eos habitare: et
eos quos credūt de hoc aliquid scire. debēt
compellere iurare vt indicēt si quos hn̄t su
spectos. ꝓpter occulta ꝯuēticula vel alia si
9 gna. extra eo. excōicamus. §. adiicimus.
¶ Nonū. Si aūt suspectus vocatus ꝯtēt. ꝛ
de correctiōe sperat. iniungi pōt ei pnia salu
taris: si vo negat ꝛ tn̄ sit infamatus. indicet
ei purgatio. quā si non p̄stiterit excōicabit:
ꝛ sup annum sic steterit. extūc velut heretic'
ꝯdēnet. vt in. d. c. excōicamus. §. qui aūt.
¶ Nono querit q̄d de sentētiis ferēdis: ꝛ di
co multa. que etiā no. Jo. an. in nouel. vt cō
missi. de here. libro. vi. ¶ Primum. Non est
necesse in crimie heresis fm Archi. nouam
sentētiam promulgari: q̄ laȝ ꝑ canones an
tiquitus est promulgata. ꝛ sic potius decla
ratur quaȝ promulgat. xxiij. q. i. c. i. hoc ta

men inquisitorum arbitrio relinquit eodeȝ
titu. cum secundum. ¶ Scōm. Circa hereti-
corum discussionē vocādi sunt docti in theo
logia. iure canonico vel ciuili: q̄ crimē me-
re ecclesiasticum cognosci ꝛ decidi debȝ per
canones. ij. q. i. si quis cum clerico. cum fa-
mulatu tamē legum. i. q. iij. summope: ꝛ pos
sunt hi periti accipere salarium si dēt. sȝ nō
exigere. ¶ Tertium. In hmōi sententiis con
uocari pōt clerus ꝛ populus. ꝛ expedit ad
instructionem ꝛ terrorem. eo. vt cōmissi. li. vi.
¶ Quartum. cōtra absentes putat Archi. si
constet de eorum p̄dictis pronunciari posse
super crimē. ꝛ locum esse decretali cum ꝯtu
macia. eo. ti. lib. vi. ex quo in ꝓuincia delin-
quendo facti sunt subditi. ꝛ ꝯtra eos solēnia
sunt edicta proposita: fideiussoribus ꝓ eo ab
sentium. pena pecuniaria pōt infligi remit-
tens ad illud q̄d habetur. xxiij. q. v. cum ho
mo. Hoc tamē intellige in citatis: q̄ ex quo
quesiti fuerunt. domicilij mutatio nō obest.
vt de foro competen. ꝓposuisti: si vero cita-
ti non erant tamē ibi deliquerunt ratiōe de-
licti ibi conueniri possunt ꝛ sunt remittēdi:
in aut. vt nulli iudi. §. si vero quis. Jo. mo. di
cit hāc cōstitutionem loqui de fugitiuo. qui
remittendus erat ad requisitionem inquisi
toris sub quo deliquit. C. vbi de crimie agi
oportet. l. i. ¶ Quintum. Judex secūdum ar
chi. redeuntes sentētiādo vel pnias iniūgē
do. nō debet pronūciare hereticos vel cre-
dentes. quia nō sunt: nec fuisse q̄ talis mo-
dus nō est datus a iure sed Joā. an. dicit q̄
bn̄ ꝓnunciant fuisse heretici. nec se videre
q̄d obsistat ꝛ ita practicatur. imo ꝛ ipsa for
ma ꝓnunciando quam. dat archi. hoc habȝ
quam ponit Archie. iij. parte. ti. xix. c. ij. §. ij
Dicit etiā idem Archi. q̄ absoluunt ab ex-
cōicatione sub ꝯditione si ex corde redierint
ꝛ iniuncta seruauerint. vt ibi patet: sed ē cō-
tra predicta supra absolutio. iij. in ꝑin. vn̄
absoluūtur absolute ꝛ sunt absoluti et si fi-
cte redeāt cum ab excōicatione absolui pos
sit indispositus: sed reincidūt statim vbi fa
ctūs aliq̄d ꝑp q̄d ea iciderent. ¶ Sextū. quid
talib' iniūgēdū sit diffiniri nō pōt: q̄ cōmit
tit arbitrio iudicātiū circūstātiis pensatis.
¶ Decimo queritur que sunt fauorabilia in 10
quisitorib' ꝯcessa. ꝓ suo officio expediēdo: ꝛ
dico q̄ de his Bonifacius octauus i. c. vt cō
missi. de here. lib. vi. inquisitoribus sic dicit.
Uobis ꝛ vestrum singulis plenam concedi-
mus facultatem. committēdi citationes. de
nunciationes sniarum quas in quoslibȝ he
reticos credētes. receptatores. defensores.
ꝛ fautores eoꝝ tuleritis. aduocādi quoq̄ ꝓ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ut expedierit peritos quosq; vt vobis assistãt. ꝛin hmõi terẽdis sentẽtijs pbeãt consilũ oportunũ: ac eis q̃ sup hmõi pareant in virtute obedientie iniũgẽdi. Cõuocãdi etiã clerꝰ ꝛpopulũ ciuitatũ castrorꝰ. alorũq; locorꝰ. put dicto negocio fidei videritis expedire. Procedẽdi quoq; ꝛtra eos. quos in p uincia in qbusl̃ inquisitiõis offm est ꝛmissum. hereticos crimen ꝓstitiõis ꝛmisisse: ꝯ ad alias partes se transferendos duxerint nec nõ faciẽdi a qbuslibet assignari. vobis libros seu qternos ꝛ alia scripta. in quibus inquisitiões facte. ac ꝓcessus. ꝑ quoscunq; auctoritate sedis apostolice vel legatorum eius habiti ꝛtra hereticos ꝛtinẽtur. Mitigãdi quoq; vel ꝛmutandi penam cum vtẽ ritis expedire. gomꝯ vestris mãdatis obedientes humiliter stant propter heresim in carcere aut muro reclusi yna cũ ꝓprio quorum iurisdictionis sunt. Priuandi vel priuatos nuncianda dignitatibus ꝛ aliis bẽficijs ecclesiasticis. de diocesanorum vel in absentia sua suorum vicariorum ꝓsilio. ꝛofficijs publicis ꝛhonoribus qbuscũq; eosdem hereticos. credentes receptatores. ꝛ defensores ipsorum. eorũq; filios ac nepotes. Sunt autẽ diocesani in priuando tales. vel nuntiando priuatos. beneficijs ꝛ hmõi requirendi. nisi forte ꝛstaret legitime. q̃ scienter hmõi ꝓsonis eadem bẽficia ꝓtulissent: qꝛ tunc eos requirẽdos non esse censemus. sed potius ꝛa suo iudice puniẽdos. hec ibi. Adde etiã ex c. offm. eo. ti. li. vi. q̃ pñt volentes conuerti absoluere ꝛ pniaꝫ iniungere nõ obstãtibus sententijs que ter in anno pblicantur a papa contra hereticos. vt ꝗ. titu. priore. §. rij. dictum est.

¶ Undecimo q̃rit que debẽt cauere inquisitores eis. ꝓhibita: ꝛ dico q̃ eis ꝓhibẽt ne pecuniam exto: queant ꝓterꝛ officij inquisitionis. qbuslibet modis illicite ꝛ ne scienter accepẽt bona ecclesiarꝰ. ob delictũ clericorꝰ. aut fisco applicẽt: ꝛ si ꝓtrafecerint tam ipsi q̃ eorꝰ ꝓmissarij. ꝛẽt eporꝰ aut capitulũ sede vacãte sunt excõicati ipso facto: nec tortẽ nisi in mortis ar. vt in cle. dolentes de here. Itẽ ne abutant quõlibet portatione armorum: ꝛ q̃ non habeant nisi officiales necessarios vt ibidem. Item ꝓcipit tam epis q̃ alijs inquisitoribus. q̃ nõ imponãt alicui malitiose aut fraudulenter heresis crimẽ. aut q̃ impediat inquisitionis officiũ. eq̃ non omittãt procedere vbi est procedendum. odio. gratia. vel amore. lucri aut commodi tẽporalis obtentu ꝛtra iustitiam ꝛ conscientiam: alias eos suspẽtus est p triniꝫ ab officio. ꝛentus suplor hoc facientes. interiores ꝗo eos. sunt excõicati excõicatione papali: vt in cle. multorum. de here. Item q̃ nõ pñt de crimine heresis inquirere contra eos. nisi hoc exprimat in lris aplicis ꝓtinear: vt in. c. inquisitores de here. li. vi. Itẽ q̃ inquisitores ordinis ꝑdicatorꝰ se intramittere nõ pñt de ordine minorum. nec econtra. ꝓterꝛ cuiuscũq; heresis. vt in priuilegijs eorum: aliter excõicati sunt ipso facto ꝛ est papalis ꝑ extrauag. pap. secundi.

¶ Duodecimo q̃rit vtꝰ inquisitores aliq̃d possunt hẽre de bonis hẽreticorum ꝓdẽnatorꝰ p sniam: ꝛ dico q̃ sic. Nam dicit Jo. an. in. sup. c. cum scõm de here. li. vi. q̃ de dictis bonis fm ꝓstitutiões papales tres debent fieri ꝑtes: quarum vna sit curie romane. ꝑ tuitiõe officij: secũda iudicis secularis: tertia officialium. ꝛ huius tertie eos inquirendo p se vel cum inquisitore prem petere nõ pñt ꝓterꝛ laborꝰ vel expẽsarꝰ. cũ sibi debeant ecclesiarꝰ suarꝰ bona sufficere ꝛ ad hoc sint deputata. vt hẽ in extrauagãti bñdicti xi. q̃ incipit: ex eo: ꝛ no. Jo. an. sup. c. statuta. eo. tit. vñ ꝓtinere vꝰ ad inquisitores aut conservi vicarios. Querit aũt Jo. an. si bona nobilis originer patrimonio. q̃. sibi hz bona. constituit florẽtie domicilium. ibiq; de heresi dãnat. an ad dominium florẽtinum vel bonoñ ciũ spectet appꝛehẽsio bonorũ q̃ sunt bononie: ꝛ arguit hinc inde probans primo q̃ ad bononiẽse. ꝛ secũdo ꝓ rica. de mal. q̃ ad florẽtinum. cuius rõnes adducit archie. terrãtia pte. ri. rix. c. ij. in fi. ꝛ demum dicit Jo. an. q̃ offm inquisitiõis fieri ꝓtrariũ. q̃ nisi ꝓtum ꝓtrarium diffinitum: vꝰ tenere q̃ determinatio ricardi sit vera quo ad tertiam ꝑtẽ debitam officialibus. cum dicat ꝓstitutio. illã deberi officialibus q̃ hoc pegerũt. quo ad duas aũt alias tenuit ꝓtrarium. cũ ꝓhibiti fisco. sint ꝓfiscate a die cõmissi criminis. ꝛ inducit. l. iij. C. de bo. vacan.

¶ Ultimo circa istam materiam remanent dubia quedam. ꝑ Primum. Si aliq̃ decum ꝛ. dubium dẽtes pertuerunt hereticos. vt ab eis hz eorum ꝓuetudinẽ ꝓfitendo recipẽrẽt. ꝛ per manuum ꝓpositionẽ. ac sic decesserũt. ꝛ mõ filij vel hẽdes probare volunt q̃ nõ sane mẽtis effecti susceperint. vel post pditã loquelam. nunq̃d tunc audiẽdi. ꝛ dico q̃ nõ si tales dum viuebãt erant diffamati vel suspecti de heresi: vel si ꝓstet q̃ sane mentis existentes pertinerunt. aliquin ad probandum admitti possunt. non quidẽ p proxes filios familiares. aut aliquos de suis. sed

p testes fide dignos ꝛ fidei zelatores. extra ꝛ eo. si. lib. vi. ꝑ Scõm. Quid si quis. p recepta tione hereticorꝰ vel defensione seu fauore et non qꝛ esset hereticus sub obligatione bonorꝰ inquisitoribus se astrinxit ad pniaꝫ recipiendaꝫ: ꝛ ea iniuncta sed non peracta decesserit. R. Ideo. Cogi debẽt heredes in bonis ad cõplacẽdum si sit in bonis tpalib⁹ iniuncta ꝓficiens ad salutem: secus si nõdum erat iniuncto. extra eo. accusatus. lib. sexto.

3 ꝑ Tertium. Sacerdotes instructes hẽreticos vel credentes citatos de celãda veritate et hmõi cum non sit dubium eos ea facere in fauorẽ heretice prauitatis per inquisitores debẽt cõpesci ꝛ possent bona debita castigari tam p capitionẽ ꝓsonarꝰ q̃ aliter. put culpa exegerit: religiosi etiam sunt incarcerationis pena vel alꝰ grauius secularib⁹ puniendi si inuenti fuerint in heresi vel similibus deliquisse. extra eo. c. penul. ꝛ. c. accusatus. libro sexto.

¶ Rursus de heresi ꝛ hereticis. iij. spãliter q̃ ad iamias siue strigas.

Hereticus. iij. siue heresis spãliter ꝓsiderari põt in quodaꝫ gẽe hoim q̃ spãliter iamij vel iamie ꝛ strige siue mascare dicuntur. ꝛ vt in plurimis sunt rurales ꝛ feminei sexus: de q̃ bus videãda sunt multa tam

Ca. 26. ¶ Primo vero q̃rit de notitia gẽlis hmõi et notis eius: ꝛ dico q̃ hec secta p sacros canones non est descripta nec notata fm aug. bo tã. de sauliano inr. vtriusq; doct in consilio suo edito ad instantiaꝫ magistri andree de seraphinis de sauliano. or. pd. inquisitoris q̃ idem tenuit raurini dñs Joã. grassus doctor in vtroq; iure. Cõsistit aũt hec secta cõter in credere ꝛ opari q̃dã ꝓpria: hz nonnulli ex ipsa conuenient in aliq̃bus cum alijs sectis. Credit enim vere se cum diacono versari noctu voluptuose: ꝛ eo vti vt incubo quo ad mulieres ꝛ succubo quo ad viros: opatur vero scelera multa sed ꝓcipue tria: qꝛ diabolũ scienter inuocat fidem negans conculcat et contẽnit sacra pura crucem ꝛ sacramenta ꝛ homines percurit morte vel egritudine per virtutem propriam vt in fascinatione: ꝛ per actiua naturalia que docta est a demone ꝛ per virtutem demonis coassistentis ꝛ cooperantis virtute propria vt in reseratione portarum ꝛ precipitatione ꝛ huiusmodi q̃ motu locali perficiuntur: aut virtute actiuorũ ꝛ naturalium que visibiliter aut inuisibiliter applicat sicut cum vetula torquente aut pũgente imaginem torquetur aut pungit̃ homo. ꝑ Sciendum tamen q̃ vt dicitur in maleo maleficarum. lamiarum q̃dam nocent: sed non curant: quedam vero econuerso curant sed non nocent: quedam vero vtrumq; efficiunt. ꝑ Nomina vero eius sunt lamij vel lamie vel strige. ꝛ si quis sunt alia p transsumptionem ꝛ similitudinem: quia scꝫ lamia est bestia mõstruosa fm gl. isay xxiiij. pedes habẽs equinos ꝛ cetera membra humana: ꝛ fm gre xxiiij. mor. hz humanã speciem ꝛ corpus bestiale: ꝛ ita est crudelis vt filios suos dilaniet. vnde ꝛ lania quasi lania dicta est: striꝫ vero a stridio dicitur nocturna aulo de sono vocis dicta: quia quado clamat stridet: inde corruptione vulgari dicitur striga: quia noctu precipue versat in maleficijs.

¶ Secundo vero q̃ in hac materia sup verbis capitulj epi. xxvj. q. v. magna est difficultas apud aliquos adducũtur verba illa in quantum tangunt istam materiam et sunt hec. Illud etiam non est omittendum q̃ q̃dam scelerate mulieres retro post satanã conuerse: demonum illusiõibus ꝛ fantasmatibus seducte credunt se ꝛ profitentur cum diana nocturnis horis dea paganorum vel cum herodiade vel cum innumera multitudine mulierum equitare super quasdaꝫ bestias: ꝛ multarum terrarum spacia: intempeste noctis silentio pertransire eiusq; iussionibus obedire velut domine ꝛ certis noctibus ad eius seruitium euocari. Sed vtinaꝫ he sole in perfidia sua perissent: ꝛ non multos secum ad infidelitatis interitum perraxissent. Naꝫ ꝛ innumera multitudo hac falsa opinione decepta. hec vera esse credunt ꝛ credendo a recta fide deuiant: ꝛ errore paganorꝰ involuũt cũ aliquid diuinitatis aut numinis. extra vnum deũ arbitrant. Quapꝑ sacerdotes p ecclesias sibi cõmissas: populo dei omni instantia p̃dicare debent. vt nouerint hec omnia falsa esse. Et nõ a dominoꝰ sed a maligno spiritu talia fantasmata mentibus fidelium irrogari arbitramur Si quidem ipse satanas qui transfigurat sein angelum lucis: cum mentem cuiuscũq; mulieris ceperit: ꝛ hanc per infidelitatem sibi subiugauerit. illico transformat se in diuersaꝰ spẽs ꝓsonarꝰ atq; similitudines. ꝛ mentem quã capiuã tenet in somnijs deludendo mõ leta. mõ tristia. mõ cognitas. mõ ꝛcognitas ꝓsonas ondẽs p q̃q; devia deducit. ꝛ cũ solus spũs hoc patitur infidelis hoc non in eo sed in corpore euenire opinatur. Quis enim in somnijs ꝛ nocturnis visionibus: non

Universidad de Deusto
Biblioteca

extra se ipsum educik. ⁊ multa videt dormiẽdo. q̃ nũq̃ vigilãdo viderat. Quis horum stultior? hebes sit. q̃ hec oia que in solo spũ fiũt ẽt in corpore accidere arbitrek. cũ ezechiel propheta: visiones dñi in spũ nõ in corpore vidit. ⁊ andiuit: sicut ipse statim inquit fui in spũ: ⁊ paulus nõ audet dicere se raptũ in corpore. Omnibus itaq̃ publice anũtiãdum est. q̃ qui talia credit: his similia fidẽ pdit: ⁊ q̃ rectã fidem non hz. hic nõ est eius sed illius in quem credit. idest diaboli. Nã de domino nostro scriptum est oia p ipsum facta sunt. Quisquis ergo credit posse fieri aliquam creaturam. aut in melius. aut in deterius immutari. aut transformari in aliam spẽm. vel in aliũ similitudinẽ. nisi ab ipso creatore q̃ oia fecit. ⁊ p quem oia facta sunt. procul dubio infidelis est ⁊ pagano deterior. Hec ibi. Pro q̃bus nota q̃ error fuit paganorũ. q̃ ex hominibus fierẽt demones q̃ essent lares larue. ⁊ manes. i. dñi vt pz per aug. vij. de ciui dei. c. xj. de quo vide. s. tho. ma. q. vi. ar. j. in cor. ⁊ tertio ptra. c. cvj.

3 ¶ Tertio querit̃ vtrum secta strigarũ sit illa de qua in pdicto capitulo fit longa mẽtio: ⁊ dico q̃ non. Iz in aliquo cum illa ꝓueniat. quod pz. quantum ad credere ⁊ opera. Nam quãtum ad credere. illa secta credebat primo q̃ aliqua mulier puta diana vel herodias esset cõuersa in deam ⁊ pñter haberet aliquid numinis. ⁊ secũdo se vocari ⁊ duci sup bestias ad seruitiũ alicuius dee ⁊ tertio q̃ vna creatura ab alio q̃ a ꝓo deo mutarek in aliam creaturaz vel spẽm eius puta homo in spẽm canis: hec tria patent in textu. ⁊ quarto q̃ talis dea esset spũs bonus: que quattuor sunt ptra fidem in textu patẽt. Et in his quattuor differt a secta strigarum. q̃ nullum horum credit. Iz dicit cum dei. Iz ex voluptate vel desperatione se illi subũciam: ⁊ pñter illum non esse ꝓiem ꝓuersum ⁊ deam bonaz. nec seꝓocari ad seruitium alicuius dee nec creaturam mutaniri vero quo ad hoc inquãtuz vtraq̃ secta in imagine vel solo sensu. vt patebit. quãtũ etiam ad operari differunt: quia illa nõ dz abnegare crucẽ aut pr̃ẽnere sacra. sicut secta strigarum. Cõueniũt vero quia noctu solatiank ambe eũ diabolo. Unde ista secta non est illa: vt etiam pz ex testimonio angbote. ⁊ Io. grassi. vt dictum est. qui. s. dicũt sectam strigarum in a tam esse innominata tam in sacris canonibus.

¶ Quarto q̃rit̃ vtrũ ista tãtam similitudinem habeat cũ illa. vt simul cũ ea in eodẽ capito reprobenk q̃ talia credũt cũ dz q̃ qui talia credit ⁊ his similia fidẽ pdit: ⁊ dico q̃ nõ. Nã iste secte sunt similes in rẽ ꝓlici. s. hẽlis: supstitiõis. ⁊ illusiõis. Iz in quolibet horũ generũ spẽ differũt. q̃rũ ad primũ idẽ credũt quia ista credebat aliq̃d numinis extra deũ. vñ est heretica proprie. non aũt sebavñ non est heretica proprie. sed ꝓumptiue. quia. s. ei quem diabolus credit exhibet honorem diuinum. tum q̃ ista apostatat a fide non aũt illa cum expresso ꝓbo fidẽ non neget. Et sit̃ quãtum ad scõm. s. genus supstitionis. q̃ illa est in spẽ fictorum Iz maleficorum p duos solẽnes inquisitores edictũ. ⁊ vniuersitatem colonie sem comprobatũ. q̃ demõ in hominibus illius secte loquebat. ⁊ mirãda faciebat: ista vero non est in illa secta. Iz hz aliq̃d pene ex oblꝰ speciebus. ⁊ sup addit crimẽ maleficũ. Et q̃tũ ad tertiũ. i. illusionẽ q̃ illusio illius ꝓtingit vsiz ad intellectum vt credat falsa de fide non autem istius vt dictum est. Qd autem dz de vno simili inquantum nõ est simile sed diuersum. nõ procedit de reliquo: cuius est illud. ⁊ his similia. q̃ illud dz de illa secta quãtũ ad rõnẽ spẽ inquãtũ credit aliquid numinis extra deum. in quo differt ab ista nõ generis. in quo ꝓuenit cũ illa. Et ꝓ dicatur q̃ illud dz de loco ꝓ dilatõe in q̃ iste secte ꝓueniũt dico q̃ nõ est verũ. vt infra §. vij. §

¶ Quinto q̃rit̃ vtrum strige possint naturaliter deferri a diacono corporaliter ad locum vbi cum diacono noctu locik. ⁊ dico q̃ sic. ⁊ in hoc oẽs ꝓsentiũt nec est dubiũ. q̃ materia corporalis inferior corpor angelicis spiritibus siue bonis siue malis obedit ad nutum quãtum ad motũ localem. sm angeloẽs theologos. eo modo quo humanum corpus mouek ab alia. nec mirum quia etiã cell ab eis localiter mouenk: vñ ꝓ magi frequẽter in hoc ope demonum vtuntur. sicut pz p ea q̃ de hermogene legunk: ⁊ p ea q̃ ꝓceptorium diuine legis primo ꝓcepto. c. xj. q. j. refert. Imo. sm vlt. dꝰ demones localiter deferre pñt hoie ẽt inuitũ. sicut bonus angelus tulit in cincino capitis abachuc de iudea in caldeã. ⁊ de quodã puero nobili monacho. refert pet. damiani. ⁊ vine. in spe. hist. lo. ll. xxvi. c. xxiij. q̃ cũ vespere quieuisset in cella manẽs in pistrino clausus sanus inuentus est q̃ requisitus dixit se a q̃dã hominibus ad magnum ꝓuium deductũ. vbi oẽs epularum delicie videbant: ibiq̃ eum manducare fecerũt.

¶ Sexto q̃rit̃ vtrũ de facto strige ad dcũ locũ corporaliter semp deferank: aut nunq̃ aut aliq̃n: ⁊ dico q̃ non deferunk semp localiter sed ista vt plurimũ fiunt in spũ. i. imaginatione. ⁊ ita tenet dñus alber. ⁊ vlrt. i ssi. non est. ẽt verũ q̃ nunq̃ realiter: alioq̃n oportẽret pene infinitos inq̃sitores ꝓcessus ẽk falsos: ⁊ sensum negare: q̃ multa extra sunt circa hoc q̃ non pñt rõnabiliter plus negari esse facta realr ⁊ corporaliter q̃m me nunc scribere q̃ vtiq̃ quis negare põt dicens me illud vt videar mihi aut alijs scribere. Deferuntur ergo aliq̃n realiter ⁊ aliq̃n etiã dẽ inuisibiliter: quod vtiq̃ diabolus potest per modos de quibus docet ꝓceptorium. vbi supra. q. i. ⁊ q̃ feruntur in meridie dicuntur societas cursus.

¶ Septimo q̃rit̃ vtrũ d. c. eẽ. i. prohibeat credere strigas ad ludũ realiter deferri: vel 7
co q̃ non. Sciẽdum est ẽm primo q̃ dupliciter aliquid fieri dz in corpore primo. s. ꝓprie q̃ extra sensum hoia tale q̃d fit veraciter: sicut ego nunc scribo: ⁊ secũdo ꝓprie q̃ fit in sensu corporeo. i. in sensu exteriori habente organũ corporeũ manifeste puta in oculo sicut si naturalr vel ope demonis oculꝰ meꝰ videat q̃m non est aut non ꝓte est. sicut sm. s. tho. q̃dam herba fumigans facit ⁊ abe oꝰ videri ꝓpẽtes. Et sit̃ dupliceẽ aliq̃d fit i spũ primo. s. ꝓprie q̃ fit in intellectu vel in sensu non corporeo. i. nõ hñte organũ corporeũ manifestũ vt in imaginatiua. ⁊ secũdo improprie q̃ fit in sensu ẽt corporeo sed non extra sensum veraciter vñ ꝓprie fit in corpore q̃ fit extra sensum ⁊ ꝓprie in spũ q̃ fit in intellectu vel sensu interiori: qd vero fit in sensu exteriori tanq̃ medũ vtroq̃ mõ fieri dz. Sciẽdum est scũdo q̃ delatio mulierũ ad seruitium diane dee paganorũ vel alterius: dupliciter ꝓcedit. q̃ ꝓ realr siue in corpore vno. s. mõ. vt q̃dam ad hec ꝓcurrẽtia sint realia vt motus sed nõ oia: alio mõ. vt oia necessaria ad hoc sint realia realr oculo exteriori visa: puta ipse motus corporis delati ⁊ spacia ptransita ⁊ bestia deferẽs ⁊ dea ad quã feruntur. Et hoc dupliciter. vno modo vt sint realia realr visa: sed cũ deceptione faltẽ imaginationis vt q̃ sunt vnum videntur aliud. vt q̃ sunt corpora aerea ⁊ videntur humana: ⁊ sic etiam dicũtur fieri in spũ aliqualiter q̃ illa credulitas ꝓtinet ad sensum interiorẽ. Alio mõ sine deceptione. q̃. s. veraciter sunt id q̃d esse videtur aut iudicank. Igit̃ dico q̃ illud capitulũ videtur ꝓhibere ne quis credat strigas realr deferri ad ludum: q̃ Iz nõ loquatur de strigis sed de alia secta vt ꝓbatũ est: tñ de illa loquit̃ vt videk inq̃ntũ ꝓuenit cũ ista in credulitate realis delationis. sed dico q̃ Iz dicat ista fieri in somnijs: q̃. s. quasi semp fiũt in somnijs: ⁊ raro in corpore tñ nõ ꝓhibet credere istã delationẽ ẽ realẽ: et in corpore q̃tũ ad motũ ⁊ spaciũ. sed quum ad oia ꝓcurrẽtia maxime dea vlsam sine deceptione. Et hoc pz primo sic. Nã q̃d ẽ aliqua lege ꝓhibitũ vel reꝓbatũ est. ꝓhibitũ ex legis rõne q̃. s. ꝓtinet legislatoris intẽtionẽ: q̃ lex non est aliud q̃m rõ eius sm panor. in. c. fi. de rescrip. ⁊ ey. ac bal. ⁊ oẽs scribẽtes in. l. non dubiũ. C. de legi. ⁊ in. l. scire leges. ff. de legi. Sed realitas huius delatiõis q̃ntuz ad motũ. nõ rẽꝓbatur ex rõne dicti capituli q̃ pz: q̃ illa in hoc ꝓsistit q̃ vi quoꝰ credulitas ibi reꝓbatur: inuoluunk errore paganorũ credẽtes aliq̃d numinis extra deũ quasi alie mortuorũ ꝓtank in deos virtute non diuina. Scõ sic. Nõ quicq̃d aliqua lege ꝓhibetur siue reꝓbatur: reꝓbatur ad rõnabilẽ non ad absurdũ intellectũ. vt in. c. erit aũt lex. iiij. di. Sed credulitas realis delationis strigarũ q̃rum ad motum localem ⁊ spacia ptransita dũtaxat reꝓbari nõ potest p dcũ capitis ad rõnabilem intellectum q̃ alio sectũr q̃ credentes infinitis ꝓcessibꝰ inq̃sitorũ vnam rẽ asserẽtibus inuoluank errore paganorũ credentes aliq̃d numinis extra deũ. ⁊ ista fieri a bono spũ ⁊ creaturã habere potẽtiã spẽ mutatiuaz ⁊ multa alia. Sed contra arguitur ex verbis. d. capiti. q̃ dicit ista fieri in somnijs ⁊ in solo spũ: sed dico q̃ non dicit hec semp in somnijs aut i spũ fieri: sed ideo sic dicit q̃ vt in pluribꝰ sic fiũt. Sed contra istaz solutionem q̃ dicit q̃ hec oia in solo spũ fiunt: ⁊ pñr semp in spũ fiunt: sed dico q̃ hec oia fiũt in solo spũ Iz nõ semp in solo spũ nec hoc itẽdit textus: alioq̃n ridiculosa esset sua ꝓbatio q̃ ex particulari ꝓbaret vlem sic arguendo. s. ezechiele paulus visiones viderunt in spiritu ergo omnes videntes vident in spiritu. Unde non intẽdit textus asserere q̃ omnia ista fiant in spiritu vel in somnijs: q̃ insufficienter ꝓbaret Iz intendit q̃ non est vera dea quam isti vident: ⁊ assignat quõ possibile est eos decipi: q̃ decipiuntur videndo in somnijs ⁊ in spũ quod ꝓbat possibile esse ex somnijs nostris: et in visionibus ezechielis ⁊ pauli. Et sic pz itellectus totius capituli.

¶ Octauo q̃rit̃ vtrũ inq̃sitores merito ꝓcedant contra strigas: ⁊ dico q̃ sic nõ q̃ potank ad ludum in corpore vel in spũ: q̃ istõ ex concupiscentia sine errore in fide põt esse sed q̃ fidem negant ⁊ multa faciunt que sa- 8

Universidad de Deusto Biblioteca

plūt heresim manifeste vt p3 ex dictis. Jmo
dñs Augu. bota. dicit q̄ ēt nō relapse tradi
possunt iudici seculari: q2 pter apostasiā ha
bēt multa alia crimina digna morte. Qui-
dam aūt minister prouincialis cuiusdā ordi
nis mēdicātiū ūno domini. 1503. in capitu-
lo nostro placētino. pce 2 pcio vt publice di
cebaꝶ inductus a parētibus cuiusdam stri
ge cōbuste. assumpsit pugnam ɔtra inquisi-
torē quasi iniuste strigas insequereꝶ, pper
delationē ad iudum. surgēs ampullas ex ₧
bis. d. c. 2 ira ānim fuit a multitudine suo
rū fratrū crudeliter 2 turpiter iugulatus.

Ermafroditus est q̄ h3 vtrūq̄ se-
xum. virilē. s. 2 femineum. Hic nō
pōt esse testis. iij. q. iij. itez idonei i
glo. s. si magis vergat ad femineū
vel etiā si sit parilitas l3 in hoc glo. nō deter
minet: sed itellige nisi in casu in quo 2 mu-
lier esse pōt: nec pōt iure ordinari, pper mō
struositatē. nec ordinatus ministrare. arg.
xxxvi. di. illiteratos: 2. xlix. di. c. vi. Si tamē
ordineꝶ suscipit ordinis caracterē si magis
vergit ad virilē sexum. nō aūt si ad femineū
aut si est parilitas. Quātum aūt ad mrīmo
nium ɔtrahēdum fm glo. pdictā. sexus ma
gis incalescēs d3 attēdi 2 sic iudicari: 2 si sit
parilitas dic q̄ d3 stari dicto 2 electōi sue ita
l3 Bal. in. l. querit. ff. de stat. ho. dicēs hanc
esse opi. Guliel.

Jronia s3. s. tho. scda scde. q. cxiij
2 alios est mēdaciū ꝟbo aut signo
circa, ppriā psonā. dum q̄s aut ne
gat maiora. aut asserit mīora de
se q̄ veritas habeat: 2 est pctm̄ mortale aut
veniale fm circūstātias 2 finem.

h Istrio. vide supra ars. §. vij.

h Omagium quātū colligiꝶ ex spe.
co. ti. in lib. de feu. 2 glo. in cle. pa
storalis. §. rursus. in ꝟ. homogi
gius de re iu. est spēs fidelitatis.
qua. q. s. flexis genibus iūctis manibus īfra
manus dñi seruitutis fidelitatē iurat. Vn-
de, p spūali re non est faciēdu3 de reg. iur. c.
fi. imo illud exigere, p talibus puta, p eccle-
siastico bñficio est symonia. de symo. ex dili
gēti: 2 de re iur. in. d. c. fi. q2 ɔtinet temporale
cōmodum eius cui pstaꝶ cum efficiaꝶ eius
seruus obligatus ad certa seruitia. Fideli
tatis aūt iuramētu3 bñ pōt exigi sine symo
nia: q2 tm̄ oblig at ad esse fidelē 2 potius di-
gnitati q̄ psone pstaꝶ: 2 hoc ve2 q̄ñ est intra
li dignitate cui talis fidelitas debeaꝶ: alias
aūt esset ēt symonia fm vnam lecturā in. d.
c. ex diligēti. ¶ Est aūt s3 spe. vbi supra mul
tiplex homagium. Quoddam eñ est decre
tale: a decernēdo feudo: sicut heres hominis
mei. cum de ɔsuetudine possit infeudari: 2 cō
sequēter in homagiū succedere d3 infra cer
tum tēpus me dñm agnoscere 2 mihi pstare
re fidelitatē: 2 ego teneor eum rōne talis feu
di in hoiem recipere 2 recipiēdo videor sibi
ius feudi decernere. Aliud est edictale siue
hereditarium: vt illud quod quis h3 eoipso
q̄ est heres: q2 eoipso q̄ adit hereditatē ho
minis mei psonam eius representat: 2 videꝶ
hois homagium subiisse: 2 tale finiri potest
tpe si dño placebit 2 non aliter. etiā si vassal
lus vellet bonis feudalibus cedere. Aliud
est legium. quod. s. fit impatori vel regi non
recognoscēti superiorē nullius alterius fide
litate saluo: quod aūt fit alijs non d2 legiu3:
q2 fit vel iuraꝶ salua regia vel imperatoria
fidelitate: etiā si manus ponanꝶ īfra manꝰ
fm Spec. 2 qui hoc facit d2 hōlegius. vel li-
gius. quasi dño suo ligatus s3 Spe. vel quasi
si legalitatē ɔtinens. Aliud ꝟo est non legiū
seu vassallicum: 2 est quādo aliqd excipiꝶ.
vt facio tibi homagium excepta fidelitate:
quam domino meo tali legio teneor: vel sal
uo quod possim cum voluero dominū legiū
mihi constituere. vel saluo q2 nolo tibi con
tra talem iurare. Sed dictum primū est ve
rius fm Spec.

¶ De homicidio volūtario.

Omicidiu3 de mēte. s. Tho.
xij. q. c. ar. viij. ad tertiū. 2 de
mal. q. xiij. ar. iiij. ad vndeci-
mu3. 2 aliorum. dupl r sumiꝶ. s.
large 2 est ois hois cesio seu
occisio. siue iusta sit siue iniu
sta: 2, pprie. 2 sic est occisio ho
minis ab hoie iniusta: vñ homicidiu3, pprie
semp est pctm̄. Et fit octo modis. s. facto. p
cepto. ɔsilio. defensione. pmissione. coopatio
ne. ɔiatione. auxiliatōe: l3 ɔiatio ad ɔsiliū. 2
auxiliatio ad coopationē reduciꝶ: 2 sic fit sex
modis. ¶ homicidiū quoq̄ volūtarium du
pliciter d2: s., pprie q2 2 intētum 2 volitu3 in
se: 2 large. vt q2 est volitum 2 intētum in sua
cā sed non forte in se sicut in eo q̄ vult 2 inte
dit pcutere pgnantē q2 volūtarie occidit. fe
cut. s. Tho. scda scde. q. xcv. ar. pmo. vbi de
mēte eius est ista distinctio dicit quod devo
lente comedere nociua. dicimus q̄ vult ifir
mari. Et ex hoc patet pmo quod homicida
est percutiens pgnantem si partus erat for
matus. s. anima rōnali. 2 percussione interiit
secus si non erat formatus. 2 idem si ad hoc
venenum dedit vt abortiretur. ff. de pe. l. si
quis aliquid. §. qui abortionis. Formaꝶ au
tem masculus spacio quadraginta dierum.

vel circa. et femina spatio octoginta. Et si
dubitetur vtru3 ex premissis secutus sit ab-
ortus. vel ex alia causa. vel vtrum esset fe-
tus formatus vel non fm ꝟꝟ. si dubitatio
est temeraria deponatur: si probabilis a
promotione 2 ministerio cessandum est. ne
quis se periculo committat. Et secundo q̄
homicida est qui letaliter aliquem percus-
sit. qui postea est ab alijs occisus: d2 homi.
significasti el secundo 2 similiter est homici
da si non apparet an letaliter percusserit:
necne: 2 similiter si non percussit letaliter 2
tamen habuit animum occidendi: 2 deinde
ab alijs percussus interijt. vt in. d. c. significasti iuncta glo.
¶ Primo vero qriꝶ vtrū aliquo casu liceat
alicui se ipsum occidere aut mutilare: 2 di-
co nulla. ¶ Primum. Nulli l3 seipsu3 muti
lare. etiam ad euitādū peccatū carnale si-
cut de origene tradit historia ecclesiastica
vt securius p domos pdicaret mulieribus
q2 nemo mēbro2 suo2 est dñs. xxiij. q. v. si
nō l3 ɔin. l. liber hō. ia pria. ff. ad. l. aq. qō
tñ fallit si fiat cū medicaminis. vt di. lv. c. si
quis. et. ij. 2. iij. non obstāte q̄ magis sit aia
curanda q̄ corpus. quia sine mutilatōe ani
ma curari potest cum peccatum sit volūta
rium. non autem corpus interdum. de mē-
te. s. tho. 2. 2. q. lxv. ¶ Secūdum. Non l3 ali
cui occidere seipsum desiderio melioris vi-
te seu felicitatis consequēde: sicut fm aug.
primo de ci. dei. fecit quidam philosophus
noie Theobrotus lecto platonis li. de ani-
me immortalitate. quia s3. s. thom. 2. 2. q.
lxiiij. iste trāsitus non subest hoium volūta
ti. ¶ Tertium. Nec ad euadendū miserias
vite pñtis. sicut fecit architophet. ij. re. xvij.
2 saul. j. re. vi. 2 razias. ij. macha. xliij. 2 cato
vticēsis. audita victoria iulij cesaris fm au
gu. post vale. primo de ciui. dei: quia vltimū
malorū huius vite est mors. iij. eth. ¶ Quar
tum. Nec propter peccatum commissu3 si-
cut fecit iudas mathe. xxvij. tu3 q2 subtra
hit sibi tps pnie quo posset peccata delere
tum q2 malefactorem occidere nō licet nisi
publica auctoritate. xxiij. q. vi. c. pe. ¶ Quin
tum. Neq̄ ad euadendum alterius pecca
tum sicut quedam nupta impetita a diocle
tiano cum maritus resistere nequiret se oc-
cidit iuxta historiam ecclesiasticam q2 nul
lus debet in se admittere crimen maius. i.
homicidium. vt vitet alienū minus. i. adul-
teriū aut fornicationē. ¶ Sextū nec ad vitā
dū peccatū, ppriū quod inde timeꝶ. puta cō
sensu3 in delectationē venereā. q2 sicut nō
sunt faciēda mala vt veniant bona ro. v. ita
nec vt mala vitentur. presertim minora2 mi
nus certa. cuiusmodi est. an consensum pre
statura sit mulier in ipsa violatione vel ne.
cum deus inde possit eripere. Et de his di
bus. xxiij. q. v. si nō. §. vi. Nec obstat de sam
sone. q2 instinctu spūs sci ipsū ꝑo fecit s3 aug. vt in
d. c. si non: nec de quibusdam mulieribus q̄
se psecutionis tpe occiderūt quaru3 memo
riā colit ecclesia: quia similiter mote sunt
a spiritu. fm augu. primo. de ciui. dei: nec
de razia q̄ laudatur: q2 hoc est rōne zeli le
gis. nō rōe mortis quā s3. s. tho. vbi. s. sibi
intulit ex mollicie non valens sufferre tor-
mēta l3 nico. de lira ɔtra aug. xxvi. q. v. nec
mirum. 2 cōs docto. ipsum sicut 2 saulē excu
set q̄ fecerit ne deus illudereꝶ in eo ab ido
latris. non obstat etia3 dictum hiero. xxiij.
q. v. c. non est nostrū. in psecutiōibus inquit
non licet mihi, ppria perire manu. absq̄ eo
vbi castitas periclitaꝶ. quia fm gl. il absq̄
legitur inclusiue quasi dicat q̄ nec in istis
in quibus magis videtur licet se occidere. 2
sic poniꝶ ibi pulchre sunt generue. absq̄ eo
quod intrinsecus latet. 2 similiter. xxxv. q.
iij., pseniē. 2. ff. de pis. acti. l. i. xij. q. ij. ebro.
¶ Secundo queritur vtru3 liceat alicui oc
cidere alium. 2 dico multa. ¶ primu3. Non
est peccatum occidere bruta sicut nec succi
dere arbores fm aug. primo de ciui. dei q2
fm. s. thom. 2. 2. q. lxiiij. sicut plante, pter
animalia bruta ita illa propter hoiem ordi
nata sunt: nullus āt peccat vtendo re ad id
ad quod ordinata est: vnde 2 deus dedit no
bis in cibum oē quod mouetur 2 viuit geñ.
ix. c. ¶ Secundum hominem innocentem li
cite nullus occidit quocunq̄ bono fine aut
quacunq̄ humana auctoritate. exo. xxiij. cu
ius ratio fm mētem. s. tho. vbi. s. est. quia
non l3 peccatorum occisio nisi inquātū or-
dinatur ad cōe bonum quod p eos corrūpi
tur: ad quod ordinari non potest occisio iu
storum. q2 eo2 vita est ɔseruatiua 2 promoti
ua boni ɔmunis. cu3 sint principalior para
multitudinis qua ceteri substentantur nec
obstat q̄ hinc egrediuntur ad vitam. quia
hoc non est ex actu homicide sed ex bona
dispositione occisorum. Jmo est grauius q̄
occidere reum. quia est magis contra cha-
ritatē occidere eū q̄ magis ē amādus 2 ma
gis ɔtra iustitiam iniuriari ei q̄ minus est
dignus: 2 magis ɔtra cōitatem que priuaꝶ
maiori bono. 2 magis contra deum. qui cō-
temniꝶ in sanctis iuc. x. qui vos spernit 2c.
Unde p3 grauiter peccent medici qui me-
dicinas periculosas experiunꝶ in religiosis
Ex mādato tñ dei l3 occidere innocentem.

qd facere voluit abraã gen.xxij.z.xxiij.q.v.
lex eterna:qz deus hz dñium mortis z vite:
cũ eius ordinatiõe occo moriant.iusti z pec-
3 catores.¶ Tertiũ.hoiem reũ licite occidit
iudex hñs legitimã auctoritatẽ si servato
iudiciali ordine pdẽnat ad mortẽ debitam
illi.ex zelo iustitie.ḡnimo hoc illi mãdatur
a dño.exo.xxij.qz vt dicit.s.tho.vbi.s.sicut
ps ad totũ ita qlibet psona pticularis ad
cõitatẽ pparat.vñ sicut laudabiliter z salu
briter pscindit mẽbrum a corpore cũ expe
dit corpori.puta ne inficiat a membro pu-
trido:ita z occiditur pticularis homo si sit
cõitati nociuus.qz pars est propter totum
nõ ecõtra.Si vo iudex condẽnat innocẽtẽ:
aut reũ non servato iuris ordine:ptra illud
deutero.iuste qd iustum est exequeris.z no.
in.c.reos.xxiij.q.v.aut eo servato sz ex inde
bito fine.puta ex auaritia seu lucro pncipa
liter.vel ex odio.vel ex inani gloria.vel ex
delectatione effundendi sanguinem.peccat
mortaliter:z qlibet illi hac intentiõe coope
rans fm archie.ar.xxiij.q.v.cum minister:
quod tamen de inani gloria verum non cre
do qd illa alias non esset mortalis.z iudex
sic est dispositus q propter gloriam non oc
cideret nisi alias iuste hoc faceret.qz tunc
nec quod facit est mortale nec finis ppter
quẽ facit.Vñ et reus propter potentiã ordi
nario iure puniri nõ põt.si dñs pncipalis
vel iudex hñs auctoritatem absolutã qño
cunq3 puniendi sine iudiciario ordine illũ
faceret occidi non peccaret fm archie.qd
limita si faceret in suo districtu vel in alie-
no de voluntate dñi expressa.vel tacita.vel
probabiliter presumpta ar.c.de occidẽdis.
4 z.c.officia.z.c.non frustra.iij.q.v.¶ Quar-
tum.Priuatus homo hoiem ppria aucto-
ritate occidere nõ põt et reum z malefacto
rem fm augu.pmo de ciui.de.sine peccato
mortali:cuius rõ est fm.s.tho.vbi.s.quia
cum ista occisio licita sit inquãtum ordinat
ad bonum totius pmunitatis.ad illum so-
lum ptinet cui pmissa est cura servande cõi
tatis.i.ad pncipem z alios habentes publi
cam auctoritatem.sicut pscindere putridũ
membrum ad medicum pertinet cui totius
corporis salus commissa est:non ad alium.
5 ¶ Quintum.Priuatus hominem occidere
põt auctoritate legis ciuilis sine pena q̃ p
homicidio in foro contentioso debetur.pri
mo defendendo psonam suam.secundo de
fendendo suum honorem.vt cum opz eum
aut fugere cum dedecore.aut occidere.ter
tio defendendo res suas qñ aliter rehabe-
ri non poterant scdm multos legistas.su-

pra excõicatio.vj.§.iiij.casu.ix.quarto occi
dẽdo insidiãtẽ in itineribus.z nocturnũ po
pulatorẽ agrorũ.C.qñ liceat.vni.sine.iudi.
l.j.z.ij.v.occidẽdo furẽ nocturnũ z diurnuz
se defendẽtẽ telo.de.homici.si pfodiẽs:sex-
to rõne adulterij.vt infra lex.§.x.¶ Sextũ. 6
Priuatus auctoritate legis occidere põt si-
ne peccato:primo defendẽdo psonã suã vel
alterius iuxta dicta.s.bellũ.ij.§.iij.z scdo
eadẽ rõe occidẽdo furẽ nocturnũ.in dubio
an vellet furari vel occidere extra eo.si pfo
diẽs z si z diurnũ si se telo defendit.vt ibi.ter
tio occidẽdo diffidatũ de quo.s.assassinus:
vñ aduerte q aliud est qñ lex aliquid pmit
tit nõ puniẽdo vt de occidẽdo adultero:ali
ud qñ aliquid pcedit faciẽdo.s.quilibet mi
nistrũ iustitie.vt in.c.pro humani.de homi
ci.li.vj.qz lz primum nõ liceat in pscientia.
secus de scdo si intẽtio sit recta.s.ad bonũ
cõe vel iustitie observationẽ.qz fm io.an.in
addi.ad spe.facit vt legis minister.s.talis
occisor esset nihilominus irregularis sicut
z iustus iudex secus de occidẽre ex defensio
ne persone vt infra homicidium.iij.§.ij.z ea
dem rõne de occidẽte in dubio pdicto.qz p
sonam tuet quarto fm aliquos p defensio
ne honoris ptra iniuriam psonalem pstitẽ
tem in turpi fuga quod tñ archie.negat et
hoc rõnabiliter maxime vbi talis turpitu
do non est de malo culpe sed de naturali ti
miditate:vnde lz dicat zen.q occidens ne
fugiat cum dedecore euadit irregularita-
tẽ.tñ verius dicit pe.de anc.z car.q nõ eua
dit.q̃nto fm aliquos et pro defensione re-
rũ:sed de hoc.s.excõicatio.vj.§.iiij.z infra
§.iiij.sexto fm aliquos p defensione casti-
tatis.sed de hoc infra.§.v.
¶ Tertio queritur vtrum pdictum diffida
tum cuius occisio p publicam ptãtem pces
sa est vbicũq3 inueniat.etiam sub pollicita
tione pmij.possit qs sine peccato occidere
extra terminos iurisdictionis dicte potesta
tis:z dicit archie.z bene.q non.quia extra
illos terminos dicta potestas aut ciuitas
nõ habet aliquam potestatem z ad iniurias
sibi reputaret ciuitas vna.si alia puniret vel
let subditum suum seu in suo territorio exi
stentem.quod est mittere falcem in mes-
sem alienam.quod prohibetur.vj.q.iij.scri
ptum:vñ talis occisor si ibi caperetur iuste
vt homicida puniretur.hec ex illo que limi
ta nisi domini territorii in quo est volun-
tas expressa vel tacita aut probabiliter p-
sumpta accederet.quia iuri suo renuncia
re potest.
¶ Quarto q̃rit vtrũ liceat sine peccato occi 4

dere p rerũ defensione:z dico q sic fm mul-
tos legistas.vt supra bellum.ij.§.ij.z.vij.lz
Panormitanus.in.c.suscepimus.extra eo.
dicit q lz clerico res defendere.vt in.c.olim
el.j.de rest.spo.et cũ baculo vel gladio:sed
tñ non lz ei pcedere ad seua.i.occisionẽ et si
res aliter saluari non possint:sed potius dz
sustinere rerũ iacturam:z in.c.ij.eo.titu.no.
idẽ in verbo se z sua defendẽdo seu liberan-
do q non lz occidere defendẽdo sua:sed se
z sua:de laicis aũt remittit se ad not.in.c.j.
eo.ti.vbi dicit q lz alicui impune p reb⁹ ali
ter non saluandis occidere in foro cõtẽtioso
sed non in foro aie:z ita tenet archi.lz aliter
videatur supra in.d.§.vij.recitando Ioã.de
lig.z ita tenendũ est vt videt aliquibus de iu
re canonico.vt ptz in.c.suscepimus.z in.c.si
pfodiens.extra eo.z licz de iure naturali:qz
plus tenemur vitam pximi q̃ res ppriãs
amare et vbi ille non coactus sed sponte in-
gerit se morti sicut volentẽ se suspẽdere te-
nemur cũ rerũ iactura saluare qd limita.vt
supra excõicatio.vj.§.iiij.nisi insurgat fur
armis z cetera vt ibi qz tunc lz.Sed.s.Nã i
pfodiẽs si pfodiens dz primo q fur diurnus
non dz occidi:qz discerni poterat q ad furã
dum nõ ad occidẽdum venisset.z scdo dicit
nisi se telo defenderit.iam eñ plus ẽ q̃ fur
ex quorũ primo habetur q occidere furẽ nõ
lz p rebus sed tñ p defensione psone:z op-
posito sequit ex scdo:ex quo lz occidere eum
qui non inuadit sed se telo defendit.sed dico
primo q illa verba in.d.c.ponũt recitatiue.
z sunt iuris ciuilis:z scdo q ibi sumitur de-
fenderit p pugna seu armorũ sumptione:q
casu iam pbabilr dubitari põt de salute p-
sone z ptz lz occidere ad salutẽ:dico tertio
q z si non dubitat de psona absolute:sed so
lum psupposita voluntate defendendi res:
qz.i.fur insurgit armis vt rapiat:lz occidere
p hoc capitm.Nec ex primo dicto huius.c.
habet q non liceat occidere p rebus abso-
lute:sed qñ aliter saluari possunt puta quia
fur depehensus erubescit z fugit:sec⁹ si ins-
surgit armis in me vt rapiat mea.Et adde
non esse simile de exponente se morti per la-
queum:z per rapinam quia illũ saluare pos
sum sine alterius damno vel iniuria non se-
cundum.vide supra excommunicatio.vj.§.
iiij.casu.ix.vbi plenius.
5 ¶ Quinto q̃rit vtrũ mulier sine pctõ occidat
volentẽ se opprimere cuius manus alr eua
dere non põt:z dico q ray.in summa ponit
duas opiniones z nullã alteri pfert:sed Ar
chi.dicit q ei non lz intẽdere occisionẽ sicut
nec et inuaso ad mortẽ p sui defensione:tñ

se defendendo contingat illum occidi impu
tetur ei.Nec obstat si dicatur q est cã mor-
tis eius etiam spũalis cum sit in mortali:qz
ipse est sibi cã:illa vero vtit iure suo natura
li quo vim vi repellere lz:z magis tenet sue
saluti puidere q̃ alterius:si aũt pmitteret
se opprimi exponeret se piculo psentiẽdi pec
cato ppter difficultatem renitẽtie volunta
tis dum nõ facit q põt vt euadat.Si tñ no-
lit occidere sed circa hoc q̃ntum põt se tuet z
pctõ mente renitiur non peccat sicut z inua-
sus si se pmittit occidi ne occidat nõ peccat:
sed esset maioris virtutis.hec ex illo.p qui-
bus no.q lz inuaso non liceat intẽdere mor
tem inuasoris vltimate licite tñ illam intẽ-
dit z a pposito efficit inordine ad defensio-
nem.z ita videtur velle q sit hic.
¶ Sexto q̃ritur vtrũ q̃lz teneat aliũ ab iniu 6
sta morte liberare si põt:z dico q sic ex debi
to charitatis.xxij.q.iij.non inferenda:z cõ-
sentit.ho.ray.z.s.tho.2.2.q.vi.fm.ho.tñ
q̃ hz publicã ptãtem:tenet defendere etiaz
cũ armis si opz:mõ si psumat se posse:priua
tus vero solo verbo vel facto si põt sine peri
culo psone cum moderamine tñ inculpate
tutele.vt addit.s.tho.sed periculo se expo-
nere non tenetur fm glo.lxxxiij.di.in prin.z
ho.dicentem q tenetur quilibet dare pecu
niam si constet illum iniuste occidi tam sub
ditus q̃ plarus q̃ntum sua possibilitas pati
tur salua sua necessitate:si vero nescit an iu
ste vel iniuste:aut sine necessitas istius nõ po
test non tenetur.
¶ Septimo q̃rit q̃d iuris de homicidio qd 7
mãdato cõmittit z dico multa.¶ Primum.
homicidiũ pcepto vel mãdato cõmissum:
non solũ mãdatario sed et mãdãti imputat
qz is qui cõmittit cuius mãdato delictũ com
mitti pbatur.de sen.ex.mulieres.z ideo sic
peccat mortaliter aut excusat sicut si ipse fa-
ceret:z pinde determinandũ est de mãdato
ribus quo ad irregularitatẽ sicut de mãdã
te puni clericũ quo ad excõicationẽ.de quo
s.excõicatio.vj.§.iij.¶ Scdm.Prelat hñs
iurisdictionẽ tpalẽ imponẽs officiali suo q 2
sup tali maleficio inquirat z iustitiã exequat
non est homicida nec irregularis si inde se-
quat homicidiũ.ne cle.vel mo.ẽpo.li.vj.qz
clerici hñtes iurisdictionẽ cãm sanguinis si
licite agitant sed licite committũt vt ibi ptz.
¶ Tertiũ.Si quis suo nomine homicidiũ 3
fieri mandauit.z ante effectũ expsse z sine vl
la fictione reuocauit z prohibuit immunis
est ab homicidio:z idem esset si consuluit:sz
in hoc est differentia:qz consulens si nõ fir-
miter credit q locũ habeat reuocatio tenet

Universidad de Deusto Biblioteca

indicare occidēdo vt sibi caueat ne sit irre-
gularis mandans vero non. Et diuersitatis
rō est q: ille cui consulitur agit ꝑ se: ideoq3
plus requiritur ad remouēdum effectū3 cō
silij q̄ ꝯcernit ipsum operantē: mandatario
aūt qui agit ꝑ mādante: sufficit si constet de
contraria voluntate mandantis: nō solū3
expresse sed etiam tacite. vt si cū occidendo
pacem miret aut parentelam vel amicitia3
aliam sciente mandatario fm eundē inno.
4 ¶ Quartum. Si quis mandauit aliquē ver
berari iubēs expsse ne occideretur vel mu-
tilaretur. ꝛ nihilominus mandatarius occi
dit aut mutilauit: mandator efficitur irre-
gularis: q: mandando fuit in culpa. ꝛ hoc
euenire posse debuit cogitare. extra eo. io q̄.
lib. vj. Et idē dic si mandatarius occidatur
aut mutiletur ꝛ hoc rōnabiliter poterat co
gitari: ꝛ idē sil'r de eo q̄ mandauit aliquē ca
pi qñ verisimiliter poterat mors continge-
re. hec ait sum. ang. intelligit de mandan
te licite cōtra tex. qui dicit q mandādo fuit
in culpa: ꝛ ꝯtra gl. Jo. an. dicētis q locū nō
hȝ hec decretalis. in eo q̄ licite mandat: que
tñ glo. insufficiēter loquitur: q: si intelligat
solum de mandante illicite inconuenienter
additur q poterat verisil'r cogitare ꝛc. q: ta
lis tenetur de homicidio sequēte etiā si non
potuit ꝑcogitare verisil'r q sequeretur. vt pa-
tebit tñ. seqnti. in prin. Unde dico q in tex
tu assignant due rōnes ꝛ quo ad primā cū3
dr q: mandando fuit in culpa locum hȝ in
mandato illicito quo ad scdam vero cū3 dr:
ꝛ hoc euenire posse ꝛc. in licito. ¶ Quintum
Clericus vel alius ratum hñs homicidiū3
5 videtur irregularis sicut ꝛ excōicat' si erat
clericus: ꝛ de hoc videtur eē casus in regu-
la ratihabitionem. de reg. iu. lib. vj. vbi dr:
q ratihabitio retrotrahitur ꝛ mādato non
est dubium cōparari q mandatū cū effectu
irregularitatē inducit. ꝛ hoc tenere videt
spe. in ti. de leg. §. iuxta ꝑpositionis. ꝟ. ꝫ q̄d
ar. ff. man. l. si vero. §. si post. Sed hoc intelli
ge si ratum hñs eo tpe quo homicidium ꝑ
petratum est potuisset illud delictum māda
re rōne infirmitatis vel mutilationis: q: dī
cit panor. post Jo. an. in c. j. de puer. in fi. q
ad hoc vt fictio ꝑcedat requiritur duo extre-
ma eē habilia ad illum actum ꝑpetrandu3
s. tps in quo actus fuit gestus ꝛ tēpus rati-
habitionis quoꝝ altero deficiēte nō proce-
dit: q: fictio sup impossibili non causat. Exē
plum. Quidam interfecit hominē nomie in
fantis qui factus maior ratum hȝ. hec enī3
ratihabitio non trahitur retro q: impossibi
le fuit illum infantē tunc tpis mandare de-
lictum: vnde retro trahi non dȝ eum nan de
beat plus fictio posse q̄ veritatis. hec ex illo
Archi. tñ in. c. ocs. xvij. q. iiij. dubitat de ꝑ
dictis. dicens q forte ex ratihabitione sola
non cōtrahit irregularitas allegās ad hoc
c. fi. xv. q. j. q: s. factum deficit. in quo lex ꝑ
motionis consistit: ꝛ idem videtur tenere ho
sti. sed dici pōt q lex ꝑmotionis requirit fa
ctum ꝓprium vel alienum: alr mandās fie
ri homicidium non esset irregularis quod ē
absurdum. Etsi ratum habuit tñ in corde
ꝛ nullo signo hoc propalauit: nihilominus est
irregularis in veritate seu quo ad deū: ꝫ nō
quo ad foꝝ contētiosum iuxta no. ꝑ gl. in. c.
cum quis. de sen. exc. lib. vj.
¶ Octauo q̄rit quid iuris de homicidio q̄ 8.q.
consilio admittitur ꝛ dico multa. ¶ Primū3
homicidium consilio fm. ꝟꝟ. non intelligi 1. dic.
tur de respōsione sue opiniones in gñali vt
si querenti an xpiano militi liceat occidere
paganum vel iudici malefactorem respon-
deatur q sic: respondēs nec peccat nec fit ir
regularis ēt si rñdens ꝯsulendo erret nisi ꝑ
babiliter videat q ille bellator aut iudex fꝫ
eius consiliū3 agere velit: ꝛ sic fecit ꝛ de hoc
infra dicto. iiij. sed intelligitur de cōsilio ex
hortationis vel approbationis q homicidiū
fieri debeat. ꝛ vt no panor. in. c. ad audiētiā
eo. ti. non solū3 qñ consilium est directe de
morte alicuius: sed etiā3 qñ consulitur i cā
propinqua ad mortem. s. aliquid ex quo se-
quitur mors. Quod quidē sum. ang. dicit in
telligendum fm Inno. ibidē. vbi consulitur
res illicita ex qua mors sequitur: vbi con-
sulitur licita: ꝛ deinde dicit dictum Inno. eē
verum quo ad peccatum: et quoad irregu
laritatem qñ consulitur res licita ꝛ non ho
micidium: ꝛ qñ homicidium posset nō occi
dere. ꝫ verisimiliter debeat euenire: sicut ꝫ
plaris in bello licere pugnare viriliter: sed
male adducit inno. ꝛ contra veritatem illū
exponit: ꝛ etiam contra sui ordinis summi-
stas. s. ro. ꝛ sup. qui dicunt vt infra statim.
¶ Secundum. Si quis non consuluit homi 2.
cidium sed aliquid vnde homicidium secu
tum est fm Inno. si verisimiliter potuit ex
stimari q inde seqretur mors irregularis ē
vel si suasit factum machine vel balliste. vlg'
catur ad capiendum castrum quod non po-
terat capi de facili sine morte hominum: ꝛ
sic mors secuta est. Si vero non erat verisi
mile q mors sequeretur: tunc quidem si cō
suluit rem licitam non est irregularis etiam
si mors fuerit secuta: si vero illicitā3 irregu
laris est. de homi. continebatur. Semper ta
men fit irregularis secundum eundem Inn.
qui directe

qui directe in mortē alicuius ꝯsilium dedit
ne cle. vel mo. sniam. Et eodem mō distin-
3 gue: si occidatur is q̄ ꝯsiliū3 accepit. ¶ Ter
tium. Sicut no. ho. in. c. ex iris. de exce. pl. ꝛ
panor. in. c. primo. de fur. ꝛ est tex. in. c. si q̄s
viduam. l. di. ꝛ in. c. sicut dignum eo. tit. ꝛ ibi
determinatur. clericus vel alius interroga
tus de pena delicti: ꝛ rñdens q est mors. est
homicida si casus iminet de pñti. ꝑ dicta iu
ra: ꝑ archi. in. c. omnis di. iij. vnde si ex cō-
silio vel responsione speciali vel generali se
quitur propinquum homicidium irregula
ris est fm ho. Pōt tamen fm archi. xxiij. q.
viij. pessimam clericus interrogatus a iu-
dice qd agendum de eo q̄ penaꝫ sanguinis
de iure meretur. respondere: hoc non perti
net ad me. consulatis peritos: ꝛ caueat ne
propter suam responsionem directam. vel
indirectam intelligat iudex q eum debeat
sanguine punire fm ray. dicunt tamē qui-
daꝫ q pōt dicere. vt puniat fm q iura dicta
uerit dūmodo non exprimat q puniat ad
sanguinem vel ad mortem: quod archi. dist.
iij. omnis dicit posse intelligi verum. qñ cri-
men non imminet puniendum. alioquin si
ex ꝯsilio gñali vel spāli sequitur ꝓpinquū3
homicidium irregularis est fm ho. de ho-
4 mi. sicut dignum: ꝛ de hoc etiam infra homi
cidium. iij. §. v. pticula quarta. ¶ Quartū3:
Quiter anō ꝯsuluit in gñe q occidendi sunt
adulteri vel alij qui de iure non sunt occidē
di. ꝛ inde quis suo consilio fisus occidit est
irregularis fm rodo. si putabatur iuris pe
ritus. ꝛ errauit non in apicibus iuris. ꝫ in
iure claro ꝛ certo: si vo nō reputabat iuris
pitus. sed simplex vel idiota. aut errauit in
aliqua subtilitate in q̄ sunt diuerse opinio-
nes sic non erit irregularis: mō casus nō im
5 mineret de pñti. ¶ Quintū. Consulēs alicui
vt alium interficiat fm ho. in. d. c. ad audiē-
tiam non est homicida nec ꝑ hr irregularis
si occidatur is cui ꝯsiliū datum est ꝛ simi
le fuit q nō poterat occidi: sec' si fuit simi
le q potuit occidi: sed. Jo. an. in. c. fi. eo. tit.
lib. vj. ꝛ panor. in. d. c. ad audiētiam tenent
indistincte talē ꝯsultorem esse homicidaꝫ q̄
ad penam irregularitatis: ꝛ in hoc magis
consentit innocētius ꝛ verius est: quia istud
homicidiū est casuale cum exercitio illicite
vel. s. iniusti consilij: si tñ consilium fuisset li
citum vt q: consuluit occisionem eius q̄ in-
iuste erat occisurus secus est. ¶ Sextū. Con
6 sulens alicui vt aliquem interficiat homici
da est ꝛ irregularis fm panor. post Inno. in
d. c. ad audientiam. ꝛ si ille steterit lōgo tem
pore antequā occideret: q: debuit reuocare cō
silium: ꝛ si putabat amicū3 non desistere. de
bebat hoc inimico indicare vt caueret in ge
nerali vel etiam in speciali ad arbitriū3 bo
ni viri. ¶ Septimum. Qui consuluit vt infir
mus ꝯtereretur quo citi' moreretur fm. ꝟꝟ. 7
est irregularis si citius moritur: ꝛ sil'r exe-
quēs nec pōt ꝑ epm dispēsari ꝫ absolui pos
sint a peccato: ꝛ idē puto si non fecit illo fine
sed tñ ꝑbabiliter putare debuerat sic acci-
dere sed laborauit in consideratione lata.
¶ Octauum. Qui alicui consuluit vt se expo 8
neret piculo ꝑ patria vel iure suo non est ir
regularis si ille occidatur fm Inno. xxiij. q.
iij. ꝑ mēbris. ꝛ c. sequēti. ꝛ q. viij. igitur. ꝛ c.
seqnti. sed tñ si sciret eū verisil'r moriturum
fieret irregularis fm eundē Inno. ꝛ idē ho.
q: ordinata charitas est q quis pl' diligat
corpus suum q̄ alterius vt inqt idē Inno.
Ex qua ꝑbatione pꝫ q id qd dictum est: sed
tamē si sciret ꝛc. intelligēdū3 est qñ ꝯsuleret
q se exponeret pro defensione reꝝ. aut ꝑso-
naꝝ priuatarum: q: ꝯsuleret ꝯtra ordinem
charitatis: secus pro fide xpi fm eūdem Jn
no. ꝛ ho. ꝛ sil'r secus pro statu ecclesie: q: etiā
si sciret idē eum moriturū non est irregula-
ris: q: fm ordinē charitatis hoc pōt ꝛ dȝ q̄s
q̄ vite sue ꝛ ꝑximi preponere: vñ ꝛ isto mo-
do plati ecclesie suasiones facere pñt in bel
lo. ꝛ sil'r secus si ꝑ patria fm sum. ang. ꝛ sup
ple. ꝯtra rose. ꝛ hoc pꝫ ex eadē rōne: q: bonū
totius melius est q̄ ptis. ¶ Nonum. Qui vo 9
lenti fugere inimicos suasit vt maneret ꝛ ꝑ
curaret pacem irregularis nō est si ille occi
dat. quādo ipse habuit ꝑbabilē cām credē
di q illi periculum nō imineret: puta quia
erant adeo ꝯsanguinei vel amici q merito
ꝑsumere potuit eos posse cohiberi. ¶ Deci- 10
mum. Qui ꝯsuluit homicidium fieri. ꝛ ante
factum reuocauit aut si reuocationē sufficiē
tem non credidit occidēdo intimauit: non est
irregularis si occidat. vt supra eo. §. vij. par
ticula tertia.
¶ Nono queritur quid iuris de homicidio 9.q.
quod fit defensione: ꝛ dico multa.
¶ Primum. Homicidium defensione cōmit
titur ptio: defendendo suis verbis homici-
dam. contra eos qui eum volebant ab ho-
micidio retrahere vel impedire. distinc. l. si
quis viduam. Et secundo fm Ray dissua-
dendo alicui bonum propositum quo vole-
bat aliquem a morte liberare: quod glo. ei'
intelligit si intentio sit corrupta: quia ma-
ter dissuadens hoc filio ne ipse moriat. aut
parum peccat aut nihil: ꝛ alius consangui-
neus vel amicus ꝛ similiter. hac intentiōe.
Et tertio secundum dictam glo. quādo ad-

Universidad de Deusto Biblioteca

uocatus defendit reum in cā criminali vbi accusator si nō ,pbauerit tenet ad talionez Et quarto defendendo personas aut res. Et quinto associando homicidam ad factū homicidij vt si opz defendat: vñ talis etiaz si homicidium dissuadeat fm ho. est homicida nec poterit promoueri: z facit. c. henricus. de cle. pu. indue: nec in hoc distinguit an alias esset facturus vel ne. quo ad irregularitatem: sed solum quo ad restitutionem: quia si alias erat facturus non tenet ¶ Secūdum. Occidēs pro rebus saluādis est vere homicida quo ad irregularitatem z fm aliquos quo ad peccatum vt pz ex dictis. §. iiij. ¶ Tertiū. Et licz occidēs p iniuria psonali propria qñ fugere potest homicida est saltem quo ad irregularitatem fm ray. z ber. gof. tamē dicit q clericus post penitentiam poterit in susceptis ordinibus ministrare sine dispensatione. sed non ascēdere ad maiores. et ita intelligit. c. de his clericis. l. dist. sed verius est fm ber. ho. z ray. q nec in susceptis nisi ex magna dispensa-
12 tione pmittitur ministrare. Et qualis dicat zenz. q euadit irregularitatem si fuga erat vituperosa z ad dedecus lz non ad periculum psone. tamen verius dicit pet. de anch. q eam non euadit. Si vero fugere non potest nec euadere nisi occidat aut mutilet. sic licite laicus z clericus occidit aut mutilat sine irregularitate: vt in cle. vnica eo. titu. z sine peccato ita q presbyter statim posset celebrare fz Jo. de lig. i trac. de iusto bello. z facit. c. olim el. j. de re. spo. modo nō faciat animo vlciscendi. ar. c. ij. eo. titu. z seruetur moderamen inculpate tutele vt. §. dictum est bellum. secundo. ¶ Quartū. Occidens alio pro defensiōe psone alterius iniuste occidēde quam aliter saluare non potest: licet hoc facere possit sine peccato tñ irregularis efficitur. vt no. in cle. vnica. eo. tit. secus tamen de consulente alicui iustam defensionē si is qui consilium accepit contra verisimilē opinionem occidatur: qz est homicidium casuale cum exercitio licite rei.

10 ¶ Decimo qritur qd iuris de homicidio admisso ex pmissione: z dico multa. ¶ Primum Permissione cōmittitur homicidiū nō phibendo cū phiberi pōt. xxiij. q. iij. non inferēda. z. c. sequenti. z. c. fi. qd lz glo. in. d. c. nō inferenda. referat ad platos: tñ cū iura loquātur indistincte: dico q quantum ad peccatū in his q nec sūt prelati nec eis ex officio hoc incumbit. distinguendum est vt supra. §. vj. Quantum aūt ad irregularitatem dico q nūq sunt irregulares, nisi forte dolose permittāt: de quo infra homicidium. iij. §. j. z. ij. ¶ Secundum. Qui tractatum homicidij nō reuelat fm aliquos est homicida nec sufficit q prohibuerit vt refert panor. in. c. petrus. eo. ti. Jo. aūt an. distinguit: qz si dolose nō reuelat erit homicida. no aūt si non dolose: z placet panor. ibi: sed tu dic q quotiens sine periculo suo z suorū z sine peccato obuiare pōt z non obuiat siue ex mala siue ex non bona voluntate agit contra dilectionem proximi et mortaliter peccat immo tenetur obuiare et data pecunia. vt supra. §. vj. ¶ Tertium. Iniuriam passus ab aliquo z audiens suos parentes aut amicos velle se vindicare nisi expresse prohibeat: si homicidium sequitur homicida erit fm glo. in. d. c. petrus. z host. qd videtur assentire: z eodem modo intelligē q erit mutilator.

¶ Undecimo qritur quid iuris de homici- 11
dio ppetrato cooperatione: z dico multa. ¶ Primum. Cooperatōe homicidium committit. qñ. s. multi sunt equales in facto licz nō oēs equaliter operentur: vnde d. i. c. sicut dignū. §. j. eo. ti. q illi q ad capiēdum aliquē aio feriendi aut occidēdi accesserint: lz manus illi non iposuerint. s. oēs tñ ex quo mors secuta est. sunt homicide: z idē intellige i similibus: puta qz multi vulnerauerunt. de quo xxiij. q. ij. ¶ Scdm. Exhibens pñtiam suam in bello iniusto animādo psulēdo. vel inimicis timorē incutiēdo. homicida est si ibi aliqs occidat fm panor in. c. significasti. eo. ti. secus esset in bello iusto. vt supra bellū. iij. §. ij. z. iij. z in. c. petitio tua: eo. ti. iuncta glosa. ¶ Tertiū. Exhibēs pñtiam suā vbi fit homicidiū est homicida z irregularis. si est prelatus ibi iurisdictionem habēs. de excessibus prela. ex litteris: secus de alijs qui sunt ibi ex curiositate.

¶ Duodecio queritur vtrū aiatione icurratur 12
homicidiū: z dico q sic vt pz i. c. sicut digni eo. ti. qd tñ ibidē panor. limitat qñ incitatio seu aiatio est ad homicidiū spāliter: secus si est ad odium in gñe: qz non teneret qd de delicto ide secuto: z idē dicit quādo aiatio ē ad factum licitū lz homicidium ide sequat: sicut cū platus hortat in bello iusto vt viriliter pugnēt. de quo supra bellū. iij. §. ij.

¶ Deciotertio queritur vtrū homicidiū cō- 13
mittatur auxiliatōe. quando scilicet nō omnes sunt pricipales in facto: z dico q sic vt i d. c. sicut dignuz. vbi dicit Panor. q prestās quodcūq auxilium quātūcūq modicus. in delicto cōmittendo. tenet et custodiendo vestimenta: tamē vt bene itelligatur materia distiguēdum est: qz aut auxilium prestatur

ad perpetrādum factum legitimū z iustū. ex quo tñ sequit homicidiū: z sic de tali homicidio non tenet talis auxiliator. quo ad peccatū: sed quo ad irregularitatē si auxiliatus fuit directe ad homicidiū bñ tenet: secus indirecte sicut dictū est de auxiliātibus pugnatoribus in bello: aut prestat auxiliū sup facto illicito ex quo sequit homicidiū: z sic homicida reputat quātūcūq auxiliū strīdirectum: z sic loqtur. d. c. sicut dignū. Similiter si auxilium prestat sup homicidio ppetrando siue iuste siue iniuste irregularitas incurritur si effectus sequatur.

¶ Rursus de homicidio scdo inquātum est casuale.

Homicidium scdo inquātū ē casuale. illud est quod fit pter intētionē z voluntatē. Et dupl'r sumit. pmo scz large vt est occisio hois casualis: z est quādo ptingit casualiter ,ppt exercitium rei licite adhibita diligētia: vt si reparans tectum positis signis in via. subinittens tegulas interficit stulte incedētem vltra signa: hoc nullo modo imputat ad peccatū fm. s. Tho. scda scde. q. lxiiij. qz nō est in se volitum nec in sua cā. Et scdo, pprie vt est homicidiū casuale. z est qñ ptingit casualiter ppter exercitium rei illicite. vel et licite nō adhibita diligētia: vt si dictus reparator signa nō posuisset: z hoc iputat ad peccatū z irregulr: qz vt dicit. s. Th. vbi supra ptingit q nō est p se volitū z intentum actu. volitū esse z intentum p accidens fm q cā remouēs phibens d. p accidens: vñ ei q non remouet que remouere dz ex qbus sequitur homicidiū illud est quodāmodo volūtarium. Quod dupliciter cōtingit: vel quia dat operam illicite rei vel licite qdem sed non adhibita diligentia. ¶ Ex his possunt accipi re-
reg. gule decisiue oium qōnum in ista materia.
¶ Pria. Qui dat operam rei licite: z adhibet diligētiam quam dz adhibere: non tenetur de casu fortuito. inde sequētē: nec de aliquo alio. Hec pbatur p. c. lator. z. c. dilectus filius. z. c. ex litteris. el scdo z. c. significasti. el
2 pmo. z. c. Joānes. z. c. fi. extra eo. ¶ Secūda. Qui dat operam rei licite non adhibita diligentia debita. tenetur de casu fortuito sequenti. Hec probatur p. c. presbyterum. z. c. continebat fm vnum intellectum: z. c. ad au-
3 diētiam. extra eo. ¶ Tertia. Qui dat operā illicite rei. etiam si adhibeat omnē diligentiam quam potest. tenet de omni casu fortuito. Hec probatur p. c. suscepimus. z. c. decetero. z. c. tua. z. c. sicut ex litterarū. extra eod. ¶ Potest addi quarta regula quod leuissima culpa in homicidio casuali non inducit irregularitatem vt pz ex. c. quesitum. de peni. z re. z lectura Panor. Quam qdem regulam sum. ang. videt itelligere vniuersaliter in oi homicidio. quod est absonū: qz in volūtario etiam nulla culpa inducit irregularitaté vt patet in iudice iuste suspendente latronem. Et intelligit eaz siue talis culpa sit in omittendo siue in agendo: sed sum. ro. intelligit eam solum in omittendo. Ego autē dico quod. d. c. quesitum ex quo regula sumitur loquit quidem in omittendo: quia dicit q homicidium filiorū a parentibus ppetratum. illis iputatur si sit ex procuratione vel negligentia studiosa. i. dissoluta fz glo. que prope dolum est. ff. man. si fideiussor. j. rñso. di. l. sepe: z habet pro pscientia. ff. de edil. edi. cum sex: qualis est ignorātia iudeorū q nolunt itelligere vt bene agāt. j. q. iiij. §. vl. nō aūt iputat eis. si venit ex eorū incuria que incuria est negligētia. cle. qz ptingit de religio. do. z. d. c. quesitum: negligētia autez est omissio eius quod dz z pōt fieri Dico etiam q Panor. vt. d. c. quesitū. z dictam quartaz regulā intelligere in omittendo: qz dicit. d. tex. pcedere qñ sine tactu vel tractu fz aliā litteram z alia ,pcuratione sequutum est tñ videt regula posse itelligi etiam in cōmittēdo quando datur opera rei licite. tum quia in tali opere non potest culpa nisi omissiōis scilicet alicuius circunstantie: tum quia irregularitas sequitur homicidium ex humano statuto. homines autem quod modicum est pro nihilo reputant secundo phy. z multo magis quod est minimum: z maxime vbi quis operatur ad commodum occisi: vt infra. §. xv. Igitur in regla vera est in casuali homicidio. primo omittendo. z secundo cōmittendo licite ad bonum occisi: z forte tertio committendo licite ad bonum proprium: non autem committēdo licite. infra eodem. §. xxiij.

¶ Primo vero queritur qd de clerico rixan 1.q.
te cum aliquo. quem si peruenientes parentes vel amici clerici occiderūt: z dicit Panormi. in. c. petrus. extra eodē quod si clericus nō fuit in culpa faciendo rixam. factū aliorū non est iputandum illi p primam regulam: quod limita fm host. in. c. ad audiētiaz eo. ti. si phibuit quātū potuit: si aūt fuit in culpa. est irregularis per tertiaz: si tamē tales interfectores nō fuissent parentes vel amici clerici. sed amici occisi superuenientes nō iputabitur clerico fm eum: z diuersitatis rō est: qz prio casu homicidium commissuz est intuitu clerici: secūdo vero casu intuitu ini-

Universidad de Deusto Biblioteca

micitie que erat inter illos: sed intellige nisi illicita rixa fuisset causa quod illi inuenissent illum.

2 ¶ Sexto querit quid de clerico vel alio magistro qui discipulū verberauit. si ille ex sua incuria vel ignorantia aut negligētia medici. moriatur: ⁊ dicūt quidam q̄ est irregularis per. c. ꝓsbyter. eo. titu. q̄ ideo dicunt q̄ vix ꝓtingere posset quod ex leui castigatione que sola magistro cōceditur quis intereat: tamē alij melius dicūt quod si iste ꝑceptor non excessit modum correptionis sibi ꝓmisse. ⁊ diligētiam adhibuit ne periculose peccaret. nō tenetur de homicidio ꝑ regulā primam. Non obstat. d. c. ꝓsbyter: q̄ ibi ꝓcussio fuit in loco periculoso. l. in capite: vnde ꝓesbyter ille non adhibuit diligētiam licz daret operam licite rei ⁊ ideo imputat̄ illi. etiam si puer postquā cōsuluit ꝓrecidauisset ꝓm glo. q̄ intelligo postquā ꝓualuit semiplene. ita q̄ reliquie prime infirmitatis cooperate sunt ad mortē cum sed̄a supueniente. Nec etiā obstat. c. li q̄ ⁊ non iratus. xv. q. i. vbi est iste casus: q̄ dicit ibi glo. textum illum intelligi quādo ꝑcutiens excessit modum correptiōis. Si q̄ aūt alium ꝓcusserit vulnere nō mortifero. dans tamē opam rei illicite. si ille moriat̄ ex imperitia medici vel incuria sui. irregularis est ꝑ. ij. regulaz nō ob. glo. in. c. exhibita: q̄ loquit̄ in casu illi⁹ capituli. i. de puero lapidē laciēte qui fz panor. ibi nō erat in culpa.

3 ¶ Tertio. Quid de clerico dyacono. qui ludens cum alijs clericis. falcē qua accinctus erat nō remouit ex qua alius eq̄taturus in illēs mortale vulnus excepit ⁊ expirauit: et dico cum irregularē per secūdam regulaz: q̄ ꝛ operam daret rei licite. ⁊ ñ diligentiam debitam nō adhibuit: quia falcē debuit amouere. ex quo ludi ꝓsuetudinē seruit. Et si ꝓhibuisset eum ne se equitaret. ꝛ esset nihilominus irregularis ꝓm host. ꝑpter ꝓsuetudinem ludi. tamē verius dicit Panor. quod nō. Et de hoc est casus in. c. ꝓtinebat̄. eo. tit. ⁊ ibi Panor. infert q̄ clericis ꝓmissus est ludus alleuiandi gratia: ⁊ glo. dicit. ludū a⁹ licitum clericis inter se illicitum effici. ꝑpter mixtionē laycorum.

4 ¶ Quarto. Quid de clerico q̄ ab alio clerico ludo. pectus ad terram. illū grauiter vulnerauit gladio quē habebat ad latus ⁊ occubuit: ⁊ dicit tex. in. c. lator. eo. titu. q̄ nō est irregularis. Nec ob. casus precedēs qui vt idem esse cum isto: q̄ ꝓ constanti habere debemus. q̄ iste clericus hns gladium. nec dabat opam rei illicite nec licite cum culpa vñ glo. in. c. ad audiētiam. eo. titu. quaz ꝓpo dat Panor. hec capitula ꝓcordans dicit. q̄ iste clericus in nulla culpa fuit. nec ipse aliquid fecit sed passus est ñm: ⁊ sibi facꝰ fuit. nō ipse fecit alteri insultū. sed alius in ipm irruit: ideo casus contingens ꝑ regulaz primam nō imputat̄ illi.

5 ¶ Quinto. Quid de clerico q̄ porcos de agro pulsurus lapidē fecit. ⁊ puerū interfecit: ⁊ dico eum nō esse irregulare ꝑ. c. clerico. l. illi. sed intellige q̄ ꝓm glo. dabat operaz licite rei ⁊ adde q̄ diligētiam adhibuit circūspiciendo. alioqn fuisset irregularis ꝑ regulam secūdam. Illud ēt. ꝑ talibus aduertēdus est q̄ ꝓm Panor. in. c. ex litis. el scdo. eo. tit. qui ꝓtoqcit aliq̄d ad locum insolitū. ⁊ per quez q̄ transire non ꝓsuetit. nō tenet̄ clamare. et in. l. si putator. ff. ad. l. aq̄l. a⁹ secus: ⁊ in. c. fi. eo. ti. dicit q̄ clamātes submissa voce vel post casum ꝓringētē: nō excusantur: sicut plerq̄ rustici ducētes multos. post ipactionē clamant: cane.

6

¶ Sexto. Quid de clerico qui venando aut se exercendo. iaculum proiecit. ⁊ alium casu interfecit: ⁊ dico eum esse irregularez. etiā si diligentiam adhibuit: quia dabat operā illicite rei. l. distinctione. ⁊ qui arborem. ⁊ si vero.

7

¶ Septimo. Quid de clerico q̄ causa libidinis fecit ad se venire ꝓgnantē ꝑ rectum vel descēsum parietis: ⁊ dum rediret cadēs perdictū descēsum abhorruit ⁊ dico ꝓm Sanct. de lau. q̄ est irregularis: quia dabat operaz illicite rei.

8

¶ Octauo. Quid de clerico vel alio. q̄ ꝑ reduos suis recuperandis offm iudicis implorat. ꝛ sciat. ꝑ certo q̄ sine sanguis effusione recuperare non poterit: ⁊ dico eum non esse irregularem ꝓm Joā. an. ⁊ est tex. in. c. ij. eo. ti. lib. vi modo. ꝓtestet q̄ nō intendit sanguinis vindictam: sed limita verū ꝓio q̄ alio licito mō recuperare non potuit. ⁊ sic intellige. Vincē. tenērem ꝓtrarium: ⁊ scdo q̄ si mortem sed recuperationē intendebat: q̄ fuit intentio maculata. ⁊ subsecuta est mors aut mutilatio irregularis est ꝓm hosti. ⁊ sic intellige. c. ex litteris. de excel. ꝓel. ⁊ xxiij. q. v. c. ij. ⁊ de pe. di. j. periculose. Scdm̄ ꝑdictā distinctionē dic si furem capiēs iudicij tradat. Et si post occisionem gratū habeat: nihilominus nō est irregularis: q̄ lex ꝑ motōis factum requirit. xv. q. i. c. fi. hic aūt non est factum ꝓprium vt pater nec alienū proprio nomine gestum ⁊ ꝓhr ratum: quia contradixit.

9

¶ Nono q̄d de sacerdote q̄ pro edificatione ecclesie vel domus. aduocauit aliquem in adiutorium. q̄ casu interijt. ⁊ dico eum non esse irregularem si nihil de contingentibus ommisit. eo. ti. c. fi.

10

¶ Decimo quid de sacerdote quo pro diuinis pulsante campanā malleus cadēs puerum interfecit: ⁊ dico eum non esse irregularem si id fecit ex officio sacristi vel eius permissione aut ꝓsuetudine q̄ q̄libet sacerdos vel clericus pro similibus poterat pulsare campanam. ⁊ diligētiaz ad habuit. Secus si non fecit ex dicto offō vel permissione aut ꝓsuetudine: vt in. c. Joannes eo. tit. item secus si non adhibuit diligētiā. vt q̄ fuit sacrista ⁊ tint in abulum diligenter nō ligauit per secundam regulam.

11

¶ Undecimo q̄d de monacho q̄ ludens signantem etiam leuiter zona correpta traxit ⁊ abortire fecit. ⁊ dico q̄ est irregularis ꝑ tertiam regulam. ⁊ ꝑ. c. sicut ex litterarum eo. titu. vbi panor. dicit verbuz singulare. q̄ in. d. casu si fuisset maritus eius. aut frater vel ꝓsona coniuncta. ⁊ ludus fuisset lenis. mors non imputaret̄ illis: ⁊ sic concludit q̄ ludus lenis. etiam cum muliere pregnante non est ꝓhibitus. si persona est honesta ⁊ coniuncta. ⁊ tunc non imputaretur abortus. qui monacho iputatur: quia vnus dat operam rei licite alius illicite. Et idē dicēdum est de ducente choreas cum pregnante si abortiatur: q̄ si est clericus vel religiosus irregularis est ꝑ tertiam regulaz: secus de seculari concurrentibus circunstantijs que requirunt ad licitas choreas: ⁊ hoc si saltatio sit lenis.

12

¶ Duodecimo quid de monacho q̄ mulierem a tumore gutturis curandam. aperto tumore ferreo instrumento monuit ne se vento exponeret: sed illa se exposuit ⁊ perijt ⁊ dico quod est irregularis etiam si de contingentibus nihil omisit ⁊ idem si esset clericus etiaz si esset in minoribus sufficienter beneficiatus secundum panormita. in. c. sententiam ne cle. vel mona. per tertiam regulam. ⁊ per c. tua. eo. titul. q̄ illicite rei. l. chirurgie operam dabat que ars clericis interdicitur vbi interuenit incisio vel adustio. vt in. c. sententiam.

13

¶ Ti. quid de medico sub cuius cura infirmꝰ ꝓter voluntatem interijt. ⁊ dico vt no. panor. in. c. tua eo. tit. q̄ illi non imputatur cōcurrentibus quatuor. primo quod illud officium non sit illi prohibitum exercere sicut religiosis ⁊ clericis chirurchia. in. c. nō mosit ꝓ in illa arte: tertio q̄ exhibuerit oēm diligentiam ꝓm artem: quarto q̄ infirmum de his que sunt egritudini contraria informauerit: al's teneretur. de eta. ⁊ qua. ad aures. Adde tu quinto q̄ super his habeant ꝓbabilem conscientiam ꝓm archi. Et si non sunt irregulares nec prohibentur. ꝓmouere: secus quando sunt imperiti vel negligentes: ⁊ ex hoc probabiliter credunt aut dubitant infirmos perisse vel membris esse destitutos. d. c. ad aures.

¶ Ti4. quid de flobothomante aliquez causa medicine si ille interijt: ⁊ dicit. ꝓꝓ. quod nō tenetur si erat peritꝰ ⁊ adhibuit diligentiaz debitam: sic q̄ si incidendus non habuit ꝓsuetam dispositionem membrorum aut venaꝝ siue neruoꝝ: q̄ non tenetur in aliquo incisoz ꝓm Inno. nec est irregularis si in hoc ꝑpter suam imperitiaz non errauit: q̄ in hmōi potius casu ñ culpa creditur mors accidere. xxij. q. v. de occidēdis. Et ideo phisici ⁊ chirurgici si erant periti: et nihil de ꝓtingentibus omiserunt. et habēt sup hoc ꝓbabilez conscietiam. nō ꝓhibent a ꝓmotione q̄ui mortui sint infirmi: secus si fuerunt iperiti vel negligentes. et ex hoc probabiliter credunt vel dubitant perijsse infirmos. vel mēbris deperditos: quia sunt irregulares. de eta. et qualf. ad aures.

14

¶ Decimoquinto quid de custodib⁹ aut seruitoribus infirmoꝝ qui vocauerunt minutorem. vel ad eoꝝ peritionem dederunt vinum vel nō bene custodierunt vñ ex frenesi se occiderūt vel huiusmodi: et dico q̄ in omnib⁹ huiusmodi fz ꝓꝓ. et oēs summistas nō dz q̄ de facili habere ꝓscia scrupulozaz si bona fide fecit: nisi sit euidens culpa. aut negligētia dissoluta. adde fz mentē eius vel nisi daret opam rei illicite puta cōtra medici ꝓecepta cōmittēs: et si eā hz deponere debz ad ꝓfiliū bonivirl. Si aūt fuit lata culpa vel negligentia dissoluta puta si custos frenetici vel furiosi. dimisit eū vt ipse iret ad ludēdum in platea. vel. alias dat opam rei illicite. aut ex nimia crapula vel ebrietate vigilare non potuit. maxime cū deputatus eēt ad custodiam infirmi et certū sit vel ꝓm medicorum iudicium probabiliter dubitatur q̄ inde mors secuta sit. irregularitas contracta est secundum eundem ꝓꝓ. qui per culpā intelligit commissionem per negligentiā vero omissionem. Et videtur velle quod tenētur hmōi de culpa leui que est euidens non de leuissima: ⁊ de negligentia grauī non de leui quando non est dissoluta. Magis enim ponderatur commissio quaz omissio: vt infra. ⁊ xxiij. Et hec procedunt vbi custos nō

Universidad de Deusto Biblioteca

esset salariatus. sed custodiret ex pietate vel obedientia. Idem dic de vertentibus infirmos. vnde frangitur apostema vel anhelitus obturatur.

¶Decimosexto qd de eo qui latronem res
16 suas asportantē pcussit: ex q̄ pcussiōe surgere nō potuit. ⁊ sic est occisus ab alijs: ⁊ dicūt qdā indistincte q̄ est irregularis: q: illicite rei operā dedit. ex qua homicidiū casuale secutū est: s; q: dictū est q̄ clerico p rex defensiōe pcutere l; seruato moderamine inculpate tutele. quod et p; in. c. significasti el ij. eo. ti. Io distinguo. q: si non pcussit letaliter nec aio occidēdi. nec modum excessit debite tutele nec debuit pcogitare q̄ occideret ab alijs nō est irregularis. ⁊ ita vr esse casus in. d. c. significasti: ⁊ facit. c. exhibita eo. ti. ⁊ ff. loca. l. q̄ domum. in fi. ⁊ vr sensisse gl. in. c de cetero. ⁊ in. c. tua eo. ti. nec ob. d. c. de cetero. quia loquit de causa propinqua homicidij vt quis sit irregularis. si vo pcussit letaliter vel animo occidendi vel modū excessit. vel diligentiam non adhibuit pcogitando q̄ verisimiliter poterat occidi est irregularis vt p; ex dictis.

17 ¶Decimoseptimo quid de eo qui latronem vidēs clamauit. ex quo clamore latro captus fuit ⁊ occisus ⁊ dico q̄ homicida est ⁊ irregularis fm Inno. ⁊ ho. ⁊ sequit panor. in d. c. significasti el. ij. e. ti. Et si nō habuit animum ad mortē: q: debuit de homicidio cogitare. qd ex tali clamore cōiter sequit: qd bñ panormi. ibi limitat. qñ cōiter sequitur alias nō. ex quo animū non habuit ad mortē: limita et si clamauit pro rebus vel alijs q: si pro salute sue persone clamasset nō est irregularis.

18 ¶18. quid de eo q̄ arborem cedit nihil de cōtingentibus omittendo: circūspiciēdo ⁊ clamando fortiter ⁊ tēpestiue ⁊ tñ homicidiū sequitur. ⁊ dico q̄ si dabat operam rei licite vt quia sua erat arbor non est irregularis p regulam primam: alr vero erit irregularis per tertiam.

19 ¶19. qd de eo qui dat amatorium poculum ex quo sequitur homicidium preter intētionem: ⁊ dico q̄ homicida est ⁊ irregularis. vt no. panor. in. c. si aliquis. eo. ti. ⁊ facit. l. si qs aliquid. §. q̄ abortionis. ff. de pen. ⁊ rō est q: dat operam illicite rei: secus si homicidiū non sequitur puta q: fetus nondū erat formatus. vt ibi glo.

¶20. qd generaliter de occidente aliquem
20 ludo: ⁊ dico q̄ si licite ludebat fm vnam circūstantiam ludi personarū loci ⁊ temporis: ⁊ verisimiliter talis casus venire nō debuit: non est irregularis. vt p; in. c. lator. eo. ti. et ratio est quia dat operam rei licite cum diligentia: secus si ludat illicite: vel diligētiam non adhibeat: q: est irregularis vt ex dictis regulis patet.

¶21. quid si quis insequendo pijciat lapidē 21
post aliquem ludens ad terrorem ⁊ ille volens lapidem declinare impinguat in aliū lapidem vel cadat ⁊ moriatur: ⁊ dicit Inn. in. c. exhibita. eo. ti. q̄ proijciens tenetur: si iactus lapidis fuit cā lesionis: ⁊ idem abb. ⁊ vincen. sed panor. ibi hoc limitat: quādo iactus potuisset grauem percussionē inferre nisi alius fugisset: q: tūc ludus fuisset noxius etiam in pueris: secus si percussio non potuisset esse grauis: vel si proiectio fuisset a remotis. hec ex illo bene: q: intendit q̄ interuenit irregularitas ante ludus lapidum q̄ alr's licitus est pueris etatis beneficio redderet illicitus ex imoderato iactu. 22

¶Uigesimosecundo quid de puero qui frāgendo turgidā vesicam porcinam mulierē pgnātem terrore abortiri fecit: ⁊ dico q̄ Inno. Ab. ⁊ Uincē. sentire vident quod homicida sit ⁊ irregularis. sed oppositum bene tenuit Panor. quia ad esse irregularē non debet attendi quelibet causa fm gl. in. c. decetero. eo. titu. sed vt ibi dicit Panor. appellatione cause. propinquam ⁊ non remotā intelligimus: ⁊ facit. ff. ad. l. cornel. de sicca. l. nihil interest in glo. sicut non est homicida faber cultellum faciens. Unde percutiens aliquem vulnere non mortifero non est irregularis fm Ber. in. d. c. exhibita. si ex imperitia medici vel incuria. aut expositione ad labores ⁊ sudores moriatur: si tamen quis animo nocendi faciat aut minorem diligētiam adhibuit considerat etiā causa remota fm eundem Ber. in. c. decetero. ⁊ in. c. pre 23
sbyterum.

¶Uigesimotertio qd de parētibus qui a casu. pprios filios in lectis occiderūt: ⁊ dico q̄ si fuerūt in culpa graui aut leui tenet de homicidio: vt p; in glo. c. fi. de his qui propi. fi. occi. quia datur eis pro culpa graui. penitentia. vij. vel quinq; annorū: pro leui triū: si vero nulla culpa precessit non tenentur: similiter nec si precessit quidē sed leuissima in omittendo fm Panor. de pe. et remi. quesitū: q̄ ibi infert q̄ leuissima culpa i. hōicidio nō inducit irregularitatē. qñ sine tactu talis perpetratiōe homicidiū secutū est: ⁊ idē dico si pcessit culpa leuissima aliqd licitum agēdo. q: et ea nō esset qs irregularis. Qd verū est indubitanter quod agit aliquid licitum ad cōmodum occisorū: vt supra. §. xv. de ser

uitoribus infirmorū dictū est: imo nec si age
Nota.1. ret qs rē de se licitā ad cōmodum pprium vt ex quarta regula patuit. Sed p his sciendū est primo q̄ parētes filios teneros apud se collocare non debent. aliter sunt in culpa ij. q. v. consuluisti. quando. s. id agūt gratia sui cōmodi. ne. s. plorent ad aures. aut ipsi frigeant assurgētes ad cunas vel huiusmodi ⁊ eis imputatur homicidiū etiam p culpa leuissima: secus vbi hoc agerent ad commodū filiorū. puta q: ita sunt pauperes q̄ eos pānis fouere in cunis cōtra frigora nō possent: q: ex hoc nō sunt in culpa nec de homicidio tenentur nisi alia culpa interueniat: quia duobus malis concurrentibus minus eligitur. xiij. dist. nerui: sed ⁊ si alia culpa interuenit non tenētur nisi sit grauis aut sal
Nota.2. tem leuis non autē si sit leuissima solū. Sciēdū est secundo q̄ fm sum. ang. verū est vniuersaliter leuissimā culpam in homicidio irregularitatem nō inducere: sed sum. ros. non putat verū vnde dicit q̄ dans operā rei illicite de se tenet de omni culpa etiā omittendo ⁊ de omni casu etiā si diligētiam adhibuit: quod probat p capitula. suscepimus. decetero. tua. ⁊ sicut ex litterarum. extra eodē dans vero operā rei licite si fuit in culpa et leuissima cōmittendo tenet de casu inde sequuto. vt dicit ⁊ probat p. c. clerico iaciente l. dist. ⁊ c. presbyterum. ⁊ c. ad audientiā. eo. titu. sed hoc non est verū nec probatur in capitulis que allegāt. culpā fuisse leuissimā: si vero fuit in culpa omittendo nō incurrit irregularitas: ⁊ iste est casus. d. c. quesiuit: q: isti parentes dabant operam rei licite. tñ fuerunt in culpa omittēdo. ibi ex incuria. Sed
Nota.3. adde tu iuxta quartam regulā q̄ et cōmittendo culpa leuissima irregularitatē nō inducit. Sciēdū est tertio q̄ iura plus omissionis quā cōmissionis tollerant culpam: p quo facit theorica aurea Bar. in. l. quod nerua. ff. deposi. de qua magnum festum. Alex. de imo. facit in. l. si mora. ff. solu. matri. scilicet quod in oibus contractibus in qbus quis tenetur solum de dolo ⁊ lata culpa: tenetur etiā de leuissima in faciendo cōmissa. Supra eo. in princ.

24 ¶Uigesimoquarto queritur quid de habēte animal: puta vrsū vel leonē qui aliquem interfecit: ⁊ dico q̄ si non fuit in culpa nō tenetur de homicidio: si vero fuit in culpa tenet ⁊ est irregularis: puta q: erat ferox ⁊ non tenuit ligatum ⁊ huiusmodi: ar. c. hi q̄ arborē ⁊. c. sepe. dist. l. ⁊ quod notatur. in. c. de occidendis. xxiij. q. v. quod sum. ang. reprobato Host. tenet indistincte verum: q: forte dicta iura indistincte loquuntur: sed q: nō loquūtur de causa remota vt est in proposito que non venit noie cause in homicidio nisi adsit malitia vel diligentia minor. fm Ber: vt supra. §. xxij. ideo melius fm Host. in. c. ad audientiam. eo titu. ⁊ Inno. hoc pcedit si interuenit malitia vel lata culpa. vel fm alios et leuis: vt patet in sum. cōfes. li. iij. ti. i. q. xxviij secus in leuissima. ar. l. j. ⁊ fi. ff. si. qua. pa. ⁊ p regulā quartam.

¶Uigesimoquinto quid de eo qui vocauit 25
milites ad defensionem sui iuris. si aliquis ibi occidatur. ⁊ dico q̄ non tenetur de homicidio. vt in. d. c. de occidendis: ij. q. iij. eadē causa. c. maximianus: ⁊ hoc q: non est causa propinqua homicidij: secus si ipse occideret pro rebus aut iuribus suis: q: esset irregularis vt dictum est nisi defenderet suā personam.

¶Uigesimosexto qd de eo q̄ impulsus vel de- 26
clinans pcussionem alium impellit ⁊ occidit ⁊ dicit Hug. in. c. sepe. di. l. q̄ non est homicida nec irregularis: nisi fecerit in fraudē. adde vel nisi potuerit puidere ⁊ aliter euadere. 27

¶Uigesimoseptio qd de eo q̄ puerum misit ad flumē monēs vt ab eo caueret. ⁊ submersus est: ⁊ dico q̄ irregularis est vt videt tenere Host. sicut ⁊ diaconus qui falcem non remouit. de ho. continebatur: sed hoc bñ limitat sum. confes. si poterat rōnabiliter de periculo cogitari.

¶Uigesimooctauo querit qd de eo qui fa- 8
mulum corrigia gladium habēte verberās occidit: ⁊ dico q̄ est irregularis: quia debuit probabiliter credere occisionem. non remouendo cultellū: extra eo. ad audiētiā. Multos etiam casus in quibus irregularitas sine peccato contrahi potest habes titulo sequenti.

¶Rursus de homicidio tertio q̄rū qd penā maxie irregularitatis

HOmicidiū. tertio inquātum penā ⁊ irregularitatē inducit. ē duplex. s. sumptum proprie quod est occisio hominis iniusta ⁊ cum peccato: ⁊ large quod est occisio hominis etiā iusta ⁊ sine peccato. Et de vtroq; quomodo in multis casibus irregularitatem inducat in duobus prioribus titulis incidenter dictū est: vbi de eo quantum ad peccatum agēbatur nunc autem de vtroq; inquantum inducit penam maxime irregularitatē ex intentione dicendū est.

¶Primo vero querit que ⁊ quot sunt regule 1. q.
generales pro iudicandi de irregularitate circa homicidas: ⁊ dico quod sunt multe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

irregula. ¶ Quarum prima hec est nullus iudex magister. aut doctor. in dubio debet aliquem irregularem iudicare: ar. de pe. dist. prima
2 §. pene. ¶ Secunda. Quilibet in dubio se debet irregularem reputare. vt in. capitulo. ad audientiam. eodem titulo. Unde in foro anime maxime quando aliquis de hoc non est infamatus. debet sue conscientie relinqui: vt in. c. ex litteris. eodem titu. Et has duas ponit hostl. in. dicto. capitulo. ad audientiam. Et sic patet quod in foro contentiosovbi agitur ad penam. non debet quis in dubio reputari irregularis: secus in foro anime vbi agitur ad imponendam penitentiam: de quo panormi. in. dicto. capitulo. ad. audientiam. ¶ Tertia. Ad incurrendam irregularitatem ex homicidio. necesse est interuenire factum vel preceptum. vel consilium. vel defensionem. vel cooperationem occidentis: et hanc ponit Innocen. in dicto. capitulo. ad audientiam. sed attende quod ad cōsilium reducitur animatio. et ad cooperationem auxiliatio. Igitur homicidium mentale nunq̄ irregularitatem induc it: quia lex promotionis factum requirit. xv. q. j. c. vltimo. sed intelligē factum propium vel alienum in quo quis participat verbo vel signo equipalenti. vt in precepto vel habitione: similiter nec homicidiū permissionis etiam cum quis sine periculo posset liberare. vel delectatur de morte: nisi forte sit prelatus aut dñs vt infra §. v. ¶ Quarta Causam homicidij que irregularitatē inducit oz esse propinquam. ff. ad. l. cor. de sicca. l. nihil interest: secus de cā remota. seu occasione: quia nō ideo est homicida faber quia cultellum fecit de homi. tua. quod fiber. limitatur de causa remota. nisi ds animum habuerit nocēdi. aut minorem adhibuerit diligentiam: vel non cogitauit q̄ debuerit cogitare. eo. ti. Hybrey. in ti. ¶ Quinta. Infans occidēs non est irregularis nisi sit doli capax. cle. furiosus. de homi. et no. panor. in c. j. de pue. et Jo. an. ibidem: et similiter dic de furioso. pro quo facit. l. pria. C. de fal. mone. ¶ Sexta. Quantum ad irregularitatem contrahendam non est in iure vel communi doctrina canonistarum inuenire differentiam inter laicum et clericum sed vbicunq̄ irregularis est clericus. est et laicus: e contra: excepto homicidio casuali: vbi aliquando est irregularis clericus et non laicus: e contra: quia aliquid est illicitum clerico et non laico vt mercari et ludere ludo clerico interdicto vel mederi. et ecōtra vt celebrare diuina: vnde si ex mercatione clerici sequatur occisio adhibita diligētia est irregularis non autez laicus. Quatuor alie regule habentur supra homicidiū primo in prin.

¶ Secundo qrit vtrum omis homicida sit irregularis: et dico multa. ¶ Primum. omnis occidēs aut mutilans post baptismum per industriam et voluntarie et sine peccato est irregularis. vt no. in. c. j. de homi. et ibi patet p tex. et non solum promoueri non potest sed etiam promotus. est perpetuo deponēdus extra. eo. sicut dignum. dist. l. si quis vxorem. etiam si interficiat sarracenum vel paganum. dist. l. clericum. Et hoc siue occidat cum peccato siue sine peccato siue per se siue per alium. mandato. consilio. defensione. permissione. cooperatione. animatione. auxiliatione. Unde in causa mortis aut mutilationis. irregularis est iudex etiam si fuisse procedendo. d. ij. aliquantos. et accusator ac testis. et notarius sententiam scribens. aut proferens: vel attestationes scribens aut legens dum publicantur. vel scribens aut dicens literas pro vindicta tanquam aduocatus quoq̄ contra reum. vel pro reo si cum effectu accusator subsidiatur tallionis: assessor etiam et quilibet alius officialis. vt no. in. d. capitulo. aliquantos: et per totum extra ne cle. vel mo sententias et in glo. in tum. dist. ij. Si tamen effectus non sequatur nullam incurrunt irregularitatem etiam episcopalem vt dicit §. v. vt expresse dicit panormi. in. d. c. sententiam. et in. ca. clericis. ne cle. vel mo. vbi facit pulchram theoricam. quod per solam mortem aut membrorum truncationem quis irregularitatem incurrit: secus si alia sanguinis vindicta sequatur: et in. c. si aliquis de homi. dicit quod ex sola voluntate nunq̄ est aliquis irregularis. quod etiam tenet gof. qs indubitanter tene quantūcunq̄ quis mortem attentauerit: nec §. v. dictum aliquo iure cauetur: glo. quoq̄ in. ca. periculose de pe. di. prima. dicens talem irregularem intelligitur secundum panormi. de irregularitate consequente peccatum non de indispensabili. ¶ Secundum. Item sunt irregulares omnes de familia rectoris. affectantes pro defensione malefactorum ad mortē equestres vel pedestres. et trahentes malefactorem ad cordam si inde fatetur occidi. vel fuerit. excepto tamē in quisitiōis negocio. similiter q̄ acuit vel deferit securim vel aliud occisionis instrumentum. vel portāt scalas aut funēs pro aliquo suspēdendo. et hoc quilibet dat causam propinquā morti vel in ea cooperatur. d. c. si quis viduam. di. lj. Secus de faciente gladium vel funes ad omne vsum non ad mortem sed casu inde sequitur. xxiij. q. v. de occidendis. ¶ Tertium. Similiter est irregularis qui aliquid facit vel dicit vt omino moriatur. vel citius moriatur: si hoc est certum: puta voluit infirmum vt citius moriatur: dicit decapitando vt caput ponat ad ciprum: et ex hoc citius ponit: vel dicit satelitibus huismodi ar. d. c. si quis viduam. Et generaliter omnis homicida et mutilator voluntarius etiam si occisus vel mutilatus sit paganus. di. l. clericum excepto eo qui hoc ob defensionem sue persone facit cum alter etatis non possit et furioso infante ac dormiēte qui non sunt irregulares. vt in cle. vnica. eo. titu. Et quod dictum est de infante. pe. de anch. dicit verum etiam de maiori septennio si non sit doli capax. Quod etiam dictum est non esse irregularem cum qui occidit se defendens. s. tho. 2. 2. q. lxiij. dicit esse falsum: quia tunc non emanauerat. d. cle. Et pditur etiam ab irregularitate se qui est homicida permissione scilicet nō obuiando cū possit etiam si de homicidio delectetur secūdum archie. sicut etiam non est irregularis medicus permittens infirmum mori nolēs sibi mederi. et diues dimittens pauperem fame perire. xv. q. prima. si quis non iratus in
4 fra §. v. particula quinta. ¶ Quartum. Omnis etiam homicida a casu irregularis est in casu in quo sibi imputatur homicidium. sm doctores: es si culpa sit grauis aut saltez leuis iuxta dicta supra in principio tituli prioris:
3. qō. als non.

¶ Tertio queritur vtrum omnis mutilator et debilitator membrorum seu mutilatus et debilitatus sit irregularis: et dico multa.
1. dic. ¶ Primum loquendo ꝓ tum ad mutilantes. Nulli seipsum mutilare licitum est vt supra homicidium. i. §. j. particula prima dictum est: et qui se mutilat ex impatientia vel credens se deo prestare obsequium puta vt castre viuat. nihilominus a promotione repellitur. et deficitur promotus. de corpo. vitio. si sanificauit. quia talis homicida sui iudicatur. dist. lv. si quis occiderit. et di. xxxiij. maritum. si vero quis se vel alium mutilet: q̄ membrum est corporis corruptiuz. nō peccat secundum sanctum tho. 2. 2. q. lxiij. nec est irregularis nisi ex mutilatione inducatur deformitas vel impotentia ad ordinis
2 executionem. vt in summa confes. libro secūdo. titulo primo. q. xlij. ¶ Secundum. Mutilatio membrorum extra casuz infirmitatis quo ad peccatum mortale irregularitatem et dispensationem parificatur homicidio secundum notabilem glo. in clemen. vnica. e. titu. et facit. c. aliquantos. dist. lj. cuz multis aliis ibidem. et. c. clericis. ne cler. vel mona. et. c. in archiepiscopatu. de rapto. et. c. is qui. de homi. libro sexto. Non tamen quelz mutilatio irregularitatez inducit secundū carpolt laud. in d. clemen. vnica. sed solum cum mutilatur aliquod de principalibus membris. et secundum pano. in c. j. qui cle. vt vo. sola effusio sanguis nō inducit irregularitatez. vide infra particula quarta. Ex his autem patet quod de mutilatore distinguēdum est vt de homicida quantum ad irregularitatem: vtrum. s. mutilauerit sponte vel a casu: et si a casu vtrum vando operam rei licite vel illicite: et si licite vtrum adhibita diligentia vel ne. ¶ Tertium. Si membrū non mutilatur sed debilitatur: non inducitur irregularitas secundum panor. in. c. de diacono. qui cle. vel vo. idem dicit in. c. clericis. ne cle. vel mona. ar. j. q. i. sicut vxori. quiz mēbrum debilitatū sit quasi inutile quo ad operationem: tamen valet saltem ad decorem et in penis facienda est mitior: inter pretatio. et concor. secundum eum cal. et similiter gaspar in. d. c. de diacono. Sed hoc limita prio per cle. vnicam. eo. titu. et per. c. qui percussit xxiij. q. vltima. quando debilitatio nō est totalis sed stat vsus eius aliqualis: vbi autez ex toto debilitatur et inutile operationi penitus redditur inducitur irregularitas: p id quod no. cy. in auct. sed nouo. C. de ser. fugi. vnde barto. in. l. j. ff de pub. iud. in fi. dicit quod mutilatio proprie est quando membrum leditur: ita quod suum offiū exercere non potest: quod probatur in l. idem ophilius. in prin. ff. de edil. edic. truncatio ꝓ qñ ex toto abscidit: et idem panor. in. c. cum illorum. de senten. excommu. quod mutilatio et truncatio vt diuersa ponuntur in. d. clem. vnica. et vt truncatio totalis abscisio siue diminutio membri: mutilatio vero quando in rotum membrum non abscinditur sed ex p cussione impeditur eius officium: et vt ragi inquit irregularitatem inducit. Limita secundo secundum guil. de laud. in suo sacramentali si membrum debilitatum sit de principalibus: et de ijs que redderent hominez deturpatum et inutilem. s. penitus pro diuinis officijs exercendis: vnde si quis alteri faciem sic deturpet vt propter scandalum sit inhabilis ad premissa credit eum irregularem licet ille vere non sit mutilatus: et idem si maculam vel aliud impedimentum face

Universidad de Deusto Biblioteca

4 ret in occulto etiam sine erutione. ¶ Quartum. Truncatio digiti non inducit irregularitatem. s. in truncante sed principalium membrorum. s'm car. post laud. in. d. cle. vnica alle. ca. j. de cle. pug. in due. quod loquitur de membro. quod membrum proprie et stricte summendo. est ps corporis habens officium separatum et distinctum s'm bar. et io. de imo. in. l. ij. ff. de publi. iud. in fi. sicut manus ad palpandum et pes ad ambulandum facit. c. singula. dist. lxxxix. iuncta glo. et tex. in. d. c. sicut vegeri: et in aut. predicta sed nouo: digitus autem non est membrum: sed ps membri. vt in. l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. et. d. l. idem oppilius. quod limita nisi digitus esset polex vel index. ar. dictorum. §. pericula. iij. quia horum vsus est in ministrando necessarius et pariter horum priuatio reddit penitus inutilem.
5 ¶ Quintum. Quantū ad mutilatos autem glo. sum. d. l. sic dicit. Sponte. adde et sine causa: vitiati in quocūque membro repellunt a promotione. et deijciuntur iam promoti: vt infra eo. penitētes sunt enim homicide: infra: eo. si quis. et. c. q partem. Si autem casu vitiati sunt corpore scilicet ab hostibus inuitis vel propter egritudinem voluntarij siue a se siue a medicis non obest eis extra eo. si quis a medicis. Si autem alias sunt vitiati scilicet nec propria nec aliena voluntate: aut ipsi insistebāt operi illicito et repelluntur. aut licito. et sic si vitiati sunt in minimis membris siue occultis non repellantur a promotione. extra c. qui partem et. c. eunuchus. sed si in magnis et manifestis. non promouentur: vt infra eo. si euangelica. Si ergo aliquis in principalibus membris. s. in oculo vel manu habet enorme vitium non promouetur. secus si modicum et quod non generet scandalum vt extra de cle. egro. vel debi. presbyterum extra de cor. viti. ca. j. et. ij. hec ibi. de quo vide etiam. s. corpore vitiatus. §. j. et. ij. et limita vt. s.

¶ Quarto queritur vtrum homicide et mutilatores qui ab irregularitate. s. excepti sunt. s. sui defensor. infans. dormiens. et furiosus et s'm aliquos eadem ratione ebrius aliquo casu contrahant irregularitatem. et dico multa.
1. dictum ¶ Primum. Qui potuit quidem vitare mortem sed non mutilationem. occidendo inuasorem s'm lap. irregularis efficitur. sed verius car. in. d. cle. vnica sensit quod non. quia mutilatio et occisio equiparantur quantum ad irregularitatem incurrendam: et sic debet esse idem quo ad illam euitandam: et hanc opinionem tene: quia in iure mutilator appellatur homicida. vt dist. l. v. si quis absciderit. et distin. xxxiij. maritum. Qui tamen potuit euadere mutilendo inuasorem si occidat est irregularis. quia deest moderamē. nisi occideret preter intentionē adhibita diligentia.
¶ Secūdū. Qui fugere quidē potuit. sed fugiēdo se periculo exposuisset. puta quia probabiliter dubitabat de casu. aut velociori cursu insequentis qui ex fuga audacior factus facile percussisset. occidendo aut mutilando postposita fuga non est irregularis quia periculo tali se exponere non tenebatur. cū qualitas temporis et loci non patiatur plenius deliberandi consilium. ff. de exerci. l. prima.
3 ¶ Tertium. Qui occidit aut mutilat aliter quidē euadere nō potens. sed ad hoc ex illicito opere deductus. puta quia noctu deprehensus est cum muliere vel iuit ad iniustū bellum et hmōi. vr irregularis per regulas supra dictas: quia dabat operam rei illicite et pariter imputatur illi homicidium sequens. et hoc tenere vr asten. lib. j. ti. xxv. quam opinionem credo veram vbi iste licite impugnaretur et pariter illicite se defenderet vt quia capitur in fide a ministris iustitie pro maleficio. sed falsam. vbi impugnaretur illicite et consequenter licite se defenderet: quia iura excipiētia ab irregularitate homicidij voluntarij se defendentem. de licita defensione intelligenda sunt. quibuscumque in homicidio effectualiter est peccatum est et irregularitas nō econuerso: vnde vbi est illicita defensio est irregularis.
4 ¶ Quartum quātum ad eum qui dormiēs occidit bart. in. l. pena. ff. de paricid. distinguit: quia si hoc sciebat sibi euenire debuit prouidere vt iaceret solus vel nemo esset in camera: aliter est in culpa. et propter culpam tenetur: sicut putator arboris qui non admonuit transeuntes. ff. ad. l. aquil. l. si putator si vero hoc non sciebat sibi euenire parcitur illi. quia dormiens equiparatur furioso: vt. l. j. §. primo. de acquiren. posses. furiosus autem non tenetur. ergo et c. hec barto. Et et sic secundum eum. non est irregularis. Et si ideo sic in nocte somniauit quia in die sic cogitauit. distinguunt quidam a simili. quia aut sine culpa sua fuit lacessitus. et tunc non tenetur cum sit vitium nature. alias secus. dicta. l. pena.
5 ¶ Quintum. Ebrius si occidat vel mutilet secundum Math. zenc. et Cardina. in. d. clementi. est irregularis. quia si papa voluisset eum excipere hoc expressisset.

¶ Quinto queritur quid tradiderint iura specialiter de prelatis et clericis. quantū ad contrahendā irregularitatē. et dico multa.

1. dic. ¶ Primum. Eps vel alius prelatus hns iurisdictionem tpalē debet constituere iudicē secularem qui audiat cās percipue sanguinis: cui precipere pōt vt vnicuique iustitiā faciat: et ei interroganti quid agendū in tali casu q. s. mereatur cām sanguinis rādere pōt quod piros cōsulat: et caueat ne propter suam responsionē directam vel indirectam ille intelligat quod eum debeat sanguine punire s'm ray. quia si ex tali responsione reus occideretur vel mutilaretur esset irregularis. Pōt ēt talis plat' delegare alicui ēt spāliter sup aliquo maleficio puta homicidio in sua iurisdictionē cōmisso. vt inquisita veritate iustitiā exequatur: et si ille exequatur et occidat: nō propterea ille platus est irregularis. extra ne cle. vel mo. eps. lib. vj.
2 ¶ Scdm. Prelatis ecclesiasticis licitum est ob defensionē rex ecclesie vel fidei inuocare contra violētos brachium seculare et hortari tales: non quidē vt occidāt mutilent aut vulnerent: quia hoc esset directe ad homicidiū procurare: sed vt ecclesiā vel patriā liberent et terrā ab infidelibus occupatam reducāt ad xpm regē sup quo ecclesia magnas facit remissiones: et si hinc inde aliq occidantur nō imputatur plato sed peccaret nisi contra tales se opponeret. xxiij. q. v. de occidēdis. ij. q. viij. igitur. et. c. scire. et. c. omni. et. c. hortatu. et. c. vt pridē. Pertinet ēt ad clericos disponere et inducere aliū ad bellandū legitima bella: et interesse bello. lz manu propria bellare nō debeat et iuste pugnantibus spūaliter subuenire suis exhortationibus et absolutionibus s'm s. tho. 2. 2. q. xl.
3 ¶ Tertiū plati et alij q intersunt vindicte sanguinis s'm asten. non sunt irregulares nisi ad hoc dederint consiliū auxilium vel fauorem vel nisi intersunt tanq prestantes auctoritatem. vt pz in. c. ex literis. de excess. pla. vbi tn panor tenet quod sunt irregulares illi qui habent iurisdictionem sibi exhibendo presentiam suam. quia opem videtur prestare. d. l. si quis viduam. non aūt alij prelati lz grauiter peccent facientes contra ca. sniam ne cle. vel mo. sed dico quod nec illi nec isti sunt irregulares ex hoc ipso quod sunt presentes sed si ex psentia faueāt: nec peccāt nisi adsint ex causa iniusta puta curiositate: secus si ex pietate associando occidendum vel mutilandum ne desperet.
4 ¶ Quartum. Clericus respondens iudici quod pro tali crimine debetur pena mortis s'm panor. in. d. c. ex literis. post ho. est irregularis si crimen imminet puniendum de presenti. et ex suo cōsilio generali vel speciali sequatur homicidium dist. l. si quis viduam. non autem si ex sua responsione homicidium non sequatur: vt quia iudex erat dispositus omnino occidere: et iste interrogatus fuit a quodam alio et hmōi: similiter nec qn crimen non imminet puniendum de presenti quis respondeat quod meretur mortem: et sic intellige glo. in. d. c. ex literis.
¶ Quintum. prelati et alij iudices non liberātes ab iniusta morte cum possunt aut nō pascentes fame morituros s'm. d. d. lz pessime faciant non sunt irregulares: quia lex promotionis factum requirit. xv. q. j. si quis non iratus sed tn alijs melius videtur quod sint irregulares qn eis de iniusta occisione constat si effectus sequatur. ar. de homi. petrus. et de simi. maheus. quia in isto casu non solū est omissio sed etiam cōmissio sicut et in dictis iuribus pz. pro quo facit qn no. asten. lib. vj. tit. xliij. quod tales non sunt immunes a culpa homicidij allegans. c. sicut dignum. §. illi autem de homi. ar. dist. lxxxvj. facientis. et. xxiij. q. iij. non inferenda. et. c. qui potest. Immo lz solus iudex ad hoc ex precepto tenebatur. xxiij. q. v. qui malos. et. q. iiij. forte. consilium tn sanū est s'm gof. et ho. quod etiam priuatus hoc faciat si hoc sine suo periculo pōt propter iura premissa. 5
¶ Sextum. Clericus tradens latronē iudici seculari cū protestationeque sanguinis vindictam non intēdit sed tmn habere suam non est irregularis si ille iusticia exigēte immo etiam contra iusticiam s'm glo. occidatur extra eo. prelatis. libro sexto. nec obest si clericus ad conuincendum latronem signa dedisset: cum licite eum tradat conuictum aut conuincendum. Sed tamen predicta limita primo si expresse protestetur vt supra: secundo si mortem non intendebat: tertio secūdum aliquos maxime archid. si sua aliter habere nō poterat. vnde si sua intentio erat maculata irregularis est si occisio vel mutilatio subsequatur. Similiter si peracta occisione letetur et habeat ratum secundum ho. vt recitat asten. vbi supra rathabitio retrotrahitur et mandato equiparatur que in maleficijs generaliter attenditur quod asten. limitat si gaudeat de morte persone. secus si de punitione maleficij compatiendo persone.
¶ Septimum. Si clericus scribat quod aliquis capiatur: et ex captione sequitur mors aut mutilatio ipso ignorante factum et causam secundum hostien. videtur irregularis quia suspicari debuit sic posse euenire quod non est dubium si scribendo fuit in culpa vel sine diligentia. 7
¶ Octauum. Clerici cū alijs trahentes ad manganellos: vnde aliquis scitur aut probabiliter creditur occisus: dicit. d. d. quod melius est tenere certū. et sine irregulares. et hoc videtur tutius etiā bel. 8

lo iusto: licet alij dicant q licet eis turrim aut mu
ros impetere machinis et suffodere: licet non pso
naliter pugnare. et si inde preter eorum inten
tionem eueniat homicidium. illis nõ imputari.
9 ¶ Nonum Clericus benedicẽs aquam fer
uẽtem. vel ferrum candẽs. vel pugiles irre
gularis est sm Ray. si mors sequat: qd Ro
10 do. dicit tutius tenere. ¶ Decimum. plati q
subditos quãtũcũq grauiter delinquentes
incarcerãt cum afflictione q paucis dieb9
moriãtur sunt irregulares sz Jo. de ligna.
in cle. j. de pe. et re. vnde dicit q carcer nõ dz
nimis eẽ crudelis. nec eoz vita tñ attenua
ta q paucis diebus verisimilr moriant: sed
debent pane et aqua sustẽtari sicut vult. c.
nouimus. de verbo sig. et sequtur Panor. i. c.
cum non ab hoie. de iudi. Uide et. §. sequen.
particula. iiij.
.6.q. ¶ Sexto querit qd iuris de occisione et mu
tilatione que fiunt in bello: et dico multa.
1.dict. ¶ Primuz. Existẽs in bello iniusto vbi occi
ditur aliqs ab aliquo licz ipse non occidat est
irregularis ipse et quicũq est ex pte iniuriã
tium si illuc iuit vt bellantibus pstaret au
xilium: psilium: vel fauorẽ: et multo magis
vt aduersarios lederet sm Host. et Inno. in
c. petitio de homi. secus si causa pacificandi
vel alia cã iusta iuit: arg. a ptrario sensu i. c.
quãtum. di. l. et c. psbyter de homi. tamẽ sz
Ray. rodo. et Guil. cum pdictis poterit per
2 epm dispensari. ¶ Secũm. Existẽtes in bello
iusto ex pte se defendẽtium. sunt oẽs irregu
lares si occidunt. nisi in casu quo aliter eua
dere non possunt: alij vero q nec occidũt nec
mutilant. nõ sunt irregulares. licz ibi multi
occidant. Et si pcutiant aliquos qui deinde
occidant ab alijs dicit Archi. q sm Inno.
et Host. nõ sunt irregulares. dũmõ non pro
cauerint eos. extra eo. significasti. el. secõ et
hoc sm Inno. nisi pcusserint aio occidendi.
de quo videt casus in. d. c. significasti: qz es
sent irregulares et si non pcussissent letalit.
Imo licz clericis alios hortari ad belluz si fit
ptra rem publicam. aut ecclesiã vel catholi
cam fidẽ: non tamen arma summere: vt su
pra bellum. iij. §. iiij. Uñ panor. in. c. vlt. et pe
nul. de cle. pcussio. refert ac sequit Host. tenẽ
tem. q clericus pstãs opem oppressis vel ob
sessis iniuste. et adiuuãs eos q repellũt iniu
riam. pijciendo lapides et hmõi. dummodo
ipse neminem occiderit. non est irregularis
sed ista intellige quando qs certus est se nec
3 occidisse nec mutilasse. ¶ Tertium. Secũdũ
Ray. omnes existentes in pugna in qua ali
qui sunt occisi vel mutilati sed nescit a qui
bus censentur irregulares. et qui sunt ex pte
iniuriãtium et q ex parte iniuriam recipien
tium si illi erant clerici et sic illicite mouerũt
arma. dist. l. si qs post: sed Archi. xxiij. q. vi
ti. c. vi. dicit hoc dictum Ray. ab aliquibus in
telligi quãdo clerici erant in culpa: quia si
defenderent se vel socios necessarios. licz ali
quis a defendentibus sit occisus ex alia pte
reliqui qui nec interfecissent nec interfecto
res iuuissent. non sunt irregulares: licz ha
buerint. occidendi voluntatem: quia tex. p
motionis factum requirit sed melius est vt
dictum Ray. indistincte capiatur quãdo qs
non scit se non occidisse vel mutilasse: quia
in dubijs debemus tenere tutiorem. de spo.
iuuenis. et de hoc in simili infra. §. sequenti 4
particula tertia. ¶ Quartũ. Clericus in bel
lo fauorem prestans suis partibus. confor
tando q securius pugnent. aut incutiendo
hostibus terrorem. est irregularis secũdum
Innocen. si bellum est iniustum et mors inde
sequatur. secus si est iustum. item sec9 si iuit
ad bellum iniustuz causa pacificandi vel ex
alia iusta causa modo absit dolus et lata ne
gligentia secũdum eũdem Innoc. et Host. si
vero iuit ad iniustũ bellum ex iniusta cã. et
ad sui defensionem cogatur occidere vel mu
tilare: dic vt supra. §. quarto. pticula tertia. 5
¶ Quintum Quãtum ad clericum ministrã
tem pugnantibus arma quorum noie ve
niunt et fustes et lapides. ff. de verborũ sig.
l. armorum. qdam distingunt inter balistam
et alia. quasi ipsa nunquaz licite concedatur
in bello. qz prohibet ars sagittãdi: extra de
sagi. artem: sed tamẽ non est distinguẽduz:
qz glo. ibi quam seqtur Panor. restrigit tex.
quando bellum iniustum est. vt patuit su
pra aro. §. iij. Clericus ergo ministrans bali
stam ensem lanceam et generaliter arma pu
gnantibus est irregularis aliquo occiso vel
mutilato ab illis. si bellum sit iniustum sm
omnes. etiam si ad defensionem ministrasset.
arg. d. c. ad audientiam. et c. Joannes. et c. si
cui dignum. et c. fina. eo. titu. Si vero belluz
sit iustuz sm Host. et Inno. in. c. fina. z. ne cle.
vel mona. et Dire. lib iij. non est irregularis
concurrentibus duobus: pmo quod non mi
nistret vt occidant sed vt se et sua defendant
secundo quod credat illum cui ministrat non
velle aliquez occidere sed se et sua defende
re: sed sm eũdem Host. tutius est dicere q
sit irregularis. et sic tenet Jo. An. et Archie. vn
de indistincte dicendum est talem esse irre
gularem in bello iusto et iniusto: qz non licz
clerico ministeriũ immediatuz in mortez ali 6
cuius prebere. de pe. qd in dubijs. ¶ Sextũ.
Cõplectẽs multa. Quomodo et quãdo bella

tores maxime clerici efficiant irregulares
Jo. cal. in addi. ad dicta Jo. an. in no. vt re
citat et sequit archie. sic distinguit. Clericus
aut vtit armis incontinenti vim vi repellen
do cum moderamine inculpate tutelle: et sic
occidendo vel mutilando ad sui defensionẽ
non est irregularis aut vtitur aliter. Et tũc
aut vtitur de licentia pape. aut proprio mo
tu. Si de licentia pape in bello iusto vel po
test armis offensiuis et si occidat vel mutilet
non est irregularis: quia dando hmõi licen
tiam videtur abstulisse ab eo incursionem
irregularitatis. quod qdam dicunt verum
solum quando papa hoc exprimeret. alij ve
ro etiam sine expressione. Si vero vtit mo
tu proprio: aut in bello iusto aut iniusto.
Si in bello iniusto planum est q nõ est sibi
licitum siue pster fauorem suis. siue vt timo
rem incutiat aduersarijs. et si ibi aliqi sunt
occisi vel mutilati irregularis est. xxiij. qõ.
viij. c. j. et ij. Si vero in bello iusto puta pro
defensione patrie vel aliorum. poterit inter
esse cum armis defensionis et poterit horta
ri non tamen debet pugnare. xxiij. q. viij. vt
pridem: sz cum armis offensiuis non debet
ibi esse. nisi ea intentione vt defendat. non
vt pugnet. xxiij. q. viij. clerici: et si in tali bel
lo est aliquis occisus vel mutilatus ab ipso
clerico: est irregularis: secus aũt si ipse ne
minez occiderit vel mutilauerit. licz quis ab
alijs occisus sit aut mutilatus: ad cautelaz
tñ hoc casu pnia illi potest imponi: et sic intel
ligitur extra de cle. pcu. pñtium. Si vo in
tali bello clericus aliquem vulnerauit sed
nõ occidit aut mutilauit distingue. Aut ta
lis vulneratus occisus fuit postea ab alijs et
tunc subdistingue. quia aut clericus q vul
nerauit habuit animum occidendi et sic est
irregularis. eo. titu. significasti: si vero non
habuit animum occidendi. etiam subdistin
gue: quia si vulnus eius distingui potest ab
alijs vulneribus et non est mortale non est ir
regularis. vt eo. titu. significasti: aut nõ po
test discerni et tunc propter dubium irregu
laris indicat. vt in eodem versu. quod si di
scerni. Res autem suas non vt licitum ar
mis defendere. cum aliorum offensione. eo.
ti. suscepimus. Hec omnia io. cal. licz aliqua
liter sint breuiata. Notandum tñ primo q
circa rex defensionem dictum est. §. belluz
secundo. Notanduz secõ q ex hoc q papa
dat clericis licentiam vt inter sint bello. nõ
vt licere eis vti armis nisi ad se defẽdẽdũ
non autem ad occidendum aggrediendo.
etiam paganum sm archie.
¶ Septimo qrit q casus adhuc vltra pdi
cta remaneãt de irregularitate dubij: et di
co multa. ¶ Primum. Irregularis censet q 1.dictum.
aliũ letaliter pcussit. licz ab alijs fuerit extin
ctus et idem si non appet an letaliter sit etiã
pcussus ab alijs obijt. et non appet ex cuius
vulnere et idem si pcussit non letaliter ani
mum habuit occidendi. et ex aliorum vulne
ribus pcussus expirauit: panor. in summa.
eo. titu. significasti. el. ij. Et similiter est ir
regularis sz lau. q vulnus alicui intulit nõ
letale. et ille propter imperitiam medici vel
defectum custodie morit. extra. eo. petrus. et
sic sm eũdem si vulnerato ad mortẽ ex no 2
uo ictu mortẽ qs accelerat. ¶ Secundũ. Si
clericus asportantem res ecclesie. pcusserit
nõ letaliter. appet tñ q ille ex pcussiõe illa
fugere non potuit et vñ occisus fuit a prochia
nis sm hosti. tenet. quia pstitit causam ho
micidio. ad hoc eo. ti. de cetero: et ita pmuni
ter transeunt doc. in. d. c. significasti. sz Pa
nor. dubitat quia clericus dabat opam rei
licite. s. pcussioni non letali pro defensiõe re
rum et soluit q tenet quo ad cessationez a
diuinis sz non quo ad penam: et hoc sequit
sum. ros. et male. quia contra seipsam alibi
eum dicat q homicidium casuale non in
ducit irregularitatem. nisi quis teneat de
homicidio. Uñ dico q tenetur si verisimili
ter debuit preuidere q occideret ab alijs si
ipse illuz a fuga impediret. alias nõ. ¶ Ter 3
tium. Multis pcutientibus vnum et occiden
tibus si vulnera singulorum ad mortem nõ
sufficiunt sz omnium simul. omnes tenent
de occiso sm Innocen. in. d. c. significasti: et
facit. xxiij. q. viii. c. vi. et idem sequit barto.
in. l. si. ff. de sicca. ¶ Quartuz. Qui clamat la 4
trones latrones siue aliud agit p quod po
tuit intelligere q inde sequi poterat homi
cidium sm Innocẽ. irregularis est si sequa
tur effectus: nisi faceret propter timorem
sue psone. et idem hosti. addens q secus eẽt
si pro rebus solis clamaret. ¶ Quintũ. Qui 5
ducentibus latronem psulit vt claudant os
irregularis est secundũ Jo. An. si mors sequat
quia dedit consilium. quod verum est si alĩs 6
mors fuisset impedita. non aliter. ¶ Sextũ.
Interrogatus ab aliquo vel aliquibus an
talem viderit indicans: vel si non potest ire
nisi per duas vias dicens per istam nõ iuit.
irregularis est si illi insequentes occidunt.
et ipse debuit scire quod querebatur ad mor
tem: secus si probabiliter credidit eum pro
pter aliam causaz queri sm rod. et gui. dur.
¶ Septimum. Clericus cum socio latro 7
nem se inuadentem capiens et ligans. irre
gularis est si deinde clerico inscio occidit a

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

socio ne fugiat: fm glos. in c. suscepimus de homici. quia fines licite defensionis excessit. ℣ Octauum. Vadens ꝓ aciatũ sup equo q̃ ex petu lancia fractis habentis puerũ occidit: non est irregularis. quia nec voluntarie occidit: nec a casu dando operaz illicite rei. ar. c. dilectus de homici. vbi tamen dicit ber. q̃ est irregularis si frenum de facili frangi potuit. ar. c. significasti el primo e. ti. vel si propter eius imperitiam vel impotentiam equus lasciuit: instit. ad. l. aquil. §. impetu quoq̃ vel si qua debuit fulcere vel facere ꝓ nõ prouidit nec fecit. d. §. impetu quo
9 q̃. ℣ Nonum. Princeps statuens legẽ. cuius auctoritate homines occiduntur. nõ est irregularis: quia in certam personam animaduertit. vt no. archi. xxiij. q. v. officia ℣ Decimum. zelo fidei ad cremandum hereticos signa portantes irregulares sunt. a solo papa dispensandi fm ℣ ℣. si materia illa ad mortem cooperata est: si vero nihil cooperata est. puta quia iam erant mortui anteqũ fuerit accensa non sunt irregulares vel saltem episcopus potest cum eis dispensare: si vero dubitatur. sic ministrare. nõ debent sine pape dispensatione. nec promoueri: dist. l. hi qui de homi. ad audientiam. de
11 temp. or. ad aures. ℣ Undecimum. Qui intendebat aliquem occidere. sed eum occisum inueniens amputat illi caput fm archi. xv. q. j. si quis. huius possit irregularis videri. quia ler promotionis factum requirit. vt. d. c. si quis. ꝓpter intentionem cuz opere subsecuta. de biga. nuper. quod etiaz tenet Io. in glos. de pe. dist. j. periculose: tamen fm communiter doc. non est irregula
12 ris: quia homo mortuus non est hõ. ℣ Duodecimum. Secunduz lau. vt allegat zaba. in cle. vnica. de homi. qui homines trudũt in carcerem ita artum. asperum. quod incarcerati non valuunt vltra sex vel octo mẽses. sunt homicide. a irregulares: quia hec pena est magis afflictiua q̃ si ponerentur in patibulo. quod est contra platos. detrudentes clericos in gabiam vbi verisimile est eos infra paucos dies morituros.

8. q. ¶ Octauo queritur quomodo cum irregularibus ex homicidio dispẽsetur: dico multa. ℣ Primum. Hec irregularitas quomodocunq̃ a quandocunq̃ ante baptismum contrahatur: deletur per baptismum. dist. lj. si quis post baptismum: fm Inno. goff. a guli. sed post baptismum dispensatur in ea
x. dictum. eo modo quo dicetur: a idem de mutilatione fm archi. Potest tamen eps dispensare cum eo q̃ se abscidit putans obsequium se
1 prestare deo. vt vtak ordine prius suscepto abiq̃ altaris ministerio. l. non vt ministret ad altare sed in aliis. vt in. ca. significauit de corpo. vitia. a ibi gl. ℣ Secundum. licet glo. in. c. sicut dignum. eo. tit. sentiat q̃ cum homicida voluntario papa dispensare non possit vt imponit illi fum. ange. post panor. tamen communiter docto. tenent q̃ potest sed non eo inferior: imo dicit panormi. in. c. ego de iureiur. quod clerici de licentia pape possunt vti armis etiam offensiuis: quia hoc est prohibitum solum iure positiuo: iura autem queuident in ꝓtrarium fm Panor. in. d. c. sicut dignum referenda sunt ad
2 difficultatem dispensationis non ad impossibilitatem: eidem dici potest de illa gl. que dicit q̃ papa nunq̃ dispensat. ℣ Tertium. Cum tali nunq̃ dispensatur in ordine vel officio sacerdotij dist. l. miror. a etiam si sit occultus ministrare in ordine suo nõ potest de tempo. or. c. vlti. potest tamen cum tali dispensari in beneficio. de cle. pu. in duel. c.
4 ij. ℣ Quartum. Si homicida voluntarius sit omnino occultus a egit pniam. nõ indiget dispensatione fm vincen. quia ecclesie non est obnoxius cum peccatum sit occultum. xxiij. q. v. christiana. nec deo quia illi pniam satisfecit: vnde sine dispensatione celebrare potest. a ordinibus vti: quod lau. et Io. verum dicunt de dispensatione papali. nõ interueniat epãlis. sed panormi. in. ca. ex litteraz: de temp. or. dicit q̃ non indiget dispẽsatione pro ut occultum distinguit cõtra probabile si respiciamus legem pnie
5 gem ꝓscribẽte informam lege positiua. q̃ de dispẽsatiõe episcopali nõ de papali intelige fm fum. ang. contra rof. vt. ā. dispensatio. §. vij. Et ad. d. c. vltimum quod vt ꝓtrium. dico q̃ loquitur de dispensatione epli. q̃ est necessaria. vt tenet lau. a lo. a sequit archi. dist. l. de his: a tenet. e vt et panor. ne q̃ in propria causa se iudicem constituat existimando occultum. quod forte non est occultum. Sed tu dic quod iste est obnoxius ecclesie propter feditatem a indecentiam ecclesie propter seditatem a indecentiam re
licta z ex sanguinis volutaria effusiõe nõ q̃ ecclesia iudicet de occultis peccatoribus. ij q̃ occultos peccatores põt inhabilitare ad
6 mõnimonium vel ordines a hunõ tõ dico q̃ homicida occultissimus promouere nõ potest de temp. or. c. fi. a in. c. inquisitionis de accusa. glo. ꝓmuniter doc. in. c. ex tenore de tempo. or. a solus papa potest cum eo dispensare distin. l. miror. de re iudica. capitulo. primo ad fi. ℣ Quintum Quantum ad homicidam casualez existentẽ in culpa fm panor. in. c. primebatur. eo. ti. eps dispẽsare põt iure suo in minoribus solũ. vt in. c. ad audientiam. eo. ti. archieps vero non iure suo sz vt cõmissarius pape in subdiaconatu tãtũ: in diaconatu vero vel ꝑbyteratu solus papa
7 dispensat. vt in. d. c. primebatur. ℣ Sextum. Eps fm ho. dispensare põt cũ homicida circa officium simplex: non gũt circa curatus sed papa solus. ar. c. fi. de fi. ꝑby. no. panor.
7. q. in. c. fi. de cle. pug in duel.

¶ Nono q̃ritur vtrũ ꝑter irregularitatem sint alie pene homicidij a dico multa. ℣ Primum. Iure ciuili q̃s gladio materiali vtit. homicida punitur pena mortis seu capitis sed si sit patricida. vt filius occidẽs patrem a e contra non punit decapitatione vel alij: sed fm panor. in. c. j. de his q̃ fi: ꝑpt. oc. a ho. conuictus vel ꝓfessus in iudicio virgis sanguineis cesus. i. facco de corio cũ cane simia vipera: a gallo gallinario: a cauponem missus in mare vel fluuium iactat: vel si mare aut fluuius distent in insulam deportat: tradit bestijs denorandus. C. de his q̃ pa. vel fi. p. oc. l. j. ℣ Scõm. Iure ꝓ canonico ꝓtum ad forũ contẽtiosum. clericus in homicidio. l. voluntario deponit: a sine alia incorrigibilitate tradit curie seculari: iuxta dicta supra degradatio. §. ij. si vero sit casuale sine culpa nulla imponitur pena necessario: si ꝓ sit cũ culpa graui imponit pena quinq̃ vel septem annoz fm ho. a glo. extra de his q̃ fi. occi. c. i. q. a. iij. ar. di. i. si qua. a de pe. a re. q̃stum: si aut sit cũ culpa leui ꝑnia triũ annoz iniungenda est de his q̃ fi. occi. de infantibus. In foro vero pnie os pena est arbitria et ꝑ patricidio fm ray. iz dicat tale induceẽdũ a nõ cogendũ ad ingressum monasterij. Et i oibus ꝑdicis iniungenda est occulta si culpa occulta est a manifesta si manifesta.

¶ De homine.

Omo ex aia a corpore ꝓstituitur: quoz altero deficiẽte nõ est homo. de here. cum xps. a in. c. quadã. de cele. mis. a in. c. sicut de homi.

1. q3. ¶ Primo vero queritur vtrum hõ liber dari possit in pignus a in rez alias deficiẽtiuz subsidium: a dico q̃ non: facit. c. latori. de pignor. imo recipiens illum in pignus debitum perdit: a tantũdem de suo dare tenetur detento: vel parentibus eius. vt no. gl. in. c. ex rescripto. de iureiur. a. C. de acti. a obliga. auct. omnino. vbi dicitur q̃ quadruplũz restituat. Unde dicit barto. in. l. secunda. C. de patri. qui filios. dist. quod illa lex secunda ortum habuit a legibus antiquis secunduz quas pater poterat filios occidere. l. i suis in ti. ff de lib. a posth. que hodie correcta est. Et ideo solum permittitur venditio cã paupertatis vel egestatis victus: quia filius sic venditus potest se redimere ipso vel alio pcium offerente. vt in. d. l. ij.

¶ Secundo queritur vtrum liber homo dari possit in obsidem: a dico q̃ nonde iure nisi per papam et imperatorem: vt not. in. l. obsides. ff. de sta. a. l. diuus. ff. de iure fisci. et p eum qui superiorem non recognoscit. vt nobar. in. l. famen. ff. de pub. iudi. a in. l. hostes ff. de cap. a in. l. prima. §. de qua. ff. de postu. De consuetudine tamen vsurpatum est contrarium fm glo. in. l. ij. C. de patri. qui ii. distra. a sic de facto seruatur: vt etiam ciuitas superiorem recognoscens det obsides a alij similes: a habet consuetudo talis viz legis. l. de quibus. ff. de legi. Immo videtur licere de iure communi dare obsides pro pace seruanda secundum glo. in. c. vt pridem. xxiij. q. viij. sed nõ pro pecunia. vt in. d. c. ex rescrip. pro. de iureiuran. a dicta. l. prima. quia liber homo non potest obligari pro pignore: nec potest haberi in eo iuo pignoris: sed tãtum iuo retentionis.

¶ De honestate a honesto.

Onestas fm meutem. s. th. 2. 2. q. cxlv. duplicter sumitur. Primo generalitez vt sit idem q̃ virtus: quia honestũ dicitur quasi honorio status secundum ysi. in lib. ethi. vnde honestum est quod est honore dignũ. a ꝑhr dicit excellẽtiam q̃ maxie est fm virtutẽ. Et preterea honestas fm aug. est intelligibilis pulchitudo: a ꝑhr honestũ videtur opponi turpi q̃ maxime consentiuio cui virtus opponitur: vnde tullius in ꝓmo. de of. honestatẽ diuisit in quatuor virtutes principales: scbo sumitur spãliter. vt sit virtus siue decor spũalis circa materiaz tẽperantie. i. cibos a venerea in q̃bus est maxime turpitudo: vñ honestas a macro: ponitur ps tẽperantie. cui et illam attribuit ambrosius. tertio vt colligitur ab eodẽ. iij. dis. v. q. ij. ar. ij. q. j. primũ. a. xij. q. xcix. ar. v. vbi dicit q̃ debitũ q. i. ad iusticiã ꝓtinet est duplex. i. necessitatis a hõestatis: sum ii spãlr vt sit virtus aut decor spũalis circa materiã iusticie reddẽs vnicuiq̃ debitũ decẽtie in q̃ etiam consistit quedam turpitudo cui honestas opponitur sicut aliqñ est turpe non dare quod ex necessitate dare quis non tenet. et illud ex honestate et decentia datur: sicut qui munuum accipit aliquid hoc mõ re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cōpensare dz.2.2.q.lxxxiij.ar.ij.ad scōm.et vnuſqſq; ex honestate dz aliqd recōpensare illi qui gratiam fecit,vt dicit philosophus in.v.eth.Et his duobus modis vltimis pcipue hic est de honestate sermo.

¶ Queritur ho an in cunctis negocijs requiratur honestas:z dico q̄ reqrſt in matrimonijs nup.l.semp in plūctionibus.non solū q̄ ꝛ ſiderandū est sed z qd̄ honestū fit.Et in iuramento.2.2.q.v.de forma.vbi dz q̄ qui dño suo fidelitatem iura:ista sex semp in memoria dz hꝗ incolume tutū:honestū:vtile: facile:possile:quoꝝ expositionem ibi vide si vis.Et in voto.extra eo.magne.z in lege.di. iij.erſt ārt.Et i oi negocio q̄ est vnū pceptū iuris.inst.de iust.z iu.§.iuris vbi dz q̄ iuris pcepta sunt hec honeste vivere ꝛc. vn nec fisco rē quazvē dit retractare pmit:itur,pter honestatem.l.vl.C.ne fiscus rem qnēvē.cuz lib.x.nec actio furti datur viro contra vxorē nec patri contra filium:vel econtrario propter honestatem.ff.de fur.l.si quis vxori.in prin.z.§.j.C.de fur.l.fi. Propterea dicit text. in.l.ex dāni infecti:in prin.ff.de dam.infect. q̄ honestus modus seruandus est:z nō immoderata cuiuſq; luxuria sequenda:z in.l. filius qui.ff.de condi.insti.dicitur q̄ que fcā ledunt pietatem estimamus vere cundia nostram:z vt generaliter dixerim q̄ contra bonos mores fiunt nec nos facere posse credēdum est.hec ibi.

¶ De honore z honoratione.

Honor est testimoniū excellentie q̄ est in hoie sed maxime fm virtutem fm.s.tho.2.2.q.lxiij.z est inter bona exterioꝛa maximus.2.2.q.clij.vnde potentatus z diuitie propter honores desiderabilia sunt. iij.ethi.z vtilitati preferitur.ar.in.l.iuliano ff.si quis ob.ca.ti.z est premium virtutis nō sufficiens sed vt possibile homini secundum s.tho.secunda secunde.q.clij.ar.j.q̄.z.iij. ethi.vel.ix.

¶ Primo vero q̄ritur cui debeatur honor.z dico q̄ proprie debetur solum virtuti. quarto ethi.excellentē aūt bona exterioꝛ debetur fm estimationem vulgi.2.2.q.clxxxvj. Et ꝛ sola virtuq̄ se honeretur:tñ non virtuosi sine peccato honorari possunt.quia vt colligitur.2.2.q.lxiij.dupl̄r aliquis pōt honorari:primo ,pter virtutem ,pria,vt virtuosi:z secundo ,pter virtutem alteri sicut principes z prelati honorantur etiam si sint mali:quia repræsentant z gerunt personam dei virtuosi et communitatis cui preficiuntur:z similiter parentes ac domini propter participationem diuine conditionis:q̄ deest omnium pater z dominus z senes:quia sunt signum virtutis z sīl̄r diuites non propter diuitias quia esset acceptio personaꝝ: sed quia gradum eminentiorem in communitate obtinent.

¶ Secundo queritur vtrum honorans diuitem propter diuitias sit peccatum acceptionis personarum.z distinguit.s.tho.in.r.q̄. dicens q̄ duplex est honor.Vnus.f.q̄ debet alicui ratione suppsitus propter propriā virtutem sicut cōmendatio:imitatio z hmōi:z ad hunc diuitie nihil faciunt:vnde z si alicui ,pter diuitias exhibeatur erit acceptio psonarum:vnde apud antiquos romanos fm vale.honores debiti virtuti vt triumphi z huiusmodi:nulla poterāt pecunia reddi. Alius est honor qui deberur alicui fm statum quem habet in republica sic eñ respublica honoratur in persona.propter q̄ reges et principes z huiusmodi honorantur fmillud prime pe.iij.regem honorificate:z sic diuites honorare illis dumtaxat honoribus qui ad exteriorem conuictum pertinent licitum est q̄ in re publica terrena status obtinent altiorem.Sed in his que ptinent ad fidem christi peccatum esset diuitem pauperibus preferre sicut sunt sacramentorū ministrationes.hec ex illo qui intendit q̄ diuites licite honoramus propter virtutem cōmunitatis seu membro communitatis quā in eis honoramus.

¶ Tertio queritur vtrum in his que sunt fi dei sit semper peccatum preferre diuitē pauperi magis illum honorando:et dico q̄ causa propter quam in huiusmodi vnus preferitur alteri potest esse duplex:vna.f.facies aliquid ad huiusmodi exhibitionem.vt deuotio necessitas:honor dei dispositio et huiusmodi:et alia que nihil facit ad hoc ꝛ alias faciat ad honorem in genere vt diuitie. Sic ꝛ si prima in diuite sit maior vel equalis licite preferitur diues:quia ceteris paribus ad hoc diues hz vnam causam que facit ad honorem in genere quam non hz pauper vt sunt diuitie:si vero prima sit maior in pauper peccatum esset diuitem preferre:quia respicitur ad personaz non ad causam. Unde dicit arche.q̄ preferre in predictis diuitem ꝛ magis indiget:vel quia maior sequitur fructus vel quia non sta patienter expectat vt pauper non pertinet ad acceptionem personarum. hinc est quod secundum.s.tho. dispensatur in gradibus prohibitis circa personas excellentes:quia fit propter fedus pacis firmandū

cis firmandum:quod magis est necessariuz communi vtilitati circa excellentes psonas

4 Fēlrca alias.

¶ Quarto queritur vtrum honor possit licite appeti:z dicit.s.th.2.2.q.cxxxj.quod honor est testimonium excellentie in qua duo considerantur:primo q̄ eam non habet homo a se sed est quoddam diuinum in eo: secundo quod eam habet a deo vt inde aliqs prosit.vnde in tantum debet homini placere testimonium sue excellentie.l.honor.inq̄tum inde paratur via vt aliqs ,plit.Ꝗ̄ ꝗ̄tum ab eo ibi z alibi colligitur:licite appetitur honor vt dictum est supra dignitas.§. j.si appetatur fm ,ppias vires z ad debitū finem.Sed tñ in hoc appetitu tripl̄r cōtingit esse petīs.primo si appetatur de excellentia q̄ nō habet qd̄ est appetere supra suā ꝓportionem aut vires sicut si malus oceideret bono est ac si esset bonus vel ꝓsidentiam q̄ non debetur nisi virtuoso:secō si appetat de excellentia habita sed non referat in deū cupiendo principal̄r honorari deū fuc excellentie z virtutis auctorem:sed referat in se cupiendo illū sibi vt quoddā bonū. Nec obstat si dicatur q̄ honor est ꝓmium virtutis z ꝓhr absq; vitio appeti possit a virtuoso: q̄a vt dicit.s.tho.honor non est ꝓmium virtutis ex parte virtuosi.vt.f.hoc,p ꝓmio debeat expectare sed beatitudo:sed est ꝓmiū ex parte alioꝝ q̄ aliud maius qd̄ virtuoso retribuāt non hñt:non tñ est sufficiens ꝓmiū vt dz ꝛ to eth.tertio si sic appetitur vt appetitus in eo desecat non referendo ad vtilitatē alioꝝ hl tñ duo modi reducunt ad vnū:z sic appetitus honoris est malus dupl̄r.f.si non sit,p portionatus vel si non sit ad aliquem bonū finē q̄ est honor dei z vtilitas proximi.

5 ¶ Quinto queritur vtrum appetitus honoris malus sine inordinatus sit peccatū mortale semper aut nunq̄ aut aliqñ:z dico qd̄ aliqñ:non aūt semper:necnunq̄ sicut z appetitus ambitiosus.de quo vide infra super bia §.vltimo.

6 ¶ Sexto queritur vtrum oblatus honor sit suscipiendus:z dicit fum.ang.inū distinctio q̄ non alle.j.qd̄.j.non est in ti.sed ibi est sermo de honore dignitatis ecclesiastice circa curā aliaꝝ quam nullus dz acceptare nisi coactus p superiores vel a deo p voluntatem ,pl̄oꝝ cum nullus sciat ad illam se esse dignū:alias autem ridiculum est quod honorem liceat aliquo casu appetere z non acceptare.vnde dico q̄ acceptare licet eo modo quo z appetere.

7 ¶ Septimo queritur vtrum querenti sit dz

dus:z dico q̄ non loquendo de ecclesiastico sed potius auferendus.j.q.vj.sicut his dandus est vero fugienti.ibidem.z.xiij.qd̄.j.in scripturis:secularem aūt honorem:q̄ tali licite aliquo casu appetitur z queritur.vt iupra dignitas.§.quarto.nihil prohibet q̄rentibus aliqñ dari.

¶ Octauo queritur vtrum doctor docēs ,p 8
pter honorem peccet mortaliter:z dicit hen.de gan.quodl.j.q.xxxiij.q̄ tic si principaliter q̄rit honorem suum z sic preferet cuz diuino:q̄ vtens aliquo principaliter ad quod non est ordinatum in quo deum contemnit peccat mortaliter.sicut aūt pt̄z ex ang.pro de doc.xpīa.tota diuina scriptura ordinat̄ ad honorez dei in quo deus contēnitur si principaliter ad alterius honorem ordinat̄.Et hoc sequitur fum.ang.limitando cum legit aliquid principaliter ordinatum ad honorem dei:vt cū predicat z hmōi:secus in legibus z multis scientijs que ast pacem hoim z principaliter ordinantur.Sed ego in casu isto ex doctrina z mente.s.tho.distingno q̄ dupl̄r aliquid preferitur alteri:primo scōm estimationem f.q̄ plus estimat q̄s vnum q̄ aliud.vt honorem q̄ deum:z hoc est ponere finem in creatura qd̄ est mortale:secō scōm actualez complacentiam:z hoc non est mortale sicut casta spōsa plus habitualē amās xpm q̄ sponsuz:aliqñ magis cōplacet acu in amplexu sponsi q̄ xpi.Et isto mō doceno propter complacentiam honoris non peccat mortaliter.Nec valet ratio henr.q̄ maior est falsa:alioquin cantans epistolaz ,pter inanem gloriam in qua finem nō ponit peccaret mortaliter.Distinctio etiam summe ang.nihil valet:quia vbi preferitur honor proprius diuino primo modo: est semper z vbiq; mortale:cū ponatur finis in creatura Sil. ang. carpsit.

¶ De horis canonicis z officio diuino.

Hora qd̄ dcñ est in ro.aur.f.dñica in.lxx.sed hora canonica est officiū diuinū dicendū certa hora ex institutione sanctoꝝ canonū z sunt septem fm glo.in cle.j.de cele.mis.z cōster doceto.f.maturinum prima.tertia.sexta.nona vespere z cōplectorium iz archi.in rosa.separat matutinū a septē horis ponēdo diei artificialis primā horam laudes.Quaꝝ rō est: q̄ sunt infinite ad laudādū deū ,p bñficijs inter q̄ maxima sunt bñficiū creationis: qd̄ septē diebus expletū est.gen.i z redēptōis p xpi passionem q̄ septē quodāmō his horis pactū est:,p quo et spūs dz offm crucis: qd̄ q̄ dicit hz a Jo.xvj.dicitur quatuor dies

indulgentie. De hoc etiam glo. in c. j. de cele. miss.

1.q. ¶ Primo vero ꝗrit quid debeat dici ꝑ horis: ⁊ dico multa. ℣ Primũ. Secũdũ zaba.
1.dictum. post laud. si super hoc est constitutio certa vel ꝓsuetudo laudabilis seruanda est dist. xij. nouit. qz dicere ho vel illud nõ est in ꝑcepto. cum diuersi diuersa dicant. de conse.
2 di. v. in die ℣ Secũdum. Quãtum ad clericos ãt seculares modus dicẽdi ab ecclesia romana sũmendus est. vt in. d. c. in die: vel metropolitana. di. xij. c. si. ꝑ qs tñ vt idem laudul. dicit. non reprobatur ille vsus. quo quidam ꝓtẽti sunt tribus psalmis. lz hoc romana vel metropolitana ecclesia nõ seruet di. xij. de his. qs devsu antiquo alicuius ecclesie non de eo quem sibi. facit priuatus pro
3 na. idem intelligẽdum putat. ℣ Tertium. In regularibus ꝑm eundẽ laud. attẽdẽda est ordinatio regule ⁊ suoꝝ statutoꝝ. di. xij. pia cuis. ibi. neq; mõasterioꝝ: ⁊ hoc nisi eẽnt
4 priuilegiati ℣ Quartum. Dicitur tamen in dir. li. i ti. viij. quod ordinatus ad titulum sui patrimonij dicere potest officius quodcunq; voluerit: quia non est obligatus ad istam vel illam regulam specialiter ordinatus vero vel intitulatus. ad certam regulã vel ecclesiam: tenetur dicere officium ibi cõsuetum. ℣. de bene esse. di. xj. in hio: nisi esset super hoc priuilegiatus vt clericis religiosi commensales domestici cardinalium ⁊ eporum: ꝗbus indulgẽt q; idem dicãt officium nec ad aliud teneantur vt in cle. dignuz de cel. mis. ℣ Quintum Prebendatus vel bñficiatus in duabus ecclesijs dz officium dicere illius in qua tenẽt facere residentiam.
5 ⁊ si ad nullius residentiam tenẽt. dz se ꝓformare illi in qua se reperit nisi dicat de p se: qz tunc hz locum dictum. o. tho. in quosl. qs dz dicere offiũ eius in qua maiorẽ hz dignitatem lz in alia pinguius habeat bñficium: qs intelligẽ de bene esse cũ modus dicendi non sit in ꝑcepto ꝑm zab. ⁊ cõiter docto. et si vtraq; sit pars dignitatis pñs dicet offiũ illius in qua est absens dicẽt qs cunq; voluerit. ℣ Sextum. Monachus ꝓfectus ecclie secularis sequitur ꝓsuetudinem ecclesie ad quam transit ꝑm ho. di. xij. sita sit tñ non eẽt trãsitus ꝑpetuo sed tpe dz dicere monachale vt videtur sentire glo. in cle. si. de cele. mis. Fratres ãt predicatores possunt ⁊ debent esse
6 ꝓtẽt officio ecclesie ad quam declinant ꝑm eorum consti.

1.q. ¶ Secõdo ꝗritur quia teneatur ad horas exp
1.dic. cepto ⁊ dico multa. ℣ Primũ. Secõm. o. tho. in. vi. quodl. ⁊ in. iiij. di. xv. clericus tenẽt ad horas si sit beneficiatus vel in sacris: ⁊ idem panor. in. c. j. de cele. mis. ⁊ car. in cle. j. co. ij. ⁊ omnes docto. ⁊ addẽ q; tenetur. tertio qui ad hoc ꝑfessione aut voto ligatur. ℣ Secõ
¶ Quantum ad beneficiatos hoc ꝑbat ylr. qz ideo eis dati sunt redditus vt vices laicorum suppleant in diuino officio: vnde ad illud exiuisticia tenenẽt: ⁊ ex statuto eccle. vt ꝑz di. xcij. c. si vbi dz ecclesie deputari. ℣. per beneficium. ⁊ facit. c. cum secõm. de ꝑben. Et intelligẽ primo etiam si non sint in sacris ꝓ zaba. in cle. graui de cele. mis. nec se possunt excusare ratione exiguitatis beneficij: si inde non percipiant necessaria: sed imputent sibi ex quo si fecerunt ad illud intitulari: et idem gof. di. xci. c. clericus victum. Intelligẽ secundo etiam si beneficium sit de patrimonio ꝑm zab. vbi supra. ⁊ hoc si patrimonium factum est beneficium. alꝰ non. Intelligẽ etiam tertio secũdum Pet. de beneficio concernente officium spirituale: quia instãtia est de habente ecclesiasticos reditus pro officio matriculari: qui tamen non est clericus: ⁊ de magistro in theologia vel grammatica qui nõ venit ad chorum.

℣ Tertium. Beneficiati existentes in minoribus licet secundum Laud. possint officiare seu horas dicere per alium. precipue si ex iusta causa sunt absentes ⁊ per idoneum officient ecclesiam secundum Pet. ⁊ Abba. tamen contrarium scilicet quod tenentur ad horas tenuit Joan. and. ⁊ in. c. presbyter. de celebra. missa. dicit theologos tenere quod cum istud sit onus personale. per alios solui non potest: ⁊ est etiam de mente Innocen. ⁊ sequitur Panormitanus in. c. primo. de celebra. missa. ⁊ est tutius: dici tamẽ forte posset primam opinionem esse veram. si nullam vtilitatem pro tunc reciperent ex beneficio.

℣ Quartum. Secundum Innocentiũ ⁊ Hostiensem omnis clericus beneficiatus etiam non existens in sacris. tenetur omnibus diebus horas dicere vel audire in ecclesia: nisi iustum impedimentum excuset: vnde si presens sit ⁊ officium dicat in camera debitum non reddit. quia tenetur ecclesiam offerre: nisi sit legitime occupatus: et tunc dicat vbicunq; sit equitando. stando. vel cundo. in vijs vel in camera: ⁊ tunc ecclesiꝫ faciat per alium officiari: sed intelligẽ quod tenetur ex honestate ⁊ de bene esse dicere in ecclesia. vt infra. ℣. ⁊.

℣ Quintum. Quantum ad clericos nõ beneficiatos si sint in sacris non est dubium eos teneri ad horas: vt patet per dictum

capitulum primum. ⁊ capitulum dolentes. iuneris glos. ⁊ ibi not. ⁊ hoc quia sẽm ℣ ℣. nullus debet conferre ordinem sacrum nisi beneficiato vel habenti patrimonium loco beneficij ecclesiastici: de ꝑben. cum secundum. ⁊ c. episcopus: si vero sunt in minoribꝰ Panormit. in dicto. c. primo dicit esse tutius ꝗ teneantur ex quo in partem domini sunt assumpti: sed quia hoc nullo iure probatur. dico quod non tenẽtur: licet sẽm Pe. teneãtur ad aliquid indeterminatum ex ipsa honestate iuris naturalis.

6 ℣ Sextum. Quãtum ad religiosos clericos vel deputatos ad cleriscandum si sunt professi tenentur secundum omnes. extra devoto. licet: ⁊ hoc secũdum Pet. quia sunt pars ecclesiastici collegij. idest iam redire nõ possunt ad seculum licet nec existẽtes in sacris si vero sunt nouicij similiter tenentur sẽm Petrum. et laz si non sint in sacris: quia subtentantur elemosynis ⁊ gaudẽt priuilegio clericali. sed quia sita sunt contra communem doctrinam nec aliquo iure cauentur: ideo dico qs tenentur quidẽ ad aliquid indeterminatum: sed non ad horas.

7 ℣ Septimum. Quantum ad connersos dicunt Pet. Archie. ⁊ Aug. de ancho. q; tenẽtur ad modum sibi taxatum licet nõ ad horas canonicas sic quod omittẽdo peccarẽt mortaliter: sed hoc nullo iure cauetur: nec hoc preceptum alicubi reperitur loquendo in ordine predicatorum: quecunq; autem allegantur ab eis non probant nisi quod tenẽtur benefactoribus recompensare. qs per alias orationes fieri potest. ⁊ per seruitium exhibitum clericis recompensantibus: vnde dico quod ad suum officium tenentur solum vt ad gratias ⁊ suffragia mortuorum. Magis autem sunt in statu periculoso quãdo circa exercitia corporalia sunt notabiliter negligentes: quia in dicto ordine ad hoc recipiuntur: ⁊ hac ratione. licet eis elemosynas ordinis in suos vsus conuertere. qz seruiunt seruientibus populo ꝑm. s. Thomaz in opus contra. reli. impugnantes.

8 ℣ Octauum. Qui recipiunt aliquos preuentus prebendarum. cum onere dicendi psalterium vel aliquid simile. si sunt mere. laici non tenentur ad horas: quia non sunt beneficiati: si vero sunt in minoribus si sunus in casu quo diuidatur per hoc canonicatus. de quo vide Panormita. in. c. maioribus. de ꝑben. ⁊ supra beneficium. tertio ℣. iij. sic tenentur: quia sunt canonici. ⁊ beneficiati: si vero non diuiditur canonicatus non tenẽtur. quia non sunt beneficiati. sed ibi prebẽda sumitur large secũdum quod potest etiã laico competere: vel onus annexum prebẽde. vide etiam de dictis in hoc ℣. in ro. aur. casu. ix.

3.q.

¶ Tertio queritur vtrum clericus excommunicatus teneatur ad horas: ⁊ dico quod sic si est excommunicatus minori. per modũ quem habes supra excommunicatio. iij. ℣. iij. particula tertia. si vero est excommunicatus maiori sẽm Post. tenetur dicere. sed non in ecclesia vel cum alio. aut quasi in officio suo: sed solus. ⁊ quasi per modum orationis. ℣. non dicendo dominus vobiscuz. xj. questione. iij. si quis episcopus. ⁊ c. sequen. quia per excommunicationem non est liberatus a seruitute dicendi eas xvi. q. j. legi. ⁊ idem Gof. ⁊ Ray. Et secundum glo. Ray. ad hoc tenetur etiam degradatus si fuit in sacris: quia tenetur ad ea que sunt onerio ⁊ non honorio: vel si non est in sacris si ⁊ quãdiu tenet beneficium. arg. d. l. legi. in prima glo. ⁊ concordant communiter doct. in hoc. Et tam degradatus quã suspensus non debet officiare ecclesiam. ⁊ cum solus dicit horas. aut cum alijs non officiando ecclesiam non dz dicere dñs vobiscũ vel similia que ad ordinis eius dignitatẽ pertinẽt.

¶ Quarto queritur vtrum predicti si infirmi sint vel alias impediti teneantur ad horas: ⁊ dico multa. 1.dict.

℣ Primum. Clericus infirmus excusat ab officio secundum Innocen. in. d. capitulo. j. si talis sit infirmitas in qua directe vel occasionaliter sibi multum obesset. vel obesse timeretur si dicere: ibi tamen dicit Panormitanus quod si nocumentum esset leue vt in febre quartana vel febricula. non excusaretur. In hoc tamẽ puto standum arbitrio medici: aut boni viri. ℣ Secundum. Qui ex infirmitate officiuz dicere non potest. non tenetur illud audire: quia hoc nullo iure cauetur: nec illud infirmitate cessante resumere secundum Innocentium ⁊ Panormitanum in capitulo ex parte de obser. ieiu. dat exemplum: quia non valẽti ieunari in quadragesima. non iniungitur vt ieunet alio tẽpore. vt in capitulo secundo de obser. ieiu. et qui tenetur prestare operas certo tempore si impeditur non obligatur in alio. vt est textus in. l. si non sortem. ℣. libertus. ff. de cõditione indebiti. et si relinquitur mihi vsufructus biennij futuri et impedior. non possum in alio biennio petere: quia non est idem vsufructus. vt in lege si vsufructus. ff. de vsufructu legato. ℣ Tertium. Qui sine culpa non habet librum eisimiliter ca-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rens.vlsi aut huiusmodi.excusantur si horas non dicunt:arg.cle.fi.de vita ⁊ ho.cler. modo supplegnt per psalmos vel pater noster ⁊ huiusmodi.Sed circa istam suppletionem non oportet multum esse scrupulosum quia consurgit ex natur ali lege potiusquaꝫ ecclesie precepto:vt recompensetur benefactoribus.qõ etiã per minimaꝫ ordõem fieri põt cum ppõderet oibus thesauris sicut spiritualie temporalibus.

5 ¶ Quinto queritur vtrum officiuꝫ beate virginis sit in precepto:⁊ dicit Joan.de ligna. in clemẽ.prima de celebra.mis.quod hoc iure non probatur:tamen communis consuetudo est vt computetur inter horas : et hoc verissimum putat panormi.quia ordo antiquus ab ecclesia traditus est vt publice dicatur in ecclesia certis temporibus:qõ non esset si non esset in precepto:Car.etiam zaba.post Laud.in.d.cle.credit quod ex quo vno ⁊ eodem modo ecclesie alicuius seruitores consueuerunt predicta pro horis dicere quiliber eorum ad hoc tenetur.arg.de cens. ex parte:secus si aliqui dicecent etiam plures:alij vero non:ar.vi.q.ij.c.ij.⁊ idem dicit Dir.lib.prio.allegans Guil. Igitur ad illud tenentur qui tenentur ad horas rõne generalis consuetudinis:quando ⁊ eo modo quo est in consuetudine ecclesie cuius officium dicunt.

6 ¶ Sexto queritur quid de officio mortuorũ ⁊ letanys ⁊ dicit Got.in quol.xij.quod ad officium mortuorum tenentur clerici ecclesiaruꝫ collegiatarꝫ fm.cõmunem consuetudinem ecclesie de qua sunt cuius bona percipiunt sine presentes siue non:non autem ad illa que fiunt de speciali gratia pro aliquo: vel ad que aliqui se obligauerunt.Et idem tnult s.Th.qui in quol.dicit quod in ecclesia quandoqꝫ bi ordinarie sicut prinens ad officium eius:vt in die animarũ:⁊ similiter in qualibet ecclesia est de hoc aliqua specialis consuetudo:vt dicatur semel in septimana vel sic:⁊ ad tale officiũ tenẽt clericus beneficiatus in ecclesia.etiã in scholis existẽs hec ille.sed intelige dictuꝫ vtriusqꝫ de consuetudine qua cõmuniter tales se credidderunt hactenus obligatos:quia consuetudo non obligat nisi ex irẽtione legislatoris quã cõmunis opinio manifestat:vnde nõ tenetur dicere aue maria quãdo ad hoc pulsat licet sit cõsuetudo.Et pseqnẽter videtur pari ratione dicendus quod in ordine predicator:si omneo tenentur ad illud semel in anno.⁊ semel in ebdomada ad nouem lectiones quãdo in ecclesia est dicendum:tum quia ita est consuetudo communis qua etiam communiter fratres se credunt obligatos tuꝫ etiaꝫ quia quisqꝫ ad officium tenetur fm ecclesie cuius officium dicit ordinationem que in.p posito ab hoc officio nullum excepit.Adviglias aũt quotidianas.tenentur solui ministri altaris.cum ebdomadario.⁊ eo q̃ est notatus ad missam pro defunctis secũdus quod tradit rnbico:ita tamen q̃ hoc omnis non videtur personale.vnde est in arbitrio cantoris ãnotãtis ad officia onerare hunc vel illum:⁊ consequẽter qui ad hoc tenẽtur possunt illud alteri committere qui illud pro eo dicat in choro.⁊ ipse immunis est.Quantum ad letanias autem in ordine predicatorum:dico q̃ fratres ex precepto non tenẽtur:quia licet sint in consuetudine post matutinas:illa tamen non creditur communiter obligatoria seu preceptiua:cuius est signum q̃ ad hoc nũquam voluerunt patres ordinem obligare:quia si sic voluissent ad presentes per priores gradatim tanquam obligatoria deuenissent sicut est de offo beate virginis.

7 ¶ Septimo queritur vtrũ obligatus ad horas.obligetur ad antiphonas ⁊ responsoria vel audire sufficiat:⁊ dicit sum.ro.q̃ antiphonas quilibet tenetur dicere quia cantãtur vniuersaliter ab omnibus fratribus:secus autem de responsoriis que cantantur et plurimuꝫ a cantoribus duntaxat :sed quia non ita fit semper ⁊ apud omnes.melius dicit Pe.de palu.in.xv.dist.xli.q̃ nullus tenetur dicere quando dicitur officium in choro illud qõ fm consuetudinem chori aliquis solus dicit vel associatus:quia qõ dicit vnus reputatur dici ad omnibus:quando ex aliqua rationabili causa ita est consuetuꝫ:adde etiam quia ecclesia sic fieri scit ⁊ tolleraꝫ vel potius approbat vnde stultum est facere sibi conscientiam de non dicendo qõ dicit cantor incipiens vel ebdomarius vel q̃ legit lectionem aut alius officialis. Et idem videtur extra chorum:de antiphonis et responsoriis vt psuetudo interpretat.

8 ¶ Octauo queritur vtrum papa facere possit quod predicti non teneantur ad horas: ⁊ dicit Panormitanus in.d.c.j.quod nõ licet posset dispẽsare in modo dicendi:puta hoc vel illud officium:⁊ hoc sequitur sum.ang. ⁊ rof.⁊ horum omnium fundamentum est: quia hoc est de iure diuino.iuxta illud psalmi.septies in die laudem dixi tibi:sed si ista ratio est bona nullum papa posset dispensare a matutinis vigiliis:quia etiam dicitur in psalmo:media nocte surgebam ꝛc.vnde

dico quod non dicuntur esse de iure diuino omnia que leguntur facta in scriptura alioquin teneremur pugnare cũ golia ⁊ destruere vt fecit dauid:sed solum ea que ibi fieri precipiuntur precepto morali et non iudiciali vel ceremoniali de quo vide sanctus tho. xij.q.cij.Unde melius lau.⁊ Joã.de lig.in d.cle.prima aliter senserunt: quod scilicet papa hoc potest licet no possit facere quin clericus teneatur ad recompensandum benefactoribus si est beneficiatus vel saltem regratiandum deo si non est beneficiatus p aliquid indeterminatum ⁊ voluntariuꝫ.qz hoc est de iure naturali.

9 ¶ Nono queritur quãdo idest qua hora dicende sunt hore.⁊ dico multa.

Dictum. P Primum . Hore dicende in ecclesia officiando secundum archie.et cõmuniter doctos.dicende sunt temporibus propriis secũdum morem patrie.vel propriam regulam quo ad religiosos:et hoc etiam quo ad matutinas:quas quidam dicendas putant in media nocte iuxta illud psalmi media nocte ꝛc.de cele.mis.capitulo.primo alũ vero quarta vigilia noctis idest inter tenebrarum abscessum et audentum aurore.quia secundum pap.hugu.et isi.illud tempus proprie est matutinum : sed vt dictum est consuetudini loci vel constitutioni si habetur standum est.

2 P Secundum. Officium vero quod in priuato idest ecclesiam non officiando dicitur dicendum etiam est horis debitis.d.clemẽ. prima quod secundum pau.est quando hora officij responder hore die.sed si propter occupationes horis propriis dici non potest:melius est preuenire ꝗ tardare : quia secundum hug.primum prouidentia:secundum vero negligentia est.⁊ Joã.an. Inno. ponit exemplum ex vitis patrum de vna acerba marcida ⁊ matura.Solent autẽ curiales ⁊ alij occupari: mane dicere vsqꝫ ad vesperas exclusiue:⁊ sero vesperas et completorium.quod consulitur.de celebra.mis. c.primo.

3 P Tertium. Matutinas sero dicere ꝓpter honestarum occupationum necessitates nõ est malum secundum.s.tho.in quol.qz melius est deo laudes debitas preuenẽdo reddere:⁊ alia honesta officia postea facere.ꝗ si per vnuꝫ aliud impediatur:sed si hoc fiat ad quietis vacandum somno ⁊ voluptati non esset absqꝫ peccato.ar.c.clericus.et p mo.distin.xci:

4 P Quartum. Si quis pretermissa vna hora dicit sequentem secundum .v.v. sufficit cau-

te supplere quod omissum est:⁊ de negligentia penitere:quod intelligo quando ex obliuione factum est:si autem fiat scienter ex rationabili causa puta in adiutoriuꝫ chori necessarium:nullum est peccatum :sed sufficit supplere nisi precessisset negligentia vel mora in dicendo quod chorus dixit:quia secundum petr.de pal.sufficit semel dixisse etiam ordine postposito:quia scilicet ordo non est in precepto nisi in precepto esset dicere prosis horis.

5 P Quintum. Vespere ante prandium dicende sunt tempore quadragesimali.de con.d. primo.solent.sed ille textus loquitur secundum doctos.de officio communi non de priuato.vnde licet ipse faciat scrupulum magnum priuatim prandenti ante vesperas:si tamen quis hoc faciat ex causa rationabili non est peccatum.

6 P Sextum. Non dicere horas propriis horis.sed notabiliter sine rationabili causa tardare secũdum Umber.in expositione regule videtur mortale:quod durum est.⁊ nulla ratione vel auctoritate probatur:peccarẽt tamen mortaliter prelati ecclesiarum cathedralium ⁊ collegiatarum.si sine rationabili causa.hoc facerent:quia hoc precipitur in clemẽ.prima de celebra.mis.vt videtur per illud verbum sancimus:⁊ similiter peccarẽt mortaliter beneficiati in dictis ecclesiis ⁊ subditi prelatorum regularium . si non dicerent quando eis imponitur secundum sum.ange.quod verus est quando per alios non diceretur ⁊ nõ aliter.quia hoc preceptum ligat omnes sed non singulos.sicut et illud crescite ⁊ multiplicamini : ad quod sufficit si generatio humana sufficienter p aliquos compleatur.Ex rationabili autẽ causa preuenire vel retardare in communi vt quia processio est fienda vel predicatio ⁊ huiusmodi non est peccatum : immo etiam hac cessante hora debita non debet accipi puncaliter:alioquin non posset dici.tertia statim post primam.vel prima post matutinum vt fit in capella pape:sed grosso modo sicut dicere in aurora vel quasi censetur in media nocte. Igitur in priuato non videtur de se mortale secundum Archiepiscopum ⁊ communiter alios doctores quantũcunqꝫ tardetur officiuꝫ.modo non transeat dies.qui quantuꝫ ad hoc terminatur in media nocte:quia preceptum de horis dicendis non refertur ad tempus. Utrum autem in matutinum dicendum sit ante missam aut etiam prima. Uide infra missa.primo ¶.sexto.

10 ¶ Decimo queritur vbi dicende sunt hore: ⁊ dico q̃ in ecclesia vt ꝗ. racium est. ℣. primo particula. iij. ⁊ no in glo. dist. xcij. c. si. quod intelligo quo ad clericos in ea beneficiatos propter verbum ibi positum: ecclesie deputatus: et consequenter videtur talis peccare mortaliter. sine rationabili causa ibi nõ dicens officium: quia dicit ibi rex. quod qui non conuenerit deponatur a clero: quod intellige primo in ecclesijs collegiatis vel regularibus vt patet ex illo verbo cum venerit: et in d. cle. prima. non autem in alijs: et secundo in eo qui ducit in consuetudinem non ire ad chorum. vel propter eius absentiam ecclesia magnam iacturam patitur in celebratione officij sine causa: vt quia non sunt alij illud potentes competenter celebrare: et sic ⁊ non aliter intelligo dictũ capituli. ꝗ. Nec ob. c. episcopus de conse. dist. iij quod innuit sufficere episcopo si die dominico ad ecclesiam conueniat: quia illi non dat licentiam absentandi se. sed non vult vt pro causa alia q̃ infirmitatis. ⁊ simili. abiit diebus festiuis: quod autẽ alijs diebus debeat interesse. facit. capitulũ. peruenit. vij. questione. j. et. c. episcopus vsilem. xl. dist. cessante scilicet impedimento ⁊ causa rationabili.

11 ¶ Undecimo queritur quomodo dicende sunt hore quo ad interiora. idest intentionem. et exteriora. idest actus corporales: ⁊ dico multa. ℣ Primus. In. c. dolentes de cele. mis. enumerantur hi qui in illicitis actibus vigilantes tarde surgunt: et matutinum continua sincopa transcurrunt. ⁊ qui vix quater in anno celebrant et celebrationi interesse contemnunt aut si interfunt intendunt colluctionibus lascciuis dumq̃ auditum ad indebitos sermones effundunt aures intentas non porrigunt ad diuina: ⁊ deinde statim subdit. hec igitur ⁊ similia sub pena suspensionis penitus inhibemus: districte precipientes in virtute obedientie vt diuinum officium nocturnum pariter ⁊ diurnum quantum eis dederit deus studiose celebrent pariter ⁊ deuote. ℣ Secundum. hoc preceptum quidam sic intelligunt vt sub hõ cepto sit dicere deuote ⁊ studiose vt deuotio ad attentionem studiositas ad modum dicendi referatur: ⁊ sic fecit supplementum: sed male: quia attentio orare in horis canonicis non est de iure diuino vt credidit sed positiuo: quod ius positiuũ ad interiora nõ se. extendit per se vt idem credit: sed solum inquantum colligantur exterioribus ad q̃ se extendit secundum mentem. s. Tho. ⁊ pe. de pal. ⁊ communiter doctorũ de quo supra excommunicatio. vij. ℣. secundo. particula prima. vnde precipiendo exteriora precipe potest interiora sine quibus illa esse nequeunt sicut precipiendo accessum ad missam precipit velle accedere: prohibendo vero exteriora prohibet interius: ad quod statim sequitur opus id est voluntatem deliberata: vnde peccat volens frangere ieiunium ꝗ non frangat: alia autem interiora non prohibet licet prohibeat aliquod exterius habẽti aliquos interius vt accessum ad curias monacho habenti animum nocendi. Alij vero dicent quod sub precepto ibi cadit horas dicere: cetera vero que in deuotione consistunt suadendo dicuntur: quod innuitur ibi quãtum deus dederit: quem sensum primo videtur habuisse hostien. ⁊ sequitur eum tũ q̃ benigniorem archie. ⁊ summa ro. quia ecclesia non iniecit laqueum. xvij. questione prima de viduis. nec homines alligare debet oneribus importabilibus. xxvi. questione. vij. alligant. Sed licet verum dicant quantum ad hoc quod attentio non est sub precepto. non tamen quantum ad hoc quod ea que in deuotione consistunt suadentur tantum: precipitur vero vt dicantur hore: quia ante hoc. c. hore erant sub precepto vt patet ex dictis: vnde hic nihil preciperetur. Et preterea iste intellectus plane repugnat litere prima fronte. licet ibi apponatur quantum deus dederit: quia hoc non tollit quin homo possit non diuertere intentionem scilicet cum hoc sit in sua facultate. ex principio nature que deus iam dedit. Et ideo dico expressa mente. s. Tho. ⁊ Petri de palu. vt patebit particula sequenti. quod ibi precipitur deuotio quantum ad actum exteriorem vt nõ dicantur hore operando manualiter opera impertinentia aut confabulando. aut notabiliter incoptizando ⁊ faciendo huiusmodi que hic reprehendunturr: ⁊ similiter quantũ ad actum interiorem sine quo iste exterior haberi non potest: cuiusmodi est velle satisfacere precepto ecclesie ⁊ psallendo velle abstinere a predictis: non autem attentio sine qua predicta esse possunt.

1. dictum.

2

Resolu

3

℣ Tertium. Secundũ Petrũ de pal. iu. iij. dist. xv. attentio ad officium sicut ⁊ ad quod libet opus bonum dupliciter potest requiri: primo vt officium ab intentione procedat. ⁊ sic attentio ad officium requiritur non solum propter meritum sed etiam ad euitandum peccatũ. i. transgressionẽ ꝓceptl: quia ꝓceptum datur hominibus. ideoq̃ oportet q̃ non peccat opus ex sola imaginatione que

cõmunis est nobis ⁊ brutis. sed ex deliberatione que attentionẽ requirit: secũdo vt officiũ ipsa attentio comitet actualiter: ⁊ hoc nec in officio nec in alijs orationibus vel bõis operibus requirit. q̃ humane fragilitati est impossibile: requirit tamen q̃ mens ab officio ficenter non distrahat. q̃ hoc esse non põt sine peccato mortali aut veniali: ꝗ euagatio preter intentionẽ ⁊ ꝓpter ꝑcedentem occupationem licitam nõ sit peccatũ. Euagatio autẽ aduertẽter ꝗm actum interiorem solũ ꝗ sit temeraria ⁊ grauis forte: nõ tñ est mortale nisi. ꝓpter ꝓemptũ q̃ ecclesia nõ ꝗ iudicare de actibus interioribus mere: si vero sit ex hoc quod aliquis scienter se occupat in actu exteriori. qui nõ secũ patitur attentionem. sic videtur esse mortale petrũ ⁊ directe ꝓtra preceptuꝗ. d. c. dolentes: vbi ꝑcipit vt studiose pariter ⁊ deuote dicat: qõ nõ obseruat q̃ se occupãtes in actu exteriori scienter sibi attentionẽ subtrahũt. ℣ Quartũ. S. Th. quoq̃ ꝓdicti intellectũ Pe. de pal. dedit in eadẽ dist. p hec verba. Qñ quis mẽtem ex ꝓposito distrahit ad alia in orando. sine culpa nõ est: ⁊ ꝑcipue si in aliq̃ sponte se occupat que mẽtem distrahunt: sicut sunt exteriora opa: ⁊ si mens ad ꝓtrarium euagẽt erit culpa mortalis: si aũt sine hoc q̃ ꝑcipiamus. mens ad alia euagẽt: vel culpa caret. vt minima erit nisi precedẽs cogitatio. ex qua cõtingit euagatio ralis esse dicatur in culpa. hec ille: que intelligo ⁊ limito quo ad orationẽ que ẽ in ꝓcepto. Ibi etiam dicit q̃ attentionẽ oportet in orõne remanere: nõ per essentiam actus. nec sufficit q̃ in habitu solũ. sed ꝗm virtutẽ que est quid medium: qõ tñc videt quando quis accedit ad orationẽ cum intentione aliquid impetrandi vel deo debitũ obsequiũ reddendi: etiã si in ꝓsecutione mens ad alia rapiatur. nisi tanta sit euagatio quod omnino deperearꝗs prime intentionis: ideoq̃ oportet quod sepius homo cor reuocet ad seipsum.

4

5

conclu.

℣ Quintum. Ex predictis multe elicium cõclusiones quas etiã habes in aur. ro. vbi ℣. ℣ Prima. Quãtum ad intentionem vel attentionem. quilibet ad officium obligatus. tenetur in principio officij habere intentionem satisfaciendi. ita quod officiũ ab intellectu ⁊ non ab imaginatiue proficiscatur secũdũ Pe. de pa. quod itelligo actu vel habitu seu virtute. ℣ Secunda. Infra officium vero tenetur sic ad se redire si fuerit mente vagatus. q̃ non pereat totaliter dicta prima intentio secundum sanctuꝗ Tho. idest frequẽter. que tamen frequentia sub certa regula comprehendi non potest. ℣ Tertia. Non tenetur autem quouis ꝓcepto esse attentus. sed sine culpa mortali potest euagari. etiamq̃ proposito: dummodo sciat quid facit. sic. scilicet quod stet prima intentio seruiri tus eius.

1

2

3

℣ Quarta. Mortale est tali dicendo officiũ se occupare in exterioribus quod limita primo per longum spaciũ. secũdo quando non compatiũtur attentionem ad officiũ: quod intelligo secus ab his que ad officium spectant: vt voluere chartas parare libros et huiusmodi.

4

¶ Duodecimo queritur quid iuris de his q̃ officium aut omittũt aut mutant ex toto vel in parte: ⁊ dico multa. ℣ Primum. Qui ad li bitum suum mutat officium cõsuetum secũdum sum. ang. peccat mortaliter si sit clericus prebendatus. ⁊ religiosus: non autem si sit ordinatus ad suum patrimonium: ꝗ melius dico secũdum zaba. post Laud. in cle. j. de celebra. mis. quod dicere hoc officiũ vel illud non est in ꝓcepto. cum diuersi diuersa dicant: de con. distin. j. in die imo dicit archiepiscopus illud ꝓceptum non esse determinatum circa modum. inuiens quod non est mortale dimissa vna hora dicere aliquid equiualens. Unde si hoc fiat ex causa rationabili vt iusto impedimento vel huiusmodi. non est peccatum: si vero fiat ex inaduertentia. vt quia dixit quis officium de aliquo sancto cum de feria dicere debuisset: nunc replicare fastidit: vel ex maiori cõmoditate: vt quia hoc officium mente tenet non aliud est veniale vel nullum: si vero fiat in fraudem vt dicatur officium breuius secundum Archiepiscopuꝗ non est absq̃ graui peccato: non tamen intelligas quod sit mortale: quia determinatum officium non est in ꝓcepto.

12. q.

1. dic.

¶ Secundum. Qui dicendo officium cum aliq̃ in choro ex aliqua necessitate: vtputa quia oportuit illum alicui respondere vel querere librum vel huiusmodi: intermisit psalmum vel orationem secundum Innocẽtium in dicto capitulo dolentes. non tenetur illud reassumere. licet sit cautius vt reassumat modo non subtrahat vocem a choro. immo secundum Archiepiscopum. nec etiam si ex negligentia omisit debet resumere ꝓcipue cum sint pauci vel ipse resummendo perturbaretur alios: sed peniteat ⁊ expleto officio suppleat omissum si est quid notabile. vel si est quid minimuꝗ aliquid loco eiꝰ. Et idẽ si in aliqua ꝑte dormiuit. ℣ Tertiũ. Dicẽs offm si recolat se ex obliuiõe ꝑter

2

3

Universidad de Deusto
Biblioteca

misisse vnam horam aliam. vel psalmum. aut lectionē. vel aliquid simile de hora quā dicit. quantum colligitur ex Innocen. vbi supra ⁊ tenet Laud. nō tenetur intermissa hora quam dicit totum reiterare: sicut dum in tertio nocturno existens aduertit se hymnum aut psalmum primi nocturni omisisse: non oportet quod reinciplat. aut si tertiam dicens aduertat se primam dimisisse. non oportet vt dicat primo primam iterum tertiam sed doleat de negligentia. ⁊ post officium suppleat. Sed intelligo quod debeat et teneatur supplere horam vel aliquod notabile omissum si recordatur infra tempus in quo dicere tenetur non dicta idest eadē die: aliter sufficit penitere ⁊ satisfacere arbitrio confessoris. vt ¶ sequenti.

4 ¶ Quartum. Secundum Petrum de palu. vbi supra qui notabiliter male dixit officiū si vult euadere mortale debet redicere totum: si autem modicum dimisit. puta dictionem aut versum. vel psalmum: tenetur illud repetere post officium. vel aliquid loco eius dicere si vult euadere venale.

5 ¶ Quintum. Secundum Ricar. anglicus in quolibet. obligatus ad horas ⁊ non dicens ex fastidio vel contemptu diuini cultus vel ex consuetudine mortaliter peccat: sed hoc de omittente ex negligentia dicere non audet. ⁊ hoc sum. angel. videtur tenere contra Archie. ⁊ Petrum de palu. volentem quod sit mortale ex negligentia omittere etiaz solas laudes: vnde secundum Henr. de gan. in quol. etiam iste peccat mortaliter. nisi in firmitate vel alia rationabili causa sit impeditus: ⁊ idem ℣ ℣. ⁊ hoc est indubitatum propter preceptum. c. dolentes.

6 ¶ Sextus. Qui omittit ex negligentia septē horas vnius diei secundum ℣ ℣. committit solum vnum mortale peccatum: quia totū officium vnius diei est vnum totuz integrale cadens sub vno precepto licet peccatum tanto sit graui no quanto plures ptes omittuntur: ⁊ hoc sequitur sum. rose. ⁊ supple. et sum. pisa. ⁊ Archie. addens in tertia parte. titu. xiij. quod si dimisit aliquas horas puta primam. nonam. ⁊ completorium. ⁊ tia peccata mortalia commisit: quod videtur velle dicere ratione discontinuationis. Ego autem dico quod quotiens scienter seu recolens deliberat non velle dicere aut omnes aut vnam horam totiens mortaliter peccat quia deliberat in re notabili transgredi preceptum capituli dolentes. si vero recolit tāntum semel distinguo: quia si recolit ante illam horam quā de sero dicere posset totum officium ante mediaz noctē committit duo scilicet vnuz quando deliberat: ⁊ aliud quādo potens penitere de illa deliberatione et deliberare oppositum hoc non facit ꝗ omittit implere preceptum quod implere potest si vero recolit infra dictū tēpus videt tātū semel peccare: si aūt nunq̄ recolit est vnū solum peccatū. vt dicit ℣ ℣.

¶ Decimotertio queritur quid illi qui officium omisit sit iniungendum vel faciendū: ⁊ dico multa. 13. q.

¶ Primum. Ꝗs qui ex obliuione aliquaz horam obmisit. debet supplere quod omisit et ad hoc tenetur. si hoc potest infra tempus illius diei in quo dicenda erat hora illa: quia adhuc est in sua potestate implere preceptū si vero sit extra illud tempus debet etiā supplere si cōmode potest. sed ad hoc non tenetur quia non tenetur etiaz si ex negligentia scienter omisisset secundū Innoc. in. d. c. l. sed posset confessor aliam penitentiam illi imponere licet consulat vt imponat qd omisit: nisi quando videret illi nō proficere. Petrus etiaz de palu. in. iiij. dist. xv. tenet quod talis penitētia est arbitraria. ⁊ idē sanctus Tho. quia inquit in diuinis officiis sicut loci ita ⁊ tēporis congruitas obseruanda est: quod esset non posset. si oporteret iniungere quod omissum est: quia forte in completorio diceret iam lucis orto sidere: ⁊ tempore pāschali officiuz dominice passionis: ideoq̄ vt derur iniungenduz aliquid ad laudem pertinens diuinam. puta septem psalmos penitentiales. vel vnum psalterium vel aliqd amplius secūduz quātitatez delicti. hec ex illo qui notanter dicit secūduz quantitatez delicti ⁊ non officij omissi: quia talis penitētia ponitur pro culpa. ⁊ non ad restitūduz omissa seruitia: ℣ etiaz Pe. de palu. dicat quod restitutione. n deo facīdam vicarius dei. idest confessor mutare potest in aliquid deo gratius: puta in aliquod parvum denote dicendum. 1. dicit.

¶ Secundum. Scholaris obligatus ad horas. ⁊ eas omittens vna die cum proposito dicendi eas alia die. secundū Henr. de gan. peccat mortaliter si absq̄ legitimo impedimēto hoc facit: cuiusmodi impedimentum sicut infirmitas ita ⁊ studiū esse potest quādo clericus tantaz habet necessitatē studiū quod dicendo horas imminet crimē ⁊ scādalum mortale. cui potest occurrere diminuendo: nec istam necessitatem potuit rationabili consectura preuidere: ⁊ consequēter nec preuenire: quia licet horas dimittere sit de se peccatum. propter malum tamen ma- 2

ius euitandu3 amittit rationem peccati: et pius teneatur occurrere scandalo ad quod tenet ex diuino precepto ꝗ dicere horas ad quas tenetur ex hcepto ecclesie. Unde i hoc potest ecclesia dispensare non in pmo. Si autem non sit talis necessitas: sed lectio vel studium sine tali discrimine vel scādalo mortali potest omitti: aut potuit rationabili conjectura preuidere ⁊ preuenire dicendo horas tunc committendo peccaret mortaliter. hec sile. Causa autez rationabilis seu legitimū impedimentum esset sicut si populus moueretur ād arma vel scandalum magnū: ⁊ nō esset qui verisimiliter posset sufficienter obuiare: ⁊ similiter si talis clericus esset solennis: ⁊ in casu haberet omittere officium vel predicationem aut lectionem sicut in simili predicator solennis seiunium propter predicationem omittit. vt infra seiunium. ¶ nono.

3 ¶ Tertium. Clericus officium non dicēs fructus ex hoc restituere non tenetur. vt supra clericus. iiij. ¶ xxiij.

¶ De hospitalibus ⁊ hospitalarib⁹.

Ospitale videtur esse locus in quo non sufficientes sibi pcurantur: ⁊ multa nomia greca sortit vt patet. xxiij. q. viij. sancimus. latine quoq̄ dicit domus dei vel misericordie: vel fraternitatis vl pietatis ⁊ huiusmodi. Hospitalarius autem dicitur qui curam immediatam habet hospitalis sicut primo habuit loricus. vt C. de epis. ⁊ cle. l. j. quantus ad receptionem ramen peregrinorum in propria domo legitur de abraam. gene. xviij. ⁊ in nouo testamento de martha. q̄ dñm frequenter excepit luc. x. vnde dicit hospita domini. 1. q.

¶ Prima vero queritur quotuplex sit hospitale: ⁊ dico q̄ est duplex. s. religiosum. quod s. auctoritate episcopi edificatum est. de reli. do. ad hec: ⁊ illud pertinet ad episcopum non vt de redditibus ad libitum disponat: sed vt ordinet eos dispensari ad vsum destinatum. ar. cle. qz contingit. de reli. do. ⁊ non religiosum. vt quod sine auctoritate episcopi constructum est: de quo episcopus se intromittere non potest: sed patronus qui edificauit illud ad libitum disponet. de dona. inter dilectos. ⁊ ibi p Inno. Et si episcopus exercuit ibi vnum ius episcopale non tamen p hoc potest alia exercere ꝑm fede. consil. xxv. qz de possessione vnius articuli non est inferendum ad alios articulos. de deci. cum cōtingat. Nec ob. c. primum de reli. do. qz loquitur de quo loquitur necessario debebat esse subiectus alicui episcopo: ideoq̄ presumitur p eo qui exercuit vnum ius in eo cui simile infert Joan. andr. in regula. quod alicui. libro sexto. in mercu. scilicet quod patronus qui exercuit ius presentandi: alio non apparente presumitur patronus: ex quo ius patronatus ad aliquem debet pertinere: in casu autem nostro non est simile: quia hospitale non est religiosuz necessario. vt patet. Quod tamen dictum est secundum Panormitanū in capitulo primo. ⁊ in capitulo de sinodo. ehdo. de religio. domib. limitandum est nisi patronus qui edificauit esset mortuus: quia tunc pertineret ad curam episcopi vt voluntas pia defuncti mandaretur executioni: vt videtur rext. in autenti. de ecclesia. titu. ¶ si quis edificatione. ⁊ seq. quod verum est nisi testator qui edificauit aliter expresse disposuisset: quia illud seruandum est. vt in dicto ¶ si quis. Si autem constet hospitale edificatum. sed de episcopi auctoritate non ꝗ stet presumitur tamen religiosum: vt infra ¶ xj. particula. vlti.

¶ Secundo queritur an quilibet pro suo voto exigere possit hospitale etiam sine dote: et dico multa. 2

¶ Primum. Secundu3 Lapum quilibet potest domum suam factam vel fiendam deputare ad hospitalitatem ⁊ ad tempus hospitare pauperes sicut ⁊ alia opera elemosynarum facere: sed talis locus non erit religiosus: nec gaudebit immunitate ecclesiastica nec inter loca ecclesiastica cōputabitur: nec erit sub iurisdictione epi: poterit ad humanos vsus redire ⁊ etiam vendi ac donari et emi ꝑm ho. pe. ⁊ Inno. Et iura dicētia q̄ fieri non pōt sine auctoritate epi intelliguntur vt sit ecclesiasticum: alias vt sit ꝓphanum bene fieri potest ⁊ hoc dicit glo. in cle. qz continet. de reli. do. Immo quilibet edificare pōt hospitale etiam cum oratorio ꝑm ho. ⁊ Pa. in. c. ad hec. de reli. do. sine alia auctoritate sed in oratorio sine licentia episcopi celebrari non potest. decon. di. j. vniculq̄ ⁊ idē Joā. and. post Uincen. ⁊ Tancredus. Dicit tamē hostien. quod etiam post actum interuenire potest consensus episcopi: ⁊ postq̄ est auctoritate est factum religiosum deputari nō potest ad alios vsus. 1. dictum.

¶ Secundu3. In parrochia matris ecclesie illa irrequisita vel inuita erigi possit hospitale loquendo de non religioso ꝑm Lapum qz si quilibet potest suam domum ad hospitalitatez deputar: inuito episcopo: multo fortius inuito rectore matricis ecclesie q̄ intel 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

tige qfiat priuatas domos sic deputam: q; sub effigie signo. vel denominatione loci ecclesiastici non esset licitum. imo posset ipsa loca illa destruere. quia contra iuris phibitionem factum est: r facit quod no. ho. de reli. do. ad hec r hoc tenet cap. ¶ Si vero loquamur de hospitali facto cum capella vel cum auctoritate episcopi ita quod sit locus ecclesiasticus. conueuit dubitari. Nam licet regulariter vna ecclesia in preiudicium alterius construenda non sit. xxv. q. i. ecclesia. r. c. quicunq; illa th iura loquunt de ecclesia non de hospitali. in quo etiam nō militat ratio prohibitionis. ne. f. aliquid de iure antiquoris ecclesie acquiratur noue. vt in. d. capitulis tamen contrarium veruz est. scilicet quod multus locus ecclesiasticus erigi potest in aliqua parrochia ea iuuita. f. antiquiori ecclesia: et isto casu nomine ecclesie venit hospitale. ex quo fauor ecclesiarum respicitur. quod etiam tenet Iapus nec cessat ratio preiudicij. quia hospitale debet habere dotem de qua decima non soluitur ¶ si habet capellam vel oratorium accedūt oblationes. vnde et de imagine picta super muro cuiusdam laici: quantum ad oblationes ibi factas sententiatum est aliquando pro parrochia de quo vide. F. decima. §. fi. particula terria. ¶ Tertium. Si erigitur hospitale in limine ecclesie veteris. ex hoc ipsi ecclesie acquiritur ius patronatus secundum Iap. vt. xij. q. ij. apostolicos. r. xvij. q. iiij. questi. 2no. host. in fin. ¶ Quartum. Secundum Joā. an. post ho. hospitali sicut r ecclesie in constitutōe debet certa dos assignari: pro cuius quantitate sciendā secundum Iap. recurrendum erit ad articulum. ad simile. de con. ecc. cum licit. r quod ibi no. glos. quia sicut alia requiritur in ecclesia talia in monasterio vbi. sicz alia in hospitali. Tanta enim esse debet in ecclesia vt sufficiat ad luminaria r vitam ministrorū. xvi. q. vij. pie mentis: quorum estimatio est episcopi in hospitali vero habebitur respectus ad speciem. q: si sit ordinatum ad pauperes principalis cura erit in lectis. si ad infirmos erit in ministrio. ¶ de alijs.

¶ Tertio queritur vtrum hospitale vel oratorium facta cū auctoritate episcopi aut eius rectoris gaudeant immunitate ecclesiastica. 2no. ho. quod non de oratorio. quia non intelligitur de oratorio locus nec sacer. et idem 3en3. quia quod est hodie oratorium. eras poterit fieri camera. sed Panormita. in c. ecclesie. de immun. ecc. tenet contrarium et ita tenet infra immunitas §. f. Et idem scilicet. quod gaudeant tenet ff. in spe. de hospitali et rectore. Et secundū Iap. hospitale habet beneficium restitutionis in integrum si ledi illud contingat sicut ecclesia. vnde Inno. c. ij. de in inte. re. dicit nomine ecclesie includi non solum monasterium sed omnis pius locus. quo omnia equiperā turde restitu. quesisti.

¶ Quarto queritur vtrum possit aliqua religio ad hospitalitatem instituī. r dicit sanctus thom. 2. 2. q. clxxxviij. quod sic. r idem Iapus. quia charitatis ad quam religionis exercitium ducit sunt quedam opera pertinentia ad vitam actiuam. inter que est hospitalitas. Et si ad hoc sit religio instituta illi exercitio principaliter debet intendere: et illud est principale instrumentum per quod venire debet ad charitatis perfectionem et talis est religio cruciferorum sancti Antonij de viena. et huiusmodi. si vero non sit ad hoc principaliter instituta licet habeat hospitalia. vt sancti Io. ierosolimitani et sancte Marie teutonicorum et huiusmodi. habet pro principali aliud exercitium r instrumentum r tamen seruāt hospitalitatem ad quam generaliter tenetur omnes clerici. vt patet. distin. xlij. per totum.

¶ Quinto queritur quis prefici et deputari possit hospitali pro rectore. et dico multa. ¶ primum. Religiosi ad hoc deputari non possunt. secundum glo. de religi. do. in clem. quia hic cessat ratio intitulationis monachi extra monasterium. f. cura. de regula. sup eo. qua cura caret hospitale. r idem fe. de. consi. xxviij. r pau. in cle. quia contingit de re. do. addens nisi esset hospitale alicuius religionis. Iapus autem sic distinguit. Nam aut religiosus talis est religionis ad hospitalitatem principaliter ordinate. et prefici potest. Aut non. r tunc subdistinguitur. Nam aut hospitale est annexum ecclesie curate et ꝑficī potest propter curā. aut ēt ipsum hospitale habet collegium religiosorum a quibus eligitur hospitalarius. et tunc etiam prefici potest. quia curā habet r iurisdictionem in collegium. vt de elec. dudum. et secundo aut etiā hospitale est de mensa r proprietate talis religionis ita q; ad illam pertinet regimen eius non th instituit ibi certus et intitulatus rector. et etiā ꝑficī potest: q: si mitti potest ad alia loca et opera procurandā vt ad litigādum. ratione; dum. multo fortius ad pauperes procurandum. si vero hospitale est sine cura requirēs certum rectorem p se. ꝑficī non pōt etiam

si sit certe religionis ad quam spectet illud conferre: quia non cessat prohibitio: necnon consuetudo. nisi valeret in hoc quod ficeretur bñficio simplici. ¶ Secundū. Secundum eundem Iapum. conuersus religionis laicus illiteratus prefici potest eo casu quo monachus prefici non potest quia si cō mittitur et cura agrorum fortius pauperū quia cessat in eo causa prohibitionis. cum hec causa cessare non faciat in eo contemplationem aut predicationem quia hec in monasterio non exercet: sed si conuersus esset clericus et litteratus: quia tenetur ad officium vt monachi. prefici hospitali non posset. ¶ Tertium. Clerici seculares prefici quidem possunt sed habere non possunt in titulum beneficij. vt in. d. cle. r in cle. per literas de preben. laici autem omnes prefici possunt. modo sint viri idonei r prouidi. r boni testimonij. vt in. d. cle. quia contingit de re. do. ¶ Quartum. Mulieri hospitalis regimen committi potest secundum Iapuz si est sine cura: quia quod non est prohibitum intelligitur esse concessum. xlij. questione. ij. mulieri etiam committitur regimen monasterij habentis annexum hospitale. r sic regis vtraq: et consequenter a fortiori hospitale tantum: quod tamen limitat si esset deputatum ad receptionem mulierum. quo casu est honestissimum. r vbi non esset consuetum regi per masculos: q: vbi hoc esset consuetum mulieri committi non posset: quia mutaretur per hoc status beneficij. Et si obiciat quia dicitur in. d. cle. quod committatur prouidis viris. responderi potest quod ibi masculinum concipit femininum: sicut et de elec. generali. r. xvij. q. quarta. si quis suadente. ¶ Quintum. Regimen hospitalis duobus committi potest secundum Iapum. quia tales equiparantur tutoribus: r ad instar eorum facere debēt inuentarium: r singulis annis assignare ratione. vt in clemen. d. constat autem plures tutores vni pupillo dari posse. r eorum quemlibet administrare insolidum nisi alio forma a testatore imponatur: quod verum limitat in hospitalibus que non conferunt in beneficium ecclesiasticum: sed ad curam et gubernationem secundum dictam clemen. que in solidum committi potest: vel quod vnus sine alio non administret quod congruentius est: que autem conferuntur in beneficiis ven dicauit sibi regulam beneficiorum ecclesiasticorum. vt scilicet vni tantum conferantur. Et si duobus committitur possunt esse masculus et femina vt dicit: maxime quando hospitalia sunt distincta vt quod est pro viris per masculum: r quod pro feminis p feminam gubernetur. ¶ Sextum. Quamuis ōma facie versa vice videatur quod vnus in duobus hospitalibus prefici non possit: cuiz vtrunq; requirat personalem residentiam vt dicitur a simili de beneficijs in capitulo. de multa. de preben. contrariuz tamen Iap. dicit verum quia de iure communi hospitale personalem residentiam non requirit necessario maxime continuam cuiz possit quis deseruire per alium. r idem tenet Guillel. de de monte lau. in clemen. per literas. de ꝑbē. Ad quod etiam facit quod no. Joā. cal. in. c. super inordinata. de prebē. q. f. potest quis habere ecclesiam curatam in anno etatis sue. xliij. quia r si per se missam dicere nō possit: ad quod ecclesia ordinatur: potest tamen dicere per aliuz: r sic posset quis habere plura beneficia simplicia quod cōmuniter seruatur: et in vno eorum deseruire p alium. cum per se nō potest: r multo fortius in hospitalibus ad similitudinem tutoruz. qui simul possunt plures gerere tutelas: maxime cum hospitalia sunt in vna dyocesi. Facit etiam quod dicit Joan. and. de cō. preben. in rub. quod habens beneficium curatuz recipiens secundum. requirens residentiam. non ex hoc ipso vacat primum. sed requiritur monitio: r idem tenet Innocen. r idem tenendum est de hospitalibus que in beneficium conferunt: r ea ratione. si non sunt curata vel habentia collegium: quia tūc idem iudicium est habendum. de preben. de multa. Non est tamen hoc inquit Iapus. vtile nec honestum: r posset episcopus cogere rectorem ad alterum dimittendum. ¶ Septimum. Potest quis prefici beneficio curato r hospitali ꝑm Iap. eadem rōne: r multo fortius habere hospitale r simplex beneficiuz: quia omnia ista habent rōnē. quod non est cautum in iure hospitalarios. ad pſonalem residētiam coarctari. ¶ Octauum. Per aliā pſonam habilem hospitale prescribi potest in proprietatem secundum Iap. quia etiaz ecclesia sic potest prescribi. vt lit. non. ca. ij. eodem titu. cum qui libi. vj. quo casu regit hospitale p custodem vel famulos ecclesie vel loci qui tale hospitale prescripserit: r idē putat de mensa. r eadem ratione: quia scilicet ecclesia potest esse de mensa alterius. et p illum regi sine proprio rectore. vt de excess. prela. frequeno. in clemen. Et similiter putat quod competere posset hospitalarium poni et remoueri ad nutum alicuius prelati eadem rōne.

Universidad de Deusto Biblioteca

6.q. ¶ Sexto queritur vtrum hospitalia conferri possint clericis secularibus in beneficium. i. in titulum bñficij: & dicit Lapus q̃ non: qz hoc prohibet. d. clemẽ. nec valet consuetudo cõtraria: nisi in duobus casibus: prio si in fundatione: secus pãstitutum fuerit: secundo sip electionem sit de hmõi rectore, puidẽdum. Ratio autem fm Pau. quare hospitale dari non põt in titulũ est qz beneficium habere nõ potest nisi clericus. de trãs. ex litteris. Clericus autem beneficiatus facit fructus suos & quandoq̃ ad eius substẽtationẽ daf beneficium: de cle. pu. in due. c. ij. in hospitali autem attendit pauperũ prouisio. & non hospitalariũ.

7.q. ¶ Septimo queritur a quo debeat rector prefici hospitali. & dico duo. P Primum. Posito q̃ laycus edificet hospitale de licentia episcopi cum oratorio vel sine. propter quod locus ille efficit religiosus & edificator patronus. vt de iure patro. nobis. fm Lap. nõ pti nebit pſentatio ad patronũ & cõfirmatio ad epm. iz solus patronus ponet sibi rectorem: quia in talibus non est necessaria institutio canonica. Nec obstat quod de iure patronatus patronis acquiritur solum ius pſentandi: quia illud habet locum in ecclesiis & aliis locis in quibus requiritur institutio canonica vel confirmatio: in huiusmodi autem hospitalibus hoc non requirit. Idem videt sentire zen. in dicta clemẽ. dicens quod patrono acquirit ius secũdum naturaz rei cuius est patronus: sicut in ecclesia collegiata non acquiritur ei ius presentandi. sed consentendi electioni facte: in capella aũt ius presentandi. vt in dicto c. nobis: in hospitali vero ius committendi gubernationem: & secundum hoc talis rector nõ indiget episcopali confirmatione. si in ipso hospitali nõ requiritur institutio canonica: quod ideo dicitur quia si haberet curam animarum. indigeret episcopali confirmatione. Ubi tamen est generalis vel specialis consuetudo circa hoc illa seruanda est secundum Lapuz.

1. dictum.

2 P Secundum. Posito quod de consuetudine vel aliquo iure speciali ad patronuz presentatio & ad epm confirmatio pineret: non pmittẽdum sit generale vel speciale edictũ ante cõfirmationez fm formã capituli si. de elec. ridet Lap. quod non in illis hospitalibus que in bñficium nõ pferunt: tum quia ibi nõ est electio vel collatio sed commissio. que. s. secũdum glo. in d. clemẽ. differunt qz collatio est in perpetuum commissio ad tẽpus: tum quia non committur cura animarum: vnde & ad capellam vel altare erectuz in ecclesia de licentia episcopi potest deputari sacerdos ad missas celebrandas sine confirmatione vel edicto. nisi alia consuetudo obstaret. Idem videt sentire zenze. ac Guil. qui dicit q̃ si hospitale non sit principaliter edificatum ad missam celebrãdam vel aliquod ecclesiasticũ sacramẽtum exhibẽduz. nec sit ibi pstitutus ppetuus vicarius. seu dos assignata pro eo. iz ibi sit altare edificatũ p oratorio & de licẽtia episcopi ibi celebretur. nihil ibi potest episcopus vendicare: nisi inquantum posset de aliis phis locis legatis pro anima fundatoris relictis. Probantur hec omnia de con. dist. i. vniciq̃: & de testa. heres: sed secũdum Lap. non intelligũtur de hospitalibus collatis in beneficium seu que p religiosos regunturr: seu que habent ecclesiam: sed de his solum que laycis gubernanda cõmittuntur. vide etiaz H. sequẽ. particu. iij.

8.q.

¶ Octauo queritur vtrum per litteras apostolicas vel legatorum sedis apostolice super aliquorum clericorum prouisione concessas. prouideri possit de hospitali: et dico multa. P Primum. Nam ad hoc questium responder Lap. quod non per clementi. per litteras de prebendis. etiam si hospitalia illa habeant ecclesias vel capellas. vel alia iura spiritualia annexa: nisi de eis specialiter caueatur: vt in dicta clementi. per litteras: & hoc si littere sint gratiose siue in forma pauperum. vt dicit Paulus. De litteris autem apostolicis super reseruatione truciuum. dicit Lap. post glo. in dicta clementi. per litteras. quod talia non includũtur: nisi exprimantur. Et ratio est secũdum glosam. quia ex quo ad certum vsum deputati sunt: ad alium conuerti non debent sine expressa licentia pape. vt in dicta clementina quia contingit.

1. dictum.

P Secundum. Sed nunquid circa talia beneficia vacantia per mortem officialis pape. seu per obitum decedentium in curia habet locum decretalis prima. & secũda. de preben. libro sexto. & dicit Lapus quod non de iure communi: quia capitula allegata loquuntur solum de beneficiis & dignitatibus: & consequenter non habent locuz in hospitalibus ratione iam dicta. Si autem ipse per talibus beneficiis emanarent extrauagantes. prout emanauerunt circa sita reseruationes. eorum tenor inspiciendus foret. de priuil. porro: & nisi fieret expressa mentio in illis. non includerentur.

2

P Tertiũ. Ad sciẽdũ generaliter vtrũ in illis

ad beneficia impetratis includantur hospitalia distinguendum est cum lap. & glo. in d. cle. per litteras. Non aut hospitale est principale cui accedit ecclesia vel capella: et tunc per dictas litteras non debetur: si vero ecclesia sit principalis habens annexum hospitale. tunc debetur. & venit ratione accessorũ quod principaliter non veniret: et facit. c. super eodem. titulo. libro sexto. si vero est dubium quia extat ecclesia et hospitale. nec constat quod principale et quod accessorium sit dicit predicta gl. quod si appareret possessio et denominatio per quam possumus alterum preeligere. illud sequamur de preben. cum de beneficio libro sexto. si vero non apparet. repellitur impetrans. quia constat de hospitali: nec constat illud accessorium ecclesie. & certum est quod si hospitale et ecclesia essent annexa ita quod neutrum est principale. haberet locum d. cle. per litteras: secundum predictam glos. P Quartum. An legati de latere possint dicta hospitalia conferre. Lap. distinguit. quia si talia sunt in quibus laici obtinent ius patronatus. non est dubiuz quod sicut non conferunt ecclesias collegiatas. eadem ratione nec hospitalia collegiata: sed in hospitalibus spectantibus ad ecclesias collegiatorum vel dispositionem clericorum. videtur dubium. quia sicut possent conferre talia beneficia ita et hospitalia secundum baptis. et de facto ita seruatur et ea legati conferunt. licet glos. in d. cle. per litteras. videatur sentire contrarium. et idem ibi no. pau. P Quintum. Sicut talia hospitalia in litteris apostolicis vel legatorum eius ad beneficia impetratis non includuntur. ita nec in litteris episcoporum secundum zenze. nisi prout hodie canetur in. d. clemẽ. ij. de religio. do. sed Guilel. de monte lan. dicit quod ordinariũ. illa clericis possunt conferre: et pro titulis perpetuis eis assignare. modo consuetum sit per plures illa de antiquo regi. tanquã habentia curam animarum. vel altaria: vel hoc constitutum fuit a fundatione: vel quis per electionem creetur in ipsis locis.

4

5

6 P Sextum. Reseruatio generalis facta de beneficiis. lo. xxij. non comprehendit hospitalia collegiata. in quibus sunt conuersi laici. eligentes sibi rectorem. quandoq̃ clericum quandoq̃ laicum secundum Lap. post Fede. quia nomine ecclesiarum monasteriorum vel prioratuum. non comprehenduntur hospitalia in materia fauorabili vel etiam odiosa: et semper illa tria. scilicet monasteria. ecclesie. et pia loca. ponuntur vt diuersa et diuersis vocabulis nũcupantur. et si reformatio talium locorum pertineret ad papam propter diuitinam vacationem fraudaretur hospitalitas contra mentem iuris de reli. do. in cle. ij. fm eum.

9.q.

¶ Nono queritur quid hospitalium teneãtur. siue debeãt. aut non debeant facere maxime quo ad elemosynarum largitionem. et dico multa. P Primum. Debent ad modicum curatorum et tutorum. prestare iuramentum ac inuentarium facere de bonis ipsorum locorum. et annuatim reddere rationem ordinariis. sub quibus sunt. vel deputatis ab eis. quod secundum lap. post glos. limitat si fuerint requisiti. alioquin collatio. prouisio. et ordinatio taliuz caret omni robore firmitatis vt in cle. quia contingit de reli. do. vbi licet glos. videatur sentire quod sit irrita ipso iure talis commissio. tamen secundum lap. communiter non sic intelligitur: sed poterunt ad hec cogi remediis opportunis. etiam per ammonitionem. quod tamen ad hospitalia militarium ordinum non extenditur. aut aliorum religiosorum: vt ibi patet: non tamen satisfadabunt secundum lap. post glos. nisi essent suspecti propter vxorem aut filios. Nec possunt dici rectores ante prestitum iuramentum. vel confectum inuentarium. administrare vel agere secundum lap. post pau. in d. cle. quia contingit. sicut nec tutor vel curator. et omnia opponi possent contra istos que et contra tutores vel curatores respectu iuramenti vel inuentarij predicti: cum ad instar eorum ad hec duo teneantur.

1. dictum.

P Secundum. Precipitur ibi omnibus rectoribus hospitalium. sub obstentatione diuini iudicij. et per obedientiam. vt redditus in vsus pauperum conuertant. et non in alios rectores tamen militarium et religiosorum hospitalium sufficit prouidere secundum eorum instituta. et antiquas obseruantias: vt ibi. quod limita quando id quod superest. exponunt proside. vel pie. alias non excusantur. cuz negari nõ possit tales redditus ad pios vsus fuisse institutos. P Tertium. Precipitur etiam omnibus ad quos de iure vel consuetudine. vel statuto. aut priuilegio. pertinet cura hospitalium: vt bona occupata. deperdita. et alienata indebite. in statum debitum reducant. et reforment. vt in. d. cle. quia contingit. P Quartum. Quantum ad sacramentorum administrationem & celebrationem

2

3

4

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuinorum respectu rectoris. familie. ꝛ pau
perum. seu infirmorum talium hospita-
lium. ibidem dicitur. quod si habent alta-
ria vel cimiteria ab antiquo. et presbyte-
ros celebrantes et ecclesiastica sacramen-
ta. pauperibus imo rectori et familie secū
dum lap. ministrantes: seu si parrochiales
rectores consueuerint in illis exercere pre-
missa. antiqua consuetudo seruetur. De iu
re ergo communi ista pertinent ad eccle-
siam matricez in cuius parrochia stra sunt
loca: tamen ipsa prescribere possunt vt hec
5 ad proprium pertineant sacerdotem vt no.
ibi glo. ¶ Quintum. Non tenentur autem
ad multa de quibus dubitari posset. Non
enim tenetur primo secundum lap. ad ho-
ras canonicas in quantum sunt hospitala
rū: sed inquantum clerici existentes in sa-
cris vel habentes hospitale in beneficium.
Nec secundo ad cathedraticum secundum
pau. in d. cle. quia contingit. Nec tertio ad
procurationem cum episcopus visitat se-
cundum eundem ibidem: ex quo infert q̄ ō
hospitalia visitare non potest sed inquire-
re potest quando vult corrigere. sed verius
tenet fede. consi. cv. quod illud visitat licet
ab eo non procuretur. nec quarto ad decī-
6 mas papales secundum glo. super cle. si be
neficiorum de decī. ¶ Sextum. Possunt au
tem in hospitando et elemosynas largien-
do. extraneis preferre coniunctos secundū
lap. de cohabi. cle. c. i. quod intelligē non so
lum si sunt pauperes et non si diuites. vel
vt fiant diuites. sed etiam ceteris paribus
vt pz ex dictis. ¶. elemosyna. ¶. ¶. iij. q. si in
dispensatione proprioꝝ seruandus est ord.
multo magis in his quorum dominium
non habemus. Nec ob. quod in hospitali
non debet esse dilectus. idest dilectio per-
sonarum. dist. xlij. si quis quia intelligitur
quod attendi non debet qualitas persone
ad negocium non faciens. puta q̄ est ami-
cus aut propinquus. sed ipsa indigentia:
7 qua stante pari preferitur. primus sangui-
ne ¶ Septimum. Licite fm lap. a principio
fundari posset hospitale cum isto ordine.
scilicet quod rector teneatur eligere decem
vel plures certos pauperes pro facultati-
bus hospitalis perpetuos: ꝛ illos solos re
ficere vel hospitari. quorum vno decedē-
te alius subrogatur. quia scilicet in re sua
quilibet est moderator et arbiter: et si lic
cet in ea ponere conditionem honestā. ma-
xime auctoritate episcopi etiam que alias
de iure communi non procederet. vt de reli-
8 do. constitutis. ¶ Octauum. Si autem ho-
spitale deputatum est ad hospitandum et
pauperes reficiendum. vel ad exercendum
alium actum charitatis. non putat lap. q̄
seruari licite possit ordo immediate predi-
ctus: q̄ alias fieret iniuria nec vī fuisse con
stituentis intentio.

¶ Decimo queritur quid iuris de legatis
que fiunt hospitalibus. ꝛ dico multa.
¶ Primum. Si testator reliquit quandam
suam domum priuatam pro seruanda ho-
spitalitate. et et certas possessiones ad hunc
finem reliquit ille tenebuntur ad talias ꝛ
onera laicorum secundum lap. ex quo lo-
cus non est religiosus: tamen hec soluet he
res. qui est obligatus hanc domum ꝛ pos-
sessiones ad hunc vsum seruare: quia pos-
sessiones sunt pars hereditatis. ꝛ ad ipsum
heredem spectant. ꝛ pro ipsis obligatur.
¶ Secundum. Erigi potest hospitale cum
tali ordine vt omnia sibi obuenientia alie-
nentur. ꝛ pretium pauperibus erogetur
secundum archie. nec procedunt bona ho-
spitalis hoc casu pari passu cum bonis ec-
clesiasticis que alienari non possunt. pter
diuersitatem rationis. quia bona ecclesia-
stica a principio constituuntur pro seruien
tibus et oneribus episcopalibus ac papa-
libus. ꝛ legatorum sine quo ecclesiasticus
ordo confunderetur: bona vero hospitalium
deputantur pro sustentandis pauperi-
bus: vnde rectores hospitalium fructus nō
faciunt suos vt prelati secundum lap. ꝛ zen.
Et hoc in religiosis mendicantibus vide-
mus. quod bona immobilia capiunt vt ven
dant et sibi de pretio prouideat. cum illa re
tinere non possint. secundum ea que notā.
in. capitulo. presentia. de proba. et in. capi-
tulo. primo. de re. do. lib. o. sexto. in gl. Imo
secundum lap. valet consuetudo quod ota
bona relicta hospitali etiam immobilia alie
nentur: nec in alienatione talium bonorum
requiritur ea solemnitas que in alienatio
ne ecclesiasticorum: sed secundum Pet. de
bella p. vt refert. Pau. in clemen. quia con-
tingit necessarium est decretum si sint imo
mobilia. non autem si seruando seruari nō
possunt. ꝛ alie. C. de adml. tu. l. quod tuo-
res: vnde secundum lap. rector hospitalis
sancte marie de florentia. de triennio in tri
ennium petit ab episcopo licentiam vendē
di omnia sibi obuenientia. que licentia ge-
ner alio et vaga in bonis ecclesiasticis non
sufficeret: imo nec secundum archie. in do-
te primaria hospitalis sine qua episcopus
illud erigi permittere non debet.
¶ Tertium. Hospitale prescribere potest.

10. q. 1. dictum.

5

q̄ capiat omnia legata pauperibus relicta
in vna ciuitate. vt refert Io. an. ꝛ specu. ꝛ vt
idem Io. an. dicit non valet statutum q̄ ta-
lia legata soluantur alteri hospitali vel re-
ligioso loco in preiudicium dicti hospitalis
per. c. veltra. de loca. Potest etiam prescribe
re decimas fm lap. ex quo locus religiosus
vt pote episcopi auctoritate fundatus: vnde
talia iura sibi possent accedere. vt de prebē.
c. literas. libro sexto. ꝛ probatur p. d. cle. con
tingit. vbi posset prescribere pauperum se-
pulturam ꝛ habere presbyterum diuina ce-
lebrantem ꝛ ministrantes ecclesiastica sacra
4 menta. ¶ Quartum. Legatum facti ad edi
ficandum hospitale vel alium locum religio
sum in certo loco an possit mutari. vide in
¶. q. fra legatum. iij. ¶. xi.
11. q. ¶ Undecimo queritur ad quem spectat cu
ra ꝛ correctio ac reformatio hospitalium ꝛ
1. dic. receptoꝝ in eis: ꝛ dico multa. ¶ Primū. Hoc
ad diuersos ꝛ diuersis modis fm lap. perti
nere potest. c. ex statuto in fundatione appo
sito ex consuetudine vel priuilegio sedis apo
stolice. vt. d. cle. q̄ contingit: q̄bus cessanti-
bus spectat ad loci ordinarium de iure. vt ex
tra co. de xenodochiis. ꝛ. xvi. q. vij. q̄ ꝛ addit
zen. q̄ etiam ad patronos spectare potest ꝛ
eorum liberos. vt. xvi. q. vij. filios. sed intelli-
2 gē sub eo ad quem principaliter vt ad pa-
trem pauperum spectat. ¶ Secundum. Ad
officium talium spectat fm lap. curare ne
rectores in iuum aliter recipiant pauperes:
ne prouentus in suos vsus conuertant: ꝛ lo-
ca ipsa in p̄dictis reformare ꝛ occupata. de
perditta ꝛ alienata indebite in statum debi
tum reducere: ꝛ ad miserabilium personaꝝ
receptionem ꝛ sustentationem debitā iuxta
locorum facultatem rectores compellere vt
in. d. cle. quia contingit. Et vbi hoc patroni
ꝛ alij ad quos spectat facere negligunt ordi
narius locorum iniungitur vt ibi patet. vbi
etiam glos. dicit q̄ de tali negligentia pate-
bit ex facto notorio. vt extra de cēsi. romana
vel per assignationem termini ad hoc prefi-
3 xi ꝛ elapsi. ꝛ idem zen. ꝛ multi alij. ¶ Tertiū
Et vt ibidem pz si dicta loca sint priuilegio
exemptionis munita per seipsos locoꝝ ordi
narij vel per alios impleant omnia ꝛ singu
la premissa ꝛ rectores eosdem vtiq̄ non exē
ptos propria exemptos vero ꝛ priuilegiatos
apostolica ad id auctoritate compellant ad
hoc fm glo. Io. an. ex precepto obligati: con
tradictores cuiuscunq̄ status vel conditio-
nis existant atq̄ prebentes contra premis-
sa consilium: auxilium ꝛ fauorem per censu
ram ecclesiasticam ꝛ alia iuris remedia cō-
pescendo: nullum tamen ex hoc priuilegiis
seu exemptionibus eorum preiudicium ge-
nerando nec se intromittendo vbi in exem-
ptis non sit negligentia. Et si tales ad quos
spectat prouidere defectibus hospitalium ne-
glignnt ꝛ non sint sub iurisdictione ordina-
rij: compellet tamen eos auctoritate dicte
clementi. quia contingit. vbi de omnibus p̄
dictis plene habetur iuncta glo.
¶ Quartum. Si vero queratur vbi rector ho 4
spitalis sit clericus. ꝛ is qui habet prouide-
re hospitali sit laicus quomodo poterit lai-
cus compellere clericum contra capitulum
bene quidem. distinctione nonagesima sex-
ta. respondet Lap. dici posse secundum zez.
quod dictam compulsionem non faciet per
se laicus sed per alium puta episcopum ad
instantiam eius. vnde in dicta clemen. quia
contingit. exponetur verbum compelli idest
compelli facere.
¶ Quintum. Et si constet hospitale edifica- 5.
tum: sed de episcopi auctoritate non constet
secundum Lap. post Federicum in consilio
centesimo quinto. in dubio presumitur loc̄
ecclesiasticus seu religiosus ex quo vocatur
hospitale ꝛ faciem habet religiosi loci ma-
xime si denominatur a nomine alicuius san
cti puta hospitale sancti Petri vt colligitur
extra de priuileg. parentibus. vnde ꝛ archi.
de consecratio. distinctio. p̄ma. nemo notat
quod si dubium est an in constitutione eccle
sie interuenerit auctoritas episcopi necne:
presumitur quod sic ex quo signa habet ec-
clesiastici loci: ꝛ si non sit episcopi auctorita
te constructum: ad episcopum tamē spectat
secundum Federicum curare. vt in eo seruē
tur illa ad que deputatum est: cum persone
degentes ibi sint miserabiles: et sub eccle-
sie protectione esse dicantur. Vide etiam ¶.
sequenti.
¶ Duodecimo queritur quid iuris de hospi
talibus exemptis: vel religiosorum ex pro- 12. q.
rum: ꝛ dico multa. ¶ Primum. si hospitale
sit exemptum ꝛ romano pontifici immedia- 1. dic.
te subiectum nullum habens ad quem eius
correctio vel reformatio pertineat rectorem
eius illa ad que teneretur facere negligen-
tem: ordinarius corrigere supplendo nō po
terit secundum Lap. quia dicta clementina
quia contingit in exemptos talez correctio
nem ordinariis apostolica auctoritate con
cedit in defectum eorum ad quos talis cor
rectio spectat: q̄ in nostro casu nulli sunt: et
consequenter nullius defectus vel negli-
gentia suppleri potest: non obstante quod
habeat superiorem papam: quia papa ne-

gligentiam committere non potest: ⁊ si committat nullus supplere potest aut debet: qꝛ ipse alioꝝ negligentiam supplet: nemo suā de elect. lij. ⁊. iij. q. v. aliorum. In non exēptis autem pertinet ad episcopum spectare correctionem etiam si nullos habeant correctores. vt de reli. do. xenodochijs. Sed contrarium in exēptis cum distinctione sentiri forte posset. Nam si sic sunt exempta q̃ post papam correctorem nec habeant nec hꝛe possint: procedit dictum Iap. qꝛ papa sibi correctionem reseruauit: si vero correctorem habere possunt: ij nunc casu aliquo nō habeāt nec statim habituri sint dictum Iapi procedere non videtur: sed contrarium qꝛ si ordinarius per. d. cle. qꝛ contingit potest auctoritate apostolica corrigere correctores: multo fortius corrigendos qui quo ad hoc sunt inferiores: maxime qꝛ intentio legis sibi nō est principaliter, vt correctores faciant debitum suum: sed vt pauperes habeant suum effectum. vnde nullis extantibus correctoribus: stat adhuc ratio ⁊ causa concedēdi talem auctoritatem. Secundum. Si hospitale religiosorum apostolice sedi immediate subiectorum non hꝛ aliam superiorēz ad quem de iure correctio spectet ⁊ rector eius deficiat in his ad que tenetur fm formaz sepe dicte cle. per ordinarium fm archie. post lap. cogi nō poterit: nec in tali hospitali episcopus vllam suam vel apostolicam habet auctoritatem ⁊ mouetur: qꝛ dicta exemptio fuit libera: vnde si prouisio postea facta de illis corrigendis per suos superiores non vēdicat sibi locum in illis: non tñ cessat dispositio dicte exemptionis qꝛ potuit alia rō ecē. Et ij superiores fuerint cā impulsiua: tamē illa cessante non cessat dispositio. ar. eorum que no. in. c. inter corporalia. de transl. prela. Et pluribus etiam aliis capitibus non poterunt tales religiosi per episcopum reformari vnum: qꝛ ex quo sunt exempti ⁊ eorum superior non est in culpa: non est locus concessioni facte ordinario: quia fit sub certo modo: ⁊ consequenter eo deficiente commissio deficit. Itez qꝛ papa est superior qui de se nō intellexit ⁊ eius negligentiaz nemo supplet. Et ita seruari fecit in curia episcopali florentina que per dictam cle. precedebat contra hospitalariuz hospitalis sancti galli quod est apostolice sedi mediate subiectum: ⁊ est religiosorum qui profitentur regulam beati ang. hec ex illo. Sed his non obstantibus fm premissam distinctionem teneri potest. nec eius motiua contra istud cōcludit q̃cūq̃ vt patet intuenti.

h Ospitalitas quō conueniat clerico. supra clericus. liij. §. xix.

Osti fides seruanda est promissa. xxliij. q. prima. nolli ⁊. xxij. q. iij. innocens. quod limita vt infra iuramentum. liij. §. xlij.

Humilitas est virtus qua refrenatur animus ne immoderate tendat ad alta fm. s. tho. 2. 2. q. clxi. qua vere humilis nihil audit mirabilius quam suam excellentiam. iij. q. xxxv. liij. ad primuz quoq̃ quilibet quantum ad id quod suum est debet se subministrere cuilibet quantuz ad illud quod in eo dei est licet quod est suum vel dei in se preferre possit ei quod est eius vel dei in alio xxij. vbi supra. Humilitati contrariatur tendere in magna supra se ex confidentia propriarum virtutum: non autem ex confidentia dei. 2. 2. vbi supra. De hoc etiam infra. Superbia ⁊ infra iactantia.

Finis prime partis summe Siluestrine.

Universidad de Deusto Biblioteca

Abbas car. 3.
Abbatissa car. 4.
Abortus car. 4.
Abrogatio car. 4.
Absens car. 4.
Absolutio primo ab excōicatione iurio. car. 4.
Absolutio secō q̃ ad excōicatōēz ab holeyl a iudice. 7.
Absolutio tertio quo ad modum eius. 8.
Absolutio quarto ab excōicatōē in quā q̃ incidit ex clerici percussiōē cuius absolutio pape reseruat. 11.
Absolutio q̃to quo ad percussores clericoꝝ qui sunt regulares car. 15.
Absolutio sexto ꝗtū ad formam verborum car. 16.
Acceptatio personaꝝ car. 16.
Accidia car. 17.
Actio actor ⁊ actus car. 18.
Accusatio ⁊ accusatꝰ car. 18.
Adiuratio car. 20.
Administratio car. 21.
Admonitio car. 21.
¶ De admonitōē vide in verbo denuciatio ⁊ in verbo mora.
Adoptio seu arrogatio. c. 21
Adoratio car. 22.
¶ De adoratione vide in verbo latria.
Adulatio car. 22.
Adulterium car. 22.
Aduocatus car. 23.
Affinitas car. 26.
¶ De affinitate vide i ꝓbo matrimoniū osta. vo. §. v.
Alchimia car. 26.
Alea car. 27.
¶ De alea vide i ꝓbo ludꝰ.
Alienatio immobiliuz maxie ecclesiasticoꝝ car. 27.
Alimenta car. 31.
Alirare car. 32.
Alternatiua car. 33.
Ambasiator vide in ꝓbo absens ⁊ in verbo legatus.
Ambiguitas vide in verbo dubium.
Ambitio vide i ꝓbo superbia.
Angaria ⁊ perangaria vide in verbo gabella.
Appellatio car. 33.
Apostasia ⁊ fuga monachorum. 36.
Aqua benedicta car. 38.
Arbiter car. 39.
Archidiaconus car. 44.
Archiepis car. 45.
Archipresbyter car. 46.
Argumentatio iuridicae. 46
Arra car. 46.
Arrogātia vide i ꝓbo superbia
Arrogatio vide in ꝓbo adoptio.
Artes artifex car. 47.
Articuli fidei vide i ꝓbo fides
Articulus mortis vide i verbo absolutio. j. §. v.
Assassinus car. 48.
Assecuratio vide in ꝓbo negotium §. iiij.
Astrologia vide in verbo superstitio. §. vi.
Attitulatio i ꝓbo simulatio.
Auaritia car. 49.
Auditor car. 49.
B
¶ Balneum car. 49.
Bannum car. 50.
Baptismꝰ prio ꝗtū ad multiplice subaz ⁊ formā c. 50.
Baptismꝰ secō q̃ ad mātz. 52
Baptismꝰ tertio quo ad ministrum. 53.
Baptismus quarto quo ad suscipientem. car. 55.
Baptismus quarto quo ad ritū ⁊ modū car. 58.
Baptismus sexto quo ad effectum. 58.
Bellū publicū primo. 59.
Bellum secundo p̃uatū vel priculare. 63.
Belluz tertio. s. cōe vt clericoꝝ rāgat vl ecclias c. 65.
Benedictio car. 66.
Bñficiū prio dignitas ecclesiastica ⁊ pbēda. 67.
Beneficium ecclesiasticū. secūdo quo ad pterēte. 68.
Bñficiū ecclesiasticū tertio quo ad obtinentez. 69.
Bñficiū ecclesiasticū pbēda dignitas quarto quo ad plura fratem. 72.
Beneficiū ecclesiasticū q̃to quo ad fructus. 75.
Bigamus ⁊ bigamia. 75.
Bisextum car. 76.
Blasphemia car. 77.
C
¶ Cabella vide in ꝓbo pedagiū ⁊ talia.
Calix car. 78.
Calūnia vide in verbo iuramentum. i. §. q.
Calūniator aut tergiuersator vide i ꝓbo accusatio.
Cambium vide in ꝓbo vsura quarto p totū.
Canonica portio car. 76.
Canonicus car. 82.
Canonizatio sanctorū. 82.
Capitulum car. 82.
Caracter car. 83.
Carcer car. 83.
Cardinalis car. 84.
Charitas car. 84.
Castratꝰ ꝓbo corpertiat.
Casus car. 85.
Casus fortuitus car. 87.
Cathecismꝰ ⁊ exorcismꝰ. 88.
Caupo vide in ꝓbo usura p totum.
Cā legatorū iudicialis. c. 88.
Cautio car. 89.
Cecus vide in verbo surdus.
Cessio bonoꝝ car. 90.
Cēsura ecclesiastica vide in verbo interdictū excōicatio ⁊ suspensio.
Cēsus vīō i ꝓbo gabella. q̃.
Cessatio a diuinis car. 90.
Cimiterium car. 90.
Circunstantia car. 91.
Citatio car. 91.
Ciuitas ⁊ ciuis car. 92.
Clandestinū vide in ꝓbo matrimoniū. ij. §. xliij.
Clausa car. 93.
Clausula generalis. 93.
Clericus prio ꝗtū ad nomē ⁊ priuilegia eius. 94.
Clericus secō q̃liter ⁊ qualē se debeat habere. 95.
Clericus tertio ꝗtū ad licita q̃ꝰ tenet abstinere. 97.
Clericus q̃rto ꝗtū ad bona ꝓpalia car. 99.
Coactio car. 103.
Coadiutor car. 103.
Cogitatio pōtē peccti etiaz mortale. car. 103.
Cognatio triplex vide i ꝓbo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipedimētū .v.vj.ꝛ.vij.ꝛ i verbo adoptio.
Collegium car. 103.
Colonus car. 104.
Columbaria vide in ꝟbo restitutio.iij.§.iiij.
Colluſio car. 104.
Commenda car. 104.
Cōmiſſio car. 104.
Cōmodatum car. 104.
Cōpaternitas vide in ꝟbo matrimoniū.viij.§.vij.
Compenſatio car. 106.
Compoſitio car. 106.
Compromiſſum car. 106.
Cōmunicare in ꝟbo eucharistia.
Cōmutare vide i ꝟbo mutatio symonia .ꝛ votum.
Cōceſſio car. 106.
Concilij ꝓvinciale ꝛ ꝓgregatio synodalis car. 107.
Cōcubiarij ꝛ fornicator. 109
Concuſſio car. 110.
Cōdemnatus ad mortē antequam poſſit vide in ꝟbo accuſatus.§.xvi.
Conditio modus cā ꝛ demōſtratio car. 110.
Conductor car. 111.
Confeſſio nō ſacrālis. 111.
Confeſſio ſacrālis prio in ſe q̄d ꝛ qualis ſit car. 112.
Cōfeſſio ſcēo q̄ ad neceſſitatē ꝛ vtilitatē eij.car. 119.
Cōfeſſio.iij.q̄ ad ſigillū.120
Cōfeſſor prio i ꝓfeſſōis auditor q̄o ſit car. 122.
Cōfeſſor ſcēo q̄o ſit ſpāl ꝛ ꝗtū ad ꝑdicatores ꝛ minores ꝛde hoꝝ ante.c.129.
Confeſſor tertio ꝗtū ad eij qualitatem car. 127.
Cōfeſſor q̄rto ꝗtū ad actus eius.i.ꝑpoſitionem pnie ꝛ abſolutionem car. 135.
Cōfirmatio humana electionum ꝛ aliorum car. 134.
Confirmatio diuina que eſt ſacrm car. 134.
Cōfraternitas ꝓuratio ꝛ cōſpiratio car. 135.
Cōfanguinitas vide in verbo matrimoniū.viij.§.vi.
Conſcientia car. 136.
Cōſecratio platoꝝ.i.c.136.
Cōſecratior recōciliatio ſacroꝝ locoꝝ:ſcēo.car.137.
Cōſecratio altaris vide in verbo altare.§.i.
Cōſecratio cimiterij vtō i ꝟbo cimiterij i pn.ꝛ.§.iiij.
Cōſecratio valeꝝ ac veſtituꝝ vtō i ꝟbo ꝟdiſcretio p totū.
Conſecratio virginum ꝛ velli car. 138.
Cōſenſ ꝛ ratihabitio .c.139.
Cōſeruator car. 140.
Cōſilij ꝛ cōſilio ad illud.141.
Cōſpiratio vide in verbo cōſuratio.
Cōſtellatio vide in verbo ſuperſtitio.§.vi.
Cōſtituto car. 143.
Cōſuetudo ꝛ mos car. 143.
Contemptus car. 147.
Contentio car. 147.
Cōteſtatio litij ꝟbolis.§.ij.
Cōtractꝰ ꝛ q̄ſi ex cꝰ.car.148.
Contrariū car. 149.
Contumacia car. 149.
Cōtumelia ꝛ iniuria.ca.150.
Cōuentus car. 150.
Chorea car. 150.
Correctio ꝛ punitio car.151.
Corpora ſanctorū car. 153.
Corporalia palle altaris ꝛ veſtes ſacre. 153.
Corpore vitiatus car. 154.
Corpus chriſti vide in ꝟbo eucharistia.
Crapula car. 155.
Credere hereticoꝝ vide in ꝟbo hereſis.i.§.vij.
Credulitas car. 155.
Crimen car. 155.
Chriſma vtō vbi oleū ſcrm.
Cruce ſignatus vide in ꝟbo indulgentia.§.x.
Culpa ꝛ dolus car. 155.
Cupidus vide ordo.iij.§.ij.
Cura aliarum car. 157.
Curator vide tutor.
Curialis car. 157.
Curioſitas car. 157.
Cuſtos car. 158.

D

¶ Damnatus car. 158.
Damnum car. 158.
Debitum ꝓlugale car. 159.
De voto coniugum.i.vide i.votum.v.
Decanus vide in verbo archidiaconus.
Decima primitie ꝛ oblationes.car. 162.
Defenſio vide in verbo bellū.ij.§.i.ꝛ ſequenti.
Deféſor vtō vbi hēſio.i.§.vij.
Defunctꝰ vide vbi mortuꝰ.
Degradatio clericoꝝ.c.166
Delectatio car. 167.
Delegatus ſubdelegatus ꝛ legatus car. 168.
Dementia car. 172.
Demoniacus car. 172.
Denunciatio car. 172.
Depoſitum car. 173.
Derilio car. 173.
Deſperatio.car. 173.
Detractio car. 173.
Diaconus ꝛ ſubdiaconus car. 174.
Dies car. 175.
Diffamatio car. 175.
Diffidatꝰ vide vbi aſſaliniꝰ.
Dignitas ꝛ ꝓnatus ꝛ officium car. 175.
Dilapidator car. 176.
Diocelis car. 176.
Diſcordia car. 176.
Diſcretio car. 176.
Diſpenſatio car. 179.
Diſputatio car. 179.
Diuinatio car. 179.
Diuortium car.
Doctor ꝛ magiſter.car.184.
Dolꝰ vide vbi culpa p totū.
Domeſticus vide vbi familiaris.
Domicilium car. 186.
Dominica ꝛ feſtum ꝛ dies ſe riata car. 190.
Dominium ꝛ dñs.
Donatio prio in cōi ꝛ iter viuos ꝓhaliter car. 192.
Donatio iter viuos ſcēo ſpāl iter iter viꝝ ꝛ vxorē ꝛ q̄ſi ꝛ alias ꝓnas. 196.
Dōatio iter viuos.iij.ſpāl q̄ſi ꝛ ante ꝓnuptias.199.
Dōatio.iiij.cā mortis.c.200.
Dos ꝛ paraferna car. 201.
Duana vide vbi gabella.iij.
Dubiū facti ꝛ iuris ca.206.
Duellum car. 208.
Dulia vide vbi latria.

E

¶ Ebrietas car. 209.
Eccleſia ꝛ eccleſiaſtica pulchra ꝓſē eccleſiaſtice ca.209

Eccleſia.ij.quo ad materiaꝫ in ꝟbe ꝛ in ſpecie. car.211.
Eccleſia.iij.quantū ad bona rpalia. 212.
Edificium.car. 213.
Electio ꝛ eligendus. primo in genere. 213
Electio.ij.ꝗtū ad ſuas ſpecies. 217.
Electio.iij.ꝗtū ad aliq̄ peremiata ꝓnaꝝ ꝓhā.c.221.
Elemoſina.car. 223.
Emancipatio ꝛ emancipatus. 224.
Emphiteoſis.car. 225.
Emptio ꝛ vēditio.car. 230.
Emunitas.vide vbi immunitas
Enorme.car. 235.
Epiſcopus.car. 235.
Equitas.car. 237.
Error.car. 237.
Eſtimatio.vide infra poſt ꝟ. extraordinarium.
Etas.car. 237.
Euangelium.car. 238.
Euchariſtia.i.in ſe ꝗtuꝫ ad materiā ꝛ formā.car. 238.
Euchariſtia.ij.ꝗtū ad miniſtrū ꝛ defectus q̄ accidere poſt in miſſa.car. 239.
Euchariſtia.iij.ꝗtū ad vſuꝫ ꝛ ſūptionē eius.car.242.
Euchariſtia.iiij.ꝗtū ad effectus ꝛ mirāda eius ſūma marie.car. 246.
Eunicio.car. 246.
Eunuchus.car. 246.
Exactio.car. 246.
Exceptā.car. 246.
Exceptio.car. 246.
Excōicatio.i.de maiori in ſe car. 246.
Excōicatio.ij.i.de maiori ꝗtū ad virtutem obligatoriam eius. 250.
Excōicatio.iij.i.de maiori ꝗtū ad eij effectū. car. 255.
Excōicatio.quarto.i.de minori in ſe. 257.
Excōicatio.v.i.de ꝓticipatione cū excōicato.car. 258.
Excōicatio.vi.i.ꝑcutiēdum clericoꝝ.car. 264
Excōicatio.vij.i.de illa q̄ eſt reſeruata pape.car.269.
Excōicatio.viij.i.de illa q̄ ē reſeruata ꝟbo ſemper vel interdū. 281.
Excōicatio.ix.i.de ea q̄ nullū de iure reſeruatur.car. 282.
Excōicatio.x.ꝛ vltimo ꝗtuꝫ ad dubia q̄dā cōia predicto excōicatiōib.c. 297.
Executor.car. 297.
Exēptio ꝛ exēptꝰ.car. 299.
Exheredatio.vide infra heredita.ij.per totum.
Expenſe.car. 299.
Exorciſta.car. 299.
Expoſitus.car. 299.
Extraordinariū.car. 300.
Eſtimatio.c.c. 300.
Extrema vnctio.vide vbi vnctio extrema.

F

¶ Fabule.car. 300.
Facere.car. 300.
Fallacia.vide in verbo falſarius.per totum.
Falcidia.vide vbi legitima.
Falſariꝰ ꝛ falſitas.car.300.
Fama ꝛ rumor.car. 302
Familia ꝛ famulꝰ. car.302.
Familiaris.car. 303.
Fauorabile.vide vbi odioſū
Fautor.vide vbi hereticus.i.§.vij.ꝛ.x.
Femina.car. 303.
Fenus.car. 304
Ferie.vide vbi dies feſtus.
Feudum.car. 304
Fictio iuris.car. 307
Fideicōmiſſum.car. 307.
Fideiuſſor.car. 307.
Fides.car. 308.
Filiꝰ legitimꝰ ꝛ illegitimꝰ ꝓcipue ꝗtū adſucceſſionē.310
Filiuſfamilias.car. 314.
Filius.car. 314.
Flagella.car. 314.
Forma.car. 314.
Fornicatio.vide vbi luxuria
Forus.car. 314.
Fratres.car. 314.
Fraus.car. 314.
Frigiditas.car. 314.
Fructus.car. 314.
Fugere.car. 314.
Funus.car. 315.
Furioſus.car. 315.
Furtum.car. 315.

G

¶ Gabella ꝛ ois publica exactio primo in ꝟbe ꝗtum ad quid eſt.car. 317.
Gabella.ij.quo ad cēſus maxime eccleſiaſticos. 318.
Gabella.iij.q̄ ad vectigalia guidagia duanas ꝛ ſimilia.car. 320.
Gabella.iiij.quo ad tallias ꝛ hmōi.car. 323.
Gabella.v.quo ad ōgarias ꝛ munera.car. 324.
Generale.car. 325.
Gladius.car. 325.
Gloria vana.vide vbi vana gloria.
Gratia dei ꝛ hoim.car. 325.
Gradꝰ ꝓſanguinitatis ꝛ affinitatis vide vbi matrimoniū.8.
Guerra vide vbi bellū p totū
Guidagia.vide vbi gabella. car. 336.
Gula.car. 326.

H

¶ Habitꝰ maxime ſacer.326
Heherndo car. 326.
Hereditas.i.in ſe.car. 327.
Hereditas.ij.ꝗtū ad exheredationem.car. 328.
Hēditas iij.ꝗtū ad hēdē.330
Hereditas.iiij ꝗtū ad ſubſtitutionez.car. 331.
Heremita.car. 333.
Hereſis ꝛ hēticꝰ.i.in ſe.334.
Hereſis ꝛ hereticus.ij.q̄ ad inq̄ſitores.car. 338.
Hēſis ꝛ hēticꝰ.iij.ſpāl q̄ ad lamias ſiue ſtrigas. 341.
Hermafroditus.car. 342.
Hironia.car. 342.
Hiſtrio vide.§.ar.§.vij.342
Homagium car. 342.
Homicidiū voluntariū car.343
Homicidiū.ij.in ꝗtum eſt caſuale.car. 346.
Homicidiū.iij.ꝗtū ad penaꝫ mariei regularitatis.c.348
Homo.car. 352.
Honeſtas ꝛ honeſtus. 352.
Honor ꝛ honorario.car.352.
Hora canonica ꝛ officiū diuinum.car. 353.
Hoſpitale ꝛ hoſpitalariꝰ.357
Hoſpitalitas.car. 360.
Hoſtis.car. 360.
Humilitas.car. 360

Finis tabule in primam partez ſumme illuſtrine.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca